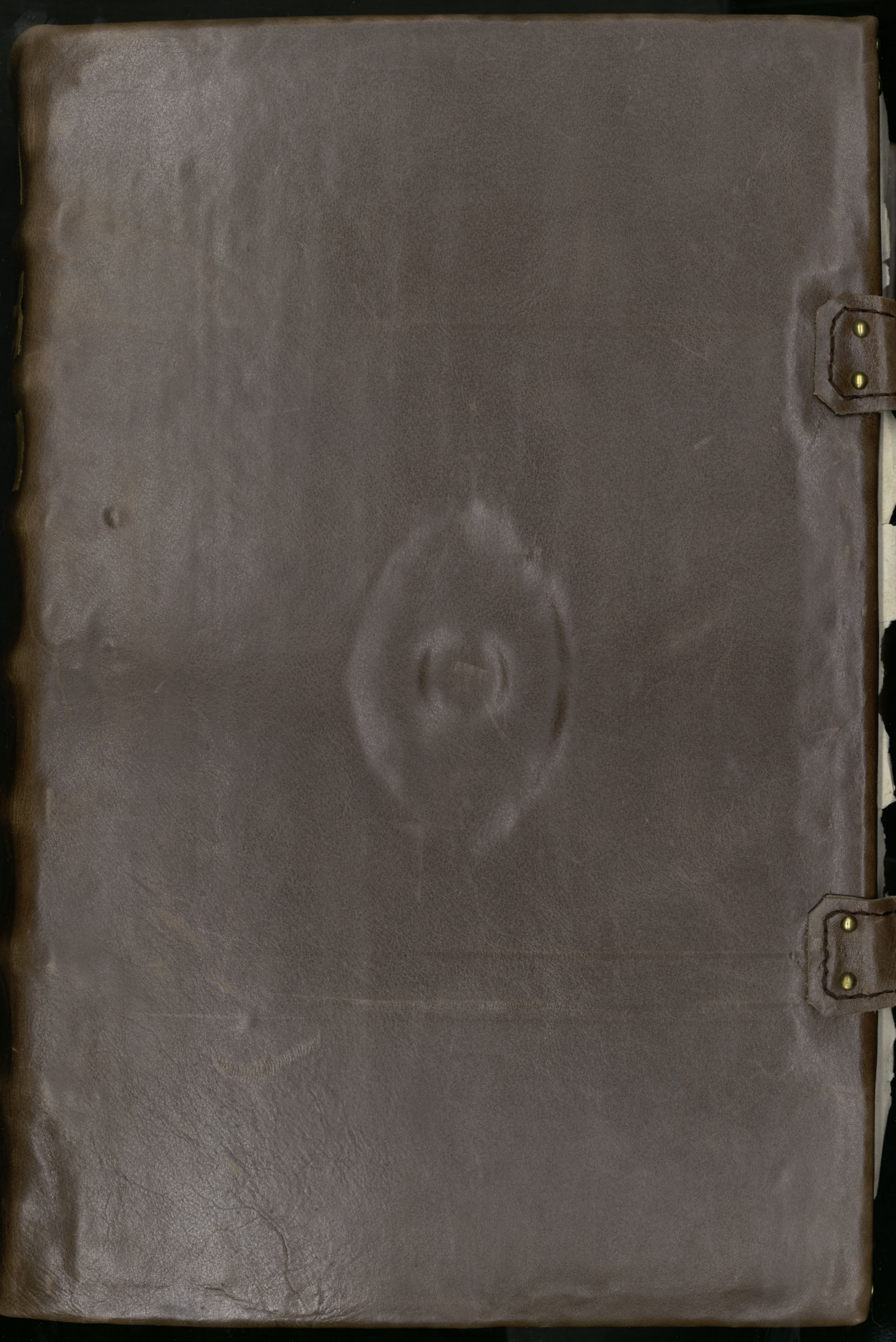

BIBLIA
SACRA

Arta Montani
Nuncupata.

Tom. 4.

IMP
3
025

IMP

3

25

Am. t. l.

IMP

3

25

2-16-3588

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	C
Estante	77
Tabla	
Número	21

Collection of Manuscripts
ADAM
Date
Place
Page
Number

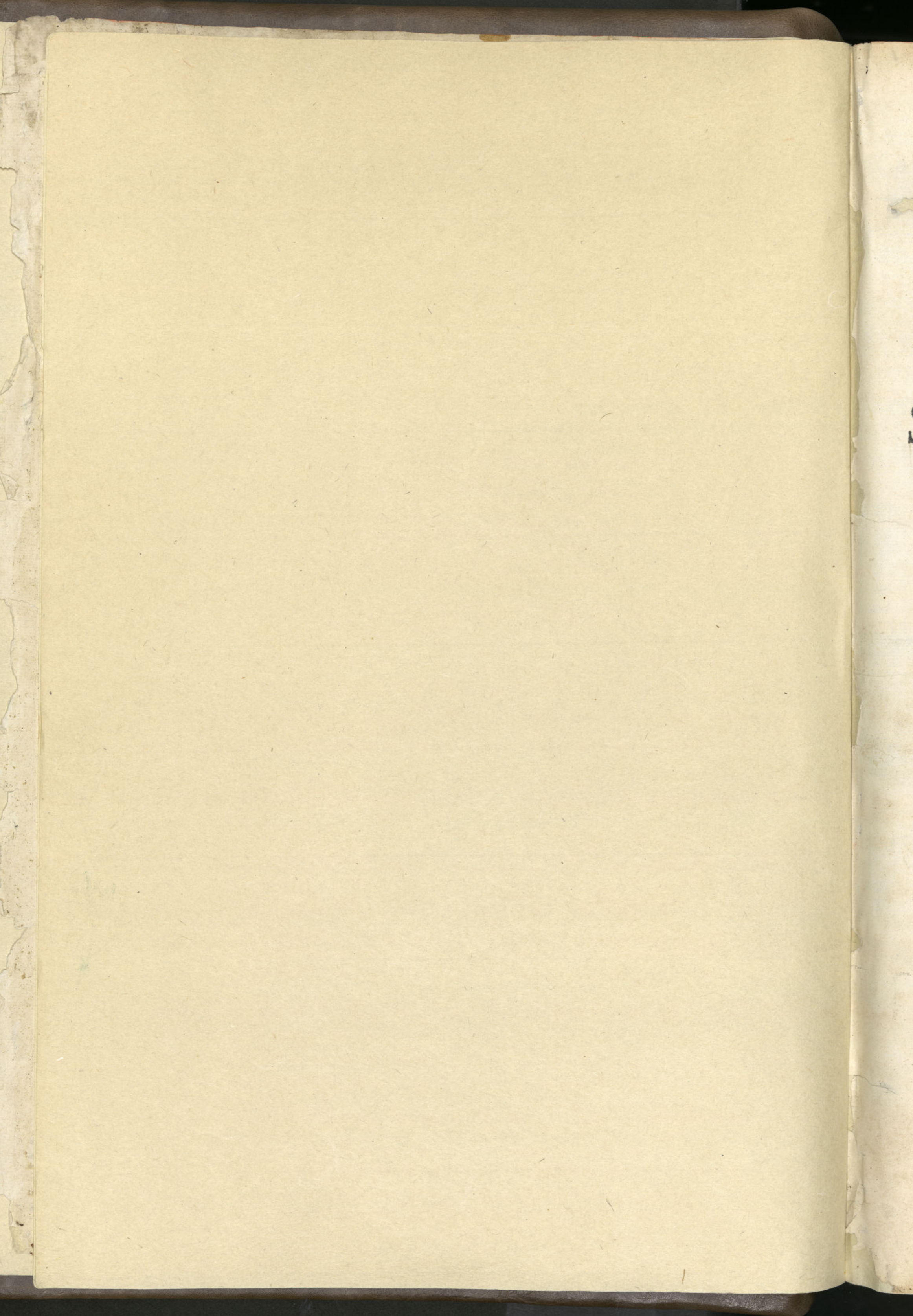
Ms. Bib. de la Cour de la Reine

Ms. 5131

Be

SACRORVM
BIBLIORVM
TOMVS
QVARTVS.

Del Colegio de la Compañia de I. S. de Granada

B. 5191

Be

SACRORVM
BIBLIORVM
TOMVS

QVARTVS.

Vol. 1. of the History of the County of York

1793

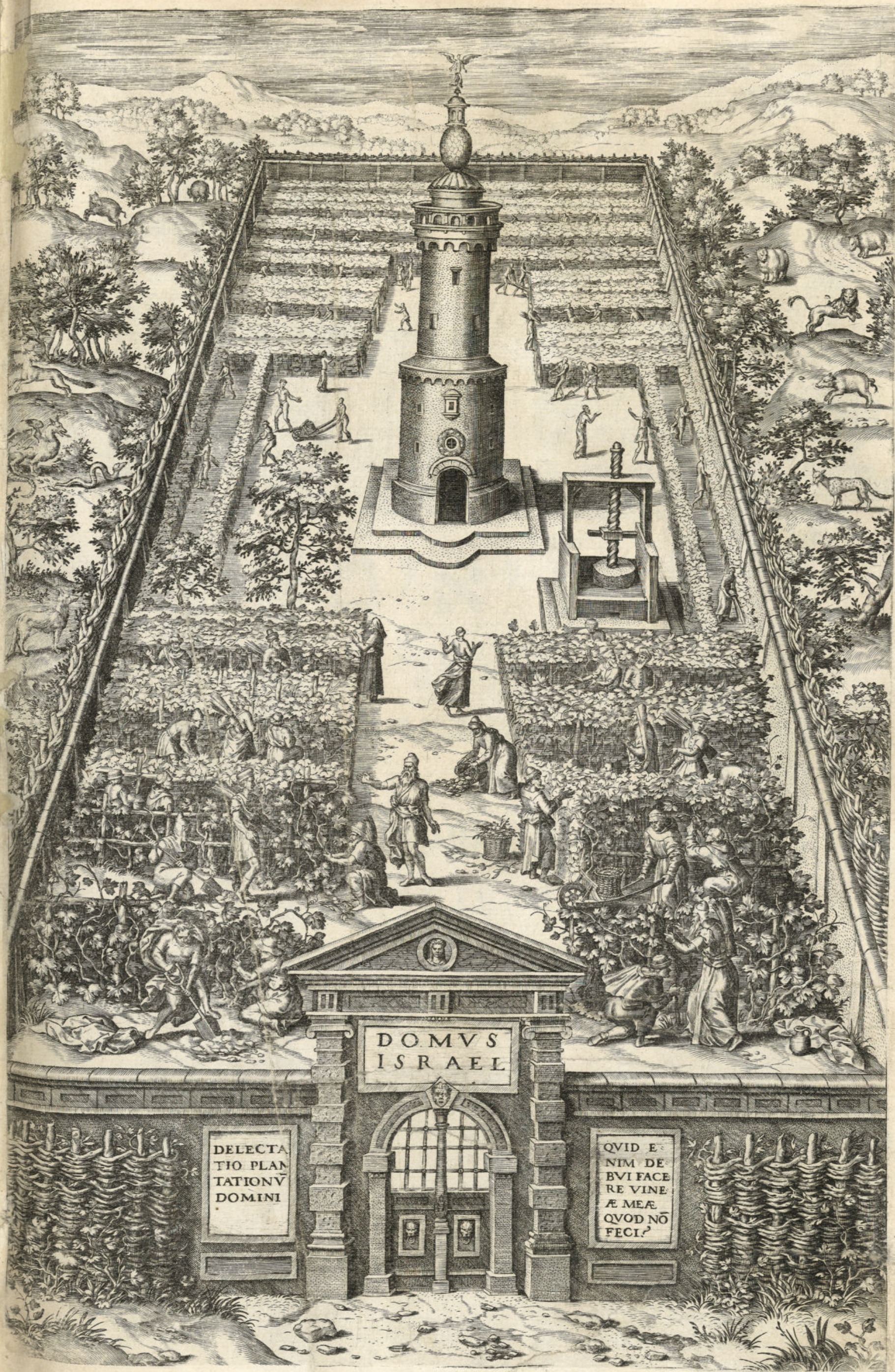
SACRILEGIOUS

AND

T. O. M. V. S.

QUARTER

LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

שער בית יי הרביעי

נבִיאִים

אחרונים

נביאיא בתראי

ΠΡΟΦΗΤΑΙ

ΥΣΤΕΡΟΙ.

PROPHETAE

POSTERIORES.

יהוה בעזק ישמח מלך זבי שושנתך מה יגיל מאד:

PSALMO XXI.

ВЪЗНЕСЕНІЕ

ВЪЗНЕСЕНІЕ

ВЪЗНЕСЕНІЕ

ВЪЗНЕСЕНІЕ

ПРОФЕТА

УЗТЕРО

ПРОФЕТА

POSTERIOR

ПРОФЕТА

ПРОФЕТА

B. HIERONYMI PRESB.

PROLOGVS IN ESAIAM

PROPHETAM.

NEMO, cū Prophetas versibus viderit esse descriptos, metro eos æstimet apud Hebræos ligari, & aliquid simile habere de Psalmis vel operibus Salomonis. sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri, vt per cola scribantur & commata: qui vtique prosa & non versibus conscripserunt. Nos quoque vtilitati legentium prouidentes, interpretationem nouam nouo scribendi genere distinximus. At primū de Esaia sciendum, quod in sermone suo disertus sit, quippe vt vir nobilis & vrbane elegantiæ, nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Vnde accidit vt præ cæteris florem sermonis eius, translatio non potuerit conseruare. Deinde etiam hoc adiiciendū, quod non tam Propheta dicendus sit quàm Euangelista. Ita enim vniuersa Christi Ecclesiæque mysteria ad liquidum profectus est; vt non putes eum de futuro vaticinari, sed de præteritis historiā texere. Vnde conicio noluisse tunc temporis Septuaginta interpretes fidei suæ sacramenta perspicuè Ethnicis prodere, ne sanctum canibus & margaritas porcis darent. quæ cū hanc editionem legeritis, ab illis animaduertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere; nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione, nisi intellexerit antè quæ legerit. Nos quoque patere morsibus plurimorum, qui stimulante inuidia quod consequi non valēt despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manum. & nihilominus hoc à fastidiosis lectoribus precor, vt quomodo Græci post Septuaginta translatores, Aquilam & Symmachum & Theodotionem legunt, vel ob studium doctrinæ suæ, vel vt Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: sic & isti saltem vnum post priores habere dignentur interpretem. Legāt prius, & postea despiciant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odij præsumptione ignorata damnare. Prophetavit autem Esaia in Hierusalem & in Iudæa, necdum decem tribubus in captiuitatem ductis: ac de vtroque regno nunc commixtim, nunc separatim texit oraculum. Et cū interdum ad præsentem respiciat historiam, & post Babyloniam captiuitatem reditum populi significet in Iudæam; tamen omnis eius cura de vocatione gentium, & de aduentu Christi est. Quæ quanto plus ô amatis Paula & Eustochiū, tanto magis ab eo petite, vt pro obrectatione præsentis, qua me indefinēter æmuli laniant, ipse mihi mercedem restituat in futuro, qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditione sudasse, ne Iudæi de falsitate Scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

ARGVMENTVM.

ESAIAS in Hierusalem nobili genere ortus est, ibique prophetavit. Sub Manasse rege sectus in duas partes, occubuit. Sepultusque est sub quercu Rogel, iuxta transitum aquarum, quas olim Ezechias rex iacto obstruxerat puluere.

ESAIAS PROPHETA.

CAPVT I.

V I S I O Eſaię filij Amos, quā vidit ſuper Iudam & Hieruſalem, in diebus Ozię, Ioatham, Achaz, & Ezechia regum Iuda.

Audite cęli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus eſt: Filios enutriui & exaltaui, ipſi autę ſpreuerunt me. * Cognouit boſ poſſeſſorem ſuum, & aſinus pręſepe dñi ſui; Iſrael autę me non cognouit, & populus meus nō intellexit. * Vę genti peccatrici, populo graui iniquitate, femini nequam, filiis ſcleratis. dereliquerunt Dñm, blaſphemauerunt ſanctum Iſrael: ab alienati ſunt retrorſum.

Super quo percutiam voſ vltra addętes pręuaricationem? Omne caput languidū, & omne cor męrens.

A planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Vulnuſ & liuor & plaga tumens, non eſt circūligata nec curata medicamine, neque

Terra veſtra deſerta, ciuitates veſtrę ſuccenſę igni: regiōne veſtram corā vobis alieni deuorant, & deſolabitur ſicut

Et derelinquetur filia Sion vt vmbraculū in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario, ſicut ciuitas quę va-

Niſi Dñs exercitū reliquiſſet nobis ſemę, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi

Gomorra ſimiles eſſemus. * Audite verbū Dñi principes Sodomorum: percipite auribus legem Dei noſtri populus Gomorra.

Quo mihi multitudinē victimarum veſtrarum, dicit Dñs? Plenus ſum. holocauſta arietū & adipē pinguium, & ſanguinē vitu-

Cum veneritis ante conſpectū meū, quis quaſiuit hæc de manibus veſtris, vt ambularetis in atriis meis?

Ne offeratis vltra ſacrificium fruſtra. Incenſum abominatio eſt mihi. Neomeniam & ſabbatum & feſtiuitates alias non feram. iniqui ſunt cętus veſtri.

2

וְזָכַרְתִּי אֶת-אֲמוֹן אֲשֶׁר-הָיָה עָלַי-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בַּיּוֹמִי עֲזָבוּהוּ יוֹתָם אֶת-יְחֻזְקִיהוּ מַלְכִּי יְהוּדָה: שָׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהָאֲרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בְּנִים גְּדֹלְתֵי וְרוֹמְמֵתֵי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי: יָדַע שׁוֹר קִנְיָהּ וְחֻמּוֹר אֲבוֹס בַּעֲלֵיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עָמִי לֹא הִתְבּוֹנֵן:

הוֹי גּוֹי הָטָא עִם כְּבֹד עֹז וְזַרְע מִרְעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים עֲזָבוּ אֶת-יְהוָה נֹאצוּ אֶת-קִדְּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נִזְרוּ אַחֲרָיו:

עַל-מָה תָּבוּ עוֹד תוֹסִיפוּ סָרָה כָּל-רֹאשׁ לַחֲלִי וְכָל-לֵב לִדְבִי: מִכָּה רֶגֶל וְעַד-רֹאשׁ אֵין בּוֹ מַתָּם פָּצַע וְחִבּוּרָהּ וּמִכָּה טְרִירָהּ לֹא-זָרוּ וְלֹא חָשׂוּ וְלֹא רָכְבָהּ בַּשָּׁמַן:

אֶרְצְכֶם שָׁמָּה עָרִיכֶם שָׂרְפֹרָה אֲשֶׁר אֲדַמְתֶּם לְגִגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ וְשָׁמָּה כְּמַהֲפַכַת זָרִים: וְנוֹתְרָה בְּרֵית-צִיּוֹן כְּסֶכֶה בְּכֶרֶם בְּמִלּוֹנָהּ בְּמִקְשָׁהּ כְּעֵיר נִצּוּרָה:

לֹלִי יְהוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד בְּמַעַט כְּסֶדֶם הֵינּוּ לְעַמָּה דְּמִינוּ: שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה קִצְיָנֵי סֶדֶם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִמָּהּ:

לְמָה לִירֵכַ זְבַחֲכֶם יֹאמַר יְהוָה שְׁבַעֲתִי עֲלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מֵרִיאִים וְדָם פְּרִים וּכְבָּשִׁים וְעֵתוּדִים לֹא הִפַּצְתִּי: כִּי תִבְאוּ לִרְאוֹת פָּנַי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רֶמֶס חֲצָרִי: לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחָת-שָׁוָא קִטְרֹת תוֹעֵבָה הֵיא לִי חֲדָשׁ וְשִׁבְתָּ קְרָא מִקְרָא לֹא-אוֹכֵל אֹזֶן וְעֲצָרָה:

תרגום יונתן

2

נְבוֹאָה * יִשְׁעִיהוּ בֶרֶךְ אֲמוֹן וְאֶתְנָבִי עַל אֲנָשׁ יְהוּדָה וְיֹתָם בְּיוֹמֵי עֲזָבוּהוּ יוֹתָם אֶת-יְחֻזְקִיהוּ מַלְכֵּהּ דְּבֵית יְהוּדָה: שָׁמְעוּ שָׁמַיָא דְּעָזְבוּהוּ יוֹתָם אֶת-יְחֻזְקִיהוּ מַלְכֵּהּ דְּבֵית יְהוּדָה: יָדַע שׁוֹר קִנְיָהּ וְחֻמּוֹר אֲבוֹס בַּעֲלֵיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עָמִי לֹא הִתְבּוֹנֵן: **הוֹי גּוֹי הָטָא עִם כְּבֹד עֹז וְזַרְע מִרְעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים עֲזָבוּ אֶת-יְהוָה נֹאצוּ אֶת-קִדְּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נִזְרוּ אַחֲרָיו:** **עַל-מָה תָּבוּ עוֹד תוֹסִיפוּ סָרָה כָּל-רֹאשׁ לַחֲלִי וְכָל-לֵב לִדְבִי:** **מִכָּה רֶגֶל וְעַד-רֹאשׁ אֵין בּוֹ מַתָּם פָּצַע וְחִבּוּרָהּ וּמִכָּה טְרִירָהּ לֹא-זָרוּ וְלֹא חָשׂוּ וְלֹא רָכְבָהּ בַּשָּׁמַן:** **אֶרְצְכֶם שָׁמָּה עָרִיכֶם שָׂרְפֹרָה אֲשֶׁר אֲדַמְתֶּם לְגִגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ וְשָׁמָּה כְּמַהֲפַכַת זָרִים:** **וְנוֹתְרָה בְּרֵית-צִיּוֹן כְּסֶכֶה בְּכֶרֶם בְּמִלּוֹנָהּ בְּמִקְשָׁהּ כְּעֵיר נִצּוּרָה:** **לֹלִי יְהוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד בְּמַעַט כְּסֶדֶם הֵינּוּ לְעַמָּה דְּמִינוּ:** **שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה קִצְיָנֵי סֶדֶם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִמָּהּ:** **לְמָה לִירֵכַ זְבַחֲכֶם יֹאמַר יְהוָה שְׁבַעֲתִי עֲלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מֵרִיאִים וְדָם פְּרִים וּכְבָּשִׁים וְעֵתוּדִים לֹא הִפַּצְתִּי:** **כִּי תִבְאוּ לִרְאוֹת פָּנַי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רֶמֶס חֲצָרִי:** **לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחָת-שָׁוָא קִטְרֹת תוֹעֵבָה הֵיא לִי חֲדָשׁ וְשִׁבְתָּ קְרָא מִקְרָא לֹא-אוֹכֵל אֹזֶן וְעֲצָרָה:**

VISIO quã vidit Esaias fili-
lius Amos, quam vidit con-
tra Judeam & contra Jeru-
salem in regno Ozia, et Joa-
tham, Achaz et Ezechia, qui
regnaverunt in Judea.

¹ Audi celum, et auribus percipe terra, quia
Dominus locutus est: Filios genui & exaltaui;
ipsi autẽ me spreuerunt. ² Cognouit bos possessore,
& asinus praeſepe domini sui; Iſrael autem me
non cognouit, & populus me non intellexit.

³ Vae gens peccatrix, popule plene peccatis, ſe-
men nequam, filij iniqui dereliquiſtis Dominũ,
& ad iracundiam concitaſtis ſanctum Iſrael:
alienati ſunt in retro.

⁴ Quid vltra percutiemini addentes iniqui-
tatem? Omne caput in laborem, & omne cor in
triftitiam. ⁵ A pedibus vſque ad caput non
eſt in eo ſanitas: vulnus, liuor, plaga tumens; non
eſt malagma imponere, neque oleum neque alli-
gaturas. ⁶ Terra veſtra deſerta, ciuitates
veſtrae ſuccenſæ igni: regionem veſtram coram
vobis alieni deuorant eam: & deſolata eſt ſub-
uerſa à populis alienis.

⁷ Derelinquetur filia Sion ſicut tentorium
in vinea, et ſicut pomorum cuſtodia in cucume-
rario, ſicut ciuitas obſeſſa. ⁸ Et niſi Dominus
Sabaoth reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma
vtique facti fuiſſemus, & quaſi Gomorra vtique;
aſſimilati eſſemus. ⁹ Audite verbum Domini
principes Sodomorum, attendite legẽ Dei noſtri
populus Gomorrae. ¹⁰ Quid mihi multitudo vi-
ctimarum veſtrarum, dicit Dominus? plenus
ſum holocauſtis arietum, et adipem agnorum, &
ſanguinem taurorum & hircorum non volo.

¹¹ Neque veneritis apparere mihi. quis enim
queſiuit hac de manibus veſtris? calcare atrium
meum, ¹² Non apponetis ſi obtuleritis ſiliginem;
vanum: incenſum abominatio mihi eſt. Neome-
nias veſtras & ſabbata, & diem magnum non
feram: ieiunium & ocium;

¹ Ρασις ἦν εἶδεν ἡσαίας υἱὸς ἀμὸς, ἦν εἶδεν
κτ' ἰουδαίας, καὶ κτ' ἱερουσαλὴμ ἐν
βασιλείᾳ ὅζ' ἐκὼν ἰωάθαμ καὶ ἀχάζ
& ἐζεκίας, οἱ ἐβασίλευσαν τῆς ἰουδαίας.
² ἀκούε ἐρεβνὲ καὶ ἐνωτί (ε γῆ, ὅτι κύ-
ριος ἐλάλησεν. υἱὸς ἐγγύνησα καὶ ὑψώσα, αὐτοὶ δὲ με
ἠθέτησαν. ³ ἐγὼ βῆς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄν (ε τὴν
φάτιν) κυρίου αὐτοῦ, ἰσραὴλ δὲ με οὐκ ἐγὼ, καὶ ὁ
⁴ λαός με οὐ συνῆκεν. ⁵ καὶ ἐθνή (ε ἀμαρτωλόν, λαὸς
πλήρης ἀμαρτιῶν, σπέρμα πονηρὸν, υἱοὶ ἀνόμοιοι ἐγκατέ-
λιπε τὸν κύριον, καὶ παρωργίσαντες τὸν ἅγιον (ε ἰσραὴλ,
ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω.

⁶ τί ἐπὶ πληγῇ τε περσθέντες δυνάμιαν; πᾶσα κεφα-
λὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην.

⁷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστι ἐν αὐτῇ ὁλοκληρία,
τρυμμα μῶλων πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μά-
λαγμα ἰπθίναι ἔτε ἐλαιον ἔτε κατὰ δέσμοις.

⁸ ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ πόλεις ὑμῶν πυρκαῖαι, τὴν
χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν ἀλλότριοι κατεδίξιν αὐτῶν.
καὶ ἡρήμω) κατεσθραμμένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων.

⁹ ἐγκαταλειφθήσεται ἡ δυνατήρ σιὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμ-
πελῶνι: καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυρατῷ, ὡς πόλις
πολιορκουμένη. ¹⁰ καὶ εἰ μὴ κύριος (ε βαβὴλ ἐγκατέλιπεν
ἡμῖν σπέρμα, ὡς ὁδομα δὴ ἐγγυήθημεν, καὶ ὡς γό-
μορες δὴ ὁμοιώθημεν.

¹¹ ἀκούσατε λόγον κυρίου ἀρχόντες θεόμων, περσέχε-
τε νόμον θεοῦ ὑμῶν λαὸς γομόρες.

¹² τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν, λέγει κύριος; πλή-
ρης εἰμι ὁλοκαυτωμάτων κελῶν, καὶ σέας ἀρνῶν, & αἷμα
ταύρων & τράγων ἐβέλομαι.

¹³ εἰ δὲ δυνήσῃτε ὀφθελῶν μοι: τίς ᾗ ἐξέζητησε ταῦτα
ἐν τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου.

¹⁴ οὐ περσθήσεσθε. εἰ δὴ φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον
θυμίαμα βδέλυγμα μοι ἐστίν. τὰς νεμελίας ὑμῶν καὶ
τὰς βαβὰς & ἡμέραν μεγάλην οὐκ ὀνέξομαι. νηστειῶν
καὶ δαγίδων.

INTERPRETATIO LATINA TRANSLATIONIS CHALDAICAE IN ESAIAM;

Ex Complutensi Bibliotheca, ad Hebraicam & Chaldaicam veritatem à B. Aria Montano correcta.

PROPHETIA Esaiæ filij Amos, quam prophetauit super viros Iuda, & habitatores Ierusalẽ in diebus Ozia, Iotham, Achaz, Eze-
chiaz, regum domus Iuda. ¹ Audite cali, qui commoti estis, quando dedi legem meam populo meo; & ausculta terra, quæ contre-
muiti à facie Verbi mei, quoniã Dñs locutus est. Populus meus domus Israel, quos vocavi filios, & dilexi eos, & honorificavi eos,
& ipsi rebellauerunt in verbum meum. ² Cognouit bos emptorem suum, & asinus praeſepe domini sui; Iſrael autem non didicit
vt sciret timorem mei: populus meus non intellexit vt conuerteretur ad timorem mei. ³ Vae eis qui vocati sunt populus ſan-
ctus, & peccauerunt; congregatio electa, & multiplicauerunt delicta. cognominati sunt semen electum, & malè egerunt; & dicti sunt filij
dilecti; & corruerunt vias suas; dereliquerunt cultum Domini; detestati sunt timorem Sancti Israel, & propter opera eorum praua auerſi
sunt, & facti sunt retrorsum. ⁴ Non animaduertunt, dicentes: Propter quid percussi sumus? adhuc addunt peccare, nec dicunt: Quare
omne caput languidũ; & omne cor mœrens? ⁵ A reliquo populo vſque ad principes, non est in eis qui perfectus sit in timore mei: omnes
sunt cõtumaces, & rebelles; coinquinati sunt in peccatis suis, sicut plaga vlcerosã; nõ dimittunt superbias suas, nec desiderant agere pœniten-
tiam, neque sunt in eis iustitiæ quibus protegantur. ⁶ Terra veſtra deſerta, ciuitates veſtrae ſuccenſæ igni: terrã veſtram coram vobis populi
possident eam, & propter peccata veſtra deſerta eſt terra, & translata eſt ad alienos. ⁷ Et relinquetur cœtus Sion, sicut vmbraculũ in vinea,
postquam vindemiarunt eam; sicut tugurium manens in cucumerario postquam legerunt cucumeres ab eo; sicut ciuitas quæ obſidetur.
⁸ Niſi superexcedens bonitas Domini exercituum reliquiſſet nobis redemptionem in miſerationibus suis; peccata sunt in nobis propter
quæ quaſi viri Sodoma perissemus, & quaſi habitatores Gomorra consumpti eſſemus. ⁹ Suscipite verbum Domini principes, quorũ ope-
ra sunt mala, sicut principum Sodoma; ausculta legem Dei noſtri populi quorum opera similia sunt populo Gomorra. ¹⁰ Non est bene-
placitum coram me in multitudine victimarum veſtrarum, dicit Dominus: ſatiatus ſum abundantia holocauſtorum arietum, & adipe pin-
guum, & sanguine taurorum, & agnorum, & hircorum: quia in eis non est beneplacitum coram me. ¹¹ Cũ venitis vt appareatis in con-
ſpectu meo, quis quaſiuit hoc de manibus veſtris, vt veniatis ad conculcanda atria mea? ¹² Non addatis vltra offerre oblationem ex rapi-
na; sacrificium abominabile eſt coram me, & neomeniæ & ſabbatha cœtus congregationis veſtrae, quoniam non relinquitis peccata veſtra,
vt exaudiatur oratio veſtra in tempore congregationis veſtrae.

14 *חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח
נלאתי נשאי:

15 *וכפרשכם בפניכם אעלים עיני מכם גם כי-
תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו:

16 *רתצו הוצו רחוקו רע מעלליכם מנגד עיני
חדלו רחע:

17 *למרו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו
יתום ריבו אלמנה:

18 *לכו נא ונוכחה יאמר יהוה אם יהיו חטאיכם
בשנים כשלג ילבינו אם יאדי מכותולע בצמר
יהיו:

19 *אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו:

20 *ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי
יהוה דבר:

21 *איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט
צדק ילין בה ועתה מרצחים:

22 *בספק היה לסגים סבאך מחול במים:

23 *שריד סוררים וחברי גנבים כלו אתב שחר
ורדף שלמנים יתום לא ישפטו וריב אלמנה לא-

יבוא אליהם:

24 *לכן נאם האדון יהוה צבאות אביר ישראל
הוי אנחם מצרי ואנקמה מאויבי:

25 *ואשיבה ידי עליך ואצרה כבר סגיד ואסירה
כל--בדיליך:

26 *ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעצק כבתחלה
אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה:

27 *ציון במשפט תפדרה ושביה בצדקה:

28 *ושבר פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהוה יכלו:

29 *כי יבשו מאילים אשר חמדתם ותחפרו מתנגות
אשר בחרתם:

14 *Calendas vestras & solemnitates vestras
odiuit anima mea. facta sunt mihi mole-
sta. laboravi sustinens.

15 *Et cum extenderitis manus vestras, auer-
tam oculos meos à vobis: & cum multi-
plicaueritis orationem, non exaudiam. ma-
nus enim vestrae sanguine plenae sunt.

16 *Lauamini, mundi estote, auferte malum ^{Inf. 59.}
E cogitationum vestrarum ab oculis meis.

17 quiescite agere peruersè. *Difcete bene-
facere: querite iudicium, subuenite oppres-
so, iudicate pupillo, defendite viduam.

18 *Et venite, & arguite me, dicit Dominus.
Si fuerint peccata vestra ut coccinū, quasi
nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi
vermiculus, velut lana erunt.

19 *Si volueritis & audieritis, bona terrae
comedetis. *Quod si nolueritis, & me ad

20 iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit
vos, quia os Domini locutum est.

21 *Quomodo facta est meretrix ciuitas fi-
delis plena iudicij? Iustitia habitauit in ea:

22 nunc autem homicidæ. *Argentum tuū
F versum est in scoriam: vinum tuum mixtū
est aqua.

23 *Principes tui infideles, socij furū. om-
nes diligunt munera: sequuntur retributio-
nes. pupillo non iudicant, & causa viduae
non ingreditur ad illos. ^{1er. 5. 6.}

24 *Propter hoc ait Dominus Deus exerci-
tuum fortis Israel: Heu ego consolabor su-
per hostibus meis, & vindicabor de inimi-
cis meis.

25 *Et conuertam manum meam ad te, &
excoquam ad purum scoriam tuam: & au-
feram omne stannum tuum.

26 *Et restituum iudices tuos ut fuerunt prius,
& consiliarios tuos sicut antiquitus. post
hæc vocaberis ciuitas iusti, vrbs fidelis.

27 *Sion in iudicio redimetur, & reducent
eam in iustitia.

28 *Et conteret scelestos & peccatores si-
mul, & qui dereliquerunt Dñm, confumen-
tur. ^{Rom. 6. 4.}

29 *Confundentur enim ab idolis, qui-
bus sacrificauerunt. et erubescetis super
hortis, quos elegeratis.

תרגום יונתן

14 *ירחיכו ומועדיכו רחוקי חזק מימרי חזק קדמי לרחוקי אסגיתי למשבק: ¹⁵ וכד כהניא פרשין ודיהון לצלצה עליון מסלקנא אפי
שכנתי מכון וכד אחת מסגן לצלצה לא רעוא קדמי לקבלא עלותכו מדיריכו דם זכאי מלון: ¹⁶ חובו לאורתי אדכו מחוביכו
אעדו בישות עובדיכו מקבל מימרי אהמנעו מלאבאשא: ¹⁷ אלפו לאוטבא חבשו דינא דכו דאנים דינו דין יחמא קבולת
ארמלה: ¹⁸ ככן בד חובכו לאורתי חבשו מן קדמי ואעבד בעותכו אמר יי אים יהונן חוביכו כתימין קצבעונין כחלנא יחירות
אם יסמקון כזיחוריתא בעמר נקא יהון: ¹⁹ אם תיבון ותקבלון למימרי טובא דארעא תיכלון: ²⁰ ואם תסרבון ולא תקבלון
למימרי בחרב סנאה תתקבלון ארי במימרא דיי גזיר כן: ²¹ איכדן חבו עובדהא למחוי כטעיהא קרתא מהיכנהא דתות מלא עבדי
דינא קושטא הוה מהעבד בה וכען אנון קטולי נפשן: ²² כספך חנה לפסולא חסדיך מערב כמיא: ²³ רברבך כרדן ושוחפין
לגנבין כולהון רחמיין לקבלא שוחדא אמרין גבר לחברה עבד לי דיני ואשול לך דינין דין יחמא לא דינין וקבילת ארמלה לא עזרת
לקדמיהון: ²⁴ ככן אמר רבון עלמא יי צבאות תקיפא דישראל קרתא דירושלם אנה עתיד לנחמותה בדם נוי לרשיעא בד אהגלי
למעבד פרענות דין מסנאי עמי ואחבי נקמא לבשל דבכאי: ²⁵ ואחבי מחת גבורתי ואבבר כמא דמנקן בבוריתא כל רשיעך ואעדי כל
חייבך: ²⁶ ואמני ביד דיני קשטא כדבקרמיתא ומלכי מלכך כיד מן אילא וכתר כן יחקרי לך קרתא דקשטא קרתא מהימנהא: ²⁷ ציון
בד יתעבד בה דינא תתפרוק ודעבדו אוריתא יהובל לה כוכו: ²⁸ ותחברת סרודין ותיכין כחלא ודשבקו אוריתא דיי ישתיעון:
ארי תכהון מאילני טענתא דחמדתון ותתקנעון סגניאט טענתא דאתון מסתיעין כהן:

* Et neomenias & festiuitates vestras odio 14
habet anima mea. facti estis mihi in satietatem:
non amplius remittam peccata vestra.

* Cum extenderitis manus, auertam oculos 15
meos à vobis: & si multiplicaueritis orationē,
non exaudiam vos. nam manus vestrae sangui-
ne plenæ. * Lauamini, mundi estote, auferte 16
nequitias ab animabus vestris, coram oculis
meis: cessate à nequitia vestris.

* Discite bonum facere, querite iudicium: li- 17
berate iniuria oppressum: indicate pupillo, &
iustificate viduam.

* Et venite, & disceptemus, dicit Dominus: 18
& si fuerint peccata vestra sicut rubeum, quasi
niuem dealbabo: si autem fuerint sicut coccinū,
velut lanam dealbabo.

* Et si volueritis & exaudieritis me, bona 19
terræ comedetis. * Si autem non volueritis, 20
neque audieritis me; gladius vos deuorabit. nā
os Domini locutum est ista.

* Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis 21
Sion plena iudicio? in qua iustitia dormiuit in
ea, nunc autem homicida.

* Argentum vestrum reprobum, caupones tui 22
mifcent vinum aquæ. * Principes tui non obe- 23
diunt, participes furum, diligentes munera, se-
quentes retributionem, pupillis non iudicantes,
& iudicium viduarum non attendentes.

* Propter hoc hæc dicit dominator Dominus 24
Sabaoth: Væ fortes Israel, nō cessabit enim meus
furor contra aduersarios, & iudicium de ini-
micis meis faciam. * Et inducam manum meā 25
in te, & igne examinabo te ad purū, at inobe-
dientes perdam, et auferam omnes iniquos à te,
& omnes superbos.

* Et instituam iudices tuos sicut prius, & con- 26
filiarios tuos sicut ab initio. et post hæc voca-
bis ciuitas iustitie metropolis fidelis Sion.

* Cum enim iudicio saluabitur captiuitas eius, 27
& cum elemosyna. * Et conterentur iniqui, 28
& peccatores simul; & qui dereliquerunt Do-
minum, confundentur. * Quia confundentur ab 29
idolis suis, quæ ipsi voluerunt: & erubuerunt
in hortis quæ desiderauerunt.

14 * καὶ τὰς νεμενίας καὶ τὰς ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ
μου, ἐξηθήθη μοι εἰς πλησμονὴν. οὐκ ἐπὶ δυνάμει τὰς
15 ἀμαρτίας ὑμῶν. * ὅταν ἐκλείητε τὰς χεῖρας, ὅπως ῥέ-
ψω ἐν ὀφθαλμοῖς μου ἀφ' ὑμῶν. Ἐὰν πληθύνῃτε τὴν
16 δέσπιν, οὐκ εἰσακτέσθε μὲν ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος
πλήρεις. * λύσατε, καθαροὶ γινέσθε, ἀφέλετε τὰς
πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀποκόψετε τῶν ὀφθαλ-
μῶν μου. παύσατε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

17 * μαθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε
ἀδικήματα, κρύψατε ὀρφανῶν καὶ δικαιοσύνην χήρων.

18 * καὶ δοῦτε καὶ διελείχεσθαι, λέγει κύριος. καὶ ἐδύ-
ωσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικὸν, ὡς χιόνα λευκανῶν.
ἐδύ ὁ ὧν ὡς κόκκινον, ὡσεὶ ἔριον λευκανῶν.

19 * καὶ ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακτέσθε μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς
γῆς φάγετε.

20 * ἐδύ ὁ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακτέσθε μου, μάχαιρα
ὑμῶν κατέδεξαι, ἥ γὰρ σόμα κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.

21 * πῶς ἐγχεῖτο πόρνη πόλις πιστὴ πᾶν πλήρης κρίσεως; ἐν
ῇ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νυνὶ ὁ φονεὺς αἱ.

22 * ὁ δὲ γυμνὸς ὑμῶν ἀδολόκιμον, & ἀπηλοὶ τοῦ μίσ-
23 γος τὸν οἶνον ὕδατι. * ὁ ἀρχὸντες τοῦ ἀπειθεῖν, κοι-
νωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπάντες δῶρα, δώκοντες δὲ ἀπὸ δό-
μα. ὀρφανοὶ ἐκείνοισι, & κρίσιν χηρῶν ἐπεσέχοντες.

24 * διὰ τοῦτο ταῦτα λέγει ὁ δεσπότης κύριος (αὐτῶν). καὶ
& ἰσχυρόντες ἰσραὴλ, ἐπαύσατε γὰρ με ὁ θυμὸς ἐν τοῖς
ὑπεναντίοις, καὶ κρίσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ποιήσω.

25 * καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ πυρώσω σε εἰς
καθάρσιν, ὅτε ὁ ἀπεχθὲντας ἀπολέσω. καὶ ἀφελώ πᾶ-
ρας δυνάμεις ἀπὸ σοῦ καὶ πάντας ὑπερηφάνους.

26 * καὶ ἐπιστήσω ἐν χειράς σου ὡς τὸ πρῶτον, καὶ
ἐν συμβούλοις σου ὡς τὸ ἀπαρχῆς. καὶ μετὰ ταῦτα κλη-
θήσῃ πόλις δικαιοσύνης μητροπόλις πιστῆς πᾶν.

27 * μετὰ γὰρ κρίματος σωθήσεται ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆς
καὶ μετὰ ἐλεημοσύνης.

28 * ὁ σωτηριεὺς (ὁ) οἱ ἄνθρωποι & ὁ ἀμαρτωλοὶ ἅμα.
καὶ ὁ ἐγκαταλείποντες τὸν κύριον σωτὴρ ἐσθήσεται.

29 * διὸ πᾶσι αἰχμαλωτῆσιν ἀπὸ τῶν εἰδωλῶν αὐτῶν ἀν-
τι ἡβούλουντο, καὶ ἐπηρώτησθαι ἐν κήποις αὐτῶν ἐπεδί-
μυσαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Neomenias & festiuitates vestras detestatur Verbum meum, factaque sunt coram me in abominationem. multiplicavi remittens.
15 Et cum sacerdotes extenderint manus suas ad orandum pro vobis, auferam maiestatem meam à vobis; & cum multiplicaueritis ora-
tionem, non est voluntas coram me ad exaudiendam orationem vestram, eo quod manus vestrae plenae sint sanguine innocentis. 16 Con-
uertimini ad legem meam, mundamini à peccatis vestris, auferte malum operationum vestrarum à conspectu Verbi mei: definite malefacere.
17 Discite benefacere, querite iudicium, subuenite vim patienti: iudicate iudiciū pupilli, audite clamorem viduae. 18 Cum conuersi fue-
ritis ad legem meam, deprecabimini coram me, & faciam deprecationem vestram, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra maculata quasi
tinctura, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra sicut coccinum, sicut lana munda erunt. 19 Si volueritis & obedieritis verbo meo, bo-
na terræ comedetis. 20 Et si renueritis & non obedieritis verbo meo; gladio inimici interficiemini, quia in verbo Domini decretum est ita.
21 Quomodo conuersa est ciuitas fidelis, vt essent opera eius sicut opera meretricis: quæ erat plena operantium iudicium, & veritas fiebat
in ea, nunc autem ipsi sunt homicidæ. 22 Argentum tuum factum est in scoriā: vinum tuum mistum est aqua. 23 Principes tui rebelles, &
socij latronum: omnes diligunt accipere munera. dicunt vnusquisque proximo suo: Fac pro me in iudicio meo, & retribuam tibi in causa
tua. Iudicium pupilli non iudicant, & clamor viduae non ingreditur in conspectu eorum. 24 Propterea dicit dominator seculi Dñs exerci-
tuum fortis Israel: Ciuitatem Hierusalem ego consolabor, sed vae impiis quando reuelatus fuero vt faciam ultionem iudicij de hostibus po-
puli mei, & retribuam vindictam inimicis meis. 25 Et conuertam percussionem fortitudinis meae, & mundabo, quasi purificans cum herba
borith, omnes improbos tuos, & auferam omnes peccatores tuos. 26 Et constituā in te iudices veraces sicut in principio, & cōfiliarios tuos
sicut antiquitus: & postea vocaberis ciuitas veritatis, vrbs fidelis. 27 Sion autē, cum factum fuerit in ea iudicium, redimetur: & qui operati
sunt legem, reuertentur ad eam in iustitia. 28 Et conterentur rebelles & peccatores simul, & qui dereliquerunt legem Dñi, confundentur.
29 Quoniam confundemini à lucis idolorum, quos concupistis; & erubescetis ab hortis simulachrorum, à quibus auxilium quærebatis.

כי תהיו כאלה נבלת עליה וכגנה אשר-מים
מיני-לה:

והיה החסן לנערת ופעלו לגיצוץ ובערו
שניהם יחד ואין מבכר:

ב

הדבר אשר חזה ישעיהו בן-אמוץ על-יהודה
וירושלם:

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית-יהוה
בראש ההרים ונשא מבכר ונהרו אליו כל-
הגוים:

והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל-הר-
יהוה אל-בית אלהי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה
בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר יהוה
מירושלם:

ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים
וכתרו חרבותם לבתים וחניתותיהם
למזמורה לא-ישא גוי אל-גוי חרב ולא ילמדו
עוד מלחמה:

בית יעקב לכו ונלכה באור יהוה:
כי נטשתה עמך בית יעקב כי מלאו מקדש
וענגים כפלשתים ובילדי נכרים ישפיקו:
ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאצרותיו
ותמלא ארצו סוסים ואין קצה למרכבתיו:
ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ושתחו
לאשר עשו אצבעתיו:

וישח אדם וישפל איש ואל-תשג להם:
כונן בצור ורוממן בעפר מפני פחד יהוה
ומהדר גאנו:

עיני גבהות אדם שפל ושחרוס אנשים ונשגב
יהוה לבדו ביום ההוא:

30 * Cum fueritis velut quercus defluētibus
foliis, & velut hortus absque aqua.

31 * Et erit fortitudo vestra vt fauilla stup-
pæ, & opus vestrum quasi scintilla, & ac-
cenderetur ytrunque simul, & non erit qui
extinguat.

CAP. II.

1 Verbum quod vidit Esaias filius Amos
A super Iudæam & Hierusalem. Mich. 3. a

2 * Et erit in nouissimis diebus præparatus
mons domus Domini in vertice mōtium,
& eleuabitur super colles. et fluent ad eum
omnes gentes.

3 * Et ibunt populi multi, & dicent: Venite
ascēdamus ad montem Domini, & ad do-
mum Dei Iacob, & docebit nos vias suas,
& ambulabimus in semitis eius. quia de
Sion exiit lex, & verbum Domini de Hie-
rusalem.

4 * Et iudicabit gentes, & arguet populos
B multos. Et conflabunt gladios suos in vo-
meres, & lanceas suas in falces. Nō leuabit
gens contra gentem gladium, nec exerce-
buntur ultra ad prælium. Mich. 7. b

5 * Domus Iacob venite & ambulemus in
lumine Domini.

6 * Proiecisti enim populum tuum domum
Iacob, quia repleti sunt vt olim: & augures
habuerunt vt Philistiim, & pueris alienis
adhæserunt.

7 * Repleta est terra eius argento, & auro, &
non est finis thesaurorum eius. Et repleta
est terra eius equis, & innumerabiles qua-
drigæ eius.

8 * Et repleta est terra eius idolis. opus ma-
C nuum suarum adorauerunt, quod fecerunt
digiti eorum.

9 * Et incuruauit se homo, & humiliatus
est vir. ne ergo dimittas eis.

10 * Ingredere in petram, & abscondere in
fossa humo à facie timoris Domini, & à
gloria maiestatis eius.

11 * Oculi sublimis hominis humiliati
sunt, & incuruabitur altitudo virorum.
Exaltabitur autem Dominus solus in die
illa.

תרגום

30 ארי חזון כבושטא דמנחם טרפוהי וכגנה שקיא דמית ליה לה:
נורא כמא דמקרבין דין לסטר דין ודלקין תריוהון כחדא כן יסופון רשיעא אגון ועובריהון בישא ולא יהי עליהון חיים:

ב

1 פתגם נבואה דאחנני ישעיה בר אמוץ על אנש יהודה ויהבי ירושלם:
טוריא ומנשל מרמחא ויתפנן למפלח עלוהי כל מלכותא:
שכינת אלהה דיעקב וילפננא מארחן דתקנן קדמוהי ונהך באלפן אוריתא ארי מציון תפוק אוריתא ואלפן פתגמא דיי מירושלם:
4 וידון בין מלכותא ויוכח לעממין סגיאין ויעפפון סיפיהון לסיפין ומורניהון למגלין ולא יטול עם באפי עם זין ולא יתאלפון עוד
מבין קרביא: וימרון דבית יעקב אתו ונהך באלפן אוריתא דיי:
ארי אחמלית ארעכון טעון כדמלקדמין וענגין כפלשתא ובכמוסי עממא אזלין:
ואתמלית ארעכון טעון לעובר וידהון סגדן לדאתקנא אצבעתהון:
10 ועלון למערק בסגדא ולא שמרא בעפרא מן קדום דחילא דיי
וימאך אנשא ויחלש תקוף גברין ולא תשובק להון:
11 עיני רמוח אנשא ומאכח ויחלש תקוף גברין ותקף יי בלחודוהי בעדנא תהוה:

* Erunt enim sicut terebinthus quæ deposuit folia, & sicut hortus aquam non habens.

* Et erit fortitudo eorum sicut stipula stuppe, & opera eorum quasi scintilla ignis: & succendentur iniqui & peccatores simul, & non erit qui extinguet.

CAP. II.

Verbum quod factum est ad Esaiam filium Amos de Iudæa & de Hierusalem.

* Quia erit in nouissimis diebus manifestus mons Domini, & domus Dei in summitatibus montium. & eleuabitur super colles, & veniet ad eum omnes gentes.

* Et ibunt gentes multe, & dicent: Venite; & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob; & annuntiabit nobis viam suam, et ambulabimus in ea. Ex enim Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem.

* Et iudicabit inter gentes, & arguet populum multum, & contundent gladios suos in aratra, & lanceas suas in falces, & non accipiet gens contra gentem gladium, & non discant ultra præliari. * Et nunc domus Jacob, Venite & ambulemus in lumine Domini.

* Dereliquit enim populum suum domum Jacob, quia repleta est ut ab initio regio eorum auguriis, ut alienigenarum: & filij multi alienigenæ nati sunt eis.

* Repleta est enim regio eorum argento & auro, & non fuit numerus thesaurorum eorum. & repleta est terra equis, & non fuit numerus curruum eorum.

* Et repleta est terra abominationibus operum manuum eorum, & adorauerunt quos fecerunt digiti eorum.

* Et incurruavit se homo, & humiliatus est vir: & non dimittam eos.

* Et nunc ingredimini in petras, & abscondimini in terram, à facie timoris Domini, & à gloria fortitudinis eius, quando surrexerit frangere terram.

* Nam oculi Domini sublimis: at homo humilis, & humiliabitur altitudo hominum, & exaltabitur Dominus solus in die illa.

* Ἐὼς τερέβινθος ἀποβέβηκεν τὰ φύλλα, καὶ ὡς ὁ ἄδελφος ὕδωρ μὴ ἔχων.

* καὶ ἔσται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ὡς καλὰ μὴ σιπώειον, & αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ὡς σπινθήρες πυρός. & κατακαυθήσονται οἱ ἄνθρωποι καὶ αἱ ἀμνηστῶν ἁμαρτίαι, καὶ ὅσα ἔσται ὁ σῶσων.

β

* Ο λόγος ὁ ἡρόδοτος πρὸς ἡσαΐαν υἱὸν ἀμώς πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ πρὸς ἱερουσαλήμ.

* ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὅσον τοῦ κυρίου. καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ' αἰσῶν τῶν ὁρίων. καὶ ὑψωθήσεται ἐπάνω τῶν βουνῶν. & ἡξουσιν ἐπ' αὐτὸν πᾶν τὰ ἔθνη.

* καὶ πορεύσονται ἐντὶν πολλὰ καὶ ἐροῦσι, διδύτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου, & εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, & πορεύσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐν ᾗ οἱ σὺν ἐξελεύσεται νόμος, & λόγος κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ.

* καὶ κενεῖ ἀνάμεικτον τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐλέγξει λαὸν πολλόν. & συγκόψουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἀροτρεα & τὰς ζιζυῖας αὐτῶν εἰς ὀρέπανα. καὶ ἐλήψεται ἔθνη ὅτι ἐθὺς μάχασαν, καὶ μὴ μάθωσιν ἐπὶ πολεμείν.

* & πῶς οἶκος Ἰακώβ, δώδεκα, & πορεύσονται τῷ φωτὶ κυρίου.

* ἀνέκεν ὁ λαὸν αὐτοῦ τὸν οἶκον Ἰακώβ. ὅτι ἐνεπλήθη ὡς τὰ παρχῆς ἡ χώρα αὐτῶν κληρονομιῶν, ὡς ἡ τῶν ἀλλοφύλων, & τέκνα πολλὰ ἀλλοφύλα ἐχρησθήσονται αὐτοῖς.

* ἐνεπλήθη ὁ ἡ χώρα αὐτῶν ἀργυρίου & χρυσίου. & ὅσα ἡ δόξα αὐτῶν τῶν θησαυρῶν αὐτῶν & ἐνεπλήθη ἡ γῆ ἰπῶων, & ὅσα ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ἀρμάτων αὐτῶν.

* καὶ ἐνεπλήθη ἡ γῆ βδελυμάτων τῶν ἐργῶν τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἐρεγκύνθησαν οἱς ἐποίησαν & δακτύλοι αὐτῶν. & ἐκύνθη ὁ ἄνθρωπος, & ἐταπείνωθη ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἐμὴ δόξα αὐτοῦ.

* & πῶς εἰσέλθετε εἰς τὰς πέτρας καὶ κρύπθεσθε εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ ὀργῶτος τοῦ κυρίου, & ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θρασυσαί τὴν γῆν.

* & ὁ φθαλμοὶ κυρίου ὑψήσονται, ὅς ὁ ἄνθρωπος ταπεινός. & ταπείνωθήσεται ὁ ὑψος τῶν ἀνθρώπων. & ὑψωθήσεται κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia eritis veluti quercus, cuius folia defluunt, & veluti hortus irriguus qui non habet aquam. * Et erit fortitudo impiorum sicut stipula lini, & opus manuum eorum sicut scintilla ignis; quæ cum applicantur ad inuicem, ardent ambo simul: sic confumentur impij, & opera eorum praua, & non erit super eis misericordia.

CAPVT II.

Verbum prophetiæ, quod prophetauit Esaias filius Amos super viros Iudæ, & habitatores Ierusalem. * Et erit in fine dierum paratus mons domus sanctuarij Domini in capite montium, & eleuabitur super colles; & confluent ut seruiant super eum, omnia regna. * Et ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus in montem domus sanctuarij Domini, & in domum maiestatis Dei Iacob, & docebit nos vias, quæ rectæ sunt coram eo: & ambulabimus in doctrina legis eius, quia de Sion exibit lex, & doctrina verbi Domini de Hierusalem. * Et iudicabit inter regna, & arguet populos multos, & contundent gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. non leuabit populus contra populum arma, neque discant amplius prælium. * Et dicent viri domus Iacob: Venite & ambulemus in doctrina legis Domini. * Quia dereliquistis terribilem & fortissimum, qui erat redemptor vester domus Iacob; quia repleta est terra vestra idolis, sicut ab initio; & augures fuerunt sicut Philistim, & in legibus populorum ambulant. * Et repleta est terra eorum argento & auro, & non est finis thesaurorum eius, & repleta est terra eorum equis, & non est finis quadrigarum eius. * Et repleta est terra eorum idolis, opus manuum suarum adorant, quod parauerunt digiti eorum. * Et humiliabitur homo, & infirmabitur fortitudo virorum: ne dimittas eis. * Ingredientur ut fugiant in petris, & ut abscondantur in puluere à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius. * Oculi sublimis hominis humiliabuntur, & infirmabitur fortitudo virorum: & erit fortitudo Domini solius in tempore illo.

כי יום ליהוה צבאות על כל גאה ורם ועל כל נשאו ושלל:

ועל כל ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל כל אלוני הבשן:

ועל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאור:

ועל כל מגדל גבוה ועל כל חומה בצורה:

ועל כל אניות תרשיש ועל כל שכיות החמה:

ושח נבחרת האדם ושלל רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא:

והאלילים כליל יחלף:

ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד יהוה ומהדר גאווה בקומו לערץ הארץ:

ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספואת אלילי זהב אשר עשו לו להשתחות להפר פרות ולעטלפים:

לבוא בנקרות הצרים ובסעפי הסלעים מפני פחד יהוה ומהדר גאווה בקומו לערץ הארץ:

חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

כי הנה האדון יהוה צבאות מסיר מירושלם ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים:

גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וקסם וזקן שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש:

ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בהם: ונגש העם איש באיש ואיש ברעהו וירחבו הערר בזקן והנקלרר בנכבד:

¹² Quia dies Domini exercituum super omnem superbum & excelsum, & super omnem arrogantem, & humiliabitur.

¹³ Et super omnes cedros Libani sublimes & erectas, & super omnes quercus Basan.

¹⁴ Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles eleuatos.

¹⁵ Et super omnem turrem excelsam, & super omnem murum munitum.

¹⁶ Et super omnes naues Tharsis, & super Domne quod visu pulchrum est.

¹⁷ Et incuruabitur omnis sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & eleuabitur Dominus solus in die illa.

¹⁸ Et idola penitus conterentur.

¹⁹ Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragines terrae à facie formidinis Domini, & à gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram.

²⁰ In die illa proiciet homo idola argenti sui, & simulachra auri sui quae fecerat sibi, ut adoraret talpas & vespertiliones.

²¹ Et ingredietur scissuras petrarum, & in cauernas saxorum à facie formidinis Domini, & à gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram.

²² Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus in naribus eius est, quia excelsus reputatus est ipse.

CAP. III.

¹ Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet ab Hierusalem, & ab Iuda validum & fortem, omne robur panis & omne robur aquae.

² Et fortem, & virum bellatorem, & iudicem, & prophetam, & ariolum;

³ Et senem principem super quinquaginta, & honorabilem vultu, & consiliarium, & sapientem de architectis, & prudentem eloquij mystici.

⁴ Et dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis.

⁵ Et corruet populus vir ad virum, & unusquisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

תרגום

¹ ארי וקמא דעתיד למיתו מן קדם יי צבאות על כל גיתניא ורמי לבא ועל כל חקיפא וימאכח: ² ועל כל מלכא עממא חקיפא וחסניא ועל כל טורני מדינתא: ³ ועל כל טורניא רמיא ועל כל רמא מנמלתא: ⁴ ועל כל דיתבין במגדל רם ועל כל דשרז בשור ברך: ⁵ ועל כל דיתבין בנסי ימא ועל כל דשרז בבירית שפרא: ⁶ וימאך רמות אנשא ויחלש חקוף גברין וחקף יי בלחודותי בערנא התיא: ⁷ ויטענא גמירא יסופן: ⁸ ויעלון במערות טנריא ובמחלות עפר מן קדם דחילא דיי וסויו יקרה בנגליהה למחבר רשיעי ארעא: ⁹ בערנא חתיא ירחקון בני אנשא ית טענות כספחון וית טענות דיתבין דעבדו להון למסגור לטענותא ולצלמניא: ¹⁰ למעל במערות טנריא ובשקיפי כיפא מן קדם דחילא דיי וסויו יקרה באתגליותיה למחבר רשיעי ארעא: ¹¹ אחמנעו לכו מלאשתעבדא לאנשא במעבדה דחילא דנשבת רוח חיון באפותי ארי יוסא דין הוא קים וסחר לא איהו וכלמא חשיב הוא:

¹ ארי הא רבון עלמא יי צבאות מעדי מירושלם ומיהודה סמך וסעיד כל סמך מיכל וכל סעיד משחי: ² גבר וגבר עבד קרב דין וספר ומשחאל וקב: ³ שר ורב חמשין ונסיב אפין וסלך מילך ואמר ומשחמסע וחכים וסכלתו כעניא: ⁴ נאמני ינקא פרנסיהון וחלשין ושלטון בהון: ⁵ ויהגרו עמא גבר בגבר וגבר בחברה ושלטון עלימא בסבא ודשיט בדיקיר:

* Dies enim Domini Sabaoth super omnem
arrogantem & superbum, & super omnem ex-
celsum & sublimem, & humiliabuntur.

* Et super omnem cedrum Libani excelsarū
& sublimium, & super omnem arborem glan-
dis Basan. * Et super montem excelsum, &
super omnem collem excelsum. * Et super om-
nem turrim excelsam, & super omnem murum
excelsum. * Et super omne nauigium maris, &
super omnem aspectum navium pulchritu-
dinis. * Et humiliabitur omnis homo, & ca-
det altitudo hominum, et exaltabitur Dominus
solus in die illa.

* Et manufacta omnia abscondent;

* Inferentes in speluncas & in scissuras pe-
trarum, & in foramina terræ, à facie timoris
Domini, & à gloria fortitudinis eius, cum sur-
rexerit confringere terram.

* Nā die illa eiciet homo abominationes suas
argenteas et aureas, quas fecerunt adorare va-
na & vesperationes.

* Ingredi in foramina durissimæ petrae, &
scissuras petrarum à facie timoris Domini, & à
gloria fortitudinis eius, cum surrexerit contere-
re terram.

* Quiescite vobis ab homine, cui respiratio
in naribus eius, quoniam in quo reputatus est.

CAP. III.

ECce iam dominator Dominus Sabaoth au-
feret de Hierusalem & de Iudea validum
& validam, robur panis & robur aquæ:

* Gigantem & fortem, & hominem bella-
torem, & iudicem, & prophetam, & coniecto-
rem, & presbyterum.

* Et principem super quinquaginta, & ad-
mirabilem consiliarium, & sapientem archite-
ctum, & prudentem auditorem.

* Et instituam iuvenes principes eorum, &
illufiores dominabuntur eis.

* Et corruet populus homo ad hominem, &
homo ad proximum suum. offendet puer con-
tra senem, ignobilis contra nobilem.

* ἡμέρα γὰρ κυρίου σαβαώθ, ἐπὶ πᾶσι υἱοῖς καὶ
υἰατρῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι υἱοῖς καὶ μετέωρον. καὶ
ταπεινωθήσονται. * καὶ ἐπὶ πᾶσαν κέδρον ὧς λιθὸς

τῶν υἱῶν καὶ μετεώρων. καὶ ἐπὶ πᾶν δένδρον βα-
λοῦ βασιλῆος. * καὶ ἐπὶ ὅς ἐπὶ πᾶσι υἱοῖς καὶ
βυζόνι υἱῶν.

* καὶ ἐπὶ πᾶσι πύργον υἱῶν, & ἐπὶ πᾶσι τείχε-
σιν υἱῶν.

* καὶ ἐπὶ πᾶσι πλοῖον θαλάσσης. καὶ ἐπὶ πᾶσι θάλα-
σσι καὶ ἡθροῖς. * καὶ ταπεινωθήσονται πᾶς ἀνθρώπος,

& πεσείσονται ὑπὸ πᾶσι ἀνθρώπων. καὶ υἱοῖς καὶ κύριος
μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. * & τὰ χεῖρ ποίηται πᾶσι

κατακτείνουσιν,

* εἰσέλκνυντες εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς χισμάς
τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰς τρύγλας τῆς γῆς, ἀπὸ προσώπου
ὧς φόβος κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν
ἀνάσῃ θρασυταί τῶν γῶν.

* τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύ-
ματα αὐτοῦ τὰ ἀργυρεῖα καὶ τὰ χρυσᾶ ἀποθήσονται πε-
ρικνύντες τοῖς ματαίοις καὶ τοῖς νυκτερί.

* & εἰσελθὲν εἰς τὰς τρύγλας τῆς σερῆας πέτρας καὶ
τὰς χισμάς τῶν πετρῶν ἀπὸ προσώπου ὧς φόβος κυρίου
καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀνάσῃ θρασυταί

τῶν γῶν. * πᾶσα δευμὴν ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου, ὧς ἀνα-
πνοὴ ἐν μυκλήσιν αὐτοῦ ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη.

γ'

1. Ἰδοὺ δὲ ὁ δεσπότης κύριος σαβαώθ ἀφελεῖ ἀπὸ
ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἰσχύοντα & ἰσχύουσιν.
ἰσχυρὸν ἄρτου καὶ ἰσχυρὸν ὕδατος.

2. * γίγνεται & ἰσχύοντα & ἀνθρώπων πολεμιστῶν καὶ δι-
καστῶν & προσφίτων, καὶ σοφιστῶν & πρεσβύτην.

3. * καὶ πονηκὸν ταρχον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, &
ὄφρον δόχτηκλον, & συνετὸν ἀκροατῶν.

4. * καὶ ἐπιστήσαν νεανίσκοις ἀρχόντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαι-
κίαν καὶ κυρῶσιν αὐτῶν.

5. * καὶ συμπεσείσεται ὁ λαός, ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώ-
πων, καὶ ἀνθρώπων πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. προσκό-
ψει τὸ παιδίον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ὁ ἄπαιδος πρὸς τὸν
ἐντίμον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Quia dies venturus est à facie Domini exercituum super omnes superbos & elatos corde: & super omnes fortes, & humiliabuntur.

12 Et super omnes reges populorum fortes & robustos, & super omnes principes provinciarum. 13 Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles eleuatos. 14 Et super omnes qui habitant in insulis maris, & super omnes qui morantur in turre excelsa, & super omnes qui morantur in muro munito. 15 Et super omnes qui habitant in insulis maris, & super omnes qui morantur in palatiis pulcherrimis. 16 Et humiliabitur altitudo hominum, & infirmabitur fortitudo virorum, & roborabitur Dominus solus in tempore illo. 17 Et idola penitus deficient. 18 Et introibunt in speluncas petrarum, & in cauernas pulueris à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius, cum reuelatus fuerit vt conterat impios terræ.

19 In tempore illo procul abiicient homines idola sua argentea, & idola sua aurea, quæ sibi fecerant, vt adorarent idola & simulachra.

20 Vt ingrediantur speluncas rupium, petrarumque foramina à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius, cum reuelatus fue-
rit vt cõterat impios terræ. 21 Cessate vobis ne subiiciamini homini, cum factus fuerit terribilis, cuius spiraculum spiritus vitæ in naribus
eius est. quia hodie est viuus & cras non est, & quasi nihilum reputatus est ipse.

CAPVT III.

ECce enim dominator seculi Dominus exercituum auferet de Hierusalem & de Iuda fulcimentum & sustentaculum, omne fulcimentum
cibi, & omnem sustentationem potus. 2 Fortem & virum bellatorem, iudicem & scribam, & coniectorem, & senem; 3 Et principem
quinquagenarium, & acceptabilem vultus, & consiliarium, & docentem, & audientem, & sapientem, & prudentem in consilio.

4 Et constituam pueros gubernatores eorum, & infirmi dominabuntur eis. 5 Et irruet populus vir in virum, & vnusquisque in
proximum suum; dominabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

* כִּי יִתְפֹּשׂ אִישׁ בְּאָחִיו בֵּית אָבִיו שְׂמֵלָה לָכֶּה
קָצִין תִּהְיֶה לָנוּ וְהַמְכַשְׁלֵה הַזֶּה תַּחַר יָדָהּ
* יֵשׂא בְיוֹם הַהוּא לֹא אֶהְיֶה חֵבֶשׁ
וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין שְׂמֵלָה לֹא תִשְׁמַנִּי קָצִין
עִם:

* כִּי כִשְׁלֵה יְרוּשָׁלַם וַיְהוּדָה נָפַל כִּי לְשׁוֹנָם
וּמַעַל לִיהֵם אֶל-יְהוָה לְמִרוֹת עֲנִי כְבוֹדוֹ:

* הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנֵתָה בָם וַחֲטֹאתֶם בְּסֶדֶם הַגִּידוֹ
לֹא כִחַדוּ אוֹי לְנַפְשָׁם כִּי-גָמְלוּ לְהֵם רָעוֹהָ:

* אֲמָרוּ צְדִיק כִּי-טוֹב כִּי-פָרִי מַעַל לִי יֵהֵם
יֹאכְלוּ:

* אוֹי לְרַשְׁעֵי רַע כִּי-גָמְלוּ יָדָיו יַעֲשֶׂה לוֹ:
* עַמִּי נִגְשִׁיו מַעֲלָל וְנָשִׁים מִשְׁלוּ בּוֹ עַמִּי
מֵאֲשֶׁר־יִדְּמֵתֵים וְדָרְךְ אֶרְחֵיךְ בָּלְעוּ:

* נֶצֶב לָרִיב יְהוָה וְעַמְּךָ לְדִין עַמִּים:
* יְהוָה בְּמִשְׁפָּט יָבוֹא עִם-זִקְנֵי עַמּוֹ וּשְׂרָיו וְאַתֶּם
בְּעֵרְתֶם הַכֶּרֶם גִּזְלוֹתָהֶם עֲנִי בְּבֵיתֵכֶם:

* מַלְכֶם תִּרְכְּאוּ עַמִּי וּפְנֵי עַמִּים תִּטְחֲנוּ נֶאֱמָר אֲדָנִי
יְהוָה צְבָאוֹת:

* וַיֹּאמֶר יְהוָה יַעֲזֹב כִּי גִבְהוֹ בָנוֹת צִיּוֹן וְתִלְכְּנָה
נְטוּוֹת גִּרְזָן וּמִשְׁקָרוֹת עֵינֵים הַלֹּךְ וְטָפוֹף תִּלְכְּנָה
וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲבֹסְנָה:

* וְשַׁפַּח אֲדָנִי קָדְקֵד בָּנוֹת צִיּוֹן וַיְהוּדָה פָּתְחוּ
יַעֲרֶה:

* בְּיוֹם הַהוּא יִסֵּר אֲדָנִי אֶת תַּפְאֶרֶת הָעֵבֶכֶסִים
וְהַשְׁבִּיכִים וְהַשְׁהִרְנִים:

* הַנְּטָפוֹת וְהַשְׂרָוֹת וְהַרְעֵלֹוֹת:
* רֶחֱפָאִים וְהַצְעָדוֹת וְהַקְשָׁרִים וּבֵתִי הַנֶּפֶשׁ
וְהַלְחָשִׁים:

* הַטֶּבַע וְהַנְּזוּמִי הָאֵף:

6 Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui, & dicet: Vestimentum tibi est, princeps esto noster: ruina autem hæc sub manu tua.

7 * Respondebitque in die illa dicens: Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum. nolite constituere me principem populi.

8 * Ruit enim Hierusalem & Iudas concidit, quia lingua eorum & adinventiones eorum contra Dominum ut prouocarent oculos maiestatis eius.

9 * Agnitio vultus eorum respondebit eis, & peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Væ animæ eorum: quoniam reddita sunt eis mala.

10 * Dicit iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedit.

11 * Væ impio in malum. retributio enim manuum eius fiet ei.

12 * Populum meum exactores sui spoliauerunt, & mulieres dominatæ sunt eis. Popule meus qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.

13 * Stat ad iudicandum Dominus, & stat ad iudicandos populos.

14 * Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui & principibus eius. Vos enim depasti estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.

15 * Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus exercituum?

16 * Et dixit Dominus Deus: Pro eo quod eleuatae sunt filia Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant:

17 * Decalubabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit.

18 * In die illa auferet Dominus ornamentum calciamento, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas.

19 * Et mitras, & discriminalia, & periscelides, & murenulas, & olfactoriola, & inanes.

20 * Et annulos, & gemmas in fronte pendentes.

תרגום

6 אֲרִי יַחַד גִּבֹר בְּאֶחָיו מוֹרְעֵית בֵּית אָבִיו לְמִימַר כְּסוֹ אֵית לָךְ רַב חָהִי עֲלֵנָא וּמִגִּבְיָתָא הָדָא חָהִי תַחַר יָדָהּ
וְהָיָא לְמִימַר לִית אָנָּה כְּשֶׁר לְמִתְוִי רִישׁ וּבְבֵיתִי לִית מָא דְאִיכּוֹל וְלִית מָא דְאֶחָבְסִי וְלֹא חֲסִנְנִי רַב עַל עַמָּא:

7 אֲרִי אֶתְקַלּוּ יְהוּדֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶנְשֵׁי יְהוּדָה גִּלּוּ אֲרִי מִמֶּלֶךְ פְּתוּחוּ וְאֶגֶר עוֹבְדֵי יְהוָה וְלֹא קָדְם יִי מִרְגִּזִּין קָדְם יְקָרָהּ
אֶשְׁחַמּוֹדְעוֹת אֶפִּיחוּ בְּדִינָא אֶסְחָד בְּהוֹן וַחֲטֹאֵיהוֹן בְּסִדּוּמָאִין קִבְּלִין וְלֹא מִנְעִין וְאִי לְנַפְשָׁהוֹן אֲרִי גִרְמוֹ דְּחִיתִי לַחוּן בִּישְׁתָּהּ:

8 אֲמָרוּ לְצְדִיקָא טוֹבִיכוֹן אֲרִי פָרִי עוֹבְדֵי יְהוָה יִשְׁתְּלִמוּן
עַמִּי דְּסִרְכּוֹהִי בְּזוּחִי כְּמַעַלְלִי כְּרָסָא וּכְמִרִי חוּבָא שְׁלִטוֹ בְּה עַמִּי מִשְׁבַּחְךָ אֶשְׁעִיד וְאֶזְרַח שְׁבִילְךָ קִלְקִלוּ:

9 עָחִיד לְמִדָּן יִי וּמִתְגַּלִּי לְסַעֲבֵד פּוֹרְעֵנוֹת דִּין מִן עַמִּמָּא
יִי בְּדִינָא יַעֲזוֹב יְהוָה עַמָּה וּסְרִכּוֹהִי וְאַחֲךָ אֶנְסָחֲךָ יְהוָה עַמִּי חֲטִיף מִסְּכָנָא בְּבִיתִיכוֹן:

10 מָה לְכוֹן דְּאַחֲךָ מִסְּכָנָן יְהוָה עַמִּי וְאַפִּי חֲשִׁיכָא מְבַלֵּן אֲחִיכוֹן וּמִתְגַּלֵּן בְּדִינֵיהוֹן אֶסֶר יִי אֱלֹהִים צְבָאוֹת
וְאֶסֶר יִי חֲלָף דְּאַתְרִכְרָבָא בְּנֵת צִיּוֹן וְאֶלְזֵן מִרְיָן צִנְאָר וּמִסְרָבְקִין עֵינֵין אֶלְזֵן וּבְפִתְחוֹן מִקְפִּין וּבְרַגְלֵיהוֹן מִרְגִּזִּין:

11 וְיִשְׁעֵבֶר יִי יְקָרָת בְּנֵת צִיּוֹן וְיִי יְקָרָת יַעֲזֹב
בְּעֵדְנָא חָהִי יַעֲזֹב יִי יְהוָה חֲשִׁבְתָּה מִסְּכָנָא וּשְׁבִיכָא וּסְבָכָא:

12 וְיִשְׁעֵבֶר יִי יְקָרָת בְּנֵת צִיּוֹן וְיִי יְקָרָת יַעֲזֹב
כְּלִילָא וְשִׁירִי רַגְלָא וְקוֹלִס מִסְּכָנָא וּקְדִישָׁא וְחִלִּיתָא:

13 עֲקָתָא וְשִׁלְטִילָא:

* Quia apprehendet homo fratrem suum, vel 6
domesticum patris sui, dicens: Vestimentum ha-
bes, princeps esto noster, & cibus meus sub te
sit.

* Et respondens in die illa dicit: Non ero 7
tuus princeps. non enim in domo mea est panis
neq; vestimentum, nō ero princeps populi huius.

* Quia corruit Hierusalem, & Judea conci- 8
dit, & linguae eorum cum iniquitate, quæ erga
Dominum, non credentes. quare nunc humiliata
est gloria eorum. * Et confusio vultus eorum,
restitit eis. at peccatum suum quasi Sodomorum
annuncianerunt & manifestauerunt. Væ animæ
eorum, quoniam consuluerunt consilium malum
contra se.

* Dicentes: Alligemus iustū, quoniā inutilis 10
nobis est. igitur fructus operū suorum comedent.

* Væ iniquo, mala secundum opera manuum 11
eius accident ei.

* Populus meus, exactores vestri deuorant 12
vos, & exactores dominantur vestri. popu-
lus meus, beatificantes vos decipiunt vos, &
semitas pedum vestrorum conturbant.

* Sed nunc constituetur ad iudicium Domi- 13
nus, & statuet ad iudicium populum suum.

* Ipse Dominus ad iudicium veniet cum se- 14
nioribus populi, & cum principibus suis. vos
autem quid incendistis vineam meam: & rapi-
na pauperis in domibus vestris?

* Quid vos iniuria afficitis populum meum, 15
et faciem mendicorum confunditis? dicit domi-
nator Dominus exercituum.

* Hec dicit Dominus: Pro eo quod exaltata 16
sunt filie Sion, & ambulauerunt excelsa collo,
& in nutibus oculorum & itinere pedum si-
mul trahentes tunicas, & pedibus simul luden-
tes. * Et humiliabit Dominus dominatrices 17

filias Sion, & Dominus nudabit turpitudinem
ipsarum in die illa. * Et auferet Dominus glo- 18

riam vestimenti earum; & tunicas simbratas,

* Et torques, & bullam, & ornatum faciei 19

earum, * Et compositionem ornatus gloriæ, 20

& olfactoriola, & armillas, & discriminalia.

* Et annulos, & dextralia, & inaures. 21

* ὅτι ἀπὸ τῆς ἀφ' ἑαυτῶν ἀδελφῆς αὐτῆς, ἢ ἀφ' οἰ-
κείου τοῦ πατρὸς αὐτῆς λέγων, ἱμάτιον ἔχεις, ἀρχηγὸς
ᾗμι ἐσθήτω, καὶ τὸ βρῶμα τὸ ἐμὸν ὑπὸ σὲ ἔστω.

* καὶ ἀποκριθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐρεῖ, οὐκ ἔσμαι
τοῦ ἀρχηγός, & γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐστὶν ἄρτος, οὐδὲ ἱμά-
τιον, οὐκ ἔσμαι ἀρχηγός, & λαὸς τέτοιο.

* ὅτι ἀνέβητο ἱερὸν σαλῆμ, καὶ ἰουδαία συμπεπλώκε, &
αἱ γλώσσαι αὐτῶν μὲτ' ἀνομίας τὰ πρὸς κύριον ἀπεφθέγγετο.
διότι καὶ ἐταπεινώθη ἡ δόξα αὐτῶν.

* καὶ ἡ αἰχμὴ ἡ τοῦ σπῆρος αὐτῶν ἀνέστη αὐτοῖς. τὴν
ἡμαρτίαν αὐτῶν ὡς ὁδόν ἀνέβησαν καὶ ἐνεφάνι-
σαν. καὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι βεβέβηκον βελῶ πο-
νηρῶν κατ' ἑαυτῶν. * εἰπόντες, δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι
δύσχερος ἡμῖν ἐστὶ. τίνων τὰ ἡνιματὰ τῶν ἔργων αὐ-
τῶν φάγον. * οὐαὶ τῷ δούλῳ, πονηρῶ κατὰ ἔργα
τῶν χειρῶν αὐτῶν συμβήσεται αὐτῷ.

* λαὸς μου, ὁ πρῶτος ἐξ ὑμῶν καταμάχεται ὑμᾶς, καὶ
ὁ ἀπαυθύνων κυριεύσει ὑμῶν. λαὸς μου, ὁ μακα-
ρίζων ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς. καὶ τὰς τρίβους τῶν ποδῶν
ὑμῶν ἐκταράσουσιν. * ἀλλὰ καὶ καταστήσεται εἰς κρεί-
σσιν κύριος. & στήσει εἰς κρείσσιν τὸν λαὸν αὐτῶν.

* αὐτὸς κύριος εἰς κρίσιν ἔξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων &
λαοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. ὑμεῖς δὲ τί ἐνεπυρίσατε
τὸν ἀμπελῶνά μου, & ἡ ἀρπαγὴ ἡ πτωχοῦ ἐν τοῖς οἴκοις
ὑμῶν; * τί ὑμεῖς ἀδικεῖτε τὸν λαόν μου, καὶ τὸ πρὸς ὁ-
πον τῶν πτωχῶν καὶ αἰχμαλωτεύετε; φησὶν κύριος κύριος στρα-
τῶν.

* ταῦτα λέγει κύριος, ἀπὸ ὧν ὑψώθησαν αἱ θυγατέ-
ρες σιών, & ἐπορεύθησαν ὑψηλὰ τραχήλῳ καὶ ἐν νύμα-
σιν ὁφθαλμῶν καὶ τῇ πορείᾳ τῶν ποδῶν αἶμα σύρουσαι
ἐν χιτῶνας & τοῖς ποσὶν αἶμα παίζουσαι.

* καὶ ταπεινώσει κύριος ἀρχέτας θυγατέρας σιών.
& κύριος ἀνακαλύψει τὸ αἰχμῶμα αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ.

* καὶ ἀφελεί κύνες τὴν δόξαν & ἱματισμοῦ αὐτῶν,
& οὗτοι κοσμήσεις, & οὗτοι μινίσκοις, & τὸ κάθεμα,
& τὸν κόσμον & τοῦ σπῆρος αὐτῶν, * & τὴν συνθεσὶν &
κόσμου τὸ δόξης. καὶ οὗτοι χιτῶνας & τὰ ψέλια & τὰ ἐμ-
πλόκια. καὶ οὗτοι δακτυλίοις, & τὰ ἰστιά, & τὰ ἐνώπια,

* καὶ οὗτοι δακτυλίοις, & τὰ ἰστιά, & τὰ ἐνώπια,

* καὶ οὗτοι δακτυλίοις, & τὰ ἰστιά, & τὰ ἐνώπια,

* καὶ οὗτοι δακτυλίοις, & τὰ ἰστιά, & τὰ ἐνώπια,

* καὶ οὗτοι δακτυλίοις, & τὰ ἰστιά, & τὰ ἐνώπια,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Apprehendet enim vir fratrem suum, de cognatione domus patris sui, dicens: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, & pote-
stas hæc erit sub manu tua. * Respondebit in tempore illo dicens: Non sum sufficiens ut sim princeps, & in domo mea non habeo quod
comedam, neque quo operiar; ne constituatis me principem super populum. * Quia offenderunt habitatores Hierusalem, & viri Iuda
transmigrati sunt, quia eloquium oris sui, & merces operum suorum manifesta sunt coram Domino; prouocant enim maiestatem eius.

* Agnitio enim vultus eorum in iudicio testificatur contra eos, & peccata eorum quasi Sodomitæ prædicat, & non desinunt. Væ ani-
mæ eorum, quoniam ipsi fuerunt causa quod venerit eis malum. * Dicite iustis: Beati estis vos; quia fructus operum suorum retribuetur
eis. * Væ impiis, quorum opera mala sunt, quia retributio manuum suarum reddetur eis. * Populum meum exactores sui exspoliauerunt,
quasi vindemiantes vineam, & quasi fœneratores dominati sunt ei. Popule meus, qui te laudant, decipiunt te, & viam semitæ tuæ dissipant.

* Iudicaturus est Dominus, & reuelabit se, ut faciat ultionem iudicii in populos. * Dominus ad iudicium veniet cum senioribus
populi sui, & exactoribus eius: vos autem diripistis populum meum, rapina pauperis in domibus vestris est.

* Quid vobis est quod depauperatis populum meum; & facies pauperum atteritis, ut in causa sua pereant? dicit Dominus exer-
citus.

* Et dixit Dominus: Pro eo quod eleuatae sunt filiae Sion, & ambulauerunt extento collo, & stibio linitis oculis ibant, &
crinibus circumuolutis, & pedibus suis prouocantes:

* Prosternebat Dominus gloriam filiarum Sion, & Dominus gloriam earum auferet.

* In illo tempore auferet Dominus ornamentum calcamentorum; & lunulas, & torques, * Et monilia, & armillas manuum,

& mitras. * Et discriminalia, & armillas pedum, & murenulas, & inaures, & olfactoria. * Et annulos, & gemmas.

המחלצות והמעטפות והמטפחות והחרושים:
 הגלינים והסדינים והצינפות והרדירים:
 והיה תחת בשם מק יהיה ותחת חגורה נקפה
 ותחת מעשה מקשה קרה ותחת פתיגיל מחגרת
 שק כי תחרת יפי:
 מתיך בחרב יפלו וגבורתך במלחמה:
 ואנו ואבל ופתחיה ונקתה לארץ תשב:

ד

והחזיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא
 לאמר לחמנו נאכל ושמלנו נגלבש רק יקרא
 שמך עלינו אסף חרפתנו:
 ביום ההוא יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד ופרי
 הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל:
 והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קרוש
 יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם:
 אם רחץ אדני את צאת בנות ציון ואת דמי
 ירושלם ירחיק מקרבה ברוח משפט וברוח בער:
 וברא יהוה על כל מכון חר ציון ועל מקראה
 ענן יומם ועשן ונגה אש להכר לילה כי על
 כל כבוד חפרה:
 וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור
 מזרם וממטר:

ה

אשירה נא ליד ידי שירת דודי לכרמו ברום
 היר ליד ידי בקרן בן שמן:
 ויעזקהו ויסקלהו ויטעורו שרץ ויבן מגדל
 בתוכו וגם יקבצב בו ויקן לעשות ענבים ויעש
 באשים:
 ועתה ישב ירושלם ואיש יהודה שפטור נא
 ביני ובין ברמי:

תרגום יונתן

כחתיא ושויפניא ולבורנקיא ומחכיא: ²³ ומחזיקא וקריטיא וכחתיא וכחתיא: ²⁴ ויחיתא דהואה יתבין בסמין יתמסי
 ואמר דהואה אסרן פסיקא יחא רשמיא דמחא וחלף אקפוט פתא גזוז ריש וחלף דהואה מחלף בגינא יסרן סקין דא פרענותא חתעבר
 מנהן ארי טעא בשפריהון: ²⁵ שפר גבריך בחרבה יתקטלון ועברי נצחניך בקרבה: ²⁶ ויצדון ויסופון חרעי קריתא וחתרוקן ארעא
 ותחרוב: ¹ ויתקפן שבע נשין בגברא חד בעדנא התיא למיסר מדילנא ניכול ומדילנא נחפסי לחוד ויתקרי שמך
 עלנא כנוש חסודנא: ² בעדנא התיא יהי משיחא דיי לחרנא וליקר ועברי אוריתא לרבו ולתשכחא לשזבת ישראל: ³ ויהא דישחאר
 יהוב לציון ודעבר אוריתא יתקום בירושלם קריש יתאמר לה כל דכתיב לחי עלמא יחיו בנחמא ירושלם: ⁴ אם יעדי וייר
 תגאלת בנת ציון ויה אשדיר דם זכאי דבירושלם יגלי מנה במיסר דין ובמיסר גמרא: ⁵ ויברי וייעל כל מקדש טורא דציון ועל אחר
 בית שכינתה ענן יקר יהי מטל עלוהי ביממא ואמיטתא חיהור באשא שלהובי בלילא ארי יתיר מן יקרא דאמיר לאיחארה עלוהי שכינתא
 חתי מגנא עלוהי בגנן: ⁶ ועל ירושלם חתי מטל ענני לאטלא עלוהי בימם משרב ולבית סתר ולאגנא מורמיר וממטר:
 ו: ¹ אמר נביא אשכחה בען לישראל דסתיל לכרמא ורעה דאברהם רחמי תשכח רחמי לכרמיה עמי חביבי
 ישראל יתבת לחון אחסנא בטור רם בארע שמנא: ² וקדשחנן ויקרחנן וקמיתנן כמצב גפן בחירא ובגית מקדשי ביניהון ואף
 מרדכי יתבת לכרמא על חטאיהון אמרת דיעבדון עובדין טבין ואנן אבאשו עובדיהון: ³ נביא אסר לחון הא בית ישראל
 מרדכי מן אוריתא ולא צבן למחב וכען יחבי ירושלם ואנש יחודה דינו בען קרמי דינא מן עמי:

²² * Et mutatoria, & palliola & linteamina
²³ & acus. * Et specula, & sindones, & vittas,
 & theristra.
²⁴ * Et erit pro suavi odore fœtor, & pro zo-
 na funiculus, & pro crispanti crine calui-
 cium, & pro fascia pectorali cilicium.
²⁵ * Pulcherrimi quoque viri tui gladio ca-
²⁶ dent, & fortes tui in prælio. * Et moerebunt
 atque lugebunt portæ eius, & desolata in
 terra sedebit.

CAP. IIII.

¹ **E**T apprehendent septem mulieres viri
 vnum in die illa dicentes: Panem nostrum
 comedimus, & vestimentis nostris operie-
 mur: tantummodo inuocetur nomen tuum
 super nos: aufer opprobrium nostrum.
² * In die illa erit germen Domini in magni-
 ficentia, & gloria: fructus terræ sublimis, &
 exultatio his qui saluati fuerint de Israel.
³ * Et erit omnis qui relictus fuerit in Sion,
 & residuus in Hierusalem, sanctus vocabi-
 tur, omnis qui scriptus est in vita in Hie-
 rusalem.
⁴ * Si abluerit Dominus sordem filiarum
 Sion, & sanguinem Hierusalem lauerit de
 medio eius in spiritu iudicij & spiritu ar-
 doris.
⁵ * Et creabit Dominus super omnem locum
 montis Sion, & vbi inuocatus est, nubem
 per diem, & fumum & splendorem ignis
 flammantis in nocte. super omnem enim
 gloriam protectio.
⁶ * Et tabernaculum erit in vmbraculum
 diei ab æstu, & in securitatem & absconsio-
 nem à turbine & à pluuia.

CAP. V.

¹ **A**ntabo dilecto meo canticum patruc-
 lis mei, vineæ suæ: Vineæ facta est dile-
 cto meo, in cornu filio olei.
² * Et sepiuit eam, & lapides elegit ex ea, &
 plantauit vineam electam. et edificauit
 turrim in medio eius, & torcular extruxit
 in ea. Et expectauit vt faceret vvas, & fecit
 labruscas. * Nunc ergo habitatores Hie-
 rusalem & viri Iuda, iudicate inter me &
 vineam meam.

Math. 23

²² Et circumpurpurea & clauatam purpurā, ²³ & vestimenta per domum, et perspicua laconica. ²⁴ Et byssina & hyacinthina & coccinea, ²⁵ & byssum cum auro & hyacintho contextam, et palliola clausa. ²⁶ Et erit pro odore suauis puluis, & pro zona funiculo cingeris, & pro ornatu capitis aureo caluiciū habebis propter opera tua: et pro tunica clauata purpurea, praeingeris cilicio: & filius tuus pulcherrimus quē diligis, gladio cadet. ²⁷ Et fortes vestri gladio cadent, et humiliabuntur. ²⁸ Et lugebunt theca ornatus vestri, & derelinqueris sola, et ad terram proster-neris.

CAP. IIII.

ET apprehendent septem mulieres hominem unum, in illa die dicentes: Panem nostrum comedemus & vestimenta nostra induemur: veruntamen nomen tuum vocetur super nos, aufer opprobrium nostrum. ² In die illa illucabit Deus in consilio cum gloria super terrā ut exaltet & glorificet quod reliquū est Israel.

³ Et erit quod relictum est in Sion, & quod residuum est Hierusalem: sancti vocabuntur omnes qui scripti sunt in vitam in Hierusalem.

⁴ Quia abluet Dominus sordem filiorum et filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem emundabit de medio eius, in spiritu iudicij & spiritu ardoris. ⁵ Et veniet, & erit omnis locus montis Sion, & omnia quæ in circuitu eius obumbrabit nubes per diem & sicut fumi et lucis ignis ardentis nocte, omni gloria protegetur. ⁶ Et erit in umbram ab aestu & in protectione & in abscondito à duricie & pluuia.

CAP. V.

Cantabo iam dilecto meo canticū dilecti mei vineæ suæ: Vineæ facta est dilecto, in cornu in loco pingui. ² Et maceriam circumposui, et vallum feci, et plantaui vineam electam, et edificauit turrim in medio eius, & torcular fodi in eo, & expectaui ut faceret vuam, & fecit spinas.

³ Et nunc inhabitantes Hierusalem & homo Iuda, iudicate iam in me & inter vineam meam.

²² καὶ τὰ περιπόρφυρα & τὰ μετοπόρφυρα, καὶ τὰ ἐπιβλήματα καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ διαφανή λακωνικά.

²³ & τὰ βύσσινά καὶ τὰ ὑακίνθινα καὶ κόκκινα, & τὴν βύσσον σινὴ χρυσίῳ καὶ ὑακίνθῳ συγκαυφασμένην, καὶ ²⁴ τὴν ἐξελθούσαν κατάκλυσαν. ²⁵ καὶ ἔσται ἀντὶ ὁσμῆς ἡδύειας κομπορῆς, καὶ ἀντὶ ζώης, χοινίῳ ζώσῃ, καὶ ἀντὶ ἑκόςμου κεφαλῆς ἑκόςμου, φαλάκρωμα ἔξει διὰ τὰ ἔργα σου, & ἀντὶ ἑκόςμου ἑκόςμου μετοπορφόρου, καὶ ζώσης σάκκον. & ὁ υἱός σου ὁ κάλλιστος ὃν ἀπαῖς, μαχαίρα πεσέει. ²⁶ & ἡ ἰσχυροὺς μαχαίρα πεσέει, καὶ ταπεινωθή- ²⁷ σεται. ²⁸ καὶ πεσέει ὁ υἱὸς αἰθῆρας ἑκόςμου ὑψίστου. & καταλφθήσῃ μόνῃ καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδαφισθήσῃ.

δ

¹ Καὶ ἐπλήθυνον ἐπὶ τὰ γυναῖκες ἀνδρῶν ἑνός. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λείψεται, τὸν ἀρτὸν ἡμῶν φαγόμεθα καὶ τὰ ἱμάτια ἡμῶν περιβαλέμεθα, πλὴν τὸ ὄνομα σου κεκληθώμεθα. ἀφελὲς τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν.

² ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπλήθυνον ἡμῶν ἐν βελῇ μὲν δόξης ἐπὶ τῇ γῆς ὑψώσῃ καὶ ὑψώσῃ τὸ καταλφθὲν ³ ἐξ ἐραθῆς. καὶ ἔσται τὸ ὑπολειφθὲν ἐν σιών καὶ τὸ καταλφθὲν ἱερουσαλὴμ. ἀγροὶ κληθήσονται ⁴ πρῶτες.

⁵ γραφούτες εἰς ζωὴν ἐν ἱερουσαλὴμ. ὅτι ἐν πλυνεῖ κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σιών. καὶ τὸ αἷμα ἱερουσαλὴμ ἐκκαθαρεύει ἐκ μέσου αὐτῆς, ἐν πνύ- ⁶ ματι κρίσεως, καὶ πνύματι καύσεως. καὶ ἡ ἔσθλα ἔσται ⁷ πᾶς ἑκόςμου ὅστις σιών, καὶ πᾶς τὰ περικύκλω αὐτῆς ⁸ σκιάσει νεφέλῃ ἡμέρας καὶ ὡς καπνοῦ καὶ φωτὸς πυρὸς ⁹ καιομένου κυκλῶς, πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπαθήσεται.

¹⁰ καὶ ἔσται εἰς σκιάν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν σκέπῃ καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὕεος.

ε

¹ Ἀσώ δὲ τὰ ἡλαπιμῶν μετὰ σμα ἑαπαθη μετὰ ἀμπελῶνι αὐτῶν. ἀμπελῶν ἐξήθη τὰ ἡλαπιμῶν, ἐν κέ- ² ρατι ἐν τόπῳ πίνοντι. καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαρά- ³ κωσα, & ἐφύτευσα ἀμπελον σωρήχ. & ὠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ περιέθηκα ὠρύξας ἐν αὐτῶν. καὶ ⁴ εἰ- ⁵ μενα ἔποιησα σαφυλίῳ καὶ ἐποίησα ἀκρόβας καὶ ⁶ νύοι ἐνοικούντες ἱερουσαλὴμ & ἀνθρώπος ἔειδα, κείνατε ⁷ δὲ ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέθεν ἑαμπελῶνός μου.

ς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²² Tunicas & palliola, & linteamina, & acus.

²³ Et in loco ubi erant aromata, tabefactio erit; & in loco ubi ligabant zonas, erunt stigmata percussione, & pro circumuoluto crine erit tonsio capitis, & pro eo quod ambulabant in superbia, accingentur faccis. Hæc vindicta sumetur ex eis, quia fornicatae sunt in pulchritudine sua.

²⁴ Pulcherrimi viri tui gladio occidentur, & victores tui in bello.

CAPVT IIII.

ET apprehendent septem mulieres virum unum in tempore illo, dicentes: Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur, tantummodo inuocetur nomen tuum super nos: aufer opprobrium nostrum.

² In tempore illo erit Christus Domini in gaudium & gloriam; & factores Legis in magnificentiam, & in laudem, his qui liberati fuerint de Israel.

³ Et qui relictus fuerit, reuertetur ad Sion, & factor legis sustentabitur in Ierusalem. Sanctus vocabitur omnis qui scriptus fuerit ad vitam æternam: videbit consolationem Ierusalem.

⁴ Si abstulerit Dominus sordem filiarum Sion, & effundentes sanguinem innocentem, qui sunt in Ierusalem transmigrauerit de medio eius, in verbo iudicij & in verbo consummationis.

⁵ Et creabit Dominus super omne sanctuariū montis Sion, & super omnem locū domus maiestatis suæ, nubē gloriæ; quæ erit obumbrans super eum in die, & caliginē splendoremque; tāquā ignis flammæ in nocte; quoniam ⁶ ampliori gloria quā dixit ut adduceret super eum, maiestas eius erit protegens super eum in protectione.

⁷ Et super Hierusalem obumbrabit nubibus, ut sit umbra super eum in die ab aestu, & in domum refugij etiam ad protegendum à turbine & à pluuia.

CAP. V.

Dixit propheta: Cantabo nunc Israeli, qui cōparatus est vineæ, semini Abraham dilecti mei, canticum dilecti mei, vineæ suæ. Populus meus ² dilectus meus Israel, dedi eis hereditatem in monte excelso, in terra pingui.

³ Et sanctificaui eos, & honorificaui eos, & sustentauit eos, sicut plantationem vitis electæ; & edificauit sanctuarium meum in medio eorum. Altare quoque meū dedi ad propitiandum super peccata ⁴ eorum: præcepi eis ut facerent opera bona, & ipsi iniquè egerunt in operibus suis.

⁵ Propheta dic eis: Ecce domus Israel recesserunt à lege, & nolunt conuertere. Nunc autem habitatores Hierusalem & viri Iuda, iudicate nunc iudicium inter me & populum meum.

B 2

* מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע
קויתי לעשות ענבים ויעש באשמים :

* ועתה אודיעה נא אתכם את אשר אני עשה
לכרמי הסר משוכתו והיה לבער פרץ גדרו והיה
למרמס :

* ואשיתהו בתה לא יזמר ולא יעדרועלה שמיר
ושיתועל העבים אצוה מהמטיק עליו מטר :

* כי כרם יהוה צבאות בית ישראל ואיש יהודה
נטע שעשעיו ויקו למשפט והנה משפח לצדקו
והנה צעקו :

* הוי מגיעי בית בכיר שדה בשדה יקריבו עד
אפס מקום והושבתם לבדכם בקרב הארץ :

* באוני יהוה צבאות אם לא בתים רבים לשמה
יהיו גדלים וטובים מאין יושב :

* כי עשרת צמדי כרם יעשו בת אחת וזרע חמר
יעשרו איפוא :

* הוי משבימי בבקר שבר ירדפו מאחרי בנשף
יין ידליקם :

* והיה כנור ונבל תה וכליל ויין משתיהם ואת
פעל יהוה לא יביטו ומעשר ידיו לא ראו :

* לכן גלה עמי מבלי דעתי וכבודו מתי רעב
והמונו צהרה צמא :

* לכן הרחיבו שאל נפשה ופעררה פיה
לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאוונה ועלו :

* וישח אדם וישפל איש ועיני גבהים
תשפלנה :

* ויגבה יהוה צבאות במשפט והאל הקדוש
נקדש בצדקו :

* ורעו כבשים כדברם וחרבור מחים גרים
יאכלו :

* Quid est quod debui vltra facere vineæ
meæ, & non feci ei? an quod expectavi vt
faceret vuas, & fecit labruscas?

* Et nunc ostendam vobis quid ego fa-
ciam vineæ meæ. Auferam sepem eius &
erit in direptionem. diruam maceriam
eius, & erit in conculcationem.

* Et ponam eam desertam. non putabi-
tur & non fodietur: & ascendent super eam
vepres & spinæ; & nubibus mandabo ne
pluant super eam imbrem.

* Vineam autem Domini exercituum do-
mus Israel est, & viri Iuda germen eius de-
lectabile. Et expectauit vt faceret iudiciū;
& ecce iniquitas: & iustitiam; & ecce cla-
mor.

* Væ qui coniungitis domum ad domū,
& agrum agro copulatis vsque ad termi-
num loci. Nunquid habitabitis vos soli in
medio terræ?

* In auribus meis sunt hæc, dicit Domi-
nus exercituum: Nisi domus multæ deser-
tæ fuerint grandes & pulchræ absque ha-
bitatore.

* Decem enim iugera vinearum facient
lagunculam vnâ, & triginta modij semen-
tis facient modios tres.

* Væ qui confurgitis mane ad ebrietatem
sectandam & potandum vsque ad vespe-
ram vt vino æstuetis. * Cithara & lyra &
tympanum & tibia & vinum in conuiuuiis
vestris, & opus Domini non respicitis, nec
opera manuum eius consideratis.

* Propterea captiuus ductus est populus
meus, quia non habuit scientiâ, & nobiles
eius interierunt fame, & multitudo eius siti
exaruit. * Propterea dilatauit infernus ani-
mam suam, & aperuit os suum absq; villo
termino. Et descendent fortes eius & popu-
lus eius & sublimis gloriosus; eius ad eum.

* Et incuruabitur homo & humiliabitur
vir, & oculi sublimium deprimentur. * Et
exaltabitur Dñs exercituum in iudicio, &
Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.

* Et pascentur agni iuxta ordinem suum, &
deserta in vbertate versa aduenæ comedēt.

תרגום יונתן

* מה טבא אמרת למעבד עוד לעמי ולא עבדת להון מדון אמרת דיעבדון עובדין טבין ואנני אבאשו עובדיהון :
לכון יחדאנא עתיד למעבד לעמי אסלק שכינתי מנהון ויהון למבו אתרע בית מקדשהון ויהון לריש :
ולא יסתמכון ויהון מטלטלין ושביקין ועל נביאא אפקר דלא יתנבון עליהון נבואה :
והנה נצבא דהרתייה אמרת דיעבדון דינא והא אנניסין דיעבדון וכו והא אנה מסגן חובין :

* וי דמקפין ביתא על ביתא חקל אנסא בחקלהון מקרבין ואמרין עד ונחסן כל אתר ומרמן דיתבון כל חדודיהון בגו ארעא :
אמר נבוא באני חיתי שמע כד אתגורת דא מן קדם יי צבאות אם לא בתין סגיאין לצדי יהון רברבין וטבין מבלי יתב :
ארי בחובא דלא יתבו מעשריה בית עשר אשכרין וכרם יעבדון ביתא חרא וביית כור זרע יעבד חלת סאין :
וי דמקדמין בצפרא למשחי חסרא עתיק דרפין מאחרין למפטר מרמשיין על שויהון חמר אנסא מדליק להון :
והו על יד כנר ונבל קהרום אבובא וחסרא משחיהון ובאורייתא דיין לא אסתכלו ועובר גבורתייה לא חזו :

* ככן גלו עמי מבלי דעתי ויגבה יהוה צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקו :
ולית סוף ונחתו יקיריהון ואתרגושהון ודמקיף בהון :
ויי צבאות בדינא ואלהא קדישא קדיש בוכתא :
והפרנסון צדיקא קמא דאמיר עליהון יסגון ונכסין רשיעא צדיקא יחסנן :

* Quid faciam ultra vinea mea, & non feci ei? quoniam expectavi ut faceret vinas, fecit autem spinas. * Nunc ergo nunciabo iam vobis, quid ego faciam vinea mea: Auferam maceriam eius & erit in direptionem, & destruam murum eius, & erit in conculcationem.

* Et dimittam vineam meam, & non putabitur neque fodietur, & ascendet in eam sicut in incultam terram vepres: et nubibus mandabo ne pluant in eam imbrem. * Nam vinea Domini Sabaoth, domus Israel est, & homo Iuda novella plantatio dilecta. expectavi ut faceret iudicium; fecit autem iniquitatem, & non iustitiam, sed clamorem. * Vae qui coniungitis domum ad domum, & agrum ad agrum appropinquantes, ut proximo auferat aliquid. nunc quid habitabitis soli super terram? * Audita sunt enim in aures Domini Sabaoth hæc. Si enim fuerint domus multe, in desertum erunt magnæ & pulchræ, & non erunt qui habitent in eis.

* Vbi enim operantur decem iuga bouum, facient lagunculam vnam; & qui seminat artabas sex, faciet mensuras tres.

* Vae qui surgitis mane & siceram sequentes, expectantes vesperam. nam vinum succendet eos. * Cum enim cithara & psalterio & tympanis & tibis vinum bibunt, at opera Domini non respiciunt, & opera manuum eius non considerant.

* Igitur captivus populus meus factus est; quia non cognoverunt ipsi Dominum, et multitudo facta est mortuorum, propter famem & sitim aquæ.

* Et dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum ut non cesset, & descendent incliti & magni & diuites, & exultans in ea.

* Et humiliabitur homo, & inhonorabitur vir, & oculi sublimes humiliabuntur.

* Et exaltabitur Dominus Sabaoth in iudicio, & Deus sanctus glorificabitur in iustitia.

* Et pascentur direpti quasi tauri, & desertorum eorum qui capti sunt agni comedent.

* τί ποιήσω ἐπὶ τῆς ἀμπελωνί μου, ἃ ὅκ' ἐποίησα αὐτῇ; διότι ἐμείνω ἵνα ποιήσῃ σαφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκρόθας.

* νῦν ἔν' ἀγγελά δὴ ὑμῖν, τί ἐγὼ ποιήσω τῇ ἀμπελωνί μου; ἀφελὼ τὴν φραγμὸν αὐτῆς καὶ ἔσαι εἰς διαρπαγὴν. καὶ καθελὼ τὴν τείχον αὐτῆς ἃ ἔσαι εἰς κατάπημα. * καὶ δυνήσω τὴν ἀμπελωνά μου, καὶ ἐμὴ τμηθῇ, ὥς μὴ σκαφῇ. ἃ δυνάσῃς) εἰς αὐτὴν ὡς εἰς χέρον ἀκανθα. καὶ ταῖς νεφέλαις ἐνιελῶμαι ὥς μὴ βρέξαι εἰς δὴ τὴν ὑετὴν. * ὁ γὰρ ἀμπελὼν κυρίου σαβαώθ, οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἐστὶ, καὶ ἄνθρωπος Ἰουδα νεόφυτος ἡγαπημύον. ἐμείνω ἵνα ποιήσῃ κρίσιν, ἐποίησε δὲ δυνάμειν καὶ ἐδικαιοσύνην, ἀλλὰ κεραιγῶ.

* καὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα ὁ πλησίον ἀφελῶνται π. μὴ οἰκήσετε μόνοι ἰπὶ τῆς γῆς;

* ἡκούσθη γὰρ τὰ ὅσα κυρίου σαβαώθ ταῦτα. ἐὰν γὰρ γρόνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλαι καὶ καλάι, καὶ ὅκ' ἔσονται οἱ ἐνοικῶντες ἐν αὐταῖς.

* ὁ γὰρ ἐργῶν) δέκα (δύο) βοῶν, ποιήσει κεραιμύον ἐν. καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἕξ, ποιήσει μέτρα τρία.

* καὶ οἱ ἐγερθῆναι τὸ πρῶτον καὶ τὸ σίκερα δάκοντες, οἱ μύροντες τὸ ὄψιν. ὁ γὰρ οὖν) συγκαύσει αὐτοὺς.

* μὲν γὰρ κινάρας καὶ ψαλπίδας καὶ τυμπάνων καὶ αὐλῶν τὸν οἶνον πίνουσι. τὰ δὲ ἔργα κυρίου ὅκ' ἐμβλέπουσι, ἃ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῆς ἐκατανοοῦσι.

* τίνω αἰχμαλώτους ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν κύριον. ἃ πληῖς) ἐγρήθη νεκρῶν, διὰ λιμὸν καὶ δίψαν ὕδατος.

* καὶ ἐπλατύων ὁ ἄδης τὴν ψυχὴν αὐτῆς, καὶ δύνου) ἐν τῷ σώματι αὐτῆς τὸ μὴ διαλιπεῖν. καὶ καταβήσονται οἱ ἐνδρόσοι καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλέσοι καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος) ἐν αὐτῇ.

* καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καὶ ἀπμαθήσεται δυνή, καὶ ὀφθαλμοὶ μετέωροι ταπεινωθήσονται).

* καὶ ὑψωθήσεται κύριος σαβαώθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος) δοξαθήσεται) ἐν δικαιοσυνῇ.

* καὶ βοσκοθήσονται οἱ διληρπασμύοι ὡς ταῦροι. καὶ τὰς ἐρήμους τῶν ἀπειλημύων ἄγρες φάγονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quod bonum dixi ut facerem populo meo quod non fecerim eis? & cum præciperem eis ut facerent opera bona, quare ipsi fecerunt opera mala? Nunc autem annuntiabo vobis quod ego facturus sum populo meo. Tollam maiestatem meam ab eis, & erunt in direptionem: conteram domum sanctuarij eorum, & erunt in conculcationem. * Et ponam eos derelictos. non erit eis sustentaculum nec fulcimentum; & erunt transigantes & derelicti. Prophetis quoque mandabo ne prophetizent super eos prophetiam. * Quia populus Domini exercituum Israel est, & viri Iuda plantatio lætitiæ eius. Dixi ut facerent iudicium, & ecce facti sunt calumniatores; & ut facerent iustitiam, & ecce ipsi multiplicant peccata. * Vae qui coniungunt domum domui, agrum violenter agro suo copulant, & dicunt: Donec possideamus omnem locum: existimantes quod habitabunt soli in medio terræ. * Dixit Propheta: In auribus meis audiui, siquidem decretum est hoc à facie Domini exercituum, Si non domus multe in desolationem erunt, grandes & bonæ absque habitatore. * Et propter peccatum non soluendi decimas, locus decem iugerum vineæ faciet lagunculam vnam, & locus ubi seminatur corus sementis, faciet tria fata. * Vae qui cōsurgunt mane ad bibendum, vinum vetus sectantes, & remorantes discessum vesperi in cubilibus suis. vinum rapinæ incendit eos. * Et sicut cū cithara & psalterio, & lyra, & organo, & vino conuiuia eorum: & in lege Domini non contemplantur, & opus potentiae eius non respiciunt.

* Propterea captivus ductus est populus meus, eo quod non habuit scientiam, & nobiles eorum pereunt fame, & multitudo eorum in siccitate & in siti. * Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum sine fine, & descenderunt nobiles eorum, & multitudo eorum, & tumultus eorum, & qui fortis est in eis. * Et humiliabitur homo, & infirmabitur fortitudo fortium, & oculi sublimes humiliabuntur. * Et roborabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia. * Et pascentur iusti sicut dictum est de eis, & multiplicabuntur, & substantias impiorum iusti possidebunt.

הוֹי מִשְׁבִּי הָעוֹן בְּחַבְלֵי הַשּׁוֹא וּבַעֲבוֹת הָעֲגֻלָּה *
חֲטָאוּהָ :

הָאֹמְרִים יִמְהַר יִחְיֶה מַעֲשֵׂהוּ לַמַּעַן *
נִרְאֶה וְתִקְרַב וְתִכְוָאֶה עֲצָר קָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
וְנִדְעָה :

הוֹי הָאֹמְרִים לִרְעוּטוֹב וּלְטוֹבָרַע שְׁמִים חֲשָׁךְ *
לְאֹר וְאֹר לְחֲשָׁךְ שְׁמִים מֵר לְמִתּוֹק וּמֵרָזָק
לְמֵר :

הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנִגְדַּר פְּנֵיהֶם נְבוֹנִים *
הוֹי גְּבִירִים לְשִׁתּוֹרַת יָיִן וְאֲנָשִׁי חֵיל לְמִסָּךְ
שָׁכַר :

מִצְדִּיקֵי רָשָׁע עֶקֶב שָׁחַד וְצִדְקָתָם צְדִיקִים *
יִסִּירוּ מִמֶּנּוּ :

לִכְן כְּאֵל קֶשׁ לְשׁוֹן אִשׁ וְחֲשֵׁשׁ לְהִבָּה יִרְפָּה *
שְׂרָשֻׁם כִּמְקַיִם יִהְיֶה וּפְרִיָהֶם כְּאֵבֶק יַעֲלֶה כִּי מֵאִסּוֹ
אֶת תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶת אִמְרַת קָדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל נִגְאָצוּ :

עַל-כֵּן חָרָה אַף-יְהוָה בְּעַמּוֹיָיו יְדוּעֵלֵי וַיִּכְהוּ *
וַיִּרְגְּזוּ הָהָרִים וְתֵהִי נִבְלָתָם בְּסוּחָהּ בְּקֶרֶב חוּצוֹת
בְּכָל-זֹאת לֹא-שָׁב אִפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה :

וְנִשְׂאָ-נֶם לְגוֹיִם מִרְחוֹק וְשָׂרָק לוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ *
וְהִנֵּה מִהֲרָה קָל יָבוֹא :

אֵין עֵיף וְאֵין כּוֹשֵׁל בּוֹ לֹא יָנוּם וְלֹא יִישׁוּ וְלֹא *
נִפְתָּח אָזְנוֹ חֲלָצוֹ וְלֹא נִתַּק שְׁרוֹךְ נַעֲלָיו :

אֲשֶׁר חָצִיו שְׁנוֹנִים וְכָל-קִשְׁתֵּי דִרְכּוֹת פְּרִסוֹת *
סוֹסָיו כְּצֶר נִחְשָׁבוּ וְגִלְגָּלֵיו כְּסוּפָה :

שָׂאֲנָה לוֹ כְּלָבִיא וְשֹׂאֵג כְּבַפִּירִים וַיִּנְהֹם וַיֵּאָחַז *
טָרְף וַיִּפְלֵט וַיֵּאֵין מִצֵּיל :

וַיִּנְהֹם עָלָיו בַּיּוֹם הַהוּא כִּנְהַמַּת יָם וְנִבְטָ לְאָרֶץ *
וְהִנֵּה חֲשָׁךְ צַר וְאֹר חֲשָׁךְ בְּעֵרִיפָה :

תרגום יונתן

18 וַיִּדְמֶשְׁרֵן לְמַחֲשֵׁי צִבְחָר נִגְדִין חֲזָבִין בְּחַבְלֵי לְמֵא אֲזִלִין וְסָגְזוּ עַד דְּחִקִּיפִין וְכִגְדִילַת עֲגֻלָּתָא חֲזָבִין :
פְּרִישְׁתָּהּ בְּרִיל וְנִחְזוּ וַיִּקְרַב וַיִּתִּי מַלְכָּה דְּקִרְיָשָׁא דִּישְׂרָאֵל וְנִדְעֵינָה :
וְלַעֲנוֹתֵינָא אֲמִרִין אֲהִין רְשִׁיעֵינָא הָלֵא בְּמִיתֵי נִהֲוָרָא לְצִדִּיקָא וְחֲשָׁךְ לְרְשִׁיעֵינָא וַיִּבְסִמּוּן פִּתְגָמֵי אֲוִרִיתָא לְעִבְדֵיהוֹן וַיִּתִּי מִרְדָּא לְרְשִׁיעֵינָא
וַיִּדְעוּן דְּבִסּוּפָא מִרִיר חֲטָאוֹת לְעִבְדֵיהוֹן :
21 וַיִּדְחִקִּימִין בְּעֵינֵי נִפְשֵׁיהוֹן וְקָבֵל אֲפִיְהוֹן סְכִלְהֵנִין :
22 וַיִּדְגְּבִרִין לְמַשְׁחֵי חֲמֵר וְגִבְרֵי מְרִינְכִסִין
לְאַתְרֵיהֶם מִן עֲחִיק :
23 מִזְכֵּן לֵה לְחִיבָא חֲלָף דְּמִקְבִּלִין מִנָּה מִמּוֹן דְּשָׁקֵר וְחִכּוֹת וְזִבְיָא בְּרָשָׁע מַעֲדִין מִנְהוֹן :
24 בְּכֹן וְהִאֲכִלּוּן בְּקֶשׁ
בְּאֲשָׁתָא וּבְעַמִּירָא בְּשִׁלְחֵיהוֹן בְּשִׁכּוֹן יִתִּי וּמִמּוֹן אֲנִסִּיהוֹן כְּאִבְקָא דְּפִרְחָא אֲרִי קֶצֶז בְּאֲוִרִיתָא דִּי צְבָאוֹת וַיִּתִּי מִימֵר קִרְיָשָׁא
דִּישְׂרָאֵל רַחֲקוּ :
25 עַל כֵּן חֲקֵף רָגְזָא דִּי צְבָאוֹת בְּעֵמֶת וְאֲרִים מִחַת גְּבוּרָתָהּ עֲלֵיהוֹן כִּד מִחְנֵן וְעוֹ טוֹרִיָּא וְחִוָּאָה גְּבִילְהוֹן מִשְׁגָּרָן
כְּסוּחִיתָא בְּגוֹ שׁוֹקֵינָא בְּכָל דָּא לֹא תִבּוּ מִחֻבִּיהוֹן דִּיתוּב רָגְזִיה מִנְהוֹן וְעַד כְּעֵן מִתְקַפִּין מִרְדִּיהוֹן וְעוֹד מִחֲתִיָּה עֲתִידָא לְאַתְפְּרֵעָה מִנְהוֹן :
26 וַיִּזְקוּף אֶת לְעַמִּמָּיָא מִרְחִיק וַיִּכְלִי לֵה מִסִּיפֵי אֲרַעָא וְהָא בְּפִרְעֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁחִיתִיָּה בְּעֵנִין קָרִילִין יִתִּין :
27 לִית דְּמִשְׁלֵהִי וְלִית דְּמִחְקֵל
בֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִדְמָךְ וְלֹא יִשְׁתַּרֵּי וְרָז חֲרָצִיה וְלֹא תִתְפַּסֵּק עֲרִקָתָא מִסְכָּה :
28 דִּי גִרְוֵהִי מִחֲרָפִין וְכָל קִשְׁתֵּיהֶם מִתִּיחַן פְּרִסְתָּ סוֹסֵיהֶם
כְּטִנְרָא תְּקִיפָא וְגִלְגָּלֵיהֶם קָרִילִין הָא כְּעֵלְעוּלָא :
29 נְהוּמִי לֵה כְּאֲרִיָּא וַיִּנְהֹם כְּבֵר אֲרִיָּין וַיִּכְלִי וַיִּיחָדוּ בְּנָא וַיִּשְׁתַּב לִית דְּמִצֵּיל :
30 וַיִּכְלִי עֲלוֹהֵי בְּעֵדְנָא הָהִיא כְּאַתְרֵיהֶם עֲמָא דָּאִם יִכְעוּן רְשִׁיעֵינָא סְעִיד מִתְבִּי אֲרַעָא עֲקָא דְּאֲחֵי עֲלֵיהוֹן בְּרִם צִדִּיקָא דִּיהוֹן בְּשִׁעְתָּא
הָהִיא וַיִּתְבַּסֵּן מִן קֶדֶם בִּישְׁתָּא :

* *Væ qui trahitis peccata quasi funiculo longo, & quasi iugi corrigia vitula iniquitates.*

* *Qui dicitis: Cito appropinquet, quæ faciet ut videamus. et veniat consilium sancti Israel ut sciamus.*

* *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum dulce, et dulce amarum.*

* *Væ sapientes in ipsis, & coram seipsis scientes.*

* *Væ potentes vestrum, bibentes vinum, & potentes miscentes siceram.*

* *Iustificantes impium propter munera, & iustum iusti tollentes.* * *Propter hoc quemadmodum comburetur stipula à carbone ignis & comburetur à flamma resoluta, radix eorum quasi pulvis erit, & flos eorum sicut pulvis ascendet.* *Non enim voluerunt legem Domini Sabaoth; sed oraculum sancti Israel exacerbauerunt.*

* *Et iratus est furore Dominus Sabaoth contra populum suum, et iniecit manum suam super eos, & percussit eos, & exacerbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio vie: & in omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius excelsa.*

* *Ergo eleuabit signum in gentibus procul, & sibilabit eos ab extremo terra, & ecce cito leuiter veniunt.*

* *Non esurient, neque laborabunt, neque dormitabunt, neque dormient, neque soluent cingula eorum à lumbis suis, neque rumpentur corrigia calciamentorum eorum.*

* *Quorum sagitta acuta sunt, & arcus eorum extenti: pedes equorum eorum ut solida petra reputati sunt. rota currum eorum quasi tempestas.*

* *Impetum faciunt ut leones, & astiterunt sicut catuli leonis: & apprehendet & clamabit quasi fera, & euicet, & non erit liberans eos.*

* *Et clamabit propter ipsos die illa, sicut vox maris inundantis, & inspicient in caelum supra & infra, & ecce tenebrae duræ in indigentia eorum.*

* *καὶ ὁ ὁππώμενος τὰς ἀμαρτίας ὡς χοινὴ μακρὰ, ὥς ζυγὶ ἰμῶνι δαμάλεως τὰς ἀνομίας.*

* *λέγοντες, τὸ τάχῃ ἐλθὲν ἵνα ἴδωμεν. καὶ ἐλθέτω ἡ βεβλή τοῦ ἀγίου ἰσραὴλ ἵνα γινώσκωμεν.*

* *οἱ αἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρὸν, τὴ θέντες τὸ σκότῳ φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότῳ, τὴ θέντες τὸ πικρὸν γλυκύ, ὥς τὸ γλυκύ πικρὸν.*

* *οἱ αἱ ὁφείοντες ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ὁπισθήμενες.*

* *οἱ αἱ οἱ ἰχθύνοντες ἐν ὕδατι, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, ὥς οἱ δυνάσται οἱ κεραυνώτες τὸ σίκερα.*

* *οἱ δίκαιοι τὸν ἀσεβῆ ἐνεκὸν δώρων καὶ τοῦ δικαίου τοῦ δικαίου αἰροῦντες.*

* *διὰ τοῦτο ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ δόρυ καὶ πυρὸς (ὥς συκαυθήσεται) ὑπὸ φλογὸς ἀνέμῳ, ἡ ῥίζα αὐτῶν ὡς χνῆς ἔσται, καὶ τὸ δῶν αὐτῶν ὡς κοινορτὸς ἀναθήσεται. ὃ γὰρ ἠθέλησεν τὸν νόμον κυρεῖν σαβαώθ, ἀλλὰ τὸ λόγον τοῦ ἀγίου ἰσραὴλ παρώξυνεν.*

* *καὶ ἐθυμώθη ὁ κύριος σαβαώθ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτῶν. καὶ ἐπέβαλεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ παρώξυνεν τὰ ὄρη, καὶ ἐκρήθη τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν ὡς κοπρία ἐν μέσῳ ὁδοῦ. καὶ ἐν πάσι τοῖς ἐκ ἀπερράφῃ οἱ θυμὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.*

* *τοῖς ἀρετοῖς ἀρετὴν σύνσημον ἐν τοῖς ἐθνεσιν τοῖς μακροθύν, καὶ συμεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀκρῆς τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ ταχύ κέφως ἐρχόνται.*

* *ἐπεινάουσιν ἐν κοπιάουσιν ἐν ἰσχυράουσιν ἐν κοιμηθήσονται, ὅς ἐλθόντες τὰς ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀσφύων αὐτῶν, οὐδ' οὐμὴ ῥαγάσιν οἱ ἰμῶνες τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν. ὅν τὰ βέλη ὀξεία ἐστὶ, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐντεταμένα. οἱ πόδες τῶν ἵππων αὐτῶν ὡς σέρεα πέτρα ἐλογίζθησαν. οἱ τροχοὶ τῶν ἀρμάτων αὐτῶν ὡς καταιγίς,*

* *ὁρμῶσιν ὡς λέοντες καὶ παρέστησαν ὡς σκύμνοι λέοντες. (ὥς ὁπλήσει) ὥς βοήσει ὡς θηρίον ὥς ἐκβαλεῖ, ὥς ὅς ἐσται ὁ ῥυόμενος αὐτούς.*

* *καὶ βοήσει διὰ αὐτοὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς φωνὴ θαλάσσης κυμανοῦσης. καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶν καὶ κάτω. καὶ ἰδοὺ σκότῳ πληρὸν ἐν τῇ ἀπορίᾳ αὐτῶν.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* *Væ qui incipiunt pusillū peccare, trahentes peccata in funiculis vanitatis; augentur & crescunt donec fortiora facta sint, & quasi vincula plantati peccata.* * *Qui dicunt: Quando festinabit & reuelabitur miraculū eius ut videamus, & appropiet, & veniat consiliū sancti Israel, & sciamus illud?* * *Væ qui dicunt impiis qui prosperantur in sæculo hoc: Vos estis boni. & mansuetis dicunt: Vos estis impij. Itaque cum venerit lux iustis & tenebrae impiis, dulcia erunt verba legis operantibus ea. et veniet amaritudo impiis, & scient quia in fine erit amarū peccatū, facientibus illud.* * *Væ sapientibus in oculis mentis suæ, & coram semetipsis prudentes.* * *Væ qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri diuitiarum, ad inebriandum se vino veteri.* * *Qui iustificantes impium, eod quod recipiunt ab eo mammonam iniquitatis, & iustitiā iustorum malignè auferunt ab eis.* * *Propterea consumentur sicut stipula in igne, & sicut manipulus in flamma, in multitudine fortitudinis eorum, quasi vlcus erit, & pecunia rapinæ eorum, sicut fauilla quæ volat. quoniam detestati sunt legem Domini Sabaoth, & Verbum sancti Israel abominati sunt.* * *Propterea iratus est furor Domini in populum suum, & leuauit plagam fortitudinis suæ super eos: quando percussit eos, & commoti sunt mōtes, & fuerunt cadauera eorum proiecta quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, ut auerteretur furor eius ab eis; sed adhuc scelera eorum inualefcunt: & rursus plaga eorum futura est, ut vindictam sumat ab eis.* * *Et eleuabit signum in populis à longè, & clamabit ad eum à finibus terræ: Et ecce cito veniet rex cum exercitu suo sicut nubes leues.* * *Non erit deficiens neque corruens in eo: non dormitabit neque dormiet, neque soluetur cingulum lumborum eius, neque rumpetur corrigia calceamenti eius.* * *Cuius sagittæ acutæ, & omnes arcus eius extenti: vngulæ equorum eius sicut petra fortissima, & rotæ eius veloces sicut tempestas.* * *Rugitus eius sicut leo, rugietque sicut filius leonis, & clamabit & apprehendet prædam; & auferet, & non erit qui eruat.* * *Et sonabit super eum in tempore illo sicut tumultus populi. Quod si quesierint impij auxilium ab habitatoribus terræ, tribulatio veniet super eos. Veruntamen iusti qui erunt in illa hora, protegentur à facie mali.*

בשנת מור המלך עזיהו ואראה את אדני
ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים אר-
ההיכל:
שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש
כנפים לאחד בשתיים יבסה פניו ובשתיים יבסה
רגליו ובשתיים יעופף:
וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהוה
צבאות מלא כל הארץ כבודו:
וינעו אמורת הספים מקול הקורא וההביר
ימלא עשן:
ואמר אוי לי כי נדמיתי כי איש טמא שפתים
אנכי ובתוך עם טמא שפתים אנכי ישב כי אר-
המלך יהוה צבאות ראו עיני:
ויעף אלי אחד מן השרפים ובקידו רצפה
במלקחים לקח מעל המזבח:
וינע על פי ואמר הנה ננע זה על שפתך וסר
עונך וחסאתך תכפר:
ואשמע את קול אדני ואמר את מי אשלח ומי
ילך לנו ואמר הנני שלחני:
ויאמר לך ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל-
תבינו וראו ראו ואל תדעו:
השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע-
פן יראו בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין וישב
ורפא לו:
ואמר עד מתי אדני ויאמר עד אשר אס-שא
ערים מאין יושב ובתים מאין אדם והאדמה
תשארה שממה:
ורחק יהוה את האדם ורבה העוובה בקרב
הארץ:

IN anno quo mortuus est rex Ozias, vi-
di Dominum sedentem super solium ex-
celsum & eleuatū, & ea quæ sub ipso erant
replebant templum.
Seraphim stabant super illud: sex alæ
vni, & sex alæ alteri. duabus velabant fa-
ciem eius, & duabus velabant pedes eius,
& duabus volabant.
Et clamabant alter ad alterum, & dice-
bant: Sanctus sanctus sanctus Dominus
Deus exercituum: plena est omnis terra glo-
ria eius.
Et commota sunt superliminaria cardi-
num à voce clamantis, & domus repleta
est fumo.
Et dixi: Vē mihi, quia tacui: quia vir pol-
lutus labiis ego sum, & in medio populi
polluta labia habentis ego habito: & re-
gem Dominum exercituum vidi oculis
meis.
Et volauit ad me vnus de Seraphim, &
in manu eius calculus, quem forcipe tulerat
de altari.
Et tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit
hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, &
peccatum tuum mundabitur.
Et audiui vocē Domini dicentis: Quem
mittam, & quis ibit nobis? & dixi: Ecce
ego, mitte me.
Et dixit: Vade, & dices populo huic:
Audite audientes & nolite intelligere, &
videte visionem & nolite cognoscere.
Excæca cor populi huius, & aures eius
aggraua, & oculos eius claude, ne fortè vi-
deat oculis suis, & auribus suis audiat, &
corde suo intelligat, & conuertatur & sa-
nem eum.
Et dixi: Vſquequo Domine? Et dixit:
Donec desolentur ciuitates absque habi-
tatore, & domus sine homine, & terra re-
linquetur deserta.
Et longè faciet Dominus homines, &
multiplicabitur quæ derelicta fuerat in me-
dio terræ.

Math. 13
b.
Mar. 4. d.
Luc. 8. b.
Act. 24. f.
Rom. 11.
b.

תרגום יונתן

בשנת מות המלך עזיהו ראיתי את אדני
שמשון קדושין ברום קדמותי שחא גפין שחא גפין לחד בתרין מבסי אנפותי ולא חזי ובתרין מבסי רגלתי ולא מהחזי ובתרין
ממשש: ומקבלין דין מן דין ואמרין קדוש בשמי ברוםא בית שכינתה קדוש על ארעא עובד גבורתה קדוש לעלם ולעלמי עלמיא
ויי צבאות מלא כל ארעא זיו וקרה: ונעו אילות ספי היכלא מקל מלוא ובית מקדשא אחסלי אמיטחא:
ואמרת נילי ארי חבת ארי גבר חוב לאוכחא אנא ובגו עמא דמגל בחובין אנא יתב ארי ית יקר שכינת מלך עלמא ויי צבאות
חזו עיני: ואשתדי לותי חד מן שמשא ובפמה מסלל דקבל מן קדש דשכינתה על ברסי יקרא בשמי ברוםא עיל מן מדבחא:
וסדר בפומי ואמר הא שויתי יר פתגמי נבואתי בפומך ויעדן עויתך ותסאך ותכפרון:
ושמעת ית קל מימרא דיי ואמר מן דאשלח לאתנבאה ומן ייזל לנא ואמרת הא אנא שלח יתי: ואמר אזל ותימר לעמא
הדין דשמעין משמע ולא מסתכלין וחזן מחזן ולא ידעין: טפס לבא דעמא הדין ואדנתי יקר ועינתי סמטס דלמא יחזון
בעיניהון ובאדנתי ושמעון ובלבדון יסתכלון ויתובון וישתבך להון: ואמרת עד אימתי ויי ואמר עד דיצדון קרנא מסלי יתב
ובתנא מסלי אנשא וארעא תחרוב ותחדרי: וירחק ויי יר בני אנשא ותסגי צדיקתא בגוה דארעא:

CAP. VI.

ET factum est anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, & plena domus gloria eius.

* Et Seraphim stabant in circuitu eius: sex ala vni & sex ala vni, & quidē duabus velabant faciem, at duabus velabant pedes, et duabus volabant.

* Et clamabant alter ad alterū, & dicebant: Sanctus sanctus sanctus Dominus Sabaoth: plena omnis terra gloria eius.

* Et eleuatum est superliminare à voce qua clamauerunt, & domus impleta est fumo.

* Et dixi: O miser ego quia compunctus sum, quia homo existens & immunda labia habens, in medio populi polluta labia habentis ego habito, & regem Dominum Sabaoth vidi oculis meis.

* Et missus est ad me vnus ex Seraphim, & in manu habebat carbūculum, quem forcipe tulit de altari.

* Et tetigit os meum, & ait: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferet iniquitates tuas, peccata tua mundabit.

* Et audiui vocem Domini dicentis: Quem mittā, & quis ibit ad populum istum? & dixi: Ecce ego sum, mitte me.

* Et dixit: Vade, & dic populo huic: Auditū audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis.

* Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos clausuerunt, ne fortē videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertant se, & sanem eos.

* Et dixi: Usque quo Domine? & ait: Donec desolentur ciuitates vt non habitentur, & domus vt non sint homines, & terra relinquatur deserta. * Et post hac longē faciet Deus homines, & multiplicabuntur derelicti super terram.

* Καὶ ἐγένετο τὸ ἐνιαυτοῦ ὃ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀζίας, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρευόμενος, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ.

* καὶ Σεραφείμ εἰσῆκισθον κύκλῳ αὐτοῦ, ἐξ πτέρυγες τὰς ἐνὶ καὶ ἐξ πτέρυγες τὰς ἐνὶ, καὶ ταῖς μὲν δυνάμει κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυνάμει κατεκάλυπτον τὰ πόδας, καὶ ταῖς δυνάμει ἐπέτρεπον.

* καὶ ἐκέκραγον ἑτέρωθεν πρὸς τὸ ἑτέρωθεν, καὶ ἔλεγον, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος Σεαωθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ.

* καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπερθυρὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκραγον. καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήθη καπνοῦ.

* καὶ εἶπον, ὦ τάλαις ἐγὼ ὅτι κατὰ ἐνύμῳ. ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, & τὸν βασιλέα κύριον Σεαωθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

* καὶ ἀπεσάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφείμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν αἷον θρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου.

* καὶ ἤψατο τὸ σῶματός μου, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἤψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ὁμιλίας σου, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαταραεῖ.

* καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς κυρίου λέγοντος, τίνα ἀποσείλω, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τούτον; & εἶπον, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ἀποσείλοντάς με.

* καὶ εἶπεν, πορεύθητι, & εἶπον τὰ λαὸς τῶν ἀκοῇ ἀκούετε, καὶ οὐ μὴ σιωπεῖτε. καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. * ἐπαχυώθη ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὤσιν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ ὁ οὐρανὸς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἐκάλυψεν, μή ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὤσιν ἀκούσωσι τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι εἰς ἰσάσωμα αὐτοῦ.

* καὶ εἶπα, ἕως πότε κύριε, & εἶπεν, ἕως δὲ ἐρημώθωσι πόλεις ὡς τὰ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ οἶκοι ὡς τὰ μὴ εἶναι ἀνθρώποις, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρημος.

* καὶ μὴ ταῦτα μακροῦ ὁ θεὸς ὅτι ἀνθρώποις, καὶ πληθυνθήσονται ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT VI.

IN anno quo percussus est rex Ochozias, dixit propheta: Vidi gloriam Domini habitantem super solium excelsum, & eleuatum in caelis excelsis, & de splendore gloriae eius replebatur templum.

* Ministri sancti stabant in excelsu in conspectu eius; sex ala unicuique; duabus velabat vnusquisq; faciem suam vt non videret, & duabus velabat pedes suos vt non videretur, & duabus ministrabat. * Et clamabat alter ad alterū, & dicebant: Sanctus in caelis excelsis, domo maiestatis eius. sanctus super terram opus potentiae eius: sanctus in seculum, & in secula seculorum Dominus exercituum: plena est omnis terra splendore gloriae eius.

* Et commota sunt superliminaria cardinum templi à voce loquentis, & domus sanctuarij repleta est caligine. * Et dixi: Va mihi quia peccaui: quoniā vir peccator sum ad increpandū, & in medio populi polluti peccatis ego habito. quia gloriam maiestatis regis seculi, Domini exercituum, viderunt oculi mei.

* Et volauit ad me vnus de ministris, & in ore eius eloquium quod susceperat à facie maiestatis eius qui habitat in throno gloriae in caelis celsitudinis supra altare. * Et disposuit verba in ore meo, & ait: Ecce posui verba prophetiae meae in ore tuo, & auferentur iniquitates tuae, & peccata tua dimittentur.

* Et audiui vocem verbi Domini dicentis: Quem mittam ad prophetandum? & quis ibit nobis? & dixi: Ecce ego, mitte me. * Et ait, Vade & dic populo huic, Qui audientes audiunt & non intelligunt, & videntes vidēt & nesciunt.

* Infarua cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortē videant oculis suis, & auribus suis audiant, & cordibus suis intelligant: conuertantur, & dimittetur eis.

* Et dixi: Usque quo Domine? Et ait: Donec desolentur ciuitates absque habitatore, & domus absque homine, & terra deserta sit & desoletur. * Et longē faciet Dominus filios hominis, & multiplicabitur desolatio in medio terrae.

* ועוד בה עשיריה ושבירה והיתה לבער כאלה
וכאלון אשר בשלכת מצברת בם זרע קדש
מצבתה :

1

* ויהי בימי אחז בן יותם בן עזיהו מלך יהודה
עליו רצין כלך ארם ופקח בן רמליהו מלך
ישראל יושלם למלחמה עליו ולא יכל להלחם
עליו :

* ויגד לבית דוד לאמר נחה ארם על אפרים
וינע לבכו ולבב עמו כנוע עצי יער מפני דוח :

* ויאמר יהוה אל ישעיהו צא נא לקראת אחז
אתה ושאר ישוב בנג אל קצרה תעלה הברכה
העליונה אל מסלרת שדה כובס :

* ואמרת אליו השמר והשקט אל תירא ולבבך
אל ירד משני ונבור האודים העשנים האלה
בחרי אפר רצין וארם ובן רמליהו :

* יען כי יעץ עליך ארם רעה אפרים ובן רמליהו
לאמר :

* נעלה ביהודה ונקיצנה ונבקענה אלינו
ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל :

* כה אמר אדני יהוה לא תקום ולא תהיה
כי ראש ארם דמשק וראש דמשק רצין ובעוד
ששים וחמש שנה יחרת אפרים מעם :

* וראש אפרים שמרון וראש שמרון בן רמליהו
אם לא תאמינו כי לא תאמנו :

* ויוסף יהודה דבר אל אחז לאמר :

* שאל לך אות מעם יהוה אלהיך העמק שאלה
או הגבה למעלה :

* ויאמר אחז לא אשאל ולא אנסה את יהוה :

* Et adhuc in ea decimatio. Et conuerter-
tur, & erit in ostensione sicut terebinthus
& sicut quercus quæ expandit ramos suos.
Semen sanctum erit id quod steterit in ea. Luc. 17.

CAP. VII.

ET factum est in diebus Achaz filij Io-
atham filij Ozia regis Iuda, ascendit Ra-
fin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex
Israel in Hierusalem ad præliandum con-
tra eam, & non potuerunt debellare eam.

* Et nunciauerunt domui David dicen-
tes: Requieuit Syria super Ephraim, & com-
motum est cor eius & cor populi eius sicut
mouentur ligna sylvarum à facie venti.

* Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere
in occursum Achaz tu, & qui derelictus est
Isaiah filius tuus, ad extremum aquæ ductus
piscinæ superioris in via Agri fullonis.

* Et dices ad eum: Vide ut fileas. noli ti-
mere, & cor tuum ne formidet à duabus
caudis titionum fumigantium istorum in
ira furoris Rafin regis Syriæ & filij Rome-
liæ.

* Eò quod consilium inierit contra te Sy-
ria in malum, & Ephraim, & filius Rome-
liæ, dicentes:

* Ascendamus ad Iudam, & suscitemus
eum, & auellamus eum ad nos, & pona-
mus regem in medio eius filium Tabeel.

* Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit
& non erit istud.

* Sed caput Syriæ Damascus & caput
Damasci Rafin. Et adhuc sexaginta &
quinque anni, & desinet Ephraim esse po-
pulus.

* Et caput Ephraim Samaria, & caput Sa-
maria filius Romeliæ. Si non credideritis,
non permanebitis.

* Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, di-
cens:

* Pete tibi signum à Domino Deo tuo in
profundum inferni, siue in excelsum supra.

* Et dixit Achaz: Non petam, & non ten-
tabo Dominum.

תרגום יונתן

* וישחארו בן חז מן עשרא ויחובון ויהוה לצרבה כבטמא וככלוטא דמנחם טרפוהי דמן ליכשין ועד כעז רשובין לקימא מנהון
זרעא בן גלוחא דישראל יתכנשון ויחובון לארעא ארי זרעא דקדשא נצבתהון :

1

* ויהוה בימי אחז בר יותם בר עזיהו מלך יהודה סלק רצין מלכא דארם ופקח בר רמליה מלכא דישראל לירושלם
לאנחא קרבא עלה ולא יכל לאנחא עלה :

* ואחחיהו לבית דוד למימר אחחבר מלכא דארם עם מלכא דישראל למית עליה
ווע לבה ולכא דעמה כאשתדיות אילני חרשא מן קדם רוחא :

* ודחבו מחטא חלמירך לסיפי מויקת בריכתא עליה דבכיש חקל משטח קצריא :
לא יזע מן קדם מלכא דאנחא כאדניא מתנניא הארץ בחקוף רגז רצין וארם ובר רמליה :

* אפרים ובר רמליה למימר :
נפק בארעא דבית יהודה ונחברנו ונשוננו עמנא ונמליך מלכא בגוה יתפודכשר לכא :

* ויירא ריש ארם דמשק וריש דמשק רצין ובסוף שתין וחמש שנין יבטלון בית ישראל ממלכו :
ארי ריש ארם דמשק וריש דמשק רצין ובסוף שתין וחמש שנין יבטלון בית ישראל ממלכו :

* אפרים שמרון וריש שמרון בר רמליה אם לא תאמינו למלי נביא ארי לא תאמינו :
אפרים שמרון וריש שמרון בר רמליה אם לא תאמינו למלי נביא ארי לא תאמינו :

* שאל לך אות מעם יהוה אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה :
שאל לך אות מעם יהוה אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה :

* ויאמר אחז לא אשאל ולא אנסה את יהוה :
ויאמר אחז לא אשאל ולא אנסה את יהוה :

* Et adhuc in ea est decimatio. & rursum erit in depredationem, sicut terebinthus et sicut glans quando exciderit ex theca sua. semen sanctum columna foundationis eius.

CAP. VII.

ET factum est in diebus Achaz filij Joatham filij Ozia regis Juda, ascendit Rasin rex Aram, & Phacee filius Romelia rex Israel in Hierusalem ad bellandum contra eam, & non potuerunt debellare eam.

* Et nunciatum est in domum David a dicentibus: Consensit Aram ad Ephraim, & commota est anima eius & anima populi eius, quemadmodum in sylva lignum a vento mouetur.

* Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere iam in occursum Achaz tu & relictus Jasub filius tuus, ad natatoriam superioris viae agri fullonis.

* Et dices ei: Obserua ut fileas, & ne timeas, neque anima tua consternetur a duobus lignis titionum fumigantium istorum. quando enim ira furoris mei fuerit, iterum sanabo, & filius Aram & filius Romelia.

* Quia consuluerunt consiliū malū, Ephraim & filius Romelia de te dicentes:

* Ascendamus ad Judeam, & colloquentes eis reducamus eos ad nos, & regnare faciamus eis filium Tabel.

* Hæc dicit Dominus Sabaoth: Non manebit consilium hoc neque erit.

* Sed caput Aram Damascus, & caput Damasci Rasin: sed in sexaginta & quinque annis deficiet regnum Ephraim a populo.

* Et caput Ephraim, Samaria, & caput Samariae, filius Romelia. & si non credideritis, neque intelligetis.

* Et adiecit Dominus loqui Achaz, dicens:

* Pete tibi signum a Domino Deo tuo, in profundum aut in excelsum.

* Et dixit Achaz: Non petam, neque tentabo Dominum.

* Ἐπεὶ ἐπ' αὐτῆς ἐστὶ τὸ Ἰπιδέκατον. Ἐπαλινέσαι εἰς πρηνολιῶ, ὡς τερέβινθος καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς. ἀτέρμα ἄγιον τὸ σήλωμα αὐτῆς.

ζ

* Καὶ ἐγγύς ἐν ταῖς ἡμέραις ἀχάζ ὑβρίσθη αὐτὸς ὑπὸ οὐρίου βασιλέως ἰσδα, ἀνέβη ῥασὶν βασιλὸς ἀράμ, καὶ φακεὺς υἱὸς ῥωμελίου βασιλὸς ἰσραὴλ Ἰπιδέκατον ἐπὶ πόλεμῳ αὐτῷ, ἔσθον δὲ αὐτὴν πολιορκήσαντες αὐτὴν.

* καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ λεγόντων· συνεφώτισεν ἀράμ πρὸς τὸν ἐφραίμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἡ ψυχὴ δὲ λαὸς αὐτοῦ, ὃν πρόπον ἐν θυμῷ ἐξύλον ὑπὸ πνύματος χαλδαιῶν.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἡσαΐαν, ἐξέλθε δὴ εἰς συνάντησιν ἀχάζ σὺ καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἰαβὺς ὁ υἱὸς σου, πρὸς τὴν κολυμβήθραν τὴν ὁδὸν τοῦ ἀγροῦ τοῦ ἀγροῦ.

* Ἐξέρχῃ αὐτῷ, φύλαξαι δὲ ἡσυχάσαι καὶ μὴ φοβεῖσθαι, μὴ δὲ ἡ ψυχὴ σου ἀδυναίτω ἀπὸ πάντων δύο ἐξύλων πάντων δαλῶν τῶν καπιζομῶν τέτων. ὅταν γὰρ ὀργὴ δὲ θυμὸς μου γῆναι, πάλιν ἰάσομαι. καὶ ὁ υἱὸς δὲ ἀράμ καὶ ὁ υἱὸς δὲ ῥωμελίου.

* ὅτι ἐβλάσαντο βελλὴν πονηρὰν, ἐφραίμ καὶ ὁ υἱὸς ῥωμελίου πρὸς τὸν δαυὶδ.

* ἀναβήσονται εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἔσθον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ῥωμῆος πρὸς ἡμᾶς, καὶ βασιλεύσωμεν αὐτοὺς τὴν γῆνιν ἰσραὴλ.

* ταῦτα λέγει κύριος σαβαώθ, ἡμὴν μείνη ἡ βελὴ αὐτῆς, ἡ δὲ ἐμὴ ἐσαι.

* ἀλλὰ κεφαλὴ ἀράμ δαμασκός, ἡ κεφαλὴ δαμασκὸς ῥασὶν. ἀλλ' ἐφ' ἐξήκοντα ἔτη πάντες ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἐσπλάγην ἐφραίμ ἀπὸ λαοῦ καὶ ἡ κεφαλὴ ἐφραίμ, θυμὸς αὐτῶν. ἡ κεφαλὴ θυμὸς αὐτῶν, υἱὸς δὲ ῥωμελίου.

* Ἐάν μὴ πισθώσῃτε, ἐδὲ μὴ συνείτε. Ἐπεσθεὶς κύριος λαλήσας τῷ ἀχάζ, λέγων,

* αἰτήσας σεαυτῷ σημεῖον ὡς αὐτοῦ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος.

* Ἐπεὶ αὐτὸς ἀχάζ, ἡμὴν αἰτήσω ἐδὲ μὴ πειράσω κύριον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et relinquetur in ea vnus ex decem: & conuertentur, & erunt in combustionē, sicut terebinthus & sicut quercus; quæ, cū defluunt folia eius, videntur quasi aridæ, & adhuc retinent humorem, vt ex eis sustentetur semen: sic transmigrationes Israel congregabuntur & conuertentur in terram, quia semen sanctum est plantatio eorum.

CAPVT VII.

ET factum est in diebus Achaz filij Iotham filij Ozia regis tribus domus Iuda; ascendit Rasin rex Syria, & Phechah filius Romelia rex Israel in Hierusalem ad præliandum contra eam, & non potuerunt expugnare eam.

Coniunctus est rex Syria cum rege Israel, vt veniat contra eum: & commotum est cor eius & cor populi sui sicut mouentur ligna syluæ a facie venti.

* Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere nunc in occursum Achaz tu & reliqui discipuli tui, qui non peccauerunt, & qui cōuersi sunt a peccato, ad extrema aqua ductus piscine superioris, quæ est in via agri extētionis fullonū.

* Et dices ei: Caue, & quiesce; ne timeas, & cor tuum ne commoueat a facie regum istorum, qui sunt quasi titiones fumantes, in ira furoris Rasin, & Syria, & filij Romelia.

* Pro eo quod consilium malum inierunt super te, Syria & Ephraim, & filius Romelia, dicentes: Ascendamus in terram domus Iuda, & iungamus & apponamus eos ad nos, & constituamus regem in medio eius, qui nobis placuerit.

* Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit neque erit. Quia caput Syria Damascus, & caput Damasci Rasin, & in fine sexaginta & quinque annorum cessabit regnū domus Israel.

* Et caput Ephraim Samaria, & caput Samariae filius Romelia: si non credideritis verbis prophetae, neque permanebitis.

* Et addidit propheta Domini loqui cum Achaz, dicens: Pete tibi signum a facie Domini Dei tui: pete vt fiat tibi miraculum super terram, aut videatur signum in cælis.

* Et dixit Achaz: Non petam, & non tentabo in conspectu Domini.

* ויאמר שמעו נא בית דוד המעט מכס הלאות
 אנשים כי תלאוגם את אלהי :
 * לכן יתן אדני הוא לכם אות הנה העלמה הרה
 וילדת בן וקראת שמו עמנואל :
 * חמאה ודבש יאכל לדעתו מאוס ברע ובחור
 בטוב :
 * כי בטרם ידע ונער מאוס ברע ובחור בטוב
 תעזב האדמה אשר אתה קץ מפני מלכיה :
 * יביא יהוה עליך ועל עמך ועל בית אביך ימים
 אשר לא באו למיזם סור אפרים מעל יהודה
 ארץ מלך אשור :
 * והיה ביום ההוא ישרק יהודה לזכוב אשר
 בקצה יארי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור :
 * ובאו ונחו כלם בנחלי הבתות ובנקיקי הסלעים
 ובכל הנעצוצים ובכל הנחללים :
 * ביום ההוא יגלח אדני בתער השבירה בעברי
 נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם
 ארץ הזקן תספר :
 * והיה ביום ההוא יחיה איש עגלר בקר
 ושתי צאן :
 * והיה מרב עשות חלב יאכל חמאה כי חמאה
 ודבש יאכל כל הנותר בקרב הארץ :
 * והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה
 שם אלה גפן באלף כסף לשמיר ולשיר יהיה :
 * בחצים ובקשת יבא שמה כי שמיר ושית תהיה
 כל הארץ :
 * וכל ההרים אשר במערך יעדרון לא תבוא
 שמרה יראת שמיר ושיר יהיה למשלח שור
 ולמרמס שור :

* Et dixit: Audite ergo domus David:
 Nunquid parum vobis est, molestos esse
 hominibus, quia molesti estis & Deo
 meo?
 * Propter hoc dabit Dominus ipse vo-
 bis signum. Ecce virgo concipiet, &
 pariet filium, & vocabitur nomen eius
 EMANUEL.
 * Butyrum & mel comedet, vt sciat re-
 probare malum & eligere bonum.
 * Quia antequam sciat puer reprobare
 malum & eligere bonum, derelinquetur ter-
 ra, quam tu detestaris a facie duorum re-
 gum suorum.
 * Adducet Dominus super te & super po-
 pulum tuum, & super domum patris tui,
 dies qui non venerunt a diebus separatio-
 nis Ephraim a Iuda cum rege Assyriorum.
 * Et erit in die illa: Sibilabit Dominus
 muscae quæ est in extremo fluminum Aegy-
 pti, & api quæ est in terra Assur.
 * Et venient & requiescent omnes in
 torrentibus vallium, & in cauernis petra-
 rum, & in omnibus frutetis, & in vniuer-
 sis foraminibus.
 * In die illa radet Dominus in nouacula
 conducta in his qui trans flumen sunt in
 rege Assyriorum caput & pilos pedum, &
 barbam vniuersam.
 * Et erit in die illa, nutriet homo vac-
 cam boum, & duas oues.
 * Et præ vbertate lactis comedet buty-
 rum. butyrum enim & mel manducabit
 omnis qui relictus fuerit in medio terræ.
 * Et erit in die illa: Omnis locus vbi fue-
 rint mille vites, mille argenteis, in spinas
 & in vepres erunt.
 * Cum sagittis & arcu ingredientur illuc.
 vepres enim & spinæ erunt in vniuersa
 terra.
 * Et omnes montes qui in sarculo sar-
 rientur, non veniet illuc terror spinarum
 & veprium; & erit in pascua bouis & in
 conculcationem pecoris.

תרגום יונתן

* ויאמר שמעו קצין בית דוד המעט מכס הלאות
 עלמחא מעריא ותלד בר ותקרי שמה עמנואל :
 * לכן יתן אדני הוא לכם אות הנה העלמה הרה
 וילדת בן וקראת שמו עמנואל :
 * חמאה ודבש יאכל לדעתו מאוס ברע ובחור
 בטוב :
 * כי בטרם ידע ונער מאוס ברע ובחור בטוב
 תעזב האדמה אשר אתה קץ מפני מלכיה :
 * יביא יהוה עליך ועל עמך ועל בית אביך ימים
 אשר לא באו למיזם סור אפרים מעל יהודה
 ארץ מלך אשור :
 * והיה ביום ההוא ישרק יהודה לזכוב אשר
 בקצה יארי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור :
 * ובאו ונחו כלם בנחלי הבתות ובנקיקי הסלעים
 ובכל הנעצוצים ובכל הנחללים :
 * ביום ההוא יגלח אדני בתער השבירה בעברי
 נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם
 ארץ הזקן תספר :
 * והיה ביום ההוא יחיה איש עגלר בקר
 ושתי צאן :
 * והיה מרב עשות חלב יאכל חמאה כי חמאה
 ודבש יאכל כל הנותר בקרב הארץ :
 * והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה
 שם אלה גפן באלף כסף לשמיר ולשיר יהיה :
 * בחצים ובקשת יבא שמה כי שמיר ושית תהיה
 כל הארץ :
 * וכל ההרים אשר במערך יעדרון לא תבוא
 שמרה יראת שמיר ושיר יהיה למשלח שור
 ולמרמס שור :

* Et dixit: Audite iam domus Iuda, Nunquid parum vobis agonem exhibere hominibus, & quomodo Domino exhibetis agonem?

* Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo in utero accipiet, & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel.

* Butyrum & mel comedet, antequam sciat ipse proponere mala, vel eligere bonum.

* Ideo antequam sciat puer bonum aut malum, dissuadet malitia eligere bonum. Et derelinquetur terra quam tu times à facie duorum regum.

* Sed adducet super te Deus & super populum tuum, & super domum patris tui dies, quæ nondum venerunt ex qua die abstulit Ephraim à Iuda regem Assyriorum.

* Et erit in die illa; Sibilabit Dominus muscis, quæ dominabuntur parti fluminis Aegypti; & api, quæ est in regione Assyriorum.

* Et venient & requiescent omnes in valibus regionis, & in foraminibus petrarum, & in speluncas, & in omnem scissuram, & in omni ligno.

* In die illa radet Dominus in novacula imbricata trans flumē regis Assyriorum: caput & pilos pedum, & barbam auferet.

* Et erit in die illa; Nutriet homo vitulam boum & duas oves.

* Et erit à multum facere lac, comedet butyrum: quia butyrum & lac comedet omnis relictus super terram.

* Et erit in die illa; Erit omnis locus ubique fuerint mille vites mille siclis, in solitudinem erunt & in spinam.

* Cum sagitta & arcu ingredientur illuc: quia terra inculta, & vepres erit uniuersa terra.

* Et omnis mons aratus arabitur: non veniet illuc terror. Erit enim à solitudine, & spina in pascua ouis, & conculcationem bouis.

* καὶ εἶπεν, ἀκούσατε δὴ ὁ οἶκος Ἰούδα. μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγὼνα παρέχειν ὁ ὁ ἄνθρωπος, καὶ πῶς κύριος παρέχειτε ἀγῶνα;

* διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτῷ σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ.

* βούτυρον & μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γινῶσκει αὐτὸν πονηρὰ ἢ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.

* διότι πρὶν ἢ γινῶσκει τὸ παιδίον ἀγαθόν ἢ κακόν, ἀπὸ θεοῦ πονηρὰ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ ὑποφωδῇ ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων.

* ἀλλὰ ἐπαγγέλλεται ὁ θεὸς καὶ τῷ λαῷ σου καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς σου ἡμέρας, αἱ οὐκ ἦσαν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφείλοντο ἐφ' ἡμῶν ἀπὸ ἰσδά τὴν βασιλείαν τῶν ἀσσυρίων.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συριεῖ κύριος μύσας, αἱ κυριεύουσιν μέρους ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ τῇ μελίσῃ ἢ ἔσται ἐν χώρᾳ ἀσσυρίων.

* καὶ ἐλθόντες καὶ ἀναπαύοντες πάντες ἐν ταῖς φάραγξιν τῆς χώρας καὶ ἐν ταῖς περάλαις τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς πᾶσαν ῥαγάδα καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει κύριος ἐν τῷ ξυρτῷ τῷ μεμετυμῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, τὴν κεφαλὴν & τὰς τρίχας τῶν ποδῶν καὶ τὸν πύγωνα ἀφελῇ.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέψῃ ὁ ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν & δύο πρόβατα.

* & ἔσται ἀπὸ τοῦ πλείονος ποιῶν γάλα, φάγεται βούτυρον, ὅτι βούτυρον & γάλα φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς τῇ γῆς.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς ὁ πῦρ & ἐδὼ ὥσπερ χίλια ἀμπέλοι χιλίων σικλῶν, εἰς χέρον ἕκαστος καὶ εἰς ἀκρόθιν.

* μὴ βέλους & βεβήματα εἰσελθόντες ἐκεῖ, ὅτι χέρως καὶ ἀκανθὰ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. καὶ πᾶς ὁ ἄροτριώμενος ἀροτριώσεται, & μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρως & ἀκρόθιν εἰς βοσκήματα προβάτων & καταπάτημα βοός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit: Audite nunc domus David; Nunquid parum vobis est quod molesti estis prophetis, quia molesti estis etiam verbis Dei mei?

14 Propterea dabit Dominus vobis signum: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabit nomen eius Emanuel.

15 Butyrum & mel comedet, donec sciat reprobare malum, & eligere bonum. 16 Quoniam antequam sciat puer reprobare malum & eligere bonum, derelinquetur terra, pro qua tu tribulationem pateris à facie duorum regum eius.

17 Adducet Dominus super te & super populum tuum, & super domum patris tui, dies, qui non venerunt à die separationis domus Israel à domo Iuda cum rege Assyriæ.

18 Et erit in tempore illo, clamabit Dominus ad populum accinctum exercitiis fortium qui multi sunt sicut muscæ; & adducet eos de terra Aegypti, & exercitus fortes, qui fortes sunt sicut apes: & adducet eos de finibus terræ Assyriæ.

19 Et venient & habitabunt omnes in plateis ciuitatum, & in scissuris petrarum, & in omnibus desertis ubi sunt carectæ, & in omnibus domibus laudis.

20 In tempore illo occidet illos Dominus, sicut qui occidunt in gladio acuto, in fustibus & in ferris trans flumen contra regem Assyriæ: regem cum exercitu suo, & etiam potentes simul consumet.

21 Et erit in tempore illo: Nutriet vir vitulam boum & duas oves.

22 Et erit, præ multitudinem bonitatis pinguedinis comedet butyrum; quia butyro & melle nutriuntur omnes iusti qui relictæ fuerint in medio terræ.

23 Et erit in tempore illo; Omnis locus in quo fuerint mille vites, quarum precium erat mille drachmæ argenti, in spinas, & vepres erit.

24 Cum sagittis & arcubus ibunt illuc, quia vepres & spinæ erunt in uniuersa terra.

25 Et omnes montes qui sunt in domo Iuda, qui in sarculo coluntur; non veniet illuc timor spinarum & veprium, & erit in locum accubationis boum, & in locum mansionis gregum ouium.

CAP. VIII.

ח
 * ויאמר יהוה אלי קח לך גליון גדול וכתב עליו
 בחרט אנוש למחר שלל חש בז:
 * ואעידר לי עדים נאמנים את אוריה הכהן
 וארז זכריהו בן יברכיהו:
 * ואקרב אל הנביא ונתת לי בן
 ויאמר יהוה אלי קרא שמו מחר שלל חש בז:
 * כי בטרם ידע הנער קרא אביואמי ישא את
 חיל דמשק ואת שלל שמרון לפני מלך אשור:
 * ויסק יהוה דבר אלי עוד לאמר:
 * יען כי מאס העם הזה גזרת מירושלם
 והלכים לאט ומשוש גזרת רצין ובן
 רמליהו:
 * ולכן הנה אדני מעלה עליהם את מי הנזהר
 העצומים והרבים את מלך אשור וארז כל
 כבודו ועל כל גאון ויהלך על כל
 גדותיו:
 * וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע ויהיה
 מטות כנפיו מלא רחב ארצך עמנו אל:
 * רעו עמים וחתו ורזאונו כל מרחקי ארץ
 התאזרו וחתו התאזרו וחתו:
 * עזו עצור ותפר דברו ולא יקום כי עמנו
 גל:
 * כי כה אמר יהוה אלי בחזקת חיר ויסרני מלכת
 בדרך העם הזה לאמר:
 * לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה
 קשר ואת מוראו לא תיראו ולא תעריצו:
 * את יהוה צבאות אתו תקדישו והוא מוראכם
 והוא מעריצכם:

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi li-
 brum grandem, & scribe in eo stylo
 hominis: Velociter spolia, detrahe citò,
 prædare.
 * Et adhibui mihi testes fideles Vriam
 sacerdotem, & Zachariam filium Bara-
 chia.
 * Et accessi ad prophetissam: & concepit,
 & peperit filium. Et dixit Dominus ad me:
 Voca nomen eius: Accelera, spolia detrahe,
 festina prædari.
 * Quia antequam sciat puer vocare pa-
 trem suum & matrem suam, auferetur for-
 titudo Damasci, & spolia Samariae coram
 rege Assyriorum.
 * Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc
 dicens:
 * Pro eo quòd abiecit populus iste aquas
 B Syloe, quæ vadunt cum silentio, & assump-
 sit magis Rafin & filium Romelia;
 * Propter hoc ecce Dominus adducet
 super eos aquas fluminis fortes & multas:
 regem Assyriorum & omnem gloriam eius.
 et ascendet super omnes riuos eius, & fluet
 super vniuersas ripas eius.
 * Et ibit per Iudâ inundans, & transiens
 usque ad collum veniet. Et erit extensio ala-
 rum eius implens latitudinem terræ tuæ &
 Emanuel.
 * Congregamini populi & vincemini,
 C & audite vniuersæ procul terræ. Confor-
 tamini & vincemini: accingite vos, & vin-
 cemini.
 * Inite consilium, & dissipabitur: loqui-
 mini verbum, & non fiet; quia nobiscum
 Deus.
 * Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in
 manu forti erudiuit me ne irem in via po-
 puli huius, dicens: * Non dicatis, Cõiura-
 tio. Omnia enim quæ loquitur populus
 iste, coniuratio est: & timore eius ne timea-
 tis neque pauceatis.
 * Dominum exercituum ipsum sancti-
 ficate: ipse pavor vester, & ipse terror ve-
 ster.

תרגום יונתן

ח

* ואמר יי לי סב לך לוח רב וכתב עליו כתב מפרש מוחי למבזבז ולמערי עדא:
 ואמרת לאיתא בימי אוריה כהנא הא אתו ואף כל נחמא דאמרת בנבואה זכריה בר יברכיה אנא עתיד לאיתא:
 ועל לוח נביאיתא ועדית וילדה בר ואמר יי לי קרי שמה מוחי למבזבז ולמערי עדא:
 מקרי אבא ואמא ישבי ית נכסי דמשק וית עדאי שמרון קדם מלכא דאחור:
 חלף דקץ עמא הרין במלכות דבית דוד דמברא להון בנחא כמי שלוחא דנגדון בנחא ואחרעיו ברצין ובר רמליה:
 בכן הא אנא יי מיתתי ומסיק עליהון ית משרית עממא דסגיאין כמי נחרא תקיפא וחסינא ית מלכא דאחור וית כל משריתיה
 ויסק על כל פציוהי ויחך על כל כיפוחי:
 * ויחך ארעך עמנאל:
 * ויחך ארעך עמנאל ואחברו עממא ואחברו ואחברו כל די בסיפי ארעא אחקפו ואחברו אחקפו ואחברו:
 * אחקפכו מלך ועדי מלכו פתגמא ולא יתקום ארי אלחנא בסעדנא:
 * מלך מלך באורח עמא הרין למימר:
 * ית יי צבאות יתה תימרון קדיש והוא דחלחכון והוא תקפכון:

CAP. VIII.

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi librum nouum magnum, & scribe in eo stylo hominis, ut velociter depredationem faciat spoliolum.

² Adest enim, & testes mihi fac fideles homines, Uriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachie.

³ Et accessi ad prophetissam, & in utero accepit, & peperit filium. Et dixit Dominus mihi: Voca nomen eius, Cito spolia, velociter pradare.

⁴ Quia antequam sciat puer vocare patrem vel matrem, accipiet fortitudinem Damasci, & spolia Samarie coram rege Assyriorum.

⁵ Et adiecit Dominus loqui mihi adhuc, dicens:

⁶ Eo quod non vult populus iste aquam Siloam, quæ vadit quiete; sed vult habere Rasin, & filium Romelia regem super vos:

⁷ Propter hoc ecce Dominus adducit super vos aquam fluminis fortem & multam; regem Assyriorum & gloriam eius. Et ascendet super omnem vallem vestram, & deambulabit super omnem murum vestrum.

⁸ Et auferet à Judea hominem, qui poterit caput leuare, aut fortem perficere aliquid. Et erunt castra eius, ut impleant latitudinem regionis tue: nobiscum Deus.

⁹ Scitote gentes, vincimini, exaudite usque ad extremum terre: potentes vincimini. si enim iterum præualueritis, iterum vincimini.

¹⁰ Et quodcunque consilium consultaueritis, dissipabit Dominus: & verbum quodcunque locuti fueritis, non manebit in vobis; quia nobiscum Deus.

¹¹ Sic dicit Dominus forti manu: Recesserunt ab itinere viae populi huius, dicentes:

¹² Ne forte dicant durum. Omne enim quodcunque dixerit populus hic, durum est: at timorem eius ne timueritis, neque conturbemini.

¹³ Dominum virtutum ipsum sanctificate, et ipse erit tuus timor: & si in ipso confisus fueris;

η

¹ Καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, λάβε σεαυτὸν τόμον καινὸν μέγαν, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου, τὸ ὅξως περνομένη ποιῆσαι σκύλων.

² παρέστι γὰρ καὶ μαρτυρὰς μοι ποιῆθαι πρὸς ἀνθρώπους, τὸν ἐλπίαν τὸν ἱερέα καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν Βαραχίας.

³ καὶ προσήλθον πρὸς τὴν προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν, καὶ ἔτεκον υἱόν. καὶ εἶπεν κύριός μοι, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ταχέως σκύλῳ, ὅξως περνομένη.

⁴ διότι πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δυνάμιν δαμασκὸς ἐπὶ τὰ σκύλα σαρμαρείας ἐναντὶ βασιλέως ἀσσυρίων.

⁵ καὶ προσέειπε κύριος λαλήσαι μοι ἐπὶ λέγων:

⁶ διὰ τὸ μὴ βέλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τοῦ ὕδατος τοῦ σιλωὰμ τὸ πορδόμενον ἡσυχί, ἀλλὰ βέλεσθαι ἔχειν τὴν ῥασιν καὶ τὸν υἱὸν ῥωμελίου βασιλέα ἐφ' ὑμῶν.

⁷ διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος ἀράγει ἐφ' ὑμᾶς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ πολυῦ, τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἀναθήσεται ἐπὶ πᾶσαν φάραγγα ὑμῶν, καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑμῶν.

⁸ καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἀνθρώπον, ὃς διωθήσεται κεφαλὴν ἀραι. ἢ διωκτὴν συντελέσασθαι τι καὶ ἔσαι ἢ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας οὗ. μετ' ἡμῶν ὁ θεός.

⁹ γινώτε ἐθνη ἡπείρω, ὅτι ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἰσχυροὶ ἡπείρω. ἐδὲ γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἡττηθήσεσθε.

¹⁰ καὶ ἡμεῖς ἀνθροπῶν βουλόμεθα, διασπείσας κύριος. καὶ λόγον ὃν ἐδὲ λαλήσητε, ἐμὴ ἐμμελήν ἐν ὑμῖν, ὅτι μετ' ἡμῶν ὁ θεός.

¹¹ ὅπως λέγει κύριος τῇ ἰσχυρᾷ χειρὶ, ἀπειθοῦσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου λέγοντες:

¹² μήποτε εἰπωσιν σκληρὸν πρὸς τὸν κύριον ὅτι ἐδὲ εἶπεν ὁ λαὸς οὗτος σκληρὸν ἐστὶ. τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ ἐμὴ φοβηθήτε, ἐδὲ ἐμὴ ταράχῃτε.

¹³ τὸν κύριον πάντες δυνάμεων αὐτὸν ἀγάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσται ὁ φόβος, καὶ ἐπ' αὐτὰ πεποιθὼς ἡς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPUT VIII.

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi tabulam grandem, & scribe in ea scripturam claram: Festina ad pradandum pradā, & auferendum spoliolum.

² Et contestare coram me testibus fidelibus maledictiones quas dixi ut inducerent in diebus Vriæ sacerdotis: Ecce venerunt. Et etiam omnes consolationes, quas dixi in prophetia Zachariæ filij Barachie, ego adducturus sum. ³ Et ingressus sum ad prophetissam: & concepit & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen eius; Festina ad pradandum pradā, & auferendum spoliolum.

⁴ Quoniam antequam sciat puer vocare patrem & matrem, capientur substantiæ Damasci, & spolia Samariæ, coram rege Assyriæ. ⁵ Et addidit Verbum Domini loqui mecum rursus dicens. ⁶ Pro eo quod abiecit populus hic regnum domus David, qui regebat eos in quiete, sicut aquæ Siloe, quæ defluunt in quiete; & elegerunt Rasin & filium Romeliæ: ⁷ Propterea ego Dominus adducam & ascendere faciam super eos castra populorum, quæ magna sunt sicut aquæ fluminis fortes & multæ; regem Assyriæ, & omnem exercitum eius: & ascendet super omnes riuos eius, & ibit super vniuersas ripas eius. ⁸ Et transibit per terram domus Iudæ sicut torrens inundans: usque ad Hierusalem peruenient: & erit populus exercitus eius implens plenitudinem terræ tuæ Emanuel. ⁹ Congregamini populi & conterimini; auscultate omnes qui estis in finibus terræ: confortamini & conterimini: confortamini & conterimini.

¹⁰ Inite consilium & dissipabitur, loquimini verbum, & non confirmabitur; quia Deus noster est in adiutorium nostrum. ¹¹ Quia hæc ait Dominus mihi in fortitudine prophetiæ, & docuit me, ne ambularem in via populi huius, dicens: ¹² Ne dicatis rebellionem, pro omni quod dicit populus hic rebellionem; & timorem eius ne timeatis, & fortitudinem eius ne dicatis esse fortitudinem.

¹³ Dominum exercituum ipsum dicetis sanctum; & ipse est timor vester, & ipse est fortitudo vestra.

* והיה למקדש ולאבן זנוף ולצור מכשול לשני
 בתי ישראל לפחולמוקש ליושב ירושלם :
 * וכשלו בסרבים ונפלו ונשברו ונוקשו ונלכדו :
 * צור תעודה חתום תורה בלמדי :
 * וחכיתי ליהודה המסתיר פניו מבירת יעקב
 וקויתי לו :
 * הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה לאותות
 ולמופתים בישראל מעם יהוה צבאות השכן
 בהר ציון :
 * וכי יאמרו אליכם דרשו אל האבות
 ואל הידענים והמצפצפים והמהגים
 הלא עם אל אלהיו ידרש בעד רוחיים אל
 רחמים :
 * לתורה ולתעודה אם לא יאמרו כדבר הזה
 אשר אין לו שחר :
 * ועבר בה נקשר ורעב והיה כי ירעב והתקצף
 וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה :
 * ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה
 ואפלה מנדה :
 * כי לא מועף לאשר מוצק לה

ט

בערתי הראשון הקל ארצה ובלקן וארצה
 נפתלי והאחרון הכביר דרך הים עבר הירדן גליל
 הגוים :
 * העם החלבים בחשך ראו אור גדול ישבי
 בארץ צלמורת אור נגה עליהם :
 * הרבית הגוי לא הגדלת השמחה שמחו לפניך
 בשמחה בקציר באשר יגילו בחלקם שלל :
 * כי את על סבלו ואת מטה שבתו הנגש
 בו חתחת כיום מדין :

תרגום יונתן

* ואם לא תקבלו ויהי מימרה בכון לפרען ולאבן מחי ולבין מתקל לתרוץ בתי רב רבי ישראל ולחבר ולחקלא על דאחפליגו על דבית
 יחודה דיתבין בירושלם : * ויתקלן בהון סגיאין ויפלון ויתכדון ויתאחרון : * נביא טר סתודתא לא תסתור בהון ארי לא
 מקבלין תהום ושמר אוריתא לא צבן דילפון בה : * על דא צליתי קדם יי דאמר לסלקא שכינתה מדברת יעקב ובעיתי מן קדמוחי :
 * הא עד דאנא קים ועלימא דיתב לי יי ויתקומון בנא אתין ומופתין דאמירן למיתי על ישראל דאם יחזון ויתובון תבשל גזירתא די
 גזירא עליהון דילקון מלאהחזא קדם יי צבאות דשכינתה בטורא דציון : * וארי יימרן לכוון עממא דאחח פיניהון תבעו מן בדין
 ומן זכור ומנצפין ודמנתמין הלא בן אורח עממא פלחי טעותא עמא מן טעותיה תבעין חייא מן מיתא : * ברין תימרן להון לאוריתא
 דאחיבת לנא ולסתודו אנחנא שמעין אלא תגלון לביני עממא וימרן לכוון כפתנמא חרין מבען לית לה מן דשחר ויבעינה :
 * ויעדי תקלא בארעא ויהי עקא וכפן ויהא ארי יחיו כפן וסגוף וילוט ויבוי שום פתכריה וטעותיה ויתפני לעירא למבעי פרקון בתר
 דסתחחם גזירתא ולא יכל : * וסעד מיתבי ארעא יבעי ארי יחיו עלוהי עקא כפן ושלחי עקא קבל וידור :
 * ארי לא ישלחי לדיתיי לאעקא להון : * בעיז קדמי גלו עם ארע זבולן ועם ארע נפתלי ושארחון
 מלך תקיף יגלי על דלא אדכרו גבורת ומא נטי ירנא קרב כרפי עממא : * עמא בית ישראל דחזון מתלכין במצרים כדבקבלא
 נפקו למחזי נהור סגי יתבין בארע טולי מותא נהורא אזהר עליהון : * אסגית עמא בית ישראל להון אסגית חרוא חריו קרמך כחרות
 נצחי קרב במא דחזון חרין בפלגותהון בותא : * ארי יח ניר מרתיה ויר שלטן עקתה שלטן דתיה מפלח בה אחר כיום מדין :

* Et erit vobis in sanctificationem, in la-
 pidem autem offensionis & petram scan-
 dali duabus domibus Israel, & in laqueum
 & in ruinam habitantibus Hierusalem.
 * Et offendent ex eis plurimi, & cadent, &
 conterentur, & irretientur, & capientur.
 * Liga testimonium, signa legem in disci-
 pulis meis.
 * Expectabo Dominum, qui abscondit
 facie suam a domo Iacob, & praestolabor
 eum.
 * Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi
 Dominus in signum & in portentum Israel,
 a Domino exercituum qui habitat in monte
 Sion.
 * Et cum dixerint ad vos : Quærite à py-
 thonibus & à diuinis, qui stridet in incan-
 tationibus suis : nunquid non populus à
 Deo suo requireret visionem pro viuis ac
 mortuis?
 * Ad legem magis & ad testimonium.
 Quod si non dixerint iuxta verbum hoc,
 non erit eis matutina lux,
 * Et transibit per eam, & corruet, & esu-
 riet, & cum esurierit, irascetur, & maledi-
 cet regi suo & Deo suo. et suspiciet fur-
 sum:
 * Et ad terram intuebitur, & ecce tribula-
 tio, & tenebrae, & dissolutio, & angustia, &
 caligo persequens, & non poterit auolare
 de angustia sua.

CAP. IX.

A PRimo tempore alleuiata est terra Zabu-
 lon, & terra Nephtalim, & nouissimò
 aggrauata est via maris trans Iordanè Ga-
 lileæ gentium.
 * Populus qui ambulabat in tenebris, vi-
 dit lucem magnam: habitantibus in regio-
 ne umbræ mortis, lux orta est eis.
 * Multiplicasti gentem, non magnifica-
 sti lætitiā. lætabuntur coram te sicut qui
 lætantur in messe, sicut exultant victores
 capta præda, quando diuidunt spolia.
 * Iugum enim oneris eius, & virgam hu-
 meri eius, & sceptrum exactoris eius su-
 perasti sicut in die Madian.

* Erit tibi in sanctificationem, & non ut lapidis offensionem occurreris, neque ut petra ruina. at domus Jacob in laqueo, & in conuallibus sedentes in Hierusalem.

* Propter hoc impotentes erunt in ipsis mul-
ti, & ruent, & conterentur, & appropinqua-
bunt, & capientur homines in securitate exi-
scentes.

* Tunc manifesti erunt sigillantes legem ne discant.

* Et dicet: Expectabo Deum qui auertit faciem suam a domo Jacob, & confidens ero in eo.

* Ecce ego & pueri quos dedit mihi Deus: & erunt signa et portenta in domo Israel a Domino Sabaoth, qui habitat in monte Sion.

* Et si dixerint ad vos: Querite vates, & de terra loquentes & vana loquentes, qui de ventre loquentur; nonne gens ad Deum suum requirit? quid requirunt de viuis mortuos?

* Legem enim in adiutorium dedit, ut dicant non sicut verbum hoc: pro quo non est munera dare de ipso.

* Et veniet super vos fortis fames: & erit ut esurieritis, contristabimini & male decetis principi & quæ patriæ: & suspicient in caelum sursum.

* Et in terram deorsum inspiciet. Et ecce tenebrae, tribulatio & angustia, & tenebrae ut non videre, usque ad tempus.

CAP. IX.

Hoc primum velociter bibe, velociter fac. regio Zabulon, terra Nephtalim, & reliqui maritimam & trans Jordanem Galilea gentium.

* Populus sedens in tenebris vidit lucem magnam: qui habitat in regione & umbra mortis, lux orietur super vos.

* Plurimam partem populi deduxisti in letitia, & letabuntur in conspectu tuo, sicut qui letantur in messe, & quemadmodum diuidentes spolia.

* Quia ablatum est iugum quod supra ipsos positum, & virga quæ super collum eorum. nam virgam exactorum dissipauit sicut in die Madian.

* ἔσαι θὶ εἰς ἀγίασμα, & ἔχῃς λίθον περὶ κόμην σου συναντήσας, οὐδ' ὡς πέτρας πλάματι. οἱ δ' οἴκοι ἰακώβ ἐν παγίδι & ἐν κοιλώματι ἐγκαθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ.

* διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν ἐν αὐτοῖς πολλοί, καὶ περὶ οὐνοῦ καὶ συντελεσθῶσι καὶ ἐγείνῃσι, καὶ ἀλώσιν) δυνάμεις ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες. τότε φανεροὶ ἐγίναντο σφραγισμένοι τὸν νόμον & μὴ μαθεῖν.

* καὶ ἐρεῖ, μὴ ὦ τὸν θεὸν τὸν ἀποστέλλαντα τὸ πρῶτον αὐτὸς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰακώβ, καὶ πεποιθὼς ἐσθαι ἐπ' αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ ἔδωκέ μοι ὁ θεός, καὶ ἔσαι σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ ἱσραὴλ πρὸς κυρίου Sabaoth, ὃς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει σιών.

* καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς, ζητήσατε οὖν ἐγκαταμύθοις καὶ οὖν ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦντας, καὶ οὖν κενολογοῦντας, οἱ δὲ τῆς κοιλίας φωνήσουσιν, οὐκ ἐθνή) πρὸς θεὸν αὐτὸς ἐκζητήσουσι; τί ἐκζητήσουσι πρὸς πάντων ζώντων οὖν νεκρῶν;

* νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν ἔχῃς τὸ ῥῆμα & τὸ, πρὶν ἢ εἶναι δόξα δοῦναι πρὶ αὐτῷ.

* καὶ ἥξει ἐφ' ὑμᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ ἔσαι ὡς δυνάμεις πενῶσιν, λυπηθήσονται καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἀρχόντα καὶ τὰ πάτρια. καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν ἔρανόν σου.

* καὶ εἰς τὴν γῆν κατὰ ἔμβλεψόν). ἔιδου σκότος, θλίψις, καὶ στενοχωρία καὶ σκότος ὥστε μὴ βλέπειν, ἕως καιροῦ.

θ'

* Τοῦτο πρῶτον ταχὺ πῖε, ταχὺ ποίει. χώρα Zabulon, ἡ γῆ νεφθαλαίμ καὶ λοιποὶ τῶν παραλίαν καὶ πέτρων ἰορδάνης γαλιλαία πάντων ἐθνῶν.

* ὁ λαός ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, & κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς.

* τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ κατήγαγες ἐν διφρασίᾳ, καὶ διφρασίᾳ ἐνώπιόν σου, ὡς & διφρασιζόμενοι ἐν ἀμνήτῳ, & ὃν τρέπον & διατρέμενοι σκύλα.

* διότι ἀφῆρται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμενος, καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ περὶ τὸν αὐτῶν. τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν ἀπαιτύντων διεκέδρασεν ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ μαδιὰμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et si non obedieritis, erit verbum eius vobis in ultione & in lapide percutiente, & in petra scadali duabus domibus principum Israel, & in interitu & in scandalu his qui diuisi sunt de domo Iuda, & habitantibus in Hierusalem. 15 Et offendunt in eis multi & cadent, & conterentur, & destruentur, & capientur. 16 Propheta serua testimonium, ne testificeris eis quia non obediunt. signa & absconde legem, quia non volunt discere eam. 17 Pro hoc oravi coram Domino, qui dixit se subducatum maiestatem suam de domo Iacob, & deprecatus sum in conspectu eius. 18 Ecce dum ego viuo & pueri quos dedit mihi Dominus, confirmabuntur in nobis signa & portenta, quæ dicta sunt ut venirent super Israel. Quod si viderint & conuersi fuerint, irrita erit sententia, quæ decreta est super eos ut transmigrarent; ne appareant coram Domino exercituum, cuius maiestas habitat in monte Sion. 19 Et quando dixerint vobis populi, in quorum medio vos habitatis: Querite a pythonibus & diuinis qui garrunt & gemunt: nonne hæc via est populorum colentium idola: unusquisque populus ab idolo suo requirit, viui a mortuis. 20 Sic dicetis eis: Legem, quæ data est nobis in testimonium, audiuius. Nisi transmigraueritis inter populos, & dixerint vobis iuxta verbum hoc: iam non erit ei qui manet confurgat, & requirat illud. 21 Et transibit corruens in terra, & erit tribulatio & fames. Et erit quando viderit famem & afflictionem, & maledicet & contemnet nomen sacerdotis sui & idoli sui: & respiciet supra ut querat salutem, postquam signata est sententia, & non poterit obtinere. 22 Et auxilium queret ab habitatoribus terræ, quando venerit super eum tribulatio famis, & immissiones tribulationis, & tenebræ, & dispersio. Quoniam non deficiet qui veniat ut tribulet eos.

CAP. IX.

PRimo tempore transmigrauerunt cum terra Zabulon & cum terra Nephtali: & qui remanserunt ex eis, rex fortis eos abducat in captiuitatem, eo quod non sunt recordati potentie quæ facta est in mari rubro, & miraculorum quæ facta sunt in Iordane, & belli ciuitatum populorum. 2 Populus domus Israel, qui ambulabat in Aegypto sicut in tenebris, egressi sunt ut viderent lumen magnu: habitantibus in terra umbræ mortis, lux orta est eis. 3 Multiplicasti populum domus Israel, ipsis multiplicasti lætitiā, lætati sunt coram te sicut lætantur victores praelij, sicut lætantur cum diuidunt spolia. 4 Quoniam iugum subiectionis eius, & dominiū tribulationis eius, dominiū quo seruiebant ei, contritum est sicut in die Madian.

כי כל סאון סאן ברעש ושמלח מגולל
בדמים והיתה לשרפה מאכלת אש :

כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ויהי המשרה על
שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר
שלום :

למרבח המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד
ועל ממלכתו להכין ארזה ולסעדה במשפט
ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת יהוה צבאות
תעשה זאת :

דבר שלח אדני ביעקב ונפל בישראל :

וידעו העם כלו אפרים וישב שמרון בנאורה
ובגלל לבב לאמר :

לבנים נפלו וגויר נבנה שקמים גדעו
וארזים נחליף :

וישב יהוה את צרי רצין עליו ואת איביו יסכסך :

ארם מקדם ופלשתים מאחור ויאכלו את
ישראל בכל פה ככל זאת לא שב אפועוד ירו

נטויה :

והעם לא שב עד המכה ואת יהוה צבאות
לא דרשו :

ויכרת יהוה מישראל ראש וזנב כפה ואגמוץ
יום אחד :

זמן ונשוא פנים הוא הראש ונביא מורד
שקר הוא הזנב :

ויהיו מאשרי העם הזה מתעים ומאשריו
מבלעים :

על כן על בחוריו לא ישמח אדני ואר
יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנק ומרע
וכל פה דבר נבלה ככל זאת לא שב אפועוד ירו
נטויה :

⁴ Quia omnis violenta prædatio cum
tumultu, & vestimentum mixtum sangui-
ne erit in combustionem, & cibus ignis.

⁵ Parvulus enim natus est nobis, & fi-
lius datus est nobis: & factus est principa-
tus super humerum eius, & vocabitur no-
men eius Admirabilis consiliarius, Deus
fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.

⁶ Multiplicabitur eius imperium, & pa-
cis non erit finis super solum David, &
super regnum eius, ut confirmet illud, &
corroboret in iudicio & iustitia amodò
& usque in sempiternum. Zelus Domini
exercituum faciet hoc.

⁷ Verbum misit Dominus Iacob, & ceci-
dit in Israel.

⁸ Et sciet omnis populus, Ephraim & ha-
bitantes Samariam in superbia, & magni-
tudine cordis dicentes:

⁹ Lateres ceciderunt, sed quadris lapidi-
bus ædificabimus: sycomoros succiderunt,
sed cedros immutabimus.

¹⁰ Et eleuabit Dominus hostes Rasin su-
per eum, & inimicos eius in tumultum
vertet.

¹¹ Syriá ab Oriente, & Philistiim ab Occi-
cente: & deuorabant Israel toto ore. In om-
nibus his non est auersus furor eius, sed
adhuc manus eius extenta.

¹² Et populus non est reuersus ad percu-
tientem se, & Dominum exercituum non
inquisierunt. ¹³ Et disperdet Dominus ab
Israel caput & caudam incuruantem & de-
prauantem die vna.

¹⁴ Longeuus & honorabilis ipse est caput,
& propheta docens mendacium, ipse est

¹⁵ cauda. ¹⁶ Et erunt qui beatificent popu-
lum istum seducentes, & qui beatificentur
præcipitati.

¹⁶ Propter hoc super adolescentulis eius
non lætabitur Dominus, & pupillorum
eius & viduarum non miserebitur. Quia
omnis hypocrita est & nequam, & vniuer-
sum os locutum est stultitiam. In omnibus
his non est auersus furor eius, sed adhuc
manus eius extenta.

תרגום יונתן

⁴ ארי כל מסכהון ומחנהון ברשע אתגועלו בחובין הא ככסודמלושא בדם ולא דכן כדרשמי כחמא מנה כן כמה דליחבה צרוך אלהן
לאחזקרא בנורא כן יתון עליהון עממא דתקפין באשחא ויקטלונן :

⁵ אסר נביא לבית דוד ארי רבי אחיליד לנא בר אחיהב לנא
וקבל אוריתא עלוהי למשרה ואחקרי שמה מן קדם מפליא עצה אלהא גברא קים עלמא משיחא דשלמא יסגי עלנא כיוסוהי :

⁶ סגי רבו לעבדי אוריתא ולנשרי שלמא ליר סוף על פרסי דוד ועל מלכותה לאתקנה יתה ולמבנה בדינא ובזכותא מכען ועד עלמא
במיכרא דיני צבאות תתעביד דא :

⁷ פתגמא שלח יי בדבית יעקב ואשחמט בישראל
ויתב שמרון ברבו וכתקוף לב למימר :

⁸ רישא גלו ורשבין מנהון נמני נכסא אחביוו ודשפירין מנהון נקני
ויתקף יי ית שניא דישראל רצין עלוהי ויה בעלי דבבוהי יטרר :

⁹ ארם ממדנחא ופלשתאי ממערבא ובזו ית נכסי ישראל
בכל אחר ככל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רגזיה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד מחנה עתידא לאתפרעא מנהון :

¹⁰ ועמא לא תבו לפלחן עד דאיתי עליהון מחא ואלפן מן קדם יי צבאות לא חבעו :
ושיצי יי מישראל ריש והגמון שלטון ואטרון :

¹¹ סב ונסוב אפין הוא רישא וספר מליף שקר הוא חרשא :
והו משבחי דעמא הון מטען ורכרנותי מסלעסין :

¹² על כן על עוליסוהי לא יחדיו יי ועל יתמוהי ועל ארמלוהי לא ירחם ארי בלהון חנפין ובישין וכל פמהון מסללן שקר ככל דא
לא תבו מחוביהון דיתוב רגזיה מנהון ועד כען מתקפין במרדיהון ועוד מחנה עתידא לאתפרעא מנהון :

* Quia omnem stolam congregatam dolo, & vestimentum cum commutatione restituent, & volent esse igne combusti.

* Quia puer natus est nobis, filius datus est nobis, cuius principatus factus est super humero eius, & vocatur nomen eius, Magni consilij nuncijs, Admirabilis consiliarius, Deus fortis, potens, Princeps pacis, Pater futuri seculi. adducam enim pacem super principes, & sanitatem eius. * Et magnus principatus illius, & pacis eius non erit finis, super thronum David & regnum eius, ut corrigat illud, & auxilietur in iudicio & in iustitia, ex nunc & in seculum. Zelus Domini Sabaoth faciet hac.

* Mortem misit Dominus super Jacob, & venit super Israel.

* Et sciēt omnis populus Ephraim, & sedentes in Samaria in superbia & excelsa corde, dicentes:

* Lateres ceciderunt; sed venite, poliamus lapides & incidamus sycomoros & cedros; & edificabimus nobis turrim.

* Et allidet Deus insurgentes contra montem Sion super eum, & inimicos eius dissipabit.

* Syriam à Solis ortu, & Græcos à Solis occasu, deuorantes Israel toto ore. In omnibus his non est auersus furor meus, sed est manus excelsa.

* Et populus non est conuersus, donec percussus est, & Dominum exercituum non quassuit.

* Et abstulit Dominus ab Israel caput & caudam, magnum & paruum in vna die.

* Senem & eos qui facies admirantur, hoc caput: & prophetam docentem iniqua, hic cauda.

* Et erunt beatificantes populum istum seducunt, & seducunt ut absorbeant eos.

* Propter hoc super adolescentulis eorum non letabitur Dominus; & pupillorum eorum, & viduarum eorum non miserebitur. quia omnes iniqui & prauis; & omne os loquitur iniusta. In omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius excelsa.

* ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνήγαγον δόλῳ, & ἱμάτιον καὶ καταλαγῆς ἀποτίθουσι. καὶ θελήουσιν εἶναι πυρκαυδοί.

* ὅτι παῖδ' ἑγενήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν. & ἡ δόξα ἑγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βασιλῆς, ἀγγελος, θαυμαστός, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἀρχὼν εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοῖς ἀρχόντας καὶ υἱότητα αὐτοῦ.

* καὶ μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ; καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ ὅσα ἐσται τέλει ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καθύπερθε αὐτῶν καὶ ἀπὸ λαβέωμαι ἐν κρέματι & ἐν δικαιοσυνῇ ἀπὸ τῆς καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ὁ ζῆλος κυρίου σαβαωθ ποιήσει ταῦτα.

* Θάνατον ἀπέστειλε κύριος ἐπὶ Ἰακώβ, & ἦλθεν ἐπὶ Ἰσραὴλ.

* καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς ὅτι ἐφραΐμ, καὶ ὁ καθήμερος ἐν σαμαρείᾳ ἐφύβρει καὶ ὑψηλὴ καρδίᾳ λέγοντες.

* πλίνθοι πεπλώκασιν, ἀλλὰ δὲ οὕτε λαξὸς ὠμῶν λίθοις, & κόψωμεν συκαμῆνας & κέδρους, & οἰκοδομήσομεν ἐαυτοῖς πύργον.

* καὶ ῥήξει ὁ θεὸς ἐκ τῶν σιτισαμένων ἐπὶ ὄρεσι σιῶν ἐπὶ αὐτῶν, & ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ διασκοπάται.

* Συρίαν ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλλήνων ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν, & ἐκ τῶν καλεσθῶντων τὸν Ἰσραὴλ ὅλην τὴν γῆν. ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὅσα ἀπεγράφη ὁ θυμὸς μου, ἀλλ' ἐστὶ ἡ

χειρ ὑψηλή. * καὶ ὁ λαὸς ὅσα ἐπεγράφη, ἕως ἐπλήρη. καὶ τὸν κύριον τῶν δυναμέων ὅσα ἐξήτισεν.

* καὶ ἀφείλε κύριος ἀπὸ Ἰσραὴλ κεφαλὴν & οὐρ, μέγαν & μικρὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

* πρεσβύτερον καὶ ἄνδρα πρὸς ὤψα θαυμάζοντας, αὐτὴν ἡ δόξα. καὶ ἀσφόδον διδάσκοντα δόγμα, οὗτος ἡ ἐξουσία.

* καὶ ἐσονται μακαρίζοντες τὸν λαὸν ἔστων πλανῶντες, καὶ πλανῶσιν, ὅπως κατεπίωσιν αὐτούς.

* διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν ὅσα θυφένθησεν κύριος. καὶ ἐκ τῶν ὀρφανῶν αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν ὅσα ἐλέησει, ὅτι πᾶσιν τοῖς δούμοις καὶ πονηροῖς, & πᾶσι τοῖς λαλοῦσιν. ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὅσα ἀπεγράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐστὶ ἡ χειρ αὐτοῦ ὑψηλή.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quoniam omnis acceptio & datum eorum est in malitiam. Coinquinati sunt in peccatis, sicut vestimentum quod inuolutum est in sanguine, cuius maculas fullones non possunt mundare ab eo; & sic ad nihilum valet, nisi ut comburatur igni. Sic venient contra eos populi, qui fortes sunt sicut ignis; & occident eos. * Dicit propheta domui David, Quoniam paruulus natus est nobis, filius datus est nobis: & suscepit legem super se ut seruaret eam: & vocabitur nomen eius à facie Admirabilis consilij Deus, vir permanens in æternum, Christus, cuius pax multiplicabitur super nos in diebus eius. * Multiplicabitur magnitudo operantibus legē, & custodientibus pacē, nō erit finis, super solium David & super regnū eius: ut stabiliat & ædificet illud in iudicio & in iustitia, à modo & usque in seculū. Verbo Domini exercituum fiet hoc.

* Verbum misit Dominus in domum Iacob, & auditum est in Israel. * Et magnificatus est populus omnis, Ephraim & habitator Samaria, in magnitudine & in fortitudine cordis, dicentes: * Principes transmigrarunt, & meliores eis constituemus. substantiæ direptæ sunt, & pulchriora his ememus. * Et confortabit Dominus hostes Israel, Rasin super eum, & inimicos eius excitabit. * Syriā ab Oriente, & Philistæos ab Occidente; & diripuerunt substantiam Israel in omni loco. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, ut auerteretur ira eius ab eis. et adhuc retinent scelera sua. & adhuc plaga eius futura est, ut vindictam sumat ab eis. * Et populus non est conuersus ad cultum Dei, donec adduxit super eos percussione: & doctrinam à facie Domini non quassauerunt. * Et disperdet Dominus ab Israel principem & præfectum, dominatorem, & sarrapam in die vna. * Senex & acceptabilis vultu ipse est princeps: & scriba docens mendaciū, ipse est infirmus. * Et fuerunt laudantes populum hunc seducunt, & principes eius deglutientes. * Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur Dominus; & super pupillis eius & super viduis eius non miserebitur; quia omnes sunt hypocritæ & maligni: & omne os eorum locutum est mendaciū. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, ut auerteretur furor eius ab eis: & adhuc retinent scelera sua: & adhuc plaga eius futura est, ut vindictam sumat ab eis.

17 * כי בעררה באש רשעה שמיר ושירת תאכל
ותצת בסבכי היער ויתאבכו גאור עשן :
18 * בעברת יהודה צבאות נעתם ארץ ויהי העם
במאכלת אש איש אל אחיו לא יחמלו :
19 * ויגזר על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו
איש בשר ורעו יאכלו :
20 * מנשה את אפרים ואפרים את מנשה יחדו
המרו על יהודה בכל זארו לא שב אפו ועוד
ידו נטויה :

י"ד

1 * רוי החקקים חקקי און ומכתבים עמל
כתבו :
2 * להטור מדין דלים ולגזל משפט עניי עמי
להיות אלמנות שללם ואת יתומים יבזו :
3 * ומה תעשו ליום פקדה ולשואה ממרחק תבוא
על מיתנוסו לעזרה ואנרה תעזבו בבודכם :
4 * בלתי כרע תחת אסירות תחת הרונים יפלו בכל
זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה :
5 * הוי אשור שבט אפי ומטה הוא בידם ועמי :
6 * בגוי חנף אשלחנו ועל עם עברתי אצוני לשלל
שלל ולבזו בו ולשימו מרמס בחמר חוצור :
7 * והוא לא בן ידמו ולבבו לא בן יחשבכי
להשמיד בלבבו ולהכרית גוים לא מעט :
8 * כי יאמר הלא שרי יחדו מלכים :
9 * הלא ככרבמיש כלנו אם לא בארפד חמת אם
לא כדמשק שמרון :
10 * באשר מצאה ידי לממלכת האליל ופסיליהם
מירושלם ומשמרון :
11 * הלא באשר עשיתי לשמרון ולאליליה בן
אעשרה לירושלם ולעצביה :

תרגום יונתן

17 * ארי חרלק באשתא פרענות חזביוהו חזביו חשיצי ותשלוט בשאר עמא וחשיצי סגי משריתא :
18 * וכו' מן דרומא וכפן ושיצי מן צפונא ולא שבע גבר נכסי קריבה יבזון :
19 * דבית מנשה עם דבית אפרים עם דבית מנשה כחדא יתחברון למית על דבית יהודה ועל דא לא תבו מחזביוהו ויתוב
רגזה מנהון ועד כעז מתקפין מרדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרעה מנהון :
20 * וכתב דליא כהבין :
21 * לאססא מדין מסכנין למינים מה דרען מחשיכי עמי בדינא למחוי ארמלן עדיהון ויתנכסי יחמא יבזון :
22 * ומה תעברון ליום דיסערון עליכון חזביוהו ולרגש עקא ומרחיק יתי לאז תערקון לסעדא ותיכא תשקון יקרבון :
23 * ארעכון אסירין תתסרון ובר מקרובין קטילין תהרמון בכל דא לא תבו מחזביוהו ויתוב רגזה מנהון ועד כעז מתקפין מרדיוהו ועוד
מתתיה עתידא לאתפרעה מנהון :
24 * ויאהורא שלטן רגזי ומלאך שלית מן קדמי עליהון כלוט :
25 * בכנשא חנפא אשלחנה ועל עמא
דעברו על אוריתא אפקדנה למבו בינא ולמעדי עדא ולשואותיה לרש כסן שוקין :
26 * והוא לא בן מדי ולבית לא בן מחשב ארי לשצאה
אמר כלבה ולאספא עממן לא בחים :
27 * ארי יומר תלא כל שלטוני כחדא כמלכין חשיבין קדמי :
28 * הלא ככרבמיש כבישא
קדמי בן כלנו אם לא בארפד מסירא בדין חסד וכמא דעברת לדמשק בן אעבר לשמרון :
29 * כמא דאשכחת ידי מלכין דפלחן
לשעיתא וצלמניהון מירושלם ומשמרון :
30 * הלא כמא דעברת לשמרון ולשעיתא בן אעבר לירושלם ולאלמניה דבה :

17 * Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem & spinam vorabit. Et succendetur in densitate saltus, & couoluetur in superbia fumi. * In ira Domini exercituum cōturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis. vir fratri suo non parceret.
18 * Et declinabit ad dexteram & esuriet, & comedet ad sinistram, & non saturabitur. vnusquisque carnem brachij sui vorabit.
19 * Manasses Ephraim, & Ephraim Manasse, & simul ipsi contra Iudam. In omnibus his nō est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

CAP. X.

1 * VAE qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scripserunt.
2 * Vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causae humilium populi mei, vt essent viduae praeda eorum & pupillos diriperent.
3 * Quid facietis in die visitationis & calamitatis de longē venientis? ad cuius confugietis auxilium, & vbi derelinquetis gloriā vestram? * Ne incuruemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
4 * Vae Assur. Virga furoris mei & baculus ipse est. * In manu eius indignatio mea. Ad gentem fallacem mittā eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat spolia & diripiat pradam, & ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum.
5 * Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita aestimabit, sed ad conterendū erit cor eius, & ad interneccionem gētium non paucarum. * Dicit enim: Nunquid non principes mei simul reges sunt?
6 * Nunquid nō vt Carchamis, sic Calan- no, & vt Arphat, sic Emath? Nunquid non vt Damascus, sic Samaria? * Quo- modo inuenit manus mea regna idoli, sic & simulachra eorum de Hierusalem & de Samaria. * Nunquid non sicut feci Samariae & idolis eius, sic faciam Hierusalem & simulachris eius?

* Et succendetur sicut ignis iniquitas, & si-
cut gramen aridum deuorabitur ab igne, & suc-
cedetur in desertatibus sylue, & deuorabit quæ
in circuitu collium omnia. * In ira furoris Do-
mini succensa est terra omnis, & erit populus
quasi succensus ab igne: homo fratris sui non mi-
serebitur. * Sed declinabit ad dexteram, quia
esuriet: & comedet ad sinistram, et non satura-
bitur homo comedens carnes brachij sui.

* Comedet enim Manasses Ephraim, &
Ephraim Manasse; quia simul obfidebunt Ju-
dam. In his omnibus non est auersus furor, sed
adhuc manus eius excelsa.

CAP. X.

Væ scribentibus iniquitatem: scribentes enim
iniquitatem scribunt.

* Declinantes iudicium mendicorum, rapien-
tes iudicium pauperum populi mei, ut esset ipsis
vidua in direptionem, & pupillus in predam.

* Et quid facient in die visitationis? nam
tribulatio vestra de longè veniet. & ad quam
confugient ut adiuuentur, & ubi derelinque-
tis gloriam vestram?

* Ut non corruiatis in deductionem, & sub
interfectis cadent. Et super omnibus his non est
auersus furor eius; sed adhuc manus eius ex-
celsa.

* Væ Assyriis virga furoris mei. et ira est
in manibus eorum. * Fram meam in gentem
iniquam mittam, & meo populo præcipiam ut
faciat spolia & predam, & conculcet ciuitates,
& ponat eas in puluerem.

* Ipse autem non sic cogitauit, & animo nõ
sic arbitratus est; sed discedet mens eius, & ut
disperdat gentes non paucas.

* Et si dixerint ei: Tu solus es princeps.

* Et dicet: Non tuli regionem quæ supra Ba-
bylonem & Chalanem, ubi turris edificata est;
& tuli Arabiam & Damascum & Samariam.

* Sicut tuli has, omnes principatus capiam.

* Ululate sculptilia in Hierusalem, & in
Samaria. * Quemadmodum enim feci Sama-
riæ & manufactis eius; sic faciam & Hierusa-
lem & simulachris eius.

* καὶ καυθήσεται ὡς πυρὶς ἡ ἀνομία, καὶ ὡς ἀγρῶσις ξηρὰ
(βρωθήσεται) ὑπὸ πυρὸς. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι &
ὄρυμνός. & συγκαταφάσεται τὰ κύκλῳ τῶν βουνῶν πᾶν τὸ αἶμα.

* διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου συγκέκασται ἡ γῆ ὅλη, καὶ
ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμμένος ὑπὸ πυρὸς: ὁ ἄνθρωπος
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει.

* ἀλλ' ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιὰ, ὅτι πεινάσει. καὶ φάε-
ται ἐκ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐμὴ ἐμπλησθήσεται ὁ ἄνθρωπος
ἐδίων τὰς σαρκας & βραχίονα αὐτοῦ.

* φάγεται γὰρ μανασσὴς & ἐφραίμ, καὶ ἐφραίμ &
μανασσῇ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὴν ἰουδαίαν. ὅτι τοῦ-
τοις πάντιν οὐκ ἀπεστέφθη ὁ θυμός, ἀλλ' ἐτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ
ἐψηλή.

* Οὐαὶ τοῖς γράφοσι πονηρίαν, γράφοντες γὰρ πονηρίαν
γράφουσιν. * ἐκκλινόντες κερσὶν πτωχῶν, ἀρπάζοντες
κέρμα πενήτων & λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χῆραν εἰς
διαρπαγὴν καὶ ὀρφανὸν εἰς θεωρομὴν.

* καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπισκοπῆς; ἢ γὰρ θλί-
ψις ὑμῶν πόρρωθεν ἦξει. & πρὸς τίνα καταφύξονται τοῦ
βοηθῆσαι, καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν;

* ὅτι μὴ ἔσπευσεν εἰς ἀπαγωγὴν, καὶ ὑποκάτω ἀνηρημέ-
νων πεθόν. καὶ ὅτι πᾶσι τέτοις οὐκ ἀπεστέφθη ἡ ὀργὴ
αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐψηλή.

* καὶ ἀσσυρίοις ἡ ῥάβδος & θυμὸς μου. καὶ ὀργὴ
ἐστὶν ἐν τοῖς χερσὶν αὐτῶν. * τὴν ὀργὴν μου εἰς
ἔθνος ὁμοῦνον ὁποσελῶ, & τῷ ἐμῷ λαῷ συγκατάξω ποιῆ-
σαι σκύλα & θεωρομὴν, καὶ καταπαλεῖν τὰς πόλεις καὶ

7 θείναι αὐτάς εἰς κονιορτόν. * αὐτοῖς ὅτι ἔχ' ἔως ἐνεθυμήθη,
& τῇ ψυχῇ ἔχ' ἔως λελόγισται, ἀλλὰ ἀπαλαῖξά τοι νοδὸς

8 αὐτοῦ, & ὅτι ἐξολοθρευθήσονται ἔθνη οὐκ ὀλίγα. * καὶ ἐδὴ εἰπώσιν
9 αὐτῷ, σὺ μόνος εἶ ἄρχων. * & ἐρεῖ, οὐκ ἔλαβον τὴν χώ-
ραν τὴν ἐπάνω βαβυλῶν & χαλαῖνης, & ὁ πύργος
ὠκοδομήθη. & ἔλαβον δαρείαν & δαμασκὸν & σαμά-

10 ρειαν. * ὃν πρόπον ἔλαβον ταύτας, πάσας τὰς δόχας
λήψομαι. ὀλοθύξατε τὰ γλυπτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ

11 ἐν σαμαρείᾳ. * ὃν τρέπον γὰρ ἐποίησα σαμαρείαν καὶ
τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, ἔως ποιήσω καὶ τῇ ἱερουσα-
λὴμ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quoniam succensa est quasi ignis ultio peccatorum eorum: impios consumet, & inhabitabit in reliquum populum, & consumet multitudinem exercituum. * Præ ira à facie Domini deserta est terra, & fuit populus sicut incendium ignis. Vir super fratrem suum non miserebitur. * Et diripiet ab Austro, & esuriet; & consumet ab Aquilone, & non saturabitur. unusquisque substantiam proximi sui diripiet. * Viri domus Manasse cum domo Ephraim, & viri domus Ephraim cum domo Manasse simul iungentur, ut veniant contra domum Iuda. Et in hoc non sunt conuersi à peccatis suis, ut auerteretur furor eius ab eis: et adhuc retinent scelera sua, & adhuc plaga eius futura est, ut vindictam sumat ex eis.

CAP. X.

Væ qui signant signacula violentiæ, & scripturam laboris scribunt. * Ut euerant à iure pauperes, & vi rapiant id quod maxime volunt pauperes populi mei in iudicio: ut sint viduæ præda eorum; & substantiam pupillorum diripiant. * Et quid facietis in die qua visitabuntur super vos peccata vestra? & in tumultu tribulationis quæ de longè veniet? quò fugietis ad auxilium? & quomodo relinquetis gloriam vestram? * Propterea extra terram vestram vinciemini, & extra ciuitates vestras interfecti proiciemini. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, ut auerteretur furor eius ab eis. et adhuc retinent scelera sua: & adhuc plaga eius futura est, ut vindictam sumat ab eis. * Væ Assur dominium furoris mei, & angelus missus à facie mea contra eos in maledictionem. * Ad cætum hypocritarum miram eum, & super populum qui transgressi sunt legem meam mandabo illi, ut diripiat prædam & auferat spoliū, & ut ponat eum in conculcationem quasi lutum platearum. * Et ipse non sic existimat, & in corde suo non sic cogitat; sed ad disperdendum dicit in corde suo, & ut consumat populos absque misericordia. * Dicit enim: Nonne omnes principes pariter quasi reges reputati sunt coram me? * Nonne sicut Carchamis subiecta est coram me, sic Calano? Nonne sicut Arphat tradita est in manum meam, sic Hemath? & sicut feci Damasco, sic faciam Samariam? * Sicut inuenit manus mea regna quæ colunt idola, & simulachra eorum ex Hierusalem & Samaria? * Nonne sicut feci Samariam & idolis eius; sic faciam Hierusalem & simulachris eius?

וְהָיָה כִּי יִבְצֹעַ אֲדֹנָי אֶת־כָּל־מַעֲשָׂהוּ בְּהָר צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַם אֶפְקֹד עַל־פְּרִי גִדְלֵי לֵבָב מֶלֶךְ־אֲשׁוּר
וְעַל־תַּפְאֲרֹת רֹם עֵינָיו:

כִּי אָמַר בִּכְחַי יְדִיעֵשִׁיתִי וּבְחִכְמָתִי כִּי נִבְנוּרִי
וְאֶסִּיר גְּבוּלֹת עַמִּים וְעַתִּידִיתִּיהֶם שׁוֹשֵׁתִי וְאוֹרִיד
כְּאִבִּיר יוֹשְׁבִים:

וְתִמְצֵא בְּקֶן יְדִי לַחֲלִיל הָעַמִּים וּבְאֶסְף־בִּיצִים
עֹזְבוֹת כָּל־הָאָרֶץ אֲנִי אֶסְפֹּתִי וְלֹא הָיָה נִגְדֹד כֶּנֶף
וּפְצֵה פֶּה וּמִצְפָּצָף:

וְהִיתָפֵאֵר הַנְּרוֹן עַל הַחֶצֶב בּוֹ אִם־יִתְגַּדֵּל
הַמִּשׁוֹר עַל־מְנִיפּוֹ כְּהִנֵּף שִׁבְטֵי אֶת־מְרִימוֹ בְּהָרִים
מִטָּה לֹא־עֵץ:

לִכֵּן יִשְׁלַח הָאֲדֹנָי צְבָאוֹת בְּמִשְׁמָנִי רוּחַ
וְתַחַת כְּכֹדוֹ יִקְדּוּ בִּיקוֹד אֵשׁ:

וְהָיָה אֹרֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֹא־שׁוֹקֵד וְשׁוֹ לַלְהִבָּה וּבִעֲרָה
וְאֶכְלָה שִׁיתוֹ וְשִׁמְרוֹ בְּיוֹם אֶחָד:

וּבְכָבוֹד יַעֲרֹ וּכְרַמָּלוֹ מִנֶּפֶשׁ וְעַר־בֶּשֶׂר יִכְלֹה
וְהָיָה בְּמִסַּס נֶסֶס:

וְשָׂאֵר עֵץ יַעֲרֹ מִסֵּפֶר יְהוֹנָנִים יִכְתֹּב:

וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא לֹא־יִוָּסֵף עוֹד שְׂאֵר יִשְׂרָאֵל
וּפְלִיטַת בֵּית־יַעֲקֹב לַהֲשֵׁעַן עַל־מִכְהוֹנֵשׁ עַל־
יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּאֶמְרָתוֹ:

שְׂאֵר יִשׁוּב שְׂאֵר יַעֲקֹב אֵל־גִּבּוֹר:

כִּי אִם־יְהִי עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל לְכֹחַ הַיָּם שְׂאֵר יִשׁוּב
בּוֹ בְּלִיּוֹן חֲרוֹץ שׁוֹטֵף צָדָקָה:

כִּי כִלָּה וְנִחְרָצָה אֲדֹנָי יְהוָה צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב
כָּל־דָּהָאָרֶץ:

לִכֵּן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה צְבָאוֹת אֵל־תִּירָא עַמִּי
יֹשְׁבֵי צִיּוֹן מֵאֲשׁוּר בְּשִׁבְטֵי יִכְכֶּה וּמִטָּהוּ יִשְׂאֵל עֲלֶיךָ
בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם:

¹² Et erit cum impleuerit Dominus cuncta opera sua in monte Sion & in Hierusalem; visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum eius. ¹³ Dixit enim: In fortitudine manus meae feci, & in sapientia mea intellexi. et abstuli terminos populorum, & principes eorum deprædatus sum, & detraxi quasi potens in sublimi residentes.

¹⁴ Et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum: & sicut colliguntur oua quæ derelicta sunt; sic vniuersam terram ego congregaui, & non fuit qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret.

¹⁵ Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea: aut exaltabitur ferra contra eum à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exaltetur baculus qui vtiq; lignum est.

¹⁶ Propter hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem, & subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis.

¹⁷ Et erit lumen Israel in ignem, & sanctus eius in flammam, & succendetur & deuorabitur spina eius & vepres in die vna.

¹⁸ Et gloria saltus eius, & Carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur.

¹⁹ Et erit terrore profugus, & reliquiae ligni saltus eius præ paucitate numerabuntur, & puer scribet eos. ²⁰ Et erit in die illa; Non adiciet residuum Israel, & hi qui fugerint de domo Iacob, inniti super eo qui percutit eos, sed innitetur super Dominum sanctum

²¹ Israel in veritate. ²² Reliquiae conuertentur, reliquiae, inquam, Iacob ad Deum fortem.

²³ Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiae conuertentur ex eo. Consummatio abbreviata inuadit iustitiam.

²⁴ Consummatio enim & abbreviatio Dñs Deus exercituum faciet in medio omnis terræ. Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exercituum: Noli timere populus meus habitator Sion ab Assur. In virga enim percutiet te, & baculum suum leuabit super te in via Ægypti.

תרגום יונתן

¹² ויהי ארי וישיגי למעבר יתכל דאמר בטורא דציין ובירושלם אסער על עובדירם ללא דמלכא דאחור ועל חשבחת ראמות עינזתי:
¹³ ארי אסר בחקוף ידי עבדת ובחכמתי ארי סכלתן אנה ואגליתי עממיא מדינא ומדינא וקרני חשבחתהון בוייתי ואחחרת בחקוף
יתחבי כרפין חקיפין: ¹⁴ ואשכחת בקינה ידי נכסי עממיא וכמכנש בעיני שביקין כל דירי ארעא אנה כבשת ולא הוא נטל מבי ושדי כא
ופתח פמה ומסלל מלא: ¹⁵ האפשר דישכח חולילא על דחלל בה למימר תלא אנה חללת אם יתרכב מסרא על דנגד בה למימר תלא
אנה נגרת בארמא חטרא לממחי לא חטרא מחי אלהין מן דמחי ביה: ¹⁶ חלף דאתרכב מלכא דאחור בכין ישרא רבון עלמא ייי צבאות
ברברבנותי סחא וחחור וקרהון מיקר ויקרון ביקידת אשא: ¹⁷ ויהי מרי נחורה דישראל וקדישה מימרה חקיף באשתא ופתגמה
כשלהובתא ויקטל וישיגי שלטונותי וטורנותי ביומא חד: ¹⁸ ויקר סגי משריתיה נפשיתון עם פגריהון ושיגי ויהי חביר וערק:
¹⁹ ושאר עבדי קרבה יסופון למחוי עם דמנן ומלכו חלשא וחתשכון: ²⁰ ויהי בעדנא ההיא לא יוספון עוד שארא דישראל
ושזברת בירת יעקב לאסתמכא על עממיא דהון מפלחין בהון ויסחמכון על מימרא דיי קדישא דישראל בקשוס:
²¹ שאר דלא חטו ודחבו מחטא שארא דבית יעקב יתובון למפלח קדם אל גברא: ²² ארי אם יתי עמך בית ישראל סגי פחלא דיקא
שאר דלא חטו ודחבו מחטא ויעבדון להון גבירן דמתגברן ומדברן בזכו: ²³ ארי גמירא ושיצאה ייי אלהים צבאות עבד עם כל רשיעי
ארעא: ²⁴ בכין כרנן אמר ייי אלהים צבאות לא תדחל עמי יתב ציין מאחורא בשושה ימחינך ומרומיה ירמי עלך כד באורח מצרים:

כי עוד מעט מעורבכלה ועסואפיעל תבליתם:
ועורר עליו יהוה צבאות שוט כמכת מדין בצור
עורב ומטהו על הים ונשא בדרך מצרים:

והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמד ועלו
מעל צוארד וחבל על מפני שמן:

בא על עית עבר במגרון למכמש יפקיד כליו:
עברו מעברה גבע מלון לנו הדרה הרמה גבעת

שאול נסרה:

צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישה ענייה
ענתות: נדרה מדמנה ישיבי הגבים העיו:

עוד היום בנב לעמד ינפף ידו הר בירת ציון
גבעת ירושלם:

הנה האדון יהוה צבאות מסעף פארה במערצה
ורמי הקומה גרעים והגבים ישפלו:

ונקף סככי הער בברזל והלכנון באדיר יפול:
נא

ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו ופרה:
ונחה עליו רוח יהוה רוח חכמה ובינה רוח עצה

וגבורה רוח דעת ויראת יהוה:

והריחו ביראת יהוה ולא למראה עיניו ישפוט
ולא למשמע אזניו יוכיח:

ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ
והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימיר רשע:

והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו:
וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבע ועגל

וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בם:

ופרה ודב תרעינה יחדו ירבעו ילדיהן ואריה
כבקר יאכל תבן:

ושעשע יונק על חרפתו ועל מאורת צפעונו
גמול ידו הדרה:

תרגום יונתן

ארי עוד צבחר מזעיר ויסופון לוטא מנכון דבית יעקב ורגזו על עממא עברי תבלא לשיציהוהו: ²⁵ ועוד יתתי עלותי יי צבאות מחא
כמחת מדין בשקוף עורב ומרותיה חעדי מנכון כמא דעת מרות פרעה על עמא ויתעבדון להון גבור כדבאר מצינים: ²⁷ ויהי בערנא
והיה חעדי מרותיה מנך ונריה מעל צאורד ויתברון עממא מן קדם משיחא: ²⁸ אחא על עית עבר במגרון למכמש ימני רבני משרותיה:
עברו ירדנא בגבע כחו להון אחברו יתבי רמחא אנש גבעת שאול ערקו: ³⁰ ארימו קלכון אנש בחגלים אציתו דיתבין כליש דדירין
בעניא ענתות: ³¹ אחברו אנש מרמנה יתבי גבים גלו: ³² עד כען יומא רב וסגו עדן לה למעל הא סגחריב מלכא דאחור אחא וקם בנוב
קרית כהנא לקביל שורא דירושלם ענה ואמר לחילתיה תלא דא היא קרמא ירושלם ועלה ארגשת כל משרותיה הא היא חלשא מכל
כרפי עממא דכבשח בתקוף ירי עלה קם ומניד ברישיה מוביל ומיתי בידיה על טור בית מקדשא די בציון ועל עזרתא דבירושלם: ³³ הא
דבון עלמא יי צבאות רמי קטול במשרותיה כבעוט ומחבט במעצרתא ורמי קומא יתקטפון ותקיפא ימאכון: ³⁴ ויקטל גברי משרותיה
דמתגברין ככרזלא ועברי קרבה על ארעא דישראל יתרכון:
² ותשרי עלותי רוח נבואה מן קדם יי רוח חכמה וסכלתנו רוח מלך וגבורה רוח מדע בדחלתא דיני: ³ ויקרבניה בדחלתא דיני לא
לחיו עינותי ותי דאין ולא למשמע אדנוהי יתי מוכח: ⁴ וידון בקשטא מסבנין ויוכח בהימנותא לחשיכי עמא וימחי חייבי ארעא במימר
פומה ובמלל שפותיה ותי מאת רשיעא: ⁵ ויהון צדיקא סחור סחור לה ועברי הימנותא מקרבין לה: ⁶ ביומתי דמשיחא דישראל
יסגו שלמא בארעא וידור דבא עם אמרא ונמרא עם גריא ושרי ועגל ואריא ופטים כחדא וניק ועיר יתי מדבר להון: ⁷ ותורתא ודבא
ידעון כחדא ישרון בניהון ואריא כחדא ויכל תבנא: ⁸ ויסיך ינקא על חור חיוי פתן ועל חיוי גלגלי עיני חיוי חרמן תסילא ודוהי יושיט:

²⁵ * Adhuc enim paululum modicumq; & consummabitur indignatio mea, & furor meus super scelus eorum.

²⁶ * Et suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum iuxta plagam Madian in petra Oreb, & virgam suam super mare, & leuabit eam in via Egypti.

²⁷ * Et erit in die illa, auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo, & computrescet iugum à facie olei.

²⁸ * Veniet in Aioth, transibit in Magrom, apud Magmas commendabit vasa sua.

²⁹ * Transierūt cursim: Gabaa sedes nostra. G obstupuit Rama: Gabaa Saulis fugit.

³⁰ * Hinni voce tua filia Gallim: attende Laifa paupercula Anathot. * Migravit Medemena: habitatores Gabin confortamini.

³² * Adhuc dies est vt in Nobe stetur. Agitabit manum suā super montē filiae Sion, & collem Hierusalem. * Ecce dominator Dominus exercituum cōfringet lagunculā in terrore, & excelsi staturæ succidentur, & sublimes humiliabuntur.

³⁴ * Et subuertetur cōdensa saltus eius ferro, & Libanus cum excelsis cadet. C A P. XI.

¹ * ET egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascēdet. * Et requiescet su

A per eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientie & pietatis. * Et replebit eum spiritus timoris Domini. non secundum visionem oculorū iudicabit, neq; secundū auditū aurīū arguet. * Sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in equitate p mansuetis terrā. Et pcutiet terrā virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impiū. * Et erit iustitia cingulum lumborū eius, & fides cinctorium renū eius: * Habi-

tabit lupus cū agno, & pardus cū hœdo acubabit. Vitulus & leo & ouis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. ^{2. The. 2. b.}

⁷ * Vitulus & vrsus pascentur, simul requiescent catuli eorū, & leo q̄si bos comedet paleas. * Et delectabitur infans ab vbere super foramina aspidis, & in cauerna reguli qui ablaetatus fuerit, manum suam mittet. ^{Inf. 6. b.}

* Adhuc enim parum, & cessabit ira. 25
 * Et suscitabit super eos Dominus Deus ex- 26
 ercituum secundum plagam Madiam in loco tri-
 bulationis. Et furor eius in via quæ per mare,
 in viam quæ ad Aegyptum.

* Et erit in die illa; auferetur iugum eius à 27
 te, & corrumpetur iugum ab humeris vestris.

* Veniet enim in civitatem Aggai, & tran- 28
 sibat in Magedo, & in Machmas ponet vasa
 sua. * Et pertransibit vallē, et veniet in Ag- 29
 gai: timor apprehēdet Rama, civitatem Saul fu-
 giet. * Hinni vocem tuam filia Gallim: audi 30
 Lais: audietur in Anathoth.

* Obstupuit Medebena & habitantes Ge- 31
 bim. Consolamini hodie in via ut maneat.

* Consolamini in monte filiam Sion, & colles 32
 in Hierusalem.

* Ecce dominator Dominus Sabaoth contur- 33
 bat gloriosos cum fortitudine, & excelsi super-
 bia conterentur, & sublimes humiliabuntur.

* Et cadet excelsi gladio: at Libanus cum ex- 34
 celsis cadet.

CAP. XI.

ET egredietur virga de radice Jesse, & flos de 1
 radice eius ascendet. * Et requiescet super 2
 eum spiritus Domini, spiritus sapientie et intel-
 lectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus
 scientie & pietatis replebit eū. * Spiritus timo- 3
 ris Dei nō secundum gloriā iudicabit, neque in-
 xta sermonē arguet. * Sed iudicabit humili in- 4
 diciū, & arguet humiles terræ, et percutiet ter-
 ram verbo oris sui, & in spiritu per labia impiū
 interficiet. * Et erit iustitia cinctus lumbos suos, 5
 & veritate inuolutus latera sua. * Et simul 6
 pascetur lupus cum agno, & pardus simul ac-
 cubabit cū hædo, & vitulus & leo & taurus
 simul pascentur, & puer parvus ducet eos.

* Et bos & vrsus pascentur simul, & simul 7
 erunt catuli eorum, & leo sicut bos comedet pa-
 leas. * Et puer parvulus in foramen aspidis, & in 8
 cubile propagationis aspidis manum immittet.

* ἐπὶ ῥ' μικρὸν, καὶ παύσεται ἡ ὀργή.

* καὶ ἐγερεῖ ἐπ' αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων
 καὶ τὴν πληγὴν μαδίαμ ἐν ῥ' πω θλίψεως καὶ ὁ θυμὸς
 αὐτῶν τῇ ὁδῷ τῇ καὶ θάλασσαν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ' αὐτο-

πῶν. * Ἐξαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυ-
 γὸς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ, & καταφθαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤ-

μων ὑμῶν. * ἥξει ῥ' εἰς τὴν πόλιν ἀγγαί, & παρελθού-
 σαι εἰς μαγδω, & ἐν μαχμάς θήσει τὰ σκεύη αὐτῶν.

* καὶ παρελθούσai φάραγα καὶ ἥξει εἰς ἀγγαί, φό-
 βος λήψεται ῥαμά, πόλιν γαβὶλ φθύσει.

* χρεμέπτον φωνῶν σου θυγατέρ γαλίμ, ἐπάκουε
 λαῖσα, ἐπακύνει ἐν ἀναθὼθ.

* ἐξέστη μαδεβινα καὶ
 κατοικῶντες γεβίμ. παρακαλεῖτε σήμερον ἐν ὁδῷ τοῦ

μείναι. * παρακαλεῖτε ἐν τῇ ὁρῇ τὴν θυγατέρα σιών.
 καὶ βενοι ἐν ἱερουσαλήμ.

* ἰδοὺ ὁ δεσπότης κύριος σαβαώθ συνταράσσει τὸν
 ἐνδοξὸν μὲν ἰσχυρὸν, & ὑψηλοὺς τῇ ὕψει συνεβήσονται,

& ὑψηλοὺς ταπηνώσονται. * & πεθόντες ὑψηλοὶ μα-
 χαίρα, ὅτι λίβανος σου τοῖς ὑψηλοῖς πεσέται.

κα

* Καὶ ἐξελεύσεται ῥαβδὸς ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαί, & ἀν-
 θ' ἐκ τῆς ῥίζης αὐτῶν ἀναβήσεται. * & ἀναπύσεται

ἐπ' αὐτὸν πνῦμα κυρίου, πνῦμα θείας & συνέσεως, πνῦ-
 μα βελίας καὶ ἰσχυρῶς, πνῦμα γνώσεως καὶ δισέβειας

ἐμπλήσει αὐτόν. * πνῦμα φόβου θεοῦ & καὶ τὴν δόξαν κρι-
 νεί, & τὴν τὴν λαλίδω ἐλέγξει. * ἀλλὰ κρινεῖ ταπηνὰ κρί-
 σιν, & ἐλέγξει τὸν ταπεινὸς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γλῶττῃ

λόγῳ & στόματος αὐτῶν. * ἐν πνύματι δια χαλέων ἀσε-
 βῶν ἀνελεί. * Ἐξαι δικαιοσύνη ἐξωστρέψεται τὴν ὁσφυν

αὐτῶν καὶ ἀληθεία ἐλεμνός τὰς πλυγὰς αὐτῶν.

* & συνβοσκηθήσεται λύκος μὲν ὄρνου, & παρδαλὶς
 συναναπαύσεται ἐρίφῳ, & μοσχάριον & λέων & ταύρος

ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς.

* & βεῖ & ἀρκὺς βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ ἅμα ἐβήσονται
 παιδία αὐτῶν. καὶ λέων ὡς βοὴς φάγεται ἄχρη.

* καὶ παιδίον νήπιον ἔπι τρώλη ἀσπίδων καὶ ἔπι κοί-
 τῃ ἐγγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἔπιβαλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia adhuc paululū, modicumque, & definēt maledictiones à vobis, & ira mea erit super operātes scelus, ut consumātur.

* Et adhuc adducet super eū Dñs exercituū plagam, sicut plagā Madiam in petra Oreb. & subiectio eius auferetur à vobis, sicut ablata est sub-
 iectio Pharaonis à populo, & fient eis magnalia sicut in via Aegypti. * Et erit in tempore illo; auferetur subiectio eius à te, & iugum eius
 de collo tuo. et conterentur populi à facie Christi. * Venit super Aiat, transiuit in Magron, apud Machmas constituet principes exercitus
 sui. * Transierunt Iordanē, in Gabaa mansionem fecerunt sibi: cōtriti sunt habitatores Rama: viri Gabaa Saulis fugerunt. * Eleuate
 vocem vestram viri filiae Galim; auscultate qui habitatis in Lais; qui moramini in pauperula Anathoth. * Contriti sunt viri Madmena,
 habitatores Gabim transmigrarunt. * Adhuc dies magnus, & multum tempus ei ut ingrediatur. Ecce Senacherib rex Assyriorū veniet &
 stabit in Nobe vrbe sacerdotum contra murum Hierusalem. Respondet & dicit exercitui suo: Hæcine est illa ciuitas Hierusalem, contra
 quam congregavi omnia castra mea? Ecce ipsa infirmior est cunctis munitiōibus populorū, quas subieci in fortitudine manus meæ. Ascen-
 det, & stabit & commouebit caput suum; inferet & trahet manum suam super montem domus sanctuarij quæ est in Syon, & contra atrium
 quod est in Hierusalem. * Ecce dominator seculi Dominus exercituum proiciet interfectos in castris eius, sicut cūm vna calcantur
 in torculari. Et excelsi statura succidentur, & fortes humiliabuntur. * Et occidet robustos exercitus eius, qui fortes sunt sicut ferrum, &
 bellatores eius super terram Israel cadent.

CAPVT XI.

ET egredietur rex de filiis Jesse, & Christus de filiis filiorum eius vngetur. * Et residebit super eum spiritus prophetie à facie Domini,
 spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientie in timore Domini. * Et applicabit eum in timore Do-
 mini: non secundum visionem oculorum suorū iudicabit, neque secundum auditum auris suarū arguet. * Sed iudicabit in veritate pau-
 peres, & arguet in fide pro egenis populi, & percutiet peccatores terra verbo oris sui, & in eloquio labiorum suorum occidet impium.

* Et erunt iusti in circuitu eius, & fideles accedent ad eum. * In diebus Christi Israel multiplicabitur pax in terra. Et habitabit lupus
 cum agno, & leopardus cum hædo commorabitur, & vitulus & leo & aries pinguis simul erunt: & puer paruulus minabit eos. * Et bos
 & vrsus pascentur, simul morabuntur filij eorum, & leo sicut bos comedet paleas. * Et delectabitur infans super foramen aspidis, & super
 visum conchæ oculorum serpentis reguli, qui ablactatus est mittet manum suam.

* לא ירעו ולא ישיחיתו בכל הר קדשי כי מלאה
 הארץ דעה את יהוה במים לים מבקים :
 * והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לגם
 עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנהתו כבוד :
 * והיה ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות
 את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים
 ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת ומאיי
 הים :
 * ונשא גם לגוים ואסף נדחי ישראל ונפצור
 יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ :
 * וסרה קנאת אפרים וצרי יהודה יכרתו אפרים
 לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את
 אפרים :
 * ועפו בכתף פלשתים ימה יחדו יבזו את בני
 קדם אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון
 משמעתם :
 * והחרים יהוה את לשון ים מצרים והניף
 ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים
 והדריך בנעלים :
 * והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור
 באשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים :

יב

* ואמרת ביום ההוא אודך יהוה כי אנפת בי ישב
 אפך ותנחמני :
 * הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת
 יה יהוה והי לי לישועה :
 * ושאתם מים בששון ממעיני הישועה :
 * ואמרתם ביום ההוא הודו ליהוה קראו בשמו
 הודיעו בעמים עלילותיו הזכירו כי נשגב שמו :

תרגום יונתן

* לא יבאשון ולא יחבלון בכל טורא דקדשי ארי חמלי ארעא מדע יח דחלתא דייני כמלא דלמא חפן :
 * ויהי בעדנא דהיא יוסף וייחנינוה גבורתה
 למפרק יח שארא דעמיה דישחאר מאחור וממצרים ומפתרוס ומהודו ומעילם ומכבל ומחסר ומנגוה ומא :
 * ויחזקו את
 לעממא ויבגשו מבדרי ישראל ונלוה יהודה יקרב מארבע רוחי ארעא :
 * ותערי קנאתא מדבית אפרים ודמעיקין לדבית יהודה
 וישחצו דבית אפרים לא יקנון בדבית יהודה ודבית יהודה לא יעיקון לדבית אפרים :
 * ויתחברון כחף חד למסחי ית
 פלשתא די במערבא כחרא יבון יח בני מנחא באדום ומואב ויששון ידיו ובני עמון וישחמקו לחון :
 * ויבש ייור לישן
 ימא דמצרים וירם יח סחת גבורתה על פרת במימר נביאותי וימחינה לשבעה נחלים ויחכון בה בסנדלן :
 * ותהי אורח כבישא
 לשארא דעמה דישחאר מאחורא כמא דחור לישראל ביום מפקחון מארעא דמצרים :

יב

* ותימר בעדנא דהיא אודה קדמך ויי ארי על דחבת קדמך תנה רגנך עלי כדיתוב רגנך מני ותרם עלי :
 * הא על מימר אלהא
 פרקני אנא רחץ ולא אדעע ארי הקפי ותשבתתי דחילא ויי אמר במימרה ויהוה לי לפריק :
 * ותקבלון אלפן חדרת בחורא סבחי
 עדיקא :
 * ותימרון בעדנא דהיא אודו קדם ויי צלו בשמה חון בעממא עובדותי אדכרו ארי הקיף שמה :

* Non nocebunt, & non occident in uni-
 C uerso monte sancto meo; quia repleta est
 terra sciētia Domini sicut aquae maris ope-
 rientes.

10 * In die illa radix Iesse qui stat in signum ^{Rom. 15.}
 populorum, ipsum gentes deprecabuntur,
 & erit sepulchrum eius gloriosum.

11 * Et erit in die illa; adiiciet Dominus se-
 cundò manum suam ad possidendum resi-
 duum populi sui, quod relinquetur ab Af-
 syriis, & ab Aegypto, & à Phetros, & ab
 Aethiopia, & ab Elam, & à Sennaar, & ab
 Emath, & ab insulis maris.

12 * Et leuabit signum in nationes, & con-
 D gregabit profugos Israel. Et dispersos Iuda
 colliget à quatuor plagis terrae.

13 * Et auferetur zelus Ephraim, & hostes
 Iuda peribunt. Ephraim non æmulabitur
 Iudam, & Iudas non pugnabit contra
 Ephraim.

14 * Et volabunt in humeros Philistiim, per
 mare simul prædabuntur filios Orientis.
 Idumæa & Moab præceptum manus eorū,
 & filij Ammon obedientes erunt.

15 * Et desolabit Dominus linguam maris
 Aegypti, & leuabit manum suam super flu-
 men in fortitudine spiritus sui, & percutiet
 eum in septem riuus, ita vt transeant per eū
 calciati.

16 * Et erit via residuo populo meo, qui re-
 linquetur ab Assyriis, sicut fuit Israeli in die
 illa qua ascendit de terra Aegypti.

CAP. XII.

1 E T dices in die illa: Confitebor tibi Do- ^{Exod. 15}
 A mine, quoniam iratus es mihi: conuer- ^{Psalm. 117}
 sus est furor tuus, & consolatus es me.

2 * Ecce Deus saluator meus, fiducialiter
 agam, & non timebo. Quia fortitudo mea
 & laus mea Dominus Deus, & factus es
 mihi in salutem.

3 * Haurietis aquas in gaudio de fontibus
 saluatoris.

4 * Et dicetis in die illa: Confitemini Dño, ^{Psalm. 118}
 & inuocate nomen eius. notas facite in ^{1. Par. 16}
 populis adinventiones eius: mementote
 quoniam excelsum est nomen eius.

* Et non malefacient, neque poterunt perdere ullum in monte sancto meo. quia repleta est omnis terra cognoscendi Dominum sicut aqua multa operiet maria.

* Et erit in die illa radix Jesse, & qui con-
surgit ut princeps sit gentium, in ipso gentes sper-
rabunt, & erit requies eius honor.

* Et erit in die illa, apponet Dominus ostendere manum suā, ut & let reliquum populi, quod derelinquetur ab Assyriis, & ab Aegypto, & a Babylone, & ab Aethiopia, & ab Elamitis, & a Solis ortu, & ex Arabia.

* Et leuabit signum in gentes, & congrega-
bit qui perierant ex Israel, & dispersos Iuda congregabit ex quatuor alis terra.

* Et auferetur zelus Ephraim, & inimici Iuda peribunt. Ephraim non emulabitur Iuda, & Iudas non tribulabit Ephraim.

* Et volabunt in nauibus Philistim: mare simul prædabuntur, & eos qui a Solis ortu & Idumeam, & in Moab primum manus ini-
ciant, at filij Ammon primum obedient.

* Et desolabit Dominus mare Aegypti, & iniiciet manum suam super flumen spiritu violento, & percutiet septem valles, ita ut transire eum in calciamentis.

* Et erit via residuo populo meo, qui derelictus est ab Assyriis: & erit Israel sicut in die quando egressus est de terra Aegypti.

CAP. XII.

ET dicet in die illa: Benedicam tibi Domine, quoniam iratus es, et auertisti furorē tuum, & misertus es mei.

* Ecce Deus meus saluator meus, confidens ero in eo, & non timebo. quoniam gloria mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. * Et haurite aquam cum gaudio de fontibus saluationis.

* Et dices in die illa: Confitemini Domino, clamate nomen eius, annūciate in gentibus gloria eius: mementote, quia exaltatum est nomen eius.

* καὶ ἐμὴ κακοποιήσωσιν, ἐδὲ ἐμὴ δυνάμει ἀπολέ-
σαι ἐδὲ ἐμὴ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμ-
πασα γῆ γινώσκει τὸν κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ καὶ κατα-
λύσει θάλασσας. * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ρίζα
Jesse, καὶ ὁ δούλος αὐτοῦ ἀρχὴν ἐθνῶν. ἐπ' αὐτῇ ἐθνη
ἐλποῦσι. καὶ ἔσται ἡ δυνάμεις αὐτοῦ πμὴ.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρήσει κύριος τοῦ
δεδειγμένου χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ζηλώσαι τὸ καταλειφθὲν J-
λαού. ὁ ἐδὲ κατελείφθη ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων καὶ ἀπὸ αἰ-
γύπτου & ἀπὸ βαβυλωνος & ἀπὸ αἰθιοπίας καὶ ἀπὸ ἐλα-
μιτῶν & ἀπὸ ἡλίας δυνάμεως, καὶ J-
δραβίας.

* καὶ δέξει σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη καὶ συναΐξει ἐδὲ ἀπο-
λομήνους ἰσραὴλ. καὶ ἐδὲ διεσπασμένους ἰσραὴλ συναΐξει
ἐν τῶν τεσσάρων περὶ γων τῆς γῆς.

* καὶ ἀφαιρέθησεται ὁ ζῆλος ἐφραΐμ, & ἐχθροὶ
ἰσραὴλ ἀπολοῦνται. ἐφραΐμ ἐζηλώσει τὸν ἰούδαν, καὶ ἰού-
δας ἐζηλώσει τὸν ἐφραΐμ.

* καὶ πελάγησιν ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θάλασσαν
αἶμα ἀφαιρήσουσι, & ἐδὲ ἀφ' ἡλίου δυνάμεως & ἰδου-
μαϊαν, καὶ J-
μωαβ πρῶτον τὰς χεῖρας J-
πιβαλοῦσιν. οἱ J-
αἰμμὼν πρῶτον ὑπακούσονται.

* καὶ ἐρηλώσει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου, καὶ
J-
πιβαλὴ τὴν χεῖρα αὐτοῦ J-
πὸ τῶν πόντων πνύματι
βιαιῶ, καὶ πατάξει ἐπὶ τὰ φάραγας ὥστε πορεύεσθαι αὐτὸν
ἐν ὑποδήμασι.

* & ἔσται ἡ δόξα τοῦ καταλειφθέντος λαοῦ κατὰ
ταλειφθέντι ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται τὰ ἰσραὴλ ὡς τῇ
ἡμέρᾳ ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

* Καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διλογήσω σε κύριε,
διότι ὠργίσθης, καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν σου, καὶ ἠλέησας
με. * ἰδοὺ ὁ θεός μου σωτήρ μου πεποιθώς ἐσθαι ἐπ'
αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθηθαι. διότι ἡ δόξα μου καὶ ἡ αἰσχύς
μου κύριος, καὶ ἐχρέτω μοι εἰς σωτηρίαν.

* καὶ δούλησάτε ὕδωρ μετ' ἀφροσύνης ἐν τῶν πη-
γῶν τοῦ σωτηρίου.

* & ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὁμολογεῖτε τὰς κυρίας,
βοᾶτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δυνάμει λαοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐνδο-
ξα αὐτοῦ. μνησθήσεσθε, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Non malè facient neque nocebunt in omni monte sancto meo, quia implebitur terra scientia timoris Domini, sicut aquae operiunt mare. * Et erit in tempore illo filius filiorum Jesse, qui futurus est ut stet in signum populorum: ipsi regna obedient, & erit locus mansio-
nis eius in gloria. * Et erit in tempore illo, adiciet Dñs secundò per potentiā suam, ut liberet reliquias populi sui quae relinquentur de Af-
sur, & de Aegypto, & de Phetros, & de India, & de Elam, & de Babylonia, & de Emath, & de insulis maris. * Et leuabit signum populis, &
congregabit dispersos Israel, & transmigrationem Iuda applicabit à quatuor ventis terrar. * Et auferetur zelus de domo Ephraim: et qui
angustia afficiebant domum Iuda, excidentur: viri domus Ephraim non æmulabuntur domum Iuda: & viri domus Iuda non angustiabunt
domum Ephraim. * Et coniungentur humero vno, ut percutiant Philistæos qui sunt in Occidente, simul prædabuntur filios Orientis. In
Idumæam & Moab extendent manus suas, & filij Ammon obedient eis. * Et exiccabit Dominus linguam maris Aegypti, & eleuabit plagam
fortitudinis suae super Euphratem, in verbo prophetarum suorum, & percutiet eum in septem torrentes, & ibunt in eo cum calceamentis.

* Et erit via strata reliquiis populi sui qui remansit de Assur, sicut fuit Israel in die quo egressi sunt de terra Aegypti.

CAPVT XII.

ET dices in tempore illo: Confitebor coram te Domine, quoniam pro eo quod peccaui coram te, factus est furor tuus super me: auertetur
enim furor tuus à me, & misereberis mei.

* Ecce in verbo Dei salutis meae ego confido, & non commouebor, quia fortitudo mea, & laus mea terribilis Dominus: dixit in ver-
bo suo, & fuit mihi in salutem. * Et recipietis doctrinam nouam in gaudio ab electis iustorum. * Et dicetis in tempore illo: Con-
fitemini coram Domino, orate in nomine eius: annunciate inter populos opera eius, mementote quia forte est nomen eius.

זמרו יהוה כי גאות עשה מידעת זאת בכל-
הארץ: * צהלי ורני וישבת ציון כי גדול בקרבך
קדוש ישראל:

יג

משא בכל אשר חזר ישעיהו בן אמוץ:
על הר נשפה שאר נס הרימו קול להם הנפיו יר
ויבאו פתחי נדיבים:
אני צויתי למקדשי גם קראתי גבורי לאפי
עליזי גאותי:
קול המון בהריס דמות עם רב קול שאון ממלכות
גוים נאספים יהוה צבאות מפקד צבא מלחמה:
באים מארץ מרחק מקצה השמים יהוה וכלי
ועמו לחבל כל הארץ:

הלילו כי קרוב יום יהוה כשד משדי יבוא:
על כן כל ידים תרפינה וכל לבב אנוש ימס:
ונבהלו צירים וחבלים יאחזוקו כילדת יחילון
איש אל רעהו יתמהו פני להבים פניהם:
הנה יום יהוה בא אכזרי ועברו וחרון אף
לשום הארץ לשמה וחטאיה ישמיד ממנה:
כי כוכבי השמים וכסיליהם לא יהיו אורם
חשך השמש בצאתו וירח לא יגיה אורו:
ופקדתי על תבל רעה ועל רשעים עונם והשפתי
גאון זדים וגאות עריצים אשפיל:
אוקיר אנוש מפז ואדם מכתם אופיר:
על כן שמים ארגזו ותרגש הארץ ממקומה
בעברת יהוה צבאות וכיום חרון אפו:
והיה כצבי מדח וכצאן ואין מקבץ איש גל-
עמו יפנו ואיש אל ארצו ינוסו:
כל הנמצא ידקר וכל הנספר יפול בחרב:

* Cantate Domino, quoniam magnifice fecit, annunciate hoc in vniuersa terra.

* Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel.

CAP. XIII.

* Nus Babylonis, quod vidit Esaias filius Amos. * Super montem caliginosum A leuate signum, exaltate vocem, leuate manum, & ingrediantur portas duces.

* Ego mandavi sanctificatis meis, & vocavi fortes meos in ira mea exultantes in gloria mea. * Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium: vox sonitus regum gentium congregatarum. Dominus exercituum præcepit militiæ belli,

* Venientibus de terra procul. A summitate cæli Dominus & vasa furoris eius ut disperdat omnem terram. * Vlulate quia

propè est dies Domini, quasi vastitas à Domino veniet. * Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet; * Et conteretur. torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebit.

Vnusquisque ad proximum suum stupebit: facies còbustæ vultus eorû. * Ecce dies Dñi veniet crudelis & indignationis plenus, & iræ furorisque ad ponendam terram in solitudinē, & peccatores eius conterendos de ea. * Quoniam stellæ cæli & splendor earum non expandent lumen suum. ob-

tenebratus est Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine suo. * Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum. Et requiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo.

* Preciosior erit vir auro, & homo mundo obrizo. * Super hoc cælum turbabo, & mouebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum, & propter diem iræ furoris eius.

* Et erit quasi damula fugiens, & quasi ouis, & non erit qui congreget. Vnusquisque ad populum suum conuertetur, & singuli ad terram suam fugient.

* Omnis qui inuentus fuerit, occidetur, & omnis qui superuenerit, cadet in gladio.

שבו קדם יי ארי גבור עבר גליא דא בכל ארעא:
קדוש ישראל:

משל כס דלוט לאשקאח ית בכל דאתנבי ישעיה בר אמוץ:
ועלון בחרעוהי דסתנדין:

דמות עם סגי קל אהרגוש מלכות עממין דסתננשין יי צבאות מסני משרין בקרבא:
גם דלוט קדמוהי לחבלא כל רשיעי ארעא:

על כן כל ידיו יתרשלו וכל לבא דאנשא יתמסו:
שלחוהוין יתמהוין אפיהוין:

ארי כוכבי שמיא ונפיליהוין לא יתרון נהוריהוין וקבל שמשא במפקה וסיתרא לא יתיר נהורה:
בישא ועל רשיעיה חוביהוין ואבשל רבוה רשיעין ותקוף תקיפין אסאך:

אוריתא ממסנא דאופיר:
ספריו וכען וליה דמכנש גבר לעמה יתפנו וגבר לארעה ערקין:

כל הנמצא ידקר וכל הנספר יפול בחרב:
כל דישתכח בה יתקטל וכל דיעול לכרמי אגרא יתקטל בחרבא:

בועי ושפחי בנישתא דציון ארי רבא אמר לאשראח שכינתה בגיין:
על כרפא יתב שלינא וקפו אתא ארימו קלא להוין אנפיו יר

אנא פקדת למסני אף ערעה גברי ויתפרעון מנהוין רגזי תקיפי תשבחתיו:
אתון מארע רחיקא מסניפי שמיא יי ומני

אילולו ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם יי כבנא מן קדם שרי ייתי:
ויתבולל עקא ותכלין יתדוננון יעי כילדתא יועון גבר בחרב יהי יתמסון אפי

תא יומא מן קדם יי אתי אכזרי ותעבור ותקיף רגזו לשנאח ארעא לצדו וחבקהא ושיעי מנה:
אסער על יתבי תכל

אחבב דחלי מדחבא דסתקרון מנה בני אנשא ועברי
על כן שמיא איוע ותוע ארעא מאתרה בתעבור מן קדם יי צבאות וכיום תקוף רגזיה:
כל דישתכח בה יתקטל וכל דיעול לכרמי אגרא יתקטל בחרבא:

* Laudate nomen Domini, quoniam excelsa fecit: annunciate hæc in omni terra.

* Exultate et letamini habitantes Sion, quia exaltatus est sanctus Israel in medio eius.

CAP. XIII.

Vissio contra Babylonem, quam vidit Esaias: filius Amos super montem campestem. * Exaltate signum, eleuate vocem eis, ne timeatis, applaudite manu, aperite principes. * Ego precipio, & ego adduco eos. Gigantes veniunt implere furorem meum, gaudetes simul & superbi-
tes. * Vox gentium multarum super montes, similis gentium multarum: vox regum & gentium congregatarum Dominus Sabaoth præcepit genti bellicose: * Venite de terra procul, a summitate fundamenti calis, Dominus & praeliatores eius ut disperdat totum orbem terræ.

* Vlulate, propè enim dies Domini, & contritio à Deo veniet. * Propter hoc omnis manus dissoluetur, & omnis anima hominis timebit. * Et turbabuntur legati, & dolores ipsos habebunt sicut mulieris parientis, & condolebunt alter ad alterum, & stupebunt, & faciem eorum sicut flamma mutabunt.

* Ecce enim dies Domini venit insanabilis et indignationis furoris & ira, ad ponendum orbem terræ desertum, & peccatores perdere ex eo.

* Nam stella calis, & Orion, & omnis ornatu calis lumen suum non dabunt, et obtenebrabitur Sole oriente, & Luna non dabit lumen suum. * Et mandabo orbi terræ uniuerso mala, & impiis impietates eorum, & perdam superbiam iniquorum, & iniuriam superbiorum humiliabo. * Et erunt relictæ honorati magis quam aurum obrizum, et homo magis honorabilis erit quam lapis qui ex Ophir. * Nā calis irascetur, et terramoueabitur à fundamētis eius, propter furorem iræ Dñi Sabaoth, in die qua venerit furor ei.

* Et erunt relictæ quasi damula fugiens, et quasi ouis errans, & non est congregans, ita ut homo in populum suum conuertatur.

* Et homo in regionem suam impelletur. qui enim captus fuerit erit, videtur; & quicumque congregati sunt, cadent in gladio.

* ὑμνήσατε τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψηλὰ ἐποίησεν. δὴ ἀγγέλλετε ταῦτα ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

* ἀγαλλιᾶσθε καὶ διφραίνεσθε ὅτι κατεικοδύντες σιών, ὁ πύφωθὸς ἁγίος τοῦ ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς.

13

* Οὐρασις καὶ βαβυλωνίως ἡ εἰδὼς ἡσυχίας ὑὸς αἰμῶν ἐπ' ὄρεας πεδινῶν. * ἀρχὴ σημεῖον, ὑψώσατε τὴν φωνὴν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε, παρακαλεῖτε τὴν χάριν, ἀκούετε ὁ ἀρχόντης. * ἐγὼ συντάσσω, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς. γίγαντες ἐρχοῦν πληρῶσαι τὸν θυμὸν μου, χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες. * φωνὴ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τῶν ὄρεων, ὁμοίᾳ ἐθνῶν πολλῶν, φωνὴ βασιλέων ἐθνῶν συνηγμένων κύριος (αβραάμ) ἐν ἰσραὴλ ἐθνῶν ὁπλομαχῶν. * ἐρχεσθε ἐν γῆς πόρρωθεν, ἀπ' ἀκρῶς θεμελίως ἐξ ἔρανος, κύριος ἐοικόμαχου αὐτῶν κατεφθείρει πάντας τὴν οἰκὸν αὐτῶν. * ὁ λογίζετε, ἐγγὺς γὰρ ἡμέρα κυρίου, καὶ συντελεσθήσεται ἡ ἐξουσία τοῦ θεοῦ ἡ ξείνη.

* διὰ τοῦτο πᾶσα χεὶρ ἐκλυθήσεται, & πάντα ψυχὴ δυνάμει δειλιάσει. * ἐξουσία χηρῶν & πρῆστοις, & ὠδῖνες αὐτῶν ἐξέσονται ὡς γυναικὸς πικτύσης. καὶ συμφοραῖς οὖσιν ἑτέρως τοῦ ἐτέρου, καὶ ἐκείνην, & τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὡς φλόξ μετεβαλοῦσιν. * ἰδοὺ γὰρ ἡμέρα κυρίου ἐρχεται δυνάμει καὶ μῆνιδι. * θυμὸς καὶ ὀργὴς θείναι τὴν οἰκὸν αὐτῶν ἐρημον καὶ αἰμαρῶν ἀπολέσται ἐξ αὐτῶν. * ὁ γὰρ ἀσεβὴς ἐξ ἔρανος ἐὼς ὠρίαν ἐπ' αὐτῶν ὁ κόσμος ἐξ ἔρανος τὸ φῶς αὐτῶν ἐξολεσθῆναι. καὶ σκοταδίσαι τὸ ἥλιου ἀνατέλλοντος, καὶ ἡ σελήνη ἐξολεσθῆναι τὸ φῶς αὐτῆς.

* ἐν ἰσραὴλ τῇ οἰκὸν αὐτῶν ὅλη κακὰ, καὶ τοῖς ἀσεβεῖσι ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν, καὶ ἀπολεῖ ὕβριν ἀνόμων. καὶ ὕβριν ὑπερηφάνων ταπεινώσει. * καὶ ἐκείνην ἐκκαταλελειμμένην ἐν πῦρι μάλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἀπύρρον. καὶ αὐθροπὸν μάλλον ἐν πῦρι ἢ ὁ λίθος ἐν ὀπφείρ.

* ὁ γὰρ ἐξ ἔρανος θυμωθήσεται καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐν τῇ θεμελίῳ αὐτῆς, διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου (αβραάμ) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣν ἐπέλεξε ὁ θυμὸς αὐτῶν.

* ἐκείνην κατελελειμμένην ὡς δορκάδιον φθιόν, καὶ ὡς πρόσβατον πλανώμενον, & ἐκείνην ὁ συναῖων, ὥστε ἀνθρώπων εἰς τὸν λαὸν αὐτῶν ἀποστερηθῆναι. * καὶ ἀνθρώπων εἰς τὴν χώραν αὐτῶν διώξεται. ὅς γὰρ ἀνὴρ αἰδῶν ἡττηθήσεται, καὶ οἱ πῖνες συνηγμένοι εἰσὶ, πεδυνώσονται ἐν μαχαίρᾳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Canite coram Domino, quia magna fecit, & manifestum est hoc in uniuersa terra. * Exulta & lauda congregatio Sion, quia magnus est qui dixit, se collocaturum maiestatem suam in medio tui, sanctus Israel.

* Nus calicis maledictionis ad propinandum Babyloni, quod prophetauit Esaias filius Amos. * Super ciuitatem habitantem confidenter, leuate signum, eleuate vocem eis: agitate manu, & ingrediantur per portas eius, qui sponte se offerunt. * Ego mandavi præparatis meis, etiam conuocaui fortes meos, ut sumant ex eis ultionem furoris mei fortes laudis meæ. * Vox multitudinis in montibus, similitudo populi grandis. vox tumultus regnorum multorum, populi qui congregantur. Dominus exercituum constituit exercitus in bello.

* Venientes de terra longinqua à finibus calis. Dominus, & vasa calicis maledictionis coram eo, ut disperdat omnes impios terræ. * Vlulate, quia propè est dies qui venturus est à facie Domini: quasi præda à facie omnipotentis veniet. * Propterea omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet. * Et turbabuntur: tribulatio & dolores apprehendent eos: tremantes sicut parturiens contremiscent. unusquisque in proximo suo tabescet: vultus flammæ conturbabit faciem eorum. * Ecce dies à facie Domini veniet crudelis, & indignatione plenus, & ira furoris, ut ponat terram in desolationem, & peccatores consumat ex ea.

* Quoniam stella calorum & planeta eorum splendore suo non emittent, obtenebrescente Sole in egressu suo, & Luna lucem suam non diffundente. * Et visitabo super habitatores orbis mala, & super impios peccata eorum. cessare faciam magnitudinem impiorum, & fortitudinem fortium humiliabo. * Diligam diligentes me magis quam aurum quo gloriantur homines, & legis obseruantes plus quam aurum probatum de Ophir. * Propterea commouebo celos, & mouebitur terra de loco suo, in ira à facie Domini, & in die furoris indignationis eius.

* Et erit sicut damula aberrans, & quasi ouis, & non erit qui congreget. Unusquisque ad populum suum respiciet, & unusquisque ad terram suam fugiet.

* Et omnis qui inuentus fuerit in ea, occidetur: & omnis qui ingreditur in ciuitates munitas, occidetur gladio.

* ועלליהם ירששו לעיניהם יסוּבְּתֵיהֶם וְנִשְׁיֵיהֶם
 תִּשְׁגְּלֹנָהּ :
 * הַנְּבִי מַעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מְדֵי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא
 יִחְשְׁבוּ וְהֵב לֹא יִחְפְּצוּ בּוֹ :
 * וְקִשְׁתוֹת נְעָרִים תִּרְטֹשְׁנָה וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יִרְחֲמוּ
 עַל־בָּנִים לֹא־תַחֲוֹס עֵינָם :
 * וְהִיתָה בָּבֶל צִבִי מִמְּלָכוֹת תִּפְאֶרֶת גִּזְאוֹן כְּשָׂדִים
 כְּמַהֲפַכֶת אֱלֹהִים אֶת־סִדְסוֹאֶת עֲמֹרָהּ :
 * לֹא־תִשָּׁב לְנֹצֶחַ וְלֹא־תִשָּׁכֵן עַד־דֹּר וְדֹר וְלֹא־
 יִהְיֶה שֵׁם עַרְבֵי וְרַעִים לֹא־יִרְבְּצוּ שָׁם :
 * וְרַבְּצוּ שָׁם צִיִּים וּמִלְאוּ בְתֵיהֶם אֲחִים וְשִׁכְנוּ
 שָׁם בָּנוֹת יַעֲנָה וְשַׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם :
 * וְעַנָּה אִיִּים בְּאַלְמִנוֹתָיו וְתָנִים בְּהִיכְלֵי עֲנָג

יד

* וְקָרֹב לָבֹא עֲתָה וַיָּמִיָּה לֹא יִמָּשְׁכוּ :
 * כִּי יִרְחֹם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
 וְהִנִּיחֵם עַל־אֲדָמָתָם וְנָלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ
 עַל־בֵּית יַעֲקֹב :
 * וְלִקְחוּם עַמִּים וְהִבִּיאוּם אֶל־מְקוֹמָם וְהִתְנַחֲלוּם
 בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל־אֲדָמָת יְהוָה לַעֲבָדִים וּלְשִׁפְחוֹת
 וְהָיוּ שִׁבְיִים לְשִׁבְיָהֶם וְרָדוּ בְּנִגְשֵׁיהֶם :
 * וְהָיָה כִּי־וָה הִנִּיחַ יְהוָה לְךָ מַעֲצָבָךָ וּמִרְגָּזְךָ וּמִן־
 הָעֵבֶרָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עָבַדְךָ :
 * וְנִשְׁאַת הַמֶּשֶׁל הַזֶּה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאָמַרְתָּ אֵיךְ
 שָׁבַת נָגֵשׁ שִׁבְתָּה מִדְּהַבָּה :
 * שֶׁבַר יְהוָה מִטָּה רָשָׁעִים שִׁבַּט מְשָׁלִיִּים :
 * מִכָּה עַמִּים בַּעֲבָרָה מִכָּת בְּלִתִּי סָרָה רָדָה בְּאֶף
 גּוֹיִם מִרְדָּף בְּלִי חֶשֶׁד :
 * נָחֲרָה שִׁקְטָה כָּל־הָאָרֶץ פָּצְחוּ רִנָּה :

תרגום יונתן

* ועלמיהוֹן יִשְׁרָפוֹן לְעֵינֵיהֶן וְיִבְזְזוּן בְּתֵיהֶן וְנִשְׁיֵיהֶן יִשְׁחַכְכּוּ :
 * וְקִשְׁתֵּיהֶן עֲלִימִין יִבְזְזוּן וְעַל וְלֹד מַעִיר לֹא יִרְחֲמוּ וְעַל בְּנֵי לֹא תַחֲוֹס עֵינֵיהֶן :
 * וְהָיוּ בָּבֶל וְהָיוּ מְלָקְדִים חֲדָת מְלָקְתָּ תִּשְׁבַּחַת רַבּוֹת כְּסִדְסֵי כְּמַהֲפַכֶת דְּהַפֵּךְ יִי וְיִת סִדְסֵי וְיִת עֲמֹרָה :
 * לֹא תִהְיֶה לְעַלֹם וְלֹא תִשָּׁכֵן עַד דֹּר וְדֹר וְלֹא יִפְרוּס תָּמָן עַרְבֵי מִשְׁפָּחָה וְרַעִין לֹא יִשְׁרֹן תָּמָן :
 * וְנִסְפְּחוּ חֲתוּלִין בְּבִירְיָתֵיהֶן וְיִרְדּוּן בְּבֵית מִשְׁרֵי תִפְנִיקֵיהֶן :
 * וְקָרִיב לָמִיתִי עוֹד חֲבָרָה דְּכָבֵל וַיָּמִיָּה לֹא יִמָּשְׁכוּ :
 * אֲרֵעֵהוֹן וְיִחְסְפוּן גִּירֵין עֲלֵיהֶן וְיִסְחַכְכוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב :
 * אֲרֵעֵ שִׁבְיָהֶם וְיִי לְעַכְרִין וְלִאֲסָתָן וְיִהְיוּ שִׁבְזֵן לְשׁוּבֵיהֶן וְיִפְלָחוּן בְּמִשְׁעַבְדֵיהֶן :
 * וְיִהְיֶה בִיזְמָא דִּינִיחַ יִי לְךָ מַעֲצָר וּמִמְרוֹתְךָ וּמִן פִּלְחָנָא קָשִׁיָּא דִּאֲתַפְלַח בְּךָ :
 * אֵיכְרִין בְּטִלְת מְרוֹתָנָא מִשְׁעַבְדָּנָא סָף תִּקּוֹף חִיבָא :
 * דְּהוֹרָה מַחִי עֲסָמִין בְּתִקּוֹף מִחֵן וְלֹא פִסְקוֹן מִפְּלַח בְּתִקּוֹף עֲסָמִין מִפְּלַח וְלֹא מִנֵּע :
 * וְנָחֲרָה שִׁדְכִית כָּל אֲרֵעָא וְיִבְזְזוּן תִּשְׁבַּחַתָּא :

* Infantes eorum allidentur in oculis eorum : diripientur domus eorum, & uxores eorum violabuntur. * Ecce ego suscitabo super eos Medos qui argentum non quarant, nec aurum velint.
 * Sed sagittis paruulos interficient, & lactantibus vteris non miserebuntur, & super filios non parcat oculus eorum.
 * Et erit Babylon illa ciuitas gloriosa in regnis, inclyta in superbia Chaldaeorum; sicut subuertit Deus Sodomā & Gomor-
 ram. * Non habitabitur vsque in finem, & non fundabitur vsque ad generationem & generationem. Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi: sed requiescent ibi bestiae, & replebuntur domus eorum draconibus. et habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi. * Et respondunt ibi vlulae in adibus eius, & Sirenes in delubris voluptatis.

CAP. XIII.

Propè est vt veniat tempus eius, & dies eius non elongabuntur.

* Miserebitur enim Dominus Iacob, & eliget adhuc de Israel, & requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur aduena ad eos, & adhærebit domui Iacob.
 * Et tenebunt eos populi, & adducet eos in locum suum. Et possidebit eos domus Israel super terram Domini in seruos & ancillas, & erunt capientes eos qui se ceperant, & subiicient exactores suos.
 * Et erit in die illa, cum requiem dederit tibi Dominus à labore tuo, & à confusione tua, & à seruitute dura qua antè seruisti:
 * Sumes parabolam istam contra regem Babylonis, & dices: Quomodo cessauit exactor, quieuit tributum!
 * Contriuit Dominus baculum impiorum, virgā dominantium, * Cadentē populos indignatione, plaga insanabili, subiicientem in furore gentes, persequentem crudeliter.
 * Conquieuit, & siluit omnis terra: gaui-
 fa est, & exultauit.

* Et filios eorum allident coram eis, & domos eorum diripient, & uxores eorum habebunt.

* Ecce suscitabo vobis Medos, qui argentum non reputant, neque auri indigentiam habent.

* Arcus adolescentium conterent, & filiorum vestrorum non miserebuntur, neque super filiis tuis parcent oculi eorum.

* Et erit Babylon quæ vocatur inclita à regibus Chaldeorum, quemadmodum subuertit Deus Sodomam & Gomorram.

* Non habitabitur in æternum, neque ingredientur in eam per multas generationes, neque ingredientur in eam Arabes, neque pastores requiescent in ea.

* Et requiescent in ea bestie, & implebuntur domus sonitu, & accubabunt ibi Sirenes, & demones saltabunt ibi.

* Et onocentauri illic habitabunt, & nidificabunt ericij in domibus eorum.

CAP. XIII.

¶ Sed venit & non tardabit, & dies eorum non protrahentur.

* Et miserebitur Dominus Jacob, & eliget adhuc Israel, & requiescet super terram eorum, & aduena apponetur ad eos, & adiungetur ad domum Jacob.

* Et accipient eos gentes, & inducent in locum eorum, & possidebunt, & multiplicabuntur super terram Dei in seruos & ancillas, & erunt captiui captiuantes eos, & subiicientur dominantes eis.

* Et erit die illa, releuabit Dominus te à dolore, & ira tua, & seruitute tua dura qua seruisti eis.

* Et sumes planctum hunc super regem Babylonis: & dices in die illa; Quomodo cessauit exaltor, & cessauit sollicitator!

* Contriuit Dominus iugum peccatorum, iugum principum. Percutiens gentem furore, plaga insanabili, percutiens gentem plaga furoris qua non pepercit.

* Requieuit confidens, omnis terra clamat cum letitia.

* καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ῥήξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν κατανομήσουσι, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἔξουσιν.

* ἰδοὺ ἐπεγεγέρθημι ἐφ' ὑμῶν μέδεις, οἱ δὲ γύμνον ἐλογίζονται, καὶ οὐδεὶς ἔχει αὐτοὺς.

* Τεθάρματα νεανίσκων συντρίψουσιν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἐμὴ ἐλθέσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται. ὁφθαλμοὶ αὐτῶν.

* καὶ ἔσται βαβυλῶν ἡ καλεῖται ἐνδοξὸς ἀπὸ βασιλέων χαλδαίων ὃν τρόπον κατέσφραγεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα.

* καὶ κατακινήσεται εἰς τὴν αἰῶνα καὶ οὐκ εἰσέλθουσιν εἰς αὐτὴν διὰ πολλῶν γυνεῶν, καὶ οὐκ εἰσέλθουσιν εἰς αὐτὴν ἄραβες, καὶ ποιμῆνες καὶ οὐκ ἀναπαύονται ἐν αὐτῇ.

* καὶ ἀναπαύονται ἐν αὐτῇ θηρία, καὶ ἐμπλησθήσονται αἰοικία ἡ γῆ. καὶ ἀναπαύονται ἐκεῖ σείλιες καὶ δαιμόνια ὀρχήσονται ἐκεῖ.

* καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατακινήσονται καὶ νοστροποισθήσονται ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἰκοῖς αὐτῶν.

ἰδὲ

* Ταχὺ ἔρχεται καὶ ἔρχονται, καὶ ἡμέραι αὐτῶν οὐκ ἐφελκυσθῶσι.

* καὶ ἐλθέσει κύριος τὴν ἰακώβ, καὶ ἐκλέξεται ἐπὶ τὴν ἰσραὴλ, καὶ ἀναπαύσει ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ὁ γειώρας. καὶ ἐλθέσεται πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐλθέσεται πρὸς τὸν οἶκον ἰακώβ.

* καὶ λήψονται αὐτοὶ ἔθνη, καὶ εἰσάξουσιν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν καὶ κατακληρονομήσουσι, καὶ πληθυνθήσονται ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ θεοὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι, καὶ ἔθνη αἰχμαλώτοι. καὶ αἰχμαλωτὸν δώσουσιν αὐτοῖς, καὶ κυριεύσουσιν αὐτοῖς. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναπαύσει κύριος σε ἀπὸ τῆς οὐμῆς καὶ τοῦ θυμοῦ σου καὶ τῆς δουλείας σου τῆς σκληρᾶς ἣν ἐδεδούσας αὐτοῖς.

* καὶ λήψεται τὸν θρόνον τοῦτον ἐπὶ βασιλεῖα βαβυλῶνος. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πῶς ἀναπέπαυται ὁ ἀπαιτῶν, καὶ ἀναπέπαυται ὁ ἡπιοῦντος.

* συνέτριψε κύριος τὸν ζυγὸν τῶν ἀμαρτωλῶν, τὸν ζυγὸν τῶν δούλων. πατάξας ἔθνος θυμῷ, πληγὴν ἀνείλετο, παῖον ἔθνος πληγὴν θυμῷ ὃν ἐφείσατο. ἀναπαύσατο πεποιδῶς πάντα ἡ γῆ βοᾷ μετ' εὐφροσύνης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¶ Et infantes eorum allidentur in oculis eorum: diripiuntur domus eorum: & uxores eorum concumbentur. ¶ Ecce ego inducam super eos Medos qui argento non placentur: neque volunt aurum. ¶ Et arcubus suis iuvenes perfodient, & super paruulum ventris non miserebuntur: & super filios non parcent oculi eorum.

¶ Babylon autem quæ erat ab initio gaudium regnorum, & laus magnitudinis Chaldeorum, erit sicut subuersio, qua subuertit Dominus Sodomam & Gomorram. ¶ Non habitabitur in seculum, & non incoletur vsque in generationem & generationem. neque extendet ibi Arabs tabernaculum suum, neque pastores habitabunt ibi.

¶ Sed habitabunt ibi simiæ, & implebuntur domus eorum mustellis, & habitabunt ibi filia struthionum, & demones ludent ibi.

¶ Et saltabunt cati in palatiis eorum, & dracones in domo habitationis deliciarum eorum.

CAP. XIII.

¶ Et propè est ut veniat tempus interitus Babylonis, & dies eius non elongabuntur. ¶ Miserebitur enim Dominus domus Iacob, & eliget adhuc Israel, & habitare faciet eos super terram suam, & adicietur aduenæ ad eos, & adhærebunt domui Iacob. ¶ Et tollent eos populi, & adducent eos in locum suum: & possidebit eos domus Israel super terram maiestatis Domini in seruos & ancillas; & erunt captiuantes eos qui captiuauerant eos, & seruiant eis illi qui subiecerant eos.

¶ Et erit in die qua requiescere faciet Dominus te à tribulatione tua, & à subiectione tua, & à seruitute dura qua ante seruisti.

¶ Et tolles parabolam istam super regem Babylonis, & dices: Quomodo cessauit subiectio nostra subiiciens nos! defecit fortitudo peccatorum! ¶ Contriuit Dominus fortitudinem impiorum, dominium peccatorum.

¶ Qui percutiebat populos in furore, percussione sine cessatione, seruire faciens in furore populos seruitute sine cessatione.

¶ Conquieuit, pacata est omnis terra, & exultauerunt in cantico.

גם ברושים שמחו לך ארזי לבנון מאז שכבת
לא יעלה הכרתי עלינו:

שאל מתחת רגזה לך לקראת בואך עורר לך
רפאים כל עתודי ארץ הקים מכסאותם כל מלכי
גוים:

כלם יענו ויאמרו אליך גם אתה חלית כמונו
גילינו נמשלת:

הורד שאל באונך המיר נבליך תחתיד יצע
רמור ומכסיד תולערה:

איך נפלת משמים הילל בך שחר נגדעת
לארץ חולש על גוים:

ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה ממעל
לכוכבי אל ארים כסאי ואשב בהר מועד בירכתי
צפון:

אעלה על במתי עב אדמה לעליון:
אך אל שאל תורד אל ירכתי בור:

ראיך אליך ישגחו אליך יתבוננו הוה האיש
מרגיו הארץ מרעיש ממלכות:

שם תבל כמדבר ועריו הרס אסיריו לא פתח
ביתו:

כל מלכי גוים כלם שכנו בכבוד איש
בביתו:

ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב לבש הרגים
מטעני חרב יורדי אל אבני בור כפגור מובס:

לא תחד אתם בקבורה כי ארצך שחת עמך
הרגת לא יקרא לעולם זרע מרעים:

הבינו לבנוי מטבח בעון אבתם בל יקמו וירשו
ארץ ומלאופני תבל ערים:

וקמתי עליהם נאם יהוה צבאות והכרתי לבבל
שם ושאר ונין ונכד נאם יהוה:

8 Abietes quoque latatae sunt super te, & Cedri Libani. Ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos. 9 Infernus subter te conturbatus est in occursum aduentus tui; sufficit tibi gigantes. Omnes principes terrae surrexerunt de foliis suis, omnes principes nationum. 10 Vniuersi respondebunt & dicent tibi: Et tu vulneratus es sicut & nos: nostri similis effectus es.

11 Detracta est ad inferos superbia tua: cecidit cadauer tuum. Subter te sternetur tineae, & operimentum tuum erunt vermes.

12 Quomodo cecidisti de caelo Lucifer qui manere oriebaris? corruisti in terram qui vulnerabas gentes. 13 Qui dicebas in corde D tuo: In caelum ascendam, supra astra Dei exaltabo solum meum, & sededo in monte testamenti in lateribus Aquilonis.

14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.

15 Veruntamen ad infernum detrahêris in profundum laci.

16 Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient. Nunquid iste est vir qui turbauit terram, qui concussit regna?

17 Qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem.

18 Omnes reges gentium vniuersi dormierunt in gloria, vir in domo sua.

19 Tu autem proiectus es de sepulchro tuo E quasi stirps inutilis, pollutus & obuolutus, cum his qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamenta laci. quasi cadauer putridum.

20 Non habebis consortium neque cum eis in sepultura. Tu enim terram tuam disperdisti, tu populum tuum occidisti. Non vocabitur in aeternum semen pessimorum.

21 Preparete filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum. Non consurgent nec haereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis ciuitatum.

22 Et confurgam super eos, dicit Dominus exercituum, & perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem, dicit Dominus.

תרגום יונתן

8 אף מלכין חדיו עלך עתירי נכסיה אפרין מעדן ושכבת לא סלק מחבלנא עלנא:
9 אעירת לך גברין כל עתירי נכסיה אקיימו מפרסותיהון כל מלכי עממיה:
10 אתחרת לשאול יקרך אתרגושח תשבחר זמרך תחורך ישויו רמה ועיל מנך רחש:
11 אכדין אתרכנתא מן רומא דהויתא זיתן בגו בני אנשא ככוכב נגהא בין כוכביא אתרששא לארעא דהויתא קטל בעממיה:
12 ואת אמרת בלבך לרומא אסק עיל מן עמא דאלהא אשוי כרסי מלכותי ואחיב בטור זמן בספי צפונא:
13 אסק עילי כל עמא איהי עלי מן כלהון:
14 ואת יסחבלון ויטרוך חרין גברא אזיע ארעא אצדי מלכותא:
15 כל מלכי עממיה כלהון שכבין ביקר גבר בבית עלמה:
16 ואת אתרכנתא מן קברך כי חט טמיר חפי קטילין מטעני חרב נחתי לגוב בית אכדנא כפגור מדשדש:
17 לא הוה כחד מנהון בקבורה ארי ארעך תבלתא ועמד קטלתא לא יתקיים לעולם זרע מבאשין:
18 אחקנו לבניהון קטול בחובי אבהתהון ולמא יקומן ויחסנון ארעא ויתמלן אפי תבל בעל דבנו:
19 ואקום לאתפרעא מנהון אמר יי צבאות ואשיאי לבבל שום ושאר ובר ובר בר אמר יי:

* Et ligna Libani gauisa sunt super te, & ce-
drus Libani ex quo tu dormiisti, nō ascendit qui
succidat nos.

* Infernus subter irritatus est occurrens ti-
bi: consurrexerunt tibi omnes gigantes qui do-
minati sunt terra: qui suscitauerunt de sedibus
suis omnes reges gentium.

* Uniuersi respondebunt & dicent tibi: Et
tu captus es sicut & nos, in nobis autem repu-
tatus es.

* Descendit autem ad inferos gloria tua,
multa letitia tua. subter te sternerent tineam, &
operimentum tuum uermis.

* Quomodo cecidit de calo Lucifer mane exo-
riens: Cōtritus es in terrā qui mittebas ad om-
nes gentes.

* Tu autem dixisti in corde tuo: In calum
ascendam, super astra celi ponam solium meum:
sedebo in monte sublimi super montes excelsos
qui ad Aquilonem.

* Ascendam super nubes: ero similis Altissi-
mo.

* Nunc autem in infernum descendes, & in
fundamenta terra.

* Videntes te admirabuntur super te, & di-
cent: Hic homo qui conturbabat terram, qui con-
cussit reges: * Qui posuit orbē terræ desertū, et
ciuitates eius destruxit: existentes in vinculo
non soluit. * Omnes reges gentium dormierunt
in honore, homo in domo sua. * Tu autem proie-
ctus eris in montibus sicut mortuus abominabi-
lis cum multis mortuis confossis gladio descen-
dentium ad inferos. * Quemadmodum ve-
stimentum in sanguine mixtum non erit mun-
dum; sic neque tu eris mundus. quia terram
meam perdidisti, & populum meum occidisti.
non manebis in aeternum tempus: semen ma-
lum.

* Prepara filios tuos ut occidantur pro pec-
catis patris eorum, ut non resurgāt & heredi-
tent terram, & impleant terram bellis. * Et
insurgam eis, dicit Dominus Sabaoth, & per-
dam eorum nomen, & reliquias, & semen; hæc
dicit Dominus.

* καὶ τὰ ξύλα τοῦ λιβάνου διφραδύθησαν ἐπὶ σοί, καὶ
ἡ κέδρος τοῦ λιβάνου ἀφ' οὗ σὺ κεκοίμησαι, καὶ ἀνέβη ὁ κό-
πιων ἡμᾶς.

* ὁ ἄδης κάτωθεν ἐπικράνθη σικαντήσας σοί, σικυ-
γέρθησαν σοί πάντες οἱ γίγαντες οἱ ἀρῶντες τῆς γῆς, οἱ
ἐγείραντες ἐκ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντας βασιλεῖς ἐθνῶν.

* πάντες ἀποκρίθησονται ἐξουσί σοί, καὶ σὺ ἐάλως
ὡπαρξαι καὶ ἡμεῖς. ἐν ἡμῖν δὲ κατελογίσθης.

* κατέβη δὲ εἰς ἅδην ἡ δόξα σου, ἡ πολλὴ διφραδύνη
σου. ὑποκάτω σου σπώσονται ψῆν. καὶ τὸ κατάλυμα σου
σκώληξ.

* πῶς ἐξέπεσον ἐκ τῆς ἐξουσίας οὗ ἐξουσίας οὗ πρῶτον ἀνα-
τέλλων; συνετελέσθη εἰς τὴν γλῶσσαν οὗ ἀποτέλλων πρὸς πάντας
τὰ ἔθνη.

* σὺ δὲ ἅπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰς τὸν ἔθρονόν σου ἀναβή-
σαι, ἐπὶ τῶν πάντων ἄστρον τοῦ ἔθρονου θήσω τὸν θρόνον μου.
καθὼς ἐν ὄρει ὑψηλῇ ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς
βορρᾶν.

* ἀναβήσεται ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἔσται ὡς
μοῖρα τῶν ὑψίστων.

* νῦν δὲ εἰς ἅδην κατεβήσῃ καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς.

* οἱ ἰδόντες σε θαυμάσουσιν ἐπὶ σοί, καὶ ἐρῶσιν. ἔσται
ὁ ἄνθρωπος ὁ παροξύνων τὴν γλῶσσαν, ὁ σείων βασιλεῖς.

* ὁ θεὸς τὴν οἰκὸν τοῦ ἐρημον καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν
καθεῖλεν. ὅτι ἐν ἀπαγωγῇ ὅσα ἔλυσεν.

* πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἐκωμμήθησαν ἐν ἡμῇ,
ἄνθρωποι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν.

* ὡς δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμὸς
μὲν πολλῶν τεθνηκότων ἐκκεκοντημένων μαχαίρα κατε-
βαινόντων εἰς ἅδην.

* ὃν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφουρμυρῶν ὅσα ἔσται
καθαρὸν, ἔσται ὡς ἐλὼς σὺ ἔσθαι καθαρὸς. διότι τὴν γλῶσσαν
ἀπώλεσας καὶ τὸν λαόν σου ἀπέκλεινας. καὶ μὴ μείνης εἰς
τὸν αἰῶνα χρόνον. σπέρμα πονηρῶν.

* ἐτοίμασον τὰ τέκνα σου σφραγίσαι τοὺς ἀμαρτίας σου
πατέρας αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀναστῶσι καὶ κληρονομήσωσι τὴν
γλῶσσαν, καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γλῶσσαν πολέμων.

* καὶ ἐπαναστήσομαι αὐτοῖς, λέγει κύριος σαβαώθ,
καὶ ἀπολέσω αὐτῶν ὄνομα, & κατάλειμμα καὶ σπέρμα,
τάδε λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Reges quoque latati sunt super te. diuites in substantiis dicebant: A tempore quo dormiisti, non ascendit disperdens super nos.
* Infernus subter te commotus est in occursum aduentus tui, suscitauit tibi gigantes. Omnes diuites in substantiis surrexerunt de
foliis suis omnes reges populorum.

* Omnes illi respondebunt, & dicent tibi: Tu quoque infirmatus es sicut & nos, assimilatus es
nobis. * Detracta est in infernum gloria tua; strepitus laudis musicae tuae: subter te sternerent vermes, & super te tinea. * Quomodo ce-
cidisti de excelsu, qui eras splendidus inter filios hominum, sicut stella lucens inter stellas? proiectus es in terram qui occidebas populos.

* Tu autem dixisti in corde tuo: In excelsu ascendam, super populum Dei ponam thronum regni mei, & sedebo in monte fæde-
ris in finibus Aquilonis. * Ascendam super omnem populum: ero excelsior omnibus.

* Veruntamen ad infernum detraheris, ad extremitatem laci domus perditionis. * Qui te viderint, super te contempla-
buntur, & te prospicient, & dicent: Nunquid iste est vir qui commouebat terram, in solitudinem redigens regna?

* Posuit orbem sicut desertum, & ciuitates eius destruxit. vincētis eius non aperuit ianuam. * Omnes reges populorum
uniuersi dormierunt in gloria, unusquisque in domo seculi sui. * Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi virgultum abscon-
ditum, coopertum interfectis, vulneratis gladio, descendantibus in lacum domus perditionis, quasi cadauer conculcatum.

* Non eris sicut vnus ex eis in sepulchro; quia terram tuam dissipasti, & populum tuum occidisti: non permanebit in aeternum se-
men malignorum. * Preparate filiis eorum occisionem, propter peccata patrum suorum, ne fortè confurgant & possideant terrā;
& impleatur facies orbis inimicis. * Et confurgam, ut vindictam sumam ex eis, dicit Dominus exercituum. & disperdam de Baby-
lone nomen & reliquias, & filium, & filium filij, dicit Dominus.

וְשִׁמְתִּיהָ לְמוֹרֶשׁ קֶפֶד וְאֶנְמִי מִיִּסּוֹטָאטִיתָהּ
בְּמִטָּאטָא הַשְּׂמֹד נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת :

נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם לֹא כִאֲשֶׁר
דִּמְתִּי בֶן הַיִּתְּהוּכָאֲשֶׁר יַעֲצֵתִי הִיא תְּקוּם :

לִשְׁבֹּר אֲשׁוּר בְּאַרְצִי וְעַל-הָרִי יִבְּוֹסְנוּ וְסָר
מֵעֲלֵיהֶם עָלוּ וְסָבְלוּ מֵעַל שִׁבְמוֹ יִסּוּר :

זֹאת הָעֲצָוָה הַיְעוּצָה עַל-כָּל-הָאָרֶץ וְזֹאת הַיִּד
הַנְּטוּיָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם :

כִּי-יְהוָה צְבָאוֹת יַעֲץ וּמִי יִפְרֹדוּ הַנְּטוּיָה וּמִי
יִשְׁיבְנָהּ :

בְּשָׁנַת מוֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲזָה הַמֶּשָּׂא הַזֶּה :

אֶל-תִּשְׁמָחִי פִלְשֹׁתִי כִּלְדָּהּ כִּי נִשְׁבַּר שִׁבְטִי מִכָּד
בִּי-מִשְׁרֵשׁ נֶחֱשׁ יֵצֵא צִפֹּעַ וּפְרִי שֶׁרָף מְעוֹפֵף :

וְרַעוּ בְּכוֹרֵי דָלִים וְאֶבְיוֹנִים לִבְטַח יִרְבְּצוּ
וְהַמְתִּי בְרַעֲב שְׂרָשָׁד וּשְׂאֲרִיתָהּ יִהְרַג :

וְהַלִּילִי שֶׁעַר זַעֲקֵי-עִיר נִמּוּג פִּלְשֹׁתִי כִלְדָּהּ כִּי
מִצָּפוֹן עָשָׂן בָּאוּ אֵין בּוֹדֵד בְּמוֹעֲדָיו :

וּמִרְ-יַעֲנָה מִלֵּאכִי-גּוֹי כִּי יְהוָה יִסַּד צִיּוֹן וּבָהּ
יִחְסוּ עַנְיָיִם :

טו

מִשָּׂא מוֹאֵב כִּי בְלִיל שָׂדֶד עַר מוֹאֵב נִדְמָהּ כִּי
בְלִיל שָׂדֶד קִיר-מוֹאֵב נִדְמָהּ :

עַל-הָרֵה הַבֵּית וּדְיָבוֹן הַבְּמוֹת לִבְכִּי עַל-נָבוּ וְעַל
מִידְבָּא מוֹאֵב יִלְלִיל בְּכָל-רֹאשֵׁי קָרְהוֹתֵי כָל-זֶקֶן
גְּדוֹעָה :

בְּחוּצוֹתֵי חֲגָרוֹ שֶׁקַּעַל גִּנְתֶּיהָ וּבְרַחֲבֶיהָ כָּלָה
יִלְלִיל יִרְדַּבְּכִי :

וְהַזַּעַק חֲשֹׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה עַד-יְהִי נִשְׁמַע קוֹלָם
עַל-כֵּן חֲלָצִי מוֹאֵב יִרְעוּ נַפְשׁוֹ יִרְעוּ לוֹ :

תרגום יונתן

וְאֶשְׁוִינָה לִירֵחַת קוֹפְרִין וּבִצְיֹן דְּמִין וְאַחַר מִנְהָ כְּמַתְּמִין בְּמִבְנֵינָה לְשִׁינָה אִמֵּר יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת : ²⁴ קִים יְיָ
צְבָאוֹת לְמִימַר אִם לֹא כְּמַתְּמִין בְּנֵי חֲתָא וְכְמַתְּמִין תִּיָּא תְּקוּם : ²⁵ לְמַחְבֵּר אַחֲרָא בְּאַרְעִי וְעַל טוּרֵי עַמִּי אֲדוֹשְׁשָׁנָה וְחֲעָדִי
מִנְהוֹן מְרוֹתֶיהָ וְנִירִיהָ מֵעַל צִוְּרֵיהוֹן יִתְפַּסֵּק : ²⁶ דָּא מִלְכָּא דְּמִלִּיד עַל כָּל אֲרָעָא וְדָא גְּבוּרָתָא דְּמִרְמָא דְּשִׁלִּישׁ עַל כָּל מַלְכוּתָא :
²⁷ אֲרִי יְיָ צְבָאוֹת מֶלֶךְ וּמִן יַעֲדִי וּגְבוּרָתָהּ מִרְמָא וְלִית דִּיתִיבִינָה :
²⁸ לֹא תִחְדֹּק פִּלְשֹׁתָא כִּלְכוֹן אֲרִי אַחְבֵּר שְׁלִטוֹן וְהוּא מִפְּלַח בְּכוֹן אֲרִי מִבְּנֵי בְנוֹתֵי דִישִׁי וְפֹק מְשִׁיחָא וְיְהִי עוֹבְדוֹתֵי בְּכוֹן כְּחִיּוֹ מִפְּרִיחֵי :
²⁹ וְיִתְפַּרְנְסוּן חֲשִׁיבֵי עַמָּא וְעִנְיָנִיָּא בְּיוֹמָהּ לְרַחֲצָא יִשְׂרָאֵל וְיִמִּית בְּכַפְנָא בְּנָד וּשְׂאֵר עַמִּיךְ יִקְשָׁל : ³⁰ אִילִילִיעַל חֲרַעֲדִי צִוְּחִי עַל
קָרוֹךְ אַחְבֵּרָתוֹן פִּלְשֹׁתָא כִּלְכוֹן אֲרִי מִצָּפוֹן אַחֲרֵי וְלִית דְּמִאֲחֵר בּוֹמְנוֹתֵי : ³¹ וְסַח יִבְסָרוֹן אֲזַגְדִּי עַמִּיָּא אֲרִי יְיָ שְׁכָלִי צִיּוֹן
וְכֵה יִתְרַצֹּן וְיִחְדֹּק חֲשִׁיבֵי עַמָּא :
³² מִשָּׁל כֶּסֶף דְּלוֹט לְאַשְׁקָאָה יִחְסוּ מוֹאֵב אֲרִי בְּלִילִיא אַחְבֵּרָתֵי לְחִית מוֹאֵב וְאַנְחָא דְּמִיכִין וּבְלִילִיא אַחְבֵּרָתֵי כְּרָבָא דְּמוֹאֵב וְאַנְחָא דְּרִימִין :
³³ סִלְקִי לְבִתְנֵי דְּרִיבֹן לְבִתְנֵי לְמִבְכִּי עַל נָבוּ וְעַל מִידְבָּא מוֹאֵבִי מִלִּילִין וּבְכָל רִישִׁיחוֹן מִרְט וּבְכָל דְּקִין גְּרוּחִי :
³⁴ וְצִוְּחֵי יִתְבִּי חֲשֹׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה עַד יְהִי אִשְׁחַמַּע קְלוֹהוֹן
עַל כֵּן סוֹרֵי מוֹאֵב מִצִּוְּחִין עַל נַפְשָׁהוֹן מִלִּילִין :

טו

²³ * Et ponam eam in possessionem ericij, & in paludes aquarum, & scopabo eam in scopis terens, dicit Dominus exercituum.

²⁴ * Iuravit Dominus exercituum dicens: Si non ut putaui ita erit, & quomodo mente tractaui, sic eueniet.

²⁵ * Ut conteram Assyrium in terra mea, & in montibus meis conculcem eum, & auferetur ab eis iugum eius, & onus illius ab humero eorum tolletur.

²⁶ * Hoc consilium quod cogitaui super omnem terram, & hæc est manus extenta super vniuersas gentes.

²⁷ * Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? & manus eius extentæ, & quis auertet eam?

²⁸ * In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud.

²⁹ * Ne leteris Philistæa omnis tu, quoniam cominuta est virga percussoris tui. De radice enim colubri egredietur regulus, & fœmen eius absorbens volucre.

³⁰ * Et pascuntur primogenita pauperum, & pauperes fiducialiter requiescent: & interire faciam in fame radicem tuam, & reliquias tuas interficiam.

³¹ * Vlula porta, clama ciuitas, prostrata est Philistæa omnis. Ab aquilone enim fumus veniet, & non est qui effugiat agmen eius.

³² * Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia Dominus fundauit Sion, & in ipsa sperabunt pauperes populi eius.

CAP. XV.

¹ * Onus Moab. Quia nocte vastata est, Ar Moab conticuit: quia nocte vastatus

² est murus Moab, conticuit. * Ascendit domus & Dybon ad excelsa in planctum super Nabo, & super Medaba Moab vlulabit. In cunctis capitibus eius caluicium,

³ & omnis barba radetur. * In triuiis eius accincti sunt sacco, super tecta eius & in plateis eius omnis vlulatus descendet in fletu.

⁴ * Clamabit Efebon & Eleale: usque lasa audita est vox eorum. Super hoc expediti Moab vlulabunt, anima eius vlulabit sibi.

* Et ponam Babylonem desertam, ita ut habitent ericij, & erit in nihilum, & ponam eam luti barathrum in perditionem. hæc dicit Dominus Sabaoth. * Quemadmodum dixi, sic erit; & quemadmodum deliberaui, sic manebit: * Ut perdam Assyrios super terram meam, & super montes meos: & erunt in conculcationem, & auferetur ab eis iugum eorum, & gloria eorum ab humeris eorum auferetur.

* Hoc consilium quod cogitauit Dominus super uniuersum orbem, et hæc manus excelsa super omnes gentes.

* Quæ enim Deus sanctus decreuit, quis dissipabit? & manum eius excelsam quis auertet?

* Anno quo mortuus est Achaz rex, factum est verbum hoc:

* Ne letemini Philistiim omnes, contritum est enim iugum percutientis uos. Ex enim semine serpentum egredientur genimina aspidum, et genimina eorum egredientur serpentes pennati.

* Et pascentur mendici per ipsum: mendici autem homines in pace requiescent; interficiet autem in fame semen tuum, & reliquias tuas interficiet.

* Vlulate portæ ciuitatum, clament ciuitates: conturbata Philistiim omnes, quia ab Aquilone fumus uenit, & non est ut sit.

* Et quid respondebunt reges gentium? quia Dominus fundauit Sion, & per ipsum saluantur populi multi.

CAP. XV.

Verbum contra Moab. Nocte peribit Moabites; nocte enim vastabitur murus Moabitudinis. contristamini in nobis ipsis. * Peribit enim & Debon: ubi ara uestra, illuc ascendetis ad plorandum; super Nabau Moabitudinis vlulate: super omne caput caluicium, omnia brachia concisa.

* In plateis eorum præcingite saccos, et plangite super tectis eius, & in vicis eius omnes vlulate cum fletu. * Quia clamauit Essebon, & Eleale: usque Jassa audita est uox eorum. Propter hoc lumbi Moabitudinis clamant, anima eius cognosce.

* καὶ θήσωμαι τὴν βαβυλῶνα ἔρημον, ὥστε κατεικεῖν ἐρίνας, καὶ ἔσαι εἰς ἐδὼν. καὶ θήσω αὐτὴν πληρὴν βάραν· θρονὸν εἰς ἀπώλειαν. ταύτῃ λέγει κύριος· ὁ σαβαώθ.

* ὃν τρόπον εἶρηκα, ἔτι ἔσται. καὶ ὃν τρόπον βεβέβηκα, καὶ ἔτι ἔσται. * τοῦ δὲ πολεῖν οὐδὲν ἀσθενεῖς ἐπὶ τῇ γῆς τῆς ἐμῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων μου, καὶ ἐλθὺν εἰς κατὰ-πάτημα, (ὃ ἀφαιρήσεται) ἀπ' αὐτῶν ὁ ζυγὸς αὐτῶν, καὶ τὸ κῶλον αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτῶν ἀφαιρήσεται.

* αὐτὴ ἡ βαβυλὼν βεβέβηκα κύριος· ἐπὶ ὅλῳ τῷ οἰκουμενῷ. ὡς αὐτὴ ἡ χεὶρ ἡ ὑψηλὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. * ὃ ὁ θεὸς ὁ ἀγίος (βεβέβηκα), τίς διασκεδάσει; ἐπὶ τῷ χεῖρῳ αὐτοῦ τῷ ὑψηλῷ τίς ἀποσείψει;

* τὸ ἔτι εἰς ἀπὸ θανάτου ἀχάζ ὁ βασιλεὺς, ἐλήθη τὸ ῥῆμα τοῦτο. * μὴ ἀφροθυεῖτε· ἀλλόφυλοι πάντες, συνετίθετε ὃ ὁ ζυγὸς ὁ παίων ἐν ὑμῖν. ἐν ᾧ σπέρματος ὀφείων ἐξελεύσονται ἐκγονα ἀσπίδων. καὶ τὰ ἐκγονα αὐτῶν ἐξελεύσονται ὀφείες πετώμενοι.

* καὶ βοσκοθήσονται πτωχοὶ δι' αὐτοῦ. πτωχοὶ δ' αὐτῶν ἀνθρώποι ἐπ' εἰρήνης διαπαύσονται. θνήσκει δ' ἐν λιμῷ τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάλειμμα αὐτοῦ ἀνέλκει.

* ὁλολύξατε πύλαι πόλεων. κεκραγέτωσαν πόλεις τεταραγμέναι· ἀλλόφυλοι πάντες, ὅτι ἀπὸ βορρᾶ καπνὸς ἔρχεται, καὶ οὐκ ἐστὶ τοῦ εἶναι.

* καὶ τί ἀποκριθήσονται βασιλεῖς ἐθνῶν; ὅτι κύριος ἐθεμελίωσε σιών. καὶ δι' αὐτοῦ σωθήσονται λαοὶ πολλοί.

16

* Ῥῆμα κατὰ τοῦ μωάβ. νυκτὸς ἀπολεῖται ἡ μωαβίτις, νυκτὸς ᾧ ἀπολεῖται τὸ τεῖχος τῆς μωαβίτιδος. λυπεῖσθε ἐφ' αὐτοῖς.

* ἀπολεῖται ὁ καὶ δεβὼν, ὃ ὁ βωμὸς ὑμῶν. ἐκεῖ θύαζεσθε καὶ αἶψα, ἐπὶ ναβῶ τῆς μωαβίτιδος ὁλολύξατε, ἐπὶ πάσης κεφαλῆς φαλάκρωμα πάντες βραχίονες κατὰ τετμημένους. ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν σείσωσάτε σάκκους, καὶ κόψετε ἐπὶ τῶν δωματίων αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις αὐτῆς πάντες ὁλολύξετε μὲν κλαυθμοῦ.

* ὅτι κέκραγεν ἐσεβὼν, καὶ ἐλέαλε ἕως ἰασάκη ἐκείνη ἡ φωνὴ αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὁ σφύς τῆς μωαβίτιδος βοᾷ, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γινώσκει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ponam eam in hereditatem ericiorum, & in paludes aquarum, & scopabo eas, sicut scopis scopatur: & suscitabo eam, ut disperdam eam, dicit Dominus exercituum. * Iurauit Dominus exercituum dicens: Si non ut putaui, ita erit; & sicut consilio decreui, ita confirmabitur. * Ut conteram Assyrium in terra mea, & in montibus populi mei conculcem eum: & auferetur ab eis subiectio eius, & iugum eius à ceruicibus eorum cessabit. * Hoc est consilium quod consultum est super omnem terram; & hæc est potentia dominantis, quæ eleuata est super omnia regna. * Quoniam Dominus exercituum decreuit consilium, & quis est qui auferat ipsum? & potentia eius eleuata est; at quis eam reuocabit? * In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus prophetiæ huius. * Ne letemini Philistiim uniuersi uos, quia contritum est dominium cui seruiebatis. Quoniam de filiis filiorum Iesse egredietur Christus, & erunt opera eius in uobis quasi serpens volans. * Et pascentur pauperes populi, & mites in diebus eius habitabunt confidenter; & occidet fame filios tuos, & residuum populi tui interficiet. * Vlula super portas tuas, clama super ciuitates tuas: exterminati estis Philistiim omnes uos, quia ab Aquilone malum ueniet, & non erit qui moram faciat in temporibus suis. * Et quid annuntiabunt nuncij populorum? quia Dominus fundabit Sion: & in ipsa sperabunt & lætabuntur pauperes populi.

CAP. XV.

Onus calicis maledictionis ad propinandum Moab: Quia in nocte diruta est Lehaiath Moab ipsis dormientibus, & in nocte subiecta est urbs Moab ipsis soporatis. * Ascendite in domos Dibon, in excelsa ad plorandum super Nebo, & super Medaba Moabitæ vlulat: & in omnibus capitibus suis caluicium, & in omni barba depilatio. * Et in vicis suis accingentur saccis super tecta sua: & in plateis suis omnes vlulant, clamant, & plorant. * Et clamauerunt habitatores Essebon & Eleale: usque Jassa audita est uox eorum; propterea accincti Moab clamant, super animas suas vlulant.

לְבִי לְמוֹאָב יִזְעַק בְּרִיחָהּ עַד צֹעֵר עֲגֹלָת שְׁלִישִׁיהָ
בִּי מַעְלָה הַלֹּחֶת בְּבָבִי יַעֲלֶה בֹּכֵי דֶרֶךְ חֲרָנִים
וְעִקְרָת שֹׁכֵר יַעֲרֹר :

כִּי מִיִּנְמְרִים מִשְׁמֹת יִהְיוּ כִּי יִבְשׁ חֲצִיר כְּלָה
דָּשָׁא יִרְק לֹא הָיָה :

עַל כֵּן יִתְרַעַשׂ וּפְקַדְתָּם עַל נַחַל הָעֲרָבִים
יִשְׁאוּם :

כִּי הִקִּיפָה הַזַּעֲקָה אֶת גְּבוּל מוֹאָב עַד אֲגָלִים
יִלְלָתָהּ וּבְאֵר אֱלִים יִלְלָתָהּ :

כִּי מִיִּדְמוֹן מְלֹא אֹדָם כִּי אִשִּׁית עַל דִּימוֹן
נוֹסֶפּוֹת לִפְלִיטַת מוֹאָב אֲרִיָּה וְלִשְׂאֵרִית אֲדָמָה :

יו

שְׁלַח בְּרִמּוֹשׁ לְאַרְץ מַסְלַע מְדְבָרָהּ אֶל
הָר בָּרִת צִיּוֹן :

וְהָיָה כְּעוֹף נֹדֵד קֶן מְשַׁלַּח תְּהִינָה בְּנוֹת מוֹאָב
מִעֲבָרוֹת לְאַרְנוֹן :

הַבִּיאוּ עֲצָה עֲשׂוּ פִלְיָה שִׁיתִּי כְּלִיל צֶלֶק בְּתוֹךְ
צִהְרִים סִתְרִי נְדָחִים נֹדֵד אֶל תַּגְלִי :

יִגְדְּרוּ בְךָ נְדָחֵי מוֹאָב הֵיוּ סִתְרֵי לְמוֹ מִפְּנֵי שׂוֹדֵד
כִּי אֶפְסָה מִן בְּלָה שֶׁד תִּמְוֹרֵם מִן הָאָרֶץ :

וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד כִּסֵּא וַיֵּשֶׁב עָלָיו בְּאֵמַת בְּאֵהֶל דָּוִד
שֹׁפֵט וְדָרַשׁ מִשְׁפָּט וּמִהַר צֶדֶק :

שָׁמְעֵנוּ גְאוֹן מוֹאָב גִּמְאָה מְאֹד גְּאוֹרָנוּ וּגְאוֹנוֹ
וְעִבְרָתוֹ לֹא כֵן בְּדִיו :

לָכֵן יִלְלֵי מוֹאָב לְמוֹאָב כְּלָה יִלְלֵי לֹא שִׁישִׁי
קִיר חֲרֶשֶׁת תִּהְיֶה אֶךְ נִכְאִים :

כִּי שְׂדֵמוֹת חֲשֹׁבֹן אֲמַלֵּל גִּפְן שְׂבֻמָּה בְּעֵלֵי גוֹיִם
הִלְמוּ שְׂרוּקֶיהָ עַד יַעֲזֹר נִגְעוֹתָיו מִדְּבַר שְׁלַחֲתָהּ
נִטְשׁוּ עֲבָרֵיהֶם :

תרגום יונתן

בְּלִבָּהוֹן מוֹאָבִי יִמְרוֹן לְמַעַרְק עַד צֹעֵר עֲגֹלָת חֲלָחֹת רַבְחָא אֲרִי מִסּוּקִיָּת לֹחֶת כְּרִבְכָּן יִסְקִין בַּהּ אֲרִי בְּמַחֲזִית חֲזוֹרָנִים צִוְחָה
חֲבִירֵי קֶרֶב יִבְשָׁרוּן : אֲרִי מִיִּנְמְרִים לְצֹדוֹ יִהְיוּ אֲרִי יִבְשׁ עֲסָבָא אֶף דְּחָאָה יִרְוֹק לֹא תוֹרָה :
יִתְבַּחוּ וְחֲחֻמֵּיהוֹן עַל יִמָּא מְעַרְבָאָה יִתְנַסֵּב מִנְהוֹן : אֲרִי אֶקְפַּר צִוְחָתָא יִתְחַחֵם מוֹאָב עַד אֲגָלִים מִלִּילִין וּבְאֵר אֱלִים מִצִּוְחִין :
אֲרִי מִיִּדְמוֹן אֲחֲמִלִי וְדָם קִטְלִין אֲרִי אֲמַנִי עַל דִּימוֹן כְּנִישַׁת מִשְׁרִיתָא לְשִׁיבַת מוֹאָב מִלֵּךְ בְּמִשְׁרִיתָהּ יִסְק וְלִמְכּוֹ יִתְשַׁאֲרָא דְאַרְעָהוֹן :

יו

יִהְיוּ מִסְקִי כִסִּין לְמִשְׁיָחָא דִּישְׂרָאֵל דְּהִקּוֹף עַל דְּהוֹן בְּמִדְבָּרָא לְטוֹר בְּנִישָׁתָא דְצִיּוֹן : וְהָיָה כְּעוֹף דְּאַפְרָחִיתִי מִקְנֵה אֶטְלָטִל
יִתְקַפֵּן וְיִתְנַחֵם מוֹאָב מִגִּזְיוֹן לְהוֹן לְאַרְנוֹן : אֲחֲמִלִי מִלֵּךְ עֲבָדִי עֲצָה שׁוֹ כְּלִילִיא טוֹלִיד בִּימָמָא בְּגוֹ שִׁתְרָא טְמִירִי מִטְלָטִלִיא
וּמִבְּרִיא לֹא תִקְרִיבִין : יִתְחַבֵּן בִּין מִטְלָטִלִיא מִלְכּוֹת מוֹאָב הֵיוּ סִתְרָא לְהוֹן מִן קֶרֶם בְּזוּזִין אֲרִי סָף מְעִיקָא אֲשַׁחְצָא בְּזוּזִין סָפּוֹ
כָּל דְּהוֹן דִּישִׁין אֲרֵטָא : בְּכֵן מִשְׁיָחָא דִּישְׂרָאֵל יִתְקַן בְּטוֹב פְּרִסוֹתֵי וְיִתְבַּע עֲלֵיהֶם בְּקִשּׁוֹט בְּקִרְחָא דְדָדִד דָּאן וְהָבַע דִּין וְעִבְדִּי קִטְשׁוֹ :
שָׁמְעֵנָּה רַבְרָבִי מוֹאָב דְּתִתְנַחֵם לְחִרָא יִקְרִי יִהְיוּ וּמִפְּנִיקִיהוֹן וְגִיּוֹתִנְהוֹן לְקַבִּיל פְּרַעְנוֹתִיהוֹן לֹא שׁוֹי לְהוֹן :
בְּכֵן מִלִּילִין מוֹאָבִי עַל מוֹאָבִי כְּלָהוֹן מִצִּוְחִין עַל אֲנָשׁ פֶּרֶךְ תִּקְפּוֹהוֹן דִּין יִמְרוֹן בְּרִם כְּבִישִׁין : אֲרִי אֲחֲבִיזָא מִשְׁרִית
חֲשִׁבֹן אֲחֲקִטְלָא טִיעֵרָא סְבִמָּה מִלְכִּי עֲסָמִין קִטְלוֹ שְׁלִטְוִיָּהוֹן עַד יַעֲזֹר מִטּוֹ מִטּוֹ לְמִדְבָּרָא מִטְלָטִלִיאָהוֹן נָוֹ עֲבָרוֹ יִמָּא :

* Cor Moabitidis clamat in ipsa usque Segor, vitula enim est trima, super autem requiem Luith; ad te flentes ascendent via Oronaim: clamat contritio & concussio.

* Aqua Nebrim deserta erit, & herba eius deficiet; herba enim viridis non erit.

* Nunquid & sic debet saluari? inducam enim super vallem Arabes, & capient eam.

* Attigit enim clamor terminum Moabitidis, Agallim; & ululatus eius usque ad puteum Elim, ululatus eius.

* Nam aqua Dibon replebitur sanguine; inducam enim super Dibon additamenta: & tollam semen Moab & Ariel, & reliquum Adama.

CAP. XVI.

Mittam agnum dominantem super terram: nunquid petra deserta est mons filiae Sion?

* Eris enim sicut avis volantis pullus ablatus filia Moab; deinde autem Arnon

* Plura consule. facite tegmen planetus ipsi; semper in meridianis tenebris fugiunt, obstupuerunt. ne ducaris.

* Habitabunt iuxta te fugitivi Moab. erunt protectio vobis a facie persequentis; quia sublatum est auxilium tuum & princeps periit conculcans a terra.

* Et dirigetur cum misericordia solium: & sedebit super illud cum veritate in tabernaculo David, iudicans & requirens iudicium, & festinans iustitiam.

* Audiuius iniuriam Moab: contumeliosam valde superbiam; & iniuriam eius & indignatio eius non sic: diuinitio tua.

* Ululabit Moab, in enim Moabide omnes ululabunt; in habitantibus autem Seth, mediteris, & non confunderis.

* Campi Esbeon lugebunt, vinea Sabama absorbentes gentes, conculcantes vites eius, usque faz er non contingatis: errate per desertum, missi ab ea relictī sunt, transferunt enim mare.

5 * ἡ καρδία τῆς μοαβίτιδος βοᾷ ἐν αὐτῇ ἕως σηγὼρ, δάμαλις γάρ ἐστι τριετής, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναπαύσεως τῆς λαλήσεως σὲ κλαίοντες ἀναβήσονται τῇ ὁδῷ ἀρρουνίμ· βοᾷ σὺν τριμμά καὶ σεισμός.

6 * τὸ ὕδωρ τῆς νεβρίμ ἐρημον ἔσται, καὶ ὁ χορτὸς αὐτῆς ἐκλείψει· χορτὸς δὲ γλῶσσος οὐκ ἔσται. * μὴ καὶ ἔτι μελλήσω θλιῖναι, ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τῷ φάραγγι ἀραβας, καὶ λήψονται αὐτὸν.

8 * συνῆψε γὰρ ἡ βοὴ τὸ ὄρειον τῆς μοαβίτιδος· τὰ ἀγαλλίμ, καὶ ὁ λολυγμός αὐτῆς ἕως τοῦ φρέατος τοῦ ἐλείμ, ὁ λολυγμός αὐτῆς.

9 * τὸ γὰρ ὕδωρ τῆς διβὼν πληθήσεται αἵματι· ἐπάξω γὰρ ἐπὶ διβὼν πρὸς δὴκας· καὶ ἀρὰ τὸ σπέρμα μοαβ καὶ δρηνὴλ καὶ τὸ κατάλοιπον ἀδάμα.

15.

1 * Ἀποσελᾷ ἀμὸν κυριεύοντα ἐπὶ τῷ γλῶ· μὴ πέτρα ἐρημός ἐστι τὸ ὄρος τῆς θυγατρὸς σιών;

2 * ἔσθ' ὡς πετεινοῦ ἀνιπταμένου νεοσσὸς ἀφηρημένος θυγατρὸς μοαβ· ἐπειτα δὲ δρυνῶν

3 * πλείονα βελούχ· ποιεῖτε σκέπην πένθος αὐτῇ διαπαντός· ἐν μεσημβρινῇ σκοτίᾳ φύγῃσιν ἡ ἐξέστησαν, μὴ ἀχθήσιν.

4 * παροικήσουσιν οἱ θεοὶ θυγατέρες μοαβ, ἔθνη σκέπη ὑμῖν ἀπὸ προσώπου διώκοντος, ὅπ' ἦρθη ἡ συμμαχία οὗ καὶ ὁ ἀρχὼν ἀπώλετο ὁ καταπατῶν ἀπὸ τῆς γῆς.

5 * καὶ διορθωθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος οὗ καὶ καθιεῖται ἐπ' αὐτὸν μὲν ἀληθείας ἐν σκηνῇ δαυὶδ, κέμων δὲ ἐκζητῶν κρίμα δὲ σπιδὼν δικαιοσύνην.

6 * ἡ κέσα μὲν τῷ ὕβρει μοαβ, ὕβρει τῷ σφόδρῳ τῷ ὑπερηφανίᾳ, δὲ τῷ ὕβρει αὐτῆς δὲ ἡ μῆνις αὐτῆς ἔχ' ἔτι μαντεία οὗ.

7 * ὁ λολύξ μοαβ, ἐν γὰρ τῇ μοαβίτιδι πῶτες ὁ λολύξ· ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σέθ, μελετήσεις, καὶ οὐκ ἐν τρεπῇσιν.

8 * τὰ πεδία ἡσεβὼν πονθήσει, ἀμπελὸς σεβαμά· καταπίνοντες τὰ ἔθνη, καταπατήσουσιν τὰς ἀμπελοὺς αὐτῆς, ἕως ἰαζήρ· μὴ σπασίητε· πλανήθητε τῷ ἐρημον, ἀπὸ ἀπεσαλμῶν ἀπ' αὐτῆς κατελείφθησαν, διέβησαν γὰρ τῷ θαλάσῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* In cordibus suis dicent Moabitæ, ut fugiant usque ad Segor, vitulam triennem grandem, quoniam per ascensum Luith in planctu ascendent eò, quia in descensu Horonaim clamorem victorum in prælio, annuntiabunt. * Quoniam aquæ Nemrim in desolationem erunt, quia exiccata est herba, fœnum quoque viride non fuit.

* Propterea residuum substantiæ eorum quod possederunt, diripietur: & terminus eorum usque ad mare Occidentale tollitur ab eis.

* Quoniam circuit clamor terminum Moab, usque Agallim ululant, & in Beerelim clamant. * Quoniam aquæ Dimon impletæ sunt sanguine occisorum, quia constituam super Dimon congregationem exercitus. Ad eos qui liberati fuerint de Moab, ascendet rex cum exercitu suo, & ut diripiat residuum terræ eorum.

CAP. XVI.

Defertur tributa Christo Israel qui fortis est super eos, qui erant in deserto, ad montem cætus Syon. * Et erit quasi transmigrans avis, quam abegerunt de nido suo; circumductæ erunt filie Moab translatae ad Arnon.

* In consilium, fac consilium: pone quasi noctem umbram tuam interdiu in meridie: absconde transmigrantes, dispersos ne contingatis. * Habitabunt in te profugi, regnū Moab; esto eis protectio a facie diripientium; quia finitus est hostis, consummatus est deprædator, defecerunt omnes qui conculcabant terram.

* Tunc Christo Israel præparabitur thronus eius in bono, & sedebit super eum in veritate, in ciuitate David, iudicans & quærens iudicium, & faciens veritatem. * Audiuius principes Moab, qui superbiunt nimis; inclytos eorum, & delicatos eorum: sed superbia eorum propter vltionem eorum, non profuit eis.

* Propterea ululabunt Moabitæ: ad Moabitas omnes clamabunt, super viros ciuitatis fortitudinis eorum mœrentes dicent: Subiecti utique sunt. * Quoniam direpta sunt castra Esbeon, interfecta est turba Sebama; reges populorum occiderunt dominatores eorum: usque ad Iazer peruenerunt, errauerunt in solitudine, profugi eorum transfretauerunt, transferunt mare.

9 * על-כן אבכה בבכי יעזר גפן שבמרה אריוך
דמעתי חשבון ואלעלה כי על-קיצו ועל-קצירך
הידר גפן:

10 * ונאסף שמחה וגיל מן-הכרמל ובכרמים לא-
ירגן לא ירעע וין ביקבים לא ידרך הדרך הידר
השבתי: * על-כן מעי למואב כבדור יהמו
וקרבי לקיר חרש:

11 * והיה כי-נראה כי-נלאה מואב על-הבמה
ובא אל-מקדשו להתפלל ולא יוכל:

12 * זה הדבר אשר דבר יהוה אל-מואב מאז:
ועתה דבר יהוה לאמר בשלש שנים כשני
שכיר ונקלה כבוד מואב בכל ההמון הרב ושאר
מעט מזער לוא כביר:

יז

1 * משא דמשק חנה דמשק מוסר מעיר
והיתה מעי מפלח:

2 * עזבות ערי ערער לעדרים תהיננה ורבעו
ואין מחיר:

3 * ונשבת מבצר מאפרים וממלכה מדמשק
ושאר ארם ככבוד בני-ישראל יהיו נאם-
יהוה צבאות:

4 * והיה ביום ההוא ידל כבוד יעקב ומשמן
בשרו ירוח:

5 * והיה כאסף קציר קמה וזרעו שבלים יקצור
והיה כמלקט שבלים בעמק רפאים:

6 * ונשאר בו עללות בנקף זית שנים שלשה
גרגרים בראש אמיר ארבעה חמשה בסעפיה
פריה נאם-יהוה אלהי ישראל:

7 * ביום ההוא ישעה האדם על-עשהו ועיניו אל-
קדוש ישראל תראינה:

9 * Super hoc plorabis in fletu Iazer, & vineam Sabama. Inebriabo te lachryma mea Efebon & Eleale, quoniam super vindemiam tuam, & super messem tuam vox calcantium irruit. * Et auferetur lætitia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstuli.

11 * Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, & viscera mea ad murum cocti lateris. * Et erit cum apparuerit quod laboravit Moab super excelsis suis, ingreditur ad sancta sua vt obsecret, & non valebit. * Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc:

14 * Et nunc locutus est, dicens: In tribus annis quasi anni mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur in eo parvus & modicus nequaquam multus.

CAP. XVII.

1 * **O**Nus Damasci. Ecce Damascus desinet esse ciuitas, & erit sicut acervus lapidum in ruina. * Derelictæ ciuitates Arocr gregibus erunt, & requiescent ibi, & non erit qui exterreat.

3 * Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum à Damasco, & reliquæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel erunt, dicit Dominus exercituum. * Et erit in die illa attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo carnis eius emarcescet.

5 * Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, & brachium eius spicas leget, & erit sicut quærens spicas in valle Raphaim.

6 * Et relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleæ duarum vel trium oliuarum in summitate rami, siue quatuor aut quinque. in cacuminibus eius fructus eius, dicit Dominus Deus Israel.

7 * In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculi eius ad sanctum Israel respicient.

תרגום יונתן

9 * על-כן כמא דאיתתי משרית על יעזר בן איתתי קטולין על סבמא אריוך דמעתי חשבון ואלעלה ארי על חצירך ועל קספיד בוזין גפלי:
10 * ותחכנש ביע וחרונה מן כרמלא ובכרמלא לא ידעון ולא יחכון חמר במעצריה לא יעצרון עצורין עצור אבטלת:
11 * על-כן מעיהון דמואבי ככנרא תמן ולביהון על אנש בך חקפהון דון:
12 * ויהי ארי יחזה ארי ולאי מואב על כסתא ויעול לבית טעותיה למבעי ולא יוכל:
13 * דין פתגמא דמלל וי על מואב מבכין:
14 * וכעז גזר וי למימר בתלת שנין כשני אגירא ויסוף יקרהון דמואבאי בכל המון סגיא ושאר צבחר מזער יסוף כל יקרהון:

יז

1 * משל כס דלוט לאשקאח ויה דמשק הא דמשק מהעדיא מפלכו ויהי לכרד מחמרא:
2 * שביקון קרויהון חככו לבית מישרי עדרין דעז ויהיו וישרון וליח דמניד:
3 * ויבטל שלטן מאפרים ומלכו מדמשק ושאר יחידאין מארם ויקרהון כיקר בני ישראל יחזו אפר וי צבאות:
4 * ויהי בעדנא ההיא יסאך יקר יעקב ועומר יקרה וגליו:
5 * ויהי כמכנש חצר קמה ובדרעה שבלין יחצור ויהי כמלקט שבלין כמישר גבריא:
6 * וישחצרון ביה עוללין כביעור ויהא חרין תלתא גרגרין ברש ענפא ארבעה חמשה כסוכא סודא כן ישחצרון יחידאין צדיקא בגו עלמא ביני מלכותא אמר וי אלהא דישראל:
7 * בעדנא ההיא יסחמיד אנשא על פלח עבדה ועינתי למימר קדישא דישראל יסברון:

* Propter hoc plorabo in fletu Jazer vineam Sabama, arbores tuas deiecit Efebon & Eleale, quia super messe & super vindemia tua concubabo, & omnia cadent.

* Et auferetur letitia & exultatio de vineis, & in vineis tuis non letabuntur, & non calcabunt vinum in torcularibus, cessavit enim.

* Propter hoc venter meus ad Moab sicut cithara sonabit, & interiora mea sicut murum renouasti.

* Et erit ut confundaris tu: quia laboravit Moab super altaribus, & ingreditur ad manus facta sua, ut oret, & non valebit liberare eam.

* Hoc verbum locutus est Dominus ad Moab.

* Et nunc locutus est Dominus: dicens, In tribus annis annorum mercenarij ignominia afficietur gloria Moab, in omnibus diuitiis multis, & relinquetur paucissimus & non honorabilis.

CAP. xvii.

Verbum hoc contra Damascum: Ecce Damascus auferetur a ciuitatibus, & erit in ruinam,

* Derelicta in seculum; in cubile gregum & requiem, & non erit persequens.

* Et non amplius erit munita ad confugendum illuc Ephraim: & non amplius erit regnum in Damasco, & reliquum Syrorum; non enim tu melior es filius Israel & gloria eorum: hæc dicit Dominus Sabaoth.

* Erit in die illa defectio gloriæ Jacob, & pigritia gloriæ eius commouebuntur.

* Et erit quemadmodum si quis congregauerit messem quæ stetit, & semen spicarum metet; & erit quemadmodum si quis congregauerit spicam in valle dura:

* Et relicta fuerit in ea stipula; aut sicut granum oliuæ duo vel tria in summitate sublimi, vel quatuor aut quinque in ramis eorum derelinquentur. hæc dicit Dominus Deus Israel.

* Die illa confidens erit homo super eo qui fecit eum: at oculi eius in sanctum Israel respicient.

9 * διὰ τοῦτο κλαύσωμαι εἰς τὴν κλαυθμὸν ἰαζήρ ἅμπελον σεβαμά· τὰ δένδρα σου κατέβαλεν ἐσεβὼν καὶ ἐλεάλει, ὅτι ἐπὶ τῷ θέρεισμα καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητὶ σου καταπατήσω ἐπὶ πόρτα πεδύνη.

10 * καὶ δὲ θή(ε) ὀφρεσίων καὶ ἀγαλλίαμα ἐν τῶν ἀμπελών καὶ ἐν τοῖς ἀμπελώσι σου ἐμὴ ὀφρανθήσεται, καὶ ἐμὴ πατήσωσιν οἶνον εἰς τὰ ὑπολήνια, πέπαυται γάρ.

11 * διὰ τοῦτο ἡ κοιλία μου ἐπὶ μοάβ ὡς κιθάρα ἠχήσει, ἐὰν ἐν τῷ μοάβ ὡσεὶ τείχος ἐνεκαίνισας.

12 * καὶ ἔσται εἰς τὸ ἐντραπύσαι σε, ὅσις ἐκοπίασε μοάβ ἐπὶ τοῖς βωμοῖς· καὶ εἰσελθόν(ε) εἰς τὰ χειρπορήτα αὐτῆς, ὥστε περσὺ χεῖρας (ἐξ ἐμὴ θυμῷ) ἐξελεύσεται αὐτῶν.

13 * τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐλάλησε κύριος ἐπὶ μοάβ.

14 * καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος, λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθωτῶν ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μοάβ, ἐν παντὶ τῷ πλέτῳ τῷ πολλῷ· καὶ καταλειφθήσεται ὀλιγοσὺς καὶ οὐκ ὄντιμος.

15.

1 * Τὸ ῥῆμα τοῦτο κατὰ δαμασκὸν· ἰδὲ δαμασκὸς δὲ θή(ε) δὴ πόλεων, ἔσται εἰς πῶσιν,

2 * καταλειφθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· εἰς κοίτην ποιμνίων & δρόπασιν, & οὐκ ἔσται ὁ διώκων.

3 * καὶ οὐκέτι ἔσται ὀχυρὰ & καταφυγεῖν ἐκεῖ τὸν ἐφραΐμ· & οὐκέτι ἔσται ἐσπλῆα ἐν δαμασκῷ & τὰ καλὰ λοιπὸν τῶν συρίων· ἐγὼ σὺ βελτίων εἶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ & τὴν δόξης αὐτῶν· τὰδε λέγει κύριος σαβαωθ.

4 * ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλειψίς τῆς δόξης ἰακώβ, & τὰ πύργα τῆς δόξης αὐτῶν σείσθ(ε)ν.

5 * ἔσται ὁν τρέπον ἐδύ τις σιναγάγη ἀμνητὸν ἐσηκώτα καὶ σπέρμα σαχών ἀμῆση, & ἔσται ὁν τρέπον ἐδύ τις σιναγάγη σαχών ἐν φάραγι σερῶν.

6 * & καταλειφθήσεται αὐτῇ καλὰ μὴ ἢ ὡς ῥώγες ἐλαίας δύο ἢ τρεῖς ἐπ' ἀκροῦ μετεώρου, ἢ τέσσαρες ἢ πέντε ἐπὶ τῶν κλάδων αὐτῶν καταλειφθῶσι· τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ.

7 * τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποισθῶς ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ ποίησά αὐτόν· & οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν εἰς τὸν ἄγιον τοῦ ἰσραὴλ ἐμβλέψον(ε)ν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propterea sicut adduxi exercitum contra Iazer, sic adducam occisores contra Sebama: inebriabo te lachrymis Efebon & Eleale, quoniam super messum tuam & super vindemiam tuam depredatores irruerunt. "Et retrahetur letitia & gaudium de Carmelo; & in vineis non exultabunt neque ridebunt: vinum in torcularibus non calcabunt calcatores: cessare feci calcationem vini. "Propterea viscera Moabitarum quasi cithara sonabunt, & corda eorum super homines ciuitatis fortitudinis suæ dolebunt. "Et erit cum viderit quod laborauerit Moab super excelsa, & ingreditur domum idololatriæ suæ ut obsecret, & non valebit. "Hoc est verbum quod locutus est Dominus super Moab ex tuno. "Et nunc decreuit Dominus, dicens: In tribus annis quasi anni mercenarij, & deficiet gloria Moabitarum cum omni turba multa: & relinquetur pusillum modicumque, & finietur omnis gloria eorum.

CAP. xvii.

Oculus calicis maledictionis ad propinandum Damasco. Ecce Damascus desinet esse regnum, & erit in ciuitatem redactam in acervos lapidum.

* Derelictæ ciuitates eorum dilectæ, in domum mansionis gregum ouium erunt; & habitabunt ibi, & non erit qui exterreant. * Et cessabit dominium ab Ephraim, & regnum a Damasco, & reliqui singulares ex Syria, & gloria eorum quasi gloria filiorum Israel erit, dicit Dominus exercituum.

* Et erit in tempore illo, humiliabitur gloria Iacob, & diuitiæ gloriæ eius transmigrabuntur.

* Et erit sicut congregans in messe manipulum, & qui in brachio suo spicas metit; & erit sicut colligans spicas in valle gigantum:

* Et relinquentur in eo racemi, sicut excussio oliuæ: duo vel tria granula in summitate rami, quatuor vel quinque in propagine eius dispersa: sic relinquentur solitarij iusti in medio seculi inter regna: dicit Dominus Deus Israel.

* In tempore illo innitetur homo cultui factoris sui, & oculi eius in verbo sancti Israel sperabunt.

8 * ולא ישעיה אל המזבחות מעשה ידיו ואשר
עשו אצבעותיו לא יראה והאשרים והחמנים:
9 * ביום ההוא יהיו ערי מעוזו בעזובת החרש
והאמיר אשר עזבו מפני בני ישראל והיתרה
שממרה:
10 * כי שבת אל ה' ישעך וצור מעוזך לא זכרה
על כן תטעי נטעי נעמנים וזמרת זר תזרענו:
11 * ביום נטעך תשגשגי ובבקר זרעך תפריחי
גד קציר ביום נחלה וכאב אנוש:
12 * הוי המון עמים רבים בהמות ימים יחמיון
ושאון לאמים כשאון מים כבירים ישאון:
13 * לאמים כשאון מים רבים ישאון וגער בו
ונס ממרחק ורדף כמץ הרים לפני רוח וכגלגל
לפני סופרה:
14 * לעת ערב והנה בלהה בטרם בקר איננו זר
חלק שום ננו וגורל לבזינו:
יח
1 * הוי ארץ צלצל כנפים אשר מעבר
לנהרי כוש:
2 * השלח בים צירים ובכלי גמא על פני מים
לכו מלאכים קלים אל גוי ממשך ומורט אל
עם נורא מן הוה והלאה גוי קו קו ומבוסה
אשר בואו נהרים ארצו:
3 * כל ישובי תבל ושכני ארץ כנשא נס הרים
תראו ובתקע שופר תשמעו:
4 * כי כה אמר יהוה אלי אשקוטה ואביטרה
במכוני כהם צח עלי אור בעב טל בהם קציר:
5 * כי לפני קציר כתם פרח ובסר גמל יהיה
נצה וזרת הולזלים במזמרות ואת הנטישור
הסיר התו:

8 * Et non inclinabitur ad altaria quæ fe-
cerunt manus eius, & quæ operati sunt di-
giti eius, non respicient lucos & delubra.
9 * In die illa, erunt ciuitates fortitudi-
nis eius derelictæ sicut aratra; & segetes
quæ derelictæ sunt à facie filiorum Israel,
10 & erit deserta. * Quia oblita es Dei sal-
uatoris tui, & fortis adiutoris tui nō es re-
cordata. propterea plantabis plantationē
fidelem, & germen alienum seminabis.
11 * In die plantationis tuæ labrusca, &
D manē semē tuum florebit. Ablata est mes-
sis in die hæreditatis, & dolebit grauius.
12 * Væ multitudini populorum multo-
rum vt multitudo maris sonantis, & tu-
multus turbarum sicut sonitus aquarum
13 multarum. * Sonabunt populi sicut so-
nitus aquarum inundantium, & increpa-
bit eum & fugiet procul. Et rapietur sicut
pulis montium à facie venti, & sicut tur-
bo coram tempestate.
14 * In tempore vespere, & ecce turbatio,
in matutino & non subsistet. Hæc est pars
eorum qui vastauerunt nos, & fors diri-
pientium nos. CAP. XVIII.
1 * VÆ terræ cymbalo alarum, quæ est
A trans flumina Aethiopiæ.
2 * Qui mittit in mare legatos, & in vasis pa-
pyri super aquas. Itē angelī veloces ad gen-
tem conuulsam & dilaceratam, ad popu-
lum terribilem post quem non est alius; ad
gentem expectantē & conculcatam, cuius
diripuerunt flumina terram eius.
3 * Omnes habitatores orbis qui mora-
mini in terra, cum eleuatum fuerit signum
in montibus videbitis, & clangorem tubæ
4 audietis. * Quia hæc dicit Dñs ad me, Ego
quiescam & cōsiderabo in loco meo, sicut
meridiana lux clara est, & sicut nubes ro-
ris in die messis.
5 * Ante messē enim totus effloruit, &
immatura perfectio germinauit, & præ-
scindetur ramusculi eius falcibus, & quæ
derelicta fuerint abscondetur, excutientur.

תרגום יונתן

8 * ולא יסתמך על אגוריא עובר ידותי ודאחקבא אצבעותיה לא יתקיים ואשיריא וחניסנמא:
כך דחורב ואתחמר דאשחבך מן גרם בני ישראל ויהי לצרו:
9 * אדכרת בריל דאח נצבא נצבא בחירא ועובדין מתקלקלין אסגיתא:
באחר דאחקבשחון למחיו עם תמן קלקלחון עובדיכו ואף כד
עלתו לארע בית שכינתי תמן הוא חזי לכו למפלח שבקחון פלחני ופלחחון לטעותא ארחתחון חיובתא עד דמטא יום תברכון בכו חור
ביבון למפחת נפש:
10 * וי המון עממין סגיאין די כמהמי ומא יתמן ואחרגושט מלכין דכאחרגושט מן תקיפין מתרגשין:
דכאחרגושט מן תקיפין מתרגשין ואזוף בה ויערוק מרחיק ויהרדף כמזן טוריא קדם וכלגלגלא קדם עלעולא:
11 * והא כדלא הוה עד לא צפרא כדליהוהי דין חולק לאנסנא וערב לבזנא:
וי לעיהון פריסן כנשרא דטאס בכנפותי דמעבר לנהרי חור:
12 * עמא אנסא ובזנא לוח עמא ותקף מכבן ולחלא עמא אנסא ובזנא דבו עממא ארעה:
13 * אתא על טוריא חחון אתא ובמתקע שופרא תשמעון פרקון:
14 * קדשי לאוטבא להון כרכן ונחמן איתי להון בפרע כשחין פצח על שמש כענן טל בשחין חצרו:
15 * לאפרחא ובסרא מנה סמדר ויקטל שלטוני עממא בחרבא וית תקיפיהון יעדי ועבר:

* Et non confidentes erunt in altari-
bus, neque in operibus manuum eorum quæ fecerunt
digiti eorum, & non videbunt arbores, neque
abominationes eorum.

* Die illa erunt ciuitates tue derelictæ quem-
admodum reliquerunt Amorræi & Euæi à fa-
cie filiorum Israël, & erunt deserta.

* Quia dereliquisti Deum saluatorem tuum,
& Domini Dei tui non es recordata: propter
hoc plantabis plantationem infidelem & semen
infidele.

* At die qua plantaueris, errabis; at manè si
seminaueris, florebit in messem in die heredita-
tis: et sicut pater hominis hereditabit filios tuos.

* Væ multitudini gentium multarum, sicut
mare inundans, sic conturbabitur; & sonitus
gentium multarum quasi aqua sonabit, sicut
aqua multa gentes multe.

* Quasi aqua multa vi impulsæ: & exter-
minabit eos; & procul eos prosequetur, sicut
puluerem montium ventilatum à facie venti,
& sicut puluerem rotæ tempestate impellente.

* Ad vesperam erit luctus priusquam manè
& non erit: hæc pars prædantium nos; heredi-
tas hereditantibus nos.

CAP. XVIII.

Væ terra nauium alarum trans flumina
Æthiopie.

* Qui mittit in mari obsoles & epistolas
papyraceas super aquam; ibunt enim nuncij le-
ues ad gentem excelsam: & peregrinum popu-
lum & durum. quis est ultra? gens sine spe &
conculcata. nunc flumina terra

* Omnia sicut regio habitata habitabitur; re-
gio eorum quasi in signum à monte leuabitur, si-
cut tubæ vox, audibile.

* Quia sic dixit Dominus mihi, Securitas
erit in mea ciuitate, sicut lux ardoris in meri-
die, & sicut nubes roris diei messis erit,

* Ante messem quando consummatus fuerit
flos, & acrosta floruerit florem germinans; &
auferet racemulos paruos falcibus, & sarmen-
ta auferet & abscondet.

* καὶ ἂν μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοῖς βωμοῖς, ὅτε ἐπὶ
τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν ἂν ἐποίησαν. ὁ δ' ἀκίλῳι αὐ-
τῶν, καὶ ὅσον ὄψον) τὰ δένδρα, ὅτε τὰ ἐδεσμάτω αὐτῶν.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐθνή) αἱ πόλεις σου ἐγκαταλελειμ-
μῆναι ὁν τρόπον κατέλιπον οἱ ἀμωρραῖοι & οἱ εὐαῖοι ἀπὸ
προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐθνή) ἔρημοι.

* διότι κατέλιπες τὸν θεόν τὸν σωτήρα σου, καὶ κυρίου
θεοῦ σου ὅσον ἐμνήσθης· διὰ τοῦτο φυτῶσεις φυτῶμα
ἀπιστον καὶ σπέρμα ἀπιστον.

* τῇ ᾗ ἡμέρᾳ ἢ αὐτὴ φυτῶσης πλανηθήσῃ· τὸ δὲ πρῶτον
ἐθὺσ) σπείρης ἀνήσῃ εἰς ἀμνητὸν ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας, &
ὡς πατὴρ ἀνθρώπων κληρώσῃ ἐθὺς υἱὸς σου.

* καὶ πληθὺ ἐθνῶν πολλῶν, ὡς θάλασσα κυμαίνε-
σα ἔσται ὡς ὕδωρ πολλὸν ἐθνη πολλὰ.

* ὡς ὕδατος πολλοῦ βία φερεμένη· & ἀποσκορακί-
αὐτῆς, & πόρρω αὐτῆς διώξῃ, ὡς χυλὸν ὀρέων λεληκμ-
μῆρον ἀπ' ἐναντίου δόμου, & ὡς κονιορτὸν τροχοῦ καταγί-
νῃ φερέσσης.

* πρῶτον καὶ ὅσον ἔσται· αὕτη ἡ μερίς τῶν προνομιστῶν
ἡμῶν· κληρονομία τοῖς κληρονομήσασιν ἡμῶν.

ἡ.

* Οὐαὶ γῆς πλοίων πλεῦγαν ἐπέκεινα ποταμῶν αἰ-
διοπίας.

* ὁ δόπος ἑλλανὸν ἐν θαλάσῃ ὁμηρεῖ καὶ Ἰπσολὰς βι-
βλινὰς ἐπ' αὐτῶν ὡς ὕδατος· πορεύσονται) γὰρ ἀγγέλῳι κοδοῖ
προὐς ἐθνή) μελέωρον· & ξένον λαὸν & χαλεπὸν· τίς ἐστὶν
ἐπέκεινα; ἐθνή) ἀνέλπισον & καταπεπατημένον· νῦν ἐπὶ
ποταμοῖς τῆς γῆς

* πάντες ὡς χώρᾳ κατεκρημένη κατεκρηθήσεται· ἡ
χώρᾳ αὐτῶν ὡς εἰς σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὅρου δὲ τῆς ὡς σάλ-
πιγγος φωνὴ ἀκουσόν.

* διότι ἔσται εἶπε κύριος μοι ἀσφάλεια ἔσται ἐν τῇ
ἐμῇ πόλει· ὡς φῶς καύματος μεσημβρίας, & ὡς νεφέλη
δρόσου ἡμέρας ἀμνητῶς ἔσται,

* πρὸ τοῦ θείου ὅταν συντελεσθῇ ὁ ὄλεθρος καὶ ὁ μ-
φὰξ ἀνθήσῃ ὁ ὄλεθρος ὁ μφαιζούσα· καὶ ἀφελῇ τὰ βο-
τρυδία τὰ μικρὰ τοῖς δρεπθῶσι, & τὰς κληματῖδας ἀ-
φελῇ καὶ ἀποκόψῃ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et non innitetur altari operi manuum suarum, & quæ parauerant digiti eius, non stabunt luci neque delubra. In tempore
illo erunt ciuitates fortitudinis eorum, sicut vrbs quæ deserta est, & redacta in acervos lapidum, quæ derelicta est à facie filiorum Israël: &
erit in desolationem. Quia dereliquisti fortissimū Deum saluatorem tuum: & terribilis & fortis, cuius Verbum est in adiutorium tuum,
non es recordata; quia plantata es plantatione electa, & opera corrupta multiplicasti. Postquam sanctificati estis ut essetis populus, ibi
corruptistis opera vestra: & insuper postquam ingressi estis in terram domus maiestatis meæ, vbi decebat seruire mihi, reliquistis obse-
quium meum; & seruistis idolis, & detestati estis pœnitentiam. Antequam perueniret dies interitus vestri, tunc fuit dolor vester in ex-
halationem anime. Væ turbæ populorum multorum, qui, sicut sonat mare, sonabunt: & tumultus regnorum, sicut sonitus aquarum
fortium, sonabunt. Regna quæ quasi sonitus aquarum tumultuabuntur, increpabo ea, & fugient procul, & rapiuntur sicut stipula
montium ante ventum; & sicut rota coram turbine. In tempore vespere, & ecce quasi non sit; antequam sit manè, quasi non sit. Hæc
est pars vim facientium nobis, & fors diripientium nos.

Væ terra ad quam veniunt in nauibus de terra longinqua, & vela eorum extensa sunt, quasi aquila quæ volat alis suis, quæ est trans flu-
mina Æthiopie. Quæ mittit in aquis nuntios, & in trieribus super faciem aquarum: Ite nuncij veloces ad populum vim patientem
& direptum, ad populum, qui iam olim ac deinceps potens fuit, populum oppressum & direptum, cuius terram diripuerunt populi.

* Omnes habitatores orbis, & qui morantur in terra cum eleuatum fuerit signum super montes, videbitis signum; & cum claxerit tuba,
audietis redemptionem. Quia hæc dicit Dominus mihi, Requiescere faciam populum meum Israël: quiescere faciam eos, & complac-
bit mihi in habitaculo sancto meo, ut bene faciam eis. benedictiones & consolationes adducam eis citò, sicut calor æstuans Sole, sicut nu-
bes roris in calore messis. Quoniam antequam perueniat tempus messis ut arbor floreat, & vna acerba ex ea erumpat in florem; &
occidet principes populorum gladio, & robustos eorum auferet & transferet.

יַעֲזֹבוּ יַחַד לַעֵיט הַרִים וּלְבַחֲמֵת הָאָרֶץ וְקֶץ
עָלִיו הָעֵיט וְכָל-בְּחֵמַת הָאָרֶץ עָלָיו תִּחְרָף:
בַּעַת הַהִיא יִבֹּל-שֵׁי לַיהוָה צְבָאוֹת עִם
מִמְשָׁךְ וּמוֹדֵט וּמַעַם נֹרָא מִן-הוּא וְהַלָּאָה גֹוי
קוֹ-קוֹ וּמִכּוֹסָהּ אֲשֶׁר בָּזְאוּ נְהָרִים אֶרְצוֹ אֶל-
מָקוֹם שֵׁם-יְהוָה צְבָאוֹת הַר-צִיּוֹן:

יט

מִשָּׂא מִצְרַיִם הִנֵּה יְהוָה רֹכֵב עַל-עֵב קַל
וּבָנֵי מִצְרַיִם וְנָעוּ אֵלָיו מִצְרַיִם מִפְּנֵיו וּלְבַב
מִצְרַיִם יִמָּס בְּקֶרְבוֹ:

וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחַמוּ אִישׁ
בְּאֶחָיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עֵיר בְּעֵיר מִמְלָכָה בְּמִמְלָכָה:
וְנִבְקָה רוּחַ מִצְרַיִם בְּקֶרְבוֹ וַעֲצָתוֹ יִבְלַע
וְדַרְשׁוֹ אֶל-הָאֱלִילִים וְאֶל-הָאֱסִיִּים וְאֶל-הָאֲבוֹת
וְאֶל-הַיִּדְעָנִים:

וְסִכְרְתִי אֶת-מִצְרַיִם בְּיַד אֲדָנִים קֶשֶׁה וּמֶלֶךְ
עַל יִמְשָׁל-בָּם נָאִם הָאֲדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת:

וְנִשְׁתַּחֲוּ מִיָּם מֵהֵימָּנָה וְנִהַר יִחְרַב וַיִּבֶשׁ:
וְהָאֲנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וַחֲרָבוּ יַאֲרִי מִצּוֹר קִנְיָה
וְסוֹף קָמְלוּ:

עָרֹרֶת עַל-יָאֹר עַל-פִּי יָאֹר וְכָל מִזְרַע יָאֹר
יִבֶשׁ נָדָף וְאִינֶנּוּ:

וְאֶנּוּ הַרִיגִים וְאֶבְלוּ כָל-מִשְׁלִיכֵי בִיאֹר חֲכָה
וּפְרָשֵׁי מִכְמֶרֶת עַל-פְּנֵי מַיִם אִמְלָלוּ:

וּבִשּׁוּ עֲבָדֵי פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֲרָגִים חֹרִי:
וְהָיוּ שִׁתְתֵּיהֶם מְדַבְּאִים כָּל-עֲשֵׂי שֹׂכֵר אֲנָמִי-
נֶפֶשׁ:

אֶךְ-אֲוִלִּים שְׂרֵי צֶעַן חֲכָמִי יַעֲצִי פִרְעָה עֲצָה
נִבְעָרָה אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל-פִּרְעָה בֶן-חֲכָמִים אֲנִי
בֶן מַלְכֵי קְדָם:

6 * Et relinquētur simul auibus montiū,
& bestiis terræ, & æstate perpetua erunt su-
per eum volucres, & omnes bestię terræ
7 super illum hyemabunt. * In tempore
Dillo deferetur munus Domino exercituum
à populo diuulso & dilacerato, à populo
terribili, post quem non fuit alius, à gente
expectante & conculcata, cuius diripue-
runt flumina terram eius, ad locum nomi-
nis Domini exercituum montem Sion.

CAP. XIX.

1 O Nus Aegypti. Ecce Dominus ascēdet
A super nubem leuem, & ingredietur
Aegyptum, & commouebūt simulachra
Aegypti à facie eius, & cor Aegypti tabe-
scet in medio eius. * Et concurrere faciam
Aegyptios aduersus Aegyptios, & pugna-
bit vir contra fratrem suum, & vir contra
amicum suum, ciuitas aduersus ciuitatem,
regnum aduersus regnum. * Et dirumpe-
tur spiritus Aegypti in visceribus eius, &
consilium eius præcipitabo, & interroga-
bunt simulachra sua & diuinos suos, &
pythones & ariolos. * Et tradam Aegy-
ptum in manu dominorum crudelium, &
rex fortis dominabitur eorum, ait Domi-
nus exercituum. * Et arefcet aqua de mari,
& fluuius desolabitur atque siccabitur.
6 * Et deficient flumina. attenuabuntur
& siccabuntur riui aggerum. calamus &
B iuncus marcescet.
7 * Nudabitur alueus riui à fonte suo. &
omnis sementis irrigua siccabitur, arefcet
8 & non crit. * Et moerebūt piscatores, & lu-
gebūt omnes mittentes in flumē hamum,
& expandētes rete super faciem aquarum
9 emarcescent. * Confundentur qui opera-
bantur linum, plectentes & texentes sub-
10 tilia. * Et erunt irrigua eius flectentia, om-
nes qui faciebant lacunas ad capiendos pi-
11 fces. * Stulti principes Tancoos, sapientes
consiliarij Pharaonis dederunt consilium
insipiens. Quomodo diceris Pharaoni: Fi-
lius sapientiū ego, filius regū antiquorū?

תרגום יונתן

6 וְשִׁתְּבִקוּן כְּחֵדָּה לַעֲוֹפֵי דְטוֹרָה וְלַבְּעִירָה דְּאֶרְעָה בְּקִיטָא וְהָיוּ שְׂרֵי עֲלֻתָּהּ כָּל עֲוֹפֵי דְשָׁמַיָא וְכָל בְּעִירָה דְּאֶרְעָה עֲלֻתָּהּ יַעֲבִדוּן סִיחִיָּה
7 בְּעֵדְנָה הַהִיא יִתְחַנֵּן בְּחֻקָּבָא לְקַדָּם יְיָ צְבָאוֹת לְעֵמָּה אֲנִימָא וּבְזִיזָא לְעֵמָּה אֲנִימָא וּבְזִיזָא דְבְּזִיזָא עֲמִמָּא אֶרְעָה
לְאֶרְעָה דְּאֶתְקָרִי שְׁמָא דְיְיָ צְבָאוֹת דְּשִׁכְנִינָהּ בְּטוֹרָה דְּצִיּוֹן:
יט
1 מִלְכָּם דְּלוֹט לֹאשְׁקָתָה יִתְמַצְרָא תָא יְיָ מִתְּגַלִּי בְּעֵינֵי יִקְרִיָּה לְאַחֲפָרְעָא מִן מִצְרָא וְיִתְבְּרוּ טַעֲוֹת מִצְרָאִי מִן קִדְמוֹתָי וּלְבָא דְּמִצְרָאִי
יִתְמַסֵּן בְּמַעֲיָהוֹן וְיִתְחַנֵּן קִרְיָה בְּחֻקָּבָא לְקַדָּם יְיָ צְבָאוֹת לְעֵמָּה אֲנִימָא וּבְזִיזָא לְעֵמָּה אֲנִימָא וּבְזִיזָא דְבְּזִיזָא עֲמִמָּא אֶרְעָה
2 וְאֶנּוּ הַרִיגִים וְאֶבְלוּ כָל-מִשְׁלִיכֵי בִיאֹר חֲכָה וּפְרָשֵׁי מִכְמֶרֶת עַל-פְּנֵי מַיִם אִמְלָלוּ:
3 וְאֶמְסַר יִתְמַצְרָאִי בְּיַד רַבּוֹן קִשִּׁי וּמֶלֶךְ חֲקִיף
4 וְיִצְדָּק נְהָרֵהוֹן וְיִבְשֻׁן וְיִחְרַבּוּן נְהָרֵהוֹן
5 וְיִצְדָּק מִיָּם מִיָּמָה וְנִהַרְהוֹן יִחְרַבּוּ וְיִבֶשׁ:
6 וְנִבְשׁ רֹכְבֵיהֶם וְנִהַרְהוֹן וְיִתְיָבֵשׁ וְכָל בֵּית מוֹרַע נְהָרְהוֹן וְיִבֶשׁ יִחְבֹּר וְלֹא יִצְמַח:
7 וְיִצְדָּק צִנְדֵי נִנְיָא
8 וְיִתְבְּרוּן פְּלִתֵי כְּתָנָא דְּסִרְיָקִין וּמִחֻז מִנָּה מִצְרָן:
9 וְיִתְיָבֵשׁ וְכָל בֵּית מוֹרַע נְהָרְהוֹן וְיִבֶשׁ יִחְבֹּר וְלֹא יִצְמַח:
10 וְיִתְיָבֵשׁ וְכָל בֵּית מוֹרַע נְהָרְהוֹן וְיִבֶשׁ יִחְבֹּר וְלֹא יִצְמַח:
11 בְּרַם אֲשַׁפְּשׁוּ רַבְרָבֵי טַנִּים חֲמִימָא דְּמִלְכּוֹתָי לְפִרְעָה מֶלֶךְ
דְּנָעוּ אֲבָדוֹן חֵימָרוֹן לְפִרְעָה בְּנֵי חֲמִימָן אֲנַחְנָא וְאַתָּה בֶּר מַלְכִּין מְלִקְרָמִין:

* Et relinquet simul auibus cali & bestiis 6
terra, & congregabuntur super eos volatilia
cali, & omnes bestiae terrae super eam venient.

* In tempore illo deferentur munera Domino 7
Sabaoth de populo tribulato & diuulso, & a
populo magno, ex nunc & in aeternum tempus:
gens sperans & conculcata, quae est in parte flu-
minis regionis, in locum ubi nomen Domini
Sabaoth, in montem sanctum.

CAP. XIX.

Vfio Aegypti. Ecce Dominus sedet super nu- 1
bem leuem, & veniet in Aegyptum, & mo-
uebuntur manufacta Aegypti a facie eius; &
cor eorum deficiet in ipsis.

* Et insurgent Aegyptij in Aegyptios, & de- 2
bellabit homo fratrem suum, & homo proxi-
mum suum, ciuitas in ciuitate, & lex in legem.

* Et conturbabitur spiritus Aegyptiorum 3
in ipsis, & consilium eorum dissipabo: & in-
terrogabunt Deos eorum & simulachra eorum
& de terra loquentes & ventriloquos.

* Et tradam Aegyptum in manus hominum 4
dominorum durorum, & reges duri domina-
buntur eis: haec dicit Dominus Sabaoth.

* Et bibent aquam quae iuxta mare, Aegy- 5
ptij, at fluius deficiet & siccabitur.

* Et deficient flumina & fossae fluminis, & 6
siccabitur omnis congregatio aquae, & in omni
palude calami & papyri.

* Et viride omne quod circum flumen, & 7
omne quod seminatur per flumen siccabitur a
ventis corruptum.

* Et gement piscatores, & gement omnes 8
mittentes hamum in flumen, & mittentes sa-
genas, & expandentes retia lugebunt.

* Et confusio accipiet operantes linum fissile, 9
& operantes byssum.

* Et erunt operantes ea in dolore, omnes fa- 10
cientes ceruissiam, contristabuntur, & anima-
bus dolebunt.

* Et stulti erunt principes Taneos, sapientes 11
consiliarij regis; consilium eorum euanesceat.
quomodo dicetis regi filij prudentium? Nos filij
regum qui ab initio.

* καὶ καταλείψει ἅμα τοῖς πετεινοῖς τὸ ἔρανον καὶ
τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. ὁ σωαχθή(ε) ἐπ' αὐτὰς τὰ πε-
τεινὰ τοῦ ἔρανον, ὁ πόρτα τὰ θηρία τῆς γῆς ἐπ' αὐτὴν
7 ἦξ(ε). * ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνεχθή(ε)ται ὁ ὄλεθρος κυρίῳ
σαβαὼθ ἐκ λαοῦ τεθλιμμένου καὶ τεθλιμμένου. καὶ ἀπὸ
λαοῦ μεγάλου, ἀπὸ τοῦ νότι καὶ εἰς τὴν αἰὶνα χρόνον. ἔθνος
ἐλπίζον ἐκ καταπεπατημένων, ὅστις ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς
χωρᾶς, εἰς τὸν τόπον ὅτι ὄνομα κυρίου σαβαὼθ, εἰς ὅρος
αἰῶνος.
12.

* Ὅρασις αἰγυπτίου. ἰδὲ κύριος κάθη(ε) ἐπὶ νεφέλης
κρίνης, ὁ ἔξει εἰς αἰγυπτον, ὁ σπείθη(ε) τὰ χειροποίητα
αἰγυπτίας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αὐτῆς. ὁ καρδία αὐτῶν ἡττηθή-
2 (ε) ἐν αὐτοῖς. * ἐπερνήθη(ε) αἰγυπτίῳ ἐπ' αἰγυπτίους,
ὁ πολεμήσει ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὁ ἄνθρωπος τὸν
πλησίον αὐτοῦ πόλιν ἐπὶ πόλιν, ὁ νόμος ἐπὶ νόμον.

* καὶ ταραχθή(ε) τὸ πνεῦμα τῶν αἰγυπτίων ἐν αὐ-
τοῖς, καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν διασκεδάσω. ὁ περωτή(ε)ται
ὁ θεὸς αὐτῶν ἐκ τῶν ἀγάλματα αὐτῶν, ὁ θεὸς ἐκ τῆς
γῆς φωνοῦν(ε)ται ὁ θεὸς ἐν ἡσυχίᾳ αὐτοῖς.

* καὶ ὁρᾷ δὲ τὴν αἰγυπτον εἰς χεῖρας ἀνθρώπων
κυρίων σκληρῶν, ὁ βασιλεὺς σκληρῆς κυριεύ(ε)ται αὐτῶν
ταῦτα λέγει κύριος σαβαὼθ.

* καὶ πίνονται ὕδωρ τὸ ὡς θάλασσαν ὁ αἰγυπτίῳ
ὁ ποταμὸς ἐκλείψει ὁ ξηρανθή(ε).

* καὶ ἐκλείψουσιν οἱ ποταμοὶ ὁ αἰδιώρυγες τοῦ ποτα-
μοῦ. ὁ ξηρανθή(ε)ται πᾶσα σὺναγωγὴ ὕδατος, καὶ ἐν
παντὶ ἔλει καλάμου ὁ παπύρου.

* ὁ ὁ χλωρὸν πᾶν τὸ κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ καὶ πᾶν τὸ σπεί-
3 ρηθὲν διὰ τοῦ ποταμοῦ ξηρανθή(ε) ὁ νεμοφθόρον.

* καὶ σενάζουσιν οἱ αἰλῆες, ὁ σενάζουσι πάντες οἱ βάλ-
4 λοντες ἀγκιστρον εἰς τὸν ποταμόν, καὶ οἱ βάλλοντες σαγή-
νας ὁ οἱ ἀμφιβολαῖς πενήθ(ε)ται.

* καὶ αἰχμὴ λήψ(ε)ται ὁ ἐργαζομένοις τὸ λινὸν τὸ
5 χρισόν, ὁ θεὸς ἐργαζομένοις τὴν βύσσον. * καὶ ἔσονται
οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδυνῇ, ὁ πόντες οἱ ποιοῦντες τὸν
6 ζῆλον, λυπηθή(ε)ται τὰς ψυχὰς πονέουσι.

* ὁ μαρὸν ἔσονται οἱ ἀρχόντες τάνεως οἱ ὄφιοι σύμβουλοι
7 βασιλέως, ὁ ἐκλή(ε)ται αὐτῶν μαρῶν(ε). πᾶς ἐρεῖτε τῷ
βασιλεὺς ὁ σωετῶν ἡμεῖς ὁ βασιλέων τῶν ἐξ ἀρχῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Relinquentur simul auibus montium, & bestiis terrae: & in vere erit habitans super eos omnis avis cali, & omnes bestiae terrae super eos
hyemabunt. 7 In tempore illo adducetur manus in conspectu Domini exercituum a populo vim facienti & direpto, & a populo qui
fortis erit ex tunc & deinceps; populo vim patienti, & direpto, cuius terram diripuerunt populi; ad terram in qua inuocatum est nomen Do-
mini exercituum, cuius maiestas habitat in monte Sion.

CAP. XIX.

Nus calicis maledictionis ad propinandum Aegyptiis. Ecce Dominus reuelabitur in nube gloriae suae, ut vindictam sumat de Aegyptiis:
& conterentur idola Aegyptiorum a facie eius, & cor Aegyptiorum tabescet in visceribus eorum. * Et concurrere faciam Aegyptios
contra Aegyptios, & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra socium suum: ciuitas contra ciuitatem, & regnum contra regnum.

* Et tabescet spiritus Aegyptiorum in visceribus eorum; & sapientes eorum obstupescant: & requirant ab idolis & a maleficis, & a diui-
nis, & ab ariolis. * Et tradam Aegyptios in manu Domini duri, & rex fortis dominabitur eorum; dicit dominator saeculi, Dominus exer-
citus. * Et defertae erunt aquae maris, & flumen eorum arefcet & siccabitur. * Et desolabuntur flumina eorum; siccabuntur &
arefcet flumina eorum profunda; calamus & iuncus non crescent. 7 Exiccabitur maior pars fluminis; & quod fuerit in ripa eius, & om-
nis locus sementis fluminis eorum siccabitur, & arefcet, & non germinabit. * Et desolabuntur piscatores piscium; & lugebunt omnes qui
mittebant in flumen hamum; & expandentes rete super faciem aquarum, desolabuntur. 9 Et confundentur qui operabantur linum car-
minatum, & texentes ex eo retia. 10 Et erit locus irriguus eius conculcatus, & locus ubi faciebant lacunas, & congregabant aquas vnus-
quisque animae suae. 11 Veruntamen insipientes facti sunt principes Taneos, sapientes qui dederunt Pharaoni consilium deceptionis;
quomodo dicitis Pharaoni: Filij sapientum sumus? & tu filius regum ab initio.

12 * אִם אֲפֹא חֲכָמֶיךָ וַיִּגְדּוּ נָא לְךָ וַיִּדְעוּ מַה-
 יַעַץ יְהוָה צְבָאוֹת עַל-מִצְרַיִם:
 13 * נִוְלְאוּ שְׂרֵי צֶעַן נִשְׂאוּ שְׂרֵי נֶף וַהֲתַעֲוּ אֶת-
 מִצְרַיִם פֶּנֶת שְׂבִטֶיהָ:
 14 * יְהוָה מִסַּךְ בְּקִרְבָּה רוּחַ עֹשִׂים וַהֲתַעֲוּ אֶת-
 מִצְרַיִם בְּכָל-מַעֲשֵׂהוּ כְהִתְעוֹת שָׂכֹר בְּקִיאוֹ:
 15 * וְלֹא-יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רֹאשׁ
 וְזָנַב כַּפָּה וְאִגְמוֹן:
 16 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרַיִם כְּנָשִׁים וַחֲרָדִי
 וּפְחָד מִפְּנֵי תְנוּפֹת יָד-יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר-הוּא
 מֵנִיף עֲלֵיו:
 17 * וְהִיתָה אֲדָמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחֵנָה
 כָּל אֲשֶׁר יִזְכֹּר אֹתָהּ אֲלֵיו וּפְחָד מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָה
 צְבָאוֹת אֲשֶׁר-הוּא יוֹעֵץ עֲלָיו:
 18 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חֲמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 מְדַבְּרוֹת שֵׁפֶת כְּנָעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַיהוָה צְבָאוֹת עִיר
 הַחֵרֶם יֹאמַר לְאַחֶרָהּ:
 19 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּתוֹךְ אֶרֶץ
 מִצְרַיִם וּמִצְבֵּה אֶצֶל-גְּבוּלָהּ לַיהוָה:
 20 * וְהָיָה לְאוֹת וּלְעֵד לַיהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 כִּי-יִצְעֲקוּ אֶל-יְהוָה מִפְּנֵי לְחָצִים וַיִּשְׁלַח לָהֶם
 מוֹשִׁיעַ וְרֹב וְהִצִּילָם:
 21 * וְנוֹדַע יְהוָה לְמִצְרַיִם וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם אֶת-
 יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַעֲבָדוּ וַיִּבְח וּמִנְחָה וַנְדָּרוּ-נֶדֶר
 לַיהוָה וַיִּשְׁלְמוּ:
 22 * וְנִגַּף יְהוָה אֶת-מִצְרַיִם נֶגֶף וּרְפּוּא וַיִּשְׁכּוּ עַד-
 יְהוָה וַיַּנְעֲתֵר לָהֶם וּרְפָאָם:
 23 * בַּיּוֹם הַהוּא תִהְיֶה מַסְלָה מִמִּצְרַיִם אֲשׁוּרָה
 וּבְנֵי-אֲשׁוּר בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאֲשׁוּר וַעֲבָדוּ
 מִצְרַיִם אֶת-אֲשׁוּר:

12 * Vbi nunc sunt sapientes tui? Annun-
 ciant tibi & indicet quid cogitauerit Do-
 minus exercituum super Aegyptum.
 13 * Stulti facti sunt principes Taneos,
 C emarcuerunt principes Mempheos, dece-
 perunt Aegyptum angulū populorū eius.
 14 * Dominus miscuit in medio eius spiri-
 tum vertiginis. & errare fecerunt Aegy-
 ptum in omni opere suo, sicut errat ebrius
 & vomens.
 15 * Et nō erit Aegypto opus quod faciat,
 caput, & caudam incuruantem & refre-
 nantem.
 16 * In die illa erit Aegyptus quasi mulie-
 res, & stupebunt, & timebunt à facie com-
 motionis manus Domini exercituum quā
 ipse mouebit super eam.
 17 * Et erit terra Iuda Aegypto in pau-
 rem. Omnis qui illius fuerit recordatus,
 pauebit à facie consilij Domini exercituū,
 quod ipse cogitauit super eam.
 18 * In die illa erunt quinque ciuitates in
 terra Aegypti loquentes lingua Chanaan,
 & iurantes per Dominum exercituum.
 D Ciuitas Solis vocabitur vna.
 19 * In die illa erit altare Domini in me-
 dio terræ Aegypti, & titulus Domini iuxta
 terminum eius;
 20 * Et erit in signum, & in testimonium
 Domino exercituum in terra Aegypti. Cla-
 mabunt enim ad Dominum à facie tribu-
 lantis, & mittet eis saluatorem & propu-
 gnatorem qui liberet eos.
 21 * Et cognoscetur Dominus ab Aegypto,
 & cognoscent Aegyptij Dominum in die
 illa, & colent eum in hostijs & in munerib-
 us, & vota vouebūt Domino, & soluent.
 22 * Et percutiet Dominus Aegyptum pla-
 ga, & sanabit eam, & reuertetur ad Domi-
 num, & placabitur eis, & sanabit eos.
 23 * In die illa erit via de Aegypto in Assy-
 rios, & intrabit Assyrius Aegyptum, &
 Aegyptius in Assyrios, & seruiant Aegy-
 ptij Assur.

תרגום יונתן

12 * אִם אֲנִי חֲכָמִים וַיִּתְּנוּ כֶּעָז לְךָ וַיִּדְעוּ מַה מַּלְךְ יְיָ צְבָאוֹת עַל מִצְרַיִם:
 13 * נִוְלְאוּ שְׂרֵי רֹחַ דְּטַעְיוֹ וַאֲסַעְיוֹ יְיָ צְבָאוֹת עַל מִצְרַיִם:
 14 * נִוְלְאוּ שְׂרֵי רֹחַ דְּטַעְיוֹ וַאֲסַעְיוֹ יְיָ צְבָאוֹת עַל מִצְרַיִם:
 15 * וְלֹא יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַלְכָּא דִּימְלִיךְ רִישׁ וְהִגְמוֹן שְׁלִטוֹן וְאַשְׁרוֹן:
 16 * בְּעֵדְנָא תִּהְיֶה יְהוֹן מִצְרַיִם חֲלָשִׁין כְּנָשִׁים וַיִּתְּנוּ וַיִּתְּנוּ מִן
 17 * וְהָיָה אֶרֶץ דְּבִית יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחֵנָה כָּל דִּיכְרִי יִתְּנָהּ לָהּ וַיִּזְעֶם מִן
 18 * בַּיּוֹם הַהוּא יִתְּנוּ חֲמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרִין מִלְּלִין כְּנַעֲנִית וּמִקִּימִין
 19 * בְּעֵדְנָא תִּהְיֶה יְהוֹן מִצְרַיִם חֲמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
 20 * וְהָיָה לְאוֹת וּלְעֵד לַיהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי-יִצְעֲקוּ אֶל-יְהוָה מִפְּנֵי לְחָצִים וַיִּשְׁלַח לָהֶם
 21 * וְנוֹדַע יְהוָה לְמִצְרַיִם וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם אֶת-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַעֲבָדוּ וַיִּבְח וּמִנְחָה וַנְדָּרוּ-נֶדֶר
 22 * וְנִגַּף יְהוָה אֶת-מִצְרַיִם נֶגֶף וּרְפּוּא וַיִּשְׁכּוּ עַד-יְהוָה וַיַּנְעֲתֵר לָהֶם וּרְפָאָם:
 23 * בַּיּוֹם הַהוּא תִהְיֶה מַסְלָה מִמִּצְרַיִם אֲשׁוּרָה וּבְנֵי-אֲשׁוּר בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאֲשׁוּר וַעֲבָדוּ
 מִצְרַיִם אֶת-אֲשׁוּר:

* Vbi sunt nunc sapientes tui, & annunciant tibi? & dicant quid cogitauit Dominus Sabaoth super Ægyptum.

* Defecerunt principes Taneos, & exaltati sunt principes Mempheos; & decipient Ægyptum & tribus.

* Dominus enim miscuit eis spiritum erroris, & errare fecerunt Ægyptum in omnibus operibus eius, sicut errat ebrius & vomens simul.

* Et non erit Ægyptiis opus quod faciet ca-put & caudam, principium & finem.

* Die illa erunt Ægyptij sicut mulieres in tremore & in timore à facie manus Domini Sabaoth, quam ipse iniiciet eis.

* Et erit regio Ægyptiorum Judæis in terrorem: omnis qui nominauerit eam ipsis, timebunt per consilium quod Dominus Sabaoth decreuit super illam.

* Die illa erunt quinque ciuitates in terra Ægypti, loquentes lingua Chananitide, & iurantes nomine Domini Sabaoth: ciuitas Solis vocabitur una ciuitas.

* Die illa erit altare Domino in regione Ægyptiorum, & titulus ad terminum eius Domino.

* Et erit in signum in seculum Domino in regione Ægypti, quia clamabunt ad Dominum propter tribulantes eos; & mittet eis hominem, qui saluabit eos: iudicans saluabit eos, & notus erit Dominus Ægyptiis.

* Et cognoscent Ægyptij Dominum in die illa: & facient sacrificium & donum, & vouebunt vota Domino, & reddent.

* Et percutiet Dominus Ægyptios plaga, & sanabit eos; & conuertentur ad Dominum, & exaudiet eos, & sanabit eos sanitate.

* Die illa erit via Ægypti ad Assyrios, & ingredientur Assyrij in Ægyptum, & Ægyptij ibunt ad Assyrios, & seruiant Ægyptij Assyrijs.

* ποὺ εἰσι νῦν οἱ σοφοὶ τοῦ καὶ ἀναγελάτωσόν τοι καὶ εἰπάτωσαν, τί βεβέλδεται κύριος σαβαώθ ἐπ' αἰγύπτιον.

* ἐξέλιπον οἱ ἀρχόντες τῆς γῆς καὶ ὑψώθησαν οἱ ἀρχόντες μέμφεως· ἐπλανήθησι τὸ αἰγύπτιον καὶ τὰς φυλάς.

* κύριος γὰρ ἐκένευσεν αὐτοῖς πνεῦμα πλανήσεως· ἐπέπληθησαν τὸ αἰγύπτιον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς, ὡς πλανᾶται ὁ μεθύων ἐν ὁμίᾳ.

* καὶ οὐκ ἔσται τοῖς αἰγυπτίοις ἔργον ὃ ποιήσει κεφαλὴν ἐξ ἑσθῆ, δεξιὴν καὶ τέλην.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἰγύπτιοι ὡς γυναῖκες ἐν τρέμῳ καὶ ἐν φόβῳ διὰ τὸ προσωπεῖον τῆς χειρὸς κυρίου σαβαώθ, ἃς αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς.

* καὶ ἔσται ἡ χώρα τῶν αἰγυπτίων τοῖς ἰουδαίοις εἰς φόβητρον· πᾶς ὃς ἐδύονομάσῃ αὐτὴν αὐτοῖς, φοβηθήσεται διὰ τὸ βουλήν ἃς κύριος σαβαώθ βεβέλδεται ἐπ' αὐτήν.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται πᾶντες πόλεις ἐν γῇ αἰγύπτῳ λαλοῦσαι τῇ γλώσσῃ τῇ χανανίτιδι· καὶ ὁμνῶντες τῷ ὀνόματι κυρίου σαβαώθ· πόλις ἀχέρης κληθήσεται μία πόλις.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται θυσιάζηλον τῷ κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰγυπτίων· ἐστὶν ἡ πόλις ἃς ὁ κύριος αὐτῆς τῷ κυρίῳ.

* καὶ ἔσται εἰς σημεῖον εἰς τὴν αἰῶνα κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰγύπτου· ὅτι κεκράζοντες πρὸς κύριον διὰ τῶν ἀδικούντων αὐτῶν· καὶ ἀποστελεῖ αὐτοῖς ἀνθρώπον, ὃς σώσει αὐτούς· κρινὼν σώσει αὐτῶν· ἐγνωσὼς ἔσται κύριος τοῖς αἰγυπτίοις.

* καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ ποιήσουσι θυσίαν καὶ δώρον, καὶ δύνονται διὰ χάρις τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποδώσουσιν.

* καὶ πατάξει κύριος τὸν αἰγύπτιον πληγῇ· καὶ ἰάσεται αὐτούς· καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον, καὶ εἰσακτέσθαι αὐτῶν καὶ ἰάσεται αὐτούς ἰάσει.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ὁδὸς αἰγύπτου πρὸς ἀσσυρίους· καὶ εἰσελεύσονται ἀσσύριοι εἰς αἰγύπτιον, καὶ αἰγύπτιοι πορεύσονται πρὸς ἀσσυρίους· ἐδουλεύουσιν οἱ αἰγύπτιοι τοῖς ἀσσυρίοις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Vbi sunt sapientes tui ut annuncient nunc tibi? & sciant quod consilium iniuit Dominus exercituum contra Ægyptum.

" Insipientes facti sunt principes Taneos, errauerunt viri Mempheos: deceperunt Ægyptios principes prouinciarum eius.

" Dominus immisit in eos spiritum erroris, & errare fecerunt Ægyptios in omnibus operibus suis; sicut errat ebrius, qui prouoluitur in vomitu suo.

" Et non erit Ægyptijs rex qui regnet, nec princeps nec satrapa, nec prefectus, nec dominator.

" In tempore illo erunt Ægyptij infirmi sicut mulieres, & contremiscent, & conterentur à facie eleuationis potentie Domini exercituum, quam ipse leuabit super eos.

" Et erit terra domus Iudæ Ægypto in pauperem: omnis qui recordatus fuerit illius, contremiscent à facie consilij Domini exercituum, quod ipse consuluit contra eos.

" In die illa erunt quinque ciuitates in terra Ægypti, loquentes loquela Chanaan, & iurantes in nomine Domini exercituum.

" Ciuitas domus Solis, quæ destruenda est, dicetur una ex eis.

" In tempore illo erit altare præparatum coram Domino in medio terre Ægypti, & titulus in latere termini eius coram Domino.

" Et erit in signum, & in testem coram Domino exercituum.

" Et reuelabitur potentia Domini ut beneficiat Ægyptijs, & scient Ægyptij timere à facie Domini in tempore illo, & colent in hostijs sanctificatis, & in oblationibus, & vouebunt vota coram Domino, & soluent.

" Et percutiet Dominus Ægyptios percussione, & sanabit eos, & conuertentur ad cultum Domini, & suscipiet orationes eorum, & sanabit eos.

" In tempore illo erit via trita de Ægypto in Assyriam: & pugnabunt Assyrij contra Ægyptios, & Ægyptij contra Assyrios, & seruiant Ægyptij Assyrijs.

ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים
ולאשור ברכה בקרב הארץ:
אשר ברכו יהוה צבאות לאמר ברוך עמי
מצרים ומעשרו ידי אשור ונחלתי ישראל:

ב

בשנת בא תרתן אשדודה בשלח אתו
סרגון מלך אשור וילחם באשדוד וילכדה:
בעת ההיא דבר יהוה ביד ישעיהו בן אמוץ
לאמר לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלץ
מעל רגלך ויעש כן הלך ערום ויחף:
ויאמר יהוה כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום
ויחף שלש שנים אור ומופת על מצרים ועל
כוש:

בן ינהג מלך אשור ארץ שבי מצרים ואת
גלות כוש גערים וזקנים ערום ויחף וחשופי
שת ערות מצרים:
וחתו ובשו מכוש מבטם ומן מצרים תפארתם:
ואמר יושב הארץ הזאת ביום ההוא הנה כור
מבטנו אשר נסנו שם לעזרה לחנצל מפני מלך
אשור ואיך נמלט אנחנו:

בא

משא מדבר ים כסופות בנגב לחלוק
ממדבר בא מארץ נורא:
חזות קשר הגדלי הבוגר בוגד והשודר
שודר עלי עילם צורי מדי כל אנחתה השבת:
על כן מלאו מתני חלחל צירים אחוזני
בצירי יולדה נעויתי משמע נבחלתי מראות:
תעה לבבי פלצור בעתתני את נשף חשקי
שם לי לחרור:

²⁴ In die illa erit Israel tertius Ægyptio & Assyrio, benedictio in medio terræ.
²⁵ Cui benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægypti, & opus manuum mearum Assyrius, hereditas autem mea Israel.

CAP. XX.

¹ IN anno quo ingressus est Thartan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, & pugnasset contra Azotum & cepisset eam. ² In tempore illo locutus est Dominus in manu Esaie, filij Amos, dicens: Vade & solue saccum de lumbis tuis, & calciamenta tua tolle de pedibus tuis; & fecit sic, vadens nudus & discalciatus. ³ Et dixit Dominus, Sicut ambulavit seruus meus Esaia nudus & discalciatus, trium annorum signum & portentum erit super Ægyptum & super Æthiopiam. ⁴ Sic minabit rex Assyriorum captiuitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopie, iuuenem & senem, nudam & discalciatam discoopertis natibus ad ignominiam Ægypti. ⁵ Et timebunt & confundentur ab Æthiopia spe sua, & ab Ægypto gloria sua. ⁶ Et dicet habitator insule huius in die illa, Hæcine erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium ut liberarent nos a facie regis Assyriorum? & quomodo effugere poterimus nos?

CAP. XXI.

¹ ONus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili. ² Visio dura nunciata est mihi. Qui incredulus est, infideliter agit; & qui depopulator est, vastat: ascende Elam, obside Mede: omnem gemitum eius cessare feci. ³ Propterea repleti sunt lūbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturientis. corruui cum audirem, conturbatus sum cum viderem. ⁴ Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

תרגום יונתן

²⁴ בעדנא תחיה יהי ישראל חלימאי למצראי ולאחוראי ברכא בגיה דארעא:
סמצרים ועל רכבו קדמי אגליתי יהוה וכו' תבו לאחוראי סחקרו עמי ואחסנתי ישראל:
²⁵ בשנתא דאתא תרתן לאשדוד כד שלח יהוה סרגון מלך אשור וילחם באשדוד וילכדה:
בר אמוץ למיסר אגל ותיסר שקא כחצין ומסנך השלוק מעל רגלך ועבר כן אגל פחית ויחף:
פחית ויחף חלח שנין את ומופת על מצראי ועל כושאיו:
ויחפרין וגלן עריא קלן מצראי:
ויתברון ויבנתון מכוש בית רחצנתון ומן סצראי השכחותהון:
והיא תא כדון הנה אתר בית רחצנתא דהוינא רחיצין למערק לחמן לסעיד לאשחוכנא מן קדם מלכא דאתור עד כדון נפשיהון לא שיובו
ואיכדון נשחיתב אנחנא:
משל משרון דאתון ממדברא כמי ימא דנגרין כעלעלין דאתון באורח דרומא מדרון ואתון ממדברא סארעא דאתעבירא כה חסינן:
אמר נכניא נבואה קשיא אתתנא לי אנסיא מתאנסין וכו' מתבונין סקו עילמאי תקפו סדאי וכל דתו סתאנחין מן קדם מלכא
דככל אנתת להון:
על כן אהמלי חרציהון וע רחלא אחרתנת הא כחבלין לילתא אשפשו מלמשמע טעו מלמחוי:
טעא לבחון עקא וביעיתין אחרנתן אתר בית רחצניהון הנה לחון להכר:

* Die illa erit Israel tertius inter Egyptios et inter Assyrios benedictus in terra.

* Cui benedixit Dominus Sabaoth, dicens: Benedictus populus meus qui in Egypto, & qui in Assyriis, & hereditas mea Israel.

CAP. XX.

Anno quo ingressus est Thartan in Azotum, quando missus est à Sargon rege Assyriorum, & debellavit Azotum & cepit eam.

* Tunc locutus est Dominus ad Esaiam, dicens: Vade & aufer saccum de lumbis tuis, & calciamenta tua solue à pedibus tuis: & fecit sic, vadens nudus & discalciatus.

* Et dixit Dominus, Quemadmodum ambulavit Esaias seruus meus, nudus & discalciatus: tribus annis erunt signa & portenta Egyptiis & Aethiopibus.

* Quia sic ager rex Assyriorum captiuitatem Aegypti & Aethiopum, iuuenes & senes, nudos & discalciatos, discoopertos confusionem Aegypti.

* Et confundetur victi Aegyptij in Aethiopibus, in quibus fuerant confisi Aegyptij; erant enim eis gloria.

* Et dicent habitantes in insula hac, Ecce nos fuimus confisi in eis in auxilium, qui non poterunt saluari à regibus Assyriorum, & quomodo nos saluabimur?

CAP. XXI.

* Visio deserti.

Sicut tempestas per desertum transeat de deserto veniens de terra: horribilis

* Visio et dura annunciata est mihi: Præuaricans præuaricatur; iniquus iniquè agit, contra me Elamita & legati Persarum contra me veniunt: nunc ingemiscam & consolabor me ipsum.

* Propter hoc repleti sunt lumbi mei angustia, & dolores apprehenderunt me sicut parturientem. iniquè egi ne audirem: festinaui ne viderem.

* Cor meum aberrat, & iniquitas me inundat; anima mea institit in timorem.

* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς αἰγυπτίοις & ἐν τοῖς ἀσσυρίοις διλογηθήσεται ἐν τῇ γῇ.

* ὡς διλόγησε κύριος σαβαώθ, λέγων διλογηθήσεται ὁ λαός μου ἐν αἰγύπτῳ & ἐν ἀσσυρίοις καὶ ἡ κληρονομία μου ἰσραὴλ.

κ.

* Τοῦ ἔτους ἔειπεν ὁ κυριεύων αἰγύπτου ἀπελάλη ὑπὸ ναρναβασιλέως ἀσσυρίων, & ἐπολέμησε τὴν αἰγύπτου & κατελάβετο αὐτήν.

* ὅτε ἐλάλησε κύριος πρὸς ἡσαΐαν, λέγων πορεύε & ἀφελὲ τὸν σάκκον ἀπὸ τοῦ σφύτου σου, καὶ τὰ σανδάλια σου ὑπολύσαι ἀπὸ τῶν ποδῶν σου καὶ ἐποίησεν ὅτως, πορεύομενος γυμνός καὶ ἀνυπόδετος.

* καὶ εἶπεν κύριος ὃν τρόπον πεπόρευεν ἡσαΐας ὁ παῖς μου γυμνός & ἀνυπόδετος· τρία ἔτι ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα τοῖς αἰγυπτίοις καὶ αἰθίοψιν.

* ὅτι ὅτως ἄξει βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν αἰχμαλωσίαν αἰγύπτου καὶ αἰθίοπων· νεανίσκοις καὶ πρεσβύταις, γυμνὰ καὶ ἀνυπόδετους ὥσπερ ἀκαλυμμένους τὴν αἰχμὴν αἰγύπτου.

* καὶ αἰχμωθήσονται ἡττηθέντες αἰγύπτιοι πρὸς τοῖς αἰθίοψιν, ἐφ' οἷς ἦσαν πεποιθότες αἰγύπτιοι, ἦσαν γὰρ αὐτοῖς δόξα.

* ὁ ἐρῶν οἱ κατ' ἐκείνους ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἡμεῖς πεποιθότες εἰς αὐτὰς εἰς βοήθειαν, οἱ οὐκ ἠδυνάμεθα σωθῆναι ἀπὸ βασιλέων ἀσσυρίων καὶ πᾶς ἡμεῖς σωθῶμεθα;

κα.

Ὁ ἔρως ἐρήμου.

* Ὡς κατὰ γὰρ δι' ἐρήμου διέλθοι ὁ ἔρως ἐρχομένη ἐκ γῆς φοβερὴν

* ὁ ἔρως καὶ σκληρὸν δυνήσεται μοι, ὁ ἀντιπάλῳ ἀντιπάλῳ· ὁ δυνάμει δυνάμει ἐπ' ἐμοὶ οἱ ἐλαμῶνται καὶ πρέσβεις τῶν περσῶν ἐπ' ἐμὲ ἔρχονται· ἰδοὺ σκοπῶ & ὥσπερ ἀκαλῶ ἑμαυτὸν.

* διὰ τοῦτο ἐνεπλήσθη ὁ σφύς μου ἐκλύσεως, & ὥσπερ ἐλάβον με ὡς τὴν τίχτυσαν· ἠδίκησα τὸ μὴ ἀκοῦσαι· ἐσπῆδα τὸ μὴ βλέπειν.

* ἡ καρδία μου πλανᾶται· καὶ ἡ δυνάμεις μου βαπτίζονται· ἡ ψυχὴ μου ἐφέσκειν εἰς φόβον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁴ In tempore illo, erit Israel tertius Aegyptijs & Assyrijs; benedictio in medio terræ. ²⁵ Cui benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus quem eduxi de Aegypto: & quia peccauerunt coram me, transmigrare eos feci in Assyriam; & quando conuerfi sunt ad legem meam, vocati sunt populus meus, & hereditas mea Israel.

CAP. XX.

In anno quo ingressus est Thartan in Azotum, quando misit eum Sargon rex Assyriæ: & pugnavit contra Azotum, & subiecit eam. In tempore illo decrevit Dominus per manum Esaiæ filij Amos, dicens: Vade & solue saccum de lumbis tuis, & calciamenta tua discalciabis de pedibus tuis. & fecit sic; ambulans nudus & discalciatus. Et dixit Dominus: Sicut ambulavit seruus meus Esaias nudus & discalciatus tribus annis in signum & portentum super Aegyptios, & super Aethiopes: Sic ducet rex Assyriæ captiuitatem Aegypti, & transmigrationem Aethiopiae, iuuenes & senes, nudos & discalciatos, & discoopertis pudendis in ignominiam Aegyptiorum. Et conterentur & confundentur ab Aethiopia domo confidentiæ suæ, & ab Aegyptijs laude sua. Et dicet habitator insule huius in tempore illo: Ecce hic erat locus confidentiæ nostræ, ad quem sperabamus confugere in auxilium, ut liberemur à facie regis Assyriæ: & si isti adhuc animas suas non liberauerunt, quomodo liberabimur nos?

CAP. XXI.

Onus exercituum venientium à deserto, sicut aquæ maris decurrentes, quasi turbines venientes per viam Austri sese protipiunt, & veniunt à deserto, de terra in qua facta sunt terribilia. Dicit propheta, Prophetia dura nunciata est mihi: Violenti violentiam inferunt, & dirēptores diripiunt: Ascendite Elamitæ, circuite Medi: & omnes qui gemitabant à facie regis Babylonis, requiescere feci eos. Propterea impleti sunt lumbi eorum tremore; timor apprehendit eos, sicut dolores parturientem: insipientes facti sunt ne audiant: errauerunt ut non videant. Erravit cor eorum; tribulatio & conturbationes apprehenderunt eos, quia domus confidentiæ suæ fuit eis in interitum.

* ערך השלחן צפה הצפירה אכול שתה קומו
השרים משחו מנן:
* כי כה אמר אלי אדני לך העמד המצפה
אשר יראה יגיד:
* וראו רכב צמד פרשים רכב חמור רכב גמל
והקשיב קשב רב קשב:
* ויקרא אריה על מצפה אדני אנכי עמד תמיד
יומם ועל משמרתי אנכי נצב כל הלילות:
* והנה זה בא רכב איש צמד פרשים ויען
ויאמר נפלה נפלה בכל וכל פסילי אלהיה שבר
לארץ: * מדשתי ובן גרני אשר שמעתי מאת
יהוה צבאות אלהי ישראל הגדתי לכם:
* משא דומה אלי קרא משעיר שמר מר
מלילה שמר מר מליל:
* אמר שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעיון
בעיו שבו אתיו:
* משא בערב ביער בערב תלינו ארחות דדנים:
* לקראת צמא התיו מים ישרי ארץ תימא
בלחמו קדמו נדר:
* כי מפני חרבור נדרו מפני חרב נטושה
ומפני קשת דרוכה ומפני כבד מלחמה:
* כי כה אמר אדני אלי בעוד שנה בשני שבו
וכלה כל כבוד קדר:
* ושאר מספר קשת גברי בני קדר ימעטו כי
יהוה אלהי ישראל דבר:
כב
* משא גימ חזיון מה לך אפוא כי
עלית כלך לגבות: * תשאותי מלאה עיר הומיה
קריה עליזת חלליך לא חללי חרב ולא מתי
מלחמה:

* Pone mensam, contemplare in specula: comedentes & bibentes, surgite principes, arripite clypeum.
* Hæc enim dicit mihi Dominus, Vade & pone speculatorem, & quodcunque viderit annunciet. * Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, & ascensorem cameli, & contemplatus est diligenter multo intuitu. * Et clamavit leo, Super speculam Domini ego sum stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum stans totis noctibus.
* Ecce iste venit ascensor vir bigæ equitum, & respondit & dixit: Cecidit cecidit Babylon & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terra.
* Tritura mea & filij arcæ meæ, quæ audiui à Domino exercituum Deo Israel annunciaui vobis.
* Onus Duma. Ad me clamat ex Seyr, Custos quid de nocte? custos quid de nocte? * Dixit custos, Venit mane & nox; si quæritis, quærite, conuertimini & venite.
* Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dodanim.
* Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram Austri, cum panibus occurrite fugienti. * A facie enim gladii imminentis, à facie arcus extenti, à facie grauis prælij.
* Quoniam hæc dicit Dominus ad me, Adhuc in vno anno quasi in anno mercenarij, & auferetur omnis gloria Cedar.
* Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur. Dominus enim Deus Israel locutus est.

CAP. XXII.

* Onus vallis visionis. Quidnam quoque tibi est, quia ascendisti & tu omnis in tecta,
* Clamoris plena, vrbs frequens, ciuitas exultans? Interfecti tui non interfecti gladio, nec mortui in bello.

תרגום יונתן

סדרו פחורין אקומו סכנאין אכלו שתו קומו רכבין מרקו צחצחו וינא:
* ויחזי רתך אנש ועמה זוג פרשין רכב על חמר רכב על גמל אמר נביא אצית אצתא וחזית וקא משרין סגיאן אתון: * אמר ישעיה נביא קל משרין סגיאן ראתון בסטניהון פאריא על סכנא קדם יי אנא קאם תדירא ביסמא ועל משרתי אנא מעתה כל ליליא:
* וקא דין אתא רתך אנש ועמה זוג פרשין ואתיב ואמר נפלה ואף עתידא למפל בכל וכל צלמני טעותהא ודקדקון בארעא:
* סלכין דאומנין לאנחא קרבא יתון עלה למבזא בארעא דאופון למדש ית ארעא אמר נביא דשמערת סן קדם יי צבאות אלהא דישראל חזית לכון: * משל פס דלוט לאשקאח ית דומה עלאי אכלי מן שמיא נביא פרש להון ית נבואתא נביא פרש להון מה דעתיד למיתו: * אמר נביא אית אגר לצדיקיא ואית פרענות לרשיעיא אם תיבין אתון תובו עד דאתון וכלין למתב: * משל פס דלוט לאשקאח ית ערבאי בחרשא ברמשא חזית שירת בני דן: * לאפי צחצח פוקו דגונין דמיא דיתבין בארע דרומא לחמא דאתון אכלין זמני למערקא: * ארי מן קדם קטול ערקו מן קדם חרב שליפא ומן קדם קשת מתיחא ומן קדם תקוף קרבא: * ארי כרנן אמר יי לי בסוף כל שניא פשני אגירא ויסוף כל יקרוהון דערבא: * ושאר תקוף עברי קרב גברי ערבא יוערון ארי במימרא דיי צבאות אלהא דישראל נזיר כן: כב * משל נבואתא על קרתא דיתבא בחילתא דאתנביו עלה נביא מה לכון כרנן ארי סלקתון כל כון לאגריא: * סן קדם אתרגושא דאתמלית קרתא משבחחא כרבא חדאח קטילך לא אתקטלו בחרבא ואף בקרבא לא מיתו:

* Parate mensam, bibite, comedite, surgentes principes arripite clypeos.

* Quia sic dixit Dominus ad me, Vadens tibi statue speculatorem, & quodcunque videris annuncia.

* Et vidi ascensores equites duos, ascensorem asini, & ascensorem cameli: audi auditio- nem multam.

* Et voca Uriam in speculam Domini. & dixit, Steti per totum die, & super castra steti tota nocte.

* Et ecce ipse venit ascensor bigæ, & respon- dens ait: Cecidit, cecidit Babylon, & omnia si- mulachra eius, & manufacta eius contrita sunt in terra.

* Audite derelicti & dolentes audite quæ audiui à Domino Sabaoth, Deus Israel annun- ciavit vobis.

* Verbum Idumeæ. Ad me clama de Seyr, custodite propugnacula, custodio manè & nocte.

* Si quæsieris quære, & apud me habita.

* In saltu vespere dormies in via Dedan.

* In occursum sitienti aquam ferte habi- tantes in regione Theman, panibus occurrere fu- gientibus propter multitudinem occisorum, & propter multitudinem errantium;

* Et propter multitudinem gladij, & pro- pter multitudinem arcuum extensorum, & propter multitudinem eorum qui ceciderunt in bello.

* Quia sic dixit mihi Dominus, Adhuc annus quasi annus mercenarij deficiet gloria Cedar.

* Et reliquum sagittationum fortium filiorum Cedar erit parum: quia Dominus locutus est Deus Israel.

CAP. XXII.

Verbum vallis visionis, quod factum est ti- bi nunc quia ascendistis omnes in tecta

* Vana: impleta est ciuitas clamantium, vulnerati tui non vulnerati gladio, neque mor- tui tui mortui bello.

* ἐτοιμάσατε τὴν τραπέζαν, πίνετε, φάγετε θύα- σάντες οἱ ἀρχόντες θύαπάσατε θυρεούς.

* ὅτι ἔτως εἶπεν κύριος πρὸς με, βαδίσας σεαυτῷ σῆθον σκοπόν· & ὁ δὲ δὴς ἀνέβη στον.

* καὶ εἶδον θύαβάτας ἰππεῖς δύο, θύαβάτλων, & θύαβάτλων καμήλου, ἀκρόασαι ἀκρόασιν πολλὰ.

* & κἀκεῖθεν ἔβριαν εἰς τὴν σκοπιὰν κυρίως· & εἶπεν· ἔστην διὰ παντὸς ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔστην ὅλην τὴν νύκτα.

* καὶ ἰδὼν αὐτὸς ἔρχεθαι θύαβάτης ξυωρίδου· & ἀπο- κληθεὶς εἶπεν, πέπλωκε πέπλωκε βαβυλὼν & πάντα τὰ ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐτῆς συνετελέθη- σαν εἰς τὴν γλῶσσαν.

* ἀκούσατε οἱ καταλελειμμένοι & ὀδυνώμενοι ἀκού- σατε ἃ ἤκουσα πρὸς κυρίου σαβαώθ, ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἀνέβη στον.

* Τὸ ῥῆμα τῆς ἰδουμαίας· πρὸς ἐμὲ καλεῖ πρὸς θυσιὰν· φυλάσσετε ἐπ' ἀλξίης· φυλάσσω τὸ πρῶτον & τὴν νύκτα.

* ἐὰν ζητῆς ζῆται, & πρὸς ἐμοὶ οἶκει.

* ἐν τῇ δρυμῷ ἐσπέρης κοιμηθήσῃ ἐν τῇ ὁδῷ δαυὶδ.

* εἰς σιωπῆσιν διψῶν ὕδωρ φέρετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν χώρᾳ θεμελῶ, ἀρτοὶς σιταντᾶτε φύγουσι διὰ τὸ πλῆθος τῶν κτηνομύων, & διὰ τὸ πλῆθος τῶν πλανωμύων.

* καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς μαχαίρας, & διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀξυμάτων τῶν διατεταμμένων, & διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπλωκότων ἐν τῷ πολέμῳ.

* ὅτι ἔτως εἶπέ μοι κύριος· ἐπὶ ἐνιαυτὸς ὡς ἐνιαυτὸς μισθὸς ἐκλείψει ἡ δόξα κηδάρ.

* καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν ὀξυμάτων τῶν ἰχυρῶν ἴσων κηδάρ ἐσται ὀλίγον· διότι κύριος ἐλάλησεν ὁ θεὸς Ἰσραὴλ.

κβ.

* Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγος· τί ἐχρῆτό σοι εἶναι ὅτι ἀνέβητε πάντες εἰς δώματα

* μάταια· ἐνεπλήθη ἡ πόλις βωόντων· οἱ τραυμα- τῖαι σου & τραυματῖαι μαχαίρας, ἅθ' οἱ νεκροὶ σου νε- κροὶ πολέμου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Ordinate mensas, statuite speculas, comedite, bibite, surgite principes, tergite & lucida facite arma. * Quia hæc dicit mihi Dominus, Vade, constitue speculatorem; quodcunque videris, annuntiet. * Et vidit currum hominis, & cum eo par equitum: ascensorem asini, & ascensorem cameli. Dixit propheta, Auscultavi auscultatione, & vidi; & ecce, turbæ magnæ veniebant. * Dixit Esaias propheta, Vox turmarum multarum venientium cum loriceis suis, sicut leo super specula, ego sto coram Domino semper in die, & in custodia mea ego sto tota nocte. * Et ecce iste venit currus hominis, & cum eo duo equites: & respondit & dixit, Cecidit & etiam futura est ut cadat Ba- bylon, & omnia simulachra idolorum eius comminuentur in terra. * Reges qui consuevi sunt ad ineundum prælium venient contra eam, ut diripiant eam sicut plaustrum artificis ad tritrandam aream. Dicit propheta, Quod audiui à facie Domini exercituum Dei Israel, annun- cio vobis. * Onus calicis maledictionis ad propinandum Dumæ. Ad me clamat de cælis; Propheta ediffere eis prophetiam, propheta ediffere illis quod veturum est. * Dixit propheta, Est merces iustis, & est vindicta impijs. si cōuertendi estis, cōuertimini dū potestis cōverti.

* Onus calicis maledictionis ad propinandum Arabibus. In sylva in vespere manebitis turba filiorum Dan. * In occursum sitientis educite vtres aquarum qui habitatis in terra Australi: panem quem vos comeditis præparate fugientibus. * Quia à facie occisionis fuge- runt, à facie gladij nudati, & à facie arcus extenti, & à facie fortitudinis prælij. * Quia hæc dicit Dominus mihi, In fine omnium anno- rum quasi anni mercenarij; & consumetur omnis gloria Arabum. * Et residuum fortitudinis bellatorum fortium Arabum imminue- tur, quia in verbo Domini exercituum decretum est ita.

CAP. XXII.

Onus prophetiæ super ciuitate quæ habitat in valle, quam prophetauerunt super eam prophetæ. Quidnam vobis est hic, quia ascendistis vniuersi vos in tecta? * A facie tumultus quo plena erat ciuitas, laudabilis vrbs exultans, interfecti tui non sunt interfecti gladio, nec mortui sunt in bello.

* כל קציניך נדרו יחד מקשר אסרו כל-
 נמצאך אסרו יחדו מרחוק ברחו:
 * על כן אמרתי שְׁעוּ מִנִּי אֲמַרְר בְּכִי גֵל-
 תֵּאִיצוּ לִנְחֻמִּי עַל-שָׁד בַּת-עַמִּי:
 * כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וּמְבוֹכָה לְאֶרֶצִּי יִהְיֶה
 צְבָאוֹת בְּנֵי הַזִּיּוֹן מִקְרָקְרָק וְשׁוֹעַ אֶל-הָהָר:
 * וְעִלָּם נָשָׂא אֲשֶׁפָּה בָּרֶכֶב אֲדָם פְּרָשִׁים
 וְקִיר עָרָהּ מִגֵּן:
 * וַיְהִי מִבְּחַר-עֲמֻקִּיךְ מִלֵּא וְרֶכֶב וְהַפְּרָשִׁים
 שָׂרָה שְׁתּוֹ הַשְּׁעָרָה:
 * וַיִּגַּל אֶת מַסְךְ יְהוּדָה וַתִּבֹּט בְּיוֹם הַהוּא אֶל-
 נֶשֶׁק בֵּית הַיַּעַר:
 * וְאַתְּ בְּקִיעֵי עִיר-דָּוִד רֵאִיתָם כִּי רַבּוּ וַתִּקְבְּצוּ
 אֶת-מֵי הַבְּרֶכֶה הַתַּחְתּוֹנָה:
 * וְאַתְּ בְּתֵי יְרוּשָׁלַם סִפְרָתָם וַתִּתְּצוּ הַבָּתִּים
 לְבַצֵּר הַחוּמָה: * וּמִקּוֹה עֲשִׂיתָם בֵּין הַחֲמֹתִים
 לְמֵי הַבְּרֶכֶה הַיִּשְׁנָה וְלֹא הִבְטַתָּם אֶל-עֲשִׂיָּה
 וַיִּצְרָה מִרְחֹק לֹא רֵאִיתָם:
 * וַיִּקְרָא אֶרֶצִּי יְהוּדָה צְבָאוֹת בְּיוֹם הַהוּא לְבָכִי
 וּלְמַסְפָּד וּלְקִרְחָה וּלְחָגֵר שֶׁקֶ:
 * וְהִנֵּה שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה הָרֵג' בְּקִרְוֵי שְׁחַט צֹאן
 אֲכֹל בֶּשֶׂר וְשִׁתּוֹת יֵין אֲכֹל וְשִׁתּוֹ בֵּי מַחֲרָנִים:
 * וְנִגְלָה בְּאֶזְנִי יְהוָה צְבָאוֹת אִם-יִכְפַּר הָעֵינָן
 הַזֶּה לָכֶם עַד-תִּמָּתוֹן אֲמַר אֶרֶצִּי יְהוּדָה צְבָאוֹת:
 * כֹּה אֲמַר אֶרֶצִּי יְהוּדָה צְבָאוֹת לֵךְ-בֹּא אֶל-
 חֶסֶכֶן הַזֶּה עַל-שִׁבְנָא אֲשֶׁר עַל-חֲבִית:
 * מִרְ-לֶךְ פֶּה וּמִי-לֶךְ פֶּה כִּי-חֲצַבְתָּ לֶךְ פֶּה-
 קִבְרֵי חֲצָבִי מְרוֹם קִבְרוֹ חֲקִקִי בְּסִלַּע מִשְׁכָּן לִי:
 * הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֵלֶךְ מְטַלְטֵלֶךְ גִּבּוֹר וְעֹטֵף
 עֹטֵף:

* Cuncti principes tui fugerunt simul, di-
 reque ligati sunt: Omnes qui inuenti sunt
 viacti pariter, procul fugerunt.

* Propterea dixi, Recedite à me, amarè
 flebo. Nolite incumbere vt consolemini
 me super vastitate filiarum populi mei.

* Dies enim interfectionis & conculca-
 tionis, & fletuū Domino Deo exercituum
 in valle visionis. scrutans murum, & ma-
 gnificus super montem.

* Et Elam sumpsit pharetram, & currum
 hominis equitis, & parietem nudauit cly-
 peus.

* Et erūt electæ valles tuæ plenæ quadri-
 garū, & equites ponent sedes suas in porta.

* Et reuelabitur operimentum Iudæ. &

videbitis in die illa armauentariū domus

saltus. * Et scissuras ciuitatis David vide-

bitis, quia multiplicatæ sunt, & congrega-

stis aquas piscinæ inferioris.

* Et domos Hierusalem numerastis, &

destruxistis domos ad muniendū murum:

* Et lacum fecistis inter duos muros, ad

aquam piscinæ veteris, & non suspexistis

ad eum qui fecerat eam, & operatore eius

de longè non vidistis. * Et vocauit Domi-

nus Deus exercituum in die illa ad fletum,

& ad planctum, ad caluitium, & ad cingu-

lum sacci. * Et ecce gaudium & lætitia,

occidere vitulos & iugulare arietes, come-

dere carnes, & bibere vinum. Comedamus

& bibamus, cras enim moriemur.

* Et reuelata est in auribus meis vox Do-

mini exercituū, Si dimittetur iniquitas hæc

vobis, donec moriamini, dicit Dominus

exercituum.

* Hæc dicit Dominus Deus exercituum,

Vade, ingredi ad eum qui habitat in ta-

bernaculo ad Sobnam prepositum templi.

* Et dices ad eum, Quid tu hîc, aut quasi

quis hic? Quia excidisti tibi hîc sepulchrū,

excidisti in excelsō memoriale, diligenter

in petra tabernaculum tibi.

* Ecce Dominus asportari te faciet sicut

asportatur gallus gallinaceus, & quasi ami-

ctum, sic subleuabit te.

תרגום יונתן

* כל שלטוניך אשליטלו בחדא מן קדם מרחק קשתא גלו כל ראשיתך ביד אחקטלו בחדא מרחק ערקו:
 מני אבכה במרחק לא תחבטו לנחמתי על חבר כנשתי דעמי:
 * ויתב בחילתא דאתנבין עלה נביא מכלשין בתיא מקפין מגדליא ברישי טוריא:
 שור דבקי תריסין: * ויהוה שפר מישךך אחסליו רחיקין ופרשין ממנן על חרעין:
 * ויהוה פלוגת קרתא דדוד חזיתון ארי סגית וכנשתי ית עמא למי ברכתא ארעיתא:
 * ויהוה בתי ירושלם מניחין וחרעתי בתיא לאתקפא שורא:
 * ואתכלי נביא דייני אלתיא צבאות חיומא הווא למבכי ולמספר ולגוז ולמיסר סקין:
 * ויהוה ביע וחדוה אמרין נקטל חורין ונכבס עאן ניכול בשר ונשתי חמר ניכול ונשתי מונמח ולא נחיו:
 * ויהוה שמע בר אתגור דא מן קדם יי צבאות אס ישתבך חובה הרין לכון עד די תמותון מותא תנינא אמר יי אלתיא צבאות:
 * כדנן אמר יי אלתיא צבאות אהא אזל לות פרנסא דרין לוח שבנא די ממנא על ביתא:
 * ותימר לה מה לך כא ומח לך ברין ארי אתקנתא לך כא אתר אתקן ברומא אתר שוי בכיפא בית מדורה:
 * תא יי מטלטל לך טלטל דגבר ותחפנך בתחא:
 * על כן אמרתי שְׁעוּ מִנִּי אֲמַרְר בְּכִי גֵל-
 * וְעִלָּם נָשָׂא אֲשֶׁפָּה בָּרֶכֶב אֲדָם פְּרָשִׁים
 * וְקִיר עָרָהּ מִגֵּן:
 * וַיְהִי מִבְּחַר-עֲמֻקִּיךְ מִלֵּא וְרֶכֶב וְהַפְּרָשִׁים
 * וַיִּגַּל אֶת מַסְךְ יְהוּדָה וַתִּבֹּט בְּיוֹם הַהוּא אֶל-
 * וְאַתְּ בְּקִיעֵי עִיר-דָּוִד רֵאִיתָם כִּי רַבּוּ וַתִּקְבְּצוּ
 * וְאַתְּ בְּתֵי יְרוּשָׁלַם סִפְרָתָם וַתִּתְּצוּ הַבָּתִּים
 * וּמִקּוֹה עֲשִׂיתָם בֵּין הַחֲמֹתִים
 * וְנִגְלָה בְּאֶזְנִי יְהוָה צְבָאוֹת אִם-יִכְפַּר הָעֵינָן
 * כֹּה אֲמַר אֶרֶצִּי יְהוּדָה צְבָאוֹת לֵךְ-בֹּא אֶל-
 * חֶסֶכֶן הַזֶּה עַל-שִׁבְנָא אֲשֶׁר עַל-חֲבִית:
 * מִרְ-לֶךְ פֶּה וּמִי-לֶךְ פֶּה כִּי-חֲצַבְתָּ לֶךְ פֶּה-
 * קִבְרֵי חֲצָבִי מְרוֹם קִבְרוֹ חֲקִקִי בְּסִלַּע מִשְׁכָּן לִי:
 * הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֵלֶךְ מְטַלְטֵלֶךְ גִּבּוֹר וְעֹטֵף
 עֹטֵף:

* Omnes primates tui migraverunt, simul ab arcu ligati sunt, & fortes in te longè fugerunt.

* Propter hoc dixi, Dimittite me, amarè flebo, nolite contendere consolari me super contritione filie populi mei.

* Quia dies tumultus & perditionis & conculcationis, & error à Domino Sabaoth in valle visionis errant, à parvo usque ad magnum errant super montes.

* At Elamite tulerunt pharetras, & ascensores homines super equos & congregatio pugnae.

* Et erunt electæ valles tuæ replebuntur quadrigis: at equites stipabunt portas tuas.

* Et reuelabunt portas Iuda, & inspicient die illa in electas domos ciuitatis.

* Et reuelabunt abscondita domorum arcis, David, & viderunt quoniam plures sunt, & auerterunt aquam antiquæ piscinæ.

* In ciuitatem: & quoniam destruxerunt domos Hierusalem ad firmandos muros ciuitatis:

* Et fecistis vobis aquam inter duos muros, intra piscinam antiquam: & non inspexistis in eum qui à principio fecit eam, & qui creauit illam non vidistis.

* Et vocauit Dominus Sabaoth in die illa fletum, & planctum, & rasuram, & cincturam saccorum.

* Ipsi autem fecerunt gaudium & letitiam, iugulantes vitulos & sacrificantes oues, ita vt comederent carnes & biberent vinum: dicentes, Comedamus & bibamus, cras enim morimur.

* Et reuelata hec sunt in auribus Domini Sabaoth, quoniam non dimittetur vobis hoc peccatum donec moriamini.

* Hec dicit Dominus Sabaoth, Vade in prostrophorium ad Somnam quaestorem:

* Et dic ei, Quid tibi hic? & quid tibi est hic? quoniam excidisti tibi hic sepulchrum, & fecisti tibi in excelsis sepulchrum, & scripsisti tibi in petra tabernaculum?

* Ecce iam Dominus Sabaoth eijciat & conteret virum, & auferet stolam tuam;

* πρῶτες ἄρχοντες σου πεφύγασι· ἅμα δὲ τοῦ τῶν δεδεμμένων εἰσὶ καὶ ἰσχυόντες ἐν σοὶ πόρῳ πεφύγασι.

* διὰ τοῦτο εἶπα, ἀφετέ με, πικρὰς κλαύθουμαι μὴ καλῶς ἴσῃτε πᾶσα καλεῖν με ὅτι τὸ σῶνται μὲν τὸ θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.

* ὅτι ἡμέρᾳ ταραχῆς καὶ ἀπωλείας καὶ καταπατήματος, καὶ πλάνης πᾶσι κυρίου σαβαώθ, ἐν φάραγι σιῶν πλανῶν· ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πλανῶν ὅτι τὰ ὄρη.

* ὅτι ἐλαμῖται ἐλάβον φάρετρας, & αἰαβᾶται ἄνθρωποι ἐφ' ἵπποις ἐ συναγωγὴν πᾶσιν αἰαβᾶται.

* ἐπὶ αἰκλεκταὶ φάραγες σου πληθύνουσιν ἀρμάτων· ὅτι ἵπποις ἐμφράζουσιν τὰς πύλας σου.

* ἐκρύψουσιν τὰς πύλας ἰσδά, καὶ ἐμβλέψουσιν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν ἐκλεκτὸν οἶκον τὸ πόλεως.

* καὶ ἐκρύψουσιν τὰ κρυπτά τῶν οἰκῶν τὸ ἀκράτος δαυὶδ· ἐκ ἰδοῦσιν ὅτι πλείους εἰσὶ· ἐκ ἀπείρεσαν τὸ ὕδωρ τὸ δρυαίας κολυμβήθρας· εἰς τὴν πόλιν· ἐκ ὅτι καθήλωσαν τὸν οἶκον ἱερουσαλὴμ εἰς ὄχυρμα τείχους τῇ πόλει.

* ἐποίησατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέλῃ τῶν δύο τειχέων· ἐσώτερον τὴν κολυμβήθραν τὴν δρυαίας· ἐκ ἐνεβλέψατε εἰς τὴν ἀπαρχὴν ποιήσαντα αὐτῷ καὶ τὸν κτίσαντα αὐτῷ οὐκ εἶδετε.

* ἐκάλεισε κύριος σαβαώθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κλαυθμὸν & κόπτον & ξύρησιν, & ζῶσιν σάκκων.

* αὐτοὶ δὲ ἐποίησαν τὸ διφροσώην & ἀγαλλίαμα, σφάζοντες μόσχους & θύοντες βοῦς, ὥς τε φαγεῖν κρέατα & πίνειν οἶνον, λέγοντες· φάγωμεν & πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.

* καὶ ἐκρύψουσιν τὰς πύλας ἰσδά ἐν τῇ ὥρᾳ κυρίου σαβαώθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἀμαρτία ἕως ἃς ἀποθνήσκητε.

* τὰδε λέγει κύριος σαβαώθ πορβίου εἰς τὸ πασόφορον πρὸς θυμὸν τὸν ταμίαν.

* καὶ εἶπον αὐτῷ, τί σὺ ᾄδεις; καὶ τί σοὶ ἐστὶν ᾄδεις, ὅτι ἐλατόμησας σεαυτὸν ᾄδεις μνημεῖον, & ἐποίησας σεαυτὸν ἐν ὑψηλῇ μνημεῖον, & ἐγραψας σεαυτὸν ἐν πέτρᾳ σκηνῶν.

* ἰδοὺ δὲ κύριος σαβαώθ ἐκβαλεῖ & ἐκτερίψει ἄνδρα· & ἀφελεῖ τὴν σκηνὴν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Omnes principes tui moti sunt, simul à facie arcus extenti transmigraverunt: omnes qui inuenti sunt in te, occisi sunt, simul eminus fugerunt.

2 Propterea dixi, Sinite me & amarè flebo, ne quaeratis consolationem meam super contritionem cætus populi mei.

3 Dies enim tumultus & conculcationis, & occisionis coram Domino Deo exercituum, super ciuitatem quæ habitat in valle, super quam prophetauerunt Prophetae, scrutantes domos & circumdantes turres quæ sunt in cacumine montium.

4 Et Elamitæ tulerunt arma in curru hominis & cum eo duo equites, & super murum adhaeserunt clypei.

5 Et pulchriora electæ vallis tuæ impleta sunt quadrigis, & equites constituentur super portas.

6 Et prospicietur in tempore illo super arma thesaurorum sanctuarij.

7 Et reuelabitur operimentum domus Iudæ, & diuisionem ciuitatis David vidistis, quia multa

8 Et domos Hierusalem numerastis, & confregistis domos ad roborandum murum.

9 Et lacum fecistis inter muros aquæ piscinæ veteris, & non respexistis ad factorem eius, neque creatorem eius ab initio vidistis.

10 Et vocauit propheta Domini exercituum in die illo ad planctum & ad luctum, & ad caluitium, & ad accingendum saccos.

11 Et ecce gaudium & letitiam: dicunt, Occidamus boues, & iugulemus oues, comedamus carnes, & bibamus vinum, comedamus & bibamus, quia morituri sumus & non viuemus.

12 Dixit Propheta, In auribus meis auditum est, quando decretum est hoc à facie Domini exercituum: Si dimittetur peccatum hoc vobis donec moriamini morte secunda, dicit Dominus exercituum.

13 Hæc dicit Dominus exercituum, Veni, & vade ad gubernatorem hunc, ad Sobnam, qui est præpositus domus.

14 Et dices ei, Quid tibi hic? aut quid tibi in isto loco? quia præparasti tibi hic locum: præparans in excelsis locum suum, & ponens in petra domum habitaculi sui.

צנוף יצנפך צנפך כדור אל-ארץ רחבת
ידים שמה תמור ושמך מרכבור כבודך קלון
בית אדניך:

והדפתך ממצבך וממעמדך יהרסך:
והיה ביום ההוא וקראתי לעבדי לאליקים
בן-חלקיהו: והלבשתי כתנתך ואבנטך
אחזקנו וממשלתך אתן בידו והיה לאב ליושב
ירושלם ולבית יהודה:

ונתתי מפתח בית-דוד על-שכמו ופתח ואין
סגר וסגר ואין פתח:

ותקעתיו יתר במקום נאמן והיה לכסא
כבוד לבית אביו:

ותלו עליו כל כבוד בית אביו הצאצאים
והצפעות כל כלי הקטן מכלי האגוד ועד כל-
כלי הנבלים:

ביום ההוא נאם יהוה צבאות תמוש היתר
התקועה במקום נאמן ונגדעה ונפלה ונכררה
המשא אשר עליה כי יהודה דבר:

כג

משא צר הילילו אניות תרשיש כי-שדה
מבית מבוא מארץ כתים נגלה-למו:

דמו ישיב אי סחר צידון עבר ים מלאך:

ובמים רבים זרע שחר קציר יאור תבואתה:

ותהי סחר גוים: בוש צידון כי אמר ים

מעוז הים לאמר לא-חלתי ולא-ילדתי ולא

גדלתי בחורים רוממתי בתולות:

כאשר שמע למצרים וחילו בשמע צר:

עברו תרשיש הילילו ישיב אי:

הזאת לכם עליה מימי קדם קדמתה יבלות

רגליה מרחוק לגור:

תרגום יונתן

יערי מנך ית מצנפתה ויקפנך בעלי דרכך כשור מקף ויגלך לאתר פתיו ידיו חסות ולחמן רחמי יקרך וחובון בקלוע על ולא נטרמא
יקר בית רבונך: ואדוניך ממקפך ומשמושך אסגרנך: ויהי בעדנא תהיא וארכי לעבדי לאליקים בר חלקיהו:

ואלבשנה כחונך ודמינך ארונה ושלטנך אתן בידיה ויהי לאב ליחבי ירושלם ולבית יהודה: ואתן מפתח בית מקדשא

ושלטן בית דוד בידיה ויפתח וליה דאחד ויחוד וליה דפתח: ואסגינה אסרפל מחסין משמש באתר קים ויהי לכרסי יקר לבית אבותיו

ויסחמכון עלותי כל יקירי בית אבותי בנא ובני בנא מרכבניא ועד דעדקיא מכהניא לבשי אפודא ועד בני לוי אחרי נבליא: ביומא

זהו אמר יי צבאות יערי אסרפל מחסין משמש באתר קים ויחוקטף ויפול ותבטל מכל נבואתא ועלותי ארי במימרא דיי גור כן:

כג

משל נבואת כס וליט לאשקאח ית צור איללו נחתי ספיני ימא ארי אתבחו מוחזיוהון מלמיתן סארע כחאי אחז עליוהון:

אחברו יחבי ניסא חגרי צידון רחון עלו בימא מרוך: ורתוה מספקא מחורה לעסמין סגיאיז ובחצד כנישת נחרא עללחה וותות

סחורה לעסמנא: בתוה צידונא ארי אמר מערבא דיתב בתקוף ימא למימר לוי לא מרעת ולא עדיתי ולא רביתי עלמין פנקית בתולין:

כמא די שמעו למחא דלקו מצראי ועו כד שמעו צוראי: גלו לסרינת ימא איללו יחבי ניסא: תהרא לכון תקיפתא

צור מיומי קדם מלקרמין חו מיתן לה קרננין מארע רחיקא כד לאחזתא הא גליא:

18 * Coronans coronabit te tribulatione: quasi pilam mittet te in terram latam & spaciosam. ibi morieris, & ibi erit curus gloriæ tuæ, & ignominia domus Domini tui. 19 * Et expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te.

20 * Et erit in die illa, vocabo seruum meum Eliachim filium Helchiae.

21 * Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu eius, & erit quasi pater habitantibus Hierusalem & domui Iuda.

22 * Et dabo clauem domus David super humerum eius, & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat.

23 * Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in solium gloriæ domui patris sui.

24 * Et suspendam super eum omnem gloriam domus patris eius, vasorum diuersa genera, omne vas paruulum à vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. * In die illa, dicit Dñs exercituum, Auferetur

25 paxillus qui fixus fuerat in loco fideli, & frangetur & cadet, & peribit quod pependerit in eo, quia Dominus locutus est.

CAP. XXIII.

1 * **O**Nus Tyri. Vlulate naues maris, quia vastata est domus unde venire consueuerat: de terra Cethim reuelatum est eis.

2 * Tacete qui habitatis in insula, negotiatio Sidonis. transfretantes mare repleuerunt te. * In aquis multis, semen Nili messis fluminis fruges eius, & facta est negotiatio gentium.

4 * Erubescere Sidon, ait mare, fortitudo maris, dicens: Non parturiui, & non peperii, & non enutriui iuuenes, nec ad incrementum perduxui virgines.

5 * Cum auditum fuerit in Aegypto, dolebunt cum audierint de Tyro.

6 * Transite maria, vlulate qui habitatis in insula.

7 * Nunquid non hæc vestra est quæ gloriabatur à diebus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam pedes sui longè ad peregrinandum.

* Et coronam tuam gloriosam: & proijciat te in regionem magnam & absque mensura, & ibi morieris, & ponet currum tuum pulchrum ignominiam.

* Et domum principis tui in conculcatione, & aufereris à dispensatione tua & de gradu tuo.

* Et erit in die illa; vocabo puerum meum Eliachim filium Helchie:

* Et induam illum stolam tuam, & coronam tuam dabo illi, & potentiam & dispensationem tuam dabo in manus eius, et erit quasi pater habitantibus Hierusalem, & habitantibus Iuda.

* Et dabo ei clauem domus David super humerum eius, & aperiet, & non erit claudens; & claudet, & non est aperiens.

* Et dabo gloriam David ei, & imperabit, & non erit contradicens; & constituam eum principem in loco fideli, & erit in solium glorie domus patris eius.

* Et erit confidens super eum omnis gloriosus in domo patris sui à paruo vsque ad magnū, omne vas paruum, à vase craterarum: & pendebunt ei. * In die illa, Hæc dicit Dominus Sabaoth, mouebitur homo stabilitus in loco fideli, & auferetur & corruet, & dissoluetur gloria in eum, quia Dominus locutus est.

CAP. XXIII.

Vfio Tyri. Ululate naues Carthaginis, quia periit, & non ultra veniunt, de terra Citionum ducta est captiua. * Cui similes facti sunt habitates in insula, negociatores Phœnicie transfretantes mare.

* In aqua multa semen negociatorum quasi messium illatarum negociatores gentium.

* Erubescere Sidon, dixit mare. at fortitudo maris ait, Nō parturiui, neque peperī, neq; enutriui iuuenes neque exaltaui Virgines.

* Cum autem auditum fuerit in Ægypto, apprehendet eos dolor de Tyro.

* Abite in Carthaginem; ululate habitantes in insula hac. * Non hæc erat contumelia vestra quæ ab initio, antequam traderetur ipsa.

* καὶ τὴν στέφανόν σου τὸν ἐνδοξόν· ἐρίψει σε εἰς χώραν μεγάλην, & ἀμέτρητον, & ἐκεῖ ἀποθανεῖς· & θήσεται τὸ ἄρμα σου τὸ καλὸν ἀτιμίαν.

* ὁ δὲ οἶκόν σου ἀρχοντός σου εἰς καταπάτημα, & ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰκονομίας σου καὶ ἐκ τῆς σάσεως σου. * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καλέσω τὸν παῖδά μου ἐλῖακίμ τὸν τοῦ χελκίου.

* καὶ ἐνδύσω αὐτὸν τῷ σολῶ σου· & τὸν στέφανόν σου δώσω αὐτῷ· & τὸ κράτος & τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· & ἔσται ὡς πατήρ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐργουσαλήμ, & τοῖς ἐνοικοῦσιν ἰουδα.

* καὶ δώσω αὐτῷ τὴν κλεῖδα οἴκου δαυὶδ· ἵππῃ τῷ ὧμῳ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξῃ· καὶ ὅσκι ἔσται ὁ δόκιμος· & κλείσει, & ὅσκι ἔστιν ὁ ἀνοίγων.

* καὶ δώσω τῷ δόξαν δαυὶδ αὐτῷ, & ἀρχή, & ὅσκι ἔσται ὁ ἀντιθέλων· & θήσω αὐτὸν ἀρχόντα ἐν τῷ πύργῳ, & ἔσται εἰς θρόνον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

* καὶ ἔσται πεποιστὸς ἐπ' αὐτὸν πᾶς ἐνδοξὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· πᾶς τὸ σκεῦός τοῦ μικροῦ, ἀπὸ σκεδῶν τῶν ἀγανῶν· & ἐν τῷ ἐπιγεμαμένοι αὐτῷ.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· τότε λέγει κύριος· σαβαώθ, κινήθη(εἶ) ὁ δὲ θρόνος· ὁ ἐστηρικτὸς ἐν τόπῳ πύργου, & ἀφαιρεθή(εἶ) & πεσεῖται καὶ ἀπολύ(εἶ) ἡ δόξα ἐπ' αὐτόν, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

καὶ.

* Τὸ ὄραμα τύρου· ὁλολύξατε πλοῖα καρχηδῶν, ὅτι ἀπώλετο, & ἐκείτι ἔρχον(τ), ἐκ γῆς κίλικων ἡκταὶ αἰχμάλωτοι.

* τίνι ὁμοιοὶ γεγονόσιν· καὶ τοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ· μετὰ βολοὶ φοινίκης διαπερώντες τὴν θάλασσαν,

* ἐν ὕδατι πολλῷ σπέρμα μετὰ βόλων ὡς ἀμνητάνεις φερεμῶν οἱ μετὰ βολοὶ τῶν ἐθνῶν.

* αἰχμῶν θηλῶν, εἶπεν ἡ θάλασσα· ἡ δὲ ἰσχὺς τῆ θαλάσσης εἶπεν, ὅτι ὠδινον· ὅτι ἔτεκον, & δὲ ἐξέδρεψα νεανίσκους, & δὲ ὕψωσα παρθένους.

* ὅταν δὲ ἀκυσὸν γῆ(ν) ἐν αἰγύπτῳ, λήψῃ αὐτὰς ὠδὴν περὶ τύρα.

* ἀπέλθετε εἰς καρχηδῶνα· ὁλολύξατε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ.

* ἔχ' αὐτὴν ἡ ὕβρις ὑμῶν ἢ ἀπ' ἀρχῆς, πρὶν ἢ ᾧ δόξαν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Auferet à te tiaram, & circumdabunt te inimici quasi murum circumdatum, & in captiuitatem ducent te in locum latum manibus; ibi morieris: & ibi quadrigæ gloriæ tuæ conuertentur in ignominiam, eò quod non conseruasti gloriam domus Domini tui. * Et expellam te de accubitu tuo, & de ministerio tuo deponam te. * Erit in tempore illo, & magnificabo seruqm meum Eliachim filium Helchie.

* Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo accingam eum, & dominium tuum dabo in manu eius, & erit in patre habitatoribus Hierusalem, & domui Iuda. * Et dabo clauem domus sanctuarij, & dominium domus David in manu eius; & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat. * Et constituam eum præpositum fidelem, ministrantem in loco firmissimo, & erit in solium gloriæ domui patris sui. * Et iunientur super eum omnes nobiles domus patris sui, filij & nepotes, à iuuenibus vsque ad paruulos; à sacerdotibus indutis Ephod, vsque ad filios Leui tenentes organa. * In die illo, dicit Dominus exercituum, Auferetur præpositus fidelis, qui ministrabat in loco firmissimo: & rescabitur, cadet, & cessabit onus prophetiæ quod est super eum, quoniam in verbo Domini decretum est ita.

CAP. XXIII.

O Nus prophetiæ calicis maledictionis ad propinandū Tyro. Ululate descendentes in naues maris, quia direptæ sunt prouinciæ vestrae ita ut eò aditus non pateat. De terra Cetim venerunt contra eos. * Contriti sunt habitatores insulae, negociatores Sydon, qui transibant mare, repleuerūt te. * Quæ erat sufficiens negotiationi multis populis: cuius prouetus erat in messe congregationis fluminis, & facta est negotiatio populorū. * Confusi sunt Sydonij, quia dixit Occidentalis qui habitat in fortitudine maris, dicens: Utinam nō infirmarer, nec conciperem, nec nutrirer iuuenes, nec delitijs affluere facerem virgines. * Sicut audierunt plagam qua percussi sunt Ægyptij; tremuerunt quando audierunt Tyrij. * Migrauerunt in prouinciā maris. Ululate habitatores insulae. * Nunquid hæc est vobis Tyrus fortissima à diebus antiquis, cui ab antiquo afferebant munera à terra longinqua? Ecce nunc migravit ut longè habitaret.

* מי יעץ זאת על צר המעטירה אשר סחריה
 שרים בנגניה נכבדי ארץ:
 * יהיה עבדות יעצרה לחלל גאון כל צבי
 לחקל כל נכבדי ארץ:
 * עברי ארצך כיאר בת תרשיש אין מוח עוד:
 * ידו נטה על הים הרגיו ממלכות יהודה וצוה
 אל כנען לשמד מעונייה:
 * ולאמר לא תוסיפי עוד לעלוז המעשקה
 בתולת בת צידון כתיים קומי עבדי גם שם
 לא ינוח לך: * הן ארץ כשדים זה העם
 לא היה גשור יסדה לציים הקימו בחיניו עוררו
 ארמנותיה שמה למפללה:
 * הילילו אנור תרשיש כי שדר מעובן:
 * והיה ביום ההוא ונשכחת צר שבעים שנה
 כימי מלך אחד מקץ שבעים שנה יהיה לצר
 בשירת הזונרה:
 * קחי כנור סבי עיר זונרה נשכחה הטיבי נגן
 הרבי שיר למען תזכרי:
 * והיה מקץ שבעים שנה יפקד יהוה את צר
 ושבה לאתננה וזנתה ארץ כל ממלכות הארץ
 על פני האדמה:
 * והיה סחרה ואתננה קדש ליהוה לא יאצר
 ולא יחסן כי לישבים לפני יהוה יהיה סחרה
 לאכל לשבעה ולמכסור עתיק:

כד

* הנה יהודה בוקק הארץ ובולקה ועגרה
 פניה וחפיץ ישבירה:
 * והיה כעם ככהן כעבד בארצו בשפחה
 בנברתה בקוננה כמוכר במלוה כלוה כנשר
 באשר נשא בו:

* Quis cogitavit hoc super Tyrū quon-
 dam coronatam? cuius negociatores prin-
 cipes, institores eius inclyti terræ.
 * Dominus exercituum cogitavit hoc,
 vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad
 ignominiam deduceret vniuersos inclytos
 terræ. * Transi terram tuam quasi fluuium.
 C filia maris, non est cingulum vltra tibi.
 * Manum suā extendit super mare, con-
 turbauit regna. Dominus mandauit ad-
 uersus Chanaan, vt contereret fortes eius.
 * Et dixit, Non adicies vltra vt glorie-
 ris calumniam sustinens virgo filia Sido-
 nis. In Cethim confurgens transfreta, ibi
 quoque non erit requies tibi.
 * Ecce terra Chaldæorum, talis populus
 non fuit, Assur fundauit eam. In captiui-
 tatem traduxerunt robustos eius, suffode-
 runt domos eius, posuerunt eam in ruinā.
 * Vlulate naues maris, quia deuastata est
 fortitudo vestra. * Et erit in die illa, in ob-
 liuione eris o Tyre septuaginta annis, sicut
 dies regis vnus. Post septuaginta annos
 erit Tyro quasi canticum meretricis.
 * Sume tibi citharam, circui ciuitatem
 meretrix obliuioni tradita. bene cane, fre-
 quenta canticum vt memoria tui sit.
 * Et erit post septuaginta annos, visitabit
 Dominus Tyrum, & reducet eam ad mer-
 ces suas, & rursus fornicabitur cum vni-
 uersis regnis super faciem terræ.
 * Et erunt negociationes eius, & merces
 eius sanctificatæ Domino. Non conde-
 tur neque reponentur, quia his qui habita-
 uerūt coram Domino erit negociatio eius,
 vt manducent in saturitatem, & vestian-
 tur vsque ad vetustatem.

CAP. XXIIII.

* Ecce Dominus dissipabit terram & nu-
 dabit eam, & affliget faciem eius, & di-
 sperget habitatores eius. * Et erit sicut po-
 pulus, sic sacerdos, & sicut seruus, sic dñs
 eius, & sicut ancilla, sic domina eius. sicut
 emēs, sic ille qui vendit: sicut fœnerator,
 sic is qui mutuum accipit; sicut qui repe-
 tit, sic qui debet.

תרנוס יונתן

* מן מלך דא על צור דהנה מלכין דהנה רבין שלטונא יקרי ארעא:
 לאקלא כל יקרי ארעא:
 * גלא מארעין כמימי נהרא ערקו למדינה ימא לית תקוף עוד:
 מלכותא וייפקד על כנען לשיצא תקיפתא:
 * ואמר לא תוספין עוד למחקר דהויתון אנסין לעסא די בצידון לכתים קוסו גלו אף
 קמן לא יהי לבון מנח:
 * הא ארע כסדא דין עמא כדלא הוה אתורא שכללה לנגן אקיסו חויתא פגרו ביריתא שויתא
 לדמקרא:
 * אילול נחתי ספיני ימא ארי אחבונו מחוז תקפיכון:
 מלכא חד מסוף שבעין שנין יהי לצור בהשכחה נפקת ברא:
 * אהחלק יקריך אשלטל למדינא קרמא דהנה מהימנא כנפקת ברא
 אהחלקת הפכי כנריך לאבלא וזמריך לאליא מאים יעול דכנריך:
 * ויהי מסוף שבעין שנין יעול דכנרא דצור קדם ויי וחתוב
 לאתרה ויהי מספקה סחורה לכל מלכות עממא דעל מלכו ארעא:
 * ויהי ארי דממשין קדם ויי יהי אגרה למיכל ולשבע ולכסודיקר:
 כד

* ויהי חלונא ככהנא עבדא כרבונו אמתא כמרתה וכןא כמזכנא וכןא כמזכנא רשנא כמאן דרשי בהו
 * ויהי חלונא ככהנא עבדא כרבונו אמתא כמרתה וכןא כמזכנא וכןא כמזכנא רשנא כמאן דרשי בהו

* Quis hec cogitauit super Tyrum? nunquid minor est aut non praeualeat? negotiatores eius Chanaan principes inclyti terræ.

* Dominus Sabaoth cogitauit dissoluere omnem iniuriam gloriosorum, & ignominia afficere omnem inclytum super terram.

* Operare terram tuam; & enim naues non ultra ueniunt de Carthagine.

* At manus tua non ultra praeualeat per mare quæ prouocat reges: Dominus Sabaoth præcepit de Chanaan perdere eius fortitudinem.

* Et dicet, Non ultra adicietis iniuriari & iniuria afficere filiam Sion: & si abieris in Cithim, neque illic tibi requies erit.

* Et in terram Chaldeorum, & ipsa desolata est ab Assyriis: neque illic tibi requies erit, quia paries ipsius cecidit.

* Ululate naues Carthaginis, quia perijt munus vestra.

* Et erit in die illa, derelinquetur Tyrus annis septuaginta sicut tempus regis unius, quasi tempus hominis: & post septuaginta annos erit Tyrus quasi canticum meretricis.

* Sume citharam, circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita: bene cithariza, plurimum canta, ut tui memoria sit.

* Et erit post septuaginta annos, visitationem faciet Deus Tyri, & iterum restituetur in pristinum, & erit emporium omnibus regnis orbis terræ.

* Et erit eius negociatio & merces sancta Domino: non ipsis congregabitur, sed habitantibus coram Domino. omnis negociatio eius, ut comederent & biberent, et impleretur in symbolum, memoria coram Domino.

CAP. XXIII.

Ecce Dominus dissipat orbem terræ totum et desolabit eum, & reuelabit faciem eius, & disseminabit habitantes in eo.

* Et erit populus sicut sacerdos, & seruus sicut dominus, & ancilla sicut domina: erit emens sicut uendens, & fœnerans sicut fœnus accipiens, & debens sicut cui debet.

* τίς τῶν τῶν ἐβέβηκεν ἐπὶ τὴν γῆν, μὴ ἡσῶν ἐστὶν ἡ ὁρμή; οἱ ἐμποροὶ αὐτῆς χαναναῖοι ἀρχόντες οἱ ἐνδοξοὶ τῆς γῆς. * κύριος σαβαώθ ἐβουλόσατο ἀρᾶσαι πᾶσαν τὴν ὑβριν τῶν ἐνδοξῶν, καὶ ἀτιμάσαι πᾶν ἐνδοξόν ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐργάζου τὴν γῆν σου, καὶ ᾧ πλοῖα οὐκέτι ἔρχονται ἐκ καρχηδῶν.

* ἡ δὲ χεὶρ σου ἐκτίει ἰσχύϊ καὶ θάλασσαν ἡ παροξύνουσα βασιλεῖς· κύριος σαβαώθ ἐνετείλατο ἀπὸ χαναναῖοι ἀπολέσαι αὐτῆς τὴν ἰσχύϊ.

* καὶ ἐρῶσιν, ἐκτίει δὲ μὴ παροξύνῃς τὸ ὑβρίζειν καὶ ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα σιών· ἐξ ὧν ἀπέλθης εἰς χιλιεῖς, ἐξ ὧν ἐκείνη θνήσκει παυσίς ἐσαι. * καὶ εἰς γῆν χαλδαίων, καὶ αὐτὴ ἡρήμω· ἀπὸ τῶν αἰσχυρίων, ἐξ ὧν ἐκείνη θνήσκει παυσίς ἐσαι, ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς πέπλωκεν.

* ὁλολύζετε πλοῖα καρχηδῶν, ὅτι ἀπόλωλε τὸ ὀχύρωμα ὑμῶν.

* καὶ ἐσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, κατὰ λειψήν τῶν τῶν ἐπὶ ἐβδομήκοντα ὡς χρόνος βασιλείας ἐνός, ὡς χρόνος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἐξ ὧν ἐβδομήκοντα ἔτη ἐσαι τύρ ὡς αἶσμα πόρνῃς.

* λάβε κithάρην, ῥέμβου πόντον πόρνη ἐπὶ λελησμένη καλῶς κithάρησον, πολλὰ ᾄδον, ἵνα σου μνήσῃται.

* καὶ ἐσαι μὲν ἐβδομήκοντα ἔτη ἐπὶ σκοπιᾷ ποιήσεις ὁ θεὸς τῶν τῶν, ἐπὶ αὐτῇ ἀποκατασταθή(εἰς) εἰς τὸ ἀρχαῖον, ἐξ ὧν ἐμπόριον πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης.

* καὶ ἐσαι αὐτῆς ἡ ἐμπορία ἐξ ὧν αἶμα τῶν κυρίων· ἐκ αὐτοῖς συναχθή(εἰς), ἀλλὰ τοῖς κατὰ τοὺς οὐρανὸν κυρίων· πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐτῆς, φαγεῖν & πίνειν, & ἐμπλησθῆναι εἰς συμβολὴν, μνημόσυνον ἐναντὶ κυρίων.

καὶ.

* Ἰδὲ κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ ἐρημώσῃ αὐτήν, καὶ θνήσκει αὐτῆς τὸ πρῶτον αὐτῆς, καὶ διασπείρει ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ.

* καὶ ἐσαι ὁ λαὸς ὡς οἱ ἐσθλὸς, καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος· καὶ ἡ θεράπινα ὡς ἡ κυρία· ἐσαι ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πωλὼν καὶ ὁ δανείζων ὡς ὁ δανειζόμενος, καὶ ὁ ὀφείλων ὡς ὁ ὀφείλει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quis dedit hoc consilium contra Tyrum quæ erat consiliatrix? cuius negotiatores erant principes, & dominatores eius inclyti terræ.

* Dominus exercituum dedit hoc consilium, ut violaret gloriam vniuersæ latitiæ, ut in ignominiam deduceret omnes gloriosos terræ. * Migra de terra tua quasi aqua fluminis; fuge in prouinciam maris, non est ultra fortitudo. * Potentia eius eleuata est super mare ad commouenda regna. Dominus mandauit aduersus Canaan, ut disperderet fortes eius. * Et dixit, Non addetis ultra roborem, qui vim inferebatis populo qui est in Sydon. In Cethim confurgite, transmigrate: ibi quoque non erit vobis requies. * Ecce terra Chaldeorum, iste populus aliquando non erat. Assyrius fundauit eam in insulas: statuerunt speculas eius, dissipauerunt palatia eius, posuerunt eam in acervos lapidum. * Ululate descendentes in naues maris, quoniā deuastata est prouincia fortitudinis vestræ. * Et erit in tempore illo, & obliuioni tradetur Tyrus septuaginta annis, sicut dies regis unius: & in fine septuaginta annorum erit Tyro quasi canticum meretricis.

* Mutata est gloria tua: migra in aliam prouinciam, ciuitas quæ eras fidelis, obliuioni tradita es quasi meretrix. conuertere citharam tuam in luctum, & mulicam tuam in lamentationē; fortasse erit memoria tui. * Et erit in fine septuaginta annorum, ingredietur memoria Tyri coram Domino, & reuertetur in locum suum: & erit sufficiens negociatio eius omnibus regnis populorum quæ sunt super terrā. * Et erunt negociatio eius, & merces eius sanctificata coram Domino; non thesaurizabuntur nec recondentur, quia his qui ministrant coram Domino, erit merces eius, ut comedant & saturentur, & operiantur vestimentis gloriæ.

Ecce Dominus dissipabit terram, & tradet eam inimico; & cooperiet confusione faciem principum eius, eo quod transgressi sunt legem: & disperdet habitantes in ea. * Et erit laicus sicut sacerdos, seruus sicut dominus eius, ancilla sicut domina eius, emens sicut qui vendit, mutuas, sicut ille qui mutuo accipit; debitor sicut creditor.

* הַבּוֹק תִּבּוֹק הָאָרֶץ וְהַבּוֹי תִּבּוֹי כִּי יִהְיֶה דָּבָר
 אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה:
 * אֲבִלָּה נִבְלָה הָאָרֶץ אֲמִלְלָה נִבְלָה תִּבְלָה
 אֲמִלְלוּ מְרוֹם עִם־הָאָרֶץ:
 * וְהָאָרֶץ חֲנָפָה תַּחַת יְשֻׁבִּיהָ כִּי־עָבְרוּ תוֹרֹתֶיהָ
 חֲלָפוּ חֶק הַפָּרוֹ בְּרִית עוֹלָם:
 * עַל־כֵּן אֱלֹהִים אֲכָלָה אֶרֶץ וַיֵּאֱשָׁמוּ יֹשְׁבֵי בָרָה
 עַל־כֵּן חָרָו יֹשְׁבֵי אֶרֶץ וַנִּשְׁאָר אִנּוּשׁ מִזֶּעֶר:
 * אֲבִל תִּירוֹשׁ אֲמִלְלָה גִּפְן נֶאֱנָחוּ כָל־שִׁמְחֵי־
 לֵב: * שֶׁבֶת מִשׁוֹשׁ תִּפְּסִים חֲדָל שֶׁאוֹן עֲלִיזִים
 שֶׁבֶת מִשׁוֹשׁ כְּנוֹר:
 * בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן יִמָּר שִׁכָּר לִשְׁתִּי:
 * נִשְׁבְּרָה קִרְיַת־תְּהוֹמֹת כָּל־בֵּית מְבוֹא:
 * צוּחָה עַל־הַיֵּן בַּחוּצוֹת עֲרֵבָה כָּל־שִׁמְחָה גִּלָּה
 מִשׁוֹשׁ הָאָרֶץ:
 * נִשְׁאָר בְּעִיר שִׁמָּה וְשִׁאִיָּה יִכֶּת־שַׁעַר:
 * כִּי־כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הָעַמִּים בְּנִקְמָה
 זֵית כְּעִלְלֹת אֶם־כָּלָה בְּצִיר:
 * הִמָּה יִשְׁאוּ קוֹלָם יִרְנּוּ בְּנֶאֱוֹן יִהְיֶה צִהְלוֹ מִיָּם:
 * עַל־כֵּן בָּאֵרִיס בְּבָדוֹ יִהְיֶה בְּאֵי הַיָּם שֵׁם יִהְיֶה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
 * מִכְנֶף הָאָרֶץ זִמְרַת שִׁמְעֵנוּ צִבִּי לְצִדִּיק וְאִמֶּר
 רִוִּי־לִי רִוִּי־לִי אוֹיֵלִי בְּגֵדִים בְּגָדוֹ וּכְנֶד בּוֹגְדִים
 בְּגָדוֹ:
 * פָּחַד וּפַחַת וּפַח עַל־יָד יוֹשֵׁב הָאָרֶץ:
 * וְהִירָה הַנֶּסֶם מִקּוֹל הַפָּחַד יִפֹּל אֶל־הַפָּחַת
 וְהַעוֹלָה מִתּוֹךְ הַפָּחַת יִלְכֹּד בַּפֶּח כִּי־אֲרֻכּוֹת
 מִמְרוֹם נִפְתְּחוּ וַיִּרְעֶשׁוּ מוֹסְדֵי אֶרֶץ:
 * רָעָה הַתְּרַעֲעָה הָאָרֶץ פֹּדֵר הַתְּפוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט
 הַתְּמוֹטָטָה אֶרֶץ:

3 * Dissipatione dissipabitur terra, & directione prædabitur. Dñs enim locutus est
 4 verbū hoc. * Luxit & defluxit terra & infirmata est; defluxit orbis & infirmata est altitudo populi terræ. * Et terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt
 5 B leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus
 6 sempiternum. * Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius, ideóque insanient cultores eius, & relinquentur homines pauci. * Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. * Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ.
 9 * Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam.
 10 * Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.
 11 * Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis lætitia, translatus est gaudium terræ. * Relicta est in vrbe solitudo, & calamitas opprimit portas.
 13 * Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum. Quomodo si paucæ oliuæ quæ remanserunt, excutiantur ex olea, & racemi cū fuerit finita vindemia.
 14 * Hi leuabunt vocem suam atque laudabunt, cū glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari. * Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum, in insulis maris nomen Domini Dei Israel.
 16 * A finibus terræ laudes audiuius gloriam iusti: & dixi, Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Væ mihi. Præuaricantes præuaricati sunt, & præuaricatione transgressorum præuaricati sunt.
 17 * Formido & fouea, & laqueus super te, qui habitator es terræ. * Et erit qui fugerit à voce formidinis, cadet in foueam; & qui se explicauerit de fouea, tenebitur laqueo, quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, & concutientur fundamenta terræ.
 19 * Confractioe confringetur terra; contritione conteretur terra; comotione commouebitur terra.

תרגום יונתן

* אֲחֻזָּתָא חֲתִיבָא אֶרֶץ וְאֲחֻזָּתָא חֲתִיבָא אֶרֶץ אֶרֶץ יִי מִלֵּל יֵת פִּתְגָמָא חֲדָן:
 * עֲמָא דְאֶרֶץ: * וְאֶרֶץ חֲתִיבָא חֲתִיבָא אֶרֶץ עָבְרוּ עַל אֲוִרָתָא אֲבָטְלוּ מִזִּיעָא אֲשֵׁנִי קִימָא דְמִן עֲלָמָא:
 * מוֹמִי דְשִׁקָר חֲתִיבָא אֶרֶץ וַיִּצְדִּי וַיִּתְּבִין בָּהּ עַל כֵּן סָפּוּ יִתְּבִי אֶרֶץ וְאֲשִׁחֲאֵר אֲנִישָׁא כּוֹזֵעִר:
 * גִּפְנִיָא אֲתֵאֲנָחוּ כָל חֲרִי לֵבָא:
 * חֲמָרָא יִמָּר עֲתִיקָא לִשְׁתוּחֵי:
 * כָּל חֲרוֹתָא גִּלָּא בִיעַ מִן אֶרֶץ:
 * בְּגוֹ אֶרֶץ בִּינִי מִלְכּוֹתָא כְּבִיעוֹר וַיִּתָּא כְּעוֹלָלִין בְּחַר קִטּוֹף:
 * דְאֲתַעְבְּדוּ לְהוֹן עַל יָמָא:
 * מִבֵּית מִקְדָּשָׁא דְמִתְּמָן עֲתִיד לְמַפֵּךְ חֲדָא לְכָל יִתְּבִי אֶרֶץ תִּשְׁבַּחֲתָא שִׁמְעָנָא לְצִדִּיקָא אִמֶּר נִבְיָא דְזֵי אֲגַר לְצִדִּיקָא אֲחֻזָּתָא לִי דְזֵי פִרְעָנוֹת
 * לְרִשְׁיָעִיָּא אֲחֻזָּתָא לִי וַיִּלְאֲנִסִּיָּא דְמִתְּאֲנִסִּין וְלִבְזוֹת בּוֹזוֹת דְתָא מִתְּבִין:
 * מִן קֶדֶם וְחֵלָא יִפֹּל לְגוֹ כְּמַצָּא דְחִיָּסָק מְגוֹ כְּמַצָּא יִתְאַחֵד בְּסִרְיָתָא אֶרֶץ גְּבוּרָן בְּשִׁמְנָא אֲתַעְבְּדִיָּא וְעוֹי יִסּוּדֵי אֶרֶץ:
 * אֶרֶץ כְּנֶד חֲנוֹד אֶרֶץ פְּרוֹק הַתְּפַרְק אֶרֶץ:

* Dissipatione dissipabitur terra, & dire-
ptione depradabitur terra; nam os Domini locu-
tum est hæc.

* Luxit terra & corruptus est orbis: luxe-
runt excelsi terræ.

* Et terra iniquè egit propter habitantes,
eam, quia transgressi sunt legem Domini, &
dissipauerunt; mutauerunt præcepta testamen-
tum æternum.

* Propter hoc maledictio vorabit terram,
quia peccauerunt habitantes eam: propter hoc
pauperes erunt habitantes in terra, & dimit-
tentur homines pauci.

* Lugebit vinum, lugebit vitis, gement o-
mnes leti anima.

* Cessauit letitia tympanorum, cessauit con-
tumacia & diuitia impiorum, cessauit vox ci-
tharæ.

* Erubuerunt, nō biberunt vinum; amara
facta est sicera bibentibus.

* Deserta est omnis ciuitas; claudet domum
ne ingrediantur.

* Ululate pro vino vbique, cessauit omnis
letitia, abiit omne gaudium terræ.

* Et dereli-
nquentur ciuitates deserte, & domus dereli-
cta peribunt.

* Hæc omnia erunt in terra in
medio gentium; quemadmodum si quis excutiat
oliuam, sic excutient eos; & si quieverit vinde-
mia.

* Et isti voce clamabunt: at derelicti
super terram, latibuntur simul cum gloria Do-
mini; conturbabitur aqua maris.

* Propter hoc gloria Domini in insulis erit
maris: nomen Domini gloriosum erit Domini
Dei Israel.

* Ab aliis terræ portenta audiui-
mus; spes iusto: & dicent, Væ prauaricanti-
bus, prauaricantes legem.

* Timor & fouea & laqueus super vos ha-
bitantes in terra.

* Et erit fugiens timorem cadet in foueam:
at egrediens de fouea, capietur à laqueo; quia
fenestra de celo aperta sunt, & concutientur
fundamenta terræ.

* Turbatione conturbabitur terra, & de-
pauperatione depauperabitur terra.

* Φθορὰ φθαρῆ(ε) ἡ γῆ· ἔωρνομῃ ὡρνομυθῆ-
(ε) ἡ γῆ· ὅ γ' ὅμοια κυρίῳ ἐλάλησε ταῦτα.

* ἐπὶ ἐπὶ ἡ γῆ ἔφθάρη ἡ οἰκισμὸς· ἐπὶ ἐπὶ ἡ γῆ
οἱ ὑψηλοὶ τῆς γῆς.

* ἔν ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοῦ κατ' ἐκδοῦν
αὐτῶν· διότι παρέβησαν τὸν νόμον κυρίου, ἔδεικνύσαν·

* ἠλλαξαν τὰ ὡρναγματὰ διαθήκῃ αἰώνιον.

* διὰ
τοῦτο δὲ ἐδεσται τὴν γῆν· ὅτι ἡμάρτοσαν & κατ' ἐ-
κδοῦντες αὐτῶν· διὰ τοῦτο πῶχοι ἔσονται & κατ' ἐκδοῦντες
ἐν τῇ γῇ· καὶ καταλειφθήσονται ὡς ἄνθρωποι ὀλίγοι.

* πικρὴ ὡς οἶνος, πικρὴ ὡς ἀμπέλ· στυγερὰ
πικρὴ ὡς οἱ ὄφρα νομοὶ τῆς ψυχῆς.

* πέπαυ(ν) ὁ φροσύνη τυμπάνων, πέπαυ(ν) αὐθαδεία
καὶ πλοῦτος ἀσέβων, πέπαυ(ν) φωνὴ κιθάρης.

* ἡ ἡμῶν ἡσυχία, ὅς ἐπον οἶνον· πικρὸν ἐγχεῖται τὸ σίκερ
τοῖς πίνουσιν.

* ἡ ἡμῶν πᾶσα πόλις· κλείσει οἰκίαν &
μὴ εἰσελθεῖν.

* ὁλολύζετε περὶ τοῦ οἴνου πανταχῇ· πέπαυται πᾶσα
ὁ φροσύνη· ἀπῆλθε πᾶσα ὁ φροσύνη τῆς γῆς.

* ἔκαταλειφθήσονται πόλεις ἔρημοι, & οἰκοὶ ἐγκατα-
λειμμένοι δόλοισιν.

* ταῦτα πάντα ἔσονται ἐν τῇ γῇ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν· ὡς
τρέπον ἐθνοὶς καλαμῆσται ἐλαῖαν, ὥτως καλαμῆ-
σονται αὐτῆς, καὶ ἐθνοὶ παύσονται ὡς τρυφή.

* καὶ ἔτοι φωνὴ βοῇσονται· οἱ δὲ καταλειφθέντες ἐπὶ
τῆς γῆς, ὁ φραγθήσονται ἅμα τῇ δόξῃ κυρίου, ταραχθήσεται
τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης.

* διὰ τοῦτο ἡ δόξα κυρίου ἐν ταῖς νήσοις ἔσται τῆς θαλάσ-
σης· τὸ ὄνομα κυρίου ἐνδοξὸν ἔσται κυρίου & θεοῦ ἰσραὴλ.

* ἀπὸ τῶν πλεῦρων τῆς γῆς τέρεται ἡ ἐξέσασιν, ἐλπίς
τῶν ὀσσεῖ· καὶ ἐροῦσιν, καὶ τοῖς ἀθετοῦσιν οἱ ἀθετοῦντες
τὸν νόμον.

* φόβος & βοήθην καὶ παγίς ἐφ' ὑμᾶς εἴη ἐνοι-
κοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

* καὶ ἔσται ὁ φόβος ἐμπεσῆται εἰς τὸν βοή-
θον· ὅς ἐκ βαίνων ἐκ τοῦ βοήθου, αἰλώσεται ὑπὸ τῆς πα-
γίδος, ὅτι θυρίδες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡρνώθησαν· ἔσεισθη-
σεται τὰ θεμέλια τῆς γῆς.

* ταραχῇ ταραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ ἀπορία ἀπορηθή-
σεται ἡ γῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dissipatione dissipabitur terra, & conculcatione conculcabitur terra, quia Dominus locutus est verbum hoc. * Luxit & desolata est
terra: desertus est, in solitudinem reductus est orbis; defecit fortitudo populi terræ.

* Terra autem peccauit sub habitatoribus suis, quia transgressi sunt Legem, & cessare fecerunt solemnitates; mutauerunt pactum quod à seculo est. * Ideo propter iuramentum mendacij
deserta est terra, & desolati sunt omnes habitantes in ea. propterea consumpti sunt habitatores terræ, & relinquentur quasi pauci homines.

* Luxerunt omnes qui bibebant vinum, quia attrita sunt vites: ingemuerunt omnes qui latabantur corde. * Cessauit gaudium tym-
panorum, & prohibitus est tumultus fortium; cessauit gaudium citharæ.

* Cum instrumentis musicis non bibent vinum: amara est sicera
bibentibus eam. * Attrita est ciuitas eorum et deserta est: clausæ sunt omnes domus nullo introeunte. * Clamât super vino in vijs; con-
summata est omnis letitia; translatus est gaudiū à terra.

* Relicta est in vrbe solitudo, & tumultus in dissipatione portarum. * Quia
nunc relinquentur soli iusti in medio terræ, & in medio regnorū, sicut oliuæ quæ remanent post excussione oliuarum, & sicut racemi post
vindemiam.

* Hi leuabunt vocem suam, & laudabunt nomen Domini: exultabunt sicut exultauerunt super magnalia quæ facta sunt eis
in mari.

* Cum venerit lumen iustis, glorificabunt coram Domino: in insulis maris, confitebuntur & benedicent nomini Dñi Dei
Israel.

* De domo sanctuarij, vnde futurum est vt egrediatur gaudium omnibus habitatoribus terræ, laudes audiuius iustorum. Dixit
Propheta, Secretum, præmium iustorum monstratū est mihi: secretum, vindicta impiorū reuelata est mihi. Væ eis qui vim faciunt, quia
vim patientur, & direptoribus, quia ecce diripientur.

* Timor & fouea, & rete super te habitator terræ. * Et erit qui fugerit à facie
timoris, cadet in foueam: & qui ascenderit de medio foueæ, comprehendetur in rete; quia magnalia in celo facta sunt, & commota sunt
fundamenta terræ.

* Commotione commouebitur terra, agitatione agitabitur terra; dissolutione dissoluetur terra.

* Declinauit, & commouebitur sicut tugu-
rium pomorum terra, quasi ebrius & crapula-
tus; & cadet & non poterit surgere: inualuit
enim super eam iniquitas.

* Et erit in die illa inducet Deus super orna-
tum cali manum & super reges terre.

* Et congregabunt & concludent in muni-
tionem & in carcerem: per multas generationes
uisitatio erit eorum, & liquefiet later, & ca-
det murus. * Et confundetur Luna, & eru-
bescet Sol, quia regnabit Dñs in Sion, & in Hie-
rusalem, & in conspectu seniorum glorificabitur.

CAP. XXV.

Domine Deus meus glorificabo te, laudabo
nomen tuum, quia fecisti admirabiles res:
consilium antiquum verum fiat.

* Quia posuisti ciuitates in tumultum, ciuita-
tes munitas ut caderent eorum fundamenta,
impiorum ciuitates, in æternum non edificabitur.

* Propter hoc benedicet tibi populus mendi-
cus, & ciuitates hominum iniquitatem susti-
nentium benedicent tibi.

* Fuiſti enim omni ciuitati humili auxilia-
tor, tristibus propter inopiam proteſtio, ab ho-
minibus malis liberabis eos, umbraculum ſi-
tientium.

* Et ſpiritus hominum iniuriam patientium
benedicent tibi, quasi homines pusillanimes ſi-
tientes in Sion, quia liberabis eos ab hominibus
impijs, quibus nos tradidiſti.

* Et faciet Dominus Sabaoth omnibus gen-
tibus: super montem istum bibent in letitia,
bibent vinum.

* Ungentur unguento in monte hoc: trade
hec omnia gentibus, nam consilium hoc super
omnes gentes.

* Deuorauit mors preualens, & rursus
abſtulit Deus omnem lachrymam ab omni facie,
opprobrium populi abſtulit ab omni terra; nam
os Domini locutum eſt.

* Et dicent die illa, Ecce Deus noſter in quo
ſperabamus, & exultabamus super ſalute no-
ſtra, & letabimur.

* ἐκλινεν ὁ σεισθεῖς ὡς ὁ πωροφυλάκιον ἡ γῆ ὡς
ὁ μεθύων καὶ κραπαλῶν· καὶ πεσείταί καὶ ἔ μὴ διωή-
ται ἀνάστηναι· κατῆχυσεν γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ δυνάμεις.

* Ἐξαί ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεός· ἵππ' τὸν κόσ-
μον ἔξ' ἔρανος τὴν χεῖρα, καὶ ἵππ' οὐδὲ βασιλεῖς τῆ γῆς.

* καὶ συναΐξουσιν καὶ ἀποκλείουσιν εἰς ὁχύρωμα ὁ εἰς
δυσμωτήριον· διὰ πολλῶν γυνεὼν ἵπποσκοπὴ ἔσαυ αὐτῶν·
καὶ τακί(εῖ) ἡ πλὴνθ(εῖ), καὶ πεσείταί τ' τεῖχος.

* καὶ ἐντραπή(εῖ) ἡ σελεύη, ὁ αἰχμηθῆ(εῖ) ὁ ἥλιος·
ὅτι βασιλεύσει κύριος ἐν σιών, ὁ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνώ-
πιον τῶν πρεσβυτέρων δοξάσθ(εῖ).

κε.

* Κύριε ὁ θεός μου δοξάσω σε, ἐμνήσω τὸ ὄνομα σου,
ὅτι ἐποίησας θαύματα καὶ ἐργατα, βαλὼν δρεχαίαν
ἀληθινὴν γυνεὴ.

* ὅτι ἐθήκας πόλεις εἰς γῆμα· πόλεις ὁχυράς τ' πε-
σεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια τῶν ἀσεβῶν πόλεις, τὴν αἰῶνα ἔ
μὴ οἰκοδομηθῇ.

* διὰ τοῦτο ἀλογήσει σε ὁ λαός ὁ πτωχός· καὶ πόλεις
ἀνθρώπων ἀδικημάτων ἀλογήσουσί σε.

* ἐγὼ γὰρ πᾶσιν πόλιν ταπεινὴν βοηθός· τοῖς ἀθυμή-
σασιν δὲ ἐνδείαν σκέπη, ἀπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν ῥύση αὐ-
τὰς, σκέπη διψόντων.

* καὶ πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικημάτων ἀλογήσουσί σε·
ὡς ἀνθρώποι ὀλιγόψυχοι διψόντες ἐν σιών· ὅτι ῥύση αὐ-
τὰς ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν, οἷς ἡμᾶς παρέδωκας.

* καὶ ποιήσει κύριος σαβαώθ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· ἵππ'
τὸ ὄρος τοῦτο πίνοντα ἐν δὲ φρεσὶν πίνοντα οἶνον.

* χεῖνται μύρον ἐν τῷ ὄρει τῷ τῷ· ὡς ὁ τῷ τῷ
πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· ἡ γὰρ βαλὴ αὐτῇ ἵππ' πᾶσι τὰ
ἔθνη.

* κατέπεσεν ὁ θρόνος ἰσχύσεως· καὶ πάλιν ἀφῆλεν ὁ
θεός πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· τὸ ὄνειδ(εῖ) τῷ
λαοῦ ἀφῆλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς· τὸ γὰρ εἶμα κύριε
ἐλάλησεν.

* καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἰδὲ ὁ θεός ἡμῶν ἐφ' ᾧ
ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλώμεθα ἵππ' τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν· καὶ
ἀφρανθόμεθα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Suffossione suffodietur terra sicut ebrius, & erit instabilis quasi lectulus vnius noctis: & roborabuntur in ea peccata eius, & cadet, & non on adiciet ut resurgat. 21 Et erit in tempore illo; visitabit Dominus super exercitum fortitudinis in fortitudine: & super reges filiorum hominum qui morantur in terra. 22 Et congregabuntur congregatione in domum victorum, & detinebuntur in domo carceris, & post multos dies veniet memoria eorum. 23 Et confundentur qui colunt Lunam; & erubescunt qui adorant Solem; quia reuelabitur potentia Domini exercituum in monte Syon, & in Hierusalem, & coram senioribus populi sui in gloria.

CAP. XXV.

Domine Deus meus es tu, exaltabo te, confitebor nomini tuo, quia fecisti mirabilia: consilia quæ dixisti ab antiquo ut adduceres, ecce adduxisti & confirmasti. 2 Quia posuisti vrbes munitas in acervos, ciuitatem fortem in ruinam; domum deorum populorum in ciuitate Hierusalem: in sempiternum non edificabitur. 3 Propterea glorificabunt coram te populus fortis, ciuitas populorum robustorum timebunt te. 4 Quia fuisti fortitudo pauperi, auxilium inopi in tempore tribulationis: sicut protegentur a facie turbine, in umbraculo ab æstu, sic sunt verba impiorum iustis, quasi turbo impellens parietem: 5 Sicut æstus in terra sitiente, tumultum robustorum humiliabis: quasi umbra petreæ in terra arida, sic erit requies spatiosa iustis, quando humiliabuntur impij. 6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte isto prandium & conuiuium, & putabunt quod sit ipsis in gloriam, & erit eis in ignominiam, & in plagas, ex quibus non liberabuntur, & in quibus deficient. 7 Et præcipitabuntur in monte isto facies principis qui est super omnes populos, & facies regis qui dominatur super omnia regna. 8 Obluioni tradent mortem in æternum: & delebit Dñs Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet ab vniuersa terra, quia in verbo Domini decretum est ita. 9 Et dicent in tempore illo, Ecce Deus noster, iste in quem sperabamus, & saluabit nos: iste est Dominus in cuius verbo sperabamus, exultabimus & letabimur in salutari eius.

כִּי־תִנּוּחַ־יָד־יְהוָה בְּתֵר־הַזֶּה וְנִדּוּשׁ מוֹאָב
תִּחְתִּיו כְּהִדּוּשׁ מִתְּבֵן בְּמִי מִדְּמֹנָה׃
וּפֶרֶשׁ יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כְּאִשֶּׁר יִפְרֹשׁ הַשָּׁחַר
לְשָׁחוֹת וְהַשְׁפִּיל גְּאוֹתוֹ עַם אֲרָבוֹת יָדָיו׃
וּמִבְצָר מִשְׁגֹּב חֲמַתִּיךָ הִשָּׁחַ הַשְׁפִּיל הַגִּיעַ
לְאָרֶץ עַד־עָפָר׃

כו

בְּיוֹם הַהוּא יוֹשֵׁר הַשִּׁיר־הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
עִיר עֲזֹלָנוּ יִשְׁוּעָה יִשִּׁית חַמּוֹת וְחָל׃
פִּתְחוּ שַׁעֲרִים וַיָּבֹא גּוֹי־צָדִיק שְׁמֵר אֲמִנִים׃
יֵצֵר סִמּוּךְ תִּצֹר שְׁלוֹם כִּי בֶךְ בְּטוֹחַ׃
בְּטָחוּ בַיהוָה עַד־יָעַד בֵּיהּ יְהוָה צוֹר
עוֹלָמִים׃
כִּי הִשָּׁח יֹשְׁבֵי מְרוֹם קָרְיָה נִשְׁגַּבְהָ יִשְׁפִּילָנָה
יִשְׁפִּילָהּ עַד־אָרֶץ יִגְיַעְנָה עַד־עָפָר׃
תִּרְמַסְנָהּ רִגְלֵי רַגְלֵי עַנִּי פַעֲמֵי דָלִים׃
אֶרֶץ לְצָדִיק מִיִּשְׂרָאֵל יִשָּׁר מַעְגַּל צָדִיק תִּפְלֹס׃
אֵיךְ אֶרֶץ מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה קוִינֹךְ לְשִׁמְךָ
וּלְזִכְרֶךָ תֵּאֵוֹת נַפֶּשׁ׃
נַפְשִׁי יִגְוִיתֶךָ בְּלִילָה אֵיךְ רוּחִי בְקִרְבִּי
יִשְׁחַרְךָ כִּי כְּאִשֶּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאָרֶץ צָדִיק לְמֹדוֹ
יֹשְׁבֵי תֵבֶל׃ יִחַן רָשָׁע בֶּל־לְמֹד צָדִיק בְּאֶרֶץ
נִבְחָתוֹת יַעֲוֹל וּבֶל־יִרְאֶה גְּאוֹת יְהוָה׃
יְהוָה רַמָּה יָדְךָ בֶּל־יִחַזְיוּ יַחֲזוּ וַיִּבְשּׁוּ קִנְיָת־
עַם אֵיךְ אֵשׁ צָרִיךְ תֹּאכְלֵם׃
יְהוָה תִּשְׁפֹּת שְׁלוֹם לָנוּ כִּי גַם־כָּל־מַעֲשֵׂינוּ
פָּעַלְתָּ לָנוּ׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעֵלּוֹנוּ אֲדָנִים וּלְתֶךָ
לְבַד־בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ׃
מֵתִים בֶּל־יִחַיו רַפָּאִים בֶּל־יִקְמוּ לִבְנֵי פִקְדֹתֶיךָ
וּתְשַׁמִּידוּם וּתְאֲבֹד כָּל־זִכְרָם לָמוֹ׃

¹⁰ * Quia requiescet manus Domini in monte isto. Et triturbabitur Moab sub eo, sicut teruntur paleae in plauastro.

¹¹ * Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandū, & humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.

¹² * Et munimenta sublimium murorum tuorum concident; & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

CAP. XXVI.

¹ IN die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda. Urbs fortitudinis nostrae, saluator ponetur in ea murus & antemurale.

² * Aperite portas, & ingredietur gens iusta, custodiens veritatem.

³ * Vetus error abiit, seruabis pacem, pacem quia in te sperauimus. * Sperastis in Domino in seculis aeternis, in Dño Deo

⁴ forti in perpetuum. * Quia incuruabit habitantes in excelsu, ciuitatem sublimem humiliabit, humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad puluerem.

⁶ * Conculcabit eam pes, pes pauperis, gressus egenorum. * Semita iusti recta est,

⁷ B rectus callis iusti ad ambulandum.

⁸ * Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinuimus te, nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animae.

⁹ * Anima mea desiderauit te in nocte, sed in spiritu meo in praecordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis. * Misereamur impio, & non discet iustitiam facere. In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

¹¹ * Domine exaltetur manus tua ut non videant, videant & confundantur zelantes populi, & ignis hostes tuos deuoret.

¹² * Domine dabis pacem nobis, omnia enim operatus es nobis.

¹³ * Domine Deus noster possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui. * Morientes non uiuant,

¹⁴ gigantes non resurgant. Propterea visitasti & contriuiisti eos & perdidisti omnem memoriam eorum.

תרגום יונתן

¹⁰ אֲרִי תִהְיֶה גְבוּרָתָא דִּינִי בְּטוֹרָא דִּינִי וַיְחַדְשֵׁן מוֹאָבָא בְּאֶתְרֵהוֹן כְּמָא דְּמִדְּדִשׁ חֲבִנָא בְּסִינָא׃
כְּמָא דְּמִפְרִס שִׁטָּא לְמִשְׁט וַיִּמְאִיךְ יִקְרָה עִם אֲשׁוּאוֹת יְרוּשָׁה׃
כּו
פִּתְחוּ חֲרֻעֵינָא וַיָּבֹא גּוֹי־צָדִיק שְׁמֵר אֲמִנִים׃
אֶתְרֵהִינֵנוּ עַל מִימְרָא דִּינִי לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמֵי עֵלְמֵי אֲרִי בְּכֹן תִּתְפַּרְקוֹן בְּמִסְרֵי דְּחִילָא דִּינִי חֲקוּיָא עֵלְמֵינָא׃
קָרְיָא תִּקְיָא יִמְאָכְנָה יִרְמִינָה עַד אֶרְעָא יִמְטִינָה עַד עָפָרָא׃
צָדִיקָא בִּינִין אֵיךְ עֲבָדִי אֶרְחַת צָדִיקָא תִּתְקֵן׃
קָרְמֶךָ בְּלִילָא אֵיךְ רוּחִי בְּמִעֵי מְבָרְכָא לֵךְ אֲרִי כְּמָא דְּרִינֶךָ תִּתְקֵן לְאֶרְעָא קִישְׁטָא יִתְאַדְפֹּן לְמַעַבְדֵּי דְּרִינֶךָ בְּחֵבֶל׃
לְרִשְׁיָעֵינָא דָּאִם בֶּן יִתְבֹּחֵן לְאֹרִיתֶךָ וְלֹא תִבּוּ כָּל יוֹמִין דְּחַוּוּ קִימִין יַעֲבֹדוֹן קִשּׁוּט עַל אֶרְעָא הוּא שְׁקִרִין אֵיךְ אֲנִי לֹא יִחַזְיוּן בְּתִשְׁבַּחְתָּ יִקְרָךְ יִי׃
יִי כִּד תִּתְגַּלִּי בְּגִבּוֹרְתֶךָ לְאֹשְׁבָא לְדַחֲלֶךָ לֹא יִתְהַר לְסִנְיָא עֲפָד יִחַזְיוּן רִשְׁיָעֵינָא וַיְבַרְחוּן פִּרְעֻנוֹתָא עֲפָד תִּתְפַּיְנוּן אֵיךְ אֲשַׁתָּא לְבַעֲלֵי דְּרַבְכָּךְ׃
יִי דַחֲקוֹן שְׁלָמָא לָנָא אֲרִי בְּכָל עֵידֵן תִּסְכָּנָא מְחֻבְּנָא אֵיךְ עֲבַד עֲמָנָא׃
יִי אֱלֹהֵנָא שְׁלָטוֹ בְּנָא עֲמָמֵינָא לְמַהוּי עֲלֵנָא רַבּוּקִין׃
אֲנִין פְּלַחִין לְמִיתִין דְּלֹא יִחַן לְגִבּוֹרֵהוֹן דְּלֹא יִקְוִמוּן בְּכֹן כִּד תִּסְעֵר׃

* Quia requiem faciet Deus super montem hunc, & conculcabitur Moabit, quemadmodum calcant aream in curribus.

* Et remittet manus suas, quemadmodum & ipse humiliavit ut perderet, & humiliabit superbiam eius, super qua manus iniecit.

* Et altitudinem refugij domus tue humiliabit, & descendet usque ad pavementum.

CAP. XXVI.

De illa cantabunt canticum istud in terra Iuda, dicentes: Ecce ciuitas fortis & salutare nostrum: ponet murum & circummurale.

* Aperite portas, ingrediatur populus custodiens iustitiam & custodiens veritatem:

* Apprehendens veritatem & custodiens pacem, quia in te sperauimus,

* Domine usque in sempiternum, Deus magnus aternus.

* Qui humilians deduxit habitantes in excelsis, ciuitates munitas destrues & deduces usque ad pavementum.

* Et conculcabit eas pedes mansuetorum, & humilium gressus.

* Via iustorum recta facta est, & preparata via iustorum.

* Nam via Domini iudicium, sperauimus in nomine tuo, & in memoria quam desiderabat anima mea.

* De nocte consurgit spiritus meus ad te Deus, quia lux precepta tua super terra, iustitiam discite habitantes in terra.

* Cessauit enim impius, non discet iustitiam super terra: veritatem non faciet, auferatur impius ut non videat gloriam Domini.

* Domine excelsum tuum brachium, & non scierunt, scientes autem confundentur: zelus apprehendet populum ineruditum, & nunc ignis aduersarios comedet.

* Domine Deus noster pacem da nobis, omnia enim reddidisti nobis.

* Domine Deus noster posside nos, Domine extra te alium non scimus: nomen tuum vocamus.

* At mortui vitam non videbunt, neque medici non suscitabunt, propter hoc induxisti & perdidisti, & tulisti omne masculinum eorum.

* ὅτι ἀνάπαυσιν ποιήσει ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ ὄρει τούτῳ· καὶ καταπατήσεται ἡ μωαβίτις, ὃν τρέπον παύσιν ἄλωνα ἐν ἀμάξαις. * καὶ ἀθήσει τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὃν τρέπον ὁ αὐτὸς ἐταπείνωσε τὸ δόλοισι, καὶ ταπεινώσει τὴν ὑβριν αὐτῶν, ἐφ' ἃ τὰς χεῖρας ἐπέβαλον.

* καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ οἴκου σου ταπείνωσιν, καὶ καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφους.

κς.

* Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἂν τὸ ἄσμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ἰοῦδα, λέγοντες· ἰδοὺ πόλις ὀχυρὰ καὶ σωτήριον ἡμῶν, θῆσθαι τείχος ἐπερίτειχον.

* ἀνοίξατε πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσων δικαιοσύνην καὶ φυλάσων ἀλήθειαν.

* ἀντίλαμβανόμενοι ἀληθείας & φυλάσων εἰρήνην· ὅτι ἐπὶ θεῷ ἠλπίσαμεν,

* κύριε ἕως τοῦ αἰῶνος, ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ αἰῶνι.

* ὃς ταπεινώσας κατήγαγον ἐκ κατακοινοῦ ἐν ὑψηλοῖς, πόλεις ὀχυρὰς καταβαλεῖς & καταξείεις ἕως ἐδάφους. * καὶ πατήσουσιν αὐτὰς πόδες πραέων & ταπεινῶν βήματα.

* ὁδὸς δὲ σεβάν διθεία ἐγχετο, & παρεσκευασμένη ἡ ὁδὸς τῶν δισεβάν.

* ἡ γὰρ ὁδὸς κυρίου κρίσις, ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι σου & ἐπὶ τῇ μνείᾳ ἣ ἐπεθύμει ἡ ψυχὴ μου.

* ἐν νυκτὶ ὁρᾷ τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ· ὁ θεός· διότι φῶς τὰ πνεύματα σου ἐπὶ τῇ γῆς, δικαιοσύνην μαθετε & ὀνοικοντες ἐπὶ τῇ γῆς.

* πέπαν· γὰρ ὁ ἀσεβὴς, ὃ μὴ μάθη δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ γῆς· ἀλήθειαν ὃ μὴ ποιήσῃ, διὰ τὴν ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν κυρίου.

* κύριε ὑψηλὸς σου ὁ βραχίον & ὅσα ἤδεισαν· γνόντες δ' αἰχμηθήσονται· (ἡλὸς λήψε) λαὸν ἀπαίδευτον, & ὃν πρὸς ἐναντίας ἐδέε.

* κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δός ἡμῖν, πρῶτα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν.

* κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κτῆσαι ἡμᾶς, κύριε ἐκτός σου ἄλλον ὅσα οἶδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν.

* Δὲ νεκροὶ ζῶντες ὃ μὴ ἴδωσιν, ὃ δὲ ἰατροὶ ὃ μὴ ἀνίστησιν· διὰ τοῦτο ἐπήγαγες καὶ ἀπώλεσας καὶ ἤρας πρὸς ἅρσεν ἀπάν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia reuelabitur potentia Domini in monte isto, & triturabuntur Moabites in loco suo, sicut teruntur paleae in luto. "Et extendet plagam potentiae suae inter eos, sicut extendit se natans ad natandum, & humiliabit gloriam eius cum impositione manuum suarum. "Ciuitatem autem munitam in ciuitatibus populorum destruet, proiciet eam, & detrahetur in terram usque ad puluerem. CAP. XXVI.

In tempore illo cantabunt canticum istud in terra domus Iuda: Ciuitas fortitudinis nostrae, salus ponetur super muros eius, & misericordiae. "Aperite portas, & ingrediatur populus iustus, qui custodit legem corde perfecto. "In corde perfecto seruauerunt pacem: pax fiet eis, quia in verbo tuo confisi sunt. "Confidite in verbo Domini in seculum, & in secula seculorum. tunc enim salui eritis in verbo timoris Domini fortissimi seculorum. "Quia humiliabit habitatores urbis excelsae & fortissimae; humiliabit eam & proiciet eam usque in terram: detrahet eam usque ad puluerem. "Conculcabit eam pedes, pedes iustorum, plantae humilium, pauperum populi.

"Semitae iustorum rectae sunt: operantes quoque in via iustorum diriget. "Viam quoque iudiciorum tuorum Domine speramus: nomen tuum & memoriale tuum desiderat anima nostra. "Anima mea desiderat orare coram te in nocte, etiam spiritus meus in visceribus meis benedicit te: quia sicut iudicia tua diriguntur in terra; veritatem discunt operari qui habitant in orbe. "Dedisti terminum impijs, ut conuerterentur ad legem tuam, & non sunt conuersi omnibus diebus quibus viuunt: & ut facerent veritatem super terram, & facti sunt falsarii: ipsi quoque non videbunt laudem gloriae tuae Domine. "Domine quando reuelatus fueris in potentia tua, ut bene facias timen-

tibus te; non erit lumen inimicis populi tui: videbunt impij, & confundentur: vindicta populi tui cooperiet eos; ignis quoque inimicos tuos consumer. "Domine ordinabis pacem nobis, quia in omni tempore, quo separati sumus a peccatis nostris, operatus es nobiscum.

"Domine Deus noster, dominati sunt nostri populi ut dominarentur super nos absque te: veruntamen in verbo tuo confidimus, & in nomine tuo nos confitemur. "Ipsi colunt mortuos qui non viuunt, & gigantes suos qui non consurgunt. Propterea quando visitabis super eos peccata eorum, & disperderis eos; peribit eis memoria eorum.

* יספרת לגוי יהוה יספת לגוי נבכרת רחוקת
כל קצוי ארץ:

* יהוה בצר פקדון צקון לחש מוסרך למו:
כמו הרה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה
בן היינו מפניך יהוה:

* דורינו חלנו כמו ילדנו רוח ישועת כל
נעשר ארץ וכל יפלו ישרי תבל:

* יחיו מתיד נבלתי יקומון הקיצו ורגנו שבני
עפר כי טל אורת טלך וארץ רפאים תפיל:

* לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בערך חבי
כמעט רגע ער יעבור זעם:

* כי הנה יהוה יצא ממקומו לפקד עון ישר
הארץ עליו וגלתה הארץ את דמיה ולא תבסה
עוד על הרוביה:

כו

* ביום ההוא יפקד יהוה בחרבו הקשר
והגדולה והחזקה על לוייתן נחש ברח ועל לוייתן
נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים:

* ביום ההוא כרם חמר ענו לך:
אני יהוה נצרה לרגעים אשקנה פן יפקד
עליה לילה ויום אצננה:

* חמה אין לי מי יתגני שמיר שית במלחמה
אפשעה בה אציתנה יחד: * או יחזק במעוזי
יעשה שלום לי שלום יעשה לי:

* הבאים ישרש יעקב ופרח ישראל
ומלאו פני תבל תנובה: * הכמכר מכחו
הכחו אם כהרג הרגיו הרג:

* בסאסאה בשלחה תריבנה הגר ברוחו
הקשר ביום קדים:

¹⁵ Indulxisti genti Domine, indulxisti gen-
ti. Nunquid glorificatus es? Elongasti om-
¹⁶ nes terminos terræ. * Domine in angustia
requisierunt te, in tribulatione murmuris
¹⁷ doctrina tua eis. * Sicut quæ cōcepit cum
D appropinquauerit ad partum, dolens cla-
mat in doloribus suis, sic facti sumus à fa-
¹⁸ cie tua Domine. * Concepimus, & quasi
parturiuimus, & peperimus spiritum. fa-
lutes non fecimus in terra, ideò non ceci-
¹⁹ derunt habitatores terræ. * Viuent mor-
tui tui, interfecti mei resurgent. Expergisci-
mini & laudate qui habitatis in puluere,
quia ros lucis ros tuus, & terram gigātium
²⁰ detrahes in ruinam. * Vade populus meus,
intra in cubicula tua, claude ostia tua su-
per te, abscondere modicum ad momen-
²¹ tum, donec pertranseat indignatio. * Ecce
enim Dominus egredietur de loco suo, ut
visitet iniquitatē habitatoris terræ contra
eum: & reuelabit terra sanguinem suum, &
non operiet ultra interfectos suos.

CAP. XXVII.

¹ IN die illa visitabit Dominus in gladio
A suo duro & grandi, & forti, super Leui-
athan serpentē vectem, & super Leuiathan
serpentem tortuosum, & occidet cœtum
² qui in mari est. * In die illa vinea meri can-
tabit ei. * Ego Dñs qui seruo eam, repente
propinabo ei, ne fortè visitetur contra
⁴ eam. nocte & die seruo eam. * Indignatio
nō est mihi. Quis dabit me spinam & ve-
prem in prœlio? gradiar super eam, succen-
⁵ dam eam pariter. * An potius tenebit for-
titudinem meam? Faciet pacem mihi, pa-
⁶ cem faciet mihi. * Qui egredientur impe-
tu à Iacob, florebit & germinabit Israel, &
implebunt faciem orbis femine.
⁷ * Nunquid iuxta plagam percutientis se
percussit eū? aut sicut occidit interfectos
⁸ eius, sic occisus est? * In mēsurā cōtra mē-
surā cum abiecta fuerit, iudicabit eā, me-
ditatus est in spiritu suo duro per diē æst.

תרגום יונתן

¹⁵ אחגליתא לכנשא מבררי עמר יי אף עתיר את לקרבא גליהוזה לאחגליתא בנבחרתך לרחקא כל רשיעא לגייתנא: ¹⁶ יי בעקא חוזה
דחלין לרחלך בעקתהוזה חוזה מלפין אלפן אוריך בחשוי:
¹⁷ אחרתנא עקא כדמעדיא בעד מילדה קריל כריתא פרקן לא איתיו ארעא לא עבדו אף פרישן לא יכלין למעבד
דחכנא קדמך יי: ¹⁸ אף אתה הוא מחיי מיתין גרמי נבילתהוזה את מקום יחון וישבחו קדמך כל רחוק רמן בעפרא ארי טל נהור טלך לעבדי
אורייתא ורשיעא די יהבך להוזה גבורא ואנן עברו על מיסרך לגתנא חמסר: ¹⁹ אול עמי עבד עובדין טבין דיגנן עלך בעדן עקא אשמר
קועיר זמן ער דיעדי לוט: ²⁰ ארי הא יי מתגלי מאתר בית שכינתה לאסערא חוב יחבי ארעא עלוהי וחגלי ארעא על דם זכאי דאחשד בה
בעדנא ההיא יסער יי בחרבה רבתא תקיפתא וחסינתא על
כלא חכמי עוד על קטילתא: ²¹ כו
מלכא דאתררב כפרעה מלכא קדמא ועל מלכא דאחנאי כסנחריב מלכא תנינא ויקטול ית עמא דתקיא כחנינא די בימא:
בעדנא ההיא כנישתא דישראל דהיא ככרם נציב בארעא טבא שבחו לה: ² אכנא יי נטר להוזה קים אבהתהוזה ולא אשיענן
אלא בזמן ראגון מרגון קדמי אנא משקי להוזה כס פרענותהוזה אלא חוביהוזה גרמין לאתפרעא מנהוזה ככר לילי וימס מים מים מגין עליהוזה:
³ הא גבור סגין קדמי חלא אם ישוון בית ישראל אפיהוזה למעבד אורייתא אשלח רגזי וחמתי בעסמאי דסתגין בהוזה ואשיענן כמא
דמשיצא אשחא הובאי ובור כחרא: ⁴ אם יתקפון בפתגמי אורייתא יתעביר שלמא לחוזה מקען שלמא יתעביר להוזה:
⁵ יתכנשח מביני גליהוזה יתובון לארעהוזה חפן יתילדון דבית יעקב יפשו ויסגון דבית ישראל וימלון אפי תבל בני בנין:
⁶ חכמתא דהוא מחי מחתי אם בקטול קטילוהי יתקטיל:
⁷ בסאסאה דהויתא כאל בה יכילון לה דהויתא שלח ומעיק להוזה חגי עליהוזה כמלא מתקף עליהוזה ביום לוט:

* Adde eis mala Domine, adde mala gloriosis i¹⁵
terra. * Domine in tribulatione recordati su-¹⁶
mus tui, in tribulatione parua doctrina tua no-
bis. * Et sicut parturiens cum appropinquat¹⁷
ad pariendum & in dolore suo clamat, sic facti su-
mus dilecto tuo: propter timorē tuum Domine,
* In utero accepimus & parturivimus, &¹⁸
peperimus spiritum salutis tue quem fecisti super
terram: non cademus, sed cadent habitantes in
terra. * Surgent mortui & resurgent qui in¹⁹
monumentis, & letabuntur qui in terra: nam
ros qui à te sanitas ipsis est, at terra impiorum
cadet.
* Vade populus meus, ingredi in cubacula²⁰
tua, claude ostium tuum, abscondere modicum
quantulūcunque, donec pertranseat ira Domini.
* Ecce enim Dominus à sancto inducit iram²¹
super habitantes super terram, & reuelabit ter-
ra sanguinem suum, & non abscondet interfe-
ctos vltra.

CAP. XXVII.

IN die illa inducet Deus gladium sanctum &¹
magnum, & forte super draconem colubrum
fugientem, super draconem colubrum tortuosum,
& occidet draconem qui in mari.

* Die illa vinea bona desiderium cantare se-²
cundum eum.

* Ego ciuitas munita, ciuitas oppugnata fru-³
stra potum dabo illi: capietur enim nocte, die au-
tem cadet murus eius.

* Non est qui non apprehendit eam, igitur⁴
propter hoc fecit Dominus Deus omnia quacun-
que constituit: combustus sum. * Clamabunt om-
nes habitantes in ea, Faciamus pacem illi, facia-
mus pacem. * Qui veniunt filij Iacob, ger-⁵
minabit & florebit Israel, & implebitur orbis
terre fructus eius. * Nunquid sicut ipse⁶
percussit, & ipse sic percutietur? & sicut ipse
occidit, & ipse sic occidetur?

* Rixans & exprobrans emittet eos: nōne⁷
tu eras qui meditabar spiritu duro interfice-
re eos spiritu furoris?

* Rixans & exprobrans emittet eos: nōne⁸
tu eras qui meditabar spiritu duro interfice-
re eos spiritu furoris?

¹⁵ * πῶς οὖν αὐτοῖς κακὰ κύριε· πῶς οὖν κακὰ τοῖς ἐν-
δόξοις τῆς γῆς. * κύριε ἐν θλίψει ἐμνήθημέν σου, ἐν
θλίψει μικρᾷ ἢ παιδείᾳ σου ἡμῖν.

¹⁷ * καὶ ὡς αἰὶν ὠδίνουσα ἐγγίξεν τοῦ τεκεῖν ἐπὶ τῇ ὁδῷ
αὐτῆς κροῖζει, ἕτως ἐξηθήνηται τὰ ἀγαπητὰ σου διὰ τὸν
φόβον σου κύριε,

¹⁸ * ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν,
πνεῦμα σωτηρίας σου ὃ ἐποίησας ἐπὶ τῇ γῆς· ὃ πέσσεμεθα,
ἀλλὰ πεθύνῃ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῇ γῆς.

¹⁹ * θάνατον οἱ νεκροὶ (ἐξερθήν) οἱ ἐν τοῖς μνημείοις·
(ἐξερθήν) οἱ ἐν τῇ γῇ, ἢ γὰρ δρόσος ἢ ὥξις τοῦ ὕδα-
τος αὐτοῖς ἐστίν, ἢ δὲ γῆ τῶν ἀσεβῶν πεσείται.

²⁰ * βάλλε λαὸς μου, εἰσελθε εἰς τὰ ταμεία σου, ἀπό-
κλειθὲν τὴν θύραν σου· ἀποκρύβητι μικρὸν ὄν ὄν, ἕως
ὅτου παρέλθῃ ἡ ὀργὴ κυρίου.

²¹ * ἰδοὺ κύριε ἀπὸ τοῦ
ἁγίου ἐπάγει τὴν ὀργὴν ἐπὶ σὺ καὶ τοικοῦντας ἐπὶ τῆς
γῆς· ἐξ ἀκαλύψῃς ἡ γῆ τὸ αἷμα αὐτῆς· ἐξ ἀκαλύ-
ψῃς σὺ θνήσκουσιν ἐπὶ.

¹ * Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς τὴν μάχαιραν
τὴν ἁγίαν καὶ τὴν μεγάλην ἐπὶ τὴν ἰσχυράν ἐπὶ τὸν δρό-
κοντα ὄφιν φεύγοντα ἐπὶ τὸν δρόκοντα ὄφιν σκολιόν καὶ

² θνήσκει τὸν δρόκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ. * τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ ἀμπελὼν καλὸς ἐπιθύμημα ἐξάρχει κατ' αὐτῆς.

³ * ἐγὼ πόλις ὀχυρὰ, πόλις πολιορκουμένη μάτῳ πο-
νύῳ αὐτῶν· ἀλλ' (ἐγὼ) γὰρ νύκτας, ἡμέρας δὲ πεσείται τὸ τεῖ-
χος αὐτῆς.

⁴ * ὅτε ἔσιν ἢ ὅτε ἐπελάβετο αὐτῆς· τίνω
διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριε ὁ θεὸς πρῶτα ὅσα σὺν ἔταξεν·
καὶ ἀκέκασμαι. * βοήθῃ πρῶτες ἐνοικοῦντες ἐν
αὐτῇ· ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσωμεν εἰρήνην

⁵ * ἐρχόμενοι τέκνα ἰακώβ, βλασήσῃς ἐξ ἀνθήσει
ἰσραὴλ (ἐμὴ) ἡ οἰκιστὴρ καὶ καρπὸς αὐτῆς.

⁶ * μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε (ἐμὸς) αὐτὸς ἕτως πληγῇ (ἐμῇ),
ὡς αὐτὸς θνήσκον (ἐμὸς) αὐτὸς ἕτως θνήσκει (ἐμὸς).

⁷ * μαχόμενος ἐξ οὐκ ἐκείνων ἐξαποσελεῖ αὐτὰς· ἐσὺ
ἦσθα ὁ μελετῶν τὰ πνύματα τὰ σκληρὰ θνήσκον αὐτὰς
πνύματα θυμῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Reuelatus es vt congregares dispersos populi tui Dñe: futurum quoque est vt colligas transmigrationē eorum, vt appareas in potētia tua, ad proiciendos omnes impios in gehennam. " Domine in tribulatione timebant timore tui; in angustia sua docebant doctrinam legis tuæ tacite. " Sicut pragnans quæ in tempore partus sui cōtemiscit, & clamat in dolore suo: sic fuimus, eò quod peccauimus corā te Dñe.

" Apprehendit nos tribulatio quasi pragnantem in tempore partus sui; velocem salutem, sicut ventus, non adduxerunt: terram non coluerunt, mirabilia quoque non possunt facere qui habitant in orbe. " Tu enim es qui viuificas mortuos, & ossa cadauerum eorū tu suscitās. Viuent & laudabunt coram te omnes qui iacent in puluere; quia ros luminis ros tuus operantibus legem, impios autem quibus dedisti potentiam, & ipsi transgressi sunt verbum tuum, trades eos in gehennam. " Vade popule mi, fac opera bona, quæ protegant te in tempore tribulationis: absconde te quasi modico tempore, donec transeat maledictio. " Quia ecce Dominus reuelabitur de loco do-
mus maiestatis suæ, vt visitet peccatum habitatorum terræ super eam: & reuelabit terra sanguinem innocentem qui effusus est in ea, & non operiet vltra interfectos suos.

CAP. XXVII.

IN tempore illo visitabit Dominus in gladio suo grandi & forti, & robusto super regem qui magnificatus est, sicut Pharaō rex primus
Aegypti, & super regem qui eleuatus est sicut Senacherib rex secundus; & occidet populum qui fortis est, sicut draco qui est in mari.

In tempore illo cæctus Israel qui est sicut vinea plantata in terra bona, cantate ei. Ego Dominus seruo eis pactum patrum suorum;
& non consumam eos: sed in tempore quo irritant coram me, ego propino eis calicem vltionis eorum: sed peccata eorum sunt causæ vt
vindictam sumam ex eis: tamen in nocte & die verbum meum protegit super eos. Ecce magnalia magna à facie mea facta sunt: sed si cō-
posuerit domus Israel faciem suam, vt operetur secundum legem; mittam iram meam, & furorem meum in populos qui irruerant in eos, &
consumam eos, sicut consumit ignis tribulum & spinam pariter. Si tenerint verba legis, fiet eis pax: posthac inquam pax fiet eis.

Congregabuntur de medio transmigrationis eorum, reuertentur in terram suam: ibi generabunt viri domus Iacob: crescent & mul-
tiplicabuntur viri domus Israel; & implebunt faciem orbis filij filiorum. Nunquid iuxta plagam qua ipse percutiebat, per-
cussit eum, aut iuxta occisionem interfectorum eius occisus est? In mensura qua metiebatur, metientur ei: qui mittebat & tri-
bulabat eos: meditatus est contra eos sermonem: confortatus est contra eos in die maledictionis.

* לכן בואת יכפר עון יעקב וזה כל פרי הסר
 חטאיו בשומי כל אבני מזבח כאבני גר
 מנפצור לא יקמו אשרים וחמנים:
 * כי עיר בצורה בדה נזה משלח ונעזב במדבר
 שם ירעה עגל ושם ירבץ וכלה סעפיה:
 * ביבש קצירה תשכרנה נשים באות מאירות
 אותה כי לא עם בינור הוא על כן לא ירחמנו
 עשהו ויצרו לא יחננו:
 * והיה ביום ההוא יחבט יהוה משבלת
 הנגר עד נחל מצרים ואתם תלקטו לאחר
 אחר בני ישראל:
 * והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ויבאו
 האבדים בארץ אשור והנדרים בארץ מצרים
 והשתחו ליהוה בחר הקדש בירושלם:

כח

* הוי עטרת גאות שכרי אפרים וציץ
 נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שמנים
 הלומי יין:
 * הנה חזק ואמץ לאדני כזרם ברד שער קטב
 כזרם מים כבירים שטפים הניח לארץ ביד:
 * ברגלים תרמסנה עטרת גאות שכור אפרים:
 * והיתה ציצת נבל צבי תפארתו אשר על
 ראש גיא שמנים ככבודה בטרם קיץ אשר
 יראה הראה אותה בעודה בכפו יכלענה:
 * ביום ההוא יהיה יהוה צבאות לעטרה צבי
 ולצפירת תפארה לשאר עמו:
 * ולרוח משפט ליושב על המשפט ולגבורה
 משיבי מלחמה שער:

תרגום יונתן

* ככן ברא ישתכין חובי בית יעקב ודין כל עובדי אסטרות חובותי כשיוותיה כל אבני אגורא כאבני גיר מנפצין לא יתקמו אשיריא
 וחסניסמא * ארי קרתא דהות כריכה בלחודה תחב תחי מטלסלא ושיקא כמדכרא בה יגיוח צדיקא ויבזון יח נכסמא ויסופון
 משריתמא מלמפק * יתקצו חיליהון ויביתון בעובדיהון ויביתון נשיא עלן לבית דחלתהון ומלפן יתהון ארי לא עם סכלהון אנון על כן
 לא ירחם עליהון ועבדנן ודברנן לא יחום עליהון:
 * דמצרים ואתון תתקרבון חד לסטר חד בני ישראל:
 * לארעא דמצרים ויסגרון קדם וייבטורא דקדשא בירושלם:
 * וידי יתב כתרא לגיתמא טפשא רבא דישראל ויתב מצנפתא לרשיעא דבית מקדשא חשבהה דעל ריש חילא שמינא כחשי חמר:
 * תא מאן תקיפון וחסין אתון מן קדם וייבטורא ברד כעלעל רוח כזרמית מן תקיפין שטפין כזרמית עליהון עקמין ויגלגלון מארעהון
 לארע אחרי בחוביא דבדיהון: * ברגלין יחדש כתרא דגיתמא טפשא רבא דישראל: * ויהי דיתב מצנפתא לרשיעא דבית
 מקדשא חשבהה דעל ריש חילא שמינא ככברא עד לא קיטא דאם יחיו דחיו ויהא כאלו היא בידה יכלענה:
 * משיחא דיי צבאות לכליל דחדות ולכתר דחשבהה לשאר עמא:
 * ולמתן נצחמא לנפקין בקרבא לאתבותהון בשלמא לבתיהון:

* Idcirco super hoc dimittetur iniqui-
 tas domui Iacob: & iste omnis fructus, vt
 auferatur peccatum eius. Cum posuerit om-
 nes lapides altaris sicut lapides cineris al-
 lisos: non stabunt luci & delubra. * Ciui-
 tas enim munita desolata erit: speciosa re-
 linquetur: & dimittetur quasi desertum. Ibi
 pascetur vitulus & ibi accubabit; & consu-
 met summitates eius. * In siccitate messis
 illius conteretur mulieres venientes & do-
 cētes eam. Non est enim populus sapiens:
 propterea non miserebitur eius qui fecit
 eum: & qui formauit eum, non parcet ei.
 * Et erit in die illa, excutiet Dominus ab
 aluco fluminis vsque ad torrentem Aegy-
 pti: & vos congregabimini vnus & vnus fi-
 lij Israel. * Et erit in die illa, claudet in
 tuba magna: & venient qui perdit fuerant
 de terra Assyriorum; & qui eieci erat de ter-
 ra Aegypti. & adorabunt Dominum in
 monte sancto in Hierusalem.

CAP. XXVIII.

* Væ coronæ superbæ ebrijs Ephraim, &
 A flori decidenti gloriæ exultationis eius,
 qui erant in vertice vallis pinguis eran-
 tes à vino.
 * Ecce validus & fortis Dominus, sicut
 impetus grandinis, turbo confringens: si-
 cut impetus aquarum multarum inundan-
 tium & emissarum super terrā spaciosam.
 * Pedibus conculcabitur corona super-
 biæ ebriorum Ephraim.
 * Et erit flos decidens gloriæ exultatio-
 nis eius, qui est super verticem vallis pin-
 guium; quasi temporaneum ante maturi-
 B tatem autumnī. Quod cum aspexerit vi-
 dens statim vt manu tenuerit, deuorabit
 illud.
 * In die illa erit Dominus exercituum
 corona gloriæ, & fertum exultationis resi-
 duo populi sui.
 * Et spiritus iudicij sedenti super iudi-
 cium, & fortitudo reuertentibus de bel-
 lo ad portam.

⁹ Propterea auferetur iniquitas Iacob: & hoc est benedictio eius, cum abstulero eius peccatum, quando posuerint omnes lapides altarium confisos ut puluerem minutum, & non manebunt arbores eorum & idola eorum succensa quasi lucus longe habitans.

¹⁰ Grex remissus erit sicut grex derelictus: & erit multo tempore in pascua: & ibi requiescent & post multum tempus non erit in ea omne viride.

¹¹ Quia exsiccatum est: mulieres venientes ab spectaculo venite: non enim populus est habens intellectum: propterea non miserebitur qui fecit eos, neque qui plasmauit eos non miserebitur.

¹² Et erit in die illa, concludet Dominus a fossa fluminis usque ad torrentem Aegypti. vos autem congregate filios Israel per unum unum.

¹³ Et erit in die illa, clangent tuba magna, & venient qui perierunt in regione Assyriorum, & qui perierant in Aegypto, & adorabunt Dominum super montem sanctum in Hierusalem.

CAP. XXVIII.

V Ae corona iniuria mercenarij Ephraim flos cadens de gloria super verticem montis pinguis, ebrius sine vino.

² Ecce fortis & durus furor Domini sicut grando quæ defertur, non habens umbraculum violentia decidens: sicut aquæ multa multitudo trahens regionem: in terra faciet requiem manibus.

³ Et pedibus conculcabitur corona iniuriæ, mercenarij Ephraim.

⁴ Et erit flos cadens de spe gloria in summitate montis excelsi, sicut præcox ficus: videns eam priusquam in manum eam capiat, & uolet illam deuorare.

⁵ Die illa erit Dominus Sabaoth corona spei ornata gloria, relicto meo populo.

⁶ Et derelinquetur in spiritu iudicij super iudicium, & fortitudinem prohibentium interficere.

⁹ διὰ τοῦτο ἀφαιρεθή(ε) ἡ ὁμομία ἰακώβ· καὶ τοῦτο ἔστιν ἡ εὐλογία αὐτοῦ· ὅταν ἀφέλωμαι αὐτὸν τὴν αἵμαρτίαν, ὅταν θῶσι πλοῦτας ἐν λίθοις τῶν βωμῶν κατεσκευασμένους ὡς κοῖαν λεπτήν, & ἐμὴ μὴ τὰ δειδῶκε αὐτῶν· & ἰδὲ ἰδὼλα αὐτῶν ἐκκαυμένα ὡς περ δρυμὸς μακρὴν τὸ κατεκείμενον.

¹⁰ ποιμνιον ἀναιμῶν ἔσται ὡς ποιμνιον κατελειμμένον· & ἔσται πολὺ χρόνον εἰς βόσκημα, καὶ ἐκεῖ θήσονται, καὶ μὴ πολὺ χρόνον ὅτε ἔσται ἐν αὐτῇ πλοῦτος χλωρόν.

¹¹ διὰ τὸ ξηρανθῆναι, γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θείας δευτεῖ· & ὁ λαὸς ἔστιν ἔχων σιῶσιν· διὰ τοῦτο ἐμὴ οἰκτερίσῃ ὁ ποιήσας αὐτὰς, & ὁ πλάσας αὐτὰς ἐμὴ ἐλεήσει.

¹² καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, συμφερέξει κύριος ἀπὸ τοῦ διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως ῥινοκέρων· ὑμεῖς δὲ σιῶσά γετε· & ἡμεῖς ἰσραὴλ καὶ ἕνα ὄνα.

¹³ & ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σαλποῦσι τῇ σάλπιγι τῇ μεγάλῃ, & ἤξουσιν· & ἀπολόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν αἰσυρίων, & οἱ ἀπολόμενοι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ περσικῶν θύσονται τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν ἱερουσαλὴμ.

κη.

¹ Οὐαὶ τῷ σεφθῶν τὸ ὕβρεως· & μισῶσι ἐφραῖμ, τὸ δὴ ὁρᾷ τὸ ἐκπεσόν τὸ δόξης ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τοῦ παχέος, οἱ μεθύοντες ὄσιν οἶνον.

² ἰδὲ ἰχυρὸς & σκληρὸς ὁ θυμὸς κυρίου ὡς χάλιζα κατεφεργμένη· & ἔχουσα σκέπην βία κατεφεργμένη, ὡς ὕδατος πολὺ πληθύνει· & σύρει χώραν· ἐν τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυσιν ταῖς χερσὶ.

³ καὶ τοῖς ποσὶ κατεπατηθή(ε) ὁ σέφανος τὸ ὕβρεως, & μισῶσι τοῦ ἐφραῖμ.

⁴ καὶ ἔσται τὸ δῆλος τὸ ἐκπεσόν τὸ ἐλπίδος τὸ δόξης ἐπὶ ἄκρην τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ, ὡς περὶ ὁρμὸς σύκου· ὁ ἰδὼν αὐτὸ, πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν, θελήσει αὐτὸ κατεπιεῖν.

⁵ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ σέφανος τῆς ἐλπίδος ὁ πλακεὶς τὸ δόξης, τῷ κατελειφθέντι μου λαῷ.

⁶ καὶ κατελειφθή(ε) ἐν πνύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν, καὶ ἰχυρὸν κωλύοντων ἀνελεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁹ Propterea in hoc dimittentur peccata domus Iacob: & hæc fuit præuaticatio omnium operum eorum, & peccatorum eorum; cum posuerit omnes lapides altaris quasi lapides gypsi dispersos: non stabunt luci & delubra. ¹⁰ Quoniam ciuitas quæ erat munita, sola manebit, & erit instabilis, & derelicta quasi desertum: illam expugnabunt iusti, & diripient substantiam eius, & confument exercitum eius ne ultra crescant. ¹¹ Diminuentur exercitus eius; confundentur in operibus suis, & conterentur: mulieres venientes in domum deorum suorum, docebunt eos, quoniam non est populus sapiens. Propterea non miserebitur eorum qui fecit eos; & qui creauit eos, non parcat eis.

¹² Et erit in tempore illo, proijcientur interfecti coram Domino à ripa fluminis Euphratis, usque ad torrentem Aegypti; & vos applicabimini unus ad alterum filij Israel. ¹³ Et erit in tempore illo, clangetur in tuba magna, & venient qui captiui ducti sunt in terram in Assyriam, & qui transmigrauerunt in terram Aegypti, & adorabunt coram Domino in monte sancto in Hierusalem.

CAP. XXVIII.

V Ae ei qui dat coronam superbo & insipienti principi Israel, & qui dat mitram impijs domus sanctuarij laudis eius, qui erant in capite vallis pinguißimæ confracti à vino. ² Ecce quàm terribilia & fortia veniunt à facie Domini: sicut impetus grandinis, sicut turbo venti, sicut impetus aquarum fortium inundantium, quando venient contra eos populi, & transferent eos de terra sua, in terram aliam, propter peccata quæ sunt in manibus eorum. ³ Pedibus conculcabitur corona superbiæ insipientis principis Israel. ⁴ Qui autem dedit mitram impijs domus sanctuarij laudabilis eius, quæ est in vertice vallis pinguißimæ; erit sicut præcox ficus ante æstatem: quam quicunque viderit, statim deglutiet; cum sit in manu sua. ⁵ In tempore illo erit Christus Domini exercituum in coronam gaudij, & in diadema laudis residuo populi sui.

⁶ Et in verbum veritatis ei qui iudicat; & habitantibus in domibus iudicij, ut iudicent iudicium verum; & ut det victoriam egredientibus ad bellum, & ut reducat eos in pacem in domum suam.

* וגם אל-ה' ביין שגו ובשכר תעו כהן ונביא
 שגו בשכר נבלעו מן-ד' ויין תעו מן-השכר שגו
 בראיה פקו פלי-ה':
 * כי כל-שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום:
 * את-מי יורה דעה ואר-מי יבין שמועה
 גמולי מחלב עתיקי משדים:
 * כי צו לצו לצו לקו לקו ועיר שם ועיר
 שם: * כי בלעני שפה ובלשון אחרת ידבר אל-
 העם הזה:
 * אשר אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיני
 וזאת המרגעה ולא אבוא שמוע:
 * והיה להם דבר-יהוה צו לצו צו לקו
 לקו לקו ועיר שם ועיר שם למען ילכו ובשלו
 אחור ונשכרו ונוקשו ונלכדו:
 * לכן שמעו דבר-יהוה אנשי לצון משלי
 העם הזה אשר בירושלם:
 * כי אמרתם ברתנו ברית את-מות ועם-שאל
 עשינו חוה שוט שוטף כי-עבר לא יבואנו כי
 שמנו כזב מחסנו ובשקר נסתברנו:
 * לכן כה אמר יהוה הנני יסד בציון
 אבן אבן בחן פגור יקרר מוסד מוסד המאמין
 לא יחיש:
 * ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת ויער
 בדר מחסה כזב וסתר מים ישטפו:
 * וכפר בריכתם את-מות וחיותכם אר-
 שאל לא תקום שוט שוטף כי יעבר והייתם
 לו למרמס:

7 * Verum hi quoque præ vino nescierunt:
 & præ ebrietate errauerunt. Sacerdos & pro-
 pheta nescierunt præ ebrietate: absorpti
 sunt à vino, errauerunt in ebrietate: nescie-
 runt videntem, ignorauerunt iudicium.
 8 * Omnes enim mensæ repletæ sunt vo-
 mitu sordiumque, ita vt non esset ultra lo-
 9 cus. * Quem docebit scientiam, & quem
 C intelligere faciet auditum? ablactatos à la-
 10 cte, auulsos ab vberibus. * Quia manda
 remanda, manda remanda, expecta, reex-
 11 pecta, expecta reexpecta, modicum ibi, mo-
 dicum ibi. * In loquela enim labij & lin-
 12 gua altera loquetur ad populum istum:
 * Cui dixit, Hæc est requies mea, reficite
 13 lassum: & hoc est meum refrigerium; &
 noluerunt audire. * Et erit eis verbum
 Domini, Manda remanda, manda reman-
 da, expecta reexpecta, expecta reexpecta,
 modicum ibi, modicum ibi, vt vadant &
 cadant retrorsum, & conterantur, & illa-
 14 quæentur & capiantur.
 * Propter hoc audite verbum Domini
 D viri illusores, qui dominamini super popu-
 lum meum, qui est in Hierusalem.
 15 * Dixistis enim, Percussimus fœdus cum
 morte, & cum inferno fecimus pactum:
 16 flagellum inundans cum transierit, nō ve-
 niat super nos, quia posuimus mendacium
 spem nostrā, & mendacio protecti sumus.
 * Idcirco hæc dicit Dominus Deus, Ecce
 17 ego mittam in fundamētis Sion lapidem,
 lapidem probatum, angularē, preciosum,
 in fundamento fundatum. qui crediderit,
 non festinet. * Et ponam in pondere iu-
 18 dicio, & iustitiam in mensura: & subuer-
 tet grando spem mendacij, & protectio-
 nem aquæ inundabunt.
 * Et delebitur fœdus vestrum cū morte,
 E & pactum vestrum cum inferno non sta-
 bit: flagellum inundans cum transierit, eri-
 tis ei in conculcationem.

תרגום יונתן

7 ואף אלון בחמרא רוחו ובשכר רוחו מן עתיק אסתלעמו מן עתיק אסתלעמו מן עתיק אסתלעמו
 8 ארי כל פתוריהו מלך מלך ומשקל לית להון אחר דנקי מן אונם:
 9 למן אחיהבת אוריתא ומן אחפקר למספר
 10 ארי אגון אחפקרו למעבר אוריתא ומה דאחפקרו לא
 11 אביו למעבר ואחביו עליהו נביא דאם בן יהובון ולמלי נביא לא קבלי הרכו ברעות נפשחון לא חמדו למעבר אוריתא סברו דיתקנס להון
 12 פלחן שעותא ולא סברו לפלחן בית מקדשי כזעיר הנה בעיניהו בית מקדשי למפלח חסן כזעיר בעיניהו שכינת חסן: ארי בשנתי סמלל
 13 ובלישן חלעכא הוה סלעגין לקביל נביא דמתנבן להון עמא הדין: דאמרין להון נביא דין בית מקדשא פלחובה ודא אחסנת בית נחא
 14 ולא אבו לקבלא אלפן: דין יהא כס פרענותהו על דעברו על פתגמא דין ועל דאחפקרו למעבר אוריתא ומה דאחפקרו לא אביו
 15 למעבר בכז ותמסרון לעממא ולא ידעו אוריתא על דתרכו ברעות נפשחון ולא חמדו למעבר רעותי בכז וסברו לפלחן בעדן ראיתי עליהו
 16 עקא ולא יהא להון סעיר וסמיר ועל דהנה ועיר בעיניהו בית מקדשי למפלח חסן בכז ושתארו כזעיר ביני עממא דין גלון לחסן בריל דיתכון
 17 ויתקלון לאחורא ויתכרון ויתחדון ויתחדון:
 18 בכז קבלו פתגמא דין גברין רשיעין שלטוני עמא הדין די בירושלם:
 19 ארי אפרתון גורנא קים עם קטלא ועם מחבלא עברנא שלמא מחת סנא ארי תיתי עליכון כנחל מגבר דאחון אמרין לא תיתי
 20 עלנא ארי שונא בכדכא רחצנא ובגין שקרין אשמרנא:
 21 בכז ברנן אמר ויי אלהים הא אנא סמני בציון מלך מלך תקיף גבר ואסתון אחקפנה ואחסננה אמר נביא וצדיקא דחיסנו בארץ
 22 בטיית עקא לא יודעון:
 23 ואשני דנא תקיף דאשמרתון כחוט בנניא ונכותא כאבן משקולתא וידלק רגזי ברצון כרביכון
 24 ועל דאשמרתון מן קדם מעיקא יתכון עממא גלון:
 25 מנא ארי תיתי עליכון כנחל מגבר ויתחון להון לדיש:

* Hi enim vino decepti sunt, errauerunt propter siceram: sacerdos & propheta exciderunt mente propter vinum. vacillauerunt ab ebrietate sicera, errauerunt. hoc est phasma. maledictio comedet hoc consilium.

* Hoc enim consilium propter auaritiam. cui annunciamus mala?

* Et cui annunciamus nuncium? ab lactati à lacte, & abstracti ab vberibus,

* Tribulationem super tribulationem, expecta spem super spem, adhuc parum, adhuc parum.

* Propter irrisiōem labiorum, propter linguam alteram; quia loquentur populo huic,

* Dicentes ei: Hæc requies esurienti, & hæc contritio: & non voluerunt audire.

* Et erit eis sermo Dei, tribulatio super tribulationem, spes super spem, adhuc parum adhuc parum, vt vadant & cadant in retro, & periclitentur & conterantur & capiantur.

* Propter hoc audite verbum Domini viri tribulati, & principes populi huius in Hierusalem.

* Quia dixistis: Fecimus testamentum cum inferno, & cum morte pactum: tempestas irruens si pertransierit, non veniet nobis. posuimus mendacium spem nostrā, & mendacio protegemur.

* Propter hoc sic dicit Dominus: Ecce ego immittam in fundamenta Sion lapidem preciosum, electum, angularem, preciosum in fundamenta eius: & credens in eo non confundetur.

* Et ponam iudicium in spem: at misericordia mea in stateras, & qui credunt frustra mendacio, quia non pertransibit vos tempestas.

* Et non auferet vobis testamentum mortis, & spes vestra quæ ad infernum, non permanebit: tempestas veniens si pertransierit, eritis ei in conculcationem.

* & τοι οἱ οἶνο πεπλανημένοι εἰσιν. ἐπλανήθησαν διὰ τὸ σίκερα. ἱερδὲς & προφῆταις ἐξέστησαν διὰ τὸν οἶνον. ἐσείθησαν ἀπὸ τῆς μέθης & σίκερα, ἐπλανήθησαν. τοῦτο ἐστὶ φάσμα. ἀρὰ ἐδεῖται ταύτῃ τὴν βελῶν.

* αὕτη γὰρ ἡ βελὴ ἐνεκὸν πλεονεξίας. τίνι δὴ γέλαμον κακὰ;

* καὶ τίνι δὴ γέλαμον ἀγγελίῳ; & ἀπογελαλίστην διὰ γάλακτος. & οἱ ἀπεσπασμένοι διὰ μάσου.

* θλίψιν ἐπὶ θλίψιν. περισδέχῃ ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι, ἐπὶ μικρὸν ἐπὶ μικρὸν.

* διὰ φαυλισμὸν χηλέων διὰ γλώσσης ἐτέρας ὅτι λαλήθουσι τὰ λαλῶντάς, λέγοντες αὐτὰ. τοῦτο τὸ δυνάπαιμα τὸ πενιχρὸν καὶ τοῦτο τὸ σώτηριμα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἀκέειν.

* καὶ ἐσαυαῖοις τὸ λόγιον & θεοῦ, θλίψιν ἐπὶ θλίψιν, ἐλπίς ἐπ' ἐλπίδι, ἐπὶ μικρὸν ἐπὶ μικρὸν. ἵνα πορευθῶσι καὶ πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ κινδυνώσωσι & συντριβήσων καὶ ἀλώσωνται.

* διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἀνδρες τεθλιμμένοι. καὶ ὁ ἀρχὸντες & λαὸς τοῦτο ἐν ἱερουσαλὴμ.

* ὅτι εἶπατε, ἐποίησαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκην καταιγὶς φερεμένη ἐστὶν παρέλθῃ, & μὴ ἔλθῃ ἡμῖν: ἐθήκαμεν ψαῦδος ἐπὶ ἐλπίδα ἡμῶν, καὶ τὰ ψαῦδα σκεπαθήσόμεθα.

* διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια σὺν λίθον πολυτελεῖ ἐκλεκτὴν ἀκρογωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς. καὶ ὁ πεισθὼν ἐπ' αὐτὰ, & μὴ καταιγισθῇ.

* καὶ θῆσω κλειδίον εἰς ἐλπίδα. ἡ δὲ ἐλεημοσύνη με εἰς σταθμὴς, & οἱ πεποιθότες μάτην ψαῦδα. ὅτι & μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς.

* καὶ μὴ ἀφελῇ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐλπίς ὑμῶν ἡ περὶ τὸν ἄδω οὐ μὴ ἐμμένῃ. καταιγὶς φερεμένη ἐστὶν παρέλθῃ, ἐσέδεσθαι αὐτὴν εἰς καταπάτημα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hi quoque vino inebriati sunt, & vino veteri consopiti sunt: sacerdos & scriba inebriati sunt vino veteri: præcipitati sunt mero, errauerunt à vino veteri; declinauerunt ad cibum suauem; errauerunt iudices eius. * Quoniam omnes mensæ eorum plenæ sunt cibo inquinato & sordido: neque est eis locus qui mundus sit à rapina.

* Cui data est Lex? & cui mandatum est vt intelligeret sapientiam? Nonne domui Israel quæ dilecta est super omnes populos? & amabilis super omnia regna? * Quoniam ipsis mandatum est vt operarentur secundum legem, & noluerunt facere quod mandatum est eis. Prophetæ autem super eos vt conuerterentur, & noluerunt obedire verbis prophetarum: ambulauerunt in voluntate animæ suæ: non desiderauerunt operari secundum legem meam. sperauerunt quod staret eis cultus idolorum, & non attenderunt cultui domus sanctuarij mei: quasi perpusilla res fuit in oculis eorum domus sanctuarij mei, vt seruirent ibi: quasi parum fuit in oculis eorum esse maiestatem meam ibi.

* Quoniam in mutatione loquelæ, & in lingua subannationis irridebant contra prophetas qui prophetabant populo huic.

* Quibus dicebant prophetæ: Hæc est domus sanctuarij, seruite in ea: & hæc est possessio in qua est requies; & noluerunt suscipere disciplinam. * Hic est calix vindictæ eorum, pro eo quod transgressi sunt verbum Domini, & pro eo quod mandatum est eis vt facerent secundum legem, & noluerunt facere quod præceptum est eis. Propterea tradentur populis qui nescierunt legem, eo quod ambulauerunt in voluntate animæ suæ; & non desiderauerunt facere voluntatem meam. Propterea sperabunt redemptionem in tempore quo inducam super eos tribulationem, & non erit eis auxilium neque sustentaculum. Et quia erat domus sanctuarij mei modica in oculis eorum vt seruirent ibi, propterea relinquentur pauci inter populos ad quos transmigrauerunt, vt ambulent & corruant retrorsum, & conterantur & capiantur, & comprehendantur. * Propterea suscipite verbum domini viri impij qui dominamini populo huic qui est in Hierusalem,

* Dixistis enim: Pepigimus pactum cum morte, & cum disperdente fecimus pacem. plaga inimici cum venerit super vos, erit quasi torrens inundans, de qua dixistis: Non veniet super nos, quia posuimus in mendacio spem nostram, & in fallaciis absconditi sumus.

* Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego constituam in Sion regem, regem fortem, potentem & terribilem: corroborabo eum, & confortabo eum, dicit Propheta. Iusti autem qui crediderint hæc, cum venerit tribulatio, non commouebuntur. * Et ponam iudicium forte, propter quod absconditi estis, quasi funiculum ædificij, & iustitiam quasi lapidem perpendiculi. Et succendet furor meus, propter fiduciam mendaciorum vestrorum, & pro eo quod abscontis estis à facie tribulationis, transferent vos populi. * Et irritum fiet pactum vestrum, quod erat cum morte, & pax vestra quæ erat cum disperdente, non stabit. Plaga inimici cum venerit super vos, erit quasi torrens inundans, & eritis ei in conculcationem.

19 * מדי עברו יקח אתכם כי בבקר בבקר יעברו
ביום ובלילה והיה רק וועה הבין שמועה:
20 * כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה
בהתכנס:
21 * כי כהר פרצים יקום יהוה בעמק בגבעון
ירגז לעשות מעשהו ור מעשהו ולעבר עבדתו
נכריה עבדתו:
22 * ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם כי
כלה ונחרצה שמעתי מאר אדני יהוה צבאות
על כל הארץ:
23 * האזינו ושמעו קולי הקשיבו ושמעו אמרתי:
24 * הכל היום יחרש החרש לזרע יפתח וישדר
אדמתו: * הלוא אם שוה פגירה והפיץ
קצח וכמן יזרק ושם חטה שורה ושערה נסמן
וכסמך גבלתו:
26 * ויסרו למשפט אלהיו יורגו:
27 * כי לא בחרוץ יודש קצח ואופן עגלור על
כמן יוסב כי במטה יחבט קצח וכמן בשבט:
28 * לחם יודק כי לא לנצח אדוש ידושנו והמם
גלגל עגלתו ופרשיו לא ידקנו:
29 * גם זאת מעם יהוה צבאות יצאה הפלא
עצה הגדיל תושיר:

כט

1 * הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד ספו
שנה על שנה חגים ינקפו:
2 * והציקותי לאריאל והיתה תאניה ואניה
והיתה לי באריאל:
3 * וחגיתי כדור עליך וצרת עליך מצב והקימתי
עליך מצור:

19 * Quandocunq; pertransierit, tollet vos, quoniam manè diluculo pertransibit in die & in nocte, & tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.

20 * Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decadat, & pallium breue utrunque operire non potest.

21 * Sicut enim in monte diuisionum stabit Dominus, sic in valle quæ est in Gabaon, irascetur ut faciat opus suum, alienum est opus eius, ut operetur opus suum. peregrinum est opus eius ab eo.

22 * Et nunc nolite illudere, ne fortè constringantur vincula vestra. Consumationem enim & abbreviationem audiui à Domino Deo exercituum super vniuersam

23 terram. * Auribus percipite & audite vocem meam, attendite & audite eloquium

24 meum. * Nunquid tota die arabit arans ut ferat, proscindet & fartiet humum suam?

25 * Nonne cum adæquauerit faciem eius, feret git, & cyminum sparget, & ponet triticum per ordinem, & ordeum & milium, & viciam in finibus suis?

26 * Et erudiet illum in iudicio, Deus suus docebit illum.

27 * Non enim in ferris triturabitur git, nec rota plaustrum super cyminum circuibit, sed in virga excutietur git, & cyminum in baculo.

28 * Panis autem comminuetur. verum non in perpetuum triturans triturabit illum, neque vexabit eum rota plaustrum, nec ungulis suis comminuet eum.

29 * Et hoc à Domino Deo exercituum exiuit, ut mirabile faceret consilium, & magnificaret iustitiam.

CAP. XXIX.

1 * VAE Ariel Ariel, ciuitas quam expugnavit David. Additus est annus ad annum, solemnitates euolutæ sunt.

2 * Et circumuallabo Ariel, & erit tristis & mœrens, & erit mihi quasi Ariel.

3 * Et circundabo quasi sphæram in circuitu tuo, & iaciam contra te aggerem, & munimenta ponam in obsidionem tuam.

תרגום יונתן

19 * בזמן מעוזהו יגלי יחזק ארי בצפר בצפר יעדי בימים וכלילי ויהי עד לא ימטי זמן לוטא הסחבלון במלי נביא:
20 * ארי יקצר ארי במא דזעו טוריא כד אתגלי יקרא דיני ביומי עזיהו מלכא ובנסין דעבר ויי ליהושע
במישר גבעון לאתפרעא מרשיעא דעברו על מימרה כוונתגלי לאתפרעא מדעבדן עובדין נכראין עובדיהו וספלחין פלחן טעוהא פלחנהו:
21 * וכען לא תתשעון דילמא תתקפון אסוריוכון ארי גמירא ושיעא שפעח מן קדם ויי אלהים צבאות על כל יחבי ארעא:
22 * אמר גביא אציתו ושמעו קלי אחפנו וקבלו למימרו:
23 * הלא אם ישוון בית ישראל אפיהו למעבד אוריתא אהוב ואכנש יהוה מביני עממא דאנון מדרין ביניהו תא בקצחא ובכמונא
דמזריק ויקרב יהוה ורעז ורעז לשבטיוהו תא כורעי חטין על לגניו ושערי על סומניו וכונתין על החומין:
24 * הלא כל ארץ להוץ
25 * ארי לא במורגי ברזלא מדרין קצחא ונגלגלי אגלתא על
26 * יח עבדא מדרין אף יתה ארי לא לעלמין אדרכא ידרכנה ומבלבל
27 * אף דא מן קדם ויי צבאות נפקת דאתקו עלמא במחשבת דעתה רפתא אסגי
28 * וי מדרכא מדרכא דבני בקרתא די שרא בה דוד מן קדם כנישת משרין
29 * ואעיק לקרתא דמדרכא בה ויחתי צדיא וריקניא ויחתי מקפא קרמי דם קטילין באקפוח
30 * ואשרי עליך משרין ואבני עליך ברקום ואצבר עלך מיליתא:

* Cum pertransierit, tollet vos, manè manè 19
pertransibit vos, & in nocte erit spes mala, di-
scite audire

* Angustiati: non possumus pugnare, ipsi au- 20
tem infirmamur ut nos congregemur.

* Sicut mons impiorum consurget, & erit in 21
valle Gabaon: cum furore faciet opera sua amari-
tudinis opus, at furor eius alienè utetur: &
amaritudo eius aliena.

* Et vos ne letemini, neque confortentur vo- 22
bis vincula, quia consummatas & abbreviatas
res audiui à Domino Deo Sabaoth, quæ faciet
super omnem terram.

* Auribus percipite & audite vocem meam, 23
attendite & audite sermones meos.

* Nunquid tota die debet arans arare? aut 24
semen preparare antequam præparet terram?

* Nonne cum complanauerit eius faciem, tunc 25
seminat paruum git aut cyminum: & rursum
seminat triticum & ordeum, & far in finibus
suis?

* Et erudieris iudicio Dei tui, & letaberis. 26

* Non enim cum duricia mundatur git, ne- 27
que rota plaustrum circuibit super cyminum, sed vir-
ga excutitur git: at cyminum

* Cum pane comedetur: non enim in æternum 28
ego irascar vobis, nec vox amaritudinis meæ
conculcabit vos.

* Et hæc à Domino Sabaoth egressa sunt por- 29
tenta: inite consilium, exaltate vanam consola-
tionem.

CAP. XXIX.

Vae ciuitas Ariel, quam Dauid expugna- 1
uit: congregate germina annum super an-
num, comedetis enim cum Moab.

* Tribulabo enim Ariel, & erit eius fortitu- 2
do & diuitie mihi, & circumdabo sicut Dauid
super te.

* Et circumdabo in te vallum, & edificabo: 3
ponam circa te turre.

* ὅς δὲ παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς πρῶτ' πρῶτ' παρ- 19
ελθὲται ὑμᾶς, & ἐν νυκτὶ ἔσαι ἐλπὶς πονηρᾶ· μάτετε
ἀκχεῖν

* ἑνὸς χωρέμενοι· ἐδιωάμεθα μάχεσθαι· αὐτοὶ δὲ 20
ἀδυνόδωμεν τοῖς ἡμᾶς συναχθῆναι.

* ὥσπερ ὁρ' αἰετῶν δρυαή(ε')· καὶ ἔσαι ἐν τῇ φά- 21
ραγι γαβαὼν· μὲν θυμὸς ποιήσει τὰ ἔργα αὐτῆς π-
κρίας ἔργον· ὁ δὲ θυμὸς αὐτῆς ἀλλοτρίως χεῖ(ε'), καὶ
ἡ πικρία αὐτῆς ἀλλοτρία.

* καὶ ὑμεῖς μὴ δὴ φρανθήητε, μηδὲ ἰχυράτωσαν ὑμῖν 22
ἡ δέσμοι. διότι σωτετελεσμήρα καὶ σωτεμμημήρα
πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου θεοῦ σαβαὼθ ὅτι ποιή-
σει ἡ πικρία αὐτῆς ἀλλοτρία.

* ἐνωτίζετε καὶ ἀκχετε τὴν φωνὴν μου, περσέχετε καὶ 23
ἀκχετε τὴν λόγων μου.

* μὴ ὁλῶ τὴν ἡμέραν μέλλει ὁ δροτεῶν δροτεῶν, 24
ἡ σπέρων σπέρων μαῖα πρὸς ἐργάσασθαι τὴν γῆν,

* ἐχ' ὅταν ὁμαλίσῃ αὐτῆς τὸ σπέρων σπέρων ὅτε σπείρει 25
μικρὸν μελάνθιον ἢ κύμινον· & πάλιν σπείρει πυρρὸν καὶ
κεῖθλόν· & ἔσαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου.

* καὶ παιδευθήσῃ κρίματι θεοῦ σου & δὴ φρανθήσῃ. 26

* ἐγὼ μὲν σκληρότης καθαίρεται μελάνθιον· ἐδὲ 27
τερχὸς ἀμάξης περσέχει ἡ πικρία αὐτῆς, ἀλλὰ ῥάβδω
ἐκλινάσῃ τὸ μελάνθιον· τὸ δὲ κύμινον

* μὲν αὐτοῦ βρωθήσεται· ἐγὼ εἰς τὴν αἰῶνα ἐγὼ ὁρ- 28
μηθήσμαι ὑμῖν· ἐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπα-
τήσῃ ὑμᾶς. & ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ὁξήσονται τὰ
τέρατα· ἐκλινάσῃ, ὑψώσῃ ματαίαν ἀσκλησιν.

καθ.

* Οὐαὶ πόλις δρυήλ, ἣν δαυὶδ ἐπολέμησεν· συνα- 1
γάγετε χυρήματα ἐνιαυτὸν ἐπ' ἐνιαυτὸν· φάγετε γὰρ
σὺν μωάβ.

* ἐκθλίψω γὰρ δρυήλ· καὶ ἔσαι αὐτῆς ἡ ἰχὺς καὶ ὁ 2
πλοῦτος ἐμοί· καὶ κυκλώσω ὡς δαυὶδ ἐπὶ σέ.

* καὶ κυκλώσω εἰς σέ χάρακα· καὶ οἰκοδομήσω, θή- 3
σω περὶ σέ πύργους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ In tempore transitus sui transmigrare faciet vos, quoniam manè diluculo transibit, in die & in nocte: & erit antequam perueniat tem-
pus maledictionis, intelligetis verba prophetarum. ²⁰ Abbreviata est enim virtus eorum, præ seruitute forti, & dominiū tribulantis mul-
tiplicabit subiectionem. ²¹ Quia sicut commoti sunt montes, quando reuelata est gloria Domini in diebus Ozia regis, & in miraculis
quæ fecit Dominus cum Iosue in valle Gabaon, ut vindictam sumeret ab impijs qui transgressi sunt verbū eius: sic reuelabitur ut vindictam
sumat ab his qui operantur opera extranea, & colunt cultum idolorum in cultu suo. ²² Nunc autem ne impiè agatis, ne fortè roborentur
vincula vestra: quia consumationē & consumptionē audiui à facie Dñi Dei exercituum, super omnes habitatores terræ. ²³ Dicit prophe-
ta, Auscultate & audite vocem meam, aspiciet & attendite verbis meis. ²⁴ In omni tempore prophetant prophetae ad docendum, si fortè
aperiantur aures peccatorum, & suscipiant disciplinam. ²⁵ Vtique si posuerint filij domus Israel faciem suā ut operentur secundum legem,
conuertam & congregabo eos de medio populorum in quibus dispersi sunt; sicut gith & sicut cyminum quæ dispersa sunt: & applicabit
eos per cognationes tribuum suarum, sicut congregantur semina tritici in horrea, & hordeum ad signa, & vicia ad terminos. ²⁶ Ecce
omnia hæc sunt eis doctrina quam scire debent generationes, quibus Deus noster annuntiat viam rectam in qua ambulent. ²⁷ Non enim
in ferreo tribulo teritur gith, nec rotæ plaustrum circumducuntur super cyminum, sed in virga excutitur gith, & cyminum baculo excusso-
rio. ²⁸ Frumentum tritatur & ipsum quidem; nec tamen in æternum triturantes triturabunt illud, sed permiscetur rotis plaustrum sui: &
trituras separabit frumentum, & ventilabit stipulas. ²⁹ Hoc quoque à facie Domini exercituum exiuit, qui aptauit seculum in cogitatio-
ne scientiæ suæ magnæ; multiplicauit opera in principio in multitudine sapientiæ suæ.

CAP. XXIX.

Vae altare, altare quod constructum est in ciuitate in qua mansit Dauid, propter congregationem exercituum, qui congregantur in ea
per singulos annos: solemnitates abolebuntur. ² Et tribulabo ciuitatem in qua est altare, & erit deserta & vacua; & erit coram me cir-
cundata sanguine occisorum, sicut circumdatur altare sanguine victimarum sanctificatarum in die solemnitatis per circuitum.

³ Et castrametari faciam contra te castra: & construam super te machinam, & congregabo contra te aggerem.

* וְשִׁפְלִית מֵאֶרֶץ תְּדַבְּרִי וּמֵעַפְרֵי תִשָּׁח אִמְרֹתֶיךָ
 * וְהָיָה כְּאוֹז מֵאֶרֶץ קוֹלֶךָ וּמֵעַפְרֵי אִמְרֹתֶיךָ תִּצְפָּץ
 * וְהָיָה כְּאֶבֶק בְּקֶדֶךָ הַמּוֹן וְרִיחַ וּכְמִץ עֵבֶר הַמּוֹן
 * עֲרִיצִים וְהָיָה לִפְתַּעֲפֹתָם
 * מֵעַם יִהְיֶה צְבָאוֹת תִּפְקֹד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וּקוֹל
 * גָּדוֹל סוּפָה וּסְעָרָה וְלֹהֵב אֵשׁ אוֹכֵלָהּ
 * וְהָיָה כְּחֹלֶם חֲזוֹן לִילֵי הַמּוֹן כָּל־הַגּוֹיִם
 * הַצְבָּאִים עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־צְבִירֵי וּמִצְדֹתֶיהָ
 * וְהַמְצִיקִים לָהּ
 * וְהָיָה כְּאִשׁ יִחַלֵּם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל וְהַקִּיץ
 * וְרִיקָה נִפְשׁוֹ וְכִאֲשֶׁר יִחַלֵּם הַצֵּמָא וְהִנֵּה שָׂתָה
 * וְהַקִּיץ וְהִנֵּה עֵיף וְנִפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה בֶן־יִהְיֶה הַמּוֹן
 * כָּל־הַגּוֹיִם הַצְבָּאִים עַל־הָרָצִיוֹן
 * הַתְּמַהְמָמוֹ וְתִמְחוּ הַשֵּׁתִּיעֲשׂוּ וְשַׁעֲנוּ שִׁבְרוּ
 * וְלֹא־יִין נָעוּ וְלֹא שִׁכָּרוּ
 * כִּי־נִסְךְ עֲלֵיכֶם יִהְיֶה רוּחַ תִּרְדְּמָה וַיַּעֲצֵם אֶת־
 * עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רֹאשֵׁיכֶם הַחֲזִים כֶּסֶה
 * וְתִהְיֶה לְכֶם חֲזוֹת הַכֹּל כְּדַבְּרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם
 * אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־יֹדְעֵי הַסֵּפֶר לֵאמֹר קְרֹא־נָא
 * זֶה וְאָמַר לֹא אוֹכֵל כִּי חֲתוּם הוּא
 * וְנָתַן הַסֵּפֶר עַל־אֲשֶׁר לֹא־יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר
 * קְרֹא־נָא זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר
 * וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי יֵעַן כִּי נִגַּשׁ הָעַם הַזֶּה בִּפְנֵי
 * וּבִשְׁפָתָיו כְּבָרוֹנִי וּלְבֹו רַחֵק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יִרְאָתָם
 * אֵתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה
 * לִכֵּן הִנֵּנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת־הָעַם הַזֶּה
 * הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאֶבְדֵּהוּ חֲכֻמַּת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבִנָיו
 * תִּסְתָּר
 * הוּא הַמַּעֲמִיקִים מִיְּהוָה לִסְתֵּר
 * עֵצָה וְהִירָו בְּמַחֲשֵׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי־רָאוּ
 * וּמִי־יָדְעוּ

* Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum. & erit quasi pythonis de terra vox tua, & de humo eloquium tuum muffitabit.
 * Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te, & sicut fauilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te prævaluerunt: eritque repente, confestum
 * A Domino exercituum visitabitur in tonitruo & commotione terræ, & voce magna turbinis & tempestatis, & flamma ignis deuorantis.
 * Et erit sicut somnium visionis nocturnæ, multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra Ariel, & omnes qui militauerunt & obsederunt & prævaluerunt aduersus eam.
 * Et sicut somniat esuriens & comedit; cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius: & sicut somniat sitiens & bibit, & postquam fuerit expergefactus, adhuc sitit, & anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium gentium quæ dimicauerunt contra montem Sion.
 * Obstupescite & admiramini; fluctuate, & vacillate, inebriamini, & non à vino; mouemini, & non ab ebrietate:
 * Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis. claudet oculos vestros; prophetas & principes vestros, qui vident visiones, operiet.
 * Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas, dicent: Lege istum: & respondebit, Non possum; signatus est enim.
 * Et dabitur liber nescienti literas, diceturque ei; Lege: & respondebit; Nescio literas.
 * Et dixit Dominus: Eò quòd appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me; cor autem eius longè est à me; & timuerunt me mandato hominũ & doctrinis.
 * Ideò ecce ego addā vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo; peribit enim sapientia à sapientibus eius, & intellectus prudentiũ eius abscondetur.
 * Vx qui profundi estis corde, vt à Dño abscondatis consiliũ, quorum sunt in tenebris opera: & dicũt, Quis videt nos, & quis nouit nos?

תרגום יונתן

* וְהִמָּאֲבִין מֵאֶרֶץ תִּמְלִין וּמֵעַפְרָא יִצְפָּץ מִלֵּךְ וְיִהְיֶה כְּאוֹז מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעַפְרָא יִצְפָּץ
 * וְיִהְיֶה כְּאֶבֶק בְּקֶדֶךָ הַמּוֹן וְרִיחַ וּכְמִץ עֵבֶר הַמּוֹן
 * עֲרִיצִים וְהָיָה לִפְתַּעֲפֹתָם
 * מֵעַם יִהְיֶה צְבָאוֹת תִּפְקֹד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וּקוֹל גָּדוֹל סוּפָה וּסְעָרָה וְלֹהֵב אֵשׁ אוֹכֵלָהּ
 * וְהָיָה כְּחֹלֶם חֲזוֹן לִילֵי הַמּוֹן כָּל־הַגּוֹיִם הַצְבָּאִים עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־צְבִירֵי וּמִצְדֹתֶיהָ וְהַמְצִיקִים לָהּ
 * וְהָיָה כְּאִשׁ יִחַלֵּם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל וְהַקִּיץ וְרִיקָה נִפְשׁוֹ וְכִאֲשֶׁר יִחַלֵּם הַצֵּמָא וְהִנֵּה שָׂתָה וְהַקִּיץ וְהִנֵּה עֵיף וְנִפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה בֶן־יִהְיֶה הַמּוֹן
 * כָּל־הַגּוֹיִם הַצְבָּאִים עַל־הָרָצִיוֹן
 * הַתְּמַהְמָמוֹ וְתִמְחוּ הַשֵּׁתִּיעֲשׂוּ וְשַׁעֲנוּ שִׁבְרוּ וְלֹא־יִין נָעוּ וְלֹא שִׁכָּרוּ
 * כִּי־נִסְךְ עֲלֵיכֶם יִהְיֶה רוּחַ תִּרְדְּמָה וַיַּעֲצֵם אֶת־עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רֹאשֵׁיכֶם הַחֲזִים כֶּסֶה
 * וְתִהְיֶה לְכֶם חֲזוֹת הַכֹּל כְּדַבְּרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־יֹדְעֵי הַסֵּפֶר לֵאמֹר קְרֹא־נָא
 * זֶה וְאָמַר לֹא אוֹכֵל כִּי חֲתוּם הוּא
 * וְנָתַן הַסֵּפֶר עַל־אֲשֶׁר לֹא־יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר קְרֹא־נָא זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר
 * וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי יֵעַן כִּי נִגַּשׁ הָעַם הַזֶּה בִּפְנֵי וּבִשְׁפָתָיו כְּבָרוֹנִי וּלְבֹו רַחֵק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יִרְאָתָם אֵתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה
 * לִכֵּן הִנֵּנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת־הָעַם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאֶבְדֵּהוּ חֲכֻמַּת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבִנָיו תִּסְתָּר
 * הוּא הַמַּעֲמִיקִים מִיְּהוָה לִסְתֵּר עֵצָה וְהִירָו בְּמַחֲשֵׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי־רָאוּ וּמִי־יָדְעוּ

* Et humiliabuntur sermones tui in terram, & in terram verba tua occident: & erit sicut loquentes de terra vox tua; & usque ad pavementum vox tua infirmabitur.

* Et erunt sicut pulvis de rota diuitie impiorum, & sicut favilla quæ rapitur multitudo eorum qui oppresserunt te, & erit sicut punctus repente.

* A Domino Sabaoth, visitatio enim erit cum tonitru & commotione & voce magna, tempestas valida & flamma ignis deuorans.

* Et erunt sicut insomnians in somnio diuitie gentium omnium, quicumque militauerunt contra Ariel, & omnes qui pugnaverunt contra Hierusalem, & omnes congregati super eam & tribulantes eam.

* Et erunt sicut in somno bibentes & comedentes, & cum surrexerint, vanum eorum insomnium: & quemadmodum insomniat sitiens & bibens, et cum surrexerit, adhuc sitit, at anima eius frustra sperauit: sic erunt diuitie omnium gentium, quotquot militauerunt contra montem Sion.

* Deficite, obstupefcite, & inebriamini non a siccera, neque a vino.

* Quia potauit vos Dominus spiritu comprehensionis: & claudet oculos eorum & prophetarum suorum, & principum suorum videntes abscondita.

* Et erunt vobis omnia verba hæc, sicut verba libri signati huius, cuiusque dederit illum homini scienti literas, dicentes: Lege ista: & dicet, Non possum legere, signatus est enim.

* Et dabitur liber iste in manus hominis non scientis literas, & dicet ei, Lege hoc: & dicet, Non scio literas. * Et ait Dominus, Appropinquat mihi populus iste ore suo, labijs honorat me, at cor eorum longè abest à me, frustra autem colunt me, docetæ præcepta hominū & doctrinas.

* Propterea ecce ego addam ut transferam populum istum, & transferam eos, & perdam sapientiam sapientum & intellectum prudentium abscondam. * Væ profundum consilium facientes & non per Dominum: væ in abscondito consilium facientes, & erunt in tenebris opera eorum: et dicent, Quis nos vidit? & quis nos cognoscet?

* & ταπεινώθη(ν) οἱ λόγοι σου εἰς τὴν γῆν, καὶ εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου δύ(ν)η, & ἔσται ὡς οἱ φωνούντες ἐκ τῆς γῆς ἢ φωνὴ σου. & πρὸς τὸ ἔδαφος ἡ φωνὴ σου ἀδυνήσει.

* καὶ ἔσται ὡς κονιορτὸς ἀπὸ τροχού οὗ πλοῦτος τῶν ἀσεβῶν, καὶ ὡς χυρὸς φερόμενος πλῆθος τῶν ἐλπίστων σε, & ἔσται ὡς στιγμὴ ἀδυσχερήματα.

* ἀπὸ κυρίου σαβαώθ. ἐπιποκίη γὰρ ἔσται μετὰ βροχῆς & σεισμὸς & φωνὴς μεγάλης, καταγίς φερομένη καὶ φλόξ πυρὸς κατεδίουσα.

* καὶ ἔσται ὡς ὁ ἐνυπνιαζόμενος ἐν ὕπνῳ ὁ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν πλούτων, ὅτε ἐπεσφράδισαν ἐπὶ δρυὶν & πόλεις οἱ σφραδισαμένοι ἐπὶ ἱερυσάλημ, καὶ πόλεις & συναγωγαὶ ἐπ' αὐτῶν & οἱ ἐλπίοντες αὐτῶν.

* & ἐ(ν) ὡς οἱ ἐν ὕπνῳ πίνοντες & ἐδιδόντες & ἐξανα-σφύτων, μάταιον αὐτῶν τὸ ἐνύπνιον. & ὃν τρόπον ἐνυπνιά-ζε(ν) ὁ διψῶν καὶ πίνων, & ἐξανασφύς ἐπὶ διψῶν ἢ τὸ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν, ἕως ἔσται ὁ πλοῦτος τῶν πλούτων τῶν ἐθνῶν, ὅτε ἐπεσφράδισαν ἐπὶ τῷ ὄρῳ αὐτῶν.

* ἐκλύθητε, ἐκστήτε & κραυγαλῆσατε ὅτι ἀπὸ σίκερα,

ὅτι ἀπὸ οἴνου. * ὅτι πέποικεν ὑμᾶς κύριος πνέματι καὶ ἀνέξεως. & καμύσει ὅτι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν & τῶν προφητῶν αὐτῶν & τῶν δρυόντων αὐτῶν οἱ ὁρῶντες τὰ κρυπτά.

* & ἐ(ν) ὑμῖν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ὡς οἱ λόγοι βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου, ὃ ἐδὴ δώσιν αὐτὸν ἀνθρώπῳ ἡμισαμὲν γράμματα, λέγοντες, ἀνάγνωθι ταῦτα. & ἐρεῖ, ἔδωκα μακάριον ἀναγνῶναι, ἐσφράγισαι γὰρ.

* & δοθή(ν) τὸ βιβλίον τούτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπου μὴ ἡμισαμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἀνάγνωθι τούτο, καὶ ἐρεῖ, ὅτι ἡμισαμα γράμματα.

* καὶ εἶπε κύριος, ἐγὼ εἰς μοι ὁ λαὸς ὅτι εἰς ὅματι αὐτοῦ, τοῖς χεῖλεσι πηρώσει με ἢ τὴν καρδίαν αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μάτην γὰρ σέβονται με, διδάσκοντες ἐνταλματα ἀνθρώπων & διδασκαλίας.

* διὰ τοῦτο ἰδὲ ἐγὼ παροξύνω τὸ μεθεῖναι τὴν λαὸν τὸν & μεθεῖναι αὐτοῦ. & ἀπολώττην θορίαν τῶν θορών, & τὴν σινέσιν τῶν συνετῶν κρύψω. * καὶ βαθεῖαν ἐκ-κλήν ποιούντες καὶ ἐὰν διὰ κύριος. καὶ οἱ ἐν κρυφῇ βουλήν ποιούντες, & ἔσται ἐν σκότει ταῖς ἔργα αὐτῶν καὶ ἐργασίαι, τίς ἡμᾶς ἐώρακεν; & τίς ἡμᾶς γνώ(ε)ι;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et humiliaberis, de terra loqueris, & de puluere garriet eloquium tuum; & erit quasi pythionis de terra vox tua, & de puluere verba tua mulltabunt.

* Et erit sicut favilla tenuis multitudo dispergentium te; & sicut stipula quæ transit tumultus, fortium; & erit repente tumultus.

* A facie Domini exercituum præcipietur in tonitruo, & in commotione, & voce grandi, in tempestate & vento, & flamma ignis consumentis.

* Et erit quasi somnium cogitationis nocturnæ, multitudo omnium populorum, qui congregati sunt contra ciuitatem, in qua est altare; & omnia castra eorum, & exercitus eorum, & qui tribulant eam.

* Et erit sicut somniat esuriens, & ecce comedit; & cum fuerit expergefactus, vacua est anima eius; & sicut somniat sitiens, & ecce bibit; & expergiscitur, & ecce lassus est, anima quoque eius lassæ est: sic erit multitudo omnium populorum, qui congregantur contra montem Sion.

* Obstupefcite, admiramini, terremini & admiramini; inebriamini, & non a vino; aberrate, & non a siccera.

* Quoniam immisit in vos Dominus spiritum erroris: & abscondit a vobis Prophetas & scribas: doctores quoque, qui docebant vos doctrinam Legis, abscondit.

* Et facta est vobis omnis prophætia sicut verba libri signati; quem cum dederint scienti librum, dicentes; Lege nunc istum: & dicet; Non possum; quia signatus est.

* Et dabitur liber nescienti librum, dicentes; Lege nunc istum: & dicet; Nescio librum.

* Et dixit Dominus, Pro eo quod magnificatus est populus iste in ore suo; & in labijs suis honorificant me; cor autem eorum longè est à timore mei, & fuit timor eorum coram me, iuxta mandatum virorum doctentium.

* Propterea ecce ego adiciam, ut percutiam populum hunc percussioibus mirabilibus; & peribit sapientia à sapientibus eorum, & prudentia prudentium eorum abscondetur.

* Væ qui putant abscondere consilium à facie Domini, & sunt quasi in tenebris opera eorum; & dicunt, Non est qui videat nos, neque qui sciat opera nostra.

* הַפְּכָכָם אִם-כְּחֶמֶר הַיָּצֵר יִחְשַׁב כִּי-יֹאמֶר
מַעֲשֵׂהוּ לַעֲשֹׂהוּ לֹא עָשִׂי וַיֵּצֵר אָמַר לַיָּצֵר לֹא
הִבִּין: * הֲלוֹא-עוֹד מַעֲט מִזֶּעַר וְשָׁב לִבְנוֹן לְכַרְמֶל
וְהַכְרֵמֶל לִיעֵר יִחְשַׁב:

* וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם-הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבַר־סֵפֶר
וּמֵאֶפֶל וּמִחֶשֶׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאִינָה:
* וַיִּסְפּוּ עָנִוִּים בִּיהוָה שְׂמִיחָה וְאֲבִיוֹנֵי אֲדָם
בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ:

* כִּי-אֶפֶס עָרִיץ וּכְלָה לֶץ וּנְכָרָתוֹ כָּל-שִׁקְרֵי
אֵין: * מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וּלְמוֹכִיחַ בְּשַׁעַר
יִקְשּׁוּ וַיִּטּוּ בְּתֶהוּ צְדִיק:

* לִכֵּן כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹ-בֵית יַעֲקֹב אֲשֶׁר
פָּדָה אֶת-אֲבֹרָתָם לֹא-עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא
עֲתֵדָה פָּנָיו יַחֲוֹרוּ:

* כִּי בְּרֹאיוֹתָיו יִלְדִּי מַעֲשֵׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ יִקְדִּישׁוּ
שְׁמִי וְהַקְדִּישׁוּ אֶת-קֹדֶשׁ יַעֲקֹב וְאֶת-אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ:

* וַיִּדְעוּ תַעֲיֵי רוּחַ בִּינָה וְרוֹגְגִים יִלְמְדוּ לֶקַח:

ל

* הֵיוּ בָנִים סוֹרְרִים נָא-יְהוָה לַעֲשׂוֹת
עֲצָה וְלֹא מְנִי וּלְנֶסֶךְ מִסִּבָּה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סִפּוֹת
חֲטָאת עַל-חֲטָאֵת:

* הַהֹלְכִים לָרֶדֶת מִצְרַיִם וְפִי לֹא שָׁאָלוּ לַעֲוֹן
בְּמַעֲוֹ פְרַעֲוֶה וּלְחִסּוֹת בְּצֶל מִצְרַיִם:
* וְהָיָה לָכֵם מַעֲוֹ פְרַעֲוֶה לְבִשֶׁת וְחִסְסוֹת
בְּצֶל-מִצְרַיִם לְכִלְמָה:

* כִּי-הָיוּ בֹצְעֵן שְׂרֵיו וּמִלְאָכָיו חֲנֹם יִגִּיעוּ:
* כָּל הַכֹּהֵן עַל-עַם לֹא-יִזְעִילוּ לָמוֹ לֹא לַעֲוֹן
וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבִשֶׁת וְגַם לְחַרְפּוֹ:

* Peruersa est hæc vestra cogitatio, quasi
si lutum contra figulum cogitet & dicat
opus factori suo, Nō fecisti me: & figmen-
tum dicat fictori suo, Non intelligis.

* Nōne adhuc in modico & in breui
conuertetur Libanus in Chermel, & Cher-
mel in saltum reputabitur? * Et audient
in die illa surdi verba libri, & de tenebris,
& caligine oculi cæcorum videbunt.

* Et addent mites in Domino lætitiā,
& pauperes homines in sancto Israel exul-
tabunt.

* Quoniam defecit qui præualebat, con-
summatum est illusor, & succisi sunt om-
nes qui vigilabant super iniquitatem.

* Qui peccare faciebāt homines in ver-
bo, & arguentem in porta supplantabant,
& declinauerunt frustra à iusto.

* Propter hoc hæc dicit Dominus ad do-
mum Iacob, qui redemit Abraam, Non
modò confundetur Iacob, nec modò vul-
tus eius erubescet.

* Sed cū viderit filios suos opera ma-
nuum mearum in medio sui sanctifican-
tes nomen meum, & sanctificabunt san-
ctum Iacob, & Deum Israel prædicabunt.

* Et scient errantes spiritu intellectum,
& mullatores discent legem.

CAP. XXX.

* VÆ filij desertores, dicit Dominus: vt fa-
ceretis consilium, & non ex me: & or-
diremini telam, & non per spiritum meū:
vt adderetis peccatum super peccatum.

* Qui ambulatis vt descendatis in Ægy-
ptum, & os meum non interrogastis, spe-
rantes auxilium in fortitudine Pharaonis,
& habentes fiduciam in vmbra Ægypti.

* Et erit vobis fortitudo Pharaonis in
confusionem, & fiducia vmbra Ægypti in
ignominiam.

* Ierant enim in Taphnis principes tui,
& nuncij tui vsque ad Thanes peruenerūt.

* Omnes confusi sunt super populo qui
eis prodesse non potuit. non fuerunt in
auxilium & iu aliquam vtilitatem, sed in
confusionem & in opprobrium.

תרגום יונתן

16 הַלְמַהפֶּךְ עוֹבְרֵיכֹז אֲתוֹן בְּעֵן הָא כְּמָא דְּשִׁינָא בִּיד פְּחָרָא בִּן אֲתוֹן חֲשִׁיבִין קְדָמִי הָאֲפִשֶׁר דְּיוֹמֵר שִׁינָא לַעֲבֹדָה לֹא עֲבֹדְתָנִי וּבְרִיתָא דְּחִימָר
לְכַתְּחָא לֹא חֲכֵמָה לִי: 17 הֲלֹא עוֹד צָבָחַר מִזֶּעַר וַיִּתְּבוֹן לִבְנוֹן לְמַהוּ בְּכַרְמֶלָא וּכְרֵמֶלָא קְרוּיִן סְגִיָּאִין יִתְבוּ וַיִּשְׁמַעוּן בְּעֵדְכָא
הָיָה דְּכַחֲרֵשִׁין מְלִי סֶפֶר וּמִקְבֵּל וּמִחֲשׁוֹךְ עֵינֵי סֶמֶן יִתְבוּן: 18 וַיִּסְפּוּן מִקְבֵּלֵי עוֹלָבֹן בְּמִימְרָא דְּיוֹי חֲרָוֹא וּחֲשִׁיבֵי בְּנֵי אֲנָשָׁא בְּמִימְרָא
קְדִישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל יִבְעוּן: 19 אֲרִי סָף מַעֲיָקָא וְאֲשַׁחֲצִי כּוּזָא וְסָפּוּ כָּל דְּחָוֹן מִשְׁחָרִין לְמִינִם: 20 מַחֲיָבִין בְּנֵי אֲנָשָׁא בְּמִלְיָהוֹן וּלְדִמּוֹכָח
לְחֹן בְּחֶרֶץ פְּחָגְמִי אֲוִרְתָּא בְּעֵן לֵה תְקַלָּא וְאֲסָטִין בְּשִׁקְרֵין וּכְאִין: 21 בְּכֹן בְּרִנָּן אָמַר יְיָ עַל דְּבֵית יַעֲקֹב דְּפָרְקִי יֵה אֲבֹרָתָם לֹא מִכְּעֵן
יִבְחָתוּן דְּבֵית יַעֲקֹב וְלֹא מִכְּעֵן אֲפִיָּהוֹן יִשְׁחָתוּן: 22 אֲרִי בְּמַחֲזוּתֵי גְבוּרָתָא דְּאֶעֱבֹד לְכַנּוּחֵי טְבוּתָא אֲבֹרָתָם לְזַרְעָה בְּחֶרֶתֵי עַל אֲרַעְהוֹן בְּנֵי־הָעוֹלָם
יִקְדִּישׁוּן שְׁמִי וַיִּמְרִינוּ קְדִישָׁא דְּיַעֲקֹב וְעַל אֱלֹהֵי דְּיִשְׂרָאֵל יִמְרִינוּ חֲקִיף: 23 וַיִּדְעוּן דְּלֹא אֲלָפוֹ רוּחַ דְּסִכְלָתָהוֹן וְדָחִיו אֲמִרְיָן לִיתְכָּל
אֲוִי יִקְבְּלוּן אֲלָפֹן:

24 וַיִּבְנִי מְרוֹדָא אָמַר יְיָ לְמַעַבְדַּר עֵיצָה וְלֹא מִמִּימְרֵי וּלְאֲחַמְלָא מֶלֶךְ וְלֹא שְׂאֵלִין בְּנִבְיֵי דְּבִדִּיל לְאֻסְפָּא חוֹבִין עַל חוֹבֵי נַפְשָׁהוֹן:
25 דְּאֲזִלִּין לְמַחֲתָא לְמִצְרַיִם וּבְפִתְגָמֵי נְבִיאֵי לֹא שְׂאֵלוּ לְאֲחַמְלָא בְּחִקּוֹף פְּרַעֲוֶה וּלְאֲחַרְחֻצָא בְּטִלֵּל מִצְרַיִם: 26 וַיְהִי לְכֹזֵן חֲקִיף פְּרַעֲוֶה לְבִהִיתָא
וּלְאֲחַרְחֻצָא בְּטִלֵּל מִצְרַיִם לְאֲחַתְּנֵנוּ: 27 אֲרִי הָיוּ בְּשִׁאנִים רַבְּרִבּוּתִי וְאֲזַגְדוּתִי עַד מַחֲפָנִים מִטּוֹ: 28 כְּדִהּוֹן אֲזִלִּין לְמַבְחָת לִיתְ עֲמָא
לֹא יִהְיוּן לְהוֹן לֹא לְמַעֲוִד וְלֹא לְהִנָּאָה אֲרִי לְכַתְּחָא וְאִף לְחִסְדִּין:

* Aut quæ nos facimus, nonne ut lutum figuli reputabimini? nunquid dicet figmentum figtōri, Non tu me plasmasti? aut factura factori, Non sapienter me fecisti?

* Non adhuc parum, & transferetur Libanus quasi mons Chermel, & mons Chermel in syluam reputabitur?

* Et audient in die illa surdi verba libri: & qui in tenebris, & qui in nebula, oculi cecorum videbunt.

* Et exultabunt mendici propter Dominum in letitia: & spe destituti homines, implebuntur letitia.

* Defecit iniquus, & perit superbus, & exterminati sunt iniqui agentes pro malitia:

* Et facientes peccare homines in verbo: omnes autem arguentes in portis, offensionem ponent, & obliquauerunt in iniquis iustum.

* Propter hoc hæc dicit Dominus super domum Iacob quam separauit ex Abraam: Nō modo confundetur Iacob, neque nunc faciem mutabit Israel.

* Sed cum viderint filios suos opera mea, propter me sanctificabunt nomen meum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israel timebunt.

* Et scient spiritu errantes intelligentiam: atque mustitatores discent obedire, & lingua balbutientes discent loqui pacem.

CAP. XXX.

Væ filij apostata, hæc dicit Dominus, & fecistis consilium, non per me, & pactum, non per spiritum meum, addere peccata super peccata:

* Euntes descendere in Aegyptum, me autem non interrogauerunt, ut auxilium acciperent à Pharaone, & ut protegerentur ab Aegyptiis.

* Erit enim vobis protectio Pharaonis in confusio, & confidentibus in Aegypto opprobrium.

* Quia sunt in Tanis principes nuncij mali.

* Frustra laborabunt ad populum, qui non proderit eis, neque in auxilium, neque in utilitatem, sed in confusio, & opprobrium.

* ἢ ἂν ἡμεῖς ποιούμεν, ἔχως ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως λογιθῇσέδε, μὴ ἔρεϊ τὸ πλάσμα τὰ πλάσαντι; ἢ σὺ με ἐπλάσας; ἢ τὸ ποίημα τῆς πηλῆς τοῦ π, ἢ συνετάς με ἐποίησας;

* ὁκέτι μικρὸν ἐς μετὰ τὴν (ε) ὁ λίβανος ὡς τὸ ὄρη τὸ χερμέλ, καὶ τὸ ὄρη τὸ χερμέλ εἰς ὄρυμόν λογιθῇ (ε);

* καὶ ἀκῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγοις βιβλίου, καὶ ἐν τῇ σκότει ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψον.

* καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ διὰ κύριον ἐν ὁφθαλμοῖς, & ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται ὁφθαλμοῦ.

* ἐξέλιπεν ὁ ὄρυς καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος, & ἐξωλόθρησεν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ.

* καὶ οἱ ποιῶντες ἀμαρτεῖν ἀνθρώποις ἐν λόγῳ πλῆτας, ὅτι ἐν ἐλέγχοντες ἐν πύλαις πρὸς κομμά, θήσονται καὶ ἐπλάγιασαν ἐπ' ἀδίκους δίκαιον.

* διὰ τοῦτο ταδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακώβ ὃν ἀφώρουν ἐξ ἀβραάμ, ἢ νῦν αἰχμωθήσονται ἰακώβ, ἢ δὲ νῦν τὸ πρὸς ὅπου μετὰ βαλεῖ ἰσραήλ.

* ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα ἀπὸ τῶν ἐργῶν μου, δι' ἐμὲ ἀγαλλιάσονται τὸ ὄνομά μου, & ἀγαλλιάσονται τὸν ἅγιον ἰακώβ, & τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ φοβηθήσονται.

* καὶ γνώσονται οἱ τῶ πνύματι πλανώμενοι σὺν ἐσιν, οἱ ὅι γογγύζοντες μᾶθῃσιν ὑπακούειν καὶ αἰγλαῶσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰς ἐλπίδα.

λ.

* Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται ταδε λέγει κύριος, & ἐποίησατε βουλὴν ἐδιδέμου, & συνθήκην ἐδιδέμου πνύματός μου, πρὸς εἶναι ἀμαρτίας ἐφ' ἀμαρτίας,

* οἱ πορδόμενοι κατὰ ἐξῆς εἰς αἰγύπτον, ἐμὲ δὲ οὐκ ἐπηρώτησαν τοῦ βοηθεῖν ὑπὸ φαραῶ, & σκεπαδῶσαι ὑπὸ αἰγυπτίων.

* ἔσται ὑμῖν ἡ σκέπη φαραῶ εἰς αἰχμὴν, καὶ τοῖς πεποιθόσι ἐπ' αἰγύπτον ὄνειδος.

* ὅτι εἰσὶν ἐν ταῖς δεξιγαῖς ἀγγελοὶ πονηροί.

* μάτῳ κοπάσου πρὸς λαόν, ὃς οὐκ ὠφελήσει αὐτὸς, ἔτε εἰς βοήθειαν ἔτε εἰς ὠφέλειαν, ἀλλ' εἰς αἰχμὴν καὶ ὄνειδος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Nunquid peruertere queritis opera vestra? ecce sicut lutum in manu figuli, sic estis reputati coram me. Nunquid possibile est vobis dicat lutum factori suo, Non fecisti me? aut creaturam dicere creatori suo, Non intelligis me? " Ecce adhuc modicum paululum, & vertetur Libanus, ut sit sicut Carmelus, & Carmelus ciuitatibus multis habitabitur. " Et audient in tempore illo qui sunt sicut surdi, verba libri, & de tenebris & caligine oculi cecorum videbunt. " Et addent qui iniuriam passi sunt, gaudium in verbo Domini, & pauperes filiorum hominum in verbo sancti Israel exultabunt. " Quia finitus est tribulator, & consumptus est deprædator, & finiti sunt omnes qui manè surgebant ad diripiendum. " Qui condemnant filios hominum in verbis suis; & ei qui corripit eos in porta, verbis legis querunt offendiculum: & peruerterunt in falsitate iudicii innocentium. " Propterea hæc dicit Dominus super domum Iacob, qui redemit Abraham: Deinceps non confundetur domus Iacob, nec posthac facies eius mutabuntur.

" Sed cum viderit magnalia quæ faciam filiis suis, & benignitatem quam promisi Abraham & semini eius post eum, super terram suam, filij sui sanctificabunt nomen meum: & dicent, Sanctus est sanctissimus Iacob: & Deum Israel dicent fortissimum. " Et scient qui non didicerunt spiritum intellectus; & qui dicebant, Nihil sunt omnia hæc, suscipient disciplinam. " CAP. XXX. " Væ filiis transgressoribus, dicit Dominus, ut instituerent deliberationē, & non ex verbo meo; & caperent consiliū, & non interrogauerunt prophetas meos, ut adicerent peccata peccatis animæ suæ. " Qui vadunt ut descendant in Aegyptum, & verba prophetarum meorum non interrogauerunt, & ut roborentur in fortitudine Parthonis, & ut confidant in vmbra Aegypti. " Et erit vobis robur Parthonis in confusione; & confidentia in vmbra Aegypti, in ignominiam. " Quia fuerunt in Tanis principes eius, & nuncij eius usque ad Taphnes peruenerunt. " Omnes ambulant in confusione, ad populum qui non proderit eis, nec in auxilium neque in utilitatem, sed in confusione & in opprobria.

משא בהמות נגב בארץ צר וצוקה לביא
וליש מהם אפער ושרף מעופף ישאו על--
כתף עזרים חיליהם ועל דבשר גמלים
אוצרותם על-עם לא יועילו:

ומצרים הבל וריק יעזרו לכן קראתי לזאת
רהב הם שברו:

עתה בוא כתבה על-לוח אתם ועל-ספר חקקה
ותהי ליום אחרון לעד עד-עולם:

כי עם מרי הוא בנים כחשים בנים לא-
אבו שמוע תורת יהוה:

אשר אמרו לראים לא תראו ולחזים לא-
תחזו לנו נבחות דברו לנו חלקות חזו מהתלות:

סורו מני דרך השו מני ארח השביתו מפנינו
את קדוש ישראל:

לכן כה אמר קדוש ישראל יען מאסכם בדבר
הזה ותבטחו בעשק ונלוז ותשענו עלי:

לכן יהיה לכם העון הזה כפרץ נפל
נבער בחומה נשגבה אשר פתאם לפתע
יבוא שברו:

ושברה כשבר נבל יוצרים בתורת לא יחמל
ולא ימצא במבתתו חרש לחתורת אש מיקוד
ולחשף מים מגבא:

כי כה אמר אדני יהוה קדוש ישראל
בשובה ונחת תושעון בהשקט ובבטחה תהיה
גבורתכם ולא אביתם:

ותאמרו לא כי על-סוס ננוס על-בן תנוסון
ועל-קל נרכב על-בן יקל ורדפיכם:

אלף אחד מפני גערת אחד מפני גערת חמשה
תנסו עד אם נותרתם בתרן על-ראש ההר ובכנס
על-הגבעה:

6 * Onus iumentorum Austri. In terra tribulationis & angustiae, leaena & leo ex eis, vipera, & regulus volans, portantes super humeros iumentorum diuitias suas, & super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit.

7 * Aegyptus enim frustra & vanè auxilia-bitur. Ideo clamaui super hoc, superbia tantum est, quiesce.

8 * Nunc ingressus scribe ei super buxum, & in libro diligenter exara illud, & erit in die nouissimo in testimonium vsque in aeternum.

9 * Populus enim ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces, filij nolentes audire legem Domini.

10 * Qui dicunt videntibus, Nolite videre: & aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea quae recta sunt. Loquimini nobis placentia, videte nobis errores.

11 * Auferte à me viam, declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel.

12 * Propterea hæc dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc & sperastis in calumnia & in tumultu, & innixi estis super eo. Propterea erit vobis iniquitas hæc, sicut interruptio, cadens & requisita in muro excelso. quoniam subito dum non speratur, veniet contritio eius.

14 * Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione perualida, & non inuenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquae de fouea.

15 * Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel, Si reuertamini & quiescatis, salui eritis. In silentio & in spe erit fortitudo vestra. & noluitis:

16 * Et dixistis, Nequaquam, sed ad equos fugiemus. ideo fugietis. & super veloces ascendemus. ideo velociores erunt qui persequentur vos.

17 * Mille homines à facie terroris vnus, & à facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus naui in vertice montis, & quasi signum super collem.

תרגום יונתן

6 נטלין על בעיריהון באורח דרומא באורח עקא ועיק אחר דאריא בר אריון וחיון חרמנין מפרחין נטלין על כתף עילין נכמיהון ועל חטורית גמלין מה דבאוצרהון מובלין לעם ולא יחזון להון:

7 ומצראי לסא וריקנו סערהון בכז ערעת מנחון קטילין ומינין כעין עול כתב על לוח ביניהון ועל שיטין דספר רשום ותהי ליום דין לסהרו קדמי עד עלמא:

8 ארי עם סרכין אנון בנניא כרכיא בנניא דלא אבו לקבלא אלפן אוריתא דניי:

9 אסטונא מאורחא דחקנא אבטלונא מפתסונא ארחקו מן חלפון לנא אלפן אוריתא בסימן מללו עמנא אשתעו לנא שנין:

10 דאמרין לנביא לא תחנבון ולמלפניא לא אסטונא מאורחא דחקנא אבטלונא מפתסונא ארחקו מן חלפון לנא אלפן אוריתא בסימן מללו עמנא אשתעו לנא שנין:

11 בכז כדנן אמר יי קדישא דישאל חלף דקצחון בפתגמא דדין ואחרתחון בשקרא ובאנסא דאסתמכחון עלוהי:

12 בכז יהי לכז חוכא דדין בכרד דחרוב ואחרתחון בשור מקף דבחקיף שלו ייתי תברה:

13 וחרבה כתבור מן דחסף דמרקק לא בחים ולא ישחקב בדקוקיה חסף למחתי נור ממבעור ולמולח מין מפציד:

14 ארי כדנן אמר יי אלהים קדישא דישאל אמרת דתחובין לאוריתא חנוחין ותפרקון חשקטון ותשרון לרחצן חוון:

15 ואמרחון לא אלהן על סוסין נערוק על כן חערקון ועל קלילין נרכוב על כן יהון קלילין דרפיכון:

16 אלפא חר מן קדם מזופיה חר מן קדם מזופיה חמשא חערקין עד דחשתארו כבועדא על ריש טורא וכאתא על רמתא:

bulan
et a
fereb
ad ge
in co

bis:
hac.

libru
in at

qui n

et v
nobis
error

à nob

rael,
in me
fuisse

muru
subit

stacei
uenia
qua a

uerfu
fuisse
titudo
dire.

hoc f
ribus
queni

cem q
quasi
gnum

volante
qui no
armato
in die i
noluer
nos do
à semit
detesta
hoc, sic

Et
testa ad
Dixi, S
stis.

montis

* Visio quadrupedum qui in deserto: in tribulatione & angustia, leo & catulus leonis inde & aspidēs & genimina aspidum volantium, qui ferebant super asinos & camelos diuitias suas ad gentem, quæ non proderit eis in auxilium, sed in confusionem & opprobrium.

* Aegyptij inania & vana proderunt vobis: annuncia eis quia vana consolatio vestra hæc.

* Nunc ergo sedens scribe in buxo hæc & in libro, quando erit in diei tempore ista & vsq; in æternum.

* Quia populus incredulus est filij mendaces, qui non voluerunt audire legem Dei:

* Dicentes Prophetis, Ne annuncietis nobis: & visiones videntibus, Ne loquamini nobis: alia nobis loquimini, & annunciate nobis alterum errorem, & auertite nos à via hac.

* Auferte à nobis semitam hanc, & auferte à nobis verbum Israel.

* Propter hoc hæc dicit Dominus sanctus Israel, Quia non obedistis verbis istis, & sperastis in mendacio, & quia murmurastis, & confisus fuisti super verbo isto.

* Propter hoc erit vobis peccatum hoc, quasi murus cadens subitò ciuitate munita capta, cuius subitò adest ruina.

* Et ruina eius erit quasi contritio vasis testacei ex figuli officina comminuti, ita vt non inueniatur in eis testa, in qua ignem tollas, & in qua abstrahas aque parum.

* Hæc dicit Dominus sanctus Israel, Cum conuersus ingemueris, tunc saluaberis; & scies vbi fuisti quando confisus es in vanis; vana fortitudo vestra facta est, & non voluistis audire.

* Sed dixistis, Super equos fugiemus; propter hoc fugietis: & dixistis, Super leuibus ascensoribus fugiemus: propter hoc leues erunt persequentes vos.

* Per vocem vnus fugient mille, & per vocem quinque fugient multi; donec relinquamini quasi malus nauis super montem, & quasi signum ferens super collem.

* ὁραοὶς τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ στενοχωρίᾳ λέων & σκύμνος λέοντος ἐκείθεν & ἀσπίδες καὶ ἐκγοναὶ ἀσπίδων πετωμένων, οἱ ἔφερον ἐπὶ ὄνων καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν πρὸς ἑταίρους· ὁ δὲ οὐκ ὠφελήσει αὐτοὺς εἰς βοήθειαν ἀλλ' εἰς αἰχμύλῳ καὶ ὄνειδος.

* αἰγυπιοὶ μάταια καὶ κενὰ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς· ἀπαγγέλον αὐτοῖς ὅτι μάταια ἡ παρὰ κληπίς ὑμῶν αὐτῇ.

* νῦν οὖν οὐ κατίσας γράψον ἐπὶ πυξίου ταῦτα & εἰς βιβλίον· ὅτε ἔσται εἰς ἡμέρας καιρὸν ταῦτα καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.

* ὅτι λαὸς ἀπειθὴς ἔστιν υἱοὶ ψευδεῖς· οἱ δὲ οὐκ ἠθέλοντο ἀκέειν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ.

* ὁ λέγων τις τοῖς προφήταις, μὴ ἀπαγγέλλετε ἡμῖν & τις τὰ ὁράματα ὁρᾶσι, μὴ λαλεῖτε ἡμῖν· ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀπαγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποτρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης.

* ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν τρίτον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν λόγον τοῦ ἰσραήλ.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος ὁ ἁγίος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἠπειθήσατε τοῖς λόγοις τέτοις, & ἠλπίσατε ἐπὶ ψεύδει, καὶ ὅτι ἐγόγγυσας καὶ πεποιθὼς ἐγένου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ.

* διὰ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἡ ἀμαρτία αὐτῆς ὡς τὰ χεῖρ πῖπλον παρὰ χεῖμα πόλεως ὀχυρᾶς ἐαλωκίας, ἥς παρὰ χεῖμα παρέσι τὸ πῖλμα.

* καὶ τὸ πῖλμα αὐτῆς ἔσται ὡς σιῦντιμμα ἀγρίου ὀφθαλμοῦ ἐν κερταμίου λέπιδι, ὥστε μὴ δῦρεῖν ἐν αὐτοῖς ὄφρα κόνιν, ἐν ᾗ πῦρ δρεῖς, & ἐν ᾗ ἀποσυρεῖς ὕδωρ μικρὸν.

* ταῦτα λέγει κύριος ὁ ἁγίος τοῦ ἰσραήλ· ὅτι ὁ ἀποσφαθεὶς σενάξης, τότε σωθήσῃ· & γνώσεις πού ἦν ὅτι ἐπεποιθεῖς ἐπὶ τοῖς ματαίοις· ματαία ἡ ἰσχὺς ὑμῶν ἐγενήθη· & οὐκ ἐβέλεω ἀκέειν.

* ἀλλ' εἰπάτε, ἐφ' ἵππων φευξόμεθα· διὰ τοῦτο φεύξεσθε· καὶ εἰπάτε, ἐπὶ κέφοις διαβάταις φευξόμεθα· διὰ τοῦτο κοῦφοι ἔσμεν· ὁ δὲ δώκοντες ὑμᾶς.

* διὰ φωνῆς ἑνὸς φεύξον· χίλιοι, καὶ διὰ φωνῆς πέντε φεύξον· πολλοί· ἕως δὲ καὶ ταλφθῆτε ὡς ἰσὸς ἐπ' ὄρεσι, καὶ ὡς σημεῖον φέρων ἐπὶ βουνῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Portant in iumentis suis in via Austri, in via tribulationis & angustiae; in loco vbi est leo & catulus leonis, & serpens, & basilisci volantes; portant in humeris pullorum substantias suas, & super gibbum camelorum deferunt quicquid habent in thesauris suis, populo qui non proderit eis.

* Aegyptiorum autem vanum & inane est auxilium: propterea occurri plurimis ex eis occisis; armatos inducam super eos.

* Nunc autem ingredere, scribe super tabulam in medio eorum, & in columnis libri signa; & erit in die iudicii in testimonium coram me vsque in æternum.

* Quia populus rebellis est & filij mendaces, filij qui noluerunt suscipere doctrinam legis Domini.

* Qui dicunt prophetis, Ne prophetetis: & doctoribus, Ne doceatis nos doctrinam legis; loquimini nobis complacentia, narrate nobis mutationes.

* Auertite nos à via recta, cessare facite nos à semita; longè facite à conspectu nostro verbum sancti Israel.

* Propterea dicit Dominus sanctus Israel, Pro eo quod de testati estis verbum hoc, & sperastis in mendacio, & in rapina, eique innixi estis.

* Propterea erit vobis peccatum hoc, sicut ciuitas quæ destructa est, & in acervos redacta, & sicut murus circumiens, cuius interitus veniet subitò.

* Et interitus eius erit sicut contritio vasis testacei, quod comminuitur absque misericordia, ita vt non inueniatur in comminatione eius testa ad portandum ignem de incendio, & ad hauriendam aquam de cisterna.

* Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel, Dixi, Si conuersi fueritis ad legem meam; requiescetis & redimemini, & quiescetis, & habitabitis confidenter, & eritis fortes, & noluitis.

* Et dixistis, Non, sed in equis fugiemus: ideo fugietis, & super veloces equitabimus: ideo veloces erunt persecutores vestri.

* Mille hominum à facie increpantis vnus, à facie increpantis quinque fugietis, donec relinquamini sicut malus nauis in vertice montis, & sicut signum super collem.

* ולכן יחכה יהוה לחננכם ולכן ירום
 לרחמכם כי אלהי משפט יהוה אשרי כל
 חובי לו :
 * כי עס בציון ישב בירושלם בכו לא תבכה
 חנון יחנך לקול זעקך בשמעתו ענד :
 * ונתן לכם אדני לחם צר ומים לחץ ולא יבנה
 עוד מוריד והיו עיניך ראות את מוריד :
 * ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר זר
 הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאלו :
 * וטמאתם את צפוי פסילי בספך ואר
 אפרת מסכת זהבך תזרם כמו דוה צא תאמר לו :
 * ונתן מטר זרעך אשר תזרע את האדמה
 ולחם תבואת האדמה והיה דשן ושמן ירעה
 מקניך ביום ההוא כר נרחב :
 * והאלפים והעירים עבדי האדמה בליל חמין
 יאכלו אשר זרה ברחת ובמזרה :
 * והיה על כל הר גבוה ועל כל גבעה
 נשאה פלגים יבלי מים ביום הרג רב בגל
 מגדלים :
 * והיה אור הלילה כאור החמה ואור
 החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים
 ביום חש יהוה אר שבר עמו ומחץ מבחו
 ירפא :
 * הנה שם יהוה בא ממרחק בער אפו וכבר
 משאה שפתיו מלאו זעם ולשונו באש אכלת :
 * ורוחו כנחל שוטף עד צואר יחצה להנפה
 גוים בנפת שוא ורסן מתעה על לחיי עמים :
 * השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ושמחת
 לבב כהולך בחליל לבוא בחר יהוה אל צור
 ישראל :

18 * Propterea expectat Dominus ut mise-
 reatur vestri, & ideo exaltabitur parcens
 vobis, quia Deus iudicij Dominus. Beati
 omnes qui expectant eum.
 19 * Populus enim Sion habitabit in Hie-
 rusalem. plorans nequaquam plorabis: mi-
 ferans miserebitur tui. ad vocem clamoris
 tui statim ut audierit, respondebit tibi.
 20 * Et dabit vobis Dominus panem arctū,
 E & aquam breuem, & non faciet auolare a
 te vltra doctorem tuum, & erunt oculi tui
 videntes præceptorem tuum.
 21 * Et aures tuæ audient verbum post ter-
 gum monentis. Hæc est via, ambulate in
 ea, & nō declinetis, neque ad dextram ne-
 que ad sinistram. * Et contaminabis lami-
 nas sculptilium argenti tui, & vestimētum
 conflatilis auri tui, & disperges ea sicut im-
 mundiciam menstruata. Egrede, dices ei.
 22 * Et dabitur pluvia semini tuo vbicunq;
 seminaveris in terra, & panis frugum terræ
 erit vberrimus & pinguis. Pascetur in pos-
 sessione tua in die illo agnus spaciosè.
 23 * Et tauri tui, & pulli asinorum qui ope-
 rantur terram, commixtum migma co-
 medent sicut in area ventilatum est.
 24 * Et erunt super omnem montem excel-
 sum, & omnem collem eleuatū riui cur-
 rentium aquarū in die interfectionis mul-
 torum cum ceciderint turres.
 25 * Et erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux
 Solis erit septemplex; sicut lux septem
 dierum, in die qua alligauerit Dominus
 vulnus populi sui, & percussurā plagæ eius
 sanauerit. * Ecce nomen Dñi venit de lon-
 gino; ardēs furor eius & grauis ad portā-
 dum. labia eius repleta sunt indignatione,
 & lingua eius quasi ignis deuorans.
 26 * Spiritus eius velut torrens inundans
 vsque ad medium colli, ad perdendas gen-
 tes in nihilum, & frenū erroris quod erat
 in maxillis populorum.
 27 * Canticum erit vobis sicut nox sancti-
 ficatæ solemnitis, & læticia cordis sicut
 qui pergit cum tibia ut intret in montem
 Domini ad fortem Israel.

תרגום יונתן

18 ובכן עתיד יי למחם עליכון ותקוף הוא דירחם עליכון ארי אלהא עבד דינא יי טובי צדיקא דמסבין לפרקנה :
 19 בציון יחב בירושלם מבכא לא תבכי רחמא ירחם עלך לקל קבלך צלותך יקבל ויעבד בעיתך :
 20 מעיקא ולא יסלק שכינתה עוד מבית מקדשא ויהונו עיניך חנון ית שכנתה בבית מקדשא :
 21 ונתן לכם אדני לחם צר ומים לחץ ולא יבנה עוד מוריד והיו עיניך ראות את מוריד :
 22 וטמאתם את צפוי פסילי בספך ואר אפרת מסכת זהבך תזרם כמו דוה צא תאמר לו :
 23 ונתן מטר זרעך אשר תזרע את האדמה ולחם תבואת האדמה והיה דשן ושמן ירעה מקניך ביום ההוא כר נרחב :
 24 והאלפים והעירים עבדי האדמה בליל חמין יאכלו אשר זרה ברחת ובמזרה :
 25 והיה על כל הר גבוה ועל כל גבעה נשאה פלגים יבלי מים ביום הרג רב בגל מגדלים :
 26 והיה אור הלילה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חש יהוה אר שבר עמו ומחץ מבחו ירפא :
 27 הנה שם יהוה בא ממרחק בער אפו וכבר משאה שפתיו מלאו זעם ולשונו באש אכלת :
 28 ורוחו כנחל שוטף עד צואר יחצה להנפה גוים בנפת שוא ורסן מתעה על לחיי עמים :
 29 השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ושמחת לבב כהולך בחליל לבוא בחר יהוה אל צור ישראל :

* Et rursum expectat Deus ut misereatur vestri. Et propter hoc exaltabitur ut misereatur vestri, quia iudex Dominus Deus vester est: beati omnes perseverantes in eo.

* Quia populus sanctus in Sion habitabit, & Hierusalem fletu planxit; misere mei, miserebitur tui: vocem clamoris tui quando vidit, exaudivit te.

* Dabit Dominus vobis panem tribulationis & aquam angustam, & nequaquam ultra appropinquabunt tibi decipientes te, quia oculi tui videbunt seducientes te.

* Et aures tue audient verba post te decipientium, dicentes: Hæc via, ambulemus in ea, siue ad dexteram siue ad sinistram.

* Et auferes idola de argentata, & deaurata minuta facies: & disperges sicut aquam menstruate, & sicut sterces abijcies ea.

* Tunc erit pluvia semini terre tue, & panis germinis tui erit abundantia & pinguis. & pascuntur tua iumenta in die illa locum pinguem & spaciosum.

* Tauri vestri & boues operantes terram comedent paleas commixtas in ordeo ventilato.

* Et erit super omni monte excelsus, & super omni colle eleuato aqua pertransiens in die illa, quando perierint multi, & quando ceciderint turres: & erit lumen Lunæ sicut lumen Solis.

* Et lumen Solis erit septuplum, in die quando sanauerit Dominus contritionem populi sui, & dolorem plage tue curauerit.

* Ecce nomen Domini venit post tempus multum, ardens furor cum gloria: eloquium labiorum eius, eloquium iræ plenum, & ira furoris eius quasi ignis deuorat.

* Et spiritus eius sicut aqua in valle trahens veniet usque ad collum, & diuidetur; conturbabit gentes in errore vano, & persequetur eos error, & assumet eos in conspectu eorum.

* Nunquid semper oportet vos letari & ingredi ad sancta mea iugiter quasi festa celebrantes, & quasi gaudentes, vt ingrediamini cum tibia ad montem Dei ad Deum Israel?

* καὶ πάλιν μέλει ὁ θεὸς τοῖς οἰκιστοῖς ὑμῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὑψωθή(ε)· ἔλεησάμ ὑμᾶς· διότι κελτὴς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐστὶ· μακάριοι πάντες· ὁ ἐμμερόντης ἐν αὐτῷ.

* διότι λαὸς ἅγιος ἐν σιών οἰκῆσει· καὶ ἰερεὺς ἀληθὺς κλαυθμῷ ἐκλαυσεν, ἐλέησόν με, ἐλέησει σε τὸ πᾶν φωνῶν τὸ κρηυγὴς σου ἡνίκα εἶδεν ἐπὶ κέσεν σε.

* δώσει κύριος ὑμῖν ἄρτον θλίψεως· ὅδωρ σκόνος· ὅς ἐστι μὴ ἐγγίσωσί σοι· ὁ πλανών τις σε· ὅτι οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψον· ὅς πλανών τις σε.

* καὶ τὰ ὄψα σου ἀκύνονται· ὅς λόγους πάντοτε πλανησόντων· ὁ λέγοντες, αὕτη ὁ ὁδός, πορευθῶμεν ἐν αὐτῇ, εἴτε δεξιὰ εἴτε ἀριστερά,

* καὶ ἐξαίσεις τὰ εἰδῶλα· ὁ δεινὸς γυμνάσιον καὶ τὰ περικεχυσμένα λεπτὰ ποιήσεις· καὶ λιχμήσεις ὡς ὕδωρ διποκαθημένης· ὡς κόπρον ὥσεις αὐτά.

* ὅτε ἔσαι ὡς τὸ σπέρμα ἐν τῇ γῇ σου· ὁ ἄρτος ἡ θνητότης σου ἔσαι πλησμονὴ· ὁ λιπαρὸς· ὁ βοσκὴς· ὁ θηλαί σου τὰ κτήνη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· ὅσον πίονα ἐδύρουχον.

* ὁ τῶν βοῶν ὁ ἐργαζόμενος τὸν γλῶφαγον· ὁ ἀχυρὰς ὁ ἀπεποιημένος ἐν κελῇ λελεικμημένος.

* ὁ ἔσαι ὁ πᾶν τὸ ὄρεος ὑψηλοῦ· ὁ πᾶν τὸ ἐκ νοῦ μετεώρου ὕδωρ διαπορεύομενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτ' ὁ δὲ πόλων· πολλοὶ ὅτ' ὁ δὲ πέσσει πύργος· καὶ ἔσαι τὸ φῶς τὸ σεληνὸς ὡς τὸ φῶς ἡλίου.

* καὶ τὸ φῶς ἡλίου ἔσαι ἐπὶ ἀπλάσιον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅτ' ὁ δὲ ἰάσῃ· κύριος τὸ σῶνταιμα ἡ λαὸς αὐτῶν, ὡς τὸν ὁδὴν τὸ πλῆθος σου ἰάσῃ.

* ἰδὲ τὸ ὄνομα κυρίου ἔρχε(ε) διὰ χρόνου πολλοῦ· καὶ ὁ θυμὸς μὲν δόξης· τὸ λόγιον τὰν χειλέων αὐτῶν, τὸ λόγιον ὁργῆς πλήρες· καὶ ἡ ὁργὴ ἡ θυμοῦ αὐτῶν ὡς πύρ.

* καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὡς ὕδωρ ἐν φάραγγι σύρων ἡ ἕως τεραχίλου, (ὁ διαιρηθ(ε)). τὰ ῥαζὰ ἐθνη πλῆθος ματαία, καὶ διώξεται αὐτὰς πλῆθος· καὶ λήψεται αὐτὰς ὡς τὸ πρῶτον αὐτῶν.

* μὴ διαπαντὸς δὲ ὑμᾶς διφραίνεσθε καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰ ἁγία· μὴ διαπαντὸς ὡς εἰς ἐορτάζοντες καὶ ὡς εἰς διφραυμένοις εἰσελθεῖν μὴ αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρεος· ὁ θεὸς ὁ πρῶτος τὸν θεὸν ἡ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Propterea futurum est vt Dominus misereatur vestri: & fortis est ipse qui miserebitur vestri; quia Deus faciens iudiciū Dominus est: beati iusti qui sperant in salutare eius. Quoniam populus in Sion habitabit in Hierusalem; plorans nequaquam plorabis. Miseratione miserebitur tui, ad vocem clamoris tui orationem tuam suscipiet, & faciet deprecationem tuam. Et dabit vobis Dominus substantias odij, & prædam afflictionis, & non tollet maiestatem suam ultra de domo sanctuarij: & erunt oculi tui videntes maiestatem eius in domo sanctuarij.

Et aures tue audient verbum post tergum tuum, dicentis: Hæc est via recta, ambulate in ea, & ne declinetis ad dextram, neque ad sinistram. Et contaminabitur cooperturam simulachrorum argenti vestri, & ornamentum conflatilis auri vestri; abominabimini ea sicut abominantur immunditiam menstruatæ: sic abominabimini ea. Et dabit pluuiam seminis tui, quo seminabis terram, & frumentum fructus multiplicabitur in terra; & erit nutrens & bonus; & nutritur iusti pecoribus suis in tempore illo, pinguedine tenerorū & pinguium.

Boues autem & asini quibus operantur terrā, pabulum impinguntur comedent, quod euentilatum est pala & ventilabro. Et erunt super omnem montem excelsum, & super omnem collem eleuatum riuus currentium aquarum, & erunt in ruinam regibus, & exercitibus eorum in die occisionis magnæ; cum ceciderint principes.

Et erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis futura est vt splendescat trecenties quadragies ter super lucem septem dierum, in die qua reducet Dñs captiuitatem populi sui, & infirmitatem plagæ eius sanabit. Ecce nomen Domini reuelabitur sicut prophetauerunt de eo propheta ab antiquo: fortis est furor eius, & grauior quam vt ferri queat: a facie eius egressa est maledictio super impios; & verbum eius quasi ignis consumens.

Verbum autem eius quasi torrens inundans ad collum vsque, fortes interficiet, ad agitando populos agitatione vanitatis, & frenum erroris in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut in nocte, in qua sanctificata est solennitas; & letitia cordis, sicut qui pergunt in confessione & in organo, vt ingrediantur in montem sanctum Domini; vt appareant coram fortissimo Israel.

והשמיע יהוה את קולו ונחת ורועו יראה
 בזעף אף ולהב אש אוכלה נפץ וזרס ואבן ברד:
 כי מקול יהוה יחת אשור בשבט יכרה:
 והיה כל מעבר מטה מסדרה אשר יניח
 יהוה עליו בתפים ובכנרות ובמלחמות תנופה
 גלחם ברה:
 כי ערוך מאתמול תפתה גם הוא למלך
 הוכן העמק הרחב מדרתה אש ועצים הרבה
 נשמת יהוה כנחל גפרית בערה בה:

לא

הוי הירדים מצרים לעזרה ועל סוסים
 ישענו ויבטחו על רכב כי רב ועל פרשים כי
 עצמו מאד ולא שעו על קדוש ישראל ואת יהוה
 לא דרשו: וגם הוא חכם ויבא רעואת
 דבריו לא חסיר וקם על בית מרעים ועל עזרת
 פעלי און: ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם
 בשר ולא רוח ויהוה יטה ידו וכשל עוזר ונפל
 עזר ויחרו כלם יכליון:
 כי כה אמר יהוה אלי כאשר יהנה הארץ
 והכפיר על טרפו אשר יקרא עליו מלא רעים
 מקולם לא יחת ומחמונם לא יענה כן ירד יהוה
 צבאות לצבא על הר ציון ועל גבעתה:
 כצפרים עפות כן יגן יהוה צבאות על ירושלם
 גנון והציל פסוח והמליט:
 שבו לאשר העמיקו סרה בני ישראל:
 כי ביום ההוא ימאסון איש אלילי בספו
 ואלילי זהבו אשר עשו לכם ידיכם חטא:
 ונפל אשור בחרב לא איש וחרב לא אדם
 תאכלנו וגם לו מפני חרב ובחוריו למס יהיו:

תרגום יונתן

וישמע יי וית זיו קל מימרה ותקוף דרע גבורתה יגלי בתקוף רגזו ושלחובי אשא דמשיציא פסילן וזרמית ואבנין דברד:
 ארי מקל מימרא דיי סחבר אחרת דיי בשלשן מחיו
 כחופין ובכנרין ישבחון בית ישראל ועל קרבא תקיפא דיהעבר להון כעממא
 הוא מלך עלמא אתקנהא לעמקא ולא פתחה מדורא אשתא דלקת בה כדבאעין סגיאין מימרא דיי כנחל מגבר גפרית דלקת בה:
 לא
 לחדא ולא אסתמיכו על מימר קדישא דישאל ואלפן מן קדם ויילא חכעו
 לא במל ואקום על בית סבאשין ועל דסערין ליאוח שקר:
 סעיד ויפל סעיד וכדא כלהון ישתיצון:
 מקלהון לא סחבר ומאחרגושהון לא מהעבב כן חתגלי מלכותא דיי צבאות על טורא דציון ועל רמחה:
 גבורה דיי צבאות על ירושלם יגן וישיב ציל ויערי:
 ארי בעדנא ההיא ירחקון גבר טעות כספהון וטעות דהבהון ועבדא לכון יריכון חובא:
 ויפל אחרתא בחרב לא אנש וחרב לא אנש חשיצינה ויערוק לה מן קדם דקטלין בחרבא וגבורותי לתבר יהון:

³⁰ * Et auditam faciet Dominus gloriam
 vocis suae, & terrorem brachij sui ostendet
 in comminatione furoris, & flamma ignis
 deuorantis. allidet in turbine & in lapide
³¹ grandinis. * A voce enim Domini pauebit
³² Assur virga percussus. * Et erit transitus
 virgae fundatus quā requiescere faciet Do-
 minus super eum in tympanis & citharis,
 & in bellis præcipuis expugnabit eos.
³³ * Præparata est enim ab heri Tophet à
 rege præparata profunda & dilatata. Nu-
 trimenta eius ignis & ligna multa, flatus
 Dñi sicut torrens sulphuris succendens eā.

CAP. XXXI.

¹ **V**AE qui descendūt in Ægyptum ad au-
 A xilium in equis sperantes, & habentes
 fiduciā super quadrigis, quia multæ sunt,
 & super equitibus, quia præualidi nimis,
 & non sunt confisi super sanctum Israel, &
² Dñm non requisierunt. * Ipse aut sapiens
 adduxit malum, & verba sua non abstulit.
 Et confurget contra domum pessimorum,
 B & cōtra auxilium operantium iniquitatē.
³ * Ægyptus homo & non Deus, & equi
 eorum caro & non spiritus. Et Dominus
 inclinabit manum suam, & corruet auxi-
 liator, & cadet cui præstatur auxilium, si-
⁴ mulque omnes confumentur. * Quia hæc
 dicit Dñs ad me, Quomodo si rugiet leo
 & catulus leonis super prædam suam, cum
 occurrerit ei multitudo pastorum, à voce
 eorum non formidabit, & à multitudine
 eorum non pauebit, sic descendet Domi-
 nus exercituum, vt prælietur super mon-
⁵ tem Sion & super collem eius. * Sicut aues
 volantes sic proteget Dominus exercituū
 Hierusalem, protegens & liberans, trāsiens
⁶ & saluans. * Conuertimini sicut in pro-
 fundum recesseratis filij Israel.
⁷ * In die enim illa abijciet vir idola ar-
 genti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt vo-
 bis manus vestræ in peccatum.
⁸ * Et cadet Assur in gladio non viri, &
 gladius non hominis vorabit eum, & fu-
 giet non à facie gladij, & iuuenes eius ve-
 ctigales erunt.

* Et auditam faciet Deus gloriam vocis suæ; 30
 & furorem brachij sui ostendet cum furore &
 ira, & flamma deuorante fulminabit uehe-
 menter: & sicut aqua & grando descendens
 vehementia. * Per enim vocem Domini vin- 31
 centur Assyrij; plaga percutiet eos.

* Et erit ei per circuitum, unde erat ei spes 32
 auxilij, in quam ipse confidebat; ipsi cum tym-
 panis & cithara pugnabunt contra eum ex com-
 mutatione: tu enim ante dies decipieris.

* Nunquid & tibi paratum est regnare, 33
 vallem profundam, ligna posita, ignem & li-
 gna multa, furor Domini quasi vallis à sulphu-
 re succensa.

CAP. XXXI.

Vae qui descendunt in Aegyptum ad auxiliū, 1
 in equis confidentes sunt, & in curribus;
 sunt enim multi, & super equis multitudo val-
 de: & non audierunt confidentes super sanctum
 Israel, & Deum non exquisierunt.

* Et ipse sapienter adduxit super eos mala, 2
 & verbum eius non frustrabitur, & insurget
 super domos hominum malorum, & super spem
 eorum vanam.

* Aegyptius homo & non Deus; equi eorū 3
 carnes, & non auxilium: at Dominus inducet
 manum suam super eos, & laborabūt auxilian-
 tes, & simul omnes peribunt.

* Quia sic dixit mihi Dominus, Quemadmo- 4
 dum cum rugierit leo vel catulus leonis super
 preda quam cepit, & clamauerint super eum
 donec impleantur montes voce eius, & victi
 sunt, & per multitudinem furoris terrefacti
 sunt: sic descendet Dominus Sabaoth vt praeli-
 tur super montem Sion, super montes eius.

* Sicut aues volantes, sic proteget Dominus 5
 Hierusalem, & liberabit & fouebit, & salua-
 bit. * Conuertimini profundum consilium con- 6
 sultantes & iniqui filij Israel. * Quia die illa 8
 negabunt homines manufacta sua argentea &
 aurea quæ fecerunt manus eorum. * Et cadet 8
 Assur, non gladius viri, neque gladius hominis
 vorabit eum; & fugiet non à facie gladij, at
 iuuenes erunt victi.

30 * καὶ ἀκούσει τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου ὁ θεὸς τὴν δόξαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
 καὶ τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως αὐτοῦ δείξει μετὰ θυμοῦ καὶ
 ὀργῆς, καὶ φλογὸς κατεδύσεως κεραυνώσας βιαίως· καὶ
 ὡς ὕδωρ καὶ χαλαζὰ συγκαταφραθήσεται βίᾳ.

31 * διὰ τὴν φωνὴν κυρίου ἡ τῆτιθ (ὁ) ἀστυροὶ τῇ πληγῇ
 32 δὴ πατάξῃ αὐτούς. * καὶ ἔσται αὐτῶν κυκλόθεν, ὅθεν ἴδω
 αὐτῶν ἡ ἐλπίς τῆς βοηθείας, ἐφ' ᾧ αὐτοὶ ἐπεποιθεῖ· αὐτοὶ
 μετὰ τυμπάνων καὶ κιθάρων πολεμήσουσιν αὐτὸν ἐκ με-
 ταβολῆς· σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀπατηθήσῃ.

33 * μὴ καὶ οὖν ἡ τιμαὶ αὐτοῦ βασιλεύειν, φάραγγα βα-
 θύαν, ξύλα κείμενα, πύρ & ξύλα πολλά· ὁ θυμὸς κυ-
 ρίς ὡς φάραγξ ὑπὸ θεῶν καιομένη.

λα.

1 * Οὐαὶ & καταβαίνοντες εἰς αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν,
 οἱ ἐφ' ἵπποις πεποιθότες & ἐφ' ἄρμασιν· ἐστὶ γὰρ πολλὰ &
 ἐφ' ἵπποις πληθὺν σφόδρα· καὶ οὐκ ἠκούσαν πεποιθότες
 ἐπὶ τὸν ἄγιον τοῦ ἰσραήλ, & τὸν θεὸν οὐκ ἐξεζήτησαν.

2 * καὶ αὐτοὶ ὅπως ἤκουσαν αὐτῶν κακά· καὶ ὁ λόγος
 αὐτῶν ἐμὴ ἀπειθή καὶ ἐπαναστή (εἰ) ἐπ' οἴκοις ἀνθρώπων
 πονηρῶν καὶ ἐπὶ τῷ ἐλπίδα αὐτῶν τῷ ματαίῳ.

3 * αἰγυπτιοὶ δὲ ἄνθρωποι & ἐξ ἑαυτῶν αὐτῶν σαρ-
 κας & ἐβόησαν· ὁ δὲ κύριος ἐπάξει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
 ἐπ' αὐτούς· καὶ κοπήσουσιν οἱ βοηθοὶντες & ἅμα πάντες
 4 ἀπολοῦνται. * ὅτι ἔτις εἶπέ μοι κύριος· ὃν τρέπον
 ὅταν βοήσῃ ὁ λέων ἢ ὁ σκύμνος ἐπὶ τῇ θήρᾳ ἢ ἐλαβὼν
 καὶ κερῶσι ἐπ' αὐτὸν ἕως δὴ ἐμπληθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς
 αὐτοῦ καὶ ἡ τῆτιθ καὶ τὸ πληθὺν τοῦ θυμοῦ ἐπιοήθη-
 σθω· ἔτις καταβήσεται κύριος σαβαὼθ ἐπιστρατεύ-
 σαι ἐπὶ τὸ ὄρος σιών· ἐπὶ τὰ ὄρη αὐτῆς.

5 * ὡς ὄρνεα πετόμενα, ἔτις ὑπερασπίει κύριος ἱερε-
 σαλὴμ, καὶ ἐξελεύσεται καὶ περιποιήσεται & σώσει.
 6 * ἐπιστρέψατε & τὴν βαθεῖαν βουλήν βεβηλόμε-
 νοι καὶ ὁμοῦ ἡ οἱ ἰσραήλ.

7 * ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπαρνηθήσονται οἱ ἄνθρωποι τὰ
 χειροποίητα αὐτῶν τὰ ἀργύρεα καὶ τὰ χρυσὰ ἃ ἐποίη-
 σαν αἱ χεῖρες αὐτῶν.

8 * & πεσέται ἀστυρ· ἐμάχαιρα ἀνδρός, ἐξ ἧς μάχαι-
 ρα ἀνθρώπου καταφάγει αὐτὸν· καὶ φθίξεται οὐκ ἔτι
 πρὸς ὅπως μαχίρας· οἱ δὲ νεανίσκοι ἐσονται ἡττημα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 * Et auditam faciet Dominus gloriam vocis verbi sui, & fortitudinem brachij potentia suæ reuelabit in ira furoris, & flamma ignis con-
 sumentis, allisione & turbine, & lapidibus grandinis. 31 Quia à voce verbi Domini conteretur Assyrius qui cum dominio percutiebat.
 32 * Et erit omnis transitus principum eorum, & fortium eorum, in quibus ponet Dominus ultionem potentia suæ; in tympanis & citha-
 ris laudabit domus Israel, propter bellum forte quod pro eis fiet in populis. 33 Quia ordinata est gehēna à seculis propter peccata eorum.
 Rex quoque populorum præparauit eam profundam & latam: pyra ignis incensa est in ea, sicut in lignis multis: Verbum Domini quasi
 torrens sulphuris inundans succendens eam.

CAP. XXXI.

Vae qui descendunt in Aegyptum ad auxilium, & in equis innituntur, & confidunt in quadrigis, quia multe sunt; & in equitibus, quia
 validi sunt nimis: & non innituntur in verbo sancti Israel, & doctrinam à facie Domini non requisierunt. Ipse quoque in sapien-
 tia sua adduxit malum propter transgressionem: & verba sua non fecit irrita, & constabiliuit contra domum malignorum, & contra adiutores
 iniquitatis & mendacij. Aegyptij enim homines sunt, & non principes, & equi eorum caro, & non spiritus. Et Dominus leuabit plagam
 potentia suæ, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, & simul omnes consummentur. Quia hæc dicit Dominus
 mihi, Sicut clamat leo & catulus leonis super venationem suam, contra quem conuenit caula pastorum, à voce eorum non conteretur, &
 à tumultu eorum non demorabitur; sic reuelabitur regnum Domini exercituum super montem Sion, & super collectum eius. Sicut auis
 quæ volat, sic reuelabitur potentia Domini exercituum super Ierusalem: proteget & liberabit, saluabit & transibit. Conuertimini ad
 legem, quia multum errastis domus Israel. Quia in tempore illo proijciēt vnusquisque idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt
 manus vestrae in peccatum. Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis consumet eum: & fugiet à facie occidentium gla-
 dio; & robusti eius in interitum erunt.

וְסִלְעוֹ מִמִּנְזוֹר יַעֲבֹד וְחֲתוּ מִנֶּסֶס שָׂרָיו נֶאֱמָר
יְהוָה אֲשֶׁר אֹר לֹ בְצִיּוֹן וְתִנּוֹר לוֹ בִּירוּשָׁלַם :

לב

הֵן לְצֶדֶק יִמְלֹךְ מֶלֶךְ וְלִשְׁרִים לְמִשְׁפַּט
יִשְׂרָאֵל : וְהָיָה אִישׁ כְּמַחְבֵּא רוּחַ וְסֹתֵר זֶרֶם
בְּפִלְגֵי מַיִם בְּצִיּוֹן כְּצֶל סֶלַע כְּבֹד בְּאֶרֶץ עֵיפָרָה :
וְלֹא תִשְׁעִינָה עֵינֵי רְאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
תִּקְשְׁבֻנָּה :
וְלִבֵּב נִמְהָרִים יִבִּין לְדַעַת וְלִשְׁוֹן עֲלָזִים
תִּמְהָר לְדַבֵּר צְחוּרָה : לֹא יִקְרָא עוֹד לְגִבֹּל
נְדִיב וְלִבְלִי לֹא יֵאמָר שׁוֹעַ :
כִּי נָבֵל נָבֵלָה יִדְבֹר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה אֹן לַעֲשׂוֹת
חֲנֹף וְלִדְבַר אֵל יִהְיֶה תוֹעֵר לְהַרְיֵק נַפְשֵׁי רַעֲב
וּמִשְׁקָה צֶמָא יִחְסִיר :
וְכִלִּי בָלִי רַעִים הוּא זְמוּת יַעֲזֹץ לְחַבֵּל עֲנֻוִים
בְּאִמְרֵי שָׁקֵר וּבְדִבְרֵי אֲבִיוֹן מִשְׁפַּט :
וְנְדִיב נְדִיבוֹת יַעֲזֹץ וְהוּא עַל-נְדִיבוֹת יָקוֹם :
נָשִׁים שֹׂאֲנָנוֹת קִמְנָה שִׁמְעֶנָּה קוֹלִי בְנוֹרָה
בְּתַחֲוֹרַת הָאֲזֹנָה אִמְרָתִי :
יָמִים עַל-שָׁנָה תִּרְגְּזֶנָּה בְּתַחֲוֹת כִּי כֻלָּה בְּצִיר
אֶסֶף בְּלִי יָבוֹא :
חֲרָדוּ שֹׂאֲנָנוֹת רְגֹזָה בְּתַחֲוֹת פֶּשֶׁטָה וְעֶרְוָה
וְחִגְרָה עַל-חֲלָצִים : עַל-שָׂדִים סִפְרִים עַל-
שְׂדֵי חֶמֶד עַל-גִּפְנֵי פְרִיָה :
עַל אֲדָמַת עֲמִי קוֹץ שִׁמִּיר תַּעֲלֶה בִּי עַל-כָּל-
בְּתִי מְשׁוֹשׁ קִרְיָה עֲלִיזָה :
כִּי-אֲרָמוֹן נָטַשׁ הַמֶּזֶן עִיר עֲזָב עַפְלָב וּבְחֹן הָיָה
בְּעַד מַעֲרֹרֶת עַד-עוֹלָם מְשׁוֹשׁ פְּרָאִים מַרְעֶה
עֲדָרִים :

9 Et fortitudo eius à terrore transibit , & pauebunt fugientes principes eius . Dixit Dominus cuius ignis est in Sion , & caminus eius in Hierusalem .

CAP. XXXII.

1 Ecce in iustitia regnabit rex , & principes in iudicio præerunt . 2 Et erit vir sicut qui absconditur à vento , & cælat se à tempestate , sicut riui aquarū in siti , & umbra petrae prominentis in terra deserta . 3 Non caligabunt oculi videntium , & aures audientium diligenter auscultabunt . 4 Et cor stultorum intelliget scientiam , & lingua balborum velociter loquetur & planè . 5 Non vocabitur vltra is qui insipiens est princeps , neque fraudulentus appellabitur maior . 6 Stultus enim fatua loquetur , & cor eius faciet iniquitatem , ut perficiat simulationem & loquatur ad Dominum fraudulenter , & vacuam faciat animam esurientis , & potum sitienti auferat . 7 Fraudulenti vasa pessima sunt . ipse enim cogitationes coccinabit ad perdendos mites in sermone mendacij cum loqueretur pauper iudicium . 8 Princeps verò ea quæ digna sunt principi cogitabit , & ipse super duces stabit . 9 Mulieres opulentæ surgite , & audite vocem meam , filia confidentes percipite auribus eloquium meum . 10 Post dies & annos , & vos conturbabimini confidentes . Consummata est enim vindemia , collectio vltra non veniet . 11 Obstupefcite opulentæ , conturbamini confidentes : exuite vos , & confundemini , accingite lumbos vestros . 12 Super vbera plangite , super regione desiderabili , super vinea fertili . 13 Super humum populi mei spinæ & vepres ascendent , quâto magis super omnes domos gaudij ciuitatis exultantis ? 14 Domus enim dimissa est , multitudo vrbis relicta est , tenebræ & palpatio factæ sunt super speluncas vsque in æternum . gaudium onagrorum , pascua gregum .

תרגום יונתן

וְשִׁלְטוֹנָיו מִן קֹדֶם וְחָלָא יַעֲדוֹן וְיִתְבָּרוֹן מִן קֹדֶם
בִּירוּשָׁלַם לְדַעַת עַל מִימְרָה :
וְהָיָה צִדִּיקָא דְּמִשְׁמַרְיָן מִן קֹדֶם וְרִשְׁיָא כְּמַדְמִשְׁמַרְיָן מִן קֹדֶם וְרִמִּית יְחֻבּוֹן וְיִתְרַבּוֹן וְיִתְקַבֵּל אֶלְפִּנְהוֹן בְּפִרְיעַ כְּפִצְדֵי מִיָּא דְּנִגְדִין
בְּצֶרַע צִחְיָא כְּסִלָּל כִּיף מִיָּקֵר בְּאֶרֶץ מִשְׁלָתָא :
וְלֹא יִשְׁמַטְמֵן עֵינֵי צִדִּיקָא וְאֲדָנִי מִקְבֵּלֵי אֶלְפִּין וְצִיָּתָן :
לֹא יִתְאֲמַר עוֹד לְרִשְׁיָא צִדִּיקָא וְלַדַּעַת עַל מִימְרָה לֹא יִתְאֲמַר חֲקִיפִין :
צִדִּיקָא רִשְׁיָא מִמְלִין וְכִלְבָּהוֹן מִתְעַשְׁתִּין אֲוֹנֶס לְמַעַבְדִּי שָׁקֵר וְלִמְלָלָה קֹדֶם וְיִי סָטִיָּא לְשִׁלְטָאָה נַפְשׁ צִדִּיקָא דְּמִשְׁמַרְיָן לְאֶלְפִין
הָא כְּכַפְנָא לְלִחְמָא וְפִתְגָמֵי אֲוִרִיתָא דְּאִנּוֹן כְּצִחְיָא לְמִיָּא מְרִמָּן לְכַסְלָא :
וְרִשְׁיָא דְּעוֹבְדֵיהוֹן בִּישְׁתִּין וְאִנּוֹן עַל עֲצַת חֲסִידָאִין מִתְמַלְכִין
וְצִדִּיקָא קִשְׁטָא מִתְמַלְכִין וְאִנּוֹן עַל קִשְׁטָהוֹן יִתְקַיְמִין :
יִוְסִין עִם שְׁנִין יִוְעִין דְּשֶׁרֶן לְרַחֲצֵן אֲרִי סָף עֲבֹרָא עֲלֵילָא לִית לְמַכְנָשׁ :
עַל חֲדִין סִפְרִין וְעַל חֲקִלֵי חֲמֻדָּא וְעַל גִּפְנִין
אֲחֵבְרוּ דִּיתְבִּין שְׁלִיָּא וְעוֹרִשְׁרִין לְרַחֲצֵן שְׁלֵחוֹ וְאַתְרִשְׁלוֹ וְאַסְרוֹ עַל חֲרָצִין :
עַל אֲרַע עֲמִידוֹבָא וְכֹר חֲרֹב וְצֹד עַד זְמַן אֲחֵר דְּחִיָּה בֵּית חֲדָא חֲדָא לְמַלְכִּיא מְרִיָּתוֹ מְבֹן לְמִשְׁרָתָה :
פְּלִחִין בֵּה צִדִּיקָא בֵּית חֲקִיפָא וּמִטְמוֹרָנָא אֲחֵבְלִי וְכֹר חֲרֹב וְצֹד עַד זְמַן אֲחֵר דְּחִיָּה בֵּית חֲדָא חֲדָא לְמַלְכִּיא מְרִיָּתוֹ מְבֹן לְמִשְׁרָתָה :

* Petra enim circundabuntur quasi vallo, & vincentur; at fugiens capietur: hæc dicit Dominus, Beatus qui habet in Sion semen & domesticos in Hierusalem.

CAP. XXXII.

Ecce enim rex iustus regnabit, & principes cum iudicio imperabunt.

* Et erit homo occultans sermones suos, & abscondetur ut ab aqua quæ fertur, & apparebit in Sion sicut flumen currens in clytū in terra sitiēti.

* Et nequaquam erunt confidentes in hominibus, sed aures dabunt ad audiendum.

* Et cor infirmorum attēdet audire; & lingua balbutientes, citō discunt loqui pacem.

* Et non ultra dicent stulto ut princeps sit; & non ultra dicent ministri tui, tace.

* Nam fatuus fatua loquetur; & cor eius vana intelliget, ad perficiendum iniqua, & loquendum ad Dominum errorem, ut dispergat animas esurientes, & animas sitientes vacuas faciat.

* Nam consilium malorum iniqua cogitat, interficere humiles in sermonibus iniquis, & dissipare verba humilium in iudicio.

* At pij sapientia cogitauerunt.

* Mulieres diuites surgite & audite vocem meam; filie in spe audite verba mea.

* Diebus anni memoriam facite in dolore cum spe: cōsumata est vindemia, cessauit semen, & non ultra veniet.

* Obstupefcite, cōtristamini confidentes, exuite vos, nuda estote, accingite saccis lumbos vestros.

* Et super cubera plangite, de agro concupiscentia & vite geniminis.

* In terra populi mei spina & herba ascendet, & ex omni domo letitia auferetur.

* Domus derelicta diuitias ciuitatis dimittent, & domos desiderabiles: & erunt villa speluncæ usque in æternum gaudium onagrorum, pascua pastorum.

* πέτρα γὰρ περιληφθήσεται ὡς χάρακι & ἡτληθήσεται, ὁ δὲ φεύγων αἰλώσει· τὰ δὲ λέγει κύριος, μακάριος ὁς ἔχει ἐν σιών σπέρμα & οἰκίαν ἐν ἱερουσαλήμ.

λβ.

* Ἰδὲ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει· καὶ ἀρχόντες μὲτ' ἐλέους ἀρξουσιν.

* καὶ ἔσται ὁ αὐτῶν ὁ κρύπτης ἐν λόγοις αὐτοῦ καὶ κρυβήσεται ὡς ἀπ' ὕδατος φερόμενος· & φανήσεται ἐν σιών ὡς ποταμὸς φερόμενος ἐν ὁδοῦ ἐν γῇ διψώσῃ.

* καὶ οὐκέτι ἔσονται πεποιθότες ἐπ' ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὰ ὅσα δώσουσιν ἀκούειν.

* καὶ ἡ καρδία ἀσθενούντων προσέξει τὸ ἀκούειν· καὶ αἱ γλώσσαι ψελλίζουσιν, ταχὺ μαθήσονται λαλεῖν εὐπρόσωπον.

* καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἀρχεῖν· & οὐκέτι μὴ εἴπωσι ὁ ὑπὲρταί βουσίγα.

* ὁ γὰρ μωρὸς μωρὰ λαλήσει· καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσῃ, & σιωπῇ δόγμα καὶ λαλεῖν πρὸς κύριον πλάνησιν, τὸ διαφθεῖραι ψυχὰς πεινώσας & τὰς ψυχὰς τὰς διψώσας κενὰς ποιῆσαι.

* ἡ γὰρ βελὴ τῶν πονηρῶν δόγμα βελιδέται, κατὰ φθείραι ταπεινὰς ἐν λόγοις ἀδίκαις, καὶ διασκεδάσαι λόγους ταπεινῶν ἐν κρίσει.

* οἱ δὲ δυνεβεῖς σιωπεῖ ἀβεβήσαντες.

* γυναικες πλάσαι δυνάστητε & ἀκούσατε τὴ φωνὴν μου· θυγατέρες ἐπ' ἐλπίδι ἀκούσατε ἐν λόγοις μου.

* ἡμέρας ἐνιαυτοῦ μνήσαν ποιήσαδε ἐν ὁδῷ μετ' ἐλπίδος, ἀνῆλθαι ὁ τρυγητὴς, πέπαυται ὁ σπόρος καὶ οὐκέτι μὴ ἔλθῃ.

* ἐκστήτε λυπήθητε αἱ πεπονηταί, ἐκδύσαδε, γυμναί γινώσθε, περιζώσαδε σάκκους ὡς φύας ὑμῶν.

* καὶ ἐπὶ τῶν μασῶν κόπτεσθε, περι ἀγροῦ ἐπιθυμήματ' καὶ ἀμπέλου γυνήματος.

* ἐν γῇ τοῦ λαοῦ μου ἀκλῆθα & χόρτος ἀναβήσεται· ἐκ πάσης οἰκίας διφροσύνη ληθήσεται. οἰκοὶ ἐγκαταλειφθήσονται πλοῦτον πόλεως ἀφήσουσιν & οἰκὸς ἐπιθυμητὴς· & ἔσονται αἱ κώμαι σπήλαια ἕως τοῦ αἰῶνος· διφροσύνη ὄνων ἀγρίων· βοσκήματα ποιμένων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Principes autem eius à facie timoris transibunt, & conterentur propter miraculum principis eius. Dicit Dominus, cuius splendor est in Syon facientibus legem; & caminus ignis ardens in Ierusalem, transgredientibus verbum eius.

CAP. XXXII.

Ecce in veritate regnabit rex; & iusti ut sumant iustam vindictam de populis, in dignitatem euehantur. Et erunt iusti qui sese abscondunt propter impios, sicut qui abdunt sese à tempestate; reuertentur & magnificabuntur, & suscipietur citō doctrina eorum, sicut riuus aquarum decurrentium in terra sitiēte: & sicut umbra petrae grauis in terra arida. Nec claudentur oculi iustorum: & aures recipientium disciplinam auscultabunt. Et cor insipientium intelliget scientiā, & lingua eorum quæ erat balbutiens, velociter loquetur elegantior. Non dicentur amplius impij iusti, & qui transgressi sunt verbum eius, non dicentur fortes. Quia impij impietatem loquuntur, & in corde suo vim cogitant ut faciant iniquum, & ut loquantur coram Domino errorem, ut lassam faciant animā iustorum, qui non aliter desiderant doctrinam, quā famelicus panem; & verba legis, quæ sunt sicut aqua sitibundo, putant auferre. Impij autem, quorū opera mala sunt, ipsi in consilio peccatorum deliberant disperdere mites verbis mendacibus, & verba pauperum in iudicio. Iusti autem veritatem cogitant; & ipsi super veritatem suam consistent. Provinciæ quæ habitamini tranquillè, surgite audite vocem meam. Ciuitates quæ habitamini confidenter, auscultate verbum meum. Diebus enim cum annis commouebuntur, qui habitant confidenter, quia defecit frumentum, & non sunt fruges ad colligendum. Contriti sunt qui habitabant in pace: contremuerunt qui morabantur confidenter: expoliāmini & nudāmini, & accingite lumbos. Super vbera plāgentes, super agros desiderabiles, & super vites operatas fructum. Super terram populi mei: quæ tribulum & spinam profert; super omnes quoque domos exultationis ciuitatis munitæ. Quoniam domus (sanctuarii) destructa est, multitudo ciuitatū quæ in ea colebant, deserta est: domus fortitudinis nostræ & refugij nostri attrita est, & suffossa, & desolata, & vastata usque ad tempus: locus in quo erat letitia, & gaudium regibus, nunc factus est in directionem exercitibus.

* Donec adueniat super vos spiritus de excelsis, & erit desertum Chermel, & Chermel in syluam reputabitur.

* Et requiescet in deserto iudicium, & iustitia in Carmelo habitabit.

* Et erunt opera iustitie pax, & obtinebit iustitia requiem, & confidentes erunt vsque in æternum.

* Et habitabit populus eius in ciuitate pacis, & habitabit confidens, & requiescent cum dimittis.

* At grando si descenderit, non super vos veniet, & erunt inhabitantes in syluis confidentes sicut qui in campestri.

* Beati seminantes super omnem aquam, ubi bos & asinus calcat.

CAP. XXXIII.

Vae qui miseros faciunt vos, vos autem nemo facit miseros: & reprobans vos, non reprobatur. capientur reprobandes & tradentur: & quasi tinea in vestimento, sic superabuntur.

* Domine miserere nostri, in te enim confidimus: factum est semen incredulorum in perditionem, at salus nostra in tempore tribulationis.

* Propter vocem timoris tui obstupuerunt populi à timore tuo, & disperse sunt gentes.

* Nunc autem congregabuntur spolia vestra parui & magni, quemadmodum si quis congregauerit locustas, sic illudent vobis.

* Sanctus Deus qui habitat in calis, repleta est Sion iudicio & iustitia.

* In lege tradentur, in thesauris salus nostra: illic sapientia & scientia, & pietas ad Dominum, hi sunt thesauri iustitie.

* Ecce iam in timore vestro ipsi timebunt. quos timuistis, timebunt à vobis: angeli enim mittentur loquentes pacem, amarè flentes aduocantes pacem.

* Desolabuntur enim horum viæ: cessauit timor gentium, & testamentum tollitur, & non reputauit ipsos homines.

* Luxit terra, confusus est Libanus: paludes factus est Saron: manifesta erit Galilea & Carmelus.

* Nunc consurgam, dicit Dominus, Nunc gloriabor, nunc exaltabor.

15 * ἕως οὗ ἐπέλθῃ ἐφ' υἱὰς πνεύμα ἀφ' ὑψηλοῦ. & ἔσται ἔρημος ὁ χερμέλ, καὶ ὁ χερμέλ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται. * καὶ ἀναπαύ(ε)ται ἐν τῇ ἐρήμῳ κέσμα, & δικαιοσύνη ἐν τῇ καρμὴλ κατεκίσει. * ἔσται τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης εἰρήνη, & κρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη ἀναπαύσιν, καὶ πεποιθότες ἔσονται ἕως τοῦ αἰῶνος.

18 * καὶ κατεκίσει ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν πόλει εἰρήνης. & ἐνοικήσει πεποιθώς, & ἀναπαύσονται μετ' ἡλίου. * ἡ δὲ χαλαζὰ ἐφ' ἡμᾶς ἔξει. & ἔσονται ἐνοικήοντες ἐν τοῖς δρυμοῖς πεποιθότες ὡς οἱ ἐν τῇ πεδινῇ. * μακάριοι οἱ ἀπείργοντες τὴν πρὸς ὕδωρ, & βῆς ἐόντος πατεῖ.

λγ.

1 * Οὐαὶ τοῖς ταλαιπωροῦσιν υἱὰς. υἱὰς δὲ ἑδείς ποιεῖ ταλαιπώρους· καὶ ὁ ἀδελφὸς υἱὰς, ὅς ἐστι ἀδελφὸς αὐτοῦ. * ἀδελφοὶ ἐκείνοις & ἀδελφὸς ἐκείνου. καὶ ὡς σὺ ἐπὶ ἱματίῳ, ἔτις ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. * κύριε ἐλέησθε ἡμᾶς, ἐπὶ τοῖς πεποιθότασι· ἐγγήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπειθουμένων εἰς ἀπώλειαν· ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἐν καιρῷ ἐλπίσας.

3 * διὰ φωνὴν τοῦ φόβου σου ἐξέστησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σου, & διεσπάρησαν τὰ ἔθνη.

4 * νῦν δὲ συναχθήσονται τὰ σκύλα ὑμῶν μικροῦ καὶ μεγάλου· ὁντρέπον ἐσθ' ἡς συναγάγη ἀκείδης, ἔτις ἐμπαίξουσιν ὑμῖν.

5 * ἄλλο ὁ θεὸς ὁ κατεκίσει ἐν ἔρανοῖς· ἐνεπλήθη σιών κρείσσεως καὶ δικαιοσύνης.

6 * ἐν νόμῳ ἀδελφὸς ἐκείνου. ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν· ἐκεῖ ὁφεία καὶ ἐπιστήμη & δόξα βεβαία πρὸς τὸν κύριον· ἔτοι εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης.

7 * ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν αὐτοὶ φοβηθήσονται· οὗς ἐφοβήσατε, φοβηθήσονται ἀφ' ὑμῶν· ἄγγελοι δὲ ἀποσλήσονται λαλοῦντες εἰρήνῃ· πικρῶς κλαίοντες παρεκαλοῦντες εἰρήνῃ.

8 * ἐρημωθήσονται γὰρ αἰτέων ὁδοί· πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν· καὶ ἡ διαθήκη αἴρεται· καὶ ἐμὴ ἐλογίσθη αὐτὸς ὡς ὁ ἀνθρώπος.

9 * ἐπένθησεν ἡ γῆ· ἡ χαλὴ ὁ λίβανος· ἔλη ἐχρήσθη ὁ σαρὼν· φανερώσεται ἡ γαλιλαία καὶ ἡ καρμὴλ.

10 * νῦν ἀναστήθωμαι, λέγει κύριος· νῦν δοξασθήθωμαι, νῦν ὑψωθήθωμαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Omnia hæc sustinemus donec veniat nobis respiratio à facie eius, cuius maiestas est in cælis excelsis. Et erit desertum in Carmel, & Carmel ciuitatibus multis habitabitur. " Et morabuntur in deserto facientes iudicium, & facientes iustitiam in Carmelo habitabunt.

" Et erunt operantes iustitiam in pace, & colentes iustitiam quiescent, & habitabunt confidenter vsque in seculum. " Et habitabit populus meus in habitaculis suis pacificè, & in terra sua confidenter, & in ciuitatibus suis opulentis. " Et descendet grando, & interficiet castra populorum; & destruentur & consumentur habitatores eorum. " Beati estis vos iusti qui fecistis opera bona: qui similes estis seminantibus super irrigua, qui immittunt boues ad calcandum, & asinos ad colligendum.

CAP. XXXIII.

Vae qui venis ad prædandum, nonne & te deprædabuntur? & qui venis ad diripiendum, nonne & te diripient? cum venis ad deprædandum, vastaberis; & cum fatigatus desieris diripere, diripient te. " Domine miserere nostri, in verbū tuum sperauimus: esto fortitudo nostra in omni die; salus quoque nostra in tempore tribulationis. " A voce multitudinis contriti sunt populi; præ multitudine magnum dispersa sunt regna. " Et colligent domus Israel substantias populorum inimicorum suorum, sicut colligunt bruchum: armabuntur armis bellicis, sicut armantur lorica. " Fortis est Dominus qui habitare fecit maiestatem suam in cælis excelsis; qui dixit se impleturum Syon operantibus iudicium verum, & iustitiam. " Et ita fit ut sicut dixerat te benefacturum timentibus te, adducas & confirmes in tempore suo, fortitudinē & salutē, sapientiā, & scientiam. timentibus Dñm, thesaurus eius bonus futurus est. " Ecce quando reuelatus fueris eis, clamabunt foris amarè nuncij populorum, qui ierant ad annuncianḁ pacem; reuersi sunt ut plorent in amaritudine animæ. " Desertæ sunt semitæ, cessauerūt transeûtes viam; quod mutauerūt pactū: longè facti sunt à ciuitatibus suis; & nō cogitant filij hominū malū quod venturum est eis. " Luxit & deserta est terra: exiccatus est Libanus & euulsus est: fuit Saron sicut vallis; & vastus est Bassan & Carmelus.

" Nunc reuelabor, dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc eleuabor.

תהרו חשש תלרו קש רוחכם אש תאכלכם :

והיו עמים משרפות שיד קוצים בסוחים :

באש יצתו : שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גברתי :

פחדו בציון חטאים אחזה רעדו חנפים מי יגור לנו אש אוכלה מי יגור לנו מוקדי עולם :

הלך צדקו ודבר מישרים מאם בבצע מעשקו נער כפיו מתמך בשחר אטם אונן משמע דמים ועצם עיניו מראות ברע :

הוא מרומים ישכן מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים :

מלך ביפיו תחזינה עיניך תראינה ארץ מרחקים : לבך יהנה אימה איה ספר איה שקל איה ספר את המגדלים :

את עם נועז לא תראה עם עמקי שפלה משמוע נלעג לשון אין כינה :

חזרה ציון קרית מועדנו עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדתי לנצח וכל חבליו בל ינתקו :

כי אם שם אדיר יהוה לנו מקום נהרים יארים רחבי ידים בל תלך בו אני שיט וצי אדיר לא יעברנו : כי יהוה שפטנו יהוה מחקקנו יהוה מלכנו הוא יושיענו :

נטשו חבליך בל יחזקו כן תרנם בל פרשו נס אז חלק עד שלל מרבה פסחים בזו בו :

ובל יאמר שכן חליתי העם הישב ברה נשא עון :

11 * Conciipietis ardore, & parietis stipulā,
12 spiritus vester vt ignis vorabit vos. * Et erūt
populi quasi de incendio cinis, spinæ con-
13 gregata igni comburentur. * Audite qui
longe estis quæ fecerim, & cognoscite vici-
14 ni fortitudinē meam. * Conterriti sunt in
Sion peccatores, possedit timor hypocri-
15 tas. quis poterit habitare de vobis cū igne
deuorante? aut quis habitabit ex vobis cū
ardoribus sempiternis? * Qui ambulat in
iustitiis, & loquitur veritatem, qui proicit
auaritiā & calumniā, & extutit manus
suas ab omni munere. qui obturat aures
suas ne audiat sanguinē, & claudit oculos
16 suos, ne videat malū. * Ille in excelsis ha-
bitabit, munimēta saxorū sublimitas eius.
panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt.
17 * Regem in decore suo videbunt oculi
eius, cernent terram de longē. * Cōr tuum
meditabitur timorem. vbi est literatus, vbi
Legis verba ponderans, vbi est doctor par-
18 uulorum? * Populum impudentē non vi-
debis, populum alti sermonis, ita vt non
possis intelligere disertitudinem linguæ
20 eius, in quo nulla est sapientia. * Respice
D Sion ciuitatem solennitatis nostræ. oculi
tui videbūt Hierusalem habitationē opu-
lentam, tabernaculum quod nequaquam
transferrī poterit: nec auferētur clauī eius
in sempiternum, & omnes funiculi eius
21 non rumpentur. * Quia solummodo
ibi magnificus est Dominus noster. locus
fluuiorū riuī latissimi & patentes, nō tran-
sibit super eū nauis remigū, neq; triremis
22 magna trāsgredietur eū. * Dñs enim iudex
noster, Dñs legifer noster, Dñs rex noster:
ipse saluabit nos. * Laxati sunt funiculi tui,
sed nō praxialebunt. sic erit malus tuus, vt
dilatāre signū non queas. tunc diuidentur
spolia prędarū multarum; claudi diripient
24 rapinā. * Nec dicet vicinus, Elāgui. populus
qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

תרגום יונתן

11 אתעשתון לכו עממא עשתונין דרשע עבדתון לכו עובדיכון בישא מימרי בעלעולא לקשא ישיצי יתכוון
12 ויהוה עממא יקניה גור כובין מפתכון בנדרא יתקרון
13 ותכו לאורתי קרבי גברתי
14 אתכו בציון חבין דחלא אחרתון לרשיעא דתו מגנכון אחרתון אמרין מן ידור לנא בציון וכת
15 ויהוה שכתיה כאשא אכלה מן יתוב לנא בירושלם דכה עתידת רשיעא לא תרנא ולאתמסרא לגננם יקידות נור עלם
16 אמר נביא יתחבון בה צדיקא כל דמתלך בזכו ומסלל ביונין מתרחק מסמון דשקר פרחק נפשה מן אנוסין מנע ידוהי סלקבלא
17 שומרא מטמטם אדניה מלמטמט באשרי דם זכאי וכלי עינוהי מלמטחי בעברי ביש
18 בית מקדשא תשבע נפשה מזוניה מספק מוהי קימין כמבוע דמין דלא פסקון מוהי
19 עינך תסתכל ותחזי בנחתי ארע גננם
20 קטילי רישי משרית גברתי
21 תחזי במפלתיחון ציון קרית זמנא עינך יחזון בנחמית ירושלם באצלחמא בשליוחא כמטמטא דלא מתפרק ולא
22 ארי אלתיחן מתמן תתגלי גבורתא דיי לאזטבא לנא מאמר נפקין נהרין שטפין
23 ארי יידינא דאפקנא בגבורתה מספרים יי מלפנא דיתב לנא
24 בעדנא דהיא יתברון עממא מתקפיהון
25 אלפן אוריתא מסיו יי מלפנא הוא יפרקנא ויעבד לנא פרענות דין מן משרית גוג
26 ויהוה דמן לספינא דאחפסקו חבלהא וליה לה תקוף על תרנהון דאחפסק ולא אפשר למפרס עלוהי קלע כדון ופלגון בית ישראל נכמי
27 עממא סגיאוח עדי וכו אפילו אית כהון עורין וחרגין ואף אנת יפלגון סגיאוח עדי וכו
28 לשכינתה מלתכוון אהת עלנא מתח סרע עמא בית ישראל יתכנשון ויתובין לארעהון שביק לחוביהון

* Nunc videbitis, nunc erubescetis, vana erit fortitudo spiritus vestri; ignis vos deuorabit.

* Et erunt gentes combustæ, sicut spina in agro proiecta & combusta. * Audient qui longè sunt quæ feci, & scient qui appropinquant, fortitudinem meam. * Recesserunt qui in Sion,

iniqui: apprehendet tremor iniquos. quis annuntiabit vobis, quia ignis ardet? quis annuntiabit vobis locum æternū? * Ambulans in iustitia, loquēs rectā viam, qui odit iniquitatem & iniustitiā, & manus excutens à muneribus: obturās aures, vt nō audiat iudiciū sanguinis, claudēs oculos, vt nō videat iniquitatē.

* Hic habitabit in excelsa spelunca petre fortis: panis ei dabitur & aqua eius fidelis.

* Regem cum gloria videbitis: & oculi vestri videbunt terram de longè. * Anima vestra meditabitur timorem: vbi sunt literati? vbi sunt consiliatores? vbi est numerans nutriendes paruū et magnū? * Populum? cui non dederunt consiliū, neque sciebat profundam vocem: ita vt non audiret populus contemptibilis; & non est audienti intelligentia.

* Ecce Sion ciuitas salutare nostrū, oculi tui videbūt Hierusalem ciuitas diues: tabernacula, quæ nō commouebuntur, neque mouebuntur paxilli tabernaculi eius in æternum tempus: neque funiculi eius disrumpentur.

* Quia nomen Domini magnum vobis erit: flumina & fosse lata & spaciose: non ambula-bis hanc viam, neque transibit naus agitata remigio, nam Deus meus magnus est, non pertransibit me Dominus. * Dominus iudex noster,

Dominus princeps noster, Dominus rex noster, Dominus ipse nos saluabit. * Dirupti sunt funiculi tui, quia non prauauerūt; malus tuus inclinatus est, nō demittet vela: nō eleuabit signū, donec tradatur in vastationē, igitur multi claudi prædā faciēt. * Et nō dicat populus inhabitās in ea, Laborabo; dimissum est enim eis delictum.

11 * ὅν ὁ ψεῦδες, ὅν αἰχμωθήσεσθε, ματαία ἔσται ἡ ἰσχὺς

12 ἡ πνύματα ὑμῶν· πνύμας κατέδετο. * καὶ ὁ θεὸς ἐστὶν κατεκαυμένη ὡς ἀκανθὰ ἐν ἀγρῷ ἐρριμμένη καὶ κα-

13 τακαυμένη. * ἀκὴν ὁ πόρρωθεν ἀεποίησα, ἐγνώ-

14 θνταί οἱ ἐγγίζοντες τὴν ἰσχυρίαν. * ἀπέστησαν οἱ ἐν

σὼν ἄνθρωποι· λήφεται τρέμουσιν ἀσεβεῖς· τίς θράσσει

λαὶ ὑμῶν, ὅτι πύρ καίεται; τίς θράσσει ὑμῶν τὴν ῥήπον

αἰώνιον; * πορδόμενοι ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν ἐν εὐθείᾳ

ὁδόν, μισῶν ἀνομίαν & ἀδικίαν, & τὰς χεῖρας ἀποσφόμε-

νος ἀπὸ δώρων· βαρύνων τὰ ὦτα, ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν αἵ-

ματος, καμύνων τὸ ὄφθαλμὸν, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν.

16 * ὁ θεὸς οἰκίσει ἐν ὑψηλῇ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρῆς·

17 ἀρτὸν αὐτῷ δοθήσεται & τὸ ὕδωρ αὐτῷ πτόν. * βασιλεῖα

18 μὲν δόξης ὁ ψεῦδες· & οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται γλῶσ-

19 σσομένην. * ἡ ψυχὴ ὑμῶν μελετήσει φόβον· ποὺ εἰσὶν οἱ

οἰ γραμματικοί; ποὺ εἰσὶν οἱ συμβιβάζοντες; ποὺ εἰσὶν οἱ

20 ἀντιθέμενοι· συντρέφομενοι μικρὸν καὶ μέγαν

21 λαόν, ὃς ἐσωεβλάδυσαντο, ἐξ ἧς ἡδε βαθυφώνον· ὡς-

22 τε μὴ ἀκούσῃ λαὸς πεφαιλισμένη· καὶ ὅσα ἐστὶ τὰ ἀ-

23 κρόνι σῴσεις. * ἰδέσθων ἡ πόλις τὸ σωτήριον ἡμῶν οἱ

ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται ἱερουσαλὴμ πόλις πλεσία·

24 σκλωαὶ αὐτῆς μὴ σεισῶσιν, ἐλὲ μὴ κινήσῃ οἱ πάσσαλοι

τῆς σκλωῆς αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον· ἐξ ἧς τὰ χροῖα αὐ-

25 τῆς ἐμὴ διαρραγῶσιν. * ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου μέγα ὑμῶν

ἔσται· ποταμοὶ καὶ διώρυγες πλατεῖς καὶ δούρυχα· ἐ-

πορδύσει τὴν τὴν ὁδόν· ἐξ ἐπορδύσει πλοῖον ἐλαύνον·

ὁ θεὸς με μέγας ἐστίν· ἐπαρελδύσεται με κύριος.

26 * κύριος κελτὴς ἡμῶν, κύριος ἀρχὼν ἡμῶν, κύριος βασιλεὺς ἡμῶν, κύριος αὐτὸς ἡμᾶς σώσει.

27 * ἐρεγγύσαν τὰ χροῖα ὑμῶν, ὅτι ὅσα ἐνίχυσεν· ὁ ἰσὸς ὑμῶν ἐκλινόν· ἐχαλάσει τὰ ἰσθμῶν· ὅσα δὲ σημεῖον, ἕως ἐ-

28 πλάσσει εἰς ποντομυῖαν· τίνυν πολλοὶ χωλοὶ ποντομυῖαν ποιήσουσιν.

29 * & ἐμὴ εἴπῃ ὁ λαὸς ὁ ἐνοικῶν ἐν αὐτῇ, κοπιᾶ· ἀφῆθη ἡ αὐτοῖς ἡ ἀμαρτία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Cogitastis vobis populi cogitationes impietatis: fecistis vobis opera mala; propter malefacta vestra Verbum meum disperdet vos, sicut turbo stipulam. " Et erunt populi incendium ignis; vt spina excisa, igne comburentur. " Audite iusti qui seruastis legem ab antiquo, quid fecerim; & scitote boni qui redistis ad legem meā: propē enim est potentia mea. " Contriti sunt in Sion peccatores, timor apprehendit impios qui suffurātur vias suas. Dicūt, Quis habitabit ex nobis in Sion; vbi est splendor maiestatis eius sicut ignis cōsumens? quis habitabit ex nobis in Ierusalem; vbi impij iudicandi sunt, & tradendi in gehennam incendio ignis sempiterno? " Dixit propheta, Habitabunt in ea iusti; omnis qui ambulat in iustitia, & loquitur recta, & separat se à mammona iniquitatis; elongat animam suam à rapinis, prohibet manum suam ab acceptione muneris; & obturat aurem suam, ne audiat effundentes sanguinē innocentem, & claudit oculos suos ne videat operantes iniquitatem. " Ipse autem in loco excelsō & eleuato habebit domum habitationis suæ; in domo sanctuarij saturabitur anima eius; cibis eius erit sufficiens; aquæ eius erunt permanentes, sicut fons aquarum, cuius aquæ non deficiunt. " Gloriam maiestatis regis seculorum in decore suo videbunt oculi tui; aspiciēs & videbis descendentes in terram gehennæ. " Cor tuum cogitabit magnalia: vbi sunt scribæ? vbi procures? vbi sunt supputatores? veniant, si modò possint, numeratum numerum capitum occisorum exercitus fortium. " Subiectionem populi robusti non poteris videre; populi qui est tam profundæ loquelæ, vt non audias; balbutientis lingua sua, quia non est in eis intellectus. " Videbis ruinam eorum tu Sion, ciuitas solemnitis nostræ; oculi tui videbunt consolationem Ierusalem, in prosperitate, & opulentia, sicut tabernaculū cuius non dimouentur nec euelluntur paxilli vnquam; nec omnes funiculi eius rumpuntur. " Sed inde reuelabitur potentia Domini, vt benē faciat nobis de loco ex quo egrediuntur flumina inundantia lati spacijs, per quem non transibit naus piscatorum, nec trieris magna transfretabit eum. " Quoniam Dominus iudex noster, qui eduxit nos in potentia sua de Ægypto; Dominus doctor noster, qui dedit nobis doctrinam legis ex Synai; Dominus rex noster ipse saluabit nos, & faciet nobis vindictam iudicij de castris Gog. " In tempore illo, conterentur populi à fortitudine sua, & erunt similes naui cuius funiculi rupti sunt, & non habet fortitudinem in malo suo, qui ita excisus est vt non possint super eum extendi vela. Tunc diuidet domus Israel substantias populorum, & multitudinem prædæ & spolijs; & quamuis sint in eis cæci & claudi, ipsi quoque partientur multitudinem spolijs & prædæ. " Nec deinceps dicent populo qui moratur in circuiu maiestatis eius, A vobis venit super nos plaga infirmitatis: populus enim domus Israel congregabitur & reuertetur in terram suam, remisit ei delictis.

CAP. XXXIIII.

Accedite gentes & audite principes; audiat terra & in ea habitantes: orbis terræ & populus qui in eo.

¹ Quia furor Domini super omnes gentes, & ira super numerum eorum ut perdat eos & tradat eos in occisionem.

² At vulnerati eorum proijcientur & mortui; & ascendet eorum fœtor, & rigabuntur montes à sanguine eorum.

³ Et contabescet cælum sicut liber, & omnes stelle cadent sicut folia ex vite; & sicut cadunt folia ex ficu.

⁴ Quoniam inebriatus est gladius meus in cælo; ecce super Idumæam descendet, & super populum perditionis cum iudicio:

⁵ Gladius Domini repletus est sanguine, in-crassatus est à pinguedine agnorum, & ab adipe hircorum & arietum, quia sacrificium Deo in Bosra, & occisio magna in Idumæa.

⁶ Et simul cadent robusti cum eis, & arietes & tauri, & inebriabitur terra à sanguine, & pulvis eorum, & ab adipe eorum implebitur. ⁷ Dies enim iudicii Domini & annus retributionis iudicii Sion adest.

⁸ Et conuertentur torrentes eius in picem, & terra eius in sulphur, & erit terra eius in picem ardentem. ⁹ Nocte & die, & non extinguetur in æternum tempus, & ascendet fumus eius sursum; in generationes desolabitur, & in tempus multum desolabitur.

¹⁰ Et habitabunt in ea aues & ericij, & ibides & corui: & iniicietur super eam funiculus geometriæ deserti, & onocentauri habitabunt in ea.

¹¹ Principes eius non erunt: nam reges eius & principes, et magnates eius erunt in perditionem.

¹² Et renascetur in ciuitatibus eorum spinea ligna, & in munitionibus eius: & erunt cubilia sirenum & aula struthionum.

¹³ Et occurrent demonia onocentauris, & clamabunt alter ad alterum: illic requiescent onocentauri; inuenerunt enim sibi requiem.

λδ'.

¹ Προσάγετε ἔθνη & ἀκούσατε ἀρχόντες· ἀκούσατω ἡ γῆ & οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες· ἡ οἰκὸς μὲν & ὁ λαὸς ὁ ἐν αὐτῇ.

² Διότι ὁ θυμὸς κυρίως ἐπὶ πᾶσι ταῖς ἔθνεσιν καὶ ὀργὴ ἐπὶ τὸν δειθμόν αὐτῶν & ἀπολέσαι αὐτὰς & παραδοῦναι αὐτὰς εἰς σφαγὴν.

³ Ὡς & τραυματίαι αὐτῶν ῥιφθήσονται καὶ οἱ νεκροί· & ἀναβήσονται αὐτῶν ἡ ὁσμή, καὶ βροχή(ς) ταύρη(ς) ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. καὶ ἐλιγνή(ς) ὁ ἔρως ὡς βιβλίον καὶ πᾶσι ταῖς ἀστροῖς πεσῶνται ὡς φύλλα & ἀμπέλαι, & ὡς πίπῃ φύλλα ἀπὸ συκῆς.

⁴ Ὅτι ἐμεθύθη ἡ μάχαιρά μου ἐν τῷ ἔρειπῃ. ἰδὲ ἐπὶ τῷ ἰδρυμαίῳ κατεβή(ς), & ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπωλείας μου κέσσεως.

⁵ Ἡ μάχαιρα κυρίως ἐνεπλήθη αἵματος ἐπαχυώθη ἀπὸ σφαγῶν δυνάμεων, καὶ ἀπὸ σφαγῶν τρώγων καὶ κελῶν, ὅτι θυσιάζει τῷ θεῷ ἐν βοσρὰ καὶ σφαγὴ μεγάλη ἐν τῇ ἰδρυμαίᾳ.

⁶ καὶ συμπεσόντες οἱ ἀνδρες μετ' αὐτῶν καὶ ὁ κελὸς & οἱ ταύροι, καὶ μεθυθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος, & τὸ χῶμα αὐτῶν & ἀπὸ τῆς σφαγῆς αὐτῶν ἐμπληθήσεται.

⁷ Ἡμέρα γὰρ κέσσεως κυρίου & ἐνιαυτὸς ἀνταποδόσεως κέσσεως πᾶν πάρεστιν.

⁸ & σφαγήσονται αἱ φάραγγες αὐτῆς εἰς πῖσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτῆς εἰς θεῖον· καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῆς εἰς πῖσαν κακομύρου.

⁹ Νυκτὸς & ἡμέρας, & ἔσβεσθή(ς) εἰς τὸν αἰῶνα χερόνων καὶ ἀναβή(ς) ὁ καπνὸς αὐτῆς ὡς ἡμέρας ἐρημωθή(ς) καὶ εἰς χερόνων πολὺν ἐρημωθήσεται.

¹⁰ καὶ κατεκλήθουσιν ἐν αὐτῇ ὄρνεα καὶ ἐχῖνοι & ἴβεις & κόρακες· καὶ ἐπληθήσεται ἐπ' αὐτῇ σπαρτίον γεωμετερίας ἐρήμους· καὶ ὄνοκονταυροὶ οἰκήθουσιν ἐν αὐτῇ.

¹¹ οἱ ἀρχόντες αὐτῆς ὅσοι ἔσονται· οἱ γὰρ βασιλεῖς αὐτῆς καὶ οἱ ἀρχόντες, καὶ οἱ μεγιστῆρες αὐτῆς ἔσονται εἰς ἀπώλειαν.

¹² καὶ ἀναφύσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν ἀκρόθινα ξύλα & εἰς τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς· καὶ ἔσονται ἐπαύλεις σειρῶν & αὐλὴ στροβῶν.

¹³ καὶ συναθήθουσι δαίμονια ὄνοκονταύροις, & ἐσθήσονται ἕτεροι πρὸς τὸν ἕτερον· ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὄνοκονταυροὶ· ὅρον γὰρ αὐτοῖς ἀνάπαισιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIIII.

Accedite populi ad audiendum, & regna attendite; audiat terra, & plenitudo eius, orbis & omnes qui habitant in eo. ¹ Furor enim à facie Domini est super omnes populos, & occisio super omnem exercitum eorum: condemnauit eos & tradidit eos in occisionem.

² Et interfecti eorum proijcientur, & de cadaueribus eorum ascendet fœtor eorum, & colliquescent montes à sanguine eorum. ³ Et tabescet omnes cæli cælorum, & delebuntur defubter cælum sicut dictum est de eis in libro: Omnes exercitus eorum confumentur, sicut defluit folium de vite; & sicut deciduū de ficulnea. ⁴ Quia reuelatus est in cælo gladius meus; ecce super Idumæam reuelatus est, & super populum quem condemnauit in iudicio. ⁵ Gladius enim in conspectu Domini repletus est sanguine, impinguitus est adipe, sanguine regum & dominatorum, & adipe renum principum; quoniam occisio est coram Domino in Bosra, & interfectio magna in terra Edom.

⁶ Et occidentur fortes cū eis, & dominatores cum ducibus; & inebriabitur eorum sanguine ipsorum terra; & pulvis adipe eorum impinguitur. ⁷ Quia dies vindictæ est coram Domino, annus retributionis ad sumendam ultionem iustam iniuriæ Sion. ⁸ Et conuertentur torrentes Romani imperij in picem, & pulvis eius in sulphur; & erit terra in picem ardentem. ⁹ Noctes & dies non extinguetur: in æternum ascendet fumus eius; à generatione in generationes desolabitur: in secula seculorum non erit qui transeat per eam. ¹⁰ Et possidebunt illam cati & ericij; & vlulæ, & corui habitabunt in ea: & extendetur super eam linea desolationis, & perpendiculum destructionis.

¹¹ Qui dictabant, Filij liberi fumus, & nolebant suscipere regem super se. Et omnes principes eius erunt in nihilum. ¹² Succrescent in palatijs eius spinæ, vrticæ, & tribuli in munitione ciuitatis eius; & erit habitaculum draconum, & locus filijs struthionum. ¹³ Et occurrent fœtæ cati, & dæmones inter se colludent: veruntamen ibi manebunt noctuæ, & inuenient sibi requiem.

שמה קנה קפוז ותמלט ובקעה ודגרה בצלה
 אך שם נקבצו דיות אשה רעותה:
 דרשו מעל ספר יהודה וקראו אחת מהנה
 לא נעדרה אשה רעותה לא פקדו כי פל הויה
 צנה ורוחו הויה קבצו:
 והוא הפיל להן גורל וידו חלקתה להם
 בקו עד עולם יירשנה לדור ודור ישכנו בה:

לה

יששום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח
 כחבצלת: פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן
 כבוד חלבון נתן לה הדר הכרמל והשרון חמה
 יראו כבוד יהודה הדר אלהינו:
 חזקו ידים רפות וברכים כשלות אמצו:
 אמרו לגמרי לב חזקו אל תיראו הנה
 אלהיכם נקם יבא גמול אלהים הוא יבוא
 וישעבם: אז תפקחנה עיני עורים ואזני
 חרשים תפתחנה:
 אז ידלג כאיל פסחותרן לשון אלם כי נבקעו
 במדבר מים ונחלים בערבה:
 והיה השרב לאגם וצמאון למבועי מים
 בנה תנים רבצה חציר לקנה וגמל:
 והיה שם מסלול ודרך ודרך הקדש יקרא
 לה לא יעברנו טמא והויה למו חלק דרך
 ואילים לא יתעו:
 לא יהיה שם אריה ופריץ חיות כל יעלנה
 לא תמצא שם וחלכו באוילים:
 ופדויי יהודה ישבון ובאו ציון ברנה ושמחת
 עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון
 ואנחה:

15 * Ibi habuit foueam ericius, & enutri-
 uit catulos, & circumfodit, & fouit in um-
 bra eius. Illuc congregati sunt milui alter
 ad alterum. * Requirite diligenter in libro
 Domini & legite: vnum eis non defuit,
 alter alterum non quæsiuit; quia quod ex
 ore meo procedit, ille mandauit, & spiritus
 eius ipse congregauit ea.
 16 * Et ipse misit eis sortem, & manus eius
 diuisit eam illis in mensuram. Usque in
 æternum possidebunt eam, in generatione
 & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

1 * Etabitur deserta & inuia, & exultabit
 solitudo & florebit quasi lilium.
 2 * Germinans germinabit, & exultabit
 letabunda & laudans. Gloria Libani data
 est ei; decor Carmeli & Saron. ipsi videbunt
 gloriam Domini & decorem Dei nostri.
 3 * Confortate manus dissolutas, & genua
 debilia roborate.
 4 * Dicite pusillanimis, Cōfortamini, & no
 lite timere; ecce Deus vester ultionem ad-
 ducet retributionis: Deus ipse veniet &
 saluabit nos.
 5 * Tunc aperientur oculi cæcorum, & au-
 res surdorum patebunt.
 6 * Tunc saliet sicut ceruus claudus, &
 B aperta erit lingua mutorū, quia scissæ sunt
 in deserto aquæ & torrentes in solitudine.
 7 * Et quæ erat arida in stagnum, & sitiens
 in fontes aquarum. In cubilibus in quibus
 prius dracones habitabant, orietur viror
 calami & iunci. * Et erit ibi semita, &
 via sancta vocabitur. nō transibit per eam
 pollutus, & hæc erit vobis directā via, ita
 vt stulti non errent per eam.
 9 * Non erit ibi leo, & mala bestia non
 ascendet per eam, nec inuenietur ibi. &
 ambulabunt qui liberati fuerint.
 10 * Et redempti à Domino, conuertentur,
 & venient in Sion cum laude & læticia
 sempiterna super caput eorum. Gaudium
 & læticiam obtinebunt, & fugiet dolor &
 gemitus.

תרגום יונתן

15 * חסן חסנן קופדא וחסוב וקוריהון ינצפון בשלה ברם לחסן ותכנשון ויתא אחתא לות חברה:
 16 * ויהא במימרה רמא להון ערבה וברעותיה
 1 * וחרון דיתבין במדברא בארע צחיא ויבקעו דשרן במישרא
 2 * מדן יוצון ויחרון אף כיע וחרון יקר לבנן ויחייב להון וי ברמלא ושרונא בית ישראל דילהון אסרין ארן אגון
 3 * אמר ויי נביא תקפו דין דמקלן ורכובין דרעלן חסנו:
 4 * אמר דרמוסון בלכחון למעבר
 5 * בכך יתפתח עיני בית ישראל
 6 * בכך במחחון גלותא דישראל דמחנשן וסלקן לארעחון
 7 * ויהי שרובא לאגמין
 8 * ויהי חסן כיבש אורח ותקון ארמא דקדשא וחקרי
 9 * לא יהי חסן מלך מכאיש ושלטון מעיק לא יגונה ולא ישתחון
 10 * ופריקא דיי וחובין ותכנשון מביני גלותהון ויעלון לציון בתשבתא וחרון עלם חתילהון דלא פסקא
 חסן ויהי חסן על רישיהון ביע וחרון ויכחון ויסוף מנהון מדבית ישראל דוונא ותנחמא:

* Illic nidificauit ericius, & saluauit terra
filios eius cum securitate: illic cerui occurrerunt
& uiderunt facies adinuicem.

* Numero transferunt, & una ex eis non
perijt; altera alteram non quaesierunt, quia Do-
minus ipsis praecepit, & spiritus eius congre-
gauit eas.

* Et ipse immittet eis sortes; & manus eius
diuisit eis ut pascerentur. in aeternum tempus
hereditabitis: in generationes generationum
requiescent in ea.

CAP. XXXV.

Letare desertum sitiens; exultet solitudo
& floreat quasi lilium.

* Et florebut & exultabunt deserti For-
danis, & gloria Libani data est ei, & honor
Carmeli; & populus meus uidebit gloriam Do-
mini, & altitudinem Dei.

* Confortate manus remissae, & genua disso-
luta consolamini.

* Pusillanimes mente, confortate ne timea-
tis, ecce Deus noster iudicium retribuit & re-
tribuet: ipse ueniet, & saluabit nos.

* Tunc aperientur oculi caecorum, & aures
surdorum audient.

* Tunc saltabit sicut ceruus claudus, & ex-
pedita erit lingua mutorum aperta, quia rupta
est in deserto aqua, & uallis in terra sitiens.

* Et erit in aquosa in paludes, & in sitien-
tem terram fons aquae erit; illic letitia auium,
caula gregis arundinis & paludes.

* Erit illic uia pura & uia sancta voca-
bitur, & non pertransibit illac immundus, ne-
que erit illic uia immunda; at dispersi ambula-
bunt super eam & non errabunt.

* Et non erit illic leo, neque uilla malarum
bestiarum ascendet super eam, neque inuenie-
tur illic, sed ambulabunt in ea.

* Redempti & congregati per Dominum, &
conuertentur, & uenient in Sion cum letitia:
& letitia sempiterna super caput eorum; su-
per enim caput eorum laus & exultatio, &
gaudium comprehendet eos: fugit dolor & tri-
stitia, & gemitus.

15 * ἐκεῖ ἐνόσθυσεν ἐχῖνος, καὶ ἔσωσεν ἡ γῆ τὰ παῖδια
αὐτῆς μὴ ἀσφαλείας· ἐκεῖ ἔλαφοι συνώπλισαν & εἶδον
τὰ πρόσωπα ἀλλήλων.

16 * Δριτμὴ παρήλθον, & μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἐτέ-
ρα τὴν ἐτέρην οὐκ ἐζήτησαν, ὅτι ὁ κύριος αὐταῖς ἐνεεί-
λατο, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν συνέγαγον αὐτάς.

17 * καὶ αὐτὸς ἑπιβαλεῖ αὐταῖς κληρίδι· καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ
διμερίσει αὐταῖς βοσκήσας· εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον κληρο-
νομήσετε· εἰς χυεὰς χυεῶν διαπαύσονται ἐπ' αὐτῆς.

λέ.

1 * Ευφροσύνη ἐρημὸν διψῶσα· ἀγαλλιάσθω ἐρη-
μος & ἀνθείτω ὡς κρίνον.

2 * καὶ ἔξανθήσει (ὡς ἀγαλλιάσει) τὰ ἔρημα & ἰορδά-
νος· καὶ ἡ δόξα & λιβάνω ἐδόθη αὐτῇ, καὶ ἡ ἡμὴ & καρ-
μήλου· (ὡς ὁ λαὸς μὲ ὄψεσθαι) τὴν δόξαν κυρίου, & τὸ ὄψθαι
& θεοῦ.

3 * ἰσχύσατε χεῖρες ἀναιμῶν & γόνατα ὡδύ-
λελυμῶν παρκαλέσατε.

4 * ὁ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε·
ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρείσσον αὐτὰ ποδιδώσει & δόξα ποδώσει αὐ-
τὸς ἡμῶν & σώσει ἡμᾶς.

5 * τότε ἀνοίχθησιν ὀφθαλμοὶ τυφλῶν & ὦτα κωφῶν
& ἀκρότια· τότε ἀλείψεται ὡς ἔλαφος ὁ χολός, & τρα-
νὴ ἔσται γλώσσα μογιλάλων ἀνεωγμένη, ὅτι ἐρεῖσθαι ἐν
τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, & φάραγξ ἐν γῇ διψῶσῃ.

7 * καὶ ἔσται ἡ ἀνύδρος εἰς ἔλην, & εἰς τὴν διψῶσαν γλῶ-
ττὴν ὕδατος ἔσται· ἐκεῖ διφρεσιώη ὀρνέων· ἐπαυλὶς ποι-
μνὶς καλὰ μὲν & ἔλην.

8 * ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς καθαρά & ὁδὸς ἀγία κληθήσεται, &
& μὴ παρέλθῃ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, & ὃ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκά-
θαρτος· ὃ δὲ διασπαρμῶν πορεύονται ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐ-
μὴ πλανηθῶσιν.

9 * καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, ἐδὲν τῶν πο-
νηρῶν θηρίων & μὴ δόραξ ἐπ' αὐτῷ, & δὲ μὴ δῦρεθῇ
ἐκεῖ· ἀλλὰ πορεύονται ἐν αὐτῇ.

10 * λελυτρωμένοι καὶ σωτηγμένοι διὰ κύριον· καὶ λυ-
τρωθήσονται καὶ ἡξουσιν ἐν πᾶσι μετ' ἀφροσύνης· καὶ
ἀφροσύνη αἰῶνι ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν· ὅτι γὰρ τῆς
κεφαλῆς αὐτῶν ἀνέσις καὶ ἀγαλλίαμα· καὶ ἀφρο-
σύνη κατὰ λήψεται αὐτὰς· ἀπέδρα ὁδυῶν καὶ λύπη καὶ
συναγμός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Ibi nidificabit ericius, & pullos excludet, & perdices eorum garrient in umbra eius. veruntamen ibi congregabuntur milui alter ad alterum.
"Requirite in libro Domini, & quarite; vnum ex eis non defuit, nec alterum alteri moram affert, quia in verbo eius congregabuntur:
& in verbo eius coniungentur. "Et ipse in verbo suo misit eis sortem; & in voluntate sua diuisit eis funiculo; usque in seculum possi-
debunt eam; in generationem & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

Exultabunt qui habitant in deserto, in terra arida; & gaudebunt qui morantur in campetribus, & splendebunt sicut lilia. "Exultantes
exultabunt, & gaudebunt exultatione & gaudio. Gloria Libani data est eis; decor Carmeli & Saron: domus Israel quibus dicuntur
haec, ipsi videbunt gloriam Domini, decorem laudis Dei nostri. "Dixit Dominus Prophetis: Confortate manus dissolutas, & genua tre-
mentia roborate. "Dicite festinis corde ut operentur secundum legem, Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester reuelatur ut fa-
ciat vindictam iudicij: Dominus auctor retributionis ipse reuelabitur & saluabit vos.

"Tunc aperientur oculi domus Israel, qui
sunt quasi caeci a lege; & aures eorum qui sunt quasi surdi ad audienda verba prophetarum, audient. "Tunc cum viderint exules Israe-
litarum congregatos ascendere in terram suam more ceruorum velocissimorum, ita ut non detineantur, laudabit lingua eorum, quae erat quasi
muta, quod diffusa sint in deserto aquae, & torrentes in solitudine.

"Et erit arida in stagna aquarum, & locus sitiens in fontes
aqua. In loco ubi prius dracones habitabant, ibi multiplicabuntur calamus & iuncus. "Et erit ibi uia trita & recta, Via sancta vocabitur,
non transibunt per eam immundi, & non deficient usque in viam: & qui non didicerint, non errabunt per eam. "Non erit ibi rex malefaciens,
nec dominator tribulans pertransibit eam; imò illic non inuenientur: ibuntque redempti. "Redempti autem à Domino reuertentur &
congregabuntur de medio captiuitatis suae, & venient ad Sion cum laude. Et letitia sempiterna erit eis, quae nunquam cessabit, & nubes
gloriae erit obumbrans super capita eorum: gaudium & letitiam inuenient; & cessabit ab eis, & à domo Israel dolor & gemitus.

לו

CAP. XXXVI.

* ויהי בארבע עשרה שנה למלך
 חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי
 יהודה הבצורות ויתפשם:
 * וישלח מלך אשור את רבשקה מלכיש
 ירושלמה אל המלך חזקיהו בחיל בכד ויעמד
 בתעלה הברכה העליונה במסלת שדה כובס:
 * ויצא אליו אליקים בן חלקיהו אשר על
 הבית ושכנא הספר ויואח בן אסף המזכיר:
 * ויאמר אליהם רבשקה אמרו נא אל
 חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מר
 הבטחון הזה אשר בטחתי:
 * אמרתי אך דבר שפתים עצה וגבורה
 למלחמה עתה על מי בטחת כי מדרת בי:
 * הנה בטחת על משענת הקנה הרצוף הזה
 על מצרים אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה
 בן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו:
 * וכי תאמר אלי אל יהוה אלהינו בטחנו
 הלא הוא אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת
 מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח
 הזה תשתחוו:
 * ועתה התערב נא ארץ אדני המלך אשור
 ואתנה לך אלפים סוסים אם תוכל לתת לך
 רכבים עליהם:
 * ואיך תשיב ארץ פני פחת אחד עברי אדני
 הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים:
 * ועתה המבלעדי יהוה עליתי על הארץ
 הזאת להשחיתה יהוה אמר אלי עלה אל הארץ
 הזאת והשחיתה:

A ET factum est in quartodecimo anno
 regis Ezechiae, ascendit Sennacherib
 rex Assyriorum super omnes ciuitates Iu-
 da munitas, & cepit eas.
 * Et misit rex Assyriorum Rapsacen de
 Lachis in Hierusalem ad regem Ezechiam
 in manu graui, & stetit in aqueductu pi-
 scinae superioris in via agri fullonis.
 * Et egressus est ad eum Eliachim filius
 Helchiae qui erat super domum, & Sobna
 scriba, & Ioah filius Asaph à commen-
 tarijs.
 * Et dixit ad eos Rapsaces, Dicite Eze-
 chiae: Hæc dicit rex magnus rex Assyrio-
 rum, Quæ est ista fiducia qua confidis?
 * Aut quo consilio vel fortitudine re-
 bellare disponis? super quem habes fidu-
 ciam, quia recessisti à me?
 * Ecce confidis super baculum arundi-
 neum confractum istum super Ægyptum:
 cui si innixus fuerit homo, intrabit in
 manum eius, & perforabit eam: sic Pha-
 rao rex Ægypti omnibus qui confidunt
 in eo.
 * Quod si responderis mihi, In Domino
 Deo nostro confidimus, nonne ipse est
 cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria?
 & dixit Iudæ & Hierusalem, Coram altari
 isto adorabitis.
 * Et nunc trade te domino meo regi
 Assyriorum, & dabo tibi duo millia equo-
 rum, nec poteris ex te præbere ascensores
 eorum.
 * Et quomodo sustinebis faciem iudi-
 cis vnius loci ex seruis domini mei mino-
 ribus? Quod si confidis in Ægypto in qua-
 driga, & in equitibus.
 * Et nunc nunquid sine domino ascen-
 di ad terram istam, vt disperderem eam?
 Dominus dixit ad me, Ascende super ter-
 ram istam, & disperse eam.

תרגום יונתן

לו

* ויהי בארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם:
 * וישלח מלך אשור את רבשקה מלכיש ירושלמה אל המלך חזקיהו בחיל בכד ויעמד בתעלה הברכה העליונה במסלת שדה כובס:
 * ויצא אליו אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושכנא הספר ויואח בן אסף המזכיר:
 * ויאמר אליהם רבשקה אמרו נא אל חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מר הבטחון הזה אשר בטחתי:
 * אמרתי אך דבר שפתים עצה וגבורה למלחמה עתה על מי בטחת כי מדרת בי:
 * הנה בטחת על משענת הקנה הרצוף הזה על מצרים אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה בן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו:
 * וכי תאמר אלי אל יהוה אלהינו בטחנו הלא הוא אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח הזה תשתחוו:
 * ועתה התערב נא ארץ אדני המלך אשור ואתנה לך אלפים סוסים אם תוכל לתת לך רכבים עליהם:
 * ואיך תשיב ארץ פני פחת אחד עברי אדני הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים:
 * ועתה המבלעדי יהוה עליתי על הארץ הזאת להשחיתה יהוה אמר אלי עלה אל הארץ הזאת והשחיתה:
 * וקען אתערב קען עם רבוגי מלך אשור ויאמר לי סק על ארעה הנדא וחבלה:

CAP. XXXVI.

ET factum est quartodecimo anno regnan-
te Ezechia, ascendit Senacherim rex Assy-
riorum super ciuitates munitas, & cepit
eas.

* Et misit rex Assyriorum Rapsacen ex La-
chis in Hierusalem ad regem Ezechiam cum
virtute multa, & stetit in aqueductu piscinae
superioris in via agri fullonis.

* Et egressus est ad eum Eliachim filius Hel-
chie, magister aulae & Somnas scriba, & Joach
filius Asaph à commentariis.

* Et dixit eis Rapsaces, Dicite ad Ezechiam,
Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quid
confidens es?

* Nunquid in consilio aut in sermonibus la-
biorum prælium fit? & nunc in quem confi-
dis, quia recedis à me?

* Ecce confidens es; & super virgam arun-
dineam confractam hanc super Aegyptum; cui
si innixus fuerit vir super eam, intrabit in ma-
num eius, & perforabit eam: sic est Pharaon
rex Aegypti, & omnes confidentes in eo.

* Si autem dicitis, In Domino Deo nostro con-
fidimus, nonne ipse est cui abstulit Ezechias ex-
celsa eius, & altaria eius? & dixit Iudæ &
Hierusalem, Coram facie altaris huius adora-
bitis.

* Nunc, tradite vos iam dño meo regi Assy-
riorum, & dabo vobis duo millia equorum si
poteritis dare ascensores super eos.

* Et quomodo potestis stare in faciem ducum
loci vnius, serui sunt qui confidunt in Aegy-
ptijs in equum & ascensore.

* Et nunc non sine domino ascendimus ad
regionem hanc oppugnare eam: Dominus dixit
ad me, Ascende super eam, & disperde eam.

λς.

* Καὶ ἐγένετο τὸ τεσσαρεσκαίδεκάτου ἔτους βασι-
λεύοντος ἐζεκίου δυνέβη σεναχειρέμ βασιλδὺς ἀσσυ-
ρίων ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβον αὐτάς.

* καὶ ἀπέστειλον βασιλδὺς ἀσσυρίων τὸν ραψάκιον
ἐκ λάχης εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν
μετὰ δυνάμεως πολλῆς· καὶ ἔστη ἐν τῷ ὑδραγωγῷ
τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀνω ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ
κναφέως.

* καὶ ἐξῆλθον πρὸς αὐτὸν ἐλιακίμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ
οἰκονόμος & θμνάς ὁ γραμματεὺς, & ἰωάχ ὁ τοῦ ἀ-
σάφ ὁ ὑπομνηματογράφος.

* καὶ εἶπον αὐτοῖς ραψάκης, εἶπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν,
τάδε λέγει ὁ βασιλδὺς ὁ μέγας, βασιλδὺς ἀσσυρίων· τί
πεποιθὼς εἶ;

* μὴ ἐν βουλῇ ἢ ἐν λόγοις χειλέων πρὸς ταῖς γίνε-
ται; ἐνδὲν ἐπὶ τίνα πέποιθας, ὅτι ἀπειθεῖς μοι;

* ἰδοὺ πέποιθὼς εἶ· ἢ ἐπὶ τῷ ῥάβδον τῷ καλα-
μίνῳ τῷ τετρασπιδίῳ ταύτῳ ἐπ' αἰγυπτον, ἣ δὲ
ἐπιστηγὰς ἡ δυνὴ ἐπ' αὐτῷ· εἰσελθίσκει εἰς τὸν
χεῖρα αὐτῆς, & τήσσει αὐτὴν ἕως ἐς φαραὼ βασιλδὺς
αἰγυπτοῦ, & πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

* εἰ δὲ λέγετε, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμεῖς πεποιθα-
μεν· οὐκ αὐτὸς ἐστὶν ὃ ἀφείλον ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐ-
τοῦ καὶ τὰ θυσιασθῆναι αὐτῆς, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα & τῇ
ἱερουσαλὴμ, κατὰ πρὸς ὥπον τοῦ θυσιασθῆναι τούτου
παρασκευάσεται.

* νῦν, μίχθητε δὴ τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσσυ-
ρίων, & δώσω ὑμῖν διχίλιον ἵππων εἰ δυνήσεσθε δυνάμει
ἀναβάτας ἐπ' αὐτούς.

* & πῶς δύνασθε ἀποστέλλαι εἰς πρὸς ὥπον τῶν παρα-
χρῶν οἰκέταις εἰσὶν οἱ πεποιθότες ἐπ' αἰγυπτίοις εἰς ἵππων &
ἀναβάτῳ.

* & νῦν μὴ ᾄδῃ κυρίου δυνέξῃ ἐπὶ τῷ χώρῳ
ταύτῳ πολεμῆσαι αὐτῷ. κύριος εἶπεν πρὸς με, ἀνά-
βηθι ἐπ' αὐτῷ, & διάφθειρεν αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

ET factum est in decimo quarto anno regis Ezechiae, ascendit Senacherib rex Assyriae super omnes ciuitates domus Iudae munitas, & obtinuit eas.

* Et misit rex Assyriae Rapsacen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam cum exercitu multo, & stetit in aqueductu piscinae superioris, in via agri ubi fullones extendunt pannos.

* Et egressus est ad eum Eliachim filius Elchiae, qui praepositus erat domus, & Sobna scriba, & Ioah filius Asaph à commentariis.

* Et dixit eis Rapsaces: Dicite nunc Ezechiae, Hæc dicit rex dominus noster rex Assyriae, Quæ est ista fiducia qua confidis?

* Dixisti, Vtique in loquela labiorum, in consilio, & in potentia faciam bellum; nunc in quem confidis, ut rebelles contra me?

* Quoniam confidis in sustentaculo calami confracti, isto Pharaone rege Aegypti; cui si quis innitatur, intrabit in manum eius, & per-
forabit eam; sic Pharaon rex Aegypti omnibus qui confidunt in eo.

* Quod si dixeritis mihi, In verbo Domini Dei nostri confidimus; nonne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa, & altaria? & dixit viris Iudae, & habitatoribus Ierusalem, Coram altari isto adorabitis?

* Et nunc commisce te obsecro cum domino meo rege Assyriae, & dabo tibi duo millia equorum, si poteris tibi constituere fessores super eos.

* Et quomodo tu putas auertere faciem vnius à principibus seruis domini mei minimis? & confidis in Aegypto, in curribus & in equitibus.

* Iam verò, Num sine verbo Domini ascendi contra terram hanc ut disperderem eam? Dominus dixit mihi, Ascende super terram hanc & disperde eam.

וַיֹּאמֶר אֱלִיקִים וְשִׁבְנָא וְיֹאחַז אֶל־
רַב־שָׁקָה דְּבַר־נָא אֶל־עַבְדֵּיךָ אֲרָמִית כִּי שְׁמַעִים
נִתְחַנְּנוּ וְאֶל־תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם
אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה:

וַיֹּאמֶר רַב־שָׁקָה הֲאֵל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ שְׁלַחְנִי
אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־
הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־
חֲרָאֵיהֶם וּלְשִׁתּוֹת אֶת־שִׁנְיֵיהֶם עִמָּכֶם:

וַיַּעֲמֵד רַב־שָׁקָה וַיִּקְרָא בְּקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית
וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ אֶת־דְּבָרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר:
כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אֶל־יֵשָׁא לְכֶם חֻזְקִיהוּ כִּי לֹא־
יִבָּל לְהַצִּיל אֶתְכֶם:

וְאֶל־יִבְטַח אֶתְכֶם חֻזְקִיהוּ אֶל־יְהוָה
לֹא־אִמַּר הַצִּיל יִצְיָלָנוּ יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר:

אֶל־תִּשְׁמַעוּ אֶל־חֻזְקִיהוּ כִּי כֹה אָמַר הַמֶּלֶךְ
אֲשּׁוּר עֲשׂוּ־נָתִי בְּרֵכָה וְצֹאֲוּ אֵלַי וְאָכְלוּ אִישׁ־
גִּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וְשִׁתּוּ אִישׁ מִי־כֹרֹו:

עַד־בֹּאִי וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ בְּאֶרְצְכֶם
אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וְכִרְמִים:

פֶּן־יִסְרֹת אֶתְכֶם חֻזְקִיהוּ לֹא־אִמַּר יְהוָה
יִצְיָלָנוּ הִתְחַצְּלוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אֶרְצוֹ מִיַּד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר:

אֵי־הָאֱלֹהִים חֲמַת וְאַרְפָּד אֵי־הָאֱלֹהִים סַפְרוּיִם
וְכִי־הִצִּילוּ אֶת־שִׁמְרוֹן מִיָּדִי:

מִי־בָכַל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־הִצִּילוּ
אֶת־אֶרֶץ מִיָּדִי כִי־יִצְיָל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלַם
מִיָּדִי:

וַיַּחְרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דְּבַר־כִּי־מִצּוֹת הַמֶּלֶךְ
הִיא לֹא־אִמַּר לֹא תַעֲנֶהוּ:

¹¹ * Et dixit Eliachim & Sobna, & Ioah, ad Rapfacen: Loquere ad seruos tuos Syra lingua, intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaicè in auribus populi qui est super murum.

¹² * Et dixit ad eos Rapfaces: Nunquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, vt loquerer omnia verba ista, & non potius ad viros qui sedent in muro, vt comedant stercore sua, & bibant vrinam pedum suorum vobiscum?

¹³ * Et stetit Rapfaces, & clamauit voce magna Iudaicè, & dixit, Audite verba regis magni regis Assyriorum.

¹⁴ * Hæc dicit rex, Non vos seducat Ezechias, quia non poterit eruerе vos.

¹⁵ * Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur ciuitas Distra in manu regis Assyriorum.

¹⁶ * Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite vnusquisque vineam suam, & vnusquisque ficum suam, & bibite vnusquisque aquam cisternæ suæ.

¹⁷ * Donec veniam & tollam vos ad terram, quæ est vt terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

¹⁸ * Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Nunquid liberauerunt dii gentium vnusquisque terram suam de manu regis Assyriorum?

¹⁹ * Vbi est Deus Emath & Arphad? Vbi est Deus Sepharuaim? Nunquid liberauerunt Samariam de manu mea?

²⁰ * Quis est ex omnibus dijs terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, vt eruat Dominus Hierusalem de manu mea?

²¹ * Et siluerunt, & non responderunt ei verbum. Mandauerat enim rex dicens, Ne respondeatis ei.

תרגום יונתן

¹¹ וַיֹּאמֶר אֱלִיקִים וְשִׁבְנָא וְיֹאחַז לְרַב־שָׁקָה מֶלֶךְ־כַּעַן עִם עַבְדֵּיךָ אֲרָמִית אֲרִי שְׁמַעִין אֲנַחְנָא וְלֹא חֲמַל עֲמָנָא יְהוּדִית קָדָם עָמָא דְעַל שׁוּרָא:
¹² וַיֹּאמֶר רַב־שָׁקָה הֲעַל רַבּוֹנֶךָ וְעַלְךָ שְׁלַחְנִי רַבּוֹנִי לְמַלְלָא יְת פְּתֻמָּא הָאֵלֶּה עַל גְּבִרָא דִּיתְבִּין עַל שׁוּרָא לְמִיכָל יְת סַפְקָהוֹן וְלְמִשְׁתִּי יְת מִימֵי רַגְלֵיהוֹן כְּצִירָא עִמָּכֹון:
¹³ וְקָם רַב־שָׁקָה וְאָכְלֵי בְּקַל רַב יְהוּדִית וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ יְת פְּתֻמָּא מֶלֶכָא דְרַבְחָנָא מֶלֶכָא דְאַשּׁוּר:
¹⁴ כֹּה־אָמַר מֶלֶכָא לֹא יִמְעִי לְכוֹן חֻזְקָה אֲרִי לֹא יִכָּל לְשִׁיבָא יְתָכוֹן:

¹⁵ וְלֹא יִרְחַץ יְתָכוֹן חֻזְקָה עַל מִימְרָא דִּימִימֵר שִׁיבָא וְשִׁיבְנָנָא וְיִלֹּא תְחַמְסֵר קִרְחָא תְּדַא כְּיֹד מֶלֶכָא דְאַתּוּר:
¹⁶ לֹא תִקְבְּלוֹן מִן חֻזְקָהוֹ אֲרִי כְּדִנָּן אִמַּר מֶלֶכָא דְאַתּוּר עַבְדוֹ עָמִי שְׁלָמָא וּפְקוּ לֹחִי וְאָכְלוּ גְבֵר פְּרִי גִפְנוֹהִי וְגְבֵר פְּרִי תִינוֹחִי וְשִׁתּוּ גְבֵר מִי גִבְהָ:
¹⁷ עַד מִיתָא וְאָדְבֵר יְתָכוֹן לְאַרְעָא טְבָא בְּאַרְעָכוֹן אֲרַע עֲבוּר וְחִמְרָא אֲרַע חֲקִלִין וְכִרְמִין:

¹⁸ דְלִמָּא יִשְׁעֵי יְתָכוֹן חֻזְקָה לְמִימֵר וְיִי וְשִׁיבְנָנָא תְּשִׁיבָא שְׁוִיבָא דְחַלְתָּ עִמָּמָא גְבֵר יְת אֲרַעָה מִיֹּד מֶלֶכָא דְאַתּוּר:
¹⁹ אֶן דְחַלְתָּ חֲמַת וְאַרְפָּד וְאֶן דְחַלְתָּ סַפְרוּיִם וְאֶרֶץ מִיָּדִי יְתָכוֹן יְתָכוֹן מִן יָדִי:

²⁰ מִן כָּכַל דְחַלְתָּ מִיָּדִי הָאֵלֶּה דְשִׁיבָא יְת אֲרַעָהוֹן מִן יָדִי אֲרִי יְשִׁיב יְיָ יְת יְרוּשָׁלַם מִן יָדִי:
²¹ וְשִׁתְקוּ וְלֹא אֲתִיבוּ יְחִיה פְּתֻמָּא אֲרִי תְּפַקְדָּת מֶלֶכָא הִיא לְמִימֵר לֹא תַעֲנֶהוּ:

* Et dixit ad eum Eliachim & Somna, & Joas ad Rapsacen, Loquere iam ad seruos tuos Syriacè: audimus enim nos, & non loquaris ad nos Judaicè: & quare loqueris in aures hominum stantium super murum?

* Et ait ad eos Rapsaces, Nunquid ad dominum tuum, an ad vos misit me dominus meus verba hac loqui: nonne ad homines sedentes super murum ut comedant stercus suum & bibant urinam suam vobiscum simul?

* Et stetit Rapsaces, & clamavit voce magna Judaicè, & ait: Audite iam verba regis Assyriorum.

* Hac dicit rex, Non decipiat vos Ezechias verbis, quibus non poterit liberare vos.

* Et non dicat vobis Ezechias, Quia liberabit vos Deus, & non tradetur ciuitas ista in manu regis Assyriorum.

* Non audiat Ezechiam: Hac dicit rex Assyriorum, Si vultis benedici, egredimini ad me, & comedite vnusquisque vitem suam & ficus, & bibite aquam cisternæ suæ.

* Donec veniam & accipiam vos in terram, sicut terra vestra, terra frumeti, & vini, & panum, & vinearum.

* Non seducat vos Ezechias, dicens: Deus liberabit nos: nunquid liberauerunt dii gentium vnusquisque suam regionem de manu regis Assyriorum?

* Vbi est Deus Emath & Arphath? & vbi Deus ciuitatis Sepharuaim? nunquid potuerunt liberare Samariam de manu mea?

* Quis deorum omnium gentium harum, qui liberavit terram suam de manu mea, ut liberet Dominus Hierusalem de manu mea?

* Et siluerunt, & nemo ei respondit verbum, quia præceperat rex nihil responderi.

* καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακὴμ καὶ θμινὰς καὶ ἰωᾶς πρὸς ῥαψάκην· λέληθεν δὲ πρὸς εὐ παῖδας σου συ-
ρισί· ἀκούμεν γὰρ ἡμεῖς· καὶ μὴ λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς ἰου-
δαϊσί, καὶ ἵνα τί λαλεῖς εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων τῶν
ἐστηκότων ἐπὶ τῷ τείχει;

* καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸς ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύ-
ριόν σου ἢ πρὸς ὑμᾶς ἀπέστλέ με ὁ κύριός μου εὐ λό-
γοις τέτοις λαλῆσαι, ἐχὶ πρὸς εὐ ἀνθρώποις εὐ κα-
θημένοις ἐπὶ τῷ τείχει ἵνα φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν
& πίωσι τὸ ὄρεον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα;

* καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἀνέβησεν φωνῇ μεγάλῃ ἰου-
δαϊσί, καὶ εἶπεν· ἀκούσατε δὲ εὐ λόγοις τοῦ βασιλέως
ἀσσυρίων.

* τὰδε λέγει ὁ βασιλεὺς, μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐξε-
κίας λόγοις, οἷς ἐμὴ διώηται ῥύσασθαι ὑμᾶς.

* καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν ἐzekίας ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ
θεὸς καὶ ἐμὴ πᾶσα δοθῇ ἡ πόλις αὐτῇ ἐν χειρὶ βασι-
λέως ἀσσυρίων.

* μὴ ἀκέετε ἐzekίου· τὰδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσυ-
ρίων· εἰ βέλεθε διλογηθῆναι, ἐκπορεύεθε πρὸς με,
καὶ φάγετε ἕκαστος τὴν ἀμπελὸν αὐτοῦ καὶ τὰς συ-
κάς, & πίετε ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ.

ἕως αὐτῶν καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γλῶσς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ
σίτου & οἴνου καὶ ἀρτῶν καὶ ἀμπελώνων.

* μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐzekίας, λέγων· ὁ θεὸς ῥύσεται
ἡμᾶς· μὴ ἐρρύσθητε ὁ θεὸς τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν
ἐαυτοῦ χώραν ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων;

* ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ἐμαῦ καὶ δρφαῖθ; καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς
πόλεως σεπφάρεμ; μὴ ἐδιώκοντο ῥύσασθαι τὴν σα-
μαρείαν ἐν χειρὶ μου;

* τίς τῶν θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τέτων, ὅστις ἐρρύ-
σατο τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἐν χειρὶ μου, ἵνα ῥύσῃ κύριος ἱε-
ρουσαλὴμ ἐν χειρὶ μου;

* καὶ ἐσιώπησαν & εἰδὲς αὐτῶν ἀπεκρίθη λόγον, διὰ τὸ
πρὸς ἄξαι τὸν βασιλέα μηδὲν ἀποκριθῆναι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et dixit Eliachim & Sobna, & Joach ad Rabsacen, Loquere nunc cum seruis tuis Syriacè; intelligimus enim nos: nec loquaris nobiscum Iudaicè coram populo qui est super murum.

" Et dixit Rabsaces, Nunquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus ut loquar verba hæc? nonne ad viros qui sedent super murum, ut comedant stercora sua, & bibant urinam suam in obsidione vobiscum?

" Et stetit Rabsaces & clamavit voce magna Iudaicè, & ait: Audite verba regis magni, regis Assyriæ.

" Hac dicit rex, Ne seducat vos Ezechias, quia non poterit liberare vos.

" Nec tribuat vobis fiduciam Ezechias in verbo Domini, dicens: Liberando liberabit vos Dominus, & non tradetur ciuitas ista in manum regis Assyriæ.

" Nolite obedire Ezechia: quia hæc dicit rex Assyriæ, Facite mecum pacem, & egredimini ad me, & comedite vnusquisque fructum vitis suæ, & vnusquisque fructum ficulneæ suæ, & bibite vnusquisque aquam cisternæ suæ.

" Donec veniam & tollam vos in terram bonam, sicut terra vestra est, terram frumenti & vini, terram agrorum & vinearum.

" Et ne fortè seducat vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Nunquid potuerunt liberare dii populorum quisque terram suam de manu regis Assyriæ?

" Vbi est Deus Emath? & Arphad? & vbi est Deus Sepharuaim? & quid? Samariam de manu mea eripuerunt?

" Quinam sunt inter omnes harum prouinciarum deos qui eruerint terram suam de manu mea, ut Dominus eripiat de manu mea Ierusalem?

" Et tacuerunt, & non responderunt ei verbum: quia mandatum regis erat, dicentis: Ne respondeatis ei.

וַיָּבֹא אֵלֵיהֶם בֶּן-חֲלָקִיָּהוּ אֲשֶׁר-עַל-הַבֵּית
וּשְׁבָנָא הַסֹּפֵר וַיֹּאחַז בֶּן-אַסָּף הַמְזִכִּיר אֶל-חֲזַקְיָהוּ
קְרוּעֵי בְגָדִים וַיִּגִּדּוּ לוֹ אֵת דְּבַר־רַב־שָׁקָה׃

לו

וַיְהִי כַשְׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ וַיִּקְרַע אֶת-
בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס בְּשָׁק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃
וַיִּשְׁלַח וְאֶת-אֵלֵיהֶם אֲשֶׁר-עַל-הַבֵּית וְאֶת-
שְׁבָנָא הַסֹּפֵר וְאֶת זְקַנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְבַּסִּים בְּשָׁקִים
אֶל-יִשְׁעֵיהֶם בֶּן-אַמּוֹץ הַנְּבִיָּא׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ יוֹם-צָרָה
וְתוֹכְחָה וְנֶאֱצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי-בָאוּ בְנֵי-עַד-
מִשְׁכַּר וְכַח אֵין לְלִדְרָה׃
אֲוֹלִי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת דְּבַר־רַב־שָׁקָה
אֲשֶׁר שָׁלַח מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אֲדָנִי לְחַרֵּף אֱלֹהִים
חַי וְחֹכִים בְּדִבְרֵים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְנִשְׁאֵאת תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׂאִרִית הַנִּמְצָאָה׃
וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ אֶל-יִשְׁעֵיהֶם׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם יִשְׁעֵיהֶם כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-
אֲדָנֶיכֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי מִפְּנֵי הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אוֹתִי׃
הַנְּנִי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוֹעַ וְשָׁב אֶל-
אֶרְצוֹ וְהִפְלַתִּי בַּחֲרֹב בְּאֶרְצוֹ׃
וַיֵּשֶׁב רַב־שָׁקָה וַיִּמְצָא אֶת-מֶלֶךְ אַשּׁוּר נֹלְחֵם
עַל-לְבָנָה כִּי שָׁמַע בִּי נִסְעָה מִלְכִּישׁ׃
וַיִּשְׁמַע עַל-תְּרַהֲקָה מֶלֶךְ-כוּשׁ לֵאמֹר יֵצֵא
לְחַלְחֵם אֶתְךָ וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-חֲזַקְיָהוּ
לֵאמֹר׃ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה
לֵאמֹר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטֵחַ בּוֹ
לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃

תרגום יונתן

וַיָּבֹא אֵלֵיהֶם בֶּן-חֲלָקִיָּהוּ אֲשֶׁר-עַל-הַבֵּית
וּשְׁבָנָא הַסֹּפֵר וַיֹּאחַז בֶּן-אַסָּף הַמְזִכִּיר אֶל-חֲזַקְיָהוּ
קְרוּעֵי בְגָדִים וַיִּגִּדּוּ לוֹ אֵת דְּבַר־רַב־שָׁקָה׃
וַיְהִי כַשְׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ וַיִּקְרַע אֶת-
בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס בְּשָׁק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃
וַיִּשְׁלַח וְאֶת-אֵלֵיהֶם אֲשֶׁר-עַל-הַבֵּית וְאֶת-
שְׁבָנָא הַסֹּפֵר וְאֶת זְקַנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְבַּסִּים בְּשָׁקִים
אֶל-יִשְׁעֵיהֶם בֶּן-אַמּוֹץ הַנְּבִיָּא׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ יוֹם-צָרָה
וְתוֹכְחָה וְנֶאֱצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי-בָאוּ בְנֵי-עַד-
מִשְׁכַּר וְכַח אֵין לְלִדְרָה׃
אֲוֹלִי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת דְּבַר־רַב־שָׁקָה
אֲשֶׁר שָׁלַח מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אֲדָנִי לְחַרֵּף אֱלֹהִים
חַי וְחֹכִים בְּדִבְרֵים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְנִשְׁאֵאת תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׂאִרִית הַנִּמְצָאָה׃
וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ אֶל-יִשְׁעֵיהֶם׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם יִשְׁעֵיהֶם כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-
אֲדָנֶיכֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי מִפְּנֵי הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אוֹתִי׃
הַנְּנִי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוֹעַ וְשָׁב אֶל-
אֶרְצוֹ וְהִפְלַתִּי בַּחֲרֹב בְּאֶרְצוֹ׃
וַיֵּשֶׁב רַב־שָׁקָה וַיִּמְצָא אֶת-מֶלֶךְ אַשּׁוּר נֹלְחֵם
עַל-לְבָנָה כִּי שָׁמַע בִּי נִסְעָה מִלְכִּישׁ׃
וַיִּשְׁמַע עַל-תְּרַהֲקָה מֶלֶךְ-כוּשׁ לֵאמֹר יֵצֵא
לְחַלְחֵם אֶתְךָ וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-חֲזַקְיָהוּ
לֵאמֹר׃ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה
לֵאמֹר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטֵחַ בּוֹ
לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃

¹² Et ingressus est Eliachim filius Hel-
chie, qui erat super domum, & Sobna scri-
ba, & Iohahe filius Asaph à commētarijs,
ad Ezechiam scissis vestibus, & nunciaue-
runt ei verbum Rapsacis.

CAP. XXXVII.

¹ ET factum est cū audisset rex Ezechias
A scidit vestimenta sua, & obuolutus est
facco, & intrauit in domum Domini.
² Et misit Eliachim qui erat super do-
mū & Sobnan scribam, & seniores de sa-
cerdotibus opertos faccis, ad Efaïam fi-
lium Amos prophetam.
³ Et dixerunt ad eum, Hæc dicit Eze-
chias, Dies tribulationis & correptionis,
& blasphemix dies hæc, quia venerunt fi-
lij vsque ad partum, & virtus non est pa-
riendi.
⁴ Si quomodo audiat Dominus Deus
tuus verba Rapsacis quem misit rex Assy-
riorum dominus suus ad blasphemandum
Deum viuentem, & exprobrandum ser-
monibus quos audiuit Dominus Deus
tuus. Leua ergo orationem pro reliquijs
quæ repertæ sunt.
⁵ Et venerunt serui regis Ezechix ad
Efaïam.
⁶ Et dixit ad eos Efaïas, Hæc dicetis do-
mino vestro, Hæc dicit Dominus, Ne ti-
meas à facie verborum quæ audisti, quibus
blasphemauerunt pueri regis Assyriorum
me. ⁷ Ecce ego dabo ei spiritum, & au-
dient nuncium, & reuertetur ad terrā suam,
& corruere eum faciam gladio in terra sua.
⁸ Reuersus est autem Rapsaces, & inue-
nit regem Assyriorum præliantem aduer-
sus Lobnam. Audierat enim quia profe-
ctus esset de Lachis.
⁹ Et audiuit de Taracha rege Æthiopie,
dicentes: Egressus est vt pugnet contra te.
Quod cū audisset, misit nuncios ad Eze-
chiam, dicēs: ¹⁰ Hæc dicetis Ezechix regi lu-
dæ loquentes, Non te decipiat Deus tuus
in quo tu confidis, dicens: Non dabitur
Hierusalem in manu regis Assyriorum.

In
magi
Asaph
cas;
ET
di
ascen
Somn
dutos
tam:
tribul
ira ho
virtut
S
verba
minus
proper
tuus.
pro de
E
ait illis
strum
H
qua au
regis
E
audien
E
ca
E
Assyri
quia d
E
obfider
fit nu
S
piat te
dicens
Assyri
Et v
rاليا, ad
ET f
phetam.
dit nos t
F
Dei viui
manseru
cetis don
E
E
E
S
falem in

* Et ingressus est Eliacim filius Helchie magister aula, & Somna scriba, & Joas filius Asaph à commentariis ad Ezechiam scissi tunicas; & nunciauerunt ei verba Rapsacis.

CAP. XXXVII.

ET factum est cum audiret rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, & ascendit in domum Domini.

* Et misit Eliacim magistrum aula, & Somnam scribam, & seniores Sacerdotum indutos saccis ad Esaiam filium Amos prophetam:

* Et dixerunt ei: Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis & opprobrij & redargutionis & iræ hodierna dies: quia venit dolor parienti; virtutem autem non habet ad pariendum.

* Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rapsaci, quæ misit rex Assyriorum dominus eius ad exprobrandum Deo viuenti, impropere verba, quæ audiuit Dominus Deus tuus, & deprecaberis ad Dominum Deum tuum pro derelictis his.

* Et venerunt serui Ezechie ad Esaiam. & ait illis Esaias: Sic dicetis ad dominum vestrum:

* Hæc dicit Dominus, Ne timueris à verbis, quæ audisti, quibus impropereauerunt me legati regis Assyriorum.

* Ecce ego immittam super eum spiritum, & audiens nuncium reuertetur in regionem suam, & cadet gladio in terra sua.

* Et reuersus est Rapsaces, et inuenit regem Assyriorum obsidentem Lobnam. & audiuit quia discessit à Lachis.

* Et egressus est Tharra rex Æthiopum, ut obsideret eum. & audiens reuersus est, & misit nuncios ad Ezechiam, dicens:

* Sic dicetis Ezechie regi Judæ: Non decipiat te Deus tuus in quo tu confisus es in eo, dicens: Non tradetur Hierusalē in manu regis Assyriorum.

* καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακίμ ὁ τοῦ χειλίου ὁ οἰκονόμῳ & ὁ σομνὰ γραμματέως & ἰωὰς ὁ τοῦ ἀσάφ ὁ ὑπομνηματὶς γράφῃ πρὸς ἐζεκιάν, & ἐπεχρισμένοι οὗτοι χιτῶνας, & ὀνυγίαν αὐτῶν οὗτοι λόγοις ραψάκου.

λζ.

* Καὶ ἐχρῆτο ἐν ταῖς ἀκῆσαι τὴν βασιλέα ἐζεκιάν ἐχρῆσεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον & ὤρεθη εἰς οἶκον κυρίου.

* καὶ ἀπέστειλε τὸν ἐλιακίμ τὸν οἰκονόμον καὶ θμνδὴ τὸν γραμματέα & οὗτοι πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἡσαΐαν υἱὸν ἀμὼς τὸν ποροφήτην.

* καὶ εἶπαν αὐτῷ· τὰδε λέγει ἐζεκιὰς· ἡμέρας θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγμοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρας· ὅτι ἦκει ἡ ὥδιν τῇ Ἰερουσαλὴμ· ἰχμὺ δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν.

* εἰπὼς εἰσακῆσαι κύριος ὁ θεὸς οὗ οὗτοι λόγοις ραψάκου εἰς ἀπέστειλε βασιλὸς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα, ὀνειδίζει λόγοις εἰς ἡκούσε κύριος ὁ θεὸς οὗ. & δεηθήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεὸν οὗ περὶ τῶν κατελελειμμένων τέτων.

* καὶ ἦλθον οὗτοι παῖδες ἐζεκιᾶ πρὸς ἡσαΐαν· & εἶπον αὐτοῖς ἡσαΐας, ὅπως εἴτε πρὸς τὸν κύριον υἱοῦ.

* τὰδε λέγει κύριος, μὴ φοβηθῆς ἀπὸ τῶν λέγων ὧν ἡκούσας, εἰς ὀνειδισμὸν με & πρέσβεις βασιλέως ἀσσυρίων.

* ἰδὲ ἐγὼ ἐμβαλὼ ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα, καὶ ἀκῆσας ἀγγελίαν δόπος ῥέψῃ εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, & πεσεῖται μαχαίρᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.

* καὶ ἐπέστρεψε ραψάκης καὶ κατέλαβε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολιορκοῦντα λῶβαν· καὶ ἡκούσεν ὅτι ἀπῆρσεν ἀπὸ λάχης.

* καὶ εἰσῆλθεν θάρρα βασιλὸς αἰθίοπων, & πολιορκίῃ αὐτόν· & ἀκῆσας ἀπέστρεψε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκιάν, λέγων·

* ὅπως εἴτε ἐζεκιὰ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας· μὴ ἀπατάω σε ὁ θεὸς οὗ ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ, λέγων, εἰ μὴ ᾤξασθῃ ἰερουσαλὴμ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et venit Eliachim filius Elchiae qui praepositus erat domus, & Sobna scriba, & Ioach filius Asaph, qui constitutus erat super memorialia, ad Ezechiam scissi vestibus, & narrauerunt ei verba Rabsacis.

CAP. XXXVII.

ET factum est cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & opertus est sacco, & ingressus est in domum sanctuarij Domini.

* Et misit Eliachim praepositum domus, & Sobnam scribam, & seniores sacerdotum coopertos saccis ad Esaiam filium Amos prophetam.

* Et dixerunt ei, Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis & opprobrij, & blasphemiae est dies hæc: quia apprehendit nos tribulatio, sicut mulierem quæ sedet ad patiendum, & non est ei robur ut pariat.

* Fortè audientur coram Domino Deo tuo verba Rabsacis; quem misit rex Assyriae dominus suus, ut exprobraret populum Dei viui, & faciet vindictam propter verba quæ audita sunt coram Domino Deo tuo. Deprecare ergo in oratione pro reliquijs quæ remanserunt.

* Et venerunt serui regis Ezechiae ad Esaiam.

* Et dixit eis Esaias, Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus, Ne timeas à facie verborum quæ audisti, quibus exprobrauerunt pueri regis Assyriae coram me.

* Ecce ego dabo in eum spiritum, & audiet nuncium, & reuertetur in terram suam; & cadere eum faciam in gladio in terra sua.

* Et reuersus est Rabsaces, & inuenit regem Assyriae praeliantem contra Lobnam; audierat enim quod profectus esset de Lachis.

* Et audiuit de Taracha rege Æthiopie dicentes, Egressus est ut ineat bellum tecum: & audiuit, & misit nuncios ad Ezechiam.

* Sic dicetis Ezechie regi Iudae, dicendo: Ne seducat te Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non tradetur Ierusalem in manum regis Assyriorum.

11 * הנני אתה שמערת אשר עשו מלכי אשור
לכל הארצות להחרים ואתה תנצל:
12 * ההצילו אותם אלהי הגוים אשר השחיתו
אבותי את גוון וארץ חרן ורצף ובני עדן אשר
13 בתלשור: * איה מלך חמת ומלך ארפד ומלך
לעיר ספרוים הנעועור:
14 * ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים
ויקראו ויעל בית יהוה ויפרשוהו חזקיהו
לפני יהוה:
15 * ויתפלל חזקיהו אל יהוה לאמר:
16 * יהוה צבאות אלהי ישראל ישב הכרבים
אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ
אתה עשית את השמים ואת הארץ:
17 * הטה יהוה אוזןך ושמע פקח יהוה עינך
וראה ושמע את כל דברי סנחריב אשר שלח
לחרף אלהים חי:
18 * אמנם יהוה החריבו מלכי אשור את כל
הארצות ואת ארצם:
19 * ונתן את אלהיהם באש כי לא אלהים הם
בי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום:
20 * ועתה יהוה אלהינו הושיענו מידו וידעו
כל ממלכות הארץ כי אתה יהוה לבדך:
21 * וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו לאמר
כה אמר יהוה אלהי ישראל אשר התפללת אלי
אל סנחריב מלך אשור:
22 * זה הדבר אשר דבר יהוה עליו בזר לך
לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הנזערה
בת ירושלים: * את מי חרפת וגדפת ועל-
23 מי הרימותה קול ותשא מרום עיניך אל קדוש
ישראל:

11 * Ecce tu audisti omnia quæ fecerunt
reges Assyriorum omnibus terris , quas
subuerterunt: & tu poteris liberari?
12 * Nunquid eruerunt eos dii gentium,
quos subuerterunt patres mei , Gozan &
Aran, & Reseph, & filios Eden qui erant in
Thalassar?
13 * Vbi est rex Emath, & rex Arphath, &
rex vrbis Sepharuaim Ana & Aua?
14 * Et tulit Ezechias libros de manu
nunciorum, & legit eos, & ascendit in do-
mum Domini, & expandit eos coram
Domino.
15 * Et orauit ad Dominum : dicens,
16 * Domine exercituum Deus Israel qui
sedes super cherubim, tu es Deus solus o-
mnium regnorum terræ, tu fecisti cælum
& terram.
17 * Inclina Domine aurem tuam & audi,
aperi Domine oculos tuos & vide; & audi
omnia verba Sennacherib, quæ misit ad
blasphemandum Deum viuentem.
18 * Verè enim Domine defertas fecerunt
D reges Assyriorum terras, & regiones ea-
rum.
19 * Et dederunt deos earum igni; non
enim erant dii, sed opera manuum homi-
num, lignum & lapis; & comminuerunt
eos.
20 * Et nunc Domine Deus noster salua
nos de manu eius, & cognoscant omnia
regna terræ, quia tu es Dominus solus.
21 * Et misit Esaias filius Amos ad Èze-
chiam : dicens, Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Pro quibus rogasti me de Senna-
cherib rege Assyriorum:
22 * Hoc est verbum quod locutus est Do-
minus super eum. Despexit te & subsan-
navit te virgo filia Sion: post te caput mo-
uit filia Hierusalem.
23 * Cui exprobasti, & quem blasphema-
sti, & super quem exaltasti vocem, & le-
uasti altitudinem oculorum tuorum ad
sanctum Israel?

תרגום יונתן

11 * והא את שמעת דעבדו מלכי אשור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מדי לאשחיתבא:
12 * והצילו אבותי ית גוון וית חרן ורצף ובני עדן דבתלשור:
13 * ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים ויפרשוהו חזקיהו חזקיהו:
14 * ויתפלל חזקיהו אל יהוה לאמר:
15 * יהוה צבאות אלהי ישראל ישב הכרבים אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ:
16 * הטה יהוה אוזןך ושמע פקח יהוה עינך וראה ושמע את כל דברי סנחריב אשר שלח לחרף אלהים חי:
17 * אמנם יהוה החריבו מלכי אשור את כל הארצות ואת ארצם:
18 * ונתן את אלהיהם באש כי לא אלהים הם בי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום:
19 * ועתה יהוה אלהינו הושיענו מידו וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה יהוה לבדך:
20 * וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו לאמר כה אמר יהוה אלהי ישראל אשר התפללת אלי אל סנחריב מלך אשור:
21 * זה הדבר אשר דבר יהוה עליו בזר לך לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הנזערה בת ירושלים:
22 * את מי חרפת וגדפת ועל מי הרימותה קול ותשא מרום עיניך אל קדוש ישראל:
23 * והא את שמעת דעבדו מלכי אשור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מדי לאשחיתבא:

* Ecce tu non audisti quæ fecerunt reges Assyriorum omni terræ quam destruxerunt & tu liberaberis?

* Nunquid liberauerunt eos dii gentium quos perdiderunt patres mei: & Gozan, & Charran, & Rase in regione Theemath?

* Vbi sunt reges Emath, & ubi Arphath, & ubi ciuitatis Sepharuaim, Ana & Ana?

* Et accepit Ezechias librum à nunciis, & legit illum, & ascendit in domum Domini, & aperuit illum, coram Domino.

* Et orauit Ezechias ad Dominum: dicens.

* Domine Sabaoth Deus Israel qui sedes super cherubim, tu es Deus solus omnis regni orbis terræ: tu fecisti calum & terram.

* Inclina Domine aurem tuam; exaudi Domine, aperi Domine oculos tuos, inspic Domine & uide, & audi omnia verba Senacherib, quæ misit ad exprobandum Deum uiuentem.

* In ueritate enim Domine, desolauerunt reges Assyriorum orbem terræ totum, & regionem eorum.

* Et iniecerunt idola eorum in ignem: non enim dii erant, sed opera manuum hominum, ligna & lapides, & destruxerunt eos.

* Tu Domine Deus noster salua nos de manu eorum, ut cognoscat omne regnum terræ, quia tu es Deus solus.

* Et missus est Esaias filius Amos ad Ezechiam, & dixit ei: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Audiui quæ orasti ad me de Senacherib rege Assyriorum.

* Hoc uerbum quod locutus est de eo Deus: Despexit te & subsannauit te uirgo filia Sion, super te caput mouit, filia Hierusalem.

* Cui exprobrasti & irritasti? aut ad quem exaltasti uocem tuam, & leuasti in excelsum oculos tuos in sanctum Israel?

* ἰδοὺ σὺ οὐκ ἤκουσας ἀεποίῃσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πᾶσαν τὴν γῆν ὡς ἀπώλεσθαι σὺ ῥυθίσῃ;

* μὴ ἐρρύσαντο αὐτὰς θεοὶ τῶν ἐθνῶν ὡς ἀπώλεσαν οἱ πατέρες μου τὴν τε γῶζαν καὶ χαρρῶν, καὶ ῥασεμαησὶν ἐν χώρᾳ θεεμάθ;

* ποῦ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς ἐμάθ, καὶ ποῦ ἀρφαθ, καὶ ποῦ πόλεως σεφφαρουέμ, δῶκεο δὲ γαυσά;

* καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὸ βιβλίον ἀπὸ τῶν ἀγγέλων, & ἀνέγνω αὐτό, καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου & ἤνοιξεν αὐτό, & ἐκέντησεν αὐτό.

* καὶ προσήνευξεν ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων.

* κύριε σαβαώθ ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ κατήμενος ἐπὶ τῶν χειρῶν μου, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος πάσης βασιλείας τῆς οἰκουμένης· σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

* κλίνον κύριε τὸ ὅτι ἐγὼ εἰσάκουσόν κύριε δούλοισόν κύριε ὅτι ὀφθαλμοί σου εἰσέλεψόν κύριε καὶ ἴδε, καὶ ἀκούσόν πᾶν λόγον σου σεναχειρήμ, ὡς ἀπέστειλόν σου ἰδὲ τὸν ζῶντα.

* ἐπὶ ἀληθείας γὰρ κύριε, ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ τὴν χώραν αὐτῶν.

* καὶ ἐνέβαλον τὰ εἰδῶλα αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ· ὡς γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλ' ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλα & λίθοι & ἀπώλεσαν αὐτούς.

* σὺ κύριε ὁ θεὸς ἡμεῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν ἵνα γνῶν ὅτι πᾶσα βασιλεία τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος.

* καὶ ἀπεστάλη ἡσαΐας υἱὸς ἀμώς πρὸς ἐζεκίαν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ἤκουσα ἀπὸ προσώπου σου πρὸς με πρὸς σεναχειρήμ βασιλέως ἀσσυρίων.

* ὅτι ὁ λόγος σου ὃν ἐλάλησες πρὸς αὐτόν ὁ θεός· ἐφώνησέν σε καὶ ἐξεμυκτήρησέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών ἐπὶ κεφαλῇ σου ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ.

* τὸν τίνα ἐνείδισας ἐκ παρώξυνας; ἢ πρὸς τίνα ὑψώσας τὴν φωνὴν σου; καὶ ἦρας εἰς ὕψος ὅτι ὀφθαλμοί σου εἰς τὸ ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Ecce tu audisti quid fecerint reges Assyrii omnibus prouincijs ut disperderent eas, & te euasurum putas?

"Nunquid liberauerunt eos dii populorum, quos dissipauerunt patres mei; Gozan & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelasar?

"Vbi est rex Emath & rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuaim? nonne transmigrare fecit eos, & in captiuitatem duxit?

"Et tulit Ezechias epistolas de manu nunciorum, & legit vnā ex eis, & ascendit in domum sanctuarij Domini; & expandit eam Ezechias coram Domino.

"Et orauit Ezechias coram Domino: dicens. Domine exercituum Deus Israel, cuius maiestas habitat super cherubim; tu es Deus, & nullus est præter te, in omnibus regnis terræ. tu fecisti calos & terram.

"Manifestum est coram te Domine, & iudica; & auditum est coram te Domine, & vliscere, & fac vindictam super omnia verba Senacherib, qui misit ad exprobandum populum Dei uiui.

"Verè Domine defertas fecerunt reges Assyrii omnes prouincias & terras earum. Et incenderunt idola earum igni;

"idola enim sunt in quibus nulla est utilitas, sed sunt opera manuum hominum, lignum & lapis, & disperderunt ea.

"Et nunc Domine Deus noster, salua nos de manu eius, & scient omnia regna terræ, quia tu es Dominus, & nullus est præter te.

"Et misit Esaias filius Amos ad Ezechiam: dicens, Hæc dicit Dominus Deus Israel, Quia rogasti à facie mea super Senacherib regem Assyriæ:

"Hoc est uerbum quod decreuit Dominus super eum: Despexit te, tribulauit te, regnum cætus Sion: post te capita sua mouerunt, popule qui habitas in Hierusalem.

"Cui exprobrasti, & super quem magnificatus es, & contra quem extulisti uocem? & sustulisti in excelsum oculos tuos; & dixisti uerba quæ non sunt recta coram sancto Israel?

24 * ביד עבדיך חרפת יאדני ותאמר ברב רבני
אני עליתי מרום הרים ירפתי לבנון ואכרתי
קומת ארזיו מבחר ברושיו ואבוא מרום קצו
יער ברמלו:
25 * אני קרתי ושתיתי מים ואחרב בכף
פעמי כל יאורי מצור:
26 * הלא שמעתי למרחוק אותה עשיתי
מימי קדם ויצרתי עתה הבאתיה ותהי
להשאור גלים נצים ערים בצורות:
27 * וישביהן קצרי יד חתו ובשו היו עשב שדה
וירק רשא חציר גבות ושרמה לפני קמרי:
28 * ושבתך וצאתך ובאך ידעתי וארץ התרנוך
אלוי:
29 * יען רתנוך אלוי ושאנך עלוי באוני
ושמתי חחי באפך ומתגלי בשפתך והשכרתך
בדרך אשר באת בה:
30 * וזה לך האור אכול השנה ספית ובשנה
השנייה שחיס ובשנה השלישית זרעו וקצרו
ונטעו כרמים ואכול פרים:
31 * ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש
למטה ועשה פרי למעלה:
32 * כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון
קנאת יהוה צבאות תעשה זאת:
33 * לכן כה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבוא
אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא
יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה:
34 * בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת
לא יבוא נאם יהוה:
35 * וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני
ולמען דוד עבדי:

24 * In manu seruatorum tuorum exprobasti
Domino, & dixisti, In multitudine qua-
drigarum mearum ego ascendi in altitu-
dinem montium, iuga Libani, & succidam
excelsa cedrorum eius, electas abietes il-
lius, & introibo altitudinem summitatis
eius, saltum Carmeli eius.
25 * Ego fodi & bibi aquam, & siccaui ve-
stigium pedis mei omnes riuos aggerum.
26 * Nunquid non audisti quæ olim fece-
rim ei? Ex diebus antiquis ego plasinaui
illud, & nunc adduxi, & factum est in e-
radicationem collium compugnatum &
ciuitatum munitarum.
27 * Habitatores earum breuiata manu cō-
tremuerunt, & confusi sunt, facti sunt si-
cut fœnum agri & gramen pascuæ, & her-
ba tectorum, quæ exaruit antequam ma-
turefceret. * Habitatione tuam & egres-
sum tutum, & introitum tuum ego cogno-
ui, & infaniam tuam contra me.
29 * Cum fureres aduersum me, superbia
tua ascendit in aures meas. Ponam ergo
circulum in naribus tuis, & frenum in la-
bijs tuis, & reducam te in via per quam
venisti.
30 * Tibi autem hoc erit signum: Comede
hoc anno quæ sponte nascuntur, & in an-
no secundo pomis vescere: in anno autem
tertio seminare & metite, & plantate vi-
neas, & comedite fructum earum.
32 * Et emittet id quod saluatum fuerit de
domo Iuda, & quod reliquum est radicem
deorsum, & faciet fructum sursum.
34 * Quia de Hierusalem exhibunt reliquie,
& saluatio de monte Sion. Zelus Domini
exercituum faciet istud.
35 * Propterea hæc dicit Dominus de rege
Assyriorum, Non intrabit ciuitatem hanc,
& non iaciet ibi sagittam, & non occupa-
bit eam clypeus, & non mittet in circuitu
eius aggerem. * In via qua venit, per eam
reuertetur, & ciuitatem hanc non ingredie-
tur, dicit Dominus. * Et protegam ciui-
tatem istam ut saluem eam propter me &
propter Dauid seruum meum.

תרגום יונתן

24 * ביד עבדיך חרפת יאדני ואמר ברב רבני
מבחר שלטוני ואלכש קרית הקפוזן ואשיצי סג' משריתיון:
25 * הלא שמעתי למרחוק אתה עשיתי מימי קדם ויצרתי עתה הבאתיה ותהי
להשאור גלים נצים ערים בצורות:
26 * וישביהן קצרי יד חתו ובשו היו עשב שדה וירק רשא חציר גבות ושרמה לפני קמרי:
27 * ושבתך וצאתך ובאך ידעתי וארץ התרנוך אלוי:
28 * יען רתנוך אלוי ושאנך עלוי באוני ושמתי חחי באפך ומתגלי בשפתך והשכרתך בדרך אשר בא בה:
29 * וזה לך האור אכול השנה ספית ובשנה השנייה שחיס ובשנה השלישית זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכול פרים:
30 * ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה:
31 * כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון קנאת יהוה צבאות תעשה זאת:
32 * לכן כה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה:
33 * בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבוא נאם יהוה:
34 * וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי:
35 * ואלכש קרית הקפוזן ואשיצי סג' משריתיון:

* Quia per nuncios exprobraſti Domino : tu enim dixiſti, Multitudine curruum ego aſcendi in altitudinem montium, & in extrema Libani, & ſuccidi altitudinem cedri eius & pulchritudinem cupreſſi; & intraui in altitudinem partis ſyluæ.

* Et poſui pontem, & deſolauī aquas & omnem congregationem aquarum.

* Non hac audiſti olim quæ ego feci? à diebus antiquis decreui : nunc autem oſtendi, ut deſolarem gentes in munitiōibus,

* Et habitantes in ciuitatibus munitis : reſiſti manus, & exaruerunt & fuerunt quaſi fœnum aridum in teſtis & ut gramen.

* Nunc autem ociū tuum & exitum tuū, & introitum tuum ego ſcio.

* At furor tuus quo iratus es, & amaritudo tua aſcendit ad me : & imponam circum in naſum tuum, & frenum in labia tua, & reuerti faciam te via qua ueniſti in ea.

* Hoc autem tibi ſignum, Comede hoc anno quæ ſemināſti, at anno ſecundo reliquias; at tertio ſeminantes metite & plantate vineam, & comedite fructum eorum.

* Et erunt dereliſti in Iudea, mittent radices deorſum, & facient ſemen ſurſum.

* Quia de Hieruſalem exhibunt reliſti, & ſaluati de monte Sion. Zelus Domini Sabaoth fecit hac.

* Propterea ſic dicit Dominus ad regem Aſſyriorum, Non intrabit in ciuitatem hanc neque mittet in eam ſagittam, neque mittet in eam ſcutum, neque circumdabit ſuper eam vallum.

* Sed via qua venit, in ea reuertetur, & in ciuitatem hanc non intrabit : hac dicit Dominus.

* Protegam ſuper ciuitatem iſtam ut ſaluem eam, propter me & propter Dauid ſeruum meum.

14 * ὅπῃ δὲ ἀγγέλων ἀνείδισας κύριον· σὺ γὰρ εἶπας, τὰ πλῆθει τῶν ἀρμάτων ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὑψ. & ὀρέων καὶ εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ λιβάνου, & ἐκοίφα τὸ ὑψ. & κέδρε αὐτῆς & τὸ κάλλος τὸ κυπαρίσσου· καὶ εἰσῆλθον εἰς ὑψ. & μέρεος τοῦ δρυμοῦ.

15 * καὶ ἔθηκεν γέφυραν, & ἐρήμωσα ὕδατα καὶ πάσων σὺναγωγῶν ὕδατος.

16 * ἐταῦτα ἤκουσας πάλαι· ἀ ἐγὼ ἐποίησα; ἔξ ἡμερῶν νεότητων σιωπῶντα· νῦν δὲ ἐπέδειξα, ἔξερημάσαι ἐν τῇ ἐν ὀχυροῖς.

17 * καὶ οἰκοντες ἐν πόλεσιν ὀχυραῖς· ἀνῆκα τὰς χεῖρας καὶ ἐξηρῶνθησαν & ἐγένοντο ὡς χορτὸς ξηρὸς ἐπὶ δωματίων καὶ ὡς ἄγραυς.

18 * νῦν δὲ τὴν ἀπάυσιν σου καὶ τὴν ἐξοδὸν σου & τὴν εἰσόδον σου ἐγὼ ἐπίσταμαι.

19 * ὁ δὲ θυμὸς σου ὃν ἐθυμώθης, καὶ ἡ πικρία σου ἀνέβη πρὸς με· καὶ ἐμβαλὼν φημὸν εἰς τὴν ῥῖνάν σου καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη σου· καὶ ἀποσρέψω σε τῇ ὁδῷ ἣ ἤλθες ἐν αὐτῇ.

20 * τοῦτο δὲ σοὶ τὸ σημεῖον· φάγε τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἄρπακας, τὰ δὲ ἐνιαυτῶν τῶν δούτῶν τὸ κατάλειμμα· τὰ δὲ τρίτῳ σπείραντες ἀμήσατε καὶ φυθώσατε ἀμπελώνα, & φάγετε τὸν καρπὸν αὐτῶν.

21 * καὶ ἔσονται & καταλειμμένοι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φυήσουσι ῥίζαν κατὰ καὶ ποιήσουσι σπέρμα ἑαυτῶν.

22 * ὅπῃ ἔξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσονται & καταλειμμένοι, καὶ & σωζόμενοι ἔξ ὀργῆς σῶν· ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὶθ ἐποίησε ταῦτα.

23 * διὰ τοῦτο ἔτι λέγει κύριος· ἐπὶ βασιλείᾳ ἀσσυρίων, ἢ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἢ δὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν βέλτε, ἢ δὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν θυρεόν, ἢ μὴ κυκλώσῃ ἐπ' αὐτὴν χάρακα.

24 * ἀλλὰ τῇ ὁδῷ ἣ ἤλθεν ἐπ' αὐτὴν ἀποσραφήσεται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ· ταῦτα λέγει κύριος,

25 * ὑπερασπίσω ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης ἵνα σώσῃ αὐτήν, δι' ἐμεῖς & διὰ δαυὶδ τὸν δούλόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 In manu seruatorum tuorum exprobraſti populo Domini, & dixiſti: Cum multitudine quadrigarum mearum ego aſcendam in munitiōnem ciuitatum eorum, & inſuper capiam domum ſanctuarij eorum, & occidam pulcherrimos inter fortes eorum, & electos principes eorum, & ſubijciam ciuitatem fortitudinis eorum; & conſumam multitudinem exercitus eorum. 25 Ego fodi cisternas, & bibi aquas; & conculcaui veſtigij pedum populi qui mecū eſt, omnes aquas fluminum profundorū. 26 Nonne olim audiſti quid fecerim Pharaoni, regi Aegypti, eod quod dominatus eſſet eorū? etiam de te prophetauerunt propheta filiorum Iſrael, & non egiſti poenitentiam; & hoc viſum eſt ante me à diebus antiquis, ut facerem tibi: & etiam praeſtaraui illud; & nunc adduxi illud: & hoc fuit tibi in ruinam, eod quod facta ſunt coram te, ſicut tumultus fluctuum, quo humiliata ſunt ciuitates munitae. 27 Et habitatorum eius virtus abbreviata eſt, contriti ſunt, & conſuſi facti ſunt ſicut herba agri, & ſicut olus viride, quaſi fœnum tectorum, quod tollitur antequam perueniat ad ſpicam. 28 Et ſeſſio tua in conſilio, & egreſſus tuus ad pugnandum; & introitus tuus in terram Iſrael manifeſta ſunt coram me. & quod prouocaris me ad iram, coram me manifeſtum eſt. 29 Pro eo quod prouocaſti contra verbum meum, & tumultus tuus aſcendit in conſpectu meo; ponam armillas in maxilla tua, & frenum in labijs tuis, & reducam te per viam qua ueniſti. 30 Et hoc tibi erit ſignum, Comede hoc anno quæ ſponte naſcuntur, & in anno ſecundo quod ex illis renaſcitur; & in anno tertio, ſeminate, & metite, & plārate vineas, & comedite fructum eorum. 31 Et addent qui liberati fuerint de domo Iuda, & qui remanſerint, ſicut arbor, quæ mittit radices deorſum, & eleuantur rami eius ſurſum. 32 Quoniam de Hieruſalem egredientur reliqui iuſti, & ecepti confirmantes legem de monte Sion. In verbo Domini exercituum fiet hoc. 33 Propterea hac dicit Dominus ſuper regem Aſſyriæ, Non intrabit ciuitatem hanc, & non iaciet ibi ſagittam, & non occupabit eam clypeis, & non congeret contra eam aggerem. 34 Per viam qua venit, per eam reuertetur; & ciuitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus. 35 Et protegam ciuitatem hanc, ut ſaluem eam propter verbum meum, & propter Dauid ſeruum meum.

וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּכֶּה בְּמַחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאֲרֻ-
 וּשְׂמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף וּשְׁבַע בָּבָקֵר וַחֲנָרָה
 כָּל־פָּנִים מֵתִים׃
 וַיֵּסַע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סְנַחֲרִיב מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וַיֵּשֶׁב
 בְּנִינֻוֹ׃
 וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נִסְכָּךְ אֱלֹהֵיו
 וְאֶדְרֵמֶלֶךְ וּשְׂרָאֶצֶר בְּנָיו רִזְּבוּ בְּחֶרֶב וַחֲמָרָה
 נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֶסֶר-חֲדָן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

לח

בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו
 יִשְׁעִיָּהוּ בֶן-אֲמוּץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה-אָמַר
 יְהוָה צִוְּ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחֲיֶה׃
 וַיֹּסֶב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל-הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-
 יְהוָה׃
 וַיֹּאמֶר אָנָּה יְהוָה זָכֹר-נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְחַלֵּכְתִּי
 לַפְּנִיךָ בְּאֵמַת וּבְלֵב שָׁלֹם וַחֲטֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי
 וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל׃
 וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ לֵאמֹר׃
 הֲלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל-חֲזַקְיָהוּ כֹה-אָמַר יְהוָה
 אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּפִלָּתְךָ רְאִיתִי
 אֶת-דַּמְעָתְךָ הַגָּדוֹל יוֹסֵף עַל-יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה׃
 וּמִכָּתֹף מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֶצִּילְךָ וְאֶת-הָעִיר הַזֹּאת
 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת׃
 וְזֶה לָּךְ הָאֵת מֵאֶת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה
 אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר׃
 הַגָּדִי מֵשִׁיב אֶת-צֶל הַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר יִרְדּוּ
 בַּמַּעֲלֹת אֵתוֹ בְּשֶׁשׁ אַחֲרָנִית עֶשֶׂר מַעֲלֹת וַחֲשֹׁב
 הַשֶּׁשׁ עֶשֶׂר מַעֲלֹת בַּמַּעֲלֹת אֲשֶׁר יִרְדּוּ׃

36 * Egressus est autem angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes cadauera mortuorum.
 37 * Et egressus est & abiit, & reuersus est Senacherib rex Assyriorum, & habitauit in Ninie.
 38 * Et factum est cum adoraret in templo Nefach Deum suum, Adramelech & Sarasar filij eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Ararat: & regnauit Afaraddon filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

1 IN diebus illis agrotauit Ezechias vsque ad mortem, & introiuit ad eum Efaías filius Amos Propheta, & dixit ei, Hæc dicit Dominus, Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non viues.
 2 * Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominum.
 3 * Et dixit, Obsecro Domine memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno.
 4 * Et factum est verbum Domini ad Efaíam: dicens,
 5 * Vade & dic Ezechia, Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui, Audiui orationem tuam, vidi lachrymas tuas. Ecce ego adijciam super dies tuos quindecim annos.
 6 * Et de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam.
 7 * Hoc autem tibi erit signum à Domino, quia faciet Dominus verbū hoc quod locutus est.
 8 * Ecce ego reuerti faciam vmbra linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in Sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est Sol decem lineis per gradus quos descenderat.

תרגום יונתן

36 וַיִּפָּק מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיֵּצֵא מֵאֲרֻסֵּי מֶלֶךְ דָּאחֲוֹר מֵאֲרֻסֵּי מֶלֶךְ דָּאחֲוֹר וַיִּכֶּה בְּמַחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאֲרֻסֵּי מֶלֶךְ דָּאחֲוֹר וַיִּכֶּה בְּמַחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאֲרֻסֵּי מֶלֶךְ דָּאחֲוֹר
 37 וַיֵּסַע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סְנַחֲרִיב מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינֻוֹ
 וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-יְהוָה וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל

לח

1 בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָּהוּ בֶן-אֲמוּץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה צִוְּ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחֲיֶה
 2 וַיֹּסֶב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל-הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-יְהוָה
 3 וַיֹּאמֶר אָנָּה יְהוָה זָכֹר-נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְחַלֵּכְתִּי לַפְּנִיךָ בְּאֵמַת וּבְלֵב שָׁלֹם וַחֲטֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי
 4 וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל
 5 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 6 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 7 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל
 8 וַיִּגְדֹּל עַל-הָעִיר הַזֹּאת וַיִּבְכֶּה בְּכִי גָדוֹל

* Et egressus est angelus Domini, & occidit de castris Assyriorum centum octoginta & quinque millia, & surgentes mane inuenerunt corpora mortua.

* Et abiit reuersus, & reuersus est Sennacherim rex Assyriorum, & habitauit in Ninive.

* Et cum ipse adoraret in domo Assarach Dei sui, Adramelech & Narasar filij eius, percusserunt eum gladiis; ipsi autem saluati sunt in Armeniam. & regnauit Asaradan filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

Factum est autem in tempore illo, egrotauit Ezechias usque ad mortem; & venit ad eum Esaias filius Amos propheta, & dixit ad eum: Hæc dicit Dominus, Dispone de domo tua, morieris enim tu, & non uiues.

* Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem; & orauit ad Dominum:

* Dicens: O Domine, memento Domine quomodo ambulauim in conspectu tuo cum veritate in corde vero, & placita in conspectu tuo feci. & fleuit Ezechias fletu magno.

* Et factum est verbum Domini ad Esaiam, dicens:

* Vade & dic Ezechia: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui, Audiui orationem tuam & vidi lachrymas tuas: ecce adiicio ad tempus tuum quindecim annos.

* Et de manu regis Assyriorum liberabo te & ciuitatem hanc, & protegam super ciuitatem hanc.

* Hoc autem tibi signum à Domino, quia faciet Deus verbum hoc quod locutus est.

* Ecce ego uerto umbram graduum quos descendit decem gradus domus patris tui Sol: auertam Solem decem gradibus quos descendit umbra.

* καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἀνέκρινεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιάδας· καὶ ἀνέστησαν τὸ πρωὶ θύον τὰ σώματα νεκρῶν.

* καὶ ἀπῆλθεν Σαρραφείμ· ὁ ἀπέστρεψεν σενναχεριμ βασιλὸς ἀσσυρίων, ὁ ὤκησεν ἐν νινυῒ.

* καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περὶ οἴκου ἀσραχ θεοῦ αὐτοῦ, ἀδραμελέχ καὶ νασαραρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐπάταξαν αὐτὸν μαχαίραις· αὐτοὶ δὲ διεσώθησαν εἰς Ἀρμενίαν· ὁ ἐβασίλευσεν ἀσραδάν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

λη.

* Ἐρχέτο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμαλακίᾳ ἡ ἐξέκιάς ἕως θανάτου· καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἡσαίας υἱὸς αἰμῶν ὁ περὶ φητής, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει κύριος, τάχα περὶ τοῦ οἴκου σου· ἀποθήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ ζήσῃ.

* καὶ ἀπέστρεψεν ἐξεκίας τὸ πρὸς ὄψον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοίχον, ὁ περὶ στήθεα τοῦ κυρίου.

* λέγων· ὦ δὴ κύριε, μνήσθητι κύριε ὡς ἐπορεύθην ἐνώπιόν σου μετὰ ἀληθείας ἐν καρδίᾳ ἀληθείᾳ καὶ τὰ δόξα ἐνώπιόν σου ἐποίησα· ὁ ἐκλαυσεν ἐξεκίας κλαυθμῶ μεγάλῳ.

* καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς ἡσαίαν· λέγων.

* πορεύθη καὶ εἶπον ἐξεκία· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρὸς σου, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου· ἰδὲ προσέτιμι πρὸς τὸν χρόνον σου πεντεκαίδεκα ἔτη.

* καὶ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων ῥύθμαι σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιώσω ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

* τοῦτο δὲ ἔστι τὸ σημεῖον ὃ καὶ κύριος ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ἐλάλησεν.

* ἰδὲ ἐγὼ στέφω τὴν σκιὰ τῶν ἀναβαθμῶν ἐς κατέβησαν δέκα ἀναβαθμῶν τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου ὁ ἥλιος· ἀποστρέψω τὸν ἥλιον ὅτε δέκα ἀναβαθμῶν ἐς κατέβη ἡ σκιά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et egressus est angelus Domini, & interfecit in castris regis Assyriae centum & octoginta quinque millia; & surrexerunt mane, & ecce omnes erant cadauera mortuorum.

* Et profectus est, & abiit; & reuersus est Sennacherib rex Assyriae, & habitauit in Ninive.

* Et factum est cum adoraret in domo Nefroch idoli sui, Adramelech & Sarasser filij sui occiderunt eum gladio: & ipsi euaserunt in terram Armeniae. Et regnauit Assaradon filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

In diebus illis egrotauit Ezechias usque ad mortem: & venit ad eum Esaias filius Amos, propheta; & dixit ei: Hæc dicit Dominus, Præcipe de vitis domus tuæ, quia morieris, & non uiues ab infirmitate tua.

* Et ait, Suscipe deprecationem meam Domine; memento obsecro quod seruierim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod rectum est coram te fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad Esaiam dicens. * Vade, & dices Ezechia: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui, Audita est coram me oratio tua: notæ sunt coram me lachrymæ tuæ: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos.

* Et de manu regis Assyriae eruiam te, & ciuitatem istam; & protegam ciuitatem istam.

* Et hoc erit tibi signum à facie Domini, quod faciet Dominus verbum hoc quod locutus est:

* Ecce ego reueri faciam umbram lapidis horarum, quæ descenderat per gradus Achaz Sol, retrorsum decem horis. & regressus est Sol decem horis in figura lapidis horarum, quæ descenderat.

מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלתו ויחי מחליו :
 אני אמרתי בדמי ימי אלה בשערי שאול
 פקדתי יתר שנותי :
 אמרתי לא אראה יהוה בארץ החיים
 לא אביט אדם עוד עם יושבי חרל :
 דודי נסע ונגלה מני כאהל רעי קפדתי בארנ
 חיל מדלח יבצעני מיום עד לילה תשלימני :
 שותי עד בקר בארי בן ישבר כל עצמותי
 מיום עד לילה תשלימני :
 בסוס עגור בן אצפזף אהנה כיונה דלו עיני
 למרום יהודה עשקה לי ערבני :
 מר אדבר ואמר לי יהוה עשה אדירה
 כל שנותי על מר נפשי :
 גדני עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי
 ותחלימני והחייני :
 הנה לשלום מר לי מר ואתה חשקת נפשי
 משחת בלי כי השלכת אחרי גוד כל חטאי :
 כי לא שאול תודך מור יחללך לא ישברו
 יודי בור אל אמתך :
 חי חי הוא יודך במני היום אב לבנים יודיע
 אל אמתך : יהוה להושיעני ונגינתי נגנן כל
 ימי חיינו על בית יהודה :
 ויאמר ישעיהו ישאו דבלת תאנים וימרחו
 על השחין ויחי :
 ויאמר חזקיהו מה אות כי אעלה בית יהוה :
 לט
 בעת ההיא שלח מראדך בלאדן בן בלאדן
 מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וישבע כי
 חלה ויחוק :

9 * Scriptura Ezechiae regis Iuda, cum æ-
 grotasset, & conualuisset de infirmitate
 10 sua. * Ego dixi, In dimidio dierum meo-
 rum, vadam ad portas inferi. quæsiui re-
 fiduum annorum meorum.
 11 * Dixi, Non videbo Dominum Deum
 in terra viventium: non aspiciam homi-
 nem vltra & habitatorem quietis.
 12 * Generatio mea ablata est, & cõuoluta
 est à me, quasi tabernaculum pastorum.
 Præcisa est velut à texente vita mea: dum
 adhuc ordire, succidit me.
 13 * De manè vsque ad vespèram finies me,
 sperabam vsque manè: quasi leo, sic con-
 triuit omnia ossa mea. de manè vsque ad
 vespèram finies me.
 14 * Sicut pullus hirundinis sic clamabo,
 D meditabor vt columba. Attenuati sunt o-
 culi mei suspicientes in excelsum. Domi-
 ne vim patior, sponde pro me.
 15 * Quid dicam aut quid respondebit mi-
 hi, cum ipse fecerim? Recogitabo omnes
 annos meos in amaritudine animæ meæ.
 16 * Domine si sic viuatur, & in talibus vi-
 ta spiritus mei: corripies me & viuificabis
 17 me. * Ecce in pace amaritudo mea ama-
 rissima. Tu autem eruisti animam meam
 vt non periret: proiecasti post tergum tuum
 omnia peccata mea.
 18 * Quia non infernus confitebitur tibi,
 neque mors laudabit te: non expectabunt
 qui descendunt in lacum veritatem tuam.
 19 * Viuens viuens ipse confitebitur tibi,
 sicut & ego hodie: pater filijs notam faciet
 20 veritatem tuam. * Domine saluum me
 fac, & psalmos nostros catabimus cunctis
 diebus vitæ nostræ in domo Domini.
 21 * Et iussit Esaïas vt tollerent massam de
 ficis & cataplasinarent super vulnus, & sa-
 22 naretur. * Et dixit Ezechias: Quod erit
 signum, quia ascendam in domum Domini?

CAP. XXXIX.

1 IN tempore illo misit Merodach Baladan
 filius Baladan rex Babylonis libros &
 munera ad Ezechiam: Audierat enim quod
 ægrotasset, & conualuisset.

תרגום יונתן

9 כתב אדראח על נסא דאח עביר לחזקיהו מלך שבטא דבית יהודה כד מרע ואחסי ממרעיהו :
 10 שאול ועל דכרני לטב אחוסף על שני :
 11 אמרת לא אחתיו עוד קדם דחילא יי בצרע בית שכןה דבה אריכות חייא ולא אפלת
 12 קדמותי עוד בבית מקדשא דמחזן עתיד למפק חרוא לכל יחבי ארעא מרסנר בירושלם קרתא דקדשא מדורי פסק :
 13 מבני דרי אהנטילי יומי אהקציו וגלו מני אהקפילו כמשכן דרעי אהקפדו כגול גרדאין חיי מיקר מלכותי ארי גלי ומסי ויליתי שליסו
 14 נהמט עד צפרא כאריה דנהם ותבר גרמי חיותא בן מתברז מן קדם דיונא כל גרמי ומסי ויליתי שליסו :
 15 ומצאף בן נצפח ונהמט כיונה זקפת עיני דיתילי רוח מן קרב דשכנתה בשמי מרומא יי קבל צלותי עבר בעותי :
 16 חשבתא ואימר קדמותי ותא אסני טבון למעבר עמי מה אפלת ואשלם קדמותי כל שניא דאוסף על חיי ושוב ממרר נפשי :
 17 יי על כל מיתא אמרתא לאחא וקדם כלהזן אחיתא רוחי ואחיתני וקמחני :
 18 מרע לרשיעא בן בד ידע יום מותי שפכת דמעתה בצלו קדמך מר לי סגי ואת אהרעיתא בחיי בריל ולא לחכלא נפשי ארי ארסקתא
 19 קדמך כל חטאי :
 20 ארי לא דבשאול מודן קדמך מיתא לא משבחין לך לא מסברין נחתי גוב בית אבדנא לפרקנך :
 21 חיהו יודת קדמך כותי וזמא דין אבהן לבניהזן יחזון גבורתך ויודון למיסר דכל אלן קשוט :
 22 כל יומי חיינא על בית מקדשא דייני :
 23 ואמר ישעיה חזק ויחזק על שיתנא ויתמי :
 24 ואמר חזקיה מה אות כי אעלה בית יהוה :
 25 בענדא תהיא שלח סרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וישבע כי
 26 חלה ויחוק :

* Oratio Ezechie regis Judæe, quando elanguit, & surrexit de infirmitate sua.

* Ego dixi, In excelsis dierum meorum vadam ad portas inferi, relinqua annos residuos.

* Dixi, Non ultra videbo salutare Dei in terra viventium, nec ultra videbo hominem cum habitantibus.

* Defeci à cognatione mea, dereliqui reliquum vite mee: exiit & recessit à me sicut diuertēs tabernaculum qui fixerat. spiritus meus apud me factus est sicut tela texentis appropinquantis ad succidendum. * In die illa traditus sum. usque manē quasi leo, sic cōfruiit omnia ossa mea: ab enim die usque ad noctem traditus sum.

* Quasi hirundo sic clamabo, & quasi columba sic meditabor; defecerunt enim mei oculi ut aspicerem ego in excelsum celi ad Dominum. * Qui eruit me & abstulit à me dolorem animæ, & ipse fecit.

* Domine de ipsa enim annuntiatum est tibi, & suscitasti meū spiritum & consolatus vixi.

* Ecce in pace amaritudo mea; liberaisti enim meam animam ut non pereat, & proiecasti post me omnia peccata mea.

* Non enim qui in inferno laudabunt te, neque morientes benedicent tibi, neque sperabunt qui in inferno, misericordiam tuam,

* Viuentes benedicent tibi quemadmodum & ego: ab enim hodierno die filios faciam, qui annuntiabunt iustitiam tuam,

* Domine salutis meæ; & non requiescam benedicens tibi cum psalterio omnibus diebus vite mee in conspectu domus Dei.

* Et dixit Esaias ad Ezechiā, Accipe massam ficuum, & tere, & cataplasma, & sanus eris.

* Et dixit Ezechias, Quod signum quia ascendam in domum Dei? CAP. XXXIX.

IN tempore illo misit Merodach filius Baladan rex Babylonie epistolas & legatos & munera Ezechie: audiuit enim quia egrotavit usque ad mortem, & surrexit.

* Προσδύχῃ ἐξ ἐκείνης βασιλέως τῆς βαβυλωνίας ἡνίκα ἐμαλακίωθῃ, & θνήσκει ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτῆς.

* ἐγὼ εἶπα, ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν με πορεύσθαι ἐν πύλαις αἰῶν· καὶ ἀλείψω τὰ ἔσθια τὰ ἐπίλοιπα.

* εἶπα, ὅτι ἐπὶ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἐπὶ γῆς ζώντων· ὅτι ἐτι & μὴ ἴδω θύρωπον μὲν καὶ τεκνόντων.

* Ἐξέλιπον συγγενείας με, κατέλιπον τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς με· ἔζηθην καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ ὡς περὶ καὶ τεκνόντων σκηνῶν πῆξας· τὸ πνεῦμα με πᾶς ἐμοὶ ἐχρῆτο ὡς ἰσὸς ἐρέθις ἐγὼ ἔχουσις ἐκτεμεῖν. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρεδόθην· ἕως περὶ ὡς λέων ἔτῳς συνέτελλε πάντα τὰ ὄσα με· ἀπὸ γὰρ τῆς ἡμέρας ἕως τῆς νυκτὸς παρεδόθην.

* ὡς χελιδὼν ἔτῳς φωνήσω· ὡς περὶ ἔτῳς μελετήσω· Ἐξέλιπον γὰρ με· ὁ ὀφθαλμοὶ τοῦ βλέπειν με εἰς τὸ ὕψος· & ἔρανον περὶ τὸν κύριον.

* ὅς ἐξείλετό με· ἀφείλετό με τὴν ὀδυῖν τῆς ψυχῆς, & αὐτὸς ἐποίησε. * κύριε περὶ αὐτῆς γὰρ θνήσκει· ὅτι ἐξήγαγός με τὴν πνοὴν & ἀπακλήθεῖς ἔζησα.

* ἰδὲ ἐν εἰρήνῃ πικρία με· ἐρρύσω γὰρ με τὴν ψυχὴν ἵνα μὴ ἀποληται· & ἀπέρεψας ὀπίσω με πάσας τὰς ἀμαρτίας με. * & γὰρ οἱ ἐν αἰῶνι αἰνέουσίν σε, & δὲ ἀποθνήσκοντες διλογήσουσί σε, & δὲ ἐλποῦσιν· ἐν αἰῶνι τὴν ἐλεημοσύνην σου.

* ὁ ζώντων διλογήσουσί σε ὃν τρέπον καὶ γὰρ· ἀπὸ γὰρ τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἀ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην σου, * κύριε τῆς σωτηρίας με· & ἐπαύσθαι διλογῶν σε μὲν ψαλμοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς με κατέναντι τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.

* καὶ εἶπεν ἡ σαίᾳς περὶ ἐξείαν, λάβε παλάβην σύκων & τρίψον, & κατὰπλάσαι, & ὕγιής ἐσθι.

* καὶ εἶπεν ἐξείας· τί τὸ σημεῖον ὅτι ἀναβήσθαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ;

λθ'.

* Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε βασιλεὺς βαβυλωνίας ἐπιστολάς καὶ πρέσβεις καὶ δώρεα ἐξείας· ἤκουσε γὰρ ὅτι ἐμαλακίωθῃ ἕως θανάτου, καὶ θνήσκει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Scriptura confessionis de miraculo quod factum est Ezechie regi tribus Iuda, quando egrotavit & sanatus est ab infirmitate sua.

* Ego dixi, In mœrore dierum meorum vadam ad portas inferi; & quia recordatus est mei in bonum, additum est super annos meos.

* Dixi, Non apparebo amplius in conspectu terribilis Domini in terra domus maiestatis eius, in qua est longitudo vitæ, & non seruiam coram eo amplius in domo sanctuarij, unde futurum est ut egrediatur gaudium omnibus habitatoribus terræ; neque morabor in Ierusalem ciuitate sancta, habitaculum meum succisum est. * A filijs generationis meæ ablatis sunt dies mei, & succisi sunt, & migraverunt à me; conuoluti sunt quasi tabernaculum pastoris; præcisa est, quasi tela texentium, vita mea à gloria regni mei, quia transmigravit: dies mei, & noctes meæ finitæ sunt. * Rugiebam usque ad manē sicut leo qui rugit & confringit ossa animalis; sic cōfringuntur præ dolore omnia ossa mea: dies mei & noctes meæ consummatæ sunt. * Sicut hirundo quæ cōprehensa est garris, sic garriebam; & rugiebam, sicut columba: leuavi oculos meos, ut veniret mihi spaciū à facie eius, cuius maiestas est in celis excelsis. Dñe suscipe orationē meam, & fac deprecationē meā. * Quid laudis loquar & dicam coram eo? ecce enim multiplicauit benefacere mihi in quo seruiam & retribuam coram eo, propter omnes annos quos adiecit super vitam meam; & liberauit ab amaritudine animam meam? * Domine de omnibus mortuis dixisti te viuificaturum eos: & ante omnes viuificasti spiritum meum, sanasti me & sustentasti me. * Ecce operantibus legem multiplicabitur pax coram te; & tu adducis amaritudinem impijs. Propterea quando cognoui diem mortis meæ, fudi lachrymas meas coram te in oratione. amaritudo fuit mihi multa: tu autem voluisti vitam meam, ut non disperderes animam meam, quia proiecasti à facie tua omnia peccata mea.

* Non enim mortui qui habitant in inferno, confitentur coram te; nec laudant te, neque sperant descendentes in lacum perditionis salutis tuæ. * Viuens viuens ipse confitebitur coram te, sicut & ego hodie: patres filijs suis annuntiabunt potentiam tuam, & confitebuntur dicentes, Quia omnia hæc vera sunt. * Dominus dixit se liberaturum nos: & canticum laudis eius cātabimus omnibus diebus vitæ nostræ in domo sanctuarij Domini. * Et dixit Esaias, Tollant massam ficuum, & extendant super scabiem, & sanabitur.

* Et dixit Ezechias, Quod est signum quod ascendam in domum sanctuarij Domini? CAP. XXXIX.

IN tempore illo misit Merodach Baladan filius Baladan rex Babylonis epistolas & munera ad Ezechiā, quando audiuit quod egrotasset, & sanatus fuisset.

K 4

וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם חֻזְקֵיהוּ וַיֵּרָאם אֶת-בֵּית נִכְתָּה
אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַבְּשָׂמִים וְאֶת-הַשֶּׁמֶן
הַטוֹב וְאֶת-כָּל-בֵּית כְּלָיו וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר נִמְצָא
בְּאֻצְרוֹתָיו לֹא-הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר לֹא--הָרָאם חֻזְקֵיהוּ
בְּבֵיתוֹ וּבְכָל-מִמְשָׁלָתוֹ:

וַיָּבֹא יִשְׁעִיָּהוּ הַנָּבִיא אֶל-הַמֶּלֶךְ חֻזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו מֶה-אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאֵינָן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ
וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל:

וַיֹּאמֶר מֶה רָאוּ בְּבֵיתְךָ וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ אֶת-
כָּל-אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא-הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-
הָרָאִיתִים בְּאֻצְרוֹתַי:

וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ אֶל-חֻזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר-יְהוָה
צְבָאוֹת:

הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשְׂאֵא כָל-אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ
וְאֲשֶׁר אֲצֻרוֹ אֲבִתֶיךָ עַד-חֵיוֹם הַזֶּה בְּכָל-לֹא-יִוָּתֵר
דְּבַר אֲמַר יְהוָה:

וּמִבְנֶיךָ יִשְׂאֵר יֵצְאוּ מִמֶּךָ אֲשֶׁר תוֹלִיד יִקְחוּ
וְהָיוּ סְרִיסִים בְּהִיבֵל מֶלֶךְ בָּבֶל:

וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ טוֹב דְּבַר-יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי:

מ

נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם:

דִּבְרוּ עַל-לֵב יְרוּשָׁלַם וּקְרָאוּ אֵלֶיהָ כִּי
מֶלֶךְ אֶרֶץ צָבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לִקְחָה מִיַּד יְהוָה
כָּפָלִים כָּכָל חַטָּאתֶיהָ:

קוֹל קוֹרָא בְּמִדְבָּר פִּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יִשְׂרוּ בְּעֶרְבָה
מַסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ:

כָּל-גֵּיא יִנְשָׂא וְכָל-הָר וְגִבְעָה יִשְׁפֹּלוּ וְהָיָה
הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרָכָסִים לְבָקְעָה:

תרגום יונתן

וַיִּדְרִי עֲלֵיהֶם חֻזְקִיָּהוּ וַיֵּרָאם אֶת-בֵּית נִכְתָּה
וַיֵּרָאם אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַבְּשָׂמִים וְאֶת-הַשֶּׁמֶן
וְאֶת-כָּל-בֵּית כְּלָיו וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר נִמְצָא
בְּאֻצְרוֹתָיו לֹא-הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-הָרָאם חֻזְקִיָּהוּ
בְּבֵיתוֹ וּבְכָל-מִמְשָׁלָתוֹ:

וַיָּבֹא יִשְׁעִיָּהוּ הַנָּבִיא אֶל-הַמֶּלֶךְ חֻזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו מֶה-אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאֵינָן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ
וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל:

וַיֹּאמֶר מֶה רָאוּ בְּבֵיתְךָ וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר
בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא-הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-הָרָאִיתִים בְּאֻצְרוֹתַי:

וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ אֶל-חֻזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר-יְהוָה
צְבָאוֹת: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשְׂאֵא כָל-אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ
וְאֲשֶׁר אֲצֻרוֹ אֲבִתֶיךָ עַד-חֵיוֹם הַזֶּה בְּכָל-לֹא-יִוָּתֵר
דְּבַר אֲמַר יְהוָה:

וּמִבְנֶיךָ יִשְׂאֵר יֵצְאוּ מִמֶּךָ אֲשֶׁר תוֹלִיד יִקְחוּ
וְהָיוּ סְרִיסִים בְּהִיבֵל מֶלֶךְ בָּבֶל:

וַיֹּאמֶר חֻזְקִיָּהוּ אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ טוֹב דְּבַר-יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי:

* Et gaudius est super eis Ezechias gaudio magno, & ostendit eis domum aromatum & stactes, & thymiamatū et vnguenti & argenti, & auri, & omnes domos vasorum gaze, & omnia quaecunque erant in thesauris eius: & non fuit aliquid quod non ostendit eis Ezechias in domo sua.

* Et venit Esaias propheta ad Ezechiam, & ait ad eum, Quid dicunt homines isti, & unde venerunt ad te? & ait Ezechias, De terra de longē venerunt de Babylone ad me.

* Et dixit Esaias, Quid viderunt in domo tua? Et ait Ezechias: Omnia quæ in domo mea, viderunt: & non est in domo mea quod non viderunt, sed & quæ in thesauris meis.

* Et ait illi Esaias, Audi verbum Domini, Sabaoth.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & auferentur omnia quæ in domo tua, & quaecunque congregauerunt patres tui vsque ad diem hanc, in Babylonem venient; & nihil relinquent, dixit autem Deus:

* Quia & a filiis tuis quos genuisti accipient, & facient eunuchos in domo regis Babyloni-
rum.

* Et ait Esaias Ezechias, Bonum verbum Domini quod locutus es: fiat iam pax & iustitia in diebus meis.

CAP. XL.

Consolamini cōsolamini populus meus, dicit Deus vester.

* Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem, & consolamini eam, quia repleta est humilitas eius, solutum est eius peccatum: quod autem recepit de manu Domini duplicia peccata sua.

* Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.

* Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur, & erunt praua in directa, & aspera in campos planos.

* καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐξ ἐκίας χαρὰν μεγάλην. & ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οἶκον τοῦ νεχωθα καὶ τῆς σακτῆς καὶ τῶν θυμιαμάτων καὶ τοῦ μύρου καὶ τοῦ δρυγύρου καὶ τοῦ χρυσίου, καὶ πάντα τὰ οἴκους τῶν σκευῶν τῆς γὰζης, καὶ πάντα ὅσα ἦν ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτῶν, καὶ οὐκ ἦν οὐδὲν ὃ οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ἐξ ἐκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν.

* καὶ ἦλθεν ἡσαίας ὁ προφήτης πρὸς ἐzekiam, & εἶπε πρὸς αὐτόν, τί λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἔτοι, & πόθεν ἦκασιν πρὸς σέ; & εἶπεν ἐzekias, ἐκ γῆς πόρρωθεν ἦκασιν ἐκ βαβυλῶν πρὸς με.

* καὶ εἶπεν ἡσαίας, τί ἴδουσιν ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ἐzekias, πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ μου ἴδουσιν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ μου ὃ οὐκ ἴδουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου.

* καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡσαίας, ἄκου τὸν λόγον κυρίου σαβαώθ.

* ἰδὲ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, & λήψονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ ὅσα συναγαγον οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς βαβυλῶνα ἥξει· καὶ οὐδὲν ἐμὴ καταλείψουσιν εἶπε ὁ θεός.

* ὅτι & ἀπὸ τῶν τέκνων σου ὧν ἐγέννησας, λήψονται, & ποιήσουσι εὐαγγέλιον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνίων.

* καὶ εἶπεν ἡσαίας ἐzekias, ἀγαθὸς ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησας, ἡρεσώθῃ δὲ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου.

μ.

* Παρακαλεῖτε παρκαλεῖτε λαός μου, λέγει ὁ θεός υμῶν.

* ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ, παρκαλεῖσατε αὐτήν· ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπείνωσις αὐτῆς· λέλυτο αὐτῆς ἡ ἀμαρτία· ὅτι ἡ ἐδέξατο ἐν χειρὶ κυρίου διπλά τὰ ἀμαρτήματα αὐτῆς.

* φωνὴ βοᾶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, διθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτῶν.

* πάντα φάραγξ πληρωθή(ε) & πῶς ὄρεος καὶ βουνός ταπεινωθή(ε)· καὶ ἔσονται σκολῖα εἰς διθεία, & ἡ τρυφή εἰς πεδία λεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et letatus est super eis Ezechias, & ostendit eis domum thesaurorum suorum, & argentum, & aurum, & aromata, & vnguentum optimum, & omnem domum vasorum suorum, & omnia quæ inuenta sunt in thesauris suis: nihil fuit quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in omni dominatione sua.

* Et venit Esaias propheta ad regem Ezechiam, & dixit ei, Quid dixerunt viri isti, & unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias, De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

* Et ait, Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias, Omnia quæ in domo mea sunt, viderunt: nihil fuit quod non ostenderim eis in thesauris meis.

* Et dixit Esaias ad Ezechiam, Suscipe verbum Domini exercituum. Ecce dies venient, & auferentur omnia quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizauerunt patres tui vsque in diem hanc, & asportabuntur in Babylonem. non relinquetur quicquam, dicit Dominus.

* Et de filiis tuis qui exibunt ex te, quos genueris, tollent; & erunt nutriti in palatio regis Babylonis.

* Et dixit Ezechias ad Esaiam: Rectum est verbum Domini quod locutus es: & dixit, Quia erit pax & veritas in diebus meis.

CAP. XL.

Propheta prophetate consolationes super populum meum, dicit Deus vester.

* Loquimini ad cor Ierusalem, & prophetate super eam; quia futurum est ut impleatur populo transmigrationis, quia dimittentur ei peccata sua; quia suscepit calicem consolationum à facie Domini, ac si percussus esset dupliciter pro omnibus peccatis suis.

* Vox clamantis in deserto, Parate viam Domino, sternite in campis planitie vias coram cætu Dei nostri.

* Omnes valles eleuabuntur, & omnis mons & collis humiliabitur; & erunt ardua in planitiem, & aspera in campum planum.

* ונגלה כבוד יהוה וראו כל בשר יחדו כי פי
 יהוה דבר :
 * קול אמר קרא ואמר מה אקרא כל הבשר
 חציר וכל חסדו כצִיץ השדרה :
 * יבש חציר נבל צִיץ כי רוח יהוה נשבה בו אבן
 חציר העם : * יבש חציר נבל צִיץ ודבר
 אלהינו יקום לעולם :
 * על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון הרימי
 בכף קולך מבשרת ירושלם הרימי אל תיראי
 אמרי לערי יהודה הנה אלהיכם :
 * הנה אנני יהוה בחזק יבוא וזרעו משלה לך
 הנה שברו אתו ופעלתו לפניו :
 * כרעו עדרו ירעו כרעו יקבץ טלאים
 ובחיקו ישא עלורת ינהל :
 * מי מדר בשעלו מים ושמים בורת תכן וכל
 בשלש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות
 במאזנים :
 * מי תכן את רוח יהוה ואיש עצתו יודיענו :
 * את מי נועץ ויבינהו וילמדו בארח משפט
 וילמדו דעת ודרך תבונות יודיענו :
 * הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו
 הן איים כדק יסול :
 * ולבנון אין די בער וחיתו אין די עוללה :
 * כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו
 לו : * ואל מי תדמיון גאל ומר דמות
 תערכו לו :
 * הפסל נסך חרש וצרף בזהב ירקענו ורתקות
 כסף צורף :
 * המסכן תרומה עץ לא ירקב יבחר חרש
 חכם יבקש לו להבין פסל לא ימוט :

* Et reuelabitur gloria Domini, & vide-
 bit omnis caro pariter, quod os Domini
 locutum est.
 * Vox dicentis: Clama. & dixi, Quid cla-
 mabo? Omnis caro fœnum, & omnis glo-
 ria eius quasi flos agri.
 * Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos,
 quia spiritus Domini sufflauit in eo. Verè
 fœnum est populus.
 * Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos:
 verbum autem Dei nostri manet in æter-
 num. * Super montem excelsum ascende-
 ra, qui euangelizas Sion, exalta in fortitu-
 dine vocem tuam qui euangelizas Hieru-
 salem. Exalta, noli timere. Dic ciuitatibus
 Iudæ, Ecce Deus vester.
 * Ecce Dominus Deus in fortitudine ve-
 niat, & brachium eius dominabitur. Ecce
 merces eius cum eo, & opus illius coram
 illo. * Sicut pastor gregem suum pascet, in
 brachio suo cōgregabit agnos, in sinu suo
 leuabit, fœtas ipse portabit.
 * Quis mensus est pugillo aquas, & cæ-
 los palmo ponderauit? Quis appendit tri-
 bus digitis molē terræ, & librauit in pon-
 dere montes & colles in statera?
 * Quis adiuuit spiritum Domini? aut
 quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi?
 * Cum quo iniit consilium, & instruxit
 Deum & docuit eum semitā iustitiæ, & eru-
 diuit eū scientia, & viam prudentiæ osten-
 dit illi? * Ecce gentes quasi stilla situla, &
 quasi momentum stateræ reputatæ sunt.
 ecce insula quasi puluis exiguus.
 * Et Libanus non sufficiet ad succēden-
 dum, & animalia eius non sufficient ad ho-
 locaustum. * Omnes gentes quasi non
 sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum, &
 inane reputatæ sunt ei. * Cui ergo similem
 fecistis deum, aut quam imaginem pone-
 tis ei? * Nunquid sculptile conflabit fa-
 ber, aut aurifex auro figurabit illud & la-
 minis argenteis argentarius?
 * Forte lignum & imputribile elegit ar-
 tifex sapiens, quærit quomodo statuatur si-
 mulachrum quod non moueatur.

תרגום יונתן

* ויתגלי יקרא ריי ויחזו כל בני בשר כחרא ארי במימרא דיי גזיר כן :
 * ויבש עשבא נתר נצה ארי רוחא סן קדם יי נשבת בה ככן כעשבא חשיבין רשיעא דעמא
 * מית רשיעא אברו עשונותי ופתגמא דאלהנא קים לעלמין :
 * על טור רם סקו לכון נביא דיבסרין לציון ארימו בחילא קלכון
 * הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו :
 * חן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו :
 * כרעו עדרו ירעו כרעו יקבץ טלאים :
 * ובחיקו ישא עלורת ינהל :
 * מי מדר בשעלו מים ושמים בורת תכן וכל :
 * בשלש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות :
 * במאזנים :
 * מי תכן את רוח יהוה ואיש עצתו יודיענו :
 * את מי נועץ ויבינהו וילמדו בארח משפט :
 * וילמדו דעת ודרך תבונות יודיענו :
 * הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו :
 * הן איים כדק יסול :
 * ולבנון אין די בער וחיתו אין די עוללה :
 * כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו :
 * לו : * ואל מי תדמיון גאל ומר דמות :
 * תערכו לו :
 * הפסל נסך חרש וצרף בזהב ירקענו ורתקות :
 * כסף צורף :
 * המסכן תרומה עץ לא ירקב יבחר חרש :
 * חכם יבקש לו להבין פסל לא ימוט :

* Et apparebit gloria Domini, & videbit
omnis caro salutare Dei, quia Dominus locu-
tus est.

* Vox dicentis, Clama. & dixi, Quid clama-
bo? omnis caro fœnum, & omnis gloria homi-
nis quasi flos fœni.

* Aruit fœnum, & flos cecidit, quia spiritus
Dei insufflauit in eo. Verè fœnum est populus.

* Exsiccatum est fœnum, flos cecidit; at ver-
bum Dei nostri manet in æternum.

* Super montem excelsum ascende qui euan-
gelizas Sion; exalta in fortitudine vocem tuam
qui euangelizas Hierusalem: exalta, noli time-
re: dic ciuitatibus Iuda, Ecce Deus vester.

* Ecce Dominus cum virtute venit, &
brachium cum dominatione; ecce merces eius
cum eo; & opus in conspectu illius.

* Sicut pastor pascet gregem suum, & bra-
chio suo congregabit agnos, & pregnantēs con-
solabitur.

* Quis mensus est manū aquam, & calum
palmo, & omnem terram pugillo? quis statuit
montes pondere, & rupes statera?

* Quis cognouit mentem Domini, aut quis
consiliarius eius fuit? qui instruet eum.

* Aut quem consuluit & instruxit eum? aut
quis ostendit ei iudiciū? aut viam intelligen-
tiæ? quis ostendit ei,

* Si omnes gentes sicut stilla à situla, & si-
cut momentum stateræ reputatæ sunt, & quasi
salina reputabuntur?

* At Libanus non sufficit ad comburendum,
& omnia quadrupeda non sufficiunt ad holo-
caustum.

* Et omnes gentes quasi nihil sunt, & in
nihilum reputatæ sunt ei.

* Cui assimilastis Dominum, & cui imagini
assimilastis eum?

* Nunquid imaginem fecit faber aut aurifex,
conflans aurum circumdeaurauit eum, imagi-
nem fabricauit eum?

* Lignum enim imputribile eligit faber, &
sapienter querit, quomodo statuet eius simula-
chrum vt non moueatur.

* καὶ ὁ φθὴν(εῖ) ἡ δόξα κυρίου ἐπ' αὐτὴν πᾶσα σὰρξ τὸ
σωτήριον ἐξ Θεοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

* φωνὴ λέγοντος, βόηθον καὶ εἶπα, τί βοήσω, πᾶσα
σὰρξ χόρτος ἐπ' αὐτὴν δόξα ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπος χόρτου.

* ἐξηρανθήνθη ὁ χόρτος ἐπ' αὐτὸς ἐξέπεσε ὅτι πνεῦμα
Θεοῦ ἐνεφύσησεν ἐν αὐτῷ. ἀληθῶς ὁ χόρτος ἐστὶν ὁ λαός.

* ἐξηρανθήνθη ὁ χόρτος, ἀνθρώπος ἐξέπεσε, τὸ ῥῆμα
Θεοῦ ἡμῶν μὴ εἰς τὴν αἰῶνα.

* ἐπ' ὄρεος ὑψηλοῦ ἀνάβηθι ὁ ἀναγγελλίζων σὺν
ὑψώθῃ ἐν τῇ ἰσχύϊ τῶν φωνῶν σου ὁ ἀναγγελλίζων
ἱερουσαλήμ, ὑψώσαι, μὴ φοβοῦ. εἶπον ταῖς πόλεσιν ἰσ-
δα· ἰδοὺ Θεὸς ὑμῶν.

* ἰδοὺ κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχε(τ)αι, ἐπ' οὐρανὸν μετ'
ἐξουσίας· ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον
αὐτοῦ.

* ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βρα-
χίῳ αὐτοῦ συναγάξει ἀγνούς, καὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσας ὥσπερ
καλέσει.

* τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ ἐπ' ἐξοχὸν σπιθα-
μῆς ἐπ' αὐτὴν τὴν γλῶσσαν δράκοντος; τίς ἐξέσσε τὰ ὄρη σαφεινῶν
ἐπ' αὐτὴν τὰς νάπας ζυγῶ;

* τίς ἐγνωκὼν κύριον, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο, ὃς
συμβιβάζει αὐτόν.

* ἢ τίνα συνεβόησεν αὐτῷ ἐπ' αὐτόν; ἢ τίς
ἐδείξεν αὐτῷ κρίσιν, ἢ ὁδὸν συνεσεως; τίς ἐδείξεν αὐτῷ

* εἰ πᾶσα τὰ ἔθνη ὡς σαγὼν ἀπὸ κάδου ἐπ' αὐτὴν ὡς ῥοπὴ ζυ-
γοῦ ἐλογίσθησαν, ἐπ' αὐτὴν σιελὸς λογιζήσονται;

* ὃ ὅτι λίβανος ἐχ' ἰκανὸς εἰς καύσιν, καὶ πάντα τὰ τε-
τραπόδα ἐχ' ἰκανὰ εἰς ὀλοκαύπωσην.

* καὶ πᾶσα τὰ ἔθνη ὡς ἑδνὴ εἰσι, ἐπ' αὐτὴν ὡς ἑδνὴ ἐλογί-
σθησαν αὐτῷ.

* τίνα ὁμοιώσατε κύριον, ἐπ' αὐτόν ὁμοιωμάτι ὁμοιώσα-
τε αὐτόν;

* μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων ἢ χρυσοκόμος χονδύσας
χρυσίον ὥστε χρυσώσεν αὐτόν, ὁμοίωμα κατεσκεύασεν
αὐτόν;

* ξύλον γὰρ ἀσηπτον ἐκλέγε(τ)αι τέκτων, ἐπ' αὐτόν ζῆτε
πῶς στήσει αὐτὴν εἰκόνα ἵνα μὴ σαλευθῇ).

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et reuelabitur gloria Domini, & videbunt omnes filij carnis simul, quia in verbo Domini decretum est ita. * Vox dicentis, Prophetiza. & respondit & ait: Quid prophetabo? omnes impij sunt sicut herba, & omnis fortitudo eorum sicut stipula agri. * Arescit herba & marcescit flos eius, quia spiritus à facie Domini sufflauit in eum: utique sicut herba exstirpata sunt impij populi. * Mortuus est impius, & perierunt cogitationes eius. Verbum autem Dei nostri manet in æternum. * Super montem excelsum ascendite vos Prophetæ qui euangelizatis Sion, extollite in fortitudine vocem vestram, qui euangelizatis Ierusalem; extollite, ne timeatis: dicite vrbibus domus Iudæ, Reuelatū est regnū Dei vestri. * Ecce Dominus Deus in fortitudine reuelatur, & fortitudo brachij potentia sua dominatur coram eo: ecce merces facientibus verbum eius cum eo, quia omnia opera eorum manifesta sunt coram eo. * Sicut pastor qui pascit gregem suum, & in brachio suo congregat agnos, & in sinu suo portat teneros; fœtas leniter ducit. * Qui dixit hæc, confirmauit ea: & dixit, & fecit; ante cuius conspectum omnes aquæ seculi habentur quasi gutta in pugillo, & mensura calorū, ac si præparati essent palmo; & puluis terræ, ac si mensuratus esset in mensura; & montes, ac si essent ponderati in pondere; & colles, ac si essent in stateris. * Quis direxit spiritum sanctum in ore omnium prophetarum? Nōne Dominus? & iusti faciunt verbum eius, quibus ostēdit verba voluntatis suæ. * Qui à facie mea quaesierunt, intelligere faciam eos sapientiam; & docebo eos viam iudicii. Et dedit filiis eorum legem, & viam intelligentiæ filiis filiorum eorum ostendit. * Ecce populi quasi gutta situlæ, & quasi momentū bilancis reputati sunt: ecce insulæ quasi fauilla quæ volat. * Arborea autem Libani non sufficient ad succendendū, & animalia multa non sufficient ad holocausta. * Omnes populi quasi nihilum, & opera eorum velut consumptio, & destructio habentur coram eo. * Quem autem vos putatis cōtendere posse cū Deo? aut quam similitudinē vos ordinatis coram eo? * Ecce simulachrum facit faber, & aurifex auro operit illud, & catenis argenteis argentarius cōiungit illud. * Lignum quod putredo non comprehendit eligit: fabrum artificem querit sibi vt construat simulachrum quod non commoueatur.

* הֲלוֹא תִדְעוּ הֲלוֹא תִשְׁמְעוּ הֲלוֹא הִנֵּה מֵרָאשׁ 21
 לְכֶם הֲלוֹא הִבִּינוֹתֶם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ:
 * הֵי שֵׁב עַל-חֹג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֵיהָ בְּחִגְבֵיהֶם 22
 הֲנוֹטָה כְּדֹק שָׁמַיִם וַיִּמְתַּחֶם כְּאֶהָל לְשִׁבְרָה:
 * הֲנוֹתֵן רוֹזִיִּים לְאֵין שְׁפָטִי אֶרֶץ כִּתְחוּ עֲשׂוּהָ: 23
 * אֵף בַּל-נִטְעוּ אֵף בַּל-זָרְעוּ אֵף בַּל-שָׂרֵשׁ 24
 בָּאָרֶץ גִּזְעִם וְגַם נִשֵּׁף בָּהֶם וַיִּכְשׁוּ וַסְעֲרֻהָ בְּקֶשׁ
 תִּשְׁאֹם:
 * וְאַל-מִי תִדְמִינִי וְאַשׁוּהָ יֹאמֶר קְדוֹשׁ: 25
 * שְׁאוּ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי-בְּרָא אֱלֹהִי 25
 הַמוֹצִיָּה בְּמִסְפַּר צְבָאִים לְכֹלֶם בְּשֵׁם יְקֹרָא מֶרֶב
 אוֹנִים וְאִמִּיץ כַּח אִישׁ לֹא נִעְדָּר:
 * לְמַדְהָ תֹאמְרוּ יַעֲקֹב וְתִדְבֹּר יִשְׂרָאֵל נִסְתַּרְהָ 27
 דְּרָכֵי מִי־הָיָה וּמֵאֱלֹהֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲקֹב:
 * הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם-לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם 28
 יְהוָה בּוֹרֵא קִצּוֹר הָאָרֶץ לֹא יִיעָף וְלֹא יִיגַע אֵין
 חֶקֶד לְתַבּוּנָתוֹ:
 * נָתַן לִיעָף כַּח וְלֹאֵין אוֹנִים עֲצֻמָּה יִדְבֹּר: 29
 * וַיַּעֲפוּ נַעֲרִים וַיִּגְעוּ וּבַחֲוָרִים בְּשׂוֹל יִבְשָׁלוּ: 30
 * וְקוֹי יַחֲוִי יַחֲלִיפוּ כַח יַעֲלוּ אֶבֶר בְּנַשְׂרִים 31
 יִרְצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יִלְכוּ וְלֹא יִיעֲפוּ:

כ"א

* הַחֲרִישׁוּ אֵלֵי אֵלִים וְלֹאֵמִים יַחֲלִיפוּ כַח 1
 יִגְשׁוּ אִזּוּ יִדְבְּרוּ יַחֲדוּ לְמִשְׁפָּט נִקְרָבָה: 1
 * מִי הָעֵיר מִמְּזִיחַ צֶדֶק יִקְרָאוּהוּ לְרִגְלוֹ יִתֵּן 2
 לְפָנָיו גּוֹיִם וּמַלְכִים יִרְדּוּ יִתֵּן כַּעֲפָר חֲרָבוֹ בְּקֶשׁ
 נִדְּף קִשְׁתּוֹ:
 * יִרְדְּפֵם יַעֲבֹר שְׁלוֹם אֶרֶץ בְּרִגְלָיו לֹא יָבוֹא: 3

21 * Nunquid non scietis? nunquid non audietis? Nunquid non annunciatum est vobis ab initio? nunquid non intellexistis fundamenta terræ? 22 * Qui sedet super gyrū terræ, & habitatores eius sunt quasi locustæ. Qui extendit velut nihili cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. 23 * Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint iudices terræ velut inane fecit. 24 * Et quidem neque plantato, neque feto, neque radicato in terra trunco corū. Repentē flavit in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos. 25 * Et cui assimilastis me & adæquastis, dicit Sanctus? 26 * Leuate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc. Qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat. Præ multitudine fortitudinis & roboris virtutisque eius, neque vnum reliquum fuit. 27 * Quare dicis Iacob, & loqueris Israel? Abscondita est via mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transibit? 28 * Nunquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ, & non deficient neque laborabit, nec est inuestigatio sapientie eius. 29 * Qui dat lassio virtutem, & his qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat. 30 * Deficient pueri & laborabunt, & iuvenes in infirmitate cadent. 31 * Qui autem sperant in Domino, mutant fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.

CAP. XLI.

1 **T** Aceant ad me insulæ, & gentes mutant fortitudinē. Accedant & tunc loquentur: simul ad iudicium propinquemus. 2 * Quis suscitavit ab Oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gētes, & reges obtinebit. Dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arcui eius. 3 * Persequetur eos, transibit in pace: semita in pedibus eius non apparebit.

תרגום יונתן

21 הֲלוֹא יָדַעְתֶּם הֲלוֹא שָׁמַעְתֶּם הֲלוֹא אֲנִי מֵרָאשׁ 21
 לְכֶם הֲלוֹא הִבִּינוֹתֶם מוֹסְדֵי הָאָרֶץ: 22
 * הֵי שֵׁב עַל-חֹג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֵיהָ בְּחִגְבֵיהֶם 22
 הֲנוֹטָה כְּדֹק שָׁמַיִם וַיִּמְתַּחֶם כְּאֶהָל לְשִׁבְרָה: 23
 * הֲנוֹתֵן רוֹזִיִּים לְאֵין שְׁפָטִי אֶרֶץ כִּתְחוּ עֲשׂוּהָ: 23
 * אֵף בַּל-נִטְעוּ אֵף בַּל-זָרְעוּ אֵף בַּל-שָׂרֵשׁ 24
 בָּאָרֶץ גִּזְעִם וְגַם נִשֵּׁף בָּהֶם וַיִּכְשׁוּ וַסְעֲרֻהָ בְּקֶשׁ
 תִּשְׁאֹם:
 * וְאַל-מִי תִדְמִינִי וְאַשׁוּהָ יֹאמֶר קְדוֹשׁ: 25
 * שְׁאוּ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי-בְּרָא אֱלֹהִי 25
 הַמוֹצִיָּה בְּמִסְפַּר צְבָאִים לְכֹלֶם בְּשֵׁם יְקֹרָא מֶרֶב
 אוֹנִים וְאִמִּיץ כַּח אִישׁ לֹא נִעְדָּר:
 * לְמַדְהָ תֹאמְרוּ יַעֲקֹב וְתִדְבֹּר יִשְׂרָאֵל נִסְתַּרְהָ 27
 דְּרָכֵי מִי־הָיָה וּמֵאֱלֹהֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲקֹב:
 * הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם-לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם 28
 יְהוָה בּוֹרֵא קִצּוֹר הָאָרֶץ לֹא יִיעָף וְלֹא יִיגַע אֵין
 חֶקֶד לְתַבּוּנָתוֹ:
 * נָתַן לִיעָף כַּח וְלֹאֵין אוֹנִים עֲצֻמָּה יִדְבֹּר: 29
 * וַיַּעֲפוּ נַעֲרִים וַיִּגְעוּ וּבַחֲוָרִים בְּשׂוֹל יִבְשָׁלוּ: 30
 * וְקוֹי יַחֲוִי יַחֲלִיפוּ כַח יַעֲלוּ אֶבֶר בְּנַשְׂרִים 31
 יִרְצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יִלְכוּ וְלֹא יִיעֲפוּ:
 * הַחֲרִישׁוּ אֵלֵי אֵלִים וְלֹאֵמִים יַחֲלִיפוּ כַח 1
 יִגְשׁוּ אִזּוּ יִדְבְּרוּ יַחֲדוּ לְמִשְׁפָּט נִקְרָבָה: 1
 * מִי הָעֵיר מִמְּזִיחַ צֶדֶק יִקְרָאוּהוּ לְרִגְלוֹ יִתֵּן 2
 לְפָנָיו גּוֹיִם וּמַלְכִים יִרְדּוּ יִתֵּן כַּעֲפָר חֲרָבוֹ בְּקֶשׁ
 נִדְּף קִשְׁתּוֹ:
 * יִרְדְּפֵם יַעֲבֹר שְׁלוֹם אֶרֶץ בְּרִגְלָיו לֹא יָבוֹא: 3

* Nonne scietis? nonne audietis? nonne annū-
ciatū est à principio vobis? nōne cognouistis fun-
damenta terræ?

* Qui tenet gyrum terræ, & inhabitantes
in ea quasi locustæ: qui statuit quasi cameram cæ-
lum, & extendit quasi tabernaculum ad ha-
bitandum.

* Qui dat principes in nihilum regere, at
terram quasi nihil fecit.

* Non enim plantabuntur neque serentur,
neque radicabitur in terra radix eorum: flauit
super eos & arefacti sunt, & tempestas quasi
stipulas assumet eos.

* Nunc ergo cui me assimilastis, & exaqua-
bor eis, dixit sanctus.

* Eleuate sursum oculos vestros, & videte,
quis ostendit hæc omnia: qui educit iuxta nume-
rum ornatum suum, omnes in nomine vocabit à
multa gloria, & in robore fortitudinis nihil à te
absconditum est.

* Non enim dicas Jacob & quid locutus es
Israel, Abscondita est via mea à Deo, & Deus
meus iudicium abstulit & recessit.

* Et nunc non nosti nisi audisti Deus æternus,
Deus qui fabricauit terminos terræ, non esuriet
neque laborabit, neque est inuentio prudentiæ
eius. * Qui dat esurientibus fortitudinem, &
non dolentibus mœrorem. * Esurient enim iunio-
res & laborabunt adolescentes, & electi infir-
mi erunt. * At expectantes Deum mutabunt
fortitudinem, assument alas quasi aquilæ; cur-
rent, & non laborabunt: gradientur & non
esurient.

CAP. XLI.

IN nouamini ad me insule; nam principes mu-
tant fortitudinē, appropinquant & loquan-
tur simul: tunc iudicium annuncient. * Quis
suscitauit de Oriente iustitiam, vocauit eam ad
pedes suos, & vadet: dabit in conspectu gen-
tium, & reges in stuporem mittet & dabit in
terra gladios eorum, & sicut stipulas proiectas
arcus eorum.

* Et persequetur eos, & pertransibit in pa-
ce viam pedum eius.

* ἔγνώσεσθε, ὅσα ἀκρόσεσθε, ὅσα δὴ κηλέη ἐξ ἀρχῆς
ὑμῶν; ὅσα ἐγνώτε τὰ θεμέλια τῆ γῆς;

* ὁ κατέχων τὴν γῆρα τῆ γῆς, & οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ
ὡς ἀκροίδες ὁρήσας ὡς καμαράν τὸν ἔρανον, καὶ διατείνας
ὡς σπυλὴν κατεκείν.

* ὁ διδὼς ἀρχοντας εἰς ἐδρὴν ἀρχεῖν, τὴν δὲ γῆν ὡς ἐδρὴν
ἐποίησεν.

* ἔγδ' μὴ φυτῶσιν, ἐδὲ σπαρῶσι, ἐδὲ μὴ ῥιζωθῇ εἰς
τὴν γῆν ἢ ῥίζα αὐτῶν, ἐπιδυσεν ἐπ' αὐτὰς, καὶ ἐξηρανθη-
σαν, & καταιγίς ὡς φρύγανα δυνάμει αὐτῶν.

* ὃν οὐκ εἶπεν με ὁμοιωσατέ & ὁμοιωθήσεται αὐτοῖς,
εἶπεν ἁγίος;

* δυνάστεσθε τὸ ὕψος τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑμῶν καὶ ἴδε-
τε, τίς κατέδειξε ταῦτα πρὸς τὰ ὀκφέρων καὶ δριμύτην τὴν
κόσμον αὐτῶν πρὸς τὰς ἐπ' ὀνόματι καλέσει δὲ πολλῆς
δόξης καὶ ἐν κράτει ἰσχύος ἐδρὴν σε ἔλαβεν.

* μὴ γὰρ εἶπης ἰακώβ, & τί ἐλάλησας ἰσραήλ· ἀπε-
κρύβη ὁ δὸς μου δὲ τὸ θεοῦ καὶ ὁ θεός με τὴν κρίσιν
ἀφείλεν, & ἀπέστη.

* καὶ ὃν ὅσα ἐγνώσει μὴ ἠκούσας θεὸς αἰῶνι & θεός
ὁ κατὰ σκευάσας τὰ ἄκρα τῆ γῆς, ἐπεινάσει, ἐδὲ κοπιά-
σει, ἐδὲ ἐστὶν ἐξδύσεις τῆ φρενὸς αὐτοῦ.

* διδὼς τοῖς πεινώσιν ἰσχύ, καὶ τοῖς μὴ ὀδυνημένοις
λύπην.

* πεινάσουσι γὰρ νεώτεροι καὶ κοπιάσουσι νεανίσκοι, καὶ
ἐκλεχτοὶ δυνάμεις ἐσονται.

* ὁ δὲ ὑπομνησθε τὴν θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχύ, πει-
νήσουσιν ὡς ἀετὶ, δραμόν, & ἐκοπιάσουσι βαδιοῦν,
& ἐπεινάσουσι.

μα.

* Ἐγκαινίζετε πρὸς με ἡμεῖς, & γὰρ ἀρχοντες ἀλ-
λάττουσι ἰσχύ, ἐγνώσασαν καὶ λαλησάτωσαν ἅμα
τότε κρίσιν ἀπαγγελιάτωσαν.

* τίς ἐξηγήσεται ἀπὸ δυνάμεων δικαιοσύνην, ἐκάλεισεν
αὐτὴν κατὰ πῶδα αὐτῶν, καὶ πορεύεται δώσει ἐναντίον
ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἐκρήσει & δάσει εἰς γῆν τὰς μαχαίρας
αὐτῶν, & ὡς φρύγανα ἐξωσθήσονται τὰ ῥῆα αὐτῶν.

* καὶ διώξει αὐτὰς, καὶ διελύξει ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδὸν
τῶν ποδῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Nonne cognouistis? nunquid nō audistis? nunquid nō annunciatū est vobis opus ordinis mei à principio? nunquid nō intelligetis timere
eum qui creauit fundamenta terræ? * Qui habitare facit maiestatem gloriæ suæ in fortitudine excelsa, & omnes habitatores terræ reputati
sunt coram eo quasi locustæ. qui extendit quasi paululum cælos, & expandit eos quasi habitaculum gloriæ domus maiestatis. * Qui
tradit principes in infirmitatem; iudices terræ quasi nihilum facit. * Quamuis inualecant, quamuis crescant, & quamuis euehantur in
terra filij eorū, furorem tamen suum mittet in eos, & turbabuntur: & Verbum eius disperget eos velut tempestas stipulam. * Cui autem
assimilastis me, & adæquastis; dicit Sanctus. * Leuate in excelsum oculos vestros, & videte, vt timeatis coram illo qui creauit hæc; qui
educit in numero militiam cælorum, & omnes nomine suo vocat præ multitudine fortitudinū & robore virtutis nullus impeditur ab or-
dine suo. * Quare dicis Iacob & loqueris Israel, Abscondita est via mea à facie Domini, & à facie Dei mei iudicium meum transibit?

* Nunquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus est Dominus qui creauit fundamenta terræ, non in labore, neque in defatigatio-
ne; non est finis intellectui eius. * Qui dat iustus, qui ad verba legis anhelant, sapientiam; & eis qui nō habent fortitudinem, diuitias mul-
tiplicat. * Et defatigabuntur iuuenes peccatores & laborabunt, & iuuenes impij corruciendo corrucunt. * Qui autem sperant in saluta-
re Domini, congregabuntur de medio captiuitatis suæ, & addent fortitudinem, & renouabuntur iuuentuti suæ, sicut germen quod cre-
scit: super alas aquilarum current, & non laborabunt, ambulabunt & non defatigabuntur.

CAP. XLI.

Avisculare insulæ verbum meum, & regna addant fortitudinem: accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium appropinquemus.
* Quis adduxit publicè ab Oriente Abraham, electum iustorum in veritate acciuit in locum suum, tradidit in conspectu eius po-
pulos, & reges contriuit, proiecit quasi puluerem interfectores ante gladium eius, & quasi stipulam propulso ante arcum eius?

* Persequatur eos, transiit in pace: virtus itineris in pedes eius non introiuit.

4 * מי פעל ועשה קרני הדרור מראש אני
 יהוה ראשון ואת אחרנים אני הוה:
 5 * ראו איים וייראו קצות הארץ יחדו קרבו
 ויאתיון:
 6 * איש את רעהו יעזרו ולאחי יאמר חזק:
 7 * ויחזק חרש ארץ צרף מחליק פטיש ארץ
 חולם פעם אמר לדבק טוב הוא ויחזקרו
 במסמרים לא ימוט:
 8 * ואתרו ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך
 זרע אברהם אהבי:
 9 * אשר החזקתיך מקצות הארץ ומאציליה
 קראתיך ואמר לך עבדי אתרו בחרתיך ולא
 מאסתך:
 10 * אל תירא כי עמך אני אל תשתע כי אני
 אלהיך אמצתיך אף עזרתיך אף תמכתך בימין
 11 * צדקי: הן יבשו ויכלמו כל הנחירים בך יהיו
 כאין ויאבדו אנשי ריבך:
 12 * תבקשם ולא תמצאם אנשי מצתך יהיו כאין
 וכאפס אנשי מלחמתך:
 13 * כי אני יהוה אלהיך מחזיק ימינך האמר לך
 אל תירא אני עזרתיך:
 14 * אל תירא רחלעתי יעקב מתי ישראל אני
 עזרתיך נאם יהוה וגאלך קדוש ישראל:
 15 * הנה שמתך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות
 תדוש הרים ותדק וגבעות כמץ תשים:
 16 * תורם ורוח תשאם וסערה תפיץ אתם ואתה
 תגיל ביהוה בקדוש ישראל תתהלל:
 17 * העניים והאביינים מבקשים מים ואין
 לשונם בצמא נשתרו אני יהוה אענם אלהי
 ישראל לא אעזבם:

4 * Quis hæc operatus est & fecit vocans
 B generationes ab exordio? Ego Dominus
 primus & nouissimus ego sum.
 5 * Viderunt insulæ & timuerunt, extrema
 terræ obstupuerunt, appropinquauerunt
 & accesserunt.
 6 * Vnusquisque proximo suo auxiliatur,
 & fratri suo dicet, Confortare.
 7 * Confortauit faber ærarius percutiens
 malleo eum qui cudebat tunc temporis,
 dicens glutino, Bonum est; & confortauit
 eum clauis vt non moueatur.
 8 * Et tu Israel serue meus Iacob quem ele-
 gi, semen Abraam amici mei.
 9 * In quo apprehendi te, ab extremis ter-
 ræ & à longinquis eius vocaui te, & dixi ti-
 bi, Seruus meus es tu, elegi te & non abie-
 ci te.
 10 * Ne timeas, quia ego tecum sum; ne de-
 clines, quia ego Deus tuus. Confortaui te
 & auxiliatus sum tibi, & suscepi te dexte-
 ra iusti mei.
 11 * Ecce confundentur & erubescunt om-
 nes qui pugnant aduersum te. Erunt quasi
 non sint, & peribunt viri qui contradi-
 cunt tibi.
 12 * Quæres eos & non inuenies viros re-
 belles tuos, & erunt quasi non sint & ve-
 luti consumptio homines bellantes aduer-
 sum te.
 13 * Quia ego Dominus Deus tuus appre-
 D hendens manum tuam: dicensque tibi, Ne
 timeas, ego adiuui te.
 14 * Noli timere vermis Iacob, qui mortui
 estis ex Israel. Ego auxiliatus sum tibi, dicit
 Dominus & redemptor tuus sanctus Israel.
 15 * Ego posui te quasi plaustrum triturans
 nouum, habens rostra ferrantia. Tritura-
 bis montes & cominues, & colles quasi
 16 puluerem pones. * Ventilabis eos, & ven-
 tus tollet, & turbo disperget eos: & tu ex-
 ultabis in Domino, in sancto Israel letabe-
 17 ris. * Egeni & pauperes quærunť aquas &
 non sunt, lingua eorum siti aruit. Ego Do-
 minus exaudiam eos, Deus Israel, non de-
 relinquam eos.

תרגום יונתן

4 * מן אמר אליו קום ועבד דסדר דרנא מלקדמין אנא וי ברית עלמא מבראשית אף עלמי עלמא דילי אנן בר מני לית אלהא:
 5 * חזו נגותא וירחלון דכסיפי ארעא חזועין ותקרבו ויהיון:
 6 * גבר ית חברה יסעודו ולא אחותי וימר תקף:
 7 * הלא יבחתון בעזבדיו חזון דמתקף נגרא עם קינאח מתי בפטישא עם דמטטח בקרנסא ומנא אמר על דבקא תקין הוא ומתקף לה
 8 * ואת ישראל עבדי יעקב דאתרעיתי בך זרעה דאברהם רחמי:
 9 * דקרבתך מדעית ארעא וממלכותהא
 10 * לא תרחל ארי בסעודך מימרי לא תחבר ארי אנא אלהך אתקפנך אף
 11 * הא יבחתון ויתפנעו כל עממי דהיו סתגרו בך יחזו כלמא ויבדון אנשי דינך:
 12 * תבקעונו ולא תשכחנו אנשי מצותך יהוה כלמא וכלא מדעם גברין דהיו סתגרו למעבד עמך קרבו:
 13 * ארי אנא וי אלהך
 14 * לא תרחלון שבטנא דבית יעקב זרעיתא דבית ישראל מימרי בסעודכון אמר וי
 15 * הא שותכון למורג תקיף חדה מלי סמפורין תקטל עממי ותשיצי ומלכותא כמוצא תשוי:
 16 * חבדרנון ורוחא חטלנון ומיסרה בעלעולא לקשא יבדו ויהיון ואת חבוע במימרא ויין בקדושא דישאל תשכחו
 17 * ענותנא ותשיכנו דמתמרין לאלפנא דהא כחנא למינא ולא משכחין רוחחון כסגופא משלחנא אנא וי אקבל עלותהון
 אלהי ישראל לא ארחקנו:

* Quis operatus est & fecit hæc? vocavit eam qui vocat eam à generationū principio ego Deus primus, & in ventura ego sum.

* Viderunt gentes: & timuerunt, termini terre obstupuerunt; appropinquauerunt & venerunt.

* Simul iudicans unusquisque proximo, & fratri auxiliaturus: & dicet, Præualuit.

* Vir faber lignarius & erarius percutiens malleo simul produciens: aliquando quidem dicet, Solidatio bona est, confortauerunt ea in clavis ponent ea, & non movebuntur.

* Tu autem Israel puer meus Jacob, quem elegi; semen Abraam quem dilexi,

* Quem assumpsi ab extremo terre, & à summitatibus eius vocavi te; & dixi tibi, Puer meus es, elegi te & non dereliqui te.

* Ne timeas, tecum enim sum, ne erres, ego enim sum Deus tuus, qui confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & roboravi te dextera iustitiae meae.

* Ecce confundentur & erubescunt omnes aduersantes tibi; erunt enim quasi non existentes, & peribunt omnes aduersarii tui.

* Quæres eos, & non inuenies homines qui insanient in te: erunt enim quasi non existentes, & non erunt pugnantēs contra te.

* Quia ego Deus tuus tenens dexterā tuam, & dicens tibi:

* Ne timeas Jacob paruule Israel, ego auxiliatus sum tibi, dicit Deus tuus, redimens te Israel.

* Ecce feci te quasi rotas plaustrum nouas in ferrarum modum, & triturabis montes, & comminues colles, & quasi puluerem pones.

* Et ventilabis, & ventus auferet eos, & tempestas disperget illos; tu autem letaberis in sanctis Israel, & exultabunt.

* Pauperes & inopes: quæret enim aquam, & non erit, lingua eorum præ siti exaruit: ego Dominus exaudiam Deus Israel, & non derelinquam eos.

* τίς ἐνήργησε καὶ ἐποίησε ταῦτα; ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ καλῶν αὐτὸν ἀπὸ γένων δὲ γῆς ἐγὼ θεὸς πρῶτος, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγὼ εἰμι.

* ἴδωσαν ἔθνη & ἐφοβήθησαν, τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἐκστήσαν· ἤγγισαν καὶ ἤλθοσαν.

* ἅμα κρινὼν ἕκαστον τῶν πλησίων, & τῶν ἀδελφῶν βοηθήσων· & ἐρεῖ, ἰχυσεν.

* δυνὴρ τέκτων καὶ χαλκῶς τύπων σφύρα ἅμα ἐλαύνων· ποτὲ μὲν ἐρεῖ, ἀμβλυμα καλὸν ἐστίν, ἰχυρώσαν αὐτὰ ἐν ἡλοῖς θήσουσιν αὐτά, & ἐκινήθη(ε).
* σὺ ὃ ἰσραὴλ παῖς μου ἰακώβ· ὃν ἐξελεξάμην, σπέρμα Ἀβραάμ· ὃν ἠγάπησα.

* ἐδυνάτευσά σε ἀπὸ ἀκροῦ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν σκοπῶν αὐτῆς ἐκάλεσά σε, καὶ εἶπα σοι, παῖς μου εἶ, ἐξελεξάμην σε, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπόν σε.

* μὴ φοβοῦ, μὲν γὰρ εἰμι· μὴ πλανῶ, ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ θεός σου ὁ ἐνισχύσας σοι, καὶ ἐβοήθησά σοι, & ἡσφάλισάμην σε τῇ δεξιᾷ τῆς δικαίας μου.

* ἰδὲ αἰχμηθῆ(ν) καὶ ἐντραπή(ν) πῶτες· & δυνάμει μου εἶ(ν) γὰρ ὡς ἐχὺν ὑπάρχοντες· καὶ δυνάμει σου πῶτες οἱ δυνάμει σου.

* ζητήσεις αὐτούς, & ἐμὴ δόξης οὐκ ἀνθρώποις οἱ παρερηθήσουσιν εἰς σέ· ἐ(ν) γὰρ ὡς οὐκ ὄντες, καὶ οὐκ ἐ(ν) ἀποπολεμούντες σε.

* ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ κρατῶν τῆς δεξιᾶς σου, ὁ λέγων σοι·

* μὴ φοβοῦ ἰακώβ ὀλιγοστός ἰσραὴλ, ἐγὼ ἐβοήθησά σοι, λέγει ὁ θεός σου λυτρώμενός σε ἰσραὴλ.

* ἰδὲ ἐποίησά σε ὡς τροχὸς ἀμάξης καὶ νέες περισσευεῖς· καὶ ἀλοήσεις ὄρη, καὶ λεπιδεῖς βουνούς, καὶ ὡς χοῦν θήσεις.

* καὶ λιμνήσεις, καὶ ἀνεμ(ε) λήψ(ε) αὐτούς, καὶ καταίγεις διασπείρεις αὐτούς· σὺ ὃ δυνάστης ἐν τοῖς ἁγίοις ἰσραὴλ, καὶ ἀγαλλιά(ν)·

* & πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεδεμένοι· ζητήσιν γὰρ ὕδωρ καὶ οὐκ ἔσται, ἢ γλώσσα αὐτῶν ἀπὸ τῆς δίψης ἐξηρανθή· ἐγὼ κύριος· ἐπακούσμαι ὁ θεός ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Qui dixit hæc, confirmavit ea; dixit & fecit qui ordinavit generationes à principio. Ego Dominus creavi seculū à principio; etiam secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus. * Viderunt insulæ, & timuerunt; & qui in extremis terræ sunt, contremiscent, appropinquabunt & venient. * Unusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet, Confortare. * Nōne confundentur in operibus suis? quod fortificat faber cum aurifice, percutiens malleo cum eo qui concutit malleolo, demum dicit, Solidationi aptum est: & fortificat illud clavis ut nō commoveatur. * Et tu Israel serue mi Jacob quem elegi, semen Abraham dilecti mei: * Quem adiunxi de cognationibus terræ, & de regnis eius elegi te: & dixi tibi, Seruus meus es tu, elegi te & non abijciam te. * Ne timeas, quia in adiutorium tuum erit Verbum meum: ne frangaris, quoniam ego Deus tuus: confortavi te & auxiliatus sum tibi; etiam custodiam te dextera veritatis.

* Ecce confundentur & erubescunt omnes populi qui irruerant in te; erunt quasi nihilum, & peribunt viri iudicii tui.

* Quæres eos, & non inuenies viros obiurgantes aduersum te; erunt quasi non sint, & quasi nihilum viri qui irruerant ut pugnarent contra te.

* Quoniam ego Dominus Deus tuus, confortans manum dexteram tuam: qui dico tibi, Ne timeas, quia Verbum meum est in adiutorium tuum.

* Ne timeatis tribus domus Jacob; cognationes domus Israel; Verbum meum est in auxilium vestrum, dicit Dominus & redemptor vester sanctus Israel.

* Ecce posui vos quasi tribulam fortem nouam plenam dentibus: Disperges eos, & ventus abripiet eos; & Verbum eius disperget eos quasi turbo stipulas. Tu autem exultabis in verbo Domini; & in sancto Israel laudaberis.

* Humiles & pauperes qui desiderant doctrinam sicut sitiens aquam, & non inueniunt; spiritus eorum in afflictione fathiscit: ego Dominus suscipiam orationem eorum, Deus Israel non abijciam eos.

18 * אפתח על-שפיים נהרות ובתוך בקעות
מענות אשים מדבר לאגם מים וארץ צורה
למוצאי מים:

19 * אתן במדבר ארז שטה והרם ועץ שמן אשים
בערבה ברזל תדור ותאשור יחדו:

20 * למען יראו וידעו וישימו וישכילו יחדו כי יר-
יהוה עשתה זאת וקדוש ישראל ברואה:

21 * קרבו ריבכם ואמר יהוה הגישו עצמותיכם
יאמר מלך יעקב:

22 * יגישו ויגידו לנו את אשר תקרינה הראשנות
מה הנה הגידו ונשימה לבנו ונדעה אחריתן או
הבאור השמיענו:

23 * הגידו האתיות לאחור ונדעה כי אלהים אתם
אף תיטיבו ותדעו ונשתערה ונרא יחדו:

24 * הן אתם מאין ופעלכם מאפע תועבה
יבחר בכם: העירותי מצפון ואת ממזרה-

שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו
יוצר ירמס-טיט:

26 * מי הגיד מראש ונדעה ומלפנים ונאמר
צדיק אף אין סגיד אף אין משמיע אף אין שמע

27 * אמריכם: ראשון לציון הנה הנם ולירושלם
מבשר אתן:

28 * וארא ואין איש ומאלה ואין יועץ ואשאלם
וישבו דבר:

29 * הן כלם און אפס מעשיהם רוח ותהו נסביהם:

מב

1 * הן עבדי אתמך-בו בחירי הצתה נפשי
נתתי רוחי עליו משפט לגוים וציוני:

2 * לא יצעק ולא ישא ולא ישמיע בחוץ קולו:

18 * Aperiam in supinis collibus flumina,
& in medio camporum fontes. Ponam de-
sertum in stagna aquarum, & terram inuiam
in riuos aquarum.

19 * Dabo in solitudine cedrum & spinam
& myrtum, & lignum oliuæ. Ponam in de-
serto abietem, vlmum, & buxum simul.

20 * Ut videant, & sciant, & recogitent, &
intelligent pariter, quia manus Domini fe-
cit hæc, & sanctus Israel creauit illud.

21 * Propè facite iudicium vestrum, dicit
Dominus: affertè si quid fortè habetis, di-
xit rex Iacob.

22 * Accedant & nuncient nobis quæcun-
que ventura sunt, priora quæ fuerunt nun-
ciate: & ponemus cor nostrum, & sciemus
nouissima eorum, & quæ ventura sunt in-
dicate nobis.

23 * Annunciate quæ ventura sunt in fu-
tutum, & sciemus quia dii estis vos. Bene
quoq; aut malè si potestis facite, & loqua-
mur & videamus simul.

24 * Ecce vos estis ex nihilo, & opus ve-
strum ex eo quod non est. Abominatio est
qui elegit vos.

25 * Suscitaui ab Aquilone, & veniet ab or-
tu Solis. Vocabit nomen meum, & addu-
cet magistratus quasi lutum, & velut pla-
stes conculcans humum.

26 * Quis annunciauit ab exordio vt scia-
mus; & à principio, vt dicamus, Iustus es?
Non est annuncians neque prædicens, ne-
que audiens sermones vestros.

27 * Primus ad Sion dicet, Ecce adsunt: &
Hierusalem euangelistam dabo.

28 * Et vidi, & non erat ex istis quisquæ qui
iniret consilium, & interrogatus responde-
ret verbum.

29 * Ecce omnes iniusti, & vana opera eo-
rum: ventus & inane simulachra eorum.

CAP. XLII.

1 * Ecce seruus meus, suscipiam eum: electus
meus, cõplacuit sibi in illo anima mea.
Dedi spiritum meum super eum: iudicium
gentibus proferet. * Nõ clamabit neq; ac-
cipiet personam, nec audietur vox eius foris.

תרגום יונתן

18 * אקרב גלותהון מביני עממיא ואדברנון ב אורח הקנא אפתח להון על נגדיו נהרין ובגו משרון מבויעין אשוי מדברא לאגמין רמין
וארע בית צחונא למבויעי מים:

19 * אתן במדברא ארזין ושפין והרסין ואעין דמשח ארבי במישרא ברנן מורנן ואשכרועין כחדא:
20 * בריל דתחזון וידעון וישוון דחלתי על לבהון וינסתכלון כחדא ארי גבורתא דיי עבדתא וקדושתא דאשראל ברא יתה:

21 * קרבו
22 * יתקרבו ויחזון לנא וידעו עננא קדמיתא מה אגין חו ונשוי לבנא ונדע
חו דאתן לסופא ונדע אם לטעון דאית בהון צדוק אחוז פלחין אם וכלין אגין לאוטבא
23 * איתי בגלי מלך

24 * הא אחוז למא ועובריכון לא מדעם תועבה דאתרעיתון בה לכון:
25 * איתי בגלי מלך
26 * מן חו מן אולא ונדע ומלקדמין ונימר קשוט אף לית די סחוי ואף לית דמבסר אף לית דשמע למליכון:
27 * פחמין נחמחא דאחנכיו נכויא מלקדמין על ציון הא אהן ולירושלם מבשר אתן:
28 * וגלי קדמי ולית גבר ולית עובדיו סבין
29 * הא בלהון למא ולא מדעם עובדיהון בנא ויבכרא עשתניהון:

1 * הא עבדי משיחא אקרבנה בחירי
2 * לא יצעק ולא יכלי ולא ירים כבדא קלהו:

מב

1 * דאחרעי בה מימרי אחרות קדשי עלוהי דיני לעממין יגלי:

* Sed aperiam in montibus flumina, & in medio camporum fontes; & faciam desertum in paludes, & sitientē terram in aqueductibus.

* Ponam in aquosam terram cedrum & buxum, & myrtum, & cupressum, & populum.

* Ut videant & cognoscant & cogitent, & nouerint simul, quia manus Domini fecit hac, & sanctus Israel ostendit.

* Appropinquat iudicium vestrum, dicit Dominus Deus, appropinquauerunt consilia vestra, dicit rex Jacob.

* Appropinquent & annuncient vobis quæ ventura sunt. aut priora quæ erant, dicite. & apponemus sensum, & sciemus quæ nouissima: & ventura dicite nobis.

* Annunciate futura in nouissimo, & sciemus quoniam dii estis: benefacite & malefacite, admirabimur & videbimus simul.

* Quia unde estis vos, & unde opus vestrum? de terra abominationum elegerunt vos.

* Ego autem suscitavi eum qui ab Aquilone, & qui à Solis ortu, vocabuntur nomine meo, veniant principes, & sicut lutum figuli, & sicut figulus conculcans lutum; sic conculcabitur vobis.

* Quis enim annuntiabit quæ à principio? ut cognoscamus et quæ antea dicemus quia vera sunt. non est predicens, neque audiens vestros sermones.

* Principium Sion dabo, & Hierusalem conlabor in via.

* De enim gentibus ecce nulla; & à similibus eorum non erat qui annuntiaret. & si interrogauero eos, Unde estis? non respondebunt mihi.

* Sunt enim qui faciunt vos, & frustra seducunt vos.

CAP. XLII.

Iacob puer meus, assumam eum. Israel electus meus, suscepit eum anima mea. dedi spiritum meum super eum; iudicium gentibus educet.

* Non clamabit neque dimittet, neque audietur foras vox eius.

18 * ἀλλ' ἀνοίξω ἐπὶ τῶν ὄρεων ποταμούς, καὶ ἐν μέσῳ πεδίων πηγάς, καὶ ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἐλὴν, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὕδασι ποταμῶν.

19 * Θήσω εἰς τὴν ἀνύδρον γῆν κέδρον καὶ πύξον καὶ μυρσίνην καὶ κυπάρισσον καὶ λούκην.

20 * ἵνα ἴδωσι & γινώσι καὶ ἐννοήσωσι & ἐπιστῶσι ἅμα, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, καὶ ὁ ἅγιος ὁ ἰσραὴλ κατέδειξεν.

21 * ἐγγίξει ἡ κρίσις ὑμῶν· λέγει κύριος ὁ θεός, ἡγγισαν αἱ βουλαι ὑμῶν, λέγει ὁ βασιλεὺς ἰακώβ.

22 * ἐγγισάτωσαν & ἀναγγελάτωσαν ὑμῖν ἅσυνεθ-
23 σεν, ἢ τὰ πρότερα τίνα λέγει ἔπατε· & ἐπιστήθμεν τὸν νοῦν, & γνωσόμεθα ἅ τὰ ἐχάτα, & ἐπερχόμενα εἴπατε ἡμῖν. ἀναγγεῖλατε τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' ἐχάτου, & γνωσόμεθα ὅτι θεοὶ ἐστέ. δι' ποιήσατε καὶ κακώσατε, θαυμασόμεθα καὶ φόβημεθα ἅμα.

24 * ὅτι πόθεν ἐστέ ὑμεῖς, & πόθεν ἡ ἐργασία ὑμῶν, ἐκ γῆς βδελυγμάτων ἐξελέξαντο ὑμᾶς.

25 * ἐγὼ δὲ ἡγείρω τὸν ἀπὸ βορρᾶ & τὸν ἀπὸ ἡλίου ἀνα-
26 τλῶν, κληθήσονται τὰ ὀνόματί μου. ἐρχέσθωσαν ἀρχον-
27 τες, καὶ ὡς πληρὸς κεραμέως & ὡς κεραμὸς καταπατῶν τὸν πληρὸν, ἔτω καταπατητὴ ἡ γῆ.

26 * τίς γὰρ ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γινώσκῃ καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐργούμενος ὅτι ἀληθὴ ἐσιν· ὅτι ἐσιν ὁ καταλέγων, & οὐδέ ἀκούων ὑμῶν ἔστι λόγος.

27 * ἀρχὴν πάντων δώσω, καὶ ἱερουσαλὴμ ὡς ἀκαλέσω εἰς ὁδόν.

28 * ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν ἰδοὺ ἔθεν· καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐ-
29 τῶν ὅτι λέγει ὁ ἀναγγέλων καὶ ἐμὸν ἐρωτήσω αὐτοὺς πό-
θεν ἐστέ, οὐ μὴ ἀποκριθῶσί μοι.

29 * εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, καὶ μάτῳ πλανῶντες ὑμᾶς.

μβ.

1 * Ἰακώβ ὁ παῖς μου δὴ τὴν ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχὴ μου· δέδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν· κρίσιν ταῖς ἐθνεσιν ἐξοίσει.

2 * ὁ κεκραγὼς, & ὁ δὲ ἀκούσας, οὐδὲ ἀκούσῃσεται ἐξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Congregabo transmigrationem eorum de medio populorum; deducam eos in via recta; aperiam eis in torrentibus, flumina; & in mediis castris, fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram sitientem in scaturiginem aquarum. 19 Dabo in solitudine cedros & sethim & myrtos & ligna olei; crescere faciam in caestribus abietes, & vltimos, & buxos simul. 20 Ut videant & sciant, & ponant timorem mei in corde suo, & intelligant simul quod potentia Domini fecerit hoc, & sanctus Israel creauerit illud. 21 Propè facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte quod vobis videtur, dicit Rex Jacob. 22 Accedant & indicent nobis quæ accident nobis, & prima quæ fuerunt annuncient; & ponemus cor nostrum, & sciemus finem eorum: aut quæ ventura sunt, renunciate nobis. 23 Annunciate quæ ventura sunt tandem, ut sciamus, num vos colatis idola in quibus sit utilitas, & num ea possint benefacere aut male facere: & attendamus & discipitemus simul. 24 Ecce vos estis nihili, & opera vestra nequicquam; abominatio est id quod vobis elegistis. 25 Adducam publicè regem fortem à plaga Aquilonis, & veniet, sicut egreditur sol ab oriente, in fortitudine sua: roborabo eum nomine meo: & veniet, & conculcabit principes populorum sicut conculcatur pulvis, & sicut figulus qui disponit lutum. 26 Quis annunciauit ab initio, ut sciamus? & iam olim, ut dicamus Verum est? nec est enim, qui annunciet, nec qui indicet, nec qui audiat sermones vestros. 27 Verba consolationum quæ prophetauerunt prophetae ab initio super Sion, ecce veniunt: & Ierusalem euangelistam dabo. 28 Manifestum est coram me non esse quencquā cuius opera sint bona, neque istorum vllum esse qui ineat consilium: & interrogavi eos num responderent verbum. 29 Ecce omnes illi sunt vanitas, & nihili opera eorum: direptio, & interitus cogitata eorum.

CAP. XLII.

Ecce seruus meus Messias; applicabo eum: dilectus meus in quo sibi complacuit Verbum meum: dabo spiritum sanctum meum super eum; iudicium meum populis reuelabit. 1 Non clamabit, nec vociferabitur, nec eleuabit foras vocem suam.

* קנה רצון לא ישבור ופשתה כהה לא יכבנה
 לאמת יוציא משפט:
 * לא יכהה ולא ירוץ עד ישים בארץ משפט
 ולתורתו איום ייחלו:
 * כה אמר האל יהוה בורא השמים
 ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה נתן נשמה
 לעם עליה ורוח להלכים בה:
 * אני יהוה קראתיך בצדק ואחזק בידך
 ואצרך ואתנך לברית עם לאור גוים:
 * לפקח עינים עורות להוציא ממסגר אסיר
 מבית כלא ישבי חשך:
 * אני יהוה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן
 ותהלתי לפסילים:
 * הראשונות הנה באו וחדשור אני מגיד
 בטרם תצמחנה אשמיע אתכם:
 * שירו ליהוה שיר חדש תהלתו מקצה הארץ
 יורדי הים ומלאו איום וישביהם:
 * ישאו מדבר וערו חצרים תשב קדר ירנו
 ישבי סלע מראש הרים יצחו:
 * ישימו ליהוה כבוד ותהלתו באים יגידו:
 * יהוה כנבוד יצא באיש מלחמות יעיר קנאה
 יריע אף יצריח על איביו ותגבר:
 * החשיתי מעולם אחריש אתאפק ביולדתי
 אפער אשם ואשאף יחד:
 * אחריב הרים וגבעות וכל עשבם אוכיש
 ושמתי נהרות לאים ואגמים אוכיש:
 * והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא
 ידעו ארדיכם אשים מחשך לפניהם לאור
 ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתם ולא
 עזבתם:

3 * Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium.
 4 * Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium, & legem eius insulae expectabunt.
 5 * Hæc dicit Dominus Deus creans caelos & extendens eos, firmans terram & que germinant ex ea, dans flatu populo qui est super terram, & spiritum calcantibus eam.
 6 * Ego Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te. Et dedi te in fœdus populi in lucem gentium.
 7 * Vt aperires oculos cæcorum & educes de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris.
 8 * Ego Dominus, hoc est nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus.
 9 * Quæ prima fuerunt ecce venerunt, nova quoque ego annuncio: antequam orientur, audita vobis faciam.
 10 * Cantate Domino canticum novum, laus eius ab extremis terrarum: qui descenditis in mare & plenitudo eius, insulae & habitatores earum.
 11 * Lætetur desertum & ciuitates eius; in domibus habitabit Cedar. Laudate habitatores petrae, de vertice montium clamabunt.
 12 * Ponent Domino gloriam, & laudem eius in insulis nuntiabunt.
 13 * Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator fuscitabit zelum. vociferabitur & clamabit, super inimicos suos confortabitur.
 14 * Tacui semper, filii, patiens fui, sicut parturiens loquar.
 15 * Dissipabo & absorbebo simul, desertos faciam montes & colles, & omne germen eorum exiccabo. Ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam.
 16 * Et ducam cæcos in viam quam nesciunt, & in semitis quas ignorauerunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem & praua in recta. Hæc verba feci eis, & non dereliqui eos.

תרגום יונתן

* ענוחניא דכקנה רעיע לא יחבר וחשיכיא דכרצון עמי לא יטפי לקשטא יפק דינא:
 * כדנן אמר אלה עלמא יי דברא שמיא ותלינן שכלל ארעא ודירתא יחב נשמתא לעם ועלה ורוח
 לדמחרכין בה: * אנא יי רביתך בקשוס ואתקפת בידך ואתקנך ואחנינך לקים עם לנהור עממין:
 * דאנן כסמין אוריתא ולאפקה גלותהון מביני עממא דאנן דמן לאסירין ולמפרקחון משעבוד מלכותא דאנן ענינן באסירי קבלו
 * אנא יי הוא שמי ויקרי דאתגלית עליכון לעם אתרן לא אהן ותשבחתו לפלחי עלמא:
 * שבתו לכון עד לא יחון אבסר יחכון:
 * שבתו מדברא וקרין דיתבין בה פציתין יחבין מדבר ערבאי ישבחון מיתא כד יפקון מבתי עלמהון מריש טוריא יריסון קלהון:
 * ישון קדם יי וקרא ותשבחתיה כנגון יחיון:
 * יתב לכהון ארכא מעלמא דאם יהובין לאוריתא ולא תבו כחבלין על ילדתא ותגלי דיני עליהון
 * ואדבר דכסמין באורח ולא ידעו בשבילין ולא אלפו אדרכנן אשוי קבר קדמיהון לנהור וכפללא למשרא ארין פתגמא
 * אעבדנן ולא ארחקנן:

* Calamum fractum non conteret, & linum
fumigans non extinguet: sed in veritate educet
iudicium.

* Splendebit & non conteretur donec ponat
super terram iudicium; & in nomine eius gen-
tes sperabunt.

* Sic dicit Dominus Deus qui fecit calum,
& defixit illud; qui firmavit terram, & quæ in
ea; & qui dedit flatum populo qui super eam,
& spiritum calcantibus eam.

* Ego Dominus Deus vocavi te in iustitia,
& apprehendam manum tuam, & confortabo
te, & dedi te in fœdus generis Israel in lucem
gentium: * Ut aperires oculos cæcorum, & edu-
ceres de vinculis ligatos, de domo carceris se-
dentes in tenebris.

* Ego Dominus Deus, hoc meum est nomen;
gloriam meam alteri non dabo, neque virtutes
meas simulachris.

* Quæ à principio ecce venerunt, & noua
quæ ego annuntiabo; & antequam annuncien-
tur, manifesta sunt vobis.

* Cantate Domino canticum novum, glorifi-
cate nomen eius in terminis terræ, qui descen-
dunt in mare, & nauigant in eo, & insulæ, &
habitantes eas.

* Letare desertum & vici eius, villa & qui
habitant (cedar: letabuntur habitantes petram,
de summitate montium clamabunt.

* Dabunt Deo gloriam, virtutes eius in in-
sulis nunciabunt.

* Dominus Deus virtutum egredietur &
conteret bellum, suscitabit zelum, & clamabit
super inimicos suos cum fortitudine.

* Tacui à seculo, nunquid & semper tacebo
& sustinebo: sicut pariens patiēter egi. * Erum-
pam & arefaciam simul, vastabo mōtes, & col-
les, & omne fœnum eorum arefaciam, & po-
nam flumina in insulas, & paludes siccabo.

* Et adducam cecos per viam quam nescie-
runt, & semitas quas ignorauerunt faciam cal-
care eos: faciam eis tenebras in lucem, & praua
in directa. hæc verba faciam illis, & non dere-
linquam eos.

* κάλαμον σπυτεθλασμένον & λινόν
καπνίζόμενον & σβέσει· ἀλλὰ εἰς ἀληθὴν ἔξοίσει κρίσιν.

* ἀναλάμψει & ἡ θραυθή(εἰ) ἕως οὗ θῆ ἡ πτὶ τῆς γῆς
κρίσιν· καὶ ἡ πτὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐθνη ἐλποῦσιν.

* ἕως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν ἔρειπον καὶ
πήξας αὐτὸν, σπρώσσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ δι-
δὼς πνοὴν τὰ λαὸν τὰ ἐπ' αὐτῆς, καὶ πνεῦμα τοῖς πα-
τρίσιν αὐτῶν.

* ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ & κρα-
τήσω τῆς χειρὸς σου, & ἐνισχύσω σε, & ἐδώκα σε εἰς διαθή-
κην ἡρώδης ἰσραὴλ εἰς φῶς ἐθνῶν.

* ἀνοίξαι ὀφθαλμούς τυφλῶν, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐκ
δεσμῶν δεδεμμένους, ἐξ οἴκου φυλακῆς καὶ θυμῶν ἐν
σκότει.

* ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα· τὴν δό-
ξαν μου ἐτέρῳ & δώσω, ἕτε τὰς δυνάμεις μου τοῖς γλυ-
πτοῖς.

* τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἰδὲ ἤκασι, & καινὰ ἀ ἐγὼ ἀναγγελά-
μι καὶ πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ὑμῖν.

* ὑμνήσατε τῷ κυρίῳ ὕμνον καινόν, δοξάζετε τὸ ὄνομα
αὐτῆς ἐπ' ἄκρου τῆς γῆς· οἱ κατεβαίνοντες εἰς τὴν θάλασ-
σαν καὶ πλέοντες αὐτῇ, καὶ νῆοι & καταικονίζοντες αὐτάς.

* ἀφ' ἐρήμου ἐρημος & αἱ κώμαι αὐτῆς, ἐπαύλεις καὶ
οἱ καταικονίζοντες κηδάρ· ἀφ' ἐρήμῃ(θιν) οἱ καταικονίζοντες πέ-
τραν ἀπ' ἄκρου τῶν ὀρέων βοήσουσι.

* δώσουσι τὰ θεῷ δόξαν· τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἐν ταῖς νή-
σοις ἀπαγγελοῦσιν.

* κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται & σω-
τείσει πόλεμον, ἐπεγερεῖ ζῆλον, & βοή(εἰ) ἡ πτὶ τοῦ ἐχ-
θροῦ αὐτῆς ἰσχύς.

* ἐσιώπησα ἀπ' αἰῶνος, μὴ & αἰεὶ σιωπήσωμαι & ἀνέ-
ξομαι ὡς ἡ τίκτουσα ἐκαρτέρησα.

* ἐκρήσω & ἐξηρανώ ἅμα, ἐρημώσω ὄρη, & βουνάς, καὶ
πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ἐξηρανώ, & θήσω ποταμούς εἰς νή-
σους, καὶ ἔλη ἐξηρανώ.

* καὶ ἄξω τυφλὰς ἐν ὁδῷ ὅς ἐγνωσαν, & τεύξας αἰ-
σὶν ὅς ἤδεισαν ποιήσω πατήσας αὐτάς, ποιήσω αὐτοῖς σκό-
τος εἰς φῶς, & σκολιά εἰς διέφαι· ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω
αὐτοῖς, καὶ ὅς ἐγκαταλείψω αὐτάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Manus fractus, qui sunt quasi calamus quassatus, non confringet, & pauperes, qui sunt quasi linum obscurum, non extinguet: In veritate
adducet iudicium.

* Non erit lassus, nec laborabit, donec dirigat in terra iudicium: & legem eius insulæ expectabunt. Hæc
dicit Dominus Deus seculi, qui creavit celos, & appendit eos; fundavit terram & habitatores eius; dans spiramentum populo qui su-
per ea est, & spiritum gradientibus in ea.

* Ego Dominus magnificavi te in veritate, & apprehendi manum tuam, & direxi te, &
posui te in fœdus populi, & in lumen populorum.

* Ad aperiendos oculos domus Israel, qui sunt quasi cæci à lege; & ut educa-
res captivitatem eorum de medio populorum; ubi sunt similes vinctis: & liberares eos de subiectione regnorum, ubi sunt detenti quasi ef-
fent vincti in obscuritate.

* Ego Dominus, hoc est nomen meum; & gloriam meam qua reuelatus sum vobis, populo alteri non dabo, nec
laudem meam cultoribus sculptrilium.

* Quæ prima fuerunt, ecce venerunt, ecce venerunt; noua autem ego annuncio vobis; antequam veniant nuncio
vobis.

* Cantate coram Domino canticum novum; dicite laudem eius à finibus terræ; qui descenditis in mare, & plenitudo
eius; insulæ, & habitatores earum.

* Laudabit desertum & ciuitates quæ habitant in eo; Arabes qui habitant in vicis deserti, laudabunt;
& mortui quando egredientur de domo seculi sui, de capite montium leuabunt vocem suam.

* Ponent coram Dño gloriam, & laudem eius
in insulis nunciabunt.

* Dñs reuelabitur ut faciat magnalia; ut fortiter agat, prodibit in ira, & sermone furoris, in tremore contra inimi-
cos suos reuelabitur in potentia sua.

* Dedi eis terminum à seculo ut cōuerterentur ad legem, & non sunt conuersi: sicut dolores super par-
turiētem exeret in eos iudicium meum, & disperdentur & confumentur simul.

* Desertos faciam montes & colles, & omnē herbam
eorū exiccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciā.

* Et ducam eos qui sunt quasi cæci, in via quam nescierunt; in semitis quas
non didicerunt, ducam eos: ponam tenebras coram eis in lucem, & aspera in planiciem. Hæc verba faciam eis, & non abijciam eos.

17 * נסגו אהור יבשו בשר הבטחים בפסל
האמרים למסכר אתם אלהינו:

18 * החרשים שמעו והעורים הביטו לראות:

19 * מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלח
מי עור כמשלם ועור כעבד יהודה:

20 * ראוי רבוע ולא רשם פקח אזנים
ולא ישמע:

21 * יהיה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויגדיר:

22 * והוא עם בוז ושסוי הפח בחורים כלם

ובבתי בלאים החבאו היו לבו ואין מציל משסה
ואין אמר השב:

23 * מי בכם יאזין זאת יקשיב וישמע לאחור:

24 * מי נתן למשוסה יעקב וישראל לבוזים הלא

יהודה זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוח ולא
שמעו בתורתו:

25 * וישפך עליו חמה גפו ועוז מלחמה

ותלהטו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים
על לב:

מנ

1 * ועתה כה אמר יהודה בראך יעקב ויצחק
ישראל אל תירא כי גאלתיך קראתי בשמך
לי אתה:

2 * כי תעבר במים אתך אני ובנהרות לא
ישטוף כי תלך במו אש לא תבזר ולהבה לא
תבער בך:

3 * כי אני יהודה אלהיך קדוש ישראל מושיעך
נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיד:

4 * מאשר יקרת בעיני נכבדתי ואני אהבתיך
ואתן אדם תחתיד ולאמיס תחת נפשך:

תרנים יונתן

17 * ויסתחרון לאחורא יבנהון בחמה פלחי צלמא דאמרין לצלם סתבא אחון שעתנא:

18 * רשיעא דאנון בחרשין הלא ארנין לכוז
שמעו וחיבא דאנון כסמן הלא עינין לכוז אסככלו וחזו:

19 * הלא אם יחובון רשיעא יתקרוז עבדי וחיבא דנביאי שלחת עליהון
אלא רשיעא עתידין לאשחלמא פרענות חוביהון כרם אם יחובון יתקרוז עבדי דיי:

20 * חזיהון סגיאין ולא נטרותן אספספא
אדניכון ולא קבלחון אלפן:

21 * יירעי לזכאיהון לישאל ורבי לעבדי אורייתא וחקף יהוה:
אלימין בלהון ובבחי יסורין עגודון הו לעדי ולית דמשוב לבוא וליה דאמר אחיב:

22 * והוא עם בוז ואנים אספספא
מזבכין נצית דא יקבל ויספר לסופא:

23 * מן בכוז נצית דא יקבל ויספר לסופא
מזבכין נצית דא יקבל ויספר לסופא:

24 * מן מסר לעדי יעקב וישראל לבוזין הלא יי מן קדם דחבו קדמותי ולא אבו לסתך בארסון דתקנן קדמותי ולא קבלו אלפן
אורייתא:

25 * ושפך עלותי חמת רגזיה וחקף עבדי קרבא אחי עליהון יקטלו בהון מסחור סחור ולא ידעו ושלטו בהון
ולא שויו דחלחיה על לב:

1 * וכען כרנן אמר יי וברך יעקב וישראל לא תדחל ארי פריקתך רביתך בשמך דילי את:

2 * ארי בקדמיתא בר עכרתון
דמיא דסוף מימרי הוה כסעך כון פרעה וסגיאין כמי נהרא לא יכלו לכוז ואף בתנחא בר חזקון לביני עסמא דתקיפין באשקא

3 * ארי אגא ויאלתך קדושא דישאל פרקך יתבת חלופך מצראי
ולא יכלין לכוז ומלכין דחסינן כשלחוביהא לא ישיצון יחזון:

4 * ועטת חביב קדמי אתיקרתא ואגא רחיסתך ומפרת עסמא תחוקך ומלכותא חלופך נפשך:

* Ipsi autem conuersi sunt retrorsum: con-
fundimini confusione, qui confiditis in sculpti-
libus, dicentes conflatilibus; Vos estis di-
gnos.

* Surdi audite; & cæci respicite, ut vi-
deatis.

* Et quis cæcus nisi pueri mei; & surdi, ni-
si dominantes eorum? quis cæcus sicut qui re-
cessit, & excacati sunt serui Dei.

* Vidistis scire, & non custodistis, aperta au-
res, & non audistis.

* Dominus Deus voluit ut iustificaretur, &
magnificaret laudem, & vidi.

* Et fuit populus vastatus & direptus; nam
laqueus in cubilibus ubique & in domibus si-
mul, ubi absconderunt eos, facti sunt in dire-
ptionem, & non erat qui erueret; prædam, &
non erat dicens, Redde.

* Quis in vobis qui hæc exaudiet, & in su-
tura cognoscat?

* Quis dedit in depredationem Jacob & Is-
rael vastantibus? nonne Deus cui peccauerunt?
& non voluerunt in vijs eius ambulare, neque
audire legem eius.

* Et induxit super eos iram furoris sui, &
prevaluit contra eum bellum, & comburentes
eos per circuitum, & non cognouerunt unus-
quisque eorum, neque posuerunt super animam.

CAP. XLIII.

ET nunc sic dicit Dominus Deus, qui fecit te
Jacob, et qui plasmauit te Israel; Ne timeas,
quoniam redemi te: vocavi te nomine tuo, Meus
es tu.

* Et si transferis per aquam, tecum sum, et flu-
mina non cooperient te: & si transferis per
ignem, non combureris: flamma non exuret te.

* Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Is-
rael, saluans te, feci commutationem tuam Egy-
ptum & Ethiopiam, & Syenem pro te.

* Ex quo honorabilis factus es in conspectu
meo, glorificatus es & ego dilexi te; & dabo ho-
mines pro te, & principes pro capite tuo.

17 * αὐτοὶ δὲ ἀπὸ τοῦ ὀπίσσω, αἰχμώθητε
αἰχμῶνι, & πεποιθότες ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς, λέγοντες
τοῖς χωνδυτοῖς· ὑμεῖς ἐστέ θεοὶ ἡμῶν.

18 * & κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ τυφλοὶ ἀναβλέψατε
ἰδεῖν.

19 * καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ' ἢ παῖδες μου, καὶ κωφοὶ ἀλλ' ἢ
οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; τίς τυφλὸς ὡς ὁ ἀπερχηκὼς· καὶ
ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ.

20 * ἴδετε πλεονάκεις· & οὐκ ἐφυλάξατε, ἀνεωγμῆρα τὰ
ὦτα & οὐκ ἠκούσατε.

21 * κύριε & ὁ θεὸς ἐβλέπε ἵνα δικαιωθῇ καὶ μεγαλυνῇ
αἰνεσθῇ, & εἶδον.

22 * καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς πεπαισθημένος & διηρασμέ-
νος, ἡ γὰρ παγὶς ἐν τοῖς ταμείοις πανταχοῦ & ἐν οἰκοῖς ἅμα
ὅπου ἐκρυψαν αὐτὰς· ἐγένοντο εἰς πειρασμὸν, & οὐκ ἦν ὁ
ῥυπαρὸς ἀπαγαγόμενος, & οὐκ ἦν ὁ λέγων· ἀπόδο.

23 * τίς ἐν ὑμῖν οὗτος ταῦτα εἰσακτέον, καὶ εἰς τὰ ἐπερχό-
μενα γνώσῃ.

24 * τίς ἐδωκεν εἰς διαρπαγὴν ἰακώβ & Ἰσραὴλ τοῖς πει-
ρασμοῦσιν; ἐχθρὸς θεοῦ ὁ ἡμαρτοσύν; & οὐκ ἠβούλουτο
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, & οὐκ ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ.

25 * καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, & κα-
τήχυσεν κατ' αὐτοὺς πόλεμον, καὶ οἱ συμφλέγοντες αὐ-
τοὺς κύκλω, καὶ οὐκ ἐγνώσαν ἑκάστου αὐτῶν, & οὐκ ἐβόησαν
ἐπὶ ψυχῇ.

μγ.

1 * Καὶ νῦν ὥτως λέγει κύριε & ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε ἰα-
κώβ, καὶ ὁ πλάσας σε Ἰσραὴλ· μὴ φοβοῦ ὅτι ἐλυτρώσα-
μαι σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά μου· ἐμὸς εἶ σύ.

2 * καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὕδατος, ὡς ποτα-
μοὶ ἐσυγκλείουσί σε· & ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρὸς, & μὴ
κατακαυθῇς· φλόξ & κατακαύσει σε.

3 * ὅτι ἐγὼ κύριε & ὁ θεός σου ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ ὁ σώζων
σε, ἐποίησα ἀλλαγὰς σου αἰγυπτίον καὶ αἰθιοπίαν & θυ-
νίαν ὑπὲρ σου.

4 * ἀφ' ἧς ἐνέμειν ἐχθροὺς ἐναντίον μου· ἐδοξάσθης, καὶ
ἐγὼ ἠγάπησά σε· καὶ δώσω ἀνθρώποις ὑπὲρ σου, & ἀρχον-
τας ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Conuertentur retrorsum, confundentur confusione colentes simulachra; qui dicunt simulachris conflatilibus, Vos estis idola nostra.

18 Impij qui estis quasi surdi, nonne aures habetis? audite. & impij qui estis quasi cæci, nonne oculos habetis? intelligite & videte.

19 Nonne si impij conuertantur, vocabuntur serui mei, & peccatores ad quos misi prophetas? Enimvero impijs persoluenda erit vindicta peccati sui, si tamen conuersi fuerint, vocabuntur serui Domini. 20 Videtis multa, & non custoditis: aperta sunt aures vestrae, & non incipitis disciplinam. 21 Dominus voluit ut iustificaret Israel, & magnificauit factores legis suae, & confortauit eos.

22 Ipse autem est populus direptus, & vim patiens; aperti sunt confusione: iuuenes sunt omnes, & carceribus clausi: facti sunt in prædam, & non est qui eruat; in direptionem, & non est qui dicat, Redde. 23 Quis est in vobis qui auscultet hoc, attendat, & intelligat in finem?

24 Quis tradidit in prædam Jacob, & Israel in direptionibus? nonne Dominus? eo quod peccauerunt coram eo, & noluerunt ambulare in vijs quæ rectæ sunt in conspectu eius, nec receperunt disciplinam legis eius. 25 Et effudit super eum furorem indignationis suae, & fortitudinem bellatorum adduxit super eos; & occiderunt eos per circuitum, & nescierunt, & dominationem exercuerunt in eos; & non proposuerunt animo timorem eius.

CAP. XLIII.

ET nunc hæc dicit Dominus, qui creauit te Iacob, & qui formauit te Israel: Ne timeas, quia redemi te: & vocavi te nomine tuo, meus es tu. 2 Quoniam in principio quando transistis mare carectosum, Verbum meum fuit in adiutorium vestrum. Pharao & Egyptij qui mul-
tierant sicut aqua fluminis, non potuerunt contra vos. Et etiam secundò cum ieritis inter populos qui fortes sunt sicut ignis, non præua-
lebunt contra vos; & regna quæ robusta sunt sicut flamma, non excindunt vos. 3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel, qui re-
demi te, dedi in commutationem tuam Egyptios, Ethiopiam & Saba pro te. 4 Ex quo dilectus factus es coram me, honorificatus

* אל תירא כי אתך אני ממזרח אביא זרעך
 וממערב אקבצך :
 * אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי
 בני מרחוק ובנותי מקצו הארץ :
 * כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו
 לא עשיתיו :
 * הוציא עם עור ועינים יש וחרשים
 ואזנים למו :
 * כל הגוים נקבצו יחדו ויאספו לאמים
 מי בהם יגיד זאת וראשנות ישמיענו יתנו עדיהם
 ויצדקו וישמעו ויאמרו אמר :
 * אתם עדלי נאם יהוה ועבדי אשר בחרתי
 למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני
 לא נוצר אל ואחרי לא יהיה :
 * אנכי אנכי יהוה ואין מבלעי מושיע :
 * אנכי הנדתי והושעתי והשמעתי ואין בכם
 זר ואתם עדי נאם יהוה ואני אל :
 * גם מיום אני הוא ואין מידי מציל אפעל
 ומי ישיבנה :
 * כה אמר יהוה נאלכם קדוש ישראל
 למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים בלם
 וכשדים באניות רננתם :
 * אני יהוה קדושכם בורא ישראל מלככם :
 * כה אמר יהוה הנותן בים דרך ובמים
 עזים נתיבם :
 * המוציא רכב וסוס חיל ועוזו יחדו ישכבו
 כל יקומו דעבו כפשתר כבו :
 * אל תזכרו ראשנות וקדמניות אל תתבננו :
 * הנני עשה חדשה עתה תצמח הלוא תדעו
 אף אשים במדבר דרך בשימון נהרות :

* Noli timere, quia ego tecum sum. Ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente congregabo te.
 * Dicam Aquiloni, Da. & Austro, Noli prohibere. Affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terrarum.
 * Et omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formaui eum & feci eum.
 * Educ foras populum cæcum, & oculos habentem, surdum, & aures ei sunt.
 * Omnes gentes congregatæ sunt simul & collectæ sunt tribus: quis in vobis annunciet istud, & quæ prima sunt audire nos faciet? Dent testes eorum & iustificentur, & audiant & dicant.
 * Verè vos testes mei, dicit Dominus, & seruus meus quem elegi, ut sciatis & credatis mihi, & intelligatis, quia ego ipse sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.
 * Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me saluator.
 * Ego annunciaui & saluaui, auditum feci, & non fuit in vobis alienus. Vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus.
 * Et ab initio ego ipse, & non est qui de manu mea eruat. operabor, & quis auertet illud?
 * Hæc dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel. Propter vos emisi Babylonem, & detraxi vestes vniuersos & Chaldaeos in nauibus suis gloriantes.
 * Ego Dominus sanctus vester, creans Israel, rex vester.
 * Hæc dicit Dominus qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.
 * Qui eduxit quadrigam & equum, agmen & robustum. simul obdormierunt nec resurgent, & contriti sunt quasi linum & extincti sunt.
 * Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini.
 * Ecce ego facio noua, & nunc orientur, utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam, & in inuio flumina.

תרגום יונתן

* לא תחל ארי בסעוד מימרי ממזרחא איתי בנך וממערבא אקרב גלותך :
 * כל דא בדיל אבהתכון צדיקא דאתקרי שמי עליהון וליקרי ברייתון אתקנת גלותהון אף עברת
 להון נסין :
 * דאפיק עמא ממערב דאנון כסמן ועינין להון וכחרשין ואדנין להון :
 * כל עממא יתכנשו כחדא ויתקרבון
 מלכון מן בהון יחיו דא וקדמיתא יבשרונא ויחנן סהדיהון ויחנן וישמעון וימרון קשום :
 * אתון סהדין קדמי אמר יי ועבדי
 ששיחא דאתרעיתו בה בדיל דהדעון ויהימנן קדמי ותסחכלון ארי אנא הוא דמלך קדמין אף עלמי עלמא דילי אנן ובר מני לית אלהא :
 * אנא אנא יי ולית בר מני פריק :
 * אנא חיותי לאברהם אבוכון מה דעתיך למיתי אנא פרקת יחכון משעבוד מצראי קמא
 דקומח לה בין בחריא ואנא אשמעת יחכון אלפן אוריתי מסיני ועד אתון קדמין ולית ככון נכרי ואחון סהדין קדמי אמר יי ואנא אלהא :
 * אף מעלמא אנא הוא ולית דמן ידי משוב אעבדנה ולא אתבניה :
 * אנהליון לכבל ואחתה במשוטין כרהון וכשדאי בספיני חשבחהון :
 * כדנן אמר יי דאתקון ביומא אורח ובמין מקיפין שבילא :
 * דאפיק רתיקין וסוסון משרין ועם סגי כחדא אהבילעו ולא
 קמו דעיכו כבורצין עמי טפו :
 * לא תזכרו ראשנות וקדמיות ודמן אולא לא תסחכלון :
 * תא אנא עבד חדא וכען תהלי הלא תדענה אף אשוי במדברא אורח בצדיחא נהרין :

* Ne timeas, quia tecum sum, ab Oriente adducam semen tuum & ab Occidente congregabo te.

* Dicam Aquiloni, Adduc: & Africo, Ne prohibeas; adduc filios meos à terra de longè, & filias meas à termino terræ.

* Omnes qui inuocant nomen meum, in enim gloria mea creauit illum & plasmaui eum & feci illum.

* Ece duxi populum cæcum, & oculi sunt similiter cæci, & surdas aures habentes.

* Omnes gentes congregatae sunt simul, & conuenerunt principes ex eis: quis communicabit hæc? aut quæ à principio, quis annuntiabit? adducant testes suos & iustificentur & dicant vera.

* Estote mihi testes & ego testis: dicit Dominus Deus, & seruus meus quem elegi, ut sciatis & credatis, & intelligatis, quia ego sum; ante me non fuit alius Deus, & post me non erit.

* Ego Deus, & non est præter me saluans.

* Ego annunciaui & saluaui, & non erat in vobis alienus: vos mihi testes,

* Et ego Dominus Deus ab initio, & non est qui de manibus meis eruat: faciam, & quis auertet illud?

* Sic dicit Dominus Deus redimens vos sanctus Israel: Propter vos mittam in Babylonem, & suscitabo fugientes vniuersos, & Chaldaei in nauibus vincientur.

* Ego Dominus Deus sanctus vester qui ostendi Israel regem vestrum.

* Quia hæc dicit Dominus, qui dat in mari viam, & in aqua vehementi semitam.

* Qui eduxit currus & equum & multitudinem robustam, sed dormierunt & non resurgunt: extincti sunt quasi linum extinctum.

* Ne memineritis priorum, & antiqua ne recogitetis.

* Ecce ego facio noua quæ nunc orientur; & cognoscetis ea, & faciam in deserto viam, & in inaquoso flumina.

* μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐγὼ εἰμι· ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω τὸ σπέρμα σου, & ἀπὸ δυσμῶν συναξάω σε.

* ἔρω τῷ βορρᾷ, ἄγε· καὶ τῷ λιβεῖ, μὴ κώλυε· ἄγε· ὁ υἱός μου ἀπὸ γῆς πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς.

* πᾶντες οἱ Ἰπικαλοῦσι τὸ ὄνοματί μου, ἐν γῇ τῇ δόξῃ μου κατεσκεύασα αὐτὸν, & ἐπλασα αὐτὸν καὶ ἐποίησα αὐτὸν.

* καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοὶ εἰσιν ὡσαύτως τυφλοί, & κωφὰ τὰ ὦτα ἔχοντες.

* πᾶντα τὰ ἐγὼ συνεχθῆσαν ἅμα, καὶ συναχθῆσαν ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν· τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγελεῖ; ἀγαγέτωσαν ὁδοὺ μάρτυρες αὐτῶν καὶ δικαιωθήτωσαν καὶ ἐπ' ἀτάσσαν ἀληθῆ.

* γίνεσθε μοι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς, λέγει κύριος· ὁ θεός, & ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξαμῆν, ἵνα γνῶτε καὶ πισθώσητε & σιωπῆτε, ὅτι ἐγὼ εἰμι· ἐμπροσθέν μου οὐκ ἔστι ἄλλος θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔστι.

* ἐγὼ θεός· & οὐκ ἔστιν πᾶρεξ ἐμοῦ σώζων.

* ἐγὼ ἀνήγειρα καὶ ἔσωσα καὶ οὐκ ἔστι ἐν ὑμῖν ἀλλότριος· ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες.

* καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεός ἀπ' ἀρχῆς, & οὐκ ἔστιν ὃ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαίρετός, ποιήσω & τίς ἀποσρέψει αὐτό;

* ἔτι λέγει κύριος ὁ θεός ὁ λυτρεύων ὑμᾶς ὁ ἄγιος· ὁδὸν ἐρεῖ· ἔνεκεν ὑμῶν ἀποσελῶ εἰς βαβυλῶνα & ἐπεγερω φθιγόντας πάντας, καὶ χαλδαῖοι ἐν πλοίοις δεθήσονται.

* ἐγὼ κύριος ὁ θεός ὁ ἄγιος ὑμῶν ὁ καταδείξας ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν.

* ὅτι τὰδε λέγει κύριος, ὁ διδὼς ἐν θαλάσῃ ὁδὸν καὶ ἐν ὕδατι ἰχυρὰ τέλειον.

* ὁ ἐξαγαγὼν ἅρματα καὶ ἵππων καὶ ὄχλον ἰχυρὸν· ἀλλ' ἐκοιμήθησαν καὶ οὐκ ἀναστήθον, ἐσβέδθησαν ὡς λίθον ἐσβεσμένον.

* μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα καὶ τὰ δευτέρω μὴ συλλογίζεσθε.

* ἰδὲ ἐγὼ ποιῶ καινὰ ἃ νυν ἀνατελεῖ, καὶ γνῶσετε αὐτά, καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδόν, καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποταμούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Ne timeas, quia in adiutorium tuum erit Verbum meum: ab Oriente adducam filios tuos, & ab Occidente congregabo transmigrationem tuam.

* Dicam Aquiloni, Affer; & Austro, Ne moreris: affer filios meos à longè, & exules populi mei ab extremis terræ.

* Omnia hæc fient propter patres vestros iustos, super quos inuocatum est nomen meum, & in gloriam meam creauit eos. Direxi transmigrationem eorum, & etiam feci eis miracula.

* Qui eduxi populum meum de Ægypto, qui erant sicut cæci, & habebant oculos; & sicut surdi, & aures habebant.

* Omnes populi congregentur simul, & conueniant regna: quis eorum annuntiabit istud? & quæ prima sunt annuncient nobis; dent testes suos & iustificentur; audiant, & dicant verum.

* Vos testes coram me, dicit Dominus, & seruus meus Christus quem elegi, ut sciatis & credatis coram me, & intelligatis quia ego sum ab initio, & secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus.

* Ego ego Dominus, & non est absque me saluator.

* Ego annunciaui Abraham patri vestro quæ ventura erant: ego redemi vos à subiectione Ægyptiorum, sicut iuraui ei inter diuisiones. Et ego audire vos feci doctrinam legis meæ de Synai; adhuc permanetis, & non est in vobis extraneus: & vos testes coram me; dicit Dominus: & ego Deus.

* Sic dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel: Propter peccata vestra transmigrationem feci in remis vniuersos; & Chaldaeos in nauibus laudis suæ.

* Ego Dominus sanctus vester, qui creauit Israel, rex vester.

* Sic dicit Dominus qui direxit in mari viam, & in aquis vehementibus semitam.

* Qui eduxit quadrigas & equos, & exercitum, & populum multum: simul absorpti sunt, & non surrexerunt; extincti sunt, & sicut linum extinctum extincti sunt.

* Ne memineritis priorum, & quæ sunt ab antiquo, ne inuocamini.

* Ecce ego facio nouum, & nunc reuelabitur: utique sciatis illud. ponam etiam in solitudine viam, in deserto flumina;

תִּכְבֹּדְנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבָנוֹת יַעֲנֶה כִּי־
נִתְּתִי בַּמִּדְבָּר מֵי־נְהֹרֹת בִּישִׁימוֹן לְהַשְׁקוֹת־
עַמִּי בְּחִירִי:

עַם־זוֹ יִצְרָתִי לִי תִהְלֹתִי יִסְפְּרוּ:
וְלֹא־אֶתִּי קָרָאתָ יַעֲקֹב כִּי־יַגְעֹר־בִּי יִשְׂרָאֵל:
לֹא־הִבִּיאתָ לִי שֶׁהַעֲלִיתָ וּבִחִידָה לֹא־כִבְדִּיתָנִי
לֹא־הִעֲבַדְתָּךְ בַּמִּנְחָה וְלֹא־הוֹגַעְתָּךְ בַּלְבֹּנָה:
לֹא־קָנִיתָ לִי בְכֶסֶף קֶנֶר וְחֶלֶב וּבִחִידָה
לֹא־הָרִיתָנִי אֶךְ הִעֲבַדְתָּנִי בְּחִטָּאוֹתֶיךָ הוֹגַעְתָּנִי
בְּעֹנֹתֶיךָ:

יֶגְנֹכִי יֶגְנֹכִי הוּא מַחֲרֵה פֶשַׁעֶיךָ לְמַעַנִי
וְחִטָּאתֶיךָ לֹא־אֶזְכֹּר:
הִזְכִּירְנִי נִשְׁפָּטָה יַחַד סֵפֶר אֶתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק:
אֲבִיד הָרֵאשׁוֹן חֲטָא וּמִלִּיצִיד פֶּשַׁעוֹ כִּי:
וְאֶחָלֵל שְׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתְנַגֵּה לְחֶרֶם יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים:

מר

וְעַתָּה שָׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בְּחִרְתִּי בּוֹ:
כֹּה־אָמַר יְהוָה עֹשֶׂה וְיִצְרָךְ מִבְטָן יַעֲזֹרְךָ
אֶל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׁרוֹן בְּחִרְתִּי בּוֹ:
כִּי אֶצְק־מֵי־עַל צִמָּא וְנוֹזְלִים עַל־יִבְשָׁרָה
אֶצְק־רוּחִי עַל־זֶרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֹאצְאֶיךָ:
וְצִמְחוּ בִּבְיֹן חֲצִיר כַּעֲרֻכִּים עַל־יְבֵלֵי־מֵי־
זֶה יֹאמֶר לִיהוָה אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם־יַעֲקֹב
וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִיהוָה וּבְשֵׁם־יִשְׂרָאֵל יִכְנֹה:
כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלֹהוּ יְהוָה
צִבְאוֹת אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְלַעְדֵּי אֵין
אֱלֹהִים:

²⁰ *Et glorificabit me bestia agri, dracones
& struthiones, quia dedi in deserto aquas,
& flumina in inuio, vt darem potum po-
pulo meo electo meo.

²¹ *Populum istum formaui mihi, laudem
D meam narrabit.

²² *Non me inuocasti Iacob, nec labora-
sti in me Israel.

²³ *Nō obtulisti mihi arietem holocausti
tui, & victimis tuis non glorificasti me. Nō
te seruire feci in oblatione, nec laborem
tibi præbui in thure.

²⁴ *Non emisti mihi argento calamum, &
adipe victimarum tuarum non inebriasti
me. Veruntamen seruire me fecisti in pec-
catis tuis, præbuiisti mihi laborem in ini-
quitatibus tuis.

²⁵ *Ego sum, ego sum ipse qui deleo ini-
quitates tuas propter me, & peccatorum
tuorum non recordabor.

²⁶ *Reduc me in memoriam, & iudicemur
simul, narra si quid habes, vt iustificeris.

²⁷ *Pater tuus primus peccauit, & inter-
pretes tui præuicari sunt in me.

²⁸ *Et contaminaui principes sanctos, &
dedi ad internecionem Iacob, & Israel in
blasphemiam.

CAP. XLIIII.

¹ ET nunc audi Iacob serue meus, & Israel
quem elegi.

² *Hæc dicit Dominus, faciens & formās
te ab vtero auxiliator tuus: Noli timere
serue meus Iacob, & rectissime quæ elegi.

³ *Effundam enim aquas super sitientem,
& fluenta super aridam. Effundam spiritum
meum super semen tuum, & benedictionem
meam super stirpem tuam.

⁴ *Et germinabunt inter herbas quasi fa-
lices iuxta præterfluentes aquas.

⁵ *Iste dicet, Domini ego sum, & ille vo-
cabit in nomine Iacob. Et hic scribet ma-
nu sua Domino, & in nomine Israel assi-
milabitur.

⁶ *Hæc dicit Dominus rex Israel,
& redemptor eius Dominus exercituum,
Ego primus & ego nouissimus, & absque
me non est Deus.

תרגום יונתן

²⁰ וְיִקְרֹן קִדְמִי בְּרֵאשִׁית מִיִּנְיָן וְצִדְקָה אַחֲרֵי דִּתְּוָה שְׂרָן יִרְדִּין וּבְנֵת נַעֲמָן אֲרִי יִתְּבַח בַּמִּדְבָּר מֵי־נְהֹרִין בְּצִדְקָתָהּ לֹא־שָׁקָחָה עַמִּי
וְאַחֲרָעִיתִי בָּהּ: ²¹ עֲמַד דִּין אֶתְקַנְתָּ לְפָלְחִי בְּתִשְׁבָּחָתִי יְהוָה מִשְׁחָעוֹ: ²² אֲמִיר עַל יְדֵי גִבּוֹרָא וְלֹא בְּפִלְחֵי עֲרֵעִיחוֹן דְּבִית יַעֲקֹב
²³ לֹא אֶתִּיתָה קִדְמִי אֲמִיר עַלְתָּךְ וְתִרְבַּת נִכְסֶיךָ קִדְשָׁךְ לֹא יִקְרָת קִדְמִי לֹא אֶסְגִּיתִי עַלְךָ בְּקִרְבְּנִין
אֲרִי לֵאחֲזֵק בְּאֶלְפֵּי אֲוִרְתִּי יִשְׂרָאֵל: ²⁴ לֹא וּבְנֵת קִדְמִי בְּכֶסֶף קֶנֶה בְּשֵׁם וְתִרְבַּת נִכְסֶיךָ קִדְשָׁךְ לֹא דִּתְנֵתָ עַל מִדְּכִי בְּרֵם אֶסְגִּיתָה קִדְמִי
וְלֹא אֶתְקַפְרִי עַלְךָ בַּלְבֹּנָה: ²⁵ אֲנָה אֲנָה הוּא שִׁבְק לְחֹבְבֶךָ בְּדִיל שְׂמִי וְחִטָּאתֶךָ לֹא יִדְכְּרוּ: ²⁶ אֲמַר קַעֲן גִּידְוִן כְּחֵדָּא אֲשַׁחֲעִי אֶת
בְּחוּבְךָ אֶתְקַפְחָה קִדְמִי בְּעֹנֹתֶיךָ: ²⁷ אֲבִיד קִדְמָה חֲטָא וּמִלִּיצִיד פֶּשַׁעֶיךָ לְמַעַנִי וְחִטָּאתֶיךָ לֹא־אֶזְכֹּר: ²⁸ וְאֶפְסִי דְּרַבְרָבִי קֹדֶשׁ אֶמְסַר לְקִשְׁלָא יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְחִסְדִּין:
אֶסְחַב וְתוֹכִי:

מר

¹ וְכַעֲן שָׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל דְּאַחֲרָעִיתִי בָּהּ: ² כִּדְנָן אֲמַר יְיָ דְּעִבְדְּךָ וְדִאֲתַקְנְךָ מִמַּעַן יִסְעֲדְךָ לֹא תִדְחַל עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
וְאַחֲרָעִיתִי בָּהּ: ³ אֲרִי כְּמַא דְּמִדְּיָתִין מֵי־עַל אֶרֶץ בֵּית צִינְאָה וּמִתְנַגֵּן עַל יְבִשְׁתָּא בְּן אֶתָּה רִיחַ קִדְשִׁי עַל בְּנֵי בְנֵיךָ:
וְיִתְרִכּוּ צִדְקָתָא דְּכִיכִין וּמִפְּנֵי קִינָא כְּלָבִי עֹשֶׂה כְּאִילָן דְּמִשְׁלַח שְׂרָשׁוֹתָיו עַל גִּידְוִן דְּמִיין:
⁴ דִּין יִמַר מִדְּחִלָּא דְּיִי אֲנָה וְדִין יִצְלִי בְּשׁוֹם יַעֲקֹב וְדִין יִקְרַב קִרְבְּנָה קִדְמִי וְיִי וּבְשֵׁם דְּיִשְׂרָאֵל יִתְקַרֵּב:
⁵ דִּין יִמַר מִדְּחִלָּא דְּיִי אֲנָה וְדִין יִצְלִי בְּשׁוֹם יַעֲקֹב וְדִין יִקְרַב קִרְבְּנָה קִדְמִי וְיִי וּבְשֵׁם דְּיִשְׂרָאֵל יִתְקַרֵּב:
⁶ כִּדְנָן אֲמַר יְיָ מֶלֶכְהָ דְּיִשְׂרָאֵל וּפְרִיקָהּ יְיָ צִבְאוֹה אֲנָה הוּא מִלְּקִדְמִין עַלְמִי עַלְמִיָּא דְּלִי אֲנִין וְכִי מִנִּי לִית אֱלֹהָהּ:

* Benedicent mihi bestie agri, sirenes & filie struthionum, quia dedi in deserto aquam, & flumina in inaquoso, ut bibere faciam genus meum electum:

* Populum meum quem acquisivi virtutes meas ut narret:

* Non modo vocavi te Jacob, neque labore te feci Israel.

* Non obtulisti mihi oves holocausti tui, neque in victimis tuis glorificasti me, non servivisti in hostiis, neque laborem fecisti in thure.

* Neque emisisti mihi thymiama argento, neque adipem hostiarum tuarum concupiui: sed in peccatis tuis defendi te, & in iniquitatibus tuis.

* Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

* Tu autem memento, & iudicemur simul: dic tu iniquitates tuas primus, ut iustificeris.

* Patres vestri primi peccaverunt, & principes vestri inique egerunt in me.

* Et contaminaverunt principes sancta mea, & dedi ut perderem Jacob & Israel in opprobrium.

CAP. XLIIII.

Nunc autem audi Jacob puer meus, & Israel quem elegi.

* Sic dicit Dominus Deus qui creavit te, & plasmavit te de ventre: Adhuc habebis auxilium, ne timeas puer meus Jacob, & dilectus Israel quem elegi.

* Quia ego dabo aquam in siti ambulantibus in inaquoso, ponam spiritum meum super semen tuum, & benedictiones meas super filios tuos.

* Et orientur ut in medio aquæ fœnum, & sicut salix iuxta omnem fluentem aquam.

* Hic dicet, Dei sum; & iste clamabit in nomine Jacob; & alius scribet manu sua, Dei sum, & in nomine Israel clamabit.

* Sic dicit Dominus Deus rex Israel, & qui redemit eum Deus Sabaoth, Ego primus & ego post hæc, præter me non est Deus.

20 * διλογήσει με τὰ θηρία ὡς ἀγροῦ, περὶ τῶν τέρεων στροθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ & ποταμούς ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν.

21 * λαὸν μου ὃν ᾤξει ποιησάμενος τὰς δρετὰς μου διηγείσθαι.

22 * οὐ γὰρ ἐκάλεσά σε ἰακώβ, & οὐκ ἐποίησα ἰσραὴλ.

23 * ὅτι ἤνεγκάς μοι ᾠθήματα τὰ ὀλοκαυτώσεώς σου, & ἐδὲ ἐν ταῖς θυσίαις σου ἐδόξασάς με, ὅτι ἐδύλωσας ἐν θυσίαις, & ἐγχοπον ἐποίησας ἐν λιβάνῳ.

24 * & ἐκτίσω μοι θυμίαμα δρυγείῳ, & ἐξέαρ τὰ θυσιῶν σου ἐπεθύμησα· ἀλλ' ἐν ταῖς ἀμαρτίαις σου ὑπερήσπισά σε, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.

25 * ἐγὼ εἰμι· ἐγὼ εἰμι αὐτὸς ὃς ἐξαλείφω τὰς ἀνομίας σου ἐνεκὸν ἐμοῦ, & τὰς ἀμαρτίας σου ἐμνησθήμαί.

26 * σὺ γὰρ μνησθήσῃ καὶ κριθῇς ἅμα, λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτον ἵνα δικαιωθῇς.

27 * ὁ πατήρ σου ὁ μὲν πρῶτος ἡμάρτον, καὶ οἱ ἀρχόντες ὑμῶν ἠνόμησαν εἰς ἐμέ.

28 * καὶ ἐμίαναν οἱ ἀρχόντες τὰ ἁγία μου, καὶ ἔδωκα ἀπολέσαι ἰακώβ & ἰσραὴλ εἰς ὀνειδισμόν.

μδ'.

1 * Νῦν γὰρ ἀκούθῃ ἰακώβ ὁ παῖς μου & ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμενος.

2 * ἔτι λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ κτίσας σε καὶ πλάσας σε ἐκ κοιλίας· ἐπιβοηθήσῃ μὴ φοβοῦ παῖς μου ἰακώβ καὶ ὁ ἡγαπημένος ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμενος.

3 * ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψῃ τοῖς πορφυρομένοισιν ἐν ἀνύδρῳ· ἐπιθήσω τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου καὶ τὰς διλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου.

4 * καὶ ἀνατελοῦσιν ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος χορτοί, καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ πρὸς ὕδωρ.

5 * ὅτι ἐρεῖ, ὁ θεὸς εἰμι, & ὅτι βοή(ε) ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰακώβ· καὶ ἕτερος ἐπιγράψει χεὶρ αὐτοῦ, ὁ θεὸς εἰμι & ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰσραὴλ βοήσῃ.

6 * ἔτι λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ ῥυσάμενος αὐτὸν θεὸς σαβαώθ· ἐγὼ πρῶτος & ἐγὼ μὲν ταῦτα, πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστιν θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Glorificabunt coram me, quando convertero provincias desertas, & locum ubi manebant dracones & filiae struthionum; quia dedi in solitudine aquas, & flumina in deserto, ut darem potum populo meo quem elegi.

21 Populum hunc præparavi cultui meo: laudem meam narrabunt. 22 Dictum est per manum prophetarum, quod non acceditis ad cultum meum viri domus Iacob: quia laborasti Israel in doctrina legis meae.

23 Non obtulisti coram me arietes holocausti tui, neque pinguedine victimarum sanctarum tuarum honorasti coram me: non multiplicavi super te oblationes, neque grauavi te thure.

24 Non emisisti coram me argento calamum aromaticum, neque adipe victimarum tuarum impinguaisti altare meum. Veruntamen multiplicasti coram me peccata tua; & grauasti me tuis iniquitatibus.

25 Ego, ego sum ipse qui dimitto scelera tua propter nomen meum, & peccata tua non erunt in memoria. 26 Dic nunc, iudicemur simul, narra tu si potes ut iustificeris.

27 Pater tuus primus peccavit; & doctores tui prævaricati sunt in Verbum meum. 28 Et profanaui principes sanctitatis, & tradidi in occisionem Iacob, & Israel in opprobria.

CAP. XLIIII.

ET nunc audi Iacob serue mi, & Israel quem elegi. 1 Hæc dicit Dominus qui fecit te & formavit te, ab utero sustentavit te: Ne timeas serue mi Iacob, & Israel quem elegi.

2 Quia sicut dantur aquæ super terram sitientem, & fluunt super aridam; sic dabo spiritum sanctum meum super filios tuos, & benedictionem meam super filios filiorum tuorum.

3 Et crescent iusti & erunt teneri, & delicati sicut germen herbarum, sicut arbor quæ mittit radices suas iuxta fluentes aquas.

4 Hic dicet, De timentibus Dominum ego sum; & hic orabit in nomine Iacob; & iste offeret oblationem suam coram Domino; & in nomine Israel applicabitur.

5 Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor eius Dominus exercituum: Ego sum ab initio, secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus.

M

* ומי כמוני יקרמי ויגידה ויערבה לי משומי
 עם-עולם ואותיות ואשר תבאנה יגידו למו:
 * אל תפחדו ואל תרהו הלא מאז השמעתיך
 והגדתי ואתם עדי חיש אלוה מבל עדי ואין צור
 בל--ידעתי:
 * יצרי פסל כלם תהו וחמודיהם בל--
 יועילו ועדיהם חמור בל--ירמו ובל--ידעו
 למען יבשו:
 * מי יצר אל ופסל נסך לבלתי הועיל:
 * הן כל חבריו יבשו וחרשיהם המה מאדם
 יתקבצו כלם יעמדו יפחדו יבשו יחד:
 * חרש ברזל מעצד ופעל בפחם ובמקבורה
 יצרהו ויפעלהו בזרוע כחו גם רעב ואין כח לא-
 שתרה מים ויעם:
 * חרש עצים נטה קו יתארהו בשרד יעשהו
 במקצעות ובמהוגר יתארהו ויעשהו כתבגיר
 איש כתפארת אדם לשכת בירת:
 * לכרת לו ארזים ויקח תרזה ואלון ויאמץ-
 לו בעצי יער נטע ארז וגשם יגדל:
 * והיה לאדם לבער ויקח מהם ויחם אף-
 ושיק ואפה לחם אף-יפעל אל וישתחו עשהו
 פסל ויסגד--למו:
 * הציו שרף כמו גש על--הציו בשר יאכל
 יצלה צלי וישבע אף יחם ויאמר האח חמותי
 ראיתי גאור:
 * ושאריהו לאל עשהו לפסלו יסגד--לו
 וישתחו ויתפלל גאלי ויאמר הצילני כי גאלי
 אתה:
 * לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם
 מהשקיל לבתם:

7 * Quis similis mei? Vocet & annunciet,
 & ordinem exponat mihi. Ex quo consti-
 tuti mihi populum antiquum: ventura &
 quæ futura sunt, annuncient eis.
 8 * Nolite timere, neque conturbemini.
 B Extunc audire te feci, & annunciaui. vos
 estis testes mei. Nunquid est Deus absque
 me, & formator quem ego non nouerim?
 9 * Plasta idoli omnes nihil sunt, & aman-
 tissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt
 testes eorum, quia non vident neque intel-
 ligunt, ut confundantur.
 10 * Quis formauit deum, & sculptile con-
 flauit, ad nihil utile?
 11 * Ecce omnes participes eius confunden-
 tur. fabri enim sunt ex hominibus. Con-
 uenient enim omnes, stabunt & pauebunt
 & confundentur simul.
 12 * Faber ferrarius lima operatus est, in
 prunis & in malleis formauit illud, & ope-
 ratus est in brachio fortitudinis suæ. Esu-
 riet & deficiet, non bibit aquam, & lassé-
 scet. 13 * Artifex lignarius extendit normam,
 formauit illud in runcina. fecit illud in an-
 gularibus, & in circino tornauit illud, &
 C fecit imaginem viri quasi speciosum ho-
 minem habitantem in domo.
 14 * Succidit cedros, tulit ilicem & quer-
 cum quæ steterat inter ligna saltus. planta-
 uit pinum quam pluvia nutriuit.
 15 * Et facta est hominibus in focu. Sum-
 psit ex eis & calefactus est, & succendit &
 coxit panes, de reliquo autem operatus est
 deum, & adorauit. fecit sculptile, & curua-
 tus est ante illud. 16 * Medium eius com-
 buisit igni, & de medio eius carnes coxit &
 comedit, coxit pulmētum & saturatus est,
 & calefactus est, & dixit, Vah, calefactus
 sum, vidi focum.
 17 * Reliquum autem eius deum fecit &
 sculptile sibi. curuatur ante illud, & ado-
 rat illud & obsecrat: dicens, Libera me,
 quia Deus meus es tu.
 18 * Nescierunt neque intellexerunt: obli-
 ti enim sunt ne videant oculi eorum, ne
 intelligant in corde suo.

תרגום יונתן

7 ומן כותי ויערענה ויחיה ויסדרנה קדמי משויותי עמא דמן עלמא ודאחזן ודעתידין למיתי וחוון לנא:
 8 לא תרחלו ולא תחברו ולא מוכן בשרתך וחויתי ואחזן סתרין קדמי תאית אלתא בר מני וליה דחקיף אלהן דסן קדמי סתיהב לה
 9 עבדי עלמנא בלהון למא ופלחיהון דלא יתנו להון וסתרין אגון כנפשתהון דלא חזן ולא ידעין בריל דיבחהון:
 10 מן עבד דחלא וצלמא אחיך בריל דלא להנאה:
 11 הא כל פלחיהון ויבחהון ואומנין עובדנין מכני אנשא יתכנשון בלהון
 12 נפחא מברזל חצינא עבד מפת נור בשיחוריא ובמקבין סתקף לה ועבד לה בחקוף חיליה
 13 נגרא אעין נפץ בחוסא מסר לה במשקולתא
 14 יקומין ויבחהון כחדא:
 15 דאם יכפן עבדיה ולא ייכול לא יתיבה חיל ואם יצחי ולא ישחי מנא יהי משלהי:
 16 מעי לה באומילא ובנצורין מאחד לה ועבד לה כדמות גבר כחשבתא אחתא למתב בביתא:
 17 למיקץ לה ארזין ונסב לה תרו ובלוט ומתקף לה באעי חרשא נצב ארנא ומטרא מרבי:
 18 וחווי לאנשא לאתלקא ונסב מנה ושחן אף אצא ואפא לחם אף עבדה דחלא וסגד אחכה צלמא וכעא מנה:
 19 פלגה אוקיר בנורא על פלגיה בשרא אכל טוא טוי ושבוע אף שחין ואמר אח שחנת חויתי נור:
 20 ושאריה דחלא עבד לצלמא סגד ואשתעבד לה וכעא מנה ואמר שובני ארי דחלתי את:
 21 לא ידעין ולא מסתכלין ארי מטמטמין מלמחזי עיניהון מלאסחפלא בלביהון:

* Quis sicut ego, stet, & vocet & annunciet, 7
& paret mihi ex quo feci hominem in seculum,
& vettura antequam veniant annunciet vobis.

* Ne formidetis neque conturbemini, non ab 8
initio auribus percepistis & annunciaui vobis?
testes vos estis, si est Deus præter me? & non
erant tunc plasmanes. * Et sculptentes omnes 9
vani facientes desideria eorum quæ non prode-
runt eis: & testes eorum non videbunt, &
non cognoscent ut confundantur. * Quis for- 10
mabit forte, & sculptile conflabit ad nihil vtile?

* Ecce omnes participes eius confundentur 11
plasmanes Deum, & sculptentes omnes inuti-
lia, & omnia vnde facta sunt aruerunt, & sur-
di ex hominibus congregentur omnes, & stent
simul, confundantur & reuereantur simul.

* Quia acuit faber ferrum, ascia operatus est 12
illud in prunis, & in terebro statuit illud, &
operatus est in brachio fortitudinis suæ, & esu-
riet, & infirmabitur, & non bibet aquam.

* Eligens faber lignum, statuit illud in men- 13
sura, & formauit illud in runcina; fecit illud in
angularibus, & in circino regulauit illud: &
fecit illud quasi imaginem viri, & quasi pul-
chritudinem hominis ut statueret illud in domo.

* Qui succidit sibi cedros, & tulit ilicem 14
& quercum; & comportauit sibi lignum de
sylua, quod plantauit Dominus pinum, et pluuia
nutriuit.

* Ut sit hominibus in combustionem: & su- 15
mens ex eo calefactus est, & succedentes coxe-
runt panes in eo; at reliquum operati sunt deos,
& adorant eos; fecerunt illud sculptile, & in-
curuatur eis.

* Cuius dimidium eius combussit in igne, & 16
super medio eius carnes comedit, coquens assauit
coctum, & repletus est & calefactus, dixit,
Dulce mihi, quia calefactus sum, & vidi focum.

* At reliquum fecit in Deum, & sculptile, 17
incuruatur illi, & adoratur & oratur: dicens, Libe-
ra me quia Deus meus es tu.

* Non cognouerunt ut saperent, quoniam 18
obtenebrati sunt ut viderent oculis suis & in-
telligerent corde suo.

7 * τίς ὡς ἐγὼ στήτω, καλεσάτω & δυνάμειλάτω καὶ
ἐτοιμασάτω μοι ἄφ' ἐποίησα δυνάμειλον εἰς τὴν αἰῶνα, &
τὰ ἐπερχόμενα πρὸς ἐλθεῖν ἀπαγγελάτωσαν ὑμῖν.

8 * μὴ φοβηθῆτε καὶ μὴ ὀκνηθῆτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς
ἠνωτίσατε & ἀπήγγεिला ὑμῖν; μάρτυρες ὑμεῖς ἐστέ, εἰ ἐστὶ
θεὸς πλὴν ἐμοῦ, καὶ ὅτι ἦσαν τότε οἱ πλάστοντες;

9 * & οἱ γλύφοντες πάντες μάταιοι οἱ ποιοῦντες τὰ κα-
ταθύμια αὐτῶν ἀὶ οὐκ ὠφελήσονται αὐτοῖς: & μάρτυρες αὐτῶν
10 ὅτι ὄψοντο & ἐγνώοντο ἵνα αἰχμηθῶσι. * τίς πλάσει
ἰσχυρὸν, καὶ γλυπτὸν χωνύσει εἰς δυνάμειλιν;

11 * ἰδοὺ πᾶντες & κοινωνοῦντες αὐτῶν αἰχμηθήσονται &
πλάστοντες θεὸν, & γλύφοντες πᾶντες δυνάμειλιν & πᾶν-
τα ὅτι ἐγνώοντο ἐξηγῶνται, καὶ κωφοὶ διὰ δυνάμειλον
συναχθήσονται πάντες, & στήσονται ἅμα, ἐν τρεπτήσονται

12 καὶ αἰχμηθήσονται ἅμα. * ὅτι ὥσπερ τέκτων σιδήρεον,
σκεπαρὼν εἰργάσατο αὐτὸ ἐν δυνάμει, & ἐν τρεπτῶ ἐποίησεν
αὐτό: καὶ εἰργάσατο ἐν τῷ βραχίονι τὸ ἰσχυρὸν αὐτοῦ, καὶ
πεινάσει καὶ ἀδινήσει καὶ μὴ πίνει ὕδωρ.

13 * ἐκλεξάμενος & τέκτων ξύλον, ἐποίησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ
καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν ᾧ ἀγαγεῖται: ἐποίησεν αὐτὸ ἐν
ᾧ ἀγαγόντο καὶ ἐν κόλλῃ ἐρύθμισεν αὐτό: καὶ ἐποίησεν
αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνθρώπου καὶ ὡς ὁμοιωτῆρα ἀνθρώπου στήσαι
αὐτὸ ἐν οἰκίᾳ.

14 * ὁ ἐκοψεν αὐτὸν κέδρους καὶ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον
καὶ δρυὸν καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῶν ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὁ
ἐφύτθυσεν κύριον πίτυν καὶ ὑέρος ἐμήκυσεν.

15 * ἵνα ἡ ἀνθρώποις εἰς καύσιν καὶ λαβὼν ἀπ' αὐτῶν ἐθερ-
μώσῃ: & καύσδυτες ἐπέψαν αὐτοῖς ἐπ' αὐτῶν, τὸ δὲ λοι-
πὸν εἰργάσατο θεὸς καὶ προσκυνοῦσιν αὐτοῖς: ἐποίησαν
αὐτὸ γλυπτὸν καὶ κάμψαν αὐτοῖς.

16 * ὁ δὲ ἡμισυ αὐτῶν κατέκαυσεν ἐν πυρὶ καὶ ἐπὶ τοῦ
ἡμίσεος αὐτῶν κρέας ἐφαγῶν, ἐψήσας ὥπλησεν ἐπὶ ὄν, καὶ
ἐνεπλήθη & θερμανθεὶς εἶπεν· ἰδοὺ μοι ὅτι ἐθερμώθην
καὶ εἶδον πῦρ.

17 * τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν καὶ γλυπτὸν κάμψαν
αὐτῶν καὶ προσκυνοῦν καὶ προσδύχοντες, λέγων· ἔξελού με
ὅτι θεὸς μου εἰ σύ. * ὅτι ἐγνώσαν φρονησάμενοι ὅτι ἀπη-
μαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῦ
νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et quis est sicut ego, qui vocet & annunciet illud, & ordinet illud coram me: ex quo posui populum qui a seculo est, & quæ ventura
sunt, & futura annuncient nobis.

8 Ne timeatis neque consternemini; an non ex illo tempore annunciaui tibi & indicaui? & vos
testes estis coram me; num sit Deus præter me; & num sit fortis nisi is cui datur fortitudo a facie mea.

9 Qui simulachra fa-
ciunt, omnes sunt vanitas, & colunt ea quæ sibi non proderunt; & testes sunt sibi met quod non vident neque intelligunt, eò ut confun-
dantur.

10 Quis fecit deum & simulachrum conflavit ad nihil vtile? 11 Ecce omnes cultores eorum confundentur, & arti-
fices operarii ex filijs hominum; congregentur vniuersi, stent, conterantur & confundantur simul.

12 So flator ex ferro bipennim
facit; exufflat ignem in carbonibus: & malleis confirmat illud, & facit illud totis viribus suis: quod si elaberetur qui fecit illud, & non co-
mederit, non erit in eo virtus; & si stierit & non biberit aquas, erit lassus.

13 Faber lignarius extendit lineam; ferrat
illud perpendiculo, dolat illud dolabro, & in circino format illud; & facit illud in similitudinem viri, & iuxta decorem mulieris, ut habiter
in domo.

14 Ut succidat sibi cedros, & tulit ilicem & quercum, & apprehendit sibi ligna in saltu: plantauit pinum quam
pluuia nutrit.

15 Et facta est homini ad succendendum: & sumpsit ex eo & calefactus est; & cum succendit & coxit pa-
nem. Facit quoque ex illo deum & adoratur conflatile simulachrum, & deprecatur illud.

16 Dimidium eius succendit igni;
super dimidio eius carnem comedit; assauit assaturam, & satiatus est: calefactus quoque est: & dixit, Vah incalui, vidi ignem.

17 Reliquum autem eius in deum fecit, simulachrum cui procidit: & subijcitur ei, & deprecatur illud: & dicit, Libera me, quia Deus
meus es tu.

18 Nesciunt neque intelligunt, obturati enim sunt oculi eorum ne cernant, neque intelligant cordibus suis,

* ולא ישיב אל לבו ולא דעת ולא תבונה
 לאמר חציו שרפתי כמו גש ואף אפיתי על-
 גחליו לחם אצלה בשר ואכל ויתרו לתועבה
 אעשה לכול עץ אסגור:
 * רעה אפר לב הותל הטהו ולא יציל את-
 נפשו ולא יאמר הלא שקר בימיני:
 * זכר אלה יעקב וישראל כי עבדי אתה
 יצרת עבד לי אתה ישראל לא תנשני:
 * מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך שובר
 גאלי כי גאלתיך:
 * רנו שמים כי עשה יהוה הריעו רחציות
 גאלי פצחו הרים רגור יער וכל עץ בו כי גאל
 יהוה יעקב וישראל יתפאר:
 * ברו אמר יהוה גאלך ויצרך מבטן אנכי
 יהוה עשה כל נטה שמים לבדי רקע רוארץ
 מיאיתי:
 * מפר אתורת בדים וקסמים יהולל משיב
 חכמים אחור ודעתם יסכל:
 * מקים דבר עבדו ועצרו מלאכיו ושליח
 האמר לירושלם תושב ולערי יהודה תבנינה
 וחרבותיה אקומם:
 * האמר לצולח חרבי ונהרתיך אויב:
 * האמר לכורש רעי וכל חפצי ישרלם ולאמר
 לירושלם תבנה והיכל תוסד:

מה

* ברו אמר יהוה למשיח לכורש
 אשר החזקתי בימינו לרד לפניו גוים ומתני
 מלכים אפתח לפתח לפניו דלתים ושערים
 לא יסגרו:

19 * Non recogitant in mente sua, neque
 cognoscunt, neque consentiunt, vt dicant:
 Medietatem eius combussi igni, & coxi su-
 per carbones eius panes, coxi carnes & co-
 medi, & de reliquo eius idolum faciam,
 ante truncum ligni procidam?
 20 * Pars eius cinis est: cor insipiens adora-
 bit illud: & non liberabit animam suam,
 neque dicet, Fortè mendacium est in de-
 xtera mea.
 21 * Memento horum Iacob & Israel, quo-
 d niam seruus meus es tu. Formauí te, seruus
 meus es tu Israel, non obliuiscaris mei.
 22 * Deleui vt nubem iniquitates tuas, &
 quasi nebulam peccata tua. reuertere ad
 me, quoniam redemi te.
 23 * Laudate celi quoniam fecit Dominus,
 iubilare extrema terræ. refonate montes
 laudatione, saltus & omne lignum eius,
 quoniam redemit Dominus Iacob, & Is-
 rael gloriabitur.
 24 * Hæc dicit Dominus redemptor tuus,
 & formator tuus ex vtero. Ego sum Do-
 minus faciens omnia, extendens celos so-
 lus, stabiliens terram, & nullus mecum.
 25 * Irrita faciens signa diuinorum, & ario-
 los in furorem vertens. Conuertens fa-
 pientes retrorsum, & scientiam eorū stul-
 tam faciens.
 26 * Suscitans verbum serui sui, & consi-
 lium nunciorum suorum complens. Qui
 dico Hierusalem, Habitaberis; & ciuitati-
 bus Iudæ, Edificabimini, & deserta eius
 fuscitabo.
 27 * Qui dico profundo, Desolare, & flumi-
 na tua arefaciam.
 28 * Qui dico Cyro, Pastor meus es, & om-
 nem voluntatem meam complebis. Qui
 dico Hierusalem, Edificaberis, & templo
 fundaberis.

CAP. XLV.

1 Hæc dicit Dominus christo meo Cyro,
 A cuius apprehendi dexteram vt subij-
 ciam ante faciem eius gentes, & dorso re-
 gum vertam. Et aperiam coram eo ianuas,
 & portæ non claudentur.

תרגום יונתן

19 ולא מתיב ללבה ולא מדע ולא סכלתנו למימר פלגיה אוקדת בנורא ואף אפיתי על גומרותי לחם טוית בשרא ואכלת ושארית
 לתועבה אעבד ליכלי אע אסגור:
 20 הא דחלתיה פלגיה קטמא לבה טפשא אטעיה ולא ישיב יח נפשה ולא ימר הלא שקרא
 עבדתי ימיני:
 21 אדכר אלן יעקב וישראל ארי עבדי את אתקנתך למתו עבד פלח קדמי את ישראל לא תחנשי דחלתיו
 22 מחיתי כעובא חוכך וכענן ערי כל חטאך חוב לפלחני ארי פרקך:
 23 שבחו שמיא ארי עבד יי פרקן לעמה יבעו יסורי
 ארעא דרצו טוריא חשבחתא חרשא וכל אילניא דביה ארי פרק יי יעקב וישראל ישתבח:
 24 כדנן אמר יי דפרקך דאתקנתך ממעין אנא יי עבד כורא חלית שמיא במימרי ושכללת ארעא בגבורתי:
 25 מבטל אתות בדין וקסומין משגש מתיב לחכימא לאחורא ודעתהון מקלקל:
 26 מקים פתגם עבדוהי צדיקא ומלך שלוחוהי משלם דאמר לירושלם תתיב ולקרנא דבית יהודה יתבנין וחרבתהא אקומם:
 27 דאמר על ככל חחרוב ונהרתא איבש:
 לירושלם תבנה והיכלא ישתכלל:

מה

1 כדנן אמר יי למשיחה לכורש דאתקפת בימיניה למססר קדמותי עממי וחרצו מלכין אפתח לפתחא קדמותי דשין ותרעין לא ותאחרון:

* Et non recogitauit anima eius, neque cognouit prudentia quoniam dimidium eius combussit in igne, & coxit super carbones panes, & assans carnem comedit, & reliquum eius in abominationem fecit, & adorant eum.

* Scito quia cinis cor eorum, & errant, & nemo potest liberare animam suam. videte non dicetis quia mendacium in dextera mea.

* Memento horum Jacob & Israel, quia puer meus es tu, formaui te puerum meum, & tu Israel ne obliuiscaris mei.

* Ecce deleui sicut nubem iniquitates tuas, & sicut caliginem peccata tua: reuertere ad me, & redimam te.

* Latamini cali quoniam misertus est Deus Israelis, canite tuba fundamenta terræ, clamate montes letitiam, colles, & omnia ligna quæ in eis, quia redemit Dominus Jacob & Israel glorificabitur.

* Sic dicit Dominus qui redimit te & formans te ex utero: Ego sum Dominus qui compleo omnia, extendi calum solus, & firmaui terram; quis alius

* Dissipabit signa pythorum, & diuinationes de corde, conuertens prudentes retrorsum, & consilium eorum stultum faciens.

* Et statuens verbum pueri eius, & consilium angelorum eius verificans: dicens Hierusalem, Habitaberis, & ciuitatibus Judææ, Aedificabimini, & deserta eius suscitabo.

* Dicens abyssus, Desolaberis, & flumina tua arefaciam.

* Dicens Cyro ut sapiat & omnes voluntates meas faciat: dicens Hierusalem, Aedificaberis, & domum sanctam meam fundabo.

CAP. XLV.

Sic dicit Dominus Deus christo meo Cyro cuius apprehendi dexteram, ut subijciam ante eum gentes & fortitudinem regum dirumpam; aperiam ante eum ianuas, & portæ non claudentur.

* καὶ οὐκ ἐλογίσασθ' ἡ ψυχὴ αὐτῆς, οὐδ' ἐγνώτῃ φρονήσει ὅτι τῇ ἡμισυ αὐτῆς κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, καὶ ἐπέψεν ἐπὶ τὰν θύρακων ἀρτοῖς, καὶ ὀπίσας κρέας ἔφαγεν καὶ τὸ λοιπὸν αὐτῆς εἰς βδέλυγμα ἐποίησε, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτῷ.

* γινώδι ὅτι ἀποδοὺς ἡ καρδίᾳ αὐτῶν (ὅτι πλανῶν) ὅς ἐδείξεν διωγὰν ἐξελῶν τὴν ψυχὴν αὐτῆς· ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου.

* μνήσθητι τοῦτα Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ, ὅτι παῖς μου εἶ σύ· ἐπλάσα σε πατὴρ μου, καὶ σύ Ἰσραὴλ μὴ ἐπιλανθῆνός μου.

* ἰδοὺ ἀπῆλειψα ὡς νεφέλῃ τὰς δυνάμεις σου, καὶ ὡς γνώφον τὰς ἀμαρτίας σου· ἐπιστάθητι πρὸς με, καὶ λυτρώσμαι σε.

* διφραίνθητε ἔρανοί ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, σαλπίζατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς· ἐοίσατε ὅρη διφροσυνῶν· ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος τὸν Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ δοξαζήσεται.

* ὣτως λέγει κύριος ὁ λυτρώμενός (ὅς ἐκ πλάσων σε ἐκ κοιλίας) ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ σωτὴρ τῶν πνύτων, ἐξέτεινα τὸν ἔρανόν μου, καὶ ἐσερέωσα τὴν γῆν· τίς ἕτερος

* διασκέδασεν σημεῖα ἐχθρῶν μου, καὶ μαντείας ἀπὸ καρδίας, ἀπὸ σφύρων φρονημοῖς εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραίων.

* καὶ ἰσθὺν ῥῆμα παιδὸς αὐτῆς, καὶ τὴν βουλὴν τῶν ἀγγέλων αὐτῆς ἀληθύνων· ὁ λέγων τῇ ἱερουσαλὴμ, κατεκινήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ἐσθίας, οἰκοδομηθήσεσθε, ὅτι ἐρημία αὐτῆς θωαθήσεται.

* ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ, ἐρημώσῃ, ὅτι ποταμοὶ σου ξηρανῶν.

* ὁ λέγων κύριος φρονεῖν ἐκ πνύτων τὰ θελήματά μου ποιήσει· ὁ λέγων ἱερουσαλὴμ, οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἅγιόν μου θεμελιώσω.

μέ.

* Οὕτως λέγει κύριος ὁ Θεὸς τῶν χειρῶν μου κύριος ἐκ ἐκρήψα τὴν δεξιάν, ἐπακούσας ἐμὰς φωνὰς αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βασιλέων διαρρήξω· ἀνοίξω ἐμὰς φωνὰς αὐτῆς ἐν ῥαῖς, καὶ πύλαι ἐσθκλεισθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ Nec ad animum suum reuocat, neque est scientia neque intelligentia, ut dicat, Partem eius succendi igne, quin etiam coxi super prunas eius, panem; assaui carnem & comedi, & reliquum in abominationem faciam, germen ligni adorabo.

²⁰ Ecce dimidium Dei eius in cinerem redactum est: cor eius insipiens seduxit eum, & non liberauit animam suam: neque dicit, An non mendacium operata est dextera mea?

²¹ Memento horum Iacob & Israel, quia seruus meus es tu, formaui te ut sis seruus meus seruans coram me. Israel ne obliuiscaris timoris mei.

²² Deleui tanquam nebulam omnia delicta tua, & sicut nubem transeuntem omnia peccata tua: reuertere ad timorem mei quia redemi te.

²³ Laudate cali, quia fecit Dominus salutem populo suo: exultent fundamenta terræ, gaudete montes in laude; sylua & omnia ligna quæ in ea sunt: quia redemit Dominus Iacob, & in Israel laudabitur.

²⁴ Hæc dicit Dominus qui saluabit te, & formaui te ab utero. Ego Dominus conditor omnium, appendi celos in verbo meo, & fundavi terram in potentia mea.

²⁵ Irrita faciens signa diuinorum, & ariolos in infaniam vertens.

²⁶ Suscitans verbum seruorum suorum iustorum, & consilium nunciorum suorum complens. Qui dico Hierusalem, Habitaberis, & ciuitatibus domus Iudææ, Aedificabuntur, & solitudines eius instaurabo.

²⁷ Qui dico Babyloni, Desolare, & flumina tua arefaciam.

²⁸ Qui dico Cyro dandum ei regnum, & omnem voluntatem meam complebit: qui dico Hierusalem, Aedificaberis, & templum fundabitur.

CAP. XLV.

Hæc dicit Dominus christo suo Cyro, cuius dexteram confortauimus, ut traderem in conspectu eius populos, & lumbos regum dissoluerem, ut aperirem in conspectu eius ianuas, & portæ non clauderentur.

אֲנִי לִפְנֵיךָ אֵלֶיךָ וְהִדּוּרִים אוֹשֵׁר דְּלִתּוֹרָה
נְחוּשָׁה אֲשֶׁכֶּר וּבְרִיחִי בְּרוֹל אֲגִדֶּעַ
וְנִתַּתִּי לְךָ אוֹצְרוֹת חֶשֶׁךְ וּמִטְמֵנִי מִסְתָּרִים
לְמַעַן תִּדְעֵנִי כִּי אֲנִי יְהוָה הַקּוֹרֵא בְּשֵׁם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל
לְמַעַן עֲבָדִי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי וְאֶקְרָא
לְךָ בְּשֵׁם אֲכַנָּן וְלֹא יִדְעֵתִנִּי
אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד זֹלָתִי אֵין אֱלֹהִים אֲזַרְךָ
וְלֹא יִדְעֵתִנִּי
לְמַעַן יִדְעוּ מִמּוֹרֶחַ שְׁמִשׁ וּמִמַּעֲרֹבָה כִּי
אֶפְסָ בְּלִעְדִּי אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד
יֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֶשֶׁךְ עֲשֵׂה שְׁלוֹם וּבוֹרֵא
רָע אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה כָּל-אֵלֹהִים
הָרַעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁחָקִים יוֹלוּ-צֶדֶק
תִּפְתַּח-אֶרֶץ וַיִּפְרוּ יִשְׁעֵי וַצִּדְקָה תִצְמִיחַ יְחִיד אֲנִי
יְהוָה בְּרֵאתִיו הוּא רֵב אֶת-יִצְרוֹ חֶרֶשׁ אֶרֶץ-
חֶרֶשִׁי אֲדַמָּה הִיא אֲמַר חֶמֶר לִי־צִרוֹ מִחַ תַּעֲשֶׂה
וּפַעֲלָךְ אֵין יָדִים לוֹ
הוּא אֲמַר לֹאב מִחַ תּוֹלִיד וְלֹאשָׁה מִחַ תְּחִילָתָן
כֹּה-אֲמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּצֵרוּ הָאֱתָנוֹת
שְׂאֵלֹנִי עַל-בְּנֵי וְעַל-פֶּעַל יְדֵי תִצּוֹנִי
אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאֶדְם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי אֲנִי יְדֵי
נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל-צְבָאִם צִוִּיתִי
אֲנֹכִי הִעִירְתִּהוּ בְּצֶדֶק וְכָל-דְּרָכָיו אִישׁ
הוּא-יִבְנֶה עִירִי וְגִלּוֹתִי יִשְׁלַח לֹא בְּמַחִיר וְלֹא
בְּשֹׁחַד אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת
כֹּה-אֲמַר יְהוָה יִגִּיעַ מִצְרַיִם וּסְחָר-כּוֹשׁ
וּסְבָאִים אֲנָשֵׁי מִדְּהָ עָלֶיךָ יַעֲבֹרוּ וְלֹךְ יִהְיוּ אַחֲרֶיךָ
יִלְכוּ בִּזְקִים יַעֲבֹרוּ וְאֵלֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלֶיךָ יִתְפַּלְּלוּ
אֲךָ בְּךָ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפְסָ אֱלֹהִים

* Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo. Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.
* Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorū; vt scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum Deus Israel.
* Propter seruum meum Iacob, & Israel electum meum. & vocavi te nomine tuo, assimilaui te, & non cognouisti me.
* Ego Dominus, non est amplius, extra me non est Deus. Accinxi te, & non cognouisti me.
* Vt sciant hi qui ab ortu Solis & qui ab occidente, quoniam absque me non est Deus. Ego Dominus & non est alter.
* Formans lucem & creans tenebras, faciens pacem & creans malum. Ego Dominus faciens omnia hæc.
* Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum; aperiat terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Ego Dominus creauit eum.
* Væ qui contradicit fictori suo, testa de famijs terræ. Nunquid dicet lutum figulo suo, Quid facis, & opus tuum absque manibus est?
* Væ qui dicit patri, Quid generas? & mulieri, Quid parturis?
* Hæc dicit Dominus sanctus Israel plastes eius: Ventura interrogate me, super filios meos & super opus manuum mearum mandate mihi.
* Ego feci teriã, & hominem super eam creauit. Ego & manus meæ tetenderūt cælos, & omni militiæ eorum mandauit.
* Ego suscitaui eum ad iustitiam, & omnes vias eius dirigam. Ipse ædificabit ciuitatem meam, & captiuitatem meam dimittet, non in precio, neq; in muneribus. dicit Dominus exercituum.
* Hæc dicit Dominus, Labor Ægypti & negociatio Æthiopiæ & Sabaim viri sublimes ad te trāsibunt, & tui erunt. Post te ambulabunt, vincti manicis pergent, & adorabunt, teque deprecabuntur. Tantum in te est Deus, & non est Deus absque te.

תרגום יונתן

מִימְרֵי קִדְמוֹת יְהוָה וּמִי־שִׁירָא אֲכַבֵּשׁ וְשִׁירֵי דְנַחֲשׁ אֲחַבֵּר וְעִקְרֵי דְכִרְזֵל אֲקַצֵּץ
וְהִדְעֵנִי אֲנִי אֲנִי דְרִבִּיתִּי בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנִי וְיִי וְלִית עוֹד וְכִרְ מִנִּי לִית אֵלֹהִים סַעֲדָתְךָ וְלֹא יִדְעֵתִי לְמַפְלַח קִדְמוֹתִי
אֲנִי לִית בְּרַ מִנִּי אֲנִי וְיִי וְלִית עוֹד
יִשְׁמָשׁוּן שְׁמִיָּא מְלַעֲלִיא וְעִנְנֵיָא יִגְדוּן טוֹבָא תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִחֲזֹן מִיתָא וְזִכְרָא תִּתְגַּלִּי בְּחֵדָא אֲנִי בְרִיתִינוּן
וְיִי מְרִמִּי לְמַרְן לְקַבֵּל פְּתֻמִּי בְרִיָּה וְיִחֲזֹן דְּיוֹטְבוֹן לֵה צִלְמֵי פִתְרָא וְעִבְדִּין מַעֲפֵר אֲדַמָּה הִיא אֲמַר חֶמֶר לִי־צִרוֹ מִחַ תַּעֲשֶׂה
וְיִי דְאֲמַר לֹאב מִחַ תּוֹלִיד וְלֹאשָׁה מִחַ תְּחִילָתָן
כֹּה-אֲמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּצֵרוּ הָאֱתָנוֹת
שְׂאֵלֹנִי עַל-בְּנֵי וְעַל-פֶּעַל יְדֵי תִצּוֹנִי
אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאֶדְם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי אֲנִי יְדֵי
נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל-צְבָאִם צִוִּיתִי
אֲנֹכִי הִעִירְתִּהוּ בְּצֶדֶק וְכָל-דְּרָכָיו אִישׁ
הוּא-יִבְנֶה עִירִי וְגִלּוֹתִי יִשְׁלַח לֹא בְּמַחִיר וְלֹא
בְּשֹׁחַד אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת
כֹּה-אֲמַר יְהוָה יִגִּיעַ מִצְרַיִם וּסְחָר-כּוֹשׁ
וּסְבָאִים אֲנָשֵׁי מִדְּהָ עָלֶיךָ יַעֲבֹרוּ וְלֹךְ יִהְיוּ אַחֲרֶיךָ
יִלְכוּ בִּזְקִים יַעֲבֹרוּ וְאֵלֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלֶיךָ יִתְפַּלְּלוּ
אֲךָ בְּךָ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפְסָ אֱלֹהִים

* Ego ante te ibo, & montes complanabo: 2
portas aeneas conteram, & vestes ferreos con-
fringam. * Et dabo tibi thesauros tenebrosos, 3
absconditos, inuisibiles aperiam tibi; ut scias,
quia ego Dominus Deus tuus vocans nomen
tuum Deus Israel. * Propter seruum meum 4
Jacob & Israel electum meum ego vocabo te
nomine tuo, & suscipiam te; tu autem non co-
gnouisti me. * Quia ego Dominus Deus &
non est amplius; extra me non est Deus: confor-
tavi te, & non cognouisti me.

* Ut sciant qui ab ortu Solis & qui ab oc- 6
casu, quoniam non est prater me; ego Dominus
Deus & non est amplius.

* Ego qui fabricavi lucem, & qui feci tene- 7
bras, faciens pacem & creans mala; ego Do-
minus Deus faciens omnia. * Latetur calum
desuper, & nubes spargant iustitiam: germinet 8
terra, & oriatur misericordia, & iustitia ger-
minet simul: ego sum Dominus qui creavi te.

* Quid feci melior lutum figuli? nunquid 9
arans tota die arabit terram? nunquid dicet lu-
tum figulo? Quid facis quia non operaris?
neque habes manus? * Ua dicens patri, Quid 10
generabis? & matri, Quid parturis?

* Quia sic dicit Dominus Deus sanctus Is- 11
rael qui fecit ventura, Interrogate me de filiis
meis, & de operibus manuum mearum man-
date mihi.

* Ego feci terram & hominem super ea: ego 12
manu mea firmaui calum: ego omnibus stellis
mandaui.

* Ego suscitabo eum cum iustitia; regem, & 13
omnes via eius recte: ipse edificabit civitatem
meam, & captiuitatem populi mei conuertet,
non cum precio, neque cum muneribus; dixit
Dominus Sabaoth.

* Sic dicit Dominus Sabaoth, Laborauit 14
Ægyptus, et negotiatio Aethiopum, et Sabai viri
excelsi ad te transibunt, & tibi erunt serui, &
post te sequentur vineti manicis, & transi-
bunt ad te, & adorabunt te, & in te ora-
bunt, quia in te Deus est, & non est Deus præ-
ter te.

2 * ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύομαι & ὄρη ὁμαλῶ, & ὑ-
ψὺς χαλκᾶς συντρίψω & μοχλὺς σιδηρὸς συγκλάσσω.
3 * καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς, & ἀποκρύφους ἀπορ-
τῶν ἀνοίξω σοι, ἵνα γνῶς, ὅτι ἐγὼ κύριός ἐστις ὁ θεὸς σου ὁ κα-
λῶν τὸ ὄνομά σου ὁ θεὸς Ἰσραὴλ.

4 * ἐνεκεν τοῦ παιδός μου Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ
μου ἐγὼ καλέσω σε τὰ ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαι σε·
σύ δὲ ὅκ ἐγνωσάς με.

5 * ὅτι ἐγὼ κύριός ἐστις ὁ θεὸς καὶ ὅκ ἐστιν ἔτι, πλὴν ἐμοῦ
ὅκ ἐστι θεός· ἐνὶ γαστράσει καὶ ὅκ ἦδεις με.

6 * ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου & οἱ ἀπὸ δυσμῶν,
ὅτι ἔκ ἐστιν πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ θεός, & ὅκ ἐστιν ἔτι.

7 * ἐγὼ ὁ κατασκευάσας φῶς, & ποιήσας σκοτὸς, ὁ ποιών
εἰρήνην & κτίζων κακὰ· ἐγὼ κύριος ὁ θεός ὁ ποιών πάντα.

8 * διφραγθήτω ὁ ἔρανος δύνωθεν, & αἱ νεφέλαι βανά-
τωσην δικαιοσύνην, βλασησάτω ἡ γῆ καὶ ἀνατελάτω
ἐλεος, & δικαιοσύνη βλασησάτω ἅμα· ἐγὼ εἰμι κύ-
ριός ἐστις ὁ κτίσας σε.

9 * τί ἐποίησα βελτίων πηλὸν κεραμέως; μὴ ὁ δροσιστὴν
ὄλλω τὴν ἡμέραν δροσισάσει τὴν γῆν; μὴ ἐρεῖ ὁ πηλὸς τὰ
κεράμει; τί ποιεῖς ὅτι ἐκ ἐργάζῃ; ἔδε ἔχεις χεῖρας;

10 * καὶ ὁ λέγων τῷ πατρὶ, τί γυνήσεις; καὶ τῇ μητρὶ, τί
ὠδίνεις; * ὅτι ἔτως λέγει κύριός ἐστις ὁ θεός ὁ ἅγιός ἐστις
Ἰσραὴλ ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα, ἐρωτήσατέ με περὶ
πάντων ὧν μου, καὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μου ἐντε-
λεῖσθε μοι.

11 * ἐγὼ ἐποίησα γῆν καὶ ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς· ἐγὼ τῇ
χειρὶ μου ἐσερέωσα τὸν ἔρανον· ἐγὼ πᾶσι τοῖς ἀστέρις
ἐνετείλαμην.

12 * ἐγὼ ἐγεράω αὐτὸν μὲν δικαιοσύνης, βασιλέα, καὶ πᾶ-
σαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ διθείαι· αὐτὸς οἰκοδομήσεται τὴν πόλιν μου,
& τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, & μὲν λυ-
τῶν, & ὁ μὲν δώρων· εἶπεν κύριός ἐστις ὁ σαβαώθ.

13 * ἔτως λέγει κύριός ἐστις ὁ σαβαώθ, ἐκοπίασεν αἰγυπτίος,
καὶ ἐμπορέα αἰθίοπων, & οἱ σαβαῖν ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ
σε διαβήσονται, & οἱ ἐβραῖοι δοῦλοι, & ὁπίσω σου ἀκολουθή-
σουσι δεδεμένοι χειρὸς ἐδαις, καὶ διαβήσονται πρὸς σέ, καὶ
προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προσδύξονται, ὅτι ἐν σοὶ θεός
ἐστίν, καὶ ἔκ ἐστιν θεός πλὴν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Verbum meum tibi præbit, & in campestribus sternam viam; portas aeneas conteram, & vestes ferreos succidam. 2 Et dabo
tibi thesauros qui sunt in tenebris, & obstruas opes; ut scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum, Deus Israel. 3 Propter
seruum meum Iacob, & Israel electum meum vocavi te nomine tuo. direxi te, & nondum cognouisti timere ante me. 4 Ego Dominus
& non est alius, & extra me non est Deus: adiui te, & nondum cognouisti seruire coram me. 5 Ut sciant hi qui ab ortu Solis
& ab Occidente, quoniam absque me non est Deus, ego Dominus, & nullus est amplius. 6 Formans lucem, & creans te-
nebras, faciens pacem, & creans malum: ego Dominus, faciens omnia hæc. 7 Ministrent celi desuper, & nubes fluant bonum;
aperiatur terra, & renouiscant mortui, & iustitia reueletur pariter. Ego Dominus creavi ea. 8 Væ qui putat iudicio contendere con-
tra verba creatoris sui; & confidit quod sibi proderunt simulachra testea, quæ facta sunt ex puluere terræ. Nunquid dicet lutum fa-
ctori suo, Non fecisti me; & opus tuum manibus caret?

9 Hæc dicit Dominus sanctus Israel & qui formauit eum: Quæ ventura sunt vos interrogatis à facie mea; super populum meum,
& super opus potentiae meæ mandatis mihi. 10 Ego in verbo meo feci terram, & hominem super eam creavi. Ego in potentia mea
appendi celos, & omnem militiam eorum fundavi. 11 Ego adducam eum palam in veritate, & omnes vias eius dirigam: ipse ædifica-
bit civitatem meam, & captiuitatem populi mei dimittet, non in precio neque in pecunia, dicit Dominus exercituum.

12 Hæc dicit Dominus, Labor Ægypti, & negotiatores Æthiopie, & viri Sabba, viri negotiationis ad te transibunt & tui erunt; post
verbum tuum ambulabunt, in catenis transibunt, & te adorabunt, teque deprecabuntur & confitebuntur, & dicent: In veritate in te est
Deus, & non est alius Deus præter eum.

אֲכֵן אַתָּה אֵל מְסֻתָּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ:
 כּוֹשׁוּ וְגַם נִכְלְמוּ כָל־יְחִידוֹ הִלְכוּ בְּכַל־מֶרֶץ
 חֲרָשֵׁי צִירִים:

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בִּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־
 תִּכְשׁוּ וְלֹא תִכְלְמוּ עַד־עוֹלָמֵי עַד:

כִּי־כִרָא אָמַר יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא
 הָאֱלֹהִים יֵצֵר הָאָרֶץ וְעָשָׂה הוּא כּוֹנֵנָה לֹא־תִהְיֶה
 בְּרָאָה לְשֹׁכֵת יֵצֵרָה אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד:

לֹא בִסְתֵר דִּבַּרְתִּי בְּמָקוֹם אֶרֶץ חֹשֶׁךְ לֹא
 אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תִּהְיֶה בְּקִשְׁוֹנֵי אֲנִי יְהוָה דִּבַּר
 צֶדֶק מִגִּיד מִישְׁרִים:

הַקִּבְצוּ וּבָאוּ הַתִּנְגְּשׁוּ יְחִידוֹ פְּלִיטֵי הַגּוֹיִם לֹא
 יִדְעוּ הַנְּשֹׂאִים אֶת־עֵץ פִּסְלֹם וּמִתְפַּלְלִים
 אֵל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ:

הַנִּידוּ וְהַנִּישׁוּ אֵף יוֹעֲפּוּ יְחִידוֹ מִי הַשָּׁמַיִם זֹאת
 מִקֶּדֶם מֵאֵז הַנִּידוּ־הָהוּא אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד
 אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדִי אֵל־צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹלָתִי:

פָּנּוּ־גַלִּי וְהוֹשְׁעוּ כָל־אֶפְסֵי־אֶרֶץ כִּי אֲנִי־
 אֵל וְאֵין עוֹד:

בִּי־נִשְׁבַּעְתִּי יֵצֵא מִפִּי צֶדֶק וְלֹא יִשׁוּב
 כִּי־לִי תִכְרַע כָּל־בָּרֶךְ תִּשְׁבַּע כָּל־לִשׁוֹן:

אֲךְ בִּיהוָה לִי אָמַר צֶדֶק וְנוֹעַז עֲדִיו יָבוֹא
 וַיִּבְשׁוּ כָל־הַנְּחָרִים בּוֹ:

בִּיהוָה יִצְדָּקוּ וַיִּתְהַלְּלוּ כָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל:

מו

כָּרַע בַּל קָרַס נָבוֹ הָיוּ עֲצֵבֵיהֶם לַחֲיָה
 וְלִבְהֶמָּה נִשְׂאָתֵיכֶם עֲמוּסוֹת מִשָּׂא לַעֲיָפָה:

קָרְסוּ כָרְעוּ יְחִידוֹ לֹא יִכְלוּ מִלֵּט מִשָּׂא וּנְפֹשׁ
 בְּשִׁבֵי הַלְכָה:

15 * Verè tu es Deus absconditus, Deus Is-
 16 rael saluator. * Confusi sunt & erubue-
 runt omnes; simul abierunt in confusione
 17 fabricatores errorum. * Israel saluatus est
 D in Domino salute æterna. Non confunde-
 mini, & non erubescetis vsque in seculum
 18 seculi. * Quia hæc dicit Dominus creans
 cælos. Ipse Deus formans terram, & faciès
 eam, ipse plastes eius. Non in vanum crea-
 uit eam; vt habitetur formauit eam. Ego
 Dominus & non est alius.
 19 * Non in abscondito locutus sum, in lo-
 co terræ tenebroso. Nō dixi semini Iacob,
 Frustrà quærite me. Ego Dominus loquens
 iustitiam, annuncians recta.
 20 * Congregamini & venite, & accedite si-
 mul qui saluati estis ex gentibus. Nescie-
 runt qui leuant lignum sculpturæ suæ, &
 rogant deum non saluantem.
 21 * Annunciate & venite, & consiliamini
 simul. Quis auditum fecit hoc ab initio?
 ex tunc prædixit illud? Nunquid non ego
 Dominus, & non est vltra Deus absque
 me. Deus iustus & saluans non est præter
 me.
 22 * Conuertimini ad me & salui eritis o-
 mnes fines terræ, quia ego Deus & non est
 alius.

23 * In memetipso iuravi, egredietur de ore
 meo iustitiæ verbum, & non reuertetur;
 quia mihi curuabitur omne genu, & iura-
 bit omnis lingua.
 24 * Ergo in Domino dicent, Meæ sunt iu-
 stitiæ & imperium. Ad eum venient, &
 confundentur omnes qui repugnant ei.
 25 * In Domino iustificabitur, & laudabi-
 tur omne semen Israel.

CAP. XLVI.

1 C Onfractus est Bel, contritus est Nabo,
 A facta sunt simulachra eorum bestiis &
 iumentis. Onera vestra graui pondere vsq;
 ad lassitudinem.
 2 * Contabuerunt & contrita sunt simul:
 non potuerunt saluare portantem, & ani-
 ma eorum in captiuitatem ibit.

תרגום יונתן

15 בְּקִשְׁטָא אֵף אֱלֹהִים אֲשֶׁרִיתָא בְּחֻקֵּי רִמָּא שְׂכִינְתָּךְ אֱלֹהִים דְּיִשְׂרָאֵל פְּרִיק:
 16 בְּאֲחֻזְתֵּי פְלִיחֵי צִלְמֵינָא יִשְׂרָאֵל יִפְרֹק בְּמִימְרָא דִּי פִּרְקָן עֲלֵמָא לֹא תִכְחָזֵן וְלֹא תִכְחָזֵן עֲלֵמָא וְלֵעֲלֵמֵי עֲלֵמָא:
 17 אֲרִי כִנְזָן אָמַר יְיָ דְּכִרָא שְׁמֵינָא הוּא אֱלֹהִים דְּשִׁכְלָל אֶרְעָא וְעִבְדָּהּ הוּא אֲחֻזְתָּהּ לֹא לְרִיקָנָהּ כִּרְהָ אֲחֻזְתָּהּ עֲלֵהּ בְּנֵי אֲנָשָׁא
 18 אֲחֻזְתָּהּ אָנָּה יְיָ וְלִית עוֹד:
 19 לֹא בִסְתֵרָא מִלְּלָה בְּאִתְרָא אֶרֶץ קִבְּלָהּ וְלֹא אֲמַרְתָּ לְזֶרַע דְּבֵית יַעֲקֹב לְרִיקָנָהּ חֲבֵדוּ דְּחִלְתִּי אָנָּה יְיָ סְמִלָּל
 20 אֲחֻזְתֵּינִי וְאִתְּרִי אֲחֻזְתֵּינִי כִּרְבּוּ כְּחֵדָא מִשְׁכִּיבִי עֲמִמָּא וְלֹא יִדְעִין דְּנִסְבִּין יְתֵי אֲנִי צִלְמֵינָהוֹן וּבְעֵז מִן דְּחִלָּה וְלֹא יִפְרֹק:
 21 חֲוֹ וְאֲחֻזְתֵּינִי אֵף אֲחֻזְתֵּינִי כִּרְבּוּ מִן כְּסֵר דָּא מִלְּקִדְמִין מִכְּכֵן חֲוִיָּה הָלָא אָנָּה יְיָ וְלִית עוֹד אֱלֹהִים בְּרַמְנִי אֱלֹהִים דְּזִכְרֵי וּפְרִיק לִית אֱלֹהִים אָנָּה
 22 אֲחֻזְתֵּינִי לְמִימְרֵי וְאֲחֻזְתֵּינִי כָּל דְּכִסְפִּי אֶרְעָא אֲרִי אָנָּה אֱלֹהִים וְלִית עוֹד:
 23 אֲרִי קִדְמִי תִכְרַע כָּל בָּרֶךְ חֻקִּים כָּל לִישָׁן:
 24 בְּרַם בְּמִימְרָא דִּי עֲלִי אָמַר לֹא יִתְאַח וְכֹזֵן וְחֻקֵּי בְּמִימְרֵיהּ יוֹדֵן וַיִּבְחָזֵן כָּל עֲמִמָּא
 25 דְּחִיו מִתְּגַרְז בְּעִמָּה:
 26 בְּמִימְרָא דִּי יִזְכֹּן וַיִּשְׁתַּחֲבֹד כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל:

מו

1 חֲסִיט בַּל אֲחֻזְתֵּינִי נָבוֹ חֲוֹ צִלְמֵינָהוֹן דְּמִתְחִיוּ וּבְעִירָא מִטְּוִלִי טַעֲחָזֵן יְקִידִין עַל נְטִלְיָהוֹן וְאֲנִין מִשְׁלֵחִין:
 2 אֲחֻזְתֵּינִי וְאֲחֻזְתֵּינִי כִּרְבּוּ וְלֹא יִכְלוּ לְשִׁיבָא נְטִלְיָהוֹן וּפְלִחִיָּהוֹן בְּשִׁבְיָא אֲזִלוּ:

* Tu enim es Deus, & nesciimus, Deus ff-
rael Saluator.

* Confundentur & erubescant omnes ad-
uersantes ei, & ambulabunt in confusione: in-
nouamini ad me insula.

* Ifrael, saluamini à Domino salute aeterna;
non confundentur neque erubescant usque in
aeternum ultra.

* Quia sic dicit Dominus qui fecit celum,
ipse Deus qui ostendit terram, & qui fecit eam,
ipse terminauit eam: non in vanum fecit eam, sed vt
habiteretur plasmavit eam: ego sum Dominus,
& non est ultra.

* Non in abscondito locutus sum, neque in
loco terræ tenebroso, non dixi semini Iacob in
vanum, Querite: ego sum Dominus loquens iusti-
tiam, annuncians veritatem.

* Congregamini & venite; consulite simul
qui saluamini de gentibus; non cognouerunt qui
portant lignum sculpturam suam, & orantes
ad deos qui non saluant.

* Si annuncient, appropinquent, vt sciant si-
mul, quis audibilia fecit hæc: ab initio ex tunc
annunciabit vobis; nonne ego Dominus Deus?
non est alius præter me, iustus & saluator non
est præter me.

* Conuertimini ad me, & salui eritis qui in
extremo terræ: Ego sum Deus & non est alius.

* Per memetipsum iuro, Nisi egredietur de
ore meo iustitia, sermones mei non auertentur;
quia mihi curuabitur omne genu, & iurabit om-
nis lingua.

* Deum: dicens, Iustitia & gloria ad eum
veniet, & confundentur omnes separantes se-
ipsos, à Domino iustificabuntur.

* Et in Deo gloriabitur omne semen filiorum
Ifrael.

CAP. XLVI.

Cecidit Bel, contritus est Dagon, facta sunt
sculptilia eorum in bestias, & iumenta por-
tatis ea colligata quasi onus laboranti,

* Deficienti & esurienti, non praualent si-
mul: qui non poterunt saluari de bello, ipsi au-
tem captiui ducti sunt.

15 * σὺ γὰρ εἶ θεὸς & οὐκ ᾔδειμι· θεὸς εἶ Ἰσραὴλ σωτὴρ.

16 * αἰχμωθέντες & ἐντραπῆσιν πάντες οἱ ἀνικείμενοι
αὐτῶν, & πορδύοντες ἐν αἰχμῇ· ἐγκαίνιζοντες πρὸς μετῴ-
17 θει· Ἰσραὴλ, σῶζεσθε ὑπὸ κυρίας σωτηρίας αἰώνιον·

οὐκ αἰχμωθέντες· ἔδ' ἐμὴ ἐντραπῶσιν ἕως εἰς αἰῶνος ἔτι.

18 * ὅτι ἔτι λέγει κύριος ὁ ποιήσας τὸν ἔρανον, ὅτι
ὁ θεὸς ὁ καταδείξας τὴν γλῶσσαν, καὶ ποιήσας αὐτὴν, αὐτὸς
διώρισεν αὐτὴν· οὐκ εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτὴν, ἀλλὰ κα-
ταδείξας ἐπλασεν αὐτὴν· ἐγὼ εἰμι κύριος, & οὐκ ἔστιν ἕτι.

19 * οὐκ ἐν κρυφῇ λελάληκα, & οὐκ ἐν ῥῆματι γῆς σκο-
τεινῇ· οὐκ εἶπα τῷ σπέρματι ἰακώβ μάταιον, ζητήσατε,
ἐγὼ εἰμι κύριος· λαλῶν δικαιοσύνην, ἀναγγέλλων ἀ-
λήθειαν.

20 * συνάχθητε καὶ ἤκετε· βουλόσασθε ἅμα ὁ σω-
ζόμενος ἀπὸ πάντων ἐθνῶν· οὐκ ἐγνώσαν ὁ αἰρῶντες τὸ
ξύλον γλύμμα αὐτῶν, καὶ πρῶτοι χόμῳ πρὸς θεοῦς
οἱ ἐσώζουσιν.

21 * εἰ ἀναγγέλλουσιν ἐγιστάτωσαν ἵνα γνῶσιν ἅμα, τίς
ἀκούσας ἐποίησεν ταῦτα· ἀπ' ἀρχῆς ἐκ τότε ἀναγγελεῖ
ὑμῖν· ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ,
δικαίος καὶ σωτὴρ οὐκ ἔστιν παρ' ἐμοῦ.

22 * ὁπισθεφθεῖτε ἐπ' ἐμὴ καὶ σωθήσεσθε ὁ ἐπ' ἐχάτου
τῆς γῆς· ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος.

23 * κατ' ἐμαυτὸν ὁμνῶ ἐμὴ ἐξελεύσεται ἐκ στόματός μου
δικαιοσύνη, ὁ λόγος μου οὐκ ἀποσραφήσεται· ὅτι ἐμοὶ
κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ ὁμῆται πᾶσα γλῶσσα.

24 * τὸν θεόν, λέγων, δικαιοσύνη καὶ δόξα πρὸς αὐτὸν ἦξεν,
καὶ αἰχμωθέντες πάντες οἱ διορίζοντες αὐτὸς, ἀπὸ κυ-
ρίου δικαιοθήσονται.

25 * καὶ ἐν τῷ θεῷ δοξαθήσεται πᾶν τὸ σπέρμα τῶν
ὑμῶν Ἰσραὴλ.

μς.

1 * Ἐπέσεν βῆλ, συνετέθη δαγῶν· ἐγρέθη τὰ γλυπτὰ
αὐτῶν εἰς θηρία, καὶ κτελὴ αἶρετε αὐτὰ καταδεδεμένους
ὡς φορτίον κοπιῶντι,

2 * ἐκλελυμένοι καὶ πεινῶντες οὐκ ἰσχύοντι ἅμα· οἱ ἐδυ-
νήθησαν σωθῆναι ἀπὸ πολέμου, αὐτοὶ δὲ αἰχμαλώτοι
ἤχθησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 In veritate tu Deus habitare fecisti maiestatem tuam in excelsa fortitudine, Deus Israel saluator. 16 Confusi sunt, & etiam erubuerunt omnes simul, abierunt in confusione cultores idolorum.

17 Israel saluatus est in verbo Domini salute aeterna. non confundemini neque erubescetis in seculum, & in secula seculorum. 18 Quoniam hæc dicit Dominus, qui creauit celos, ipse est Deus qui fundauit terram, & fecit eam, ipse præparauit eam, non in vanum creauit eam; sed vt multiplicentur in ea filij hominis, præparauit eam. Ego Dominus nec est alius.

19 Non in occulto locutus sum, in loco terræ tenebroso: neque dixi semini domus Iacob in vanum, Querite timorem meum. Ego Dominus loquens veritatem, annuncians recta.

20 Congregamini & venite, accedite simul qui saluati estis ex populis. nesciunt enim qui tollunt ligna simulachri sui, & rogant deum qui non saluat.

21 Annunciate, accedite, & inite consilium simul; quis annunciat hoc ab initio; iam ante narrauit illud? Nonne ego Dominus, & non est amplius Deus absque me? Deus iustus & Saluator, non est alius à me.

22 Aspicite ad verbum meum, exijt à facie mea sermo in iustitia, & non erit irritus: quoniam ante me curuabitur omne genu, iurabit omnis lingua.

23 Veruntamen in verbo Domini dixit ad me, vt adduceret iustitiam & fortitudinem. In verbo eius confitebuntur, & confundentur omnes populi qui irruerant in populum eius.

25 In verbo Domini iustificabitur & gloriabitur omne semen Israel.

CAP. XLVI.

1 Neuruatus est Bel, succisus est Nabo, fuerunt simulachra eorum in similitudinem serpentum, & iumentorum. Onera idolorum vestrorum graua sunt portantibus ea, & ipsi sunt lassi.

2 Præcisa sunt, & resecta sunt pariter, & non potuerunt li-
berare portantes ea, & cultores eorum in captiuitatem abierunt.

* שמעו אלי בית יעקב וכל שארית בית ישראל
 העמסים מני בטן הנשאים מני רחם:
 * ועד וקננה אני הוא ועד שיבה אני אסבל
 אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל ואמלט:
 * למי תרמוני ותשו ותמשלני ונדמרה:
 * הולים זהב מכים וכסף בקנה ישקלו ישברו
 צורף ויעשהו אל יסגרו אף ישתהו:
 * ישאחו על כתף יסבלרו ויניחחו תחתיו
 ויעמד ממקומו לא ימיש אף יצעק אליו ולא
 יענה מצרתו לא יושיענו:
 * זכרו זאת והתאששו השיבו פושעים על לב:
 * זכרו ראשנות מעולם כי אנכי אל ואין עוד
 אלהים ואפס כמוני:
 * מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא
 נעשו אמר עצתי תקום וכל חפצי אעשה:
 * קרם ממזרח עיט מארץ מרחק איש עצתו
 אף דברתי אף אביאנה יצאתי אף אעשנה:
 * שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה:
 * קרבת צדקתי לא תרחק ותשועתי לא תאחר
 ונתתי בציון תשועה לישראל תפארתתי:

מו

* רדיו ושבי על עפר בתולות בת ככל שבי
 לארץ אין בסא בת כשדים כי לא תוסיפי יקראו
 לך רכה ועננה:
 * קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שבל
 גלי שוק עברי נהרות:
 * תגל ערותך גם תראה חרפתך נקם אקח
 ולא אפגע אדם:
 * גאלנו יהוה צבאות שמו קדוש ישראל:

תרגום יונתן

* קבלו למימרי דבית יעקב וכל שארית דבית ישראל ורחמי מכל עממא ורחמי מכל מלכותא:
 * עלם עלמא מימרי קים אנא בריה כל אנשא ואנא בדרת יתהוה לביני עממא אף אנא אשבוק לחוביהו ואסלח:
 * ותשוו ותכוננו קרמי בקשוט: * הוא עממא נבן דהב מכים וכסףא במאנא תקלין אגריז קינאה ועבד לה דחלא סגדין אף משחעבדין:
 * נשלין לה על כחפיהו סבלין לה מחתין לה באחרת וקאם מאחרת לא אפשר לה דינוד אף יבעי מנה ולא יחבנה מעקתיה לא יפרקניה:
 * * אדכרו דא ואתקפו ואתיבו מרודין על לב:
 * * מחוי מן אלא לסופא ומלקדמין דלא אתעבידא אמר מלכי יתקום וכל רעותי אעבד:
 * * לא יתאח בגלי בעוף קריל מארע רחיקא בני אברהם בחירי אף מלח אף איתניה אהקנתה אף אעבדה:
 * * לבא דרחיקין מכותא: * קריבא זכותי לא תרחק ופרקני לא יתעבב ואתן בציון פריק לישראל תשבחתתי:
 * * חותי וחיבי על עפרא מלכות כנישתא דבבל חיבי לארעא לית כרמי יקר מלכות בסדאי ארי לא חוספין דיקרון לך רכיבא ומפנקא:
 * * קבלי מרנה ועולי בשעבוד גלא יקר מלכותך אהבדו שלטונך אהבדו עם משריתך גלוי כמי נהרא:
 * * יתחיו קלניך פרענות גמירא אהפרע מגיד ואשני דיניך מבני אנשא:
 * * פרקנא יי צבאות שמה קדישא דישאל:

* Audite me domus Iacob, & omne re-
 fiduū domus Israel. Qui portamini à meo
 vtero, qui gestamini à mea vulua. * Vsq̃ue
 B ad fenestram ego ipse, & vsq̃; ad canos ego
 portabo. Ego feci & ego feram, ego porta-
 bo & saluabo. * Cui assimilastis me &
 adequastis, & comparastis me, & fecistis si-
 milem? * Qui confertis aurum de saccu-
 lo, & argentum in statera ponderatis. con-
 ducentes artificem vt faciat deum, & pro-
 cidunt & adorant. * Portant illum in hu-
 meris gestantes, & ponentes in loco suo, &
 C stabit, ac de loco suo non mouebitur. Sed
 & cum clamauerint ad eum, non audiet,
 de tribulatione non saluabit eos.
 * Mementote istud & confundamini,
 redite prauaricatores ad cor.
 * Recordamini prioris seculi, quoniam
 ego sum Deus, & non est vltra Deus, nec
 est similis mei,
 * Annuncians ab exordio nouissimum,
 & ab initio quę necdum facta sunt: dicens,
 D Consilium meum stabit, & omnis volun-
 tas mea fiet.
 * Vocans ab Oriente auem, & de terra
 longinqua virum voluntatis meę. Et locu-
 tus sum & adducam illud, creauī & faciam
 illud. * Audite me duri corde, qui longē
 estis à iustitia. * Propē feci iustitiam meā,
 non elongabitur, & salus mea non mora-
 bitur. Dabo in Sion salutem, & in Israel
 gloriam meam.

CAP. XLVII.

A Descende, sede in puluere virgo filia Ba-
 bylon, sede in terra. Non est solum fi-
 lię Chaldaeorum, quia vltra non vocaberis
 mollis & tenera.
 * Tolle molam & mole farinam, denu-
 da turpitudinem tuam. discooperi hume-
 rum, reuela crura, transi flumina.
 * Reuelabitur ignominia tua, & videbi-
 tur opprobrium tuum. Vltionem capiam,
 & non resistet mihi homo.
 * Redemptor noster Dominus exerci-
 tuum, nomen illius sanctus Israel.

Int
 * A
 quia J
 ti ab in
 & don
 ego feci
 nabo v
 gitate
 * E
 tum in
 aurific
 adoran
 vadum
 manet,
 rit ad i
 eum.
 peniten
 * M
 Deus, C
 * A
 ipsa fian
 filium
 gitasi f
 * Q
 longē;
 sum, &
 * Au
 iustitia
 * Pr
 tur, &
 in Sion
 Desc
 byl
 Chalda
 lis & t
 * Tol
 mentum
 transi fl
 * Reu
 probria
 vltra tr
 * Qu
 sanctus J
 * Acq
 bus regnis
 ego disper
 comparasti
 rium vt fac
 in quo sic f
 * Memer
 Deus, & no
 meum conf
 cē sicut auer
 ciam quocu
 mea non in
 Descend
 vocabu
 pīncipes tu
 ignominia t
 nomen eius

* Audite me domus Jacob, & omnes reli-
quia Israel; qui portamini de utero, & erudi-
ti ab infantia. * Usque ad senectutem: ego sum
& donec senescatis ego sum; ego sustineo vos,
ego feci, & ego dimittam, ego suscipiam & sal-
uabo vos. * Qui me assimilastis, videte, exco-
gitate qui erratis.

* Et qui confertis aurum de sacculo, argen-
tum in statera appenditis: mercede conducentes
aurificem fecerunt manufacta, & incuruati
adorant illud. * Portant illud in humero, & 7
vadunt; si autem posuerint illud in loco, ibi
manet, non mouebitur: & quicumque clamaue-
rit ad illud, non exaudiet, de malo non saluabit
eum. * Mementote horum & ingemiscite: 8
penitentiam agite, reuertimini corde.

* Mementote priorum à seculo, quia ego sum 9
Deus, & non est alius præter me:
* Annuncians prius nouissima, antequam 10
ipsa fiant, & completa sunt: & dixi, Omne con-
siliū meum stabit, & cuncta quacunque co-
gitauī faciam.

* Qui voco ab Oriente auem, & de terra à 11
longè; de quibus cogitauī, & quidem locutus
sum, & adduxi, creauī, & feci.

* Audite me qui perdidistis cor, qui longè à 12
iustitia estis.
* Propè duxi iustitiam meam, non elongabi- 13
tur, & salutem, quæ ex me non tardabo: dedi
in Sion salutem Israel in gloriam.

CAP. XLVII.

Descende sede super terram, virgo filia Ba-
bylonis sede in terram; non est solum filia
Chaldaeorum, quia non ultra addes vocari mol-
lis & tenera.

* Tolle molam, mole farinam: reuela operi-
mentum tuum, denuda canos, discooperi tibias:
transi flumina.

* Reuelabitur ignominia tua; apparebunt op-
probria tua: quod iustum est de te auferam, nō
ultra tradam hominibus.

* Qui eruit te Dominus Sabaoth, nomen illi 4
sanctus Israel.

3 * ἀκούσατέ μου οἶκ' Ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ κατὰ τοί-
πον Ἰσραὴλ. 4 αἰρούμενοι ἐν κοιλίᾳ, & παιδιδόμενοι
ἐν παιδίᾳ. * ἕως γήρως· ἐγὼ εἰμι, & ὡς δὴ κατὰ γῆρας
σητε ἐγὼ εἰμι, ἐγὼ δυνέχομαι υἱοὺς, ἐγὼ ἐποίησα, & ἐγὼ
δύσω, ἐγὼ δυνάμην φέρω, καὶ σώσω υἱοὺς.

5 * τίνι με ὁμοιωσάτε, ἴδετε, τεχνάσαθε οἱ πλανώμενοι.

6 * καὶ 7 συμβαλλόμενοι χευσίον ἐν μαρσυπώϊου,
δρυγέλιον ἐν ζυγῷ σαθμίζετε· μισθωτάμενοι χευσ-
φόρον ἐποίησαν χειροποίητα, & κύφαιες περισκυνοῦσιν
αὐτὰ. * αἰρουσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὥμου, καὶ πορεύονται· ἐὰν ᾖ
ἡ δυνάμις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ῥέπου, αὐτὰ μὴ κινήσῃ· καὶ ὅς
ἐδὼ βοήσῃ πρὸς αὐτὸ, ἔμῃ εἰσακέρση, διὰ τοῦ κακοῦ ἔμῃ
σώσῃ αὐτὸν.

8 * μνήσθητε ταῦτα καὶ σενάζετε· μετάνοήσατε· ἐπι-
στρέψατε τῇ καρδίᾳ.

9 * μνήσθητε τὰ πρότερα διὰ τοῦ αἵματος· ὅτι ἐγὼ εἰμι
ὁ Θεός, & οὐκ ἔστι ἄλλος πλὴν ἐμοῦ.

10 * ἀναγγέλλων πρότερα τὰ ἔχματα, πρὶν αὐτὰ γνέσθαι,
καὶ συνετελέσθῃ καὶ εἶπα, πᾶσα ἡ βουλή μου ἐστὶν (ἐγὼ) &
πᾶν τὸ ὅσα βεβέλωμαι ποιήσω.

11 * καλὴν διὰ ἀνατολῶν πετεινόν, καὶ διὰ γῆς πόρρω-
θεν περὶ ὧν βεβέλωμαι· καὶ γέ ἐλάλησα, καὶ γέ ἤγα-
γον, ἔκλιστα ἐποίησα.

12 * ἀκούσατέ με οἱ ἀπολωλέκοτες τὴν καρδίαν, οἱ μα-
κρὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην.

13 * ἤγισα τὴν δικαιοσύνην μου, ἔμῃ μακρυωθῇ, & τὴν
σωτηρίαν τὴν πρὸς ἐμοῦ ἔβραδυώ· δέδωκα ἐν σπῶν σω-
τηρίαν τῷ Ἰσραὴλ εἰς δόξαν.

μζ.

1 * Κατάβηθι κάθῃ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν· παρθένος θυγα-
τερ βαβυλωνίων· κάθῃ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν· οὐκ ἔστι θρόνος· θυ-
γατερ χαλδαίων, ὅτι οὐκ ἔστι πρῶτος ἡ κληθῆναι ἀπα-
λὴ καὶ τυφελή.

2 * λάβε μύλον, ἄλῃθιν ἄλδρεν διὰ τοῦ κάλυψαι τὸ κά-
λυμμα· ἀνάστυρε τὰς πολιὰς, ἀποκάλυψαι τὰς
κνήμας· διάβηθι ποταμούς. * ἀνακαλυφθή(ἐγὼ) ἡ αἰχρῶ-
ν (ἐγὼ) ὁ φθὴν (ἐγὼ) οἱ οἰκισμοί (ἐγὼ) τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ λήθο-
μαι, οὐκ ἐπὶ μὴ πρὸς ἀνθρώποις. * ὁ ῥυσάμενός σε κύ-
ριος σαβαώθ, ὄνομα αὐτοῦ ἄγιος Ἰσραὴλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Acquiescite verbo meo domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui dilecti estis præ omnibus populis, & chari præ omni-
bus regnis. * Et usque in seculum ego sum; & usque in secula seculorum Verbum meum permanet. Ego creavi omnes homines, &
ego dispersi eos inter populos: ego quoque dimittam peccata eorum, & propitius ero. * Quem assimilastis coram me, & adæquastis, &
comparastis coram me in veritate? * Ecce populi colligunt aurum de marsupio, & argentum in stateris ponderant; conducunt argenta-
rium ut faciat sibi deum; adorant & seruiunt ei. * Tollunt illum in humeris suis, & portant illum, & deponunt illum in locum suum,
in quo sic stat, ut de loco suo nequeat moueri: etiam interrogant eum, & non respondet eis; de tribulatione sua non saluabit eos.

* Mementote huius, & confortamini; & reuocate præuicacitates in animū. * Recordamini priorum quæ à seculo sunt, quia ego sum
Deus, & non est ultra Deus absque me. * Annuncians ab exordio in finem, & ab initio quæ necdum facta sunt: dicens, Consilium
meum confirmabitur; & omnem voluntatem meam faciam. * Qui dico ut congregarem captiuitatem ab Oriente, & adducerem publi-
cè sicut auem velocissimam de terra longinqua filios Abraham dilecti mei: etiam locutus sum & etiam adducam illud, præparabo illud, fa-
ciam quoque illud. * Obedite verbo meo robusti corde, qui longè estis à iustitia. * Propè est iustitia mea, non elongabitur, & salus
mea non impedietur. Dabo enim in Sion salutem, in Israel laudem meam.

CAP. XLVII.

Descende & sede super puluerem regnum congregationis Babyloniarum; sede in terra absque folio inclito regnum Chaldaeorum; quia nō
vocabunt te ultra teneram & delicatam. * Suscipe subiectionem, & ingredere in seruitutem, reuela gloriam regni tui. Contriti sunt
principes tui, dispersi sunt populi exercitus tui, migrauerunt sicut aquæ fluminis. * Discooperiatur confusio tua, & videatur quoque
ignominia tua. Ultionem perfectam capiam ex te, & mutabo iudicium tuum à filiis hominum. * Redemptor noster Deus exercituum,
nomen eius, sanctus Israel.

* שְׁבִי דוֹמָם וּבְאֵי בַחֲשֹׁךְ בֵּת-כַּשְׂדִּים כִּי לֹא
 תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ לְךָ גְּבֵרֶת מִמְּלָכוֹת:
 * קִצְפֹּתַי עַל-עַמִּי חָלַלְתִּי נְחֻלְתִּי וְאֶהְיֶה
 בִּידֶךָ לֹא-שְׁמֶרֶת לְהֵם רַחֲמִים עַל-זֶקֶן הַגְּבֵרֶת
 עַלֶּךָ מְאֹד:
 * וְתֹאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְּבֵרֶת עַד לֹא-שְׁמֶת
 אֱלֹהִים עַל-לִבֶּךָ לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרֵיתֶיהָ:
 * וְעַתָּה שִׁמְעִי זֹאת עֲדִינָה הִיוּשְׁבֶת לְבֶטֶח
 הָאִמְרָה בְּלִבָּהּ אֲנִי וְאֶפְסִי עוֹד לֹא אֲשַׁב אֶלְמָנָה
 וְלֹא אֲדַע שְׂכוֹל:
 * וְתִבְאֵנָה לְךָ שְׁתֵּי-אֱלֹהִים רִגְעֵי כְיוֹם אֶחָד שְׂכוֹל
 וְאֶלְמָן כְּתֻמָּם בָּאוּ עֲלֶיךָ בְּרַב כְּשָׁפִיד בְּעֶצְמוֹת
 חֲבֵרֶיךָ מְאֹד:
 * וְתִבְטַחֲתִי בְּרַעַתְךָ אִמְרָתִי אֵין רֹאֲנִי חֲכַמְתְּךָ
 וְרַעַתְךָ הִיא שׁוֹבְבָרְךָ וְתֹאמְרִי בְּלִבֶּךָ אֲנִי
 וְאֶפְסִי עוֹד:
 * וּבֹא עֲלֶיךָ רָעָה לֹא תִדְעִי שְׁחָרָה וְתִפֹּל עֲלֶיךָ
 יְהוָה לֹא תוֹכְלִי בַּפֶּה וְתִבְאֵ עֲלֶיךָ פֶּתָאִים שְׂאֵה
 לֹא רִידְעִי:
 * עֲמִדִי-נָא בַּחֲבֵרֶיךָ וּבְרַב כְּשָׁפִיד בְּאִשֶּׁר
 יִגְעֲרֶת מִנְעוּרֶיךָ אוֹלִי רִידְעִי אוֹלִי
 רִידְעוּצִי:
 * נִלְאִירָת בְּרַב עֲצָתְךָ יַעֲמִדוּ-נָא וַיִּוְשִׁיעֶךָ
 הִבְרֹ שְׁמִים חֲחִים בְּכֹכְבִים מוֹדִיעִים לְחַדָּשִׁים
 מֵאֲשֶׁר יָבֹאוּ עֲלֶיךָ:
 * הִנֵּה הִיוּ כְּקֶשׁ אֵשׁ שְׂרָפְתָם לֹא-יִצִּילוּ אֶת-
 נַפְשָׁם מִיַּד לְהַבָּה אֵין-נְחֻלַת לַחֲמֹם אוֹר לְשִׁבְרָת
 נִגְדּוּ:
 * כֵּן הָיוּ לְךָ אֲשֶׁר יִגְעֲת סַחְרֶיךָ מִנְעוּרֶיךָ אִישׁ
 לְעִבְרוֹ תַעֲוֹ אֵין מוֹשִׁיעֶךָ:

* Sede tacens, & intra in tenebras filia
 Chaldaeorum, quia non vocaberis ultra
 domina regnorum.
 * Iratus sum super populum meum, con-
 taminaui hereditatem meam, & dedi eos
 in manu tua. Non posuisti eis misericor-
 dias. Super senem aggrauasti iugum tuum
 valde.
 * Et dixisti, In sempiternum ero domi-
 na. Non posuisti haec super cor tuum, ne-
 que recordata es nouissimi tui.
 * Et nunc audi haec delicata, & habitans
 confidenter, quae dicis in corde tuo, Ego
 sum, & non est praeter me amplius. Non
 fedebo, vidua & ignorabo sterilitatem.
 * Venient tibi duo haec subito in die vna,
 sterilitas & viduitas. Vniuersa venerunt su-
 per te propter multitudinem malefactorum
 tuorum vehementem.
 * Et fiduciam habuisti in malitia tua, &
 dixisti, Non est qui videat me. Sapientia tua
 & scientia tua haec decepit te. Et dixisti in
 corde tuo, Ego sum, & praeter me non est
 altera.
 * Veniet super te malum, & nescies or-
 tum eius: & irruet super te calamitas, quam
 non poteris expiare. Veniet super te repen-
 te miseria, quam nescies.
 * Sta cum incantatoribus tuis, & cum
 multitudo malefactorum tuorum in qui-
 bus laborasti ab adolescentia tua, si forte
 quid profit tibi, aut si possis fieri fortior.
 * Defecisti in multitudo consiliorum
 tuorum. Stent & saluent te augures caeli,
 qui contemplabantur sydera, & supputa-
 bant menses ut ex eis annuntiarent ven-
 tura tibi.
 * Ecce facti sunt quasi stipula, ignis com-
 buffit eos, non liberabunt animam suam
 de manu flammae non sunt prunae quibus
 calefiant, nec focus ut fideant ad eum.
 * Sic facta sunt tibi, in quibuscunque la-
 boraueras. Negotiatores tui ab adolescen-
 tia tua, unusquisque in via sua errauerunt.
 non est qui saluet te.

תרגום יונתן

* חֲבִיבֵי שְׁחָקָא וְעוֹלֵי בְּקִבְלָא מְלָכוֹת כַּסְדָּאִי אֲרִי לֹא הוֹסִפִּין דִּיקְרוּן לִיד תְּקִיפַת מְלָכוֹן:
 * רִגְזוֹת עַל עַמִּי אֶפְסַת אַחֲסָנִי וּמִסְרֵינִי בִידֶיךָ לֹא אֶחְמִלִית עֲלֵיהוֹן רַחֲמִין עַל סְבָא אֶתְקַפַּת מְרוֹתֶיךָ לְחִדָּא
 * וְאִמְרַת לְעֹלָם אֶהְיֶה תְּקִיפַת מְלָכוֹן עַד לֹא שְׁוִית אֲלֵיךְ עַל לִבֶּיךָ לֹא אֲדַבְרַת לְסוּפָא:
 * וְכַעַן שִׁמְעִי דָא מִפְּתָקָא דִּיתְבָּא לְרַחֲצֵן דְּאִמְרָה בְּלִבָּהּ אֲנָא וְלִית בְּרַם מְנִיעוֹר לֹא אֶחֱיִיב אֶרְמִלוֹ וְלֹא אֲדַע תְּכִלוֹ:
 * וְיִתֵּן לִיד תְּרַחֲטִין אֲלֵיךְ וּמִן בְּיוֹמָא חֹד הַפֵּל וְאֶרְמִלוֹ בְּרַשְׁלֵמָן יִתֵּן עַלֶּךָ בְּסִגְיָא וְחִרְשָׁךְ בְּתִקְוָךָ קִסְמֶךָ לְחִדָּא:
 * וְאֶתְרַחֲצַת בְּבִישְׁתֶּיךָ אִמְרַת לִית דְּחִוִּי יִתִּי חֲכַמְתֶּיךָ וּמִדְעֶיךָ הִיא מְנַעַת יִתֵּיךְ מִלְּמַחְבָּ וְאִמְרַת בְּלִבֶּיךָ אֲנָא וְלִית בְּרַם מְנִיעוֹר:
 * וְחִיתִּי עַלֶּךָ בִּישְׁתָּא לֹא תִדְעִין לְמַבְעֵי עֵלָה וְתִפֹּל עַלֶּךָ עֵקָא וְלֹא תִיכְלִין לְאַעֲדִינָהּ וְחִיתִּי עַלֶּךָ בְּתִקְוָךָ אֶתְרַגְוֶשָׁא לֹא תִדְעִין:
 * קוֹמִי כַעַן בְּקִסְמוֹתֶיךָ וּבְסִגְיֹתֶיךָ חִרְשִׁיךָ דְּחִוִּית מִתְּעַסְקָא בְּהוֹן מִנְקוּתֶיךָ מֵאִים תִּיכְלִין לְהִנָּאָה מֵאִים תִּיכְלִין לְמִתְקָא:
 * לֹאִית בְּסִגְיֹת מְלָכֶךָ יְקוֹמוֹן כַּעַן וַיִּפְרְקוּנִיךָ דְּחִוִּי מִסְכָּן לְמִזְלָת שְׁמָא חֹזֶן בְּכֹכְבִּיא מְהוֹדְעִין וּמִנָּא מְסַעֲרִין לִיד לְמִסַּר בְּזַ עֲתִיר לְמִיתִי
 * אֵלֵיךְ בְּסִגְיֹת מְלָכֶךָ יְקוֹמוֹן כַּעַן וַיִּפְרְקוּנִיךָ דְּחִוִּי מִסְכָּן לְמִזְלָת שְׁמָא חֹזֶן בְּכֹכְבִּיא מְהוֹדְעִין וּמִנָּא מְסַעֲרִין לִיד לְמִסַּר בְּזַ עֲתִיר לְמִיתִי
 * הָא חֹזֶן חִרְשִׁיךָ בְּקִשָּׁא עֲמִמָּא דְּתִקְוָתֶיךָ כִּאֲשֶׁתָּא שְׁצִינִין לֹא יִשְׁבִּינִין יֵת נִפְשָׁהוֹן מִיֵּד קְטוּלִין לִית לְהוֹן שְׂאֵר וּמִשְׁוִיב
 * כֵּן הָיוּ בִיד עוֹבְדֵי שְׁחָרֶיךָ דְּחִוִּית מִתְּעַסְקָא בְּהוֹן מִנְקוּתֶיךָ שְׁלִטוֹנִי תְּקִיפֶיךָ גְּבֵר לְקִבְל
 * אֵלֵיךְ אֶתְרַחֲטָא בִיהַּ
 * אֶתְרַחֲטָא בִיהַּ
 * אֶתְרַחֲטָא בִיהַּ

* Sede compuncta, ingredi in tenebras filia Chaldeorum. non ultra vocaberis fortitudo regni.

* Iratus sum contra populum meum, contaminaui hereditatem meam. ego dedi eos in manu tua; tu autem non dedisti eis misericordiam. senis aggrauasti iugum valde.

* Et dixisti: In aeternum ero domina. Non intellexisti hæc in corde tuo, neque recordata es nouissimorum.

* Nunc autem audi hæc delicata, sedens, confidens, dicens in corde tuo: Ego sum, & non est alia. Non sedebo vidua, neque sciam sterilitatem.

* Nunc autem veniet super te duo hæc subito in die una, sterilitas & viduitas veniet subito super te: in veneficio tuo, in fortitudine incantationum tuorum vehementer.

* in spe nequitiae tuae. Tu enim dixisti: Ego sum, & non est alia. Scias quoniam prudentia horum & fornicatio tua tibi erit opprobrium. & dixisti in corde tuo: Ego sum, & non est alia.

* Et veniet super te perditio, & nescies foueam & incidet in eam. & veniet super te calamitas, & non poteris munda fieri. & veniet super te de repente perditio, & non cognosces.

* Sta nunc in incantationibus tuis & multis veneficiis tuis, quæ didicisti ab adolescentia tua, si poteris inuari.

* Laborasti in consiliis tuis. stent iam & saluent te astrologi celi; qui contemplantur stellas, annuncient tibi, quid venturum sit super te.

* Ecce omnes quasi stipula in igne comburentur, & non eruent animam suam de flamma, quia habes carbones ignis, sedebis super eos.

* Hi erunt tibi adiutorium. laborasti in commutatione tua, ab adolescentia tua homo in semetipso errauit, tibi autem non erit salus.

* καὶ διὸν καὶ τὸν κυνὸν γυνή, εἰσελθε εἰς τὸ σκότος θυγατέρες χαλδαίων. οὐκ ἐπὶ μὴ κληθήσῃς βασιλείας.

* παρωξύνω τὴν ἐπὶ τῷ λαῷ μου, ἐμίαναν τὴν κληρονομίαν μου. ἐγὼ ἔδωκα αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρά σου, σὺ δ' οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἐλεῶ. τοῦ πρὸς ἐὼς τοῦ ἐβαρύναι τὸν ζυγόν σου.

* καὶ εἶπας, εἰς τὸν αἰῶνα, ἔσομαι ἀρχουσα. οὐκ ἐνόησας ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐδὲ ἐμνήσθης τὰ ἔσχατα.

* νῦν δ' ἀκούε ταῦτα τραφερά, ἡ καὶ θυμὸς, ἡ πεποιθήσα, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα. οὐ κατὰ τὴν χεῖρά σου, οὐδὲ γνώσομαι ὁρφάνισιν.

* νῦν δὲ ἔξει ἐπὶ σὲ τὰ δύο ταῦτα ἑξαιρήσεις ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἀτεκνία καὶ χηρεία ἔξει ἑξαιρήσεις ἐπὶ σὲ ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐν τῇ ἰσχυὶ τῶν ἐπαοιδῶν σου.

* ἐπὶ ἐλπίδι τῆς ποιότητος σου. σὺ γὰρ εἶπας, ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα. γινώθι ὅτι ἡ ζωὴ σου καὶ ἡ πορνεία σου σοὶ ἔσται αἰχμὴ. καὶ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα.

* καὶ ἔξει ἐπὶ σὲ ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γινώσκῃς βόθυνον, καὶ ἐμπέσεις εἰς αὐτόν. καὶ ἔξει ἐπὶ σὲ τελευτωρία, καὶ εἰς διωκὴν κατὰ τὴν ἡμέραν σου. καὶ ἔξει ἐπὶ σὲ ἑξαπίνης ἀπώλεια, καὶ οὐ γινώσκῃς.

* στήθι νῦν ἐν ταῖς ἐπαοιδαῖς σου καὶ τῇ πολλῇ φαρμακείᾳ σου, ἀέμωθάνες ἐν νεότητί σου, εἰς διωκὴν ὡφελήσῃς.

* κοκοπίακας ἐν ταῖς βουλαῖς σου. στήθω σου δὴ καὶ ζωσάτωσάν σε ὁ ἀστρολόγος τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ῥῶντες οὐδ' αἰσέρας, αἰαγλαίωσάν σου, τί μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ σὲ.

* ἰδοὺ πύργους ὡς φρύγανα ἐπὶ πυλὶ καὶ καυθήσονται, καὶ οὐ μὴ ἑξέλωνται τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν ἐν φλογός, ὅτι ἐχρὲς δούλωσθαι πυρός, κατήσθεις ἐπ' αὐτοῖς.

* ὅτι ἐσονταί σοι βοήθαι. ἐκοπίασας ἐν τῇ ἐναλλαγῇ σου, ἀπὸ τῶν νεότητός σου δούλων καὶ ἐαυτὸν ἐπλάγη, σοὶ δ' οὐκ ἔσται σωτηρία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sede tacens, & ingredi in tenebras, regnum Chaldeorum; quia non addent vocare te fortitudinem regnorum.

* Iratus sum contra populum meum, profanavi hereditatem meam, & tradidi eos in manu tua: non es impletus miserationibus super eos. super senem aggrauasti subiectionem tuam nimis.

* Et dixisti: In aeternum ero fortitudo regnorum: adhuc non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es finis eorum.

* Et nunc audi hoc delicata quæ habitas confidenter, dicens in corde tuo: Ego sum, & non est præter me amplius: non sedebo vidua, nec sciam orationem.

* Et veniet tibi duo hæc subito in die vno, oratio & viduitas; cum fuerint perfectæ, venient super te, in multitudine maleficiorum tuorum, & in fortitudine incantationum tuarum vehementer.

* Et confisus es in malitia tua. dixisti: Non est qui videat me. sapientia tua & scientia tua ipsa prohibuit te ne habitares. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est amplius.

* Et veniet super te repente tumultus quem nescis.

* Sta nunc cum diuinationibus tuis, & in multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab infantia tua: si forte poteris prodesse, aut si forte poteris confortari.

* Laborasti in multitudine consiliorum tuorum. stent nunc & saluent te qui contemplantur sydera cæli, & vident in stellis: qui tempora scire faciunt, seducunt te dicentes: Sic venturum est tibi per singulos menses.

* Ecce facti sunt infirmi quasi stipula. populi qui erant fortes quasi ignis: consumpsit eos, & non liberabunt animam suam de manu occidentium: nec erit eis refugium, nec qui euadat, nec erit eis locus in quo liberentur.

* Sic fuerunt in te operantes iniquitates tuas, in quibus laborasti ab infantia tua; principes fortitudinis tuæ; unusquisque migravit contra faciem suam; non est qui saluet te.

* שִׁמְעוּ זֶאֱרֹא בֵּית יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם
יִשְׂרָאֵל וּמִמִּי יְהוּדָה יֵצְאוּ הַנִּשְׁבָּעִים בְּשֵׁם
יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכְּרוּ לֹא בְּאִמְרָתוֹ וְלֹא
בְּצִדְקָתוֹ:

* כִּי מַעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל-אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
נִסְמְכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

* הֲרֵאשֻׁנוֹת מֵאֵז הַנְּדָתִי וּמִפִּי יֵצְאוּ וְאֲשִׁמִּיעֵם
פֶּתָאִם עֲשִׂיתִי וְתִבְאֲנֶה:

* מִדַּעְתִּי כִּי קִשָּׁה אַתָּה וְגִיד בְּרוֹל עֲרַפְךָ וּמִצְחֶךָ
נְחוּשָׁה:

* וְאֲגִיד לְךָ מֵאֵז בְּטָרִם תִּבְוֶה הַשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן-
תֹּאמַר עֲצָבִי עָשָׂה וּפִסְלִי וְנִסְבִּי צֹוֹם:

* שָׁמַעַתְּ חוֹה כָּלָה וְאַתָּם הִלּוּא תִּנְדּוּהַשְׁמַעְתִּיךָ
חֲדָשׁוֹת מַעֲתָרָה וְנִצְרוֹת וְלֹא יִדְעֶתֶם:

* עַתָּה נִבְרָאוּ וְלֹא מֵאֵז וּלְפָנַי יוֹם וְלֹא שָׁמַעְתֶּם
פֶּן-תֹּאמַר הִנֵּה יִדְעֶתִין:

* גַּם לֹא שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יִדְעַתָּ גַּם מֵאֵז לֹא-פֶתַחְהָ
אֲזַנְךָ כִּי יִדְעַתִּי בְּגוֹד תִּבְגֹּד וּפֶשַׁע מִבְּטֵן קָרָא לְךָ:

* לְמַעַן שְׁמִי אֲאִירָךְ אֲפִי וְתִהְיֶה לִּי אֲחִטָּם-לְךָ
לְבִלְתִּי הִכְרִיתֶךָ:

* הִנֵּה צִרְפַּתִּיךָ וְלֹא בְּכֶסֶף בַּחֲרִיתֶךָ בְּכוֹר עֲנִי:
לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּבְכוֹדִי לֹא אֲחַר:

* לֹא אֶתֶן:
שָׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מִקְרָאִי אֲנִי-הוּא אֲנִי

* רֹאשׁוֹן אֲף אֲנִי אַחֲרוֹן:
אֲף-יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיִּמְנִי טַעֲתָה שָׁמַיִם קָרָא

* אֲנִי אֱלֹהִים יַעֲמְדוּ יַחְדָּו:
הַקְבֵּצוּ כָלֶכֶם וּשְׁמַעוּ מִי בְּהֵם הַגִּיד אֶת-אֱלֹהֵי

* יְהוָה אֲהַבּוּ יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּכָל וּזְרָעוֹ בְּשָׂדִים:

A Vdite hæc domus Iacob, qui vocamini nomine Israel, & de aquis Iuda existis, & iuratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini, non in veritate neque in iustitia.

* De ciuitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiliti sunt. Dominus exercituum nomen eius.

* Priora ex tunc annunciaui, & ex ore meo exierunt, & audita feci ea, repente operatus sum, & venerunt.

* Sciui enim quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.

* Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent indicaui tibi, ne fortè diceret: Idola mea fecerunt hæc, & sculptilia mea, & conflatilia mandauerunt ista.

* Quæ audisti vide omnia. vos autem non annunciaſtis. Audita tibi feci noua ex tunc, & conseruata sunt quæ nescis.

* Nunc creata sunt, & non ex tunc & ante diem, & non audisti ea: ne fortè dicas, Ecce cognoui ea.

* Neque audisti, neque cognouisti, neque tunc aperta est auris tua. Scio enim quia præuaricans præuaricaberis, & transgressor ex vtero vocaui te.

* Propter nomen meum longè faciam furorem meum, & laude mea infrenabo te ne intereas.

* Ecce excoxi te, sed non quasi argentum: elegi te in camino paupertatis.

* Propter me, propter me faciam, vt non blasphemet: & gloriam meam alteri non dabo.

* Audi me Iacob, & Israel quem ego voco. Ego ipse, ego primus & ego nouissimus.

* Manus quoque mea fundauit terram, & dextera mea mensa est celos. ego vocabo eos, & stabunt simul.

* Congregamini omnes vos, & audite. Quis de eis annunciauit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldaïs.

תרגום יונתן

* שִׁמְעוּ זֶאֱרֹא בֵּית יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וּמִמִּי יְהוּדָה יֵצְאוּ הַנִּשְׁבָּעִים בְּשֵׁם יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכְּרוּ לֹא בְּאִמְרָתוֹ וְלֹא בְּצִדְקָתוֹ:
* כִּי מַעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל-אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִסְמְכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
* הֲרֵאשֻׁנוֹת מֵאֵז הַנְּדָתִי וּמִפִּי יֵצְאוּ וְאֲשִׁמִּיעֵם פֶּתָאִם עֲשִׂיתִי וְתִבְאֲנֶה:
* מִדַּעְתִּי כִּי קִשָּׁה אַתָּה וְגִיד בְּרוֹל עֲרַפְךָ וּמִצְחֶךָ נְחוּשָׁה:
* וְאֲגִיד לְךָ מֵאֵז בְּטָרִם תִּבְוֶה הַשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן-תֹּאמַר עֲצָבִי עָשָׂה וּפִסְלִי וְנִסְבִּי צֹוֹם:
* שָׁמַעַתְּ חוֹה כָּלָה וְאַתָּם הִלּוּא תִּנְדּוּהַשְׁמַעְתִּיךָ חֲדָשׁוֹת מַעֲתָרָה וְנִצְרוֹת וְלֹא יִדְעֶתֶם:
* עַתָּה נִבְרָאוּ וְלֹא מֵאֵז וּלְפָנַי יוֹם וְלֹא שָׁמַעְתֶּם פֶּן-תֹּאמַר הִנֵּה יִדְעֶתִין:
* גַּם לֹא שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יִדְעַתָּ גַּם מֵאֵז לֹא-פֶתַחְהָ אֲזַנְךָ כִּי יִדְעַתִּי בְּגוֹד תִּבְגֹּד וּפֶשַׁע מִבְּטֵן קָרָא לְךָ:
* לְמַעַן שְׁמִי אֲאִירָךְ אֲפִי וְתִהְיֶה לִּי אֲחִטָּם-לְךָ לְבִלְתִּי הִכְרִיתֶךָ:
* הִנֵּה צִרְפַּתִּיךָ וְלֹא בְּכֶסֶף בַּחֲרִיתֶךָ בְּכוֹר עֲנִי: לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּבְכוֹדִי לֹא אֲחַר:
* לֹא אֶתֶן:
שָׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מִקְרָאִי אֲנִי-הוּא אֲנִי רֹאשׁוֹן אֲף אֲנִי אַחֲרוֹן:
אֲף-יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיִּמְנִי טַעֲתָה שָׁמַיִם קָרָא אֲנִי אֱלֹהִים יַעֲמְדוּ יַחְדָּו:
הַקְבֵּצוּ כָלֶכֶם וּשְׁמַעוּ מִי בְּהֵם הַגִּיד אֶת-אֱלֹהֵי יְהוָה אֲהַבּוּ יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּכָל וּזְרָעוֹ בְּשָׂדִים:
* שִׁמְעוּ זֶאֱרֹא בֵּית יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וּמִמִּי יְהוּדָה יֵצְאוּ הַנִּשְׁבָּעִים בְּשֵׁם יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכְּרוּ לֹא בְּאִמְרָתוֹ וְלֹא בְּצִדְקָתוֹ:
* כִּי מַעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל-אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִסְמְכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
* הֲרֵאשֻׁנוֹת מֵאֵז הַנְּדָתִי וּמִפִּי יֵצְאוּ וְאֲשִׁמִּיעֵם פֶּתָאִם עֲשִׂיתִי וְתִבְאֲנֶה:
* מִדַּעְתִּי כִּי קִשָּׁה אַתָּה וְגִיד בְּרוֹל עֲרַפְךָ וּמִצְחֶךָ נְחוּשָׁה:
* וְאֲגִיד לְךָ מֵאֵז בְּטָרִם תִּבְוֶה הַשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן-תֹּאמַר עֲצָבִי עָשָׂה וּפִסְלִי וְנִסְבִּי צֹוֹם:
* שָׁמַעַתְּ חוֹה כָּלָה וְאַתָּם הִלּוּא תִּנְדּוּהַשְׁמַעְתִּיךָ חֲדָשׁוֹת מַעֲתָרָה וְנִצְרוֹת וְלֹא יִדְעֶתֶם:
* עַתָּה נִבְרָאוּ וְלֹא מֵאֵז וּלְפָנַי יוֹם וְלֹא שָׁמַעְתֶּם פֶּן-תֹּאמַר הִנֵּה יִדְעֶתִין:
* גַּם לֹא שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יִדְעַתָּ גַּם מֵאֵז לֹא-פֶתַחְהָ אֲזַנְךָ כִּי יִדְעַתִּי בְּגוֹד תִּבְגֹּד וּפֶשַׁע מִבְּטֵן קָרָא לְךָ:
* לְמַעַן שְׁמִי אֲאִירָךְ אֲפִי וְתִהְיֶה לִּי אֲחִטָּם-לְךָ לְבִלְתִּי הִכְרִיתֶךָ:
* הִנֵּה צִרְפַּתִּיךָ וְלֹא בְּכֶסֶף בַּחֲרִיתֶךָ בְּכוֹר עֲנִי: לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּבְכוֹדִי לֹא אֲחַר:
* לֹא אֶתֶן:
שָׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מִקְרָאִי אֲנִי-הוּא אֲנִי רֹאשׁוֹן אֲף אֲנִי אַחֲרוֹן:
אֲף-יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיִּמְנִי טַעֲתָה שָׁמַיִם קָרָא אֲנִי אֱלֹהִים יַעֲמְדוּ יַחְדָּו:
הַקְבֵּצוּ כָלֶכֶם וּשְׁמַעוּ מִי בְּהֵם הַגִּיד אֶת-אֱלֹהֵי יְהוָה אֲהַבּוּ יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּכָל וּזְרָעוֹ בְּשָׂדִים:

CAP. XLVIII.

Audite hæc domus Iacob, & vocati in nomine
Israel, & de aqua Juda exeuntes, iuran-
tes in nomine Domini Dei Israel, recensentes, nō
cum veritate neque cum iustitia:

* Et adherentes nomini civitatis sanctæ, &
in Deo Israel contra stabiliti. Dominus Sabaoth
nomen ei.

* Priora adhuc annunciaui, & de ore meo
egressa sunt, & auditum factum est. subito fe-
ci, & venerunt.

* Scio quia durus es, & nervus ferreus
collum tuum, & frons tua aenea.

* Et annunciaui tibi olim antequam veni-
rent super te. auditum tibi feci, ne forte diceret,
Quia idola mea fecerunt: & dices, Quia sculpti-
lia & conflabilia mandauerunt mihi.

* Audistis omnia, & vos non cognovistis:
sed & audita tibi feci nova ex nunc quæ futu-
ra sunt:

* Et non dixi, Nunc fiunt, & non olim, &
non prioribus diebus, & non audisti ea. ne di-
cas: Certè novi ea.

* Neque nosti, neque sciivist, neque à prin-
cipio aperuisti aures. Novi enim quod præ-
varicans prævaricaberis, & iniquus adhuc ex
vtero vocaberis.

* Propter meum nomen ostendam tibi furo-
rem meum, & gloriosa mea inducam super te,
ut non destruas te.

* Ecce vendidi te non propter argentum,
eruite de fornace paupertatis.

* Propter me faciam, quia meum nomen pol-
luitur, & gloriam meam alteri non dabo.

* Audi me Iacob & Israel, quem ego vo-
co: Ego sum primus, & ego in sempiternum.

* Et manus mea fundavit terram, & dex-
tera mea firmavit calum. vocabo ego eos, &
stabunt simul.

* Et congregabuntur omnes & audient, Quis
eis annunciauit hæc? Diligens te, feci volunta-
tem tuam super Babylonem, ut auferrem se-
men Chaldaeorum.

μή.

* Ακούσατε ταῦτα οἱ κτλ. ἰακώβ, & κληρονομοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐξ ὑδάτος ἰούδα ἐξεληθόντες, &
ὁμνούντες τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ μνησκόμενοι,
οὐ μὴ ἀληθείας οὐδὲ δικαιοσύνης.

* καὶ αὐτεχόμηροι τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως τῆς ἁγίας,
καὶ Ἰπὶ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἀντιστοιχούντες. κύριος ἱσ-
ραὴλ ὄνομα αὐτοῦ.

* Ταῦτα πρὶν ἐπ' ἀνήλθα καὶ ἐκ τῶ σόματος μου ἐξ-
ἤλθον, & ἀκυσὸν ἐγχεῖτο. ἐξάπινα ἐποίησα & ἐπ' ἤλθον.

* γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ καὶ νεύρον σιδηρεῖν ὁ τράχη-
λός σου, καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν.

* καὶ ἀνήλθα ἡ παλαιὰ πρὶν ἐλθεῖν Ἰπὶ σέ. ἀκυσὸν
οἱ ἐποίησα μήποτε εἴπῃς, ὅτι τὰ εἰδωλά μου ἐποίησε. &
εἴπῃς, ὅτι τὰ ἱλυπία καὶ τὰ χωνυτὰ ἐνετείλατό μοι.

* ἤκούσατε πάντα, καὶ ὑμεῖς ὅσοι ἐγνώτε, ἀλλὰ καὶ
ἀκουσάτε τοι ἐποίησα ταῦτα καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀμέλει γε-
νέσθαι.

* καὶ ὅσοι εἶπα, νῦν γίνεται, καὶ οὐ παλαιά, & πρὶν
ἐγχαῖς ἡμέρας, καὶ ὅσοι ἤκουσας αὐτά. μὴ εἴπῃς, ναὶ γι-
νώσκω αὐτά.

* οὔτε ἐγnows, οὔτε ἠπίσασθαι, ὅτε ἀπ' ἀρχῆς ὑποτίθω
ταῦτα. ἐγνων γὰρ ὅτι ἀπὸ τῶν ἀτετήσθαι, καὶ ἀνομιᾶς ἐπὶ
ἐκ κοιλίας κληθήσῃ.

* ὥστε τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος δείξω σοι τὸν θυμόν
μου, καὶ τὰ ἐνδοξά μου ἐπάξω Ἰπὶ σέ, ἵνα μὴ ἐξο-
λαθῇς.

* ἰδοὺ πέπρακά σε οὐχ ὥστε δαγυρίου, ἐξαιρέτην
σε ἐκ καμίνου πτωχείας.

* ὥστε ἐμοῦ ποιήσω, ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα βεβηλώταται,
καὶ τὸ δόξαν μου ἐτέρῳ οὐ δώσω.

* ἀκούε μου ἰακώβ καὶ ἰσραὴλ, ὃν ἐγὼ καλῶ, ἐγὼ εἰμι
πρὸς καὶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα.

* καὶ ἡ χεὶρ μου ἐμελίωσε τὸν γλῶττον, καὶ ἡ δεξιὰ
μου ἐσερέωσε τὸν οὐρανόν. καλέσω ἐγὼ αὐτοὺς, καὶ στή-
θονται αἶμα.

* καὶ συναχθήσονται πάντες ἐκ ἀκέρῃ, τίς αὐτοῖς ἀ-
νήλθε ταῦτα. ἀπαπὼν σε ἐποίησα τὸ δέλημα σου Ἰπὶ βα-
βυλώνα ἀπὸ ἀπέρματος χαλδαίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLVIII.

Audite hoc domus Iacob, qui vocamini in nomine Domini, & de cognatione Iuda existis, quibus initum est pactum in nomine Dñi
Dei Israel, non cessabit memoria eorum: an non stat verbum eius in veritate & iustitia? Quoniam in civitate sancta est pars eorum,
& in Deo Israel confidentia eorum. Dñs exercituum nomen eius. Quæ prima fuerunt, ex tunc annunciaui, & de verbo meo exierunt, &
annunciaui ea: repente feci ea, & euenerunt. Manifestum est coram me quod rebellis sis, & durum sicut ferrum collum tuum, & frons tua
fortis sicut æs. Annunciaui enim tibi ex tunc: antequam veniant, indicaui tibi: ne forte dicas: Idolum meum fecit illa, & simulachrum
meum, & conflatile meum firmavit ea. Nunquid audisti verbum reuelatum sit omni populo id quod reuelatum est vobis? &
vos nōne annunciat? nunciaui tibi noua deinceps; & conseruata, quæ nescis. Nunc creata sunt, & non ex tunc, & ante diem ad-
uentus eorum non annunciaui ea, ne forte dicas: Ecce ego cognoui ea. Nec enim audisti verba prophetarum, nec suscepisti doctrinā Le-
gis, nec inclinaisti aurem tuam ut susciperes verba benedictionum & maledictionum pacti mei quod statui vobiscum in Horeb: quia mani-
festum est coram me quod prævaricans prævaricaberis, & transgressor ex vtero vocaberis. Propter nomen meum, longè faciam furorem
meum; & propter laudem meā sustentabo te, ut non consumam te. Ecce conflauit te, & non in argento: probaui te in angustia paupertatis.
Propter nomen meum, & propter Verbum meū faciam ut non violetur. & gloriā meam quam reuelavi vobis, populo alteri non dabo.
Obedite verbo meo domus Iacob, & Israel inuitatus meus: ego ipse, ego ipse qui sum ab initio; etiam secula seculorum mea sunt, &
absque me non est Deus. Etiam in verbo meo fundavi terram, & in potentia mea appendi celos: vocaui eos, & steterunt simul.
Congregamini omnes vos, & audite quis in vobis annunciet hæc. Dominus enim propter dilectionem qua dilexit Israel, faciet vo-
luntatem eius in Babylonem, & fortitudinem brachij sui reuelabit in Chaldaeos.

15 * אֲנִי אֲנִי דִּבַּרְתִּי אֶף-קִרְאתִיו וְהִצֵּלְתִּי
דָּרְכִּי:

16 * קִרְבוּ אֵלַי שְׁמְעוּ-זִמְרָה לֹא מֵרֹאשׁ בְּסֶתֶר
דִּבַּרְתִּי מֵעַתָּה הִיטָה שֵׁם אֲנִי וְעַתָּה אֲדַנִּי יְהוָה
שְׁלַחְנִי וְרוּחוֹ:

17 * כֹּה-אָמַר יְהוָה גֹּאֲלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִלְּמַדְךָ לְהוֹעִיל מִדְּרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ
תִּלְךָ:

18 * לֹוֶה הִקְשַׁבְתָּ לְמִצּוֹתַי וַיְהִי כִנְהַר שְׁלֹמֹךְ
וַיִּצְדַּקְתָּ כְּגִלֵּי הַיָּם:

19 * וַיְהִי כַחֲוֹל זֶרְעֶךָ וַיִּצְאֲצְאִי מֵעֵיךְ כַּמְעוֹתָיו לֹא-
יִכְרַת וְלֹא-יִשְׁמַד שְׁמוֹ מִלְּפָנַי:

20 * צֹאוּ מִבְּבֶל בְּרָחוּ מִכַּשְׂדִּים בְּקוֹל רִנָּה הִגִּידוּ
הַשְׁמִיעוּ זֹאת הוֹצִיאוּהָ עַד-קֶצֶה הָאָרֶץ אִמְרוּ גֹאֲלֵ
יְהוָה עֲבְדוּ יַעֲקֹב:

21 * וְלֹא צִמְאוּ בְּחֶרְבוֹת הוֹלִיכֵם מִיָּם מִצּוֹר הַיָּם
לָמוֹ וַיִּבְקַע-צוֹר וַיִּזְבּוּ מִיָּם:

22 * אֵין שְׁלוֹם אָמַר יְהוָה לְרָשָׁעִים:
מט

1 * שְׁמְעוּ אֵימִם אֵלַי וְהִקְשִׁיבוּ לְאָמִים מִרְחוֹק יְהוָה
מִבֶּטֶן קִרְאֵנִי מִמַּעַי אִמִּי הַזְכִּיר שְׁמִי:

2 * וַיִּשֶׁם פִּלְכָּרְבַּח חֲלָה בְּצֹל יְדוֹ הַחֲבִיאֵנִי וַיִּשְׁימֵנִי
לַחֵץ בְּרוֹר בְּאִשְׁפָּתוֹ הִסְתִּירָנִי:

3 * וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי-אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-בָּךְ
אֶתְפָּאֵר:

4 * וְאֲנִי אִמְרָתִי לְרִיק יִזְעָתִי לְתוֹרוֹ וְהִבֵּל בָּתִּי
כִּלְיִתִּי אֲבֹן מִשְׁפָּטִי אֶת-יְהוָה וּפְעֵלִתִּי אֶת-אֱלֹהִי:

5 * וְעַתָּה אָמַר יְהוָה יִצְרִי מִבֶּטֶן לַעֲבָד לֹוֶה לְשׁוֹבֵב
יַעֲקֹב אֵלָיו וַיִּשְׂרָאֵל לֹא יֵאָסֶה וְאִכְבֵּד בְּעֵינֵי יְהוָה
וְאֱלֹהֵי הִירָעוּ:

תרגום יונתן

15 * אֲנִי בְּמִסְרֵי גִזְרֵי קִים עִם אֲבִרְתָּם אֲבִיכֹן אֶף רִבִּיתִּיהָ אֶעֱלֶה לְאַרְעֵי בֵּית שְׁכִינָתִי וְאֶעֱלֶה אֶתְּחַלֵּץ אֶתְּחַלֵּץ אֶתְּחַלֵּץ לְמִסְרֵי
שְׁמִיעוּ דָּא לֹא מִן אֲוִלָּה בְּסֶתֶר מִלֵּיל מֵעַד דְּאֶתְּפִרְשׁוּ עִמָּמִי מִרְחוֹלִי מִתְּמֵן אֲבִרְתָּם קִרְבְּתִיהָ לְפִלְחָנִי אִמְרֵי נְבִיא וְכַעַן יִי אֱלֹהִים שְׁלַחְנִי
וּמִסְרֵי 17 * כִּרְנָן אִמְרֵי יִי פִרְקֵךְ קִדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי יִי אֱלֹהֶךָ מִלָּף לֶךְ לְחִנְאָה סְחִי לֶךְ בְּאִזְרָךְ דְּתִתֵּךְ 18 * אִלּוּ אֶצִּיתְתָּ לְפִקְוֵי
וְהִי פִין כְּשִׁפְעָה נְהַר פִּרְחָה שְׁלֵמָךְ וְזִכְיִתְךָ כְּגִלִּי וְיִמָּא 19 * וְהִי פִין סְגִי כְּחֵלָא דִּימָא בְּנִי וְכִנִּי בְּנִי כְּפִרְוִהָ לֹא יִפְסֹוק וְלֹא יִשְׁחִיץ שְׁמָה דְּיִשְׂרָאֵל
סִי קִדְמִי לְעֵלָם 20 * פִּרְקֵי מִבְּבֶל עֲרָקֵי מִמְדִּינַת אֶרֶץ כַּסְדָּא בְּקֵל חֲשִׁבְתָּ חִוּ וּבִסְרוּ דָּא אֶפְקִיתָ עַד סִיפֵי אֶרֶץ אֲמִירוּ פִּרְקֵי יִי עֲבִדְתִּי
דְּבִית יַעֲקֹב 21 * וְלֹא אֶצְחִינוּ בְּחֶרְבָתָא דְּבִרְגִין מִיָּא מִשְׁנָרָא אֶפִּיק לְחוּץ וְכַעַן שְׁנָרָא וּבְגִדֵּי מִיָּא 22 * לִית שְׁלוֹם אִמְרֵי יִי לְרָשָׁעִים:

מט

1 * קִבְּלוּ נְגִנֵי לִי וְאֶצִּיתָא מִלְכֵּן מִרְחִיק יִי עַד לֹא הִוִּיתִי וּמִנִּי מִמַּעַי אִמִּי אֲדַכֵּר שְׁמִי 2 * וְשׁוּי פִתְגָמֵי בְּפִי כְּחֶרֶב חֲרִיפָא
בְּשִׁלָּל גְּבוּרָתָהּ אֲגִין עָלַי וְשׁוּנֵי כְּגִיר בְּחִיר דְּבִית אֲזִינוּ מִסְתֵּר 3 * וְאִמְרֵי לִי עֲבָדִי אֶת יִשְׂרָאֵל דְּבִךְ אֶשְׁתַּבַּח:
4 * וְאִנָּא אִמְרָתִי לְרִיקָנִי לְאִתִּי לְלִמָּא וְלֹא מִדְּעָם חִילִי שִׁיעִיתִי בְּרִם דִּינִי גִלִּי קִדְּם יִי וְאִגְר עֲוִבֵי קִדְּם אֱלֹהִי:
5 * וְכַעַן אִמְרֵי יִי דְּאֶתְּקַנְנִי מִמַּעַן לְמַהֲוִי עֲבָד פִּלַּח קִדְמוֹתֵי לְאֶתְכָא דְּבִית יַעֲקֹב לְפִלְחָנִיהָ וְיִשְׂרָאֵל לְדַחְלָתָהּ יִתְקַרֵּב וְיִקְרַנָּה קִדְּם יִי
וּמִסְרֵי אֱלֹהֵי הַיָּרָעִי:

15 * Ego locutus sum, & vocavi eum; ad-
duxi eum, & directa est via eius.

16 * Accedite ad me, & audite hæc: Non à
principio in abscondito locutus sum. Ex
tēpore antequàm fierent ibi eram, & nunc
Dominus Deus misit me & spiritus eius.

17 * Hæc dicit Dominus redemptor tuus
D sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus,
docens te vtilia, gubernans te in via qua
ambulas.

18 * Vtinam attendisses mandata mea, fa-
cta fuisset sicut flumen pax tua, & iustitia
tua sicut gurgites maris.

19 * Et fuisset quasi arena semen tuum, &
stirps vteri tui vt lapilli eius. Non inter-
isset, & non fuisset attritum nomen eius à
facie mea.

20 * Egredimini de Babylone, fugite à Chal-
dæis, in voce exultationis annunciate, au-
ditum facite hoc, & afferte illud vsque ad
extrema terræ. dicite: Redemit Dominus
seruum suum Iacob.

21 * Non sitierunt in deserto cū educeret
eos. aquam de petra produxit eis, & scidit
petram, & fluxerunt aquæ.

22 * Non est pax impiis, dicit Dominus.

CAP. XLIX.

1 * Vdite insulæ & attendite populi de lon-
gè: Dominus ab vtero vocauit me, de
ventre matris meæ recordatus est nominis
mei.

2 * Et posuit os meum quasi gladium a-
cutum, in vmbra manus suæ protexit me,
& posuit me sicut sagittam electam. in
pharetra sua abscondit me:

3 * Et dixit mihi: Seruus meus es tu Israel,
quia in te glorificabor.

4 * Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine
causa & vanè fortitudinem meam con-
sumpsi. Ergo iudicium meum cum Do-
mino, & opus meum cum Deo meo.

5 * Et nunc hæc dicit Dominus, formans
me ex vtero seruum sibi vt reducam Iacob
ad eū, & Israel non congregabitur. Et glo-
rificatus sum in oculis Domini, & Deus
meus factus est fortitudo mea.

* E

eum, &

* A

principi

bat, ibi

* S

* Si

te san

cui te v

in ea.

* E

cotique

quasi v

* Et

* S

exterm

consp

* E

exultat

annunc

Redem

* Et

de petr

qua, &

* N

* U

Ater

ventre

* E

* S

suis me

tua abs

* Et

in te glo

* E

in nihil

hoc ind

meus co

* E

me ex

cob ad e

cabor co

titudo n

* E

& direxi

puli à tin

* Hæc

* Si at

vtique fil

num.

ad extren

tra eduxi

* B

que absc

& in n

ram Deo

uitatem o

* Ego locutus sum, & ego vocavi: adduxi eum, & prosperavi viam eius.

* Adducite ad me, & audite hæc: Non à principio in abscondito locutus sum; quando fiebat, ibi eram. & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus eius.

* Sic dicit Dominus, Dominus qui liberauit te sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus, docui te ut inuenires tu viam, in qua ambulabis in ea.

* Et si audisses mandata mea, facta fuisset utique sicut flumen pax tua, & iustitia tua quasi vnda maris.

* Et fuisset utique quasi arena semen tuum, & stirpes vteri tui ut pulvis terræ: neque nunc exterminaberis, neque peribit nomen tuum in conspectu meo.

* Exi de Babylone fugiens à Chaldeis, vocem exultationis annunciate, & auditum fiat hoc. annunciate usque ad extremum terræ. dicite; Redemit Dominus seruum suum Iacob.

* Et si sitierint per desertum ducet eos, aqua de petra educet eis. scindetur petra, & fluat aqua, & bibet populus meus.

* Non est gaudere, dicit Dominus, impiis.

CAP. XLIX.

Udite insule, & attendite gentes: Post tempus multum stabit, dicit Dominus. De ventre matris meæ vocavit nomen meum:

* Et posuit os meum quasi gladium acutum, & sub protectione manus suæ abscondit me: posuit me quasi sagittam electam, & in pharetra tua abscondit me.

* Et dixit mihi: Seruus meus es tu Israel, et in te gloriabor.

* Et ego dixi: Vanè laboravi, in vanum, in nihilum dedi fortitudinem meam. propter hoc iudicium meum apud Dominum, & labor meus coram Deo meo.

* Et nunc sic dicit Dominus, qui formauit me ex utero seruum sibi, ut congregarem Iacob ad eum. & Israel congregabor, & glorificabor coram Domino: & Deus meus erit fortitudo mea.

* ἐγὼ ἐλάλησα, καὶ ἐγὼ ἐκάλεσα, ἤγαγον αὐτὸν ἐξ οὐδοῦ τῶν αὐτῶν.

* προσάγετε πρὸς με, & ἀκούσατέ τὰ ῥήματα, ὅσα ἀπ' ἀρχῆς ἐν κρυφῇ λελάληκα, ἵνα ἐγὼ ἐκείνῳ ἡμῶν. & νῦν κύριος ὁ θεὸς ἀπέστειλόν με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

* οὕτως λέγει κύριος, κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ, ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου δέδειχαί σοι τὸ δόρυ ἐν τῇ οὐδῶν, ἐν ᾗ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ.

* καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου, ἐγὼ ἄν ὡς ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κύμα θαλάσσης.

* καὶ ἐγὼ ἔδωκα δὴ ὡς εἰς ἄμμοιο ἵσκιον σου, ὡς χορὴ τῆς γῆς, οὐδ' ἐν οὐδὲν ἐξολοθίσθης, ἐν δὲ ἀπολείται τὸ ὄνομά σου ἐν ὕπνῳ ἐμοί.

* ἐξελεύσῃ ἐκ Βαβυλῶνος, φεύγων ἀπὸ τῶν Χαλδαίων, φωνῶν διφροσύνης διαγέλατε, καὶ ἀκουσὼν ἡρώδω τούτῳ. ἀπαγείλατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. λέγετε, ἐρρύσατο κύριος τὴν δουλίαν αὐτῶν ἰακώβ.

* καὶ ἐὰν διψῇ (ὡς δὲ ἐρήμου ἀΐξ) αὐτοίς, ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐξάξει αὐτοῖς. χωθήσεται πέτρα, & ῥυήσεται ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός μου.

* ὅσα ἔστιν χαίρειν, λέγει κύριος, τοῖς ἀσεβέσιν.

μτ.

* Ακούσατε ἡ ἡτοίαι καὶ προσέχετε ἔτι, διὰ χρόνου πολλοῦ σῴζεται, λέγει κύριος. ἐν κοιλίᾳ μητρὸς μου ἐκάλεσεν τὸ ὄνομά μου.

* καὶ ἐθηκεν τὸ στόμα μου ὡς μάχαιραν ὀξεῖαν, καὶ ὑπὸ τῷ σκέπῳ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκρυψέ με, ἐθηκεν με ὡς εἰς βέλος ἐκλεκτόν, ἐν τῇ φάρεσσά σου ἐκρυψέ με.

* καὶ εἶπέ μοι, δούλός μου εἶ σύ Ἰσραὴλ, καὶ ἐν σοὶ δοξασθήσομαι.

* καὶ ἐγὼ εἶπα, κενὸς ἐκοπίασα. εἰς μάταιον, εἰς οὐδὲν ἔδωκα τὴν ἰσχύ μου. διὰ τοῦτο ἡ κενότης μου ὡς κενὸν, καὶ ὁ πόνός μου ἐναντίον τοῦ θεοῦ μου.

* καὶ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ πλάσας με ἐν κοιλίᾳς δουλίᾳ ἐαυτοῦ, τοῦ συναγαγεῖν τὸν ἰακώβ πρὸς αὐτόν. & Ἰσραὴλ συναχθήσομαι, καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον κυρίου, καὶ ὁ θεός μου ἔσται ἰσχύς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Ego in verbo meo pepigi pactum cum Abraham patre vestro: etiam vocavi eum, & introduxi eum in terrā domus maiestatis meæ: & direxi viam eius. "Accedite ad Verbum meum, audite hæc: non à principio in occulto locutus sum: à tempore quo separati sunt populi à timore mei, indè applicavi Abraham ad seruitutem meam. Dixit propheta: Et nunc Dominus Deus misit me, & Verbum eius.

"Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israelis: Ego Dominus Deus tuus, docens te profutura; indicās tibi viam in qua ambules. "Si attendisses præceptis meis, esset utique quasi inundatio fluminis Euphratis pax tua, & iustitia tua sicut fluctus maris. "Et essent utique filij tui multi sicut arena maris, & filij filiorum tuorum sicut lapilli eius: non cessabit nec consumetur nomen Israelis à facie mea in eternum. "Egredimini de Babylone, fugite de prouincia terræ Chaldaeorum: in voce laudis annunciate & narrate hoc, & efferte illud usque ad extrema terræ. dicite: Redemit Dominus seruos suos de domo Iacob. "Et non fecit eos sitire in desertis; deduxit eos; aquam de petra eduxit eis: & scidit petram, & fluxerunt aquæ. "Non est pax, dicit Dominus, impiis.

CAP. XLIX.

O Bedite insule mihi, & auscultent regna à longè: Dominus antequàm essem preparauit me; ab utero matris meæ recordatus est mei.

* Et posuit verba sua in ore meo quasi gladium acutum: in umbra potentiae suæ protexit me: & posuit me quasi sagittam electam, quæ abscondita est in pharetra. * Et dixit mihi: Seruus meus es tu Israel, in te enim laudabor. * Et ego dixi: In vacuum laboravi, in vanum & in nihilum fortitudinem meam consumpsi: veruntamen iudicium meum manifestum est coram Domino, & merces operum meorum coram Deo meo. * Et nunc dicit Dominus qui preparauit me ex utero, ut sim seruus ministrans coram eo, ut conuertam domū Israel ad seruitutem eius: & Israel ad timorem eius applicabitur, & glorificabitur coram Domino, & Verbum Dei mei erit in adiutorium meum.

* ויאמר נקל מהיותך לי עבד להקים את-
שבטי יעקב ונצירי ישראל להשיב ונתתיה
לאור גוים להיורש ישועתי עד קצרה
הארץ:

* כה אמר יהוה גאל ישראל קדושו לבזה נפש
למתעב גוי לעבד משלים מלכים יראו וקמו שרים
וישתחו למען יהוה אשר נאמן קדש ישראל
ויבחרך:

* כה אמר יהוה בעת רצון עניתיך וביום ישועה
עזרתיך ואצרך ואתנך לברית עם להקים ארץ
להנהיל נחלורת שממורת:

* לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו על-
דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם:

* לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמשבי-
מרחם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם:

* ושמתי כל הרי לדרך ומסלתי ירמון:

* הנה אלה מרחוק יבאו ונהג אלה מצפון ומים
ואלה מארץ סינים:

* רנו שמים וגילי ארץ יפצחו הרים רנה כי נחם
יהוה עמו ועניו ירחם:

* ותאמר ציון עזבני יהוה וארצי שבחני:

* התשבח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה
תשבחנה ואנכי לא אשכחך:

* הן על כפים חקתיך חומתיך נגדי תמיד:

* מהרו בניך מהרסיד ומחריבך ממד יצאו:

* שאי סביב עיניך וראי בלם נקבצו באו לך

חי אני נאם יהוה כי כלם בערי תלבישי ותקשרים
בכלה:

* כי חרבתיך ושממתיך וארץ חריסתיך כי עתה
תצרי מושב ורחקו מבלעך:

* Et dixit: Parum est vt sis mihi seruus
ad suscitandas tribus Iacob, & fœces Israel
conuertendas. Dedi te in lucem gentium,
vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.

* Hæc dicit Dominus redemptor Israel,
sanctus eius, ad contemptibilem animam
ad abominatam gentem; ad seruum domi-
norum. Reges videbunt, & confurgēt prin-
cipes, & adorabunt propter Dominū, quia
fidelis est, & sanctum Israel qui elegit te.

* Hæc dicit Dominus: In tempore pla-
cito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus
sum tui. Et seruauī te, & dedi te in fœdus
populi vt suscitares terram, & possideres
hæreditates dissipatas: * Vt diceret his qui
vincti sunt, Exite, & his qui in tenebris, Re-
uelamini. Super vias pascentur, & in om-
nibus planis pascuæ eorum.

* Non esurient neque sitient, & nō per-
cutiet eos æstus & Sol, quia miserator eo-
rum reget eos, & ad fontes aquarum por-
tabit eos. * Et ponam omnes montes
meos in viam, & semitæ meæ exaltabūtur.

* Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab
Aquilone & mari, & isti de terra Australi.

* Laudate cæli, & exulta terra, iubilate
montes laude, quia consolatus est Dominus
populum suum, & pauperum suorum mi-
serabitur. * Et dixit Sion: Dereliquit me
E Dominus, & Dominus oblitus est mei.

* Nunquid obliuisci potest mulier in-
fantem suum, vt non misereatur filio vte-
ri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non
obliuiscar tui. * Ecce in manibus meis
descripsi te, muri tui corā oculis meis sem-
per. * Venerunt structores tui, destruen-
tes te & dissipantes à te exhibunt.

* Leua in circuitu oculos tuos, & vide,
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi.
Viuo ego dicit Dominus. Quia omnibus
his velut ornamento vestieris, & circun-
dabis tibi eos quasi sponfa.

* Quia deserta tua & solitudines tuæ, &
terra ruinæ tuæ nunc angusta erunt præ
F habitatoribus, & longè fugabuntur qui
absorbebant te.

תרגום יונתן

ויאמר תועיר לכו דאחון מהקרו עברי לאקמא ית שבטי יעקב וגלות ישראל לאחבא ואחנינך לנהור עממין למהוי פרקני עד ספי
ארעא * כדנן אמר יי פרקה דישאל קדישה לרבסירין ביני עממא לרמטלטלין ביני מלכותא לרמטא עברין לשלטונין להון מלכין
יחזון ויקומון רבבין ויסגדון כדיל יי דסחמין קדישא דישאל ואחרעי כן: כדנן אמר יי בערן דאחון עברין רעוהי אנא מקבל
עלכון וביום עקא אנא מקום פרקן וסעיר לכו ואחנינך ואחנינך לקיים עם לאקמא צדיקא דשכבין בעפרא לאחסנא ירוחן דצדן:
למימר לראסירין ביני עממא פוקו לרעניגין ביני מלכותא כדקבלא אהלו לנהור על ארצן ושרון ובכל נגדן ביר מישריהון:
לא יכפנן ולא יצחון ולא ילקינן שרבא ושמשא ארי דעמיד לרחמא עליהון ודברנן ועל מבועי מין ושרינן: * ואשוי כל
טורא כבוישין קרמיהון כאורח וכבשיא ירמון: * הא אלן מרחיק יחזון והא אלן מצפונא ומערבא ואלן מארע דרחמא: * שבחו
שמיא ובועי ארעא ודעו טורא חשבא ארי עמיד יי לנחמא עמה ועל ענותנותי ורחם: * ואמרת ציון סלק שכנתה יי מני ויי רחמני:
* האפשר דתחנשי אחתא ברה מרחמא על בר מעהא מחיבה כנישתא דישאל ואמרת אם ליה קדמוהי אחנשא דלמא לא סחנשי
לי ית דעבדה עגלא דרהב אמר לה נבניא אף ית אלן יתנשין ואמרת לה אם אית קדמוהי אחנשא דלמא יתנשי לי ית דאמרת כסיני נעבד
ונקבל מתיב ואמר אף אלן לא יתנשין ומימרי לא ירחקני: * הא כדעל דין את צירא קדמי שורין לקבלי תדירא: * יוחזון יבגון חרבתיך
מפגדך ומחרבך מגיד וגלח: * וקפי ירושלם סחור סחור עינך וחוץ כל בני עם גלותך דמתכנשין ואחן לגיך קיים אנא אמר יי ארי כלחון
לך כלבש דיקר ועובריהון בגיך בקיטוט כלתא: * ארי חרבתיך וצדיותך וארע מפגדתיך ארי כען תרחקין מתיב ויתרחקין מסלעתיך:

* Et dixit: Magnum tibi est ut voceris puer meus, ut suscites tribus Iacob, & dispersionem Israel conuertas. Ecce posui te in testamentum generis in lucem gentium, ut sis tu in salutem usque ad extremum terra.

* Sic dicit Dominus qui eruit te Deus Israel: Sanctificate eum qui despicit animam suam qui abominationi habetur à gentibus seruus principum. reges videbunt eum, et consurgent principes & adorabunt eum propter Dominum, quia fidelis est sanctus Israel, & elegi te.

* Sic dicit Dominus: Tempore oportuno exaudiui te, & in die salutis adiuui te, & plasmavi te, & dedi te in testamentum gentium, ut constitueres terram, possideres hereditates desertas:

* Dicens his qui in vinculis, Exite, & his qui in tenebris, reuelari. In omnibus viis pascuntur, & in omnibus semitis pascua eorum.

* Non esurient, neque sitient, neque percutiet eos aestus neque sol: sed qui miseratus fuerit eos, consolabitur eos, & per fontes aquarum ducet illos.

* Et ponam omnem montem in viam, et omnem semitam in pascua eis.

* Ecce isti de longè venient, isti ab Aquilone & mari, alij autem de terra Persarum.

* Letamini celi, & exultet terra, erumpant montes letitiam, quia misertus est Deus populi sui, & humiles populi sui consolatus est.

* Dixit Sion: Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei. * Nunquid obliuiscetur mulier filij sui, vel non misereri partus vterij sui? si autem & horum oblita fuerit mulier, sed ego non obliuiscar tui, dicit Dominus.

* Ecce super manus meas depinxi tuos muros, et coram me es semper. * Et citò edificata es à quibus destructa fuisti, & qui desolauerunt te, ex te egredientur. * Leua in circuitu tuo oculos tuos, et vide omnes. ecce congregati sunt, et venerunt ad te. Vivo ego, dicit Dñs: quia omnibus his quasi ornamento vestieris, et circūdaberis eis quasi ornamento sponsa: * quia deserta tua, et dissipata, et quae corruerunt, quoniam nunc angustiaberis ab habitantibus, & elongabuntur à te absorbētes.

* καὶ εἶπεν, μέγα θεὸς ἐστὶ τὸ κληθῆναι παῖδά μου, τὸ εἶναι φυλάς ἰακώβ, καὶ τὴν διαπορρῶν τὸ ἰσραήλ ἐπιστρέψαι. ἰδοὺ τίθει καὶ σε εἰς διαθήκην γένους εἰς φῶς ἐθνῶν, τὸ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

* οὕτως λέγει κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀγιάσατε τὸν φαυλίζοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὸν βδελυστόμυθον τὸν τῶν ἐθνῶν ὁδοῦ τῶν δολῶντων. βασιλεῖς ὁψόνται αὐτόν, καὶ ἀναστήνεται ἀρχόντες ἐπεσकुνήσουσιν αὐτῷ ὡς κύνες, ὅτι πιστός ἐστιν ὁ ἄγιος ἰσραήλ, καὶ ἔξελεξάμενός σε.

* οὕτως λέγει κύριος, καὶ ῥῶσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σε, καὶ ἐπλάσά σε, καὶ ἐδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν, τὸ καταστήσαι τὴν γῆν, κληρονομήσαι κληρονομίας ἐρήμους, λέγοντάς τοις ἐν δεσμοῖς, ἔξελθετε, & τοῖς ἐν τῇ σκότει, ἀνακαλυφθῆναι. ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς βοσκοθήσονται, καὶ ἐν πάσαις ταῖς τρίβοις ἡ νομὴ αὐτῶν.

* οὐ πεινάσουσιν, οὐ διψήσουσιν, οὐ παλάξαι αὐτοῦ καύσων οὐ ἡλιός. ἀλλ' ὅς ἐλεοῖ αὐτοῦ ὡς ἀκαλέσει αὐτοῦ, καὶ διὰ πηγῶν ὑδάτων ἀξίαν αὐτοῦ.

* καὶ θήσω πᾶν ὄρος εἰς ὁδόν, καὶ πᾶσαν τρίβον εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. ἰδοὺ ἔτι πόρρωθεν ἤξουσιν, ἔτι δὲ ἀπὸ βορρᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς περσῶν.

* διφραξίνεσθε οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ῥηξάτω τὰ ὄρη διφροσύνῃ, ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν λαόν αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε ταπείνους τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρεκάλεισεν.

* εἶπεν σιών, ἐγκατέλιπέ με κύριος, καὶ ὁ κύριος ἐπελάβετό μου. * μὴ ὀπλήσεται ἡ γῆ τὸ παιδὸς αὐτοῦ, ἢ τὸ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔθνη τὴν κοιλίαν αὐτοῦ; εἰ δὲ καὶ ταῦτα ὀπλήσονται ἡ γῆ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ὀπλήσεται σου, λέγει κύριος. ἰδοὺ ὀπλήσονται τὰ χεῖρά μου ἐξ ὧν γράφωσά σου τὰ τέ-

χνῆ, καὶ ἐνώπιόν μου εἰ διαπαντός. καὶ ταχὺ ὡκοδομήσης ὑφ' ὧν καθήρεθης, καὶ ἐρημώσαντες σε ἐκ τοῦ ἔξελεσθαι.

* ἄρην κύκλῳ σου ὁφθαλμοί σου καὶ ἰδε παύτας. ἰδοὺ σωτήρησάν σου, καὶ ἠλθόν σου πρὸς σέ. ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι πᾶν τὸ αὐτὸ ὡς κόσμον ἐνδύσῃ, καὶ περιθήσῃ αὐτοῦ ὡς κόσμον νέμῃ.

* ὅτι τὰ ἔρημά σε καὶ τὰ διεφθαρμένα καὶ τὰ πεπικνῶτα, ὅτι νῦν γενοχωρήσῃ ἀπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ τοῦ καταπίνοντες.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixit: Nunquid parum vobis est quod vos vocemini serui mei ad suscitandas tribus Israel, & ad conuertendam captiuitatem Israel? Dabo etiam te in lucem populorum, ut sis salus mea usque ad extrema terræ. * Hæc dicit Dominus redemptor Israel, & sanctus eius, his qui contempti sunt inter populos, & his qui transmigraverunt inter regna, his qui seruebant dominatoribus. hos videbunt reges, & consurgent principes, & adorabunt, propter Dñm qui fidelis est sanctus Israel, & elegi te. * Hæc dicit Dñs: In tempore quo vos facitis voluntatē meam, ego suscipio orationes vestras, & in die tribulationis ego suscito salutē & adiutoriū vobis. præparavi enim & dedi te in pactū populi, ut suscitares iustos qui iacent in puluere, ut possideres hereditates desolatas: * Et diceres his qui vincti sunt inter populos, Exite; & his qui retēti sunt inter regna sicut in tenebris, Reuelamini in lucem. In viis habitabunt, & in omnibus riuus erit locus habitationis eorum. * Non esurient nec sitient, neque percutiet eos æstus & Sol; quia qui misertus est eorum reget eos, & super fontes aquarum habitare faciet eos. * Ponam omnes montes stratos coram eis in viæ morem, & semitæ eleuabuntur. * Ecce isti de longè venient, & ecce hi ab Aquilone & ab Occidente, & isti de terra Australi. * Laudate celi, & exulta terra, & iubilare montes in laude, quia consolaturus est Dñs populū suum: & mansuetorum suorum miserebitur. * Et dixit Sion: Abstulit Deus maiestatem suam à me; & Dominus abiicit me. * Nunquid obliuiscetur mulier filij sui, quo minus misereatur filij vterij sui? Respondit cæcus Israel & ait: Si non est coram eo obliuio, fortè non illius obliuiscetur mihi, quod fecerim vitulum aureum. Dixit ei Propheta: Etiam huius obliuiscetur. Et dixit ei: Si est coram illo obliuio, fortè obliuiscetur mihi illius quod dixerim in Synai, Faciemus, & obediemus. Respondit & dixit: Etiam hæc non erunt in obliuionem, & Verbum meum non abiiciet te. * Ecce quasi in manibus tu signatus es coram me, muri tui in conspectu meo semper. * Festinabunt, & edificabunt solitudines tuas: destruētes te & dissipantes te ex te migrabunt. * Leua Ierusalē in circuitu oculos tuos, & vide omnes filios populi transmigrationis tuæ, qui congregantur & veniunt ad te. Vivo ego, dicit Dominus, quoniam omnes isti erunt tibi quasi vestimentum gloriæ, & opera eorum in medio tui quasi ornamentum sponsæ. * Quia solitudines tuæ, & deserta tua, & terra destructionis tuæ, nunc sanè angusta erunt præ habitatoribus, & longè erunt qui absorbebant te.

עוד יאמרו באזניך בני שכליך צר לי המקום
 גשר לי ואשכרה :
 ואמרת בלבבך מי ילד לי ארץ אלו ואני
 שכולה וגלמודה גלה וסורה ואלה מי גדל הן אני
 נשאתי לבדי אלה אפרה הם :
 כה אמר אדני יהוה הנה אשם אל גוים ידי
 ואל עמים ארים נסיוהביאו בניך בחצן ובנתן
 על כתף תנשאנה :
 והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתך
 אפים ארץ ישתחו לך ועפר רגליך ילחכו וידעת
 כי אני יהוה אשר לא יבשו קני :
 היקח מגבור מלקוח ואם שבי צדיק ימלט :
 כי כה אמר יהוה גם שבי גבור יקח ומלקוח
 עריץ ימלט וארץ יריבך אנכי אריב וארץ בניך
 אנכי אושיע :
 והאכלתי את מוניך את בשרם וכעסים דמם
 ישכרון וידעו כל בשר כי אני יהוה מושיעך וגאלך
 אביר יעקב :

נ

כה אמר יהוה אי זה ספר בריתות אמכם אשר
 שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן
 בעונתיכם נמכרתם ובפשעיכם שלחה אמכם :
 מדוע באתי ואין איש שקראתי ואין עונה הקצור
 קצרה ידי מפרור ואם אין בי כח להציל הן
 בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר תבאש
 דגתם מאין מים ותמר בצמא :
 אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם :
 אדני יהוה נתן לי לשון למודים לדעת לעות
 את יעף דבר יעיר בבקר בבקר יעיר לי און לשמע
 כלמודים :

20 * Adhuc dicent in auribus tuis filij sterilitatis tuæ: Angustus est mihi locus, fac
 21 spacium mihi vt habitem. * Et dices in
 corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego sterilis & non pariens transmigrata & captiua: & istos quis enutriuit? ego destituta &
 22 sola, & isti vbi hic erant? * Hæc dicit dominus Deus: Ecce leuabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum, & afferent filios tuos in vlnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 * Et erunt reges nutritij tui, & regine nutrices tuæ. Vultu in terra demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent, & scies quia ego Dominus, super quo non confundentur qui expectant eum.

24 * Nunquid tolletur à forti præda, aut quod captum fuerit à robusto, saluum esse poterit? * Quia hæc dicit Dominus: Equidem &

25 captiuitas à forti tolletur, & quod ablatum fuerit à robusto saluabitur. eos verò qui iudicauerunt te, ego iudicabo, & filios tuos

26 ego saluabo. * Et cibabo hostes tuos carnis suis, & quasi musto sanguine suo inebriabuntur. Et sciet omnis caro quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob. C A P. L.

1 * Hæc dicit Dominus: Quis est hic liber repudij matris vestræ, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram: * Quia veni, & non erat vir:

2 vocaui, & non erat qui audiret. Nunquid abbreviata & paruula facta est manus mea vt non possim redimere, aut non est in me

3 virtus ad liberandum? Ecce increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum. computrescent pisces sine

4 aqua, & morientur in siti. * Induam celos tenebris, & saccum ponam operimentum eorum. * Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt sciam sustentare eum qui lassus est verbo. Erigit manè, manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrum.

תרגום יונתן

20 מקצת ימרו חר חר בגיך בני עם גלותיך עק לי אתרא רוח לי ואחב :
 21 ותימרין בלבבך מי ילד לי ארץ ואני אשכרה גלוי ומטלסלא ואילין מן רבי הא אנה אשתארת בלחודי אליו חיכה הו :
 22 כדנן אמר יי אלהים הא אגלי בעממיא גבורתי ועל כל מלכותא ארים נסי וייתן בנך בציבין ובנתך על פרן והנשלת : 23 ויהו מלכיה הורביןך ומלכותהון ישמשונוך על אפיהון על ארעא ושתחון למבעי מניך ועפר רגלך ילחכו ותדעין ארי אנה יי דלא יבחתון עדיקא דמסכרין לפרקני : 24 האפשר דיתנשב מגברא עדי ואם דשבו וכאין ושתוב : אמרת ירושלם האפשר דיתנשב מעשו רשיעא ויתאמר עלה ועל חרבך תחי עדא דעדי מני ואם שביא דשביא ישמעאל דאמר עלה דעדיקא הוא ושתוב : 25 ארי כדנן אמר יי אף עדא דעדי מניך עשו גברא יתנשב מנה ושביא דשביא מניך ישמעאל גייתנא דאמר עלה ערוד באנשא ושתוב אף דשבו גברין אחיב ודעו תקיפין אשבו וית פרענותיך אנה אפרע וית בנך אנה אפרק : 26 ואחן ית בשר דהו מוניך ליד מיכל לכל עופא דשמיא וכמא דמתרן מתמר מרית בן חיות ברא מסהון חריו וידעון כל בני בשרא ארי אנה יי פרקך ומשזביך תקיפא דיעקב :
 1 כדנן אמר יי אידא היא אגרת פטורין דיתבת לכנישתכון ארי אתרתקת או מן דליה חובא קרמי דזכנת ויתכן לה הא בחוביכון וזכנתון וזכנתון איתרתקת כנישתכון : 2 מה דין שלחת נביי ולא תבו אתנביו ולא קבלי האתפקדא אתפקדת גבורתי מלמפרק ואם לית קרמי חיל לשונא הא במזופיתו אחרב ומא אשוי נתרין מדברא יסרון נניחון מבלי סיא וימותון בצחותא :
 3 אכסי שמיא כדבקבלא וכשקא אשוי כסותהון : 4 ויי אלהים יתב לי לשון דמלפין להודעא לאלפא לצדיקא דמשלתן לפתגמי אוריתא חקמא בן בצפר בצפר מקדם לשלחא נביהי מאים יתפתחון אדני תיבא ויקבלין אלפן :

CAP. L.

² Dominus Dominus dat mihi linguam disci-
plina, ut sciā quando oportet loqui verbum. po-
suit mihi manē, manē; addidit mihi aurem ad
audiendum.

16 ρύθμαι. * καὶ φάγον) ④ θλίψαντές σε τὰς καρ-
 κας αὐτῶν, καὶ πίνον) ὡς οἶνον νέον τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ με-
 θυσιάζονται, καὶ αἰσθάνονται πᾶσα καρξ, ὅπερ γὰρ
 κύριε ④ ὁ ρυζαλμός σε, ④ ἀνπλασθῶνός σου ④ ἰσχύος
 ἰακώβ.

4 κύριος κύριος δίδωσί μοι Γλῶσσαν παιδείας, ἔγνωνα
λύϊκα δεῖ ἐπ' εἶν λόγον. ἔθηκε μοι πρῶτ', πρῶτ', ὡρεσέθη-
κέ μοι ὡτίον ἀκούειν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Posthac dicent singuli in medio tui filij populi transmigrationis tuæ, Angustus est mihi locus, fac spacium mihi vt sedeam. Et dices in corde tuo: Quis nutriuit mihi hos, & ego orbata & solitaria, captiua, & transmigrans, & istos quis nutriuit? Ecce ego remansi sola; isti autem vbi erant? Hæc dicit Dñs Deus: Ecce reuelabo in populis potentiam meam, & super omnia regna leuabo vexillum meum, & afferent filios tuos in lecticis, & filias tuas in humeris portabunt. Et erunt reges nutritij tui, & reginæ eorum ministrabunt tibi; proni in terram curuabuntur, vt deprecentur te; & puluerem pedum tuorum lingent: & scietis quia ego Dñs, quia non confundentur iusti qui sperant in salutem meam. Nunquid tolletur à forti præda, & quod ceperunt iusti saluabitur? Dixit Ierusalem: Nunquid possibile est vt auferatur ab Esau impio quod dictum est de eo: In gladio tuo viues? & præda quam abstulit à me, & captiuitas quam captiuauit Ismael, de qua dictum est, Quod iustorum est, eruetur? Hæc enim dicit Dñs: Etiã præda quã abstulit à te Esau robustus, tolletur ab eo, & captiuitas quã accepit à te Ismael superbus, qui dictus est onager in hominibus, eruetur. etiam captiuitatem quã ceperunt robusti, reducam, & quod depredati sunt fortes, eruã: & vindictã tuã ego vliscar, & filios tuos ego saluabo. Dabo carnes eorũ qui opprimebãt te in escã oĩ volatili celi: & sicut inebriãtur vino mero, ita bestię agri inebriabũtur sanguine eorũ: & sciẽt oēs filij carnis, quia ego Dñs saluãs te, & liberãs te fortis Iacob. CAP. L.

Hæc dicit Dñs: Quis est iste libellus repudiij quẽ dedi cœtui vestro, quia elongatus est à me? aut quis est creditor coram me? cui vendidivus? Ecce propter peccata vestra venditi estis, & propter scelera vestra elongata est congregatio vestra. Quare misi Prophetas meos, & non sunt conuersi? prophetauerunt, & non obediunt. nunquid deficiens defuit potentia mea vt non redimeret? aut non est coram me virtus ad liberandum? ecce in increpatione mea siccabo mare; ponam flumina in desertum, computrescent pisces eorum sine aqua, & morientur in siti. Operiam cœlos quasi tenebris, & quasi saccum ponam operimentum eorum. Dominus Deus dedit mihi linguam docentium, vt scirem docere iustos scientiam, qui ad verba Legis anhelant. veruntamen manẽ manẽ præuenit vt mittat prophetas suos, si fortẽ aperiantur aures peccatorum, & suscipiant disciplinam.

* אֲדֹנֵי יְהוָה פָּתַח לִי אָזְנוֹ וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אַחֲרָי
 לֹא נִסְוֵגְתִּי :
 * גִּילִי נָתַתִּי לַמַּכִּים וּלְחַיִּי לַמִּרְטִים פָּנִי לֹא הִסְתַּרְתִּי
 מִכְּלִמּוֹר וְרוּק :
 * וְאֲדֹנֵי יְהוָה יַעֲזֹר לִי עַל-כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי
 עַל-כֵּן שָׁמַרְתִּי פָנִי בַחֲלָמִישׁ וְאֵדַע בִּי-לֹא
 אֲבוֹשׁ :
 * קְרוֹב מִצְדִּיקִי מִי-יָרִיב אֹתִי נֶעֱמָדָה יַחַד מִי-
 בְּעַל מִשְׁפָּטִי יִגֹּשׁ אֵלַי :
 * הֵן אֲדֹנֵי יְהוָה יַעֲזֹר לִי מִי-הוּא יִרְשִׁיעֵנִי הֵן
 כָּל־סַבְבָּנָד יִבְלֹוּ עֵשׂ יֶאֱכֹלֻם :
 * מִי בָכֶם יֵרָא יְהוָה שִׁמְעֵ בְקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הִלֵּךְ
 חֲשִׁכִים וְאֵין נֹגֶה לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְהוָה וַיִּשְׁעַן
 בְּאַלְהָיו :
 * הֵן כָּל־כֶּסֶם קִדְחִי אֵשׁ מֵאֲזֵרִי וִיקוֹרֵת לִכּוֹ בְּאוֹר
 אֲשֶׁם וּבִזְיוֹנוֹת בְּעֶרְתָּם מִיָּדִי הִתְהַוְּאוּ לָכֶם
 לְמַעַצְבֵּר תִּשְׁכְּבוּן :

נא

* שִׁמְעוּ אֵלַי רִדְפִי צֶדֶק מִבְּקֵשֵׁי יְהוָה הַבִּיטוּ אֶל-
 צוֹר חֲצִבְתָּם וְאֶל-מִקְבְּרֵת בּוֹר נִקְרְתָּם :
 * הַבִּיטוּ אֶל-אֲבֹתָם אֲבִיכֶם וְאֶל-שָׂרָם
 תַּחֲלוּלָכֶם כִּי-אֶחָד קִרְאוּ וְאֶבְרָכֵהוּ וְאֶרְבֶּהוּ :
 * כִּי-נָחֵם יְהוָה צִיּוֹן נָחֵם כָּל-חֲרִבְתֶּיהָ וַיִּשֶׁם
 מִדְּבָרָהּ בְּעֶדֶן וְעֶרְבָתָהּ כֵּגֶן-יְהוָה שִׁשּׁוֹן וַיִּשְׁמַחְהָ
 יִמְצֵא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה :
 * הִקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וְלֵאמֹר אֵלַי הֵאֱזִינוּ כִּי תוֹרָה
 מֵאֵתִי תֵצֵא וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אֲרִבֶּנִּי :
 * קְרוֹב צֶדֶקִי יֵצֵא וְרַעֲי עַמִּים יִשְׁפֹּטוּ אֵלַי
 אֵינִי יִקְוּ וְאֶל-זֶרְעִי יִיחַלּוּן :

תרגום יונתן

וְיִי אֱלֹהִים שִׁלְחֵנִי לֵאחֲרָי וְאֵנָּה לֹא סָרְכַת לֵאחֲרָי לֹא אֶסְתַּחֲרָתִי :
 וְיִי אֱלֹהִים סָעִיד לִי עַל כֵּן לֹא אֶחְכַּנְעָה עַל כֵּן שְׁוִיתִי אִפִּי תְקִיפִין כְּסִנְרָא וַיִּדְעַת אֲרִי לֹא אֶתְבַּחֲתִי :
 מִן בְּעַל דִּינִי יִתְקַרֵּב לִּי :
 קִשְׁטָא בְּרִיךְ הוּא לְמַחֲוֵי אִסְרָא לְכָל עַמִּי מִן בְּכוֹן מִדְּחִלָא דִּינִי דְשִׁמְעֵ בְקוֹל עַבְדּוֹ וְנִבְיָא רַעֲבָר אֲוִרִיתָא בְּעַקָא כְּגַבְרָא דְמַחֲלִיךְ בְּקִבְלָא וְלִית
 אֲרִי כָל יוֹמָא אֶתְגַּרִּינָא דִּין עַל דִּין בְּקִרְבָא וְכִד נִצְחָנָא דִּין לִרְיוֹן אֲוִרִיתָא כְּתִיבִין עִסְמִיָא וְאִמְרִין קִדְמוֹתֵיהּ רַבּוֹנָנָא לֹא אִפְשָׁר לָנָא לְמַעֲסַק בְּאוֹרִיתָא
 שְׁלִימִי וְיִמְנָא לֹא אִפְשָׁר לָנָא לְמַעֲסַק בְּאוֹרִיתָא מִתִּיב קִשְׁטָא בְּרִיךְ הוּא וְאִמְרָא לְהוֹן הָא כָּל־כוֹן מְגַרְרָא מִתְקַפִּי חֲרִב אֲזִלוּ פִילִי
 בְּאִשְׁתָא דְגִרְיָהוֹן וּבְחֲרִב דְתִקְפָּחוֹן מִמִּימְרֵי הוֹן דָא לְכוֹן לְתַקְלָחוֹן תְּחִיבִין :
 דְבַעַז אֶלְפָּן מִן קִדְמָא וְיִי אֱסַחְכוּ דִּי כְחָצִיבָא מִשְׁנָרָא אֶתְחַצְבָּחוֹן וּכְפִסּוּלָא דְמַגּוּב רִיקָן אֶתְפִּסְלָחוֹן :
 וְעִתְיָכוֹן אֲרִי חֵד הוּא אֲבִרְתָּם יִחִידָי בְּעִלְמָא וְקִרְבִּיתִי לְפִלְחֵנִי וּבְרַכְתִּיהָ וְאִסְגָּתִי :
 וְיִשְׁמַחְהָ כְּעֶדֶן וְיִמְשָׁרָה כְּגִנְתָא דִּינִי בֵּיעַ וְחִדְנָא וְיִשְׁתַּכַּח בָּהּ מַעֲלִי תוֹרָתָא וְקִלְדִּם שְׂבָחוֹן :
 אֲרִי אֲוִרִיתָא מִן קִדְמִי תִפּוֹק וְדִינִי כְּהוֹר לִיָּה עַמִּי וְיִשְׁתַּבַּחוּן :
 קִרְיָא וְכֹתִי נִפְקִי פִרְקִי וּבְתִקְוָא דְרַע גְּבִירָתִי עַמִּיָא יִתְנַחֲלוּ לְמִימְרֵי נִגְזִין וְיִסְבְּרוּן וְלִתְקוּף דְרַע גְּבוּרָתִי יִתְחַרְקוּ :

* Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. * Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellētibus. faciē meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. * Dominus Deus auxiliator meus, & ideo non sum confusus. Ideo posui faciē meam ut petram durissimā, & scio quoniam non confundar. * Iuxta est qui iustificat me. quis contradicet mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius me? accedat ad me. * Ecce Dominus Deus auxiliator meus. Quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. * Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem serui sui? quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. * Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flāmis. ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis. de manu mea factum est hoc vobis. In doloribus dormietis.

CAP. LI.

A Vdite me qui sequimini quod iustum est, & quæritis Dominum. Attendite ad petram unde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. * Attendite ad Abraam patrem vestrū, & ad Saram quæ peperit vos. quia vnum vocauī eum, & benedixi ei, & multiplicauī eum. * Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius. & ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinē eius quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. * Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite. Quia lex à me exiet, & iudicium meū in lucem populorum requiescet. * Propē est iustus meus, egressus est saluator meus, & brachia mea populos iudicabunt. Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

* Et disciplina Domini aperit meas aures, ego autem non renuo, non contradico.

* Dorsum meum dedi in flagella, at genas meas ad alapas. at faciem meam non auerti a confusione sputorum.

* Et Dominus Dominus auxiliator meus factus est. propter hoc non sum confusus, sed posui faciem meam sicut firmam petram, & cognoui quia non confundar.

* Quia iuxta est qui iustificat me. quis qui litigat mecum? resistat mihi simul? & quis qui litigat mecum? appropinquet mihi.

* Ecce Dominus auxiliabitur mihi. & affliget me? ecce omnes vos quasi vestimentum veterascetis, & quasi tineam comedet vos.

* Exaudiat vocem pueri eius. ambulantes in tenebris, & non est illis lux, confidite in nomine Domini, & innitimini super Deo.

* Ecce omnes vos ignem accenditis, & confortatis flammam. ambulate in lumine ignis vestri & in flamma quam succendistis. per me facta sunt hæc vobis: in mœnore dormietis.

CAP. LI.

Audite me sequentes quod insum est, & querentes Dominum. inspicite in solidam petram, quam excidistis, & in foueam laci quam fodistis.

* Inspecte in Abraam patrem vestrum, & in Sarram quæ peperit vos, quia vnus erat. & vocaui eum, & benedixi ei, & dilexi eum, & multiplicauit eum.

* Et te nunc consolabor Sion, & consolatus sum omnia deserta eius, & ponam deserta eius quasi paradisum, & quæ ad Occidentem eius, quasi paradisum Domini. exultationem & lætitiā inuenient in ea, confessionem & vocem laudis.

* Audite me, audite me populus meus, & reges ad me attendite: quia lex a me egredietur, & iudicium meum in lucem gentium.

* Appropinquat citò iustitia mea, & egredietur quasi lumen salutare meum, & in brachium meum sperabunt.

* καὶ ἡ παιδεία κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ, οὐκ ὀπλέγω.

* τὴν νῶτον μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα. τὸ δὲ πρὸς ὤπον μου οὐκ ἀπέσρεψα ἀπὸ αἰχμῆς ἐμπυσμάτων.

* καὶ κύριε κύριε βοηθός μου ἐγένηθην. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετρέπην, ἀλλ' ἔθηκε τὸ πρὸς ὤπον μου ὡς σκευὴ πέτρης, καὶ ἐγὼ οὐ μὴ αἰχμηθῶ.

* ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαίων με. τίς ὁ κενόμυθος μοι; ἀντιστήτω μοι ἄμα; & τίς ὁ κενόμυθος μοι; ἐχίστατω μοι.

* ἰδοὺ κύριε βοηθήσει μοι. καὶ κακώσεται με; ἰδοὺ πᾶντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ ὡς σῆς κατὰ φάγος ὑμᾶς.

* ὡσακούσάτω τὸ φωνῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. ὁ πορδύομυθος ἐν σκότει, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς φῶς, πεποίτηται ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁπσηρεύσασθε ἐπὶ τῷ θεῷ.

* ἰδοὺ πᾶντες ὑμεῖς πῦρ καίετε, καὶ καὶ χύετε φλόγα. πορδέσθε τὰ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἥ ἐξεκαύσασθε. δι' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα ὑμῖν, ἐν λύπῃ κοιμηθήσεσθε.

να.

* Ακούσατέ μου ὁ δῶκοντες τὸ δίκαιον, καὶ ζητῶντες τὴν κύριον. ἐμβλέψατε εἰς τὴν σκευὴν πέτραν, ἣν ἐλάτμησάτε, & εἰς τὴν βόθρυον τοῦ λάκκου, ὃν ὠρύξατε.

* ἐμβλέψατε εἰς ἀβραάμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ εἰς ἰσάκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἰς ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὸν κύριον ἐκράνασεν, καὶ ἐπλήθυνεν αὐτόν, καὶ διλόγησεν αὐτόν, καὶ ἡγάπησεν αὐτόν, & ἐπλήθυνεν αὐτόν.

* καὶ σὲ νῦν ὡς ἀκαλέσω σὺν, & παρκαλέσω πρὸς τὰ ἐρημα αὐτῆς, καὶ θήσω τὰ ἐρημα αὐτῆς ὡς ἀράδαιον, καὶ τὰ περὶ δυσμαῖς αὐτῆς ὡς ἀράδαιον κυρίου. ἀγαλλίαμα καὶ διφρεσύνην δώσω ἐν αὐτῇ, & ἐξομολόγησιν καὶ φωνὴν αἰνέσεως.

* ἀκούσατέ μου, ἀκούσατέ με λαός μου, καὶ βασιλεῖς περὶ με ἐνωτίσασθε, ὅτι νόμος παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ κρίσις μου εἰς φῶς ἐθνῶν.

* ἐγγίζει ταχύ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύσεται ὡς φῶς τὸ σωτήριόν μου, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἐλπίουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dominus Deus misit me ad prophetandum, & ego non contradixi, neque sum conuersus retrorsum. * Dorsum meum dedi percussoribus, & genas meas vellentibus: faciem meam non abscondi a confusione, & sputo. * Dominus autem Deus auxiliator meus est, & ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam fortem sicut petram; & scio quoniam non confundar. * Appropinquat iustitia mea: quis iudicabitur mecum? surgamus simul, quis est aduersarius meus? accedat ad me. * Ecce Dñs Deus auxiliator meus est: quis est qui condemnet me? ecce omnes illi quasi vestimentum quod veterascit, quod tineam comedit. * Dicit Propheta: Futurum est ut sanctus & benedictus dicat omnibus populis: Quis est in vobis ex timentibus Dominum, audiens vocem seruorum suorum Prophetarum, qui est factor legis in tribulatione, sicut vir qui ambulat in tenebris, & non est lumen ei: speret in nomine Dñi, & innitatur super salutare Dei sui? * Respondebunt populi & dicent coram eo: Dominator noster, non potest fieri ut laboremus in Lege, quia quotidie irruimus vnus contra alterum in bello, & quando mutuo vincimus, alter alterius succendimus domos igni, & captiuas ducimus vxores eorum, & paruulos eorum & substantias eorum: & in hoc decreto consumpti sunt dies nostri: itaque non est possibile nobis ut incumbamus Legi. Respondebit ille qui est sanctus & benedictus, & dicet eis: Ecce omnes vos immittentes ignem, & tenentes gladium, ite & cadite in ignem quem immisistis, & in gladium quem tenuistis: a verbo meo factum est hoc vobis, in interitum vestrum reuertimini.

CAP. LI.

Obedite verbo meo qui sequimini veritatem, qui queritis doctrinā a facie Dñi, attendite, quod sicut id quod exciditur a petra, sic excisus estis; & sicut præcisio cisternæ vacuæ, sic præcisus estis. * Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ concepit vos; quoniam vnus erat Abraham solus in seculo: & applicaui eum ad seruitutem meā, & benedixi ei, & multiplicauit eum. * Quia consolaturus est Dominus Sion, ut consoletur omnia deserta eius: & ponet desertum eius sicut delicias, & solitudinem eius quasi hortum Domini. gaudium & exultatio inuenietur in ea: offerentes laudem & vox laudantium. * Obedite verbo meo popule mi, & congregatio mea ad seruitutem meam ausculta; quoniam lex a facie mea egredietur, & iudiciū meum quasi lumen: ipsum populi laudabūt. * Propè est iustitia mea, egressa est salus mea, & in fortitudine brachij potentia meæ populi iudicabūtur: Verbum meū inflexibile sperabūt, & fortitudinē brachij potentia meæ expectabūt.

* שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת
בי שמים בעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה
וישביה כמו בן ימותון וישועתי לעולם תהיה
וצדקתי לא תחרה:

* שמעו אלי יודעי צדק עם תורת בלבם אל-
תיראו חרפת אנוש ומגדפתם אל תחתו:

* כי כבגד יאכלם עש וכצמר יאכלם ססוצדקתי
לעולם תהיה וישועתי לדור דורים:

* עורי עורי לבשי עז ורוע יהוה עורי כימי קדם
דורות עולמים הלוא את-היא המהצברת רהב
מחוללת תנין:

* הלוא את-היא המחרבת ים מי תחום רבה
השמה מעמקי ים דרך לעבר גאולים:

* ופרווי יהוה ישוכן ובאו ציון ברנה ושמחת
עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגון נסוגון
ואנחה:

* אנכי אנכי הוא מנחמכם מי את ותייראי מאנוש
ימות ומבן אדם חציר ינתן:

* ותשכח יהוה עשך נוטה שמים ויסד ארץ
ותפחד תמיד כל היום מפני חמת המציק כאשר
כונן להשחית ואיה חמרת המציק:

* מהר צעה להפתח ולא ימות לשחת ולא יחסר
לחמו:

* ואנכי יהוה אלהיך רגע היום והמוגליו יהוה
צבאות שמו:

* ואשם דברי בפיד ובצל ידי כסיתיד לגטע
שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה:

* התעוררי התעוררי קומי ירושלם אשר שתית
מיד יהוה את-כוס חמתו את-קבעת כוס התרעלה
שתירי מציר:

* Leuate in caelum oculos vestros, & vi-
dete sub terra deorsum; quia caeli sicut fu-
mus liquefcent, & terra sicut vestimentum
atteretur, & habitatores eius sicut haec in-
teribunt. Salus autem mea in sempiternū
erit, & iustitia mea non deficiet.

* Audite me qui scitis iustum, populus
meus lex mea in corde eorum. Nolite ti-
mere opprobrium hominum, & blasphe-
mias eorum ne metuatis.

* Sicut enim vestimentum, sic comedet
eos vermis; & sicut lanā, sic deuorabit eos
tinea. Salus autem mea in sempiternū erit,
& iustitia mea in generationes gnationum.

* Confurge, confurge, induere fortitudi-
nem brachium Domini. confurge sicut in
diebus antiquis, in generationibus seculo-
rum. Nunquid non tu percussisti superbū,

* vulnerasti draconem? Nunquid non tu
ficcasti mare, aquam abyssi vehementis?
Qui posuisti profundum maris viam, vt
transirent liberati.

* Et nunc qui redem-
pti sunt à Domino reuertentur, & veniet
in Sion laudantes; & letitia sempiterna su-
per capita eorum. Gaudium & letitiam te-
nebunt, fugiet dolor & gemitus.

* Ego ego
ipse consolabor vos. quis tu vt timeas ab
homine mortali, & à filio hominis, qui
quasi fcenum ita arefcet.

* Et oblitus es Dñi
factoris tui, qui tetendit caelos, & fundauit
terram, & formidasti iugiter tota die à fa-
cie furoris eius qui te tribulabat, & paraue-
rat ad perdendum? vbi nunc est furor tri-
bulantis?

* Citò veniet gradiēs ad aperien-
dum, & nō interficiet vsq; ad internecone,
nec deficiet panis eius. Ego autē sum Dñs
Deus tuus qui conturbo mare, & intumef-
cunt fluctus eius, Dñs exercituum nomen
meum.

* Posui verba mea in ore tuo, & in
vmbra manus meae protexi te, vt plantes
caelos, & fundes terram, & dicas ad Sion:
Populus meus es tu.

* Eleuare, eleuare, confurge Hierusalem,
F quae bibisti de manu Domini calicem ire
eius. vsque ad fundum calicis soporis bi-
bisti, & potasti vsque ad faeces.

תרגום יונתן

* וקפו לשמיא עיניכון ואסתכלו בארעא מלרע ארי שמיא כחננא דעדי בן יעדון וארעא ככסותא דכליא בן חתבלי ויתבהא אף אנון חכין
ימותון ופרקגי לעלם יהא וזכותי לא תחתו

* ארי כלבושא דאכל לה עשא וכעמרה דאחר פה רוקבא וזכותי לעלם חתי ופרקגי לדר דרין
אתגלא אתגלא לבשי תקוף גבורה סן קדם יי אתגלא ביומי קדם דריא דמל קרמין חלא בדיליד כנשחא דישראל חכרת גבריא
חלא בדיליד כנשחא דישראל אחרבת ימא מי תהום רבא שויתי עמקי ימא אורח

* ופרקגי דיי יתובון מביני גלותהון ויעלון לציון כנשחא וחדות עלם חתא להון חלא פסקא ועכנ יקר יהי מסל
אנא אנא הוא מנחמכון מפן אחון דחלין מאנשא
ואתנשיתא פלחון דיי דעכרך דחלא שמיא ושכלל ארעא ודחלתא דירא כל יומא סן
מותי פרענותא לאתגלאה ולא ימותון צדיקיא לחבל ולא

* ואנא יי אלהך דננף בימא והמן גלותי יי צבאות שמיא
ושויתי פחגמי כבואתי כפמי נביאא ובטלל
דאמיר עליהון דיסגון כוכבי שמיא ולשכללא כנשחא דאמיר עליהון דיסגון כעפרא דארעא ולמימר
אתרבא אתרבא קומי ירושלם דקבלת סן קדם יי ית כסא דתמיתה ית פילי כסא דלנשא שתית אעביתו

* Leuate in celum oculos vestros, & inspicite in terram deorsum, quoniam celum sicut fumus firmatum est, at terra sicut vestimentum veterascet: at habitantes sicut haec morientur. at salutare meum in sempiternum erit, at iustitia mea non deficiet. * Audite me qui scitis iudicium, populus cuius Lex mea in corde eorum. non timeatis opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini.

* Sicut enim vestimentum consumetur a tempore, & sicut lana comedetur a tinea. at iustitia mea in aeternum erit, at salutare meum in generationes generationum.

* Exurge, exurge Hierusalem, & induere fortitudinem brachij tui. exurge sicut in principio diei, sicut generatio seculi. Nonne tu es qui excidisti latitudinem, qui dirupisti draconem? * Nonne tu es qui desolas mare, aquam abyssi multam, qui posuisti profunditates maris viam? transitus liberatis & redemptis.

* Ab enim Domino reducentur & venient in Sion cum letitia & exultatione aeterna. in capite enim eorum laus & letitia apprehendet eos. fugit dolor & mæror & gemitus.

* Ego sum, ego sum ipse consolans te. scito quæ fueris, ut timeas ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi fœnum arefacti sunt.

* Et oblita es Dei qui fecit te, qui fecit celum, & fundavit terram, & time cunctis diebus faciem furoris tribulatis te, quemadmodum cogitavit auferre te. & nunc ubi furor tribulantis te? * Cum enim saluatus fueris tu, non stabit, neq; permanebit, & non occidet in corruptionem, & non deficiet panis eius:

* Quia ego Deus tuus conturbans mare, & sonare faciens fluctus eius: Dominus Dominus Sabaoth nomen mihi. * Ponam verba mea in ore tuo, & sub umbra manus meae protegam te, in qua statui celum, & fundavi terram. & dicet Sion: Populus meus es tu.

* Exurge, exurge, eleuare Hierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem furoris eius. calicem enim ruinae, calicem furoris ebibisti & euacuasti:

* ἀράτε εἰς τὸν οὐρανὸν ὅτι ὁφθαλμοὶς ὑμῶν, & ἐμβλέψατε εἰς τὴν γῆν κατω, ὅτι ὁ ἔρως ὡς καπνὸς ἐξερεώθη, ἢ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται. * ὅτι κατεκύντες ὡς περὶ τὰ ὄρη ἀποθανοῦνται. τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, ἢ ὡς δικαιοσύνη μου οὐ μὴ ἐκλείπη.

* ἀκούσατέ μου ὅτι εἰδότες κρίσιν, λαὸς οὗ ὁ νόμος μου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. μὴ φοβείσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τὴν φανλισμὸν αὐτῶν μὴ ἡττάσθε.

* ὡς ἱμάτιον βρωθήσεται ὑπὸ χρόνου. καὶ ὡς ἐλεια βρωθήσεται ὑπὸ σήτης. ἢ διὰ δικαιοσύνη μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν.

* ὁ ἔγειρεν ὁ ἔγειρεν ἱερὸς τὰ λῆμ, καὶ ἐν δυνάμει τῶν ἰσχυρῶν βραχίωνός σου. ὁ ἔγειρεν ὡς ἐν δυνάμει ἡμέρας, ὡς γενεὰ αἰῶν. οὐ σὺ εἶ ἡ λατμήσασα πλάτος, διὰ τὴν ἔκστασιν ὁράκων, οὐ σὺ εἶ ἡ ἐρημώσασα θάλασσαν, ὕδωρ ἀβύσσου πληθύνει, ἢ θείσας τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ὁδόν; διὰ δόσεως ῥυομύθους καὶ λελυτρωμύθους.

* ὑπὸ τῷ κυρίῳ ἀποσφαθήσονται καὶ ἔξουσιν εἰς σιών μετ' ὁφθαλμοῦ καὶ ἀγαλλιάματος αἰωνίου. ἐπὶ κεφαλῇ σου αὐτῶν αἰνεῖς & ὁφθαλμοὶ κατελήφθη αὐτοῖς. ἀπέδρα ὁ δυνάστης καὶ λύπη καὶ στυγμὸς.

* ἐγὼ εἰμι ἐγὼ εἰμι αὐτὸς ὁ ὠδὸν καλῶν σε. γινώθι τίς οὗσα ἡ φωνὴ σου ἀπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, & ἀπὸ υἱοῦ ἀνθρώπου, οἱ ὅσοι χόρτοι ὁ ἔρηραν.

* καὶ ἐπελάθου θεὸν τὸν ποιήσαντά σε, τὸν ποιήσαντά σε τὸν οὐρανόν, καὶ θεμελιώσαντά τὴν γῆν, καὶ φοβέσθαι πᾶσας τὰς ἡμέρας τὸ πρὸς ὅσον τὸ θυμὸς τὸ θλίβοντάς σε, ὃν ἰσχύον ἐβουλόσατο τὸ ἀρᾶσέ. καὶ νυνὶ ποδὸς τοῦ θυμοῦ τὸ θλίβοντάς σε, ἐν τῷ τῷ ὠδῷ καὶ οὐ σήσεται, οὐ χερσίν, καὶ οὐ θανάτωσιν εἰς διαφθορὴν καὶ οὐ μὴ ἐσέρησει ὁ ἄρτος αὐτῶν. * ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ τρεῖς ὡς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ γῆν τὰ κύματα αὐτῆς, κύματα κύματα τὰ βαθῶν ὀνομάζομαι. * θήσω ὅτι λόγος μου εἰς τὸ σῶμα σου καὶ ὑπὸ τῷ σκῆτι χερσὶς μου σκεπάσω σε, ἐν ᾗ ἔστησας τὸν οὐρανόν, καὶ ἐθεμελιώσα τὴν γῆν. & ἐρεῖ σιών, λαὸς μου εἶ σύ.

* ὁ ἔγειρεν ὁ ἔγειρεν, ἀνάστηθι ἱερὸς τὰ λῆμ, ἢ πᾶσα ἐν χερσὶς κυρίου τὸ ποτήριον τὸ θυμοῦ αὐτοῦ. τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πώσεως τὸ κόνδυ τὸ θυμὸς ὁ ἔγειρεν καὶ ἔσκαψεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Leuate in celum oculos vestros, & aspiciate terram deorsum, quoniam caeli sicut fumus qui transit, sic pertransibunt, & terra sicut vestimentum quod veterascit, sic veterascet, & habitatores eius etiam ipsi similiter morientur: salus autem mea in aeternum erit, & iustitia mea non deficiet. * Obedite verbo meo qui nostis veritatem; popule in cuius corde est doctrina Legis. ne timeatis ab opprobriis filiorum hominis, & a superbis eorum ne conteramini. * Quoniam sicut vestimentum quod corroditur a tinea, & sicut lana quam apprehendit putredine: iustitia autem mea in aeternum erit, & salus mea in generationem generationum. * Reuelare, reuelare, induere fortitudinem potentiae a facie Domini: reuelare sicut in diebus antiquis, in generationibus quæ ab initio fuerunt. nonne propter te congregatio Israel contriui fortis, consumpsi Pharaonem & exercitum eius, qui erant fortes sicut draco? * Nonne propter te cæcus Israel arefecit mare, & aquas abyssi maris, posui in profundis maris viam ut transirent liberati? * Et qui redempti sunt a Domino, conuertentur de medio captivitatis suæ, & ingredientur in Sion cum laude; & letitia sempiterna erit eis, quæ nunquam cessabit: & nubes gloriae erit obumbrans super capita eorum; gaudium & letitiam inuenient. & cessabit ab illis qui sunt de domo Israel, mæror & gemitus. * Ego, ego sum consolator vester: quem vos timetis? hominem qui moritur, & filium hominis qui quasi fœnum reputatus est? * Et oblitus es cultus Domini qui fecit te, qui appendit celos & fundavit terram: & timuisti semper tota die a facie furoris tribulantis, quando parabat disperdere. iam verò ubi est furor tribulantis? * Cito reuelabitur vindicta, & non morientur iusti in corruptione, nec deficient cibaria eorum. * Ego autem sum Dñs Deus tuus, increpās mare, & sonant fluctus eius: Dominus exercituum nomen eius. * Et posui verba prophetie mee in ore Prophetarum: & in umbra potestatis mee protexi te, ut suscitarem populum de quo dictum est, Quod multiplicaretur sicut stellæ caeli: & ut fundare congregationem de qua dictum est, Quod multiplicaretur sicut pulvis terræ: & dicerem habitantibus in Sion, Populus meus estis vos. * Euehere, euehere, confurge Ierusalem, quæ suscepisti a facie Domini calicem furoris eius, phialam calicis maledictionis bibisti & detraxisti.

18 * אין מנהל לה מכל בנים ילדה ואין מחזיק
בילה מכל בנים גדלה :
19 * שתים הנה קראתיך מי ינוד לך השד וחשבר
והרעב והחרב מי אנחמך :
20 * בניך עלפו שכבו בראש כל חוצות כתומ
מכמר המלאים חמר יהוה גערת אלהיך :
21 * לכן שמעי נא זאת עניה ושכרת ולא מיין :
22 * כה אמר אדניך יהוה ואלהיך יריב עמו הנה
לקחתי מידך את כוס התרעלה ארץ קבעת כוס
חמתי לא תוסיפי לשתותה עוד :
23 * ושמתי ביד מוידך אשר אמרו לנפשך שחי
ונעברה ותשימי כארץ גוף וכחוצן לעברים :

נב

1 * עורי עורי לבשי עוד ציון לבשי בגדי תפארתך
ירושלם עיר הקדש כי לא יוסיף יבא בך עוד ערל
וטמא :
2 * התנערי מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי
מוסרי צוארך שביה בת ציון :
3 * כי כה אמר יהוה חנם נמכרתם ולא בכסף
תגאלו :
4 * כי כה אמר אדני יהוה מצרים ירד עמי
בראשנה לגור שם ואשור באפס עשקו :
5 * ועתה מה לי פה נאם יהוה כי לקח עמי חנם
משל יחילילו נאם יהוה ותמיד כל היום שמי
מנאץ :
6 * לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי אני הוא
המדבר הנני :
7 * מר נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע
שלום מבשר טוב משמיע ישועה אמר לציון מלך
אלהיך :

18 * Non est qui sustinet eam ex omnibus
filiis quos genuit; & non est qui apprehen-
dat manum eius ex omnibus filiis quos e-
nutriuit. * Duo sunt quæ occurrerunt ti-
bi. quis contristabitur super te? vastitas, &
contritio, & fames & gladius. quis confo-
labitur te? * Filij tui proiecti sunt, dormie-
runt in capite omnium viarum sicut oryx
illaqueatus: pleni indignatione Domini,
21 increpatione Dei tui. * Idcirco audi hæc
22 pauperula, & ebria non à vino. * Hæc di-
cit dominator tuus Dominus, & Deus tuus
qui pugnavit pro populo suo: Ecce tuli de
manu tua calicem soporis, fundum calicis
indignationis meæ. non adicies vt bibas
23 illum vltra. * Et ponam illum in ma-
nu eorum qui te humiliaverunt, & dixe-
runt animæ tuæ, Incuruare vt transeamus:
& posuisti vt terram corpus tuum, & quasi
viam transeuntibus.

CAP. LII.

1 **C**on surge, con surge, induere fortitudi-
ne tua Sion. induere vestimentis glo-
riæ tuæ Hierusalem ciuitas sancti, quia non
adiicies vltra vt pertranseat per te incircun-
2 cisus & immundus. * Excute de pul-
uere, con surge, sede Hierusalem. solue vin-
3 cula colli tui captiua filia Sion: * Quia
4 hæc dicit Dominus: Gratis venundati es-
tis, & sine argento redimemini.
5 * Quia hæc dicit Dominus Deus: In Æ-
gyptum descendit populus meus in prin-
cipio vt colonus esset ibi, & Assur absque
vlla causa calumniatus est eum.
6 * Et nunc quid mihi est hic, dicit Do-
minus: quoniam ablati sunt populus meus
gratis. Dominatores eius inique agunt, di-
cit Dominus, & iugiter tota die nomen
meum blasphematur.
7 * Propter hoc sciet populus meus no-
men meum in illa die, quia ego ipse qui lo-
quebar, ecce adsum. * Quam pulchri
super montes pedes annunciantis & præ-
dicantis pacem, annunciantis bonum, præ-
dicantis salutem, dicentis Sion, Regnavit
Deus tuus!

תרגום יונתן

18 * לית דמנחם לה מכל בנין דילדה ולית דמתקף בידה מכל בנין דרבית :
19 * תרחין עקת אחו עלך ירושלם לא יכלת למקם כד ארבעיתון עלך כנא ותברא וכפנא וחרכא לית דינחמך :
20 * בניך יחזון מטרפן רמן ברש כל שוקא במזרקין מצדן סלון חמתא מן קדם יי ומזופיתא מן קדם אלהיך :
21 * ככן שמעי כען דא משלשלתא דרומא מן עקא ולא מן חמר :
22 * עמה תא קבלת מן ידך יר כסא דלוטא יח פילי כסא דחמתי לא תוספין למשתתא עוד :
23 * ונעברת ביד דתו סוכן ליד דתו אסרין
נב
1 * אהגלצה אתגלצה לבשי חקפך ציון לבשי לבשי חשבחתך ירושלם קרתא דקדשא ארי לא יוספת ויעדן ביד עוד ערלין ומסאבין :
2 * אתנפצי מעפרא קומי חיבי על פרכי יקרא קרתא דקדשא ירושלם אתפסקו חנקי צואריכון שביה כנשתא דציון :
3 * ארי כדנן אמר יי מן אודבנהון ולא בכסף תתפרקון :
4 * ארי כדנן אמר יי אלהים למצרים נחת עמי בקדמיתא לאתחבא חסן ואתוראח בלמא אנסה :
5 * וכען עתידנא למפרק אמר יי ארי אודבן עמי מן עממא דשלטו בהון משתבחין אמר יי ותדיא כל יומא על פלחן שמי מרגזין :
6 * ככן יתברא בעממא שמי ככן בעדנא ההיא תדעון ארי אנא הוא דמללת ומימרי לעלמא קיים :
7 * מה יאנן על טורי ארעא
ירושלם רגלי מבשר משמע שלום מבשר טוב ומשמע פרקן אמר לכנשתא דציון אתגלית מלכתה דאלהיך :

* Et non erat consolans te ex omnibus filiis tuis quos genuisti, & non erat apprehēdens manum tuam, neq; ex omnibus filiis tuis quos exaltaſti. * Duo hæc contraria tibi, quis contristabitur? ruina & contritio, fames & gladius quis consolabitur te * filij tui indigentes, dormientes in capite omnium viarum, sicut beta semicotta, pleni furoris Domini deficientes à Domino Deo. * Propter hoc audi humiliata & ebria non à vino: * Sic dicit Dominus Deus, Deus iudicans populum suum: Ecce tuli de manu tua calicem ruine, calicem furoris mei, & non adjicies bibere illum ultra: * Et dabo eum in manus eorum qui iniquè oppreſſerunt te, & humiliaverunt te, qui dixerunt anime tue, Inclinare, ut tranſeamus. & poſuiſti equalia terræ media tua foris tranſeuntibus.

CAP. LII.

EXurge, exurge Sion, induere fortitudinem tuam Sion, & tu induere gloriam tuam Hierusalem ciuitas sancta: non ultra adjiciet ut pertransseat per te incircumcisi & immundus. * Excute puluerem & surge, sede Hierusalem, solue vinculum colli tui, captiua filia Sion. * Quia hæc dicit Dominus: Gratis venundati estis, & non cum argento redimemini. * Quia sic dicit Dominus Dominus Deus: In Ægyptum descendit populus meus prius, ut peregrinaretur ibi, & in Assyrios violenter adducti sunt. * Et nunc quid erit hic? Hæc dicit Dominus: Quia captus est populus meus gratis, admiramini & ululate. Hæc dicit Dominus: Propter vos semper nomen meum blasphematur in gentibus. * Propter hoc ſciat populus meus nomen meum propter hoc in die illa, quia ego sum ipse qui loquebar. * Adsum sicut hora super montes, sic pedes annunciantes auditum pacis, sic euangelizatis bona, quia auditam faciam salutem tuam dicens: Sion regnabit Deus tuus.

18 * καὶ οὐκ ἦν ὁ παρκαλῶν σε ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων σου ὃν ἔτεκες, & οὐκ ἦν ὁ ἀντιλαμβάνόμενος τῆς χειρός σου, & ὁ ἀπὸ πόντων τῶν ὑδάτων σου, ὃν ὑψώσας. 19 * δύο ταῦτα ἀντικείμενά σοι, τίς συλλυπηθήσεται; πένυμα καὶ σπένυμα, λιμός καὶ μάχαιρα, τίς παρκαλέσει σε; 20 ὁ υἱός σου ὁ ἀπορρυθμῶν, ὁ καθύδοντες ἐπ' ἄκρου πασσῶν ἐξόδων, ὡς ῥιτλὸν ἡμῖν ἐφθον, ὁ πλήρης θυμοῦ κυρίου ἐκλελυμένοι ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ. 21 * διὰ τοῦτο ἀκούε τεταπεινωμένη καὶ μεθύουσα οὐκ ἀπὸ οἴνου. 22 * ἔτις λέγει κύριος ὁ θεός, ὁ θεός ὁ κείνων τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χειρός σου ποτήριον τῆς πώσεως, τὸ κόνδυ τὸ θυμοῦ μου, & ἐπεσθῆσθαι πίνειν αὐτὸ ἐπὶ. 23 * καὶ δώσω αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε, & τῶν ταπεινωσάντων σε, οἱ εἶπαν τῇ ψυχῇ σου, κύψον, ἵνα παρέλθωμεν. & ἐθήκας ἴσα τῇ γῇ τὰ μέσα & ἐξω τοῖς παρκαλυπτομένοις.

153.

1 * Εξεγείρου ἐξεγείρου σὺν, ἐνδύσαι τὴν ἰσχύ σου σὺν, καὶ σὺ ἐνδύσαι τὴν δόξαν σου ἱερουσαλήμ πόλις ἡ ἀγία, οὐκ ἐπὶ πεσθῆσθαι διελθεῖν διὰ σοῦ ἀπερίμητος καὶ ἀκάταρτος. 2 * ἐκτίναξαι τὸν χιτῶνα καὶ ἀνάσθητι, κάθισον ἱερουσαλήμ, ἐκδύσαι τὸν δεσμόν τοῦ τραχήλου σου ἡ αἰχμάλωτος θυράτης σὺν. 3 * ὅτι τάδε λέγει κύριος, δωρεὰν ἐπὶ ἐλάτῃ καὶ ἐμὴ 4 δωρεὰν λυτρωθήσεσθε. * ὅτι ἔτις λέγει κύριος κύριος ὁ θεός, εἰς αἴγυπτον κατέβη ὁ λαός μου τοσούτην παροικῆσαι ἐκεῖ, καὶ εἰς αἰσυρίαις βία ἤχθησαν. 5 * καὶ νῦν τί ἔσται ὁδὸς; τάδε λέγει κύριος, ὅτι ἐλήφθη ὁ λαός μου δωρεὰν, θαυμάζετε & ὀλούζετε. τάδε λέγει κύριος, δι' ὑμᾶς διαπαντός τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι. 6 * διὰ τοῦτο γνώσεται ὁ λαός μου τὸ ὄνομά μου διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν. 7 * παύμι ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες διαγγελιοφόροι ἀκοῶν εἰρήνης, ὡς διαγγελιοφόροι ἀγαθῶν, ὅτι ἀκούσιν ποιήσω τὴν σωτηρίαν σου λέγων, σὺν βασιλεύσει ὁ θεός σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 "Non est qui conſoletur eam ex omnibus filiis quos peperit, neque est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos nutrit. 19 "Duæ tribulationes venerunt super te Hierusalem, nō potuisti confurgere. cūm iruerint super te præda & contritio, & fames & gladius, non erit qui conſoletur te. 20 "Filij tui iacent conturbati, proiecti in capite omnium viarum quasi lagunculae contractæ, pleni furore à facie Domini, & increpatione à facie Dei tui. 21 "Propterea audi nunc transmigrans, quæ inebriata es à tribulatione, & non à vino: 22 "Hæc dicit dominator tuus: Dominus Deus tuus facturum est vindictam iudicij populi sui: Ecce suscepi de manu tua calicem maledictionis, phialam calicis furoris mei: non addes ut bibas eam amplius. 23 "Et tradam eam in manu eorum qui te oppreſſerunt, qui dicebant anime tue, Humiliare ut tranſeamus, & humiliasti quasi terram gloriam tuam, & facta es quasi callis tranſeuntibus. CAP. LIII. 1 "Reuelare, reuelare, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem ciuitas sancta: quia non adiciunt transire ultra per te incircumcisi & immundi. 2 "Excute de pulvere, confurge, sede super solium gloriæ tuæ Hierusalem ciuitas sancta. Succisa sunt vincula colli vestri, captiua congregatio Sion. 3 "Quoniam hæc dicit Dominus: Gratis venundati estis, & absque argento redimemini. 4 "Quia hæc dicit Dominus Deus: In Ægyptum descendit populus meus in principio, ut peregrinaretur ibi, & Assur temerè vilentor oppreſſit eum. 5 "Et nunc redempturus sum eum, dicit Dominus, quia venundatus est populus meus gratis. populi qui dominati sunt eorum, sese iactant, dicit Dominus: & semper tota die prouocant eos propter cultum nominis mei. 6 "Propterea magnificabitur nomen meum in populis. Ideo in tempore illo ſciatis, quoniam ego sum qui loquebar, & Verbum meum in æternum permanet. 7 "Quam pulchri sunt super montes Israel terræ pedes euangelizantis, audire facientis pacem, euangelizantis bonū, & audire facientis salutem dicentis cæti Sion: Reuelatum est regnum Dei tui.

קול צפיד נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב יהוה ציון :
 פצחו רגלי יחדו חרבור ירושלם כי נהם יהוה עמו גאל ירושלם :
 חשף יהוה את זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו :
 סורו סורו צאו משם טמא אל תגעו צאומתוכה הברו נשאי כלי יהוה :
 כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו כי הלך לפניכם יהוה ומאספכם אלהי ישראל :
 הנה ישביל עבדי ירום ונשא וגבה מאד :
 כאשר שממו עליך רבים בן משהר מאיש מראהו ותארו מבני אדם :
 בן יורה גוים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבגנו :

נג

מי ראמין לשמעתנו וזרוע יהוה על מי נגלתה :
 ויעל ביונק לפניו ובשרש מארץ ציה לא תאר לו ולא הדר ונראהו ולא מראה ונחמדהו :
 נבזה וחדל אישים איש מכאבור וידוע חלי וכמסתר פנים ממנו נבזה ולא חשבנהו :
 אכן חלינו הוא נשא ומכאבנו סבלם ואנחנו חשבנהו נגוע מכה אלהים ומענהו :
 והוא מחלל מפשעינו מדבא מעונותינו מוסר שלומינו עליו ובחברתו נרפא לנו :
 כלנו בצאן תעינו איש לדרך פנינו ויהוה הפגיע בו ארץ עון כלנו :

תרגום יונתן

קל פרנסיה דמרימין קלהון כחדא משבחין ארי בעיניהון יחזון גבור דיעבר יי כד יתיב שכינתה לציון :
 חרב ירושלם ארי עתיד יי לנחמא עמה פריק ירושלם :
 אחרשו אחרשו פוקו מחמן במסאב לא תקרבון פוקו מגוה אתבחרו נטלי מאני בית מקדשא דיי :
 חפזון מביני עממא ובעירוקי לא תחובלון לארעכון ארי מדבר קדמיכון יי ועתיד לאכנשא גלחכון אלהא דישראל :
 משיחא יראם וינטל ויתקף לחדא :
 בן יבד עממין סגיאין עלוהי ישתקון מלכין ישוון ויהוון על פמחון ארי ולא אשתעיו להון חזו ודלא שמעו אסתכלו :
 כל לבין דפרחין וכל אילן דמשלח שרשוהי על גגין דמין כן יסגון תולדת קדשא בארעא דתות צריכא לה לא חזו חולא חזוה ולא אימיה אימת הדיוט ויהי זיו קדשא ויזיה בכל דיוחניה ויסתכל בה :
 וסמון למרעין וכמא דהות מסלקא אפי שכינתא מננא בסירין ולא חשיבין :
 חשיבין כתישין מחון מן קדם יי ומענן :
 לפתגמוהי חובנא ישתבקון לנא :
 כלנא כענא אתבדרנא גבר לקביל ארמיה גלינא ומן קדם יי הות רענא למשבק כלנא בריליהו :

8 * Vox speculatorum tuorum. Leuaerunt vocem, simul laudabunt; quia oculo
 9 Cad oculum videbunt cum conuerterit Dominus Sion.
 10 * Gaudete & laudate simul deserta Hierusalem, quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Hierusalem.
 11 * Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terre salutare Dei nostri.
 12 * Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere. Exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa Domini.
 13 * Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis. praecedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.
 14 * Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur, & sublimis erit valde.
 15 * Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum.
 16 * Ille asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum. quia quibus non est narratum de eo viderunt, & quae non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

1 * Vis credidit auditui nostro? & brachium Domini cui reuelatum est?
 2 * Et ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor. & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderauimus eum.
 3 * Despectum & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem. & quasi absconditus vultus eius & despectus, unde nec reputauimus eum.
 4 * Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. & nos putauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum.
 5 * Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostrae super eum, & liuore eius sanati sumus.
 6 * Omnes nos quasi oves errauimus, unusquisque in viam suam declinauit, & posuit Dñs in eo iniquitatem omnium nostrum.

* Vox custodientium te exaltata est, & voce simul letabuntur: quia oculi ad oculos videbunt, quando misertus fuerit Dominus Sion.

* Erumpant letitiam simul deserta Hierusalem, quia misertus est Dominus eius, & eruit Hierusalem.

* Reuelabit Dominus brachium sanctum suum in conspectu cunctarum gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare quod à Deo nostro.

* Recedite recedite, egredimini inde, & immundum ne tangite: exite de medio eius, separamini, portantes vasa Domini:

* Quia non cum tumultu exhibitis, neq; cum fuga ibitis; præcedet enim prior vos Dominus, & congregans vos Deus Israel.

* Ecce intelliget puer meus & exaltabitur, & gloriabitur, & sublimis erit valde.

* Quemadmodum stupebunt super te multi, sic ingloria erit ab hominibus species tua, et gloria tua à filiis hominum.

* Sic mirabuntur gentes multe super eum, & continebunt reges os suum. quia quibus non est annunciatum de eis videbunt, & qui non audierunt intelligent.

CAP. LIII.

Domine quis credidit auditui nostro? & brachium Domini cui reuelatum est?

* Annunciauimus quasi puer in conspectu eius, sicut radix in terra sitiente non est species ei neque gloria. & vidimus eum, & non habebat speciem neque decorem:

* Sed species eius inhonorata & deficiens præter filios hominum, homo in plaga existens, & sciens ferre infirmitatem, quia auersa est facies eius, despecta est & non est reputata.

* Ipse peccata nostra portat, & pro nobis dolet, & nos putauimus esse eum in dolore, & in plaga à Deo, & in afflictione.

* Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, & infirmatus est propter iniquitates nostras: disciplina pacis nobis super eum. luore eius nos sanati sumus. * Omnes quasi oues errauimus. homo via sua errauit, & Dominus tradidit eum iniquitatibus nostris.

* Φωνὴ τῶν φυλάσσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅμα δι' ἄλλων ἐβόησαν, ὅτι ὁφθαλμοὶ πρὸς ὁφθαλμοὺς ὄψοντο, ὡς ἐλέησεν κύριος τὴν σιών.

* ῥηξάτω δι' ἄλλων ἅμα τὰ ἔρημα ἱερουσαλήμ, ὅτι ἠλέησεν κύριος αὐτήν, & ἐρρύσατο ἱερουσαλήμ.

* ἀποκαλύψει κύριος τὴν βραχίονα τὴν ἄγιον αὐτῶν ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅψοντο πάντα τὰ ἄκρα τῆ γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

* ἀποστήτε ἀποστήτε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἀπιδεσθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, ἀφορίσθητε οἱ φέροντες τὰ σκεύη τοῦ κυρίου.

* ὅτι οὐ μὴ ταραχῆς ἐξέλθῃτε, οὐ γὰρ φυγὴ πορεύσεται, πορεύσεται (εἰ) γὰρ πορεύσεται ὑμῶν κύριος, καὶ ἡ σωσάγων ὑμᾶς ὁ θεὸς ἰσραὴλ.

* ἰδοὺ σωτήρ ὁ παῖς μου καὶ ὑψώθησεται καὶ δοξασθήσεται, καὶ μετεωρισθήσεται (φύλαξ),

* ὃν τρέπον ἐκείνη (εἰ) ἡ πόλις πολλοί. οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων.

* ἔτω θαυμάσιον ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ συναΐξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ἐστὶν αὐτῶν ὄψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν ἀνέουσιν.

γ.

* Κύριε τίς ἡπίσθυσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀποκαλύφθη;

* ἀνηγγείλαμεν ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτῶν, ὡς ῥίζα ἐν γῇ διψώσῃ ὅσα ἐστὶν εἰς αὐτῶν οὐ γὰρ δόξα καὶ ἰδομεν αὐτῶν ὅσα εἶχον εἰς αὐτῶν οὐ γὰρ κάλλος. * ἀλλὰ τὸ εἶδόν αὐτῶν ἄπμον ἐκλείπον ὡς ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἀνθρώπος ἐν πληγῇ ὡς εἰδὼς φέρειν μαλακίδιον, ὅτι ἀπέσραπται τὸ πρῶτον αὐτῶν, ἡ πλάστιγγα ἐκ ἐλογισμένη.

* ὅσα τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ ὡς ἡμῶν ὁδὸν νῆται. καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα εἶναι αὐτὸν ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν κακώσει. * αὐτὸς γὰρ ἐπεσυνατίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, & μεμαλάκισται διὰ τὰς ὁμιλίας ἡμῶν, παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν τὸ μῶλον. * πᾶσι ἡμεῖς ἰάθημεν. * πᾶσι ὡς πρὸς αὐτῶν ἐπλάσθημεν. ἀνθρώποι τῇ ὁδῷ αὐτῶν ἐπλάσθημεν, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Vox gubernatorum tuorum, qui eleuauerunt vocem suam simul laudantes: quoniam oculis suis videbunt magnalia quæ faciet Dñs, cum reducerit maiestatem suam in Sion. * Gaudete, laudate simul, deserta Ierusalem, quoniam consolaturus est Dñs populum suum, & redempturus Ierusalem. * Reuelauit Dñs brachium sanctum suum in oculis omnium populorum, & videbunt omnes qui in extremis terræ sunt, salutare Dei nostri. * Separamini, separamini, exite inde, immundū ne tangatis: egredimini de medio eius, electi estote, portantes vasa domus sanctuarij Domini: * Quoniam non in conturbatione exhibitis de medio populorum, neque in fuga deducemini in terrā vestrā, quoniam ductor erit Dominus ante vos, & congregaturus est captiuitatem vestram Deus Israel. * Ecce prosperabit seruus meus Christus: exaltabitur & eleuabitur, & confortabitur nimis. * Sicut sperauerunt eum domus Israel diebus multis, qui erat pauper inter populos: visio eorum & splendor eorum à filiis hominum. * Sic disperget populos multos, super eum conticescent reges, admovebunt manus suas super os suum, quia quod non narrauerunt eis, viderunt; & quod non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

Q Vis credidit huic nuncio nostro? & fortitudo brachij potentie Dñi huius cui reuelata est? * Et magnificabitur iustus corā eo sicut surculi qui florent, & sicut arbor quæ mittit radices suas iuxta torrentes aquarum: sic multiplicabitur gens sancta, in terra quæ indigebat eo. Non erit aspectus eius sicut aspectus communis, nec timor eius sicut timor idiotæ; sed erit decor eius, decor sanctitatis omni qui viderit eum, & contemplatus fuerit eum. * Erit quidem contemptus, verum auferet gloriam omnium regum: erunt infirmi & dolentes quasi vir doloribus & infirmitatibus expositus. Et cum subtraheret vultum maiestatis à nobis, eramus despecti & in nihilum reputati. * Propterea ipse deprecabitur pro peccatis nostris, & delicta nostra propter eum dimittentur: & nos reputati sumus vulnerati, percussi à facie Domini, & afflicti. * Eripse ædificabit domum sanctuarij nostri, quod violatum est propter peccata nostra, & traditū est propter iniquitates nostras. Et in doctrina eius multiplicabitur pax super nos: & cum obiederimus verbis eius, dimittentur nobis peccata nostra. * Omnes nos quasi oues dispersi sumus, vnusquisque versus viam suam migrauius. & à facie Domini voluntas fuit, vt dimitteret peccata nostra propter eum.

נָשׁוּ וְהוּא נִעְנֶה וְלֹא יִפְתַּח-פִּיו כִּשְׁה לִטְבַּח *
וְיִכַּל וְכִרְחַל לִפְנֵי גִזְזִית נֹאֲלָמָה וְלֹא יִפְתַּח-פִּיו *
מַעְצָר וּמִמְשַׁפֵּט לָקַח וְאֵת-דֹּרוֹ מִי יִשׁוּחַח כִּי *
נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי נִגַּע לָמוֹ *
וַיִּתֵּן אֶת-רָשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת-עֹשֵׂי רָע בְּמִתּוֹ עַל *
לֹא-חֲמַס עָשָׂה וְלֹא מִרְמָה בָּפִיו *
וַיְהִי חֶפֶץ דְּכָאוֹ הַחֲלִיא אֶם-תִּשִׁים אֶשְׁמִי *
נִפְשׁוֹ יִרְאֶה וְרַע יֵאָרֶךְ יָמָיו וְחֶפֶץ יְהוָה בִּירוֹ *
יִצְלַח *
מִעֲמַל נִפְשׁוֹ יִרְאֶה יִשְׁבַּע בְּרַעְתּוֹ יִצְדִּיק צְדִיק *
עַבְדֵי לְרַבִּים וְעוֹנֵתָם הוּא יִסְבֹּל *
לִכֵּן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים וְאֶת-עֲצוּמֵי יַחֲלַק *
שָׁלַל תַּחֲרֹת אֲשֶׁר הָעֵרָה לְמוֹת נִפְשׁוֹ וְאֶת- *
פִּשְׁעֵיהֶם נִמְנָה וְהוּא חֲטֵא רַבִּים נִשְׁאָר *
וּלְפִשְׁעֵיהֶם יִפְגִּיעַ *
נר

רָנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדֶה פִּצְחוֹ רִנְּה וְצִהְלִי לֹא- *
חָלָה כִּי-רַבִּים בְּנֵי-שִׁמְמָה מִבְּנֵי בְּעוּלָה אָמַר *
יְהוָה *
הָרְחִיבִי מְקוֹם אֵהְלֵךְ וַיִּרְעוּת מִשְׁכְּנוֹתַי יָטוּ *
אֶל-תַּחֲשִׁבֵי הָאָרֶץ מִיִּתְדֵיהֶן חֻקֵּי *
כִּי-יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרָצוּ וְרַעַךְ גּוֹיִם יִרְשׁוּעֵיהֶם *
נִשְׁמָרוּ יוֹשִׁיבוֹ *
אֶל-תִּירָאִי כִּי-לֹא תִבְזֹשׁ וְאֶל-תִּכְלַמִּי כִּי-לֹא *
רִחַפְיִי כִּי בָשָׂר עָלֹמִיךְ תִּשְׁכַּחִי וְחִרְפְּךָ *
אֶל־מְנוֹתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי עוֹד *
כִּי בְּעֵלֶיךָ עָשִׂיךָ יְהוָה צְבָאוֹת שְׂמוֹ וְגִבְלוֹךָ *
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל-הָאָרֶץ יִקְרָא *
כִּי-כֹאשָׁה עֲזוּבָה וְעֲצוּבָה רוּחַ קִרְאֵךְ יְהוָה *
וְאַשְׁתֵּי נְעוּרִים בִּי תִמְאָס אָמַר אֱלֹהֶיךָ *
נר

7 *Oblatus est quia ipse voluit, & nō ap-
C ruit os suum. Sicut ovis ad occisionem du-
cetur, & quasi agnus coram tondente se
8 obmutescet, & non aperiet os suum. * De
angustia & de iudicio sublatu est. genera-
tionem eius quis enarrabit? quia abscissus
est de terra viventium. propter scelus po-
9 puli mei percussus eum. * Et dabit impios
pro sepultura, & diuitem pro morte sua, eo
D quod iniquitatem non fecerit, neque dolus
10 fuerit in ore eius. * & Dominus voluit con-
terere eum in infirmitate. Si posuerit pro
peccato animam suam, videbit semen lon-
guum, & voluntas Domini in manu eius
11 dirigetur. * Pro eo quod laboravit anima e-
ius, videbit & saturabitur: scientia sua iu-
stificabit ipse iustus seruos meos multos, &
12 iniquitates eorum ipse portabit. * Ideo dis-
partiam ei plurimos, & fortiū diuidet spo-
lia, pro eo quod tradidit in mortem animā
suam, & cum sceleratis reputatus est. Et ip-
se peccata multorum tulit, & pro trans-
gressoribus rogauit.

CAP. LIIII.

1 L Auda sterilis quæ non parit, decanta lau-
A dem & hinni, quæ non pariebas; quo-
niam multi filij desertæ magis quàm eius
quæ habebat virum, dicit Dominus.
2 * Dilata locum tentorij tui, & pelles ta-
bernaculorum tuorum extende, ne parcas.
longos fac funiculos tuos, & clauos tuos
3 consolida. * Ad dexteram enim &
ad læuam penetrabis, & semen tuum gen-
tes hæreditabit, & ciuitates desertas inha-
4 bitabit. * Noli timere, quia non
B confunderis neq; erubesces. Non enim te
pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ
obliuisceris, & opprobrij viduitatis tuæ
non recordaberis amplius.
5 * Quia dominabitur tui qui fecit te:
Dominus exercituum nomen eius, & re-
demptor tuus sanctus Israel, Deus omnis
6 terræ vocabitur. * Quia vt mulierem
derelictam & mœrentem spiritu vocauit
te Dominus, & vxorem ab adolescentia ab-
iectam, dixit Deus tuus.

תרגום יונתן

7 כִּי יִהְיֶה מִתְחַב וְעַד לֹא יִפְתַּח פִּמּוֹ מִתְקַבֵּל חֲקִיפִי עֲמִמִּי כְּאִמְרָא לִנְכַסְתָּא יִסְמַר וְכִרְחַל וְקָדַם גִּזְזִיתָא שְׁתָּקָא וְלִית לֵקְכָלִיה דְּפִתַּח פִּמּוֹ *
וְיִכַּל מִלָּא * 8 מִיִּסְרִין וּמִפְרַעְנֵי יִקְרַב גִּלְתָּנָא וּפְרִישֵׁן דִּיתְעַבְדֵּן לִנְא בְּיוֹמוֹתֵי מִן יִכּוֹל לֹא שְׁתַּעֲבָה אֲרִי יַעֲדֵי שְׁלִטֵּן עֲמִמִּי מֵאֶרֶץ דִּישְׂרָאֵל *
חֻבִּין דְּחָבּוּ עִמּוֹ עַד לִתְהֵי יִמְשִׁי * 9 וְיִסְמַר יִתְרִשְׁיָעִיָא לְגִהְנָם וְיִתְעַחֲרִי נִכְסֵיָא דְּאִנְסוּ בְּמוֹתָא דְּאִבְדְּנָא בְּדִיל דְּלֹא יִתְקַיְמוּ עַבְדֵי חֲטָאָה וְלֹא *
יִסְרְלוֹן בְּבִלְיָן בְּפִמְהוֹן * 10 וְסַן קָדַם יִי הוּא רַעֲוֵא לְמַעַרְף וְלִדְכָאֵה יִתְשַׁאֲרָא דְּעַמָּה לְנִקְאָה מִחֻבִּין נִפְשִׁיהוֹן יִחֲזוּן בְּמִלְכוּת מִשִּׁיתְהוֹן *
יִסְגִּין בְּנִין וְכִנָּן וְיִרְכֹּבִין יִסְמִין וְעַבְדֵי אֲוִרִיתָא דִּינִי בְּרַעֲוִיתָהּ יִצְלַחוּן * 11 מִשְׁעֲבֹד עֲמִמִּי יִשְׁבּוּ נִפְשִׁיהוֹן יִחֲזוּן בְּפִרְעֻנוֹת סְנַיָּהוֹן יִשְׁכַּעֲוּ *
מִבִּית מִלְכִּיהוֹן בְּחִבְמִיתָהּ יִחֲבִי וְכִי וְכִי בְּדִיל לְשַׁעֲבֹדָא סְנַיָּאִין לְאֲוִרִיתָא וְעַל חֻבִּיהוֹן הוּא יִבְעִי * 12 בְּכֵן יִתְפַּלֵּג לֵה בִּיתָא עֲמִמִּין סְנַיָּאִין וְיִת *
נִכְסֵי בְּרַכִּין תְּקִיפִין יִפְלֵג עֲדָאָה חֲלָף וְסִמְרָא לְמוֹתָא נִפְשָׁהּ וְיִת מְרֹדִיָּא שְׁעֲבֹד לְאֲוִרִיתָא וְהוּא עַל חֻבִּין סְנַיָּאִין יִבְעִי וְלִסְרֹדִיָּא יִשְׁחַבֵּק בְּדִילָהּ *
נר * 1 שְׁכַחִי יְרוּשָׁלַם דְּהוּת כְּאִתְחַתָּא עֲקָרָה וְלֹא יִלְדֵת בִּנְיָן וְהוּא יִרְצֵי דְּהוּת כְּאִתְחַתָּא וְלֹא אֲעֲרִית אֲרִי סְנַיָּאִין *
2 אֲפִתָּה אֲתֵר בֵּית מִשְׁרָךְ וְקִרְוִי אֲרַעֲיָךְ יִחֲבִי לֹא תִמְנַעֲוּ אֲסִי עִם מִשְׁרִיתֶיךָ *
3 אֲרִי לְדִרְוּמָא וְלְצִפּוֹנָא תִתְקַפִּין וְכִנָּן עֲמִמִּין יִירְחִין וְקִרְוִין דְּצִדִּין יִיחֲבִין * 4 לֹא תִדְחִלִין אֲרִי לֹא תִבְחִתִין וְלֹא תִחַבְנִעִין *
5 אֲרִי מְרִיד וְעַבְדִּיךָ יִי צְבָאוֹת שְׁמָה וּפְרָקִיךָ קְדִישָׁא *
6 אֲרִי כְּאִתְחַתָּא שְׁכִינָא וְעִיקָה וְיִתָּה עֲרַעֲתָ שְׁכִינָתָא דִּינִי וְכִאֲתָה עֲרַעֲתָ דְּאִתְרַחֲקָתָא אָמַר אֱלֹהֶיךָ *
נר

* E
suum:
si agn
os suu
sublat
quia to
bus pop
* E
uites p
cit, ne
runt m
cato an
Et vul
lorem a
intellig
multis
* P
tium a
morten
tus est,
pter in
L A
clan
serta m
Domini
* L
bernac
funicul
*
semen t
sertas h
* J
fundar
fusionis
tatis tu
* Q
nomen
omnis t
* N
lanimen
liorem
Deus t
* De
sicut oue
congrega
rael: pecc
runt mor
conflaret
filias, pro
eorū, vide
catis eorū
suā, & tra
L Auda
niam
tatibus te
Aquilone
neque eru
plius. * C
Quor
tia, dicit L

* Et ipse propter afflictionem non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ductus est, et quasi agnus coram tondente mutus, sic non aperuit os suum.

* In humilitate iudicium eius sublatum est. generationem eius quis enarrabit? quia tollitur de terra vita eius. ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem:

* Et dabo impios pro sepultura eius, & diuites pro morte eius. quia iniquitatem non fecit, neque dolus in ore eius.

* Et Dominus vult mundare eum a plaga. Si dederitis pro peccato animam vestram, videbit semen logeum.

Et vult Dominus in manu eius auferre dolorem anime eius, ostendere ei lucem & formare intelligentiam, iustificare iustum bene seruientem multis, & peccata eorum ipse portabit.

* Propter hoc ipse possidebit multos, & fortium diuidet spolia, pro eo quod tradita est in mortem anima eius. & inter iniquos reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & propter iniquitates eorum traditus est.

CAP. LIIII.

Letare sterilis quæ non paris; erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filij deferte magis quàm habentis virum. Dixit enim Dominus:

* Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum fige, ne parcas. protende funiculos tuos & clauos conforta:

* Adhuc in dextris & sinistris dilata. & semen tuum gentes possidebit, & ciuitates desertas habitare facies.

* Ne timeas, quia confusa es; neque confundaris, quia exprobratum tibi est, quia confusionis æternæ obliuisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

* Quia Dominus faciens te, Dominus sabaoth nomen ei: et qui eruit te, ipse Deus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

* Non ut mulierem derelictam & pusillanimum vocauit te Dominus, non ut mulierem quæ ab adolescentia odiosa est, dixit Deus tuus.

* καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι ὅτι ἠὲ οὐκ ἔστιν ὁ σῶμα αὐτοῦ, ὡς παρὰ τὸν ὁπλοφυλάκην ἢ χερσὶν, καὶ ὡς αἰνὸς ἐμπεσόντων ἐκείνων ἀφῶνος, ἔτι ὡς ὅτι ἠὲ οὐκ ἔστιν ὁ σῶμα αὐτοῦ.

* ἐν ταπεινώσει ἡ κρείσς αὐτοῦ ἦρθη, τὴν γρεδὴν αὐτοῦ τίς διηγῆσέ; ὅτι αἰρεῖ) ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζῶν αὐτοῦ. ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μετ' ἡμῶν εἰς θανάτον.

* καὶ δώσω ὅτι πονηρὸς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτι πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν ὅτι ἐποίησεν, οὗ) δόλος ἐν τῷ σῶματι αὐτοῦ.

* καὶ κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτὸν τῇ πληγῇ, ἐὰν δώτε ὡς αἱμαρτίας τὴν ψυχὴν ὑμῶν, ὅ) πῃ) σπέρμα μακρόβιον. καὶ βέλεται κύριος ἐν χερσὶ αὐτοῦ

* ἀφελεῖν πόνον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ ὡς ἐπλάσαι τῇ ζωῇ, δικαιοῦσαι δίκαιον δὲ δαδόντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει.

* διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλοῖς, καὶ τῶν ἰχυρῶν μερεῖ σκῦλα, αὐτὸς ὡς παρεδόθη εἰς θάνατον ἢ ψυχῇ αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἀμαρτίας πολλῶν ἀνέλεγκον, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν παρεδόθη.

ἡδ'.

* Εὐφρανθήτω σείρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόηθον ἢ ὅτι ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμης μάλλον ἢ τῆς ἐχέουσας τὸν ἄνδρα. εἶπεν γὰρ κύριος.

* πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τὰς δερρεὶς τῶν αὐλεῶν σου πῆξον, μὴ φείσῃ. μακρυὸν τὰ χοινίσματα σου καὶ ὅτι πασάλους κατίχθον.

* ἐπὶ εἰς τὰ δεξιά καὶ τὰ ἀριστερά ἐκπέτασον. καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξῆν κληρονομήσει, καὶ πόλεις ἡρημωμένας κατεικίεις.

* μὴ φοβῆ, ὅτι κατηχυώθης, μὴ) ἐντραπῆς, ὅτι ὠνειδίθης, ὅτι αἰχυώλῳ αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὠνειδῇ) τῇ χηρείας σου οὐ μὴ μνησθῇ) ἐπὶ.

* ὅτι κύριος ὁ ποιῶν σε, κύριος βαβυλῶν ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὁ ῥυζαμνός σε αὐτὸς ὁ θεὸς ἰσραὴλ, θεὸς πάσης τῆς γῆς κληθήσεται.

* οὐχ ὡς γυναῖκα καταλελειμμένη καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέν) σε κύριος, οὐχ ὡς γυναῖκα ἐν νεότητι) μεμισημένην, εἶπεν ὁ θεὸς σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Deprecatus est, ipse exauditus est, & antequam aperiret os suum acceptus est. Robustos populorum quasi agnum ad victimam tradet, & sicut ouem quæ tacet coram tondente se, & non erit qui aperiat os suum in conspectu eius, & loquatur verbum. Ex infirmitatibus & vltione congregabit captiuitatem nostram: & mirabilia quæ fiunt nobis in diebus eius quis poterit enarrare? quia auferet dominum populorum de terra Israel: peccata quæ peccauerunt populus meus, usque ad eum peruenient. Et tradet impios in gehennam, & diuites substantiis qui vim attulerunt morte exitiosa, ut non permaneant facientes peccatum, neque loquantur dolum in ore suo.

A facie Domini voluntas fuit, ut erumperet & clamaret quæ non parturit, ut multiplicaretur semen tuum gentes possiderent, & ciuitates desertas habitare faceret. Ne timeas, quia confusa es; ne confundaris, quia exprobratum tibi est, quia confusionis æternæ obliuisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius. Quia Dominus faciens te, Dominus sabaoth nomen ei: et qui eruit te, ipse Deus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

Non ut mulierem derelictam & pusillanimum vocauit te Dominus, non ut mulierem quæ ab adolescentia odiosa est, dixit Deus tuus. Auda Ierusalem, quæ eras quasi mulier sterilis quæ non peperit: exulta in laude, & gaude quæ eras quasi mulier quæ non concepit. quoniam plures futuri sunt filij Ierusalem deferte, quàm filij urbis habitabilis, dicit Dominus. Dilata locum domus habitationis tuæ, & a ciuitatibus terræ tuæ ne habitatores arceas: multiplica populum castrorum tuorum, & principes tuos corrobora. Quoniam ad Austrum & ad Aquilonem confortaberis, & filij tui populos hereditabunt, & ciuitates quæ desertæ sunt habitabiles reddet. Ne timeas, quia non confunderis, neque erubescas, quoniam non te pudebit: quia confusionis adolescentiæ tuæ obliuisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius. Quia dominator tuus qui fecit te, Dominus exercituum nomen eius, & redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur. Quoniam sicut mulierem derelictam & mæstem animo vocauit te maiestas Domini, & sicut mulierem quæ abiecta est ab adolescentia, dicit Deus tuus.

* בָּרַגַּע קָטַן עֹבְדִיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֶקְבֹּצְךָ :
* בִּשְׁעָה קָצָה הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מִמֶּךָ וּבַחֲסֶד עוֹלָם
רַחֲמֶיךָ אָמַר גֹּאֲלִי יְהוָה :

* כִּי־מִי נָח זָאֵר לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְדִּי מִי־נָח
עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקָּצָה עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר־
בְּךָ :

* כִּי הַהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוּטֶינָה וְחִסְרֵי
מֵאֲתָךְ לֹא־יִמּוּשׁ וּבְרִירַת שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר
מִרְחַמֶּיךָ יְהוָה :

* עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מֵרִבִּין בַּפּוֹךְ
אֲבִנֶיךָ וְיִסְדֶּיךָ בַּסִּפִּירִים :

* וְשִׁמְתִּי בְּדָכְךָ שִׁמְשִׁיתִךָ וְשַׁעֲרֶיךָ לֹא־אֶבְנֶי אֶקְדַּח
וְכָל־גְּבוּלֶךָ לֹא־אֶבְנֶי חֲפִץ :

* וְכָל־בְּנֶיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּנֶיךָ :

* בְּצַדִּיקָה תִּכְוֶנֶנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂךָ כִּי־לֹא תִירָאִי
וּמִמַּחְתָּה כִּי־לֹא תִקְרַב אֵלֶיךָ :

* הֵן גִּדּוֹר יִגְדוֹר אֶפְסָם מֵאוֹתֵי מִי־גֵר אֶתָּךְ עֲלֶיךָ
יִפּוֹל :

* הֵן אֲנֹכִי בִּרְאֵתִי חֲרַשׁ נִפְחַ בְּאֵשׁ פָּחַם וּמוֹצִיא
כָּלִי לְמַעֲשָׂהוּ וְאֲנֹכִי בִּרְאֵתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל :

* כָּל־כָּלִי יוֹצֵר עֲלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל־לֶשׁוֹן תִּקּוּם־
אֶתָּךְ לְמַשְׁפָּט תִּרְשִׁיעֵי זֹאת נִחְלָרָה עַבְדֵי יְהוָה
וְצַדִּיקְתֶּם מֵאֵתִי נֹאֵם־יְהוָה :

נה

* הוּא כָל־צֶמַח לִכּוֹ לְמִי־וְאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כֶּסֶף לְכוֹ
שִׁבְרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוֹ שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מַחִיר
יִין וְחֶלֶב :

* לֵמָּה תִשְׁקֻלוּ כֶּסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וַיִּגִּיעַכֶּם בְּלֹא
לִשְׁבַּעְתִּי שִׁמְעוּ שִׁמְעוּ אֵלַי וְאֶכְלוּ טוֹב וְתִתְעַנְּגוּ
בְּדֶשֶׁן נַפְשִׁיכֶם :

* Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. * In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Dixit redemptor tuus Dominus.

* Sicut in diebus Noe istud mihi est: cui iuraui ne inducerem aquas Noe ultra supra terram, sic iuraui ut non irascar tibi, & non increpem te.

* Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent. misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meae non mouebitur: dixit miserator tuus Dñs.

* Pauperula tempestate conuulsa absque vlla consolatione, ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in sapphiris.

* Et ponam iaspide propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles:

* Vniuersos filios tuos doctos à Domino, & multitudinem pacis filiis tuis,

* & in iustitia fundaberis. recede procul à calumnia, quia non timebis, & à pauore, quia non appropinquabit tibi.

* Ecce accola veniet, qui non erat mecum, aduena quondam tuus adiungetur tibi.

* Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creavi interfectorem ad disperdendum. * Omne vas quod fictum est, contra te non dirigitur, & omnem linguam resistentem tibi, in iudicio condemnabis. Hæc est hæreditas seruorum Dñi, & iustitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAP. LV.

* Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite & comedite. Venite, emite absque argento & absque vlla cōmutatione vinum & lac.

* Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate: audite audientes me & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra.

תרגום יונתן

* בָּרַגַּע קָטַן עֹבְדִיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֶקְבֹּצְךָ :
* בִּשְׁעָה קָצָה הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מִמֶּךָ וּבַחֲסֶד עוֹלָם
רַחֲמֶיךָ אָמַר גֹּאֲלִי יְהוָה :

* כִּי־מִי נָח זָאֵר לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְדִּי מִי־נָח
עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקָּצָה עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר־
בְּךָ :

* כִּי הַהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוּטֶינָה וְחִסְרֵי
מֵאֲתָךְ לֹא־יִמּוּשׁ וּבְרִירַת שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר
מִרְחַמֶּיךָ יְהוָה :

* עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מֵרִבִּין בַּפּוֹךְ
אֲבִנֶיךָ וְיִסְדֶּיךָ בַּסִּפִּירִים :

* וְשִׁמְתִּי בְּדָכְךָ שִׁמְשִׁיתִךָ וְשַׁעֲרֶיךָ לֹא־אֶבְנֶי אֶקְדַּח
וְכָל־גְּבוּלֶךָ לֹא־אֶבְנֶי חֲפִץ :

* וְכָל־בְּנֶיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּנֶיךָ :
* בְּצַדִּיקָה תִּכְוֶנֶנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂךָ כִּי־לֹא תִירָאִי
וּמִמַּחְתָּה כִּי־לֹא תִקְרַב אֵלֶיךָ :

* הֵן גִּדּוֹר יִגְדוֹר אֶפְסָם מֵאוֹתֵי מִי־גֵר אֶתָּךְ עֲלֶיךָ
יִפּוֹל :

* הֵן אֲנֹכִי בִּרְאֵתִי חֲרַשׁ נִפְחַ בְּאֵשׁ פָּחַם וּמוֹצִיא
כָּלִי לְמַעֲשָׂהוּ וְאֲנֹכִי בִּרְאֵתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל :

* *Tempore modico reliqui te, & cum misericordia magna miserebor tui.* * *In furore paruo auerti faciem meam à te, & in misericordia sempiterna miserebor tui, dixit qui eruit te Dominus:*

* *Ab aqua quæ in tempore Noe, hoc mihi erit: sicut iuravi ei in tempore illo terræ, non iratum iri super te ultra, neque in comminatione tua*

* *montes translaturum esse: neque colles tui transferentur. sic neque quæ à me tibi misericordia deficiet, neque testamentum pacis meæ auferetur. Dixit enim propicius tibi Dominus, *Humilis & instabilis non consolata es. Ecce ego præparo tibi carbunculum lapidem tuum, & fundamenta tua sapphirum:*

* *Et ponam propugnacula tua iaspidem, & portas tuas lapides crystalli, & muros tuos lapides electos:*

* *Et omnes filios tuos discipulos Dei, et multiplicabo filios tuis, & in iustitia edificaberis: recede ab iniquo, & non timebis, & tremor non appropinquabit tibi.*

* *Ecce profelyti accedent tibi per me, & conlonierunt tui, & ad te confugient.*

* *Ecce ego creauit te, non ut ararius sufflans in igne prunas, & proferens vas in opus. ego autem creauit te. non in perditionem interficere*

* *Omne vas factum contra te, non prosperabitur, & omnis vox surget contra te in iudicium, omnes eos vinces, at obnoxij tui erunt in ea. est hereditas seruientibus Domino, & vos eritis mihi iusti, dicit Dominus.*

CAP. LV.

V *Æ qui sititis, ite ad aquam: & quotquot non habetis argentum, euntes emite, & comedite, & ambulate, & emite absque argento & precio vinum & adipem.*

* *Quare emitis argento non in panibus, & laborem vestrum non in saturitatem? Audite me, & comedetis bona, & delectabitur in bonis anima vestra:*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 In furore modico abieci te, & in miserationibus multis congregabo captiuitatem tuam. * In tempore modico abstuli faciem maiestatis meæ in momento temporis à te: at benignitatibus sempiternis, quæ nunquam cessabunt, miserebor tui, dicit redemptor tuus Dñs. * Sicut in diebus Noe hoc est coram me: cui iuravi per verbum meum, quod non transirent aque diluuij quæ fuerunt in diebus Noe ultra super terram: sic iuravi in verbo meo, quod non manebit furor meus super te, nec increpabo te. * Quoniam montes pertransibunt, & colles dirumpentur: & benignitas mea non auferetur à te Ierusalē, & pactum pacis meæ non elongabitur, dicit qui miserturus est tui Dñs. * Pauperula, iniuria affecta ciuitas, de qua dicebant populi: Non erit ei consolatio: ecce ego sternam in stibio lapides pavimenti tui, & fundabo te lapidibus preciosis: * Et ponam in margaritas ligna tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnem terminum tuum in lapides viles. * Et omnes filij tui discant legem Domini, & multa erit pax filiis tuis. * In iustitia præparaberis: recede à calumnia, quoniam non timebis, & de interitu, quoniam non veniet tibi. * Ecce congregatione congregabuntur ad te transmigrations populi tui: & in fine reges populorum qui congregantur ut tribulent te Ierusalem, in medio tui cadent. * Ecce ego creauit fabrum ferrarium sufflantem in prunas, & diducem vas in opus suum; & ego creauit disperdentem ad disperdendum. * Omnia arma quæ preparata fuerint contra te Ierusalem non dirigentur, & omnem linguam quæ insurrexerit aduersum te in iudicio condemnabis. Hæc est hereditas seruorum Domini, & iustitia eorum à facie mea, dicit Dominus.

CAP. LV.

H *Eus omnis qui vult discere, veniat & discat, & qui non habetis argentum, venite, audite, & discite: & venite, audite, & discite absque precio & absque pecunia doctrinam meliorem vino & lacte. * Quare appenditis argentum vestrum non in cibum, & laborem vestrum in id quod non est satiendo? obedite obediētes verbo meo, & comedite bonum, & delectabitur in pinguedine anima vestra.*

7 * *χρόνον μικρόν κατέλιπόν σε, καὶ μετ' ἐλέοις μεγά-*

8 *λου ἐλέήσω σε.* * *ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ*

9 *πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐν ἐλέῳ αἰωνίῳ ἐλέήσω σε, ἐπὶ*

10 *πενήσας ἀνδρὸς σε κύριε.*

11 * *ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰπὶ νῶε τοῦτό μοι ἔσται. καὶ ὅτι*

12 *ὡμοσα ἂν πᾶς χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ γῇ, μὴ θυμωθῇ*

13 *δαίμων Ἰπὶ σοῦ, μὴ ᾧ ἀπειλή σοῦ*

14 *ταῖς ὁρῇς μεταστῆσθαι, ὅτι βουλοί σοι μετακινήσονται.*

15 *οὕτως οὐδ' ἂν παρ' ἐμοῦ σοι ἔλθῃ ἐκλείψει, οὐδέ τις*

16 *διαθήκη τῆς εἰρήνης μου οὐ μὴ μεταστῇ. εἶπεν ὁ ἰλαῶς σοι*

17 *κύριε. * Ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος ἐπαρκελήθη. ἰδοὺ*

18 *ἐγὼ ἐτοιμάζω σοι θυρεοὺς καὶ λίθους σου, καὶ τὰ θεμέ-*

19 *λιά σου λαπιδεύουσιν.*

20 ** καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἰασπιν, καὶ τὰς πύλας*

21 *σου λίθοις κρυστάλλοις, καὶ τὸν περίβολόν σου λίθοις ἐκ-*

22 *λεκτρῖς.*

23 ** καὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς σου διδασκῆς θεοῦ, καὶ πολ-*

24 *λὴ εἰρήνη τοῖς τέκνοις σου.*

25 ** καὶ ἐν δικαιοσυνῇ οἰκοδομηθήσῃ ἀπέχου ἀπὸ ἀ-*

26 *δίκου καὶ οὐ φοβηθήσῃ καὶ τρέμῃ. ὅτι ἐγείρει σοι*

27 *ἰδοὺ πρὸς ἑαυτὴν πύλας ἐλδύσονται σοι δι' ἐμοῦ, καὶ πα-*

28 *ρηγήσουσιν σοι, καὶ Ἰπὶ σε καταφύξονται.*

29 ** ἰδοὺ ἐγὼ ἐκπύσω σε, οὐχ ὡς χαλκὸς φουσῶν ἐν πυρὶ*

30 *ἀνθρακας καὶ ἐκφύων σκῆθον εἰς ἔργον. ἐγὼ δὲ ἐκκρί-*

31 *σε. ὅτι εἰς ἀπώλειαν φθεῖραι*

32 ** πᾶς σκῆθον σκιδάσων Ἰπὶ σε, ὅτι δώδοθήσῃ, καὶ*

33 *πᾶς φωνὴ θύσῃ Ἰπὶ σε εἰς κρίσιν, πᾶσι τοῖς ἡτ-*

34 *τήσεως, οἱ δ' ἐνόχοι σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἐστὶ κληρονομία τοῖς*

35 *θεοφύλοισιν κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε μοι δίκαιοι, λέγει*

36 *κύριε.*

νέ.

1 ** Οὐαὶ τοῖς διψῶντες πορδύεσθε ἐφ' ὕδατος, καὶ ὅτι*

2 *μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγορεύετε καὶ φάγε-*

3 *τε καὶ πορδύεσθε, καὶ ἀγορεύετε ὅτι ἀργυρίου καὶ π-*

4 *μῆς οἶνον καὶ ξάαρ.*

5 ** ἰνατί πᾶσι τοῖς ἀργυρίου ὅτι ἐν ἀρτίοις, καὶ τὸν μόχ-*

6 *θον ὑμῶν ὅτι εἰς πλησμονὴν ἀκούσατέ μου καὶ φάγεσθε*

7 *ἀγαθὰ, καὶ ἐντεφύσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν.*

qui te,
egabo
con-
mife-
ni. Di-

est: cui
trā fu-
tibi, &

ur, &
autem
is meæ
s Dñs.

sa abf-
ernam
o te in

la tua,
omnes
es:

Domi-
s,
procul

auore,
mecū,
ibi.

tem in
opus
ad dif-

ctum
in lin-
ndem-

Dñi, &
nus.

& qui
, emi-
argen-
& lac.

pani-
ritate?
nū, &
estra.

7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

* הָטוּ אָזְנוֹכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמְעוּ וְתָחִי נַפְשְׁכֶם
וְאֶכְרַתְהוּ לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִדֵי דָוִד
הַנֶּאֱמָנִים :

* הֵן עַד לְאוֹמִים נָתַתִּי נָגִיד וּמַצֹּה לְאֻמִּים :
* הֵן גּוֹי לֹא תִדְעֶה תִקְרָא וְגוֹי לֹא יִדְעוּךָ אֵלֶיךָ
יִרְצוּ לְמַעַן יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ וּלְקָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בִּי
פֶּאֶרְךָ :

* דְּרָשׁוּ יְהוָה בְּהִמְצָאוֹ קְרָאוּהוּ בְּהִיוֹתוֹ
קָרֹב :

* יַעֲזֹב רָשָׁע דְרָכּוֹ וְאִישׁ אֶזְנֵי מַחֲשַׁבְתּוֹ וְיָשֹׁב אֶל-
יְהוָה וְיִרְחַמְהוּ וְיֵלֶךְ אֶל-אֱלֹהֵינוּ בִּי-יִרְבָּה
לְסֻלּוֹחַ :

* כִּי לֹא מַחֲשַׁבוֹתֵי מַחֲשַׁבוֹתֶיכֶם וְלֹא דְרָכֵיכֶם
דְּרָכֵי נְאֻם יְהוָה :

* כִּי גִבְהוֹ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ בֵּן גִּבְהוֹ דְּרָכֵי מִדְרָכֵיכֶם
וּמַחֲשַׁבְתֵּי מַחֲשַׁבְתֵּיכֶם :

* כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן-הַשָּׁמַיִם וְשִׁמָּה
לֹא יֵשׁוּב בִּי אִם-הִרְוָה אֶת-הָאָרֶץ וְהוֹלִיכָהּ
וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לִזְרֹעַ וְלֶחֶם לֶאֱכֹל :

* כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יֵשׁוּב אֵלַי
רִיקִם בִּי אִם-עָשָׂה אֶת-אֲשֶׁר חָפְצָתִי וְהִצְלִיחַ
אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי :

* כִּי-בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תִּבְלֹן הַהָרִים
וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל-עֵצֵי הַשָּׁדָרָה
יִמְחֲאוּ כָף :

* תִּחְרַת הַנֶּעְצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ . תַּחַת הַסִּרְפָּד
יַעֲלֶה חֲדָס וְהִיָּה לִיהוָה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם
לֹא יִכָּרֵת :

* Incline aurem vestram, & venite ad me: audite, & viuet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles.

* Ecce testem populis dedi eum ducem ac praeceptorem gentibus.

* Ecce gentem quam nesciebas vocabis, & gentes quæ non cognouerunt te, ad te current propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israel, quia glorificauit te.

* Querite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum propè est.

* Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multas est ad ignoscendum.

* Non enim cogitationes meæ cogitationes vestrae, neque viæ vestrae viæ meæ, dicit Dominus.

* Quia sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris.

* Et quomodo descendit imber & nix de cælo, & illuc ultra non reuertetur, sed inebriat terram & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti;

* Sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his ad quæ misi illud.

* Quia in lætitia egrediemini, & in pace ducemini. Montes & colles cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regionis plaudent manu.

* Pro saliuncula ascendet abies, & pro vrtica crescet myrtus. Et erit Dominus nominatus in signum æternum quod non auferetur.

תרגום יונתן

* אֲרִכְנוּ אֲדָנֵיכֶם וּקְבֹלוּ אֶלְפִין אֲזִיזִי קָבִילוּ לְמִימְרֵי וְהִתְקַיְּמוּ נַפְשְׁכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמְעוּ וְתָחִי נַפְשְׁכֶם
מִיָּתֶה מֶלֶךְ וְשָׁלִיט עַל כָּל מַלְכוּתָא : * הָא עַם דְּלֹא תִדְעֶה וְיִפְלְחוּךָ וְעַם דְּלֹא יִדְעוּךָ יִרְחַטְיוּ לְאַסְקָא לְךָ מִסִּין בְּדִיל יִי אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדִישָׁא
וְיִשְׂרָאֵל אֲרִי שְׂבָחְךָ : * הִבְעוּ דְחִלְתָּא דִּינִי עַד דְּאֶחָן חִיין בְּעוּ מִן קִדְמוֹתֵי עַד דְּאֶחָן קִמִּין : * וְשִׁבְקֵי רְשִׁיעָא אֶרְחֵה דְרִשְׁעָא
וְגֵבֵר אָנֹס עֲשִׂחוֹנוֹתֵי וְיִחוּב לְפִלְחָנָא דִּינִי וְיִרְחַם עֲלוֹתֵי וְלִדְחִלְתָּא דְּאֵלְהָנָא אֲרִי מִסְגִּי לְסֻלְחָא : * אֲרִי לֹא כְמַחֲשַׁבְתֵּי מַחֲשַׁבְתְּכוֹן וְלֹא
אֶרְחֻכּוֹן תִּקְנֵן כְּאַרְחֵת טוֹבֵי אֲמֵר יִי : * אֲרִי כְמָא דְרִמִּין שְׁמִיָּא מִן אֶרְעָא בֵּן תִּקְנֵן אֶרְחֵתִי מֵאַרְחֻכּוֹן וּמַחֲשַׁבְתֵּי תִקְנֵן מִמַּחֲשַׁבְתְּכוֹן
אֲרִי כְמָא דְנָחַת מִטְרָא וְתִלְגָּא מִן שְׁמִיָּא וְתִלְגָּא מִן אֶרְעָא וּמִרְבִּי לָהּ וּמוֹעִילָהּ וְיִחַב בֵּר זֶרַעָא כְּמִיסַת
לִזְרַע וְתִלְחַמָּא כְּמִיסַת לֶאֱכֹל : * בֵּן תִּהְיוּ פְתֻגִּים טוֹבֵי דְנִפְק מִן קִדְמִי לֹא אֶפְשָׁר דִּיחוּב לְקִדְמִי רִיקִן אֱלֹהֵן עֲבָד וְיִתְדְרַעֲנוּ וּמַצְלַח לְדִשְׁלַחָנָא לָהּ :
אֲרִי בְּחִדְרוֹהִי תִפְקֹן מִבְּנֵי עַמִּיָּא וּבְשָׁלְמָא תִתְרַבְּלוּן לְאַרְעֻכּוֹן טוֹרִיָּא וְיִמְרָתֵן יִבְעוּן קִדְמִיכּוֹן תְּשַׁבְּחָתָא וְכָל אֵילֵי חִקְלָא
יִשְׁעֲנוּן בְּעִנְפֵיהוֹן : * חִלְף רְשִׁיעָא יִתְקַיְּמוּן צְדִיקָא וְחִלְף חִיבָא יִתְקַיְּמוּן דְחִלִי חֲסִידָא וְיִתְקַדְּמוּ יִי לְשׁוֹם לְאַת עֲלֵם דְּלֹא יִפְסֹק :

* Attendite auribus vestris, & sequimini vias meas. audite me, & uiuet in bonis anima vestra, & disponam vobis testamentum æternum. Sancta David fidelia

* Ecce testimonium gentibus: dedi eum principem & precipientem gentibus.

* Ecce gentes quæ non sciunt te, inuocabunt te, & populi qui non cognouerunt te, ad te confugient, propter Dominum Deum tuum et sanctum Israel, quia glorificauit te.

* Querite Dominum: & cum inueneritis eum, inuocate. quando autem appropinquauerit vobis;

* Relinquat impius vias suas, & vir iniquus cogitationes suas. & conuertatur ad Dominum, & misericordiam consequetur. & ad Deum nostrum, quia multum dimittet peccata vestra.

* Non enim sunt cogitationes meæ sicut cogitationes vestrae; neque sicut via vestra, via meæ, dicit Dominus.

* Sed sicut distat calum à terra, sic distat via mea à viis vestris, & cogitationes vestrae à cogitatione meâ.

* Sicut enim si descendat pluuia aut nix de calo, & non reuertatur donec inebriet terram, & generet, & germinet, & det semen seminanti, & panem ad comedendum;

* Sic erit verbum meum, quodcumque exierit de ore meo, non reuertetur ad me vacuum, donec compleantur quaecunque volui, & prosperabo vias tuas & præcepta meâ.

* In enim letitia egrediemini, & in gaudio deducemini. nam montes & colles exsultant expectantes vos in gaudio, & omnia ligna agri applaudent ramis.

* Et pro stipite vili ascendet cyparissus, pro autem conyza ascendet myrtus. Et erit Dominus in nomen & in signum sempiternum, & non deficiet.

* προσέχετε τοῖς ὠσίν υμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε ταῖς ὁδοῖς μου. εἰσακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ υμῶν, καὶ διαθήσεται ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον. ταῖ ὅσα δαυὶδ ταῖς πρὸς αὐτὸν

* ἰδοὺ μαρτύριον ἔθνεσιν, ἔδωκα αὐτὸν ἀρχόντα καὶ πρῶτον τῶν ἐθνῶν.

* ἰδοὺ ἔθνη ἃ οὐκ οἶδαν σέ, ἡπικαλέσονται σε, καὶ λαοὶ οἱ οὐκ ᾔπισθονταί σε, ἡπὶ σὲ καταφύξονται, ἐνεκὸν κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ, ὅτι ἐδόξα-
σάς σε.

* Ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ ἡπικαλέσασθε. ὡς δ' αὖ ἐγὼ ἔζη οὐκ ἔμνησεν ὁ κύριος.

* ὁποῦ ἐπέτω ὁ ἀσέβης τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ δυνὴς δόμοιο τὰς βουλάς αὐτοῦ, καὶ ἡπιστάμενος πρὸς κύριον, καὶ ἐλεηθήσεται. καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡπὶ πολὺ ἀφῆκε τὰς ἀμαρτίας υμῶν.

* οὐ γὰρ εἰσιν αἱ βουλαὶ μου ὡσπερ αἱ βουλαὶ υμῶν, οὐδ' ὡσπερ αἱ ὁδοὶ υμῶν αἱ ὁδοὶ μου, λέγει κύριος.

* ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, ὅτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν υμῶν, καὶ ταῖς διανοήματάς υμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου.

* ὡς γὰρ δὴ καταβῇ ὁ ὑετὸς ἢ χιών ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποστραφῇ ἕως δὴ μεθύσῃ τὴν γῆν, καὶ ἐκτέκη καὶ ἐκβλασῇ καὶ δώσῃ σπέρμα τῷ σπείροντι ἐν ἁρτὶν εἰς βρώσιν.

* οὕτως ἔσται τὸ ῥῆμά μου, ὃ δὴ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματός μου, οὐ μὴ ἀποστραφῇ πρὸς με κενὸν ἕως δὴ συντελεσθῇ ὅσα ἠθέλησα καὶ ἀποδώσω τὰς ὁδοὺς σου ἐν ταῖς ἐν-
τάλαις μου.

* ἐν τῷ δὲ φρεσὶν ἐξελθόντες, καὶ ἐν χαρᾷ ἀχθήσονται. ταῖς γὰρ ὁρῇ καὶ ὁ βουνοὶ ἐξαλειφθήσονται πρὸς δὲ χόμῃς υμῶν ἐν χαρᾷ καὶ πᾶσι ταῖς ξύλας τοῦ ἀγροῦ ἡπικροτήσονται εἰς κλάδους.

* καὶ δυνὴς ἐν ἁρτί (ἐν ἀνάσσει) κυπάριστος, δυνὴς δὲ τῆς κοινῆς ἀνάσσεις) μυρσίνη. καὶ ἔσται κύριος εἰς ὄνομα, καὶ εἰς σημεῖον αἰώνιον, καὶ οὐκ ἐκλείψει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Inclinate aures vestras, & suscipite disciplinam Legis meæ. obedite verbo meo, & sustentabitur anima vestra: & feriam vobiscum pactum sempiternum, benignitates David fideles.

* Ecce populus quem nesciebas seruiet tibi; & populus qui non cognouit te, current ut offerant tibi tributa; propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israel, qui decorauit te.

* Querite timorem Domini dum vos estis viui: querite à facie eius dum vos permanetis.

* Relinquat impius viam suam malam, & vir director cogitationes suas, & conuertatur ad cultum Domini; & miserebitur eius; & ad timorem Dei nostri, qui multus est in ignoscendo.

* Quia non sicut cogitationes meæ sunt cogitationes vestrae, neque via vestra recta sunt sicut via bonitatis meæ, dicit Dominus.

* Quia sicut descendit pluuia & nix de cælo, & illuc impossibile est ut reuertatur, sed inebriat terram, & germinare facit eam, & proficit ei, & dat granum sementis ut satis sit ferenti; & panem ut satis sit comedenti:

* Sic erit verbum bonitatis meæ quod egreditur à facie meâ, non potest reuerti in conspectum meum vacuum, nisi faciat quod volui, & prosperetur in his ad quæ misi illud.

* Quia in letitia egrediemini de medio populorum, & in pace deducemini in terram vestram: montes & colles exultabunt coram vobis in laude, & omnes arbores agri plaudent ramis suis.

* Pro impiis confurgent iusti, & pro peccatoribus confurgent timentes peccatum: & erit coram Domino in nomen & signum sempiternum, quod non cessabit.

CAP. LVI.

HÆc dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite iustitiam, quia iuxta est salus mea ut veniat, & iustitia mea ut reueletur.

² * Beatus vir qui facit hoc, & filius hominis qui apprehendet istud. custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.

³ * Et non dicat filius aduenæ qui adhæret Domino, dicens: Separatione diuidet me Dominus à populo suo. Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

⁴ * Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, ⁵ * Dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius filiis & filiabus, nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. ⁶ * Et filios aduenæ qui adhæ-

⁷ * Crent Domino ut colant eum, & diligant nomen eius, ut sint ei in seruos, omne custodientem Sabbatum ne polluat illud, & tenentem fœdus meum, ⁸ * Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ. Holocausta & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo, quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis:

⁹ * Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel. Adhuc congregabo ad eum congregatos eius.

¹⁰ * Omnes bestię agri venite ad deuorandum, vniuersę bestię saltus.

¹¹ * Speculatores eius cæci omnes nesciunt, vniuersi canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & amantes somnia:

¹² * Et canes impudentissimi nesciunt futuritatem. Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viam suam declinauerunt, vnusquisque ad auaritiam suam à summo vsque ad nouissimum.

¹³ * Venite sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, sic & cras & multo amplius.

נב

¹ * כה אמר יהוה שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות:

² * אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות כל רע:

³ * ואל יאמר בן הנכר חגלול אל יהוה לאמר הכדל יבדילני יהוה מעל עמו ואל יאמר הסרים הן אני עץ יבש:

⁴ * כי כרו אמר יהוה לסריסים אשר ישמרו את שבתתי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי:

⁵ * ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת:

⁶ * ובני הנכר הגלויים על יהוה לשרתו ולאהבה את שם יהוה להיות לו לעבדים כל שמר שבת מחללו ומחזיקים בבריתי:

⁷ * והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים:

⁸ * נאם אדני יהוה מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליהם ונקבצו:

⁹ * כל חיתו שדי אתיו לאכל כל חיתו ביער: ¹⁰ * צפזפו עורים כלם לא ידעו כלם כלבים אלמים לא יוכלו לנבח הזים שכבים אהבי לנום:

¹¹ * והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין כלם לדרךם פנו איש לבצעו מקצהו:

¹² * אתיו אקחה יין ונסכא שכר והיה כזה יום מחר גדול יתר מאד:

תרגום יונתן

נב

¹ כדנן אמר יי טרו דינא ועבדו צדקתא ארי קריב פרקני למיתי וזכותי לאחגלאה: ² טובי אנשא דיעבד דא ובר אדם דיתקף כה כל דושר שבתא מאחלותיה וישר ידוהי מלמעבד כל ביש: ³ ולא ימר בר עממין דמחוסף על עמא דיי למימר אפרשא ופרשנני יי מעל עמה ולא ימר סריסא דא אנא חשיב באע יביש: ⁴ ארי כדנן אמר יי לסריסא דנטרין ית יומי שביא דילי ומחרען פרצבינא ומתקפין בקמי: ⁵ ואחז להון בבית מקדשי ובארע בית שכינתי אתר ושום דטב מבנין ומבנין שום עלמא אתן להון דלא יפסוק: ⁶ ובני עממין דמחוספין על עמא דיי לשמשותיה ולמרחם ית שמא דיי למחוי לה לעבדון כל דושר שבתא מאחלותיה ומתקפין בקמי: ⁷ ואיתינן לטורא דקדשי ואחדינן בבית צלותי עלותיה ונכסת קדשיהון ויתסקון לרענא על מדבחי ארי בית מקדשי בית דלוי יתקרי לכל עממין: ⁸ אמר יי אליהם דעתיד לכנשא מכדרי ישראל עוד אקרב גלותהון לכנשא יתהון: ⁹ כל מלכי עממין דמתקפין לאעקא ליד ירושלם בגיור יתמון יהון למיכל לתת ברא חשכע מנהון חית חרשא: ¹⁰ סכואיהון ססן כלהון ולא ידעין מדעם כלהון כלבין חרשין לא יכלין למבח נמין שכבין רחמין למדסך: ¹¹ וכלבין חקיפי גפשא לא ידעין למשבע ואנן סכאשין לא ידעין לאסתכלא כלהון גבר לקבל ארחה גלוגבר למבח ממונה דישראל: ¹² אתו ונסב חמר ונחרי מן עתיק ויהי שיריתנא דמחר טבא מדיומא דדין רבא סגיאה לתרא:

CAP. LVI.

Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium, et facite iustitiam. appropinquavit salutare meum ut veniat, & misericordia mea ut reueletur.

* Beatus vir faciens hæc, & homo retinens ista, & custodiens Sabbata non prophanare ea, & seruans manus suas ne faciat iniqua.

* Non dicat alienigena qui appositus est ad Dominum dicens: Separatione separabit me vtiq; Dominus à populo suo. & non dicat eunuchus, Quia ego sum lignum aridum.

* Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volo, & tenuerint testamentum meum;

* Dabo eis in domo mea & in muro meo locum nominatum meliorem filiis & filiabus; nomen sempiternum dabo eis, & non deficiet,

* & alienigenis additis Domino seruire ei, & diligere nomen eius ut sint ei in seruos & ancillas, & omnes custodientes Sabbata mea, ut non violent ea, & tenentes testamentum meum,

* Inducam illos in montem sanctum meum, & latificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum & victimæ eorum erunt acceptabiles super altare meum. nam domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus.

* Dixit Dominus, Dominus congregans dispersos Israel, Quia congregabo ad eum congregationem.

* Omnes bestie agrestes venite comedite, omnes bestie syluæ.

* Videte quoniam excæcati sunt omnes, non cognouerunt: vniuersi canes muti non poterunt latrare, somniantes lectum, amantes ad dormitandum:

* Et canes impudentes anima non scientes saturitatem, & sunt mali non scientes intelligentiam: omnes vias suas secuti sunt vnusquisque secundum suam auariciam simul à summitate eius.

* Venite sumamus vinum, & inebriemur ebrietate, & erit talis dies crastina magna amplius nimis.

v5.

* Ταδε λέγει κύριος, φυλάσσετε κείσιν, & ποιήσατε δικαιοσύνην. ἡγγικεν τὸ σωτήριόν μου πρὸς ἀγίνεσθαι, & τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθῆναι.

* μακάριος ὁ ἄνθρωπος ὁ ποιοῦν ταῦτα, & ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀντεχόμενος αὐτῶν, καὶ φυλάσων τὰς ἐντολάς μου μὴ βεβηλώσῃ αὐτά, & διατηρῶν τὰς χεῖρας αὐτῶν μὴ ποιῇ ἄδικα.

* μὴ λεγέτω ὁ ἀλλοθρήνης ὁ προσκεῖμενος πρὸς κύριον λέγων, ἀφορισμὸς ἀφορίει με ἅρα κύριος ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ μὴ λεγέτω ὁ θυροῦχος, ὅτι ἐγὼ εἰμι ξύλον ξηρόν.

* ὅτι ταδε λέγει κύριος τοῖς δούλοις, ὅτι ἐγὼ φυλάξω τὰς ἐντολάς μου, καὶ ἐκλήξονται ἀπ' ἐγὼ τῶν ἐλθόντων, & ἀντεχόμενοι τῆς διαθήκης μου.

* δώσω αὐτοῖς ἐν τῇ οἰκῇ μου καὶ ἐν τῇ τείχει μου τόπον ὀνομαστὸν κρείττω ἢ τῶν θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ ὅσα ἐκλήψαι,

* καὶ τοῖς ἀλλοθρήνεσι τοῖς προσκεῖμενοις κυρίῳ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ εἶναι αὐτοῖς εἰς δούλους καὶ δέσας, καὶ πάντα τὰ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου μὴ βεβηλώσῃ αὐτά, & ἀντεχόμενοι τῆς διαθήκης μου,

* εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ ἀνθρακῶν αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκῇ μου πρὸς θυγατέρας μου τὰ ὀλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν ἔσονται δικαῖαι ἐπὶ τὸ θυσιάζειν μοι. ὁ γὰρ οἶκός μου οἶκος πρὸς θυγατέρας κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,

* εἶπεν κύριος κύριος ὁ σωτὴρ πάντων ἐν διασπαρμύνης ἰσραήλ, ὅτι σωθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἡ συναγωγή.

* πάντα τὰ θηρία τὰ ἀγρία δότε φάγετε πάντα, τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ.

* ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες ὅσοι ἐγνωσαν. πάντες κύνες ἐνδοὶ οὐ διωκόμενοι ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτῃ φιλοῦντες νυσάζειν.

* καὶ ὁ κύριος ἀναιδέες τῇ ψυχῇ ὅσοι εἰδότες πληθύνονται, καὶ εἰς τὴν πονηρίαν ὅσοι εἰδότες σωθῶσιν. πάντες ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ πλεονέκτημα ἅμα ἀπ' ἀκροῦ αὐτοῦ.

* δεῦτε λάβωμεν οἶνον καὶ οἶνοφλυγῶμεν μέθη, καὶ ἔσται τοιαύτη ἡμέρα αὐτοῖς μεγάλη μάλλον ἢ φόβος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LVI.

Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite iustitiam, quia propè est salus mea ut veniat, & iustitia mea ut reueletur.

* Beatus homo qui fecerit hoc; & filius hominis qui apprehenderit illud: omnis qui custodierit Sabbatum, ne prophanet illud, & seruauerit manus suas ne faciat omne malum. * Et non dicat filius populorum, qui appositus est populo Domini, dicens: Separatione separauit me Dominus à populo suo, neque dicat eunuchus: Ecce ego reputatus sum sicut lignum aridum.

* Quia hæc dicit Dominus eunuchis, Qui custodiunt dies Sabbathorum meorum, & volunt ea quæ volo, & apprehendunt pactum meum: * Et dabo eis in domo sanctuarij mei & in terra domus maiestatis meæ locum, & nomen melius filiis & filiabus; nomen æternum dabo eis quod non cessabit.

* Et filij populorum qui apponuntur populo Domini ut ministrent ei, & diligant nomen Domini, ut sint ei in seruos: quisquis custodit Sabbathum ne violet illud, & tenet pactum meum; * Adducam eos in montem sanctum meum, & latificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum & victimæ sanctificatæ eorum offerentur voluntariè super altari meo: quia domus sanctuarij mei domus orationis vocabitur omnibus populis.

* Ait Dominus Deus, qui congregaturus est dispersos Israel: Adhuc congregabo captiuitatem eorum, ut colligam eos.

* Omnes reges populorum qui congregantur ut tribulent te Ierusalem, in medio tui proiciuntur, erunt in cibum bestiis agri, saturabitur illis bestia syluæ.

* Speculatores eorum cæci sunt omnes, & nihil sciunt: omnes illi sunt canes muti, non valentes latrare, dormientes, cubantes, diligentes dormire: * Et canes robusti animo, nesciunt saturitatem: & ipsi maleficientes, nesciunt intelligere: omnes illi vnusquisque contra viam suam migrauerunt, singuli ut diripiant facultates Israelis.

* Venite, sumamus vinum, & inebriemur vino veteri: & erit prandium nostrum crastinum lautius hodierno, amplum & prolixum admodum.

CAP. LVII.

נז
* הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי-
חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף
הצדיק:

* יבוא שלום ונוחו על משכבותם הלך נכחו:
* ואתם קרבו הנה בני עננה זרע מנאף ותזנה:
* על מי תתענגו על מי תרחיבו פה תאריכו
לשון הלוא אתם ילדי פשע זרע שקר:

* הנחמים באלים תחרו כל עץ רענן שחטי
הילדים בנחלים תחת סעפי הסלעים:

* בחלקי נחל חלקך הם הם גורלך גם-
להם שפכת נסך העליות מנחור העל אלה
אנחם:

* על הר גבה ונשא שמת משכבך גם שם עליה
לזבח זבח:

* ואחר הדלת והמזוזה שמת זכונך כי מאתי
גלית ותעלי הרחבת משכבך ותכרר לך מהם
אהבת משכבם יד חזרת:

* ותשרי למלך בשמן ותרבי רקחך ותשלחי
ציריך עד מרחוק ותשפילי עד שאול:

* ברב דרכך ינעת לא אמרת נואש חירת ירך
מצאת על כן לא חלית:

* וארץ מי דאגת ותיראי כי תבזבי ואותי לא
זכרת לא שמת על לבך הלא אני מחשה ומעולם
ואותי לא תיראי:

* אני אניד צדקתך ואת מעשיך ולא יועילוך:

* בזעקך יצילך קבוציך וארץ כלם ישא-

רוח יקח הבל והחוסר בי ינחל-ארץ ויירש הר
קדשי:

¹ Iustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat. A facie enim malitiae collectus est iustus.

² * Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.

³ * Vos autem accedite huc filij auguratricis, semen adulteri & fornicariae.

⁴ * Super quem lusistis? super quem dilatastis os, & eiecistis linguam? nunquid non vos filij scelesti, semen mendax?

⁵ * Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras.

⁶ * In partibus torrentis pars tua, haec est fors tua. Et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. nunquid super his non indignabor?

⁷ * Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti ut immolares hostias.

⁸ * Et post ostium & retro postem posuisti memoriale tuum, quia iuxta me disceoperuisti & suscepisti adulterum. Dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis foedus. dilexisti stratum eorum manu aperta.

⁹ * Et ornaisti te regi unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es usque ad inferos.

¹⁰ * In multitudine viae tuae laborasti: nec dixisti, Quiescam. vitam manus tuae invenisti. propterea non rogasti.

¹¹ * Pro quo sollicita timuisti? quia mentita es, & mei non es recordata: neque condigastis in corde tuo, quia ego taces & quasi non videns, & mei oblita es.

¹² * Ego autem annuntiabo iustitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

¹³ * Cum clamaveris, liberent te congregati tui. Et omnes eos auferet ventus, tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei, haereditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

תרגום יונתן

נז
* צדיקא מתחין ולית אנש דמשוי דחלתי על לב וגברי גמלי חסדא מתכנשין ולא מסתכלין ארי מן קדם
בשעתא דעחיד למיתא מתכנשין צדיקא: * והכון שלם ונוחין על אחר בית משכבותיהן עברי אוריתא: * ואחין אתקרבו תבא עם
דרא דעובריהון בישין דסנצבת קדשא נצבתיהון ואגון מנאפין ומזון: * על מן אחין מתכנשין וקדם מן תפתחין פמכון תסגון למללא
דברבן הלא אחין ילדי סרור זרעא שקרא: * ופלחין לטעותא תחזות כל אילן עכוף נכסי ינקיא בנחליא תחזות שקיפי כיפיא:
* בשעיעות ביה נחלא חלקיך אף חסן אגון ערבך אף להון נסכת נסכין אסקת קרבנין העל ארץ יתוב מימרי: * על טור רם
ומשל שוית אחר ביה משריך אף לחסן סלקת לדכחא דכח: * ואחורי דשא ומזוזה שוית דכרן טעוהיך הוית דמיא לאחתא דרחימא
על בעלה וטעח ביה נכרין אפתיית משכבך וקצצת לך מנהון רחמית משכבותיהן אחר בחרת: * כד עברת לך אוריתא אצלחת
במלכותא וכד אסגית לך עובדין טבין סגיא משריך ושלחת אגודיך עד מרחיק ואמאכת תקיפת עממיא עד לשאול: * בסגיאנות
ארתחיד לאית לא אמרת למתב נכסין סגיאין אשכחת על כן לא סברת למתב: * וית מן יצפת וקדם מן דחלת ארי אסגית למללא
דברבין ופלחני לא אדכרת ולא שוית דחלתי על לבך הלא אנא יתבת לך ארכא מעלמא דאם חתובין לאוריתא ולקדמי לא תבת:
* אנא חוית לך עובדין טבין דאגון זכנן לך ואת אסגית לך עובדין בישין דלא יתנון לך: * אצוהי בען אם יפרקניך עוברי
שקריך דהוית מתעסקא בהון מינקותיך וית בלהון יטול רחמא יהון כלמא ודרחץ על מימרי יחסן ארעא ויירר טורא דקדשי:

CAP. LVII.

Videte quomodo iustus perit, & nullus vir suscipit corde, & viri iusti tolluntur, & nemo considerat. ab enim facie iniquitatis ablatus est iustus.

* Erit in pace sepultura eius, ablata est de medio.

* Vos autem accedite huc filij iniqui, semen adulterorum & meretricis.

* In quo insultastis? & super quem aperuistis os vestrum? & super quem eiecistis linguam vestram? nonne vos estis filij perditionis? semen vile?

* Aduocantes ad idola subter arbores frondosas, iugulantes filios vestros in vallibus: per medium petrarum.

* Illa tua pars, hac tua sors, & illis effudisti libamina, & his obtulisti hostias. super his non irascar, dicit Dominus.

* Super montem excelsum & sublimem illic tuum cubile, & illic ascendisti ut immolares hostias tuas:

* Et post postes ostij tui posuisti memoriam tuam. putabas, quoniam si recesseris à me, plus aliquid habebis. Dilexisti dormientes tecum:

* Et multiplicasti fornicationem tuam cum eis, & multos fecisti eos qui procul à te: & misisti legatos ultra terminos tuos, & humiliata es usque ad inferos

* Multis itineribus tuis. laborasti, & non dixisti, Desinam, confortata quia fecisti hac, propter hoc non rogasti me tu:

* Quem timens perterrita es. & mentita es mihi, & non recordata es mei, neque cepisti me in mente tua, neque in corde tuo. & ego te videns despicio, & me non timuisti.

* Et ego annuntiabo iustitiam tuam, et mala tua non proderunt tibi.

* Cum clamaueris, eruant te in tribulatione tua. istos enim omnes ventus tollet, & auferet tempestas. at sperantes in me, possidebunt terram, & hereditabunt montem sanctum meum.

17.

* Ἰδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐνδεχέ-
ται τῇ καρδίᾳ, ὅτι δούλους δίκαιοι αἶρον, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ.
ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἤρται ὁ δίκαιος.

* ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφή αὐτοῦ, ἥρται ἐκ μέσου.

* ὑμεῖς δὲ προσκαλέσθε ὡς υἱοὶ δούμοι σπέρμα μοι-
χῶν καὶ πόρνῃς.

* ἐν τίνι ἐνετρυφήσατε; καὶ ἐπὶ τίνα λυοίξατε τὸ σό-
μα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν;
ἔχ' ὑμεῖς ἐς τέκνα ἀπωλείας, σπέρμα ἀπίμων;

* Ὡς ἀκαλουῦντες ἐπὶ τὰ εἰδωλα ὑπὸ δένδροις
δασέα, φάροντες τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν ταῖς φάραγγιν; ἀ-
ναμέλῃ τῶν πετρῶν.

* ἐκείνη σου ἡ μερίς, ἔσθ' σου ὁ κληρὸς, καὶ κείνοις ἐξέ-
χεας σπονδάς, ὡς τοῖς δούλοις σου θυσίας. ἐπὶ τοῖς
ὅκ' ὀργισθήσονται, λέγει κύριος.

* ἐπ' ὅρας ὑψηλὸν ἐμετέωρον ἐκεῖ σου ἡ κοίτη, ἐκεῖ
δουλοῦσάς σου θυσίας σου,

* καὶ ὁπίσω πάντων σου τῶν θυσιῶν σου ἐθήκας μνημό-
συνά σου. ἐλογίζῃς, ὅτι ἐδὸν ἀποστής ἀπ' ἐμοῦ πλείον π-
ῆξιν. ἡγάπησας οὖν κοιμωμένους μετ' ἐμοῦ.

* καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου μετ' αὐτῶν, καὶ
πολλοὺς ἐποίησας οὖν μακρὰν ἀπὸ σου, καὶ ἀπέστειλας
πρέσβεις ὑπὲρ τῶν ὁρίων σου, ὡς ἐπαπεινώθης ὡς ἄδνα

* ταῖς πολυδοῖαις σου ἐκοπίασας καὶ οὐκ εἶπας, παύ-
σθαι, ἐνιχνύουσα ὅτι ἐπραξας ταῦτα, διὰ τοῦτο ἐκατε-
δέηθης με σὺ.

* τίνα δὲ λαβήσῃς ἐφοβήθης. καὶ ἐψύσω με, καὶ
οὐκ ἐμνήσθης με, ὅτι ἐλαβές με εἰς τὴν διόρισίν σου, ὅτι
εἰς τὴν καρδίαν σου. καὶ ἐγώ σε εἰδὼν παρερῶ, καὶ ἐμε οὐκ
ἐφοβήθης.

* καὶ ἐγὼ ἀπαγγέλω τὴν δικαιοσύνην σου, ὡς τὰ κα-
κά σου ἐχ' ὠφελήσῃς σοί.

* ὅτι ἀν' ἀναβολῆς ἐξελέσθης σε ἐν τῇ θλίψει σου.
τοῦτο γὰρ πάντας ἀνέμῳ λήψῃ καὶ ἀποίσει καταταγίς.
ὅτι δούτε χόρτοι ἐν ἐμοί, κτήνη γὰρ καὶ κληρονομή-
σουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LVII.

Iusti moriuntur, & non est vir qui proponat animo mei timorem: & viri retribuentes misericordiam colliguntur, & non contemplantur quia propter malum quod venturum est, colliguntur iusti. ² Ibunt in pace, & requiescent in loco domus cubationis sue, qui operantur secundum Legem. ³ Vos autem accedite huc, popule generationis cuius opera sunt mala. De plantatione enim sancta est plantatio eorum, sed ipsi sunt adulteri & fornicantes. ⁴ In quo vos delectamini, & ante quem vos aperitis os vestrum, & multiplicatis loqui magnalia? nonne vos estis filij scelesti, semen mendax? ⁵ Qui adoleis idolis sub omni ligno frondoso, immolantes paruulos in torrentibus, subter scopulos petrarum. ⁶ In leuibus locis ripe torrentis est pars tua, ibi quoque ea sunt fors tua: etiam eis immolasti victimas, obtulisti oblationes. nunquid ob hec poenitebit Verbum meum? ⁷ In monte excelso & eleuato posuisti locum mansionis domus tue: etiam illuc ascendisti ut sacrificares sacrificium. ⁸ Et post ostium & postem posuisti memoriale idolorum tuorum: similis fuisti mulieri que diligitur à marito, & fornicatur post extraneos: dilatasti cubiculum tuum, & succidisti tibi ex eis; dilexisti cubiculum eorum: locum elegisti. ⁹ Cum exquereris Legem, prospera eras in regno: & cum multiplicares tibi opera bona, multiplicatus est exercitus tuus, & misisti nuncios tuos procul, & deprellisti fortitudinem populorum usque ad infernum. ¹⁰ In magnitudine vię tuę laborasti: non dixisti, Conuertar. diuitias multas inuenisti, propterea sperasti quod ageres poenitentiam. ¹¹ De quo enim anxia es? & quem timuisti? quia multiplicasti loqui mendacia, & cultus mei non es recordata; nec posuisti timorem mei in corde tuo: nonne ego dedi tibi terminum à seculo, ut conuerteris ad Legem meam? & non es conuersa in conspectu meo. ¹² Ego enim indicaui tibi opera bona, que essent iusta tibi; & tu multiplicasti opera mala, que non proderunt tibi. ¹³ Clama nunc, si saluabunt te opera mendacij, in quibus laborasti ab infantia tua; & omnia illa tollet ventus, erunt quasi nihilum. qui autem confidit in verbo meo, possidebit terram, & hereditabit montem sanctum meum.

14 * ואמר סלח סלח פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי:

15 * כי כה אמר רסונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דבא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים:

16 * כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי:

17 * בעון בעצו קצפתי ואכהו הסתר ואקצף וילך שוב בדרך לבו:

18 * דרכיו ראיתי וארפאהו ואנההו ואשלם נחמים לו ולא בליו:

19 * בורא נוב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יהוה ורפאתיו:

20 * והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפשוטיט:

21 * אין שלום אמר אלהי לרשעים:

נח

1 * קרא בגרון אל תחשך בשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם:

2 * ואותי יום יום ידרשון ודעת דברי יחפצון כגוי אשר צדקה עשה ומשפט אלהיו לא עזב ישאלוני משפטי צדק קרבת אלהים יחפצון:

3 * למה צמנו ולא ראית ענינו נפשנו ולא תדע הן ביום צמכם תמצאו חפץ וכל עצביכם תנגשו:

4 * הן לריב ומצור תצומו ולהכות באגרופ רשע לא תצומו ביום להשמיע במרום קולכם:

5 * הכזה יהיה צום אכזהו יום ענות אדם נפשו הלכה כאגמן ראשו ושק ואפר יציע הלזה תקרא צום ויום רצון ליהוה:

14 * Et dicam: Viam facite, praebe iter, declinate de semita, auferite offendicula de via populi mei. * Quia haec dicit excelsus & sublimis habitans aeternitatem, & sanctum nomen eius; in excelsu & in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu, ut viuificet spiritum humilium, & viuificet cor contritorum. * Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur, & flatus ego faciam. * Propter iniquitatem auaritia eius iratus sum, & percussi eum. Abscondi & indignatus sum. & abiit vagus in via cordis sui.

15 * Vias eius vidi, & sanavi eum, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi & lugen tibus eius. * Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei qui longè est, & qui propè, dixit Dominus, & sanavi eum.

16 * Impij autem quasi mare feruens quod quiescere non potest, & redundant fluctus eius in conculcationem & lutum.

17 * Non est pax impiis, dicit Deus meus.

CAP. LVIII.

1 * Llama, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. * Me etenim de die in diem querunt, & scire vias meas volunt, quasi gens quae iustitiam fecerit, & quae iudicium Dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitiae, & appropinquare Deo volunt.

2 * Quare ieiunauimus, & non aspexisti, humiliuimus animas nostras, & nescisti? Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. * Ecce ad lites & ad contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiè. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiat in excelsu clamor vester.

3 * Nunquid tale est ieiunium quod elegeri, per diem affligere hominem animam suam? nunquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum & cinerem sternere? Nunquid istud vocabis ieiunium, & diem acceptabilem Domino?

תרגום יונתן

14 * ויאמר אלפיו ואזהרו אפגו לב עמא לאורח תקנא סלקו תקלה רשיעא מאורח כנשתא דעמי: 15 * דשרי בשמיא וקדוש שמה ברומא שרי וקדושא שכינתה אמר למפרק לחבירי לבא ולמכירי רוחא לקימא רוח סביכי ולמסעד לב חבירי: 16 * ארי לא לעלמא אהפרע בדיון ולא לסופא יהי רגזי ארי רוחי מיתא אנא עתיד לקימא ונשמתא אנא עברה:

17 * מסוהוין דאנסו הנה רגזי עליהון ואלקיתיון סלקת שכינתי מנהון ושלטלחנן בדרה גלותהון על דטעו בחר הרחור לכהון: 18 * אויח הויבחהון גליא קדמי ואשבוק להון וארחם עליהון ואשלם תנחומין להון ולמחאבלין עליהון: 19 * וברא ממלל ספון בפום כל אנשא אמר נביא שלמא יתעבד לצדיקא דנטרו אויחתי מלקדמין ושלמא יתעבד להבניא דתבו לאורחתי קריב אמר יי ואשבוק להון:

20 * ורשיעא כימא דטריד דבעי למנח ולא יכיל ועבדין מוהי סין וסין: 21 * לית שלמא אמר אלהי לרשיעא: נח 1 * נביא אכלי בגרוןך לא תמנע פקל שופרא ארים קלך וחוי לעמי מרדיהון ולבית יעקב חזביהון: 2 * וקדמי יום יום אלפן תבעין כאלו למדע ארחן דתקנן קדמי צכו בעמא דזכו עבד ומדיו אלהיה לא אתרחק שאלין מן קדמי דין דקשוס כאלו לאתקרבא לדחלהא דיו צכו: 3 * למא אנחנא צימין וקדמך גלי מסגפין נפשחנא וקדמך יודיע נביא אמר להון הא ביום תעניחכו אתון תבעין צרכיכו וכל תקלחכו אתון מקרבין: 4 * הא לתחרו ולמצו אתון צימין ולמסחי בכורמיתא דרשעא לא תתענון תענין כאלין לאשמעא בקרומא קלכין: 5 * הא כהדה היא תעניתא דרשיעא בה יומא דמסגף אנשא נפשיה תלכפף רישה כאגמון כפיף ועל שקא וקטמא יתב וילרא אתון קרן תעניתא ויומא דרשיעא בה מן קדם יי:

* Et dicent, Mundate à facie eius vias, & auferte offendicula de via populi mei.

* Hec dicit Dominus excelsus, qui in excelsis habitat in æternum, Sanctus in sanctis nomē illi, Dominus excelsus in sanctis requiescens, & pusillanimis dans patientiam, & dans vitam contritis corde.

* Non in æternum ulciscar vos, neque semper irascar vobis. Spiritus enim à me egredietur, & flatum omnem ego feci.

* Propter peccatum modicum quid tristitia affeci eum, & percussi eum: & auerti faciem meam ab eo, & contristatus sum, & abiit tristis in viis suis.

* Vias eius vidi, & sanaui eum, & consolatus sum eum, & dedi ei consolationem veram;

* Pacem super pacem his qui longè et his qui propè sunt. Et dixit Dominus: Sanabo eos.

* At iniqui sic fluctuabunt, & quiescere non poterunt.

* Non est gaudere impiis, dixit Dominus Deus.

CAP. LVIII.

CLama in fortitudine, & ne parcas; quasi tubam exalta vocem tuam, & annuncia populo meo peccata eorum, & domui Jacob iniquitates eorum.

* Me die de die quarent, & scire meas vias desiderant, quasi populus iustitiam faciens, & iudicium Dei sui non derelinquens. Petunt me nunc iudicium iustum, & appropinquare Deo cupiunt;

* Dicentes: Quare ieiunauimus & non vidisti, humiliuimus animas nostras, & non cognouisti? In enim diebus ieiuniorum vestrorum inuenitis voluntates vestras, & omnes subiectos vestros affligitis

* in iudicium & pugnas, ieiunatis & percutitis pugnis humilem. quare mihi ieiunatis sicut hodie, ut audiat in clamore vox vestra?

* Non hoc ieiunium elegi, & diem humiliare hominem animam suam: neque si incuruaueris quasi circum collum tuum, & cilicium & cinerem substraueris. neque sic vocabitis ieiunium acceptabile.

14 * καὶ ἐροῦσι, καὶ θάρσειτε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδοὺς, & ἀρᾶτε σκῶλα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ μου.

15 * τὰ δὲ λέγει κύριος ὁ ὑψίστος ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατεκῶν εἰς τὴν αἰῶνα, ἅγιος ἐν ἁγίοις ὄνομα αὐτοῦ, κύριος ὁ ὑψίστος ἐν ἁγίοις ἀπαυωμόμηνος, καὶ ὀλιγοψύχοις δόδοις μακροθυμίαν, καὶ δόις ζωὴν τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ.

16 * ὅτι εἰς τὴν αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς, ἐγὼ διαπαντὸς ὀργισθήσομαι ὑμῖν. πνεῦμα γὰρ παρέμωλ' ἐξελύσεται, καὶ πνολὴ πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα.

17 * διὰ ἀμαρτίᾳ βραχὺ πῆλύπησα αὐτὸν, καὶ ἐπάταξα αὐτὸν. & ἀπέσρεψα τὸ πρὸς ὄψον μου ἀπ' αὐτοῦ, & ἐλυπήθην, & ἐπορεύθη συνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

18 * τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἐώρακα, & ἰασάμην αὐτὸν, & παρεκάλεσα αὐτὸν, καὶ ἔδωκα αὐτῷ πρῶτον ἀληθινὴν,

19 * εἰρήνην ἐπ' εἰρήνῃ τοῖς μακροῖν καὶ τοῖς ἐγγίς ἔσιν. καὶ εἶπεν κύριος, ἰάσομαι αὐτοῖς.

20 * ὅτι ἄδικοι οὕτως κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀπακλύσονται οὐ δυνηθῶνται.

21 * ὅτι ἐστὶ χαίρην τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν κύριος ὁ θεός. νή.

1 * Ἀναβήθην ἐν ἰσχύϊ & μὴ φείσῃ, ὡς σάλπιγξ ὑψωθὴν τῶν φωνῶν σου, καὶ ἀνάγειν τὰ λαὸν μου τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, & τὰ ὅσα ἰακῶβ τὰς ἡγορίας αὐτῶν.

2 * ἐμὲ ἡμέραν ἔξ ἡμέρας ζητήσουσι, καὶ γνώσονται μου τὰς ὁδοὺς τοῦ κυρίου μου, ὡς λαὸς δικαιοσύνης πεπονηκώς, καὶ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἔκαταλελοιπώς. αὐτοῖς δὲ με νῦν κρίσιν δικαίαν, καὶ ἐγγίξω θεὸς τοῦ κυρίου μου,

3 * λέγοντες, τί ὅτι ἐνησθίασεν & ὅτι εἶδες, ἐταπεινώσασθαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ ὅτι ἐγνώσῃς ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν δέρισκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐπὶ ὑποχειρίαις ὑμῶν ὑψάτε

4 * εἰς κρίσιν καὶ μάχας, νησδέτε καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν. ἵνα τί μοι νησδέτε ὡς ἡμέραν ἀκουσθῆναι ἐν κραυγῇ τῶν φωνῶν ὑμῶν.

5 * ἐγὼ τὴν τῶν νηστειῶν ἐξελεξάμην, & ἡμέραν ταπεινῶν ἀνθρώπων τῶν ψυχῶν αὐτοῦ, ἐδὲ δὴ καμψῆς ὡς κέκον τὴν τράχηλόν σου & ἰσχυρὸν & ἀποδὸν ὑποφύσῃ. ἐδὲ οὕτως καλέσετε νηστειὰν δικαιοσύνην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 "Et dicet: Docete & admonete, preparate cor populi in via recta; auferte offendiculum impiorum de via cætus populi mei. " Quia hæc dicit excelsus & eleuatus qui habitat in cælis, & sanctum nomen eius: in excelsis habitans & sancta maiestas eius, dixit se liberaturum contritos corde & humiles spiritu, & viuificaturum spiritum humilium, & suscitaturum cor contritorum: " Quia non in æternum ulciscar in iudicio, nec in finem erit furor meus: quoniam spiritum mortuorum ego viuificabo, & spiramenta ego feci. " Ob peccata pecunie eorum quæ vi abstulerunt, fuit furor meus super eos, & percussi eos: subduxi maiestatem meam ab eis, & transmigrare feci eos; dispersi captiuitatem eorum, & reddidi consolationem eis, & his qui lugebant super eos. " Qui creauit eloquium labiorum in ore omnium hominum: dixit Propheta: Pax fiet iustis, qui custodierunt Legem meam ab initio, & pax fiet his qui conuertentur ad Legem meam. Propè est, dicit Dominus, ut dimittam eis. " Impij autem sunt quasi mare commotum, quod querit quiescere & non potest; & faciunt aquæ eius cænum & lutum. " Non est pax impiis, dicit Deus meus.

15 "Lama in gutture tuo Propheta, ne cesses: quasi vocem tubæ exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. " A facie enim mea de die in diem doctrinam querunt, ac si cupiant scire vias quæ rectæ sunt coram me: sicut populus qui iustitiam fecit, & à iudicio Dei sui non recessit; interrogant à facie mea iudicium verum, ac si velint accedere ad timorem Domini. " Quare nos ieiunamus, & coram te manifestum est: affligimus animas nostras, & coram te notum est? Propheta dicit eis: Ecce die ieiunii vestri vos queritis quæ necessaria sunt vobis, & omnia offendicula vestra vos adducitis. " Ecce ad litem & contentionem vos ieiunatis, & ad percutiendū pugno impietatis: ne ieiunetis talia ieiunia, ut audiat in excelsis vox vestra. " Hoccine est ieiunium quod volui: per diem in quo affligit homo animam suam; nunquid incuruare caput suum sicut circum curuum, & in sacco & in cinere sedere? nunquid hoc vos vocatis ieiunium, & diem acceptabilem à facie Domini?"

* הלא זה צום אברהם פתח הרצבות רשעה החר
אגרות מוטה ושלח רצוצים חפשים וכל מוטה
תנתקו:

* הלא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים
תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומכשרך
לא תתעלם:

* אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח
והלך לפניך צדקך כבוד יהוה יאסף:

* אז תקרא ויהיה יענה תשוע ויאמר הנני אם
תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר און:

* ותפק לרעב נפשך ונפש נעננה תשביע וזרח
בחשך אורך ואפלתך כצהרים:

* ונחך יהיה תמיד והשביע בצחצחות נפשך
ועצמתך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר
לא יכזבו מימיו:

* ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור
תקומם וקרא לך גדר פרץ משובב נתיבות
לשבת:

* אם תשיב משבת רגלך עשורת חפצך ביום
קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה מכבד
וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר:

* אז תתענג על יהוה והרבכתך על במותי
ארץ וראכלתך נחלת יעקב אביך כי פי יהוה
דבר:

נט

* הן לא קצרה יד יהוה מהושיע ולא כבדה
אזנו משמוע:

* כי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם לבין
אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מכם
משמוע:

6 * Nonne hoc est magis ieiunium quod
elegi: Dissolve colligationes impietatis, sol-
ue fasciculos deprimentes. dimitte eos qui
confracti sunt liberos, & omne onus diru-
7 pe. * Frange esurienti panem tuum, & e-
8 genos vagosque induc in domum tuam.
Cum videris nudum, operi eum, & carne
tuam ne despexeris. * Tunc erumpet
quasi manè lumen tuum, & sanitas tua ci-
tius orietur. Et anteibit faciem tuam iu-
stitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 * Tunc inuocabis, & Dominus exau-
dient; clamabis, & dicet; Ecce adsum. Si ab-
stuleris de medio tui catenam, & defieris
extendere digitum, & loqui quod nō pro-
dest: * Cum effuderis esurienti animam
tuam, & animam afflictam repleueris, o-
rietur in tenebris lux tua, & tenebrae tuae
erunt sicut meridies.

11 * Et requiem tibi dabit Dominus sem-
per, & implebit splendoribus animam tuā
& ossa tua liberabit. Et eris quasi hortus
irriguus, & sicut fons aquarum cuius non
deficient aquae.

12 * Et aedificabuntur in te deserta seculo-
rum, fundamenta generationis & genera-
tionis suscitabis. Et vocaberis aedificator
sepium, auertens semitas in quietem.

13 * Si auerteris à Sabbato pedem tuum,
facere voluntatē tuam in die sancto meo,
& vocaueris Sabbatum delicatum, & san-
ctum Domini gloriosum, & glorificaueris
eum dum non facis vias tuas, & non inue-
nitur voluntas tua vt loquaris sermonem:

14 * Tunc delectaberis super Domino, &
sustollam te super altitudines terrae, & ci-
babo te hereditate Iacob patris tui. Os e-
nim Domini locutum est.

CAP. LIX.

1 * Ecce non est abbreviata manus Domi-
ni, vt saluare nequeat; neque aggrauata
est auris eius, vt non exaudiat.

2 * Sed iniquitates vestrae diuiferunt in-
ter vos & Deum vestrum, & peccata ve-
stra absconderunt faciem eius à vobis ne
exaudiret.

תרגום יונתן

6 הלא היא הענינה דרעיןא בה פרו כנשח רשעא שרו קטרי כתבירין מסטי ופטרי דחיו אניסין בני חורין וכל דין מסטי חסלקין:
7 הלא תפרנסם לכפנא מלחמך וחשיכון מטלטלין תעיל לגו ביתא ארי תחזי ערטילאה ותכסינה ומקריב בשרך לא תכבוש עינך:
8 בכן יתגלי כשפרפרא נהורך ואסות מחתך בפריע חסך ויחכו קדמך וכוונך ביקר מן קדם יי תתכנש:
9 בכן תצלי ויין יקבל
10 ותתפח קדם כפנא נפשך
11 וידברנך יי תדירא וישבע בשני בצורתא נפשך וגופך יחיי
12 ויבנו מנך חרבת עלם יסודי דר ודר
13 אם תתיב משבתא רגלך למעבד צרכך ביוםא דקדשי
14 בכן תתפנק
6 הלא היא הענינה דרעיןא בה פרו כנשח רשעא שרו קטרי כתבירין מסטי ופטרי דחיו אניסין בני חורין וכל דין מסטי חסלקין:
7 הלא תפרנסם לכפנא מלחמך וחשיכון מטלטלין תעיל לגו ביתא ארי תחזי ערטילאה ותכסינה ומקריב בשרך לא תכבוש עינך:
8 בכן יתגלי כשפרפרא נהורך ואסות מחתך בפריע חסך ויחכו קדמך וכוונך ביקר מן קדם יי תתכנש:
9 בכן תצלי ויין יקבל
10 ותתפח קדם כפנא נפשך
11 וידברנך יי תדירא וישבע בשני בצורתא נפשך וגופך יחיי
12 ויבנו מנך חרבת עלם יסודי דר ודר
13 אם תתיב משבתא רגלך למעבד צרכך ביוםא דקדשי
14 בכן תתפנק

נט

1 הא לא מקפידות ידא מן קדם יי לית אחוז מהפרקין ולא מדיקור קדמותי מלמשמע לא מתקבלא צלותכון:
2 אלהן חוביכון הוו מפרשין בניכון לבין אלהכון וחטאיכון גרמו לסלקא אפי שכינתא מנכון מלקבלא צלותכון:

* Non tale ego elegi ieiunium, dicit Dominus: Sed solue omnem colligationem iniquitatis, dissolue obligationes violentarum cautionum: dimitte confractos in remissione, et omnem scripturam iniquam conscinde.

* Frange esurienti panem tuum, & pauperes sine tecto induc in domum tuam. si videris nudum, operi; & à domesticis seminis tui ne despexeris.

* Tunc erumpet matutinum lumen tuum, & sanitates tuae citò orientur. Et praeibit ante te iustitia tua, & gloria Dei circumdabit te.

* Tunc clamabis, & Dominus exaudiet te; adhuc loquente te, dicit: Ecce adsum. Si absteris à te colligationem, & ordinationem, & verbum murmurationis:

* Et dederis esurienti panem, ex anima tua, & animam humiliatam saturaueris; tunc orientur in tenebris lumen tuum, & tenebrae tuae sicut meridies:

* Et erit Deus tuus tecum semper. & impleberis sicut desiderat anima tua, & ossa tua pinguescent. & erunt sicut hortus ebrui: & sicut fons quem non deseruit aqua.

* Et edificabuntur tibi deserta secula, & erunt fundamenta tua sempiterna in generationibus generationum. Et vocaberis edificator maceriarum, & lapides qui in medio semitarum, quiescere facies.

* Si auerteris pedem tuum à Sabbatis, ut non facias voluntates tuas in die sancta, et vocabis Sabbata delicata sancta Deo tuo, non tolles pedem tuum ad opus, neque loqueris verbum in ira de ore tuo. * Et eris confidens super Dominum: et eleuabit te super bona terra, & cibabit te hereditate Iacob patris tui. Nam os Domini locutum est haec.

CAP. LIX.

Unquid non potest manus Domini saluos facere, aut aggrauata est auris eius ut non exaudiat?

* Sed peccata vestra separant inter vos & Deum: & propter peccata vestra auertit faciem suam à vobis, ut non misereatur.

* οὐχὶ ριψάτω ἐγὼ ἐξελεξάμην νηστείαν, λέγει κύριος, ἀλλὰ λύε πρὸς τὰ σωθῆσθαι ἀδικίας, διάλυε τραγυγαλίας βιαιῶν συναλλαγμάτων, λύε τὰς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἀφέσει, καὶ πάσαν συγγραφὴν ἀδικον διάσῃ.

* διὰ τρυπῆς πεινῶντι τὴν ἀρτὴν τοῦ, καὶ πτωχοῖς ἀσέβοις εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν τοῦ. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν περιβάλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός τοῦ οὐχ ὑπερέψῃ.

* ὅτε ῥαγήσῃ τὸ πρῶτον τὸ φῶς σου, & τὰ ἰάματα τὰ ἐκ τῆς ἀνὰ τελεῖ. καὶ πορευομένης ἐμὲ πορεύῃ σου ἡ δικαιοσύνη σου, & ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ περιελεῖ σε.

* ὅτε βοήσῃ, καὶ ὁ κύριος εἰσακούσεται σε, ἐπὶ λαλῶντός σε ἔρει, ἰδοὺ παρῆμι. ἐὰν ἀφελῇς ἀπὸ τοῦ κυρδισμοῦ καὶ χερσίναν, & ῥῆμα γογγισμοῦ,

* καὶ δῶς πνῶντι τὴν ἀρτὴν, ἐκ ψυχῆς σου καὶ ψυχῶν τεταπνῶντων ἐμπλήσῃς, ὅτε ἀνατελεῖ ἐν σκότει τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία.

* καὶ ἔσαι ὁ Θεός σου μὲν τοῦ διαπαντός. καὶ ἐμπληθήσῃ κατὰ πέρας ἡ ψυχὴ σου, καὶ τὰ ὅσα σου πτωχῶν (ἐ). καὶ ἔσαι ὡς κῆπός μεθύων. καὶ ὡς πηγὴ, ἣν μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ.

* καὶ οἰκοδομηθήσονται σοι αἱ ἔρημοι αἰώνιοι, καὶ ἔσαι τὰ θεμέλιά σου αἰώνια ἐν γυνεαῖς γυνεῶν. καὶ κληθήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ σὺ λίθοις σὺν ἀγαμέσων τῶν τειβῶν παύσεις.

* ἐὰν ἀποσφύγῃς τὴν πόδα σου ἀπὸ τῶν λαβῶν σου μὴ ποιῇς τὰ θελήματα σου ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἀγίᾳ, καὶ καλέσεις τὰ λαβῶτα τρυφερά ἄγρια τὰ θεά σου, ὅσα δὲ εἰς τὴν πόδα σου ἐπ' ἔργου, οὐδ' ἐλάλησας λόγον ἐν ὁργῇ ἐκ τῆς ὀμότητος σου, καὶ ἔση πεποιθὼς ἐπὶ κύριον, & ἀναβιβασθήσῃ ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψωμίσει τὴν κληρονομίαν ἰακώβ τοῦ πατρὸς σου. τὸ γὰρ ὄμα τοῦ κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.

19.

* Μὴ ὅτι ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σώσαι, ἢ ἐβαρύνῃ τὸ οὖς αὐτοῦ μὴ εἰσακούσαι;

* ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διωσὶν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπέσπρην τὸ πρὸς ὁπὸν αὐτὸς ἀφ' ὑμῶν, τοῦ μὴ ἐλεῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Separate congregationem impietatis, soluite colligationes scripturarum iudicij deprauati, & dimitte eos qui vim patiuntur liberos: denique omne iudicium deprauatum auferetis. * Sustainabis utique esurientem panem tuo, & pauperes transigrantes introduces in domum tuam: cum videris nudum, operies eum; & à proximo carnis tuae non auertes oculos tuos. * Tunc reuelabitur quasi manè lumen tuum, & sanitas plagae tuae citò crescit: & ibunt ante te iustitiae tuae: in gloria à facie Domini colligeris. * Tunc orabis, & Dominus suscipiet orationem tuam: deprecaberis in conspectu eius, & faciet deprecationem tuam. Si absteris de medio tui corruptelam iudicij, annuentem digito, & loquentem verba rapinae: * Et effuderis coram famelico animam tuam, & animam afflictam saturaueris: & orietur in tenebris lux tua, & caligo tua erit sicut meridies. * Et deducet te Dominus semper, & satiabit animam tuam in annis siccitatis. & corpus tuum viuificabit in vita aeterna: & erit anima tua plena deliciis, quasi hortus irriguus qui inebriatus est, & sicut fons aquarum cuius aquae non deficiunt. * Et edificabuntur ex te deserta seculi: fundamenta generationis & generationis suscitabis. & vocabunt te confirmantem viam rectam, conuertentem impios ad Legem. * Si auerteris à Sabbato pedem tuum, ut non facias necessaria tua in die sancto meo: & vocaueris Sabbathum in deliciis, & sanctum Domini honoraris, & honore affeceris eum ne facias viam tuam, neque prouideas in eo quae tibi necessaria sunt; nec loquaris verba violentiae: * Tunc delectaberis coram Domino, & collocabit te super munitiones terrae: & comedere te faciet fructum possessionis Iacob patris tui. quoniam in verbo Domini decretum est ita.

CAP. LIX.

Ecce non propter defectum manus à facie Domini non estis salui: nec quia graue est coram eo audire, non suscipitur oratio vestra: * Sed delicta vestra diuiserunt inter vos & inter Deum vestrum; & peccata vestra fuerunt in causa quod auerteretur facies maiestatis à vobis, ut non susciperetur oratio vestra.

* כי כפיכם נגאלו בדם ואצבעותיכם בעון
שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה
תהגרו:

* אין קרא בצדק ואין נשפט באמונה בטוח על-
תהו ודבר שוא הרו עמל והוליד און:

* ביצי צפעוני בקעו וקורי עכביש יארגו האכל
מביציהם ימות והזורה תבקע אפער:

* קוריהם לא יהיו לבגד ולא יתכסו במעשיהם
מעשיהם מעשי און ופעל חמס בכפיהם:

* רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם נקי
מחשבתיהם מחשבות און שד ושבר במסלותם:

* דרך שלום לא ידעו ואין משפט במעגלותם
נתיבותיהם עקשו להם כל דרך בה לא ידע
שלום:

* על כן רחק משפט ממנו ולא תשיגנו צדקה
נקמה לאור והנה חשך לנגהות באפלות נהלך:

* נגששה בעורים קיר וכאין עינים נגששה
בשלנו בצחרים כנשף באשמים במתים:

* נהמה בדבים כלנו וכיונים הנה נהמה נקור
למשפט ואין לישועה רחקה ממנו:

* כי רבו פשעינו נגדך וחטאותינו ענתה בנו כי-
פשעינו אתנו ועונתינו ידענום:

* פשע וכחש ביהוה ונסוג מאחר אלהינו דבר-
עשק וסרה הרו והגו מלב דברי שקר:

* והסג אחור משפט וצדקה מרחוק תעמד כי-
בשלה ברחוב אמת ונכחה לא תוכל לבוא:

* ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל וירא
יהוה וירע בעיניו כי אין משפט:

* וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע
לו זרעו וצדקתו היא סמכתהו:

3 * Man enim vestre pollute sunt sanguine,
& digiti vestri iniquitate. labia vestra locu-
ta sunt mendaciū, & lingua vestra iniquita-
4 tem fatur. * Nō est qui inuocet iustitiā, ne-
que est qui iudicet verē: sed cōfidunt in ni-
hili, & loquūtur vanitates. Conceperūt la-
5 borem, & pepererūt iniquitatē. * Oua aspi-
dū ruperunt, & telas araneę texuerūt. Qui
comederit de ouis eorū, morietur, & quod
6 cōfotū erūpet in regulū. * Tele eorum non
B erunt in vestimentū, neq; operientur ope-
ribus suis. Opera eorum opera inutilia, &
7 opus iniquitatis in manibus eorū. * Pedes
eorū ad malū currunt, & festināt vt effun-
dant sanguinē innocētē. Cogitationes eo-
rum cogitationes inutiles. vastitas & con-
8 tritio in viis eorū. * Viā pacis nescierunt, &
non est iudiciū in gressibus eorum. Semite
eorū incuruatę sunt eis: omnis qui calcat
9 in eis, ignorat pacē. * Propter hoc elōgatum
est iudiciū a nobis, & nō apprehendet nos
iustitia. Expectauim⁹ lucē, & ecce tenebrę,
splendorem, & in tenebris ambulauimus.
10 * Palpauim⁹ sicut cæci parietē, & quasi ab-
que oculis attrectauimus. Inpegimus me-
ridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi
11 mortui. * Rugiemus quasi vrsi oēs, & quasi
colūbe meditatę gememus. Expectauim⁹
C iudiciū, & nō est, salutē, & elōgata est a no-
12 bis. * Multiplicatę sunt enim iniquitates no-
strę corā te, & peccata nostra responderūt
nobis. quia scelera nostra nobiscū, & iniq-
13 tates nostras cognouimus. * Peccare & mē-
tiri contra Dñm, & auerfi sumus ne iremus
post tergū Dei nostri, vt loqueremur calū-
niā & transgressionē. Concepimus & locu-
14 ti sumus de corde verba mendacij. * Et con-
uersum est retrorsum iudicium; & iustitia
lōgē stetit. Quia corruit in platea veritas,
15 & equitas non potuit ingredi. * Et facta est
veritas in obliuione; & q recessit a malo,
prædæ patuit. Et vidit Dñs, et malū appa-
16 ruit in oculis ei⁹ quia nō est iudicium. * Et
vidit quia non est vir, et aporiat⁹ est, quia
non est qui occurrat. Et saluauit sibi bra-
chiū suū, & iustitia eius ipsa cōfirmavit eū.

תרגום יונתן

ארי ידיו כזו שחפין בדם וכאי ואצבעותיו כחזין שפותכו מלליו שקר לישנכו נכלין מחשב:
ומתוך בהימנותא מתרחצין על למא ומלליו שקר סוחין ומפקין מלבוז מליו דאונם:
מתיא דמן דאכל מביעיהון מאית ומשחנן מפקין חיון חרמנין מפרחין:
דרשיעניא עובדיהון עובדי אונם וליאות שקר בידיהון:
אונם בנא ותברא בככשיהון:
על כן אתרחק דינא מננא ולא מערען לנא זכון סברנא לנהור ונא חשוד לנהור ונא כדבקבלא אנחנא סחלקין:
בסין כחלקין וכדלית להון עינין נמשש אתקלנא כסיתרנא כמא דסתקליו בקבלא אתאחד באפנא כמא דאחידין קברנא באפי מיתנא:
עסינא מן קדם בעלי דרבנא דמתכנשין עלנא כדובין כרנא וכיונין נחמא נחמא סברנא לדינא ולית לפרקנא אתרחק מננא:
ארי סניאין חובנא קדמך וחשאנא אסיהו בנא ארי חובנא גלן לנא וענינא ידענא להון:
ואסתחנא לאחרא מבר פלחנא דאלחנא והוינא ממליון שקר וסטיא מתן ומפקין מלבוז פתגמי שקר:
ובתא מרחיק קמת ארי אתקלו ברחובא עבדי קשטא ועבדי הימנותא לא יכלין לאחגלאה:
מביש מתכוזין וגלי קדם יי ובאש קדמותי ארי לית דינא:
דיקום ויבגי עליהון ויפרקנון בדרע חקפה ובמיסר רעותיה סעדנון:

* Nam manus vestrae pollutae sanguine, & digiti vestri peccatis: at labia vestra locuta sunt iniquitatem, & lingua vestra iniustitiam meditabatur. * Nullus loquitur iusta, neque est iudicium verum. confidunt in vanis, & loquuntur vana; quia parturiunt cadem, et generant iniquitatem. * Oua aspidum frangerunt, & telam araneae texunt. & qui voluerit de ouis eorum comedere, frangens urinum, repperit & in ipso regulum. * Tela eorum non erit in vestimentum, neque operientur ab operibus suis. nam opera eorum opera iniquitatis. * At pedes eorum ad malitiam currunt, veloces ad effundendum sanguinem; & cogitationes eorum cogitationes stultorum. Contritio & miseria in viis eorum: * Et viam pacis non cognouerunt, & non est iudicium in viis eorum. nam semitae eorum peruersae quas transeunt, & nesciunt pacem. * Propter hoc recessit iudicium ab eis, et non apprehendit eos iustitia. Expectantibus illis lucem factae sunt eis tenebrae, praestolantes lucem, in tenebris ambulauerunt. * Palpabunt sicut caeci parietem, & quasi non existentibus oculis attrectabunt. cadent in meridie, quasi in nocte media: quasi morientes. * gement. * Quasi ursus & quasi columba pariter ambulabunt. Expectauimus iudicium, & non erit salus. longe recessit a nobis, multa enim nostra iniquitas in conspectu tuo, et peccata nostra resistenterunt nobis. * Nam iniquitates nostrae in nobis, & iniustitias nostras cognouimus. * Impie egimus et mentiti sumus, & recessimus a Deo nostro: locuti sumus iniqua, & inobedientes fuimus; concepimus, & meditati sumus de corde nostro verba iniqua: * Et recessimus a iudicio, & iustitia longe stetit: quia consumpta est in viis eorum veritas, & per rectum iter non potuerunt transire. * Et veritas sublata est, & transfulerunt mentem suam ut intelligeret. Et vidit Dominus, & non placuit ei, quoniam non erat iudicium. * Et vidit, & non erat vir: & considerauit, et non erat defensor: & ultus est eos brachio suo, & misericordia sustentauit.

3 * αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι αἵματι, & οἱ δάκτυλοι ὑμῶν ἀμαρτίαις, τὰ δὲ χεῖλη ὑμῶν ἐλάλησαν ἀνομίαν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑμῶν ἀδικίαν ἐμελέξατο. 4 * οὐδ' εἰς λαλεῖ δίκαια, ὅθεν ἐστὶν κρείσς ἀληθινή. ποιεῖται σὺν ἡμῶν ταῖς καὶ λαλοῦσι κενά, ὅτι κύνουσι φόνον καὶ τύκτουσιν ἀνομίαν. * ὡς ἀσπίδων ἐρρηξαν καὶ ἰσὺν δρᾶχνης ὑφαίνουσιν. καὶ ὁ μέλλων πᾶν ὥον αὐτῶν φάγεῖν, ζωτρίφας ἔχειον, ὅσον ἐν αὐτῷ βασιλίσκον. 6 * ὁ ἰσὺς αὐτῶν οὐκ ἔσται εἰς ἡμᾶς, ὅτι μὴ φοβούμεθα τοὺς πόδας αὐτῶν ἐργῶν αὐτῶν. τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἔργα ἀνομίας. 7 * ὁ δὲ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τέχουσιν. ταχέως ἐκχέου αἷμα, & οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν διαλογισμοὶ ἀφρέων. ζωτρίμμα ἐστὶν αὐτῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. 8 * καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ οἶδασιν, & οὐκ ἔστι κρείσς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ πέδοι αὐτῶν διεσσεμμέναι, αἷς διοδούουσι καὶ οὐκ οἶδασιν εἰρήνην. 9 * διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρείσς ἀπ' αὐτῶν, & μὴ κατελάβη αὐτοὺς δικαιοσύνη. ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς ἐχρήσθη αὐτοῖς σκοτός, μέναντες αὐγλῇ ἐν σκοτεινῇ περὶ πάσης. 10 * ψηλαφῆσιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον, καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφῆσιν. πεσοῦνται ἐν μεσημβρίᾳ, ὡς ἐν μεσονυκτίῳ, ὡς δροπνήσκοντες. 11 * σενάξουσιν ὡς ἀρκῶτες καὶ ὡς φοβεροὶ ἅμα πορδύσον. ἀνεμένα μὲν κρείσς, καὶ ἐκ ἔσται ζωτρία. μακρὰν ἀφῆσκειν ἀφ' ἡμῶν, πολλὰ γὰρ ἡμῶν ἡ ἀνομία ἐναντίον σου, καὶ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν. 12 * αἱ γὰρ δόμοι αὐτῶν ἐν ἡμῖν, & τὰ ἀδικήματα ἡμῶν ἐγνωμύ. * ἡπερ ἔσται μὲν καὶ ἐψυδάμεθα, καὶ ἀπέσκημυ δὲ τὸ θεοῦ ἡμῶν, ἐλάλησαμεν ἀδικα, καὶ ἡπερθήσαμεν, ἐνώμυ, καὶ ἐμελετήσαμεν δὲ τὸ καρδίας ἡμῶν λόγοις ἀδικοῖς. * καὶ ἀπερ ἔσται μὲν δὲ τῆς κρείσσεως, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφῆσκειν, ὅτι κατηναλώθη ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἡ ἀλήθεια, καὶ δι' αὐτῆς ἐκ ἡδυνάτω διελθεῖν. * καὶ ἡ ἀλήθεια ἡρῶ, καὶ μετέσκησεν τὸ δόξασιν αὐτῶν τὸ ζωτρία. καὶ εἶδε κύριος, καὶ οὐκ ἤρεσεν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἦν κρείσς. 16 * καὶ εἶδεν, καὶ ἐκ ἡμῶν δυνῆς, καὶ κατενόησεν, & οὐκ ἦν ὁ δόξασιν ὁμοῦ, καὶ ἡμῶν τὸ αὐτῷ πρὸ βραχίονι αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐλεημοσίᾳ ἐσηρίξατο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Manus enim vestrae inquinatae sunt sanguine innocentium, & digiti vestri in peccatis. labia vestra loquuntur mendacium, & lingua vestra dolos cogitat. * Non est qui ore in veritate, nec qui iudicet in fide. Confidunt in vanitate, & loquuntur mendacium: festinant & educunt de corde suo verba violentiae. * Ecce sicut oua aspidum educunt, & similes sunt telis quas aranea texit. qui comederit de ouis eorum morietur: & calescent, & educunt aspides volantes. * Ecce sicut tele araneae quae non sunt aptae ad operiendum, sic nulla est utilitas in operibus iniquorum. Opera eorum, opera iniquitatis, & labor mendacii est in manibus eorum. * Pedes eorum ad faciendum malum currunt, & festinant ad effundendum sanguinem innocentium. cogitationes eorum cogitationes iniquae; praeda & contritio in viis eorum. * Via pacis non cognoscunt, neque est iudicium in itineribus eorum. semitae suae pravae sunt eis. & omnis qui calcauerit in eis, nesciet pacem. * Propterea elongatum est iudiciu a nobis, & non occurrit nobis iustitia. expectauimus lucem, & ecce tenebrae: splendorem, & ecce quasi in caligine ambulamus. * Palpauimus sicut caeci parietes; & sicut illi qui non habent oculos, palpauimus: offendimus in meridie, sicut qui offendunt in tenebris: clausum est ante nos, sicut clauduntur sepulchra ante mortuos. * Fremitus propter inimicos nostros, qui congregantur contra nos quasi ursi: & plane omnes nos quasi columbae gemimus. expectauimus iudiciu, & non est; salutem, & elongata est a nobis. * Quia multiplicata sunt delicta nostra coram te, & peccata nostra testificata sunt contra nos: delicta enim nostra manifesta sunt nobis, & iniquitates nostras cognouimus. * Transgressi sumus, & mentiti sumus in verbo Domini, & conuersi sumus retrorsum, ne iremus post timorem Dei nostri: & locuti sumus mendacium & transgressionem, festinantes & educentes de corde verba mendacii. * Et conuersum est retrorsum iudicium, & iustitia longe stetit: quia impigerunt in platea veraces, & fideles non potuerunt manifestari. * Et fuerunt veraces absconditi, & qui declinant a malo direptionem sustinent. Et reuelatum est coram Domino, & displicuit coram eo, quia non est iudicium. * Et manifestum est coram eo, quod non sit vir cuius opera bona sint. & notum est coram eo, quod non sit homo qui stet & deprecetur pro eis. & saluauit eos in brachio fortitudinis suae, & in verbo voluntatis suae auxiliatus est eis.

17 * וילבש צדקה כשרץ וכובע ישועה בראשו
וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה:
18 * כעל גמולת בעל ישראל חמרה לצריו גמול
לאיביו לאיים גמול ישלם:

19 * ויראו ממערב את שם יהוה וממזרח
שמש את כבודו כי יבא כנהר צר רוח יהוה
נססה בו:

20 * ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם
יהוה:

21 * ואני זאת בריתי אתם אמר יהוה רוחי אשר
עליך ודברי אשר שמתי בפיק לא ימוש מפיק
ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר יהוה מעתה ועד
עולם:

ס

* קומי אורי כי בא אורך וכבוד יהוה
עליך זרח:

* כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך
יזרח יהוה וכבודו עליך יראה:

* והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך:
* שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באורך
בניך מרחוק יבאו ובנתך על צד תאמנה:

* אז תראי ונהרת ופחד ורחב לבבך כי יהפך
עליך המון ים חיל גוים יבאו לך:

* שפעת גמלים תכסך בכרי מדין ועיפה כלם
משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהללת יהוה
יבשרו:

* כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישראל
יעלו על רצון מזבחי ובירת תפארת אפאך:

* מי אלה בעב תעופינה וביונים אל
ארבתיהם:

17 * Indutus est iustitia vt lorica, & galea
D salutis in capite eius. indutus est vestimen-

18 * Sicut ad vindictam quasi ad retribu-

19 * Et timebunt qui ab Occidente, nomen
Domini; & qui ab ortu Solis, gloriam eius.

20 * Et venerit Sion redemptor, & eis qui
redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Do-

21 * Hoc fœdus meum cum eis, dicit Do-

20 * Et venerit Sion redemptor, & eis qui
redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Do-

21 * Hoc fœdus meum cum eis, dicit Do-

CAP. LX.

1 * Vrgē illuminare, quia venit lumē tuum,
A & gloria Domini super te orta est.

2 * Quia ecce tenebræ operient terram,
& caligo populos: super te autem orietur
Dominus, & gloria eius in te videbitur.

3 * Et ambulabunt gentes in lumine tuo,
& reges in splendore ortus tui.

4 * Leua in circuitu oculos tuos, & vide:
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi.

5 * Tunc videbis, & afflues, & mirabitur
& dilatabitur cor tuum, quando conuersa
fuerit ad te multitudo maris, fortitudo
gentium venerit tibi.

6 * Inundatio camelorum operiet te, dro-
B medarij Madian & Eppha. Omnes de Saba
venient, aurum & thus deferentes, & lau-
dem Domino annunciantes.

7 * Omne pecus Cedar congregabitur ti-
bi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi. of-
ferentur super placabili altari meo, & do-
mum maiestatis meæ glorificabo.

8 * Qui sunt isti qui vt nubes volant, &
quasi columbæ ad fenestras suas?

תרגום יונתן

17 * ואחגלי למעבד וכן לעמה חקוף ופרקן איתי במימרה לדחלוהי למעבד לאתפרעא בתקוף מסנאי עמה ויתבי נקמה לבעלי דכבוהי
18 * מרי גמליא הוא גמלא ישראל פרענותא לסנאותהי גמלא לבעלי דכבוהי לנגותא גמלא ישראל ויהלון ממערבא ית שמה דיי ומפדנת
שמשיא ית יקרה ארי ייחון כשפע נהר פרת מעיקן במימרא דיי ויתברון: 20 * וייתי לציון פריק ולאתבא מרודא דבית יעקב לאוריתא אסר יי:
21 * ואנא דין קימי עמהון אסר יי רוח קדשי דעלך ופתגמי נבואתי דשיתי בפסך לא יערון מפסך ומפוסם בנך ומפוסם בנך אסר יי
ס

1 * קימי אנחרי וירושלם ארי מטא זמן פרקניך ויקרא דיי עלך יתגלי:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

1 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

1 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

1 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

1 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

1 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
2 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
3 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
4 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
5 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
6 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
7 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:
8 * ויתכון עממא לנהוריד וסלביא לקבל זיהוריד:

Int
* E
circum
cundat
* E
oppro
* Et
mini;
niet eni
ueniet
* E
impieta
* Et
nus: Sp
que dea
ex ore s
in atern
Llumi
Inim to
orta est.
* Ec
super ge
nus, &
* Et
reges in
* Le
gregatos
fily tui a
tabunt
* Tu
de, quon
& gent
* Et
perient t
de Saba
salutare
* Et
bi, & a
rentur a
mus ora
* Qu
ba cum p
* Et
tudine de
& merced
Quoniam
conuertat
qui est in t
deinceps &
S Vrgē il
Scient te
mine tuo,
& veni
tur & veni
tur cor tuū
in circuitu
mini narra
meum; &
rael, quæ c

* Et indutus est iustitiam quasi lorica, & circumposuit galeam salutis in capite, & circumdatus est vestimento vindictæ:

* Et pallio quasi redditurus retributionem opprobrium aduersariis.

* Et timebunt qui ab Occidente, nomen Domini, & qui ab ortu Solis, nomen inclitum. veniet enim quasi fluminis violentus ira à Domino, veniet cum furore:

* Et veniet de Sion liberans, & auertet impietates à Jacob.

* Et hoc eis à me testamentum, dixit Dominus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea quæ dedi in ore tuo, non deficient de ore tuo, et ex ore seminis tui, dixit Dominus, ex nunc & in æternum.

CAP. LX.

Illuminare, illuminare Hierusalem: venit enim tuum lumen, & gloria Domini super te orta est.

* Ecce tenebræ operient terram, & caligo super gentes: super te autem apparebit Dominus, & gloria eius in te videbitur.

* Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore tuo.

* Leua in circuitu oculos tuos, et vide congregatos omnes filios tuos: ecce venerunt omnes filij tui de longè, et filia tuæ super humeris portabuntur.

* Tunc videbis, et timebis & stupebis corde, quoniam transferentur in te diuitie maris, & gentium & populorum.

* Et venient tibi greges camelorum, & operient te cameli Madiam & Gephâr: omnes de Saba venient ferentes aurum & thus, & salutare Domini annuntiabunt.

* Et omnes oues Cedar congregabuntur tibi, & arietes Nabaioth venient tibi: & offerentur acceptabilia super altare meum, & domus orationis meæ glorificabitur.

* Qui isti vt nubes volant, & quasi columba cum pullis?

* καὶ ἐνεδύσατο δικαιοσύνην ὡς θώρακα, καὶ περιέθηκε φελαίαν σωτηρίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, & περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως,

* καὶ τὸ περιόλαιον ὡς ῥάπα ποδώων ἀνταποδοσιν ὀνειδισμοῦ τοῖς ὑποκρινάμενοις.

* καὶ φοβηθή(ον) ὁ δὲ δυσμῶν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ὁ δὲ ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα, τὸ ἐνδοξον. ἦξει γὰρ ὡς ποταμὸς βιαίῳ ἡ ὀργὴ τοῦ κυρίου, ἦξει μετὰ θυμοῦ.

* καὶ ἦξει ἀπὸ πᾶν ὁ ῥύμις, καὶ ἀποσρέψεται εὐφροσύνη ἀπὸ ἰακώβ.

* καὶ αὐτὴ αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, εἶπεν κύριος. τὸ πνεῦμα τὸ ἐμὸν, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῖς, καὶ τὰ ῥήματά μου, ἃ ἔδωκα εἰς τὸ στόμα σε, οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ στόματός σε, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τὸ ἀπόμαρτύρῃ σε, εἶπεν κύριος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

ξ.

* φωτίζου φωτίζου ἱερουσαλήμ, ἡ γὰρ σε τὸ φῶς & ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκον.

* ἰδοὺ σκότος καλύψει γῆν καὶ γνώσῃ ἐπ' ἔθνη, ἐπὶ σὲ δὲ φανήσεται κύριος. καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται.

* καὶ πορεύονται ἔθνη τῷ φωτί σου, καὶ βασιλεῖς ἐν τῇ λαμπρότητί σου.

* ἄρον κύκλῳ σου ὀφθαλμούς σε & ἴδε συνημίθρια πάντα τὰ τέκνα σου, ἰδὲ ἡ κασιπάντες οἱ υἱοὶ σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων δρομήσουσιν.

* τότε ὄψει φοβηθήσῃ καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης καὶ ἐθνῶν & λαῶν.

* καὶ ἦξουσὶ σοὶ ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσὶ σε κάμηλοι μαδιάμ καὶ γαιφάρ· πάντες ἐκ σαβᾶ ἦξουσὶ φέροντες χρυσίον καὶ λίθον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου διαγγελισθήσεται.

* καὶ πᾶν τὰ πρὸ βαβυλῶν κηδὰρ συναχθήσονται σοι, καὶ κριοὶ ναβαϊὼθ ἦξουσὶ σοὶ, καὶ ἀνενεχθήσονται δεκτὰ ἐπὶ τὸ θυσιάζειν μοι, καὶ ὁ οἶκος σου τὸ προσδοχὴς μεδουζαθήσεται.

* τίνες οἶδε ὡς νεφέλαι πεύκονται, καὶ ὡσεὶ περιστεραὶ σὺν νεοσσῶς;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et reuelatus est vt faciat æqua populo suo. fortitudinem & salutem adducet in verbo suo timentibus se, vt faciat vltionem in fortitudine de inimicis populi sui, & reddat vindictā hostibus suis. * Dominus retributionū est, retributionē ipse reddet, vindictā inimicis suis, & mercedem hostibus suis: insulis retributionem reddet. * Et timebant ab Occidente nomen Domini, & ab Oriente Solis gloriam eius. Quoniam venient tribulantes quasi inundatio fluminis Euphratis, & in verbo Domini conterentur. * Et veniet ad Sion redemptor, & vt conuertat transgressores domus Iacob ad Legem, dicit Dominus. * Et hoc est pactum meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus sanctus meus, qui est in te, & verba prophetiæ meæ quæ posui in ore tuo, non auferentur ab ore tuo, & ab ore filiorum tuorum, & nepotum, dicit Dominus, deinceps & vsque in æternum.

CAP. LX.

Surge illuminare Ierusalem, quia peruenit tempus redemptionis tuæ, & gloria Domini super te reuelabitur. * Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo regna, in te autem habitabit maiestas Domini, & gloria eius super te reuelabitur. * Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore tuo. * Leua Ierusalem in circuitu oculos tuos, & vide omnes filios populi captiuitatis tuæ, qui congregantur & veniunt ad te: filij tui de longè venient, & filia tuæ super latera portabuntur. * Tunc videbis, & illuminaberis, & timebis, & dilatabitur cor tuū in timore peccatorū, quia transferentur tibi diuitiæ Occidentis, substantiæ populorum afferentur ad te. * Turba Arabum operiet in circuitu tuo, dromedarij Madiam & Ephā, omnes hi de Saba venient, auro & thure onusti erunt. & qui venerint cum eis, laudem Domini narrabunt. * Omnes oues Arabum congregabuntur ad te, arietes Nabaioth ministrabunt tibi: offerentur voluntariè super altare meum, & domum laudis meæ decorabo. * Qui sunt isti qui veniunt publicè sicut nubes velocissimæ, nec demorantur? Transmigratio Israel, quæ congregatur & venit ad terram suam, quasi columbæ quæ reuertuntur ad columbaria sua.

כי לי איים יקוו ואניור תרשיש בראשנה
להביא בנך מרחוק כספם וזהבם אתם לשם יהוה
אלהיך ולקדוש ישראל כי פארך
ובנו בני נבר חמתיך ומלכיהם ישרתונך כי
בקצפי הכיתך וברצוני רחמתיך
ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא יסגרו
להביא אליך חיל גוים ומלכיהם נהוגים
כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו
והגוים חרב יחרבו
כבוד הלבנון אליך יבא ברוש תדהר ותאשור
יחדו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי
אבדך
והלכו אליך שחור בני מעניך והשתחו על
כפות רגליך כל מנאצך וקראו לך עיר יהוה ציון
קדוש ישראל
תחת חיותך עזובה ושנואה ואין עובר ושמתך
לגאון עולם משוש דור ודור
וינקת חלב גוים ושר מלכים תינקי וידעת כי
אני יהוה מושיעך וגאלך אביר יעקב
תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא
כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל
ושמתי פקדתך שלום ונגשיך צדקה
לא ישמע עוד חמס בארצך שד ושבר בגבולך
וקראת ישועה חומתיך ושעריך תהלה
לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולילה
הירח לא יאיר לך והיה לך יהוה לאור עולם
ואלהיך לתפארתך
לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי יהוה
יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבדך

9 * Me enim insulae expectabunt, & na-
ues maris in principio, vt adducam filios
tuos de longè. Argentum eorum & aurum
eorum cum eis nomini Domini Dei tui,
& sancto Israel, quia glorificauit te.
10 * Et ædificabunt filij peregrinorum mu-
ros tuos, & reges eorum ministrabunt ti-
bi. In indignatione enim mea percussisti te,
& in reconciliacione mea misertus sum tui.
11 * Et aperientur portæ tuæ iugiter; die
ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te
fortitudo gentium, & reges earum addu-
cantur.
12 * Gens enim & regnum quod
non seruiert tibi, peribit; & gentes solitu-
dine vastabuntur.
13 * Gloria Libani ad
te veniet, abies, & buxus, & pinus simul
ad ornandum locum sanctificationis mee,
& locum pedum meorum glorificabo.
14 * Et venient ad te curui filij eorum qui
humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pe-
dum tuorum omnes qui detrahebant tibi,
& vocabunt te Ciuitatem Domini Sion
sancti Israel.
15 * Pro eo quod fuisti de-
relictæ & odio habita, & non erat qui per
te transiret, ponam te in superbiam secu-
lorum, gaudium in generatione & genera-
tionem.
16 * Et suges lac gentium, &
mamilla regum lactaberis. Et scies quia e-
go Dominus saluans te, & redemptor tuus
fortis Iacob.
17 * Pro ære afferam aurum, & pro ferro af-
feram argentum, & pro lignis æs, & pro la-
pidibus ferrum. & ponam visitationem
tuam pacem, & prepositos tuos iustitiam.
18 * Non audietur vltra in terra tua ini-
quitas, vastitas, & contritio in terminis
tuis, & occupabit salus muros tuos, & por-
tas tuas laudatio.
19 * Non erit tibi amplius Sol ad lucendum
per diem, nec splendor Lunæ illuminabit
te; sed erit tibi Dominus in lucem sempi-
ternam, & Deus tuus in gloriam tuam.
20 * Non occidet vltra Sol tuus, & Luna
tua non minuetur; quia Dominus erit tibi
in lucem sempiternam, & complebuntur
dies luctus tui.

תרגום יונתן

ארי למימרינגון יסברון ונחתי ספיני ימא אירא פרסיה קלעהא בקדמיתא לא יתאחא בנך מרחיק כספיהון וזהביהון עמהון לשמא ריי
אלהיך ולקדוש ישראל ארי שבתך
ויבגון בני עממא שורין ומלכיהון ושמשינגון ארי ברגין אלקייתך וברעית ארסם עלך
ויפתחון תרעך תירא יומם ולילה לא יתאחרון לאעלא לגויך נכסי עממא ומלכיהון וקיקין
ארי עם ומלכו ולא
יפחניך ירושלם יבדו ועממא אשחיצא ישתיצון
בית מקדשי ואתר משריות שכינתי איקר
מרגון לך ויקרון לך קרתא ריי ציון דאתרעי בה קדושא דישאל
עלם בית דין דר ודר
חלף נחשא דבזו מניך ירושלם איתי דחבא וחלף ברזלא איתי כספא וחלף אעיא נחשא וחלף אבניא ברזלא ואשוי פרנסך שלם
ולשונך בוכו
לא ישתמע עוד חטופא בארעך בוא וחברא בתחומיך ויערעון פרקן על שורין ועל תרעך יהון משבחין
לא תצטרך עוד לנהור שמשא ביממא ואף לנהור סיהרא בלילה ויהי לך יי לנהור עלם ואלתך לתשבחתך
לא תחבט עוד מלכיתך ויקרין לא יעדי ארי יי ויהי לך לנהור עלמא וישלמן יומי אבליך

* Me infula expectauerunt, & naues Thar-
sis in primis, ut adducant filios tuos de longè,
& argentum & aurum eorum cum eis, propter
nomen Domini sanctum & propter sanctum Is-
rael, ut glorificetur.

* Et edificabunt alienigenæ muros tuos, &
reges eorum assistent tibi. propter enim iram
meam percussi te, & propter misericordiam di-
lexite.

* Et aperientur portæ tuæ semper, die et no-
cte non cludentur, ut introducant ad te poten-
tiam gentium, & reges qui ducuntur:

* Eorum enim gentes & reges qui non ser-
uiunt tibi, peribunt, & gentes solitudine deso-
labuntur.

* Et gloria Libani ad te veniet, in cyparisso
& pino, & cedro simul, ut glorificent locum
sanctum meum, & locum pedum eorum glori-
ficabo.

* Et ibunt ad te timentes filij eorum qui hu-
miliauerunt te, et adorant vestigia pedum tuo-
rum omnes qui irritauerunt te: & vocaberis
Ciuitas Domini Sion sancti Israel.

* Pro eo quod fuisti tu derelicta & odio ha-
bita, & non erat auxilians: & ponam te exul-
tationem eternam gaudium generationum in ge-
nerationibus. * Sugēs lac gentium, & di-
uitias regum comedes: & scies, quia ego Domi-
nus saluans te, & eruens te Deus Jacob.

* Et pro ære afferam tibi aurum; pro autem
ferro, feram tibi argentum. pro autem lignis fe-
ram tibi æs, pro autem lapidibus ferrum. Et
dabo principes tuos in pace, & episcopos tuos
in iustitia.

* Et non audietur ultra iniquitas in terra
tua, neque contritio neque miseria in finibus
tuis: sed vocabuntur salutare muri tui, et por-
tæ tuæ sculptura.

* Et non erit tibi am-
plius Sol in lucem diei, neque ortus Luna illu-
minabit tibi nocte: sederit tibi Dominus lux æ-
terna, & Deus gloria tua.

* Non enim
occidet Sol tibi, & Luna tibi non deficiet. Erit
enim tibi Dominus lux sempiterna: & comple-
buntur dies luctus tui.

* ἐμὲ τῇ θειᾷ ἐπεμένον ἐπὶ πλοῖα θαρσεῖς ἐν πρώτοις ἀ-
γαλῆν τὰ τέκνα σε μακρόθεν, ἐπὶ τὴν ἀργύρεν ἐπὶ τὴν χρυ-
σὸν ἄνω μετ' αὐτῶν, διὰ τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἅγιον, ἐπὶ διὰ
τὸν ἅγιον τοῦ ἱσραὴλ οὐδ' ὀξονεῖναι.

* καὶ οἰκοδομήσουσιν ἀλλοχρεῖς τὰ τεῖχη σου, καὶ οἱ
βασιλεῖς αὐτῶν προσεθήσονται σοι. διὰ τὸ ὄργλόν μου ἐπεί-
ταξά σε, καὶ διὰ ἔλεον ἠγάπησά σε.

* καὶ δυνάμεις σου αἰπύλαι σου διαπρυτὸς ἡμέρας καὶ
νυκτὸς ἐκλεισθήσονται εἰσαγαλῆν πρὸς σὲ δυνάμεις ἐθνῶν, καὶ
βασιλεῖς ἀγομῆρους.

* τὰ αὐτῶν γυνήθη καὶ οἱ βασιλεῖς οἱ πῖνες ἐδελεύσου-
σί σοι, δαπολεύονται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημία ἐρημωθήσονται.

* καὶ ἡ δόξα τοῦ λιβάνου πρὸς σὲ ἔξῃ, ἐν κυπαρίσσῳ,
καὶ πεδίλῳ καὶ κέδρῳ ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου, καὶ
τὸν ποδῶν αὐτῶν δοξάσω.

* καὶ πορεύονται πρὸς σὲ δεδοικότες υἱοὶ τῶν ταπει-
νωσάντων σε, καὶ προσκυνοῦσι τὰ ἵχνη τῶν ποδῶν σου
πάντες οἱ παρὰ τὸν ἕνα σου, καὶ κληθήσεται πόλις κυρίου
πάντων αἰσίου ἱσραὴλ.

* διὰ τὸ γεγενῆσθαι σε ἐγκαταλειμμένην καὶ μεμι-
στημένην, καὶ οὐκ ἔχου βοήθειαν, καὶ θήσω σε ἀγαλλία-
μα αἰώνιον διφρεσσώμενον χυμῶν ἐν χυμῶν.

* καὶ θηλάσῃς γάλα ἐθνῶν, καὶ πλουτῇ βασιλείων
φάγεσαι, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώζων σε ἐξ
αιετῶν υἱός σου θεὸς ἰακώβ.

* καὶ δυνάμις χαλκοῦ οἶσά σοι χρυσίον· δυνάμις δὲ σιδήρου,
οἶσά σοι ἀργύριον. δυνάμις δὲ ξύλων οἶσά σοι χαλκόν, δυνάμις δὲ
λίθων σιδήρεον. καὶ δώσω σοι ἀρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ σοὶ
ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσυνῇ.

* καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἐπὶ ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐ
δὲ στυγερύμα, οὐδὲ ταλαιπωρία ἐν τοῖς ὁρίοις σου, ἀλ-
λὰ κληθήσεται σωτήριον τὰ τεῖχη σου, καὶ αἰπύλαι σου
γλύμμα.

* καὶ οὐκ ἔσαι σοι ἐπὶ ὁπλίῃς εἰς φῶς ἡμέρας, ἐπὶ αὐτῇ
τολῇ σεληνῆς φωταῖς σοι τὸ νύκτα, ἀλλ' ἔσαι σοι κύριος
φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ θεὸς δόξα σου.

* ἐγὼ δύσεταί ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σεληνὴ σοι οὐκ ἐκλεί-
ψει. ἔσαι γὰρ σοι κύριος φῶς αἰώνιον. καὶ πληρωθή-
σονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Verbum enim meum infula expectabunt, & qui descendunt in nauibus maris, prius manu extensis velis, ut afferant filios tuos à lon-
gè; argentum eorum & aurum eorum cum eis, propter nomen Dei tui, & sanctum Israel qui decorauit te. * Et edificabunt filij populo-
rum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. quia in ira mea percussi te, & in voluntate mea miserebor tui. * Et aperientur portæ
tuæ semper, die ac nocte non cludentur, ut afferantur ad te diuitiæ populorum, & reges eorum compediti. * Quia populus & regnum
quæ non seruierint tibi, Ierusalem, peribunt; & populi consumatione consumabuntur. * Decor Libani ad te introducet, abietes, &
buxi & pini simul, ad decorandum locum domus sanctuarij mei; & locum mansionis maiestatis meæ glorificabo. * Et ibunt ad te incur-
ui filij eorum qui subiciebant te; & prout in terra cadent ad plantas pedum tuorum, ut rogent te, omnes qui irritabant te: & vocabunt te
Ciuitatem Domini Sion, quam elegit sanctus Israel. * Pro eo quod fuisti derelicta & transmigrans, & non erat qui per te transiret:
ponam te in gloriam seculi, domum lætitiæ generationis & generationis. * Et satiaberis diuitiis populorum, & præda regum eo-
rum delectaberis. & scies quia ego Dominus saluator tuus, & liberator tuus fortis Iacob. * Pro ære quod diripuerunt à te Ierusa-
lem, afferam aurum; & pro ferro afferam argentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum: & ponam gubernatores tuos in pace, &
principes tuos in iustitia. * Non audietur ultra rapina in terra tua; neque præda & contritio in terminis tuis. Et proclamabunt
salutem super muros tuos, & super portas tuas erunt laudantes. * Non indigebis amplius lumine Solis per diem,
neque splendore Lunæ per noctem: erit enim tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in laudem tuam.
* Non cessabit amplius regnum tuum, & gloria tua non auferetur: quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam, & complebun-
tur dies luctus tui.

ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצח *
 מטעו מעשה ידי להתפאר *
 הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני יהוה *
 בעתה אחישנור :

סא

רוח אדני יהוה עלי יען משה יהוה אתי לבשר *
 ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים *
 דרור ולאסורים פקח קוח *
 לקרא שגרת רצון ליהוה ויום נקם לאלהינו *
 לנחם כל אבליים *
 לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר *
 שמן ששון תחרת אבל מעטרת תהלל תחרת *
 רוח כהר וקרא להם אלי הצדק מטע יהוה *
 להתפאר *
 ובנו חרבור עולם שממות ראשנים יקוממו *
 וחדשו ערי חרב שממות דור ודור *
 ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם *
 וכרמיכם *
 ואתם כהני יהוה תקראו משרתי אלהינו יאמר *
 לכם חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו *
 תחת בשתכם משנה וכלמרה ירנו חלקם לבן *
 בארצם משנה יירשו שמחת עולם תהיה להם *
 כי אני יהוה אהב משפט שנא גזל בעולה ונתתי *
 פעלתם באמת ובכרית עולם אכרות להם *
 ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים *
 כל ראייהם כי חס זרע בך יהוה *
 שוש גאיש ביהוה תגל נפשי באלהי כי *
 הלבישני בגדי יושע מעיל צדקה יעטני כחתן יבחן *
 פאר ובכלה תעדה בליה :

²¹ * Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hæreditabunt terram : germen plantationis meæ opus manus meæ ad glorificandum. ²² * Minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortissimam. Ego Dominus in tempore eius subito faciam istud.

CAP. LXI.

¹ Spiritus Domini super me, eò quòd vñxerit me. Ad annuncianum mansuetis misit me: vt mederer cõtritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem: ² * Vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro, vt consolarer omnes lugentes: ³ * Vt ponerem fortitudinem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, palliũ laudis pro spiritu mœroris. Et vocabuntur in ea fortes iustitiæ, ⁴ plantatio Domini ad glorificandum. ⁵ * Et edificabunt deferta à seculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt ciuitates desertas & dissipatas in generatione & generationem. ⁶ * Et stabunt alieni & pascunt pecora vestra, & filij peregrinorum agricolæ & vinitores vestri erunt. ⁷ * Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini, Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Fortitudinem gentiũ comedetis, & in gloria eorum superbietis. ⁸ * Pro confusione vestra duplici & rubore laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt; lætitiæ sempiterna erit eis. ⁹ * Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocaustum. Et dabo opus eorum in veritate, & D fœdus perpetuum feriam eis. ¹⁰ * Et sciatur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. ¹¹ * Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo. Quia induit me vestimentis salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me: quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatum monilibus suis.

תרגום יונתן

ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצח *
 מטעו מעשה ידי להתפאר *
 הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני יהוה *
 בעתה אחישנור :
 רוח אדני יהוה עלי יען משה יהוה אתי לבשר *
 ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים *
 דרור ולאסורים פקח קוח *
 לקרא שגרת רצון ליהוה ויום נקם לאלהינו *
 לנחם כל אבליים *
 לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר *
 שמן ששון תחרת אבל מעטרת תהלל תחרת *
 רוח כהר וקרא להם אלי הצדק מטע יהוה *
 להתפאר *
 ובנו חרבור עולם שממות ראשנים יקוממו *
 וחדשו ערי חרב שממות דור ודור *
 ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם *
 וכרמיכם *
 ואתם כהני יהוה תקראו משרתי אלהינו יאמר *
 לכם חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו *
 תחת בשתכם משנה וכלמרה ירנו חלקם לבן *
 בארצם משנה יירשו שמחת עולם תהיה להם *
 כי אני יהוה אהב משפט שנא גזל בעולה ונתתי *
 פעלתם באמת ובכרית עולם אכרות להם *
 ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים *
 כל ראייהם כי חס זרע בך יהוה *
 שוש גאיש ביהוה תגל נפשי באלהי כי *
 הלבישני בגדי יושע מעיל צדקה יעטני כחתן יבחן *
 פאר ובכלה תעדה בליה :

* Et populus tuus omnis iustus, & in perpetuum hereditabunt terram, custodiens plantationem opera manuum suarum in gloriam.
 * Paucissimus erit in millia, & minimus in gentem magnam: ego Dominus in tempore congregabo eos.

CAP. LXI.

Spiritus Domini super me, cuius causa vnxit me euangelizare pauperibus, misit me sanare contritos corde, predicare captiuis remissionem, & cæcis visus apertionem:

* Et vocare annum Domini acceptabilem, & diem retributionis. consolari omnes lugentes:

* Dari lugentibus Sion gloriam pro cinere. &unctionem letitiae lugentibus, habitum gloriæ pro spiritu mæroris. Et vocabuntur generationes iustitiæ plantatio Domini in gloriam.

* Et edificabunt deserta sempiterna, desolata prius excitabunt. & innouabunt ciuitates desertas desolatas in generationes.

* Et venient alienigenæ pascentes oues tuas, & aliarum gentium aratores & vinitores:

* Ves autem Sacerdotes Domini vocabimini, Ministri Dei nostri dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis, & in diuitiis eorum eritis admirabiles.

* Sic secundo possidebunt terram, & letitia sempiterna super caput eorum.

* Ego enim sum Dominus diligens iustitiam, & odio habens rapinam ex iniquitate. & dabo laborem eorum iustis, & testamentum æternum ponam eis:

* Et scietur in gentibus semen eorum, & nepotes eorum in medio populorum. omnis videns eos cognoscet illos, quia isti sunt semen benedictum à Deo:

* Et gaudio letabuntur in Domino: exultet anima mea in Domino, induit enim me vestimento salutis, & tunica letitiæ. sicut sponsus circumdedit mihi mitrâ, & quasi sponsam ornauit me mundo.

* καὶ ὁ λαὸς σου πᾶς δίκαιος, καὶ δι' αἰῶν κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, φυλάσσων τὸ φυτόμα ἔργα χειρῶν αὐτῶν εἰς δόξαν.

* ὁ ὀλίγος ὅς ἐστι εἰς χιλιάδας, & ὁ ἐλάχιστος εἰς ἔθνος μέγα, ἐγὼ κύριος καὶ καὶ ἐν συνάξω αὐτοῖς.

ξά.

* Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, & ἔνεκον ἐχριστὸν με εὐαγγελίσαντα πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἵνα σταθῶ ἐν σπυγμῶν καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἀφεσιν & τυφλοῖς ἀνάβλεψιν.

* καὶ καλέσας ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν, καὶ ἡμέραν δωταποδόσεως. ὡς καλέσας πάντας σου πνευματοῦτος,

* δοθῆναι τοῖς πνευματοῦσι σου δόξαν ὡς τὸ ἀποδοῦναι. ἀλλήματα δι' φρεσίν σου τοῖς πνευματοῦσι, καὶ ἀποδοῦναι δόξης ὡς τὸ πνεῦμα αἰκηνίας. καὶ κληθῆναι ἡμεῖς δικαιοσύνης φυτόμα κυρίου εἰς δόξαν.

* καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας, & ἐρημωμένας πόλεις & ἀστέρας. καὶ καινίσουσιν πόλεις ἐρημους & ἐρημωμένας εἰς ἡμέρας.

* καὶ ἔξουσιν ἄλλοι ἡμέρας ποιμαίνοντες τὰ πρόβατά σου, καὶ ἄλλοι ἡμέρας ἀροῦντες καὶ ἀμπελουργοί.

* ὑμεῖς ὅι οἱ κύριος κληθήσεσθε, λειτουργοὶ θεοῦ ἡμῶν ῥηθήσεσθε ὑμῖν. ἰσχυρὸν ἐθνῶν κατέδεσθε, & ἐν τῷ πλεονεκτήματι ταυμαθήσεσθε,

* οὕτως ἐκ δευτέρου κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, καὶ δι' φρεσίν αἰωνίαν ὑπερκεφαλῆς αὐτῶν.

* ἐγὼ γὰρ εἰμι κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, & μισῶν ἀρπαγὴν & ἀδικίαν. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίοις, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσεται αὐτοῖς.

* καὶ γνωθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν. πᾶς ὁρῶν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ἰσχυροῦ αὐτῶν, ὅτι οὗτοί εἰσι σπέρμα δόξης ὑποπὸ θεοῦ.

* καὶ δι' φρεσίν δι' φρεσίν ἔσονται ἐπὶ κύριον, ἀγαλλιάσονται ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσεν γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα δι' φρεσίν, ὡς νύμφῃ ὡς νύμφῃ κατεκόσμησέ με κόσμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et populus tuus omnes iusti, semper hereditabunt terram: plantatio latitiæ meæ, opus potentiæ meæ ad gloriandum. * Qui minimus fuerit in eis, excrecet in mille; & qui infirmus, in populum fortem. ego Dominus in tempore suo adducam illud.

CAP. LXI.

Dixit Propheta: Spiritus à facie Domini super me, eò quod vnxit me, ad euangelizandum mansuetis; misit me, vt confortarem contritos corde; vt predicarem captiuis libertatem, & iis qui vincti sunt, Apparete in lucem: * Vt predicarem annum voluntatis coram Domino, & diem vltionis coram Deo nostro. vt consolaret omnes lugentes: * Vt ponerem lugentibus Sion, & eis darem coronam pro cinere, & oleum letitiæ pro luctu: spiritum ouantem, pro spiritu eorum qui erat mærens. Et vocabunt eos principes veritatis populum Dñi in laudem: * Et edificabunt ruinas seculi, & solitudines antiquas suscitabunt: & renouabunt ciuitates quæ erant deserte, & solitudinem generationis & generationis. * Et stabunt extranei & pascent pecora vestra, & filij populorum agricolæ & vinitores vestri erunt. * Vos autem sacerdotes Domini vocabimini, Ministri coram Deo nostro, dicetur vobis. Diuitias populorum comedetis, & in gloria eorum letabimini. * Pro eo quod confusi estis & erubistis, duplicia bona quæ dixi vobis, adducam vobis: & confundentur populi qui gloriantur in portione sua. Propterea in terra sua duplicia possidebunt: letitia sempiterna erit eis. * Quia ego Dominus diligens iudicium, abominabilis est coram me falsitas & violentia: & dabo mercedem operum suorum in veritate, & pactum sempiternum feriam cum eis. * Et magnificabuntur in populis filii eorum, & filij filiorum eorū in medio regnorum. omnes qui viderint eos cognoscet eos, quia isti sunt semē cui benedixit Dñs. * Dicit Ierusalem: Gaudens gaudebo in verbo Dñi, & exultabit anima mea in salute Dei mei: quia induit me Dñs vestimento salutis, & pallio iustitiæ inuoluit me: sicut spūs qui prosperatur in thalamo suo, & sicut Sacerdos magnus qui ornatur vestimētis suis: aut sicut sponsa quæ decoratur suis ornamentis.

כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תִּצְמִיחַ
בֶּן אֲדָנֶי יִהְיֶה יִצְמִיחַ צִדְקָהּ וְתִהְיֶה לִּי נִגְדַּל כָּל־
הַגּוֹיִם :

סב

לִמְעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם
לֹא אֶשְׁקוּט עַד יֵצֵא כִנְגָה צִדְקָהּ וּשְׁוֹעֶתָהּ
כְּלָפִיד יִבְעַר :
וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקָךְ וְכָל מַלְכִים כְּבוֹדְךָ וְקָרָא לְךָ
שֵׁם חֹדֶשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקְבְּנוּ :
וְהָיִיתָ עֲטֹרַת תְּפָאֶרֶת בְּיַד יְהוָה וְצִנּוֹף מְלוּכָה
בְּכַף אֱלֹהֶיךָ :
לֹא יֵאמֹר לְךָ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאֶרֶץ לֹא יֵאמֹר
עוֹד שְׁמָמָה כִּי לְךָ יִקְרָא חֶפְצִי בָּהּ וּלְאֶרֶץ בְּעוֹלָה
כִּי חֶפֶץ יְהוָה בְּךָ וּלְאֶרֶץ תִּבְעַל :
כִּי יִבְעַל בַּחוּר בְּתוּלָה יִבְעֹל וּבְנִיךָ וּמִשְׁוֹשׁ
חֲתָנָה לְכָל יִשְׁיֵשׁ עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ :
עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְקֵדוֹתֵי שְׁמַיִם כָּל־
הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יִחְשׂוּ הַמְּזַכְּרִים
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי דָמִי לָכֵם :
וְאֵל־תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ עַד יִכּוֹנֵן וְעַד יִשִּׁים אֶת־
יְרוּשָׁלַם תְּהִלָּה בְּאֶרֶץ :
נִשְׁבַּע יְהוָה בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֲזוֹ אֵם אֶתְּן אֶת־
דִּגְלֶךָ עוֹד מֵאֵל לְאִיכֶיךָ וְאֵם יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֶכֶד
תִּירוּשֶׁךָ אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ :
כִּי מֵאֲסָפוּ יֵאָכְלוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמִקְבָּצָיו
יִשְׁתְּהוּ בַּחֲצֹרֹת קִדְשֵׁי :
עֲבְרוּ עֲבְרוּ בְּשַׁעֲרִים פְּנֹו דֶרֶךְ הָעַם סְלוֹ סְלוֹ
הַמַּסְלָה סְקִלוּ מֵאֲבֵן הַרִימוּ נֶס עַל־הָעַמִּים :

* Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam, & laudem coram vniuersis gentibus.

CAP. LXII.

¹ Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egredietur ut splendor iustus eius, & saluator eius ut lampas accendatur.
² * Et videbunt gentes iustum tuum, & cuncti reges inclytum tuum. Et vocabitur tibi nomen nouum quod os Domini nominabit.
³ * Et eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.
⁴ * Non vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata. Quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.
⁵ * Habitabit enim iuuenis cum virgine, & habitabunt in te filij tui. Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus.
⁶ * Super muros tuos Hierusalem constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini Domini, ne taceatis,
⁷ * Et ne detis silentium ei, donec stabiliat & donec ponat Hierusalem laudem in terra.
⁸ * Iurauit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suæ, Si dederò triticum tuum vltra cibum inimicis tuis, & si biberint filij alieni vinum tuum in quo laborasti.
⁹ * Quia qui congregabunt illud comedent, & laudabunt Dominum, & qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis.
¹⁰ * Transite, transite per portas, præparate viam populo. planum facite iter, & eligite lapides: & eleuate signum ad populos.

תרגום יונתן

אֲרִי בְּאֶרֶץ דְּמִפְקָא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה שְׁקִיָּה זְרוּעֶיהָ מְרִבִּיָּה בֶּן יִי אֱלֹהִים יִגְדִּל וְתִהְיֶה לִי נִגְדַּל כָּל־עַמִּיָּה :

סב

עַד דְּאֶעְבֵּד פְּרָקִין לְצִיּוֹן לֹא אֶנִּיחַ לְעַמִּיָּה וְעַד דְּאֶנִּיחַ נְחִמָּה לְיְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט לְמַלְכּוּתָהּ עַד דְּתִגְלִי כְּשֶׁפִּרְפְּרָא נְהוּרָה וּפִרְקָנָה
כְּעוֹר יִבְעַר :
² וְהָיוּ עַמִּיָּה וְכָל מַלְכֵי יִקְרִי וְיִקְרוּן לִיךְ שְׁמָא חֲדָתָה דִּי בְּמִימְרֵהּ דִּי יִפְרִשְׁנָה :
³ וְתִהְיֶה לִי לִדְחִינָה
וְלִפְרִי וְלִחֵר וְלִשְׁבָּחָה קֳדָם אֱלֹהֶיךָ :
⁴ לֹא יֵאמֹר לִיךְ עוֹד שְׁבִיקָא וּלְאֶרֶץ לֹא יֵאמֹר עוֹד צִדְקָה אֲרִי לִיךְ וְתִקְרִי עֲבָרֵי רֵעִיתִי בָּהּ
וְחִדְרֵי חֲתָנָה עִם כְּלָתָהּ יַחְדָּה קֳדָם יְיָ בִּיד וּלְאֶרֶץ תִּבְעַל :
⁵ אֲרִי כְּמָה דְּמִתְחַב עוֹלָם עִם בְּתוּלָתָהּ בְּנִיכִי וְכְּמָה
וְחִדְרֵי חֲתָנָה עִם כְּלָתָהּ יַחְדָּה קֳדָם יְיָ בִּיד וּלְאֶרֶץ תִּבְעַל :
⁶ תָּא כְּעוֹבְדֵי אֲבֹתֶךָ צִדְקָהּ קֳדָם יְרוּשָׁלַם מְתַקְנִין וְנִטְרִין קֳדָם כָּל יוֹמָא וְכָל לַיְלָה
וְחִדְרֵי חֲתָנָה עִם כְּלָתָהּ יַחְדָּה קֳדָם יְיָ בִּיד וּלְאֶרֶץ תִּבְעַל :
⁷ וְלֹא יִפְסוּק דְּכִרְנָתָהּ מִן קֳדָם יְיָ עַד דִּיתְקֵן וְעַד דִּישׁוּי
יְרוּשָׁלַם וְלִשְׁבָּחָה בְּאֶרֶץ :
⁸ קֳדָם יְיָ בְּמִימְרֵהּ וּבִזְרוֹעַ תִּקְפִּיָּה אֵם אֶתְּן יְיָ עוֹבְרִין עוֹד מִכָּל לְבַעֲלֵי רִכְבָּךְ וְאֵם יִשְׁתּוּ בְנֵי עַמִּיָּה
וְחִדְרֵי חֲתָנָה עִם כְּלָתָהּ יַחְדָּה קֳדָם יְיָ בִּיד וּלְאֶרֶץ תִּבְעַל :
⁹ אֲרִי דְּכִנְשׁוּתִי לְעִבְרָא וְיִכְלֹנָה וְיִשְׁבְּחוּן קֳדָם יְיָ וְדַעֲצוּתִי לְחִמְרָא יִשְׁתַּוְּנָה בְּדִרְתָּ קֳדָם יְיָ :
¹⁰ וְכִיָּה עֲבָרֵי וְחִבּוֹ בְּחִרְעִיָּה אֶפְנֹו לֵב עַמָּא לְאִוְרַח חֲקִיָּה בְּשִׁירֵן שְׁכָן וְנִחְסֵן לְצִדְקָהּ דְּסִלְקוּ תִרְהוּר יִצְרָא וְדִקְוָה בְּאֶבְרָן חֲקִלָּה
אֲרִימוּ אֶתְּהָ עַל עַמִּיָּה :

* Et sicut terram afferentem florem suum, sicut hortus semina sua germinat, sic profert Dominus iustitiam & laudem coram omnibus gentibus.

CAP. LXII.

Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non relinquam, donec egrediatur sicut lumen iustitia mea, at saluator illius sicut lampas accendetur.

* Et videbunt gentes iustitiam tuam, & omnes reges gloriam tuam: & vocabit te nomen tuum novum, quod os Domini nominabit illud.

* Et eris corona decoris in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui.

* Et non ultra vocaberis derelicta, & terra tua non vocabitur deserta. Tibi enim vocabitur voluntas mea & terra tua habitata: quia complacuit Dominus in te; & terra tua habitabitur.

* Et sicut habitans iuuenis cum virgine, sic habitabunt filij tui tecum. & erit quemadmodum letabitur sponsus super sponsa, sic letabitur Dominus super te.

* Et super muros tuos Hierusalem constitui custodes tota die & tota nocte, qui nunquam tacebunt recordantes Domini. non est enim vobis similis:

* Si correxerit Hierusalem & facies gaudium super terram.

* Iuravit Dominus per dexteram suam, & per fortitudinem brachij sui, Si ultra dederit triticum tuum & cibos tuos inimicis tuis, & si ultra bibent filij alieni vinum tuum in quo laborasti:

* Sed congregantes comedent ea, & laudabunt Dominum; & congregantes bibent ea in atrijs sanctis meis.

* Ite per portas meas, & viam facite populo meo, & lapides de via projicite: leuate signum in gentes.

* καὶ ὡς γλῶσσοι αὐξάνουσιν τὸ αἶμα αὐτῶν καὶ ὡς κήπος τὰ σπέρματα αὐτῶν ἐκλασθῆναι, ὅπως δὴ αὐτελεῖ κύριος δι-
καιουσίαν ἐν ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν.

ξβ'.

* Διὰ πάντων οὐ σιωπήσωμαι, καὶ διὰ ἱερουσαλήμ ὅσα δὴ ᾄδω, ἕως δὴ ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, ὅς τῃ σῶ-
τῆς ἐκείνης ὡς λαμπὰς καυθήσεται.

* καὶ ὅσον ἐθνη τὴν δικαιοσύνην σου, ἐπὶ πόδες βα-
σιλεῖς τὴν δόξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομα σου τὸ και-
νὸν ὃ τὸ σῶμα κυρίου ὀνομάσει αὐτό.

* καὶ ἔσθ' ἐφ' ἡμῶν καλλοὺς ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ διά-
δημα βασιλείας ἐν χειρὶ θεοῦ σου.

* καὶ ὅσα ἐπὶ κληθήσῃ καταλειμμένη, καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔρημος. ὅτι γὰρ κληθήσεται θελημα ἐμὸν ἐν ἡ γῆ σου οἰκουμένη, ὅτι ἡ δόκησε κύριος ἐν θεῷ καὶ ἡ γῆ σου οἰκηθήσεται.

* καὶ ὡς κυνῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτως κατε-
κύνουσιν ὁ υἱὸς σου μὲν θεῷ. καὶ ἔσθ' ὅν τρέπον διφραγ-
θήσεται νύμφῃ σου ἡ νύμφη, οὕτως διφραγθήσεται κύ-
ριος ἡ θεῷ.

* ἐπὶ τῶν τεχνῶν σου ἱερουσαλήμ κατέστη φύ-
λακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, οἱ δὲ ἰε-
ρεῖς ἐσιωπήσονται μνησκόμοι κυρίου. ὅσα ἔστι γὰρ ὑ-
μῖν ὁμοίος.

* ἐπὶ διορθώσει ἱερουσαλήμ καὶ ποιήσεις ἀγαλλία-
μα ἐπὶ τῆς γῆς.

* ὥμοσε κύριος κατὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, καὶ κα-
τὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, εἰ ἐπὶ δώσω τὸν
σῖτόν σου καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ
ἐπὶ πίνονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνον σου ἐφ' ὃ ἐμὸς χ-
θιστὴς.

* ἀλλ' ἢ οἱ σωζόντες φάγονται αὐτὰ καὶ αἰνέσουσιν τὸν
κύριον, καὶ οἱ συνάγοντες πίνονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι
ταῖς ἀγίαις μου.

* πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ὁδοποιήσατε τὰς
λαῖάς μου, καὶ ὅτε λίθοις ὅτε ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρείψατε, ἐξ-
αράτε σύσημον εἰς τὰ ἔθνη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Quoniam sicut terra quæ producit germen, & sicut hortus irriguus cuius semina pullulant: sic Dominus Deus reuelabit iustitiam & laudem Ierusalem, in conspectu omnium populorum.

CAP. LXII.

Donec faciam salutem Syon, non dabo requiem populis: & donec veniat consolatio Ierusalem, non faciam quiescere regna, donec reueletur sicut diluculū lumen eius, & salus eius ut lampas accendatur. Et videbunt populi iustitiā tuā, & omnes reges gloriam tuam. Et vocabunt te nomine nouo, quod verbo Domini declarabitur. Et eris corona lætitiæ coram Domino, & diadema laudis coram Deo tuo. Non dicetur tibi amplius, Derelicta; & terra tua non dicetur amplius deserta; sed tu vocaberis *Civitas* in qua sunt facientes voluntatem meam; & terra tua habitata, quoniam erit voluntas à facie Domini in te; & terra tua inhabitabitur. Sicut enim inhabitat iuuenis cum virgine, sic habitabunt in medio tui filij tui: & sicut lætatur sponsus cum sponsa, gaudebit super te Deus tuus. Ecce sicut opera patrum tuorum iustorum, civitas Ierusalem, fuerunt recta & conservata coram me omni die ac nocte semper, sic non cessant dicere memoriam bonitatum tuarum coram Domino: non cessabit memoria vestri. Neque cessabit memoria eorū à facie eius, donec præparet & donec ponat Ierusalem laudabilem in terra. Iuravit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suæ, Si dederō frumentum tuum ultra cibum inimicis tuis, & si biberint filij populorum vinum tuum in quo laborasti. Sed qui collegerint frumentum, comedent illud, & laudabunt coram Domino: & qui calcaverint vinum, bibent illud in atrio sancto meo. Prophetæ transite & reuertimini per portas. conuertite cor populi ad viam rectam, annunciate annuntiationes bonas, & consolationes iustis, qui abstulerunt cogitationem libidinis, quæ erat quasi lapis offendiculi: leuate signum ad populos.

11 * הנה יהוה השמיע אל קצה הארץ אמרו לבת ציון הנרה ישעך בנה הנרה שברו אתו ופעלו לפניו :

12 * וקראו להם עם הקדש גאולי יהוה ולך יקרם דרושה עיר לא נעזבה :

סג

1 * מי זה בא מאדום חמוץ בנדים מבצרה ורה הדור בלבושו צעה ברכ כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע :

2 * מדוע אדם ללבושך ובגדיך כדרך בגד :

3 * פורר דרכי לבדי ומעמים אין איש אתי ואדרבם באפי וארמסם בחמתי ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי אנא לתי :

4 * כי יוסנקם בלבושנר גאולי באר :

5 * ואביטואין עזרואשתומס ואין סומך ותושע לי זרעי וחמתי היא סמכתני :

6 * ואבוס עמים באפי ואשכרם בחמתי ואוריד לארץ נצחם :

7 * חסדי יהוה אזכיר תהלת יהוה כעל כל אשר גמלנו יהוה ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם ברחמי וכרב חסדיו :

8 * ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע :

9 * בכל צרתם לא צרו ולא פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם :

10 * והמה מרו ועצבו אר רוח קדשו ויהפך להם לאויב הוא נלחם בם :

11 * ויזכר ימי עולם משר עמו איה המעלם כים את רעי צאנו איה השם בקרבנו את רוח קדשו :

תרגום יונתן

11 * הא יי אשמע לספי ארעא אמרו לכנשתא דציון הא פרקיד מחגלי הא אגר עכדי מימרה עמה דכל עובדיהון גלן קדמוהי :
 12 * ויקרון להון עמא דקדשא פריקא דיין וליך יחקרי חביעתא קרמא דלא אחרחקת :
 1 * סן אמר אלין דעתיך לאיתאח מתא על אדום פרענותא תקיפא על בצרה למעבר פרענותא דין עמה כמא דקיים להון כמימרה אמר הא
 2 * אנה מחגלי כמא דמללה בזכו סגי קדמי חיל למפרקו : 3 * מה דין יסמקין טוריא מדם קטילין ומישדו יפקון כחמר במעצרתא : 4 * הא כבעוט
 5 * דמקבעט במעצרתא כן יסגי קטול במשריר עממא לא יהי להון חקוף קדמי ואקטלנון ברגוי ואדושנן בחמתי ואחבר חקוף תקיפיהון
 6 * קדמי וכל חכימיהון אסלעם : 7 * ארי יום פרענותא קדמי ושנת פרקן עמי ססתו : 8 * וגלי קדמי ולית גבר די לה עוברין טבין וידיע קדמי
 9 * ולית אנש דיקום ויבעי עליהון ופרקנהון כתרע חקפי ובמימר רעותי סעדנהון : 10 * ואקטל עממא ברגוי ואדושנן בחמתי וארמי לארעא
 11 * ארעיתא קטילי גבריהון : 12 * אמר נביא דיין טבוחא דיין אנה מדבר חשבחתא דיין בעל כל גמלנא יי וסגי טובה לבית ישראל דגמלנון
 1 * ברחמיה ויבסגיאנה טבוחיה :
 2 * ואמר ברם עמי אנון בנאי לא ישקרון ויהוה מימרה להון לפריק : 3 * בכל עדן דחבו קדמוהי לאיתאח עליהון עקא לא אעיק להון וסלאך
 4 * שלית מן קדמוהי פרקנון ברחמיה ובחמסיה עליהון הוא ישיבנון ונטלנון וסוברינון כל ימי עמא : 5 * ואנון סרבו וארגו על מימר
 6 * נביי קדשה ואחחפך מימרה להון לבשל רבב והוא אגיה קרבא בהון : 7 * וחם על יקר שמה כדיל דכרן טבוחיה דסן עמא גבור דעבר על
 8 * דיי משה לעמה דלמא ייקרון עממא אן דאסקינון מן ופא אן דדברנון במדברא כרעיא לעניה אן דאשרי ביניהון יר מימר נביי קדשה :

ad ex
salua
E o
tum
ciuita
Q
tia cu
dicu
ment
culca
culca
terra
E o
nus
confi
et lib
adue
guin
tutu
min
secun
multi
prob
nequ
eo q
mit
bus
ueru
est e
nau
tiqu
vbie
eius c
beris
Q
foru
eis fo
eoru
sint b
tus su
Proph
tribui
Verbu
sus a
autem
debel
fecit p
cut pa

* Ecce enim Dominus fecit auditum usque ad extremum terræ. Dicite filiae Sion: Ecce tibi saluator aduenit, habens suam mercedem secum & opus suum ante faciem suam.

* Et vocabit eum populum sanctum redemptum à Domino. tu autem vocaberis requisita ciuitas, & non derelicta.

CAP. LXIII.

Vis iste qui venit de Edom, fuluor vestium de Bosra sic formosus in stola sua violentia cum fortitudine: ego loquor iustitiam & iudicium salutaris.

* Quare tua rubra vestimenta? & indumenta tua sicut calcati torcularis? & plena conculcati? & gentium non est vir mecum? & conculcaui eos in furore meo, & confregi eos quasi terram, & deduxi sanguinem eorum in terram: & omnia vestimenta mea inquinavi.

* Dies enim retributionis venit eis, et annus redemptionis adest.

* Et inspexi, & non erat auxiliator: & consideraui, & nullus qui præberet auxilium. et liberauit eos brachium meum, et furor meus aduenit.

* Et conculcaui eos ira mea, & deduxi sanguinem eorum in terram.

* Misericordia Domini recordatus sum, virtutem Domini in omnibus quæ nobis reddit. Dominus iudex bonus domui Israel inducit nobis secundum misericordiam suam, & secundum multitudinem iustitiæ suæ.

* Et dixit populus meus: Filij nequaquã reprobandunt. & factus est eis in salutem

* ex omni tribulatione eorum. non legatus neque angelus, sed ipse Dominus saluauit eos, eo quod diligeret eos, & parceret eis. ipse redemit eos, & suscepit eos, & exaltauit eos omnibus diebus seculi.

* Ipse autem non crediderunt, & exacerbarunt spiritum sanctum eius. & conuersus est eis Dominus in inimicitiam, & ipse expugnavit eos.

* Et recordatus est dierum antiquorum qui eduxit de terra pastorem ouium. ubi est qui posuit in eis spiritum sanctum:

* ἰδοὺ ὁ κύριος ἐποίησεν ἀκουσὸν ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς. εἶπατε τῇ θυγατρὶ σιών, ἰδοὺ ὁ σωτὴς σου ἀγίνεται ἐκ τῶν ἐναντίων σου μετ' αὐτῆς καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς πρὸ τοῦ ὄψεσθαι αὐτὴν.

* καὶ καλέσει αὐτὴν λαὸν ἅγιον λευτερωμένον ὑπὸ κυρίου. σὺ δὲ κληθήσῃ ἡ πλῆθος τοῦ μύρου πόλεις, καὶ οὐκ ἐγκαταλειμμένη.

ξγ.

* Τίς ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς ὁμοιωμένος ἐξ ἐδάων, ἐρύθημα ἱμαλίων ἐκ βοσφύος ἐστὶν ὡραῖος ἐν πολλῇ αὐτῆς βία καὶ ἰσχύς ἐν τῷ διαλέομαι δικαιοσύνην καὶ κλέων σωτηρίου.

* διατί σου ἐρύθη τὰ ἱμάτια; καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀποπατητὸν λιμοῦ; * πλήρεις καὶ ἀπεπατημέναι; καὶ τὰν ἐσθῶν οὐκ ἐστὶν ὁμοίως μετ' ἐμοῦ; καὶ κατεπάτησα αὐτὰς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέβλασα αὐτὰς ὡς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. καὶ πᾶσι τὰ ἱμάτια μου ἐμίανα.

* ἡμέρα γὰρ ἀποδόσεως ἐπὶ ἡλθον αὐτοῖς, ἐν ἡμέρᾳ λυτρώσεως παρέσθην.

* καὶ ἐπέβλεψα ἐπὶ οὐκ ἔχον βοηθός, καὶ προσκρόνησα, καὶ εἰς οὐρανὸν ἀνέκραγα. καὶ ἐρρύσατο αὐτὸν ὁ βραχίον μου, ἐπὶ θυμὸς μου ἐπέστη. * καὶ κατεπάτησα αὐτὸν τῇ ὀργῇ μου, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν.

* τὸ ἔλεος κυρίου ἐμνήσθην. τὰς δυνάμεις κυρίου ἐν πάνσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσιν. κύριος κρείττης ἀγαθὸς τῷ οἰκῷ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτῶν ἡμῖν καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πλῆθει τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ.

* καὶ εἶπον ὁ λαός μου, τέκνα ἔμὴ ἀθετήσωσι. καὶ ἐξήρετο αὐτοῖς ἐκ σωτηρίου * καὶ πάσης ἐλπίσεως αὐτῶν. ἔπεσεν ἡ εὐχὴ αὐτῶν ἀλλ' αὐτοῖς ὁ κύριος ἐσώσεν αὐτοὺς, διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ φείδεσθαι αὐτῶν. αὐτοὺς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς, καὶ ὑψώσεν αὐτοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος.

* αὐτοὶ δὲ ἠπειθήσαν ἐπὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτῶν. καὶ ἐσέβησαν αὐτοῖς κύριος εἰς ἐχθρότητα, καὶ αὐτοὺς ἐπολέμησεν αὐτοὺς.

* καὶ ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων ὁ ἀγαθὸς ἐκ γῆς τὴν ποιημένην τῶν θεοεργῶν. ποδὲς ἐστὶν ὁ θεὸς ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Ecce Dominus auditum faciet in extremis terræ. Dicite cætui Syon: Ecce saluator tuus reuelatur: ecce merces facientibus verbum eius cum eo: quorum omnia opera manifesta sunt coram eo. " Et vocabunt eos populum sanctum, redemptum à Domino: & tu vocaberis requisita ciuitas, quæ non est abiecta.

CAP. LXIII.

Vis dixit hæc, qui adductus est plagâ super Idumæam, ultionē fortē super Bosrā; ut faciat ultionē iudicij populi sui, sicut iurauit eis in verbo suo? Dicit: Ecce ego appareo sicut locutus sum in iustitia: multa virtus est coram me ad saluandū. Quare rubescunt mōtes sanguine occisorū, & valles defluunt quasi vinū in torculari? Ecce sicut calcantur in torculari vna, sic multiplicabitur occisio in castris populorū: nō erit eis fortitudo coram me; & occidā eos in furore meo, & triturabo eos in ira mea; & cōterā fortitudinē robustorū eorū coram me; & oēs sapiētes eorū absorbebo. Quia dies ultionis coram me, & annus redēptionis populi mei peruenit. Et manifestū est coram me, quod nō sit vir cuius opera sint bona. & notū est coram me, quod nō sit vir qui stet & depcetur pro eis: & saluaui eos brachio fortitudinis meæ, & verbo volūtatīs meæ auxilia sum eis. Et occidā populos in furore meo, & cōculcabo eos in indignatione mea: & proiciā in terrā inferiorē occisos fortitū eorū. Dicit Propheta: Benignitatis Dñi recordabor, & laudis Dñi, pro oībus quæ retribuit nobis Dñs; & multitudine bonitatis ei domui Israel, quib' retribuit secundum miserationes suas, & secundum multitudinē benignitatis suæ. Et ait: Verūtamē populus meus sunt filij qui nō mēuūtur: & fuit Verbum eius eis in redēptionē. In omni tēpore quo peccauerūt corā eo, ut adduceret super eos tribulationē, nō tribulauit eos; & angelus missus à facie eius redemit eos; sua in eos dilectione & miseratione ipse liberauit eos, & tulit eos, & sustinuit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem noluerunt obedire: sed irritauerunt Prophetas super verbum sanctum eius, & conuersum est Verbum eius eis in inimicum, & ipse debellauit eos. Et misertus est propter gloriam nominis sui, & propter memoriam benignitatis suæ, quæ à seculo est, & magnalia quæ fecit per manus Moyfi populo suo. ne fortē dicant populi: Vbi est qui ascendere fecit eos de mari? vbi est qui duxit eos per solitudinem, sicut pastor oues suas? vbi est qui habitare fecit in medio eorum verbum prophetarum sanctorum suorum? Q 4

* מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים
מפניהם לעשות לו שם עולם :
* מוליכם בתהמות בסוס במדבר לא יבשלו :
* כבהמה בבקעה תרד רוח יהוה תניחנו כן
נהגת עמך לעשות לך שם תפארת :
* הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך
איה קנאתך וגבורתך המון מעיד ורחמך אלי
התאפקו :
* כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל
לא יכירנו אתה יהוה אבינו גאלנו מעולם
שםך :
* למד תתענו יהוה מדרךך תקשיח לבנו
מיאתך שוב למען עבדך שבטי נחלתך :
* למצער ירשו עם קדשך צרינו בוססו מקדשך :
* חינו מעולם לא משלת בם לא נקרא שםך
עליהם

סד

לוא קרעת שמים ירדת מפניך הרים גזלו :
* בקדח אש המסים מים תבעה אש להודיע
שםך לצריך מפניך גוים ירגזו :
* בעשותך נוראות לא נקרה ירדת מפניך
הרים גזלו :
* ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה
אלהים זולתך יעשה למחבה לו :
* פגעת ארץ שש ועשר צדק בדרךך יזכרוך
הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע :
* ונהי בטמא כלנו וכבד עדים כל צדקתנו
ונבל בעלה כלנו ועוננו כרוח ישאנו :
* ואין קורא בשםך מתעורר להחזיק בך כי
הסתרת פניך ממנו ותמוגנו ביד עוננו :

תרגום יונתן

12 * דבר לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים :
13 * כבעירא דמישראל מדברא מימרא דיי ודברנו כן דברתהי לעמד למעבד לך שום
14 * אסחכי מן שמיא ואחגלי ממדור קדשך ותשבתך אז פרעיתך וגברותך המון שבותך וסגיות רחמך עלי יחסנות :
15 * ארי את הוא רחמך עלנא סגיאין כאב על בני ארי אברהם לא אסקנא סמארים וישראל לא עבד לנא פרישן במדברא את הוא יי
16 * אלהא ורחמך עלנא סגיאין כאב על בני פרקנא מעלמא שםך :
17 * לסה תרחקנא יי למטעי מארחן ותקנן קדמך בעסמא דלית
18 * להון חולק אלפן אוריחא לא יהפני לבנא מדחלתך אחיב שכינתך לעמד בריל עבדך צדיקא דקנסת להון כמימך למעבד ביניהון שבטי
19 * אסנתך :
20 * בזעיר דיריתו עמא דקדשך בעלי רכבנא רושיו מקדשך :
21 * הא אכחנא עמך דסן עלמא לא לעסמא יתבת אוריחך
22 * לא יתקרי שםך עליהון סר לא להון ארכנתא שמיא אחגליחא מן קדמך טוריא ועו :
23 * כד שלחת רגוך כאשתא אתמסנא ימא מלא סלהבי
24 * אשתא להודיע שםך לסנא עמך מן קדמך עסמא ועו :
25 * במעבדך פרישן לא סברנא להון אתגליחא מן קדמך טוריא ועו :
26 * וסעלם
27 * לא שמעת אורן קל גבורין לא אציתח למלול ויע עין לא תח מה דחזו עמך שכינת יקרך יי ארי לית בר מנך דאת עתיד למעבד לעמד צדיקא
28 * דסן עלמא דסמכין לפרקנך :
29 * מתרעין קדמך עובדי אבהתנא צדיקא דחזו למעבד רעיתך בקשוט וזכו באורח טובא ורחמך הון
30 * דכרין לחלתך הא בכל ער דהוה רגו מן קדמך עלנא על דחבנא בהון בעובדי אבהתנא צדיקא דסן עלמא אכחנא מתפרקין :
31 * והוינא
32 * כסמא כלנא וכלבוש מרחק כל זכנתא ונתנא במחר טרף כלנא ומן קדם חוכנא כרוחא אתגלנא :
33 * ולית דמצלי בשםך מתרעי
34 * לאתקא בדחלתך ארי סלקתא אפי שכינתך מנא ומסרתנא ביד חוכנא :

12 * Qui duxit ad dexteram Moysen bra-
chio maiestatis suae, qui scidit aquas ante
eos, vt faceret sibi nomen sempiternum:
13 * Qui eduxit eos per abyssos quasi e-
14 quum in deserto non impingentem, * quasi
D animal in campo. Descendens spiritus Dñi
ductor eius fuit. sic adduxisti populū tuum
15 vt faceres tibi nomen glorię. * Attende de
cælo, & vide de habitaculo sancto tuo &
glorię tuę. Vbi est zelus tuus & fortitudo
tua, multitudo viscerū tuorū & miseration-
16 nū tuarū. super me cōtinuerūt se. * Tu enim
pater noster, & Abraā nesciuit nos, & Israel
ignorauit nos. Tu Dñe pater noster, redē-
17 ptor noster, à seculo nomē tuū. * Quare erra-
re nos fecisti Dñe de viis tuis, indurasti cor
nostrū ne timeremus te: cōuerture propter
18 seruos tuos tribus hereditatis tuę. * Quasi
nihilum possederunt populum sanctū tuū,
hostes nostri cōculcauerunt sanctificatio-
19 nem tuam. * Facti sumus quasi in principio
cū nō dominareris nostri, neq; inuocare-
tur nomen tuum super nos.

CAP. LXIIII.

A V Tinam dirumperes cælos & descende-
res. à facie tua montes defluerent:
* Sicut exustio ignis tabescerent, aquę
arderent igni, vt notum fieret nomen tuū
inimicis tuis, à facie tua gentes turbaren-
* tur. * Cū feceris mirabilia, non susti-
nebis. Descendisti, & à facie tua mon-
tes defluerunt. * A seculo non audie-
B runt, nec auribus perceperunt. Oculus non
vidit Deus absque te, quę preparasti expe-
* ctantibus te. * Occurristi lætanti & facien-
ti iustitiam, in viis tuis recordabuntur tui.
Ecce tu iratus es, & peccauimus; in ipsis
fuimus semper, & saluabimur.
* Et facti sumus vt immundus omnes
C nos, & quasi pannus menstruatae vniuersę
iustitię nostrę. Et cecidimus quasi folium
vniuersi, & iniquitates nostrę quasi ven-
* tus abstulerunt nos. * Non est qui inuo-
cet nomen tuum, qui consurgat & teneat
te. Abscondisti faciem tuam à nobis, & al-
lulist nos in manu iniquitatis nostrę.

* Qui eduxit dextera Moysen brachium gloria sue: sic adduxit populum suum per validam aquam à facie eius, ut faceret illi nomen sempiternum. * Adduxit eos per abyssum

semper equum per solitudinem, & non laborauerunt. * Et sicut iumenta per campum descendit spiritus à Domino, & duxit eos: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriae.

* Conuertere de celo, & vide de domo sancta tua & gloria tua. ubi est zelus tuus & fortitudo tua, ubi est multitudo misericordiae tuae & miserationum tuarum: quia sustinisti nos: * Tu enim es pater noster, quia

Abraam non cognouit nos, & Israel non cognouit nos: sed tu Domine pater noster libera nos, à principio nomen tuum super nos erit.

* Quare seduxisti nos Domine de via tua? indurasti corda nostra ne timeremus te. Conuertere propter seruos tuos, propter tribus hereditatis tuae: * Ut modicum possideamus montis sancti tui: aduersarii nostri conculcauerunt sanctuarium tuum. * Facti sumus quasi à principio quando non dominareris nostri, neque inuocatum est nomen tuum super nos.

CAP. LXIIII.

Si aperueris calum, tremor apprehendet, & montes liquefient, sicut cera ab igne liquefit.

* Et comburet ignis aduersarios, & manifestum erit nomen tuum in aduersariis. A facie tua gentes turbabuntur: * Cum feceris gloriosa, tremor apprehendet montes.

* A seculo non audiuius, neque oculi nostri viderunt Deum prater te, & opera tua quae facies expectantibus misericordiam.

* Occurret enim sustinentibus iustitiam, & viarum tuarum recordabuntur. Ecce tu iratus es, & nos peccauimus. idcirco errauimus,

* & facti sumus quasi immundi omnes nos, ut pānus mēstruat e omnis iustitia nostra. & defluximus quasi folia propter iniquitates nostras, sic ventus auferet nos. * Et non est qui inuocet nomen tuum, & recordatus ut apprehendat te: quia auertisti faciem tuam à nobis, & tradidisti nos propter peccata nostra.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Qui deduxit ad dexterā Moysi, brachiū laudis suae, diuisit aquas maris carectosi à facie eorū, ut faceret sibi nomen sempiternū. "Deduxit eos per abyssos, sicut equū qui in deserto nō impedit, sic etiā ipsi non impegunt. "Quasi animal quod in cāpo ducitur, Verbū Dñi deduxit eos. sic deduxisti populū tuū, ut faceres tibi nomen inclytū. "Aspice de cēlo, & reuelare de habitaculo sancto tuo, & laudis tuae: ubi est virtus tua & potentia tua: copia benignitatis tuae, & multitudo miserationum tuarum super me cōfortatē sunt. "Quia tu es, & miserationes tuae tā copiose sunt in nos, quā patris in filios. Quia Abrahā nō eduxit nos de Aegypto, & Israel non fecit nobis mirabilia in deserto. Tu es Dñs Deus noster, & misericordiae tuae tā copiose sunt super nos, quā patris in filios: Redēptor noster à seculo nomē tuum. "Quare abiecasti nos Dñe ut aberremus de viis quae recte sunt corā te, in populis qui nō habēt partē doctrinē Legis: ne auertatur cor nostrū à timore tui. conuertere maiestātē tuā ad populū tuū propter seruos tuos iustos; quibus iurasti in verbo tuo, te facturū inter eos tribus hereditatis tuae.

"Ad modicum possederunt populus sanctus tuus: inimici nostri conculcauerunt sanctuarium tuum. "Ecce nos populus tuus à seculo sumus: non enim populis dedisti Legem tuam, neque inuocatum est super eos nomen tuum. CAP. LXIIII.

Non enim propter eos inclinasti cēlos & reuelatus es: à facie tua mōtes cōtremuerūt. Cū misisti irā sicut ignē, liquefactū est mare, aquas labuit ignis, ut notū faceres nomen tuum inimicis populi tui. A facie tua populi cōtremuerūt. Cū faceres mirabilia, non expectauim⁹ ea, reuelatus es: à facie tua montes contremuerunt. "Et à seculo non audiuit auris vocem fortium factorum, neque auscultauit eloquium tremoris: neque oculus vidit quod viderunt populi tui, maiestatem gloriae tuae, Domine; quia nullus est absque te; quod facturus es iustis populi tui qui à seculo sunt, qui expectāt salutem tuā. "Placita fuerunt coram te opera patrum nostrorum iustorum, qui latati sunt ut facerent voluntatem tuam in veritate & iustitia: in semita bonitatis & miserationum tuarum, recordati sunt timoris tui in omni tempore quo fuit ira à facie tua super nos, eō quod peccauimus in ipsis: & propter opera patrum nostrorum iustorum qui à seculo sunt, nos sumus salui.

"Et facti sumus, ut immundus, omnes nos, & sicut vestimentum abiectum, omnes iustitiae nostrae: & defluimus, sicut defluit folium, omnes nos, & propter peccata nostra quasi ventus sublatis sumus. "Non est qui oret in nomine tuo, volens apprehendere timorem tui: quia tulisti faciem maiestatis tuae à nobis, & tradidisti nos in manum peccatorum nostrorum.

12 * ὁ ἀγαγὼν τὴν δεξιὰ μουσλεὺς ὁ βραχίον τὴν δόξην αὐτοῦ, ἔτῳς ἡγαγὼν τὸν λαὸν αὐτὸς κατ' ἰσχυρὸν ὑδάτος ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ ποιῆσαι αὐτῷ ὄνομα αἰώνιον.

13 * ἡ γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ αἰετοῦ αὐτοῦ ὡς ἵππον δι' ἐρήμους, & ὡς κτηνὴν διὰ πεδίου κατέβη

14 πνεῦμα ὡς κυρίου, καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς. ἔτῳς ἡγάγετο τὸν λαὸν τοῦ ποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα δόξης.

15 * Ἰππὶς ῥεψὼν ἐν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἰδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἀγαγὼν τοῦ καὶ δόξης τοῦ, ποδὲς ἐστὶν ὁ ζηλὸς τοῦ καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ, ποδὲς ἐστὶν ὁ πληθὺς τοῦ ἐλεός τοῦ καὶ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ; ὅτι δυνάτου ἡμῶν. * σὺ γὰρ πατὴρ ἡμῶν ὅτι ἀβραάμ

16 ὅτε ἐγνώ ἡμᾶς, καὶ ἰσραὴλ ὅτε ἐγνώ ἡμᾶς, ἀλλὰ σὺ κύριε πατὴρ ἡμῶν ῥύσαι ἡμᾶς, ἀπ' ἐχθρῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἐφ' ἡμᾶς ἐσται.

17 * τί ἐπληθύνσας ἡμᾶς κύριε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ; ἐπληθύνσας τὰς καρδίας ἡμῶν τοῦ μὴ φοβεῖσθαι σε. Ἰππὶς ῥεψὼν διὰ τοῦ δάκρυος τοῦ, διὰ τὰς φυλάς τὴν κληρονομίαν

18 τοῦ, ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὁριος τοῦ ἀγίου τοῦ, ὅτι ὑποκαταστήσῃς ἡμῶν κατεπατήσαντο τὸ ἁγίασμα τοῦ.

19 * ἐχθροῖς ἡμῶν ὡς τὸ ἀπ' ἐχθρῶν ὅτε ὅτε ἡρξας ἡμῶν, καὶ ἐπληθύνθη τὸ ὄνομα τοῦ ἐφ' ἡμᾶς.

ἐδ.

Εδὴ ἀνοίξῃς τὸν οὐρανὸν τρέμῃς λήψῃς, καὶ ὀρητακήσῃς, ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς τήκεται,

1 * καὶ καὶ ἀκαλύψει πῦρ τοῦ ὑποκαταστήσῃς, καὶ φανερώσῃς ἡμᾶς τὸ ὄνομα τοῦ ἐν τοῖς ὑποκαταστήσῃς. ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ ἐβήθη τρεχάσθαι. * ὅτι αὐτὸς ποιῆσαι αὐτῷ ὄνομα, τρέμῃς

2 καὶ λήψεται ὀρη. * ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὅτε ἡκίστα μὲν, ἐξ ὅτι ὁ φθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον θεὸν πλὴν τοῦ, καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀποιήσεις τοῖς ὑποκαταστήσῃς ἔλεον.

4 * Ὑπαντήσῃς γὰρ τοῖς ὑποκαταστήσῃς τὸ δίκαιον, καὶ τῶν ὁδῶν τοῦ μνησθήσῃς. ἰδε σὺ ὡργισθῇς, καὶ ἡμεῖς ἡμῶν τοῦ, διὰ τοῦ ἐπληθύνθημεν, * ἐξ ἡμῶν ὡς ἀκαταρτεῖς πόδες ἡμῶν, ὡς ῥάκῃς ἀποκαταστήσῃς πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν. ἐξ ἡμῶν ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀνέμους ἡμῶν. ἔτῳς δυνάμει οἴσει ἡμᾶς. * καὶ ὅτε ἐστὶν ὁ Ἰππικαλὸς μὲν τὸ ὄνομα τοῦ, καὶ ὁ μνησθῇς ἀνπλασθῇς τοῦ, ὅτι ἀπὸ ἐχθρῶν τὸ ὁδοῦ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

* ועתה יהוה אבינו אתה אנחנו החמר ואתה
יצרנו ומעשר ידך כלנו :
* אל תקצף יהוה עד מאד ואל לעד תזכר עון
הן חבט-גל עמך כלנו :
* ערי קדשך היו מדבר ציון מדבר היתה ירושלם
שמומה :
* בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו
היה לשפלה גש וכל מחמדנו הנה
לחרבה :
* העל-אלה תתאפק יהוה תחשור ותעננו
עד-מאד :

סה

* נדרשתי ללוא שאלו נמצאתי ללא בקשני
אמרת הני הנני אל-גוי לא קרא בשמי :
* פרשתי ידי כל-היום אל-עם סורר החלכים
הדרך לא טוב אחר מחשבותיהם :
* העם המכעסים אתי על-פני תמיד זכרים
בגנור ומקטרים על-הלבנים :
* חישבים בקברים ובנצורים ילינו האכלים
בשר החזיר ופרק פגלים כליהם :
* האמרים קרב אליך אל-תגשבי כי קדשתך
אלה עשן באפי אש יקדרת כל-היום :
* הנה כתובה לפני לא אחשה כי אם שלמתי
ושלמתי על-חיקם :
* עונתיכם ועונות אבותיכם יחדו אמר יהוה
אשר קטרו על-החרים ועל-הגבעות חרפוני ומדתי
פעלתם ראשונה על-חיקם :
* כה אמר יהוה כאשר ימצא התירוש באשכול
ואמר אל-תשחיתו כי ברכה בו כן אעשה למען
עבדי לבלתי השחית הכל :

7 * Et nunc Domine pater noster es tu, nos vero lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.
8 * Ne irascaris Domine satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostrae. ecce respice, populus tuus omnes nos. * Ciuitas D sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Hierusalem desolata. * Domus sanctificationis nostrae & gloriae nostrae, ubi laudauerunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, & omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.
11 * Nunquid super his continebis te Domine, tacebis & affliges nos vehementer?

CAP. LXV.

A Q Væsierunt me qui antè non interrogabant, inuenerunt qui non quæsierunt me. Dixi: Ecce ego ecce ego, ad gentem quæ nesciebat me, & quæ non inuocabat nomen meum.
2 * Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. * Populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam semper: qui immolant in hortis, & sacrificant super lateres: * Qui habitant in sepulchris, & in delubris idolorum dormiunt: qui comedunt carnem suillam, & ius prophanum in vasis eorum. * Qui dicunt: Recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. * Ecce scriptum est coram me. Non tacebo, sed reddam & retribuam in sinu eorum iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificauerunt super montes & super colles exprobrauerunt mihi, & remetiar opus eorum primum in sinu eorum.
6 * Hæc dicit Dominus: Quomodo si inueniatur granum in botro, & dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter seruos meos, ut non perdam totum.

תרגום יונתן

7 ובענין יי רחשך עלנא סגיאין פאכ על פנינ אנחנא טינא ואת כריתנא ועובד גבורתך כלנא :
8 לא יחרא ולא לעלמא חרבר חובין הא גלי קדמך דעמך אנחנא כלנא :
9 קרוי קדשך תוואה מדברא ציון מדברא תות ירושלם צרנא :
10 בית קדשנא ותשבכתנא אחר דפלו קדמך אבתנא הנה ליקינת נור וכל בית רגנא תות לחורבנא :
11 תעל אלן תתחסס יי ואת יתב ארכא לרשיעיא דמשעבדין כנא עד לחרא :
1 אשתחילת במיסרי לדלא שאלו מן קדמי תבעה אלפן אוריתא לדלא תבעו דחלתו אמרת הא אנא משחאל תדירא כל יומא לעם
2 ולא מצלי בשמי :
3 שלחה נביאי כל יומא לעמא מסרבנא דאלין באורח דלא תקנא בחר עשתונתו :
4 ועמא דסרגוין על סיסרי קדמי תדירא בגנן דבחין טעוהא ומסקין בסמין על לבנא :
5 דיתבן בבתיא דבנן מעפר קבריא ועם פגרי בני אנשא דירין דאכלין בשר חזירא ורטף פגול בסניהו :
6 דאמרוין קרב לתלאה לא תקרב כי ארי דכנא סגד ארן רגויהו כחננא קדמי פרענותו כגיהנם דאשתא דלא כל יומא :
7 הא כתיבה קדמי לא אחז להוין ארכא כחייא אלהן אשלם להוין פרענות חוביהוין ואמסר לסותא חננא ית גויהוין :
8 חוביקוין וחובי אבתהוין וכן קדמי כחנא אמר יי דאסקין בסמין על טוריא ועל רמתא חסדו קדמי ואחז אגר עזבניהוין בקדמיתא
9 על חניהוין :
10 כרנ אמר יי כמא דאשחכח נח ופאי בדרא דטופנא ואמרת דלא לתכלותיה בריל לקיסא עלמא מנה כן אעבר בריל
עבדי צריקא בריל דלא לתכלא כלא :

* Et nunc Domine pater noster tu: nos autem lutum, opera manuum tuarum omnes nos:

* Ne irascaris nobis nimis, et ne in tempore me mineris peccatorum nostrorum. & nunc respice Domine, quoniam populus tuus omnes nos.

* Civitas sancti tui facta est deserta, Sion quasi solitudo; facta est Hierusalem in maledictionem.

* Domus sanctificationis nostra & gloria cui benedixerunt patres nostri, facta est igne combusta, & omnia gloriosa nostra conciderunt.

* Et super omnibus his sustinebimus Domine, & tacuisti & humiliasti nos valde.

CAP. LXV.

Apparui me non querentibus, inuentus sum me non interrogantibus. Dixi, Ecce ego, genti qui non vocauerunt meum nomen,

* Expandi manus meas tota die, ad populum incredulum & contradicentem qui non ambulauerunt via bona, sed post peccata sua:

* Populus hic exacerbans me in conspectu meo semper, ipsi immolant in hortis, & adolent incensum super lateribus demonum

* quæ non sunt. & in sepulchris in specubus dormiunt propter somnia, comedentes carnes suillas, & ius hostiarum: prophanata omnia vasa eorum.

* Dicentes: Longè à me, ne appropinques mihi, quoniam mundus sum. iste fumus furoris mei. ignis ardet in eo cunctis diebus.

* Ecce scriptum est in conspectu meo: non tacebo, donec reddam & retribuam in sinu eorum peccata eorum,

* Et patrum suorum, dicit Dominus: qui adolebant incensum super montes, & super colles exprobrauerunt mihi, reddam opera eorum in sinum suum.

* Sic dicit Dominus: Quemadmodum inuenietur acinus in botro, et dicatur, Ne dissipes illum, quia benedictio est in eo, sic faciam propter seruientem mihi: huius causa non perdam omnes.

* καὶ νῦν κύριε πατὴρ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ πηλὸς, ἔργα τῶν χειρῶν σου πάντες ἡμεῖς.

* μὴ ὀργίζου ἡμῖν σφόδρα, καὶ μὴ ἐν καιρῷ μνηστῆς ἀμαρτιῶν ἡμῶν. καὶ νῦν ἐπιβλέψον κύριε, ὅτι λαὸς σου πῶτες ἡμεῖς.

* πόλις τοῦ ἁγίου σου ἐρημώθη ἐρημος πᾶν ὡς ἐρημος. ἐρημώθη ἱερουσαλὴμ εἰς κατάρσιν.

* ὁ οἶκος τοῦ ἁγίου ἡμῶν καὶ ἡ δόξα σου ἠυλόγησεν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐρημώθη πυρίκαυστος, καὶ πᾶν τὰ ἐν δόξῃ ἡμῶν συνέπεσεν.

* καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀνέξοις κύριε, καὶ ἐσιώπησας καὶ ἐταπείνωσας ἡμᾶς σφόδρα.

ξέ.

* Εμφανὴς ἐγένεθαι τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, δῖος τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. εἶπα, ἰδοὺ ἐγὼ τὰ ἐν εἰρήνῃ οἱ οὐκ ἐκάλεσαν μου τὸ ὄνομα

* ἐξέπεσον τὰς χεῖρας μου ὅλην τὴν ἡμέραν, πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ διπλόγοντα οἱ οὐκ ἐπορεύθησαν ὁδὸν ἀγαθῇ, ἀλλ' ὀπίσω τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν

* ὁ λαὸς οὗτος ὁ παροξύνων με ἐναντίον ἐμοῦ διαπαντός, αὐτοὶ θυσιάζουσιν ἐν τοῖς κήποις, & θυμιάσιν ἐπὶ τοῖς πλίνθοις τοῖς δαιμονίοις,

* ἃ οὐκ ἐστὶν. καὶ ἐν τοῖς μνήμασι ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται δι' ἐνύπνια, οἱ ἐδόντες κρέα υἷα καὶ ζωμὸν θυσιῶν, μεμολυσμένα πᾶν τὰ σκεύη αὐτῶν.

* λέγοντες, πόρρω ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ἐγγίσης μοι, ὅτι κατάρσος εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ θυμοῦ μου. πῦρ καί ἐστι ἐν αὐτῷ πᾶσας τὰς ἡμέρας.

* ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου, οὐ σιωπήσω ἕως ἀποδώσῃ καὶ διπλώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν,

* καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν, λέγει κύριος. οἱ ἐθυμίανσιν ἐπὶ τῶν ὄρεων, καὶ ἐπὶ τῶν βουβῶν ὠνειδίσαντες, ἀποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν.

* οὕτως λέγει κύριος, ὃν τρέπον δῖος ἐστίν ὁ ῥῶξ ἐν τῷ βότρει, καὶ εἰρήσῃ, μὴ λυμῶν αὐτὸν ὅτι διλογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὕτως ποιήσω ὥστε τὸ δαλδόνός μοι, τοῦ τοῦ οὐκ ἐστὶν μὴ ἀπολέσω πᾶν τὸν λαόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et nunc Domine tam multae sunt miserationes tuae in nos, quam patris in filios: nos sumus lutum, tu vero nos condidisti: & opus potentiae tuae sumus omnes nos. * Ne irascaris in nos Domine supra modum, neque perpetuo recorderis delictorum: en tibi apertum est nos omnes populum tuum esse. * Civitates sanctitatis tuae factae sunt in desertum: Sion in desertum redacta est; Ierusalem desolata est.

* Domus sanctuarii nostri & laudabilia nostra, & locus in quo servierunt coram te patres nostri, facta sunt in incendium ignis; & omnis domus nostra desiderabilis facta est in desolationem. * Nunquid super his confortaberis Domine? Tu enim das terminum impiis, qui subiiciunt nos usque nimis.

CAP. LXV.

Interrogatus sum in verbo meo ab iis qui ante non interrogabant a facie mea: quasi doctrinam legis ab iis qui ante non querebant timorem mei. Dixi, Ecce ego interrogatus sum semper tota die a populo, qui non orabat in nomine meo. * Misi enim prophetas meos omni die ad populum rebellem, qui ambulat in via non recta, post cogitationes suas; * Populum qui iam prouocat ad iracundiam coram me Verbum meum semper. In hortis sacrificant idolis, & adolent aromata super lateres. * Qui habitant in domibus quae aedificantur de puluere sepulchrorum, & cum cadaueribus filiorum hominum morantur: qui comedunt carnem suillam: & ius immundum est in vasis eorum. * Qui dicunt: Accede illuc, non appropinques ad me, quia purior te sum. Furor istorum est sicut fumus ante me; ultio eorum erit in gehenna, ubi ignis ardet omni die. * Ecce scriptum est coram me: non dabo eis terminum in vita, sed reddam eis ultionem peccatorum ipsorum, & tradam morti secundae corpora eorum. * Peccata vestra & peccata patrum vestrorum simul manifesta sunt coram me, dicit Dominus: qui adoleuerunt thymiamata super montes, & super colles probro me affecerunt. Itaque dabo mercedem factorum ipsorum principio in sinum ipsorum. * Sic dicit Dominus: Sicut inuentus est Noe iustus in generatione diluuii, & dixi quod non disperderem illum, ut suscitarem seculum ab eo, sic faciam propter seruos meos iustos, ut non disperdam omnia.

וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב זֶרַע וּמִי־הַיְּהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרִי וִירְשׁוּהָ
 בְּחִירֵי וְעַבְדֵי יִשְׁכְּנוּ שָׁמָּה׃
 וְהָיָה הַשְּׂרֹזִין לְנוֹחַ צֶאֱזָן וְעַמֶּק עֶבְדִּי לְרִבְץ׃
 לְעַמִּי אֲשֶׁר דִּרְשׁוּנִי׃
 וְאַתֶּם עֲזָבִי יְהוָה הַשֹּׁכְחִים אֶת־הָר קִדְשִׁי
 הַעֲרִיכִים לְגַד שְׁלָחַן וְהַמְמַלְאִים לְמִנִּי מִמֶּסֶךְ׃
 וּמִנִּיתִי אֶתְכֶם לַחֲרֹב וְכָלְכֶם לַטֶּבַח תִּכְרְעוּ יַעַן
 קִרְאתִי וְלֹא עָנִיתֶם דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ
 הָרַע בְּעֵינַי וּבְאֵשׁ לֹא־חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּם׃
 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנֹּרָא עַבְדֵי יֵאָכְלוּ
 וְאַתֶּם תִּרְעַבו הִנֵּה עַבְדֵי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה
 עַבְדֵי יִשְׁמְחוּ וְאַתֶּם תִּבְשּׁוּ׃
 הִנֵּה עַבְדֵי יִרְאוּ מִטּוֹב לֵב וְאַתֶּם תִּצְעֲקוּ מִכָּאֵב
 לֵב וּמִשְׁבֵּר רוּחַ תִּלְלוּ׃
 וְהִנַּחְתֶּם שְׁמֶכֶם לַשְּׁבוּעָה לְבְחִירֵי וְהַמִּיתֶם אֲדֹנָי
 יְהוָה וְלַעֲבָדָיו יִקְרָא שֵׁם אֲחֵר׃
 אֲשֶׁר הִמַּתְבָּרַךְ בָּאָרֶץ יִתְבָּרַךְ בְּאֱלֹהֵי אֱמֶן
 וְהַנִּשְׁבַּע בָּאָרֶץ יִשְׁבַּע בְּאֱלֹהֵי אֱמֶן כִּי נִשְׁבַּחוּ
 הַצְּרוּרִים הָרֹאשִׁנוֹת וְכִי נִסְתָּרוּ מֵעֵינַי׃
 כִּי־הִנְנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ
 חֲדָשָׁה וְלֹא תִזְכְּרֶנָּה הָרֹאשִׁנוֹת וְלֹא תִעֲלֶינָה
 עַל־לֵב׃
 כִּי־אִם־שִׂישׁוּ וְגִילוּ עַד־יְעַד אֲשֶׁר אֲנִי בּוֹרֵא
 כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא אֶת־יְרוּשָׁלַם גִּילָה וְעִמָּה
 מְשׁוֹשׁ׃
 וְגִלְתִּי בִירוּשָׁלַם וְשִׁשְׁתִּי בְעַמִּי וְלֹא־יִשְׁמַע בָּהּ
 עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל זַעֲקָה׃
 לֹא־יְהִיָּה מִשָּׁם עוֹד עוֹל יָמִים וְזִקְן אֲשֶׁר לֹא־
 יִמָּלֵא אֶת־יָמָיו כִּי־הִנֵּנִי בֶן־מֵאֹה שָׁנָה יָמוּר
 וְהַחוּטָא בֶן־מֵאֹה שָׁנָה יִקְלָל׃

9 * Et educam de Iacob semen, & de Iuda possidentem montes meos. & hereditabunt eam electi mei, & serui mei habitabunt ibi. 10 * Et erunt campestris in caulas gregum, & vallis Achor in in cubile armentorum populo meo, qui requisierunt me. 11 * Et vos qui dereliquistis Dominum, qui obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis fortunæ mensam, & libatis super eam: 12 * Numerabo vos in gladio, & omnes in cæde corrueitis; pro eo quod vocavi, & non respondistis; locutus sum, & non audistis: & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui elegistis. 13 * Propter hoc hæc dicit dominus Deus: C Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. ecce serui mei bibent, & vos sitietis. ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini. 14 * Ecce serui mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ cōtritione spiritus ululabitis. 15 * Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis. Et interficiet te Dominus Deus, & seruos suos vocabit nomine alio. 16 * In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo, amen. & qui iurat in terra, iurabit in Deo, amen. Quia obliuioni traditæ sunt angustie priores, & quia absconditæ sunt ab oculis meis. 17 * Ecce enim ego creo cælos novos, & terram nouam; & non erunt in memoria priora, & non ascendent super corde: 18 * Sed gaudebitis & exultabitis vsque in sempiternum in his quæ ego creo: quia ecce ego creo Hierusalem exultationem, & populum eius gaudium. 19 * Et exultabo in Hierusalem, & gaudebo in populo meo, & non audietur in ea ultra vox fletus & vox clamoris. 20 * Non erit ibi amplius infans dierum, & fenex qui non impleat dies suos: quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.

תרגום יונתן

9 ואפיק מעקב זרעא ומי יהודה ירח טורי ויחסנונה בחירי ועבדי צדיקאי ושרון תמן
 משרי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן דתורין לעמי דתבעו דחלתי
 את שיתון ירח פלחן טורא דקדשי דמסדרין לטעון פחורין ומסגין לדחלתהון וגנין
 חמסרון חלף דשלחת נביאיא ולא תבחון אתנביו ולא קבלתון ועברתון דביש קדמי וכלא צבינא אתרעיתון
 אלתיס הא עבדי צדיקאי יכלון ואחון רשיעאי חכפנן הא עבדי צדיקאי ושרון ואחון רשיעאי חכפנן
 תבחון 14 הא עבדי צדיקאי ישבחון מטוב לב ואחון חכפנן מטוב לב ומחבר רח תיללון
 ותשבכון שומכון לקימא לבחירי ומיחכין ויאלתיס מותא חנינא ולעבדתי צדיקאי יקרי שמה אחרנא
 דמכרן בארעא וברך באלהא קימא דמקיים בארעא יקיים באלהא קימא ארי ותנשין עקתא קדמיתא וארי מסתין מן קדמי
 ארי הא אנה ברי שמיא די חרתן וארעא חרתא ולא ידכרן קדמיתא ולא יתסקין על לב
 אלחן יחרון ויבועון בעלם עלמיא דאנה ברי ארי הא אנה ברי ית ירושלם כיעא ועמה חרי
 ואבוע בירושלם ויחרון בה עמי ולא ישתמע בה עוד קל דכבן וקל דמצוחין
 20 ולא יתיסתמן עוד יניק יומין וסבא דלא ישלם ית יומותי ארי דחייב עולם בר מאה שנין יתי מאה שנין יתךך

* Et educam quod de Jacob semen & ex Iuda, & hereditabit montem sanctum meum. & hereditabunt electi mei & serui mei, & habitabunt ibi.

* Et erunt in sylva ouilia gregum, & vallis Achor in requiem armentorum populo meo, qui requisierunt me.

* Vos autē relinquentes me, & obliti montis sancti mei, & parantes demoni mensam, & implentes fortunæ potionem,

* ego tradam vos in gladium: omnes in cæde cadetis: quia vocavi vos, & non audistis, locutus sum, & contempsistis; & fecistis malum in conspectu meo, & quæ non volebam elegistis.

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce seruientes mihi comedent, vos autem esurietis. ecce seruientes mihi bibent, vos autem sitietis. ecce seruientes mihi gaudebunt, vos autem confundemini.

* Ecce seruientes mihi exultabunt in gaudio, vos autem clamabitis propter dolorem cordis vestri, & à contritione spiritus vestri ululabitis.

* Relinquetis enim nomen vestrum in sanctitatem electis meis. vos autem interficiet Dominus: at seruientibus mihi vocabitur nomen nouum:

* Quod benedicetur super terram. benedicent enim Deum verum, & iurantes super terram, iurabunt Deum verum. obliuiscuntur enim tribulationis suæ primæ, & non ascendet super cor eorum.

* Erit enim calum nouum & terra noua, et non recordabuntur priorum, neque veniet super cor eorum:

* Sed gaudium & exultationem inuenient in ea. quia ecce ego facio exultationem Hierusalem, & super populum meum letitiam.

* Et exultabo super Hierusalem, & letabor super populo meo. & non ultra audietur in ea vox fletus, neque vox clamoris:

* Neque fiet ultra immaturus & senex, qui non impleat tempus suum. erit enim infans centum annorum, at moriens peccator centum annorum, & maledictus erit.

* καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ Ἰακώβ σπέρμα καὶ τὸ ἐξ Ἰούδα, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. & κληρονομήσουσιν ἐκκλησίαι μου καὶ δούλοι μου, καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ.

* καὶ ἔσονται ἐν τῇ θρυσμῷ ἐπαύλεις ποιμνίων, καὶ φάραγξ ἀχὼς εἰς ἀνάπαυσιν βοσκολίων τῶν λαῶν μου, οἱ ἐζητήσαντές με.

* ὑμεῖς δὲ ἐγκαταλιπόντες με, καὶ ἑπιδιδόντες μισροὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, & ἐτοιμάζοντες τὰ δαίμονι ἰεραπέδω, καὶ πληρουῖτες τὴν τύχην κέραισμα,

* ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν. πῶτες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλυψα ὑμᾶς, καὶ ἐκ ὑποήκουσατε. ἐλάλησα, καὶ παρηκέσατε, καὶ ἐποίησατε τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἂν οὐκ ἐβελόμην ἐξελέξασθε.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δαλδύοντές μοι φάσκω, ὑμεῖς δὲ πενᾶσετε. ἰδοὺ ἐγὼ δαλδύοντές μοι πίνονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε. ἰδοὺ ἐγὼ δουλεύοντές μοι διφραγίζω, ὑμεῖς δὲ αἰχμωθήσεσθε.

* ἰδοὺ οἱ δαλδύοντές μοι ἀλλάξω, ἐν διφραγισμῷ, ὑμεῖς δὲ κορυφώσεσθε διὰ τὸν πόνον τὴν καρδίας ὑμῶν, καὶ ὑπὸ στυγερῆς πνύματι ὑμῶν ὀλοῦξετε.

* καταλείψετε γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πληθυσμὸν τοῖς ἐκκλησίαις μου. ὑμᾶς δὲ ἀνελείκω, τοῖς δὲ δαλδύοις μοι κληθήσεσθαι ὄνομα καινόν,

* ὁ δὲ ἀποκηθήσεται ἡ γῆ. ἀποκηθήσουσι γὰρ τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν, καὶ ὁμνύοντες ἡπὶ τῇ γῆς, ὁμοῦνται τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν. ἡπληθύνεται γὰρ τὸ πλὴν θλίψεως αὐτῶν τὸ πρῶτον, & οὐκ ἀναθήσεται ἡπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν.

* ἔσται γὰρ ὁ ἔρανος καινός & ἡ γῆ καινή, & ἐμὴ μνηστῶσι τὰν περὶ ἐρίων, καὶ ἐμὴ ἐπέλθῃ ἡπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν.

* ἀλλ' ἀφραγισμῷ & ἀγαλλίαμα διρήσουσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἀγαλλίαμα ἱερουσαλήμ, καὶ ἡπὶ τὸν λαόν μου ἀφραγισμῷ.

* καὶ ἀγαλλιάσεται ἡπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἀφραγισμῷ ἡπὶ τῶν λαῶν μου. καὶ οὐκ ἐπὶ μὴ ἀκρωτῆ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθμοῦ, & φωνὴ κρουγῆς.

* οὐδ' οὐ μὴ γήνηται ἐπ' αἶψαν καὶ πεσεῖ βύτης ὅς οὐκ ἐμπλήσῃ τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἔσται γὰρ ὁ νέος ἑκάτὸν ἐτῶν, ὃ δὲ ὑποθήσκων ἀμαρτωλὸς ἑκάτὸν ἐτῶν, & ἡπικατάρατος ἔσται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et educam de Iacob semen, & de Iuda possidentem montes meos: & hereditabunt eam electi mei, & serui mei iusti habitabunt ibi.

* Et erit Saronitis mansio in domum mansionis gregum ouium, & vallis Achor in domum accubationis armentorum bouum, populo meo qui quæsierunt timorem mei.

* Vos autem domus Israel dereliquistis cultum Domini; obliti estis culturæ montis sancti mei: qui ordinatis idolis mensas, & libatis diis eorum libationes.

* Et tradam vos gladio, & omnes vos occisioni trademini, pro eo quod mihi Prophetas, & non estis conuersi: prophetauerunt, & non obedistis; & fecistis quod malum est coram me; & quod nolui, elegistis.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce serui mei iusti comedent, & vos impij confundemini.

* Ecce serui mei iusti bibent, & vos impij sitietis. ecce serui mei iusti letabuntur, & vos impij confundemini.

* Ecce serui mei iusti laudabunt præ hilaritate cordis; & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.

* Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis: & interficiet vos Dominus Deus morte secunda, & seruos suos iustos vocabit nomine alio.

* Qui benedicetur in terra, benedicetur in Deo viuo; & qui iurauerit in terra, iurabit in Deo viuo: quia obliuioni traditæ sunt angustiae priores, & quia occultatæ sunt à facie mea.

* Quia ecce ego creo celos novos & terram nouam: & non erunt in memoria priora, neque ascendent super cor.

* Sed gaudebunt & exultabunt in seculo seculorum quod ego creabo: quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, & populum eius gaudium.

* Et exultabo in Ierusalem, & gaudebunt in ea populus meus: & non audietur in ea ultra vox fletuum & vox clamantium.

* Et non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui non impleat dies suos. quoniam puer qui deliquerit ætate centum annorum, morietur; & qui peccauerit ætate centum annorum, exulabit.

וּבְנֵי בָתִּים וַיֵּשְׁבוּ וַיִּטְעוּ כִרְמִים וַיִּבְנוּ
פְּרִים :
לֹא יִבְנוּ וְאַחַר יֵשֶׁב לֹא יִטְעוּ וְאַחַר יֹאכֵל כִּי כִימִי
הָעֵץ יָמִי עָמִי וּמַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם יִבְלוּ בַּחִירִי :
לֹא יִגְעוּ לָרִיק וְלֹא יִלְדוּ לִבְהֵלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכִי
יִהְיֶה הֵמָּה וַיַּצְאֵיהֶם אֲתָם :
וְהָיָה טָרֶם יִקְרְאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים
וְאֲנִי אֲשַׁמְעֵם :
זֶאב וּטֹלָה יִרְעוּ כְּאַחַד וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכֵל-תְּבֵן
וְנָחֵשׁ עֶפְרַח לַחֲמוֹ לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל-הָר
קֹדֶשִׁי אָמַר יְהוָה :

סו

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כֶּסֶף וְהָאָרֶץ הַדָּם
רַגְלֵי אִי-זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאִי-זֶה מְקוֹם
מִנוּחָתִי :
וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עֲשֵׂתָה וַיְהִי כָל-אֱלֹהֵי נְאֻם-
יְהוָה וְאֵל-זֶה אֲכִיט אֶל-עֲנִי וְנִכְבַּד רוּחַ וְחֵרֶד
עַל-דְּבָרִי :
שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֹרֶף כָּלֵב
מַעֲלֵה מִנְחָה דָם חֲזִיר מִזְבִּיר לִבְנוֹת מִבְּרָךְ
אֲזַן גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם
חִפְצָה :
גַּם-אֲנִי אֲבַחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרֹתֵם אֲבִיֵּא
לָהֶם יַעַן קִרְאתִי וְאִין עֲזָרָה דְּבִרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ
וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבְאֲשֶׁר לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ :
שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ אָמְרוּ
אֲחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ :
קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר קוֹל מַהֲיָבֵל קוֹל יְהוָה מִשְׁלֵם
בְּמוֹל לֹא-יָבִיז :

תרגום יונתן

וּבְנֵי בָתִּים וַיֵּשְׁבוּ וַיִּטְעוּ כִרְמִים וַיִּבְנוּ פְּרִים :
לֹא יִבְנוּ וְאַחַר יֵשֶׁב לֹא יִטְעוּ וְאַחַר יֹאכֵל כִּי כִימִי
הָעֵץ יָמִי עָמִי וּמַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם יִבְלוּ בַּחִירִי :
לֹא יִגְעוּ לָרִיק וְלֹא יִלְדוּ לִבְהֵלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכִי
יִהְיֶה הֵמָּה וַיַּצְאֵיהֶם אֲתָם :
וְהָיָה טָרֶם יִקְרְאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים
וְאֲנִי אֲשַׁמְעֵם :
זֶאב וּטֹלָה יִרְעוּ כְּאַחַד וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכֵל-תְּבֵן
וְנָחֵשׁ עֶפְרַח לַחֲמוֹ לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל-הָר
קֹדֶשִׁי אָמַר יְהוָה :

סו

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כֶּסֶף וְהָאָרֶץ הַדָּם
רַגְלֵי אִי-זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאִי-זֶה מְקוֹם
מִנוּחָתִי :
וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עֲשֵׂתָה וַיְהִי כָל-אֱלֹהֵי נְאֻם-
יְהוָה וְאֵל-זֶה אֲכִיט אֶל-עֲנִי וְנִכְבַּד רוּחַ וְחֵרֶד
עַל-דְּבָרִי :
שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֹרֶף כָּלֵב
מַעֲלֵה מִנְחָה דָם חֲזִיר מִזְבִּיר לִבְנוֹת מִבְּרָךְ
אֲזַן גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם
חִפְצָה :
גַּם-אֲנִי אֲבַחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרֹתֵם אֲבִיֵּא
לָהֶם יַעַן קִרְאתִי וְאִין עֲזָרָה דְּבִרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ
וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבְאֲשֶׁר לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ :
שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ אָמְרוּ
אֲחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ :
קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר קוֹל מַהֲיָבֵל קוֹל יְהוָה מִשְׁלֵם
בְּמוֹל לֹא-יָבִיז :

¹ Et edificabunt domos, & ipsi inhabitabunt; & plantabunt vineas, & ipsi comedent fructus earum, & vinum bibent:

² Et non edificabunt. & alij habitabunt, et non plantabunt, & alij comedent. secundum enim dies ligni vite erunt dies populi mei. opera manuum suarum inueterascent, at electi mei

³ non laborabunt in vanum, neque filios generabunt in maledictionem. quia semen benedictum à Deo est, & nepotes eorum cum eis.

⁴ Et erit antequàm clament ipsi, ego exaudiam eos: adhuc loquentibus illis, dicā, Quid est?

⁵ Tunc lupi & agni pascentur simul; & leo quasi bos comedet paleas, & serpens terram quasi panem. non nocebunt, neque corrumpent in monte sancto meo, dicit Dominus.

CAP. LXVI.

¹ Sic dicit Dominus: Cælum mihi sedes: at terra scabellum pedum meorum. qualem domum edificabitis mihi, aut qualis locus requiei meae?

² Omnia enim hæc fecit manus mea, & sunt mea omnia ista, dicit Dominus. Et super quem respiciam, nisi super humilem, quietum, & tremmentem sermones meos?

³ At iniquus immolans mihi vitulum quasi percutiens virum, & sacrificans de grege, quasi occidens canem. at offerens simulam quasi sanguinem suillum: dans thus in memoriale, quasi blasphemus. & ipsi elegerunt vias suas & abominaciones suas, quas anima ipsorum voluit.

⁴ Et ego eligam illusiones eorum, & peccata eorum retribuam eis: quia vocavi eos, & non audierunt me: locutus sum, & non audierunt; & fecerunt malum in conspectu meo, & quæ non volebam elegerunt.

⁵ Audite verbum Domini tremantes sermonem eius. dicite fratribus vestris odientibus vos & abominantibus, ut nomen Domini glorificetur, & appareat in letitia eorum, & illi confundentur.

⁶ Vox clamoris de ciuitate, vox de templo, vox Domini retribuentis aduersariis.

¹ καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι καὶ κατεψυγέουσιν ἀμπελώνας, καὶ αὐτοὶ φάγον· ἡννήματα αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον πίοι·

² καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι. καὶ ἄλλοι ἐνοικήσουσι, καὶ ἐμὴ φυτεύσουσι, καὶ ἄλλοι φάγονται. καὶ ὅτι τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἐσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου. ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν παλαιώσουσιν, ὅτι ἐκλεχτοὶ μου

³ οὐ κοπάσουσιν εἰς κενόν, οὐδ' ἐκνοποιοήσουσιν εἰς κατάραν. ὅτι σπέρμα διλογητῆρόν ἐστί τοῦ θεοῦ ἐστὶ, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν μετ' αὐτῶν.

⁴ καὶ ἔσται πρὸς τὴν κενωσάμεν αὐτοὺς, ἐγὼ ἐπακτέθωμαι αὐτῶν ἐπὶ λαλοῦντων αὐτῶν ἐρῶ, τί ἐστὶ;

⁵ τότε λύκοι ἐσθλὲς βοσκήσουσιν ἅμα, ἐλέων ὡς εἶς φάσσει ἀχρεῖ, καὶ ὄφις γλυκύς ὡς ἄρτον σὺν ἀδικήσουσιν, ἐν ὧν λυμάνονται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει κύριος.

Ξς'.

¹ Οὕτως λέγει κύριος, ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι, ἢ ποῖον τόπον τῆς κατοικίᾶς μου;

² πάντα γὰρ ταῦτα ἐποίησεν ἡ χεὶρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ πᾶν τὰ ταῦτα, λέγει κύριος. καὶ ἐπὶ τίνα ἐπὶ βλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχον καὶ τρέμοντα ὅτι λόγους μου;

³ ὁ δὲ ἄνομος ὁ θύων μοι μόχον ὡς ὁ τύπλων ἀνδρα, καὶ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, ὡς ἀποκτείνων κυνία. ὁ δὲ ἀναφέρων σμιδαλιν ὡς αἷμα ὑἱόν· ὁ δίδους λίθον εἰς μνημόσυνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἠθέλησεν. καὶ ἐγὼ ἐκλέξωμαι ἐμπαίγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ὡς παροδώσω αὐτοῖς, ὅτι ἐκάλεσα αὐτοὺς καὶ ἐχ' ὑποήκουσάν μου, ἐλάλησα καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ ποιηθὲν ἐναντίον μου, καὶ ἃ οὐκ ἐβλόμην ἐξελέξαντο.

⁴ ἀκούσατε λόγον κυρίου ὁ τρέμοντας τὸν λόγον αὐτοῦ. εἰπατε ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῖς μεθυσίν ὑμᾶς καὶ βδελυσσομυροῖς, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου δοξασθῇ καὶ ὁ φθῆν ἐν τῇ διφρεσὶ αὐτῶν, καὶ ἐκείνοι αἰχμηθήσονται.

⁵ φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ, φωνὴ κυρίου ὡς παροδιδόντος τοῖς ἀντικειμένοις.

⁶ φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ, φωνὴ κυρίου ὡς παροδιδόντος τοῖς ἀντικειμένοις.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et edificabunt domos & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. ² Non edificabunt, & alij habitabunt; non plantabunt, & alij comedent: quoniam sicut dies arboris vite erunt dies populi mei: & opus manuum suarum inueterabunt electi mei.

³ Non laborabunt in vanum, neque nutrient ad mortem; quoniam semen, cui benedixit Dominus, sunt, & filij filiorum suorum cum eis. ⁴ Et erit antequàm orent coram me, & ego suscipiam orationem eorum; & antequàm deprecantur à facie mea, ego exaudiam orationem, & deprecationem eorum. ⁵ Lupus & agnus pascentur simul, & leo sicut bos comedet paleas: & serpentis pulvis erit panis eius. non male facient, neque nocebunt in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

CAP. LXVI.

¹ Sic dicit Dominus: Cæli sunt solum gloriæ meæ, & terra scabellum coram me. quæ est ista domus quam edificabitis mihi? & quis est iste locus domus mansionis maiestatis meæ? ² Et omnia hæc potentia mea fecit, facta utique sunt vniuersa hæc, dicit Dominus: & in isto est voluntas coram me, ad respiciendum ad eum, nepe mansuetum & contritum spiritu, & mutantem se propter sermonem meum. ³ Qui immolat bovem quasi qui interficit virum: qui sacrificat agnum, quasi qui excoriat canem. qui offert sanguinem oblationis, quasi qui offerat sanguinem suillum. Oblatio munerum eorum est munus rapinæ: ipsi quoque elegerunt vias suas, & abominaciones suas anima eorum elegit.

⁴ Ego quoque cupiam interitum eorum; & de quo solliciti sunt, non liberabuntur: eo quod mihi Prophetas meos, & non sunt conuersi: prophetauerunt, & non obediunt: & fecerunt quod malum est coram me, & quod nolui elegerunt. ⁵ Suscipite verbum Domini, iusti, qui conuertimini propter sermones voluntatis eius. Dixerunt fratres vestri inimici vestri qui vos auersantur propter nomen meum, Magnificabitur gloria Domini; & videbimus in letitia vestra: at ipsi confundentur. ⁶ Vox sonitus de ciuitate Ierusalem, vox de templo,

vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

* בטרם תהיל ילדה בטרם יבוא חבל
להמליטה זכר:

* מי שמע כזאת מראה כאלה היוחל ארץ ביום
אחר אם יולד גוי פעם אחת כי חלה גם ילדה
ציון ארץ בניה:

* האני אשכיר ולא אוליד יאמר יהוה אם אני
המוליד ועצרתי אמר אליה:

* שמחו את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו
אתה משוש כל המתאבלים עליה:

* למען תינקו ושבעתם משד תנחמיה למען
תמצו והתענגתם מזיו כבודה:

* כי כה אמר יהוה הנני נוטת אליה כנהר
שלום וכנהל שוטף כבוד גוים וינקתם על-
צד תנשאו ועל ברכים תשעשעו:

* כאיש אשר אמו תנחמנו בן אנכי אנחמכם
ובירושלם תנחמו:

* וראיתם וישש לבכם ועצמותיכם כדשא
תפרחנה ונודעו יד יהוה ארץ עבדיו וזעם
ארץ איביו:

* כי הנה יהוה באש יבוא וכסופה מרכבתיו
להשיב בחמה אפו וגערתו בלהבי אש:

* כי באש יהוה נשפט ובחרבו את כל בשר
ורבו חללי יהוה:

* המתקדשים והמטהרים אל הגנות אחר אחר
בתוך אבלי בשר החזיר והשקץ והעכבר יחדו יספו
נאם יהוה:

* ואנכי מעשיהם ומחשבתיהם באור
לקבץ את כל הגוים והלשונות ובאו וראו
את כבודי:

* Antequam parturiret, peperit; ante-
quam veniret partus eius, peperit mascu-
lum.

* Quis audiuit vnquam tale, & quis vi-
dit huic simile: Nunquid parturiet terra in
die vna, aut parietur gens simul, quia par-
turiuit & peperit Sion filios suos.

* Nunquid ego qui alios parere facio,
ipse non pariam, dicit Dominus: si ego qui
generationem ceteris tribuo, sterilis ero:
ait Dominus Deus tuus.

* Letamini cum Hierusalem, & exulta-
te in ea omnes qui diligitis eam. gaude-
te cum ea gaudio vniuersi qui lugetis su-
per eam:

* Ut fugatis & repleamini ab vbere con-
solationis eius; vt mulgeatis & delitiis af-
fluatis ab omnimoda gloria eius.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego
declinabo super eam quasi fluuium pacis,
& quasi torrentem inundantem gloriam
gentium fugetis. Ad vbera portabimini,
& super genua blandientur vobis.

* Quomodo si cui mater blandiatur, ita
ego consolabor vos, & in Hierusalem con-
solabimini.

* Videbitis, & gaudebit cor vestrum, &
ossa vestra quasi herba germinabunt: & co-
gnoscetur manus Domini seruis eius, &
indignabitur inimicis suis.

* Quia ecce Dominus in igne veniet, &
quasi turbo quadrigæ eius, reddere in indi-
gnatione furorem suum, & increpationem
suam in flamma ignis:

* Quia in igne Dominus diiudicabit,
& in gladio suo ad omnem carnem; & mul-
tiplicabuntur interfecti à Domino.

* Qui sanctificabantur & mundos se
putabant in hortis post ianuam intrinse-
cus, qui comedebant carnem suillam, &
abominationem & murem, simul consu-
mentur, dicit Dominus.

* Ego autem opera eorum & cogitationes
eorum venio vt congregem cum om-
nibus gentibus & linguis, & venient & vi-
debunt gloriam meam.

תרגום יונתן

7 עד לא מיתו לה עקב חפרק עד לא ייתלה זע כחבלי על ילידה יתגלי מלכה:
והעבר ארעא ביומא חד אם יתברי עמא זמן חדא ארי עתידה דתתנחם ציון ותתמלי מעם שביגלותהא:
סברא שיהא ארעא בריית כל אנשא אנה בדרת יהוה לבינו עממא אף אנה עתיד לכנשא גלותהא אמר אליה:
ובעו בה כל רחמנה רצו עמה דין כל דתו מתאבלין עליה:
מחמר יקרה:
12 ארי כדנן אמר יי הא אנה מיתו לה בשפע נהר פרת שלם וכנהל מגבר יקר עממא ותתפנקו על גססין תתנשלו
ועל רכובין תתרכו:
13 כגבר דאמה מנחמא לה בן מימרי ינחם יתכון ובירושלם תתנחמו:
14 ותחזון ויתדו לכבון
15 ארי הא יי באשתא מתגלי
16 ארי באשתא עתיד יי למדן ובחרבה ית כל בסרא
17 דמזמנין דמזמנין לגנן טענתא סיעא כתר סיעא אכלי בסר חזירא ושקצא ועכברא כחדא יסופון אמר יי:
18 יקרמי גלן עובריהון ועשתוניהון עתידנא לכנשא ית כל עממא ולישנא וייתון ויתחזון ית יקרי:

* Antequam parturiens pariat, antequam
veniat dolor parturientium, effugit & peperit
masculum.

* Quis audiuit tale, & quis vidit sic, si
parturiuit terra in una die, si & nata est gens
simul, quia parturiuit & peperit Sion paruu-
los suos?

* Ego autem dedi expectationem hanc, &
non recordatus es mei, dixit Dominus. & ecce
ego generatorem et sterilem feci, dixit tuus Deus.

* Letare Hierusalem, & exultate in ea di-
ligentes eam & habitantes eam. gaudete gau-
dio omnes quicunque lugetis super eam:

* Ut sugatis & impleamini de vberibus con-
solationis eius; ut postquam suxeritis, delecte-
mini ab introitu glorie eius.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego decli-
nabo ad eos quasi fluminis pacis, & quasi torrens
inundans gloriam gentium. parvuli eorum in
humeris portabuntur, & super genua consola-
buntur.

* Quomodo si quem mater consolabitur, ita
& ego consolabor vos. Et in Hierusalem con-
solabimini:

* Et videbitis, & gaudebit vestrum cor,
& ossa vestra sicut herba germinabunt. Et co-
gnita erit manus Domini colentibus eum, &
minabitur incredulis.

* Ecce enim Dominus quasi ignis veniet,
& quasi tempestas currus eius, reddere in fu-
rore ultionem, & increpationem in flamma
ignis.

* In enim igne Domini iudicabitur omnis
terra, & in gladio illius universa caro. Multi
vulnerati erunt à Domino:

* Sanctificati & purificati in hortis & in
liminibus, comedentes carnem porcinam, &
abominationes & murem, simul consumentur,
dixit Dominus.

* Et ego opera eorum, & cogitationem eo-
rum scio: & ego venio congregare omnes gen-
tes & linguas. & venient & videbunt glo-
riam meam:

* πρὶν ἢ τὴν ὥδιν σῶσαι τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον
τῶν ὥδινων, ἐξέφυγεν καὶ ἐτεκεν ἄρσεν.

* τίς ἤκουσεν τοιοῦτο καὶ τίς ἐώρακεν ὅτως, εἰ ὥδινον γῆ
ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, εἰ καὶ ἐτέχθη ἐν ὅρῳ εἰς ἅπασι, ὅτι ὥδινον ἐ-
τεκεν σὶων τὰ παιδία αὐτῆς;

* ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐ-
μνήσθης με, εἶπεν κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ γυνώσκω καὶ σεί-
ρα ἐποίησα, εἶπέ σου ὁ θεός,

* διφραγνῶσι πῖνον καλὴν, καὶ πανηγυρίζατε ἐν αὐ-
τῇ. ἀγαπῶντες αὐτὴν καὶ κατακοιῶντες αὐτήν.
χαρῆτε χαρὰ πάντες ὅτι πενήθετε ἐπ' αὐτήν.

* ἵνα θηλάσητε καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ πατρὸς
κλησέως αὐτῆς, ἵνα ἐκθηλάσωντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσό-
δου δόξης αὐτῆς.

* ὅτι τὰδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλινῶ ἐπ' αὐτὴν ὡς
ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρις ἡπικλύζων δόξαν
ἐν ὅρῳ. τὰ παιδία αὐτῆς ἐπ' ὤμων δέσθουσιν, καὶ ἡπιο-
νάτων πατρὸς αὐτῆς.

* ὡς εἰ πᾶσι μήτηρ πατρὸς καλέσει, οὕτως ἐγὼ πατρὸς
καλέσω ὑμᾶς. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ πατρὸς καλέσεται ὑμᾶς,

* καὶ ὅψεσθε, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ
τὰ ὀστέα ὑμῶν ὡς βοτάνη θύατελα. καὶ γνώση ἔσται ἡ
χείρ κυρίου τοῖς δεομένοις αὐτὴν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀ-
πειθούσιν.

* ἰδοὺ ὁ κύριος ὡς πῦρ ἦξει καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἄρ-
ματα αὐτοῦ, ἀποδοῦμαι ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν καὶ ἀποσκο-
ρακισμόν ἐν φλογὶ πυρός.

* ἐν ᾧ τὰ πυρὶ κυρίου κηθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν
τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πᾶσα σαρξ. πολλοὶ θαυμαστίαι ἐ-
σονται ἐν κυρίῳ,

* ἀγνίζόμενοι καὶ καταγόμενοι εἰς τὸ κήποις
καὶ ἐν τοῖς πεδίοις, ἐσθόντες κρέας ὕιον καὶ τὰ βδε-
λύματα καὶ τὸν μῦθον, ὅτι τὸ αὐτὸ ἀναλωθήσονται, εἶ-
πεν κύριος.

* καὶ ὡς ἔρρα αὐτῶν καὶ τὸν λογισμόν αὐτῶν ἡπία-
μαι, καὶ ἐγὼ ἐρχομαι σωαλαεῖν πᾶσι τοῖς ἐθνεσίν καὶ τὰς
ἑθνοτάτας. καὶ ἦξεσι καὶ ὀφονταὶ τὴν δόξαν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Antequam veniat ei tribulatio, redempta erit: antequam veniat ei tremor, sicut dolores parturientis, reuelabitur rex eius. * Quis
audiuit rem huiusmodi? quis vidit talia? nunquid potest fieri terra in die vno? num creatur populus in momento vno? quia futurum est
ut consolationem accipiat Syon, & impleatur populo captivo suorum exulum. * Ego Dominus creavi seculum à principio, dicit Domi-
nus: ego creavi omnes homines, ego dispersi eos inter populos: ego quoque congregaturus sum captivitatem tuam, dicit Deus tuus.

* Letamini in Ierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio omnes qui lugetis super eam: "Ut delectemini
& saturemini de præda consolationum eius; ut bibatis & inebriemini de vino glorie eius. " Quoniam hæc dicit Dominus: Ecce ego
adducam ei quasi fluentem fluminis Euphratis pacem, & quasi torrentem inundantem, gloriam populorum: & delectabimini, ad vbera
portabimini, & super genua nutriemini. " Sicut vir cuius mater consolatur eum, sic Verbum meum consolabitur vos. Et in Ierusalem
consolabimini, & videbitis, & letabitur cor vestrum, & corpora vestra quasi herba splendebunt. Et reuelabitur potentia Domini, ut
beneficiat servis suis iustis: & inducet maledictionem inimicis suis.

* Quia ecce Dominus in igne reuelabitur, & quasi turbines
quadrigæ eius, ut conuertat in iram indignationem suam, & increpationem suam in flammam ignis:

* Quoniam in igne iudicaturus est Dominus, & in gladio suo omnem carnem. & multi erunt occisi coram Domino.

* Qui sese præparant & lustrant in hortis idolorum, turba post turbam, comedentes carnem suillam, & abominationem, & mu-
rem, simul consumentur, dicit Dominus.

* Et coram me manifesta sunt opera eorum, & cogitationes eorum. Congregaturus sum omnes populos & linguas; & venient &
videbunt gloriam meam:

19 * ושמתי בהם אור ושלחתי מתם פליטים
אל הגוים תרשים פול ולוד משכי קשר
תובל ויון האיים הרחקים אשר לא שמעו
את שמעי ולא דאו את כבודי והגידו את
כבודי בגוים:

20 * והביאו את כל אחיכם מכל הגוים
מנחור ליהוה בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים
ובכרכרות על הר קדשי ירושלם אמר יהוה כאשר
יביאו בני ישראל את המנחה בכליטהור ביר
יהוה:

21 * וגם מהם אקח לפנהנים ללויים אמר
יהוה:

22 * כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה
אשר אני עשה עמדים לפני נאם יהוה בן יעמד
זרעכם ושמכם:

23 * והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו
יבוא כל בשר להשתחות לפני אמר יהוה:

24 * ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים כי כי
תולעתם לא תמות ואשם לא תכבד והיו דראון
לכל בשר:

19 * Et ponam in eis signum, & mittam ex
eis qui saluati fuerint, ad gentes in mare, in
Aphricam, in Lydiam, tenentes sagittam,
in Italiam & Græciam, ad insulas longè, ad
eos qui non audierunt de me, & non vide-
runt gloriam meam. Et annuntiabunt glo-
riam meam in gentibus:

20 * Et adducent omnes fratres vestros de
cunctis gētibus, donum Domino in equis
& in quadrigis, & in lecticis, & in mulis,
& in carrucis, ad montem sanctum meum
G Hierusalem, dicit Dominus: quomodo si
inferant filij Israel munus in vase mundo
in domum Domini.

21 * Et assumam ex eis in Sacerdotes & Le-
uitas, dicit Dominus:

22 * Quia sicut celi noui & terra noua que
ego facio stare coram me, dicit Dominus
Deus; sic stabit semen vestrum & nomen
vestrum.

23 * Et erit mensis ex mense, & Sabbatum
ex Sabbato, veniet omnis caro, vt adoret
coram facie mea, dicit Dominus.

24 * Et egredientur & videbunt cadauera
virorum qui præuicati sunt in me. ver-
mis eorum non morietur, & ignis eorum
non extinguetur: & erunt vsque ad fatie-
tatem visionis omni carni.

תרגום יונתן

19 ואשיו בהון אתא ואשלח מנהון משויזבין לביני עממא למדינת ופולאי ולדאי דנגדין וסחן בקשתא למדינת תובל ויון נגותא
וחיקא דלא שמעו ית שמע גבורתי ולא חזו ית יקרי ויחזון ית יקרי בעממא:

20 ויחזון ית כל אחיכון מכל עממא קרבנא קדם יי בסוסון ובכרכין ובכרכותין ובכרכותין על שורא דקדשי לירושלם אמר
יי כסא דיהוה בני ישראל ית קרבנא בסנא דכי לבית מקדשא דיי:

21 ואף סגהון אקרב לסהון כהניא וליאי אמר יי:

22 ארי כסא דשמא חרין וארעא חרעא דאנא עבד קיסין קדמי אמר יי כן יתקין זרעכון ושמכון:

23 ויהי כזמן ירח בירח ובזמן שבא בשבא יחזון כל בסרא למסגד קדמי אמר יי:

24 ויפקון ויחזון בפגרי גבריא חביא דמרדכי בסמרי ארי נשמתחון לא יסותון ואשתחון לא תשפי ויחזון מחדנין רשיעיא בגיתונם עד
ויסקרון עליהון צריקא ססח חזינא:

תם ספר ישעיה

ונקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ז א ז

* Et dimittam super eos signum: & emit-
tam ex eis saluatos in gentes Tharsis & Phud,
& Lud, & Mosoch, & Thobel, & in Gra-
ciam, & in insulas longè, quæ non audierunt
meum nomen, neque viderunt gloriam meam.
Et annuntiabunt gloriam meam in gentibus:

* Et adducent fratres vestros de cunctis gen-
tibus, donum Domino cum equis & rhedis in
curribus mulorum cum umbraculis, in sanctam
civitatem Hierusalem. et dixit Dominus: Quo-
modo si offerant filij Israel victimas suas mihi
cum psalmis in domum Domini:

* Et ex eis sumam mihi Sacerdotes & Le-
uitas, dixit Dominus.

* Sicut enim calum nouum & terra noua,
quæ ego facio permanere in conspectu meo, di-
cit Dominus; sic stabit semen vestrum & no-
men vestrum:

* Et erit mensis ex mense, & Sabbatum
ex Sabbato. & veniet omnis caro ut ado-
ret in conspectu meo in Hierusalem, dixit Do-
minus.

* Et egredientur, & videbunt cadauera
hominum qui transgressi sunt in me. nam ver-
mis eorum non extinguetur, et ignis eorum non
extinguetur: & erunt in visionem omni carni.

* καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον. καὶ ἄξω ἀποσελῶ
ἄξω αὐτῶν (εὐσσωμῶν) εἰς τὰ ἔθνη θαρσεῖς, καὶ φούδ, καὶ
λὺδ, καὶ μοσόχ, καὶ φοβέλ, καὶ εἰς τὴν ἐλλάδα, καὶ
εἰς τὰς νήους τὰς πόρρω, οἱ δὲ ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα,
οὔτε ἐωρόκασι τὴν δόξαν μου. καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δό-
ξαν μου ἐν τοῖς ἔθνεσι.

* Ἐξ ἅσπερ οὗτοι ἀδελφοὶς ὑμῶν ἐκ πρώτων πάντων ἐθνῶν, δώ-
ρον κυρίῳ μετ' ἵππων ἑαμάτων ἐν λαμπύραις ἡμιό-
νων μὲν σκιαδίῳ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἱερουσαλήμ. Ἐ-
πὶ κύριον, ὡς αὐτὸς ἐνέγκουσιν ὑοὶ τοῦ ἱσραὴλ τὰς θυ-
σίας αὐτῶν ἐμοὶ μὲν ψαλμῶν εἰς τὸν οἶκον κυρίου.

* καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ λευῖτας, εἴ-
πεν κύριος.

* ὃν τρόπον γὰρ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ, ἃ ἐγὼ
ποιῶ μὲν ἐν ὀπὶόν μου, λέγει κύριος, ἕως σήμερον τὸ ἀεὶ-
μα ὑμῶν καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν.

* καὶ ἔσται μὲν ἐκ μηνός, καὶ ἑβδομάτην ἐκ ἑβδομά-
του. καὶ ἔξει πᾶσα (καρὰ) καρσικωῆσαι ἐν ὀπὶόν μου ἐν ἱε-
ρουσαλήμ, εἶπεν κύριος.

* καὶ ἐξελεύσονται, καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων
τῶν ἀσεβησάντων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν ἐτελευ-
τήσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν
πάντην σαρκί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui saluari fuerint, ad populos, ad prouincias maritimas, in Aphros & Lydos, tendentes
& percutientes arcu, ad prouinciam Italiæ, & Græciam, ad insulas longinquas, quæ non audierunt famam potentie meæ, neque vide-
runt gloriam meam. & nuntiabunt gloriam meam inter populos.

* Et adducent omnes fratres vestros ex omnibus populis; oblationem coram Domino in equis & in quadrigis, & in lecticis, &
in dromedariis, & in laudibus ad montem sanctum meum in Ierusalem, dicit Dominus. sicut adducebant filij Israel oblationem in vase
mundo, in domum sanctuarii Domini. Et etiam ex eis applicabo ut sint Sacerdotes & Leuitæ, dicit Dominus.

* Quia sicut celi noui & terra noua quæ ego facio, permanebunt coram me, dicit Dñs, sic stabilietur semen vestrum & nomen vestrum.

* Et erit in tempore mensis in mense, & in tempore Sabathi in Sabatho veniet omnis caro, ut adoret coram me, dicit Dominus.

* Et egredientur & videbunt cadauera virorum peccatorum, qui præuicati sunt in verbu meum: quia animæ eorum non morientur,
& ignis eorum non extinguetur. & erunt impii iudicati in gehenna, donec dicant super eos iusti: Satis vidimus.

FINIS LIBRI ESAIÆ.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

PRÆFATIO IN IEREMIAM

PROPHETAM.

Æc interpretatio Hieronymi est. Si quid in ea noui erit; secundum Hebræos codices exploretur. Alia est septuaginta Interpretum ecclesiis vsitata. Quæ quamuis nonnulli aliter habeat quàm in Hebræis codicibus inuenitur; tamen vtraq; id est, secundum Septuaginta, & secundum Hebræam Apostolica auctoritate firmata est; non errore neque reprehensione superiori; sed certo consilio Septuaginta nonnulli aliter dixisse vel contexuisse intelliguntur. Quod ideo præmonemus; ne quisquam alteram ex altera velit emendare. quòd singulorum in suo genere veritas obseruanda est.

PROLOGVS IN EVNDEM.

IEREMIAS propheta, cui hic Prologus scribitur, sermone quidem apud Hebræos Esaiæ & Osee & quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior; sed sensibus par est: quippe qui eodẽ spiritu prophetauerit. Porro simplicitas eloquij de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathothites, qui est vsq; hodie viculus tribus ab Hierosolymis distans milibus; sacerdos ex sacerdotibus & in matris vtero sanctificatus, virginitate sua Euangelicũ virũ Christi ecclesiæ dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer: & captiuitatẽ vrbis atque Iudæe non solum spiritu, sed & oculis carnis intuitus est. Iam decem tribus Israel Assyrij in Medos transtulerant: iam terras earum coloni gentium possidebant. Vnde in Iuda tantũ & in Benjamin prophetauit: & ciuitatis suæ ruinas quadruplici planxit alphabeto: quod nos mensuræ metri versibusque reddidimus. Præterea ordinem visionum, qui apud Græcos & Latinos omnino confusus est, ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarij eius, qui apud Hebræos nec legitur, nec habetur, prætermisimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis præstolantes; quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior; quia vos cogitis. Cæterum ad compendium mali rectius fuerat modũ furori eorum silentio meo ponere, quàm quotidie noui aliquid scriptitantem inuidorum insaniam prouocare.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

IOACHIM filius Iosia, cuius terdecimo anno prophetare orsus est Ieremias, sub quo & Olda mulier prophetauit, ipse est qui alio nomine appellatur Eliachin, & regnavit super tribum Iuda & Hierusalem annis vndecim. Cui successit in regnum filius Ioachim cognomento Iechonias, qui tertio mense regni eius die decima captus à ducibus Nabuchodonosor, ductus est in Babylonem: & in loco eius constitutus est Sedechias filius Iosia patruus eius. Cuius anno vndecimo Hierusalem capta atque subversa est. Nemo igitur putet eundem in Danielis principio Ioachin qui in Ezechielis exordio Ioachim scribitur. iste extremam syllabam chim habet; ille chin. Et ob hanc causam in Euangelium secundum Matthæum vnà videtur deesse generatio: quia secunda thesserodecas in Ioachim desinit filium Iosia: & tertia incipit à Ioachin filio Ioachim. Quod ignorans Porphyrius calumniam instruit ecclesiæ, suam ostendens imperitiam: dum euangelistam Matthæum arguere nititur falsitatis. Quodque traditum scribitur Ioachim monstrat, non aduersariorum fortitudinis fuisse victoriam, sed Domini voluntatis.

ARGUMENTVM IN EVNDEM.

IEREMIAS Anathothites, qui est viculus tribus ab Hierosolymis distans milibus, apud Taphnas in Ægypto à populo lapidibus obrutus occubuit. Facet verò in eo loco sepultus, quo dudum Pharaon rex habitauerat. Et quoniam postulatione sua defugatis ab eodem loco serpentibus, Ægyptios à tactu aspidum facit esse securos, magna eum ibi religione Ægyptij venerantur.

N

ברי ירמיהו בן חלקיהו מן-
הכהנים אשר בענתות בארץ
בנימן:

אשר היה דבר יהוה אלי בימי
יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה
למלכו:

* ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
עד-תם עשתי-עשרה שנה לצדקיהו בן-
יאשיהו מלך יהודה עד-גלות ירושלם בחדש
החמישי:

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:

* בטרם אצורך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם
הקדשתיך נביא לגוים נתתיך:

* ואמר אהה אדני יהוה הנני לא-ידעתי דבר
כי-נער אנכי:

* ויאמר יהוה אלי אל-תאמר נער אנכי כי על-
כל-אשר אשלחך תלך וארץ כל-אשר אצורך
תדבר:

* אל-תירא מפניהם כי אתך אני להצילך נאם-
יהוה:

* וישלח יהוה ארץ-ידו ויגע על פיו ויאמר יהוה
אלי הנה נתתי דברי בפיו:

* ראוי הפקדתיך היום הזה על-הגוים ועל-
הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאביר ולהרוס
לבנות ולנטוע:

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר מה-אתה ראה
ירמיהו ואמר מקל שקד אני ראה:

* ויאמר יהוה אלי היטבת לראות כי-שקד אני
על-דברי לעשותו:

HIEREMIAS

PROPHETA.

CAPVT I.

VERBA Hieremias filij Hel-
chias, de Sacerdotibus qui
fuerunt in Anathoth in ter-
ra Benjamin.

* Quod factum est ver-
bum Domini ad eum in
diebus Iosias filij Amon regis Iuda, in ter-
tiodecimo anno regni eius:

* Et factum est in diebus Ioachim filij
Iosias regis Iuda usque ad consummationem
vndecimi anni Sedechie filij Iosias re-
gis Iuda, usque ad transmigrationem Hie-
rusalem in mense quinto.

* Et factum est verbum Domini ad me
dicens:

* Priusquam te formarem in vtero no-
ui te, & antequam exires de vulua, sanctifi-
caui te: Prophetam in gentibus dedi te.

* Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce
B nescio loqui, quia puer ego sum.

* Et dixit Dominus ad me: Noli dicere
quia puer sum: quoniam ad omnia quae
mittam te, ibis; & vniuersa quaecunque
mandauero tibi, loqueris.

* Ne timeas a facie eorum, quia tecum
ego sum vt eruam te, dicit Dominus.

* Et misit Dominus manum suam &
tetigit os meum: & dixit ad me, Ecce dedi
verba mea in ore tuo:

* Ecce constitui te hodie super gentes
& super regna, vt euellas, & destruas, &
disperdas, & dissipas, & aedifices & plantes.

* Et factum est verbum Domini ad me
dicens: Quid tu vides Hieremia? & dixi:
Virgam vigilantem ego video.

* Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti:
quia vigilabo ego super verbo meo, vt fa-
ciam illud.

תרגום יונתן

N

נבואה ירמיהו בן חלקיהו מן רישי משרת כהנא מן אמרפליא דהו בירושלם גברא דקבל אחסנתה בענתות בארע
שבט בנימן: דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמה ביומי יאשיהו בר אמון מלך שבטא דבית יהודה בתלת עשרי
והוה ביומי יהויקים בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה עד דשלימא חרא עשרי שנין לצדקיהו אחוהי בר יאשיהו
מלך שבטא דבית יהודה עד דאתא נבוכד נאצר מלכא דבבל וצר על ירושלם תלת שנין ואגלי עמא דבה בירחא חמישא:
דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: עד לא בריתך מפעין אתקנתך ועד לא אחיתא לעלמא ומנתך נבי משקי כס
ואמר קבל בעוהי יי אלהים הא ליה אנא ידע לאתנבאה ארי רבי אנא ומשירותי עקא וגלו אנא סתנבי על
עמא דבין: ואמר יי לי לא חיסר רבי אנא ארי לכל אתר דאשחנתך תתך וית כל דאפקדנך חתנבי: לא תדחל מן קדמיהו
ארי בסעך מימרי לשיבותך אמר יי: ושלח יי ית פתגמי נבואתה וסדר בפומי ואמר יי לי הא שויתי פתגמי נבואתי בפמך:
חזי דמניתך יומא דין על עממיא ועל מלכותא למעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבני ולקיסא:
דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיהו ואמר מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:
ואמר יי לי יאחר חזיתא ארי מוחי אנא על פתגמי למעברה:

פתגמי

שנין למסלכה:

מלך שבטא דבית יהודה:

דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:

עד לא בריתך מפעין אתקנתך ועד לא אחיתא לעלמא ומנתך נבי משקי כס:

ואמר קבל בעוהי יי אלהים הא ליה אנא ידע לאתנבאה ארי רבי אנא ומשירותי עקא וגלו אנא סתנבי על:

עמא דבין: ואמר יי לי לא חיסר רבי אנא ארי לכל אתר דאשחנתך תתך וית כל דאפקדנך חתנבי:

לא תדחל מן קדמיהו ארי בסעך מימרי לשיבותך אמר יי:

ושלח יי ית פתגמי נבואתה וסדר בפומי ואמר יי לי הא שויתי פתגמי נבואתי בפמך:

חזי דמניתך יומא דין על עממיא ועל מלכותא למעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבני ולקיסא:

דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיהו ואמר מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:

ואמר יי לי יאחר חזיתא ארי מוחי אנא על פתגמי למעברה:

HIEREMIAS.

CAPVT PRIMVM.

Verbum Dei quod factum est ad Hieremiam, filium Helchiae ex Sacerdotibus, qui habitabat in Anathoth in terra Benjamin.

* Quod factum est verbum Dei ad eum in diebus Iosiae filij Amon regis Iuda, anno tertiodécimo in regno eius.

* Et factum est in diebus Joachim filij Iosiae regis Iuda, usque ad vndecimum annum Sedechiae filij Iosiae regis Iuda, usque ad captiuitatem Hierusalem in quinto mense.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Antequam formarem te in utero noui te, & antequam tu exires de vulua, sanctificauit te; Prophetam in gentes posui te.

* Et dixi: Qui es dominator Domine, ecce non scio loqui, quia iunior sum ego.

* Et dixit Dominus ad me: Ne dicas quia iunior sum ego: quia ad omnes ad quos mittam te ibis, & secundum omnia quaecunque praecepero tibi, loqueris.

* Ne timueris à facie eorū, quia tecum sum, vt liberem te, dicit Dominus.

* Et extendit Dominus manum suam ad me, & tetigit os meum. & dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in os tuum.

* Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, eradicare, & destruere, & perdere, & reedificare & plantare.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Hieremia? & dixi, Baculum nuceum.

* Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti: quia vigilauit ego super verba mea vt facerem ea.

I E P E M I A Σ.

κεφ. α.

Τὸ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐχρῆτο ἐπὶ ἱερემίᾳ τὸν τοῦ χελκίου ἐν τῶν ἱερέων, ὃς κατῴκει ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμὴν.

* ὃς ἐχρησθη λόγῳ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωσίου υἱοῦ αἰμὼν βασιλέως ἰούδα, ἕως τρισκαίδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

* καὶ ἐχρῆτο ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωακείμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, ἕως ἐνδεκαῆτος Σεδεκίου υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, ἕως τῆς αἰχμαλωσίας ἱερουσαλήμ ἐν τῇ πέμπτῳ μηνί.

* καὶ ἐχρῆτο λόγῳ κυρίου πρὸς με λέγων·

* πρὸς τὸ με πλάσαι Σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαι σε, καὶ πρὸς τὸ σε ἐξελεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε, & φρήτιν εἰς ἐθνη τέθηκά σε.

* καὶ εἶπα, ὃ ὦν ὁ ἄποστα κύριε, ἰδὲ ὅτι ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, μὴ λέγε ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ, ὅτι πρὸς πάντας τοὺς ἐὰν ἐξαποστείλω σε πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι λαλήσεις.

* μὴ φοβηθῇς διὰ τὸ πρὸς ὅσους αὐτῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ εἰμι τὸ ἐξαίρεταί σε, λέγει κύριος.

* καὶ ἐξέτεινεν κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς με, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἰδοὺ δέδωκα σοὶ λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου.

* ἰδοὺ καθέστηκά σε σημεῖον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας, ἐκλεῖζοῦ καὶ κατασκάπτειν, & ἀπολλύειν, καὶ ἀνοικοδομεῖν, καὶ κατεφυτεύειν.

* καὶ ἐχρῆτο λόγῳ κυρίου πρὸς με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, βακτηρίαν καρύνειν.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, καλῶς ἐώρακας, διότι ἐγρήγορα εἶπὼς ἐπὶ ὅσους μου ἐποίησαι αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM

veritatem ex Chaldeis exemplaribus correctâ, opera

B. Aria Montani. CAP. I.

VERBA prophetiae Ieremiae filij Helchiae de principibus custodiarum Sacerdotum, ex praepositis qui erant in Ierusalem: vir qui suscepit hereditatem suam in Anathoth in terra tribus Benjamin.

* Quod factum est verbum prophetiae à facie Domini ad eum in diebus Iosiae filij Amon regis tribus domus Iuda, in tertiodécimo anno regni eius.

* Et factum est in diebus Joachim filij Iosiae regis tribus domus Iuda, donec impletus est vndecimus annus Sedechiae fratris eius filij Iosiae regis tribus domus Iuda, donec venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & obsedit Ierusalem tribus annis, & transmigrare fecit populum qui in Ierusalem erat, in mense quinto.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me dicens: Antequam crearem te in vtero paraui te, & antequam venires in mundum, paraui te: Prophetam propinquantem calicem maledictionis populis constitui te.

* Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus: ecce nescio prophetare, quia puer ego sum: & à principio meo tribulationem & captiuitatem ego prophetizo contra populum hunc.

* Et dixit Dominus mihi: Ne dicas, Puer ego sum: quia ad omnem locum ad quem mittam te, ibis, & vniuersa quaecunque mandauero, prophetabis.

* Ne timeas à facie eorum, quia in adiutorium tuum erit Verbum meum vt eruat te, dicit Dominus.

* Et misit Dominus verba prophetiae suae, & ordinauit ea in ore meo: & dixit Dominus mihi: Ecce posui verba prophetiae meae in ore tuo.

* Vide quod constituerim te hodie super populos & super regna, vt euellas, & destruas, & perdas, & dissipēs, & super domum Israel, vt aedifices & confirmes.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me dicens: Quid tu vides Ieremia? & dixi: Regem festinantem ad malefaciendum ego video.

* Et dixit Dominus mihi: Bene vidisti: quia festinabo ego super verbum meum vt faciam illud.

13 * Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens : Quid tu vides ? Et dixi : Ollam succensam ego video , & faciem eius à facie Aquilonis.

14 * Et dixit Dominus ad me: Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.

15 * Quia ecce ego conuocabo omnes con-
gnationes regnorum Aquilonis, ait Do-
minus, & venient & ponent vnusquisque
folium suum in introitu portarum Hieru-
salem, & super omnes muros eius in cir-
cuitu, & super vniuersas vrbes Iuda.

16 * Et loquar iudicia mea cum eis super
Domnẽ malitiam eorum, qui derelique-
runt me, & libauerunt diis alienis, & ado-
rauerunt opus manuum suarum.

17 * Tu ergo accinge lumbos tuos & surge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides à facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum.

18 * Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem
munitam, & in columnam ferream, & in
morum æreum super omnem terram re-
gibus Iuda, principibus eius & sacerdoti-
bus, & populo terræ.

19 * Et bellabunt aduersum te, & non preualebunt; quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberem te.

CAP. II.

ET factum est verbum Domini ad me,
A dicens:

² * Vade & clama in auribus Hierusalem, dicens : Hæc dicit Dominus : Recordatus sum tui , miserans adolescentiam tuam & charitatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra quæ non seminatur.

3 * Sanctus Israel Domino primitiæ fru-
gum eius. Omnes qui deorant eum, de-
linquant; mala venient super eos, dicit
Dominus.

4 * Audite verbum Domini domus Iacob, & omnes cognationes domus Israel.

תרגום יונתן

וְהָיָה פֶתַח נְבוּאָה מִן קֶדֶם יְיָ עֲמִיתֵינִי לְמִימַר מֶה אֶת חָזִי וְאָמַרְתָּ מֶלֶךְ דָּרַחַח כְּדוּד אֵנָּה חָזִי וְשָׁקִים מִשְׁרִיתִיהָ דְּמִדְּבָרָהּ וְאַתָּה

14 ואמר יי לי מצפונא תשרי בישתא למיתעל כל יתי ארעא : 15 ארי הא אבא מבלי לכל זרעית מלכות צפונא אמר
16 וייתת וברכתי וברכתי לכל מכוני ירושלם ויול כל ויזכהא חסור חסור ויול כל כרונא בניה ויהיה : 17 ואחלל פרוני דבני וימיה

לכל בישתחזן דשבו פלחני ואסיקו בסמין לטעות עממא ואשעבדו לעובדי יריהון: ¹⁷ ואת חתקף חרצן ותקום ותחנכי לחזית

וְאֵלֶּה מִפְּקָדֵי לֵךְ לֹא תִחַסְבֶנּוּ מִלֵּא וּכְחוֹתֵהוֹן דְּלִמָּא אֲתִבְרִיךְ קְדָמֵיהוֹן !¹⁸ וְאֵנָּה הָא יִהְיֶה לְךָ יוֹמָא דִּין חֲקִיף בְּקִרְיָה כְּרִיכָא וְכַעֲמוּדָא

וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל מִיָּהוּדָה לְרַב־רַבָּהּא לְכַתְּנָהּא וּלְעַמָּא וְאַרְעָא: ¹⁹ וַיַּחֲזִן דִּינִין וּמִגִּיתִין

² אֵל וְתַנְכִּי קָדֶם עָמָא דְבִירוּשָׁלַם לְמִסֵּר כְּדִן אָמַר יְיָ דְכִרְנָא לְכוּן טֹבוֹת ; וְהִיא פִתְגָם נְבוּאָה מִן קָדֶם יְיָ עַמִּי לְמִסֵּר :

[illegible]

מִלְשָׁא אֲנֹכִי בֵּית יִשְׂרָאֵל קָדֹם יְיָ עַל בְּזוּיָהוּן בְּדִמְעָא אֲרֻסֹת עַלֵּלָא רִמְזִין דְּרָאכֵל מִנָּה חֵיב לְמַסַּת בְּשִׁירֵי חֲצֵד עוֹסֵר אֲרֻמוֹתָא דְעוֹרָא

קבלו פתגמא דייב בית יעקב וכל זרעית בית ישראל :

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

* Et factum est verbum Domini ex secundo ad me dicens: Quid tu vides? & dixi: Ollam succensam, & faciem eius à facie Aquilonis.

* Et dixit Dominus ad me: A facie Aquilonis exardescunt mala super omnes habitantes terram:

* Quia ecce ego conuoco omnia regna ab Aquilone, dicit Dominus: & venient & ponent unusquisque thronum suum super vestibula portarum Hierusalem, & super omnes muros qui in circuitu eius, & super omnes ciuitates Iuda.

* Et loquar ad illos cum iudicio de omni malitia eorum, quomodo dereliquerunt me, & sacrificauerunt diis alienis, & adorauerunt opera manuum suarum.

* Et tu præcingere lumbos tuos, & surge, & dic ad eos omnia quaecunque præcepero tibi. ne timueris à facie eorum, neque terreri te faciam coram eis: quia tecum ego sum ut liberem te, dicit Dominus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Vade & lege in auribus filiorum Israel:

* Ecce posui te in hodierna die sicut ciuitatem munitam, & sicut murum æreum munitum omnibus regibus Iuda & principibus eorum, & populo terræ:

* Et debellabunt te, & non poterunt aduersus te, quia tecum sum ego ut liberem te, dicit Dominus.

CAP. II.

ET factum est verbum Domini ad me dicens:

* Vade & clama in aures Hierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum misericordie adolescentie tuæ et dilectionis perfectionis tuæ, ut sequereris tu sanctum Israel, dicit Dominus.

* Sanctus Israel Domino. primitiæ frugum eius omnes comedentes eum delinquent, mala venient super eos, dicit Dominus.

* Audite verbum Domini domus Iacob, & omnis familia domus Israel.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν δευτέρῳ πρὸς με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα, λέβητα ὑποκαυόμενον, καὶ τὸ πρὸς ὥπον αὐτῶν ἀπὸ πρὸς ὥπου βορρᾶ.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με. ἀπὸ πρὸς ὥπου βορρᾶ ἐκκαυθήσεται τὰ κακὰ Ἰσραὴλ πᾶν τὸ ἐν κατωκυώσας τῷ γῆ.

* διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας ἀπὸ βορρᾶ, λέγει κύριος. καὶ ἔξουσιν καὶ θήσουσιν ἕκαστος τὸν θρόνον αὐτοῦ Ἰσραὴλ τὰ πρὸς ὥπον πᾶν πυλῶν ἱερουσαλήμ, καὶ Ἰσραὴλ πᾶν τὰ τείχη τὰ κύκλῳ αὐτοῦ, & Ἰσραὴλ πᾶσας τὰς πόλεις ἰουδα.

* καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς μὲν κρίσεως πρὸς πάντας τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἔδωκαν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ πρὸς ἑκάστην τῶν χειρῶν αὐτῶν.

* καὶ σὺ περιέλωσαι τὴν ὁρμήν σου καὶ ἀνάστηθι, καὶ εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς πᾶν τὸ ὅσα δὴ ἐντέλωμαι ἑμεῖς μὴ φοβηθῆς ἀπὸ πρὸς ὥπου αὐτῶν, μὴ δὲ πλοηθῇς αἰσέ σε ποιήσω ἐναντίον αὐτῶν, ὅτι μὲν ὁ ἐλπίς μου τοῦ Ἰσραὴλ αἰσέ σε, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, πορβῶθι καὶ ἀνάστηθι ἐν τοῖς ὡσὶν Ἰσραὴλ.

* ἰδοὺ τέθηκά σε ἐν τῇ σήμερῃ ἡμέρα ὡς πόλιν ὀχυράν, καὶ ὡς τείχος χαλκοῦ ὀχυρὸν ἅπασιν τοῖς βασιλεῦσιν ἰουδα καὶ τοῖς ἀρχοῦσιν αὐτῶν, καὶ τῷ λαῷ τῇ γῆς.

* καὶ πολεμήθῃς σε, & οὐ μὴ διώκῃς πρὸς σε, διότι μὲν ὁ ἐλπίς μου Ἰσραὴλ αἰσέ σε, εἶπεν κύριος.

β.

* Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς με λέγον.

* πορβῶθι καὶ βόα εἰς τὰ ὡτὰ ἱερουσαλήμ λέγων, τάδε λέγει κύριος, ἐμνήστω ἐλέους νεότητός σου καὶ ἀγάπης τελεσώσέ σε, τοῦ Ἰσραὴλ αἰσέ σε τῷ ἀγίῳ Ἰσραὴλ, λέγει κύριος.

* ἄγιος Ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ. δέχῃ χυνημάτων αὐτοῦ πᾶν τὸ ἐξ ὄντων αὐτῶν πλημμελήσουσιν, κακὰ ἔξει ἐπ' αὐτοὺς, φησὶν κύριος.

* ἀκούσατε λόγον κυρίου οἱ κληρονομοὶ καὶ πᾶσα πατέρα οἴκου Ἰσραὴλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me secundò dicens: Quid tu vides? & dixi, Regem feruentem quasi lebetem ego video, & vexillum exercitus eius qui ducitur & venit à facie Aquilonis. * Et dixit Dñs mihi: Ab Aquilone incipiet venire malum super omnes habitantes terre. * Quoniam ecce ego conuoco omnes cognationes regnorum Aquilonis, dicit Dominus: & venient & proiciunt unusquisque folium suum contra portas Ierusalem, & super omnes muros eius in circuitu, & super vniuersas vrbes domus Iuda. * Et loquar vltionem iudiciorum meorum cum eis super omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt cultum meum, & adoleuerunt atomata idolis pulorum, & seruiuerunt operibus manuum suarum. * Tu autem confortabis lumbos tuos, & surges, & prophetabis eis omnia quæ præcipio tibi: ne definas corripere eos, ne fortè conteram te coram eis. * Et ego ecce dedi te hodie fortem sicut ciuitatem munitam, & sicut columnam ferream, & sicut murum æreum, ad propinandum calicem maledictionis omnibus habitatoribus terre, & regibus domus Iuda, & principibus eius, & sacerdotibus eius, & populo terræ. * Et erunt contententes & bellantes aduersum te, ut celet verba prophetiæ tuæ, & non præualebunt tibi; quia in auxilium tuum erit Verbum meum, dicit Dominus, ut eruam te.

CAP. II.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: * Vade & vaticinare coram populo qui est in Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Memor sum vobis beneficiorum dierum antiquorum, & dilectionis patrum vestrorum, qui crediderunt verbo meo, & ambulauerunt post duos nuncios meos, Moysen & Aaron, in deserto quadraginta annis, absque cibariis in terra non seminata. * Sanctitas est domus Israel coram Domino aduersus directores suos sicut primitiæ oblationis frugum: quicumque comederit ex eis, reus erit mortis: & sicut principium messis manipuli oblationis; ex quo si aliquis comederit, antequàm offerant Sacerdotes filij Aaron oblationes super altari, condemnatur; sic omnes qui deprædantur domum Israel, condemnabuntur; malum veniet super eos, dicit Dominus.

* Suscipe verbum Domini domus Iacob, & omnis cognatio domus Israel.

5 * כה אמר יהוה מה מצאו אבותיכם ביעול כי
רחקו מעליו וילכו אחרי ההבל ויהבלו:

6 * ולא אמרו איה יהוה חמלנו אתנו מארץ
מצרים המוליד אתנו במדבר בארץ ערבה ושוהה
בארץ ציה וצלמור בארץ לא עבר בה איש ולא
ישב אדם שם:

7 * ואביא אתכם אל ארץ הברמל לאכל פריה
וטובה ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמהם
לתועבה:

8 * הכהנים לא אמרו איה יהוה ותפשי התורה
לא ידעוני והרעים פשעו כי והנביאים נבאו בבעל
ואחרי לא יועלו הלכו:

9 * לכן עד אריב אתכם נאם יהוה וארץ בני
בניכם אריב:

10 * כי עברו איי כתיים וראו וקדר שלחו והתבוננו
מאד וראו הן היתה בזאת:

11 * ההימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי
המיר כבודו בלוא יועיל:

12 * שמו שמים על זאת ושערו חרבו מאד נאם
יהוה:

13 * כי שתיים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים
חיים לחצב להם בארות בארות נשברים אשר
לא יכלו המים:

14 * העבד ישראל אם יליד בית הוה מדוע
הירה לבו:

15 * עליו ישאגו כפרים נתנו קולם וישיתו ארצו
לשמה עריו נצתה מבלי ישב:

16 * גם בני נח ותחפנם ירעוד קדקד:

17 * הלוא זאת תעשה לך עזבך את יהוה אלהיך
בעת מולךך בדרך:

5 * Hæc dicit Dominus: Quid inuene-
runt patres vestri in me iniquitatis, quia
elongauerunt à me, & ambulauerunt post
vanitatem, & vani facti sunt?

6 * Et non dixerunt, Vbi est Dominus
B qui ascendere nos fecit de terra Ægypti,
qui traduxit nos per desertum, per terram
inhabitabilem & inuiam, per terram fitis,
& imaginem mortis, & per terram in qua
non ambulauit vir neq; habitauit homo.

7 * Et induxi vos in terram Carmeli, vt
comederetis fructum eius & bona illius.
Et ingressi contaminastis terram meam,
& hæreditatem meam posuistis in abo-
8 minationem. * Sacerdotes non dixe-
runt, Vbi est Dominus? & tenentes Le-
gem nescierunt me, & pastores præuaria-
ti sunt in me; & prophetæ prophetarunt
in Baal, & idola secuti sunt.

9 * Propterea adhuc iudicio contendam
C vobiscum, ait Dominus, & cum filiis pa-
tris disceptabo.

10 * Transite ad insulas Cethim, & videte,
& in Cedar mittite, & considerate vehe-
menter, & videte si factum est huiusce-
11 modi: * Si mutauit gens deos suos, & certè
ipsi non sunt dij. Populus verò meus mu-
tauit gloriam suam in idolum.

12 * Obstupescite cæli super hoc, & por-
tæ eius desolamini vehementer, dicit Do-
minus.

13 * Duo enim mala fecit populus meus:
me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, &
foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas
D quæ continere non valent aquas.

14 * Nunquid seruus est Israel, aut verna-
culus? quare ergo factus est in prædam?

15 * Super eum rugierunt leones, & de-
derunt vocem suam, posuerunt terram e-
ius in solitudinem. ciuitates eius exultæ
sunt, & non est qui habitet in eis.

16 * Filij quoq; Mempheos & Taphneos
constuprauerunt te vsque ad verticem.

17 * Nunquid non istud factum est tibi,
quia dereliquisti Dominum Deum tuum
eo tempore quo ducebat te per viam?

תרגום יונתן

5 כנן אמר ויהי אשכח אבותיכם במימי שקר ארי אחריקו מדחלתי וטעו בחר טעותא ויהו ללמא: 6 ולא אמרו נדחל מן קדם יי
דאסיק יתנא מארעא דמצרים דדבר יתנא במדברא בארע מישר וחרוב בארע צדיא וטוילימותא בארע דלא עזא בה אנש ולא אחותב אנשא
7 ואעילת יתכון לארעא דישראל דהור מנצבא ככרמלא למיכל אבה וטובה ועלחין וסאבחו ית ארע בית שכינתו ואחסנתו
8 כהניא לא אמרו נדחל מן קדם יי ומלפי אוריתא לא אלפי למדע דחלתי ומלכיא מרדו במימרי ונביאי שקרא
9 בכך אנא עתיד לאחפרעא מנכון אמר יי ומן בני בניכון דאם יעברון בעזבוכיכון
10 ארי עברו לנגות כיתאי וחזו ולמדינת ערבאי שלחו ואסתכלו לחדא וחזו עממיא דגלו סכרך לכרך ומקדינה
למדינה נטלין ית טעותהון ומכלין להון ובאתר דאגון שרן פרסין ית משכניהון ומקיסין ית טעותהון וסגדין להון אידא תיא אמה ולישן
11 תא עממיא לא שבקו פלחן טעותא ואגון טעון דלית בהון צרוד ועמי שבקו פלחני די בדילה אגא
12 אסתכלו שמיא על כרין על ארעא דישראל דעתידא למחרב ועל בית מקדשא דעתיד
13 ארי תרחין בישן עברו עמי פלחני שבקו דבריליה אגא מיתי עליהון טובא
14 חקעבדא הנה ישראל אם יליד ביתא
15 עלוהי וכלון מלכין ירימון קלהון ישוין ארעה לצרו קרווהי וצרון מבלי יתבו: 16 אף בני מפיס ותחפנכם
17 הלא דא פרעניתא תחשבר מנך על דשבקת ית פלחנא דיי אלחך דאחתיך אורחא דתקנא ולא תלכך בה:

* Hæc dicit Dominus: Quod inuenerunt patres vestri in me delictum, quia recesserunt longe à me, & ambulauerunt post vanitates, & vani facti sunt?

* Et non dixerunt: Ubi est Dominus qui eduxit nos de terra Egypti, qui duxit nos in deserto in terra inexplorata & inuia, & in terra sine aqua & infructuosa, in terra in qua non ambulauit in ea vir, & non habitauit illic filius hominis.

* Et introduxi vos in Carmelum, ut manducaretis fructus eius & bona eius. & ingressi estis & contaminastis terram meam, & hereditatem meam posuistis in abominationem.

* Sacerdotes non dixerunt: Ubi est Dominus: et profitentes Legem non cognouerunt me, & pastores impie agebant in me: & propheta prophetabant Baal, & post inutile abierunt.

* Propter hoc adhuc contendam vobiscum, ait Dominus; & cum filiis filiorum vestrorum disceptabo.

* Quia transite insulas Cethim, & videte; & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si facta sunt talia:

* Si mutabunt gentes deos suos; & hi non sunt dii. at populus meus mutauit gloriam eorum, de qua non proderit eis.

* Obstupuit calum super hoc, & inhorruit extramodum vehementer, dicit Dominus.

* Quia duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ uiuentis, & foderunt sibi lacus contritos, qui non poterunt aquam continere.

* Nunquid seruus est Israel, aut uerna est? quare in direptionem factus est?

* Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem suam qui ordinauerunt terram eius in destructionem, & ciuitates eius destructæ sunt ut non habitentur.

* Et filij Mempheos & Taphneos agnouerunt te, & illuserunt te.

* Nonne ista fecerunt tibi, quia dereliquisti tu me, dicit Dominus Deus tuus? Et nunc quid tibi & via Egypti, ut bibas aquam Geon?

* τὰδε λέγει κύριος, τί ὄργισθω πατέρες ὑμῶν ἐμοὶ πλημμέλημα, ὅτι ἀπέστησαν μακρὸν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν.

* καὶ οὐκ εἶπον, ποῦ ἐστὶν κύριος ὁ ἀγαθὸς ἡμᾶς ἐν γῆς αἰγύπτου, ὁ καθοδηγῆσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀπείρῳ καὶ ἀβάτῳ, καὶ ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ ἀκαρπῳ, ἐν γῇ ἐν ἣ οὐ διώδυσεν ἐν αὐτῇ ἀνὴρ, καὶ οὐ κατώκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου.

* καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὴν καρμὴλον, τοῦ φαγεῖν οὖν καρποὺς αὐτῆς & τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς. καὶ εἰσῆλθετε καὶ ἐμιανάτε τὴν γλῶσσαν μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἐδεῶτε εἰς βδέλυγμα.

* ἱερεῖς οὐκ εἶπον, ποῦ ἐστὶν κύριος, καὶ οὐτε χόμροι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσαντό με, καὶ ποιμένες ἡσέβουν εἰς ἐμέ, & πρεσβύτεροι πρεσβύτητον τῇ βαάλ, καὶ ὀπίσω ἀνῳφελὸς ἐπορεύθησαν.

* διὰ τοῦτο ἐπικλήθηναι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος. & πρὸς οὓς υἱὸς τῶν ἡνῶν ὑμῶν κληθήσονται.

* ὅτι διέλθετε νήδους χετγίαν καὶ ἴδετε, καὶ εἰς κηδὰρ ληψέσθε, & νοήσατε ῥόδοι, καὶ ἴδετε εἰ γέγονεν τοιαῦτα.

* εἰ ἀλλάζονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί. ὁ δὲ λαὸς μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτῶν, ὥστε ἐκ ὠφελήθησονται.

* ἔξῃ οὐρανὸς ὑπὲρ τοῦτο, καὶ ἐφείξεν ὑπὲρ πλείον ῥόδοι, λέγει κύριος.

* ὅτι δύο πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὥρυξαν ἐαυτοῖς λάκκοις σιωτῆσι, οἱ δὲ διωθήσονται ὕδωρ σιμῶναι.

* μὴ δοῦλός ἐστιν ἰσραὴλ, ἢ οἰκοκρῆς ἐστίν; διατί εἰς πρεσβυμνὴν ἔρχετο;

* ἐπ' αὐτὸν ὥρουντο λέοντες, & ἔδωκαν τὴν φωνὴν αὐτῶν οἱ ἔλαζαν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, & πόλεις αὐτοῦ κατεσκάφησαν ὥστε μὴ κατοικεῖσθαι.

* καὶ υἱοὶ μέμφεως καὶ τάφνης ἐγνωσαν ἡμᾶς, καὶ κατέπαυσον ἡμᾶς.

* καὶ ταῦτα ἐποίησαν ὑμεῖς καὶ καταλιπεῖν σε ἐμέ, λέγει κύριος ὁ θεός σου; καὶ νῦν τί σοι ἐν τῇ ὁδῷ αἰγύπτου ἔπειν ὕδωρ γῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hæc dicit Dñs: Quid inuenerunt patres vestri in verbo meo falsitatis, quia elongauerunt se à timore mei, & errauerunt post idola, & abierunt in vanitatem? Nec dixerunt: Timeamus à facie Dñi, qui ascēdere nos fecit de terra Egypti, qui duxit nos per desertū per terrā solitudinis & desolatā, per terrā vastā & umbrā mortis, per terrā per quā non transierat homo, nec ibi habitauerat quisquā. Et introduxi vos in terrā Israel, quæ erat plantata sicut Carmelus, ut comederetis fructus eius & delicias eius: & intraistis & cōtaminastis terrā domus maiestatis meæ, & hereditatē meā dicastis cultui idolorum. Sacerdotes nō dixerunt: Timeamus à facie Dñi: & doctores Legis nō didicerunt scire timorem mei, & reges rebellauerunt in verbum meum, & prophete falsi prophetarunt in nomine idolorū, & post ea quæ non proderunt eis ambulauerunt. Propterea ego sumam vindictā de vobis, dicit Dñs, & de filiis filiorū vestrorū: quod si fecerint iuxta opera vestra, itidē ego vlciscar. Transite enim ad insulas Cethim, & videte; ad prouincias Arabū mittite, & contemplamini diligenter, & videte populos qui migrauerunt de arce in arcē, & de prouincia in prouinciā, portātes idola sua & ducētes ea: & in loco in quo subsistit extendunt tabernacula sua, & statuunt idola sua, & adorāt ea. quēnā est enim gens & lingua quæ fecerit sicut vos? Ecce populi nō reliquerunt cultū idolorum, cum sint idola in quibus nulla est vtilitas: & populus meus deseruit cultum meum; propter quem ego induco super eos gloriam, & abierūt post ea quæ non profunt eis. Lugete celi propter hoc, propter terrā Israel quæ futura est in desolationē, & propter domū sanctuarii quæ futura est in destructionem, & propter opera valde mala quæ fecit populus meus, dicit Dñs. Quia duo mala commisit populus meus, cultū meū reliquit, cuius causa adducebam super eos bona, sicut fontem aquarum qui nō deficit; & errauerūt post idola, quæ sunt quasi cisterne confractæ, quæ non possunt continere aquas. Nunquid seruus factus est Israel? num domi natus verna est? quare traditus est direptoribus? Aduersus eum clamant reges, tollunt vocem suam, ponunt terram eius in desolationem, ciuitates eius deserte sunt absque habitatore. Filij quoque Mempheos & Taphnis occidunt fortes tuos, & diripiunt facultates tuas. Nonne hæc vltio fit in te, eò quod dereliquisti cultum Domini Dei tui, qui ostendit tibi viam rectā, & non ambulasti in ea?

* ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שחור
 ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר:
 * תיסרך רעתך ומשבותיך תוכחד ודעי וראי כי-
 רעומך עזבך את יהוה אלהיך ולא פחדתי אליך
 נאם-אדני יהוה צבאות:
 * כי מעולם שברתי עלך נתקתי מוסרותיך
 ותאמרי לא אעבוד כי על-כל גבעה גבהה ותחר-
 כל עץ רענן את צעה זכר:
 * ואנכי נטעתך שורק כל-זרע אמר ואיך
 נהפכת לי סורי הנפץ נכריה:
 * כי אם-תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם
 עונך לפני נאם אדני יהוה:
 * איך תאמרי לא נטמאתי אחרי הבעלים לא
 הלכתי ראי דרכך בגיא דעי מה עשית בכרה קלה
 משוכרת דרכיה:
 * פרה למד מדבר באור נפשו שאפר-רוח
 תאנתה מי ישיבנה כל-מבקשיו לא ייעפו
 בחדשה ימצאונה:
 * מנעי רגלך מיחף וגורנך מצמאר ותאמרי
 נאש לוא כי-אהבתי זרים ואחריהם אלך:
 * כבשת גנב כי ימצא בן חבשו ביר ישראל
 תמה מלכיהם שריהם וכהניהם וגביאיהם:
 * אמרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתנו כי-
 פנו אלי ערף ולא פנים ובעת רעתם יאמרו קומרו
 והושיענו:
 * ואי-אלהיך אשר עשית לך יקומו אם-
 יושיעוך בער רעתך כי מספר עריך היו אלהיך
 יהודה:
 * למרו תריבו אלי כלכם פשעתם כי נאם-
 יהוה:

18 * Et nunc quid tibi vis in via Aegypti,
 ut bibas aquam turbidam? Et quid tibi cum
 via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis?
 19 * Arguet te malitia tua, & auersio tua
 increpabit te. Scito & vide quia malum &
 amarum est reliquisse te dominum Deum
 tuum, & non esse timorem eius apud te,
 dicit Dominus Deus exercituum.
 20 * A seculo confregisti iugum meum, ru-
 pisti vincula mea, & dixisti: Non seruiam.
 In omni enim colle sublimi & sub omni
 ligno fródoso tu prosternebaris meretrix.
 21 * Ego autem plantaui te vineam electá,
 omne semen verum. Quomodo ergo con-
 uersa es mihi in prauum vinea aliena?
 22 * Si laueris te nitro, & multiplicaueris
 tibi herbam borith, maculata es in iniqui-
 tate tua coram me, dicit Dominus Deus.
 23 * Quomodo dicis: Non sum polluta,
 post Baalim non ambulaui? Vide vias tuas
 in conualle, scito quid feceris. Cursor leuis
 explicans vias suas:
 24 * Onager assuetus in solitudine, in defi-
 derio animæ suæ attraxit ventum amoris
 sui. nullus auertet eam. Omnes qui qua-
 runt eam, non deficient, in menstruis eius
 inuenient eam.
 25 * Prohibe pedem tuum à nuditate, &
 guttur tuum à siti. Et dixisti: Desperavi, ne-
 quaquam faciam. Adamaui quippe alie-
 nos, & post eos ambulabo.
 26 * Quomodo confunditur fur quando
 deprehenditur, sic confusi sunt domus Is-
 rael, ipsi & reges eorum, principes & sa-
 cerdotes & prophetae eorum;
 27 * Dicentes ligno, Pater meus es tu: &
 lapidi, Tu me genuisti. Verterunt ad me ter-
 gum, & non faciem, & in tempore affli-
 ctionis suæ dicent: Surge, & libera nos.
 28 * Vbi sunt dii tui quos fecisti tibi? sur-
 gant & liberent te, in tempore afflictionis
 tuæ. Secundum numerum quippe ciuita-
 tum tuarum erant dii tui Iuda.
 29 * Quid vultis mecum iudicio conten-
 dere? Omnes dereliquistis me, dicit Do-
 minus.

תרגום יונתן

18 וקען מה לכוז לאתחברא לפרעה מלכא דמצרים למרמי דכריכוז בנהרא ומה לכוז למגור קים עם אחורא לאגלאה יתכוז לחלאה
 מעבר פרת: 19 איתיהי עלך יסורין ולא מנעת מבישתיך ועל דלא תכתא לאורייתא פרענותא תתעבר מניך ודעי וחזי ארי בישתא ומררא
 איתיהי עלך ירושלם על דשבקת ית פלחא דיי אלהך ולא שוית דחלתי לקבל עינך אמר יי אלהים צבאות: 20 ארי מעלמא חברה נור
 עממיא מצאריכוז פסקת חנקיכוז ואמר חזי לא נוסף עוד למעבר על מימך ארי על כל רמא מנטלא וחחור כל אילן עבוף את פלחא
 לטעותא: 21 ואנא קימתכוז קדמי כמנצב גפן בחירא כלכוז עבדי קשוט ואיכדין אשתנתיזן קדמי בעוכריכוז מקלקליא סטיתזן מבתר
 פלחני חויהזן כגפן דליה בה הנאת: 22 ארי אם תרמן לאתנקא מחוכך כמא דמנקן בנהרא ומחורין בביריתא הא כרושם פחמא ולא
 דבי כן מגיו חוכך קדמי אמר יי אלהים: 23 איכדין חסרין לא אסתאבת ובהר טעות עממיא לא חלכת זקפי עינך על ארסתך וחחזי
 כד הוית יחבא בחילתא לקבל בית פעור דעי מה עבדת הוית דמיא לינקא קרילא דמקלקלא ארתתא: 24 בערורא דמוררה במדברא
 מהלכא ברעור נפשה שתא רחמא כירודא בן כנישתא דישראל מרדת וטעה מן אורייתא ולא צביא למחב נביא אמר לה כל בעתא דאורייתא
 לא יושלחון בזמנה ושבחונה: 25 מנעי רגליך מלאתחברא לעממיא ופומיך מלמפלח לטעותא ואמר חבת מבתר פלחנך לא ארי רחמית
 לאתחברא לעממיא ובהר פלחן טעותהזן איתך: 26 כבהחת גבר דמתחשב מהימן ומשחב גנב כן בחיתו בית ישראל אנן מלכיהזן
 רבדיהזן וכהניהזן ונבייהזן דשקרא: 27 אמרין לעלם אעא אבונא את ולמא דמתעבר מן אבנא אמרין לה את בריתא ארי אחור
 כפלחני קדל ולא שויו דחלתי לקבל אפיהזן ובעדן דבישתא איתא עליהזן כפרין בטעותהזן ומרין קדמי ואמרין רחם ופרקא:
 28 ואז דחלכוז דעברחו לכוז יקומן אם יכלו למפרקכוז בעדן בישתכוז ארי מגן קרויכוז תואח דחלכוז דבית יהודה: 29 למא
 איתן מרמן למרן לקבל פתגמי כלכוז מדרחון במימרי אמר יי:

Egypti,
tibi cu
minis?
fio tua
alum &
Deum
oud te,

um, ru-
eruiam.
b omni
eretrux.
a electa,
rgo con
ena?

icaueris
iniqui-
s Deus.
polluta,
vias tuas
for leuis

, in defi-
amoris
qui qua-
ruis eius

itate, &
raui, ne-
ppe alie-

quando
omus If-
es & fa-

es tu: &
me ter-
ore affli-

nos.
ibi? fur-
ictionis
e ciuita-

conten-
icit Do-

* Et quid tibi cum via Assyriorum, ut bi-
bas aquam fluminum?

* Corripiet te auersio tua, et malitia tua ar-
guet te: & scito & vide quia amarum tibi re-
linquere te me, dicit Dominus Deus tuus. &
non complacui in te, dicit Dominus Deus tuus:

* Quia a seculo confregisti iugum tuum, &
dirupisti vincula tua, & dixisti: Non seruiam,
sed ibo in omnem collem sublimem, & sub om-
ni ligno umbroso illic diffundar in fornicatio-
ne mea.

* Ego autem plantaui te vitem fructiferam
omnem veram. quomodo conuersa es in amari-
tudinem vitis aliena?

* Si laueris in nitro, & multiplicaueris tibi
herbam, maculata es in iniquitatibus tuis co-
ram me, dicit Dominus.

* Quomodo dices, Non sum polluta, & post
Baal non ambulavi? vide vias tuas in sepul-
chro multitudinis, & scito quid feceris. ad ve-
esperum vox ululauit, vias suas dilatauit su-
per aquas solitudinis. in desideriis animae suae
spiritum portabat. tradita est: quis conuertet
eam? omnes querentes eam non laborabunt.
in humilitate illius reperient eam.

* Auerte pedem tuum a via aspera, & gut-
tur tuum a siti. Illa autem dixit, Viriliter agam,
quia dilexi alienos: & post eos ambulabat.

* Sicut confusio furis cum captus fuerit, sic
confundentur filij Israel ipsi & reges eorum, et
principes eorum, & propheta eorum

* ligno dixerunt: Quia pater meus es tu: &
lapidi, Tu genuisti me. et verterunt ad me terga,
& non facies eorum. Et in tempore malorum
eorum dicent: Surge, & salua nos.

* Et ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? si
surgent & saluabunt te in tempore afflictionis
tuae. quia secundum numerum ciuitatum tua-
rum erant dii tui Iuda, & secundum nume-
rum viarum Hierusalem immolabant Baal.

* Ut quid loquimini ad me? amnes vos im-
pie egistis, & omnes vos impie egistis in me,
dicit Dominus Deus.

* καὶ τί σοι τῇ ὁδῷ ἀσσυρίων ἥ πίνει ὕδωρ ποταμῶν;

* παιδύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέ-
ξει σε, καὶ γνώθι ὅτι ἰδεὶ ὅτι πικρὸν σοι τὸ κατελιπεῖν σε ἐμὲ,
λέγει κύριος ὁ θεός σου. καὶ ὅτι ἐν δόκησά σου σοι, λέγει
κύριος ὁ θεός σου.

* ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγὸν σου, καὶ διέρρηξας
τὸν δεσμόν σου, καὶ εἶπας, ἐδελεύσω, ἀλλὰ πορεύομαι
ἐπὶ πύργῳ βουρῶν ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω πάντος ξύλου
κατασκίου ἐκεῖ διακρύβομαι ἐν τῇ πορνείᾳ μου.

* ἐγὼ δ' ἐφύττω σε ἀμπελὸν καρποφόρον παράδω-
κῇ ἀληθείᾳ. πῶς ἐς ἐξέφης εἰς πικρίαν ἢ ἀμπελὸς ἢ ἀλλο-
τεία.

* ἐδὼ δ' ἀποπλυνῆς ἐν νίτρῳ, καὶ πληθυνῆς σε αὐτῇ
πόαν, κακηλίδωσαι ἐν ταῖς δρομίαις σου ἐναντίον ἐμοῦ,
λέγει κύριος.

* πῶς ἐρεῖς, ὅτι ἐμικαθάρην, ὅτι πίσω τ' βαλὼν ὅτι ἐπο-
ρεύθην, ἰδεὶ τὰς ὁδοὺς σου ἐν τῇ πολυανδρίᾳ, καὶ γνώθι τί
ἐποίησας. ὃς φωνὴ ὠλόλυξε, τὰς ὁδοὺς αὐτῆς

* ἐπ' αὐτῶν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς
αὐτῆς ἐπιδυματοφορεῖτο. παρεδόθη, τίς ἐπιστρέψει αὐτήν;
πάντες ὁ ζῶντες αὐτὴν οὐ κοπάουσιν. ἐν τῇ ταπει-
νώσει αὐτῆς δύνουσιν αὐτήν.

* ἀπὸς ῥεφον τὴν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας, καὶ τὴν
φαρυγὰ σου ἀπὸ δίψης. ἢ εἴπῃς, ἀνδρὸς ὁμοῦ ὅτι ἠγά-
πησα ἀλλοτρίους καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύετο.

* ὡς αἰχμὴ κλέπτου ὅταν αἰλῶ, ἕτως αἰχμωθήσῃ
ὑοὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ καὶ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ ἄρχοντες
αὐτῶν καὶ πρεσβύτεροι αὐτῶν

* τὰ ξύλα εἶπον, ὅτι πατὴρ μου εἶ σύ· καὶ τὰ λίθω, σὺ
ἐχρήνησάς με. καὶ ἐς ῥεφάν ἐπ' ἐμὲ νῶτα καὶ σὺ πρεσβυ-
τάτης αὐτῶν. ἐν τῇ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν ἐρρύσιν, ὀνείδισα, καὶ
ζῶν ἡμεῖς.

* καὶ ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ σου οἱ ἐποίησας σεαυτῶν; εἰ αἰὶα
σῆσόν σου ὅτι σῶσόν σε ἐν καιρῷ τῇ κακώσεώς σου. ὅτι καὶ ἀ-
ειδή μὲν τῶν πόλεων σου ἦσαν θεοὶ σου ἰερεῖς, καὶ καὶ ἀει-
μὲν δόδων τῇ ἐργασίᾳ ἡ ἐξουσία τῇ βασιλείᾳ.

* ἵνα τί λαλεῖτε πρὸς με; πάντες ὑμεῖς ἠσέβησατε,
καὶ πάντες ὑμεῖς ἠσέβησατε εἰς ἐμὲ, λέγει κύριος ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Nunc autem quid vobis est ut consortium iungatis cum Pharaone rege Aegypti, ad proiciendum masculos vestros in fluuiū? & quid vobis est ut ineat pactum cum Assur, ad transferendum vos ultra flumen Euphratem? "Induxi super te afflictiones, & non cessasti à malitia tua: & quia non es conuersa ad Legem, ultio fiet de te: & vide & cognosce quia malum & amaritudinem induxi super te Ierusalem, eod quod dereliquisti cultum Dñi Dei tui, & non posuisti timorem mei ante oculos tuos, dicit Dñs Deus exercituum. "Quia a seculo confregi iugū populorū de collo vestro, succidi vincula vestra: & dixisti: Nō addemus vltra transgredi verbū tuū, quia in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu colebas idola. "Ego autē statuerā vos coram me sicut plantam vitis electę, omnes facientes veritatem; & quomodo mutati estis corā me in operibus vestris corruptis? declinastis à timore mei, facti estis sicut vitis in qua nulla est vtilitas. "Quoniam si putatis mundari à peccatis vestris sicut mūdant nitro, & dealbāt sapone; ecce quasi nota macule quę nō est munda: sic multiplicata sunt peccata tua corā me, dicit Dñs Deus. "Quomodo dicis, Nō sum polluta, & post idola populorū non ambulavi? leua oculos tuos super vias tuas, & vide quādo habitabas in valle cōtra Bethphegor; scito quid feceris: similis fuisti camelę inuēculę velocissimę quę deprauat vias suas. "Sicut onager qui moratur in deserto, & ambulat in volūtate animę suę, bibens ventū sicut draco; sic cētus Israel transgressus est & aberrauit à Lege; & noluit agere pēnitentiā. Propheta dic ei: Omnes qui quērunt Legē meā non fatigabūtur, in tēpore suo inuenient eam. "Prohibe pedē tuum ne te iūgas populis; & os tuū, ne colas idola. & dixisti: Auersus sum à cultu tuo. Nequaquā, sed amaui coniūgi populis, & post cultum idolorū eorū ibo. "Sicut confusio viri qui cū habitus esset fidelis, inuenitur laro; sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorū, & principes eorum, & sacerdotes eorū, & falsi prophete eorum. "Dicūt simulachro ligneo; Pater noster es: & ei quod ex lapide factū est, Tu creasti nos. quoniam auerterūt terga cultui meo, & non pposuerunt timorē mei ante faciē suā; & in tēpore quo venit malum super eos, negant idola sua, & cōfitentur corā me, & dicunt, Miserere & salua nos. "Et ubi sunt dii vestri quibus seruistis: consurgāt si possunt, ut saluēt vos in tempore mali vestri: quoniam secundum numerum ciuitatum vestrarum facti sunt dii vestri, viri domus Iuda. "Quare vos putatis iudicio contendere aduersus verba mea: omnes vos pēguaricati estis in Verbum meum, dicit Dominus.

* לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו אכלה
 * חרבכם נביאיכם כארירי משחירי:
 * הדור אתם ראו דבר יהוה המדברתי
 * לישראל אם ארץ מאפליה מדוע אמרו עמי רדנו
 * לוא נבוא עוד אליך:
 * התשכח בתולה עדיה כלל קשריה ועמי
 * שכחוני ימים אין מספר:
 * מה תיטבי דרכך לבקש אהבה לכן גם אר-
 * העות למדתך את דרכיך:
 * גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים
 * לא במחתרת מצאתים כי על כל אלה:
 * ותאמרי כי נקיתי אך שב אפוממני הנני נשפט
 * אותך על אמריך לא הטאתי:
 * מה תולי מאד לשנות את דרכך גם ממצרים
 * תבשי באשר בשת מאשור:
 * גם מארץ זה תצאי וידיך על ראשך כי מאס
 * יהוה במבטחך ולא תצליחי להם:

ג

* לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו
 * והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלוא חנוף
 * תחנף הארץ ההיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי
 * נאם יהוה:
 * שאי עיניך על שפלים וראי איפה לא שגלת על-
 * דרכים ישבת להם בערבי במדבר ותחגיפי ארץ
 * בזנותיך וברעתך:
 * וימנעו רבבים ומלקוש לא היה ומצח אשר
 * זונה היה לך מאנת הכלם:
 * הלוא מעתה קראתי לי אבי אלוף גערי אתה:
 * הינטור לעולם אם ישמר לנצח הנה דברתי
 * ותעשי הרעות ותוכל:

תרגום יונתן

* למנן אלקייתו בניכון אלפן לא קבלו קשלת חרבכון נביאיכון כארירי ומחבל:
 * צדו דלית בה הנאה הוה מימרי לישראל אם כארע חרבא מדין אמרו עמי אשלטנא לא נחוב עוד לפלחנך:
 * כחולתא חקונה כלתא קשוטתא ועמי שבקו פלחני יומין דלא מנן:
 * בישן אלפת סן אורחתיך:
 * כל ארץ עכדתו:
 * לחדא לקלקלא ית ארחתך אף ממצרים תבהתיך כמה דבהתת מאתורא:
 * יי רחצניך ולא תצליחי להון:
 * למימר הא ופטר גברית אחתיה ותחד מלחיה ותחי לגבר אחרון האפשר דחוב לוחה עוד הלא מחב תחוב ארעא אחיה ואח
 * טעיה ואחחברת לעממין סגיאין וחובי מכען לפלחני אמר יי:
 * על אורחתי בית מישריוחן אורכת להון כערבאי דשרן כשכונין במדברא וחייבת ארעא בשעתיך ובבישתיך:
 * ואחמנעורסיסא ומלקושא לא הוה וחוצף כאתא נפקת ברא הוה לך מסרבת לאחכנעא:
 * פקדי דמן עלמא:
 * האפשר דיתנשרון לך חובין לעלם אם תתקף עלך סחא לאפרש הא מללח ועבדת בישין ואסגית:

* Frustra percussi filios vestros, discipli-
 * na non receperunt. deuorauit gladius ve-
 * ster prophetas vestros, quasi leo vastator
 * * generatio vestra. Videte verbū Dñi. Nun-
 * quid solitudo factus sum Israeli, aut terra
 * ferotina? Quare ergo dixit populus meus,
 * G Recessimus, non veniemus vltra ad te?
 * Nunquid obliuiscetur virgo ornamenti
 * fui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ? Popu-
 * lus verò meus oblitus est mei diebus in-
 * * numeris. Quid niteris bonam ostendere
 * viam tuam, ad quærendam dilectionem,
 * quæ insuper & malitias tuas docuisti vias
 * * tuas? Et in alis tuis inuentus est sanguis a-
 * nimarum pauperum & innocentum. non
 * in fossis inueni eos, sed in omnibus quæ
 * * supra memorauī. Et dixisti: Absque pec-
 * cato & innocens ego sum, & propterea a-
 * uertatur furor tuus à me. Ecce ego iudicio
 * contendam tecum, eò quòd dixeris, Non
 * * peccaui. Quàm vilis facta es nimis, iteras
 * vias tuas! Et ab Ægypto confunderis, sicut
 * * confusa es ab Assur. Nam & ab ista egre-
 * dieris, & manus tuæ erūt super caput tuū,
 * quoniam obtruiuit Dominus cōfidentiam
 * tuam, & nihil habebis prosperum.

CAP. III.

* VUlgo dicitur: Si dimiserit vir vxorem
 * A suam, & recedens ab eo duxerit virum
 * alterum, nunquid reuertetur ad eam vltra?
 * Nunquid non polluta erit & contamina-
 * ta mulier illa? Tu autem fornicata es cum
 * amatoribus multis, tamē reuertere ad me,
 * * dicit Dominus. Leua oculos tuos in dire-
 * ctum, & vide vbi non prostrata sis. In viis
 * sedebas, expectans eos quasi latro in soli-
 * tudine, & polluisti terram in fornicationi-
 * * bus tuis & malitiis tuis. Quamobrem
 * prohibita sunt stillæ pluuiarum, & feroti-
 * nus imber non fuit. Frons mulieris mere-
 * tricis facta est tibi, noluisti erubescere.
 * * Ergo saltem amodò voca me, Pater
 * meus, dux virginitatis meæ tu es.
 * * Nunquid irasceris in perpetuum, aut
 * perseuerabis in finem? Ecce locuta es & fe-
 * cisti mala, & potuisti.

* Frustrā percussisti filios vestros, disciplinam non recepistis, gladius deuorauit prophetas vestros quasi leo vastator, * & non timuistis.

Audite verbum Domini, hæc dicit Dominus:

Nunquid solitudo factus sum Israel aut terra plena sentium? quia dixit populus meus, Non seruiemus, & non veniemus ad te amplius.

* Nunquid obliuiscetur sponsa ornamenti sui, & virgo fasciæ pectoralis suæ? at populus meus oblitus est mei dies quorum non est numerus.

* Quid adhuc bonum exercebis in viis tuis ut queras dilectionem? non sic: sed & tu iniquè egisti ut pollueres vias tuas: * Et in

manibus tuis inuenti sunt sanguines animarum innocentium; non in fossis inueni eos, sed in omni quercu.

* Et dixisti, Innocens sum: sed auertatur furor eius à me. ecce ego litigo tecum, in eo quod dicis tu, Non peccaui.

* Quia despexisti vehementer ut iterares vias tuas, & ab Ægypto confunderis, sicut ab Assur.

* Quia & hinc egredieris. & manus tuæ super caput tuum, quia repulit Dominus spem tuam, & non prosperaberis in ea.

CAP. III.

SI dimiserit vir uxorem suam, & recesserit ab eo, & fuerit viro alteri, nunquid reuertens reuertetur ad eum ultra? Nonne contaminata contaminabitur mulier illa, & fornicataes in pastoribus multis? & reuertebaris ad me, dicit Dominus.

* Leua oculos tuos in directum, & vide tibi non prostrata sis: in viis sedisti eius quasi cornix deserta, & polluisi terram in fornicationibus tuis & in malitiis tuis.

* Et habuisti pastores multos in offensio-

nem tuam. Facies meretricis facta est tibi, sine rubore facta es ad omnes.

* Nonne usque nunc me vocasti & patrem & ducem virginitatis tuæ?

* Nunquid permanebit in seculum, aut custodietur in victoriam? ecce locuta es, & fecisti mala hæc, & potuisti.

* μάτλω ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν. παιδεύων ὅκ ἐδέξαθε. μάχαιρα κατέφαγε τὸν παρθένον ὑμῶν ὡς λέων ὁ ὅλος θρόνων, * καὶ ὅκ ἐφοβήθητε. ἀκούσατε λόγον κυρίου, τὰδε λέγει κύριος, μὴ ἔρημις ἐγὼ Ἰσραὴλ ἢ γῆ κεχερσωμένη. διότι εἶπεν ὁ λαός μου, οὐ κυριεύσομεθα, καὶ ὅκ ἤξομεν πρὸς σέ ἐπ.

* μὴ ὀπιλήσῃ ὑμῶν τὴν κόσμον αὐτῆς καὶ παρθένος τὴν σθηδοδετιμίδα αὐτῆς; ὁ δὲ λαός μου ἐπελάττετό μου ἡμέρας ὧν ὅκ ἐστιν δριμύτης.

* τί ἐπὶ καλὸν ὀπιτηδύσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς σου τοῦ ζητεῖν ἀγάπην; οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐπονηρώσω ἑμὶα- ναι τὰς ὁδοὺς σου, * καὶ ἐν ταῖς χερσὶ σου διρέθωσαν αἵματα ψυχῶν ἀνθρώπων, ὅκ ἐν διορύμασιν διῶγον αὐτοὺς, ἀλλ' ὀπιπάσῃ θρῦν.

* καὶ εἶπας, ἀνθρώποι εἰμὶ, ἀλλὰ ἀποσφαθήτω ὁ θυμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ κένομαι πρὸς σέ, ἐν τῷ λέγειν σε, οὐχ ἡμάρτον.

* ὅππ κατεφρόνησας σφόδρα ἔδωκεν ὁ κύριος τὰς ὁδοὺς σου. ἐκ δὲ αὐτοῦ πῃς καταιγισθήσῃ, ὡς δὲ ἀσούρη.

* ὅππ καὶ ἐν τῷ θυμῷ σου ἐξελύσῃ. καὶ αἱ χεῖρες σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου, ὅππ ἀπόστατο κύριος τὴν ἐλπίδα σου, καὶ ὅκ δώδωθήσῃ ἐν αὐτῇ.

γ.

* Ἐὰν δὲ ἐξαποσείλῃ θύῃς τὴν γυναῖκα αὐτῆς, & ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἄλλῃ ἀνδρὶ ἐτέρῳ, μὴ ἀνακάμψῃ, ἀνακάμψῃ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ; οὐ μαινομένη μαινώσῃ ἢ ἢ γῆν ἐκείνην, καὶ συνεξέπορεύσας ἐν ποιμένι πολλοῖς, & ἀνέκαμπτες πρὸς με, λέγει κύριος.

* ἄρῃς τὸν ὀφθαλμόν σου εἰς διδάσκω, καὶ ἰδε πῶς ἐχί ἐξεφύρῃς. ὀπι ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτῶν ὡς κορώνη ἡρημωμένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου ἐν ταῖς κακίαις σου.

* καὶ ἔχες ποιμένας πολλοὺς εἰς πρόσκομμα σου. ὅψις πόρνης ἐγὼ εἶμι, ἀπληρωμένης πρὸς πόλιν, οὐχ ἕως νῦν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα καὶ δεχθῆναι τὴν παρθενίαν σου;

* μὴ διαμῶνεις ἐν αἰῶνα, ἢ διαφυλαχθήσεται εἰς νῆκας; ἰδοὺ ἐλάλησας καὶ ἐποίησας ταῖς πονηραῖς ταύταις, καὶ ἡδιστάδης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Frustrā percussisti filios vestros, disciplinam non susceperunt: occidit gladius vester prophetas vestros quasi leo qui deuastat. * Popule generationis, vos suscipite verbum Domini: nunquid sicut solitudo deserta in qua nulla est utilitas, fuit Verbum meum Israel, aut sicut terra vasta? quare dixerunt populus meus, Migrauimus, non reuertemur ultra ad cultum tuum? * Num fieri potest ut obliuiscatur virgo ornamenti sui, aut sponsa ornatus sui? & populus meus reliquerunt timorem mei diebus sine numero. * Et quid gloriaris in viis tuis, ut iungaris populis? insuper & mala docuisti ex viis tuis. * In occulto quoque inuenta es effudisse sanguinem innocentem, sanguinem animarum pauperum innocentum: non sicut inueniunt in fossa, sed ob hæc omnia fecisti. * Et dixisti, Quoniam innocens sum, veruntamen auertus est furor eius à me. Ecce ego faciam tecum ultionem iudicii, eò quod dixisti, Non peccaui. * Quare tu contemplaris admodum ad corruptendam viam tuam? etiam ab Ægypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. * Etiam ex hoc egredieris, & confusio peccati tui super caput tuum: quia procul summouit Dominus fiduciam tuam, & non prosperaberis in eis.

CAP. III.

Incendo: Si dimiserit vir uxorem suam, & abierit ab eo, & nupserit viro alteri, nunquid reuertetur ad eam ultra? nonne peccando peccabit terra illa? & tu fornicata es & adiunxisti te populis multis: tamen reuertere iam ab hoc tempore ad cultum meum, dicit Dñs.

Tolle oculos tuos ad loca edita, & vide ubi non te iunxisti ut coleres idola. super viam domus mansionis eorum expectabas ea, sicut Arabes qui morantur in tabernaculis in deserto; & ream fecisti terram in idolis tuis, & in malitia tua. * Et prohibita sunt guttæ pluuiæ, & serotinus imber non fuit: & impudentia quasi mulieris meretricis fuit tibi: noluisti tete humiliare. * Ab hoc tempore utique orabis coram me dicens: Dominus meus es tu, redemptor meus, qui à seculo es. * Num fieri potest ut referrentur tibi peccata in æternum, aut roborabitur super te plaga in finem? ecce locuta es, & fecisti mala, & multiplicasti.

* ויאמר יהוה אלי בימי יאשיהו המלך הראית
 אשר עשית משבה ישראל הלכה היא על כל הר
 גבה ואל תחרת כל עץ רענן ותזני שם:
 * ואמר אחרי עשית את כל אלה אלי תשוב
 ולא שבה ותראה בגודה אחותה יהודה:
 * וארא כי על כל אדות אשר נאפה משבה
 ישראל שלחתיה ואתן את ספר כריתתיה אליה
 ולא יראה בגדה יהודה אחותה ותלך ותזן גם
 היא:
 * והיה מקל זנותה ותחנף ארץ הארץ ותנאף
 את האבן ואת העץ:
 * וגם בכל זאת לא שבה אלי בגודה אחותה
 יהודה בכל לבה כי אם בשקר נאם יהוה:
 * ויאמר יהוה אלי צדקה נפשה משבה ישראל
 מבגדה יהודה:
 * הלך וקראת את הדברים האלה צפנה ואמרת
 שובה משבה ישראל נאם יהוה לוא אפיל פני
 בכם כי חסיד אני נאם יהוה לא אטור לעולם:
 * אך דעי עונך כי ביהוה אלהיך פשעת ותפזרי
 את דרכיך לזרים תחת כל עץ רענן ובקולי לא
 שמעתם נאם יהוה:
 * שובו בנים שובכים נאם יהוה כי אנכי בעלתי
 בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה
 והבאתי אתכם ציון:
 * ונתתי לכם רעים כלבי ודעו אתכם דעו
 והשביל:
 * והיה כי תרבו ופרייתם בארץ בימים החמה
 נאם יהוה לא יאמרו עוד ארון ברית יהוה ולא
 יעלה על לב ולא יזכרו בו ולא יפקדו ולא יעשה
 עוד:

6 * Et dixit Dominus ad me in diebus Io-
 siae regis: Nunquid vidisti quae fecerit au-
 uerfatrix Israel? Abiit sibi met super om-
 nem montem excelsum, & sub omni li-
 gno frondoso, & fornicata est ibi.
 7 * Et dixi, cum fecisset haec omnia, Ad
 me reuertere, & non est reuerfa. Et vidit
 prauaricatrix soror eius Iuda:
 8 * quia pro eo quod moechata esset auer-
 fatrix Israel, dimissem eam, & dedissem ei
 libellum repudij, & non timuit prauarica-
 trix Iuda soror eius, sed abiit & fornicata
 est etiam ipsa:
 9 * Et facilitate fornicationis suae conta-
 minauit terram, & moechata est cum lapi-
 de & ligno.
 10 * Et in omnibus his non est reuerfa ad
 me prauaricatrix soror eius Iuda in to-
 to corde suo, sed in mendacio, ait Do-
 minus.
 11 * Et dixit Dominus ad me: Iustificauit
 animam suam auerfatrix Israel compara-
 tione prauaricatricis Iuda.
 12 * Vade & clama sermones istos contra
 Aquilonem, & dices: Reuertere auerfatrix
 Israel, ait Dominus: & non auertam fa-
 ciem meam a vobis, quia sanctus ego sum,
 dicit Dominus, & non irascat in perpetuum.
 13 * Veruntamen scito iniquitatem tuam,
 quia in Dominum Deum tuum prauari-
 cata es. & dispersisti vias tuas alienis sub
 E omni ligno frondoso, & vocem meam non
 audisti, ait Dominus.
 14 * Conuertimini filij reuertentes, dicit
 Dominus: quia ego vir vester. & assumam
 vos, vnum de ciuitate, & duos de cogna-
 tione, & introducam vos in Sion.
 15 * Et dabo vobis pastores iuxta cor meum,
 & pascent vos scientia & doctrina.
 16 * Cumque multiplicati fueritis & cre-
 ueritis in terra in diebus illis, ait Domi-
 nus, non dicent vltra, Arca testamenti Do-
 mini, neque ascendet super cor, neque re-
 cordabuntur illius, nec visitabitur, neque
 fiet vltra.

תרגום יונתן

6 ואמר ייולי ביומי יאשיהו מלכא החזיתא מה דעברו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אזלין אנן על כל רמא מנטלא ולחחות
 כל אילן עבוי ופלחין תסן לשעוהא: 7 ואמרת בת דעברו ית כל אילן לפלחני יתובון ולא תבו וחזו משקריא אחיהון דבית יהודה
 ותלי קרמי ארי על כל עסק דטעו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אזליהון כמא דיתבין אגרת גט פטורין ומשלחין ולא דחילו
 משקריא דבית יהודה אחיהון ואזלו וטעו אף אנן: 8 ואף בכל דא לא תבו לפלחני משקריא דבית יהודה אחיהון בכל לבחון אלחן בשקרא אמר יי:
 9 ואמר יי לי זכות נפשה דמתחסנא למתב לפלחני דבית ישראל משקריא דבית יהודה: 10 אזל ותחנכי ית פתגמא האלן
 בארע צפונא וחימר תובו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אמר יי כד תחנכו לא אשלח רגזי בכון ארי מסגי למעבר טבון אנא
 אמר יי לא יתנשרון חזקין ליד לעלם: 11 ברם דעי חזקין ארי במיסר דיי אלתיך מרדח וקלקלת ית אורחתיך אתחברת
 לעסמא פלחי טעוהא תחות כל אילן עבוי ולמימרי לא קבלחון אמר יי: 12 תובו בנאי דמתחסנין למתב אמר יי ארי אנא אחרעתי
 בכון ואקרב יתכון באר אחון משתארין חר מקרמא ותריז מורעיתא ואעיל יתכון לציון:
 13 ואמני לכון פרנסין עברי רעותי ופרנסון יתכון במדע ובחכמה: 14 ויהי ארי תסגון ותפשוון בארעא ביומא האנן אמר יי
 לא ימרין עוד ארון קימא דיי ולא יסק על לב ולא יזכרון עוד בה ולא יזעון ולא יזחון בה עוד קרב:

* Et dixit Dominus ad me in diebus regis Josia: Vidisti quæ fecit mihi habitatio Israel? abiit super omnem montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi.

* Et dixi postquam fornicata est ipsa his omnibus: Ad me conuertere, et non es reuersa. & vidit deformitatem eius præuicatrix Iuda:

* Et vidi quia pro omnibus pro quibus relicta est in his mæchata est habitatio Israel. & dimisi eam, & dedi ei libellum repudij in manus eius, & non timuit præuicatrix Iuda. et abiit, & fornicata est & ipsa.

* Et facta est in nihilum fornicatio eius, & mæchata est in lignum & lapidem.

* Et in omnibus his non reuersa est ad me præuicatrix Iuda ex toto corde suo, sed in mendacio.

* Et dixit Dominus ad me: Justificauit animam suam Israel à præuicatrice Iuda.

* Vade & lege sermones istos ad Aquilonem, & dices: Conuertere ad me habitatio Israel, ait Dominus, & non firmabo faciem meam super vos, quia misericors ego sum, dicit Dominus, & non irascar vobis in seculum.

* Veruntamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum impiè egisti, et effudiſti vias tuas in alienos sub omni ligno frondoso, at vocem meam non audisti, dicit Dominus.

* Conuertimini filij apostata, dicit Dominus, quia ego dominabor vobis, & assumam vos unum de ciuitate & duos de cognatione, & introducam vos in Sion.

* Et dabo vobis pastores secundum cor meum, & pascunt vos pastores cum scientia.

* Et erit si multiplicati fueritis & creueritis super terram, dicit Dominus: in diebus illis non dicent ultra, Arca testamenti sancti Israel non ascendet in cor, neque nominabitur, neque visitabitur, & non fiet ultra.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως ἰωσίου, ἴδες ἂν ἐποίησεν μοι ἡ κατεκία τοῦ ἰσραήλ; ἐπορεύθη ἐπὶ πάντας ὄρους ὑψηλὸν καὶ ὑποκάτω πάντων ξύλων ἀλσώδους καὶ ἐπόρευεν ἐκεῖ.

* καὶ εἶπα μὲν τὸ πορνέυσαι αὐτὴν ταῖς πάντα, πρὸς με δὲ ἄσπερον καὶ ὅσα δὲ ἄσπερον. καὶ εἶδεν τὴν ἀσυνέτην αὐτῆς ἢ ἀσυνέτης ἰούδα.

* καὶ εἶδον, διότι πάλιν δὴ ὡς κατελείφθη ἐν αὐτοῖς ἐμοιχάτω ἡ κατεκία τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔξαπείσθη αὐτὴν, καὶ ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίας εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ὅσα ἐφοβήθη ἢ ἀσυνέτης ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπόρευεν καὶ αὐτή.

* καὶ ἔγχετο εἰς οὐρανὸν ἡ πορνεία αὐτῆς, καὶ ἐμοιχέυσεν εἰς τὸ ξύλον ἐν τῇ λίθῳ.

* καὶ ἐν πάσι τοῖς ὅσα ἐπεγράφη πρὸς με ἢ ἀσυνέτη ἰούδα ἔξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἐδικαίωσεν τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνέτης ἰούδα.

* πορεύου καὶ δὴ ἀγνοῖς ὅτι λόγοις τοῖς πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐρεῖς, ἐπιστράφητι πρὸς με ἡ κατεκία τοῦ ἰσραήλ, λέγει κύριος, ὅτι μὴ σπείσω τὸ πρὸς ὅπῳ με ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος, καὶ οὐ μὴ ἐμὴν εἰς τὸν αἰῶνα.

* πλὴν γινώσκω τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς κύριον τὸν θεόν σου ἠσέβησας, καὶ διέχεας τὰς ὁδοὺς σου εἰς ἀλλοτρίους ὑποκάτω πάντων ξύλων ἀλσώδους, τὸ ὅτι φωνῆς μου οὐκ ὑπήκουσας, λέγει κύριος.

* ἐπιστράφητε ὑποὶ ἀφροσύνῃ, λέγει κύριος, διότι ἐγὼ κατεκλείψω ὑμῖν καὶ λήψομαι ὑμᾶς ὡς ἂν πόλεως ἐν δύο ἐκ παλαιάς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς σιών.

* καὶ δώσω ὑμῖν ποιμῆρας καὶ τὴν καρδίαν μου ἐποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμῆροντες μετ' ἐπιστήμης.

* καὶ ἔσται ἐνὶ πληθύνει καὶ ἀύξει καὶ ἐπὶ τῇ γῆς, λέγει κύριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὅσα ἐργάσιν ἐπὶ, κίβωτος διαθήκης ἀγίου ἰσραὴλ ὅσα δὴ ἀθή(ε) ἐπὶ καρδίαν, οὐ ὅτι ὀνομαθή(ε), οὐ ὅτι ἐπισκεψθή(ε), καὶ οὐ ποιθή(ε)ται ἐπὶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixit Dominus ad me in diebus Josia regis: Nunquid vidisti quid fecerit domus Israel, quæ induratur ut conuertatur ad cultum meum? Abiit ipsi super omnem collem excelsum & sub omne lignum frondosum, & colunt ibi idola. * Et dixi postquam fecerunt omnia hæc: Ad cultum meum conuertentur: & non sunt conuersi; & viderunt falsarii fratres eorum viri domus Iuda. * Et manifestum fuit coram me, quia pro eo quod errauerunt, & indurati sunt ut conuerterentur ad cultum meum viri domus Israel, transmigraſse feci eos, sicut dāt literas libelli repudij & dimittunt uxores. Et non timuerunt falsarii domus Iuda fratres eorum, sed abierunt & errauerunt etiam ipsi. * Et factum est ex eo quod leuia videbantur in oculis eius idola eius; ream fecit terram, & fornicata est cum cultoribus idolorum lapidum & lignorum. * Et in omnibus his non sunt conuersi ad cultum meum falsarii domus Iuda fratres eorum in toto corde suo, nisi in mendacio, dicit Dñs. * Et dixit Dñs ad me: Iustificauit animam suam illa quæ sese obſtinat ne redeat ad cultum meum domus Israel, magis quàm falsaria domus Iuda. * Vade & prophetiza verba hæc in terra Aquilonis, & dices: Conuertimini qui vos obfirmatis, ne conuertamini ad cultum meum, domus Israel, dicit Dominus: cum enim conuersi fueritis, non imittam furorem meum in vos, quia ego multa conféro beneficia, dicit Dominus: non referuabuntur peccata vobis in æternum. * Veruntamen scito peccata tua, quia in Verbum Domini Dei tui præuicata es, & corrupisti viam tuam: adiunxisti te populis colentibus idola, sub omni ligno frondoso; & verbo meo non obedisti, dicit Dominus. * Conuertimini filij qui vos obfirmatis ne conuertamini, dicit Dominus, quia ego elegi vos; & applicabo vos ac si relictis sitis, unum de ciuitate, & duo de cognatione, & introducam vos in Sion: * Et constituam vobis gubernatores facientes voluntatem meam, & gubernabunt vos in scientia & in sapientia. * Et erit cum multiplicati fueritis & creueritis in terra, in diebus illis, dicit Dominus, non dicent amplius, Arca fœderis Domini, nec ascendet in cor, nec ultra eius recordabuntur, nec commoue buntur, nec in ea amplius inibunt praelium.

17 * בעת ההיא יקראו לירושלם כסא יהוה ונקוו אליה כל הגוים לשם יהוה לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שררות לבם הרע:

18 * בימים ההם ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבאו יחדו מארץ צפון על הארץ אשר הנחלתי ארץ אבותיכם:

19 * ואנכי אמרתי איך אשיתך בבנים ואחך לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאורת גוים ואמר אבי תקראי לי ומאחרי לא תשובו:

20 * אכן בנדה אשר מרעה בן בנדתם כי ביר ישראל נאם יהוה:

21 * קול על שפיים נשמע בכי תחנוני בני ישראל כי העו ארץ דרכם שכחו ארץ יהוה אלהיהם:

22 * שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם הננו אתנו לך כי אתה יהוה אלהינו:

23 * אכן לשקר מנבעור המון הרים אכן ביהוה אלהינו תשוער ישראל:

24 * והבשר אכלה ארץ יגיע אבותינו מנעורינו ארץ צאנם וארץ בקרם ארץ בניהם ואת בנותיהם:

25 * נשכבה בבשתנו ותכסנו כלמתנו כי ליהוה אלהינו הטאנו אנחנו ואבותינו מנעורינו ועד היום הוה ולא שמענו בקול יהוה אלהינו:

ד

1 * אם תשוב ישראל נאם יהוה אלי תשוב ואם תסיר שקוציך מפני ולא תנוד:

2 * ונשבעת חי יהוה באמר במשפט ובצדקה והתברכו בו גוים וכו יתהללו:

CAP. IIII.

1 * SI reuerteris Israel, ait Dominus, ad me conuertere. Si abstuleris offendicula tua à facie mea, non commoueberis.

2 * Et iurabis, Viuit Dominus, in veritate, & in iudicio & in iustitia, & benedicent cum gentes, ipsumque laudabunt.

תרגום יונתן

17 כענא יהוה יקרא לירושלם אתר בית שכינתא דיי ויתנהון למפלח בה כל עסמא לשמא דיי לירושלם ולא יתכוז עוד בית יהודה לכהן כישא: 18 כיומא האנון יתברון רביה יהודה עם בית ישראל וייתון כחרא מארע צפונא לארעא דאחסנת יחאבתהון: 19 ואנא אמרתי איכרן אצלחניך בבניא ואחך לך ארע חמדתא אחסנת חרות השבתהא דעסמא ואמרתי רבוי חצלן קדמי ומבחר פלחני לא תחובין:

20 ככן כמא דמשקרא אתתא בבגלה בן שקריתא במימרי בית ישראל אמר יי: 21 קלא על גגין אשחמע דבכין ומתאנחין בני ישראל ארי קלקל ית אורחתהון אתנשיו ית פלחנא דיי אלההון: 22 תובו בניא דמתחסנין למחב אשכוכ לכוז בר תחובין תא בכל עדן אחין אמרין תכנא לפלחנך ארי את יי אלהנא: 23 ככן לשקרא פלחנא על רמתא ולא לתנאה אתרנשנא על טוריא ברם במימרא דיי אלהנא פרקן ישראל: 24 ובתת חובין אספת ית ליאוח אבהתנא מוערנא ית ענהון וית תוריהון וית בניהון וית בנתהון: 25 נשכב בבתחת חובנא ותחפיננא אתכנעונתא ארי קדם יי אלהנא תכנא אנחנא ואבהתנא סוערנא ועד ימא חרין ולא קבלנא למימרא דיי אלהנא:

ד

1 אם תשוב ישראל לפלחני אמר יי תתקבל תיובתך עד לא תתחם גזירתך ואם תעדי שקוצך סן קדמי לא תשלט: 2 ואם תקום קים הוא יי בקשטא בדינא ובכוחא ויתברכון עסמא בישראל וכה ישתבחון:

* In diebus illis & in tempore illo vocabunt
Hierusalem, Thronus Domini: & congregabun-
tur ad eam omnes gentes, & non ambulabunt
ultra post cogitationes cordis sui mali.

* In diebus illis conuenient domus Iuda in
domum Iffrael, & uenient simul à terra Aquil-
lonis & ab omnibus regionibus ad terrā quam
hereditare feci patres eorum.

* Et ego dixi: Fiat Domine, quia ordinabo
te in filios, & dabo tibi terram electam here-
ditatem Dei omnipotentis gentium: & si pa-
trem inuocatis me, & à me non auertemini:

* Veruntamen sicut contemnit mulier in a-
matorem suum, sic contempsit in me domus Is-
rael, dicit Dominus.

* Vox ex labiis audita est ploratus et depre-
cationis filiorum Iffrael. quia iniquè egerunt in-
uis eorum, obliti sunt Dei sancti eorum.

* Conuertimini filij reuertentes, & sanabo
cõditiones vestras. ecce hi nos erimus tibi, quia
tu Dominus Deus noster es.

* Verè in mendacium erant colles & forti-
tudo montium: Veruntamen per Dominum
Deum nostrum salus Iffrael.

* At confusio consumpsit labores patrum
nostrorum ab adolescentia eorum, oues eorum,
& vitulos eorum, filios eorum & filias eo-
rum.

* Dormiuimus in confusione nostra, & con-
peruit nos ignominia nostra, quia coram Deo
nostro peccauimus nos & patres nostri ab ado-
lescentia nostra usque ad diem hanc, & non
audiuimus vocem Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

SI conuersus fuerit Iffrael, dicit Dominus, ad
me, conuertetur. & si abstulerit abominatio-
nes eius ab ore eius, & à facie mea timuerit,

* Et iurauerit, Viuit Dominus, cum ve-
ritate, & in iudicio & in iustitia, & bene-
dicent in ipso gentes, & in ipso laudabunt
Deum in Hierusalem.

17 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ κα-
λέουσιν τὴν ἱερουσαλὴμ θρόνος κυρίου· καὶ συναχθή-
σονται εἰς αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐπορεύσονται ἐπὶ ὀπίσω
τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τὴν πονηρίαν.

18 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συναλεύσονται οἱ οἶκοι τοῦ Ἰούδα
ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, & ἴξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς βορ-
ρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν ἣν κατεκλη-
ρονόμησα τῷ πατέρει αὐτῶν.

19 * καὶ ἐγὼ εἶπα, ἤνοιτο κύριε, ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα, καὶ
δώσω σοι γῆν ἐκλεκτὴν κληρονομίαν θεοῦ παντοκράτο-
ρος ἐθνῶν, καὶ εἰπάτε ὅτι Ἰσραὴλ καλεῖται ἐμε, καὶ ἀπ' ἐμοῦ
ὄντι δὲ πορεύσονται.

20 * πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ, οὕτως ἡ-
δέσπουν εἰς ἐμὲ οἱ οἶκοι Ἰσραὴλ, λέγει κύριος.

21 * φωνὴ ἐκ χειλέων ἠκούθη κλαυθμοῦ καὶ δέησης
ἐν Ἰσραὴλ· ὅτι ἠδίκησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο
θεοῦ ἀγίου αὐτῶν.

22 * Ἰππερεύετε υἱοὶ Ἰππερέφροντες, καὶ ἰαθμαὶ τὰ συν-
τερίματα ὑμῶν. ἰδοὺ οἶδ' ἐγὼ ἡμεῖς ἐσόμεθα σοι, ὅτι σὺ κύ-
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ.

23 * ὄντως εἰς ψῆδόν ἦσαν ὁ βοιωτοὶ, καὶ ἡ δυνάμεις
τῶν ὀρέων, πλὴν διὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ
Ἰσραὴλ.

24 * ἡ δ' αἰχμὴ κατενέαλθεν ἐν μόχοις τῶν πα-
τέρων ἡμῶν ἀπὸ νεότητος αὐτῶν, τὰ πρὸς ἑαυτοὺς αὐτῶν καὶ ἐν
μόχοις αὐτῶν, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ τὰς θυλάτους αὐτῶν.

25 * ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰχμῇ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν
ἡμᾶς ἡ ἀπὸ μῆδος ἡμῶν, διότι ἐναντίον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ μαρ-
τυρία ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ νεότητος ἡμῶν ἕως τῆς
ἡμέρας ταύτης, καὶ οὐχ ὑποκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου
τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

δ.

1 * Ἐὰν Ἰππερεύῃ Ἰσραὴλ, λέγει κύριος, πρὸς με, ἐ-
πιστραφήσεται· καὶ ἐὰν ἀπειλήσῃ βδελύγματα αὐ-
τοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος μου
διέλθῃ,

2 * καὶ ὁμώσει, ζῇ κύριος, μὴ ἀληθείας, καὶ ἐν κείτῃ
καὶ ἐν δικαιοσυνῇ, καὶ διλογίσουσιν ἐν αὐτῇ ἔθνη, καὶ ἐν
αὐτῇ αἰνέουσιν τὸν θεὸν ἐν ἱερουσαλὴμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 In tempore illo vocabunt Ierusalem locum domus maiestatis Domini, & discent colere in ea omnes populi nomen Domini in Ie-
rusalem, & non ambulabunt ultra post cogitationem cordis sui pessimi.

18 In diebus illis coniungentur domus Iuda cum
domo Iffrael, & uenient simul de terra Aquilonis, in terram quam possidere feci patres vestros.

19 Et ego dixi: Quomodo prosperabo te in filiis, & dabo tibi terram desiderabilem, hereditatem lætitiæ laudis populorum? & dixi:

Dominum meum inuocabis coram me, & à cultu meo non reuerteris.

20 Propterea sicut præuaricatur mulier in mari-
tium suum, sic præuaricata es in Verbum meum domus Iffrael, dicit Dominus.

21 Vox iuxta torrentes audita est plo-
rantium & gementium filiorum Iffrael, quia corruperunt vias suas, obliti sunt cultus Domini Dei sui.

22 Conuertimini filij qui obfirmatis vos ad conuersionem, dimittam vobis si conuersi fueritis: ecce in omni tempore vos dicitis, Con-
uersi sumus ad cultum tuum, quoniam tu es Dominus Deus noster.

23 Vtique in vanum columus super colles, & in
nullum usum congregati sumus super montes; veruntamen in verbo Domini Dei nostri salus Iffrael.

24 Confusio autem peccatorum
consumpsit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra; oues eorum, & boues eorum, filios eorum, & filias eorum.

25 Iacemus in
confusione peccatorum nostrorum, & cooperiet nos verecundia nostra, quia coram Domino Deo nostro peccauimus nos & patres nostri
ab adolescentia nostra & usque in præsentem diem, & non obediuius verbo Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

SI conuerteris Iffrael ad cultum meum, dicit Dominus, acceptabilis erit conuersio tua, antequam signetur sententia tua: & si abstuleris
abominaciones tuas à facie mea, non commoueberis.

Et si iuraueris, Viuus est Dominus, in veritate, in iudicio & in iustitia; &
benedicentur populi in Iffrael, & in ipso laudabuntur.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיִירוּשָׁלַם
נִירוּ לָכֶם גִּיר וְאֶל־תִּזְרְעוּ אֶל־קִצִּים :

הַמְלִילוּ לַיהוָה וְהִסְרוּ עֲרֵלוֹת לִבְכֶּכֶם אִישׁ יְהוּדָה
וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבַעֲרָה וְאִין
מִבֶּכֶה מִפְּנֵי רַע מַעַלְלֵיכֶם :

הַגִּידוּ בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם הַשְׁמִיעוּ וְאָמְרוּ
וְתִקְעוּ שׁוֹפָר בְּאַרְץ קְרָאוּ מִלֵּו וְאָמְרוּ הָאֲסָפוּ
וּנְבוֹאָה אֶל־עֲרֵי הַמִּבְצָר :

שָׂאוּ־גַם צִיּוֹנָה הַעִיזוּ אֶל־תַּעֲמִדוּ בִי רַעַה אֲנֹכִי
מִבְּיָא־מִצָּפוֹן וְשֹׁכֵר גָּדוֹל :

עֲלֵה אֲרִיָּה מִסִּבְכוֹ וּמִשְׁחִיר גּוֹיִם נָסַע יֵצֵא
מִמָּקְמוֹ לָשׁוּב אֶרֶץ לְשִׁמָּה עֲרִיד תֵּצֵינָה מֵאִין
יֹשֵׁב :

עַל־זֹאת חָגְרוּ שָׁקִים סָפְדוּ וְהִלְלוּ בִי לֹא־שֹׁב
חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ :

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה יֹאכֵד לִב־
הַמֶּלֶךְ וְלִב הַשָּׂרִים וְנִשְׁמוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
יִתְמָהוּ :

וְאָמַר אֲהֵי אֲדֹנִי יְהוָה אֲכֹן הִשָּׂא הַשָּׂאת לָעַם
הַזֶּה וּלְיִירוּשָׁלַם לֹא־מָר שְׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וּנְגַעַה חֲרִב
עַד־הַנֶּפֶשׁ :

בָּעֵת הַהִיא יֹאמַר לָעַם הַזֶּה וּלְיִירוּשָׁלַם רוּחַ צֶחַ
שָׁפִים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בְּרִית־עָמִי לֹא לִזְרוֹת וְלֹא
לְהִבָּר :

רוּחַ מֵלֵא מֵאֵלָה יָבוֹא לִי עֲתָה גַם־אֲנִי אֲדַבֵּר
מִשְׁפָּטִים אוֹתָם :

הַגִּידוּ כַעֲנָנִים יַעֲלֶה וּכְסוּפָה מִרְכַּבוֹתָיו קָלוּ
מִנְשָׁרִים סוּסֵיו אוֹי לָנוּ כִּי שָׁדְדָנוּ :

כִּבְסִי מִרְעָר לִבְךָ יְרוּשָׁלַם לִמְעַן תוֹשְׁעִי עַד־
מָתִי תִלֵּין בְּקִרְבְּךָ מִחֲשֹׁבוֹת־אוֹנֶךָ :

תרגום יונתן

אֲרִי כִדְנָן אָמַר יְיָ לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיִירוּשָׁלַם עֲבִדוּ לַכּוֹן עוֹבְדֵי שִׁבּוֹן וְלֹא תִבְעִזוּ פִּרְקָן כְּחֹזֶקֶן :
דִּשְׁעֵי לִבְכֹּחַ אֲנִשׁ יְהוּדָה וְיִירוּשָׁלַם דְּלִמָּא תַפּוֹק כְּאִשְׁתָּא רְגוּ וְיִשְׁעִי וְלֹא יִהְיוּ חִים מִן קִדְם בִּישׁוֹת עוֹבְדֵי כּוֹן :
וּבִירוּשָׁלַם כְּסִרוּ וְאָמְרוּ תִקְעוּ שׁוֹפָר בְּאַרְעָא אֲכִלוּ אֲסָגוּ וְאָמְרוּ אֲחִכֶּנְשׁוּ וְנַעֲלוּ לְקִרְוִין כְּרִיכִין :
אֲרִי בִישְׁתָּא אֲנָא מִיחִי מִצָּפוֹנָא וְחִבְרָא רִבְתָּ :
לְעִדּוֹ קִרְוִין יִצְדִין מִבְּלִי יִתֵּב :
עַל דָּא יִיסְרוּן סָקִין וְיִסְפְּדוּן וְיִלְלוּן אֲרִי לֹא תִב תִּקְוָה רְגוּ וְיִי מִנְנָא :
וְיִהְיִי כַעֲדָנָא תִהִיא אָמַר יְיָ יִחְבֵּר לָכָא דְּמִלְכָא וְלָכָא דְּרִבְרִבְנָא וְיִצְדִין כְּתִנְיָא וְנִבְיִי שִׁקְרָא וְשִׁחַתְמָן :
לְעִמָּא הָרִין וּלְיִירוּשָׁלַם לְסִימָר שְׁלָמָא יְהִי לַכּוֹן וְכַעַן הָא חֲרִבָא מִקְטֵלָא בְּעָמָא :
כְּרוֹת שִׁיחִין עַל רִישֵׁי גִגְרִין דְּסִיין לְמִדְבָּרָא בִן אוֹרַח כְּנִישְׁתָּא דְּעָמִי לֹא לְמִדְרִי וְלֹא לְבִדְרָא :
לְחוֹת כְּרוֹת דְּשִׁקְרָא בְּכֹן מִשְׁרִית עָמִין מֵאִלִּין קִלְיוֹן כְּרוֹתָא יִחוּן עַל יְהוֹן כַּעַן אֲף כְּמִימְרֵי אִיחָנוּ וְאִמְלִל פְּרַעְנוֹת דִּינִי מִנְהוֹן :
מִלְךָ בְּמִשְׁרִיתָא יִסַּק עַל יְהוֹן כְּעִנְנָא דְּסִלָּק וְחִפְיִיתָ אֲרַעָא וְכַעֲלַעֲלוּן רְחִיכוּתָא קִלְיוֹן מִנְשָׁרִיא סוּסוֹתָא וְיִלְכָא אֲרִי אֲמִי לְסִבְכוֹנָא :
נְקָא מִלְּמַעְבַּד בִּישָׂא לִבְךָ יְרוּשָׁלַם כְּדִיל דְּתַתְּפִּרְקוּן עַד אִיסְתִּי וְיִרְכֹן וְיִתְקַסֵּן עֲבִדִי אוֹנֶם וְכִגְדִי :

* Quia hæc dicit Dominus viris Juda & habitatoribus Hierusalem: Innouate vobis novalia, & non seminetis super spinas.

* Circumcidimini Deo vestro, & circumcidite duritiam cordis vestri viri Iuda & habitantes in Hierusalem, ne egrediatur quasi ignis furor meus, & succendetur, & non erit qui extinguat à facie malitiæ adinventionum vestrarum.

* Annunciate in Iuda & audiat in Hierusalem. dicite, canite tuba in terra, et clamate fortiter. dicite, Congregamini, & ingrediamur in ciuitates muratas.

* Assumentes fugite in Sion, festinate, non steteris, quia mala ego adduco ab Aquilone et contritionem magnam.

* Ascendit leo de cubili suo, et vastans gentes se leuauit. & egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem. & ciuitates tue vastabuntur, ut non habitentur ipsæ.

* Super hæc accingimini ciliciis, & plangite & vlulate, quia non est auersa ira furoris Domini à nobis.

* Et erit in illa die, dicit Dominus, peribit cor regis & cor principum, & sacerdotes extra se fient, & prophetae admirabuntur.

* Et dixi: O dominator Domine, ergo decipiens decepisti populum hunc & Hierusalem, dicens: Pax erit vobis, & perueniet gladius vsque ad animam eorum.

* In tempore illo dicent populo huic & Hierusalem. Spiritu erroris, in solitudine via filiae populi mei non ad purum neque ad sanctum.

* Spiritus plenitudinis veniet mihi. Nunc autem ego loquar iudicia mea ad illos:

* Ecce quasi nubes ascendet, & sicut tempestas currus eius: velociores aquilis equi eius. Vt nobis quoniam miseri facti sumus.

* Lava à malitia cor tuum Hierusalem, ut salueris. vsquequò erunt in te cogitationes doli tuorum?

* ὅτι τάδε λέγει κύριος τοῖς ἀνδράσιν ἰουδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, νεώτατε ἐὰν τοῖς νεώματά, καὶ μὴ σπεύρετε ἐπ' ἀκαΐταις.

* ἀπειθήσητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ ἀπειθήσετε τῷ σκληροκαρδίῳ ὑμῶν ἀνδρὲς ἰουδα καὶ κατακυυῖτες ἐν ἱερουσαλήμ, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμὸς μου, καὶ ἐκκαυθῇ, καὶ ὅσα ἔσται ὁ σβέσεων ἀπὸ πυρὸς πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν.

* ἀναγγείλατε ἐν τῇ ἰουδα καὶ ἀκουσθήτω ἐν ἱερουσαλήμ. εἰπάτε, ἡμῶν αὖτε ἰσχυροὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κερᾶτε μέγα. εἰπάτε, ἰσχυροὶ ἔστωτε, καὶ εἰσελθώμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς τευχέρας.

* ἀναλαβόντες φθίβετε εἰς σιών, σπύδατε, μὴ σῆτε, ὅτι κακὰ ἔγω ἐπάτω ἀπὸ βορρᾶ καὶ συντεβίω μέγα ἄλῳ.

* ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσῃ τὴν ἐξῆρσιν, & ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θείνου τῷ γυναικαὶ εἰς ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις οὗ κατασφραγίσονται, ὥστε μὴ κατεκείσθαι αὐτάς.

* ἐπὶ τοῖς τοῖς ὡσαύτως ἰσχυροὶ, καὶ κόπτετε καὶ ὀλοῦτε, διότι ὅσα ἀπεσφραγίσθη ὁ θυμὸς ὀργῆς κυρίου ἀφ' ἡμῶν.

* καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἀπολείται ἡ καρδία τοῦ βασιλέως καὶ ἡ καρδία πάντων ἀρχόντων, καὶ ἱερεῖς ἐκστήσονται, καὶ ὡσφῆσονται θαυμάσονται.

* καὶ εἶπα, ὡς ἔσται κύριος ἀράξει ἀπὸ τῆς ἡπάτης τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλήμ λέγων, εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ ἀψέ) ἡ μάχαιρα ἕως τῆς ψυχῆς αὐτῶν.

* ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρῶσιν τὰ λαὸς τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλήμ. πνύματι πληρώσεως, ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸς τῆς συγατρὸς τοῦ λαοῦ μου ὅσα εἰς καθαρὸν οὐδὲ εἰς ἄγιον.

* πνεῦμα πληρώσεως ἔξει μοι. νῦν ὃ ἐγὼ λαλήσω κρείματά μου πρὸς αὐτοὺς.

* ἰδοὺ ὡς νεφέλη ἀνὰ βῆ(ε), καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἄρματα αὐτοῦ. κοφότεροι ἀετῶν ἵπποι αὐτοῦ. οὐαὶ ἡμῖν ὅτι ταλαιπωροῦμεν.

* ἀπόπλυε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν οὗ ἱερουσαλήμ, ἵνα ῥωθῇ. ἕως πότε ὑπαρξέσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ πόνων σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia sic dicit Dominus viro Iuda & habitatoribus Ierusalem: Facite vobis opera bona, & non queratis salutem in peccatis. * Conuertimini ad cultum Domini, & auferte impietatem cordis vestri viri Iuda, & habitatores Ierusalem; ne forte egrediatur quasi ignis furor meus, & consumat absque misericordia, propter malitiam operum vestrorum. * Annunciate in Iuda & in Ierusalem; narrate & dicite, clamate tuba in terra, clamate, multiplicare & dicite: Congregamini, & ingrediamur in ciuitates munitas. * Leuate signum in Sion, migrate & non moremini, quia malum ego adueho ab Aquilone, & contritionem magnam. * Migrauit rex de arce sua, & disperdens populos profectus est cum exercitu suo: egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in desolationem. Ciuitates tuæ deserta erunt absque habitatore. * Super hoc accingentur fassis, plangent & vlubunt: quia non est auersus furor iræ Domini à nobis. * Et erit in tempore illo, dicit Dominus, conteretur cor regis & cor principum, & vastabuntur sacerdotes, & prophetae falsi conturbabuntur. * Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus: certe ecce prophetae mei decipiunt populum istum & Ierusalem, dicentes: Pax erit vobis: & nunc ecce gladius occidit in populo. * In tempore illo dicetur populo huic, & Ierusalem: Quasi ventus meridianus super capita fluentium aquarum in deserto, sic est via congregationis populi mei, non ad ventilandum nec ad dispergendum: * Pro eo quod errauerunt, sequentes falsos prophetas, qui prophetabant eis in spiritu falsitatis: propterea exercitus populorum leuioribus his sicut ventus venient contra eos. Nunc enim in verbo meo adducam eos, & loquar ultionem iudiciorum meorum de eis. * Ecce rex cum exercitu suo ascendet super eos sicut nubes quæ ascendit & operit terram: & quasi turbines currus eius, & velociores aquilis equi eius. Vt nobis, quia venit ad vastandum nos. * Munda cor tuum ne facias malum. Ierusalem, ut salua fias. quousque durabunt & stabiles erunt violenti qui sunt in te?

* Quia vox annunciantis ex Dan veniet, 15
& audietur dolor de monte Ephraim.

* Recordamini gentes, ecce annunciate in 16
Hierusalem: custodes veniunt de terra à lon-
gè, & dederunt super ciuitates Juda voces
suas.

* Quasi custodientes agrum facti sunt su- 17
per eam in circuitu. quia me neglexisti, dicit
Dominus.

* Viae tuae & adinventiones tuae fecerunt 18
hec tibi. ista malitia tua, quia amara, quia te-
tigit usque ad cor tuum.

* Ventrem meum, ventrem meum doleo, et 19
sensus cordis mei. me premit anima mea, la-
cerabitur & cor meum: non tacebo, quia
vocem tubæ audiuit anima mea, clamorem
prælii.

* & miserie contritionem inuocat, quo- 20
niam fatigata est omnis terra repente, vastat-
um est tabernaculum, dilaniata sunt pelles
mee.

* Usquequid videbo fugientes? audio vo- 21
cem tubarum:

* Quia principes populi mei me non cogno- 22
uerunt. Filij insipientes sunt & non intelligen-
tes, sapientes sunt vt malè faciant, at bene fa-
cere non scierunt.

* Aspexi ad terram, & ecce nihil: & in 23
calum, & non erant lumina eius.

* Vidi montes, & erant tremantes, & 24
omnes colles conturbatos.

* Aspexi, & ecce non erat homo, & om- 25
nia volatilia celi terrefacta sunt.

* Vidi & ecce Carmelus desertus, & om- 26
nes ciuitates incense igni, à facie Domini & à
facie iræ furoris eius destructæ sunt.

* Hec dicit Dominus: Deserta erit omnis 27
terra, consumationem autem non faciam.

* Super his lugeat terra, & contenebref- 28
cat calum desuper, eò quod locutus sum, &
non pœnitebit me, aggressus sum, & non auer-
tar ab ea.

15 * διότι φωνὴ ἀναγγέλλοντος ἐκ δαν ἦξει, καὶ ἀκουσθή-
σεται πόντος ὁ ὄρεσις ἐφραΐμ.

16 * ἀναμνήσασθε ἐξ ἡν, ἰδοὺ ἀναγγεΐλατε ἐν ἱερουσα-
λήμ, συστροφὰι ἔρχοντο ἐκ γῆς μακρότης, καὶ ἔδωκαν ἐ-
πὶ τὰς πόλεις ἰσά φωνὰς αὐτῶν.

17 * ὥς φυλάσσοντες ἀγρὸν ἐχρύντο ἐπ' αὐτῷ κύκλῳ.
ὅτι ἐμοὶ ἠμέλησας, λέγει κύριος.

18 * αἰδοίεσθε καὶ τὰ ἐπιτηδύματά. ὑ ἐποίησαν ταύ-
τά. ὑ. αὐτὴ ἡ κακία ὑ, ὅτι πικρά, ὅτι ἡψάτο ἕως τῆ καρ-
δίας ὑ.

19 * τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰ-
σθητήρια τῆ καρδίας μου. με μάλιστα ἡ ψυχὴ μου, σπαρα-
ξέσθαι καὶ ἡ καρδία μου οὐ σιωπήσεται, ὅτι φωνὴν σάλπι-
γος ἤκουσεν ἡ ψυχὴ μου, κραυγὴν πολέμου.

20 * καὶ ταλαιπωρίας σωτηριμὸν ἐπικαλεῖται, ὅτι
τέταλαιπώρηκεν πάντα ἡ γῆ ἄφρων, τέταλαιπώρηκεν ἡ σκη-
νὴ, διεσπάρτηθη αἱ δέρρεις μου.

21 * ἕως πότε ὀψομαι φεύγοντας; ἀκούω φωνὴν σαλ-
πίγγων.

22 * διότι ὁ ἡγούμενος τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ ὅκνησεν.
ἡ οὐκ ἀφρονὲς εἰσιν καὶ οὐ σιωπεῖ, ὅσοι εἰσιν τοῦ κακοποιῆ-
σαι, τὸ ὅ καλῶς ποιῆται ὅκνησεν ἐπέγνωσαν.

23 * ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐθέν, καὶ εἰς τὸν
οὐρανόν, καὶ ὅκνησεν τὰ φῶτα αὐτῶν.

24 * ἰδοὺ τὰ ὄρη, καὶ ὡς τρέμοντα, καὶ πάντα τὰ βεβῆ-
κατα σομῆροις.

25 * ἐπέβλεψα, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἑστῆσαν οἱ ἄνθρωποι καὶ
πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ ὁλμῶν.

26 * ἰδοὺ, καὶ ἰδοὺ ὁ κάρμηλ ἔρημος, καὶ πᾶσαι αἱ
πόλεις ἐμπεφυγμέναι πυρὶ, διὰ τοῦ πρῶτου κυρίου ἐ-
κ τῆς οὐρανοῦ ὁργῆς θυμοῦ αὐτοῦ ἠφανίσθησαν.

27 * τὰδε λέγει κύριος, ἔρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ, σω-
τέλει δὲ ὅς οὐ μὴ ποιήσω.

28 * ἐπὶ τοῖς πενήτην ἡ γῆ, καὶ συσκοτάσάτω ὁ οὐρανὸς
δύωσεν, διότι ἐλάλησα, καὶ οὐ μετανόησω, ὥρμησα, καὶ
ὅκνησεν ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Quia vox prophetarū qui prophetant aduersum eos qui migrauerunt ad vitulum qui est in Dan, & nunciant annunciationes malas; ve-
nient super eos occisores, eò quod seruierunt simulachro quod erexerat Micheas in monte domus Ephraim. " Commemorate populis,
& annunciate Ierusalem: dicite, Exercitus populorum diripientium quasi vindemiatōres veniunt de terra longinqua, & castrametabuntur
super ciuitates domus Iuda; & tollent super eas vocem suam. " Quali custodes agrorum fuerunt super eam per circuitum, quia contra
Verbum meum rebellauit, dicit Dominus. " Viae tuae pessimae, & opera tua corrupta causata sunt haec tibi: Ista malitia & amaritudo in-
duxit super te Ierusalem, donec contereretur impietas cordis tui. " Dicit Propheta: Viscera mea, viscera mea dolent mihi: mota est susten-
tatio cordis mei; rugit in me cor meum, nec tacet, quia vocem clamoris tubæ corneae audiuit anima mea, & vlulationem bellatorum. " Con-
fractio super contractionem accidit, quia direpta est omnis terra; subito desolata est terra mea, in tempore vno omnes ciuitates meae.
" Quando videbo ego signa, audiam vocem cornu? " Quia insipientes facti sunt populus meus; scire timorem meum non didi-
cerunt: filij insipientes sunt, & non intelligentes: sapientes sunt vt malè faciant, bene autem facere nesciunt. " Vidi terram, & ecce de-
serta & vacua: contemplatus sum in caelos, & ecce non splendebant luminaria eorum. " Vidi montes, & ecce mouebantur, & omnes
colles subuertebantur. " Vidi, & ecce non erat populus habitans in ea, & omnia volatilia celi migrauerant.
" Vidi, & ecce terra Israel quæ erat plantata sicut Carmelus, conuersa est vt esset sicut desertum, & omnes vrbes eius vastatae sunt à
facie Domini, à facie iræ furoris eius. " Quoniam sic dicit Dominus: Vastitas erit omnis terra, & consumationem non faciam.
" Propter hoc desolabitur terra, & obscurabuntur luminaria cæli sursum, eo quod decreui in verbo meo, cogitavi in consilio meo;
faciam illud, & non illud reuocabo.

מקול פרש ורמה קשת בחרחל כל העיר באו
בעבים ובכפים על כל העיר עזובה ואין יושב
בהן איש:

ואת שדוד מה תעשי כי תלבשי שני כי תערי
ערי זהב כי תקרעי בפור עיניך לשוא תתיפי
מאסוךך ענבים נפשך יבקשו:

כי קול כחולה שמעתי צרה במבכיה קול בת
ציון תתיפח תפרש בפיה אויב לא לי כי עיפה נפשי
להרגים:

ה

שוטטו בחוצות ירושלם וראו נא ודעו ובקשו
ברחובותיה אם תמצאו איש אם יש עשה משפט
מבקש אמונה ואסלח לה:

ואם חי יהוה יאמרו לכן לשקר ישבעו:
יהוה עיניך הלוא לאמונה הביתה אתם ולא
חלו בלייתם מאנו קחת מוסר חזקו פניהם מפלע
מאנו לשוב:

ואני אמרתי אך דלים הם נואלו כי לא ידעו
דרך יהוה משפט אלהיהם:

אלכה לי אל הגדלים ואדברה אותם ביהמה
ידעו דרך יהוה משפט אלהיהם אך המה יחדו
שברו עול נתקו מוסרות:

על כן הכם אריה מיער זאב ערבות ישדדם
נמר שקד על עריהם כל היוצא מהנה יטרף כי
רבו פשעיהם עצמו משובתיהם:

אילו את אסלוח לך בניך עזבוני וישבעו בלא
אלהים ואשבע אותם וינאפו ובירת זונרה
יתנודדו:

סוסים מוזנים משכים היו איש אל אשת רעהו
יצהלו:

²⁹ * A voce equitis & mittentis sagittam fu-
git omnis ciuitas. Ingressi sunt ardua, &
ascenderunt rupes. Vniuersæ vrbes dereli-
ctæ sunt, & non habitat in eis homo.

³⁰ * Tu autem vastata quid facies? cum ve-
stieris te coccino, cum ornata fueris mo-
nili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos,
frustrâ componeris. Contempserunt te a-
matores tui, animam tuam quarent.

³¹ * Vocem enim quasi parturientis audi-
ui, angustias vt puerperæ. Vox filia Sion
inter morientes, expandentisque manus
suas. Vt mihi quia deficit anima mea pro-
pter interfectos.

CAP. V.

¹ **C**ircuite vias Hierusalé, & aspice & co-
siderate, & quærite in plateis eius an
inueniatis virum facientem iudicium, &
quarentem fidem: & propicius ero ei.

² * Quod si etiam, Viuit Dominus, dixe-
rint, & hoc falso iurabunt.

³ * Domine oculi tui respiciunt fidem.
percussisti eos, & non doluerunt; attriuis-
ti eos, & renuerunt accipere disciplinam. in-
durauerunt facies suas supra petram, no-
luerunt reuerti.

⁴ * Ego autem dixi: Forsitan pauperes
sunt & stulti, ignorantes viam Domini,
& iudicium Dei sui.

⁵ * Ibo ergo ad optimates, & loquar eis.
B Ipsi enim cognouerunt viam Domini, &
iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul
confregerunt iugum, ruperunt vincula.

⁶ * Idcirco percussit eos leo de sylua, lu-
pus ad vespem vastauit eos, pardus vi-
gilans super ciuitates eorum. Omnis qui
egressus fuerit ex eis, capietur, quia multe
sunt prauaricationes eorum, confortate
sunt auersiones eorum.

⁷ * Super quo
propicius tibi esse potero? Filij tui dereli-
querunt me, & iurant in his qui non sunt
dij. Saturavi eos & mœchati sunt, & in do-
mo meretricis luxuriabantur.

⁸ * Equi amatores in fœminas & emissarij
facti sunt, vnusquisque ad vxorem pro-
ximi sui hinniebat.

תרגום יונתן

מקל פרשין ודגדגין בקשתא גלו כל יחבי קרחא עליו למערק בחרשא סלקו לאטמרא בכיפא כל קרויחין שביקין ולית דיתב בהן
איש: ואח הא מחבוא מן איר ביד חיל למעבר ארי אתרחצת על לבשי צבעונין ועל דמתקנין בהקנין ודחב ארי הכחלין בצדירא
עיניך לא להנאה תתקנין קצו ביד רחמך מקטלין נפשך בען:

בנישחא דציון דמשחשחא ופרסא ודחא אמרא וי בען לי ארי משלחא נפשי מן קדם קטולין:
תלכו בשוקי ירושלם וחוזו בען ודעו ובעו ברחובתא ואם תשכחון גבר דליה עובדין שבין אם אית עבד דין דקשוס ובעי היסנותא
ואשכוכ להון: ואם בשמא דיי ומן בכך לשקרא אגון משחבעין: וי חלא גלי קדםך לאוטבא לעבדי תימנותא רשיעא אל קיתא
יהחן ולא תבו שיעיתון סרבו לקבלא אלפן אהקפו אפיהון מטמרא מסרבין למתב: ואנא אמרת ברם מדמסבנין אגון אטפשו ארי
לא אלפו אורחן דתקנן קדם: וי למעבר דין דקשוס קדם אלהון: איהך לי לוח רברביא ואמלל עמחון ארי אגון אלפו למדע ארסן
דקנן קדם: וי למעבר דין דקשוס קדם אלהון ברם אגון כחרא מרדו מן אוריתא אתרחקו מן אלפנא: על כן מלך במשריתיה יסק
עליהון כארית מחרשא ויקטלונן עממא דהקיפין כריבי רמשא יבזזונון שלטונין דחסינין כמכריא כמנין על קרויחון כל דיפוק מנהון
דקשול ארי סגיאין מרדיחון תקיפין חיובתיהון: נביא אמר לה לכנישתא דישראל על אידא אשכוכ לכו קרויחין בנין ואגון שביקו
פלחין ומקמי מן בשום טענותא ועור שבעת יהחון טובא ואגון חבו למחיו זנאין וביה נפקת כרא מסחיעין: סוסין אגיריסיין אחרין הון
גבר על אמת חכריה מצותין:

* A voce equitis & extensi arcus recessit 29
omnis regio: ingressi sunt in speluncas, et in ne-
mora absconsi sunt, & super petras ascende-
runt. vniuersæ urbes derelictæ sunt, non ha-
bitat in eis homo. * Et tu quid facies si 30

vestieris coccina, & ornata fueris ornamento
aureo, & si vixeris honore oculos tuos: in va-
num pulchritudo tua. proiecerunt te amatores
tui, animam tuam querunt.

* Quia vocem quasi parturientis audiui ge- 31
mitus tui. vt primipera vox filie Sion deficiet, et
dimittet manus suas. Heu me quia deficit ani-
ma mea super interfectos.

CAP. V.

Circumcurrite in viis Hierusalem, & vi-
dete, & cognoscite, & querite in plateis
eius si inueniatis virum si est faciens iudicium,
& querens fidem, & propitius ero eis,

* dicit Dominus. Viuit Dominus, dicunt; 2
propter hoc nihilominus in mendaciis iurant.

* Domine oculi tui in fidem. flagellasti eos, 3
& non doluerunt. consumpsisti eos, & non
voluerunt accipere disciplinam. firmauerunt
facies suas super petram, & non voluerunt
conuerti.

* Et ego dixi: Forsitan pauperes sunt quod 4
non valuerunt, quia non cognouerunt viam
Domini & iudicium Dei.

* Ibo ad optimates, & loquar eis, quia ipsi 5
cognouerunt viam Domini & iudicium Dei:
& ecce vniunimter confregerunt iugum, diru-
perunt vincula.

* Idcirco percussit eos leo de sylua, & lu- 6
pus vsque ad domos vastauit eos, & pardus
vigilauit super ciuitates eorum. omnes egre-
dientes ex eis capientur, quia multiplicauerunt
impietates eorum. confortati sunt in auersioni-
bus suis.

* Quo horum propitius ero tibi. filij tui de- 7
reliquerunt me, & iurabāt in his qui non sunt
dij, & saturavi eos, & mæchati sunt, & in
domibus meretricum conuersati sunt.

* Equi amatores facti sunt, vnusquisque ad 8
uxorem proximi sui hinniebat.

29 * Ἀπὸ φωνῆς ἰππέως καὶ ἐντεταμένου τόξου ἀνέχωρη-
σαν πάντα τὰ χωρὰ εἰσέδυσαν εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ
ἀλση ἐκρύβησαν, & ἐπὶ τὰς πέτρας ἀνέβησαν. πάντα πό-
λεις ἐγκατελείφθησαν, οὐ κατεκίεν ἐν αὐταῖς ἄνθρωποι.

30 * καὶ σὺ τί ποιήσεις ἐδὼ παρὰ τὴν κόκκινον & κοσμή-
σῃ κόσμῳ χρυσῷ, καὶ ἐδὼ ἐργασίης λιμὴν & οὐφθαλμῶν
σοῦ, εἰς μάτην ὁ ὠρεῖται μὸς σοῦ. ἀπώσαντό σε & ἐρῶσαι
σοῦ τὴν ψυχὴν σου ζητοῦσιν.

31 * ὅτι φωνὴ ὡς ὠδινούσης ἤκουσα τὸ συναγμοῦ σου.
ὡς πρὸ τοκούσης φωνὴ θυγατρὸς σιών ἐκλυθήσεται καὶ
παρήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς. οἱ μοι εἶπὼ ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυ-
χή μου ἐπὶ τοῖς ἀνηρημένοις.

ἐ.

1 * Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδετε καὶ
γινώτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς ἐδὼ ὄρητε
ἀνδρὰ εἰς τὴν ποιῶν καλῶμα καὶ ζητῶν πίστιν καὶ ἰλεως ἐβ-
μαῖ αὐτοῖς,

2 * λέγει κύριος. Ζῆ κύριος, λέγουσιν, διὰ τοῦτο οὐκ ἐ-
πίψιδεσιν ὁμνίουσιν.

3 * κύριε & οὐφθαλμοί σου εἰς πίστιν. ἐμασίτωσας αὐτοῦ
& οὐκ ἐπόνεσαν. ζωτέλεσας αὐτοῦ καὶ οὐκ ἠθέλησαν
δέξασθαι παιδείαν. ἐσερέωσαν τὰ παρῶπα αὐτῶν ὡς
πέτραν καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφῆναι.

4 * καὶ ἐγὼ εἶπα, ἴσως πτωχοὶ εἰσιν, διότι οὐκ ἠδυνήθησαν
ὅτι οὐκ ἐγνώσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ.

5 * πορεύομαι πρὸς αὐτοὺς ἀδελφοί, καὶ λαλήσω αὐτοῖς
ὅτι αὐτοὶ ἐπέγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ, καὶ ἰδοὺ
ὁμοθυμαδὸν ζωτέρεψαν ζυγὸν, διέρρηξαν δεσμούς.

6 * διὰ τοῦτο ἐπαύσαν αὐτοὺς λέγων ἐκ τῶν θυμῶν, καὶ λυ-
κὸς ἔως τῶν οἰκῶν ὠλόθρησεν αὐτοῖς, καὶ πύρραλις ἐ-
γρηγόρησεν ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν. πάντες & ἐκπορεύο-
μενοι ἀπ' αὐτῶν θηροῦν) ὅτι ἐπλήθυναν ἀτελείας αὐ-
τῶν. ἴχυσαν ἐν ταῖς ἀποστροφαῖς αὐτῶν.

7 * ποῖόν τούτων ἰλεως ἡρώμαί σοι. ὑοί σου ἐγκατέλι-
πόν με, καὶ ὠμνουν ἐν τοῖς οὐκ οὔσιν θεοῖς, καὶ ἐχόρτα-
σα αὐτοῖς, καὶ ἐμοιχῶντο, καὶ ἐν οἰκοῖς πορνῶν κατε-
λύσαν.

8 * ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγρήθησαν, ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυ-
ναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* A voce equitum & tendentium arcum migrauerunt omnes habitatores ciuitatis; ingressi sunt vt fugiant in syluas, ascenderunt vt ab-
scondantur in rupibus: omnes ciuitates eorum derelictæ sunt, & non est homo qui habitet in eis. 10 Tu autem ecce direpta es; quæ est in te
virtus vt facias? quia confidisti iis qui induuntur variis coloribus, & iis qui ornantur ornamentis aureis, quia pingis subio oculos tuos;
in nollum vsum ornas te. Detestati sunt te amatores tui, occisores querunt animam tuam. 11 Quia vocem quasi prægnantis audiui, angustia
quasi mulieris quæ incipit parere primogenitum: vocem cætus Sion qui prosternt se & expandit manus suas, dicens: Væ nunc mihi, quia
lassa est anima mea propter interfectores.

CAP. V.

Ambulate per vicos Ierusalem, & videte nunc, & scitote, & querite in plateis eius, & si inueneritis virum cuius opera sint bona, si
est faciens iudicium rectum, & querens fidem, & dimittam eis. * Si autem in nomine Dñi iurant: vtique falsò ipsi iurant. 3 Domine
nonne reuelatum est coram te vt benefacias fidelibus? impios autem percussisti, & non sunt conuersi: consumpsisti eos, renuerunt recipere
disciplinam, obfirmarunt faciem suā magis quàm rupes, renuunt redire. 4 Ego autem dixi, Pro eo quod pauperes sunt, insipientes facti sunt,
quia non didicerunt vias quæ rectæ sunt coram Dño, vt facerent iudicium verum coram Deo suo. 5 Vadam ego ad principes & loquar cum
eis, quia ipsi didicerunt cognoscere vias quæ rectæ sunt coram Dño, vt faciant iudicium verum coram Deo suo: sed hi simul præuaricati sunt
à Legge, & elongati sunt à disciplina. 6 Propterea rex cum exercitu suo ascendet super eos quasi leo de sylua, & occidet eos populi qui fortes
sunt sicut lupi vespertini; depredabuntur eos dominatores qui robusti sunt sicut pardi, insidiantes ciuitatibus eorum, quicunque egredietur
ex illis, interficietur, quia multæ sunt rebelliones eorum, validæ auersiones eorum. 7 Propheta dic cætui Israel: Propter quid dimittam vo-
bis? vocavi eos filios, & ipsi reliquerunt cultum meum, & iurant in nomine idolorum: & rursus satiaui eos bono, & ipsi conuersi sunt vt for-
nicentur, & in domo meretricis congregantur. 8 Equi emissarii moram facientes fuerunt, vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat.

* העל אלה לוא אפקד נאם יהוה ואם בגוי
 אשר כזה לא תתנקם נפשי :
 * עלו בשרותיה ושתתו וכלה אל תעשו הסירו
 נטישותיה כי לוא ליהוה המרה :
 * כי בגוד בגדו כי ביר ישראל ובית יהודה
 נאם יהוה :
 * כחשו ביהוה ויאמרו לוא הוא ולא תבוא
 עלינו רעה וחרב ורעב לוא נראה :
 * והנביאים יהיו לרוח והדבר אין בהם כה יעשה
 להם :
 * לכן כה אמר יהוה אלהי צבאות יען דברכם
 את הדבר הזה הנני נתן דברי בפך לאש והעם
 הוה עצים ואכלתם :
 * הנני מביא עליכם גוי ממרחק בית ישראל נאם
 יהוה גוי איתן הוא גוי מעולם הוא גוי לא תדע
 לשונו ולא תשמע מו ידבר :
 * אשפתו כקבר פתוח כלם גברים :
 * ואכל קצירך ולחמך יאכלו בניך ובנותיך יאכל
 צאנך ובקרך יאכל גפנך ותאנך ירשש ערי
 מבצריך אשר אתה בטח בהנה בחרב :
 * וגם בימים ההמה נאם יהוה לא אעשה
 אתכם כלל :
 * והיה כי תאמרו תחת מה עשה יהוה אלינו
 לנו את כל אלה ואמרת אלהם באשר עזבתם
 אותי ותעבדו אלהי נכר בארצכם בן תעבדו זרים
 בארץ לא לכם :
 * הגידו זאת בביר יעקב והשמיעוה ביהודה
 לאמר :
 * שמעו נא זאת עם סכל ואין לב עינים להם ולא
 יראו אזנים להם ולא ישמעו :

תרגום יונתן

* העל אל לא אסער לאיתחא בישא אמר יי ואם מן עמא דכדון לא אספרע מנהון כרעותי :
 * לא תעבדון פגרו בירייתחא ארי לא רעוא קדם יי בהון :
 * כדבכו במימרא דיי ואמרו לא מן קדם יי אחתי עלנא טבתא ואף לא חיתי בישתא ודקטלין בחרבא וכפנא לא נחוי :
 * ונביאי שקרא יהון ללמא ונבואת שקריהון לא תתקיים דא פרענותא תתעבד מנהון :
 * חלף דאחנניחון ית פתגמא דרין תא אנה יחב פתגמי נבואתי בפסך תקיפין באשתא ועמא דרין חלשין בקשא ויקטלוננו :
 * תא אנה מיתי עליכון עם מרחיק בית ישראל אמר יי עם חקיף הוא עמא דמלמא הוא עמא דלא תדע לישנה ולא תשמע מה דימלל :
 * בית אונניה כקברא פתיח כלהון גברין :
 * קרוי ארעך כריכתא דאח רחיש לאשתחבא בהון מן קדם דקטלין בחרבא :
 * ואף ביומא האנן אמר יי לא אעבד עמכון גמירא :
 * כמא דשבקתון פלחני ופלחיתון לטעור עממיא בארעכון כן תשחעבדון לעממיא פלחי טענותא בארע לא דילכון :
 * חו דא בדכיה יעקב ובשרותא בדכיה יהודה למימר :
 * שמעו קען דא עמא טפשא וליר ליה לב דעינין להון ולא חזן אדנין להון ולא שמעין :

9 * Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, & in gente tali non ulciscetur anima mea?
 10 * Ascendite muros eius, & dissipate, consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius, quia non sunt Domini.
 11 * Præuaricatione enim præuaricata est in me domus Israel & domus Iuda, ait Dominus.
 12 * Negauerunt Dominum, & dixerunt: Non est ipse, neque veniet super nos malum: gladium & famem non videbimus.
 13 * Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & responsum non fuit in eis. Hæc ergo euenient illis.
 14 * Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem & populum istum in ligna, & vorabit eos.
 15 * Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus, gentem robustam, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur.
 16 * Pharetra eius quasi sepulchrum patens, vniuersi fortes.
 17 * Et comedet segetes tuas, & panem tuum: deuorabit filios tuos & filias tuas; comedet gregem tuum & armenta tua; & comedet vineam tuam & ficum tuam; & conteret vrbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio.
 18 * Veruntamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem.
 19 * Quod si dixeritis, Quare fecit Dominus Deus noster nobis hæc omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me, & seruiistis deo alieno in terra vestra, sic seruietis diis alienis in terra non vestra.
 20 * Annunciate hæc domui Iacob, & auditum facite in Iuda, dicentes:
 21 * Audi popule stulte qui non habes cor; qui habentes oculos, non videtis; & aures, & non auditis.

* Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gente tali non visitetur anima mea?

* Ascendite super propugnacula eius & dissipate: consummationem autem ne feceritis. auferetis sustentacula eius, quia Domini non sunt:

* Quia prauaricans prauaricata est in me domus Israel & domus Iuda.

* Mentita sunt Domino suo, & dixerunt: Non sunt hæc, non venient super nos mala; et gladium & famem non videbimus.

* Propheta nostri fuerunt in ventum, & sermo Domini non fuit in eis, sic erit illis.

* Propterea hæc dicit Dominus omnipotens: Quia locuti estis verbum istud, ecce ego dedi verba mea in os tuum ignem, et populum istum ligna, & deuorabit eos.

* Ecce adduco super vos gentem de longinquo, domus Israel, dicit Dominus, gentem robustam, gentem à seculo, gentem cuius non audies vocem eius. omnes fortes.

* Pharetra eius ut sepulchrum apertum.

* Et comedent messem vestram, & panes vestros: & comedent filios vestros & filias vestras: & comedent vitulos vestros & oves vestras: & comedent vineas vestras, & ficeta vestra, & oliueta vestra. & capient ciuitates munitas vestras in quibus vos confidebatis in eis in gladio.

* Et erit in diebus illis, dicit Dominus Deus tuus, non faciam vos in consummationem.

* Et erit quando dixeritis, Propter quid fecit Dominus Deus noster nobis omnia hæc? & dices eis, Quia reliquistis me & seruiistis diis alienis in terra vestra: sic seruite alienis in terra non vestra.

* Annunciate hæc in domum Iacob, & audiatur in Iuda.

* Audite iam hæc popule stulte & sine corde. oculi eis, & non vident; aures eis, & non audiunt.

* μὴ ἐπὶ τοῖς οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ ἐθνὴ τοιούτω οὐκ ἐκδικήσῃ ἡ ψυχὴ μου;

* ἀνάβητε ἐπὶ τὸν πνευμαχῶνα αὐτῶν & κατασκάψατε σωτέλειαν ἢ μὴ ποιήσητε. ἀπολέσετε τὰ ὑποσημαίνοντα αὐτῆς, ὅτι τὸ κυρίου οὐκ εἰσὶν.

* ὅτι ἀθετῶν ἡθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶκος Ἰούδα.

* ἐψέξαντο τὸν κύριον αὐτῶν, καὶ εἶπον, οὐκ ἐστὶν ταῦτα, οὐκ ἔστι ἐφ' ἡμᾶς κακὰ, καὶ μάχαιραν καὶ λιμὸν οὐκ ὀφόμεθα.

* οἱ πνεῖται ἡμῶν ἦσαν εἰς δόξιν καὶ λόγον κυρίου ὅτι ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς οὕτως ἔσαι αὐτοῖς.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ὁ ὢν ἐλαλήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἰδοὺ ἐγὼ δέδοκα τὸν λόγον μου εἰς τὸ σῶμα σου πῦρ καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ καταφάγεσθαι αὐτοῖς.

* ἰδοὺ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἐθνος πόρρωθεν οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει κύριος, ἔθνος ἰσχυρὸν, ἐθνος ἀπ' αἰῶνος, ἔθνος οὐκ ἀκούσῃ τὴ φωνῆς αὐτοῦ. πάντες ἰσχυροί.

* φάρετρα αὐτῶν ὡς τάφος ἀνεῳγμένον.

* καὶ κατέδον τὸν θηρισμὸν ὑμῶν & τὸν ἀρτοῦς ὑμῶν. καὶ κατέδον τὸν υἱὸς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ κατέδον τὸν μόχθον ὑμῶν & τὰ πνεύματα ὑμῶν, καὶ κατέδον τὸν ἀμπελῶνα ὑμῶν, & τὸν συκῶνα ὑμῶν, καὶ τὸν ἐλαιῶνα ὑμῶν. & αἰλώσουσιν τὰς πόλεις τὰς ὀχυροὺς ὑμῶν ἐφ' αἷμα ὑμῶν πεποιθότες ἐπ' αὐταῖς ἐν ῥομφαίᾳ.

* καὶ ἔσαι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει κύριος ὁ θεός σου, οὐ μὴ ποιήσω ὑμᾶς εἰς σωτέλειαν.

* καὶ ἔσαι ὅταν εἴπητε, ὅς κεν τίνος ἐποίησεν κύριος ὁ θεός ἡμῶν ἡμῖν ἅπαντα ταῦτα, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ὁ ὢν ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐδουλούρατε θεοὺς ἀλλοτρίους ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. οὕτως δουλούρατε ἀλλοτρίους ἐν γῇ ἐκ ὑμῶν.

* ἀναγείλατε ταῦτα εἰς τὸν οἶκον Ἰακώβ, καὶ ἀκουσθήτω ἐν τῇ Ἰούδα.

* ἀκούρατε δὴ ταῦτα λαὸς μωρὸς καὶ ἀκαρδίος. ὁφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν. ὦτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* An ob ista non visitabo ut adducam malum, dicit Dominus, aut de tali populo non sumam ultionem ex eis iuxta voluntatem meam?

* Ascendite in ciuitates eius, & dissipate, & consummationem non faciatis: destruite palatia eius, quia non est voluntas coram Domino in eis.

* Quia prauaricationem prauaricati sunt in Verbum meum domus Israel & domus Iuda, dicit Dominus.

* Mentiti sunt in Verbum Domini, & dixerunt: Non veniet super nos bonum à facie Domini, nec veniet malum: & eos qui occidunt gladio, & famem non videbimus.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum, Pro eo quod prophetastis verbum istud, ecce ego dabo verba prophetiae meae in ore tuo fortia instar ignis, & populum hunc infirmum sicut stipulam, & occident eos.

* Ecce ego adducam super vos, domus Israel, populum à longè, dicit Dominus, populum fortem, populum qui à seculo est, populum cuius linguam ignorabis, & non audies quid loquatur.

* Pharetra eius quasi sepulchrum patens, vniuersi fortes.

* Et depredabitur messem tuam, & cibos tuos: occidet filios tuos & filias tuas; capiet oves tuas, & boues tuos; & diripiet fructus vitis tuae & ficus tuae: destruet vrbes munitas terrae tuae in quibus tu confidebas ut saluus fieres in eis à facie eorum qui occidunt gladio.

* Et etiam in diebus illis, dicit Dominus, non faciam vobiscum consummationem.

* Et erit cum dixeritis, Propter quid fecit Dominus Deus noster nobis hæc omnia? & dices eis: Sicut reliquistis cultum meum, & coluistis idola populorum in terra vestra; sic seruietis populis colentibus idola in terra non vestra.

* Annunciate hoc in domo Iacob, & narrate ea in domo Iuda, dicentes: Audite nunc hoc popule insipiens & corde carens; quibus sunt oculi, & non vident; & quibus sunt aures, & non audiunt.

22 * האותי לא תראו נאם יהוה אם מפני לא
תחילו אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא
יעברנהו ויתגשו ולא יוכלו והמו גליו ולא
יעברנהו :

23 * ולעם הזה היה לב סורר ומורה סרו וילכו :
24 * ולא אמרו בלבבם נרא נא את יהוה אלהינו
הנתן גשם ויורה ומלקוש בעתו שבעת חקות קציר
ישמר לנו :

25 * עונותיכם הטו אלה וחטאותיכם מנעו
הטוב מכם :

26 * כי נמצאו בעמי רשעים ישור כשך יקושים
הציבו משחית אנשים ילכו :

27 * בכלוב מלא עוף כן בתייהם מלאים מרמה על-
כן גדלו ויעשירו :

28 * שמנו עשתו גם עברו דברי דעין לא דנו דין
יתום ויצליחו ומשפט אביונים לא שפטו :

29 * העל אלה לא אפקד נאם יהוה אם בני אשר
כזה לא תתנקם נפשי :

30 * שמה ושמעוה נהיתה בארץ :
31 * הנבאים נבאו בשקר והכהנים ירדו על ידיהם
ועמי אהבו כן ומה תעשו לאחריתה :

ו

1 * העזו בני בנימן מקרב ירושלם ובתקוע תקעו
שופר ועל בית הכרם שאו משאת כי רעה נשקפה
מצפון ושבר גדול :

2 * הנוה והמעגלה דמיתי בר ציון :
3 * אליה יבאו רעים ועדריהם תקעו עליה אהלים
סביב רעו איש ארץ ידו :

4 * קדשו עליה מלחמה קומו ונעלה בצהרים אוי
לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב :

תרגום יונתן

22 * האם קדמילא תדחלו אמר יי אם מן קדם מימרי לא תזועון דשיתי חלא תחומא לימא קים עלם ולא עדי לה ומטרפין ולא
יכלין ותמן גרתי ולא ערן לה : 23 * ולעמא הדין הוה לב סטי ומריר ועל דסטו סכר פלחני גלו : 24 * ולא אמרו בלבהון נדחל קען קדם
יי אלהא דמחית מטר בכיר ולקיש בעדניה דבזמן קים שבוניא דבזמן חצא נטר לנא : 25 * חזיבון גרמו ארץ לכו וחטאיכון מנעו
טובא מנכון : 26 * ארי אשחכו בעמי חזיבין בנכלא אשדן דם וזי כלבוש צידן דמחי וקטל מתעשתין לחבלא נפשי קטלין :
27 * כבית פטמא דמליעופא כן בחיהון מלך נכלין על כן סגיו ועתרו : 28 * עתרו אף קנו נכסין אף עברו על פחגמי אוריחא עברו
דכיש דין דקשוט לא דינין ואלי הו דנין דין יחמא הו סצלחין ודין חשיביא בקשטא לית אנון דינין : 29 * העל אלין לא אסער לא יחמא
עליהון כישא אמר יי אם מן עמא דכרין עובריה לא אפרע מנהון כרעותי : 30 * תימה ושנו חות בארעא : 31 * נבוי שקרא מתנבן
שקר וכתניא מסועין על ידיהון ועמי רחמו כן ומה תעברין לסופה :
1 * גלו בני בנימן מגו ירושלם ארי קל צוחת קרנא אשחמא בארעא ועל בית בקעת כרמא זקפו עממיא סימחא ארי בישחא אסחכית
מצפונא ותכרא רבא : 2 * יאחא ומפנקתא איכרין קלקלת ית אורחתיך ככן בחיתת בנישחא דציון :
3 * לה ייחז מלכין ומשריהון יגדון עלה משכנין סחור וסיעין גבר ית חברה :
4 * זמינו עלה עברי קרנא קומו ונסק בטיחרא וי לנא ארי פנא וימא ארי נגרו טולי רמשא :

22 * Me ergo non timebitis, ait Dominus, & à facie mea non dolebitis ? qui posui arenam terminum mari, præceptum semperiternum quod non præteribit, & commovebuntur & non poterunt, & intumescet fluctus eius, & non transibunt illud.

23 * Populo autem huic factum est cor incredulum & exasperans. Recesserunt & abierunt: * Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneam & ferotinam in tempore suo, plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. * Iniquitates nostræ declinauerunt hæc, & peccata nostra prohibuerunt bonum à nobis.

26 * Quia inuenti sunt in populo meo impii, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros.

27 * Sicut decipula plena auibus, sic domus eorum plena dolo. Ideo magnificati sunt

& ditati, * incrassati sunt & impinguati, & præterierunt sermones meos pessimè. Causam non iudicauerunt, causam pupilli non direxerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt.

* Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea?

30 * Stupor & mirabilia facta sunt in terra.

31 * Prophetæ prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in nouissimo eius?

CAP. VI.

1 * Confortamini filij Benjamin in medio Hierusalem, & in Thecua clāgite bucina, & super Bethacarem leuate vexillum, quia malum visum est ab Aquilone, &

2 contritio magna. * Speciosæ & delicate affimilauī filiam Sion: * Ad eam venient pastores & greges eorum. Fixerunt in ea tentoria in circuitu, pascet vnusquisque eos qui sub manu sua sunt.

4 * Sanctificate super eam bellum; confurgite, & ascendamus in meridie. Vē nobis quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt vmbre vesp̄ri.

* Nunquid me non timebitis, dicit Dominus? aut à facie mea non formidabitis, qui disposuit arenam terminum mari præceptum sempiternum, & non transgredietur illud, & turbabitur & non poterit, & sonabunt fluctus eius & non transgredietur illud.

* At populo huic factum est cor non audiens, & incredulum. declinauerunt & abierunt:

* Et non dixerunt in corde suo: Timeamus iam Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiam matutinam & serotinam secundum tempus plenitudinis præcepti messis, & custodit nobis.

* Iniquitates vestrae declinauerunt hæc, & peccata vestra recedere fecerunt bona à vobis.

* Quia inuenti sunt in populo meo impij, et laqueum statuerunt, ut corrumpat viros, & ceperunt

* quasi decipula extensa plena volatiliis, sic domus eorum plena dolo. ideò magnificati sunt & ditati sunt:

* Incrassati sunt, & transgressi sunt iudicium. non iudicauerunt iudicium pupilli, & iudicium viduæ non iudicauerunt.

* Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea?

* Stupor & horribilia facta sunt in terra.

* Prophetæ prophetant iniqua, & sacerdotes plausuerunt manibus suis. populus meus dilexit sic: & quid faciet post hæc?

CAP. VI.

Confortamini filij Benjamin de medio Hierusalem, & de Thecue significate tuba. et super Bethacharem leuate signum, quia mala imminet ab Aquilone, et contritio magna erit:

* Et auferetur celsitudo tua filia Sion.

* Ad eam venient pastores et greges eorum, & figent in ea tentoria in circuitu, & pascent unusquisque manu sua.

* Preparete super eam bellum: consurgite & ascendamus ad eam in Meridie. Væ vobis quia declinauit dies, quia deficiunt umbræ vesperti.

* μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει κύριος; ἢ διὰ τὸ πρὸς σῶπόν μου οὐκ ἐβλάθησέ με τὸν τάξαντα ἅμμον ὄρειον τῇ θαλάσῃ πρὸς αἰῶνιον καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό, καὶ ταραχθήσεται καὶ ἐδυήσεται. καὶ ἡ χηθυσὶν τὰ κύματα αὐτοῦ καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό.

* τὸ ὅτι λαὸς τούτων ἐχρήθη καρδία δυνήκοσα καὶ ἀπειθήσας. ἔξέκλιναν καὶ ἀπήλθον.

* καὶ οὐκ εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, φοβηθῶμεν δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν τὸν διδόντα ἡμῖν ὑστὲρ πρῶτον καὶ ὄψιμον καὶ καιρὸν πληρώσεως πρὸς αἰῶνα. & τερροῦ, καὶ ἐφύλαξεν ἡμῖν.

* αἱ ἀνομίαι ὑμῶν ἔξέκλιναν ταῦτα, καὶ αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν.

* ὅτι διέρεσαν ἐν τῷ λαῷ μακροεῖς, & παγίδα ἔστησαν διαφθεῖραι δυνάεις. καὶ συνελαμβάνουσιν

* ὡς παγὶς ἐφ' ἐσθλὰ πλήρης πετεινῶν. οὕτως οἱ οἰκοὶ αὐτῶν πλήρεις δόλου. διὰ τοῦτο ἐμεγαλύνθησαν καὶ ἐπλούτησαν.

* ἐπαχύνθησαν & παρέδωκαν κρίσιν. οὐκ ἐκρίναν κρίσιν ὀρφανῶν, καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἐκρίναν.

* μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ ἐν ἐθνείois τούτοις οὐκ ἐκδικήσῃ ἡ ψυχή μου,

* ἔκστασις καὶ φρεσὶς ἐχρήθη ἐπὶ τῇ γῆς.

* & πρὸς τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἀδικία, καὶ ἱερεῖς ἐπεκράτησαν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. ὁ λαὸς μου ἠτάπησεν ἑαυτὸς καὶ τί ποιήσει εἰς τὰ μὲν ταῦτα;

ς.

* Ἐνισχύσατε υἱοὶ Βενιαμὴν ἐκ μέσου τῆς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκ θεκου ἐσημῶσατε βάλπηγι. καὶ ὑπερβήσατε ἀρχὰς σημεῖον, ὅτι κακὰ ἐκκέκυφον διὰ βορέα, καὶ συντελεθὴ μεγάλη ἔσται.

* καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος τῶν θυγατέρων.

* εἰς αὐτὴν ἤξουσιν ποιμένες καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν, & πήξουσιν ἐπ' αὐτὴν σιλῶας κύκλω, καὶ ποιμανοῦσιν ἐκαστὸς τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

* ὡς σκευὴ ἀπὸ τοῦ πολέμου. ἀνάστητε & ἀνὰ ὁρμὴν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. καὶ ὑμῖν, ὅτι κέκλιον ἡ ἡμέρα ὅτι ἐκλείπουσιν αἱ σκιαί τ' ἐσπέραις.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"An à facie mea non timebitis, dicit Dñs, aut à facie Verbi mei non contremiscetis? qui posui arenam terminum mari præcepto sempiterno quod non transgredietur, & commouentur, & non possunt, & infremunt fluctus eius, & non transeunt illud. "Populo autem huic fuit cor declinans & rebelle: & pro eo quod declinauerunt à cultu meo, migrauerunt. "Et non dixerunt in corde suo: Timeamus nunc eam Dño Deo nostro, qui demittit pluuiam temporaneam & serotinā temporibus suis: qui stato tempore hebdomadas, quæ sunt tempore messis, custodit nobis. "Iniquitates vestre causantur hæc vobis, & delicta vestra prohibuerunt bonum à vobis. "Quia inuenti sunt in populo meo peccatores, & in dolo effundentes sanguinem innocentem: quasi indumentum venatorum, quod percutit & occidit, cogitant perdere animas interfectores. "Sicut domus saginationis quæ plena est auibus, sic domus eorum plene sunt dolo; propterea multiplicati sunt & ditati sunt: diuites facti sunt & possederunt diuitias, transgressi quoque sunt sermones Legis, fecerunt quod malum est. Iudicium verum non indicant: si autem iudicassent iudicium pupilli, prosperati fuissent, & iudicium pauperum in veritate non iudicant. "An ob ista non visitabo ut adducam super eos mala, dicit Dominus? aut de populo qui talis est in operibus suis, non sumam ex eo vindictam pro voluntate mea? "Admiratio & fœditas facta est in terra. "Prophetæ falsi prophetant falsa, & sacerdotes auxiliantur manibus eorum, & populus meus dilexit sic: & quid facietis in nouissimo eius?"

CAP. VI.

Migrate filii Benjamin de medio Ierusalem, quia vox clamoris tubæ corneæ audita est in terra: & super campum vinearum leuate populi signa, quia malum visum est ab Aquilone, & contritio magna. "Pulchra & delicata quomodo corrupisti vias tuas? propterea confusus est cœtus Syon. "Ad eam venient reges & exercitus eorum: extendent super eam tabernacula per circuitum, & adiuuabunt unusquisque proximum suum. "Preparete contra eam bellatores: surgite & ascendamus in Meridie, Væ vobis quia declinauit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vespertine.

* קומו ונעלה בלילה ונשחיתה ארמנותיה:
* כי כה אמר יהוה צבאות צרתו עצרו ושפכו
על ירושלם סללה היא העיר הפקד כלל עשק
בקרבה:

* כהקיר בור מימיה בן הקרה רעתה חמס ושר
ישמעה על פני תמיד חלי ומכרה:

* הוסרי ירושלם פן תקע נפשי ממך פן אשימך
שממה ארץ לוא נושברה:

* כה אמר יהוה צבאות עולל יעול לובנפן שארית
ישראל השב ידך בבוצר על סלסלור:

* על מי אדברה ואעידה וישמעו הנה ערלור
אזנם ולא יוכלו להקשיב הנה דבר יהוה היה להם
לחרפה לא יחפצו בו:

* ואת חמת יהור מלאתי גל איתי הכיל שפך
על עולל בחוץ ועל סוד בחורים יחדו כי
גם איש עם אשר ילכדו זקן עם מלא
ימים:

* ונסבו בתיחם לאחרים שדות ונשים יחדו כי
אטה את ידי על ישיבי הארץ נאם יהוה:

* כי מקטנם ועד גדולם כלו בוצע בוצע ומנביא
ועד כהן כלו עשרו שקר:

* וירפאו אור שבר עמי על נקלור לאמר
שלום שלום ואין שלום:

* הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו
גם הכלים לא ידעו לכן יפלו בנפלים בערת
פקדתיים יבשלו אמר יהוה:

* כה אמר יהוה עמדו על דרכים וראו ושאלו
לנתבות עולם אי זור דרך הטוב ולכו כה ומצאו
מרגוע לנפשכם ויאמרו לא נלך:

* Surgite & ascendamus in nocte, & dis-
sipemus domus eius. * Quia hec dicit

B Dominus exercituum: Cædite lignū eius:
& fundite circa Hierusalem aggerem. hæc
est ciuitas visitationis, omnis calumnia in
medio eius.

* Sicut frigidam facit cisterna aquam
suam, sic frigidam fecit malitiam suam.
Iniquitas & vastitas audietur in ea coram
me semper, infirmitas & plaga.

* Erudire Hierusalem, ne fortè recedat
anima mea à te, ne fortè ponam te deser-
tam, terram inhabitabilem.

* Hæc dicit Dominus exercituum, Vt-
que ad racemum colligent quasi in vinea
reliquias Israel. Conuerte manum tuam
quasi vindemiator ad cartallum.

* Cui loquar, & quem contestabor ut
C audiar? ecce incircuncisæ aures eorum, &
audire non possunt. Ecce verbum Domi-
ni factum est eis in opprobrium, & non
fufcipient illud.

* Idcirco furore Domini plenus sum,
laborauī sustinens. Effunde super paruulū
foris, & super concilium iuuenum simul.
vir enim cum muliere capietur, senex cum
pleno dierum. * Et transibunt domus

corū ad alteros, agri & vxores pariter, quia
extendam manum meam super habitan-
tes terram, dicit Dominus.

* A minore quippe vsque ad maiorem
omnes auaritiæ student, & à propheta vs-
que ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.

* Et curabant contritionem filia po-
puli mei cum ignominia dicētes; Pax pax:
D & non erat pax.

* Cōfusi sunt, quia abominationem fe-
cerunt: quin potius confusione non sunt
confusi, & erubescere nescierunt. Quam-
obrem cadent inter ruentes, in tempore
visitationis suæ corruent, dicit Dominus.

* Hæc dicit Dñs: State super vias & vi-
dete, & interrogate de semitis atiquis quæ
fit via bona, & ambulate in ea, & inuenie-
tis refrigerium animabus vestris. Et dix-
runt: Non ambulabimus.

תרגום יונתן

* קומו ונסק בלילה ונחבל ביריחא:
* כגובא דמקום מוהי בן אורכו ואחיקמו בגנה עבדי בישחא קל חטופין ובזוזין משחמט בה
אתרדא ירושלם דלמא ירחק מימרי יחד דלמא אשוינך צדיא בארע סרוס דלא
כרנן אמר יי צבאות אתבזוז יתבזוז כמא דמהלכין על שולי גפן למקטף שארא דישראל ועוד תחוב מחתך עליהון
על מן אמל ואסחד ויקבלות אלפן הא אשפשר ארנהון ולא יכלין למיצר הא פחנסא דיי חנה לחון
ויה נבואח בתקוף מן קדם יי אתמלית ליתאי לסוכרא ולא יכלת למשפך על ינקין בשוקא ועל
ויסתחרון כתיחון לאחרינין חקלן ונשין כחדא ארי
ארי סועיריהון ועד רבחהון כתיחון אנסי מסון ומספר ועד פתן כלהון עבדי
עליהון למכהח ארי תועבה
ואסיו ית חבר כנישתא דעמי במלי שקריהון למימר שלמא שלמא ולית שלום
עבדו אף מכהח לית אנון כתיחון אף אתבנעו לירא אנון ידעין ככין יתרמון קטילין בעדן דאסער עליהון חוביהון יתקלון אמר יי:
כרנן אמר יי קומו על אורחן וחזו ושאלו לשבילין דמן עלמא אידא אורחא דתקנא וחרכו בה ואשכחו נח לנפשכון ואמרו לא נילך:

* Surgite & ascendamus in nocte, & dissipemus fundamenta eius.

* Quia hæc dicit Dominus virtutum: Excidite fundamenta eius, effunde super Hierusalem exercitum. O ciuitas mendax tota calumnia in ea.

* Sicut in frigidat cisterna aquam suam, sic in frigidat malitia eius. impietas & miseria audietur in ea contra faciem eius semper. dolore & flagello

* erudieris Hierusalem, ne recedat anima mea à te, ne faciam te inuiam terram que non habitabitur.

* Quia hæc dicit Dominus virtutum: Racemate racemate quasi vineam reliquias Israel. reuertimini quasi vindemiares in cartallum suum.

* Ad quem loquar & contester, & audiet? ecce incircuncise aures eorum, & non possunt audire. ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, non volent illud audire.

* Et furorem meum impleui, & sustinui, & non consumpsi eos. effundam super paruulos deforis, & super congregationem iuuenum simul; quia vir & mulier capientur, senex cum pleno dierum.

* Et transferentur domus eorum ad alteros, agri & uxores eorum pariter, quia extendam manum meam super habitantes terram hanc, dicit Dominus.

* Quia à paruo eorum & usque ad magnum omnes consummauerunt iniqua; à sacerdote & usque ad pseudopphetam omnes fecerunt mendacia.

* Et curabant contritionem populi mei parui pendentes, & dicentes: Pax, & ubi est pax?

* Confusi sunt quia defecerunt, & neque si cut confusi erubuerunt, & ignominiam suam non cognouerunt. propter hoc cadent in ruina sua, & in tempore visitationis sue peribunt, dixit Dominus.

* Hæc dicit Dominus: State super vias & videte, et interrogate semitas Domini æternas. & videte qualis est via bona, & ambulate in ea, & inuenietis purificationem animabus vestris. & dixerunt: Non ibimus.

* δρᾶσητε καὶ ἀναβῶμεν ἐν νυκτὶ, καὶ διαφθείρωμεν τὰ θεμέλια αὐτῆς. * ὅπτι τὰδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἐκκόψατε θεμέλια αὐτῆς, ἐκχεον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ δυνάμιν. ὡ πόλις ψευδῆς ὅλη καὶ ἀδυναστεία ἐν αὐτῇ.

* ὡς ψύχει λάκκος ὕδωρ αὐτῆς, οὕτως ψύχει κακία αὐτῆς. ἀσέβεια καὶ ἀλαίωσις ἀκαθάρτη ἐν αὐτῇ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὁπλοῦσι αὐτῆς διαπαντός. πόνος καὶ μάστιγ

* παιδεύθησιν ἱερουσαλήμ· μὴ ἀποσῇ ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τοῦ. μὴ ποιήσω σε ἄβυσσον γλυκείαν καὶ κατοικήθη(εῖ).

* ὅπτι τὰδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καλαμᾶσθε καλαμᾶσθε ὡς ἀμπέλων ἰὰ κατάλοιπα τοῦ ἱσραὴλ. ἐπιτρέψατε ὡς τρυγῶν ἐπὶ τὸν καρπὸν αὐτῆς.

* ὡς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρομαι καὶ ἀκού(εῖ); ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ οὐ διώκον ἀκρόαν. ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγγήθη αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν, οὐ μὴ βουληθῶσιν αὐτὸ ἀκοῦσαι.

* καὶ τὸν θυμὸν μου ἐπλησά καὶ ἐπέχον καὶ ἐκυνέλεσα αὐτοῖς. ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν καὶ ἐπὶ συναγωγὰς νεοτρίτων ἅμα, ὅπτι δυνὴ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται. πρὸς βύτερος μὲν πληροῖς ἡμερῶν.

* καὶ μετὰ σφαθῆσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἐτέρους. ἀγροὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπιταύθουσιν, ὅπτι ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὸν καθικουμένον τὴν γλῶτταν αὐτῶν, λέγει κύριος.

* ὅπτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου πλῆτες συνετελέσαντο ὄνομα ἀπὸ ἱερέως καὶ ἕως ψευδοπροφήτου πάντες ἐποίησαν ψευδίαν.

* καὶ ἰδὼν τὸ ῥῆμα τοῦ λαοῦ μου ἐξουθενώτες καὶ λέγοντες, εἰρήνῃ καὶ ποδὲς ἐσιν εἰρήνῃ.

* κατήκουσθησαν ὅπτι ἐξελίπονται καὶ οὐδ' ὡς καταιχυνόμενοι ἐκώσθησαν, καὶ τὴν ἀπὸ μίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν. διὰ τοῦτο πεθνήσκει ἐν τῇ πλῆθει αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται, εἶπεν κύριος.

* τὰδε λέγει κύριος, σῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἴδετε, καὶ ἐρωτήσατε τοὺς κυρίου αἰωνίους. καὶ ἴδετε ποῖα ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή, καὶ βαδίσετε ἐν αὐτῇ, καὶ δύρεστε ἀντιστόν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. καὶ εἶπαν, οὐ πορδύσόμεθα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Surgite & ascendamus in nocte, & dissipemus palatia eius. * Quia hæc dicit Dominus exercituum: Succidite ligna & comportate super Ierusalem aggerem. ista est ciuitas cuius peccata visitantur: omnes sunt violenti in medio eius. * Sicut cisterna quæ sustentat aquas suas, sic expectauerunt & sustentati sunt in medio eius operantes malum. Vox raptorum & depredatorum audita est in ea coram me semper. propterea adduxi super eam infirmitatem & percussione. * Erudire Ierusalem, ne forte abiiciat te Verbum meum, ne forte ponam te desertam sicut terram Sodome, quæ non habitatur. * Hæc dicit Dominus exercituum: Dirieptione diripientur, sicut qui ambulant ad radices vitis ad vindemiandum residuum Israel. & adhuc reuertetur plaga tua ad eos, sicut vindemiator ad canistra. * Ad quem loquar, & quæ contester, ut suscipiant disciplinam? Ecce obturata est auris eorum, & non possunt audire: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, eo quod nolunt illud. * Prophetia autem à facie Domini in furore repletus sum: laboravi sustinens, & non potui effundere super lactentes in platea, & super turbam iuuenum simul: quia etiam vir cum vxore comprehensi sunt, senes cum eo qui est satur diebus. * Et transferentur domus eorum ad alios, agri & uxores simul. quia leuabo plagam potentie mee super habitatores terræ, dicit Dñs. * Quia à minimo eorum usque ad maximum eorum, omnes inhiant diuitiis; à scriba usque ad sacerdotem omnes operantur mendacium. * Et curarunt contritione cætus populi mei verbis mendaciorum suorum, dicentes: Pax, pax: & non erat pax. * Eorum erat pudore suffundi, quia abominatione fecerunt: confusione quoque non confunduntur & humiliari nesciunt. Propterea proicientur occisi; in tempore quo visitauero super eos peccata eorum corruent, dicit Dominus. * Hæc dicit Dominus: State super vias & videte, & interrogate de semitis quæ à seculo sunt, quæ est ista via quæ recta sit, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. & dixerunt: Non ambulabimus.

והקימתי עליכם צפנים הקשיבו לקול שופר
ויאמרו לא נקשיב:

לכן שמעו הגוים ודעי עדה את אשר בם:
שמעי הארץ הנה אנכי מביא רעה אל העם
הזה פרי מחשבותם כי על דברי לא הקשיבו ותורת
וימאסו בה:

למה זה לי לבונה משבא תבואה וקנה הטוב
מארץ מרחק עלותיכם לא לרצון וזבחיכם לא
ערבו לי:

לכן כה אמר יהוה הנני נתן אל העם הזה
מבשלים ובשלו בם אבות ובנים יחדו שכן ורעו
יאבדו:

כה אמר יהוה הנה עם בא מארץ צפון וגוי גדול
יעור מירכתי ארץ:

קשרת וכידון יחזיקו אכזרי הוא ולא ירחמו
קולם בים יהמה ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש
למלחמה עליך ברת ציון:

שמענו את שמעו רפו ידינו צרה החזקתנו חיל
ביולדה:

אל תצא השדרה ובדרך אל תלכי כי חרב
לא יב מגור מסביב:

בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר אבל יחיד
עשי לך מספר תמורתי כי פתאום יבא השדר
עלינו:

בחזן נתתיך בעמי מבצר ותדע ובחנת את דרכם:
כלם סרי סוררים הלכי רכיל נחשת וברזל כלם
משחיתים המה:

נחר מפח מאשתם עפרת לשונם צרף צרף
ורעים לא נתקו:

כסף נמאס קראו להם כי מאס יהוה בהם:

¹⁷ *Et constitui super vos speculatores. au-
E dite vocem tubæ. & dixerunt: Non audie-
¹⁸ mus. * Ideo audite gentes & cognoscite
congregatio, quanta ego faciam eis.

¹⁹ * Audi terra: Ecce ego adducam mala
super populum istum, fructum cogitatio-
num eius, quia verba mea non audierunt,
& Legem meam proiecerunt.

²⁰ * Vt quid mihi thus de Saba affertis, & ca-
calamum suaueolentem de terra longin-
qua? Holocaustumata vestra non sunt ac-
cepta, & victimæ vestræ non placuerunt
mihi.

²¹ * Propterea hæc dicit Dominus: Ecce
F ego dabo in populum istum ruinas: & ruent
in eis patres & filij simul, vicinus & pro-
ximus peribunt.

²² * Hæc dicit Dominus: Ecce populus
venit de terra Aquilonis, & gens magna
consurget à finibus terræ.

²³ * Sagittam & scutum arripiet, crudelis
est, & non miserebitur. Vox eius quasi ma-
re sonabit, & super equos ascendent, præ-
parati quasi vir ad prælium aduersum te
filia Sion.

²⁴ * Audiuimus famam eius, dissolute sunt
G manus nostræ. Tribulatio apprehendit
nos, dolores vt parturientem.

²⁵ * Nolite exire ad agros, & in via ne am-
buletis, quoniam gladius inimici pauor
in circuitu.

²⁶ * Filia populi mei accingere cilicio, &
conspargere cinere. Luctum vnigeniti fac
tibi planctum amarum, quia repente ve-
niet vastator super nos.

²⁷ * Probatores dedi te in populo meo
robustum; & scies & probabis vias eo-
rum.

²⁸ * Omnes isti principes declinantes, am-
bulantes fraudulentè. Æs & ferrum vni-
uersi corrupti sunt.

²⁹ * Defecit sufflatorium, in igne consum-
ptum est plumbum. frustra conflauit con-
flator, malitiæ enim eorum non sunt con-
sumptæ. * Argentum reprobum vocate
eos, quia Dominus proiecit illos.

תרגום יונתן

¹⁷ ואקיימת עליכון מלפין קבלו למלי נביא ואמרו לא נקבל:
¹⁸ שמעי ארעא דישראל הא אנא מיתי בישתא על עמא הדין חשלמת עובדיהון ארי לפתגמי עבדי נביא לא קבלו ואורייתי וקצו בה:
¹⁹ לסה דנן קרמי לבונתא משבא תיתי וקנה טבתא מארע רחיקא עלותכון לא לרעוא ונכסר קדשיכון לא יתקבלון קדמי:
²⁰ כן כנן אמר יי הא אנא מיתי על עמא הדין תקלן ויתקלון בהון אבתן ובנין פתרא מגיר וקריביה ויידון:
²¹ כנן אמר יי הא אנא מיתי עמא מארע צפונא ועממין רברבין ויתון בגלי מסופי ארעא:
²² וליה להון רחמין קלהון כימא בארעגשותה ועל סוסותא רכבין מסורין אנון כגבר עבד קרבין עלך כנישתא דציון:
²³ שמענו את שמעו רפו ידינו צרה החזקתנו חיל לא תפקין לחקלא ובארעא לא תחכון ארי חרבא דסנארה:
²⁴ בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר אבל יחיד עשי לך מספר תמורתי כי פתאום יבא השדר עלינו:
²⁵ בחזן נתתיך בעמי מבצר ותדע ובחנת את דרכם כלם סרי סוררים הלכי רכיל נחשת וברזל כלם משחיתים המה:
²⁶ נחר מפח מאשתם עפרת לשונם צרף צרף ורעים לא נתקו:
²⁷ כסף נמאס קראו להם כי מאס יהוה בהם:
²⁸ כן כנן אמר יי הא אנא מיתי על עמא הדין תקלן ויתקלון בהון אבתן ובנין פתרא מגיר וקריביה ויידון:
²⁹ כנן אמר יי הא אנא מיתי עמא מארע צפונא ועממין רברבין ויתון בגלי מסופי ארעא:
³⁰ וליה להון רחמין קלהון כימא בארעגשותה ועל סוסותא רכבין מסורין אנון כגבר עבד קרבין עלך כנישתא דציון:
³¹ שמענו את שמעו רפו ידינו צרה החזקתנו חיל לא תפקין לחקלא ובארעא לא תחכון ארי חרבא דסנארה:
³² בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר אבל יחיד עשי לך מספר תמורתי כי פתאום יבא השדר עלינו:
³³ בחזן נתתיך בעמי מבצר ותדע ובחנת את דרכם כלם סרי סוררים הלכי רכיל נחשת וברזל כלם משחיתים המה:
³⁴ נחר מפח מאשתם עפרת לשונם צרף צרף ורעים לא נתקו:
³⁵ כסף נמאס קראו להם כי מאס יהוה בהם:

* Constitui super vos speculatores, audite 17
vocem tubæ. & dixerunt, Non audiemus.

* Propter hoc audierunt gentes & pascen- 18
tes greges suos.

* Audi terra, ecce ego induco super popu- 19
lum hunc mala, fructum auersionis eorum, quia
verbo meo non attenderunt, & Legem meam
proiecerunt.

* Ut quid mihi thus de Saba affertis, & 20
cinamomum de terra de longè? holocausta ve-
stra non sunt accepta, & victimæ vestrae non
placuerunt mihi.

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ego 21
doin populum istum infirmitatem, & infirma-
buntur in ea patres & filij simul, vicinus &
proximus eius peribunt.

* Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit 22
ab Aquilone, & gentes consurgent ab extre-
mo terra.

* Arcum & zibynam tenebunt. impudens 23
est & non miserebitur: vox eius sicut mare in-
undans. super equos & currus preparabitur,
quasi ignis, ad prælium aduersum te filia Sion.

* Audiuimus famam eorum, dissolutæ sunt 24
manus nostræ. tribulationes apprehenderunt
nos, dolores quasi parturientis.

* Ne exieritis ad agrum, & in viis ne am- 25
buletis, quia gladius inimicorum habitat in cir-
cuitu.

* Filia populi mei accingere cilicio, & con- 26
spargere cinere. luctum dilecti fac tibi plan-
ctum miserabilem, quia repente veniet miseria
super vos.

* Probatores dedi te in populis probatis. 27
& scies cum probauero ego viam eorum.

* Omnes inobedientes ambulantes prauè, as 28
& ferrum omnes corrupti sunt.

* Defecit sufflatorium ab igne, defecit plum- 29
bum. frustra argentarius argentum conflat. ma-
litiæ eorum non sunt liquefactæ.

* Argentum reprobaturum vocate eos, quia 30
reprobauit eos Dominus.

17 * κατέστακα ἐφ' ὑμᾶς σκοποὺς, ἀκούσατε τὴν φωνὴν τῆς
Σάλπιγγος. καὶ εἶπαν, οὐκ ἀκουσόμεθα.

18 * διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη ἐμοὶ ποιμαίνοντες τὰ ποι-
μνία αὐτῶν.

19 * ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάτω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακά,
τὴν καρπὸν λήψεσθαι αὐτῶν, ὅτι τὸ λόγόν μου οὐ ᾤε-
σέχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο.

20 * ἵνατί μοι λίβανον ἐκ Σαβᾶ φέρετε, καὶ κινάμωμον
ἐκ γῆς μακροῦ; τὰ ὀλοκαυτώματά ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκ-
τά, καὶ αἱ θυσιά ὑμῶν οὐχ ἡδυνά μοι.

21 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ διδῶμι ἐ-
πὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ
πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτῶν ληυ-
λεύσεται.

22 * τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶς ἐ-
ξ ἔθνης ἰσχυρῆς) ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς.

23 * ῥέξον καὶ ζιβυλὴν κατὰ τὴν ὁδὸν. ἱταμός ἐστιν καὶ οὐκ ἐ-
λήσει, φωνὴ αὐτῶν ὡς θαλάσσης κυμαίνουσα. ἐφ' ἵπποις
καὶ ἄρμασιν ὠρᾶτά ἐξ, ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ὡρᾶς σὲ θυ-
γάτρεις αὐτῶν.

24 * ἠκούσαμεν τὴν ἀκολὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ
χεῖρες ἡμῶν. θλίψεις κατέσχον ἡμᾶς, ὥλινες ὡς πικ-
τύσεις.

25 * μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βα-
δίξετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν παροικεῖ κυκλόθεν.

26 * θυγάτηρ λαοῦ μου περὶ ὧσιν ὁ ἄδικος, καὶ κατὰ πα-
σαι ἀποδόν. πένθη αἰσθητὰ ποιήσαι σεαυτῇ κοπετὴν
οἰκτρὸν, ὅτι ἰσχυρὴς ἦεν ἡ ταλαιπωρία ἐφ' ὑμᾶς.

27 * δοκιμασθὲν δέδοκά σε ἐν λαοῖς δέδοκιμασμένοις.
καὶ γνώσῃ ἐν τῇ δοκιμᾷ με τὴν ὁδὸν αὐτῶν.

28 * πάντες δούλοισι πορβύμφοι σκολιῶς, χαλκὸς ἐσὶ-
δής παῖτες διεφθαρμένοι εἰσιν.

29 * ἐξέλιπον φουστῆς ἀπὸ πυρός, ἐξέλιπον μόλυβ-
δος. εἰς κενὸν δρυγροκόπῃ δρυγροκοπεῖ. πονηρία αὐ-
τῶν οὐκ ἐτάκησαν.

30 * δρυεῖον ἀποδοκιμασμένον καλέσατε αὐτοὺς, ὅτι
ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et suscitavi super vos doctores, dicens: Obedite verbis Prophetarum. & dixerunt, Non obediemus. 18 Propterea audite populi, & cognoscat cæterus Israel peccata sua. 19 Audi terra Israel: Ecce ego adducam malum super populum istum, retributionem operum suorum: quia verbis seruorum meorum prophetarum non obedierunt, & Legem meam detestati sunt. 20 Ut quid coram me thus de Saba affertur, & calamus aromaticus de terra longinquæ? holocausta vestra non sunt grata, & victimæ sanctificatæ vestrae non erunt acceptabiles coram me.

21 Propterea sic dicit Dñs: Ecce adducam super populum istum offendicula, & offendent in eis patres & filij simul, vicinus & proximus eius, & peribunt. 22 Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam populum de terra Aquilonis, & populi multi venient publice de finibus terre.

23 Arcus & scuta tenent: crudeles sunt, nec est illis miserationis. Vox eorum sicut mare in fremitu suo, & equis insident; ordinati sunt, quasi vir committens prælium, contra te cæterus Syon. 24 Audiuimus famam eorum: dissolutæ sunt manus nostræ: angustia apprehendit nos quasi dolores parturientis. 25 Ne egrediamini in agrum, & in viam ne eatis, quia gladius inimici occidit eos qui congregantur ad eum vnde quæ- que. 26 Cæterus populi mei accingimini falcibus, & operite capita vestra cinere. luctum vniuersi facite vobis, planctum in amaritudine; quia re- pente veniet vastatores super nos. 27 Electum dedi te in populo meo quasi ciuitatem fortissimam; & nuntiabis & annuntiabis eis vias suas.

28 Omnes principes eorum rebellant, ambulantes in dolo, ut qui miscet æs cum ferro, vniuersi corruptores sunt. 29 Ecce sicut sufflato- riū sufflatoris quod combustū est in medio ignis, sic siluit vox Prophetarum qui prophetarunt eis: Conuertimini ad Legem meā, & non sunt con- uersi: & sicut plumbum quod liquefit in medio fornacis, sic ociosa facta sunt in oculis suis verba prophetarum qui prophetant eis, & nihil prodest eis quod docent eos doctores eorum, & opera sua mala non reliquerunt. 30 Ecce sicut argentum reprobaturum abiectos voca- te eos, quia proiecit eos Dominus.

CAP. VII.

* הדבר אשר הוֹדוּ אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵרֶץ יְהוּדָה
 לֵאמֹר:
 * עָמַד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וקראת שם את הדבר
 הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שְׁמַעוּ דְּבַר יְהוָה כָּל-יְהוּדָה הַבָּאִים
 בְּשַׁעֲרֵים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה:
 * כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 הִיטִיבוּ דְרֹכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְאַשְׁכֵּנֶנּוּ אֶתְכֶם
 בְּמָקוֹם הַזֶּה:
 * אַל-תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל-דְּבַרֵּי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הִכָּל
 יְהוָה הִכָּל יְהוָה הִכָּל יְהוָה הֵמָּה:
 * כִּי אִם-הִיטִיב תִּיטִיבוּ אֶת-דְּרֹכֵיכֶם וְאֶת-
 מַעַלְלֵיכֶם אִם-עָשׂוּ תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין
 רֵעֵהוּ:
 * גֵּר יִתּוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשֹׁקוּ וְדָם נָקִי אַל-
 תִּשְׁפְּכוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא
 תִלְכוּ לְרַע לָכֶם:
 * וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
 לְאֲבוֹתֵיכֶם לְמֶן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם:
 * הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לִפְסַעַל דְּבַרֵּי הַשֶּׁקֶר לְבַלְתִּי
 הוֹעִיל:
 * הַגִּבְרִי רָצָה וְנָאֵף וְהַשֹּׁבַע לִשְׁקֵר וְקִטְר לְבַעַל
 וְהַלֵּךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-
 יִדְעֶתֶם:
 * וּבָאתֶם וְעַמַּדְתֶּם לִפְנֵי בֵּית הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא-
 שְׁמִי עָלָיו וְאָמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-
 הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵלֶּה:
 * הַמַּעֲרַת פְּרָצִים הִיא הַבֵּית הַזֶּה אֲשֶׁר-נִקְרָא
 שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם נֹכַח אֲנִכִּי הִנֵּה רָאִיתִי נֹכַח-
 יְהוָה:

A Verbum quod factum est ad Hieremiam
 à Domino dicens:

* Sta in porta domus Domini, & præ-
 dica ibi verbum istud, & dic: Audite ver-
 bum Domini omnis Iuda, qui ingredi-
 mini per portas has, vt adoretis Domi-
 num.

* Hec dicit Dominus exercituum Deus
 Israel: Bonas facite vias vestras, & stu-
 dia vestra; & habitabo vobiscum in loco
 isto.

* Nolite confidere in verbis mendacij,
 dicentes: Templum Domini, templum
 Domini, templum Domini est.

* Quoniam si bene direxeritis vias ve-
 stras & studia vestra, si feceritis iudicium
 inter virum & proximum eius:

* Aduerſæ & pupillo & viduæ non fe-
 ceritis calumniam, nec sanguinem inno-
 centem effuderitis in loco hoc, & post deos
 alienos non ambulaueritis in malum vo-
 bismetipsis:

* Habitabo vobiscum in loco isto in
 terra quam dedi patribus vestris à seculo
 vsque in seculum.

* Ecce vos confiditis vobis in sermo-
 nibus mendacij, qui non proderunt vo-
 bis:

* Furari, occidere, adulterari, iurare
 mendaciter, libare Baalim, & ire post deos
 alienos quos ignoratis.

* Et venistis & stetitistis coram me in
 domo hac, in qua inuocatum est nomen
 meum. & dixistis: Liberati sumus, cò
 quòd fecerimus omnes abominationes
 istas.

* Nunquid ergo spelunca latronum fa-
 cta est domus ista in qua inuocatum est
 nomen meum in oculis vestris? Ego ego
 sum, ego vidi, dicit Dominus.

תרגום יונתן

* פתגם נבואה דהוה עם ירמיהו מן קדם יי למיסר:
 * קום בחדע בית מקדשא דיי וחתנבי תמן יר פתגמא דרין ומיסר
 * כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל אחקנו ארתחכון
 * לא תחרחצון לכוז על פתגמי נביי שקרא דאמרין למיסר קדם היכלא דיי אחון
 * אחון פלחין ודבחיין קדם היכלא דיי אחון סגדן חלר ומנין בשתא אחון מחחון קדמוהי:
 * ארי אם אתקנא
 * חתקנן ית ארתחכון וית עובדיכון אם סעבר תעברון דין וקשוט בין גברא ובין חכריה:
 * גיור יתים וארמלא לא חוניסון ודם
 * וי לא חושרון באחרא דרין וחר טעור עממא לא תהכון לאבאשא לכוז:
 * ואשרי יחכון באחרא דרין בארעא דיתבר לאכחחכון למן עלמא ועד עלמא:
 * חא אחון מתרחצין לכוז על פתגמי נביי שקרא בדיל ולא לחנארה:
 * גבין קטולי נפשן וגופין ומשתבעין לשקר ומסקנן בסמין לבעלא ואזלין בחר טעור עממא ולא ידעון:
 * ואחון אחון וקיסין קדמי בביתא דרין דאחקרי שמי עלוהי ואמרין אחון שיוכנא בדיל למעבר ית כל תועבתא האלין:
 * תבית כנישר רשיעין הוה ביתא דרין דאחקרי שמי עלוהי בעיגיוכון אף קדמי כן גלי אמר יי:

CAP. VII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino, dicens:

* Sta in porta domus Domini, & lege illic verbum hoc. & dic: Audite verbum Domini omnis Judea:

* Hæc dicit Dominus virtutum Deus Israel: Dirigite vias vestras & adinventiones vestras, & habitare faciam vos in loco isto.

* Non confidite vobis in verbis mendacibus, quia omnino non proderunt vobis, dicentes: Templum Domini est.

* Quoniam si dirigentes direxeritis vias vestras & studia vestra, & facientes feceritis iudicium inter virum & inter proximum suum;

* Et aduenam & pupillum & viduam non opprefferitis, & sanguinem innocentem non effuderitis in loco isto, & post deos alienos non ambulaueritis in malum vobis;

* Et habitare faciam vos in loco vestro in terra, quam dedi patribus vestris à seculo & usque in seculum.

* Si autem vos confiditis in verbis mendacibus, ex quibus nulla utilitas vobis:

* Et occiditis, & adulteratis, & furamini, & iuratis iniquè, & adoletis incensum Baal, & ambulatis post deos alienos, quos nō nostis ut male sit vobis:

* Et venistis & stetistis coram me in domo, ubi inuocatum est nomen meum in ea, & dixistis, Abstinuimus à faciendo omnes abominationes istas.

* Nunquid spelunca latronum domus mea; ubi inuocatum est nomen meum in ea illic coram vobis? & ecce ego vidi, dicit Dominus.

ζ.

1 * Ῥῆμα δὲ ἔρχετο πρὸς ἱερემίαν πρὸς κυρίου λέγον,

2 * Ἰσα Ἰπὶ τῇ πύλῃ τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἀκούσῃς ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦ κυρίου. καὶ εἰπέ, ἀκούσατε λόγον κυρίου πάντες οἱ Ἰουδαῖα·

3 * τὰ δὲ λέγει κύριος πᾶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἱπποδρόματά ὑμῶν, καὶ κατεκλιώμας ἐν τῇ ῥῆμα τούτῳ.

4 * μὴ πεποιθήσατε ἐαυτοῖς Ἰπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τοῦτο πᾶν ὅσον ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες, ναὸς κυρίου ἐστίν.

5 * ὅτι ἐὰν διορθώσῃτε διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἱπποδρόματά ὑμῶν, καὶ ποιουῦντες ποιήσατε κέσμα, ἀναμέλῃ ἀνδρὸς καὶ ἀναμέλῃ τοῦ πλησίον αὐτοῦ,

6 * καὶ πρὸς τὸν καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύσατε, καὶ αἷμα ἀδίκων μὴ ἐκχέετε ἐν τῇ ῥῆμα τούτῳ, καὶ ὅτι ὁ θεὸς ἀλλοτρίων μὴ πορεύσῃτε εἰς κακὸν ὑμῶν,

7 * καὶ κατεκλιώμας ἐν τῇ ῥῆμα ὑμῶν ἐν τῇ γῇ, ἡ δὲ ἔδωκα τοῖς πατέρεσιν ὑμῶν Ἰσραὴλ καὶ ἕως αἰῶνος.

8 * εἰ ὅτι ὑμεῖς πεποιθήσατε Ἰπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅθεν ὅσον ὠφελήσῃτε,

9 * καὶ φονεύετε, καὶ μοιχεύετε, καὶ κλέβετε, καὶ ὀμνύετε ἐπ' ἀδίκῳ, καὶ θυμιάτε τῇ βααλ, καὶ πορεύσῃτε ὅτι ὁ θεὸς ἀλλοτρίων, ὃν ὅσον οἶδατε τοῦ κακῶς εἶναι ὑμῶν,

10 * καὶ ἤλθετε καὶ ἐζητε ἐνώπιόν μου ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἶπατε, ἀπεχρήμεθα τοῦ ποιεῖν πᾶσι ταῖς βδελυγμασίαις ταύταις.

11 * μὴ σπήλαιον ληστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐώρακα, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

Verbum prophetiae quod factum est ad Ieremiam coram Domino, dicendo:

* Sta in porta domus sanctuarii Domini, & prophetabis ibi verbum istud, & dices: Suscipite verbum Domini omnes viri domus Iuda, qui ingredimini per portas istas, ut adoretis coram Domino.

* Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Rectas facite vias vestras, & opera vestra mala, & habitare faciam vos in loco isto.

* Nolite confidere in verbis prophetarum mendacij, qui dicunt dicendo: Coram templo Domini vos colitis, coram templo Domini vos adoratis, ter in anno vos apparetis coram eo.

* Quoniam si dirigendo direxeritis vias vestras, & opera vestra, si faciend feceritis iudicium rectum inter virum & inter proximum eius;

* Et aduenæ & pupillo & viduæ vim non feceritis, & sanguinem innocentem non effuderitis in loco isto, & post idola populorum non ambulaueritis in malum vobis;

* Collocabo vos in loco isto in terra quam dedi patribus vestris à seculo & usque in seculum.

* Et ecce vos confiditis in verbis prophetarum mendacij, ita ut non profit vobis.

* Latrones, homicidæ, & adulteri, & iurantes falsò, & adolentes aromata idolo Baal, & ambulantes post idola populorum quæ ignoratis.

* Et venitis vos & statis coram me in domo ista in qua inuocatum est nomen meum, & dicitis: Liberati sumus, ut faciatis omnes abominationes istas.

* Nunquid sicut domus congregationis impiorum est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? coram me quoque sic manifestum est, dicit Dominus.

* כי לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר
 שכנתי שמי שם בראשונה וראו את אשר עשיתי
 לו מפני רעת עמי ישראל:
 * ועתה יען עשיתם את כל המעשים האלה
 נאם יהוה ואדבר אליכם השכם ודבר ולא
 שמעתם ואקרא אתכם ולא עניתם:
 * ועשיתי לבית אשר נקרא שמי עליו אשר
 אתם בטחים בו ולמקום אשר נתתי לכם
 ולאבתיכם כאשר עשיתי לשלו:
 * והשלכתי אתכם מעל פני כאשר השלכתי את
 כל אחיכם את כל זרע אפרים:
 * ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא
 בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי כי אני
 שמע אתך:
 * האינך ראה מה המרה עשים בערי יהודה
 ובחוצות ירושלם:
 * הבנים מלקטים עצים והאבות מבערים ארץ
 האש והנשים לשות בצק לעשות כונים למלכה
 רשמים והסד נסכים לאלהים גוהרים למען
 הבעיסני:
 * האתי הב מבעיסים נאם יהוה הלווא אתם
 למען בשת פניהם:
 * לכן כה אמר אדני יהוה הנני אפי וחמתי
 נתכת אל המקום הזה על האדם ועל הבהמה
 ועל עץ השדה ועל פרי האדמה ובערה ולא
 תכבה:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עלותיכם
 ספו על זבחיכם ואכלו בשר:
 * כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום
 הוציא אתם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח:

* 12 * Ite ad locum meum in Sylo, vbi ha-
 bitauit nomen meum à principio, & vi-
 dete quæ fecerim ei propter malitiam po-
 puli mei Israel.
 * 13 * Et nunc quia fecistis omnia opera
 hæc, dicit Dominus, & loquutus sum ad
 vos manè confurgens & loquens, & non
 audistis; & vocaui vos, & non respon-
 distis:
 * 14 * Faciam domui huic, in qua inuoca-
 tum est nomen meum, & in qua vos ha-
 betis fiduciam, & in loco quem dedi vo-
 bis & patribus vestris, sicut feci Sylo.
 * 15 * Et proiciam vos à facie mea, sicut
 proieci omnes fratres vestros vniuersum
 fœmen Ephraim.
 * 16 * Tu ergo noli orare pro populo hoc,
 D nec assumes pro eis laudem & oratio-
 nem; & non obsistas mihi, quia non ex-
 audiam te.
 * 17 * Nonne vides quid isti faciunt in ci-
 uitatibus Iuda, & in plateis Hierusa-
 lem?
 * 18 * Filij colligunt ligna, & patres succen-
 dunt ignem, & mulieres conspergunt a-
 dipem, vt faciant placentas reginæ cali,
 & libent diis alienis, & me ad iracundiam
 prouocent.
 * 19 * Nunquid me ad iracundiam prouo-
 cant, dicit Dominus? nonne semetipfos
 in confusionem vultus sui?
 * 20 * Ideò hæc dicit Dominus Deus: Ecce
 furor meus & indignatio mea conflatur
 super locum istum, super viros, & super
 iumenta, & super lignum regionis, & su-
 per fruges terræ, & succendetur & non
 extinguetur.
 * 21 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israel: Holocaustomata vestra addite vi-
 ctimis vestris, & comedite carnes:
 * 22 * Quia non sum locutus cum patri-
 bus vestris, & non præcepi eis in die qua
 eduxi eos de terra Ægypti de verbo holo-
 caustomatum & victimarum.

תרגום יונתן

* 12 * ארי אלו כען לאחר בית שכינתי בשילו אשרי שכינתי חסן בקדמיתא וחזו ותעבדו לה מן קדם בישת עמי ישראל:
 * 13 * וכען חלף דעבדתו ית כל עובדי האלן אמר יי ושלחתי לוחזקן מקדים וממל ולא קבלתו ואתנביו לכו ולא תבתו:
 * 14 * ואעבד לבייתא דאתקרי שמי עלותי דאחזק רחיצין בה ולא תרא דיהבת לכו ולא תבתו כמא דעבדת לשילו:
 * 15 * ואגלי יתכו מן מארע בית שכינתי כמא דאגליתי ית כל אחיכו ית כל זרעא דישראל:
 * 16 * ואח לא תצלי על עמא דרין ולא תתחנן עליהון בבכו ובצלו ולא תבעי מן קדמי ארי לא רעוא קדמי לקבלא צלותך:
 * 17 * חלית את חזי מר דאנון עבדן בקרוא דבית יהודה ובשוקי ירושלם:
 * 18 * בניא מלקטין אערא ואבהתן מולקין ית נורא ונשיא לישן למעבד כדדושיין לכוכבת שמיא ולנסכא נסכין לשעוה עממיא
 * 19 * כדיל לארגזא קדמי:
 * 20 * הקדמין די קדמי אנון מרגזין אמר יי הלא לאבאשא לחזן כדיל דיהבתו בעובדיהון:
 * 21 * ככז קרנן אמר יי אלהים הא רגזי וחמתי חל על אתרא דרין על אנשא ועל בעירא ועל אילן חקלא ועל אבא דארעא וישעי ולא
 * 22 * קרנן אמר יי צבאות אלהי דישראל עלוחזקן אוספו על נכסות קדשיכו ואכלו בשרא:
 * 23 * ארי לא מלח עם אבהתו ולא פקדונו ביוםא דאפקת יתוהו מארעא דמצרים על עסקי עלון ונכסת קדשין:

* Quoniam ite in locum meum qui in Silo, ¹² ubi habitare feci nomen meum in eo illic à principio. & videte quæ feci ei à facie malitiæ populi mei Israel.

* Et nunc pro eo quod fecistis omnia opera ¹³ hæc, & loquutus sum ad vos, & non audistis me: & vocavi vos, & non respondistis.

* Et ego faciam domui huic, ubi inuocatum ¹⁴ est nomen meum in ea, in qua vos confiditis in ea: & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silon.

* Et projiciam vos à facie mea, sicut pro- ¹⁵ ieci fratres vestros omne semen Ephraim.

* Et tunc ores pro populo hoc, & ne roges ¹⁶ ut misericordiam consequantur ipsi: & ne ores & ne accedas mihi pro eis, quia non exaudiam.

* Aut non vides, quid ipsi faciunt in ciui- ¹⁷ tatibus Juda, & in vicis Hierusalem?

* Filij eorum colligunt ligna, & patres eo- ¹⁸ rum succendunt ignem, & mulieres eorum commiscunt similaginem, ut faciant placentas militiæ calii. & libauerunt libamina diis alienis, ut ad iracundiam prouocarent me.

* Nunquid me ipsi ad iracundiam prouo- ¹⁹ cant, dicit Dominus? nonne semetipsos, ut confundantur facies eorum?

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ira ²⁰ & furor meus funditur super locum istum, & super homines, & super iumenta, & super omne lignum agri, & super omnes fruges terre, & succendetur & non exstinguetur.

* Hæc dicit Dominus: Holocaustomata ve- ²¹ stra congregare cum sacrificiis vestris, et comedite carnes:

* Quia non sum locutus ad patres vestros, ²² & non præcepi eis in qua die eduxi eos de terra Egypti de holocaustomatibus & victimis:

¹² * ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν τόπον μου τὸν ἐν σιλῶν, οὗ κατεσκηνώσα, τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐμπαροῦσθαι. καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσωποῦ κακίας λαοῦ μου Ἰσραὴλ.

¹³ * καὶ νῦν ἀντὶ ὧν ἐποίησατε πᾶσι ταῖς ἔργα ταῦτα, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. καὶ ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθητε.

¹⁴ * καὶ γὰρ ποιήσω τῷ οἴκῳ ταύτῳ, οὗ Ἰπικέκλην τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐφ' ᾧ ὑμεῖς πεποιθάτε ἐπ' αὐτῷ. καὶ τῷ τόπῳ ᾧ ἐδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατέρεσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίησα τῷ σιλῶν.

¹⁵ * καὶ ἀποσείψω ὑμᾶς ἀπὸ προσωποῦ μου, καθὼς ἀπέσειψα οὖν ἀδελφοὺς ὑμῶν πρὸ τοῦ σπέρματος ἐφραΐμ.

¹⁶ * καὶ σὺ μὴ προσέχῃς πρὸς τὸ λαὸν τοῦτον, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτοὺς, καὶ μὴ δόχῃς, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι πρὸς αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσθαι.

¹⁷ * ἡ οὐχ ὁρᾷς, τί αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλήμ;

¹⁸ * υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσιν ξύλα, καὶ πατέρες αὐτῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σάις, & ποιῶσαι χαλῶνας τῇ σκεπῇ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἑσθίαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτείοις, ἵνα παροργίσωσιν με.

¹⁹ * μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσιν, λέγει κύριος; ἐχίεαυ-
τίς, ὅπως καταιχυθῇ τὰ πρῶτα αὐτῶν;

²⁰ * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμὸς μου χεῖται ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ οὖν ἀνθρώπους καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσι ταῖς ἡνιμάταις τῆς γῆς, καὶ ἐκκαυθήσεται καὶ οὐ σβεσθήσεται.

²¹ * τάδε λέγει κύριος, ταῖς ὀλοκαυτώματάς ὑμῶν συναγάγετε μὲν τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα.

²² * ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς οὖν πατέρας ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐνετείλαμην αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἀνήλατον αὐτοῦ ἐκ γῆς αἰγυπτίου πρὸς ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹² Ite enim nunc ad locum domus maiestatis meæ qui est in Silo, in quo habitare feci maiestatem meam in principio: & videte quid fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.

¹³ Et nunc pro eo quod fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus, & misi ad vos manē confurgens, & loquens, & non obedistis; & prophetauerunt vobis, & non estis conuersi:

¹⁴ Et faciam domui super qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos confiditis, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo.

¹⁵ Et transmigrare vos faciam de terra domus maiestatis meæ, sicut transmigrare feci omnes fratres vestros, omne semen Israel.

¹⁶ Tu autem ne ores pro populo hoc, nec depreceris pro eis in deprecatione & in oratione, neque roges coram me, quia non est voluntas coram me ad suscipiendam orationem tuam.

¹⁷ Nonne tu vides quid ipsi faciunt in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem?

¹⁸ Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem; & mulieres conspergunt massam ut faciant placentas syderi calii, & libent libationes idolis populorum, ut irritent me.

¹⁹ Nunquid ipsi putant quod irritent me, dicit Dominus? nonne in malum sibi met ut confundantur in operibus suis?

²⁰ Propterea sic dicit Dominus: Ecce furor meus & indignatio mea residet super locum istum, super homines, & super iumenta, & super arbores agri, & super fructus terræ; & exterminabit ea, & non erit ei miseratio.

²¹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis sanctificatis vestris, & comedite carnes:

²² Quia non sum locutus cum patribus vestris, nec præcepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti super negotio holocaustorum & victimarum sanctarum.

* כי אם את הדבר הזה צויתי אתכם לאמר
 שמעו בקולי והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו
 לי לעם והלכתם בכל הדרך אשר אצוה אתכם
 למען ייטב לכם:
 * ולא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו במעצות
 בשרדות לבם הרע והיו לאחור ולא לפנים:
 * למן היום אשר יצאו אבותיכם מארץ מצרים
 עד היום הזה ואשלח אליכם את כל עבדי
 הנביאים יום השכם ושלח:
 * ולא שמעו אלי ולא הטו את אזנם ויקשו את
 ערפם הרעו מאבותם:
 * ודברת אלהם את כל הדברים האלה ולא
 ישמעו אליך וקראת אליהם ולא יענוכרה:
 * ואמרת אליהם זה הגוי אשר לוא שמעו בקול
 יהוה אלהיו ולא לקחו מוסר אבדרה האמונה
 ונכרתה מפיהם:
 * גוי נזרך והשליכי ושאני על שפיים קינה כי
 מאס יהוה ויטש את דור עברתו:
 * כי עשו בני יהודה הרע בעיני נאם יהוה שמו
 שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לממאן:
 * ובנו במות התפלת אשר בגיא בן הנם לשרף
 את בניהם ואת בנותיהם באש אשר לא צויתי ולא
 עלתה על לבי:
 * לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יאמר עוד
 התפלת וגיא בן הנם כי אם גיא החרגה וקברו
 בתפלת מאין מקום:
 * והיתה נבלת העם הזה למאכל לעוף השמים
 ולבהמת הארץ ואין מחיר:

* Sed hoc verbum præcepi eis, dicens:
 Audite vocem meam, & ero vobis Deus,
 & vos eritis mihi populus: & ambulate in
 omni via quam mandavi vobis, ut bene
 fit vobis.

* Et non audierunt, nec inclinauerunt
 aurem suam, sed abierunt in voluptati-
 bus & in prauitate cordis sui mali, factiq;
 sunt retrorsum & non in antè;

* A die qua egressi sunt patres eorum
 de terra Egypti, vsque ad diem hanc. Et
 misi ad vos omnes seruos meos Prophe-
 tas per diem, consurgens diluculo, & mit-
 tens:

* Et non audierunt me, nec inclinaue-
 runt aurem suam, sed indurauerunt cer-
 uicem suam, & peius operati sunt quàm
 patres eorum.

* Et loqueris ad eos omnia verba hæc,
 & non audient te: & vocabis eos, & non
 respondebunt tibi.

* Et dices ad eos: Hæc est gens quæ non
 audiuit vocem Domini Dei sui, nec rece-
 pit disciplinam. periit fides, & ablata est
 de ore eorum.

* Tonde capillum tuum & proiice, &
 fume in directum planctum; quia proiecit
 Dominus, & reliquit generationem furo-
 ris sui:

* Quia fecerunt filij Iuda malum in o-
 culis meis, dicit Dominus. posuerunt of-
 fendicula sua in domo in qua inuocatum
 est nomen meum ut polluerent eam:

* Et ædificauerunt excelsa Tophet, quæ
 est in valle filij Ennom, ut incenderent fi-
 lios suos & filias suas igni: quæ non præ-
 cepi nec cogitavi in corde meo.

* Ideò ecce dies venient, dicit Domi-
 nus, & non dicetur amplius Tophet, &
 vallis filij Ennom, sed Vallis interfectio-
 nis: & sepeliètur in Tophet, eò quòd non
 sit locus.

* Et erit morticinium populi huius in
 cibos volucris calis & bestiis terræ, &
 non erit qui abigat.

תרגום יונתן

* אלהן ית פתגמא הדין פקדון יהוה למימר קבלו למימרי ואהיו לכוז לאלהא ואתון תהון קדמי לעם ותחכות בכל ארמא דאפקד
 ותחכות בדיל דייטב לכוז:
 * ולא שמעו ולא ארכנו ית ארניהון ואזלו בעצתהון בהרהור לבחון בישא ואחזרו בפלחני קדל ולא שויו דחלחי לקבל אפיהון:
 * למן יומא דנפקו אבהתכון מארעא דמצרים עד יומא הדין ושלחת לוחכות ית כל עבדי נביאיא יום מקדים ומשלח:
 * ולא קבלו למימרי ולא ארכנו ית ארניהון ואקשו ית קדלהון אבאשו מאבהתהון:
 * ותחלל עמהון ית כל פתגמא האל ואל יקבלון מנך ותחנכי לחון ולא יתיבונך:
 * ומימר לחון דין עמא ולא שמעו למימרא דיי אלהתהון ולא קבלו אלפן פסקת היסנותא ואחמנעת ספמחון:
 * חלישי על רכביך דיגלו וסולי על גגדין אליא ארי רחק ייורשש ית עס דרא דעברו על מימרה:
 * ארי עברו בני יהודה דביש קדמי אמר יי שויו שקוציהון בביתא דאתקרי שמי עלוהי לסאכתייה:
 * ובנו ית במתחופת די בחילת בר הנם לאוקרא ית ארניהון וית בנהתהון בנורא דלא פקדון באוריהי ולא רעוא קדמי:
 * דבן תא יומיא אתון אמר יי ולא יתאמר עוד תופרת ותחילת בר הנם אלהן חילת קטילא ויקברון בתופת סבלי אתר:
 * ותחי נבלתא דעמא הדין משגרא למיכל לעופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית דמגיד:

²³ * Sed verbum hoc praecepi eis, dicens: Audite vocem meam, & ero vobis in Deum, & vos eritis mihi in populum: & ambulate in omnibus viis meis, quas mandauero vobis, ut bene sit vobis.

²⁴ * Et non audierunt me, neque attenderunt aure sua, sed abierunt in desiderijs cordis eorum mali, & facti sunt in retrorsum & non in ante:

²⁵ * Ex qua die egressi sunt patres eorum de terra Aegypti, & vsque ad diem hanc. & misi ad vos omnes seruos meos Prophetas die & diluculo: & misi,

²⁶ * & non exaudierunt me, & non attendit auris eorum, & indurauerunt cervicem suam super patres eorum.

²⁷ * Et dices eis verbum hoc, & non audient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.

²⁸ * Et dices ad eos: Hæc gens quæ non audiuit vocem Domini Dei eorum, neque recepit disciplinam, defecit fides de ore eorum.

²⁹ * Tonde caput tuum, & proijce, & sime in labijs planctum: quia reprobaui Dominus, & repulit generationem quæ fecit hæc.

³⁰ * Quia fecerunt filij Iuda malum coram me, dicit Dominus: posuerunt abominationes suas in domo ubi inuocatum est nomen meum super eam, ut polluerent eam.

³¹ * Et edificauerunt aram Tapheth, quæ est in valle filij Ennom, ut incenderent filios suos & filias suas in igne: quod non praecepi eis, & non cogitavi in corde meo.

³² * Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent amplius: Ara Tapheth, et vallis filij Ennom; sed vallis Interfectorum. & sepe-
liant in Tapheth, eo quod non sit locus.

³³ * Et erunt mortui populi huius in cibum volucris caeli, & bestiis terræ, & non erit abigens.

²³ * ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐντέλλομαι αὐτοῖς λέγων, ἀκούσατε τὴν φωνήν μου, & ἔσθωμαι ὑμῖν εἰς θεόν, καὶ ὑμεῖς ἔσθε μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς μου, αἷς αὐτὴν ἐντέλλομαι ὑμῖν, ὅπως αὐτὴν διήσῃτε.

²⁴ * καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μου, οὐδὲ προσέχον τὸ αὐτῶν, ἀλλὰ ἐπορεύθησαν τοῖς ἐνθυμήμασιν τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ἐχρησθήσαν εἰς τὰ ὀπίσθεν, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἐμπροσθεν.

²⁵ * ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν & πατέρες αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξαπέστειλα πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ἡμέρας καὶ ὁρθρου, καὶ ἀπέστειλα,

²⁶ * καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μου, καὶ οὐ προσέχον τὸ αὐτῶν, & ἐπελήρουν τὴν τρεχίλιν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ πατέρους αὐτῶν.

²⁷ * καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ οὐκ ἀκούσονται σε: καὶ καλέσεις αὐτοὺς, & οὐκ ἀποκρινοῦσιν σοι.

²⁸ * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τοῦτο τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἠκυσεν τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, οὐδ' ἐδέξατο παιδείαν: ἐξέλιπον ἡ πίστις ἐκ στόματος αὐτῶν.

²⁹ * κείρω τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἀπορριπτέ, καὶ ἀνάλαιβε δὴ χεῖράν σου ὡς ὅτι ἀπέδοκίμασεν κύριός, καὶ ἀπόσσε τὴν χεῖρά σου τὴν ποιήσαντα ταῦτα.

³⁰ * ὅτι ἐποίησαν υἱοὶ ἰούδα τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, λέγει κύριος. ἔβαλαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῇ οἰκῇ, & ἐπικέκλην τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὸν τοῦ μιᾶσαι αὐτόν.

³¹ * καὶ ὁκοδόμησαν βωμὸν τοῦ ταφέθ, ὅς ἐστιν ἐν φάραγι ὑποῦ ἐννόμου, τοῦ κατακαίνεον υἱοὺς αὐτῶν ἐπὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί, ὃ οὐκ ἐνετράμην αὐτοῖς καὶ ἐδιδόνην ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

³² * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. & ἐκ ἐργασίᾳ ἐπὶ βωμὸς τοῦ ταφέθ καὶ φάραγξ ὑποῦ ἐννόμου, ἀλλ' ἢ φάραγξ τῶν δυνήρηδων. καὶ θάψουσιν ἐν τῇ ταφέθ, διὰ τὸ μὴ ὑπαρχειν ἔπον.

³³ * καὶ ἔσται & νεκροὶ τοῦ λαοῦ τοῦτου εἰς βρώσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ ἐκείνη ὁ ὑποβίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²³ Sed hoc verbum praecepi eis, dicens: Obedite verbo meo, & ero vobis in Deum, & vos eritis coram me in populum: & ambulabitis in omni via quam mandauero vobis, ut bene sit vobis.

²⁴ Et non audierunt, nec inclinauerunt aures suas: & ambulauerunt in consilijs suis, in cogitatione cordis sui pessimi: & auerterunt in cultu meo dorsum, & non posuerunt timorem mei ante faciem suam:

²⁵ A die qua egressi sunt patres vestri de terra Aegypti vsque in diem hanc. & misi ad vos omnes seruos meos Prophetas, quotidie manē confurgens, & mittens:

²⁶ Et non obedierunt verbo meo, nec inclinauerunt aures suas, sed indurauerunt cervicem suam: peius egerunt quam patres eorum.

²⁷ Et loqueris cum eis omnia verba hæc, nec acquiescent tibi: & prophetabis eis, & non respondebunt tibi.

²⁸ Et dices eis: Iste est populus qui non audiuit verbum Domini Dei sui, nec suscepit disciplinam, cessauit fides, & ablata est de ore eorum.

²⁹ Euellit capillos propter princepsuos qui captiui ducentur, & tolle propter duces lamentationem, quia proiecit Dominus, & reliquit populum generationis qui transgressi sunt verbum suum.

³⁰ Quia fecerunt filij Iuda quod malum est coram me, dicit Dominus. posuerunt abominationes suas in domo super qua inuocatum est nomen meum, ut contaminarent eam.

³¹ Et construxerunt excelsum Topheth, quod est in valle filij Hennom, ut incenderent filios suos & filias suas igni: quod non praecepi in Lege mea, nec talis voluntas est coram me.

³² Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicetur amplius, Topheth & vallis filij Hennom; sed Vallis occisorum. & sepe-
liant in Topheth, eo quod non sit locus.

³³ Et erit cadauer populi huius proiectum in cibum volucris caeli & bestiis terræ: & non erit qui amoueat.

* והשבתי מערי יהודה ומחוצות ירושלם קול
ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה כי להרבה
תהיה הארץ:

ח

* בעת ההיא נאם יהוה ויוציאו את עצמות
מלכי יהודה ואת עצמות שריה ואת עצמות
הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות ישרי
ירושלם מקבריהם:

* ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים
אשר אהבו ואשר עבדו ואשר הלכו אחריהם
ואשר דרשו ואשר השתחוו להם לא יאספו
ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו:

* ונבחר מות מחיים לכל השארית הנשארים
מן המשפחה הרעה הזאת בכל המקומות
הנשארים אשר הדחתים שם נאם יהוה צבאות:
* ואמרת אליהם כה אמר יהוה היפלו ולא
יקומו אם ישוב ולא ישוב:

* מדוע שובבה העם הזה ירושלם משבה
נצחרת החזיקו בתרמית מאנו לשוב:

* הקשבתי ואשמע לוא כן ידברו אין איש נחם
על רעתו לאמר מה עשיתי בלה שב במרצותם
בסוס שוטף במלחמה:

* גם חסידה בשמים ידעה מועדיה ותור
וסוס ועגור שמרו את עת באנה ועמי לא ידעו את
משפט יהוה:

* איבה תאמרו חכמים אנחנו ותורת יהוה
אתנו אכן הנה לשקר עשה עט שקר ספרים:

* הבשו חכמים חתו וילכדו הנה בדבר יהוה
מאסו וחכמת מר להם:

תרגום יונתן

14 ואבטל מקרובא דבית יהודה ומשוקי ירושלם קל ביע וקל חרדה קל חתני וקל כל ארי להרבה תהי ארעא:

ח

בעדנא תהי אמר יי ופקדו יי גרמי מלכיא דבית יהודה ויח גרמי כהניא ויח גרמי נביי שקרא ויח גרמי יחבי
ירושלם מקבריהם: * וישטחונו לקבל שמשא וסיתרא ולכל חילי שמיא דרחמינו ודפלונו ודטעו בתריהו ודחבנו ודסגרו
להו לא יתקשו ולא יתקברו לזבל מדר על אפי ארעא יהוה: * ויחרעו במותא מבחיא לכל שארא דישתארו סן ורעיתא כישא
הוא בכל אחריא דישתארו דאגליתונו לחסן אמר יי צבאות: * ומיסר להו כדנן אמר יי היפלו ולא יקומו אם ישוב גלי
גרמי ולא יתובו: * מרין מתחסנו למתב לפלחני עמא תרין יחבי ירושלם חבו למסר סן אוריתא ולא צבן למתב אתקפו בנכלין
מסרין למתב: * אציתי וגלי קדמי לא כדכשר סמליל לית גבר דמתיב מפי שחיה למיסר מה עבדת כלליון מסנן ברעו נפשיו
מסוסיא דגור בקרבא:

אף תוריתא בשמיא ידערה ומנהא ושפנינא וכורכיא וסנוניתא נטרו יח עדן מיעלהו ועמי לא תו ידעין למעבר יח דינא דיי:
* איכרין חסרין חכמיא אנחנא ועל אוריתא דיי אנחנא רחיצין ככן הא לשקרא עבר ספר קולמוס ושקר למזיפא:
* בתיהו חכמיא ואחברו ואחחידו הא בפתגמא דיי קצו וחילק בחכמתא לית להו:

* Et quiescere faciam de vrbibus Iuda & de plateis Hierusalem vocem gaudij & vocem laticiae, vocem sponsi & vocem sponsae. In desolatione enim erit terra.

CAP. VIII.

¹ In illo tempore, ait Dominus, eicient of-
A sa regum Iuda & ossa principum eius, &
ossa sacerdotum, & ossa prophetarum, &
ossa eorum qui habitauerunt Hierusalem,
de sepulchris suis.

² * Et expandent ea ad Solem & Lunam
& omnem militiam caeli, quae dilexerunt,
& quibus seruierunt, & post quae ambu-
lauerunt, & quae quæsierunt & adoraue-
runt. Non colligentur & non sepelientur,
in sterquilinum super faciem terrae erunt.

³ * Et eligent magis mortem quam vi-
tam omnes qui residui fuerint de cognat-
ione hac pessima, in vniuersis locis quae
derelicta sunt, ad quae eieci eos, dicit Do-
minus exercituum.

⁴ * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus:
Nunquid qui cadit non resurget? & qui a-
uersus est, non reuertetur?

⁵ * Quare ergo auersus est populus iste
in Hierusalem auersione contentiosa? ap-
prehenderunt mendacium, & noluerunt
reverti.

⁶ * Attendi & auscultavi, nemo quod bo-
num est loquitur. Nullus est qui agat pœ-
nitentiam super peccato suo, dicens, Quid
feci? Omnes conuersi sunt ad cursum
C suum quasi equus impetu vadens in præ-
lium.

⁷ * Miluus in cælo cognouit tempus
suum, turtur & hirundo & ciconia custo-
dierunt tempus aduentus sui; populus au-
tem meus non cognouit iudicium Do-
mini.

⁸ * Quomodo dicitis, Sapientes nos su-
mus, & Lex Domini nobiscum est? Verè
mendacium operatus est stylus mendax
scribarum.

⁹ * Confusi sunt sapientes, perterriti & ca-
pti sunt. Verbum enim Domini proiece-
runt, & sapientia nulla est in eis.

* Et cessare faciam de ciuitatibus Iuda & de vicis Hierusalem vocem letantium & vocem gaudentium, vocem sponsi et vocem sponsæ, quia in desolationem erit omnis terra.

CAP. VIII.

IN tempore illo, dicit Dominus, educunt ossa regum Iuda, & ossa principum eorum, et ossa sacerdotum, & ossa prophetarum eorum, & ossa habitantium Hierusalem de sepulchris suis:

* Et extendent ea ad Solem & ad Lunam, & ad omnes stellas, & ad omnem militiam celi, quæ dilexerunt & quibus seruiuerunt, & quæ ambulauerunt post ea, & quæ quæsierunt & quæ adorauerunt ea. non videbuntur, neque sepelientur in exemplum. super faciem terre erunt:

* Quia elegerunt mortem magis quam vitam. & omnibus reliquis relictis de generatione illa in omni loco quod expellam eos illuc.

* Quia hæc dicit Dominus: Nunquid cadens non resurgit, aut auertens non reuertetur?

* Quare auersus est populus iste auersione impudenti, & confortati sunt electione sua, et non voluerunt reuerti?

* Auribus percipite iam & audite, non rectè loquentur. non est homo penitentiam agens de malitia sua, dicens: Quid feci? Defecit currens de cursu suo quasi equus feruidus in hinnitu suo.

* Et erodius in celo cognouit tempus suum, & turtur & hirundo agri, passeret custodierunt tempora aduentus sui. at populus meus non cognouit iudicia sua.

* Quomodo dicetis, Quia sapientes sumus nos, & Lex Domini nobiscum est? frustra factus est iuncus mendax scribis.

* Erubuerunt sapientes, perterriti sunt & capti sunt, quia verbum Domini reprobauerunt: sapientia quæ est in ipsis?

* καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων ἰουδα, καὶ ἐκ δόδεκων ἱερουσαλὴμ φωνὴν δὲ φρονοῦντων καὶ φωνὴν χαίρωντων, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ.

η.

* Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγει κύριος, ἔξοίσουσιν τὰ ὀστέα τῶν βασιλέων ἰουδα, καὶ τὰ ὀστέα τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστέα τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ὀστέα τῶν προφητῶν αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστέα τῶν κατοικούντων ἱερουσαλὴμ ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν.

* καὶ ἐκτενοῦσιν αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρὸς τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πᾶσας τὰς ἀστέρας, καὶ πρὸς πᾶσαν στρατιάν τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἠγάπησαν, καὶ οἷς ἐδούλωσαν, καὶ ὧν ἐπορεύθησαν ὅπως αὐτῶν, καὶ ὧν ἀντείχοντο, καὶ οἷς περιεκυλίσθησαν αὐτοῖς. ὅσα ὁφείλονται, οὐδέ τι ἀφίενται εἰς ᾧδὲν ἄσμα. ὅτι περὶ τοῦ τοῦ γῆς ἔχονται.

* ὅτι εἶπαν τὸν θάνατον ἢ τὴν ζωὴν. καὶ πᾶσι τοῖς καταλείποις τοῖς καταλειφθεῖσιν ἀπὸ τῆς γῆρας ἐκείνης ἐν παντὶ τόπῳ ὃν ἔξωσιν αὐτοὺς ἐκεῖ.

* ὅτι τὰδε λέγει κύριος, μὴ ὁπίσθω ὅσα δυνάμει, ἢ ἀποσρέφω ὅσα ἰσχυρίῃ;

* διατί ἀπέσρεψεν ὁ λαὸς ὅτι ἀποσρέφω δυνάμει, καὶ κατεχευθήθησαν τῇ περὶ αὐτοῦ αὐτῶν, ὅσα ἠθέλησαν τοῦ ἰσχυρίσθαι;

* ἐνωτίσατε δὲ καὶ ἀκούσατε, ὅσα ὁρθῶς λαλήθουσιν. ὅσα ἔσιν αὐτοῖς μετὰ τὸν θάνατον ἀπὸ τῆς κακίας αὐτῶν, λέγων, τί ἐποίησα; διέλιπον ὁ τρέχων ἐκ τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὡς ἵππος καὶ διέδρεξεν ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ.

* καὶ ἰασίδα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτοῦ. περγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, & οὐδὲν ἐφύλαξαν καιροῦς εἰσόδων αὐτῶν. ὁ δὲ λαὸς μὴ ἔγνω τὰ κείμενα αὐτοῦ.

* πῶς ἐρεῖτε ὅτι σοφοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυρίου μετ' ἡμῶν ἐστίν. εἰς μάτην ἐξηγήθη ἡ σοφία ὑμῶν γραμματεῶσιν.

* ἡ γὰρ ἔπληθη σοφίᾳ, ἐπλήθησαν ὅτι ἐάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν. ὅφρα τίς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et cessare faciam de ciuitatibus domus Iuda, & de vicis Ierusalem vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocem sponforum & vocem sponsarum: quia in desolationem erit terra.

CAP. VIII.

IN tempore illo, dicit Dominus, educunt ossa regum domus Iuda, & ossa principum eorum, & ossa sacerdotum, & ossa falsorum prophetarum, & ossa habitatorum Ierusalem de sepulchris suis:

Et expandent ea contra Solem & Lunam, & omnem militiam celi, quæ dilexerunt, & quibus seruiuerunt, & post quæ errauerunt, & quæ quæsierunt, & adorauerunt: non colligentur nec sepelientur; in sterco dispersum super faciem terræ erunt.

Et eligetur mors magis quam vita omnibus reliquis quæ remanserint de cognitione hac pessima; in omnibus locis in quibus remanserint, ad quæ transfigurare eos feci, dicit Dominus exercituum.

Et dices eis: Hæc dicit Dominus: Nunquid cadent & non resurgent? aut de auersione notum est coram me quod non conuertetur?

Quare obfirmant se populus iste, habitatores Ierusalem, ut non conuertantur ad cultum meum? sed auersi sunt ut recedant à Lege, & noluerunt redire; sed apprehenderunt dolos, reuentes conuerti.

Auscultauī & manifestum est coram me, quia non rectè loquuntur: non est vir qui conuertatur à malitia sua, dicens: Quid feci? omnes multiplicant voluntatem animæ suæ, sicut equus qui configit.

Etiam ciconia in celo nouit tempus suum, & turtur, & grus, & hirundo custodierunt tempus aduentus sui. populus autem meus nescierunt facere iudicium Domini.

Quomodo dicetis: Sapientes sumus, & in Lege Domini nos confidimus? Ecce igitur frustra fecit scriba calamum mendacij ad falsandam scripturam.

Confusi sunt sapientes, & contriti sunt & apprehensi sunt: ecce Verbum Domini detestati sunt, & nulla pars est eis in sapientia.

* Propter hoc dabo vxores eorum aliis, & agros eorum heredibus: quoniam à minimo usque ad magnum omnes auaritiā sequuntur. & à propheta usque ad sacerdotem uniuersi faciunt mendacium.

* Et medicabantur contritionem filiae populi mei ad ignominiam dicentes: Pax pax, et non erat pax.

* Confusi sunt, quoniam abominationem fecerunt, & confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt. ideo cadent in medio cadentes, in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus.

* Et congregabunt fruges suas, dicit Dominus. non est uua in vineis, & non sunt ficus in ficis, & folia defluxerunt.

* Quare nos sedemus? congregamini & intremus in ciuitates munitas, & proiciamur ibi: quia Deus abiecit nos, & potauit nos aqua fellis, quia peccauimus in conspectu eius.

* Congregati sumus in pace, & non fuerunt bona: in tempus medele, & ecce festinatio.

* A Dan audiemus vocem fremitus equorum eius, à voce hinnitus equitatus equorum eius, mota est omnis terra. & veniet & deuorabit terram & plenitudinem eius, urbem & habitantes in ea.

* Quia ecce ego immitto in vos serpentes mortiferos, à quibus non est euellere:

* Et mordebunt vos insanabiliter cum dolore cordis vestri deficientis.

* Ecce vox clamoris filiae populi mei à terra de longe. nunquid Dominus non est in Sion, aut medicus non est ibi? quia ad iracundiam prouocauerunt me in sculptilibus suis & in vanitatibus alienis.

* Transiit æstas, præterit messis, & nos non sumus saluati.

* Super contritionem filiae populi mei contenebratus sum afflictione. obtinuerunt me dolores quasi parientis.

* Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non aucta est sanitas filiae populi mei?

* διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐτέροις, & οὗτοι ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις, ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πώτες φιλαργυρίαν δποδιώκουσι. καὶ ἐν πνεύματι τοῦ ἱερέως πώτες ποιοῦσι ψεῦδος.

* καὶ ἰατροῦντο συντριμμα θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου πρὸς ἀπμιδὸν λέγοντες, εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη.

* ἡχυνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν, καὶ αἰχμὴν οὐκ ἡχυνθησαν, καὶ αἰχμωθῶσι οὐκ οἶδασιν. διὰ τοῦτο πεθύνονται ὡς μέθον πίπτοντες, ἐν καιρῷ ἁποκοπῆς αὐτοῦ πεθύνονται, λέγει κύριος.

* καὶ συνάζουσιν τὰ κηνήματα αὐτῶν, λέγει κύριος. οὐκ ἔστιν εἰς ἀφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπελῶνις, καὶ οὐκ ἔστι σὺκα ἐν ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλλα κατερρύηκον.

* ὅτι τὴν ἡμετέραν σωάχνητε καὶ εἰς ἐλθῶμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ δπορμωθῶμεν ἐκεῖ, ὅτι ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπόπεν ἡμᾶς ὡς χολῆς, ὅτι ἡμᾶς ὀργισεν ἐναντίον αὐτοῦ.

* σωήθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθὰ. εἰς καιρὸν ἰσέως, καὶ ἰδοὺ ἀποσπῇ.

* ἐκ δὲ τῶν ἀκουσόμεθα φωνὴν ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ, ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἵππων αὐτοῦ, ἐσείδη πάντα τὴν γῆν. καὶ ἦξεν καὶ κατὰ φάειν γῆν ἐν πληρώματι αὐτῆς, πόλιν καὶ οὗτον κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ.

* διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἀξαποσέλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις θανατωτάς, οἷς οὐκ ἔστιν ἐκπαῖσαι.

* καὶ δήξον ὑμᾶς ἀνίστα μετ' ὀδυῆς καρδίας ὑμῶν δπορμωθῆτε.

* ἰδοὺ φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς μακρόθεν. μὴ κύριος οὐκ ἔστι ἐν σιών, ἢ ἰατρός οὐκ ἔστι ἐκεῖ, διότι παρώρησά με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν καὶ ἐν ματαίοις ἀλλοτείοις.

* διήλθεν φέρως, παρήλθεν ἀμνητός, καὶ ἡμεῖς ἐδεσώθημεν.

* ὅτι συντριμμα θυγατρὸς λαοῦ μου ἐσκοτώθη δπορία. κατήχυσά με ὡδίνες ὡς πικτούσης.

* μὴ ρετίνη οὐκ ἔστι ἐν γαλαάδ, ἢ ἰατρός οὐκ ἔστι ἐκεῖ, διὰ τὸ ἐκ δυνέει ἰασίς θυγατρὸς λαοῦ μου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Propterea dabo vxores eorum aliis, & agros eorum heredibus: quia à minimo usque ad maximum omnes violenter accipiunt pecunias; & à scriba usque ad sacerdotem omnes faciunt mendacium. Et sanabant contritionem cætus populi mei verbis mendacibus suis, dicentes, Pax pax, & non erat pax. Confundi debuerant, quia abominationem fecerunt; tamen confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: idcirco proiciuntur occisi; in tempore quo visitauero super eos peccata sua, corruent, dicit Dñs. Perdendo perdat eos, dicit Dñs: & deficient sicut deficient vites, & sicut ficus defluens de ficulnea, & sicut folium ab arbore: eo quod dedi eis Legem meam ex Synai, & transgressi sunt eam. Quare nos sedemus? congregamini & ingrediamur ciuitates munitas, & sileamus ibi: quia Dñs Deus noster adduxit super nos contritionem, & pudefecit nos; & potauit nos calice maledictionis pessimæ, tanquam capitibus serpentum; quia peccauimus coram Dño. Expectauimus pacem, & non erat bonum, tempus propitiationis peccatorum, & ecce vindicta delictorum. Pro eo quod eoluerunt vitulum qui est in Dan: rex cum exercitu suo ascendet super eos, & transmigrare eos faciet: à voce conculcationis fortium suorum commouebuntur omnes habitatores terræ: & venient & depradabuntur terram & plenitudinem eius, ciuitates & habitantes in eis. Quoniam ecce ego excito in vos populos occidentes sicut serpentes regulos, quibus non est incantatio; & occident vos, dicit Dñs. Pro eo quod subleuauerunt contra Prophetas qui prophetabant eis, adducam eis dolorem & gemitum propter peccata eorum: super eos, dicit Propheta, cor meum dolet. Ecce vox clamoris cætus populi mei de terra longinqua. Tu Propheta, increpa eos, dicens: Nunquid maiestas Dñi non est in Syon? aut rex eius non est in ea? quare irritant me simulacris suis, & cultu idolorum? Dixit cætus Israel: Transiuit tempus, impletus est finis, & nos non sumus saluati. Dixit Ierusalem: Super contritionem cætus populi mei contremui, operæ sunt facies meæ nigredine, atræ quasi olla; stupor obtinuit me. Dixit Ieremias propheta: Fortè non sunt mihi opera bona ad deprecandum pro domo Israel: desiderabam utique doctrinam Eliæ prophætæ, qui fuit de Galaad; cuius verba erant medicina: quia pro eo quod non sunt conuersi, ideo non creauit medicina plagæ cætus populi mei.

CAP. IX.

ט

* מי יתן ראשי מי ויעני מקור דמעה ואכבה
 יומם ולילה ארץ חללי בר עמי:
 * מי יתנני במדבר מלון ארמים ואעזבה ארץ
 עמי ואלכה מאחם כי כלם מנאפים עצרת
 בנדים:
 * וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה
 גברו בארץ כי מרעה אל רעה יצאו ואותי לא ידעו
 נאם יהוה:
 * איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו כי
 כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יהלך:
 * ואיש ברעהו יתלו ואמר לא ידברו למדו
 לשונם דבר שקר העוה נלאו:
 * שכתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי
 נאם יהוה:
 * לכן כה אמר יהוה צבאות הנני צורפם ובהנתים
 כי איך אעשה מפני בר עמי:
 * חץ שוחט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את
 רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו:
 * העל אלה לא אפקד בם נאם יהוה אם בגוי
 אשר כזה לא תתנקם נפשי:
 * על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאור מדבר
 קינה כי נצתו מבלי איש עוזר ולא שמעו קול
 מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו:
 * ונתתי את ירושלם לגלים מעוזתנים ואת ערי
 יהודה אתן שממה מבלי יושב:
 * מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי
 יהוה אליו ויגדה על מה אבדרה הארץ נצתה
 במדבר מבלי עבר:

A Vis dabit capiti meo aquam, & oculis
 meis fontem lachrymarum? & plo-
 rabo die ac nocte interfectos filiae populi
 mei. * Quis dabit me in solitudine di-
 uersorium viatorum? & derelinquam po-
 pulum meum & recedam ab eis, quia om-
 nes adulteri sunt & cœtus preuaricatorum:
 * Et extenderunt linguam suam quasi
 arcum mendacij & non veritatis. Confor-
 B tati sunt in terra, quia de malo ad malum
 egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit
 Dominus. * Vnusquisque se à proximo
 suo custodiat, & in omni fratre suo nō
 habeat fiduciam, quia omnis frater sup-
 plantans supplantabit, & omnis amicus
 fraudulenter incedet: * Et vir fratrem
 suum deridebit, & veritatem non loquen-
 tur. docuerunt enim linguam suam loqui
 mendacium, ut iniquè agerent laboraue-
 runt. * Habitatio tua in medio doli, in
 dolo renuerunt scire me, dicit Dominus.
 * Propterea hæc dicit Dominus exer-
 cituum: Ecce ego cōflabo & probabo eos.
 C Quid enim aliud faciam à facie filiae po-
 puli mei? * Sagitta vulnerans lingua-
 eorum dolum locuta est. In ore suo pacem
 cum amico suo loquitur, & occulte ponit
 ei insidias.
 * Nunquid super his non visitabo, dicit
 Dominus, aut in gente huiusmodi non
 vlciscetur anima mea?
 * Super montes animum fletum ac la-
 mentum, & super speciosa deserti plan-
 ctum, quoniam incensa sunt, eo quod non
 sit vir pertransiens, & non audierunt vo-
 cem possidentis. A volucre cœli vsque ad
 D pecora transmigrauerunt & recesserunt.
 * Et dabo Hierusalem in acervos arene,
 & cubilia draconum, & ciuitates Iuda da-
 bo in desolationem, eo quod non sit ha-
 bitator. * Quis est vir sapiens qui intel-
 ligat hoc, & ad quem verbum oris Domi-
 ni fiat ut annunciet istud: quare perierit
 terra & exusta sit quasi desertum, eo quod
 non sit qui pertransseat?

תרגום יונתן

ט

* מי יתן ראשי מי ויעני מקור דמעה ואכבה
 יומם ולילה ארץ חללי בר עמי:
 * מי יתנני במדבר מלון ארמים ואעזבה ארץ
 עמי ואלכה מאחם כי כלם מנאפים עצרת
 בנדים:
 * וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה
 גברו בארץ כי מרעה אל רעה יצאו ואותי לא ידעו
 נאם יהוה:
 * איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו כי
 כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יהלך:
 * ואיש ברעהו יתלו ואמר לא ידברו למדו
 לשונם דבר שקר העוה נלאו:
 * שכתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי
 נאם יהוה:
 * לכן כה אמר יהוה צבאות הנני צורפם ובהנתים
 כי איך אעשה מפני בר עמי:
 * חץ שוחט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את
 רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו:
 * העל אלה לא אפקד בם נאם יהוה אם בגוי
 אשר כזה לא תתנקם נפשי:
 * על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאור מדבר
 קינה כי נצתו מבלי איש עוזר ולא שמעו קול
 מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו:
 * ונתתי את ירושלם לגלים מעוזתנים ואת ערי
 יהודה אתן שממה מבלי יושב:
 * מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי
 יהוה אליו ויגדה על מה אבדרה הארץ נצתה
 במדבר מבלי עבר:

CAP. IX.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? & plorabo populum hunc die & nocte vulneratos filia populi mei.

* Quis dabit mihi in solitudine mansionem nouissimam, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulterantur, cæcus prauaricantium.

* Et extenderunt linguam suam quasi arcum: mendacium & non fides prauauit in terra; quia de malis in mala egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus.

* Unusquisque à proximo suo custodimini, & super fratribus vestris non confidatis. quia omnis frater supplantatione supplantabit, & omnis amicus dolose ambulabit.

* Unusquisque contra amicum suum illudet, veritatem non loquentur: didicit lingua eorum loqui mendacia: inique egerunt, & non defecerunt,

* ut conuerterentur. Vsuram super usuram, dolus super dolum non voluerunt scire me, dicit Dominus.

* Propter hoc, hæc dicit Dominus virtutum, Ecce ego igne examinabo eos, & probabo eos. Quid faciam à facie malitie filia populi mei?

* Sagitta vulnerans lingua eorum, dolosa verba oris eorum. Proximo suo loquitur pacifica, & in seipso habet inimicitiam.

* Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in populo tali non visitetur anima mea?

* Super montes assumite planctum, & super semitas deserti lamentum. quoniam defecerunt, id quod non sint homines; non audierunt vocem substantie à volucribus cali et vsque ad iumenta, obstupuerunt, recesserunt.

* Et dabo Hierusalem in transgressionem & in habitaculum draconum, & ciuitates Iuda in desolationem ponam, ut non habitetur.

* Quis homo sapiens & intelligat hoc, & verbum oris Domini ad eum annunciet vobis, quare perit terra, exusta est quasi desertum, id quod non sit qui pertranseat eam?

9

¹ Τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; καὶ κλαύσμαι τὸν λαόν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὅτι τέτραυμα πικρὰς θυγατρὸς λαοῦ μου.

² * τίς δώσει μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σκεπὸν ἔχοντα, καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελθύσμαι ἀπ' αὐτῶν. ὅτι πικρὰ μοι γίνονται, σπύδι & ἀσβεστίνων.

³ * καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς ῥέον. ψαύουσιν & ἐπίστες ἐν ἰσχύει τῆς γῆς, ὅτι ἐν κακῶν εἰς κακὰ ἐξήλθουσιν καὶ ἐμὲ οὐκ ἐγνώσαν, φησὶν κύριος.

⁴ * ἕκαστος & ἀπὸ πλησίον αὐτοῦ φυλάσσεται. καὶ ἐπ' ἀδελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποιθετε, ὅτι πᾶς ἀδελφὸς πέρνει, & πᾶς φίλος δολίως πορεύεται.

⁵ * ἕκαστος κατὰ τὸ φίλον αὐτοῦ καταπαίξει, ἀλήθειαν & μὴ λαλήσωσιν, μεμάθηκον ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν ψαύειν. ἠδίκησαν καὶ ἐδέλιπον,

⁶ * τὴν ἐπιστρέψαι τὸ καὶ τὸν τόκον, δόλον & τὸν δόλον, οὐκ ἠθέλησαν εἰδέναι με, φησὶν κύριος.

⁷ * διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος τῶν δυναμέων, ἰδοὺ ἐγὼ πυρώσω αὐτοὺς καὶ δοκιμάσω αὐτοὺς. τί ποιήσω ἀπὸ πρῶτον πονηρίας θυγατρὸς λαοῦ μου;

⁸ * βολίς πτερώσκει ἡ γλῶσσα αὐτῶν, δόλια τὰ ῥήματα & σόματ' αὐτῶν. τὸ πλησίον αὐτῶν λαλεῖ εἰρηνικά, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἔχθραν.

⁹ * μὴ ἐπὶ τοῖς οὐκοῦν ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ ἐν λαῷ τοῦτο οὐκ ἐκδικήσῃ ἡ ψυχὴ μου;

¹⁰ * ἐπὶ ταῖς ὁρῇ λαβετε κοπετόν, καὶ ἐπὶ τὰς τείβοις τῆς ἐρήμου θρήνον, ὅτι ἐξέλιπον ὡς τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώποις. οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ὑπαρξέως ἀπὸ πετηνῶν & ἔραν ἕως κτηνῶν, ἐξέστησαν, ὥχοντο.

¹¹ * καὶ δώσω τὴν ἱερουζαλὴμ εἰς μετοικίδιον & εἰς κατοικήσιον δρακόντων καὶ τὰς πόλεις ἐξάει εἰς ἀφανισμόν θήσω, ὡς τὸ μὴ κατοικεῖσθαι.

¹² * τίς ὁ ἀνθρώπος ὁ σοφὸς καὶ σωτήρ τοῦτο; καὶ ὁ λόγος σώματος κυρίου πρὸς αὐτὸν ἀναγγελάτω ὑμῖν, οἷον τίς & ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀνέφθη ὡς ἐρημος, ὡς τὸ μὴ διόδοι αὐτή.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT IX.

Quis dabit caput meum quasi torrentem aquarum, & oculos meos quasi fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte super interfectos cætus populi mei.

* Quis dabit me in solitudine domum mansionis viatorum, & relinquam cætum populi mei, & ibo ab eis? quia omnes sunt fornicatores & turba falsariorum.

* Et docuerunt linguas suas verba mendacij; similes sunt arcui doloso: & non in fide confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & scientiam timoris mei non didicerunt, dicit Dominus.

* Unusquisque custodiat se à socio suo, & in omni fratre nolite confidere: quia omnis frater insidiando insidiatur, & omnis amicus in dolo ambulat.

* Et unusquisque fratri suo mentitur, & veritatem non loquuntur: docuerunt linguam suam verba mendacij, insipientes facti sunt & errauerunt.

* Sedent in domo congregationis suæ, & narrant super iniquitates suas in dolis: renunt scire timorem mei, dicit Dominus.

* Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego inducam super eos angustiam, & conflabo eos, & probabo eos. Quomodo enim faciam à facie peccatorum cætus populi mei?

* Sicut sagitta acuta lingua eorum dolo agit: in ore suo pacem unusquisque loquitur cum proximo suo, & in visceribus suis ponit insidias suas.

* Nunquid propter hæc non visitabo, ut adducam super eos mala? dicit Dominus. aut de populo cuius opera talia sunt, non sumam vindictam iuxta voluntatem meam?

* Super montes ego attollo vocem, & fletum & clamorem, & super habitacula deserti lamentationem: quia deserta facta sunt absque homine transiente, nec auditur vox pecoris in terra eorum: à volucri cali vsque ad pecora mota sunt & transmigrauerunt.

* Et dabo Ierusalē in acervos, habitaculum draconum; & ciuitates domus Iuda dabo in solitudinem, ita ut non sit habitator.

* Quis est vir sapiens, & intelligat hoc? & cum quo locutus est Dominus, & annunciet illud, quare desolata sit terra, & deserta sit sicut solitudo absque transiente?

* ויאמר יהוה על עונכם את תורת אשר נתתי
 לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה :
 * וילכו אחרי שררות לבם ואחרי הבעלים אשר
 למדו אותם :
 * לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני
 מאכילם את העם הזה לענה והשקיתם מי-
 ראש :
 * והפיצותם בנוס אשר לא ידעו המה ואבותם
 ושלחתי אחריהם את החרב עד כלותי אותם :
 * כה אמר יהוה צבאות התבוננו וקראו
 למקוננות ותבואינן ואל רחמנות שלחו
 ותבואינן :
 * ותמהרנה ותשנה עלינו נהי ותדרגה עינינו
 דמעה ועפעפינו ילדו מים :
 * כי קול נהי נשמע מציון איך שרדנו בשנו מאד
 כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו :
 * כי שמענה נשים דבר יהוה ותקח אונם דבר
 פי וילמדנה בנתיבם נהי ואשה רעותה קיננה :
 * כי עלה מות בחלוננו בא בארמנותינו להכרית
 עולל מחוץ בחורים מרחב :
 * דבר כה נאם יהוה ונפלה נבלת האדם בדמן
 על פני השדה וכעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף :
 * כה אמר יהוה אל יתהלל חכם בחכמתו
 ואל יתהלל רבבור בנבירותו אל יתהלל עשיר
 בעשרו :
 * כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע
 אותי כי אני יהוה עשה חסד נשט וצדקה בארץ
 כי באלה חפצתי נאם יהוה :
 * הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על כל-
 מול בערלה :

13 * Et dixit Dominus : Quia dereliquerunt
 legem meam quam dedi eis, & non audie-
 runt vocem meam, & non ambulauerunt
 in ea.
 14 * Et abierunt post prauitatem cordis sui,
 & post Baalim, quod didicerunt à patribus
 suis.
 15 * Idcirco hæc dicit Dominus exercituum
 Deus Israel: Ecce ego cibabo populū istum
 absinthio, & potum dabo eis aquam fellis.
 16 * Et dispergam eos in gentibus quas non
 nouerunt ipsi & patres eorum, & mittam
 post eos gladium donec consumantur.
 17 * Hæc dicit Dominus exercituum: Con-
 templamini & vocate lamentatrices ut ve-
 niant, & ad eas quæ sapientes sunt, mittite
 & properent.
 18 * Et festinent, & assumant super nos la-
 mentum: deducant oculi nostri lachrymas,
 & palpebræ nostræ defluant aquis.
 19 * Quia vox lamentationis audita est de
 Sion: Quomodo vastati sumus & confusi
 vehementer? Quia dereliquimus terram,
 quoniam deiecta sunt tabernacula nostra.
 20 * Audite ergo mulieres verbum Domini,
 & assumant aures vestræ sermonem oris
 eius: & docete filias vestras lamentum, &
 vnaquæque proximam suam planctum.
 21 * Quia ascendit mors per fenestras ve-
 stras: ingressa est domos vestras, disperdere
 paruulos de foris, iuuenes de plateis.
 22 * Loquere hæc, dicit Dominus, & cadet
 morticinum hominis quasi sterus super
 faciem regionis, & quasi fœnum post tergū
 metentis, & non est qui colligat.
 23 * Hæc dicit Dñs: Non gloriatur sapiens in
 sapientia sua, & non gloriatur fortis in for-
 titudine sua, & non gloriatur diues in diui-
 tiis suis. Sed in hoc gloriatur qui gloria-
 tur, scire & nosse me, quia ego sum Dñs qui
 facio misericordiam & iudiciū & iusti-
 tiam in terra. Hæc enim placent mihi, ait
 Dominus.
 24 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
 visitabo super omnem qui incircumcisum
 habet præputium.

תרגום יונתן

13 ואמר יי על די שבקו את אורתי ויהיבתי קדמיהון ולא קבלו למסירי ולא הלכו בה :
 14 ואזלו בחר הרחור לבחון ובחר בעליה
 15 ויבדלנו בני עממא דלא ידעו אנן ואבההון ואגרי בחריהון דקשלין בחרכא עד ראשי יתהון :
 16 כדנן אמר יי צבאות אסחכלו וקרו לאיליתא וייתון ולחכיסתא שלחו וייתון :
 17 וייתון וישלן עלנא איליא וישגדן עינבא דמעין וגלגלי עינבא יגדן מנא :
 18 ארי קל איליא אשחמע מציון אכדון אהבונא בהתנא לתא ארי חרובת ארעא ארי צדיא בירנתהא :
 19 ארי שמעא נשיא פתגמא דיי ותצת אדנכון למלי נביוהי וארפנא לבנתכון איליא ואהתא לחברתה עניא :
 20 בחרנא עאל בבירנתהא לשיצא ינקין משוקא עלימין מרחוב :
 21 כדנן אמר יי לא ישחב שלמה בר דוד בחכמה ולא ישחב שמשון בר מנחם
 22 אלתן כדא ישחב דמשחב דחכים ואלף למדע דחלתי ארי אנא יי עברנא
 23 הא יומא אתן אמר יי ואסער על כל עממא ערליא :

* Et dixit Dominus ad me : Quia dereli-
querunt ipsi legem meam quam dedi ante fa-
ciem eorum, & non audierunt vocem meam.

* Sed ambulauerunt post desideria cordis
eorum mali, & post idola, quæ docuerunt pa-
tres eorum eos.

* Propter hoc hæc dicit Dominus virtu-
tum Deus Israel: Ecce ego cibo eos angustius, &
poto eos aqua fellis.

* Et dispergam eos in gentibus quas non
cognouerunt ipsi & patres eorum; & immit-
tam in eos gladium donec consumam eos in eo.

* Hæc dicit Dominus : Vocate lamentatri-
ces & veniant, & ad eas quæ sapientes sunt
mittite, & loquantur.

* Et assumant super vos lamentum, &
deducant oculi vestri lachrymas, & palpebræ
vestrae fluant aqua.

* Quia vox miserie audita est in Sion: Quo-
modo vastati sumus, confusi sumus valde! quia
dereliquimus terram, & abieciimus taberna-
cula nostra.

* Audite iam mulieres verbum Dei, & sus-
cipiant aures vestrae verba oris eius, & docete
filias vestras misericordiam, & mulier proxi-
mam suam lamentum.

* Quia ascendit mors per fenestras vestras,
& ingressa est in terram vestram disperdere
paruulos de foris, & iuvenes de plateis.

* Et erunt mortui hominum in exemplum
super faciem campi terræ vestrae, & quasi fæ-
num post metentem, & non erit qui colligat.

* Hæc dicit Dominus : Ne gloriatur sapiens
in sapientia sua, & ne gloriatur fortis in forti-
tudine sua, & ne gloriatur diues in diuitiis
suis.

* Sed in hoc gloriatur qui gloriatur, intelli-
ge & cognoscere me, quia ego sum Dominus fa-
ciens misericordiam & iudicium & iustitiam
in terra, quia in istis voluntas mea, dicit Do-
minus.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
visitabo super omnes circumcisos præputia eo-
rum.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐ-
τοὺς τὸν νόμον μου ὃν ἐδωκα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς μου.

* ἀλλὰ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν αἰρετῶν τῆς καρδίας
αὐτῶν τῆς κακῆς, & ὀπίσω τῶν εἰδώλων, ἀ ἐδιδάξαντο
πατέρες αὐτῶν αὐτοὺς.

* διὰ τοῦτο τὰς λέγει κύριος τῶν δυναμῶν ὁ θεὸς
ισραὴλ, ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς θανάτου καὶ ποτίζω
αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς.

* καὶ διασκορπίσω αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν οἷς οὐκ ἐγί-
νωσκον αὐτοὶ καὶ πατέρες αὐτῶν, καὶ ἐπαποσελά ἐπὶ
αὐτοῖς τὴν μάχαιραν ἕως ἃς ἐξδηλωσῶ αὐτοῖς ἐν
αὐτῇ.

* τὰς λέγει κύριος, καλέσατε τὰς θρηνῶσας καὶ
ἐλθέτωσαν, καὶ πρὸς τὰς θφὰς ληψείλατε, καὶ φθε-
ξάτωσαν.

* καὶ λαβέτωσαν ἐφ' ὑμᾶς θρῆνον. καὶ καταγαγέ-
τωσαν ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, καὶ τὰ βλέφαρα
ὑμῶν ρέτω ὕδωρ.

* ὅτι φωνὴ οἴκου ἠκούσθη ἐν σιών. πῶς ἐκαταπαρήσα-
μεν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν σφόδρα, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὴν γῆν,
& ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν.

* ἀκούσατε δὴ γυναῖκες λόγον θεοῦ, ὃς δεξάσθω τὰ ὦτα
ὑμῶν λόγοις στόματός αὐτοῦ, & διδάξατε τὰς θυγατέρας
ὑμῶν οἴκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς θρῆνον.

* ὅτι θνήσκει θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς τὴν γῆν ὑμῶν ὡς ἐκτερίψαι ἡμῖα ἐξώθεν & νεανί-
σους ἀπὸ τῶν πλατειῶν.

* καὶ ἔσονται νεκροὶ τῶν ἀνδρῶν εἰς ἀδεί-
ματα θρῆνος πρὸς τὸν πόδιον τῆς γῆς ὑμῶν. ὥς χορτὸς
ὀπίσω θερίζοντος, καὶ οὐκ ἔσται σινάγων.

* τὰς λέγει κύριος, μὴ καυχάσθω ὁ θφὶς ἐν τῇ
σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ
αὐτοῦ, & μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ.

* ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνίεν & γ-
νώσκην με, ὅτι ἐβόημι κύριος ποιῶν ἔλεος, & κρίμα & δι-
καιωσάμενος ἐπὶ τῇ γῆς, ὅτι ἐν τούτοις τὸ θέλημα μου, λέγει

κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἐρχοῦν, λέγει κύριος, & ἐπιπέσομαι
ἐπὶ πᾶσας πρετείλημην ἀκρεβυστίας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi coram eis, & non obedierunt verbo meo, & non ambulauerunt in ea. " Sed abierunt post cogitationem cordis sui, & post Baalim, quæ docuerunt eos patres eorum. " Propterea sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego adducam tribulationem super populum istum amarum quasi absinthium, & potum dabo eis calicem maledictionis pessimæ, quasi capita serpentum. " Et dispergam eos inter populos quos non cognouerunt ipsi & patres eorum; & immitam post eos occisores gladio, donec consumam eos.

" Hæc dicit Dominus exercituum: Contemplamini, & vocate lamentatrices, ut veniant: & ad eas quæ sapientes sunt mittite, ut veniant. " Et festinent & assumant super nos lamentum; & defluant oculi nostri lachrymis, & palpebræ oculorum nostrorum decurrant aquis.

" Quia vox lamentationis audita est ex Syon: Quomodo vastati sumus, confusi sumus vehementer? quia deserta est terra, quia desolata sunt palatia nostra. " Audite enim mulieres verbum Domini, & auscultet auris vestra verba prophetarum eius, & docete filias vestras lamentum, & unaquæque proximam suam planctum.

" Quia ascendit mors per fenestras nostras: ingressa est palatia nostra, ut consumat infantes de vico, iuvenes de plateis. " Vaticinare. Hæc dicit Dominus: Et proicietur cadauer hominis quasi stercus dispersum super faciem agri, & sicut manipulus post messorem, & non erit qui colligat.

" Hæc dicit Dominus: Ne sibi placeat Salomon filius David in sapientia sua, nec sibi placeat Sampson filius Manue in fortitudine sua, nec sibi placeat Achab filius Ameri in diuitiis suis.

" Sed in hoc sibi bene placeat qui sibi placet quod sapiens sit, & didicerit scire timorem mei. Quia ego sum Dominus faciens misericordiam, & iudicium verum, & iustitiam in terra, quia in his est voluntas coram me, dicit Dominus.

" Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & visitabo super omnes populos incircumcisos.

על מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל
בני עמון ועל מואב ועל כל קצוצי פאה הישבים
במדבר כי כל הגוים ערלים וכל בירי ישראל
ערלי לב:

יור

שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית
ישראל:

כה אמר יהוה אל דרך הגוים אל תלכו
ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה:
כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מער כרתו
מעשר ידי חרש במעצד:

בכסף ובזהב יפהו במסמרות ובמקבות יחזקום
ולוא יפיק:

כתמר מקשה המה ולא ידברו נשוא ינשוא
כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ידעו וגם
היטיב אין אותם:

מאין כבוד יהוה גדול אתה וגדול שמך
בגבורה:

מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל
חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כבוד:

ובאתת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוצא:
בסף מרקע מתרשיש יוצא וזהב מאפוז מעשה
חרש וידי צורף תבלת וארגמן לכושם מעשה
חכמים כלם:

ויהוה אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך
עולם מקצפו תרעש הארץ ולא יכילו גוים זעמו:
כדנה תאמר להם אלהי ארץ שמיא וארקא
לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחות שמיא אלהי:
עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו
נטר שמים:

²⁶ Super Aegyptum, & super Iudam, & su-
per Edom, & super filios Ammon, super
Moab, & super omnes qui attonsi sunt in
comam, habitates in deserto: quia omnes
gentes habent praeputium, omnis autē do-
mus Israel incircuncisi sunt corde.

CAP. X.

¹ A Vdite verbum quod locutus est Domi-
nus super vos domus Israel.

² Hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentiū
nolite discere, & à signis cæli nolite me-
tuere, quæ timent gentes.

³ Quia leges populorū vanæ sunt. quia
lignum de saltu præcidit opus manus arti-
ficis in ascia.

⁴ Argento & auro decorauit illud: clauis
& malleis compegit vt non dissoluatur.

⁵ In similitudinē palmæ fabricatæ sunt,
& non loquentur. portata tollentur, quia
incedere non valent. Nolite ergo timere ea;
quia nec male possunt facere nec bene.

⁶ Non est similis tui Domine. magnus
es tu, & magnum nomen tuum in fortitu-
dine.

⁷ Quis non timebit te ô rex gentium?
tuum est enim decus. Inter cunctos sapien-
tes gentium & in vniuersis regnis eorum
nullus est similis tui.

⁸ Pariter insipientes & fatui probabun-
tur, doctrina vanitatis eorum lignum est.

⁹ Argentum inuolutū de Tharsis affer-
tur, & aurū de Ophir, opus artificis & ma-
nus ærarij: hyacinthus & purpura indumē-
tum eorum. Opus artificum vniuersa hæc.

¹⁰ Dominus autem Deus verus est. ipse
Deus viuens & rex sempiternus. Ab in-
B dignatione eius commouebitur terra, &
non sustinebunt gentes comminationem
eius.

¹¹ Sic ergo dicetis eis: Dij qui cælos &
terram non fecerunt, pereant de terra, &
de his quæ sub cælo sunt.

¹² Qui fecit terram in fortitudine sua,
præparat orbem in sapientia sua, & pru-
dentia sua extendit cælos.

תרגום יונתן

על מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל בני עמון ועל מואב ועל כל קצוצי פאה הישבים
במדבר וכל בירי ישראל ערלין בלבבן:
בית ישראל: כדנן אמר יי מארתה עממיא לא תילפון ומארתן דמשוין בשמיא לא תחברון ארי מחברין עממיא מנהון: ארי גזירת
עממיא למא אנת ארי אעא מחרשא קיץ לה עובר ידי נגר בחצינא:
יפלי: עובר נגיד וקיפין אנת ולא ממלחין אתנשלא ונתשלון ארי לית בהון רותא לחלכא לא תדחלון מנהון ארי לא מבאשין ואף
לאיטבא לית אנת ידעין: לית בר מנך יי ארי רב אח ורב שמך בגבורתא:
היא מלכותא ארי בכל חכימי עממיא ובכל מלכותהון לית בר מנך: ובחדא יחובון עממיא על דאשפשו ער דפלחו לטענותא דלמא אנת:
בספא דיספרח מאפריקא מיתן ודחבא מאופיר עובר נגר וידי קיני תכלא וארגנא לבושהון עובר חכימין בלהון: ויי אלהים
קשוס הוא אלה קיים ומלך עלמין מרגזה חווע ארעא ולא יכלין עממיא לסוכרא רגזה: דנא פרשנן אגרתא דשלח ירמיה נביא לוח
שאר סבי גלותא די כבבל דאם יסרון לכו עממיא דאחון ביניהון פלחו לטענותא בירי ישראל בדין חתיבון וכדין תיסרון להום שעתן דאחון
פלחין להון שעתן דלית בהון צורך אנת מן שמיא לא יכלין לאחחא מטרם ומן ארעא לא יכלין לצמחא פריז אנת ופלחיהון ייבדון מארעא
וישחיהון מן תחות שמיא ארין: וכדנא תיסרון להון אנתנא פלחין לדעבר שמיא וארעא בתיליה שכלל חבל בחכמתה
בטלתנהויה חלא שמיא:

* Super Aegyptum & super Judam, & super Edom & super filios Ammon, & super filios Moab, & super omne attonsum circa faciem suam habitantes in deserto. Quia omnes gentes incircumcise carne, & omnis domus Israel incircumcisi corde suo.

CAP. X.

Audite verbum Domini, quod loquutus est Dominus super vos domus Israel.

* Hæc dicit Dominus: Secundum vias gentium ne discatis, et à signis cæli ne timeatis, quia timent ea gentes.

* Quia legitima gentium vana: lignum est de sylva excisum opus fabri lignarij.

* Et conflatio argento et auro decorata sunt: in malleis & clavis firmanerunt ea & non movebuntur.

* Argentum tornatile sunt, non loquuntur, portata tollentur, quia non incedent. Ne timeatis ea, quia non malefacient, & bonum non est in eis.

* Non est similis tui Domine, magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine.

* Quis non timebit te rex gentium? te enim decet, quoniam in omnibus sapientibus gentium, & in vniuersis regnis eorum non est similis tibi.

* Pariter insipientes & fatui sunt: doctrina vanitatum eorum lignum est.

* Argentum productum ex Tharsis, veniet aurum Mophas, & manus aurificum: opera artificum omnia, hyacintho & purpura induent ea.

* Sic dicetis eis: Dii qui cælum & terram non fecerunt, disperdantur de terra, & de sub cælo isto.

* Dominus qui fecit terram fortitudine sua, qui direxit orbem terræ in sapientia sua, & in prudentia sua extendit cælum.

* ἐπ' αἰγυπτιον & ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, & ἐπὶ ἐδωμ, καὶ ἐπὶ τοὺς αἰμῶνας, & ἐπὶ τοὺς μωαβ, καὶ ἐπὶ πᾶν περικειρόμενον καὶ περὶ ὅσωπον αὐτῶν καὶ τοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι πᾶσι ταῖς ἐθνεσὶ ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶσι οἱ ἱσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν.

* Ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἱ ἱσραὴλ.

* ταῦτα λέγει κύριος, καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μεθυσθῆτε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων ὧν ἐξαγορεύει μὴ φοβεῖσθε, ὅτι φοβούνη αὐτὰ ἐθνη.

* ὅτι τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον ἔργον τέκτονος.

* καὶ χώνδυμα χρυσοῦ καὶ χερσὶν κεκαλωπισμένα ἐστὶν. ἐν σφυραῖς & ἡλῳις ἐξερέωσαν αὐτὰ καὶ ἐκινήθησαν.

* χρυσοῦν τετυγμένον ἐστὶν, & λαλοῦσιν, ἀερόμενα δευθήθησιν, ὅτι οὐκ ἐπιθήσονται. μὴ φοβηθῆτε αὐτὰ, ὅτι ἐμὴ κακοποίησιν, & ἀγαθὸν οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς.

* οὐκ ἐστὶν ὁμοίος τοῦ κυρίου, μέγας εἰ σύ, καὶ μέγα τὸ ὄνομα τοῦ ἐν τῇ ἰσχυρί.

* τίς ἐφοβήθησέ σε βασιλεὺς ἐθνῶν; οἱ γὰρ πρέπῃ, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἐστὶν ὁμοίος τοῦ.

* ἅμα ἀφρονες καὶ δυνήτοί εἰσι, διδασκαλία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστὶν.

* χρυσοῦν περυσβλητὸν ἀπὸ θαρσεῖς, ἥξει χρυσίον μοφὰς, καὶ χεῖρ χρυσοῦ. ἔργα τεχνιτῶν πᾶσι. ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐνδύουσιν αὐτὰ.

* ἔτιως ἐρεῖτε αὐτοῖς, θεοὶ οἱ ἐξαγορεύοντες καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτωθεν ὧν ἐξαγορεύει τοῦτο.

* κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν τῇ ἰσχυρί αὐτοῦ. ἀνορθώσας τὴν οἰκὸν αὐτοῦ ἐν τῇ θοφίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ φρεσὶ αὐτοῦ ἐξέτεινεν τὸν οὐρανόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Super Aegyptios & super Iudam, & super Idumæos, & super filios Ammon, & super Moabitas, & super omnes attonfos coma, qui morantur in habitaculis in deserto; quia omnes populi incircumcisi sunt in carne sua, & omnis domus Israel incircumcisi sunt in corde suo.

CAP. X.

Suscipite verbum istud quod loquitur Dominus super vos domus Israel. Hæc dicit Dominus: De viis gentium nolite discere, & de signis quæ posita sunt in cælis, ne contereamini, à quibus populi conterrentur. Quia decreta populorum vana sunt, quia lignum de sylva præciditur ei: opus manuum fabri lignarij in ascia.

* Argento & auro cooperit illud, clavis & malleis corroborat illud, ut nō inclinetur. Opere ductili eriguntur ea, & non loquuntur, portando portantur, quia non habent spiritum ad ambulandum. Ne timeatis ab eis, quia non malefaciunt, nec sciunt benefacere.

* Non est præter te Domine; quia magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit à facie tua, Rex omnium populorum? tuum est enim regnum; quia in omnibus sapientibus populorum, & in vniuersis regnis eorum nullus est absque te.

* Et pariter populi delinquant, eo quod insipientes facti sunt dum colunt idola quæ vana sunt. Argentum inuolutum ex Africa afferunt, & aurum ex Ophir, opus fabri lignarij & manuum argentarij. hyacinthus & purpura indumentum eorum, opus sapientum vniuersa hæc.

* Et Dominus Deus verus est, ipse est Deus viuus, & rex seculorum. A furore eius commouebitur terra, & non poterunt populi sustinere iram eius. Hoc est exemplar epistolæ quam misit Ieremias propheta ad reliquos seniores transmigrationis, qui erant in Babylonia. Si enim dixerint vobis populi inter quos vos habitatis: Domus Israel seruite idolis, sic respondebitis, & sic dicetis eis: Idola quibus vos seruitis, errores sunt in quibus nulla est vtilitas: ex cælo non possunt deducere pluuiam, & ex terra non possunt producere fructus: ipsa & cultores eorum peribunt de terra, & consumentur de his, quæ sub cælis istis sunt.

* Et sic dicetis eis: Nos colimus eum qui fecit cælum & terram in virtute sua, fundauit orbem in sapientia sua, & in prudentia sua appendit cælos.

לְקוֹל תִּתּוּ הַמּוֹן מִיֵּם בְּשָׁמַיִם וַיַּעַלְה נְשָׁאִים
מִקְצוֹת אֶרֶץ בְּרָקִים לְמִטְרַע שָׁר וַיִּצְא רֹחַ
מֵאֲצֻרָיו :

נִבְעַר כָּל אִדָּם מִדַּעַת הַבֵּישׁ כָּל צוֹרֶה מִפֶּסֶל
כִּי שָׁקֵר נִסְבּוּ וְלֹא רֹחַ בָּם :

הִבֵּל הַמֹּרֶה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקֻדָּתָם
יֹאבְדוּ :

לֹא בָאֵלֶיךָ חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הִבֵּל הוּא
וַיִּשְׂרָאֵל שִׁבְט נַחֲלָתוֹ יַחֲוֶה צְבָאוֹת שְׁמוֹ :

אֲסַפִּי מֵאֶרֶץ בְּנֵעַתָּךְ יוֹשְׁבֵי בְּמִצּוֹר :

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
בַּפֶּעַם הַזֹּאת וְהַצֵּרֶתִי לָהֶם לְמַעַן יִמָּצְאוּ :

אֹיֵי לִי עַל שִׁבְרִי נַחֲלָה מִכְּתִי וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֶךְ
זֶה חֲלִי וְאֲשָׁנִי :

אֲהֲלִי שָׂדֶד וְכָל מִיתְרֵי נִתְקוּ בְּנִי יִצְאֲנִי וְאִנִּים
אֵין נֹטָה עוֹד אֲהֲלִי וּמִקִּים יִרְעוּתִי :

כִּי נִבְעָרוּ הָרָעִים וְאֶת יְהוָה לֹא דָרְשׁוּ עַל כֵּן
לֹא הִשְׁכִּילוּ וְכָל מַרְעִיתָם נִפְּצָה :

קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָּאָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל מֵאֶרֶץ צָפוֹן
לָשׁוּם אֶת עָרֵי יְהוּדָה שְׁמִמָּה מֵעוֹן תַּנִּים :

יִדְעֵתִי יְהוָה כִּי לֹא לְאָדָם דֶּרֶכּוֹ לֹא לְאִישׁ הַלֶּךְ
וְהַכִּין אֶת צַעְדּוֹ :

יִסְרֵנִי יְהוָה אֶךְ בְּמִשְׁפָּט אֶל בְּאִפְךָ פֶּן תִּמְעַטְנִי
שִׁפְךָ חֲמַתְךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל

מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קִרְאוּ כִי אֲכָלוּ אֶת יַעֲקֹב
וְאֲכָלוּ וַיִּכְלֶה וְאֶת נֹוֹהוּ הַשְּׁמוֹ :

י

הַדְּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר
שִׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְדַבַּרְתֶּם אֶל-

אִישׁ יְהוּדָה וְעַל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם :

תַּרְגוּם יוֹנָתָן

לְקוֹל מִתְנַה רִכְפַּת דְּמִיּוֹן בְּשָׁמַיִם וּמִסִּיפֵי אֶרֶץ בְּרָקִים לְמִטְרַע שָׁר וַיִּצְא רֹחַ מֵאֲצֻרָיו :
עֲקֵמִיָּא מִלְּמַדְתָּ חֲכָמָה בְּהִיתוּ כָּל קִינֵי מִלְּמַדְתָּ צִלָּם אֲרִי שָׁקֵרָא אֲחִיכֻנְתָּ וְלִית רֹחַא בְּהוֹן :
עֲלִיהוֹן חֻבִּיהוֹן יִבְרֹן :
לֹא כָּאֵלֶיךָ חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הוּא וַיִּשְׂרָאֵל שִׁבְטָא דְּאֲחִיסִנְתָּה וַיִּצְאָה שְׁמָה :

כְּנָשֵׁי מֵאֶרֶץ סְחוֹרֶתִיךָ דִּיתְבָּא בְּתַקְפִּיא בְּקִרְוִין כְּרִיכִין :
אֲנָא בְּקִלְעָא כֵּן אֲבִיר יִתְבִּי אֶרֶץ בּוֹסְנָא הָדָא וְאֲעִיק לְהוֹן בְּדִיל דִּיקְבִּלֹן פִּרְעֻנֹת חֻבִּיהוֹן :
אֲמַרְתָּ בְּרַם דִּין מִרְעִי וְאִסְבִּרְנִיה :
אֲרִי אֲשַׁפְּשׁוּ מִלְּכִיָּא וְאֶלְפִין מִן קֶדֶם וַיִּלֵּא חֲבַעַת עַל כֵּן לֹא יִצְלִחוּן וְכָל עֲמַחוֹן יִתְבַּרְרוּן :
מֵאֶרֶץ צָפוֹן לְשׁוֹנָא יִתְקַרְבֵּי רַבִּית יְהוּדָה לְצִדּוֹ מִדּוֹר יְרוּדִין :
אֵיתָא עֲלִיהוֹן יִסְרִין וַיִּבְרַם בְּדִין חֲשׁוֹן לֹא יִתְקַרְבֵּי רַגְדָּא בְּחוֹן דְּלִמָּא וְזַעֲרוֹן :
עַל מִלְּכִיָּא דִּיקְבִּלֹן שִׁמְךָ לֹא חֲבַעַת אֲרִי שְׁלִטוֹ בְּדִבְרִית יַעֲקֹב וּבְזוֹ נִכְסִיהוֹן וְשִׁיִּיאֻחוֹן וַיִּתְּ מִדּוֹרֵיהוֹן אֲצִדּוֹ :

פְּתָגִים נְבֻאָה וְהוּא עִם יִרְמְיָהוּ מִן קֶדֶם וַיִּלְמִיכּוּ :

קִבְּלוּ יִתְפַּתְּנִי קִימָא הָדִין וְתִמְלִלֵן עַל אֲנָשׁ יְהוּדָה וְעַל יְהוֹשִׁיָּא :

* Et multitudinem aquæ in calo, & eduxit
nebulas ab extremo terræ: fulgura in pluuiam
fecit, & eduxit ventos de thesauris suis.

* Et stultus factus est omnis homo à scientia:
confusus est omnis aurifex in sculptilibus suis;
quia falsa conflauerunt: non est spiritus in eis.

* Vana sunt opera implicata; in tempore vi-
sitationis eorum peribunt.

* Non est talis pars Jacob; quia qui plasma-
uit omnia ipse est, & Israel virga hereditas
eius: Dominus exercituum nomen illi.

* Congregauit de foris substantiam suam,
qua habitat in munitione.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego sup-
plantabo habitantes terram hanc, & tribulabo
eos ut inueniantur.

* Væ super contritione tua, dolorosa plaga
tua. Et ego dixi: Verè hoc vulnus meum, & ap-
prehendit me.

* Tabernaculum meum miseria affectum est:
perit, & omnes pelles meæ dissipatae sunt. Filij
mei & pecora mea non sunt: non est ultra locus
tentorii mei, locus pellium mearum.

* Quia pastores stultè egerunt, & Domi-
num non quæsierunt; propter hoc non intellexit
omnis grex, & dispersi sunt.

* Vox auditionis ecce venit, & terra mo-
tus magnus de terra Aquilonis, ponentis ciuita-
tes Iuda in solitudinem & cubile passerum.

* Scio Domine quia non hominis via eius,
neque vir ambulabit & diriget gressum suum.

* Corripe nos Domine, veruntamen in iudi-
cio & non in furore, ut non paucos nos facias.

* Effunde iram tuam super gentes quæ non
cognouerunt te, & super regna quæ nomē tuum
non inuocauerunt, quia deuorauerunt Jacob,
& consumpserunt Israel, & pascua eius deso-
lauerunt.

CAP. XI.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Do-
mino, dicens:

* Audite verba testamenti huius, & lo-
queris ad viros Iudæ & habitantes Hieru-
salem.

* καὶ πληθύνει ὕδατος ἐν ὕδασι. καὶ ἀνήγαγεν νε-
φέλας ἐξ ἐξάτου τῆς γῆς. ἀστράπας εἰς ὕδρα ἐποίησεν.
καὶ ἀνήγαγεν δυνάμεις ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.

* καὶ ἐμωράθη πᾶς ἀνθρώπος ἀπὸ γνώσεως. καὶ ἡ-
χρώθη πᾶς χρυσοῦς ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτοῦ, ὅτι ψυ-
δὴ ἐχώνδυσαν, οὐκ ἔστιν πνῦμα ἐν αὐτοῖς.

* μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπλεγμένα. ἐν καιρῷ ἐπισκο-
πῆς αὐτῶν ἀπολαύει.

* οὐκ ἔστιν τοιαύτη ἡ μερίς τῷ Ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ
πάντα αὐτός ἐστιν, καὶ ἰσχυρὸς ἡ ἀνάβυσσος καὶ ἡ θρονοῦσία αὐτοῦ,
κύριος δυνάμεων ὄνομα αὐτοῦ.

* συνήγαγεν ἐξώθεν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ καὶ τοικοῦσά
ἐν τῇ χίματι. * ὅτι τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσχυρὸς κε-
λίῳ ἐστὶν καὶ τοικοῦσας τὴν γλῶτταν αὐτοῦ. καὶ ἐκδλίψω
αὐτοὺς ὅπως ὄρεθῃ. * καὶ ἐπὶ συνετίματί σου, ἀλ-
γηρὰ ἡ πληγὴ σου. καὶ ἐγὼ εἶπα, ὅντως τούτο τὸ θαῦμά
μου, καὶ κατέλαβόν με.

* ἡ σκηνὴ μου ἐταλαιπώρησεν, ὥλετο. καὶ πᾶσαι αἱ
δέριες μου διεσπάρησαν. * υἱοί μου καὶ τὰ παρθενά
μα οὐκ εἰσίν. οὐκ ἔστιν ἐτι ἕπῃ τῆς σκηνῆς μου, ἥτις τῶν
δέριων μου.

* ὅτι * ποιμένες ἠφρονόουντο, καὶ τὸν κύριον οὐκ
ἐζήτησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησεν πᾶσα ἡ νομή, καὶ διεσκορ-
πίσθησαν. * φωνὴ ἀκοῆς ἰδὲ ἔρχεται, καὶ σεισμός μέ-
γας ἐν γῆς βορρᾶ, & τάξαντες τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀ-
φανισμόν καὶ κοίτην ἐρῶντων.

* οἶδα κύριος ὅτι ἔχεις δυνάμεις ἡ οὐδὸς αὐτοῦ, ἐξ ἧς δυνή-
σεται πορεύσασθαι καὶ καθορθώσει πορείαν αὐτοῦ.

* παύσονται ἡμεῖς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυ-
μῷ, ἵνα μὴ ὀλίγης ἡμεῖς ποιήσης.

* ἐκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἐθνη τὰ μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ
βασιλείας αἱ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ὅτι κατέ-
φαγον τὸν Ἰακώβ, καὶ ἐξανάλωσαν τὸν ἰσραήλ, καὶ τὴν νο-
μὴν αὐτοῦ ἐξημέωσαν.

ια'

* Ο λόγος ὁ ὑμῶντος πρὸς ἱερεμίαν πρὸς κυρία
λέγων.

* ἀκούετε τὸν λόγον τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ λαλήσεις
πρὸς ἀνδρας ἰσραὴλ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Ad vocem suam dat impetum aquarum in cælis, & ascendere facit nubes ab extremitatibus terræ: fulgura in tempus pluuiæ fecit, & eduxit ventos de thesauris suis. "Insipientes facti sunt omnes populi nescientes sapientiam: confusi sunt argentiarii à faciendo sculptili, quia frustra conflauerunt ea, & non est spiritus in eis. "Vana sunt, opus subannatione dignum. in tempore quo visitauero super eos peccata eorum, peribunt. "Non est sicut hæc pars Iacob; quia qui creauit omnia, ipse est, & Israel virga hereditatis eius, Dñs exercituum nomen eius.

"Congrega de terra mercimonia tua quæ habitas in munitionibus, in ciuitatibus munitis. "Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam tribulationem super populum istum; & sicut proticiunt lapidem funda, sic dispergam habitatores terræ hoc tempore: & tribulabo eos ut recipiant retributionem peccatorum suorum. "Væ mihi super confractionem meam: infirmata est plaga mea, & ego dixi: Certè hæc est infirmitas mea, & sustinebo illam. "Terra mea deserta est, & omnes vrbes meæ direptæ sunt; populus meus migravit, & non comparet: nec est qui extendat ultra tabernaculum meum, & erigat cortinas meas. "Quia insipientes facti sunt reges, & doctrinam à facie Domini non quæsierunt. Propterea non prosperabuntur, & omnes populi eorum dispergentur. "Vox annunciationis ecce venit, & confractio magna de terra Aquilonis, ut ponam ciuitates domus Iuda in solitudinem, habitaculum draconum. "Scio Domine quia non est homini via eius, nec hominis est qui ambulat & dirigat gressus suos. "Adduc super eos infirmitates, veruntamen in iudicio pauperis: ne irascatur furor tuus contra eos, ne fortè minuantur. "Effunde iram tuam super populos qui non didicerunt scire timorem tui, & super regna quæ non quæsierunt cultum nominis tui; quia dominati sunt domui Iacob, & diripuerunt substantias eorum, & consumpserunt eos, & habitacula eorum vastarunt.

CAPVT XI.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam, à facie Domini dicentis:

* Suscipite verba pacti huius, & loquimini ad vi-
ros Iuda, & ad habitatores Ierusalem.

* ואמרת אליהם כה אמר יהוה אלהי ישראל
 ארור האיש אשר לא ישמע את דברי הברית
 הזאת : * אשר צויתי את אבותיכם ביום הוציא
 אתם מארץ מצרים מנור הברזל לאמר שמעו
 בקולי ועשיתם אותם ככל אשר אצוה אתכם
 והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים :
 * למען הקים את השבועה אשר נשבעתי
 לאבותיכם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש ביום
 הזה ואעז ואמר אמן יהוה :
 * ויאמר יהוה אלי קרא את כל הדברים האלה
 בערי יהודה ובחצות ירושלם לאמר שמעו את
 דברי הברית הזאת ועשיתם אותם :
 * כי הער העדתי באבותיכם ביום העלותי אותם
 מארץ מצרים עד היום הזה השכם והער לאמר
 שמעו בקולי :
 * ולא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו איש
 בשרירות לבם הרע ואביא עליהם את כל דברי
 הברית הזאת אשר צויתי לעשות ולא עשו :
 * ויאמר יהוה אלי נמצא קשר באיש יהודה
 וביושבי ירושלם :
 * שבו על עונות אבתם הראשנים אשר מאנו
 לשמוע את דברי והמרה הלכו אחרי אלהים
 אחרים לעבדם חפרו בית ישראל ובית יהודה
 את בריתי אשר כרתי את אבותם :
 * לכן כה אמר יהוה הנני מביא אליהם רעה אשר
 לא יוכלו לצאת ממנה וזעקו אלי ולא אשמע
 אליהם :
 * והלכו ערי יהודה ויושבי ירושלם וזעקו אל
 האלהים אשר הם מקטרים להם והושע לא
 יושיעו להם בעת רעתם :

3 * Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus
 Deus Israel: Maledictus vir qui non audie-
 rit verba pacti huius. * Quod præcepi pa-
 tribus vestris in die qua eduxi eos de terra
 Egypti, de fornace ferrea, dicens : Audite
 vocem meam, & facite omnia quæ præce-
 pi vobis, & eritis mihi in populum, & ego
 ero vobis in Deum.

5 * Vt fuscitem iuramentum quod iuraui
 patribus vestris, daturum me eis terram
 fluentem lacte & melle, sicut est dies hæc.
 Et respondi & dixi: Amen Domine.

6 * Et dixit Dominus ad me : Vociferare
 omnia verba hæc in ciuitatibus Iuda, & fo-
 ris Hierusalem, dicens : Audite verba pacti
 huius, & facite illa.

7 * Quia contestans contestatus sum pa-
 tres vestros in die qua eduxi eos de terra
 Egypti usque ad diem hanc. Manè confur-
 gens contestatus sum, & dixi : Audite vo-
 cem meam.

8 * Et non audierunt nec inclinauerunt au-
 rem suam, sed abierunt unusquisque in pra-
 uitate cordis sui mali. Et induxi super eos
 omnia verba pacti huius, quod præcepi ut
 facerent, & non fecerunt.

9 * Et dixit Dominus ad me : Inuenta est
 coniuratio in viris Iuda, & in habitatori-
 bus Hierusalem.

10 * Reuersi sunt ad iniquitates patrum suo-
 rum priores, qui noluerunt audire verba
 mea. Et hi ergo abierunt post Deos alic-
 nos ut seruirent eis. Irritum fecerunt do-
 mus Israel & domus Iuda pactum meum
 quod pepigi cum patribus eorum.

11 * Quamobrem hæc dicit Dominus :
 Ecce ego inducam super eos mala, de quib-
 us exire non poterunt, & clamabunt ad
 me, & non exaudiam eos.

12 * Et ibunt ciuitates Iuda & habitato-
 res Hierusalem, & clamabunt ad deos qui-
 bus libant, & non saluabunt eos in tem-
 pore afflictionis eorum.

תרגום יונתן

3 ותימר להון כדנן אמר יי אלהא דישראל ליט גברא דלא יקום ית פתגמי קימא תרין :
 4 דפקדת ית אבהתכון ביוםא דאפקדת
 יהוה מארעא דמצרים מכורא דברזלא למימר קבלו למימרי ותעבדות יהוה ככל דאפקד יתוהן קדמי לעם ואנא אהוי לכון לאלה:
 5 בדיל לקימא ית קימא דקימא לאבתהכון למחן להון ארעא עבדא חלב ודבש ביוםא תרין ואחיבת ואמרת אמן יי :
 6 ואמר יי לי אתנבי ית כל פתגמיא דארץ בקרויא דבית יהודה ובשוקי ירושלם למימר קבלו ית פתגמי קימא תרין ותעבדות יהוה :
 7 ארי אסתרד אסתרד באבתהכון ביוםא דאפקדת יהוה מארעא דמצרים ועד יומא תרין מקדס ומסודר למימר קבלו למימרי :
 8 ולא קבלו ולא ארכנו ית אדניוהון ואזלו גבר בהרהור לבהון בישא ואיתיתי עליהון פרענותא על דלא קבלו לפתגמי קימא תרין דפקדת
 למעבד ולא עבדו :
 9 ואמר יי לי אשתכח דמרדו באנש יהודה וביתבי ירושלם :
 10 חבו לחובי אבתהון קדמאי דסרבו לקבלא ית פתגמי ואנח טעו בחר טעות עממיא למפלחהון אשגנו בית ישראל ובית יהודה ית
 קימי דגזרת עם אבתהון :
 11 ככן כדנן אמר יי תא אנא מיתי עליהון בישתא ולא יכלין לאשתחובא מנה ויצלח קדמי ולא אקבל אלוההון :
 12 קרויא דבית יהודה ויתבי ירושלם ויבעז מן טעותא דאנן מסקיז בקמין להון האם יכלו למפרקוהון בעדו בישתהון :

* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus homo qui non audiet verba testamenti huius.

* Quod mandavi patribus vestris, in qua die eduxi eos de terra Aegypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, & facite omnia quaecunque ego mando vobis; & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

* Ut statuam iuramentum meum quod iuravi patribus vestris, dare illis terram fluentem lacte & melle, sicut dies hæc. Et respondi, & dixi, Fiat Domine.

* Et dixit Dominus ad me: Lege omnia verba hæc in ciuitatibus Iuda & foris Hierusalem, dicens: Audite verba testamenti huius, & facite ea.

* Quoniam contestans contestatus sum patres vestros in die qua eduxi eos de terra Aegypti usque in diem hanc. Manè consurgens contestatus sum dicens: Audite vocem meam.

* Et non audierunt, neque inclinauerunt aurem suam, sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali. Et induxi super eos omnia verba pacti huius quod præcepi vt facerent, & non fecerunt.

* Et dixit Dominus ad me: Inuenta est coniuratio in viris Iuda, & in habitantibus Hierusalem.

* Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum, qui non voluerunt exaudire verba mea. Et ecce vadunt post Deos alienos, vt seruiant eis, & dissipauerunt domus Israel & domus Iuda testamentum meum quod pepigi cum patribus eorum.

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce induco super eos mala de quibus non poterunt exire ex eis; & clamabunt ad me, & non exaudiam eos.

* Et ibunt ciuitates Iuda & habitantes Hierusalem, & clamabunt ad Deos suos, quibus ipsi adolent eis. Non saluabunt eos in tempore malorum suorum.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ὁπκατάρχετος ἀνθρώπος ὃς οὐκ ἀκούσεται τῶν λόγων τῆς διαθήκης ταύτης·

* ἥς ἐνελελάμην τοῖς πατέραςιν ὑμῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἀνάγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ τῆς καμίνης τῆς σιδηρᾶς λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσατε πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. ἔστε δέ μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν.

* ὅπως εἴπω τὸν ὅρκον μου ὃν ὤμοσα τοῖς πατέραςιν ὑμῶν, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς γινώσκουσιν γάλα καὶ μέλι, κατὼς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα, ἤροιστο κύριε.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἀνάγνωθι πάντα τὰ λόγια τὰς ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ καὶ ἐξώθεν ἱερουσαλήμ λέγων, ἀκούσατε τὸν λόγον τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ ποιήσατε αὐτοὺς.

* ὅτι συμμαρτυροῦμαι συνεμαρτυροῦμαι τοῖς πατέραςιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὁρῶντων συνεμαρτυροῦμαι λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου.

* καὶ οὐκ ἠκούσαν, οὐδὲ ἐκλινθὲν τοὺς αὐτὰν, ἀλλ' ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν σκολίῳ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρίας. καὶ εἰσήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης ταύτης ἥς ἐνελελάμην ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποίησαν.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με· δὴ ἐν τῇ συνόδῳ μου ἐν ἀνθρώποις ἰσραὴλ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ.

* ἐπεὶ ἐράφησαν ὑπὲρ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν πορευτέρων, οἱ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου. καὶ ἰδοὺ βαδίζουσιν ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, & δουλεύουσιν αὐτοῖς. καὶ διεσκεδάσαν οἱ οἶκός ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶκός ἰσραὴλ τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐπάγω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἃ οὐ δύνησιν ἀντισταθῆναι. καὶ κεκραῖζονταί πρὸς με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν.

* καὶ πορεύονται πόλεις ἰουδα καὶ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ, καὶ κεκραῖζονταί πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, οἱς αὐτοὶ θυμίσαν αὐτοῖς. οὐ μὴ σώθουσιν αὐτοὺς ἐν καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dices eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir qui non confirmauerit verba pacti huius.

* Quod præcepi patribus vestris in die quo eduxi vos de terra Aegypti ex fornace ferrea, dicens: Obedite verbis meis, & facite ea iuxta omnia quæ præcepi vobis, & eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deum.

* Vt confirmem iuramentum quod iuravi patribus vestris, quod darem eis terram producentem lac & mel, sicut est dies hic. Et respondi, & dixi: Amen Domine.

* Et dixit Dominus ad me: Prophetiza omnia verba ista in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem, dicens: Suscipite verba pacti huius, & facite ea.

* Quia contestans contestatus sum patres vestros quo die eduxi eos ex terra Aegypti, usque in diem hunc, manè consurgens & contestans, dicens: Obedite verbo meo.

* Et non obedierunt, nec inclinauerunt aures suas, sed ambulauerunt vnusquisque in cogitatione cordis sui mali, & adduxi super eos ultionem, eò quod non suscepissent verba pacti huius quod præcepi vt facerent, & non fecerunt.

* Et dixit Dominus ad me: Inuenta est rebellio in viris Iuda, & in habitatoribus Ierusalem.

* Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum, qui noluerunt suscipere verba mea, & ipsi errauerunt post idola populorum, vt colerent ea. Irritum fecerunt domus Israel & domus Iuda pactum meum quod pepigi cum patribus suis.

* Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos malum, & non poterunt liberari ex eo: & orabunt coram me, & non suscipiam orationes eorum.

* Ibuntque viri ciuitatum domus Iuda, & habitatores Ierusalem, & deprecabuntur idola quibus adolebant aromata, si fortè possint saluare eos in tempore mali sui.

13 * כי מספר עריך היו אליהם יהודה ומספר חצות
ירושלם שמתם מזבחות לבשת מזבחות לקטר
לבעל:

14 * ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא
בעדם רנה ותפלה כי אינני שמע בעת קראם אלי
בעד רעתם:

15 * מר לידי לי בביתי עשורה וזמזמתה
הרבים ובשר קדש יעברו מעליך כי רעתכי אז
תעלוי:

16 * וית רענן יפרה פרי תאר קרא יהודה שמך
לקול יחמולה גדלה הצירא אש עליה ורעו
דליוהיו:

17 * ויהיה צבאות הנוטע אותך דבר עליך רעה בגלל
רעת בית ישראל ובית יהודה אשר עשו להם
להכעסני לקטר לבעל:

18 * ויהיה הודיעני ואדעה אז הראיתני מעלליהם:
19 * ואני כבבש אלוה יובל לטבוח ולא ידעתי כי
עלי חשבו מחשבות נשחית העץ בלחמו ונכרתנו
מארץ חיים ושמו לא יזכר עוד:

20 * ויהיה צבאות שפט צדק בחן כליות ולב אראה
נקמתם מהם כי אליך גלית את ריבני:

21 * לכן כה אמר יהוה על אנשי ענתות המבקשים
את נפשך לאמר לא תנבא בשם יהוה ולא
תמורת בידנו:

22 * לכן כה אמר יהוה צבאות הנניפקד עליהם
הבחורים ימותו בחרב בניהם ובנותיהם ימתו
ברעב:

23 * ושארית לא תהיה להם כי אביא רעה אל
אנשי ענתות שנתפקדתם:

13 * Secundum numerum enim ciuitatum
tuarum erant dii tui Iuda, & secundum nu-
merum viarum tuarum Hierusalem po-
suisi aras confusionis, aras ad libandum
Baalim.

14 * Tu ergo noli orare pro populo hoc, &
ne assumes pro eis laudem & orationem, quia
non exaudiam in tempore clamoris eorum
ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 * Quid est quod dilectus meus in domo
mea fecit scelera multa? Nunquid carnes
sanctae auferent à te malitias tuas in qui-
bus gloriata es?

16 * Oliuam vberem, pulchram, fructiferam,
speciosam vocauit Dominus nomen tuum.
Ad vocem loquelae grandis exarsit ignis in
ea, & combusta sunt fructeta eius.

17 * Et Dominus exercituum qui plantauit
te, locutus est super te malum, pro malis
domus Israel & domus Iuda, quae fecerunt
sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

18 * Tu autem Domine demonstraisti mihi,
& cognoui: tunc ostendisti mihi studia co-
rum.

19 * Et ego quasi agnus mansuetus qui por-
tatur ad victimam. Et non cognoui, quia
cogitauerunt super me consilia, dicentes:
Mittamus lignum in panem eius, & erada-
mus eum de terra viuentium, & nomen
eius non memoretur amplius.

20 * Tu autem Domine Sabaoth qui iudicas
iuste, & probas renes & corda, videam vl-
tationem tuam ex eis. tibi enim reuclau
causam meam.

21 * Propterea haec dicit Dominus ad viros
Anathoth, qui quaerunt animam tuam,
& dicunt: Non prophetabis in nomine Do-
mini, & non morieris in manibus no-
stris.

22 * Propterea haec dicit Dominus exerci-
tuum: Ecce ego visitabo super eos. Iuuenes
morientur in gladio: filij eorum & filiae eo-
rum morientur in fame.

23 * Et reliquiae non erunt ex eis. Inducam
enim malum super viros Anathoth, annu
visitationis eorum.

תרגום יונתן

13 * ארי מנת קרויכין הווא דהלחון דבית יהודה ומנת שוקי ירושלם שוחין אגורין לבתחא ואגורין לאסקא בסמין לבעל:
14 * ואח לא חצלי על עמא דרין ולא תחנן עליהון בבכו וצלו ארי לא רעא קדמי בעד דאח מצלי עליהון קדמי בעד כישחיהון:
15 * מה לעמא דהנה חביב קדמי שבקי פלחן בית מקדשי עברו עצה ליחטא סגיאין מערבין בשר שקוצין עם בשר קדשא יגלון סניך
מן קדם בשחיד ככן חזית הקיפא:

16 * הא כאלו ויתא דשפיר בריויה ויאי בחזיוה וסוכיה מטלן באילנא כן רבי ויי שסיד בעממא וכדו דעברח על אוריתא משרית עממין
דקיפין כשחא ויחון עלך ויחברין להון סוכין:
17 * ויי צבאות דקדם יחיד גור לאיתחא עלך בישא בריל חובי בית ישראל:
18 * ויי אלפני ואלפת ככן אחזיתני עובריהון:

19 * ואנא כאמר בחיר דלנכסתא מחובל ולא ידעת ארי עלי חשבו עשחונין בישין אמרין נרמי סמא דמותא בסיכליה ונשיצינה מארעא
דיראל ושמה לא יזכר עוד:
20 * ויי צבאות דין דקשוט גלן קדמותי כלן ולב אחזי פרענות דינך מנהון ארי קדמך אסרת ית עלבני:
21 * ככן כרנ אמר ויי על אנשי ענתות דבען למקשלך דאמרין לא תנבא בשמא דיי ולא תמורת בידנא:

22 * ככן כרנ אמר ויי צבאות הא אנא מסער עליהון עלימיהון יחקשלון בחרבא בניהון ובנההון ימותו בכפנא:
23 * ושאר לא יתי להון ארי איתי בישחא על אנשי ענתות שנת סעירן חזיהון:

* Quia secundum numerum ciuitatum tuarum erant dii tui Iuda, & secundum numerum viarum Hierusalem posuisti aras ad adolendum Baal.

* Et tu ne ores pro populo isto, & ne petas pro eis in deprecatione & oratione; quia non exaudiam in tempore quo inuocant me in tempore afflictionis eorum.

* Quid dilecta in domo mea fecit abominationem? Nunquid orationes & carnes sancta auferent à te malitias tuas, aut his fugies?

* Oliuam umbrosam pulchram specie tunc cavit Dominus nomen tuum, in vocem circumcisionis eius: incensus est ignis in eam: inutiles facti sunt rami eius.

* Et Dominus exercituum qui plantauit te, loquutus est super te mala pro malitia domus Israel & domus Iuda, quia fecerunt sibi ad irritandum me, cum incensum offerunt ipsi Baal.

* Domine notum fac mihi, & cognoscam: tunc vidi studia eorum.

* Ego quasi agnus innocens adductus ut sacrificetur, non cognoui. Super me cogitauerunt cogitationem, dicentes: Venite & immitamus lignum in panem eius, & conteramus eum de terra viventium; & nomen eius non memoretur ultra.

* Domine exercituum iudicans iusta, probans renes & corda, videam à te ultionem in eis; quia ad te reuelavi iustificationem meam.

* Propter hoc hæc dicit Dominus ad viros Anathoth querentes animam meam, dicentes: Non prophetabis in nomine Domini, alioqui morieris in manibus nostris.

* Propter hoc hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos. Iuvenes eorum in gladio morientur, filij eorum & filie eorum morientur in fame.

* Et reliquie non erunt eorum, quia inducam mala super habitantes in Anathoth in anno visitationis eorum.

* ὅτι καὶ ἀριθμὸν πόλεων σου ἦσαν θεοὶ σου ἰουδα, & καὶ ἀριθμὸν ὁδῶν τῆς ἱερουσαλὴμ ἐτάξατε βωμοὺς & θυμιάν τῇ βαάλ.

* καὶ σὺ μὴ προσεύχῃς περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ αἰτεῖς περὶ αὐτῶν ἐν δέήσει καὶ προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακέσμαι ἐν τῇ καιρῷ ᾧ ἐπικαλοῦνταί με ἐν καιρῷ κακώσεως αὐτῶν.

* τί ἡ ἡγαπήνη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησεν ἐδέλυμα; μὴ δοῦναι καὶ κρέα ἄγνα ἀφελῶσιν ἀπὸ τοῦ τὰς κακίας σου ἢ τὰς διαφύξεις;

* ἐλάδῳ ὀσκίον ὠραίαν τῷ εἶδός ἐκάλεσεν κύριος. τὸ ὄνομα σου, εἰς φωνὴν πρὸς τομῆς αὐτῆς. ἀνέφη πύξ ἐπ' αὐτῇ, ἡ χερσὶν ᾗσαν κλάδοι αὐτῆς.

* καὶ κύριος τῶν δυναμέων ὁ καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακὰ ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου ἱσραὴλ & οἴκου ἰουδα. ὅτι ἐποίησθω ἐαυτοῖς & παροργίσαι με ἐν τῇ θυμιάν αὐτῶν τῇ βαάλ.

* κύριε γνώρισόν μοι, καὶ γνώσμαι. τότε εἶδον τὰ ἐπιπορεύματα αὐτῶν.

* ἐγὼ ὡς ἀρνίον ἀκακὸν ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. ἐπ' ἐμέ ἐλογίσαντο λογισμὸν λέγοντες, δεύτε & ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτερίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζώντων, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι.

* κύριε τῶν δυναμέων κείνων δίκαια, δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας, εἶδοιμι τὴν ἀσπίδα τοῦ ἐκδίκησθαι ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυφα τὸ δικαίωμα μου.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοῦ ἀνδρός ἀναθὼθ τοῦ ζητούντος τὴν ψυχὴν μου, τοῦ λέγοντος, & μὴ προσφροσύνης ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. εἶδε μὴ ἀποθάνῃ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυναμέων, ἰδὲ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτούς. οἱ νεφύριοι αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦν, υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν τελευτήσουσιν ἐν λιμῷ.

* καὶ ἐγκατάλειμμα οὐκ ἔσται αὐτῶν. ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοῦ κατακουίντος ἐν ἀνάσσει ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia secundum numerum ciuitatum vestrarum fuerunt dii vestri viri domus Iuda, & secundum numerum viarum Ierusalem posuisti aras confutioni, aras ad adolenda aromata ipsi Baal.

* Tu autem ne ores pro populo isto, nec deprecetis pro eis in deprecatione & oratione; quoniam non erit voluntas coram me, quo tempore tu orabis pro eis coram me, in tempore mali eorum.

* Quid est dilectus coram me? reliquerunt cultum domus sanctuarij mei: inierunt consilium ad peccandum multa: commiscerunt carnem abominationum cum carne sanctificata: migrabunt à te; propter malitiam tuam tunc eras foris.

* Sicut arbor olea pulchra forma, & speciosa aspectu, cuius rami obumbrant in arbore, sic magnificauit Dominus nomen tuum in populis. Et nunc cum transgressa es legem, exercitus populorum qui fortes sunt sicut ignis, venient contra te, & coniungentur eis auxilia.

* Et Dominus exercituum qui sustinuit te, decreuit inducere super te malum, propter peccata domus Israel & domus Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum coram me, ut adolerent aromata Baal.

* Dominus autem docuit me, & didici: tunc ostendisti mihi opera eorum. Et ego sicut agnus electus qui ducitur ad victimam, & nesciui quia contra me cogitauerunt cogitationes malas: dicentes: Mittamus venenum mortiferum in cibo eius, & disperdamus eum de terra Israel, & nomen eius non memoretur amplius.

* Et Dominus exercituum iudex veritatis, in cuius conspectu manifesta sunt renes & cor. Videbo ultionem iudicij tui ex eis: quia coram te dixi iniuriam meam.

* Propterea hæc dicit Dominus super viros Anathoth, qui querunt occidere te, qui dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris.

* Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos. Iuvenes eorum occidentur gladio: filij eorum & filie eorum morientur fame.

* Et reliquie non erunt eis; quia inducam malum super viros Anathoth, annum visitationis peccatorum.

CAP. XII.

יב

* צדיק אתה יהוה כי אריב אליך אך משפטם
אדבר אתך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל--
בגרי בגד :

* נטעתם גם שרשו ילכו גם עשו פרי קרוב אתה
בפיהם ורחוק מבליותיהם :

* ואתה יהוה ידעתני תראני ובחנת לבי אתך
התקם בצאן לטבחיה והקדשם ליום הרגה :

* עד מתי תאכל הארץ ועשב כל חשדה ייבש
מרעת ישבי--בה ספתה בהמות ועוף כי אמרו לא
יראה את אחרינו :

* כי את רגליס רצתה וילאך ואיך תתחרה את
הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשר
בגאון הירדן :

* כי גם אחידובית אכיד גם המה בגדו כך גם
המר קראו אחריך מלא אל תאמן בס כי ידברו
אליך טובות :

* עזבת את ביתי נטשתי את נחלתי נתתי את
ידות נפשי בכף איביה :

* היתר לי נחלתי באריה ביער נתנני עלי
בקולה על כן שנאתיה :

* העיט צבוע נחלתי לירועיט סביב עליה לכו
אספוב כל חית השדה התיו לאכלה :

* רעים רבים שחתו כרמי בססו את חלקתי נתנו
את חלקת חמדתי למדבר שממרה :

* שמה לשממה אכלה עלי שממה נשמה כל--
הארץ כי אין איש שם על לב :

* על כל שפים במדבר באו שדלים כי חרב
ליהוה אכלה מקצרה ארץ ועד קצה הארץ אין
שלום לכל בשר :

תרגום יונתן

יב * ופי את ווי מלמד לקבל פתגם ברוך שאלת דיני צנא שאל מן קדמך מדין אורח רשעים מצלחן שלו שליוא
כל משקרי שקר : * קוסחנן אף חקיפו עתרו אף קנו נכסין קריבין פתגמי אוריתך בפמהון ורחיקא דחלתך מכליהון : * ואף ווי
כחא ידע ולי קדמך דארך בחר לבניא דרען בדחלתך רשיעא אחקננן כענא לנכסחא וזמנינן ליום קטול : * עד איסתי חחרוב
ארעא ועסבא דכל חקלא ייבש מחובי רשיעא דחבתו בה סף בעירא ועופא צרי אמרו לא גלי קדמוהי סופנא : * דנא חויבחה
לירמיה נביא על בעותה נביא אר דמי לגברא דרעס עם רגלאה ולא ואיכדיו אח מדמי למרעס כל קבל סוסחא בבקעתא ובארע
שלמא אח סחבטח ונפל ואיכדיו אח מדמי למעבד כל קבל חיות ברא ברובי יודנא ואם על טבון דאנא מיטב לנבוכדנאצר מלכא
דבבל רגלאה נביא אח חזי ומחמרה ומן פון דאנא סחזינך מר דאנא עתיד למעבד לאכחשך צדיקא דמן עלמא דרעסו כסוסחא למעבד
עובדיו טבין קדמי ואף אמרת להון דאיהי על בניחון ברכו ונחמן הא כמא דנחחין שטוף בירדנא : * ודארך בעי עליהון רחמין לא
ארי אף אחך ויבית אבך אף אנת שקרו כך אף אנת אמרו עלך מלין בישן לא תמיסן בהון ארי יימרן עלך פתגמין חקנין : * שבקתיה
בית מקדשי רששר יח אחסנתי מסרת יח עמא דהנה חביב קדמי ביד סנאווה : * הנה קדמי אחסנתי בארעא בחרשא סלקת לקדמי
אחרגשחא על כן רחקה : * בעופא דמחבד כן אחבדרת אחסנתי קדמי ובעופא דמשחדי כן יהפנשן עלה חיות ברא למבזה :
מלכין סגיאין קטלו עמי דוששו יח אחסנתי יחכיו יח אחסנת חמדתי למדבר צדי : * על כל נגדן בסדכא אנת
שויתא לצדו אתאבלת קדמי חרובת צדית כל ארעא ארי לית אנש דמשוי דחלתי על לב : * על כל נגדן בסדכא אנת
בזוין ארי חרבא קדם וי מקטלא לרמכשין מספי ארעא ועד ספי ארעא לית שלמא לכל בשרא :

¹ Iustus quidem tu es Domine, si disputetur tecum; veruntamen iudicia loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui prauaricantur & iniquè agunt?

² * Plantasti eos, & radicem miserunt; proficiunt, & faciunt fructum: propèes tu ori eorum, & longè à renibus eorum. * Et tu Domine nosti me, vidisti me, & probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in diem

³ occisionis. * Usquequo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea? Consumptum est animal & volucre; quoniam dixerunt: Non videbit nouissima nostra.

⁴ * Si cū peditibus currens laborasti, quomodo cōtendere poteris cum equis? Cū autē in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia Iordanis? * Nā & fratres tui & domus patris tui, etiā ipsi pugnaverunt aduersum te, & clamauerūt post te plena voce. Ne credas eis cū locuti fuerint tibi bona.

⁵ * Reliqui domum meā, dimisi hæreditatē meam. dedi dilectā animā meam in manus inimicorum eius. * Facta est mihi hæreditas mea quasi leo in sylua. dedit cōtra me vocē, ideo odiui eam. * Nūquid auis discolor

⁶ hæreditas mea mihi? nunquid auis tincta per totū? Venite congregamini omnes bestię terræ, properate ad deuorandum.

⁷ * Pastores multi demoliti sunt vineā meā; conculcauerunt partem meam. dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. * Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me. desolatione desolata est omnis terra; quia nullus est qui recogitet corde. * Super omnes vias deserti venerunt omnes vastatores terræ; quia gladius Domini deuorabit ab extremo terræ usque ad extremum eius. non est pax vniuersæ carni.

⁸ C hæreditas mea mihi? nunquid auis tincta per totū? Venite congregamini omnes bestię terræ, properate ad deuorandum.

⁹ * Pastores multi demoliti sunt vineā meā; conculcauerunt partem meam. dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. * Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me. desolatione desolata est omnis terra; quia nullus est qui recogitet corde. * Super omnes vias deserti venerunt omnes vastatores terræ; quia gladius Domini deuorabit ab extremo terræ usque ad extremum eius. non est pax vniuersæ carni.

¹⁰ * Super omnes vias deserti venerunt omnes vastatores terræ; quia gladius Domini deuorabit ab extremo terræ usque ad extremum eius. non est pax vniuersæ carni.

¹¹ usque ad extremum eius. non est pax vniuersæ carni.

CAP. XII.

Iustus es Domine, quia respondebo ad te: veruntamen iudicia loquar ad te, quia via impiorum prosperatur: abundantes facti sunt omnes prauaricantes prauaricationes. * Plasti-
sti eos, & radicem fecerunt: filios generauerunt, & fecerunt fructum. Prope es tu oris eorum, & longè à renibus eorum. * Et tu Domine co-
gnosce me, probasti cor meum coram te. Congrega eos ut gregem ad victimam, & sanctifica eos in diem occisionis.

* Usquequo lugebit terra, & omnis herba agri siccabitur à malitia habitantium in ea: ad nihilum redacta sunt iumenta & volatilia; quia dixerunt: Non videbit Deus vias nostras.

* Tui pedes currunt, & dissoluant te. Quomodo prepararis in equis, & in terra pacis tu confidisti? quomodo facies in fremitu Jordanis?

* Quia & fratres tui & domus patris tui & ipsi inobedientes fuerunt tibi, & ipsi clamauerunt: ex posterioribus tuis congregati sunt. ne credas in eis, quando loquentur ad te bona.

* Dereliqui domum meam, dimisi hereditatem meam: dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius.

* Facta est hereditas mea mihi quasi leo in sylua: dedit contra me vocem suam, ideo odiui eam.

* Nunquid spelunca hyana hereditas mea? mibi? aut spelunca in circuitu eius super eam? Pergite, congregate omnes bestias agri, & veniant ad deuorandum eam.

* Pastores multi corruperunt vineam meam, & polluerunt partem meam: dederunt partem desiderabilem meam in desertum inuium.

* Facta est in dissipationem perditionis: propter me dissipatione dissipata est omnis terra; quia non est vir ponens in corde.

* Super omne exilium in deserto veniunt vastantes, quia gladius Domini deuorabit ab extremo terræ usque ad extremum terræ. Non est pax omni carni.

¹ Δίκαιος εἶ κύριε, ὅτι ἀπολογίσομαι πρὸς σέ, πλὴν κείμενα λαλήσω πρὸς σέ, ὅτι ὁ δὸς ἀσεβῶν δόλοισι, διῴησαν πονήτες. ὁ δὲ ἐβόησεν ἀθετήματα.

² ἐφύτθυσας αὐτοὺς, καὶ ἐρελίζωθυσαν. ἐλεκνοποίησαν, & ἐποίησαν καρπὸν. ἐγὼ εἶ σύ & σόματι αὐτῶν, & πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν.

³ καὶ σύ κύριε γνώσκεις με, δεδοκίμακας Ἰλὴν καὶ δόξαν μου ἐναντίον σου. συναγάγε αὐτοὺς ὡς ποιμνίον εἰς θυσίαν, & ἀγνίσθον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς.

⁴ ἕως πότε πονήσῃ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ χορὸς & ἀγροδξερανθήσῃ; ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἡ φανίσθησαν κλήνη καὶ πείλαιά, ὅτι εἶπαν, οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁ δὲς ἡμῶν.

⁵ ὁ δὲ πόδες τρέχουσιν, καὶ ἐκλύουσιν σε. πῶς παρασκαλίσῃ ἐφ' ἵπποις, & ἐν γῇ εἰρήνης σύ πέποιθας. πῶς ποιήσεις ἐν φρεσὶ μαλὶ & ἰορδάνει;

⁶ ὅτι & ἀδελφοί σε καὶ οἱ οἰκοῦντες πατρός σε καὶ αὐτοὶ ἠθέτησάν σε. & αὐτοὶ ἐβόησαν, ἐν τῶν ὀπίσω σου ἐπισυνήχθησαν. μὴ πισδύσῃς ἐν αὐτοῖς, ὅτε λαλήθουσιν πρὸς σέ καλὰ.

⁷ ἔκαστα ἐλθοῦπα ἐν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς.

⁸ ἐλήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ. ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν.

⁹ μὴ σπήλαιον υἱάνης ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ, ἡ σπήλαιον κύκλῳ αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ; βαδίσατε συναγάγετε πονήτας & θηρία & ἀγροδ καὶ ἐλθέτωσαν & φαγῶν αὐτῶν.

¹⁰ ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν ἐν ἀμπελώνα μου, καὶ ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν μερίδα θυμῶν μου εἰς ἔρημον ἄβατον.

¹¹ ἐλήθη εἰς ἀφανισμόν ἀπωλείας. δι' ἐμὲ ἀφανισμὸς ἠφανίσθη πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῆς πρέμενος ἐν καρδίᾳ.

¹² ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦλθον ταλαιπωροῦντες, ὅτι μάχαιρα τοῦ κυρίου καταφάγει ἀπὸ ἀκρὸς τῆς γῆς ἕως ἀκρὸς τῆς γῆς. οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάση σαρκί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XII.

Iustiores Domine, quam ut contendā ante Verbum tuum: veruntamen interrogationem iudicii ego interrogo à facie tua, quare via impiorum prosperatur, & pacificè degunt omnes qui prauaricantur prauaricationem? * Sustentasti eos, etiam roborati sunt; diuites facti sunt, & etiā possederunt substantias: prope sunt verba legis tuæ in ore eorum, & longè est timor tui à renibus eorum. * Tu autē Dñe omnia fecis, & manifestum est coram te, quod tu eligis corda quæ sibi placent in timore tui. Prepara impios quasi oues ad victimam, & prepara eos in diem occisionis. * Usquequo deserta erit terra, & herba omnis agri siccabitur, propter peccata impiorū qui habitant in ea? Consumptum est animal & volucre. quia dixerunt: Non est reuelatus coram eo finis noster. * Hæc est responsio quæ facta est ad Ieremiam prophetā super interrogationem suam: Propheta, similis es tu viro qui currit pedibus & lassatur. Quomodo ergo tu putas currere contra equos? in planicie & terra pacis tu fides & cadis. & quomodo tu putas facere cōtra bestias agri in elatione Iordanis? Et si super bona quibus ego bene feci Nabuchodonosor regi Babylonis pediti, & propheta tu videns miraris; quid vbi primum ego ostendero tibi quod ego facturum sum patribus tuis iustis qui à seculo fuerunt, qui cucurrerunt sicut equi ut facerent opera bona coram me? Etiam dixi eis, quod adducerem super filios eorū benedictiones & cōsolationes, sicut aquas, quæ descendunt cum inundatione in Iordanē. * Et tu quæris pro illis misericordiam: nequam; quia etiam fratres tui & domus patris tui, etiam ipsi iniquè egerunt contra te: ipsi quoque dixerunt aduersum te verba mala. Ne credas eis cum dixerint de te verba recta. * Reliqui domum sanctuarij mei, abieci hereditatem meam, tradidi populum qui erat dilectus coram me, in manum inimicorum suorum. * Facta est coram me hereditas mea quasi leo in sylua: ascendit in conspectū meum tumultus eius, propterea proteci eam. * Sicut auis quæ dispersa est, sic dispersa est hereditas mea coram me: & sicut auis quæ volat, sic congregabūtur contra eam bestia agri, ut diripiant eam. * Reges multi occiderunt populum meum, conculcauerunt hereditatem meam, posuerunt possessionem desiderij mei in desertum desolationis. * Posuerunt eam in desolationem: luxit coram me; deserta est & desolata est omnis terra; quia non est homo qui proponat animo timorem mei. * Super omnia excelsa deserti venerunt depredatores, quia gladius coram Domino occidit eos qui congregantur ab extremis terræ: & usque ad extrema terræ non est pax ulli carni.

13 * וזרעו חטים וקצים קצרו נחלו לא יועלו ובשו
מתבואת יכם מחרון אף יהוה :

14 * כה אמר יהוה על כל שכני הרעים הנגעים
בנחלה אשר הנחלת את עמי את ישראל הנני
נתשם מעל אדמתם ואת ביר יהודה אתוש
מתוכם :

15 * והיה אחרי נתתי אותם אשוב ורחמתי
והשיבתי אדם לנחלתו ואיש לארצו :

16 * והיה אם למד ילמדו את דרכי עמי להשבע
בשמי חי יהוה באשר למדו את עמי להשבע
בבעל ונבנו בתוך עמי :

17 * ואם לא ישמעו ונתשתי את הנביא ההוא נתוש
ואבד נאם יהוה :

יג

1 * כה אמר יהוה אלי הלך וקניתי לך אזור
פשתים ושמתי על מתניך ובמים לא תבאחו :

2 * ואקנה את האזור כדבר יהוה ואשם על מתני
ויהי דבר יהוה אלי שניתי לאמר :

3 * קח את האזור אשר קניתי אשר על מתניך
וקום לך פרטה וטמנהו שם בנקיק הסלע :

4 * ואלך ואטמנהו בפרת באשר צוה יהוה אותי :

5 * ויהי מקץ ימים רבים ואמר יהוה אלי קום
לך פרטה וקח משם את האזור אשר צויתיך
לטמנו שם :

6 * ואלך פרטה ואחפר ואקח את האזור מן
המקום אשר טמנתי שמה והנה נשחת האזור
לא יצלח לכל :

7 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :

8 * כה אמר יהוה ככה אשחית את גאון יהודה
ואת גאון ירושלם הרב :

תרגום יונתן

13 * לא תהיו דמין לזרעו חטים על ביר ולא משכחין למכנש אלהן כובין ומעללתהון לית להון הנאה ותביתהון בעובדיכון במיתי עליכון
הקוף רגז דיי : 14 * כדן אמר יי על כל מגיניא בישא דמנזקין באחסנא דאחסנת ית עמי ית ישראל הא אגא מטלטל להון מעל
ארעהון וית דבית יהודה מטלטל מביתיהון : 15 * ויהי כתר דאטלטל יתהון אתוב במימרי וארחם עליהון ואחבינון גבר לאחסנתה
יתבר לארעה : 16 * ויהי אם מילף יילפון מארחת כנישתא דעמי לקימא בשמי קים הוא יי כמא דאלפון ית עמי לקימא בשום
שעוה ויתקיסון בגו עמי : 17 * ואם לא יקבלון אלפן ואטלטל ית עמא דהון טלטל דאבדן אמר יי :

יג

1 * כדן אמר יי לי אול ותבין לך זרז דכתן ותשוניה על חרצך ובמא לא תעלינה : 2 * וחבנת ית זרזא כפתגמא דיי ושויתי על
חרצי : 3 * ותורה פתגם נבואה מן קדם יי עמי תנינו למימר : 4 * סב ית זרזא דזבנתא על חרצך וקום אול לפרת וטמנתי
תמן בשעיעות ביי גלי : 5 * ואזלת וטמנתי בפרת כמא דפקד יי ירמי : 6 * והנה מסוף יומין סגיאין ואמר יי לי קום אול לפרת וסב מתמן ית זרזא דפקדך למטמנה תמן :
7 * ואזלת לפרת ותפרת ונסבת ית זרזא מן אתרא דטמנתי תמן והא אתחבל זרזא מן לית בה צרוך לכל מדעם : 8 * והנה פתגם
נבואה מן קדם יי עמי למימר : 9 * כדן אמר יי כדן אחבר ית תקוף אנש יהודה וית תקוף יתבי ירושלם דהיה סגי :

* Seminastis triticum & spinas messuistis. 13
fortes eorum non proderunt eis. Confundimini
à gloriatione vestra ab opprobrio in conspectu
Domini.

* Quia hæc dicit Dominus de omnibus vi- 14
cinis malis tangentibus hereditatem meam, quã
diuifi populo meo Israel: Ecce ego euello eos à
terra eorum, & Judam eiiciam de medio eo-
rum.

* Et erit postquam eiecero ego eos, conuertar, 15
& miserebor eorum, & habitare faciam eos
vnumquemque in hereditatem suam, et vnum-
quemque in terram suam.

* Et erit si discentes didicerint viam populi 16
mei, vt iurent in nomine meo: Viuit Dominus,
sicut docuerunt populum meum iurare in Baal,
& edificabuntur in medio populi mei.

* Si autem non conuersi fuerint, & euellam 17
gentem illam euulsione & perditione, dicit Do-
minus.

CAP. XIII.

Hæc dicit Dominus: Vade, & posside tibi 1
cinctorium lineum, & pone circum lumbos
tuos, & in aqua non pertransibit.

* Et possedi cinctorium secundum verbum 2
Domini, & circumposui circum lumbos meos.

* Et factum est verbum Domini ad me secun- 3
dò, dicens:

* Accipe cinctorium quod circa lumbos tuos, 4
& surge & vade ad Euphratem, & absconde
illud illic in foramine petrae. * Et abij & ab- 5
scondi illud in Euphrate, sicut præcepit mihi Do-
minus. * Et factum est post dies multos, & 6
dixit Dominus ad me: Surge vade ad Euphra-
tem, & accipe illinc cinctorium quod præcepi
tibi vt absconderes illud ibi.

* Et abij ad Euphratem, & fodi & accipi 7
cinctorium de loco vbi abscondi illud ibi. & ec-
ce corruptum erat quod non esset vsui in nihil.

* Et factum est verbum Domini ad me, di- 8
cens:

* Hæc dicit Dominus: Sic corruptam iniu- 9
riam Iuda, & iniuriam Hierusalem, multam
hanc iniuriam.

13 * ἑσπεύετε πυρεῖς καὶ ἀκρόθας ἐσείσατε. οἱ κλη-
ροὶ αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτοὺς. αἰχμώθητε διὰ καυ-
χίσεως ὑμῶν διὰ τὸ ὠνειδισμὸν ἐν δολίῳ κυρίου.

14 * ὅτι τὰδε λέγει κύριος περὶ πλῆθους τῶν γειτόνων τῶν
πονηρῶν τῶν ἀποκριθῶν τῆς κληρονομίας μου, ἧς ἐμέρισα
τῷ λαῷ μου ἰσραὴλ. ἰδὲ ἐγὼ δυνάσασα αὐτοὺς διὰ τῆς γῆς
αὐτῶν, & τὴν ἐξάν ἐκβαλὼ ἐκ μέσου αὐτῶν.

15 * καὶ ἔσται μετ' ἐκβαλεῖν με αὐτοὺς ἡπιστρέψω, καὶ
ἐλεήσω αὐτοὺς, & κατοικίᾳ αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

16 * καὶ ἔσται ἐδὼ μαθόντες μάθωσιν τὴν ὁδὸν τοῦ λαοῦ
μου, & ὁμνύει ἐν τῷ ὀνόματί μου. ὦ κύριος, καθὼς ἐδύ-
λαξεν τὸν λαόν μου ὁμνύει ἐν τῇ βαβυλῶν, & οἰκοδομηθή-
σονται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου.

17 * εἰ μὴ ἡπιστρέψωσιν, & ἔξαρῶ ἔθνος ἐκείνο ἔξαρ-
σει καὶ ἀπωλεία, λέγει κύριος.

17

1 * Τὰδε λέγει κύριος, βαδίσαι, καὶ κλῆσαι σεαυτὰ
περίζωμα λινοῦν, & περιθεῖς περὶ ὀσφυῶν σου, καὶ ἐν ὕδατι
ὃ διελύσεται.

2 * καὶ ἐκτητάμην τὸ περίζωμα μετ' ἐν λόγον κυρίου. &
περιέθηκα περὶ τῶν ὀσφύων μου.

3 * καὶ ἐγρήθη λόγος κυρίου πρὸς με ἐν δευτέρῃ λέγων·

4 * λάβε τὸ περίζωμα τὸ περὶ τὴν ὀσφυῶν σου, & δυνάστηθι
καὶ βαδίσθαι ἐπὶ τὴν διφρατὴν, & κατακρύψον αὐτὸ ἐκεῖ
ἐν τῇ περὶ τῆς πέτρας.

5 * καὶ ἐπορεύθην & ἐκρύψα αὐτὸ ἐν τῇ διφρατὴ κα-
θὼς ἐνετείλατό μοι κύριος.

6 * καὶ ἐγρήθη μετ' ἡμέρας πολλὰς, & εἶπεν κύριος πρὸς
με, ἀνάστηθι βαδίσθαι ἐπὶ τὴν διφρατὴν καὶ λάβε ἐκεῖθεν
τὸ περίζωμα ὃ ἐνετείλαμην σοι τὸ κατακρύψαι αὐτὸ
ἐκεῖ.

7 * καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ τὴν διφρατὴν καὶ ὥρυξα καὶ ἐ-
λαβον τὸ περίζωμα ἐκ τοῦ τόπου ὃ ἐκρύψα αὐτὸ ἐκεῖ. καὶ
ἰδοὺ διεφθαρμένον ἦν ὃ ὃ μὴ χεῖρ ἦν εἰς ἐξόν.

8 * καὶ ἐγρήθη λόγος κυρίου πρὸς με λέγων·

9 * τὰδε λέγει κύριος. ἕως φθέρῃ τὴν ὕβριν ἰουδα καὶ
τὴν ὕβριν ἰερουσαλήμ, τὴν πολλὴν ταύτην ὕβριν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Nolite esse similes his qui seminant triticum in agro inculto, & non inueniunt quod colligant nisi spinas, & ex fructu eorum non
est illis utilitas. Et confundemini in operibus vestris, cum venerit super vos ira furoris Domini. " Hæc dicit Dominus super omnes vi-
cinos malos qui nocent hereditati quam possidere feci populum meum Israel. Ecce ego transmigrare eos faciam de terra sua, & viros do-
mus Iuda transmigrare faciam de medio eorum. " Et erit postquam transmigrare fecero eos, conuertar in verbo meo, & miserebor eorum,
& reducam eos, vnumquemque ad hereditatem suam, & vnumquemque in terram suam. " Et erit si discendo didicerint de viis cætus
populi mei, vt iurent in nomine meo: Viuis est Dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in nomine idolorum, & stabiliuntur in
medio populi mei. " Et si non susceperint disciplinam, transmigrare faciam populum istum transmigratione perditionis, dicit Dominus.

CAP. XIII.

Hæc dicit Dominus mihi: Vade, & eme tibi cingulum lineum, & pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.

1 Et emi cingulum iuxta verbum Domini, & posui super lumbos meos. 2 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini
ad me secundò, dicens: 3 Tolle cingulum quod emisisti, quod est in lumbis tuis, & surge, vade ad Euphratem, & absconde illud ibi in
limpidissima petra conspicua. 4 Et abij & abscondi illud in Euphrate, sicut præcepit Dominus mihi. 5 Et factum est post mul-
tos dies, & dixit Dominus ad me: Surge & vade in Euphratem, & tolle inde cingulum quod præcepi tibi vt absconderes illud ibi.

6 Et abij in Euphratem, & fodi, & tuli cingulum de loco in quo abscondi illud. et ecce corruptum erat cingulum, ita vt inutile esset
omni rei. 7 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 8 Hæc dicit Dominus: Sic conteram fortitudinē
virorum Iuda, & fortitudinem habitatorum Ierusalem, quæ erat multa.

העם הזה הרע המאנים לשמע את דברי
ההלכים בשררות לבסוילכו אחרי אלהים אחרים
לעבדם ולהשתחות להם ויהי כאזור הזה אשר
לא יצליח לכל :

כי כאשר ידבק ואזור אל מתני איש כן
הדבקתי אלי את כל בית ישראל ואת כל בית
יהודה נאם יהוה להיות לי לעם ולשם ולתהלה
ולתפארה ולא שמעו :

ואמרת אליהם את הדבר הזה כה אמר יהוה
אלהי ישראל כל נבל ימלא יין ואמרו אליך הידוע
לא נדע כי כל נבל ימלא יין :

ואמרת אליהם כה אמר יהוה הנני ממלא את
כל ישבי הארץ הזאת ואת המלכים השבים לדור
על כסאו ואת הכהנים ואת הנביאים ואת כל
ישבי ירושלם שכרון :

ונפצתיים איש אל אחיו והאבות והבנים יחדו
נאם יהוה לא אחמול ולא אחוס ולא ארחם
מהשחיתם : שמעו והאזינו אל תגבהו כי יהוה
דבר : תנוליהוה אלהיכם כבוד בטרם יחשיך
ובטרם יתנפפו רגליכם על הרי נשף וקויתם
לאור שמה לצלמות ישית לערפל :

ואם לא תשמעוה במסותרים תבכה נפשי
מפני גוה ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבת
עדר יהוה :

אמר למלך ולגבירה השפילו שבו כי ירד
מראשותיכם עטרת תפארתכם :

ערי הנגב סגרו ואין פתח הגליל יהודה בלה
הגליל שלומים :

שאו עיניכם וראו הבאים מצפון איה העדר נתן
לך צאן תפארתך :

¹⁰ * Populum istum pessimum qui nolunt
audire verba mea, & ambulant in prauita-
te cordis sui, abieruntque post deos alienos,
vt seruirent eis & adorarent eos. Et erunt
sicut lumbare istud quod nulli vsui aptum
est.

¹¹ * Sicut enim adhæret lumbare ad lum-
bos viri, sic agglutinaui mihi omnem do-
mum Israel, & omnem domum Iuda, dicit
Dominus, vt essent mihi in populum, & in
nomen, & in laudem, & in gloriam; & nō
audierunt.

¹² * Dices ergo ad eos sermonem istū: Hæc
dicit Dominus Deus Israel, Omnis lagun-
cula implebitur vino. Et dicet ad te: Nun-
quid ignoramus, quia omnis laguncula im-
plebitur vino?

¹³ * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus, Ec-
ce ego implebo omnes habitatores terræ
huius, & reges qui sedent de stirpe David
super thronum eius, & sacerdotes, & pro-
phetas, & omnes habitatores Hierusalem
ebrietate.

¹⁴ * Et dispergam eos virum à fratre suo, &
patres & filios pariter, ait Dominus. Non
parcam & non cōcedam, neque miserebor
vt non disperdam eos. * Audite & auribus
percipite. nolite eleuari, quia Domi-
nus locutus est.

¹⁵ * Date Domino Deo ve-
stro gloriam antequam contenebrescat, &
antequam offendat pedes vestri ad montes
caliginosos. Expectabitis lucem, & ponet
eam in vmbram mortis & in caliginem.

¹⁶ * Quod si hoc non audieritis, in abscon-
dito plorabit anima mea à facie superbiæ.
Plorans plorabit & deducet oculus meus
lachrymam, quia captus est grex Domini.

¹⁷ * Dic regi & dominatrici: Humiliamini,
sedete in terra; quoniam descendet de ca-
pite vestro corona gloriæ vestræ.

¹⁸ * Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est
qui aperiat. translata est omnis Iuda trans-
migratione perfecta.

¹⁹ * Leuate oculos vestros & videte, qui ve-
nit ab Aquilone, vbi est grex qui datus est
tibi, pecus inclytum tuum?

תרגום יונתן

¹⁰ עמא דרין דעובדיהון בישין דסרבו לקבלא ית פתגמי דאזלין בהרהור לבחון ואזלו וטעו בחר טעות עממיא למפלחון ולמסגור להון
ויהון כורא דרין וליה בחון צרוך לכל מדעם :

¹¹ ארי כסא דמדבק ורזא כחצאי דגבר כן קרבר לפלחני ית כל בית ישראל וית כל
בית יהודה אמר יי למחוי קדמי לעם ולשום ולחשבתא ולרבו ולא קבלו :

¹² ותימר להון ית פתגמא דרין כרנן אמר יי אלהא דישראל כל גרב ותמלי חמר ויימרין לך תמוע לא תונוא ידעין ארי כל גרב ותמלי
חמר : ותימר להון כרנן אמר יי הא אנה ממלי ית כל יתבי ארעא תרא וית מלכיא דיתבין לדור על כרסוהי וית כהנא וית נביאי
שקרא וית כל יתבי ירושלם עקא ויהון דמן לרונא :

¹³ ולא ארחם מלחבלוהון : שמעו ואציתו לא תתרברבו ארי במימרא דיי גזיר כן :

¹⁴ תבי קדם יי אלחכו וקרא עד לא תיתי עליכון עקא ויהון דמן לדמחלכין כרבקבלא ועד לא יתנפפו רגליכון על טירי קבל ותסברון
לגהור וייתי עליכון חשוך לגהור והא כרבקבלא תהון מתלכין אחון :

¹⁵ ואם לא תקבלון אלפן כרבסתרא תבפי נפשי סן קדם דיעדי מנכון וקרכון ומדמע תדמע ותשגר עיני דמעין ארי אשחבי עמא דייני :

¹⁶ אמר למלכא ולא תתהא אסאכו תבו ארי גלא יקרכון מנכון נפל כליל תשבחתכון : קרוי דרומא אהחידיו וליה דפתח גלוי דבית
יהודה כלהון גלוי שלימא אהקבלת תשלימא עובדיהון :

* Non volentes audire verba mea, ambulantes in directione cordis eorum pravi, & ambulantes post Deos alienos ut seruiant & adorarent eos. Et erunt sicut cinctorium istud, quod non erit vsui ultra in nihil.

* Sicut enim adhaeret cinctorium circa lumbos hominis, sic agglutinaui ad meipsum domum Israel, & omnem domum Iuda, dicit Dominus, ut sit mihi in populum nominatum, & in laudem, & in gloriam; & non audierunt me.

* Et dices ad populum sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Omnis vter implebitur vino. Et erit si dixerint ad te: Nunquid cognoscentes non cognoscemus, quia omnis vter implebitur vino?

* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Ecce ego impleo omnes habitantes terram hanc, & reges eorum sedentes filios David super thronos eius, & sacerdotes & prophetas & Iudam, & omnes habitantes Hierusalem ebrietate.

* Et dispergam illos virum & fratrem eius & patres eorum & filios eorum in idipsum. Non desiderabo, dicit Dominus, & non parcam, & non miserebor a corruptione eorum.

* Audite, & auribus percipite, et non eleuimini; quia Dominus loquutus est.

* Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri in montes tenebrosos: & expectabit in lucem, & illic umbra mortis, & ponetur in tenebras.

* Si non audieritis, absconditè plorabit anima vestra à facie superbia: & deducunt oculi vestri lachrymas; quia contritus est grex Domini.

* Dicite regi & potentibus: Humiliamini & sedete, quia sublata est à capite vestro corona gloriæ vestræ.

* Ciuitates quæ ad Austrum, conclusæ sunt, & non fuit aperiens: transmigravit Iudas, completa est in ea transmigratio perfecta.

* Leua oculos tuos Hierusalem, & vide venientes ab Aquilone; ubi est grex, qui datus est tibi, oues gloriæ tuæ?

10 * ὅτι μὴ βλασημένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου πορεύσιν ἐν διτύπῃ τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς ποιητικῆς, καὶ πορεύσιν ὅπως θεῶν ἀλλοτριῶν & δευδέν καὶ τοῦ πορευομένου αὐτοῖς. (ὁ ἐὼν) ὥστε τὸ πείζωμα τοῦτο, ὃ ἐχρησθήσετ' ἐπ' εἰς ἐξόν.

11 * καθάπερ γὰρ κολλᾷ τὸ περίζωμα περὶ τὴν ὀσφύν & ὁ ἄνθρωπος, ὥτως ἐκόλλησα πρὸς ἐμαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, & πᾶν τὸν οἶκον ἰερέων, λέγει κύριος, & ἡγεῖσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομαζόν, & εἰς καύχημα & εἰς δόξαν, καὶ ὅχι εἰς ἡκισθόν μου.

12 * καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τὸν λόγον τοῦτον, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσετ' οἶνον. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρὸς σέ, μὴ γινώσκεις & γινώσκμεθα, ὅτι πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσετ' οἶνον;

13 * & ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πληρῶ πᾶν τὸν κατεκοδόντα τὴν γῆν ταύτην, & ὅτι βασιλεῖς αὐτῶν ὅτι κατηλύθη ὁ δαυὶδ ἐπὶ θρόνους αὐτῶν, καὶ ὅτι ἱερεῖς & ὅτι πορφήτες καὶ τὸν ἰερέα, καὶ πᾶν τὸν κατεκοδόντα ἱερουσαλήμ μεθύσονται.

14 * καὶ διασκορπισθῶσιν αὐτοὺς ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν & τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν ταῖς αὐτοῖς. ὅχι ἐπιποθήσω, λέγει κύριος, καὶ ἐφείδομαι καὶ ὅχι οἰκτιρήσω διὰ διαφθορῆς αὐτῶν.

15 * ἀκύνετε & ἐνωτίσατε καὶ μὴ ἐπαίρεσθε, ὅτι κύριος ἐλάλησεν. * δότε τὰ κυρία θεῶν ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτάσαι καὶ πρὸ τοῦ πορσκόψαι τοὺς πόδας ὑμῶν ἐπ' ὄρη σκοτεινά. καὶ δυνάμεναι εἰς φῶς καὶ ἐκεί σκια θανάτου καὶ τεθήν(τω) εἰς σκότος.

17 * ἐὰν μὴ ἀκύνῃτε, κεκρυμμένως κλαύσετ' ἡ ψυχὴ ὑμῶν διὰ πορσώπῃς ὕβρεως. καὶ καταξέσει οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα. ὅτι συνετέλεθ' ὁ ποίμνιον κυρίου.

18 * εἶπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυνατοῦσιν, ταπεινώθητε καὶ καθί(σ)τε, ὅτι κατηρέθη διὰ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν σέφανος δόξης ὑμῶν. * πόλεις αἱ πρὸς νότον, συνεκλείσθησαν, & ὅχι ὑπὸ δυνάμεως. διὰ τοῦτο κείνη ἰερέας, συνετέλεσεν ἐν αὐτῇ διὰ τοῦτο τέλει.

20 * ἀνάλαβε τοὺς ὀφθαλμούς σου ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὰς ἐρχομένας διὰ βορέα. ποῦ εἰσὶν τὸ ποίμνιον, ὃ ἐδόθη σοι πρὸ ἑσπερας δόξης σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 "Populus hic cuius opera sunt mala, qui noluit suscipere verba mea, qui ambulant in cogitatione cordis sui, & abierunt, & errauerunt post idola populorum ut colerent ea, & adorarent ea, erit sicut cingulum istud quod nulli vsui est utile. 11 "Quia sicut adhaeret cingulum lumbis viri, sic applicaui ad cultum meum omnem domum Israel, & omnem domum Iuda, dicit Dominus, ut essent coram me in populum, & in nomen, & in laudem, & in magnitudinem; & non obedierunt. 12 "Et dices ad eos verbum istud: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Omnis vter implebitur vino. Et dicent tibi: Nunquid planè ignoramus quòd omnis vter implebitur vino?"

13 "Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & reges, qui sedent super solium David, & sacerdotes, & pseudopphetas, & omnes habitatores Ierusalem tribulatione; & erunt similes ebrio. 14 "Et irruere faciam eos vnumquemque in fratrem suum, patres & filios pariter, ait Dominus: non parcam, nec miserebor, nec clemens ero ut non disperdam eos. 15 "Audite & auscultate, & nolite eleuari: quia in verbo Domini decretum est ita. 16 "Date coram Domino Deo vestro gloriam, antequam veniat super vos tribulatio, & similes sitis his qui ambulant in caligine, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginis; & expectetis lucem, & veniant super vos tenebræ; & splendorem, & ecce sitis quasi in tenebris ambulantes.

17 "Si autem non susceperitis disciplinam, quasi in occulto plorabit anima mea, pro eo quòd ablata est à vobis gloria vestra, & lachrymans lachrymabitur, & deducet oculus meus lachrymas; quia captiuus ductus est populus Domini. 18 "Dic regi & uxori eius: Humiliamini, sedete; quia migravit gloria vestra à vobis; cecidit corona laudis vestræ. 19 "Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat: migrauerunt omnes de domo Iuda migratione perfecta; recepta est retributio operum suorum. 20 "Leuate oculos vestros, & videte eos qui veniunt ab Aquilone; ubi est populus qui traditus est tibi, oues laudis tuæ?"

* מח-תאמרי כי יפקד עליך ואת למדתי אתם
 עליך אלפים לראש הלוא חבלים יאחזוך כמו
 אשר לך:
 * וכי תאמרי בלבבך מדוע קראני אלה ברב עונך
 נגלו שולך נחמסו עקבך:
 * היהפך כושי עורו ונמר חכרברתיו גם-אתם
 תוכלו להיטיב למדי הרע:
 * ואפיצם בקשעו בר לרוח מדבר:
 * זה גורלך מנת-מדיך מאתי נאם יהוה אשר
 שכחת אותי ותבטחי בשקר:
 * וגם-אני חשפתי שולך על-פניך ונראו
 קלונך:
 * נאפיד ומצחלותיך זמת ונותך על-גבעור
 בשדה ראיתי שקוציך אוי לך ירושלם לא תטהרי
 יאחרי מדי עד:

יד

* אשר הורה דבר יהוה אל-ירמיהו על-דברי
 הבהירות:
 * אכלה יהודה ושעריה אמללו קדרו לארץ
 וצוחת ירושלם עלתה:
 * ואדריהם שלחו צעוריהם למים באו על-גבים
 לא-מצאו מים שבו כליהם ריקם בשו והכלמו
 וחפוראשם:
 * בעבור האדמה חתה כי לא היה גשם בארץ
 בשו אכרים חפוראשם:
 * כי גם-אילת בשדה ילדה ועזוב כי לא-
 היה דשא:
 * ופראים עמדו על-שפים שאפו רוח כתנים כלו
 עיניהם כי אין עשב:

* Quid dices cum visitauerit te? Tu enim
 docuisti eos aduersum te, & erudisti in ca-
 put tuum. Nunquid non dolores apprehen-
 dent te quasi mulierem parturientem?
 * Quod si dixeris in corde tuo: Quare
 venerunt mihi hæc? Propter multitudinē
 iniquitatis tuæ reuelata sunt verecundiora
 tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.
 * Si mutare potest Æthiops pellē suam,
 aut pardus varietates suas, & vos poteritis
 benefacere cum didiceritis malum.
 * Et disseminabo eos quasi stipulam que
 vento raptatur in deserto.
 * Hæc fors tua parsque mensuræ tuæ à
 me, dicit Dominus; quia oblita es mei, &
 confisa es in mendacio.
 * Vnde & ego nudaui femora tua con-
 tra faciem tuam, & apparuit ignominia
 tua.
 * Adulteria tua, & hinnitus tuus, scelus
 fornicationis tuæ. Super colles in agro vidi
 abominationes tuas. Væ tibi Hierusalem.
 Non mundaberis post me. Usquequo
 adhuc.

CAP. XIII.

* Quid factum est verbum Domini ad
 Hieremiam de sermonibus siccitatis.
 * Luxit Iudæa, & portæ eius corruerunt,
 & obscuratæ sunt in terra, & clamor Hie-
 rusalem ascendit.
 * Maiores miserunt minores suos ad a-
 quam, venerunt ad hauriendum. Non in-
 uenerunt aquam, reportauerunt vasa sua
 vacua. confusi sunt & afflicti, & operue-
 runt capita sua,
 * Propter vastitatem terræ, quia non ve-
 nit pluuia in terram. Confusi sunt agrico-
 læ, operuerunt capita sua.
 * Nam & cerua in agro peperit & reli-
 quit, quia non erat herba.
 * Et onagri steterunt in rupibus, traxe-
 runt ventum quasi dracones: defecerunt
 oculi eorum, quia non erat herba.

תרגום יונתן

* מה תימרון ארי יסער עלך חוכך ואת אלפתי יהוה למעבר בישת עלך הו מתברכין כדון אלא תלא עקא וחבלין ייחרוניך הא
 חבלין לילך הא:
 * וארי תימרון בלבבך מה רין ערעוני כל ארץ על דסגיו חוכך אתגלית כהתחיד אהחיו קלניך:
 * האפשר וישני הינצוזה משכה ואף נמרא שלטי רקמתיה אף אתה חבלת לאוטבא דהויהו אלופין למעבר בישת:
 * ואבריון בקשא דערי מן קדם רוחא למדברא:
 * ואף אנה אגלי כהתח חוכך על אפך ויהחיו קלניך:
 * וקיתוך על רמתא בחקלא גלן קדמי שקוציך וי לך ירושלם לא תדכין עד כען לך ארכא יומין סגיאין:
 * דהנה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה על עסקי בוצרתא:
 * אוקמין בקדרא אחרטיושו לארעא וצוחרת יחבי ירושלם סלקת:
 * ותקיפיהו שלחו חגיניהו למיאת אתו על פציריא ולא אשכחו מיא חבו מניהו ריקן כהיתו ואהכנעו וחפו רישיהו:
 * בדיל חובי יחבי ארעא אהברו ארי לא הוה מסרא בארעא כהיתו אכריא וחפו רישיהו:
 * ארי לא הוה דתאין דעסבא:
 * נערין קמו על נגדן שתן רוחא כירודין קמא עיניהו ארי לית עסבא:

* Quid dices quando visitauerint te? & tu docuisti eos contra te disciplinas in principatum. Nonne dolores apprehendent te sicut mulierem parturientem?

* Et si dixeris in corde tuo: Quare obuiarunt mihi hæc? Acciderunt propter multitudinem iniquitatis tuæ, reuelata sunt posteriora tua, de-honestata sunt calcanea tua.

* Si mutabit Aethiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere cum didiceritis mala.

* Et disseminari eos quasi stipulas quæ feruntur à vento in desertum.

* Sic fors tua pars inobedientia vestra aduersum me, dicit Dominus. Sicut oblita es mei, & sperasti in mendaciis.

* Et ego reuelabo posteriora tua contra faciem tuam, & videbitur ignominia tua.

* Adulterium tuum & hinnitus tuus, & alienatio fornicationis tuæ: in collibus et in agris vidi abominationes tuas. Væ tibi Hierusalem, quia non mundata es post me usque quo adhuc.

CAP. XIIII.

ET factum est verbum Domini ad Hieremiam de siccitate.

* Luxit Iudæa, & portæ eius vacuæ factæ sunt, & contenebratæ sunt in terra, & clamor Hierusalem ascendit.

* Et magnates eius miserunt iuniores suos ad aquam: venerunt ad puteos & non inuenerunt aquam. Reportauerunt vasa sua vacua: confusi sunt & erubuerunt, & operuerunt capita sua.

* Et opera terra defecerunt, quia non erat pluuia: confusi sunt agricola, cooperuerunt caput suum.

* Et ceruæ in agro pepererunt & reliquerunt, quia non erat herba.

* Onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones: defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

* τί ἐρεῖς ὅταν ἐπισκέπωνταί σε, καὶ σὺ ἐδίδασκας αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς μαθήματι εἰς δόχλῳ. ἐχὶ ὡδὶες καθέξουσέ σε καθὼς γυναῖκα τίκτουσαν;

* καὶ ἐδὴ εἶπες ἐν τῇ καρδίᾳ σου, διατί ἀπήνησάν μοι ταῦτα; σιωπῶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ὥστε καλύφθη τὰ ὀπίστιά σου, παρεδείματίσθαι αἱ πέρναι σου.

* εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτῆς καὶ παρδαλὶς τὰ ποικίλματά αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς διωθήσεσθε δι' ποιήσασθαι μεμαθηκότες τὰ κακά.

* ὣς διεσπείρεσθε αὐτοὺς ὡς φρύγανα φερόμενα δι' ἀνέμους εἰς ἐρημὸν.

* ὥτως ὁ κληρὸς σου ἡ μερίς ἡ ἀπὸ θεοῦ ὑμᾶς ἐμοί, λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ. ὡς ἐπελάτουν με καὶ ἠλπίσας ἐπὶ ψεύδει.

* καὶ γὰρ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ πρόσωπόν σου, ὡς φθόνην ἡ ἀπηνία σου.

* μοιχεία σου ὡς ὁ χρεμετισμὸς σου, καὶ ἡ ἀπαλλοτρίωσις πορνείας σου, ἐπὶ τῶν βενδῶν ὡς ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐώρακα τὰ βδελύγματα σου. καὶ οἱ ἱερουσαλήμ, ὅτι οὐκ ἐκαθάρίσθης ὀπίσω με ἕως τίνος εἴη.

ιδ'

* Καὶ ἐγγύετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερემίαν περὶ τῆς ἀβρυχίας.

* ἐπὶ τῇ πόλει ἰουδαία, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκινώθησαν, καὶ ἐσκοτώθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς ἱερουσαλήμ ἠνέβη.

* καὶ οἱ μεγιστῆρες αὐτῆς ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ' ὕδωρ, ἡλθοσαν δὲ ἐπὶ τὰ φρέατα καὶ ἐκ δύναντο ὕδωρ. ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν κενά. ἠχυνώθησαν καὶ ἠρυθρίασαν, καὶ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

* ὡς καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ἐξέλιπεν, ὅτι οὐκ ἦν ὕετος, ἠχυνώθησαν γεωργοί, ἐπεκάλυψαν τὰ κεφάλια αὐτῶν.

* καὶ ἐλαφοὶ ἐν ἀγρῷ ἐτεκον καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη.

* οἱ αἰγριοὶ ἐσησαν ἐπὶ νάπας, ἐλκυσαν δὲ ἄνθρωποι ὡς δράκοντες. ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἦν χορτὸς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quid dices cum visitauerit super te peccatum tuum? Tu enim docuisti eos ut facerent mala: aduersum te magnificantur sicut ab initio. Nonne tribulatio & dolores apprehendent te sicut dolores parturientem?

* Et si dixeris in corde tuo: Quare acciderunt mihi omnia hæc? propterea quod multiplicata sunt peccata tua, reuelata est confusio tua, conspicua est ignominia tua. Nonquid mutabit Aethiops pellem suam, aut pardus maculas picturæ suæ? & vos quoque poteritis benefacere cum sitis assueti ad malè faciendum?

* Et disseperam eos sicut stipulam quæ pertransit à facie venti in desertum.

* Hæc est fors tua, & pars hereditatis tuæ à facie mea, dicit Dominus; quia reliquisti cultum meum, & confisus es in mendacio.

* Ego quoque reuelabo confusionem peccati tui super faciem tuam, & apparebit ignominia tua.

* Insipientia tua & stultitia tua & consilium peccati adolescentiæ tuæ: super colles in agro reuelatæ sunt coram me abominationes tuæ. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis: hæcenus prorogatio est tibi multis diebus.

CAPVT XIIII.

Qvod factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam de negotiis siccitatis.

* Luxerunt viri domus Iudæ, & ciuitates eorum desertæ sunt, & cooperatæ sunt facies eorum nigredine, atræ quasi olla, proiecti sunt in terram, & clamor habitatorum Ierusalem ascendit.

* Et fortes eorum miserunt subditos sibi ad aquam; venerunt ad cisternas, & non inuenerunt aquam; reuersi sunt cum vasis suis vacuis; confusi sunt & erubuerunt, & operuerunt capita sua.

* Quoniam etiam ceruæ in agro peperit & reliquit; quia non erant germina herbæ.

* Et onagri steterunt super torrentes: biberunt ventum quasi dracones; defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

* אִם-עֲוֹנֵינוּ עָנוּ כִּנּוּ יְהוָה עֲשֵׂה-לִמְעַן שְׁמֶךָ כִּי-
 רְבוּ מְשׁוּבָתֵינוּ לְךָ חֲטָאֵנוּ :
 * מִקּוֹה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בָּעֵת צָרָה לִמָּה תִהְיֶה-
 כְּגַר בְּאַרְץ וּכְאֶרְחָנָטָה לָלוֹן :
 * לֵמַר תִּהְיֶה-כְּאִישׁ נִדְהָם כְּגִבּוֹר לֹא-יֻכַּל
 לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה בְּקִרְבָּנוּ יְהוָה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ נִקְרָא
 אֶל-תִּנְחֵנוּ :
 * כֹּה-אָמַר יְהוָה לַעַם הַזֶּה כֵּן אֶהְיֶה לְנוֹעַרְגְּלֵיהֶם
 לֹא חֲשָׁבוּ וַיְהִי לֹא אֲרָצָם עֲתָה יִזְכָּר עֲוֹנָם וַיִּפְקֹד
 חֲטָאתָם :
 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי אֶל-תִּתְּפֹלֵל בְּעַד-הָעַם הַזֶּה
 לְמוֹכְרָה :
 * כִּי יֵצְמוּ אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֶל-רִנָּתָם וְכִי יַעֲלוּ עֲלֵה
 וּמִנְחָה אֵינֶנִּי רֹצֵם כִּי בַחֲרִב וּבִרְעָב וּבִדְבַר אֲנֹכִי
 מְבַלָּה אוֹתָם :
 * וַאֲמַר אֲתָה אֲדֹנִי יְהוָה הִנֵּה הַנְּבִיאִים אֹמְרִים
 לָהֶם לֹא-תִרְאוּ חֲרִיב וְרָעָב לֹא-יְהִי לָכֶם כִּי-שָׁלוֹם
 אֶמֶת אֶתֶן לָכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה :
 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי שֶׁקֶר הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בְּשִׁמִּי
 לֹא שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֵיהֶם חֲזוֹן
 שֶׁקֶר וְקִסֵּם וְאִלּוּל וְתִרְמוֹת לָכֶם הֵמָּה מִתְּנַבְּאִים
 לָכֶם :
 * לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה עַל-הַנְּבִיאִים הַנְּבִיאִים בְּשִׁמִּי
 וְאֲנִי לֹא-שְׁלַחְתִּים וְהֵמָּה אֹמְרִים חֲרִיב וְרָעָב לֹא
 יְהִי בְּאַרְץ הַזֹּאת בַּחֲרִיב וּבִרְעָב יִתְּמוּ הַנְּבִיאִים
 תְּהָמָה :
 * וְהָעָם אֲשֶׁר-הֵמָּה נִבְּאִים לָהֶם יִהְיוּ מִשְׁלָכִים
 בַּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי הָרָעָב וְהַחֲרִיב וְאִין מִקְבָּר
 לְהֵמָּה תִּמְרוּ נְשִׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבָנֹתֵיהֶם וְשִׁפְכֵתִי
 עֲלֵיהֶם אֶת-רַעְתָּם :

תרגום יונתן

* אִם חֲטָאֵינוּ אֶסְתַּדּוּ בְּנָא וְיִי עֲבַד בְּדִיל שְׁמֶךָ אֲרִי סִגְיָאִין תִּיּוּבְתָנָא קְדָמְךָ חֲבָנָא :
 * לִמָּה יִחְזַל רְגֹזְךָ עֲלֵנָא וְאַנְחָנָא נְהִי מִטְּלָטְלִין וּשְׁבִיקִין וְאַתָּה
 גְּבַר יָכֹל לְמַפְרֹק וְאַתָּה שְׁכִינְתְּךָ בִּינָנָא וְיִי וְשִׁמְךָ עֲלֵנָא אֲתִקְרִי לֹא חֲשָׁבָנָא :
 * כְּדָן אָמַר וְיִי לַעֲמָא דְרִין כְּסָא דְרַחֲמֵי כֵּן אֲתַפְרַע מִנְּהוֹן לֹא גְלִיּוּתְהוֹן מִאֲרַע בֵּית שְׁכִנְתִּי וְכִסֵּא דְרַחֲמֵי מִעֲרִבִין בְּפִלְחֵן שְׁעִיתָא וּמִבֵּית
 מִקְדָּשִׁי רְגְלֵיהוֹן לֹא מְנַעוּ וְקִדְּם וְיִי לֹא רָעָא בְּהוֹן כְּעַן יִסְעַר חֲזִיבִיהוֹן וְיִתְּפַרַע עֲוִיתְהוֹן :
 * וַאֲמַר וְיִי לִי לֹא תַעֲלִי עַל עֲמָא דְרִין לְטָבָא :
 * אֲרִי יְצוּמִין לֹא רָעָא קְדָמִי לְקַבְּלָא צִלְוִתְהוֹן וְאֲרִי יִסְקֹחַ עֲלֵיהֶם וּמִנְחָתָא לֹא רָעָא
 וְאֲמַרְתָּ קֶבֶל בְּעוּתִי וְיִי אֱלֹהִים הָא נְבִיִּי שֶׁקֶרָא אֲמַרְתִּי לְהוֹן לֹא חֲזוֹן
 * וַאֲמַר וְיִי לִי שֶׁקֶרָא אֲמַרְתִּי נְבִיִּי שֶׁקֶרָא דְמִתְּנַבְּבִין בְּשִׁמִּי :
 * לֹא שְׁלַחְתִּי וְלֹא פְקַדְתִּי וְלֹא מִלַּת עֲמָהוֹן נְבוּאָת שֶׁקֶר וְאִלְפִין וְכִדְבִין וְרָשַׁע לְבָהוֹן אֲנִין מִתְּנַבְּבִין לְכֹן :
 * כְּדָן אָמַר וְיִי עַל נְבִיִּי שֶׁקֶרָא דְמִתְּנַבְּבִין בְּשִׁמִּי וְאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּי וְאֲנִין אֲמַרְתִּי חֲרָבָא וְכַפְנָא לֹא יְהִי בְּאַרְעָא הַזֹּאת בַּחֲרָבָא
 וְכַפְנָא יִסּוּפוּן נְבִיִּי שֶׁקֶרָא הָאֲנִין :
 * וְעֲמָא דְאֲנִין מִתְּנַבְּבִין לְהוֹן יְהוֹן מִשְׁרַפִּין רִמּוֹן בְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַם מִן קִדְּם כְּפָנָא וְחֲרָבָא וְלִית דְּקִבְר
 לְהוֹן אֲנִין נְשִׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וּבָנֹתֵיהוֹן וְשִׁפְכֵתֵיהוֹן :

7 * Si iniquitates nostræ responderint no-
 bis, Domine fac propter nomen tuum, quo-
 niam multæ sunt auersiones nostræ. tibi
 peccauimus.
 8 * Expectatio Israel, saluator noster in tē-
 pore tribulationis. Quare quasi colonus fu-
 turus es in terra, & quasi viator declinans
 ad manendum?
 9 * Quare futurus es velut vir vagus, &
 fortis qui non potest saluare? Tu autem in
 nobis es Domine, & nomen tuum inuo-
 catum est super nos: ne derelinquas nos.
 10 * Hæc dicit Dominus populo huic qui
 dilexit mouere pedes suos, & non quieuit,
 & Domino non placuit. Nunc recordabi-
 tur iniquitatum eorum, & visitabit peccata
 eorum.
 11 * Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro
 populo isto in bonum.
 12 * Cum ieiunauerint, non exaudiam preces
 eorum; & si obtulerint holocaustomata &
 victimas, non suscipiam ea; quoniam gladio
 & fame & peste ego consumam eos.
 13 * Et dixi: A, a, a, Domine Deus. Pro-
 phetæ dicunt eis: Non videbitis gladium,
 & fames non erit in vobis; sed pacem verā
 dabit vobis in loco isto.
 14 * Et dixit Dominus ad me: Falsò pro-
 phetæ vaticinantur in nomine meo. Non
 misi eos, & non præcepi eis, neque locutus
 sum adeos. Visionem mendacem & diui-
 nationem fraudulentam & seductionem
 cordis sui prophetant vobis.
 15 * Idcirco hæc dicit Dominus de pro-
 phetis qui prophetant in nomine meo, quos
 ego non misi, dicentes: Gladius & fames
 non erit in terra hac. In gladio & fame co-
 sumuntur prophetæ illi.
 16 * Et populi quibus prophetant, erunt
 proiecti in viis Hierusalem præ fame &
 gladio: & non erit qui sepeliat eos, ipsi
 & vxores eorum, filij & filix eorum, & ef-
 fundam super eos malum suum.

* Si peccata nostra resisterunt nobis, Domine fac nobis propter nomen tuum; quoniam multa peccata nostra in conspectu tuo: tibi peccaui-
mus.

* Expectatio Israel Domine, & saluans in tempore malorum: quare factus es sicut aduena in terra, & quasi indigena diuertens ad diuersorium?

* Nunquid eris quasi homo dormiens, aut, quasi uir qui non potest saluari? Et tu in nobis es Domine, & nomen tuum inuocatum est super nos; ne obliuiscaris nostri.

* Sic dicit Dominus populo huic: Dilexerunt mouere pedes suos & non pepercerunt, & Deus non complacuit sibi in eis. Nunc recordabitur iniquitatum eorum, & uisitauit peccata eorum.

* Et dixit Dominus ad me: Ne ores pro populo isto in bonum.

* Quia si ieiunauerint, non exaudiam deprecationem eorum. et si obtulerint holocausta et sacrificia, non complacebo in eis; quoniam in gladio & in fame & in morte consumabo eos.

* Et dixi: Qui es Domine, ecce propheta prophetant, & dicunt, Non uidebitis gladium, & fames non erit in uobis, quia ueritatem & pacem dabo in terra, & in loco isto.

* Et dixit Dominus ad me: Falsa propheta prophetant in nomine meo. non misi eos, & non praecepi eis. non loquutus sum ad eos; quia uisiones mendaces & diuinationes & auguria & electiones cordis sui ipsi prophetant uobis.

* Propter hoc haec dicit Dominus de prophetis prophetantibus in nomine meo falsa: et ego non misi eos, qui dicunt: Gladius & fames non erit in terra hac. In morte morbofa morientur, & in fame consumabuntur prophetae;

* Et populus quibus ipsi prophetant eis, & erunt proieceti in uis Hierusalem a facie gladii & famis; & non erit qui sepeliat eos; & uxores eorum & filij eorum & filiae eorum: & effundam super eos mala eorum.

* εἰ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ἀντίστησαν ἡμῖν, κύριε ποιήθῃ ἡμῖν ὅτι ἐκεῖν τὸ ὄνομα τὸ σου, ὅτι πολλαὶ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ὅτι ἡμαρτήσαμεν.

* ὑπομονὴ ἰσραὴλ κύριε, & σῶζων ἐν καιρῷ κακῶν. ἵνα τί ἐγρήθης ὡς εἰ παροικῶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς ἀνέχθων ἐκκλίνων εἰς κατάλυμα;

* μὴ ἔσῃ ὡς ἄνθρωπος ὑπνῶν ἢ ὡς δούλος μὴ δύναμεν σῶζεσθαι; & σὺ ἐν ἡμῖν εἶ κύριε, καὶ τὸ ὄνομα σου Ἰπικέκλητόν ἐστι ἡμᾶς, μὴ Ἰπλάθῃ ἡμῶν.

* ἔτι ὡς λέγει κύριε τὸ λαὸν τούτον. ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἀνέδοκῃσεν ἐν αὐτοῖς. καὶ μνησθήσετόν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

* καὶ εἶπεν κύριε πρὸς με, μὴ προσεύχῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς ἀγαθόν.

* ὅτι ἐὰν προσεύσωνται, οὐκ εἰσακέσθωμαι τῆς δεήσεως αὐτῶν. & ἐὰν προσενέκωσιν ὀλοκαυτώματα & θυσίας, οὐκ ἀδοκῶ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω αὐτούς.

* καὶ εἶπα, ὦν κύριε, ἰδοὺ ἐγὼ προσφῶμαι προσφητεύσων καὶ λέγῃσιν, οὐκ ὅψεσθε μάχαιρον, καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς & ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

* καὶ εἶπεν κύριε πρὸς με, ψευδὴ ἵ οἱ προσφῶμαι προσφητεύσων ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετείλαμην αὐτοῖς, καὶ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς. ὅτι ὁ ῥῆσθς ψευδὴς & μαντείας & οἰωνίσματα & προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προσφητεύσων ὑμῖν.

* διὰ τούτου λέγει κύριε πρὸς τὸν λαόν τὸν προσφητεύοντα ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, οἱ λέγῃσιν, μάχαιρα & λιμὸς οὐκ ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης. ἐν θανάτῳ νοσήσονται ἀποθανοῦν, & ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται ἐγὼ προσφῶμαι,

* καὶ ὁ λαὸς οἷς αὐτοὶ προσφητεύουσιν αὐτοῖς. καὶ ἔσονται ἐρεμνυνοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἰερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας, καὶ τοῦ λιμοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ θάπτων αὐτοῖς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν, καὶ ἐκχεῖ ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακὰ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Si iniquitates nostrae testificatae sunt contra nos, Domine fac propter nomen tuum, quoniam multae sunt auersiones nostrae. coram te peccaui. * Expectatio Israel, saluator eius in tempore tribulationis, quare residet ira tua super nos? & nos sumus sicut peregrini in terra, & sicut viator qui diuertit ad pernoctandum.

* Quare residet ira tua super nos? & nos sumus transmigrantes & derelicti, tu autem fortis, potens ad saluandum, & maiestas tua inter nos est Domine, & nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos.

* Haec dicit Dominus populo huic: Sicut dilexerunt, sic vindictam sumam ex eis, ut transmigra faciam eos de terra domus maiestatis meae: & sicut oblectarunt se in cultu idolorum, & de domo sanctuarij mei non prohibuerunt pedes suos; & non est voluntas coram Domino in eis. Nunc uisitat peccata eorum, & vindictam sumet iniquitatum eorum.

* Et dixit Dominus ad me: Ne ores pro populo isto in bonum. * Cum ieiunauerint, non est voluntas coram me ad suscipiendam orationem eorum: & cum obtulerint holocausta & munus, non est voluntas coram me in eis. Quia in gladio, & fame, & morte ego disperdam eos.

* Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus. Ecce prophetae falsi dicunt eis: Non uidebitis eos qui occidunt gladio; & fames non erit uobis; quia pacem veram dabo uobis in loco isto.

* Et dixit Dominus ad me: Falsum tamen dicunt prophetae falsi qui prophetant in nomine meo. Non misi eos, nec praecepi eis, nec locutus sum cum eis prophetiam & doctrinam falsam; & mendacia, & impietatem cordis sui ipsi prophetant uobis.

* Propterea haec dicit Dominus de prophetis falsis, qui prophetant in nomine meo, & ego non misi eos. et ipsi dicunt: Gladius & fames non erit in terra hac; In gladio & fame consumentur illi prophetae falsi.

* Populus autem quibus prophetant, erunt discerpti & proieceti per vicos Ierusalem a facie famis & gladij, & non erit qui sepeliat eos; ipsi & uxores eorum, & filij & filiae eorum; & effundam super eos mala eorum.

17 * ואמרת אליהם אר-הדבר הזה תרדנה עיני
דמעה לילה ויום ואל-תדמינו-כי שבר גדול
נשברה בתולת בת-עמי מכה נחלה מאד :

18 * אם-יצאתי השדה והנה חללי-חרב ואם באתי
העיר והנה תחלואי רעב כי גם-נביא גם-כהן סחרו
אל-ארץ ולא ידעו :

19 * המאם מאסת את-יהודה אם-בציון נעלה נפשך
מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא קוה לשלום ואין טוב
ולעת מרפא והנה בעתה :

20 * ידענו יהוה רשענו עון אבותינו כי חטאנו לך :
21 * אל-תנאץ למען שמך אל-תנבל כסא כבודך
זכר אל-תפר בריתך אתנו :

22 * ה'יש בהכלי הגוים מגשמים ואם השמים יתנו
רביבים הלא אתה הוא יהוה אלהינו ונקוה לך
כי אתה עשית את-כל-אלה :

טו

1 * ויאמר יהוה אלי אם-יעמד משה ושמאל לפני
אין נפשי אל-הועם והוה שלח מעל-פני
ויצאו :

2 * והיה כי-יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם
כה אמר יהוה אשר למות ואשר להרוב להרוב
ואשר לרעב ולרעב ואשר לשבי לשבי :

3 * ופקדתי עליהם ארבע משפחות נאם-יהוה
את-החרב להרג ואת-הכלבים לסחב ואת-עוף
השמים ואת-בהמת הארץ לאכל ולהשחית :

4 * ונתתים לזועה לכל ממלכות הארץ בגלל
מנשה בן-יחזקיהו מלך יהודה על-אשר-עשה
בירושלם :

5 * כי מי יחמל עליך ירושלם ומי ינוד לך ומי יסור
לשאל לשלם לך :

תרגום יונתן

17 * ותימר להון ית פתגמא דדין ושגרו עיני דמען לילי ויום *
18 * אם נפקר לחקלא והא קטילי חרבא ואם עלת לקרתא והא ממרעי כפנא ארי אף ספר אף כהן אתפגיו לסחורתיהון על דו
19 * המרשט רששתא ית דבירי והודה וית יהבי ציון רחק מימרך מדיון אלקיתנא וליח לנא אסו סברנא לשלם
20 * ידענא ויי חובנא וחובי אבהתנא ארי חבנא קדמך *
21 * לא תרחקנא בדיל
22 * הא לית צרוך בטעות
עממיא לאחתא מטרא ואם שמיא לא יתנון רסיסין אלתן על מימרך תלא את הוא ויי אלהנא ונסבר קדמך ארי את עבדת ית כל אלו :

טו

1 * ואמר ויי לי אם יקום משה ושמאל למבעי מן קדמי לא רעוא קדמי בעמא דדין שלח מארע ביר שכתתי ויגלון :
2 * ויהי ארי וימרן לך לאן נגלי ותימר להון כדנן אמר ויי דלמותא למותא ודלחרבא לחרבא ודלכפנא לכפנא ודלשביא לשביא :
3 * ואסער עליהון ארבע פרענות בישן אמר ויי ית דקטלין בחרבא למקטל וית כלביא לגררא וית עופא דשמיא וית בעירא דארעא למיכל
4 * ואחנינון לזוע לכל מלכות ארעא על דלא חבו כמנשה בר יחזקיה מלכא דשבתא דבית יהודה על דאסגי למעבר בירושלם :
5 * ארי מן יחוס עלך ירושלם ומן ידיו עלך ומן יזור למשאל בשלמא לך :

17 * Et dices ad eos verbum istud: Deducāt
D oculi mei lachrymam per noctem & diem,
& non taceant; quoniam contritione ma-
gna contrita est virgo filia populi mei, pla-
ga pessima vehementer.

18 * Si egressus fuero ad agros, ecce occisi
gladio; & si introiero in ciuitatem, ecce at-
tenuati fame. Propheta quoque & sacer-
dos abierunt in terram quam ignorabant.

19 * Nunquid proiciens abiecisti Iudā, aut
Sion abominata est anima tua? Quare er-
go percussisti nos ita vt nulla sit sanitas?
Expectauimus pacem, & nō est bonum; &
tempus curationis, & ecce turbatio.

20 * Cognouimus Domine impietates no-
stras, iniquitates patrum nostrorum; quia
peccauimus tibi.

21 * Ne des nos in opprobrium propter no-
men tuum, neque facias nobis contume-
liam. Solij gloriæ tuæ recordare, ne irritum
facias fœdus tuum nobiscum.

22 * Nunquid sunt in sculptilibus gentium
qui pluant, aut cæli possunt dare imbres?
Nonne tu es Dominus Deus noster quem
expectauimus? Tu enim fecisti omnia hæc.

CAP. XV.

1 * ET dixit Dominus ad me: Si steterint
A Moyse & Samuël corā me, non est ani-
ma mea ad populum istum: eiice illos à fa-
cie mea, & egrediantur.

2 * Quod si dixerint ad te: Quò egredie-
mur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus, Qui
ad mortem, ad mortem, & qui ad gladium,
ad gladiū, & qui ad famem, ad famē, & qui
ad captiuitatem, ad captiuitatem.

3 * Et visitabo super eos quatuor species,
dicit Dominus, Gladium ad occisionem, &
canes ad lacerandum, & volatilia cæli &
bestias terræ ad deuorandum & dissipandū.

4 * Et dabo eos in feruorē vniuersis regnis
terræ propter Manassen filium Ezechie re-
gis Iuda, super omnibus quæ fecit in Hie-
rusalem.

5 * Quis enim miserebitur tui Hierusalē?
aut quis cōtristabitur pro te? Aut quis ibit
ad rogandum pro pace tua?

CAP. XV.

² Quis parceret super te Hierusalem? & quis
miserebitur super te? aut quis flectet genua in
pacem tibi?

12 * μὴ ἔσιν ἐν εἰδώλοις πᾶν ἔθνην υἱεῖζον, καὶ εἰ οὐρα-
νὸς δώσει πληθμονὸν αὐτοῖς· οὐχὶ σὺ εἰ αὐτοὺς κύριε ὁ θεὸς
ἡμῶν; καὶ ὑπομνησθῆναι σε, ὅτι σὺ ἐποίησας ταῦτα
πάντα.

5 τίς φείσεται ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας; καὶ τίς ἐλεήσει τὴν
ἐκκλησίαν; καὶ τίς ἀναστήσει αὐτήν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

alem? aut quis contristabitur super te? & quis diuertet ad saluandum te?

* את נטשת אתי נאם יהוה אחור תלכי ואט את-
 ידי עליך ואשחיתך נלאיתי הנחם :
 * ואזרם במזרה בשערי הארץ שכלתי אבדתי
 את עמי מדרכיהם לוא שבו :
 * עצמו לי אלמנותו מחול ימים הבאתי להם
 על אס בחור שדר בצהרים הפלתי עליה פתאם
 עיר ובהלור :
 * אמללה ילדת השבעה נפחה נפשה באה שמש
 בעד יומם בושח וחרפה ושאריתם לחרב אתן
 לפני איביהם נאם יהוה :
 * ואוי לי אמי כי ילדתני איש ריב ואיש מדון
 לכל הארץ לא נשירתי ולא נשו כי כל-
 מקללני :
 * אמר יהוה אם לא שריתך לטוב אם לוא הפגעת
 בך בעת רעה ובעת צרה את האויב :
 * הירע ברזל ברזל מצפון ונחשר :
 * חילך ואוצרתיך לבו אתן לא במחיר ובכל-
 חטאותיך ובכל גבולך :
 * והעברתי את איביך בארץ לא ידעת כי-אש
 קדחתי באפי עליכם תוקד :
 * אתה ידעת יהוה זכרני ופקדני והנחם לי
 מרדפי אל לארך אפק תקחני רע שארתי עליך
 חרפה :
 * נמצאו דבריך ואכלם ויהי דבריך לי לשון
 ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי יהוה אלהי
 צבאות :
 * לא ישבתי בסוד משחקים ואעלו מפני ירך
 בדר ישבתי כי זעם מלאתני :
 * למה היה כאבי נצח ומכתי אנושה מאנה הרפא
 היו תהיה לי כמו אכזב מים לא נאמנו :

6 * Tu reliquisti me, dicit Dominus, re-
 B trorsum abiisti. Et extendam manum meā
 super te, & interficiam te. laboravi rogans.
 7 * Et dispergam eos ventilabro in portis
 terræ. interfeci & disperdidi populū meū,
 & tamen à viis suis non sunt reuerfi.
 8 * Multiplicatæ sunt mihi viduæ eius su-
 per arenam maris. Induxi eis super matrem
 adolescentis vastatorem meridie; misi su-
 per ciuitates repente terrorem.
 9 * Infirmata est quæ peperit septem: defecit
 anima eius. Occidit ei sol cū adhuc
 esset dies: confusa est, & erubuit. Et resi-
 duos eius in gladium dabo in conspectu
 inimicorum eorum, ait Dominus.
 10 * Væ mihi mater mea. Quare genuisti
 C me virum rixæ, virum discordiæ in vniuer-
 sa terra? Nō fceneraui, nec fceneraui mihi
 quisquam. omnes maledicunt mihi.
 11 * Dicit Dominus: Si non reliquix tuæ
 in bonum, si non occurri tibi in tempore
 afflictionis, & in tempore tribulationis ad-
 uersum inimicum.
 12 * Nunquid foederabitur ferrum ferro ab
 Aquilone, & æs?
 13 * Diuitias tuas & thesauros tuos in di-
 reptionem dabo gratis in omnibus peccatis
 tuis, & in omnibus terminis tuis.
 14 * Et adducam inimicos tuos de terra
 quam nescis, quia ignis succensus est in fu-
 rore meo, & super vos ardebit.
 15 * Tu scis Domine, recordare mei, & vi-
 sita me: tuere me ab his qui persequuntur
 me. noli in patientia tua suscipere me. sci-
 to quoniam sustinui pro te opprobrium.
 16 * Inuenti sunt sermones tui, & comedi
 D eos: & factū est mihi verbum tuum in gau-
 dium, & in lætitiā cordis mei; quoniam
 inuocatum est nomē tuum super me, Do-
 mine Deus exercituum.
 17 * Non fedi in concilio ludentium, &
 gloriatus sum à facie manus tuæ. solus se-
 debā, qm̄ amaritudine replesti me. * Quare
 factus est dolor meus perpetuus, & plaga
 mea desperabilis renuit curari? Facta est
 mihi quasi mendaciū aquarum infidelium.

תרגום יונתן

* את שבתך פלחתי אסר יי לאחורא אסחחתי וארים ית מחת גבתי עלך ואחבלך על דהויית. וכלא למתב ולא תבתי :
 * ודרן במדירי אן אכרית עמי בקרני ארעא תכלת אבדת ית עמי מארחתהון לא תבו :
 * עליהון על סיעת עלימיהון בוזתן כד בטהרא איתיתי עליהון משרתן בתכף ותכלא קרויהון :
 * ופש גלא יקרהון בחייהון ועד דאנן קיימין בהיתו ואחכנעו ושרהון לחרפא אססר קדם בעלי דבכיהון אסר יי :
 * ולידתני למתני גבר דין ואנש מצו לכל יתבי ארעא לא רשן כי ולמא דאנא רשינא חבט מנהון כלחון מלשטין ליו :
 * יהי לטב אם לא יתחן ויבעון מנך בעדן דאיתתי עליהון סנאה ויעיק להון בעל דבכא :
 * כבדלא ונחששא ויתיי מצפונא עליה למתברה :
 * חחומיכון :
 * ונחשעבדון לבעלי דבכיהון בארעא ולא ידעחון ארי קדום חקיף באשא נפסן קדמי ברנז עליכון וחור :
 * אחגלי קדמך יי ועול דכרני ופקדני לאושבא לי ואסער על בעלי דבכיי ואחפרע לי מרדפי לא תסן ארכא לעלכני גלי קדמך דקבלת
 חסדיך על מימך :
 * קבלת לפתגמך וקיימתהון והורה מימך לי לביע ולחרות לבי ארי אחקרי שמך עלי יי אלהי צבאות :
 * לא יתבה בסייעת משבחין ולא חריתי סן קדם מימך פרוש יתבת ארי נבואה דלוט מליחני :
 * חקיפא מסרבא לאחסארה לא יתי מימך לי כרין כסבך דמיין דפסקין מתי :

* Tu dereliquisti me, dicit Dominus. retror-
sum abibis, & extendam manum meam, & in-
terficiam te, & non ultra dimittam eos.

* Et dispergam eos in dispersione in portis po-
puli mei. Sine liberis facti sunt, perdidit popu-
lum meum propter malitias suas.

* Multiplicate sunt viduae eorum magis
quam arena maris. Induxi super matrem iuuenis
miseriam in meridie: inieci super eam repente tre-
morem & festinationem.

* Vacua facta est quæ peperit septem: defecit
anima eius, occidit sol ei adhuc mediata die, con-
fusa est & impropinata est. Residuos eorum in
gladium dabo in conspectu inimicorum suorum,
dicit Dominus.

* Væ mihi mater, ad quæ me genuisti virum
rixantem & discordias mouentem in omni ter-
ra. Non profui, neque profuit mihi quisquam:
fortitudo mea defecit in maledicentibus mihi.

* Fiat Domine dominator dirigentibus eis,
& in tempore tribulationis eorum in bona erga
inimicum.

* Si cognoscetur ferrum & operimentum
aereum fortitudo tua.

* Et thesauros tuos dabo commutationē, pro-
pter omnia peccata tua, & in omnibus ter-
minis tuis

* Servire faciam te in circuitu inimicis tuis
in terra quam non scis, quoniam ignis incensus
est de furore meo, super eos ardebit.

* Domine memento mei & visita me, & pu-
rifica me à persequentibus me nō in patientiam.
Scito quod accepi pro te opprobrium

* A reprobantibus sermones tuos. Consume
eos, & erit verbum tuum mihi in letitiam, &
gaudium cordis mei. quoniam inuocatum est no-
men tuum super me. Domine omnipotens,

* Non sedi in concilio ludentium, sed timui
à facie manus tuæ: seorsum sedebam, quia ama-
ritudine repletus sum.

* Quare contristantes me praualent in me?
plaga mea fortis, unde curabor? Facta facta
est mihi quasi aqua mendax non habens fidem.

* σὺ ἀπεσελεύφης με, λέγει κύριος. ὅπισω πορεύσῃ καὶ
ἐκκινῶ τὴν χεῖρά μου καὶ διαφθερώ σε ὅτε ἐπὶ δολή-
σῃ αὐτῷ.

* Ἐδιασπέρσας αὐτοὺς ἐν διασπορᾷ ἐν πύλαις λαοῦ
μου. ἠτεκνώθησαν ἀπώλεσαν τὸν λαόν μου διὰ τὰς κακίας
αὐτῶν. * ἐπληθύνησαν αἱ χήραι αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμ-
μον τῆς θαλάσσης. ἐπήγαγον ἐπὶ μητέρας νεανίσκους τα-
λαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ. ἐπέρεψα ἐπ' αὐτὴν Ἰζαΐ-
φνης τρέμον καὶ σπουδῶν.

* ἐκινώθη ἡ τίκτουσα ἐπ' αὐτήν. ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ
αὐτῆς, ἐπέδυν ὁ ἥλιος αὐτὴν ἐπὶ μεσότητι τῆς ἡμέρας, κα-
τηγνώθη ὁ ὠνειδίσθης. ὅτε κατὰ λόγους αὐτῶν εἰς μά-
χαιραν δώσω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, φησὶν κύ-
ριος.

* οἱ μοι μήτερ ὡς τίνα με ἔτεκες δούρα δικαζόμενον &
διακρινόμενον ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐκ ὠφέλειζα ἔτε ὠφέλησόν
μου οὐδεὶς. ἡ ἰσχὺς μου Ἰζαὶλ πεν ἐν τοῖς καταρωμένοις μου.

* ἤλθοιτο κύριε δέσποτα καταδυνάτων αὐτῶν καὶ ἐν
καίρῳ θλίψεως αὐτῶν εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν.

* εἰ γνωσθήσεται σίδηρος καὶ περιβόλαιον χαλκοῦ ἡ
ἰσχὺς σου.

* καὶ ὅτε θησαυροὺς σου δώσω δούρα λαῖμα, διὰ πά-
σας τὰς ἀμαρτίας σου. & ἐν πάσῃ τοῖς ὁρίοις σου

* κατὰ δολῶ σε κύκλῳ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἣ
ὅτε εἶδες. ὅτι πῦρ ἐκέκαυται ἐκ ἔσθου μου ἐφ' ὑμᾶς
καυθήσεται.

* κύριε μνησθήτι μου, & ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθώωσόν με
ἀπὸ τῶν καταδικάζων μου μὴ εἰς μακροθυμίαν. γνώθι
ὡς ἔλαβον περισσοῦ ὀνειδισμὸν

* ὑπὸ τῶν ἀθετούντων ὅτε λόγοις σου σωτέλεθον
αὐτοὺς. καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς διφρεσσύνην καὶ
χαρὴν καρδίας μου. ὅτι ἐπικέκλην τὸ ὄνομα σου ἐπ' ἐμέ.
κύριε παντοκράτωρ,

* ὅτε ἐκάθησα ἐν συνεδρίῳ παιζόντων. ἀλλ' ὀύλα-
βέμην ἀπὸ πρῶτος χεῖρός σου, κατὰ νόμον ἐκαθή-
μην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην.

* ἵνα τί ὁ λυποδὴλὴς με κατεχέουσιν μου, ἡ πληγὴ μου
σερεά, πόθεν ἰαθήθωμαι; γνομὴν ἐζηήτη μοι ὡς ὕδωρ
ψυδρὲς ὅτε ἔχον πίσυν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Tu dereliquisti cultum meum, dicit Dominus, retrorsum conuersa es: & leuabo plagam fortitudinis meae super te, & disperdam te, & quod po-
teras conuertere, & non es conuersa. * Et sicut ventilant in ventilabris, sic dispergam populum meum per ciuitates terrae: orbui liberis & disper-
didi populum meum. à semitis suis non sunt conuersi. * Multiplicate sunt coram me viduae eorum plus quam arena marium: induxi super eos
super ceterum adolescentum eorum, depredatores velut meridie. induxi super eos repente exercitum, & dissipauit ciuitates eorum. * Deserta est ter-
ra eorum absque populo: fuerunt in exhalatione anime, migravit gloria eorum in vita eorum: & interea dum ipsi stant, confusi sunt, & erubue-
runt. Et residuos eorum gladio tradam coram inimicis eorum, dicit Dominus. * Væ mihi mater mea, quia progeniisti me ut sim vir litis, &
homo contentionis omnibus habitatoribus terrae. Nullus feceravit mihi, & nihil ex his quæ mutuaui, ego quero ab eis: omnes maledicunt
mihi. * Dicit Dominus: Si non finis tuus erit in bonum, si non veniet & deprecabuntur te in tempore quo adduxero super eos hostem,
& arctauerit eos inimicus. * Et rex qui fortis est sicut ferrum, ascendet ut fulciat regem robustum sicut ferrum & sicut æs, veniet ab Aquilone contra
eam ut conterat eam. * Substantia eorum & domus thesaurorum eorum in direptionem tradam, non in pretio, sed pro peccatis, quibus colebatis
idola in omnibus terminis vestris. * Et seruietis inimicis vestris in terra quam ignorabatis. Quia ventus fortis vrens quasi ignis egressus
est à facie mea in furore, & super vos residebit. * Manifestum est coram te Domine. veniat mei recordatio, & visita me, ut bene facias mi-
hi, & visita super inimicos meos, & vlciscere me à persequentibus me, ne des dilationem iniuriæ meae. manifestum est enim coram te, quod
susceperim opprobria propter verbum tuum. * Suscepi verba tua, & stabiliui ea. et factum est verbum tuum mihi in gaudium & letitiam
cordis mei. quia inuocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum. * Non sedi cum turba cantantium, nec delectatus
sum à facie verbi tui separatus sedebam, quia prophetia maledictionis implesti me. * Quare factus est dolor meus in perpetuum? &
plaga mea fortis renuit curari? Ne sit Verbum tuum mihi in mendacium, sicut fons aquarum cuius aquæ deficiunt.

לִכְן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי
תַּעֲמֹד וְאִם תִּוָּצֵא יִקְרַמְזוּלְל כְּפִי תִהְיֶה יִשְׁבֹּר
הָמָּה אֲלֶיךָ וְאַתָּה לֹא תָשׁוּב אֲלֵיהֶם :
וְנָתַתִּיךָ לָעַם הַזֶּה לְחֹמֶר נַחֲשֶׁת בַּצֹּרֶר
וְנִלְחֲמוּ אֲלֶיךָ וְלֹא יִכְלֹוּ לְךָ כִּי אֶתְּךָ אֲנִי לְהוֹשִׁיעַךָ
וְלִהְצִילְךָ נָא־יְהוָה :
וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים וּפְדֵתִיךָ מִכַּף עֲרִיצִים :

י

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר :
לֹא תִקַּח לְךָ אִשָּׁה וְלֹא יִהְיוּ לְךָ בָנִים וּבָנוֹת
בְּמָקוֹם הַזֶּה :
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה עַל הַבָּנִים וְעַל הַבָּנוֹת
הַלְדִּים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְעַל אִמֵּיהֶם הַלְדוֹת
אֹתָם וְעַל אֲבוֹתָם הַמּוֹלְדִים אוֹתָם בָּאָרֶץ
הַזֹּאת :
מָמוֹתֵי תַחֲלָאִים יָמָתוּ לֹא יִסְפְּדוּ וְלֹא יִקְבְּרוּ
לְדָמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֲרֵב וּבָרָעַב יִכְלֹו
וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֶאֱכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת
הָאָרֶץ :
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תָּבוֹא בֵּית מְרוֹחַ וְאֶל־
תֵּלֶךְ לְסַפֹּד וְאֶל־תִּגְדֹּל לֶהֱם כִּי אֶסְפְּתִי אֶת־שְׁלוֹמִי
מֵאֶרֶץ הָעַם הַזֶּה נָא־יְהוָה אֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־
הַרְחָמִים :
וּמָתוּ גְדֻלִּים וְקִטְנִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת לֹא יִקְבְּרוּ
וְלֹא יִסְפְּדוּ לֶהֱם וְלֹא יִתְגַּדְּדוּ וְלֹא יִקְרַח לֶהֱם :
וְלֹא יִפְרְסוּ לֶהֱם עַל־אֵבֶל לְנַחֲמוֹ עַל־מָת וְלֹא־
יִשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס תְּנַחֲמוֹת עַל־אֲבִיו וְעַל־אִמּוֹ :
וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא תָבוֹא לִשְׁבֹּת אֶתְּכֶם לֶאֱכֹל
וּלְשִׁתּוֹת :

תרגום יונתן

בְּכֵן כִּדְבַר אֱמֹר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי וְאִם תִּוָּצֵא יִקְרַמְזוּלְל כְּפִי תִהְיֶה יִשְׁבֹּר
וְנָתַתִּיךָ לָעַם הַזֶּה לְחֹמֶר נַחֲשֶׁת בַּצֹּרֶר וְנִלְחֲמוּ אֲלֶיךָ וְלֹא יִכְלֹוּ לְךָ כִּי אֶתְּךָ אֲנִי לְהוֹשִׁיעַךָ
וְלִהְצִילְךָ נָא־יְהוָה וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים וּפְדֵתִיךָ מִכַּף עֲרִיצִים :
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר :
לֹא תִקַּח לְךָ אִשָּׁה וְלֹא יִהְיוּ לְךָ בָנִים וּבָנוֹת בְּמָקוֹם הַזֶּה :
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה עַל הַבָּנִים וְעַל הַבָּנוֹת הַלְדִּים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְעַל אִמֵּיהֶם הַלְדוֹת אֹתָם וְעַל אֲבוֹתָם הַמּוֹלְדִים אוֹתָם בָּאָרֶץ הַזֹּאת :
מָמוֹתֵי תַחֲלָאִים יָמָתוּ לֹא יִסְפְּדוּ וְלֹא יִקְבְּרוּ לְדָמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֲרֵב וּבָרָעַב יִכְלֹו וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֶאֱכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ :
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תָּבוֹא בֵּית מְרוֹחַ וְאֶל־תֵּלֶךְ לְסַפֹּד וְאֶל־תִּגְדֹּל לֶהֱם כִּי אֶסְפְּתִי אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֶרֶץ הָעַם הַזֶּה נָא־יְהוָה אֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־הַרְחָמִים :
וּמָתוּ גְדֻלִּים וְקִטְנִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת לֹא יִקְבְּרוּ וְלֹא יִסְפְּדוּ לֶהֱם וְלֹא יִתְגַּדְּדוּ וְלֹא יִקְרַח לֶהֱם :
וְלֹא יִפְרְסוּ לֶהֱם עַל־אֵבֶל לְנַחֲמוֹ עַל־מָת וְלֹא יִשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס תְּנַחֲמוֹת עַל־אֲבִיו וְעַל־אִמּוֹ :
וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא תָבוֹא לִשְׁבֹּת אֶתְּכֶם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת :

י

וְהוּא פָתַח נְבוֹאָה מִן קֶדֶם יְיָ עָמִי לְמִימַר :
אֲדִי כִדְבַר אֱמֹר יְיָ עַל בְּנֵי וְעַל בָּנוֹת דְּמִתְלִידִין בְּאֶרְצָא הָרִין וְעַל אֲבִתָּהוֹן דְּמִלְדִין יְהוּדִין בְּאֶרְצָא הָרִין :
מִמָּת מִמְרָעִי כִפֹּן יִמּוּתוֹן וְלֹא יִסְתְּפְדוּן וְלֹא יִתְקַבְּרוּן לְזִבְל מְבָרַר עַל אֲפִי אֶרְצָא יְהוּדִין וּבַחֲרֵב וּבָרָעַב יִכְלֹוּ וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֶאֱכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ :
אֲדִי כִדְבַר אֱמֹר יְיָ לֹא תִעוֹל לְבִית מְרוֹחַ וְלֹא תִהְיֶה לְסַפֹּד וְלֹא תִהְיֶה לְנַחֲמוֹ עַל־מָת וְלֹא יִשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס תְּנַחֲמוֹת עַל־אֲבִיו וְעַל־אִמּוֹ :
וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא תָבוֹא לִשְׁבֹּת אֶתְּכֶם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת :
וְהוּא פָתַח נְבוֹאָה מִן קֶדֶם יְיָ עָמִי לְמִימַר :
אֲדִי כִדְבַר אֱמֹר יְיָ עַל בְּנֵי וְעַל בָּנוֹת דְּמִתְלִידִין בְּאֶרְצָא הָרִין וְעַל אֲבִתָּהוֹן דְּמִלְדִין יְהוּדִין בְּאֶרְצָא הָרִין :
מִמָּת מִמְרָעִי כִפֹּן יִמּוּתוֹן וְלֹא יִסְתְּפְדוּן וְלֹא יִתְקַבְּרוּן לְזִבְל מְבָרַר עַל אֲפִי אֶרְצָא יְהוּדִין וּבַחֲרֵב וּבָרָעַב יִכְלֹוּ וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֶאֱכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ :
אֲדִי כִדְבַר אֱמֹר יְיָ לֹא תִעוֹל לְבִית מְרוֹחַ וְלֹא תִהְיֶה לְסַפֹּד וְלֹא תִהְיֶה לְנַחֲמוֹ עַל־מָת וְלֹא יִשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס תְּנַחֲמוֹת עַל־אֲבִיו וְעַל־אִמּוֹ :
וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא תָבוֹא לִשְׁבֹּת אֶתְּכֶם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת :

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Si conuerteris & restitueris te, ante faciem meam stabis; & si eduxeris preciosum à vili, quasi os meum eris, & conuertentur ipsi ad te, & tu non conuerteris ad eos.

* Et dabo te populo huic quasi murum murum nitum æreum, & bellabunt aduersum te, & non poterunt contra te; quia tecum sum vt saluē te & liberem te, dicit Dominus.

* Et liberabo te de manu malorum, & eruā te de manu pestilentium.

CAP. XVI.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Non accipias uxorem, & non nascetur tibi filius neque filia in loco isto.

* Quia hæc dicit Dominus de filiis & filiabus genitis in loco isto, & de matribus eorū quæ pepererunt eos, & de patribus eorum qui genuerunt eos in terra hac:

* In morte morboſa morientur: non plangentur & non sepelientur; in exemplum super faciem terræ erunt; in gladio & fame consumentur: & erunt cadauera eorum in escam bestiis terræ & volatilibus celi.

* Hæc dicit Dominus: Ne ingrediaris in choros eorum, & non vadas ad plangendum, & ne lugeas eos; quia abstuli pacem meam à populo hoc, dicit Dominus, misericordiam & miserationes.

* Et morientur magni & parui in terra ista: non sepelientur & non plangentur: non incident se, neque incisiones facient, & non radentur.

* Et non frangetur panis in luctu eorum in consolationem super mortuo: non potabunt eos poculo in consolationem super patre suo, aut super matre sua.

* In domum conuiuij non ingredieris, vt sed eas cum eis ad comedendum & bibendum.

19 * διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος· ἐὰν ἐπιστρέψῃς καὶ ἀποκαταστήσῃς σε, πρὸς προσώπῳ μου στήσῃ, καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀνάξιου, ὡς σόμα μου ἔσῃ. καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ. καὶ σὺ οὐκ ἀναστρέψεις πρὸς αὐτοὺς.

20 * καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ ὡς τείχεϊ ὁχυρῶν χαλκοῦν, καὶ πολεμήσουσιν πρὸς σέ καὶ ἐμὴ διώκονται πρὸς σέ, διότι μὴ τοῦ εἶμι τοῦ σώζειν σε, καὶ ἐξαγρέψῃς σε, λέγει κύριος.

21 * Ἐσώσω σε ἐκ χειρὸς πονηρῶν, & λυτρώσωμαί σε ἐκ χειρὸς λοιμῶν.

15'

1 * Καὶ ἐγγίξῃς ῥῆμα κυρίου πρὸς με λέγων·

2 * μὴ λάβῃς γυναῖκα καὶ ἐγγενήσῃς αἱμοὶ υἱός, ἐδὲ θυγάτηρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

3 * ὅτι τὰδε λέξῃ κύριος πρὸς τὰν γῆν & τὰν θυγατέραν τῶν γυναικῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ πρὸς τὰν μητέρα αὐτῶν τῶν τεθνηκυῶν αὐτῶν & πρὸς τὰν πατέρα αὐτῶν τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

4 * ἐν θανάτῳ νοσήσουσιν ἀποθνήσκουσι. & κοπήσονται (ὡς κοπήσονται), εἰς ᾧδῶμα ἐπὶ προσώπῳ τῆς γῆς ἐν μαχαίρᾳ & λιμῷ σωτελεσθήσονται, καὶ ἔσονται τὰ πτωματὰ αὐτῶν εἰς βρώσιν τοῖς θηρίοις τῆς γῆς & τοῖς πετεινοῖς & ἔρποντι.

5 * τὰδε λέγει κύριος, μὴ εἰσέλθῃς εἰς θάλασσαν αὐτῶν, καὶ μὴ προσβῇς ἐκὸς ψαδός, & μὴ πενήσῃς αὐτοῖς, ὅτι ἀφῆκα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ λαοῦ τέτοῦ, φησὶν κύριος, ἔλεος καὶ ἐλεημοσύνας.

6 * καὶ ἀποθνήσκουσι μεγάλοι καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, οὐ ταφῇσονται καὶ οὐ θρηνηθήσονται, οὐ κόψονται αὐτοὶ οὐδὲ ἐντομίδας ποιήσουσιν καὶ οὐ ξυρήσονται.

7 * καὶ οὐ μὴ κλαθῇ ἄρτος ἐν κέντρῳ αὐτῶν εἰς ᾧδῶμα κλησὶν ἐπὶ τεθνηκότι. οὐ πόθοσιν αὐτοὶ ποτήριον εἰς ᾧδῶμα κλησὶν ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ ἢ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ.

8 * εἰς οἰκίαν πότου οὐκ εἰσελεύσῃ συκαθῆσθαι μετ' αὐτῶν & φαγεῖν & πίνειν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Propterea hæc dicit Dominus: Si conuerteris, & conuertam te; coram me ministrabis: & si reuocaris impios vt sint iusti, voluntatem verbi mei implebis. Obedient ipsi verbis tuis, & tu non reuertēris vt erres post eos.

20 Et dabo te populo huic quasi murum æreum, fortem: & pugnabunt aduersum te, & non praualebunt tibi; quia in adiutorium tuum est Verbum meum, vt saluem te, & vt liberem te, dicit Dominus.

21 Et eruam te de manu malignantium, & saluabo te de manu fortium.

CAP. XVI.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 1 Ne accipias tibi uxorem, nec sint tibi filij & filiae in loco isto.

2 Quia hæc dicit Dominus super filios & super filias qui nascuntur in loco isto, & super matres eorum quæ pariunt eos, & super patres eorum qui generant eos in terra ista:

3 Morte ægrotationum famis morientur; non plangentur, neque sepelientur; in sterco dispersum super faciem terræ erunt: & in gladio & in fame peribunt. Et erit cadauer eorum proiectum in escam volatilibus celi & bestiis terræ. 4 Quia hæc dicit Dominus:

Ne ingrediaris in domum conuiuij, nec vadas ad plangendum, nec contristeris cum eis. quia collegi pacem meam à populo isto, dicit Dominus: misericordiam & miserationes meas.

5 Et morientur grandes & parui in terra ista: non sepelientur; nec plangent eos, nec sese incident, nec facient caluitium propter eos. 6 Nec frangent eis panem in luctu vt consolentur eos super mortuum; nec propinabunt eis calicem consolationis super patre suo, & super matre sua.

7 Et domum conuiuij non ingrediaris vt discumbas cum eis ad comedendum & ad bibendum.

כִּי־כֹה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
מִשְׁבִּית מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְעֵינֵיכֶם וּבִימֵיכֶם קוֹל
שִׁשׁוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָר :

וְהָיָה כִּי תִגִּיד לָעַם הַזֶּה אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מַה דִּבֶּר יְהוָה עָלֵינוּ אֶת־כָּל־הָרָעָה
הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמַה עֲוִינוּ וּמַה חָטֵאתָנוּ אֲשֶׁר
חָטֵאתָנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ :

וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל־אֲשֶׁר עָזְבוּ אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי
נָאִם יְהוָה וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעֲבְדוּם
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְאֲרָצִי עָזְבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא
שָׁמְרוּ :

וְאַתֶּם הִרְעַתֶּם לַעֲשׂוֹת מַאֲכָלֵיכֶם וְהִנֵּכֶם
הַלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׂרָרוֹתָם לְבוֹ־הָרָע לְבִלְתִּי
שָׁמַע אֵלַי :

וְהִטַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם אֶתֶם וְאֲבֹתֵיכֶם וַעֲבַדְתֶּם־שֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וּלְיָלָה אֲשֶׁר לֹא־אֵתָן
לָכֶם חֲנִינָה :

לְכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְלֹא־יֹאמַר
עוֹד־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם :

כִּי־אִם־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחִם
שָׁמָּה וְהִשְׁבַּתִּים עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָאֲבוֹתָם :

הִנְנִי שֹׁלַח לְדֹגִים רַבִּים נָאִם יְהוָה וְדִיגִים
וְאַחֲרֵי־כֵן אֲשֹׁלַח לְרַבִּים צִידִים וְצִדּוֹם מֵעַל כָּל־חֵר
וּמֵעַל כָּל־גִּבְעוֹת וּמִנְקִי קִי חִסְלָעִים :

כִּי עֵינַי עַל־כָּל־דְּרָכֵיהֶם לֹא־נִסְתָּרוּ מִלְּפָנַי וְלֹא־
נִצָּפְן עֲוֹנָם מִנֶּגְדַי עֵינַי :

תרגום יונתן

אֲרִי בְּדֵן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵא אָנָּה מְבַשֵּׁל מִן אֲחֵרָא הִדִּין לְעֵינֵיכֶם וּבִימֵיכֶם קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָר :
וְהָיָה כִּי תִגִּיד לָעַם הַזֶּה אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מַה דִּבֶּר יְהוָה עָלֵינוּ אֶת־כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמַה עֲוִינוּ וּמַה חָטֵאתָנוּ אֲשֶׁר חָטֵאתָנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ :

וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל־אֲשֶׁר עָזְבוּ אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי נָאִם יְהוָה וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעֲבְדוּם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְאֲרָצִי עָזְבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא שָׁמְרוּ :

וְאַתֶּם הִרְעַתֶּם לַעֲשׂוֹת מַאֲכָלֵיכֶם וְהִנֵּכֶם הַלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׂרָרוֹתָם לְבוֹ־הָרָע לְבִלְתִּי שָׁמַע אֵלַי :
וְהִטַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם אֶתֶם וְאֲבֹתֵיכֶם וַעֲבַדְתֶּם־שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וּלְיָלָה אֲשֶׁר לֹא־אֵתָן לָכֶם חֲנִינָה :

לְכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְלֹא־יֹאמַר עוֹד־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :
כִּי־אִם־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחִם שָׁמָּה וְהִשְׁבַּתִּים עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם :

הִנְנִי שֹׁלַח לְדֹגִים רַבִּים נָאִם יְהוָה וְדִיגִים וְאַחֲרֵי־כֵן אֲשֹׁלַח לְרַבִּים צִידִים וְצִדּוֹם מֵעַל כָּל־חֵר וּמֵעַל כָּל־גִּבְעוֹת וּמִנְקִי קִי חִסְלָעִים :
כִּי עֵינַי עַל־כָּל־דְּרָכֵיהֶם לֹא־נִסְתָּרוּ מִלְּפָנַי וְלֹא־נִצָּפְן עֲוֹנָם מִנֶּגְדַי עֵינַי :

וְהָיָה כִּי תִגִּיד לָעַם הַזֶּה אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מַה דִּבֶּר יְהוָה עָלֵינוּ אֶת־כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמַה עֲוִינוּ וּמַה חָטֵאתָנוּ אֲשֶׁר חָטֵאתָנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ :

וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל־אֲשֶׁר עָזְבוּ אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי נָאִם יְהוָה וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעֲבְדוּם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְאֲרָצִי עָזְבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא שָׁמְרוּ :

וְאַתֶּם הִרְעַתֶּם לַעֲשׂוֹת מַאֲכָלֵיכֶם וְהִנֵּכֶם הַלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׂרָרוֹתָם לְבוֹ־הָרָע לְבִלְתִּי שָׁמַע אֵלַי :
וְהִטַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם אֶתֶם וְאֲבֹתֵיכֶם וַעֲבַדְתֶּם־שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וּלְיָלָה אֲשֶׁר לֹא־אֵתָן לָכֶם חֲנִינָה :

לְכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְלֹא־יֹאמַר עוֹד־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :
כִּי־אִם־חֵי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחִם שָׁמָּה וְהִשְׁבַּתִּים עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם :

הִנְנִי שֹׁלַח לְדֹגִים רַבִּים נָאִם יְהוָה וְדִיגִים וְאַחֲרֵי־כֵן אֲשֹׁלַח לְרַבִּים צִידִים וְצִדּוֹם מֵעַל כָּל־חֵר וּמֵעַל כָּל־גִּבְעוֹת וּמִנְקִי קִי חִסְלָעִים :
כִּי עֵינַי עַל־כָּל־דְּרָכֵיהֶם לֹא־נִסְתָּרוּ מִלְּפָנַי וְלֹא־נִצָּפְן עֲוֹנָם מִנֶּגְדַי עֵינַי :

* Propter hoc hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego dissoluo de loco isto coram oculis vestris in diebus vestris, vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocem sponsi & vocem sponsæ.

* Et erit cum annunciaueris populo huic omnia verba hæc, & dixerint ad te: Quare loquutus est Dominus super nos omnia mala hæc: quæ iniquitas nostra, & quod peccatum nostrum quod peccauimus coram Domino Deo nostro?

* Et dices illis: Eò quòd dereliquerunt me patres vestri, dicit Dominus, & abierunt post deos alienos, & seruiuerunt eis, & adorauerunt eos, & me dereliquerunt, & legem meam non custodierunt.

* Et vos impiè egistis magis quàm patres vestri: & ecce vos ambulatis vnusquisque post placita cordis vestri mali ne obediat mihi.

* Et proiciam vos à terra hac in terram quam non sciistis vos & patres vestri, & seruietis illic diis alienis die & nocte, qui non dabunt vobis misericordiam.

* Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent vltra, Viuit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti.

* Sed viuit Dominus, qui eduxit domum Israel de terra Aquilonis & ab omnibus regionibus quò eiecit fuerant illuc. Et restituam eos in terram eorum quam dedi patribus eorum.

* Ecce ego mitto pisces multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos; & post hæc mittam multos venatores, & venabuntur eos super omnem montem & super omnem collem, & de foraminibus petrarum.

* Quia oculi mei super omnes vias eorum, & non sunt absconditæ iniquitates eorum ab oculis meis:

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἰδὲ ἐγὼ καταλύω ἐν ἡμέραις τῆς ἐξουσίας τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν. Φωνὴν χαρῆς καὶ φωνὴν ὑμῶν, φωνὴν νυμφὸς καὶ φωνὴν νύμφης.

* καὶ ἔσται ὅταν ἀναγγέλης τὰς λέξεις ταύτας πρὸς τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἰπωσιν πρὸς σέ· διατί ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα ταῦτα κακὰ ταῦτα, τίς ἡ ἀδικία ἡμῶν ἢ τίς ἡ ἀμαρτία ἡμῶν ἢ ἡμαρτολογία ἡμῶν ἐναντίον κυρίου ὁ θεὸς ἡμῶν;

* καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀντὶ ὧν ἐγκατέλιπόν με ὁ πατήρ ὑμῶν, λέγει κύριος, καὶ ὤχοντο ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἐδούλουσαν αὐτοῖς, καὶ παρεκκίνησαν αὐτοῖς. καὶ ἐμε ἐγκατέλιπον καὶ τὸν νόμον μου ὃν ἐφυλάτταντο.

* καὶ ὑμεῖς ἐπονηροσάδε ὡς οὗτοι πατέρες ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς πορεύεσθε ἕκαστος ὀπίσω τῶν ἐρασάντων τῆς καρδίας ὑμῶν τῆς πονηρίας τοῦ μὴ ὑπακούειν μου.

* καὶ ἀποσείψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης εἰς γῆν ἣν οὐκ εἰδότε ὑμεῖς καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν. καὶ δευλώσει ἐκεῖ θεοὶ ἀλλοτρίοις ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ ὧν δώσουσιν ὑμῖν ἐλεῶ.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέρας ἔρχονται, λέγει κύριος. καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἐπὶ τῇ κυρίῳ ὁ ἀναγαγὼν οὗτος ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου.

* ἀλλὰ ἡ κύριος ὁς ἀνήγαγον τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶς ἐκ τῶν πασάντων χωρῶν ἐξέσωσεν αὐτοὺς. καὶ ἀποκατήσσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἣν ἐδώκατο ἡ πατὴρ αὐτῶν.

* ἰδὲ ἐγὼ ἀποσείλω ἀλιεῖς πολλοὺς, λέγει κύριος. καὶ αἰδύσουσιν αὐτοὺς. καὶ μὲν ταῦτα ἀποσείλω πολλοὺς θηρῶν καὶ θηρῶσιν αὐτοὺς ἐπάνω πάντες ὄρες καὶ ἐπάνω πάντες βουνοί, καὶ ἐν τῶν τευμαλιῶν τῶν πετρῶν.

* ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπὶ πᾶσας τὰς ὁδούς αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπὸ ἐναντίας τῶν ὀφθαλμῶν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego cessare faciam de loco isto in oculis vestris & in diebus vestris vocem gaudij & vocem lætitiæ, & vocem sponforum & vocem sponsarum.

* Eritque si annunciaueris populo huic omnia verba hæc, & dixerint tibi, Quare decreuit Dominus super nos omne malum grande hoc? & quod est peccatum nostrum, & quæ est iniquitas nostra quam commisimus coram Domino Deo nostro?

* Et dices ad eos: Pro eo quòd dereliquerunt patres vestri cultum meum, dicit Dominus, & errauerunt post idola populorum, & seruiuerunt eis, & adorauerunt ea, & cultum meum dereliquerunt, & legem meam non custodierunt.

* Et vos peius operati estis quàm patres vestri: & ecce ipsi ambulatis vnusquisque post cogitationem cordis sui mali, vt non obediat verbo meo.

* Et transmigrare vos faciam de terra hac in terram quam non cognouistis vos & patres vestri, & seruietis ibi populis colentibus idola die ac nocte, qui non erunt vobis misericordes.

* Propterea ecce dies venient, dicit Dominus, & non erunt vltra narrantes potentiam Domini, qui ascendere fecit filios Israel de terra Aegypti.

* Sed erunt narrantes potentiam Domini, qui ascendere fecit filios Israel de terra Aquilonis, & de omnibus prouinciis ad quas transmigrare eos feci: & reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum.

* Ecce ego mandabo populis occisoribus, dicit Dominus, vt occidant eos: & post hæc mandabo multis venatoribus vt venentur eos ab omni monte, & ab omni colle, & de cauernis petrarum.

* Quia coram me notæ sunt omnes viæ eorum, non sunt operæ à facie mea; nec sunt abscondita peccata eorum à conspectu Verbi mei.

18 * ושלמתי ראשונה משנה עונם והטאתם על
חללם את-ארצי בגבלת שקוציהם ותועבתיהם
מלאו את-נהלתי :

19 * יהוה עזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה אליך גויים
יבאו מאפסי-ארץ ויאמרו אך-שקר נהלו אבותינו
הכל ואין-בם מועיל :

20 * היעשה-לו אדם אלהים והמה לא אלהים :
21 * לכן הנני מודיעם בפעם הזאת אודיעם את-
ידיואת-גבורתי וידעו כי-שמי יהוה :

י

* חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר
חרושה על-לוח לבם ולקרנות מזבחותיהם :

* בזכר בניהם מזבחתם ואשריהם על-עץ רענן
על גבעות הנבהור :

* הררי בשדור חילך כל-אצרותיך לבו אתן
במתיך בחטאת בכל-גבולך :

* ושמטתה ובך מנחל רגל אשר נרתי לך
והעבדתך אר-איביך בארץ אשר לא ידעת כי-
אש קרחתם באפי עד-עולם תוקד :

* כה אמר יהוה ארור הנבר אשר יבטח באדם
ושם בשר וזרעו ומן יהוה יסור לבו :

* והיר-בערער בערבה ולא יראה כי-יבוא טוב
ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב :

* ברוך הנבר אשר יבטח ביהוה והיה יהוה
מבטחו :

* והיה בעץ שתול על-מים ועל-יובל ישלח
שרשיו ולא ירא כי-יבא חם והייר עלהו רענן
ובשנת בצרת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי :

* עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידענו :

18 * Et reddam primum duplices iniquitates & peccata eorum; quia contaminaverunt terram meam in morticiniis idolorum suorum, & abominationibus suis impleverunt hereditatem meam.

19 * Domine fortitudo mea & robur meum, & refugium meum in die tribulationis. Ad te gentes venient ab extremis terrarum, & dicent: Verè mendacium possederunt patres nostri, vanitatem quæ eis non profuit.

20 * Nunquid faciet sibi homo deos? Et ipsi non sunt dii.

21 * Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam & virtutem meam, & scient quia nomen mihi Dominus.

CAP. XVII.

1 Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, & in cornibus ararum eorum.

2 * Cum recordati fuerint filij eorum ararum suarum & lucorum suorum, lignorumque frondentiū in montibus excelsis:

3 * Sacrificantes in agro, fortitudinem tuam & omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis.

4 * Et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi, & servire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras. Quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in æternum ardebit.

5 * Hæc dicit Dominus: Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a Domino recedit cor eius.

6 * Erit enim quasi miryce in deserto, & non videbit eum venerit bonus, sed habitabit in siccitate in deserto in terra falsuginis & inhabitabili.

7 * Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius.

8 * Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit æstus. Et erit folium eius viride & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

9 * Præterit cor hominis & in-scrutabile. Quis cognoscet illud?

תרגום יונתן

18 * ואשלם לתננין בקרמאין חוביהון וחטאיהון על ראחיליות ארעא בית שכןתי בגבלת שקוציהון ותועבתיהון מלו ית אחסנתו :
19 * ויהי קמי ורחמי ומשניבי בעדן עקב לשמע גבורתך עממין יתון מסופי ארעא וימרון ברם לשקרא פלחו אבותנא ללמא ולית
20 * תועבד לה אנשא וחלן ואנת טעון דלית בהון צרוך :

י

1 * חובי בית יהודה כתובין בעט דברזל בצפרן שמיר חריתין על לוח לביהון ולקרנות אגוריהון
2 * על דפלחין על טוריא בחקלא נכסיכון וכל בית גנזיכון לבוא אסטר בחובין
3 * ואיתי סנאח על ארעכון ותהי צדיא כשמיסחא ובכן אעבד פרענות דינין עד דאגלי יתכון
4 * מאסחנכון דיהבת לכון ותשתעבדון לבגלי דבביכון בארעא ולא ידעון ארי קדום תקיף כאשא נפק מן קרמי ברנז עד עלמא וחור :

5 * כדן אסר יי ליט גברא דיהרחץ באנשא וישוי בסרא רחצניה ומן מיסרא דיי ויעדי לבה :
6 * ויהי בערוביתא במישראל ולא
7 * בריך גברא דיהרחץ במיסרא דיי ויהי מיסרא
8 * ויהי כאילן דשתיל על מבוע דמין ועל נגרון ושלח שרשוהי ולא יחזי ארי ויהי חוסא ויהק טרפיהו עבון ובשנת
9 * גזירתא לא יתר ולא יפסוק מלמעבד פרי :

נכיל לבה מכל ואנש הוא מי ידענה :

* Et reddam duplices iniquitates eorum, & peccata eorum in quibus profanauerunt terram meam in morticiniis abominationum eorum, & in iniquitatibus eorum in quibus impleuerunt hereditatem meam. * Domine fortitudo mea & auxilium meum & refugium meum in die malorum, ad te gentes venient ab extremis terræ, & dicent: Quomodo falsa possederunt patres nostri idola, & non est in eis utilitas. * Si faciet sibi homo deos, et hi non sunt dii. * Propter hoc ecce ego manifestabo eis in tempore hoc, et notam faciam eis manum meam, & virtutem meam, & scient quia ego Dominus.

CAP. XVII.

Hæc dicit Dominus: Peccatum Iudæ scriptum est in stylo ferreo, in vngue adamantino, sculptum super tabula cordis eorum, & super cornibus ararum eorum. * Cum recordati fuerint filij eorum ararum eorum & lucorum eorum super ligno frondoso, super collibus excelsis. * O montane in campo, diuitias tuas & omnes thesauros tuos direptioni dabo, excelsa tua in peccato in omnibus terminis tuis.

* Et relinqueris ab hereditate tua, quæ dedi tibi, & seruire te faciam inimicis tuis in terra quam non scis; quoniam ignem succendistis in furore meo, & usque in seculum ardebit.

* Hæc dicit Dominus: Maledictus homo qui spem habet in homine, & firmabit carnem brachij sui, & à Domino recesserit cor eius.

* Et erit quasi siluestris miryca quæ in deserto: non videbit cum venerit bona, & habitabit in falsuginibus in deserto terra salsa quæ non habitatur.

* Et benedictus homo qui confidit in Domino, & erit Dominus spes eius.

* Et erit quasi lignum abundans iuxta aquas & super humorem mittit radices suas: & non timebit cum venerit æstus, & erunt in eo ramifroni: in anno siccitatis non timebit, & non desinet faciens fructum.

* Profundum cor super omnia; & homo est: quis cognoscet eum?

18 * καὶ δώσω διπλὰς τὰς ἀδικίας αὐτῶν & τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἐφ' αἷς ἐβέβηλῶσαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς θησιμαίσις τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν. καὶ ἐν ταῖς θησιμαίαις αὐτῶν ἐν αἷς ἐπλησαν τὴν κληρονομίαν μου.

19 * κύριε ἰσχύς μου καὶ βοήθειά μου καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέραις κακῶν, πρὸς σὲ ἔθνη ἤξεσιν ἀπ' ἐχάτων τ' γῆς, καὶ ἐρῶσιν, ὡς ψαυδὴ ἐκλίσε δούτῳ πατέρες ἡμῶν εἰδῶτα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα. * εἰ ποιήσει ἑαυτῷ δούτῳ θεός, & ἔτι οὐκ εἰσὶν θεοί.

20 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα. * εἰ ποιήσει ἑαυτῷ δούτῳ θεός, & ἔτι οὐκ εἰσὶν θεοί.

21 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δηλώσω αὐτοῖς ἐν ταῖς καὶ τῷ καιρῷ τῷ τῷ, καὶ γνωρίσω αὐτοῖς τὴν χεῖρά μου & τὴν δυνάμειν μου, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

22 * Τὰδε λέγει κύριος. ἀμαρτία ἰδὲ γεγραμμένη ἐστὶν ἐν γραφίδι σιδηρῷ, ἐν ὀνυχὶ ἀδαμαντίνῳ γεγραμμένη ἐπὶ πλακῶς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν βωμῶν αὐτῶν.

23 * ἐν ταῖς μνημονεύειν δεῦν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν βωμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀλσῶν αὐτῶν ἐπὶ ξύλῳ ἀλσώδῃ, ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν ὑψηλῶν. * ὡς ἐν ταῖς πεδίῳ, τὸν πλοῦτον σου καὶ πλούτιον σου θησαυρὸς σου τῇ παρανομίᾳ δώσω. τὰ ὑψηλά σου ἐν ἀμαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὄρεσιν σου.

24 * & καταλείψῃς διὰ τῆς κληρονομίας σου, ἡ ἐδωκά σοι, καὶ δευδύνη σε ποιήσω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἡ ὅσα οἶδας, ὅτι πρὸς δυνάμειν ἐν ταῖς δυναμί μου, ἕως ἑαυτοῦ φλέξῃ. * τὰδε λέγει κύριος. Ἰπικαίρατος δούλωπος ὅς τιν' ἐλπὶδα ἔχει ἐπ' ἀνθρώπον & σπρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ & διὰ κυρίας διποσῇ ἡ καρδία αὐτοῦ.

25 * καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριομιγύκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ὄψεται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ. & κατασκηνώσει ἐν αἰλίμοις ἐν τῇ ἐρήμῳ γῇ ἀλμυρῇ ἥτις ἐκατοικεῖται.

26 * καὶ διλογηθήσεται ὁ δούλωπος ὅς πέποιθεν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. καὶ ἔσται κύριος ἐλπίς αὐτοῦ.

27 * ἔσται ὡς ξύλον διθνήεν παρ' ὕδατος & ἐπὶ ἰκμάδα βάλλει ῥίζας αὐτοῦ, & ἐφοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, & ἔσται ἐπ' αὐτῷ σελέχη ἀλσώδῃ. ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ φοβηθήσεται & ἐδιαλείψει ποιοῦν καρπὸν.

28 * βαθεῖα ἡ καρδία ὡς πλάτος. & ἀνθρώπος ἐστὶν ὅστις γινώσκει αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et reddam secundis sicut & primis iniquitates eorum, & peccata eorum: quia violauerunt terram domus maiestatis meae; & cadaueribus immunditiarum suarum, & abominationibus suis impleuerunt hereditatem meam. "Dñs robur meum, fiducia mea, & liberator meus in tempore angustiae. Ad famam potentiae tuae populi venient à finibus terrae, & dicent: Veruntamen mendacium coluerunt patres nostri, & vanitate, quæ eis non profuit. "Nunquid faciet homo sibi deos? & ipsi sunt idola in quibus non est utilitas. "Propterea ego annuntiabo eis hoc tempore, ostendam eis ultionem meam, & plagam potentiae meae: & scient quia nomen meum est Dominus. CAP. XVII. Peccata domus Iudæ scripta sunt stylo ferreo, & vngue adamantino, sculpta super tabula cordis eorum, & in cornibus ararum eorum. "Cum recordati fuerint filij eorum ararum suarum & lucorum suorum, sub omni ligno frondoso, & super collibus elevatis. "Pro eo quod colunt idola super montes in agro; substantiam vestram & omnem domum thesaurorum vestrorum direptioni tradam in peccatis, quibus coluistis idola in omnibus terminis vestris. "Et adducam hostem super terram vestram, eritque desolata sicut in anno remissionis; & tunc faciam vindictam iudicij, donec transmigrares vos faciam de hereditate vestra quam dedi vobis: & seruietis inimicis vestris in terra quam ignoratis: quia spiritus vrens fortis sicut ignis, egressus est à facie mea in ira, usque in seculum residebit. "Hæc dicit Dominus: Maledictus vir qui confidit in homine, & ponit carnem fiduciam suam, & à verbo Domini aufert cor suum. "Et erit sicut miryca in solitudine, & non videbit cum venerit bonum: & morabitur absque generatione in deserto, sicut in terra Sodomæ quæ non habitatur. "Benedictus vir qui confidit in Verbo Domini, & erit Verbum Domini fiducia eius. "Et erit sicut arbor quæ plantata est iuxta fontes aquarum; & iuxta fluentia mittet radices suas; & non videbit cum venerit æstus, & erunt folia eius viridia, & in anno siccitatis non defluent, & non cessabit facere fructum. "Dolosum est cor præ omnibus, & validum est: quis cognoscet illud?

* אני יהוה חקר לב בחן כל יורה ולתת לאיש
 בדרך כפרי מעלליו :
 * קרע דגרו ולא ילד עשרו עשר ולא במשפט
 בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל :
 * כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו :
 * מקוה ישראל יהוה כל עזבך יבשו יסורי בארץ
 יכתבו כי עזבו מקור מים חיים את יהוה :
 * רפאני יהוה וארפא הושיעני ואשערה כי
 תהלתי אתה :
 * הנה המה אמרים אלי איה דבר יהוה יבוא נא :
 * ואני לא אצתי מרעה אחרך ויום אנוש
 לא התאויתי אתה ידעת מוצא שפתי נכח פניך
 היר :
 * אל תהיה לי למחתה מחסי אתה ביום רעה :
 * יבשו רדפי ואל אבשה אני יחתו המה ואל
 אחתה אני הביא עליהם יום רעה ומשנה שברון
 שברם :
 * כה אמר יהוה אלי הלוד ועמדת בשער בני עם
 אשר יבאו בו מלכי יהודה ואשר יצאו בו ובכל
 שערי ירושלם :
 * ואמרת אלהם שמעו דבר יהוה מלכי יהודה
 וכל יהודה וכל יושבי ירושלם הבאים בשערים
 הגולה :
 * כה אמר יהוה השמרו בנפשותיכם ואל תשאו
 משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלם :
 * ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל
 מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת כאשר
 צויתי את אבותיכם :
 * ולא שמעו ולא הטו את אזנם ויקשו את ערפם
 לבלתי שומע ולבלתי קחת מוסר :

10 * Ego Dominus scrutans cor & probas renes; qui do unicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum. Apo. 1
 11 * Perdix fouit quæ non peperit. Fecit diuitias & non in iudicio. In dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in nouissimo suo erit insipiens.
 12 * Solium gloriæ altitudinis à principio, locus sanctificationis nostræ
 13 * Expectatio Israel; Domine omnes qui te derelinquunt confundentur: recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuientium Dominum.
 14 * Sana me Domine, & sanabor: saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es.
 15 * Ecce ipsi dicunt ad me: Vbi est verbum Domini? veniat.
 16 * Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, & diem hominis non desideravi: tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit.
 17 * Non sis mihi tu formidini, spes mea tu in die afflictionis.
 18 * Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego: pauca illi, & non pauca ego. Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione conterere eos.
 19 * Hæc dicit Dominus ad me: Vade & sta in porta filiorum populi per quam ingrediuntur reges Iuda & egrediuntur, & in cunctis portis Hierusalem.
 20 * Et dices ad eos: Audite verbum Domini reges Iuda, & omnis Iuda, cunctique habitatores Hierusalem, qui ingredimini per portas istas;
 21 * Hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, & nolite portare pœdera in die sabbati, nec inferatis per portas Hierusalẽ.
 22 * Et nolite euicere onera de domibus vestris in die sabbati, & omne opus non facietis. Sanctificate diem sabbati sicut præcepi patribus vestris.
 23 * Et non audierunt nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem suam ne audirent me, & ne acciperent disciplinam.

תרגום יונתן

10 * אני יהוה חקר לב בחן כל יורה ולתת לאיש
 בדרך כפרי מעלליו :
 11 * קרע דגרו ולא ילד עשרו עשר ולא במשפט
 בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל :
 12 * כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו :
 13 * מקוה ישראל יהוה כל עזבך יבשו יסורי בארץ
 יכתבו כי עזבו מקור מים חיים את יהוה :
 14 * רפאני יהוה וארפא הושיעני ואשערה כי
 תהלתי אתה :
 15 * הנה המה אמרים אלי איה דבר יהוה יבוא נא :
 16 * ואני לא אצתי מרעה אחרך ויום אנוש
 לא התאויתי אתה ידעת מוצא שפתי נכח פניך
 היר :
 17 * אל תהיה לי למחתה מחסי אתה ביום רעה :
 18 * יבשו רדפי ואל אבשה אני יחתו המה ואל
 אחתה אני הביא עליהם יום רעה ומשנה שברון
 שברם :
 19 * כה אמר יהוה אלי הלוד ועמדת בשער בני עם
 אשר יבאו בו מלכי יהודה ואשר יצאו בו ובכל
 שערי ירושלם :
 20 * ואמרת אלהם שמעו דבר יהוה מלכי יהודה
 וכל יהודה וכל יושבי ירושלם הבאים בשערים
 הגולה :
 21 * כה אמר יהוה השמרו בנפשותיכם ואל תשאו
 משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלם :
 22 * ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל
 מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת כאשר
 צויתי את אבותיכם :
 23 * ולא שמעו ולא הטו את אזנם ויקשו את ערפם
 לבלתי שומע ולבלתי קחת מוסר :

* Ego Dominus scrutans corda; probans re-
nes, ut dem unicuique secundum vias suas,
& secundum fructus adinventionum sua-
rum.

* Clamavit perdix, congregavit quæ non pe-
perit, faciens divitias suas nō cum iudicio, in di-
midio dierum suorum relinquent eum; & in
novissimis suis erit insipiens.

* Solium glorie exaltatum à principio san-
ctificationis nostræ,

* Expectatio Israel: Domine omnes qui de-
reliquerunt te, confundantur: recedentes in ter-
ra scribant quia dereliquerunt fontem vitæ
Dominum.

* Sana me Domine, & sanabor: salua me, &
saluabor: quia gloriatio mea tu es.

* Ecce ipsi dicunt ad me: Vbi est verbum Do-
mini? veniat.

* Ego autem non laboravi sequens post te, et
diem hominis non desideravi. Tu scis quæ egressæ
sunt per labia mea, ante faciem tuam sunt.

* Ne fias mihi in alienationem parcens mihi
in die mala.

* Confundantur persequentes me, et non con-
fundar ego: paueant ipsi, & non paueam ego.

Induc super eos diem malam, duplici contritione
contere eos. * Hæc dicit Dominus ad me: Va-

de & sta in portis filiorum populi, in quibus in-
grediuntur reges Iuda, & in quibus egrediun-
tur in eis, & in omnibus portis Hierusalem.

* Et dices ad eos: Audite verbum Domini
reges Iuda, & omnis Iudæa, & omnis Hieru-
salem ingredienti in portis his.

* Hæc dicit Dominus: Custodite animas ve-
stras, & ne portetis onera in die sabbatorum, et
ne inducat per portas Hierusalem.

* Et ne efferatis onera de domibus vestris
in die sabbatorum, & omne opus non facietis.
Sanctificate diem sabbatorum sicut præcepi pa-
tribus vestris.

* Et non audierunt, & non inclinaverunt
aurem suam, & induraverunt cervicem suam
super patres suos ne audirent me, & ne accipe-
rent disciplinam.

10 * ἐγὼ κύριος ἐτάζων καρδίας δοκιμάζων νεφροίς, τοῦ
δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν καρπὸν τῶν
11 ἐπιτηδεύματων αὐτῶν. * ἐφώνησεν πέρδιξ, συνήγαγον
τὰ ὅσα ἔτεκεν, ποιῶν πλοῦτον αὐτῇ ἐκ τῆς κρείσσεως, ἐν ἡμέραις
ἡμερῶν αὐτῆς ἐγκαταλείψουσιν αὐτήν. καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτῆς
12 ἔσται ἄφρων. * Ἰσραὴλ κύριος δόξης ὑψωθήσεται ἀπὸ δρεχῆς
13 ἀγίασμα ἡμῶν, * ὑπομονὴ ἰσραὴλ. κύριος πλούτος οἱ
καταλιπόντες σε καταίχνησάντων. ἀφρηκότες ἐπὶ τῇ
γῆς γραφέντων ὅτι ἐκατέλιπον πηγὴν ζωῆς τὸν κύριον.

14 * ἰασαί με κύριε, καὶ ἰαθήσεται. σωσόν με καὶ σωθήσεται
μαί, ὅτι καύχημά μου σὺ εἶ.

15 * ἰδὲ αὐτοὶ λέγουσιν πρὸς με, ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος κυ-
16 ρίου; ἐλθέτω. * ἐγὼ δὲ ὅτι ἐκ ἐκνοπίας σου κατακολουθῶν
ὀπίσω σου. καὶ ἡμέραν δυνάμει σου ὅτι ἐπεθύμησα. σὺ ἐ-
πίστασαι τὰ ἐκπορεύόμενα διὰ τῶν χειλέων μου πρὸς
17 τοὺς ὁσώπεις σου ἐστὶν. * μὴ γρηθῆς μοι εἰς ἀλλοτρίωσιν φθ-
18 δόμησόν μου ἐν ἡμέρᾳ πονηρίας.

18 * καταίχνησάντων δὲ διώκοντές με, καὶ μὴ καταί-
χνησάντων ἐγώ. πωθήσονται αὐτοὶ, καὶ μὴ πωθήσονται ἐγώ.
ἐπάγαγε ἐπ' αὐτοὺς ἡμέραν πονηρίας, διὸς ὅτι συνέτισμα
συνέτισον αὐτούς.

19 * τὰδε λέγει κύριος πρὸς με· βαδίζον καὶ στήθι ἐν πύ-
λαις ἡν λαὸς ἐν αἷσι ἐσπορεύοντο βασιλεῖς ἰουδα καὶ ἐν
αἷσι ἐκπορεύονται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν πάσαις ταῖς πύλαις
ἱερουσαλήμ.

20 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς· ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βα-
σιλεῖς ἰουδα καὶ πᾶσα ἰσραὴλ καὶ πᾶσα ἱερουσαλήμ
21 ὁ ἐσπορευόμενος ἐν ταῖς πύλαις ταύταις.

21 * τὰδε λέγει κύριος· φυλάσσετε τὰς ψυχὰς ὑ-
μῶν. καὶ μὴ αἰετὲς βασιλεία ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν βαβ-
22 βάτων. καὶ μὴ εἰσφέρητε διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ.

22 * καὶ μὴ ἐκφέρετε βασιλεία ἐξ οἰκῶν ὑμῶν ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ πᾶν ἔργον ὑμῶν ποιήσετε. ἀ-
γάζατε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καθὼς ἐνετείλαμην
τοῖς πατέράσιν ὑμῶν.

23 * καὶ ὅτι ἠκούσθη καὶ ὅτι ἐκλιναν τοὶ οἱ αὐτῶν. καὶ
ἐσκήρυνον τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ πατέρος
αὐτῶν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι μου, καὶ τοῦ μὴ δέξασθαι παι-
δείαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Ego Dominus scrutans cor, & probans renes, ut dem unicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum operum suorum. 11 Ecce sicut
perdix quæ congregat ova quæ non sunt sua, & fouet pullos qui eam non secuturi sunt; sic omnis vir impius qui possidet diuitias præter
12 suas, in dimidio dierum suorum relinquit eas, & in fine vocatur impius. 13 Ultio fiet de eo à facie eius, cuius maiestas habitat in folio glo-
riae suæ, in cælis excelsis à principio, è regione domus sanctuarij nostri. 14 Expectatio Israel, Domine: omnes qui derelinquunt cultum tuum
confundentur. Et impij, qui transgrediuntur verbum tuum, futurum est, ut cadant in gehennam, quia dereliquerunt cultum tuum
Domine, propter quem tu adducebas super eos gloriam sicut fontem aquarum, cuius aquæ non deficiunt. 15 Sana me Domine, & sana-
bor: salua me, & saluus ero: quia laus mea tu es. 16 Ecce ipsi dicunt mihi: Vbi est quod prophetasti in nomine Domini? confirmetur nunc.
17 Ego autem non sum cunctatus super verbum tuum ut non prophetare eis; ut conuertat eos ad timorem tui: & diem malum quam tu adduces
super eos, non desideravi. Manifestum est enim coram te; quod egressum est de labijs, notum coram te fuit. 18 Non sit Verbum tuum mihi
in interitum: fiducia mea es tu in tempore tribulationis. 19 Pudeant persequentes me, & non pudeant: confundantur & non confundar ego: ad-
duc super eos diem mali, & duplici contritione contere eos. 20 Hæc dixit Dominus mihi: Vade & sta in porta filiorum populi, per quam
ingrediuntur reges domus Iuda, & per quam egrediuntur, & in omnibus portis Ierusalem. 21 Et dices eis: Suscipite verbum Domini
reges domus Iuda, & omnis domus Iuda, & omnes habitatores Ierusalem qui ingrediuntur per portas istas. 22 Hæc dicit Dominus:
Custodite animas vestras, & non portetis onus in die sabbathi, nec inferatis per portas Ierusalem. 23 Neque efferatis onus ex do-
mibus vestris in die sabbathi, & nullum opus facietis: & sanctificetis diem sabbathi, sicut præcepi patribus vestris. 24 Nec obedierunt nec
inclinaverunt aures suas, sed induraverunt cervicem suam ut non audirent, & ut non reciperent disciplinam.

24 * וְהָיָה אִם-שָׁמַעְתִּי שְׁמֵעוֹן אֵלַי נְאֻם-יְהוָה
לְבַלְתִּי הִבֵּיתִי מִשָּׂא בְשַׁעְרֵי הָעִיר הַזֹּאת בַּיּוֹם
הַשַּׁבָּת וּלְקַדְּשָׁתָא יוֹם הַשַּׁבָּת לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת-בָּהּ
כָּל-מְלָאכָה:

25 * וּבָאוּ בְשַׁעְרֵי הָעִיר הַזֹּאת מְלָכִים וְיִשְׂרָאֵל יֹשְׁבֵי
עַל-כֶּסֶּא דָּוִד רֹכְבִים בְּרֶכֶב וּבִסּוּסִים הֵמָּה וְיִשְׂרָאֵל
אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְיֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת
לְעוֹלָם:

26 * וּבָאוּ מִעֲרֵי-יְהוּדָה וּמִסְבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַם וּמֵאֶרֶץ
בְּנִימִן וּמִן-רָשָׁפָה וּמִן-הָהָר וּמִן-הַנֶּגֶב מִבָּאִים
עָלֶיהָ וְזִבְחוּ מִנְחָהּ וּלְבֹנָהּ וּמִבָּאִי תוֹדָה בֵּית
יְהוָה:

27 * וְאִם-לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לְקַדְּשָׁתָא יוֹם הַשַּׁבָּת
וּלְבַלְתִּי שְׂאֵת מִשָּׂא וּבָא בְשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם בַּיּוֹם
הַשַּׁבָּת וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּשַׁעְרֶיהָ וְאָכְלָה אֶרְמֹנוֹת
יְרוּשָׁלַם וְלֹא תִכְבֶּה:

יח

1 * הַדְּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל-יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר:
2 * קוּם וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְשָׁמָּה אֲשַׁמֶּינָה אֶת דְּבָרִי:
3 * וְאָרַד בֵּית הַיּוֹצֵר וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל-
הָאֲבָנִים:

4 * וְנִשְׁחַתְתָּ הַכְּלִי אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה כַּחֲמֶר בִּיד הַיּוֹצֵר
וְשָׁב וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּלִי אַחֵר כַּאֲשֶׁר יִשָּׂר בְּעֵינָי הַיּוֹצֵר
לַעֲשׂוֹת:

5 * וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
6 * הַיּוֹצֵר הַזֶּה לֹא-אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם-יְהוָה הִנֵּה כַּחֲמֶר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן-אַתֶּם
בְּיַד בֵּית יִשְׂרָאֵל:

7 * רַגַע אֶדְבָּר עַל-גּוֹי וְעַל-מַמְלָכָה לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ
וְלִהְיוֹת אֲבִיד:

24 * Et erit, si audieritis me, dicit Domi-
nus, vt non inferatis onera per portas ciui-
tatis huius in die sabbati, & si sanctificaue-
ritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne
opus:

25 * Ingredientur per portas ciuitatis huius
reges & principes sedentes super solium
Dauid, & ascendentes in curribus & equis
ipsi, & principes eorum viri Iuda & habi-
tores Hierusalé, & habitabitur ciuitas hæc
in sempiternum.

26 * Et venient de ciuitatibus Iuda & de
circuitu Hierusalem, & de terra Benjamin,
& de campestribus, & de montuosis, & ab
Austro portantes holocaustum & victimam,
& sacrificium, & thus, & inferent oblatio-
nem in domum Domini.

27 * Si autem non audieritis me, vt san-
ctificetis diem sabbati, & ne portetis onus,
& ne inferatis per portas Hierusalé in die
sabbati; succendam ignem in portis eius,
& deuorabit domos Hierusalem, & non
extinguetur.

CAP. XVIII.

1 VErbum quod factum est ad Hieremiam
à Domino, dicens:

2 * Surge & descende in domum figuli, &
ibi audies verba mea.

3 * Et descendi in domum figuli; & ecce
ipse faciebat opus super rotam.

4 * Et dissipatum est vas quod ipse facie-
bat è luto manibus suis. Conuersusque
fecit illud vas alterum, sicut placuerat in
oculis eius vt faceret.

5 * Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:

6 * Nunquid sicut figulus iste non potero
vobis facere domus Israel, ait Dominus?
Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos
domus Israel in manu mea.

7 * Repente loquar aduersum gentem, &
aduersum regnum, vt eradicem & destruiam
& disperdam illud.

תרגום יונתן

24 * וַיְהִי אִם קָבֵלָה תִּקְבְּלוֹן לְמִימְרֵי אֲמִיר וַיִּבְדִּיל דָּלָא לֹא-עֲלָא מִשַּׁל בְּחַרְעֵי קִרְחָא תְּרָא בַּיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וּלְקַדְּשָׁתָא ית יוֹמָא דְשַׁבְּתָא בְּדִיל
לֹא-לְמַעַבְדָּה בָּהּ כָּל עֵיבָרָא: 25 * וַיַּעֲלוֹן בְּחַרְעֵי קִרְחָא תְּרָא מְלָכִין וְרַבְרָבִין וְחִבְזִין עַל כְּרִסֵּי דָּוִד רֹכִיבִין בְּרַחֲמֵיכִין וּבִסּוּסֵין אֲנֹן
וְרַבְרָבֵיהוֹן אֲנֵשׁ יְהוּדָה וְחִבְזֵי יְרוּשָׁלַם וְחִבְזֵי קִרְחָא תְּרָא לְעוֹלָם:

26 * וַיַּיְחֹז מִקְרִינָא דְבֵית יְהוּדָה וּמִסְחָרֵי יְרוּשָׁלַם וּמֵאֶרֶץ שְׁבֵט בְּנִימִין וּמִן שְׁפֵלָתָא וּמִן טוֹרָא וּמִן דְּרוֹמָא מִיִּתָּן עֲלוֹן וְנִכְסֵי קִדְּשִׁין וּקְרָבִין
וּלְבִנְיָנָא וּמִעֲלֵי תוֹדָתָא לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּינִי: 27 * וְאִם לֹא תִקְבְּלוֹן לְמִימְרֵי קִדְּשָׁתָא ית יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וּבְדִיל דָּלָא לְמַשַּׁל מִשַּׁל וּמִעַל
בְּחַרְעֵי יְרוּשָׁלַם בַּיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְאֶדְלַק אֶשְׁתָּא בְּחַרְעֵיהָ וְחִשְׂצִי בִירְנִית יְרוּשָׁלַם וְלֹא תִסְפִּי:

יח

1 * פְּתָגִם נְבוּאָה דְהוּא עִם יִרְמְיָה מִן קִדְּשֵׁי יִי לְמִימְרֵי: 2 * קוּם וְתִיחַזֹת לְבֵית פְּחָרָא וְתִמְזֵן אֲשַׁמְעֶנְךָ ית פְּתָגִמִּי:
וְנִחְמַת לְבֵית פְּחָרָא וְהָא הוּא עֵבֶר עֵיבָרָתָא עַל סְדָנָא: 3 * וְהוּא פְּתָגִם נְבוּאָה מִן קִדְּשֵׁי יִי עִמִּי לְמִימְרֵי:
4 * וְאֶתְחַבֵּל מִנָּה דְהוּרָא עֵבֶר טִינָא בִיד פְּחָרָא וְתֵב וְעִבְרָה מֵאֵן
אֲחֵרָא כְּמָא דְכֶשֶׁר בְּעֵינֵי פְּחָרָא לְמַעַבְדָּה: 5 * וְהוּא פְּתָגִם נְבוּאָה לְכֹזֵן בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמִיר יִי תָא כְּמָא דְטִינָא בִיד פְּחָרָא כֵּן אֲחֹזֵן חֲשִׁיכִין קִדְּמֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל:
6 * וְנִתּוֹשׁ וְנִתּוֹץ וְלִהְיוֹת אֲבִיד עַל עַמָּא וְעַל מְלָכֻתָא לְמַעַקֵר וּלְתַרְעָא וּלְאִבְדָּא:

* Et erit si auditu audieritis me, dicit Dominus, ne inferatis onera per portas ciuitatis huius in die sabbatorum, & sanctificaueritis diem sabbatorum, ne faciatis in ea omne opus.

* Et ingredientur per portas ciuitatis huius reges et principes sedentes super solium Dauid, & ascendentes in curribus & equis suis ipsi, & principes eorum, viri Iuda & habitantes in Hierusalem: & habitabitur ciuitas hac in æternum.

* Et venient de ciuitatibus Iuda, et de circuitu Hierusalem, & de terra Benjamin, & de campestri & de monte, & de ea qua ad Austrum, ferentes holocausta & sacrificia & thymiamata & munus & thus, ferentes laudem in domum Domini.

* Et erit si non audieritis me vt sanctificetis diem sabbatorum, ne portetis onera & ingrediamini per portas Hierusalem in die sabbatorum, & incendam ignem in portis eius, & deuorabit turritas domos Hierusalem.

CAP. XVIII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino, dicens:

* Surge & descende in domum figuli, & illic audies verba mea.

* Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super lapides.

* Et dissipatum est vas quod ipse faciebat in manibus suis: & rursum fecit illud vas alterum sicut placuit in conspectu eius vt faceret.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Si sicut figulus iste, non potero facere vos domus Israel, dicit Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, vos estis in manibus meis domus Israel.

* Ad summam loquar aduersus gentem, aduersus regnum, vt auferam eos, & disperdam.

* καὶ ἔσαμέν ἀκοῇ ἀκρόσῃ με, λέγει κύριος, ἵνα μὴ εἰσφέρω βασιλῆας διὰ τῶν πυλῶν τῆ πόλεως ταύτης ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἵνα ἁγιάζῃ τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, ἵνα μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον.

* καὶ εἰσελεύσονται διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης βασιλεῖς καὶ ἀρχόντες καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ' ἄρμασιν ἐῖπωσις αὐτῶν αὐτοί, ἔσονται ἀρχόντες αὐτῶν, ἀνδρες ἰουδα καὶ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ κατοικήσεται ἡ πόλις αὐτοῖς τὸν αἰῶνα.

* καὶ ἤξουσιν ἐκ τῶν πόλεων ἰουδα, καὶ κυκλόθεν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκ γῆς βενιαμὴν, ἔκ τε πεδινῆς, καὶ ἐκ ὄρεος, ἔκ τε πρὸς νότον, φέροντες ὀλοκαυτώματα ἔσθιας ἔθυμιάματα ἔμθνα ἔλίβανον, φέροντες αἰνεσὶν εἰς οἶκον κυρίου.

* ἔσαμέν δὲ μὴ ἀκρόσῃ μου ἵνα ἁγιάζῃ τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, ἵνα μὴ αἶρῃ βασιλῆας ἔσθιας διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἵνα δυνάμω πυρὸς ἐν ταῖς πύλαις αὐτῆς, ἔκαταφάγῃ ἀμφοδὰ ἱερουσαλὴμ.

in

* ὁ λόγος ὁ ἡκούμενος πρὸς ἱερεμίην ἀπὸ κυρίου λέγων·

* δυνάστη καὶ καλῶν εἰς οἶκον ἔκκεραμέως, καὶ ἐκεῖ ἀκρόσῃ τὸν λόγον μου.

* καὶ κατέβην εἰς τὸν οἶκον ἔκκεραμέως, ἔτι δὲ αὐτὸς ἐποίεον ἐπὶ τῶν λίθων.

* ἔτι δὲ ἔλεγον τὸ ἀγῆιον ὁ αὐτὸς ἐποίει ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ, ἔτι δὲ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἀγῆιον ἕτερον κατὰ ὅς ἠρεσεν ἐναντίον αὐτοῦ ἵνα ποιῇ.

* καὶ ἐχρέτετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων·

* εἰ καὶ ὁ κεραμεὺς ἔτος ἐδυνήθηται ἵνα ποιῇ αὐτὸς οἶκον ἰσραὴλ, λέγει κύριος, ἔτι δὲ ὁ πηλὸς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ κεραμέως ὑμεῖς ἐστέ ἐν ταῖς χερσίν μου οἶκον ἰσραὴλ.

* πέρας λαλήσω ἐπ' ἐντὸς, ἐπὶ βασιλείαν ἵνα ἔσθρα αὐτοῖς, καὶ ἵνα πολλύν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et erit si obediendo obedieritis verbo meo, dicit Dominus, vt non inferatis onus per portas ciuitatis huius in die sabbathi, & vt sanctificetis diem sabbathi, vt non fiat in eo omne opus.

* Et ingredientur per portas ciuitatis huius reges & principes, sedentes super solium Dauid, ascendentes in quadrigis & in equis, ipsi & principes eorum, viri Iuda, & habitatores Ierusalem; & habitabitur ciuitas hac in æternum.

* Et venient de ciuitatibus domus Iuda, & de circuitu Ierusalem, & de terra tribus Benjamin, & de campestribus, & de montanis, & ab Austro, adducentes holocausta & victimas sanctificatas, & oblationes, & thus, & offerentes sacrificium confessionis in domo sanctuarii Domini.

* Quod si non obedieritis verbo meo, vt sanctificetis diem sabbathi, & vt non portetis onus, & inferatis per portas Ierusalem in die sabbathi, succendam ignem in portis eius, & consumet palatia Ierusalem, & non exstinguetur.

CAPVT XVIII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, dicentis: Surge & descende in domum figuli, & ibi audire te faciam verba mea.

* Et descendi in domum figuli: & reuersus est, & fecit vas aliud, sicut placuit in oculis figuli vt faceret.

* Et dissipatum est vas quod fiebat ex luto in manu figuli: & reuersus est, & fecit vas aliud, sicut placuit in oculis figuli vt faceret.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: Nunquid sicut figulus iste, non possum vobis facere domus Israel, dicit Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos habemini coram me domus Israel.

* Tempore quodam loquar super populum & super regnum, vt euellam & confringam & disperdam.

* ושב הגוי והיה מרעתו אשר דברתי עליו
ונחמתי על הרעה אשר חשבתי לעשות לו:
* ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לכבוד
ולנטוע:

* ועשה הרעה בעיני לבלתי שמע בקולי ונחמתי
על הטובה אשר אמרתי להיטיב אותו:

* ועתה אמר נא אל איש יהודה ועל יושבי
ירושלם לאמר כה אמר יהוה הנני אנכי יוצר
עליכם רעה וחשב עליכם מחשבה שובו נא איש
מדרכו הרעה והטיבו דרכים ומעלליכם:

* ואמרו נואש כי אחרי מחשבותינו נלך ואיש
שרורו לבו הרע נעשה:

* לכן כה אמר יהוה שאלו נא בגוים מי שמע
כאלה שעררת עשתה מאד בתולדת ישראל:

* היעזב מצור שדי שלג לבנון אם ינתשו מים
זרים קרים נוזלים:

* כי שכחני עמי לשוא יקטרו ויכשלו בדרכיהם
שבילי עולם ללכת נתיבות דרך לא סוללה:

* לשום ארצם לשמה שרוקת עולם כל עובר
עליה ישים ויניד בראשו:

* כרוח קדים אפיצם לפני אויב ערף ולא פנים
אראם ביום אידם:

* ויאמרו לכו ונחשבה על ירמיהו מחשבות
כי לא ראבד תורה מכהן ועצה מחכם ודבר
מנביא לכו ונבחו בלשן ואל נקשיבה אל כל-

דבריו:

* הקשיבה יהוה אלי ושמע לקול יריבי:

* הישלם תחת טובה רעה כי כרו שוחה לנפשי

זכר עמדי לפניך לדבר עליהם טובה להשיב את-

חמתך מהם:

* Si pœnitentiam egerit gens illa à malo
B suo quod locutus sum aduersus eam,agam
& ego pœnitentiam super malo quod cogi-
taui vt facerem ei.

* Et subito loquar de gente & regno vt
ædificem & plantem illud.

* Si fecerit malum in oculis meis vt nō
audiat vocē meam, & pœnitentiam agam
super bono quod locutus sum vt facerē ei.

* Nunc ergo dic viro Iuda & habitatori
Hierusalē, dicens: Hæc dicit Dominus, Ecce
ego fingo contra vos malum, & cogito con-
tra vos cogitationē. Reuertatur vnusquisq;
à via sua mala, & dirigite vias vestras & stu-
dia vestra.

* Qui dixerunt: Desperauimus. Post co-
gitationes enim nostras ibimus, & vnus-
quisque prauitatē cordis sui mali faciemus.

* Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate
C gentes; Quis audiuit talia horribilia, quæ
fecit nimis virgo Israel?

* Nunquid deficiet de petra agri nix Li-
bani, aut euelli possunt aquæ erumpentes
frigida & defluentes?

* Quia oblitus est mei populus meus,
frustra libantes & impingentes in viis suis
& in semitis seculi, vt ambularent per eas
in itinere non trito.

* Vt fieret terra eorum in desolationē &
in sibilum sempiternum. Omnis qui præ-
terierit per eam, obstupescet, & mouebit
caput suum.

* Sicut ventus vrens dispergam eos co-
ram inimico: dorsum & non faciem osten-
dam eis in die perditionis eorum.

* Et dixerunt: Venite & cogitemus con-
tra Hieremiā cogitationes. Non enim peri-
D bit lex à sacerdote, neq; consiliū à sapiente,
nec sermo à propheta. Venite & percutia-
mus eū lingua, & non attendamus ad vni-
uersos sermones eius.

* Attende Dñe ad
me, & audi vocē aduersariorum meorum.

* Nūquid reddetur p bono malum, quia
foderūt foueā animę meę? Recordare quod
steterim in cōspectu tuo vt loquerer pro eis
bonū, & auerterē indignationē tuā ab eis.

תרגום יונתן

* ויתוב עמא הוא מבישחיה דגזרת עלוהי ואחוב מן בישחא דחשבת למעבר לה:
* ויעבר דביש קדמי בריל ולא לקבלא למימרי ואחוב מן טבתא דאמרר לאיטבא לה:
* וכען אמר כען לאנש יהודה וליחבי ירושלם למימר כען אמר יי הוא אנא ברי עליכון בישא ומחשב עליכון מחשכא חובו כען גבר
מארה בישחא ואחקנו ארחתכון ועובדיכון:
* כען כען אמר יי שאלו כען בעממא מן שמע כאלן שנו עבדו לחדא כנישחא דישראל:
* הא כמא דלירא אפשר דיפסוק חלג דנחת על חקלי לבנון כן לא יפסקון ממטר נחתין ומי מבוע נבעין:
* לא להנאה אסקו בסמין ואטעיאונן בארחתהון בישחא משבילין חקנין דמן עלמא למיזל בארחתן ולא תקנו בשבילין דלא מכבשין:
* לשונא ארעהון לצרו אשתממוה עלם כל דיעבר עלה יכלי ויניד ברישה:
* כדדור רוח קדומא אכדונן קדם בעלי דכביהון קדל ולא אפין אחזינון ביום חברהון:
* ואמרו אהו ונחשב על ירמיה מחשבון ארי לא תפסוק אוריתא מכהן ומלך מחכים ואלפן מספר אהו ונסהדנה סהדון ושקר ולא
נצית לכל פתגמוהי:
* גלי קדמך יי ריבי ושמיס קדמך עלבני:
* למקטלי יעול דכרו מקמי קדמך למלא עליהון פתגמין חקנין לאחבא ית חמתך מנהון:

* Si reuersa fuerit gens illa à malis suis, & 8
pœnitentiam agam super malis quæ cogitavi fa-
cere illis. * Et ad summam loquar super gen- 9
tem & super regnum, vt reedificetur & plan-
tetur.

* Et facient mala coram me ne audiant 10
vocem meam, et pœnitentiam agam super bonis
quæ locutus sum vt facerem eis.

* Et nunc dic ad viros Iuda, & ad habi- 11
tantes Hierusalem, Sic dicit Dominus: Ecce ego
fingo super vos mala, & cogito cogitationem:
reuertatur iam vnusquisque à via sua mala, et
meliora facite studia vestra, & vias vestras.

* Et dixerunt, Confortamur, quia post auer- 12
siones nostras ibimus, & vnusquisque placita
cordis sui mali faciemus.

* Propter hoc hæc dicit Dominus: Interro- 13
gate iam in gentibus: Quis audiuit talia horri-
bilia quæ fecit nimis virgo Iſrael?

* Nunquid deficient de petra vbera, vel nix 14
de Libano? vel declinabit aqua violenter vento
sublata?

* Quia obliui sunt mei populus meus, in va- 15
num adoleuerunt, & infirmabuntur in viis suis
semitis sempiternis, vt ascendant semitas nō ha-
bentes viam ad iter.

* Ut ponat terram eorum in desolationem et 16
sibulum sempiternum: omnes prateriuntes per
eam, stupebunt & mouebunt capita sua.

* Sicut ventum vrentem, dispergam eos co- 17
ram facie inimicorum suorum: dorsum & non
faciem ostendam illis in die perditionis eorum.

* Et dixerunt, Venite, cogitemus contra Je- 18
remiam cogitationem, quia non peribit lex sacer-
dotis, & consilium à prudente, & sermo à pro-
pheta. Venite & percutiamus eum in lingua, et
non audiamus omnes sermones eius.

* Exaudi me Domine, & exaudi vocem in- 19
iustificationis meæ.

* Si retribuuntur pro bonis mala; quia collo- 20
cuti sunt verba contra animam meam. Recor-
dare quòd steterim ego ante faciem tuam vt lo-
querer pro eis bona, vt auerterem indignationē
tuam ab eis.

8 * εἰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἔθνος οὗτο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν,
καὶ μετανόησω περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐλογισάμην ἔποιήσαι
9 αὐτοῖς. * καὶ πέραν λαλήσω ἐπὶ ἔθνει & ἐπὶ βα-
σιλείᾳ ἥτις ἀνοικοδομεῖται καὶ ἥτις καταφυτεύεται.

10 * καὶ ποιήσω τὰ ποιηθέντα ἐναντίον μου ἥτις μὴ ἀκείνῃ
τῆς φωνῆς μου, ἥτις μετανόησω περὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐλά-
λησα ἔποιήσαι αὐτοῖς.

11 * καὶ νυνεὶ πρὸς ἀνδράσις λέγω, καὶ πρὸς οὖν κα-
τακουδύνας ἱερουσαλὴμ, ὅπως λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ
πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακά, καὶ λογίζομαι λογισμόν. ἀπο-
στερήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ οὗτο αὐτῶν τῆς πονηρίας, ἥτις καλ-
λίονα ποιήσαι τὰ ἐπιτηδύματά ὑμῶν, ἥτις τὰς ὁδοὺς
12 ὑμῶν. * καὶ εἶπαν, ἀνδρίζμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστε-
ρηθῶν ἡμῶν πορεύομεθα, καὶ ἕκαστος τὰς ἀρετὰς τῆς καρ-
δίας αὐτοῦ τῆς πονηρίας ποιήσῃ.

13 * διὰ τοῦτο ταῦτα λέγει κύριος, ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνε-
σιν, τίς ἠκρόνεν τὰ αὐτὰ φρεσὶ αὐτῶν ἐποίησεν σφόδρα

14 παρθένη ἱσραὴλ; * μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρης
μαστοὶ ἢ χυτὸν ἀπὸ λίθου; ἢ ἐκκλίνη ὑδὼρ βιαίως

15 δώμῳ φερόμενον; * ὅτι ἐπελάθοντο με ὁ λαός μου, εἰς
κενὸν ἐθυμιάσαν ἡ ἀδικήσασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν τρι-
βοῖς αἰωνίους ἥτις ἐπιβήσιν τριβοῖς οὗτοι ἔχοντες ὁδὸν εἰς πο-
16 ρείαν. * ἔταξαι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν καὶ

σύριγμά τ' αἰώνιον. πάντες οὖν διαπορεύομενοι διὰ αὐ-
τῆς, ἐκσθήθον καὶ κινήθουσιν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

17 * ὡς δώμον καύσωνα, διασπέρῳ αὐτοὺς καὶ πρὸς ὅσον
ἐχθρῶν αὐτῶν ὥσπερ καὶ μὴ πρὸς ὅσον δαίξω αὐτοῖς ἐν ἡ-
μέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν.

18 * καὶ εἶπαν, δεῦτε λογισώμεθα ἐπὶ ἱερεμίαν λο-
γισμόν, ὅτι οὗτος ἀπολείται νόμος ἱερέως, καὶ βελὴ ἀπὸ
σωετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. δεῦτε καὶ πατά-
ξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσῃ, καὶ οὗτοι ἀκουσώμεθα πάντα
τὰ λόγους αὐτοῦ.

19 * εἰσάκουσόν μου κύριε, καὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τοῦ
δικαιώματός μου.

20 * εἰ δὴ ἀποδίδωμι αὐτῷ ἀγαθὰ κακά, ὅτι συνελάλη-
σαν ῥήματα καὶ τὴν ψυχὴν μου. μνησθήσονται με κα-
τὰ πρὸς ὅσον οὗτος ἐλάλησεν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθὰ, τοῦ
ἀποστερήσαι τὸν θυμὸν οὗτος ἀπ' αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Si autem conuersus fuerit populus ille à malo suo, quod decreui contra eum: & auertar ego à malo quod cogitavi vt facerem ei.

* Alio tempore loquar super populum & super regnum vt ædificem, & vt sustentem. * Et si fecerit quod malum est in

& habitatoribus Ierusalem, dicendo: Hæc dicit Dominus: Ecce ego creo super vos malum, & cogito contra vos cogitationem: conuertimini

nunc vnusquisque à via sua mala, & dirigite vias vestras & opera vestra. * Et dixerunt: Auerſi sumus à cultu tuo; quia post cogi-

tationes nostras ibimus, & quisque cogitationem cordis sui prauam faciemus. * Propterea hæc dicit Dominus: Interrogate nunc

in populis, quis audiuit talia? Rem alienam admodum fecit cæteris Iſrael. * Ecce sicut fieri non potest vt deficiat nix quæ descendit

super agros Libani; sic non deficient pluuiæ descendentes, & aquæ fontis manantes. * Quia dereliquerunt cultum meum populus

meus, in nullum vsum accenderunt aromata, & errare eos fecerunt in viis suis pessimis à semitis rectis quæ à seculo sunt, vt ambularent in

viis non rectis, in semitis non stratis. * Vt poneretur terra eorum in vastitatem & desolationem perpetuam: omnis qui transierit

per eam, clamabit, & mouebit caput suum. * Iuxta dispersionem venti Orientalis dispergam eos ante inimicos suos: dorsum & non

faciem ostendam eis in die interitus eorum. * Et dixerunt: Venite & cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim deficiet

lex à sacerdote, & consilium à sapiente, nec doctrina à scriba. Venite & testificemur contra eum falsa testimonia, & non auscultemus omnia

verba eius. * Notum est coram te Domine iudicium meum, & audita est coram te iniuria mea.

* Nunquid reddi potest pro bono malum? Quia foderunt foueam vt occidant me. recordare quomodo steterim coram te ad lo-
quendum pro eis verba recta, vt auerterem iram tuam ab eis.

לכן תן את בניהם לרעב והגרם על ידי חרב
ותהינה נשיהם שכלות ואלמנות ואנשיהם יהיו
הרגי מות בחוריהם מבי חרב במלחמה :

תשמע ועקה מבתיהם כי תביא עליהם גדוד
פתאם כי כרו שיחה ללכדני ופחים טמנו לרגלי :
ואתה יהוה ידעת את כל עצתם עלי למות
אל תכפר על עונם וחטאתם מלפניך אל תמחי
והיו מבשלים לפניך בעת אפך עשה בהם :

יט

כה אמר יהוה הלוד וקנית בקבך יוצר חרש
ומזקני העם ומזקני הכהנים :

ויצאת אל גיא בן הנם אשר פתח שער
החרסות וקראת שם את הדברים אשר אדבר
אליך : ואמרת שמעו דבר יהוה מלכי יהודה
וישבי ירושלם כח אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל הנני מביא רעה על המקום הזה אשר כל
שמעה תצלנו אזניו :

יעז אשר עזבני וינכרו את המקום הזה ויקטרו
בול אלהים אחרים אשר לא ידעום המה
ואבותיהם ומלכי יהודה ומלאו את המקום הזה
דם נקים : ובנו את במות הבעל לשוף ארץ
בניהם באש עלוה לבעל אשר לא צויתי ולא
דברתי ולא עלתה על לבי :

לכן הנני ימים באים נאם יהוה ולא יקרא
למקום הזה עוד התפת וגיא בן הנם כי אם גיא
ההרגה :

ובקתי את עצת יהודה וירושלם במקום הזה
והפלתים בחרב לפני איביהם וביר מבקשי נפשם
ונתתי את נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת
הארץ :

²¹ Propterea da filios eorum in famē, & deduc eos in manus gladij. Fiant vxores eorum absque liberis, & viduæ, & viri earum interficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur gladio in prælio: audiatuor clamor de domibus eorum.

²² Adduces enim super eos latronem repentē, quia foderunt foueam vt caperent me, & laqueos absconderūt pedibus meis.

²³ Tu autem Domine scis omne consiliū eorum aduersum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant corruentes in cōspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

CAP. XIX.

¹ Hæc dicit Dominus: Vade & accipe la-
A gunculam figuli testeam a senioribus populi & a senioribus sacerdotum.

² Et egredere ad vallem filiorum Ennon quæ est iuxta introitū portæ fictilis, & prædicabis ibi verba quæ ego loquor ad te.

³ Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda & habitatores Hierusalem; Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita vt omnis qui audierit illam, tinniant aures eius.

⁴ Eò quòd dereliquerint me, & alienum fecerint locum istum, & libauerint in eodis alienis, quos nescierunt ipsi & patres eorum & reges Iuda, & repleuerunt locum istum sanguine innocentum.

⁵ Et ædificauerūt excelsa Baalim ad comburendos filios suos in holocaustum Baalim; quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.

⁶ Propterea ecce dies venient, dicit Dominus, & non vocabitur amplius locus iste Tophet, & vallis filij Ennon; sed vallis occisionis.

⁷ Et dissipabo consiliū Iuda & Hierusalē in loco isto, & subuertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadauera eorum escam volatilibus cæli & bestiis terræ.

תרגום יונתן

²¹ לכן תב יח בניהו לכתנא ותכנינו על ידי קטלי חרבא ויהיו נשיהו חכלו וארמלו ובניהו יהיו קטלי מותא עלמיהו מסעני חרבא בקרבא
²² תשמע וצחמא מבתיהו ארי תיהי עליהו משרון בתקף ארי כרו פחית למקטלי וקליו צלו לפרסת רגלי
²³ ואת יי ידע וגלי קדמך ית כל אתמלוביהו עלי למקטלי לא הכפר על חוביהו וחטאיהו מן קדמך לא יתמחו ויהיו מתקליו רמן קדמך בעדן פרענוה רגון אתפרע מנהו

יט

¹ כדנן אמר יי אזל ותבון לך ולוע דחסף פחר ותדבר עמך מסבי עמא ומסבי כהנא
² ותפוק לחילת בר הנם דקדם חרע קלקלית ותחנכי חסן ית פתגמא דאמל עמך
³ ותיסר קבלו פתגמא דיי מלכא דבית יהודה ותכבי ירושלם כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל הא אנא מיתי בשחא על אתרא תדין דכל דישמעניה יאלן אדנתי
⁴ חלף דשבקי פלחני וסאבו ית אתרא תדין ואסקו בה בסמין למטעות עסמא דלא ידעניו אנן ואבההו וסלכא דבית יהודה ומלו ית אתרא תדין דם ופאין
⁵ ובנו ית במת בעל לאוקרא ית בניהו ויתבנהו כנורא עלון לבעלא דלא פקדת באורייתו ולא שלחת ביד עבדי נביאא ולא דענא קדמי
⁶ בכך הא יסמא אתו אמר יי לא יתקרי לאתרא תדין עוד חופת וחילת בר הנם אלחן חילת קטליא
⁷ ואקלקל ית מלך אנש יהודה ויהבי ירושלם דאתרא תדין וארסנו בחרבא קדם בעלי רכביהו ויכר וכעז למקטלהו ואחז ית נבלההו משגרא למיכל לעופא דשמיא ולבעירא דארעא

* Propterea da filios eorum in famem, et con-
grega eos in manus gladij: fiant vxores eorum
sine filiis, & vidua & viri eorum sint interfe-
cti morte, & iuuenes eorum cadentes gladio in
prælio. * Fiat clamor in domibus eorum: indu-
ces super eos latrones repente; quia aggressi sunt
verbum in captionem mei, & laqueos absce-
derunt contra me. * Et tu Domine scis omne con-
siliū eorum aduersum me in mortē: ne munda-
ritates eorum, & peccata patrum eorum a
facie tua ne deleas. fiat infirmitas eorum coram
te, in tempore furoris tui fac in eis.

CAP. XIX.

Hæc dixit Dominus ad me: Vade & possi-
de dolium fictile testē a senioribus populi
& a sacerdotibus.

* Et egredieris in polyandrium filiorum En-
non, quod est in vestibulis portæ fictilis; & lege
illis omnia verba quacunque locutus fuero
ad te.

* Et dices eis: Audite verbum Domini reges
Iuda & habitantes Hierusalem. Hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Ecce induco su-
per locum istum mala, ita quod omnis audientis
ea, tinnient ambæ aures eius.

* Pro eo quod dereliquerunt me, & abalie-
nauerunt locum istum, et adoleuerunt in eo diis
alienis, quos non scierunt ipsi & patres eorum:
& reges Iuda repleuerunt locum istum sangui-
nibus innocentium.

* Et edificauerunt excelsa Baal ad combu-
rendum filios suos in igne; quæ non præcepi ne-
que locutus sum, & non cogitavi in corde
meo.

* Propterea dies veniunt, dicit Dominus,
& non vocabitur loco huic ultra Ruina & po-
lyandrium filij Ennon; sed polyandrium occisio-
nis.

* Et dissipabo consilium Iuda & consilium
Hierusalem in loco isto, & destruam eos in gla-
dio in conspectu inimicorum suorum, & in ma-
nibus querentium animas eorum. Et dabo mor-
tuos eorum in escam volatilibus celi & bestiis
terrae.

* διὰ τοῦτο δός ἐστὶν ὑμῶς αὐτῶν εἰς λιμόν, & ἀφροῖν αὐ-
τῶν εἰς χεῖρας μαχαίρας. ἤρεδωσαν αἱ γυναῖκες αὐ-
τῶν ἄτεκνοι καὶ χήραι, καὶ ἄνδρες αὐτῶν ἤρεδωσαν
δὴρημαῖοι θανάτῳ, καὶ νεανίσκοι αὐτῶν πεπρωκότες
μαχαίρᾳ ἐν πολέμῳ. * ἤρηθη ἡ κραυγὴ ἐν ταῖς οἰ-
κίαις αὐτῶν ἐπ' αἵματι ἐπ' αὐτῶν λησὰς ἀφ' ὧν ὅτι ἐνεχείρη-
σαν λόγον εἰς σύλληψίν μου, & παῖδας ἐκρυψάν ἐπ' ἐμέ.
* ὅτι σὺ κύριε ἐγνώσας ἅπασαν τὴν βεβλήν αὐτῶν ἐπ' ἐ-
μὲ εἰς θάνατον, μὴ ἀθώωσθαι τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἀ-
μαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου μὴ ἐξα-
λείψῃς. γινέσθω ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν ᾧ τὸν σου ἐν και-
ρῷ θυμοῦ σου ποιήσῃ ἐν αὐτοῖς.

1.9

* Τὰδε εἶπεν κύριος πρὸς με· βαδίζον καὶ κλητάμ
βικὸν πεπλασμένον ὅσον κινὸν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
λαοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων.

* καὶ ἐξελθὼν εἰς τὸ πολυάνδριον ὑπὸ ἐνὶ ὧν ὅστις ἐπὶ
τῶν οὐρῶν πύλης τῆς χαρσεί. & ἀνάνωθι ἐκεῖ πρὸς
ταῖς οὐρῶν λόγους εἰς δὴ λαλήσω πρὸς σέ.

* καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς
ἰσθὰ καὶ κατὰκύντες ἱερουσαλήμ· τὰδε λέγει κύ-
ριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ τὸν
τόπον τοῦτον κακὰ ὥστε πάντες ἀκούοντες αὐτὰ, ἠχήσει ἀμ-
φότερα τὰ ὦτα αὐτῶν.

* ἀνάνωθι ἐκατέλιπόν με, & ἀπηλλοτριώσαν τὸν τόπον
τοῦτον, & ἐδυμιάσαν ἐν αὐτῷ θεοῖς ἀλλοτρίοις οἷς οὐκ εἶ-
δισαν αὐτοὶ & πατέρες αὐτῶν. & βασιλεῖς ἰσθὰ
ἐπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀνθρώπων.

* & ὠκοδόμησαν ὑψηλὰ τῇ βααλ & κατὰκαὶν ἐστὶν
ὑμῶς αὐτῶν ἐν πυρὶ. ἃ οὐκ ἐνελελάμην ἐξ ἐλάλησα καὶ
ἐδιενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. * διὰ τοῦτο ἡμέραι ἐρ-
χόν, λέγει κύριος. (ἐκλήθησέ) τῷ τόπῳ τούτῳ ἐπὶ διά-
πρωσις καὶ πολυάνδριον ὑπὸ ἐνὶ ὧν, ἀλλ' ἡ πολυάνδριον τῆς
σφαγῆς. * καὶ κατὰσφάζω τὴν βεβλήν ἰσθὰ καὶ τὴν
βουβλήν ἱερουσαλήμ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ κατὰβαλῶ
αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἐναντὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν & ἐν χερ-
σὶν τῶν ζητῶντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ δώσω ἐστὶν νε-
κρῶν αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πτερυγοῖς & ἐρῶν καὶ τοῖς θη-
ρίοις τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propterea da filios eorum in famem, & trade eos in manus occidentium gladio, & sint vxores eorum orbatæ & viduæ; & viri earum
sint interfecti morte: iuuenes eorum sint percussi gladio in prælio. * Audietur clamor de domibus eorum, cum adduxeris contra eos
exercitus repente; quia foderunt foueam ut interficerent me, & laqueos extenderunt plantis pedum meorum. * Tu autem Domine
scis, & manifesta sunt coram te omnia consilia eorum contra me, ad interficiendum me: ne propiciaris iniquitatibus eorum, & peccata eorum
a facie tua ne deleantur: & sint corruentes & proiecti coram te; in tempore ultionis furoris tui vindictam sume ex eis.

CAP. XIX.

Hæc dicit Dominus: Vade & eme tibi lagunculam testaceam figuli, & tolles tecum de senioribus populi, & de senioribus sacerdotum.
* Et egredere ad vallē filij Hennon quæ est ante Portā sterquilini: & prophetabis ibi verba quæ loquar tecum. * Et dices: Suscipite
verbum Domini reges domus Iuda & habitatores Ierusalē: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego adducā malum super lo-
cum istum, ita ut omnis qui illud audierit, tinniat aures eius. * Pro eo quod dereliquerunt cultum meū, & coinquinauerunt locum istum,
& adoleuerunt in eo aromata idolis populorum, quæ nō cognouerunt ipsi & patres eorum & reges domus Iuda; & impleuerunt locū istum
sanguine innocentium. * Et edificauerunt excelsa Baal, ad comburendos filios suos & filias suas igne in holocausta Baal: quod non præcepi
in lege mea, nec misi per manum seruorum meorum prophetarum; nec est voluntas coram me. * Propterea ecce dies venient, dicit Do-
minus, & non vocabitur locus iste ultra Thopheth, & vallis filij Hennon; sed vallis occisorum. * Et dissipabo consilium virorum
Iuda, & habitatorum Ierusalem in loco isto, & cadere faciam eos in gladio coram inimicis suis, & in manu eorum qui querunt occidere
eos: & dabo cadauera eorum proiecta in cibum volatilibus celi & bestiis terræ.

* ושמתי את העיר הזאת לשמה ולשרקה כל
 עבר עליה ישם וישרק על כל מכתה :
 * והאכלתם את בשר בניהם ואת בשר בנותיהם
 ואיש בשר רעו יאכלו במצור ובמצוק אשר
 יציקו להם איביהם ומבקשי נפשם :
 * ושברת הבקב לקניני האנשים ההלכים אותך :
 * ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות ככה
 אשר את העם הזה ואת העיר הזאת כאשר
 ישבר את כלי היוצר אשר לא יוכל להרפא עוד
 ובתפת יקברו מאין מקום לקבור :
 * כן אעשה למקום הזה נאם יהוה וליושביו
 ולתת את העיר הזאת בתפת :
 * והיו בתי ירושלם ובתי מלכי יהודה במקום
 התפת הטמאים לכל הבתים אשר קטרו על-
 גנתיהם לכל צבא השמים והסך נסקים לאלהים
 אחרים :
 * ויבא ירמיהו מהתפת אשר שלחו יהוה שם
 להנבא ויעמד בחצר בית יהוה ויאמר אל כל
 העם : כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 הנני מביא אל העיר הזאת ועל כל עריה את כל
 הרע אשר דברתי עליה כי הקשו את ערפם
 לבלתי שמוע את דברי :

ב

* וישמע פשחור בן אמר הכהן והוא פקיד נגיד
 בבית יהוה את ירמיהו נבא את הדברים
 האלה :
 * ויכר פשחור את ירמיהו הנביא ויתן אתו
 על המהפכת אשר בשער בנימן וזעליון אשר
 בבית יהוה :

* Et ponam ciuitatem hanc in stuporem
 & in sibilum. Omnis qui praterierit per
 eam, obstupescet, & sibilabit super vniuersa
 plaga eius.
 * Et cibabo eos carnibus filiorum suo-
 rum, & carnibus filiarum suarum, & vnus-
 quisque carnes amici sui comedet in ob-
 dione & in angustia in qua concludet eos
 inimici eorum, & qui quærunt animas eo-
 rum. * Et conteres lagunculam in oculis
 virorum qui ibunt tecum.
 * Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus
 exercituum; Sic conteram populum istum
 & ciuitatem istam, sicut conteritur vas fi-
 guli quod non potest vltra instaurari. Et in
 Tophet sepelientur, eo quod non sit alius
 locus ad sepeliendum.
 * Sic faciam loco huic, ait Dominus, &
 D habitatoribus eius, & ponam ciuitatem
 istam sicut Tophet.
 * Et erunt domus Hierusalem & domus
 regum Iuda sicut locus Tophet immunde,
 omnes domus in quarum domatibus sa-
 crificauerunt omni militiæ cæli, & libaue-
 runt libamina diis alienis.
 * Venit autem Hieremias de Tophet, quò
 miserat eum Dominus ad prophetandum;
 & stetit in atrio domus Domini, & dixit
 ad omnem populum:
 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israel; Ecce ego inducam super ciuitatem
 hanc & super vrbes omnes eius vniuersa
 mala quæ locutus sum aduersum eam; quo-
 niam indurauerunt ceruicem suam vt non
 audirent sermones meos.

CAP. XX.

* ET audiuit Phassur filius Emmer sacer-
 dos, qui constitutus erat princeps in do-
 mo Domini, Hieremiam prophetantem ser-
 mones istos.
 * Et percussit Phassur Hieremiam pro-
 phetam, & misit eum in neruum, quod
 erat in porta Benjamin superiori in domo
 Domini.

תרגום יונתן

* ואשוי ית קרתא דנא לצרו ולאשתחמו כל דיעבר עליה יכלי ויניד על כל מחתה :
 * ויבד נכמי קריבה יבזון בצירא ובקקתא דיעיקון להון בעלי דבניהון ודבעו למקטלהון :
 * ויתקבר זלועא לעיני נכריא דאזלין עמך :
 * ויתקבר ית סנא דפחור ולא אפשר לאתסאח לה עוד ובתופת יקברון מבלי אתר למקבר :
 * כן אעבד לאתרא דרין אמר יי וליתבוהי ולמתן ית קרתא דנא כתופת :
 * ויתקבר דמסאב לכל בתיא דאסיקו בסמין על אגוריהון לכל חילי שמיא ונסכו נסכיהון לטענה עקמיא :
 * ויתקבר ירמיהו מהתפת ויתקבר בבית מקדשא דיי ויאמר לכל עמא :
 * צבאות אלהי ישראל הא אנא מתי על קרתא דנא ועל כל קרתא ית כל בישתא דגורת עליה ארי אקשיו ית קדלהון כדילדלא
 לקבלא ית פתגמי :

ב

* וישמע פשחור בר אמר כהנא והוא ממנא סגן כהנא בבית מקדשא דיי וירמיהו הנביא ויתקבר בבית מקדשא דיי :
 * ויכר פשחור את ירמיהו הנביא ויתן אתו על המהפכת אשר בשער בנימן וזעליון אשר בבית יהוה :

* Et ponam ciuitatem hanc in demolitionem :
 & in sibilum : omnis qui praterierit in ea, con-
 tristabitur & sibilabit super omni plaga eius.

* Et comedēt carnes filiorum suorum, et car-
 nes filiarum suarum, & unusquisque carnes
 proximi sui comedēt in munitione et in obsidio-
 ne qua obsidebunt eos inimici eorum, & qui
 querunt animam eorum.

* Et conteres dolium in oculis virorum egre-
 dientium tecum.

* Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus ; Sic
 conteram populum istum & ciuitatē hanc, sicut
 confringitur vas testaceum quod non poterit sa-
 nari ultra, & in ruina sepelient, eò quod non
 est locus ut sepeliantur.

* Sic faciam, dicit Dominus, loco huic & ha-
 bitantibus in eo, ut detur ciuitas ista sicut quæ
 ruinam patitur.

* Et erunt domus Hierusalem & domus re-
 gum Iuda sicut locus qui ruit immunditiarū in
 omnibus domibus in quibus adoleuerunt in te-
 stis omni militiæ celi, & libauerunt libamina
 diis alienis.

* Et venit Hieremias de ruina, quod misit
 eum Dominus illuc prophetare : & stetit in atrio
 Domini, & dixit ad omnem populum :

* Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel :
 Ecce ego induco super Hierusalem, & super om-
 nes ciuitates, & super vicos eius omnia mala
 quæ loquutus sum super eam & super ciuitates
 eius. Quoniam indurauerunt cervicem suam ne
 audirent verba mea.

CAP. XX.

ET audiuit Paschor filius Emmor sacerdos,
 & hic erat constitutus princeps domus Do-
 mini, Hieremia prophetante sermones istos.

* Et percussit eum, & miserunt eum in car-
 cerem qui erat in porta domus Benjamin supe-
 rioris, quæ erat in domo Domini.

* καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς
 σεισμόν. πᾶς ὁ παρελθὼν ἐπ' αὐτῇ συνθραπάσει καὶ
 σιγῇ ὡς ἐν πάσης τῇ πληγῇ αὐτῆς.

* καὶ ἐδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν & τὰς σάρ-
 κας τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ
 πλησίον αὐτοῦ ἐδονται ἐν τῇ περὶ αὐτὸν καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ
 ἢ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς ἐχθροὶ αὐτῶν, & ζητούν-
 τες τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

* καὶ συντρίψεις τὸν βικόν κατ' ὀφθαλμούς τῶν ἐξ-
 ερχομένων τῶν ἐκπορευομένων μὲν τοῦ.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς τάδε λέγει κύριος, ὅπως συν-
 τρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὡς συν-
 τριβέται ἄγιος ὁ ἐρακίονος ὃς διωθήσεται ἰαθῆναι ἐπὶ καὶ
 ἐν τῇ τωφῇ θάψαι, ὅτι οὐκ ἔστι ἔτι ἔλπιον.

* οὕτως ποιήσω, λέγει κύριος, τὸ ῥῆμα τὸ ῥῆμα καὶ τοῖς
 κατεκοδοσιν ἐν αὐτῇ, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν
 διαπύπυραν.

* καὶ ἔσονται οἱ οἰκοῖ ἐργασαλὴμ καὶ οἱ οἰκοὶ βασι-
 λέων ἰσθὰ καὶ ὡς ὁ ῥῆμα ὁ διαπύπυρ τῶν ἀκαθαρσιῶν
 ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις ἐν αἷς ἐθυμιάσαν ἐπὶ τῶν δομά-
 των πάσῃ τῇ ἐργασίᾳ ἐργασίᾳ, καὶ ἔσπασαν ἀπονοδὰς
 θεοῖς ἀλλοτρίοις.

* καὶ ἦλθεν ἰερεμίας ἀπὸ τῆς διαπύπυρος & ἀπέστειλεν
 αὐτὸν κύριος ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ ἐστὶ ἐν αὐτῇ τοῦ
 κυρίου, & εἶπεν πρὸς πάντας τὸν λαόν.

* τάδε λέγει κύριος τῶν δυναμέων ὁ θεὸς ἰσραὴλ·
 ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ πᾶσας τὰς
 πόλεις καὶ ἐπὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἀπώλωτα τὰ κακὰ αὐ-
 τῆς ἐλάλησα ἐπ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῆς. ὅτι ἐσκλή-
 ρυναν αὐχένες αὐτῶν & μὴ εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου.

κ

* Καὶ ἤκουσεν παχὺς ὁ υἱὸς ἐμμέρο ἱερδὴς, καὶ ἔως ἡμέρας
 κατεδάμεν ὁ ἡγουμῆρος οἶκος κυρίου & ἰερεμίας πορφη-
 τιστὸς ὅτι λόγοις τέτοις.

* καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐβόλησεν αὐτὸν εἰς τὴν κα-
 ταράκην ὅς ἡ ἐν πύλῃ οἴκος βενιαμὴν ὑπερώς ὅς ἡ ἐν
 οἴκῳ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ponam ciuitatem hanc in solitudinem & desolationem : omnis qui transierit per eam, clamabit, & mouebit caput suum super
 omnes plagas eius. * Et cibabo eos carne filiorum suorum, & carne filiarum suarum, & unusquisque substantiam proximi sui
 diripiet in obsidione & tribulatione qua arceabunt eos inimici sui, & qui querunt occidere eos.

* Et confringes lagunculam ante oculos virorum qui gradiuntur tecum. * Et dices eis : Hæc dicit Dominus exercituum ;
 Sic conteram populum istum & ciuitatem hanc, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari, & in Thopheth sepelient, eò
 quod non erit locus ad sepeliendum.

* Sic faciam loco isti, dicit Dominus, & habitatoribus eius, ut ponam ciuitatem istam sicut Thopheth. * Et erunt domus
 Ierusalem, & domus regum domus Iuda sicut locus Thopheth, qui immundus est, propter omnes domus in quarum tectis adoleuerunt
 aromata omni militiæ celi, & libauerunt libamina idolis populorum. * Et venit Ieremias de Thopheth, miserat enim illuc Do-
 minus ut prophetaret, & stetit in atrio domus sanctuarij Domini, & dixit omni populo :

* Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel : Ecce ego inducam super ciuitatem hanc, & super omnes vrbes eius vniuersa mala
 quæ decreui contra eam. Quia obdurauerunt cervicem suam, ut non obedirent verbis meis.

CAPVT XX.

ET audiuit Phasur filius Emer sacerdos ; & ipse erat constitutus princeps sacerdotum in domo sanctuarij Domini, quando Ieremias
 prophetabat verba hæc. * Et percussit Phasur Ieremiam prophetam, & coniecit eum in carcerem, qui erat in porta superiori
 tribus Benjamin in domo sanctuarij Domini.

* Et factum est in crastino, & eduxit Phasur Hieremiam de carcere; & ait illi Hieremias: Non Phasur vocavit Dominus nomen tuum, sed migrantem.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego do tibi in transmigrationem cum omnibus amicis tuis: & cadent in gladio inimicorum suorum; et oculi tui videbunt; & te & omnem Judam dabo in manus regis Babylonis, & transmigra facient eos, & percutient eos in gladiis.

* Et dabo omnem fortitudinem civitatis huius, & omnes labores eius, & omnes thesauros regis Juda in manus inimicorum eius, & ducent eos in Babylonem.

* Et tu & omnes habitates in domo tua ibitis in captivitate, & in Babylone morieris, & ibi sepelietur tu & omnes amici tui, quibus prophetaſti illis mendacia.

* Decepsi te Domine, & deceptus sum: obtinuiſti, & potuiſti. Factus sum in risum tota die; perſeveravi subſannatus.

* Quia amaro verbo meo ridebor, præuaricationem & miseriam inuocabo, quia factum est verbum Domini in opprobrium mihi, & in derisum tota die.

* Et dixi: Non nominabo ultra nomen Domini, & non loquar ultra in nomine eius. Et factus est quasi ignis ardens, comburens in ossibus meis, & dissolutus sum undique, & non possum ferre.

* Quia audiui vituperium multorum congregatorum undique: Resistite, & resistamus ei omnes viri amici eius: custodite opinionem eius si decipietur, & præualebimus ei, & sumemus ultionem nostram ex eo.

* Et Dominus mecum sicut bellator fortis: propter hoc persecuti sunt, & intelligere non potuerunt: confusi sunt valde; quia non cognoverunt ignominias suas quæ in æternum non tradentur oblivioni.

* Domine probans iusta, intelligens renes & corda, videam quæ a te, ultionem ex eis, quoniam ad te reuelavi causam meam.

3 * καὶ ἐξήνεγκε τὴν αὐτὴν καὶ ἐξήγαγεν παχὺν τὸν ἱερεμίαν ἐκ τῆς καταράκης, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας· ἐχὶ παχὺρ ἐνάλεσεν κύριος τὸ ὄνομα σου ἀλλ' ἢ μέτεικον.

4 * διότι τὰ δὲ λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμί σοι εἰς μετεκείναιαν σὺν πᾶσι τοῖς φίλοις σου καὶ περὶ τὴν μαχαίραν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ὁφθαλμοί σου ὀφθαλμοὶ, & σὺ καὶ πᾶσι τοῖς δώσω εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλωνίου, καὶ μετεκείναιαν αὐτῶν, καὶ κατακολλήσουσιν αὐτοὺς ἐν μαχαίραις.

5 * καὶ δώσω τὴν πᾶσαν ἰσχύϊ τῆς πόλεως ταύτης καὶ πᾶσι τοῖς πόιους αὐτῆς καὶ πᾶσι τοῖς θησαυροῖς βασιλέως ἰδοὺ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα.

6 * καὶ σὺ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου πορεύσεσθαι ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν βαβυλῶνι ἀποθάνῃ, καὶ ἐκεῖ ταφῇσιν σὺ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου οἷς παρεφθήσας αὐτοῖς ψυδῶ.

7 * ἡπάτησάς με κύριε, καὶ ἡπάτητήν με ἐν ὁρμήσας καὶ ἡδυνάσας. ἐχθρόμην εἰς γέλωτα πᾶσαν ἡμέραν, διετέλεσα μυκῆσαι ὡς βοῶν.

8 * ὅτι πικρὰ λόγῳ μου γελάωμαι, ἀθελίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἔπι καλέωμαι. ὅτι ἐχθρήν ἐστι λόγος κυρίου εἰς ἐνεδίωξίν μου καὶ εἰς χλωσασμὸν πᾶσαν ἡμέραν.

9 * καὶ εἶπα· ἔμὴ ὀνομάζω ἐπὶ τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ἔμὴ λαλήσω ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκε ὡς πύρ καὶ ὀνείδισον φλέγον ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ παρήματι πόνον, & οὐδὲν ἔμελλεν φέρειν.

10 * ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροισμάτων κυκλῶν. ἔπι τρωσῆτε, καὶ ἔπι τρωσάμενοι αὐτῷ πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ, τρέσατε τὴν ἑπινόειαν αὐτοῦ εἰς ἀπατηθῆσθαι, καὶ διωχθῆσθαι αὐτὸν, καὶ ληψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ.

11 * καὶ κύριος μετ' ἐμοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων, διὰ τοῦτο ἐδίδωξάν με νοῆσαι ὅτι ἡδυνάσθη. ἡγνώσθην σφόδρα, ὅτι ὅτι ἐν ὁρῇ ἀπείρας αὐτῶν αἱ δι' αὐτοῦ ἐπληθύνονται.

12 * κύριε δοκιμάζων δίκαια, σιωπῶν νεφερὺς ἐκ καρδίας, εἶδομι τὴν ὁδὸν σου ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμα μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Factumque est subsequenti die, eduxit Phasur Ieremiam ex cippo. Et dixit ei Ieremias: Non Phasur vocavit Dominus nomen tuum, sed congregabuntur contra te qui occident gladio per circuitum.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam te in interitum, te & omnes amicos tuos, & occidentur gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt: & omnes viros domus Iuda tradam in manum regis Babylonis, & abducent eos in Babylonem, & occidet eos gladio. Et dabo omnes divitias terræ huius, & omnem laborem eius, & omnia in quibus laboraverunt, & omnes thesauros regum domus Iuda tradam in manum inimicorum suorum, & diripient ea, & in captivitatem ducent, & asportabunt ea in Babylonem. Tu autem Phasur, & omnes habitatores domus tuæ ibitis in captivitatem, & in Babylonem ducetis, & ibi morietur, ibique sepelietur tu & omnes amici tui, quibus prophetaſti in mandaciis. Seduxisti me Domine, & seductus sum: robustior me fuisti, & inualuisti contra me: fui subſannationi quotidie, omnes me rident. Quia in tempore quo ego prophetizo, ego tollo vocem meam plorans, & exclamans: & contra raptōres & direptōres ego prophetizo. factum est enim mihi verbum Domini in opprobrium & in derisum tota die.

Et dixi: Non recordabor eius, nec loquar ultra in nomine eius. et facti sunt sermones eius in corde meo quasi ignis ardens, inundantes ossa mea: & laboravi sustinens & non potui.

Quia audiui verba multorum qui congregantur in circuitu: Annunciate & denunciabimus illud. dicunt omnes viri pacis meæ, qui insidiantur ut malefaciant mihi, Fortè errabit, & præualebimus aduersus eum, & ultionem nostram sumemus ex eo.

Verbum autem Domini est in adiutorium meum, sicut heros robustus. Propterea qui me persequuntur, corrūent, & non poterunt surgere: confundentur vehementer; quia non prosperabuntur, & operiet eos verecundia æterna, quæ nunquam cessabit. Dominus autē exercituum eligens veritatem, reuelati sunt coram eo renes & cor; videbo ultionem iudicii tui ex eis; quia coram te dixi iniuriam meam:

13 * שירו ליהוה הללו אר -- יהוה כי הציל את-
נפש אביון מיד מרעים :
14 * ארור היום אשר ילדתי בו יום אשר ילדתני
אמי אל-יהי ברוך :
15 * ארור האיש אשר בשר את-אביל לאמר ילד-לך
בן זכר שמח שמחהו :
16 * והיה האיש ההוא כערים אשר הפך יהוה ולא
נחם ושמע זעקה בבקורותיו בעת צהרים :
17 * אשר לא-מותתני מרחם ותהי לי אמי קברי
ורחמה הרת עולם :
18 * למרה זה מרחם יצאתי לראות עמל ויגון
ויכלו בבשר ימי :

כא

1 * הדבר אשר היה אל-ירמיהו מאת יהוה בשלח
אליו המלך צדקיהו את-פשחור בן-מלכיה ואת-
צפניה בן-מעשיה הכהן לאמר :
2 * דרש נא בעדנו את-יהוה כי נבוכדראצר מלך-
בבל נלחם עלינו ואולי יעשה יהוה אותנו ככל-
נפלאותיו ויעלה מעלינו :
3 * ויאמר ירמיהו אליהם כה תאמרו אל-צדקיהו :
4 * כה-אמר יהוה אל-הי ישראל הנני מסב את-
כלי המלחמה אשר בידכם אשר אתם נלחמים
בם את-מלך בבל ואת-הבשרים הצרים עליכם
מחוץ לחומה ואספת אותם אל-תוך העיר
הזאת :
5 * ונלחמתי אני אתכם ביד נטויה ובזרוע חזקה
ובאף ובחמה ובקצף גדול :
6 * והכיתי את-ישיבי העיר הזאת ואת-האדם
ואת-הבהמה בדבר גדול ימתו :

CAP. XXI.

1 **V**erbum quod factum est ad Hieremiam
A à Domino, quādo misit ad eum rex Se-
dechias Phasur filium Melchiae, & Sopho-
niam filium Maasie sacerdotem, dicens:

2 * Interroga pro nobis Dominum, quia
Nabuchodonosor rex Babylonis praeliatur
aduersum nos, si fortè faciat Dominus no-
biscum secundum omnia mirabilia sua, &
recedat à nobis.

3 * Et dixit Hieremias ad eos : Sic dicetis
Sedechiae:

4 * Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ecce
B ego conuertam vasa belli quæ in manibus
vestris sunt, & quibus vos pugnatis aduer-
sum regem Babylonis, & Chaldeos qui ob-
sident vos in circuitu murorum, & congre-
gabo ea in medio ciuitatis huius.

5 * Et debellabo ego vos in manu extenta
& in brachio forti, & in furore & indigna-
tione, & in ira grandi.

6 * Et percutiam habitatores ciuitatis hu-
ius. Homines & bestiae pestilentia magna
morientur.

תרגום יונתן

13 * שבו קדם יי אורו קדם יי ארי שיתב ית נפש מסכן מיד מבאשין :
14 * לויס גברא דבשר ית אבא למימר אתיליד לך בר דבר חדא חדא :
15 * ויהי גברא ההוא כקרויא דהפך יי ברגוה ולא אחותבא וישמע צוחד בצפרא ויבכא בעדן טיחרא :
16 * לוי דלא אמיר עלי דמיתח מבטנא ותורת לי פון אמי קברי ותוית כדלא תוית :
17 * דין וספו בבחמא יומי :

כא

1 * פתחם נבואה דתורה עם ירמיה מן קדם יי בד שלח לוחה מלכא צדקיהו ית פשחור בר מלכיה וית צפניה בר מעשיה
2 * אלי כעז עלנא קדם יי ארי נבוכדראצר מלכא דבבל מגיח קרבא בנא מאים יעבד יי עמנא ככל פרישותיה
3 * ואמר ירמיהו להון ברין תימרון לצדקיהו :
4 * דרנאמר יי אלחא דישראל הא אנא מסחר ית מאני קרבא די בידיון דאתון מגיחין קרבא בהון עם מלכא דבבל ועם כשדאי
5 * ואגזיח אנא עמכון בידא מרקסא ובדרע חקיפא וברגו ובחמה
6 * ואמתי ית יתבי קרמא דרא וית אנשא וית בעירא במותא מגיחא ימותון :

* Cantate Domino, laudate eum; quia liberauit animam pauperis de manu fortiorum

* Maledictus dies in qua natus sum in ea; dies in qua peperit me mater mea, non sit desiderabilis.

* Maledictus homo qui annunciauit patri meo dicens: Natus est tibi masculus, letificatus est.

* Sit homo ille ut ciuitates quas subuertit Dominus in furore, & non pœnituit eum. Audiat clamorem manè, & ululatum meridiæ.

* Quia non interfecit me in vulua matris, & fuit mihi mater mea sepulchrum mihi, & vulua conceptionis aeternæ.

* Quare ad hoc egressus sum de vulua ut viderem labores & erumnas, & consumpti sunt in confusione dies mei?

CAP. XXI.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino, quando misit ad eum rex Sedechias Paschur filium Melchiae, & Sophoniam filium Maasai sacerdotem, dicens:

* Interroga pro nobis Dominum; quia rex Babylonis insurrexit contra nos, si faciat Dominus secundum omnia mirabilia sua, & recedet à nobis.

* Et dixit ad eos Hieremias: Sic dicetis ad Sedechiam:

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego conuerto arma bellica quæ in manibus vestris, & in quibus vos pugnat in eis, aduersum Chaldaeos qui obsederunt vos extra murum. Et congregabo eos in medium ciuitatis huius.

* Et debellabo vos ego in manu mea extenta, & in brachio forti cum furore & ira & indignatione magna.

* Et percutiam omnes habitantes in ciuitate ista, homines & iumenta in morte magna & morientur.

* ἄσατε τὸ κυρίῳ, αἰνέσατε αὐτῷ, ὅτι ἐξέλετο ψυχὴν πονήσαντα ἐν χειρὶ σφερωτέρων αὐτοῦ.

* Ἐπικατάρσεται ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐτέχθη ἐν αὐτῇ, ἡμέρα ἐν ᾗ ἐτεκόν με ἡ μήτηρ μου μὴ ἔσω ἐπὶ οὐκλή.

* Ἐπικατάρσεται ὁ ἄνθρωπος ὁ διαγελισάμενος τὸ παρτί μου λέγων· ἐτέχθη μοι ἄρσεν, διφραϊνόμενός ἐστιν.

* ἔσω ὁ ἄνθρωπος ἐκείνους ὡς αἱ πόλεις αἷς κατέσφεν κύριος ἐν θυμῷ καὶ μετεμελήθη. ἀκουσάτω κραυγῆς τοῦ πένθους, καὶ ἀλαλαγμοῦ μεσημβρίας.

* ὅτι ὅσα ἀπέκλειον με ἐν μήτρᾳ μητρός, καὶ ἐχρητό μοι ἡ μήτηρ μου τάφος μοι καὶ μήτρα συλλήψεως αἰωνίας.

* ἵνα τί τοῦτο ἐξῆλθον ἐν μήτρᾳ τοῦ βλέπειν κόπας καὶ πόνους, & διείλεσαν ἐν αἰχμῇ αἱ ἡμέραι μου;

κα'

* Ὁ λόγος ὁ γινόμενος πρὸς ἱερემίαν πρὸς κύριον ὅτε ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν παχὺρ υἱὸν μελχίου καὶ τὸν θρονίου υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα λέγων·

* ἐπερώτηθον πρὸς ἡμῖν τὸν κύριον, ὅτι βασιλεὺς βαβυλωνίων ἐφέσηκεν ἐφ' ἡμᾶς, εἰποιήσῃ κύριος καὶ πρὸς τὰς αὐτιάς αὐτοῦ, & ἀπελθούσῃ ἀφ' ἡμῖν.

* καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς ἱερემίας· οὕτως ἐρεῖτε πρὸς σεδεκίαν·

* τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἰδοὺ ἐγὼ μετασφένω τὰ ὅπλα τὰ πολεμικὰ ἃ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καὶ ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐτοῖς, πρὸς οὗτον χaldaicus οὗτος συγκεκληκός τις ὑμᾶς ἐξώθει τοῦ τείχους. καὶ συνάξω αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ταύτης.

* καὶ πολεμήσω ὑμᾶς ἐγὼ ἐν χειρὶ μου ἐκτεταμένη καὶ ἐν βραχίονι κραταίῳ καὶ θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροργισμῷ μεγάλῳ.

* καὶ πατάξω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἄνθρωπος καὶ τὰ κτήνη ἐν θανάτῳ μεγάλῳ καὶ δποθροῦν).

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Cantate coram Domino, quia liberauit animam pauperis de manu malignorum.

* Maledicta dies in qua natus sum: dies in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.

* Maledictus vir qui annunciauit patri meo, dicens: Natus est tibi filius masculus, letitia letificauit eum.

* Sitque vir ille sicut ciuitates quas subuertit Dominus in furore suo, & non sunt habitatae: & audiat clamorem manè, & ululatum in tempore meridiano.

* Utinam non dictum fuisset de me: sed quod mortuus essem ab utero, & esset mihi mater mea sepulchrum meum, & essem quasi non essem.

* Quare de ventre egressus sum; ut viderem laborem & dolorem, & consumpti sunt in confusione dies mei?

CAPVT XXI.

Verbum prophetiae quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, quando misit ad eum rex Sedechias Paschur filium Melchiae, & Sophoniam filium Maasai sacerdotem, dicens:

* Ora nunc pro nobis coram Domino, quia Nabuchodonosor rex Babylonis praeliatur aduersum nos; fortasse faciet Dominus nobiscum iuxta omnia mirabilia sua, & discedet à nobis.

* Et dixit ad eos Ieremias: Hæc dicetis Sedechiae;

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego conuertam instrumenta belli quæ sunt in manibus vestris, quibus vos pugnat contra regem Babylonis, & contra Chaldaeos, qui obsident vos extra murum: & congregabo ea in medio ciuitatis huius.

* Et pugnabo ego vobiscum in manu excelsa, & in brachio forti, & in furore, & in indignatione, & in ira grandi.

* Et percutiam habitatores ciuitatis huius: & homines & iumenta peste magna morientur.

* ואחר כך נאם יהוה אתן את צדקיהו מלך-
יהודה ואת עבדיו ואת העם ואת הנשאים
בעיר הזאת מן הדבר מן החרב ומן הרעב ביד
נבוכדראצר מלך בבל וביד איביהם וביד מבקשי
נפשם והעם לפי חרב לא יחוס עליהם ולא
יחמל ולא ירחם:

* ואל העם הזה תאמר כה אמר יהוה הנני נתן
לפניכם את דרך החיים ואת דרך המות:

* הישב בעיר הזאת ימות בחרב וברעב ובדבר
והיוצא ונפל על הכשדים הצרים עליכם יחיה
והיתר לו נפשו לשלל:

* כי שמי פני בעיר הזאת לרעה ולא לטובה
נאם יהוה ביד מלך בבל תנתן ושרפה באש:

* ולבית מלך יהודה שמעו דבר יהוה:

* בית דוד כה אמר יהוה דינו לבקר משפט והצילו
גוול מיד עושק פן תצא באש חמתי ובערה ואין
מכבה מפני רע מעלליהם:

* הנני אליך ישבת העמק צור המישר נאם יהוה
האמרים מי יחת עלינו ומי יבוא במעונותינו:

* ופקדתי עליכם כפרי מעלליכם נאם יהוה
והצתי אש ביערה ואכלה כל סביביה:

כב

* כה אמר יהוה רד בירת מלך יהודה ודברת
שם את הדבר הזה:

* ואמרת שמע דבר יהוה מלך יהודה הישב
על כסא דוד אתה ועבדך ועמך חבאים בשערים
האלה: * כה אמר יהוה עשו משפט וצדקה
והצילו גוול מיד עשוק וגר יתום ואלמנה אל-
תנו אל תחמסו ודם נקי אל תשפכו במקום
הזה:

* Et post hoc ait Dominus: Dabo Sede-
chiam regem Iuda & seruos eius & popu-
lū eius, & qui derelicti sunt in ciuitate hac
à peste & gladio & fame, in manu Nabu-
chodonosor regis Babylonis, & in manu
inimicorum eorum, & in manu quarentiū
animam eorum: & percutiet eos in ore gla-
dij, & non flectetur neque parceret nec mi-
ferebitur.

* Et ad populum hunc dices: Hæc dicit
Dominus; Ecce ego do coram vobis viam
vitæ & viam mortis.

* Qui habitauerit in vrbe hac, morietur
gladio & fame & peste: qui autem egressus
fuerit & transfugerit ad Chaldæos, qui ob-
sident vos, viuet, & erit ei anima sua quasi
spolium.

* Posui enim faciem meam super ciui-
tatem hanc in malum, & non in bonum,
ait Dominus. In manu regis Babylonis da-
bitur, & exuret eam igni.

* Et domui regis Iuda: Audite verbum
Domini;

* Domus Dauid, hæc dicit Dominus:
Iudicate manè iudicium, & eruite vi op-
pressum de manu calumniantis, ne forte
egredietur vt ignis indignatio mea & suc-
cendatur, & non sit qui extinguat propter
malitiam studiorum vestrorum.

* Ecce ego ad te habitatricem vallis soli-
dæ atque campestris, ait Dominus; qui di-
citis: Quis percutiet nos, & quis ingredie-
tur domus nostras? * Et visitabo super vos
iuxta fructū studiorū vestrorum, dicit Dñs;
& succendam ignē in saltu eius, & deuora-
bit omnia in circuitu eius. CAP. XXII.

* Hæc dicit Dñs: Descende in domū regis
Iuda, & loqueris ibi verbū hoc. * Et di-
ces: Audi verbū Dñi rex Iuda, qui sedes sup
soliū Dauid tu & serui tui & populus tuus
qui ingredimini per portas istas; * Hæc di-
cit Dñs: Facite iudicium & iustitiā, & libe-
rate vi oppressum de manu calūniatoris, &
aduenam & pupillū & viduam nolite con-
tristare, neq; opprimatis iniquē, & sangui-
nē innocentem ne effundatis in loco isto.

הרגום יונתן

7 ויתר כן אמר יי אסתר ית צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה וית עבדיו וית עמא וית דאשחארו בקרתא דדא מן מותא ומן חרבא ומן
כפנא ביד נבוכדראצר מלכא דבבל וביד בעלי דבניהון וביד דבעו למקטלהון וימחינן לפתגם דחרב לא יחוס עליהון ולא יחמול ולא
יחמל ולא ירחם: * ויעמא הרין חומר כדנן אמר יי הא אנא יתב קרמיהון ית אורח חיי וית אורח מותא: * ויתב בקרתא דדא
יתקטל בחרבא ובכפנא ובמותא ודפוק וישחמט לכסדאי דצירין עליכון ויחי ויחיה לה נפשה לשיבא: * ארי חל רגזי בקרתא דדא
לבישחא ולא לטבא אמר יי ביד מלכא דבבל תתמסר ויסקרינה בנורא: * ולבית מלך שבטא דבית יהודה קבלו פתגמא דיי: *
12 בירת דוד כדנן אמר יי דינו לצפרא דינא ושיבבו אניסא מיד דאנא לה דלמא ידלק באשחא רגזי ושיצו ולא יחי חאס מן קדם בישות
עובדיכון: * 13 הא אנא שלח רגזי עלך דיתבא בתקפא בקרוין פריכו אמר יי דאמרין מן יחזרת עלנא ומן יעול בבירגיתנא: * 14 ואסער
עליכון כפרי עובדיכון אמר יי ואדלק אשחא בקרתא ותישאי כל סחרגתא:

כב

1 כדנן אמר יי חזה לבית מלך שבטא דבית יהודה ותחנכי חסן ית פתגמא הרין: * 2 ויתמר קבל פתגמא דיי מלך שבטא
דבית יהודה ויתב על כרסו דוד ארז ועבדך ועמך דעלון בתרעיא האלן: * 3 כדנן אמר יי עבדו דינא וצדקתא ושיבבו אניסא
מיד דאנא לה וגיר יתב וארמלא לא תונן ולא תינסן ודם זכי לא תושדון באתרא הרין:

* Et post hæc sic dicit Dominus Tradam Se-
deciam regem Iuda & seruos eius et populum
qui derelictus est in ciuitate hac, à morte & à
fame & à gladio, in manus inimicorum suorum
querentium animas eorum, & trucidabunt eos
in ore gladij: non parcam in eis, & non misere-
bor eorum.

* Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Do-
minus; Ecce ego dedi ante faciem vestram viam
vitæ & viam mortis.

* Qui habitat in ciuitate hac, morietur in fa-
me & in gladio; & qui egredietur vt transeat
ad Chaldaeos qui obsederunt vos, viuet, & erit
anima eius in spoliis: viuet.

* Quia firmani faciem meam super ciuitatē
istam in mala & non in bona, dicit Dominus: in
manus regis Babylonis tradetur, & comburet
eam in igne.

* Domus regis Iuda audite verbū Domini.

* Domus Dauid, hæc dicit Dominus: Iudica-
te manē iudicium & dirigite & liberate dire-
ptum de manu calumniantis eum; vt non accen-
datur sicut ignis ira mea & succendetur, &
non erit qui extinguat.

* Ecce ego ad te habitantem vallem Sorcam
pestrem, dicentes: Quis terrebit nos? aut quis in-
gredietur in habitaculum nostrum?

* Et visitabo super vos, & succendā ignem
in sylua eius, & deuorabit omnia quæ in cir-
cuitu eius.

CAP. XXII.

Hæc dicit Dominus: Vade & descende in
domum regis Iuda, & loqueris illic ver-
bum hoc;

* Et dices: Audi verbū Domini rex Iuda, qui
sedes super thronum Dauid, tu & serui tui, &
populus tuus, & qui ingrediuntur per portas
has. * Hæc dicit Dominus: Facite iudicium
& iustitiam, & liberate direptum de manu
calumniantis eum, & adueniam & pupillum
& viduam ne vi opprimatis & ne impiè aga-
tis, & sanguinem innocentem ne effundatis in
loco isto.

* καὶ ἐγὼ ταῦτα ἔτις λέγει κύριος· παραδώσω τὸν
σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὸν
λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπὸ τῆς θανά-
του καὶ ἀπὸ τῆς λιμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μαχαίρας, εἰς χεῖρας
ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ κα-
τακόψουσιν αὐτοὺς ἐν σώματι μαχαίρας. & φείσονται
τῶν αὐτῶν καὶ οὐκ οἰκτιρήσω αὐτοὺς.

* καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ἔρεῖς· τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ
ἐγὼ δέλωκα πρὸς ὑμᾶς ὡς ὁ κύριος τῆς ζωῆς καὶ
τῆς οὐδὸν τῆς θανάτου.

* ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖ ἐν λι-
μῷ καὶ ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ὁ ἐκπορευόμενος ἀποθνήσκει
πρὸς τοὺς χεῖρας τοῦ καταλειφθέντος ὑμᾶς. (ὁ
σὲ) καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς σκόλα. (ὁ σὲ) ζήσεται.

* διότι ἐξήλθα τὸ πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ τὴν πόλιν ταύ-
την εἰς κακὰ & οὐκ εἰς ἀγαθὰ, λέγει κύριος, εἰς χεῖρας
βασιλέως βαβυλωνίου ἀπαδοθήσεται, καὶ κατακαύσει αὐ-
τὴν ἐν πυρὶ. * ὁ οἰκὸς βασιλέως ἰούδα ἀκύνει λό-
γον κυρίου.

* οἰκὸς δαυὶδ, τάδε λέγει κύριος· κείναις ῥησὶ
κρίμα καὶ καθυστέρησις & ἐξελέσθαι διηρησμένον ἐκ
χειρὸς ἀδικούντος αὐτόν. ὅπως μὴ αἰσθῆται ὡς πύρ ἡ οὐρή
μας & καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σέσωκός.

* ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὸν κατακούντα τὴν κοιλάδα (ὁ
τὴν πεδινὴν, οὗ λέγοντας, τίς πωθήσει ἡμᾶς; ἢ τίς εἰσε-
λεύσεται) εἰς τὸ κατακλινέμενον ἡμῶν;

* & σπείρωμα ἐφ' ὑμᾶς & ἀνάψω πύρ ἐν τῷ δρυμῷ
αὐτῆς. & ἐδεῖ) πᾶσι ταῖς κύκλῳ αὐτῆς.

κβ

* Τάδε λέγει κύριος· πορεύεσθαι καὶ καταβῆθαι εἰς οἶκον
τῆς βασιλείας ἰούδα, καὶ λαλήσεις ἐκεῖ τὸν λόγον τοῦτον.

* καὶ ἔρεῖς· ἀκούε τὸν λόγον κυρίου βασιλεὺς ἰούδα ὁ
καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ σὺ & οἱ παῖδες σου & ὁ λαός
σου & οἱ εἰσπορευόμενοι ταῖς πύλαις ταύταις.

* τάδε λέγει κύριος· ποιεῖτε κρίμα καὶ δικαιο-
σύνην καὶ ἐξαιρέετε διηρησμένον ἐκ χειρὸς ἀδι-
κούντος αὐτόν. καὶ ἀποσπῆτε καὶ ὀφθαλμὸν & χεῖρα μὴ
καταδυασθῆτε & μὴ ἀτεεῖτε. καὶ αἷμα ἀδίκων μὴ ἐκ-
χέητε ἐν τῷ ῥέει τούτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et post hæc, dicit Dominus, tradā Sedechiam regē tribus domus Iuda, & seruos eius, & populū & quicumque remanserit in ciuitate ista,
à morte, & à gladio, & à fame, in manū Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manum inimicorum suorum, & in manum querentium oc-
cidere eos; & percutiet eos in ore gladij: non parcat eis, nec ignoscet, nec miserebitur. * Populo autē huic dices: Hæc dicit Dominus; Ecce
ego dabo coram vobis viam vitæ & viam mortis. * Qui habitauerit in vrbe hac, interficietur gladio, & fame, & peste: & qui egressus fue-
rit, & qui obedierit Chaldaeis qui obsident vos, viuet, & erit ei anima eius in euasione. * Quia residet furor meus contra ciuitatē istam
in malum, & non in bonum, dicit Dominus. In manum regis Babylonis tradetur, qui eam succendet igni. * Et domui regis tribus domus
Iuda. Suscipite verbum Domini. * Domus Dauid, hæc dicit Dñs: Iudicate manē iudicium, & eruite vim patientem de manu violenti, ne
forte succendatur vt ignis indignatio mea, & consumat, & non sit qui misereatur propter malitiam operum vestrorum. * Ecce ego mitto
furorem meum contra te quæ habitas in fortitudine in ciuitatibus munitis, dicit Dominus: qui dicitis, Quis descendet contra nos, & quis
ingredietur palatia nostra? * Et visitabo super vos iuxta fructum operum vestrorum, dicit Dominus, & succendam ignem in vrbi-
bus eius, & consumet omnia quæ in circuitu eius sunt.

CAPVT XXII.

Hæc dicit Dominus: Descende in domum regis tribus domus Iuda, & prophetabis ibi verbum hoc. * Et dices: Suscipe verbum Domi-
ni rex tribus domus Iuda, qui habitas super solium Dauid tu, & serui tui, & populi tui qui ingrediuntur per portas istas. * Hæc dicit
Dominus: Facite iudicium & iustitiam, & liberate vim patientem de manu eius qui vim infert ei; & peregrinum, & pupillum, & viduam ne
contristetis, nec vi opprimatis: & sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.

* כי אם עשו תעשו את הדבר הזה ובאו בשערי
 הבית הזה מלכים יושבים לדור על כסאות רכבים
 ברכב ובסוסים הוא ועבדו ועמו :
 * ואם לא תשמעו את הדברים האלה בינשבעתי
 נאם יהוה כי לחרבה יהיה הבית הזה :
 * כי כה אמר יהוה על בית מלך יהודה גלעד
 אתה לי ראש הלבנון אם לא אשיתך מדבר ערים
 לוא נושבה :
 * וקדשתי עליך משחרתים איש וכליו וכרתו
 מבחר ארזיך והפילו על האש :
 * ועבדו גוים רבים על העיר הזאת ואמרו איש
 אל רעהו על מר עשה יהוה ככה לעיר הגדולה
 הזאת :
 * ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהיהם
 וישתחוו לאלהים אחרים ויעבדו :
 * אל תבכו למת ואל תנדרו לו בכו ככל להלך כי
 לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו :
 * כי כה אמר יהוה אל שלם בן יאשיהו מלך
 יהודה המלך תחרת יאשיהו אביו אשר יצאמן
 המקום הזה לא ישוב שם עוד :
 * כי במקום אשר הגלו אתו שם ימות וארץ
 הארץ הזאת לא יראה עוד :
 * הוי בנה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט
 ברעהו יעבד חנם ופעלו לא יתן לו :
 * האמר אבנה לי בית מדות ועליות מרוחים
 וקרע לו חלונות וספון בארו ומשוח בששן :
 * התמלך כי אתה מתחרה בארץ אביך הלוא
 אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו :
 * הן דין עני ואביון אז טוב הלא הוא הרעה
 אתי נאם יהוה :

* Si enim facientes feceritis verbū istud,
 ingredientur per portas domus huius reges
 sedentes de genere David super thronum
 eius, & ascendentes currus & equos, ipsi &
 serui & populus eorum.
 * Quod si non audieritis verba hæc, in
 memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in
 solitudinem erit domus hæc.
 * Quia hæc dicit Dominus super domū
 regis Iuda; Galaad tu mihi caput Libani: si
 non posuero te solitudinem, vrbes inhabi-
 tabiles.
 * Et sanctificabo super te interficientem
 virum & arma eius; & succident electas
 cedros tuas, & præcipitabunt in ignem.
 * Et pertransibunt gentes multæ per ci-
 uitatem hanc: & dicit unusquisque proxi-
 mo suo; Quare fecit Dominus sic ciuitati
 huic grandi?
 * Et respōdebunt: Eò quod dereliquerint
 pactū Domini Dei sui, & adorauerint deos
 alienos, & seruierint eis.
 * Nolite flere mortuum, neque lugeatis
 super eum fletu. plangite eum qui egredi-
 tur; quia non reuertetur ultra, nec videbit
 terram natiuitatis suæ.
 * Quia hæc dicit Dominus ad Sellum
 filium Iosia regem Iuda qui regnavit pro
 Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto:
 Non reuertetur huc amplius.
 * Sed in loco ad quem transtuli eum, ibi
 morietur, & terram istam non videbit am-
 plius.
 * Væ qui ædificat domum suam in iniu-
 stitia, & cœnacula sua non in iudicio. ami-
 cum suum opprimer frustra, & mercedem
 non reddet ei.
 * Qui dicit: Ædificabo mihi domum la-
 tā & cœnacula spaciofa: qui aperit sibi fe-
 nestras, & facit laquearia cedrina, pingitq;
 sinopide. * Nunquid regnabis quoniam con-
 fers te cedro? Pater tuus nunquid nō come-
 dit & bibit & fecit iudiciū & iustitiam, tūc
 cum bene erat ei. * Iudicauit causam pau-
 peris, & egeni in bonum suum. Nunquid
 nō ideo, quia cognouit me, dicit Dominus.

תרגום יונתן

* ארי אם מעבד העבדות ית פתגמא דדין ויעלון בחרעי ביתא דדין מלכין דיתביין לדוד על כסאותי ורכיבין ברחיבין ובסוסין הוא
 ועבדו ועמו :
 * ואם לא תקבלון ית פתגמא האלן במימרי קומת אמר יי ארי לחרבא יהי ביתא דדין :
 * ארי כדנן אמר יי על בית מלך שבטא דבית יהודה אלו את חביב קדמי בבית מקדשא דרם ברישי טוריא אם לא אשינך
 מדברא קרוין ולא אחזקבת :
 * ואזמן עלך מחבלין גבר וזיניה ויקטלון שפר גברך כמה דקצצין אעי חרשא ורמן לנורא :
 * ויעבדון עממא סגיאין על קרתא דרא ויימרון גבר לחבריה על מה עבד יי בדין לקרתא דבתא דרא :
 * ויימרון על דשבקי
 ית קמא דיי אלהון וסגורו לשענות עממא ופלחונן :
 * לא תבכון על מית ולא תדוון עלוהי בכו מבכא לדגלי ארי לא יחוב עוד ויחזי ית ארע ילדוהיה :
 * ארי כדנן אמר יי על
 שלום בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה ומלך החזות יאשיה אבוי דגלי מן אתרא דדין לא יחוב לממן עוד :
 * אלהן בארתא דאגלי ויחיה חמן ימור ויח ארעא דרא לא יחזי עוד :
 * ויכניי ביהיה בלא קשוט ועלמיה בלא כרחי
 לה בחבריה מפלח סגן ואגריה לא יחב לה :
 * דאמר אבני לי בחיז דמשחן ועלון מרוחין ופצים לה חרפן ומטלל בכיורי ארזיא ומצור בסממנין :
 * האת מרמי למחוי למלכא
 קרשא אביון הלא אכל ושתה ועבד דין דקשוט וזכו ככן טב ליה :
 * הן דין מספן וחשוד ככן הנה טב הלא היא דעתא דרעיא כה אמר יי

* Quia si facientes feceritis verbum istud, & ingredientur per portas domus huius reges sedentes super thronum David, & ascendentes in curribus & equis ipsi & serui eorum, & populus eorum.

* Si autē non feceritis verba hæc, per memet- ipsum iuravi, dicit Dominus, quia in solitudine erit domus hæc.

* Quia hæc dicit Dominus contra domum regis Juda: Galaad tu mihi principium Libani, si nō posuero te desertum ciuitates non habitandas.

* Et inducam super te virum interficientem & securim eius, & succident electas cedros tuas, & iniicient in ignem.

* Et pertransibunt gentes multæ per ciuitatē hanc, et dicent vnusquisque ad proximum suum: Quare fecit Dominus sic ciuitati huic magnæ?

* Et dicent: Eō quod reliquerunt testamen- tum Domini Dei sui, et adorauerunt deos alie- nos, & seruiuerunt eis.

* Ne fleatis mortuum, neque lugeatis eum: plangite fletu egredientem, quia non reuertetur vltra, & non videbit terram patriæ suæ.

* Quia hæc dicit Dominus ad Sallum filium Josia regem Juda, qui regnavit pro Josia patre eius, qui egressus est de loco isto: Non reuertetur illuc vltra.

* Sed in loco vbi transmigrauerunt fecerunt eum, illic morietur, & terram istam non videbit amplius.

* O qui ædificas domum tuam non cum ini- stitiis, & cœnacula tua non in iudicio: apud eum proximus operatur gratis, & mercedem eius non reddet ei.

* Aedificasti tibi domum paruulam, cœnacu- la perflatilia distincta fenestris, & contignata in cedro, & limita sinopide.

* Nunquid regnabis, quia tu concitatus es in Achaz patrem tuum? non comedent & non bibent: melius erat te facere iudicium & iusti- tiam bonam.

* Non cognouerunt, non iudicauerunt iudi- cium humili, neque iudicium pauperis. Nonne hoc est ignorare te me, dicit Dominus?

* διότι ἐὰν ποιούνης ποιήσῃς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ εἰσε- λθόντες ἐν ταῖς πύλαις οἴκου τούτου βασιλεῖς καθήμε- νοι ἐπὶ θρόνου δαυὶδ & ἐπιβεβηκότες ἐφ' ἀρμάτων καὶ ἵπ- πων αὐτοῦ & παῖδες αὐτῶν & ὁ λαὸς αὐτῶν.

* ἐὰν δὲ μὴ ποιήσῃς τοὺς λόγους τούτους, κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει κύριος ὁππότες ἐρήμωσιν ἔσται ὁ οἶκος ὁτός.

* ὅτι τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ οἴκου βασιλείας ἰου- δα. γαλαὰδ σύ μοι δόρυ & λίβανος. ἐὰν μὴ θῷ σε ἔρη- μον πόλεις μὴ κατοικήθησόμενας.

* καὶ ἐπάξω ἐπὶ σὲ δούδρα ὁλοθρόνου καὶ τὸν πέλε- κυ αὐτοῦ. καὶ ἐκκόψουσιν τὰς ἐκκλησίας κέδρους σου καὶ ἐμβαλῶσιν εἰς τὸ πύρ.

* καὶ διελθόντες ἔσθην πολλὰ διὰ τῆς πόλεως ταύτης, & ἐξέσθιν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, διαλί' ἐποίησαν κύριος ὅτως τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ.

* & ἐξέσθιν ὁ κύριος ὁ θεὸς ἡμεῶν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην κυ- ρίου & θεοῦ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, & ἐδάδυσαν αὐτοῖς.

* μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μὴ δὲ θρηνεῖτε αὐτόν. κλαύσατε κλαυθμῶ τὸν ἐκπορεύομενον, ὅτι ὅσα ἐπὶ ἐξέ- ψε ἔτι & μὴ εἶδῃ τὴν γλῶσσαν πατρίδος αὐτοῦ.

* διότι τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἡμεῶν ἡμεῖς ἰωσία βα- σιλεῖα τῆς ἰουδαίας, ὅς ἐβασίλευσε ὑπὲρ ἰωσία & πα- τρὸς αὐτοῦ, ὅς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης. ὅσα ἀνὰ σέψαι ἐκεῖ ἔτι.

* ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μετόπισαν αὐτὸν ἐκεῖ δ' ἀπο- θανεῖ. & τὴν γλῶσσαν ταύτην ὅσα ὅψαι ἔτι.

* ὡς ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν σου ἐμὴν δικαιοσύνης & τὰ ὑπερβάλλου ὅσα ἐν κέρματι, παρ' αὐτῷ ὁ πλησίον ἐργά- τωρεδὴ καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ & μὴ ἀποδώσῃ αὐτῷ.

* ὡκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον. ὑπερῶα δόρυπα διπλασμένα θυρίσιν, & ἡξυλαμύρα ἐν κέδρω & κεχρισμύρα μίλτω.

* μὴ βασιλεύῃς, ὅτι σὺ παρωξύνῃς ἐν ἀχάῃ τὸν πατρί σου & φάγον. καὶ ἐπίονται. βέλιον ἢ σε ποιεῖν κρίμα & δικαιοσύνην καλὴν.

* ὅσα ἐγνώκα, ὅσα ἐκείνων κρίσιν ταπεινῶ, οὐδὲ κρίσιν πνήθη. οὐ τοῦτό ἐστιν τὸ μὴ γινῶναι σε ἐμὲ, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quod si faciendo feceritis verbum istud, ingrediatur per portas domus huius reges sedentes super solium David, ascendentes in curribus & in equis ipsi & serui et populus eius. Et si non susceperitis verba hæc, per verbum meum iuravi, dicit Dominus, quia in solitudine erit domus hæc.

* Quia sic dicit Dominus super domum regis tribus domus Iuda: Quamuis tu sis dilectus coram me sicut domus sanctua- rij, quæ excelsa est in cacumine montium; si non ponam te desertum, vrbes inhabitabiles. Et præparabo contra te vastantes, virum & ar- ma eius. Et occident pulchritudinem fortium tuorum, sicut succiduntur ligna saltus, & proiciuntur in ignem. Et pertransibunt populi multi iuxta ciuitatem hanc, & dicent vnusquisque proximo suo: Quam obrem fecit Dominus sic ciuitati huic grandi?

* Et dicent: Pro eo quod dereliquerunt pactum Domini Dei sui, & adorauerunt idola populorum, & seruiuerunt eis.

* Ne ploretis super mortuum, ne contristemini super eum: plorando plorate eum qui in captiuitatem ducitur; quia non reuertetur vltra, nec videbit terram natiuitatis suæ.

* Quia sic dicit Dominus super Sallum filium Josia regis tribus domus Iuda, qui regnavit pro Josia patre suo, Qui migrauit de loco isto, non reuertetur huc amplius.

* Sed in loco ad quem transmigrauerunt fecerunt, ibi morietur, & terram hanc non videbit amplius.

* Væ qui ædificat domum suam absque veritate, & cœnacula sua iniusta ratione: in seruitutem redigit amicum suum frustra, & mer- cedem non dat ei.

* Qui dicit: Aedificabo mihi domos mensurarum, & cœnacula spatiosa; & aperit sibi fenestras, & contigit

trabibus cedrinis, pingitque sinopide.

* Num censes te esse regem primum? pater tuus nonne comedit & bibit, & fecit iudicium verum & iustitiam, & tunc bene erat ei?

* Iudicabat iudicium pauperis & egeni; tunc enim bonum erat ei. Nonne ista est scientia quam volo, dicit Dominus?

* כי אין עיניך ולבך כי אם על בצעך ועל
 דם הנקי לשפוך ועל העשק ועל המרוצח
 לעשות :
 * לכן כה אמר יהוה אל יהויקים בן יאשיהו
 מלך יהודה לא יספרו לו הוי אחי והוי אחור
 לא יספרו לו הוי ארז והוי הדור :
 * קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאר
 לשערי ירושלם :
 * עלי רחל בנות וצעקי ובבשן תני קולך וצעקי
 מעבדים כי נשברו כל מאהבך :
 * דברתי אליך בשלוחך אמרת לא אשמע
 דרכך מנעורך כי לא שמעת בקולי :
 * כל רעך תרעה רוח ומאהבך בשבי ילכו כי
 אז תבשי ונבלמת מכל רעתך :
 * ישבת בלבנות מקננתי בארזים מה נחנתי
 בבא לך חבלים חיל בלדך :
 * חי אני נאם יהוה כי אם יהיה בניהו בן
 יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני כי
 משם אתקנך :
 * ונתתיך ביד מבקשי נפשך וביד אשר אתה
 יגור מפניהם וביד נבוכדראצר מלך בבל וביד
 הכשדים :
 * וחטלתי אתך ואת אמך אשר ילדתך על הארץ
 אחרת אשר לא ילדתם שם ושם תמותו :
 * ועל הארץ אשר הם מנשאים את נפשם
 לשוב שם שמה לא ישובו :
 * העצב נבזה נפץ האיש הזה בניהו אם בלי אין
 חפץ בו מדוע הוטלו הוא וזרעו והשלכו על הארץ
 אשר לא ידעו :
 * ארץ ארץ ארץ שמעי דבר יהוה :

17 * Tui verò oculi & cor ad auaritiam &
 E ad sanguinem innocentem fundendum, &
 ad calumniam & ad cursum mali operis.
 18 * Propterea hæc dicit Dominus ad Ioa-
 chim filium Iosæ regem Iuda : Non plan-
 gent eum, væ frater & væ soror : non con-
 crepabunt ei, væ domine, & væ inclyte.
 19 * Sepultura asini sepelietur, putrefa-
 ctus & proiectus extra portas Hierusa-
 lem.
 20 * Ascende Libanũ & clama, & in Basan
 da vocem tuam, & clama ad transeuntes;
 quia contriti sunt omnes amatores tui.
 21 * Locutus sum ad te in abundantia tua;
 F dixisti: Non audiam. Hæc est via tua ab ado-
 lescentia tua; quia non audisti vocem meam.
 22 * Omnes pastores tuos pascet ventus;
 & amatores tui in captiuitatem ibunt. Et
 tunc cõfunderis & erubesces ab omni ma-
 litia tua.
 23 * Quæ sedes in Libano, & nidificas in
 cedris. quomodo congemuisti cum venis-
 sent tibi dolores quasi dolores parturien-
 tis?
 24 * Viuo ego, dicit Dominus; quia si fue-
 rit Iechonias filius I Joachim regis Iuda, an-
 nulus in manu dextera mea, inde euellam
 eum.
 25 * Et dabo te in manum quærentium
 G animam tuam, & in manu quorum tu for-
 midas faciem, & in manu Nabuchodo-
 nosor regis Babylonis, & in manu Chal-
 dæorum.
 26 * Et mittam te & matrem tuam quæ ge-
 nuit te, in terram alienam in qua nati non
 estis, ibique moriemini.
 27 * Et in terram ad quam ipsi leuant ani-
 mam suam vt reuertantur illuc, non reuer-
 tentur.
 28 * Nunquid vas fictile atque contritum
 vir iste Iechonias? Nunquid vas absque om-
 ni voluptate? Quare abiecti sunt ipsi & se-
 men eius, & proiecti in terram quam igno-
 rauerunt?
 29 * Terra, terra, terra, audi sermonem Do-
 mini.

תרגום יונתן

17 ארי לית עיניך ולבך אלהן על ממונא למינס ועל דם
 זחיקים בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה לא יספרון לה וי על אחי וי על אחרת לא יספרון לה וי על מלכא וי על מלכותה :
 18 כסא דמשגרו ית נבלת חמרא בן ישגרו ית נבילתה יתגרר וישגרי לתלא לתרעי ירושלם :
 19 ויתרעי טור ביתא ארימי קליך וצוחי על מגינתא ארי אהברו כל רחמך :
 20 שלחת לוחיך ית כל עברי נביאא בד הויר יתבא שלימי אמרת לית אנא מקבלא דין דא אורחתך מעורך ארי לא קבלת למימרי :
 21 כל פרנסך יתכדרון לכל רוח ורחמך בשביא יתכון ארי בכז תבהתין ותחכנעין מכל בישחין :
 22 מלכא מרבא בנחא מה תעבדן במיתי לך עקא וזיע הא כחבלין לילדתא :
 23 קניס אנא אמר וי ארי אם יהי בניהו בר יהויקים מלך שבטא דבית יהודה כגלף דעין קא על יד ימיני ארי מתמן במימרי אגלינך :
 24 ואחנך ביד דבען למקטלך וביד דאת דחל מן קדמיהון וביד נבוכדראצר מלכא דבבל ובידא דכשדאי :
 25 אסך דילדתך לארע אחרי דלא אתילדתון תמן ותמן חמותון :
 26 וזארעא דאגון מטען ית נפשון למחב לחסן תמן לא יתובון :
 27 בה מדן אשלטלו הוא ובנותיו ואחגליו לארעא דלא ידעו :
 28 במירא חלשא מטלטלא גברא הדין בניהו אם כמנא דלית צרון :
 29 מארעה אגלוהי לארע אחרי ארעא דישראל קבלי פתגמא דיי :

ⁱ Ecce non sunt oculi tui recti, neque cor tuū 17
bonum; sed ad auaritiā tuā, et vt sanguinem
innocentem effundas, & ad iniquitates & ad
homicidium, vt facias ea.

³ Propter hoc hæc dicit Dominus ad Joachim 18
filium Josia regem Juda: Væ super hominẽ hunc:
non plangent eum ò frater, neque flebunt eum:
væ mihi domine & væ mihi frater.

* Sepultura asini sepelietur: putrefactus pro-
icietur vltra portam Hierusalem.

² *Ascende in Libanum & clama, & in Ba-* 20
san da vocem tuam, & clama trans mare; quia
contriti sunt omnes amatores tui.

21
*Loquuti sunt ad te in ruina tua, & dixi-
 fi: Non audiam. Hæc via tua ab adolescētia tua:
 non audiisti vocem meam.*

²² Omnes pastores tuos pascet ventus, & ²²
amatores tui in captiuitatem egredientur; quia
tunc confunderis et inhonoraberis ab omnibus
amantibus te.

* *Quae habitas in Libano nidificas in cedris, 23
ingemisces cum venerint tibi dolores, dolores
quasi parturientis.*

²⁴ *Vino ego, dicit Dominus; si existens fuerit*
Jechonias filius Joachim rex Juda sigillum in
manu dextera mea: inde euellam te.

² Et tradam te in manus quærentium animam tuam, quos tu times à facie eorum, & in manus Nabuchodonosor regis Babylonie, & in manus Chaldeorum.

² Et prouciam te & matrem tuam quæ pe-²⁶
perit te, in terram vbi non natus es ibi, ibi mo-
riemini.

** In autem terram quam ipsi desiderant ani-
mabus suis, illic non reuertentur.*

** Inhonoratus est Jechonias quasi vas cuius non est usus eius; quia proiectus est & eiectus est in terram quam nesciebat.*

² Terra, terra, terra, audi verbum Do-
mini.

17 * ἰδοὺ ὅσα εἰπὼν ὁ ὀφθαλμοὶ σου διήλθης, καὶ ἡ καρδία σου καλή. ἀλλ' εἰς τίνος πλεονεξίᾳ σου καὶ ὡς αἷμα τὸ ἀθώον τὸ ἐκχέαι καὶ εἰς ἀδικήματα καὶ εἰς φόρον, τὸ ποιεῖν ταῦτα.

18 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ καὶ ἐγὼ ἰωσήφ βασιλεὺς ἰσραὴλ· καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ μὴ κόψον αὐτὸν ὡς ἀδελφές, οὐδ' μὴ κλαυθύνται αὐτὸν, οἱ μοι κύριοι, καὶ οἱ μοι ἀδελφές.

19 * Ταφῶν οἶου (ταφῆς), σωψιθεῖς ῥιφής) ἐπέκεινα
τῆς πύλης ἐερυσσαλήμ.

10 * ἀνάβηθι εἰς τὸν λίθινον καὶ κέκραξον. εἰς τὴν βα-
σὴν δὲ τὴν φωνὴν σου καὶ βόηθον εἰς τὸ πέραν τῆς θα-
λάσσης, ὅπως σωτηρίῃς τοὺς πόρους. ④ ἐρχαίῃ σου.

12 * ἐλάλησθω πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπιώσει σου, ὧς ἵπας
ὅσον ἀκέθραμα. αὕτη ἡ ὁδός σου ἐκ νεότητός σου. ὅσον ἤκου-
σας τῆς φωνῆς μου.

22 ² πούτας οὗ ποιμνίας σου ποιμανεῖ ἄρεμ Θ, ἔ (Θ)
ἐρασαί σου ἐν αἰχμαλωσίᾳ Ἰζελδύ(ου). ὅπ τότε αἰ-
χμηθήσῃ καὶ ἀτιμωθήσῃ ἀπὸ πούτων πᾶν φιλοῦν-
των Σε.

23 * κατικουζα εν τα λιθινω εννοσδουσα εν ταυ
 κεδρωις. κατασναξ-ις εν τα ελθειν θι οδυνας, ωδινας ω
 ηκτους.

24 * ζώεγω, λέγει κύριε Θ. ἐπὶ χρόμενος γῆν) ἰεχοῖα
 ὑὸς ἰωακίμ βασιλδὸς ἰσάα ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῇ χει-
 ρὶ τῆς δεξιᾶς μου. ἐπαῖψεν ἐκ παλαιῶ σε.

25 * καὶ παρδάσω σε εἰς χεῖρας ζητῶντων τὴν ψυχὴν σου ὧν σὺ διλαβῇ ἀπὸ πορώτου αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας
ναβεχοδονοσόρ βασιλέως τῆς βαβυλωνος, ὃς εἰς χεῖρας
πάντων γαλδαίων.

26 Ἐδ' ἄπορριψω σε καὶ τὴν μητέρα σου τὴν τεκοῦσά σου
εἰς γλῶσσοι ἐσχέτης κρεί. κρεί ἀποθανεῖς.

27 εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν δὲχονταῖς ψυχαῖς αὐτῶν
καὶ ἐμὴν ἀποστείλει.

28 * ἡτιμώθη ἰεραρχίας ὡς σκλάβος οὗ ὅσα ἔστιν χρεῖς
αὐτοῦ, ὅτι ἔξερρίθη καὶ ἔξεβλήθη εἰς γλῶσσά ὅσα εἶδε.

29 ἡ ἡ ἡ ἀκε λέγον κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁷ Quia non sunt oculi tui & cor tuum, nisi ad auferendā pecuniam, & ad effundendum sanguinem innocentem, & ad faciendam calumniam & voluntatem animi tui.

fic proficiet cadaver eius; lacerabitur & prolucietur ultra portas Ierusalem. ²⁰ Ascende in domum sanctuarij, & clama, & in portis

²¹ Misi ad te omnes seruos prophetas, cum federis tranquilla. Dixisti: Non ego suscipiam iudicium. Hæc est via tua ab adolescentia tua; quia non obedisti verbo meo.

21 *Quæ habitas in domo lactuaria, & in domo regum nutriendi filios tuos; quid facies cum venerit tibi tribulatio & commotio quasi dolores parturientis?*

25 Et dabo te in manum quærentium occidere te, & in manum eorum à quorum facie tu times, & in manum Nebuchodonosor regis Babylonis, & in manum Chaldaeorum. 26 Et transmigra te faciam & matrem tuam

²⁷ Et ad terram quod ipsi seducunt animas suas ut reuertantur, quæ genuit te, in terram aliam in qua nati non es, ibique moriemini.

Terra Israel suscipe verbum Domini.

* כה אמר יהוה כתבו ארץ האיש הזה עירי
גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש ישב
על כסא דוד ומושל עוד ביהודה:

כג

* הוי רעים מאבדים ומפצים את צאן מרעיתי
נאם יהוה:

* לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל על הרעים
הרעים את עמי אתם הפצתם את צאני ותדחום
ולא פקדתם אתם הנני פקד עליכם ארץ רע
מעליכם נאם יהוה:

* ואני אקבץ את שארית צאני מכל הארצות
אשר הדחת אתם שם ויהיבתי אתהן על נוהן
ופרו ורבו:

* והקימתי עליהם רעים ורעום ולא ייראו עוד
ולא יחתו ולא יפקדו נאם יהוה:

* הנה ימים באים נאם יהוה והקימתי לדוד
צמח צדיק ומלך מלך ורשכיל ועשור משפט
ועדקה בארץ:

* בימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח וזה
שמו אשר יקראו יהוה צדקנו:

* לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יאמרו
עוד חי יהוה אשר העלה ארץ בני ישראל מארץ
מצרים:

* כי אם חי יהוה אשר העלה ואשר הביא את
זרע בית ישראל מארץ צפנה ומכל הארצות אשר
הדחת שם וישבו על אדמתם:

* לנבאים נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמתי
הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין מפני יהוה ומפני
דברי קדשו:

* Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur. Nec enim erit de femine eius vir qui sedeat super solium David, & potestatem habeat ultra in Iuda.

CAP. XXIII.

* Væ pastoribus qui disperdunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.

* Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & eiecistis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.

* Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecerò eos illuc, & contuertam eos ad rura sua, & crescent & multiplicabuntur.

* Et suscitabo super eos pastores, & pascent eos. Non formidabunt ultra, & non pauebunt, & nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo David germen iustum, & regnabit rex, & sapiens erit, & faciet iudicium & iustitiam in terra.

* In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus iustus noster.

* Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: Viuit Dominus qui eduxit filios Israel de terra Aegypti;

* Sed, Viuit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, & de cunctis terris ad quas eieceram eos illuc, & habitabunt in terra sua.

* Ad prophetas: Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea. Factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus à vino, à facie Domini, & à facie verborum sanctorum eius.

תרגום יונתן

* כדן אמר יי קבוצי גברא דלא יצלה ביומיו ארי לא יצלה מזרעיה גבר יתב על כרסי דוד ועבד שלטן
על דבית יהודה:

כג

* ויפרנסו דמאבדין ומפצים את צאן מרעיתי אמר יי:
דמפרנסו את עמי אתם הדחתם את צאני ותדחום ואתם לא פקדתם אתם הנני פקד עליכם ארץ רע מעליכם נאם יהוה:
ואני אקבץ את שארית צאני מכל הארצות אשר הדחת שם ויהיבתי אתהן על נוהן ופרו ורבו:

* והקימתי עליהם רעים ורעום ולא ייראו עוד ולא יחתו ולא יפקדו נאם יהוה:
הנה ימים באים נאם יהוה והקימתי לדוד צמח צדיק ומלך מלך ורשכיל ועשור משפט ועדקה בארץ:
בימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח וזה שמו אשר יקראו יהוה צדקנו:
לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יאמרו עוד חי יהוה אשר העלה ארץ בני ישראל מארץ מצרים:
כי אם חי יהוה אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפנה ומכל הארצות אשר הדחת שם וישבו על אדמתם:
לנבאים נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמתי הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין מפני יהוה ומפני דברי קדשו:

* Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum
abdicatum hominem; quia non crescet de semine
eius vir sedens super thronum David, imperans
ultra in Iuda.

CAP. XXIII.

O Pastores dispergentes & disperdentes
oves pascua mea.

* Propter hoc hæc dicit Dominus Deus Israel
ad pastores pascentes populum meum: Ecce disper-
sistis oves meas, & expulistis eas, & non visi-
tastis eas; ecce ego vindicabo super vos secun-
dum mala studia vestra.

* Et ego suscipiam relictos populi mei ab om-
ni terra quod expuli eos illuc, & restituam eos in
pascua sua, & crescent & multiplicabuntur.

* Et suscitabo eis pastores qui pascent eos, &
et non formidabunt ultra neque pauebunt neque
requiruntur, dicit Dominus.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
suscitabo David orientem iustum, & regnabit
rex, & intelliget & faciet iudicium & iusti-
tiam in terra.

* In diebus eius saluabitur Iuda, & Israel
habitabit confidenter, & hoc nomen eius quo
vocabit eum, Dominus Josedeck.

* Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Do-
minus, & non dicent ultra: Vivit Dominus,
qui eduxit domum Israel de terra Egypti.

* Sed, Vivit Dominus, qui adduxit & con-
gregavit omne semen Israel de terra Aquilonis,
& de cunctis regionibus quod expulsi sunt illuc,
& restituit eos in locum suum.

* In prophetis contritum est cor meum: in
me commota sunt omnia ossa mea: factus sum
quasi vir contritus, & quasi homo captus à
vino, à facie Domini, & à facie decoris glorie
eius.

* τὰδε λέγει κύριος, γράψον τὸν ἀνδρα τοῦτον ἐκ-
κήρυκτον ἀνθρώπον, ὅτι οὐ μὴ ἀνέξηθῃ ἐν τῷ σπέρματι
αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ ἀρχὼν ἐπὶ ἐν
τῷ ἰούδα.

κγ

* Ὡς ποιμένες διασκορπίζοντες ἐξέλατῃς νομῆς μὲν.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ
ἐδὲ ποιμένας ἐδὲ ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου· ἰδοὺ διε-
σκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, & ἐξώσατε αὐτοὺς & οὐκ ἐ-
πεσκέψατε αὐτοὺς, ἰδὲ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς καὶ τὰ πο-
νηρὰ ἡμιποδύματα ὑμῶν.

* καὶ ἐγὼ εἰσδέξομαι ἐδὲ καταλείψω τὸ λαὸν μου
ἀπὸ πάσης τῆς γῆς οὗ ἐξώσα αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω
αὐτοὺς εἰς τὴν νομὴν αὐτῶν. καὶ ἀνέξηθῶνται καὶ πλη-
θυνθήσονται.

* καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας οἱ ποιμανοῦσιν αὐ-
τοὺς, & οὐ φοβηθήσονται ἐπὶ, & οὐ πλανηθήσονται, & οὐ ἐκζητηθή-
σονται, λέγει κύριος.

* ἰδὲ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω
τὸν δαυὶδ ἀνατλήν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασι-
λῆς καὶ σωθήσεται καὶ ποιήσει κέλημα & δικαιοσύνην ἐπὶ
τῆς γῆς.

* ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς σωθήσεται ἰσραὴλ, καὶ ἰσραὴλ
κατακληρώσει πεποιθῆς, & τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτῆς ὁ καλεῖται
αὐτὸν κύριος ἰωσεδέκ.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ
οὐκ ἐρεθίσω ἐπὶ, καὶ κύριος, ὃς ἀνήγαγον τὸν οἶκον ἰσραὴλ
ἐκ γῆς αἰγύπτου.

* ἀλλὰ καὶ κύριος ὃς ἀνήγαγεν καὶ συνεήγαγεν
ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶς, καὶ ἀπὸ πα-
σῶν τῶν χωρῶν ἐξώδησαν ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησαν
αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

* ἐν ταῖς περὶ ταῖς συνετίεσιν ἡ καρδία μου, ἐν
ἐμοὶ ἐσαλεύθη πάντα τὰ ὅσα μου, ἐγρήθην ὡς ἀνὴρ
συντετριμμένος καὶ ὡς ἀνὴρ συνεχόμενος ἀπὸ
οἴνου ἀπὸ πλεονέκειας κυρίου καὶ ἀπὸ πλεονέκειας
δόξης αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hæc dicit Dominus: Scribite virum istum absque liberis, virum qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim prosperabitur de se-
mine eius vir sedens super solium David, & habens potestatem super domum Iuda.

CAPUT XXIII.

Væ gubernatoribus qui disperdunt & dispergunt populum super quem innocatum est nomen meum, dicit Dominus. * Propterea
hæc dicit Dominus Deus Israel de gubernatoribus qui gubernant populum meum: Vos dispersistis oves meas, & vagari eas fecistis,
& non quaesistis eas. Ecce ego visitabo super vos malitiam operum vestrorum, dicit Dominus.

Et ego congregabo reliquias populi mei ex omnibus provinciis ad quas transmigrare eos feci, & reducā eos ad loca sua, & crescent
& multiplicabuntur. Et constituam super eos gubernatores, & gubernabunt eos, & non timebunt ultra, nec conterentur, nec
commovebuntur, dicit Dominus.

Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo David Messiam iustum, & regnabit rex,
& prosperabitur, & faciet iudicium verum, & iustitiam in terra.

In diebus eius saluabuntur viri domus Iuda, & Israel habitabit
confidenter; & hoc est nomen eius quo vocabunt eum: Fient nobis iustitiæ à facie Domini in diebus eius.

Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non erunt narrantes ultra potentiam Domini qui ascendere fecit filios Israel de ter-
ra Egypti.

Sed erunt narrantes potentiam Domini qui ascendere fecit & adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, & de
cunctis provinciis ad quas transmigrare eos feci, & habitabunt in terra sua.

Propter pseudoprophetas contritum est cor meum in visceribus meis, contremuerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius;
& sicut vir qui factus est insanus vino suo, à facie Domini, & à facie verborum sanctitatis eius.

* כי מנאפים מלאה הארץ כי מפני אלה אכלה
הארץ ובשו נאור מדברותיה מרצתם רעו
וגבורתם לא כן :

* כי גם נביא גם כהן חנפוגם בביתי מצאתי
רעתם נאם יהוה :

* לכן יהיה דרכם להם כחלקלקות באפלה
ידחו ונפלו בה כי אביא עליהם רעה שנה
פקדתם נאם יהוה :

* ובנביאי שמרון ראיתי תפלה הנבאו בפעל
ניתעו ארץ עמי ארץ ישראל :

* ובנביאי ירושלם ראיתי שערורה נאוף והלך
בשקר וחזקו ידי מרעים לבלתי שבו איש מרעתו
היו לי כלם כסדרם וישביה בעמרה :

* לכן כה אמר יהוה צבאות על הנבאים הנני
מאכיל אותם לענה והשקתים מי ראש כי מאת
נביאי ירושלם יצאה חנפה לכל הארץ :

* כה אמר יהוה צבאות אל תשמעו על דברי
הנבאים הנבאים לכם מהבלים המה אתכם חזון
לכם ידברו לא מפי יהוה :

* אמרים אמור למנאצי דבר יהוה שלום יהיה
לכם וכל הולך בשררות לבו אמרו לא תבוא
עליכם רעה :

* כי מי עמד בסוד יהוה וירא וישמע את דברו
מי הקשיב דברו וישמע :

* הנה סערת יהוה חמה יצאה וסער מתחולל
על ראש רשעים יחול :

* לא ישוב אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה בינך :

* לא שלחתי את הנביאים והם רצו לא דברתי
אליהם והם נבאו :

* Quia adulteris repleta est terra, quia a
facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt
C arua deserti. Factus est cursus eorum malus,
& fortitudo eorum dissimilis.

* Propheta namque & sacerdos polluti
sunt, & in domo mea inueni malum eorum,
ait Dominus.

* Idcirco via eorum erit quasi lubricum
in tenebris; impellentur enim & corruent
in ea. Afferam enim super eos mala, annum
visitationis eorum, ait Dominus.

* Et in prophetis Samariæ vidi fatuita-
tem, & prophetabant in Baalim, & deci-
piebant populum meum Israel.

* Et in prophetis Hierusalem vidi simi-
litudinem adulterantium & iter mendacij,
& confortauerunt manus pessimorum, vt
non conuerteretur vnusquisque à malitia
sua. Facti sunt mihi omnes vt Sodoma, &
habitatores eius quasi Gomorra.

* Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuum ad prophetas: Ecce ego cibabo eos
absinthio, & potabo eos felle. A prophetis
enim Hierusalem egressa est pollutio super
omnem terram.

* Hæc dicit Dominus exercituum: No-
lite audire verba prophetarum qui prophe-
tant vobis & decipiunt vos. Visionem cor-
dis sui loquuntur non de ore Domini.

* Dicunt his qui blasphemant me: Lo-
cutus est Dominus, Pax erit vobis, & om-
nibus qui ambulant in prauitate cordis sui
dixerunt: Non veniet super vos malum.

* Quis enim affuit in consilio Domini,
& vidit & audiuit sermonem eius? Quis
considerauit verbum illius & audiuit?

* Ecce turbo dominicæ indignationis
egredietur, & tempestas erumpens super
caput impiorum veniet.

* Non reuertetur furor Domini vsque
dum faciat & vsque dum compleat cogi-
tationem cordis sui. In nouissimis diebus
intelligetis consilium eius.

* Non mittebam prophetas, & ipsi cur-
rebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophe-
tabant.

תרגום יונתן

ארי ונאין אתמלית ארעא ארי מן קדם מומי דשקר חרובת ארעא יבשו דירות מדברא ועל דמסנן ברעוה נפשחון בישתא חיתי עליהון
וגבריהון לא יצלחון :

ארי אף ספר אף כהן גנבו אורחיהון אף בבית מקדשי גלגן קדמי בישתחון אמר יי :

בכז חתי ארחתהון להון כמשרועין בקבלא ויקלח ויפלת בה ארי אחי עליהון בישתא שנה סערין חוביהון אמר יי :

ובנביאי שמרון חזיתי רשע מתנבנן בשום טעותא ומטען יח עמי יח ישראל :

ובנביאי ירושלם חזיתי שנו ונאין ומהלך בשקר ומתקפין ידי מבאשין בדיל ולא למתב גבר מבישתה הון קדמי כלהון כסדום ויתבהא בעמורה :

בכז כרגז אמר יי צבאות על נביאי שקרא הא אנא מייתי עליהון עקא מרר כגידין ואשקינן כס דלוט ביש כרישי חיון ארי מן נביאי
ירושלם נפקת חנפהא לכל יחבי ארעא :

כרגז אמר יי צבאות לא תקבלון לפתגמי נביאי שקרא דמתנבנן לכוז מטען אנת יחכזן רשע לבהון סמלית לא סמיסרא דיי :

אסרין בנבואה שקריהון לדרגון קדמי מלל יי שלמא יהוי לכוז וכל דאזל בחרור לבה אסרין לא חיתי עליכזן בישתא :

ארי לא קמו דאחלי להון רז מן קדם יי ולא חזו ולא שמעו יח פתגמיהו ולא אציהו למימריה ולא קבלו :

קדם יי כרגז נפקא ועלעול משתגש על ריש רשיעין יחול :

וימא הסחלון בה אסתכלא :

* Quia adulteris repleta est terra; quia à facie horum luxit terra, arefacta sunt pascua deserti, & factus est cursus eorum malus, & fortitudo eorum non sic.

* Quia sacerdos et propheta polluti sunt, & in domo mea vidi malitias eorum; dicit Dominus.

* Propterea fiat via illorum ipsis in lubricum in caligine, & supplantabuntur & corruent in ea; quia inferam super eos mala in anno visitationis eorum, dicit Dominus.

* Et in prophetis Samarie vidi iniquitates: prophetauerunt in Baal, & deceperunt populum meum Israel.

* Et in prophetis Hierusalem vidi horribilia adulterantes & ambulantes in mendaciis, & apprehendentes manus malorum, ne conuerteretur unusquisque à via sua mala: facti sunt mihi omnes quasi Sodoma, & habitantes eam quasi Gomorra.

* Propterea hæc dicit Dominus exercituum ad prophetas: Ecce ego cibo eos doloribus, & potabo eos aqua amara; quia à prophetis Hierusalem egressa est pollutio omni terræ.

* Sic dicit Dominus omnipotens: Ne audiat verba prophetarum prophetantium vobis; quia vanam faciunt ipsi visionem à corde eorum. loquuntur & non de ore Domini.

* Dicunt abiicientibus verbum Domini: Pax erit vobis, & omnibus ambulanti in errore cordis sui. Non veniet super te mala.

* Quoniam quis stetit in subsistentia Domini, & vidit & audiuit sermonem eius: quis auribus percepit & audiuit?

* Ecce commotio à Domino, & ira egreditur in commotionem, conuersa in impios veniet.

* Et non reuertetur furor Domini donec faciat illud, & donec suscitetur illud à conatu cordis sui: in nouissimis diebus intelligent ea.

* Non mittebam prophetas, & ipsi currebant: non loquutus sum ad eos, & ipsi prophetabant.

* ὅτι μοιχῶν ἐπλήθη ἡ γῆ, ὅτι ἀπὸ πορνείας τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξηρῶθησαν αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου, & ἐγένετο ὁ δρόμος αὐτῶν πονηρὸς, & ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐχέσταις.

* ὅτι ἱερεὺς & προφήτης ἐμολύνθησαν, & ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον πονηρίας αὐτῶν, λέγει κύριος.

* διὰ τοῦτο θυμὸς ὁ ἐμὸς ἐπ' αὐτοὺς αὐτοὺς εἰς ὀλίγημα ἐν γνόφῳ, καὶ ὑποσκελίσθονται καὶ πεθόνται ἐν αὐτῇ. διότι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἐν ἐνιαυτῷ. ἡ ποκὲς φέως αὐτῶν, λέγει κύριος.

* καὶ ἐν τοῖς προφήταις σαμαρείας ἰδὼν δυνάμεις. προεφήτευσαν ἐπὶ βαάλ, & ἐπληρώσαν τὸν λαόν μου τὴν ἰσχυρίαν.

* καὶ ἐν τοῖς προφήταις ἱερουσαλὴμ ἐώρακα φεῖκα μοιχωμένων καὶ πορνουμένων ἐν ψευδέσιν, καὶ διπλασμένων χερσὶν πονηρῶν, τοῦ μὴ διπορηθῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρίας. ἐξηρῶθη δὲ μοι πᾶν ὡς ὁδομα καὶ κατακυκλόντες αὐτὴν ὡς περ γόμορρα.

* διὰ τοῦτο ταῦτα λέγει κύριος τῶν δυνάμεων πρὸς τοὺς προφῆτας, ἰδὲ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ὀδυῖας, καὶ ποτῶ αὐτοὺς ὕδωρ πικρὸν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἱερουσαλὴμ ἐξηλθεν μολυσμὸς πάσης τῆς γῆς.

* ἔτι λέγει κύριος ὁ παντοκράτωρ, μὴ ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν. ὅτι ματαίωσιν αὐτοὶ ὅρασιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. λαλοῦσιν καὶ οὐκ ἀπὸ φόβου κυρίου.

* λέγουσιν τοῖς ἀποστόμοις τὸν λόγον κυρίου· εἰρήνῃ ἔσται ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς πορνουμένοις τοῖς τελέμασιν αὐτῶν. πάλιν πορνουμῶ ἐν πλάνῃ καρδίας αὐτοῦ ἐχέει ἡ ψυχή. ἡ ψυχή αὐτοῦ κακὰ.

* ὅτι τίς ἐστι ἐν ὑποστήματι κυρίου, & ἰδὼν & ἤκουσεν τὸν λόγον αὐτοῦ: τίς ἐνωτίσατο καὶ ἤκουσεν;

* ἰδὲ σφοδρὸς ὡς κύριος καὶ ὀργὴ ἐκπορεύεται εἰς σουςισμὸν. συσφερομένη ἡ ψυχή αὐτοῦ ἀσεβεῖς ἔχει.

* & οὐκ ἀποτρέψω ὁ θυμὸς κυρίου ἕως οὗ ποιήσῃ αὐτὸ & ἕως οὗ ἀναστήσῃ αὐτὸ ἀπὸ ἐλπίματος & καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐχάτων τῶν ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτά.

* οὐκ ἀπέστειλον τὰς προφῆτας, & αὐτοὶ ἐπέτεχον. οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευσαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia fornicariis repleta est terra; quia propter iuramentum falsum deserta est terra, arefacta sunt habitacula deserti: & eò quòd multi-
plicat voluntatem animæ suæ, malum veniet super eos, & fortes eorum non prosperabuntur.

* Quoniam etiam scriba & sacerdos suffurati sunt vias suas; in domo quoque sanctuarij mei reuelata sunt coram me mala eorum, dicit Dominus. Idcirco erit
via eorum eis quasi lubricitates in tenebris: impingent & cadent in ea; quia adducam super eos malum, annum visitationum peccatorum eorum, dicit Dominus.

* Et in prophetis Samarie vidi impietatem; prophetant in nomine idolorum, & seducunt populum meum Israel.

* Et in prophetis Hierusalem vidi mutationem adulterantium & ambulantium in mendacio, & confortantium manus malignorum, ut nullus vir conuertatur à malitia sua; facti sunt omnes coram me quasi Sodoma, & habitatores eius quasi Gomorra.

* Propterea hæc dicit Dominus exercituum super pseudopphetas: Ecce ego adducam super eos angustiam amaram sicut absinthij, & potabo eos calice maledictionis pessimæ, quasi capitibus draconum; quia à prophetis Hierusalem egressa est adulatio in omnes habitatores terræ.

* Hæc dicit Dominus exercituum: Ne recipiatis verba pseudopphetarum qui prophetant vobis; decipiunt enim vos; impietatem cordis sui loquuntur, non ex verbo Domini.

* Dicunt in prophetia mendacia sua hijs qui irritant coram me: Locutus est Dominus: Pax erit vobis. & omnibus qui ambulant in cogitatione cordis sui, dicunt: Non veniet super vos malum.

* Non enim steterunt ut reuelaretur sibi secretum à facie Domini; nec viderunt, nec audierunt sermones eius, nec auscultauerunt verba eius, nec obedierunt.

* Ecce increpatio à facie Domini egredietur in ira, & tempestas conturbans super caput impiorum residet. In fine dierum intelligetis hoc intelligendo.

* Non auertetur ira Domini donec fecerit & impleuerit cogitationes voluntatis suæ. In fine dierum intelligetis hoc intelligendo.

* Non misi pseudopphetas, & ipsi currebant ad malè faciendum; nec locutus sum cum eis, & ipsi prophetabant falsum.

* Et si steterissent in subsistentia mea & au-
dissent verba mea, & populum meum auertis-
sent à malis studiis suis:

* Deus appropinquans ego sum, dicit Domi-
nus, & non Deus de longè.

* Si abscondetur homo in absconditis & ego
non videbo eum, dicit Dominus? Nunquid non
celum & terram ego impleo, dicit Dominus?

* Audiui quæ loquuntur propheta qui pro-
phetant in nomine meo mendacia, dicentes: Som-
niaui somnium.

* Usquequo erit in corde prophetarum pro-
phetantium mendacia, & cum prophetant ipsi
voluntates cordis eorum,

* Cogitantiam ut obliuiscantur nominis mei
in somniis suis, quæ narrabant unusquisque ad
proximum suum, sicut obliti sunt patres eorum
nominis mei in Baal.

* Propheta in quo somnium est, narret som-
nium suum, & in quo sermo meus ad eum, nar-
ret sermonem meum in veritate. Quid palea ad
tritricum? sic verba mea.

* Nonne verba mea sicut ignis comburens,
dicit Dominus, & sicut securus incidens pe-
tram?

* Propterea ecce ego ad prophetas, dicit Do-
minus Deus, qui furantur verba mea unus-
quisque à proximo suo.

* Ecce ego ad prophetas, dicit Dominus,
emittentes prophetias linguæ, & dormitantes
dormitationem suam.

* Ecce ego ad prophetas prophetantes somnia
mendacia, & enarrabāt ea, & seduxerunt po-
pulum meum in mendaciis suis, & in erroribus
suis, & ego non misi eos, & non mandavi eis,
& utilitate non proderunt populo huic, dicit
Dominus.

* Et si interrogauerit te populus iste, vel sa-
cerdos, aut propheta, dicens: Quæ assumptio
Domini? Et dices eis: Vos estis assumptio, & al-
lidam vos, dicit Dominus.

* καὶ εἰς ἡσυχίαν ἐν τῷ σπλάγχνῳ μου, καὶ ἡκιστα τῶν λό-
γων μου, καὶ τὸν λαόν μου δὴ ἀπέστρεφον ἀπὸ τῶν πονηρῶν
ἐπιτηδεύματων αὐτῶν.

* Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι, λέγει κύριος, ὃς ἐχὶ θεὸς
πρόσθετος.

* εἰ κρυβήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις καὶ ἐγὼ οὐκ
ὄψομαι αὐτόν, λέγει κύριος. μὴ ἐχὶ τὸν ἐρατὸν ἐν τῷ
γυνώσκῳ πληρῶς, λέγει κύριος.

* ἤκουσα ἃ λαλοῦσιν & θεωρεῖται ἃ θεωρητὸν
σιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ λέγοντες, ἐνυπνιασά-
μενοι ἐνύπνιον.

* ἕως ποτε ἔσται ἐν καρδίᾳ τῶν θεωρητῶν τῶν θεω-
ρητῶντων ψευδῆ, ὅτι ἐν τῇ θεωρησίᾳ αὐτῶν ταῖς θε-
λήμασι τῆς καρδίας αὐτῶν.

* τῶν λογιζομένων ὅτι ἐπιλαβέσθαι τὸ ὄνομα τῶν
ἐν τοῖς ἐνυπνίοις αὐτῶν ἀδιηγούντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ. καὶ τότε ἐπελάθοντο & πατέρες αὐτῶν τοῦ
ὀνόματος μου ἐν τῇ βαβυλῶν.

* ὁ θεωρητὴς ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιον ἐστὶν, διηγησάτω τὸ ἐνύ-
πνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος μου πρὸς αὐτόν, διηγησάτω
τὸν λόγον μου ἐπὶ ἀληθείᾳ. τί τὸ ἀχρεὶν πρὸς τὸν σίτον,
ἕως & λόγοι μου.

* ἕχ & λόγοι μου ὡς περὶ πυρὸς φλέγον, λέγει κύριος,
καὶ ὡς πέλεκυς κόπῃων πέτραις.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς θεωρήσας, λέγει κύ-
ριος ὁ Θεὸς ὁ κλέπτης ὁ δὲ λόγος μου ἕκαστος ὡς
ἐπὶ πλησίον αὐτοῦ.

* ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς θεωρήσας λέγει κύριος, ὅτι
ἐκβάλλοντες θεωρητείας γλώσσης, καὶ νυσάζοντες νυ-
σαγμὸν αὐτῶν.

* ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς θεωρήσας τοὺς θεωρη-
τῶντας ἐνύπνια ψευδῆ, καὶ διηγούντο αὐτά, καὶ ἐ-
πληθύσθη τὸν λαόν μου ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν
τοῖς πλάτοις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοῖς, ὅτι οὐκ
ἐνετείλαμεν αὐτοῖς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ὠφελήθησαν τὸν
λαόν τοῦτον, λέγει κύριος.

* ὅτι ἐδὴ ἐρωτήσῃς ὁ λαὸς ἕως, ἢ ἱερεὺς ἢ θεωρητὴς
λέγων· τί τὸ λῆμμα κυρίου; ὅτι ἐρεῖς αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ
τὸ λῆμμα, ὅτι ῥάξω ὑμᾶς, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et si steterissent ut reuelaretur sibi secretum à facie Domini, & audire fecissent populum meum verba mea; auertissent utique eos
à via sua mala, & à malitia operum suorum.

23 Ego Deus creavi orbem à principio, dicit Dominus. Ego Dominus renouaturus sum mundum iustis.

24 Num putat homo se latitare cum in occulto est? an non coram me reuelatus est, dicit Dominus? Nonne calu & terra implet gloria mea, dicit Dominus?

25 Auditum est à me quod dicunt pseudoprophetae, qui prophetant in nomine meo falsa, dicentes: Verbum prophetiae in somno an-
nunciatum est mihi.

26 Quousque est istud in corde pseudoprophetarum, qui prophetant falsa, & prophetant impietatem cordis
sui?

27 Qui cogitant efficere ut obliuiscatur populus meus nominis mei per somnia sua, quæ narrant unusquisque socio suo, sicut
reliquerunt patres eorum cultum nominis mei, iurantes per nomina idolorum.

28 Propheta apud quem est somnium, narret somnium; & apud quem est verbum meum, loquatur verbum meum verè. Ecce sicut qui separat
paleam à tritico, sic separo impios à iustis, dicit Dominus.

29 Nonne omnia verba mea sunt fortia sicut ignis, dicit Dominus? & si-
cut malleus conterens petram?

30 Propterea ecce ego mitto furorem meum super pseudoprophetas, dicit Dominus, qui suffuran-
tur verba mea quisque à socio suo.

31 Ecce ego mitto furorem meum super pseudoprophetas, dicit Dominus, qui prophetant iuxta
voluntatem cordis sui, & dicunt: Sic dicit Dominus.

32 Ecce ego immitto furorem meum super pseudoprophetas qui prophetant
somnia falsa, dicit Dominus: & narrant & seducunt populum meum mendaciis suis & temeritate sua. Ego enim non misi eos, nec praecepi
eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.

33 Et cum interrogauerit te populus hic, aut scriba, aut sacerdos, dicens: Quæ
est prophetia in nomine Domini? Et dices ei: Talis est prophetia; Proiciam vos, dicit Dominus.

והנביא והכהן והעם אשר יאמר משא יהוה
 ופקדתי על האיש ההוא ועל ביתו :
 כהתאמרו איש על רעהו ואיש אל אחיו מה
 ענה יהוה ומה דבר יהוה :
 ומשא יהוה לא תזכרו עוד כי משא יהוה
 לאיש דברו והפכתם את דברי אלהים חיים
 יהוה צבאות אלהינו :
 כהתאמר אל הנביא מה ענה יהוה ומה
 דבר יהוה :
 ואם משא יהוה תאמרו לכן כהתאמר יהוה יען
 אמרתם את הדבר הזה משא יהוה ואשלח אליכם
 לאמר לא תאמרו משא יהוה :
 לכן הנני ונשיתי אתכם נשא ונטשתי אתכם
 ואת העיר אשר נתתי לכם ולאבתיכם מעל פני :
 ונתתי עליכם חרפת עולם וכלמורת עולם
 אשר לא תשכח :

כד

הראני יהוה והנה שני דודאי תאנים מועדים
 לפני היכל יהוה אחרי הגלגל נבוכדראצר מלך
 בבל את יכניהו בן יהויקים מלך יהודה ואת
 שרי יהודה ואת החרש ואת המסגר מירושלם
 ויבאם בבל :
 הדוד אחד תאנים טבות מאד כתאני הבכרות
 והדוד אחד תאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה
 מרע :
 ויאמר יהוה אלי מה אתה ראה ירמיה וואמר
 תאנים התאנים הטבות טבות מאד והרעות רעות
 מאד אשר לא תאכלנה מרע :
 ויהי דבר יהוה אלי לאמר :

34 * Et propheta & sacerdos & populus qui
 G dicit, Onus Domini, visitabo super virum
 illum & super domum eius.
 35 * Hæc dicetis unusquisque ad proximū
 & ad fratrem suum : Quid respondit Do-
 minus, & quid locutus est Dominus?
 36 * Et, Onus Domini, ultra non memora-
 bitur, quia onus erit unicuique sermo suus.
 Et peruertistis verba Dei viuentis Domini
 exercituum Dei nostri.
 37 * Hæc dices ad prophetam : Quid re-
 spondit tibi Dominus, & quid locutus est
 Dominus?
 38 * Si autē, Onus Domini, dixeritis, pro-
 pter hoc hæc dicit Dominus : Quia dixistis
 sermonē istum, Onus Domini, & misi ad
 vos dicens, Nolite dicere, Onus Domini,
 39 * Propterea ecce ego tollam vos por-
 tans, & derelinquam vos, & ciuitatem
 quam dedi vobis & patribus vestris, a facie
 mea.
 40 * Et dabo vos in opprobrium sempiter-
 num, & in ignominiam æternam quæ nun-
 quam obliuione delebitur.

CAP. XXIIII.

1 * Ostendit mihi Dominus, & ecce duo
 A calathi pleni ficis positi ante templū
 Domini, postquam transtulit Nabucho-
 donosor rex Babylonis Iechoniam filium
 Ioachim regem Iuda, & principes eius, &
 fabrum & inclusorem de Hierusalem, &
 adduxit eos in Babylonem.
 2 * Calathus vnus ficus bonas habebat
 nimis, vt solent ficus esse primi temporis.
 Et calathus vnus ficus habebat malas ni-
 mis, quæ comedi non poterant, eo quod ef-
 fent malæ.
 3 * Et dixit Dominus ad me : Quid tu
 B vides Hieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas,
 bonas valde, & malas, malas valde, quæ co-
 medi non possunt, eo quod sint malæ.
 4 * Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens:

תרגום יונתן

34 * וספר וכתב ועמא דיימר נבואתא בשמא דיי וואסער על גברא ההוא ועל ביתיה :
 35 * ונבואתא בשמא דיי לא תדברון עוד ארי נבואתא תהי לגבר דמקיים פתגמי רעותיה ואתון מרפן לבשל
 ית פתגמי אלתא קיסא דיי צבאות אלתא :
 36 * דין חסר לנבואתא מה אחיבך יי ומה מלל יי :
 37 * ואם נבואתא בשמא דיי חסר בן דין אמר יי חלף דאמרתון ית פתגמא דדין נבואתא בשמא דיי ושלחת לוחכין למימר לא
 חסר נבואתא בשמא דיי :
 38 * בכן הא אנא שלח רגזי וארשש יחכין מרשש וארחק יחכין וית קרתא דייחבת לכו ולאבד חכון סקביל
 39 * ואיתי עליכון חסור עלם והתפיגין אתפגעו עלם ולא תפסוק :
 40 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :

כד

1 * אחזניי ואת חרין שלי חנין מחתי קדם היכלא דיי בחר דאגלי נבוכדראצר מלך בבל ואת יכניהו בן יהויקים מלך שבטא
 דבית יהודה ואת רבבי יהודה ואת חרעא מירושלם ואובלגון לבבל :
 2 * מלא חר חנין טבן לחרא כחנין כחור וסלא חר חנין בישין לחרא דלא מתאכלן מבישו :
 3 * ואמר יי לי מה את חזי ורמיה ואמרת
 חנין חנין טבן לחרא ודבישין בישין לחרא דלא מתאכלן מבישו :
 4 * והנה פתגם נבואתא מן קדם יי עמי למימר :

* Et propheta & sacerdos & populus qui dixerint, Assumptio Domini, & visciscar hominem illum & domum eius.

* Quia sic dicetis unusquisque ad proximum suum, & unusquisque ad fratrem suum: Quid respondit Dominus, & quid locutus est Dominus?

* Et assumptio Domini non nominabitur vltra; quia assumptio Domini erit homini sermo eius, & peruertistis verba Dei viventis.

* Sic dicetis ad prophetam: Quid locutus est Dominus Deus noster?

* Propterea hac dicit Dominus: Eo quod dixistis sermonem istum Assumptio Domini, & misi ad vos, dicens: Non dicetis, Assumptio Domini.

* Propterea ecce ego assumo & allido vos, & civitatem quam dedi vobis & patribus vestris.

* Et dabo super vos opprobrium sempiternum, & ignominiam eternam, quæ non oblivioni tradetur.

CAP. XXIIII.

Ostendit mihi Dominus duos calathos ficuum positos ante faciem templi Domini, postquam transmigrare fecit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Joachim regem Juda, & principes & artifices & vinctos de Hierusalem, & adduxerunt eos in Babylonem.

* Calathus unus ficuum bonarum valde, sicut ficus temporanea, & calathus alter ficuum malarum valde, quæ non comedentur præ malitia earum.

* Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Hieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quæ non comedentur præ malitia earum.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς οἱ ἀνέπωσιν λῆμμα κυρίου, καὶ ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

* ὅπως εἰπότε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· τί ἀπεκρίθη κύριος, καὶ τί ἐλάλησεν κύριος;

* καὶ λῆμμα κυρίου ἐμὴ ὀνομάσῃ· ἐπεὶ ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ λόγος αὐτοῦ, & ἐξερρύξατε αὐτὸν λόγος θεοῦ ζώντος.

* ὥτως εἰπότε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν;

* διὰ τοῦτο ταῦτα λέγει κύριος· ἀνθρώπων εἶπατε τὸν λόγον τοῦτον λῆμμα κυρίου, & ἀπέσφαλα πρὸς ὑμᾶς λέγων, ὅχι εἰπότε λῆμμα κυρίου.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω καὶ ῥάσσω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἣν δέδωκα ὑμῖν καὶ τῆς πατρίδος ὑμῶν.

* & δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὀνειδισμόν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἥτις ὅχι ἀπληροῦσται.

καὶ

* Ἐδιδόκῃ μοι κύριος δύο καλάθους σύκων κεκλιμένους· ὁ πρῶτος πρὸς τὸν ναὸν κυρίου, καὶ ὁ δεύτερος ἀπὸ τοῦ ναοῦ βασιλέως τὸν ἐχονόκον τὸν ἰωακὴμ βασιλέα ἰουδα, καὶ οὗτοι ἄρχοντες καὶ οὗτοι τεχνίταις & οὗτοι δεσμώταις ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἤγαγον αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα.

* ὁ καλάθος οὗτος σύκων χερσῶν σφόδρα, ὡς τὰ καλά τὰ πρῶτα, καὶ ὁ καλάθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, ὃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με· τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, καλά, τὰ καλά τὰ χερσὶ χερσὶ λίαν. καὶ τὰ πονηρὰ, πονηρὰ λίαν, ὃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁴ Scriba enim & sacerdos, & populus qui dixerit, Prophetia in nomine Domini: et visitabo super virum illum, & super domum eius.

³⁵ Sic dicetis unusquisque proximo suo, & unusquisque fratri suo: Quid respondit Dominus, & quid locutus est Dominus?

³⁶ Et prophetia in nomine Domini non recordabimini amplius, quia prophetia erit viro qui stabilierit verba voluntatis eius. Vos autem putatis irrita facere verba Dei viventis, Domini exercituum Dei nostri.

³⁷ Sic dices propheta: Quid respondit tibi Dominus, aut quid locutus est Dominus? Et si, Prophetia in nomine Domini, dixeritis, propterea hac dicit Dominus: Pro eo quod dixistis sermonem istum, Prophetia in nomine Domini, cum misissem ad vos, dicendo: Ne dicatis, Prophetia in nomine Domini.

³⁸ Propterea ecce ego immitto furorem meum, & derelinquam vos derelinquentes, & proiciam vos & civitatem quam dedi vobis, & patribus vestris, a conspectu Verbi mei.

³⁹ Et adducam super vos opprobrium sempiternum, & cooperiet vos ignominia sempiterna, nunquam desitura.

CAPUT XXIIII.

Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficibus positi erant coram templo Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Joachim, regem tribus domus Iuda, & principes Iuda, & artifices, & ianitores de Hierusalem, & adduxit eos in Babylonem.

* Calathus unus habebat ficus bonas valde, sicut ficus primitiarum: & calathus alter ficus malas habebat, quæ non possunt comedi præ malitia.

* Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Hieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde; & malas, malas valde, quæ comedi non possunt præ malitia.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:

כה אמר יהוה אלהי ישראל כתאנים הטבות
האלה בן אכיר את גלות יהודה אשר שלחתימן
המקום הזה ארץ כשדים לטוביה:

ושמתי עיני על יהם לטובה והשבתים על
הארץ הזאת ובניתיים ולא אהרם ונטעתים ולא
אחוש:

ונתתי להם לב לדעת אתי כי אני יהוה והיו
לי לעם ואנכי אהיה להם לאלהים כי ישבו
אלי בכל לבם:

וכתאנים הרעות אשר לא תאכלנה מרע כי
כה אמר יהוה בן אתן את צדקיהו מלך יהודה
ואת שריו ואת שארית ירושלם הנשארים בארץ
הזאת והשבים בארץ מצרים:

ונתתיים לזועה לרעה לכל ממלכות הארץ
לחרפה ולמשל לשנינה ולקללה בכל המקומות
אשר אדיחם שם:

ושלחתי כם את החרב את הרעב ואת
הדבר עד תמם מעל האדמה אשר נתתי להם
ולאבותיהם:

כה

הדבר אשר היה על ירמיהו על כל עם
יהודה בשנה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך
יהודה היא השנה הראשונה לנבוכדראצר
מלך בבל:

אשר דבר ירמיהו הנביא על כל עם יהודה
ואל כל יושבי ירושלם לאמר:

מן שלש עשרה שנה ליאשיהו בן אמון מלך
יהודה ועד היום הזה זר שלש ועשרים שנה
היה דבר יהוה אלי ואדבר אליכם אשכים
ודבר ולא שמעתם:

תרגום יונתן

כדן אמר יי אלהא דישראל כתיבא טבתא הארץ בן אשחמורע ית גלות יהודה דאגלית מן אחרא חזן לארע כסרתי לטבא
ואשוי מימרי עליהון לטבא ואחבינן לארעא תרא ואבנינן ולא אפגור ואקיסנן ולא אטלטר:
ארי אגא יי ויהון קנמי לעם ואגא אהוי להון לאלה ארי יחובון לפלחני בכל לבחון:
וכתיבא בישתא דלא מתאכלן סבישו ארי כדן אמר יי בן אתן ית צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה ויה רב רבנוהי ויה שאר
דירושלם דאשחארו בארעא תרא ודיחבין בארעא דמצרים:
ואחנינן לזוע לבישא לכל מלכות ארעא לחסודין ולסתל לשועי וללוטא בכל אחריא דאגלינן לתמן:
דקטלין בחרבא וכפנא וסותא עד דיסופון מעל ארעא דיהבין להון ולאבחהון:

כה

פתגם נבואה דהוה על ירמיה על כל עמא דבית יהודה בשתא רביעית ליהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה היא שתא
קדמיתא לנבוכדראצר מלכא דבבל:
דאחניב ירמיה נביא על כל עמא דבית יהודה ועל כל יחבי ירושלם למיסר:
מן חלת עשרה שנין ליאשיה בר אמון מלך שבטא
דבית יהודה ועד יומא דדין דנן עשרין וחלת שנין הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי וסלח עמכון מקדם ומסלל ולא קבלחון:

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæ bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quæ emisi de loco isto in terram Chaldaeorum in bonum.

* Et ponam oculos meos super eos ad placandum. Et reducam eos in terrâ hanc, & ædificabo eos, & non destruam: & plantabo eos, & non euellam.

* Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus. Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, quia reuertentur ad me in toto corde suo.

* Et sicut ficus pessimæ quæ comedi nō possunt, eò quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic dabo Sedechiam regem Iuda & principes eius, & reliquos de Hierusalē, qui remanserunt in vrbe hac, & qui habitant in terra Ægypti.

* Et dabo eos in vexationem afflictionemque omnibus regnis terræ, in opprobrium, & in parabolam, & in prouerbum, & in maledictionem in vniuersis locis ad quæ eieci eos.

* Et mittam in eis gladium & famem & pestem, donec consumantur de terra quam dedi eis & patribus eorum.

CAP. XXV.

Verbum quod factū est ad Hieremiam de omni populo Iudæ in anno quarto Ioachim filij Iosia regis Iuda, ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.

* Et locutus est Hieremias propheta ad omnem populum Iuda, & ad vniuersos habitantes Hierusalem, dicens:

* A tertio decimo anno Iosia filij Ammon regis Iuda vsque ad diem hanc, ipse est tertius & vicesimus annus, factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte confurgēs & loquens, & non audistis.

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut si-
cus bonæ istæ, sic cognoscā transmigratos Judæos,
quos emisi de loco isto in terram Chaldaeorum in
bona: & firmabo oculos meos super eos in
bona.

* Et reducam eos in terram hanc, & reedi-
ficabo eos, & non destruam, & plantabo eos, et
non euellam.

* Et dabo eis cor ut sciant ipsi me, quia ego
sum Dominus; & erunt mihi in populum, et ego
ero illis in Deum; quia conuertentur ad me ex
toto corde suo.

* Et sicut ficus malæ, quæ non comedentur
propter malitiam earum, hæc dicit Dominus, sic tradā
Sedechiam regem Judæ & principes eius, et re-
liquum Hierusalem, qui derelicti sunt in terra
istâ, & habitantes in Aegypto.

* Et dabo eos in dispersionem omnibus regnis
terre: & erunt in opprobrium & in parabolâ,
& in odium & in maledictionem in omni loco,
quod expellam eos illuc.

* Et mittam in eos famem et mortem & gla-
dium, donec deficiant de terra quam dedi eis, &
patribus eorum.

CAP. XXV.

Verbum quod factum est ad Hieremiam su-
per omnem populum Judæ in anno quarto
Joachim filij Josiæ regis Judæ. ipse annus pri-
mus Nabuchodonosor regi Babylonis.

* Quem locutus est Hieremias propheta ad
omnem populum Judæ, & ad habitantes Hieru-
salem, dicens:

* In tertio decimo anno Josiæ filij Amos re-
gis Judæ & usque ad diem hanc, viginti &
tres anni; & factum est verbum Domini ad me,
& locutus sum ad vos manicans & loquens,
& non audistis.

* τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ὡς τὰ σῦκα
τὰ χρηστὰ ταῦτα, οὕτως ἐπιγνώσμαι τὰς ἀποικισθέν-
τας ἰουδαίους, οἷς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου τούτου εἰς
γῆν χαλδαίων εἰς ἀγαθὰ. καὶ ἐπιβλέψω ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς
με ἐπ' αὐτοὺς εἰς ἀγαθὰ.

* καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην. καὶ
ἀνοικοδομήσω αὐτοὺς, & ἐμὴ καθελῶ, & καταφυτεύσω
αὐτοὺς καὶ ἐμὴ ἐκτίλω.

* καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμὴν,
ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐλθὲνταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἐδ-
μαι αὐτοῖς εἰς θεόν. ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ' ἐμὲ ἐξ ὅλης
καρδίας αὐτῶν.

* καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ
πονηρίας αὐτῶν, τὰδε λέγει κύριος, οὕτως παραδώ-
σω τὴν Σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς μεγιστάνας
αὐτοῦ καὶ τὸ κατάλοιπον ἱερουσαλήμ τοὺς ὑπολειμ-
μένους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αἰ-
γύπτῳ.

* καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς
βασιλείαις τῆς γῆς. & ἐλθὲνταί εἰς ἐνεδισμὸν & εἰς παρα-
βολὴν & εἰς μῖσος & εἰς κατάραν ἐν παντί τόπῳ ὃν ἐξώσω
αὐτοὺς ἐκεῖ.

* καὶ ἀποσείλω ἐπ' αὐτοὺς τὴν λιμὸν & τὴν θύρατον &
τὴν μάχαιραν ἕως ὃν ἐκλείψωσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ἐδωκα
αὐτοῖς, & τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

κε

* Ὁ λόγος ὁ ἡρόμενος πρὸς ἱερεμίαν ἐπὶ πᾶσι
τὴν λαὸν ἰούδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τεταρτῷ τοῦ ἰωακίμ
ὑποδωσίου βασιλέως ἰούδα. αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τοῦ να-
βουχοδονόσορος βασιλεὺς βαβυλῶν.

* ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ πρῶτος πρὸς πᾶσι
τὴν λαὸν ἰούδα καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσα-
λήμ λέγων·

* ἐν τρισκαίδεκάτῳ ἔτει ἰωσὶά ὑποδ' ἀμμῶς βασι-
λέως ἰούδα καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἴκοσι καὶ τρία ἔτη.
καὶ ἐγὼ ἤρῃμα κυρίου πρὸς με & ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὅς-
τε ἴσθιν & λέγων, & οὐκ ἠκούσατε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus bonæ istæ, sic cognoscā transmigrationem Judæ, quam transmigra-
re feci à loco isto in terram Chaldaeorum in bonum.

* Et ponam super eos verbum meum in bonum. & reducam eos in terram hanc, & ædificabo eos & non destruam, & stabiliam eos,
& non transferam eos.

* Et dabo eis cor ut sciant timorem meum, quia ego Dominus. Et erunt coram me in populum, &
ego ero eis in Deum; quia conuertentur ad cultum meum in toto corde suo.

* Et sicut ficus malæ quæ comedi non possunt propter malitiam, hæc enim dicit Dominus: Sic dabo Sedechiam regem tribus domus Iu-
dæ, & principes eius, & reliquias Ierusalem, quæ remanserunt in terra hac, & quæ habitant in terra Aegypti.

* Et dabo eos in commotionem, & in malum omnibus regnis terre; in opprobria & in parabolam, in fabulam, & in maledictionem

* Et immittam in eos occidentes gladio, & famem & pestem, donec confuman-
tur de terra, quam dedi eis & patribus eorum.

CAPUT XXV.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam super omnem populum domus Iudæ in anno quarto Ioachim filij Josiæ regis tribus
domus Iudæ; ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.

* Quod prophetauit Ieremias propheta super omnem populum domus Iudæ, & super omnes habitatores Ierusalem, dicens:

* A tertio decimo anno Josiæ filij Amon regis tribus domus Iudæ, & usque in diem hanc, iste est vigesimus & tertius annus; factum
est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, & locutus sum vobiscum manens confurgens & loquens, & non obedistis.

4 * ושלח יהוה אליכם את כל עבדיו הנביאים
השכם ושלחו לא שמעתם ולא הסיתם את
מזונכם לשמע:

5 * לאמר שבו נא איש מדרכו הרעו ומרע
מעל ליכם ושב על האדמה אשר נתן יהוה
לכם ולא תכתובם למן עולם ועד עולם

6 * ואל תלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם
ולתת חור להם ולא תכעיסו אותי במעשה
ידיכם ולא ירע לכם:

7 * ולא שמעתם אלינא יהוה למען הכעסוני
במעשה ידיכם לרע לכם:

8 * לכן כה אמר יהוה צבאות יען אשר לא
שמעתם את דברי:

9 * הנני שלח ולקחתי את כל משפחות צפון
נאם יהוה ואל נבוכדראצר מלך בבל עבדי
והבאתים על הארץ הזאת ועל יושביה ועל כל
הגוים האלה סביב וחרמתיים ושמתיים לשמה
ולשרקרה ולחרבות עולם:

10 * והאבדתי מהם קול ששון וקול שמחה קול
חתן וקול בלה קול רחים ואור נר:

11 * והיתה כל הארץ הזאת לחרבה לשמה ועבדו
הגוים האלה את מלך בבל שבעים שנה:

12 * והיה כמלאות שבעים שנה אפקד על מלך
בבל ועל הגוי ההוא נאם יהוה את עונם ועל
ארץ כשדים ושמתי אתו לשממורת עולם:

13 * והבאתי על הארץ ההיא את כל דברי אשר
דברתי עליה את כל הכתוב בספר הזה אשר נבא
ירמיהו על כל הגוים: כי עבדו כסגסגה חמה
גוים רבים ומלכים גדולים ושלמתי להם כפעלם
וכמעשי ידיהם:

4 * Et misit Dominus ad vos omnes ser-
uos suos prophetas, consurgens diluculo
mittensque; & non audistis neque inclina-
stis aures vestras ut audiretis:

5 * Cum diceret: Reuertimini vnusquisq;
B à via sua mala, & à pessimis cogitationibus
vestris, & habitabit in terra quam dedit
Dominus vobis & patribus vestris à seculo
& vsque in seculum.

6 * Et nolite ire post deos alienos vt ser-
uiatis eis, adoretisque eos, neque me ad
iracundiam prouocetis in operibus manuū
vestrarum, & non affligam vos.

7 * Et non audistis me, dicit Dominus, vt
me ad iracundiam prouocaretis in operibus
manuum vestrarum in malum vestrum:

8 * Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuū: Pro eo quod non audistis verba mea;

9 * Ecce ego mittam & assumam vniuer-
sas cognationes Aquilonis, ait Dominus,
& Nabuchodonosor regem Babylonis ser-
uum meum; & adducam eos super terram
istam, & super habitatores eius, & super
omnes nationes quæ in circuitu illius sunt;
& interficiam eos, & ponam eos in stupo-
rem & in sibilum & in solitudines sempi-
ternas.

10 * Perdamque ex eis vocem gaudij & vo-
cem lætitiæ, vocem sponsi & vocem sponsæ,
vocem molæ & lumen lucernæ.

11 * Et erit vniuersa terra hæc in solitudine,
& in stupore, & seruiant omnes gentes istæ
regi Babylonis septuaginta annis.

12 * Cumq; impleti fuerint septuaginta an-
ni, visitabo super regem Babylonis, & super
gentem illam, dicit Dñs, iniquitatē eorum,
& super terram Chaldeorū, & ponam illam
in solitudines sempiternas. ^{Inf. 19. 4. 1. Ed. 1.} Et adducam
super terram illam omnia verba mea quæ
locutus sum contra eā, omne quod scriptū
est in libro isto, quæcunque prophetauit
Hieremias aduersum omnes gentes.

13 * Quia seruierunt eis cum essent gentes
multæ & reges magni. Et reddā eis secundū
opera eorum, & secundum factum manuū
suarum.

תרגום יונתן

4 * ושלח יי' לוחכין ית כל עבדיו נביאים מקדשם ושלח ולא קבלתו ולא ארכבתו ית ארכבתו לקבלא:
גבר מארציה בישתא ומבישורת עובדיכו ותיכו על ארעא דיתכ יי' לכוז ולאכחככוז למן עלמא ועד עלמא:
6 * ולא תהבכו בחר טעות עממיא למפלחחון ולמסגד לחון ולא תרגזו קדמי בעובדי ידיכו ולא אבאש לכוז:
אמר יי' בריל לארעא קדמי בעובדי ידיכו לאבאשא לכוז:
8 * ככו כדנז אמר יי' צבאות חלף דלא קבלתו ית פתגמי:
9 * תא נא שלח ואדבר ית כל מלכיה צפונא אמר יי' ולנבוכדנצר מלכא דבבל עבדי ואיתנינו על ארעא חדא ועל יחבחה ועל כל עממיא
הארץ סחור סחור ואגמרנון ואשונון לצרו ולאשחממו ולחורבת עלם:
10 * ואוכר מנהון קל ביע וקל חדא קל חתני וקל פרז קל סיעו ומשכחין בנהור בוצין:
11 * ותתי כל ארעא חדא לחרבה לצרו ויפלחחון עממיא הארץ ית מלכא דבבל שבעין שנין:
על מלכא דבבל ועל עמא ההוא אמר יי' חוביהון ועל ארע כשדאי ואשוי יתיה לצרות עלם:
13 * ואיתי על ארעא ההיא ית כל פתגמי דגזרת עלהא ית כל דכתיב בספרא דרין דאחנבי ירמיה על כל עממיא:
אף אנון עממין סגיאין ומלכין רבכין ואשלים להון באגריהון וכעובדי ידיהון:

* Mittens ad vos seruos meos prophetas, di-
luculo mittens, & non audistis, & non atten-
distis auribus vestris.

* Dicens: Reuertimini iam unusquisque à
via sua mala, & à malis studiis vestris, & ha-
bitate in terra quam dedi vobis et patribus ve-
stris à seculo & usque in seculum.

* Ne ambuletis post deos alienos ut serua-
tis eis, & adoretis eos, vt non ad iracundiam
promocetis me in operibus manuum vestrarum,
vt affligam vos.

* Et non audistis me.

* Propterea hæc dicit Dominus: Quoniam
non credidistis verbis meis;

* Ecce ego mitto, & assumam cognationem
Aquilonis, & adducam eos super terram istam
& super habitantes eam, & super omnes gen-
tes quæ in circuitu eius, & desolabo eos, & da-
bo eos in desolationem, & in sibilum, & in op-
probrium sempiternum.

* Et perdam ex eis vocem gaudij & vo-
cem letitiæ, vocem sponsi & vocem sponsæ, odo-
rem vnguenti & lumen lucernæ.

* Et erit vniuersa terra in desolationem,
& seruiant gentes istæ regi Babylonis septua-
ginta annis.

* Et cum completi fuerint septuaginta anni,
vindico super regem Babylonis & super gen-
tem illam iniquitatem eorum, dicit Dominus,
& super terram Chaldaeorum, & ponam eos in
desolationem sempiternam.

* Et adducam super terram illam omnia
verba mea quæ locutus sum contra eam, omnia
quæ scripta sunt in libro isto, quacunque pro-
phetavit Hieremias contra omnes gentes.

* Quoniam seruiuerunt eis cum essent gen-
tes multæ, & reges magni. Et reddam eis se-
cundum opera sua, & secundum facta manuum
suarum.

* Ἀποστέλλων πρὸς ὑμᾶς οὖν δούλους μου τοὺς
πρὸς φήτας ὁ ἱερὴς ἀποστέλλων καὶ οὐκ εἰσηκούσατε, καὶ οὐ
προσέχετε τοῖς ὡσὶν ὑμῖν.

* λέγων, ἀποστρέφετε δὴ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμά-
των ὑμῶν, καὶ κατοικήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑ-
μῖν καὶ τοῖς πατεράσιν ὑμῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶ-
νος.

* μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δου-
λεύειν αὐτοῖς καὶ προσκυβεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παρορ-
γιστέμε ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν τοῦ κακώσαι
ὑμᾶς.

* καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ με.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπειδὴ οὐκ ἐπι-
σδύσατέ τοῖς λόγοις μου.

* ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήψομαι τὴν πατρίδα
τοῦ βορρᾶ, καὶ ἄξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ
ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἔθνη τὰ
κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐξηρμώσω αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοὺς
εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συρισμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμόν αἰῶ-
νιον.

* καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν
διφροσύνης, φωνὴν νυμφίος καὶ φωνὴν νύμφης, ὁσμὴν
μύρου & φῶς λύχνου.

* καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν καὶ δευδύ-
σιν τὰ ἔθνη ταῦτα τῷ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος ἐβδομή-
κοντα ἔτη.

* καὶ ἐν τῷ συμπληρωθῆναι τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἐκ-
δικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος καὶ ἐπὶ τὸ
ἔθνος ἐκείνο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, φησὶν ὁ κύριος, καὶ
ἐπὶ τὴν γῆν χαλδαίων, καὶ θήσω αὐτοὺς εἰς ἀφα-
νισμόν αἰώνιον.

* καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πᾶσι τοῖς λό-
γους μου ὃς ἐλάλησα κατ' αὐτῆς πᾶσι τὰ γεγραμ-
μένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ὅσα προεφήτευσεν ἱερεμίας
ἐπὶ πᾶσι τὰ ἔθνη.

* ὅτι ἐδίδουσιν αὐτοῖς ὅτε ἦσαν ἔθνη πολλὰ & βα-
σιλεῖς μεγάλοι. καὶ ἀποδώσω αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τῶν καὶ κατὰ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et misit Dominus ad vos omnes seruos suos prophetas, manè confurgens & mittens, & non obedistis, nec inclinastis aures vestras vt
obediretis.

* Dicendo: Conuertimini nunc unusquisque à via sua mala, & à malitia operum vestrorum, & habitate in terra quā
dedit Dominus vobis, & patribus vestris à seculo & vsque in seculum.

* Et non ambuletis post idola populorum, vt
seruiatis eis & adoretis ea, nec irritetis me operibus manuum vestrarum, & non malè faciam vobis.

* Et non obedistis verbo meo, dicit Dominus, vt irritaretis me operibus manuum vestrarum ad malefaciendum vobis.

* Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non suscepistis verba mea; Ecce ego mittam, & accipiam omnia
regna Aquilonis, dicit Dominus, & Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habi-
tatores eius, & super omnes populos istos per circuitum, & excidam eos, & ponam eos in vastitatem, & stuporem, & in desolationes per-
petuas.

* Et perdam ex eis vocem gaudij & vocem letitiæ, vocem sponsum & vocem sponsarum, & vocem cæti
cantantium ad lumen lucernarum.

* Et erit omnis terra hæc in desolationem & in vastitatem. Et seruiant populi isti regi Babylonis septuaginta annis.

* Et erit cum impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super populum illum peccata eorum, & super ter-
ram Chaldaeorum, dicit Dominus: & ponam illam in vastitates sempiternas.

* Et adducam super terram illam omnia verba mea quæ decreui contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quod prophe-
tauit Ieremias contra omnes populos.

* Quia etiam ipsos ad seruitutem adigent populi multi, & reges magni, & re-
tribuam eis iuxta mercedem eorum, & iuxta opera manuum suarum.

* כי כה אמר יהוה אלהי ישראל אלי קח ארז
 כוס היין החמר הזאת מידי והשקיתה אותו
 את כל הגוים אשר אנכי שלח מזה
 אליהם :
 * ושתו והתגעשו והתהוללו מפני חרב אשר
 אנכי שלח בנתם :
 * ואקח את הכוס מיד יהוה ואשקה ארז כל
 הגוים אשר שלחני יהוה אליהם :
 * את ירושלם וארז ערי יהודה וארז מלכיה
 את שריה לתת אתם לחרבה לשמה לשרקה
 ולקללם כיום הזה :
 * את פרעה מלך מצרים וארז עבדיו וארז
 שריו וארז כל עמו :
 * ואת כל הערב ואת כל מלכי ארץ העוץ ואת
 כל מלכי ארץ פלשתים וארז אשקלון ואת עזה
 ואת עקרון ואת שאריר אשדוד :
 * את אדום ואת מואב ואת בני עמון :
 * ואת כל מלכי צר ואת כל מלכי צידון ואת
 מלכי האי אשר בעבר הים :
 * ואת דדן ואת תימא ואת כוז ואת כל קצוצי
 פאה : * ואת כל מלכי ערב ואת כל מלכי הערב
 השכנים במדבר :
 * ואת כל מלכי זמרי ואת כל מלכי עילס ואת
 כל מלכי מדי : * ואת כל מלכי הצפון הקרבים
 והרחקים איש אל אחיו ואת כל הממלכות הארץ
 אשר על פני האדמה ומלך ששך ושתור
 אחריהם : * ואמרת אליהם כה אמר
 יהוה צבאות אלהי ישראל שרעו ושכרו וקיו
 ונפלו ולא תקומו מפני חרב אשר אנכי שלח
 ביניכם :

15 * Quia sic dicit Dominus exercituum
 Deus Israel: Sume calicé vini furoris huius
 de manu mea, & propinabis de illo cun-
 ctis gentibus ad quas ego mittam te.

16 * Et bibent, & turbabuntur, & infa-
 nient à facie gladij quem ego mittam inter
 eos.

17 * Et accepi calicem de manu Domini,
 & propinaui cunctis gentibus ad quas mi-
 sit me Dominus.

18 * Hierusalem & ciuitatibus Iuda, & re-
 gibus eius, & principibus eius, vt darem
 eos in solitudinem, & in stuporem, & in
 fribulum, & in maledictionem, sicut est dies
 ista.

19 * Pharaoni regi Aegypti, & seruis eius,
 & principibus eius, & omni populo eius.

20 * Et vniuersis generaliter cunctis regi-
 bus terræ Aufritidis, & cunctis regibus ter-
 ræ Philistiim, & Ascalonis, & Gazæ, & Ac-
 caroni, & reliquiis Azoti.

21 * Et Idumæ, & Moab, & filiis Ammon,
 & cunctis regibus Tyri.

22 * Et vniuersis regibus Sydonis, & regi-
 bus terræ insularum, qui sunt trans mare.

23 * Et Dedan, & Theman, & Buz, & vni-
 uersis qui attonsi sunt in comam.

24 * Et cunctis regibus Arabiæ, & cun-
 ctis regibus Occidentis, qui habitant in
 deserto.

25 * Et cunctis regibus Zambri, & cunctis
 regibus Elam, & cunctis regibus Medo-
 rum.

26 * Cunctis quoque regibus Aquilonis de
 propè & de longè, vnique contra fra-
 trem suum, & omnibus regnis terræ, quæ
 super faciem eius sunt. Et rex Sefach bibet
 post eos.

27 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus
 exercituum Deus Israel, Bibite & incbria-
 mini, & vomite, & cadite, neque surgat-
 is à facie gladij quem ego mittam inter
 vos.

תרגום יונתן

15 ארי כדן אמר יי אלהא דישראל לי קבל ית כסא דחמר ליטא חרין מן קדמי ותשקי יתה ית כל עסמא דאנא שלח יתך ביניהון :
 16 וישתו וישתגעשו וישתהוללו מן קדם דקטלין בחרבא דאנא שלח ביניהון :
 17 וקבלת ית כסא מן קדם יי ואשקיתו ית כל עסמא דשלחני יי לוההון :
 18 וית רברבתא למסון יהוה לחרבא לצרו לאשתחממו וללוטא כיוסא חרין :
 19 וית פרעה מלכא דמצרים וית עבדוהי וית רברבוהי וית כל עסמא :
 20 מלכי ארע פלשתא וית אשקלון וית עזה וית עקרון וית שאריר אשדוד :
 21 וית כל מלכי צור וית כל מלכי צידון וית כל מלכי ניסא דבעברא דיםא :
 22 וית דדן וית תימא וית כוז וית כל מקפי פתא :
 23 וית כל מלכי ערב וית כל מלכי ערבא דשרן בשכונין במדברא :
 24 וית כל מלכי זמרי וית כל מלכי עילס וית כל מלכי מדי :
 25 מלכות עסמא ועל אפי ארעא ומלכא דבבל ושתמי בתריהון :
 26 ונפלו ולא תקומו מן קדמי אלהא דישראל שתו ויראו ואשתגעשו
 ונפלו ולא תקומו מן קדם דקטלין בחרבא דאנא שלח ביניכון :

* Sic dixit Dominus Deus Israel: Sume calicem vini meri huius de manu mea, & propinabis omnes gentes ad quas mittam te ad eos.

* Et bibent & voment & insanient à facie gladij quem ego mitto inter eos.

* Et accepi calicem de manu Domini, & potavi omnes gentes ad quas misit me Dominus ad eas.

* Hierusalem, & ciuitates Iuda, & reges Iuda & principes eius, vt ponerem eas in solitudinem & in desolationem & in sibilum & in maledictionem, sicut dies ista.

* Et Pharaonem regem Egypti, & seruos eius, & principes eius, & omnem populum eius.

* Et omnes mixticios eius, & omnes reges terre Hus, & omnes reges Philistinorum, Ascalonem & Gazam, & Accaronem & reliquum Azoti.

* Et Idumeam & Moabitem, & filios Ammon, & omnes reges Tyri.

* Et reges Sidonis, & reges qui in trans mare.

* Et Dedan & Theman & Buz, & omnem circumtonsum in facie sua.

* Et omnes reges Arabia & omnes mixticios habitantes in deserto.

* Et omnes reges Zamri, & omnes reges Helam, & omnes reges Medorum.

* Et omnes reges à Subsolano eos qui longè & qui propè, unumquemque aduersus fratrem suum, & omnia regna quæ super faciem terra. & rex Sesach bibet post eos.

* Et dices eis: Sic dixit Dominus omnipotens: Bibite & inebriamini, & euomite, & cadetis, & non surgatis à facie gladij quem ego mitto inter vos.

* ἔτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ· λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκριτοῦ τοῦτου ἐν χειρὶ μου, καὶ ποτίσεις πᾶν τὸ ἔθνη πρὸς ᾧ ἐξέδοξα σε ἐπ' αὐτοῦς.

* καὶ πίνονται καὶ ἐξεμούνται καὶ ἐκμανήθονται ἀπὸ ποσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἐδοξάμην ἀναμέλῃ αὐτῶν.

* καὶ ἔλαβον τὸ ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου· καὶ ἐπότισα πᾶν τὸ ἔθνη πρὸς ᾧ ἀπέστειλόν με ὁ κύριος ἐπ' αὐτά.

* τὴν ἱερουζαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα καὶ βασιλεῖς ἰούδα καὶ ἀρχοντας αὐτῶν, τὸ εἶναι αὐτὰς εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς συργμὸν & εἰς κατάρτην ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

* καὶ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου & τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μεγιστάνας αὐτοῦ καὶ πᾶν τὸν λαὸν αὐτοῦ.

* καὶ πᾶν τὸ ἐν συμμίκτης αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς ἧς ἐς, καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλείς ἀλλοφύλων τὴν ἀσκαλὸν & τὴν γάζαν, καὶ τὴν ἀσκαρὸν καὶ τὸν Ἰπλῶν αἰῶνα.

* & τὴν ἰδουμαίαν & τὴν μοαβίτην & τοὺς υἱοὺς ἀμμων, & πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς τύρου.

* καὶ βασιλεῖς σιδωνίων καὶ βασιλεῖς τῶν ἐν τῷ πέτρῳ τῆς θαλάσσης.

* καὶ τὴν δαυὶδ καὶ τὴν θαιμὼν καὶ τὴν βεζὶ καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς αὐτοῦ.

* καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς τῆς ἀραβίας, καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς τῶν συμμίκτης τῶν κατὰ τὸν ἐρημὸν.

* & πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς ζαμρί, & πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς ἡλάμ, καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς μέδων.

* καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς ἀπὸ ἀπηνιώτε τῶν πόρων, & τῶν ἐγγὺς ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ ἐν βασιλεῖς τὰς ἐπὶ ποσώπου τῆς γῆς, & βασιλεῖς σιχαχ πῖται μετ' αὐτοῦ.

* καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἔτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ· πῖτε καὶ μεθύθητε καὶ ἐξεμύσατε καὶ πεσεῖτε καὶ οὐ μὴ ἀναστήτε ἀπὸ ποσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἐδοξάμην ἀναμέλῃ ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ Quia sic dixit mihi Dominus Deus Israel: Recipe calicem vini maledictionis huius à facie mea, & propinabis eum cunctis populis inter quos ego mitto te.

¹⁶ Et bibent & insanient, & conturbabuntur à facie eorum qui occidunt gladio, quos ego mitto inter eos.

¹⁷ Et suscepi calicem à facie Domini, & potum dedi omnibus populis, ad quos misit me Dominus.

¹⁸ Ierusalem, & ciuitatibus domus Iuda, & regibus eius, & principibus eius, ad redigendos eos in desolationem, & in vastitatem, & in stuporem, & in maledictionem, sicut hodie.

¹⁹ Pharaoni regi Egypti, & seruis eius, & principibus eius, & omni populo eius.

²⁰ Et omnibus regibus finitimis, & omnibus regibus terræ Huts, & omnibus regibus terræ Philistinorum, & Ascaloni, Gazæ, & Acharoni, & reliquiis Azoti.

²¹ Idumææ & Moab, & filiis Ammon.

²² Et omnibus regibus Tyri, & omnibus regibus Sidonis, & omnibus regibus insularum qui sunt trans mare.

²³ Dedan, & Theman, & Bus, & omnibus circumdantibus angulum.

²⁴ Et cunctis regibus Arabiæ, & omnibus regibus Arabum qui habitant in tentoriis in deserto.

²⁵ Et cunctis regibus Zamri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum.

²⁶ Et cunctis regibus Aquilonis, qui propinqui sunt, & qui remoti sunt, quisque à fratre suo, & cunctis regibus populorum qui sunt super faciem terræ. Et rex Babylonis bibet post eos.

²⁷ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bibite & inebriamini, & conturbamini, & cadite, & non surgatis à facie eorum qui occidunt gladio, quos ego mitto inter vos.

והיה כי ימאנו לקחור הכוס מידך לשתור
ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות שתו תשתו:
כי הנה בעיר אשר נקרא שמי עליה אנכי מחל
להרע ואתם הנקה תנקו לא תנקו כי חרב אני קרא
על כל יושבי הארץ נאם יהוה צבאות:

ואתה תנבא אליהם ארכל הדברים האלה
ואמרת אליהם יהוה ממרום ישאג וממעון קדשו
יתן קולו שאג ישאג על גוהו הידל כדרכים יענה
אל כל יושבי הארץ:

בנא שאון עד קצה הארץ כי ריב ליהוה
בגוים נשפט הוא לכל בשר הרשעים נתנם
לחרב נאם יהוה:

כה אמר יהוה צבאות חנה רעה יצאת מבני אל
גוי וסער גדול יעור מירכתי ארץ:

והיו חללי יהוה ביום ההוא מקצה הארץ
ועד קצה הארץ לא יספרו ולא יאספולא יקברו
לדמן על פני האדמה יהיו:

הילול הרעים וזעקו והתפלשו אדירי הצאן
כי מלאו ימיכם לטבח ותפוצות יכם ונפלתם
ככלי חמד:

ואבד מנוסמן הרעים ופליטה מאדירי הצאן:
קול צעקת הרעים ויללת אדירי הצאן כי שדר
יהוה את מרעיתם:

ונדמו נאות השלום מפני חרון אף יהוה:
עזב כבפיר סכו כי היתה ארצם לשמרה מפני
חרון הינה ומפני חרון אפו:

כז

בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו מלך
יהודה היה הדבר הזה מאת יהוה לאמר:

²⁸ * Cumque noluerint accipere calicem
F de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc
dicit Dominus exercituum; Bibentes bi-
betis.

²⁹ * Quia ecce in ciuitate in qua inuoca-
tum est nomen meum, ego incipio afflige-
re, & vos quasi innocentes & immunes
eritis? Non eritis immunes. Gladium enim
ego voco super omnes habitatores terræ,
dicit Dominus exercituum.

³⁰ * Et tu prophetabis ad eos omnia verba
hæc, & dices ad illos: Dominus de excelsis
rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit
vocem suam. Rugiens rugiet super decorum
suum. Celeuma quasi calcantium concie-
netur aduersus omnes habitatores terræ.

³¹ * Peruenit sonitus usque ad extrema ter-
ræ; quia iudicium Domino cum gentibus.
iudicatur ipse cum omni carne. Impios tra-
didi gladio, dicit Dominus.

³² * Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce
G afflictio egredietur de gente in gentem, &
turbo magnus egredietur à summitatibus
terræ.

³³ * Et erunt interfecti Domini in die illa
à summo terræ usque ad summum eius.
Non plangentur & non colligentur, neque
sepelientur; in sterquilinio super faciè ter-
ræ iacebunt.

³⁴ * Vlulate pastores & clamate, & aspergi-
te vos cinere optimates gregis; quia com-
pleti sunt dies vestri ut interficiamini, &
dissipationes vestræ. et cadetis quasi vasa
preciosa. * Et peribit fuga à pastoribus, &
saluatio ab optimatibus gregis. * Vox cla-
moris pastorum & vlulatus optimatū gre-
gis; quia vastauit Dominus pascua eorum.

³⁷ * Et conticuerunt arua pacis à facie iræ fu-
roris Domini. * Dereliquit quasi leo ta-
bernaculum suum: facta est terra eorum in
desolationem, à facie iræ columbæ, & à
facie iræ furoris Domini.

CAP. XXVI.

¹ IN principio regni Ioachim filij Iosia
A regis Iuda, factum est verbū istud à Do-
mino, dicens:

תרגום יונתן

⁸ ויהי ארי וסרבון לקבלא כסא מן ידך למשתי ותימר להון כדנן אמר יי צבאות משתא תשתון:
עלה אנה משתי לאבאשא ואחון מדמן דמוכא תוכון לא תוכון ארי דקטלין בחרבא אנה מכלי על כל יחבי ארעא אמר יי צבאות:
¹⁰ וארת חתנבי להון ית כל פתגמניא הארץ ותימר להון יי ממרוםא וכלי ומסדור קדשה ירים מיסרה אכלאה וכלי דייחון בזוזין על ארע
בית שכיניהה הא כנחתי מעצרא דמרימין קלהון כן ייתי וועא לכל יחבי ארעא:

¹¹ מטא אתרגושא עד סיפי ארעא ארי דינא קדם יי בעממא מהפרע הוא לכל בשרא רשיעא דבהון מסרינן לקטלא אמר יי:
¹² כדנן אמר יי צבאות הא בישתא נפקא מעם לעם ועממין רב רבין ייחון בגלי מספי ארעא:
¹³ בעדנא ההיא מספי ארעא ועד סיפי ארעא לא יסחפרון ולא יתכנשון ולא יתקברון לזבל מבר על אפי ארעא יהון:
¹⁴ ויחון וחופו רישיון בקטמא תקיפי עמא ארי שלימו יומיכון לקטלא ותחברון ותפלון דריוחן רגין כמני חסרתא:
¹⁵ ערוקי מן מלכיא ושיוכא מתקיפי עמא:
¹⁶ קל צוחת מלכיא ויללת תקיפי עמא ארי אבין יי ית עמהון:
¹⁷ ויזרון מדורי שלמהון
¹⁸ מן קדם תקוף רגזא דיי:
¹⁸ גלא מלך מברכיה ארי תוח ארעהון לצרו מן קדם חרב סנאה והיא כחמר סרוניא ומן קדם תקוף רגזא:

כז

¹ בריש מלכות יהויקים בר יאשיה מלך יהודה היה הדבר הזה פתגמא תרין מן קדם יי למימר:

* Et erit quando non voluerint accipere poculum de manu tua ut bibant, & dices: Sic dixit Dominus exercituum; Bibentes bibetis.

* Quia in ciuitate in qua nominatum est nomen meum super eam, ego incipio affligere, & vos munditia non mundabimini, non mundabimini; quia gladium ego uoco super omnes sedentes super terram, dicit Dominus exercituum.

* Et tu prophetabis ad eos omnia uerba hæc, & dices: Dominus ab excelsis responsum dabit, à loco sancto suo dabit vocem suam; uerbum respondebit super locum suum; et illi quasi uindictantes respondebunt, & super habitantes in terra:

* Veniet interitus super partem terræ, quia iudicium Domino in gentibus. Iudicatur ipse aduersus omnem carnem; at impij dati sunt in gladium, dicit Dominus.

* Sic dixit Dominus exercituum: Ecce mala ingrediuntur à gente in gentem, & turbo magnus egreditur ab extremo terræ.

* Et erunt vulnerati à Domino in die illa ex parte terræ, & usque ad partem terræ non plangentur, & non congregabuntur, & non sepelientur, in sterquilinum super faciem terræ erunt.

* Iubilate pastores, & clamate, & plangite arietes ouium; quia completi sunt dies vestri in occisionem, & cadetis sicut arietes electi.

* Et peribit fuga à pastoribus, & salus ab arietibus ouium.

* Vox clamoris pastorum, & iubilum arietum; quia deuastauit Dominus pascua eorum.

* Et quiescent speciosa pacis à facie iræ furoris Domini.

* Dereliquit quasi leo cubile suum; quia facta est terra eorum in inuium à facie gladij magni.

CAP. XXVI.

IN principio regis Joachim filij Josia, factum est uerbum istud à Domino.

* καὶ ἔσται ὅταν μὴ βάλων) δέξασθαι τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ὡς πίνειν, & ἐρεῖς, ὅπως εἶπεν κύριος τῶν δυναμέων, πόνοιες πίεσθε.

* ὅτι ἐν πόλει ἐφ' ἣ ὠνομάσθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ἐγὼ ἀρχομαι κακώσαι, καὶ ὑμεῖς καθαρισμοῦ μὴ καθαριθῆτε, & καθαριθῆσθε, ὅτι μάχαιραν ἐγὼ καλῶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει κύριος τῶν δυναμέων.

* καὶ σὺ περὶ φητὸς εἶπ' αὐτῷ πᾶσι τοῖς λόγοις τοῖς, καὶ ἐρεῖς, κύριος ἀφ' ὑψηλοῦ χρηματῆ, διὰ τοῦτόν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ δώτω φωνὴν αὐτοῦ λόγον χρηματῆ ἐπὶ τοῦτόν τοῦ αὐτοῦ, καὶ οἱ δὲ ὡσπερ τευγονοῦντες ἀποκτεθήσονται καὶ ἐπὶ τοῖς κατοικοῦσι ἐπὶ τῇ γῇ.

* ἥξει ὁλεθρὸς ἐπὶ μέρος τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῶν κυρίων ἐν τοῖς ἔθνεσιν κρινέ) αὐτοῖς πρὸς πάντα σάρκα, οἷδε ἀσεβεῖς ἐδόθησαν εἰς μάχαιραν, λέγει κύριος.

* οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυναμέων, ἰδοὺ κακὰ ἔρχε) διὰ τῆς εἰς ἔθνη, & λαίλαψ μεγάλη ἐκπορεύε) ἀπ' ἐξάτης τῆς γῆς.

* καὶ ἐθ) τραυματῆται ὑπὸ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν μέρος τῆς γῆς, & ἕως εἰς μέρος τῆς γῆς & μὴ ἀρνηθήσονται) & ἐμὴ συναχθήσονται) & ἐμὴ κατεργάζονται, εἰς κόπριν ἐπὶ πρὸς ὅλην τῆς γῆς ἐθ).

* ἀλαλάξατε ποιμένες καὶ κεκορῆξατε καὶ κόψαθε κεροὶ τῶν περβάτων, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ὑμῶν εἰς σφαγὴν, καὶ πεσέσθε ὡσπερ κεροὶ ἐκλεκτοί.

* & ἀπολείται φυγὴ διὰ τῶν ποιμένων, & σωτηρία διὰ τῶν κερῶν τῶν περβάτων.

* φωνὴ κραυγῆς τῶν ποιμένων & ἀλαλαγμοὶ τῶν κριῶν, ὅτι ὠλόθρυσεν κύριος τὰ βοσκήματα αὐτῶν.

* & παύσε) τὰ καλὰ τῆς εἰρήνης διὰ πρὸς ὅλου ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. ἔγκατέλιπον ὡσπερ λέων κατὰ λυμα αὐτοῦ, ὅτι ἐγρήθη ἡ γῆ αὐτῶν εἰς ἄβυσσον διὰ πρὸς ὅλην μαχίαν τῆς μεγάλης.

καὶ

* Ἐν δευτέρῃ βασιλείᾳ ἰωακὴμ υἱοῦ ἰωσίου, ἐγρήθη λόγος τοῦ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et erit, si noluerint accipere calicem de manu tua, ad bibendum: hæc dices eis: Hæc dicit Dominus exercituum: Bibendo bibetis.

* Quia ecce in ciuitate super quam innocatum est nomen meum, ego incipio affligere: & vos putatis prorsus esse immunes? Non eritis immunes: quia eos qui occidunt gladio ego uoco super omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.

* Tu autem prophetabis eis omnia uerba hæc, & dices eis: Dominus de excelsis clamabit, & de habitaculo sancto suo attollet uerbum suum: clamando clamabit ut veniant diretores super terram domus maiestatis suæ, sicut qui descendunt in torcular, qui tollunt vocem suam: sic ueniet conturbatio omnibus habitatoribus terræ.

* Peruenit tumultus usque ad extrema terræ: quia iudicium coram Domino cum populis: retribuet ipse omni carni, impios qui in eis sunt, tradet morti, dicit Dominus.

* Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce malum egredietur de populo in populum, & populi multi uenient apertè à finibus terræ.

* Et erunt occisi à facie Domini in tempore illo à finibus terræ usque ad extrema terræ: non plangentur, nec colligentur, nec sepe-

liantur: in sterco dispersum super faciem terræ erunt.

* Ululate reges, & clamate, & cadetis qui satiati eratis deliciis quasi uasa desiderabilia.

* Vox clamoris regum, & ululatio fortium po-

puli, quia impleti sunt dies vestri ut occidamini: & dispergemini, & cadetis qui liberati à fortibus populi.

* Et peribit domus fugitiuorum à regibus, & desolabuntur habitacula pacifica eorum, à facie furoris iræ Domini.

* Migravit rex

puli, quia vastauit Dominus populos eorum.

* Et desolationem à facie gladij inimici, qui inebriat sicut vinum, & à facie iræ furoris eius.

ex arce sua; quia fuit terra eorum in desolationem à facie gladij inimici, qui inebriat sicut vinum, & à facie iræ furoris eius.

CAPVT XXVI.

IN principio regni Ioachim filij Josia regis tribus domus Iuda, factum est uerbum istud à facie Domini, dicendo:

כה אמר יהוה עמד בחצר בית יהוה ודברת
 על כל ערי יהודה הבאים להשתחות בית יהוה
 את כל הדברים אשר צויתך לדבר אליהם אל
 תגרע דבר : * ואלי ישמעו וישבו איש מדרך
 הרעה ונחמתי אל הרעה אשר אנכי חשב לעשות
 להם מפני רע מעלליהם :
 * ואמרת אליהם כה אמר יהוה אם לא תשמעו
 אלי ללכת בתורת אשר נתתי לפניכם :
 * לשמע על דברי עבדי הנבאים אשר אנכי
 שלח אליכם והשכם ושלחולא שמעתם :
 * ונתתי את הבית הזה בשלה ואת העיר הזאת
 אתן לקלל ללכל גוי הארץ :
 * וישמעו הכהנים והנבאים וכל העם את
 ירמיהו מדבר את הדברים האלה בבית יהוה :
 * ויהי ככלות ירמיהו לדבר את כל אשר צוה
 יהוה לדבר אל כל העם ויתפשו אותו הכהנים
 והנבאים וכל העם לאמר מות תמור :
 * מדוע נבית בשם יהוה לאמר בשלו יהיו
 הבית הזה והעיר הזאת תחרב מאין ישב ויקהל
 כל העם אל ירמיהו בבית יהוה :
 * וישמעו שרי יהודה את הדברים האלה
 ויעלו מבית המלך ביר יהוה וישבו בפתח
 שער יהוה החדש :
 * ויאמרו הכהנים והנבאים אל השרים ואל
 כל העם לאמר משפט מות לאיש הזה כי נבא
 אל העיר הזאת כאשר שמעתם באזניכם :
 * ויאמר ירמיהו אל כל השרים ואל כל
 העם לאמר יהוה שלחני להנבא אל הבית
 הזה ואל העיר הזאת את כל הדברים אשר
 שמעתם :

2 * Hæc dicit Dominus : Sta in atrio do-
 mus Domini, & loqueris ad omnes ciui-
 tates Iuda, de quibus veniunt vt adorent
 in domo Domini, vniuersos sermones
 quos ego mandauit tibi vt loquaris ad eos.
 noli subtrahere verbum.
 3 * Si fortè audiant & conuertatur vnus-
 quisque à via sua mala, & pœniteat me
 mali quod cogitavi facere eis propter ma-
 litiam studiorum eorum.
 4 * Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus,
 B Si non audieritis me vt ambuletis in lege
 mea quam dedi vobis:
 5 * Vt audiat sermonem seruatorum meo-
 rum prophetarum, quos ego misi ad vos
 de nocte confurgens, & dirigens, & non
 audistis.
 6 * Dabo domum istam sicut Silo, & vr-
 bem hanc dabo in maledictionem cunctis
 gentibus terræ.
 7 * Et audierunt sacerdotes & prophetae,
 & omnis populus Hieremiam loquentem
 verba hæc in domo Domini.
 8 * Cumque compleffet Hieremias lo-
 quens omnia quæ præceperat ei Dominus
 vt loqueretur ad vniuersum populum, ap-
 prehenderunt eum sacerdotes & prophetae
 & omnis populus, dicens : Morte moria-
 tur.
 9 * Quare prophetauit in nomine Domi-
 C ni, dicens : Sicut Silo erit domus hæc, &
 vrbs ista desolabitur, eo quod non sit habi-
 tator? Et congregatus est omnis populus
 aduersus Hieremiam in domo Domini.
 10 * Et audierunt principes Iuda verba hæc,
 & ascenderunt de domo regis in domum Do-
 mini, & federunt in introitu portæ domus
 11 Dñi nouæ. * Et locuti sunt sacerdotes &
 D prophetae ad principes & ad omnem populū,
 dicentes: Iudicium mortis est viro huic, quia
 prophetauit aduersus ciuitatē istam, sicut
 audistis auribus vestris.
 12 * Et ait Hieremias ad omnes principes
 & ad vniuersum populū, dicens: Dominus
 misit me vt prophetarē ad domū istam, &
 ad ciuitatē hanc omnia verba quæ audistis.

תרגום יונתן

כדן אמר יי קום בדרה בית מקדשא דיי וחתנבי על כל קרוא דבית יהודה דעלין למסגר בבית מקדשא דיי וחת כל פתגמא דפקדון
 לאתנבא להון לאתנבא פתגמא :
 מאים ישמעון ויתובון גבר מארתיה בישתא ואחיב מן בישתא דאנא מחשב למעבר להון מן קדם בישות עזבדיהון :
 ותימר להון כדן אמר יי אם לא תקבלון למימרי למתך באורתי ויתברך קדמיכון : לקבלא לפתגמי עבדי נביאיא דאנא
 שלח לוחכין מקדם ומשלח ולא קבלתון :
 ואתון ית ביתא דדין כשילו וית קרתא דא אתון ללושא לכל עממי ארעא : ושמעו כהנא וספרא וכל עמא דירמיהו מתנבי
 ית פתגמא האלן בבית מקדשא דיי : ויהוה כד שיצי ירמיה לאתנבא ית כל דפקד יי למלא עם כל עמא ואחרו יתה כהנא
 וספרא וכל עמא למימר ממת חמור : מדין אתנבית בשמא דיי למימר כשילו ית ביתא דדין וקרתא דא חחרוב
 מבלי יתב ואתנבש כל עמא על ירמיה בבית מקדשא דיי :
 ושמעו רבבי יהודה ית פתגמא האלן וסלקו מבית מלכא לבית מקדשא דיי ויתבון במעלנא דתרע בית מקדשא דיי מדינא דא :
 ואמרו כהנא וספרא לרבביא ולכל עמא למימר חוברת דין דקטול לגברא דדין ארי אתנבי על קרתא דא כמא דשמעתון
 באזניכון : ואמר ירמיה לכל רבביא ולכל עמא למימר יי שלחני לאתנבא על ביתא דדין ועל קרתא דא ית כל פתגמא דשמעתון :

* Sic dixit Dominus : Sta in atrio domus Domini, et responsum dabis omni Iuda venientibus adorare in domo Domini, vniuersos sermones quos praecepi tibi pro responso da eis : ne auferas verbum.

* Fortè audient, & conuertentur vnusquisque à via sua mala, & quiescam à malis quæ ego cogito facere eis propter mala studia eorum.

* Et dices : Sic dixit Dominus ; Si non audieritis me vt ambuletis in legitimis meis quæ dedi ante faciem vestram :

* Vt audiat sermones seruorum meorum, prophetarum, quos ego mitto ad vos diluculo, et misi, & non audistis me.

* Dabo domum istam sicut Silo, & urbem hanc dabo in maledictionem omnibus gentibus terræ.

* Et audierunt sacerdotes et pseudoprophetae & omnis populus Hieremiam loquentē verba hæc in domo Domini.

* Et factum est Hieremia cessante loqui omnia quaecunque praecepit ei Dominus loqui omni populo, apprehenderunt eum sacerdotes & pseudoprophetae & omnis populus, dicens : Morte moriaris.

* Quia prophetaſti nomine Domini, dicens : Sicut Silo erit domus ista, & vrbs ista desolabitur ab habitantibus. Et congregatus est omnis populus ad Hieremiam in domo Domini.

* Et audierunt principes Iuda verba hæc, & ascenderunt de domo regis in domum Domini, & sederunt in vestibulis portæ Domini nouæ.

* Et dixerunt sacerdotes & pseudoprophetae ad principes & omni populo : Iudicium mortis homini huic ; quia prophetauit aduersus ciuitatem istam sicut audistis in auribus vestris.

* Et ait Hieremias ad omnes principes & omni populo, dicens : Dominus misit me prophetaſſe super domum istam & super ciuitatē hanc omnia verba quæ audistis.

* ἔτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἐν αὐτῇ οἰκῇ κυρίου καὶ χρηματίσας πάντῃς ἰσθλὰ τοῖς ἐρχομένοις ἀποκριθεὶς ἐν οἰκῇ κυρίου ἀπαλίας ἐδὺ λόγους ἔς σινεῶντα τοῖς χρηματίσαι αὐτοῖς, μὴ ἀφελῆς ῥῆμα.

* ἴσως ἀκρόβουλοι, καὶ ἀποσεφῆθουλοι ἕκαστος ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ αὐτῶν τὴν πονηρίαν, καὶ πωθόμενοι ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ λογίζομαι ἔποιτῃσαι αὐτοῖς ἐνεκεν τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

* καὶ ἑρέϊς οὕτως εἶπεν κύριος, ἐδὺ μὴ ἀκούσῃς με τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νομίμοις με οἷς ἔδωκα ἀπὸ τοῦ σώματος ὑμῶν.

* εἰσακτέον τῶν λόγων τῶν παίδων με τῶν περὶ τῶν ἔργων ἔς ἐγὼ ἀποσέλλω πρὸς ὑμᾶς ὁρῶντες, & ἀπέσειλα, & οὐκ εἰσηκόςαιέ με.

* δώσω τὴν οἰκὸν τοῦτον ὥσπερ σιλῶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην δώσω εἰς κατὰρα πᾶσιν τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς.

* καὶ ἤκουσαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται, & πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἱερεμίου λαλοῦντος ἐδὺ λόγοις τυτοῦς ἐν οἰκῇ κυρίου.

* & ἐξήρετο ἱερεμίου παυσανδρὸς λαλοῦντος πρὸς τοὺς ὅσα σινεῶνται αὐτῷ κύριος λαλῆσαι παντὶ τῷ λαῷ, σινεῶντα αὐτὸν οἱ ἱερεῖς & οἱ ψευδοπροφῆται καὶ πᾶς ὁ λαὸς λέγων· θανάτω ἀποθνήσκει.

* ὅτι περὶ σφῆτοςας τὰ ὀνόματι κυρίου λέγων ὥσπερ σιλῶ ἔσται ὁ οἶκος ὁ τοῦτος, καὶ ἡ πόλις αὐτῇ ἐρημωθήσεται ἀπὸ κατὰράων. & ἐξεκκλησιάσθη πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἱερεμίδου ἐν οἰκῇ κυρίου.

* καὶ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες ἰσθλὰ τῶν λόγων τούτων, καὶ ἀνέβησαν ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἐκάθησαν ἐν περὶ τῶν πυλῶν κυρίου τῆς καινῆς.

* καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς τοὺς ἄρχοντας & πᾶσιν τῷ λαῷ· κείσῃς θανάτω τὸν ἀνθρώπου τούτου, ὅτι περὶ σφῆτοςεν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης καθὼς ἠκέσται ἐν τοῖς ὧσιν ὑμῶν.

* & εἶπεν ἱερεμίας πρὸς πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ πᾶσιν τῷ λαῷ λέγων· κύριος ἀπέσειλέ με περὶ τῆς οἰκῆς τοῦτον & ἐπὶ τῇ πόλει ταύτῃ πάντας τοὺς λόγους ἔς ἠκέσσετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus sanctuarij Domini, & prophetabis in omnes ciuitates domus Iuda, quæ veniunt vt adorant in domo sanctuarij Domini, omnia verba quæ praecepi tibi, vt prædiceres eis: ne dimittas verbum.

* Fortè audient & conuertentur vnusquisque à via sua mala, & auertar ego à malo quod cogito facere eis propter malitiam operum ipsorum.

* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Si non receperitis verbum meum vt ambuletis in lege mea quam dedi corā vobis: Vt obediat verbis seruorum meorum prophetarum, quos ego misi ad vos, manē confurgens & mittens, & non obedistis.

* Et dabo domum istam sicut Silo, & ciuitatem istam dabo in maledictionem omnibus populis terræ.

* Et audierunt sacerdotes & scribæ & omnis populus Ieremiam prophetantem omnia quæ praecepit ei Dominus vt loqueretur cum omni populo, apprehenderunt eum sacerdotes & scribæ, & omnis populus, dicendo: Morte morieris.

* Quare prophetaſti in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus ista? & ciuitas hæc desolabitur absque habitatore? Et congregatus est omnis populus contra Ieremiam in domo sanctuarij Domini.

* Et audierunt principes Iuda verba hæc, & ascenderunt de domo regis in domum sanctuarij Domini, & sederunt in introitu portæ orientalis domus sanctuarij Domini.

* Et dixerunt sacerdotes & scribæ principibus & omni populo, dicentes: Peccatum iudicij mortis est viro huic; quia prophetauit aduersus ciuitatem istam, sicut audistis auribus vestris.

* Et ait Ieremias ad omnes principes, & ad omnem populum dicens: Dominus misit me vt prophetarem contra domum istam, & contra ciuitatem hanc omnia verba quæ audistis.

וְעַתָּה הֵיטִיבוּ דְרָכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וּשְׁמָעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וִינַחֵם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר
דְּבַרְעִלֵיכֶם :

14 * וַאֲנִי הִנְנִי בְיָדְכֶם עֶשׂוּ לִי כְמוֹת וְכִישָׁר
בְּעֵינֵיכֶם !

אך ידעו כי אם ממתים אתם אתי בידם
נקי אתם נתנים עליכם ואל העיר הזאת ואל-
ישבירי כי באמרת שלחני יהיה עליכם לדבר
באזניכם את כל הדברים האלה :

16 * וַיֹּאמְרוּ הַשְּׂרִים וְכָל-הָעָם אֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-
הַנְּבִיאִים אֵין-לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפָּט-מִוֶּרֶת כִּי בָשָׂם
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דְּבַר אֱלֵינוּ :

17 * וַיִּקְמוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-
קְהַל הָעָם לֵאמֹר:

מִי־כִיָּה הַמּוֹרֶשֶׁתִּי הִיָּה נָפָא בִּימֵי חֻזְקִיהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר כֹּה־אָמַר־
יְהוָה צְבָאוֹת צִיּוֹן שְׂדֵה תַּחֲרֹשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינַיִם
תִּתִּיחַ וְהָר הַבִּירָה לִבְמֹרֶת יַעַר :

* הַהִמְרָה הִמְתָּהוּ חֻקֵּיהוּ מֶלֶךְ־יְהוָה וְכָל־
 יְהוּדָה הִלְאִי יִרְאֵהוּ אֶת־יְהוָה וַיַּחַל אֶת־פָּנָיו יְהוָה
 וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלֵיהֶם וַאֲנַחֲנוּ
 עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ :

וְגַם אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה אֹרִיחוֹ
בְּכֹשֶׁמֶעִיָּהוּ מִקְרִית הַיַּעֲרִים וַיִּנָּבֵא עַל דֹּעִיר
הַזֹּאת וְעַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת כָּל דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ׃
וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יִרְמְיָהוּ וְכָל גְּבוּרָיו וְכָל-
הַשָּׂרִים אֶת-דְּבָרָיו וַיִּבְקֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּיתוֹ וַיִּשְׁמַע
אֹרִיחוֹ וַיֵּרָא וַיִּבְרַח וַיֵּבֹא מִצֻּרִים׃

22 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְחִיָּקִים אֲנָשִׁים מִצְרַיִם אֶת-
אֶלְנָתָן בֶּן-עֲבֹד וְאֲנָשִׁים אֲתוֹ אֶל-מִצְרַיִם:

תרנום יונתן

¹⁴ וַיִּבְרָךְ אֶת אֲבָנֵי מִסְרֵי בְּיָדָיו
¹⁵ בְּרִם מִדַּע הַדַּעִין אֲרִי אִם קִטְלִין אֲחֹת יְהִי אֲרִי דִם זָכִי אֲחֹת יִתְּבִין עֲלֵיכֶם וְעַל קִרְתָּא
¹⁶ וְאִמְרוּ רַבְרַבֵּי וְכָל עָמָא לִכְתָּנָא וְלִסְפָּרָא לִית לְגַבְרָא תְּרִין חֻזְבֵּת דִּין וְקִטּוּל אֲרִי בְּשָׂמָא דִּינִי אֱלֹהֵנָא מִלָּל עֲמָנָא
¹⁷ וְקִטּוּל גַּבְרָא מִסְבִּי אֲרַעָא וְאִמְרוּ לְכָל קַהֲלָא דְעָמָא לְמִימַר
¹⁸ מִיכָּדָּה דְמִקְרָשָׁה הָווּ מִתְּנַבֵּי בְּיוֹמֵי חֻזְקֵיהוּ מִלָּךְ שְׂבִטָא דְבֵית יְהוּדָה וְאָמַר לְכָל עָמָא דְבֵית יְהוּדָה לְמִימַר כְּדָנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת צִיּוֹן
¹⁹ חֲקֵל חֲדָרֵי וִירוּשָׁלַם לְיַגְרִין תְּהִי וְטוֹר בֵּית מִקְדָּשָׁא לְחִישֵׁת חֲרָשָׁא
²⁰ הַמְקַטֵּל קְטִלְתִּי חֻזְקִיהָ מִלָּךְ שְׂבִטָא דְבֵית יְהוּדָה וְכָל דְּבֵית יְהוּדָה חֲלָא דַחַל מִן קִדָּם יְיָ וְצִלִּי קִדָּם יְיָ וְתֵב מִן בִּישְׁתָּא דְמִלָּל
²¹ עַל יְהוֹזָאָב וְאִתְּנָה גְרָמִין לֹא יִתְּנָה בִישְׁתָּא רַבְתָּא עַל נַפְשָׁתָנָא
²² וְאִף גַּבְרָא הָווּ מִתְּנַבֵּי בְּשָׂמָא דִּינִי אֲדוּרֵיהוּ בְּרַם שְׂמֵעִיהוּ מִקְרִית יַעֲרִים וְאִתְּנַבֵּי עַל קִרְתָּא הָדָא וְעַל אֲרַעָא הָדָא כְּכָל פְּתָגְמֵי יְרֵמְיָה
²³ וְשָׁמַע מִלָּכָא יְהוֹיָקִים וְכָל גְּבֻרָתֵי וְכָל רַבְרַבֵּי יַת פְּתָגְמוֹתֵי וְבַעַם מִלָּכָא לְמַקְטִילָה וְשָׁמַע אֲדוּרֵיהָ וְדַחַל וְעָרַק וְאִתָּא לְמַצְרִים
²⁴ וְשָׁלַח מִלָּכָא יְהוֹיָקִים גְּבָרִין לְמַצְרִים יַת אֱלֹהָנָה בְּרַם עַכְבּוֹר וְגַבְרִין עָמָא לְמַצְרִים

* Et nunc meliores facite vias vestras, & opera vestra, & audite vocem Domini Dei vestri; & cessabit Dominus à malis quæ locutus est contra vos.

* Et ecce ego in manibus vestris; facite mihi vt expedit vobis, & vt melius vobis.

* Veruntamen scientes scietis; quia si occiditis me, sanguinem innocentem vos traditis contra vos, & contra civitatem istam, & contra habitantes in ea. Quia in veritate misit me Dominus ad vos, vt loquerer in auribus vestris omnia verba hæc.

* Et dixerunt principes & omnis populus ad sacerdotes & ad pseudopphetas: Non est homini huic iudicium mortis; quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

* Et surrexerunt viri de senioribus terra, & dixerunt omni cætui populi, dicentes:

* Michæas Maraſthites fuit propheta in diebus Ezechia regis Iuda, & dixit omni populo Iuda, dicens: Sic dixit Dominus exercituum; Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem in promorum custodiam erit, & mons domus erit in nemus sylvæ.

* Nunquid interficiens interfecit eum Ezechias rex Iuda, & omnis Iuda? Nunquid non timuerunt Dominum, & deprecati sunt faciem Domini; & cessavit Dominus à malis quæ locutus est contra eos, & nos fecimus mala magna contra animas nostras.

* Et homo fuit prophetans in nomine Domini Urias filius Samaie de Cariathiarim, & prophetavit de civitate ista, & de terra ista iuxta omnia verba Hieremias.

* Et audiuit rex Joachim, & omnes principes omnia verba eius, & quaſerunt interficere eum. Et audiuit Urias, & timuit, & fugit, & intrauit in Egyptum.

* Et misit rex viros in Egyptum, Eliahim filium Achobor, & viros cum eo in Egyptum; & eduxerunt eum inde.

* καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ πάντων κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς.

* Ἐγὼ ἐν χερσὶν ὑμῶν, ποιήσατέ μοι ὡς συμφέρει ὑμῖν, ὥς βέλιον ὑμῖν.

* ἀλλ' ἢ γνώτες γινώσκετε, ὅτι εἰ ἀναιρέτῃ με, αἷμα ἀδῶν ὑμῖν διδόμεν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, Ἐπὶ οὗ κατεκλύθῃ ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ ἀπέσταλκέ με κύριος πρὸς ὑμᾶς λαλήσαι εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν πάντα τὰς λέγους τοῦτο.

* Ἐπεὶ δὲ ἄρχοντες ἔπαις ὁ λαὸς πρὸς οὗτοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς οὗτοὺς ψευδοπροφήτας· ὅτι ἐστὶν τὰ ἀνθρώπων τούτων κείνης θράτης, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐλάλησεν πρὸς ἡμᾶς.

* καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες τῶν πρεσβυτέρων τῆς γῆς, καὶ εἶπαν πᾶσι τῇ συναγωγῇ τοῦ λαοῦ λέγοντες·

* μεχάρις ὁ μωραδίτης ὡς προφήτης ἐν ταῖς ἡμέραις ἐξεκίου βασιλέως ἰούδα, καὶ εἶπεν πᾶσι τῷ λαῷ ἰούδα, λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος πάντων δυνάμεων, πᾶν ὡς ἀγρὸς ἀροτριωθήσεται, καὶ ἱερουσαλήμ εἰς ὁπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου ἔσται εἰς ἄλσος δρυμῶν.

* μὴ δυνάμειν δυνάμειν αὐτὸν ἐξεκίας βασιλῆος ἰούδα ἔπαις ἰούδα, ὅχι ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, ἔδεσθῃσαν ἔξ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ πάντων κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐπ' αὐτούς, ἔφημεις ἐποίησάμεν κακὰ μέγαρα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν.

* καὶ ἀνθρώποι ὡς προφητεύων ὀνόματι κυρίου οὐρίας ὑὸς σαμαίης ἐκ καριαθαρὶμ, ἔξ προφητεύσεν πρὸς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πρὸς τὴν γῆν ταύτην καὶ πᾶσι τοῖς λόγοις ἱερεμίας.

* καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακὴμ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἔζητησαν δὲ ποικίλῃ αὐτὸν, καὶ ἤκουσεν οὐρίας καὶ ἐφοβήθη καὶ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον.

* Ἐξ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρας εἰς αἴγυπτον ἑλθὰς ἰωακὴμ ὑὸς ἀχοβὼρ καὶ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν αἴγυπτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et nunc rectas facite vias vestras, & opera vestra, & obedite verbo Domini Dei vestri, & avertetur Dominus à malo quod locutus est contra vos.

" Et nunc ecce ego traditus sum in manum vestram; facite mihi sicut rectum est, & sicut placuerit oculis vestris.

" Veruntamen sciendo scitote, quia si occiditis me, sanguinem innocentem vos dabit super vos, & super civitatem hanc, & super habitatores eius. Quia verè misit me Dominus ad vos, vt prophetarem in conspectu vestro omnia verba hæc.

" Et dixerunt principes & omnis populus sacerdotibus & scribis: Non est reatus iudicij mortis viro huic. quia in nomine Domini Dei nostri locutus est nobiscum.

" Et surrexerunt viri de senioribus terræ, & dixerunt omni ecclesiæ & ait omni populo domus Iuda, dicendo: Sic dixit Dominus exercituum: Syon quasi ager arabitur, & Ierusalem in acervos erit, & mons domus sanctuarij in silentia sylvæ.

" Num occidendo occiderunt eum Ezechias rex tribus domus Iuda, & omnes viri domus Iuda? Nonne timuit à facie Domini? & oravit coram Domino? & avertit est Dominus à malo quod locutus fuerat super eos. Et nos sumus in causa vt adducamus malum grande super animas nostras.

" Et etiam alius vir prophetavit in nomine Domini, Urias nomine, filius Semeiæ de Cariathiarim; & prophetavit aduersum civitatem istam, & aduersum terram hanc, iuxta omnia verba Ieremias.

" Et audiuit rex Joachim, & omnes potentes eius, & omnes principes, verba eius. et quaſuit rex interficere eum. Et audiuit Urias, & timuit, & fugit, & venit in Egyptum.

" Et misit rex Joachim viros in Egyptum, Eliahan filium Achobor, &

וַיֹּצִיאוּ אֹרְיָהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִיאוּהוּ אֶל-
הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וַיִּכְהוּ בְּחֶרֶב וַיִּשְׁלַךְ אֶת-גְּבֻלָּתוֹ
אֶל-קְבְרֵי בְנֵי הָעָם:

אֲךָ יָד אַחִיקֶם בֶּן-שָׁפָן הִיטָה אֶת-יְרֵמְיָהוּ לְבִלְתִּי
תָרוּ אֹתוֹ בַּיַּד הָעָם לְהַמִּיתוֹ:

כז

בְּרֵאשִׁית מַמְלַכַת יְהוֹיָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה הָיָה הַדְּבָר הַזֶּה אֶל-יְרֵמְיָה מֵאֶרֶץ יְהוּדָה
לֵאמֹר: כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי עֲשֵׂה לְךָ מוֹסְרוֹת
וּמִטּוֹר וּנְתַתָּם עַל-צוּאָרְךָ:

וְשַׁלַּחְתָּם אֶל-מֶלֶךְ אֲדוֹם וְאֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב
וְאֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶל-מֶלֶךְ צֹר וְאֶל-מֶלֶךְ צִידוֹן
בְּיַד הַמְּלָאכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַם אֶל-צֹדְקִיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה:

וְצִוִּיתִי אֹתָם אֶל-אֲדֹנֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה-אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל-אֲדֹנֵיכֶם:

אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת-הָאָרֶץ אֶת-הָאָדָם וְאֶת-
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכַחַי הַגָּדוֹל וּבְזִרְעִי
הַנְּטוּי וּנְתַתִּיהָ לְאִשֶּׁר יִשָּׁר בְּעֵינָי:

וְעַתָּה אֲנֹכִי נֹתַתִּי אֶת-כָּל-הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי וְגַם אֶת-חַיַּת הַשָּׂדֶה
נֹתַתִּי לוֹ לְעֶבְדּוֹ:

וְעֶבְדּוּ אֹתוֹ כָּל-הַגּוֹיִם וְאֶת-כָּנָן וְאֶת-כָּנָז
עַד בָּא-עַרְאֵל אֲרָצוֹת-הָעֵבֶר וְעֶבְדּוּ בּוֹ גּוֹיִם רַבִּים
וּמְלָכִים גְּדֹלִים:

וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא-יַעֲבֹדוּ אֹתוֹ
אֶת-נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְאֶת-אֲשֶׁר לֹא-יִתֵּן
אֶת-צוּאוֹ בְּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל בְּחֶרֶב וּבְרַעַב וּבְדָבָר
אֶפְקָד עַל-הַגּוֹי הַהוּא נָא-יְהוָה עַד-תִּמְלֹא אֹתָם
בְּיָדוֹ:

²³ Et eduxerunt Vriam de Aegypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, & proiecit cadauer eius in sepulchris vulgi ignobilis.

²⁴ Igitur manus Aicham filij Saphan fuit cum Hieremia vt nō traderetur in manus populi, & interficerent eum.

CAP. XXVII.

¹ IN principio regni Ioachim filij Iosia regis Iuda, factum est verbum istud ad Hieremiam a Domino, dicens:

² Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula & catenas, & pones eas in collo tuo.

³ Et mittes eas ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis, in manu nunciorum qui venerunt Hierusalem ad Sedechiam regem Iuda.

⁴ Et præcipies eis, vt ad dominos suos loquantur: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Hæc dicetis ad dominos vestros.

⁵ Ego feci terrā & homines & iumenta quæ sunt super faciem terræ in fortitudine mea magna, & in brachio meo exten- to, & dedi eam ei qui placuit in oculis meis.

⁶ Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis serui mei. insuper & bestias agri dedi ei, vt seruiant illi.

⁷ Et seruiant ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius, donec veniat tempus terræ eius & ipsius. Et seruiant ei gentes multæ & reges magni.

⁸ Gens autem & regnum quod non seruiert Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non curauert collum suum sub iugo regis Babylonis, in gladio & in fame & in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus, donec consumam eos in manu eius.

תרגום יונתן

²³ וַאֲפִיקֵי יְהוֹיָהוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲפִיקֵי לֹחַ מֶלֶךְ יְהוֹיָקִים וְקִטְלִיהֶם בְּחֶרֶב וַיִּמָּא יְהוֹיָהוּ לְקְבָרֵי גִלְיָא: ²⁴ בְּרֵם יָד אַחִיקֶם
בְּרֵשֶׁן הָיָה עִם יְרֵמְיָהוּ בְּיָד וְלֹא לְמַסְסֵר יְהוֹיָהוּ בְּיָדָא דְעַמָּא לְמַקְטִלָּה:

כז

¹ בְּרֵשֶׁן מַלְכוּת יְהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ שְׁבַטֵּי דְבִית יְהוּדָה הָיָה הַדְּבָר הַזֶּה עִם יְרֵמְיָה מִן קֶדֶם וַיִּי לְמִסְרָא:
² כְּדָנָן אָמַר יְיָ לִי עֶבֶד לְךָ חֲנֻקִּין וְחֲנֻנִין עַל צוּרְךָ:
³ וְדָנִי עִמּוֹן וְלֹחַ מֶלֶךְ צֹר וְלֹחַ מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד אֲנָשִׁים דְּאִתָּן לִירוּשָׁלַם לֹחַ צֹדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ שְׁבַטֵּי דְבִית יְהוּדָה:
⁴ וְחֲפָקְדָא יִתְחַזֵּן לֹחַ רַבּוּנֵיהוֹן לְמִסְרָא כְּדָנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּדָן חֲסִירוֹן לְרַבּוּנֵיכֶן:
⁵ אֲנָא בְּמִסְרֵי עֶבְדִּי יְהוֹיָהוּ אֲרָעָא
וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא-יַעֲבֹדוּ אֹתוֹ אֶת-נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְאֶת-אֲשֶׁר לֹא-יִתֵּן אֶת-צוּאוֹ בְּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל בְּחֶרֶב וּבְרַעַב וּבְדָבָר אֶפְקָד עַל-הַגּוֹי הַהוּא נָא-יְהוָה עַד-תִּמְלֹא אֹתָם בְּיָדוֹ:
⁷ וַיִּפְלְחוּ
⁸ וַיְהִי כָּל-עַמָּיָא וַיְהִי בְּרַעַב עַד דִּמְסִי עֵידוֹן חֲבֵר אֲרָעָא אָף הוּא וַיִּפְלְחוּן בְּהָ עַסְמִין סְגִיָּין וּמְלָכִין רַבִּין:
וַיְהִי עִם וּמְלָכֵי דְלֹא יִפְלְחוּן יְהוֹיָהוּ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ דְּבָבֶל וַיְהִי יְהוֹיָהוּ בְּיָדָא דְבָבֶל בְּחֶרֶב וּבְרַעַב וּבְמָוֶת
אֶפְקָד עַל עַמָּא הַהוּא אָמַר יְיָ דְּאֶמְסֵר יְהוֹיָהוּ בְּיָדָא:

* Et eduxerunt eum inde, & adduxerunt eum ad regem, & percussit eum in gladio, & proiecit eum in monumentum filiorum populi eius.

* Veruntamen manus Achicam filij Saphan erat cum Hieremia ne traderent ipsum in manus populi ne interficerent eum.

CAP. XXVII.

IN principio regni Joachim filij Josia regis Juda, factum est verbum hoc ad Hieremiam à Domino, dicens:

* Sic dixit Dominus: Fac tibi vincula & torques, & circumpone circum collum tuum.

* Et mittes eos ad regem Judam, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis in manibus nunciorum suorum qui venerunt in Hierusalem ad Sedechiam regem Juda.

* Et præcipies eis ad dominos suos dicere: Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Sic dicetis ad dominos vestros:

* Ego feci terram & homines & iumenta quæ super faciem terræ, in fortitudine mea magna & brachio meo excelso, & dabo eam cui placuerit in oculis meis.

* Et nunc ego dedi omnem terram regi Nabuchodonosor regi Babylonis ut seruiat ei, & bestias agri ut seruiant illi.

* Et filio eius, & filio filij eius, donec veniat tempus terræ eius, etiam ipsius. Et seruiant ei gentes multe & reges magni.

* Et gens & regnum quicumque non seruiant Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non submiserint collum eorum sub iugo regis Babylonis, in gladio & in peste & fame visitabo eos, ait Dominus, donec consumantur in manu eius.

* καὶ ἔξήγαγον αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, & ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, & ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὸ μνημα ὑἰῶν λαοῦ αὐτοῦ.

* πλὴν χεὶρ ἀχικὰμ υἱοῦ σαφὰν ἦν μετὰ ἱερεμίου τοῦ μὴ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας λαοῦ τοῦ μὴ ἀκλεῖν αὐτόν.

κζ

* Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν τοῦ προφήτου λέγων·

* ὣτως εἶπεν κύριος, ποιήθῃ σεαυτῷ δεσμούς καὶ κλοιούς, & περὶ τὸν τράχηλόν σου.

* καὶ ἀποσελεύς αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα ἰδουμαίας, καὶ πρὸς βασιλέα μοάβ, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα υἰῶν ἀμμων, καὶ πρὸς βασιλέα τύρου, & πρὸς τὸν βασιλέα σιδωνος ἐν χειρὶ ἀγγέλων αὐτῶν τῶν ἐρχομένων ἐν ἱερουσαλὴμ πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα.

* καὶ συντάξῃς αὐτοῖς πρὸς τοὺς κύριους αὐτῶν εἰπεῖν· ὣτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὣτως ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κύριους ὑμῶν.

* ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη τῆς γῆς ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ & τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, & δώσω αὐτὴν ᾧ δοῦναι ἐν ὀφθαλμοῖς μου.

* καὶ νῦν ἐγὼ δέδοκα πάντας τὴν γῆν τῇ βασιλείᾳ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶν & δουλεύειν αὐτῷ, καὶ τὰ θηρία & ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ.

* καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἕως ἔλθειν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ γε αὐτοῦ. & δουλεύουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι.

* καὶ τὸ ἐθνὸς καὶ ἡ βασιλεία ὅθι δὴ μὴ ἐδέχθωσαν ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶν καὶ ὅθι δὴ μὴ ἐμβάλωσιν τὸν τράχηλόν αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶν, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λοιμῷ καὶ λιμῷ & πικέφομα αὐτοῦς, εἶπεν κύριος, ἕως δὴ ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et eduxerunt Vriam de Aegypto, & adduxerunt eum ad regem Joachim: & interfecit eum gladio, & proiecit cadaver eius in sepulchra transmigrantium.

* Veruntamen manus Achicam filij Saphan fuit cum Ieremia, ut non traderent eum in manus populi ad occidendum eum.

CAPUT XXVII.

IN principio regni Joachim filij Josia regis tribus domus Iuda, factum est verbum istud cum Ieremia à facie Domini, dicendo:

* Hæc dicit Dominus mihi: Fac tibi vincula & iuga, & pones ea super collum tuum.

* Et mittes ea ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sydon per manū nunciorum qui veniunt in Ierusalem ad Sedechiam regem tribus domus Iuda.

* Et præcipies eis ut dicant ad dominos suos in hunc modum: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sic dicetis ad dominos vestros:

* Ego verbo meo feci terram, homines, & iumenta, quæ sunt super faciem terræ, in virtute mea magna, & in brachio meo excelso: & dedi eam ei qui placuit coram me.

* Et nunc ego dedi omnes prouincias istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis serui mei; bestias quoque agri dedi ut seruiant ei.

* Et seruiant ei omnes populi, & filio filij eius, donec veniat tempus interitus terræ eius, etiam ipsius; & seruiant ei populi multi & reges magni.

* Fietque ut quicumque populus & regnum non seruerit ipsi Nabuchodonosor regi Babylonis, & qui non submiserit collum suum iugo regis Babylonis, gladio & fame & peste visitabo super populum illum, dicit Dominus, donec tradam eos in manum eius.

* ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם
ו אל חלמתיכם ואל עגניכם ואל כשפיהם
אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו את
מלך בבל :

* כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם
מעל אדמתכם והרחתי אתכם ואבדתם :

* והגוי אשר יביא את צוארו בעל מלך בבל
ועבדו והנחתיו על אדמתו נאם יהוה ועבדה
וישב בה :

* ואל צדקיה מלך יהודה דברתי בכל הדברים
האלה לאמר הביאו את צואריכם בעל מלך
בבל ועבדו אתו ועמו וחי :

* למח תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר
כאשר דבר יהוה אל הגוי אשר לא יעבד את
מלך בבל :

* ואל תשמעו אל דברי הנבאים האמרים
אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל כי שקר
הם נבאים לכם : כי לא שלחתים נאם יהוה
והם נבאים בשמי לשקר למען הדחי אתכם
ואבדתם אתם והנביאים הנבאים לכם :

* ואל הכהנים ואל כל העם הזה דברתי לאמר
כה אמר יהוה אל תשמעו אל דברי נביאיכם
הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית יהוה מושבים
מבבלה עתה מהרה כי שקר הם נבאים לכם :

* אל תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל והיו
למדת תהיה העיר הזאת חרבה :

* ואם נבאים הם ואם יש דבר יהוה אתם יפגעו
נא ביהוה צבאות לבלי תי באו הכלים הנותרים
בבית יהוה וביר מלך יהודה ובירושלם
בבלה :

* Vos ergo nolite audire prophetas ve-
stros, & diuinos, & somniatores, & augu-
res, & maleficos, qui dicunt vobis : Non
seruietis regi Babylonis.

* Quia mendacium prophetant vobis,
vt longe faciant vos de terra vestra, & ei-
ciant vos, & pereatis.

* Porro gens quæ subiecerit ceruicem
suam sub iugo regis Babylonis & seruerit
ei, dimittam eam in terra sua, dicit Domi-
nus, & colet eam, & habitabit in ea.

* Et ad Sedechiam regem Iuda locutus
sum omnia verba hæc, dicens : Subiicite
colla vestra sub iugo regis Babylonis, &
seruite ei, & populo eius, & viuetis.

* Quare moriemini tu & populus tuus
gladio & fame & peste, sicut locutus est
Dominus ad gentem quæ seruire noluerit
regi Babylonis?

* Nolite audire verba prophetarum di-
centium vobis : Non seruietis regi Baby-
lonis. Quia mendacium ipsi loquuntur
vobis.

* Quia non misi eos, ait Dominus, &
ipsi prophetant in nomine meo mendaci-
ter, vt eiciant vos, & pereatis tam vos
quam prophetae qui vaticinantur vobis.

* Et ad sacerdotes, & ad populum istum
locutus sum, dicens : Hæc dicit Dominus,
Nolite audire verba prophetarum vestro-
rum, qui prophetant vobis, dicentes : Ecce
vasa domus Domini reuertentur de Baby-
lone nunc citò. mendacium enim prophe-
tant vobis.

* Nolite ergo audire eos, sed seruite regi
Babylonis, vt viuatis. Quare datur hæc ci-
uitas in solitudinem?

* Et si prophetae sunt, & est verbum
Domini in eis, occurrant Domino exerci-
tuum, vt non veniant vasa quæ derelicta
fuerant in domo Domini, & in domo
regis Iuda, & in Hierusalem, in Babylo-
nem.

תרגום יונתן

* ואתם לא תקבלו מן נביאיכם ואל קסמיכם ואל חלמתיכם ואל עגניכם ואל כשפיהם
אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל כי שקר הם נבאים לכם :
כי לא שלחתים נאם יהוה והם נבאים בשמי לשקר למען הדחי אתכם ואבדתם אתם
והנביאים הנבאים לכם : ואל הכהנים ואל כל העם הזה דברתי לאמר כה אמר
יהוה אל תשמעו אל דברי נביאיכם הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית יהוה מושבים
מבבלה עתה מהרה כי שקר הם נבאים לכם : אל תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל
והיו למדת תהיה העיר הזאת חרבה : ואם נבאים הם ואם יש דבר יהוה אתם יפגעו
נא ביהוה צבאות לבלי תי באו הכלים הנותרים בבית יהוה וביר מלך יהודה
ובירושלם בבלה :

* Et vos ne audiat̃ pseudopphetas ve-
stros & diuinantes vobis, & somniantes vo-
bis, & augures vestros, & maleficos vestros,
dicentes: Non seruietis regi Babylonis.

* Quia mendacia ipsi prophetant vobis, vt
longè faciant vos de terra vestra, & vt euicam
vos, & peribitis.

* Et gentem quæ induxerit ceruicem suam
sub iugo regis Babylonis, & seruiet ei, relin-
quam eam in terra sua, dicit Dominus, & ope-
rabitur eam, & inhabitabit in ea.

* Et ad Sedechiam regem Iuda locutus sum
secundum omnia verba hæc, dicens: Inducite
collum vestrum sub iugo regis Babylonis, &
seruietis ei & populo eius, & viuite.

* Vt quid moriemini tu & populus tuus
in gladio & in fame & in peste? sicut locutus
est Dominus contra gentem, quæ non seruiuit
regi Babylonis.

* Ne audiat̃ verba prophetarum dicen-
tium vobis: Ne seruiatis regi Babylonis; quia
iniusta ipsi prophetant vobis.

* Non misi eos, dicit Dominus, & prophe-
tant in nomine meo iniuste vt perdant vos, &
peribitis vos & propheta vestri prophetantes
vobis iniuste mendacia.

* Et sacerdotibus & populo huic locutus
sum, dicens: Sic dixit Dominus, Ne audiat̃
verba prophetarum prophetantium vobis, di-
centium: Ecce vasa Domini reuertentur de Ba-
bylone nunc citò; quia iniusta ipsi prophetant
vobis.

* Ne audiat̃ eos, sed seruite regi Babylo-
nis, & viuite. Quare erit hac ciuitas in solitu-
dinem?

* Si prophetae sunt & si est verbum Do-
mini in eis, occurrant mihi, vt non inferantur
vasa, relictà in domo Domini & in domo regis
Iuda & Hierusalem, in Babylonem.

* καὶ ὑμεῖς μὴ ἀκέετε τῶν ψευδοπροφητῶν ὑμῶν
καὶ τῶν μαντομορῶν ὑμῶν, καὶ τῶν ἐνυπνιαζομένων
ὑμῶν, καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν, καὶ τῶν φαρμακῶν
ὑμῶν λεγόντων· οὐ μὴ ἐργάσεσθε τῇ βασιλεῖ βαβυ-
λωνίᾳ.

* ὅτι ψευδὴ αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν πρὸς τὸ
μακρύναι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν, & ἵνα ἐκβάλω ὑ-
μᾶς, & ἀπολείδω.

* καὶ τὸ ἐνὶ ᾧ ὁ δὲ εἰσαγάγῃ τὴν τεράχην αὐτῆς
ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλωνίᾳ, καὶ ἐρῶσιν αὐτῇ,
καταλείψω αὐτὴν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς, λέγει κύριος, & ἐρ-
γάται αὐτὴν καὶ ἐνοικήσῃ ἐν αὐτῇ.

* & πρὸς Σεδεκίῳ βασιλεῖ ἰούδα ἐλάλησα καὶ
πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς λέγων· εἰσαγάγετε τὴν τερά-
χην ὑμῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλωνίᾳ, καὶ
ἐργάσεσθε αὐτὴν καὶ τῇ λαῷ αὐτῆς, καὶ ζήτε.

* ἵνα τὸ ἀποθνήσκειν σὺν ᾧ λαὸς ὑμῶν μαχαίρῃ &
ἐν λιμῇ & ἐν λοιμῇ, ὡς ἐλάλησε κύριος καὶ ἐν τοῖς, ὃ
ὅτι ἐδύνασεν τῇ βασιλεῖ βαβυλωνίᾳ.

* μὴ ἀκέετε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων
ὑμῖν· μὴ δευδύετε τῇ βασιλεῖ βαβυλωνίᾳ, ὅτι ἀδικα
αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν.

* ὅτι ἀπέστειλα αὐτοὺς, φησὶν κύριος, καὶ προφη-
τεύουσιν τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ πρὸς τὸ ἀπολέσθαι ὑ-
μᾶς, καὶ ἀπολείδω ὑμᾶς & (καὶ προφητῶν) ὑμῶν (καὶ) προ-
φητεύοντες ὑμῖν ἐπ' ἀδίκῳ ψευδῇ.

* καὶ τοῖς ἱερεῦσιν & τῇ λαῷ τούτῳ ἐλάλησα λέγων·
ἔτιως εἶπεν κύριος, μὴ ἀκέετε τῶν λόγων τῶν προφη-
τῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν λεγόντων, ἰδοὺ σκδὴ κυρίου
ἐπιστρέφῃ ἐκ βαβυλωνίᾳ νυνὶ ταχέως, ὅτι ἀδικα αὐτοὶ
προφητεύουσιν ὑμῖν.

* μὴ ἀκούετε αὐτῶν ἀλλὰ δευδύετε τῇ βασιλεῖ τῆς
βαβυλωνίᾳ, καὶ ζήτε· ἵνα τί ἐστὶν αὐτῇ πόλις εἰς ἐρή-
μωσιν;

* εἰ προφητῶν εἰσὶν καὶ εἰ ἐστὶν λόγος κυρίου ἐν
αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ εἰσνεχθῇ-
σονται τὰ σκδὴ τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ
ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱεροσολῶν εἰς βαβυ-
λωνίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Vos autem ne obediatis pseudopphetis vestris, & diuinis vestris, & somniatoribus vestris, & auguribus vestris, & maleficis ve-
stis, qui dicunt vobis, dicendo: Ne seruiatis regi Babylonis.

* Quia mendacium ipsi prophetant vobis, vt elongem vos de terra vestra, & transmigrare vos faciam, & pereatis.

* Populus autem qui induxerit collum suum in iugum regis Babylonis, & seruiet ei, habitare faciam eum in terra sua, dicit Domi-
nus, & colet eam, & habitabit in ea.

* Et cum Sedechia rege tribus domus Iuda loqueris iuxta omnia verba hæc, di-
cens: Inducite colla vestra in iugum regis Babylonis, & seruite ei, & populo eius, & viuetis.

* Quare occidimini tu & populus tuus gladio, & fame, & peste? sicut locutus est Dominus ad populum qui non seruiet regi
Babylonis.

* Et non obediatis verbis pseudopphetarum, qui dicunt vobis, dicendo: Ne seruiatis regi Babylonis; quia
mendacium ipsi prophetant vobis.

* Quia non misi eos, dicit Dominus, & ipsi prophetant in nomine meo mendacium, vt transmi-
grare faciam vos, & pereatis vos & pseudopphetæ qui prophetant vobis.

* Sacerdotibus autem & omni populo huic locutus sum dicens: Hæc dicit Dominus; Ne obediatis verbis pseudopphetarum
vestrorum prophetantium vobis, dicendo: Ecce vasa domus sanctuarij Domini reuertentur de Babylonia nunc citò; quia mendacium ipsi
prophetant vobis.

* Et si prophetae sunt, & est verbum Domini cum eis, deprecentur nunc
tas hæc desolata?

* in verbo Domini exercituum, vt non efferantur vasa quæ remanserunt in domo sanctuarij Domini, & in domo regis tribus domus Iuda, &
in Ierusalem, in Babylonem.

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֵל־הַעֲמֻדִים וְעַל־
הַיִּם וְעַל־הַמִּכְנוֹרֹת וְעַל־יְתֵר־הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים
בְּעִיר־הַזֹּאת :

אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְם נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּגִלוֹתוֹ
אֶת־יְכֹנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִירוּשָׁלַם
בְּכֻלָּהּ וְאֶת־כָּל־חֲרֵי־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם :

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־
הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בְּבֵית־יְהוָה וּבְבֵית־מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם :

בְּכֻלָּהּ יִבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתָם
נָאִם יְהוָה וְהָעֲלִיתִים וְהַשְׁבֹּתִים אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה :

כח

וַיְהִי בַשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלַכַת צִדְקִיָּה
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר
אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן־עֲזַרְיָה הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגְּבֻעוֹן בְּבֵית־
יְהוָה לְעֵינַי הַכְּהֵנִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר :

כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
שְׁבֹרֶתִי אֶת־עַל מֶלֶךְ בָּבֶל :

בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מְשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֶת־כָּל־כְּלֵי בְּיַת־יְהוָה אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיָּבֵאֵם בָּבֶל :

וְאֵת יְכֹנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־
גִּלוֹת יְהוּדָה חֲבָאִים בְּכֻלָּהּ אֲנִי מְשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה נָאִם יְהוָה כִּי אֲשַׁבֵּר אֶת־עַל מֶלֶךְ בָּבֶל :

וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא לְעֵינַי
הַכְּהֵנִים וּלְעֵינַי כָּל־הָעָם הַעֲמֻדִים בְּבֵית־יְהוָה :

וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֲמֵן כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה יְקָם
יְהוָה אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בְּיַת־
יְהוָה וְכָל־הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה :

¹⁹ * Quia hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, & ad mare, & ad bases, & ad reliqua vasorum quæ remanserunt in ciuitate hac;

²⁰ * Quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioachim regem Iuda de Hierusalem in Babylonem, & omnes optimates Iuda & Hierusalem.

²¹ * Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa quæ derelicta sunt in domo Domini, & in domo regis Iuda & Hierusalem:

²² * In Babylonem transferentur, & ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus. Et afferri faciam ea & restitui in loco isto.

CAP. XXVIII.

¹ **E**T factum est in anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto in mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini coram sacerdotibus & omni populo, dicens:

² * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contriui iugum regis Babylonis.

³ * Adhuc duo anni dierum, & ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea in Babylonem.

⁴ * Et Iechoniam filium Ioachim regem Iuda, & omnem transmigrationem Iudæ, qui ingressi sunt in Babylonem, ego conuertam ad locum istum, ait Dominus. Conteram enim iugum regis Babylonis.

⁵ * Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam prophetam, in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi qui stabat in domo Domini.

⁶ * Et ait Hieremias propheta: Amen. **B** Sic faciat Dominus, suscitet Dominus verba tua, qui prophetasti ut referantur vasa in domum Domini, & omnis transmigratio de Babylone ad locum istum.

תרגום יונתן

¹⁹ אָרִי קִדְנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עַל עֲמֻדָּא וְעַל יָמָא וְעַל כְּסִיסֵּיָא וְעַל שָׂאֵר מַאֲנֵי דְאַשְׁתְּאַרְזוּ בְּקִרְתָּא הָאָה :
מֶלֶךְ דְּבָבֶל כִּד אֲגִלִּי יְחִיכְנִיָה בֶר יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ שְׁבֻטָּא דְּבֵית יְהוּדָה מִירוּשָׁלַם לְכָבֶל וְיֵת כָּל רַבְרְבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם :
²¹ אָרִי קִדְנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל עַל מַאֲנֵי דְאַשְׁתְּאַרְזוּ בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דְיְיָ וּבֵית מֶלֶךְ שְׁבֻטָּא דְּבֵית יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם :
²² לְכָבֶל יְחֻבְלִין וְחֻזֵּן עַד יוֹמָא דְיַעוֹל דְּכִרְנָהוֹן קִרְמֵי אָמַר יְיָ וְאַסְקִינוֹן וְאַתִּיבְנִין לְאַתְרָא הָרִין :

כח

וְהָיָה בַשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שְׁבֻטָּא דְּבֵית יְהוּדָה בַּשָּׁנָה רְבִיעִיתָא בִּירְחָא חֲמִישָׁאָה אָמַר לִי חֲנַנְיָה בֶר עֲזַרְיָה נָבִיא
דְּשִׁקְרָא וּמִגְבֻעוֹן בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דְיְיָ לְעֵינַי כְּחֲנַנְיָא וְכָל עַמָּא לְמִימַר :
קִדְנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל לְמִימַר חֲבֵרַת יְחִיכְנִיָה נִיר מֶלֶךְ דְּבָבֶל :
מַאֲנֵי בֵית מִקְדָּשָׁא דְיְיָ דְּשָׁבַא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ דְּבָבֶל מִן אֲתְרָא הָרִין וְאַחֲלִינוֹן לְכָבֶל :
דְּבֵית יְהוּדָה וְיֵת כָּל גִּלוֹת דְּאַתְּגִלִּין לְכָבֶל אֲנָא מְחִיב לְאַתְרָא הָרִין אָמַר יְיָ אֲתֵּכֶר יְחִיכְנִיָה נִיר מֶלֶךְ דְּבָבֶל :
וְאַמַר יִרְמְיָה נָבִיא לְחֲנַנְיָה נָבִיא לְעֵינַי כָּל עַמָּא דְקִיסְמִין בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דְיְיָ :
וְהָיָה אֶת דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בְּיַת־יְהוָה וְכָל־הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה :

* Quia sic dixit Dominus, de columnis, & de mari, & de basibus, & ad reliqua vasa reli-
cta in ciuitate hac:

* Quæ nō tulit rex Babylonis, quando trans-
migrare fecit Iechoniam filiū Joachim regis Ju-
da de Hierusalem in Babylonem, et omnes prin-
cipes Iuda & Hierusalem.

* Quoniam hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel, de vasis relictis in domo Domini,
& in domo regis Iuda & Hierusalem.

* In Babylonem inferentur, & ibi erunt
vsque in diem visitationis eorum: & reducam
ea, & conuertam ea in locum hunc.

CAP. XXVIII.

ET factum est in quarto anno, regnante Sede-
chia rege Iuda, in mense quinto, dixit mihi
Ananias filius Azor pseudopropheta, qui de
Gabaon, in domo Domini ante oculos sacerdo-
tum & totius populi dicens:

* Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel:
Et contrini iugum regis Babylonis.

* Adhuc duo anni dierum ego reuerti faciam
in locum istum omnia vasa domus Domini.

* Et Iechoniam & transmigrationem Ju-
da, quia conteram iugum regis Babylonis.

* Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam
ante oculos sacerdotum & ante oculos totius
populi stantium in domo Domini.

* Et ait Hieremias: Verè sic faciat Domi-
nus; suscitet Dominus verbum tuum quod tu
prophetas, ut referantur vasa domus Domi-
ni, & omnis transmigrationis Babylonis in locum
istum.

* ὅπου τῶς εἶπεν κύριος, περὶ τῶν στήλων καὶ περὶ
τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τῶν μελώνων, καὶ περὶ τῶν
ἐπιλοιπῶν σκευῶν τὰ καταλείψονται ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ.

* ὧν οὐκ ἔλαβον βασιλεὺς βαβυλῶν, ὅτε ἀπώ-
κικεν τὸν ἱερόν καὶ τὸν ἱωακὴμ βασιλέως ἰσραὴλ
καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχούσις ἰσραὴλ
καὶ ἱερουσαλὴμ.

* ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραὴλ, περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλείψονται ἐν οἴκῳ κυ-
ρίου ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰσραὴλ καὶ ἱερουσαλὴμ.

* εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται, (ἐκείθεν) ἕως τῆς
μέρας τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, ἐξ ὧν αὐτοὶ καὶ ἀνα-
στρέψω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

κη

* Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τεταρτῷ ἔτει βασιλεύοντος
σεδечίου βασιλέως ἰουδα, ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ, εἶπέν
μοι Ἰωάννης υἱὸς Ἀζὼρ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ἀπὸ γαβων
ἐν οἴκῳ κυρίου κατ' ὄφθαλμούς τῶν ἱερέων καὶ πάντες τῆς
λαοῦ λέγων.

* οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ,
καὶ σωτέριψα τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶν.

* ἐπὶ δύο ἔτη ἡμερῶν ἐγὼ ἀποστρέψω εἰς τὸν τόπον τοῦ-
τον πᾶσι τοῖς σκεύεσσι οἴκου κυρίου.

* Ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐκ τῆς ἀποικίας ἰσραὴλ, ὅτι σωτέριψα
τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶν.

* καὶ εἶπεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς Ἀνάνιαν κα-
τ' ὄφθαλμούς τῶν ἱερέων ἐκ κατ' ὄφθαλμούς πάντες τῆς λαοῦ
τῶν ἐστηκότων ἐν οἴκῳ κυρίου.

* καὶ εἶπεν ἱερεμίας, ἀληθῶς ἔσως ποιῆσαι κύριος,
σημαίει κύριος τὸν λόγον σου ὃν σὺ προφητεύεις, ἐξ ἀπο-
στρέψαι τὰ σκεύη οἴκου κυρίου ἐκ πάσης τῆς ἀποικίας βα-
βυλῶν εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum de columnis & de mari, de basibus & reliquis vasis quæ remanserunt in ciuitate hac:

* Quæ non cepit Nabuchodonosor rex Babylonis cum transmigra faceret Iechoniam filium Joachim, regem tribus domus Iuda, de Hierusalem in Babylonem, & omnes principes Iuda & Hierusalem.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel de vasis quæ remanserunt in domo sanctuarij Domini, & in domo regis tribus domus Iuda, & in Hierusalem.

* In Babylonem transferentur, & ibi erunt vsque in diem quo subibit memoria eorum in conspectu meo, dicit Dominus; & ascendere faciam, & reducam ea in locum istum.

CAP. XXVIII.

ET factum est anno illo in principio regni Sedechie regis tribus domus Iuda, anno quarto, mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azor pseudopropheta de Gabaon, in domo sanctuarij Domini, in oculis sacerdotum & omnis populi, dicens:

* Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, dicendo: Confrangi iugum regis Babylonis.

* Adhuc duo anni dierum ego reuerti faciam in locum istum omnia vasa domus sanctuarij Domini, quæ cepit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea in Babylonem.

* Et Iechoniam filium Joachim regem tribus domus Iuda, & omnem transmigrationem Iuda, quæ transmigravit in Babylonem, ego reducam in locum istum, dicit Dominus: quia confringam iugum regis Babylonis.

* Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam prophetam, in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi qui stabat in domo sanctuarij Domini.

* Et ait Hieremias propheta: Amen, sic faciat Dominus, & placeat coram Domino: confirmet Dominus verba tua quæ prophetasti, ut reducantur vasa domus sanctuarij Domini, & omnis transmigrationis de Babylonia in locum istum.

d 3

7 * אֶךְ שָׁמַע נָא הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר בְּאָזְנֶיךָ
וּבְאָזְנֵי כָל הָעָם :

8 * הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנֶיךָ מִן הָעוֹלָם
וַיִּנְבְּאוּ אֶל-אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל-מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת
לְמַלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבָר :

9 * הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר יִנְבְּאוּ לְשָׁלוֹם בְּכֹאדְבַר הַנְּבִיאִים
יִדְעוּ הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר-שָׁלַח יְהוָה בְּאֶמְרָתוֹ :

10 * וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת-הַמוֹטָה מֵעַל צוּרָא
יִרְמְיָה הַנְּבִיא וַיִּשְׁבְּרָהּ :

11 * וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינַי כָּל-הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר
יְהוָה כֹּכָה אֲשַׁבֵּר אֶת-עַלְיָ נִבְכְּדָנָאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל
בְּעוֹד שְׁנַתִּים יָמִים מֵעַל צוּרָא כָּל-הַגּוֹיִם וַיֵּלֶךְ
יִרְמְיָה הַנְּבִיא לְדַרְכּוֹ :

12 * וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-יִרְמְיָהוּ אַחֲרֵי שֶׁבֹר חֲנַנְיָה
הַנְּבִיא אֶת-הַמוֹטָה מֵעַל צוּרָא יִרְמְיָה הַנְּבִיא
לֵאמֹר :

13 * הֲלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל-חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
מוֹטָה עֵץ שִׁבְרָתָה וְעִשִׂיתָ תַּחַת יָהֵן מִטּוֹר בְּרוֹל :

14 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל
בְּרוֹל נָתַתִּי עַל-צוּרָא כָּל-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְעַבְדָּךְ אֶת-
נִבְכְּדָנָאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְעַבְדָּהוּ וְגַם אֶת-חֵית
הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ :

15 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנְּבִיא אֶל-חֲנַנְיָה הַנְּבִיא שָׁמַע
נָא חֲנַנְיָה לֹא-שָׁלַח יְהוָה וְאֵתָה הַבְּטָחָה אֶת-
הָעָם הַזֶּה עַל-שָׁקֶר :

16 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּבִיא מְשַׁלְּחֶךָ מֵעַל פְּנֵי
הָאָרֶץ הַשְּׂנֵה אֶתְּהוּ מֵרֵךְ כִּי-סָרָה דְּבַרְתָּ
אֶל-יְהוָה : * וַיִּמָּר חֲנַנְיָה הַנְּבִיא בַשָּׁנָה
הַחֲיָא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי :

7 * Veruntamen audi verbum hoc quod
ego loquor in auribus tuis, & in auribus
vniuersi populi.

8 * Prophetæ qui fuerunt ante me, & an-
te te ab initio, & prophetauerunt super
terras multas, & super regna magna de
prelio & de afflictione, & de fame.

9 * Propheta qui vaticinatus est pacem,
cùm venerit verbum eius, tunc sciatur
propheta quem misit Dominus in veri-
tate.

10 * Et tulit Ananias propheta catenam
de collo Hieremiæ prophetæ, & confregit
eam.

11 * Et ait Ananias in conspectu omnis
populi, dicens : Hæc dicit Dominus ; Sic
confingam iugum Nabuchodonosor re-
gis Babylonis post duos annos dierum de
collo omnium gētium. Et abiit Hieremias
propheta in viam suam.

12 * Et factum est verbum Domini ad
Hieremiam, postquam confregit Ananias
propheta catenam de collo Hieremiæ pro-
phetæ, dicens :

13 * Vade, dices Ananiæ : Hæc dicit Do-
minus ; Catenas ligneas contriuiisti, & fa-
cies pro eis catenas ferreas.

14 * Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel : Iugum ferreum posui super
collum cunctarum gentium istarum, vt
feruiant Nabuchodonosor regi Babylonis,
& feruiant ei. Insuper & bestias terræ de-
di ei.

15 * Et dixit Hieremias propheta ad Ana-
niam prophetam : Audi Anania ; Non misit
te Dominus, & tu confidere fecisti popu-
lum istum in mendacio.

16 * Idcirco hæc dicit Dominus : Ecce ego
mittam te à facie terræ. Hoc anno morie-
ris ; aduersum enim Dominum locutus es.

17 * Et mortuus est Ananias propheta in
anno illo, mense septimo.

תרגום יונתן

7 * בְּרַם שָׁמַע כְּעֵן פִּתְּמָא דְּרִין דָּאנָא מִמֶּלֶךְ קִדְמָךְ וְקִדְמָךְ כָּל עָמָא : *
נְבִיאֵי דְּהוּ וְהוּ קִדְמֵי וְקִדְמָךְ מִן עָלְמָא וְאֵתְנַבְּיוּ עַל מְדִינָתְךָ וְעַל
עַל מַלְכֵּךְ וְרַבְּכֵּךְ לְקִרְבָּא וּלְבִישָׁא וּלְמוֹתָא :

8 * נְבִיאֵי דְּיִתְנַבְּיוּ לְשָׁלְמָא בְּמִיתֵי פִתְּמָא נְבִיאֵי יִתְדַע נְבִיאָה דְּשִׁלְחִיהּ וַיִּבְקֶשׁוּט :
וְנִסְבַּח חֲנַנְיָה נְבִיא שְׁקִרָא יִתְנִירָא מֵעַל צוּרָא יִרְמְיָה נְבִיאָה וְחִבְרִיָּה :

9 * וַאֲמַר חֲנַנְיָה לְעֵינַי כָּל עָמָא לְמִימַר כְּדִנְךָ אָמַר וַיִּבְרִין אֶתְבֵּר יִתְנִירָא מֵעַל צוּרָא כָּל
עָמָא וְאֵת יִרְמְיָה נְבִיא לְאֹרְחִיהּ :

10 * וַיְהִי פִתְּמָא נְבִיאָה מִן קִדְמָא וַיִּשְׁבְּרָהּ דְּחִבְרָא חֲנַנְיָה נְבִיא יִתְנִירָא מֵעַל צוּרָא יִרְמְיָה נְבִיא לְמִימַר :
אֵתְלָא וְיִתְמַר לְחֲנַנְיָה לְמִימַר כְּדִנְךָ אָמַר וַיִּבְרִין דָּאע חֲבִרְתָּא וְחִבְרָא חֲלִפִיָּהוּ וְיִרְדִּין דְּבִרְזָל :

11 * אֲרִי כְּדִנְךָ אָמַר וַיִּצְבָּאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִיר דְּבִרְזָל יִתְבַּח עַל צוּרָא כָּל עָמָא לְמַפְלַח יִתְנִירָא מֵעַל צוּרָא כָּל
וַיִּפְלַח וַיִּתְנִירָא וַאֲפִי יִתְחִיב בְּרָא יִתְבַּח לֵה לְמַפְלַחָה : * וַאֲמַר יִרְמְיָה נְבִיאָה לְחֲנַנְיָה נְבִיאָה שָׁמַע כְּעֵן חֲנַנְיָה לֹא שָׁלַח יְיָ וְאֵתָה אֶרְחֻצָּתָא
יִתְעָמָא דְּרִין עַל שְׁקִרָא :

12 * בְּכֵן כְּדִנְךָ אָמַר וַיִּתְנִירָא מֵעַל אֲפִי אֶרְעָא בְּשִׁתָּא דְּדָא אֶתְמַרְתָּ אֲרִי סְטִיָּא מִלְּחָה קִדְמָא וַיִּי
וַיִּמָּר חֲנַנְיָה נְבִיאָה בְּשִׁתָּא דְּדָא וְאֵתְקִבֵּר בִּירְחָא שְׁבִיעָרָה :

* Veruntamen audite verbum hoc quod ego dico in auribus vestris, & in auribus totius populi.

* Propheta qui fuerunt priores me & priores vobis à seculo, & prophetauerunt super terram multam, & super regna magna, de prælio, & de afflictione, & de peste.

* Propheta qui vaticinatus est in pacem, veniente verbo eius, cognoscent prophetam quem misit eis Dominus in fide.

* Et tulit Ananias catenas de collo Hieremie, & contriuit eas.

* Et ait Ananias ante oculos totius populi, dicens: Sic dixit Dominus, Sic conteram iugum regis Babylonis duobus annis dierum à cervicibus omnium gentium. & abiit Hieremias in viam suam.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, postquam confregit Ananias catenas de collo eius, dicens:

* Vade & dic ad Ananiam, dicens: Sic dixit Dominus, Catenas ligneas contriivisti, & faciam pro his catenas ferreas.

* Quia sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium, ut serviant regi Babylonis, ut serviant ei. Et iumenta terra dedi ei.

* Et dixit Hieremias Anania: Audi Anania; Non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum istum in iniquitate.

* Idcirco sic dixit Dominus: Ecce ego eiicio te à facie terræ: hoc anno morieris, quoniam contra Dominum locutus es.

* Et mortuus est mense septimo.

* πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐγὼ λέγω εἰς τὰ ὠτα ὑμῶν, & εἰς τὰ ὠτα πάντες τῆς λαοῦ.

* Ὁ προφῆται ὁ γεγονότες πρότερόν με & ὁ πρότερός ὑμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ προεφήτευσαν ἐπὶ γῆς πολλῆς καὶ ἐπὶ βασιλείας μεγάλης περὶ πολέμου & περὶ θλίψεως & περὶ λοιμοῦ.

* ὁ προφῆτης ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην, ἐλθόντος δὲ λόγου αὐτοῦ, γινώσκονται τὸν προφῆτην ὃν ἀπέστειλαν αὐτοῖς κύριος ἐν πίστει.

* καὶ ἔλαβεν ἀνάνιας τὰς κλυστὰς ἀπὸ τῆς τσαχήλης ἱερεμίας, & συνέτριψεν αὐτάς.

* καὶ εἶπεν ἀνάνιας κατ' ὀφθαλμοὺς πάντες τοῦ λαοῦ λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος, οὕτως συντέψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλωνίου δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπὸ τῶν τσαχήλων πάλαι τῶν ἐθνῶν, καὶ ὥχεται ἱερεμίας εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.

* καὶ ἐγράβετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ συντέψαι ἀνάνιας τὰς κλυστὰς ἀπὸ τοῦ τσαχήλου αὐτοῦ, λέγων·

* βαδίζε καὶ εἶπον πρὸς ἀνάνιαν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, κλυστὰς ξυλίνους συντέψας, καὶ ποιήσω ἀντὶ τούτων κλυστὰς σιδηροῦς.

* ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ζυγὸν σιδηρὸν τέθεικα ἐπὶ τὸν τσαχήλον πάλαι τῶν ἐθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλωνίου τοῦ δουλεύειν αὐτῷ, καὶ γὰρ τὰ κτήνη τῆς γῆς ἐδωκα αὐτῷ.

* καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ ἀνάνια, ἀκούε ἀνάνια. ὅρα ἀπέσταλκόν σε κύριος, καὶ σὺ πεποιστία ἐποίησας τὸν λαὸν τοῦτον ἐπ' ἀδίκῃ.

* διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξέδωξέλω σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀποθνήσκῃ, ὅτι κατὰ τὸν κύριον ἐλάλησας.

* καὶ ἀπέθανεν τῷ μὲν τῷ ἐβδόμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Veruntamen audi nunc verbum istud quod ego loquor coram te, & coram omni populo:

* Prophetæ qui fuerunt ante me, & ante te à seculo, & prophetauerunt super provincias multas, & super regna magna, de prælio, & de malo & de peste.

* Propheta qui prophetaverit de pace, cum venerit verbum prophetæ, tunc cognoscetur propheta quem miserit Dominus in veritate.

* Et tulit Ananias pseudopropheta iugum de collo Ieremiæ prophetæ, & confregit illud.

* Et ait Ananias in oculis omnis populi, in hunc modum: Hæc dicit Dominus: Sic frangam iugum Nabuchodonosor regis Babylonis in fine duorum annorum de collo omnium populorum. Et abiit Ieremias propheta in viam suam.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia, postquam confregit Ananias propheta iugum de collo Ieremiæ prophetæ, dicens:

* Vade, & dic Ananiæ dicendo: Hæc dicit Dominus: Iuga lignea confregisti, & facies pro eis iuga ferrea.

* Quoniam hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum ponam super collum omnium populorum istorum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, & serviant ei: & etiam bestias agri dedi ei, ut serviant ei.

* Et ait Ieremias propheta ad Ananiam prophetam: Audi nunc Anania; Non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum hunc in mendacio.

* Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego transmigra te faciam à superficie terræ: in anno isto tu morieris, quia peruersum locutus es coram Domino.

* Et mortuus est Ananias propheta in anno illo, & sepultus est in mense septimo.

כט

* ואלה דברי הספר אשר שלח ירמיה הנביא
מירושלם אל יתר וקני הנזלה ואל הכהנים
ואל הנביאים ואל כל העם אשר הנזלה
נבוכדנאצר מירושלם בכלה :

* אחרי זאת יכניה המלך והנבירה והסריסים
שרי יהודה וירושלם והחרש והמסגר מירושלם :
* ביד אלעשה בר שפן וגמריה בן חלקיה
אשר שלח צדקיה מלך יהודה אל נבוכדנאצר
מלך בבל בכלה לאמר :

* כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לכל
הנזלה אשר הגלית מירושלם בכלה :

* בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו ארץ
פריו :

* קחו נשים וחולידו בנים ובנות וקחו לבניכם
נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים
ובגורו ורבו שם ואל תמעטו :

* ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם
שמה והתפללו בעדה אל יהוה כי בשלומה
יהיה לכם שלום :

* כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
אל ישיאו לכם נביאים אשר בקרבכם
וקסמיהם ואל תשמעו אל חלמתיכם אשר
אתם מחלמים :

* כי בשקר הם נבאים לכם בשמי לא שלחתי
נאם יהוה :

* כי כה אמר יהוה כי לפי מלאות לבבל שבעים
שנה אפקד אתכם והקמתי עליכם ארץ דברי
הטוב להשיב אתכם אל המקום הזה :

¹ **E**T hæc sunt verba libri quæ misit Hieremias propheta de Hierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes & ad prophetas, & ad omnem populum quem traduxerat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem.

² * Postquam egressus est Iechonias rex & domina & eunuchi & principes Iuda & Hierusalem, & faber & inclusor de Hierusalem.

³ * In manu Elasa filij Saphan & Gamaliæ filij Helchiæ, quos misit Sedechias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylonem, dicens :

⁴ * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigrationi quam transtuli de Hierusalem in Babylonem :

⁵ * Edificate domos & habitate, & plantate hortos & comedite fructum eorum.

⁶ * Accipite vxores & generate filios & filias, & date filiis vestris vxores, & filias vestras date viris, & pariant filios & filias, & multiplicabimini ibi, & nolite esse pauci numero.

⁷ * Et quærite pacem ciuitatis ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea ad Dominum ; quia in pace illius erit vobis pax.

⁸ * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel : Non vos seducant propheta vestri qui sunt in medio vestrum, & diuini vestri, & ne attendatis ad somnia vestra quæ vos somniatis.

⁹ * Quia falsò ipsi prophetant vobis in nomine meo : non misi eos, dicit Dominus.

¹⁰ * Quia hæc dicit Dominus : Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos, & suscitabo super vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum istum.

תרגום יונתן

כט

¹ ואלן פתגמי ספרא דשלח ירמיה נביא מירושלם לות שאר סבי גלותא ולות כהנאי ולות ספראי ולות כל עמא דאגלי נבוכדנאצר מירושלם לבבל :

² בחר דגלא יכניה מלכא ורבבאי רבבאי וירושלם ואומנאי וחרעאי מירושלם :

³ ביד אלעשה בר שפן וגמריה בר חלקיה דשלח צדקיה מלך שבטא דבית יהודה לות נבוכדנאצר מלכא דבבל לבבל למימר :

⁴ כדנן אמר יי צבאות אלהא דישלח לכל גלותא דאגלית מירושלם לבבל :

⁵ בנו בתין וחיכו וצבו גנין ואכלו יר אבהון :

⁶ וילדו בנין ובנות וסגו חסן ולא תועדון :

⁷ ותבעו ית שלם קרמא דאגלית ותכון לחסן וצלו עלה קדם יי ארי בשלמה ויתלכון שלם :

⁸ ארי כדנן אמר יי צבאות אלהא דישלח לכות נביאיכון דשקרא דבניכון וקסמיהם ולא תקבלון מן חלמי חלמיכון דאתון מחלמין :

⁹ ארי כדנן אמר יי צבאות אלהא דישלח לכות בשמי לא שלחתינן אמר יי :

¹⁰ יעול דכדנן קדמי ואקים עליכון ית פתגמי תקנא לאתבא ותכון לאתרא תרין :

ET hæc verba libri, quæ misit Hieremias propheta de Hierusalem ad seniores transmigratiōis, & ad sacerdotes, & ad pseudoprophetas, & ad omnem populum quem traduxit Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem.

* Postquam egressus est Iechonia rex & regina, & eunuchi, & omnis liber, & artifex, & ligator ex Hierusalem,

* In manu Eleasa filij Saphan, & Gamaria filij Helchie, quem misit Sedechias rex Iuda ad regem Babylonis in Babylonem, dicens:

* Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel ad transmigratiōem quam transtulit de Hierusalem in Babylonem.

* Edificate domos, & habitate, & plantate hortos, & comedite fructus eorum.

* Et accipite uxores, & generate filios & filias. et accipite filios vestris uxores, & filias vestras date viris, & parient filios & filias. Et multiplicamini, & non pauci sitis.

* Et querite pacem terre in quam transtuli vos illuc, & orate pro eis ad Dominum; quia in pace eorum erit pax vobis.

* Quia sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ne seducant vos pseudoprophete qui in vobis. et ne seducant vos diuini vestri, & ne attendite in somnia vestra quæ vos somniant.

* Quia iniqua ipsi prophetant vobis in nomine meo, & non misi eos, dicit Dominus.

* Quia sic dixit Dominus: Cum fuerint impleti in Babylone septuaginta anni, visitabo vos, & suscitabo verba mea super vos, ut reducam populum meum in locum istum.

* Καὶ οὕτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οἷς ἀπέστειλεν ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἱερουσαλήμ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς λαοκρατίας καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφῆτας καὶ πρὸς πᾶν τὸν λαὸν ὃν ἀπώκισε ναβουχοδονόσωρ ἱερουσαλήμ εἰς βαβυλῶνα.

* ὕστερον δὲ ἐλθόντ' ἱερχονίου τοῦ βασιλέως καὶ τῆ βασιλίσσης καὶ πάντων τῶν δυνάμεων καὶ πάντων τῶν ἐλδοτέρων καὶ τεχνίτων τῆς δεσμώτου ἱερουσαλήμ,

* ἐν χειρὶ ἐλέασα υἱοῦ σαφῶ καὶ γαμαρίου υἱοῦ χελκίᾳ ὃν ἀπέστειλεν σεδεκίας βασιλεὺς ἰούδα πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, λέγων·

* οὕτως εἶπεν κύριος πάντων δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ὅτι τὸν λαὸν ἰσραὴλ ἐξ ἱερουσαλήμ εἰς βαβυλῶνα.

* οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ κατοικήσατε, καὶ φυτεύσατε παραδείους, καὶ φάγετε τὸν καρπὸν αὐτῶν.

* καὶ λάβετε γυναῖκας, καὶ τεκνοποιήσατε υἱούς καὶ θυγατέρας. καὶ λάβετε τοὺς υἱοὺς ὑμῶν γυναῖκας. καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἀνδράσιν, καὶ τέξονται υἱούς καὶ θυγατέρας. καὶ πληθυνέσθε καὶ μὴ σμικρυνθῆτε.

* καὶ ζητήσατε εἰρήνην τῇ γῆ εἰς ἣν ἀπώκισα ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ προσεύξατε περὶ αὐτῶν πρὸς κύριον, ὅτι ἐν τῇ εἰρήνῃ αὐτῶν ἔσται εἰρήνη ὑμῖν.

* ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος πάντων δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ· μὴ ἀπαπειθέτωσαν ὑμᾶς ψευδοπροφῆται ἐν ὑμῖν. καὶ μὴ ἀπαπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντιες ὑμῶν, καὶ μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιάζεσθε.

* ὅτι ἅλκα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν ὅτι τὰ ὀνόματί μου, & οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, λέγει κύριος.

* ὅτι ὕτως εἶπεν κύριος· ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι ἐν βαβυλῶνι ἐβδομήκοντα ἔτη, ἔπι σκοπέψομαι ὑμᾶς & ἔπισσω τὸν λαόν μου εἰς τὸν τόπον τούτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIX.

ET hæc sunt verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquos seniores transmigratiōis, & ad sacerdotes, & ad scribas, & ad omnem populum quem transmigrare fecit Nabuchodonosor de Ierusalem in Babyloniam.

* Postquam migravit Iechonias rex, & regina, & principes, principes Iuda, & Ierusalem, & artifices, & ianitores de Ierusalem:

* Per manum Elghasa filij Saphan, & Gamaria filij Helchie, quos misit Sedechias rex tribus domus Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babyloniam, dicens:

* Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel, ad omnem transmigratiōem quam transmigrare feci de Ierusalem in Babylonem.

* Edificate domos & habitate; & plantate hortos, & comedite fructus eorum.

* Accipite uxores, & generate filios & filias. et accipite filios vestris uxores, & filias vestras tradite viris, & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & non minuamini.

* Et querite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea coram Domino; quia in pace illius erit vobis pax.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ne seducant vos pseudoprophete vestri qui sunt inter vos, & diuini vestri: nec attendatis ad somnia vestra quæ vos somniantis.

* Quia falsò ipsi prophetant vobis in nomine meo: non misi eos, dicit Dominus.

* Ita enim inquit Dominus: Cum expleti fuerint in Babylone septuaginta anni, subibit recordatio vestri coram me; & suscitabo super vos verbum meum rectum, ut reducam vos in locum istum.

11 * בִּי אֲנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־הַמַּחְשְׁבֹת אֲשֶׁר אֲנֹכִי
 חֲשַׁב עֲלֵיכֶם נָאִם יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שְׁלוֹם וְלֹא לָרָעָה
 לַתָּרִי לָכֶם אַחֲרַיִת וְתִקְוָה :
 12 * וּקְרֹאתֶם אֵתִי וְהִלַּכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם אֵלַי
 וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם :
 13 * וּבִקְשַׁתֶּם אֵתִי וּמִצַּאתֶם כִּי תִדְרְשֵׁנִי בְּכָל־
 לְבַבְכֶּם :
 14 * וְנִמְצַאתִי לָכֶם נָאִם יְהוָה וְשִׁבְתִּי אֶת־שְׁבִיתְכֶם
 וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם וּמִכָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר
 הִדְחֵתִי אֶתְכֶם שָׁם נָאִם יְהוָה וְהִשְׁבֵּתִי אֶתְכֶם אֶל־
 הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הִגַּלְתִּי אֶתְכֶם מִשָּׁם :
 15 * כִּי אֲמַרְתֶּם הַקִּיָּם לָנוּ יְהוָה נִבְאִים בְּבִלְהָ :
 16 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה אֶל־הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב אֶל־כִּסֵּא
 דָּוִד וְאֶל־כָּל־הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּעִיר הַזֹּאת אַחֲיֵיכֶם
 אֲשֶׁר לֹא־יֵצְאוּ אֶתְכֶם בְּגוֹלָה :
 17 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַנְּנִי מִשְׁלַח בָּם אֶת־
 הַחֶרֶב אֶת־הָרַעְבָּוָת הַדְּבִירוֹנָתִי אוֹתָם כְּתֹאנִים
 הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר לֹא־תִאֲכַלְנָה מִרְעֵה :
 18 * וְרִדַּפְתִּי אַחֲרֵיהֶם בַּחֶרֶב בְּרַעַב וּבְדִבְרוֹנָתַיִם
 לְזוּעָרָה לְכָל־מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ לְאַלְהֵה וּלְשִׁמְהָ
 וּלְשִׁרְקָהּ וּלְחֶרֶף בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הִדְחֵתִים שָׁם :
 19 * תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶל־דְּבָרֵי נָאִם יְהוָה
 אֲשֶׁר־שָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם אֶת־עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים הַשְּׁכֵם
 וְשָׁלַח וְלֹא שָׁמַעְתֶּם נָאִם יְהוָה :
 20 * וְאַתֶּם שָׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה כָּל־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר־
 שָׁלַחְתִּי מִירוּשָׁלַם בְּבִלְהָ : * כֹּה אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אַחָאב בֶּן־קוֹלִיָּהוּאֵל
 צִדְקִיָּה בֶן־מַעֲשִׂיָּה הַנְּבִיאִים לָכֶם בְּשֵׁמִי שֶׁקֶר
 הִנְנִי נֹתֵן אֹתָם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְהִכָּם
 לְעֵינֵיכֶם :

תרגום יונתן

11 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :
 12 * וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ אֲרִי תִּבְעִזוּ מִן קִדְמִי בְּכָל־לְבָבוֹ :
 13 * וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ אֲרִי תִּבְעִזוּ מִן קִדְמִי בְּכָל־לְבָבוֹ :
 14 * וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ אֲרִי תִּבְעִזוּ מִן קִדְמִי בְּכָל־לְבָבוֹ :
 15 * וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ וְהִתְבַּעְזוּ אֲרִי תִּבְעִזוּ מִן קִדְמִי בְּכָל־לְבָבוֹ :
 16 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :
 17 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :
 18 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :
 19 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :
 20 * אֲרִי קִדְמִי גִלְיוֹן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבֹתַי דָּאֵנָּה מַחְשְׁבֹתַי עֲלֵיכֶם וְלֹא לְבִישָׁא לְמַחֲזֵן לְכֹזֵן סוּף וְסִבָּר :

* Et cogitabo super vos cogitationem pacis, ¹¹ ¹¹ ¹¹
 & non mala, ut dem vobis hac.

* Et orate ad me, & exaudiam vos. ¹²

* Et queretis me, et inuenietis me; quia ¹³ ¹³ ¹³
 quando quiesieritis me in toto corde vestro.

* Et apparebo vobis. ¹⁴

* Quia dixistis: Constituit Dominus super ¹⁵ ¹⁵ ¹⁵
 vos prophetas in Babylone.

* Sic dicit Dominus ad regem sedentem in ¹⁶ ¹⁶ ¹⁶
 throno David, & ad omnem populum habitan-
 tem in ciuitate hac, & ad fratres vestros, qui
 non egressi sunt vobiscum in captiuitatem.

* Sic dicit Dominus exercituum: Ecce ego ¹⁷ ¹⁷ ¹⁷
 mittam in eos gladium & famem & pestem;
 & ponam eos quasi ficus malas quæ non comedi
 possunt præ malitia.

* Et persequar eos in gladio & fame & pe- ¹⁸ ¹⁸ ¹⁸
 ste; & dabo eos in commotionem in omnibus
 regnis terræ, & in maledictionem & in penu-
 riam, & in sibilum, & in opprobrium omni-
 bus gentibus, ad quas ego eijcio eos.

* Quoniam non audierunt verba mea, dicit ¹⁹ ¹⁹ ¹⁹
 Dominus, quæ misi ad eos per seruos meos pro-
 phetas, manens surgens & mittens, & non audi-
 stis, dicit Dominus.

* Vos ergo audite verba Domini omnis ²⁰ ²⁰ ²⁰
 transmigratio, quam misi à Hierusalem in Ba-
 bylonem.

* Sic dixit Dominus ad Achab filium Colia, ²¹ ²¹ ²¹
 & ad Sedechiam filium Maasia, qui prophetant
 vobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego do
 eos in manus regis Babylonis, & percutiet eos
 ante oculos vestros.

* καὶ λογισθῶμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης, καὶ οὐ
 κακά, ὅτι δέξασθαι ὑμῖν ταῦτα.

* καὶ προσθίξασθε πρὸς με, καὶ εἰσακούσθαι
 ὑμῶν.

* ὅτε ἐκζητήσετέ με, & ἐδύρῃσέ με· ὅπου ἐκζητή-
 σήτε με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν.

* καὶ ἐπιφανεσθῶμαι ὑμῖν.

* ὅτι εἶπαίτε, κατέστησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς προφήτας
 ἐν βαβυλῶνι.

* οὕτως λέγει κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθή-
 μνον ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, καὶ πρὸς πᾶν τὸν λαὸν τὸν
 κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελ-
 φούς ὑμῶν, οἱ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μετ' ὑμῶν εἰς αἰχμα-
 λωσίαν.

* οὕτως λέγει κύριος τὸν δυνάμεων· ἰδοὺ ἐγὼ
 ἀποστέλλω εἰς αὐτοὺς μάχαιραν καὶ λιμὸν καὶ λοιμὸν, καὶ
 θήσω αὐτοὺς ὡς σόκα πονηροῦ· ὅσα ἐδέσθαι δυνάμει
 ὑποὶ τῇ πονηρίᾳ.

* καὶ διώξω αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ,
 καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
 γῆς, καὶ εἰς κατάραν καὶ εἰς ἀπορίαν καὶ εἰς συρισμὸν
 καὶ εἰς ἐνεδισμὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐκβάλλω
 αὐτούς.

* διότι οὐκ ἤκουσαν τὰ ῥήματά μου, λέγει κύριος,
 ἀλλ' ἀπέσταλκα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦ δούλου μου τοῦ προ-
 φῆτου, ὃς θηρίζων καὶ ἀποστέλλων, ὅτι οὐκ ἤκούσατε, λέγει
 κύριος.

* ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῶν λόγων κυρίου πᾶσα ἡ
 μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυ-
 λῶνα.

* οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ ἀχάβ υἱὸν κολιά, καὶ
 ἐπὶ σεδεχίαν υἱὸν μαασία τοῦ προφητεύοντος ὑμῖν
 ἐν ὀνόματί μου ψευδώς. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτοὺς εἰς
 χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, ὃς πατάξει αὐτοὺς καὶ
 ὀφθαλμούς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Quia coram me manifestæ sunt cogitationes quas ego cogito super vos, dicit Dominus, cogitationes pacis & non in malum, ut dem vobis finem & spem.

" Et orabitur coram me; & suscipiam orationem vestram: & queretis à facie mea, & faciam deprecationem vestram.

" Et queritis timorem mei, & inuenietis cum postulabitis à facie mea toto corde vestro.

" Et quæsitus ero à vobis in verbo meo, dicit Dominus: et reducam transmigratorem vestram, & congregabo vos ex omnibus populis & ex omnibus locis ad quæ transmigrare vos feci, dicit Dominus. Et reducam vos in locum de quo transmigrare vos feci.

" Quia dixistis: Suscitauit nobis Dominus doctores in Babylone.

" Quia hæc dicit Dominus ad regem qui sedet super solium David, & ad populum qui habitat in vrbe hac, ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigratorem.

" Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego immittam in eos occidentes gladio, & famem, & pestem; & dabo eos sicut ficus malas, quæ comedi non possunt præ malitia.

" Et persequar eos occidentibus gladio, fame & peste. Et dabo eos in commotionem omnibus regnis terræ, in maledictionem, & in desolationem, & in stuporem, & in opprobrium omnibus populis ad quos transmigrare eos feci.

" Pro eo quod non obedierunt verbis meis, dicit Dominus, ad quos misi seruos meos prophetas, manens confurgens & mittens, & non obedistis, dicit Dominus.

" Vos autem suscipite verbum Domini, omnis transmigratio quam transmigrare feci de Ierusalem in Babylonem.

" Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Cholia, & ad Sedechiam filium Maasia, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manum Nabuchodonosor regis Babylonis, & occidet eos coram oculis vestris.

* ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה אשר
 בבבל לאמר ישמך יהוה כעזקיהו וכאחב אשר
 קלם מלך בבל באש :
 * יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את נשי
 רעיהם וידברו דבר בשמי שקר אשר לא צויתים
 ואנכי הוידע ועד נאם יהוה :
 * ואל שמעיהו הנחלמי תאמר לאמר :
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר יען
 אשר אתה שלחת בשמכה ספרים אל כל העם
 אשר בירושלם ואל צפניה בן מעשיה הכהן ואל
 כל הכהנים לאמר :
 * יהוה נתנך כהן תחרת יהוידע הכהן להיורש
 פקדים בית יהוה לכל איש משגע ומתנבא ונתתה
 אתו אל המהפכת ואל הצינן :
 * ועתה למד לא גערת בירמיהו רוענתתי
 המתנבא לכם :
 * כי על כן שלח אלינו בבל לאמר ארכה היא
 בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו מאת
 פריהן :
 * ויקרא צפניה הכהן את הספר הזה באזני
 ירמיהו הנביא :
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר :
 * שלח על כל הגולה לאמר כה אמר יהוה אל
 שמעיה הנחלמי יען אשר נבא לכם שמעיה ואני
 לא שלחתי ויבטח אתכם על שקר :
 * לכן כה אמר יהוה הנני פקד על שמעיה
 הנחלמי ועל זרעו לא יהיה לו איש יושב בתוך
 העם הזה ולא יראה בטוב אשר אני עשה לעמי
 נאם יהוה כי סרה דבר על יהוה :

22 * Et assumetur ex eis maledictio omni
 transmigrationi Iudæ quæ est in Babylone,
 dicentium : Ponat te Dominus sicut Sede-
 chiam, & sicut Achab quos fxit rex Baby-
 lonis in igne.

23 * Pro eo quod fecerint stultitiâ in Israel,
 & mœchati sunt in vxores amicorum suo-
 rum, & locuti sunt verbû in nomine meo
 mendaciter, quod non mandauî eis. Ego
 sum iudex & testis, dicit Dominus.

24 * Et ad Semeiam Neelamitem dices:

25 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 F Israel : Pro eo quod misisti in nomine tuo
 libros ad omnem populum qui est in Hie-
 rusalem, & ad Sophoniam filium Maasæ
 sacerdotem, & ad vniuersos sacerdotes, di-
 cens :

26 * Dominus dedit te sacerdotem pro
 Ioiade sacerdote, vt sis dux in domo Do-
 mini super omnem virum arrepticium &
 prophetantem, vt mittas eum in neruum,
 & in carcerem.

27 * Et nunc quare non increpasti Hiere-
 miam Anathothitæ qui prophetat vobis?

28 * Quia super hoc misit in Babylonem
 ad nos, dicens : Longum est ædificare do-
 mos & habitare, & plantate hortos, &
 comedite fructus eorum.

29 * Legit ergo Sophonias sacerdos librum
 G istum in auribus Hieremiæ prophætæ.

30 * Et factum est verbum Domini ad Hie-
 remiam dicens:

31 * Mitte ad omnem transmigrationem
 dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam
 Neelamitem; Pro eo quod prophetauit vo-
 bis Semeias, & ego non misi eum, & fecit
 vos confidere in mendacio.

32 * Idcirco hæc dicit Dominus. Ecce ego
 visitabo super Semeiam Neelamitem &
 super semen eius. Non erit ei vir sedens in
 medio populi huius, & non videbit bo-
 num quod ego faciâ populo meo, ait Do-
 minus; quia præuarcationem locutus est
 aduersus Dominum.

תרגום יונתן

22 * ויתקח מהם קללה לכול גלות יהודה די בבבל למימר ישונך וי כעזקיהו וכאחב בנורא :
 23 * חלף דעברו קלנא בישראל ונזיו ית נשי חבריהון ומלל ופתגמא בשמי שקרא דלא פקדחנן וקדמי גלי ומימרי סחיד אמר יי :
 24 * ולשמעיה דמן חלים חיסר למימר :
 25 * עמא די בירושלם ולות צפניה בר מעשיה כהנא ולות כל כהנא למימר :
 26 * יי מניך כהן חלף יהוידע כהנא למחוי סמנא סנן כהנא בית מקדשא דיין לכל גבר דמשחלי ומטפש ותתן יחה לכיפתא ולגו
 27 * ובען למא לא נזפת בירמיה דמן ענתות דסחנבי לכו :
 28 * ארי על כן שלח לותנא לבבל למימר אריכא היא בנו בתין וחיבו וצובו גנין ואכלו ית אבוחן :
 29 * וקרא צפניה כהנא ית אגרתא דרא קדם ירמיהו נביא :
 30 * ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עס ירמיה למימר :
 31 * חלף דאחנבי לכו שמעיה ואנא לא שלחתי וארחץ יתכוז על שקרא :
 32 * ככן כדנן אמר יי הא אנא מסער על שמעיה דמן חלים ועל בנותי לא יהי לה גבר יתב בגו עמא דרין ולא יתווי בטובא דאנא עבר
 לעמי אמר יי ארי סטיא מלל קדם יי :

²² * Et accipient ab eis maledictionem in omni transmigratione Iuda in Babylone, dicentes: Faciat tibi Dominus ut Sedechia fecit, & ut Achab, quos frinxit rex Babylonis in igne.

²³ * Propter quam fecerunt iniquitatem in Hierusalem, & mæchati sunt uxores civium suorum, & verbum locuti sunt in nomine meo, quod non mandavi eis, & ego testis, dicit Dominus.

²⁴ * Et ad Samaïam Neelamitem dices:

²⁵ * Sic dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Eò quòd misisti in nomine tuo libros ad omnem populum qui in Hierusalem, non misi te in nomine meo, & ad Sophoniam filium Maasie sacerdotem dicere:

²⁶ * Dominus dedit te sacerdotem pro Joiade sacerdote, ut sis præfectus in domo Domini omni homini prophetanti & omni homini insanienti, & dabis eum in carcerem, & in cataractem.

²⁷ * Et nunc quare non increpastis Hieremiam qui ex Anathoth, prophetantem vobis?

²⁸ * Quia propterea misit ad nos in Babylone, dicens: Longè est, ædificate domos, & habitate, & plantate hortos, & comedite de fructibus eorum.

²⁹ * Et legit Sophonias librum in aures Hieremie propheta.

³⁰ * Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, dicens:

³¹ * Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Quoniam dixit Dominus ad Samaïam Neelamitem, quoniam prophetavit vobis Samaïas, & ego non misi eum, & confidere fecit vos super iniquo.

³² * Propterea sic dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Samaïam & super genus eius, & non erit ei homo in medio vestri, ut videat bona qua ego faciam vobis, ait Dominus; quia prævaricationem locutus est aduersus Dominum.

²² * καὶ λήψονται ἀπ' αὐτῶν κατάρα ἐν πάσῃ τῇ δουλείᾳ ἣς ἔσονται ἐν Βαβυλῶνι λέγοντες· ποιήσας σε κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησεν ὡς Ἀχάβ ὃς ἀπέπηγκυσεν βασιλεὺς Βαβυλῶν ἐν πυρὶ·

²³ * διὰ ἧς ἐποίησαν ὁμοίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐμοιχάσαντες γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον ἐχημάτισαν Ἰηὶ τῷ ὀνόματί μου ὃν ἐσυνέταξα αὐτοῖς, ὃ ἐγὼ μάρτυς, φησὶν κύριος·

²⁴ * καὶ πρὸς Σαμαΐαν τὸν νεελαμίτην εἶπες·

²⁵ * οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυναμέων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ὃν ὡς ἀπέστειλας ἐν ὀνόματί σου βιβλία πρὸς πᾶν τὸν λαὸν τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὅτι ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου· καὶ πρὸς Θρονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα εἶπεν·

²⁶ * κύριος ἔδωκεν ᾧ ἱερέα ἀντὶ ἰωδάε ἱερέως ἡρέως Ἰησιάτην ἐν οἴκῳ κυρίου παλὶ ἀνθρώπων περὶ φηδούβη καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, καὶ δώσῃς αὐτὸν εἰς ἀποκλίσμα ὡς εἰς τὴν κατὰ κράτος·

²⁷ * καὶ νῦν διὰ ὅτι ἐπεπηγάτε ἱερεμίαν τῷ Ἰσραὴλ τῷ περὶ φηδούβη ὑμῖν;

²⁸ * ὅτι διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς ἐν Βαβυλῶνι λέγων· μακρὴν ἐστὶν, οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ κατεκίστατε, καὶ φυτεύσατε κήπους καὶ φάγετε τὰν καρπῶν αὐτῶν.

²⁹ * καὶ ὁ ἰερεὺς Θρονίας τὸ βιβλίον εἰς τὰ ὦτα ἱερεμίου ἔπερφητο.

³⁰ * καὶ ἐχρέτο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων·

³¹ * ἀπέστειλον πρὸς πᾶσαν τὴν δουλείαν λέγων, ὅτι εἶπεν κύριος ἀπὸ Σαμαΐαν τὸν νεελαμίτην, ἐπειδὴ περφητόσεν ὑμῖν Σαμαΐας, καὶ ἐγὼ ὅτι ἀπέστειλα αὐτὸν, ὃ πεποιθέναι ἐποίησεν ὑμᾶς ἐπ' ἀδίκῳ.

³² * διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ Ἰησιόφωμαι Ἰηὶ Σαμαΐαν καὶ Ἰηὶ τὸν ἡρέω αὐτῶν. ὃ ὅτι ἔσται αὐτῶν ἀνθρώπων ἐν μέσῳ ὑμῶν ὃ εἶδεν τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν, λέγει κύριος· ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησεν κατὰ τὸν κύριον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²² Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda quæ est in Babylone, dicendo: Ponat te Dominus sicut Sedechiam & sicut Achab quos torruit rex Babylonis igni.

²³ Pro eo quòd fecerunt ignominiam in Israel, & fornicati sunt cum uxoribus sociorum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non præcepi eis. Et coram me manifestum est, & Verbum meum est testis, dicit Dominus.

²⁴ Et Semeïas Helamita loqueris, dicens: ²⁵ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, in hunc modum: Pro eo quòd misisti in nomine tuo epistolas ad omnem populum qui est in Ierusalem, & ad Sophoniam filium Maasie sacerdotem, & ad omnes sacerdotes, dicens:

²⁶ Dominus constituitte sacerdotem pro Iehoiada sacerdote, ut sis constitutus princeps sacerdotum in domo sanctuarij Domini, omni viro stulto & insipienti, ut mittas eum in neruum & in carcerem.

²⁷ Et nunc, quare non increpasti Ieremiam qui est de Anathoth, qui prophetat vobis?

²⁸ Quia propterea misit ad nos in Babylone, dicens: Longum est, ædificate domos, & habitate, & plantate hortos, & comedite fructum eorum.

²⁹ Et legit Sophonias sacerdos epistolam hanc coram Ieremia propheta.

³⁰ Et factum est verbum prophetie à facie Domini cum Ieremia, dicens:

³¹ Mitte ad omnes filios transmigrationis, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeïam Helamitem: Pro eo quòd prophetavit vobis Semeïas, & ego non misi eum, & confidere vos fecit in mendacio.

³² Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeïam Helamite, & super filios eius, & non erit ei vir sedens in medio populi huius, & non videbit bonum quod ego faciam populo meo, dicit Dominus. Quia peruersum locutus est coram Domino.

* הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר:
* כה אמר יהוה אלהי ישראל לאמר כתב לך
את כל הדברים אשר דברתי אליך אל ספר:
* כי הנה ימים באים נאם יהוה ושבתתי את
שבות עמי ישראל ויהודה אמר יהוה והשבתים
אל הארץ אשר נתתי לאבותם וירשוה:

* ואלה הדברים אשר דבר יהוה אל ישראל
ואל יהודה:

* כי כה אמר יהוה קול חרדה שמענו פחד ואין
שלום: * שאלו נא וראו אם ילד זכר מדוע
ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כילדה ונהפכו כל
פנים לירקון:

* הוי כי גדול תיוס ההוא מאין כמיהו ועת צרה
היא ליעקב וממנה יושע:

* והיה ביום ההוא נאם יהוה צבאות אשבר
עלומעל צוארך ומוסרתך אנתק ולא יעבדו בו
עוד זרים:

* ועבדו את יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר
אקים להם:

* ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה ואל
תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואר זרעך
מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין
מחריד:

* כי אתה אני נאם יהוה להושיעך כי אעשה
כלה בכל הגוים אשר הפצותיך שם אך
אתה לא אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקרה
לא אנקך: כי כה אמר יהוה אנוש לשכרך נחלה
מכתך:

¹ Hoc verbum quod factum est ad Hiere-
miam à Domino, dicens:

² * Hæc dicit Dominus Deus Israel, di-
cens: Scribe tibi omnia verba quæ locutus
sum ad te, in libro.

³ * Ecce enim dies veniunt, dicit Domi-
nus, & conuertam conuersionem populi
mei Israel & Iuda, ait Dominus, & conuer-
tam eos ad terram quam dedi patribus eo-
rum, & possidebunt eam.

⁴ * Et hæc verba quæ locutus est Domi-
nus ad Israel & ad Iudam.

⁵ * Quoniam hæc dicit Dominus, Vocem
terroris audiuius: formido, & non est
pax.

⁶ * Interrogate & videte si generat mascu-
lus. Quare ergo vidi omnis viri manum su-
per lumbum suum quasi parturientis? &
conuersæ sunt vniuersæ facies in aurugi-
nem.

⁷ * Væ, quia magna dies illa, nec est simi-
lis eius, tempusque tribulationis est Iacob,
& ex ipsa saluabitur.

⁸ * Et erit in die illa, ait Dominus exerci-
tuum; conteram iugum eius de collo tuo,
& vincula eius dirumpam. Et non domi-
nabuntur ei amplius alieni.

⁹ * Sed seruiant Domino Deo suo, & Da-
uid regi suo, quem suscitabo eis.

¹⁰ * Tu ergo ne timeas serue meus Iacob,
ait Dominus, neque paueas Israel; quia ec-
ce ego saluabo te de terra longinqua, & se-
men tuum de terra captiuitatis eorum. Et
reuertetur Iacob & quiescet, & cunctis af-
fluet bonis, & non erit quem formidet.

¹¹ * Quoniam tecum ego sum, ait Domi-
nus, vt saluem te. Faciã enim consumma-
tionem in cunctis gentibus in quibus di-
spersi te. Te autem non faciam in consum-
mationem; sed castigabo te in iudicio, vt
tibi non videaris innoxius.

¹² * Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis
C fractura tua, pessima plaga tua.

הרגום יונת

* פתחם נבואה רחוקה עם ירמיהו מן קדם יי למימר:
* עמך על ספרה: * ארי הוא יומיא אתן אמר יי ואחייב יתגלות עמי ישראל ויהודה אמר יי ואחייבנן לארעא דיהודה לאכבההון
* ואז פתחמא דמלל יי על ישראל ועל יהודה:
* ארי כדנן אמר יי קל וזעה שמענא דחלא ולית שלם:
* שאלו כען וחזו אם ילד זכר מרין חזיתי כל גבר ידיו על חלציו ומשחנן כל אפיא למיהו כירקנא:
* וי ארי רב יומא ההוא ולית דכותיה ועדן עקא הוא ליעקב ומנה יתפרק:
* ויפלחון קדם יי אלההון וישתמעון למשיחא בר דוד מלכהון
* וארת לא תדחל עבדי יעקב אמר יי ולא תחבר ישראל ארי הוא אנה פריק לך מרחיק וית בנך פארע גלוחהון
* ויהובין דבית יעקב וישקטון וישרון לרחצו ולית דמניר:
* ארי בסעוד מימרי אמר יי למפרקך ארי אעבד גמירא בכל עממא דבדרהך לחמן ברם עמך לא אעבד גמירא ואחייבתי עלך וסורין
* לא לפיתך בדין חסדך ושיצאה לא אשיצנך: * ארי כדנן אמר יי תקיף תכריך מפרעא מכתך:

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino, ut diceret:

* Sic dixit Dominus Deus Israel, dicens: 2
Scribe omnia verba quæ locutus sum ad te in libro.

* Quia ecce dies veniunt, dicit Dominus, 3
& reuerti faciam transmigrationem populi mei Israel & Iuda, ait Dominus. Et reuerti faciam eos in terram quam dedi patribus eorum, & dominabuntur eius.

* Et hæc verba quæ locutus est Dominus super Israel & Iudam.

* Sic dixit Dominus: Vocem timoris audietis: formido, & non est pax.

* Interrogate & videte si peperit masculus? 6
quia vidi omnem hominem, & manus eius super lumbum eius tanquam parientis? & conuersæ sunt facies in auruginem.

* Veb, quia magna dies illa, & non est talis; & tempus angustum est Iacob, & ex isto saluabitur.

* In die illa, ait Dominus exercituum, conteram iugum de collo eorum, & vincula eorum dirumpam, & non operabuntur ipsi ultra alienis.

* Et operabuntur Domino Deo suo, & Daud regem suum suscitabo eis.

* Tu autem ne timeas serue meus Iacob, ait 10
Dominus, neque paueas Israel. Quoniam ecce ego saluabo te de terra longinqua, & semen tuum de terra captiuitatis eorum. Et reuertetur Iacob, & requiescet, & affluet omnibus bonis, et non erit qui timeat.

* Quoniam tecum sum, dicit Dominus, ut 11
saluem te. Faciam enim consummationem in omnibus gentibus, in quibus dispersi te. Te autem non faciam in consummationem; sed erudiam te in iudicio, & mundans non mundabo te.

* Sic dixit Dominus: Suscitavi contritionem, 12
dolorosa plaga tua.

1 * Ο λόγος ὁ ἡρόδωτος πρὸς ἱερεμίην ὡς αὐ-
εἰς εἶπεν.

2 * οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ λέγων· γρά-
ψον πᾶσι τοῖς λόγοις οἷς ἐχημάτισα πρὸς σὲ ἐπὶ
βιβλίῳ.

3 * ὅτι ἰδοὺ ἡμέραι ἐρχοῦνται, φησὶν κύριος, & ἀποσρέ-
ψω τὸν δόμοικον λαὸν μου ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, εἶπεν κύ-
ριος, & ἀποσρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἐδωκα τοῖς
πατράσιν αὐτῶν, καὶ κυριεύουσιν αὐτῆς.

4 * καὶ οὕτως ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ ἰσραὴλ
καὶ ἰούδα.

5 * οὕτως εἶπεν κύριος, φωνὴ φόβου ἀκούσεται. φό-
βος, & οὐκ ἔστιν εἰρήνη.

6 * ἐρωτήσατε καὶ ἰδέτε εἰ ἔτεκεν ἀρσεν; διότι ἐώρα-
κα πᾶσα τὴν ἄνθρωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν ἐπὶ τῆς ὀσφύος
αὐτῶν ὡς πεκτύσσης; καὶ ἐσφάφησαν πρόσωπα εἰς ἰκτε-
ρον.

7 * οὐαὶ ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ οὐκ ἔστιν
τοιαύτη, καὶ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἐπὶ ἰακώβ, καὶ ἀπὸ τοῦτου
σωθήσεται.

8 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων,
ζωτήσω τὸν ζυγὸν ἀπὸ τῆς χήλου αὐτῶν, καὶ οὐκ δεσμεύ-
σονται αὐτῶν διὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ οὐκ ἐργάζονται αὐτοὶ ἐπὶ ἀλλοτρίοις.

9 * καὶ ἐργάζονται τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, & τὸν δαυὶδ βασι-
λέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς.

10 * σὺ δὲ μὴ φοβοῦ δούλός μου ἰακώβ, λέγει κύριος,
οὐδὲ μὴ πλῆθη ἰσραὴλ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ζῶσω σε ἐν
γῆς μακρόθεν καὶ ἔσπερμα σου ἐν γῆς τῇ ἀρχμαλω-
σίᾳ αὐτῶν. καὶ ἀποσφραγίσεται ἰακώβ, καὶ ἀναπαύ-
σεται καὶ πρὸς δόξην πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ οὐκ ἔσται ὁ φο-
βερὸς σου.

11 * ὅτι μετ' ἐμοῦ, λέγει κύριος, τοσούτων σε. ποιή-
σω γὰρ σωτέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι ἐν αἷς διέσπειρά-
σε. & οὐ μὴ ποιήσω εἰς σωτέλειαν, ἀλλὰ παιδύσω
σε ἐν κείσῃ, καὶ καθαρίζων οὐ καθαρίσω σε.

12 * οὕτως εἶπεν κύριος· ἀνέστησα σωτήριμα, ἀλ-
γὴν καὶ πληγὴν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXI.

Verbum prophetiae quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, dicens:

Scribe tibi omnia verba quæ locutus sum tecum, in libro.

Quia ecce dies veniunt, dicit Dominus; & conuertam transmi-
grationem populi mei Israel & Iuda, dicit Dominus; & reducam eos ad terram quam dedi patribus eorum, & possidebunt eam.

Et hæc sunt verba quæ locutus est Dominus super Israele & super Iuda.

Interrogate nunc & videte num pariat masculus. Quare vidi omnis viri manus demissas
nis audiuius; terroris, & non erat pax.

Væ, quia magna est dies illa, & non est ei similis; & tempus tribulationis est Iacob, & ex ipsa saluabitur.

Et erit in tempore illo, dicit Dominus exercituum; conteram iugum populorum de cervicibus vestris, & vincula vestra dirumpam;

Et seruiet coram Domino Deo suo, & obedient Christo filio David regi suo, quem susci-
& non subiicietur Israel ultra populis.

Tu autem ne timeas serue mi Iacob, dicit Dominus, nec conteraris Israel. quia ecce ego saluabo te de longinquo, & filios
tabo eis.

Quia in adiutorium tuum est Verbum meum, dicit Dominus, ut saluet te. faciam enim consummationem in omni-
cos.

Veruntamen tecum non faciam consummationem; sed adducam super te ægrotationes, ut doceam te in iu-
dicio misericordiae. et perdendo non te perdam.

Quia hæc dicit Dominus: Fortis est confractio tua, grauis est plaga tua.

* אין דין דינך למזור רפאות תעלה אין לך:
* כל מאהביך שכחך ואתך לא ידרשו כי
מפת אויב הביתך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
חטאתיך:

* מה תזעק על שברך גנוש מכאבך על רב
עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך:

* לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי
ילכו והיו שאסיר למשפה וכל בזיך אתן לבו:

* כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם
יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לך:

* כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקב
ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון
על משפטו ישב:

* ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתי סולא
ימטו והקבדתיים ולא יצטרו:

* והיו בניו בקדם ועדתו לפני תבון ופקדתי על
כל לחציו:

* והיה אדיר וממנו ומשלו מקרבו יצאו וקרבתיו
ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי

נאם יהוה:
* והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים:

* הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על
ראש רשעים יחול:

* לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה:

לא
* בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:

* כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי חרב
הלוך להרביעו ישראל:

13 * Non est qui iudicet iudicium tuum,
ad alligandam curationem tuam utilitas
14 non est tibi. * Omnes amatores tui obliti
sunt tui, teque non quærunt. Plaga enim
inimici percussi te, castigatione crudeli.
15 propter multitudinem iniquitatis tuæ du-
ra facta sunt peccata tua. * Quid clamas
super contritione tua? Insanabilis est dolor
tuus; propter multitudinē iniquitatis tuæ,
16 & propter dura peccata tua feci hæc tibi.
* Propterea omnes qui comedūt te, de-
uorabuntur, & vniuersi hostes tui in capti-
uitatem ducentur. et omnes qui te vastāt,
vastabuntur, cunctosque prædatores tuos
17 dabo in prædam. * Obducam enim cic-
tricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te,
dicit Dñs. Quia ciectā vocauerunt te Sion,
hæc est quæ non habebat requirentem.

18 * Hæc dicit Dominus: Ecce ego conuer-
tam conuersionem tabernaculorū Iacob,
& tectis eius miserebor. Et ædificabitur ci-
uitas in excelsu suo, & templum iuxta or-
dinem suum fundabitur. * Et egredietur
de eis laus voxque ludentium; & multipli-
cabo eos & non minuentur; & glorificabo
20 eos, & nō attenuabuntur. * Et erunt filij
eius sicut à principio, & cœtus eius corā me
permanebit. Et visitabo aduersum omnes
21 qui tribulant eum. * Et erit dux eius ex eo,
& principes de medio eius producentur. Et
applicabo eū, & accedet ad me. Quis enim
iste est qui applicet cor suum vt appropin-
quet mihi, ait Dñs? * Et eritis mihi in po-
pulum, & ego ero vobis in Deum.

23 * Ecce turbo Dñi, furor egrediens, procella
ruens, in capite impiorum conuiescet.

24 * Nō auertet irā indignationis Dñs, donec
faciat & compleat cogitationē cordis sui.
In nouissimo dierum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

1 * IN illo tempore, dicit Dominus, ero
A Deus vniuersis cognationibus Israel, &
ipsi erunt mihi in populum.

2 * Hæc dicit Dominus: Inuenit gratiam in
deserto populus qui remanserat gladio. va-
det ad requiem suam Israel.

תרגום יונתן

1 * לית דין דינך למזור רפאות תעלה אין לך:
2 * כל מאהביך חסדך ואתך לא ידרשו כי
3 מפת אויב הביתך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
4 חטאתיך:
5 * מה תזעק על שברך גנוש מכאבך על רב
6 עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך:
7 * לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי
8 ילכו והיו שאסיר למשפה וכל בזיך אתן לבו:
9 * כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם
10 יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לך:
11 * כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקב
12 ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון
13 על משפטו ישב:
14 * ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתי סולא
15 ימטו והקבדתיים ולא יצטרו:
16 * והיו בניו בקדם ועדתו לפני תבון ופקדתי על
17 כל לחציו:
18 * והיה אדיר וממנו ומשלו מקרבו יצאו וקרבתיו
19 ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי
נאם יהוה:
20 * והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים:
21 * הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על
22 ראש רשעים יחול:
23 * לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
24 מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה:
לא
25 * בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
26 משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:
27 * כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי חרב
28 הלוך להרביעו ישראל:
29 * לית דין דינך למזור רפאות תעלה אין לך:
30 * כל מאהביך חסדך ואתך לא ידרשו כי
31 מפת אויב הביתך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
32 חטאתיך:
33 * מה תזעק על שברך גנוש מכאבך על רב
34 עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך:
35 * לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי
36 ילכו והיו שאסיר למשפה וכל בזיך אתן לבו:
37 * כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם
38 יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לך:
39 * כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקב
40 ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון
41 על משפטו ישב:
42 * ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתי סולא
43 ימטו והקבדתיים ולא יצטרו:
44 * והיו בניו בקדם ועדתו לפני תבון ופקדתי על
45 כל לחציו:
46 * והיה אדיר וממנו ומשלו מקרבו יצאו וקרבתיו
47 ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי
נאם יהוה:
48 * והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים:
49 * הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על
50 ראש רשעים יחול:
51 * לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
52 מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה:
לא
53 * בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
54 משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:
55 * כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי חרב
56 הלוך להרביעו ישראל:

57 * לית דין דינך למזור רפאות תעלה אין לך:
58 * כל מאהביך חסדך ואתך לא ידרשו כי
59 מפת אויב הביתך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
60 חטאתיך:
61 * מה תזעק על שברך גנוש מכאבך על רב
62 עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך:
63 * לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי
64 ילכו והיו שאסיר למשפה וכל בזיך אתן לבו:
65 * כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם
66 יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לך:
67 * כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקב
68 ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון
69 על משפטו ישב:
70 * ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתי סולא
71 ימטו והקבדתיים ולא יצטרו:
72 * והיו בניו בקדם ועדתו לפני תבון ופקדתי על
73 כל לחציו:
74 * והיה אדיר וממנו ומשלו מקרבו יצאו וקרבתיו
75 ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי
נאם יהוה:
76 * והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים:
77 * הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על
78 ראש רשעים יחול:
79 * לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
80 מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה:
לא
81 * בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
82 משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:
83 * כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי חרב
84 הלוך להרביעו ישראל:

* Non est iudicans iudicium tuum in dolo-
rem: curata es, utilitas non est tibi.

* Omnes amici tui obliti sunt tui, te non in-
terrogabunt; quia plaga inimici percussit te, casti-
gatione forti super omnem iniquitatem tuam,
multiplicata sunt peccata tua.

* Quid clamas in contritione tua? insanabi-
lis dolor tuus propter multitudinem iniquitatis
tue, & propter peccata tua durafeci tibi hæc.

* Propterea omnes comedentes te deuora-
buntur, & omnes hostes tui in captiuitatem
venient. Et erunt qui irrident te, in derisionem;
& omnes depradantes te dabo in prædam.

* Quia obducam sanitatē tuam à plaga do-
lorosa; sanabo te, dicit Dominus; quia dispersa
vocata es Sion, quia qui requirat non est eam.

* Sic dixit Dominus: Ecce ego conuerto
transmigrationem Jacob, & captiuitatis eius
misereror, et edificabitur ciuitas in excelsu suo,
& templum secundum iudicium suum sedebit.

* Et egredientur ab eis canentes, & vox
ludentium; & multiplicabo eos, et non minuen-
tur.

* Et ingredientur filij eius sicut prius, &
testimonia eorum ante faciem meam dirigentur,
& visitabo super omnes tribulantes eos.

* Et erunt fortiores eis: super eos. & prin-
ceps eius ex eo egredietur. Et congregabo eos, &
conuertentur ad me; quia quis est iste qui dedit
cor suum ut conuertatur ad me, dicit Domi-
nus?

* Et eritis mihi in populum, & ego ero vo-
bis in Dominum.

* Quia ira Domini egressa est cum furore,
egressa est ira ruens, ad impios veniet.

* Non auertetur ira furoris Domini, donec
faciat & donec constituat conatum cordis sui.
In nouissimo dierum cognoscetis ea.

CAP. XXXI.

IN tempore illo, ait Dominus, ero in Deum ge-
neri Israel, & ipsi erunt mihi in populum.

* Sic dixit Dominus: Inueni calidum in de-
serto cum his qui perierant in gladio: ite, & non
perdatis Israel.

* ὅτι ἐστὶν κρίνων κρίσιν σου εἰς ἀληθινόν. ἰατρὸς θῆς,
ὡφέλεια ὅτι ἐστὶ σου. * πῶτες ὁ φίλος σου ἐπελά-
θον σου σὲ οὐ μὴ ἐπερωτήσουσιν, ὅτι πληγὴν ἐχθροῦ ἐ-
παυσά σε, παιδείαν σερεθὴν ἐπὶ πάσῃ ἀδικίᾳ σου, ἐπέ-
πληυνθησαν αἱ ἀμαρτίαι σου. * τί βοᾷς ἐπὶ συμπτύ-
ματί σου; αἰνίανται οἱ πόνοι σου διὰ τὸ πλήθος τῆς ἀδι-
κίας σου, καὶ διὰ τῶν ἀμαρτιῶν σου τῶν σκληρῶν ἐποίησά
σοι ταῦτα. * διὰ τὸ τοῦ πῶτες ὁ ἐδιδόντάς σε βρωθή-
νται, & πῶτες ὁ ἐχθροὶ σου, εἰς αἰχμαλωσίαν ἤξου-
σιν. & ἐγὼ ὁ διαφοροῦντάς σε εἰς διαφορήματα, καὶ πῶ-
τας ὁ ἐπενομιζοντάς σε δώσω εἰς ἐπενομιλίαν.

* ὅτι ἀνάξω τὴν ἰαμάν σου ἀπὸ πληγῆς ὁδὸς μεθεξῆς, ἰα-
τρὸς θῶ σε, φησὶν κύριος, ὅτι ἐπαρμήνη ἐκλήθησιν οὐκ ὅτι
ζητῶν ὅτι ἐστὶν αὐτῷ.

* ἔτι πάλιν εἶπεν κύριος. ἰδὲ ἐγὼ ἀποσρέψω τὴν ἀπο-
κρίσιν ἰακώβ, & τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῆς ἐλεήσω, & οἰκο-
δομηθήσεται πόλις ἐπὶ τῇ ὑψίστῃ αὐτῆς, & ὁ ναὸς κτὶ τὸ
κεῖμα αὐτῆς καθέσεται.

* καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ἀδελφόντες, καὶ φωνὴ
παίζοντων. καὶ πλησυνθήσονται αὐτοὶ, καὶ οὐ μὴ ἐλαττω-
θῶσιν.

* καὶ εἰσελεύσονται ὁ υἱὸς αὐτῆς ὡς τὸ παλαιότερον, καὶ τὰ
μαρτύρια αὐτῶν κτὶ πρόσωπόν μου ὁρθώσεται, καὶ ἐπι-
σκέψομαι ἐπὶ πάντας ὅτι ἐλπίσας αὐτοὺς.

* καὶ ἐγὼ ἰσχυρότερον αὐτῶν. ἐπ' αὐτοὺς καὶ ὁ ἀρχὼν
αὐτῶν ἐξ αὐτῶν ἐξελεύσεται. καὶ συναΐξω αὐτοὺς, & ἐπιστρέ-
ψω πρὸς με, ὅτι τίς ἐστὶν ἕως ὅς ἐδωκεν τὴν καρδίαν
αὐτῶν ἐπιστρέψαι πρὸς με, λέγει κύριος;

* καὶ ἔσεσθε μοι εἰς λαόν, καὶ γὰρ ἐθρομαι ὑμῖν εἰς κύ-
ριον. ὅτι ὁργὴ κυρίου ἐξῆλθεν θυμώδης ἐξῆλθεν ὁρ-
γὴ σεφομένη ἐπὶ ἀσεβεῖς ἤξει.

* καὶ μὴ ἀποσραφῇ ὁργὴ θυμοῦ κυρίου, ἕως ποιήσῃ καὶ
ἕως κατὰ στήθεα ἐλπίσμα καρδίας αὐτῆς. ἐπ' ἐχάτου τῶν
ἡμερῶν γνώσεσθε αὐτά.

λα

* Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπεν κύριος. ἔθρομαι εἰς θεὸν τῶν
ἡρώδων, καὶ αὐτοὶ ἐσονται μοι εἰς λαόν.

* ἔτι πάλιν εἶπεν κύριος. δῖρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μὲν ὁλῶ-
λότων ἐν μαχαίρᾳ. βαδίσαιτε & μὴ ὀλέσῃτε τὴν ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Non est qui iudicet causam tuam ut misereatur tui: medicina non est exorta tibi. "Omnes amici tui obliti sunt tui; rogare de pace tua non quaesierunt. Quia plaga inimici percussit te, castigatione crudelium; propterea quod multiplicata sunt scelera tua, & inualuerunt peccata tua. "Quid clamas ob contractionem tuam? quod grauis sit plaga tua? pro eo quod multiplicata sunt scelera tua, & inualuerunt peccata tua, feci hæc tibi. "Propterea omnes qui te vi opprimunt, vi opprimuntur; & omnes inimici tui in captiuitatem ibunt; & erunt hi qui te depradati sunt, in prædam; & omnes diripientes te tradam in direptionem. "Quia adducam sanitatem tibi, & à plagis tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia vagam vocauerunt te Syon, ipsa est quæ non habebat requirentem. "Hæc dicit Dominus: Ecce ego reducā transmigrationem terræ Iacob, & ciuitatū eius misereror. Et edificabitur ciuitas Ierusalem in loco suo, & domus sanctuarij, sicut decet eam, fundabitur. "Et multiplicabuntur in eis offerentes confessionem, & vox cantantium. et multiplicabo eos, & non minuentur; & confortabo eos, & non erunt infirmi. "Et erunt filij eorum sicut à principio, & cætus eorum coram me dirigetur. Et visitabo malum aduersum omnes qui tribulant eos. "Et inungetur rex eorum ex illis, & Christus eorum de medio eorum reuelabitur; & appropinquare faciam eos ut discant cultum meū. Quoniam quis est iste qui vult accedere ad cultum meum, dicit Dominus? "Et eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deum. "Ecce increpatio à facie Domini egrediens in ira, & procella collecta super caput impiorum residebit. "Non auertetur ira furoris Domini, donec faciat & donec compleat cogitationes voluntatis suæ. In fine dierum intelligetis istud. CAP. XXXI. "Hæc dicit Dominus, qui dedit misericordias populo, quem ascendere fecit de Ægypto, necessaria tribuit eis in deserto, quando fugiebant à facie eorum qui occidebant gladio, duxit verbo suo, ut collocaret Israel in loco quietis.

3 * מרחוק יהוה נראה לי ואהבתי עולם אהבתיך
על כן משכתיך חסד :

4 * עוד אבנך ונבנך בתולות ישראל עוד תערי
תפיד ויצארת במחול משחקים :

5 * עוד תטעי כרמים בחרו שמרון נטעו נטעים
וחללו :

6 * כי יש יום קראו נצרים בהר אפרים קומו
ונעלה ציון אל יהוה אלהינו :

7 * כי כה אמר יהוה רנו לעקב שמחה וצהלו
בראש הגוים השמיעו הללו ואמרו הושע יהוה
את עמך את שארית ישראל :

8 * הנני מביא אתם מארץ צפון וקבצתי מירכתי
ארץ בם עור ופסח הרה וילדרת יחדו קהל גדול
ישבו הנה :

9 * בבכי יבאו ובתחנונים אובילם אוליכם אל
נחלי מים בדרך ישר לא יבשלו בה כי הייתי
לישראל לאב ואפרים בכרי הוצא :

10 * שמעו דבר יהוה גוים והגידו באיים ממרחק
ואמרו מזרח ישראל יקבצנו ושמרו ברעה
עדרו :

11 * כי פדה יהוה את יעקב וגאלו מיד חזק
ממנו :

12 * ובאו ורגנו במרום ציון ונהרו אל טוב יהוה
על דגל ועל תירש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר
והיתרו נפשם כגן רוה ולא יוסיפו לדאבה עוד :

13 * אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו
והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים
מיגונם :

14 * ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את טובי ישבעו
נאם יהוה :

תרגום יונתן

3 * אמר ירושלם סלקדמין אהלי יי על אבתתנא נביא אמר לחזן הא רחמתי עלמא רחמתי יתכון על כן דברת יתכון בשבון :
4 * עוד אבניך ונבניך בתולות ישראל עוד תחקקין בתקונין ותפקין בסייעת משבחין :
5 * עוד תצבין פרמין בסורי שומרון
6 * אריאת אריכות יומיא וסגי טובא דעתיד למיתי לצדיקיא דנשרו אזריתי סלקדמין חלקהון בארעא דישראל
7 * ארי כדנן אמר יי שבחון דבית יעקב
8 * הא אגא מיתי להון מארע צפונא
9 * ונחמתי אתם מארץ צפון וקבצתי מירכתי
10 * קבלו פתגמא דיי עסמא וחיו כנגנן מרחיק ואמרו סן דבריה לישראל
11 * ויהיו וישבחו בבית מקדשא
12 * ויהיו וישבחו בבית מקדשא
13 * אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו
14 * ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את טובי ישבעו
נאם יהוה :
15 * וישבעו נפש כהנא הפנוקין ועמי בית ישראל ית טובי דיתברת להון וישבעין אמר יי :

3 * Longè Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te; ideo attraxi te miserans.

4 * Rursumque ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium.

5 * Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ. Plantabunt plantantes, & donec tempus veniat, non vindemiabunt.

6 * Quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: Surgite & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

7 * Quia hæc dicit Dominus: Exultate in lætitia Iacob, & hinnite contra caput gentium; perfonate & canite & dicite: Salua Domine populum tuum reliquias Israel.

8 * Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, & congregabo eos ab extremis terre; inter quos erunt cæcus & claudus, & prægnans & pariens simul, cœtus magnus reuertentium huc.

9 * In fletu venient, & in misericordia reducam eos. Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea; quia factus sum Israeli pater, & Ephraim primogenitus meus est.

10 * Audite verbum Domini gentes, & annunciate in insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israel congregabit eum, & custodiet eum sicut pastor gregem suum.

11 * Redemit enim Dominus Iacob, & liberavit eum de manu potentioris.

12 * Et venient & laudabunt in monte Sion, & confluent ad bona Domini super frumento, vino & oleo, & foetu pecorum, & armentorum; eritque anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esurient.

13 * Tunc lætabitur virgo in choro, iuvenes & senes simul. Et conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.

14 * Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis adimplebitur, ait Dominus.

* Dominus de longè apparebit ei: dilectione perpetua dilexi te, ideo attraxi te in miserationem.

* Adhuc edificabo te, & edificaberis virgo 4
Israel: adhuc assumes tympanum tuum, & egredieris cum cœtu ludentium.

* Adhuc plantate vineas in montibus Samariae, plantantes plantate, & laudantes laudate.

* Quia est dies vocationis respondentium 6
in montibus Ephraim; Surgite & ascendite in Sion ad Dominum Deum vestrum.

* Quia sic dixit Dominus Jacob: Exultate 7
& hinnite in caput gentium; audita facite & laudate, dicite, Saluum fecit Dominus populum suum reliquias Israel.

* Ecce ego adduco eos ab Aquilone, & congregabo eos ab extremo terræ in solemnitate Pasche, & generabit filios multos, & reuertentur huc.

* In fletu egressi sunt, & in consolatione adducam eos; ducens ad fossas aquarum in via recta, & non errabunt in ea; quia factus sum Israel in patrem, & Ephraim primogenitus meus est.

* Audite verbum Domini gentes, & annunciate in insulas quæ procul sunt. Dicite: Qui ventilauit Israel, congregabit eum, & custodiet eum quasi pascens gregem suum.

* Quia redemit Dominus Jacob, & liberauit eum de manu fortiorum eo;

* Et venient & letabuntur in monte Sion. 12
Et venient ad bona Domini, ad terram frumenti & vini & olei, & fructuum, & pecorum, & ouium, & erit anima eorum quasi lignum fructiferum, & non esurient ultra.

* Tunc letabuntur virgines in congregatione iuuenum, & senes gaudebunt, & conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & faciam eos letantes.

* Magnificabo, & inebriabo animam sacerdotum filiorum Levi; populus meus bonis meis implebitur.

* κύριος πόρρωθεν ὀφθήσεται αὐτῷ. ἀλάπην αἰωνίαν ἠγάπησά σε, διὰ τοῦτο ἐίλκυσα σε εἰς οἰκίσθημα.

* ἐπὶ οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ παρθένος Ἰσραὴλ, ἐπὶ λήψῃ τύμπανόν σου, & ἐξελδύσῃ μετ' συναγωγῆς παίζόντων.

* ἐπὶ φυτῶσατε ἀμπελώνας ἐν ὄρεσιν Σαμαρείας, φυτῶσαντες φυτῶσατε, καὶ αἰνέσωσιν αἰνέσατε.

* ὅτι ἐστὶν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογουμένων ἐν ὄρεσιν ἐφραΐμ. ἀνάστητε καὶ ἀνάβητε ἐν σιών πρὸς κύριον θεὸν υἱὸν δαυὶδ.

* ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῷ Ἰακώβ, διφραγνύετε καὶ χεμετίσατε ἐπὶ κεφαλῇ ἐθνῶν, ἀκουσά ποιήσατε καὶ αἰνέσατε, εἶπατε, ἔσωσεν κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ κατὰ λοιπὸν Ἰσραὴλ.

* ἰδὲ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ βορρᾶ, & συναξάω αὐτοὺς ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ἐν ἐορτῇ φασέκ. καὶ τεκνοποιήσει τέκνα πολλὰ & ἀποσρέψουσιν ὧδε.

* ἐν κλαυθμῷ ἐξήλθον, & ἐν παρακλήσει ἄξω αὐτοὺς. αὐλίζων ἐπὶ δλωρύγας ὑδάτων ἐν ὁδῷ ὀρθῇ. καὶ ἐμὴ πληθυνθῶσιν ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐγὼ μὲν τῷ Ἰσραὴλ εἰς πατέρας, & ἐφραΐμ πρῶτόκος με ἐστίν.

* ἀκούσατε λόγον κυρίου ἐθνη, καὶ ἀναγγείλατε εἰς ἡῆς τὰς μακράς. εἶπατε, ὁ λιμήνας τὸν Ἰσραὴλ συναξάει αὐτὸν, καὶ φυλάξει αὐτὸν ὡς ὁ βοσκὸν τὸ ποιμνιον αὐτοῦ.

* ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος τὸν Ἰακώβ & ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ χειρὸς σφερωτέρων αὐτοῦ.

* καὶ ἤξουσιν καὶ διφραγνύσονται ἐν τῷ ὄρει σιών. καὶ ἤξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ κυρίου ἐπὶ γῶν σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ καρπῶν καὶ κληνῶν καὶ παρθένων, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὡς περὶ ξύλον ἐγκαρπον, καὶ ἐπινάθουσιν ἔτι.

* τότε χαρήσονται παρθέναι ἐν συναγωγῇ νεογνῶν, καὶ πρεσβύται χαρήσονται, & σρέψω τὸ πνέον αὐτῶν εἰς χαρμοσύνην καὶ παρακληθήσονται αὐτοὺς, καὶ ποιήσω αὐτοὺς διφραγνομήτους.

* μεγαλυνῶ καὶ μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων υἱῶν δαυὶδ, ὁ λαὸς μετὰ τῶν ἀγαθῶν με ἐμπληροθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Dixit Ierusalem: Iam olim reuelatus est Dominus patribus nostris. Propheta dic eis: Ecce dilectione sempiterna dilexi vos, ideo duxi vos in benignitate. Adhuc confirmabo te, & confirmaberis cœtus Israel: adhuc ornaberis ornamentis, & egredieris cum cœtu cœnentium. Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ. Plantate plantantes, & publicate. Nam est longitudo dierum, & multum bonum euenturum est iustis qui seruauerunt legem meam ab initio: pars eorum erit in terra Israel, qui desiderabant annos consolationis. Qui dicitis: Quando surgemus & ascendemus in Syon, & apparebimus coram Domino Deo nostro? Quia hæc dicit Dominus: Laudate viri domus Iacob in lætitia, & exultate capite nudato in oculis omnium populorum. annunciate, laudate, & dicite: Redemit Dominus populum suum, reliquias Israel. Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, & congregabo eos à finibus terræ: qui cæci & clausi sunt in eis, venient; in eis erunt prægnantes & parientes simul, in exercitibus magnis reuertentur huc. In transmigratione sua cùm flerent, miserantur: at cùm reuersi fuerint de medio transmigrationis suæ, in miserationibus multis appropinquare faciam eos, & adducam eos ad riuos aquarum, via recta, in qua non impingent. quia fuit Verbum meum Israeli quasi pater, & Ephraim dilectus est coram me. Suscipite verbum Domini populi, & annunciate in insulis quæ longè sunt, & dicite: Qui dispersit Isaaclem congregabit eum, & custodiet eum sicut pastor gregem suum. Quia redemit Dominus viros domus Iacob, & liberauit eos de manu fortiorum eis. Et venient & laudabunt in domo sanctuarij, quæ ædificabitur in Syon. et delectabuntur bono quod dedit eis Dominus, frumento & vino & oleo, & filiis ouium & bouum: & erit anima eorum plena delitiis sicut hortus irrigatus est; & non addent vt sint ultra solliciti. Tunc letabitur cœtus Israel sicut in choris, & iuuenes & senes simul; & conuertam luctum eorum in exultationem; & consolabor eos, & exhilarabo eos à malitiis suis. Et satiabo animam sacerdotum delitiis, & populus meus, domus Israel, bono meo quod dederò eis, satiabitur, dicit Dñs.

15 * כה אמר יהוה קול ברמה נשמענהי בבי
תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על--
בניה כי איננו :

16 * כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעלתך נאם יהוה ושבו מארץ
מאויב :

17 * ויש תקוה לאחריתך נאם יהוה ושבו בנים
לגבולם :

18 * שמוע שמעתי אפרים מתנודד יסרתני ואוסר
בעגל לא למד השבני ואשובה כי אתה יהוה
אלהי : * כי אחרי שובי נחמתי ואחרי חודעי
ספקתי על ירך בשתי וגם נכלמתי כי נשאתי
חרפת נעורי :

19 * הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי
דברי בו זכר אזכרנו עוד על כן המומעי לו רחם
ארחמנו נאם יהוה :

20 * הציבי לך צינים שמי לך תמרורים שתי לכך
למסלה דרך הלכתי שובי בתולר ישראל שבי
אל עריך אלה :

21 * עד מתי תתחמקין הבת השוכבה כי ברא יהוה
חדשה בארץ נקבה תסובב גבר :

22 * כה אמר יהוה עבדות אלהי ישראל עוד יאמרו
את הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשוכי ארץ
שבותם יברכך יהוה נוח צדק הר הקדש :

23 * וישבו בה יהודה וכל עריו יחדו אכרים ונסעו
בעדר : * כי הרויתי נפש עיפה וכל נפש דאבה
מלאתי : * על זאת הקיצתי ואראה ושנתי

24 * ערכה לי : * הנה ימים באים נאם יהוה
וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם
וזרע בהמה :

15 * Hæc dicit Dominus : Vox in excelsa
audita est, lamentationis, luctus, & fletus,
Rachel plorantis filios suos, & nolentis co-
folari super eis, quia non sunt.

16 * Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua
à ploratu, & oculi tui à lachryinis, quia est
merces operi tuo, ait Dominus. et reuer-
tentur de terra inimici.

17 * Et est spes nouissimis tuis, ait Dñs, &
reuertentur filij tui ad terminos suos.

18 * Audiens audiui Ephraim transmigra-
tem. Castigasti me Domine, & eruditus
sum quasi iuuenculus indomitus. Conuerte
me, & conuertar, quia tu Dominus Deus
meus. * Postquam enim conuertisti me,
Degi pœnitentiam; & postquam ostendisti
mihi, percussi femur meum. Confusus sum
& erubui, quoniam sustinui opprobrium
adolescentiæ meæ.

19 * Si filius honorabilis mihi Ephraim, si
puer delicatus, quia ex quo locutus sum de
eo, adhuc recordabor eius. Idcirco contur-
bata sunt viscera mea, super eum miserans
miferebor eius, ait Dominus.

20 * Statue tibi speculam, pone tibi ama-
ritudines. dirige cor tuum in viam rectam
in qua ambulasti. Reuerte te virgo Israel, re-
uerte te ad ciuitates tuas istas.

21 * Usquequo delitiis dissolueris filia va-
ga? Quia creauit Dominus nouum super
terram, Fœmina circumdabit virum.

22 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
E Israel: Adhuc dicet verbû istud in terra Iu-
da, & in vrbibus eius, cum conuertero ca-
ptiuitatē eorū. Benedicat tibi Dñs pulchri-
tudo iustitiæ, mons sanctus. * Et ha-
bitabunt in eo Iudas, & omnes ciuitates
eius, simul agricolæ & minantes greges.

23 * Quia inebriaui animā lassam, & omne
animam esurientem saturavi.

24 * Ideo quasi de somno suscitatus sum, &
vidi, & somnus meus dulcis mihi.

25 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus,
& seminabo domum Israel & domum Iu-
da semine hominum & semine iument-
torum.

תרגום יונתן

15 כדנן אמר יי קל ברום עלמא אשתמעקל בית ישראל דבכין ומתאנחין בחר ירמיה נביא כד שלח יתיה נבחרא דרוב קטולא מרמחא
רחל אליא ובכין במרר ירושלם בכיא על בנהא מסרבא לאתנחמא על בנהא ארי גלו :
16 כדנן אמר יי סנעי קליך מלמככי ועיניך
מלשנא דמעין ארי אית אגר לעובדי אבהתך צדיקא אמר יי ויתובון סארע בעלי דבכיהון :
17 ואית סבור לסופין אמר יי ויתובון
בניה לחחמהון :
18 שמיט וגלי קדמי בית ישראל דבכין ומתאנחין על ראשלו אפרין איתחא עלנא יסורין ולא אלפנא בעגל לא
מליף ניר כדו אחיבנא לפלחנך ונחוב ארי ארת יי אלהנא :
19 ארי בדאנחנא תיבין לאוריתא סתנחם עלנא וכדו דאחגלי לנא ספחנא
על ירכנא בנהא ואף אהכנענא ארי קבלנא חסדי חובנא דמלקדסין :
20 תא ככר חביב קדמי ישראל תלא רבי רחים תוא ארי בזמן
דמשוי פתגמי על לבה למעברדון מדבר דכנא לאוטבא לה עוד על כן אתגוללו רחמי עליהון רחמא ארחם עליהון אמר יי :
21 כנישחא דישאל אדכרי ליד עובדי אבהתך חקנא שפכי חנונין במרר שויאי לבין אסחכלי בעובדין ועבדו אס חקנין דכין גלית לאורח רחיקא
כדו חובי כנישחא דישאל לאוריתא ורחובין לקריתא אלין :
22 עד איתתי ארת סתחסנא למחב כנישחא דסגיאין חובתחא ארי תא יי
כדנן אמר יי עבדות אלהא דישאל עוד יסרון ית פתגמא דרין בארעא דבית
יהודה וברקיהון כד אחיב ית גלותהון וברקיהון יי מדור קשטיה טורא קדישא :
23 ויתבון בה דבית יהודה וכל קרויהון כחרא אפרין ודנטלין
בסיעין :
24 ארי סבעת נפש משלהיא וכל נפש ואפא מליתי טוב :
25 אמר נביא על דא בשורחא דיימי נחמחא דעתי דין למיחי אהערת
וחיית דמכת ושנתי הנחתי :
26 תא יומיא אתן אמר יי ואקים ית בית ישראל וית בית יהודה אסגיןון באנשא ואצלחנתו בבכירא :

factus est. ⁊ Ecce dies veniunt, dicit Domi-²⁷
rus, & seminabo Ifrael & Iudam semine ho-
minis & semine iumenti.

27 ἰδού ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀπερ-
 ῶν ἰσθμῶν καὶ τὸν ἰούδιαν ἀπὸ ἔξωθεν ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ
 ἔξωθεν κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Hæc dicit Dominus: Vox in excelso mundi audita est, vox domus Israel flentis & gementis post Ieremiam prophetam, quando misit eum Nabuzardan princeps occidentium ex Ramah: Rachel lamentatur & plorat ob amaritudinem Ierusalê; plorat propter filios suos, & renuit consolari super filiis suis, quia migraverunt. "Hæc dicit Dominus: Prohibe vocem tuam à fletu, & oculos tuos, ne deducant lachrymas; quia est merces operibus patrum tuorum iustorum, dicit Dominus . et reuertentur de terra inimicorum suorum. "Et est spes fini tuo, dicit Dominus, & reuertentur filij ad terminos suos. "Auditum & manifestum est coram me quòd domus Israel plorat & gemit pro eo quòd transmigraverunt. Dicit enim: Induxisti super nos correptiones; nec edocti sumus, quasi vitulus non assuetus iugo. Nunc autem conuertere nos ad cultu tuu, & conuertemur. quia tu es Dominus Deus noster. "Quando enim nos redimus ad legem, consolationè accipimus. Et nunc cum nocum fuit nobis, percussimus femur nostrum, confusi sumus, & rubore suffusi; quia recepiamus opprobrium peccatorum nostrorum, quæ à principio sunt. "Ecce sicut filius dilectus coram me est Israel; vtique puer amabilis est. Quo enim tempore pono verba mea in corde eius vt faciat ea, recordando recorder vt bene faciam ei adhuc . propterea commota sunt viscera mea super eos, miserans misericordiarum earum, dicit Dominus. "Cœtus Israel recordare tibi operum patrum tuorum rectorum, effunde preces, in amaritudine pone cor tuum. contemplant opera quæ fecisti ante recta sint , cùm transmigrassetis in viam longinquam . nunc autem conuerte cœtus Israel ad letum. "Quousque tu te obfirmas quò minus redeas, cœtus, cuius auersiones sunt multæ ? Quia ecce gem, & reverteris ad ciuitates has. "Creauit Dominus nouum in terra: Et populus domus Israel incumbet Legi. "Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra domus Iuda, & in ciuitatibus eius, cùm reduxero captiuitatem eorum: Benedicat tibi Dominus habitaculum veritatis eius mons sancte. "Et habitabunt in ea viri domus Iuda, & in omnibus ciuitatibus eius simul agricolæ, & qui proficiſcuntur cum gregibus. "Quia satiabo animam lassam, & omnem animam sollicitam implebo bono. "Dixit propheta: Propter hanc annunciationem dieru consolationis qui venturi sunt, suscitatus sum & vidi; dormini, & somnium meum requiem dedit mihi. "Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo domum Israel & domum Iuda: multiplicabo eos hominibus, & prosperabo eos pecoribus."

והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש ולנתוץ
ולחרס ולחאבד ולהרע בן אשקר עליהם לבנות
ולנטוע נאם יהוה:

בַּיָּמִים הָהֵם לֹא יֹאמְרוּ עוֹד אֲבוֹת אֲכָלוּ בָסֶר
וּשְׁנֵי בָנִים תִּקְהִינָה:

בִּי אִם אִישׁ בָּעוֹנוֹ יָמוּת כָּל־הָאָדָם הָאֵכֶל
הַבָּסֶר תִּקְהִינָה שְׁנֵי:

הַנֶּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְכָרְתִּי אֶת־
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה:

לֹא כַּבְרִית אֲשֶׁר כָּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחַוּיָּקִי
בֵּידָם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־הֵמָּה הִפְּרוּ
אֶת־בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי בָעַלְתִּי בָם נָאִם יְהוָה:

כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲכָרְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
אֲחֵרֵי הַיָּמִים הָהֵם נָאִם יְהוָה נִתְּתִי אֶת־תּוֹרָתִי
בְּקֶרֶבָם וְעַל־לֵבָם אֲכַתְּבֶנָּה וְהָיִיתִי לָהֶם לָאֱלֹהִים
וְהֵמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם:

וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אָחִיו
לֵאמֹר דַּעוּ אֶת־יְהוָה כִּי כֹלֵם יָדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם
וְעַד גְּדוֹלֵם נָאִם יְהוָה כִּי אֶסְלַח לְעוֹנֵם וּלְחַטָּאתָם
לֹא אֲזָכֹר עוֹד:

כֹּה אָמַר יְהוָה נָתַן שֶׁמֶשׁ לְאֹר יוֹמָם חֶקֶל
יָרֵחַ וְכּוֹכְבִּים לְאֹר לַיְלָה רָגַע הַיָּם וַיִּהְיוּ גִלְיוֹ
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

אִם יִמְשׁוּ הַחֲקִים הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵי נָאִם יְהוָה גַּם
זֶרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מִהַיּוֹת בְּיוֹם לִפְנֵי כָל־הַיָּמִים:

כֹּה אָמַר יְהוָה אִם יִמְדוּ שָׁמַיִם מִלְּמַעַל וַיִּחְקְרוּ
מוֹסְדֵי־הָאָרֶץ לִמְטָה גַם־אֲנִי אֲמַאֵם בְּכָל־זֶרַע
יִשְׂרָאֵל עַל־כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ נָאִם יְהוָה:

הִנֵּה יָמִים נָאִם יְהוָה וְנִבְנְתָה הָעִיר לִיהוָה
מִמִּגְדַּל חֲנָנָל עַד־שַׁעַר הַפִּנָּה:

28 * Et sicut vigilaui super eos vt euellere,
& demolirer, & dissiparem, & disperderem
& affligerem; sic vigilabo super eos, vt adifi-
ficem & plantem, ait Dominus.

29 * In diebus illis non dicent vltra: Patres
comederunt vnam acerbam, & dentes fi-
liorum obstupuerunt.

30 * Sed vnusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comederit vnam
acerbam, obstupescant dentes eius.

31 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
feriam domui Israel & domui Iuda foedus nouum.

32 * Non secundum pactum quod pepigi
cum patribus vestris in die qua apprehendi
manum eorum, vt educerem eos de terra
Aegypti, pactum quod irritum fecerunt;
& ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.

33 * Sed hoc erit pactum quod feriam cum
domo Israel: Post dies illos, dicit Dominus,
dabo legem meam in visceribus eorum,
& in corde eorum scribam eam, & ero eis
in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

34 * Et non docebit vltra vir proximum
suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce
Dominum. Omnes enim cognoscent me a
minimo eorum vsque ad maximum, ait
Dominus, quia propiciabor iniquitati eorum,
& peccati eorum non memorabor amplius.

35 * Hæc dicit Dominus, qui dat Solem in
lumine diei, ordinem Lunæ & stellarum in
lumine noctis, qui turbat mare, & sonant
fluctus eius, Dominus exercituum nomen illi.

36 * Si defecerint leges istæ coram me, dicit
Dñs, tunc & semen Israel deficiet vt nō sit
gens coram me cunctis diebus. * Hæc dicit
Dñs: Si mensurari poterūt celi sursum,
& inuestigari fundamēta terræ deorsum, &
ego abiiciam vniuersum semen Israel propter
omnia quæ fecerunt, dicit Dominus.

38 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
ædificabitur ciuitas Domino à turre Anan-
nehel vsque ad portam anguli.

תרגום יונתן

ויהי כמא דחשבת עליהון למעקר ולחרע ולפגרא ולאבדא ולאבשא בן יחדי מימרי עליהון למבני ולקומא אמר יי:

ביומא האנון לא ימרון עוד אבותא חטון ובניא לקו:

הא יומא אתון אמר יי ואגור עם דבית ישראל ועם דבית יהודה קומא חדתא:

ביומא דהקפרת בידיהון לאפקותהון מארעא דמצרים דאנון אשני יח קומי ואנא אתרעיתי בחון אמר יי:

אריזין קומא דאגור עם בני ישראל בתר יומא האנון אמר יי אתון ית אורייתו במעיהון ועל לבחון אכתבנה ואחוי להון לאלה

ואנון יהון קדמי לעם:

ולא ילפון עוד גבר ית חברה וגבר ית אחוהי למימר דעו למרחל מן קדם יי ארי בלהון ילפון למדע דחלתי למעיריהון ועד רבחון

אמר יי ארי אשכוכ לחוביהון ולחטאיהון ולא ידברון עוד:

בדנ אמר יי ויהב שמשא לאנתרא ביממא גזירה סתרא וכוכביא לאנתרא בלילא נוף בימא וחמן גלוהי יי צבאות שמה:

במא דלית אפשר דיערון קומא הארץ מן קדמי אמר יי אף זרעא דישראל לא יבטלון מלמחוי עם משמש קדמי כל יומא:

בדנ אמר יי במא דלית אפשר דידע אנש משחת שמיא מרעילא ואף לא למבדק יסודי ארעא מרעא אף מימרי לא ירחק בכל זרעא

דישראל על כל דעבדו קדמי אמר יי:

הא יומא אתון אמר יי ותחבני קרחא דירושלם קדם יי ממגדל פקום עד חרע ויחא:

* Et erit sicut vigilavi super eos ut destruerem & affligerem, sic vigilabo super eos, ut edificem & plantem, ait Dominus.

* In diebus illis non dicent ultra: Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.

* Sed unusquisque suo peccato morietur, & comeditis vnam acerbam, obstupescant dentes.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & disponam domui Israel & domui Iuda testamentum novum:

* Non secundum testamentum quod feci patribus eorum, in die in qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti; quia ipsi non manserunt in testamento meo, & ego neglexi eos, dicit Dominus.

* Quia hoc testamentum quod disponam domui Israel post dies illas, dicit Dominus, dans leges meas in mentem eorum, et in corda eorum inscribam eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

* Et non docebunt ultra unusquisque proximum suum, & unusquisque fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum; quia omnes scient me a parvo usque ad magnum eorum, dicit Dominus; quia propicius ero iniquitatibus eorum, & peccatorum eorum non ero memor amplius.

* Sic dixit Dominus qui dat Solem in lucem diei, Lunam & astra in lucem noctis, & clamorem in mari, et resonuerunt fluctus eius: Dominus omnipotens nomen illi.

* Si cessauerint leges eius a facie mea, dicit Dominus, & genus Israel cessabit esse gens ante faciem meam omnibus diebus.

* Hec dicit Dominus: Si eleuatum fuerit caelum in sublime, & si humiliatum fuerit pavimentum terræ deorsum, & ego non reprobabo gentem Israel, dicit Dominus, pro omnibus quæ fecerunt.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et edificabitur ciuitas Domino à turre Ananeel, usque ad portam anguli.

* καὶ ἔσται ὡς περ ἐγρηγόρων ἐπ' αὐτοὺς καὶ καταβαλεῖν καὶ κακοῦν, οὕτως γρηγορήσω ἐπ' αὐτοὺς & οἰκοδομεῖν & καταφυτεύειν, φησὶν κύριος.

* ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐμὴ εἰπωσιν ἐπὶ πατέρες ἔφατον ὁμῶς, & ὁδόντες τῶν τέκνων ἡμῶν ὁδοῦ. * ἀλλ' ἢ ἕκαστος τῇ ἐαυτοῦ ἀμνηστία λησθήσεται, καὶ τὸ φαγόντες τὴν ὁμῶς ἀμνηστίασιν ὁδόντες.

* ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ διαθήσεται τὰ οἴκα ἐσθλὰ καὶ τὰ οἴκα ἰσθλὰ διαθήσεται καὶ καλῶ.

* & κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατέραςιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἣ ἐπελαβόμην τῆς χειρὸς αὐτῶν ἵνα γαγῶν αὐτοὺς ἐν γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμεινον ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἡμέλησα αὐτοὺς, φησὶν κύριος.

* ὅτι αὐτὴ ἡ διαθήκη ἣν διαθήσεται τὰ οἴκα ἐσθλὰ καὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, φησὶν κύριος, διδούς νόμοις μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοὺς, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν.

* καὶ ἐμὴ διδάξωσιν ἐπὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γινώθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδὴσιν με διὰ μικροῦ ὥς μεγάλου αὐτῶν, λέγει κύριος, ὅτι ἴλεως ἔσται ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, & τὰν ἀμαρτιῶν αὐτῶν ἐμὴ μνησθήσεται.

* οὕτως εἶπεν κύριος ὁ δούς τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, & τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς νύκτος, & κραυγὴ ἐν θαλάσῃ, καὶ ἐβόμβησαν τὰ κύματα αὐτῆς, κύριος πάντοτε ὁνομαζόμενος αὐτός.

* ἐὰν παύσονται οἱ νόμοι αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀργισμοῦ μου, φησὶν κύριος, καὶ τὸ γένος Ἰσραὴλ παύσεται ἡμέρας κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας.

* ταῦτα λέγει κύριος, ἐδούλωθ' ὁ οὐρανὸς εἰς μετέωρον, καὶ ἐδούλωθεν τὸ ἔδαφος τῆς γῆς κάτω, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος Ἰσραὴλ, λέγει κύριος. περὶ πάντων ὧν ἐποίησα.

* ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶν κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις τῷ κυρίῳ διὰ πύργου ἀνιέη, ἕως πύλης τῆς γωνίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et erit, sicut cogitavi super eos ut euellerem, & ut contererem, & ut destruerem, & ut perderem, & ut malefacerem; sic latabitur Verbum meum super eos, ut edificem, & ut suscitarem, dicit Dominus. * In diebus illis non dicent amplius: Patres peccauerunt, & filij percussi sunt.

* Sed unusquisque in peccato suo morietur. Omnis homo qui peccauerit, ipse morietur. * Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & feriam cum domo Israel & domo Iuda pactum novum. * Non sicut pactum quod pepigi cum patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra Aegypti; quia ipsi irritum fecerunt pactum meum, & ego complacui mihi in eis, dicit Dominus.

* Quia hoc est pactum quod feriam cum filiis Israel: Post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in viscera eorum, & in corde eorum scribam eam; & ero eis in Deum, & ipsi erunt coram me in populum.

* Et non docebunt ultra vir proximum suum & vir fratrem suum, dicendo: Scitote timere Dominum. Quia omnes discant ut sciant timorem mei, à minimo eorum usque ad maximum eorum, dicit Dominus. Quia dimittam delicta eorum & peccata eorum, & non erunt in memoria amplius.

* Hec dicit Dominus, qui dedit Solem ad lucendum die, statuta Lunæ & siderum ad lucendum nocte; increpat mare, & sonant fluctus eius, Dominus exercituum nomen eius.

* Sicut fieri non potest ut pertranseant pacta hæc à facie mea, dicit Dominus; semen quoque Israel non desinet esse populus minimus coram me omnibus diebus.

* Hec dicit Dominus: Sicut non potest fieri ut sciat homo mensuram cæli de super, nec etiam inuestigare fundamenta terræ deorsum; sic Verbum meum non auferabitur omnem cognationem Israel pro iis omnibus quæ fecerunt coram me, dicit Dominus.

* Ecce dies venient, dicit Dominus, & edificabitur ciuitas Ierusalem coram Domino à turre Pechos usque ad portam anguli.

39 * ויצא עוד קוה המדה נגדו על גבעת גרב ונסב
געתה :

40 * וכל העמק הפגרים והדשן וכל השרמות עד
נחל קדרון עד פגרה שער הסוסים מזרחה קדש
ליהוה לא ינתש ולא יחרס עוד לעולם :

לב

* הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בשנת
העשירית לצדקיהו מלך יהודה היא השנה
שמונה עשרה שנה לנבוכדראצר :

* ואז חיל מלך בבל צרים על ירושלם וירמיהו
הנביא היה בלוא בחצר המטרה אשר בית מלך
יהודה :

* אשר כלאו צדקיהו מלך יהודה לאמר מדוע
אתה נבא לאמר כה אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ולכדה :

* וצדקיהו מלך יהודה לא ימלט מיד הכשדים
כי הנתן ינתן ביד מלך בבל ודבר פיו עם פיו ועינו
את עיניו תראינה :

* ובכל יוליך את צדקיהו ושם יהיה עד פקדי
אתו נאם יהוה כי תלחמו את הכשדים לא
תצליחו :

* ויאמר ירמיהו הירדבר יהוה אלי לאמר :
הנה חנמאל בן שלם דרך בוא אליך לאמר
קנה לך ארץ שדי אשר בענתות כי לך משפט
הנאלה לקנות :

* ויבא אלי חנמאל בן דודי כדבר יהוה אל חצר
המטרה ויאמר אלי קנה נא את שדי אשר בענתות
אשר בארץ בנימין כי לך משפט הירשדו ולך
הנאלה קנה לך ואדע כי דבר יהוה הוא :

תרגום יונתן

39 ויהי נפק עוד חוט משח בנינא לקבלה עד מטא לגבעת גרב ויהי מסתחר לכריכת עגילא :
תמן פגרי משחית אתירא וכל אידיתא עד נחלא דקדרון עד וית חרע בית ריסא ומלכא מדנחא קדשא קדם יי לא תעקר ולא יתפגר
עוד לעולם :

לב

1 פתגם נבואה דהנה עם ירמיה מן קדם יי בשחא עשיריתא לצדקיה מלך שבטא דבית יהודה היא שתא חמני עשרה שנין
לנבוכדנאצר :
2 ובכן משחית מלכא דבבל צירין על ירושלם וירמיה נבא הנה כלי בדרת בית אסיריא די בבית מלך שבטא דבית
יהודה :
3 דאסיריא צדקיה מלך שבטא דבית יהודה למימר סבין ארת מהנכי למימר כדנן אמר יי הא אנא מסר ית קרתא דנא
ביד מלכא דבבל ויכבשנה :
4 וצדקיהו מלך שבטא דבית יהודה לא ישתוב מידא דכשדאי ארי אחסרא ותמסר ביד מלכא דבבל
וימלט פמה עם פמה ועינוהי עינוהי יחזין :
5 ולבבל יוביל ית צדקיה ותמן יהי עד דעול דכרניה קדמי אמר יי ארי תגיון קרב עם
כשדאי לא תצליח :
6 ואמר ירמיה הנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר :
7 הא חנמאל בר שלום אח אבך אחי ליתך
למימר וכן לך ית חקלי דבענתות ארי לך חזיא אחסנתא למזון :
8 ואתא לותי חנמאל בר אח אבי כפתנמא דיין לדרת בית אסיריא
ואמר לי וכן קעני חקלי דבענתות דכארע שבטא דבנימין ארי לך חזיא ירמיה ולך אחסנתא וכן לך וידעת ארי פתנמא דיין הוא :

39 * Et exibat ultra normam mensuræ in conspectu eius super collem Garob, & circuitibit Goatha.

40 * Et omnem vallem cadauerum, & cineres, & vniuersam regionem mortis ad torrentem Cedron, & vsque ad angulum portæ equorum Orientalis. Sanctum Domini non euellatur, & non destruetur ultra in perpetuum.

CAP. XXXII.

1 Verbum quod factum est ad Hieremiam a Domino, in anno decimo Sedechiæ regis Iuda; ipse est annus octauus decimus Nabuchodonosor.

2 * Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Hierusalem, & Hieremias propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda.

3 * Clauserat enim eum Sedechias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris dicens; Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo ciuitatem istam in manus regis Babylonis, & capiet eam.

4 * Et Sedechias rex Iuda non effugiet de manu Chaldaeorum; sed tradetur in manus regis Babylonis, & loquetur os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius videbunt.

5 * Et in Babylonem ducet Sedechiam; & ibi erit donec visitem eum, ait Dominus. Si autem dimicaueritis aduersum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis.

6 * Et dixit Hieremias: Factum est verbu Domini ad me, dicens:

7 * Ecce Anamehel filius Sellum patrue-
lis tuus veniet ad te, dicens: Emē tibi agru meū qui est in Anathoth. tibi enim competit ex propinquitate vt emas.

8 * Et venit ad me Anamehel filius patrui mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, & ait ad me: Posside agrum meum qui est in Anathoth in terra Benjamin; quia tibi competit hereditas, & tu propinquus es vt possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset.

* Et exibat norma eius coram ea usque ad colles Gareb, & circumdabitur in circuitu de electis lapidibus.

* Et omnem vallem cadauerum & cineris, & omnem Affaremoth, usque ad torrentem Cedron usque ad angulum equorum porte orientis, sanctum Domino, & non ultra euellatur, & non destruetur usque in aeternum.

CAP. XXXII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam a Domino in anno decimo Sedechie regi Iuda, iste annus octauusdecimus Nabuchodonosor regi Babylonis.

* Et exercitus regis Babylonis obsedit in Hierusalem, & Hieremias custodiebatur in atrio carceris quod est in domo regis Iuda;

* In quo clauserat eum rex Sedechias: dicens, Quare tu vaticinaris? dicens, Sic dixit Dominus, Ecce ego do ciuitatem istam in manu regis Babylonis, & capiet eam.

* Et Sedechias non saluabitur de manu Chaldeorum, quia traditione tradetur in manus regis Babylonis, & loquetur os eius ad os illius, & oculi eius oculos illius videbunt.

* Et in Babylonem ingreditur Sedechias, & ibi sedebit donec visitem eum, dicit Dominus: Si vero pugnaveritis contra Chaldaeos, non prosperabimini.

* Et dixit Hieremias, Et factum est verbum Domini ad Hieremiam; dicens:

* Ecce Anameel filius Salmon fratris patris tui, venit ad te: dicens, Posside tibi agrum meum, qui in Anathoth, quia tibi iudicium ut assumas in possessionem.

* Et venit ad me Anameel filius Salom fratris patris mei iuxta verbum Domini, in atrium carceris: & ait mihi, Posside tibi agrum meum qui in Anathoth in terra Benjamin, quia tibi iudicium ut possideas, & tu senior. & cognoui quia verbum Domini est.

* καὶ ἐξέλθεται ἡ διαμέτρησις αὐτῆς ἀπὸ ἐναντίας αὐτῆς ἕως βουνῶν γαρεὶβ, καὶ περικυκλωθή(ε) κύκλῳ ὅς ἐκλεκτὰν λίθων.

* καὶ πᾶσαν φάραγα φαγαρίμ καὶ ποδοῦ, καὶ πᾶσαν ἀσαρηνῶν, ἕως χειμάρρου κεδρῶν ἕως γωνίας ἱππων πύλης θύατλης ἀγίασμα τῷ κυρίῳ, & οὐκ ἐπὶ κτίλει, καὶ ἐμὴ καθαρεῖται ἕως τοῦ αἰῶνος.

λβ.

* Ὁ λόγος ὁ γινόμενος πρὸς ἱερემίαν πρὸς κυρίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δεκάτῳ σεδεκίᾳ βασιλεῖ ἰσδὰ ὅτι ἐνιαυτὸς ὀκτωκαίδεκατ' ἡ βασιλείᾳ βαβυλῶν.

* καὶ διῶμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐχαράκωσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἱερემίας ἐφυλάσσει ἐν τῇ αὐλῇ τῆ φυλακῆς ἥ ἐστιν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰσδὰ.

* ἐν ἧ κατέκλεισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, λέγων· διατί σὺ προφητεύεις· λέγων, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, ἰσδὰ ἐγὼ δίδωμι τὴν πόλιν ταύτην ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶν, καὶ λήψεται αὐτήν.

* καὶ σεδεκίας ἐμὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς τῶν χαλδαίων, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐξελθὼν εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶν, καὶ λαλήσει σῶμα αὐτὸ πρὸς σῶμα αὐτὸ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτὸ ὅτι ὀφθαλμοὶ αὐτὸ ὄψον.

* καὶ εἰς βαβυλῶνα ἐξελεύσεται σεδεκίας, & ἐκεῖ καθεῖται ἕως ὅτι ἐκέψωμαι αὐτὸν, λέγει κύριος· ἐὰν ὅ πολεμήσητε κτ' τῶν χαλδαίων, οὐκ ἐξοδωθήσεσθε.

* καὶ εἶπεν ἱερემίας, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερემίαν, λέγων·

* ἰσδὸς δὲ ἀμαρηνὸς υἱὸς σαλμών ἀδελφοῦ πατρὸς σου, ἔρχεται πρὸς σέ λέγων, κτήσασθαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀνάθωθ ὅτι θί κέρμα πρὸς λαβῆναι κτήσιν.

* καὶ ἦλθεν πρὸς με ἀμαρηνὸς υἱὸς σαλμών ἀδελφοῦ πατρὸς μου κατὰ τὸν λόγον κυρίου, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς φυλακῆς· καὶ εἶπέν μοι, κτήσασθαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀνάθωθ ἐν γῇ βενιαμὴν, ὅτι θί κέρμα κτήσασθαι, καὶ σὺ πρεσβύτερος, καὶ ἐγνων ὅτι λόγος κυρίου ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et egredietur adhuc filum mensuræ ædificij è regione eius donec perueniat ad vallem, quæ est vicina Gareb, & erit circumiens artem rotundam. * Et omnis vallis vbi ceciderunt cadauera exercitus Assyriorum; & omnes aquæ ductus usque ad torrentem Cedron, & usque ad angulum portæ domus stadij regis, Orientem versus, sanctitas coram Domino, non euellatur, nec destruetur ultra in perpetuum.

CAP. XXXII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini in anno decimo Sedechiæ regis tribus domus Iuda; ipse est annus decimus octauus Nabuchodonosor.

* Et tunc copiæ regis Babylonis obsidebant Ierusalem, & Ieremias propheta quem vincitum tenebat Sedechias rex tribus domus Iuda: dicens, Quare tu prophetas; dicendo, Hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatem istam in manum regis Babylonis, & subijciat eam?

* Et Sedechias rex domus Iuda non euadet è manu Chaldeorum; sed tradendo tradetur in manum regis Babylonis, & loquetur os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius intuebuntur. Etiam si pugnaveritis aduersum Chaldaeos, nihil proficietis.

* Et in Babylonem ducet Sedechiam, vbi erit donec subeat memoria eius coram me, dicit Dominus. Etiam si pugnaveritis aduersum Chaldaeos, nihil proficietis.

* Et dixit Ieremias, Factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: * Ecce Hanameel filius Salum patrui tui venit ad te: dicens, Eme tibi agrum meum qui est in Anathoth: quia tibi conuenit hæreditas ut emas. Venitque ad me Hanameel filius patrui mei iuxta verbum Domini in atrium domus vincitorum; & dixit mihi, Eme nunc agrum meum, qui in Anathoth, quæ est in terra tribus Benjamin, quia tibi competit hæreditas, & tua est possessio, eme tibi. Et cognoui quod verbum Domini esset.

* ואקנה את השדה מאר חנמאל בן דדי
 אשר בענתת ואשקלה לו את הכסף שבעה
 שקלים ועשרה הכסף:
 * ואכתב בספר ואחתם ואעד עדים ואשקל
 הכסף במאזנים:
 * ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה
 והחקים ואר הגלוי:
 * ואתן את הספר המקנה אל ברוך בן
 נריה בן מחסיה לעיני חנמאל דדי ולעיני
 העדים הכתבים בספר המקנה לעיני כל
 היהודים השבים בחצר המטרה:
 * ואצוה את ברוך לעיניהם לאמר:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לקוח
 את הספרים האלה את ספר המקנה הזה ואת
 החתום ואת ספר הגלוי הזה ונתתם בכלי
 חרש למען יעמדו ימים רבים:
 * כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
 יקנו בתים ושרות וכרמים בארץ הזאת:
 * ואתפלל אל יהוה אחרי תת את ספר
 המקנה אל ברוך בן נריה לאמר:
 * אהה אדני יהוה הנה אתה עשית את
 השמים ואת הארץ בכחך הגדול ובזרעך
 חטויה לא יפלא ממך כל דבר:
 * עשה חסד לאלפים ומשלם עון אבות אל
 חיק בניהם אחריהם האל הגדול הגבור יהוה
 צבאות שמו:
 * גדל העצה ורב העלילה אשר עיניך
 פקחור על כל דרכי בני אדם לתת לאיש
 בדרכיו וכפרי מעלליו:

9 * Et emi agrum ab Anamehel filio pa-
 trui mei qui est in Anathoth. Et appendi ei
 argentum septem stateras, & decem argen-
 teos.
 10 * Et scripsi in libro, & signavi, & adhi-
 bui testes. Et appendi argentum in sta-
 tere.
 11 * Et accepi librum possessionis signatum
 & stipulationes, & rata, & signa forin-
 fecus.
 12 * Et dedi librum possessionis Baruch, fi-
 lio Neri, filij Maasia in oculis Anamehel
 patruelis mei, & in oculis testium, qui scri-
 pti erant in libro emptionis, & in oculis
 omnium Iudæorum qui sedebant in atrio
 carceris.
 13 * Et præcepi Baruch coram eis, dicens:
 14 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israel, Sume libros istos, librum emptionis
 hunc signatum, & librum hunc qui apertus
 est, & pones illos in vase fictili, vt perma-
 nere possint diebus multis.
 15 * Hæc enim dicit Dñs exercituum Deus
 Israel, Adhuc possidebuntur domus & agri
 & vineæ in terra ista.
 16 * Et oraui ad Dominum postquam
 tradidi librum possessionis Baruch filio
 Neri, dicens,
 17 * Heu heu heu Domine Deus. Ec-
 ce tu fecisti cælum & terram in forti-
 tudine tua magna, & in brachio tuo ex-
 tento. Non erit tibi difficile omne ver-
 bum.
 18 * Qui facis misericordiam in millibus,
 & reddis iniquitatem patrum in sinum fi-
 liorum eorum post eos. Fortissime magne
 & potens, Dominus exercituum nomen
 tibi;
 19 * Magnus consilio & incomprehensibi-
 lis cogitatu, cuius oculi aperti sunt super
 omnes vias filiorum Adam, vt reddas vni-
 cuique secundum vias suas, & secundum
 fructum adinventionum eius.

תרגום יונתן

* וקנתי חקלא מן חנמאל בר אחאבי דבענתות וחקלתי ליה ית כספא שבעא סגן ועשר סלעין דכסף:
 * וכתבתי בשטרא וחתמתי סהדין וחקלתי כספא במאזניא:
 * וקנתי ית שטרא דזבני בר נריה בר מחסיה לעיני חנמאל אחאבי ולעיני סהדיא
 דכתיבין בשטרא דזבני לעיני כל יהודאי דבתין בדרת בית אסיריא:
 * כדנן אמר יי צבאות אלהא דישטאל סב ית שטרא האלן וית שטרא דזבני דרין וית דכתיב וית דחתום וית שטרא פתיחא דרין
 וחתנין במאן דחסף בריל דחקימון יומין סגיאין:
 * ארי כדנן אמר יי צבאות אלהא דישטאל עוד יודבנון בתין וחקלין וכרמין בארעא הזא:
 * וצליתי קדם יי בתר דיהבתי ית שטרא דזבני לברוך בר נריה למימר:
 * קבל בעותי יי אלהים הא את עבדתא ית שמיא וית ארעא בחילך רבא וכדדרעך מרמסא לא יתכסי מן קדמך כל פתגם:
 * עבר טיבו לאלפי דרין ומשלם חובי אבתא לבניא כד משלמין בניא למחטי בתריהון אלהא רבא גברא יי צבאות שמה:
 * דברבין סלכוהי וסגיאין עובדותי דיי קדמך גלן כל אורחת בני אנושא למחן לאנש באורחתיה וכפרי עובדותי:

* Et possedi agrum Anameel filij fratris patris mei, qui in Anathoth; & statui ei septem siclos & decem argenti.

* Et scripsi in libro, & sigillavi, & adhibui testes, & statui argentum in statera.

* Et accepi librum possessionis, qui lectus fuerat & sigillatus:

* Et dedi illum Baruch filio Nerie filij Maasei, ante oculos Anameel filij fratris patris mei, & ante oculos stantium testium, & qui scripserunt in libro possessionis, & ante oculos omnium Iudeorum, qui sedebant in atrio carceris.

* Et precepi Baruch ante oculos eorum, dicens:

* Sic dixit Dominus omnipotens Deus Israel, Accipe librum possessionis hunc, & librum qui sigillatus est & lectus est, & pones in vas testium, ut permaneat diebus pluribus.

* Quia sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Adhuc possidebuntur domus & agri, & vinea in terra ista.

* Et oravi ad Dominum, postquam dedi ego librum possessionis Baruch filio Nerie, dicens:

* Qui es Domine Deus, tu fecisti calum & terram fortitudine tua magna, & brachio tuo excelso & sublimi, non abscondetur a te quicquam.

* Qui facis misericordiam in millibus, & qui reddis peccata patrum in sinum filiorum suorum post eos: Deus magnus & fortis, Dominus virtutum nomen ei.

* Magnus consilio & potens operibus: oculi tui aperti sunt super omnes vias filiorum hominum, ut des unicuique secundum viam suam, & secundum fructum adinventionum suarum.

* καὶ ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν δώμα ἐλ ἡοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου τὸν ἐν ἀναθὼθ, & ἔστηκα αὐτῷ ἐπὶ ἀ σίκλους & δέκα ἀργυρίου.

* καὶ ἔγραψα εἰς βιβλίον καὶ ἐσφραγισάμην, καὶ διέμαρτυράμην μαρτυρας, καὶ ἔστησα τὸ ἀργύριον ἐν ζυγῷ.

* καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον τῆς κλήσεως τὸ ἀνεγνωσμένον καὶ ἐσφραγισμένον.

* & ἔδωκα αὐτὸ τῷ βαρὺχ υἱοῦ νερίου υἱοῦ μαασαίε κατ' ὀφθαλμοὺς δώμα ἐλ ἡοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἐστηκότων μαρτύρων, καὶ γραψάντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κλήσεως, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἰουδαίων τῶν καθημένων ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς.

* καὶ συνέταξα τῷ βαρὺχ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, λέγων,

* ὅτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, λάβε τὸ βιβλίον τῆς κλήσεως τοῦτο, καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἐσφραγισμένον καὶ ἀνεγνωσμένον, καὶ θήσεις εἰς ἀγγεῖον ὁσρέκκινον, ἵνα διαμείνη ἡμέρας πλείονας.

* ὅπ ὅτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἔτι κληθήσονται οἰκίαι καὶ ἀγροὶ καὶ ἀμπελώνες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

* καὶ πρὸς πυξάμην πρὸς κύριον μὲν τὸ δέναί με τὸ βιβλίον τῆς κλήσεως βαρὺχ υἱοῦ νερίου, λέγων.

* ὁ ὢν κύριε θεὸς σὺ ἐποίησας τὸν ἔρανον καὶ τὴν γῆν τῇ ἰσχυί σου τῇ μεγάλῃ, καὶ τὰ βραχίονί σου τὰ ὑψηλὰ καὶ μετεώρῳ, ὃ μὴ ἀποκρυβῇ ἀπὸ τοῦ ὁδῶν,

* ποιών ἔλεος εἰς χιλιάδας, καὶ ἀποδίδους ἀμαρτίας πατέρων εἰς κόλπον τέκνων αὐτῶν μετ' αὐτοῦ: ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτοῦ,

* μέγας βουλή καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις. & ὀφθαλμοί σου ἀνέωχθησαν ἐπὶ πᾶσας τὰς ὁδοὺς τῶν ἡν τῶν ἀνθρώπων δοῦναι ἐκάσῳ κτ' τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, & κτ' τὸν καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Emi itaque agrum ab Hanameel filio patris mei, qui erat in Anathoth; & appendi ei argentum septem minas, & decem siclos argenti.

* Et scripsi in chirographo, & signavi, & adhibui testes, & appendi argentum stateris.

* Et tuli chirographum emptionis, quod scriptum erat, ratificatum & signatum iuxta morem, & sicut decet, chirographum apertum.

* Et dedi chirographum emptionis Baruch filio Nerie filij Maasie in conspectu Hanameel filij fratris patris mei, & in conspectu testium qui scripti erant in chirographo emptionis, & in conspectu omnium Iudeorum, qui sedebant in atrio vincitorum.

* Et precepi Baruch in oculis eorum, dicens:

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Tolle chirographa ista, & libellum emptionis istum, & quod scriptum est & signatum, & chirographum apertum istud, & pones ea in vase fictili, ut permaneant diebus multis.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc comparabuntur domus & agri & vinea in terra ista.

* Et oravi coram Domino, postquam dedi libellum emptionis Baruch filio Nerie, dicens:

* Suscipe deprecationem meam Domine Deus: Ecce tu fecisti calos & terram virtute tua magna, & brachio tuo excelso, & nullum verbum te latet.

* Faciens benignitatem in mille ætates, & reddens peccata patrum filiis, quando pergunt filij peccare post eos. Deus magne, fortis, Dominus exercituum nomen eius.

* Cuius consilia sunt magna, & multa opera eius; in cuius conspectu reuelata sunt omnes viae filiorum hominum, ut des unicuique iuxta vias suas, & secundum fructum operum suorum.

* אשר שמת אותות ומפתים בארץ מצרים עד-
היום הזה ובישראל ובאדם ותעשה לך שם
ביום הזה:

* ותצא את עמך את ישראל מארץ מצרים
באתורת ובמופתים וביד חזקה ובאזרוע נטויה
ובמורא גדול:

* ותתן להם את הארץ הזאת אשר נשבעת
לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש:

* ויבאו וירשו אותה ולא שמעו בקולך
ובתרותך לא הלכו ארץ כל אשר צויתתה להם
לעשות לא עשו ותקרא אתם ארץ כל הרעה
הזאת:

* הנרה הסללות באו העיר ללכדה והעיר
נתנה ביד הכשדים הנלחמים עליה מפני החרב
והרעב והדבר ואשר דברת היה והנה ראיה:

* ואתה אמרת אלי אנני יהיה קנה לך השדה
בכסף והער עדים והעיר נתנה ביד הכשדים:

* ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
חנה אנני יהיה אלהי כל בשר הממני ופלא

כל דבר:
* לכן כה אמר יהוה חנני נתן ארץ העיר
הזאת ביד הכשדים וביד נבוכדנאצר מלך בבל
ולכדה:

* ובאו הכשדים הנלחמים על העיר הזאת
והציתו ארץ העיר הזאת באש ושרפוה וארץ
הבתים אשר קטרו על גגותיהם לבעל והסכו
נסכים לאלהים אחרים למען הכעיסני:

* כי היו בני ישראל ובני יהודה אך עשים
הרע בעיני מעשרתיהם כי בני ישראל אך מבעסים
אתי במעשה ידיהם נאם יהוה:

20 * Qui posuisti signa & portenta in ter-
ra Aegypti usque ad diem hanc, & in Israel
& in hominibus, & tibi fecisti nomē sicut
est dies hæc.

21 * Et eduxisti populum tuum Israel de
terra Aegypti in signis & portentis, & in
manu robusta, & in brachio extento, & in
terrore magno.

22 * Et dedisti eis terram hanc, quam iura-
sti patribus eorū; vt dares eis terram fluen-
tem lacte & melle.

23 * Et ingressi sunt & possederunt eam: &
non obedierunt yoci tuæ, & in lege tua nō
ambulauerunt, omnia quæ mandasti eis
vt facerent, non fecerunt, & euenerunt eis
omnia mala hæc.

24 * Et tu dicis mihi Domine Deus, Eme
agrum argento, & adhibe testes, cum vrbs
data sit in manus Chaldaeorum.

25 * Et factum est verbum Domini ad Je-
remiam, dicens:
26 * Ecce ego Dominus Deus vniuersæ car-
nis. Nunquid mihi difficile erit omne ver-
bum?

27 * Propterea hæc dicit Dominus, Ecce
ego tradam ciuitatē istam in manus Chal-
daeorum, & in manus regis Babylonis, &
cipient eam.

28 * Et venient Chaldaei præliantes aduer-
sum urbem hanc, & succendent eam igni,
& comburent eam, & domos, in quarum
domatibus sacrificabant Baal, & libabant
dijs alienis libamina ad irritandum me.

29 * Erant enim filij Israel & filij Iuda, iu-
giter facientes malum in oculis meis ab
adolescētia sua filij Israel, qui usque nunc
exacerbant me in opere manuum suarum,
dicit Dominus.

תרגום יונתן

20 וישיתא אהין ומופתין בארעא דמצרים עד יומא הדין ולישראל ועבדתא לך שום כיומא הדין:

21 ואפקתא ית עמך ית ישראל מארעא דמצרים באהין ובמופתין וכידא תקיפא ובזרעא מרמס ובחזווא רבא:

22 ויתבך להון ית ארעא הנא דקיסתא לאבתהון לסחן להון ארע עבדא חלב ודבש:

23 ועלו ואחסנו יתה ולא קבלו למימך ובאזריתך לא חלכו ית כל דפקדתא להון למעבד ולא עבדו וערעת להון ית כל בישתא הנא:

24 הא מליתא עבדו על קרתא למכבשה וקרתא אחסרת בידא דכשדאי דמגיתין קרבא עלה מן קדם דקטלין בחרבא ובפנא

ומותא ודמללתא הנה וקדמך גליו 25 ואת אמרתא לי יי אלהים ובזלך חקלא בכספא ואסתר סתדין וקרתא אחסרת בידא דכשדאי:

26 והנה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו למימר:

27 הא אנא יי אלהא וכל בשרא חסן קדמי יתבסי כל פתגם:

28 ככן כדנן אמר יי הא אנא מסר ית קרתא הנא בידא דכשדאי וכיד נבוכדנאצר מלכא דבבל ויכבשנה:

29 ויעלון כשדאי דמגיתין קרבא על קרתא הנא וידלקון ית קרתא הנא בנורא ויוקדוניה ויתבתיא דאסיקו בססין על אגוריהון לבעלא

ותסיכו נסכין לטעורת עממא בריל לארגזא קדמי:

30 ארי הון בני ישראל ובני יהודה ברם עבדין דביש קדמי מעוריהון ארי בני ישראל ברם מרגזין קדמי בעובדי ידיוהון אמר יי:

* Qui fecisti signa & portenta in terra Ægypti usque ad diem hanc, & in Israel, & in terrigenis; & fecisti tibi nomen sicut dies hęc.

* Et eduxisti populum tuum Israel de terra Ægypti in signis & in portētis, et in manu forti, & in brachio excelsō, & in visionibus magnis.

* Et dedisti eis terram hanc; quam iurasti patribus eorum; terram fluentem lac & mel.

* Et ingressi sunt, & ceperunt eam, & nō audierunt vocem tuam, & in præceptis tuis non ambulauerunt; omnia quæ mandasti eis non fecerunt. & fecerunt ut euenirent eis vniuersa mala hæc.

* Ecce turba venit super ciuitatem hanc, ut caperet eam; & urbs data est in manus Chaldeorum debellantium eam à facie gladij & famis & pestilentie; sicut locutus es, sic factum est. & ecce tu vides,

* Et tu dicis ad me. Posside tibi agrum argento, & testificare testes, & ciuitas data est in manus Chaldeorum.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Ego Dominus Deus vniuersæ carnis, nūquid à me abscondetur aliquid?

* Propterea sic dixit Dominus, Tradita tradetur ciuitas ista in manus Chaldeorum, & in manus regis Babylonis, & capiet eam.

* Et venient Chaldei præliantes contra ciuitatem hanc, & succendent in igne, & comburent domos, in quibus adolerunt in domatibus eorum Baal, & libauerunt libamina diis alijs, ad irritandum me:

* Quia erant filij Israel & filij Iuda soli facientes malum ante oculos meos ab adolescentia sua. filij Israel qui exacerbat me in operibus manuum suarum, dicit Dominus.

* ὅς ἐποίησας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἐν τοῖς γηγενέσιν, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

* καὶ ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ ἐν χειρὶ κραταῖᾳ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασιν μεγάλοις.

* καὶ ἔδωκας αὐτοῖς τὴν γῆν τούτῃν ἡὲν ὁμοσας τοῖς πατέρασιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσάν γάλα & μέλι.

* καὶ εἰσῆλθον ἐλθεῖν αὐτῶν ἐκεῖ ἠκούσαν τῆ φωνῆς σου, καὶ ἐν τοῖς περσάγμασιν σου οὐκ ἐπαρβύθησαν πάντα ἃ ἐνετείλω αὐτοῖς οὐκ ἐποίησαν, & ἐποίησαν συμβῆναι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα.

* ἰδὲ ὄχλος ἦκει ἐπὶ τὴν πόλιν τούτῃν συλλαβεῖν αὐτῶν, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων τῶν πολεμουμένων αὐτῶν ἀπὸ περσώπου μαχαίρας καὶ λιμοῦ & λοιμοῦ, ὡς ἐλάλησας ἔως ἐγχεῖν. καὶ ἰδοὺ σύ βλέπεις,

* καὶ σὺ λέγεις πρὸς με, κτήσαι σεαυτῷ ἀγρὸν ἀργυρίου, καὶ ἐπιμαρτύρῃσαι μάρτυρας, καὶ ἡ πόλις ἐδοθη εἰς χεῖρας χαλδαίων.

* καὶ ἐγχεῖν λόγον κυρίου πρὸς με, λέγων·

* ἐγὼ κύριε ὁ θεὸς πάσης σαρκὸς μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσῃ τί;

* διὰ τοῦτο ἔως εἶπεν κύριε, δοθῆναι πρὸς τοὺς χαλδαίους αὐτῇ πόλιν καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλωνίου, ἐλήψεται αὐτῶν.

* καὶ ἤξουσιν οἱ χαλδαῖοι πολεμουντες ἐπὶ τὴν πόλιν τούτῃν, καὶ καύσουσιν ἐν πυρὶ & κατακαύσουσιν τὰς οἰκίας αἷς θυμιάσθω ἐπὶ τῶν δομάτων αὐτῶν τῇ βαβυλῶνι, καὶ ἔσπενδον ἀπονδᾶς θεοῖς ἑτέροις πρὸς τὸ πειθεῖν αὐτοὺς.

* ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ υἱοὶ ἰουδα μόνοι ποιοῦντες τὸ πονηρὸν κατ' ὀφθαλμούς μου ἐκ νεότητος αὐτῶν, υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ πειθεῖν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁰ Qui posuisti signa & portenta in terra Ægypti usque in diem hanc, & Israeli fecisti mirabilia in medio filiorum hominum; & fecisti tibi nomen quale est hodie.

²¹ Et eduxisti populum tuum Israel de terra Ægypti in signis, & portentis, & in manu forti, & in brachio excelsō, & in visione magna.

²² Et dedisti eis terram istam pro qua iurasti patribus eorum, ut dares eis terram producentem lac & mel.

²³ Et ingressi sunt & possederunt eam, & non obedierunt verbo tuo, & in lege tua non ambulauerunt: omnia quæ eis præcepisti ut facerent, non fecerunt; & accidit eis malum hoc.

²⁴ Ecce aggeres congesti sunt contra ciuitatem ad eam subiiciendam, & ciuitas tradita est in manum Chaldeorum, qui præliantur aduersum eam, à facie eorum qui occidunt gladio, & fame, & pestilentia. & quod locutus es, factum est, & tibi apertum est.

²⁵ Et tu Domine Deus dicis mihi, Eme tibi agrum argento, & adhibe testes, cum ciuitas sit tradita in manum Chaldeorum.

²⁶ Et factum est verbum prophetie à facie Domini ad Ieremiam, dicens:

²⁷ Ecce ego Dominus Deus vniuersæ carnis: An mihi quicquam erit abstrusum?

²⁸ Propterea hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatem istam in manum Chaldeorum, & in manum Nabuchodonosor regis Babylonis, & subiiciet eam.

²⁹ Et ingredientur Chaldei qui præliantur aduersum urbem hanc, & succendent urbem igni, & comburent eam, & domos super quarum tectis adoleuerunt Baal aromata, & libauerunt libamina idolis populorum, ut irritarent me.

³⁰ Fuerunt enim filij Israel & filij Iuda facientes utique malum in conspectu meo ab adolescentia sua: quia filij Israel irritant utique me operibus manuum suarum, dicit Dominus.

* כי על-אפי ועל-חמתי היתה לי העיר הזאת
למן-היום אשר בנו אותה ועד היום הזה
להסירה מעל פני:

* על כל רעה בני ישראל ובני יהודה
אשר עשו להכעיסני חמור מלביהם שריהם
כהניהם ונביאיהם ואיש יהודה וישבי
ירושלם:

* ויפנו אלי ערף ולא פנים ולמד אתם השבם
ולמד ואינם שמעים לקחור מוסר:

* וישמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי
עליו לטמאו:

* ויבנו את-במות הבעל אשר בניא בן-הנם
להעביר את-בניהם ואת-בנותיהם למלך אשר
לא-צויתים ולא עלתה על-לבי לעשות התועבה
הזאת למען החטי את-יהודה:

* ועתה לכן כה-אמר יהוה אלהי ישראל אל-
העיר הזאת אשר אתם אמרים נתנה ביד מלך-
בכל בחרב וברעב ובדבר:

* הנני מקבצם מכל הארצות אשר הרחתיים
שם באפי ובחמתי ובקצף גדול וחשבתים אל-
המקום הזה וחשבתים לבטח:

* והיו לי לעם ואני אתיה להם לאלהים:
ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי
כל הימים לטוב להם ולבניהם אחריהם:

* וכרתי להם ברית עולם אשר לא-אשוב
מאחריהם להטיבי אתם וארץ-יראתי אתן
בלבכם לבלתי סור מעלי:

* וששתי עליהם להטיב אותם ונטעתים
בארץ הזאת באמר בכל-לבי ובכל-נפשי:

³¹ * Quia in furore & in indignatione mea
facta est mihi ciuitas hæc à die qua ædifi-
F cauerunt eam vsq; ad diem istam qua au-
feretur de conspectu meo,

³² * Propter malitiam filiorum Israel, & fi-
liorum Iuda, quam fecerunt ad iracun-
diam me prouocantes, ipsi & reges eorum
& principes eorum, & sacerdotes, & pro-
pheta eorū, viri Iuda, & habitatores Hie-
rusalem.

³³ * Et verterunt ad me terga & non facies,
cū docerem eos & erudirem diluculò, &
nollent audire vt acciperent disciplinam.

³⁴ * Et posuerunt idola sua in domo, in qua
inuocatum est nomen meum, vt polluc-
rent eam.

³⁵ * Et ædificauerunt excelsa Baal quæ sunt
in valle filij Ennom, vt initiarent filios
suos & filias suas Moloch, quod non man-
dauit eis, nec ascendit in cor meū vt face-
rent abominationem hanc, & in pecca-
tum deducerent Iudam.

³⁶ * Et nunc propter ista, hæc dicit Domi-
nus Deus Israel ad ciuitatem hanc, de qua
vos dicitis, quòd tradatur in manus re-
gis Babylonis in gladio, & in fame, & in
peste.

³⁷ * Ecce ego congregabo eos de vniuersis
terrīs ad quas eieci eos in furore meo, & in
ira mea & in indignatione grandi, & redu-
cam eos ad locum istum, & habitare eos
faciam confidenter.

³⁸ * Et erunt mihi in populum, & ego ero
eis in Deum.

³⁹ * Et dabo eis cor vnum & viam vnam,
vt timeant me vniuersis diebus, & bene sit
eis & filiis eorum post eos.

⁴⁰ * Et feriam eis pactum sempiternum, &
G non desinam eis benefacere, & timorem
meum dabo in corde eorum, vt non rece-
dant à me.

⁴¹ * Et lætabor super eis cū bene eis fe-
cero. Et plantabo eos in terra ista in veri-
tate, in toto corde meo, & in tota anima
mea.

תרגום יונתן

³¹ ארי רגזי וחמתי חל בקרחתה הנא למן יומא דבנו יתה ועד יומא דהרין לאגלייתה מקבל מימרי:
³² על כל בישוח בני ישראל ובני יהודה דעברו לארגא קדמי אנן מלכיהון רברביהון כהניהון ונביאיהון דשקרא ואנש יהודה
והבי ירושלם ואחורו בפלחני קדל ולא שויו דחלתי לקבל אפיהון ושלחת לוחהון ית כל עברי נביא מקדם וסליף וליית
אנן עבן לקבלא אלפן ושיוו שקוציהון בביתא דאחקרי שמי עלה לסאבותה:

³³ ובנו ית במת בעלא דבחילתבר הנם לאעברא ית בניהון וית בנתהון בנורא לסולך ולא פקדח באורייתו ולא רעוא סן קדמי למעבר
העבתה הנא בריל לחיבא ית דבית יהודה:

³⁴ וכען כבן כדנן אמר יי אלהא דישראל על קרחתה הנא דאחון אמרין אהמסרת כד מלכא דבכל בחרבא ובכפנא ובמותא:
³⁵ הא אנא מכנש להון מכל מדינתא דאגליתינן להון כרגזי ובחמתי ובקצוף רב ואמיתבנן לאתרא דהרין ואשרינון לרחצן:

³⁶ ויהון קדמי לעם ואנא אתהו להון לאלה:
³⁷ ואחן להון לבא חר ואחרא חר למדחל קדמי כל יומא דייטב להון ולבניהון כהניהון:

³⁸ ואגור להון קים עלם ולא יהוב מימרי מבחריהון לאוטבא להון וית דחלתי אתן בלבהון בריל ולא יסטון ספחור פלחני:
³⁹ ויחדי מימרי עליהון לאוטבא להון ואקיסנן בארעא הנא בקשוט במימרי ובכעתי:

* Quia in ira mea & in furore meo erat ciuitas hæc, ex qua die edificauerunt eam, & usque ad diem istam, ut auferam eam à facie mea.

* Propter omnes malitias filiorum Israel & Iuda, quia fecerunt ad irritandum me ipsi & reges eorum, & principes eorum, & sacerdotes eorum, & prophetae eorum, viri Iuda & habitantes Hierusalem.

* Et verterunt ad me terga & non facies suas: & docui eos diluculo, & erudiui, & non audierunt ut acciperent disciplinam.

* Et posuerunt fœditates suas in domo ubi inuocatum est nomen meum in ea in immunditijs suis.

* Et edificauerunt aras Baal quæ in valle filij Ennon, ut offerrent filios suos & filias suas Moloch, quæ non mandavi eis, & non ascendit in cor meum, ut facerent abominationem hanc, ut peccare facerent Iudam.

* Et nunc sic dixit Dominus Deus Israel ad ciuitatem hanc quam tu dicis, Tradetur in manus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste.

* Ecce ego congrego eos ex omni terra ubi dispersi eos illic in ira mea, & in furore meo, & irritatione grandi: & reducam eos in locum istum, & sedere faciam eos confidentes.

* Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum.

* Et dabo eis viam aliam & cor aliud ut timeant me omnibus diebus, & in bonum eis, & filiis eorum post eos.

* Et disponam eis testamentum æternum quod non auertam post eos: & timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant ipsi à me.

* Et visitabo eos ut benefaciam eis, & plantabo eos in terra ista in fide, & in toto corde meo, & in tota anima mea.

* ὅτι ἐπὶ ὀργῇ μου καὶ ἐπὶ θυμῶν μου ἡ πόλις αὕτη ἀφ' ἧς ἡμέρας ὠκοδόμησαν αὐτὴν, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἀπαλλάξαι αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μου,

* διὰ πάσας τὰς πονηρίας ἧν Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, ὅτι ἐποίησαν πικρᾶν αἰ με αὐτοῖς καὶ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ ἀρχόντες αὐτῶν, καὶ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ προφῆται αὐτῶν, ἀνδρες ἰσθλα καὶ κατικοιῶτες ἱερυσάλημ.

* καὶ ἐστρεψάν τε ὡς με νῶτα καὶ ὡς πρὸς ὤπα αὐτῶν, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοῖς ὄρθρου, καὶ ἐδίδαξαν, καὶ ὅκ ἤκουσαν ἐκλαβεῖν παιδείαν.

* καὶ ἐθήκαν τὰ μιάσματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἐπέκληθῇ τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὰ ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν.

* καὶ ὠκοδόμησαν ἐν βωμῶς τῇ βααλ ἐν φάραγι ὑποῦ ἐννόμ, τὸ δρᾶ φέρειν ἐν ὑἱς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τῷ μολόχῳ ὡς συνέταξα αὐτοῖς, & ὅκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν μου τὸ ποιῆσαι τὸ βδέλυγμα τοῦτο ὡς τὸ ἐφαμαρτεῖν τὴν ἰσθλάν.

* καὶ νῦν ἕως εἶπον κύριε ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἐπὶ τῇ πόλιν ταύτῃ ἡ σὺ λέγεις, ὡς ἀδοθήσεται εἰς χεῖρα βασιλέως βαβυλωνίου ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ.

* ἰδοὺ ἐγὼ σιγάγω αὐτὰς ἐκ πάσης τῆς γῆς ἐξ ἐξωσθέν αὐτὰς ἐκ ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου καὶ παρεξυσμῶ μεγάλῳ, καὶ ἐπιστρέψω αὐτὰς εἰς τὴν ῥῆπον τοῦτον, καὶ καθιῶ αὐτὰς πεποιθότας.

* καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσμαι αὐτοῖς εἰς θεόν.

* καὶ δώσω αὐτοῖς ὁδὸν ἑτέραν καὶ καρδίαν ἑτέραν φοβηθῶν αἰ με πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μετ' αὐτὰς.

* καὶ διαθήσμαι αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον ἡ δὲ μὴ ἀποστρέψω ὅπισθεν αὐτῶν, & τὴν φόβον μου δώσω εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ὡς τὸ μὴ ἀποστῶν αὐτὰς ἀπ' ἐμοῦ.

* καὶ ἐπισκέψομαι αὐτὰς ἀγαθῶσαι αὐτὰς· καὶ φυτεύσω αὐτὰς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν πίστει, καὶ ἐν πάσῃ καρδίᾳ μου, & ἐν πάσῃ ψυχῇ μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia ira mea & furor meus refedit in ciuitate hac à die qua construxerunt eam usque in diem hanc, ut transmigrar e facerem eam à conspectu Verbi mei: * Propter omnia mala filiorum Israel, & filiorum Iuda, quæ fecerunt ut irritarent me ipsi & reges eorum, & principes eorum, sacerdotes eorum, & pseudoprophetae eorum, & viri Iuda, & habitatores Ierusalem.

* Et verterunt in cultu meo ceruicem, & non posuerunt timorem mei in conspectu vultus sui. Et misi ad eos omnes prophetas seruos meos, manè confurgens & docens: & noluerunt suscipere disciplinam.

* Et posuerunt abominationes suas in domo in qua inuocatum est nomen meum ut polluerent eam: * Et construxerunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Hinnom, ut traducerent filios suos & filias suas per ignem, idolo Moloch; quod non præcepi in lege mea, nec est voluntas coram me ut facerent abominationem hanc, ut in peccatum deducerent domum Iuda.

* Nunc ergo propterea sic dicit Dominus Deus Israel super ciuitate hac, de qua vos dicitis, Tradita est in manum regis Babylonis, gladio & fame, & peste.

* Et erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum. * Et dabo eis cor vnum & viam vnam, ut timeant coram me omnibus diebus, & bene sit eis, & filiis eorum post eos.

* Et feriam cum eis pactum sempiternum; & non reuertetur Verbum meum ab eis, ut bene faciam eis. & timorem mei dabo in cordibus eorum, ut non declinent à cultu meo.

* Et letabitur Verbum meum super illos, ad bene faciendum eis, & stabiliam eos in terra ista, in veritate, in verbo meo & in voluntate mea.

42 * כי-כה אמר יהוה באשר הבאתי אל העם
הזה את כל הרעה הגדולה הזאת בן אנכי מביא
עליהם את כל חטוביה אשר אנכי דבר עליהם :

43 * ונקנרו השדה בארץ הזאת אשר אתם
אמרים שממה היא מאין אדם ובהמה נתננה
ביד הכשדים :

44 * שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד
עדים בארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי
יהודה ובערי ההר ובערי השפלה ובערי הנגב
כי-אשיב את שבותם נאם יהוה :

לג

1 * ויהי דבר יהוה אל-ירמיהו שני- והוא
עודנו עצור בחצר המטרה לאמר :

2 * כה-אמר יהוה עשה יהוה יוצר אותה
להכינה יהוה שמו :

3 * קרא אלי ואענה ואניידה לך גדלות ובצרות
לא ידעתם :

4 * כי-כה אמר יהוה אלהי ישראל על-בתי העיר
הזאת ועל-בתי מלכי יהודה הנתצים אל-הסללות
ואל-החרב :

5 * באים להלחם את הכשדים ולמלאם אר-
פגרי האדם אשר-הכיתי באפי ובחמתי ואשר
הסתרת פני מהעיר הזאת על כל רעתם :

6 * הנני מעלה לה ארכה ומרפא ורפאתם
וגלית להם עתרת שלום ואמת :

7 * והשבתי את-שבות יהודה ואת שבות ישראל
ובנותם כבראשנה :

8 * וטהרתים מכל-עונם אשר חטאו-לי
וסלחתי לכול-עונתיהם אשר חטאו-לי ואשר
פשעו בי :

IEREMIAS. Translat. B. Hieronymi.

42 * Quia hæc dicit Dominus, Sicut addu-
xi super populum istum omne malum hoc
grande, sic adducam super eos omne bo-
num quod ego loquor ad eos.

43 * Et possidebuntur agri in terra ista de
qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod
non remanserit homo & iumentum, &
data sit in manus Chaldaeorum.

44 * Agri ementur pecunia, & scribentur in
libro, & imprimetur signum, & testis adhi-
bebitur in terra Benjamin, & in circuitu
Hierusalem, in ciuitatibus Iuda, & in ciui-
tatibus montanis, & in ciuitatibus campe-
stribus, & in ciuitatibus quæ ad Austrum
sunt, quia conuertam captiuitatem eorum,
ait Dominus.

CAP. XXXIII.

1 **E**T factum est verbum Domini ad Hie-
remiam secundò, cum adhuc clausus
esset in atrio carceris, dicens:

2 * Hæc dicit Dominus, qui facturus est
& formaturus illud & paraturus, Domi-
nus nomen eius.

3 * Clama ad me & exaudiam te, & an-
nunciabo tibi grandia & firma quæ nescis.

4 * Quia hæc dicit Dominus Deus Israel
ad domos vrbis huius, & ad domos regis
Iudæ quæ destructæ sunt, ad munitiones &
ad gladium

5 * Venientium vt dimicent cum Chal-
dæis, & impleant eas cadaueribus homi-
num quos percussi in furore meo, & in in-
dignatione mea, abscondes faciem meam
à ciuitate hac propter omnem malitiam
eorum.

6 * Ecce ego obducam eis cicatricem &
fanitatem, & curabo eos, & reuelabo eis
deprecationem pacis & veritatis.

7 * Et conuertam conuersionem Iuda &
conuersionem Israel, & edificabo eos sicut
à principio.

8 * Et emundabo illos ab omni iniquitate
sua in qua peccauerunt mihi: & propitius
ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus
deliquerunt mihi, & spreuerunt me.

תרגום יונתן

42 * ארי קנן אמר יי כמא דאיתחיו על עמא דרין ית כל בישתא רבתא דנא בן אנא מיתי עליהון ית כל טבתא דנא ממלל עמהון :

43 * ויודקון חקלין בארעא דנא דאחון אמרין צדנא היא מכלי אנש ובטירא אהמסרת פינא דכשדאי :

44 * חקלין בכסף וקננו ויכחבון בשטרא ויחמסון ויסחרון סחרין בארע שבטא דבנימין ובסחרין ירושלם ובקרויא דבית יהודה
ובקרויא טורא ובקרויא שפלתא ובקרויא דרומא ארי אתיב ית גלותהון אמר יי :

לג

1 * ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו חנינא והוא עד כען כלי בדרת בית אסיריא למימר :

2 * קנן אמר יי דעבדה יי ברא יתה לאתקנותה יי שמיה :

3 * ארי קנן אמר יי אלהא דישראל על בתי קרתא דנא ועל בתי מלכיא דבית יהודה דמחרעין להון וצברין מליתא לתקפא שורא מן
קדם דקטלין כחרבא :

4 * אהן לאנחא קרבא עם כשדאי ולמליותהון ית פגרי בני אנשא דאלקית ברגזי ובחמתי ודסלקת שכנתי
מקרתא דנא על כל בישתהון :

5 * הא אנא מיתי להון אסופרין ואסינן ואגלי להון חרע תיובתא ואחיונן דיתכון באורח שלם וקשטו
ואתיב ית גלות יהודה ויה גלות ישראל ואקימנן כדבקדמיתא :

6 * ואדכינן מכל חוביהון דחבו קדמי ואשבוק לכל חוביהון דחבו קדמי ודמרוו בם מימי :

* Quia sic dixit Dominus, Sicut induxi su-
per populum istum omnia mala grandia ista, sic
ego inducam super eos omnia bona quæ ego lo-
quutus sum ad eos.

* Et possidebuntur adhuc agri in terra quam
tu dicis, inuia est ab homine & iumento, &
traditi sunt in manus Chaldeorum.

* Et possidebunt agros in argento, & scribes
in libro, & signabis, & testificaberis testes in
terra Benjamin, & in circuitu Hierusalem, &
in ciuitatibus Juda, & in ciuitatibus montis,
& in ciuitatibus Sephela, & in ciuitatibus
Nageb, quia conuertam transmigrations eo-
rum, dicit Dominus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbum Domini ad Hieremian
secundò, & ipse erat adhuc ligatus in atrio
carceris; dicens:

* Sic dixit Dominus, faciens terram &
plasmans eam vt dirigat eam, Dominus nomen
illi.

* Clama ad me, & respondebo tibi, & an-
nunciabo tibi grandia & firma quæ non cogno-
uisti ea.

* Quia sic dixit Dominus Deus Israel de do-
mibus urbis huius, & de domo regis Juda quæ
destruete sunt in vallum.

* Et propugnacula vt pugnent contra Chal-
deos, & impleant eam cadaueribus hominum,
quos percussi in ira mea & in furore meo, &
auerti faciem meam à ciuitate hac pro omnibus
malitiis eorum.

* Ecce ego obducā ei cicatricem & sanitatem,
& curabo eos, & reuelabo eis vt exaudiam,
& faciam illis pacem & fidem.

* Et conuertam transmigrationem Juda, &
transmigrationem Hierusalem, & edificabo eos
vt prius.

* Et emundabo illos ab omnibus iniquitati-
bus eorum quas peccauerūt mihi, & non recor-
dabor peccatorum eorum quæ peccauerunt mihi
& recesserunt à me.

* ὅτι ἔτι εἶπεν κύριος, καθὰ ἐπήγαγον ἐπὶ τὸν
λαὸν τοῦτον πᾶσι τὰ κακὰ τὰ μεγάλα ταῦτα, ἔτι
ἐγὼ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ἐλάλη-
σα ἐπ' αὐτούς.

* καὶ κτηθήσονται ἀγροὶ ἐν τῇ γῇ ἣ σὺ λέγεις, ἀβάτες
ἔσιν ἀπὸ ἀνθρώπου & κτηνῶν, & παρεδόθησαν εἰς χεῖρας
χαλδαίων.

* καὶ κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ. & γράψεις εἰς βί-
βλιον, & σφραγίσῃς διαμαρτύρη μαρτυράς ἐν γῇ βεν-
ιαμὴν, καὶ κύκλῳ ἱερουσαλήμ, & ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ, καὶ ἐν
πόλεσιν τοῦ ὄρους, καὶ ἐν πόλεσιν τῆς σεφθλά, καὶ ἐν πό-
λεσιν τῆς ναγέβ, ὅτι ὁποσὲν ῥέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν, λή-
γει κύριος.

λγ.

* Καὶ ἐρχέσθαι λόγος κυρίου πρὸς ἱερემίαν ἐκδοῦτέ-
ρον, καὶ αὐτὸς ἔτι δεδεμμένος ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλα-
κῆς, λέγων·

* ἔτι εἶπεν κύριος, ποιῶν γὰρ & πλάσων αὐτὸν ὁ
ἀπορρώσας αὐτὸν, κύριος ὄνομα αὐτοῦ.

* κέκραγον πρὸς με, καὶ ὁπορευθήσονται εἰς ἀπαγ-
γελῶν μεγάλα & ἰσχυρὰ ἃ οὐκ ἔγνωσ αὐτά.

* ὅτι ἔτι εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ πρὸς οἰκίαν
πόλεως ταύτης, & πρὸς οἰκίας βασιλέως ἰσραὴλ τὰν κατη-
ρημένων εἰς χάρακα.

* καὶ πορευθήσονται οἱ μάχεσθαι πρὸς τοὺς χαλ-
δαίους, καὶ πληρώσας αὐτὸν νεκρῶν τῶν ἀνθρώπων ἕως ἐπά-
ταξαι ἐν ὀργῇ μου & ἐν θυμῷ μου, & ἀπέσρεψα τὸ πρὸς
σωπὸν μου ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης περὶ πασῶν τῶν πονη-
ριῶν αὐτῶν.

* ἰδὲ ἐγὼ ἀνίσταμαι αὐτῇ συνέλωσιν & ἰάμα, & ἰατρί-
σω αὐτούς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακτείν. & ποιήσω αὐ-
τοῖς εἰρήνην & πίσιν.

* καὶ ἔτι ῥέψω τὴν ἀποικίαν ἰσραὴλ, καὶ τὴν ἀπο-
κίαν ἱερουσαλήμ, καὶ οἰκοδομήσω αὐτούς ὡς τὸ πρὶν.

* καὶ καθαρίσω αὐτούς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ὧν
ἤμαρτόν μοι, καὶ ὃ μὴ μνησθήσονται ἀμαρτιῶν αὐτῶν ὧν
ἤμαρτόν μοι, & ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia hæc dicit Dominus, Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc graue, sic adducam super eos omne bonum quod
locutus sum cum eis. * Et ementur agri in terra ista, de qua vos dicitis, Deserta est absque homine & iumento, &
tradita est in manum Chaldeorum. * Agros argento ement & scribebunt in chirographo, & adhibebunt testes in terra
tribus Benjamin, & in circuitibus Ierusalem, & in ciuitatibus domus Iuda, & in ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus campatribus,
& in ciuitatibus Austri: quia conuertam captiuitatem eorum, ait Dominus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbum prophetiæ ad Ieremiam à facie Domini secundò; & ipse erat adhuc clausus in atrio domus vincitorum; dicēdo:

* Hæc dicit Dominus qui fecit illud, Dominus qui creauit vt pararet illud: Dominus nomen eius. * Quia hæc dicit

* Ora coram me, & suscipiam orationem tuam, & annuntiabo tibi grandia, & reseruata quæ nescis. * Veniebant ad dimicandum cum Chaldeis, & ad implendas eas cadaueri-

bus filiorum hominum, quos percussi in ira mea, & in furore meo, & propter quos abstuli maiestatem meam de ciuitate ista, propter om-

nem malitiam eorum. * Ecce ego adducam super eos medicinam & salutem, & sanabo eos, & reuelabo eis portam pœnitentiæ;

& significabo eis quomodo ambulent in via pacis & veritatis. * Et reducam transmigrationem Iuda, & transmigrationem Israe-

lis, & sustinebo eos sicut in principio. * Et mundabo eos ab omnibus peccatis suis quibus peccauerunt coram me, ac remittam

omnia peccata eorum quæ admiserunt coram me, & quibus præuaricati sunt in Verbum meum,

* והיתה לי לשם ששון לתהלל ולתפארה
 לכל גויי הארץ אשר ישמעו את כל הטובה
 אשר אנכי עשה אותם ופחדו ורגזו על כל
 הטובה ועל כל השלום אשר אנכי עשה להם:
 כה אמר יהוה עוד ישמע במקום הזה
 אשר אתם אמרים חרב הוא מאין אדם ומאין
 בהמה בערי יהודה ובחצות ירושלם הנשמות
 מאין אדם ומאין יושב ומאין בהמה:
 * קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה
 קול אמרים הודו את יהוה צבאות כי טוב יהוה
 כי לעולם חסדו מבאים ואת הודו בית יהוה כי
 אשיב את שבות הארץ כבראשנה אמר יהוה:
 * כה אמר יהוה צבאות עוד יהיה במקום
 הזה חרב מאין אדם ועד בהמה ובכל עריו
 נוה רעים מרביצים צאן:
 * בערי רהר בערי השפלה ובערי הנגב
 ובארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי יהודה עד
 תעברנה הצאן על ידי מונה אמר יהוה:
 * הנה ימים באים נאם יהוה והקמתי את
 הדבר הטוב אשר דברתי אל בירי ישראל ועל
 בירי יהודה:
 * בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח
 צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ:
 * בימים ההם תושע יהודה וירושלם תשכון
 לבטח וזה אשר יקרא לה יהוה צדקנו:
 * כי כה אמר יהוה לא יכרת לדוד איש יושב
 על כסא בית ישראל:
 * ולכהנים הלויים לא יכרת איש מלפני מעלה
 עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמור:

9 * Et erit mihi in nomen & in gaudium,
 B & in laudem & in exultationem cunctis
 gentibus terræ quæ audierint omnia bona
 quæ ego facturus sum eis; & pauebunt, &
 turbabuntur in vniuersis bonis & in omni
 10 pace, quam ego faciam eis. * Hæc dicit
 Dominus: Adhuc audietur in loco isto
 quem vos dicitis esse desertum, eo quod nō
 sit homo nec iumentum in ciuitatibus Iu-
 da & foris Hierusalem quæ desolatæ sunt
 absque homine & absque habitatore &
 11 absque pecore. * Vox gaudij & vox læti-
 tiæ, vox sponsi & vox sponsæ, vox dicentiū:
 Confitemini Domino exercituum, quo-
 niam bonus Dominus, quoniam in æter-
 num misericordia eius, & portantium vota
 in domo Domini. Reducam enim cōuer-
 sionem terræ sicut à principio, dicit Domi-
 12 nus. * Hæc dicit Dominus exercituum.
 Adhuc erit in loco isto deserto absque ho-
 mine & absque iumento & in cunctis ciui-
 tatibus eius, habitaculum pastorum accu-
 13 bantium greges. * In ciuitatibus mon-
 tuosis & in ciuitatibus campestribus, & in
 ciuitatibus quæ ad Austrum sunt, & in ter-
 ra Benjamin, & in circuitu Hierusalem, &
 C in ciuitatibus Iuda, adhuc transibunt gre-
 ges ad manum numerantis, ait Dominus.
 14 * Ecce dies veniet dicit Dominus, & suf-
 citabo verbum bonum quod locutus sum
 ad domum Israel & ad domum Iuda.
 15 * In diebus illis & in tempore illo ger-
 minare faciam Dauid germen iustitiæ, &
 faciet iudicium & iustitiam in terra.
 16 * In diebus illis saluabitur Iuda, & Hie-
 rusalem habitabit confidenter. Et hoc est
 nomen quod vocabunt eum, Dominus ius-
 17 tus noster. * Quia hæc dicit Dominus:
 Non interibit de Dauid vir qui sedeat su-
 18 per thronum domus Israel. * Et de sacer-
 dotibus & de Leuitis nō interibit vir à fa-
 cie mea qui offerat holocausta, & in-
 cedat sacrificium, & cedat victimas omni-
 bus diebus.
 19 * Et factum est verbum Domini ad Hie-
 remiam dicens.

תרגום יונתן

9 ויהיו קדמי לשון וחרוץ להשכח ולקור לכל עממי ארעא וישמעון ית כל טבתא
 ועל כל שלמא דאנא עבד להון: 10 כדנן אמר יי עוד ישמע במקום הזה
 דבית יהודה ובשוקי ירושלם דצדקנו ומבלי יתב ומבלי בעירא: 11
 אורו קדם יי צבאות ארי טב יי ארי לעלמא טבתיה מעלי תורתא בבית מקדשא דיי ארי אתיב ית גלות ארעא כדבקרמיתא אמר יי:
 12 כדנן אמר יי צבאות עוד יהי צדקנו ומבלי אנושא ומבלי בעירא וכל קרניהון דירוח בית מישרי רעין וחטריין דעאן:
 13 בקרני טורא בקרני שפלה ובקרני דרומא ובארע שבת דבנימן ובסחרני ירושלם ובקרניא דבית יהודה עוד יתנהון עמא על ידי
 14 ששיתא אמר יי: 15 תא יומיא אתן אמר יי ואקים ית פתגמא תקנא דמלח על בית ישראל ועל בית יהודה:
 16 ביומיא האנון ובקנא אקים לדוד משיח דצדקא ועבד דין דקשוס וזכו בארעא:
 17 ביומיא האנון יתפרקון דבית יהודה וירושלם חשירי לרחצן ודין שמה דיהון קרן לה יתעבדון לנא וכן מן קדם יי בנהו:
 18 ארי כדנן אמר יי לא יפסוק לדוד גבר יתב על כרסי מלכותא דבית ישראל:
 19 ולכהניא לויא לא יפסוק גבר מן קדמי משיח עלון ומקרב קרנן ועבד נכסת קדשין כל יומיא:
 ויהו פתגם נכראה מן קדם יי עם ירמיהו למימר:

* Et erit mihi in nomē, in gaudiū, & in laudē, et in magnificentiā omni populo terræ, qui audiet omnia bona quæ ego facio eis: & pœnebunt & contristabuntur pro omnibus bonis & pro omni pace, quam ego facio eis.

* Sic dixit Dominus: Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis; Desertus est ab hominibus & iumentis in ciuitatibus Iuda; & foris Hierusalem, quæ desolata sunt, ut non sit homo & iumentum.

* Vox gaudiij & vox letitiæ, vox sponsi & vox sponsæ; vox dicentium: Confitemini Domino omnipotenti, quoniam bonus Dominus, quoniam in æternum misericordia eius; & portabunt dona in domum Domini; quia conuertere faciam omnē transmigrationem terræ illius sicut prius, dixit Dominus.

* Sic dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco deserto isto, ut non sit homo & iumenta, & in omnibus ciuitatibus eius habitacula pastorum accubantium greges,

* In ciuitatibus montanæ & in ciuitatibus campestribus & in ciuitatibus Austri, & in terra Benjamin, & in his quæ in circuitu Hierusalem, & in ciuitatibus Iuda: adhuc transibunt oves ad manum numerantis, ait Dominus.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo verbum bonum, quod locutus sum super domum Israel & super domum Iuda.

* In illis diebus & in tempore illo, germinare faciam David germen iustitiæ; & regnabit rex, & intelliget, & faciet iudicium & iustitiam in terra.

* In diebus illis saluabitur Iudas, & Hierusalem habitabit confidenter: & hoc est nomen quod vocabunt ei, Dominus iustus noster.

* Quoniam sic dicit Dominus, Non deficiet David vir sedens super thronum Israel.

* Et ex sacerdotibus & Levitis non deficiet vir in conspectu meo, offerens holocaustum & incendens munus, & faciens hostiam omnibus diebus.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, dicens:

* καὶ ἔσται μοι εἰς ὄνομα, εἰς διφροσύνην καὶ εἰς αἰνέσιν, καὶ εἰς μεγαλιότητα παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς· οἵτινες ἀκούονται πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποίω αὐτοῖς· καὶ φοβηθήσονται καὶ πικρανηθήσονται πρὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν ἃ περὶ πάσης τῆς εἰρήνης ἧς ἐγὼ ποίω αὐτοῖς.

* ὥτως εἶπεν κύριος, ἐπὶ ἀκαθάρτη(ς) ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ ὃ ὑμεῖς λέγετε, ἐρημός ἐστιν διὰ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ, & ἐξώθεν ἱερουσαλὴμ ταῖς ἐρημωμέναις πόλεσιν ὅτι μὴ εἶναι ἀνθρώπον & κτηνόν.

* Φωνὴ διφροσύνης & φωνὴ χαρμοσύνης, φωνὴ νυμφίου & φωνὴ νύμφης, φωνὴ λεγόντων, ὁμολογεῖτε κυρίῳ πάντοτε, ὅτι χρηστὸς κύριος ὅτι εἰς τὴν αἰῶνα ὃ ἐλεῖ αὐτὸν, & εἰσέλθουσιν δάρα εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι διὰ σπέρμα πάντων τῶν ἀποικίων τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τῶν ἐσθίων, εἶπεν κύριος.

* ὥτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἔσται ἐν τῷ ῥήματι τῷ ἐρήμῳ τούτῳ ὅτι μὴ εἶναι ἀνθρώπον & κτηνόν, & ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν κατὰ λύματα ποιμνίων κοιτάζοντων ποίμνια,

* ἐν πόλεσιν τῆς ὀρεινῆς καὶ ἐν πόλεσιν τῆς ἐρηλᾶ καὶ ἐν πόλεσιν τῆς νακὲθ, καὶ ἐν γῇ βενιαμὴν, καὶ ἐν ταῖς κύκλῳ ἱερουσαλὴμ, & ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ· ἔτι παρελθόν(ς) πρὸς αὐτὰ ἡμεῖς δὲ ἐμὸν καὶ εἶπεν κύριος.

* ἰδὲ ἡμέρῃ ἐρχόνται, λέγει κύριος, & ἀναστήσω τὸ ῥῆμα τὸ ἀγαθόν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ.

* ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις & ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλαστήσω ποιήσω τὸ δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης· & βασιλεύσει βασιλεύς, & σωθή(ς) & ποιήσει κῆμα & δικαιοσύνην ἐν τῇ γῇ.

* ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθή(ς) αἰσθάνεται ἰσραὴλ, καὶ ἱερουσαλὴμ κατεκλήσει πεποιοῦτος· καὶ τούτῳ ἐστὶν τὸ ὄνομα ὃ καλέουσιν αὐτὸν, κύριος δίκαιος ἡμῶν.

* ὅτι ὥτως λέγει κύριος, ὅσα ἐπιλείψει τὸ δαυὶδ ἀνὴρ καὶ ἡμῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραὴλ.

* καὶ ἐν τῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν ὅσα ἐπιλείψει ἀνὴρ ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὀλοκαύτωμα & θυμὸν δάρον, & ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας.

* καὶ ἐγγέτο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Erunt coram me in nomen lætitiæ, in laudem & in gloriam omnibus populis terræ, qui audierint omnia bona quæ ego facturus sum eis; & contremiscent & timebunt super omnia bona, & super omnem pacem quam ego faciam eis.

* Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto, de quo vos dicitis, Desertus est, absque homine, & iumento, in oppidis domus Iuda, & in plateis Ierusalem vastis absque homine, & absque habitatore & absque pecore;

* Vox gaudiij & vox lætitiæ, vox sponsum & vox sponsarum, vox dicentium, Confitemini coram Domino exercituum; quoniam bonus est Dominus, quia in æternum benignitas eius; & offerentium sacrificium confessionis in domo sanctuarij Domini. Quia reducam captiuitatem terræ sicut in principio, dicit Dominus.

* Hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc erunt in loco isto qui desertus est absque homine & absque iumento, & in omnibus vrbibus eorū, habitacula domus mansionis pastorum, & caula ouium. In ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus campestribus, & in ciuitatibus Austri, & in terra tribus Benjamin, & in circuitibus Ierusalem, & in ciuitatibus domus Iuda, adhuc discet populus per manum Messie, dicit Dominus.

* Ecce dies venient, dicit Dominus, Et suscitabo verbum rectum quod locutus sum ad domum Israel & ad domum Iuda.

* In diebus illis, & in tempore illo suscitabo David christum iustitiæ, & faciet iudicium verum & iustitiam in terra.

* In diebus illis saluabuntur viri domus Iuda, & Ierusalem habitabit confidenter. Et hoc est nomen quo vocabunt eum, Fient nobis iustitiæ à facie Domini in medio eius.

* Quia hæc dicit Dominus, Non deficiet de David vir qui sedeat super thronum regni domus Israel.

* Et de sacerdotibus & Levitis non deerit vir à facie mea incendens holocausta, & offerens oblationem, & faciens victimam sanctificatam omnibus diebus.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia; dicens:

* כה אמר יהוה אם תפרו את בריתי היום
ואת בריתי הלילה ולכלית היות יומם ולילה
בעתם: * גם בריתי תפר את דוד עבדי מהיות
לזבן מלך על כסא ואת הלויים הכהנים משרתי:
* אשר לא יספר צבא השמים ולא ימך חול
הים בן ארברה את זרע דוד עבדי ואת הלויים
משרתי גתי:

* ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
* הלוא ראית מה העם הזה דברו לאמר שתי
המשפחות אשר בחר יהוה בהם וימאסם ואת
עמי ינאצון מהיות עוד גוי לפנייהם:

* כה אמר יהוה אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמתי:

* גם זרע יעקוב ודוד עבדי אמאס מקחר
מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב
כי אשוב את שבותם ורחמתיים:

לר

* הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה
ונבוכדנצר מלך בבל וכל חילו וכל ממלכות
ארץ ממשלת ידו וכל העמים נלחמים על
ירושלם ועל כל עריה לאמר:

* כה אמר יהוה אלהי ישראל הלך ואמר
אל צדקיהו מלך יהודה ואמר אליו כה אמר
יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך
בבל ושרפה באש:

* ואתה לא תמלט מידו כי תפש תתפש ובידו
תנתן ועיניך ארע עיני מלך בבל תראינה ופיהו
את פיה ידבר ובבל תבוא:

* אך שמע דבר יהוה צדקיהו מלך יהודה כה
אמר יהוה עליך לא תמות בחרב:

²⁰ * Hæc dicit Dñs: Si irritum potest fieri
pactū meum cum die, & pactū meum cū
nocte, vt non sit dies & nox in tēpore suo.

²¹ * Et pactum meum irritum esse poterit
cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo fi-
lius qui regnet in throno eius, & Leuitæ &
sacerdotes ministri mei. * Sicut enumerari
non possunt stellæ cæli, & metiri arenæ ma-
ris; sic multiplicabo semen Dauid serui
mei, & Leuitas ministros meos.

²² * Et factum est verbum Domini ad Hie-
remiam, dicens:

²³ * Nunquid non vidisti quid populus hic
locutus sit, dicens: Dux cognationes quas
elegerat Dominus, abiectæ sunt, & popu-
lum meum despexerunt, eò quod non sit
vltrâ gens coram eis.

²⁴ * Hæc dicit Dominus, Si pactum meum
inter diem & noctem, & leges cæli, & terre
non posui.

²⁵ * Equidē & semen Iacob, & Dauid serui
mei proijciam, vt non assumam de semine
eius principes seminis Abraam, Isaac, & Ia-
cob. Reducā enim conuersionem eorum,
& miserebor eis.

CAP. XXXIII.

¹ Verbum quod factum est ad Hieremiā
à Domino, quando Nabuchodonosor
rex Babylonis, & omnis exercitus eius, vni-
uersæque regna terræ, quæ erant sub pote-
state manus eius, & omnes populi bella-
bant contra Hierusalem, & contra omnes
vrbes eius, dicens:

² * Hæc dicit Dominus Deus Israel, Vade
& loquere ad Sedechiam regem Iuda, & di-
ces ad eum: Hæc dicit Dominus, Ecce ego
tradam ciuitatem hanc in manu regis Ba-
bylonis, & succendet eam igni.

³ * Et tu non effugies de manu eius, sed
comprehensione capieris, & in manu eius
traderis, & oculi tui oculos regis Babylonis
videbunt, & os eius cum ore tuo loquetur,
& Babylonem introibis.

⁴ * Attamen audi verbum Domini Sede-
chia rex Iuda. Hæc dicit Dominus ad te,
Non morieris in gladio.

תרגום יונתן

²⁰ כרנן אמר יי כמא דלית אפשר דיבטל קמי דאקיסת עם ימסא ועם ליליא ובריל דלא למתווי ייסם ולילי בעדנהון:

²¹ אף קמי לא יבטל דקיסת עם דוד עבדי מלמתי לה בר מלך על כרסוהי ויה ליואי כהנא דמשמשין קדמי:

²² הא כמא דלית אפשר דיתקנון חילי שמיא ולא יתכל תלא דמא בן אסני ית זרעא דדוד עבדי ויה ליואי דמשמשין קדמי:

²³ ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו למימר:

²⁴ ויתקינון ויה עמי מרגוין מלמתי עוד עם משמש קדמי בקבליהון:

²⁵ ימסא ועם ליליא בן גזרת שמיא וארעא לא שויתנון דיעדון:

²⁶ אף זרעא דיעקב ודוד עבדי לא ארחק מלקרבא מבניהון עבדין:

לר

¹ פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יי ונבוכדנצר מלכא דבבל וכל משרתיה וכל מלכות ארע שלטן ידיה וכל עממיא מגיחין

² כרנן אמר יי אלהא דישראל אזל ותימר לצדקיה מלך שבטא דבית יהודה ותימר לה

³ ואת לא תשחוב מן ידיה ארי אתאחדא

⁴ כרם קבל פתגמא דיי צדקיה מלך שבטא דבית יהודה כרנן אמר יי עלך לא תתקטל בחרבא:

* Sic dicit Dominus, Si irritum feceritis pactum meum cum die & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore ipsorum.

* Et pactum meum irritum erit cum David seruo meo, ut non sit ex ipso filius regnans super thronum eius, & cum Leuitis & sacerdotibus ministris meis. * Sicut non numerabitur militaria celi, & non mensurabitur arena maris; sic multiplicabo semen David serui mei, & Leuitas ministros meos.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam; dicens:

* Non vidisti quid populus iste locutus est; dicens? Due cognationes quas elegit Dñs, expulit eas, & populum meum irritauerunt, ut non sit gens in conspectu ipsorum.

* Sic dicit Dominus, Si non esset pactum meum cum die & nocte, et leges celi & terra non posuissim.

* Sic semen Jacob & David serui mei expulsi, ut non acciperem ego à semine eius principes, in semine Habraam, & Isaac, & Jacob, quoniam conuertam captiuitatem eorum, & miserebor eorum.

CAP. XXXIIII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino: & Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius, & vniuersa regna terræ, quæ sub potestate manus eius, omnes populi bellabant contra Hierusalem, & contra omnes urbes Iuda.

* Sic dixit Dominus Deus Israel, Vade ad Sedechiam regem Iuda, & dices ei: Sic dicit Dominus, Traditione tradetur ciuitas ista in manus regis Babylonis, & capiet eam, & incendet eam in igne.

* Et tu non saluaberis de manu eius, & comprehensione capieris, & in manus eius traderis, & oculi tui oculos eius videbunt, & os eius cum ore tuo loquetur, & in Babylonem introibis.

* Sed audi verbum Domini Sedechia rex Iuda: Sic dicit Dominus ad te, Non morieris in gladio.

10 * ἔγω λέγει κύριος, ἐὰν ἡθελησῶ ποιήσῃ τὴν διαθήκην μετὰ τῆς ἡμέρας, & τὴν διαθήκην μετὰ τῆς νυκτός, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν & νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν. 21 * καὶ ἡ διαθήκη μετὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτῶν υἱὸς βασιλεύων ἐπὶ τὴν θρόνον αὐτῶν, & μετὰ τῶν λουιτῶν & ἱερέων τῶν λειτουργῶν μου.

22 * ὥσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ σφαῖρα τῶν ἀστέρων, & ἡ μετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἕως πληθυνῶ τὸ σπέρμα τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τῶν λουιτῶν & λειτουργῶν μου.

23 * καὶ ἐγγύς ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερემίαν, λέγων·

24 * οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς ἐποίησεν ἐλάλησε, λέγων; δύο συγγείας αἱ ἐξελέξατο ὁ κύριος, ἐξώσεν αὐτάς, καὶ τὸν λαόν μου παρώξυναν, ἵνα μὴ ἔθνη ἐνώπιον αὐτῶν.

25 * ἔγω λέγει κύριος, ἐὰν μὴ εἶεν ἡ διαθήκη μετὰ τῆς ἡμέρας & τῆς νυκτός, & νόμοις τοῦ οὐρανοῦ & τῆς γῆς μὴ ἐθέμιον.

26 * ἕως τὸ σπέρμα τοῦ ἰακώβ, & δαυὶδ τοῦ δούλου μου ἐξώσεται, ὥστε μὴ λαβεῖν ἐμὲ ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἀρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ ἀβραάμ, καὶ τοῦ ἰσαάκ, καὶ τοῦ ἰακώβ, ὅτι ἀνὰ σπέρμα τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ ἐλεήσω αὐτούς.

λαοί.

1 * Ὁ λόγος ὁ ῥηθὲν πρὸς ἱερემίαν πρὸς κύριον, & ναβουχοδονόσωρα βασιλῆος βαβυλωνῶν & πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τῷ δυναστείᾳ τῆς χειρὸς αὐτῶν, πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ & ἐπὶ πᾶσας τὰς πόλεις ἰσραὴλ.

2 * ἕως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, βαδίζον πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἕως εἶπεν κύριος, πρὸς αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ, ὅτι πόλις αὐτῶν χεῖρας βασιλέως βαβυλωνῶν, & συλλήψεται αὐτὸν καὶ καύσει αὐτὴν ἐν πυρὶ.

3 * καὶ σὺ μὴ σωθῇς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ συλλήψεται σου συλληφθήσῃ, καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν δοθήσῃ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἶδον ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ὅψον, & τὸ σῶμα αὐτῶν μετὰ τὸ σῶμα τῶν λαλήσει, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσῃ.

4 * ἀλλὰ ἀκούθῃ τὸν λόγον κυρίου σεδεκία βασιλεὺς ἰσραὴλ, ἕως λέγει κύριος πρὸς σέ, οὐκ ἀποθανῇς ἐν ῥομφαίᾳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Hæc dicit Dominus, Sicut non potest fieri irritum pactum meum quod statui cum die & cum nocte, ut non sit dies & nox, tempore suo. 21 Sic & pactum meum non fiet irritum quod statui cum David seruo meo; quo minus sit ei filius regnans super thronum eius, & cum Leuitis sacerdotibus qui ministrant coram me. 22 Ecce sicut non potest numerari militaria celi, nec mensurari arena maris; sic multiplicabo semen David serui mei, & Leuitas qui ministrant coram me. 23 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia, dicens: 24 Nonne vidisti quid populus hic loquitur; dicendo: Due cognationes quas elegit Dominus, & proiecit eas, & populum meum irritate faciunt, quo minus ultra sit populus ministrans coram me in conspectu eorum. 25 Hæc dicit Dominus, Sicut non potest fieri ut aboleatur pactum meum quod statui cum die & cum nocte; sic statuta celi & terræ non posui ut transeant. 26 Semen quoque Iacob & David serui mei non auerfabor, quo minus applicem ex filiis eorum dominatores super semen Abraham, & Isaac, & Iacob; reducam enim captiuitatem eorum, & miserebor eorum.

CAP. XXXIIII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini. Et Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius, & omnia regna terræ dominationis manus eius, & omnes populi præliabantur aduersum Ierusalem, & aduersum omnes vrbes eius; dicendo: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Vade & dic Sedechiæ regi tribus domus Iuda, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatem istam in manū Nabuchodonosor regis Babylonis, & succendet eam igni. Et tu non liberaberis de manu eius; quia comprehensione capieris, & in manū eius traderis, & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os eius cum ore tuo loquetur, & in Babylonem ducēris. Veruntamen suscipe verbum Domini Sedechia rex tribus domus Iuda. Hæc dicit Dñs de te, Non interficiēris gladio.

בשלוש תמות וכמשפחות אבותיך המלכים
הראשנים אשר היו לפניך בן ישראל לך והיו
אדון יספרו לך כי דבר אני דברתי נאם יהוה:
וידבר ירמיה הנביא אל צדקיהו מלך
יהודה את כל הדברים האלה בירושלם:
וחיל מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל
כל ערי יהודה הנותרות אל לביש ואל עזקה
כי הנה נשארו בערי יהודה ערי מבצר:
הדבר אשר הורה אל ירמיהו מאת יהוה
אחרי כרת המלך צדקיהו ברית את כל העם
אשר בירושלם לקרא להם דרור:
לשלח איש את עבדו ואיש ארנו שפחתו
העברי והעבריה חפשים לבלתי עבד בם ביהודי
אחיהו איש:
וישמעו כל השדים וכל העם אשר באו
בברית לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו
חפשים לבלתי עבד בם עוד וישמעו וישלחו:
וישובו אחרי כן וישיבו את העבדים ואת
השפחות אשר שלחו חפשים ויכבישום לעבדים
ולשפחות: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו
מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלהי
ישראל אנכי כרתי ברית את אבותיכם ביום
הוצאי אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר:
מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו
העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו
חפשי מעמך ולא שמעו אבותיכם אלי ולא
הטו את אזנם:
ותשבנו אתם היום ותעשו את הישר בעיני
לקרא דרור איש לרעהו ותכרתו ברית לפני בבית
אשר נקרא שמי עליו:

⁵ * Sed in pace morieris, & secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: & Væ domine plangent te, quia verbum hoc ego locutus sum, dicit Dominus.
⁶ * Et locutus est Hieremias propheta ad Sedechiam regem Iuda vniuersa verba hæc in Hierusalem.
⁷ * Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Hierusalem, & contra omnes ciuitates Iuda, quæ reliquæ erant, cōtra Lachis, & contra Azecha. hæ enim supererant de ciuitatibus Iuda vrbes munitæ.
⁸ * Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino; postquam percussit rex Sedechias fœdus cum omni populo in Hierusalem, prædicans,
⁹ * Vt dimitteret vnusquisq; seruū suum, & vnusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræam liberos, & nequaquam dominaretur eis, id est in Iudæo & fratre suo.
¹⁰ * Audierunt ergo omnes principes & vniuersus populus qui inierant pactum vt dimitteret vnusquisque seruū suum & ancillam suam liberos, & vltra non dominarentur eis. Audierunt igitur & dimiserunt.
¹¹ * Et conuersi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserunt liberos, & subiugauerunt in famulos & famulas.
¹² * Et factum est verbum Domini ad Hieremiam à Domino; dicens:
¹³ * Hæc dicit Dominus Deus Israel, Ego percussi fœdus cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Egypti, de domo seruitutis; dicens: * Cū completi fuerint septem anni, dimittat vnusquisque fratrem suum Hebræum, qui venditus est ei; & seruiet tibi sex annis, & dimittes eum à te liberum. Et non audierunt patres vestri me, nec inclinauerunt aurem suam.
¹⁴ * Et conuersi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est in oculis meis vt prædicaretis libertatē vnusquisq; ad amicū suum, & iniistis pactū in conspectu meo in domo, in qua inuocatū est nomē meū super eam.

תרגום יונתן

בשלוש תמות וכי קירות מלכיה קדמאי דהוו קדמך בן יקדון עלך וי על מלכא יספרון לך ארי פתגמא אנא מללח אמר יי:
והלל ירמיהו נביאה עם צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה ית כל פתגמא האלן בירושלם:
ירושלם ועל כל קרנא דבית יהודה ראשחארא על לביש ועל עזקה ארי אנן אשחארא בקרנא דבית יהודה קרוין כריקן:
פתגם נבואה דהוה עם ירמיהו מן קדם יי בחר דגור מלכא צדקיהו קים עם כל עמא דבירושלם למקרי להון חירו:
לשלחא גבר ית עבדה וגבר ית אסתיה בר ישראל בני חירו בדיל דלא יפלחון בהון גבר באחוחי חורו:
וישמעו כל רברבא וכל עמא דעלוי בקומא לשלחא גבר ית עבדה וגבר ית אסתיה בני חורין בדיל דלא יפלחון בהון עוד וקבלו ושלחו:
ותבו בחר בן ואתיבו ית עבדא וית אסתיה דפטרנן בני חירו וכבשונן לעבדן ולאסתיה:
והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו למימר:
אכהתכון ביומא דאפקת ויהוון מארעא דמצרים מבית עבדותא למימר:
וייבדל לך ויפלחיןך שית שנין ותפטרנה בר חורין מעמך ולא קבלו אכהתכון למימרי ולא ארכנו ית אדניהון:
ותכחון אחון יוסא דין ועבדחון ית דכשר קדמי למקרי חירו וגבר לחברה וגירחון קים קדמי בביתא דאחקרי שמי עלוהי:

* In pace morieris; & sicut combusserunt patres tuos qui regnauerunt ante te, comburent & teo Domine, & plangent te, quia verbum locutus sum, dixit Dominus.

* Et locutus est Hieremias ad regem Sedechiam uniuersa verba hæc in Hierusalem.

* Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Hierusalem & contra ciuitates Iuda quæ relictæ erant contra Lachis & contra Azekha; quia istæ relictæ sunt in ciuitatibus Iuda ciuitates munitæ.

* Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino postquam perfecit rex Sedechias fœdus ad omnem populum qui in Hierusalem, vt vocarent iam remissionem.

* Vt emitteret vnusquisque seruum suum, & vnusquisque ancillam suam; Hebræum & Hebræam liberos, vt non seruiret vir ex Israel.

* Et audierunt omnes optimates, & omnis populus qui ingressi sunt in fœdus vt dimitteret vnusquisque seruum suum, & vnusquisque ancillam suam liberos, vt non seruiat ultra inter eos, & audierunt & dimiserunt.

* Et conuersi sunt post hæc, & reduxerunt seruos & ancillas quos dimiserunt liberos, & subiugauerunt eos in seruos & ancillas.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam; dicens:

* Sic dixit Dominus Deus Israel, Ego disposui fœdus ad patres vestros in die qua eduxi eos de terra Egypti de domo seruitutis; dicens:

* Cum completi fuerint sex anni, mittes fratrem tuum Hebræum qui vendetur tibi, & operabitur tibi sex annis, & emittes eum liberum; & non audierunt me, & non inclinauerunt aurem suam.

* Et conuersi sunt hodie vt facerent rectum ante oculos meos, vt vocaret remissionem vnusquisque proximi sui; & perfecerunt pactum ante faciem meam in domo vbi inuocatum est nomen meum in ea.

* ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ· καὶ ὡς ἔκανσαν ἐγὼ πατέρας σου ἐγὼ βασιλεύσαντας πρῶτον σου, καὶ ὄντας καὶ σὲ ὡς κύριε καὶ κόψονται σε, ὅτι λόγον ἐλάλησα, εἶπε κύριος.

* Ἐλάλησεν ἱερემίας πρὸς βασιλέα σεδεκίαν πρῶτος ἐγὼ λόγοις τούτοις ἐν ἱερουσαλὴμ.

* καὶ ἡ δυνάμις βασιλέως βαβυλωνίου ἐπολέμει ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰσάδας κατελείμνους ἐπὶ λαχοὺς καὶ ἐπὶ ἀζήκας, ὅτι αὐτοὶ κατελείφθησαν ἐν πόλεσιν ἰσάδας πόλεις ὀχυραί.

* ὁ λόγος ὁ ἡρόμενος πρὸς ἱερემίαν πρὸς κύριον μετὰ τὸ σωτελεῖσθαι τὸν βασιλέα σεδεκίαν διαθήκῃ πρὸς πᾶν τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, τὸ καλεῖσθαι ὁ ἀφῆσιν.

* Τὸ ἁποσεῖλαι ἕκαστον τὴν παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστον τὴν παιδίον αὐτοῦ· τὸν ἐβραῖον καὶ τὴν ἐβραίαν ἐλθούσης πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν ἀλλ᾽ εἶσθαι ἐλεύθερον.

* καὶ ἐπήκουσαν πάντες οἱ μεγιστῆρες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν διαθήκην τὸ ἁποσεῖλαι ἕκαστον τὴν παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστον τὴν παιδίον αὐτοῦ ἐλθούσης πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν ἐπὶ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἤκουσαν καὶ ἀφῆκαν.

* καὶ ἐπεσεράφησεν μετὰ ταῦτα, καὶ ἀνήγαγον ἐγὼ δούλους καὶ τὰς παιδίσκας οὓς ἀπέσειλθεν ἐλθούσης, καὶ ὑπέταξαν αὐτὰς εἰς δούλους καὶ παιδίσκας.

* καὶ ἐλήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερემίαν, λέγων·

* ὅτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἐγὼ διεθέμην διαθήκην πρὸς ἐγὼ πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἔσειλάμην αὐτὰς ἐκ γῆς αἰγυπτίας εἰς οἶκον δουλείας, λέγων·

* ὅταν πληρωθῇ ἕξ ἔτη· ἀποσελεύς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ἐβραῖον ὃς προθήσει αἰθερὶ ἐργάσει αἰθερὶ ἕξ ἔτη· ἁποσελεύς αὐτὸν ἐλθούσης, καὶ ὅχι ἡκουσθή μου, καὶ ὅχι ἐκλιναν τὰ ὦτα αὐτῶν.

* καὶ ἐπέσρεψαν σήμερον ποιῆσαι τὸ δῖθες πρὸ ὀφθαλμῶν μου τὸ καλεῖσθαι ἀφῆσιν ἕκαστον τὸ πλησίον αὐτοῦ, & συνετέλεσαν διαθήκην πρὸς ὁσὺν μὲ ἐν τῷ οἴκῳ & ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sed in pace morieris, & secundum combustionem patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic exurent te. vñ super regem, plangent te, quia verbum hoc locutus sum, dicit Dominus.

* Et exercitus regis Babylonis pugnabant contra Hierusalem, & contra tribus domus Iuda omnia verba hæc in Hierusalem.

* Verbum prophetiæ quod factum est cum Ieremia à facie Domini, postquam percussit rex Sedechias pactum cum omni populo qui erat in Hierusalem, vt prædicarent eis libertatem.

* Vt dimitteret quisque seruum suum & quisque ancillam suam, filium Israel & filiam Israel, liberos: vt nullus in seruitutem redigeret fratrem suum Iudæum.

* Et audierunt omnes principes, & omnis populus qui venerant in fœdus, vt dimitteret quisque seruum suum, & quisque ancillam suam liberos, ita vt non vteretur eis tanquam seruis, & obediunt, & dimiserunt.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia; dicendo: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego pepigi pactum cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Egypti de domo seruitutis; dicens.

* Post finem septem annorum dimittetis vnusquisque fratrem suum Israelitam, qui venditus fuerit tibi, & seruiet tibi sex annis, & dimittes eum liberum à te; & non obediunt patres vestri verbo meo, nec inclinauerunt aures suas.

* Et conuersi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est coram me, vt prædicaretis libertatem quisque proximo suo, & iniuristis pactum in conspectu meo, in domo in qua inuocatum est nomen meum.

¹⁶ * Et reuersistis, & prophanaſtis pactū meū, ut reduceret vnusquisq; ſeruū ſuum, & vnus-
quisque ancillam ſuam, quos emiſiſtis liberos ani-
ma eorum, & ſubiecisti eos, ut eſſent vobis
in ſervos & ancillas.

¹⁷ * Propterea ſic dixit Dominus: Vos nō au-
diſtis me, ut renocaretis remiſſionem, vnus-
quisque ad fratrem ſuum, & vnusquisque ad
proximum ſuum. ecce ego voco remiſſionem vo-
bis in gladium, & in mortem, & in famem:
& dabo vos in diſperſionem omnibus regnis

¹⁸ terra. * Et dabo viros qui trans-
greſſi ſunt teſtamentum meum, eos qui non ſta-
tuerunt pactum meum quod ſecerūt ante faciem
meam, vitulum quem conciderunt in duas par-
tes, & tranſierunt in medio partium ipſius.

¹⁹ * Principes Iuda, & principes Hieruſalem,
& potentes, & ſacerdotes, & omnis populus
terra.

²⁰ * Et dabo eos inimicis eorum, & in manum
querentium animam eorum, & erunt morti-
cinia eorum eſca volatilibus celi, & beſtiis
terra.

²¹ * Et Sedeciam regem Iudæ, & principes
eius dabo in manus inimicorum ſuorum, & in
manus querentium animam eorum, & in ma-
nus exercitus regis Babylonis, qui recedunt
ab eis.

²² * Ecce ego præcipio, dicit Dominus, reducam
eos in ciuitatem hanc, & præliabuntur con-
tra eam, & capient eam, & incendent eam in
igne, & ciuitates Iuda dabo eas in inuium ab
habitantibus.

CAP. XXXV.

Verbum quod factum eſt ad Hieremiam a
Domino in diebus Ioachim filij Joſia regis
Iuda; dicens:

¹ * Vade in domum Rachabin, & voca eos,
& adduces eos in domum Domini in vnum
atriorum, & potabis eos vino.

² * Et adduxi Jeſoniam filium Hieremiæ fi-
lium Chabaſin, & fratres eius, & filios eius,
& vniuerſam domum Rachabin.

¹⁶ * καὶ ἐπεστρέψατε ἐξ ἐβελώσατε τὴν διαθήκην μου,
τὸ πῦρ ἐστρέψατε ἑκάστον τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἑκάστον τὴν
παιδίσκην αὐτοῦ ὅς ἐξαπέστειλατε ἐλευθέρους τῇ ψυχῇ
αὐτῶν, καὶ ὑπετάξατε αὐτοὺς, τὸ εἶναι ὑμῖν εἰς παῖδας
καὶ παιδίσκας.

¹⁷ * διὰ τοῦτο ὕτως εἶπεν κύριος, ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ με
καλέσαι ἀφ' ἐμοῦ ἑκάστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, & ἑκάστον
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἰδοὺ ἐγὼ καλῶ ἀφ' ἐμοῦ ὑμῖν εἰς
μάχαιραν καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὸν λιμὸν· καὶ
δώσω ὑμᾶς εἰς διαπορρῆν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
γῆς. * καὶ δώσω οὖν ἀνδράς οὗτοι παρεληλυθότες τὴν
διαθήκην μου, οὗτοι μὴ σήσαντες τὴν διαθήκην μου, ἧν
ἐποίησαν καὶ πρὸς σὸν μου, τὸν μόχθον ὃν ἐκοίμην εἰς δύο
μέρη, καὶ διήλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ.

¹⁹ * ἀρχόντες ἰουδα, & ἀρχόντες ἱερουσαλὴμ, καὶ δυνα-
σαι καὶ ἱερεῖς, & πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς.

²⁰ * καὶ δώσω αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας
ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, & ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐ-
τῶν βρώματα τοῖς πετεινοῖς & ἔρπονός καὶ τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς.

²¹ * καὶ τὸν σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας, καὶ οὗτοι ἀρ-
χόντες αὐτοῦ δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖ-
ρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας δυνα-
μεως βασιλέως βαβυλῶν· οὗτοι δ' ὀπτοῦνται ἀπ' αὐ-
τῶν.

²² * ἰδοὺ ἐγὼ σιωπάσω, φησὶν κύριος, πῦρ ἐστρέψω αὐ-
τοὺς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πολεμήσουσιν ἐπ' αὐτῇ,
καὶ λήφονται αὐτὴν, & κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρὶ,
καὶ τὰς πόλεις ἰουδα δώσω αὐτάς εἰς ἄβατον ἀπὸ κατι-
κούντων.

λέ.

¹ Ὁ λόγος ὁ ἡρόδμθ πρὸς ἱερεμίαν πρὸς κυρεῖς ἐν
ἡμέραις ἰωακὴμ υἱοῦ ἰωσὴ βασιλέως ἰουδα, λέγων·

² * βάδιθον εἰς οἰκίαν ῥαχαβὴν, καὶ κάλεθον αὐτοὺς, καὶ
ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς μίαν τῶν αὐλῶν, καὶ πο-
τίσεις αὐτοὺς οἶνον·

³ * καὶ ἡγαγον τὸν ἰεζονίαν υἱὸν ἱερεμίου υἱὸν χαβασεὶν
καὶ οὗτοι ἀδελφοὺς αὐτοῦ, & οὗτοι υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν
οἰκίαν ῥαχαβὴν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Et auerſi eſtis, & violaſtis nomen meum, & reduxiſtis quiſque ſeruū ſuum, & quiſque ancillam ſuam, quos vos dimiſeratis libe-
ros animæ ſuæ; & ſubiugaſtis eos ut eſſent ſerui vobis & ancillæ.

¹⁷ Propterea hæc dicit Dominus: Vos non recepiſtis verbum
meum, ut prædicaretis libertatem quiſque fratri ſuo, & quiſque proximo ſuo. Ecce ego clamo vobis libertatem, dicit Dominus, per gla-
dium, per peſtem & famem, & dabo vos in commotionem omnibus regnis terræ.

¹⁸ Et dabo viros qui transgreſſi ſunt pactum meum, qui non confirmauerunt verba pacti mei, quod inierunt coram me, vitulū quem
conciderunt in duas partes, & tranſierunt inter diuiſiones eius.

¹⁹ Principes Iuda, & principes Ieruſalem, & principes & ſacerdotes,
& omnis populus terræ, qui tranſierunt inter diuiſiones vituli.

²⁰ Et tradam eos in manum inimicorum ſuorum, & in manum querentium occidere eos, & in manum exercitus regis Babylonis, qui
& principes eius tradam in manum inimicorū ſuorum, & reducam eos ad ciuitatem hanc; & præliabuntur aduerſus eam, & ſubinga-
bunt eam, & ſuccendent eam igne; & vrbes domus Iuda dabo in ſolitudinem abſque habitatore.

CAP. XXXV.

Verbum prophetiæ quod factum eſt cum Ieremia a facie Domini, in diebus Ioachim filij Joſia regis tribus domus Iuda; dicens:

¹ Vade ad filios domus Rechab, & loquere cum eis, & introduces eos in domum ſanctuarij Domini, ad vnum de gazophylaciis
& propinabis eis vinum.

² Et tuli Iaazaniā filium Ieremiæ filij Abaſaniæ & fratres eius, & omnes filios eius, & omnes filios domus Rechab.

* ואבא אתם בית יהוה אל לשכת בני חנן בן
 יגדליהו איש האלהים אשר אצל לשכת השרים
 אשר ממעל לשכר מעשיהו בן שלם שמר
 הסף: * ואתן לפני בני בית הרכבים גבעים
 מלאים יין וכסות ואמר אליהם שתו יין:
 * ויאמרו לא נשתה יין כי יונדב בן רכב
 נאמנו צוה עלינו לאמר לא תשתו יין אתם
 ובניכם עד עולם:
 * ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וכרם לא
 תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים תשבו כל
 ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה
 אשר אתם גרים שם:
 * ונשמע בקול יהונדב בן רכב נאמנו לכל
 אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו אנחנו
 נשינו בנינו ובנותינו:
 * ולבלתי בנות בתים לשבתנו וכרם וזרע
 וזרע לא יהיה לנו:
 * ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר
 צונו יונדב נאמנו:
 * ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל אל הארץ
 ונאמר באו ונבוא ירושלם מפני חיל הכשדים
 ומפני חיל ארם ונשב בירושלם:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך
 ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו
 מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה:
 * הוקם את דברי יהונדב בן רכב אשר צוה
 את בניו לבלתי שתות יין ולא שתו עד היום
 הוזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי
 אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי:

* Et introduxi eos in domum Domini,
 ad gazophylacium filiorum Anan, filij Ie-
 gedelie, hominis Dei, quod erat iuxta gazo-
 phylacium principū super thesaurū Ma-
 sia filij Sellum, qui erat custos vestibuli.
 * Et posui coram filiis domus Rechabi-
 tarum scyphos plenos vino & calices: & di-
 xi ad eos, Bibite vinum.
 * Qui responderunt, Non bibemus vi-
 num: quia Ionadab filius Rechab pater no-
 ster præcepit nobis, dicens: Non bibetis
 vinum vos & filij vestri vsque in sempiter-
 nū. * Et domū nō ædificabitis, & semen-
 tem non feretis, & vineas non plantabitis,
 nec habebitis: sed in tabernaculis habita-
 bitis cunctis diebus vestris: vt viuatis die-
 bus multis super faciem terræ in qua vos
 peregrinamini.
 * Obediuimus ergo voci Ionadab filij
 Rechab patris nostri, in omnibus quæ præ-
 cepit nobis, vt non biberemus vinum cun-
 ctis diebus nostris nos & mulieres nostræ,
 filij & filia nostræ. * Et non ædificauimus
 domos ad habitandū: & vineam & agrum
 & sementem non habuimus.
 * Sed habitauimus in tabernaculis, &
 obediētes fuimus iuxta omnia quæ præ-
 cepit nobis Ionadab pater noster.
 * Cū autem ascendisset Nabuchodo-
 nosor rex Babylonis, ad terram nostram:
 diximus, Venite & ingrediamur in Hieru-
 salem à facie exercitus Chaldaeorum, & à
 facie exercitus Syriæ: & mansimus in Hie-
 rusalem. * Et factum est verbum Domi-
 ni ad Hieremiam, dicens:
 * Hæc dicit Dominus exercituum, Deus
 Israel: Vade & dic viris Iuda, & habitatori-
 bus Hierusalem. Nunquid non recipietis
 disciplinam, vt obediat verbis meis, dicit
 Dominus? * Præualuerunt sermones Iona-
 dab filij Rechab quos præcepit filiis suis,
 vt non biberent vinum: & non biberunt
 vsque ad diem hanc, quia obedierunt præ-
 cepto patris sui. Ego autem locutus sum
 ad vos de manē confurgens & loquens, &
 non obedistis mihi.

תרגום יונתן

* ואעלה יתהוזה לבית מקדשא דיוה ללשכת בני חנן בן יגדליהו נביא דיוה דבסטר לשכר רכביא דמעיל לשכת מעשיהו בר שלום
 * ויהבת קדם בני בית רכב כלידיון סלן חסרא וכסין ואמרת לחזן שתו חסרא:
 * ואמרו לא נשתי חסרא ארי יונדב בר רכב אבונא פקד עלנא למיסר לא תשתון חסרא אחזן ובניכון עד עלמא:
 * וביהא לא תבנו וזרע לא תזרעו וכרם לא תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם:
 * ונשמע בקול יהונדב בן רכב נאמנו לכל אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו ובנותינו ובנות בתים לשבתנו וכרם וזרע וזרע לא יהיה לנו:
 * ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב נאמנו:
 * ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל אל הארץ ונאמר באו ונבוא ירושלם מפני חיל הכשדים ומפני חיל ארם ונשב בירושלם:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה:
 * הוקם את דברי יהונדב בן רכב אשר צוה את בניו לבלתי שתות יין ולא שתו עד היום הוזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה:
 * הוקם את דברי יהונדב בן רכב אשר צוה את בניו לבלתי שתות יין ולא שתו עד היום הוזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה:
 * הוקם את דברי יהונדב בן רכב אשר צוה את בניו לבלתי שתות יין ולא שתו עד היום הוזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי:

* Et introduxi eos in domum Domini in pa-
stophorium filiorum Anania filij Godolia ho-
minis Dei, quod est prope domum principum
super domum Maasia filij Selom custodientis
viam.

* Et posui ante faciem eorum lagunculam
vini & pocula: & dixi, Bibite vinum.

* Et dixerunt, Non bibemus vinum, quia
Jonadab filius Rechab pater noster praecepit no-
bis; dicens: Non bibatis vinum vos, & filij
vestri usque in sempiternum.

* Et domos non edificabitis, & sementem
non seminabitis, & vinea non erit vobis, quia
in tabernaculis habitabitis omnibus diebus
vestris, ut vivatis diebus multis super terram
in qua commoramini vos in ea.

* Et audivimus vocem Jonadab filij Rachab
patris nostri in cunctis quae praecepit nobis ut
non biberemus vinum omnibus diebus vitae no-
strae, nos & uxores nostrae, & filij nostri, &
filia nostra.

* Ut non edificaremus domus ad habitan-
dum ibi; & vinea, & ager, & sementis non
fuit nobis.

* Et habitavimus in tabernaculis, & obedi-
vimus, & fecimus secundum omnia quae praece-
pit nobis Jonadab pater noster.

* Et factum est quando ascendit Nabucho-
donosor rex Babylonis ad terram, & diximus:
Ascendentes ingrediemur in Hierusalem a facie
Chaldaeorum, & a facie exercitus Assyriorum,
& habitavimus illic.

* Et factum est verbum Domini ad me; di-
cens:

* Sic dicit Dominus exercituum Deus Is-
rael, Vade & dic homini Juda, & habitanti-
bus Hierusalem, Non accipietis disciplinam ut
audiat verba mea, dicit Dominus? * Statue-
runt verbum filij Jonadab filij Rechab quod
praecepit filiis suis, ut non biberent vinum: &
non biberunt usque ad diem hanc, quia audie-
runt praeceptum patris sui; & ego locutus sum
ad vos manē, & locutus sum, & non audistis.

4 * καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρὸς εἰς τὸ παστοφό-
ριον ὑπὸν ἀνδρῶν ὑποδοχῆς ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ, ὃ ἐστὶν
ἐξ ὧν οἶκος τῶν δρχόντων ἐπιδύω & οἶκος μαασίας ὑποδοχῆς
λαμ & φυλάσσοντες τὴν ὁδόν.

5 * καὶ ἔστησα κτλ. πρὸς ὅσων αὐτῶν κεράμιον οἶνον καὶ
ποτήρια· καὶ εἶπα, πῖετε οἶνον.

6 * καὶ εἶπαν, ἔμὴ πῖωμεν οἶνον, ὅτι ἰωναδάβ ὁ υἱὸς ῤαχαβ
ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν, λέγων· ἔμὴ πῖντε οἶνον
ὕμεις & οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἵματος.

7 * καὶ οἰκίας ἔμὴ οἰκοδομήσητε, & σπέρμα ἔμὴ σπεί-
ρητε, καὶ ἀμπελῶν οὐκ ἔσται ὑμῖν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατοι-
κήσετε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἀνέστητε ἡμέ-
ρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ' ἧς διατελεῖτε ὑμεῖς ἐπὶ
αὐτῆς.

8 * καὶ εἰσηκόμεθα τὸ φωνῆς ἰωναδάβ ὑποδοχῆς τοῦ
πατρὸς ἡμῶν ἐν πάσιν οἷς ἐνετείλατο ἡμῖν πρὸς τὸ μὴ
πῖν οἶνον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ αἱ
γυναῖκες ἡμῶν, & οἱ υἱοὶ ἡμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν.

9 * πρὸς τὸ μὴ οἰκοδομεῖν οἰκίας & κατοικεῖν ἐκεῖ, & ἀμ-
πελῶν καὶ ἀγρὸς & σπέρμα οὐκ ἐχρήσθη ἡμῖν.

10 * καὶ ὠκίσσαμεν ἐν σκηναῖς, καὶ ἠκίσσαμεν, & ἐποίη-
σαμεν κτλ. πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἡμῖν ἰωναδάβ ὁ πα-
τὴρ ἡμῶν.

11 * καὶ ἐχρηθῆνότες ἀνέβη ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς τῆς
βαβυλωνίας ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπαμεν, ἀναβήτες εἰ-
σελεύσόμεθα εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πρὸς τῶν χαλ-
δαίων, καὶ ἀπὸ πρὸς τῶν δυναμῶν τῶν αἰσυρίων, καὶ
ὠκίσσαμεν ἐκεῖ.

12 * καὶ ἐχρήσθη λόγος κυρὸς πρὸς με, λέγων·

13 * ὅτως λέγει κύριος τῶν δυναμῶν ὁ θεὸς Ἰσραὴλ,
πορεύε καὶ εἶπον ἀνθρώπων ἰδοὺ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱε-
ρουσαλὴμ, ἔμὴ λάβῃτε παιδείαν ἀκούειν ἐξ ὧν λόγους μου,
λέγει κύριος.

14 * ἔστησαν ῤήμα ὑποδοχῆς ἰωναδάβ ὑποδοχῆς ῤαχαβ ὁ ἐνετείλατο
τοῖς τέκνοις αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ πῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἔπινον ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς
αὐτῶν καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὁρθρῶς, καὶ ἐλάλη-
σα καὶ οὐκ ἠκίστατε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et introduxi eos in domum sanctuarij Domini, in gazophylacium filiorum Hanan, filij Iigdelia, prophetae Domini, quod est in latere
gazophylacij principum, quod est supra gazophylacium Maasia filij Sallum praepositi.

* Et posui coram filiis domus Rechab
scyphos plenos vino, & calices: & dixi eis; Bibite vinum.

* Et dixerunt, Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Re-
chab pater noster praecepit nobis; dicendo: Ne bibamus vinum vos & filij vestri usque in aeternum.

* Et domum non
aedificabitis, & sementem non feretis; nec plantabitis vineam, nec erit vobis: sed in tentorijs habitabitis omnibus diebus vestris, ut per-
maneat diebus multis super faciem terrae in qua vos habitatis.

* Et obediimus verbo Ionadab filij Rechab patris nostri in
omnibus quae praecepit nobis, ut non biberemus vinum omnibus diebus nostris, nos & uxores nostrae, filij nostri & filiae nostrae.

* Et ut non aedificaremus domos ad habitandum, & vineas & agros, & sementem non haberemus.

* Et habitavimus in tentorijs, & obediimus, & fecimus iuxta omnia quae praecepit nobis Ionadab pater noster.

* Et factum est cum ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram, diximus: Venite, & ingrediamur in Ierusalem a facie exer-
citus Chaldaeorum, & a facie exercitus Syriae: & habitavimus in Ierusalem.

* Et factum est verbum prophetiae a facie
Domini cum Ieremia; dicendo:

* Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vade, & dices viris Iuda, & habitatori-
bus Ierusalem: Nonne recepistis disciplinam ut obediat verbis meis, dicit Dominus?

* Confirmata sunt verba Ionadab filij Rechab quae praecepit filiis suis, ut non biberent vinum: & non biberunt usque in diem
hanc, quia obedierunt praecepto patris sui. Et ego misi ad vos omnes servos meos prophetas, manē confurgens & loquens, & non obedi-
stis verbo meo.

* ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים
השבים ושלח לאמר שבו נא איש מדרך
הרעה והיטיבו מעליכם ואל תלכו אחרי אלהים
אחרים לעבדם ושבו אל האדמה אשר נתתי
לכם ולאבותיכם ולא הטיתם את אונכם ולא
שמעתם אלי:

* כי הקימו בני יהונדב בן רכב את מצור
אביהם אשר צום והעם הזה לא שמעו אלי:

* לכן כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי
ישראל הנני מביא אל יהודה ואל כל יושבי
ירושלם את כל הרעה אשר דברתי עליהם יען
דברתי אליהם ולא שמעו ואקרא להם ולא ענו:

* ולבית הרכבים אמר ירמיהו כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל יען אשר שמעתם על
מצור יהונדב אביכם ותשמרו את כל מצותיו
ותעשו ככל אשר צוה אתכם:

* לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
לא יכרת איש ליהונדב בן רכב עמד לפני
כל הימים:

לו

* ויהי בשנה הרבעית ליהויקים בן יאשיהו
מלך יהודה היה הדבר הזה אל ירמיהו מארץ
יהודה לאמר:

* קח לך מגילת ספר וכתבת אליה את כל
הדברים אשר דברתי אליך על ישראל ועל
יהודה ועל כל הגוים מיום דברתי אליך מימי
יאשיהו ועד היום הזה:

* אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר
אנכי חשב לעשות להם למען ישובו איש מדרך
הרעה וסלחתי לעונם ולחטאתם:

* Misique ad vos omnes seruos meos
D prophetas, cōsurgens diluculo mittensque
& dicens: Conuertimini vnusquisque à via
sua pessima, & bona facite studia vestra, &
nolite sequi deos alienos neq; colatis eos,
& habitabit in terra quam dedi vobis &
patribus vestris. Et non inclinastis aurem
vestram neque audistis me.

* Firmauerunt igitur filij Ionadab filij
Rechab præceptum patris sui quod præce-
perat eis: populus autem iste non obediuit
mihi.

* Idcirco hæc dicit Dominus Deus ex-
ercituum Deus Israel: Ecce ego adducam
super Iudam, & super omnes habitatores
Hierusalem vniuersam afflictionem quam
locutus sum aduersum illos, eo quod locu-
tus sum ad illos, & non audierunt; vocaui
illos, & non responderunt mihi.

* Domui autem Rechabitarum dixit
Hieremias: Hæc dicit Dominus exercituū
Deus Israel. Pro eo quod obedistis præce-
pto Ionadab patris vestri, & custodistis
omnia mādāta eius & fecistis vniuersa quæ
præcepit vobis.

* Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuum Deus Israel: Non deficiet vir de stir-
pe Ionadab filij Rechab stans in conspectu
meo cunctis diebus.

C A P. X X X V I.

E T factum est in anno quarto Ioachim
filij Iosia regis Iuda, factum est verbum
hoc ad Hieremiam a Domino, dicens:

* Tolle volumen libri, & scribes in eo
omnia verba quæ locutus sum tibi aduer-
sum Israel & Iudam, & aduersum omnes
gentes à die qua locutus sum ad te ex die-
bus Iosia vsque ad diem hanc.

* Si fortè audiente domo Iuda vniuersa
mala quæ ego cogito facere eis, reuertatur
vnusquisque à via sua pessima, & propiti-
us ero iniquitati & peccato eorum.

תרגום יונתן

15 ושלחתי לוחצין ית כל עבדי נביאי מקדים ומשלח למימר חובו בען גבר מארציה בישתא ואחקנו עובדיכון ולא תחזקו בחר טעות
עממיא למפלחון ותיבו על ארעא דיהבת לכון ולא תחזקון ולא ארבעתון ית אדניכון ולא קבלתון למימרי:

16 ארי אקומו בני יונדב בר רכב ית חפקדא דאבוהון דפקדון ועמא דרין לא קבלו למימרי:

17 בכן כדנן אמר יי אלהי צבאות אלהא דישראל הא אנא מייתי על אנש יהודה ועל כל יחבי ירושלם ית כל בישתא דגזרת עליהון
חלף דשלחתי לוחצין ית כל עבדי נביאי ולא קבלו ואחזקו להון ולא תבו:

18 ולבני בית רכב אמר ירמיה כדנן אמר יי צבאות
אלהא דישראל חלף דקבלתון לתפקדת יהונדב אבוכון ונטרתון ית כל פקודותי ועבדתון ככל דפקד יתכון:

19 בכן כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל לא יפסוק גבר ליהונדב בר רכב משמש קדמי כל יומיא:

לו

1 ויהוה בשתא רביעיתא ליהויקים בר יאשיה מלך שבתא דבית יהודה הוה פתגמא דרין עם ירמיה סן קדם יי למימר:

2 סב לך מגילת ספרא ותכתב עליה ית כל פתגמא דמלח עמד על ישראל ועל יהודה ועל כל עממיא מימא דמלח עמד מימי יאשיהו
ועד יומא דרין:

3 סאם ישמעון דבית יהודה ית כל בישתא דאנא מחשב למעבר להון בריל דיתובון גבר מארציה בישתא
ואשבוק לחוביהון ולחטאיהון:

¹⁵ * Et misi ad vos seruos meos prophetas manens diluculo & mittens; dicens: Conuertimini unusquisque à via sua mala, & meliora facite studia vestra, & non ambulabitis post deos alteros ut seruiatis illis, & habitate in terra quam dedi vobis & patribus vestris, & non inclinastis aures vestras & non audistis.

¹⁶ * Et statuerunt filij Ionadab filij Rechab mandatum patris sui quod præcepit eis; at populus iste non audierunt me.

¹⁷ * Propterea sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Ecce ego adduco super Judam, & super habitantes Hierusalem, vniuersa mala quæ locutus sum aduersum illos, eò quòd locutus sum eis, & non audierunt, & vocavi illos & non responderunt.

¹⁸ * Et domui Rachabitarum dixit Hieremias: Sic dixit Dominus, Quoniam audierunt filij Ionadab, filij Rechab, mandatum patris eorum, ut facerent sicut præcepit eis pater eorum.

¹⁹ * Propterea sic dicit Dominus exercituum Deus Israel, Non deficiet vir filiorum Ionadab filij Rechab astans ante faciem meam cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

ET in anno quarto Joachim filij Josia regis Juda, factum est verbum Domini ad me; dicens:

¹ * Tolle tibi volumen libri, & scribe in eo omnia verba quæ locutus sum ad te super Israel, & super Judam, & super omnes gentes ex qua die locutus sum ad te, à diebus Josia regis Juda, & vsque ad diem hanc.

² * Fortasse audient domus Juda vniuersa mala quæ ego cogito facere eis, ut auertantur à via sua mala: & propicius ero iniquitatibus eorum, et peccatis eorum.

¹⁵ * καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς ὅντι δούλους με ὅντι πρὸς φήτας ὁρρίζων τῷ πρῶτῳ καὶ ἀποσέλλων, λέγων· ἀποσέφυγε ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ βελτίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτολόμενα ὑμῶν, καὶ ἐπορεύσεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατέρσιν ὑμῶν, καὶ ὅτε ἐκλινάτε τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ ὅτε ἤκουσατε.

¹⁶ * καὶ ἐποίησαν υἱοὶ ἰωνάδαβ υἱοῦ ρηχαβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ὃν ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὁ δὲ λαὸς οὐκ ἤκουσεν με.

¹⁷ * διὰ τοῦτο ἔτις εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ἰδὲ ἐγὼ φέρω ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ἰερουσαλὴμ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτοῖς, διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, & ἐκάλυψαν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν.

¹⁸ * καὶ τὰ οἴκῳ τῶν ραχαβίμ εἶπον ἱερεμίας, ἔτις εἶπεν κύριος· ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ ἰωνάδαβ υἱοῦ ρηχαβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν, καθότι ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν.

¹⁹ * διὰ τοῦτο ἔτις λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἐ μὴ ἐκλείπῃ δυνὴρ τῶν υἱῶν ἰωνάδαβ υἱοῦ ρηχαβ παρεστηκὸς κατὰ πρὸς ὤπὸν μου πάσας τὰς ἡμέρας.

λς'.

¹ * Καὶ ἐν τῇ ἐνιαυτῇ τῇ τεταρτῇ ἰωακὴμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰσραὴλ ἐλήθη λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

² * λάβε σεαυτῷ χάρτιον βιβλίου, & γράψον ἐπ' αὐτὸ πάντα ὅσα λόγους ἐλάλησα πρὸς σέ ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ἰσραὴλ & ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐλάλησα πρὸς σέ, ἀφ' ἡμερῶν ἰωσίου βασιλέως ἰσραὴλ, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

³ * ἵσως ἀκούσῃ οἴκῳ ἰσραὴλ πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ λογίζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποσέφυγαν ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρίας, καὶ ἵλεως ἔσμαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ * Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas, manens confurgens & mittens; dicens: Conuertimini nunc unusquisque à via sua mala, & dirigite opera vestra; & ne ambuletis post idola populorum ut seruiatis eis: & habitate in terra quam dedi vobis & patribus vestris: & non inclinastis aures vestras, nec obedistis verbo meo.

¹⁶ * Firmaverunt enim filij Ionadab, filij Rechab, præceptum patris sui quod præceperat eis, & populus hic non obedierunt verbo meo.

¹⁷ * Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super viros Iuda, & super omnes habitatores Ierusalem omne malum quod decreui aduersus illos, eò quòd misi ad eos omnes seruos meos prophetas, & non obedierunt, & prophetarunt eis, & non sunt conuersi.

¹⁸ * Filij autem domus Rechab dixit Hieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Pro eo quòd obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata eius; & fecistis iuxta omnia quæ præcepit vobis.

¹⁹ * Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Non deficiet vir de Ionadab filio Rechab, ministrans coram me, cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

ET factum est in anno quarto Ioachim filij Josia regis tribus domus Iuda, factum est verbum istud cum Ieremia à facie Domini; dicens:

¹ * Tolle tibi volumen libri, & scribes in eo omnia verba quæ locutus sum tecum, super Israel & super Iudam, & super omnem populum, à die qua locutus sum tecum; à diebus Josia, & vsque in diem hanc.

² * Fortè audient viri domus Iuda omne malum quod ego cogito facere, & conuertentur unusquisque à via sua mala, & dimittam delicta & peccata eorum.

* ויקרא ירמיהו את ברוך בן נריה ויכתב
 ברוך מפי ירמיהו את כל דברי יהוה אשר דבר
 אליו על מגלת ספר:
 * ויצוה ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור
 לא אוכל לבוא בית יהוה:
 * ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת
 מפי את דברי יהוה באזני העם בית יהוה
 ביום צום וגם באזני כל יהודה הבאים מעריהם
 תקראם:
 * ואולי תפל תחנתם לפני יהוה וישבו איש
 מדרכו הרעה כי גדול האף והחמה אשר דבר
 יהוה אל העם הזה:
 * ויעש ברוך בן נריה ככל אשר צוהו ירמיהו
 הנביא לקרא בספר דברי יהוה בית יהוה:
 * ויהי בשנה החמשית ליהויקים בן
 יאשיהו מלך יהודה בחדש התשעי קראו צום
 לפני יהוה כל העם בירושלם וכל העם הבאים
 מערי יהודה בירושלם:
 * ויקרא ברוך בספר את דברי ירמיהו ביר
 יהוה בלשכת גמריהו בן שפן הספר בחצר
 העליון פתח שער ביר יהוה החדש באזני
 כל העם:
 * וישמע מביהו בן גמריהו בן שפן את כל
 דברי יהוה מעל הספר:
 * וירד ביר המלך על לשכת הספר והנה
 שם כל השרים יושבים אלישמע הספר ודליהו
 בן שמעיהו ואלנתן בן עכבור וגמריהו בן שפן
 וצדקיהו בן חנניהו וכל השרים:
 * ויגד להם מביהו את כל הדברים אשר שמע
 בקרא ברוך בספר באזני העם:

4 * Vocauit ergo Hieremias Baruch filium
 Neriae, & scripsit Baruch ex ore Hieremiae
 omnes sermones Domini, quos locutus est
 ad eum in volumine libri.

5 * Et praecepit Hieremias Baruch, dicens:
 Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum
 Domini.

6 * Ingredere ergo tu, & lege de volumine,
 in quo scripsisti ex ore meo verba Domi-
 ni, audiente populo in domo Domini, in
 die ieiunij, insuper & audiente vniuerso
 Iuda, qui veniunt de ciuitatibus suis. le-
 ges eis.

7 * Si fortè cadat oratio eorum in con-
 spectu Domini, & reuertatur vnusquisque
 à via sua pessima, quoniam magnus furor
 & indignatio est quam locutus est Domi-
 nus aduersus populum hunc.

8 * Et fecit Baruch filius Neriae iuxta om-
 nia quae praeceperat ei Hieremias propheta,
 legens ex volumine sermones Domini in
 domo Domini.

9 * Factum est autem in anno quinto Ioa-
 chim filij Iosiae regis Iuda, in mense nono,
 predicauerunt ieiuniū in conspectu Domi-
 ni omni populo in Hierusalē, & vniuersae
 multitudini quae cōfluxerat de ciuitatibus
 Iuda in Hierusalem.

10 * Legitq; Baruch ex volumine sermones
 Hieremiae in domo Domini in gazophyla-
 cio Gamariae, filij Saphan, scribae in vesti-
 bulo superiori in introitu portae nouae do-
 mus Domini, audiente omni populo.

11 * Cūmq; audisset Michaeas, filius Gama-
 riae, filij Saphan, omnes sermones Domini
 ex libro:

12 * Descendit in domum regis ad gaz o-
 phylacium scribae. Et ecce ibi omnes prin-
 cipes sedebant, Elisama scriba, & Dalaias
 filius Semeiae, & Helnathan filius Acha-
 bor, & Gamarias filius Saphan, & Sede-
 chias filius Ananiae, & vniuersi principes.

13 * Et nūciauit eis Michaeas omnia ver-
 ba quae audiuit legentem Baruch ex volu-
 mine in auribus populi.

תרגום יונתן

4 ויקרא ירמיהו את ברוך בן נריה וכתב ברוך
 מפי ירמיהו את כל דברי יהוה אשר דבר
 אליו על מגלת ספר:
 5 ויצוה ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור
 לא אוכל לבוא בית יהוה:
 6 ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת
 מפי את דברי יהוה באזני העם בית יהוה
 ביום צום וגם באזני כל יהודה הבאים מעריהם
 תקראם:
 7 ואולי תפל תחנתם לפני יהוה וישבו איש
 מדרכו הרעה כי גדול האף והחמה אשר דבר
 יהוה אל העם הזה:
 8 ויעש ברוך בן נריה ככל אשר צוהו ירמיהו
 הנביא לקרא בספר דברי יהוה בית יהוה:
 9 ויהי בשנה החמשית ליהויקים בן
 יאשיהו מלך יהודה בחדש התשעי קראו צום
 לפני יהוה כל העם בירושלם וכל העם הבאים
 מערי יהודה בירושלם:
 10 ויקרא ברוך בספר את דברי ירמיהו ביר
 יהוה בלשכת גמריהו בן שפן הספר בחצר
 העליון פתח שער ביר יהוה החדש באזני
 כל העם:
 11 וישמע מביהו בן גמריהו בן שפן את כל
 דברי יהוה מעל הספר:
 12 וירד ביר המלך על לשכת הספר והנה
 שם כל השרים יושבים אלישמע הספר ודליהו
 בן שמעיהו ואלנתן בן עכבור וגמריהו בן שפן
 וצדקיהו בן חנניהו וכל השרים:
 13 ויגד להם מביהו את כל הדברים אשר שמע
 בקרא ברוך בספר באזני העם:

* Et vocavit Hieremias Baruch filium Nerie, & scripsit Baruch ex ore Hieremie omnes sermones Domini quos locutus est ad eum in volumine libri.

* Et præcepit Hieremias Baruch, dicens: Ego, clausus sum, & non possum ingredi in domum Domini.

* Et tu ingredieris & leges in volumine isto in aures populi in domo Domini in die ieiunij, & in aures uniuersi Iuda qui veniunt de ciuitatibus suis leges eis.

* Fortasse cadet misericordia eorum ante faciem Domini, & reuertentur a via sua mala, quia magnus furor & ira Domini quam locutus est super populum istum.

* Et fecit Baruch filius Nerie iuxta omnia quæ præcepit illi Hieremias, ut legeret in volumine verba Domini in domo Domini.

* Et factum est in anno quinto Joachin filij Josia regis Iuda in mense nono, prædicauerunt ieiunium omnis populus Hierusalem ante faciem Domini & domus Iuda.

* Et legebat Baruch in volumine sermones Hieremie in domo Domini, in domo Gamaria filij Saphan scribæ in atrio superiori in vestibulis portæ domus Domini nouæ, in auribus omnis populi.

* Et audiuit Micheas filius Gamariæ filij Saphan omnes sermones Domini ex libro.

* Et descendit in domum regis, in domum scribæ, & ecce ibi omnes principes sedebant, Elisama scriba, & Daleas filius Semeiæ, & Nathan filius Chobor, & Gamarias filius Saphan, & Sedechias filius Anania, & uniuersi principes.

* Et nunciauit eis Micheas omnia verba quæ audiuit legente Baruch in libro in aures populi.

* καὶ ἐκάλεσεν ἱερεμίας τὸν βαρὺχ υἱὸν νηρίου, καὶ ἔγραψεν βαρὺχ διπλὸν σῶματ' ἱερεμίου πρὸς πάντας τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐξημέμασε πρὸς αὐτὸν εἰς χαρτίον βιβλίου.

* καὶ ἐνετείλατο ἱερεμίας τῷ βαρὺχ, λέγων· ἐγὼ φυλάσσομαι, καὶ οὐ δύναμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου.

* καὶ σὺ εἰσελθὼν ἐκ δυνάμωσιν ἐν τῷ χαρτὶ τούτῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, καὶ εἰς τὰ ὦτα πάντες ἰδὲτε τὰν ἐρχομένων ἐκ πόλεων αὐτῶν δυνάμωσιν αὐτοῖς.

* ἴσως πεσέται ἔλεος αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου, καὶ ἀποσρέψουσιν διπλὸν τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρῆς, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου ἐν ἐλάλησιν ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον.

* καὶ ἐποίησεν βαρὺχ υἱὸς νηρίου κτ' πρὸς πάντας ἀνετείλατο αὐτῷ ἱερεμίας, τοῦ δυνάμειν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ λόγους κυρίου ἐν οἴκῳ κυρίου.

* καὶ ἐγγήθη ἐν τῷ ἔτει πέμπτῳ ἰωακὴμ υἱοῦ ἰοσίας βασιλέως ἰσραὴλ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ, ἐξεκλησίασαν νηστείαν πᾶς ὁ λαὸς ἱερουσαλὴμ κτ' πρόσωπον κυρίου καὶ οἶκ' ἰσραὴλ.

* καὶ δυνάμειν βαρὺχ ἐν τῷ βιβλίῳ λόγοις ἱερεμίου ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν οἴκῳ γαμαρίου υἱοῦ σαφθὺ τοῦ γραμματέως ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐπὶ δυνάμει ἐν πύλῃ οἴκου κυρίου τῇ καὶνῇ ἐν ᾗ πάντες τοῦ λαοῦ.

* καὶ ἤκουσεν μιχαίας υἱὸς γαμαρίου υἱοῦ σαφθὺ πρὸς πάντας τοὺς λόγους κυρίου ἐκ τοῦ βιβλίου.

* καὶ κατέβη εἰς οἶκον τοῦ βασιλέως εἰς τὸν οἶκον τοῦ γραμματέως· καὶ ἰδὲ ἐκεῖ πρὸς πάντας τοὺς ἀρχοντας ἐκάθηντο, ἐλισαμὰ ὁ γραμματεὺς, καὶ δαλαίας υἱὸς σεμείου, ἐν ᾗ ταν υἱὸς χοβὼρ, ἐ γαμαρίας υἱὸς σαφθὺ, ἐ σεδεκίας υἱὸς ἀνανίου, ἐ πρὸς πάντας τοὺς ἀρχοντας.

* καὶ δυνάμειν αὐτοῖς μιχαίας πρὸς πάντας τοὺς λόγους οὓς ἤκουσεν δυνάμειν αὐτοῖς τοῦ βαρὺχ ἐν βιβλίῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et vocavit Ieremias Baruch filium Nerie; & scripsit Baruch ex ore Ieremie omnia verba Domini, quæ locutus est cum eo in volumine libri.

* Et præcepit Ieremias Baruch; dicens: Ego clausus sum, & non possum ingredi in domum sanctuarij Domini.

* Et venies tu, & leges in volumine in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini coram populo, in domo sanctuarij Domini, in die ieiunij, & etiam coram omni domo Iuda, qui veniunt de ciuitatibus suis, leges ea.

* Fortè acceptabilis erit deprecatio eorum coram Domino, & conuertentur unusquisque à via sua mala. quoniam magnus est furor & indignatio quam decreuit Dominus aduersus populum hunc.

* Et fecit Baruch, filius Nerie, iuxta omnia quæ præcepit ei Ieremias propheta, ut legeret in libro verba Domini, in domo sanctuarij Domini.

* Et factum est in anno quinto Joachin filij Josia regis tribus domus Iuda in mense nono, decreuerunt ieiunium coram Domino omnis populus in Ierusalem, & omnis populus qui venerat de urbibus domus Iuda in Ierusalem.

* Et legit Baruch in libro omnia verba Ieremie, in domo sanctuarij Domini, in gazophylacio Gamariæ filij Saphan scribæ, in atrio superiori, in introitu portæ domus sanctuarij Domini orientalis primæ, coram omni populo.

* Et audiuit Micheas filius Gamariæ filij Saphan omnia verba Domini ex libro: Et descendit in domum regis, in gazophylacium scribæ, & ecce ibi omnes principes sedebant, Elisama scriba, & Dalaias filius Semeiæ, & Elnathan filius Achbor, & Gamarias filius Saphan, & Sedechias filius Anania, & uniuersi principes.

* Et annunciauit eis Micheas omnia verba quæ audiuit, quando legebat Baruch in libro coram populo.

14 * וישלחו כל השרים אל ברוך את יהודי בן-
נתניהו בן שלמיהו בן כושי לאמר המגלה אשר
קראת בה באזני העם קחנור בידך ולך ויקח
ברוך בן נריהו את המגלה בידו ויבא אליהם:
15 * ויאמרו אליו שב נא וקראנה באזנינו ויקרא
ברוך באזניהם:

16 * ויהי כשמעם את כל הדברים פחדו איש
אל רעהו ויאמרו אל ברוך הנזיר נגיד למלך את
כל הדברים האלה:

17 * ואת ברוך שאלו לאמר הנד נגיד לנו איך
כתבת את כל הדברים האלה מפיו:

18 * ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל-
הדברים האלה ואני כתב על הספר בדיו:

19 * ויאמרו השרים אל ברוך לך הסתר אתה
וירמיה ואיש אל ידע איפה אתם:

20 * ויבאו אל המלך חצרה ואת המגלה הפקדו
בלשכרת אלישמע הספר ויגידו באזני המלך את
כל הדברים:

21 * וישלח המלך את יהודי לקחת את המגלה
ויקחה מלשכת אלישמע הספר ויקראה יהודי
באזני המלך ובאזני כל השרים העומדים מעל
המלך: 22 * והמלך יושב בירת החורב בחדש

התשיעי ואת האח לפניו מבערר: 23 * ויהי
בקרא יהודי שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער
הספר והשלך אל האש אשר אל האח עד תם
כל המגלה על האש אשר על האח:

24 * ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם המלך
וכל עבדיו השמעים את כל הדברים האלה:

25 * וגם אלנתן ודליהו וגמריהו הפגועו במלך
לבלתי שרף את המגלה ולא שמע אליהם:

14 * Miserunt itaque omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniae, filij Sele-
miae, filij Chusi, dicentes: Volumen ex quo
legisti audiente populo, fume in manu tua
& veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae vo-
lumen in manu sua, & venit ad eos.

15 * Et dixerunt ad eum, Sede & lege hæc
in auribus nostris. Et legit Baruch in auri-
bus eorum.

16 * Igitur cum audissent omnia verba, ob-
stupuerunt unusquisque ad proximum suum,
& dixerunt ad Baruch, Nunciare debemus
regi omnes sermones istos.

17 * Et interrogauerunt eum, dicentes: In-
dica nobis quomodo scripsisti omnes ser-
mones istos ex ore eius.

18 * Dixit autem eis Baruch, Ex ore suo lo-
quebatur quasi leges ad me omnes sermo-
nes istos, & ego scribebam in volumine
atramento.

19 * Et dixerunt principes ad Baruch, Vade
& abscondere tu & Ieremias, & nemo sciat
vbi sitis.

20 * Et ingressi sunt ad regem in atrium.
Porro volumen commendauerunt in ga-
zophylacio Elisame scribæ, & nunciauerunt
audiente rege omnes sermones.

21 * Misitque rex Iudi ut fumeret volumen:
qui tollens illud de gazophylacio Elisame
scribæ, legit audiente rege & vniuersis prin-
cipibus qui stabant circa regem.

22 * Rex autem sedebat in domo hyemali
in mense nono, & posita erat arula coram
eo plena prunis.

23 * Cumque legisset Iudi tres pagellas vel
quatuor, scidit illud scalpello scribe, & pro-
iecit in ignem qui erat super arulam, donec
consumeretur omne volumine igni qui erat
in arula.

24 * Et non timuerunt neque sciderunt ve-
stimenta sua, rex & omnes serui eius, qui
audierunt vniuersos sermones istos.

25 * Veruntamen Helnathan & Dalaias, &
Gamarias contradixerunt regi, ne com-
bureret librum: & non audiuit eos.

תרגום יונתן

14 * וישלחו כל רבבניא לוח ברוך ית יהודי בר נתניה בר שלמיה בר כושי למימר מגלתא דקרייתא בה קדם עמא סבתי בידך ואתא ונסב
ברוך בר נריה ית מגלתא בידה ואתא לוחהון:

15 * ויאמרו לה תיב כעין קרייתא קדמנא וקרא ברוך קדמיהון:

16 * ויהוה כמשמעון ית כל פתגמא תוהו גבר לחבריה ויאמרו לברוך חזאיה נחוי למלכא ית כל פתגמא האלן:

17 * וית ברוך שאלו למימר חוי קען לנא איכדין כתבת ית כל פתגמא האלן מפומה:

18 * ויאמר להון ברוך מפומיה קרי לי ית כל פתגמא האלן ואנא כתב על ספרא בדיותא:

19 * ויאמרו רבבניא לברוך אזל ואשמר את וירמיהו ואנש לא ידע איכא אחון:

20 * ואחו לוח מלכא לדחתא וית מגלתא פקדו בלשכת אלישמע ספרא וחיוו קדם מלכא ית כל פתגמא:

21 * ושלח מלכא ית יהודי למסב ית מגלתא ונסבה מלשכת אלישמע ספרא וקרייתא יהודי קדם מלכא וקדם כל רבבניא דקיסין
סערי מלכא:

22 * ומלכא יתב בית סתוא בירתא תשיעאה וית נורא קדמוהי מדלקין:

23 * ויהוה בר קרי יהודי חלת פצין וארבע בזעה באומיל ספרא ורמי לנורא דלגמרי עד דשליסת כל מגלתא על נורא דעל גומרי:

24 * ולא תוהו ולא כועו ית לבושיהון מלכא וכל עבדוהי דשמעין ית כל פתגמא האלן:

25 * ואף אלנתן ודליהו וגמריהו בעו מן מלכא בדיל דלא לאוקרא ית מגלתא ולא קבל מנהון:

¹⁴ * Et miserunt omnes principes ad Baruch filium Nerie, Iudim filium Nathaniae filij Selemiae filij Chusi, dicentes: Volumen in quo legis in eo in aures populi, sume illud in manu tua, & veni. & tulit Baruch filius Neeriae volumen in manu sua, & descendit ad eos.

¹⁵ * Et dixerunt ei, Iterum lege in aures nostras. & legit Baruch in aures eorum.

¹⁶ * Et factum est ut audierunt omnia verba, consuluerunt unusquisque ad proximum suum, & dixerunt ad Baruch: Nunciantes nunciemus regi omnes sermones istos.

¹⁷ * Et Baruch interrogauerunt, dicentes: Vnde scripsisti omnes sermones istos?

¹⁸ * Et dixit Baruch, Ex ore Hieremiae: annuntiavi tibi omnes sermones istos, & ego scripsi in libro.

¹⁹ * Et dixerunt principes Baruch: Vadens abscondere tu & Hieremias; homo non sciat ubi vos.

²⁰ * Et ingressi sunt ad regem in atrium, & librum dederunt ut custodirent in domo Elisama scribae: & nuntiaverunt regi omnes sermones.

²¹ * Et misit rex Iudi, ut sumeret librum: & tulit illum de domo Elisama scribae, & legit Iudi in aures regis, & in aures omnium principum qui stabant circa regem.

²² * Et rex sedebat in domo hyemali in mense nono, & arula ignis ante faciem eius.

²³ * Et factum est legente Iudi tres paginas & quatuor, abscindebat illas novacula scribae: proiciebat in ignem qui super arula, donec deficeret omne volumen in igne qui in arula.

²⁴ * Et non obstupuerunt, & non diruperunt vestimenta sua rex, & omnes serui eius qui audierunt universos sermones istos.

²⁵ * Et Elnathan, & Dalaias, & Gamarias contradixerunt regi, ut non combureret volumen: & non audiuit eos.

¹⁴ * καὶ ἀπέστειλαν πάντες τὸν ἀρχόντες πρὸς βαρὺχ υἱὸν νηρίας τὸν ἰσδὲν υἱὸν ναθανίου υἱὸν σελεμίας, υἱὸν χουσί, λέγοντες· τὸ βιβλίον ἐν ᾧ ἀναγνώσκεις ἐν αὐτῷ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, λάβε αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρά σου ὅτι ἔλαβεν βαρὺχ υἱὸς νηρίας τὸ βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ κατέβη πρὸς αὐτούς.

¹⁵ * καὶ εἶπαν αὐτῷ· πάλιν ἀναγνώθι εἰς τὰ ὦτα ἡμεῖς καὶ ἀνέγνω βαρὺχ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

¹⁶ * καὶ ἐχρησθήσονται ὡς ἤκουσαν πάντες οὗτοι λόγοις συνεβούλουσαν τὴν ἐκαστὴν πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν, & εἶπαν πρὸς τὸν βαρὺχ, ἀναγγέλλοντες ἀναγγέλωμεν τῷ βασιλεῖ πάντας οὗτοις λόγοις τούτοις.

¹⁷ * καὶ τὸν βαρὺχ ἠρώτησαν, λέγοντες· πόθεν ἔγραψας πάντας οὗτοις λόγους τούτους;

¹⁸ * καὶ εἶπεν βαρὺχ, ἀπὸ σώματος ἱερემίας, ἀνήγγειλό μοι πάντας οὗτοις λόγοις τούτοις, καὶ γὰρ ἔγραψον ἐπὶ τῇ βιβλίῳ.

¹⁹ * καὶ εἶπεν τὸν ἀρχόντες τῷ βαρὺχ, βαδίσας κατακρύβηθι σὺ καὶ ἱερემίας, ὁ ἄνθρωπος μὴ γνώτω ποῦ ὑμεῖς.

²⁰ * καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλήν, & τὸ βιβλίον ἔδωκαν φυλάσσειν ἐν οἴκῳ ἐλισαμά τοῦ γραμματέως· καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντας οὗτοις λόγους.

²¹ * & ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰουδί, λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐλισαμά τοῦ γραμματέως, καὶ ἀνέγνω ἰουδί εἰς τὰ ὦτα τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὰ ὦτα πάντων τῶν δρχόντων τῶν ἐσηκότων περὶ τὸν βασιλέα.

²² * καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ ἐν μηνὶ ἐννάτῳ & ἐσχάρα πυρὸς καὶ πρὸς ὄψωπον αὐτοῦ.

²³ * καὶ ἐχρησθῆ ἀναγνώσκοντες οἱ ἰουδαῖοι τρεῖς σελίδας καὶ τέσσαρας ἀπέτεμνεν αὐτάς τῷ ξυρτῷ τοῦ γραμματέως, ἔρεπιεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῇ ἐσχάρᾳ, ἕως ὅτε ἐλίπεν πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῇ ἐσχάρᾳ.

²⁴ * καὶ οὐκ ἐξέστησαν & ἐδιέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, & πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ & ἀκούσαντες πάντας οὗτοις λόγοις τούτοις.

²⁵ * καὶ ἐλναθὰν & δαλαΐαν & γαμαρίας ἀντέειπον τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, & οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁴ * Et miserunt omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniae, filij Selemiae, filij Chusi; dicendo: Volumen in quo legisti coram populo, sume in manu tua, & veni. Et tulit Baruch filius Neriae volumen in manu sua, & venit ad eos.

¹⁵ * Et dixerunt ei, Sede nunc & lege illud coram nobis. & legit Baruch coram eis. ¹⁶ * Et factum est, cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum: & dixerunt ad Baruch, Annunciando annuntiabimus regi omnes sermones istos.

¹⁷ * Et Baruch interrogauerunt, dicentes: Indica nunc nobis, quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius?

¹⁸ * Et dixit eis Baruch, Ex ore suo legebat mihi omnia verba haec, & ego scribebam in volumine atramento. ¹⁹ * Et venerunt ad regem in atrium, & volumen commendauerunt in gazophylacio Elisamae scribae, & nuntiaverunt coram rege omnes sermones.

²⁰ * Misitque rex Iudi ut sumeret volumen: & tulit illud de gazophylacio Elisamae scribae, & legit Iudi coram rege, & coram omnibus principibus qui stabant circa regem.

²¹ * Et rex sedebat in domo hyemali in mense nono, & ignis erat succensus coram eo. ²² * Factum est autem cum legisset Iudi tres paginas aut quatuor, scidit illud scalpello scribae, & proiecit in ignem ex carbonibus; donec totum volumen super ignem ex carbonibus absumeretur.

²³ * Et non obstupuerunt nec sciderunt vestimenta sua rex & omnes serui eius, qui audierunt omnes sermones istos.

²⁴ * Et etiam Elnathan, & Dalaias & Gamarias rogauerunt regem ut non combureret volumen: & non acquieuit eis.

* ויצוה המלך את ירמיה אל בן המלך ואת
 שריהו בן עזריאל וארם שלמיהו בן עבדאל
 לקחת ארם ברוך הספר וארם ירמיהו הנביא
 ויסתרים יהודה: * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו
 אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים
 אשר כתב ברוך מפי ירמיהו לאמר:
 * שוב קח לך מגלה אחרת וכתב עליה את כל
 הדברים הראשונים אשר היו על המגלה
 הראשונה אשר שרף יהויקים מלך יהודה:
 * ועל יהויקים מלך יהודה תאמר כה אמר
 יהוה אלהי שרפה את המגלה הזאת לאמר
 מדוע כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך בבל
 והשחית את הארץ הזאת והשבית ממנה אדם
 ובהמה: * לכן כה אמר יהוה על יהויקים מלך
 יהודה לא יהיה לו יושב על כסא דוד ונבלתו
 תהיה משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה:
 * ופקדתי עליו ועל זרעו ועל עבדיו את עונם
 והבאתי עליהם ועל יושבי ירושלם ואל איש
 יהודה את כל הרעה אשר דברתי אליהם ולא
 שמעו: * וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה
 אל ברוך בן נריהו הספר ויכתב עליה מפי
 ירמיהו ארם כל דברי הספר אשר שרף יהויקים
 מלך יהודה באש ועוד נוסף עליהם דברים
 רבים כחמרה:

לו

* וימלך מלך צדקיהו בן יאשיהו תחת
 בניהו בן יהויקים אשר המליך נבוכדנאצר
 מלך בבל בארץ יהודה: * ולא שמע הווא
 ועבדיו ועם הארץ אל דברי יהוה אשר דבר ביד
 ירמיהו הנביא:

תרגום יונתן

* ופקד מלכא ית ירמיה אל בן עבדאל למדבר ית ברוך ספרא וית ירמיה נביא ואגין עליהון יי:
 * ויהוה פתגם נבואה סן קדם יי עם ירמיה בחר דאוקיר מלכא ית סגלתא וית פתגמא דכתב ברוך ספרא דירמיה למימר:
 * חוב סב לך מגלתא אחרת וכתב עליה ית כל פתגמי קדמאי דתו על מגלתא קדמיתא דאוקיר ית יחזקיה מלך שבטא דבית יהודה:
 * ועל יהויקים מלך שבטא דבית יהודה תימר כדנן אמר יי את אוקדתא ית סגלתא דתא למימר מדין כתבת עליה למימר מית יי יתי
 * מלכא דבבל ויחבל ית ארעא דתא ויחבל פונה אנש ובעירא:
 * לא יתי יתב על כרסי דוד ונבילתה חתי משגרא לשרבא ביסמא ולגלידא בליליא:
 * ואסער עלוהי ועל בנהו ועל עבדוהי ית חזקיהו ואתי עליהון ועל יתבי ירושלם ועל אנשי יהודה ית כל בישתא דגזרת עליהון ולא קבלו:
 * וירמיהו נסב מגלה אחרת ויחבה לברוך בן נריהו ספרא וכתב עליה ספסא דירמיה ית כל פתגמי ספרא דאוקיר ית יחזקיה מלך שבטא
 * דבית יהודה בנורא ועוד אחוספו עליהון פתגמי סגליא כותהון:

לו

* וימלך מלכא צדקיהו בן יאשיהו חלף בניהו בן יהויקים דאמלך נבוכדנאצר מלכא דבבל בארעא דבית יהודה:
 * ולא קבל הוא ועבדוהי ועמא דארעא לפתגמא דיי דמלך בידא דירמיהו נביא:

26 * Et præcepit rex Hieremiel filio Amelech, & Saraia filio Ezriel, & Selemia filio Abdeel, vt comprehenderent Baruch scribam & Hieremiam prophetam. abscondit autem eos Dominus.

27 * Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, postquam combusserat rex volumen & sermones quos scripserat Baruch ex ore Hieremias; dicens:

28 * Rursum tolle volumen aliud, & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine quod combussit Ioachim rex Iuda.

29 * Et ad Ioachim regem Iuda dices, Hæc dicit Dominus, Tu combussisti volumen istud; dicens: Quare scripsisti in eo annuncians, Festinus veniet rex Babylonis, & vagabitur terram hanc, & cessare faciet ex illa hominem & iumentum?

30 * Propterea hæc dicit Dominus Deus contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex eo, qui sedeat super solium David, & cadaver eius projicietur ad æstum per diem, & ad gelu per noctem.

31 * Et visitabo contra eum & contra semen eius, & contra servos eius iniquitates suas, & adducam super eos & super habitatores Hierusalem, & super viros Iuda, omne malum quod locutus sum ad eos: & non audierunt.

32 * Hieremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neria scribae, qui scripsit in eo ex ore Hieremias omnes sermones libri, quem combusserat Ioachim rex Iuda igni. & insuper additi sunt sermones multo plures quam antea fuerant.

CAP. XXXVII.

1 ET regnavit rex Sedechias filius Iosie pro A lechonia filio Ioachim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda.

2 * Et non obediuit ipse & servi eius & populus terræ verbis Domini quæ locutus est in manu Hieremias prophetæ.

* Et præcepit rex Hieremeel filio regis & Saraia filio Esriel, & Selelia filio Abdeel, ut comprehenderent Baruch scribam & Hieremiam prophetam, & absconsi sunt.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, postquam combussit rex volumen omnia verba quæ scripsit Baruch ex ore Hieremias; dicens:

* Rursum tolle tu volumen aliud, & scribe omnes sermones existentes in volumine quod combussit rex Joachim.

* Et ad Joachim regem Juda dices: Sic dixit Dominus, Tu combussisti librum hunc; dicens: Quare scripsisti in eo; dicens: Intrans intrabit rex Babylonis, & vastabit terram hanc, & delebit ab illa hominem & iumenta.

* Propterea sic dixit Dominus ad Joachim regem Juda, Non erit ei sedens super solium David, & erit cadaver eius proiectum in æstu diei, & in gelu noctis.

* Et visitabo super eum & super genus eius, & super servos eius iniquitates eorum, & inducam super eos, & super habitantes Hierusalem, & super terram Juda, omnia mala quæ locutus sum ad eos, & non audierunt.

* Et tulit Hieremias volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Nerias scribæ, & scripsit in eo ex ore Hieremias omnes sermones libri quæ combussit Joachim rex Juda igne, & adhuc additi sunt ei sermones plures ut isti.

CAP. XXXVII.

ET regnavit Sedechias filius Josias pro Iechonia filio Joachim, quem regnare fecit Nabuchodonosor rex Babylonis ut regnaret in terra Juda.

* Et non audiuit ipse, & servi eius, & populus terræ verba Domini, quæ locutus est in manu Hieremias.

16 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμῇ καὶ τῷ βασιλέως τῶν σαραΐα καὶ ἐσελῆλ, καὶ σελελία καὶ ἀβδεδῆλ, συλλαβεῖν τὸν βαρὺχ τὸν γραμματεῖα καὶ τὸν ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ κατεκρύβησαν.

17 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ κατεκαῦσαι τὸν βασιλέα τὸ χαρτίον πάντας τοὺς λόγους οὓς ἔγραψεν βαρὺχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, λέγων·

18 * πάλιν λάβε σύ χαρτίον ἕτερον, καὶ γράψον ἅπαντας τοὺς λόγους τοὺς ὅντας ὅτι τῷ χαρτίου ἐκατέκαυσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακείμ.

19 * καὶ πρὸς ἰωακείμ τὸν βασιλέα ἰδὼν ἐρεῖς, ὅπως εἶπεν κύριος, σύ κατέκαυσας τὸ βιβλίον τοῦτο, λέγων· διατί ἔγραψας ἐπ' αὐτῷ, λέγων· εἰσπορεύομεν καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς βαβυλωνίων καὶ ἐξολοθρεύσει τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐκτερίψει ἀπ' αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτελεῖν.

20 * διὰ τοῦτο ὅπως εἶπεν κύριος ὅτι ἰωακείμ βασιλεὺς ἰδὼν, ὅτι ἔσται αὐτῷ κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ ἐν τῇ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ ἐν τῇ ἐπαγετῇ τῆς νυκτός.

21 * καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς κατεκοδύντας ἱερουσαλήμ καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ἰσραὴλ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

22 * καὶ ἔλαβεν ἱερεμίας χαρτίον ἕτερον καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν βαρὺχ καὶ τὸν νερίου τοῦ γραμματέως, καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτῷ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἅπαντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου ἐκατέκαυσεν ἰωακείμ βασιλεὺς ἰσραὴλ πυρί, καὶ ἐτι πλεονεκτήσαν αὐτῷ λόγοι πλείονες ὥς ἔστι.

λζ'.

1 * Καὶ ἐβασίλευσεν σεδεκίας υἱὸς ἰωσίου ἀντὶ ἰεχονίου υἱοῦ ἰωακείμ, ὃν ἐβασίλευσεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλωνίων ἐν γῇ ἰσραὴλ.

2 * καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτοὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς λόγους κυρίου ὅς ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἱερεμίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et præcepit rex Hierameel filio regis, & Saraia filio Azriel, & Selelia filio Abdeel ut caperent Baruch scribam, & Ieremiam prophetam; & protexit eos Dominus.

17 Et factum est verbum prophetiae ad Ieremiam, postquam combussit rex volumen & sermones quos scripsit Baruch ex ore Ieremias; dicens:

18 Rursum tolle tibi volumen aliud, & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in volumine primo quod combussit Joachim rex tribus domus Iuda.

19 Et ad Joachim regem tribus domus Iuda dices: Hæc dicit Dominus, Tu combussisti volumen istud; dicens: Quare scripsisti in eo, dicens: Veniendo veniet rex Babylonis, & disperdet terram hanc, & disperdet ex ea hominem & iumentum.

20 Propterea hæc dicit Dominus ad Joachim, filium Josias, regem tribus domus Iuda, Non erit ei sedens super solium David, & cadaver eius erit proiectum ad æstum per diem, & ad gelu per noctem.

21 Et visitabo super eum & super filios eius, & super servos eius peccata eorum, & adducam super eos, & super habitatores Ierusalem, & super viros Iuda omne malum quod decrevi contra eos, & non obedierunt.

22 Ieremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Nerias scribæ: & scripsit in eo ex ore Ieremias omnes sermones libri, quem combussit Joachim rex tribus domus Iuda igni. & rursus additi sunt eis sermones multi, eis similes.

CAP. XXXVII.

ET regnavit rex Sedechias filius Josias pro Iechonia filio Joachim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis, in terra domus Iuda.

Et non obediuit ipse & servi eius, & populus terræ verbis Domini, quæ locutus est per manum Ieremias prophetæ.

* וישלח המלך צדקיהו את יהובל בן-
 שלמיה ואר-צפניהו בן-מעשיה הכהן אל-
 ירמיה הנביא לאמר התפלל נא בעדנו אל-
 יהוה אלהינו:
 * וירמיהו בא ויצא בתוך העם ולא נתנו אתו
 בירת הכלי:
 * וחיל פרעה יצא ממצרים וישמעו הכשדים
 הצרים על-ירושלם את שמעם ויעלו מעל
 ירושלם:
 * ויהי דבר יהוה אל-ירמיהו הנביא לאמר:
 * כה אמר יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל-
 מלך יהודה השלח אתכם אלי לדרשני הנה חיל
 פרעה הוציא לכם לעזרה שב לארצו מצרים:
 * ושבו הכשדים ונלחמו על-העיר הזאת
 ולכדוה ושרפוה באש:
 * כה אמר יהוה אל-תשאו נפשתיכם לאמר
 חלף ילכו מעלינו הכשדים כי לא ילכו:
 * כי אם הכיתם כל חיל כשדים הנלחמים
 אתכם ונשארוכם אנשים מדקרים איש
 באהלו יקומו ושרפו את-העיר הזאת באש:
 * והיה בהעלות חיל הכשדים מעל ירושלם
 מפני חיל פרעה:
 * ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ בנימין
 לחלק משם בתוך העם:
 * ויהי הוה בשער בנימין ושם בעל פקודת
 ושמו יראיה בן-שלמיה בן-חנניה ויתפש את-
 ירמיהו הנביא לאמר אל הכשדים אתה נפל:
 * ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על-הכשדים
 ולא שמע אלי ויתפש יראיה בירמיהו ובאהו
 אל-השרים:

3 * Et misit rex Sedechias Iuchal filium
 Selemia, & Sophoniam filium Maasia sa-
 cerdotem ad Hieremiam prophetam; di-
 cens: Ora pro nobis Dominum Deum no-
 strum.
 4 * Hieremias autem liberè ambulabat
 in medio populi. non enim miserant eum
 in custodiam carceris.
 5 * Igitur exercitus Pharaonis egressus est
 de Ægypto, & audientes Chaldaei qui ob-
 sidebant Hierusalem huiusmodi nun-
 cium, recesserunt ab Hierusalem.
 6 * Et factum est verbum Domini ad Hie-
 remiam prophetam, dicens:
 7 * Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic
 B dicetis regi Iuda, qui misit vos ad me in-
 terrogandū. Ecce exercitus Pharaonis qui
 egressus est vobis in auxilium, reuertetur
 in terram suam in Ægyptum.
 8 * Et redient Chaldaei, & bellabunt con-
 tra ciuitatem hanc, & capient eam & suc-
 cendent igni.
 9 * Hæc dicit Dominus, Nolite decipere
 animas vestras; dicentes: Euntes abibunt
 & recedent à nobis Chaldaei, quia non
 abibunt.
 10 * Sed & si percusseritis omnem exerci-
 tum Chaldaeorum qui præliantur aduer-
 sum vos, & derelicti fuerint ex eis aliqui
 vulnerati, singuli de tentorio suo confur-
 gent, & incendunt ciuitatem hanc igni.
 11 * Ergo cum recessisset exercitus Chal-
 deorum ab Hierusalem propter exercitum
 Pharaonis:
 12 * Egressus est Hieremias de Hierusalem,
 ut iret in terram Benjamin, & diuideret
 ibi possessionem in conspectu ciuium.
 13 * Cùmque peruenisset ad portam Ben-
 iamin, erat ibi custos portæ per vices, no-
 mine Hierias, filius Selemia, filij Anania;
 & apprehendit Hieremiam prophetam;
 dicens: Ad Chaldaeos profugis.
 14 * Et respondit Hieremias, Falsum est,
 non fugio ad Chaldaeos. Et non audiuit
 eum, sed comprehendit Hierias Hieremiam,
 & adduxit eum ad principes.

תרגום יונתן

* ושלח מלכא צדקיהו ית יהובל בן שלמיה וית צפניה בן מעשיה כהנא קדם יי אלחנא:
 * וירמיהו עלל ונפק בגו עמא ולא מסרו ויהי בבית אסירי:
 * וישמעו הכשדים ויעלו מעל ירושלם:
 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לאמר:
 * כה אמר יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל מלך יהודה השלח אתכם אלי לדרשני הנה חיל פרעה הוציא לכם לעזרה שב לארצו מצרים:
 * ושבו הכשדים ונלחמו על העיר הזאת ולכדוה ושרפוה באש:
 * כה אמר יהוה אל תשאו נפשתיכם לאמר חלף ילכו מעלינו הכשדים כי לא ילכו:
 * כי אם הכיתם כל חיל כשדים הנלחמים אתכם ונשארוכם אנשים מדקרים איש באהלו יקומו ושרפו את העיר הזאת באש:
 * והיה בהעלות חיל הכשדים מעל ירושלם מפני חיל פרעה:
 * ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ בנימין לחלק משם בתוך העם:
 * ויהי הוה בשער בנימין ושם בעל פקודת ושמו יראיה בן שלמיה בן חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא לאמר אל הכשדים אתה נפל:
 * ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על הכשדים ולא שמע אלי ויתפש יראיה בירמיהו ובאהו אל השרים:
 * וירמיהו וית יהיה לו רכבא:

* Et misit rex Sedechias Joachal filium Sele-
mie, & Sophoniam filium Maasia sacerdotem
ad Hieremiam, dicens: Ora pro nobis ad Domi-
num Deum nostrum.

* Et Hieremias transijt & venit in medio
ciuitatis, & non deduxerunt eum in carce-
rem.

* Et exercitus Pharaonis egressus est ex Egy-
pto, & audierunt Chaldaei famam eorum, &
ascenderunt à Hierusalem.

* Et factum est verbum Domini ad Hiere-
miam, dicens:

* Sic dixit Dominus Deus Israel, Sic dices
ad regem Iuda, qui misit ad te vt requirerent
me: Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est vo-
bis in auxilium, reuertentur in terram Egypti.

* Et reuertentur ipsi Chaldaei, & bellabunt
contra ciuitatem hanc, & capient eam, & suc-
cendent eam in igne.

* Quia sic dixit Dominus, Ne existimetis in
animabus vestris, dicentes: Recedentes abibunt
à nobis Chaldaei, quia non abibunt.

* Et si percusseritis omnem exercitum Chal-
deorum debellantes vos, & derelicti fuerint
aliqui vulnerati vnusquisque in loco suo, isti
consurgent & incendunt ciuitatem hanc in
igne.

* Et factum est cum ascendisset exercitus
Chaldeorum ab Hierusalem à facie exercitus
Pharaonis:

* Egressus est Hieremias de Hierusalem vt
iret in terram Benjamin, vt emeret inde in me-
dio populi.

* Et fuit ipse in porta Benjamin, & ibi homo
apud quem diuertit Iaruias filius Selemie filij
Ananiae: & comprehendit Hieremiam, dicens:
ad Chaldaeos tu fugis?

* Et dixit, Mendacium: non ad Chaldaeos
ego fugio: & non audiuit eum; & comprehen-
dit Iaruias Hieremiam, & introduxit eum ad
principes.

* καὶ ἀπέστειλον ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν ἰωαχαλ υἱὸν
σελεμίου, καὶ τὸν θρονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερεῖα πρὸς
ἱερεμίαν, λέγων· πρὸς δεξιὰν πρὸς ἡμῖν πρὸς κύριον τὸν
θεὸν ἡμῶν.

* καὶ ἱερεμίας διήλθεν καὶ ἦλθεν ἀνάμεσον τῆς πό-
λεως, & ἐκατήγαγον αὐτὸν εἰς φυλακὴν.

* καὶ δυνάμεις φαραῶ ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ
ἤκουσαν ὁ χалδαῖοι τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν
ἐκ τοῦ ἱερουσαλήμ.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·

* ὅτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὅτως ἐρεῖς πρὸς
τὸν βασιλέα ἰδὼς τὸν λαὸν πορεύσαντα πρὸς σέ τοῦ ἐκζητῆ-
σαί με· ἰδὲ δυνάμεις φαραῶ ἡ ἐξεληθούσα ὑμῖν εἰς βοή-
θειαν, λαοσρέφουσιν εἰς γῆν αἰγύπτου.

* καὶ λαοσρέφουσιν αὐτοὶ ὁ χалδαῖοι, & πολεμή-
θουσιν ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ συλλήψονται αὐτήν, καὶ
κατακαύθουσιν αὐτήν ἐν πυρὶ.

* ὅπ ὅτως εἶπεν κύριος, μὴ ὑπολάβητε ταῖς ψυχαῖς
ὑμῶν, λέγοντες· λαοσρέχοντες ἀπελθόντες ἀφ' ἡμῶν ὁ
χалδαῖοι, ὅπ μὴ ἀπέλθωσιν.

* καὶ ἐνὶ πατάξειτε πᾶσαν τὴν δυνάμιν τῶν χал-
δαίων ἐν πολεμοῦντας ὑμᾶς, καὶ καταλειφθήσονται ἡ-
νες ἐκ κεκολλημένοι ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, οὗτοι ἀ-
ναστήσονται καὶ κατακαύθουσιν τὴν πόλιν ταύτην ἐν
πυρὶ.

* καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέβη ἡ δυνάμις τῶν χалδαίων
ἐκ τοῦ ἱερουσαλήμ ἐκ τοῦ πρὸς ὁπώπου τῆς δυνάμεως φα-
ραῶ.

* ἐξῆλθεν ἱερεμίας ἐκ τοῦ ἱερουσαλήμ πορεύσας
εἰς γῆν βενιαμὴν τοῦ ἀγορεύσαι ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ τοῦ
λαοῦ.

* καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν πόλιν βενιαμὴν, & ἐκεῖ ἀνθρώ-
πος πρὸς ὃν κατέλυσε ἱερουσίας υἱὸς σελεμίου υἱὸς ἀνα-
νίου, καὶ συνέλαβε τὸν ἱερεμίαν, λέγων· πρὸς δεξιὰν χал-
δαίοις σὺ φεύγεις;

* καὶ εἶπεν, ψεῦδος· ἐγὼ πρὸς δεξιὰν χалδαίοις ἐγὼ
φεύγω· καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ· καὶ συνέλαβεν ἱερουσίας
τὸν ἱερεμίαν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς δεξιὰν ἀρχόντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et misit rex Sedechias Iehuchal filium Selemie, & Sophoniam filium Maasia sacerdotem ad Ieremiam prophetam, dicens: Ora
nunc pro nobis coram Domino Deo nostro.

* Et Ieremias ingrediebatur & egrediebatur in medio populi, & non tra-
diderunt eum in domum vincitorum.

* Exercitus autem Pharaonis egressus est de Egypto; & audierunt Chaldaei, qui
obsidebant Ierusalem famam eorum, & recesserunt ab Ierusalem.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad
Ieremiam prophetam, dicens:

* Hæc dicit Dominus Deus Israel, Sic dicetis regi tribus domus Iuda, qui misit vos
coram me ad querendum oraculum à facie mea. Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est in auxilium vestrum, reuersus est in terram suam,
in Egyptum.

* Et reuertentur Chaldaei, & pugnabunt aduersus ciuitatem hanc, & subicient eam: & succendent eam
igni.

* Hæc dicit Dominus, Ne decipiat animas vestras; dicendo; Recedendo recedent à nobis Chaldaei, quia non recedent.
Nam si occideritis omnem exercitum Chaldeorum qui pugnant aduersus vos, & remanserint in eis viri vulnerati, singuli in ta-
bernaculo suo consurgent, & succendent ciuitatem istam igni.

* Et factum est cum recessisset exercitus Chal-
deorum ab Ierusalem, propter exercitum Pharaonis.

* Egressusque est Ieremias de Ierusalem, vt iret in terram tribus Benjamin, vt diuideret hæreditatem, quam habebat, filijs suis, &
fratribus suis in medio populi domus Benjamin.

* Cumque esset ipse in porta tribus Benjamin, erat ibi vir constitutus su-
per portam, nomine Ierias, filius Selemie filij Ananiae, & apprehendit Ieremiam prophetam, dicens: Tu Chaldaeis tete vis dedere?

* Et dixit Ieremias ad Ieriam, Falsum tu dicis de me: nō ego me dedo Chaldaeis. Et non acquieuit, & apprehendit Ierias Ieremiam,
& adduxit eum ad principes.

* ויקצפו השרים על ירמיהו והכו אותו ונתנו
אותו בית האסור בית יהונתן הספר כי אתו עשו
לבית הכלא:

* כי בא ירמיהו אל בית הכור ואל החניות
וישב שם ירמיהו ימים רבים:

* וישלח המלך צדקיהו ויבקחו וישאלהו
המלך בביתו בסתר ויאמר היש דבר מאת יהוה
ויאמר ירמיהו ויאמר ביד מלך בבל תנתן:

* ויאמר ירמיהו אל המלך צדקיהו מה הטאתי
לך ולעבדך ולעם הזה כי נתתם אותי אל-
בית הכלא:

* ואין נביאיכם אשר נבאו לכם לאמר לא-
יבא מלך בבל עליכם ועל הארץ הזאת:

* ועתה שמע נא אדני המלך והפלגה
רחמתי לפניך ואל תשבני בית יהונתן הספר
ולא אמות שם:

* ויצוה המלך צדקיהו ויפקדו את ירמיהו
בחדר המטרה ונתן לו ככר לחם ליום מחוץ
האפים עד תום כל הלחם מן העיר וישב
ירמיהו בחדר המטרה:

לח

* וישמע שפטיה בן מתן וגדליהו בן-
פשוור ויוכל בן שלמיהו ופשוור בן מלכיהו
אשר הדברים אשר ירמיהו מדבר אל-כל-
העם לאמר:

* כה אמר יהוה הישב בעיר הזאת ימות בחרב
ברעב ובדבר והיצא אל-הבשרים יחיה והיתה-
לו נפשו לשלל וחי:

* כה אמר יהוה הנתן תנתן העיר הזאת ביד חיל
מלך בבל ולכדה:

תרגום יונתן

15 וירגזו רכבניא על ירמיהו ואלקיו ויהוה ויהבו ויהוה בבית אסירי בית יונתן ספרא ארי ויהוה עבדו לבית אסירי:
16 ארי עאל ירמיהו לבית אסירי ולגיו מן חנותא ויתב חסן ירמיה יוסין סגיאין:
17 וישלח מלכא צדקיהו ויבקחו וישאלהו מלכא
בביתיה בסתר ויאמר צדקיהו מן קדם יי ויאמר ירמיהו אית ואמר ביד מלכא דבבל תתמסר:
18 ויאמר ירמיהו למלכא צדקיהו מה חבת לך ולעבדך ולעמא תרין ארי תביתין יתי לבית אסירי:
19 ואן נביאיכון דשקרא דאנביו לכון למימר לא ייתי מלכא דבבל עליכון ועל ארעא תרא:
20 וכען שמע בען רבוי מלכא תתקבל בען בעותי קדמך ולא תחיבנני לבית יהונתן ספרא ולא אמות חסן:
21 ופקד מלכא צדקיהו ופקדו ית ירמיה בדרת בית אסירי ויהבין לה פתא דלחמא ליומא משוק נחתומיא עד דשלים כל לחמא מן
קריתא ויתב ירמיה בדרת בית אסירי:

לח

1 ושמע שפטיה בר מתן וגדליה בר פשוור ויוכל בר שלמיהו ופשוור בר מלכיהו ופשוור בר מלכיהו
2 כדנן אמר יי דיתב בקריתא תרא יתקטל בחרבא בכפנא ובמותא ודיפוק וישתמע לכסדא ויחי ויהי לה נפשיה לשויבא ויתקיים:
3 כדנן אמר יי אתמסרא חתמסר קריתא תרא תרא ביד משרית מלכא דבבל ויכבשנה:

15 * Quamobrem irati principes contra Hieremiam, caesum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan scribae. Ipse enim prepositus erat super carcerem.

16 * Itaque ingressus est Hieremias in domum laci, & in ergastulum, & sedit ibi Hieremias diebus multis.

17 * Mittens autem Sedechias rex tulit eum, & interrogavit eum in domo sua abscondite: & dixit, Putas ne est sermo à Domino? Et dixit Hieremias, Est. Et ait, In manus regis Babylonis tradêris.

18 * Et dixit Hieremias ad regem Sedechiam: Quid peccaui tibi & seruis tuis, & populo tuo, quia misisti me in domum carceris?

19 * Vbi sunt prophetae vestri, qui prophetabant vobis, & dicebant, Non veniet rex Babylonis super vos & super terram hanc?

20 * Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: Valeat deprecatio mea in conspectu tuo, & ne me remittas in domum Ionathae scribae, ne moriar ibi.

21 * Pracepit ergo rex Sedechias ut traderetur Hieremias in vestibulum carceris, & daretur ei torta quotidie panis, excepto pulmento, donec confunderentur omnes panes de ciuitate. & mansit Hieremias in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

A Vdiuit autem Saphatias filius Mathan, & Gedelias filius Phasur, & Iuchal filius Selemia, & Phasur filius Melchiae sermones quos Hieremias loquebatur ad omnem populum, dicens:

2 * Hec dicit Dominus, Quicumque manferit in ciuitate hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem profugerit ad Chaldaeos, viuet, & erit anima eius sospes & viuens.

3 * Hec dicit Dominus, Tradendo tradetur ciuitas hac in manu exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

¹⁵ * Et indignati sunt principes contra Hieremiam, & percusserunt eum, & miserunt eum in domum carceris Jonathan scribæ, quia hæc fecerunt in domum carceris.

¹⁶ * Et venit Hieremias in domum laci, & ad vincula: & sedit ibi dies multos.

¹⁷ * Et misit Sedechias & vocavit eum, & interrogabat eum rex absconditè; Si est sermo à Domino? & dixit ei, Est. in manus regis Babylonis traderis.

¹⁸ * Et dixit Hieremias regi, In quo iniuria affeci te & servos tuos, & populum hunc, quia tu das me in domum carceris?

¹⁹ * Et ubi sunt propheta vestri qui prophetaverunt vobis, dicentes: Non veniet rex Babylonis super terram hanc?

²⁰ * Et nunc audi iam domine rex, cadat misericordia mea ante faciem tuam, & non auertas me in domum Jonathan scribæ, & non moriar ibi.

²¹ * Et præcepit rex, & iniecerunt eum in domum carceris, & dederunt ei panem unum in die de foris ubi panes faciunt, donec defecerunt panes de ciuitate: & sedit Hieremias in atrio carceris.

CAP. XXXVIII.

ET audiuit Saphan filius Mathan, & Godolias filius Paschor, & Joachal filius Selemia, & Paschor filius Melchia, sermones quos Hieremias loquebatur ad populum; dicens:

² * Sic dixit Dominus, Sedens in ciuitate ista morietur in gladio, & in fame, & in peste: & egrediens ad Chaldaeos, viuet; & erit anima eius in lucrum, & viuet.

³ * Quia sic dixit Dominus, Tradita tradetur ciuitas hæc in manus exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

¹⁵ * καὶ ὀργίσθησαν οἱ ἀρχόντες ἐπὶ ἱερემίαν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον φυλακῆς ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, ὅτι ταῦτα ἐποίησαν εἰς οἰκίαν φυλακῆς.

¹⁶ * καὶ ἦλθεν ἱερემίας εἰς τὸν οἶκον Ἰλάκκου καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλὰς.

¹⁷ * καὶ ἀπέστειλεν σεδεκίας καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κρυφαίως, εἰ ἔστιν λόγος τοῦ κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἔστιν· εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλωνίου τοῦ αἰδομένης.

¹⁸ * καὶ εἶπεν ἱερემίας τῷ βασιλεῖ, τί ἠδίκησά σε ἐστὶν παῖδάς σου καὶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι σὺ δίδως με εἰς οἰκὴν φυλακῆς;

¹⁹ * καὶ ποὺ εἰσὶν οἱ προφηταὶ ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν, λέγοντες· ἢ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς βαβυλωνίου ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην.

²⁰ * καὶ νῦν ἀκούθῃς δὴ κύριε βασιλεῦ, πεσέτω τὸ ἔλεός μου κατὰ πρὸς ὅπινόν σου, καὶ ἢ μὴ ἀποσρέψῃς με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω ἐκεῖ.

²¹ * καὶ σωέταξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐνεβάλοσαν αὐτὸν εἰς οἰκίαν τῆς φυλακῆς· καὶ ἐδίδον αὐτῷ ἄρτον ἓνα τῆς ἡμέρας ἕξωτον ἢ πέσους, ἕως ἡμέρας τοῦ αἰδομένου τοῦ κυρίου· καὶ ἐκάθισεν ἱερემίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς.

λη.

¹ * Καὶ ἤκουσεν σαφῶς ὁ κύριος μαθάν, καὶ γοδολίας υἱὸς παχώρ, καὶ ἰωχαλ υἱὸς σελεμίου καὶ παχώρ υἱὸς μελχί· καὶ ἐστὶν λόγος ὃς ἱερემίας ἐλάλει ἐπὶ τὸν λαόν, λέγων·

² * ὅτως εἶπεν κύριος, ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀποθάνει ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ· καὶ οὐκ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἔσπερον καὶ ζή(ε).

³ * ὅτι ὅτως εἶπεν κύριος, ὁ αἰδομένης τοῦ κυρίου ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας δυναμείως βασιλέως βαβυλωνίου, καὶ συλλήψεται αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ Et irati sunt principes contra Ieremiam, & percusserunt eum, & coniecerunt eum in carcerem domus Jonathan scribæ, ipsam enim fecerant in carcerem.

¹⁶ Ingressus est enim Ieremias in domum carceris, & in medium tabernarum: & sedit ibi Ieremias diebus multis.

¹⁷ Et misit rex Sedechias, & tulit eum, & interrogavit eum rex in domo sua clam: & ait, Nunquid est verbum à facie Domini? & ait Ieremias, Est. Et ait: In manum regis Babylonis tradèris.

¹⁸ Et dixit Ieremias regi Sedechiæ, Quid peccavi tibi & servis tuis, & populo huic, ut poneretis me in domum carceris?

¹⁹ Et ubi sunt pseudoprophetae, qui prophetant vobis, dicentes, Non veniet rex Babylonis contra vos & contra terram istam?

²⁰ Et nunc audi obsecro domine mi rex: acceptabilis sit obsecro deprecatio mea coram te, & ne reducas me in domum Jonathan scribæ, & non moriar ibi.

²¹ Et præcepit rex Sedechias, & commendauerunt Ieremiam in vestibulo domus carceris; & dabatur ei frustum panis quotidie de vico pistorum, donec consumeretur omnis panis de ciuitate. Et mansit Ieremias in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

AVdinit autem Saphatias filius Mathan, & Gedelias filius Phasur, & Iuchal filius Selemia, & Phasur filius Melchia, verba Ieremias loquentis cum omni populo; dicendo:

Hæc dicit Dominus, Qui manserit in vrbe hac, occidetur gladio, & fame, & peste: qui autem egressus fuerit, & dediderit se Chaldaeis, viuet, & erit ei anima eius in euasione, & sustentabitur.

Hæc dicit Dominus, Tradendo tradetur ciuitas hæc in manum exercitus regis Babylonis, & subiciet eam.

4 * ויאמרו השרים אל המלך יומת נא את האיש הזה כי על-כן הוא מרפא את ידי אנשי המלחמה הנשארים בעיר הזאת ואת ידי כל העם לדבר אליהם כדברים האלה כי האיש הזה איננו דרש לשלום לעם הזה כי אם לרעה:

5 * ויאמר המלך צדקיהו הנה הוא בידכם כי אין המלך יוכל אתכם דבר:

6 * ויקחו את ירמיהו וישלכו אותו אל חבור מלכיהו בן המלך אשר בחצר המטרה וישלחו את ירמיהו בחבלים ובבור אין מים כי אם טיט ויטבע ירמיהו בטיט: * וישמע עבד-מלך הכושי איש סדים והוא בבית המלך כי נתנו את ירמיהו אל החבור והמלך יושב בשער בנימן:

8 * ויצא עבד-מלך מבית המלך וידבר אל המלך לאמר: * אדני המלך הרעו האנשים האלה את כל אשר עשו לירמיהו הנביא את אשר השליכו אל החבור וימת תחתיו מפני הרעב כי אין הלחם עוד בעיר:

10 * ויצוה המלך את עבד-מלך הכושי לאמר קח בידך מורה שלשים אנשים והעלית את ירמיהו הנביא מן החבור בטרם ימור:

11 * ויקח עבד-מלך את האנשים בידו ויבא בית המלך אל תחת האוצר ויקח משם בלוי הסחבור ובלוי מלחים וישלחם אל ירמיהו אל החבור בחבלים:

12 * ויאמר עבד-מלך הכושי אל ירמיהו שים נא בלואי הסחבור והמלחים תחת אצלות ידיך מתחת לחבלים ויעש ירמיהו כן:

13 * וימשכו את ירמיהו בחבלים ויעלו אותו מן החבור וישב ירמיהו בחצר המטרה:

4 * Et dixerunt principes regi, Rogamus vt occidatur homo iste. De industria enim dissoluit manus virorum bellantium, qui remaserunt in ciuitate hac, & manus vniuersi populi, loquēs ad eos vniuersa verba hæc. Siquidem homo iste non quærit pacem populo huic, sed malum.

5 * Et dixit rex Sedechias: Ecce ipse in manibus vestris est. nec enim fas est vobis quicquam negare.

6 * Tulerunt ergo Hieremiam, & proiecerunt eum in lacum Helchiae filij Amelech, qui erat in vestibulo carceris, & submiserunt Hieremiam in funibus, in lacum in quo non erat aqua, sed lutum. Descendit itaque Hieremias in cœnum.

7 * Audiuit autem Abdemelech Æthiops vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod misissent Hieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta Benjamin.

8 * Et egressus est Abdemelech de domo Regis, & locutus est ad regem; dicens:

9 * Domine mi rex, malè fecerunt viri isti omnia quęcunque perpetrarunt cōtra Hieremiam prophetam, mittentes eum in lacum vt moriatur ibi fame. non sunt enim panes vltra in ciuitate.

10 * Præcepit itaq; rex Abdemelech Æthiopi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, & leua Hieremiam prophetam de lacu antequam moriatur.

11 * Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis quæ erat sub cellario, & tulit inde veteres pannos, & antiqua vestimenta quæ computruerant, & submisit ea ad Hieremiam in lacum per funiculos.

12 * Dixitque Abdemelech Æthiops ad Hieremiam prophetam, Pone veteres pannos, & hæc scissa, & putrida sub cubito manuum tuarum, & super funes. Fecit ergo Hieremias sic.

13 * Et extraxerunt Hieremiam funibus, & eduxerunt eum de lacu. Mansit autē Hieremias in vestibulo carceris.

תרגום יונתן

4 * ואמרו רבבניא למלכא ויקטל כען גברא דדין ארי על כן הוא מרשל ית ידי עבדי קרבא דאשתארו בקרתא דדא וית ידי כל עמא למלא עמהון כפתגמא האלון ארי גברא דדין ליתוחי תבע לשלמא לעמא דדין אלחן לכישא:

5 * ואמר מלכא צדקיהו תא הוא מסיר בידכון ארי לית מלכא יכיל לאתבא יתכון פתגם:

* Et dixerunt principes regi, Occidatur iam homo ille, quia ipse dissoluit manus hominum bellantium, qui remanserunt in ciuitate hac, & manus uniuersi populi, loquens ad eos secundum uerba ista: quia homo iste non diuinat pacem populo huic, sed mala.

* Et dixit rex Sedechias, Ecce ipse in manibus uestris, quia non potuit rex contra eos.

* Et tulerunt Hieremiam, & proiecerunt eum in lacum Melchiae filij regis qui erat in atrio carceris, & demiserunt eum in funibus in lacum, & in lacu non erat aqua, sed cænum, & erat in cæno.

* Et audiuit Abdemelech Aethiops uir eunuchus, & erat ipse in atrio regis, quia iniecerunt Hieremiam in lacum: & rex sedebat in porta Beniamin.

* Et egressus est Abdemelech de domo regis, & locutus est ad regem, & dixit:

* Domine mi rex, male fecerunt uiri illi omnia quæ fecerunt contra Hieremiam prophetam, proiecentes eum in lacum ut moriatur in eo à facie famis, quia non sunt ultra panes in ciuitate.

* Et præcepit rex Abdemelech, dicens: Tolle tecum hinc triginta uiros, & educ eum de lacu, ut non moriatur.

* Et accepit Abdemelech homines & intrauit in domum regis ad subterraneam, & tulit inde uetera rudia uelimenta, & antiquos funiculos, & proiecit ea ad Hieremiam in lacum.

* Et dixit ad eum, Pone hæc sub funiculis: & fecit Hieremias sic.

* Et traxerunt eum in funiculis, & eduxerunt eum de lacu: & sedit Hieremias in atrio carceris.

* καὶ εἶπαν οἱ ἀρχόντες τῇ βασιλεῖ, ἀναιρεθῆτω δὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅτι αὐτὸς ἐκλύει τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμουμένων τῶν καταλειπομένων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ τὰς χεῖρας πάντος τοῦ λαοῦ λαλῶν πρὸς αὐτὸς κατὰ τὰ λόγια τοῦ κυρίου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ χρησιμολογεῖ εἰρήνῃ τῇ λαῷ τούτῳ, ἀλλ' ἡ πονηροῦ.

* καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, ἰδοὺ αὐτὸς ἐν χερσὶν ὑμῶν, ὅτι ὅκ ἐδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸς.

* καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον μελχοίου υἱοῦ τοῦ βασιλέως ὃς ἦν ἐν τῇ ἀντλή τῆς φυλακῆς, καὶ ἐχάλασαν αὐτὸν ἐν χοινοῖς εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἐν τῇ λάκκῳ ὅκ ἦν ὕδωρ ἀλλ' ἡ βόρβορος, καὶ ἦν ἐν τῇ βορβόρῳ.

* καὶ ἤκουσεν ἀβδεμέλεχ ὁ αἰθίοψ ἀνὴρ εὐνοῦχος, & ἦν αὐτὸς ἐν τῇ ἀντλή τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐνέβαλον τὸν ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν τῇ πύλῃ βενιαμὴν.

* καὶ ἐξῆλθεν ἀβδεμέλεχ ἐκ τῆς οἰκίας βασιλέως, καὶ ἐλάλησεν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν.

* κύριέ μου βασιλεῦς ἐπὶ οὐράσῃ σου ὁ δόσας ἐκείνοις πρῶτα ἀπέποιήσαν κατὰ τὸν ἱερεμίαν τὸ πρὸς φήτου ῥίψαντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον ἵνα ἀποθῇ ἐν αὐτῷ ἀπὸ πρὸς ὅπου τὸ λιμὸς, ὅτι ὅκ εἰσὶν ἐτι ἄρτοι ἐν τῇ πόλει.

* καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβδεμέλεχ, λέγων. λάβε μὲν σεαυτοῦ ἐντεθῆν τετακόντα ἄνδρας, & ἀνάβα γε αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, ἵνα μὴ ἀποθῇ.

* καὶ ἔλαβεν ἀβδεμέλεχ τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν βασιλέως ὡς τὴν ὑπόγειον, & ἔλαβεν ἐκεῖθεν παλαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ χοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ πρὸς ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον.

* καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, θές ταῦτα ὑποκάτω τῶν χοινίων, & ἐποίησεν ἱερεμίας ὅτως.

* καὶ ἐλκυσαν αὐτὸν ἐν τοῖς χοινοῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ ἐκάθησεν ἱερεμίας ἐν τῇ ἀντλή τῆς φυλακῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixerunt principes regi, Occidatur nunc uir iste, propterea quod dissoluit manus bellatorum qui remanserunt in urbe hac, & manus totius populi, dum eos huiusmodi uerbis alloquitur. Vir enim iste non quaerit pacem populo huic, sed malum.

* Et dixit rex Sedechias, Ecce ipse traditus est in manum uestram: non enim rex potest prohibere uobis uerbum.

* Et tulerunt Ieremiam, & proiecerunt eum in lacum Melchiae filij regis, qui erat in atrio domus carceris; & demiserunt Ieremiam in funibus, & in lacu non erat aqua, sed lutum; & demersus est Ieremias in luto.

* Et audiuit seruus regis Sedechiae uir magnus, & ipse erat in domo regis, quod posuissent Ieremiam in lacu. Et rex sedebat in porta tribus Beniamin.

* Et egressus est seruus regis de domo regis, & locutus est cum rege; dicens:

* Domine mi rex, malefecerunt uiri isti in omnibus quæ fecerunt Ieremiae prophetae, quem coniecerunt in lacum: iam mortuus est in loco suo præ fame, neque enim est ultra panis in ciuitate.

* Et præcepit rex seruo regis Sedechiae; dicens: Tolle hinc tecum triginta uiros, & subleua Ieremiam prophetam de lacu, antequam moriatur.

* Et tulit seruus regis uiros secum; & ingressus est in domum regis, sub cellarium; & tulit inde frusta panni uetera scissa, & comminuta; & demisit ea ad Ieremiam in lacum funibus.

* Et dixit seruus regis Sedechiae ad Ieremiam, Pone nunc uetera panni frusta scissa & trita, sub axillis manuum tuarum, & sub funibus. Et fecit Ieremias sic.

* Et extraxerunt Ieremiam funibus, & subuexerunt eum de lacu. Et mansit Ieremias in atrio domus carceris.

* וישלח המלך צדקיהו ויקח ארם-ירמיהו
 הנביא אליו אל-מבוא השלישי אשר בבית יהוה
 ויאמר המלך אל-ירמיהו שאל אני אתך דבר אל-
 תכחד ממני דבר :
 * ויאמר ירמיהו אל-צדקיהו כי אניד לך הלוא
 המרת תמיתני וכל איעצך לא תשמע אלי :
 * וישבע המלך צדקיהו אל-ירמיהו בסתר
 לאמר חי יהוה ארם אשר עשה לנו את-הנפש
 הזאת אם-אמיתך ואם-אתנך ביד האנשים האלה
 אשר מבקשים את-נפשך :
 * ויאמר ירמיהו אל-צדקיהו כה-אמר יהוה
 אלהי צבאות אלהי ישראל אם-יצא תצא
 אל-שרי מלך-בבל וחיתה נפשך והעיר הזאת
 לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך :
 * ואם לא-תצא אל-שרי מלך בבל ונתנור
 העיר הזאת ביד הכשדים ושרפורה באש ואתה
 לא-תמלט מידם :
 * ויאמר המלך צדקיהו אל-ירמיהו אני דאג
 את-היהודים אשר נפלו אל-הכשדים פן-יתנו
 אתי בידם והתעללו בי :
 * ויאמר ירמיהו לא יתנו שמע-נא בקול יהוה
 לאשר אני דבר אליך ויטב לך ותחי נפשך :
 * ואם מאן אתה לצאת זה הדבר אשר הראני
 יהוה :
 * והנור כל-הנשים אשר נשארו
 בבית מלך-יהודה מוצאות אל-שרי מלך בבל
 והנור אמרת הסיתוך ויכלו לך אנשי שלמך
 הטבעו בכך רגלך נסגו אהור :
 * ואת כל-נשיך ואת-בניך מוצאים אל-הכשדים
 ואתה לא-תמלט מידם כי ביד מלך-בבל תתפש
 ואת-העיר הזאת תשרף באש :

14 * Et misit rex Sedechias, & tulit ad se
 Hieremiam prophetam ad ostium tertium
 quod erat in domo Domini. Et dixit rex ad
 Hieremiam, Interrogo ego te sermone, ne
 abscondas à me aliquid.
 15 * Dixit autem Hieremias ad Sedechiam,
 Si annunciauero tibi, nunquid non interfici-
 es me? & si consilium dederò tibi, non
 me audies.
 16 * Iurauit ergo rex Sedechias Hieremiae
 clam dicens: Viuit Dominus qui fecit no-
 bis animam hanc, si occidero te, & si tra-
 didero te in manus virorum istorum, qui
 quarunt animam tuam.
 17 * Et dixit Hieremias ad Sedechiam, Hæc
 dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si
 E profectus exieris ad principes regis Baby-
 lonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc non
 succendetur igni, & saluus eris tu & do-
 mus tua.
 18 * Si autem non exieris ad principes re-
 gis Babylonis, tradetur ciuitas hæc in ma-
 nus Chaldaeorum, & succendent eam igni,
 & tu non effugies de manu eorum.
 19 * Et dixit rex Sedechias ad Hieremiam,
 Sollicitus sum propter Iudæos qui transfu-
 gerunt ad Chaldaeos, ne fortè tradar in ma-
 nus eorum, & illudant mihi.
 20 * Respondit autem Hieremias, & dixit
 ei, Non te tradent. Audi quæso vocem
 F Domini quam ego loquor ad te, & bene
 tibi erit, & viuet anima tua.
 21 * Quod si nolueris egredi, iste est sermo
 quem ostendit mihi Dominus.
 22 * Ecce omnes mulieres quæ remanserunt
 in domo regis Iuda, educuntur ad principes
 regis Babylonis, & ipsæ dicent: Seduxerunt
 te, & prauauerunt aduersum te viri paci-
 fici tui, demerferunt in cæno & in lubrico
 pedes tuos, & recefferunt à te.
 23 * Et omnes vxores tuæ & filij tui edu-
 centur ad Chaldaeos, & non effugies ma-
 nus eorum, sed in manu regis Babylonis
 capieris, & ciuitatem hanc comburet igni.

תרגום יונתן

14 וישלח מלכא צדקיהו וידבר ית ירמיה נביא לוחה למעלמא חליתא דיי בבית מקדשא דיי ויאמר מלכא לירמיה שאל אנא יתך פתגמא
 לא תכסי ממני פתגם :
 15 ויאמר ירמיה לצדקיהו ארי אחוי לך הלא מקטל תקטלני וארי אמלכך לא תקבל ממני
 16 וקום מלכא צדקיהו לירמיה בסתר למימר קום הוא יי ית דקום לנא ית נפשחא האלן אם אקטלך ואם אכסריןך בידא
 דגבריא האלן דבען למקטלך :
 17 ויאמר ירמיה לצדקיהו כדנן אמר יי אלהא צבאות אלהא דישראל אם מפך תפוק לוח רכרבי
 מלכא דבבל ותתקום נפשך וקרתא תדא לא תחוקד בנורא ותחי את ואנש ביתך :
 18 ואם לא תפוק לוח רכרבי מלכא דבבל ותחוקד קרתא תדא בידא דכסדאי ויזקדנה בנורא ואח לא תשתחב מידהון :
 19 ויאמר מלכא צדקיהו לירמיה אנא יצא מן יהודה דאשחמעי לכסדאי דלמא יכסרון יתי ביריהון ויתלעבון בי :
 20 ויאמר ירמיה לא יכסרון קבל בען למיכרא דיי לראנא ממל עמך ויטב לך ותתקום נפשך :
 21 ואם מסרב את למפק דין פתגמא דאחויני יי :
 22 ותא כל נשיא דאשחארא בבית מלך שבטא דבית יהודה מתפקן לוח רכרבי מלכא דבבל ואנן אמרין אשעיך ויכילי לך אנשי
 שלמך אשחאקעא בביתא רגלך אסחחרא לאחורא :
 23 ויתכל נשך וית כנך מתפקן לוח כסדאי ואח לא תשתחב מידהון ארי ביד
 מלכא דבבל ותאחד וית קרתא תדא תחוקד בנורא :

* Et misit rex, & vocavit eum ad se in domum tertiam quæ in domo Domini: & dixit ei rex, Interrogaba te verbum, & ne abscondas à me verbum.

* Et dixit Hieremias regi, Si annunciauero tibi, non morte me interficies? & si consilium dederò tibi, non audies me.

* Et iuravit rex ei clam, dicens: Vivit Dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus hominum istorum qui querunt animam tuam.

* Et dixit ei Hieremias: Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Si egrediens egressus fueris ad duces regis Babylonis, vivet anima tua; & ciuitas hæc non succendetur in igne, & vines tuæ & domus tua.

* Et si non exieris, tradetur ciuitas hæc in manus Chaldaeorum, & succendent eam in igne, & tu non saluaberis de manibus eorum.

* Et dixit rex Hieremias, Ego sollicitudinem habeo Iudeorum, qui fugerunt ad Chaldaeos, ne dent me in manus eorum & illudant mihi.

* Et ait Hieremias, Non tradent te: audi verbum Domini quod ego dico ad te, & melius erit tibi, & vivet anima tua.

* Et si non volueris tu egredi, iste sermo quem ostendit mihi Dominus.

* Ecce omnes mulieres quæ relictæ sunt in domo regis Iuda, educæ sunt ad regem Babylonis: & istæ dixerunt, Seduxerunt te, & prauulerunt aduersum te viri pacifici tui, & praualebunt in lubricis contra pedes tuos, recesserunt à te.

* Et uxores tuas & filios tuos educant ad Chaldaeos, & tu non saluaberis, quia in manu regis Babylonis capieris, & ciuitas hæc comburetur.

4 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἐκκαλεσέν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἰκίαν ἀσπασίην τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, ἐρωτήσω σε λόγον, & μὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα.

15 * καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, εἰ ἀνὰ γέλωτα, & χιθνατῶ με θανατώσης; καὶ ἐὰν συμβουλῶσαι, & μὴ ἀκέσῃς μου.

16 * καὶ ὤμωσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ κρυφῇ, λέγων, ἢ κύριε ὁς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε, καὶ εἰ παραδώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν ζήτων τῶν ψυχῶν σου.

17 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, ὅπως εἶπεν κύριε τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἐὰν ἐξελεθῶν ἐξέλθῃς πρὸς ἡγεμόνας βασιλέως βαβυλῶν, (ἢ σὺ) ἢ ψυχὴ σου καὶ ἡ πόλις αὕτη & μὴ κατακαυθῇ ἐν πυρὶ, καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ οἰκία σου.

18 * καὶ ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, δοθή(ε) ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων, & καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρὶ, καὶ σὺ & μὴ σωθῇς ἀπὸ χειρῶν αὐτῶν.

19 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμίᾳ, ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν ἰουδαίων τῶν πεφθυγόντων πρὸς σὺν χαλδαίοις μὴ δώσω με εἰς χεῖρας αὐτῶν καὶ καταμωκῆνται μου.

20 * & εἶπεν ἱερεμίας, & μὴ παραδώσιν σε, ἀκούθῃ τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λέγω πρὸς σέ, καὶ βέλιον ἔσαι & καὶ ζή(ε) ἡ ψυχὴ σου.

21 * καὶ εἰ μὴ θέλῃς σὺ ἐξελεῖν, ὅτι ὁ λόγος ὃν ἔδειξόν μοι κύριε.

22 * ἰδοὺ πάσαι γυναῖκες αἱ καταλειφθεῖσαι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως ἰσραὴλ, ἐξήγοντο πρὸς βασιλέα βαβυλῶν, καὶ αὐταὶ ἔλεγον, ἡπάτησόν σε, & ἠδυνάσθησάν σου ἄνδρες εἰρηνικοὶ σου, καὶ κατήχθησιν ἐν ὀλιωθήμασιν πόδας σου, ἀπέρευσαν ἀπὸ σοῦ.

23 * καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐξάξουσιν πρὸς σὺν χαλδαίοις, καὶ σὺ & μὴ σωθῇς, ὅτι ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶν συλληφθήσῃ, καὶ ἡ πόλις αὕτη κατακαυθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et misit rex Sedechias, & tulit Ieremiam prophetam ad se, ad ostium tertium quod erat in domo sanctuarij Domini. Dixitq, rex ad Ieremiam, Interrogo ego te sermonem: ne cales à me quicquam.

15 Et dixit Ieremias ad Sedechiam, Si annunciauero tibi, nonne interficiendo interficies me? & si consilia dederò tibi, non acquiesces mihi.

16 Et iuravit rex Sedechias, dicens in occulto Ieremias, Viuus est Dominus qui sustentat nobis animas istas, si occidero te, & si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt occidere te.

17 Et dixit Ieremias Sedechia: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si egrediendo egressus fueris ad principes regis Babylonis, & sustentabitur anima tua, & ciuitas hæc non comburetur igni; & viues tu, & viri domus tuæ.

18 Si verò non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur ciuitas hæc in manus Chaldaeorum, & succendent eam igni; & tu non saluaberis de manibus eorum.

19 Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam, Anxius sum propter Iudeos qui se dederunt Chaldaeis, ne fortè tradant me in manus eorum, & illudant mihi.

20 Et dixit Ieremias, Non tradent. acquiesce verbo Domini quod ego loquor tecum, ut bene sit tibi, & sustentetur anima tua.

21 Quod si renuis exire, ecce omnes mulieres quæ remanserunt in domo regis Iuda, educantur ad principes regis Babylonis; & ipsæ dicent, Deceperunt te & prauulerunt contra te viri pacifici tui: submersi sunt in confusione pedes tui; conuersi sunt retrorsum.

22 Et omnes uxores tuæ & filij tui educantur ad Chaldaeos, & tu non euades de manibus eorum, quia in manu regis Babylonis capieris, & ciuitas hæc comburetur igni.

24 * ויאמר צדקיהו אל ירמיהו איש גל ידע
 25 בדברים האלה ולא תמור: * וכי ישמעו
 השרים כי דברתי אתך ובאו אליך ואמרו אליך
 הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד
 ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך:
 26 * ואמרת אליהם מפיל אני תחנתי לפני המלך
 לבלתי השיבני בית יהונתן למות שם:
 27 * ויבאו כל השרים אל ירמיהו וישאלו אותו
 ויגד להם ככל הדברים האלה אשר צוה המלך
 ויחרשו ממנו כי לא נשמע הדבר:
 28 * וישב ירמיהו בחצר המטרה עד יום אשר
 נלכדה ירושלים והיה כאשר נלכדה ירושלים:

לט

1 * בשנה ה'תשעית לצדקיהו מלך יהודה
 בחדש העשירי בא נבוכדנאצר מלך בבל וכל
 חילו אל ירושלים ויצרו עליה:
 2 * בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי
 בתשעה לחדש הבקעה העיר:
 3 * ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך
 נרגל שראצר סמגר נבו שרסקים רב סרים
 נרגל שראצר רב מגוכל שארית שרי מלך בבל:
 4 * והיה כאשר ראם צדקיהו מלך יהודה וכל
 אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן העיר דרך
 גן המלך בשער בין החמתיים ויצא דרך הערבה:
 5 * וירדפו חיל כשדים אחריהם וישגו אותם
 צדקיהו בערבורת ירחו ויקחו אותו ויעלוהו אל
 נבוכדנאצר מלך בבל וכלתה בארץ חמר
 וידבר אתו משפטים:
 6 * וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבליה
 לעיניו ואת כל חרי יהודה שחט מלך בבל:

תרגום יונתן

24 * ויאמר צדקיהו לירמיהו איש לא ידע בפתגמי האל ולא תמור: 25 * וכי ישמעו השרים כי דברתי אתך ובאו אליך ואמרו אליך הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך: 26 * ואמרת אליהם מפיל אני תחנתי לפני המלך לבלתי השיבני בית יהונתן למות שם: 27 * ויבאו כל השרים אל ירמיהו וישאלו אותו ויגד להם ככל הדברים האלה אשר צוה המלך ויחרשו ממנו כי לא נשמע הדבר: 28 * וישב ירמיהו בחצר המטרה עד יום אשר נלכדה ירושלים והיה כאשר נלכדה ירושלים:

1 * בשנה ה'תשעית לצדקיהו מלך יהודה בחדש העשירי בא נבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלים ויצרו עליה: 2 * בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר: 3 * ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך נרגל שראצר סמגר נבו שרסקים רב סרים נרגל שראצר רב מגוכל שארית שרי מלך בבל: 4 * והיה כאשר ראם צדקיהו מלך יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן העיר דרך גן המלך בשער בין החמתיים ויצא דרך הערבה: 5 * וירדפו חיל כשדים אחריהם וישגו אותם צדקיהו בערבורת ירחו ויקחו אותו ויעלוהו אל נבוכדנאצר מלך בבל וכלתה בארץ חמר וידבר אתו משפטים: 6 * וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבליה לעיניו ואת כל חרי יהודה שחט מלך בבל:

24 * Dixit ergo Sedechias ad Hieremiam, Nullus sciet verba hæc, & non morieris.
 25 * Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi, Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne cales & non te interficiemus, & quid locutus est tecum rex:
 26 * Dices ad eos, Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Jonathan, & ibi morerer.
 27 * Venerunt ergo omnes principes ad Hieremiam & interrogauerunt eum. Et locutus est eis iuxta omnia verba quæ præceperat ei rex. Et cessauerunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. * Mansit verò Hieremias in vestibulo carceris vsque ad diem quo capta est Hierusalem. Et factum est ut caperetur Hierusalem.

CAP. XXXIX.

A Nno nono Sedechiæ regis Iuda mense decimo venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius ad Hierusalem, & obsidebant eam.
 2 * Vndecimo autem anno Sedechiæ mense quarto nona mensis, aperta est ciuitas.
 3 * Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media, Neregel, Serefer, Semegar-nabu, Sar-sachim, Rabfares, Neregel, Serefer, Reb-mag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.
 4 * Cùmque vidisset eos Sedechias rex Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt & egressi sunt nocte de ciuitate per viam horti regis, & per portam quæ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.
 5 * Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum, & comprehenderunt Sedechiam in campo solitudinis Hierichontinæ, & captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblata quæ est in terra Emath, & locutus est ad eum iudicia.
 6 * Et occidit rex Babylonis filios Sedechiæ in Reblata in oculis eius, & omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis.

cus, & omnes principes Iuda occidit rex Babylonis.

* ואת עיני צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים
 לביתו אתו בכלה:
 * ואת בית המלך ואת בית העם שרפו הכשדים
 באש וארץ חומת ירושלם נתצו:
 * ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים
 אשר נפלו עליו ואת יתר העם הנשארים הגלגל
 נבזראדן רב טבחים בכל:
 * ומן העם הדלים אשר אין להם מאומה
 השאיר נבזראדן רב טבחים בארץ יהודה ויתן
 להם כרמים ויגבים ביום ההוא:
 * ויצו נבוכד-ראצר מלך בבל על ירמיהו ביד
 נבזראדן רב טבחים לאמר:
 * קחנו ועיניך שים עליו ואל תעש לו מאומה
 רע כי אם כאשר ידבר אליך בן עשרה עמו:
 * וישלח נבזראדן רב טבחים ונכושין רב-
 סרים ונרגל שראצר רב-מג וכל רבי מלך-בבל:
 * וישלחו ויקחו את ירמיהו מחצר המטרה
 ויתנו אותו אל גדליהו בן-אחיקם בן-שפן
 להוצאהו אל הבית וישב בתוך העם:
 * ואל ירמיהו היה דבר יהודה בהיותו עצור
 בחצר המטרה לאמר:
 * הלוך ואמרת לעבד-מלך הכוש לאמר כה-
 אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מבלי את-
 דברי אל העיר הזאת לרעה ולא לטובה והיו
 לפניך ביום ההוא:
 * והצלתיך ביום ההוא נאם יהוה ולא תנתן
 ביד האנשים אשר אתה יגור מפניהם:
 * כי מלט אמלטך ובחרב לא תפל והיתה לך
 נפשך לשלל כי בטחית בי נאם יהוה:

7 * Oculos quoque Sedechiae eruit, &
 vinxit eum compedibus vt duceretur in
 Babylonem.
 8 * Domum quoq; regis & domum vul-
 gi succenderunt Chaldaei igni, & murum
 Hierusalem subuerterunt.
 9 * Et reliquias populi quae remanserant
 in ciuitate, & profugos qui transfugerant
 ad eum, & superfluos vulgi qui remanse-
 rant, transtulit Nabuzardan magister mi-
 litum in Babylonem.
 10 * Et de plebe pauperum qui nihil peni-
 tus habebant, dimisit Nabuzardan ma-
 gister militiae in terra Iuda, & dedit eis vi-
 neas & cisternas in die illa.
 11 * Praecepit autem Nabuchodonosor
 rex Babylonis de Hieremia, Nabuzardan
 magistro militum, dicens:
 12 * Tolle illum, & pone super eum ocu-
 los tuos, nihilque ei mali facias, sed vt vo-
 luerit, sic facias ei.
 13 * Misit quoque Nabuzardan princeps
 militiae, & Nabu, & Sefban, & Rapsares,
 & Neregel, & Serefer, & Rebinag, & om-
 nes optimates regis Babylonis
 14 * Miserunt & tulerunt Hieremiam de
 vestibulo carceris, & tradiderunt eum Go-
 dolia filio Ahicam filij Saphan, vt intra-
 ret in domum, & habitaret in populo.
 15 * Ad Hieremiam autem factus fuerat
 fermo Domini cum clausus esset in vesti-
 bulo carceris, dicens:
 16 * Vade, & dic Abdemelech Aethiopi,
 dicens: Haec dicit Dominus exercituum
 Deus Israel, Ecce ego inducam sermones
 meos super ciuitatem hanc in malum &
 non in bonum, & erunt in conspectu tuo
 in die illa.
 17 * Et liberabo te in die illa, ait Dominus.
 & non tradēris in manus virorum quos tu
 formidas.
 18 * Sed eruens liberabo te, & gladio non
 cades, sed erit tibi anima tua in salutem,
 quia in me habuisti fiduciam, ait Domi-
 nus.

תרגום יונתן

17 ויה עיני צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים ויתנוהו לנכש
 18 ויתן בית מלך ויתן בית עמא אוקידו כסדאי בנורא וית שורי ירושלם תרעו
 19 וית שאר עמא ראשחארו בקרתא וית שמייעא ראשחמסעו עלוהי וית שאר עמא ראשחארו אגלי נבזראדן רב קטוליא לבבל
 20 וסן עמא תשיבא דלית להון מדעם אשאר נבזראדן רב קטוליא בארעא דבית יהודה ומנינו למתו מפלחין כחקליו ובכרסין
 21 ופקד נבוכדנאצר מלך בבל על ירמיהו ביד נבזראדן רב קטוליא למיסר
 22 וברתי ועיניך שו עלוהי ולא תעבד לה מדעם כיש אלתן כמא דמלך עמך בן עבד עמא
 23 ושלח נבזראדן רב קטוליא
 24 ונכושין רב סרים ונרגל שראצר רב-מג וכל שאר רבדים מלך בבל
 25 וישלחו ויקחו את ירמיהו מן המטרה ויתנוהו לגדליהו בן אחיקם בן שפן
 26 וישלחו ויקחו את ירמיהו מן המטרה ויתנוהו לגדליהו בן אחיקם בן שפן
 27 וישלחו ויקחו את ירמיהו מן המטרה ויתנוהו לגדליהו בן אחיקם בן שפן
 28 וישלחו ויקחו את ירמיהו מן המטרה ויתנוהו לגדליהו בן אחיקם בן שפן

* Et oculos Sedechie excacavit, & vinxit eum in compedibus, & duxit eum in Babylonem.

* Et domum regis, & domos populi combusserunt Chaldei in igne, & murum Hierusalem subuerterunt.

* Et residuum populi & relictos in ciuitate, & cadentes qui ceciderunt ad regem Babylonis, & reliquum populi & relictos transtulit Nabuzardan princeps coquorum in Babylonem.

* Et ex pauperibus populi quibus non erat quicquam, reliquit Nabuzardan princeps coquorum in terra Iuda, & dedit eis vineas & agros in die illa.

* Et precepit Nabuchodonosor rex Babylonis pro Hieremia in manu Nabuzardan principis coquorum; dicens:

* Accipe eum & pone oculos tuos super ipsum, & ne facias ei quicquam malum: sed sicut locutus fuerit ad te, sic facies ei.

* Et misit Nabuzardan princeps coquorum & Nabusezban, & Rapsares, & Nergel, & Sarasar, & Rabmag, & omnes duces regis Babylonis.

* Et miserunt, & acceperunt Hieremiam de atrio carceris, & dederunt eum ad Godoliam filium Achicam filii Saphan, & eduxerunt eum & sedere fecerunt in medio populi.

* Et ad Hieremiam factus est sermo Domini in atrio carceris; dicens:

* Vade & dic ad Abdemelech Aethiopem; dicens: Sic dixit Dominus Deus Israel, Ecce ego induco sermones meos super ciuitatem hanc in mala, & non in bona, & erunt coram te in die illa.

* Et saluabo te in die illa, ait Dominus, & non dabo te in manus hominum, quos tu times a facie eorum.

* Quia saluans saluabo te, & in gladio non cades; & erit anima tua in lucrum, quia confidisti in me, ait Dominus.

7 * καὶ οὗτος ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσεν· καὶ ἐδήτην αὐτὸν ἐν πένδεσσι, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα.

8 * καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τὰς οἰκίας τοῦ λαοῦ ἐνέπρυσαν ὁ χαλδαῖος ἐν πυρὶ, ὡς τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κατέβη.

9 * καὶ τὸ πλεονὸν τοῦ λαοῦ καὶ οὗτος κατελειφθέντας ἐν τῇ πόλει καὶ οὗτος ἐμπεπληκότας οἱ ἐνέπρυσαν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος· ὡς τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ καὶ οὗτος κατελειφθέντας μετήρκεν ναβουζαρδάν ὁ δρχιμαγέτης εἰς βαβυλῶνα.

10 * καὶ ἐκ πάντων πτωχῶν τοῦ λαοῦ οἱ οὐκ ἔχοντες, κατέλειπεν ναβουζαρδάν ὁ δρχιμαγέτης ἐν γῇ ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπελώνας καὶ ἀγροὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

11 * καὶ ἐνετείλατο ναβουζαρδάν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ὑπὲρ τοῦ ἱερεμίου ἐν χειρὶ ναβουζαρδάν ὁ δρχιμαγέτης, λέγων·

12 * λάβε αὐτὸν ὡς θεὸς οὗτος ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ μὴ ποιήσῃς αὐτῷ ἔθρον κακόν, ἀλλὰ καθὼς λαλήσῃ πρὸς σέ, ὅτω ποιήσεις αὐτῷ.

13 * καὶ ἀπέστειλε ναβουζαρδάν ὁ δρχιμαγέτης καὶ ναβουσεζβάν ὁ ῥαψαρὴς καὶ νηργέλ, ὁ σαρασάρ, ὁ ῥαβμάγ, ὁ πρύτης οἱ ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος.

14 * καὶ ἀπέστειλαν, καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίην ἐξ αὐλῆς τοῦ φυλακῆς, καὶ ἔδωκαν αὐτὸν πρὸς γοδιλίην υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν, καὶ ἐξήγαγον αὐτόν, καὶ ἐκάθισαν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ.

15 * καὶ πρὸς ἱερεμίην ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ φυλακῆς, λέγων·

16 * προσβίου καὶ εἶπον πρὸς ἀβδεμέλεχ τὸν αἰθίοπα, λέγων· ὅτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἰδοὺ ἐγὼ φέρω οὗτον λόγους μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ, καὶ ἔσονται ἐνώπιόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

17 * καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, καὶ ἐδώσω σε εἰς χεῖρας πάντων δούτρῳ των ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ σωσάου σου.

18 * ὅτι σώζων σώσω σε ἐν ῥομφαίᾳ· καὶ μὴ πέσης· καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ σου εἰς εὐρεμα ὅτι ἐπεποιθεῖς ἐπ' ἐμοί, φησὶν κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et oculos Sedechie excacavit, & vinxit eum catenis æreis, ut duceret eum in Babylonem.

* Et reliquias populi qui remanserant in ciuitate, & transfugas qui transfugerant ad eum, & reliquum populum qui remanserant, transtulit Nabuzardan princeps occidentium in terra domus Iuda, & constituit eos ut essent agricolæ & vinitores in die illa.

* Et precepit Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia per manum Nabuzardan principis occidentium; dicendo:

* Tolle illum, & oculos tuos pone super eum, neque feceris ei quicquam mali; sed sicut locutus fuerit tecum, sic fac cum eo.

* Et misit Nabuzardan princeps occidentium, & Nabusezban, Rabfari, & Neregel, & Sarefer, Rabmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.

* Et miserunt, & tulerunt Ieremiam de atrio domus victorum; & tradiderunt eum Godoliz filio Abicam filij Saphan, ut educeret eum in domum. & habitauit in medio populi.

* Et cum Ieremia factum est verbum prophetie a facie Domini, cum esset clausus in atrio carceris, dicens:

* Vade & dic seruo regis Sedechie, hoc modo: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Ecce ego inducam sermones meos super ciuitatem hanc in malum, & non in bonum; & erunt in conspectu meo in die illa.

* Et liberabo te in die illa, dicit Dominus, & non tradêris in manum virorum a quorum facie tu formidas.

* Quia liberando liberabo te, & gladio non occideris; & erit tibi anima tua in ereptionem; quia confisus es in verbo meo, dicit Dominus.

* Et domum regis & domum populi qui remanserant in ciuitate, & transfugas qui transfugerant ad eum, & reliquum populum qui remanserant, transtulit Nabuzardan princeps occidentium in terra domus Iuda, & constituit eos ut essent agricolæ & vinitores in die illa.

* Et reliquias populi qui remanserant in ciuitate, & transfugas qui transfugerant ad eum, & reliquum populum qui remanserant, transtulit Nabuzardan princeps occidentium in terra domus Iuda, & constituit eos ut essent agricolæ & vinitores in die illa.

* Et precepit Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia per manum Nabuzardan principis occidentium; dicendo:

* Tolle illum, & oculos tuos pone super eum, neque feceris ei quicquam mali; sed sicut locutus fuerit tecum, sic fac cum eo.

* Et misit Nabuzardan princeps occidentium, & Nabusezban, Rabfari, & Neregel, & Sarefer, Rabmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.

* Et miserunt, & tulerunt Ieremiam de atrio domus victorum; & tradiderunt eum Godoliz filio Abicam filij Saphan, ut educeret eum in domum. & habitauit in medio populi.

* Et cum Ieremia factum est verbum prophetie a facie Domini, cum esset clausus in atrio carceris, dicens:

* Vade & dic seruo regis Sedechie, hoc modo: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Ecce ego inducam sermones meos super ciuitatem hanc in malum, & non in bonum; & erunt in conspectu meo in die illa.

* Et liberabo te in die illa, dicit Dominus, & non tradêris in manum virorum a quorum facie tu formidas.

* Quia liberando liberabo te, & gladio non occideris; & erit tibi anima tua in ereptionem; quia confisus es in verbo meo, dicit Dominus.

הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי
שִׁלַּח אֹתוֹ נְבוּזַרְדַּן רֹב־טַבָּחִים מִן־הַרְמִיָּה
בִּקְחָתוֹ אֹתוֹ וְהוּא אֲסוּר בְּאֲזָקִים בְּתוֹךְ כָּל־גִּלּוֹת
יְרוּשָׁלַם וַיְהוּדָה הַמְּגֻלִּים בְּבָלָרָה׃

וַיִּקַּח רֹב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ דִּבֶּר אֶת־הָרַע הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה׃ * וַיָּבֹא וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי־
חֲטִאתֶם לַיהוָה וְלֹא־שָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וַהֲיָה לָכֶם
דִּבְרֵי הַזֶּה׃

וַעֲתִירָה חֲנַנִי וּפְתַחֲתִיךָ הַיּוֹם מִן־הָאֲזָקִים
אֲשֶׁר עַל־יָדְךָ אִם־טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא אִתִּי בְּבָלָרָה
וְאֲשִׁים אֶת־עֵינִי עָלֶיךָ וְאִם־רָע בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא־
אִתִּי בְּבָלָרָה רְאֵה־כָּל־הָאָרֶץ לִפְנֶיךָ אֶל־טוֹב
וְאֶל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת שְׁמֹרָה לָךְ׃

* וַעֲוֹדְנוּ לֹא־יָשׁוּב וּשְׁבֹרָה אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־
אֲחִיקָם בֶּן־שַׁפָּן אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ בְּבָלָרָה בְּעָרֵי
יְהוּדָה וּשְׁבֹא אֹתוֹ בְּתוֹךְ הָעָם אוֹ אֶל־כָּל־הַיָּשָׁר
בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת לָךְ וַיֵּתֶן לוֹ רֹב־טַבָּחִים אַרְחָרָה
וּמִשְׁאֵרַי וַיִּשְׁלַחְהוּ׃

* וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם הַמַּצְפָּתָה
וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ׃

* וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שְׂרֵי־הַחַיִּלִּים אֲשֶׁר בְּשׂוֹרָה הֵמָּה
וְאֲנָשֵׁיהֶם כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ בְּבָלָרָה אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־
אֲחִיקָם בָּאָרֶץ וְכִי־הִפְקִיד אֹתוֹ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים
וְטַף וּמִדֹּלֶת הָאָרֶץ מֵאֲשֶׁר לֹא־הִגְלוּ בְּבָלָרָה׃

* וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָה הַמַּצְפָּתָה וַיִּשְׁמַע אֶל־בֶּן־
נְתַנְיָהוּ וַיּוֹחֲזֵנּוּ וַיּוֹנֵתֵנּוּ בְנֵי־קָרַח וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת
וּבְנֵי עֹזַי הַנִּטְפָּרִי וַיּוֹנֵתֵהוּ בֶן־הַמַּעֲכָתִי הַמֶּרֶה
וְאֲנָשֵׁיהֶם׃

תרגום יונתן

מ

פָּתַח נְבוּזַרְדַּן דְּהוּא עִם יִרְמְיָהוּ מִן־קִדְּם וַיִּבְחַר וַיִּשְׁלַח יְהוָה נְבוּזַרְדַּן רֹב־טַבָּחִים מִן־רִמְיָהוּ וְהוּא אֲסוּר בְּעֲזָקָתָא
בְּגִלּוֹת יְרוּשָׁלַם וַיְהוּדָה רְאֵה־לְבָלָרָה׃

וַיִּקַּח רֹב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר לֵה יְיָ אֱלֹהֶיךָ גִּדֵּר יְהוָה בִּישְׁתָּא הָרָא עַל אַחֲרָא הָרִין׃ * וְאִתִּי וְקִיָּם יְיָ כְּמָא דְּמִלְּלָא אֲרִי חֲבִחוֹן
קִדְּם יְיָ וְלֹא קִבְּלָחוֹן לְמִימְרָה וְהוּא לְכוּן פְּתַחְמָא הָרִין׃

* וַיַּעַן הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַמִּדֹּלֶת מֵאֲשֶׁר לֹא־הִגְלוּ בְּבָלָרָה עִם יִרְמְיָהוּ מִן־עֲזָקָתָא דְּעַל יְיָ אִם־תִּקְוִי בְּעֵינֶיךָ לְמִיתָא עִם יְיָ לְבָלָרָה אֲתָא וְאֲשִׁי יְהוָה עֵינֵי עֲלֶיךָ וְאִם־רָע בְּעֵינֶיךָ לְמִיתָא
עִם יְיָ לְבָלָרָה רְאֵה־כָּל־הָאָרֶץ לִפְנֶיךָ אֶל־טוֹב וְאֶל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת שְׁמֹרָה לָךְ׃

* וַעֲוֹדְנוּ לֹא־יָשׁוּב וּשְׁבֹרָה אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שַׁפָּן אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ בְּבָלָרָה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּשְׁבֹא אֹתוֹ בְּתוֹךְ הָעָם אוֹ אֶל־כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת לָךְ וַיֵּתֶן לוֹ רֹב־טַבָּחִים אַרְחָרָה וּמִשְׁאֵרַי וַיִּשְׁלַחְהוּ׃

* וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם הַמַּצְפָּתָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ׃ * וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שְׂרֵי־הַחַיִּלִּים אֲשֶׁר בְּשׂוֹרָה הֵמָּה וְאֲנָשֵׁיהֶם כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ בְּבָלָרָה אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בָּאָרֶץ וְכִי־הִפְקִיד אֹתוֹ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף וּמִדֹּלֶת הָאָרֶץ מֵאֲשֶׁר לֹא־הִגְלוּ בְּבָלָרָה׃

* וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָה הַמַּצְפָּתָה וַיִּשְׁמַע אֶל־בֶּן־נְתַנְיָהוּ וַיּוֹחֲזֵנּוּ וַיּוֹנֵתֵנּוּ בְנֵי־קָרַח וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת וּבְנֵי עֹזַי הַנִּטְפָּרִי וַיּוֹנֵתֵהוּ בֶן־הַמַּעֲכָתִי הַמֶּרֶה וְאֲנָשֵׁיהֶם׃

¹ Sermo qui factus est ad Hieremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militum de Rama, quando tulit eum vinctum catenis in medio omnium qui migrabant de Hierusalem & Iuda, & ducebantur in Babylonem.

² * Tollens ergo princeps militum Hieremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum super locum istum.

³ * Et adduxit, & fecit Dominus sicut locutus est, quia peccastis Domino, & non audistis vocem eius, & factus est vobis sermo hic.

⁴ * Nunc ergo ecce solui te hodie de catenis quæ sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut venias mecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te. Si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside: Ecce omnis terra in conspectu tuo est. Quod elegeris & quod placuerit tibi ut vadas, illuc perge.

⁵ * Et mecum noli venire, sed habita apud Godoliam filium Ahicam filij Saphan quæ præposuit rex Babylonis civitatibus Iudæ. Habita ergo cum eo in medio populi, vel quocunque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militum cibaria & munuscula, & dimisit eum.

⁶ * Venit autem Hieremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphat, & habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra.

⁷ * Cumque audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones ipsi & focij eorum quod præficeret rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terræ, & commendasset ei viros & mulieres, & paruulos, & de pauperibus terræ qui non fuerant translati in Babylonem.

⁸ * Venerunt ad Godoliam in Masphat, & Hismael filius Nathanæ, & Iohannan filius Caree & Jonathan, & Sareas filius Thenoemeth, & filij Ophi qui erat de Nethophati, & Iezonias filius Machati, ipsi & viri eorum.

CAP. XL.

Sermo qui factus est ad Hieremiam à Domino postea postquam misit eum Nabuzardan princeps coquorum de Rama, quando cepit eum in compedibus in medio transmigrationis Juda du-
ctorum in Babylonem.

* Et tulit eum princeps coquorum, & ait illi, Dominus Deus tuus locutus est mala ista super locum istum.

* Et fecit Dominus sicut locutus est, quia peccastis ei, & non audistis eius vocem, & factus est vobis sermo hic.

* Nunc autem ecce solui te à manicis quæ in manus tuas: si bonum coram te venire tecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te, si autem non, recede: ecce omnis terra in conspectu tuo: ad bonum & ad placitum in oculis tuis ut vadas, illuc perge.

* Et reuertere ad Godoliam filium Achicam filij Saphan, quem constituit rex Babylonis in terra Juda, & habita cum eo in medio populi: in omnia bona & placita in oculis tuis ut vadas vade: & dedit illi princeps cocorum cibaria & munera, & misit eum.

* Et venit ad Godoliam in Massephath, & sedit in medio populi qui relictus est in terra.

* Et audierunt omnes duces exercitus, qui in agro, ipsi & exercitus eorum, quia constituit rex Babylonis Godoliam in terra, & quia commendauit ei viros & mulieres eorum, & paruulos, & de pauperibus terra, quos non migrare fecit in Babylonem.

* Et venerunt ad Godoliam in Massephath, & Ismael filius Nathanie, & Ioanan filius Carie & Jonathan, & Saraïas filius Thanameth, & filij Ophi Netophati, & Jezionias filius Maachathi, ipsi & viri eorum.

μ.

* Ο λόγος ὁ ἡρόδωτος πρὸς ἱερემίαν πρὸς κυρίου ὕστερον μετὰ τὸ ἀποστείλαι αὐτὸν ναβουζαρδαν τὸν ἀρχιμαγιστὸν ἐκ ῥαμᾶ ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν ἐν χειρὶ πέ-
δαις ἐν μέσῳ ἀποικίας ἰσδὼν τὰν ἀγομῶν εἰς βαβυ-
λώνα.

* καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀρχιμαγιστὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, κύριος ὁ θεός σου ἐλάλησεν τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸν τό-
πον τούτον.

* καὶ ἐποίησεν κύριος καθὼς ἐλάλησεν, ὅτι ἡμάρτετε αὐτῷ καὶ οὐκ ἠκούσατε αὐτοῦ τῶν φωνῶν. καὶ ἐγχετο ὑμῖν ὁ λόγος ἐστίν.

* νῦν ὃ ἰδοὺ ἔλυσά σε ἀπὸ τῶν χειρὶ πεδῶν τῶν ἐπὶ τὰς χεῖράς σου· εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἔλθειν μετ' ἐμοῦ εἰς βαβυλώνα, ἦκε, καὶ θήσω ἐστὶν ὀφθαλμοὺς μου ἐπὶ σὺν. εἰ δὲ μὴ, ἀπέχε· ἰδὲ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου, εἰς κα-
λὸν ἔστις ἄρεσόν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορνεύου, ἐκεῖ πορεύου.

* καὶ ἀνέστρεψεν πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σα-
φᾶν ὃν κατέστησεν βασιλεὺς βαβυλῶν ἐν γῇ ἰσδὼν, καὶ οἰκῆθαι μετ' αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ εἰς πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἄρεσά ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορνεύου πορεύου. ἔ-
δωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμαγιστὸς ἐστιασίαν καὶ δῶρα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν.

* ἔλθεν πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ, καὶ ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τοῦ κατελειφθέντος ἐν τῇ γῇ.

* καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως τῆς ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς καὶ οἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὅτι κατέστησεν βα-
σιλεὺς βαβυλῶν τὸν γοδολίαν ἐν τῇ γῇ, καὶ ὅτι πα-
ρακάτετο αὐτῷ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αὐτῶν ἔτι τὰ ἡ-
πά, καὶ περὶ τῶν πενήτων τῆς γῆς, ἔς οὗκ ἀπώκισεν εἰς βαβυλώνα.

* καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ· ἔσμαηλ υἱὸς ναθανίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς καρεῖ, καὶ ἰωνάθαν, καὶ σαραίας υἱὸς θαναμεθ, καὶ υἱοὶ ὀφεί τοῦ νετοφατί, καὶ ἰεζωνίας υἱὸς τοῦ μααχαθί, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XL.

Verbum prophetiae quod factum est cum Ieremia à facie Domini, postquam misit eum Nabuzardan princeps occidentium de Ra-
matha, quando tulit eum, cum esset vinctus compedibus, in medio omnis transmigrationis Ierusalem & Iuda, qui in captiuitatem ab-
ducebantur in Babylonem.

* Et tulit princeps occidentium Ieremiam, & dixit ei: Dominus Deus tuus decreuit malum hoc super
locum istum. * Et adduxit & firmavit Dominus sicut locutus fuerat, quia peccastis coram Domino, & non obedistis verbo
locum istum.

* Et nunc ecce solui te hodie de catenis quæ in manibus tuis erant: si rectum
eius, & factus est ideo vobis sermo hic.

* Et si displicet tibi venire tecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te. Et si tu non vis habitare,
est in oculis tuis, ut venias tecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te. Et si displicet tibi venire tecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te. Et si tu non vis habitare,
define: vide, omnis terra coram te est: quocumque rectum fuerit & placuerit in oculis tuis ut vadas, illuc vade. * Et si tu non vis habitare,
reuertere ad Godoliam filium Ahicam filij Saphan, quem constituit rex Babylonis in vrbibus domus Iuda, & habita cum eo in medio po-
puli: aut ad quemcumque locum qui placuerit tibi ut pergas, perge. Et dedit ei princeps occidentium munera & dona, & dimisit eum.

* Et venit Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Maspha, & habitauit cum eo in medio populi qui remansit in terra.

* Et audierunt omnes principes exercituum qui erant in agro, ipsi & viri eorum, quod constituisset rex Babylonis Godoliam filium
Ahicam in terra, & quod constituisset cum eo viros & mulieres, & paruulos, & de pauperibus populi terræ, de his qui non fuerant trans-
lati in Babylonem.

* Et venerunt ad Godoliam in Maspha. Et Ismael filius Nathanie, & Iohanan, & Jonathan filij
Caræ, & Saraïas filius Thanhumeth, & filij Ephai, qui erant de Netopha, & Iezanias filius Maachat, ipsi & viri eorum.

9 * וישבע להם גדליהו בן אחיקם בן שפן
ולאנשיהם לאמר אל תיראו מעבוד הכשדים
שבו בארץ ועבדו את מלך בבל ויטב לכם :
10 * ואני הנני יושב במצפה לעמוד לפני הכשדים
ואשר יבאו אלינו ואתם אספו יין וקין ושמן
ושמו בכליכם ושבו בעריכם אשר תפשתם :
11 * וגם כל היהודים אשר במואב ובבני עמון
ובאדום ואשר בכל הארצות שמעו כי נתן
מלך בבל שארית ליהודה וכל הפקיד עליהם
את גדליהו בן אחיקם בן שפן :
12 * וישבו כל היהודים מכל המקמור אשר
נדחו שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו
המצפתה ויאספו יין וקין הרבה מאד :
13 * ויוחנן בן קרח וכל שרי החילים אשר
בשרה באו אל גדליהו המצפתה :
14 * ויאמרו אליו הידעת כי בעלים מלך בני-
עמון שלח את ישמעאל בן נתניה להכתך נפש
ולא האמין להם גדליהו בן אחיקם :
15 * ויוחנן בן קרח אמר אל גדליהו בסתר
במצפה לאמר אלכר נא ואכה את ישמעאל
בן נתניה ואיש לא ידע למה יבכה נפש ונפשו
כל יהודה הנקבצים אליך ואבדה שארית
יהודה : * ויאמר גדליהו בן אחיקם אל-
16 יוחנן בן קרח אל תעש ארץ הדבר הזה כי-
שקר אתה דבר אל ישמעאל :

מא

1 * ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה
בן אלנשמע מורע המלוכה ורבי המלך ועשרה
אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם המצפתה
ויאכלו שם לחם יחדו במצפה :

9 * Et iuravit eis Godolias filius Ahicam filij Saphan, & comitibus eorum ; dicens : Nolite timere seruire Chaldaeis . Habitate in terra & seruite regi Babylonis , & bene erit vobis .

10 * Ecce ego habito in Masphat vt respondeam praecepto Chaldaeorum , qui mittuntur ad nos . Vos autem colligite vindemiā & messiem , & oleum ; & condite in vasis vestris , & manete in vrbibus vestris quas tenetis .

11 * Sed & omnes Iudæi qui erāt in Moab, & in finibus Ammon, & in Idumæa, & in vniuersis regionibus, audito quod dedisset rex Babylonis reliquias in Iudæa, & quod prapofuisset super eos Godoliam filium Ahicam filij Saphan :

12 * Reuerfi sunt, inquam, omnes Iudæi de vniuersis locis ad quæ profugerant , & venerunt in terram Iuda ad Godoliam in Masphat , & collegerunt vinum & messiem multam nimis .

13 * Iohannan autem filius Caree, & omnes principes exercitus, qui dispersi fuerāt in regionibus, venerūt ad Godoliam in Masphat . * Et dixerunt ei, Scito q Baalis rex filiorum Ammon misit Hifmael filiū Nathanæ percutere animam tuam . Et non credidit eis Godolias filius Ahicam .

14 * Iohannan autem filius Caree, dixit ad Godoliam seorsum in Masphat loquens . Ibo & percutiam Hifmael filium Nathanæ nullo sciente , ne interficiat animam tuam, & dissipentur omnes Iudæi qui congregati sunt ad te, & peribunt reliquæ Iuda .

15 * Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohannan filium Caree : Noli facere verbum hoc : falsum enim tu loqueris de Hifmael .

CAP. XLI.

1 **E**T factum est in mense septimo, venit Hifmael filius Nathanæ, filij Elisama, de semine regali, & optimates regis, & decem viri cum eo ad Godoliam filium Ahicam in Masphat, & comederunt ibi panes simul in Masphat.

תרגום יונתן

9 * וקיים להם גדליהו בן אחיקם בן שפן ולגבריהו למימר לא תחלון מלפני הכשדים ואל תיראו מלפני הכשדים ויטב לכם :
10 * ואני הנני יושב במצפה לעמוד לפני הכשדים ואשר יבאו אלינו ואתם אספו יין וקין ושמן ושמו בכליכם ושבו בעריכם אשר תפשתם :
11 * וגם כל היהודים אשר במואב ובבני עמון ובאדום ואשר בכל הארצות שמעו כי נתן מלך בבל שארית ליהודה וכל הפקיד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן :
12 * וישבו כל היהודים מכל המקמור אשר נדחו שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו המצפתה ויאספו יין וקין הרבה מאד :
13 * ויוחנן בן קרח וכל שרי החילים אשר בשרה באו אל גדליהו המצפתה :
14 * ויאמרו ליה גדליהו המצפתה ויאמרו אליו הידעת כי בעלים מלך בני-עמון שלח את ישמעאל בן נתניה להכתך נפש ולא האמין להם גדליהו בן אחיקם :
15 * ויוחנן בן קרח אמר אל גדליהו בסתר במצפה לאמר אלכר נא ואכה את ישמעאל בן נתניה ואיש לא ידע למה יבכה נפש ונפשו כל יהודה הנקבצים אליך ואבדה שארית יהודה :
16 * ויאמר גדליהו בן אחיקם אל-יוחנן בן קרח אל תעש ארץ הדבר הזה כי-שקר אתה דבר אל ישמעאל :

מא

1 * ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלנשמע מורע המלוכה ורבי המלך ועשרה אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם המצפתה ויאכלו שם לחם יחדו במצפה :

* Et iuravit eis Godolias & viris eorum; 9
dicens: Ne timueritis à facie servorum Chal-
daeorum: habitate in terra, & operamini regi
Babylonis, & melius erit vobis.

* Et ecce ego sedeo in Massephath ut stem 10
ante faciem Chaldaeorum qui venerint ad nos;
& vos colligite vinum & fructus, & colligi-
te oleum, & mittite in vasa vestra, & habi-
tate in ciuitatibus quas tenuistis.

* Et omnes Iudæi qui in terra Moab, & in 11
filiis Ammon, & qui in Idumæa, & qui in
vniuersa terra, audierunt, quod dedisset rex
Babylonis reliquias Iudæ, & quod constituis-
set super eos Godoliam filium Ahicam.

* Et reuersi sunt omnes Iudæi de omni loco 12
ad quem dispersi sunt, & venerunt ad Go-
doliam in terram Iudæ in Massephath, &
collegerunt vinum & fructus multos valde,
& oleum.

* Et Ioanam filius Carie & omnes duces 13
exercitus qui in agris, venerunt ad Godoliam
in Massephath.

* Et dixerunt ei, Si cognitione scis, quia re- 14
gina regis filiorum Ammon misit ad te Ismael
filium Nathanie ut percutiat animam tuam.
& non credidit eis Godolias filius Ahicam.

* Et Ioanan filius Carie dixit Godolie la- 15
tenter in Massephath: Ibo iam & percutiam
Ismael filium Nathanie & nullus sciat, ne for-
tè interficiat tuam animam, & dispergatur o-
mnis Iudas qui congregati sunt ad te, & peri-
bunt reliqui Iudæ.

* Et ait Godolias ad Ioanan filium Carie, 16
Ne feceris rem hanc, quia mendacia tu dicis su-
per Ismael.

CAP. XLI.

ET factum est mense septimo venit Ismael 1
filius Nathanie filij Elisama de genere re-
gis, & duces regis & decem viri cum eo, ad
Godoliam in Massephath; & comederunt illic
panem simul.

9 * καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐ-
τῶν, λέγων· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπων τῶν παίδων τῶν
χαλδαίων· κατοικήσατε ἐν τῇ γῇ· ἔργαζέσθε τῇ βασι-
λεῖ βαβυλῶν· καὶ ἐλπίον ἐσμεν ὑμῖν.

10 * καὶ ἰδὲ ἐγὼ κάθημαι ἐν μασσηφὰθ· ἐλῶμαι κτ'· πρὸς
σωπόντων χαλδαίων οἱ δὲ ἔλθωσιν ἐφ' ἡμᾶς· ὑμεῖς συ-
ναγάγετε οἶνον καὶ ὀπώραν, καὶ συναγάγετε ἔλαιον· ἔ-
βάλλετε εἰς τὰ ἀγγεῖα ὑμῶν καὶ οἰκήσατε ἐν ταῖς πόλε-
σιν αἷς κατεκερατήσατε.

11 * καὶ πάντες ④ ἰουδαῖοι ④ ἐν γῇ μωαβ, καὶ ἐν ὑοῖς
ἀμμων, καὶ ④ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ,
ἤκουσαν, ὅτι ἔδωκεν βασιλεὺς βαβυλῶν· κατὰ λείμ-
μα τῷ ἰσάα, καὶ ὅτι κατέστησεν ἐπ' αὐτὸς τὴν γοδολίαν
ὑὸν ἀχικάμ.

12 * καὶ ἐσφράφησαν πύλεις οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ παντὸς ἔργου
εἰς ὃν διεσπάρησθον, ἔκλθον πρὸς γοδολίαν εἰς γῆν ἰσάα
εἰς μασσηφὰθ, ἔσυνήγαγον οἶνον, καὶ ὀπώραν πολλὴν
σφόδρα, ἔλαιον.

13 * καὶ ἰωαννὴν υἱὸς καριὲ ἔκλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μα-
σσηφὰθ.

14 * καὶ εἶπε τῷ αὐτῷ, εἰ γνώσῃ γνώσκεις ὅτι βασίλισσα
βασιλέως ὑὸν ἀμμων, ἀπέστειλεν πρὸς σὲ τὸν ἰσμαὴλ
ὑὸν ναθανία πατάξαι ψυχὴν σου, ἔσθ' ἵπτις θύσεν αὐ-
τοῖς γοδολίας ὑὸς ἀχικάμ.

15 * καὶ ἰωαννὴν υἱὸς καριὲ εἶπεν τῷ γοδολίᾳ κρυφαίως
ἐν μασσηφὰθ, πορεύθημαί δὴ καὶ πατάξω τὸν ἰσμαὴλ
ὑὸν ναθανία· ἐμὴ βίβη γνώτω, μήποτε πατάξῃ σου ψυ-
χὴν, καὶ διασπαρῇ πᾶς ἰσάα· οἱ σὺνηγμένοι πρὸς σέ, ἔ-
κλθον· οἱ ἱππῆες οἱ ἰσάα.

16 * καὶ εἶπεν γοδολίας πρὸς ἰωαννὴν υἱὸν καριὲ, μὴ ποιή-
σῃς τὸ πρῶτον τοῦτο· ὅτι ψευδὴ σὺ λέγεις ὑπὲρ ἰσμαὴλ.

μα.

1 * Καὶ ἔρχετο τῷ μὲν τῷ ἐβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς
ναθανία υἱὸς ἐλισαμά· ἀπὸ γῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ἡγέ-
μυροι τοῦ βασιλέως· καὶ δέκα ἀνδρες μετ' αὐτοῦ, πρὸς γο-
δολίαν εἰς μασσηφὰθ· ἔφαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et iuravit eis Godolias filius Ahicam, filij Saphan, & viris eorum; dicens: Ne timeatis servire Chaldaeis: habitate in terra, & seruite regi Babylonis, & bene erit vobis.

10 * Ecce ego habito in Maspha, ut stem coram Chaldaeis qui venient ad nos: vos autem colligite vinum, & caricas, & oleum, & reponite in vasis vestris, & manete in vrbibus vestris, quas occupastis.

11 * Et etiam omnes Iudæi qui erant in Moab & in filiis Ammon, & in Idumæa, & in vniuersis regionibus, audierunt quod dimisisset rex Babylonis reliquias domui Iudæ; & quod constituisset super eos Godoliam filium Ahicam filij Saphan.

12 * Et reuersi sunt omnes Iudæi de omnibus locis ad quæ dispersi fuerant, & venerunt in terram domus Iudæ ad Godoliam in Maspha, & collegerunt vinum & caricas in magna copia.

13 * Et Iohanan filius Caræe, & omnes principes exercitus qui erant in agro, venerunt ad Godoliam in Maspha.

14 * Et dixerunt ei, Nonne planè scis quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismaelem filium Nathanie, ut occidat animam tuam? Et non credidit eis Godolias filius Ahicam.

15 * Iohanan autem filius Caræe locutus est ad Godoliam in secreto, in Maspha; dicendo: Vadam nunc & percutiam Ismaelem filium Nathanie, & nullus vir sciet, quare interficiet animam tuam? & dispergentur omnes viri domus Iudæ qui congregati sunt ad te? & peribunt reliquie domus Iudæ?

16 * Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Caræe, Ne facias verbum hoc, quia falsum tu loqueris de Ismaele.

CAP. XLI.

ET factum est in mense septimo, venit Ismael filius Nathanie filij Elisamæ, de semine regio, & principes regis, & decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Maspha; & comederunt ibi panem simul in Maspha.

* ויקם ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים
 אשר היו אתו ויכו את גדליהו בן אחיקם בן
 שפן בחרב וימרו אתו אשר הפקיד מלך בבל
 בארץ: * ואת כל היהודים אשר היו אתו את
 גדליהו במצפה ואת הכשדים אשר נמצאו שם
 את אנשי המלחמה הכה ישמעאל:
 * ויהי ביום השני להמית את גדליהו ואיש
 לא ידע:
 * ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון
 שמנים איש מגלח וקן וקרעי בגדים ומתגדרים
 ומנחה ולבונה בידם להביא בית יהוה:
 * ויצא ישמעאל בן נתניה לקראתם מן
 המצפה הלך הלך ובכה ויהי כפגש אתם ויאמר
 אליהם באו אל גדליהו בן אחיקם:
 * ויהי כבאם אל תוך רזעיר וישחטם
 ישמעאל בן נתניה אל תוך הבור הוא והאנשים
 אשר אתו:
 * ועשרה אנשים נמצאו בם ויאמרו אל
 ישמעאל אל תמתנו כי יש לנו מטמנים בשדה
 חטים ושערים ושמן ודבש ויחדל ולא המיתם
 בתוך אחיהם:
 * והבור אשר השליך שם ישמעאל את כל
 פגרי האנשים אשר הכה ביד גדליהו הוא אשר
 עשה המלך אסא מפני בעשא מלך ישראל אתו
 מלא ישמעאל בן נתניהו חללים:
 * וישב ישמעאל את כל שארית העם אשר
 במצפה את בנות המלך ואת כל העם הנשארים
 במצפה אשר הפקיד נבוזראדן רב טבחים
 את גדליהו בן אחיקם וישבם ישמעאל בן
 נתניה וילך לעבר אל בני עמון:

* Surrexit autem Hismael filius Nathaniae, & decem viri qui cum eo erant, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filij Saphan, gladio, & interfecerunt eum, quem praefecerat rex Babylonis terrae.
 * Omnes quoque Iudaeos qui erant cum Godolia in Masphat, & Chaldaeos qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Hismael.
 * Secundo autem die postquam occiderat Godoliam nullo adhuc sciente,
 * Venerunt viri de Sichem, & de Sylo, & de Samaria, & octoginta viri rasi barba, & scissis vestibus, & squalientes, & munera, & thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini.
 * Egressus ergo Hismael filius Nathaniae in occursum eorum de Masphat, incedens & plorans ibat. Cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam.
 * Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Hismael filius Nathaniae circa medium lacu, ipse & viri qui erant cum eo.
 * Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Hismael, Noli occidere nos, quia habemus thesauros in agro frumenti, & ordei, & olei, & mellis. Et cessavit, & non interfecit eos cum fratribus suis.
 * Lacus autem in quem proiecerat Hismael omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel. C ipsum replevit Hismael filius Nathaniae occisis.
 * Et captivas duxit Hismael omnes reliquias populi, qui erant in Masphat, filias regis & uniuersum populum qui remanserant in Masphat, quos commendauerat Nabuzardan princeps militiae Godoliae filio Ahicam. Et cepit eos Hismael filius Nathaniae, & abiit ut transfiret ad filios Ammon.

תרגום יונתן

* ויקם ישמעאל בן נתניה ועשרה אנשים אשר היו אתו ויכו את גדליהו בן אחיקם בן שפן בחרב וימרו אתו אשר הפקיד מלך בבל בארץ:
 * ואת כל היהודים אשר היו אתו את גדליהו במצפה ואת הכשדים אשר נמצאו שם את אנשי המלחמה הכה ישמעאל:
 * ויהי ביום השני להמית את גדליהו ואיש לא ידע:
 * ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון שמנים איש מגלח וקן וקרעי בגדים ומתגדרים ומנחה ולבונה בידם להביא בית יהוה:
 * ויצא ישמעאל בן נתניה לקראתם מן המצפה הלך הלך ובכה ויהי כפגש אתם ויאמר אליהם באו אל גדליהו בן אחיקם:
 * ויהי כבאם אל תוך רזעיר וישחטם ישמעאל בן נתניה אל תוך הבור הוא והאנשים אשר אתו:
 * ועשרה אנשים נמצאו בם ויאמרו אל ישמעאל אל תמתנו כי יש לנו מטמנים בשדה חטים ושערים ושמן ודבש ויחדל ולא המיתם בתוך אחיהם:
 * והבור אשר השליך שם ישמעאל את כל פגרי האנשים אשר הכה ביד גדליהו הוא אשר עשה המלך אסא מפני בעשא מלך ישראל אתו מלא ישמעאל בן נתניהו חללים:
 * וישב ישמעאל את כל שארית העם אשר במצפה את בנות המלך ואת כל העם הנשארים במצפה אשר הפקיד נבוזראדן רב טבחים את גדליהו בן אחיקם וישבם ישמעאל בן נתניה וילך לעבר אל בני עמון:

* Et surrexit Iſmael & decem viri qui erant cum eo, & percusserunt Godoliam gladio & interfecerunt eum, quem constituit rex Babylonis super terram.

* Et omnes Iudeos existentes cum eo in Massephath, & omnes Chaldaeos qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Iſmael.

* Et factum est die secunda postquam percussit ipse Godoliam, & homo non sciuit.

* Et venerunt viri de Sychem, de Sylam, & de Samaria octuaginta viri rasi barba, & scissis vestibus, & plangentes: & munus, & thus in manibus suis ut offerrent in domum Domini.

* Et egressus est in occursum eis Iſmael filius Nathanias de Maspha, ipsi ibant & flebant: & ait, Ingredimini ad Godoliam.

* Et factum est, cum intrassent illi in medium civitatis, iugulavit eos in puteo, ipse & viri qui cum eo.

* Et decem viri inuenti sunt illic; & dixerunt Iſmaeli, Non occidas nos, quia sunt nobis thesauri in agro, triticum, & hordeum, & mel, & oleum: & praterijt, & non interfecit eos in medio fratrum suorum.

* Et puteus in quem proiecit Iſmael omnes quos interfecit, puteus magnus: hic est quem fecit rex Asa à facie Baasa regis Iſrael; ipsum replevit Iſmael filius Nathanias vulneratis.

* Et reduxit Iſmael omnem populum qui relictus est in Masphate, & filias regis quas commendavit princeps coquorum Godoliae filio Ahicam, & abiit ut transiret ad filios Ammon.

* καὶ ᾤσθη ἰσμαήλ καὶ οἱ δέκα ἄνδρες οἱ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν τὴν γοδολίαν μαχαίρᾳ καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλωνίων ἐπὶ τῆς γῆς.

* καὶ πύτας οὗτοὶ ἰσδαίων οὗτοὶ ὄντες μετ' αὐτοῦ εἰς μασσηφάθ, καὶ πύτας οὗτοὶ χαλδαίοις οὗτοὶ δὶρε-
δόντας ἐκεῖ. καὶ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν ἰσμαήλ.

* καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ πατάξαντος αὐτοῦ τὴν γοδολίαν, καὶ ἄνθρωπος οὗτος ἐγνώ.

* καὶ ἦλθον ἄνδρες ἀπὸ συχέμ, ἀπὸ συλῶμ, καὶ ἀπὸ σαμαρείας ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἑξυρημνῶσι πώγωνας καὶ διερρηχότες τὰ ἱμάτια, ἔκοπιόμενοι, καὶ δάδον, καὶ λίβανον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τοῦ εἰσενεγκῆαι εἰς οἶκον κυρίου.

* καὶ ἔβηθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς ἰσμαήλ υἱὸς ναθανίου ἀπὸ μασιφά, αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἐκλαυον· καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε πρὸς γοδολίαν.

* καὶ ἐγένετο, εἰσελθόντων αὐτῶν εἰς μέσον τῆς πόλεως, ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ αὐτῶν καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ.

* καὶ δέκα ἄνδρες δὶρέθησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπαν τῷ ἰσμαήλ, μὴ ἀνέλθῃς ἡμᾶς, ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θησαυροὶ ἐν ἀγρῷ πυροὶ καὶ κριθαί, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον· καὶ παρήλθον, καὶ οὐκ ἀνέλκον αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

* καὶ τὸ φρέαρ εἰς ὃ ἔβηθεν ἰσμαήλ πάντας ὡς ἀπέκτεινεν, φρέαρ μέγα· τοῦτο ἐστὶν ὃ ἐποίησεν βασιλεὺς ἀσά ἀπὸ πρὸς ὧπου βαασά βασιλέως ἰσραὴλ, τοῦτο ἐπλησεν ἰσμαήλ υἱὸς ναθανίου τραυματιῶν.

* καὶ ἀπέστρεψεν ἰσμαήλ πάντα τὸν λαὸν τὸν κατελειφθέντα ἐν μασιφάθ, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως ὡς ὡς κατατέτετο ὁ δεξιμάγειρος τῷ γοδολίᾳ ὑφ' ἀχικάμ, καὶ ὤχετο εἰς τὸν πέραν ὑπὸν ἀμμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et surrexit Iſmael filius Nathanias, & decem viri qui erant cum eo, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filij Saphan gladio, & occiderunt eum quem constituit rex Babylonis in terra.

* Et omnes Iudeos qui erant cum ipso Godolia in Maspha, &

Chaldaeos qui inuenti sunt ibi, & viros bellatores occidit Iſmael.

* Et factum est in secundo die postquam occisus fuerat Godolias, & nullus vir sciebat.

* Et venerunt viri de Sechem

& de Silo, & de Samaria octoginta viri, rasi barba, & scissis vestibus, incisa facie; eorumque in manibus erat oblatio & thus, ut adduce-

rent in domum sanctuarij Domini.

* Egressusque est Iſmael filius Nathanias in occursum eorum de Maspha, ambulans & plorans. Et factum est cum occurrisset eis, dixit ad eos, Ingredimini ad Godoliam filium Ahicam.

* Et factum est cum ingrederentur in medium urbis,

& occidit eos Iſmael filius Nathanias, circa medium lacu, ipse & viri qui erant cum eo.

* Et decem viri inuenti sunt in eis, qui dixerunt ad Iſmaelem, Ne occidas nos, quia habemus thesauros in agro, triticum & hordeum,

& oleum & mel: & cessavit, & non interfecit eos in medio fratrum suorum.

* Cisterna autem in quam proiecit Iſmael omnia cadavera virorum quos occidit propter Godoliam, ipsa est quam fecit rex Asa, quando

obsedit eum Baasa rex Iſrael: ipsam implevit Iſmael filius Nathanias occisis.

* Et captiuauit Iſmael omnes reliquias populi, qui erat in Maspha; filias regis, & omnem populum qui relictus fuerat in Maspha, quos commendauerat Nabuzardan princeps occidentium Godoliae filio Ahicam; & in captiuitatem duxit eos Iſmael filius Nathanias; Et abiit ut transiret ad filios Ammon.

* וישמע יוחנן בן קרח וכל שרי החילים אשר
 אתו ארץ כל הרעה אשר עשה ישמעאל בן-
 נתניה: * ויקחו את כל האנשים וילכו
 להלחם עם ישמעאל בן-נתניה וימצאו אתו
 אל-מים רבים אשר בגבעון:
 * ויהי בראות כל העם אשר את ישמעאל את
 יוחנן בן קרח ואת כל שרי החילים אשר אתו
 וישמחו: * ויסבו כל העם אשר שבה ישמעאל
 מן המצפה וישבו וילכו אל-יוחנן בן קרח:
 * וישמעאל בן-נתניה נמלט בשמנה אנשים
 מפני יוחנן וילך אל-בני עמון:
 * ויקח יוחנן בן קרח וכל שרי החילים אשר-
 אתו ארץ כל שארית העם אשר השיב מארץ
 ישמעאל בן-נתניה מן המצפה אחר הכה את
 גדליה בן-אחיקם גברים אנשי המלחמה
 ונשים וטף וסרסים אשר השיב מגבעון:
 * וילכו וישבו בגרות כמזהם אשר-אצל בית
 לחם ללכת לבוא מצרים:
 * מפני הפחדים כי יראו מפניהם כי-הכר
 ישמעאל בן-נתניה את גדליהו בן-אחיקם
 אשר הפקיד מלך-בבל בארץ:

מב

* ויגשו כל שרי החילים ויוחנן בן קרח
 ויוניה בן-הושעיה וכל העם מקטן ועד גדול:
 * ויאמרו אל-ירמיה הנביא תפל נא תחנתנו
 לפניך ותתפלל בעדנו אל-יהוה אלהיך בעד
 כל השארית הזאת כי נשארו מעט מהרבות
 כאשר עיניך ראו אתנו: * ויגד לנו יהוה
 אלהיך את הדרך אשר נלך בה וארץ הדבר
 אשר נעשה:

תרגום יונתן

* וישמע יוחנן בן קרח וכל רבני חילותא דעמא ית כל בישחא דעבד ישמעאל בן נתניה:
 * ויברו ית כל גבריא ואזלו לאגחא קרבא עם ישמעאל בן נתניה ואשכחו יתה על בריכתא מן סגיאין די בגבעון:
 * ויתו כד חזו כל עמא דעם ישמעאל ית יוחנן בן קרח וית כל רבני חילותא דעמא וחדיו:
 * ואסתחרו כל עמא דשכא ושמעאל מן מצפא ותבו ואזלו לות יוחנן בן קרח:
 * וישמעאל בן נתניה אשתוב כהמניא גברין מן קדם יוחנן בן קרח ואזלו לות בני עמון:
 * ויבר יוחנן בן קרח וכל רבני חילותא דעמא ית כל שארא דעמא דאחיב מלות ישמעאל בן נתניה מן מצפא בחר דקטל ית גדליה
 בן אחיקם גברין גברין עבדי קרבא ונשיא וטפלא ורברביא די אחיב מגבעון:
 * ואזלו ויתבו בגרות דיתב דוד לכמהם בר ברזילי גלעדא דבסטר בית לחם למיטל למצרים:
 * מן קדם כסדאי ארי דחלו מן קדמיהון ארי קטל ישמעאל בן נתניה וית גדליה בן אחיקם דמני מלכא דבבל בארעא:
 * וקרבו כל רבני חילותא ויוחנן בן קרח ויוניה בן הושעיה וכל עמא סועירא ועד רבא:
 * ויאמרו לירמיה הנביא תתקבל בען בעתנא קדמך וצלי עלנא קדם יי אלהך על כל שארא דחזין ארי אשתארנא ועיר סגיא דעניך
 * ויחזי לנא יי אלהך ית אורח דנתק בה ית פחגם דנעבד:

מב

* Audiuit autem Iohannan filius Careæ
 & omnes principes bellatorum, qui erant
 cum eo, omne malum quod fecerat Hif-
 mael filius Nathanæ.

* Et assumptis vniuersis viris profecti
 sunt vt bellarent aduersum Hifmaelem fi-
 lium Nathanæ, & inuenerunt eum ad
 aquas multas quæ sunt in Gabaon.

* Cumque vidisset omnis populus, qui
 erat cum Hifmael, Iohannam filium Careæ,
 & vniuersos principes bellatorum qui erant
 cum eo, lætati sunt.

* Et reuersus est omnis populus quem
 ceperat Hifmael in Masphat, reuersusque
 abiit ad Iohannan filium Careæ.

* Hifmael autem filius Nathanæ fugit
 cum octo viris à facie Iohannan, & abiit
 ad filios Ammon.

* Tulit ergo Iohannan
 filius Careæ, & omnes principes bellato-
 rum qui erant cum eo, vniuersas reliquias
 vulgi, quas reduxerant ab Hifmael filio
 Nathanæ de Masphat, postquam percuf-
 sit Godoliam filium Ahicam, fortes vi-
 ros ad prælium, & mulieres & pueros, &
 eunuchos quos reduxerat de Gabaon.

* Et abierunt & federunt peregrinantes
 in Chamaam quæ est iuxta Bethleem, vt
 pergerent & introirent Ægyptum

* A facie Chaldæorum. Timebant enim
 eos, quia percusserat Hifmael filius Na-
 thanæ Godoliam filium Ahicam, quem
 præposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

CAP. XLII.

* ET accesserunt omnes principes bella-
 torum & Iohannan filius Careæ, & Ie-
 chonias filius Ozia, & reliquum vulgus à
 paruo vsque ad magnum.

* Dixeruntque ad Hieremiam prophe-
 tam: Cadat oratio nostra in cōspectu tuo,
 & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum
 pro vniuersis reliquiis istis, quia derelicti su-
 mus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos
 intuentur.

* Et annunciet nobis Dominus Deus
 tuus viam per quā pergamus, & verbum
 quod faciamus.

* Et audiuit Joanan filius Carie, & omnes duces exercitus qui cum eo, omnia mala quæ fecit Ismael filius Nathanæ.

* Et adduxerunt omnem exercitum eorum, & profecti sunt ut debellarent eum; & inuenerunt eum ad aquam multam in Gabaon.

* Et factum est quando viderunt omnis populus qui cum Ismael, Joanan filium Carie & universos duces exercitus qui cum eo, lætati sunt.

* Et reuersi sunt ad Joanan.

* At Ismael saluatus est cum octo hominibus, & abiit ad filios Ammon.

* Et tulit Joanan & omnes duces exercitus qui cum eo, universos reliquos populi quos reduxit ab Ismael filio Nathanæ de Maspha, postquam percussit ipse Godoliam filium Achicam, potentes viros in bello, & mulieres, & reliqua, & eunuchos quos reduxerat de Gabaon.

* Et abierunt, & sederunt in terra Baroth Chamaam quæ iuxta Bethleem, ut irent ad intrandum in Aegyptum.

* A facie Chaldaeorum: quia timuerunt à facie, quia percussit Ismael Godoliam quem constituit rex Babylonis in terra.

CAP. XLII.

ET accesserunt omnes duces exercitus & Joanan filius Carie, & Iezonias filius Osee, & omnis populus à paruo & usque ad maximum.

* Et dixerunt ad Hieremiam prophetam, cadat iam misericordia nostra ante faciem tuam, & ora ad Dominum Deum tuum pro reliquiis istis, quia relictī sumus pauci de multis, sicut oculi tui intuentur.

* Et annunciet nobis Dominus Deus tuus viam in qua ambulabimus in ea, & verbum quod faciemus.

* καὶ ἤκουσεν ἰωάναν υἱὸς καριὲ καὶ πᾶντες οἱ ἡγεμόνες τῶν δυνάμεως μετ' αὐτῶν πρῶτα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου.

* καὶ ἤγαγον ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, καὶ ὤχοντο πολεμεῖν αὐτῷ, καὶ διέθην αὐτὸν ἐπὶ ὕδατι πολλῷ ἐν γαβᾶν.

* καὶ ἐχάρησαν ὅτε εἶδον πᾶς ὁ λαὸς ὁ μὲν ἰσμαὴλ τὸν ἰωάναν υἱὸν καριὲ ἐπ' ἅντας τοὺς ἡγεμόνας τῶν δυνάμεως τοὺς μετ' αὐτῶν, ἠνθοῦνθους.

* καὶ δυνέψαντες πρὸς ἰωάναν.

* ὁ δὲ ἰσμαὴλ ἐσώθη σὺν ὀκτὼ ἀνθρώποις, καὶ ὤχετο πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν.

* καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πᾶντες οἱ ἡγεμόνες τῶν δυνάμεως μετ' αὐτῶν πρῶτας τοὺς κατ' αὐτοὺς τοὺς λαοὺς ἃς ἀπέσπευεν ἀπὸ ἰσμαὴλ υἱοῦ ναθανίου ἀπὸ μασιφᾶ μετὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ, δυνατὰς ἀνδράς ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ κατὰλοιπα, καὶ τοὺς δυνέχους ἃς ἀπέσπευεν ἀπὸ γαβᾶν.

* καὶ ὤχοντο καὶ ἐκάθισαν ἐν γῇ βαρώθ χαμαὰμ τὴν πρὸς βηθλεὲμ τοῦ πορθησάου εἰσελθεῖν εἰς αἰγύπτιον.

* ἀπὸ πρὸς πάντων τῶν χαλδαίων ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ πρὸς τοῦ, ὅτι ἐπάταξεν ἰσμαὴλ τὸν γοδολίαν ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶν ἐν τῇ γῇ.

μβ.

* Καὶ προσῆλθον πᾶντες οἱ ἡγεμόνες τῶν δυνάμεως, & ἰωάναν υἱὸς καριὲ, & ἰεζονίας υἱὸς ὠσαίου, & πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου.

* καὶ εἶπον πρὸς ἱερემίαν τὸν προφήτην, πεσέτω δὴ ἡ ἐλπίς ἡμῶν κατὰ πρὸς σὸν, καὶ πρὸς τοὺς κύριον τὸν θεόν σου πρὸς τὰν κατ' αὐτοὺς τούτων, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν, καὶ ὅτι οἱ ὀφθαλμοί σου βλέπουσιν.

* καὶ ἀναγγελάτω ἡμῖν κύριε ὁ θεός σου τὴν ὁδὸν ἐν ἣ ἡ πορθησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ λόγον ὃν ποιήσῃς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et audiuit Iohanan filius Caræe, & omnes principes exercitus qui erant cum eo, omne malum quod fecerat Ismael filius Nathanæ.

"Et tulerunt omnes viros, & abierunt ut pugnarent contra Ismaelem filium Nathanæ, & inuenerunt eum iuxta piscinam aquarum multarum quæ est in Gabaon.

"Et factum est cum vidisset omnis populus qui erat cum Ismaele, Iohanan filium Caræe, & omnes principes exercituum, qui erant cum eo, lætati sunt.

"Et reuersus est omnis populus quem ceperat Ismael de Maspha: & reuersi sunt & perrexerunt ad Iohanan filium Caræe.

"Ismael verò filius Nathanæ liberatus est cum octo viris.

"Et tulit Iohanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

"Et tulit Joanan filius Caræe, & omnes principes exercitus, & abiit ad filios Ammon.

4 * ויאמר אליהם ירמיהו הנביא שמעתי הנני
 מתפלל אל יהוה אלהיכם בדברכם והיה כל
 הדבר אשר יענה יהוה אתכם אניד לכם לא
 אמנע מכם דבר * והמה אמרו אל ירמיהו יהי
 יהוה בנו לעד אמת ונאמן אם לא ככל הדבר
 אשר שלחך יהוה אלהיך אלינו כן נעשה
 6 * אם טוב ואם רע בקול יהוה אלהינו אשר
 אננו שלחים אתך אליו נשמע למען אשר ייטב
 לנו כי נשמע בקול יהוה אלהינו * ויהי מקץ
 עשרת ימים ויהי דבר יהוה אל ירמיהו
 8 * ויקרא אל יוחנן בן קרח ואל כל שרי החילים
 אשר אתו ולכל העם למקטן ועד גדול
 9 * ויאמר אליהם כה אמר יהוה אלהי ישראל
 אשר שלחתם אתי אליו להפיל תחנתכם לפניו
 10 * אם שוב תשובו בארץ הזאת ובנית אתכם
 ולא אהרס ונטעתי אתכם ולא אתוש כי נחמתי
 אל הרעה אשר עשיתי לכם
 11 * אל תיראו מפני מלך בבל אשר אתם יראים
 מפניו אל תיראו ממנו נאם יהוה כי אתכם
 אני להושיע אתכם ולהציל אתכם מידו
 12 * ואתן לכם רחמים ורחם אתכם והשיב אתכם
 אל אדמתכם * ואם אמרים אתם לא נשב
 בארץ הזאת לבלתי שמע בקול יהוה אלהיכם
 14 * לאמר לא כי ארץ מצרים נבוא אשר לא
 נראה מלחמה וקול שופר לא נשמע וללחם
 לא נרעב ושמע נשב
 15 * ועתה לכן שמעו דבר יהוה שארית יהודה
 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אם
 אתם שום תשמון פניכם לבא מצרים ובאתם
 לגור שם

4 * Dixit autē ad eos Hieremias propheta, Audiui. Ecce ego oro ad Dñm Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum quodcunque responderit mihi, indicabo vobis, nec calabo vos quicquam.

5 * Et illi dixerunt ad Hieremiam, Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non iuxta omne verbum in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus; * Siue bonum est siue malum. Voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obediemus, ut bene sit nobis, cum audierimus vocem Domini Dei nostri. * Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Hieremiam.

8 * Vocauitque Iohannan filium Carea, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, & vniuersum populum à minimo usque ad magnum. * Et dixit ad eos, Hæc dicit Dominus Deus Israel ad quem missis me ut prosternerem preces vestras in conspectu eius.

10 * Si quiescentes manseritis in terra hac, ædificabo vos, & non destruam; plantabo, & nō euellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci vobis.

11 * Nolite timere à facie regis Babylonis, quem vos pauidi formidatis. Nolite metuere eum, dicit Dominus, quia vobiscum sum ego ut saluos vos faciam, & eruam de manu eius.

12 * Et dabo vobis misericordias & miserebor vestri, & habitare vos faciam in terra vestra.

13 * Si autem dixeritis vos, Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocē Domini Dei nostri;

14 * Dicentes: Nequaquam, sed ad terram Egypti pergemus, vbi nō videbimus bellum, & clangorem tubæ non audiemus, & famem non sustinebimus, & ibi habitabimus.

15 * Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquæ Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel. Si fueritis faciem vestram ut ingrediamini Egyptum, & intraueritis ut ibi habitetis:

תרגום יונתן

4 * ויאמר להון ירמיהו הנביא שמעתי והאנא מצלי קדש יי אלהיכם כפתגמיו ויהי כל פתגמא דתיב יי יהכין אחיו לכוז לא אמנע מכוז פתגמ: * ואנן אמרו לירמיהו יהי מיסרא דיי בנא לסחוד קשוס ומתימן אם לא ככל פתגמא דשלחנך יי אלהיך ליתנא כן נעבד: * אם טוב ואם ביש למיסרא דיי אלהנא לדאנחנא שלחין יתך לקדמוהי נקבל בדיל דייטב לבא ארי נקבל למיסרא דיי אלהנא: * ויהוה מסוף עשרה יומין ויהוה פתגם נבואה כן קדם יי יעם ירמיהו: * וקרא ליוחנן בר קרח ולכל רבני חילותא דעמא ולכל עמא למעירא ועד רבא: * ויאמר להון כדן אמר יי אלהא דישראל דשלחנך יתך לקדמוהי למכעבי בעיתכוז קדמוהי: * אם סחב חתכוז בארעא תרא ואבני יתכוז ולא אפגרא ואקים יתכוז ולא אטלטל ארי תבה סן בישתא דעבדת לכוז: * לא תדחלו סן קדם מלכא דבבל דאחין דחלן סן קדמוהי לא תדחלו סנה אמר יי ארי בסעודכוז מיסרי לספרק יתכוז ולשינבא יתכוז סן ידיו: * ואחין לכוז רחמין וירחם עליכוז ותיב יתכוז לארעכוז: * ואם אמרין אחין לא נחב בארעא תרא בדיל דלא לקבלא למיסרא דיי אלהיכוז: * למיסר לא אלהן לארעא דמצרים געול דלא נחוי עבדי קרבא וקל שופרא לא נשמע וללחמא לא נכפן וחמין נחב: * וכען כן קבלו פתגמא דיי שרא דבית יהודה כדן אמר יי צבאות אלהא דישראל אם אחין שוארה תשוז אפיוכוז למסר למצרים ומעלה לאתחבא חמין:

* Et dixit eis Hieremias propheta, Audiui: 4
ecce orabo ad Dominum Deum nostrum secun-
dum verba vestra, & erit verbum quod re-
spondebit Dominus annuntiabo vobis, non ab-
condam à vobis verbum.

* Et illi dixerunt Hieremie, Sit Dominus in 5
nobis in testem iustum & fidelem, si non secun-
dum omne verbum quo miserit te Dominus
Deus tuus ad nos, sic faciamus;

* Sive bonum sive malum: vocem Domini 6
Dei nostri, cui nos mittimus te ad eum, audie-
mus ut melius nobis sit, quia audiemus vocem
Domini Dei nostri.

* Et factum est post decem dies, factum est 7
verbum Domini ad Hieremiam.

* Et vocavit Joanam filium Carie, & du- 8
ces exercitus & omne populum à paruo usque
ad magnum.

* Et ait illis, Sic dixit Dominus Deus Is- 9
rael, quo misisti me ad eum, ut caderet depre-
catio vestra in conspectu eius.

* Si sedentes sederitis in terra ista, & adi- 10
ficabo vos & non destruam, & plantabo vos
& non euellam, quia placatus sum super malis
quæ dixi facere vobis.

* Ne timueritis à facie regis Babylonis, quem 11
vos formidatis: à facie eius non timueritis, ait
Dominus, quia vobiscum ego sum ut liberem
vos & saluos faciam vos de manu eius.

* Et dabo vobis misericordiam, & misere- 12
bor vestri, & reducam vos in terram ve-
stram.

* Et si dicitis vos, Non sedebimus in terra 13
ista ut non audiamus vocem Domini Dei ve-
stri:

* Dicentes, Minimè, quia in terram Aegy- 14
pti ingrediemur & non videbimus bellum, &
vocem tubæ non audiemus, & in panibus non
esuriemus, & illic habitabimus.

* Propter hoc audite verbum Domini, reli- 15
qui Iuda: sic dixit Dominus exercituum Deus
Israel, Si vos dederitis faciem vestram in Aegy-
ptum, & ingressi fueritis illuc ut habitetis.

4 * Ἐεῖπεν αὐτοῖς ἱερεμίας ὁ πρῶτος, ἡκούσα· ἰδοὺ πρῶ-
τος λέγομαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ ὅτι λόγους
ὑμῶν καὶ ἔσται ὁ λόγος ὃν ἀποκριθήσεται κύριος ὁ ἀναγ-
γελάσει ὑμῖν, & μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν ῥῆμα.

5 * καὶ αὐτοὶ εἶπαν τῷ ἱερεμίᾳ· ἔστω κύριος ἐν ἡμῖν εἰς
μάρτυρα δίκαιον & πιστόν, εἰ μὴ καὶ πάντα τὸν λόγον ὃν
ὁ ἀποκριθήσεται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὅπως ποιή-
σωμεν.

6 * καὶ ἔδωκεν ἀγαθὸν & ἔδωκεν κακόν, τὸ φωνῆς κυρίου
τοῦ θεοῦ ὑμῶν & ἡμεῖς ἀποκριθήσεται πρὸς αὐτὸν ἀκρι-
στόμεθα ἵνα βέβαιον ᾖ ἡμῖν ῥῆμα, ὅτι ἀκουσόμεθα τὸ φω-
νῆς τοῦ κυρίου & τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

7 * καὶ ἐγένετο καὶ δέκα ἡμέρας, ἐγένετο λόγος κυρίου
πρὸς ἱερεμίαν.

8 * καὶ ἐκάλεσεν τὸν Ἰωάννην υἱὸν καριὲ & ὅσους ἡγεμόνας
τῆς δυναμείας καὶ πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως
μεγάλου.

9 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅπως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ,
ἃ ὑμεῖς ἀλάκατέ με πρὸς αὐτὸν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις ὑμῶν
ἐμπροσθεν αὐτοῦ.

10 * ἔδωκεν καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οἰκοδο-
μήσω ὑμᾶς καὶ ἐμὴ καθελεῖ, & φυτεύσω ὑμᾶς & ἐμὴ
ἐκτίλω· ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς, οἷς εἶπα
ποιῆσαι ὑμῖν.

11 * μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ πρῶτου τοῦ βασιλέως βαβυ-
λωνίου· & ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ πρῶτου αὐτοῦ & μὴ φο-
βηθῆτε φησὶν κύριος, ὅτι μετ' ὑμῶν ἔγωγε εἰμι τοῦ ἐξαίρεσθαι
ὑμᾶς καὶ σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.

12 * καὶ δώσω ὑμῖν ἔλεος, καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς καὶ ἐπιστρέ-
ψω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν.

13 * καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς, & μὴ καθίσωμεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ
πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦσαι τὸ φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

14 * λέγοντες, μηδαμῶς· ὅτι εἰς γῆν αἰγύπτου εἰσελθου-
σόμεθα, καὶ ἐμὴ εἰδωμεν πόλεμον, καὶ φωνὴν σάλ-
πιγγος & μὴ ἀκρόβου καὶ ἐν ἀρτοῖς & μὴ πεινάσωμεν,
καὶ ἐκεῖ οἰκήσωμεν.

15 * διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου κατὰ λοιποὶ ἰσραὴλ·
ὅπως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ· ἔδωκεν ὑ-
μῖν δότε τὸ πρῶτον ὑμῶν εἰς αἰγύπτου, καὶ εἰσέλθητε
ἐκεῖ κατεκεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et dixit eis Ieremias propheta, Audiui: Ecce ego oro coram Domino Deo vestro iuxta verba vestra; & erit, omne verbum quod
responderit Dominus vobis, annuntiabo vobis, & non prohibebo à vobis verbum.

5 Ipsi autem dixerunt ad Ieremiam, Sit Verbum Domini nobis in testem verum & fidelem, si non iuxta omnia verba propter quæ miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus;
6 Sive bonum sive malum: verbo Domini Dei nostri ad quem mittimus nos te, obediemus, ut bene sit nobis, cum susceperimus sermo-

7 nem Domini Dei nostri.

8 Et vocavit Iohanan filium Caræ, & omnes principes exercitus qui erant cum eo, & omnem populum, à
minimo usque ad maximum.

9 Et dixit eis, Hec dicit Dominus Deus Israel, ante cuius conspectum misisti me ut de-
precarer deprecationem vestram coram eo.

10 Si habitando habitaveritis in terra ista, edificabo vos, & non destruam; &
sustentabo vos, & non faciam transmigrare, quia conuersus sum à malo quod feci vobis.

11 Ne timeatis à facie regis Babylonis, à facie cuius vos timetis: ne timeatis ab eo, dicit Dominus; quia in adiutorium vestrum est Verbum meum, ut saluem vos, &
liberem vos de manu eius.

12 Et dabo vobis miserationes: & miserebitur vestri, & reducet vos in terram vestram.

13 Si autem vos dicitis, Non habitabimus in terra ista, ut non obediatis verbo Domini Dei vestri:

14 Dicentes, Nequaquam, sed in terram Aegypti ingrediemur, vbi non videbimus bellatores, & vocem tubæ non audiemus, & fa-
mem panis non sustinebimus, & ibi habitabimus.

15 Et nunc igitur suscipite verbum Domini reliquæ domus Iuda: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Si vos ponendo po-
sueritis faciem vestram ut ingrediamini in Aegyptum, & ingressi fueritis ad habitandum ibi:

והיתר החרב אשר אתם יראים ממנו
שם תשיג אתכם בארץ מצרים והרעב אשר
אתם יראים ממנו שם ידבק אחריכם מצרים
ושם תמותו:
ויהיו כל האנשים אשר שמו את פניהם
לבוא מצרים לגור שם ימותו בחרב ברעב ובדבר
ולא יהיה להם שריד ופליט מפני הרעה אשר
אני מביא עליהם: כי כה אמר יהוה
עבאות אלהי ישראל כאשר נתך אפי וחמתי על-
ישיבי ירושלם בן תתך חמתי עליכם בבאכם
מצרים והייתם לאלה ולשמה ולקללה ולחרפה
ולא תראו עוד את המקום הזה:
דבר יהוה עליכם שארית יהודה אל תבאו
מצרים ידעו תדעו כי העידתי בכם היום:
כי התעתים בנפשותיכם כי אתם שלחתם
אתי אל יהוה אלהיכם לאמר התפלל בעדנו
אל יהוה אלהינו וככל אשר יאמר יהוה אלהינו
בן הגד לנו ועשינו:
ואגד לכם היום ולא שמעתם בקול יהוה
אלהיכם ולכל אשר שלחני אליכם:
ועתה ידעו תדעו כי בחרב ברעב ובדבר
תמותו במקום אשר חפצתם לבוא לגור שם:

מג

ויהי ככלות ירמיהו לדבר אל כל העם
את כל דברי יהוה אלהיהם אשר שלחו יהוה
אלהיהם אליהם ארץ כל הדברים האלה:
ויאמר עזריה בן חושעיה ויוחנן בן קרח
וכל האנשים הזדים אמרים אל ירמיהו שקר
אתה מדבר לא שלחך יהוה אלהינו לאמר לא
תבואו מצרים לגור שם:

תרגום יונתן

ויהי חרבא דאחז דחלין מנה חסן חרבא דאחז דאחז וצפין מנה חסן ידבק יתכון במצרים וחסן חסותון:
ויהוה כל גברא דשמו ית אפיהון למעל למצרים לאחזתבא חסן יתקשלו בחרבא בכפנא ובמותא ולא יחי להון שאר ומשזב מן
קדם בישתא דאנא מיתי עליוהון:
עליכון במעלכון למצרים ויהוה למוסי ולצרו וללושא ולחטודין ולא תחזון עוד ית אתרא דרין:
גורח פתגמא דיי עליכון שארא דביח ויהוה לא תעלון למצרים מדע תדעון ארי אסתרת בכון יוסא דין:
ארי אסתעיון בנפשתכון ארי אחון שלחחן יחי לקדם יי אלחכון למימר צרי עלנא קדם יי אלחנא וככל דיימר יי אלחנא בן
חילנא ונעכר:
וכען מדע תדעון ארי בחרבא בכפנא ובמותא חסותון באתרא דאחזעיון למעל לאחזתבא חסן:
מג

ויהוה כד שיצי ירמיהו למללא עם כל עמא ית כל פתגמא דיי אלחחון דשלחה יי אלחחון לוחחון ית כל
ואמר עזריה בן חושעיה ויוחנן בן קרח וכל גברא דשמו ית אפיהון למעל למצרים לאחזתבא חסן:
שלחך יי אלחנא למימר לא תעלון למצרים לאחזתבא חסן:

¹⁶ * Gladius quem vos formidatis, ibi com-
prehendet vos in terra Aegypti, & fames
pro qua estis solliciti, adhærebit vobis in
Aegypto, & ibi moriemini.

¹⁷ * Omnesque viri qui posuerunt faciem
suam ut ingrediantur Aegyptum ut habi-
tent ibi, morientur gladio & fame, & pe-
ste, nullus de eis remanebit, nec effugiet a
facie mali quod ego afferam super eos.

¹⁸ * Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel, Sicut conflatus est furor meus
& indignatio mea super habitantes Hie-
rusalem, sic conflabitur indignatio mea
super vos cum ingressi fueritis Aegyptum,
& eritis in iusiurandum, & in stuporem, &
in maledictum, & in opprobrium, & ne-
quaquam ultra videbitis locum istum.

¹⁹ * Verbum Domini super vos reliquia
Iuda. Nolite intrare Aegyptum: scientes
scietis quia obtestatus sum vobis hodie.

²⁰ * Quia decepistis animas vestras. Vos
enim misistis me ad Dominum Deum ve-
strum, dicentes: Ora pro nobis ad Domi-
num Deum nostrum, & iuxta omnia que-
cunque dixerit tibi Dominus Deus no-
ster, sic annuncia nobis, & faciemus.

²¹ * Et annunciaui vobis hodie, & non
audistis vocem Domini Dei vestri super
vniuersis, pro quibus misit me ad vos.

²² * Nunc ergo scientes scietis, quia gladio
& fame, & peste moriemini, in loco ad
quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

CAP. XLIII.

¹ Factum est autem cum compleisset Hie-
remias, loquens ad populum vniuersos
sermones Domini Dei eorum, pro quibus
miserat eum Dominus Deus eorum ad
illos omnia verba hæc.

² Dixit Azarias filius Osia, & Iohannan
filius Caree, & omnes viri superbi, dicen-
tes ad Hieremiam, Mendacium tu loque-
ris. non misit te Dominus Deus noster,
dicens: Ne ingrediamini Aegyptum ut ha-
bitetis illic.

¹⁶ * Et erit gladius quem vos formidatis à facie eius, inueniet vos in Aegypto, & fames cuius vos curam habetis à facie eius, apprehendet vos in Aegypto, & ibi moriemini.

¹⁷ * Et erunt omnes viri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur in terram Aegypti, ut habitent ibi, deficient in gladio, & in fame, & peste, & non erit illorum ullus saluatus à malis, quæ ego induco super eos.

¹⁸ * Quia sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Sicut stillauit furor meus super habitantes Hierusalem, sic stillabit furor meus super vos, intransibis vobis in Aegyptum, & eritis in desolationem & subiecti, & in maledictionem, & in opprobrium, & non videbitis ultra locum istum.

¹⁹ * Quæ locutus est Dominus super vos reliquos Juda, Ne ingrediamini in Aegyptum, & nunc scientes scietis quia contestatus sum vobis hodie.

²⁰ * Quia malè fecistis in animabus vestris, mittentes me ad Dominum Deum vestrum, dicentes: Ora pro nobis ad Dominum, & secundum omnia quæ loquetur tibi Dominus Deus noster, sic annuncia nobis, & faciemus.

²¹ * Et annunciaui vobis, & non audistis vocem Domini Dei vestri secundum omnia quæ misit ad vos.

²² * Et nunc in gladio, & in fame, & in peste deficientis in loco, quod vos vultis intrare ut habueritis ibi.

CAP. XLIII.

ET factum est ut cessauit Hieremias loquens ad populum omnia verba Domini Dei eorum quæ misit Dominus Deus eorum ad illos.

* Et dixit Azarias filius Osee, & Joanan filius Carie, & omnes viri superbi, dicentes Hieremie: Mendacia tu loqueris, non misit te Dominus Deus noster ad nos dicere, Nō ingrediamini in Aegyptum ut habitetis illic.

¹⁶ * καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, διήσσει ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ· καὶ ὁ λιμός ἐξ ὑμῶν λόγον ἔχετε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀληθές ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε.

¹⁷ * καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄνδρες οἱ θυντες τὸ πρὸς ὅπῳ αὐτῶν εἰσελθῶν εἰς γῆν αἰγύπτου ἐνοικεῖν ἐκεῖ ἐκλείψουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, & λοιμῷ, καὶ ὅχι ἔσται αὐτῶν ὅστις σωζόμενος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτούς.

¹⁸ * ὅπως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, καθὼς ἔσπευον ὁ θυμὸς μου ἐπὶ τῇ κατὰ κοδὸντας ἱερουσαλήμ, ἔσπευον ὁ θυμὸς μου ἐφ' ὑμᾶς, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς αἰγύπτον· καὶ ἐσεσθε εἰς ἀβύσσον καὶ ὑποχείριοι, καὶ εἰς δόρυ, & εἰς ὀνειδισμόν, & ἐμὴ ἴδῃτε ἐκεῖ τὸν τόπον τούτον.

¹⁹ * ἀ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς ὅτι κατὰ λοιπίους ἰσδα μὴ εἰσελθῆτε εἰς αἰγύπτον· καὶ νῦν γνόντες γινώσεσθε ὅτι ἐμαρτυρησάμην ὑμῖν σήμερον.

²⁰ * ὅτι ἐπονηρώσασθε ἐν ψυχαῖς ὑμῶν ἀποστείλαντές με πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, λέγοντες· πρὸς σὺν περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ κτ' πάντα ἀ δὴ λαλήσῃς τοι κύριε· ὁ θεὸς ἡμῶν, ἔσπευον ἀπάγειν ἡμῖν καὶ ποιήσμεν.

²¹ * καὶ ἀπήγγεila ὑμῖν, καὶ ὅχι εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν κτ' πάντα ὅσα ἀπέστειλεν πρὸς ὑμᾶς.

²² * καὶ νῦν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ ὃν ὑμεῖς βεβηκατε εἰσελθὲν κατὰ κοδὸν ἐκεῖ.

μγ.

¹ * Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἱερεμίας λαλῶν πρὸς τὸν λαὸν πάντας ὅτι λόγοις κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν εἰς ἀπέστειλεν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς.

² * καὶ εἶπεν Ἀζαρίας υἱὸς Ὠσαίου, καὶ Ἰωάναν υἱὸς Καριέ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὑπερήφανοι οἱ εἰπόντες τῷ ἱερεμίᾳ, ψευδῆ σὺ λαλεῖς, ὅχι ἀπέστειλόν σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς εἰπεῖν, μὴ εἰσελθῆτε εἰς αἰγύπτον οἰκεῖν ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ "Et erit, gladius quem vos timetis, apprehendet vos ibi in terra Aegypti; & fames pro qua solliciti estis, ibi comprehendet vos in Aegypto, & ibi moriemini.

¹⁷ "Et omnes viri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur in Aegyptum ad habitandum ibi, occidentur gladio, & fame, & peste: & nullus ex eis remanebit, nec liberabitur à facie mali quod ego adducam super eos.

¹⁸ "Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sicut resedit furor meus & indignatio mea super habitatores Ierusalem; sic residebit furor meus super vos cum ingressi fueritis in Aegyptum. Et eritis in iurandum, & in desolationem, & in maledictionem, & in opprobria, & non videbitis ultra locum istum.

¹⁹ "Decreuit Verbum Domini super vos reliquias domus Iuda: Non ingrediamini in Aegyptum: sciendo enim scitote, quia contestatus sum vobis hodie.

²⁰ "Quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ante conspectum Domini Dei vestri, dicentes: Ora pro nobis coram Domino, & iuxta omnia quæ dixerit Dominus Deus noster, sic annuncia nobis ut faciamus.

²¹ "Et annunciaui vobis hodie, & non obedistis verbo Domini Dei vestri, & omnibus pro quibus misit me ad vos.

²² "Et nunc sciendo scitote, quia gladio, & fame, & peste moriemini in loco ad quem vultis intrare ad habitandum ibi.

CAP. XLIII.

ET factum est cum impleisset Ieremias loqui cum omni populo omnia verba Domini Dei sui pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad ipsos, ut loqueretur ad eos omnia verba hæc.

* Et dixit Azarias filius Osee, & Iohanan filius Carree, & omnes viri impij, dicentes ad Ieremiam: Falsum tu prophetas nobis; non misit te Dominus Deus noster, ut diceret: Ne ingrediamini in Aegyptum ad habitandum ibi.

3 * כי ברוך בן נריה מסיר אתך בנו למען תת
אתנו ביד הכשדים להמיר אתנו ולהגלות
אתנו בכל:

4 * ולא שמע יוחנן בן קרח וכל שרי החילים
וכל העם בקול יהוה לשבת בארץ יהודה:

5 * ויקח יוחנן בן קרח וכל שרי החילים את
כל שארית יהודה אשר שבו מכל הגוים אשר
נדחו שם לגור בארץ יהודה:

6 * את הגברים ואת הנשים ואת הטף ואת
בנות המלך ואת כל הנפש אשר הניח נבוכדנאצר
רב טבחים את גדליהו בן אחיקם בן שפן ואת
ירמיה הנביא ואת ברוך בן נריהו:

7 * ויבאו ארץ מצרים כי לא שמעו בקול יהוה
ויבאו עד תחפנחס:

8 * ויהי דבר יהוה אל ירמיהו בתחפנחס לאמר:
9 * קח בידך אבנים גדולות וטמנתם במלט
במלכן אשר בפתח בית פרעה בתחפנחס לעיני
אנשים יהודים:

10 * ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל הנני שלח ולקחתי את נבוכדנאצר
מלך בבל עבדי ושמתי כסאו ממעל לאבנים
האלה אשר טמנתי ונטה את שפרורו עליהם:
11 * וכאור וכה את ארץ מצרים אשר למות
למות ואשר לשביל לשביל ואשר לחרב לחרב:

12 * והצתי יאש בבתי אלהי מצרים ושרפם
ושבם ועטרו את ארץ מצרים כאשר יעטרו
הרעה את בנדרו ויצא משם בשלום:

13 * ושבר את מצבות בירת שמש אשר בארץ
מצרים ואת בתי אלהי מצרים ישוף באש:

3 * Sed Baruch filius Neriae incitat te ad-
uersum nos vt tradat nos in manus Chal-
daeorum, & interficiat nos & traduci fa-
ciat in Babylonem.

4 * Et non audiuit Iohannan filius Carce,
B & omnes principes bellatorum, & vniuer-
sus populus vocem Domini, vt manerent
in terra Iuda.

5 * Sed tollens Iohannan filius Carce, &
vniuersi principes bellatorum vniuersos
reliquiarum Iuda, qui reuersi fuerant de
cunctis gentibus ad quas fuerant ante di-
spersi, vt habitarent in terra Iuda.

6 * Viros & mulieres, & paruulos, & filias
regis, & omnem animam quam reliquerat
C Nabuzardan princeps militiae cum Go-
dolia filio Ahicam filij Saphan, & Hiere-
miam prophetam, & Baruch filium Ne-
riae.

7 * Et ingressi sunt in terram Aegypti, quia
non obedierunt voci Domini. Et vene-
runt vsque ad Taphnis.

8 * Et factus est sermo Domini ad Hiere-
miam in Taphnis, dicens:

9 * Sume tibi lapides grandes in manu
tua, & abscondes eos in crypta quae est sub
muro latericio in porta domus Pharaonis
in Taphnis, cernentibus viris Iudaeis:

10 * Et dices ad eos, Haec dicit Dominus
D exercituum Deus Israel, Ecce ego mittam
& assumam Nabuchodonosor regem Ba-
bylonis seruum meum, & ponam thro-
num eius super lapides istos quos abscon-
di, & statuet solium suum super eos.

11 * Veniensque percutiet terram Aegypti,
quos in mortem in morte, & quos in capti-
uitate in captiuitate, & quos in gladio in
gladio.

12 * Et succendet ignem in delubris deo-
rum Aegypti, & comburet ea, & captiuos
ducet illos: & amicitur terra Aegypti si-
cut amicitur pastor pallio suo, & egredietur
inde in pace.

13 * Et conteret statuas domus Solis quae
sunt in terra Aegypti, & delubra deorum
Aegypti comburet igni.

תרגום יונתן

3 * ארי ברוך בן נריה מגיר יתך בנו למען תתנו
לכשדים וימירו אתנו ויגלו אתנו בכל:

4 * ולא קבל יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

5 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

6 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

7 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

8 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

9 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

10 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

11 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

12 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

13 * ויקח יוחנן בן קרח וכל רבב חילי וכל עמא במיסרא דיי למחב בארעא דבית יהודה:

* Sed Baruch filius Nerie incitat te contra nos, ut des nos in manus Chaldaeorum, ut interficiat nos & transinigrare faciat nos in Babylonem.

* Et Ioanan filius Carie, & omnes duces exercitus, & omnis populus non audierunt vocem Domini ut habitarent in terra Iuda.

* Et tulit Ioanan & omnes duces exercitus, & omnes reliquos Iuda, qui reuersi fuerant ex omnibus gentibus quæ dispersæ sunt illic ut habitarent in terra Iuda.

* Potentes viros & mulieres, & paruulos reliquos, & filias regis, & animas quas reliquerat Nabuzardan princeps cocorum cum Godolia filio Achicam, & Hieremiam prophetam, & Baruch filium Nerie.

* Et ingressi sunt in Aegyptum, quia non audierunt vocem Domini. & ingressi sunt in Taphnas.

* Et factum est verbum Domini ad Hieremiam in Taphnis; dicens:

* Sume tibi lapides grandes, & absconde eos in vestibulis in porta domus Pharaonis in Taphnis ante oculos virorum Iuda.

* Et dices, Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mitto & adducam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponet thronum suum super lapides istos quos abscondisti; & eleuabit arma sua super eos.

* Et intrabit & percutiet terram Aegypti, quos in mortem, in mortem; & quos in transmigrationem, in transmigrationem; & quos in gladium, in gladium.

* Et accendet ignem in domibus deorum eorum, & comburet eas, & transinigrare faciet eos, & scrutabitur terram Aegypti, sicut pediculis purgat pastor vestimentum suum, & egredietur in pace.

* Et conteret statuas Heliopolis quæ in Aegypto, & domos deorum Aegypti comburet in igne.

ἄλλὰ βαρὺχ υἱὸς νηρίου συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς ἵνα δῶς ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων τοῦ θανατώσαι ἡμᾶς καὶ δποικίσαι ἡμᾶς εἰς βαβυλῶνα.

καὶ ἰωάναν υἱὸς καρὶε καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὅς κ' ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου κατεκῆσαν ἐν γῇ ἰσραὴλ.

καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως ἀπαντας ἐξ ὧν κατελοίποις ἰσραὴλ ἐξ ὧν δποσθέντες ἐν πάντων τῶν ἐθνῶν ἀδικοπορπίδυσαν ἐκεῖ κατεκῆσαν ἐν τῇ γῇ ἰσραὴλ.

ἐξ ὧν δυνατοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ νήπια λοιπὰ, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς ψυχὰς αἷς κατέλειπεν ναβουζαρδάν ὁ δεχμαγείρης μὲν γοδολίου υἱοῦ ἀχικὰμ, καὶ ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ βαρὺχ υἱὸν νηρίου.

καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι ὅς κ' ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου, & εἰσῆλθον εἰς τάφους.

καὶ ἔρχετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τάφους, λέγων·

λάβε σεαυτῷ λίθους μεγάλους & κατέκρυψον αὐτοὺς ἐν τοῖς τοῖς ἐν πύλῃ τῆς οἰκίας φαραῶ ἐν τάφους κατ' ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν ἰσραὴλ.

καὶ ἔρεῖς, ὅπως εἶπεν κύριος τῶν δυναμέων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἰδὲ ἐγὼ δποσέλλω & ἄξω ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶν τὸν δούλόν μου, καὶ θήσει τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν λίθων τούτων ὧν κατέκρυψας· καὶ δρεῖ τὰ ὄπλα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς.

καὶ εἰσελεύσεται καὶ πατάξει γῆν αἰγύπτου, ὥς εἰς θάνατον, εἰς θάνατον· καὶ ὥς εἰς δποικισμόν, εἰς δποικισμόν· καὶ ὥς εἰς ῥομφαίῳ, εἰς ῥομφαίαν.

καὶ καύσει πύρ ἐν οἰκίαις θεῶν αὐτῶν καὶ ἐμπυρεῖ αὐτάς, καὶ δποικίει αὐτούς καὶ φθειρεῖ γῆν αἰγύπτου ὥς φθειρεῖ ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται ἐν εἰρήνῃ.

καὶ σωτρεύσει ἐξ ὧν σύλοις ἡλιουπόλεως ἐξ ὧν αἰγύπτῳ, καὶ τὰς οἰκίας τῶν θεῶν αἰγύπτου κατεκαύσει ἐν πυρί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia Baruch filius Nerie incitat te aduersus nos, ut tradat nos in manus Chaldaeorum ut occidant nos, & transferant nos in Babylonem.

* Et non obediuit Iohanan filius Carie, & omnes principes exercitus, & omnis populus verbo Domini, ut habitaret in terra domus Iuda.

* Et tulit Iohanan filius Carie, & omnes principes exercitus, & omnes reliquias domus Iuda, quæ reuersæ fuerant de omnibus populis ad quos dispersi fuerant, ut habitarent in terra tribus domus Iuda.

* Viros & mulieres, & paruulos, & filias regis, & omnes animas quas dimisit Nabuzardan princeps occidentium cum Godolia filio Ahicam filij Saphan, & Ieremiam prophetam, & Baruch filium Nerie.

* Et venerunt in terram Aegypti; quia non obediunt verbo Domini, & venerunt usque ad Taphnes.

* Factum est autem verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia in Taphnes; dicens:

* Tolle tecum lapides grandes, & abscondes eos in iunctura ædificij, quæ est in porta domus Pharaonis in Taphnes, ante oculos viro-

rum Iudæorum.

* Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mitto, & tollam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam solium eius super lapides istos quos abscondi, & extendet tentorium suum super eos, & quos in captiuitatem, & quos in gladium.

* Et veniet & percutiet terram Aegypti; quos in mortem, in mortem; & quos in captiuitatem, & quos in gladium.

* Et succendam ignem in domibus idolorum Aegyptiorum, & comburet eas, & in captiuitatem ducet eos: & amicitur terram Aegypti sicut amicitur pastor vestimento suo, & egredietur inde in pace.

* Et conteret statuas domus Solis, quæ sunt in terra Aegypti, & domos idolorum Aegyptiorum succendet igni.

מר

CAP. XLIIII.

1 * הדבר אשר היה אל-ירמיהו אל כל-
היהודים הישבים בארץ מצרים השבים
במגדל ובתחפנחס ובנף ובארץ פתרוס לאמר:
2 * כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אתם
ראיתם את כל-הרעה אשר הבאתי על-ירושלם
ועל כל-ערי יהודה והנם הרבה היום הזה
ואין בהם יושב:
3 * מפני רעתם אשר עשו להכעיסני ללכת
לקטר לעבד לאלהים אחרים אשר לא ידעום
המרה אתם ואבתיכם:
4 * ואשלח אליכם את כל-עבדי הנביאים
השבים ושלח לאמר אל-נא תעשו את דברי-
התעבה הזאת אשר שנאתי:
5 * ולא שמעו ולא הטו את-אזנם לשוב מרעתם
לבלתי קטר לאלהים אחרים:
6 * ותתדחמתי ואפי ותבער בערי יהודה ובחצות
ירושלם ותהיינה לחרבה לשממה ביום הזה:
7 * ועתה כה-אמר יהוה אלהי צבאות אלהי
ישראל למה אתם עשים רעה גדולה אל-
נפשותיכם להכרית לכם איש-ואשה עולל ויונק
מתוך יהודה לבלתי הותיר לכם שארית:
* להכעיסני במעשי ידיכם לקטר לאלהים
אחרים בארץ מצרים אשר אתם באים לגור
שם למען הכרית לכם ולמען היותכם לקללה
ולחרפה בכל גוי הארץ:
* השכחתם את-רעות אבותיכם ואת-רעורי-
מלכי יהודה ואת רעות נשיו ואת רעותיכם ואת
רעת נשיכם אשר עשו בארץ יהודה ובחצות
ירושלם:

1 **V**erbum quod factum est ad Hiere-
miam, & ad omnes Iudæos qui habi-
tabant in terra Ægypti, habitâtes in Mag-
dalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in
terra Phatures, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel, Vos vidistis omne malum istud
quod adduxi super Hierusalem, & super
omnes vrbes Iuda; & ecce deserta sunt ho-
die, & non est in eis habitator;
3 * Propter malitiam quam fecerunt, vt
me ad iracundiam prouocarent, & irent &
sacrificarent & colerent deos alienos, quos
nesciebant & illi & vos, & patres vestri.
4 * Et misi ad vos omnes seruos meos
prophetas de nocte confurgens, mittens-
que & dicens: Nolite facere verbum abo-
minationis huiuscemodi quam odiui.
5 * Et non audierunt nec inclinauerunt
aurem suam, vt conuerterentur à malis
suis, & non sacrificarent dijs alienis.
6 * Et conflata est indignatio mea & fu-
ror meus, & succensa est in ciuitatibus Iu-
da, & in plateis Hierusalem: & versa sunt
in solitudinem & vastitatem secundum
diem hanc.
7 * Et nunc hæc dicit Dominus exerci-
tuum Deus Israel: Quare vos facitis ma-
lum grande hoc contra animas vestras, vt
intereat ex vobis vir & mulier, paruulus
& lactens de medio Iudæ, nec relinquatur
vobis quicquam residuum:
8 * Prouocantes me in operibus manuum
vestrarum sacrificando dijs alienis in terra
Ægypti in quam ingressi estis vt habitetis
ibi, & dispereatis, & sitis in maledictio-
nem, & in opprobrium cunctis gentibus
terræ?
9 * Nunquid obliti estis mala patrum ve-
strorum & mala regum Iuda, & mala vxo-
rum eorum, & mala vestra, & mala vxo-
rum vestrarum, quæ fecerunt in terra Iu-
da, & in regionibus Hierusalem?

תרגום יונתן

מר

1 * פתחם נבואה דיהוה על כל יהודאי דיתבין בארעא דמצרים וכתבם בארע פתרוס למיסר
2 * כדנן אמר יי צבאות אלהי ישראל אתון חזיתון ית כל בישתא דאיתתין על ירושלם ועל כל קריתא דבית יהודה ואגון תרובא יומא הרין
3 * מן קדם בישתהון דעברו לארצא קדמי למחד לאסקא בסמין למפלח לשעות עסמא דלא ידעונן אגון אתון
4 * ושלחה ליתכון ית כל עבדי נביאיא מקדם ומשלח למיסר לא כען תעבדון ית עסק תועבתא הנא דארחקת:
5 * ולא קבלו ולא ארכנו ית אגניהון למחב מבישתהון בדיל דלא לאסקא בסמין לשעות עסמא:
6 * וחל רגז וחמתי ודלק בקרניא דבית יהודה ובשוקי ירושלם והואה לחרבה ולצור כיומא הרין:
7 * וכען כדנן אמר יי אלהי צבאות אלהי ישראל למה אתון גרמין בישתא רבתא על נפשתיכון לשיצאה לכון גבר ואחתא ועלם וניק
8 * לארצא קדמי בעוברי ידיכון לאסקא בסמין לשעות עסמא בארעא דמצרים
9 * דאחון אהן לאחוקבא חפן בדיל לשיצאה יתכון ובדיל למתיכון ללושא ולחסודין בכל עסמי ארעא:
10 * האתנשיהון ית בישות אכתהון וית בישות מלכא דבית יהודה וית בישות נשוי וית בישות נשיכון ועברו בארע שבטא
דבית יהודה ובשוקי ירושלם:

CAP. XLIIII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam omnibus Judæis habitantibus in terra Egypti & sedentibus in Magdalo, & in Taphnes, & in Memphis, & in terra Pathures;

dicens:

* Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Vos vidistis omnia mala quæ induxi super Hierusalem & super ciuitates Juda: & ecce sunt deserta hodie ab inhabitantibus:

* A facie malitiæ eorum quam fecerunt ut ad iracundiam prouocarent me, euntes ut adolerent dijs alijs, quos non cognouerunt ipsi, & vos & patres vestri.

* Et misi ad vos seruos meos prophetas diluculo, & misi, dicens: Ne faciatis rem iniquationis huius quam odi.

* Et non audierunt me, & non inclinauerunt aurem suam ut conuerterentur à malis suis, ut non adolerent dijs alienis.

* Et instillauit furor meus & ira mea succensa est in ciuitatibus Juda, & extra Hierusalem: & factæ sunt in solitudinem, & in inuium sicut dies hæc.

* Et nunc sic dixit Dominus omnipotens Deus Israel, Quare vos facitis mala magna in animabus vestris, ut succidatur ex vobis vir & mulier, & paruulus, & lactens de medio Juda, ut non derelinquatur vestrum ullus:

* Ut irritetis me in operibus manuum vestrarum, adolendo dijs alienis in terra Egypti, in quam ingressi estis, ut habitetis ibi, ut excidamini, & ut sitis in maledictionem, & in opprobrium in gentibus terræ?

* Nunquid obliti estis vos malorum patrum vestrorum, & malorum regum Iuda, & malorum principum vestrorum, & malorum vxorum vestrarum? quæ fecerunt in terra Juda, & de foris Hierusalem.

μδ.

1 * Ο λόγος ὁ γινόμενος πρὸς ἱερεμίαν πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ αἰγυπτίου καὶ τοῖς καθήμενοις ἐν μαγδαλᾷ, καὶ ἐν τάφναις, καὶ ἐν μέμφοις, καὶ ἐν γῇ παθοῦρης, λέγων·

2 * ὣτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὑμεῖς ἐωράκατε πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησα ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰσραὴλ· καὶ ἰδὲ εἰσὶν ἔρημοι σήμερον διὰ τὸ ἐνοικουῦντων,

3 * διὰ τὸ πλεονέκτημα τῶν πονηριῶν αὐτῶν ἃς ἐποίησαν πλεονέκτημα μοι πορεύοντες θυμῷ θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ἔγνων αὐτοὶ καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν.

4 * καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς ὅντας παῖδας μου ὅντας προφῆτας ὁρῶν, καὶ ἀπέστειλα, λέγων· μὴ ποιήσῃτε τὸ πρῶγμα τὸ μολυνσέως τῆς γῆς ἢ ἐμίσησα.

5 * καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἐκλιναν τὸ ὄριον αὐτῶν· διὰ τὸ πλεονέκτημα τῶν κακῶν αὐτῶν πρὸς τὸ μὴ θυμῷ θεοῖς ἑτέροις.

6 * καὶ ἐσαξεν ὁ θυμὸς μου καὶ ἡ ὀργὴ μου ἐξεκαύθη ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ καὶ ἐξώθεν ἱερουσαλὴμ· ἐξηγήθησαν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἄβυσσον ὡς ἡμέρας αὐτῆς.

7 * καὶ νῦν ὣτως εἶπεν κύριος πάντοτε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἵνατί ὑμεῖς ποιεῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς ὑμῶν ἐκκόψαι ὑμῶν ἀνδρᾶ καὶ γυναῖκα νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐκ μέθης ἰσραὴλ, πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι ὑμῶν μηδένα,

8 * πλεονέκτημα μοι ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν θυμῷ θεοῖς ἑτέροις ἐν γῇ αἰγυπτίου εἰς τὸ εἰσέλθετε οἰκεῖν ἐκεῖ, ἵνα ἐκκοπῇτε, ἵνα γῆνητε εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνειδισμόν ἐν τοῖς ἔθνεσιν τῆς γῆς.

9 * μὴ ἐπληρώσῃτε ὑμεῖς τῶν κακῶν τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ τῶν κακῶν τῶν ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν γυναικῶν ὑμῶν, ὧν ἐποίησαν ἐν γῇ ἰουδα καὶ ἐξώθεν ἱερουσαλὴμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLIIII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Hieremiam de omnibus Iudæis qui habitant in terra Egypti, qui habitant in Magdalo, & in Taphnes, & in Memphis, & in terra Phatures; dicendo:

* Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vos vidistis omne malum quod adduxi super Ierusalem, & super omnes vrbes domus Iuda; & ipsæ sunt deserta hodie, & non est in eis habitator; Propter mala sua quæ fecerunt ut irritarent me, & irent, & adolerent aromata, & seruirent idolis populorum, quæ nescierunt ipsi, & vos & patres vestri.

* Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas, manens confurgens & mittens; dicendo:

Ne faciatis nunc rem abominationis huius quam abieci.

* Et non obedierunt nec inclinauerunt aures suas ut conuerterentur à malitia sua, ut non adolerent aromata idolis populorum.

* Et mansit furor meus & ira mea; & succensa est in ciuitates domus Iuda, & in vicos Ierusalem. & factæ sunt in solitudinem, & in desolationem, sicut in die hæc.

* Et nunc hæc dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Quare vos causamini mali grandis contra animas vestras, ut consumam ex vobis virum & mulierem, adolescentem, & lactentem de medio domus Iuda, ut non remaneant vobis reliquæ:

* Irritantes me operibus manuum vestrarum, adolendo aromata idolis populorum in terra Egypti, quod vos venistis ad habitandum ibi, ut consumam vos, & ut sitis in maledictionem, & opprobria omnibus populis terræ?

* Nunquid obliti estis malitiæ patrum vestrorum, & malitiæ regum domus Iuda, & malitiæ vxorum eorum, & malitiæ vestræ, & malitiæ vxorum vestrarum, quam fecerunt in terra tribus domus Iuda, & in vicis Ierusalem?

10 * לא דכאו עד היום הזה ולא יראו ולא
הלכו בתורת ובהקתי אשר נתתי לפניכם ולפני
אבותיכם :

11 * לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
הנני שם פני בכם לרעה ולהכרית את כל
יהודה :

12 * ולקחתי את שארית יהודה אשר שמו
פניהם לבוא ארץ מצרים לגור שם ותמו
כל בארץ מצרים יפלו בחרב ברעב ותמו מקטן
ועד גדול בחרב וברעב ימתו והיו לאלה לשמה
ולקללה ולחרפה :

13 * ופקדתי על היושבים בארץ מצרים כאשר
פקדתי על ירושלם בחרב ברעב ובדבר :

14 * ולא יהיה פליט ושריד לשארית יהודה
הבאים לגור שם בארץ מצרים ולשוב ארץ
יהודה אשר חמה מנשאים את נפשם לשוב
לשבת שם כי לא ישובו כי אם פלטים :

15 * ויענו את ירמיהו כל האנשים הידעים כי
מקטרות נשיהם לאלהים אחרים וכל הנשים
העמדות קהל גדול וכל העם הישבים בארץ
מצרים בפתרום לאמר :

16 * הדבר אשר דברת אלינו בשם יהוה איננו
שמעים אליך :

17 * כי עשה נעשה את כל הדבר אשר יצא
מפינו לקטר למלכת השמים והסיד לה נסכים
באשר עשינו אנחנו ואבותינו מלכינו ושרינו
בערי יהודה ובחצרות ירושלם ונשבע לחם
ונהיה טובים ורעה לאראינו : ומן אז חדלנו
לקטר למלכת השמים והסיד לה נסכים חסרנו
כל בחרב וברעב תמנו :

10 * Non sunt mundati vsque ad diem
hanc, & non timuerunt, & non ambula-
uerunt in lege mea, & in praeceptis meis
quae dedi coram vobis & coram patribus
vestris. * Ideo haec dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel: Ecce ego ponam fa-
ciem meam in vobis in malum, & disper-
dam omnem Iudam.

12 * Et assumam reliquias Iudae, qui posue-
runt facies suas, vt ingrederentur terram
Aegypti, & habitarent ibi, & confumentur
omnes in terra Aegypti, & cadent in gla-
dio & in fame. Confumentur à minimo
vsque ad maximum, in fame & in gladio
morientur, & erunt in iusiurandum, & in
miraculum, & in maledictionem & in op-
probrium.

13 * Et visitabo super habitantes terrae
Aegypti, sicut visitavi super Hierusalem in
gladio, & fame, & peste.

14 * Et non erit qui effugiat, & sit residuus
de reliquijs Iudaeorum qui vadunt vt pe-
grinentur in terra Aegypti, & reuertan-
tur in terram Iuda, ad quam ipsi eleuant
animas suas, vt reuertatur & habitent ibi,
non reuertentur nisi qui fugerint.

15 * Responderunt autem Hieremiae om-
nes viri scientes quod sacrificarent vxores
eorum dijs alienis, & vniuersae mulieres
quarum stabat multitudo grandis, & om-
nis populus habitantium in terra Aegypti
in Phatures, dicentes:

16 * Sermonem quem locutus es ad nos in
nomine Domini, non audiemus ex te.

17 * Sed facientes faciemus omne verbum
quod egredietur de ore nostro, vt sacrifice-
mus reginae caeli, & libemus ei libamina,
sicut fecimus nos & patres nostri, reges no-
stri & principes nostri in vrbibus Iuda, &
in plateis Hierusalem, & saturati sumus
E panibus, & bene nobis erat, malumque
non vidimus.

18 * Ex eo autem tempore quo cessauimus
sacrificare reginae caeli, & libare ei libami-
na, indiguimus omnibus, & gladio, & fa-
me consumpti sumus.

תרגום יונתן

10 * לא פסקו עד יומא דהין ולא דחלו ולא הלכו באורתי ובקמי דיתבת קדמיכון וקדם אבהתכון :
11 * כן כנן אמר יי צבאות אלהא דישראל תא אנא משוי אפי ככון לבישא ולשיצא ית כל דבית יהודה :
12 * ואשב ית שארא דבית יהודה דשווי אפיהון למעל לארעא דמצרים לאתחבא תמן ויסופון כלהון בארעא דמצרים ויהרסון
13 * בחרבא ובכפנא יסופון מועירא ועד רבא בחרבא ובכפנא יסותון ויהון למוסי לצרו וללושא ולחסודין :
14 * ואסער על דיתבין בארעא דמצרים כמא דאסערת על ירושלם בחרבא בכפנא ובסותא :
15 * ולא יהי שאר ומשוב לשארא דבית יהודה דתמן לאתחבא תמן בארעא דמצרים ולמטב בארעא דבית יהודה דאגון מסעין ית
נפשהון למיחי למחב תמן ארי לא יחובון אלהן משויבין :
16 * ואחבו ית ירמיהו כל גבריא דיעין ארי מסקון בסמין נשיהון לטעות עממיא וכל נשיא דקיסן קהל רב וכל עמא דיתבין בארעא
דמצרים בפתרום למימר :
17 * פתגם נבואה דמללחא עמנא בשמא דיני לית אנחנא צבן לקבלא סנך :
18 * ארי מסער נעבר ית כל פתגמא דנפק ספוטנא לאסקא בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסכין כמא דעברנא אנחנא ואבתחנא
מלכנא וברכנא בקרנא דבית יהודה ובשוקי ירושלם ויהינא סבעין לחמא ותוינא שלן שלוא וכישא לא חוינא :
19 * וסן עין דאחמנענא לאסקא בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסכין חסרנא כלא ובחרבא ובכפנא ספנא :

* Et non cessauerunt usque in diem hanc, 10
 & non timuerunt, & non amplexati sunt præ-
 cepta mea, quæ dedi ante faciem eorum & an-
 te faciem patrum suorum.

* Ideo sic dixit Dominus exercituum Deus 11
 Israel, Ecce ego pono faciem meam in vobis in
 malum, ut disperdam omnem Iudæ.

* Et assumam reliquos Iudæ qui posuerunt 12
 faciem suam ut ingrederentur in terram Aegy-
 pti ut habitarent ibi; & consumentur omnes
 in terra Aegypti, & cadent in gladio, & in fa-
 me deficient à paruo usque ad magnum, &
 erunt in opprobrium, & in perditionem, & in
 maledictionem.

* Et visitabo super sedentes in terra Aegy- 13
 pti, sicut visitavi super Hierusalem in gladio,
 & in fame, & in morte.

* Et non erit saluatus ullus de reliquis Ju- 14
 da peregrinantibus in terra Aegypti, ut reuer-
 tantur in terram Iudæ, ad quam ipsi sperant
 animabus suis reuerti illuc: non reuertentur
 nisi saluati.

* Et responderunt Hieremie omnes viri 15
 scientes quod adolerent uxores eorum dijs alie-
 nis, & omnes mulieres congregatio magna, &
 omnis populus sedentes in terra Aegypti in ter-
 ra Pathures; dicentes:

* Sermonem quem locutus es ad nos in no- 16
 mine Domini, non audiemus te.

* Quia facientes faciemus omne verbum 17
 quod egredietur de ore nostro, ut adoleamus re-
 gina celi, & libemus illi libamina, sicut fecimus
 nos & patres nostri, & reges nostri, & prin-
 cipes nostri in ciuitatibus Iudæ, & de foris Hie-
 rusalem: & saturati sumus panibus, & facti
 sumus boni, & mala non vidimus.

* Et ut cessauimus adolentes regina celi, 18
 & libantes ei libamina, indignumus omnes nos:
 & in gladio, & in fame defecimus.

10 * καὶ οὐκ ἐπαύσαντο ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· ὁ οὐκ ἐφο-
 βήθησαν, ὁ οὐκ ἀντείχοντο τῶν πειρασμάτων μου ὡς
 ἐδωκα· καὶ πειρώσωπον αὐτῶν καὶ καὶ πειρώσωπον τῶν πα-
 τέρων αὐτῶν.

11 * διὰ τοῦτο ἔτι πάλιν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
 ἰσραὴλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ πειρώσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς
 κακὸν τοῦ ἀπολέσαι πάντα ἰουδα.

12 * καὶ λήψομαι ἐξ αὐτῶν κατὰ λόγον τοῦ ἐστῆναι τὸ
 πειρώσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου τοῦ
 κατοικῆσαι ἐκεῖ, καὶ ἐκλείψουσι πάντες ἐν γῇ αἰγύπτου,
 & πεθονταί ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐκλείψουσιν ἀπὸ
 μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἐξ ὧν εἰς ὀφθισμὸν & εἰς ἀπώ-
 λειον καὶ εἰς καταράν.

13 * καὶ ἑπισκέψομαι ἐπὶ τοῖς κατηλθόντις ἐν γῇ αἰ-
 γύπτου, ὡς ἐπεσκεψάμην ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ
 καὶ ἐν λιμῷ, & ἐν θανάτῳ.

14 * ὁ οὐκ ἔσται σωσμένος ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπισκεψάντων ἰουδα
 τῶν παροικούντων ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπιστρέψαι εἰς γῆν
 ἰουδα ἐφ' ἧς αὐτοὶ ἐλπίζουσιν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ
 ἐπιστρέψαι ἐκεῖ· οὐ μὴ ἐπιστρέψουσιν εἰ μὴ ὁ θνα-
 σωζόμενος.

15 * καὶ ἀπεκρίθησαν τὰ ἱερεμῖα πάντες οἱ ἄνδρες οἱ
 γρόντες ὅτι θυμῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν τοῖς ἐτέροις,
 καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες συναγωγὴ μεγάλη, καὶ πᾶς ὁ
 λαὸς οἱ καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν γῇ παθοῦρης,
 λέγοντες·

16 * τὸν λόγον ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τὸ ὄνομα κυ-
 ρίου, οὐκ ἀκούσμεθα σου.

17 * ὅτι ποιῶσαι ποιήσομεν πάντα τὸν λόγον ὃς ἐξε-
 λήθει ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν θυμῶν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 οὐρανοῦ καὶ ἀπένδειν αὐτῇ σπονδὰς, κατὰ ἐποίησάμεν
 ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ οἱ
 ἄρχοντες ἡμῶν ἐν πόλεσιν ἰουδα, & ἐξώθεν ἱερουσαλὴμ
 καὶ ἐπληρώθημεν ἀρτῶν, καὶ ἐχρυσώμεθα χρυσοῖς, καὶ κακὰ
 ὅσα ἰδομεν.

18 * καὶ ὡς διελίπομεν θυμῶντες τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρα-
 νοῦ, καὶ ἀπένδοντες αὐτῇ σπονδὰς ἠλατλώθημεν πάντες
 ἡμεῖς καὶ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Non cessauerunt usque in diem hanc, nec timuerunt, nec ambulauerunt in lege mea, & in pactis meis quæ posui coram eis & patribus vestris.

" Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum, ut consumam omnes viros domus Iudæ.

" Et tollam reliquias populi domus Iudæ, quæ posuerunt facies suas ut ingrederentur in terram Aegypti ad habitandum ibi: & consumentur omnes in terra Aegypti, & cadent in gladio, & fame consumentur à minimo usque ad maximum: in gladio, & fame morientur, & erunt in iuramentum & vastitatem, & in maledictionem, & in opprobria.

" Et visitabo super eos qui habitant in terra Aegypti, sicut visitavi contra Ierusalem in gladio, & in fame, & in peste.

" Nec erit reliquus nec superstes reliquius domus Iudæ, quæ veniunt ad habitandum ibi in terra Aegypti: & ut reuertantur in terram domus Iudæ, quod ipsi decipiunt animas suas ut veniant & habitent illic, quia non reuertentur nisi qui liberati fuerint.

" Et responderunt Ieremie omnes viri qui sciebant quod adolerent uxores suæ aromata idolis populorum, & vniuersæ mulieres quarum stabat multitudo magna, & omnis populus habitantium in terra Aegypti, in Phatures; dicentes:

" Verbum prophetiæ quod locutus es nobiscum in nomine Domini, nolumus suscipere à te.

" Sed faciendo faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ad adolendum aromata syderi celi, & ad libandum ei libamina, sicut iam fecimus nos & patres nostri, & reges nostri, & principes nostri in urbibus domus Iudæ, & in vicis Ierusalem, & saturati sumus pane, & fuimus abundantes abundantia, & malum non vidimus.

" Ex eo autem tempore quo cessauimus adolere aromata syderi celi, & libare ei libamina, indignumus omnibus; & gladio, & fame consumpti sumus.

* וכי-אנחנו מקטרים למלכת השמים ולהסך
 לה נסכים המבלעדני אנשינו עשינו לה כגנים
 להעצבה והסך לה נסכים :
 * ויאמר ירמיהו אל-כל-העם על-הגברים ועל-
 הנשים ועל-כל-העם הענים אתו דבר לאמר :
 * הלא את-הקטר אשר קטרתם בערי יהודה
 ובחצרות ירושלם אתם ואבותיכם מלכים
 ושריכם ועם הארץ אתם זכר יהוה ותעלה על-
 לבו : * ולא יוכל יהוה עוד לשאת מפני רע
 מעלליכם מפני התעבות אשר עשיתם ותהי
 ארצכם לחרבה ולשמה ולקללה מאין יושב
 כהיום הזה : * מפני אשר קטרתם ואשר
 חטאתם ליהוה ולא שמעתם בקול יהוה ובתרתו
 ובחקותיו ובעדותיו לא הלכתם על-כן קראת
 אתכם הרעה הזאת ביום הזה :
 * ויאמר ירמיהו אל-כל-העם ואל כל-הנשים
 שמעו דבר יהוה כל-יהודה אשר בארץ מצרים :
 * כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 לאמר אתם ונשיכם ותדברנה בפיהם ובידיכם
 מלאתם לאמר עשה נעשה את-נדרינו אשר
 נדרנו לקטר למלכת השמים ולהסך לה
 נסכים הקים תקימה את-נדרים ועשה
 תעשינה את-נדרים :
 * לכן שמעו דבר יהוה כל-יהודה הישבים
 בארץ מצרים הנני נשבעתי בשמי הגדול אמר
 יהוה אם-יהיה עוד שמי נקרא בפני כל איש
 יהודה אמר חי אדני יהוה בכל-ארץ מצרים :
 * הנני שקד עליהם לרעה ולא לטובה ותמו
 כל-איש יהודה אשר בארץ מצרים בחרב ובדקב
 עד-בלותם :

19 * Quod si nos sacrificamus reginæ celi,
 & libamus ei libamina, nunquid sine viris
 nostris faciemus ei placentas ad colendum
 eam & libamina ad libandum?
 20 * Et dixit Hieremias ad omnem popu-
 lum, aduersum viros & aduersum mulie-
 res, & aduersum vniuersam plebem qui
 responderant ei verbum, dicens:
 21 * Nunquid non sacrificium quod sacri-
 ficastis in ciuitatibus Iuda, & in plateis
 Hierusalem, vos & patres vestri, reges ve-
 stri & principes vestri, & populus terræ,
 horum recordatus est Dominus, & ascen-
 dit super cor eius?
 22 * Et non poterat Dominus ultra porta-
 re propter malitiam studiorum vestrorum,
 & propter abominationes quas fecistis, &
 facta est terra vestra in desolationem, & in
 stuporem, & in maledictum, eo quod non
 sit habitator, sicut est dies hæc.
 23 * Propterea quod sacrificaueritis idolis,
 & peccaueritis Domino, & non audieritis
 vocem Domini, & in lege, & in præceptis,
 & in testimonijs eius non ambulaueritis,
 idcirco euenerunt vobis mala hæc sicut est
 24 dies hæc. * Dixit autem Hieremias ad omne
 populum, & ad vniuersas mulieres: Audite
 verbum Domini omnis Iuda qui estis in
 terra Egypti.
 25 * Hæc inquit Dominus exercituum Deus
 Israel, dicens: Vos & vxores vestræ locuti
 estis ore vestro, & manibus vestris imple-
 stis, dicentes: Faciamus vota nostra quæ
 vouimus, vt sacrificemus reginæ celi, & li-
 26 bemus ei libamina. implestis vota vestra,
 & opere perpetrastis ea. * Ideo audite ver-
 bum Domini omnis Iuda qui habitatis in
 terra Egypti. Ecce ego iuravi in nomine
 meo magno, ait Dominus, quia nequaquã
 27 ultra vocabitur nomen meum ex ore om-
 nis viri Iudæi, dicentis: Viuit Dñs Deus in
 omni terra Egypti. * Ecce ego vigilabo
 super eos in malum & non in bonum, &
 confumentur omnes viri Iuda qui sunt in
 terra Egypti, gladio, & fame, donec pe-
 nitus confumantur.

תרגום יונתן

19 וארי אנחנו מסקין בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסכין חבד מברנא עבדנא לה כדריטין לשעיתא ומנסכין לה נסוכין :
 20 ואמר ירמיהו לכל עמא לגבריא ולנשיא ועל כל עמא דמחיבין יתה פתגם למיסר :
 21 דבית יהודה ובשוקי ירושלם אחיו ואבתהכון מלכיון ורבבניכון ועמא דארעא יתהון דבר יי וגלי קדמוהי :
 22 ולא הות רעוא קדם יי עוד ולא למשבק מן קדם בישות עובדיכון מן קדם תועבתא דעבדחון ונתית ארעכון לחרבא ולצרו וללוטא
 23 מכלי יתב כיומא תדין : מן קדם דאסקתון בסמין ודחבחו קדם יי ולא קבלחו למיסר דיי ובאר יתיה ובקיומיה ובסדרותיה
 24 לא הלכתון על כן ערעה יתכון בישתא תרא כיומא תדין : ואמר ירמיהו לכל עמא ולכל נשיא קבלו פתגמא דיי כל דבית יהודה
 25 די בארע מצרים : כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל למיסר אחון ונשיכון וגורחון בסמכון ובדעוהכון קמחון למיסר מעבד
 26 נעבד ית נדרנא ונדרנא לאסקא בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסוכין אקמא תקימון ית נדריון ומעבד תעבדון ית נדריון :
 27 כן קבלו פתגמא דיי כל דבית יהודה דיתכון בארעא דמצרים תא אקמא קימת בשמי רבא אמר יי אם יתי עוד שמי מתקרי בפום
 כל אנש יהודה אמר קום הוא יי אלהים בכל ארעא דמצרים :
 27 תא אקמא מסער עליהון לבישא ולא לטבא וסופון כל אנש יהודה די בארעא דמצרים בחרבא ובכפנא עד דישחיתון :

¹⁹ * Et quia adolemus nos regina cali, & liba-
nimus ei libamina; non sine viris nostris feci-
mus ei placentas, & libanimus libamina ei.

²⁰ * Et dixit Hieremias omni populo potenti-
bus & mulieribus, & omni populo qui respon-
derunt ei verba, dicens:

²¹ * Nonne incensi quod adoleuistis in ciuita-
tibus Iuda & deforis Hierusalem, vos & pa-
tres vestri, & reges vestri, & principes ve-
stri, & populus terra, recordatus est Dominus,
& ascendit super cor eius?

²² * Et non potuit Dominus ultra ferre à fa-
cie malitia rerum vestrarum, & ab abomina-
tionibus quas fecistis: & facta est terra vestra
in desolationem, & in inuium, & in maledi-
ctionem, sicut dies hæc.

²³ * A facie eorum quibus adolebatis, & qui-
bus peccastis Domino, & non audistis vocem
Domini, & in præceptis eius, & in lege eius,
& in testimonijs eius non ambulastis, & ap-
prehenderunt vos mala hæc sicut dies hæc.

²⁴ * Et dixit Hieremias populo & mulieribus,
Audite verbum Domini omnis Iuda qui in
terra Aegypti.

²⁵ * Sic dixit Dominus Deus Israel: Vos &
uxores vestra ore vestro locuti estis, & ma-
nibus vestris impleuistis; dicentes: Facientes
faciemus vota nostra quæ vouimus vt adolea-
mus regina cali & libemus ei libamina: manen-
tes mansistis in votis vestris, & facientes fe-
cistis.

²⁶ * Ideo audite verbum Domini omnis Iuda,
sedentes in terra Aegypti: Ecce iuravi in nomi-
ne meo magno, dixit Dominus, Si fuerit ultra
nomen meum in ore omnis Iuda dicere, Viuit
Dominus Dominus in omni terra Aegypti.

²⁷ * Quia ecce ego vigilavi super eos vt male-
facerem eis, & non benefacerem, & deficient
omnis Iuda habitantes in terra Aegypti, in gla-
dio, & in fame donec deficient.

¹⁹ * καὶ ὅτι θυμιάματα ἡμεῖς τῇ βασιλίᾳ τοῦ θρανοῦ, &
ἐσπείσαμεν αὐτῇ σπονδάς, μὴ ὁρῶν τὰν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐ-
ποιήσαμεν αὐτῇ χαυνώνας, & ἐσπείσαμεν σπονδάς αὐτῇ.

²⁰ * καὶ εἶπεν ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ τοῖς δυνατοῖς, καὶ
ταῖς γυναῖξιν, & παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκριθεῖσιν αὐτῷ λό-
γοις, λέγων·

²¹ * ἔχι τοῦ θυμιάματος ἔθθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν
ἰσδὰ & ἐξώθεν ἱερουσαλὴμ, ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν &
οἱ βασιλεῖς ὑμῶν, καὶ οἱ ἀρχόντες ὑμῶν, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς
ἐμνήθη κύριον, καὶ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν·

²² * καὶ οὐκ ἠδυνάτε κύριον ἐπὶ φέρειν ἀπὸ πορρωτάτου
πονηρίας πραγμάτων ὑμῶν, & ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων
ὧν ἐποιήσατε· & ἐχρήθη ἡ γῆ ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν, καὶ εἰς
ἀβυσσόν, & εἰς δρανὸς ἡ ἡμέρα αὐτῇ·

²³ * ἀπὸ πορρωτάτου αὐτῶν ὧν ἐθυμιάτε καὶ ὧν ἡμαρ-
τετε τῷ κυρίῳ· & οὐκ εἰσηκασατε τὸ φωνῆς κυρίου, καὶ ἐν
τοῖς πορρωτάτοις αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ νόμῳ αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς
μαρτυροῖς αὐτῶν οὐκ ἐπορεύθητε· & ἐπελάβετε ὑμῶν τὰ
κακά ταῦτα ὡς ἡ ἡμέρα αὐτῇ·

²⁴ * καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ λαῷ καὶ ταῖς γυναῖξιν, ἀ-
κέσατε τὸν λόγον κυρίου πάντα ἰσδὰ & ἐν γῇ αἰ-
γύπτου.

²⁵ * ἔτως εἶπεν κύριον ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὑμεῖς καὶ αἱ γυ-
ναῖκες ὑμῶν τὰ σόματι ὑμῶν ἐλαλήσατε, καὶ ταῖς χερσὶν
ὑμῶν ἐπληρώσατε λέγουσαι, ποιοῦσαι ποιήθμεν τὰς ὁ-
μολογίας ἡμῶν ἀς ὁμολογήσαμεν θυμῶν τῇ βασι-
λίᾳ τοῦ θρανοῦ καὶ σπονδαῖν αὐτῇ σπονδάς, ἐμμένει-
σαι ἐν μέναις ταῖς ὁμολογίαις ὑμῶν, καὶ ποιοῦσαι
ἐποιήσατε.

²⁶ * διὰ τοῦτο ἀκέσατε λόγον κυρίου πᾶς ἰσδὰ &
καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου· ἰδοὺ ἄμωσα τὰ ὀνόματί μου
τὰ μεγάλα εἶπεν κύριον, ἰδοὺ χρήται ἐπὶ ὄνομά μου
ἐν σόματι πάντες ἰσδὰ εἰπεῖν, ζῇ κύριον κύριον ἐν πά-
σῃ γῇ αἰγύπτου.

²⁷ * ὅτι ἰδὲ ἐγὼ ἐργήσομαι ἐπ' αὐτοὺς τοῦ κακῶσαι αὐτοὺς
καὶ οὐκ ἀγαθῶσαι· καὶ ἐκλείψουσιν πᾶς ἰσδὰ & κα-
τοικοῦντες ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἕως
ὅς ἐκλείψωσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ Quod si adolemus aromata syderi cæli, & libamus ei libamina, nunquid sine viris nostris facimus ei placentas, idolo inquam, & libamus ei libamina?

²⁰ Et dixit Ieremias omni populo, viris & mulieribus, & omni populo qui responderat ei verbum, dicendo:

²¹ Nonne aromatum quæ adoleuistis in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem, vos & patres vestri, & reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, eorum recordatus est Dominus, & nota sunt coram eo?

²² Et non placuit ultra Domino, vt remitteret, propter malitiam operum vestrorum, & propter abominationes quas fecistis. Et fuit terra vestra in desolationem & vastitatem, & in maledictionem absque habitatore, sicut in die hæc.

²³ Propter id quod adolestis aromata; & quia peccastis coram Domino, & non obedistis verbo Domini; & in lege eius & in pactis eius, & in testimonijs eius non ambulastis: propterea euenit vobis malum hoc, sicut est dies hæc.

²⁴ Et dixit Ieremias omni populo, & omnibus mulieribus: Suscipite verbū Domini omnes viri domus Iuda, qui estis in terra Aegypti.

²⁵ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; dicendo: Vos & uxores vestra decreuistis ore vestro, & voluntate vestra præstitistis; dicentes: Faciendo faciamus vota nostra quæ vouimus, vt adoleamus aromata syderi cæli, & libemus ei libamina. firmando firmatis vota vestra, & faciendo facitis vota vestra.

²⁶ Propterea suscipite verbum Domini omnes viri domus Iuda, qui habitatis in terra Aegypti: Ecce ego iuravi in nomine meo magno, & in vniuersa terra dicit Dominus, Si fuerit ultra nomen meum innocatum in ore omnis viri Iuda, dicentis, Viuit Dominus Deus, in vniuersa terra Aegypti.

²⁷ Ecce ego visito super eos in malum, & non in bonum; & consumantur omnes viri Iuda qui sunt in terra Aegypti, in gladio, & in fame, donec dispercant.

וּפְלִיטֵי חֶרֶב יִשְׁכּוּן מִן־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרֶץ
יְהוּדָה מִתִּי מִסְפָּר וַיֵּדְעוּ כָּל־שְׂאֲרֵי יְהוּדָה
הַבָּאִים לְאֶרֶץ־מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם דְּבַר־מִי יְקוֹם
מִמֶּנִּי וּמֵהֶם :

וְזֹאת לָכֶם הָאוֹת נֹאם־יְהוָה כִּי־פָקֵד אֲנִי
עֲלֵיכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי יְקוֹם
דְּבָרִי עֲלֵיכֶם לְרָעוֹה :

כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־פֶּרֶעַה חֶפְרַע
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בְּיַד אִיכּוֹ וּבְיַד מַבְקָשֵׁי נַפְשׁוֹ כְּאִשׁוֹ
נָתַתִּי אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל אִיכּוֹ וּמַבְקָשֵׁי נַפְשׁוֹ :

מז

הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־בָּרוּךְ
בֶּן־נֶרְיָה בְּכַתְּבוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל־סֵפֶר
מִפִּי יִרְמְיָהוּ בִּשְׁנֵה הָרִבְעִיִּת לַיהוִי־קָיִים בֶּן־
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר :

כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֶיךָ בָּרוּךְ :
אֲמַרְתָּ אוֹי־נָא לִי כִי־יִסַּף יְהוָה יְבוֹן עַל־
מִבְּאֵי יַגְעָתִי בְּאַנְחָתִי וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי :

כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְהוָה הִנְנִי
אֲשֶׁר־בִּנֵּיתִי אֲנִי הָרֵם וְאֵת אֲשֶׁר־נִטַּעְתִּי אֲנִי
נִתַּשׁ וְאֵת־כָּל־הָאֶרֶץ הִיא :

וְאֵת־הַתְּבַקֵּשׁ לֶךְ גְּדִלּוֹת אֶל־רִתְּבַקֵּשׁ
כִּי הִנְנִי מִבְּיֹאֵר עֲרֵעָה עַל־כָּל־כֶּשֶׁר נֹאם־יְהוָה
וְנָתַתִּי לֶךְ אֹרֶת נִפְשֶׁךָ לְשַׁלֵּל עַל־כָּל־תַּמְקֻמוֹת
אֲשֶׁר־תִּלְךָ שָׁם :

מו

אֲשֶׁר־חִוֶּה דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא
עַל־הַגּוֹיִם :

²⁸ * Et qui fugerint gladium , reuertentur
de terra Aegypti in terram Iuda viri pauci,
& scient omnes reliquiae Iuda ingredien-
tium terram Aegypti vt habitet ibi , cuius
fermo compleatur, meus an illorum.

²⁹ * Et hoc vobis signum , ait Dominus,
quod visitem ego super vos in loco isto, vt
sciatis quia vere complebuntur sermones
mei contra vos in malum.

³⁰ * Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam
Pharaonem Ephrae regem Aegypti in ma-
nu inimicorum eius, & in manu quæren-
tium animam illius , sicut tradidi Sede-
chiam regem Iuda in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis inimici sui, & quæ-
rentis animam eius.

CAP. XLV.

¹ V Erbum quod locutus est Hieremias
A propheta ad Baruch filium Neriae
cùm scripsisset verba hæc in libro ex ore
Hieremiae anno quarto Ioachim filij Iosiae
regis Iuda, dicens:

² * Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te
Baruch.

³ * Dixisti, Væ misero mihi quoniam ad-
didit Dominus dolorem dolori meo. la-
boravi in gemitu meo, & requiem non
inueni.

⁴ * Hæc dicit Dominus, Sic dices ad eum,
Ecce quos ædificaui ego destruo, & quos
plantaui ego euello, & vniuersam terram
hanc.

⁵ * Et tu quæris tibi grandia ? Noli quæ-
rere, quia ecce ego adducam malum super
omnem carnem, ait Dominus, & dabo ti-
bi animam tuam in salutem in omnibus
locis ad quæcunque perrexeris.

CAP. XLVI.

¹ Q Vod factum est verbum Domini ad
A Hieremiam prophetam contra gen-
tes.

תרגום יונתן

²⁸ וּמִשְׁכּוֹבֵי חֶרֶב יִתְּכּוּן מִן־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶרֶץ דְּבִית יְהוּדָה דְּעָלוּ לְאֶרֶץ מִצְרַיִם
²⁹ וְדָא לְכֹון אֵתָא אִמֵּר מִי אֲרִי מִסְפָּר אֲנָא עֲלִיכֹון בְּאַתְרָא דְּרִין בְּדִיל
לְאַתְחַבֵּא חֲסִין פְּתָנִים דְּמִן יְהֻקִּים אִם דִּילִי וְאִם דִּילְהוֹן :
וְיִדְעֹון אֲרִי אֲתָקִים אֲתָקִים עֲלִיכֹון לְבִישָׁא :
³⁰ כְּדָנָן אִמֵּר יְיָ הָא אֲנָא מִסֵּר יֵת פֶּרֶעַה חֶפְרַע מֶלֶךְ מִצְרַיִם בְּיַד בְּעָלִי דְּכַבּוּהִי וּבְיַד רַבֵּעַן לְמַקְטִילָה כְּמָא דְּמִסְרָה יֵת צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ
שְׂבָטָא דְּבִית יְהוּדָה בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּעָלִי דְּכַבּוּהִי וּבְיַד רַבֵּעַן לְמַקְטִילָה :

מז

¹ פְּתָנִים נְבוּאָה דְּאַתְחַבֵּי יִרְמְיָהוּ נְבִיא עַל בָּרוּךְ בֶּן־נֶרְיָה כְּכַתְּבֵי יֵת פְּתָנִים הָאֵלֶּה עַל סֵפֶר מִפִּי יִרְמְיָהוּ בִּשְׁתַּתֵּי רְבִיעִיתָא
לַיהוִי־קָיִים בְּרִי יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ שְׂבָטָא דְּבִית יְהוּדָה לְמִסֵּר :
² כְּדָנָן אִמֵּר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֶיךָ בָּרוּךְ :
³ אֲמַרְתָּ אוֹי־נָא לִי כִי־יִסַּף יְהוָה יְבוֹן עַל־מִבְּאֵי יַגְעָתִי וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי :
⁴ כְּדָנָן חִסֵּר לֵה כְּדָנָן אִמֵּר יְיָ הָא דְּכַבּוּהִי אֲנָא אֲפַגֵּר וְיֵת דְּקִימָתָא אֲנָא אֶטְלִיל וְיֵת כָּל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דִּילִי הִיא :
⁵ וְנָתַתִּי לֶךְ אֹרֶת נִפְשֶׁךָ לְשַׁלֵּל עַל־כָּל־תַּמְקֻמוֹת אֲשֶׁר־תִּלְךָ שָׁם לְשַׁלֵּל עַל־כָּל־תַּמְקֻמוֹת
דְּהוֹנָה פְּתָנִים נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ עַל יִרְמְיָהוּ נְבִיא עַל עֲסָמְיָא :

מו

* Et saluati à gladio, reuertentur in terram
Juda pauci numero: & scient omnes reliqui
Juda peregrinantes in terra Aegypti ut habi-
tent ibi, sermo cuius manet meus an illorum.

* Et hoc vobis signum, dicit Dominus, quia
visitabo ego super vos in loco isto, ut sciatis
quod manebunt sermones mei super vos in
mala.

* Sic dixit Dominus: Ecce ego trado Pha-
raonem Uephre regem Aegypti in manus ini-
mici eius, & in manus quarentis animam eius,
sicut dedi Sedechiam regem Juda in manus Na-
buchodonosor regis Babylonis inimici eius &
quarentis animam eius.

CAP. XLV.

Verbum quod locutus est Hieremias pro-
pheta ad Baruch filium Neriae, quando
scripsit verba hæc in libro ex ore Hieremie in
anno quarto Joachim filij Josia regis Juda; di-
cens:

* Sic dixit Dominus Deus Israel, in te Ba-
ruch.

* Quia dixisti, Vae mihi, quia addidit Do-
minus dolorem super dolorem meum, dormiui
in gemitibus meis, requiem non inueni.

* Dic ei, Sic dixit Dominus, Ecce quos ego
aedificaui ego destruo, & quos plantaui ego euel-
lo, & omnem terram meam.

* Et tu queris tibi grandia? ne queras: &
quia ecce ego induco mala super omnem carnem,
ait Dominus, & dabo tibi animam tuam lu-
crum in omni loco quod uades illuc.

CAP. XLVI.

ET factum est verbum Domini ad Hiere-
miam prophetam super omnes gentes.

* καὶ οἱ σεσωσμένοι ἀπὸ ῥομφαίας, ἐπιστρέψουσιν εἰς
γῆν ἰσραὴλ ὀλίγοι δὲριθμοὶ καὶ γνώσονται πᾶντες οἱ κα-
τάλοιποι ἰσραὴλ οἱ παροικούντες ἐν γῇ αἰγύπτου παροι-
κῆσαι ἐκεῖ, λόγος τίνος ἐμμενέει ὁ ἐμὸς ἢ ὁ αὐτῶν.

* καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον λέγει κύριος, ὅτι ἐπισκέ-
ψομαι ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γνῶτε ὅτι
ἐμμενοῦσιν οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ.

* ὥτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν φαραῶ-
να φερῶν βασιλέα αἰγύπτου εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ
εἰς χεῖρας ζητούντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὰ δέδωκα τὸν
σεδεκίαν βασιλέα ἰσραὴλ εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσωρ βα-
σιλέως βαβυλῶν ἐχθροῦ αὐτοῦ καὶ ζητούντος τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ.

μέ.

* Ο λόγος ὃν ἐλάλησεν ἱερემίας ὁ προφήτης πρὸς
βαρέχ υἱὸν νηριού, ὅτε ἔγραψεν ὁὗτος λόγους τούτους ἐν βί-
βλῳ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τεταρτῷ
τοῦ ἰωακὴμ υἱοῦ ἰωσὴφ βασιλέως ἰσραὴλ, λέγων.

* ὥτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἐπὶ σοὶ βαρέχ.

* ὅτι εἶπας οἱμοί, ὅτι προσέθηκεν κύριος κόπον ἐπὶ
πόνον μου. ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς μου, ἀνάπαυσιν
ἐχθρὸν.

* εἶπον αὐτῷ, ὥτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ὠκοδό-
μησα ἐγὼ καὶ αἰρώ, καὶ ἐφύτθισα ἐγὼ ἐκτίλλω, καὶ
πᾶσαν γῆν τὴν ἐμὴν.

* καὶ σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα; μὴ ζητήσης, ὅτι
ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σὰρκα, λέγει κύριος.
καὶ δώσω σοὶ τὴν ψυχὴν σου ὄρεμα ἐν παντὶ τόπῳ ἐξ ὅπου
βαδίσῃς ἐκεῖ.

μς.

* Καὶ ἐχρέβετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφή-
την ἐπὶ πάντα ἔθνη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et qui liberati fuerint à gladio, reuertentur de terra Aegypti in terram domus Iuda, populus nuracri. & scient omnes reliquias
domus Iuda, quæ ingressæ sunt in terram Aegypti ut habitent ibi, cuius verbum firmabitur, meum an illorum.

* Et hoc erit vobis signum, dicit Dominus, quod visitaturus sum super vos in loco isto, ut sciatis, quia confirmatione confirmabun-
tur sermones mei contra vos in malum.

* Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem claudum regem Aegypti in manum inimicorum suorum, & in manum quaren-
tium occidere eum, sicut tradidi Sedechiam regem tribus domus Iuda in manum Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quæ-
rentis occidere eum.

CAP. XLV.

Verbum prophetiæ quam prophetauit Ieremias propheta de Baruch filio Neriae; quando scripsit verba hæc in libro ex ore Ieremiæ
anno quarto Joachim filij Josia regis tribus domus Iuda, dicendo:

Dixisti, Vae nunc mihi, quoniam addidit Dominus dolorem super contritionem meam:
laboraui in gemitu meo & prophetiam non inueni.

Hæc dices ei, Hæc dicit Dominus: Ecce ego quod aedificaui, ego de-
struam; & quod stabiliui ego transferam, & omnem terram Israel quæ mea est.

Et tu queris tibi grandia? ne queras: quia ecce ego
adducam mala super omnem carnem, dicit Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quæ ieris.

CAP. XLVI.

Qvod factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes.

למצרים על חיל פרעה נכו מלך מצרים
אשר היר על נהר פרת בכרכם אשר הכה
נבוכדראצר מלך בבל בשנת הרביעית ליהויקים
בן יאשיהו מלך יהודה:
ערכו מגן וצנה וגשו למלחמה:
אסרו הסוסים ועלו הפרשים והתיצבו
בכובעים מרקו הרמחים לבשו הסריגות:
מדוע ראיתי המרה חתים נסוגים אחור
וגבוריהם יכתו ומנוס נסו ולא הפגו מגור מסביב
נאם יהוה:
אל ינוס הקל ואל ימלט הגבור צפונה על
יד נהר פרת בשלו ונפלו:
מי זה כיאר יעלה בנהרות יתנעשו מימיו:
מצרים כיאר יעלה וננהרות יתנעשו מים
ויאמר אלה אכסה ארץ אבידה עיר וישובי בה:
עלו הסוסים והתחוללו הרכב ויצאו הנגרים
כוש ופוט הפשי מגן ולודים תפשי דרכי קשרת:
והיום תהוא לאדני יהוה צבאות יום נקמה
להנקם מצרים ואכלה חרב ושבעה ורותה מדמם
כי זבח לאדני יהוה צבאות בארץ צפון אל נהר
פרת: עלי גלעד וקחי צרי בתולת בת מצרים
לשוא הרבית רפאות תעלה אין לך:
שמעו גוים קלונך וצוהתך מלאה הארץ כי
גבור בגבור בשלו יחדיו נפלו שניהם:
הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא
לכונן נבוכדראצר מלך בבל להכור את ארץ
מצרים:
הגידו במצרים והשמיעו במגדול והשמיעו
בנה ובתחפנחס אמרו התיצב והכן לך כי אכלה
חרב סביבך:

² *Ad Ægyptum aduersum exercitū Pha-
raonis Nechao regis Ægypti, qui erat iuxta
fluum Euphraten in Charchamis, quem
percutit Nabuchodonosor rex Babylonis
in quarto anno Ioachim filij Iosia regis Iu-
da. ³ *Præparate scutum & clypeum, &
⁴ procedite ad bellum. ⁵ *Iungite equos, &
ascendite equites, state in galeis, polite lan-
ceas, induite vos loriceis. ⁶ *Quid igitur? Vidi
ipfos pauidos, & terga vertentes, fortes eo-
rum caesos. Fugerunt conciti, nec respexe-
runt. terror vndique, ait Dominus.
⁷ *Non fugiet velox, nec saluari se putet
fortis. Ad Aquilonem iuxta flumen Eu-
phraten victi sunt, & ruerunt. ⁸ *Quis est
iste qui quasi flumen ascendit, & veluti flu-
uioꝝ intumescunt gurgites eius? ⁹ *Ægy-
ptus fluminis instar ascendit, & velut flu-
mina mouebuntur fluctus eius. & dicet:
Ascendens operiam terram, perdam ciui-
tatem & habitatores eius. ¹⁰ *Ascendite
equos & exultate in curribus, & procedat
fortes Æthiopiar, & Libyar tenentes scu-
tum, & Lydij arripientes & iacentes sa-
gittas. ¹¹ *Dies autem ille Domini Dei
exercituum dies ultionis, vt sumat vindi-
ctam de inimicis suis. Deuorabit gladius
& saturabitur, & inebriabitur sanguine
eorum. Victima enim Domini exercituum
in terra Aquilonis iuxta flumē Euphraten.
¹² *Ascende in Galaad & tolle resinam
virgo filia Ægypti. Frustra multiplicas me-
dicamina: sanitas non erit tibi.
¹³ *Audierunt gentes ignominiam tuam,
& vlulatus tuus repleuit terram, quia for-
tis impedit in fortem, ambo pariter con-
ciderunt.
¹⁴ *Verbum quod locutus est Dominus
ad Hieremiam prophetam super eo quod
uenturus esset Nabuchodonosor rex Baby-
lonis, & percussurus terram Ægypti.
¹⁵ *Annunciate Ægypto, & auditum faci-
te in Magdalo, & resonet in Memphis, &
in Taphnis dicite: Sta & præpara te, quia
deuorabit gladius ea quæ per circuitum
tuum sunt.

תרגום יונתן

למצרים על משרית פרעה חגירא מלכא דמצרים ויהוה על נהר פרת בכרכמיש ומחא נבוכדנאצר מלכא דבבל בשנת רביעיתא
ליהויקים בן יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה: ³ סדרו עגילין ותריסין ואחקרבו לאנחא קרבא: ⁴ אסרו סוסותא ויסקון פרשיא
ויתעורון בקלסיא צחצחו מורנחא לבשו סריגותא: ⁵ מא דין חזיתי אנזי תבירין מסחחרין לאחורא וגבריהון תבירין ומערק ערקין
ולא מחפנין למקם מן קדם דקטלין בחרפא דמתכנשין עליהון מסחור סחור אמר יי: ⁶ לא יערק דקליל ולא ישתוב גברא בארע
צפונה על כף נהרא דפרת אחקלו ונפלו: ⁷ מן דין דסלק במשריתיה כעננא דסלק ותפיי ית ארעא כמבוע דמין דמשרפין מותי:
מלכא דמצרים דסליק במשריתיה הוה סלק כעננא דתפיי ית ארעא וכמבוע דמין דמשרפין מותי ואמר אסק אחפיי ארעא ומלאה
אוביר קרניא ויחבין בהן: ⁸ יסקו סוסותא וישתגשון רתיכיא ויפקון גבריא כושאי ופוטאי אחדי תריסין ולודאי נוגדין ומיתין בקשתא
ויקמא הוה קדם יי אלהים צבאות יום פרענותא לאחפרע מסנאי עמיה ותקטל חרבא ותסבע ותרוי מדמהון ארי קטלא קדם יי
אלהים צבאות בארע צפונה על נהרא פרת: ⁹ סקי לגלעד וסבי שעוי מלכות כנשתא דמצרים לא לתנאות אסגית סמנין אסו
לא סלקת לך: ¹⁰ שמעו עממא קלניך וצוהתך ארעא ארי גבר בגבר אחקלו בחרא אחקלו סרויהון:
¹¹ פתגם נבואה דמלל יי עם ירמיה נביה למיח נבוכדראצר מלכא דבבל למסחין ית ארעא דמצרים:
¹² חיו במצרים ובסור במגדול ובסור במפס ובתחפנחס אמרו אודרו ואתקון לך ארי קטלה חרבא סחרנד:

¹ In Aegyptum aduersum exercitum Pha-
raonis Necho regis Aegypti, qui erat super flu-
men Euphratem in Carchamis quem percussit
Nabuchodonosor rex Babylonis qui in anno
quarto Joachim filij Josia regis Juda.

² Assumite arma & scuta adducite in præ-
lium.

³ Sternite equos, ascendite equites, & state
in galeis vestris: proiците lanceas & indui-
mini loriceis vestris.

⁴ Cur ipsi pauent & recedunt retro? quia
fortes eorum cadentur: fuga fugerunt, & non
sunt reuersi obfessi in circuitu, ait Dominus.

⁵ Ne fugiat leuis, & non saluetur fortis ad
Aquilonem, quæ iuxta flumen Euphraten in-
firmata sunt, ceciderunt.

⁶ Quid iste quasi flumen ascendet, & quasi
flumina inundant aqua?

⁷ Aqua Aegypti quasi flumen ascendet: &
dixit: Ascendam & cooperiam terram, & di-
spendam ciuitatem & habitantes in ea.

⁸ Ascendite super equos & præparate cur-
rus, egredimini pugnatores Aethiopum & Li-
byæ armati armis, & Lydi ascendite, intendi-
te arcum.

⁹ Et dies illa Domino Deo exercituum, dies
vindictæ ut ulciscatur inimicos suos, & de-
uorabit gladius & saturabitur, & inebriabi-
tur à sanguine eorum, quia sacrificium Domino
exercituum ad terram Aquilonis super flumen
Euphraten.

¹⁰ Ascende Galaad, & tolle resinam virgi-
ni filia Aegypti: in vanum multiplicauit me-
dicamina tua; utilitas non est tibi.

¹¹ Audierunt gentes vocem tuam: & cla-
more tuo repleta est terra; quia pugnator ad-
uersus pugnatores infirmatus est, in idipsum
ceciderunt vtrique. ¹² Quæ locutus est Dominus
in manu Hieremie propheta ut veniret Nabu-
chodonosor rex Babylonis ut percuteret terram
Aegypti. ¹³ Annunciate in Aegyptum, & au-
dite facite in Magdalo, & annunciate in Mem-
phim, & in Taphnis dicite, Sta & præpara, quia
deuorauit gladius germen tuum.

¹ εἰς αἴγυπτον ἐπὶ δυνάμει φαραὼν χαλὰ βασιλέως
αἰγύπτου, ὃς ἐπὶ τῷ ποταμῷ διφρατῇ ἐν καρχάμεις ὃν
ἐπάταξεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶν· ὃ ἐν τῷ
ἔτει τῷ τεταρτῷ τοῦ Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίας βασιλέως ἰσραὴλ.

² ἀναλάβετε ὅπλα & ἀσπίδας πορσαλῆτε εἰς πό-
λεμον.

³ ἐπιστάξατε ὅτι ἵπποις ἐπιβήτε οἱ ἵππῳ καὶ
κατάσχετε ἐν ταῖς κεφαλαῖς ὑμῶν· ἀρπάξετε
τὰ δόρατα καὶ ἐνδύσασθε ὅτι θώρακας ὑμῶν.

⁴ τί ὅτι αὐτοὶ ποδὶν & ἀποχωροῦσιν ὀπίσω; διότι οἱ
ἰσχυροὶ αὐτῶν κοπήθην, φυγὴ ἐφυγον & ὅχι θνήσκεσαν
ἀνέχοντες κυκλῶν, λέγει κύριος.

⁵ μὴ φευγέτω ὁ κοῦφος καὶ μὴ θιάσῳ ζέτω ὁ ἰσχυ-
ρὸς ἐπὶ βορρᾶν, τὰ ὅσα τὸν ποταμὸν διφρατὴν ἠδ' ἐν-
ήσαν, πεπλώκασιν. ⁶ τί ὅτι ὡς ποταμὸς θιάβη(ε), &
ὡς εἰ ποταμοὶ κυμαίνουσιν ὕδωρ.

⁷ ὕδατα αἰγύπτου ὡς ποταμὸς θιάβη(ε) καὶ εἶπεν,
θιάβηθαι καὶ κατακαλύψω τὴν γῆν, & ἀπολώπω λῶν
καὶ ὅτι κατακοῦνται ἐν αὐτῇ.

⁸ ἐπιβήτε ἐπὶ ἵπποις & ὤρσασθε ἀρμά-
τα· ἐξέλθετε οἱ μαχηταὶ αἰθίοπων, & λιβύας καθωπλι-
σμένοι ὅπλοις· καὶ λυδοὶ θιάβητε, ἐντείνατε τόξον.

⁹ καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τὰ κύρια θεῶν τῶν δυνάμεων
ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ ἐκδικῆσαι ὅτι ἐχθρὸς αὐτῶν, καὶ
καταφάγε(ε) ἡ μάχαιρα, καὶ ἐμπλησθή(ε), & μεθύσθη-
(ε) ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν· ὅτι θυσία κυρίῳ σαβαὼθ
ἐπὶ γῆν βορρᾶ ἐπὶ ποταμῷ διφρατῇ.

¹⁰ θιάβηθι γαλαὰδ, & λάβε ρετίνην παρθένω θυά-
τρε αἰγύπτου· εἰς κενὸν ἐπλήθυνεν ἰάματά σου· ὥφελια
ὅχι ἔσιν σοι.

¹¹ ἤκουσαν ἔθνη φωνὴν σου· & ἡ κραυγὴ σου ἐπλήσθη
ἡ γῆ ὅτι μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἠσθένησεν ἐπὶ ταυτὶ
ἔπεν αὐφίτεροι.

¹² ἀέλαλησεν κύριος ἐν χειρὶ ἱερέως τοῦ θεοῦ
τοῦ ἐλθεῖν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶν· τὸ
κόψαι τὴν γῆν αἰγύπτου.

¹³ ἀναγείλατε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀκασὸν ποιήσατε εἰς
μαγδalon, & ὡς ἀναγείλατε εἰς μεμφίν, καὶ ἐν τάφναις
εἶπατε, ἐπιβήτε καὶ ἐτοίμασθε ὅτι κατέφαγον μάχαιρα
τὴν σμήλακά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Ad Aegyptum contra exercitum Pharaonis claudi regis Aegypti, qui erat iuxta fluvium Euphratem in Carchamis, quem percussit Na-
buchodonosor rex Babylonis in anno quarto Joachim filij Josia regis tribus domus Juda. ² Ordinate scuta & clypeos, accedite ad pu-
gnandum. ³ Iungite equos, & ascendant equites & stent cum galeis; polite lanceas, induimini loriceis. ⁴ Quare vidi ipsos contritos &
terga vertentes, & fortes eorum confractos? & fugiendo fugiunt, & non respiciunt ad resistendum illis qui occidunt gladio, qui con-
gregantur aduersum eos vndiquaque, dicit Dominus. ⁵ Non fugiet velox, nec euadet fortis. In terra Aquilonis iuxta ripam fluminis
Euphratis impigerunt, & ceciderunt. ⁶ Quis est iste qui ascendit cum exercitu suo sicut nubes; & operit terram? & sicut fons
aquarum cuius aquæ turbatae sunt? ⁷ Rex Aegypti qui ascendit cum exercitu, ascendit quasi nubes quæ operit terram; & sicut fons
aquarum, cuius aquæ commouentur. & dixit, Ascendam, cooperiam terram & plenitudinem eius, perdam ciuitates, & illos qui habitant in eis.

⁸ Ascendant equi & sonent currus, & egrediantur fortes Aethiopes, & Libij tenentes clypeos, & Lydi extendentes & portantes arcus.

⁹ Dies enim ille coram Domino Deo exercituum dies ultionis est, ut vindictam sumat de inimicis populi sui: & occidet eos gladio, &
satiabitur & inebriabitur sanguine eorum; quia occisio est coram Domino Deo exercituum in terra Aquilonis iuxta flumen Euphratem.

¹⁰ Ascende ad Galaad, & tolle resinam regnum cætus Aegypti, in nullam enim utilitatem multiplicas medicamina. medicina non ascen-
det tibi. ¹¹ Audierunt populi ignominiam tuam, & clamore tuo repleta est terra, quia fortis impigit in fortem, simul ambo
interfecti sunt. ¹² Verbum prophetæ quod locutus est Dominus cum Ieremia propheta de aduentu Nabuchodonosor regis Baby-
lonis, ad percutiendam terram Aegypti. ¹³ Annunciate in Aegypto, & narrate in Magdalo, & annunciate in Memphis, & in
Taphnes dicite: Accingere & præpara te, quia occidet gladius eos qui in circuitu tuo sunt.

* מדוע נסחף אביריך לא עמד כי יהוה הדפו :
 * הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו
 קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני
 הרב היונה : * קראו שם פרעה מלך מצרים
 שאון העביר המועד :
 * חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי
 כתבור בהרים ובכרמל בים יבוא :
 * כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נא
 לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :
 * עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון בא בא :
 * גם שכריה בקרבה בעגלי מרבק כי גם
 חמה הפנו נסו יחדיו לא עמדו כי יום אידם בא
 עליהם עת פקדתם :
 * קולה כנחש ילך כי בחיל ילכו ובקרדמור
 באו לה בחטבי עצים : * כרתו יערה נאם יהוה
 כי לא יחקר כי רבו מארבה ואין להם מספר :
 * הבישה בת מצרים נתנה ביד עם צפון :
 * אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני פוקד
 אל אמן מנא ועל פרעה ועל מצרים ועל אלהיה
 ועל מלכיה ועל פרעה ועל הכסחיה בו :
 * ונתתים ביד מבקשי נפשם וביד נבוכדראצר
 מלך בבל וביד עבדיו ואחרי כן רחשכן כימי
 קדם נאם יהוה :
 * ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת
 ישראל כי הנני מושעך מרחוק ואת זרעך מארץ
 שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחיר :
 * אתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה כי אתך
 אני כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדרתך
 שמה ואתך לא אעשה כלל ויסרתך למשפט
 ונקה לא אנקד :

15 * Quare computruit fortis tuus? Non
 stetit quoniam Dominus subvertit eum.
 16 * Multiplicauit ruentes, ceciditq; vir ad
 proximum suum, Et dicent: Surge, & re-
 uertamur ad populum nostrum, & ad terram
 natiuitatis nostrae à facie gladij columbar.
 17 * Vocate nomen Pharaonis regis Egy-
 pti, tumultum adduxit tempus. * Vio
 ego, inquit rex, Dominus exercituum no-
 men eius, quoniam sicut Thabor in mon-
 tibus, & sicut Carmelus in mari veniet.
 19 * Vasa transmigrationis fac tibi habita-
 trix filia Egypti, quia Memphis in solitu-
 dine erit, & deferetur, & inhabitabilis erit.
 20 * Vitula elegans atque formosa Egy-
 ptus, stimulator ab Aquilone veniet ei.
 21 * Mercenarij quoque eius qui versaban-
 tur in medio eius quasi vituli saginati, ver-
 si sunt, & fugerunt simul, nec stare potue-
 runt, quia dies interfectionis eorum venit
 22 super eos, tempus visitationis eorum. * Vox
 F eius quasi aeris sonabit, quoniam cum exer-
 citu properabunt, & cum securibus veniet ei,
 23 quasi cadentes ligna. * Succiderunt saltum
 eius, ait Dñs, qui supputari non potest. Mul-
 24 tiplicati sunt super locustas, & non est eis nu-
 25 merus. * Confusa est filia Egypti, & tradi-
 ta in manu populi Aquilonis. * Dicit Dñs
 exercituum Deus Israel, Ecce ego visitabo
 super tumultum Alexandriae, & super Egy-
 ptum & super deos eius, & super reges eius,
 & super Pharaonem, & super omnes qui con-
 26 fidunt in eo. * Et dabo eos in manus qua-
 rentium animam eorum, & in manus Nabucho-
 27 donosor regis Babylonis, & in manus ser-
 uorum eius. Et post hæc habitabitur sicut
 27 diebus pristinis, ait Dñs. * Et tu ne timeas
 serue meus Iacob, & ne paucas Israel. Quia
 ecce ego saluum te faciam de longinquo, & se-
 men tuum de terra captiuitatis suae. Et reuer-
 28 tetur Iacob, & requiescet, & prosperabi-
 tur, & non erit qui exterreat eum. * Et
 tu noli timere serue meus Iacob, ait Dñs,
 quia tecum ego sum, quia ego consumam
 cunctas gentes ad quas eieci te. Te verò
 non consumam, sed castigabo te in iudi-
 cio, nec quasi innocenti parcam tibi.

תרגום יונתן

15 * מדוע נסחף גברך ולא יכלו למקם ארי יי חבדנך :
 16 * ומנו להסן פרעה מלכא דמצרים דסגיאן אתרגושניה מעדי ומנא :
 17 * קים אנא אמר מלכא יי צבאות שמיא ארי כמא דיעיב פחמא דחבור בטוריא ובכרמל בימא כן ייחיתבריה :
 18 * אהקני לך מלכות כנישתא דמצרים ארי מפיו לצדו תהי ותצדי מבלי יחב :
 19 * עלה למבזה : אף רכבהא בגנה בעגלי רבקה ארי אף אנון אהפניו ערקו כחדא לא יכלו למקם ארי יום חברהון אחא עליהון
 20 * עלה למבזה : קל נקוש ויניהון כחיון וחלין ארי במשרין יתכוז עליהון וכמא דעלין בכשילין למקץ אפי חרשא :
 21 * עלה למבזה : אמר יי צבאות אלהא דישראל הא אנא מסער על אהרגושא אלכסנדריא ועל פרעה ועל מצראי ועל טעהתהא
 22 * עלה למבזה : ואמסרנן ביד דבען למקטלהון וביד נבוכדראצר מלכא דבבל ובידא דעברוהי וכתר
 23 * בן חשדי קיום קדם אמר יי : ואת לא תדחל עבדי יעקב ולא חתבר ישראל ארי הא אנא פריק לך מרחיק וית כנך מארע גלוחהון
 24 * ויחבון דבית יעקב וישקטון וישרון לרחצן ולית דמכיר : את לא תדחל עבדי יעקב אמר יי ארי בסערך מיסרי ארי אעבד גמירא
 25 * בכל עמסיה דברתך לחמן ועמד לא אעבד גמירא ואיתי עלך ויסרין לא לפתך ברם בדין חסוד ושיצאה לא אשיצנך :

* Quia fugit retrò vitulus electus tuus, non expectavit, quia Dominus dissoluit eum.

* Et multitudo tua infirmata est & cecidit;

* Unusquisque proximo suo loquebantur, Surgamus & reuertamur ad populum nostrum, &

in patriam nostram à facie gladij Græci.

* Vocate nomen Pharaonis Nechao regis

Aegypti, tumultum traduxit tempus.

* Vivo ego, dicit rex Dominus exercituum,

quoniam sicut Thabor in montibus, & sicut Carmelus in mare veniet.

* Vasa transmigrat

tionis fac tibi habitatrix filia Aegypti; quia Memphis in solitudine erit, & vocabitur va,

eo quod non sint habitantes in ea. * Vitula or-

nata Aegyptus; euulsio ab Aquilone venit super eam.

* Et mercenarij eius in ea quasi vituli

saginati nutriti in ea. quia & ipsi auersi sunt,

et fugerunt unanimiter, nō steterunt; quia dies

perditionis venit super eos, & tempus vindictæ eorum.

* Vox eius quasi serpentis sibilantis,

quia in arena ambulabunt, in securibus veniet contra eam quasi cadentes ligna.

* Excidite

saltum eius, dicit Dominus Deus, quia non superabitur, quia multiplicabit super locustâ,

& non est eis numerus. * Confusa est filia Aegy-

pti, tradita est in manus populi ab Aquilone.

* Dicit Dominus exercituum Deus Israel,

Ecce ego vlscor Ammon filiū eius super Aegyptum,

& super deos eius, & super reges eius, & super Pharaonem & super confisos in eo.

* Et dabo eos in manum querentiu animam

eorum, & in manum Nabuchodonosor regis Babylonis,

& in manum seruatorū eius, & post hæc habitabitur sicut in diebus pristinis, ait Dñs.

* Tu autē ne timueris serue meus Iacob, ne-

que paueas Israel, quia ecce saluo te de longē, et sēmen tuum de captiuitate eorum;

& reuertetur Iacob & requiescet, & dormiet, & nō erit qui perturbet eū.

* Et tu ne timeas serue meus Iacob, dicit Dñs, quia tecum sum ego: quia faciam consummationē in omni gente in quos expuli te illuc, te autem non faciam deficere.

& castigabo te in iudicium, & innocentem faciens non innocentem faciam te.

* διότι ἔφυγον ὀπίσω ὁ μόχθος ὁ ἐκλεπτής σου ὅς ἐμε-

νεν ὅτι κύριος παρέλυσεν αὐτόν. * καὶ τὸ πλήθος σου

ἠδυνήσεν καὶ ἔπεσεν, καὶ ἕκαστος τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐλά-

λουν, δυνάστωμι, & αἰσρέτωμι πρὸς λαὸν ἡμῶν, καὶ εἰς

τὴν πατερίδα ἡμῶν ἀπὸ πρὸς ὧπου μαχαίρας ἐκλήλυ-

θη. * καλέσασθε τὸ ὄνομα Φαραὼ νεχαὼ βασιλέως αἰ-

γυπίου, σαὼν ἐεβήρε μωὴδ.

* ζῶ ἐγὼ λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος τῶν δυνάμεων

ὅτι ὡς τὸ θάβωρ ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ ὡς ὁ καρμὴλ ἐν τῇ

θαλάσσῃ ἦξει. * σκδὴν ἀποικισμοῦ ποιήθων σεαυτῇ κα

τοιχοῦσα θυγάτηρ αἰγυπίου ὅτι μεμφίς εἰς ἀφανισμόν

ἔσαι, καὶ κληθήσῃ (εἰ) καὶ πρὸς τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικόν-

τας ἐν αὐτῇ. * δάμαλις κεκαλλοπισμένη αἰγυπία

ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶς ἦλθεν ἐπ' αὐτήν.

* καὶ οἱ μισθῶται αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς μόχοι σίδεροι τε-

φόμενοι ἐν αὐτῇ διότι καὶ αὐτοὶ ἀπέσραφθησαν & ἐφυ-

γον ὁμοθυμαδόν, ὅς ἐστισαν ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας

ἦλθεν ἐπ' αὐτὰς καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν.

* φωνὴ αὐτῆς ὡς ὄφεως συρίζοντος, ὅτι ἐν ἄμμῳ πό-

ρῶν ἐν ἀξίταις ἤξουσιν ἐπ' αὐτὴν ὡς κόπροντες ξύλα.

* ἐκκόψατε τὸν δρυμόν αὐτῆς, λέγει κύριος ὁ θεός,

ὅτι ἔμῃ εἰκαδῇ, ὅτι πληθυνεῖ ὑπὲρ ἀκρίδα, καὶ ὅς ἐστιν

αὐτοῖς δρυμός. * κατηγνώθη θυγάτηρ αἰγυπίου πα

ρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶς. * λέγει κύριος τῶν

δυνάμεων ὁ θεός Ἰσραὴλ ἰδὲ ἐβόησεν ἐν ἄμμῳ ὑπὸν

αὐτῆς ἐπὶ αἰγυπίου, & ἐπὶ τοῦ θεοῦ αὐτῆς, & ἐπὶ τοῦ βα

σιλέως αὐτῆς, & ἐπὶ Φαραὼ & ἐπὶ τοῦ πεπορθένου ἐπ' αὐ-

τῶν. * ἐδώσω αὐτὰς εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν

αὐτῶν, & εἰς χεῖρας ναεχχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλώ-

νος, & εἰς χεῖρας τῶν δέλων αὐτῶν. * ἐμὲ τὰ κατωκησθή-

(εἰ) ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς δρχαίαις, λέγει κύριος.

* σὺ ὃ μὴ φοβήθῃς δοῦλός με ἰακώβ, μὴ δὲ πλοηθῇς

Ἰσραὴλ, ὅτι ἰδὲ σὺ ὡς μακροῦς, & τὸ σπέρμα σου ἐκ τῆ

αἰχμαλωσίας αὐτῶν & αἰσρέσει ἰακώβ & ἡσυχάσει

& ὑπνώσει & ὅς ἐσαι ὁ παρενοχλῶν αὐτόν. * καὶ σὺ μὴ

φοβήθῃς πάντες με ἰακώβ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμὲ εἰμι

ἐγὼ ὅτι ποιήσω σωτέλειαν ἐν παντί εἶναι εἰς ἐξω-

σά σε ἐκεί, σὲ δὲ ἔμῃ ποιήσω ἐκλείπειν καὶ παιδίσκῶ

σε εἰς κῆμα καὶ αἰσῶν ὅς ἀθώσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Quare contriti sunt fortes tui, & non potuerunt consistere? Quia Dominus contriuit eos. " Multiplicatae sunt ruinae eorum: etiam obediunt unusquisque proximo suo, & dicunt: Surgite & reuertamur ad populum nostrum, & ad terram natiuitatis nostrae à facie gladij inimici, qui est sicut vinum inebrians. " Inuitarunt ibi: Pharaon rex Aegypti cuius copiosus tumultus est, transfert tempus. " Vivo ego, dicit Rex, Dominus exercituum nomen eius; quia sicut verum est verbum hoc, quod Thabor est in montibus, & sicut Carmelus in mari; sic veniet interitus eius. " Vasa transmigratōis praepara tibi regnum ceteris Aegypti, quia Memphis in desolationem erit, & desolabitur absque habitatore. " Regnum speciosum fuit Aegyptus. Populi interfectores venient ab Aquilone contra eam, ad eam diripientes; sic veniet interitus eius. " Principes quoque eius in medio eius quasi vituli saginati, ipsi enim versi sunt & fugerunt simul, & non potuerunt consistere; quia dies interitus eorum venit super eos, tempus visitationis malitiae eorum. " Vox collisionis armorum eorum quasi serpentum reptandam. " Consumpti sunt principes eorum cum exercitu ibunt contra eos: et sicut ij qui ingrediuntur cū securibus ad succidenda ligna saltus. " Confusum est regnum Aegypti; quoniam cum exercitu ibunt contra eos: et sicut ij qui ingrediuntur cū securibus ad succidenda ligna saltus. " Dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visito super pes eius, dicit Dominus: quia non habent finē, quia copiosiores sunt locustis, & non est eis numerus. " Traditum est in manum populi qui venit contra illud ab Aquilone. " Dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visito super Pharaonem, & super Pharaonem, & super Aegyptios, & super idola eorum, & super reges eorum, & super Pharaonem, & super tumultum Alexandriae, & super Pharaonem, & super Aegyptios, & super idola eorum, & super reges eorum, & super Pharaonem, & super omnes qui confidunt in eo. " Et tradam eos in manum querentium occidere eos, & in manū Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manum seruatorū eius. Et postea habitabitur sicut in diebus antiquis, dicit Dñs. " Tu autē ne timeas serue mi Iacob, & ne formides Israel: Quia ecce ego saluum te faciam à longē, & filios tuos de terra captiuitatis eorū. Et reuertentur viri domus Iacob, & quiescent, & habitabunt confidenter, & non erit qui exterreat. " Tu autē ne timeas serue mi Iacob, dicit Dominus: quia in adiutorium tuū est Verbum meum. faciam enim consumptionem in omnibus populis ad quos dispersi te. non faciam in te consumptionem, sed adducam super te ceteras reptiones vt doceam te, veruntamen in iudicio misericordiae; & consumendo non consumam te.

CAP. XLVII.

QUOD factum est verbum Dñi ad Hieremiam prophetam cōtra Palæstinos; antequā percuteret Pharaon Gazam. * Hęc dicit Dñs: Ecce aquæ descēdent ab Aquilone, & erunt quasi torrēs inundās, & operient terram & plenitudinem eius, urbem & habitatores ei⁹. Clamabunt homines, & vlulabunt omnes habitatores terræ. * A strepitu pompæ armorū & bellatorū eius, à commotione quadrigarū eius, & multitudine rotarū illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis; * Pro aduētu diei, in quo vastabuntur omnes Philistiim, & dissipabitur Tyrus & Sydon cum omnibus reliquis auxilijs suis. Depopulatus est enim Dñs Palæstinos, reliquias insulæ Cappadociæ. * Venit caluiciū super Gazam, conticuit Ascalon, & reliquæ vallis earum. Vsq̃ue quo concideris? * O mucro Dñi vsque quo non requiesces? Ingredere in vaginam tuā; refrigerare & file. * Quomodo quiescet? cūm Dñs præceperit ei aduersus Ascalon, & aduersum maritimas eius regiones, ibique condixerit illi.

CAP. XLVIII.

AD Moab: Hęc dicit Dñs exercituum Deus Israel: Væ super Nabo quoniam vastata est & cōfusa. Capta est Cariathaim, confusa est fortis & tremuit. * Non est ultra exultatio in Moab; contra Esebon cogitauerunt malum: Venite & disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces, sequeturque te gladius. * Vox clamoris de Oronaim, vastitas & contritio magna. * Cōtrita est Moab, annunciate clamorem paruulis eius. * Per ascensum enim Luith, plorans ascendet in fletu; quoniam in descensu Oronaim hostes vlulatū contritionis audierūt. * Fugite, saluate animas vestras, & eritis quasi myricæ in deserto. * Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capieris. Et ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes eius & principes eius simul.

מז

אשׁר הָיָה דְּבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־
פְּלִשְׁתִּים בְּטָרֹם יָבֵהּ פְּרָעָה אֶת־עוֹה:
כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה מַיִם עָלֶיךָ מִצְפּוֹן וְהָיוּ
לְנַחַל שׁוֹטָף וַיִּשְׁטְפוּ אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ
וַיַּעֲקוּ הָאָדָם וְהַיִּל לְכָל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ:
מִקּוֹל שַׁעֲטַת פָּרִסוֹת אֲבִירָיו מִרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ
הַמִּזְן גִּלְגָּלֵיו לֹא־הָפְנוּ אֲבוֹת אֶל־בְּנֵי מִרְפְּיוֹן
יָדַיִם: * עַל־הַיּוֹם הַבֹּא לְשַׁדּוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים
לְהַכְרִית לְצֹר וּלְצִידוֹן כָּל־שְׂרִיד עוֹר בִּי־שָׂרָד יְהוָה
אֶת־פְּלִשְׁתִּים שְׂאֲרֵיהֶם אֵי כִפְתּוֹר:
בְּאֶרֶץ קָרְחָה אֶל־עוֹה נִדְמְתָה אֲשַׁקְלוֹן
שְׂאֲרֵיהֶם עִמָּקִים עַד־מְתֵי תַתְּנוֹדֵדִי:
הוּא חָרַב לִיהוָה עַד־אֲנִי לֹא תִשְׁקָטִי
הָאֶסְפִּי אֶל־תַּעֲרֹךְ הַרְגָּעִי וְדָמִי:
אֵיךְ תִּשְׁקָטִי וְיְהוָה צוּה־לִּי אֶל־אֲשַׁקְלוֹן
וְאֶל־חוֹף הַיָּם שֵׁם יַעֲרָה:

מח

למוֹאָב כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הוּא אֶל־נָבוֹ בִּי שְׂדֵדָה הַבִּישָׁה גִלְגָּדָה קְרִיתִים
הַבִּישָׁה הַמִּשְׁנֵב וְחַתָּה: * אֵינִי עוֹד תַּחֲלֹת מוֹאָב
בְּחֶשְׁבוֹן חֲשָׁבוּ עָלֶיהָ רַעַה לָבוֹ וְנִכְרִיתָנָה מִנּוֹי גַם־
מִדָּמִן תִּדְמִי אַחֲרֶיהָ תִּלְךְ חָרַב:
קוֹל צַעֲקָה מִחֲרָנִים שָׂדֶה וּשְׂבַר גְּדוֹל:
נִשְׁבָּרָה מוֹאָב הַשְׁמִיעוּ זַעֲקָה צְעוּרִיהָ:
בִּי מַעֲלָה הַלְחֹת בְּבָכִי יַעֲלָה בְּכִי בִּי בְּמוֹרָד
חֲרָנִים צָרִי צַעֲקָה שְׂבַר שְׁמַעוּ:
נָסוּ מִלָּטוּ נַפְשֵׁכֶם וְתַחֲלִינָה בְּעָרוֹעַר בְּמִדְבָּר:
כִּי יַעַן בִּטְחָךְ בַּמַּעֲשִׂיךְ וּבְאַצְרוֹתֶיךָ גַם־אֶת
תִּלְכֶּרֶךְ וַיֵּצֵא כְּמִישׁ בְּגוֹלָה כְּהִנּוּ וּשְׂרֵיו יַחַד:

תרגום יונתן

מז

ויהוה פתח נבואה מן קדם יי עם ירמיהו הנביא על פלשתאי עד ולא
בדנן אמר יי הא עממי אתן מצפונא ויהיו כנחל סגבר ויבזון ארעא ומלאה קרנא ויחבין בהון
ויצוהו בני אגשא וילליון כל יחבי ארעא: * מקל מפסועית פרסת גברותי סויע לרתיכותי אתרגושת גלגלתי לא מתפנן אבהן לרחמא
על בני מארשלות ידיו: * על יוסא דאחי למבו יר כל ארע פלשתאי לשיצאה לצור ולצידון כל שאר מעיר ארי אביו יי יר ארע
פלשתאי שאר נגות קפוטקיא: * משת פרענותא ליחבי עזה אחברו אשקלונא שאר חקפהון עד איסתי חתהססון:
וי חרבא דשליחא מן קדם יי עד איסתי לא תנוחין אתכנשי ללדניך לבית זמנא חנוחין: * איכדין חנוחין ויי פקר עלה על
אשקלון ועל ספר יסא לתמן מזמנה:
מח
למואב בדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל וי על נבו ארי אחביוות בהיתת אתכבשית קריתים בהיתו מבית רחצנהון ואחברו:
לית עוד תשבחתא למואב כחשבון חשבו עלה בישא אחו ונשיצנה מלמתי עם אף מדמן חתברין בחרך יתכן קטולי חרבא:
קל צותתא מחורונים בנא והברא רבא: * אחברת מלכות מואב בסרו צותתא שלטניהון: * ארי פסוקית לוחית כר בכך יסקון
בני ארי במחותית חורונים צותת חבירי קרב יבסרון:
ארי חלף דאתרחצת באוצריך ובבית גנוך אף את תתחדין ויפוק כמוש בגלותא פלחתי ורבבותי פחדא:

ET factum est verbum Domini ad Hieremiā prophetam super Philistiim, antequam percuteret Pharaon Gazan: * Hæc dicit Dominus, * Ecce aquæ ascendant ab Aquilone, & erunt in torrentem inundantem: & inundabit terram & plenitudinem eius; urbem, & habitantes in ea: & clamabunt homines & ululabunt omnes habitantes terram, * A voce impetus eius, ab armis multis eorum, & à commotione currum eius, sonitu rotarum eius, non reuersi sunt patres super filios eorum, à dissolutione manuum suarum, * In die ventura ut perdat omnes Philistiim, & desolabo Tyrum & Sidonem, & omnes reliquos auxiliij eorum: quia exminauit Dominus Philistiim, reliquos insularum Cappadociae. * Venit caluicium super Gazan: proiecta est Ascalon, & reliqui vallis earum: usque quo incidet
 * Gladius Domini? usquequo non quiesces? restituere in vaginam tuam, quiesce & tolle te. * Quomodo quiescet? & Dominus præcepit ei aduersum Ascalonem, & aduersum maritimas, aduersum reliquas ut insurgat.

MOAB, sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Væ super Nabon quoniam perijt, capta est Cariathaim, confusa est, fortitudo victa est. * Non est ultra exultatio Moab in Hesbon, cogitauerunt super eam mala: Venite & excidamus eam de gente, & quietem quiescet: post te ibit gladius,
 * Quia vox clamantium de Oronaim, vastitas & contritio magna.
 * Contritio Moab annunciate ad paruulos:
 * Quia repleta est Aluth in fletu: ascendet plorans: in via Oronaim clamorem contritionis audiui.
 * Fugite, & saluate animas vestras, & eritis quasi asinus agrestis in deserto.
 * Quoniam confidisti in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, & tu capieris. & egredietur Chamos in transmigratione; sacerdotes eius, & principes eius simul.

* Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν ἀνὴρ τῆς ἐλπίδος ἀλλοφύλους, πρὸς τὸ πατάσαι Φαραὼ τὴν γάζαν. * τὰδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὕδατα ἀναβαίνει ἀπὸ βορρᾶ, & ἔσται εἰς χειμάρρην καὶ κατακλύζοντα. & κατακλύσει γῆν, καὶ τὸ πλῆρωμα αὐτῆς πόλιν, καὶ ἐδὺ καὶ κορυφαίαι ἐν αὐτῇ, καὶ κεκορῶνται. & ὅσοι ἄνθρωποι, καὶ ἀλλοφύλοι, πάντες & κατοικοῦντες τῇ γῇ,
 * ἀπὸ φωνῆς ὀρμῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὀπλῶν τῶν πολλῶν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ σεισμῶν τῶν ἀρμάτων αὐτοῦ ἡχοῦ τροχῶν αὐτοῦ. & ἐπέσρεψαν πατέρες ἐπὶ υἱὸς αὐτῶν, ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν, * ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομένη & ἀπολέσει πάντας ἐδὺ ἀλλοφύλους. & ἀφανισθὶ τὴν τύχην & σιδῶνα, καὶ πύργους ἐδὺ καὶ ἀλλοφύλους τῆς βοήθειας αὐτῶν, ὅτι ἐξωλόθρευσεν κύριος ἐδὺ ἀλλοφύλους ἐδὺ καὶ ἀλλοφύλους τῶν ἡσίων τῆς κατωδοκίας.
 * ἦκει φάλακρον ἐπὶ γάζαν, ἀπερείφη ἀσκαλῶν, καὶ οἱ κατάλοιποι ἐμακίμ, ἕως τίνος & κόψεις
 * μάχαιρα & κυρίου; ἕως τίνος & ἡσυχάσεις; ἀποκατάστη εἰς τὸν κελὸν τοῦ ἀνάπαυσαι & ἐπαρῆναι.
 * πῶς ἡσυχάσεις; & κύριος ἐνετείλατο αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἀσκαλῶν, καὶ ἐπὶ τὰς ἀσκαλῶν τοῦ ἀλλοφύλου ἐπὶ τὰς κατωδοκίας ἐπεγεγνήσθαι.

* Τῇ μωὰβ ἔτις εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ ναβὼ ὅτι ὤλετο, ἐλήφθη καρίαβαίμ, ἡ χυμῶν, τὸ κραταίωμα ἡττήθη.
 * ὅτι ἐγενήθη ἐπὶ γαυρία μωὰβ ἐν ἐσεῶν, ἐλογίσαντο ἐπὶ αὐτὴν κακά. δεῦτε & ἐκκόψωμεν αὐτὴν ἀπὸ ἐθνῶν, & παύσιν παύ(ε). ὅπως ἐν τοῦ βασιλείου μάχαιρα.
 * ὅτι φωνὴ κεκραγόντων ἐξ ὄρων αἶμ, ὁ λεῖρος & σὺν τέμνμα μέγα, * σιωπῆς μωὰβ, ἀναγείλατε εἰς ζόρον. ὅτι ἐπλήσθη ἀλγὼ ἐν κλαυθμῷ ἀναβή(ε) κλαίων ἐν ὁδῷ ὄρων αἶμ κραυγῇ σιωπῆς ἡκούσα.
 * φεύγετε καὶ σώσατε τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ ἐσεῶν ὥστε ὅνος ἄγγελος ἐν ἐρήμῳ. * ἐπειδὴ ἐπεποίησεν ἐν ὀχυρώμασιν τοῦ ἐν τοῖς θησαυροῖς τοῦ, καὶ σὺ ληφθήσῃ & ἐξελθὴ(ε) χαμῶς ἐν δρομῷ & ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ ἀρχόντες αὐτοῦ αἶμα.

QUOD factum est verbum prophetiae à facie Domini cum Ieremia propheta, contra Philistæos, antequam veniret Pharaon, & percuteret habitantes Gazæ. * Hæc dicit Dominus, Ecce populi venient ab Aquilone, & erunt quasi torrentis inundans, & diripient terram & plenitudinem eius; vrbes, & habitantes in eis. Et clamabunt filij hominum, & ululabunt omnes habitantes terræ. * A voce gressus vngularum fortium eius, à commotione currum eius, tumulu rotarum eius, non respiciunt patres & misereantur filiorum, propter remissionem manuum. * Propter diem qui venturus est, in quo diripietur omnis terra Philistæorum, & disperdentur Tyrus & Sydon, & omnes reliquæ auxilij, quia diripuit Dominus terram Philistæorum, reliquias insulæ Cappadociae. * Peruenit vindicta & omnes habitatores Gazæ. contriti sunt Ascalonitæ, & reliquæ roboris eorum. quousque tandè vos ipsos incidetis? * Væ mucro, qui missus es à facie Domini, usque quo non quiesces? Recipe te in vaginam tuam, in domo temporis quiesce. * Quomodo quiescet? quia Dominus præcepit de eo contra Ascalonem, & contra portum maris, ibique præparauit eum.
AD Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Væ super Nebo, quoniam direpta est, & confusa est. subiugata est Cariathaim: confusi sunt à domo fiducia suæ, & confraeti sunt. * Non est ultra laus Moab. In Hesbon cogitauerunt contra eam malum: Venire & consumemus eam, ne sit populus. Etiam Madmen conteretur; post te ibunt occisores gladio. * Vox clamoris de Horonaim, direptio & confractio magna. * Contritum est regnum Moab; annunciarunt clamorem dominatores eius. * Fugite, liberate animas vestras, & estote sicut turris Aroet, & sicut qui morantur in tentorijs in deserto. * Quia pro eo quod confisa es in thesauris tuis, & in domo optum tuarum, tu quoque capieris. Et egredietur Chamos in transmigrationem; cultores eius, & principes eius simul.

* ויבא שדך אל כל עיר ועיר לא תמלט ואבד
 העמק ונשמד המישר אשר אמר יהוה:
 * תנו ציץ למואב כי נצא תצא ועריה לשמור
 תהינה מאין יושב בהן: * אורור עשרה
 מלאכת יהוה רמיה ואורור מנע חרביו מדם:
 * שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמו
 ולא חורק מבלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן
 עמד טעמו בו וריחו לא נמר:
 * לכן הנה ימים באים נאם יהוה ושלחתי
 לו צעים וצעהו וכליו יריקו ונבליהם ינפצו:
 * ובש מואב מכמוש כאשר בשו בית ישראל
 מבירת אל מבטחם: * איך תאמרו גבורים
 אנחנו ואנשי חיל למלחמה:
 * שדך מואב ועריה עלה ומבחר בחוריו ירדו
 לטבח נאם המלך יהוה צבאות שמו:
 * קרוב איד מואב לבוא ורעתו מהרה מאד:
 * נדו לו כל סביביו וכל ידעי שמו אמרו איכה
 נשבר מטרה עז מקל תפארה:
 * רדי מכבוד ישיבי בצמא ישבת בת דיבון כי
 שודך מואב עלה כך שחת מבצריך:
 * אל דרך עמדי וצפי ישבת ערוער שאלי נס
 ונמלטה אמרי מה נהיתה:
 * הכיש מואב כי חתרה הלילי וזעקי הגידו
 בארנון כי שדך מואב:
 * ומשפט בא אל ארץ המישר אל חלון ואל
 יהצרה ועל מופעת:
 * ועל דיבון ועל גבו ועל בית דבלתים:
 * ועל קריתים ועל בית גמול ועל בית מעון:
 * ועל קריות ועל בצרה ועל כל ערי ארץ
 מואב הרחקות והקרבות:

* Et veniet prædo ad omnem urbem, &
 vrbs nulla saluabitur. Et peribunt valles, &
 dissipabuntur cæpestria, quoniã dixit Dñs.
 * Date florem Moab, quia florens egre-
 dietur, & ciuitates eius desertæ erũt & in-
 habitabiles. * Maledictus qui facit opus
 Dñi fraudulenter, & maledictus qui pro-
 hibet gladium suum à sanguine. * Fertilis
 fuit Moab ab adolescentia sua, & requie-
 uit in fæcibus suis. Nec transfusus est de
 vase in vas, & in transmigrationem non
 abiit. Idcirco permãsit gustus eius in eo, &
 odor eius non est immutatus. * Propterea
 ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mit-
 tam eis ordinatores & stratores laguncu-
 larum, & sternerent eum, & vasa eius exhau-
 rient, & lagunculas eorum collident. * Et
 confundetur Moab à Chamos, sicut cõfusa
 est domus Israel à Bethel, in quã habebat
 fiduciam. * Quomodo dicitis, Fortes su-
 mus & viri robusti ad præliandum? Va-
 stata est Moab, & ciuitates illius ascende-
 runt, & electi iuuenes eius descenderunt in
 occisione, ait rex, Dñs exercituum nomen
 eius. * Propè est interitus Moab vt veniat,
 & malum eius velociter accurret nimis.
 * Cõsolamini eum omnes qui estis in cir-
 cuitu eius, & vniuersi qui scitis nomẽ eius
 dicite: Quomodo confracta est virga for-
 tis, baculus gloriosus? * Descẽde de gloria
 & sede in siti habitatio filie Dibon, quo-
 niam vastator Moab ascendet ad te, diffi-
 pabit munitiones tuas. * In via sta & pro-
 spice habitatio Aroer. Interroga fugietem,
 & ei qui euasit, dic, Quid accidit? * Cõfusus
 est Moab, quoniã victus est. Vlulate & cla-
 mate, annunciate in Arnon, quoniam va-
 stata est Moab. * Et iudicium venit ad ter-
 ram campestrẽ super Elon & super Iasa,
 & super Mephath. * Et super Dibon, & su-
 per Nabo, & super domum Deblathaim.
 * Et super Cariathaim, & super Bethga-
 mul, & super Bethmaon.
 * Et super Carioth, & super Bosra, & su-
 per omnes ciuitates terræ Moab, quæ lon-
 gè & propè sunt.

תרגום יונתן

* ויהיו בוזין על כל קרייתו וקרנא מנהון לא תשחית ויברון דיתבין בעמקא וישחיצון דשרן במישרא דאמר יי:
 * אעדו כתרם מן מואב ארי מגלא חגלי וקרנא לצרו חנהון מבלי יתב בהון:
 * ליש דמנע חרביו מדם: * שלן מואבאי מזעוריהון ושקטין אנן על נכסיהון ולא אתגליו סאתר לאתר ובגלותא לא תלכו על
 * אורכו שליוא נכסיהון כחמרא דנטיר על שמריה וריחה לא פגו:
 * ויבזננה ונכסיהון ירוקנו ושוב ארעהון ונמרון:
 * איכרין חסרין גברין אנהא וגברין דחילא למעבר קרבא:
 * לקטלא אמר מלכא יי צבאות שמה:
 * דו עלוהי כל סחרניה וכל ידעי שמה אמרו איכרין אחר מלך מבאש שלטון מעיק:
 * נשחית דריבון ארי בוזין אהו על מואב סלקו עלך חלוי כרפין:
 * אמרו מה הוה על חרבא דייכי:
 * ועברי פרענותא מנו לארע מישרא לחלון ולתץ ועל מיפעת:
 * ועל קריתים ועל בית גמול ועל בית מעון:
 * ועל קריות ועל בצרה ועל כל קרני ארע מואב דרחיקן ודקריבן:
 * ועל קריות ועל בצרה ועל כל קרני ארע מואב דרחיקן ודקריבן:

* Et veniet vastitas super omnem ciuitatem, & ciuitas non saluabitur; & peribit vallis, & deuastabitur caëstris, sicut dixit Dominus. * Date signa Moab, quia plaga succendetur,

* Date signa Moab, quia plaga succendetur, &
hostes eius in iniuriam erunt. eò

Et omnes ciuitates eius in inuium erunt, eo
quod non sit habitans in ea. * Maledictus qui
facit opus Domini negligenter, & maledictus
qui aufert gladium suum à sanguine.

* Quienit Moab à puero, & confusus est in gloria sua, non infudit de vase in vas, & in transmigrationem non abierunt. Idcirco stetit gustus eius in eo, & odor eius non defecit.

* Propterea ecce dies veniunt, dicit Do-
minus: & mittam ei stratores, & sternunt
eum, & vasa eius comminuunt, & cornua
eius conterent.

* Et confundetur Moab à Chamos sicut i
confusa est domus Israel à Bethel, spe eorum con
fisi in se ipsis. * Quomodo dicetis, Fortes su
mus, et homopotens in prælium?

^a Perijt Moab ciuitas eius, & electi iuue-
nes eius descenderunt in occisionem, ait rex, Do-
minus exercituum nomen ei.

* Propè dies Moab vt veniat, & malitia
eius velox valde.

² Mouete eum omnes in circuitu eius uni-
uersi qui scitis nomē eius. dicite, Quomodo con-
fracta est virga gloriosa; baculus magnificētie.

** Descende de gloria, & sede in humiditate
sedens filia Debon, quia perijt Moab, ascendit
in te deaſtans munitionem tuam.*

** In via sta, & prospice sedens in Aroer, & interroga fugientem & saluatam: & dic, Quid factum est?*

** Confusus est Moab, quoniam contritus est. Ulula & clama, annuncia in Arnon, quia periit Moab. * Et iudicium venit ad terram cam-*

pestrem super Chelon, & super Jassa, & super
Mophath; * Et super Dibon, & super Na-
bo, & super domum Deblathaim; * Et super

Cariathaim, & super domum Gamol, & super domum Maon. * Et super Carioth, & super Bofor. & super omnes civitates Moab, que

Bojor, & super omnes civitates Moab, quæ
longè & quæ propè.

• Ἡ δὲ ἡγεσία ὅλεθρος ἐπὶ πᾶσαν πόλιν. Ἡ πόλις ἔμνησθη, καὶ ἀπολείτατο αὐλῶν καὶ ἰξολοθροβή(ε) ἡ πεδινή καὶ τὰς εἶπεν κύριε Θ'. ὁ δὲ σημεία τῇ μωᾶβ, ὅτι ἀφῆ δυνάμει(ε) καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἄβαν ἔβαν) ὡς δὲ τὸ μὴ εἶναι οἰκονύου ἐν αὐτῇ.

10 * *Ἐπικατάρατος ὁ ποίων τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς, καὶ*
Ἐπικατάρατος ὁ ἱξαιρῶν μάχαιραν αὐτῷ ἀφ' αἵματος.

* ὁ ἐπαύσατο μωαβ ἐν παιδαρίῳ, καὶ πέποιθε ὡς ἐπὶ
τῇ δόξῃ αὐτοῦ· ὅτι ἐνέχεον ἰζ ἀγλείου εἰς ἀγλεῖον, καὶ εἰς
ἀποκισμόν ὅτι ὥχοντο· διὰ τοῦτο ἔση γέφυρα αὐτῶν ἐν
αὐτῷ, καὶ ὁ σμὴν αὐτῶν ὅτι ἰζέλιπεν.

12 διὰ τούτου ἰδὲ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριε· καὶ
 ἀποσείω αὐτὰς κλινόντας, καὶ κλίνουσιν αὐτῶν, καὶ τὰ πόδια
 αὐτῶν λεπτυνούσιν, καὶ τὰ κέρατα αὐτῶν συνωτρίψουσιν.

13 καὶ καταγινώθ(ε) μωὰβ διὰ χαμὼς ὥσπερ κα-
τηγινώθῃ ὁ οἶκ' ἰσραὴλ διὰ βεδὴλ ἐλπίδ' αὐτῶν
πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς.

14 * πῶς ἔρεϊτε, ἰσχυροὶ ἐσμήν, καὶ ἄνθρωποι ἰσχύων ἐν
15 πόλεμον; ὅλας τὸ μωαβ πόλεις αὐτῆς, ἡ ἐκλεκτοὶ νεα-
νόσκοι αὐτῆς κατέβησαν εἰς σφαγὴν, λέγει βασιλεὺς, κύ-
ριος πάντων διωγμάτων ὄνομα αὐτοῦ.

16 * ἐν ἡμέρᾳ μὴ ἑλθεῖν καὶ πονηρία αὐτῶν
17 χεῖρα σφόδρα. * κινήσατε αὐτὸν πᾶντες κυκλῶτες
αὐτὸν, πᾶντες εἰδότες ὄνομα αὐτοῦ· εἶπατε, πῶς σωθεῖς ἐκ
βακτηρίας δικληρῆς ῥάβδος μεγαλειώματος;

18 * κατὰ βῆθη διὰ δόξης, καὶ καθίεν ἐν ὑγρασίᾳ καὶ θέρμῃ θυγάτηρ θεῶν, ὅτι ὤλετο μακάρε, ἀνέβη εἰς σέ λιμνὴν ὁ χυρῶμά σου.

19 * ἐφ' οὗδ' ᾔδει καὶ ἐπιδε κατηλύθη ἐν λῶσιν, καὶ ἐρα-
τηθον φεύγοντα καὶ δυνάσασθόμενον καὶ εἶπον, τί ἐχμέ

10 κατηρώθη μωάβ, ὅτι συνετίβη ὀλέλυσαι ἐκ
κραζον, ἀνάγειλον ἐν δυνάμει ὅτι ὤλετο μωάβ.

21 * καὶ κείπεις ἔρχε) εἰς τὴν γλῶττῃ μισῶν ἐπὶ χαίλα
καὶ ἐπὶ ἰαοσά, καὶ ἐπὶ μωφάθ.

2. 2.2. * καὶ ἐπὶ δεβῶν, καὶ ἐπὶ ναβῶ, καὶ ἐπὶ οἶκον δεβλ
3. 2.3. θαίμ. * καὶ ἐπὶ καρθαθαίμ, καὶ ἐπὶ οἶκον γαμῶ

καὶ ἐπὶ οἶκον μαῶν.
καὶ ἐπὶ καρωῖτ, καὶ ἐπὶ βοσὸρ, καὶ ἐπὶ πάσας τ

πόλεις μωὰ τὰς πόρρω καὶ τὰς ἐγγύς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et venient diretores contra omnes vrbes eorum, neque earum vlla liberabitur; & peribunt qui habitant in valle, & disperdentur qui habitant in campatribus, quia dixit Dominus.

defolationem erunt, ita vt non sit qui habitet in eis. ¹⁰ Maledictus qui facit in ea opus à facie Domini in dolo. & maledictus qui prohibet gladium suum ab occisione. ¹¹ Abundantes fuerant Moabitæ ab adolescentia sua, & quieti in substantijs suis: nec fuerant translati

de loco in locum, nec in transmigrationem abiuerant: propterea prorogarunt prosperitatem facultates eorum; nec vinum quod conieci-
uati est super faeces suas, & odor eius non est immutatus. " Propterea, Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mittam in eos depredatores,
& depredabuntur: & bene terram eorum absument. " Et confundentur Moabitæ qui colebant

Chamos: sicut confusa est domus Israel à Bethel fiducia sua. ¹⁴ Quomodo dicitis, Fortes sumus, & viri robusti ad præliandum?

¹⁵ Direpti sunt Moabitæ, & vrbes eorum desolatæ, & pulchri iuvenes eorum tradentur occisioni, dicit rex, Dominus excedendum nomen eius. ¹⁶ Propinquus est interitus Moabitarum vt veniat, & malum eorum accelerat admodum. ¹⁷ Delete super eo omnes qui in circuitu eius estis. ¹⁸ Quomodo confractus est rex malignus, dominator tribulans? ¹⁹ Descende de

gloria & sede in fite regnum cœtus Dibon; quia deprædatores uenerunt contra Moab: ascenderunt contra te, vastarunt arces tuas.

²⁰ Confusi sunt Moabitæ, quia contriti sunt. Vlulate & clamate, annunciate in Arnon: quia direpti sunt Moabitæ.

²³ Et facientes vindictam peruenierunt in terram campitrem illius montis, & in montem qui vocatur Bethgamul, & super Bethmaon.

... & super Bolrah, & super omnes vrbes terræ Moab, quæ longe sunt, & quæ sunt

* Fractum est cornu Moab, & brachium eius
contritum est, dicit Dominus.

* Inebriate eum, quoniam contra Dominum
magnificatus est; & applaudet Moab in manu
sua, & erit in risum. * Et ipse & nobis in
derisum fuit tibi Israel; si in furtis tuis inuen-
ti sunt quia debellasti eum.

* Reliquerunt ciuitates, & habitauerunt
in petris habitantes Moab, facti sunt quasi co-
lumba nidificantes in petris ore fouea.

* Audiui superbiam Moab, superbiit val-
de, & superbiam eius, & arrogantiam eius,
& exaltatum est cor eius.

* Ego autem cognoui, dicit Dominus, opera
eius: nonne sufficiens eius non sic fecit?

* Propterea super Moab ululate vndique,
clamate ad viros muri fictilis siccitatis.

* Quasi planctum Jazer plorabo tibi vinea
Sabama: palmites tui pertransierunt mare, ci-
uitas Jazer attigerunt: super fructum tuum &
super vindemias tuas strages cecidit.

* Congregatum est gaudium, & letitia de
Carmelo & de terra Moabotide, & vinum in
torcularibus tuis manē non calcauerunt; neque
vespere fecerunt celeuma.

* A clamore Efebon usque ad Eleale, &
usque Jassa, dederunt vocem suam, a Seger
usque ad Oronaim, & vitulam triannam; quia
& aqua Nembrim in combustionem erit.

* Et perdam Moab, ait Dominus, ascen-
dentem super altare, & sacrificantem dijs eius.

* Propterea cor Moab, quasi tibia resonabit,
& cor meum ad homines muri fictilis quasi ti-
bia resonabit; ideo quæ acquisiuit perierunt ab
homine.

* Omne caput in omni loco radent, & omnis
barbaradetur, & omnes manus incidentur,
& super omni lumbo cilicium. * Et super

omnia tecta Moab, & super plateis eius, quia
contritum Moab, dicit Dominus, quasi vas cuius
non est usus eius.

* Quomodo permutauit, quomodo vertit dor-
sum Moab; confusa est, & facta est Moab in ri-
sum, & odium omnibus qui in circuitu eius.

* κατεάχθη κέρας μωάβ & τὸ ἰσχυρὸν αὐτοῦ σπιν-
θήσκει, λέγει κύριος.

* μεθύσατε αὐτὸν ὅτι ἰσχυρὸν ἐμεγαλύνθη καὶ
ἰσχυροτήσῃ μωάβ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς γέλωτα.

* καὶ αὐτοὶ καὶ ὑμεῖς εἰς γελοιασμὸν ἰδοὺ τοῖς ἰσραὴλ· εἰ
ἐν κλοπαῖς τοῦ δυνέσθουσαν ὅτι ἐπολέμεις αὐτόν.

* κατέλιπον τὰς πόλεις καὶ ὤκησαν ἐν πέτραις & κα-
τοικοῦντες μωάβ· ἐξηθήσαν ὡς περὶ σκελὴ νοσίου-
σαι ἐν πέτραις στόματι βοθρυίου.

* ἤκουσα ὕβριν μωάβ, ὕβρισεν λίαν, καὶ ὕβριν αὐτοῦ, &
ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, καὶ ὑψώθη καρδία αὐτοῦ.

* ἐγὼ δὲ ἔγνων, λέγει κύριος, ἔργα αὐτοῦ, ὅτι ἰκανὸν
αὐτοῦ ἔχ' ἔτις ἐποίησεν;

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ μωάβ ὁλολύξατε πρὸς τὸν βοήσα-
τε ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀρὰς αὐτοῦ.

* ὡς κλαυθμὸν ἰαζήρ ἀποκλαυθήμαί τοι ἄμπελ &
σαβὰμα, κλήμα ἰαζήρ διήλθεν θάλασσαν πόλις ἰαζήρ
ἠφανέσθαι. ἰδοὺ ὁ πῶρος τοῦ καὶ ἐπὶ τρυγηταῖς τοῦ ὄλεθρου
ἔπεσον.

* συνελήφθη χαρμονὴ & ἀφροσύνη ἐν καρμῇ & ἐν
ἐν γῆς μωαβίτιδος, καὶ οἶνον ἐπὶ λίθοις τοῦ πρῶτον ὅσον
ἐπάτησαν· ὅθεν δειλὴς ὅσον ἐποίησαν αἰδέειν;

* ἀπὸ κραυγῆς ἐσεβῶν ἕως ἐλεαλὴ & ἕως ἰασά· ἐδω-
καν φωνὴν αὐτῶν ἀπὸ σηγῶν ἕως ὀρωναῖμ, & ἐξηλάσε-
λίσια· ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ νεμερεῖμ εἰς κατάκαυμα ἔσται.

* καὶ ἀπολῶ τὸν μωάβ, φησὶν κύριος, ἀρὰ αἰνόντα
ἐπὶ βωμὸν καὶ θυσιάζοντα θεοῖς αὐτοῦ.

* διὰ τοῦτο καρδία ἡ μωάβ, ὥσπερ αὐλοὶ βομβήθουσιν,
& καρδία μου ἐπ' ἀνθρώποις καὶ ἀρὰς ὥσπερ αὐλὴς βομ-
βήσκει· διὰ τοῦτο ἡ ἀπειροποίησα τὸ ἀπώλετο ἀπὸ ἀνθρώπων.

* πᾶσαν κεφαλὴν ἐν παντὶ τόπῳ ξυρήθῃ, καὶ πᾶς
πῶγων ξυρήθῃ· καὶ πᾶσαι χεῖρες κοψοῦν, καὶ ἐπὶ
πάσης ὁσφύος σάκκος.

* καὶ ἐπὶ πύργων τῶν δομάτων μωάβ καὶ ἐπὶ ταῖς
πλατείαις αὐτῆς ὅτι συνετίψα τὸν μωάβ, φησὶν κύριος,
ὡς ἀγέρον & ὅσον ἔστιν χρεῖα αὐτοῦ.

* πῶς κατήλλαξεν πᾶς ἔσρεψεν τὸν μωάβ, ἡ χυμὴ
καὶ ἐχέτω μωάβ εἰς γέλωτα καὶ ἐγδοτήματα πᾶσι τοῖς
κύκλῳ αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Succisum est regnum Moabitarum, & dominatores eorum contriti sunt, dicit Dominus. * Adduc super eos angustiam, ut sint si-
miles ebrio; quia contra populum Domini magnificati sunt: & tritabantur Moabites in loco suo, & erunt in derisum etiam ipsi.
* Et quia latati estis super interitum Israel, cum non peccauerint in vos, quasi inuenti essent inter latrones; & quia multa verba locuti
estis contra eos: propterea transmigrabit. * Relinquit ciuitates, & habitate in petra habitatores Moab; effote quasi columba quæ di-
mittit ostium columbaris sui, & descendit & moratur in pavimento laci. * Audiuius principes Moab qui superbi sunt valde, & prin-
cipes eorum, & delictos eorum, & superbiam eorum, & altitudinem cordis eorum. * Propterea super Moabitas ululabunt, & super
principum eorum: & non sunt recti nobiles eorum, nec fecerunt quod decebat. * Idcirco sicut adduxi exercitum contra Iazer, sic
Moabitas omnes clamabunt, & super viros ciuitatis fortitudinis eorum dolebunt. * Coram me manifesta sunt, dicit Dominus, opera
adducam interfectores contra Sibma, migrantes ex te, transuadarunt, transierunt mare, usque ad mare Iazer perueniunt. super messem
tuam, & super vindemiam tuam direptores irruerunt. * Et colligetur exultatio & gaudium de Carmelo, & de terra Moab: & vinum de
torcularibus cessare faciam, non calcabunt calcantes, nec attollent vocem suam. * A clamore Efebon, usque ad Eleale, usque ad Iahats
audita est vox eorum; a Seger usque Horonaim, vitula triennis grandis: quia etiam aquæ Nemrim in desolationem erunt. * Et cessare
faciam de Moabitis, dicit Dominus, offerentem oblationem in excelsis, & adolentem aromata idolis suis. * Propterea in corde suo
Moabites quasi cithara sonabunt, & cor eorum super viros ciuitatis munitiois eorum quasi cantus organorum marebit. ideo reliquæ
facultates eorum quas possederunt diripiuntur. * Quia omnes capilli capitis defluent, & omnis barba radetur. in cunctis turmis contur-
bantur, & in lumbis cilicium. * Super omnia tecta Moabitarum, & in plateis eorum omnes faciunt planctum, quia contritum regnum
Moab, sicut vas inutile, dicit Dominus. * Quomodo contriti sunt & ululauerunt? quomodo verterunt terga sua Moabites
confusi sunt, eruntque Moabites in derisum, & in confectionem omnibus qui in circuitu eorum sunt;

כי כה אמר יהוה הגה כנשר ידארו ופרש
 כנפיו אל מואב:
 גלדה הקריות והמצדות נתפשה ויהיה לב
 גבורי מואב כיום ההוא כלב אשה מצודה:
 ונשמד מואב מעם כי על יהוה הגדיל:
 פחד ופחת ופח עליך יושב מואב נאם יהוה:
 הנזם מפני הפחד יפל אל הפחת והעלה מן
 הפחת ילכד בפח כי אביא אליה אל מואב שנת
 פקדתם נאם יהוה:
 בצל חשבון עמדו מכח נסים כי אש יצא
 מחשבון ולהכר מביין סיון ותאכל פאת מואב
 וקדקד בני שאון: * אוי לך מואב אבד עם
 במוש כי לקחו בניך בשבי ובנתיך בשביה:
 ושכתי שבות מואב באחרית הימים נאם
 יהוה עד הגה משפט מואב:

מט

לבני עמון כה אמר יהוה הבנים אין לישראל
 אם יורש אין לו מדוע ירש מלכם ארץ גר ועמו
 בעריו ישב: * לכן הגה ימים באים נאם
 יהוה והשמעתי אל רבתי בני עמון תרועה
 מלחמה ויהיה לתל שממה ובנתיה באש תצתנה
 וירש ישראל את ירשיו אמר יהוה:
 הילילי חשבון כי שדה עי צעקנה בגור
 רבה חננה שקים ספרנה והתשטטנה בגדרות
 כי מלכם בגולה ילך כהניו ושריו יחדיו:
 מרה תתהללי בעמקים זב עמקך הבר
 השוכבה הבטחה באצרתיה מי יבא אלי:
 הנני מביא עליך פחד נאם אדני יהוה
 עבאות מכל סביבך ונדהתם איש לפניו ואין
 מקבץ לנדר:

תרגום יונתן

ארי כנן אמר יי תא כנשרא דמשחתי כן יסק מלך במשריתיה וישרי על מואב:
 גבריו דמואב ביוםא יהוא כלב אחתא דעקא לה כחבלתא:
 דחלא וקמצא ומצרה עלך יתב מואב אמר יי:
 ארי עליהון על מואבאי שנת סערין חוביהון אמר יי:
 חקיף באשתא נפק מחשבון ועברי קרבא כשלהוביתא מביין סיון וקשלו רבתי מואב ויקירי בני אתרגושא:
 אכדחון עמא דפלחין לכמוש ארי אדברו בנך בשביא ובנתך בגלותא:
 פרענות דין מן מואב:
 ית ארע גר ועמה בקרוהי יתבו:
 בגורא ותוקרין ויחסנו בני ישראל נכסי עממא דהון סחמין להון אמר יי:
 רבא אסרו שקין ספרו ואחמסמו בסיען ארי סלחון בגלותא יתך פלחיה ורבכוחי כחדא:
 מה את משתבחא במישרך חרובו תקפך מלכותא טפשתא דמחרחצא בבית גזותא אסרה מן ועול עלי:
 תא אגא סחיה עלך דחלא אמר יי אלהים עבאות מכל סחרך ותחפרון גבר לקביל אפוחי ולית דמכנש למכוריא:

40 * Hæc dicit Dominus, Ecce quasi aqui-
 la volabit & extendet alas suas ad Moab.
 41 * Capta est Carioth & munitiones com-
 prehensæ sunt. Et erit cor fortium Moab
 in die illa, sicut cor mulieris parturientis.
 42 * Et cessabit Moab esse populus, quo-
 niam contra Dominum glorificatus est.
 43 * Pavor & fouea, & laqueus super te o
 habitator Moab, ait Dominus.
 44 * Qui fugerit à facie pavoris, cadet in
 foueam; & qui conscenderit de fouea, ca-
 pietur laqueo. Adducam enim super Moab
 annum visitationis eorum, ait Dominus.
 45 * In vmbra Efebon steterunt de laqueo
 fugiètes, quia ignis egressus est de Efebon,
 & flamma de medio Seon, & deuorauit
 partem Moab, & verticem filiorum tumultus.
 46 * Væ tibi Moab. Perijisti popule
 Chamos, quia comprehensi sunt filij tui
 & filia tuæ in captiuitatem. * Et conuet-
 tam captiuitatē Moab in nouissimis die-
 bus, ait Dominus. Hucusq; iudicia Moab.

CAP. XLIX.

1 AD filios Ammon: Hæc dicit Domi-
 nus, Nunquid non filij sunt Israel, aut
 hæres nō est ei? Cur igitur hæreditate pos-
 sedit Melchom Gad & populus eius in vr-
 bibus eius habitauit?
 2 * Ideo ecce dies veniunt, dicit Domi-
 nus, & auditum faciam super Rabbath fi-
 liorum Ammon fremitum prælij. Et erit
 in tumultum dissipata, filiaque eius igne
 succendentur, & possidebit Israel posses-
 sores suos, ait Dominus.
 3 * Vlula Efebon quoniā vastata est Hai.
 Clamate filia Rabba, accingite vos cili-
 cijs. Plangite & circuite per sepes, quoniā
 Melchom in transmigrationem ducetur,
 sacerdotes eius & principes eius simul.
 4 * Quid gloriaris in vallibus? Defluxit
 vallis tua filia delicata, quæ confidebas in
 thesauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad
 me? * Ecce ego inducā super te terrore, ait
 Dñs De' exercituū ab omnib' qui sunt in
 circuitu tuo, & dispergemini singuli à con-
 spectu vestro, nec erit q cōgreget fugiètes.

* Quia sic dixit Dominus, Ut aquila vola-
bit, & extendet alas suas in Moab.

* Capta est Carioth & munitiones captae
sunt, & erit cor fortium Moab in die illa sicut
cor mulieris parturientis.

* Et peribit Moab à turba, quia contra Do-
minum magnificata est.

* Laqueus & pavor, & fovea super te ha-
bitantem Moab, dicit Dominus.

* Qui fugerit à facie pavoris, incidet in fo-
veam: et qui conscenderit de fovea, & cōprehen-
detur in laqueo: quia inducā hac super Moab,
in anno visitationis eius, dicit Dominus.

* In umbra Heseb steterunt ab exercitu su-
giētes, quia ignis egressus est ab Hesebon, et flam-
ma de medio Seon, & deuorauit angulū Moab,
& verticem filiorum tumultus.

* Veb tibi Moab, periit populus Camos,
quia ceperunt filios tuos & filias tuas in capti-
uitatem.

* Et conuertam captiuitatem Moab in no-
uissimis diebus, dicit Dominus. Huc usque iu-
diciū Moab.

CAP. XLIX.

Filiis Ammon, sic dixit Dominus: Nunquid
filij non sunt in Israel: aut qui possideat, non
est ex eis: quare assumpsit Molchom Gad, &
populus eorum in ciuitatibus eorum inhabitat?

* Propterea ecce dies veniūt, dicit Dominus,
& auditum faciam super Rabbath filiorum
Amon tumultum belli, & erunt in inuium, &
in perditionem, & altaria eius in igne succen-
dentur, & assumet Israel principatum suum,
dicit Dominus.

* Vlula Effebon quia periit
Gai; clamate filie Rabbath, accingite ciliciis,
& contristamini, & plangite super Molchom,
quia in transmigratione ibunt sacerdotes eius,
& principes eius simul.

* Quoniam exulta-
bis in vallibus filia temeritatis quae confidebat
in thesauris suis, quae dicebat in corde suo, Quis
veniet ad me? * Ecce ego inducam super te ti-
morem, ait Dominus exercituum, ab omni cir-
cuitu tuo, & dispergemini vnusquisque in fa-
ciem suam, & non erit qui cōgreget aberrantes.

* ὅτι ἔτως εἶπεν κύριος, ὡς αἰτὶς πετά(ε), καὶ ἐκλινεῖ
ταῖς πτέρυγας αὐτῆς εἰς μωάβ.

* ἐλήφθη καὶ τὰ ὀχυρώματα συνελήφθη. &
ἔσται ἡ καρδία τῶν δυνατῶν μωάβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
ὡς ἐκ καρδίας γυναικὸς ὠδυώσης.

* καὶ ἀπολείται μωάβ ἀπὸ ὄχλου, ὅτι ἐπὶ τὸν κύριον
ἐμεγαλύνθη. * παγίς καὶ φόβος & βόθρυος ἐπὶ
σὲ κατήμενον μωάβ, λέγει κύριος.

* ὁ φεύγων ἀπὸ πλοῦτος ἐκ φόβου, ἐμπεσέται εἰς
τὸν βόθρυον & ὁ ἀναβαίνων ἐκ βόθρυου, καὶ συλληφ-
θή(ε) ἐν τῇ παγίδι. ὅτι ἐπάξω ταῦτα ἐπὶ μωάβ, ἐν
ἐνιαυτῷ ἐπισκέψῃ αὐτῆς, λέγει κύριος.

* ἐν σκιά ἐσέβων ἐστάθησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες,
ὅτι πῦρ ἐξήλθεν ἀπὸ ἐσέβων, & φλόξ ἀπὸ μέθου σεῶν, καὶ
κατέφαγεν τὴν κλίτην μωάβ, & τὴν κορυφὴν ὑψώντων.

* καὶ οἱ μωάβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς καμῶς, ὅτι ἔλαβον
ἐκ τῶν υἱῶν σου & τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν.

* καὶ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν ἐμωάβ ἐν ταῖς ἐσχά-
ταις ἡμέραις, λέγει κύριος. ἕως τούτου τὸ κῆμα ἐμωάβ.
μτ.

* Τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν ἔτως εἶπεν κύριος, μὴ υἱοὶ οὐκ εἰ-
σὶν ἐν ἰσραὴλ ἢ ἀδελφόμενοι οὐκ εἰσὶν αὐτῶν. διὰ τὴν
φάρελαβεν μολχὸν τὸν γὰρ, καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν πό-
λεσιν αὐτῶν ἐνοικεῖ.

* διὰ τοῦτο ἰδὲ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. & ἀκκιλώ-
σεται ἡ ῥαββὰθ ὑψὼν ἀμμὼν θόρυβον πολέμου, καὶ ἔσται εἰς
ἀβαστον & εἰς ἀπώλησιν, & οἱ βωμοὶ αὐτῆς ἐν πυρὶ κατε-
καυθήσονται, & ἀδελφὴ(ε) ἰσραὴλ τὴν δόχην αὐτῆς, λέγει
κύριος. * ἀλαλάξον ἐσέβων ὅτι ὤλετο γαί κεκράξα-
τε θυγατέρες ῥαββὰθ, περὶ ὧσα δεσάκκοις, & ἐπληπ-
τῶσατε καὶ κόψασθε ἐπὶ μολχὸν, ὅτι ἐν ἀποικίᾳ βα-
διοῦν οἱ ἰσραῖτες αὐτῶν & οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἅμα.

* ὅτι ἀλλοτρίωσεν ἐν ἐμαυτῷ θυγάτηρ Ἰταμίας ἡ πε-
ποιτισμένη ἐπὶ τοῖς θησαυροῖς αὐτῆς, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτῆς, τίς ἐλθί(ε) εἰς ἐμέ;

* ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ σὲ φόβον, εἶπεν κύριος τῶν δυνά-
μεων, ἀπὸ πάσης τῆς περιόκου σου, καὶ διασπαρήσῃς
ἐκασ(ε) εἰς πρὸς ὄψωπον αὐτῆς, & οὐκ ἔσται ὁ συναγωγὸν οὐδὲ
ἀλωμνύων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia hæc dicit Dominus: Ecce sicut aquila quæ volat, sic ascendet rex cum exercitu suo, & castrametabitur super Moab. * Subjici-
turque ciuitas, & munitiones capientur. Et erit cor fortium Moabitarum illa die sicut cor mulieris cui est tribulatio in doloribus suis.

* Et confumentur Moabitæ ne sint populus; quia contra populum Domini magnificati sunt. * Timor, & fovea, & rete contra te ha-
bitator Moab, ait Dominus. * Qui fugerit à facie timoris, cadet in medium foveæ: & qui ascenderit à fovea, capietur in rete. Quia ad-
ducam super ipsos Moabitas annum visitationis peccatorum suorum, dicit Dominus. * Pro eo quod obedierunt habitatoribus Hesbon:

transmigraverunt, abbreviata est virtus eorum; fugerunt: quia ventus vrens, fortis sicut ignis, egressus est de Hesbon, & bellatores sicut
flamma de medio Seon: & interfecerunt principes Moab, & nobiliores filiorum turba. * Væ vobis Moabitæ, peristis populi, qui ser-
uiebatis Chamos; quia abducti sunt filij tui in captiuitatem, & filia tuæ in transmigrationem. * Et conuertam transmigrationem Moab
in fine dierum, dicit Dominus. Hucusque ad faciendum vindictam iudicij de Moab.

AD filios Ammon hæc dicit Dominus: Num filios non habet Israel, aut hæres non est ei? Quare hæreditate possedit rex eorum ter-
ram Gad, & populus eius in ciuitatibus eius habitauerunt? Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & audire faciam apud
Rabbath filiorum Ammon strepitum bellatorum; & erit in acerrum desolationis, & habitatores vicorū eius igni comburentur, & posside-
bunt filij Israel substantias populorum qui possidebant eas, dicit Dominus. * Vlulate habitatores Hesbon; quia direpta est Hai. cla-
mate habitatores villarum Rabbah, accingite saccos, plangite & lacerate vos in turbis; quia rex eorum in transmigrationem ibit, ministri
eius, & principes eius simul. * Quid tu gloriaris in valle tua? Desolata est fortitudo tua, regnum insipiens, quod confidebat in domo
thesaurorum suorum, & dicebat: Quis ingreditur ad me? * Ecce ego inducam super te timorem, dicit Dominus Deus exercituum,
ab omnibus qui in circuitu tuo sunt; & dispergemini vnusquisque contra faciem suam; & non erit qui congreget dispersos.

* ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון נאם
 יהוה: * לאדום כה אמר יהוה צבאות
 האין עוד חכמה בתימן אבדרו עצה מבנים
 נסרחו חכמתם:
 * נסו הפנו העמקו לשברת ישיב דדן כי איד
 עשו הבאתי עליו עת פקדתיו:
 * אם בצרים באו לך לא ישאירו עוללות אם
 גנבים בלילה השחיתו דים: * כי אני
 חשפתי ארץ עשו גלית את מסתרי ונחבה לא
 יוכל שדר זרעו ואחיו ושכניו ואיננו: * עזבה
 יתמיד אני אחיה ואלמנתיך עלי תבטחו:
 * כי כה אמר יהוה הנה אשר אין משפטם
 לשמות הכוס שתו ושתו ואתה הוא נקה תנקר
 לא תנקה כי שתה תשתה: * כי בי נשבעתי
 נאם יהוה כי לשמה לחרפה לחרב ולקללה
 תהיה בצרה וכל עריה תהיינה לחרבות עולם:
 * שמועה שמעתי מאת יהוה וציר בגוים
 שלוח התקבצו ובאו עליה וקומו למלחמה:
 * כי הנה קטן נתתיך בגוים בוי באדם:
 * תפלצתך השיא אתך ודון לבך שכני בחגוי
 הסלע תפשי מרום גבעה כי תגביה כנשר קנך
 משם אורידך נאם יהוה:
 * והיתה אדום לשמה כל עבר עליה ישם
 וישרק על כל מכותה:
 * במהפכת סדם ועמרה ושכניה אמר יהוה
 לא ישוב שם איש ולא יגור בה בן אדם:
 * הנה באריה יעלה מגאון הירדן אל נור
 איתן כי ארגיעה אריצנו מעליה ומי בחור אליה
 אפקד כי מי כמוני ומי יעידני ומי זה רעה אשר
 יעמד לפני:

* Et post hæc reuerti faciam captiuos fi-
 liorū Ammon, ait Dñs. * Ad Idumæam.
 Hæc dicit Dñs exercituum: Nunquid non
 ultra est sapientia in Themā? Perijt consi-
 lium à filijs: inutilis facta est sapientia eo-
 rum. * Fugite & terga vertite, descēdite in
 voraginē habitatores Dedan, quoniā per-
 ditionem Esau adduxi super eū, tempus vi-
 sitationis eius. * Si vindemiatores venis-
 sent super te, non reliquissent racemum?
 si fures in nocte rapuissent q̄ sufficeret sibi.
 * Ego verò discooperui Esau, reuela-
 ui abscondita eius, & cæleri non poterit.
 Vastatum est semen eius, & fratres eius, &
 vicini eius, & nō erit. * Relinque pupillos
 tuos, & ego faciā eos viuere, & viduæ tuæ
 in me sperabunt. * Quia hæc dicit Dñs:
 Ecce quibus non erat iudiciū vt biberent
 calicem, bibētes bibent, & tu quasi inno-
 cens relinqueris? Non eris innocens, sed
 bibens bibes. * Quia per memetipsum iu-
 rauī, dicit Dñs, q̄ in solitudinem & in op-
 probriū, & in desertū, & in maledictionē
 erit Bosra, & omnes ciuitates eius erunt in
 solitudines sempiternas. * Auditum audi-
 ui à Dño, & legatus ad gentes missus est:
 Congregamini & venite cōtra eam, & con-
 surgā in præliū. * Ecce enim paruulū dedi
 te in gētibz, cōtemptibilē inter homines.
 * Arrogantia tua decepit te, & superbia cor-
 dis tui qui habitas in cauernis petre, & ap-
 prehēdere niteris altitudinē collis. cum ex-
 altaueris quasi aquila nidum tuū, inde de-
 traham te, dicit Dñs. * Et erit Idumæa de-
 serta. Omnis qui transibit per eam, stupe-
 bit, & sibilabit super omnes plagas eius.
 * Sicut subuersa est Sodoma & Gomo-
 ra, & vicinæ eius, ait Dominus: non ha-
 bitabit ibi vir, & non incolet eam filius
 hominis. * Ecce quasi leo ascendet de su-
 perbia Iordanis ad pulchritudinem robu-
 stam, quia subito currere faciam eum ad
 illam. Et quis erit electus quem præpo-
 nam ei? Quis enim similis mei? Et quis su-
 stinebit me? Et quis iste pastor qui resistat
 vultui meo?

תרגום יונתן

* ויבחר בן אחיב ית גלית בני עמון אשר יי: * לאדום כדן אשר יי צבאות חלית עוד חכמתם כדדום פסק מלכא מבניא אחקלקלח
 חכמתהון: * ערקו גלו ארחקו למתב יתבי דדן ארי חבר עשו איתתי עלותי עדן סעורן חובותי: * אם חטופין כקטופין אחו
 עלך לא משארין עוללן אם גנבין בליליא חבלו מסתהון: * ארי אנא איתתי כלושין על עשו גלית ית מסמורותי דאם יבעי לאשמרא
 לא יוכל אחקויו בנותי ואחיותי וקריבותי וליתנון: * אחון בית ישראל לא ישתבקון יתמיכון אנא אקנים וארמלחכון על מימרי יתרחצן:
 * ארי כדן אשר יי הא דלא חזי לחזן למשתי בשא דלוטא משתא ישתון ואחון מרמן דמזכא חזכון לא חזכון ארי משתא חשחון:
 * ארי במימרי קימת אשר יי ארי לצרו לחסודין לחורב וללוטא תהי בצרה וכל קריתא יהון לחרבא לעלם:
 * בסורא שמעת מן קדם יי ואנור בעסמא שליח אתקנשו ואחו עליה וקומו לאנחא קרבא: * ארי הא חלש יתבהך בעסמא
 * בסורא כבני אנשא: * ספשותך אטעית יתך רשע לבך דאח דמי לנשרא דישרי בשני כיפא סותביה בתקוף רומא אם תרים כנשרא
 * מורדך מחסון במימרי אחתיך אשר יי: * ותהי אדום לצרו כל דעבר עליה וכלי ויניד על כל מפתחא:
 * כמהפכת סדום ועמרה וקריבתא אשר יי לא יתב חמן אנש ולא יתחב בה בר אנש:
 * הא מלך במשריתיה יסק עליהן באריא דסלק מרום ירדנא ותהי לדיר רען ארי כוסן איהון עליה ושלטונן אמני עליה ארי מן כותי
 וסן דישרעני וליח מלך דאית לה תקוף קדמי:

* Et post hæc conuertam captiuitatem filiorum Ammon, dicit Dominus.

* Idumæa, hæc dicit Dominus: Non est vltra sapientia in Theman; perijt consilium a prudentibus, abiit sapientia eorum.

* Conculcatus est locus eorum, profundum facite vobis in sessionem habitantes in Dedan: quia dura fecit, adduxi eum in tempore quo visitauit super eum.

* Quoniam vindemiatores venerunt tibi, non relinquet tibi reliquias; quasi fures in nocte imponent manus suas.

* Quia ego attraxi, Esau reuelauit abscondita eorum: abscondi non poterunt, perierunt per manum fratris eius, & vicini eius.

* Et non est relinqui pupillum tuum, ut uiuat, & ego uiuam, & uidua tuæ in me sperabunt. * Quia hæc dicit Dñs: Ecce quibus non est lex bibere calicem, biberunt: & tu innocens non innocens eris, quia bibens bibes.

* Quia per memetipsum iuravi, dicit Dominus: quia in iniuriam, & in opprobrium, & in maledictionem eris in medio eius, & omnes ciuitates eius erunt deserte in æternum.

* Auditum audiui à Domino, & nuncios in gentes misit: Congregamini & venite contra eam; surgite in prælium.

* Ecce paruum dedi te in gentibus, contemptibilem in hominibus.

* Illusio tua aggressa est te, temeritas cordis tui habitauit foramina petrarum, apprehendit fortitudinem collis excelsi: quoniam si exaltaueris quasi aquila nidum tuum, dicit Dominus; inde detrahā te. * Et erit Idumæa in iniuriam: omnis pertransiens in eam, stupebit & sibilabit super omnem plagam eius. * Sicut subuersa est Sodoma & Gomorra, & vicinæ eius, ait Dominus: non sedebit illic homo & non inhabitabit illic filius hominis.

* Ecce sicut leo ascendet de medio Jordanis in locum robustum, quia cito persequar eos ab ea. & iuuenes in ea institute: quia quis sicut ego? & quis resistet mihi? & quis iste pastor, qui stabit ante faciem meam?

6 * καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν αἰ-
7 μῶν, λέγει κύριος. * τῇ ἰδουμαίᾳ, τὰδε λέγει κύριος·
ὅσα ἔστιν ἐν ἱερὺς ἐν ταῖς ἀπώλεις βουλὴ ἐν συνε-
ταῖς, ὅχρητο ἱερὺς αὐτῶν.

8 * ἡ πατήρ ὁ ἴσος αὐτῶν, βαθυβάτε ἐαυτοῖς εἰς κάθη-
σιν οἱ κατὰ κοῦντες ἐν δαυδ ἵνα οὐ δύσκολα ἐποίησεν, ἡ γὰρ γον
αὐτῶν ἐν χρόνῳ ὅτε ἐπεσκεψάμην ἐπ' αὐτῶν.

9 * ὅτι τρυγηταὶ ἦλθόν ἑ καὶ κατέλειψουσιν ἑ κατὰ-
λείμματά. ὡς κλέπται ἐν νυκτὶ ἐπιθήουσιν χεῖρας αὐ-
10 τῶν. * ὅτι ἐγὼ κατέσχευα τὸν ἵστα δὲ ἀνέκαλυψα τὰ
κρυπτά αὐτῶν, κρυβέσκει μὴ διώκων. ὡς δὲ διὰ χε-
ρα ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ γείτονος αὐτοῦ.

11 * καὶ ὅσα ἔστιν ὑπολείπεσθαι ὀρφανὸν σου, ἵνα ζή(ε), καὶ
ἐγὼ ζή(ε)μαι καὶ χήρᾳ σου ἐπ' ἐμέ ἐλποῦσιν.

12 * ὅτι τὰδε λέγει κύριος· ἰδοὺ οἱ ὅσα ἔστιν νόμος πῶν
τὸ ποτήριον, ἐπὶ καὶ σὺ ἀθωοῦ μὴ καὶ μὴ ἀθωοθήσῃ, ὅτι
πῶν πίεσαι.

13 * ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει κύριος· ὅτι εἰς ἀβα-
τον εἰς ὀνειδισμόν, & εἰς καταράν ἔσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ
πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς ἔσονται ἔρημοι εἰς τὸν αἰῶνα.

14 * ἀκούσθηκούσα ὡς κύριος, καὶ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέ-
σειλεν, συνάχθητε, καὶ ὡς ἡγεῖσθε εἰς αὐτὴν, δυνάστη-
τε εἰς πόλεμον.

15 * ἰδοὺ μικρὸν δέδωκά σε ἐν ἔθνεσιν, δίκαια φερόντων ἐν
δυνάτεσιν.

16 * ἡ παργία σου ἐνεχέρισεν ἑ, ἡ τρυφὴ καρδίας σου
κατέλυσεν τρυμαλιὰς πετρῶν· συνέλαβεν ἰσχυρὸν βουνοῦ
ὑψηλοῦ, ὅτι ἐδυνάμωσεν ὡς ἀστὴρ νοσίδος σου, λέγει
κύριος, ἐκείθεν κατέλῳ σε.

17 * καὶ ἔσται ἡ ἰδουμαία εἰς ἀβατον· πᾶς ὁ ὡς ἀποροῦ-
μῶς ἐπ' αὐτὴν ἐκεί(ε) καὶ συρῶσιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν πλη-
18 γὴν αὐτῆς. * ὡς κατεστράφη σόδομα & γόμορρα,
καὶ αἱ παρὸικαι αὐτῆς, εἶπεν κύριος, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ θύ-
θρωπος καὶ οὐ μὴ ἐνοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς θύθρωπου.

19 * ἰδοὺ ὡς ἀπὸ λέων ἀναβήσεται ἐν μέσῳ τοῦ ἰορδάνου
εἰς τόπον αἰθῶν, ὅτι ταχὺ ἐκδιώξω αὐτὸς ἀπ' αὐτῆς, καὶ
ὅς νεανίσκος ἐπ' αὐτῆς ἐπισήσατε· ὅτι τίς ὡς ἐγώ;
καὶ τίς θύτῃσεται μοι; καὶ τίς ἐδὲ ποιμὴν ὅς θύσεται
κατὰ τὸ σῶπόν μου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et post hæc reducam transmigrationem filiorum Ammon, dicit Dominus. * Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum: An non adhuc est sapientia in Meridie? cessauit consilium a filiis, corrupta est sapientia eorum. * Fugite, migrate, longè recedite ut habitetis habitantes Dedan; quia interitum Esau induxi super eum, tempus visitationis peccatorum eius. * Si depredatores quasi vindemia- tores venissent super te, num reliquissent racemos? nonne latrones in nocte diripuissent quod sibi suffecisset? * Quia ecce ego adducam scrutatores contra Esau; reuelauit abscondita eius: quod si quæsierit abscondi, non poterit. Vastati sunt filij eius, & fratres eius, & proximi eius, & non erunt. * Vos autem domus Israel, non relinquuntur orphani vestri, ego enim sustentabo eos; & viduæ vestrae in verbo meo sperabunt. * Quia hæc dicit Dominus: Ecce quorum non erat bibere calicem maledictionis, bibendo bibent: & vos putatis om- nino esse innocentes? non eritis innocentes, quia bibendo bibetis. * Quia in verbo meo iuravi, dicit Dominus: quia in desolationem, & in opprobria, & in solitudinem, & in maledictionem erit Bosra, & omnes vrbes eius erunt in solitudinem in æternum. * Nuncium audiui à facie Domini, & legatus in populis missus est: Congregamini, & venite contra eam, & surgite ad præliandum. * Quia ecce in- firmum posui te in populis, contemptibilem in filiis hominum. * Insipientia tuâ seduxit te, malitia cordis tui. tu enim similis es aquila, quæ habitat in scopulis petrarum, in fortitudine excelsa habitatio eius. Si exaltaueris quasi aquila habitaculum tuum, inde verbo meo detrahā te, dicit Dominus. * Et erit Idumæa in solitudinem: omnis qui transierit per eam clamabit, & mouebit caput suum ob omnes plagas eius. * Iuxta subuersionem Sodoma & Gomorra, & vicinorum eius, dicit Dominus: non sedebit ibi homo, nec habitabit in ea filius hominis. * Ecce rex cum exercitu suo ascendet contra eos, sicut leo qui ascendit ab altitudine Jordanis, & redigetur in casam pastorum, quia in momento adducam illos aduersus eam, & dominatores constituam super eam; quia quis est sicut ego? & quis occurreret mihi? Et non est rex qui habeat fortitudinem coram me.

* לכן שמעו עצה יהוה אשר יעץ אל-
 אדום ומחשבותיו אשר חשב אל-ישיב תימן
 אם-לוא יסחבום צעירי הצאן אם-לא ישים
 עליהם נוהם:
 * מקול נפלים רעשה הארץ צעקה ביום-
 סוף נשמע קוליה:
 * הננה בנשר יעלה וידארה ויפרש כנפיו
 על-בצרה והיה לב גבורי אדום ביום ההוא
 כלב אשה מצרה:
 * לדמשק בושח חמת וארפר כי-שמעה רעה
 שמעו נמנו בים דאגרה השקט לא יוכל:
 * רפתה דמשק הפנתה לנוס ורטט החזיקה
 צרה וחבלים אחותה כילדה:
 * איך לא-עזבה עיר תהלה קרית משושי:
 * לכן יפלו בחוריה ברחבתיה וכל-אנשי
 המלחמה ידמו ביום ההוא נאם יהוה צבאות:
 * והצתי אש בחומת דמשק ואכלה ארמנות
 בן-הדר: * לקדר ולממלכות חצור אשר הכה
 נבוכד-ראצור מלך-בבל כה אמר יהוה קומו
 עלו אל-קדר ושדדו את-בני-קדם:
 * אהליהם וצאנם יקחו וריעותיהם וכל-
 כליהם וגמליהם ישאו להם וקראו עליהם מגור
 מסביב: * נסו נדו מאד העמיקו לשבת ישיב
 חצור נאם יהוה כי-יעץ עליכם נבוכדראצור מלך-
 בבל עצה וחשב עליהם מחשבה:
 * קומו עלו אל-גוי שליו יושב לבטח נאם-
 יהוה לא-דלתים ולא-ברית לו בדר ישכנו:
 * והיו גמליהם לבז והמוץ מקניהם לשלל
 וזריתים לכל-רוח קצוצי פארה ומכל-עבריו
 אביא את-אידם נאם יהוה:

20 * Propterea audite consilium Dñi quod
 iniit de Edom, & cogitationes eius quas
 cogitavit de habitatoribus Theman. Si
 nō deiecerint eos paruuli gregis, nisi diffi-
 pauerint cum eis habitaculum eorum.
 21 * A voce ruinæ eorum cōmota est terra,
 clamor in mari rubro auditus est vocis ei.
 22 * Ecce quasi aquila ascēdet & euolabit,
 & expandet alas suas super Bosram. Et erit
 E cor fortium Idumææ in die illa quasi cor
 mulieris parturientis.
 23 * Ad Damascus. Confusa est Emath &
 Arphad, quia auditum pessimum audie-
 runt. turbati sunt in mari præ sollicitudi-
 ne; quiescere non potuit.
 24 * Dissoluta est Damascus, versa est in
 fugam, tremor apprehendit eam. angustia
 & dolores tenuerunt eam quasi parturien-
 tem. * Quomodo dereliquerunt ciuita-
 tem laudabilem, urbem lætitiæ?
 25 * Ideo cadēt iuuenes eius in plateis eius,
 & omnes viri praelij conticescent in die
 illa, ait Dominus exercituum.
 26 * Et succendam ignem in muro Dama-
 sci & deuorabit mœnia Benadad. * Ad Ce-
 dar & ad regna Asor, quæ percussit Nabu-
 chodonosor rex Babylonis: hæc dicit Do-
 minus, Surgite & ascendite ad Cedar, &
 27 vastate filios Orientis. * Tabernacula
 eorum & greges eorum capient, pelles
 eorum, & omnia vasa eorum, & camelos
 eorum tollent sibi, & vocabunt super eos
 28 formidinē in circuitu eius. * Fugite, abite
 vehementer, in voraginibus sedete qui ha-
 bitatis Asor, ait Dominus: Inijt enim con-
 tra vos Nabuchodonosor rex Babylonis
 29 consilium, & cogitavit aduersus vos cogi-
 tationes. * Confurgite, & ascendite ad
 gentem quietam & habitantem confiden-
 ter, ait Dominus: non ostia nec vectes eis;
 30 soli habitant. * Et erunt cameli eorum
 in direptionem, & multitudo iumento-
 rum in prædam, & dispergam eos in om-
 nem ventum, qui sunt attonsi in comam:
 & ex omni confinio eorum adducam in-
 teritum super eos, ait Dominus.

תרגום יונתן

20 בכן שמעו מלכא דיי דמלך על אדום ומחשבותיה דחשב על ישיב תימן אם לא יצור
 עליהון מדוריהון: * מקל מלההון ועצ ארעא צוחתא בימא דסוף אשחמע קלה:
 21 תא בנשרא דסלק ומשחרי בן יסק מלך במשרתיה וישרי על בצרה ויהי לב גבורי אדום ביום ההוא
 כלב אשה מצרה:
 22 * לדמשק בחיתו יהבי חמת וארפר ארי בסורא בישא שמעו אהבירו דחלא ויצפא אחרונן הא כנחתי ימא דשקטין ולא
 יגלין למערק: * אחרשלי יהבי דמשק אהפניו למערק ושלוחא אחרונן עקא וחבלין אחרונן הא כחבלין לילדה:
 23 איכרין לא אשחביקת קרתא משבחתא כרפא חדאה:
 24 * ודלק אשתא בשורי דמשק וחשיצי בירנית בר הדר:
 25 לקדר ולמלכות חצור דמחא נבוכד-ראצור מלך-בבל כדנ אמר יי קומו סקי על קדר ובזו ית בני מרנחא:
 26 משכניהון וענהון ישובו וריעההון וכל מאניהון וגמליהון יסבון להון ויתכנשון עליהון דקשלין בחרכא מסחור מחור:
 27 ערקו גלו לחרא ארחקי למחב יהבי חצור אמר יי ארי מלך עליכון נבוכד-ראצור מלך-בבל וחשב עליכון מחשבה:
 28 קומו סקי על עמא דיתבין שליו שרן לרחצן אמר יי לית להון דשין ועברין כלחוריהון שרן:
 29 ויהון גמליהון לבזא וחמון גמליהון לעדי ואבדרנן לכל רוח מקפי פהא ומכל עבריהון איתיהכרנן אמר יי:

¹⁰ Propterea audite consilium Domini quod consuluit super Idumæam, & cogitationē eius quam cogitavit super habitātes Theman, Si non comesta fuerint minima ovium, si non spinis sit plena super eos habitatio eorum.

¹¹ A voce ruinae eorum commota est terra, clamor tuus in mari auditus est.

¹² Ecce sicut aquila ascendet & videbit, & expandet alas super munitiones eius, & erit cor fortium Idumæe in die illa quasi cor mulieris parturientis.

¹³ Damascus. Confusa est Emath & Arphad, quia auditum malum audierunt; obstupuerunt, irati sunt, quiescere non poterunt.

¹⁴ Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam, angustia & dolores tenuerunt eam quasi parturientem.

¹⁵ Quomodo non dereliquit civitatem laudabilem, villam dilectam?

¹⁶ Propterea cadent iuvenes in plateis tuis, & omnes viri bellatores tui cadent in die illa, ait Dominus exercituum.

¹⁷ Et succendam ignem in muro Damasci, & deorabit biuia filij Ader.

¹⁸ Cedar & reginae aule quam percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, sic dixit Dominus: Surgite ad Cedar, & percutite filios Orientis. ¹⁹ Tabernacula eorum, & oves eorum capient, vestimenta eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent sibi: & vocate super eos perditionem in circuitu.

²⁰ Fugite valde, profundè habitastis in sessionem sedentes in aula, dicit Dominus: quia consuluit contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, & cogitavit contra vos cogitationem.

²¹ Consurge ascende ad gentem quietam sedentem in refrigerium, quibus non sunt portæ, non vestes; soli habitabunt.

²² Et erunt cameli eorum in direptionem, & multitudo pecorum eorum in perditionem, & ventilabo eos omni vento attonfos ante faciem eorum, ex omni parte eorum afferam interitum eorum, ait Dominus.

¹⁰ διὰ τοῦτο ἀκούσατε βουλὴν κυρίου ἡ ἐβουλόσατο ἐπὶ τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ λογισμὸν αὐτῆς ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοῖς κατοικοῦντας θαιμάν, ἐδὸ μὴ συνψιθῶσιν τὰ ἐλάχιστα τῶν ποσειδάτων, ἐδὸ μὴ βατωθῇ ἐπ' αὐτοῦ κατὰ λυσὶς αὐτῶν.

¹¹ Ἀπὸ φωνῆς πώσεως αὐτῶν ἐσειᾶται ἡ γῆ, κραυγὴ σου ἐν θαλάσῃ ἡκούσῃ.

¹² Ἰδὲ ὥσπερ ἀετὶς ἀνὰ βῆσεται καὶ ὄψεται, καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας ἐπ' ὀχυρώματα αὐτῆς, καὶ ἔσται ἡ καρδία τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἰδουμαίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης.

¹³ τῇ δαμασκῷ. καὶ ἡ ἐμαθὴ καὶ ἡ ἀρφαδ, ὅτι ἀκούω πονηρὰν ἡκούσαν. ἔξῃστησαν, ἐθυμώθησαν, ἀπαυσαδαὶ μὴ δυνάμονται.

¹⁴ ἔξελύθη δαμασκός, ἀπεσφύφη εἰς φυγὴν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτῆς, σένσις καὶ ὠδυνάει κατέχον αὐτὴν ὡς ὠδινούσαν. πῶς ἔχῃ ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνίαν, κώμην ἡγαπημένην.

¹⁵ διὰ τοῦτο πεθύνονται νεανίσκοι ἐν πλατείαις σου, καὶ πῆρες οἱ ἄνδρες, & πολέμισαί σου πεθύνονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, φησὶν κύριος τῶν δυνάμεων.

¹⁶ καὶ κώσω πῦρ ἐν τείχει δαμασκῷ, καὶ καταφάγεται ἅμφοδὰ ὑψώδερ. τῇ κηδάρ & τῇ βασιλίᾳ τῆς αὐλῆς ἡ ἐπάταξεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶν. ἔτως εἶπεν κύριος, ἀνάβητε ἐπὶ κηδάρ, καὶ πλήξατε αὐτὴν ὡς κεδέμ.

¹⁷ σπλιάσ αὐτῶν, & ποσειδά αὐτῶν λήφονται ἱμάτια αὐτῶν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν & καμήλους αὐτῶν λήφονται ἐαυτοῖς, καὶ καλέσατε ἐπ' αὐτοῦ ἀπάλειαν κυκλόθεν.

¹⁸ φθύγετε λίθω, ἐβαθυώατε εἰς κάθησιν καθήμενοι ἐν τῇ αὐλῇ, λέγει κύριος. ὅτι ἐβουλόσατο ἐφ' ὑμᾶς ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος βουλὴν, καὶ ἐλογίσατο ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν.

¹⁹ ἀνάστη ἀνάστη ἐπὶ ἔθνος ἡσυχάζον καθήμερον εἰς ἀναψυχὴν οἷς ὅχι εἰσὶν θυρεοί, ἐμοχλοὶ μόνοι κατὰ λυοῦσιν. ἐξ ἑνὸς οἱ καμήλοι αὐτῶν εἰς πορνολίαν, & πληθὸς κτηνῶν αὐτῶν εἰς ἀπώλειαν, & λικμήσω αὐτοὺς παντὶ πνέματι κεκαρμμένους πρὸς πωρῶν αὐτῶν, ἐν παντὶ πέραν αὐτῶν οἷσω τὴν τρεπλὴν αὐτῶν, εἶπεν κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁰ Propterea audi consilium Domini, quod consultavit contra Idumæam, & cogitationes eius, quas cogitavit contra habitatores terræ Austri, Si non detrahant, & occidant fortes populi, si non desolabuntur super eos habitacula eorum. ¹¹ A voce ruinae eorum commota est terra, clamor in mari carectoso, audita est vox eius. ¹² Ecce sicut aquila quæ ascendit & volat, sic ascendet rex cum exercitu suo; & castrametabitur super Bosram. Et erit cor fortium Idumæarum in die illa, sicut cor mulieris, cui est tribulatio in doloribus suis. ¹³ Ad Damascus. Confusi sunt habitatores Hemath & Arphad; quia nuncium malum audierunt: contriti sunt; timor & sollicitudo apprehendit eos. ecce sicut descendentes in mare, qui non quiescunt, nec possunt fugere. ¹⁴ Dissoluti sunt habitatores Damasci, respexerunt ut fugerent, & ruina apprehendit eos; tribulatio & dolores tenuerunt eos, sicut dolores parturientis. ¹⁵ Quomodo non fuit derelicta civitas laudabilis, arx læta? ¹⁶ Propterea projicientur iuvenes eius in plateis eius, & omnes fortes bellatores conterentur in tempore illi, dicit Dominus exercituum. ¹⁷ Et succendam ignem in muris Damasci, & disperdet palatia filij Hadad. ¹⁸ Ad Cedar, & ad regna Hasor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis; hæc dicit Dominus, Surgite & ascendite ad Cedar, & vastate filios Orientis. ¹⁹ Tabernacula eorum, & oves eorum capient, cortinas eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent sibi. Et congregabuntur contra eos, qui occidunt gladio, per circuitum. ²⁰ Fugite & migrate vehementer: procul abite ad habitandum habitatores Hasor, dicit Dominus: Quia iniit contra vos consilium Nabuchodonosor rex Babylonis, & cogitavit aduersus vos cogitationem. ²¹ Surgite, ascendite ad populum qui habitat tranquille, & morantur confidenter, dicit Dominus: quibus non sunt portæ & vestes, soli enim habitant. ²² Et erunt cameli eorum in direptionem, & multitudo pecorum eorum in prædam, & dispergam eos in omnem ventum circumcunctes angulum. & ab omnibus eorum lateribus sadducam interitum eorum, dicit Dominus.

והיתה חצור למעון תנים שממה עד-עולם
לא ישוב שם איש ולא יגור בה בן-אדם:
אשר היה דבר יהוה אל-ירמיה הנביא
אל-עילם בראשית מלכות צדקיה מלך-יהודה
לאמר: * בה אמר יהוה צבאות הנני שבר את-
קשת עילם ראשית גבורתם:
והבאתי אל-עילם ארבע רוחות מארבע קצות
השמים וזרתים לכל הרחוק האלה ולא יהיה
חגיו אשר לא יבוא שם נדחי עולם:
והחתתי את-עילם לפני איביהם ולפני
מבקשי נפשם והבאתי עליהם רעה את-חרון
אפי נאם יהוה ושלחתי אחריהם את-החרב עד
כלותי אותם: * ושמתי כסאי בעילם והאבדתי
משם מלך ושרים נאם יהוה: * והיה באחרית
הימים אשוב את-שבית עילם נאם יהוה:

נ

הדבר אשר דבר יהוה אל-בבל אל-ארץ
בשדדים ביד ירמיה הנביא:
* חגידו בנוים והשמיעו ושאו-נכם השמיעו
אל-תכחדו אמרו נלכדה בבל הביש בל-חרת
מרדך הבישו עצבית חתו גלוליה:
* כי עלה עליה גוי מצפון הוא ישית את-ארצה
לשמה ולא יהיה יושב בה מאדם ועד-בהמה נדו
הלכו: * בימים ההמה ובעת ההיא נאם יהוה
יבאו בני-ישראל המה ובני-יהודה יחדו הלוך
ובכו ילכו ואת-יהוה אלהיהם יבקשו:
* ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו אל-
יהודה ברית עולם לא תשכח: * צאן אבדות
היה עמי רעייהם התעווס הרים שובבים מהר אל-
גבעה הלכו שכהו רבצם:

תרגום יונתן

והיה חצור למעון תנים שממה עד-עולם
ירמיה הנביא על-עילם בראשית מלכות צדקיה מלך-יהודה
לאמר: * בה אמר יהוה צבאות הנני שבר את-קשת עילם
ראשית גבורתם: * והבאתי אל-עילם ארבע רוחות מארבע קצות
השמים וזרתים לכל הרחוק האלה ולא יהיה חגיו אשר לא יבוא
שם נדחי עולם: * והחתתי את-עילם לפני איביהם ולפני מבקשי
נפשם והבאתי עליהם רעה את-חרון אפי נאם יהוה ושלחתי אחריהם
את-החרב עד כלותי אותם: * ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם
מלך ושרים נאם יהוה: * והיה באחרית הימים אשוב את-שבית עילם
נאם יהוה:

נ

הדבר אשר דבר יהוה אל-בבל אל-ארץ בשדדים ביד ירמיה הנביא:
* חגידו בנוים והשמיעו ושאו-נכם השמיעו אל-תכחדו אמרו נלכדה
בבל הביש בל-חרת מרדך הבישו עצבית חתו גלוליה: * כי עלה עליה
גוי מצפון הוא ישית את-ארצה לשמה ולא יהיה יושב בה מאדם ועד-
בהמה נדו הלכו: * בימים ההמה ובעת ההיא נאם יהוה יבאו בני-
ישראל המה ובני-יהודה יחדו הלוך ובכו ילכו ואת-יהוה אלהיהם
יבקשו: * ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו אל-יהודה ברית
עולם לא תשכח: * צאן אבדות היה עמי רעייהם התעווס הרים
שובבים מהר אל-גבעה הלכו שכהו רבצם:

³³ Et erit aula commoratio struthionum & ³⁴ inuia: usque in æternum non sedebit ibi homo, & non habitabit ibi filius hominis. ³⁵ Et factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam aduersum Elam, in principio regnis Sedechie regis Iuda, dicens. ³⁶ Hec dicit Dominus exercituum, ecce ego cōfringam arcum Elam principium potentie eorū. ³⁷ Inducam super Elam quatuor ventos à quatuor summitatibus celi, & dispergam in omnibus ventis istis, & non erit gens que non veniet illi expulsi Elam. ³⁸ Et terrebo eos in conspectu inimicorum suorum querentium animam eorum; & inducam super eos malum secundum iram furoris mei, dicit Dominus: & immittam post eos gladium meum donec consumam eos. ³⁹ Et ponam thronum meum in Elam, & emittam inde regem & principes, dicit Dominus: ⁴⁰ Et erit in ultimis diebus conuertam captiuitatem Elam, dicit Dominus.

CAP. L.

Verbum quod locutus est Dominus super Babylonem & super terram Chaldaeorum in manu Hieremie prophete. ¹ Annunciate in gentibus & audita facite, leuate signum & auditum facite & nō abscondatis: dicite, Capta est Babylon, confusus est Bel, tradita est Merodach, confusa sunt sculptilia eorum; tradita sunt idola eorum. ² Quia ascendit contra eam gens ab Aquilone: sic ponet terram eius in solitudinem, & non erit habitans in ea ab homine usque ad iumentum, moti sunt & abierunt.

³ In diebus illis & in tempore illo ait Dominus, venient filij Israel ipsi & filij Iuda in idipsum ambulantes, & flentes ibunt Dominum Deum suum querentes.

⁴ Usque ad Sion interrogabūt viam, sic enim, faciem suam dabunt & venient & fugient ad Dominum: testamentum enim sempiternum nō obliuioni dabitur.

⁵ Oves quæ perierūt factus est populus meus, pastores eorum expulerunt eos, in montibus errare fecerunt eos: de monte in collem abierunt: obliti sunt cubilis sui.

³³ καὶ ἔσται ἡ αὐλὴ διατριβῆς στρουθίων, καὶ ἄβατος ἕως αἰῶνος ὅπου καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ὅπου κατοικήσῃ ³⁴ ἐκεῖ ὁ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερemiam τὸν προφήτην κατὰ αἰλὰμ, ἐν ἀρχῇ βασιλείας σεδεκίας βασιλέως Ἰούδα, λέγων. ³⁵ τὰδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ συντριβώ ³⁶ τὸ ῥῆμα αἰλὰμ ἀρχὴν δυναστείας αὐτῶν. ἐπάξω ἐπὶ αἰλὰμ τέσσαρας δυνάμεις ἐκ τῶν τεσσάρων ἀκρῶν τῆς γῆς, & διασπεράσω ἐν πάσι τοῖς ἀνέμοις τούτοις, καὶ ὅσα ἔσται ἔθνος ὃ ὅσα ἦξει ἐξ ὧσιν αἰλὰμ. ³⁷ ἐπιθήσω αὐτὰς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν ζηλωτῶν τὴν ψυχὴν αὐτῶν. ἐπάξω ἐπ' αὐτὰς κακὸν καὶ τὴν ὀργὴν τῆς θυμῶς μου, λέγει κύριος. καὶ ἐπαποσελάσω ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιράν μου, ἕως τοῦ ἐξαναλωσα ³⁸ αὐτὰς. καὶ θήσω τὸν θρόνον μου ἐν αἰλὰμ, & ἐξαποσελάσω ἐκεῖθεν βασιλέα & μεγάλαν, λέγει κύριος. ³⁹ καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀποστέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αἰλὰμ, λέγει κύριος.

¹ ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ βαβυλῶνα καὶ ἐπὶ γῆν χαλδαίων ἐν χειρὶ ἱερemίου τοῦ προφήτου. ² ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, & ἀκροαθῆτε, ἀγαγετέ με ἐν τοῖς ἔθνεσιν ποιήσατε καὶ μὴ κρύψετε, εἰπατέ, ἐάλωκεν βαβυλῶν, κατήχνηθη βῆλ, παρεδόθη μαργαρίτης καὶ χηλῶνται τὰ γλυπτὰ αὐτῶν, παρεδόθη τὰ εἰδωλά αὐτῶν. ³ ὅπου ἦν ἐπ' αὐτὴν ἔθνος ἀπὸ βορρᾶς, ἕως τοῦ ἰσθμοῦ τῆς γῆς αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν, καὶ ὅσα ἔσται ὁ κατεκλινὴς ἐν αὐτῇ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτηνῶς, ἐσαλεύθησαν καὶ ἐπορεύθησαν. ⁴ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, & ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει κύριος. ἤξουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰούδα ἐπὶ βαδίζοντες καὶ κλαίοντες πορεύσονται κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν ζητούντες. ⁵ ἕως οὗ ἐρωτήσουσιν τὴν ὁδόν, ὥστε γὰρ τὸ πρὸς ὅπου αὐτῶν δώσουσιν, & ἤξουσιν ἐκ καταφύξεως πρὸς κύριον διαθήκη γαμήλιος. ⁶ πρὸς βαβυλῶνα ἀπολωλὸς ἐλήθη ὁ λαός μου οἱ ποιμένες αὐτῶν ἔξωσαν αὐτὰς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλήθυνσαν αὐτὰς. ὥς ὅτι ἐπὶ βουνὸν ὄχοντο, ἐπελάτουντο κοίτης αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et erit Hasor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum: non sedebit ibi homo, nec habitabit in ea filius hominis. ² Quod factum est verbum prophetiae à facie Domini cum Ieremia propheta aduersus Helam, in principio regni Sedechie regis tribus domus Iuda, dicens. ³ Hec dicit Dominus exercituum: Ecce ego conteram fortitudinem Helam, caput roboris eorum. ⁴ Et inducam super Helam quatuor regna à quatuor ventis celi, & dispergam eos in omnes ventos istos, & inducam illos quod non abeant profugi Helam. ⁵ Et conteram Helam coram inimicis suis, & coram iis qui querunt occidere eos, & inducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mittam post eos illos qui occidunt gladio, donec consumam eos. ⁶ Et ponam thronum regni mei in Helam, & perdam inde regem & dominatorem, dicit Dñs.

CAP. L.

Verbum quod locutus est Dominus contra Babylonem, & contra terram Chaldaeorum in manu Ieremie prophete. ¹ Narrate in populis, & annunciate & leuate signū, annunciate & nolite cessare: dicite, Capta est Babylon, confusi sunt qui colebant Bel, contracti qui colebant Merodach: confusa sunt simulachra eius, contrita eius idola. ² Quia ascendit contra eam populus de terra Aquilonis, ipse ponet terram eius in desolationem, & non erit qui habitet in ea; ab homine usque ad pecus, moti sunt & migraverunt. ³ In diebus illis & in tempore illo, dicit Dominus, iungentur filij Israel, ipsi & filij Iuda simul: cum migrarent, flentes migraverunt; at cum reuertentur de terra transmigrationis suæ, cultum Domini Dei sui querent. ⁴ De Sion interrogabunt ut eant via trita ante se: ibunt, & addentur ad populum Domini: inibit cum eis pactum sempiternum, quod nunquam cessabit. ⁵ Oves dispersæ fuerunt populus meus; reges abduxerunt eos, dominatores depradati sunt eos: de monte in collem migraverunt, obliti sunt domus confidentiæ suæ.

* כל-מצאיתם אכלום וצריהם אמרו לא
 נאשם תחת אשר חטאו ליהוה נזה-צדק
 ומקוה אבותיהם יהוה:
 * נדו מתוך בבל ומארץ כשדים יצאו והיו
 כעתודים לפני-צאן:
 * כי הנה אנכי מעיר ומעלה על-בבל קהל-
 גוים גדלים מארץ צפון וערכו לה משם תלכד
 חציו כגבור משכיל לא ישוב ריקם:
 * והיתה כשדים לשלל כל-שלליה ישבעו
 נאם-יהוה: * כי תשמחי כי תעלו שסי נחלתי
 כי תפוש בעגלה דשה ותצחלי באברים:
 * בושא אמכם מאד חפרה יולדתכם הנרה
 אחרית גוים מדבר ציה וערברה:
 * מקצת יהוה לא תשב והיתה שממה בלה כל
 עבר על-בבל ישם וישק על-כל-מכותיה:
 * ערכו על-בבל סביב כל-דרכי קשת ידו אליה
 אל-תחמלו אל-חץ כי ליהוה חטארה:
 * הריעו עליה סביב נתנה ידה נפלו אשיותיה
 נהרסו חומותיה כי נקמרת יהוה היא הנקמו בה
 כאשר עשתה עשו-לה:
 * כרתו זרע מכל ותפש מגל בערת קציר
 מפני הרב היונה איש אל-עמו יפנו ואיש לארצו
 ינוסו: * שה פוזרה ישראל אריות הדיחו
 הראשון אכלו מלך אשור וזה האחרון עצמו
 נבוכדראצר מלך בבל:
 * לכן כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 הנני פקד אל-מלך בבל ואל-ארצו כאשר פקדתי
 אל-מלך אשור: * ושבת את-ישראל אל-
 נהו ורעה חכמל והבשן ובהר אפרים והגלעד
 תשבע נפשו:

* Omnes qui inuenerunt, comederunt
 eos: & hostes eorum dixerunt, Non pecca-
 uimus; pro eo quod peccauerunt Dño de-
 cori iustitiæ & expectationi patrū eorum
 à Dño. * Recedite de medio Babylonis, &
 de terra Chaldaeorum egredimini, & estote
 quasi hādi ante greges. * Quoniam ecce ego
 fuscitabo & adducam in Babylonem con-
 gregationem gentium magnarum de ter-
 ra Aquilonis, & præparabuntur aduersus
 eā, & inde capietur. Sagitta eius quasi viri
 fortis interfectoris non reuertetur vacua.
 * Et erit Chaldæa in prædam, omnes va-
 stantes eam replebuntur, ait Dñs. * Quo-
 niam exultatis, & magna loquimini diri-
 pientes hæreditatē meam, quoniam effusi
 estis sicut vituli super herbam, & mugistis
 sicut tauri. * Confusa est mater vestra ni-
 mis, & adæquata pulueri quæ genuit vos.
 Ecce nouissima erit in gentibus, & deserta
 inuia & arens. * Ab ira Dñi non habita-
 bitur, sed redigetur tota in solitudinem.
 Omnis qui transibit per Babylonē, stupe-
 bit & sibilabit super vniuersis plagis eius.
 * Præparamini contra Babylonē per cir-
 cuitum. Omnes qui tenditis arcum, debel-
 late eam, & non parcatis iaculis, quia Dño
 peccauit. * Claimate aduersus eam. ubiq;
 dedit manum. ceciderunt fundamēta eius,
 destructi sunt muri eius, quoniam ultio Do-
 mini est. ultionem accipite de ea. sicut fe-
 cit facite ei. * Disperdit fatorem de Ba-
 bylone, & tenentem falcem in tempore
 messis à facie gladij columbæ. Vnusquis-
 que ad populum suum conuertetur, & sin-
 guli ad terram suam fugient.
 * Grex dispersus Israel, leones eiecerunt
 eum. primus comedit eum rex Assur, iste
 nouissimus exossauit eum Nabuchodo-
 nosor rex Babylonis. * Propterea hæc di-
 cit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce
 ego visitabo regem Babylonis & terram
 eius, sicut visitaui regem Assur. * Et re-
 ducā Israel ad habitaculū suū. & pascetur
 Carmelus & Bafan, & in monte Ephraim,
 & in Galaad saturabitur anima eius.

תרגום יונתן

* כל דאשכחונן בוננן וסנאיתון אמרין לית עלנא חובא חלף דחבו קדם יי אחרחקו ממדור קשטה וסבור אכחחון יי:
 * גלו מגו בבל ומארע כסדאי פוקו והיו כרברבין כריש עמא:
 * צפונא ויסדרון עלה קרב סחטן חתחד גררותי כגבר מחבל לא תאב ריקן:
 * ארי תחרון ארי תבועון בוננן אחסנתי ארי תדועון כעגלא רבקא ותצולון כגבריא:
 * כחיתת כנשתכון לחדא אהברת מדינתכון תא סופתון דעסמא מרבר צדי וחרוב:
 * על דארגות ככל קדם יי לא תתותב ותחי לצדו בלה כל דיעבר על בבל יכלי ויניד על כל מחתהא:
 * סדרו על ככל סחור סחור כל מחתי קשתא שדו בה לא תחוסון על גרריא ארי קדם יי חבת:
 * אהמסרת בידיהון נפלא אשיתתה אהפורו שורתה ארי פרענות עמא דיי הוא אהפרעו מנה כמא דעברת עברו לה:
 * שיעו מלכא מכלל ואחר חרבא בעדן קטול מן קדם חרב סנאית דתא כחמר מרניא גבר לעמה ותפנון וגבר לארעה יערקן:
 * עם מברדא ישראל מלכא שלטנן קדםמא שלט בהון מלכא דאתור ודין כתרדא אסיפנון נבוכדראצר מלכא דבבל:
 * ככן קננן אסר יי צבאות אלתא דישראל תא אנה מסער על מלכא דבבל ועל ארעה כמא דאסערת על מלכא דאתור:
 * ואמב ית ישראל לאתרהון ויתפרנסון בארע פרמלא מתנן ויטור בית אפרים וגלעד ומקדשא חסבע נפשוהון:

* Omnes inuenientes eos consumunt eos: ho-
sties eorum dixerunt, Non maculabimus eos, pro
eo quod peccauerunt Domino; pascua iustitie
ei qui congregauit patres eorum Dominus.

* Ab alienamini de medio Babylonis, & de
terra Chaldaeorum, & egredimini, & estote
quasi dracones ante faciem ouium.

* Quoniam ecce ego suscito super Babylonem,
congregationes gentium magnarum de terra
Aquilonis, & dirigent aciem ei, inde capietur:
quasi iaculum pugnatoris prudentis non reuer-
tetur vacuum. * Et erit Chaldaea in praedam, 10
& omnes vastantes eam replebuntur, ait Dñs.

* Quonia exultatis, & gloriamini diripien- 11
tes hereditatem meam; quoniam lasciuitis sicut
vituli in herba, & cornu petistis sicut tauri.

* Confusa est mater vestra nimis, erubuit 12
qua peperit vos: ecce nouissima gentium deser-
ta, & inuia. * Ab ira Domini non habita- 13
bitur, & erit in desolationem omnis: & omnis
pertransiens per Babylonem stupebit, & sibi-
labit super omnem plagam eius.

* Preparate aciem contra Babylonem in cir- 14
cuitu, omnes tendentes arcum, sagittate in eam,
ne parcatis super iaculis vestris, quia Domino
peccauit. * Et plaudite super eam; dissoluta 15
sunt manus eius, ceciderunt propugnacula eius,
destructus est murus eius, quoniam ultio a Deo
est, vlscimini super eam; sicut fecit facite illi.

* Disperdit se men ex Babylone, tenentes 16
falces in tempore messis a facie gladij Graci,
vnusquisque in populum suum reuertentur &
vnusquisque ad terram suam fugiet. * Ouis 17
errans Israhel: leones eiecerunt eum; primus co-
medit eum rex Assur, & sic postea ossa eius rex
Babylonis.

* Propterea hac dicit Dominus exercituum 18
Deus Israhel: Ecce ego vlsciscor super regem Ba-
bylonis, & terram eius sicut ultus sum su-
per regem Assur.

* Et restituam Israhel in pascua sua, & pa- 19
scentur in Carmelo, & in Basan, & in monte
Ephraim, & in Galaad, & replebitur anima
eius.

7 * πρῶτες οἱ δὲ ῥίσκοι αὐτῶν καὶ τὰ ἐναλίσκον αὐτῶν
οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν εἶπον, ὁ μὴ ἀνδρὶ αὐτῶν δὴ ὦν ἡμαρ-
τῶν τὰ κυρίῳ· νομὴ δικαιοσύνης τὰ συναγαγόντι αὐτῶν

8 πατέρων αὐτῶν ὁ κύριος. * ἀπαλλοτριώθητε ἐκ μέθης
βαβυλῶν & ἀπὸ γῆς χαλδαίων, & ἐξέλθετε & ἡρεσθε
ὡσπερ δράκοντες ἐπὶ πρὸς ὄψον πρὸς βλάτων.

9 * ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω ἐπὶ βαβυλῶνα συναγωγὰς
ἐθνῶν μεγάλων ἐκ γῆς βορρᾶ, καὶ ὡς ἀτάξον αὐτῇ,
ὡς ἐστὶν ἀλώ(ε) ὡς βολὴς μαχητῶν συνετὸς ἐκ ἐπὶ-
10 σφρέψης κενῆ. * καὶ ἔσται ἡ χαλδαία εἰς περινομίην, & πρῶ-
τες οἱ περινομίζοντες αὐτῇ ἐμπλησθήσονται, λέγει κύριος.

11 * ὅτι ὁφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ κατεκαυχᾶσθαι διαρπαζόντες
τὴν κληρονομίαν μου, διότι σπικτᾶτε ὡς βοῆθια ἐν βο-
τάνῃ καὶ ἐκερατίζετε ὡς ταύροι.

12 * ἡ γυνὴ ἡ μήτηρ ὑμῶν σφόδρα, ἐν ἐλπίδι ἡ τεκοῦσα
ὑμᾶς, ἰδὲ ἐσχάτη ἐθνῶν ἔρημος καὶ ἄβατος

13 * ἀπὸ ὀργῆς κυρίου & κατεκλήθη(ε), & ἔσται εἰς ἀφα-
νισμόν πάντα. & πᾶς ὁ διδοῦν διὰ βαβυλῶνος σκῆπτρον
πάσαι, καὶ συρεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς.

14 * ὡς ἀτάξασθε ἐπὶ βαβυλῶνα κυκλῶντες, πάντες τεί-
νοιες ῥέοντες ὡς ὕδατες ἐπ' αὐτήν, μὴ φείσησθε ἐπὶ τοῖς το-
ξομασίν ὑμῶν, ὅτι τὰ κυρίῳ ἡμαρτον.

15 * καὶ κατεκρήνησάτε ἐπ' αὐτήν, παρελύθησαν αἱ χεῖ-
ρες αὐτῆς, ἔπεσον αἱ ἐπάλξεις αὐτῆς, κατεσκάφη τὸ τεῖ-
χος αὐτῆς, ὅτι ἐκδικήσας ὡς τὸ θεοῦ ἐστὶν ἐκδικήσατε
ἐπ' αὐτῇ, κατὰ ὅς ἐποίησεν ποιήσατε αὐτῇ.

16 * ἐξολοθρεύσατε σπέρμα ἐκ βαβυλῶνος κατέχοντες
ὄρεπανον ἐν καιρῷ θερισμοῦ ἀπὸ πρὸς ὄψεως μαχαίρας
ἐλλωϊκῆς, ἕκαστος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ πρὸς ὄψεως καὶ
17 ἕκαστος εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ φέξε(ε). * πρὸς ὄψον πλανώ-
μενον ἰσραὴλ λέοντες ἔξωσαν αὐτὸν· ὁ πρῶτος ἐφάγῃ
αὐτὸν βασιλεὺς αἰσῆρ, καὶ ἔτις ὕστερον τὰ ὀστέα αὐτοῦ βα-
18 σιλεὺς βαβυλῶνος. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν
δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ· ἰδὲ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐπὶ τὸν βασι-
λέα βαβυλῶνος, καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καθὼς ἐξεδίκησα ἐπὶ
τὸν βασιλέα αἰσῆρ.

19 * καὶ ἀποκαταστήσω τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ, καὶ
νεμήσονται ἐν τῇ καρμῇ αὐτοῦ, & ἐν βασάν, & ἐν ὄρε ἐφραΐμ,
καὶ ἐν τῇ γαλαὰδ, καὶ ἐμπλησθήσονται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Omnes qui inueniunt eos, diripiunt eos. & inimici eorum dicunt, Non reputabitur nobis peccatum, quia pro eo quod peccauerunt coram Domino, longe recesserunt ab habitaculo veritatis eius, & ab expectatione patrum suorum Domino. * Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldaeorum egredimini: estote quasi principes in capite populi. * Quia ecce ego adducam & ascendere faciam contra Babylonem copias populorum multorum de terra Aquilonis, & ordinabunt contra eam praelium; inde capietur: sagitta eius quasi fortis orbans, non reuertetur vacua. * Et erit terra Chaldaeorum in direptionem; omnes diripientes eam saturabuntur, dicit Dominus. * Quia gaudetis & letamini diripientes hereditatem meam, quia exultatis quasi vitulus saginatus, & hinnitis quasi fortes. * Confusa est congregatio vestra nimis, contrita est prouincia vestra. ecce finis populorum desertum, desolatio & solitudo. * Eo quod tu Babylon irritasti Dominum, non habitaberis, & eris in desolatione vniuersa. Omnis enim qui transierit per Babylonem, clamabit, & mouebit caput suum ob vniuersas plagas eius. * Ordinate contra Babylonem per circuitum omnes tendentes arcum, projicite in eam, & ne parcatis sagittis; quia coram Domino peccauit. * Vlulate super eam per circuitum, tradita est in manus eorum, ceciderunt fundamenta eius, destructi sunt muri eius; quoniam ultio populi Domini est: vlscimini eam: sicut fecit, facite ei. * Disperdit regem de Babylone, & tenentem gladium in tempore occisionis, a facie gladij inimici, qui est sicut vinum inebrians: vnusquisque ad populum suum conuertetur, & vnusquisque ad terram suam fugiet. * Populus dispersus Israhel. Reges transtulerunt eos: primus dominatus est eis rex Assur, & iste nouissime consumpsit eos Nabuchodonosor rex Babylonis. * Propterea hac dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Ecce ego visitabo super regem Babylonis, & super terram eius, sicut visitavi super regem Assur. * Et reducam Israhel ad locum suum, & nutrietur in terra Chamel, Basan, & in monte domus Ephraim & Ghilgad, & sanctuarij, saturabitur anima eorum.

* בַּיָּמִים הָהֵם וּבֵעֵת הַהִיא נֶאֱמַר יְהוָה יִבְקֹשׁ
 אֶת-עֵץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֵת-חֲטָאת יְהוּדָה וְלֹא
 תִּמְצָאֶנָּה כִּי אֶסְלַח לְאִשְׁרָאֵשׁ אִירֹ: * עַל-הָאָרֶץ
 מִרְתִּים עָלָה עָלֶיהָ וְאֵל-יוֹשְׁבֵי פֶקֶד חֶרֶב וְהַחֲרָם
 אַחֲרֵיהֶם נֶאֱמַר יְהוָה וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ:
 * קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ וּשְׁבַר נָדוּל:
 * אֵיךְ נִגְדַע וַיִּשְׁבַּר פְּטִישׁ כָּל-הָאָרֶץ אֵיךְ הִיתָה
 לְשִׁמְרָה בְּבָל בְּנוֹיָם:
 * יִקְשְׁתִּי לֶךְ וְגַם-נִלְכְּדָת בְּבָל וְאֵת לֹא יָדַעַת
 נִמְצָאת וְגַם-נִתְפָּשֶׁרֶת כִּי בִיהוָה הִתְנַקְרִירָה:
 * פָּתַח יְהוָה אֶת-אוּצְרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת-כָּלִי וְעִמּוּכֵי-
 מִלְּאֲכָה הָיָא לְאֲדָנִי יְהוָה צְבָאוֹת בָּאָרֶץ כְּשָׂדִים:
 * בָּאוּ-לָהּ מִקֵּץ פִּתְחוֹ מֵאֲבִסֶיהָ סִלּוֹה כְּמוֹ-
 עֲרִמִים וְהַחֲרִימוּהָ אֶל-תְּהִי-לָהּ שְׂאֲרִירָה:
 * חֲרָבוּ כָל-פְּרִיָה יִרְדּוּ לִטְבַּח הוּא עָלֵיהֶם כִּי-
 בָּא יוֹמָם עַת פְּקֻדָּתָם:
 * קוֹל נִסִּים וּפְלִטִים מֵאָרֶץ בְּבָל לְהַגִּיד בְּצִיּוֹן
 אֶת-נִקְמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִקְמַת הַיִּכְלוֹ:
 * הִשְׁמִיעוּ אֶל-בְּבָל רָבִים כָּל-דְּרָכֵי קִשְׁתָּ חֲנוּ
 עָלֶיהָ סָבִיב אֶל-יְהִי-פְלִיטָה שְׁלֹמֹה-לָהּ בַּפְּעֻלָּה
 בְּכֹל אֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ-לָהּ כִּי אֶל-יְהוָה זָדָר
 אֶל-קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
 * לִכְן יִפְלוּ בַּחֲרִירָה בְּרַחֲבֵתֶיהָ וְכָל-אֲנָשֵׁי
 מִלְחָמָתָה יִדְמוּ בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה:
 * הִנְנִי אֵלַיִךְ זָדוֹן נֶאֱמַר אֲדָנִי יְהוָה צְבָאוֹת כִּי בָּא
 יוֹמָךְ עַת פְּקֻדָּתִיךָ: * וְכִשְׁל זָדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ
 מְקוֹם וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה כָּל-סָבִיבָתָיו:
 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹשׂוֹקִים בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
 וּבְנֵי-יְהוּדָה יַחְדָּו וְכָל-שְׂבִיָּהֶם חֲחוּקוּ כָּם
 מֵאֲנֵי שְׁלָחָם:

תרגום יונתן

* בַּיָּמִים הָהֵם וּבֵעֵת הַהִיא אָמַר יְיָ וְיִתְעַזּוּ חֲזִבֵּי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְלִיתְנֹנִן וְחֲטָאֵי בֵּית יְהוּדָה וְלֹא יִשְׁתַּכְּחוּן אֲרֵי אֲשַׁכּוּק לְשִׁמְרָה
 * עַל אֲרֻעָא דְעִמָּא סָרְבָן סָקוּ עָלָהּ וְעַל יְהִי פֶקֶד דְּקִטְלִין בְּחֶרֶב וְיִתְחַן לְגִמְרָא שְׂאֲרֵהוּן אָמַר יְיָ וְעַבְדִּי כָּל דְּפִקְדוֹתָיו
 * קָל קָרְבָּא בָּאָרֶעָ וְחֶרֶב רַבָּא: * אֵיכְרִין אֲחֻקְטִין וְאֲחֻבֵּר מִלְכָּא דְהוּחַ סוּיָע לְכָל אֲרֻעָא אֵיכְרִין הִתּוּ לְעָדוּ בְּכָל בְּעִמְסָא:
 * אֲחֻצִּית לֶךְ וְאֶת אֲחֻרָה בְּבָל וְאֶת לֹא יִדְעַת אֲחֻבֵּי חוּבְךָ אֲשַׁכְּחוּ וְאֶת אֲחֻרָה אֲרֵי בְּעִמָּא דִּי אֲחֻנְרִית:
 * גָּלָא יְיָ יִתְבַּח גְּבוּרָהּ וְאֶתְקִי מֵאֲנִי כִּסְ דְּלוּט קְדָמוּתִי אֲרֵי עֲבִידָא הִיָּא קְדָם יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת בָּאָרֶעָ כְּסֻדָּא:
 * עוֹלוּ לָהּ מִסְטָרָא פִּתְחוּ אֲבֻלָּהָ גִמְרוּ נִכְסֶיהָ כְּמֵא דְמִגְמִרִין יִתְעַרְיִם עֲבוּרָא בְּזִמְרוּתָא לֹא יִתְיָ לָהּ שְׂאֲרָא:
 * גְּבֻרָהּ וְחִמְסֶיהָ לְקִטְלָא וְיִתְעַזּוּ אֲרֵי מִטָּא יוֹם תְּבֻרָהּ עֵדן סְעִירָהּ בִּישְׁתִּהוּן:
 * בְּצִיּוֹן יִתְפָּרֵעַ נֹחַת דִּי אֱלֹהִים פְּרַעְנוֹת הַיִּכְלָה: * בְּסֻרוֹ עַל בְּבָל סְגִיָּאִין כָּל מִתְחִי קִשְׁתָּא שְׂרוּ עָלָה סְחוּר סְחוּר לֹא יִתְיָ לָהּ שְׂוִבָא
 * שְׁלֹמֹה לָהּ בָּאָרֶעָ כָּל דְּעִבְדָּת עָבְדוּ לָהּ אֲרֵי עַמָּא דִּי בְּסֻרָהּ אֲמִרָה מִלִּין דְּלֹא כְּשֻׁרָן קְדָם קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל: * בְּכֹן יִתְרַמֵּן
 * אֲלִימָהּ בְּרַחֲבֵיהָ וְכָל גְּבֻרָהּ עֲבָדִי קָרְבָּא וְתִבְרִין בְּעִדָּתָהּ הִתְיָ אָמַר יְיָ:
 * צְבָאוֹת אֲרֵי מִטָּא יוֹם תְּבֻרָהּ עֵדן סְעִירָהּ בִּישְׁתִּהוּן: * וְיִתְקַל מִלְכָּא רְשִׁיעָא וְיִפּוֹל וְלִית לָהּ מְקוֹם וְאֶדְלַק אֲשֻׁתָּא בְּקִרְוֹתֶיהָ וְתִשְׁתַּיִּי כָּל
 * בְּרִינָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֲנִיסִין בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה בְּחֶרֶב וְכָל שְׂבִיָּהֶם אֲחֻקְפוּ בְּהוּן מִסְרִבִּין לְשִׁלְחָתָהוּן:

** In diebus illis & in tempore illo, ait Do-
minus, querent iniquitatem Iſrael & non erit;
& peccata Juda, & non inuenientur, quoniam
propitius ero relictis. * Super terram amarè
ascende super eam & super habitantes in ea;
vltiscere gladio & perde, dicit Dominus, & fac
secundum omnia que præcipio tibi.
* Vox belli & cōtritio magna in terra Chal-*

* Vox belli & cōtritio magna in terra Chal-
deorum. * Quomodo confractus est & contri-
tus est malleus vniuersæ terræ; quomodo facta
est in perditionem Babylon in gentibus?
* Accipietur in te, & capieris Babylon, &

est in perditionem. ²⁴
 * Inuehantur in te, & capieris Babylon, &
 non cognosceris: inuenta es & capta es, quia
 Domino restitisti. ²⁵ ²⁶
 * Aperuit Dominus thesau-
 rum suum, & protulit vasa ira sue: quia opus
 Domino Deo exercituum in terra Chaldeorum.
²⁶

* Quoniam venerunt tempora eius: aperite
apothecas eius, scrutamini eam quasi speluncam
et exterminate eam: non sit eius reliquum.

27 Exsiccate omnes fructus eius, & descen-
dant in occisionem: va eis quia venit dies corū
& tempus ultionis eorum.

* Vox fugientium & eorum qui saluantur
de terra Babylonis ut annuncient in Sion
ultionē à Domino Deo nostro, ultionē templi eius.

² Annunciate super Babylonem plurimis omni-
tendenti arcum, castrametamini contra eam in
circuitu; non sit in ea saluatus: reddite ei secun-
dum opera sua, secundum omnia quaecunq; fecit
facite illi: quia contra Dominum restitit, Deum
sanctum Israel.

* Propterea cadent iuvenes eius in plateis
eius: & omnes viri bellatores eius proicientur
in die illa, dicit Dominus.

* Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus & tempus ultionis tue.

³ Et infirmabitur superbia tua & cadet, et non erit suscitans eam: Et incendam ignem in

non erit suscitans eam: & intremabit glacies in
sylvâ eius, & deuorabit omnia quæ in circui-
tu eius. † Hæc dicit Dominus exercituum: Vim

tu eius. * Hæc dicit Dominus exercituum: Omnes passi sunt filij Israel et filij Iuda simul: omnes ca-

ptinantes eos vi tenuerunt eos, quia non volue-
runt dimittere eos.

10 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ φη-
σιν κύριος, ζητήσουσιν τὴν ἀδικίαν ἰσραὴλ, ἃ ἔχοντες ἦν,
καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν, καὶ μὴ θύρωσαν. ὅτι ἴλεως ἔσ-
21 μαί τοις ὑποταλαμνύοις. * ὅτι ἡ γῆ περὶ ὅλης

11 ¹μαί τοῖς ὑποταλαμνύοις. * Ἐπὶ τῇ γῆς πικρὰς ἐπι-
βηθι ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπὶ οὐδὲ κατεκουδυνίας ἐν αὐτῇ ἐκδι-
κηθὼν μαχαίρα καὶ ἀφάδων, λέγει κύριος· καὶ ποῖα κτ'
12 ²πάντα ὅσα ἐντέλλομαι οὖν. * Φωνὴ πολέμου καὶ σω-

22 πᾶν ὅσα ἐντέλλομαι θι. φωνὴ πολεμοῦ καὶ οὐ
23 τριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. * πᾶς συνεκλάδη,

καὶ συνετίθει ἡ σφύρα πάσης τ' ἡγῆς· πῶς ἐλπίθη εἰς ἀ-
συνεπείαν βασιλῶν ὃν ἔφθενον. * Ἰησοῦς οὖν ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν καὶ

2.4 φανισμὸν βαβυλῶν ἐνέθενσιν. ἐπιτηθῆναι αὐτῇ, καὶ
ἀλώσθαι βαβυλῶν, καὶ ἐγνώσθαι διόρθωσιν καὶ ἐλπίσιν, ὅτι

2, τῷ κυρίῳ δούτεος. * ἤνοιξεν κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ,

καὶ ἐξήνεγκεν τὰ σκευὴ τῆς οἰκῆς αὐτοῦ· ὅτι ἐργὸν τῶ κυ-
 26 ρίου θεοῦ τῶν δυνάμεων ἐν γῇ χαλδαίων. * ὅτι ἐλη-

λύθασιν ④ καυχῇ αὐτῆς· ἀνύξαιτε τὰς λαοφθίκας αὐ-

τῆς, ἐρῶνῆσατε αὐτῷ ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
αὐτῷ· μὴ χρεῶν αὐτῆς κατάλειμμα.

27 ὁ δὲ ἀποκρίνατε πάντα τοῦ καρπὸς αὐτῆς, καὶ κα-

Ἐξήντισαν εἰς σφαγὴν· καὶ αὐτοῖς ὅτι ἡ κτὴν ἡμερῶν αὐ-
τῶν, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν.

28 φωνὴ φυγόντων καὶ ἀνάσσει ζομφίων ἐν γῆς βαβυ-

λανος τὸ δὲ ἀγγεῖλα ἐν σὼν τιλὶ ἐκδίκησιν ὡς ἀκριβοῦς
θεοῦ ἡ γὰρ ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ. ὡς ἀγγεῖλα τε ἡ ἐκδίκησιν

29 θεοῦ ἡμεῖς ἀποκτήσῃμεν ζωὴν αἰώνιον. καὶ ὁ θεὸς οὕτως
εὐλόγηται πολλοῖς παντὶ ὀνείοντι ᾧ ᾧ, παρεμβαίνει

ἐπ' αὐτὴν κυκλῶσθαι μὴ ἔτι ἐπ' αὐτῆς ἀνίστασθαι. ὅσα
ἀνὰ πόδας αὐτῇ καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς· καὶ πάντα ὅσα

ἐποίησαν ποιήσατε αὐτῇ, ὅτι πρὸς τὸν κύριον ἀνέστη θεός

30 ἄγων ἰσραήλ. * διὰ τοῦ πεθύν) ④ καί σοι αὐτῆς ὁ
 ⑤ τοῦ πλάττει αὐτῆς καὶ πώτες ④ ἄνδρες ④ πολέμι

ταῖς πλαταῖς αὐτῆς, καὶ ποταμοὶ (3) ὁμοῦ (3) ἡσυχάζουσιν αὐτῇ· ῥιφύθονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος (3)

31 ἰδὲ ἐγὼ πρὸς σὲ ὑπερήφανε, λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν
 ἰσχυρῶν. ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ὡς οὗτοι, οὐδὲ ὡς οὗτοι ἐσμὲν.

32. ² και ἀδελφήσῃ ἡ ὕβρις σου, καὶ πεσέτω καὶ ὁ

32 ἔφα· ὁ δυνιστὼν αὐτήν· καὶ θανάψω πύρ ἐν τῷ θρυμῷ αὐ-
τῇ καὶ κατεφύλαξεν πάντα τὰ κύκλω αὐτῆς.

33 τῆς, καὶ καὶ ἀφαγεῖ) πρῶτα τὰ κυκλῶ αὐτῆς.
* τὰ δὲ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, κατὰ δὲ διω.

33 εδονται ④ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ υἱοὶ Ἰσδὰ αἶμα· πάντες ④

αἰχμαλωτίζοντες αὐτοὺς κατεδουλώσαν αὐτοὺς, ὃ
ὃ καὶ ἐγένετο ὅτι ἔξαποστείλας αὐτοὺς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ In diebus illis, & in tempore illo, dicit Dominus: quaerentur iniquitates domus Israel; & non erunt: & peccata domus Iuda, & non inuenientur. quoniam parcam reliquijs quas reliquero. ¹⁷ Super terram populi rebellis; ascendite aduersus eam, & aduersus habitatores Peccati: qui occiderunt gladio, veniant ad consumendas reliquias eorum, dicit Dominus. & fac iuxta omnia quae praecepi tibi. ¹⁸ Vox

res Pecod: qui occidunt gladio, veniant ad consumendas reliquias eorum, dicit Dominus. & ne timetis, quia ego sum contra vos, & non contra eos. ²³ Quomodo succisus est & contritus est rex qui commovebat uniuersam terram? quomodo facta est belli de terra, & interitus magnus. ²⁴ Venatus sum te & etiam capta es Babylon, & tu nesciebas, quæ sita sunt peccata tua, & inuenta sunt, & in desertum Babylon in populis? ²⁵ Venatus sum te & etiam capta es Babylon, & tu nesciebas, quæ sita sunt peccata tua, & inuenta sunt, & in desertum Babylon in populis? ²⁶ Reuelauit Dominus domum thesauri sui, & eduxit vasa calicis maledictionis etiam capta es, quia contra populum Domini irruisti. ²⁷ Ingredimini ad eam à latere, aperite horrea eius, absu-

etiam capta es . quia contra populum Domini irruisti. ²⁶ Ingredimini ad eam à latere; aperite horrea eius, ablucoram eo, quia opus est coram Domino Deo exercituum in terra Chaldaeorum. ²⁷ Disperdite omnes fortes eius, tradanturmite facultates eius: sicut absumunt acervos tritici, sic absumite eam, non sint ei reliquiae. ²⁸ Vox fugientium & eorum qui occisioni. Vae eis, quia peruenit dies interitus eorum, tempus visitationis malitiae eorum. ²⁹ Annunciate in Babylonem

ducenti. Vae eis, quia peruenit dies interitus eorum, tempus visitationis. ²⁹ Annunciate in Babylonem et in civitatem magnam, dunt de terra Babylonis ad annuncian- dum in Sion vindictam Domini Dei nostri, ultionem templi eius. ³⁰ Propterea profici-
plurimi, omnes tendentes arcum, castrametamini contra eam per circuitum, ne sit ei liberatio: reddite ei iuxta mercedem eius; iuxta omnia
quae fecit facite ei; quia contra populum Domini exprobrauit, dicens verba quae non sunt recta coram sancto Israelis. ³¹ Ecce ego mitto furo-
res, ballistarios eius conterentur in tempore illo, dicit Dominus.

¹² Et impinger rex impius, & cadet, & non erit qui suscitet eum: & succendam ignem in vrbibus eius, & consumet omnia quæ in ciuitate eius sunt. ¹³ Et dicit Dominus exercituum: Vi oppressi sunt domus Israel, & domus Iuda simul. & omnes qui captiui

33 Hæc dicit Dominus exercituum: Vi oppressi sunt domus Israel, & domus Juda simul. & omnes qui capti-
verunt eos tenent violentè eos, nolunt dimittere eos.

³⁴ * Et qui redimit eos fortis, Dominus omni-
potens nomen ei: iudicium iudicabit contra ad-
versarios eius, ut liberet terram & commoveat
habitantes Babylonem. ³⁵ * Gladium super
Chaldaeos, dicit Dominus: & super habitantes
Babylonem, & super principes eius, & super
sapientes eius. ³⁶ * Gladium super divinos, & stul-
tiores: gladium super pugnatores eius, & dis-
solventur. ³⁷ * Gladium super equos eorum &
super currus eorum, & super vulgus quod in
medio eius, & erunt sicut mulieres: gladium
super thesauros eius, & diripientur. ³⁸ * Super
aqua sua confidebat, & confundentur, quia
terra sculptilium est, & in insulis gloriabantur.
³⁹ * Propterea habitabunt phantasmata in in-
sulis, & habitabunt in eis filia sirenum; non
habitabitur ultra in sempiternum, neque habi-
tabitur usque ad generationem & generatio-
nem. ⁴⁰ * Sicut subvertit Deus Sodomam &
Gomorrham, & vicinas eis, ait Dominus: non
habitabit illic homo, & non incolet illic filius
hominis. ⁴¹ * Ecce populus venit ab Aquilone,
& gens magna, & reges multi consurgent ab
extremo terra,

⁴² * Arcum & iaculum habentes: crudelis est
& non miserebitur; vox eorum quasi mare so-
nabit, super equos equitabunt, preparati quasi
ignis ad praelium contra te filia Babylonis.

⁴³ * Audiuit rex Babylonis famam eorum, &
dissoluta sunt manus eius: tribulationes obti-
nuerunt eos, dolores quasi parturientis.

⁴⁴ * Ecce quasi leo ascendet à Jordane in locum
robustum, quia citò eijciam eos ab illa, & om-
nem iuvenem contra eam statuam: quoniam quis
sicut ego? & quis resistet mihi? & quis iste pa-
stor, qui stabit contra faciem meam?

⁴⁵ * Propterea audite consilium Domini quod
consultavit super Babylonem, & cogitationes eius
quas excogitavit contra habitantes terram Chal-
daeorum: Si non corrumpantur agni ovium eo-
rum, si non desolata fuerint ab ipsis pascua.

⁴⁶ * Quia à voce captionis Babylonis commo-
uebitur terra, & clamor eius in gentibus au-
diatur.

³⁴ * καὶ ὁ λυτράμενος αὐτοὺς ἰσχυρὸς, κύριος πᾶσι τοῖς
τῶν ὀνόμα αὐτῶν· κρείσσον κρινεῖ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς,
ὅπως ἐξάρη τὴν γῆν καὶ παροξυνήσῃ τοὺς κατοικοῦντας βα-
βυλωνίαν. ³⁵ * μάχαιραν ἐπὶ τοῖς χαλδαίοις, λέγει κύ-
ριος· καὶ ἐπὶ τοῖς κατοικοῦντας βαβυλωνίαν, καὶ ἐπὶ τοῖς
³⁶ μεγάλαις αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοῖς συνετάς αὐτῆς. * μά-
χαιραν ἐπὶ τοῖς μάντεσιν, καὶ ἀφρογῆς ἐσθλῆς· μάχαιραν
ἐπὶ τοῖς μαχηταῖς αὐτῆς, καὶ ἀσφαλτοθήκῃ.
³⁷ * μάχαιραν ἐπὶ τοῖς ἵπποις αὐτῶν καὶ ἐπὶ ταῖς ἀρμα-
ταῖς αὐτῶν, ἐπὶ τὸν σύμμιχτον τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐσθλῆς
ὡς γυναῖκες· μάχαιραν ἐπὶ τοῖς θησαυροῖς αὐτῆς καὶ
³⁸ διαρπαγῇ. * ἐπὶ τὰ ὕδατα αὐτῆς ἐπεποιθήσῃ, καὶ κα-
ταχυωθήσῃ, ὅτι γῆ τῶν γλυπτῶν ἐστίν, καὶ ἐν ταῖς νήσοις
³⁹ κατεκαυχώτο. * διὰ τοῦτο κατεκρήσυσιν ἰνδάλματα
ἐν ταῖς νήσοις, ἐκατεκρήσυσιν ἐν αὐταῖς θυγατέρες σειρή-
νων· ὅτι κατεκρήσθη ἡ ἐπὶ τοῖς αἰῶσι, ὅτι κατεκρή-
⁴⁰ νωθήσῃ· ἕως ἡμεῶς καὶ ἡμεῶς. * καθὼς κατέστρεψεν ὁ
θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ τὰς ὁμορῆσας αὐταῖς, εἶπεν
κύριος· ὅτι κατεκρήσθη ἡ κεφαλὴ ἀνθρώπου, ἐκ μὴ παροξυ-
⁴¹ νωθήσῃ· ὅτι ἀνθρώπου. * ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶς, ἐ-
ξ ἑσθλῆς μέγας βασιλεὺς πολλοὶ ἐξεγερθήσονται ἀπὸ ἐξ ἑσθ-
⁴² λῆς γῆς, * ῥέον καὶ ἐγχειρίδιον ἔχοντες ἰταμὸς ἐστίν,
καὶ ὅτι κατεκρήσθη· φωνὴ αὐτῶν ὡς θάλασσα ἠχήσει, ἐφ'
ἵπποις ἵππων· παρεσκευασμένοι ὡς πύρις πύρις
⁴³ μὲν πᾶσι τοῖς θυγάτρῃ βαβυλωνίαν. * ἤκουσεν βασιλεὺς
βαβυλωνίαν τὴν ἀκούσαν αὐτῶν, καὶ παρελύθησαν αἱ χεῖ-
ρες αὐτῆς, καὶ ἡλπίφει κατεκρήσθησαν αὐτῆς ὡς ἡκ-
⁴⁴ τῆς. * ἰδοὺ ὡς περὶ λέων ἀναβήσῃ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου εἰς
τόπον αἰθῶν, ὅτι ταχέως ἐκδιώξω αὐτῆς ἀπὸ αὐτῆς, καὶ
πάντα νεανίσκον ἐπ' αὐτῇ ἐπισήσω, ὅτι τίς ὡς περὶ ἐγώ;
καὶ τίς ἀντιστήσεται μοι; ἐκ τίς ἐσθλῆς ὁ ποιμὴν ὁ ἐσθλῆς καὶ
πᾶσι τοῖς μου;
⁴⁵ * διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλὴν κυρίου ἡμῶν βεβέλω-
ται ἐπὶ βαβυλωνίαν, ἐλογισμὸς αὐτῆς ἐς ἐλογισμὸν ἐπὶ
τοῖς κατοικοῦντας γῆν τῶν χαλδαίων, εἰ μὴ διαφθάρῃ
τὰ δένδια τῶν περὶ αὐτῶν, εἰ μὴ ἀφανισθῇ ἀπὸ
αὐτῶν νομή.
⁴⁶ * διότι ἀπὸ φωνῆς αἰώσεως βαβυλωνίαν σεισθήσεται ἡ
γῆ, ἐκ κραυγῆς αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ ἀκουσθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁴ Redemptor eorum fortis est, Dominus exercituum nomen eius. Vindicans vindicabit iniuriam eorum, ut conterat impios terræ, & ut adducat commotionem omnibus habitatoribus Babylonis. ³⁵ Occisores gladio venient contra terram Chaldaeorum, dicit Dominus: & contra habitatores Babylonis, & contra principes eius, & contra sapientes eius. ³⁶ Qui occidunt gladio venient, contra divinos eius, & insipientes: qui occidunt gladio venient, contra equos & contra currus eorum, & contra omnia auxilia quæ sunt in medio eius, & erunt infirmi sicut mulieres: qui occidunt gladio venient, contra domum thesaurorum eius, & diripientur. ³⁷ Siccitas super aquas eius, & arefcunt. quia terra simulachrorum est, & in idolis gloriantur. ³⁸ Propterea occurrent cercopitheci felibus, & habitabunt in ea filia struthionum: non habitabitur ultra in æternum, nec incoletur usque in generationem & generationem. ³⁹ Projiciet vos Verbum meum, sicut protexit Dominus Sodomam & Gomorrham, & vicinas eius, ait Dominus: non habitabit ibi homo, nec erit incola in ea filius hominis. ⁴⁰ Ecce populus venit de terra Aquilonis, & populi magni & reges multi venient publice à finibus terræ. ⁴¹ Arcus & scuta tenentes, crudeles sunt, nec est eis misericordia. Vox eorum quasi maris cum tumultuatur: & super equos vehuntur, ordinati sunt, quasi dolores parturientis. ⁴² Ecce rex cum exercitu suo ascendit contra te: missa sunt manus eius, angustia apprehendit eum quasi dolores parturientis. ⁴³ Quia in tempore quos adducam ipsos in eam, tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum. Quia in tempore quos adducam ipsos in eam, tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum. ⁴⁴ Quia in tempore quos adducam ipsos in eam, tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum. ⁴⁵ Quia in tempore quos adducam ipsos in eam, tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum. ⁴⁶ Quia in tempore quos adducam ipsos in eam, tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum.

⁴⁶ A voce qua capta est Babylon, commota est terra: & clamor in populis auditus est.

כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מַעִיר עַל-בָּבֶל וְאֶל-
 יֹשְׁבֵי לֵב קָמִי רוּחַ מִשְׁחִירָה׃
 וְשִׁלַּחְתִּי לְבָבֶל זָרִים וְזוֹרוֹת וַיִּבְקְקוּ אֶת-
 אֶרֶץ כְּנָעַן כִּי הָיוּ עָלֶיהָ מִסְכִּיב בְּיוֹם רָעוֹ׃
 אֶל-יֶדְרֶךְ יֶדְרֶךְ הַדֶּרֶךְ קִשְׁתּוֹ וְאֶל-יִתְעַל
 בְּסִרְיָנוֹ וְאֶל-תַּחְמֻלוֹ אֶל-בַּחֲרִירָה הַחֲרִימוֹ כָּל-
 צִבְאָהּ׃ וַנִּפְּלוּ חֲלָלִים בָּאָרֶץ כְּשָׂדִים
 וּמִדְקָרִים בַּחוּצוֹתֶיהָ׃
 כִּי לֹא-אֶלְמָן יִשְׂרָאֵל וַיְחַוְדֶּה מֵאֲלֹהֵי מִיחֻזָּה
 צִבְאוֹת כִּי אֶרֶץ מְלָאָה אֲשֶׁם מִקְדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
 נָסוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמִלְטוֹ אִישׁ נַפְשׁוֹ אֶל-תַּדְמוּ
 בַּעֲוֹנָהּ כִּי עַתָּה נִקְמָה הִיא לִיהוָה גְּמוּלָה הוּא מִשְׁלָם
 לָהּ׃ כֹּס-זָהָב בָּבֶל בִּיד-יְהוָה מִשְׁכַּרְתָּ כָּל-
 הָאָרֶץ מִיֵּינָה שְׁתּוֹ גּוֹיִם עַל-כֵּן יִתְחַלְּלוּ גּוֹיִם׃
 פִּתְאֹם נִפְּלָה בָבֶל וַתִּשְׁבַּר חֵילֶיהָ עָלֶיהָ קָחוּ
 צִרֵי לְמִכְאוּבָהּ אוֹלֵי תִרְפָּא׃
 רָפְאוּ אֶת-בָּבֶל וְלֹא נִרְפְּתָה עֲזָבוֹתָ וְנִלְךְ
 אִישׁ לְאָרְצוֹ כִּי-נִגַּע אֶל-הַשָּׁמַיִם מִשְׁפָּטָהּ וְנִשְׂאָ
 עַד-שָׁהֳקִים׃
 הוֹצִיא יְהוָה אֶת-צִדְקָתוֹ בָּאוּ וַנִּסְפָּרוּ
 בְּצִיּוֹן אֶת-מַעֲשֵׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃
 הִבְרוּ חֲחָצִים מִלְּאוֹ הַשְּׁלֵטִים הָעִיר יְהוָה
 אֶת-רוּחַ מַלְכֵי מִדְיָ כִי עַל-בָּבֶל מִזְמָתוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ
 כִּי-נִקְמָת יְהוָה הִיא נִקְמָת הַיִּבְלֹו׃
 אֶל-חוֹמֹת בָּבֶל שְׂאוּ-נֶם הַחֲזִיקוּ הַמִּשְׁמֵר
 חֲקִימוּ שְׁמֵרִים הַכִּינוּ הָאֲרָבִים כִּי גַם-זֶמֶס יְהוָה
 גַּם-עָשָׂה אֶת-אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֶל-יֹשְׁבֵי בָבֶל׃
 שִׁכְנָתִי עַל-מִסְרָבִים רַבֹּת אוֹצְרוֹת בָּא קֶצֶף
 אִמַּת בַּעֲדָךְ׃

תרגום יונתן

כִּדְנָן אָמַר יְיָ הֵא אֲנִי מִיָּה עַל בָּבֶל וְעַל יְהוּדָה אֶרֶץ כְּסָדָי עִמָּמִין קִטְלוֹן דְּרִם לְכַהֲנָן וְשִׁפְרִין בְּקוֹמָה רִיחָהוֹן מִחֲכֵלָא׃
 וְאֶשְׁלַח עַל בָּבֶל בְּזוֹחִין וּבְזוֹחָה וַיִּרְקְנוּ יְהוּדָה אֶרֶץ אֲרִי הוּא עַל מִסְחֹר סְחֹר בְּיוֹם בִּישׁ׃
 הַחוֹסִין עַל עֲלִימָה גְּמֻרָה כָּל נִכְסָהּ׃ וַיִּתְּרוּ קִטְלוֹן בָּאֶרֶץ כְּסָדָי וּמִשְׁעֵנִין בְּשׁוֹקֵהָ׃
 וַיִּזְחֶה מֵאֲלֹהֵינוּ מִיֵּי צִבְאוֹת אֲרִי אֶרֶץ אֶתְחַלֵּת חֻבִּי קִטְלוֹ מִסְמֵר קִדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל׃
 הַקִּטְלוֹן בְּחֻבָּה אֲרִי עֵדֶן פֶּרְעֻנְתָּהּ הִיא קֶדֶם יְיָ גְּמֵלָה הוּא מִשְׁלָם לָהּ׃
 כִּי פֶרְעֻנְתָּהּ חֲקִיפָא עֲתִידָא דִּיִּתִּי לָהּ מִן קֶדֶם וַיִּתְּרוּ דִּיִּתְרוֹן מִנָּה דִּין כָּל מַלְכֵי עִמָּמָא וּמִכְסֵי פֶרְעֻנְתָּהּ וַיִּשְׁחֹן עִמָּמָא עַל כֵּן יִשְׁחַגְשׁוּן
 עִמָּמָא׃
 בְּחֻבִּי נִפְּלָה בָבֶל וַאֲחֵבְרָה אֵילֵיהָ עַל סִבּוֹ שְׁעִיף לְחֵבְרָה מֵאִים חֲמִשִּׁין׃
 גְּבִיר יְיָ וַיִּזְחֶה אֶתוֹ וַיִּשְׁחַעֵי בְּצִיּוֹן יְהוּדָה דְּעִבְרָא דְּעִבְרָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃
 שְׁנֵנוּ גְּרִיזָא מִלּוֹ שְׁלֵטָא אֲעִיר וַיִּתְּרוּ מַלְכֵי מִדְיָ אֲרִי עַל בָּבֶל רַעוּתָהּ לְחֵבְרָה אֲרִי פֶרְעֻנְתָּהּ דִּיִּי הִיא וּפֶרְעֻנְתָּהּ הִיכְלָה׃
 עַל שׁוֹרֵי בָבֶל וְקִפּוֹ אֶתְחַפּוּ מִפְּרָחָא אֲקִימוּ נְטִירָא אֲחִיקְנוּ חוֹצְנָא אֲרִי אֵף חֲשִׁב יְיָ אֵף עִבְרָא דְּמִלָּל עַל יְהוּדָה בָּבֶל׃
 דְּשָׂרָא עַל מִיָּין מִגִּיאִין בִּיהַּ גְּמֻלָּה מִסָּא יוֹם תְּכַרִּיךְ עֵדֶן סְעִירָא בִּישְׁחִיךְ׃

HÆc dicit Dominus: Ecce ego suscita-
 bo super Babylonem & super habita-
 tores eius qui cor suum leuauerunt contra
 me, quasi ventum pestilentem.
 Et mittam in Babylonem ventilato-
 res, & ventilabunt eam: & demolientur
 terram eius, quoniam venerunt super eam
 vndiq; in die afflictionis eius. Non ten-
 dat qui tendit arcu suum, & non ascendet
 loricator. Nolite parcere iuuenibus eius,
 interficite omnem militiam eius. Et cadent
 interfecti in terra Chaldaeorum, & vulne-
 rati in regionibus eius. Quoniam non fuit
 viduatus Israel, & Iuda a Deo suo Dño ex-
 ercituum. Terra aut eorum repleta est de-
 licto a sancto Israel. Fugite de medio Ba-
 bylonis vt saluet vnusquisq; animam suam.
 Nolite tacere super iniquitatem eius, quo-
 niã tempus ultionis eius est a Dño, vicissi-
 tudinem ipse retribuet ei. Calix aureus
 Babylon in manu Dñi inebrians omnem
 terram. De vino eius biberunt gentes, & ideo
 comotæ sunt. Subito cecidit Babylon &
 contrita est. Vlulate super eam, tollite re-
 sinam ad dolorem eius si forte sanetur.
 Curauimus Babylonem, & non est sa-
 nata. Derelinquamus eam, & eamus vnus-
 quisque in terram suam. Quoniam peruenit
 vsque ad cælos iudiciu eius, & eleuatum
 est vsq; ad nubes. Protulit Dñs iustitias
 nostras: venite & narremus in Sion opus
 Domini Dei nostri.
 Acuite sagittas & implete pharetras.
 Suscitauit Dominus spiritum regum Me-
 dorum, & contra Babylonem mens eius
 est vt perdat eam. quoniam ultio Domi-
 ni est, ultio templi sui.
 Super muros Babylonis leuate signum,
 augete custodiam. leuate custodes, præ-
 parate insidias, quia cogitauit Dominus,
 & fecit quæcunque locutus est contra ha-
 bitatores Babylonis.
 Que habitas super aquas multas, lo-
 cuples in thesauris, venit finis tuus peda-
 lis præcisionis tuæ.

CAP. LI.

Hæc dicit Dominus, Ecce ego suscitabo super Babylonem, & super habitantes Chaldeos ventum urentem corrumpentem.

* Et mittam super Babylonem superbos, & iniuria afficient eam, & deuastabunt terram eius. Væ super Babylonem in circuitu in die afflictionis eius. * Super eam extendat extendens arcum suum, & circumponat cui sunt ardua sua: ne parcatis super iuuenes eius, & demolimini omnem potentiam eius.

* Et cadent vulnerati in terra Chaldaeorum & confossi desoris eius.

* Quoniam non fuit viduatus Israel & Judas à Deo suo à Domino omnipotente, quia terra eorum repleta est iniquitate à sanctis Israel.

* Fugite de medio Babylonis, & saluate unusquisque animam suam, ne proiciamini in iniquitate eius, quia tempus ultionis eius est à Domino: retributionem ipse retribuit ei.

* Calix aureus Babylon in manu Domini inebrians omnem terram: de vino eius biberunt gentes, ideo commota sunt.

* Et subito cecidit Babylon & contrita est. Volutate eam, sumite resinam corruptioni eius si forte sanabitur.

* Curauimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam & eamus unusquisque in terram suam, quia appropinquauit ad celum iudicium eius, eleuatum est usque ad astra.

* Protulit Dominus iudicium eius: venite & annunciemus in Sion opera Domini Dei nostri. * Preparete arcus, implete pharetras; suscitauit Dominus spiritum regis Medorum, quia contra Babylonem ira eius ut perdat eam, quia ultio à Domino est, ultio populi eius.

* Super muros Babylonis leuate signum, preficite custodes, parate arma, quia aggressus est, & faciet Dominus quaecunque locutus est super habitantes Babylonem.

* Habitans super aquas multas, & super multitudinem thesaurorum eius: venit finis tuus verè in viscera tua.

να.

1 * Ταδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ βαβυλῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας χαλδαίους ὄντων καὶ σὼνα διαφθείροντα.

2 * καὶ ἐξαποσελῶ ἐπὶ βαβυλῶνα ὑβριστὰς & καθυβρίζουσιν αὐτὴν & λυμανοὺν τὴν γῆν αὐτῆς· καὶ ἐπὶ βαβυλῶνα κυκλόθεν ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως αὐτῆς.

3 * ἐπ' αὐτὴν τενέτω ὁ τένων ῥέζον αὐτῆς, καὶ περιθέτω ὧ ἐσιν ὅπλα αὐτῆς· μὴ φείσῃται ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῆς, καὶ ἀφανίσαι τὴν πᾶσαν τὴν διώμην αὐτῆς.

4 * καὶ περὶ τὴν τραυματίαν ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ κατεκεντημένοι ἐξώσεν αὐτῆς.

5 * διότι οὐκ ἐχρήδυσεν ἰσραήλ, καὶ ἰσθὰς δὲ τοῦ θεοῦ αὐτῶν δὲ τοῦ κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀδικίας δὲ τῶν ἀγίων ἰσραήλ.

6 * φθίγετε ἐκ μέθης βαβυλῶνος, & ἀνασώζετε ἑκάστος τὴν ψυχὴν αὐτῆς· μὴ ἀπορριφῇτε ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς, ὅτι καὶ οὗτος ἐκδικήσεως αὐτῆς ἐστὶν ὁ κύριος, ὁ κύριος πόθομα αὐτῆς ὡς ταπιδίδωσιν αὐτῇ. * ποτήριον χρυσοῦ βαβυλῶν ἐν χειρὶ κυρίου μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν· δὲ τοῦ οἴνου αὐτῆς ἐπίσαν ἐθνη, διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν.

7 * καὶ ἄφνω ἐπεσεν βαβυλῶν, καὶ σὺν εὐρείᾳ θρηνεῖτε αὐτῇ, λάβετε ρετίνην τῇ διαφθορᾷ αὐτῆς εἰπως ἰαθῇ(ε). * ἰατρώσαμεν τὴν βαβυλῶνα καὶ οὐκ ἰαθῇ· ἐγκαταλείψομεν αὐτὴν, καὶ ἀπέλθωμεν ἑκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτῆς, ὅτι ἡγίκεν εἰς ἔρεβον τὸ κῆμα αὐτῆς· ἐξήρπεν ἕως τῶν ἄστρων.

8 * ἐξήνεγκεν κύριος τὸ κῆμα αὐτῆς· δεῦτε καὶ ἀναγείλωμεν ἐν σὼν ταῖς ἔργα κυρίου θεοῦ ἡμῶν.

9 * ὁρᾶσκεδάζετε τὰ τεξέματα, πληροῦτε τὰς φάρετρας· ἡγερεν κύριος τὸ πνεῦμα βασιλέως μῆδων, ὅτι εἰς βαβυλῶνα ἡ ὀργὴ αὐτῆς ἐξολοθρεύσῃ αὐτὴν, ὅτι ἐκδικήσῃς ὁ κύριος ἐστὶν ἐκδικήσῃς λαοῦ αὐτῆς.

10 * ἐπὶ ταῖς τοίχοις βαβυλῶν ἄρατε σημεῖον, ἐπιστήσατε φύλακας· ἐτοιμάσατε ὅπλα, ὅτι ἐνεχείρησεν & ποιήσει κύριος ὅσα ἐλάλησεν ἐπὶ τοῖς κατοικοῦντας βαβυλῶνα.

11 * κατακλινοῦσα ἐφ' ὕδασι πολλοῖς, καὶ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς· ἡκὲν τὸ πέρας τοῦ ἀληθῆος εἰς τὰ σπλάγχνα σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LI.

Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam super Babylonem, & super habitatores terræ Chaldaeorum populos interfectores, quorum cor eleuatum est, & elegantes statura, quorum spiritus dissipat. * Et mittam super Babylonem direptores qui diripiant eam, & exhauriant terram eius; quoniam fuerunt super eam per circuitum in die mala. * Non tendat qui tendit arcum suum, nec ascendat in lorica sua: nec parcatis iuuenibus eius: consumite omnem substantiam eius. * Et proiciantur interfecti in terra Chaldaeorum, & vulnerati in vicis eius. * Hæc enim dicit Dominus: Non sunt derelictæ domus Israel & Iuda, à Deo suo, à Domino exercituum. Quia terra eorum impleta est peccatis hominum: cecidit à verbo sancti Israel. * Fugite de medio Babylonis, & liberate quisque animam suam; ne occidamini in peccato eius. quia tempus vindictæ est coram Domino, retributionem ipse reddit ei. * Ecce sicut calix aureus qui est desiderabilis præ cunctis vasibus; sic supremum est peccatum Babylonis: ideo ultio grauis ventura est contra eam à facie Domini. Futurum est ut inebrientur ex ea ebrii omnes reges populorum, & de calice ultionis bibent populi; propterea conturbabuntur populi. * Subito cecidit Babylon, & contrita est. Volutate super eam: tollite resinam contrafractiōni eius, si forte sanabitur. * Curauimus Babylonem, & non est sanata: relinquit eam, & eamus unusquisque in terram suam: quoniam appropinquauit usque ad celos confractio eius, & sublatæ sunt usque ad celos calorum. * Reuelauit Dominus iustitiam nostram, venite & annunciemus in Syon opus quod fecit Dominus Deus noster. * Acuite sagittas & implete pharetras. Suscitauit Dominus spiritum regum Medorum, quia contra Babylonem est voluntas eius ut disperdat eam: quia ultio Domini est, & ultio templi eius. * Super muros Babylonis leuate signum; roborate custodiam; suscite custodes; preparete insidias: quia cogitauit Dominus, etiam fecit quod locutus est super habitatores Babylonis. * Quæ habitat super aquas multas, multæ sunt domus thesaurorum eius: peruenit dies interitus tui, tempus visitationis malitiæ tuæ.

* Quia iuravit Dominus per brachium suū, 14
quoniam replebo te hominibus quasi locustis,
& loquentur super te descendentes. * Faciens 15
terram in fortitudine eius, preparās orbem ter-
ra sapientia sua, in prudentia sua extendit cæ-
lum. * In vocem posuit multitudinē sonitus 16
aquæ in calo; & adduxit nubes ab extremo
terre, fulgura in pluuiam fecit, & eduxit lumen
de thesauris suis. * Stultus factus est omnis 17
homo à scientia, confusus est omnis aurifex ab
sculptilibus suis, quia mendacia conflauerunt,
non est spiritus in eis. * Vana sunt opera risu 18
digna; in tempore visitationis eius peribunt.

* Non talis pars Iacob, quia qui fecit omnia, 19
ipse est hereditas eius, Dominus exercituum no-
men illi. * Dispergis tu mihi vasa belli, & di- 20
spersam in te gentes, & concitabo in te reges.

* Et dispergam in te equum & ascensorem 21
eius, & dispergam in te currus & ascensores
eorum. * Et dispergam in te virum & mu- 22
lierem, & dispergam in te senem & puerum,
& dispergam in te iuuenem & virginem.

* Et dispergam in te agricolam & agricul- 23
turam eius, & dispergam in te duces & impe-
ratores tuos.

* Et retribuam Babyloni & habitantibus 24
Chaldaeis omnia mala eorum, quæ fecerunt in
Sion in oculis vestris, dicit Dominus.

* Ecce ego ad te mons corrupte corrup- 25
pens omnem terram, & extendam manum meā
in te, & euoluā te de petris, & dabo te quasi
montem combustum.

* Et non tollent de te lapidem in angulum, 26
& lapidem in fundamentum, quia in desola-
tionem æternam eris, ait Dominus.

* Leuate signum super terra; clangite in gen- 27
tibus tuba; sanctificate super eam gentes, an-
nunciate contra illam regnis Ararat à me &
Ascanazeis: constituite contra eam iaculatio-
nes; ascendere facite contra eam equorum quasi
locustarum multitudinem.

* Ascendere facite contra eam gentes, regem 28
Medorum & omnis terræ, duces eius, & om-
nes magistratus eius.

* ὅτι ὡμοσέν κύριος καὶ ἐβραχίονος αὐτοῦ, ὅτι πλη-
ρώσω σε ἀνθρώπων ὡς αἰκιδίων, καὶ φθέγγον ἐπὶ σέ
& καταβαίνοντες. * ὁ ποιεῖν γινώσκων τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ἐτοι-
μάζων οἰκουμένην τῇ θείᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ σωέσει αὐτοῦ
ἐξέτεινεν τὸν ἔρανον.

* εἰς φωνὴν ἔθετο πλῆθος ἡχῆς ὕδατος ἐν τῷ ἔρανῳ. &
ἀνέγαγεν νεφέλας ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀνέγαγεν εἰς ἑσπέρην
ἐποίησεν, καὶ ἐξήγαγεν φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.

* ἐμωρύνθη πᾶς ἀνθρώπος διὰ γνώσεως καὶ ἡλικί-
αν πᾶς χρυσόχορος διὰ τῶν γλυπῶν αὐτοῦ, ὅτι ψευδὴ ἐ-
χώνευσαν, ὅτι ἐστὶν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς. * μάταιά ἐστιν

ἔργα μεμωκμυρία. ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν διπο-
λυῦνται. * ἐξαύτη μερίς τῶν ἰακώβ ὅτι ὁ πλάσας τὰ

πρῶτα, αὐτοῖς ἐστὶν κληρονομία αὐτοῦ κύριος τῶν δυνα-
μεων ὄνομα αὐτοῦ. * διασκορπίζεις σύ μοι σιδήν πολέ-
μῳ, & διασκορπῶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐξαρῶ ἐν τοῖς βασιλεῖς.

* καὶ διασκορπῶ ἐν τοῖς ἵπποις καὶ ἀναβάταις αὐτοῦ, καὶ
διασκορπῶ ἐν τοῖς ἄρμασι, & ἀναβάταις αὐτῶν.

* καὶ διασκορπῶ ἐν τοῖς ἀνδράσιν & γυναῖκα, & διασκορ-
πῶ ἐν τοῖς πρεσβυτέρω & παιδίον. καὶ διασκορπῶ ἐν τοῖς
νεανίσκων & παρθένων. * καὶ διασκορπῶ ἐν τοῖς γεωργόν
καὶ τῷ γεώργον αὐτοῦ, καὶ διασκορπῶ ἐν τοῖς ἡγεμόνας, καὶ
στρατηγοῖς αὐτοῦ.

* καὶ ἀνταποδώσω τῇ βαβυλῶνι, καὶ τοῖς κατοικοῦσι
χαλδαίοις πάσας τὰς κακίας αὐτῶν αἷς ἐποίησαν ἐπὶ
σὶν κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, λέγει κύριος.

* ἰδὲ ἐγὼ πρὸς σέ τ' ὄρεθ' ὅτι διεφθαρμένον τὸ διαφθεί-
ρειν πᾶσαν τὴν γῆν, & ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ
κατακυλίω σε διὰ τῶν πετρῶν, καὶ δώσω σε ὡς ὄρεθ' ἐμπε-
πυρσμένον. * καὶ ἐμὴ λάβωσιν διὰ τοῦ λίθου εἰς γω-
νίαν, & λίθον εἰς θεμέλιον ὅτι εἰς ἀφανισμόν αἰώνιον ἔσθι,

λέγει κύριος. * ἀρατε σημεῖον ἐπὶ τῇ γῇ, σάλπισατε
ἐν ἔθνεσιν σάλπιγι, ἀγάσατε ἐπ' αὐτῷ ἔθνη, ὡς ἀγαγεί-
λατε ἐπ' αὐτῷ βασιλείαις ἀραράτ παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῖς
ἀσκαναζαίοις. Ἀπλήσατε ἐπ' αὐτῷ βελοςάσεις, ἀνα-
βασάσατε ἐπ' αὐτῷ ἵππων ὡς αἰκιδίων πλῆθος.

* ἀναβασάσατε ἐπ' αὐτῷ ἔθνη τὸν βασιλεῖα τῶν μή-
δων & πάσης τῆς γῆς, τοὺς ἡγεμένους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς
στρατηγοὺς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Iuravit Dominus exercituum in verbo suo, Nisi implevero eos exercitibus populorum multorum quasi reptilium, & tollent super te vocem suam. * Dixit hæc, qui fecit terram virtute sua, fundavit orbem sapientia sua, & prudentia sua appendit cælos.

* Ad vocem eius qui dat tumultum aquarum in cælis; & subiecit nubes ab extremis terræ; fulgura in tempore pluviæ fecit; & adducit ventos de domo thesaurorum suorum. * Insipientes facti sunt omnes populi, ita ut nesciant sapientiam. Confusus est omnis argen-
tarius à faciendo simulachro; quia falsa sunt quæ conflavit, nec est spiritus in eis. * Vana sunt, opera irrisionis: in tempore quo visita-
tur super eos peccata ipsorum, peribunt. * Non eiusmodi est pars Iacob: quia qui creavit omnia, ipse est, & Israel est portio tribus: &
reditatis eius, Dominus exercituum nomen eius. * Dissipator tu es coram me, ciuitas in qua sunt arma bellica, & dispergam in te populos multos, & dissipabo in te regna. * Et dispergam in te equos & currus; & dispergam in te currum, & ascensorem eius. * Et dispergam in te pastorem
in te virum & mulierem; & dispergam in te senem & infantem; & dispergam in te iuuenes & virgines. * Et dispergam in te pastorem
& gregem eius; & dispergam in te agricolam & par boum eius; & dispergam in te dominatores & duces. * Et reddam Babyloni & om-
nibus habitatoribus terræ Chaldaeorum omne malum suum quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, dicit Dominus. * Ecce ego mitto
furorem meum contra te ciuitas dissipans, dicit Dominus: quæ dissipas vniuersam terram: & leuabo plagam fortitudinis meæ contra te, &
consumam te à fortibus, & dabo te in ciuitatem combustionis.

* Leuate signum in terra, clangite buccina in populis, præparate contra eam po-
pulos, annunciate contra illam regnis terræ Cardu, exercitui Armeniæ & Hadeb; præparate contra eam populos bellatores, qui ascendant
equos suos hinnientes instar bruchi inflammati.

* Præparate contra eam populos, reges Medorum, & dominatores eorum, &
omnes duces eorum, & omnem terram dominij eorum.

* וְהָרַעַשׁ הָאָרֶץ וְתַחֵל בִּיקְמָהּ עַל-כָּל מִחְשְׁבוֹת
 יְהוָה לְשׁוֹם אֶת-אֶרֶץ בָּבֶל לְשִׁמָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
 * חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יִשְׁבוּ בְּמִצְדוֹתֵיהֶם
 נִשְׁתָּה גִבּוֹרֵתָם הֵיוּ לְנָשִׁים הַצִּיתוּ מִשְׁפַּנְתֵּיהֶם
 נִשְׁבְּרוּ בְּרִיחֵיהֶם׃
 * רֵץ לִקְרֹאת רֵץ יְרוּץ וּמִגִּיד לִקְרֹאת מִגִּיד
 לַהֲגִיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי-נִלְכְּדָה עִירוֹ מִקְצָה׃
 * וְהַמַּעֲבָרוֹת נִתְּפוּ וְאֶת-הָאֲנָמִים שָׂדֵפוּ בָּאֵשׁ
 וְאֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִבְהָלוּ׃
 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בֵּת-בָּבֶל
 כְּגֶרֶן עֵת הָדְרִיכָה עוֹד מַעֲט וּבָאָה עֵת-הַקְצִיר לָהּ׃
 * אֲכַלְנוּ הַמִּמָּנוּ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הַצִּיגְנוּ
 כָּלִי רֵיק בְּלַעְנוּ כִּתְנִין מִלֹּא כִרְשׁוֹ מַעֲדָנֵי הַדִּיחְנוּ׃
 * חֲמָסִי וּשְׂאִרֵי עַל-בָּבֶל תֹּאמַר יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי
 אֶל-יֹשְׁבֵי כְּשָׂדִים תֹּאמַר יְרוּשָׁלַם׃
 * לֵכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי רַב אֶת-רִיבְךָ
 וְנִקְמָתִי אֶת-נִקְמַתְךָ וְהַחֲרַבְתִּי אֶת-יִמְיָךָ
 וְהוֹבַשְׁתִּי אֶת-מִקְוֶהְךָ׃
 * וְהִיתָה בָבֶל לְגִלִּים מַעֲוֹן תַּנִּים שִׁמָּה וּשְׂרָקָה
 מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
 * יִחַדּוּ בְּכַפְרֵיהֶם יִשְׁאֲגוּ נַעֲרוֹ כְּגוֹרֵי אֲרִיזוֹת׃
 * בְּחֲמָם אֲשִׁירָתָא מִשְׁתִּיחֵם וְהַשְׁכַּרְתִּים
 לְמַעַן יַעֲלֻזוּ וַיִּשְׁנֻ שְׁנֵת-עוֹלָם וְלֹא יִקְיָצוּ
 נָאִם יְהוָה׃
 * אֲוִידִם כְּכִרִּים לְטִבּוֹחַ כְּאֵילִים עִם-עֲתוּדִים׃
 * אֵיךְ נִלְכְּדָה שִׁשָּׁךְ וְתַתְּפֹשׁ תַּהֲלֵת כָּל-הָאָרֶץ
 אֵיךְ הִיתָה לְשִׁמָּה בָּבֶל בְּגוֹיִם׃ * עֲלָה עַל-
 בָּבֶל הַיּוֹם בְּחִמּוֹן גִּלְיוֹן נִכְסְתָהּ׃ * הֵיוּ עֲרִיחֶיהָ
 לְשִׁמָּה אֶרֶץ צִירָה וְעֶרְכָּה אֶרֶץ לֹא-יֹשֵׁב בָּהֶן כָּל-
 אִישׁ וְלֹא יַעֲבֹר בָּהֶן בֶּן-אָדָם׃

תרגום יונתן

* וְהָרַעַשׁ אֶרֶץ וְתַחֲמַרְעָ אֶרֶץ קָמָה עַל כָּל מִחְשְׁבֹתָ דִּיִּי לְשׁוֹמֵת יְהוָה אֶרֶץ וְכָל לְצַדּוֹ מְבִלִּי יִתְּבוּ
 מִלְּאֲנָתָא קִרְבָּא יִתְּבוּ בְּמִצְדוֹתָא אֲחֵבְרָת גִּבּוֹרֵהוֹן הֵיוּ חֲלָשִׁין כְּנִשְׂאָא אֲחֵבְרָתָא אֲחֵבְרָתָא עֲבָרְתָא׃
 * חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יִשְׁבוּ בְּמִצְדוֹתֵיהֶם נִשְׁתָּה גִבּוֹרֵתָם הֵיוּ לְנָשִׁים הַצִּיתוּ מִשְׁפַּנְתֵּיהֶם
 נִשְׁבְּרוּ בְּרִיחֵיהֶם׃
 * רֵץ לִקְרֹאת רֵץ יְרוּץ וּמִגִּיד לִקְרֹאת מִגִּיד לַהֲגִיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי-נִלְכְּדָה עִירוֹ מִקְצָה׃
 * וְהַמַּעֲבָרוֹת נִתְּפוּ וְאֶת-הָאֲנָמִים שָׂדֵפוּ בָּאֵשׁ וְאֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִבְהָלוּ׃
 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בֵּת-בָּבֶל כְּגֶרֶן עֵת הָדְרִיכָה עוֹד מַעֲט וּבָאָה עֵת-הַקְצִיר לָהּ׃
 * אֲכַלְנוּ הַמִּמָּנוּ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הַצִּיגְנוּ כָּלִי רֵיק בְּלַעְנוּ כִּתְנִין מִלֹּא כִרְשׁוֹ מַעֲדָנֵי הַדִּיחְנוּ׃
 * חֲמָסִי וּשְׂאִרֵי עַל-בָּבֶל תֹּאמַר יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי אֶל-יֹשְׁבֵי כְּשָׂדִים תֹּאמַר יְרוּשָׁלַם׃
 * לֵכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי רַב אֶת-רִיבְךָ וְנִקְמָתִי אֶת-נִקְמַתְךָ וְהַחֲרַבְתִּי אֶת-יִמְיָךָ
 וְהוֹבַשְׁתִּי אֶת-מִקְוֶהְךָ׃
 * וְהִיתָה בָבֶל לְגִלִּים מַעֲוֹן תַּנִּים שִׁמָּה וּשְׂרָקָה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
 * יִחַדּוּ בְּכַפְרֵיהֶם יִשְׁאֲגוּ נַעֲרוֹ כְּגוֹרֵי אֲרִיזוֹת׃
 * בְּחֲמָם אֲשִׁירָתָא מִשְׁתִּיחֵם וְהַשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלֻזוּ וַיִּשְׁנֻ שְׁנֵת-עוֹלָם וְלֹא יִקְיָצוּ
 נָאִם יְהוָה׃
 * אֲוִידִם כְּכִרִּים לְטִבּוֹחַ כְּאֵילִים עִם-עֲתוּדִים׃
 * אֵיךְ נִלְכְּדָה שִׁשָּׁךְ וְתַתְּפֹשׁ תַּהֲלֵת כָּל-הָאָרֶץ אֵיךְ הִיתָה לְשִׁמָּה בָּבֶל בְּגוֹיִם׃ * עֲלָה עַל-
 בָּבֶל הַיּוֹם בְּחִמּוֹן גִּלְיוֹן נִכְסְתָהּ׃ * הֵיוּ עֲרִיחֶיהָ לְשִׁמָּה אֶרֶץ צִירָה וְעֶרְכָּה אֶרֶץ לֹא-יֹשֵׁב בָּהֶן כָּל-
 אִישׁ וְלֹא יַעֲבֹר בָּהֶן בֶּן-אָדָם׃

* Commota est terra, & laboravit, quia con-
surrexit contra Babylonem cogitatio Domini, ut
ponat terram Babylonis in desolationem, & ne
habitetur ipsa. * Defecit pugnator Babylonis
à prælio; sedebunt illic in munitione: confracta
est potentia eorum; facti sunt quasi mulieres;
incensa sunt tabernacula eius; contriti sunt ve-
stes eius. * Persequens in occursum perse-
quentis persequetur, & annuncians in occur-
sum annuncians ut annunciet regi Babylonis,
quia capta est ciuitas eius, ab extremo * Tran-
situum eius capti sunt, & paludes eius incense
sunt in igne, & viri eius bellatores egrediuntur.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Domus regis Babylonis quasi arca ma-
tura triturbabitur: adhuc modicum, & veniet
messis eius. * Comedit me, diuisit me Nabucho-
donosor rex Babylonis; comprehenderunt me te-
nebre tenues; Nabuchodonosor rex Babylonis
absorbuit me quasi draco, impleuit ventrem
suum à delitiis meis: expulerunt me. * Labores
mei & miserie mee in Babylonem, dicit habi-
tans Sion, & sanguis meus super habitantes
Chaldaeos, dicit Hierusalem. * Propterea hæc
dicit Dominus, Ecce ego iudicabo aduersariam
tuam, & vlciscar ultionem tuam, & desertum
faciam mare eius, & siccabo fontem eius.

* Et erit Babylon in desolationem, habitatio
draconum, desolatio, sibilus, & non habitabitur.

* Quasi leones excitati sunt simul, & quasi
catuli leonum. * In calore eorum dabo potum
eis, & inebriabo eos ut perturbentur, & dor-
miant somnum sempiternum, & non consur-
gent, dicit Dominus.

* Deduc eos quasi agnos ad victimam, &
quasi arietes cum hœdis.

* Quomodo capta est Sefac, & venata est
gloria omnis terræ! quomodo facta est Babylon
in desolationem in omnibus gentibus!

* Ascendit super Babylonem mare, in sonitu
fluctuum eius cooperta est.

* Factæ sunt ciuitates eius in desolationem;
terra sine aqua & inuia: non habitabit in ea
vllus, neque habitabit in ea filius hominis.

ἡ γῆ ἐπὶ ὁρῶσιν, διότι ἐξάνεστη ἐπὶ βαβυλῶ-
να λογισμὸς κυρίου, & θύσεται τὴν γῆν βαβυλῶνος εἰς ἀ-
φανισμόν, & μὴ κατοικήσῃ αὐτήν. * ἐξέλιπεν μαχητὴς
βαβυλῶνος ἐπὶ πολέμῳ, καθήκον ἐκείνῳ περὶ ὁρῶν
ἡ δύνασις αὐτῶν, ἐξηθήσαν ὡς ἐν γυναικί, ἐνεπυ-
ρίσθη τὰ σκηνώματα αὐτῶν, συνετίσθησαν οἱ μοχλοὶ αὐτῶν.
* δῶκον εἰς ἀπὸρήσιν δῶκον τοὺς δῶξέται, & ἀναγέ-
λων εἰς ἀπὸρήσιν ἀναγέλλοντες τοὺς ἀναγέλλαι τῷ βα-
σιλεὶ βαβυλῶνος ὅτι ἐάλωκεν ἡ πόλις αὐτῶν ἀπ' ἐχάτου
τῶν διαβάσεων αὐτῶν ἐλήφθησαν, καὶ τὰ συσέματα
αὐτῶν ἐνεπυρίσθησαν ἐν πυρὶ καὶ ἄνδρες αὐτῶν οἱ πολεμι-
σταὶ ἐξέρχονται.

* διότι τὰδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσρα-
ὴλ οἱ οἰκοὶ βασιλέως βαβυλῶν ὡς ἄλων ὄρεμος ἀλω-
θήσεται ἐπὶ μικρὸν καὶ ἔξει ὁ ἀμητὸς αὐτῆς.

* κατέφαγόν με, ἐμέριστό με ναβουχοδονόσωρ βασι-
λεὺς τῆ βαβυλῶνος, κατέλαβόν με σκῶτος λεπτόν, ναβου-
χοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος κατέπιόν με ὡς δράκων
ἐπλήσεν τὴν κοιλίαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου ἐξώσαί με

* ὁ μόχθος μου καὶ αἱ ταλαιπωρίαι μου εἰς βαβυ-
λῶνα, ἐρεῖ κατοικοῦσα σιών, καὶ τὸ αἷμά μου ἐπὶ οὐ κα-
τοικοῦντας χαλδαίους, ἐρεῖ ἱερουσαλήμ.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος ἰδὲ ἐγὼ κρινῶ τὴν ἀν-
τιδικόν σου, & ἐκδικήσω τὴν ἐκδικήσιν σου, & ἐρημώσω τὴν
θάλασσαν αὐτῆς, καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς.

* καὶ ἔσται βαβυλῶν εἰς ἀφανισμόν κατὰ κησὶς δρα-
κόντων, ἀφανισμὸς, σιγή, & οὐ κατοικήθήσεται.

* ὡς λέοντες ἐξηγέρθησαν ἅμα & ὡς σκύμνοι λέοντων.

* ἐν τῇ θερμασίᾳ αὐτῶν δώσω πότμα αὐτοῖς, & με-
θύσω αὐτοὺς ὥπως καρωθῶσιν, καὶ ὑπνώσωσιν ὑπνον αἰώνιον,
καὶ ἐμὴ ἐγερθῶσιν, λέγει κύριος.

* κατὰ βίβαν αὐτῶν ὡς ἀρνας εἰς σφαγὴν, & ὡς κριεῖς
μετ' ἐρίφων. * πῶς ἐάλω σε σάκε ἐξηγέρθη τὸ καύχη-
μα πάσης τῆς γῆς πῶς ἐγχείτω βαβυλῶν εἰς ἀφανισμόν

* ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. * δῶξεν ἐπὶ βαβυλῶνα ἡ θά-
λασσα, ἐν ἧν κυμάτων αὐτῆς κατεκαλύφθη.

* ἐξηθήσαν αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν γῆ ἀν-
δρος καὶ ἄβρατος, & κατοικήσει ἐν αὐτῇ ἐδεῖς, ἐδεῖ μὴ κα-
ταλύσει ἐν αὐτῇ υἱὸς ἀνθρώπου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Et commouebitur terra & infirmabitur, quoniam confirmata sunt contra Babylonem cogitationes Domini, ut ponat terram Baby-
lonis in desolationem absque habitatore. Cessauerunt fortes Babylonis à prælio, habitauerunt in munitionibus. contritum est robur
eorum, facti sunt infirmi sicut mulieres: succensa sunt palatia eius, contriti sunt vestes eius. Et vada capta sunt, & stagna suc-
cens obuiam nuncianti ad annuncium regi Babylonis; quia capta est ciuitas eius à summo eius. Et erit Babylon in acervos, & ha-
bitabitur in desolationem, sibilus, & non habitabitur. Quasi leones excitati sunt simul, & quasi catuli leonum. In calore eorum dabo potum
eis, & inebriabo eos ut perturbentur, & dormiant somnum sempiternum, & non consurgent, dicit Dominus. Deduc eos quasi agnos ad victimam, &
quasi arietes cum hœdis. Quomodo capta est Sefac, & venata est gloria omnis terræ! quomodo facta est Babylon in desolationem in omnibus gentibus!
Ascendit super Babylonem mare, in sonitu fluctuum eius cooperta est. Factæ sunt ciuitates eius in desolationem; terra sine aqua & inuia: non habitabit in ea
vllus, neque habitabit in ea filius hominis.

* ופקדתי על כל בבל והצאתי את בלעז
 מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים גם חומת בבל
 נפלה :
 * צאו מתוכה עמי ומלטו איש את נפשו
 מחרון אף יהודה :
 * ופן ירך לבבכם ותיראו בשמועה הנשמעה
 בארץ ובא בשנה השמועה ואחריו בשנה
 השמועה וחמס בארץ משל על משל :
 * לכן הנה ימים באים ופקדתי על פסילי בבל
 וכל ארצה תבוש וכל חלליה יפלו בתוכה :
 * ורגנו על בבל שמים וארץ וכל אשר בהם
 כי מצפון יבוא לה השודדים נאם יהודה :
 * גם בבל לנפל חללי ישראל גם לבבל נפלו
 חללי כל הארץ :
 * פלטים מחרב הלכו אל תעמדו זכרו מרחוק
 את יהודה וירושלם תעלה על לבבכם :
 * בשנו כי שמענו הרפה בסתה כלמה פנינו
 כי באו זרים על מקדשי בית יהודה :
 * לכן הנה ימים באים נאם יהודה ופקדתי
 על פסיליה וכל ארצה יאנק חלל :
 * כי תעלה בבל השמים וכי תבצר מרום עזה
 מאתי יבאו שודדים לה נאם יהודה :
 * קול זעקה מבבל ושבר גדול מארץ כשדים :
 * כי שדר יהודה את בבל ואבד ממנה קול גדול
 והמוגליהם כמים רבים נתן שאון קולם :
 * כל בא עליה על בבל שודד ונלכדו גבוריה
 חתתה קשתותם כי אל גמלות יהוה שלם שלם :
 * והשברתי שריה וחכמיה פחותיה וסגניה
 וגביריה וישנו שנת עולם ולא יקיצו נאם המלך
 יהוה צבאות שמו :

תרגום יונתן

* ואסער על דפליחין לבל בבל ואביו יתנכסותי מנה ולא ישתמעון לה עוד עממא אף שורי בבל והרמון :
 * פוקו מנה עמי ושיבו גבר ית נפשה מתקוף רגזא דיי :
 * ויתח בשתא בסורתא ובחרוהי בשתא בסורתא ויסגון חסופין בארעא ויקום שלטון על שלטון :
 * על צלמי בבל וכל ארעה חחרוב וכל קטילה יהרמון בגנה :
 * בוזין אמר יי : אף בבל אחרמיו קטילי ישראל אף בבל יהרמון קטילי כל ארעא :
 * אכדו מרחיק ית פולחנא דיי וירושלם חסק על לבכון :
 * וסאבו ית בית מקדשא דיי : בכן הא יומיא אתן אמר יי ואסער על צלמנתא ובכל ארעה יתמון קטילין :
 * ארי חבני בבל בננין דרמין עד ציה שמיא וארי חכרון כרפין תקיפין עד רומא מן קרמיי יתח בוזין עלה אמר יי :
 * קל צותחא מבבל וחברא רכא מארע כמראי : ארי חבני בבל בוזין ואחא חירי גברתא אחברא קשתיהון ארי אלתא מרי גמליא :
 * סניאין וירמון באחרגוש קלהון : וארי רכבתא וחכמתא ושלטנתא וטורנתא וגברתא וימותון סותא חנינא ולא יחון לעלמא :
 * יי שלמא ושלם להון גמלהון : וארי רכבתא וחכמתא ושלטנתא וטורנתא וגברתא וימותון סותא חנינא ולא יחון לעלמא :
 * דאמי אמר מלכא יי צבאות שמיא :

* Et visitabo super Bel in Babylone,
 & eijciam quod absorbuera de ore eius,
 & non confluent ad eam ultra gentes, si-
 quide & murus Babylonis corruet. * Egre-
 dimini de medio eius populus meus, ut
 saluet unusquisque animam suam ab ira fu-
 roris Dñi. * Et ne fortè mollescat cor ve-
 strum, & timeatis auditum qui audietur in
 terra. Et veniet in anno auditio, & post
 hunc annum auditio & iniquitas in terra,
 & dominator super dominatore. * Pro-
 pterea ecce dies veniunt, & visitabo super
 sculptilia Babylonis, & omnis terra eius
 confundetur, & vniuersi interfecti eius ca-
 dent in medio eius. * Et laudabunt super
 Babylonem celi, & terra, & omnia quæ in
 eis sunt, quia ab Aquilone venient ei præ-
 dones, ait Dñs. * Et quomodo fecit Baby-
 Flon ut caderent occisi in Israel, sic de Baby-
 lone cadent occisi in vniuersa terra. * Qui
 fugistis gladium venite, nolite stare. Recor-
 damini procul Dñi, & Hierusalem ascen-
 dat super cor vestrum. * Confusi sumus,
 quoniam audiuius opprobrium: operuit
 ignominia facies nostras, quia venerunt
 alieni super sanctificationem domus Dñi.
 * Propterea ecce dies veniunt, ait Dñs: &
 visitabo super sculptilia Babylonis, & in
 omni terra eius mugiet vulneratus. * Si
 ascenderit Babylon in cælum, & firmate-
 rit in excelsu robur suum, ad me venient
 vastatores eius, ait Dñs. * Vox clamoris
 de Babylone, & contritio magna de terra
 Chaldæorum. * Quoniam vastauit Do-
 minus Babylone, & perdidit ex ea vocem
 magnam, & sonabunt fluctus eorum quasi
 aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum.
 * Quia venit super eam, id est, super Ba-
 bylonem prædo. Et apprehensi sunt fortes
 eius & emarcuit arcus eorum, quia fortis
 ultor Dominus reddens retribuet.
 * Et inebriabo principes eius, & sapien-
 tes eius, duces eius, & magistratus eius, &
 G fortes eius. Et dormient somnum sempi-
 ternum, & nō expergiscuntur, ait rex, Do-
 minus exercituum nomen eius.

* Et ulciscar super Babylonem, & eijciam
qua absorbit de ore eius, & non congregabun-
tur ultra ad eam gentes; etenim murus Baby-
lonis corruet. * Exite de medio eius populus

45 meus, & saluate unusquisque suam animam ab
ira furoris Domini. * Ne forte emollescat cor
vestrum, & timeatis propter auditionem qua
audietur in terra, & veniet in ipso anno audi-
tio, & post ipsum annum auditio, miseria, &
iniustitia in terra, & dominas super dominan-
tem. * Propter hoc ecce dies veniunt, & ul-

47 ciscar super sculptilia Babylonis: & omnis ter-
ra eorum confundetur: omnes vulnerati eius ca-
dent in medio eius. * Et exultabunt super Ba-
48 bylonem celi & terra, & omnia quæ in eis;
quoniam ab Aquilone veniunt ad eam disper-
dentes, dicit Dominus.

* Etenim Babylon cadere fecit vulneratos
49 Israel, & in Babylone cadent vulnerati omnis
terra. * Saluati à gladio, ambulate, & non
50 stetis: memetote qui de longè Domini, & Hie-
rusalem ascendat in cor vestrum. * Confusi
51 sumus, quoniam audiuius improprium ve-
strum: cooperuit ignominia faciem nostram, quo-
niam ingressi sunt alienigenæ in sancta nostra in
domum Domini.

* Propterea ecce dies veniunt, dicit Domi-
52 nus, & ulciscar super sculptilia eius: & in
omni terra eius cadent vulnerati.

* Quia si ascenderit Babylon quasi cælum;
53 & quia si munierit altitudinem fortitudinis
eius: à me venient vastantes eam, dicit Domi-
nus. * Vox clamoris in Babylone, & contritio
54 magna in terra Chaldeorum.

* Quia vastauit Dominus Babylonem, &
55 perdidit ab ea vocem magnam sonantem quasi
aquæ multæ: dedit in perditionem vocem eius.

* Quia venit super Babylonem miseria: capti
56 sunt pugnatōres eius, pertimuit arcus eorum,
quia Deus retribuens eis; Dominus retribuit
ei retributionem.

* Et inebriabit ebrietate duces eius, & sa-
57 pientes eius, & magistratus eius, dicit rex, Do-
minus omnipotens nomen illi.

44 * καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ βαβυλῶνα, & ἐξοίσω αὐτὴν κατέπιεν
ἐν ἑσόμενός αὐτῆς, & μὴ συναχθῶν ἐπὶ πρὸς αὐ-
τὴν τὰ ἐθνη καὶ γεταῖχ' βαβυλῶνος πεσέται.

45 * ἔξελθετε ἀπὸ μέθης αὐτῆς λαὸς ἐμὸς, καὶ σώσατε
ἑκάς' τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου.

46 * μήποτε ἀπαλώθῃ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῇτε διὰ
τὴν ἀκοὴν ἡ ἀκρόασιν (ἐ) ἐν τῇ γῇ, καὶ ἤξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀ-
κοή, & μὴ τὴν ἐνιαυτὸν ἀκοή ταλαιπωρία & ἀδικία ἐπὶ τῇ
γῇ, & κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα.

47 * διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρχονται, & ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυ-
πὰ βαβυλῶνος, & πάντα ἡ γῆ αὐτῶν αἰχμηθή(ε), πάν-
τες τραυματῖαι αὐτῆς πεσόν(ε) ἐν μέσῳ αὐτῆς.

48 * ἐν φραγῇ (ὧν) ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ ἔρανοί, καὶ ἡ γῆ
& πάντα τὰ ἐν τοῖς' ὅτι ἀπὸ βορρᾶς ἔρχονται πρὸς αὐτὴν
49 ἐξ ὀλοθρόνων, λέγει κύριος. * καὶ γε βαβυλῶν πε-

σεῖν ἐποίησε σὺν τραυματῖαις ἰσραὴλ, καὶ ἐν βαβυλῶνι
50 πεσόν(ε) τραυματῖαι πάσης τῇ γῆς. * ὁσὺς ὁμοῦ νο-
μοῦ φάσιν, πορεύεσθε & μὴ ἴσατε μνήσθητε οἱ μα-

κρόβον ἑκείνους, καὶ ἱερουσαλὴμ θάλατταν ἐπὶ καρδίαν
51 ὑμῶν. * ἡ γὰρ ἐμὴ νομὸς ὅτι ἡκιστα μὲν οὐκ εἰδισμὸν ὑμῶν.
καὶ ἐκάλυψεν ἀτιμία τὸ πρὸς ὅσον ἡμῶν, ὅτι εἰσῆλθον
ἀλλοθρεῖς εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν εἰς οἶκον κυρίου.

52 * διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. & ἐκδι-
κήσω ἐπὶ τὰ γλυπὰ αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς
πεσόν(ε) τραυματῖαι.

53 * ὅτι ἐδὼ ἀναβῆ βαβυλῶν ὡς ὁ ἔρανος, & ὅτι ἐὰν ὀχυ-
ρώσῃ ἑαυτὴν ἡ δύναμις αὐτῆς, πρὸς ἐμὸν ἤξουσιν ἐξ ὀλοθρόνων
54 αὐτῆς, λέγει κύριος. * φωνὴ κραυγῆς ἐν βαβυ-
λῶνι, καὶ σωτηρίῃ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων.

55 * ὅτι ἐξ ὀλοθρόνων κύριος τὴν βαβυλῶνα, καὶ ἀπώ-
λεσεν ἀπ' αὐτῆς φωνὴν μεγάλην ἡχοῦσαν ὡς ὕδατα
πολλὰ. ἔδωκεν εἰς ὀλεθρον φωνὴν αὐτῆς.

56 * ὅτι ἦλθεν ἐπὶ βαβυλῶνα ταλαιπωρία, ἐάλωσαν
ὁ μαχηταὶ αὐτῆς, ἐπλήθη ἔξον αὐτῶν, ὅτι θεὸς ἀντα-

ποδίδων αὐτοῖς. κύριος ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ τὴν ἀντα-
πόδοσιν.

57 * καὶ μεθύσθ' μέθη σὺν ἡγεμόσι αὐτῆς, & σὺν ὅσοις
αὐτῆς, & σὺν στρατηγοῖς αὐτῆς, λέγει ὁ βασιλεὺς, κύριος
παντοκράτωρ ὄνομα αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

44 Et visitabo super eos qui colunt Bel in Babylone, & diripere faciam substantiam eius ab ea, & non obedient ei amplius populi; muri quoque Babylonis corruent. 45 Egre dimini de medio eius popule mei, & liberate unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.

46 Et forsitan commovebitur cor vestrum, & timebitis à facie nuncij qui audietur in terra. Et veniet in anno nuncius, & postea in anno sequenti nuncius, & multiplicabuntur raptōres in terra, & surget dominator super dominatōrē. 47 Propterea ecce dies veniunt, & visitabo super simulachra Babylonis, & destruetur vniuersa terra eius; & omnes occisi eius projicientur in medio eius. 48 Et laudabunt super Babylonem celi & terra, & omnia quæ in eis sunt; quia ab Aquilone venient contra eam direptores, dicit Dominus. 49 Etiam in Babylone proiceti sunt occisi Israel: in Babylone quoque projicientur occisi vniuersæ terræ. 50 Et qui liberati estis à gladio, migrate, ne morimini; recordamini ex longinquo cultus Domini; & Ierusalem ascendat super cor vestrum. 51 Confusi sumus quia audiuius opprobria, operuit ignominia faciem nostram; quia ingressi sunt extranei, & polluerunt domum sanctuarij Domini. 52 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & visitabo super simulachra eius, & in vniuersa terra eius projicientur occisi. 53 Quia si edificauerit Babylon ædificia excelsa usque ad cælum, & munierit quoque arces validas usque in excelsum; à facie mea venient direptores contra eam, dicit Dominus.

54 Vox clamoris de Babylone, & contritio magna de terra Chaldeorum. 55 Quoniam vastauit Dominus Babylonem, & perdidit exercitus multos ex ea; & congregabuntur super eos exercitus populorum multorum, & tollent in tumultu vocem suam. 56 Quia venerunt super ipsam Babylonem direptores, & capti sunt fortes eius; confraeti sunt arcus eorum; quia Deus Dominus retributionū est Dominus; reddendo reddet eis retributionem eorum. 57 Et inebriabo principes eius, & sapientes, & dominatores eius, & duces eius, & fortes eius; & morientur morte secunda, & non viuent in seculo venturo; dixit rex, Dominus exercituum nomen eius.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Muri Babylonis dilatatus est, effossus effodietur, & portæ eius excelsæ in igne comburentur, & laborabunt populi in vanum, & gentes in principio deficient.

* Verbum quod præcepit Dominus Hieremie propheta ut diceret Saraia filio Neria filij Maasia, quando iuit à Sedechia rege Juda in Babylonem, in anno quarto regni eius, & Saraia princeps donorum.

* Et scripsit Hieremias omnia mala quæ venient super Babylonem in libro vno, omnia verba ista quæ scripta sunt contra Babylonem.

* Et dixit Hieremias ad Saraiam, Cum veneris in Babylonem, & videris & legeris omnia verba hæc.

* Et dices, Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum, & ne sit in eo habitans ab homine usque ad pecus, quia desolatio in æternum erit.

* Et erit cum cessaueris legere librum istum, & ligabis in eo lapidem, & proijcies illum in medium Euphratis.

* Et dices, Sic submergetur Babylon, & non consurget à facie malorum quæ ego induco super eam, & deficient. Usque ad hoc verba Hieremie.

CAP. LII.

Existente vigesimo & uno anno Sedechie cum regnaret ipse, & undecim annis regnavit in Hierusalem, & nomen matri eius Amital filia Hieremie de Lobna.

* Et fecit malum in conspectu Domini iuxta omnia quæ fecerat Joachim.

* Quoniam furor Domini erat in Hierusalem, & in Juda, usque quo proijceret eos à facie sua. & rebellavit Sedechias contra regem Babylonis.

* Et factum est in anno nono regni eius in mense decimo decima mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius aduersus Hierusalem; & castrametati sunt contra eam, & edificauerunt contra eam circummurale in circuitu.

18 * τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, τείχος βαβυλώ-
νος ἐπλατυώθη, καὶ ἀσκαπόμενον καὶ ἀσκαφί(ε), καὶ αἱ
πύλαι αὐτῆς αἱ ὑψηλαὶ ἐν πυρὶ ἐμπυρωθήσονται, καὶ
κοπάθουσιν λαοὶ εἰς κενόν, καὶ ἔθνη ἐν δόλῳ ἐκλείψουσιν.

19 * ὁ λόγος ὃν ἐνετείλατο κύριος ἱερεμίας τῷ πρῳφήτῃ
εἰπεῖν τῷ σαραίᾳ ὑφ' ἡμεῶν υἱοῦ μαασαίου, ὅτε ἐπορεύετο
πρὸς σεδεκίου βασιλέως ἰσραὴ εἰς βαβυλῶνα ἐν τῷ ἔτει
τῷ τετάρτῳ τῆ βασιλείας αὐτῆς· ὁ σαραίας ἀρχὼν δώρων.

20 * καὶ ἔγραψεν ἱερεμίας πάντα τὰ κακὰ ἃ ἔξει ἐπὶ
βαβυλῶνα ἐν βιβλίῳ ἐνὶ πῶτας ἐξ ὧν λόγους τούτους ἐξῆλ-
θεν· καὶ εἶπεν ἱερεμίας

21 πρὸς σαραίαν, ὅταν ἔλθῃς εἰς βαβυλῶνα· καὶ ὄψῃ καὶ
διὰ γνώστη πῶτας ἐξ ὧν λόγους τούτους.

22 * καὶ ἔρεῖς, κύριε σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν τόπον τούτου τοῦ
ἐξολοθρεῖσθαι αὐτὸν καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα
ἄνθρωπον ἕως κτηνῶν, ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα
ἔσται.

23 * καὶ ἔσται ὅταν πάσῃ τοῦ διὰ γνώστη τὸ βιβλίον τοῦ
τοῦ, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτῷ λίθον, καὶ ῥίψῃς αὐτὸν εἰς μέ-
σον τοῦ διφρεῖτου.

24 * καὶ ἔρεῖς, ὅπως κατὰ δύ(ε) βαβυλῶν καὶ ἐμὴ ἀνά-
στη δὲ πρὸς ὅππου τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτῷ,
καὶ ἐκλείψῃ· ἕως τούτου τὰ ῥήματα τοῦ ἱερεμίου.

ιβ.

1 * Ὁντος εἰκοσὸς καὶ ἐνὸς ἔτους σεδεκίου ἐν τῷ βασι-
λείῳ αὐτοῦ καὶ ἑνδεκά ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα-
λήμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτῆς ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερε-
μίου ἐκ λοβνα.

2 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα
ἐποίησε ἰωακίμ.

3 * ὅτι ὁργὴ κυρίου ἦν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν ἰσραὴ ἕως
ἐξελθὸς ἀπὸ αὐτῆς δὲ πρὸς ὅππου αὐτῆς, καὶ ἀφῆ-
σεν σεδεκίαν ἐπὶ τὸν βασιλεῖα βαβυλῶν.

4 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τῆ βασιλείας αὐτῆς
ἐν μηνὶ τῷ δεκάτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἦλθεν ναβουχο-
δονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶν, καὶ πάντα τὰ δυνάμεις αὐ-
τοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλον ἐπ' αὐτὴν καὶ ὠκο-
δόμησεν ἐφ' αὐτὴν περίτεχον κύκλον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Hæc dicit Dominus exercituum: Muri Babylonis lati suffossione suffodientur; & portæ eius excelsæ igni comburentur: & labo-
rabunt populi in vanum, & regna consumet ignis, & deficient.

19 Verbum quod præcepit Ieremias propheta Saraia filio Neria filij Maasia, quando pergebat in legatione Sedechie regis tribus domus Iuda, in Babylonem, in anno quarto regni eius. Saraia autem erat princeps munerum.

20 Et scripsit Ieremias omne malum quod venturum erat super Babylonem, in libro vno; omnia verba hæc quæ scripta sunt contra Babylonem.

21 Et dixit Ieremias ad Saraiam, Cum veneris in Babylonem, & videbis & leges omnia verba hæc.

22 Et dices: Domine tu decreuisti contra locum istum, ut disperderes eum, ne sit in eo habitator ab homine usque ad iumentum: ut perpetua sit vastitas.

23 Et erit cum consummaveris legere librum istum, ligabis in eo lapidem, & proijcies eum in medium Euphratis.

24 Et dices: Sic mergetur Babylon, & non consurget, propter malum quod ego adducam super eam, & deficient. Hucusque prophetia sermonum Ieremie.

CAP. LII.

1 Filius viginti & vnus anni erat Sedechias quando regnavit, & undecim annis regnavit in Ierusalem: & nomen matris eius Hamutal filia Ieremie de Lobna.

2 Et fecit quod malum est coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat Joachim.

3 Quia pro eo quod irritasset Dominum, fuit ira Domini in Ierusalem & Iuda, donec transmigrare fecit eos de terra domus maiestatis suæ. Et rebellavit Sedechias in regem Babylonis.

4 Et factum est anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius contra Ierusalem, & castrametati sunt contra eam, & edificauerunt aduersus eam machinas per circuitum.

* ותבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה
 למלך צדקיהו:
 * בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב
 בעיר ולא היה לחם לעם הארץ:
 * ותבקע העיר וכל אנשי המלחמה יברחו
 ויצאו מהעיר לילך דרך שער בין החמתיים
 אשר על גן המלך ובשדים על העיר סביב
 וילכו דרך הערבה:
 * וירדפו חיל כשדים אחרי המלך וישיגו את
 צדקיהו בערבת ירחו וכל חילו נפצו מעליו:
 * ויתפשו את המלך ויעלו אתו אל מלך
 בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים:
 * וישחט מלך בבל את בני צדקיהו לעיניו
 וגם את כל שרי יהודה שחט ברבלתה:
 * ואר עיני צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים
 ויבארו מלך בבל בבלר ויתנהו בבית הפקדת
 עד יום מותו:
 * ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנה
 תשע עשרה שנה למלך נבוכדראצר מלך
 בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך
 בבל בירושלם:
 * וישרף את בית יהוה ואת בית המלך ואת
 כל בתי ירושלם ואת כל בית הגדול שרף באש:
 * ואת כל חומת ירושלם סביב נתצו כל חיל
 כשדים אשר את רב טבחים:
 * ומדלות העם ואת יתר העם הנשארים
 בעיר ואת הנפלים אשר נפלו אל מלך בבל
 ואת יתר האמון הגלה נבוזראדן רב טבחים:
 * ומדלות הארץ השאיר נבוזראדן רב טבחים
 לכרמים וליגבים:

* Et fuit ciuitas obsessa vsque ad vnde-
 cimum annum regni Sedechiæ.
 * Mense autem quarto nona die mensis
 B obtinuit fames ciuitatem, & non erant ali-
 menta populo terræ.
 * Et dirupta est ciuitas, & omnes viri
 bellatores eius fugerunt, exieruntq; de ci-
 uitate nocte per viam portæ quæ est inter
 duos muros & ducit ad hortu regis, Chal-
 dæis obsidentibus urbem in gyro, & abie-
 runt per viam quæ ducit in eremum.
 * Persecutus est autem Chaldæorū exer-
 citus regem, & apprehēderunt Sedechiam
 in deserto, quod est iuxta Hiericho, & o-
 mnis comitatus eius diffugit ab eo.
 * Cumque comprehēdisent regem,
 adduxerunt eum ad regem Babylonis in
 Reblatha, quæ est in terra Emath, & locu-
 tus est ad eum iudicia.
 * Et iugulauit rex Babylonis filios Sede-
 C chix in oculis eius, sed & omnes principes
 Iuda occidit in Reblatha.
 * Et oculos Sedechiæ eruit & vinxit eum
 compedibus. Et adduxit eum rex Baby-
 lonis in Babylonem, & posuit eum in do-
 mo carceris vsque ad diem mortis suæ.
 * In mense autē quinto decima mensis, ip-
 se est annus nonus decimus Nabuchodo-
 nosor regis Babylonis: venit Nabuzardan
 princeps militiæ qui stabat coram rege Ba-
 bylonis in Hierusalem.
 * Et incendit domum Domini, & do-
 mum regis, & omnes domus Hierusalem,
 & omnem domum magnam igne com-
 buffit.
 * Et totum murum Hierusalem per cir-
 cuitum destruxit cunctus exercitus Chal-
 dæorum qui erat cum magistro militiæ.
 * De pauperibus autem populi, & de re-
 D liquo vulgo quod remanserat in ciuitate,
 & de profugis qui transfugerant ad regem
 Babylonis, & ceteros de multitudine tran-
 stulit Nabuzardan princeps militiæ.
 * De pauperibus verò terræ reliquit Na-
 buzardan princeps militiæ vinitores &
 agricolas.

תרגום יונתן

* ועלת קרתא בצירא עד חדא עשרי שנין למלכא צדקיהו:
 * ואחרעת קרתא וכל גברי עברי קרבא ערקו ונפקו מן קרתא בליליא באורח חרע בין שוריא דעל גנתא
 * וירדפו משרית כסדאי פתר מלכא ואדבקו ית צדקיהו ובמישרי
 * ואחרו ית מלכא ואסיקו יתה לות מלכא דבבל לרבלת בארע חמת ומלל עמה פתגמי דינין
 * ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיהו לעינוהי ואף ית כל רבכיי יהודה נכס ברבלתה:
 * וית עיני צדקיהו עור ואסרוהו בנחש ואובליה מלכא דבבל לבל ויהבה בבית אסירי עד יום מותיה:
 * ובירחא חמישאה בעשרה לירחא היא שנה תשע עשרה שנין למלכא נבוכדראצר מלכא דבבל אתא נבוזראדן רב קטוליא קם
 * קדם מלכא דבבל בירושלם: * ואוקד ית בית מקדשא דניי וית בית מלכא וית כל בתי ירושלם וית כל בתי רבכיא אוקד בנורא
 * וית כל שורי ירושלם סחור סחור חרעא כל משרית כסדאי דעם רב קטוליא:
 * ומחשיביעמא וית שארא דעמא דאשחארו בקרתא וית שמיעיא דאשחמעו על מלכא דבבל וית שאר המונא אגלי נבוזראדן רב
 * קטוליא: * ומחשיביעמא דארעא אשר נבוזראדן רב קטוליא למחוי מפלחין בחקליו ובכרמין:

* Et venit ciuitas in obsidionem usque ad vndecimum annum regi Sedechia,

* In mense quarto nona mensis, & obtinuit fames in ciuitate, & non erant panes populo terre.

* Et disrupta est ciuitas, & omnes viri bellatores fugerunt, & egressi sunt nocte per viam porte inter murum & antemurale quod erat versus hortum regis. & Chaldei super ciuitatem in circuitu. & abierunt viam in campestre.

* Et persecutus est exercitus Chaldaeorum post regem, & comprehenderunt eum in trans Hiericho. & omnes serui eius dispersi sunt ab eo.

* Et comprehenderunt regem, & adduxerunt eum ad regem Babylonis in Deblatha in terra Hemath: & locutus est ei cum iudicio.

* Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechie ante oculos eius, & omnes principes Iuda iugulauit in Deblatha:

* Et oculos Sedechie excacauit. & vinxit eum in compedibus, & adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, & dedit illum in domum pistrini usque in diem qua mortuus est.

* Et in mense quinto decima mensis venit Nabuzardan princeps coquorum, qui stabat ante faciem regis Babylonis in Hierusalem:

* Et incendit domum Domini & domum regis, & omnes domos ciuitatis, & omnem domum magnam combussit in igne.

* Et omnem murum Hierusalem in circuitu destruxit exercitus Chaldaeorum qui cum principe coquorum.

* Et a pauperibus populi, & reliquum populi & derelictos in ciuitate, & profugos qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquum turbae transfudit princeps coquorum:

* Et a pauperibus terre reliquit princeps coquorum in vinitores & in agricolas.

* καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς σιωχὴν ἕως σὺνδεκάτῃς ἔτους τῆ βασιλείας Σεδεκίας,

* ἐν μηνὶ τῷ τεταρτῷ ἐννάτῃ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐξερῶθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, & οὐκ ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆ γῆς.

* καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολέμισαι ἐφυγον, καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς καὶ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης θύαμενοι τὰς τείχους & τὸ πρῶτον χίσματος ὁ ὧν καὶ τὸν κήπον τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι ἦν τὴ πόλεως κύκλῳ, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν εἰς Ἀραβίαν.

* καὶ κατεδίωξεν ἡ δυνάμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασιλέως. καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν τῷ πέραν ἱερὶ χαλ. & πρόσθεν οἱ παῖδες αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπ' αὐτοῦ.

* καὶ συνελάβον τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς βασιλέα βαβυλῶν εἰς δεβλαθά ἐν γῇ αἰμάθ, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως.

* καὶ ἐφάξεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶν & εἶπεν ὑπὸς σεδεκίου κατ' ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ πάντας εἶπεν ἀρχοντας ἰούδα ἐφάξεν ἐν δεβλαθά.

* καὶ εἶπεν ὀφθαλμοῖς Σεδεκίου ἐξέφυλῶσεν. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶν εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν εἰς οἶκον μύλων & ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

* καὶ ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθεν αβουζαρδάν ὁ δρχιμαγέτης, ὁ ἕως καὶ πρὸς τὸν βασιλέως βαβυλῶν εἰς ἱερουσαλήμ.

* καὶ ἐνέπησεν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πᾶσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, καὶ πᾶσαν οἰκίαν μεγάλαν ἐνέπησεν ἐν πυρὶ.

* καὶ πᾶν τείχος ἱερουσαλήμ κύκλῳ κατέειπεν ἡ δυνάμις τῶν χαλδαίων ἡ μετὰ τοῦ δρχιμαγέτη.

* καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν λοιπὸν τῶν λαῶν καὶ εἶπεν κατὰ λειψοτάτας ἐν τῇ πόλει καὶ εἶπεν ἐμπεπίωκότας οἱ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς βαβυλῶνος καὶ τὸν περὶ τὸν ὄχλου μετήκεν ὁ δρχιμαγέτης.

* καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τῆ γῆς κατέλιπον ὁ δρχιμαγέτης εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ εἰς γεωργοὺς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- * Venitque ciuitas in obsidionem usque ad vndecimum annum regis Sedechia.
 * Mense quarto, nona die mensis, praeualuit fames in ciuitate, adeo ut non essent alimenta populo terrae.
 * Et disrupta est ciuitas, & omnes viri bellatores fugerunt, & egressi sunt nocte per viam portae inter muros qui erant iuxta hortum Regis. (Chaldaei autem castrametati erant per circuitum ciuitatis.) & abierunt per viam campestris.
 * Et persecuti sunt exercitus Chaldaeorum post regem, & apprehenderunt Sedechiam in campatribus Iericho: & omnis exercitus eius dispersus est ab eo.
 * Et comprehenderunt Regem, & adduxerunt eum ad regem Babylonis in Riblah in terram Hemath, & locutus est cum eo verba iudiciorum.
 * Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechia in oculis eius, & etiam omnes principes Iuda iugulauit in Riblah.
 * Oculos autem Sedechia excacauit; & vinxit eum catenis aereis, & duxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit eum in domo vincitorum usque in diem mortis eius.
 * Mense autem quinto decima die mensis (ipse est annus decimus nonus regis Nabuchodonozor regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps occidentum, & stetit ante regem Babylonis in Ierusalem.
 * Et succendit domum sanctuarij Domini, & domum Regis, & omnes domos Ierusalem, & cunctas domos principum succendit igni:
 * Et omnes muros Ierusalem per circuitum destruxit omnis exercitus Chaldaeorum qui venerat cum principe occidentum.
 * Et de pauperibus populi, & reliquum populum qui remanserant in ciuitate, & profugos qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquam multitudinem transfugare fecit Nabuzardan princeps occidentum, ut colerent agros & vineas.
 * Et de pauperibus populi terrae reliquit Nabuzardan princeps occidentum, ut colerent agros & vineas.

17 * ואת עמודי הנחשת אשר לבית יהוה ואת
 המכנות ואת ים הנחשת אשר בבית יהוה שברו
 כשדים וישאו את כל נחשתם בבלה :
 18 * ואת הסרות ואת היעים ואת המזמרות ואת
 המזרקת ואת הכפות ואת כל כלי הנחשת אשר
 ישרתו בהם לקחו :
 19 * ואת הספים ואת המחלות ואת המזרקות ואת
 הסירות ואת המנרות ואת הכפות ואת המנקיות
 אשר זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחיים :
 20 * העמודים שנים הים האחר והבקר שנים עשר
 נחשת אשר תחת המכנור אשר עשה המלך
 שלמה לבית יהוה לא היה משקל לנחשתם כל
 הכלים האלה :
 21 * והעמודים שמה עשרה אמה קומה העמוד
 האחד וחוט שתיים עשרה אמה יסבנו ועביו ארבע
 אצבעות נבוב :
 22 * ובתרת עליו נחשת וקומת הכתרת האחרת
 חמש אמות ושבעה ורמונים על הכותרת סביב
 הכל נחשת וכאלה לעמוד השני ורמונים :
 23 * ויהיו הרמנים תשעים ושישה ורוחה כל הרמנים
 מארה על השבכה סביב :
 24 * ויקח רב טבחיים את שריה כהן הראש ואת
 צפניה כהן המשנה ואת שלשת שמרי הסף :
 25 * ומן העיר לקח סריס אחד אשר היה פקיד על
 אנשי המלחמה ושבעה אנשים מראי פני המלך
 אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר הצבא המצבא
 את עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים
 בתוך העיר :
 26 * ויקח אותם נבוזראדן רב טבחיים וילך אותם
 אל מלך בבל ובלתרה :

תרגום יונתן

17 * ויהי עמודי נחשת די בבית מקדשא די ויהי נחשת די בבית מקדשא די ויהי נחשת די בבית מקדשא די ויהי נחשת די בבית מקדשא די
 18 * ויהי הסרות ויהי היעים ויהי המזמרות ויהי המזרקת ויהי הכפות ויהי כל כלי הנחשת אשר ישרתו בהם לקחו :
 19 * ויהי הספים ויהי המחלות ויהי המזרקות ויהי הסירות ויהי המנרות ויהי הכפות ויהי המנקיות אשר זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחיים :
 20 * העמודים שנים הים האחר והבקר שנים עשר נחשת אשר תחת המכנור אשר עשה המלך שלמה לבית יהוה לא היה משקל לנחשתם כל הכלים האלה :
 21 * והעמודים שמה עשרה אמה קומה העמוד האחד וחוט שתיים עשרה אמה יסבנו ועביו ארבע אצבעות נבוב :
 22 * ובתרת עליו נחשת וקומת הכתרת האחרת חמש אמות ושבעה ורמונים על הכותרת סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד השני ורמונים :
 23 * ויהיו הרמנים תשעים ושישה ורוחה כל הרמנים מארה על השבכה סביב :
 24 * ויקח רב טבחיים את שריה כהן הראש ואת צפניה כהן המשנה ואת שלשת שמרי הסף :
 25 * ומן העיר לקח סריס אחד אשר היה פקיד על אנשי המלחמה ושבעה אנשים מראי פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר הצבא המצבא את עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים בתוך העיר :
 26 * ויקח אותם נבוזראדן רב טבחיים וילך אותם אל מלך בבל ובלתרה :

17 * Columnas quoque areas quæ erant in domo Domini, & bases, & mare æneum quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Babylonem.

18 * Et lebetes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa ærea quæ in ministerio fuerant, tulerunt:

19 * Et hydrias, & thymiamateria, & vreceos, & pelues, & candelabra, & mortaria, & cyathos. quotquot aurea, aurea, & quotquot argentea, argentea. Tulit magister militiæ

20 * Columnas duas, & mare vnum, & vitulos duodecim æreos qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini. Non erat pondus æris omnium horum vasorum.

21 * De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna vna, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius quatuor digitorum, & intrinsecus caua erat:

22 * Et capitella super utraque area. Altitudo capitelli vnius quinque cubitorum: retiacula & malogranata super coronam in circuitu, omnia ænea.

23 * Et fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia, & omnia malogranata centum retiaculis circundabantur.

24 * Et tulit magister militiæ Saraïam Sacerdotem primum, & Sophoniam Sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli.

25 * Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat præpositus super viros bellatores, & septem viros de his qui videbant faciem regis qui inuenti sunt in ciuitate, & scribam principem militum qui probat tyrones, & sexaginta viros de populo terre qui inuenti sunt in medio ciuitatis.

26 * Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.

* Et columnas areas quæ in domo Domini, & bases, & mare aneum quod in domo Domini, contriuerunt Chaldaei, & tulerunt eas eorum in Babylonem.

* Et coronam, & phialas, & creagras, & omnia vasa aenea, in quibus ministrabant in eis:

* Et thymiamatia, & phialas, & pelues, & candelabra, & mortariola, & cyathos. quæ erant aurea, aurea; & quæ erant argentea, argentea, tulit princeps coquorum.

* Et columna duæ, & mare unum; & vituli duodecim aenei sub mare, quæ fecit Rex Solomon in domum Domini. Non erat pondus aris eorum.

* Et columna octo & decem cubitorum altitudo columnæ unius, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. & grossitudo eius digitorum quatuor in circuitu:

* Et capitellum super eas aris, & quinque cubitorum longitudo, altitudo capitelli unius. & retiaculum & malogranata super capitellum in circuitu, omnia aenea. secundum hæc columna secunda & malogranata.

* Et erant malogranata nonaginta & sex una pars, & erant omnia malogranata in retiaculo in circuitu centum.

* Et tulit princeps coquorum Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres custodientes viam.

* Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat prepositus virorum bellatorum, & septem viros nominatos qui in facie Regis, qui inuenti sunt in ciuitate, & scribam exercitus qui scribit populo terræ, & sexaginta homines de populo terræ qui inuenti sunt in medio ciuitatis.

* Et tulit eos Nabuzardan princeps coquorum, & adduxit eos ad regem Babylonis in Deblatha:

* καὶ οὗτοι οὗτοι χαλκοὺς οὗτοι ἐν οἴκῳ κυρίου, & τὰς βάσεις, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκὴν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου συνέτριψαν οἱ χaldaῖοι. & ἔλαβον τὸν χαλκὸν αὐτῶν εἰς βαβυλῶνα.

* καὶ τὴν σφραγίδα, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς κρεαγέρας, καὶ πᾶσι τὰ σκεύη χαλκᾶ, ἐν οἷς ἐκτεύργουν ἐν αὐτοῖς,

* καὶ τὰς μαχθῶτας, καὶ τὰς μιζογάδας, καὶ οὗτοι ὑποχρητῆρας, καὶ τὰς λυχνίας, & τὰς θυίσκας, καὶ οὗτοι κυάδοις· ἃ ἡ χρυσᾶ χρυσᾶ, καὶ ἃ ἡ ἀργυρᾶ ἀργυρᾶ ἔλαβον ὁ δρχιμάγειρος.

* καὶ οἱ οὗτοι δύο, καὶ ἡ θάλασσα μία, καὶ οἱ μόχοι δώδεκα χαλκοὶ ὑποκάτω τῆς θάλασσης. ἃ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θορμῶν εἰς οἶκον κυρίου. οὗτοι ἡ σφραγὶς τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν.

* & οὗτοι οὐκτωκαίδεκα πηχέων ὑψὺς τοῦ οὐλοῦ τοῦ οἴκου. καὶ σπαρτίον δώδεκα πηχὺς περιεκύκλου αὐτὸν. καὶ τὸ πάχος αὐτῶν δακτύλων τεσσάρων κύκλῳ.

* καὶ γῆσθ ἐπ' αὐτοῖς χαλκοῦ, καὶ πέντε πηχέων τὸ μῆκος. ὑπερῆν τοῦ γῆσθ τοῦ οἴκου. καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ ἔπιντο γῆσθ τοῦ οἴκου κύκλῳ, τὰ πᾶσι χαλκᾶ. καὶ ταῦτα τὰ οὐλοῦ τὰ δὲ δυτέρῳ καὶ ῥοαί.

* καὶ ἡ σφραγὶς αὐτῶν ἐκτείνοντο καὶ ἐξ ἑκὸς μέγρος, καὶ ἡ σφραγὶς αὐτῶν ἔπιντο δίκτυον κύκλῳ ἑκατὸν.

* καὶ ἔλαβον ὁ δρχιμάγειρος τὸν Σεραϊᾶν τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον, καὶ τὸν Σεφωνίαν τὸν ἱερέα τὸν δευτερόν, & οὗτοι τρεῖς οὗτοι φυλάσσοντας τὴν ὁδόν.

* καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβον δυνούχον ἑνᾶ ὃς ἡ ἔπιντο τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἀνδράς ὀνομασθεῖς οὗτοι ἐν τῷ οὐλῷ τοῦ βασιλέως οὗτοι δὲ οὐκ ἔπιντο ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τῆς διωάμεως τὸν γραμματῆρα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ ἐξήκοντα ἀνδράποδες ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς οὗτοι δὲ οὐκ ἔπιντο ἐν μέσῳ τῆς πόλεως.

* καὶ ἔλαβον αὐτοὺς ναβουζαρδάν ὁ δρχιμάγειρος, καὶ ἡγαγὼν αὐτοὺς πρὸς βασιλέα βαβυλῶν εἰς δεβλαθα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et columnas areas quæ erant in domo sanctuarij Domini, & bases, & mare aneum quod erat in domo sanctuarij Domini, contriuerunt Chaldaei, & detulerunt omne æs eorum in Babylonem:

* Et lebetes, & scopas, & psalteria, & phialas, & cochlearia, & omnia vasa aenea quibus ministrabant, tulerunt:

* Et hydrias, & thuribula, & pelues, & ollas, & candelabra, & mortariola, & cyathos. quæ aurea, aurea; & quæ argentea, argentea, tulit princeps occidentium.

* Columnas duas, mare vnum, & duodecim boues æneos qui sub basibus erant, quæ fecerat rex Salomon in domo sanctuarij Domini. non erat pondus æris omnium vasorum istorum.

* Columnarum autem, decem & octo cubitorum erat altitudo columnæ unius; & funiculus mensuræ duodecim cubitorum ambiebat eam circumquaque, & grossitudo eius erat quatuor digitorum, & concaua erat.

* Et capitella erant super eam aenea, & altitudo capitelli unius quinque cubitorum erat: & retiaculum, & malogranata super capitella in circuitu, omnia aenea: & similia erant columnæ secundæ & malogranata.

* Fuerunt autem malogranata nonaginta & sex in latere vno: omnia malogranata centum super retiaculum per circuitum.

* Et tulit princeps occidentium Saraiam sacerdotem magnū, & Sophoniam principem Sacerdotum secundum, & tres thesaurarios.

* Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat prepositus viris bellatoribus, & septem viros qui videbant faciem Regis, qui inuenti sunt in ciuitate, & scribam principem exercitus, qui congregabat populum terræ, & sexaginta viros de populo terræ, qui inuenti sunt in medio ciuitatis.

* Et tulit eos Nabuzardan princeps occidentium, & duxit eos ad regem Babylonis in Riblath.

וַיַּכּה אוֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּמָּתוּ בְּרִבְלָה בְּאַרְצָן
חֶמֶת וַיִּגְלֵה יְהוּדָה מֵעַל אֲדָמָתָו:
זֶה הָעָם אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בְּשָׁנָה שֶׁבַע
יְהוּדִים שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה:
בְּשָׁנָה שְׁמוֹנֶה עָשָׂר לְנְבוּכַדְרֶאצַּר
מִירוּשָׁלַם נָפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁנָיִם:
בְּשָׁנָה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לְנְבוּכַדְרֶאצַּר הִגְלָה
נְבוּזַרְאֲדָן רֶב־טַבָּחִים יְהוּדִים נָפֶשׁ שֶׁבַע מֵאוֹת
אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה כָּל־נָפֶשׁ אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת:
וַיְהִי בְּשָׁלְשִׁים וּשְׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכֵן מֶלֶךְ־
יְהוּדָה בְּשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה
לְחֹדֶשׁ נָשָׂא אוֹיֵל מֶרְדֵּךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנָה מְלָכְתּוֹ
אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכֵן מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֵּצֵא אוֹתוֹ מִבֵּית
הַכְּלִיָּא:
וַיְדַבֵּר אוֹתוֹ טָבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כֶּסֶּאוֹ מִמַּעַל לְכִסֵּא
מְלָכִים אֲשֶׁר אוֹתוֹ בְּבָבֶל:
וּשְׁנָה אֶת בְּגָדֵי כְּלָאוֹ וְאָכַל לֶחֶם לִפְנֵי תַמִּיד
כָּל־יְמֵי חַיּוֹ:
וְאַרְחָתוֹ אַרְחָת תַּמִּיד נִתְּנָה לוֹ מֵאֵת מֶלֶךְ בָּבֶל
דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ כָּל יְמֵי חַיּוֹ:

27 * Et percussit eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath. & translatus est Iuda de terra sua.
28 * Ille est populus quem transtulit Nabuchodonozor: In anno septimo, Iudæos tria millia & viginti tres.
29 * In anno octavo decimo Nabuchodonozor transtulit de Hierusalē animas octingentas triginta duas.
30 * In anno vigesimo tertio Nabuchodonozor, transtulit Nabuzardā magister militiæ animas Iudæorum septingentas quadraginta quinque. omnes ergo animæ quatuor millia sexcentæ.
31 * Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo mense vigesima quinta mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis Iudæ, & eduxit eum de domo carceris.
32 * Et locutus est cum eo bona. Et posuit thronum eius super thronos regum qui erant post se in Babylone:
33 * Et mutauit uestimenta carceris eius, & comedebat panē coram eo semper cunctis diebus vitæ suæ.
34 * Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei à rege Babylonis statuta per singulos dies, vsque ad diem mortis suæ cunctis diebus vitæ eius.

תרגום יונתן

27 וסחא יחזון מלכא דבבל וקטלנן בְּרִבְלָה בְּאַרְעָא דחמט ואחגליו דבית יהודה מעל ארעהון:
בשנת שבע יהודאי חלחא אלפין ועשרין וחלחא:
28 בשנת חמני עשרי לנבוכדראצר מירושלם נפשטא חמני מאח ותלחין וחרחין:
29 בשנת עשרין וחלח לנבוכדראצר אגלי נבוכדראצן רב קטוליא יהודאי נפשטא שבע מאח ארבעין וחמש כל נפשטא ארבעא אלפין וישית מאה:
30 ויהיה בחלחין ושבע שנין לגלות יהויכין מלך שבטא דבית יהודה בחרי עשר ירחין בעשרין וחמשה לירחא דבי אויל מרודך מלכא דבבל בשנת מלכותה יח ריש יהויכין מלך שבטא דבית יהודה ואפיק יתה מבית אסירי:
31 וסל עמה פחגמין תקנין ויחב יח כרסוהי מעל מפרסי מלכיא די עמה דבבל:
32 ושני יח לבושי אסורה ואכל לחמא קרסוהי חרירא כל יומי חיותי:
33 מלכא דבבל פתגם יום ביומה עד יום מותה כל יומי חיותי:
34 ושרייתה שריות חרירא מתתבין לה מן קרס

* Et percussit eos rex Babylonis in Debla-
tha in terra Emath, & translatus est Iuda à
terra eius.

* Hic est populus quem transtulit Nabucho-
donosor in anno septimo, Iudæos tria millia &
viginti tres.

* In anno octavo & decimo Nabuchodo-
nosor transtulit à Hierusalem animas octingen-
tas triginta duas.

* In anno tertio & vigesimo Nabuchodo-
nosor transtulit princeps coquorum Iudæorum
animas septingentas quadraginta quinque. Om-
nes animæ quatuor millia & sexcentæ.

* Et factum est in trigesimo & septimo an-
no transmigrati Joachim regis Iuda in duodeci-
mo mense in quinta & vicesima mensis, accepit
Euilmerodach rex Babylonis, in anno quo reg-
navit, caput Joachim regis Iuda, & eduxit eum
de domo qua custodiebatur:

* Et locutus est ei bona. & dedit illius thro-
num super thronos Regum qui cum eo in Baby-
lone.

* Et mutavit vestimentum carceris eius, &
comedeat panem semper ante faciem illius om-
nibus diebus quibus vixit.

* Et constitutus cibus ei dabatur semper à
rege Babylonis de die in diem, usque in diem
qua mortuus est.

27 * καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶν ἐν δε-
βλαθα ἐν γῇ ἡμαθ, καὶ μετέτεθῃ ἰούδα ἀπὸ τῆς γῆς

28 αὐτῆς. οὗτος ἐστὶν ὁ λαὸς ὃν μετέθηκεν ναβουχοδο-
νόσωρ, ἐν ἔτει ἐβδόμῳ ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας καὶ εἰκο-
σιτρεῖς.

29 * ἐν ἔτει ὀγδόῳ ὁ δεκάτῳ ναβουχοδονόσωρ, μετέθηκεν
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τετρακοντα δύο.

30 * ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ εἰκοστῷ ναβουχοδονόσωρ, μετέθε-
κεν ὁ δρχιμάγειρος ἰουδαίων ψυχὰς ἐπτακοσίας τεσ-
σερακοντα πέντε. πάντες αἱ ψυχὰς τέσσαρες χιλιάδες
καὶ ἑξακόσιαι.

31 * καὶ ἔθηκεν ἐν ταῖς τετρακοσίῃ καὶ ἐβδόμῳ ἔτει δοικι-
δοτὸν τοῦ ἰωακὴμ βασιλέως ἰούδα ἐν ταῖς δωδεκάτῳ
μηνί ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκαδὶ τοῦ μηνός, ἔλαβεν αὐτὸν ἡ-
μαδαράχ βασιλεὺς βαβυλῶν ἐν ταῖς ἐνιαυτῷ ὧ ἐβα-
σίλειτο ἐν τῷ κεφαλῷ ἰωακὴμ βασιλέως ἰούδα. καὶ
ἐξήγαγε αὐτὸν ἐξ οἰκίας ἧς ἐφυλάσσετο.

32 * καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρησά. ὁ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν θρό-
νον ἐπὶ τῶν τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτῷ ἐν βα-
βυλῶνι.

33 * καὶ ἥλλαξεν τῷ σολῶ τῆς φυλακῆς αὐτῆς, καὶ ἡ-
δισεν αὐτὸν διαπνύς καὶ πρὸς ὅσον αὐτῷ πᾶσαι τὰς ἡ-
μέρας αὐτῆς ἔζησεν.

34 * καὶ ἡ κυρία αὐτῷ ἐδίδοτο δια-
πνύς ὡς αὐτῷ βασιλέως βαβυλῶν ὅτι ἡμέρας εἰς ἡ-
μέραν ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & occidit eos in Riblah in terra Hemath: & translati sunt viri domus Iuda de terra sua.

28 Iste est populus quem transtulit Nabuchodonosor in anno septimo, Iudæos ter mille & viginti tres.

29 Anno decimo octavo Nabuchodonosor, transtulit de Ierusalem animas octingentas & triginta duas.

30 Anno vigesimo tertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan princeps occidentium Iudæorum animas septingentas quadra-
ginta quinque. Omnes animæ, quater mille & sexcentæ.

31 Et factum est tricesimo & septimo anno transmigrationis Joachin regis tribus domus Iuda, duodecimo mense, vicesima quinta
die mensis, magnificavit Euilmerodach rex Babylonis, in ipso anno regni sui, caput Joachin regis tribus domus Iuda, & eduxit eum de
domo carceris.

32 Et locutus est cum eo verba recta: & posuit thronum eius super thronos Regum qui erant cum eo in Babylone.

33 Et mutavit vestimenta carceris eius, & comedeat panem coram eo semper omnibus diebus vitæ suæ.

34 Et cibaria eius continua dabantur ei à facie regis Babylonis statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ, omnibus diebus
quibus vixit.

FINIS PROPHETIÆ IEREMIÆ.

N

יָכַר יֹשֶׁבֶת בְּדָר הָעִיר רַבְתִּי עִם
הֵיטָה כְּאַלְמָנָה רַבְתִּי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי
בְּמַדִּינֹת הֵיטָרִי לִמָּס:

בָּכוּ תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה וּדְמַעְתָּה
עַל לַחֲיָה אֵין לָהּ מִנְחָם מִכָּל אֲהַבֶּיהָ כָּל־רַעִיָּה
בְּגִדּוּכָהּ הָיוּ לָהּ לְאֵיכִים:

גָּלְתִּירִי יְהוּדָה מַעֲנִי וּמִרְבַּע עֲבֹדָהּ הִיא יֹשֶׁבֶת
בְּגוֹיִם לֹא־מִצָּאֶר־מִנוּחַ כָּל־רַדְפֶּיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין
הַמִּצָּרִים:

דָּרְכֵי צִיּוֹן אֲבִלּוֹת מִבְּלִי בָאִי מוֹעֵד כָּל־שַׁעְרֶיהָ
שׁוֹמְמִין כְּהִנִּיָּה נֶאֱנָחִים בְּתוֹלְתֶיהָ נוֹגֹרֶת וְהִיא
מֵר־לָהּ:

הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ אֵיבֶיהָ שְׁלוֹכֵי יְהוָה הוֹנֶה־עַל־
רֶב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הִלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר:

וַיֵּצֵא מִן בֵּית צִיּוֹן כָּל־הַדָּרָה הָיוּ שְׂרִירָהּ
כְּאֵילִים לֹא־מִצָּאוּ מַרְעָרֹה וַיִּלְכוּ כְּלֹא־כֹחַ לִפְנֵי
רוֹדְפָהּ:

nes portæ eius destructæ, Sacerdotes eius gementes. virgines eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine. ⁵ He. Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt; quia Dominus loquutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius, paruuli eius ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis. ⁶ ^{Vau.} Et egressus est à filia Sion omnis decor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non inuenientes pascua, & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequens.

תרגום

N

אמר

יִרְמְיָהוּ נָבִיא וְכֹהֵנָה רַבָּא אֵיכָרִין וְהָגִיר עַל יְרוּשָׁלַם וְעַל עַמָּתָא לְאַחֲדָנָא בְּתוֹכֵיהֶן וְלִמְסַפֵּד עַל־יְהוָה אֵיכָה הִיכְמָה דְּאַחֲדָנָא
אֲדָם וְחַיָּה דְּאַחֲדָנָא דְּעֵין וְאַסְפֵּד מִרִי עֲלָמָא עַל־יְהוָה אֵיכָה עֵנָה מִדַּת דִּינָא וְכֵן אֲסַרְחָ עַל סִגְיָאוֹת חוֹבָתָא אֲשִׁחְדוֹר
דִּי בְּגוּתָא וּבְגִין כֹּן חֲתִי יִתְבָּרָה בְּלַחֲדָתָא כְּגִבְרָה דְּמִכְתָּשׁ סִגְיָו עַל בְּסִרָהּ דִּי בְּלַחֲדָתָא יִתְבָּרָה וְקִרְחָתָא הָיִתָּה סִלְיָא אֲוִלּוּסִין וְעַמְסִין סִגְיָאִין
אֲחֻדְקִינִת מִנְהוֹן וְחֻתִּין דְּסִיָּא לְאַרְמֵלָא וְדִי מִתְרַבְּרָא בְּעַמְסִיָּא וְשִׁלְיָא בְּאַפְרִיכִיָּא וְהָיוּ מִסְקִין לָהּ מִסִּין תְּדַרְחָה לְמַהֲוִי מִכִּיכָא וְלִמְסַן כְּרָנָא
לְהוֹן בְּתֵר דִּנָּא: ² כֹּר שִׁלַּח מִשָּׁה נָבִיא אֲזַנְדִין לְאַרְלָא יִתְאַרְעָא וְתִבּוּ אֲזַנְדִין וְאַפְקִי שׁוּם בִּישׁ עַל אֲרַעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְכֹר שִׁמְעוּ עַמָּא
בִּירִי יִשְׂרָאֵל יִתְבְּשׁוּרְחָא בִּישָׁא הָיָא דְּאַתְבְּשָׁרוּ עַל אֲרַעָא דְּיִשְׂרָאֵל גִּטְלוּ עַמָּא יִתְ קִלְחוֹן וּבְכוּ בַּלִּיָּא תַּחֲוָא מִן יַד חֲקִף רָגְזָא דִּינִי בְּהוֹן וְגִזְרִי
לְמַהֲוִי בְּכוּ בַּלִּיָּא תִּרְיָהוֹן עַל חֲרָבִין בִּירִי מְקֻדָּשָׁא וְכֹדוּ אֲחֵמֶר בְּנִבְוָאָה לִירְמְיָהוּ כְּתִנָּא רַבָּא לְמַהֲוִי חֲרָבָא וְיִרְשָׁלַם עַל יְדֵיו
וְנִבְכֻדְנֶצַּר רִשִׁיעָא אֵין לָהּ הִיבִין בְּתוֹבְחָתָא מִן יַד עַל וְאַזְכָּח יִתְ עַמָּא בִּירִי יִשְׂרָאֵל וְסִרְבוּ לְקַבְּלָא בְּמִימְרָהּ בְּכוּ עַל נִבְכֻדְנֶצַּר רִשִׁיעָא
וְעַד יְרוּשָׁלַם וְכִית מְקֻדָּשָׁא אֲוִקִיד בְּנוֹרָא בְּחֶשֶׁע יוֹמִין בִּירְחָתָא דָּאָב וְכִת בְּכִיָּא בְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל בְּכֻתָּא וּדְמַעָּתָא זֶלַג עַל לִיסְתָּתָא וְלִירִי
דִּי יִסְרָאֵל תַּחֲנוּמִין עַל לְבָתָא מִן כָּל שְׁעוֹתָא דִּי רַחֲמִיָּה לְמִיָּל בְּתוֹרִיָּהוֹן וּבְגִין כֹּן כָּל חֲבֵרָתָא אֲרַשְׁעוּ בְּהָ אֲתַחֲפִכוּ לְמַהֲוִי לָהּ לְבַעֲלִיָּדְכִין:
³ אֲזַלּוּ בֵית יְהוּדָה בְּגִלְתָּא עַל דְּהוֹן מַעֲנִין יִתְמִין וְאַרְמִלּוּ וְעַל סִגְיָאוֹת פִּלְחָנָא וְהָיוּ מִפְּרָחִין בְּאַחֲוִיָּהוֹן כְּנִי יִשְׂרָאֵל דְּאַחֲבָנוּ לְהוֹן לֹא קִדְרִי
חִירְחָתָא לְעִבְדִּיהוֹן וְאַחֲתִיהוֹן דְּהוֹן מוֹרְעִיר יִשְׂרָאֵל וּבְגִין כֹּן אֵף אֲנֹן אֲתַמְסְרוּ בִּיד עַמְסִיָּא וְכִנִּישְׁתָּא דְּבֵית יְהוּדָה יִתְבָּרָה בְּגוֹ עַמְסִיָּא וְלֹא
אֲשַׁכָּחָא נִיתָא מִפְּלִחָנָא קִשְׁיָא דְּשַׁעֲבָדוּ יִתְהָ וְכָל דְּהוֹן רִדְף יִתְה אֲדַבְּקוּ יִתְה כֹּר הִיא מִתְחַבְּרָא בֵּין תַּחֲנוּמִיָּא וְאַעֲקִיָּו לָרִי:
⁴ כָּל יִסְרָאֵל דְּהוֹן יְרוּשָׁלַם מִתְבְּנִיָּא סִרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְמִסְקָא לִירְשָׁלַם לְאַתְחַזְּקָה קִדְרִי יִי חֵלָה וּמִנִּין בְּשִׁתָּא וְעַל חוֹבִיָּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל
אֲזַדְרִי יְרוּשָׁלַם וְאַחֲבָדוּ שְׁבִילֵי צִיּוֹן אֲבִלִין מְדִלִית עַל כֹּהֲנִין מוֹעֲדִיָּא כָּל חֲרַעָתָא צִדְקָן וְכִתְנָתָא אֲנִיתָן עַל דִּי כְּשִׁלּוּ קִרְבְּנָא בְּתוֹלְחָתָא
סִפְרוּ עַל דִּי פִסְקוּ לְמִפְקָא בְּחֶמְשָׁא עֶשְׂרִי יוֹמִין בָּאָב וּבִיוֹמָא דְּכַפּוּרָא דִּי הוּא בְּעֶשְׂרָא יוֹמִין בְּהֶשְׁרִי לְחִנְגָּא בְּחִנְגִּין אֵף אִיְהִי מְרִיר לְכָא לְחִרָא
הָיוּ מַעֲקִיָּתָא מִסְמִנִן עֲלֵהָ לְרִישִׁין וּבְעִלִי דְּבִכְתָּא הָיוּ יִתְבִּין בְּשִׁלּוֹרָה אֲרוּם יִי חֲבֵר יִתְה עַל סִגְיָאֵת מוֹרְחָתָא רַבִּיָּתָא אֲזַלּוּ
בְּשִׁבְתָּא קִדְרִי מַעֲקִיָּתָא:
⁵ וְנִפְקָ מִן כְּנִישְׁתָּא דְּצִיּוֹן כָּל יְהוּדָה הָיוּ בְּרַבְּרָנְהָ מִסְחַחֲרִין עַל מִכְלָא הִיכְמָה וּמִסְחַחֲרִין אֲזַלּוּ
בְּבִרְבָּרָא וְלֹא אֲשַׁכָּחוּ אֲחֵר כְּשֵׁר לְמַרְעָהוֹן וְאַזְלוּ בְּחֶשֶׁת כּוֹחָא וְלֹא הָנוּ לְהוֹן חֵילָא לְמַעַרְק לְאַשְׁתַּבְּרָא קִדְרִי:

* Aleph. Quomodo sedit sola ciuitas ple-
na populorum ! facta est quasi vidua multipli-
cata in gentibus, princeps in prouinciis facta est
in tributū. * Beth. Plorans plorauit in nocte, et
lachryma eius in maxillis eius, & non fuit con-
solans eam ex omnibus diligentibus eam. om-
nes amantes eam spreuerunt in ea, facti sunt ei
in inimicos.

* Gimel. Migrare facta est Iudaea ab hu-
militate eius, & à multitudine servitutis eius.
Sedit in gentibus, non inuenit requiem. Omnes
persequentes eam apprehenderunt eam inter
tribulantes.

* Daleth. *Via Sion lugent, eò quòd non sint venientes in solennitate. omnes portæ eius destructæ: Sacerdotes eius gement, virgines eius captivæ ductæ, et ipsa amaritudine oppressa est in seipsa.*

² He. Facti sunt tribulantes eam in caput, & inimici eius abundant: quia Dominus humiliauit eam super multitudinem impietatum eius. paruuli eius abierunt in captiuitate ante faciem tribulantis.

* Vau. Et egressus est à filia Sion omnis decor eius, & facti sunt principes eius quasi arictes non inuementes pastum, & abierunt in non fortitudine ante faciem persequentis.

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

κεφαλ'. α.

A large, ornate initial letter 'K' in a black and white woodcut style. The letter is filled with a detailed illustration of a figure, possibly a woman, seated and surrounded by foliage. The figure is looking towards the right. The letter is framed by a decorative border of leaves and vines.

κεφαλ. α.
Αἱ ἐξημέτερι τὰ αἶμα λωποδυνάται τὴν
ἰσραήλ, καὶ ἱερουζαλήμ ἐρημωθή-
ναι, ἐκάθισεν ἱερεμίας κλαίων, καὶ ἐ-
θρήνησεν τὸν θρήνον τοῦτον ἐπὶ ἱερου-
ζαλήμ καὶ εἶπεν·

* Αλέφ. Πῶς ἐκάτισεν μόνῃ ἡ πόλις ἡ πεπληθυμ-
μένη λαῶν ἐξηγήθη ὡς χήρα πεπληθυμμένη ἐν ἔθνεσιν;
ἀρχουσα ἐν χώραις ἐξηγήθη εἰς φόβον.

2 βίη. Κλαίοντα ἐκλαυσεν ἐν νυκτί, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἦν τὰν σαγόνων αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑψήρχει, ὁ ὤψακαλὼν αὐτῷ ὑπὸ πόντων τὰν ἀγαπώντων αὐτῷ. πόντες ④ φιλοῦντες αὐτῷ ἡτέρισον ἐν αὐτῇ, ἐχρύντο αὐτῇ εἰς ἐχθροίς.

3 γίμαλ. Μετωκίωτη Ιουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐ-
τῆς, καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσιν,
οὐχ ὥστεν ἀνάτασιν. πάντες ⁹ καταδικόντες αὐτὴν
κατέλαβον αὐτὴν ἀναμέθω πᾶν θλιβόντων.

4 * δάλεθ. Οδοὶ σιῶν πενθουσιν ὡς αὐτὸ μὴ εἶναι ἔρχο-
μενοις ἐν ἑορτῇ. πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς φθάνουσιν. ④
ἱερεῖς αὐτῆς θύσαντά ζουσιν. αἱ παρθένοι αὐτῆς αἰχμαλώτοι
ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ πενθοῖ ἐν ἑαυτῇ.

ἢ. Εγγύοντες ④ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφαλὴν, καὶ
 ④ ἐχθροὶ αὐτῆς διὰ τὴν ὁπὶ κύριον ἐταπείνωσεν αὐ-
 τὴν ὑπὲρ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. τὰ νήπια αὐτῆς ἐπο-
 ράισαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ πωρῶσαν θλίβοντες.

* Ουαδ. Καὶ ἔξῆλθε ἐν θυγατρὸς πᾶσα ἡ δι-
πρέπεια αὐτῆς. καὶ ἐξήρουντο ④ ἀρχοντες αὐτῆς ὡς κριοί,
οὐχ ἀνίσκοντες νομῆν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν ὄρει ἰχυρί κατὰ
παράκλητον δυνάμειν ⑤.

EX BIBLIOTHECA COMPLEVTEN. AD HEBRAICORUM
et Graecorum scriptis correcta, opera B. A. Montani. CAPVT I.

BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD RECTORIS
ex Chaldaeis exemplaribus correctâ, opera B. A. Montani.

DIxit Ieremias Propheta & Sacerdos magnus: ^{i. Aleph.} Quomodo decretū est super Ierusalem & super populu eius ut dimitteretur exiliis, & ut fieret plāctus super eis, יאכזח. i. Quomodo? quemadmodū indicati sunt Adā & Eua qui eiekti sunt de paradiso voluptionis & lamētatus est dominator seculi super eis יאכזח. i. Quomodo? Respondit mēsurā iudicij, & sic ait: Propter multitudinē peccatorū eius, & cōiurationē quę sunt in medio eius, idēd habitabit sola, sicut vir in cuius carne est plaga leprę qui solus habitat. Et ciuitas quę erat plena turbis & populis multis, euacuata est ab eis, & facta est similis viduę: & quę erat magnifica inter populos, & dominabatur prouincijs, qui reddebāt ei tributa, reuersa est vt sit depressa, detq; eis tributū posthac. ^{i. Beth.} Quando misit Moses Propheta nuncios ad explorandā terram, reuersi sunt nuncij, & eduxerunt nomen pessimum de terra Israel: & quando audierunt populus domus Israel nuncium hoc pessimum quod nūciatum est eis de terra Israel, leuauit populus vocē suā, & fleuit in nocte illa. Illicō iratus est furor Domini in eos, & depressum quod nūciatum est eis de terra Israel, creuit vt plangerent in nocte illa in generationibus suis propter denastationē domus sanctuarij: & quando dictū fuit in prophetia Ieremię Sacerdoti magno, quodd destruenda esset Ierusalem per manum Nabuchodonosor impij, si non conuerterentur ad penitentiam, confestim perrexit & increpauit populum Israel, & noluerunt suscipere verbum eius. Tunc venit Nabuchodonosor impius & destruxit Ierusalem, & domum sanctuarij succendit igne in nona die mensis Augusti: & in ipso tempore flebat cœtus Israel fleu, & lachrymę eius decurrebant per maxillas eius, non erat qui loqueretur consolationes ad cor eius ex omnibus idolis quę amauerat sequi, & idēd omnes socij eius impii egerunt in eam, & conuersi sunt vt essent ei inimici. ^{i. Ghimel.} Abierunt viri domus Iuda in transmigrationem, pro eo quodd frater suus Ieremias cum filijs suis & cum quatuor hominibz ceteris, abiit in Babiloniam, & ibi mansit annos tres & sex menses, & ceteris

per maxillas eius. non erat qui loqueretur conolationes ad eos. & ceteri
 piè egerunt in eam, & conuerſi ſunt vt eſſent ei inimici.
 affligebant pupillos & uiduas: & ob multitudine ſeruitutis ad quam adigebant fratres ſuos filios Iſrael qui venditi fuerant eis, & non
 prædicauerunt libertatem ſeruis ſuis & ancillis ſuis qui erant de cognatione Iſrael: & idè traditi ſunt in manum populorum, & ceteri
 domus Iuda habitauit in medio populorum, & non inuenit requiem propter ſeruitutem duram cui ſubiecerunt eam: & omnes qui perſe-
 quebantur eam apprehenderunt eam cum ſe occurreret inter terminos, & ad anguliam adegerunt eam.

⁴ *Dalebth.* Omni tempore quo erat Ierusalem ædificata, noluerunt filij Israel ascendere in Ierusalem ut apparerent coram Domino in vicibus in anno: & propter peccata Israel deserta est Ierusalem, & factæ sunt viæ Sion lugentes, eò quòd non sit qui veniat in eâ tempore festivitatum: omnes portæ eius destructæ, & Sacerdotes eius gementes, pro eo quòd cessauerunt oblationes: virgines eius plangentes, eò quòd desierunt egredi in quinta decima die mensis Augusti, & in die propitiationis, quæ erat in decima die mensis Septembris ad ducentos choros: ipsa quoque est amara corde valdè.

He. Fuerunt hostes eius constituti super eam in principes, & inimici eius habitauerunt in tranquillitate: quia Dominus confregit eam propter multitudinem transgressionum eius: paruuli eius ierunt in captiuitatem coram tribulante.

זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה כל
מחמדיה אשר היו מימי קדם בנפל עמה
ביר צר ואין עוזר לה ראוי צרים שחקו על-
משבתה:

חטא חטאה ירושלם על-כן לגיתה חיתה כל-
מבכיה הזלילה כי ראו ערותה גם היא נאנחה
ותשב אחר:

טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה וחרד
פלאים אין מנחם לה ראה יהוה את-עניי כי
הגדיל אויב:

ידו פרש צר על כל-מחמדיה כי ראתה
גוים באו מקדשה אשר צויה לא-יבאו
בקהל לך:

כל-עמה נאנחים מבקשים לחם נתנו מחמודיהם
באכל לאשיב נפש ראה יהוה והביטה כי הייתי
זוללה:

לוא אליכם כל-עברי דרך הביטו וראו אם יש
מכאוב כמכאבי אשר עולל לי אשר הונה יהוה
ביום חרון אפו:

ממרום שלח-אש בעצמתי וירדנה פרש
רשת לרגלי השיבני אחר נתנני שוממרה כל-
היום דוה:

נשקף על פשעי בידו ישתרגו עליו על-צוארי
הכשיל בחי נתנני אדני בירי לא-אוכל קום:
סלח-כל-אבירי אדני בקרבי קרא עלי מועד
לשבר בחורי גר דרך אדני לכתולת ברת-
יהודה:

⁷ *Zain. Recordata est Hierusalem dierum
Afflictionis suae, & praevaricationis, omnium
desiderabilium suorum quae habuerat à die-
bus antiquis cum caderet populus eius in
manu hostili, & non esset auxiliator: vide-
runt eam hostes, & deriserunt Sabbata eius.
⁸ *Heth. Peccatum peccavit Hierusalem,
propterea instabilis facta est. Omnes qui
glorificabant eam, spreuerunt illam; quia
viderunt ignominiam eius. Ipsa autem ge-
mens & conuersa est retrorsum.
⁹ *Teth. Sordes eius in pedibus eius, nec
recordata est finis sui. Deposita est vehem-
enter, non habens consolatorem. Vide
Domine afflictionem meam, quoniam e-
rectus est inimicus.
¹⁰ *Iod. Manum suam misit hostis ad om-
nia desiderabilia eius, quia vidit gentes in-
gressas sanctuarium suum, de quibus prae-
ceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.
¹¹ *Caph. Omnis populus eius gemens, &
quaerens panem. Dederunt preciosa quaeq;
pro cibo, ad refocillandum animam. Vide
Dñe & considera quoniam facta sum vilis.
¹² *Lamed. O vos omnes qui transitis per
viam, attendite & videte si est dolor sicut
dolor meus. quoniam vindemiauit me vt
locutus est Dominus in die furoris sui.
¹³ *Mem. De excelsu misit ignem in ossi-
bus meis, & erudiuit me. Expandit rete pe-
dibus meis, conuertit me retrorsum. posuit
me desolatam tota die mærore confectam.
¹⁴ *Nun. Vigilauit iugum iniquitatum mea-
rum; in manu eius conuolutae sunt, & im-
positae collo meo. Infirmata est virtus mea,
dedit me Dominus in manu de qua non
potero surgere. *Samech. Abstulit omnes
magnificos meos Dominus de medio mei;
vocaui aduersum me tempus vt contere-
ret electos meos. Torcular calcauit Domi-
nus virgini filiae Iuda.

תרנום

7 תות זכרה ירושלם יומין קדמאין די חורת מרודה בכרפא ובפצחין חקיפין ומרודה ושלטה בכל עלמא וכל רגונהא ויהו לה
סן יומין קדמאין ועל חובא נפל עמה בידוי רנבוכדנצר רשיעא ואעיק להון וליר דסיע לה חזותארה מעיקנא דאזלא בשביתא חוכו על
טובתא די פסק מבינתא:
8 חובא רבא חבת ירושלם בגין כן בטלטול תות כל עסקמא דתו מיקרין לה מלקדמין נחגו בת
סאבכות דם רחוקתא בשפולתא לא אדכרת מנה ולא
ילתא ארום חזו ברקתא ברם היא סתאנחא ורחעת לאחורא:
9 תת על חובתא ולא דכרת מה דעתיך למיתי עלתא בסוף יומיא ונחמת ונפלת ותות פרישן ולית דמלל תנחומין לה חזי יי ותתי מסתכל
ארום אחרבר עלי בעל דכנא:
10 ידוה אושית נבוכדנצר רשיעא ושלף סיפא וקטע כל רגונהא אף כנישחא דישראל שרית
לילא ארום תות עסקמין נכראין עלו לבית מקדשה די פקדת על ידוי דמשה נביאה על עמון ומואב ולא ירכון למעל בקהל די לך:
11 כל עמהא דירושלם אנהן מכפנא ותבעין לחמא למיכל יהבו רגוגיהון בסער לחמא לקומא נפש חזי יי ותתי מסתכל ארום
חזויה גרגניתא:
12 אשבעת לכוון כל דעברין באורחא וזרו חכא אסתכלו ותחו אין אית כיבא ככיבי דאסתקף לי דחבר יי יתי ביום
חקוף רגוה:
13 מן שמיא שלח אשתא בכרבי חקיפין וכבש יחזון פרש מצדתא לרגלי ארעהני קרל בעלי דבבי יתבני למהוי צורא
כל יוסא מרחקא וחלישא:
14 אתיקר ניר מרודי בידיה אשכשו כשבשין רגפנא סלקו על צוארי אחקל חילי מסר יי יתי בידוי מן
דלית יכל אנא למקם:
15 כנש כל חקיפי יי ביני ארע זמן עלי להבירא חיל עלמי וערו עסקמא על גזרת מיסרא דיין וסאבו
בחלתא דבית יהודה די תיה דמחזן דבתולתהון סתשר תיך כחמר מן מעצרתא בעדן דגבר כבעט ית ענבין חמר ענבותי שרין:

* Zain. Recordata est Hierusalem dierum humilitatis eius, et expulsionum eius, omnia desiderabilia eius quaecunque fuerunt à diebus antiquis cum caderet populus eius in manus tribulantis, & non fuit adiutor ei. videntes hostes eius riserunt super transmigratione eius.

* Heth. Peccatum peccauit Hierusalem, propterea in commotionem facta est. omnes glorificantes eam humiliauerunt eam, viderunt enim ignominiam eius. & ipsa gemens & conuersa est retrorsum.

* Teth. Immunditia eius ad pedes eius, non recordata est nouissimorum eius, & deduxit in mensa non est consolans eam. Vide Domine humilitatem meam, quia magnificatus est inimicus.

* Iod. Manum suam extendit tribulans ad omnia desideria eius: vidit enim gentes ingressas in sanctuarium suum, quæ præcepisti non intrare eas in Ecclesiam tuam.

* Caph. Omnis populus eius gementes querentes panem: dederunt desideria eius in cibo ad reducendum animam. Vide Domine & respice, quia facta est inhonorata.

* Lamed. Ad vos omnes qui transitis viam, conuertimini & videte si est dolor sicut dolor meus, qui factus est. Locutus in me humiliavit me Dominus in die iræ furoris eius.

* Mem. De excelso suo misit ignem in ossibus meis, & deduxit illum: expandit rete pedibus meis, conuertit me retrorsum, dedit me desolatam tota die dolentem.

* Nun. Vigilauit super impietates meas, in manibus meis conuolutæ sunt. ascenderunt super collum meum, infirmata est virtus mea, quia dedit Dominus in manibus meis dolores, non potero stare.

* Samech. Abstulit omnes fortes meos Dominus de medio mei, vocauit contra me tempus ut contereret electum meum: torcular calcavit Dominus virgini filie Juda.

* Ζάιν. Εμνήθη ἱερουσαλὴμ ἡμερῶν ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀποστῆναι αὐτῆς. πάντα ἐπιθυμήματα αὐτῆς ὅσα ἐν ταῖς ἡμερῶν δευχάϊων ἐν τῇ πεσείν τὴν λαὸν αὐτῆς εἰς χεῖρας ἐλπίοντες, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν αὐτῇ. εἰδόντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ἐγέλασαν ἐπὶ τῇ μετοικεσίᾳ αὐτῆς.

* Ἡθ. Ἀμαρτίαν ἥμαρτεν ἱερουσαλὴμ, διὰ τοῦτο εἰς ῥάλον ἐγένετο. πάντες ὁδοῦζοντες αὐτὴν ἐταπείνωσαν αὐτὴν, ἰδὼν ὅτι τὴν ἀχρημοσύνην αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ ἐσπάζουσα καὶ ἀπεσπάζει τὰ ὀπίσω.

* Τήθ. Ἀκαταρσία αὐτῆς παρὰ ποδῶν αὐτῆς, οὐκ ἐμνήθη ἔχματα αὐτῆς, καὶ κατεβίβασεν ὑπερβολὰ. οὐκ ἔστιν ὁ ὁδοκαλῶν αὐτὴν. ἰδε κύριε τὴν ταπείνωσίν μου, ὅτι ἐμεγαλύνθη ὁ ἐχθρὸς.

* Ἰώδ. Χεῖρα αὐτῆς ἐπέτασεν ὁ ἐλπίων ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς, εἶδεν ὅτι ἐθνήσειε λείποντα εἰς τὸ ἀγίασμα αὐτῆς ἀνετείλω μὴ εἰσελθεῖν αὐτὰ εἰς ἐκκλησίαν σου.

* Κάφ. Πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς κατασπάζοντες ζητοῦντες αὐτὴν. ἔδωκαν τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ἐν βρώσει τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχῇ. ἰδε κύριε ἐπιβλεψὼν ὅτι ἐχρήθη ἡ πτωχότης.

* Λάμεδ. Οἱ πρὸς ὑμᾶς πώτες ὁδοποροῦμενοι ὁδὸν, ἐπιστρέψατε καὶ ἰδετε εἰ ἔστιν ἄλγος ὡς ἄλγος μου, ὁ ἐχρήθη. φθονοῦμαι ἐν ἐμοὶ ἐταπείνωσέν με κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ.

* Μέμ. Εξ ὑψους αὐτοῦ ἀπέσειλεν πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις μου, ἐκατήλαθον αὐτό, διεπέτασεν δίκτυον τοῖς ποσίν μου, ἀπέσπρεψέν με εἰς τὰ ὀπίσω, ἔδωκέν με ἡ φανισμῶν ὁλῶ τὴν ἡμέραν ὁδυμασμένην.

* Νου. Εξηγορήθη ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά μου, ἐν χερσίν μου συνεπλάκησαν. ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν τραχήλόν μου, ἠδένησεν ἡ ἰσχὺς μου, ὅτι ἔδωκεν κύριος ἐν χερσίν μου ὀδύνας, οὐ δύνησμαι εἰσῆαι.

* Σαμέχ. Εξῆρεν πᾶν τὸ ἐν ἰσχυρί μου ὁ κύριος ἐν μέθῃ μου, ἐκάλεσεν ἐπ' ἐμὲ καιρὸν ὃ συντρέψαι ἐκλεκτόν μου, λελών ἐπάτησεν κύριος παρθένον θυγατέρα ἰούδα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Zain. Recordata est Ierusalem dierum antiquorum cum habitatio eius esset in arcibus & in villis fortissimis, & prauaticaretur & dominaretur in omni seculo, & omnium desiderabilium suorum quæ fuerunt ei à diebus antiquis. & propter peccata sua cecidit populus eius in manum Nabuchodonosor impij, qui tribulauit eos, & non fuit qui adiuuaret eam. Viderunt eam hostes cum iret in captiuitatem, & irriserunt super bona eius quæ cessauerunt de medio eius.

* Ceth. Peccatum grande peccauit Ierusalem: propterea vaga facta est inter omnes populos qui glorificabant eam ab initio; vñ sunt contemptu contra illam, quia viderunt scissuras eius: ipsa autem gemens & conuersa est retrorsum.

* Teth. Immunditia sanguinis menstrui eius in oris vestimenti eius: non est mundata ab ea, neque obstupuit propter peccata sua, neque recordata est quod euentum esset super ipsam in fine dierum. Et descendit, & cecidit mirabiliter; & non est qui loquatur ei consolationes. Vide Domine & contemplare, quia præualuit super me inimicus.

* Iod. Manum suam extendit Nabuchodonosor impius, & euaginavit gladium, & succidit omnia desiderabilia eius: cæcus quoque Israel cepit ululare, quia vidit populos extraneos ingredienti in domum sanctuarij ipsius, de quibus præcepisti per manus Moysi propheta super Amom & Moab, quod non essent digni ingredi in Ecclesiam tuam.

* Caph. Omnis populus Ierusalem gemunt propter famem, & querunt panem ad comedendum: dederunt desiderabilia sua pro alimento panis ad sustentandum animam. Vide Domine & considera quia facta sum voratrix.

* Lamed. Adiuro vos omnes transeuntes per viam, declinate huc, aspice & videte si est dolor sicut dolor meus, quoniam occasionem quaesivit contra me, ut confringeret me Dominus in die iræ furoris sui. * Mem. De cælis misit ignem in ciuitates meas, & subiugauit eas, expandit rete pedibus meis: vertere fecit me dorsum coram inimicis meis: posuit me ut sim desolata tota die abiecta & infirma.

* Nun. Aggrauatum est iugum prauaricationum mearum in manu eius: conuolutæ sunt quasi propagines vitis: ascenderunt super collum meum: corruit virtus mea: tradidit me Dominus in medio mei: vocauit aduersum me tempus ut contereret fortitudinem iuuenum meorum, & ingressi sunt populi per decretum verbi Domini, & polluerunt virgines domus Iuda, donec sanguis virginitatis earum effunderetur sicut vinum de torculari, in tempore quo homo calcatur vinas, & vinum de vuis defluit.

16 * על-אלהאני בוכיה עיני ירדה מים כי-
רחק ממני מנחם משיב נפשי היו בני שוממים כי
גבר אויב:
17 * פרשה ציון בידיה אין מנחם לה צוה יהוה
ליעקב סביביו צדיו היתה ירושלם לנדה
ביניהם:
18 * צדיק הוא יהוה כי פיהו מריתי שמעו נא כל-
עמים וראו מכאבי בתולתי ובחורי הלכו בשבי:
19 * קראתי למאהבי המה רמוני כחני וקני בעיר
גועו כי בקשו אכל למו וישיבו את נפשם:
20 * ראה יהוה כי צר לי מעי חמרמרו נהפך לבי
בקרבי כי מרו מריתי מחוץ שכלה חרב בבית
במות: * שמעו כי נאנחה אני אין מנחם לי כל-
אויבי שמעו רעתי שישו כי אתה עשית הבאת יום-
קראתי ויחיו כמוני:
21 * תבא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת
לי על כל פשעי כי רבות אנהתי ולבי דוי:

ב

* איכה יעזב באפוי אדני את ציון השליך
משמים ארץ תפארת ישראל ולא זכר הדם-
רגליו ביום אפוי:
* בלע אדני לא חמל את כל נאות יעקב הרס
בעברתו מבצרי ברת יהודה הגיע לארץ חלל
ממלכה ושריה: * גרע בחרי אף כל קרן ישראל
השיב אחור ימינו מפני אויב וכער ביעקב כאשר
להכרה אכלה סביב:

תרגום

16 * על טפליא דאתרששו ועל נשיא מעדיה דאחבקו ברסיהון אמרה כנישתא דישראל אנא בכיא והרין עיני זלגין דמעתא הין
מבועא דמיא ארום אתרחק מני מנחם דמקום יתי וסלל תנחומין על נפשי הוון בגו צרין ארום אחגבר עליהון בעל דכבא:
17 * פרסה ציון ויהא מן עקתא היכמה דמפרסא אתתא על סחברא פגנת ולית דמלל תנחומין על לבה פקד ויי לבית יעקב פקודיא
ואוריתא למנטר והגון עברו על גזירת מימרה בגין כן אסתחרו חוזר חוזר ליעקב מעיקוהי הוון ירושלם דמיא לאתתא מרחקא ביניהון ו
אמר ויי דמימרה לעמא בית ישראל דלא יעפר קטלין בחרפא בארעהון אזל יאשיהו מלכא שלף סיפא על פרעה חגירא בבקעת
סגרו מה דלא אחפקד ולא חבע אלפן מן קרם ויי בגין כן רגמו רגומיא גירין לסלכא יאשיהו ומית חמן עד דלא נפקת נשחיה הוה רחש
דמפוטיה וכן אמר ובאי הוא ויי ארום על מימרה עברת שמעו כען כל עמא הספרא דאספד ירמיהו על יאשיהו וחזו כיבי די ערעני בתר
סותה בתולתי ורבני אזלו בשביתא:
18 * אמרה ירושלם כו אתמסרת בידוי דנבוכדנצר קריתי למרחמי בני עסמא דקיסת
עמהון קים די יסיעוני ואנן חכמו מני אתהפכו לחבלא יתי הגון רוסאי דערו עם טיטוס ואספסגוס ובנו כרכוסין על ירושלם כחני
19 * חזו ויי ארום אעיק לי בגין כן מני
יסכי בגו קרתא אתנגרו ארום חבעו סעד לחסא להון למיכל ויקיסון ית נפשיהון:
20 * ארגרו אתהפך לבבי בגו ארום סעבר עברת על גזירת מימרא דיי ומן בגלל הכי מן ברא תכלת חרפא וסלגיו תרגת כפנא כסלאכא
חבלא די סמגן על מותא:
21 * שמעו אמא ארום מתאנחא אנא ולית דמנחם לי כל בעלי דכבי שמעו כנישתא די מסרת עלי ברחו
ארום אתה הוא ויי דעברת איתתא עלי וים פרענותא ערעתא עלי מערע לצדיאוחני כדון הערע עליהון ויהון צרין כותי:
ליום דינא רבא כל כישתהון די אבאשו לי קרמך ותסתקף להון היכמה דאסתקפתא עלי על כל סגיאנות מרודי ארום סגיו אנהתי ולכי
חלישו:
* איכרין יקוץ ויי בתקופ רגזה ית כנישתא דציון טלק משמיא לארעא
תשבתתא דישראל ולא דבר בית מקדשא דתהו גלוגקא רגלוי לא חס עלותי ביום חקוף רגזי:
* קצץ בתקופ רגזי ית כל יקרה דישראל
יעקב פגר ברגזה כרכי כנישתא דבית יהודה אפסי לארעא אפס מלכותה ורכבנהא:
* קצץ בתקופ רגזי ית כל יקרה דישראל
ארמע לאחורא יד מיניה ולא סיע לעמה מן קרם בעל דכבא ואדלק בבית יעקב כאשר דמלכא אכלת חוזר חוזר:

* Ain. In his ego ploro, oculus meus deduxit aquam, quia elongatus est a me consolans me, conuertens animam meam: facti sunt filij mei desolati, quoniam inualuit inimicus. * Phe. Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam. Mandauit Dominus Jacob in circuitu eius tribulantes eum. facta est Hierusalem in mēstruatam inter eos. * Sade. Justus est Dominus, quia os eius exacerbauit. Audite iam vniuersi populi, et videte dolorem meum: virgines meae & iuvenes mei abierunt in captiuitate. * Coph. Vocauit amatores meos, ipsi autem deceperunt me. sacerdotes mei & seniores mei in ciuitate defecerunt: quia quassierunt cibum sibi ut conuerterent animas suas. * Res. Vide Domine quoniam tribulor: venter meus conturbatus est, & cor meum subuersum est in me, amaricans amaricanis. Foris filius orbauit me gladius sicut mors in domo. * Sin. Audite iam, quia ingemisco ego, non est qui consoletur me. omnes inimici mei audierunt mala mea, & latati sunt, quia tu fecisti: adduxisti diem, vocasti tempus, factum est, similes mihi. * Thau. Ingrediatum omne malum eorum ante faciem tuam, vindemia eos quemadmodum vindemiauerunt me pro omnibus peccatis meis: quia multi gemitus mei, et cor meum contristatur.

CAP. II.

Aleph.

Q uomodo obscurauit ira sua Dominus filiam Sion! proiecit de caelo in terram gloriam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die ira furoris eius. * Beth. Precipitauit Dominus non parcens, omnia speciosa Jacob destruxit in furore suo, munitiones filiae Iuda agglutinauit in terram: polluit regem eius et principem eius. * Gimel. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel. auertit retrorsum dexteram suam a facie inimici, & succendit Jacob quasi ignis flammam, & deuorauit omnia quae in gyro.

16 * αἰν. Ἐπὶ τοῖς ἐγὼ κλαίω, ὁ ὀφθαλμὸς μου κατήγαγεν ὕδωρ, ὅτι ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ ὁ παρηγοῦντάς με, ἡ πόλις ὅπου ψυχρὸν μου, ἐχρύνθη οἱ υἱοί μου ἡ φωνὴ τῶν υἱῶν μου. 17 Ταῦτά ἐστιν ὅσα ἐποίησεν ὁ κύριος τῷ Ἰακώβ, ὅτι ἐστὶν ὁ παρηγοῦντάς αὐτὸν. ἐνετείλατο κύριος τῷ Ἰακώβ κύκλῳ αὐτοῦ, ὅτι θλίβοντες αὐτὸν. ἐχρύνθη ἱερὸς αὐτοῦ εἰς ἀποκαθαρσὶν δυνάμεθ' αὐτὸν. 18 Ἰακώβ. Δίκαιός ἐστιν κύριος, ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ παρεπίνεον. ἀκύνετε δὲ ἡ πόλις τοὺς λαοὺς ἵνα ἴδωσιν τὸ ἄλλος μου. παρθένοι μου καὶ νεύροι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ. 19 κώφ. Ἐκάλεσα τοὺς ἐχθρούς μου, αὐτοὶ δὲ παρελογίσαντό με. ὁ ἱερεὺς μου ὁ δὲ πρεσβύτερός μου ἐν τῇ πόλει ἐξέλιπον, ὅτι ἐζήτησαν ἐρωσὶν αὐτοῖς ἵνα παρηγοῦσιν ψυχὰς αὐτῶν. 20 ῥή. Ἰδὲ κύριε, ὅτι θλίβομαι, ἡ κοιλία μου ἐταράχθη καὶ ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοί, ὡς παρὰ πικρὸν καὶ πικρὸν ἐπὶ πικρῷ. ἐξώθεν ἡ τέκνωσίς μου μάχαιρα ὡς παρὰ πικρῷ ἐν οἴκῳ. 21 σὺν. Ἀκύνετε δὲ, ὅτι ἐκάλει ἐγὼ, ὅτι ἐστὶν ὁ παρηγοῦντάς με. πόλις ὅπου ἐχθροί μου ἤκισαν τὰ κακὰ μου, ὅτι ἐχάρησαν, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἐκάλεισας καὶ ἔρην, ἐχρύνθη ὁμοιοί μοι. 22 θάυ. Εἰσέλθοι πάσα ἡ κακία αὐτῶν καὶ ὡς ὁ πόντος, ὡς ἡ φύλη ἐν αὐτοῖς ὅν τρέπον ἐπεφύλισάν μοι ὡς πόντος τῶν ἀμαρτιῶν μου, ὅτι πολλοὶ ἐκάλει μοι, ὅτι ἡ καρδία μου λυπεῖται.

β.

1 * Αλέφ. Πῶς ἐγνώφωσεν ὀργὴ αὐτοῦ κύριος Ἰὼν θυγατέρα σιών. κατέρριψεν ὡς ἔρανος εἰς γλῶσσαν δόξαμα Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι ἐμνήσθη ὑποποδίσαντος αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ. 2 βήθ. Κατεπόντισεν κύριος ἐφ' ἐσθλὸν, πᾶσι τὰ ὠρῶντα Ἰακώβ κατέβη ἐν θυμῷ αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα τὰ θυγατρὸς Ἰσραὴλ ἐκόνθη ἐν τῇ γλῶσσαν. ἐβέβηλωσεν ὡς σιλέα αὐτὸς ἐκ ἄρχοντα αὐτοῦ. 3 γίμ. Συνέκλασεν ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ πᾶν κέρας Ἰσραὴλ. ἀπέσρεψεν εἰς τὰ ὀπίσσω δεξιὰ αὐτοῦ ἀπὸ ποντοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀνῆψεν Ἰακώβ ὡς πῦρ φλόγα, καὶ κατέφαγεν πᾶσι τὰ κύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Ain. Super paruulos qui allisi sunt, & super mulieres pręgnantes quarum venter scissus est, dixit cętus Israel, ego ploro, & duo oculi mei defluunt lachrymis sicut fons aquarum: quia longę factus est a me consolator qui sustentaret me, & loqueretur consolationes animę meę: facti sunt filij mei desolati, quia pręualuit super eos inimicus. * Pe. Expandit Sion manus suas prę angustia, sicut expleta & Legem ut custodirent: ipsi autem transgressi sunt decretum verbi eius: idēd circueuerunt domum Iacob per circuitum inimici eius: facta est Ierusalem similis mulieri menstruatę in medio eorum. * Sade. Dixit Dominus in verbo suo populo domus Israel, quod non transirent qui occidunt gladio, per terram eorum. perrexit Iosias rex euaginato gladio contra Pharaonem claudum in capo Magedo, quod non pręceptum fuerat ei, nec quassierat oraculum a facie Domini: idēd miserunt sagittarij sagittas in regem Iosiam, & mortuus est ibi. an- non pręceptum fuerat ei, nec quassierat oraculum a facie Domini: idēd miserunt sagittarij sagittas in regem Iosiam, & mortuus est ibi. an- tequam egredieretur anima eius, multabat labijs suis, & sic dicebat: Iustus est Dominus, quia transgressus sum verbum eius. Audite obsecro omnes populi hanc lamentationem qua lamentatus est Ieremias super Iosiam, & videre dolorem meum, qui accidit mihi post mortem eius: virgines & pueri mei abierunt in captiuitatem. * Coph. Dixit Ierusalem quando tradita est in manus Nabuchodonosor: Vocauit amicos meos filios populorum cum quibus inieram pactum ut adiuuarent me; ipsi autem dolose egerunt contra me, & conuersi sunt ut nocerent mihi illi Romani qui venerunt cum Tito & Vespasiano, & extruxerunt machinas contra Ierusalem: & sacerdotes mei & senes mei in medio ciuitatis expirauerunt: quia quassierunt alimenta panis sibi ut comederent & sustentarent animas suas. * Res. Vide Dñe quia angustia est mihi, idēd viscera mea conturbata sunt, subuersum est cor meum in medio mei: quia transgrediendo transgressa sum decretum verbi Domini: & propterea foris consumit gladius, & intus occidit fames, sicut angelus disperdens qui constitutus est super mortem. * Sin. Audierunt nationes quia gemebam ego, & non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum quod peruenit ad me: latati sunt quoniam tu Domine fecisti: induxisti super me diem ultionis: conuocasti super me conuocationem in desolationem meam: sic conuocabis super eos, & erunt desolati sicut ego. * Thau. Ingrediatum in die iudicij magni omne malum eorum quo malignati sunt mihi coram te, & quęre occasiones in eos, sicut quassierunt occasiones contra me propter multitudinem pręuaricationum mearum: quia multi sunt gemitus mei, & cor meum infirmum.

CAP. II.

Aleph.

Q uomodo detestatus est Dominus in ira furoris sui cętum Sion! proiecit de cęlo in terram pulchritudinem Israel, & non est recordatus domus sanctuarij, quę erat scabellum pedum eius; nec pepercit ei in die ira furoris sui. * Beth. Consumpsit Dñs, & non pepercit; omne ornamentum domus Iacob destruxit in furore suo, arces cętus domus Iuda pertere fecit ad terram, & prophanauit regnum eius & principes eius. * Gimel. Succidit in furore ira omnem gloriam Israel: conuertit retrorsum manum dexteram suam, & non est auxiliatus populo suo a facie inimici: & succendit in domo Iacob sicut ignis flammę, quę consumit per circuitum.

* דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ בְּאֹיֵב נֶצֶב יְמִינוֹ כֶּצֶר וַיִּהְרֹג כָּל
מַחֲמָדֵי עֵינַי בְּאֶהֱלֵי בֵת צִיּוֹן שֶׁפָּךְ בְּאֵשׁ חֲמָתוֹ:
* הִירָא אֶדְנִי בְּאֹיֵב בָּלַע יִשְׂרָאֵל בָּלַע כָּל—
אַרְמְנוֹתֶיהָ שֶׁחַת מִבְצָרֶיהָ וַיִּרְבַּ בְּבֵת יְהוּדָה תִּאֲנִיָּה
וַאֲנִיָּה:
* וַיִּחַמֶּס בְּגֵן שָׂכֹו שֶׁחַת מִעֲדֹו שֶׁכַּח יְהוּדָה בְּצִיּוֹן
מוֹעֵד וְשֶׁכַח וַיִּנָּאֵץ בְּזַעַם אָפּוֹ מֶלֶךְ וְכֹהֵן:
* זָנַח אֶדְנִי מִזִּבְחֹו נֶאֱרָ מִקִּדְשֹׁ הַסֵּנִיָּר בֵּיד—אֹיֵב
חֹמֶר אַרְמְנוֹתֶיהָ קוֹל נִתְּנוּ בְּבֵירֵי—יְהוּדָה
כְּיוֹם מוֹעֵד:
* חָשַׁב יְהוָה לְהַשְׁחִית חֹמֶת בֵּירֵי צִיּוֹן נִטְרָה קוֹ
לֹא—הַשֵּׁיב יָדוֹ מִבָּלַע וַיֹּאכַל—חֵל וְחֹמֶר יְהוּדָה
אִמְלֵלוּ:
* טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שַׁעֲרֵיהָ אֲבָד וְשֶׁבֶר בְּרִיחֶיהָ מִלִּכָּה
וְשָׁרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם נְבִיאֶיהָ לֹא—מִצְאוּ חֲזוֹן
מִיְּהוּדָה:
* יֵשְׁבוּ לָאֶרֶץ יְדֻמוֹ זִקְנֵי בֵת צִיּוֹן הָעֵלּוּ עֵפֶר עַל—
רֹאשֵׁי חֲגָרֹו שִׁקִּים הוֹרִידוּ לָאֶרֶץ רֹאשֵׁן בְּתוֹלֶת
יְרוּשָׁלַם:
* כָּלֹו בְּדַמְעוֹת עֵינַי חֲמַרְמְרוּ מַעֵי נִשְׁפָּךְ לָאֶרֶץ
כְּבִידִי עַל שֶׁבֶר בֵּת עַמִּי בְּעֵטָף עוֹלִל וַיּוֹנֵק בְּרַחֲבוֹת
קִרְיָה:
* לֹא מָתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגוּ וַיִּין בְּהַתְּעַטְפָם כִּחֲלָל
בְּרַחֲבוֹת עִיר בְּהַשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל—חֵיק אִמְתָּם:
* מֶה—אֶעֱזֹדֶךְ מֶה אֶדְמָה—לֶךְ חֶבֶת יְרוּשָׁלַם מֶה—
אֶשׁוּה לֶךְ וַאֲנַחֲמֶךָ בְּתוֹלֶת בֵּת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כֵּיִם
שֶׁבֶרְךָ מִי יִרְפָּא לֶךְ:

* *Daleth.* Tetendit arcum suum quasi inimicus: firmavit dexterā suam quasi hostis: & occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiae Sion; effudit quasi ignem indignationē suam. * *He.* Factus est Dñs velut inimicus, precipitavit Israel, precipitavit omnia mœnia eius, dissipavit munitiones eius, & replevit in filia Iuda humilitatū & humiliatam. * *Vau.* Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum. Oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem & Sabbatum, & in opprobriū, & in indignationem furoris sui regem & sacerdotē. * *Zain.* Repulit Dñs altare suum, maledixit sanctificationi suā, tradidit in manu inimici muros turrium eius. Vocem dederūt in domo Dñi sicut in die solenni. * *Heth.* Cogitavit Dñs dissipare murū filiae Sion, tetendit funiculū suum, & non auertit manū suam a perditione. Luxitq; antemurale, & murus pariter dissipatus est. * *Teth.* Defixæ sunt in terra portæ eius, perdidit & cōtrivit vestes eius, regem eius & principes eius in gentibus. Non est Lex, & Prophetæ eius non invenerunt visionem a Dño. * *Iod.* Sederunt in terra, conticuerunt senes filiae Sion, cōsperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis. Abiecerunt in terra capita sua virgines Hierusalem. * *Caph.* Defecerūt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea. Effusum est in terra iecur meum super contritionem filiae populi mei, cūm deficeret paruulus & lactens in plateis oppidi. * *Lamed.* Matribus suis dixerunt: Vbi est triticum & vinum? cūm deficeret quasi vulnerati in plateis ciuitatis; cūm exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. * *Mem.* Cui comparabo te, vel cui affimilabo te filia Hierusalem? Cui exequabo te, & consolabor te virgo filia Sion? Magna est enim velut mare cōtritio tua: quis medebitur tui?

תַּרְגוּם

* סָחַח קִשְׁתּוֹ וַיִּרְגֵם עָלָי גִּירָן כְּכַעַל דְּבָבָא אֲתַעֲתָד עַל יְדֵי יְמִינָהּ וְנִבְוִיכָדְנָצַר וְסִיעָה כְּאֵלּוֹ הָיָה מַעֲיָק לְעַמָּה יִשְׂרָאֵל וְקָטַל כָּל עַמָּם
וְכָל דְּמִרְגָּנֵי לַחֲזוֹ עֵינָא בְּמִשְׁכַּן כְּנִישְׁתָּא דְּצִיּוֹן שָׂדָא כְּבַעֲזֹר אֶשָּׁא רְגִזָּה:
* הִירָא אֶדְנִי בְּאֹיֵב בָּלַע יִשְׂרָאֵל בָּלַע כָּל—וְשָׂרֵשׁ כְּגִנְתָּא בֵּית מִקְדָּשָׁה חֲבֵל אֲתֵר מִזְמֵן
לְכַפְרָא עַל עַמָּה אֲנָשֵׁי וַיִּין בְּצִיּוֹן חֲדוּחַ יוֹסָא טָבָא וְשֶׁכַחַתָּא וְשָׂנָא בְּחִקּוֹף רְגִזָּה מִלִּכָּה וְכִתְנָא רַבָּא:
* זָנַח אֶדְנִי מִזִּבְחֹו נֶאֱרָ מִקִּדְשֹׁ הַסֵּנִיָּר בֵּיד—אֹיֵב חֹמֶר אַרְמְנוֹתֶיהָ קוֹל נִתְּנוּ בְּבֵירֵי—יְהוּדָה כְּיוֹם מוֹעֵד:
* חָשַׁב יְהוָה לְהַשְׁחִית חֹמֶת בֵּירֵי צִיּוֹן נִטְרָה קוֹלֵי לֹא—הַשֵּׁיב יָדוֹ מִבָּלַע וַיֹּאכַל—חֵל וְחֹמֶר יְהוּדָה אִמְלֵלוּ:
* טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שַׁעֲרֵיהָ אֲבָד וְשֶׁבֶר בְּרִיחֶיהָ מִלִּכָּה וְשָׁרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם נְבִיאֶיהָ לֹא—מִצְאוּ חֲזוֹן מִיְּהוּדָה:
* יֵשְׁבוּ לָאֶרֶץ יְדֻמוֹ זִקְנֵי בֵת צִיּוֹן הָעֵלּוּ עֵפֶר עַל—רֹאשֵׁי חֲגָרֹו שִׁקִּים הוֹרִידוּ לָאֶרֶץ רֹאשֵׁן בְּתוֹלֶת יְרוּשָׁלַם:
* כָּלֹו בְּדַמְעוֹת עֵינַי חֲמַרְמְרוּ מַעֵי נִשְׁפָּךְ לָאֶרֶץ כְּבִידִי עַל שֶׁבֶר בֵּת עַמִּי בְּעֵטָף עוֹלִל וַיּוֹנֵק בְּרַחֲבוֹת קִרְיָה:
* לֹא מָתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגוּ וַיִּין בְּהַתְּעַטְפָם כִּחֲלָל בְּרַחֲבוֹת עִיר בְּהַשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל—חֵיק אִמְתָּם:
* מֶה—אֶעֱזֹדֶךְ מֶה אֶדְמָה—לֶךְ חֶבֶת יְרוּשָׁלַם מֶה—אֶשׁוּה לֶךְ וַאֲנַחֲמֶךָ בְּתוֹלֶת בֵּת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כֵּיִם שֶׁבֶרְךָ מִי יִרְפָּא לֶךְ:
* לֹא מָתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגוּ וַיִּין בְּהַתְּעַטְפָם כִּחֲלָל בְּרַחֲבוֹת עִיר בְּהַשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל—חֵיק אִמְתָּם:
* מֶה—אֶעֱזֹדֶךְ מֶה אֶדְמָה—לֶךְ חֶבֶת יְרוּשָׁלַם מֶה—אֶשׁוּה לֶךְ וַאֲנַחֲמֶךָ בְּתוֹלֶת בֵּת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כֵּיִם שֶׁבֶרְךָ מִי יִרְפָּא לֶךְ:
* לֹא מָתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגוּ וַיִּין בְּהַתְּעַטְפָם כִּחֲלָל בְּרַחֲבוֹת עִיר בְּהַשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל—חֵיק אִמְתָּם:
* מֶה—אֶעֱזֹדֶךְ מֶה אֶדְמָה—לֶךְ חֶבֶת יְרוּשָׁלַם מֶה—אֶשׁוּה לֶךְ וַאֲנַחֲמֶךָ בְּתוֹלֶת בֵּת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כֵּיִם שֶׁבֶרְךָ מִי יִרְפָּא לֶךְ:
* לֹא מָתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגוּ וַיִּין בְּהַתְּעַטְפָם כִּחֲלָל בְּרַחֲבוֹת עִיר בְּהַשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל—חֵיק אִמְתָּם:
* מֶה—אֶעֱזֹדֶךְ מֶה אֶדְמָה—לֶךְ חֶבֶת יְרוּשָׁלַם מֶה—אֶשׁוּה לֶךְ וַאֲנַחֲמֶךָ בְּתוֹלֶת בֵּת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כֵּיִם שֶׁבֶרְךָ מִי יִרְפָּא לֶךְ:

* Daleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus: firmavit dexteram suam quasi aduersarius, & occidit omnia desideria oculorum meorum in tabernaculis filie Sion: effudit quasi ignem furorem suum. * He. Factus est Dominus quasi inimicus. precipitauit Israel, precipitauit omnes turres eius: dissipauit munitiones eius, & repleuit filia Iuda humiliatum & humiliatam. * Vau. Et expandit quasi vineam tabernaculum suum, dissipauit festiuitatem suam: oblitus est Dominus quod fecit in Sion festiuitatis & Sabbati, & irritauit indignatione ire sue Regem & Sacerdotem. * Zain. Repulit Dominus altare suum: eiecit sanctificationem suam, contriuit in manu inimici murum turrium eius: vocem dedit in domo Domini sicut in die festiuitatis. * Heth. Cogitauit Dominus dissipare murum filie Sion. tetendit mensuram, non auertit manum suam a conculcatione; et luxit antemurale, et murus vnanimiter infirmatus est. * Teth. Infixæ sunt in terram portæ eius: perdidit & contriuit vinctes eius, regem eius & principes eius in gentibus: non est Lex, & Prophetæ eius non viderunt visionem à Domino. * Ioth. Sederunt in terram, conticuerunt seniores filie Sion, ascendere fecerunt puluerem super caput eorum, accincti sunt ciliciis, deduxerunt in terram principes virgines in Hierusalem. * Caph. Defecerunt in lachrymis oculi mei, conturbatum est cor meum, effusa est in terra gloria mea super contritione filie populi mei cum deficiat paruulus & lactans in plateis ciuitatis. * Lamed. Matribus suis dixerunt: Vbi triticum & vinum? cum deficerent ipsi quasi vulneratus in plateis ciuitatis, cum effunderet animas suas in sinum matrum suarum. * Mem. Quid testificabor tibi, aut quid assimilabo tibi filia Hierusalem? quis saluabit te virgo filia Sion? quia magnificatum est poculum contritionis tue: quis medebitur tibi?

* δάλεθ. Ἐνέτεινεν τόξον αὐτὸς ὡς ἐχθρὸς ἐσερέωσεν δεξιὰ αὐτοῦ ὡς ὑπεναντίον, & ἀπέκτεινεν πάντα τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν ἐν σκηνώμασιν θυγατρὸς σιών. ἔξέχευεν ὡς πυρρὸν θυμὸν αὐτοῦ. * ἡ. Ἐγέννηθη κύριος ὡς ἐχθρὸς. κατεπόντισεν ἰσραὴλ, κατεπόντισεν πάσας τὰς βάρεις αὐτοῦ. διέφθειρεν τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ, καὶ ἐπλήθυνεν τὴν θυγατέρα ἰούδα ταπεινούμενον καὶ ταπεινούμενον. * εἰ. Καὶ διεπέτασεν ὡς ἀμπελον τὸ σκηνώμα αὐτοῦ, διέφθειρεν ἐορτὴν αὐτοῦ, ἐπελάθετο κύριος ὃ ἐποίησεν ἐν σιών ἐορτὴ καὶ λαβῶν, & παρώξυνεν ἐμβρυήματα ὀργῆς αὐτοῦ βασιλέα καὶ ἱερέα. * ζάιν. Ἀπόστατο κύριος θυσιάζειν αὐτοῦ, ἀπετίναξεν ἁγίασμα αὐτοῦ, συνέτριψεν ἐν χειρὶ ἐχθροῦ τείχος βαρέων αὐτοῦ, φωνὴν ἔδωκεν ἐν οἴκῳ κυρίου ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς. * ἥθ. Ἐλογίσατο κύριος τὸ διαφθεῖραι τείχος θυγατρὸς σιών. ἔξέτεινεν μέτρον, οὐκ ἀπέσβεψεν χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ καταπατήματος, καὶ ἐπένθησεν τὸ πνεῦμα μα καὶ τείχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησεν. * τήθ. Ἐνεπαγχαν εἰς γλῶτταν αὐτῆς, ἀπώλεσεν καὶ συνέτριψεν μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα αὐτῆς καὶ ἀρχοντας αὐτῆς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὐκ ἔστι νόμος καὶ γενοφῆται αὐτῆς οὐκ ἴδον ὄρασιν ὡς αὐτοῦ. * ἰώθ. Ἐκάθισαν εἰς τὴν γλῶτταν, ἐσιώπησαν πρεσβύτεροι θυγατρὸς σιών, ἀνέβιβαν χουὺν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ὥς ἐξώσαντο σάκους, κατήγαγον εἰς γλῶτταν δαχτυλίδας παρθένους ἐν ἱερουσαλὴμ. * χάφ. Ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθη ἡ καρδιά μου, ἐξεχύθη εἰς γλῶτταν ἡ δόξα μου ἐπὶ τὸ συνέτριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου ἐν τῇ ἐκλείπειν νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις πόλεως. * λάμεδ. Ταῖς μητέρας αὐτῶν εἶπαν, ποῦ σῖτος καὶ οἶνον ἐν τῇ ἐκλείψει αἰσθῆς ὡς τραυματίας ἐν πλατείαις πόλεως, ἐν τῇ ἐκλείψει ψυχὰς αὐτῶν εἰς κόλον μητέρων αὐτῶν. * μήμ. Τί μαρτυρήσω σοι ἡ τί ὁμοιώσω σοι θυγατὲς ἱερουσαλὴμ; τίς ὥσπερ παρθένος θυγάτηρ σιών; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου τίς ἰάσει αὐτή;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Daleth. Tetendit arcum suum, & proiecit contra me sagittas sicut inimicus. stetit ad manum dexteram Nabuchodonozor, & auxiliatus est ei quando coarctabat populum suum domum Israel: & occidit omnem iuuenem, & omnia desiderabilia aspectu oculi in tabernaculo cætus Sion: effudit quasi lampadem ignis furorem suum. * He. Factus est Dominus similis inimico, consumpsit Israel, consumpsit omnia palatia eius, dissipauit omnes vrbes & villas eius: & multiplicauit in cætu domus Iuda lamentationem & luctum. * Vau. Et eradicauit quasi hortum domum sanctuarij sui, dissipauit locum præparatum ad propiciandum pro populo suo: obliuisci fecit Dominus in Sion lætitiā dici festi & Sabbathi, & proiecit in furore iræ suæ Regem & Sacerdotem magnum. * Zain. Repulit Dominus altare suum, conculcauit sanctuarium suum: tradidit in manu inimici muros turrium eius: vocem dederunt in domo sanctuarij Domini, quasi vocem populi domus Israel quando precabantur in medio eius in die Phasce. * Heth. Cogitauit Dominus disperdere murum cætus Sion: extendit perpendiculum; nec retraxit manum suam ab excidio, & luxit antemurale & murus, simul suffossa sunt. * Teth. Defixæ sunt in terram portæ eius: perdidit & contriuit postes eius. Rex & principes eius migrauerunt inter populos, eò quod non custodierunt verba Legis, quasi non suscepissent eam in monte Sinai: & etiam à Prophetis eius prohibitus est spiritus prophetiæ sanctæ, & non fuit dictum eis verbum propheticum à facie Domini. * Ioth. Sederunt in terra, & tacuerunt senes cætus Sion; imposuerunt cinerem ignominie super capita sua, accinxerunt se saccis super carnem suam: demiserunt in puluerem terræ capita sua virgines Ierusalem. * Caph. Consumpti sunt lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terram iecur meum propter contritionem cætus populi mei, cum siti deficerent iuuenes & lactantes in plateis ciuitatis. * Lamed. Matribus suis dicebant iuuenes Israel: Vbi est frumentum & vinum? quando deficiebant, quasi occisi gladio, præ siti in plateis ciuitatis; quando effundebatur anima eorum præ fame in medio sinuum matrum suarum. * Mem. Quem testabor tibi, & cui assimilabo te cætus Ierusalem? cui exaquoabo te, & consolabor te virgo cætus Sion? quia magna est contritio tua sicut multitudo confectionis fluctuum maris magni in tempore tempestatis suæ: & quis est medicus qui sanet te ab infirmitate tua?

* נביאיך חזו לך שוא ותפל ולא גלו על עונך
 להשיב שביתך ויחזו לך משאות שוא ומדוחם:
 * ספקו עליך כפים כל עברי דרך שרקו וינעו
 ראשם על ברת ירושלם הזאת העיר שיאמרו
 כלילת יפי משוש לכל הארץ:
 * פצו עליך פיהם כל איביך שרקו ויחרקו שן
 אמרו בלענו אך זה היום שקוינהו מצאנו ראינו:
 * עשה יהוה אשר זכרם בצע אמרתו אשר צור
 מימי קדם הרס ולא חמל וישמח עליך אויב הרים
 קרן צריך:
 * צעק לבס אל אדני חומת בת ציון הודידי כנחל
 דמעה יומם ולילה אל תתני פוגת לך אל תדם
 ברת עינך:
 * קומי רני בליל לראש אשמוות שפכי כמים
 לך נכח פני אדני שמי גליו כפיך על
 נפש עולליך העטופים ברעב בראש כל חוצות:
 * ראה יהוה והביטה למי עוללת כה אם
 תאכלנה נשים פרים עללי טפחים אם יחרג
 במקדש אדני כהן ונביא:
 * שכבו לארץ חוצות נער וזקן בתולותי
 ובחורי נפלו בחרב הרגת ביום אפך טבחת לא
 חמלת:
 * תקרא ביום מועד מגורי מסכיב ולא היה ביום
 אף יהוה פליט ושריד אשר טפחתי ורבייתי איבי
 כלם:

14 * *Nun.* Prophete tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad poenitentiam prouocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas & eiectiones. * *Samech.* Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam, sibilauerunt & mouerunt capita sua super filiam Hierusalem: Hecce est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium vniuersae terrae. * *Phe.* Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui, sibilauerunt & fremuerunt dentibus suis, & dixerunt, Deuorabimus: eni haec est dies quam expectabamus, inuenimus, vidimus. * *Ain.* Fecit Dominus quae cogitauit, conpleuit sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis. destruxit & non pepercit, & letificauit super te inimicum, & exaltauit cornu hostium tuorum. * *Sade.* Clamauit cor eorum ad Dominum super muros filiae Sion. Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem, non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. * *Coph.* Confurge laude in nocte in principio vigiliarum, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini. Leua ad eum manus tuas pro anima paruulorum tuorum qui fame pereunt in capite omnium copitorum. * *Res.* Vide Domine & considera quem vindemiaris ita. Ergo ne comedent mulieres fructum suum, paruulos ad mensuram palmarum: Si occiditur in sanctuario Domini Sacerdos & Propheta? * *Sim.* Iacuerunt in terra foris puer & senex, virgines meae & iuuenes mei ceciderunt in gladio. Interfecisti in die furoris tui, percussisti, nec misertus es. * *Thau.* Vocasti quasi ad diem solennem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret & relinqueretur. Quos educaui & nutriui, inimicus meus consumpsit eos.

תרגום

14 נביאי שקרא די בינך הנון אתנביו לך שקרא ולית משש לנבואתהון ולא פרסמו ית פרענותא דעתיד למיחיה עליך בגלל חוביך
 להחרותך בחיובתא אלהן נבוא לך נבואת מן ומלי טעותא:
 15 ספקו עליך ירוהון כל עברי אורחא שרקו בספותהון ושלטו ברישיהון על כנישתא דירושלם אמרו בפומיהון הדא היא קרתא
 דהו אמרין אבתהון דסלקדסין דהיא גמירת נואי ושופרא חרנה לכל יחבי ארעא:
 16 פתחו עליך פומיהון כל בעלי דכביד שרקו בספותהון ועסיו בשניהון ואמרו שיצינא ברם דין יומא דהוינא מחינן אשכחנא חזינא:
 17 עבר יי מר דחשב גמר מימר פומה די פקר למשרה נבנא מן יומין קרמאין דאי לא נטרין בני ישראל ית פקודיא דיי עתיד
 להפרע מנהון פנר ולא חס ואדרי עליך בעל דבבא ארים יקר מעיקיך:
 18 צוה לבהון קדם יי דרחם עליהון שורא יקרא דציון ולגי כנחלא דמעין ימם וליליא לא תתנין חנחומין לצערך לפיגא
 צלותא די לך ולא חשק עינך מלמדמע:
 19 קומי כנישתא דירשאל שריא בגלותא עסקי במשנה כליליא ארים שכנתא דיי שריא לקבליך ובפתגמי אוריתא בשורוי
 שפרפרא שריא היך מיה עקמומית לבין וחדרי בחיובתא וצריא בבירא כנישתא כל קבל אפי יי טולי לוהה בצלו ידך על נפשתא עלמיך
 דצחין בכפנא בריש כל מחזין:
 20 חזי יי ויהי מסתכל מן שמיא למן אסתקפתא כדנן אם חזי לבנתא דירשאל למיכל פרי בטנהון עלמיא רגיתא דהון מלפפין
 בסדינין דמלתא ענת מרת דינא וכן אמרת אם חזי למקטל בבית מקדשא דיי כחנא ונבנא כמה דקטלחון ית זכריה בר עדו פתנא רבא
 ונבנא מהימן בבית מקדשא דיי ביומא דכפוריא על דאוכח יתכון ולא העבדון דביש קדם יי:
 21 דמכו על ארעא דמחזין עלמיא וסביא דהון רגילין למשכב על כרין דמילת ועל ערסין דשן דפיל בחולתי ורובי נפלו קטילין
 דחרבא קטלחא ביום רגון נכסתא ולא חסתא:
 22 תהי קרי חירותא לעמך בית ישראל על יד משיחא היכמה דעבדת על יד משה ואהרן ביומא דפסתא ויתכנשו עלמי חזון חזון מן
 כל אמר דאתכדורו חסן ביומא חקף רגון יי ולא תהו כהון שוקא ושארא דלפפת בסדינין ורבייתו בתפנקי מלכין בעלי דכבי שיאיונון:

* Thau. Vocasti quasi diem festivitatis
transmigrationis meae in circuitu, & non fuit
in die irae Domini saluatus & derelictus, si-
cut obtinui & multiplicavi inimicos meos
omnes.

22. 2. Θαύ. Εκάλεσας ὥστε ἡμέραν ἑορτῆς παροικίας μου
κυκλόθεν, καὶ σὺ ἐχρέετο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου αἰσ
ζομένης καὶ καταλελειμένης ὡς ἐπεκράτησα ἐπὶ πλ
θυνα ἐχθρῶν μου πάντας.

& congregabuntur iuvenes mei per circuitum de omni loco ad quem dispersi sunt in die irae tui Domine, & non fuit in eis qui lib-
taretur & relinqueretur. quos inuolui sintonibus, & nutui in deliciis regum, inimici mei consumperunt eos.

* אָנִי הִזְכַּר רָאָה עָנִי בְּשֵׁבֶט עֲבָרְתּוֹ :
 * אוֹתִי נִהְגִּי לֶךְ חֶשֶׁד וְלֹא אֹרֹךְ :
 * אֶךְ כִּי יֵשֶׁב יִהְיֶה יָדוֹ כָּל הַיּוֹם :
 * בָּלָה בְּשָׂרִי וְעוֹרִי שֶׁבַר עֲצָמוֹתַי :
 * בָּנָה עָלַי וִיקָף רֹאשׁ וְתֵלָאֲרָה :
 * בְּמַחֲשָׁבִים הוֹשִׁיבָנִי כְּמַתִּי עוֹלָם :
 * גָּדַר בְּעָדִי וְלֹא אֵצֶא הַכְּבִיד נִחְשָׁתִי :
 * גַּם כִּי אֶזְעַק וְאֶשׁוּעַ שְׁתָּם תִּפְלֹתַי :
 * גָּדַר דְּרָכִי בְּגִזְרֵי נִתְיָבוֹתַי עוֹרָה :
 * דָּב אֲרַב הוּא לִי אֲרִירָה בְּמַסְתָּרִים :
 * דְּרָכִי סוֹרַר וַיִּפְשַׁחֲנִי שְׁמִנִי שׁוֹמֵם :
 * דֶּרֶךְ קִשְׁתּוֹ וַיִּצִּיבָנִי כְּמַטְרָא לַחֵץ :
 * הִבִּיט בְּכָלִי וְתִי בְּנִי אֶשְׁפֹּתוֹ :
 * הִזְיִרְתִּי שֹׁחַק לְכָל-עַמִּי נִגְיָנָהֶם כָּל-
 * הַיּוֹם :
 * הִשְׁבִּיעַנִי בְּמַרְוֵרִים הַדּוֹנִי לַעֲנָה :
 * וַיִּגְרַם בְּחֶזֶץ שְׁנֵי הַכְּפִישָׁנִי בְּאַפֵּר :
 * וַתִּזְנַח מִשְׁלוֹם נַפְשִׁי נִשְׁתִּי טוֹבָרָה :
 * וְאָמַר אֲבִד נִצְחִי וַתּוֹחַלְתִּי מִיְּהוָה :
 * זָכַר עָנִי וּמַרְוֵדִי לַעֲנָה וְרֹאשׁ :
 * זָכַר תִּזְכּוֹר וַתִּשְׁחַח עָלַי נַפְשִׁי :
 * זָאת אֲשִׁיב אֶל-לְבִי עַל-בֶּן אוֹחִיל :
 * חֲסִדִי יִרְוֶהָ כִּי לֹא-רָחֲמָנוּ כִּי לֹא-כָלוּ
 * רַחֲמָיו :
 * חֲדָשִׁים לְבָקָרִים רָבָה אֲמוֹנֶתְךָ :
 * חֲלָקִי יִהְיֶה אֲמַרְהָ נַפְשִׁי עַל-בֶּן אוֹחִיל לוֹ :

1 E Go vir videns paupertatem meam, in
 2 A virga indignationis eius. Aleph.
 3 Me minauit & adduxit in tenebris, & non
 4 in lucem. Aleph. Tantum in me ver-
 5 tit, & conuertit manum suam tota die.
 6 Beth. Vetustam fecit pellem meam
 7 & carnem meam, contriuit ossa mea.
 8 Beth. Aedificauit in gyro meo, & cir-
 9 cundedit me felle & labore. Beth.
 10 In tenebrosis collocauit me quasi mortuos
 11 sempiternos. Gimel. Circumædifi-
 12 cavit aduersum me, vt non egrediar, aggra-
 13 uauit compedem meum. Gimel.
 14 Sed & cum clamauero & cum rogauero,
 15 exclusit orationem meam. Gimel.
 16 Conclusit vias meas lapidibus quadris, se-
 17 mitas meas subuertit. Daleth. Vrsus
 18 insidians factus est mihi, leo in abscondito.
 19 Daleth. Semitas meas subuertit & con-
 20 fregit me, posuit me desolatam. Daleth.
 21 Tetendit arcum suum, & posuit me quasi
 22 signum ad sagittam. He. Misit in re-
 23 nibus meis filias pharetræ suæ. He.
 24 Factus sum in derisum omni populo meo,
 25 canticum eorum tota die. He. Repleuit
 26 me amaritudinibus, inebriauit me absin-
 27 thio. Vau. Confregit ad numerum dentes
 28 meos, cibauit me cinere. Vau. Et repulsa
 29 est anima mea, oblitus sum bonorū. Vau.
 30 Et dixi, Periit finis meus & spes mea à Dño.
 31 Zain. Recordare paupertatis & transgres-
 32 sionis meæ, absinthij & fellis. Zain. Memo-
 33 ria memor ero, & tabescet in me anima
 34 mea. Zain. Hec recolēs in corde meo, ideò
 35 sperabo. Heth. Misericordiæ Domini
 36 quia non sumus consumpti, quia non de-
 37 fecerunt miserationes eius. Heth.
 38 Noui diluculò, multa est fides tua.
 39 Heth. Pars mea Dominus, dixit anima
 40 mea; propterea expectabo eum.

תרגום

ג

* יְהִי דְבַר וְאוֹכִיל חֲשׂוֹכָא וְלֹא לֶאֱנָהֲרָה :
 * עָתֵק בְּסָרִי מִמַּחֲשָׁאִין וּמִשְׁכִּי מִן מַחֲתָא חֲבֵר נִרְמִי :
 * בְּבֵית יִסְרָאֵל דְּחֲשׂוֹכָא אוֹתְבָנִי כְּמִיתִין דְּאֵלִין לַעֲלֵמָא אַחֲרִין :
 * סָגַר בְּחָרִי בְּגִזְרֵי יָקָר עַל רִגְלֵי כְּכִלִין דְּנִחְשָׁתָא :
 * סָגַר אוֹרְחִי בְּמַרְמִרִין פִּסְלִין שְׂבִילִי סְרָאוֹ :
 * סָגַר אוֹרְחִי סָרַב וְשִׁסְעָנִי שׁוּנֵי צִדּוֹ :
 * אֶעֱיֵר בְּכָלִי וְתִי גִירִי חִיקָה :
 * אֶשְׁבִּיעַנִי מְרִירַת חִיּוֹן אֲרֻנִי גִידָה :
 * וְקִצַּת מִלְמָשָׁאֵל שְׁלֵם נַפְשִׁי אֲנִשְׁתִּי טִיבְתָּא :
 * אֲנִי גִבְרָא דְּחִזָּא עָנִי בְּחֲטָרָא דְּרָדִי בְּרִגְזָה :
 * כָּרַם כִּי יִתּוֹב יִגְלַל עָלַי מַחֲתָה כָּל יוֹמָא :
 * בָּנָה עָלַי בְּרִכּוּמִין וְאֶקָּף קִרְחָא וְעָקַר רִישִׁי עֲקָמָא וְשִׁלְחִי אֲנָן :
 * סָגַר בְּחָרִי בְּגִזְרֵי יָקָר עַל רִגְלֵי כְּכִלִין דְּנִחְשָׁתָא :
 * אֶף צָרוּכְ אֶצְנוֹן וְאֶצְלִי אֶסְתַּחֲתִים בֵּית צְלוֹתִי :
 * דּוּכָא מִכְּמֵן הוּא לִי אֲרִירָה דְּמַטְמַר בְּכַבִּישָׁה :
 * מַחֲתָא קִשְׁתָּה וְעַחֲדָנִי חִיקָ פִּלְגָּלְסָא לְגִירָה :
 * תְּוִיתִי חוֹכָא לְכָל פְּרוּצֵי עַמִּי וּמִזְמִרִין עָלַי כָּל יוֹמָא :
 * וְרִצֵּץ בְּפִרְדִּין שְׁנֵי כְּנַע יְתִי בְּקִטְמָה :
 * וְאֶמְרַת הוֹכֵד חֲקָפִי וְשׁוֹכָא דְּתוֹתִי אוֹרִיךְ מִן קִדָּם יְיָ :
 * אֶדְכַּר עָנִי נַפְשִׁי וְמַחֲרָרִי בִּי סָנְאִי וְאֶשְׁקִינִי יְתִי גִידִין וְרִישִׁי חִיּוֹן :
 * מְדַבֵּר דְּרָבֵר וְאֶצְלִי עָלַי נַפְשִׁי עַל סְגוּפָא :
 * טִיבְתָּא דִּי אֲרוֹם לֹא פִסְקוּ אֲרוֹם לֹא אֶתְמַנִּיעוּ רַחֲמוֹתֵי :
 * נִסִּין חֲתִיּוֹן מִרְחִישׁ בְּצִפְרִיָּה סְנִיָּה תִּיָּא תִּיָּמְנוּתְךָ :

Aleph. CAP. III.

E Go vir videns paupertatem in virga fu-
roris eius: * Super me assumpsit me, de-
duxit in tenebras, & non lucem: * Verun-

tamen in me vertit manum suam tota die.
* Beth. Inueterauit carnes meas, & pellis
mea ossa mea contriuit. * Edificauit contra
me, & circumdedit caput meum, & laborauit.

* In tenebrosis collocauit me quasi mortuos
seculi.

* Gimel. Edificauit contra me, & non e-
grediar, aggrauauit es meum. * Et quia vo-

ciferabor et clamabo, obturauit orationem meā.
* Edificauit vias meas obturauit, semitas
meas conturbauit.

* Daleth. Ursus insidians ipse mihi quasi
leo in absconditis. * Persecutus est receden-

tem & sedauit me. posuit me desolatam.
* Tetendit arcum suum, & firmauit me
quasi signum ad sagittam.

* He. Induxit renibus meis sagittas pha-
retrae suae. * Factus sum risus omni populo,

psalmus eorum tota die. * Saturauit me ama-
ritudine, inebriauit me felle.

* Vau. Eiecit lapillo dentes meos, cibauit
me cinere:

* Et expulit ex pace animam meam, obli-
tus sum bonorum.

* Et dixi: Perit victoria mea, & spes
mea à Domino.

* Zain. Recordatus sum à paupertate mea,
& à persecutione mea amaritudinis mea et fel-

lis mei. * Memorabor & meditabitur in
me anima mea. * Hanc ponam in corde meo,
propterea sustineo.

* Heth. Misericordiae Domini, quia non
sunt consumptae; quoniam non defecerunt mi-

serationes eius.
* Noua in diluculo, multa fides tua.

* Pars mea Dominus, dixit anima mea, pro-
pter hoc expectabo eum.

γ. Αλέφ.

* Εγὼ δὴ ὁ βλέπων πτωχείᾳ ἐν ῥαβδῶ θυμοῦ
αὐτοῦ. * ἐπ' ἐμὲ παρέλαβόν με, ἀπήγαγον εἰς σκο-

τὸ καὶ οὐ φῶς. * πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέσρεψον χεῖ-
ρα αὐτοῦ ὅλῳ τῷ ἡμέραν.

* βήθ. Επαλαίωσεν σάρκα μου, καὶ δέρμα μου ὀ-
σέα μου συνέτριψεν.

* ἀνώκοδόμησεν κατ' ἐμοῦ καὶ ἐκύκλωσεν κεφα-
λή μου καὶ ἐμόχθησα. * ἐν σκοτεινοῖς ἐκάτισόν

με ὡς νεκροῖς αἰῶνι.

* γίμελ. Ἀνώκοδόμησεν κατ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐξε-
λεύσθη, ἐδάρυσεν χαλκὸν μου.

* καί γε ὅτι κεκράζομαι ἐ βοήσω, ἀπέφραξεν πορ-
θύλιόν μου. * ἀνώκοδόμησεν ὁδοὺς μου ἐνέφραξεν,

τείχεα μου ἐτάραξεν.

* δάλεθ. Ἀρχὴ ἐνεδρῶν σα αὐτὸς μοι, ὡς λέων ἐν
κρυφαῖσι. * κατεδίωξεν ἀφρηκότα καὶ κατέ-

παυσέν με. ἔθετό με ἡφανισμῶν.

* ἐνέτεινεν ῥέον αὐτῷ καὶ ἐσύλωσέν με ὡς σκοπὸς εἰς
βέλη.

* ή. Εἰσήγαγον τοὺς νεφροὺς μου ὡς φάρετρας αὐτοῦ.
* ἐγρήθη γέλωσ παντὶ λαῷ, ψαλμὸς αὐτῶν ὅλην

τῷ ἡμέραν.

* ἐχόρτασέν με πικρίας, ἐμέθυσέν με χολῆς.
* οὐκ. Ἐξέβαλεν ψήφω ὁδόντας μου. ἐψώμισέν

με ποδόν. * καὶ ἀπώσατο ἐξ ἐιρήνης ψυχῆς μου.
* ἐπελαθόμην ἀγαθὰ. * καὶ εἶπα, ἀπώλετο τὸ νῆ-

κός μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ κυρίου.

* ζαίν. Εμνήθη ὁ πτωχίας μου, καὶ ἐκδιωγ-
μόν μου πικρίας μου ἐ χολῆς μου. * μνηθήσεται

καὶ καταδολεχθήσεται ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχὴ μου. * ταύτην
τάξω εἰς τὸν καρδίᾳ μου, διὰ τοῦτο ὑπομῶ.

* ήθ. Τὰ ἐλέη σου κύριε, ὅτι οὐκ ἐτελεώθησαν, ὅτι ἐκ
ἐξέλιπον αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ. * τὰ κακὰ ἐν τῷ

πρωί. πολλὴ ἡ πίστις σου. * τὸ μέρος μου κύριε εἰ-
πεν ἡ ψυχὴ μου, διὰ τοῦτο ὑπομῶ αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III.

Aleph.

E Go ille vir qui vidi afflictionem in virga illius qui castigat in ira sua.

* Veruntamen in me se conuertit, & reuoluit super me plagam suam tota die.

* Beth. Vetus facta est caro mea à plagis, & pellis mea à percussione confregit ossa mea.

* Edificauit super me machinas, & circumdedit ciuitatem, euulsiq; caput populi, & deficere fecit eos.

* In domo carceris tenebrosa collocauit me, sicut mortuos qui vadunt in aliud seculum.

* Gimel. Clausit post me vt non egrediar de custodia: aggrauauit super pedes meos compedes aereos.

* Etiam si clamaui & orauero, conclusa est domus orationis meae.

* Daleth. Ursus insidians factus est mihi, leo se abscondens in semita.

* Tetendit arcum suum, & statuit me quasi scopum ad sagittam.

* He. Induxit in renes meos sagittas pharetrae suae.

* Factus sum in derisum omnibus dissipatoribus populi mei, & psallebant de me tota die.

* Vau. Et confregit lapidibus dentes meos, humiliauit me in cinere.

* Et detestata est vt quæreretur pacem anima mea, oblitus sum bonorum.

* Et dixi: Perit fortitudo mea, & bonum quod expectabam à facie Domini.

* Zain. Recordare afflictionis animae meae, & quod ad amaritudinem duxit me inimicus meus; & potauit me absynthio & veneno serpentis.

* Recordans recordabitur, & curuabitur super me anima mea propter afflictionem.

* Hanc consolationem reducam ad cor meum, propterea expectabo.

* Heth. Benignitates Domini quia non defecerunt, quia non cessarunt misericordiae eius.

* Miracula noua depromit diluculo, multa est fides tua.

Me duxit & adduxit ad tenebras, & non ad lucem.

Vias meas subuertit, & succidit me, posuit me

Factus sum in derisum omnibus dissipatoribus populi

טוב יהוה לקוֹ לנפש תדרשנו :
 טוב ויחיל ודומם לתשוּעָה יהוה :
 טוב לזכר כי ישא על בנעוריו :
 ישב בדד וידם כי נטל עליו :
 יתן בעפר פיהו אולי יש תקווה :
 יתן למכהו לחי ישבע בחרפה :
 כי לא יזנח לעולם אדני :
 כי אם הוזה ורחם כרב חסדיו :
 כי לא ענה מלבו וינה בני אִישׁ :
 לדכא תחת רגליו כל אִסירי ארץ :
 להטות משפט נגד פני עליון :
 לעות אדם בריבו אדני לא ראה :
 מי זר אמר ותהי אדני לא צוה :
 מפני עליון לא תצא הרעות והטוב :
 מה יתאווג אדם חי גבר על חטאו :
 נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד

יהוה :

נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים :
 נחנו פשענו ומרנו אתה לא סלחת :
 סכותה באף ותרדפנו הרגת לא חמלת :
 סכתה בענן לך מעבור תפלה :
 סחי ומאוס תשימנו בקרב העמים :
 פצו עלינו פיהם כל איבינו :
 פחד ופחת היה לנו השאת והשבר :
 פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי :
 עיני נגרה ולא תדמה מאין הפגור :

תרגום

טוב יי' לסוברין לפרקנה לנפשא ותבע אלפנה :
 טוב הוא לגברא ארום יאלף נפשה לסוברא גיר מקתרא דייני בטליותה :
 דאחז בגין יחודה דשמה דייני דמשחלחין לאתפרע מנה על חוכא קלילא דחב בעלמא וזרין עד כר יחוס עלותי וישלגן מנה ויקבל אגר
 שלים לעלמא דאחי :
 יתן בעפרא פמה וישחט קדם רבונה מאים אית סבר :
 יושט לסחי לתלסתא בגין דחלתא דייני יסבע קלנא :
 ארום אלחן ברישא יתבר וכתר כן יחוב ורחם לצדיקא כסגיאורת טיבחה :
 ארום סן בגלל דלא עני גבר יתנפשה ואערי וחוחה מלכה בגין כן לאסתקפא חבירא בבני אנשא :
 למכא לכבשא תחורר רגליו כל אסירי ארעא :
 לסרכא אנש מסכן במצותה אפשר דמן קדם יי' לא יתגלי :
 אלחן סן בגלל דעברו מה דלא אחפדו סן פומא דייני :
 דאחלית ארעא וכערן דבעי למגור טובא בעלמא סן פום קדשא נפקא :
 סח מסון ישבח אנש דחוב על יומי חיה גברא רשיעא על חובותי :
 נשל לבגנא בריר ונרמי חטוף וגילן סן ידנא ונחוב קדם יי' אלחנא שכינתה בשמי מרום :
 נחנא סרדנא סרדנא וסן בגלל דלא חרדנא לומר אנח לא שבקת :
 טלחא עלנא ברנו ורדפנא בגלותא קטלחא ולא חסתא :
 חער ליהך צלחנא :
 דבנא לסגור עלנא גזירין בישין :
 עיני דמען על חבירא דכנישת עמי :
 סלחא ורשטין שויתא יתנא ביני עממא :
 איסתא וועא הנה לנא מנהון רחיתא ותבירא :
 עיני זלגה דמען ולא תשתק מלמכני סלחית פאג עקתי ומסלל תנחומין לי :

²⁵ *Teth. Bonus est Dominus sperantibus
²⁶ in eum, animæ quærenti illum. *Teth. Bonū
²⁷ est prætolari cum silētio salutare Domini.
²⁸ *Teth. Bonum est viro cū portauerit iugū
²⁹ ab adolescētia sua. *Iod. Sedebit solitarius,
³⁰ & tacebit, quia leuauit super se. *Iod. Poner
³¹ D in puluere os suum, si fortē sit spes. *Iod.
³² Dabit percutienti se maxillam, saturabitur
³³ opprobriis. *Caph. Quia nō repellet in sem
³⁴ pitemum Dominus. *Caph. Quia si abiecit
³⁵ & miserabitur, secundū multitudinem
³⁶ misericordiarū suarū. *Caph. Nō enim hu
³⁷ miliauit ex corde suo, & abiecit filios ho
³⁸ minū. *Lamed. Vt contereret sub pedibus
³⁹ suis omnes vinctos terræ. *Lamed. Vt decli
⁴⁰ naret iudiciū viri in cōspectu vultus Al
⁴¹ tissimi. *Lamed. Vt peruerteret hominem
⁴² in iudicio suo Dñs ignorauit. *Mem. Quis
⁴³ E est iste qui dixit vt fieret Dño non iubete?
⁴⁴ *Mem. Ex ore Altissimi nō egredientur nec
⁴⁵ mala nec bona. *Mem. Quid murmurauit
⁴⁶ homo viuens, vir pro peccatis suis? *Nun.
⁴⁷ Scrutemur vias nostras, & quæramus, & re
⁴⁸ uertamur ad Dominum. *Nun. Leuamus
⁴⁹ corda nostra cum manibus ad Deum in
⁵⁰ cælos. *Nun. Nos iniquē egimus & ad ira
⁵¹ cundiam prouocauimus, idcirco tu inexo
⁵² rabilis es. *Samech. Operuisti in furore &
⁵³ percussisti, occidisti nec pepercisti.
⁵⁴ *Samech. Opposui tibi nubem, ne
⁵⁵ transeat oratio. *Samech. Eradicatio
⁵⁶ nem & abiectionem posuisti me in me
⁵⁷ dio populorum. *Phe. Aperuerunt
⁵⁸ super nos os suum omnes inimici.
⁵⁹ *Phe. Formido & laqueus facta est no
⁶⁰ bis, vaticinatio & contritio. *Phe.
⁶¹ Diuisiones aquarum deduxit ocul' meus,
⁶² in contritione filiæ populi mei. *Ain. Ocu
⁶³ lus meus afflictus est nec tacuit, eò quod
⁶⁴ non esset requies.

* Teth. Bonus Dominus expectantibus 25
eum, anima quæ quæret illum.

* Bonum & sustinebit & quiescet in salu- 26
tare Domini. * Bonum viro cum porta- 27

uerit iugum in adolescentia sua.

* Ioth. Sedebit solitarie & tacebit, quia 28

leuauit super se. * Ponet in puluere os suum, 29

si forte sit spes. * Dabit percutienti se ma- 30

xillam, saturabitur opprobriis.

* Chaph. Quia non in aeternum repellet 31

Dominus. * Quia humilians miserebitur 32

secundum multitudinem misericordie sue.

* Non respondit ex corde suo, & humilia- 33

uit filios viri.

* Lamed. Ad humiliandum sub pedibus 34

eius omnes vinctos terræ: * Ut declinet 35

iudicium viri ante faciem Altissimi.

* Ad condemnandum hominem in iudican- 36

do ipsum Dominus non dixit.

* Men. Quis iste? dixit & factum est. Do- 37

minus non mandauit. * De ore Altissimi non 38

egredientur mala & sanctum. * Quid mur- 39

murabit homo viuens vir pro peccato suo?

* Nun. Scrutata est via nostra, & inuesti- 40

gata est, & reuertamur usque ad Dominum.

* Assumamus corda nostra ad excelsum in 41

manibus nostris in celo. * Peccauimus, iniquè 42

egimus, & ad iracundiam prouocauimus, et non

es placatus. * Samech. Operuisti furore et 43

persecutus es nos. occidisti & non pepercisti.

* Protexisti nubem tibi propter orationem. 44

* Claudere oculos me & eiectionem esse posuisti 45

nos in medio populorum. * Phe. Aperuerunt 46

super nos os suum omnes inimici nostri. * Timor 47

& stupor factus est nobis, elatio & contritio.

* Emissiones aquarum deducet oculus meus super 48

contritionem filie populi mei. * Ain. Oculus me ab- 49

sorptus est, et non tacebo, eo quod non esset requies.

25 * τήθ. Ἀγαθὸς κύριος τοῖς ἐσπεύουσιν αὐτὸν ψυ-
26 χὴ ἡ ζήτησις αὐτοῦ. * ἀγαθὸν καὶ ἐσπεύει ἐν συ-
27 χάσει εἰς τὸ σωτήριον κυρίου. * ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν
28 ἀρῇ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ. * ἰώθ. Καθίσταται κα-
29 ταμόνας καὶ σιωπῇ(ε), ὅτι ἦρκεν ἐφ' ἑαυτῷ.
30 * θήσκει ἐν κοινοῖς τῷ σώματι αὐτοῦ, εἴ ποτε ἡ ἐλπίς.
31 * δώσκει τῷ παύοντι αὐτὸν σαγόνᾳ, χορτασθήσεται ὄνει-
32 δις. * Χάφ. Ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπώσεται
33 κύριος. * ὅτι ταπεινώσας οἰκτερήσει καὶ τὸ πλήθος
34 ἐλεήσει αὐτὸν. * οὐκ ἀπεκρίθη διὰ καρδίας αὐτοῦ,
καὶ ἐταπείνωσεν υἱοὺς δούλους.
35 * λάμεδ. Τοῦ ταπεινώσαι αὐτὸν πόδας αὐτοῦ πάν-
36 τας δεξιὰς γῆς. * τοῦ ἐκκλίνειν κνήμην δούλου κα-
37 τὰ δὲ πόδας αὐτοῦ ὑψίστου. * κατὰ δίκην αὐτοῦ
38 πονεῖ ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ κύριος οὐκ εἶπεν.
39 * μλω. Τίς ὁρίσται, εἶπεν καὶ ἐλήθη. κύριος οὐκ ἐνε-
40 τείλατο. * ἐν σώματι οὐκ ἐξελθὼν οὐκ ἐξελθὼν
41 κακὰ καὶ ἄγνα. * τί γογγύσῃ δούλω καὶ ζῶν δούλῳ
42 τοῦ τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ;
43 * Νου. Ἐξερευνήθη ἡ ὁδὸς ἡμῶν, καὶ ἡτάθη, ἐπὶ
44 τῇ ἐξέτασιν αὐτοῦ. * ἀναλαβὼν καρδίαν
45 ἡμῶν ὡς ὑψηλὸν ἐπὶ χειρὶν ἡμῶν ἐν οὐρανῷ.
46 * ἡμαρτήσαμεν, ἡ ἐβήσαμεν, καὶ παρεπικράνα-
47 μεν, καὶ οὐκ ἰλάσθης.
48 * Σάμεχ. Ἐπεσκέπασας θυμὸν ἐπέδωξας ἡμᾶς.
49 ἀπέκτενας καὶ οὐκ ἐφείσω. * ἐπεσκέπασας νεφέλῳ
50 σεαυτῷ ὥσπερ πρὸς θυμὸν. * καμύσαμεν καὶ ἀ-
51 πώδωκα ἐπὶ τῆς ἡμᾶς ἐν μέσῳ πάντων λαῶν.
52 * Φή. Διῶκόντες ἐφ' ἡμᾶς σώματα πάντα ἐπὶ
53 ἐχθροὶ ἡμῶν. * φόβος καὶ δάμνηστος ἐλήθη ἡμῖν,
54 ἐπαρσις καὶ πύττειν. * ἀφείσεις ὑδάτων καταΐξει
55 ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπὶ τὸ πῶτεμα τῆς θυγατρὸς τοῦ
56 λαοῦ μου. * αἶν. Ὁ ὀφθαλμὸς μου κατεπόθη, ἐ-
57 οὐ σιγήθημα τοῦ μὴ εἶναι ἐκνήψιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Teth. Bonus est Dominus expectantibus salutem eius; animæ quæ quæsiuit doctrinam eius. * Bonum est expectare
& flere donec perueniat salus Domini. * Bonum est viro si docuerit animam suam ut portet iugum præceptorum Do-
mini in adolescentia sua. * Ioth. Sedebit solus & tacebit, & sustinebit castigationes quæ eueniunt, propter unitatem no-
minis Domini, quæ quidem mittuntur ab eo, ut reddat ei penam propter peccatum leue quod peccauit in hoc seculo: usque dum parcat ei,
& auferat eas penas: & recipiet mercedem perfectam in seculo venturo. * Dabit in puluerem os suum, & prosternetur coram Do-
mino suo; an forte sit spes. * Chaph. Quoniam non repellit Dominus seruos suos in seculum, ut tradat eos in manum inimicorum suorum.
31 Sed si in principio confregerit, & postea conuersus miserebitur iustorum pro abundantia benignitatis suæ.
32 Quoniam propterea quod non affligit vir animam suam, & abstulit superbiam de corde suo, ideo hoc fecit ut deuolueretur inte-
ritus in filios hominum. * Lamed. Ad humiliandum & ad subiugandum sub pedibus suis omnes vinctos terræ.
34 Ad peruertendum iudicium viri pauperis in conspectu vultus Altissimi: * Ad peruertendum hominem pauperem in lite
sua. Fierine potest ut non reueletur in conspectu Domini?
37 Mem. Quis est ille vir qui dixit: Et fuit hoc malum factum in seculo, nisi pro eo quod fecerunt quod non fuit præceptum eis ab
ore Domini? * Ex ore Dei non egredietur malum, nisi per filiam vocis manifestatam ob rapinas quibus impleta est terra: & in tem-
pore quo querit decernere bonum in seculo, ex ore sanctissimi egreditur. * Nun. Scrutemur vias nostras & inuestigemus;
cauetur omnibus diebus vitæ suæ, vir impius super peccato suo? * Leuenus corda nostra munda, & proiciamus rapinam & depreda-
& reuertamur in penitentiam coram Domino.
41 tionem de manibus nostris: & reuertamur coram Domino Deo nostro, cuius maiestas habitat in calis excelsis.
42 Nos præuicati sumus & rebelles fuimus; & propterea quod non sumus conuersi ad te, non dimisisti peccata nostra.
43 Samech. Obumbrasti nos in ira, & persecutus es nos in captiuitate, occidisti & non pepercisti. * Operuisti celos nubi-
bus gloriæ tuæ, ut non transiret ad te oratio nostra. * Transmigrantes & derelictos posuisti nos inter populos.
45 Pe. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici nostri, ut decernerent contra nos decreta mala. * Sicut riuus aquarum, defluunt oculi mei lachrymis pro-
pter excidium cæterus populi mei. * Ain. Oculus meus defluxit lachrymis, & non quiescit à fletu, eo quod non sit qui
remissam faciat tribulationem meam, & loquatur consolationes mihi.

עד-ישקיף וירא יהוה משמים :
 עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי :
 צוד צדוני בצפור איבי הנם :
 צמתו בבור חיי וידו אבן בי :
 צפור כים על ראשי אמרתי נגזרתי :
 קראתי שמך יהוה מבור תחת יורתי :
 קולי שמעתי אל תעלם אזנך לרודתי :
 לשועתי :

קרבת ביום אקראך אמרת אל תירא :
 רבת אדני ריבי נפשי גאלת חיי :
 ראית יהוה עותתי שפטה מפטי :
 ראית כל נקמתם כל מחשבתם לי :
 שמעת חרפתם יהוה כל מחשבתם עלי :
 שפתי קמי והגיונם עלי כל היום :
 שבתם וקיבתם הביטה אני מנגינתם :
 תשיב להם גמול יהוה כמעשה ידיהם :
 תתן להם מגנת לב תאלתר להם :
 תדרוך באף ותשמידם מתחת שמי יהוה :

ד

איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב תשפכנה
 אבני קדש בראש כל חוצות :
 בני ציון היקרים המסלאים בפז איכה נחשבו
 לנבלי חרש מעשה ידי יוצר :
 גם תנין חלצו שר הנקיו נוריהן ברת עמי
 לאכזר כיענים במדבר :

⁵⁰ * Ain. Donec respiceret & videret Do-
⁵¹ minus de caelis. * Ain. Oculi meus depre-
⁵² datus est animam meam in cunctis filia-
⁵³ bus urbis meae. * Sade. Venatione ceperunt
⁵⁴ me quasi avem inimici mei gratis. * Sade.
⁵⁵ Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt
⁵⁶ lapide super me. * Sade. Inundauerunt aque
⁵⁷ super caput meum: dixi, Perij. * Coph.
⁵⁸ Inuocaui nomen tuum Domine, de lacu
⁵⁹ nouissimo. * Coph. Vocem meam audisti, ne
⁶⁰ auertas aurem tuam à singultu meo & cla-
⁶¹ moribus. * Coph. Appropinquasti in die
⁶² quando vocaui te. dixisti, Ne timeas.
⁶³ * Res. Iudicasti Domine causam anime
⁶⁴ meae, redemptor vitae meae. * Res. Vidisti
⁶⁵ Domine iniquitatem illorum aduersum
⁶⁶ me, iudica iudicium meum. * Res. Vidisti
⁶⁷ omnem furorem, vniuersas cogitationes
⁶⁸ eorum aduersum me. * Sin. Audisti oppro-
⁶⁹ brium eorum Domine, omnes cogitatio-
⁷⁰ nes aduersum me. * Sin. Labia insurgen-
⁷¹ tium mihi, & meditationes eorum aduer-
⁷² sum metota die. * Sin. Sessionem eorum &
⁷³ resurrectionem eorum vide, ego sum psal-
⁷⁴ mus eorum. * Thau. Reddes eis vicem
⁷⁵ Domine, iuxta opera manuum suarum.
⁷⁶ * Thau. Dabis eis scutum cordis labo-
⁷⁷ rem tuum.
⁷⁸ * Thau. Persequeris in furore, & conte-
⁷⁹ res eos sub caelis Domine.

CAP. IIII. Aleph.

¹ Q uomodo obscuratum est aurum, mu-
² tatus est color optimus, dispersi sunt
³ lapides sanctuarij in capite omnium pla-
⁴ tearum! * Beth. Filij Sion inclyti & a-
⁵ micti auro primo, quomodo reputati sunt
⁶ in vasa testea, opus manuum figuli?
⁷ * Gimel. Sed & lamie nudauerunt mam-
⁸ mam, lactauerunt catulos suos. filia popu-
⁹ li mei crudelis, quasi struthio in deserto.

תרגום

⁵⁰ עד כדו יסחבני ויחזי עלבני יימן שמיא :
⁵¹ כמנא כמנו לי חיד בצפרא בעלי דכבי על מנא :
⁵² צלתי לשמך יי מן גוב ארעיתא :
⁵³ שטו מנא על רישו אמרת במימרי אחגזרר מן עלמא :
⁵⁴ צלתי קבלתא בזמנא תחיא וכען לא תכסי אדנך מלקבלא צלתי לאריותחני בגין בעתי :
⁵⁵ קרבחא מלאכא לשזכותי ביום דצלתי לך אמרת במימך לא תחיר :
⁵⁶ נציתא יי לעבדן מצותא לנפשי פרקחא מן ידיהון חיי :
⁵⁷ גלי קדמך כל נקמהון כל מוסתהון עלי :
⁵⁸ ספיה קמין עלי ולהגיונהון עלי כל יומא :
⁵⁹ חתיב להון גמולא בישא יי בעובדי ידיהון :
⁶⁰ תלקנן ברזא וחשיצנן מתחורת שמי מרומא דיי :

ד

¹ היכדיו עמא דהב ביר מקדשא אשחני וי פלטיז כחיר משחדן מרגלון קדישין בריש כל מחזון :
² בני ציון יקירין דסהליון אקניהון לדהב טוב היכדיו ביו עממין מסאבין מתתין יתהון מלקביל ערמיהון ומסתכלין בהון בגין
³ דילדון נשיוהון בגין שפירא כשופרהון ואחשבו ללגינין דחסר עובדי ידי פחרא :
⁴ אף כנחא דישראל מפנקתא לבני עממא דמין לחורמנא טלען חריון ורבי כנישתא דעמי מסירין לאכזראין ואמיהון
⁵ ספדן עליהון כנעמא במדברא :

* Donec respiciat et videat Dominus de celo. 50
* Oculus meus racemat in animam meam propter
cunctis filiabus urbis.

* Sade. Venantes venati sunt me quasi a- 52
nem inimici mei gratis.

* Mortificauerunt in lacu vitam meam, et 53
imposuerunt lapidem super me. * Superfusa est 54
aqua super caput meum. dixi, Repulsus sum.

* Coph. Inuocaui nomen tuum Domine de 55
lacu infimo.

* Vocem meam audisti, ne abscondas aures 56
tuas ad deprecationem meam.

* In auxilium meum appropinquasti in die 57
qua inuocaui te. dixisti mihi, Ne timeas.

* Res. Iudicasti Domine causas anime mee, 58
redemisti vitam meam:

* Vidisti turbationes meas, iudicasti iudi- 59
cium meum:

* Vidisti omnem ultionem eorum, & om- 60
nes cogitationes eorum aduersum me.

* Sin. Audisti opprobrium eorum, omnes co- 61
gitationes eorum contra me.

* Labia insurgentium mihi, & meditatio- 62
nes eorum contra me tota die.

* Sessionem eorum & resurrectionem eorum 63
respice, ego psalmus eorum.

* Thau. Reddes eis retributionem Domine 64
secundum opera manuum suarum. * Reddes eis 65
protectionem cordis mei laborem.

* Tu eos persequeris in ira, & consumes eos 66
de sub celo Domine.

CAP. IIII. Aleph.

Quomodo obscurabitur aurum, mutabitur 1
argentum bonum: effusi sunt lapides sancti
ab initio omnium viarum!

* Beth. Filij Sion inclyti eleuati in auro, 2
quomodo reputati sunt in vasa testea opera ma-
nuum figuli!

* Gimel. Et dracones nudauerunt mamas, 3
lactauerunt catulos suos filiae populi mei in in-
curabile quasi struthio in deserto.

50 * ἕως οὗ διακύνῃ καὶ εἰδῇ κύριε ὁ οὐρανοῦ.

51 * ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ φυλαίει ἐπὶ τῷ ψυχῷ μου
ὡς ἀπάσας θυγατέρας πόλεως.

52 * Καθὲν. Θηρόντες ἐθήρυσθόν με ὡς εἰς θύον ④
53 ἐχθροί μου δωρεάν. * ἐθανάτωσαν ἐν λάκκῳ ζωῆν

54 μου, καὶ ἐπέθηκαν λίθον ἐπ' ἐμοί. * ὑπερεχύνθη
δὲ ἐπὶ τῷ κεφαλῷ μου. εἶπα, ἀπῶσμαι.

55 * κώφ. Ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομά σου κύριε ἐν λάκ-
56 κῷ κατωτάτῳ. * φωνῆς μου ἤκουσας, μὴ κρύψῃς

τὰ ὦτά μου εἰς τὴν δέσπιν μου.

57 * εἰς τὴν βοήθειάν μου ἤγισας ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐπεκαλε-
σάμην σε εἰπᾶς μοι, μὴ φοβοῦ.

58 * ῥῆς. Εδίκασας κύριε τὰς δίκας τῆς ψυχῆς μου, ἐ-
λυτρώσω τὴν ζωὴν μου.

59 * ἴδες τὰς ταραχάς μου, ἐκείνας τὴν κρίσιν μου.

60 * ἴδες πᾶσαν τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς δια-
λογισμούς αὐτῶν ἐπ' ἐμοί.

61 * σὺν. Ἦκουσας τὸν ὀνειδισμόν αὐτῶν πᾶσας τοὺς δια-
λογισμούς αὐτῶν κατ' ἐμὸν.

62 * χεῖλ ἐπέθρυσεν ὡς ὁ ὄμιλος μοι καὶ μελέτας αὐτῶν κατ' ἐ-
63 μὸν ὅλην τὴν ἡμέραν. * κατέδραν αὐτῶν ἐκ δυνάστα-
σιν αὐτῶν ἐπὶ βλεφάρων, ἐβλῶν ψαλμοὺς αὐτῶν.

64 * ταύ. Ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα κύριε καὶ
τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

65 * ἀποδώσεις αὐτοῖς ὑπερεμισμὸν καρδίας μου μό-
66 χθον. * σὺ αὐτοὺς καταδιώξεις ἐν ὀργῇ, καὶ ἐξανα-
λώσεις αὐτοὺς ὑποκάτω τῶν οὐρανῶν κύριε.

δι. Αλέφ.

1 * Πῶς ἀμαυρωθήσεται τὸ χρυσίον, ἀλλοιωθήσεται
τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν. Ἐξεχύθησαν λίθοι ἄγιοι ἀπ' ἐχ-
θρῆς πασῶν ἐξ ὁδῶν.

2 * βῆθ. Υἱοὶ σιών ④ τίμιοι ἐπηρμήνυσεν ἐν χρυσίῳ, πῶς ἐ-
λογίσθησαν εἰς ἀγία ὡς ῥάκινα ἔργα χειρῶν κεραμέως.

3 * γίμελ. Καὶ γε δρεράκοντες ἐξέδυσαν μαστοὺς, ἐθή-
λασαν στήμνοισι αὐτῶν θυγατέρες λαοῦ μου εἰς δυνάσιν
ὡς εἰς θύον ἐν ἐρήμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 10 Donec aspiciat & videat iniuriam meam Dominus de caelis.
beret anima mea propter destructionem prouinciae populi mei, & deturpationem filiarum Ierusalem ciuitatis meae.
11 Sade. Insidias struxerunt mihi, sicut passer, inimici mei frustra.
12 Inundauerunt aquae super caput meum: dixi in verbo meo, Succisus sum a seculo.
13 Coph. Oraui in nomine tuo Domine de lacu inferiori.
14 Orationem meam suscepisti in tempore illo: &
nunc ne obtures aurem tuam ad suscipiendam orationem meam, vt in spaciū deducas me propter deprecationem meam.
15 Applicasti angelum vt liberaret me in die qua oraui te. dixisti in verbo tuo, Ne timeas.
16 Res. Contendisti Domine cum agentibus litem in animam meam: redemisti de manibus eorum vitam meam.
17 Vidisti Domine exactionem qua vsi sunt contra me: iudica iudicium meum.
18 Manifesta est coram te omnis vindicta eorum, omnis cogitatio eorum contra me.
19 Sin. Auditum est coram te opprobrium eorum, Domine: omnis cogitatio eorum contra me.
20 Labia insurgentium contra me & meditationes eorum contra me tota die.
21 Sessionem eorum & resurrectionem eorum respice: ego sum psalmus eorum.
22 Thau. Reddes eis retributionem malam Domine iuxta opera manuum suarum.
23 Persequeris eos in furore, & consumes eos de sub caelis excelsis Domine.
defatigatio tua defatigabit illos.

CAP. IIII. Aleph.

Quomodo obscuratum est aurum domus sanctuarij, mutatus est splendor palatij electi, effusa sunt margaritae sanctae in capite omnium
vicorum! Beth. Filij Sion preciosi, quorum figura comparatur auro optimo, quomodo fuerunt populi immundi positi
contra lectulos eorum, & aspicientes eos vt parerent vxores ipsorum filios pulchros iuxta pulchritudinem eorum! & reputati sunt in lage-
nas testas opera manuum figuli! Gimel. Filiae quoque Israel deliciose filiis populorum, qui similes sunt draconibus, nudabant
mamillas suas, & pueri ceterus populi mei traditi sunt crudelibus, & matres eorum lamentantur super eis sicut lamiae in deserto.

* דָּבַק לִשְׁוֹן יוֹנָק אֶל-חֶבֶר בְּצִמָּא עוֹלָלִים שָׁאֵלוּ
 לֶחֶם פֶּרֶשׁ אֵין לָהֶם :
 * הָאֲכָלִים לְמַעַדְנִים נִשְׁמוּ בַּחוּצוֹת הָאֲמָנִים
 עַל־תּוֹלַע חֶבְקוֹ אֲשַׁפְתּוֹרָה :
 * וַיִּגְדֵּל עֵוֹן בֵּת-עַמִּי מִחֲטָאת סָדָם הַהִפּוּכָה כְּמוֹ-
 רִגְעוֹלָא חָלוּ בָהּ יָדִים :
 * זָכוּ נְזִירֵיהֶּ מִשְׁלַג צָחוֹ מִחֶלֶב אֲדָמוֹ עֵצִים
 מִפְּנֵיכֶם סָפִיר גִּזְרֵתֶם :
 * חֲשַׁךְ מִשְׁחֹרֶת תֹּאֲרֶם לֹא נָכְרוּ בַּחוּצוֹת צֶפֶר
 עוֹרֶם עַל-עֵצִים יָבֵשׁ הָיָה כַּעֵץ :
 * טוֹבִים הָיוּ חֲלָלֵי-חֶרֶב מִחֲלָלֵי רָעַב שֶׁהֵם יָזְכוּ
 מִדְּקָרִים מִתְנוּבוֹת שָׂדֵי :
 * יָדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בְּשָׁלוּ יִלְרִיחֶן הָיוּ לְבִירוֹת
 לָמוֹ בְּשֹׁבֵר בֵּת-עַמִּי :
 * כָּלָה יְהוָה אֶת-חֲמָתוֹ שֶׁפָּךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּצֵּת אֵשׁ
 בְּצִיּוֹן וְתֹאכַל יִסְדֹּתֶיהָ :
 * לֹא הָאֲמִינוּ מַלְכֵי-אֶרֶץ וְכָל יֹשְׁבֵי תֵבֶל כִּי יָבֹא
 צָר וְאוֹיֵב בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם :
 * מִחֲטָאת נְבִיאֶיהָ עֲוֹנוֹת כֹּהֲנֶיהָ הַשֹּׁפְכִים
 בַּקֶּרְבָּה דָם צַדִּיקִים :
 * נָעוּ עוֹרִים בַּחוּצוֹת נִגְאָלוּ בְּדָם בְּלֹא יוֹכְלוּ יִגְעוּ
 בַּלְבָּשֵׁיהֶם :
 * סוֹרוּ טִמָּא קִרְאוּ לְמוֹסָרוֹ סוֹרוּ אֶל-תִּגְעוּ כִּי נָעוּ
 גַם-נָעוּ אָמְרוּ בְּגוֹלִים לֹא יוֹסֵפוּ לָגוֹר :
 * פָּנֵי יְהוָה חֲלָקָם לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטֵם פָּנֵי כֹהֲנִים
 לֹא נִשְׂאוּ זָקְנֵיהֶם לֹא חֲנָנוּ :

* *Daleth.* Adhæsit lingua lactentis ad pa-
 latum eius in siti: paruuli petierunt panem,
 & non erat qui frangeret eis. * *He.* Qui ve-
 scebantur voluptuosè, interierunt in viis;
 qui nutriebatur in croceis, amplexati sunt
 stercora. * *Vau.* Et maior effecta est iniquitas
 filia populi mei peccato Sodomorum quæ
 subuersa est in momento, & non corperunt
 in ea manus. * *Zain.* Candidiores Nazaraei
 eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores
 ebore antiquo, saphyro pulchriores.
 * *Heth.* Denigrata est super carbones fa-
 cies eorum, & non sunt cogniti in plateis.
 Adhæsit cutis eorum ossibus, aruit & facta
 est quasi lignum. * *Teth.* Melius fuit occisis
 gladio, quam interfectis fame: quoniam isti
 extabuerunt consumpti à sterilitate terræ.
 * *Iod.* Manus mulierum misericordium
 coxerunt filios suos, facti sunt cibus earum
 in cōtritione filia populi mei. * *Caph.* Com-
 pleuit Dominus furorem suum, effudit irā
 indignationis suæ. Et succendit ignem in
 Sion, & deuorauit fundamenta eius.
 * *Lamed.* Non crediderunt reges terre &
 vniuersi habitatores orbis quoniam ingre-
 deretur hostis & inimicus per portas Hie-
 rusalē. * *Mem.* Propter peccata Prophetarū
 eius & iniquitates Sacerdotum eius, qui
 effuderunt in medio eius sanguinem iusto-
 rum. * *Nun.* Errauerunt cæci in plateis, pol-
 luti sunt sanguine. cumque non possent
 intrare, tenuerunt lacinias suas. * *Samech.*
 Recedite polluti, clamauerunt eis, recedite
 abite, nolite tangere. iurgati quippe sunt,
 & cōmoti: dixerunt inter gentes, Non ad-
 det vltra vt habitet in eis.
 * *Phe.* Facies Domini diuisit eos, non
 addet vt respiciat eos. Facies Sacerdotum
 non erubuerunt, neque senum miserti
 sunt.

תרגום

* אֲדָבִיק לִשְׁוֹן עֲלֵמָא לְמוֹרִיגָה בַּחוּצוֹת טָלִיא חֲבֵעוּ לֶחֶם מוֹשִׁיט לִיה לְהוֹן :
 * וְסָגִי חוֹבֶרֶת כְּנִישָׁתָא דְעַמִּי מִן חוֹבֶרֶת סָדָם דְּאֶתְהַפְכָּת כְּשַׁעֲתָא וְלֹא שְׂרִיבָה
 נְבִיאֵיהָ לְאֶתְהַבָּרָה לְאֶתְהַרְרָה בַּחוּצוֹת :
 * הָיוּ בְּרִירֵין נְזִירֵיהָ יָתִיר מִן חֶלֶב סָמְקוֹ חֲזוּ יָתִיר מִן יוֹתֵרִין וְכִשְׁבּוּזָא פְּרַצְפִּיהוֹן :
 * חֲשַׁךְ מִן אֲוִבְמָתָא
 וְלִתְהָא רִיחֵהוֹן לֹא אֲשַׁחֲמוּדְעוּ בַּחוּצוֹת אֲדָק מִשְׁכַּחְהוֹן עַל גְּרַמִּיהוֹן פְּרִידָה תוֹה בְּקִיסָא :
 * מַעֲלֵי תוֹה קְטִילֵי סִיפָא יָתִיר מִן קְטִילֵי כָפֹן דְּקְטִילֵי סִיפָא דִּבִּין כֹּד אֲנֹן מְבַעֲזִין בְּכַרְסִיהוֹן מִן מַחֲרָאֵלוֹ מַעֲלָל חֲקָלָא וּנְפִיתֵי
 כְּפָנָא פְּרִידָה בְּרַסְהוֹן מִן מִיכָלָא :
 * יָדֵי נָשִׁיא דְהוֹאֵן מִרְחֵמִין עַל מִסְכְּנֵין בְּשָׁלוּ עֲלֵמִיהוֹן הָיוּ לְמַסְעֵד לְהוֹן בְּיוֹם חֶבֶר דְּאֶתְהַבָּרָה כְּנִישָׁתָא דְעַמִּי :
 * סָגִי יְיָ יְהִי חֲמָתָה שְׂדָא עַל יְרוּשָׁלַם יְהִי תִקּוּף רִגְזָה וְאִסִּיק בְּעוֹר אֲשַׁתָּא בְּצִיּוֹן וְאֶכְלָת אֲשַׁחֲתָהּ :
 * לֹא הָיוּ מִתְיַמְנִין מִלְּפָנֵי אֶרֶץ וְכָל דִּירֵי חֶבֶל אֲרָם יַעֲזוּל נְבוֹכַדְנֶצַּר רִשְׁיָעָא וְנִבְתָּר-אֲדָן בְּעַל זָבָבָא לְנִכְסָא עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל
 מִחֲרָעִיא דִּירוּשָׁלַם :
 * עָנַת מִדְרָת דְּרִין וְכֹן אֶמְרַת לֹא הוֹרָה כָּל דָּא אֶלְהוֹן מַחוּבֶּרֶת נְבוֹאָהָא דְמִנְבֵּן לֵה נְבִיאוֹת שְׁקָרָא וּמַעֲוִיתָ כְּתִנְתָּא דְאַסִּיקוֹ קְטוֹרָת
 בְּסִמְיָן לְשַׁעֲתָא וְאֲנֹן גְּרַמּוֹ לְאַחֲשָׁד בְּגִיָּה דָם זָבָאִין :
 * אֶתְהַטְלִילוּ עוֹרֵין בַּחוּצוֹת אֲשַׁנְפוּ בְּדָם קְטוֹלִין בַּחֲרָבָא וְעַל דָּלָא הָיוּ יְכָלִין לְמַחֲמֵי קִרְבוֹ בַּלְבָּשֵׁיהוֹן :
 * זָרוּ מִמִּסְאָבָא קְרוּ עֲמָמָא זָרוּ לֹא תִקְרְבוּן בְּהוֹן אֲרָם אֶתְהַטְלִילוּ אֲמָרוּ בַּחוּצוֹת בְּשָׁלוּ וְהוֹן דְּבִינֵי עֲסָמָא
 לֹא יוֹסֵפוּן לְמָדָר :
 * מִן גְּרַם אֲפִי יְיָ אֶתְהַלְגוּ לֹא יוֹסִיף לְאַסְתַּכְלָא בְּהוֹן בְּגִין כֹּן אֲמָא רִשְׁיָעָא אֲפִי כְּתִנְתָּא לֹא סָבִיר וְעַלֵּי סָבִיא לֹא חֲסוּ :

* Daleth. Adhæsit lingua lactentis ad guttur eius in siti. parvuli petierunt panem, frangens non est eis.

* He. Comedentes delicias interiorunt in viis: nutriti in croceis amplexati sunt stercora.

* Vau. Et magnificata est iniquitas filie populi mei super iniquitates Sodomorum, quæ subuersa est quasi sollicitudo, & non laborauerunt in ea manus.

* Zain. Emundati sunt Nazarei eius, super niuem splenduerunt, super lac coagulati sunt. super lapide sapphiro succisio eorum.

* Heth. Obscurauit super fuligine species eorum: non sunt cogniti in viis. adhæsit pellis eorum ad ossa eorum; aruerunt, facta sunt sicut lignum.

* Teth. Boni fuerunt interfecti gladio, magis quàm interfecti fame, abierunt confossi à frugibus agrorum.

* Ioth. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos, facti sunt in cibum eis in contritione filie populi mei.

* Caph. Compleuit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ, & succendit ignem in Sion, & deuorauit fundamenta eius.

* Lamed. Non crediderunt reges terræ omnes habitantes orbem, quoniam ingreditur hostis & tribulans per portas Hierusalem.

* Mem. Ex peccatis Prophetarum eius iniquitas Sacerdotum eius qui effundunt sanguinem iustum in medio eius.

* Nun. Commoti sunt vigilantes eius in viis, polluti sunt in sanguine, cum non possent illi tetigerunt vestimenta sua.

* Samech. Recedite ab immunditiis, vocate eos; recedite, recedite, non tangatis: quia succensi sunt & commoti sunt: dicite in gentibus, Non addent habitare.

* Phe. Facies Domini pars eorum. non addet respicere eos: faciem Sacerdotum non acceperunt, senem non sunt miserti.

* δάλεθ. Εκολληθη ἡ γλῶσσα τηλάζοντος τοῦ πεινῶντος αὐτοῦ ἐν δίψῃ. νήπια ἤπισαν ἀρτον, ὁ διακλῶν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς.

* ἡ. Οἱ ἐδόντες τὰς τευφὰς ἠφανίσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις. πτωχεύοντες ἐπὶ κόκκων διελαβόντο κοπρίας.

* οὐαυ. Καὶ ἐμεγαλύνθη δόξα μου ὑπεράνω δόξης Βελούτων καὶ κατεσχαμένῃς ὥσπερ σπουδῇ, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν ἐν αὐτῇ χεῖρες.

* ζαῖν. Εκαθαρώθησαν ναζαρείοι αὐτῆς, ὑπερὶ χιόνα ἐλάμψαν, ὑπερὶ γάλα ἐτυρώθησαν. ὑπερὶ λίθου σαπφείρου ὡς ἀπόσπασμα αὐτῶν.

* ἡθ. Εσκόταζεν ὑπερὶ ἀσβόλῳ τὸ εἶδός αὐτῶν, οὐκ ἐπεγνώθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις. ἐπάγῃ δέρμα αὐτῶν ἐπὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν, ἐξηράνθησαν, ἐξηράνθησαν ὥσπερ ξύλον.

* τήθ. Καλοὶ ἦσαν τελευματῖαι ῥομφαίας ἡ τελευματῖαι λιμοῦ ἐπορεύθησαν ἐκκεκνημέναι ἀπὸ θνημάτων ἀγρῶν.

* ἰωθ. Χεῖρες γυναίκων οἰκτεριμῶν ἤψησαν τὰ παιδιά αὐτῶν, ἐξηράνθησαν εἰς βρώσιν αὐταῖς ἐν τῇ σιωπῇ ματι τὸ θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.

* χάφ. Συνετέλεσε κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνῆψεν πῦρ ἐν σιών καὶ κατέφαγε τὰ θεμέλια αὐτῆς.

* λάμεδ. Οὐκ ἠπίσθυσαν βασιλεῖς γῆς πᾶντες καὶ τοικοῦντες τὸν οἰκουμένῳ, ὅτι εἰσελεύσεται ἐκ θλίβων διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ.

* μήμ. Εξ ἀμαρτιῶν τοῦ φονεῖν αὐτῆς ἀδικία ἱερῶν αὐτῆς τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον ἐν μέσῳ αὐτῆς.

* νοω. Εσαλεύθησαν ἐργήτορες αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι ἐν τῇ μὴ διύαδι αὐτοῦ ἡ ψυχή ἐνδυμάτων αὐτῶν.

* σάμεχ. Ἀπόστητε ἀκαθάρτων, καλέσατε αὐτοὺς, ἀπώστητε, ἀπώστητε, μὴ ἀπιδεῖτε, ὅτι ἀνῆψεν καὶ γέελα δόξῃ, εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὐ μὴ τοῦ φονεῖν τοῦ παρρησιᾶν.

* φή. Πρώτον κυρίου μερὶς αὐτῶν. ἐπὶ τῇ δόξῃ ἠπείλεψα αὐτοῖς: πρῶτον ἱερῶν οὐκ ἔλαβον, πρῶτον οὐκ ἠλέησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- * Daleth. Adhæsit lingua iuuenis palato suo in siti: pueri petierunt panem, & non est qui porrigat eis.
 * He. Qui assueti erant comedere in delitiis, vastati sunt in vicis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.
 * Vau. Et maius factum est peccatum cætus populi mei peccato Sodomæ, quæ subuersa est in momento: & non manserunt in ea Prophetæ, ut prophetarent & conuerterent eam ad penitentiam. Zain. Fuerunt candidiores Nazarei eius niue, leniores lacte, rubicundiores aspectu quàm pyropi, & sicut sapphirus vultus eorum. Heth. Obscuratus est magis quàm nigredo captiuitatis aspectus eorum: non sunt agniti in vicis, contracta est pellis super ossa eorum, aruit & facta est sicut lignum.
 * Teth. Feliciores fuerunt occisi gladio mortuis fame: quia occisi gladiis defluebant, cum rumperentur ventres eorum ab eo quod comederant de fructu agri: & qui inflati erant fame, scissus est venter eorum propter defectum cibi.
 * Ioth. Manus mulierum quæ erant misericordes super pauperes, coxerunt paruulos suos: facti sunt eis in alimentum in die excidij quo attritus est cætus populi mei. Caph. Consummauit Dominus furorem suum, & fudit super Ierusalem iram indignationis suæ, & succendit lampadem ignis in Sion, & consumpsit fundamenta eius.
 * Lamed. Non credebant regna terræ, nec omnes habitatores orbis, quod ingrederetur Nabuchodonosor impius & Nabuzardan inimicus ad ingulandum populum domus Israel in portis Ierusalem. Mem. Respondit mensura iudicij, & sic ait: Non fuerunt omnia hæc nisi propter peccata Prophetarum eius, qui prophetabant ei prophetiam falsam, & propter delicta Sacerdotum qui adolebant incensum aromatum idolis: ipsi enim fuerunt causa ut effunderetur in medio eius sanguis innocentum.
 * Nun. Vacillarunt cæci in plateis, inquinati sunt sanguine occisorum gladio; & eo quod non poterant videre, adheferunt vestibus suis.
 * Samech. Recedite à pollutis, clamauerunt eis populi, recedite recedite: ne accedatis ad eos: quia abominabiles & vagi sunt: dixerunt cum essent in abundantia sua, quod non addent morari inter populos. Pe. A facie vultus Domini diuisi sunt: non addet ut respiciat eos: propterea gentes impiæ non acceptauerunt faciem Sacerdotum, & super senes non sunt miserti.

עוֹלָמְנוֹ תְּכַלִּינוּ עֵינֵינוּ אֶל-עֲזֹרָתוֹ הַבֵּל * 17
בְּצַפִּיתָנוּ צָפִינוּ אֶל-גֹּיִם לֹא יוֹשָׁע * 18
צָדוֹ צָעֲדֵינוּ מַלְכֵת בְּרַחֲבֵינוּ קָרַב קִצְנוֹ מְלָאוֹ * 19
יָמֵינוּ כִּי-בָא קִצְנוֹ * 20
קָלִים הַיּוֹרְדִּינוּ מִנְּשָׁרַי שָׁמַיִם עַל-הַהָרִים * 21
דָּלְקָנוּ בַּמִּדְבָּר אֲרָבוֹ לָנוּ * 22
רוּחַ אֲפִינוֹ מִשִּׁיחַ יְהוָה נִלְכַּד בְּשִׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר * 23
אֲמָרְנוּ בְּצֵלוֹ נַחֲיָה בְּגוֹיִם * 24
שִׁישִׁי וְשִׁמְחִי בֵּת-אֲדוֹם יוֹשְׁבֵתִי בְּאַרְץ עוֹץ * 25
גַּם-עַל-יָד תַּעֲבֹר-כּוֹס תִּשְׁכַּרְי וְתִתְעַרֵּי * 26
תָּם-עוֹנֵךְ בֵּת-צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתְךָ פֶּקֶד * 27
עוֹנֵךְ בֵּת-אֲדוֹם גִּלְהָד עַל-הַטְּאֵתִיךָ * 28

ה

זָכַר יְהוָה מִה-הָיָה לָנוּ הַבֵּיט וְדָאֵר אֶת- * 1
חַרְפֹּתָנוּ * 2
נַחֲלָתָנוּ נִהְפַּכָה לְזָרִים בְּתֵינוּ לְנִכְרִים * 3
יְתוּסִים חַיֵּינוּ אֵין אֵב אֲמִתֵינוּ כְּאַלְמָנוֹת * 4
מִיָּמֵינוּ בְּכֶסֶף שְׁתֵינוּ עֲצִינוּ בְּמַחִיר יָבֹאוּ * 5
עַל צוֹאֲרֵנוּ נִרְדַּפְנוּ יָנֻעֵנוּ לֹא הוֹנֵחַ לָנוּ * 6
מִצָּרִים נִתְּנוּ יָד אֲשׁוּר לְשַׁבְעַלְחָם * 7
אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ אֵינָם אֲנַחְנוּ עוֹנֵתֵיהֶם * 8
סָבְלָנוּ * 9
עֲבָדִים מִשְׁלוּ בְנוֹ פֶּרֶק אֵין מִיָּדָם * 10
בְּנַפְשָׁנוּ נָבִיא לְחַמֵּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר * 11
עוֹרֵנוּ כְּתָנוּר נִכְמְרוּ מִפְּנֵי זֶלְעָפוֹרַת רָעַב * 12

תרגום

17 עוד ספן עינא לאסתכלא למיענא דהוינא מחינו לבני עממא ואחחפך לנא להכלו בסכותנא דאסתכנא לאדומאי דאגון עמא
18 ונזן צדן שבילנא מרמחך לרחצן בפלטינא אמרנא קרב סופנא אחמליו ימנא אדום סטא סופנא
19 קרילין היו דרפנא יחיר מנשרי שמא על טוריא אדלקו יתנא בסדפנא כסנו לנא
20 נשמת רוח חיון דבאפנא ויהוד סתרבי במשח רבוחא דייא אחחר כמצד חבליהון דמכאשין דהוינא אמרין עלוהי בשלל זכותה נחי ביני
עממא
21 הדיא וברחי קושטנטינא קרתא דאדום רשיעא דסתבנא בארעא ארמינאח בסגיאין אוכלוסין דמן עמא דאדום
22 וברח דן ושלם עותך כנישחא
23 דאין וחתפרקין על ידיו משיחא ואלהיה כהנא רבא ולא יוסיף ייחוב לאגלותך וכהתיא זמנא אסער עותיך רומי רשיעא דסתבנא באיטליא
24 וסליא אוכלוסין מבני אדום ויהח פרסאי ויעיקון לך ויצדון יתך אדום אתפרסם קדם יי על חובותיך

ה

1 הוי דבר יי מה דאחגור למחיי לנא אסתכל מן שמאי וחיו ית כסופנא
2 תינא מחילין ליתסין דלית לחון אבא אסתחנא כארמל דאולוגבריהון פקרוי ימא ומספנא להון אם אגון קמין
3 מיכנא ככספא שחינא קיסנא ברסין יתחון
4 סרכנא דבני ישראל דאולין ריקנין פקד לחיטא ספרי אוריתא ולסעבד סגוהון גואלקאן וסליו ויהחון מן פרידן די על ספר פרת וטען יתחון
על צגריהון דהיא זמנא לעינא לא הוה נחא לנא
5 מצרים יתנא סטר לאתפרנסא חמן ולאחור למסבד לחמא
6 בני דחם דאחיהבו עבדן לבני דשם אגון
7 אסתחנא חבו וליתחון בעלמא ונחנא בחריהון עותיהון סוכרנא
8 בנפשא נחיי לחם פרנסותנא מן קדם קטול דתרפא דאחי מן סטר מדברא
9 שלטו בנא פרק לית מידהון
10 משכנא הין חננא אתקדרו מן קדם מפח כפנא

* Ain. Adhuc existentibus nobis defecerunt 17
oculi nostri in auxilium nostrum vana cum re-
spiceremus nos. respeximus in gentem non sal-
uantem.

* Sade. Venati sunt paruos nostros ne irent 18
in plateis nostris. appropinquauit tempus no-
strum, cōpleti sunt dies nostri, adest finis noster.

* Coph. Leues fuerunt persequentes nos 19
super aquilas celi: super montes succensi sunt:
in deserto insidiati sunt nobis.

* Res. Spiritus faciei nostræ Christus Do- 20
minus captus est in corruptionibus nostris. cui
diximus, In umbra eius uiuemus in gentibus.

* Sin. Gaude & latare filia Idumæ quæ 21
habitas in terra Hus. etiam ad te perueniet po-
culum Domini, & inebriaberis & effundes.

* Thau. Defecit iniquitas tua filia Sion, 22
non addet ultra transmigrare te. visitauit ini-
quitates tuas filia Edom, discooperuit super im-
pietates tuas.

ORATIO HIEREMIÆ.

R Ecordare Domine quod factum est nobis, re-
spice & vide opprobrium nostrum.

* Hereditas nostra conuersa est alienis, do- 2
mus nostræ extraneis. * Pupilli facti su-
mus, non est pater, matres nostræ quasi viduæ.

* Aquam nostram in argento bibimus, ligna 4
nostra pretio venerunt.

* Super collum nostrum persecutionem passi 5
sumus, laborauimus, non quieuimus. * Egyptus
dedit manum Assur ad satietatem ipsorum.

* Patres nostri peccauerunt, & non sunt; 7
nos iniquitates eorum sustinuimus. * Serui

dominati sunt nostri, redimens non est de manu 8
eorum. * In animabus nostris asseremus pa-
nem nostrum à facie gladij deserti.

* Pellis nostræ quasi clibanus euulsa sunt à 10
facie tempestatum,

* αἰν. Επὶ ὄντων ἡμῶν ἐξέλιπον ὁφθαλμοὶ ἡμῶν
εἰς βοήθειαν ἡμῶν μάταια δὲ σκοποῦντων ἡμῶν. ἀπε-
σκοποῦντο εἰς ἐξ ὅπου οὐ σωζόντων.

* Σαδὴ. Εἰσθρόσαντο μικροὶ ἡμῶν τοῦ μὴ πορεύεσθαι
ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν. ἡλικὸν δὲ καὶ ῥῆς ἡμῶν, ἐπληρώ-
θησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν, παρέστι τὸ πέρας ἡμῶν.

* κωφ. Κούφοι ἐγένοντο ὁρῶντες ἡμᾶς ὑπὲρ ἀε-
θρῶν οὐρανοῦ, ὅτι πάντες ὁρέων ἐξήφθησαν. ἐν ἐρήμῳ ἐνή-
δρυσαν ἡμᾶς.

* ῥήσ. Πνύμα πνεύματος ἡμῶν χεῖρὸς κυρίου συ-
νεληφθῆ ἐν ταῖς διαφθοραῖς ἡμῶν. ἔειπα μὲν ἐν τῇ σκιά
αὐτοῦ ζήσομεθα ἐν τοῖς ἐξέστησιν.

* σίν. Χαῖρε καὶ δὲ φραγίδου θυγατρὸς ἰδομαίας ἡ κα-
τοικοῦσα ἐπὶ τῇ γῆς οὐκ. καὶ γὰρ ἐπὶ σὲ διελεύσεται τὸ πο-
τήριον κυρίου, καὶ μεθυθήσῃ καὶ δροχεῖς.

* θαῦ. Εξέλιπον ἡ δούμια σου θυγατρὸς σιών, οὐ πνεύ-
ματι ἐπὶ δρομίσσῃ σε. ἐπεσκεψάτο ἀνομίας σου θυγα-
τρὸς ἐδὼμ, ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά σου.

Προσδοχὴ ἱερεμίου.

* Μνήσθη κύριε, ὅτι ἐγέννηθι ἡμῖν, ἐπέβλεψον καὶ
ἴδε τὸν ὀνειδισμόν ἡμῶν.

* κληρονομία ἡμῶν μετεσφάφη ἀλλοτείοις, οἴκοι ἡ-
μῶν ἐξένοισι. * ὄρφανοί ἐγενήθημεν, οὐχ ὑπαρχοὶ πατρός.
* μῆτρες ἡμῶν ὡς χήραι. * ἴδω ἡμῶν ἐν δρομίσσῃ ἐπὶ οὐ-
ρανοῦ, ζύλα ἡμῶν ἐναλλάγματι ἦλθεν.

* ἐπὶ τὸν τροχὸν ἡμῶν ἐδωχθήμεν, ἐκποπάταμεν, ὅκα δὲ πάλιν ἡμῶν.
* αἰνέτος ἐδωκε χεῖρας ἀσπὲς εἰς πληθύνοντων αὐτῶν.

* ὁ πατέρας ἡμῶν ἡμάρτον καὶ οὐχ ὑπαρχοῦσιν, ἡ-
μεῖς τὰ ἀνομήματά αὐτῶν ὑπέχομεν.

* δοῦλοι ἐγενήθημεν ἡμῶν, λυτρώμεθα ὅκα ἐσιν ἐκ
τῆς χειρὸς αὐτῶν. * ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν εἰβήθημεν ἄρτον
ἡμῶν δὲ πνεύματος ῥομφαίας τῆς ἐρήμου.

* τὸ δέρμα ἡμῶν ὡς κλίβανος ὁ νεοπατισθῆναι δὲ πνεύ-
ματος καὶ γὰρ ἴδων λιμοῦ.

* ὁ δὲ ῥῆς ἡμῶν ὡς κλίβανος ὁ νεοπατισθῆναι δὲ πνεύ-
ματος καὶ γὰρ ἴδων λιμοῦ.

* ὁ δὲ ῥῆς ἡμῶν ὡς κλίβανος ὁ νεοπατισθῆναι δὲ πνεύ-
ματος καὶ γὰρ ἴδων λιμοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Ain. Adhuc deficiunt oculi nostri respiciendo ad adiutorium nostrum quod sperabamus in populis, & conuersum est nobis in ni-
hilum: cum è specula nostra contempleremur Idumæos qui sunt populus qui non saluat. * Sade. Ipsi dissipauerunt semitas nostras, ne am-
bulemus confidenter in plateis nostris. Diximus, Appropinquauit finis noster, impleti sunt dies nostri, quia peruenit finis noster.

* Coph. Leuiiores fuerunt persecutores nostri aquilis celi: super montes persecuti sunt nos; in deserto insidiati sunt nobis.

* Res. Rex Messias qui erat dilectus nobis sicut spiraculum spiritus vitæ qui est in naribus nostris, & erat vnctus oleo vnctionis Do-
mini, captus est in rete occisionis sceleratorum: de quo dicebamus, In umbra iustitiæ eius uiuemus inter populos.

* Sin. Gaude, & latare Constantina ciuitas Idumææ impiæ, quæ ædificata es in terra Armeniæ inter multas turmas populi Idumææ: su-
per te quoque futurum est ut veniat ultio: & desolabunt te Parcheuæ, & transibit super te calix maledictionis: inebriaberis & euacuaberis.

* Thau. Et postea complebitur iniquitas tua cæcus Sion, & liberaberis per manum Messiae & Eliæ sacerdotis magni. & non addet ultra
Dominus ut transmigrare faciat te: & in illo tempore visitabo iniquitatem tuam Roma, quæ ædificata es in Italia, & plena turmis de filiis
Edom, & venient Persæ, & angustia bunt te, & desolabunt te; quia manifesta sunt coram Domino peccata tua.

CAP. V.

R Ecordare Domine quid decretum sit ut eueniret nobis: contemplare de cælis, & vide opprobrium nostrum.

* Hereditas nostra versa est prophanis; domus nostræ populis extraneis. * Similes facti sumus pupillis, qui non
habent patrem: matres nostræ quasi viduæ, quarum mariti perrexerunt ad ciuitates maris, & dubitatur de eis utrū viuunt.

* Aquam nostram argento bibimus, & ligna nostra pecuniis adducebantur.

* Super iuncturâ ceruicis nostræ onerati sumus quando pergebamus in captiuitatem, vidit Nabuchodonosor impius præfectos filio-
rum Israel, qui ibant vacui; & præcepit ut confuerent libros Legis, & ut facerent ex eis manticas: & impleuerunt eas lapillis qui erant in
rupa Euphratis, & onerauerunt eos super colla eorum. & in illo tempore laborabamus, non erat nobis requies.

* Egypto dedimus latus ut nutrireretur illic, & Assyriis ut saturaremur pane.

* Patres nostri peccauerunt, & non sunt in seculo, & nos post eos iniquitates eorum portauimus.

* Filij Cham qui traditi sunt serui filijs Sem, dominati sunt in nos, nec est qui redimat de manibus eorum.

* In animabus nostris adducebamus panem alimenti nostri, propter occidentes gladio qui veniebant de latere deserti.

* Pelles nostræ sicut furnus denigratæ sunt propter inflationem famis.

נשים בציון ענו בתלת בערי יהודה:
שרים בידם נתלו פני זקנים לא נהדרו:
בחורים טחון נשאו ונערים בעז כשלו:
זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם:
שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולנו:
נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו:
על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו:
על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו:
אתה יהוה לעולם תשב כסאך לדור ודור:
למה לנצח תשכחנו תעזבנו לארך ימים:
השיבנו יהוה אליך ונשוב חדש ימינו כקדם:
כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד:

11 * Mulieres in Sion humiliauerunt, & virgines in ciuitatibus Iuda.
12 * Principes manu suspensi sunt, facies C fenum non erubuerunt.
13 * Adolescentibus impudicè abusi sunt, & pueri in ligno corruerunt.
14 * Senes defecerunt de portis, iuuenes de choro pfallentium.
15 * Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.
16 * Cecidit corona capitis nostri: vñ nobis quia peccauimus.
17 * Propterea mæstū factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.
18 * Propter montem Sion quia dispersit, vulpes ambulauerunt in eo.
19 * Tu autem Dñe in æternum permanebis, solium tuum in generationem & generationem. * Quare in perpetuum obliuisceris nostri, derelinques nos in longitudo
20
21
22

dinem dierum?
principio.

21 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur; innoua dies nostros sicut à
22 Sed proiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

תרגום

11 נשים דהו נסיבין לגבר בציון אהעניו מן רומא ובהול תא בקרוי יהודה מן כשדאי:
12 סביא מתרע סנהדרין אהבטלו ורובין מן בית
13 רובין ריחיא נטלו וטליא בצליבת קיסא תקלו:
14 סביא מתרע סנהדרין אהבטלו ורובין מן בית
15 בטיל חרות לבכנא אההפך לאבלא חנונא:
16 נפלא כלילא דרישנא וי לנא ארום חבנא:
17 על דין בית מקדשא דאתצדי הוה חליש לבכנא ועל אלן עמא בית ישראל ראולו בגלותא מחמן הוה חשיכו עיננא:
18 על טורא דציון דהוה צדי תעלין הלכו בה:
19 ארת הוה וי לעלם בית מותבך בשמי מרום כרסי יקרך לדרי
20 למה לעלמין תשליננא תשכננא לאוריכות יומין:
21 אחיב וי יתנא לוחך ונחוב כתיובתא שלימיתא
22 ארום אלתן מקץ מקץ בנא רגזתא עלנא עד לתרא:
11 נשים דהו נסיבין לגבר בציון אהעניו מן רומא ובהול תא בקרוי יהודה מן כשדאי:
12 סביא מתרע סנהדרין אהבטלו ורובין מן בית
13 רובין ריחיא נטלו וטליא בצליבת קיסא תקלו:
14 סביא מתרע סנהדרין אהבטלו ורובין מן בית
15 בטיל חרות לבכנא אההפך לאבלא חנונא:
16 נפלא כלילא דרישנא וי לנא ארום חבנא:
17 על דין בית מקדשא דאתצדי הוה חליש לבכנא ועל אלן עמא בית ישראל ראולו בגלותא מחמן הוה חשיכו עיננא:
18 על טורא דציון דהוה צדי תעלין הלכו בה:
19 ארת הוה וי לעלם בית מותבך בשמי מרום כרסי יקרך לדרי
20 למה לעלמין תשליננא תשכננא לאוריכות יומין:
21 אחיב וי יתנא לוחך ונחוב כתיובתא שלימיתא
22 ארום אלתן מקץ מקץ בנא רגזתא עלנא עד לתרא:

הם ספר איכה

ונקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ב א מ ז

* Mulieres in Sion humiliauerunt, virgines 11
in ciuitatibus Iuda.

* Principes in manibus eorum suspensi sunt, 12
seniores non sunt glorificati.

* Electi fletum assumpserunt, & iuuenes in 13
ligno infirmati sunt.

* Et senes à porta cessauerunt, electi ex psal- 14
mis eorum cessauerunt.

* Defecit gaudium cordis nostri, conuersus 15
est in luctum chorus noster.

* Cecidit corona capitis nostri: vā autem no- 16
bis, quia peccauimus.

* Propterea factum est dolorosum cor no- 17
strum, ideò contenebrati sunt oculi nostri

* super montem Sion, quia disperuit, vulpes 18
pertransierunt in ea.

* Tu autem Domine in æternum habitabis: 19
thronus tuus in generatione & generationem.

* Quare in victoriam obliuisceris nostri; de- 20
relinques nos in longitudinem dierum?

* Conuerte nos ad te Domine, & conuerte- 21
mur: & renoua dies nostros sicut antè.

* Quid repellens repulisti nos? iratus es con- 22
tra nos usque nimis?

11 * γυναῖκες ἐν σιών ἐταπείνωσαν, παρθένους ἐν πόλε-
σιν ἰούδα.

12 * ἀρχόντες ἐν χειρὶν αὐτῶν ἐκρεμάσθησαν, πρεσβύ-
13 τεροι δὲ ἐδοξάσθησαν. * ἐκλεκτοὶ κλαυθμὸν δνέ-
λαβον, καὶ νεανίσκοι ἐν ξύλῳ ἠδύνησαν.

14 * καὶ πρεσβύται ἀπὸ πύλης κατέπαυσαν, ἐκλεκτοὶ ἐκ
ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσαν.

15 * κατέλυσεν χάρεα καρδίας ἡμῶν, ἐς εἴρημιν ἐκείνην
ὁ χορὸς ἡμῶν.

16 * ἔπεσεν ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, οὐαὶ ᾧ ἡμῶν
ὅτι ἡμαρτήσαμεν.

17 * ὡς τὸ τοῦτο ἐγγήθη ὁ δόλυνος καρδίας ἡμῶν, ὡς
18 τὸ τοῦτο ἐσκότασαν ὁ φθαλμοὶ ἡμῶν. * ἐπ' ὅρας σιών ὅτι
ἠφθάλθη, ἀλώπεκες διήλθον ἐν αὐτῇ.

19 * σὺ ᾧ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα κατεκίχησας, ὁ θρόνος σου εἰς
20 ἡμέραν καὶ γενεάν. * ἵνα τί εἰς νῆκος ἠπλήσθη ἡμῶν, κα-
ταλείψεις ἡμᾶς εἰς μακρότητα ἡμερῶν;

21 * ἠπίσχεψον ἡμᾶς ὡς σὺ κύριε, καὶ ἠπιστάσθη-
σόμεθα. Ἐσπλαγχνίσθη ἡμέρας ἡμῶν καθὼς ἐμ. ὡς ὅτε.

22 * τί ἀποστρέψεις ἀπὸ ὧν ἡμᾶς, ὡργισθῆς ἐφ' ἡ-
μᾶς ἕως ὁδοῦ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 11 Mulieres quæ erant nuptæ viro in Sion, afflictæ sunt à Romanis, & virgines in ciuitatibus Iuda à Chaldeis.
12 Principes manibus eorum suspensi sunt; faciem senum non sunt reueriti.
13 Iuuenes molas tulerunt, & pueri in patibulo ligneo corruerunt.
14 Senes à porta iudicum ordinariorum cessauerunt, & iuuenes à domo cantici sui.
15 Cessauit lætitia cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.
16 Cecidit corona capitis nostri: vā nobis, quia peccauimus.
17 Propter domum sanctuarij quæ deserta est, infirmatum est cor nostrum: & propter istum populum domus Israel, qui abiit indè in
transmigrationem, obscurati sunt oculi nostri. 18 Propter montem Sion quia desolatus est; vulpes ambulauerunt in eo.
19 Tu ipse Domine in æternum es: domus habitationis tuæ in cælis excelsis, solium gloriæ tuæ in generationes generationum.
20 Quare in æternum repellis nos? relinquis nos in longitudinem dierum?
21 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur ad pœnitentiam perfectam. innouabis dies nostros in bonum, iuxta tempus die-
rum bonorum qui fuerunt ab initio.
22 Quamuis detestatione detestatus sis nos, iratus es contra nos iam plus satis.

FINIS THRENORVM IEREMIE.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

PRÆFATIO IN LIBRUM
BARVCH.

IBER iste qui Baruch nomine prænotatur, in Hebræo canone non habetur, sed tantum in vulgata editione: similiter & epistola Hieremie. Propter notitiam autem legentium hæc scripta sunt: quia multa de CHRISTO nouissimisque temporibus indicant.

BARVCH.

CAP. I.

Hæc verba libri quæ scripsit Baruch filius Nerie filij Maasia filij Sedecie filij Asodij filij Helcie in Babylone;

* In anno quinto septima mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaei Hierusalem, & incenderunt eam in igne.

* Et legit Baruch verba libri huius in auribus Iechonia filij Ioacim regis Iuda;

* Et in auribus omnis populi venientium ad librum, & in auribus potentium & filiorum regum: & in auribus seniorum, & in auribus omnis populi à paruo usque ad magnū eorum omnium habitantium in Babylone ad flumen Sud.

* Et fleuerunt & ieiunauerunt, & orabant orationes in conspectu Domini.

* Et congregarūt argentum sicut vnusquisque potuit manus.

* Et miserunt ad Hierusalem ad Ioacim filium Helcie filij Salom sacerdotem; & ad sacerdotes & ad omnem populū qui inuenti sunt cum eo in Hierusalem:

* Cum acciperet ipse vasa domus Domini quæ ablata fuerant de templo, ut reduceret in terram Iuda decima Sibian: vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Iosia rex Iuda:

ΒΑΡΟΥΧ.

κεφαλ. α.

ΚΑΙ ΟΥΤΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΟΥΣ ΕΓΡΑΨΕΝ ΒΑΡΟΥΧ ΥΙΟΣ ΝΗΕΙΑ ΥΙΟΥ ΜΑΑΣΙΑΙΟΥ, ΥΙΟΥ ΣΕΔΕΚΙΑΣ, ΥΙΟΥ ΑΣΩΔΑΙΟΥ, ΥΙΟΥ ΧΕΛΚΙΟΥ, ΕΝ ΒΑΒΥΛΩΝΙ,

* ΕΝ Τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χaldaῖοι τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρὶ.

* καὶ ἀνέγνω βαρὺχ οὗτοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τοῦτου ἐν ὧσιν ἱσχυοῖς υἱοῦ ἰωακείμ βασιλέως ἰουδα.

* καὶ ἐν ὧσιν πάντες τὸ λαὸν τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, καὶ ἐν ὧσιν τῶν δυνατῶν καὶ ὧν τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὧσιν τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ὧσιν πᾶν τὸ λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν πᾶσιν τῶν κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι. ἤτις τὸ ποταμὸν σιδ.

* καὶ ἔκλαιον, & ἐνήσθουν, καὶ ἤνυχοντο διχαῖς ἐναντίον κυρίου.

* καὶ συνήγαγον ἀργύριον καθ' ἑκάστην ἡδυνάσθη χεῖρ.

* καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλήμ πρὸς ἰωακείμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ αλαῖμ τὸν ἱερέα, & πρὸς οὗτοὺς ἱερεῖς, & πρὸς πᾶσιν τὸν λαὸν οὗτον ἀρεθίζοντας μετ' αὐτῶν ἐν ἱερουσαλήμ.

* ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἰκου κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστέψαι εἰς γῆν ἰουδα τῇ δεκάτῃ τοῦ σιόδαν, σκεύη ἀργυρεῖα ἐποίησεν σεδεκίας υἱὸς ἰωσία βασιλῆος ἰουδα,

BARVCH
PROPHETA.

CAP. I.

Hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius Nerie, filij Maasia, filij Sedecie, filij Sedei, filij Helcie, in Babylonia;

* In anno quinto & in septimo die mensis, in tempore quo ceperūt Chaldaei Hierusalem, & succenderunt eā igni.

* Et legit Baruch verba libri huius ad aures Iechonia filij Ioacim regis Iuda.

* Et ad aures vniuersi populi venientis ad librum; & ad aures potentium filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, à minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia ad flumen Sodi.

* Qui audientes plorabāt & ieiunabant & orabant in conspectu Domini.

* Et collegerūt pecuniam secundū quod potuit vnus cuiusque manus.

* Et miserunt in Hierusalem ad Ioacim filium Helcie filij Salom sacerdotem, & ad reliquos sacerdotes & ad omnem populū qui inuenti sunt cum eo in Hierusalem:

* Cum acciperent vasa templi Domini quæ ablata fuerant de templo, reuocare in terram Iuda decima die mensis Sibian, vasa argentea quæ fecit Sedecias filius Iosia rex Iuda.

* Posteaquàm cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam, & principes & cunctos potentes & populum terræ ab Hierusalem, & duxit eos vinctos in Babylonem. * Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocaustomata, & thus, & facite manna, & offerre pro peccato ad aram Domini Dei nostri.

* Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, et pro vita Balthasar filij eius, ut sint dies eorum, sicut dies cæli super terram.

* Et ut det Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut viuamus sub vmbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub vmbra Balthasar filij eius, & seruiamus eis multis diebus, & inueniamus gratiam in conspectu eorum.

* Et pro nobis ipsis orate ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino Deo nostro, & non est auersus furor eius à nobis, usque in hunc diem.

* Et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in templo Domini in die solemnī, & in die opportuno: * Et dicetis, Dñō Deo nostro iustitia, nobis autē cōfussio faciei nostre, sicut est dies hæc, omni Iuda & habitantibus in Hierusalem.

* Regibus nostris & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris.

* Peccauimus ante Dñm Deū nostrum, & non credidimus; * Diffidentes in eū, & non fuimus subiectibiles illi, & non audiuius vocem Domini Dei nostri, ut ambularem in mandatis eius quæ dedit nobis.

* A die qua eduxit patres nostros de terra Egypti, usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dñm Deū nostrum, & dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius.

* καὶ τὸ ἀποκίσει ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλωνος τὸν ἐχθόνιον καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς δεσπότας ἐκ τῆς ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἀπέστειλα μὲν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον καὶ ἀγοράσατε τοὺς ἀργυρίου ὀλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας ἐλάβετε, καὶ ποιήσατε μάννα καὶ ἀφύσσετε τῇ θυσιᾷ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. καὶ προσετίθει περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλωνος καὶ εἰς τὴν βελτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ· ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ θρανοῦ τῇ γῆς. καὶ δώσει κύριος ἰσχυρὴν καὶ φωτισεῖ τὸν ὀφθαλμὸν ἡμῶν καὶ ζήσόμεθα ὑπὸ τῷ σκιῷ ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλωνος καὶ ὑπὸ τῷ σκιῷ βελτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἐνέησομεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ προσετίθει περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμαρτομεν τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀπὸ ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσκει τὸ βιβλίον τοῦτο ὁ ἀπεστάλην πρὸς ὑμᾶς, ἵνα ἀγορεύσαι ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέραις ἐοικῆς ἐν ἡμέραις καιρῶν. καὶ ἐρεῖτε, τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη· ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχυνὴ τῶν περσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπων ἰδοὺ καὶ τοῖς κατεκιδόνι ἐρρουσάλημ. καὶ τοῖς βασιλευσὶν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀρχουσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἐρεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς περσέταις ἡμῶν καὶ τοῖς πατέρας ἡμῶν ὧν ἡμαρτομεν ἐναντίον κυρίου καὶ ἡπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς περσέταις αὐτοῖς ἔδωκεν καὶ περσῶπον ἡμῶν. ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξήτα ἡμερὸς τοῦ πατέρος ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἡμεῖς ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν ἡμῶν ἐχρηδαζόμεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

* Postquā transmigravit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam, et principes, & vinctos, & potentes, & populum terræ à Hierusalem, & induxit eos in Babylonem.

* Et ait: Ecce misimus ad vos argentum, & emite argento holocaustomata, & pro peccato thus: & facite manna, & offerre super altare Domini Dei nostri.

* Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & in vitam Balthasar filij eius, ut sint dies eorum sicut dies cæli super terram.

* Et dabit Dominus fortitudinem nobis, & illuminabit oculos nostros, & viuemus sub vmbra Nabuchodonosor regis Babylonis & sub vmbra Balthasar filij eius, & seruiemus illis diebus multis, & inueniemus gratiam in conspectu illorum.

* Et orate pro nobis ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino Deo nostro, & nō est auersus furor, & ira eius à nobis usque in diem istam.

* Et legetis librum hunc quē misimus ad vos, ut recitaretis in domo Domini in diebus festivitatis & in diebus temporis.

* Et dicetis, Domino Deo nostro iustitia; nobis autem confusio facierum sicut dies hæc; homini Iuda & habitantibus Hierusalem;

* Et regibus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris: * Eorum quæ peccauimus coram Domino, & non credidimus ei.

* Et non audiuius vocem Domini Dei nostri ambulare in preceptis eius quæ dedit ante faciem nostram.

* A die qua eduxit Dominus patres nostros de terra Egypti & usque ad diem hanc fuimus increduli ad Dominum Deum nostrum, & leues eramus ad non audiendum vocem eius.

⁴ Et adhaeserunt in nos ma- 20
la, & maledictio quā consti-
tuit Dñs Moysi seruo suo, in
die qua eduxit Dñs patres
nostros de terra Aegypti, ut
daret nobis terram fluentem
lac & mel, sicut dies hac.

³ Et non audiuimus vocem 21
Domini Dei nostri, secundum
omnia verba prophetarū quos
misi ad nos.

²² Et ambulauimus unus-
quisq; in sensu cordis sui mali,
operari diis aliis, facere mala
ante oculos Domini Dei nostri.

CAP. II.

Et statuit Dominus Ver-
bum suum quod locutus est
ad nos, & ad iudices nostros,
qui iudicauerunt Israhel: et ad
reges nostros & ad principes
nostros, & ad hominem Israhel
& Iuda:

*Ut adduceret super nos²
mala magna, que non sunt fa-
cta sub omni celo, sicut factū
est in Hierusalem secundum
scripta in lege Moyse:*

⁸ Comedere nos hominem 3
carnes filij sui hominem car-
nes filiae suae.

** Et dedit eos mancipia o- 4
mnibus regnis quæ in circuitu
nostro, in opprobrium & in
iniuriam in omnibus populis qui
in circuitu nostro quò disper-
sit eos Dominus illic.*

* Et facti sunt subitus & 5
nō suprā, quia peccauimus Do
mino Deo nostro ad non au-
diendum vocem eius. * Domi- 6
no Deo nostro iustitia, nobis au-
tem & patribus nostris con-
fusio facierum sicut dies hac.

³ Quæ locutus est Dominus 7
super nos omnia mala ista ve-
nerunt super nos.

** Et non deprecati sumus 8
faciem Domini, vt reuertere-
mur vnusquisque à cogitatio-
nibus cordis nostri mali.*

** Et vigilauit Dominus,
super malis, & induxit Do-
minus super nos, quia iustus
Dominus in omnibus operibus
suis quæ præcepit nobis.*

10 * καὶ ἐκολληθήσῃ εἰς ἡμᾶς τὰ κα-
κά καὶ ἡ ἀρεὴ τοῦ σωτέα ἕξε κύριε
τῷ μουσῇ παιδί αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἣ
ἐξήγαγεν κύριε τὸν πατέρα σου
μὴ ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν
γλυκύτητα ὡς μέλι.
21 * καὶ οὕτως ἡμεῖς ἀκούσαμεν τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ πάντας
τοὺς λόγους τῶν προφητῶν ὧν ἀπέ-
στειλεν πρὸς ἡμᾶς.

21. * καὶ ὡχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ
καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργάζε-
σθαι θεοῖς ἐτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ
κατ' ὄφθαλμὸν κυρίου ὁ θεοῦ ἡμῶν.
β'.

Καὶ ἔφησεν κύριος τῷ λόγον
αὐτῷ ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς ὅτι ἔπι
σὺν δικασαὶς ἡμῶν σὺν δικάσοντας
τὸ ἰσραήλ· ὅτι ἔπι σὺν βασιλεῖς ἡ-
μῶν καὶ ἔπι σὺν ἄρχοντας ἡμῶν καὶ
ἔπι αὐτῶρον ἰσραήλ καὶ ἐξέδα·

2 Ἐδ' ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κατὰ με
γάλα ἃ ὄκ ἐποιήθη ὑποκάτω πιν
υῖς τοῦ θρανίου καθὰ ἐποιήθη ἐν ἱερὸ
σαλήμ καὶ τὰ γεγραμμένα ἐν τῇ
3 νόμῳ μουσῇ, Ἐδ' φατῖν ἡμᾶς δῦ
θρῶπον σάρκας ὑοῦ αὐτοῦ δῦθρῶπον
4 σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. Ἐδ' ἔδωκεν
αὐτὰς ὑποχειρίοις πάσαις ταῖς βα
σιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς ὀνειδι
5 σμόν Ἐεῖς ἄβαστον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς
τοῖς κύκλῳ ἡμῶν ἔδ' ἐπέσειπεν αὐτὰς
κύριε ἐκεῖ. καὶ ἐκλήθησαν ὑπο
κάτω καὶ ὄκ ἐπ' αὐτά, ὅτι ἡμάρτε
μεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ
ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

* τὰ κυρία θεῶ ἡμῶν ἡ δικαιοσύ-
νη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατρᾷσιν ἡμῶν ἡ
αἰχμὴ τῶν πορτῶπων ὡς ἡ ἡμέρα
αὕτη. * ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς
πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ'
ἡμᾶς. * Ὡς οὖν ἐδεήθημεν τοῦ πορ-
τώπου κυρίου τοῦ ἀποσρέψαι ἕκα-
στον ἀπὸ τῶν νοσημάτων τῆς καρδίας
αὐτῶν τῆς ποιηρᾶς.

καὶ ἐξηγήθησαν κύριε Ἰησοῦ
τοῖς κακοῖς. Ἐπ' ἡγάγη κύριος ἐφ'
ἡμᾶς ὁ πιδίκαιος ὁ κύριος Ἰησοῦ πάλ-
τα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνετείλατο ἡμῖν.

10 * Et adhererunt nobis multa mala & maledictiones, quæ constituit Dñs Moyse seruo suo, qui eduxit patres nostros de terra Aegypti, dare nobis terram fluentem lac & mel, sicut hodierna die.

21 * Et nō audiuius vocem
Domini Dei nostri, secundū
omnia verba prophetarum
quos misit ad nos, & ad iudi-
ces nostros: 22 * Et abiuius
vnusquisque in sensum cor-
dis nostri maligni, operari
dijs alienis, facientes mala
ante oculos Domini Dei no-
stri. CAP. II.

CAP. II.

A **P**ropter quod statuit Do-
minus Deus noster verbū
suum, quod locutus est ad
nos, & ad iudices nostros qui
iudicauerunt in Hierusalem
& ad reges nostros, & ad prin-
cipes nostros, & ad omnem
Israel & Iuda: * Vt adduce-
ret Dominus super nos ma-
la magna quæ non sunt facta
sub cælo, quemadmodum
facta sunt in Hierusalem, se-
cundum quæ scripta sunt in
lege Moysi: * Vt mandu-
caret homo carnes filij sui, &
carnes filiæ suæ. * Et dedit
eos sub manu regum omniū
qui sunt in circuitu nostro,
in improprium & in deso-
lationem, & in omnibus po-
pulis in quibus nos dispersit
Dominus. * Et facti sumus
subtus & non suprâ, quia pec-
cauimus Domino Deo no-
stro, non obaudiendo voci
ipsius. * Domino Deo no-
stro iustitia, nobis autem &
patribus nostris confusio fa-
ciei, sicut est dies hæc.

7 * Quia locutus est Domi-
nus super nos omnia mala
hæc, quæ venerunt super nos.

8 * Et non sumus deprecati
faciem Domini Dei nostri,
vt reuerteremur vnusquisq;
nostrum à viis nostris pesti-
9 mis. * Et vigilauit Domi-
B nus in malis, & adduxit ea
super nos; quia iustus est Do-
minus in omnibus operibus
suis, quæ mandauit nobis.

* Et non audiuius vocē
ipsius, ut iremus in præceptis
Dñi, quæ dedit ante faciem
nostram. * Et nūc Dñe Deus
Israel, q̄ eduxisti populū tuū
de terra Egypti in manu va-
lida, & in signis & in prodi-
giis, in virtute tua magna &
in brachio excelsō, & fecisti
tibi nomen sicut est dies iste.
* Peccauimus, impiē egi-
mus, iniquē gessimus, Do-
mine Deus noster, in omni-
bus iusticiis tuis.
* Auertatur ira tua à no-
bis, quia derelicti sumus pau-
ci inter gentes, vbi dispersi-
sti nos. * Exaudi Dñe preces
nostras & orationes nostras,
& educ nos propter te: & da
nobis inuenire gratiam ante
faciem eorū qui nos abduxer-
unt. * Ut sciat omnis terra
quia tu es Dñs Deus noster,
& quia nomen tuum inuo-
catum est super Israel, & su-
per genus ipsius.
* Respice Domine de do-
mo sancta tua in nos, & in-
clina aurē tuā, & exaudi nos.
* Aperi oculos tuos & vi-
de, quia non mortui qui sunt
in inferno, quorum spiritus
acceptus est à visceribus suis,
dabunt honorem & iustifi-
cationem Domino.
* Sed anima quæ tristis est
super magnitudinem mali, &
incedit curua & infirma, &
oculi deficientes, & anima
esuriens dat tibi gloriam, &
iusticiam Domino.
* Quia non secundū iusti-
tias patrū nostrorū nos fun-
dimus preces, & petimus mi-
sericordiam ante cōspectum
tuum Domine Deus noster.
* Sed quia misisti iram tuā
& furorē tuū super nos, sicut
locutus es in manu puerorū
tuorum prophetarū, dicēs:
* Sic dicit Dñs: Inclinate
humerū vestrū & ceruicem
vestrā, & opera facite regi Ba-
bylonis, & sedebitis in terra
quam dedi patribus vestris.
* Quod si non feceritis nec
audieritis vocē Dñi Dei ve-
stri operari regi Babylonie.

* καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς ἐντολάμασιν
κυρίου οἷς ἔδωκεν καὶ προσώπον ἡ-
μῶν. * Ἐν τῷ κύριῳ θεὸς ἰσραὴλ ὁς ἐξή-
γαγε τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἐν χειρὶ κραταίᾳ καὶ ἐν σημείοις
& ἐν τέρασιν καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ
& ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. καὶ ἐποίησας
σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὐτῇ.
* ἠμαρτήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδική-
σαμεν κύριος θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πάν-
τοῖς δικαιώμασιν σου. * ἀποστρέφει
τὸ ὄφθαλμόν σου ἀπὸ ἡμῶν, ὅτι κατε-
λείψομεν ὁλοῖς ἐν τοῖς ἐθνέσιν
διεσπάρθης ἡμᾶς ἐκεῖ. * εἰσάκου κύ-
ριε τὸ προσευχῆς ἡμῶν καὶ τὸ δέησός
ἡμῶν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ ἐκεῖ
σου, καὶ δός ἡμῖν χάριν καὶ προσώπον
τὸν δούλου σου. * ἵνα γινώσκω-
σιν ὅτι γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος θεὸς ἡμῶν,
ὅτι τὸ ὄνομα σου ἐπεκλήθη ἐπὶ ἰ-
σραὴλ καὶ ἐπὶ τῷ χθρὸς αὐτοῦ. * κύριε
κατίδες ἐν τῷ οἴκῳ σου ἀγίου σου, καὶ
ἐν ὁρῇ σου εἰς ἡμᾶς. κλίνον κύριε
τὸ ὄφθαλμόν σου. καὶ ἀκούσον. * καὶ ἀνέ-
σθι οὐρανὸς σου, καὶ ἴδε ὅτι ἐξ-
τεθνήκότες ἐν τῷ αἵματι ὡς ἐλήφθη
τὸ πνεῦμα αὐτῶν, διὰ τὴν ἀσπλάγχυν
αὐτῶν, δόξουσιν δόξαν καὶ δικαίωμα
τῷ κυρίῳ. * ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡ λυποῦ-
μένη ἐπὶ τῷ μέγεθος τοῦ ἐσθλίου κύ-
ριος καὶ ἀπονοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ
ἐκλείποντες ἐν τῇ ψυχῇ ἡ πενία,
δώσουσιν τὴν δόξαν καὶ δικαιοσύνην
κύριε. * ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώ-
ματά σου πάντων πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν
ἀδελφῶν ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλομεν
τὸν ἑλὸν ἡμῶν καὶ προσώπον σου κύ-
ριε ὁ θεὸς ἡμῶν. * ὅτι ἐν ἡμέρας τὸν
δούλον σου, καὶ τὴν ὀργὴν σου εἰς ἡμᾶς
κατάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν
παίδων σου τῶν προφητῶν λέγων.
* ὅτως εἶπεν κύριος, κλίνετε τὸν
νόμον ὑμῶν καὶ ἐργάσατε τὰ βασι-
λεῖ βαβυλωνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ
τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑ-
μῶν. * Ἐὰν μὴ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς
κυρίου ἐργάσαται τὰ βασιλεῖ
βαβυλωνος.

* Et non audiuius vocem
eius, ut ambulemus in præ-
ceptis Domini, quæ dedit ante
faciem nostram.
* Et nunc Domine Deus Israel
qui eduxisti populum tuum de
terra Egypti, in manu forti, &
in signis & in portentis, & in
virtute magna, & in brachio
excelsō: & fecisti tibi nomen si-
cut dies hæc.
* Peccauimus, impiē egimus,
iniquē fecimus Dominus Deus
noster, super omnibus iustifica-
tionibus tuis.
* Auertatur furor tuus à no-
bis, quia derelicti sumus pauci in
gentibus vbi dispersisti nos illuc.
* Exaudi Domine orationem
nostram & deprecationem no-
stram, & libera nos propter te,
& da nobis gratiā ante faciem
transmigrare facientium nos.
* Ut sciat omnis terra quia
tu es Dominus Deus noster, quia
nomen tuum inuocatum est super
Israel, & super genus eius.
* Domine respice de domo
sancta tua, & cogita in nos: in-
clina Domine aurem tuā & au-
di. * Et aperi Domine oculos tuos,
& vide quia non mortui in in-
ferno, quorum assumptus est spi-
ritus eorum à visceribus suis,
dabunt gloriam & iustificationē
Dño. * Sed anima tristis super
magnitudine, quæ vadit curua
& infirma, & oculi deficientes
& anima esuriens, dabunt tibi
gloriam, & iusticiam Domine.
* Quia non super iustificatio-
nes patrum nostrorum, & regū
nostrorum, nos fundimus mi-
sericordiam nostram, ante faciem
tuam Domine Deus noster.
* Quia immisisti furorem tuū
& iram tuam in nos, sicut locu-
tus es in manu seruorū tuorum
prophetarū, dicens. * Sic dixit
Dominus: Inclinate legem vestrā
& operamini regi Babylonis, et
sedete super terram, quam dedi
patribus vestris.
* Et si non audieritis vocem
Domini operari regi Babylo-
nis:

* Defectionem faciam de ciuitate Iuda & de foris Hierusalem, vocem letitiae & vocem gaudij, vocem sponsi & vocem sponsæ: & erit omnis terra in inuium ab inhabitantibus.

* Et non audiuimus vocem tuam vt operaremur regi Babylonis, & statuisi verba tua quæ locutus es in manibus seruorum tuorum prophetarum, vt transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco eorum.

* Et ecce sunt proiecta calori diei & glaciei noctis; & mortui sunt in doloribus malis in fame & in gladio, & in emissione.

* Et posuisti domum tuam vbi inuocatum est nomen tuum in ea, sicut dies hæc propter malitiã domus Israel & domus Iuda.

* Et fecisti in nos Domine Deus noster secundum omnem equitatem tuam, & secundum omnem miserationem tuã magnam.

* Sicut locutus es in manu serui tui Moyse in die præcipiente te ei scribere legem tuam coram filiis Israel, dicens:

* Si non audieritis vocem meam: profecto turba magna multa hæc reuertetur in paruum in gentibus quod dispergam eos illuc.

* Quia cognoui quod non audient me: quia populus dura ceruicis est, & conuertentur ad cor suum in terra transmigrationis eorum.

* Et scient quia ego Dominus Deus eorum, & dabo eis cor & aures audientes.

* Et laudabunt me in terra transmigrationis suæ: & recordabuntur nominis mei.

* Et auertent se à dorso suo duro et à malignitatibus rerum suarum, quia reminiscar via patrum suorum qui peccant coram Domino.

* ἐκλεψὶν ποιήσω ἐκ πόλεως Ἰερουσαλὴμ, φωνὴν διφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης, φωνὴν νυμφὸς καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πάντα ἡ γῆ εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐνοικοῦντων.

* καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τὴν φωνὴν τοῦ ἐργάσαντος τὰ βασιλεῖς Βαβυλῶντος. ἔστησας ἐν λόγοις τοῦ οὐκ ἐλάλησας ἐν χερσὶν τῶν παίδων τοῦ τῶν πατρῶν τῶν Ἰσραὴλ τὰ ὅσα βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὅσα τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ τόπῳ αὐτῶν.

* καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔξερριμυθία τὰ καὶ μακρὰ τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ παγκράτια τῶν νυκτῶν· καὶ ἀπεθόσσαν ἐν πόσις πονηροῖς ἐν λιμῇ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ.

* καὶ ἐθήκας τὸν οἶκόν σου ἐν πικρίᾳ καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπ' αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὐτῇ διὰ πονηρίαν οἴκου Ἰσραὴλ καὶ οἴκου Ἰούδα.

* καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πᾶσαν πικρίαν σου, ὡς καὶ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν.

* καθὰ ἐλάλησας ἐν χερσὶ παιδός σου Μωϋσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντελεμύσου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναντίον ὑμῶν Ἰσραὴλ, λέγων·

* ἐδὲ μὴ ἀκούσῃς τὴν φωνὴν μου· ἡμῶν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ πολλή αὐτῇ ἀποσρέψει εἰς μικράν ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ἐξ ἀποστροφῆς αὐτῆς ἐκεί.

* ὅτι ἔγνω ὅτι ἐμὴ ἀκούσασιν μου· ὅτι λαὸς σκληρογένητός ἐστιν· καὶ ἠπιστέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν.

* καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα.

* καὶ αἰνέουσίν με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν καὶ μνησθήσονται τὸ ὄνομα τῶν μου.

* καὶ ἀποσρέψουσιν ἀπὸ νώτου αὐτῶν τὸ σκληρὸν καὶ ἀπὸ πονηρίων πραγμάτων αὐτῶν· ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν ἀμαρτανόντων ἐναντὶ κυρίου.

* Defectionem vestram faciam de ciuitatibus Iuda, & a foris Hierusalem, & auferam a vobis vocem iocunditatis & vocem gaudij, & vocem sponsi & vocem sponsæ; & erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam.

* Et non audierunt vocem tuam, vt operarentur regi Babylonis, & statuisi verba tua quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, vt transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco suo.

* Et ecce proiecta sunt in calore Solis & in gelu noctis, & mortui sunt in doloribus pessimis, in fame, & in gladio, & in emissione.

* Et posuisti templum in quo inuocatum est nomen tuum in ipso, sicut hæc dies, propter iniquitatem domus Israel & domus Iuda.

* Et fecisti in nobis Domine Deus noster, secundum omnem bonitatem tuam, & secundum omnem miserationem tuam illam magnam.

* Sicut locutus es in manu pueri tui Moyse, in die qua præcepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel, dicens: Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna conuertetur in minimam gentem, quoniam eos dispergam.

* Quia scio quod me non audiet populus. Populus est enim dura ceruice. Et conuertetur ad cor suum in terra captiuitatis suæ:

* Et scient quia ego sum Dñs Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent; & aures, & audient.

* Et laudabunt me in terra captiuitatis suæ, & memores erunt nominis mei.

* Et auertent se à dorso suo duro, & à malignitatibus suis; quia reminiscantur viam patrum suorum, qui peccauerunt in me.

* Et reuocabo illos in terram quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac & Iacob, & dominabuntur eius: & multiplicabo eos, & non minorabuntur. * Et statuam illis testamentum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non mouebo amplius populum meum filios Israel à terra quam dedi eis.

CAP. III.

ET nunc Domine omnipotens Deus Israel, anima in angustis, & spiritus anxius clamat ad te. * Audi Domine & miserere, quia Deus es misericors, & miserere nostri, quia peccauimus ante te.

* Quia tu sedes in sempiternum, & nos peribimus in æuū. * Domine omnipotens Deus Israel, audi nūc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum qui peccauerunt ante te, & non audierunt vocem Domini Dei sui, & agglutinata sunt nobis mala. * Noli meminisse iniquitatis patrum nostrorum, sed memento manus tuæ & nominis tui in tempore isto.

* Quia tu es Dñs Deus noster, & laudabimus te Domine: * Quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris, & ut inuocemus nomē tuū, & laudemus te in captiuitate nostra, quia cōuertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccauerunt ante te.

* Et ecce nos in captiuitate nostra sumus hodie, quod nos disperdisti in improprium & in maledictum & in peccatum, secundū omnes iniquitates patrum nostrorum, qui discesserunt à te Domine Deus noster. * Audi Israel mandata vite, auribus percipe ut scias prudentiam. * Quid est Israel quod in terra inimicorum es? inueterasti in terra aliena, * Coinquinatus es cū mortuis, deputatus es cū descendētibz in infernum, * Dereliquisti fontē sapiētiæ.

* καὶ ἀποστέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατέρεσιν αὐτῶν τῇ ἀβραάμ καὶ τῇ ἰσαὰκ καὶ τῇ ἰακώβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσιν. * καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον ὅπως εἶναι με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν καὶ οὐ κινήσω ἐτι τὸν λαόν μετὰ τὴν ἐξοχὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

γ.

* Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀκηδῶν κέκραγεν πρὸς σέ.

* ἀκούε κύριε καὶ ἐλέησον, ὅτι θεὸς ἐλέημων εἶ καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμαρτομῶν ἐναντίον σου. * ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα. * κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἀκούε δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκότων ἰσραὴλ, καὶ τῶν τῶν ἀμαρτανόντων ἐναντίον σου οἱ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.

* μὴ μνησθῆς ἀδικιών πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνησθῆτι χειρὸς σου ἐν ὀνόματι σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ.

* ὅτι σὺ κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ αἰνέσωμεν σε κύριε. * ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαις ἡμῶν καὶ ἐπὶ καλεῖσθαι τὸ ὄνομα σου, καὶ αἰνέσωμεν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπεστέψαμεν ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου.

* ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν ἐξέσπερας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμόν καὶ εἰς ἀρσὸν, καὶ εἰς ὀφλησιν καὶ πᾶσας τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων ἡμῶν οἱ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

* ἀκούε ἰσραὴλ ἐν τῇ ζωῇ, ἐνωπίᾳ δεξιῶν καὶ φρονήσει.

* τί ἐστιν ἰσραὴλ ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. * σωμεν ἡμᾶς τοῖς νεκροῖς, ὡς ἐλογίζετο μὲν τῶν εἰς αἶδον.

* ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξοχῆς τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ.

* Et reducam illos in terram quam iuravi patribus suis Abraham & Isaac & Jacob, & dominabuntur eius: & multiplicabo eos & non minorabuntur.

* Et statuam eis testamentum æternū, ut sim ego illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum: & non mouebo ultra populum meum Israel à terra quam dedi eis.

CAP. III.

Domine omnipotens Deus Israel, anima in angustis, & spiritus anxius clamauit ad te.

* Audi Domine & miserere, quia Deus misericors es; et miserere, quia peccauimus coram te.

* Quia tu sedens in æternū, & nos pereuntes in seculum.

* Domine omnipotens Deus Israel, audi iam orationem mortuorum Israel, & filiorum eorum qui peccant coram te, qui non audierunt vocem Domini Dei sui, & adhererunt nobis mala.

* Ne memineris iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuæ, & nominis tui in tempore hoc.

* Quia tu Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine.

* Quia propter hoc dedisti timorem tuū in cordibus nostris, ut inuocemus nomen tuum, & laudemus te in transmigratione nostra, quia auertimus super cor nostrum omnem iniquitatem patrum nostrorum qui peccauerunt coram te.

* Ecce nos hodie in transmigratione nostra quod disperdisti nos illic in improprium & in maledictionem & in debitum secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt à Domino Deo nostro.

* Audi Israel mandata vite, auribus percipite ut sciatis prudentiā.

* Quid est Israel, quia in terra inimicorum es? inueterasti in terra aliena; * Coinquinatus es cū mortuis, reputatus es cū his qui in inferno.

* Dereliquisti fontem sapientiæ uia Dei.

* Si ambulasses, habitasses in pace in æt. rnum.
 * Disce ubi est prudentia, ubi est fortitudo: ubi est intellectus ut scias simul: ubi est longæuitas & vita: ubi est lumen oculorum & pax.
 * Quis inuenit locum eius, et quis intrauit in thesauros eius?
 * Vbi sunt principes gentium & dominantes bestiis quæ super terram? * In auibus celi illudentes, & argentum thesaurizantes, & aurum cui considerunt homines, & non est finis acquisitionis eorum.
 * Quia argentum fabricantes, & solliciti, & non est inuentio operum illorum.
 * Exterminati sunt & ad inferos descenderunt, & alij surrexerunt pro illis.
 * Juniores viderunt lumen, & habitauerunt super terram; uia autē sciētiæ non cognouerūt.
 * Neque intellexerunt semitas eius, neque susceperunt eam: filij eorum à via ipsorum longè facti sunt. * Neque audita est in Chanaan, neque visa est in Theman. * Neque filij Agar exquirentes prudentiam qui super terram, mercatores Meran, & Theman, & fabulatores, & examinatores prudentiæ: uiam autem sapientiæ non cognouerūt, neq; recordati sunt semitas eius.
 * O Israel quàm magna domus Dei, & prolixus locus possessionis eius!
 * Magnus & non habet finē, excelsus & immensus.
 * Ibi fuerunt gigantes nominati ab initio, existentes magni, scientes bellum.
 * Non hos elegit Deus, neque uiam scientiæ dedit illis, & perierunt. * Eo quod non haberent prudentiam, perierunt propter temeritatem eorum.
 * Quis ascendit in celū & accepit eam? et deduxit eam de nubibus?
 * Quis transiit trans mare, & inuenit eam, & afferet eam auro electo?

* εἰ ἐπορεύθης κατ'ὡκισίας ἐν εὐ-
 14 πλεῖν τὴν αἰῶνα. * μαθε ποὺ ἐστὶν φρε-
 νησις ποὺ ἐστὶν ἰσχύς· ποὺ ἐστὶν σιῶσις
 ἔγνω· αἰ ἀμα· ποὺ ἐστὶν μακροβίω-
 15 σις καὶ ζωὴ· ποὺ ἐστὶν φῶς ὁφθαλ-
 μῶν καὶ εἰρήνη. * τίς ὄρεν τὸν τόπον
 αὐτῆς, ἥ τίς εἰσῆλθεν εἰς οὐδὲν θησαυ-
 16 ρὸς αὐτῆς. * ποὺ εἰσὶν οἱ ἀρχόντες
 τῶν ἐθνῶν καὶ οἱ κυριαρχοῦντες τῶν θη-
 17 εῖων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,
 * ἐν τοῖς ὀρνέοις ἔβραντο ἐμ-
 παίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρί-
 ζοντες καὶ τὸ χρυσίον ὃ ἐπεποιθεῖσαν
 αὐθροῦποι καὶ οὐκ ἐστὶν τέλος τῆς κτή-
 18 σεως αὐτῶν. * ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον
 τεκλαίνοντες, ἔμελεμνάντες, ἔσθλ'
 19 ἐστὶν ἡ δόξα τῶν ἔργων αὐτῶν.
 * ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ἄβυθον κατέ-
 20 βησαν καὶ ἄλλοι ἀντανέστησαν ἀντ'
 αὐτῶν. * νεώτεροι ἶδον φῶς καὶ κα-
 τώκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ τῆς ἡ-
 21 μῆς οὐκ ἔγνωσαν. * ἔδδ' ἐσυνῆκαν
 τοῖς αὐτῆς, ἔδδ' ἀντελάβοντο αὐ-
 22 τῆς· ὑοὶ αὐτῶν διπλὴ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν
 πόρρω ἐξήρηθησαν. * ἔδδ' ἠκέσθη
 ἐν χανάδῳ ἔδδ' ὡφθη ἐν θαυμαδῷ.
 23 * ἔτε ὑοὶ ἀγαρ ἐκζητοῦντες τὴν
 σιῶσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἐμποροὶ τῆς
 μερῶν καὶ θαυμά, ἔοι μυθολόγοι,
 καὶ οἱ ἐκζητοῦντες τῆς σιῶσεως· ὁδὸν
 δὲ θφίας οὐκ ἔγνωσαν ἔδδ' ἐμνή-
 24 σθησαν τὰς τοῖς αὐτῆς.
 * ὡς ἐραὴλ ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ
 25 θεοῦ, καὶ τῆς ἐκτείνης ὁ τόπος τῆς κτή-
 σεως αὐτῶν. * μέγας ἔσθλ' ἐχει τε-
 26 λουτῶν ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος.
 * ἐκεῖ ἐξηγήθησαν οἱ γίγαντες ὅ
 27 ὀνομαστοὶ οἱ ἀπαρχῆς χροόμενοι δι-
 μέγεθις τῆς ἀμενῆς πόλεμον.
 28 * ἔτάτες ἐξελέξατο ὁ θεός, ἔδδ'
 ὁδὸν τῆς ἡμῆς ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀ-
 29 πώλοντο. * ὡς δὲ τὸ μὴ ἔχειν φρενῆ-
 σιν ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβελίαν αὐ-
 30 τῶν. * τίς δώδεκ' εἰς τὸν ἐρανον, ἔ
 ἔλαβον αὐτῶν, ἔ κατέβασαν αὐ-
 τῶν ἐκ τῶν νεφελῶν;
 * τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης
 ἔ ὄρεν αὐτῶν, ἔ οἶσε αὐτῶν χρυ-
 σίου ἐκλεκτοῦ;

* Nam si in via Deiambu-
 13 lasses, habitasses utique in
 pace super terram.
 14 * Disce ubi sit prudentia,
 ubi sit virtus, ubi sit intelle-
 ctus; ut scias simul ubi sit lō-
 giturnitas vitæ & victus, ubi
 sit lumen oculorum & pax.
 15 * Quis inuenit locum eius;
 & quis intrauit in thesauros
 16 eius? * Vbi sunt principes
 gentiū, & qui dominatur sup
 bestias, quæ sunt super terra?
 17 * Qui in auibus celi ludūt,
 qui argentum thesaurizant,
 & aurum in quo confidunt
 homines, & non est finis ac-
 18 quisitionis eorum.
 * Qui argētum fabricant,
 & solliciti sunt, nec est inue-
 19 C tio operum illorum.
 * Exterminati sunt & ad
 20 inferos descenderunt: & alij
 loco eorum exsurrexerunt.
 21 * Iuuenes viderunt lumen
 & habitauerunt super terrā.
 Viam autē disciplinæ igno-
 22 rauerunt. * Neque intelle-
 xerunt semitas eius, neq; filij
 eorum susceperūt eam. à fa-
 23 cie ipsorum longè facta est.
 * Nō est audita in terra Cha-
 naan, neq; visa est in Themā.
 24 * Filij, quoque Agar qui ex-
 quisierunt prudentiam quæ
 de terra est, negociatores ter-
 25 ræ, & Theman, & fabulato-
 res, & exquisitores prudentiæ
 & intelligentiæ; uiam autem
 sapiētiæ nescierunt, neq; cō-
 26 memorati sunt semitas eius.
 * O Israel quàm magna est
 27 domus Dei, & ingens locus
 possessionis eius! * Magnus
 est, & nō habet finē, excelsus
 28 & immensus. Ibi fuerunt
 gigantes nominati, illi qui ab
 initio fuerūt, statura magna,
 29 scientes bellum. * Non hos
 elegit Dominus, neque uiam
 disciplinæ inuenerūt, propte-
 30 rea perierunt. * Et quoniam
 non habuerunt sapientiā, in-
 terierunt propter suam inspi-
 31 cientiam. * Quis ascēdit in
 celū & accepit eam, & eduxit
 32 eā de nubibus? * Quis tras-
 fretauit mare, & inuenit illā,
 & attulit illā sup aurū electū?

* Non est qui possit scire vias eius, neque qui exquirat semitas eius.

* Sed qui scit vniuersa nouit eam, & adinuenit eam prudentia sua. Qui preparauit terram in æterno tempore, & repleuit eam bipedibus, & quadrupedibus.

* Qui emittit lumē & vocauit illud, & obedivit illi in tremore.

* Stellæ autem dederūt lumē in custodiis suis, & letatæ sunt. Vocatæ sunt & dixerūt:

* Adsumus. Et luxerunt ei cū iocūditate, qui fecit illas.

* Hic est Deus noster, & æstimabitur alius aduersum eū.

* Hic adinuenit omnē viā disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. * Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.

CAP. IIII.

Hic liber mandatorū Dei: & lex quæ est in æternū. A

Omnes qui tenent eam, peruenient ad vitam; qui autem dereliquerūt eam, in mortē.

* Conuertere Iacob & apprehende eam; ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius.

* Ne tradas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam, genti alienæ. * Beati sumus Israel, quia quæ Deo placet, manifesta sunt nobis.

* Animæquior esto populus Dei memorabilis Israel.

* Venūdatis estis gentibus, nō in perditionē, sed propter quod in ira Dei ad iracundiam prouocastis Dominū, traditi quæ estis aduersariis.

* Exacerbastis enim eum qui fecit vos Deum æternū: immolantes dæmoniis & nō Deo. * Obliti enim estis eius qui nutriuit vos, & contristatis nutricem vestrā Hierusalem.

* Vidit enim iracundiam a Deo venientem vobis, & dixit: Audite confines Sion. adduxit enim mihi Deus luctum magnum.

* ὅτι ἐστὶν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐ-
τῆς· ὅδε ὁ ἐνδυμύμενος τὴν τριβὸν
αὐτῆς. * ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γ-
νώσκει αὐτὴν, ὁ ἐξεδρὼν αὐτὴν τῇ συ-
νέσει αὐτῆς· ὁ κατὰ σκοδάσας τὴν γῆν
εἰς αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν
κτιλῶν τετραπόδων.

* ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύ-
σας· ἐκάλεσεν αὐτὴν, καὶ ἐπήκουσεν
αὐτῇ τὸ θυμὸν.

* ὁ ἁγίος ἐλαμψαν ἐν ταῖς
φυλακαῖς αὐτῶν καὶ ἠυφράνθησαν·
ἐκάλεσεν αὐτοὺς ὁ εἰπὼν,

* παρὲς μὲν ἐλαμψαν μετ' ἐ-
φροσύνης τῇ ποιήσαντι αὐτὰς.

* ὅτι ὁ θεὸς ἡμῶν ἐστι λογιστὴς
ἑτέρους πρὸς αὐτὸν.

* ὁ ἐξεδρὼν πᾶσαν ὁδὸν Ἰσραήλ,
καὶ ἐδῶκεν αὐτὴν ἰακώβ τῷ παιδί
αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ τῇ ἡγαπημένῃ αὐτοῦ.

* μὲν τοῦτο Ἰσραὴλ τῇ γῆς ὠφθη ἐν
ταῖς ἀνθρώποις σιωπῶντες ὁφθαλμοῖς.

Δ.

* Αὕτη ἡ βίβλος τῶν παραγ-
μάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρ-
χων εἰς τὸν αἰῶνα· πάντες οἱ κρα-
τοῦντες αὐτὴν εἰς ζωὴν, ὁ κατὰ-
λείποντες αὐτὴν ἀποθάνουσι.

* Ἰσραὴλ τοῦ ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ
τοῦ αὐτῆς· διόδου πρὸς τὴν λαμ-
ψὴν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς.

* μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου·
τὰ συμφέροντά σου ἔθνη ἀλλοτρίω.

* μακάριοι ἐσμὲν Ἰσραὴλ, ὅτι
τὰ δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν γνωστὰ ἐστίν.

* θάρσειτε λαὸς μου μνημόσυ-
νον Ἰσραὴλ. * ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν
ὅτι εἰς ἀπώλειαν διὰ τοῦτο παρορ-
γίσαι ὑμᾶς τὸν Θεὸν παρεδόθητε τοῖς
ὑπερβουτοῖς.

* παρωξύνετε τὸν ποιήσαντα
ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις & ἐθελῶ.

* ἐπελάθεσθε τὸν φύσαντα ὑμᾶς
Θεὸν αἰῶνιον, ἐλυπήσατε τὸν καὶ τὴν
ἐκτρέψαντα ὑμᾶς ἱερουσαλήμ.

* ἰδὼν τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν
ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκού-
σατε αἱ παροικοὶ σιών, ἐπήγαγε
μοι ὁ Θεὸς πένθος μέγα.

* Non est cognoscens viam
eius, neque qui consideret semi-
tam eius. * Sed sciens omnia

cognoscit eam, adinuenit eam pru-
dentia sua: qui preparauit ter-
ram in æternum tempus, imple-
uit eam iumentis quadrupedi-
bus.

* Qui mittit lumen & ibit,
vocaui illud, & obedivit illi
timore.

* At stelle splenduerunt in
custodiis suis, & letata sunt:
vocaui eas & dixerunt,

* Adsumus: splenduerunt cum
letitia ei qui fecit illas.

* Hic Deus noster non repu-
tabitur alius aduersus eum.

* Inuenit omnem viam scien-
tiæ, & dedit eam Iacob seruo suo,
& Israel dilecto suo.

* Post hoc in terra visus est
& inter homines conuersatus
est.

CAP. IIII.

Hic liber praeceptorum Dei,
& lex existēs in æternū:
omnes tenentes eam in vitam;
at dereliquentes eam morientur.

* Conuertere Iacob & appre-
hende eam, ambula ad splendo-
rem coram lumine eius.

* Ne des alteri gloriam tuam,
& quæ sunt utilia tibi, genti
alienæ.

* Beati sumus Israel, quia
placita Deo nobis cognita sunt.

* Confidite popule meus me-
moriale Israel.

* Venūdatis estis gentibus
non in perditionē: propter quod
autem ad iracundiam prouoca-
stis vos Deum, traditi estis ad-
uersariis.

* Exacerbastis enim eum qui
fecit vos, sacrificantes dæmoniis
& non Deo.

* Obliti estis autem eum qui
genuit vos Deum æternū: con-
tristatis autem & eam, quæ nu-
triuuit vos, Hierusalem.

* Vidit enim aduenientem
vobis iram a Deo, & dixit,
Audite confines Sion; induxit
mihi Deus luctum magnum.

⁹ Vidi enim captiuitatem filiorum meorum, & filiarum quam induxit eis Aeternus.

¹⁰ Nutriui enim illos cum iocunditate, dimisi autem illos cum fletu & luctu.

¹¹ Nemo supergaudeat mihi vidua & derelicta à multis: desolata sum propter peccata filiorum meorum, quia declinauerunt à lege Dei.

¹² Iustificationes autem suas non cognouerunt, neque ambulauerunt viis mandatorum Dei. neque semitis disciplina in iustitia eius ascenderunt.

¹³ Veniant confines Sion, & memorate captiuitatem filiorum meorum, & filiarum, quam induxisti illis aeternus.

¹⁴ Induxit enim gentem super eos de longe, gentem impudentem & alterius lingue.

¹⁵ Quia non erubuerunt senem, neque pueri miserti sunt, & abduxerunt dilectos viduae, & à filiabus vnicam desolauerunt. ¹⁶ Ego autem quid potens sum adiuuare vos?

¹⁷ Nam qui induxit vobis mala, eripiet vos de manu inimicorum vestrorum.

¹⁸ Ambulate filij, ambulate, ego autem relicta sum deserta.

¹⁹ Exui me stola pacis, indui me autem sacco deprecationis meae, clamabo ad Aeternum in diebus meis.

²⁰ Confidite filij, clamate ad Deum, & eripiet vos de potentatu de manu inimicorum.

²¹ Ego enim iam speravi in Aeterno salutem vestram, & venit mihi gaudiū à Sancto super misericordia quae veniet vobis velociter ab aeterno saluatore nostro. ²² Emisi enim vos cum luctu & fletu: reddet autem mihi Deus vos cum gaudio & letitia in aeternum.

²³ Sicut enim nunc viderunt vicina Sion vestram captiuitatem, sic videbunt velociter quae à Deo vestro salutem, quae superueniet vobis cum gloria magna & splendore aeterno.

¹⁰ Ἰδὼν γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου ὁ θυγατέρων ἐπ' ἡγάγετο αὐτοῖς ὁ αἰὼν. ἔθρεψα γὰρ αὐτὰς μετ' εὐφροσύνης, ἔξαπέστειλα δὲ αὐτὰς μετ' κλαυθμοῦ καὶ πένθους.

¹¹ Μηδεὶς ὑπὲρ χαίρειτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν ἡρημώθην διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν τέκνων μου διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ.

¹² Δικαιώματα δὲ αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ ἐτίβοις παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτῶν ἐπέβησαν.

¹³ Ἐλθέτωσαν αἱ παροικοὶ σὺν ἐμὴν αἰχμαλωσίᾳ τῶν υἱῶν μου, καὶ τῶν θυγατέρων μου ἐπ' ἡγάγετο αὐτοῖς ὁ αἰὼν.

¹⁴ Ἐπ' ἡγάγετο γὰρ ἔθνος ἐπ' αὐτὰς μακρόθεν ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλόγως.

¹⁵ Ὅτι ἐκ ἡγεμονίης αὐτῶν πρεσβύτην οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἡρῶσαν.

¹⁶ Ἐγὼ δὲ τί δύναμις ἐποίησα ὑμῖν; ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακά, ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν.

¹⁷ Βαδίζετε τέκνα βαδίζετε, ἐγὼ δὲ καταλείβω ἔρημον.

¹⁸ Ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου, κεκραύξομαι πρὸς τὸν αἰῶνα ἐν ταῖς ἡμέραις μου.

¹⁹ Θαρσύνετε τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.

²⁰ Ἐγὼ γὰρ ἤδη ἠλπίσα ὑπὲρ αἰωνίου σωτηρίας ὑμῶν, καὶ ἦλθεν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ὑπὲρ τῆς ἐλεημοσύνης ἣν ἔξαινε ὑμῖν ἐν τῇ αἰωνίᾳ σωτῇ.

²¹ Ἐπέμψα γὰρ ὑμᾶς μετ' πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετ' ἡμεροσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα.

²² Ὅπως γὰρ νῦν ἐωράκασι αἱ παροικοὶ σὺν τῇ ὑμετέρᾳ αἰχμαλωσίᾳ, ὅπως ὀψονται ἐν τάχει τὴν σωτῆρά μου, ἣν ἐπελάβετα ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου.

¹⁰ Vidi enim captiuitatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum quam superduxit illis aeternus.

¹¹ Nutriui enim illos cum iocunditate, dimisi autem illos cum fletu & luctu.

¹² Nemo gaudeat super me viduam & desolatam, à multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinauerunt à lege Dei.

¹³ Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulauerunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis eius, cum iustitia ingressi sunt.

¹⁴ Veniant confines Sion, & memorentur captiuitatem filiorum & filiarum mearum, quam superduxit illis aeternus.

¹⁵ Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, & alterius lingue.

¹⁶ Qui non sunt reueriti senem, neque puerorum miserti sunt. Et adduxerunt dilectos viduae, & à filiis vnicam desolauerunt.

¹⁷ Ego autem quid possum adiuuare vos?

¹⁸ Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum.

¹⁹ Ambulate, filij ambulate, ego enim derelicta sum sola.

²⁰ Exui me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, & clamabo ad Altissimum in diebus meis.

²¹ Animæquiores estote filij, clamate ad Dñm, & eripiet vos de manu principum inimicorum.

²² Ego enim speravi in aeternum salutem vestram, & venit mihi gaudiū à Sancto super misericordia, quae veniet vobis ab aeterno saluatore nostro.

²³ Emisi enim vos cum luctu & ploratu, reducet autem vos mihi Dñs cum gaudio & iocunditate in sempiternum.

²⁴ Sicut enim viderunt vicina Sion captiuitatem vestram à Deo, sic videbunt & in celeritate salutem vestram in Deo, quae superueniet vobis cum honore magno, & splendore aeterno.

* Filij patienter sustinete iram quæ superueniet vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus, sed citò videbitis perditionem ipsius, & super ceruicem ipsius ascēdes. * Delicati mei ambulauerūt vias asperas: ducti sunt enim vt grex direptus ab inimicis. * Animæquiores estote filij, & proclamate ad Dominum. Erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos. * Sicut enim fuit sensus vester, vt erraretis à Deo, decies tantum iterum conuertentes requiretis eum. * Qui enim induxit vobis mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. * Animæquior esto Hierusalem. exhortatur enim te qui te nominauit. * Nocētes peribunt qui te vexauerunt, & qui gratulati sunt in tui ruina, puniētur. * Ciuitates quibus seruiērūt filij tui, puniētur, & quæ accepit filios tuos. * Sicut enim gauisa est in tua ruina, & letata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione. * Et amputabitur exultatio multitudinis eius, & gaudimonium eius erit in luctum. * Ignis enim superueniet ei ab æterno in longiturnis diebus, & habitabitur à demoniis in multitudine tēporis. * Circumspice Hierusalem ad Orientem, & vide iocunditatem à Deo tibi venientem. * Ecce enim veniunt filij tui quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab Oriente, vsque ad Occidentem, in verbo sancto gaudentes in honorem Dei.

CAP. V.

EXue te Hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, & indue te decore & honore quæ à Deo tibi est sempiterna gloria. * Circundabit te Deus diploide iustitiæ, & imponet mitram capiti tuo honoris Aeterni.

* τέκνα μακροθυμήσατε τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσθαι ὑμῖν ὀργὴν, κατεδίωξεν γὰρ σε ὁ ἐχθρὸς σου, καὶ ὄψαι αὐτὸ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει, & ἐπὶ τρεχάλοις ἀπάντησιν. * ὁ περφεροί μου ἐπορεύθησαν ὁδὸς τρεχέας, ἤδησαν ὡς ποίμνιον ἠρπασμένον ἐκ χειρὸς. * θαρσύνετε τέκνα & βοήσατε πρὸς τὸν θεόν· ἔσται γὰρ ὑμῖν ὡς ἐπάγοντες θμνεία. * ὡς περ γὰρ ἐχθρὸς ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλῆθος ἡναιμαῖς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἡπιστάμενοι ζητῆσαι αὐτόν. * ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον διφροσύνην καὶ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. * θάρσει ἱερουσαλήμ, ὡς ἀκαλέσει σε ὁνομάσας σε. * δέιλαι οἱ σε κακώσαντες, καὶ ἐπιχαρύντες τῇ σῇ πώσει. * δέιλαι αἱ πόλεις αἷς ἐδύλωσθαι τὰ τέκνα σου· δειλαία ἡ δεξαμένη ἐκ τῶν υἱῶν σου. * ὡς περ γὰρ ἐχθρὸς ἡ τῇ σῇ πώσει σὺ ἐδύλωσθαι τὴν πώματί σου, ὥτως λυπηθήσῃ τῇ ἐαυτῆς ἐρημία. * καὶ ἀφελῶ αὐτῆς τὸ γαλλίαμα τῆς πολυχλίας, καὶ τὸ γαυρίαμα αὐτῆς ἔσται πένθος. * πῦρ γὰρ ἐπελθὲν αὐτῇ ὡς τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακρὰς, καὶ κατεκρήνησται ὑποδαμιονίων τὴν πλείονα χρόνον. * περίλεψαι πρὸς δὲ τὰς ἱερουσαλήμ, & ἴδε τὴν διφροσύνην τὴν ὡς τοῦ θεοῦ ἐρροχιδίαν. * ἰδὲ ἔρχονται οἱ υἱοὶ σου ἐξ ἐξ ἀπέσειλας ἔρχονται σωτηριῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ὡς δυσμῶν τὰ ῥήματα τοῦ λόγου χαίροντες τῇ δόξῃ τοῦ θεοῦ.

* Ἐκδυσαί ἱερουσαλήμ τὴν στολὴν τὴν πένθους & τῆς κακώσεώς σου καὶ ἐνδυσαί τὴν διφροσύνην τὴν ὡς τοῦ θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. * ἀφελῶ τὴν διπλοῖδα τῆς ὡς τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης· ἡπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου.

* Filij patienter sustinete à Deo superueniētem vobis iram: persecutus est enim te inimicus tuus, & videbis eius perditionem velociter, & super colla eorum ascēdes. * Delicati mei ambulauerunt vias asperas, sublati sunt sicut grex direptus ab inimicis. * Confidite filij & clamate ad Deum: erit enim vestra ab inducente, memoria. * Sicut enim fuit cogitatio vestra vt erraretis vos à Deo, decuplate conuersi querere eum. * Nam qui induxit vobis mala, inducet vobis æternam letitiam cum salute vestra. * Confide Hierusalem, consolabitur te qui nominauit te. * Misere te affligentes & supergaudentes tua ruina. * Misera ciuitates quibus seruiērunt filij tui: misera quæ suscepit filios tuos. * Sicut enim gauisa est super tua ruina, & letata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione. * Et amputabo eius exultationem multitudinis, & superbia eius erit in luctum. * Ignis enim superueniet illi ab Aeterno in dies lōgos, & habitabitur à demoniis multum tempus. * Circumspice ad orientē Hierusalem, & vide letitiam à Deo tibi venientem. * Ecce veniunt filij tui quos misisti, veniunt congregati ab Oriente vsque ad Occidentem, verbo sancti gaudentes Dei gloria.

CAP. V.

EXue te Hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, & induere decore quæ à Deo gloriæ in æternum. * Amplectere diploidem quæ à Deo iustitiæ, impone mitram super caput tuum gloria Aeterni.

* Nam Deus ostendet quæ sub
calo omni tuum splendorem.

* Vocabitur enim tuum no-
men à Deo in æternum, pax ius-
titie & gloria pietatis.

* Surge Hierusalem, & sta in
excelsis, et circumspecte ad Orien-
tem, & vide tuos congregatos
filios, à solis occasu usque ad or-
tum, verbo sancti, gaudentes Dei
memoria.

* Exierunt enim à te pedestres
ducti ab inimicis: adducit autem
illos Deus ad te sublato cum glo-
ria sicut filios regni.

* Constituit enim Deus hu-
miliari omnem montem excel-
sum, & litora perennia, & cõ-
ualles repleri in coæquatione ter-
ræ, ut ambulet Israel secure Dei
gloria.

* Exultauerunt autem et syl-
uæ, & omne lignum suauitatis
Israel, mandato Dei.

* Adducetur enim populus,
Israel cum letitia, lumine gloriæ
eius cum misericordia & iusti-
tia quæ ab ipso.

EPISTOLA.

Exemplum epistolæ quam mi-
sit Hieremias ad adducendos
in Babylonem à rege Babylonio-
rum, ut annuntiaret illis sicut
præceptum est illi à Deo:

* PROPTER peccata quæ
peccastis coram Deo, adduce-
mini in Babyloniam captiui à
Nabuchodonosor rege Babylo-
niorum.

* Ingressi igitur in Babylonē,
eritis illic annis pluribus et tem-
pus longum usque ad generatio-
nes septem: post autem hoc edu-
cam vos inde cum pace.

* Nunc autem videbitis in
Babylone Deos argenteos & au-
reos, & ligneos in humeris sub-
latos, ostendentes metum gen-
tibus.

* Cauete igitur, ne & vos
assimilati alienigenis assimilemi-
ni, & timor vos capiat in ipsis.

* ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ' ἐρανὸν
πάσῃ τῇ σὺ λαμπερότητι.

* κληθή(ε) γὰρ σὺ ὄνομα πα-
ρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰρήνῃ δι-
καιοσύνης & δόξῃ θεοσεβείας.

* ἀνάσθητι ἱερουσαλήμ, καὶ στήθι
ἐπὶ ὑψηλῶ, & περιβλεψαί ποθὲς
ἀνατολὰς, & ἴδε σὺ συναγμένα τὰ
τέκνα Ἰσραὴλ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνα-
τολῶν τὰ ῥήματα τοῦ αἰγίου χαίρου-
τος τῇ τοῦ θεοῦ μνήμῃ.

* ἔξελθον γὰρ ποθὲς σὺ περὶ αἰγί-
οι ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσαγεί ὁ αὐτὸς
ὁ θεὸς ποθὲς σε αἰγόμενους μετ' ἐξου-
σίας βασιλείας.

* σωείταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦ-
σαι πᾶν ὄρεον ὑψηλὸν καὶ θινὰς
ἀκοναίας καὶ φάραγγας πληροῦ-
σαι εἰς ὀμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βα-
δίσῃ Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ
δόξῃ. * ἐσκήρτισαν δὲ καὶ ὁρυ-
μοὶ καὶ πᾶν ξύλον διωδίας τῆς Ἰσ-
ραὴλ πορσεύματι τοῦ θεοῦ.

* ἠγῆ(ε)ται γὰρ ὁ λαὸς Ἰσραὴλ
μετ' ἀφροσύνης τὰ φῶτι τῆς δόξης
αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσίῃ καὶ δικαιο-
σύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἀπέ-
στειλεν ἱερεμίας ποθὲς ἐπὶ ἀχθῆ-
σιν εἰς βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως τῶν βαβυλωνίων· ἀναγγέλλων
αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη αὐτῶν ὑπὸ τοῦ
θεοῦ.

* Διὰ τὰς αἰμαρτίας αἱς ἡμαρ-
τήκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε
εἰς βαβυλῶνα αἰχμαλώτοι ὑπὸ να-
βουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως τῶν βα-
βυλωνίων. * εἰσελθόντες οὖν εἰς βα-
βυλῶνα, ἑστέθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα &
χρόνον μακρὸν ἕως χρόνων ἐπτα, μετ'
ὃ τοῦτο ἔξασθω ὑμεῖς ἐκείθεν μετ'
εἰρήνης. * νυνὶ ὃ ὅψεσθε ἐν βα-
βυλῶνι θεὸς δὲ γινώσκων καὶ χυθὸς
καὶ ξυλίνους ἐπ' ὤμοις αἰρομένων
δεικνύοντας φόβον τοῖς ἐθνεσιν.

* διλαβήθητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς
ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις
ἀφομοιωθῆτε, & φόβος ὑμᾶς λάβῃ
ἐπ' αὐτοῖς,

* Deus enim ostendet splē-
dorem suum in te, qui sub
calo est.

* Nominabitur enim tibi
nomen tuum à Deo in sem-
piternum, pax iustitiæ & ho-
nor pietatis. * Exurge Hie-
rusalem, & sta in excelsis, &
circumspecte ad Orientem, &
vide collectos filios tuos ab
oriēte sole usque ad Occi-
dentem, in verbo sancti gau-
dentes Dei memoria.

* Exierunt enim abs te pe-
dibus ducti ab inimicis; ad-
ducet autem illos Dominus
ad te portatos in honorē si-
cut filios regni.

* Cōstituit enim Deus hu-
miliare omnem montē excel-
sum, & rupes perennes, & cõ-
ualles replere in æqualitate
terræ, ut ambulet Israel dili-
genter in honorem Dei.

* Obumbraverunt autem
syluæ & omne lignum suavi-
tatis Israel, mandato Dei.

* Adducet enim Deus Israel
cum iocunditate in lumine
maiestatis suæ, et cū misericor-
dia, & iustitia quæ ex ipso est.

Incipit exemplū epistolæ eius-
dē, quam misit Hieremias ad ab-
ductos captiuos in Babyloniam
à rege Babyloniorum, ut annun-
tiaret illis secundum quod præ-
ceptum est illi à Deo.

CAP. VI.

* PROPTER peccata quæ pec-
castis ante Deum, abduce-
mini Babyloniam captiui à
Nabuchodonosor rege Ba-
byloniorum.

* Ingressi itaque in Baby-
lonem, eritis ibi annis pluri-
mis, & temporibus longis
usque ad generationes septem:
post hoc autem educam vos
inde cum pace.

* Nunc autem videbitis
in Babylonia deos aureos &
argenteos, & lapideos, & li-
gneos in humeris portari, o-
stentantes metum gentibus.

* Videte ergo ne & vos si-
miles efficiamini factis alie-
nis & metuatis, & metus vos
capiat in ipsis:

* Vifa itaque turba de re-
tro & ab ante, adorâtes dici-
te in cordibus vestris: Te o-
portet adorari Domine.

* Angelus autem meus vo-
biscum est. Ipse autem exqui-
ram animas vestras.

* Nam ligna ipsorum po-
lita à fabro, ipsa etiam inau-
rata & inargētata falsa sunt;
& non possunt loqui.

* Et sicut virgini amanti
ornamenta, ita accepto auro
fabricata sunt. * Coronas
certē aureas habent super ca-
pita sua dii illorū, vnde sub-
trahunt sacerdotes ab eis au-
rum & argentum, & erogant
illud in semetipsis.

* Dant autē & ex ipso pro-
stitutis, & meretrices ornāt,
& iterum cūm receperint il-
lud à meretricibus, ornant
deos suos. * Hi autē non li-
berantur ab ærugine & ti-
nea.

* Opertis autem illis veste
purpurea, extergēt faciē ipso-
rum propter pulverē domus
qui est plurimus inter eos.

* Sceptrum autem habet vt
homo sicut iudex regionis,
qui in se peccantem non in-
terficit.

* Habet etiam in manu
gladium & securim, se au-
tem de bello & à latronibus
nō liberat. Vnde vobis notū
sit quia non sunt dii.

* Nō ergo reuereamini eos.
Sicut enim vas hominis cō-
fractum inutile efficitur, tales
sunt & dii illorum.

* Constitutis illis in do-
mo, oculi eorum pleni sunt
pulvere à pedibus introeun-
tium.

* Et sicut alicui qui regem
offendit, circum septa sunt
ianue, aut sicut ad sepulchrū
adductum mortuum, ita tu-
tant sacerdotes ostia clausu-
ris & seris, ne à latronibus
expolientur.

* Lucernas accendunt il-
lis, & quidem multas, ex qui-
bus nullam videre possunt.
sunt autem sicut trabes in
domo.

* ἰδόντας ὁχλον ἐμπεσόντων ἐν
πύλαις αὐτῶν περικλυμένων αὐτά·
εἶπατε δὴ τῇ διανοίᾳ σὲ δεῖ περικ-
λυμένον δεσποῦν. * ὁ γὰρ ἄγγελός μου μετ'
ὑμῶν ἔστιν, αὐτὸς τε ἐκζητῶν τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν. * γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἔστιν
κατεξυσμῆνη ὑπὸ τέκτονος αὐτὰ τε
περίχρυσσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ
δὲ ἔστιν (ὡς δὲ ὑμεῖς) λαλεῖν. * καὶ ὡς
ὡππερ παρθένω φιλοκόσμῳ λαμ-
βάνοντες χρυσίον καὶ ἀσημένδιον
ἐκφύονται ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν
θεῶν αὐτῶν, ἐστὶ γὰρ ὅτε ὑφαίρεμε-
νοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυ-
σίον καὶ ἀσημένδιον εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀνα-
λίσκουσι. * δώδυσαι γὰρ αὐτῶν ἐν
ταῖς ἐπὶ τοῦ τέγους πόρταις, κοσμοῦ-
σί τε αὐτοὺς ὡς ἀνθρώποις τοῖς ἐν δό-
μασι θεοῦ ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ καὶ
ξύλινους. * ἔτι οὖν ἐκ διασώζονται
ἀπὸ τοῦ καὶ βρωμάτων

* περιβεβλημένων αὐτῶν ἱμα-
τισμὸν πορφύρεον ἐκμάζοντες τὸ
πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας
κονιορτὸν ὡς ἐπὶ πλείων ἐπ' αὐτούς.
* καὶ σκήπτρον ἔχει ὡς εἰς ἀνθρώ-
που κερτῆς χάρις, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν
ἀμαρτανόοντα οὐκ ἀφαιεῖ.
* ἔχει γὰρ ἐν χειρὶ διον ἐν δεξιᾷ καὶ
πέλεκυν, ἑαυτὸν γὰρ ἐκ πολέμου καὶ
λησῶν οὐκ ἐξελείπει, ὅθεν γνώμεοί
εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί.

* μὴ ἐν φοβῇ ᾗτε αὐτούς ὡππερ
γὰρ σκεδὸς ἀνθρώπου σιωπεῖ βὺν ἀ-
χρεῖον γίνεσθαι, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ
θεοὶ αὐτῶν.

* καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς
οἰκοῖς, οὐδ' ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις
εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν ἐν-
ερχομένων. * καὶ ὡππερ τινὶ
ἡδίκηκός τι βασιλεῖα, περιπεφραγ-
μένα εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ἐπὶ θανά-
τῳ ἀπηγμῆναι, οὕτως οἰκοὶ αὐτῶν ὁ-
χυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ
κλείδους καὶ μοχλοὺς, ὅπως ὑπὸ
λησῶν μὴ συληθῶσι.

* λύχνους καίεισιν ὡς πλείους ἢ ἑαυ-
τοὺς ὡς ἐδέεσθαι διώκεσθαι ἰδεῖν· ἐστὶ μὲν
ὡππερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας.

* Videntes turbam ante &
post eos adorantes ea, dicite iam
in mēte, Te oportet adorare Do-
mine.

* Nam angelus meus vobi-
scum est, ipseque exquirens ani-
mas vestras.

* Lingua enim eorum est po-
lita à fabro ipsaque deaurata et
deargentata, falsa autem sunt
& non possunt loqui.

* Et sicut virgini amanti or-
natum accipientes aurum fabri-
cant

* Coronas super capita deo-
rum suorum: est autem & quan-
do subtrahētes sacerdotes à dijs
suis aurum & argentum in se
ipsos expendunt.

* Dabunt autem ex eis &
his quæ sub tecto meretricibus;
ornantque eos quasi homines ve-
stimentis deos argenteos, & au-
reos, & ligneos.

* Hi autem non liberantur à
rubigine & tineis

* Circumamictis illis vesti-
mento purpureo: extergentes fa-
ciem ipsorum propter quæ ex do-
mo pulverem qui est plurimus
super eos.

* Et sceptrum habet vt homo
iudex regionis, qui in se peccan-
tem non interficiet.

* Habet autem gladiolum in
dextera & securim; se autem de
bello, & latronibus non libera-
bit: vnde noti sunt non existen-
tes Dei. * Ne igitur timueritis
eos: sicut enim vas hominis con-
fractum, inutile fit; tales sunt
dij eorum.

* Constitutis illis in domibus,
oculi eorum pleni sunt pulueris à
pedibus introeuntium.

* Et sicut alicui qui offendit
regem, circumsepta sunt atria,
sicut ad mortem adducto, do-
mos eorum muniunt sacerdotes
ianuisque & claustris & se-
ris, vt à latronibus non spo-
lientur.

* Lucernas accendunt & plu-
res quam sibi ipsis, quarum
nulla possunt videre: est quidem
sicut trabs ex domo.

* At corda eorum dicunt e-
lingi, qui de terra serpētibus co-
medentibus, eosque & vestimē-
tum eorum non sentiunt.

* Nigri facti sunt in facie eo-
rum à fumo qui ex domo.

* Super corpus eorum & su-
per caput volant noctuæ, hiru-
dines, & aues, similiter autem
& catti:

* Unde cognoscetis quia non
sunt dij, ne igitur timueritis eos.

* Nam aurum quod circum-
iacet ad pulchritudinē, nisi quis
exterferit æruginem, non fulge-
bunt: neque enim quando cōfla-
bantur, sentiebant.

* Ex omni precio empta sunt
in quibus non est spiritus.

* Sine pedibus in humeris por-
tatur, ostendentes eorū ignomi-
niam hominibus: confunduntur
autem & colentes ea.

* Propter quod ne fortè super
terram cadat, per se surgere, ne-
que si quis eum rectum statuerit,
per se ipsum mouebitur, neque si
inclinatus fuerit non dirigitur:
sed sicut mortuis, dona ipsis ap-
ponunt. * At hostias illorum
vendentes sacerdotes eis abu-
tuntur: similiter autem & mu-
lieres ab eis condientes, nihil
mendico neque impotenti distri-
buunt.

* Sacrificia eorum mensura-
ta & sermone tangunt: cognos-
cite igitur ex his quia non sunt
dij, ne timueritis eos.

* Vnde enim vocarentur dij?
quia mulieres apponunt diis ar-
genteis, & aureis, & ligneis.

* In domibus eorum sacerdo-
tes sedent, habentes tunicas scis-
sas, & capita & barbas rasas,
quorum capita discooperta sunt.

* Rugiebant, clamantes in
conspetu Deorum suorum, sicut
quidam in cæna mortui.

* A vestimento eorum aufe-
rentes sacerdotes, induunt vxo-
res suas & filios. * Neque si
malū passi fuerint ab aliquo, ne-
que si bonū, poterunt retribuere;
neque constituere regem possunt,
neque auferre.

* τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασὶν ἐκ-
λήχεσθαι τῶν ἀπὸ γῆς ἐρπετῶν κα-
τέδόντων αὐτοὺς τε καὶ τὸν ἱματισ-
μὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται.

* μεμελῶνται τὸ πρὸς ὄψον
αὐτῶν ἀπὸ τῆς καπνοῦς ἐκ τῆς οἰκίας.

* ὅτι τὸ σῶμα αὐτῶν ἐκ τῆς τῆν
κεφαλῆς ἐφίπῃον) νυκτερίδες, χε-
λιόνες καὶ τὰ ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ
οἱ ἐλουροί. * ὅθεν γινώσκετε ὅτι οὐκ
εἰσὶ θεοί, μὴ οὐκ φοβηθῆτε αὐτούς.

* τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περικεῖται) εἰς κάλ-
λος, ἐὰν μὴ τις ἐκμάξῃ τὸν ἰόν, & μὴ
σίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐκωνδύοντο
ἡδύνοντο. * ἐκ πάσης ἡμῆς ἡγο-
ρασμένα εἰσὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα.

* ἀνδρὶ ποδῶν ἐπ' ὤμοις φέρονται
ἐνδεικνύμενοι τὴν ἐαυτῶν ἀτιμίαν
τοῖς ἀνθρώποις, αἰχμύονται δὲ & οἱ
θεραπευόμενοι αὐτά. * διὰ τὸ μήπο-
τε τῆς τιμῆς γλῶσση δι' αὐτῶν ἀνι-
στὰσθαι, μὴ τε ἐάν τις αὐτὸν ὀρθὸν στή-
σῃ, δι' ἐαυτοῦ κινήσῃται, μὴ τε ἐὰν
κλινήσῃ οὐ μὴ ὀρθωθῇ. ἀλλ' ὡς περ νε-
κρὸς τὰ δῶρα αὐτοῖς ἀδελφείας.

* τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ
ἱερεῖς αὐτῶν κατὰ χεῖρας). ὡσαύτως
δὲ αἱ γυναῖκες ἀπ' αὐτῶν καταχρύ-
σταται, ἐδὲν πτωχῶν ἐδὲ ἀδυνάτω με-

ταδιδόσιν. * τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκα-
θιμένη (ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν) γινώσκετε ὅτι οὐκ
εἰσὶ θεοί, μὴ φοβηθῆτε

αὐτούς. * πόθεν γὰρ κληθεῖσθαι θεοὶ
ὅτι γυναῖκες ἀδελφείας θεοῖς δῶ-
ρον καὶ χρυσίον & ξυλίνους.

* ἐν τοῖς οἰκοῖς αὐτῶν οἱ ἱερεῖς κα-
θίζουσιν ἔχοντες ὅν τινας διερ-
ραγώτας καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκ τῶν
πώγωνας ἐξυρημνίους ὧν αἱ κεφα-
λαὶ ἀκαλύπτοι εἰσιν. * ὠρῶντο δὲ
βοῶντες ἐν δυνάμει τῶν θεῶν αὐτῶν
ὡς περ ἴνες ἐν περιδείπνῳ νεκροῦ.

* ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφε-
λέμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύουσι τὰς γυναῖ-
κας αὐτῶν & τὰ παῖδιά. * ἔτε ἐὰν κα-
κὸν πάθωσιν ὑπὸ τινος ἔτε ἐὰν ἀγα-
θόν, διωκόμενοι) ἀνταποδόναι, ἔτε κα-
ταστῆσαι βασιλέα δύναμι, ἔτε ἀφε-
λεῖσθαι.

* Neque si
malū passi fuerint ab aliquo, ne-
que si bonū, poterunt retribuere;
neque constituere regem possunt,
neque auferre.

* Corda verò eorum dicunt
elingere serpentes qui de ter-
ra sunt, dum comedunt eos,
& vestimentum ipsorum, &
non sentiunt. * Nigra fiunt
facies eorum à fumo, qui in
domo fit. * Supra corpus eo-
rum & supra caput eorū vo-
lant noctuæ & hirundines,
& aues etiam, similiter &
cattæ. * Vnde sciatis quia nō
sunt dij: ne ergo timueritis
eos. * Aurum etiam quod
habent ad specimen, nisi ali-
quis exterferit æruginem, nō
fulgebunt; neque enim dum
conflantur, sentiebant.

* Ex omni precio empta
sunt, in quibus spiritus non
est in ipsis. * Sine pedibus
in humeris portantur, osten-
tantes ignobilitatem suam
hominibus: confundantur
etiam qui colunt ea. * Pro-
pterea si ceciderint in terrā,
à semetipsis non consurgūt;
neque si quis eum statuerit
rectum, per semetipsum sta-
bit, sed sicut mortuis hume-
ri illis apponentur. * Hostias
illorum vendunt sacerdotes
ipsorum, & abutuntur; simi-
liter & mulieres eorum de-
cerpentes, neq; infirmo, ne-
que mendicanti aliquid im-
partiunt.

* De sacrificiis eorum fac-
tæ, & menstruatæ contingūt.
Scientes itaq; ex his quia non
sunt dij, ne timeatis eos.

* Vnde enim vocantur dij?
quia mulieres apponunt diis
argenteis, & aureis, & ligneis.

* Et in domibus eorum sa-
cerdotes sedent, habentes tu-
nicas scissas, & capita, & bar-
bam rasam, quorum capita
nuda sunt. * Rugiunt autem
clamantes contra deos suos,
sicut in cæna mortui. * Ve-
stimenta eorum auferunt sa-
cerdotes, & vestiunt vxores
suas, & filios suos. * Neq;
si quid mali patiuntur ab ali-
quo, neque si quid boni, po-
terunt retribuere: neque re-
gem constituere possunt, ne-
que auferre.

* Similiter neque dare diuitias possunt, neque malum retribuere. Si quis illis votū voverit, & nō reddiderit, neque hoc requirūt. * Hominē a morte nō liberant, neq; infirmum à potentiori eripiūt. * Hominem cæcum ad visionem non restitunt, de necessitate hominē nō liberabūt. * Viduæ non miserebuntur, neque orphanis beneficient. * Lapidibus de monte similes sunt dij illorū lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autē colunt ea, confundentur. * Quomodo ergo æstimādū est, aut dicēdū illos esse Deos? * Adhuc enim ipsis Chaldeis nō honorantibus ea, qui cū audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel; * Postulantes ab eo loqui, quasi possint sentire qui non habent motum. Et ipsi cū intellexerint, relinquent ea: sensum enim non habent ipsi dij illorum. * Mulieres autem circumdatæ funibus, in viis sedent, succedentes ossa oliuarum. * Cū autē aliqua ex ipsis abstracta ab aliquo transeūte dormierit cum eo, proxima suæ exprobrat quod ea nō sit digna habita sicut ipsa, neq; funis eius disruptus sit. * Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut dicendum est illos esse Deos? * A fabris autē & aurificibus facta sunt. Nihil aliud erūt nisi id quod volunt esse sacerdotes. * Aurifices etiam ipsi qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Nunquid ergo possunt ea quæ fabricata sunt ab ipsis esse dij? * Reliquerunt autē falsa & opprobrium postea futuris. * Nam cū superuenerit illis prælium & mala, cogitāt sacerdotes vbi se abscondant cum illis. * Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dij sunt, qui nec de bello se liberant, neq; de malis se eripiunt?

* ὡσαύτως ἔτε πλοῦτον ἔτε χαλκόν ἔτε μὴ διώων διδόναι· ἐδούλις αὐτοῖς διχλὺν διζάμενας μὴ δποδῶ, ἔτε μὴ ἐπιζητήσωσιν. * ἐκ θανάτου δὲ θρῶπον οὐ μὴ ῥύσωνται· ἔτε ἥτιονα δποῖον ἐμὴ δζέλωνται. * δὲ θρῶπον τυφλὸν εἰς ὄρασιν οὐ μὴ ὡραίσωσιν, ἐν αἰάγκῃ δὲ θρῶπον ὄντα οὐ μὴ δζέλωνται. * χήραν μὴ ἐλεήσωσιν, ἔτε ὀρφανὸν διποιήσωσι. * τοῖς δπο τοῦ ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶν τὰ ξύλινα καὶ τὰ περικύστα καὶ τὰ περιάργυρα· οἱ δὲ θεοεμπδόντες αὐτὰ κατὰ χυμὸν θήγονται. * πῶς οὖν νομισέον ἢ κλητέον αὐτῶν ὑπάρχειν θεούς; * ἐτι δὲ ἐαυτῶν τῶν χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτὰ· οἱ ὅταν ἴδωσιν ὄνεον μὴ δυναμῆμον λαλήσαι, πρὸς ονεγκάρητοι τὴν βῆλον, * ἀξιοῦσι φωνῆσαι ὡς δυνάστες ὄντες αὐτῶν· ἐσέδαι καὶ οὐ διώων αὐτοὶ νοήσαντες κατὰ λιπὴν αὐτῶν, αἰδῶσιν γὰρ ὅσα ἔχουσιν. * αἱ γυναικες περιθέμεναι χοινία, ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐγκάθηναι θυμωσάσαι τὰ πίτυρα. * ὅτ' δὲ πρὸς αὐτῶν ἐπελκυσθεῖσα ὑπόλινος τῶν παρὰ πορφυρομένων κοιμηθῇ τὴν πλησίον ὀνειδίξει, ὅτι ὅσα ἡξίω ὡς περ ἐαυτῇ, ἔδδ' ἔχοιόν αὐτῆς διεργάζη. * πῶς οὖν τὰ γινόμενα ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ψευδῆ· πῶς οὖν νομισέον ἢ κλητέον ὡς θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν; * ὑποτεκένων δὲ χρυσοῦ καὶ ἀσημένου εἰσὶν, οὐδ' ἐν ἄλλο μὴ γινώσκοντες ἢ βούλοντες τεχνῆται αὐτῶν ἡνέες. * αὐτοὶ τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γινώσκοντες πολυχρόνιοι, πῶς γὰρ δὴ μέλλει τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα εἶναι θεοί; * κατέλιπον γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνειδῆ τοῖς ἐπιγινώσκουσιν. * ὅτ' δὲ γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ πόλεμος & κακὰ, βουλεύονται πρὸς αὐτοὺς ἱερεῖς ποῦ σὺν ἀποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν. * πῶς οὖν ὅσα εἰσὶν αἰσθῆσαι ὅτι ὅσα εἰσὶν θεοί· οἱ ἔτε σάζουσιν αὐτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν;

* Similiter neque diuitias neque as possunt dare: si quis illis votum vovens non reddiderit, nō requirēt. * De morte hominē non liberabūt: neq; minorem à forti eripient. * Hominem cæcum ad visionem non restituent, in necessitate hominem existentem non liberabunt. * Vidua non miserebuntur, neque orphano beneficient. * Qui à monte lapidibus assimilati sunt lignea & aurea & argentea: at colentes ea confundentur. * Quomodo ergo existimādū est aut vocandū eos esse Deos? * Adhuc autem & ipsi Chaldeis inhonorantibus ea: qui cū viderint mutum nō potentē loqui, offerentes Belū; * Petunt loqui, quasi potente existente illo esse: & non possunt ipsi intelligentes relinquere ea; sensum enim non habent. * At mulieres circumdatæ funibus, in viis sedent, succedentes fursures. * Cū autem aliqua earū attrācta ab aliquo pertranseūtiū dormierit, quæ proxima exprobrat, quod nō digna est habita sicut & ipsa, neque funis ipsius disruptus est. * Omnia quæ fiunt in illis sunt mendacia: quomodo igitur existimandum est aut vocandum Deos illos esse? * A fabris & aurificibus fabricata sunt: nihil aliud erunt, quàm volent artifices ipsa esse. * Ipsique fabricantes ea non erunt multi temporis: quomodo iā debēt ab ipsis fabricata esse dij? * Reliquerunt enim falsa & opprobria futuris. * Quoniam enim venerit super ea bellum, & mala, cogitant ad seipsos sacerdotes vbi simul abscondentur cum illis. * Quomodo ergo nō est sentire quia nō sunt dij, qui neque saluant semetipsos de bello, neque de malis?

* Existencia lignea, & aurea
& argentea; cognoscetur post hæc
quia sunt mendacia gentibus o-
mnibus, & regibus manifesta
erunt, quia nō sunt Dij, sed ope-
ra manuum hominum, & nullū
Dei opus in illis est.

* Cui ergo cognoscendum est
quia non sunt Dij?

* Regem enim regionis non
suscitant, neque pluuiam ho-
minibus dabant.

* Iudiciumque non iudica-
bunt eorum, neque liberabunt
iniuriam impotentes existentes:
sicut enim corniculæ in medium
cali & terræ.

* Etenim cum ceciderit in do-
mum Deorum ligneorum aut au-
reorum, aut argenteorum ignis,
equidē sacerdotes eorum fugient
& saluabuntur, ipsi autem sicut
trabes medij comburentur.

* Regi autem & hostibus nō
resistent: quomodo igitur existi-
mandum est, aut recipiendum
quia sunt dij?

* Neque à furibus neque à
latronibus saluabuntur Dei lignei
& deargentati & deaurati:
quorum fortes auferentes

* Aurum & argentū & ve-
stimentum circumpositum eis,
abibunt habētes, neque sibi ipsis
auxiliabuntur.

* Ita ut melius sit regē osten-
dere suam fortitudinem, aut vas
in domo vtile in quo vteretur pos-
sidentis quā falsi dij; aut & por-
ta in domo, quæ seruat quæ in ea
existētia quā falsi dij; et lignea
colūna in regius, quā falsi Dei.

* Sol quidem enim & Luna,
et stella existentes splendida &
missæ ad utilitates obedientes
sunt. * Similiter et fulgur cum ap-
paruerit, perspicuum est: at ipse
spiritus in omni regione spirat.

* Et nubibus cum imperatū
fuerit à Deo ambulare in totum
orbem, perficiunt quod impera-
tum est.

* At ignis emissus desuper de-
solare montes & sylvas, facit
quod preceptum est.

* ὑπάρχοντα ξύλινα & περίχρυ-
σα καὶ ἀργυρέα· γνωστὴ(ε) μὲν
ταῦτα ὅτι ἐστὶν ψευδὴ τοῖς ἔθνεσι πάντι,
τοῖς τε βασιλεῦσι φανερά ἐστι ὅτι
οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀν-
θρώπων καὶ ἔδον θεῶν ἔργον ἐν αὐ-
τοῖς ἐστίν.

* τίνοι οὖν γνωσέον ἐστὶν ὅτι οὐκ εἰ-
σὶν θεοί; * βασιλέα γὰρ χώρας &
μὴ διασώσωσιν ἔτε ὑστὶν ἀνθρώποις
& μὴ δώσωσιν.

* κείσιν τε & μὴ κείνωσιν αὐτῶν
ἔτε μὴ ῥύσωσιν ἀδίκημα ἀδικούντων
ὄντες ὥσπερ γὰρ κωρῶναι διαμέθεν
τοῦ θρανοῦ & τῆς γῆς.

* καὶ ὅταν πέσῃς οἰκίαν θεῶν
ξύλων ἢ ἀργύρων ἢ ἀργυρέων πυρρῶν,
οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φοβήσονται
καὶ διασώθησιν, αὐτοὶ δ' ὥσπερ δο-
κοὶ μεθεὶ κατὰ καυθήσονται.

* βασιλεῖ δ' καὶ πολεμίοις & μὴ
ἀντιστάσιν πῶς οὖν νομισέον ἢ δεκ-
τέον ὅτι εἰσὶν θεοί. * ἔτε δὲ πῶς κλεπῶν
ἔτε δὲ πῶς ληστῶν & μὴ διασώθῃσι θεοὶ
ξύλοι καὶ ἀργυρέοι καὶ περί-
χρυστοι ὧν οἱ ἰσχυρότεροι περιετόμενοι

* ὁ χρυσὸν & ὁ ἀργύριον & τὸν
ἱματισμὸν τὸν περιετόμενον αὐτοῖς,
ἀπελθόντες ἔχοντες, ἔτε ἑαυτοῖς &
μὴ βοηθήσωσιν.

* ὥστε κρείσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδοκί-
μῶμενον τὴν ἐαυτοῦ ἀνδρείαν ἢ σκεδὸς
ἐν οἰκίᾳ χρησίμου ἐφ' ᾧ χρησέται ὁ
κεκτημένος ἢ ψευδὲς θεοί, ἢ & θυρεὸς
ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα
ἢ οἱ ψευδὲς θεοί, καὶ ξύλινος σῦλος
ἐν βασιλείᾳ ἢ οἱ ψευδὲς θεοί.

* ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη & ἀ-
στὲρα ὅλα λαμπρὰ & ἀποσελλόμε-
να τῇ χρείᾳ δὴ κοῦεισιν.

* ὡσαύτως & ἀστὲρ ἀπὸ τῶν τῆ-
φανῶν ὁποῖός ἐστι τὸ ὅτι αὐτὸ πνεῦμα
ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ.

* & νεφέλαις ὅταν τῇ τῆς γῆς ἐπὶ
τοῦ θεοῦ πορεύεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰ-
κὴν αὐτῶν σὺν τελοῦσι τὸ ἄχθῃ.

* τὸ δὲ πῦρ ὅταν ἀποσταλέν ᾄδωσιν
ἵνα κατακαύσῃ ὅλην καὶ θύμῃς, πῶς
τὸ σὺνταχθῇ.

* Nam cum sint lignea &
inaurata & inargentata, scie-
tur postea, quia falsa sunt ab
vniuersis gentibus & regibus
quæ manifesta sunt, quia nō
sunt dij, sed opera manuum
hominum, & nullum opus
Dei cum illis. * Vnde ergo

Notum est quia non sunt dij,
sed opera manuum hominū,
& nullum Dei opus in ipsis
est. * Regem regioni non
suscitant, neque pluuiam
hominibus dabant. * Iudi-
cium quoque non discernēt,
neque regiones liberabūt ab
iniuria, quia nihil possunt, si-
cut corniculæ inter medium

cali & terræ. * Etenim cum
inciderit ignis in domū deo-
rum ligneorum & argenteo-
rum & aureorum, sacerdotes
quidem ipsorum fugient, &
liberabuntur, ipsi verò sicut
trabes in medio comburen-
tur. * Regi autem & bello
non resistent. quomodo ergo
æstimandum est aut recipi-
dum, quia dij sunt? * Non

à furibus neque à latronibus
se liberabūt dij lignei & lapi-
dei & inaurati & inargentati,
quibus iniqui fortiores sunt.

* Aurum & argentum &
vestimentū quo operi sunt,
auferent illis, & abibunt, nec
sibi auxilium ferent. * Itaq;

melius est esse regem osten-
tantem virtutem suam, aut
vas in domo vtile, in quo glo-
riatur qui possidet illud: vel
ostium in domo quod custo-
dit quæ in pace sunt; quā
falsi dij. * Sol quidem & Lu-
na ac sydera cum sint splē-
dida & emissæ ad utilitates
obaudiunt.

* Similiter & fulgur cum
apparuerit, perspicuum est:
id ipsum autem & spiritus in
omni regione spirat.

* Et nubes, quibus cum im-
peratum fuerit à Deo peram-
bulare in vniuersum orbem,
perficiunt quod imperatum
est eis. * Ignis etiam missus
desuper ut consumat mon-
tes & sylvas, facit quod præ-
ceptum est ei.

* Hæc autē neque specie-
bus neque virtutibus vni eo-
rum similia sunt: vnde neq;
æstimandum est, neque di-
cendū illos esse deos, quando
nō possunt neque iudicium
iudicare, neque facere homi-
nibus. * Scientes itaq; quia
non sunt dij, ne ergo timue-
ritis eos.

* Neq; enim regibus ma-
ledicent, neque benedicent.

* Signa enim in cælo gen-
tibus non ostendunt, neque
vt Sol lucebunt, neque illu-
minabunt vt Luna.

* Bestiæ meliores sunt il-
lis, quæ possunt fugere sub
tectum, ac prodesse sibi.

* Nullo itaque modo no-
bis est manifestum quia sunt
dij, propter quod ne timea-
tis eos.

* Nam sicut in cucumera-
rio formido nihil custodit,
ita sunt dij illorum lignei &
argentei & inaurati.

* Eodem modo & in hor-
to spina alba, supra quam om-
nis auis sedet: similiter &
mortuo proiecto in tenebris
similes sunt dij illorū lignei
& inaurati & inargentati.

* A purpura quoq; & mu-
rice, quæ supra illos teneant,
scietis itaque quia non sunt
dij. ipsi etiam postremo co-
meduntur, & erit opprobriū
in regione.

* Melior est homo iustus
qui non habet simulachra,
nam erit longè ab oppro-
briis.

* Ταῦτα δὲ οἱ τοῖς εἰδώς & δὲ
τοῖς δυναμένοις αὐτῶν ἀφομοιω-
μῆναι εἰσὶν. ὅθεν ἔτε νομισέον ἔτε
κλητέον ὑπάρχειν αὐτοῖς θεοῖς. οὐ
δυνατῶν ὄντων αὐτῶν ἔτε κρείων
κρίναι ἔτε δὲ ποιῆσαι δυνάμεις.

* γινόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί. ὥ-
στε μὴ φοβηθῆτε αὐτούς.

* ἔτε γὰρ βασιλεύουσιν & μὴ κατὰ
ἐξουσίαν ἔτε μὴ διλογήσωσι.

* σημειάτε ἐν ἐθνέσιν ἐν ἔθνεσιν
& μὴ δείξωσιν ἔτε ὡς ὁ ἥλιος & λάμ-
ψουσιν ἔτε φάβοισιν ὡς ἡ σελήνη.

* τὰ θηρία ἐστὶν κρείσσονα αὐτῶν
ἀδυναταὶ ἐκ φύσεως εἰς σκέπην
ἑαυτὰ ὠφελησάμενα.

* καὶ ἐδόξενα οὖν τρόπον ἐστὶν ἡμῖν
φανερὸν, ὅτι εἰσὶ θεοί. διὸ μὴ φοβη-
θῆτε αὐτούς.

* ὥσπερ γὰρ ἐν σικυκλάτῳ περὶ
βασκάνιον ἐστὶν φυλάσσον, ἔτι
θεοὶ αὐτῶν εἰσὶ ξύλινοι, & περίχρυ-
στοι & περικαλλεῖς τὸν αὐτὸν τρόπον,
καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνος ἐφ' ἧς ποτὶ
ὄρνεον ἱπικαθῇ.

* ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρὰ ἐρριμμέ-
νω ἐν σκότει ἀφομοιώνται οἱ θεοὶ αὐ-
τῶν ξύλινοι καὶ περίχρυστοι, & περι-
αργυροί.

* ὥστε τῆς πορφύρας
καὶ τῆς μαρμαρέου τῆς ἐπ' αὐτοῖς ση-
πομένης γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί,
αὐτὰτε δὲ ὑσέρο βρωθήσονται, καὶ
ἔσονται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ.

* κρείσσων οὖν δυνάστης δίκαιος
οὐκ ἔχων εἰδωλὰ, ἔσται γὰρ μακρὸν
ὑπὸ ὀνειδισμού.

* Hæc autem neque specie-
bus neq; virtutibus suis assi-
milata sunt. Vnde neq; æsti-
mandum neque vocandum
esse illos deos; non potentibus
existentibus ipsis neque iudi-
cium iudicare, neque benefa-
cere hominibus.

* Scientes igitur quia non
sunt dij: ne timueritis eos.

* Neque enim regibus ma-
ledicent, neque benedicent.

* Signaque in gentibus in
cælo non ostendent, neque sicut
Sol lucebunt, neque illumina-
bunt quasi Luna.

* Bestiæ sunt meliores illis
quæ possunt effugiētes in pro-
tectionem sibi ipsis prodesse.

* Secundum nullum igitur
modum est nobis manifestum,
quia sunt dii: propter quod ne
timeatis eos.

* Sicut enim in cucumera-
rio terriculamentum nihil cu-
stodiens, sic dij eorum sunt li-
gnei, & inaurati & inargen-
tati eodem modo, & in horto
spina, super quam omnis auis
sedet. * Similiter aut & mor-
tuo proiecto in tenebris assi-
milantur dij eorum lignei &
inaurati, & inargentati.

* Aquæ purpura, & splen-
dore super illos putrefacto,
scietis, quia non sunt dij; ipsa-
que ex postremo comedentur,
et erit opprobrium in regione.

* Melior ergo homo iustus
non habens idola, erit enim
longè ab opprobrio.

FINIS BARUCH PROPHETÆ.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D.T. recensuit & probavit.

P R O L O G V S

I N E Z E C H I E L E M

PROPHETAM.

EZECHEL Propheta cum Ioachin rege Iuda captiuus ductus est in Babylonem: ibique his qui cum eo captiui fuerant, prophetauit, poenitentibus quod ad Ieremieꝯ vaticinium se vltro aduersariis tradidissent, & videret adhuc urbem Hierosolymam stare, quam ille casuram esse prædixerat. Tricesimo autem ætatis suæ anno, & captiuitatis quinto, exorsus est ad captiuos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldea, Ieremias in Iudæa prophetauerunt. Sermo eius nec satis disertus, nec admodum rusticus est, sed ex vtroque mediè tēperatus. Sacerdos & ipse fuit sicut Ieremias: principia voluminis & finem magnis habēs obscuritatibus inuoluta. Sed & vulgata eius editio non multum distat ab Hebraico. Vnde satis miror quid causa extiterit, vt si eosdem in vniuersis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diuersa transtulerint. Legite igitur & hunc iuxta translationem nostram: quoniam per cola scriptus & commata manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei & hunc subsannauerint, dicite eis quod nemo eos compellat vt scribant. Sed vereor ne illud eis eueniat, quod Græcè significantiùs dicitur, vt vocentur philolœdori.

יהי בשלשים שנה
בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה
על-נהר כבר נפתחו השמים
ואראה מראות אלהים:

* בחמשה לחדש היא השנה החמישית לגלות
המלך יויכין:

* היה היה דבר יהוה אל יחזקאל בן-בוזי הכהן
בארץ כשדים על-נהר כבר ותהי עליו שם יר-
יהוה:

* ואראה ונהר רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול
ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה בעין החשמל
מתוך האש:

* ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות
אדם להנה:

* וארבעה פנים לאחור וארבע כנפים
לאחור להם:

* ורגליהם רגל ישרה ובה רגליהם כבה רגל עגל
ונצצים בעין נחשת קלל:

* וידו אדם מתחת כנפיהם על ארבעת רבעיהם
ופניהם וכנפיהם לארבעתם:

* חכרת אשה אל-אחותה כנפיהם לא-יסבו
בלכתן איש אל-עבר פניו ילכו:

* ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל-הימין
לארבעתם ופני-שור מהשמאל לארבעתן ופני-
נשר לארבעתן:

* ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה לאיש
שתים חבורות איש ושתים מכסורת אר-
ביתיהנה:

ET factum est in tricesi-
mo anno, in quarto in
quinta mensis, cum es-
sem in medio captiuo-
rum iuxta fluvium Cho-
bar, aperti sunt cæli, &
vidi visiones Dei.

* In quinta mensis, ipse est annus quin-
tus transmigrationis regis Ioachim,

* Factum est verbum Domini ad Eze-
chielem filium Buzi sacerdotem in terra
Chaldæorum secus flumen Chobar. Et fa-
cta est super eum ibi manus Domini.

* Et vidi, & ecce ventus turbinis ve-
niebat ab Aquilone, & nubes magna & ig-
nis inuoluens, & splendor in circuitu eius,
& de medio eius quasi species electri, id est
de medio ignis.

* Et ex medio eius similitudo quatuor
animalium, & hic aspectus eorum, simili-
tudo hominis in eis.

* Et quatuor facies vni, & quatuor pen-
næ vni.

* Et pedes eorum pedes recti, & planta
pedis eorum quasi planta pedis vituli, &
scintillæ quasi aspectus æris candentis.

* Et manus hominis sub pennis eo-
rum in quatuor partibus, & facies & pen-
nas per quatuor partes habebant:

* Iunctæque erant pennæ eorum alte-
rius ad alterum. Non reuertebantur cum
incederent, sed vnumquodq; ante faciem
suam gradiebatur.

* Similitudo autem vultus eorum, fa-
cies hominis & facies leonis à dextris ip-
sorum quatuor, facies autem bouis à fini-
stris ipsorum quatuor, & facies aquilæ ip-
sorum quatuor:

* Et facies eorum & pennæ eorum ex-
tentæ desuper. Duæ pennæ singulorum
iungebantur, & duæ tegebant corpora
eorum.

תרגום יונתן

והנה

מסוף חלחין שנין לזמן ראשון חלקית כחנא רבא ספרא דאורייתא בבית מקדשא בעזרתא תחות אולמא בפלגות ליליא
פטר סעלני סיהרא ביומי ואשיוהו בר אסון מלך שבטא דבית יהודה בתמוז בחמשה לירחא אסר נביא ואנא הויתי בגו
גלותא על נהר כבר אפתחו שמיא וחיות בחייו נבואה ושרת עלי חיו יקר שכנתא דיני: * בחמשה לירחא היא שנתא חמישית לגלות
מלכא יויכין: * מהו הנה פתגם נבואה מן קדם יי' עס יחזקאל בר בוזי כהנא בארעא דישראל תב חנינות ואחמלל עמה במדינת ארע
בשדאי על נהר כבר ושרת עלותי תמן רוח נבואה מן קדם יי': * וחיות והא רוח עלעולא אחי מן צפונא ענן רב ואשתא משחלהכא
והורא ליה סחור סחור וסגור ענכא וסגור עלעולא כעין חשמלא מגז אשתא: * ומגז דמות ארבע ברין ודין חזויהון דמות אשתא להון:
וארבעה אפין לחרא וארבעה גפין לכל חד וחד שיחור עשר אפין לכריתא חדא מנין אפין דארבע ברין שחין וארבע אפין:
ורגליהון רגלין כיוון ופרסת רגליהון כפרסת רגלין סגלגל וסויעין עלמא וסנאנצין כעין נחש מצלחב: * וידין כירי אנשא עבירא
להון סחחות גפיהון על ארבע סטריהון לסחתי בחון גמרין ראשא מביני פרוכיא מתוחת רקיעא דעל רישיהון לסחן על חפני שרפא לסורק
על אחר רשיעא לאכנא חבינא עברי מימרה ולקבלא בהון תיבתא דכל בעלי תיבתא ואפיהון וגפיהון שוי לארבעתהון: * מכונן חדא
לקבל חדא גפיהון לא סחחותן במיולהון כריא לקבל אפתא אולן: * ודמות אפיהון אפיו אנשא ואפיו אריא עביר מימנא לארבעתהון
ואפיו תורא עביר משמאלא לארבעתהון ואפיו נשרא לארבעתהון: * ואפיהון וגפיהון פרישין מלעילא לחרא תרתין מכונן חדא ותרתין
מכסן ית גויהון:

EZECHIEL.

CAPVT PRIMVM.

Et factum est in tricesimo anno, quarto mense, quinta mensis, & ego eram in medio captiuitatis super flumini Chobar, & aperti sunt celi, & vidi visiones Dei.

* quinta mensis. hic annus quintus captiuitatis regis Ioaachim.

* Et factum est verbum Domini ad Ezechiel filium Buzi sacerdotem in terra Chaldeorum super flumen Chobar. & facta est super me manus Domini:

* Et vidi, & ecce spiritus auferens veniebat ab Aquilone, & nubes magna in eo, & splendor in circuitu eius, & ignis fulgurans. & in medio eius quasi visio electri in medio ignis,

* & splendor in eo, & in medio quasi similitudo quatuor animalium. Et hæc visio eorum, similitudo hominis in eis.

* Et quatuor facies uni, & quatuor alæ uni.

* Et crura eorum recta, & pennati pedes eorum, & scintille quasi fulgurans aramentum. & leues pennæ eorum:

* Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus eorum, & facies eorum & penna eorum quatuor,

* coniunctæ altera alteri. & alæ eorum non reuertebantur cum ambularent ipsa: vñ quodque ante faciem suam gradiebantur.

* Et similitudo facierum eorum, facies hominis & facies leonis à dextris quatuor, & facies vituli à sinistris quatuor, & facies aquilæ quatuor.

* Et alæ eorum extentæ desuper quatuor vnicuique duæ coniunctæ ad inuicem. & duæ tegebant super corpus eorum:

EZEKIEL.

κεφ. α.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακώσῳ ἔτει τεταρτῷ μηνὶ πέμπτῃ μηνός, καὶ ἐγὼ ἦμην ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἦν τὸ ποταμὸς τοῦ χοβάρ, καὶ ἠτοίχουντο οὐρανοί, καὶ ἰδὼν ὁράσεις θεοῦ.

* πέμπτῃ δὲ μηνός. τοῦτο δ' ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως ἰωακὴμ.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἐξεκλήλ τὸν υἱὸν βεζζή τὸν ἱερέα ἐν γῇ χαλδαίων. Ἦν τὸ ποταμὸς δὲ χοβάρ. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου.

* καὶ ἰδὼν, καὶ ἰδὼν πνεῦμα ἔξαίρετον ἤρχετο δὲ πρὸ βορέα καὶ νεφέλῃ μετὰ αὐτῶν, καὶ φέροντο κύκλῳ αὐτῶν καὶ πῦρ ἔξασπρον. καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὡς ὄρασις ἡλεκτροῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρός,

* καὶ φέροντο ἐν αὐτῶν, καὶ ἐν μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσαράρων ζώων. καὶ αὐτῇ ὁράσει αὐτῶν, ὁμοίωμα δυνάμεως ἐπ' αὐτοῖς.

* καὶ τέσσαρες πρὸς ὅπκα τῶν ἐνὶ, καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῶν ἐνὶ.

* καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθὰ, καὶ πτερωτοὶ πόδες αὐτῶν, καὶ σπινθῆρες ὡς ἔξασπρων χαλκός. Ἐλάφραι αἱ πτέρυγες αὐτῶν.

* καὶ χεῖρ ἀνθρώπου ὑποκάτω τῶν πτερύγων αὐτῶν. Ἦν τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ πρὸς ὅπκα αὐτῶν αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσαρών.

* ἐχόμεναι ἑτέρας τ' ἑτέρας. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ ἐπεσρέφοντο ἐν τῷ βαδίζειν αὐτῶν, ἕκαστον κατὰ δυνάμει τοῦ πρὸς ὅπκα αὐτῶν ἐπορεύοντο.

* καὶ ὁμοίωσις τῶν πρὸς ὅπκων αὐτῶν, πρὸς ὅπκον ἀνθρώπου καὶ πρὸς ὅπκον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσιν, καὶ πρὸς ὅπκον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσιν, καὶ πρὸς ὅπκον αἰετός τοῖς τέσσαρσιν.

* Ἐαὶ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι δόσαν τοῖς τέσσαρσιν ἐκάστω δύο σκελετοὺς γυνῶν πρὸς ἀλλήλας. καὶ δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM

veritatem ex Chaldaicis exemplaribus correctæ, opera

B. Aria Montani.

CAP. I.

Et factum est in fine triginta annorum postquam inuenisset Helchias sacerdos magnus librum Legis in domo sanctuarij in atrio sub porticu, media nocte post occasum Lunæ, in diebus Iosæ filij Amon regis tribus domus Iuda, in mense Thamuz, quinta die mensis, dixit Propheta: cum essem in medio transmigrationis iuxta flumini Chobar, aperti sunt celi, & vidi in visione prophetie quæ resedit super me, visionem gloriæ maiestatis Domini: quinta die mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioaachim:

Factum est verbum prophetie à facie Dñi ad Ezechielem filiū Buzi sacerdotem à facie Dñi. Et vidi & ecce vetus turbinis veniebat prouincia terre Chaldeorum iuxta flumi Chobar, & resedit super eū ibi spiritus prophetie à facie Dñi. Et vidi & ecce vetus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna & ignis inflamatus, & splendor ei vndiquaque, & de medio nubis & turbinis quasi species electri ex medio ignis. Ex medio verò eius similitudo quatuor creaturarū, quarū hic erat aspectus, vt similitudo hoīs esset eis. Et quatuor facies vni, & quatuor pennis vnicuique: sedecim facies vnicuique creaturæ: numerus vultuum quatuor creaturarū, sexaginta & quatuor facies erant. Et pedes eorum pedes recti, & plāta pedis earū quasi planta pedum rotundorū: & mouebant orbē, & splendebant in morem eris candentis. Et manus quasi manus hominis factæ erant eis sub pennis earū ad quatuor latera earum, vt haurirent in eis prunas ignis de medio Cherubim sub firmamento quod erat super capita earū: ad dandum super pugillos Seraphim, vt dispergerent eas super locum impiorum, ad disperdendos sceleratos qui transgrediuntur verbum eius, & vt susciperent in eis conuersionem omnium qui conuertuntur. & facies earum & pennæ earum æquales erant ipsis quatuor. Directæ erant pennæ earum vna ex aduerso alterius: non reflectebantur cum ambularent creaturæ, sed ante faciem suam gradiebantur. Et similitudo vultus earum, facies hominis, & facies leonis factæ erant à dextra illis quatuor, facies autē bouis factæ erat à sinistra illis quatuor, & facies aquilæ illis quatuor. Et facies earum & pennæ earum extentæ desuper: duæ pennæ vniuscuiusque directæ erant e regione alterius, & duæ tegebant corpora earum.

* ואיש אל עבר פניו ילכו אל אשר יהיה שמה
 הרוח ללכת ילכו לאוסבו בלכתן :
 * ודמות החיות מראיהם כנחלי אש בערו
 כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות ונגה
 לאש ומן האש יוצא ברק :
 * והחיות רצו ושוב כמראה הבזק :
 * וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות
 לארבעה פניו :
 * מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשישודמות
 אחד לארבעתן ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה
 האופן בתוך האופן :
 * על ארבעה רבועיהן בלכתם ילכו לאוסבו
 בלכתן :
 * וגביהן ונגה להם ויראה להם וגבותם מלאות
 עינים סביב לארבעתן :
 * ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא
 החיות מעל הארץ ינשאו האופנים :
 * על אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו שמור
 הרוח ללכת והאופנים ינשאו לעמתם כי רוח החיה
 באופנים :
 * בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאם
 מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם כי רוח החיה
 באופנים :
 * ודמות על ראשי החיות רקיע כעין הקרח
 הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה :
 * ותחת הרקיע כנפיהם ישורת אשה אל-
 אחותה לאיש שתים מבסות להנה ולאיש שתים
 מבסות להנה ארבע גויתיהם :

* Et vnumquodque eorum coram facie sua ambulabat . Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec reuertebantur cum ambularent.
 * Et similitudo animalium & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum . Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.
 * Et animalia ibant & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.
 * Cumque aspicerem animalia, apparuit rota vna super terram iuxta animalia, habens quatuor facies.
 * Et aspectus rotarum & opus earum quasi visio maris, & vna similitudo ipsarum quatuor, & aspectus earum, & opera quasi sit rota in medio rotæ.
 * Per quatuor partes earum euntes ibant, & non reuertebantur cum ambularent.
 * Statura quoque erat rotis, & altitudo & horribilis aspectus; & totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quatuor.
 * Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ iuxta ea; & cum eleuantur animalia de terra, eleuantur simul & rotæ.
 * Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu & rotæ pariter eleuantur sequentes eum: spiritus enim vitæ erat in rotis.
 * Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant, & cum eleuatis à terra, pariter eleuantur & rotæ sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.
 * Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus crystalli horribilis, & extenti super capita eorum desuper:
 * Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum . vnumquodque duabus alis velabat corpus suum, & alterum similiter velabatur.

תרגום יונתן

* וברית לקביל אפסא אולא לאתר דהוי תמן רענא למיזל אולין ולא מתחזרין במיזלהון :
 * בערן כחור בעוריא ואשתא משתלכא בין בריחא וחורא לאשתא ומן אשתא נפק ברקא :
 * רבונא דאשרי שכנתה כמרוםא עילא מנהן באפסא עינא למחזי חורן ומקפן ומכסן ית עלמא ותוכן בריחא חדא וקליל כחור ברקא :
 * ותוית בריחא ונהא גלגל חד משחוי כמלרע לרום שמיא כסטר בריחא לארבע אפותי :
 * ודמות חד לארבעתהון ותויתוון ועובדיהון כמא דהוי גלגל כגו גלגל :
 * על ארבע סטריהון במיזלהון אולין ולא מתחזרין במיזלהון :
 * וגביהון שוין לקבלא רקיעא ורומא להן ודחילין אגון וגביהון מלן עינין סחור סחור לארבעתהון :
 * ובמיזל בריחא אולין גלגליא לקבליהון ובאחרמא בריחא כמלרע לרום שמיא מתרמין גלגליא :
 * על אחר דהוי תמן רענא למיזל אולין לתמן רענא למיזל וגלגליא מתרמין לקבליהון ארי רוח בריחא כגלגליא :
 * במיזלהון אולין ובמקמיהון קיסין ובאחרמיהון כמלרע לרום שמיא מתרמין גלגליא לקבליהון ארי רוח בריחא כגלגליא :
 * ודמות על רישי בריחא רקיעא כעין גליל חסין מרכן על רישיהון מלעילא :
 * ותחת רקיעא גפיהון מכונן חדא לקביל חדא ולחדא תרמין מכסן לחון ולחדא תרמין מכסן לחון ית גויתיהון :

³ Et sub firmamento alae eorum extense. vo-
lantes altera alteri uniuersique duas tegentes cor-
pora eorum.

23 * καὶ ὑποκάτω τοῦ σφεράματός αὐτῆς πτέρυγες αὐτῆς ἐκτεταμέναι. πτερυσομέναι ἐτέρω τῇ ἡτέρω ἐκαστῇ. Ἰππολύπου ζώοντα ζώματα αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATA

" Creaturae autem ante faciem suam ambulant, ad locum, quod volebant ire, ibant: & non conuertebantur cum ambularent.

" Et similitudo creaturarum & aspectus earum quasi carbonum ignis ardentium, quasi aspectus lampadum: & ignis inflammatus erat inter creaturas, & splendor erat igni, & de igne egrediebatur fulgur.

" Et creaturae, cum mitterentur ad exequendum voluntatem Domini sui, qui collocauit maiestatem suam in excelsis supra ipsas; in facie habebant oculos ut viderent; conuertebantur, & circuitum orbem reuertebanturque simul creaturae, & veloces erant quasi aspectus fulguris.

" Et vidi creaturas, & ecce Aspectus rotarum & opus earum una posita erat quasi sub altitudine caeli, in latere creaturarum ad quatuor facies eius.

" Rotae una posita erat quasi sub altitudine caeli, & similitudo una erat ipsis quatuor. & visio earum & opus earum quasi esset rota in medio rotarum.

" Super quatuor latera earum euntes ibant, & non conuertebantur cum ambularent.

" Dorsum earum equalia erant versus firmamentum: & altitudo eis erat, & terribilia erant; & dorsa earum plena erant oculis per circuitum ipsarum quatuor.

" Et cum ambularent creaturae, ibant rotae eregione earum; & cum eleuantur creaturae quasi sub altitudine caeli, eleuantur rotae.

" In quemcunque locum ire vellet ibant, illuc ire volentes: & rotae eleuantur eregione earum: quia spiritus creaturarum erat in rotis.

" Cum ambularent ambulantes, & cum starent stabant, & cum eleuantur quasi sub altitudine caeli, eleuantur rotae eregione earum: quia spiritus creaturarum erat in rotis.

" Et similitudo super capita creaturarum firmamenti quasi aspectus gelu fortissimi, inclinati super capita earum supernè.

" Sub firmamento verò alae earum directae erant una eregione alterius, & uni duae tegebant eas, & uni duae tegebant eas, nempe earum corpora.

* Et audiui vocem alarum ipsorum cum ambularent ipsa quasi vocē aquae multae, quasi vocem omnipotentis cum ambularent ipsa. vox verbi quasi vox castrorum. & cum starent ipsa, cessabant ala eorum.

* Et ecce vox desuper firmamento existente super caput eorum, cum starent ipsa, remittebantur ala eorum.

* Et super firmamento existente super caput eorum quasi visio lapidis sapphiri similitudo throni super eum, & super similitudinem throni similitudo quasi species hominis desuper.

* Et vidi quasi aspectum electri quasi aspectum ignis intrinsecus eius in circuitu, a visione lumbi & usque deorsum vidi quasi visionem ignis, & splendor eius in circuitu.

* Quasi visio arcus, quando fuerit in nube in die pluuiae. sic statio splendoris in circuitu: hac visio similitudo gloriae Domini.

CAP. II.

ET vidi & cado in faciem meam: & audiui vocem loquentis ad me. & dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos, & loquar ad te.

* Et venit ad me spiritus, & assumpsit me, & eleuauit me, & statuit me super pedes meos, & audiebam eum loquentem ad me.

* Et dixit ad me: Fili hominis, mittam ego te ad filios Israel irritantes me. qui irritauerunt me ipsi, & patres eorum praeuaticati sunt in me usque in hodiernum diem:

* Et filij dura facie & duro corde. ego mittam te ad eos, & dices ad eos: Hac dicit Dominus Dominus:

* Si forte audiant aut timeant, quia domus irritans est. & cognoscent, quia Propheta es tu in medio eorum.

* καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐν τῇ πορδύεσσιν αὐτῶν ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ, ὡς φωνὴν ἰκανοῦ ἐν τῇ πορδύεσσιν αὐτῶν. φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ παρεμβολῆς. καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν κατέπαυον αἱ πτέρυγες αὐτῶν.

* καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὑπεράνωθεν τοῦ σερρώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν ἀνείοντο αἱ πτέρυγες αὐτῶν.

* καὶ ὑπεράνω τοῦ σερρώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ὡς ὄρασις λίθου ζαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἔπι τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου ἀνῶθεν.

* καὶ ἰδὼν ὡς ὄψιν ἡλεκτροῦ ὡς ὄρασιν πυρὸς ἐξῶθεν αὐτοῦ κύκλῳ, ἀπὸ ὀράσεως ὅσφύου καὶ ἕως κάτω ἰδὼν ὡς ὄρασιν πυρὸς καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλῳ.

* ὡς ὄρασις τόξου, ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑέτος. οὕτως ἡ χάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν, αὐτῇ ὄρασις ὁμοίωμα τῆς δόξης κυρίου.

β.

* Καὶ ἰδὼν καὶ πίπῳ ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος πρὸς με. καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, στήθι ἐπὶ πόδας σου, καὶ λαλήσω πρὸς σέ.

* καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβόν με ὡς εἴη ῥόν με, καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πόδας μου, καὶ ἤκουον αὐτοῦ λαλοῦντος πρὸς με.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἐξαποσελῶ ἐγὼ σε πρὸς οὓς υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ οὓς ἀπαπειροῦντάς με. οἵτινες παρεπικραίνον με αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἡμέτερον ἐν ἐμοὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας,

* καὶ υἱοὶ σκληροὶ πρόσωποι καὶ σερροκαρδιοί. ἐγὼ ἀποσελῶ σε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τάδε λέγει κύριος κύριος.

* ἐὰν ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, διότι οἱ ἀπαπειροῦντές ἐσιν. καὶ γινώσκονται, ὅτι ἀρεφὴς εἶ σύ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et audiui vocem alarum earum tanquam vocem aquarum multarum, velut vocem à facie omnipotentis, cum graderentur: & vox sermonum earum cum confiterentur & benedicerent Dominum suum viuentem regem seculi, quasi vox erat copiarum angelorum supernorum. cum starent, quiescebant ala earum à facie sermonis. * Et in tempore quo erat voluntas coram eo ut audire faceret verbum suum seruis suis prophetis Israel, audiebatur vox desuper firmamentum inter Cherubim sub firmamento quod erat supra capita earum, quasi aspectus lapidis preciosi, quiescebant pennae earum à facie sermonis. * Et desuper firmamentum quod erat supra capita earum, quasi aspectus lapidis preciosi, similitudo throni. & super similitudinem throni similitudo tanquam aspectus hominis super eum desuper.

* Et vidi quasi speciem electri quasi aspectum ignis in medio eius per circuitum, aspectum gloriae quam non possit oculus videre, neque contemplari in eam; & supernè aspectum gloriae quam oculus non possit videre aut contemplari. & inferius vidi quasi visionem ignis, & splendor ei in circuitu. * Velut aspectus arcus qui est in nube in die pluuiae, sic erat aspectus splendoris in circuitu.

CAP. II.

Hæc est visio similitudinis gloriae Domini: & vidi, & cecidi pronus in faciem meam, & audiui vocem loquentis. * & dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos, & loquar tecum. * Et ingressus est in me spiritus cum loqueretur mecum, & statuit me super pedes meos, & audiui loquentem mecum.

* Et dixit ad me: Fili hominis, ego mitto te ad filios Israel, ad populos rebelles qui refractarii sunt verbo meo: ipsi & patres eorum transgressi sunt verbum meum usque ad huiusce diei articulum. * Filij autem vocati sunt impudentes facie & duri corde ad quos ego mitto te. & dices ad eos: Hac dicit Dominus Deus. * Si fortè ipsi suscipiant disciplinam, & desinant peccare: quia populus rebellis est. & sciant quia propheta fuerit in medio eorum.

* ואתה בן-אדם אל-תירא מהם ומדבריהם
אל-תירא כי סרבים וסלונים אותך ואל-עקרבם
אתה יושב מדבריהם אל-תירא ומפניהם אל-
תחת כי בית מרי המרה:

* ודברת את דברי אליהם אם ישמעו ואם-
יחדלו כי מרי המרה:

* ואתה בן-אדם שמע את אשר אני מדבר
אליך אל-תהי מרי בבית המרי פצה פיך ואכל את
אשר אני נתן אליך:

* ואראה והנה יד שלוחה אלי והנה בו מגלת-
ספר:

* ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור
וכתוב אליה קינים והנה והי:

ג

* ויאמר אלי בן-אדם את אשר תמצא
אכול אכול את המגלה הזאת ולך דבר אל-בית
ישראל:

* ואפתח את פי ויאכלני את המגלה הזאת:
* ויאמר אלי בן-אדם בטנג תאכל ומעיד תמלא
את המגלה הזאת אשר אני נתן אליך ואכלה ותהי
בפי כדבש למתוק:

* ויאמר אלי בן-אדם לך בא אל-בית ישראל
ודברת בדברי אליהם:

* כי לא אל-עם עמקי שפה וכבדי לשון אתה
שלוח אל-בית ישראל:

* לא אל-עמים רבים עמקי שפה וכבדי לשון
אשר לא תשמע דבריהם אם לא אליהם שלחתיך
המרה ישמעו אליך:

* Tu ergo filij hominis, ne timeas eos, neque sermones eorum metuas, quoniam increduli & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, & vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est.

* Loqueris ergo verba mea ad eos, si fortè audiant & quiescant, quoniam irritatores sunt.

* Tu autem fili hominis audi quæcunque loquar ad te, & noli esse exasperans, sicut domus exasperatrix est. Aperi os tuum, & comede quæcunque ego do tibi.

* Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat inuolutus liber:

* Et expandit illum coram me, qui erat scriptus intus & foris; & scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & v.

CAP. III.

* ET dixit ad me: Fili hominis, quodcunque inueneris comede. comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel.

* Et aperui os meum, & cibauit me volumine illo.

* Et dixit ad me: Fili hominis, venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce.

* Et dixit ad me, Fili hominis, vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos.

* Non enim ad populum profundum sermonis & ignotæ linguæ tu mitteris, ad domum Israel:

* Neque ad populos multos profundum sermonis & ignotæ linguæ, quorum non possis audire sermones. & si ad illos mitteris, ipsi audirent te.

תרגום יונתן

* ואת בר-אדם לא תדחל מנהו ומפתגמיהו לא תדחל ארי סרבינן ומקשינן לקבלך ובגו עמא דעובדיהו דמן לעקרבין את יתב ומפתגמיהו לא תדחל ומן קדמיהו לא תחבר ארי עם סרבין אגון: * וחתנבי ית פתגמי נבואתי להון אם יקבלון אלפין ואם יתמנעון סלמחטי ארי עם סרבין אגון: * ואת בר-אדם שמע ית דאנא ממלל עמך לא תהי סרבין כעמא סרבנא ארבין נפשך וקבל ית דאנא יתב לך: * וחזית והא דמות יד מחשוטא לצד לוחי והא בה מגלת ספרא: * ופרש יתה קדמי והיא כתיבה מאפסה ומפתגמיהו מה דהוה מן שיריה ומרה דעתיך למתוי בסופא וכתיב בה דאם יעברון בית ישראל על אורייתא ושלטון בהון עממא ואם יעברון ית אורייתא יסוף מנהו אליא ודוונא ותנחתא:

ג

* ויאמר לי בר-אדם ית דמתיהב לך קבל קבל מת דכתיב במגלתא הרא ואזל ואתנבי על בית ישראל: * וארכנת ית נפשי ואחכמני מרה דכתיב במגלתא הרא: * ויאמר לי בר-אדם נפשך תסבע ומעך חסלי אם תקבל מרה דכתיב במגלתא הרא דאנא יתב לך וקבלתה ויהו פתגמא בפומי כדבש חלי: * ויאמר לי בר-אדם אתא אזל לוח בני ישראל וחתנבי בפתגמי נבואתי להון: * ארי לא לוח עם עמקי ממלל ויקירי לישן את שלית לאתנכא אלון לוח בית ישראל: * לא לוח עממין סגיאין תקיפי ממלל ויקירי לישן דלא תשמע ית פתגמיהו ארי לוחתון שלחתך אגון יקבלון מנך:

* Et tu fili hominis, ne timeas eos, neque formides à facie eorum. quia insipient, & congregabuntur contra te in circuitu, & in medio scorpionum tu habitas. verba eorum ne timeas, & à facie eorum ne formides, quia domus irritans est.

* Et loqueris verba mea ad eos, si fortè audiant aut timeant, quia domus irritans est.

* Et tu fili hominis, audi loquentem ad te, ne sis irritans, sicut domus irritans. aperi os tuum, & comede quæ ego do tibi.

* Et vidi, & ecce manus extensa ad me, et in ea capitulum libri:

* Expandit illud coram me: & in eo scripta erant quæ antè & quæ retrò. & scripta erat in eo lamentatio, & carmen & va.

CAP. III.

ET dixit ad me: Fili hominis, comede quodcunque inueneris, comede capitulum hoc. et vade & loquere filiis Israël.

* Et aperuit os meum, & cibavit me capitulo illo.

* Et ait ad me: Fili hominis, os tuum comedet, & venter tuus implebitur capitulo isto quod datum est ad te. & comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce.

* Et dixit ad me: Fili hominis, vade, ingredere ad domum Israël, & loquere verba mea ad eos:

* Quia non ad populum profundi labij & grauis linguae tu mitteris, ad domum Israël:

* Neque ad populos multos alterius vocis aut alterius linguae, neque graues linguae existentes quorum audies sermones: & si ad tales misissem te, isti audirent te.

* καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ φοβηθῇς αὐτοὺς, μὴ δ' ἐκ-
στής ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. διότι παρρησιάζουσιν, καὶ ἐ-
πισυσήζονται ἐπὶ σὲ κύκλῳ, καὶ ἐν μέσῳ σκορπίων ὃν
κατοικεῖς. ὁ δὲ λόγος αὐτῶν μὴ φοβηθῇς, καὶ ἀπὸ προ-
σώπου αὐτῶν μὴ ἐκστής, διότι οἶκός τοῦ ἀπειρηγμένου ἐστίν.

* καὶ λαλήσεις ὁ δὲ λόγος μου πρὸς αὐτοὺς, ἐὰν ἄ-
ρα ἀκούσωσιν ἢ πειθῶσιν, ὅτι οἶκός τοῦ ἀπειρηγμένου
ἐστίν.

* καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἀκούε τοῦ λαλοῦντος πρὸς σέ,
μὴ γίνου ἀπειρηγμένος καθὼς ὁ οἶκος ὁ ἀπειρηγμένος.
χάρε τὸ σῶμα σου καὶ φάγε αὐτὸ ἐγὼ δίδωμί σοι.

* καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἐκτεταμένη πρὸς με, καὶ ἐν
αὐτῇ κεφαλὴ βιβλίου.

* ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐνώπιόν μου. καὶ ἐν αὐτῇ γε-
γραμμένα ἦν, τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπίσθεν. καὶ ἐγέ-
γραπτο εἰς αὐτὴν ἡρῶς καὶ μέλῳς καὶ οὐαί.

γ.

* Καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε ὅτι
δὸς ὄρης, φάγε τὴν κεφαλίδαν αὐτῆς. καὶ πορεύθητι
καὶ λαλήθῃς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* καὶ διένειξεν τὸ σῶμα μου, καὶ ἐψώμισέν με τὴν
κεφαλίδαν αὐτῆς.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, τὸ σῶμα σου φάγε-
ται, καὶ ἡ κοιλία σου πληθήσεται τῇ κεφαλίδῃ αὐτῆς, τῇ
δεδομένῃ εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτὴν, καὶ ἐχάρη ἐν τῷ σῶ-
ματί μου ὡς μέλι γλυκάζον.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε εἰσελθε
πρὸς τὸν οἶκόν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ λαλήθῃς ὁ δὲ λόγος μου
πρὸς αὐτοὺς.

* διότι οὐ πρὸς λαὸν βαρύνχειλον, καὶ βαρύνγλωσσον
σὺ δευραποσέλλη πρὸς τὸν οἶκόν τοῦ Ἰσραὴλ.

* οὐ δὲ πρὸς λαοὺς πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ ἀλλο-
γλώσσους, οὐ δ' ἐπὶ βαρεῖς τῇ γλώσσῃ ὥστε ὧν ἀκούσῃς ὁ δὲ
λόγος, καὶ εἰ πρὸς τοιούτους δευραπέσειλάς, οὐ τοὶ δὲ εἰ-
σήκουσάν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Tu autem fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas, quia rebelles sunt & duri contra te: & in medio populi, cuius opera similia sunt scorpionibus, tu habitas: & à verbis eorum ne timeas, neque formides à facie eorum, quoniam populus contumax est.

* Et prophetabis verba prophetiae meae eis, si fortè suscipiant disciplinam, & si quiescant peccare, quia populus contumax est.

* Tu autem fili hominis audi quod loquor tecum; ne sis contumax sicut populus rebellis: inclina animam tuam & suscipe quod ego do tibi. Et vidi, & ecce similitudo manus extensae est ad latus ad me. & ecce in ea erat volumen libri.

* Et expandit illud coram me, & erat scriptum in fronte sua & posteriori suo, id quod fuit ab initio, & quod futurum est in fine: & scri-
ptum erat in eo, Quod si transgressi fuerint domus Israël Legem, dominarentur eis populi: & si facerent Legem, deficeret ab eis lamenta-
tio, & gemitus & mœror.

CAP. III.

ET dixit ad me: Fili hominis, quod datur tibi suscipe; suscipe quod scriptum est in volumine isto: & vade & vaticinare super domum Israël.

* Et inclinaui animam meam, & docuit me quod scriptum erat in volumine isto.

* Et dixit ad me: Fili hominis, animam tuam satiabis & ventrem implebis, si susceperis quod scriptum est in volumine isto quod do tibi. & suscepi illud, & fuerunt verba eius in ore meo quasi mel dulce.

* Quia non ad populum profundae linguae & grauis

* Non ad populos multos duri sermonis & grauis lin-
guae, cuius verba non possis audire. si enim ad eos misissem te, ipsi obedirent tibi.

* ובית ישראל לא יאכו לשמע אליך כי אינם
 אכים לשמע אלי כי כל בית ישראל חזקי מצח
 וקשי לב המר:
 * הנה נתתי את פניך חזקים לעמת פניהם ואת
 מצחך חזק לעמר מצחם:
 * בשמיר חזק מצר נתתי מצחך לא תירא אותם
 ולא תחת מפניהם כי בית מרי המר:
 * ויאמר אלי בן אדם את כל דברי אשר אדבר
 אליך קח בלבך ובאזניך שמע:
 * ולך בא אל הגולה אל בני עמך ודברת אליהם
 ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה אם ישמעו
 ואם יחדלו:
 * ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך
 כבוד יהוה ממקומו:
 * וקול כנפי החיות משיקורו אשר אל
 אחותה וקול האופנים לעמרתם וקול רעש
 גדול:
 * ורוח נשאתני ותקחני ואלך מר בחמרת רוחי
 ויד יהוה עלי חזקה:
 * ואבוא אל הגולה אל אביב הישבים אל
 נהר כבד ואשר המה יושבים שם ואשב שם
 שבעת ימים משמים בתוכם:
 * ויהי מקצה שבעת ימים ויהי דבר יהוה
 אלי לאמר:
 * בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי
 דבר והזהרת אותם ממני:
 * באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו ולא
 דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא
 רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש:

7 * Domus autem Israel nolunt audire
 te, quia nolunt audire me. Omnis quippe
 domus Israel attrita fronte est, & duro
 corde.
 8 * Ecce dedi faciem tuam valentiorē
 faciebus eorum, & frontem tuam durio-
 rem frontibus eorum:
 9 * Vt adamantem & vt silicem dedi fa-
 ciem tuam. Ne timeas eos neque me-
 tuas à facie eorum, quia domus exaspe-
 rans est.
 10 * Et dixit ad me: Fili hominis, omnes
 sermones meos quos ego loquor ad te, as-
 sume in corde tuo, & auribus tuis audi:
 11 * Et vade, ingredere ad transmigratio-
 nem ad filios populi tui, & loqueris ad
 eos, & dices eis: Hec dicit Dominus Deus:
 si fortè audiant & quiescant.
 12 * Et assumpsit me spiritus, & audiui post
 me vocem commotionis magnæ: bene-
 dicta gloria Domini de loco suo:
 13 * Et vocem alarum animalium percu-
 tientium alteram ad alteram, & vocem ro-
 tarum sequentiū animalia, & vocem com-
 motionis magnæ.
 14 * Spiritus quoque leuauit me & assump-
 sit me, & abij amarus in indignatione
 D spiritus mei. Manus enim Domini erat
 mecum confortans me.
 15 * Et veni ad transmigrationem, ad a-
 ceruum nouarum frugum, ad eos qui ha-
 bitabant iuxta flumen Chobar: & sedi v-
 bi illi sedebant, & mansi ibi septem die-
 bus mœrens in medio eorum.
 16 * Cùm autem pertransissent septem
 dies, factum est verbum Domini ad me,
 dicens:
 17 * Fili hominis, speculatore dedi te do-
 mui Israel, & audies de ore meo verbum,
 E & annunciaris eis ex me.
 18 * Si dicente me ad impium, Morte mo-
 rieris, non annunciaueris ei, neque locu-
 tus fueris vt auertatur à via sua impia, &
 viuat; ipse impius in iniquitate sua mo-
 rietur: sanguinem autem eius de manu
 tua requiram.

תרגום יונתן

7 ובית ישראל לא יבין לקבלא מןך ארי לית אנון צבן לקבלא למימרי ארי כל בית ישראל חציפי אפיין וחקיפיל לבא אנון:
 8 תא יתבת יח בית אפך חקיף לקביל בית אפיהון וית בית עינך חסין לקביל בית עיניהון:
 9 כמא דשמירא חקיף מטנרא בן יתבת יח בית עינך חסין לקביל בית עיניהון לא תדחל סנהון ולא תחבר מן קדמיהון ארי עם סרבן
 אנון:
 10 ואמר לי בר אדם יח כל פתגמי דאמל עמך קבל בלבך ובאזניך שמע:
 11 ואתא אזל לוח בני גלותא לוח בני עמך ותתנבי לוחן ותומר לחון כדנן אמר יי אלהים אם יקבלון אלפן ואם יתמנעון מלמחטין:
 12 ונטלחני רוחא ושמעת כחרי קל זע סגיא דמשבחין ואמרין כריך וקרא דויי מאתר בית שכינתה:
 13 וקל גפי ברייתא נשקן חר לחר וקל גלגליא לקבליהון וקל זע סגין:
 14 ורוחא נטלחני ונסבחני ואזלח במרר בחקוף רוחי ונבואה מן קדם יי עלי חקפת:
 15 ואחית לוח בני גלותא לחל אביב דיתבין על נהר כבד ונחת ביניהון ואנון יתבין תמן ויתבת תמן שבעא יומין שתק ביניהון:
 16 ויהוה מסוף שבעא יומין והורה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
 17 בר אדם מליף מניחך לבית ישראל וחקבל ממימרי פתגם ותזהר יתהון מלמחטין קדמי:
 18 בר אדם מליתא לאזהר רשיעא מאזרחא דרשיעא לקמיתיה הוא רשיעא בחוביה ימות ודמיה מן ירך אקבע:

2 Cum dixero ego iniquo, Morte morieris,
 & non prohibuisti eum, neque locutus es ut
 prohiberes iniquum, ut reuertatur à viis suis
 impijs, ut uiuat ipse: iniquus ille iniquitate
 sua morietur, & sanguinem eius de manu tua
 requiram.

18 ἵεν τῷ λέγειν με τῷ αὐτόμῳ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ
 διεσείλω αὐτῷ οὐχ ἐλάλησας τοῦ διασειλάσθαι τῷ αὐτόμῳ
 τοῦ ληποσρέψαι διὰ τῶν ὁδῶν αὐτῆς ἀδίκων τοῦ ζῆσαι αὐτὴν
 τὴν ὁ αὐτόμῳ ἐκεῖν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς ληποσφραῖται,
 τὸ αἷμα αὐτῆς ἐν χερσὶ τοῦ ἐκζητήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁷ Domus autem Israel nolunt obedire tibi, quia nolunt obedire verbo meo. quia omnes Israelitæ impudentes facie, & duro corde sunt. ⁸ Ecce dedi faciem tuam duram contra facies eorum, & frontem tuam robustam contra frontem eorum. ⁹ Ut adamantem fortiozem petra, sic dedi frontem tuam fortiozem contra frontes eorum: ne timeas eos, nec formides à facie eorum, quia populus contumax est.

¹⁰ Et dixit ad me: Fili hominis, omnia verba mea quæ loquar tecum, suscipe in corde tuo, & auribus tuis audi.

¹¹ Et veni, vade ad filios transmigrationis ad filios populi tui, & prophetabis eis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Si forte suscipiant disciplinam, & desinant peccare.

¹² Et sustulit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magnæ laudantium & dicentium: Benedicta gloria Domini de loco maiestatis suæ:

¹³ Et vocem alarum creaturarum sese inuicem osculantium, & vocem rotarum contra eas, & vocem commotionis magnæ.

¹⁴ Et spiritus leuavit me, & assumpsit me, & abij in amaritudine in indignatione spiritus mei, & prophetia à facie Domini super me confortata est.

¹⁵ Et veni ad filios transmigrationis ad acervum novarum frugum, qui habitant iuxta fluuium Chobar: & quicui ibi inter eos, & ipsi sedebant ibi, & sedi ibi septem diebus tacens inter eos.

¹⁶ Et factum est in fine septem dierum, & factum est verbum prophetiæ à facie Domini, dicendo:

¹⁷ Fili hominis, doctorem constitui te domui Israel, & suscipies à verbo meo sermonem, & exhortaberis eos ne peccent coram me.

¹⁸ Quando dixerò impio, Morte morieris, & non monueris eum, nec locutus fueris ad exhortandum impium à via sua mala ut vivat: ipse impius in peccato suo morietur, & sanguinem eius de manu tua requiram.

19 * ואתה כי הזהרת רשע ולא שב מרשעו
ומדרכו הרשעה הוא בעונו ומות ואתה את נפשך
הצלת :

20 * ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונוראני
מכשול לפניו הוא ימות כי לא הזהרתו בחטאתו
ימות ולא תזכר צדקתו אשר עשה ודמו מידך
אבקש :

21 * ואתה כי הזהרתו צדיק לבלתי חטא צדיק
והוא לא חטא חיו יחיה כי נזהר ואתה את נפשך
הצלת :

22 * ותהי עלי שם יד יהוה ויאמר אלי קום צא אל
הבקעה ושם אדבר אותך :

23 * ואקום ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד
יהוה עמד ככבוד אשר ראיתי על נהר כבר ואפל
על פני :

24 * ותבא בי רוח ותעמדני על רגלי וידבר אתי
ויאמר אלי בא הסגר בתוך ביתך :

25 * ואתה בן אדם הנר נתנו עליך עבותים
ואסרוך בהם ולא תצא בתוכם :

26 * ולשונך אדביק אל חךך ונאלמת ולא תהיה
להם לאיש מוכיח כי בית מרי המה :

27 * וכדברי אותך אפתח את פיך ואמרת אליהם
כה אמר אדני יהוה השמע ישמע והחרל יחדל כי
בית מרי המה :

ד

1 * ואתה בן אדם קח לך לבנה ונתתה אתה
לפניך וחקות עליה עיר ארץ ירושלים :
2 * ונתתה עליה מצור ובגית עליה דק ושפכת
עליה סללה ונתתה עליה מחנות ושים עליה כרים
סביב :

תרגום יונתן

19 * ואת ארי הזהרתא רשיעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
20 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
21 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :

22 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
23 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
24 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :

25 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
26 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :
27 * ואת ארי הזהרתא רשעא ולא תב מחזקה ומאורחיה דרשיעא הוא בחזקה ימות ואת ית נפשך שיזכתא :

1 * ואת בן אדם סב לך אבנא וחתך יתה קרמך ותצור עלה קרתא ית ירושלים :

2 * וחתך עלה בציר וחקני עלה בקרמך ותצור עלה מליתא ותשרי עלה משרין ומגי עלה אפרורין סחור סחור :

* Et tu si prohibueris iniquum, et non reuer-
sus fuerit ab iniquitate sua & via sua impia,
iniquus ille in iniquitate sua morietur, & tu
animam tuam liberabis.

* Et cum conuersus fuerit iustus à iustitiis
suis, & faciet delictum, & dabo tormentum
in faciem eius: ipse morietur, quia non prohi-
buiſti eum. & in peccatis suis morietur, quia
non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit;
& sanguinem eius de manu tua requiram.

* Tu autem si prohibueris iustum vt non pec-
cet, & ipse non peccauerit, iustus vita uiuet,
quia prohibuiſti eum, & tu tuam animam li-
berabis.

* Et facta est ibi super me manus Domini, et
dixit ad me: Surge & egredere in campum, &
ibi dicetur ad te.

* Et surrexi & abi in campum. & ecce
ibi gloria Domini stabat quasi gloria quam vidi
super fluuium Chobar. & cado in faciem meam.

* Et venit ad me spiritus, & statuit me
super pedes meos, & locutus est ad me & di-
xit mihi: Ingredere & includere in medio do-
mus tue.

* Et tu fili hominis, ecce data sunt super te
vincula, & ligabunt te in eis, & non egredie-
ris de medio eorum.

* Et linguam tuam colligabo gutturi tuo, et
eris mutus, & non eris illis in virum obiurgan-
tem, quia domus exasperans est.

* Et cum locutus fuero ego ad te, aperiam
os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Dominus: Qui audit, audiat; et qui incredulus
est, incredulus sit; quia domus exasperans est.

CAP. IIII.

ET tu fili hominis, sume tibi laterem, & po-
nes illum ante faciem tuam, & scribes in
eo ciuitatem Hierusalem:

* Et dabis contra eam obsidionem. & adi-
ficabis eam propugnacula, & circumpones con-
tra eam vallum, & dabis contra eam castra, et
ordinabis arietes in circuitu.

* καὶ σὺ ἐὰν διατείλῃ τὰς ἀνομίας, καὶ μὴ ἀποτρέψῃ
ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτῆς καὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἀδικίου ὁ ἀνό-
μος ἐκείνῳ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ῥύσῃ.

* Ἐὰν τὸ ἀποτρέφειν δίκαιον ἀπὸ τῶν δικαιοσυλῶν αὐ-
τοῦ, καὶ ποιῇται ὁ ἀδικία, καὶ δώσω τὴν βαλάντιον εἰς
τὸ ὥπλον αὐτῆς, αὐτὴς ἀποθανεῖται, ὅτι ἐξέλειψεν αὐτὴν.
καὶ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς ἀποθανεῖται, διότι ἐμὴ μνη-
στῶσιν αἱ δικαιοσύναι αὐτῆς αἰς ἐποίησεν. καὶ τὸ αἷμα αὐ-
τοῦ ἐκ τῆς χερός σου ἐκζητήσω.

* σὺ ὅταν διατείλῃ τὰ δίκαια μὴ ἀμαρτεῖν, καὶ αὐτὸς
μὴ ἀμαρτήσῃ ὁ δίκαιος (ζῶν ζήσῃ), ὅτι ἐξέλειψεν αὐτὸν, καὶ
σὺ τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ.

* καὶ ἐχρέτω ἐκεῖ ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπεν πρὸς
με, ἀνάστηθι καὶ ἐξελθε εἰς τὸ πεδῖον, καὶ ἐκεῖ λαλήσῃ-
σεται πρὸς σε.

* καὶ ὤξεν καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδῖον. καὶ ἰδὼς ἐκεῖ
δόξα κυρίου εἰσῆκει καθὼς ἡ δόξα ἐν ἰδὼν ἐπὶ τοῦ ποτα-
μοῦ τοῦ χობάρ. καὶ πίπτον ἐπὶ τὸ ὥπλον μου.

* καὶ ἦλθον ἐπ' ἐμὲ πνύμα, καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πό-
δας μου, καὶ ἐλάλησεν πρὸς με καὶ εἶπέν μοι, εἰσελθε
καὶ ἐκλείσθηπ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου σου.

* καὶ σὺ ὡς ἀνθρώπου, ἰδοὺ δέδονται ἐπὶ σὲ δεσμοί,
καὶ διήθουσιν σε ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ μέσου
αὐτῶν.

* καὶ τὴν γλῶσσο σου συνδέσω τὰ λαρυγγί σου, &
ἀποκωφεθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἀνδρα ἐλέγχοντα,
διότι οἱ οὐκ ἔσονται πικραίνων ἐσίν.

* καὶ ἐν τῇ λαλίᾳ με πρὸς σέ, ὁμιλήσω τὸ σῶμα σου,
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ὁ ἀ-
κούων ἀκουέτω, καὶ ὁ ἀπειθὴν ἀπειθεῖτω, διότι οἶκος πα-
ραπικραίνων ἐσίν.

δι.

* Καὶ σὺ ὡς ἀνθρώπου, λάβε σεαυτὸν πλῆθος, & θή-
σεις αὐτὸν πρὸς τὸ ὥπλον σου, καὶ διαγράψῃς ἐπ' αὐ-
τὸν πόλιν τὴν ἰερουσαλήμ. καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν
περιοχὴν. καὶ οἰκοδομήσεις αὐτὴν περιμαχῶνας, καὶ πε-
ριβαλῆς ἐπ' αὐτὴν χάρακα, καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν πα-
ρεμβολάς, & τάξεις τὰς βελοσάσεις κύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Si autem exhortatus fueris impium, & non fuerit auersus à peccato suo & à via sua impia, ipse in peccato suo morietur: & tu ani-
mam tuam liberaſti.

" Et quando auersus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, ponam offendiculum pecca-
torum coram eo: ipse morietur, quia non exhortatus es eum: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit, &
sanguinem eius de manu tua requiram.

" Tu autem si exhortatus fueris iustum vt non peccet iustus, & ipse non
peccauerit, uiuens uiuet, quia monitus est, tu autem animam tuam liberaſti.

" Et manifest super me ibi spiritus prophete-
tæ à facie Domini, & dixit ad me: Surge & egredere in campum, & ibi loquar tecum.

" Et surrexi & egressus sum in campum, & ecce ibi gloria Domini residebat, quasi gloria quam vidi iuxta fluuium Chobar: & pronus
ceci super faciem meam.

" Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos, & locutus est mecum,
& dixit: Ingredere & absconde te in medio domus tuæ.

" Tu autem fili hominis, ecce statui verbum meum super
te, sicut vinculum funiculorum quibus ligant. & non egredieris in medium eorum.

" Et linguam tuam adhaerere faciam palato
tuo, & tacebis, & non eris eis vir increpans: quia populus contumax est.

" Et cum locutus fuero tecum, inclinabo animam
tuam, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: Qui suscipit, suscipiat disciplinam, & qui cessat, cesset peccare; quia populus contumax est.

CAP. IIII.

ET tu fili hominis sume tibi lapidem, & pones coram te, & figurabis super eum ciuitatem Ierusalem:

* Et pones super eam obsidionem, & edificabis super eam machinam, & comportabis aduersus eam aggerem. & collocabis contra
eam castra, & constituēs contra eam duces per circuitum.

* ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר
ברזל בינך ובין העיר והכינרתה ארץ פניך
אליה והיתה במצור וצרת עליה אורח היא לבית
ישראל:

* ואתה שכב על צדך השמאלי ושמת את עון
בית ישראל עליו מספר הימים אשר תשכב עליו
תשן את עונם:

* ואני נתתי לך ארץ שני עונם למספר ימים
שלש מאות ותשעים יום ונשאת עון בית
ישראל:

* וכלית את אלה וישכבת על צדך הימני שנית
ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום יום
לשנה יום לשנה נתתיו לך:

* ואל מצור רושלם תבין פניך וזרעך חשופה
ונבאת עליה:

* והנה נתתי עליך עבותים ולא תהפך מצדך
אל צדך עד כלותך ימי מצורך:

* ואתה קח לך חטין ושערים ופול ועד שישודחן
ובסמים ונתתה אותם בכלי אחר ועשית אותם לך
ללחם מספר הימים אשר אתה יושב על צדך
שלש מאות ותשעים יום תאכלנו:

* ומאכלך אשר תאכלנו במשקול עשרים שקל
ליום מעט עד ער תאכלנו:

* ומים במשורה תשתה ששית ההין מעט עד
ער תשתה:

* וענני שערים תאכלנה והינא בגללי צארת
האדם תעננה לעיניהם:

* ויאמר יהוה ככה יאכלו בני ישראל ארץ
לחםם טמא בגוים אשר אדירם שם:

* Et tu fume tibi sartagine ferream,
& pone eam in murum ferreum inter te
& inter ciuitatem; & obfirmabis faciem
tuam ad eam, & erit in obsidionem, &
circundabis eam. Signum est domui Is-
rael.

* Et tu dormies super latus tuum fini-
strum, & pones iniquitates domus Israel
super eo, numero dierum quibus dor-
mies super illud, & assumes iniquitates
eorum.

* Ego autem dedi tibi annos iniquita-
tis eorum numero dierum trecentos & no-
naginta dies, & portabis iniquitatem do-
mus Israel.

* Et cum compleueris hæc, dormies su-
per latus tuum dextrum secundo, & assu-
mes iniquitatem domus Iuda quadragin-
ta diebus. Diem pro anno, diem, inquam,
pro anno dedi tibi.

* Et ad obsidionem Hierusalem con-
uerteris faciem tuam, & brachium tuum
erit extentum, & prophetabis aduersus
eam.

* Ecce circumdedi te vinculis, & non te
conuerteris a latere tuo in latus aliud, donec
compleas dies obsidionis tuæ.

* Et tu fume tibi frumentum, & hor-
deum, & fabam, & lentem, & milium, &
viciam; & mittes ea in vas vnum, & fa-
cies tibi panes numero dierum quibus dor-
mies super latus tuum. Trecentis & no-
naginta diebus comedes illud.

* Cibus autem tuus quo vesceris, erit in
pondere viginti stateres in die: à tempore
vsque ad tempus comedes illud.

* Et aquam in mensura bibes, sextam
partem hin: à tempore vsque ad tempus
bibes illud.

* Et quasi subcineritium hordeaceum
comedes illud, & stercore quod egredi-
tur de homine operies illud in oculis eo-
rum.

* Hæc dicit Dominus: Sic comedent fi-
lij Israel panem suum pollutum inter gen-
tes ad quas eiiciam eos.

תרגום יונתן

ואת סב לך מסרות ברזל ותחזן יתה כותל ברזל בינך ובין קרמא ותתקן ית אפך לה ותחזי בצורא ותצור עלה את היא לבית ישראל:
ואת שכב על סטך דשמאלא ותשני ית חובי בית ישראל עלוהי מנגן יומיא ותשכב עלוהי תקבל ית חוביהון:
ואנא יתברך לך על חרין בחוביהון למנגן יומיא חלת מארה ותשעין יומין ותקבל חובי בית ישראל:
ותשלים ית ארץ ותשכב על סטך דימינא תנינא ותקבל ית חובי בית יהודה ארבעין יומין יומא לשמא יומא לשמא ותבתנון לך:
ולצור ירושלם תתקן אפך וזרעך תתקף ותתנבי עלה:
והא גזרח פתגמי עלך כאסור גדילן ולא תתהפך סטך לסטך עד אשלמותך יומי צורך:
ואת סב לך חטין ושעורין ופולא וטלופחין ודוחין וכונחין ותחזן יתהון במנגן חר ותעבד יתהון לך למיכל מנגן יומיא דאת שכב על
סטך חלת מארה ותשעין יומין תיקלנה:
ומיכלך דתיקלנה בסתקל עשורין פילם ליום מעדן ועד עדן תיקלנה:
ומיא במכילתא תשתי חר מן שמא בתנא מעדן ועד עדן תשתי:
ותחרא ולחם שעורין תיקלנה והיא על גלי ספקר אנשא תחרנה לעיניהון:
ואמר יי בדין ויכלח בני ישראל ית מיכלהון מסאב ביני עממיא דאגליתינן לתמן:

* Et tu sume tibi sartaginem ferream, & pones ei murum ferreum inter te & inter civitatem: preparabis faciem tuam ad eam, et erit in obsidione, & circumdabis eam: signum est hoc filiis Israel.

* Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates Israel super eo secundum numerum dierum quibus dormies super illud, & assumes iniquitates eorum.

* Et ego dedi tibi duas iniquitates eorum in numerum dierum trecentorum nonaginta, & assumes iniquitates domus Israel.

* Et complebis hæc, & dormies super latus tuum dextrum, & assumes iniquitates domus Juda quadraginta diebus, diem in annum posui tibi.

* Et ad obsidionem Hierusalem parabis faciem tuam, & brachium tuum roborabis, & prophetabis super eam.

* Et ego ecce dedi super te vincula, & ne conuertaris a latere tuo in latus tuum, donec compleantur dies obsidionis tue.

* Et tu sume tibi triticum & hordeum, & fabam, & lentem, & milium, & siliginem, immittes ea in vas unum fictile, & facies ea tibi in panes. & secundum numerum dierum quibus tu dormis super latus tuum, trecentis nonaginta diebus comedes ea.

* Et cibus tuus quo vesceris in pondere viginti siclos in die, a tempore usque ad tempus comedes ea.

* Et aquam in mensura bibes sextam partem hyem, a tempore usque ad tempus bibes illam.

* Quasi subcineritium hordeaceum comedes ea, in fimo stercoreis humani abscondes ea ante oculos eorum.

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic comedet filij Israel immunda inter gentes in quas eiciam eos.

* καὶ σὺ λάβε σαρταγὴν τήδεον σιδηρεῖαν, καὶ θήσεις ἀπὸ τοῦ σιδηρεῖου ἀνὰ μέθεν σου, καὶ ἀνὰ μέθεν τῆ πόλεως, καὶ ἐτοιμάσεις τὸ πρὸς ὥπλον σου ἐπ' αὐτῷ, ὥστε εἶναι ἐν συγκλεισμῷ, καὶ συγκλείσεις αὐτὴν, σημεῖόν ἐστιν τοῦτο τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* καὶ σὺ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρὸν σου τὸ δεξιερὸν, καὶ θήσεις τὰς ἀδικίας τοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτὸ κατὰ δριτμόν τῶν ἡμερῶν αἷς κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτὸ, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας αὐτῶν.

* καὶ ἐγὼ δέδωκά σοι τὰς δύο ἀδικίας αὐτῶν εἰς δριτμόν ἡμερῶν τετρακοσίων ἐνενήκοντα, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ.

* καὶ συντελέσεις ταῦτα, καὶ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρὸν σου τὸ δεξιόν, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου Ἰούδα τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν εἰς ἑκατὸν τέθηκά σοι.

* καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν ἱερουζαλὴμ ἐτοιμάσεις τὸ πρὸς ὥπλον σου, ὥστε τὸν βραχίονά σου στερεώσεις, καὶ πρὸς φητύσεις ἐπ' αὐτῷ.

* καὶ ἐγὼ δίδωμι δέδωκα ἐπὶ σὲ δεσμούς, καὶ μὴ στερεώσῃς ἀπὸ τοῦ πλευροῦ σου ἐπὶ τὸ πλευρόν σου, ὥστε οὐ συντελεσθῶσιν αἱ ἡμέραι τοῦ συγκλεισμοῦ σου.

* καὶ σὺ λάβε σαρταγὴν πυρεῖαν καὶ κελύφας, καὶ κύαμον, καὶ φακόν, καὶ κέγχρον καὶ ὀλὺρρον, ἐμβαλεῖς αὐτὰ εἰς ἄγγον ὡς ῥακινόν, καὶ ποιήσεις αὐτὰ σαρταγὴν εἰς ἄρτους. ὥστε κατὰ δριτμόν τῶν ἡμερῶν αἷς σὺ καθύδεις ἐπὶ τὸ πλευρὸν σου τετρακοσίου ἐνενήκοντα ἡμέρας φάγεσθαι αὐτά.

* καὶ τὸ βρώμά σου ὃ φάγεσθαι ἐν σατμῇ εἴκοσι σίκλους τλὴν ἡμέραν ἀπὸ καιροῦ ὥς καιροῦ φάγεσθαι αὐτά.

* καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ πῖεσθαι τὸ ἕκτον τοῦ ὕδατος, ἀπὸ καιροῦ ὥς καιροῦ πῖεσθαι αὐτό.

* ὥς ἐγκρυφίσθαι κελύφην φάγεσθαι αὐτά. ἐν βολβίσις κόπρου ἀνθρώπινης ἐγκρύψῃς αὐτὰ κατ' ὀφθαλμούς αὐτῶν.

* τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἐθνεσιν εἰς αἷμα βαλὼν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et tu tolle tibi sartaginem ferream, & pones eam murum ferreum inter te & civitatem: & diriges faciem tuam ad eam, & erit in obsidione, & obsidebis eam. signum est domui Israel.

* Et tu cuba super latus tuum sinistrum, & pones peccata domus Israel super illud: numero dierum quibus cubaueris super illud, suscipies peccata eorum.

* Et ego dedi tibi pro vno duo in peccatis eorum iuxta numerum dierum trecentorum & nonaginta dierum: & suscipies iniquitates domus Israel.

* Vbi enim hæc absolueris, cubabis super latus tuum dextrum secundum, & suscipies iniquitates domus Juda quadraginta diebus, diem pro anno, diem pro anno dedi eos tibi.

* Et ad obsidionem Ierusalem diriges faciem tuam, & brachium tuum roborabis: & prophetabis aduersus eam.

* Et ecce decretum Verbi mei erit super te quasi vinculum funiculorum; & non te conuerteris de latere tuo in latus tuum, donec compleueris dies tuæ obsidionis.

* Et tu sume tibi triticum, & hordeum, & fabam, & lentem, & milium, & speltam, & mittes ea in vase vno, & facies ea tibi in cibum numero dierum quibus cubaueris super latus tuum; trecentis & nonaginta diebus comedes illum.

* Cibus autem tuus quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in diem, a tempore usque ad tempus comedes illum.

* Et aquam in mensura bibes, sextam partem huius: a tempore usque ad tempus bibes illam.

* Et subcineritium panem hordeaceum comedes illum: super excrementum stercoreis humani subiges illum in oculis eorum.

* Et dixit Dominus: Sic comedent filij Israel cibum pollutum suum inter populos ad quos transmigrare eos feci.

14 * ואמר אלה אדני יהוה הנה נפשי לא מטמאה
ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה ולא
בא בפי בשר פגול:

15 * ואמר אלי ראה נתתי לך ארץ צפועי הבקר
תחת גללי האדם ועשית ארץ לחמך
עליהם:

16 * ואמר אלי בן אדם הנני שבר מטה לחם
בירושלם ואכלו לחם במשקל ובדאגה ומים
במשורה ובשמן ישתו:

17 * למען יחסרו לחם ומים ונשמו איש ואחיו
ונמקו בעונם:

ה

1 * ואתה בן אדם קח לך חרב חדת תער חלבים
תקחנה לך והעברת על ראשך ועל זקנך ולקחת
לך מאזני משקל ולקחתם:

2 * שלשית באור תבעיר בתוך העיר במלאות
ימי המצור ולקחת ארץ השלשית תכר בחרב
סביבותיה והשלשית תורה לרוח וחרב אריק
אחריהם:

3 * ולקחת משם מעט במספר וצרת אתם בכנפך:
4 * ומהם עוד תקחו והשלכת אותם אל תוך האש
ושרפת אתם באש ממנו תצא אש אל כל בית
ישראל:

5 * כה אמר אדני יהוה זאת ירושלם בתוך הגוים
שמתיה וסביבותיה ארצות:

6 * ותמר את משפטי לרשעה מן הגוים וארץ
חקותי מן הארצות אשר סביבותיה כי במשפטי
מאסו וחקותי לא הלכו בהם:

14 * Et dixi: A, a, a, Domine Deus. ecce
D anima mea non est polluta, & mortici-
nium, & laceratum a bestiis non comedi
ab infantia mea usque nunc, & non est in-
gressa os meum omnis caro immunda.

15 * Et dixit ad me: Ecce dedi tibi finum
bouvum pro stercore humanis, & facies
panem tuum in eo.

16 * Et dixit ad me: Fili hominis, ecce con-
teram baculum panis in Hierusalem, &
comedent panem suum in pondere & in
sollicitudine, & aquam in mensura & in
angustia bibent:

17 * Ut deficientibus pane & aqua corruat
unusquisque ad fratrem suum; & conta-
bescat in iniquitatibus suis.

CAP. V.

1 * ET tu fili hominis fume tibi gladium a-
cutum radentem pilos, & assumes eum,
& duces per caput tuum & per barbam
tuam; & assumes tibi stateram ponderis,
& diuides eos.

2 * Tertiam partem igni combures in
medio ciuitatis iuxta completionem die-
rum obsidionis: & assumes tertiam par-
tem, & concides gladio in circuitu eius:
tertiam verò aliam disperges in ventum,
& gladium nudabo post eos.

3 * Et fumes inde paruam numerum, &
ligabis eos in summitate pallij tui.

4 * Et ex eis rursus tolles, & proicies
eos in medio ignis, & combures eos igni,
& ex eis egredietur ignis in omnem do-
mum Israel.

5 * Hec dicit Dominus Deus: Ista est Hie-
rusalem. in medio gentium posui eam, &
in circuitu eius terras.

6 * Et contempsit iudicia mea ut plus ef-
ficeret impia quam gentes, & precepta mea
ultra quam terrarum quae in circuitu ei sunt.
Iudicia enim mea proiecerunt, & in prae-
ceptis meis non ambulauerunt.

תרגום יונתן

14 * ואמר תקבל בעותי וי אלילים הא נפשי לא מטמא ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה ולא אכלתי בשר פגול:

15 * ואמר לי חזי ויהבת לך יה גלי חורבא חלף גלי אנשא ותעבר ית מכלך עליהון:

16 * ואמר לי בן אדם הא אנא חבד סעיד מכלא בירושלם ויכלון לחמא במתקל ובצפא ומיא בצדו ובאשחמסו ישתון:

17 * בדיל דחסר להון מכל ומשתי ויצדון גבר ואחיה ויתמסון בחוביהון:

ה

1 * ואתה בן אדם סב לך חרבא חריפא מספר גלביא חסב לך ותעבר על רישך ועל דקנך ותסב לך מונקן ומתקל ותפלגון:
2 * חלמא בנורא חלק בגו קרחא כמשלם יומי צירא ותסב ית חלמא חקטל בחרבא סחרנהא ותלמא חבד לכול רוח דבן ויחבדון
ידקטלין בחרבא אגרי בחריהון:

3 * ותסב מתקן ועיר במנן ותצור יההון בכנפך:

4 * ומנהון עוד חסב ותרימי יההון לגו נורא וחוקיד יההון בנורא בכין חפוק אשתא על כל בית ישראל:

5 * בדנן אסר יי אלילים דא ירושלם בגו עממא שויתחא סחור סחור מדינתא:

6 * ואשננת יחדיני למחב בהון מן עממא ויה קימי מן מדינתא די בסחרנהא ארי בדיני קצו וקימי לא תליכו בהון:

* Dixi, Nequaquam Domine Deus Israel. anima mea non est polluta in immunditia: & morticinum, & captum à bestiis non comedi à natiuitate mea vsque nunc, neque ingressa est in os meum omnis caro prophana.

* Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum bouum pro stercore humanis, & facies panes in eis.

* Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, ecce ego contero firmamentum panis in Hierusalem, & comedent panem in pondere & indigentia; & aquam in mensura & in interitu bibent:

* Ut indigentes fiant pane et aqua. & interibit homo et frater eius, & contabescant in iniquitatibus suis.

CAP. V.

ET tu fili hominis, sume tibi gladium acutum magis quam nouacula tonsoris, possidebis eum tibi. & induces eum super caput tuum & super barbam tuam. & sumes stateram ponderis, & diuides eos.

* Quartam partem in igne combures in media ciuitate secundum completionem dierum conclusionis. & sumes quartam partem, & combures eam in medio eius, & quartam partem concides in gladio in circuitu eius, et quartam partem disperges vento: & gladium nudabo post eos.

* Assumes inde paucos in numero, & circumligabis eos pallio tuo.

* Et ex his tolles adhuc, & proicies eos in medium ignis, & combures eos in igne: ex ea egredietur ignis, & dices omni domui Israel:

* Hæc dicit Dominus Dominus: Ista Hierusalem. in medio gentium posui eam, et in circuitu eius regiones.

* Et dices: Justificationes meas iniquo ex gentibus, & legitima mea regionum quæ in circuitu eius: quia iustificationes meas repulerunt, & in legitimis meis non ambulauerunt in eis.

* εἶπα, μηδ' αὖτως κύριε ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ· εἴ ἢ ψυχὴ μου ἐμεμίανεν ἐν ἀκαθαρσίᾳ, καὶ θνησιμῶν καὶ θνητῶν οὐ βέβρωκα ἀπὸ γένεώς μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' εἰσελήλυθον εἰς τὸ σῶμα μου πρὸς κρέας βέβηλον.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα βοῶν, ἀντὶ τῶν βολβίτων ἀνθρώπων, καὶ ποιήσεις ὅθεν ἄρτους ἐπ' αὐτῶν.

* καὶ εἶπεν κύριε ὁ θεός με, ἢ ἀνθρώπου ἰδοὺ ἐγὼ σωτήριον ἔργημα ἄρτου ἐν ἱερουζαλήμ, καὶ φάγον ἄρτον ἐν σατμῇ ἐνδείᾳ, καὶ ὕδατος ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν ἀφανισμῷ πίνοντα.

* ὅπως ἐνδείᾳ ἡρώων ἄρτου καὶ ὕδατος. καὶ ἀφανισμῷ ἀνθρώπων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ ἐν τακῇ ὄνται ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν.

ε.

* Καὶ σὺ ἢ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥομφαίαν ὀξεῖαν ὥστε ξυρὸν κουρέως κτήση αὐτὴν σεαυτῷ. καὶ ἐπάξεις αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου ἐπὶ τὸν πῶγνα σου. & λήψῃς ξυρὸν σατμῶν, καὶ διαθήσεις αὐτὴν.

* τὸ τέταρτον ἐν πυρὶ ἀνακαύσεις ἐν μέσῃ τῇ πόλει καὶ τὴν πληρώσῃ τῶν ἡμερῶν τοῦ συγκαταστροφῆς. καὶ λήψῃς τὸ τέταρτον, & κατακαύσεις αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῆς, & τὸ τέταρτον κατακόψεις ἐν ῥομφαίᾳ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρτον διασκορπίσεις τῷ πνύματι. & μάχαιραν ἐκκενώσῃς ὀπίσω αὐτῶν.

* λήψῃς ἐκείθεν ὀλίγους ἐν δριτμῇ, καὶ συμπεριλήψῃς αὐτοὺς τῇ ἀναβολῇ σου.

* καὶ ἐκ τούτων λήψῃς ἑπτα καὶ ῥίψῃς αὐτοὺς εἰς μέσον τοῦ πυρός, καὶ κατακαύσεις αὐτοὺς ἐν πυρὶ, ὥστε αὐτὸ εἴξῃς λαὸς (εἰ) πῦρ, καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραὴλ.

* ταῦτα λέγει ὁ κυριεύων, αὕτη ἱερουζαλήμ. ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέθηκα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλῳ αὐτῆς χώρας.

* καὶ ἐρεῖς, τὰ δικαιώματά μου τῇ πόλει ἐν τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου τῶν χωρῶν τῶν κύκλῳ αὐτῆς, διότι τὰ δικαιώματά μου ἀπόσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus: ecce anima mea non est polluta, & morticinum & confectionem à bestia non comedi ab infantia mea vsque nunc: & non comedi carnem abominabilem. 15 Et dixit mihi: Vide ut dederim tibi stercus bouum pro stercore hominis, & facies cibum tuum super illud. 16 Et dixit ad me: Fili hominis, ecce ego conteram sustentaculum cibi in Ierusalem, & comedent cibum suum in pondere & in solitudine, & aquam in desolatione & stupore bibent.

17 Ut deficiat eis cibus & potus: & vastabuntur vir & frater eius, & tabescent in iniquitatibus suis.

CAP. V.

ET tu fili hominis tolle tibi gladium acutum, nouaculam tonsorum tolles tibi; & traduces super caput tuum & super barbam tuam, & assumes tibi lances ponderis, & diuides eos. 2 Tertiam partem igne combures in medio ciuitatis, cum completi fuerint dies obsidionis: & tolles tertiam partem, & occides gladio quæ in circuitu eius sunt; & tertiam partem disperges omni vento; sic enim dispergentur: & occidentes gladio immittam post eos.

3 Et tolles inde paucos numero, & ligabis eos in extremitate pallij tui.

4 Et ex eis rursus tolles & proicies illos in medium ignis, & combures eos igni: tunc egredietur ignis in omnem domum Israel.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Hierusalem: in medio populorum posui eam in circuitu prouinciarum.

6 Et mutauit iudicia mea, ut peccaret in eis magis quam populi; & pacta mea magis quam prouinciæ quæ in circuitu eius sunt, quia iudicia mea detestati sunt, & in pactis meis non ambulauerunt.

לכן כה אמר אדני יהוה יען המנכם מן
הגוים אשר סביבותיכם בחקותי לא הלכתם ואת
משפטי לא עשיתם וכמשפטי הגוים אשר
סביבותיכם לא עשיתם :
לכן כה אמר אדני יהוה הנני עליך גם אני
ועשיתי בתוכך משפטים לעיני הגוים :
ועשיתי כך את אשר לא עשיתי וארץ אשר
לא אעשה כמוהו עוד יען כל תועבתך :
לכן אכורו יאכלו בנים בתוך ובנים יאכלו
אבותם ועשיתי כך שפטים וזריתי ארץ כל
שאריתך לכל רוח :
לכן חי אני נאם אדני יהוה אם לא יען ארץ
מקדשי טמאת בכל שקוציך ובכל תועבתך
וגם אני אגרע ולא תחוס עיני וגם אני לא
אחמול :
שלשתיך בדבר ימורו וברעב יכלו בתוך
והשלשית בחרב יפלו סביבותיך והשלשית לכל
רוח אזורו וחרב אריק אחריהם :
וכלה אפי והנחתי חמתי בם והנחמתי וידעו
כי אני יהוה דברתי בקנאותי בכלותי חמתי
בם :
ואתנך לחרבה ולחרפה בגוים אשר סביבותיך
לעיני כל עובר :
והיתה חרפה וגדופה מוסר ומשמה לגוים
אשר סביבותיך בעשותי כך שפטים באף ובחמה
ובתכחות חמה אני יהוה דברתי :
בשלחי ארץ חצי הרעב הרעים בהם
אשר תיו למשחית אשר אשלח אותם
לשחתכם ורעב אסף עליכם ושברתי לכם מטה
לחם :

7 * Idcirco hæc dicit dominus Deus: Quia
superastis gentes quæ in circuitu vestro
sunt, & in præceptis meis non ambulastis
& iudicia mea non fecistis, & iuxta iudi-
cia gentium quæ in circuitu vestro sunt,
non estis operati.
8 * Ideò hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui
iudicia in oculis gentium.
9 * Et faciam in te quæ non feci, & qui-
bus similia vltra non faciam propter om-
nes abominationes tuas.
10 * Ideò patres comedent filios in medio
tui, & filij comedēt patres suos. Et faciam
in te iudicia, & ventilabo vniuersas reli-
quias tuas in omnem ventum.
11 * Idcirco viuo ego, dicit Dominus Deus,
nisi pro eo quòd sanctum meum violasti
in omnibus offensionibus tuis & in cun-
ctis abominationibus tuis, ego quoq; con-
fringam, & non parcet oculus meus, &
non miserebor.
12 * Tertia pars tui peste morietur, & fa-
me cōsumetur in medio tui: & tertia pars
tui in gladio cadet in circuitu tuo. tertiam
verò partem tuam in omnem vētum dif-
pergam, & gladium euaginabo post eos.
13 * Et complebo furorem meum, & re-
quiescere faciam indignationem meam
in eis, & cōsolabor. & scient quia ego Do-
minus locutus sum in zelo meo, cum im-
pleuero omnem indignationem meam in
eis.
14 * Et dabo te in desertum & in oppro-
brium gentibus quæ in circuitu tuo sunt,
in conspectu omnis prætereuntis.
15 * Et eris opprobrium & blasphemia, ex-
emplum & stupor in gentibus quæ in cir-
cuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in
furore & in indignatione, & in increpa-
tionibus iræ: ego Dominus locutus sum.
16 * Quando misero sagittas famis pes-
simas in eis quæ erunt mortiferæ, & quas
mittam vt disperdam vos. & famem con-
gregabo super vos, & conteram in vobis
baculum panis.

תרגום יונתן

7 כן כנן אמר יי אלהים חלף דחבתון מן עממיא די בסחרניכון בקימי לא חלכתון ויר דיני לא עבדתון וכנמוסי עממיא די
בסחרניכון לא עבדתון : 8 כן כנן אמר יי אלהים תא אנא שלח רגזי עלך אף אנא ואעבד בגויך פרענות דינין לעיני עממיא :
9 ואעבד ביד ית דלא עבדת וית דלא אעבד דכתיבה עוד חלף כל תועבתך :
10 כן אנהי ויכלין בסר בגויה ובגניא ויכלין בסר אבחתהון ואעבד ביד פרענות דינין ואבדר ית כל שאר עמין לכל רוח :
11 כן קום אנא אמר יי אלהים אם לא חלף דמקדשי סאבת בכל שקוציך ובכל תועבתך ואף אנא אקטוף דרעיד ולא יחוס
מימי ואף אנא לא ארחם : 12 חלתיך בסותא וסותון ובכפנא ושתיצון בגויך ותלתא בחרבא ותקטלון סחרניך ותלתא
לכל רוח אבדר ודקטלון בחרבא אגרי בתריהון :
13 ויחול רגזי ואגית חסתי בהון ואסיף וידעון ארי אנא ויי גזרת במימרי ואקיים כד יחול רגזי בהון :
14 ואחניך לחרבא ולחסורין ביני עממיא די בסחרניך לעיני כל דערי :
15 ויחול לחסורין ולאחרבא עלך צרו ואשתממו לעממיא דבסחרניך כד אעבד ביד פרענות דינין כרגז ובחמה ובחקיף רגזי אנא
ויגזרת במימרי : 16 בגזרתי ית סחרת כפנא מכחשין בישין דמתקנין לחבלא דאשלח ויחולן לחבלותכון וכפנא אוסיף עליכון
ואחבר לכון סעוד מיקלא :

* Propterea hæc dicit Dominus Dominus: Pro eo quod occasio vestra ex gētibz quæ in circuitu vestro, & in legitimis meis non ambulastis, & iustificationes meas non fecistis: sed neque secundum iudicia gentium quæ in circuitu vestro, fecistis.

* Propterea hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego ad te, et faciam in medio tui iudicium in conspectu gentium.

* Et faciam in te quæ non feci, & non faciam similia eis ultra secundum omnes abominationes tuas.

* Idèd patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres, & faciam in te iudicia, & dispergam omnes reliquos tuos in omnem ventum.

* Propterea viuo ego, dicit Dominus Dominus: profecto eo quod sancta mea maculasti in omnibus offensionibus tuis, & in cunctis abominationibus tuis, & ego abijciam te, non parceret meus oculus, & ego non miserebor.

* Quarta pars tui in morte expendetur, & quarta pars tui in fame consummabitur in medio tui, & quartā partem tui in omnem vñtum dispergam eos: et quarta pars tui in gladio cadent in circuitu tuo, gladium educam post eos.

* Et complebitur furor meus, & ira mea super eos, & consolabor: & scies quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum complevero ego iram meam super eos.

* Et ponam te in desertum, & filias tuas in circuitu tuo in conspectu omnis prater-euntis:

* Et eris blasphemia gemibilis, & manifesta erit, & desolatio in gentibus in circuitu tuo, cum fecero ego in te iudicia in ira, & in furore, & in ultione furoris. ego Dominus locutus sum.

* Quando misero ego sagittas meas famis super eos, & erunt in defectionem, & mittam eas ut disperdam vos. & famem congregabo super vos, & conteram firmamentum panis tui.

7 * διὰ τούτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριε, ὁ ὢν ἡ ἀφορμὴ ὑμῶν ἐν τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου ὅσα ἐπορεύθητε, & τὰ δικαιώματά μου ὅσα ἐποίησατε. ἀλλ' οὐδὲ κτ' τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν οὐ πεποίηκατε.

8 * διὰ τούτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριε, ἰδὲ ἐγὼ ἔπι σέ, & ποιήσω ἐν μέλῳ σου κῆμα ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν.

9 * καὶ ποιήσω ἐν σοὶ αὐτὸ οὐ πεποίηκα, καὶ οὐ ποιήσω ὅμοια αὐτοῖς ἐπὶ κτ' πάντα τὰ βδελύγματα σου.

10 * διὰ τούτο πατέρες φάγονται τὰ τέκνα ἐν μέλῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας, & ποιήσω ἐν σοὶ κῆματα, καὶ διασκορπῶ πᾶν τὸν κατὰ λείπεις σου εἰς πάντα αἶμα.

11 * διὰ τούτο ζῶ ἐγὼ, λέγει ἀδωναΐ κύριε, ἢ μὴ ὁ ὢν τὰ ἁγία μου ἐμίσησας ἐν πᾶσιν τοῖς περὶ σοῦ θίσμασιν σου καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς βδελύγμασιν σου, καὶ γὰρ ἀπέθρμαιζες, οὐ φείσεσθαι μου ὀφθαλμοῦ, καὶ ἐγὼ ὅσα ἐλεήσω.

12 * τὸ τέταρτον σου ἐν θανάτῳ ἀνὰ λωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτον σου ἐν λιμῷ σπυτελεσθήσεται ἐν μέλῳ σου, καὶ τὸ τέταρτον σου εἰς πᾶν τὸν αἶμα σπορῶ αὐτοῖς. & τὸ τέταρτον σου ἐν ῥομφαίᾳ πεθύνεται κύκλῳ σου, & μάχαιραν ἐκκινῶσά ὀπίσω αὐτῶν.

13 * καὶ συντελεσθήσεται ὁ θυμός μου, καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁδολογήσεται, καὶ γνώση διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα ἐν τῷ ζήλῳ μου, ἐν τῷ συντελέσει με τὸ ὄργον μου ἐπ' αὐτοῖς.

14 * καὶ θήσεται σε εἰς ἔρημον καὶ τὰς θυγατέρας σε κύκλῳ σου ἐνώπιον πάντος διὸδόντος,

15 * καὶ ἔσθ' βλασφημία στυγερὰ καὶ δόλη ἔσθαι, καὶ ἀφανισμός ἐν τοῖς ἐθνεσιν κύκλῳ σου, ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κῆματα ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ καὶ ἐν ἐκδικήσει θυμοῦ. ἐγὼ κύριος λελάληκα,

16 * ἐν τῷ ἔξαποστέλλαι με τὰς βολίδας μου τὸ λιμὸν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἔσον εἰς ἐκλείψιν καὶ ἀποστέλῶ αὐτάς διαφθεῖραι ὑμᾶς. καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ σπυτεῖψω στήνῃ σου ἀρτοῦ σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod peccastis magis quam populi qui in circuitu vestro sunt, & in pactis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, & iuxta leges populorum qui sunt in circuitu vestro, non fecistis;

* Idèd hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego immitto furorem meum contra te etiam ego, & faciam in medio tui ultionem iudiciorum in oculis populorum. Et faciam in te id quod non feci, & cui simile non faciam ultra pro omnibus abominationibus tuis.

* Idèd patres comedent carnes filiorum suorum in medio tui, & filij comedent carnem patrum suorum: & faciam in te ultionem iudiciorum, & dispergam omnes reliquias populi tui in omnem ventum.

* Propterea viuo ego, dicit Dominus Deus, nisi pro eo quod sanctuarium meum polluisti in omnibus immunditiis tuis, & in omnibus abominationibus tuis, ego quoque conteram brachium tuum, & non parceret Verbum meum, & ego quoque non miserebor.

* Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui gladio occidetur in circuitu tuo, & tertiam partem in omnem ventum dispergam, & occidentes gladio immittam post eos.

* Et dabo te in solitudinem & in opprobria inter populos qui in circuitu tuo sunt in oculis omnis transeuntis.

* Eteris in opprobria & ut magnificetur super te, & in desolationem & stuporem populis qui in circuitu tuo sunt, cum fecero in te ultionem iudiciorum in furore & indignatione, & in ira furoris mei. ego Dominus decreui in verbo meo.

* Cum misero percuttionem famis, & plagas malas quæ paratæ sunt ad disperdendum, quas mittam ut disperdam vos: & famem adiciam super vos, & conteram vobis sustentaculum panis.

וְשַׁלַּחְתִּי עֲלֵיכֶם רָעָב וְחַיָּה רָעָה וְשִׁבְלֶךְ וְדָבָר
וְדָם יַעֲבֹר בְּךָ וְחָרֵב אָבִיא עָלֶיךָ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃

ו

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
בֶּן־אָדָם שֵׁים פָּנֶיךָ אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּב־אֵלֶיָּהֶם׃

וַאֲמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל שְׁמָעוּ דְבַר־אֲדֹנִי יְהוָה
כֹּה־אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה לְהָרִים וּלְגִבְעוֹת לְאִפְּיָקִים
וּלְזִיאוֹת הִנְנִי אֲנִי מְבִיא עֲלֵיכֶם חָרֵב וְאִבְדֹתַי
בְּמוֹתֵיכֶם׃

וְנִשְׁמָו מִזִּבְחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּרוּ חֲמִנֵיכֶם וְהַפְּלִיתִי
חֲלָלֵיכֶם לִפְנֵי גִלּוּלֵיכֶם׃

וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם
וְזָרִיתִי אֶת־עֲצָמוֹתֵיכֶם סְבִיבוֹת מִזִּבְחוֹתֵיכֶם׃

בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם הָעָרִים תַּחֲרִבְנָה וְהַבְּמוֹת
תִּישְׁמְנֶנּוּ לְמַעַן יַחֲרִבוּ וַיִּאֲשָׁמוּ מִזִּבְחוֹתֵיכֶם
וְנִשְׁבְּרוּ וְנִשְׁבְּתוּ גִלּוּלֵיכֶם וְנִגְדְּעוּ חֲמִנֵיכֶם וְנִמְחוּ
מֵעֵשִׂיכֶם׃

וְנִפְלַח חֲלָל בְּתוֹכְכֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
וְהוֹתַרְתִּי בַּחֲיוֹר לָכֶם פְּלִיטֵי חָרֵב בְּגוֹיִם

בַּחֲזוֹתֵיכֶם בְּאַרְצוֹת׃
וְזָכְרוּ פְּלִיטֵיכֶם אוֹתִי בְּגוֹיִם אֲשֶׁר נִשְׁבְּרוּ־שָׁם

אֲשֶׁר נִשְׁבַּרְתִּי אֶת־לִבִּי הַזֶּה אֲשֶׁר־סָר מֵעָלַי וְאֵת
עֵינָיִם הַזֵּה אַחֲרֵי גִלּוּלֵיהֶם וְנִקְטְוּ בַּפְּנִיָּהִם אֶל־
הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ לְכָל תּוֹעֵבֹתֵיהֶם׃

וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה לֹא־אֶל־חֲנֹם דְּבַרְתִּי לַעֲשׂוֹת
לָהֶם הָרָעָה הַזֹּאת׃

כֹּה־אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הִכָּה בַּכֶּפֶךְ וּרְקַע בְּרִגְלֶךָ
וְאָמַר־אֲחֵךְ אֶל־כָּל־תּוֹעֵבוֹת רָעוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
בַּחֲרֵב בָּרָעַב וּבְדָבָר יִפְּלוּ׃

17 * Et immittam in vos famem, & bestias pessimas usque ad interuentionem. & pestilentia & sanguis transibunt per te, & gladium inducam super te. Ego Dominus locutus sum.

CAP. VI.

1 * ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 * Fili hominis, pone faciem tuam ad montes Israel, & prophetabis ad eos, & dices: Montes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, rupibus & vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra:

4 * Et demoliar aras vestras, & confringentur simulachra vestra, & deiciam interfectos vestros ante idola vestra.

5 * Et dabo cadauera filiorum Israel ante faciem simulachrorum vestrorum. & dispergam ossa vestra circa aras vestras

6 * in omnibus habitationibus vestris. Urbes desertæ erunt, & excelsa demolientur & dissipabuntur, & interibunt aræ vestræ & confringentur: & cessabunt idola vestra, & conterentur delubra vestra, & delebuntur opera vestra:

7 * Et cadet interfectus in medio vestri. & scietis quia ego sum Dominus.

8 * Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus, cum disperfero vos in terris.

9 * Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus ad quas captiui ducti sunt: quia contriui cor eorum fornicans & recedens à me, & oculos eorum fornicantes post idola sua, & displicebunt sibi met super malis quæ fecerant in vniuersis abominationibus illis.

10 * Et scient quia ego Dominus non frustra locutus sum, ut facerem eis malum hoc.

11 * Hæc dicit Dominus Deus: Percute manu tua, & allide pedem tuum, & dic Heu ad omnes abominationes malorum domus Israel, quia gladio, fame & pesteruntur sunt.

תרגום יונתן

17 וְשַׁלַּחְתִּי עֲלֵיכֶם כָּפָא וְחַיָּה וְחִתָּא בִּישְׁתָּא וְיִתְכַלֶּנָּךְ וְדָבָר וְדָם יַעֲבֹר בְּךָ וְחָרֵב אָבִיא עָלֶיךָ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם קַבֵּל נְבוּאָה עַל טוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְטוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְלְרִמְתָּא וּלְפִצְיָא וּלְחִילֵיָא הָאֵלֶּה מִיְּתֵי עֲלֵיכֶם׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

וְאָמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל קַבְלוּ פִתְגָמֵי דַיְיָ אֱלֹהִים וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃

* Et emittam in te famem, & bestias ma-
las, & cruciabo te: & mors & sanguis trans-
ibunt super te, & gladium inducam super te:
Ego Dominus locutus sum.

CAP. VI.

ET factum est verbum Domini ad me dicens:
* Fili hominis, firma faciem tuam ad mon-
tes Israel, & prophetiza ad eos:
* & dices: Montes Israel, audite verbum
Domini Domini. hæc dicit Dñs Dñs montibus
& collibus, & rupibus & vallibus. Ecce ego
induco super vos gladium, & exterminabun-
tur excelsa vestra:

* Et conterentur altaria vestra, et delubra
vestra, & deiicium vulneratos vestros in con-
spectu idolorum vestrorum:

* Et dabo cadauera filiorum Israel ante fa-
ciem idolorum suorum, & dispergam ossa ve-
stra in circuitu altarium vestrorum

* omni habitatione vestra: ciuitates deser-
te erunt, & excelsa debebuntur, vt extermi-
nentur altaria vestra, & confringentur &
cessabunt idola vestra, & auferentur delubra
vestra, & debebuntur opera vestra:

* Et cadent vulnerati in medio vestri, &
scietis quia ego Dominus.

* Et relinquam cum fuerint ex vobis salua-
ti ex gladio in gentibus, & in dispersione ve-
stra in regionibus.

* Et recordabuntur mei liberati ex vobis
in gentibus, quod captiui ducti sunt ibi: iuravi
cordi eorum fornicanti recedenti a me, oculis eo-
rum fornicantibus post exercitia eorum, et plan-
gent ante faciem suam pro malis quæ fecerunt
in omnibus abominationibus suis.

* Et scient quia ego Dominus non in frustra
locutus sum vt facerem eis omnia mala ista.

* Hæc dicit Dominus: Plaudite manu, &
strepe pede: et dic Euge super omnibus abomi-
nationibus domus Israel: in gladio, & in fame
& in morte cadent.

* καὶ ἐξαποσελῶ ἐπὶ σέ λιμόν, καὶ θήλια ποιήσω,
καὶ πιωρήθωαί σε, καὶ θάνατος καὶ αἷμα διελθού-
σαι ἐπὶ σέ, καὶ μαχαίραν ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ κύριος λέ-
λάληκα.

* Καὶ ἐγγέτω λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων,
* ὅς ἐστιν ἄνθρωπος στήριξον τὸ πρὸς ὤπλον σου ἐπὶ τὰ ὄρη
Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς ὅτις ἐπ' αὐτά.

* καὶ εἰπὺς, τὰ ὄρη Ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον ἀδωναί
κυρίου. τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος τοῖς ὄρεσιν, καὶ τοῖς βε-
νοῖς, καὶ ταῖς νάπαις καὶ ταῖς φάραγξιν. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπά-
ξω ἐφ' ὑμᾶς ῥομφαίαν, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τὰ ὑ-
ψηλὰ ὑμῶν.

* καὶ συντριβήσονται τὰ δυσασήρια ὑμῶν, καὶ τὰ τεμέ-
νη ὑμῶν, καὶ καταβαλὼ τραυματίας ὑμῶν ἐνώπιον τῶν
εἰδώλων ὑμῶν.

* καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν ὑμῶν Ἰσραὴλ καὶ πρὸς ὀ-
πὸν τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ διασκορπῶ τὰ ὅσα ὑμῶν κύ-
κλῳ τῶν δυσασήριων ὑμῶν.

* πάση τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. αἱ πόλεις ἐρημωθήσονται,
καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀφανισθήσονται, ὅπως ἐξολοθρευθήσονται
τὰ δυσασήρια ὑμῶν, καὶ συντριβήσονται, καὶ καταπαύ-
σονται τὰ εἰδώλα ὑμῶν, καὶ ἐξαρθῇ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ
ἐξαλειφθῶσιν τὰ ἔργα ὑμῶν.

* καὶ πεσούται τραυματία ἐν μέσῳ ὑμῶν. & ἐπι-
γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος.

* καὶ ὑπολείψομαι ἐν τῷ γένει ὑμῶν δύσασσο-
μῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τοῖς ἐθνεσιν, καὶ ἐν τῇ διασκορπισ-
μῷ ὑμῶν ἐν ταῖς χώραις.

* καὶ μνησθήσονται με & δύσασσομῶν ὑμῶν ἐν
τοῖς ἐθνεσιν, & αἰχμαλωτῶσιν ἐκεῖ, ὁ μῶμοσ τε καὶ ἡ καρ-
δία αὐτῶν τῇ ἐκπορεύσει αὐτῶν ἀπὸ ἐμοῦ, τοῖς ὀφ-
θαλμοῖς αὐτῶν τοῖς πορνύρεσιν ὀπίσω τῶν ἐπιπορευμάτων
αὐτῶν, & κόψονται καὶ πρὸς ὀπὸν αὐτῶν πρὸς τῶν κακῶν
ὧν ἐποίησαν ἐν πάσῃ τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν.

* καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος ὅτι εἰς δωρεὴν λέ-
λάληκα τὸ ποιῆσαι αὐτοῖς πάντα τὰ κακά ταῦτα.

* τὰδε λέγει κύριος, κρότηθι τὴν χεῖρά σου ἐφ' ὅτις ἐπὶ τὸ
δί, & εἰπον ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν οἴκου Ἰσραὴλ,
ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ πεσούται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et mittam in vos famem, & bestias pessimas, & absque liberis te facient. & pestilentia & sanguis transibunt per te: & occidentes
gladio inducam super te. Ego Dominus decreui in verbo meo.

CAP. VI.

ET factum est verbum prophetiae a facie Domini ad me, dicens: * Fili hominis suscipe prophetiam in montes Israel, & vaticinare
in eos. * & dices: Montes Israel suscipite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, riuibus & vallibus:
Ecce ego inducam super vos occidentes gladio, & disperdam excelsa vestra: * Et desolabuntur ara vestra, & conterentur delubra ve-
stra, & proiciam interfectos vestros ante cadauera idolorum vestrorum. * Et dabo cadauera filiorum Israel ante cadauera idolorum suo-
rum; & dispergam ossa vestra in circuitu ararum vestrarum. * In omnibus habitationibus vestris ciuitates desertæ erunt:
& excelsa desolabuntur, vt destruantur & vastentur ara vestra, & conterantur & cessent idola vestra, & succidantur delubra vestra, & de-
leantur opera vestra.

* Et proiciantur interfecti inter vos: & scietis quia ego Dominus.
* Et reliquum faciam vt vobis sint superflites a gladio inter populos, cum dispersi fueritis in prouinciis.
* Et recordabuntur qui superflites fuerint in vobis, timoris mei inter populos ad quos captiui ducti sunt. quia confregi cor eorum infi-
piens, quod declinauit a cultu meo, & aspectum oculorum suorum qui errant post idola eorum, & gement ipsi spectantes ob mala quæ
fecerunt in omnibus abominationibus suis.

* Et scient quia ego Dominus non frustra decreui in verbo meo, vt facerem
eis malum hoc.

* Hæc dicit Dominus Deus: Complode manu tua, & allide pede tuo: & dic Væ super omnes abomina-
tiones malas domus Israel, quia in gladio, in fame, & in peste ruent.

12 * וְהָיוּ בְּדָבָר יָמוּרָה וְהָיוּ בְּחָרֶב יָפֹל
וְהָנִשְׁאָר וְהַנֶּצֶר בְּרַעַב יָמוּת וְכָלִיתִי חַמְתִּי בָם:
13 * וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּהִיּוֹת חֲלָלִים בְּתוֹךְ
גְּלוּלֵיהֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם אֶל־כָּל־גִּבְעָה רָמָה
בְּכָל־רֹאשֵׁי הָהָרִים וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וְתַחַת כָּל־
אֵלֶּה עֲבָתָה מְקוֹם אֲשֶׁר נָתַנּוּ שָׁם רִיחֵיהֶם לְכָל־
גְּלוּלֵיהֶם:
14 * וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ
שְׁמָמָה וּמִשְׁמָמָה מִמֶּדְבָּר דְּבָלְתָה בְּכָל־מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם
וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
* וְאַתָּה בֶן־אָדָם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה לְאֶדְמַת
יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל־אַרְבַּעַת בְּנֵי־הָאָרֶץ:
* עַתָּה הַקֵּץ עָלֶיךָ וְשִׁלַּחְתִּי אִפְּי בָךְ וּשְׁפָטִיתִיךָ
בְּדַרְכֶּיךָ וְנָתַתִּי עָלֶיךָ אֶת כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיךָ:
* וְלֹא־תָחוּס עֵינִי עָלֶיךָ וְלֹא אֲחַמּוֹל בִּי דְרָכֶיךָ
עָלֶיךָ אֲתֹן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ בְּתוֹכָךְ תִּהְיֶינ וַיִּדְעֶתֶם כִּי־
אֲנִי יְהוָה:
* כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה רָעָה אַחַת רָעָה הִנֵּה בָאָה:
* קֵץ בָּא בָּא הַקֵּץ הַקֵּץ אֵלַיךְ הִנֵּה בָאָה:
* בָּאָה הַצְפִּירָה אֵלַיךְ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ בָּא הַעֵת קָרוֹב
הַיּוֹם מִהוֹמָרָה וְלֹא־הָרָה הָרִים:
* עַתָּה מִקְרֹב אֲשַׁפֵּךְ חַמְתִּי עָלֶיךָ וְכָלִיתִי אִפְּי
בָךְ וּשְׁפָטִיתִיךָ בְּדַרְכֶּיךָ וְנָתַתִּי עָלֶיךָ אֶת כָּל־
תּוֹעֲבוֹתֶיךָ:
* וְלֹא־תָחוּס עֵינִי וְלֹא אֲחַמּוֹל בְּדַרְכֶּיךָ עָלֶיךָ
אֲתֹן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ בְּתוֹכָךְ תִּהְיֶינ וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְהוָה
מִכָּרָה:

תרגום יונתן

12 * וְהָיוּ בְּדָבָר יָמוּרָה וְהָיוּ בְּחָרֶב יָפֹל
וְהָנִשְׁאָר וְהַנֶּצֶר בְּרַעַב יָמוּת וְכָלִיתִי חַמְתִּי בָם:
13 * וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּהִיּוֹת חֲלָלִים בְּתוֹךְ
גְּלוּלֵיהֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם אֶל־כָּל־גִּבְעָה רָמָה
בְּכָל־רֹאשֵׁי הָהָרִים וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וְתַחַת כָּל־
אֵלֶּה עֲבָתָה מְקוֹם אֲשֶׁר נָתַנּוּ שָׁם רִיחֵיהֶם לְכָל־
גְּלוּלֵיהֶם:
14 * וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ
שְׁמָמָה וּמִשְׁמָמָה מִמֶּדְבָּר דְּבָלְתָה בְּכָל־מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם
וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
* וְאַתָּה בֶן־אָדָם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה לְאֶדְמַת
יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל־אַרְבַּעַת בְּנֵי־הָאָרֶץ:
* עַתָּה הַקֵּץ עָלֶיךָ וְשִׁלַּחְתִּי אִפְּי בָךְ וּשְׁפָטִיתִיךָ
בְּדַרְכֶּיךָ וְנָתַתִּי עָלֶיךָ אֶת כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיךָ:
* וְלֹא־תָחוּס עֵינִי עָלֶיךָ וְלֹא אֲחַמּוֹל בִּי דְרָכֶיךָ
עָלֶיךָ אֲתֹן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ בְּתוֹכָךְ תִּהְיֶינ וַיִּדְעֶתֶם כִּי־
אֲנִי יְהוָה:
* כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה רָעָה אַחַת רָעָה הִנֵּה בָאָה:
* קֵץ בָּא בָּא הַקֵּץ הַקֵּץ אֵלַיךְ הִנֵּה בָאָה:
* בָּאָה הַצְפִּירָה אֵלַיךְ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ בָּא הַעֵת קָרוֹב
הַיּוֹם מִהוֹמָרָה וְלֹא־הָרָה הָרִים:
* עַתָּה מִקְרֹב אֲשַׁפֵּךְ חַמְתִּי עָלֶיךָ וְכָלִיתִי אִפְּי
בָךְ וּשְׁפָטִיתִיךָ בְּדַרְכֶּיךָ וְנָתַתִּי עָלֶיךָ אֶת כָּל־
תּוֹעֲבוֹתֶיךָ:
* וְלֹא־תָחוּס עֵינִי וְלֹא אֲחַמּוֹל בְּדַרְכֶּיךָ עָלֶיךָ
אֲתֹן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ בְּתוֹכָךְ תִּהְיֶינ וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְהוָה
מִכָּרָה:

12 * Qui longè est, peste morietur; qui au-
tem propè, gladio corruet: & qui relictus
fuerit & obsessus, fame morietur. Et com-
plebo indignationem meam in eis.

13 * Et scietis quia ego Dominus, cum fue-
rint interfecti vestri in medio idolorum
vestrorum in circuitu ararum vestrarum
in omni colle excelsus, & in cunctis sum-
mitatibus montium, & subtus omne lig-
num nemorosum, & subtus vniuersam
quercum frondosam, locum vbi accende-
runt thura redolentia vniuersis idolis suis.

14 * Et extēdam manum meam super eos,
& faciam terram eorum desolatam & de-
stitutā à deserto Deblata in omnibus ha-
bitationibus eorum: & scient quia ego
Dominus.

CAP. VII.

1 ET factus est sermo Domini ad me di-
cens:

2 * Et tu fili hominis, hec dicit Dominus
Deus terræ Israhel Finis venit, venit finis
super quatuor plagas terræ.

3 * Nunc finis super te, & imittam fu-
rorem meum in te. Et iudicabo te iuxta
vias tuas: & ponam contra te omnes abo-
minationes tuas.

4 * Et non parceret oculus meus super te,
& non miserebor: sed vias tuas ponam su-
per te, & abominationes tuæ in medio tui
erunt: & scietis quia ego Dominus.

5 * Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio
vna, afflictio ecce venit.

6 * Finis venit, venit finis: euigilauit ad-
uersum te, ecce venit.

7 * Venit contritio super te qui habitas
in terra. Venit tempus, propè est dies oc-
cisionis, & non gloriæ montium.

8 * Nunc de propinquo effundam iram
meam super te, & complebo furorē meum
in te. & iudicabo te secundum vias tuas,
& imponam tibi omnia scelera tua.

9 * Et non parceret oculus meus, nec mise-
rebor: sed vias tuas imponam tibi, & abo-
minationes tuæ in medio tui erūt: & scie-
tis quia ego sum Dominus percutiens.

* Qui longè, in morte morietur; qui autem propè, in gladio cadet, & relictus & circumdatus in fame morietur. & consummabo iram meam super eos.

* Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint vulnerati vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu altarium vestrorum: super omnem collem excelsum, & in omnibus summitatibus montium, & sub arbore umbrosa, & sub omni quercu densa: ubi dederunt illic odorem suavitatis omnibus idolis eorum.

* Et extendam manum meam super eos, & ponam terram in desolationem & in interitum à deserto Deblatha ex omni habitatione eius: et scietis quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Dominus terræ Israël: Finis venit, finis venit super quatuor alas terræ.

* Venit finis nunc finis ad te, & mittam furorem meum ego in te, & ulciscar te in viis tuis, & dabo contra te omnes abominationes tuas.

* Non parcat oculus meus super te, neque miserebor; quia viam tuam super te dabo, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scies quia ego Dominus.

* Quia hæc dicit Adonai Dominus: Malitia una malitia ecce adest.

* Finis venit, venit finis: surrexit aduersum te: ecce venit.

* Complicatio super te habitantem terram: venit tempus, appropinquauit dies, non cum perturbationibus neque cum doloribus.

* Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te in viis tuis, & dabo super te omnes abominationes tuas.

* Non parcat oculus meus neque miserebor: secundum vias tuas super te dabo, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scies, quia ego sum Dominus percutiens.

12 * ὁ μακρὰν ἐν θανάτῳ τελευτήσει· ὁ δὲ ἐγγὺς ἐν ῥομφαίᾳ πεσάται, καὶ ὁ ὑπολφθεὶς ἐὼς ὁ παρρηχόμυρος ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται. ἐγὼ τελεέσω τὴν ὀργὴν μου ἐπ' αὐτοὺς.

13 * καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἶναι ἐστὶν τραυματίας ὑμῶν ἐν μέσῳ πάντων εἰδωλῶν ὑμῶν κύκλῳ πάντων θυσιαστηρίων ὑμῶν. ἐπὶ πάντας βοῦν ὑψηλὸν καὶ ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων, καὶ ὑποκάτω δένδρου κυσίου, καὶ ὑποκάτω πάσης θρυοῦς δασείας, οὗ ἐδωκαν ἐκεῖ ὁσμὴν δωδίας πᾶσι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.

14 * καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ θήσω τὴν γλῶσσαν ἐν ἀφανισμόν καὶ εἰς ὀλεθρον διὰ τῆς ἐρήμου δεβλαθὰ ἐκ πάσης τῆς κατοικίας αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος.

ζ.

* Καὶ ἐρχέσθαι λόγος κυρίου πρὸς με λέγων,

* καὶ σὺ υἱὲς ἀνθρώπου, τάδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος τῇ γῇ τοῦ Ἰσραὴλ, πέρας ἡκείνῃ πέρας ἡκείνῃ τὰς τέσσαρας πτέρυγας τῆς γῆς.

* ἡκείνῃ πέρας καὶ ἡκείνῃ πέρας πρὸς σέ, καὶ ἀποσελῶ τὸν θυμὸν μου ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ἐκδικήσω σε ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σέ πάντα τὰ βδελύγματα σου.

* οὐ φείσεσθαι ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπὶ σέ, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω· διότι τὴν ὁδὸν σου ἐπὶ σέ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματα σου ἐν μέσῳ σου ἔσονται, καὶ γνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος.

* διότι τάδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος, κακία μία, κακία ἰδοὺ παρέστιν.

* ἡ πέρας ἡκείνῃ, ἡ πέρας ἡκείνῃ, ἔξηγέρθη πρὸς σέ, ἰδοὺ ἡκείνῃ.

* πληρὴ ἐπὶ σέ τὴν κατοικοῦντα τὴν γλῶσσαν, ἡκείνῃ καὶ ἐρχέσθαι ἡ ἡμέρα σου μετ' ὀδυρῶν καὶ μετ' ὀδύρων.

* καὶ ἐγὼ θύσω ἐκ χειρὸς τὴν ὀργὴν μου ἐπὶ σέ, ἐγὼ τελεέσω τὸν θυμὸν μου ἐν σοί, ἐκτενῶ σε ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σέ πάντα τὰ βδελύγματα σου.

* οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμὸς μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, καὶ τὰς ὁδοὺς σου ἐπὶ σέ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματα σου ἐν μέσῳ σου ἔσονται, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγώ ε�μι κύριος ὁ τύπων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Qui longè fuerit, peste morietur; & qui propè fuerit, gladio occidetur: & qui relictus fuerit & ingressus fuerit arces obsidionis, fame morietur: & manebit furor meus in eis. " Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint interfecti eorum in medio abominationum idolorum eorum, in circuitu ararum eorum super omnem collem excelsum, & in cunctis summitatibus montium, & sub omni arbore virente, & sub vniuersa quercu ramola, loco ubi posuerunt oblationes cultui omnium idolorum suorum. " Et leuabo plagam potentiae meae super eos, & dabo terram in desolationem & stuporem à deserto Deblata in cunctis habitationibus suis: & scient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me, dicens: " Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israël: Finis peruenit, peruenit ultio finis ut veniat super quatuor ventos terræ. " Nunc peruenit ultio definita ut veniat contra te, & mittam furorem meum in te, & ultionem sumam à te iuxta vias tuas, & dabo super te omnes abominationes tuas. " Et non parcat Verbum meum tibi, nec miserebor. Quia peccatum viae tuae super te dabo, & abominationum tuarum ultio in medio tui erit. & scietis quia ego Dominus. " Hæc dicit Dominus Deus: Malum post malum ecce venit: " Peruenit finis, peruenit ultio definita, ut veniat super te, ecce venit. " Reuelatum est regnum super te qui habitas in terra: peruenit tempus interitus, & nunc de propinquo effundam furorem meum super te, & propè est dies tumultus, nec licet euadere in vertices montium. " Nunc de propinquo effundam furorem meum super te, & quiescet ira mea in te, & ultionem sumam ex te iuxta vias tuas, & dabo super te omnes abominationes tuas. " Non parcat Verbum meum, nec miserebor: iuxta peccata viarum tuarum dabo super te; & ultio abominationum tuarum in medio tui erit. & scietis quia ego Dominus adduxi super vos percussionem.

10 הנה היום הנה באה יצאה הצפרה צץ המטה
 פרה הזרזון:
 11 החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם
 ולא מהמהם ולא נה בהם:
 12 בא העת הגיע היום הקונה אל ישמח והמוכר
 אל יתאבל כי חרון אל כל המונה:
 13 כי המוכר אל הממכר לא ישוב ועוד בחיים חיתם
 כי חזון אל כל המונה לא ישוב ואיש בעונו חיתו
 לא יתחזקו:
 14 תקעו בתקוע והכין הכל ואין הלך למלחמה
 כי חרוני אל כל המונה:
 15 החרב בחוץ והדבר והרעב מבית אשר בשדה
 בחרב ימות ואשר בעיר רעב ודבר יאכלנו:
 16 ופלטו פליטיהם והיו אל ההרים כיוני הנאיות
 כלם המורת איש בעונו:
 17 כל הידים תרפינה וכל ברכים תלכנה מים:
 18 וחגרו שקים וכסתה אותם פלצות ואל כל
 פנים בושה ובכל ראשיהם קרחו:
 19 כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה
 כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת יהור
 נפשם לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו כי מכשול
 עונם יהיה:
 20 וצבי עדיו לגאון שמהו וצלמי תועבתם שקוציהם
 עשו בו על כן נתתיו להם לנדה:
 21 ונתתיו ביד הזרים לבז ולרשעי הארץ לשלל
 וחללוה:
 22 והסבתי פני מהם וחללו את צפוני ובאו בה
 פריצים וחללוה:
 23 עשרה הרתוק כי הארץ מלאה משפט דמים
 והעיר מלאה חמס:

תרגום יונתן

10 והא יום פרענותא מטא הא אתיא אתגלית מלכותא צמח שלטנא הופע רשיעא:
 11 מטא עדן חשלמת חובין קריב יום פרענות חטאין זכנא לא יחדי וסוזכנא
 לא ידיו ארי רגז מן קדם יי על כל אתרגשתהון:
 12 ארי מזוכנא לזכנא לא יתוב ועד דאנן חיינ ירדנן בגותהון ארי נכניא מתנבן על כל
 אתרגשתהון למתב בחיובתא ולא חיבין גבר בחובי נפשה סתרעין ועד דאנן קיימין בחיובתא לא מתקפין:
 13 נפקין באצנותה קרנא
 14 חרבא מלברא ומותא זכנא מרגיו ודחקלא בחרבא
 15 ומשוכנא ישחזבון מנהון ויהון על טוריא כיוני חיליא כל הון מנהמין גבר בחובי
 16 וייסרון סקין ותחפי יהון אתכנעוהא ועל כל אפיהון כהתא וכל
 17 כספהון בשוקין ירמון ודחבון לבוסרן יחי כספהון ודחבון לא יכל לשיתבחהון כיום רגזא דיי נפשיהון לא
 18 וחדות חקניה ליקר יתבתיא ואנן צלמי תועבתהון שקוציהון עכוד ביה על
 19 ואמסרן שכינתיה סנהון על
 20 עבר שלשן ארי ארעא אתמלית חובי קטול וקרנא אתמלית חטופין:
 21 והא יום פרענותא מטא הא אתיא אתגלית מלכותא צמח שלטנא הופע רשיעא:
 22 מטא עדן חשלמת חובין קריב יום פרענות חטאין זכנא לא יחדי וסוזכנא
 לא ידיו ארי רגז מן קדם יי על כל אתרגשתהון:
 23 ארי מזוכנא לזכנא לא יתוב ועד דאנן חיינ ירדנן בגותהון ארי נכניא מתנבן על כל
 אתרגשתהון למתב בחיובתא ולא חיבין גבר בחובי נפשה סתרעין ועד דאנן קיימין בחיובתא לא מתקפין:
 24 נפקין באצנותה קרנא
 25 חרבא מלברא ומותא זכנא מרגיו ודחקלא בחרבא
 26 ומשוכנא ישחזבון מנהון ויהון על טוריא כיוני חיליא כל הון מנהמין גבר בחובי
 27 וייסרון סקין ותחפי יהון אתכנעוהא ועל כל אפיהון כהתא וכל
 28 כספהון בשוקין ירמון ודחבון לבוסרן יחי כספהון ודחבון לא יכל לשיתבחהון כיום רגזא דיי נפשיהון לא
 29 וחדות חקניה ליקר יתבתיא ואנן צלמי תועבתהון שקוציהון עכוד ביה על
 30 ואמסרן שכינתיה סנהון על
 31 עבר שלשן ארי ארעא אתמלית חובי קטול וקרנא אתמלית חטופין:

10 * Ecce dies, ecce venit: egressa est con-
 tritio: floruit virga, germinavit superbia:
 11 * Iniquitas surrexit in virga impietatis,
 non ex eis, & non ex populo, neque ex so-
 nitu eorum, & non erit requies in eis.
 12 * Venit tempus, appropinquauit dies.
 D Qui emit non latetur, & qui vendit non
 lugeat, quia ira super omnem populum
 eius. * Quia qui vendit, ad id quod vedit
 non reuertetur: & adhuc in viuentibus vita
 eorum. Visio enim ad omnem multitudine
 nem eius non regredietur, & vir in iniqui-
 13 tate vitæ suæ non confortabitur. * Canite
 tuba, præparentur omnes, & non est qui
 vadat ad prælium. Ira enim mea super vni-
 14 uersum populum eius. * Gladius foris,
 E pestis & fames intrinsecus. Qui in agro est,
 gladio morietur, & qui in ciuitate, pestilen-
 15 tia & fame deuorabuntur. * Et saluabun-
 tur qui fugerint ex eis. Et erunt in monti-
 16 bus quasi columbæ conuallium omnes tre-
 pidi, vnusquisque in iniquitate sua.
 17 * Omnes manus dissoluentur, & omnia
 18 genua fluent aquis. * Et accingent se cili-
 ciis, & operiet eos formido, & in omni fa-
 19 cie confusio, & in vniuersis capitibus eo-
 rum caluitium. * Argentum eorum
 foris proiicietur, & aurum eorum in ster-
 20 quilinium erit. Argentum eorum & au-
 rum eorum non valebit liberare eos in die
 furoris Domini. Animam suam non satu-
 21 rabunt, & ventres eorum non implebun-
 tur, quia scandalum iniquitatis eorum fa-
 ctum est: * Et ornamentum monilium
 suorum in superbiam posuerunt, & ima-
 22 gines abominationum suarum & simula-
 chrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi
 23 eis illud in immunditiam: * Et dabo
 illud in manus alienorum ad diripiendum,
 & impiis terræ in prædam, & contamina-
 24 bunt illud. * Et auertam faciem meam
 ab eis, & violabunt arcanum meum, &
 25 introibunt in illud emissarii, & contami-
 26 nabunt illud. * Fac conclusionem,
 quoniam terra plena est iudicio sanguinis,
 & ciuitas plena iniquitate.

* Ecce dies parit, ecce finis venit. egressa est
complexio & floruit virga, surrexit superbia,

* Et conteret fortitudinem iniqui. & non
cum perturbatione neque cum festinatione, &
non ex ipsis sunt, neque pulchritudo in eis.

* Venit tempus, ecce dies: qui emit non late-
tur, & qui vendit non lugeat, quia ira in om-
nem multitudinem eius.

* Quia qui emit ad vendentem non reuer-
tetur, & adhuc in vita vivere ipsorum: quia
visio ad omnem multitudinem eorum non regre-
diatur, et homo in oculis vite sue non obtinebit.

* Clangite in tuba & iudicate omnia, et non
est qui vadat ad praelium, quia ira mea in om-
nem multitudinem eorum.

* Gladius de foris, & fames & mors in-
trinsecus. qui in agro, in gladio morietur: eos
autem qui in ciuitate, fames & mors con-
sumet.

* Et salui erunt saluati ex eis, & erunt in
montibus quasi columba meditans. & omnes
interficiam, unumquemque in iniquitatibus
suis. * Omnes manus dissoluentur, & om-
nia femora polluentur humore.

* Et praeingentur ciliciis, & cooperiet eos
formido. & super omnem faciem confusio super
eos, & super omne caput caluitium.

* Argentum eorum in plateis proicietur, et
aurum eorum erit contemptui. argentum eorum
& aurum eorum non poterit liberare eos in die
furoris Domini. animae eorum non saturabun-
tur, & ventres eorum non implebuntur, quia
cruciatu iniquitatum eorum fuit.

* Electa mundi in superbiam posuerunt ea,
& imagines abominationum fecerunt ex eis.
propter hoc dedi ea illis in immunditiam.

* Et tradam ea in manus alienorum ut di-
ripiant ea. & pestilentibus terrae in praedam,
& polluent ea.

* Et auertam faciem meam ab eis, & pol-
luent visitationem meam. & introibunt in ea
sine custodia, & contaminabunt ea.

* Et faciet perturbationem, quia terra plena
iudicio sanguinum, et ciuitas plena iniquitate.

10 * ἰδοὺ ἡμέρα τίκτις, ἰδοὺ τὸ πέρας ἦκει. ἔξῃ λθόν ἡ
πλοκή καὶ ἡνθισεν ἡ ῥάβδος, ἔξανεσηκεν ἡ ὕβρις,

11 * καὶ συντελείσει σήμερον δούμου· καὶ οὐ μὲν θορύβος
οὐδ' ἔτι σπουδῆς, καὶ οὐκ ἔτι αὐτῶν εἰσιν, οὐδ' ὠρεῖσμός

12 ἐν αὐτοῖς. * ἦκει ὁ καιρὸς ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, ὁ κτώ-
μην μὴ χαίρειτω, καὶ ὁ πωλὼν μὴ θρηνεῖτω, ὅτι ὀργὴ

13 εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς.

14 * διότι ὁ κτώμην πωρὸς τὸν πωλοῦντα μὴ θρηνε-
ψῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ζῳῇ τὸ ζῶν αὐτῶν, ὅτι ὀρεῖσιν εἰς πᾶν τὸ πλῆ-
θος αὐτῶν οὐκ ἀνακάμψει, καὶ ὁ θρῆνῶν ἐν ὀφθαλ-

15 μοῖς ζωῆς αὐτῶν οὐ κρατήσῃ.

16 * σαλπείσατε ἐν σάλπιγι καὶ κείνατε τὰ σύμπαντα
καὶ οὐκ ἔσιν πορδούμην εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἡ ὀργή μου

17 εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν. * ἡ ῥομφαία ἐξώθει ἐν ὀλμοῖς
ἐν ὁδοῖς ἐξώθει. ὅτι τὰ πεδία ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

18 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

19 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

20 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

21 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

22 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

23 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

24 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

25 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

26 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

27 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

28 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

29 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

30 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

31 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

32 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

33 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

34 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

35 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

36 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

37 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

38 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

39 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

40 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

41 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

42 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

43 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

44 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

45 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

46 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

47 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

48 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

49 * καὶ αἰσώθησονται ἐν πόλει λιμοῖς ἐν ῥομφαίᾳ ἡλωθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Ecce dies ultionis appetit, ecce venit, reuelatum est regnum, germinauit dominator, apparuit impius. " Direptores surrexerunt
ad visitandum impios, non ex eis, neque ex sonitu eorum, neque ex filiis eorum, neque ex filiis filiorum eorum. " Peruenit tempus re-
tributionis delictorum, prope est dies ultionis peccatorum. qui emit non latetur, & qui vendit non lugeat, quia ira à facie Domini super
omnem tumultum eorum. " Quia qui vendit, ad id quod vendidit non reuertetur, & dum ipsi viuunt, dominabitur eis in corporibus
eorum: quia cum prophetae prophetarent ad omnem multitudinem eorum ut poenitentia redirent, non redierunt. quisque in sceleribus
animae suae sibi placet, & interea dum ipsi permanent, non apprehendunt poenitentiam. " Egrediuntur in clangore cornu qui ac-
cincti sunt armis bellicis, & non est qui vadat ad praelium, quia ira à facie mea super omnem tumultum eorum. " Et superstites qui
gladius foris, & pestis & fames intus: qui in agro est, gladio occidetur, & qui in ciuitate, fames & pestis eum perdet. " Omnes manus
salui fuerint ex eis, erunt super montes quasi columbae conuallium, omnes gementes, unusquisque in peccatis animae suae. " Et accingentur saccis, & operiet eos opprobrium, & super omnem faciem eorum confusio,
dissoluentur, & omnia genua defluent aquis. " Argentum suum in viis proicient, & aurum eorum erit in contemptum. Argentum eorum
& in omnibus capitibus eorum depilatio. " Et gaudium ornamentum eius quod in honorem posuit: at ipsi in eo simulachra abominationum suarum & dete-
dali peccatorum erit. " Et tradam illud in manu impiorum ad diripiendum, & impii ter-
stationum suarum fecerunt, propterea dedi illud eis in contemptum. " Et auferam maiestatem meam ab eis, pro eo quod violauerunt terram domus maiestatis meae: & in-
gre in praedam, & prophanabunt illud. " Fac catenas, quia terra impleta est peccatis homicidij, & ciuitas plena est rapinis.

והבאתי רעי גוים וירשו את בתי הסוה שבתי
באון עזים ונחלו מקדשיהם:
קפדה באובקשו שלום ואין:
הזה על הזה תבוא ושמעה אל שמועה תהיה
ובקשו חזון מנביא ותורדו תאבד מכה וועצרה
מוקנים:
המלך יתאבל ונשיא ילבש שממה וידי עס-
הארץ תבהלנה מדרבם אעשרו אתם
ובמשפטיהם אשפטם וידעו כי אני יהוה:

ח

ויהי בשנה הששית בששי בחמשה לחדש
אני יושב בביתי וזקני יהודה יושבים לפני ותפל
עלי שם יד אדני יהוה:
ואראה והנה דמור כמראה אש ממראה
מתניו ולמטה אש וממתניו ולמעלה כמראה זהר
בעין החשמל:
וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי ותשא
אתי רוחי בין הארץ ובין השמים ותבא אתי
ירושלמה במראות אלהים אל פתח שער
הפנימית הפונה צפונה אשר שם מושב סמל
הקנאה המקנה:
והנה שם כבוד אלהי ישראל כמראה אשר
ראיתי בבקעה:
ויאמר אלי בן אדם שאנא עיניך דרך צפונה
ואשא עיני דרך צפונה והנה מצפון לשער המזבח
סמל הקנאה הזה בבאר:
ויאמר אלי בן אדם הראה אתה מהם עשים
תועבות גדלות אשר ביר ישראל עשים פה
לרחקה מעל מקדשי ועוד תשוב תראה תועבות
גדלות:

תרגום יונתן

והבאתי רעי גוים וירשו את בתי הסוה שבתי
באון עזים ונחלו מקדשיהם:
קפדה באובקשו שלום ואין:
הזה על הזה תבוא ושמעה אל שמועה תהיה
ובקשו חזון מנביא ותורדו תאבד מכה וועצרה
מוקנים:
המלך יתאבל ונשיא ילבש שממה וידי עס-
הארץ תבהלנה מדרבם אעשרו אתם
ובמשפטיהם אשפטם וידעו כי אני יהוה:
ויהי בשנה הששית בששי בחמשה לחדש
אני יושב בביתי וזקני יהודה יושבים לפני ותפל
עלי שם יד אדני יהוה:
ואראה והנה דמור כמראה אש ממראה
מתניו ולמטה אש וממתניו ולמעלה כמראה זהר
בעין החשמל:
וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי ותשא
אתי רוחי בין הארץ ובין השמים ותבא אתי
ירושלמה במראות אלהים אל פתח שער
הפנימית הפונה צפונה אשר שם מושב סמל
הקנאה המקנה:
והנה שם כבוד אלהי ישראל כמראה אשר
ראיתי בבקעה:
ויאמר אלי בן אדם שאנא עיניך דרך צפונה
ואשא עיני דרך צפונה והנה מצפון לשער המזבח
סמל הקנאה הזה בבאר:
ויאמר אלי בן אדם הראה אתה מהם עשים
תועבות גדלות אשר ביר ישראל עשים פה
לרחקה מעל מקדשי ועוד תשוב תראה תועבות
גדלות:

²⁴ * Et adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos eorum. Et quiescere faciam superbiam potentium, & possidebunt sanctuaria eorum.

²⁵ * Angustia superueniente requirent pacem, & non erit.

²⁶ * Conturbatio super conturbationem veniet, & auditus super auditum. & quarent visionem de Propheta, & Lex peribit à Sacerdote, & consilium à senioribus.

²⁷ * Rex lugebit, & princeps induetur more, & manus populi terræ conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & secundum iudicium eorum iudicabo eos: & scient quia ego sum Dominus.

CAP. VIII.

¹ **E**T factum est in anno sexto, in sexto mense in quinta mensis, ego sedebam in domo mea, & fenestrae Iuda sedebant coram me. & cecidit ibi super me manus Domini Dei.

² * Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis. ab aspectu lumborum eius & deorsum ignis, & à lumbis eius & sursum quasi aspectus splendoris, ut visio electri.

³ * Et emissit similitudo manus apprehendit me in cinctu capitis mei, & eleuauit me spiritus inter terram & calum, & adduxit me in Hierusalem in visione Dei iuxta ostium interius quod respiciebat ad Aquilonem, vbi erat statutum idolum Zeli ad prouocandum æmulationem.

⁴ * Et ecce ibi gloria Dei Israel secundum visionem quam videram in campo.

⁵ * Et dixit ad me: Fili hominis, leua oculos tuos ad viam Aquilonis. & leuaui oculos meos ad viam Aquilonis, & ecce ab Aquilone portæ altaris idolū Zeli in ipso introitu.

⁶ * Et dixit ad me: Fili hominis, putas ne vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas quas domus Israel facit hîc, ut procul recedam à sanctuario meo? Et adhuc conuersus videbis abominationes maiores.

* Et adducam malos gentium, & posside-
bunt domus eorum. & auertam fremitum for-
titudinis eorum, & polluentur sancta eorum.

* Propitiatio veniet, & quæret pacem, &
non erit.

* Ua super va erit, et nuncius super nun-
cium erit. & quæretur visio ex Propheta, &
Lex peribit à Sacerdote, & consilium ex se-
nioribus.

* Rex lugebit, & princeps induetur inte-
ritu, & manus populi terræ dissoluentur: se-
cundum vias eorum faciam illis, et iudiciis eo-
rum ulciscar eos, & scient quia ego Dominus.

CAP. VIII.

ET factum est in anno sexto in sexto mense,
quinta mensis, ego sedebam in domo mea, et
seniores Iuda sedebant coram me. & facta est
super me manus Adonai Domini.

* Et vidi, & ecce similitudo viri, à lum-
bo eius & usque deorsum ignis, & à lumbo
eius, & super eum quasi visio fulgoris, quasi
species electri.

* Et extendit similitudinem manus, & as-
sumpsit me in fimbria verticis mei. & assum-
psit me spiritus inter terram & inter cælum, et
adduxit me in Hierusalem in visione Dei ad ve-
stibula portæ interioris respicientis ad Aquilo-
nem, ubi erat statua possidentis.

* Et ecce illic erat gloria Domini Dei Israel
secundum visionem quam vidi in campo.

* Et dixit ad me: Fili hominis, respice ocu-
lis tuis ad Aquilonem. & ecce ab Aquilone
super portam quæ ad Orientem altaris imago
zeli huius in introitu ipsius ad Orientem.

* Et dixit ad me: Fili hominis vidisti quid
isti faciunt, iniquitates magnas quas domus Is-
rael faciunt hic, ut recedant ipsi à sanctis
meis? & adhuc videbis iniquitates maiores.

* καὶ ἄξω ποιηθῆναι ἐθνῶν καὶ κληρονομήσουσιν οἱ οἰ-
κοὶ αὐτῶν. καὶ ἀποσρέψω τὸ φρύαγμα τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν,
καὶ μὴ ἀνθήσει τὰ ἅγια αὐτῶν.

* Ἰλασμός ἦξει καὶ ζητήσῃ εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔσται.

* οὐαὶ τῷ πρῶτῳ ἔσται. καὶ ἀγγελία τῷ ἀγγέλῳ ἔσται.
καὶ ζητηθήσεται ὁρεσις ἐκ περὶ φήτου, καὶ νόμος ἀπολεί-
ται Ἰσραὴλ, καὶ βουλὴ ἐκ πρεσβυτέρων.

* ὁ βασιλεὺς πνεύσει, καὶ ὁ ἀρχὼν ἐνδύσει αἰφά-
νισμόν, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λαοῦ τῆς γῆς ἀναλυθήσονται,
καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ τοῖς κέρμασιν αὐ-
τῶν ἐκδικήσω αὐτοὺς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ κύριός εἰμι.

* Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτι τῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ ἐκείνῳ μὲν πέν-
τη τοῦ μηνὸς ἑβδόμη καὶ ἡμέρῳ ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ πρεσ-
βύτεροι Ἰούδα ἐκάθιστον ἐνώπιόν μου. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ
χεῖρ ἀδωναὶ κυρίου.

* καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ὁμοίωμα θνῶν. ἀπὸ τῆς ὀψύος
αὐτοῦ, καὶ ἕως κατὰ πῦρ, καὶ ἀπὸ τῆς ὀψύος αὐτοῦ, καὶ
ὑπερέβαινε αὐτὸς ὡς ὄρεσις φέγγους, ὡς εἶδον τὸ ἡλέκ-
τρον.

* καὶ ἔτενεν ὁμοίωμα χειρὸς, καὶ ἀνέλαβόν με ἐ-
πὶ τὸν κρανέδου τῆς κορυφῆς μου. & ἀνέλαβόν με πνεύ-
μα θναμὲν τῆς γῆς καὶ θναμὲν τὸν οὐρανόν, & ἡγάγόν
με εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὁράσει θεοῦ. τῷ τῷ περὶ θυρεῶ τῆς
πύλης τῆς ἐσωτέρας τῆς βλεπούσης πρὸς βορρῆν, & ἐν τῇ
σηλῇ τοῦ κλισίου.

* καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ ὡς δόξα κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὸ
ὄρασιν ὡς ἰδὼν ἐν τῷ πεδίῳ.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνάβλεψον τοῖς
ὀφθαλμοῖς σου πρὸς βορρῆν. καὶ ἰδοὺ ἀπὸ βορρῆς τῷ
τὸν πύλιν τὸν πρὸς θναμὲν τὸν οὐρανόν καὶ τὸν εἰκὼν
τοῦ ζήλου τοῦτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν πρὸς θνα-
μὲν.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου ἐώρακας τί οὗτοι
ποιοῦσιν θνομίας μεγάλας αἵ οἱ οἱ Ἰσραὴλ ποιοῦσιν
ὧδε τὸ ἀπέχεσθαι αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου, καὶ ἐπὶ ὅψει
θνομίας μεζονας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et adducam malignos populorum, & possidebunt domos eorum. & cessare faciam superbiam impiorum, & prophanabuntur san-
ctuaria eorum. * Successio peruenit, & quærent pacem, & non erit. * Interitus super interitum veniet, & nuncium super nuncium erit: & quæ-
rent à scriba disciplinam, & doctrina cessabit à sacerdote, & consilium à sapiente. * Rex lugebit, & princeps induetur desolatione: & manus
populi terræ turbabuntur: secundum viam eorum faciam cum eis, & in institutis eorum ultionem sumam ab eis: & scient quia ego Dñs.

CAP. VIII.

ET factum est anno sexto, sexto mense, quinta die mensis, ego sedebam in domo mea, & senes Iuda sedebant coram me. & mansit super
me ibi spiritus prophetiæ à facie Domini Dei. * Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis, aspectus gloriæ quam oculus non pos-
sit videre, neque contemplari in illam: & infra aspectus ignis & aspectus gloriæ quam non possit intueri oculus, & quam contemplari sit
impossibile: & supra velut aspectus splendoris quasi species electri. * Et extendit similitudinem manus, & apprehendit me capillis
capitis mei, & sustulit me spiritus inter cælum & terram; & introduxit me in Ierusalem in visione prophetiæ, quæ residebat super me à
facie Domini, in introitum portæ interioris quæ aperta erat ad Aquilonem, ubi erat sedes idoli Zeli quo prouocabant.

* Et ecce ibi erat gloria Dei Israel, sicut visio quam vidi in campo.

* Et dixit mihi: Fili hominis, tolle nunc oculos tuos ad viam Aquilonis. & sustuli oculos meos ad viam Aquilonis. & ecce ab Aqui-
lone in porta altaris idolum Zeli in ipso introitu.

* Et dixit ad me: Fili hominis, vide tu quid isti faciunt; abominationes magnas, quas domus Israel faciunt hic, ut procul recedam à
sanctuario meo. & adhuc redi, & videbis abominationes maiores.

* ויבא אתי אל פתח החצר ואראה והנה חדר
 אחד בקיר :
 * ויאמר אלי בן אדם חתור נבא בקיר ואחחר
 בקיר והנה פתח אחד :
 * ויאמר אלי בא וראה את התועבות הרעות
 אשר הם עשים פה :
 * ואבוא ואראה והנה כל תבנית רמש ובהמה
 שקץ וכל גלולי ביר ישראל מחקרו על הקיר
 סביב סביב :
 * ושבעים איש מזקני בית ישראל ויאזניהו בן
 שפן עמד בתוכם עמדים לפניו ואיש מקטרתו
 בידו ועתר ענן הקטרת עליו :
 * ויאמר אלי הראית בן אדם אשר זקני ביר
 ישראל עשים בחשך איש בחדרי משכיתו כי
 אמרים אין יהוה ראיה אתנו עזב יהוה את
 הארץ :
 * ויאמר אלי עוד תשוב תראה תועבות גדלות
 אשר המה עשים :
 * ויבא אתי אל פתח שער ביר יהוה אשר
 אל הצפונה והנה שם הנשים ישבנות
 מבכורות את התמוז :
 * ויאמר אלי הראית בן אדם עוד תשוב תראה
 תועבות גדלות מאלה :
 * ויבא אתי אל חצר בית יהוה הפנימית
 והנה פתח היכל יהוה בין האולם ובין המזבח
 בעשרים וחמשה איש אחריהם אל היכל
 יהוה ופניהם קדמה והמה משתחויתם
 קדמה לשמש :

* Et introduxit me ad ostium attrij: &
 vidi, & ecce foramen vnum in pariete.
 * Et dixit ad me: Fili hominis, fode pa-
 rietem. & cum fodissem parietem, appa-
 ruit ostium vnum.
 * Et dixit ad me: Ingredere & vide abo-
 minationes pessimas quas isti faciunt.
 * Et ingressus vidi, & ecce omnis simi-
 litudo reptilium & animalium, abomina-
 tio, & vniuersa idola domus Israel depicta
 erant in pariete, in circuitu per totum.
 * Et septuaginta viri de senioribus do-
 mus Israel, & Iezonias filius Saphan sta-
 bat in medio eorum stantium ante pictu-
 ras, & vnusquisque habebat thuribulum
 in manu sua, & vapor nebulae de thure
 confurgebat.
 * Et dixit ad me: Certè vides fili homi-
 nis quæ seniores domus Israel faciunt in
 tenebris, vnusquisque in abscondito cu-
 bilis sui. dicunt enim: Non videt Domi-
 nus nos: dereliquit Dominus terram.
 * Et dixit ad me: Adhuc conuersus vi-
 debis abominationes maiores quas isti fa-
 ciunt.
 * Et introduxit me per ostiū portæ do-
 mus Domini quod respiciebat ad Aquilo-
 nem. & ecce ibi mulieres sedebant plan-
 gentes Adonidem.
 * Et dixit ad me: Certè vidisti fili homi-
 nis. adhuc conuersus videbis abomina-
 tiones maiores his.
 * Et introduxit me in atriū domus Do-
 mini interius. & ecce in ostio templi Do-
 mini inter vestibulum & altare quasi vi-
 ginti quinque viri dorso habentes contra
 templum Domini, & facies ad Orientem,
 & adorabant ad ortum Solis.

תרגום יונתן

* ואעיל יחי לתרע דרחא וחויה ויהא חוצא חדר בכחלא :
 * ואמר לי בר אדם חתור כעץ בכחלא וחחרת בכחלא ויהא תרעא חדר :
 * ואמר לי עול וחויה ית תועבתא בישתא דאנן עבדין כא :
 * ועלח וחויה ויהא כל דמות רחש ובעירא שקוצין וכל טעותא דפלחין להון בית ישראל מצורין על כחלא סחור סחור :
 * ושבעין גברא מסביב בית ישראל ויאזניהו בר שפן קאם בניחון קימין קדמיהון וגבר מחתיתא דקטרתא בירה ויטור ענן קטרתא סלקו :
 * ואמר לי תחזיתא בר אדם דסביב בית ישראל עבדין בקבלא גבר באדרון בית משכביה ארי אמרין לא גלן עובדנא קדם ייורחק :
 * ויאמר לי עוד תשוב תחזי תועבתא דברכין דאנן עבדין :
 * ואעיל יחי במעלנא דתרע בית מקדשא דיי דפתח לצפונא ויהא חפן נשיא יתבן סביב ית חפונא :
 * ואמר לי תחזיתא בר אדם עוד תחזי תחזי תועבתא דברכין מארץ :
 * ואעיל יחי לדרה בית מקדשא דיי גיחא ויהא תרע היכלא דיי בין אולם ובין סדכא בעשרין וחמשה גברין אחוריהון להיכלא :
 * ויי ואפיהון למדנחא ויהא אנן סתחבלין סגדין למדנחא לשמשא :

* Et introduxit me in vestibula atrij: & vidi & ecce foramen unum in pariete.

* Et dixit ad me: Fili hominis, fode in pariete: & fodi in pariete, & ecce porta una.

* Et dixit ad me: Ingredere, & vide iniquitates malas quas isti faciunt hic.

* Et ingressus sum & vidi. & ecce omnis similitudo reptilis, & iumentum vana abominationes, & vniuersa idola domus Israel depicta in pariete in circuitu per totum.

* Et septuaginta viri ex senioribus domus Israel, et Iezonias filius Saphan stabat ante faciem eorum, & vnusquisque thuribulum suum habebat in manu, & vapor incensi ascende-
bat.

* Et dixit ad me: Vidisti fili hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris, vnusquisque eorum in cubiculo abscondito eorum. quia dixerunt: Non videt Dominus, dereliquit Dominus terram.

* Et dixit ad me: Adhuc videbis iniquitates maiores quas isti faciunt.

* Et introduxit me in vestibula porta domus Domini respicientis ad Aquilonem, & ecce illic mulieres sedentes plangentes Thammuz.

* Et dixit ad me: Vidisti fili hominis: adhuc videbis adinventiones maiores his.

* Et introduxit me in atrium domus Domini interius, & in vestibulis templi Domini inter vestibulum, & inter altare quasi viginti & quinque viri. dorsa eorum in templum Domini, & facies eorum contra Orientem, & isti adorant ad Orientem Solem.

* καὶ εἰσήγαγόν με ἐπὶ τὰ πύθια τῆς αὐλῆς, καὶ ἶδον καὶ ἰδοὺ ὁπή μία ἐν τῇ τοίχῳ.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ὡς δὲ ἀνθρώπου, ὀρύξον δὴ ἐν τῇ τοίχῳ· καὶ ὥρυξα ἐν τῇ τοίχῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, εἰσελθε καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας τὰς πονηρίας αἷς οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε.

* καὶ εἰσῆλθον καὶ ἶδον. καὶ ἰδοὺ πάντα ὁμοιώσεις ἐρπε-
τῶ καὶ κτηνῶν ματαῖα βδελύγματα, καὶ πᾶσι τὰ εἰδω-
λα οἴκου ἰσραὴλ διαγεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου κύ-
κλῳ διόλου.

* καὶ ἐδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου ἰ-
σραὴλ, ὧς ἱεζονίας υἱὸς σαφάν εἰσῆκει πρὸς τοὺς ἄν-
θρώπων, καὶ ἔλασθον ἑκατὸν θύματα ἑαυτῶν ἐν τῇ χειρὶ,
καὶ ἡ ἀτμίς τοῦ θυμιάματος ὤρεβαινον.

* ὧς εἶπεν πρὸς με, ὡρακάς ὡς δὲ ἀνθρώπου αἱ πρε-
σβύτεροι τοῦ οἴκου ἰσραὴλ ποιοῦσιν ἐν σκότει, ἕκαστος αὐ-
τῶν ἐν τῇ κοιτῶν τῇ κρυπτῶ αὐτῶν· διότι εἶπον, οὐχ ὁ θεὸς
κύριος, ἐγκαταλείψει κύριος τὴν γῆν.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἐπὶ ὧς ἀνομίας μέζονας αἷς οὗ-
τοι ποιοῦσιν.

* καὶ εἰσήγαγόν με ἐπὶ τὰ πύθια τῆς πύλης οἴκου
κυρίου τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖ-
κες καθήμεναι θρηνῶσαι τὸν θάμμουζ.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ὡρακάς ὡς ἀνθρώπου, καὶ ἐπὶ
ὧς ἐπιποδύματα μέζονα τούτων.

* καὶ εἰσήγαγόν με εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν ἐ-
σωτέραν καὶ ἐπὶ τῶν πυθῶν τοῦ ναοῦ κυρίου ἀναμένον
τοὺς αἰλᾶς, ὧς ἀναμένον τοῦ θυσιᾶς τοῦ ὡς εἰκοσι ὧς πέν-
τε ἄνδρες. τὰ ὀπίσθια αὐτῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὰ
πρῶτα αὐτῶν ἀπέναντι ἀνατολῶν, καὶ οὗτοι προσκυ-
νοῦσιν κατὰ ἀνατολὰς τῇ ἡλίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 7 Et introduxit me ad ostium atrij, & vidi, & ecce foramen vnum in pariete.
8 Et dixit mihi: Fili hominis, age fode in pariete. & fodi in pariete, & ecce ostium vnum.
9 Et dixit ad me: Ingredere & vide abominationem pessimam quam ipsi faciunt hic.
10 Et ingressus sum & vidi, & ecce omnis similitudo reptilis & bestiarum: abominationes, & omnia idola quibus seruiebant domus Israel, depicta erant in pariete per circuitum.
11 Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, & Iezonia filio Saphan stante inter eos, stabant ante ea, & vnusquisque habebat thuribulum incensi in manu sua, & columna nubis incensi ascende-
bat.
12 Et dixit ad me: Nunquid vidisti fili hominis quid senes domus Israel faciunt in tenebris quisque in cubiculo domus lectuli sui? quia dicunt, Non sunt reuelata coram Domino opera nostra: proiecit Dominus habitatores terræ.
13 Et dixit ad me: Adhuc conuersus videbis abominationes maiores quas ipsi faciunt.
14 Et introduxit me per ostium portæ domus sanctuarij, quæ aperta erat ad Aquilonem, & ecce ibi mulieres sedebant plangentes Thammuz.
15 Et dixit ad me: Nunquid vidisti fili hominis? adhuc conuersus videbis abominationes maiores his.
16 Et introduxit me in atrium domus sanctuarij Domini interius. & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi viginti & quinque viri, quorum posteriora erant ad templum Domini, & facies eorum ad Orientem, & ecce ipsi corrûpebant se adorantes ad Ortum Solis.

17 * ויאמר אלי הֲרֵאִית בֶּן־אָדָם הִנֵּקֶל לְבֵית יְהוָה
מַעֲשׂוֹת אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר־עָשׂוּ־פֹה בִּי־מִלְאוּ אֶת־
הָאָרֶץ חֲמָס וַיָּשְׁבוּ לְהַכְעִיפֵנִי וְהִנֵּם שְׁלָחִים אֶת־
הַזְמוּרָה אֶל־אִפְסֹם :
18 * וְגַם־אֲנִי אַעֲשֶׂה בְחִמּוֹר לֹא־תַחֲסוּ עֵינַי וְלֹא־
יִחְמָלוּ וְקָרְאוּ בְּאָזְנִי קוֹל גָּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע
אוֹתָם :

ט

1 * וַיִּקְרָא בְּאָזְנִי קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר קִרְבוּ פִקְדוֹנֵי
הָעִיר וְאִישׁ כְּלִי מִשְׁחָתוֹ בְּיָדוֹ :
2 * וְהִנֵּה שֵׁשׁ אַנְשִׁים בָּאִים מִדֶּרֶךְ־שַׁעַר הָעֵלְיוֹן
אֲשֶׁר מִפְּנֵה צְפוֹנָה וְאִישׁ כְּלִי מִפְּצוֹ בְּיָדוֹ וְאִישׁ
אֶחָד בְּתוֹכָם לְבוֹשׁ בָּדִים וְקֶסֶת הַסֵּפֶר בְּמִתְנָיו
וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲמֻוּ אֵצֶל מִזְבֵּחַ הַנְּחָשִׁת :
3 * וּבְכֹדוֹ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִעְלָה מֵעַל הַכְּרוֹב אֲשֶׁר
הָיָה עָלָיו אֵל מִפְּתֵן הַבַּיִת וַיִּקְרָא אֶל־הָאִישׁ הַלְבָּשׁ
הַבָּדִים אֲשֶׁר קֶסֶת הַסֵּפֶר בְּמִתְנָיו :
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה גֵּלּוֹ עֲבֹד בְּתוֹךְ־רֹעִיר בְּתוֹךְ
יְרוּשָׁלַם וְהַתּוֹרִית תֹּהוּ עַל־מַצְחֹרֵת הָאֲנָשִׁים
הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים עַל־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת
בְּתוֹכָהּ :
5 * וְלֹא־אֱלֹהֵי אֲמֹר בְּאָזְנִי עָבְרוּ בְּעִיר אַחֲרֵיו וְהָבּוּ עַל־
תַּחֲסוּ עֵינֵיכֶם וְאֶל־תַּחֲמָלוּ :
6 * זָקֵן בָּחֹר וּבַתּוֹלָה וְטַף וְנָשִׁים תַּהֲרֹגוּ לְמִשְׁחִית
וְעַל־כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־עָלָיו הַתּוֹ אֶל־תִּגְשׁוּ וּמִמֶּקְדָּשִׁי
תַּחֲלוּ וַיַּחֲלוּ בְּאֲנָשִׁים הַזִּקְנִים גֵּאֲשֶׁר לִפְנֵי
הַבַּיִת :
7 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם טַמְּאוּ אֶת־הַבַּיִת וּמִלְאוּ אֶת־
הַחֲצֵרוֹת חֲלָלִים צְאוּ וַיֵּצְאוּ וְהָבּוּ בְּעִיר :

תרגום יונתן

17 * ויאמר לי החזקת בר אדם העיר לבית יהודה מלמעבד ית תועבתא ועבדו כא ארזי מלו ית ארעא חטופין ותבו לארצא קרמי
18 * ואף אנא אעבד כרגז לא יחוס מימרי ולא ארחם ויצלון קרמי בקל רב ולא אקבל צלותהון :
ט
1 * ואכלי ואנא שמע קל רב למימר אחקרו דממנן על קרמא וגבר מאן חבליה בידיה :
2 * והא שחא גברין אתן מאורח חרעא עלארה דפתיה לצפונא וגבר מאן בדוריה בידיה וגברא חר ביניהון לכיש לבושין ופנקס ספרא
בחרציה וערו וקמו בקסטר מדבחא דנחשא :
3 * ויקר אלהא דישראל אסתלק בכרובא דהור שרי עלותיה בית קדש קדשיא ושרא מעיל לקביל סקיפת ביתא וקרא לגברא ולכיש
לבושיא דפנקס ספרא בחרציה :
4 * ואמר יי לה עבר בגו קרמא בגו ירושלם וחרשם תו על בית עיני גבריא דמתאנחין ודמרגין
על כל תועבתא דאתעבידא בגוה :
5 * ולאלין אמר ואנא שמע עברו בקרמא בחרותי וקטלו לא תחוס עינכון ולא תרחסון :
6 * סב עולם ובחלחא וטפלא ונשיא תקטלון לחבלא ועל כל גברא ועלותי רשם תו לא תקרבון וסביר סקרישי חשרון ושריו בגבריא
סביר דקדם ביתא :
7 * ואמר לחון סאבו ית ביתא ומלו ית דרמא קטילין פוקי ונפקי וקטלו בקרמא :

¹⁷ * Et dixit ad me: Vidisti fili hominis: nunquid parum domui Iuda facere iniquitates quas fecerunt hic, quia repleuerunt terram iniquitate, & conuersi sunt ad irritandum me. & ecce ipsi extendunt ramentum sicut subsannantes.

¹⁸ * Et ego faciam eis cum furore. non parces oculus meus, neque miserebor. & vocabunt in auribus meis voce magna, & non exaudiam eos.

CAP. IX.

ET clamauit in aures meas voce magna, dicens: Appropinquauit ultio urbis. & vnusquisque habuit vasa exterminationis in manu sua.

² * Et ecce sex viri veniebant de via porte excelsæ respicientis ad Aquilonem. & vnus cuiusque vas exterminationis in manu eius. & vir vnus in medio eorum vestitus veste talari, & zona sapphiri super lumbo eius. & ingressi sunt & steterunt adherentes altari aereo.

³ * Et gloria Dei Israel ascendit de Cherubim existens super eos in sub dio domus. & vocauit virum qui indutus erat veste talari qui habuit super lumbo eius zonam sapphiri.

⁴ * Et dixit Dominus ad eum: Transi mediam ciuitatem & mediam Hierusalem, & da signum super frontes virorum gementium & doletium super cunctis iniquitatibus quæ sunt in medio eorum.

⁵ * Et illis dixit audiente me: Ite in ciuitatem post eum, & percutite, & non parcatis oculis vestris, & non misereamini.

⁶ * Senem & iuuenem, & virginem, et paruulos, & mulieres interficite ad deletionem: super autem omnes super quos est signum, ne appropinquetis: & a sanctis meis incipite. Et cæperunt à viris senioribus qui erant intus in domo.

⁷ * Et dixit ad eos: Contaminastis domum, & implestis vias mortuis, & egressi percutite.

¹⁷ * καὶ εἶπεν πρὸς με, ἑώρακας ἢ ἀνθρώπου, μὴ με κρῖν τῷ οἴκῳ ἰούδα τὸ ποιεῖν τὰς ἀνομίας αἷς πεποιήκασιν ὧδε, διότι ἐπλησθὲν τὴν γῆν ἀνομίας, καὶ ἐπέστρεψαν τὸ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσιν τὸ κλῆμα ὡς μυκτηρίζοντες.

¹⁸ * καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς ὡς θυμὸς ἐφείσε· ὁ ὀφθαλμός μου οὐ μὴ ἐλεήσω. καὶ καλέσω ἐν τοῖς ὠσίν μου φωνὴν μεγάλην, καὶ οὐ μὴ ἐξακούσω αὐτῶν.

9.

¹ * Καὶ δυνέερα ἦν εἰς τὰ ὦτά μου φωνὴ μεγάλη λέγων, ἤγικεν ἡ ἐκδίκησις τῆ πόλεως. καὶ ἕκαστος εἶχεν τὰ σκῆπη τῆ ἰσολοθρύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

² * καὶ ἰδοὺ ἐξ ἁνδρῶν ἦρχοντο δύο τὸ ὄδον τῆ πόλεως τῆ ὑψηλῆς τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἕκαστος πέλυξ ἰσολοθρύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς εἷς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνδεδικώς ποδήρη, ὃ ζώνη λαπφείρου ἔπλετο ὀσφύος αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι τῷ θυπαστηρίου τῷ χαλκοῦ.

³ * καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ δυνέεη ἀπὸ τῶν χειρῶν εἰς τὸ ὄψα ἐπ' αὐτῶν εἰς τὸ αἶθερον τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἁνδρα τὸν ἐνδεδικώς τὸν ποδήρη ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην λαπφείρου.

⁴ * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν, διέλθε μέσῳ τῆ πόλεως καὶ μέσῳ τῆς ἱερουσαλήμ, καὶ δός τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν κατὰ σκῆπη ζόντων ἐν τῶν κατωδωμάτων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γνομύμας ἐν μέσῳ αὐτῶν.

⁵ * καὶ τοῖς εἶπεν ἀκούοντές με, πορεύεσθε εἰς τὴν πόλιν ὅπισθ' αὐτοῦ, καὶ κόπτετε καὶ μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, ὅτι μὴ ἐλεήσητε.

⁶ * πρεσβύτερον & νεανίσκον, & παρθένον, & νήπια, καὶ γυναικας ἀποκτενεῖτε εἰς ἐξάλειψιν. ἐπὶ τῷ πνεύματι ἐφ' οἷς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγίσητε, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγίων με ἀρξάσθε. καὶ ἦρξαντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων οἱ ἦσαν ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ.

⁷ * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, ἐμιαίνατε τὸν οἶκον, & ἐπλήσατε τὰς ὁδοὺς νεκρῶν, & ἐκπορεύονται κόπτετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁷ Et dixit ad me: Nonne vides fili hominis? nunquid parum est domui Iuda facere abominationes quas fecerunt hic? quia impleuerunt terram rapinis, & reuersi sunt ut irritarent me, & ecce ipsi adducunt confusionem ad faciem suam.

¹⁸ Ego quoque faciam in furore, & non parces Verbum meum, nec miserebor. & orabunt coram me voce magna, & non suscipiam orationem eorum.

CAP. IX.

ET clamauit, audiente me, voce magna dicens: Appropinquauerunt qui constituti sunt super ciuitatem, & vnusquisque vas dissipationis habebat in manu sua.

² Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris quæ patet ad Aquilonem, & vnusquisque vas dispersionis in manu sua: & vir vnus erat inter eos indutus vestimentis, & atramentarium scriptoris erat in lumbis eius. & ingressi vas dispersionis in manu sua: & vir vnus erat inter eos indutus vestimentis, & atramentarium scriptoris erat in lumbis eius. & ingressi sunt, & steterunt in latere altaris ærei.

³ Et gloria Dei Israel recedebat in Cherub super quo residebat in domo sancti sanctorum: & resedit superius contra limen domus. & vocauit virum qui indutus erat vestibus, in cuius lumbis erat atramentarium scribæ.

⁴ Et dixit Dominus ad eum: Transi per medium ciuitatis per medium Ierusalem, & signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super omnes abominationes quæ factæ sunt in medio eius.

⁵ Illis autem dixit audiente me: Transite per ciuitatem post eum, & occidite: non parcat oculus vester, nec misereamini.

⁶ Senem, adolescentem, & virginem, & paruulos, & mulieres ad internecionem occidite. & ad omnem virum, super quem fuerit impressio Thau, ne accedatis, & de domo sanctuarij mei incipite. Et cæperunt à viris senioribus qui erant ante domum.

⁷ Et dixit eis: Contaminate domum, & implete atria occisis, egredimini. & egressi sunt & occiderunt in ciuitate.

* ויהי כהכותם ונאשאר אני ואפלה על פני
ואזעק ואמר אלה אדני יהוה המשהית אתה
את כל שארית ישראל בשפך ארץ חמתך על-
ירושלם:

* ויאמר אלי עון בית ישראל ויהודה גדול
במאד מאד ותמלא הארץ דמים והעיר מלאה
מטה כי אמר עוב יהוה ארץ הארץ ואין יהוה
ראיה:

* וגם אני לא תחוס עיני ולא אחמל דרכם
בראשם נתתי:

* והנה האיש לבוש חבדים אשר הקסת במתניו
משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני:

יור

* ואראה והנה אל הרקיע אשר על ראש
הכרבים כאבן ספיר כמראה דמות כסא נראה
עליהם:

* ויאמר אל האיש לבש חבדים ויאמר בא
אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא הפניך
נחלי אש מבינות לכרבים וזרק על העיר ויבא
לעיני:

* והכרבים עמדו מימין לבית בבאו האיש
והענן מלא את החצר הפנימית:

* וירם כבוד יהוה מעל הכרוב על מפתח הבית
וימלא הבית ארץ הענן והחצר מלאה את נגה
כבוד יהוה:

* וקול כנפי הכרבים נשמע עד החצר החיצנה
בקול אל שדי בדברו:

* ויהי בצותו את האיש לבש חבדים לאמר קח
אש מבינות לגלגל מבינות לכרבים ויבא ויעמר
אצל האופן:

תרגום יונתן

* ותורה בקטל ויהוה ונאשאר אתה ואפלה על פני
במשפך ית חמתך על ירושלם: * ואמר לי חובי בית ישראל ויהודה תקיפו בה לחדא לחדא ואחמלית ארעא חייבי קטול וקרתא
אחמלית ארעא חייבי ויתחבא ארעא וליה דא גליא קדם יי:
* ואף אנא לא יחוס מימרי ולא ארחם פרענות אורחיהון ברישהון יחבר:
* והא גברא דלביש לבושיא דפנקסא כחציה מתיב פתגמא למימר עבדת כסא דפקדתני:

יור

* וחזית ויהא ברקיעא דעל ריש כרוביא כאבן ספיר כמראה דמות כסא נראה ויהוה ונאשאר אתה ואפלה על פני
* ואמר לגברא דלביש לבושיא ואמר עול לביני לגלגל לתחות כרובא ומלי חפנך גומרין דאשא מביני כרוביא וזרק על קרתא ועל
* ואנא חזי: * וכרוביא קיסין מדרום לביתא כמלא גברא וענן אמיטתא אחמלית ית דרתא גזיתא:
* ואסתלק יקרא דיי בכרובא דהוה שרי עליוהי ושרא מעיל לקביל סקופת ביתא ואחמלית ביתא ית ענן אמיטתא ודרתא אחמלית ית
* והוה יקרא דיי: * וקל כנפי כרוביא אשחמט עד דרתא כרוביא כקלא מן קדם שדי גמולא:
* והוה כפקדוניה ית גברא דלביש לבושיא למימר סב אשתא מביני לגלגל מביני כרוביא ועל וקם כמטר גלגלא:

* Et cæde completa remansi ego, rui-
que super faciem meam, & clamans aio,
Heu, heu, heu, Domine Deus! Ergo ne dif-
perdes omnes reliquias Israel, effundēs fu-
dorem tuum super Hierusalem?

* Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel
& Iuda magna est nimis valde, & repleta
est terra sanguinibus, & ciuitas repleta est
auerfione. dixerunt enim: Dereliquit Do-
minus terram, & Dominus non videt.

* Igitur & meus non parceret oculus, ne-
que miserebor. Viam eorum super caput
eorum reddam.

* Et ecce vir qui erat indutus lineis qui
habebat atramentarium in dorso suo, re-
spondit verbum dicens: Feci sicut præce-
pisti mihi.

CAP. X.

ET vidi, & ecce in firmamento quod e-
rat super caput Cherubim quasi lapis
sapphirus, & quasi species similitudinis
folij apparuit super ea.

* Et dixit ad virum qui indutus erat li-
neis, & ait: Ingredere in medio rotarum
quæ sunt subtus Cherubim, & imple ma-
num tuâ prunis ignis quæ sunt inter Che-
rubim, & effunde super ciuitatem. Ingres-
susque est in conspectu meo.

* Cherubim autem stabant à dextris
domus cum ingrederetur vir, & nubes im-
pleuit atrium interius.

* Et eleuata est gloria Domini de super
Cherub ad limen domus, & repleta est do-
mus nube. Et atrium repletum est splen-
dore gloriæ Domini:

* Et sonitus alarum Cherubim audie-
batur vsque ad atrium exterius, quasi vox
Dei omnipotentis loquentis.

* Cumque præcepisset viro qui indutus
erat lineis dicens: Sume ignem de medio
rotarum quæ sunt inter Cherubim, ingres-
sus ille stetit iuxta rotam.

* Et factum est cum percuterent ipsi, & cado super faciem meam, & clamaui & dixi: Heu me Adonai Domine, deles tu reliquos Israel, quum infundas furorem tuum super Hierusalem?

* Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel, & Iuda magnificata est valde valde, quia repleta est terra populis multis, & ciuitas repleta est iniquitate & immunditia. quia dixerunt, Dereliquit Dominus terram, non videt Dominus.

* Et non parceret oculus meus, neque miserebor: vias eorum in capita eorum dedi.

* Et ecce vir indutus veste talari, & accinctus zona lumbum suum. & respondit, dicens: Feci sicut mandasti mihi.

CAP. X.

ET vidi, & ecce super firmamento quod super caput Cherubim, quasi lapis sapphiri similitudo throni super eum.

* Et dixit ad virum qui erat indutus stola: Ingredere in medium rotarum quæ sub Cherubim, & imple pugnones tuos carbonibus ignis de medio Cherubim, & disperge super ciuitatem. & ingressus est in conspectu meo.

* Et Cherubim stabant à dextris domus cum ingrederetur vir. & nubes impleuit atrium interius.

* Et eleuata est gloria Domini à Cherubim in sub dio domus, & repleuit domum nubes, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini.

* Et vox alarum Cherubim audiebatur usque ad atrium exterius quasi vox Dei omnipotentis loquentis.

* Et factum est quum præcepisset ipse viro qui indutus erat stola sancta, dicens: Sume ignem de medio rotarum de medio Cherubim: & intrauit & stetit adherens rotis.

* καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κόπῳ αὐτοῖς, καὶ πίπῳ ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνέβόησα καὶ εἶπα, οἱμοὶ ἀδωναὶ κύριε, ὁξολείφεις σὺ ἐστὶν καὶ τοιοῖσι τοῖς ἱσραήλ, ἐν τῷ ἐμ-
χέαι τὸν θυμὸν σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ;

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἀδικία τοῦ οἴκου ἱσραήλ καὶ ἰού-
δα μεμεγάλυνται (φύδρα (φύδρα, ὅτι ἐπλήθη ἡ γῆ
λαῶν πολλῶν καὶ ἡ πόλις ἐπλήθη ἀδικίας καὶ ἀκαθαρ-
σίας. ὅτι εἶπον, ἐγκαταλείψει κύριος τὴν γῆν, ὅτι
ἐφορᾷ ὁ κύριος.

* καὶ οὐ φείσε(ν) ὁ ὀφθαλμὸς μου, οὐδ' ἐλέσω, τὰς
ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα.

* καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐνδεδυκὸς τὸν ποδήρη καὶ ἐζωσμένον
τῇ ζώνῃ τὴν ὅσφυν αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίνατο λέγων, πεποίη-
κα κατὰ ὃς ἐνετείλω μοι.

* Καὶ ἰδὼν καὶ ἰδοὺ ἐπ' αὐτῷ τοῦ σερεώματος τοῦ ὑπὲρ
κεφαλῆς τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὡς λίθος (α)πφείρου ὁμοίω-
μα θρόνου ἐπ' αὐτόν.

* καὶ εἶπεν πρὸς τὸν ἀνδρα τὸν ἐνδεδυκὸς τὴν στολὴν,
εἰσελθε εἰς τὸ μέσον τῶν τροχῶν τῶν ὑποκάτω τῶν χει-
ρῶν αὐτοῦ. καὶ πληθύνε τὰς δρακας τοῦ ἀνδράκων πρὸς τὸν
μέσον τῶν χειρῶν αὐτοῦ. καὶ διασκορπίσθαι ἐπὶ τὴν πόλιν. &
εἰσέλθαι ἐν ὀπῶν μου.

* καὶ τὰ χειρῶν αὐτοῦ εἰσήκει ἐν δεξιῶν τοῦ οἴκου ἐν τῷ
εἰσπορεύεσθαι τὸν ἀνδρα. καὶ ἡ νεφέλη ἐπληθύνε τὴν αὐ-
τῷ τὴν ἐσωτέραν.

* καὶ ἀπῆρσεν ἡ δόξα κυρίου ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ εἰς τὸ
αἶθερον τοῦ οἴκου, καὶ ἐπληθύνε τὸν οἶκον ἡ νεφέλη & ἡ αὐλὴ
ἐπλήθη τοῦ φέγγους τῆς δόξης κυρίου.

* καὶ φωνὴ τῶν πτερύγων τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἠκούετο
ἕως τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας ὡς φωνὴ θεοῦ (α)δδαὶ λα-
λοῦντο.

* καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐντέλλεσθαι αὐτὸν τῷ ἀνδρὶ τὸν ἐνδε-
δυκὸς τὴν στολὴν τὴν αἰγίαν, λέγων, λάβε πῦρ ἐκ μέσου
τῶν τροχῶν ἐκ τοῦ μέσῳ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. & εἰσέλθαι καὶ
ἔσθαι ἐκ τῶν τροχῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et factum est cum occidissent eos, & relictus sum ego, & cecidi pronus super faciem meam, & clamaui & dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus. nunquid disperdes tu omnes reliquias Israel cum effuderis furorem tuum super Hierusalem?

* Et dixit ad me: Peccata domus Israel & Iuda præualuerunt in ea nimis valde, & impleta est terra homicidiis, & ciuitas plena est peruersione iudicij. Quia dixerunt, Proiecit Dominus habitatores terræ, & non est hoc reuelatum coram Domino.

* Et ego quoque non miserebor nec parceret Verbum meum: ultionem viarum suarum in caput eorum dabo.

* Et ecce vir qui indutus erat vestimentis, in cuius lumbis erat atramentarium, respondit verbum dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

CAP. X.

ET vidi, & ecce in firmamento quod erat super caput Cherubim, velut lapis preciosus, & quasi species similitudinis throni apparuit super illa.

* Et dixit viro qui indutus erat vestimentis, & ait: Ingredere inter rotas quæ sunt subtus Cherub, & volas tuas imple carbonibus ignis ex medio Cherubim, & sparge super ciuitatem: & ingressus est vidente me.

* Et Cherubim stabant ad Australem partem domus cum ingrederetur vir, & nubes caliginosa impleuit atrium interius.

* Et eleuata est gloria Domini in Cherub super quo residebat, & resedit desuper ex aduerso liminis domus, & impleta est domus nube caliginosa, & atrium impletum est splendore gloriæ Domini.

* Et vox alarum Cherubim audita est usque ad atrium exterius, sicut vox à facie omnipotentis cum loquitur.

* Et factum est cum præcepisset viro qui indutus erat vestimentis, dicens: Tolle ignem de medio rotarum & de medio Cherubim. & ingressus est & stetit iuxta rotam.

* וישלח הכרוב את ידו מבינות לברוכים אל-
 האש אשר בינור הכרבים וישא ויתן אל חפני
 לבש הכרבים ויקחו ויצאו :
 * וירא לכרבים תבנית יד אדם תחת כנפיהם :
 * ואראה והנה ארבעה אופנים אצל הכרבים
 אופן אחד אצל הכרוב אחד ואופן אחד אצל
 הכרוב אחד ומראה האופנים כעין אבן תרשיש :
 * ומראהם דמות אחד לארבעתם כאשר יהיה
 האופן בתוך האופן :
 * בלכתם אל ארבע רבעיהם ילכו לא יסבו
 בלכתם כי המקום אשר יפנה הראש אחריו ילכו
 לא יסבו בלכתם :
 * וכל בשרם וגבהם וידיהם וכנפיהם והאופנים
 מלאים עינים סביב לארבעתם אופניהם :
 * לאופנים להם קורא הגלגל באוני :
 * וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב
 ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי
 פני נשר :
 * וירמו הכרבים היא החיה אשר ראיתי בנהר כבר :
 * ובלכת הכרובים ילכו האופנים אצלם ובשאת
 הכרובים את כנפיהם לרום מעל הארץ לא יסבו
 האופנים גם הם מאצלם :
 * בעמדם יעמדו וברומם ירמו אותם כי רוח
 החיה בהם :
 * ויצא כבוד יהוה מעל מפתח הבית ויעמד על-
 הכרבים :
 * וישאו הכרבים את כנפיהם וירמו מן הארץ
 לעיני בצאתם והאופנים לעמדם ויעמד פתח שער
 בית יהוה הקדמוני וכבוד אלהי ישראל עליהם
 מלמעלה :

7 * Et extendit Cherub manum de me-
 dio Cherubim ad ignem qui inter Cheru-
 bim; & sumpsit & dedit in man^u eius qui
 indutus erat lineis; qui accipiens egres-
 sus est.
 8 * Et apparuit in Cherubim similitudo
 manus hominis subtus pennas eorum.
 9 * Et vidi, & ecce quatuor rotæ iuxta
 Cherubim. rota vna iuxta Cherub vnum,
 & rota alia iuxta Cherub vnum. Species
 autem rotarum erat quasi visio lapidis chry-
 solithi.
 10 * Et aspectus earum similitudo vna qua-
 tuor, quasi si sit rota in medio rotæ.
 11 * Cumq; ambularent, in quatuor par-
 tes gradiebantur, & non reuertebantur am-
 bulantes, sed ad locum ad quem ire decli-
 nabat quæ prima erat, sequebantur & cæ-
 teræ, nec reuertebantur.
 12 * Et omne corpus earum, & colla, &
 manus, & pennæ, & circuli pleni erant o-
 culis in circuitu quatuor rotarum.
 13 * Et rotas istas vocavit volubiles au-
 diente me.
 14 * Quatuor autem facies habebat vnus.
 facies vna facies Cherub, & facies secun-
 da facies hominis, & in tertio facies leo-
 nis, & in quarto facies aquilæ.
 15 * Et eleuata sunt Cherubim, ipsum est
 animal quod videram iuxta flumen Cho-
 bar.
 16 * Cumq; ambularent Cherubim, ibant
 pariter & rotæ iuxta ea; & cum eleuarent
 Cherubim alas suas vt exaltarentur de ter-
 ra, non refidebant rotæ, sed & ipsæ iuxta
 erant.
 17 * Stantibus illis stabant, & cum eleua-
 tis eleuabantur. Spiritus enim vitæ erat
 in eis.
 18 * Et egressa est gloria Domini à limine
 templi, & stetit super Cherubim.
 19 * Et eleuantia Cherubim alas suas, exal-
 tata sunt à terra coram me, & illis egreden-
 tibus rotæ quoque subsecutæ sunt. Et ste-
 tit in introitu portæ domus Domini O-
 rientalis, & gloria Dei Israel erat super eos.

תרגום יונתן

7 ואשויט כרובא יח ויהי מביני כרוביא לאשא דביני כרוביא ונסב ויהי לחפני דלביש לבושיא ונסב ונפק :
 8 ואתחזי לכרוביא דמות יד אנשא תחת גפיהון :
 9 ויד בוסטר כרובא חד וחזי גלגל בוסטר כרוביא גלגל חד בוסטר כרובא חד וגלגל
 וחזוהון דמות חד לארבעתהון כמא דחזי גלגל בגו גלגל :
 10 וכל בשרהון וגבהון וידיהון וכנפיהון והאופנים מלאים עינים סביב לארבעתהון אופניהם :
 11 לאופנים להם קורא הגלגל באוני :
 12 וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר :
 13 וירמו הכרבים היא החיה אשר ראיתי בנהר כבר :
 14 ובלכת הכרובים ילכו האופנים אצלם ובשאת הכרובים את כנפיהם לרום מעל הארץ לא יסבו האופנים גם הם מאצלם :
 15 בעמדם יעמדו וברומם ירמו אותם כי רוח החיה בהם :
 16 ויצא כבוד יהוה מעל מפתח הבית ויעמד על הכרבים :
 17 וישאו הכרבים את כנפיהם וירמו מן הארץ לעיני בצאתם והאופנים לעמדם ויעמד פתח שער בית יהוה הקדמוני וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה :

* Et extendit Cherub manum suam in medium ignis existentis in medio Cherubim; & accepit & dedit in manus eius qui indutus erat stolam sanctam. & accepit & egressus est.

* Et vidi Cherubim similitudinem manuum hominum sub alis eorum.

* Et vidi, & ecce quatuor rotae stabant adherentes Cherubim. rota una iuxta Cherub unum, & rota una iuxta Cherub unum. et aspectus rotarum quasi visio lapidis carbunculi.

* Et aspectus eorum, similitudo una quatuor, quemadmodum cum fuerit rota in medio rotae.

* Cum ambularent ipsa, in quatuor partes eorum gradiebantur, non reuertebantur cum ambularent ipsa. quia in quem locum respexit initium unum post illud ambulabant, & non reuertebantur cum ambularent ipsi.

* Et omnis caro earum, & dorsa earum, et manus earum, & ale earum, & rotae plenae oculis in circuitu quatuor rotis eorum.

* At rotis istis cognominatum est Volubiles audiente me.

* Et quatuor facies habebat unumquodque animalium. facies una facies Cherub, & facies secunda, facies hominis, & tertia facies leonis, & quarta facies aquilae.

* Et eleuata sunt Cherubim. hoc animal quod vidi iuxta fluvium Chobar.

* Et cum ambularent Cherubim, ibant rotae, & haec iuxta ea: & cum eleuarent Cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non reuertebantur rotae eorum, sed ipsae iuxta illos.

* Cum starent ipsa, stabant, & cum eleuabantur ipsa, eleuabantur cum eis, quia spiritus vitae erat in eis.

* Et egressa est gloria Domini de sub dio domus, & ascendit super Cherubim.

* Et eleuauerunt Cherubim alas suas, & eleuata sunt a terra coram me, quum egredierentur ipsa. & rotae haerentes illis. & steterunt in vestibulis portae domus Domini quae in conspectu. & gloria Dei Israel erat super ea desuper.

* καὶ ἔξτενεν ὁ χερσὺς τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς μέσῳ τοῦ πυρὸς τοῦ ὄντος ἐν μέσῳ τῶν χερσὺν εἰμ, & ἔλαβεν & ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας & ἐνδεδυκότος τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν.

* ἔλαβεν & ἔξῃλθεν. * ἔιδον τὰ χερσὺν εἰμ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερυγίων αὐτῶν.

* καὶ ἔιδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρες τροχοὶ εἰς ἡκείσθω ἐχόμενοι τῶν χερσὺν εἰμ. τροχὸς εἰς ἐχόμενον & χερσὺν εἰμ & τροχὸς εἰς ἐχόμενον & χερσὺν εἰμ. & ἡ ὄψις τῶν τροχῶν ὡς ὄρασις λίθου ἀνθρώπου.

* καὶ ἡ θεωρία αὐτῶν, ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσιν, ὃν τρέπον ὅταν ἡ τροχὸς ἐν μέσῳ τροχῶν.

* ἐν τῇ πορεύσει αὐτῶν, εἰς τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο, & οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῇ πορεύσει αὐτῶν. ὅπως ὃν δὴ τὸ πᾶν ἐπέβλεψεν ἡ δόξα ἡ μία ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύοντο, & οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῇ πορεύσει αὐτῶν.

* καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν & ἡ νῶτις αὐτῶν, & αἱ χεῖρες αὐτῶν, & αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ ἡ τροχὸς πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλῶν τοῖς τέσσαρσιν τροχοῖς αὐτῶν.

* τοῖς ὅ τε τροχοῖς τοῖς ἐπεκλήθη γέγραπται ἀκρόντες μου.

* καὶ τέσσαρα πρόσωπα εἶχον ἕκαστον τῶν ζώων. τὸ πρόσωπον τὸ ἐν πρῶτῳ χερσὺν εἰμ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ ἐν δεξιῇ, πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον αἰετός.

* καὶ ἐπὶ τὰ χερσὺν εἰμ. τοῦτο τὸ ζῶον ὃ ἔιδον ἐπὶ τὸ πᾶν τοῦ χοβάδ.

* καὶ ἐν τῇ πορεύσει τὰ χερσὺν εἰμ, ἐπορεύοντο οἱ τροχοί, καὶ οὐ τοῖς ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ ἔξαρσιν τὰ χερσὺν εἰμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν τοῦ μετεωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς, & οὐκ ἐπέστρεφον ἡ τροχὸς αὐτῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἐπεχόμενα αὐτῶν. * ἐν τῇ ἐξάρσιν αὐτῶν, εἰς ἡκείσθω καὶ ἐν τῇ μετεωρίζεσθαι αὐτῶν, ἐμετεωρίζοντο μετ' αὐτῶν, διότι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν αὐτοῖς.

* καὶ ἔξῃλθεν δόξα κυρίου ἀπὸ τοῦ αἵθρου τοῦ οἴκου, καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὰ χερσὺν εἰμ.

* καὶ ἀνέλαβον τὰ χερσὺν εἰμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν καὶ ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου, ἐν τῇ ἔξελθῃ αὐτῶν. καὶ ἡ τροχὸς ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ ἐσησθω ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς ἀπὸ ἀνατολῆς. καὶ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἦν ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et extendit Cherub manum suam de medio Cherubim ad ignem qui erat inter Cherubim, & tulit & dedit in pugillos eius qui indutus erat vestimentis: qui cum accepisset ingressus est. * Et apparuit in Cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum.

* Et vidi, & ecce quatuor rotae iuxta Cherubim: rota una erat in latere Cherub unius, & rota altera erat in latere Cherub alterius, & aspectus rotarum quasi species lapidis preciosi. * Et aspectus earum similitudo una ipsi quatuor sicut est rota in medio rotae.

* Cum ambularent, in quatuor latera sua gradiebantur, & non reuertebantur cum ambularent. * Et omnis caro eorum, & dorsum eorum, & ex-

clinabat primus, post eum ibant, & non reuertebantur cum ambularent. panis & pennae eorum, & rotae plenae erant oculis per circuitum in quatuor eorum rotis.

* Rota sunt appellatae Volubiles, audiente me. * Et erant cuique facies quaterne, facies unius, facies Cherub, & facies secundi, facies hominis, & tertij, facies leonis, & quarti, facies aquilae. * Et sublati sunt Cherubim. ipse sunt creaturae quas videram

in fluuio Chobar. * Et cum ambularent Cherubim, ambulabant rotae e regione eorum; & cum eleuarent Cherubim alas suas, ut sese eleuarent quasi sub altitudine caeli, ipsae quoque rotae non reuertebantur a conspectu eorum.

* Cum starent, stabant; & cum eleuarentur, eleuabantur cum eis, quia spiritus creaturarum erat in eis. * Et eleuata est gloria Domini quae residebat super illud desuper contra limen domus, & resedit super Cherubim.

* Et sustulerunt Cherubim alas suas, & eleuati sunt quasi sub altitudine caeli; & ego vidi, cum egredierentur, & rotae e regione eorum. Et stetit in introitu portae domus sanctuarij Domini Orientalis, & gloria Dei Israel erat eis desuper.

20 * היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל
בנהר כברואלע כי כרובים המה:
21 * ארבעה ארבעה פנים לאחד וארבע כנפים
לאחד ודמות ידי אדם תחת כנפיהם:
22 * ודמות פניהם המה הפנים אשר ראיתי על נהר
כבר מראיהם ואותם איש אל עבר פניו ילכו:

י

* ותשא אותי רוח ותבא אתי אל שער בית יהוה
הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים
וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר
ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם:
* ויאמר אלי בן אדם אלה האנשים החשבים
און והיעצים עצת רע בעיר הזאת:

* האמרים לא בקרוב בנורא בתים היא הסיר
ואנחנו הבשר:

* לכן הנבא עליהם הנבא בן אדם:

* ותפל עלי רוח יהוה ויאמר אלי אמר כה אמר

יהוה בן אמרתם בית ישראל ומעלות רוחכם אני

ידעתיה:

* הרביתם חלליכם בעיר הזאת ומלאותיהם

חוצותיה חלל:

* לכן כה אמר אדני יהוה חלליכם אשר שמתם

בתוכם המה הבשר והיא הסיר ואתכם הוציא

מתוכה:

* חרב יראתם וחרב אביא עליכם נאם אדני

יהוה:

* והוצאתי אתכם מתוכה ונתתי אתכם ביד זרים

ועשיתי בכם שפטים:

* בחרב תפלו על גבול ישראל אשפוט אתכם

וידעתם כי אני יהוה:

20 * Ipsum est animal quod vidi subter
Deum Israel iuxta fluuium Chobar, & in-
tellexi quia Cherubim essent.

21 * Quatuor quatuor vultus vni, & qua-
tuor alae vni, & similitudo manus homi-
nis sub alis eorum.

22 * Et similitudo vultuum eorum ipsi vul-
tus quos videram iuxta fluuium Chobar,
& intuitus eorum & impetus singulorum
ante faciem suam ingredi.

CAP. XI.

1 * ET eleuauit me spiritus, & introduxit
A me ad portam domus Domini Orient-
alem quae respicit ad Solis ortum. Et ecce
in introitu portae viginti quinque viri, &
vidi in medio eorum Iechoniam filium
Azur, & Pheltiam filium Bananiae princi-
pes populi.

2 * Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt
viri qui cogitant iniquitatem, & tractant
consilium pessimum in vrbe ista:

3 * dicentes: Nonne dudum aedificatae
sunt domus? hic est lebes, nos autem
carnes.

4 * Idcirco vaticinare de his, vaticinare
fili hominis.

5 * Et irruit in me spiritus Domini, &
dixit ad me: Loquere. Hec dicit Dominus:
Sic locuti estis domus Israel, & cogitatio-
nes cordis vestri ego noui.

6 * Plurimos occidistis in vrbe hac, & im-
plestis vias eius interfectis.

7 * Propterea haec dicit Dominus Deus:
Interfecti vestri quos posuistis in medio
Beius, hi sunt carnes, & hic est lebes, & edu-
cam vos de medio eius.

8 * Gladium metuistis, & gladium indu-
cam super vos, dicit Dominus Deus.

9 * Et eiciam vos de medio eius: dabo-
que vos in manu hostium, & faciam in
vobis iudicia.

10 * Gladio cadetis. In finibus Israel iudi-
cabo vos. & scietis quia ego Dominus.

תרגום יונתן

20 * אנון בריתא דחיותי תחורת יקר אלהא דישאל בנהר כבר וידעת ארי כרובים אנון:
21 * דמות אפיהון אנון אפיה דחיותי על נהר כבר חזויהון ואנון בריתא לקביל אפיה אולא:
22 * דמות אפיהון אנון אפיה דחיותי על נהר כבר חזויהון ואנון בריתא לקביל אפיה אולא:

יא

1 * ונטלת יתי רוחא ואעילת יתי לתרע בית מקדשא דיי מרנחא דפתית למרנחא ותא במעלנא דתרעא עשרין וחמשה גברא וחזית
בניהון יתי יאזניה בר עזר וית פלטיה בר בניהו רבבני עמא:
2 * ואמר לי בר אדם אליו גבריא דמחשבין למינס ודמלכין מלך ביש
דקרתא תדא:
3 * ואמרתי לא בקריב למבני בתין היא חשיבא לנא כדודא ואנחנא חשיבין בגוה כבשרא דבשיל בגו דודא:
4 * בכן אהבני עליהון אהבני בר אדם:
5 * ושרת עלי רוח נבואה מן קדם יי ואמר לי אמר כדנן אמר יי בן אמרתון בית ישראל
אסגיהון קטיליכון בקרתא תדא ומליהון שוקתא קטילין:
6 * בכן כדנן אמר יי אלהים קטיליכון דשויהון בגוה אנון כבשרא ותא כדודא ויתכון אגלי מגוה:
7 * מן קדם דקטילין כחרכא דחלחון וקטילין כחרכא איתי עליכון אמר יי אלהים:
8 * ואגלי יתכון מגוה ואמר יתכון ביד נכראין ואעבר בכון פרענות דינין:
9 * כחרכא תתקטילין על החום ארעא דישאל אחרע מכון ויתעון ארי אנה יי:

* Hoc animal est quod vidi sub Deo Israel iuxta fluvium Chobar, & cognoui quia Cherubim sunt.

* Quatuor facies vni, & quatuor alae vni. & similitudo manuum hominum de sub aliis eorum.

* Et similitudo facierum eorum. hæc facies sunt quas vidi sub gloria Dei Israel, iuxta fluvium Chobar, visionem eorum. & ipsa vnumquodque ipsorum secundum faciem eorum ambulabant.

CAP. XI.

ET assumpsit me spiritus, & adduxit me ad portam domus Domini quæ eregione, respicientem ad Orientem. & ecce in vestibulis portæ quasi viginti & quinque viri: & vidi in medio eorum Jechoniam filium Ezer, & Phaltiam filium Banaï, principes populi.

* Et dixit ad me: Fili hominis, hi viri cogitantes vana, & consultantes consilium malum in ciuitate ista:

* Dicentes: Nonne nouiter edificata sunt domus: hæc est lebes, nos autem carnes.

* Idcirco vaticinare super eos fili hominis.

* Et irruit super me spiritus Domini, & dixit ad me: Hæc dicit Dominus, sic dixisti domus Israel, & cogitationes spiritus vestri ego scio.

* Multiplicastis mortuos vestros in urbe hac, & implestis vias eius vulneratis.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Mortuos vestros quos percussistis in medio eius, hi sunt carnes, hæc autem est lebes. et vos educam de medio eius.

* Gladium metuitis, & gladium inducam super vos, dicit Adonai Dominus.

* Et educam vos de medio eius, & tradam vos in manus alienorum, & faciam in vobis iudicia.

* In gladio cadetis, in finibus Israel iudicabo vos. & scietis quia ego Dominus.

* Τούτῳ τῷ ζῳόν ἐστιν ὃ ἶδον ὑποκάτω θεοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἐγνων ὅτι χερουβείμ ἐστιν.

* τέσσαρα προσώπα τὰ ἐνὶ καὶ τέσσαρες πτέρυγες τὰ ἐνὶ. ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτω τῶν πτέρυγων αὐτῶν.

* καὶ ὁμοίωμα τῶν προσώπων αὐτῶν. ταῦτα τὰ προσώπα ἐστὶν ἃ ἶδον ὑποκάτω τῆς δόξης θεοῦ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, τὴν ὁρῶσιν αὐτῶν. καὶ αὐτὰ ἕκασον αὐτῶν καὶ προσώπον αὐτῶν ἐπορεύοντο.

κα.

* Καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα, καὶ ἤγαγόν με ἐπὶ τὴν πύλιν τοῦ οἴκου κυρίου τὴν κατεάντι τὴν βλέπουσαν καὶ ἀνατολάς. καὶ ἰδὼς ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς πύλης ὡς εἰκοσι καὶ πέντε ἄνδρες, καὶ ἶδον ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν ἰεχονίαν τὸν τοῦ ἐζέρ καὶ φαλτίαν τὸν τοῦ βαναίου, οὗτοι ἀφῆγον μοι τοὺς λαοὺς.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἦ ἐς ἀνθρώπους οὗτοι. ὁμοίωμα καὶ βουλομόμοι βουλήν ποιήσαντες ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

* λέγοντες, ἐχὶ προσφάτως ὡκοδόμηται αἱ οἰκίαι, αὐτὴ ἐστὶν ὁ λέβης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα.

* διὰ τοῦτο προσρήτησθαι ἐπ' αὐτοὺς ἦ ἐς ἀνθρώπους.

* ὁ ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα κυρίου, & εἶπεν πρὸς με, τὰδε λέγει κύριος, ἔτι οὐκ οἴκατε Ἰσραὴλ, & ἰδοὺ διαβόλια τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἐπὶ τῇ πόλει ταύτῃ.

* ἐπληθύνετε νεκροὺς ὑμῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, & ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς τραυματιῶν.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει ἀδωνάϊ κύριος, οὗτοι νεκροὺς ὑμῶν ἐς ἐπαλάζετε ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἔτι εἰσὶν τὰ κρέα, αὐτὴ δὲ ἐστὶν ὁ λέβης. καὶ ὑμεῖς ἐξάξετε ἐν μέσῳ αὐτῆς.

* ῥομφαίαν φοβεῖσθε, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξετε ἐφ' ὑμᾶς, λέγει ἀδωνάϊ κύριος.

* καὶ ἐξάξετε ὑμᾶς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ παραδώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, καὶ ποιήσω ἐν ὑμῖν κείμενα.

* ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖσθε, ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραὴλ κενῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Ipsæ erant creaturæ quas vidi sub gloria Dei Israel iuxta fluvium Chobar, & cognoui quod Cherubim essent.

12 Quatuor quatuor vultus vni, & quatuor alæ vni; & similitudo manus hominis sub aliis eorum.

13 Et similitudo vultuum eorum, ipsi sunt vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, aspectus earum & ipsæ, quæque creatura ante faciem suam gradiebatur.

CAP. XI.

ET sustulit me spiritus, & introduxit me ad portam Orientalem domus sanctuarij Domini quæ aperta erat ad Orientem, & ecce in introitu portæ erant viginti & quinque viri: & vidi inter eos Iezoniam filium Azur, & Phaltiam filium Banaï principes populi.

* Et dixit ad me: Fili hominis, isti sunt viri qui cogitant vim facere, & qui consulunt consilium malum in ciuitate hac.

* Qui dicunt, Non propè est vt ædificentur domus. ipsa est reputata nobis quasi lebes, & nos reputati sumus in medio eius sicut caro quæ coquitur in medio leberis.

* Propterea vaticinare super eos, vaticinare fili hominis.

* Et resedit super me spiritus prophetiæ à facie Domini, & dixit ad me: Dic, Hæc dicit Dominus, sic dixisti domus Israel, & quod vos cogitatis, & quod ascendit in cor vestrum, reuelatum est coram me.

* Multiplicastis interfectos vestros in ciuitate ista, & implestis vicos eius interfectis.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri quos posuistis in medio eius, ipsi sunt sicut caro, & ipsa est quasi lebes, & vos transmigra faciam de medio eius.

* A facie eorum qui occidunt gladio timuistis, & occidentes gladio adducam super vos, dicit Dominus Deus.

* Et transmigrare faciam vos de medio eius, & tradam vos in manum alienorum, & faciam in vobis ultionem iudiciorum.

* Gladio occidimini; in termino terræ Israel vindictam sumam ex vobis, & scietis quia ego Dominus.

11 * היא לא תהיה לכם לסיר ואתם תהיו בתוכה
לבשר אל גבול ישראל אשפט אתכם :
12 * וידעתם כי אני יהוה אשר בחקי לא הלכתם
ומשפטי לא עשיתם וכמשפטי הגוים אשר
סביבותיכם עשיתם :
13 * ויהי כהנבאי ופלטיו בן בניה מת ואפל על-
פני ואועק קול גדול ואמר אהה אדני יהוה בלה
אתה עשה את שארית ישראל :
14 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
15 * בן אדם אחיד אחיד אנשי גאלתך וכל בית
ישראל בלה אשר אמרו להם ישבי ירושלם רחקו
מעל יהוה לנו היא נתנה הארץ למורשה :
16 * לכן אמר כה אמר אדני יהוה כי הרחקתם
בגוים וכי הפצותים בארצות ואחי להם למקדש
מעט בארצות אשר באו שם :
17 * לכן אמר כה אמר אדני יהוה וקבצתי אתכם
מן העמים ואספתי אתכם מן הארצות אשר
נפצתם בהם ונתתי לכם את אדמת ישראל :
18 * ובאו שמה והסירו את כל שקוציה ואת כל-
תועבתיה ממנה :
19 * ונתתי להם לב אחר ורוח חדשה אתן בקרבכם
והסרתם לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר :
20 * למען בחקתי ילכו ואת משפטי ישמרו ועשו
אתם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים :
21 * ואל לב שקוציהם ותועבותיהם לכם הלך
דרךכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :
22 * וישאו הכרובים את כנפיהם והאופנים
לעמרתם וכבוד אלוהי ישראל עליהם
מלמעלה :

11 * Hæc non erit vobis in lebetem, & vos non eritis in medio eius in carnes. in finibus Israel iudicabo vos.
12 * Et scietis quia ego Dominus, quia in præceptis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.
13 * Et factum est cum prophetare, Pheltias filius Banaia mortuus est. Et cecidi in faciem meam, clamans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu, Domine Deus, consummationem tu facis reliquiarum Israel.
14 * Et factum est verbum Domini ad me dicens:
15 * Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, & omnis domus Israel uniuersi quibus dixerunt habitatores Hierusalem, Longè recedite à Domino, nobis data est terra in possessionem.
16 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia longè feci eos in gentibus, & quia dispersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt.
17 * Propterea loquere, Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, & adunabo de terris in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israel:
18 * Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones, cunctasque abominationes eius de illa.
19 * Et dabo eis cor vnum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum. Et auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:
20 * Vt in præceptis meis ambulent, & iudicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum.
21 * Quorum autem cor post offendicula & abominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.
22 * Et eleuauerunt Cherubim alas suas, & rotæ cum eis, & gloria Dei Israel erat super eos.

תרגום יונתן

11 * היא לא תהי לכוז כדודא ברם אתון חוזין בגויה לבשרא רבשיל בגו דודא על תחום ארעא דישראל אפרע מנכון :
12 * וידעתם כי אני יהוה אשר בחקי לא הלכתם ומשפטי לא עשיתם וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם :
13 * ויהי כהנבאי ופלטיו בן בניה מת ואפל על פני ואועק קול גדול ואמר אהה אדני יהוה בלה אתה עשה את שארית ישראל :
14 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
15 * בן אדם אחיד אחיד אנשי קריבך וכל בית ישראל בלה אשר אמרו להם ישבי ירושלם רחקו מעל יהוה לנו היא נתנה הארץ למורשה :
16 * לכן אמר כה אמר אדני יהוה כי הרחקתם בגוים וכי הפצותים בארצות ואחי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם :
17 * לכן אמר כה אמר אדני יהוה וקבצתי אתכם מן העמים ואספתי אתכם מן הארצות אשר נפצתם בהם ונתתי לכם את אדמת ישראל :
18 * ובאו שמה והסירו את כל שקוציה ואת כל תועבתיה ממנה :
19 * ונתתי להם לב אחר ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתם לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר :
20 * למען בחקתי ילכו ואת משפטי ישמרו ועשו אתם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים :
21 * ואל לב שקוציהם ותועבותיהם לכם הלך דרךכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :
22 * וישאו הכרובים את כנפיהם והאופנים לעמרתם וכבוד אלוהי ישראל עליהם מלמעלה :

* Hæc vobis non erit in lebetem: et vos non eritis in medio eius in carnes. in finibus Iffrael iudicabo vos.

* Et scietis quia ego Dominus: quoniam in mandatis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, & secundum iudicia gentium quæ in circuitu vestro fecistis.

* Et factum est cum prophetarē ego, et Phaltias filius Banaie mortuus est. & cado in faciem meam, & clamaui voce magna & dixi: Heu adonai Domine, in consummationē tu facis reliquos Iffrael.

* Et factum est verbum Domini ad me dicens:

* Fili hominis, fratres tui & viri captiuitatis tue, & omnis domus Iffrael consummata est, quibus dixerunt ipsis habitatores Hierusalem, Longè recessistis à Domino: nobis data est terra in hereditatem.

* Propterea dic, Hæc dicit Adonai Dominus, quia repellam eos in gentes, & dispergam eos in omnem terram. & ero eis in sanctificationem paruulam in regionibus quod ingredientur illuc.

* Propterea dic: Hæc dicit Adonai Dominus, & congregabo eos de gentibus, & recipiā eos de regionibus quod disseminauit eos in eis. et dabo eis terram Iffrael,

* Et ingredientur illuc, & auferent omnes abominationes eius & omnes iniquitates eius.

* Et dabo eis cor aliud, et spiritum nouum dabo eis: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:

* Ut in præceptis meis ambulent, & iustificationes meas custodiant, & faciant ea: & erunt mihi in populum, & ego ero illis in Deum.

* Et in cor abominationum eorum & iniquitatum eorum quasi cor eorum ambulauit: vias eorum in capita eorum dedi, dicit Adonai Dominus.

* Et eleuauerunt Cherubim alas suas, & rota eorum adherentes eis, et gloria Dei Iffrael super ea.

11 * αὐτῶν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα. καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γήνηθε ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς κρέα. Ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραὴλ κρινώμεσθε.

12 * καὶ ἴπηνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ὅτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου οὐκ ἐπορεύθητε, & τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποίησατε, καὶ κατὰ τὰ κρίματά τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλω ὑμῶν ἐποιήσατε.

13 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πνεύματι ὁρᾶν με, καὶ φασγάνος ὁ τοῦ βαναίου ἀπέθανεν. καὶ πίπῳ ἐπὶ τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἠνεβόησα φωνὴ μεγάλη, καὶ εἶπον, οἱμοὶ ἀδωνάϊ κύριε εἰς συνέλειαν σὺ ποιεῖς ὅσα κατὰ λόγον τοῦ Ἰσραὴλ.

14 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων,

15 * ὅς ἐστις ἄνθρωπος, & ἀδελφοὶ σου, & ἄνδρες τῶν αἰχμαλωσίας σου, καὶ πᾶς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ σωθήσεται ἐξ ἐμοῦ εἶπαν αὐτοῖς, & κατεκέντες ἱερουσαλήμ, μακρὸν ἀπέχεστε ἀπὸ κυρίου ἡμῶν δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν.

16 * διὰ τούτου εἶπον, τάδε λέγει ἀδωνάϊ κύριος, ὅτι ἀπώλεται αὐτοὶ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ διασκορπισθήσονται εἰς πάσαν τὴν γῆν. καὶ ἐθνομασθήσονται εἰς ἀγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις ἐς ὃν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ.

17 * διὰ τούτου εἶπον, τάδε λέγει ἀδωνάϊ κύριος, καὶ συναζώμεθα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν οὓς διεσπάρη αὐτοὺς ἐν αὐταῖς. καὶ δώσω αὐτοῖς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ.

18 * καὶ εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ ἔξαρθουσιν πᾶσι ταῖς βδελυγμασίαις αὐτῶν καὶ πάσαις τὰς ἀνομίας αὐτῶν.

19 * & δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἑτέραν, & πνεῦμα καινὸν δώσω αὐτοῖς, & ἐκπάσω τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, & δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην.

20 * ὅπως ἐν τοῖς περσέσιν ἐμε πορεύων, καὶ ταῖς διακαιώματά μου φυλάσσων, καὶ ποιῶσιν αὐτά, καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἐθνομασθήσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν.

21 * καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν & τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὥς ἡ καρδία αὐτῶν ἐπορεύετο, ἵαες ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέγει ἀδωνάϊ κύριος.

22 * καὶ ἔξηραν τὰ χερσὺς αὐτῶν πλέρυγας αὐτῶν, καὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν ἐχόμηροι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ Ἰσραὴλ ὑπερέστω αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Ipsa non erit vobis tanquam lebes, sed vos intra eam eritis velut caro quæ in lebe coquitur, in limite terræ Iffrael vos vlciscar.

12 Scietisque, quia ego Dominus, qui in pactis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, sed secundum mores populorum qui in circuitu vestro sunt, fecistis.

13 Et factum est cum prophetarem, Phaltias filius Banaie mortuus est. & corui pronus in faciem meam, & clamaui voce magna, & dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus, consummationem tu facis cum reliquiis Iffrael.

14 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui & omnis domus Iffrael vniuersi de quibus dicunt habitatores Ierusalem, Longè facti sunt à timore Domini: nobis data est terra in possessionem.

15 Propterea dic: Hæc dicit Dominus Deus, quia elongaui eos inter populos, & quia dispersi eos per prouincias, dedi eis domos congregationis secundæ domui sanctuarij mei, & ipsi sunt quasi pauci in prouincijs ad quas transmigrauerunt.

16 Propterea dic, Hæc dicit Dominus Deus, & applicabo vos de medio populorum, & congregabo vos de prouincijs ad quas dispersi estis, & dabo vobis terram Iffrael.

17 Et ingredientur illuc & auferent omnia iniquamenta & abominationes eius ab ea. Et dabo vobis cor timens, & spiritum timoris dabo in visceribus eorum, & conteram cor impietatis, quod erat durum sicut lapis, de carne eorum, & dabo eis cor timens coram me, ut faciant voluntatem meam.

18 Ut ambulent in pactis meis, & iudicia mea seruent & faciant ea: & erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum.

19 Et post cultum idolorum suorum & abominationum suarum cor eorum errat: vltionem viarum suarum in caput eorum dabo, dicit Dominus.

20 Et leuauerunt Cherubim alas suas & rotæ eregione eorum; & gloria Dei Iffrael super eis desuper.

23 * וַיַּעַל כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֵד עַל-
הָהָר אֲשֶׁר מִקְדָּם לָעִיר:
24 * וְרוּחַ נְשָׂאתָנִי וַתְּבִיאָנִי כַשְׁדִּימָה אֶל-הַגּוֹלָה
בְּמִרְאָהּ בְּרוּחַ אֱלֹהִים וַיַּעַל מֵעַל הַמִּרְאָה
אֲשֶׁר רָאִיתִי:
25 * וַאֲדַבֵּר אֶל-הַגּוֹלָה אֵת כָּל-דְּבָרֵי יְהוָה אֲשֶׁר
הִרְאֵנִי:

יב

* וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
* בֶּן-אָדָם כְּתוֹךְ בֵּית-הַמָּרִי אֲתָה יֹשֵׁב אֲשֶׁר עֵינַיִם
לָהֶם לִרְאוֹת וְלֹא רְאוּ אֲזֵנַיִם לִשְׁמָע וְלֹא
שָׁמְעוּ בֵּי בֵית מָרִי הֵם:
* וְאַתָּה בֶּן-אָדָם עֲשֵׂה לָךְ כְּלִי גוֹלָה וְגוֹלָה יוֹמָם
לְעֵינֵיהֶם וְגַלִּית מִמְּקוֹמְךָ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר לְעֵינֵיהֶם
אוֹלֵי יִרְאוּ בֵּי בֵית מָרִי הַמָּרִי:
* וְהוֹצֵאת כְּלִיךָ כְּכִלֵּי גוֹלָה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְאַתָּה
תֵּצֵא בְּעֶרְבַּ לְעֵינֵיהֶם כְּמוֹצֵא גוֹלָה:
* לְעֵינֵיהֶם חֲתָר-לָךְ בִּקְרִי וְהוֹצֵאת בּוֹ:
* לְעֵינֵיהֶם עַל-כְּתָף תִּשָּׂא בְּעֶלְטָה תוֹצִיֵה פָנֶיךָ
תִּכְסֶּה וְלֹא תִרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ בִּי-מוֹפֶת נִתְּתִיךָ
לְבִירַת יִשְׂרָאֵל:
* וַאֲעֵשׂ כֹּכָאֲשֶׁר צִוִּיתִי כְּלִי הוֹצֵאתִי כְּכִלֵּי גוֹלָה
יוֹמָם וּבְעֶרְבַּ חֲתָרְתִּי לִי בִּקְרִי בְיָד בְּעֶלְטָה הוֹצֵאתִי
עַל-כְּתָף נִשְׂאתִי לְעֵינֵיהֶם:
* וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי בְּבֹקֶר לֵאמֹר:
* בֶּן-אָדָם הֲלֹא אָמְרוּ אֵלֶיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּירַת
הַמָּרִי מָה אַתָּה עֹשֶׂה:
* אָמַר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה הַנְּשִׂיָּה
הַמִּשָּׂא הַזֶּה בִּירוּשָׁלַם וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-הִמָּה
בְּתוֹכָם:

תרגום יונתן

23 * ואסתלק יקרא דייני מגו קרתא ושרא על טור ויתא דממנח לקרתא:
24 * ורוח נטלתני ואובלתני למדינה ארע כסדאי לוח
25 * ואחביתני לבני גלותא וכל פתגמאי דייני דאחזיני:
יב

1 * והנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
2 * בר אדם כגו עמא סרבנא את יתב דענין להון למחוי ולא חזן ואודנין להון למשמע ולא שמעין ארי עם סרבן אנו:
3 * ואת בר אדם אתקן לך מני גלותא וגלי בימם לעיניהון ותגלי מאתריך לאתר אותריך לעיניהון מאים ירחלון ארי עם סרבן אנו:
4 * ותפק מנך קמני גלותא בימם לעיניהון ואת תפוק ברמשא לעיניהון כמפקני גלותא:
5 * לעיניהון חתר לך בכותלא ותפוק בה:
6 * לעיניהון על כתפא תטול בקבלא תפוק אפך חכמי ולא תחזי ית ארעא ארי את יתכתך לבית ישראל:
7 * ועבדך כן קמא דאתפקת מני אפקת קמני גלותא בימם וברמשא אתחחרת לי בכתלא ביד בקבלא נפקת ועל כתפא נטלת לעיניהון:
8 * והנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי בצפרא למימר:
9 * בר אדם הלא אם ימרוך לך בית ישראל עמא סרבנא מה את עבד:
10 * אמר להון קרנן אמר יי אלהים על רבא משל נבואתא דא בירושלם וכל בית ישראל דאנון ביניהון:

¹ Et ascendit gloria Domini de medio ciuitatis, & stetit super montem qui erat contra urbem:

² Et spiritus assumpsit me, & adduxit me in terram Chaldeorum in captiuitatem in visione in spiritu Dei. & ascendi à visione quam vidi:

³ Et locutus sum ad captiuitatem omnia verba Domini quæ ostendit mihi.

CAP. XII.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

¹ Fili hominis, in medio iniquitatum eorum tu habitas, qui habent oculos ad videndum et non vident, & aures habent ad audiendum, & non audiunt, quia domus exasperans est.

² Et tu fili hominis fac tibi vasa captiuitatis, & captiuare per diem coram eis. & captiuus duceris de loco tuo in locum alterum in conspectu eorum, vt videant quia domus exasperans est.

³ Et efferes vasa tua vasa captiuitatis per diem ante oculos eorum, & egredieris vesperè in conspectu eorum, sicut egreditur captiuus in conspectu eorum. Perfode tibi in parietem, & transibis per eum.

⁴ in conspectu eorum. super humerum portaberis, et absconditus egredieris. faciem tuam velabis, & non videbis terram. quia portentum dedi te domui Israel.

⁵ Et feci sic iuxta omnia quacunque precepit mihi. & protuli vasa quasi vasa captiuitatis per diem, & vesperè perfodi mihi parietem manu, & absconditus egressus sum, super humerum assumptus sum in conspectu eorum.

⁶ Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

⁷ Diluculo, fili hominis, non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans, quid tu facis?

⁸ Dic ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus principi & duci in Hierusalem, & omni domui Israel qui sunt in medio eorum.

²³ καὶ ἀνέβη ἡ δόξα κυρίου ἐκ μέσου τῆ πόλεως, & ἔστη ἐπὶ τὸ ὄρος ὃ ἐπὶ ἀπὸ ἀνὰ τὴ πόλεως.

²⁴ ἔπειτα πνεῦμα ἠγάγετό με ἐπὶ τὴν γῆν χαλδαίων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ὁρᾷ ἐν πνύματι θεοῦ. καὶ ἀνέβην ἀπὸ τῆ ὁράσεως ἧς ἴδον.

²⁵ καὶ ἐλάλησα πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσι τοῖς ἐν λόγοις κυρίου οἷς ἐδείξεν μοι.

16.

¹ Καὶ ἐλάλησε λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, ² ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν σὺ κατέκεις, οἱ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπουσιν, καὶ ὠτὶ ἔχουσιν τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσιν, διότι οἱ οὐκ ἔσονται περὶ τῶν ἐν ἐσίν.

³ καὶ σὺ ὡς ἄνθρωπος ποιήσῃς ἐαυτῷ σκδὴν αἰχμαλωσίας, καὶ αἰχμαλωτὸν ἡμέρας ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ αἰχμαλωτὸν ἡσθήσῃ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ εἰς τὸν ἕτερον ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως εἰδῶσιν, διότι οἱ οὐκ ἔσονται περὶ τῶν ἐν ἐσίν.

⁴ καὶ ἔξοισθαι τὰ σκδὴν τοῦ σκδὴν αἰχμαλωσίας ἡμέρας κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ συνεξελύσῃ ἐσπέρας ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἐκπορεύῃ αἰχμαλωτὸς.

⁵ ἐνώπιον αὐτῶν διώρυξον ἐαυτῷ εἰς τὸν τοῖχον, & διεξελύσῃ δι' αὐτῶν.

⁶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπ' ὧμον ἀναλήψῃ καὶ κεκρυμμένῳ ἐξελύσῃ. τὸ πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ ἐκκαλύψῃς, καὶ οὐ μὴ εἰδῇς τὴν γῆν. διότι τέρας δέδωκάς ἐστις οἱ οὐκ ἔσονται ἰσραήλ.

⁷ καὶ ἐποίησά οὕτως κατὰ πᾶσι τοῖς ὅροις ἐνετείλατό μοι. καὶ ἐξελύκα σκδὴν ὡς σκδὴν αἰχμαλωσίας ἡμέρας, καὶ ἐσπέρας διώρυξά ἐμαυτῷ τὸν τοῖχον τῇ χειρὶ καὶ κεκρυμμένῳ ἐξῆλθον, ἐπ' ὧμον ἀνέληψά ἐν ἐνώπιον αὐτῶν.

⁸ καὶ ἐλάλησε λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, ⁹ ὅτι πρὸς τὴν ἑσπέραν οὐκ εἶπον πρὸς σὲ οἱ οὐκ ἔσονται ἰσραήλ, οἱ οὐκ ἔσονται περὶ τῶν ἐν ἐσίν, τί σὺ ποιῇς;

¹⁰ εἶπον πρὸς αὐτὸν, τὰδε λέγει ἀδωνάϊ κύριος τῶ ἀρχοντι καὶ ἀφῆγε μὲν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ πᾶσι τοῖς οὐκ ἔσονται ἰσραήλ οἱ εἰσὶν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et eleuata est gloria Domini de medio ciuitatis, & resedit super montem Oliueti qui est ad Orientem ciuitatis. ² Et spiritus sustulit me, & adduxit me in prouinciam terræ Chaldeorum ad filios transmigrationis in visione spiritus prophetie qui resedit super me à facie Domini. & recessit à me visio quam vidi. ³ Et prophetaui filiis transmigrationis omnia verba Domini quæ ostenderat mihi.

CAP. XII.

ET factum est verbum prophetie à facie Domini ad me, dicens: ¹ Fili hominis, in medio populi contumacis tu habitas, qui oculos habent ad videndum, & non vident; & aures ad audiendum, & non audiunt: quia populus contumax est. ² Tu autem fili hominis prepara tibi vasa transmigrationis, & transmigre in die ante oculos eorum, & transmigrabis de loco tuo ad locum alium in oculis eorum: forte timebunt, quia populus contumax est.

³ Tu autem fili hominis prepara tibi vasa transmigrationis, & transmigre in die ante oculos eorum, & transmigrabis de loco tuo ad locum alium in oculis eorum: forte timebunt, quia populus contumax est. ⁴ Et efferes vasa tua sicut vasa transmigrationis per diem in oculis eorum, & tu egredieris vesperè in oculis eorum sicut egrediuntur transmigrantes. ⁵ Ante oculos eorum in humero tolles, in tenebris egredieris, faciem tuam operies & non videbis terram, quia signum dedi te domui Israel.

⁶ Et feci sicut iussus fueram, vasa mea eduxi sicut vasa transmigrationis per diem, & vesperi fodi mihi in pariete manu, in tenebris exi, & super humerum sustuli ante oculos eorum. ⁷ Et factum est verbum prophetie à facie Domini ad me manè dicens: ⁸ Fili hominis, si vtiq; dixerint tibi domus Israel populus contumax, Quid tu facis? ⁹ Dic tu eis: Hæc dicit Dominus Deus, Super principem est onus prophetie huius in Ierusalem, & super omnem domum Israel qui sunt in medio eius.

11 * אמר אני מופתכם באשר עשיתי בן יעשה להם
בגולה בשבי ילכו :
12 * והנשיא אשר בתוכם אל-כתף ישא בעלטה
ויצא בקיר יחתרו להוציא בו פניו יבסה יען אשר
לא יראה לעין הוא את הארץ :
13 * ופרשתי ארץ-רשתי עליו ונתפש במצודתי
והבאתי אתו בכלה ארץ כשדים ואותה לא יראה
ושם ימור :
14 * וכל אשר סביבתיו עזרה וכל-אנפיו אזור
לכל רוח וחרב אריק אחריהם :
15 * וידעו כי אני יהוה בהפיצי אותם בגוים וזריתי
אותם בארצות :
16 * והזרתני מזה אנשי מספר מחרב מרעב
ומדבר למען יספרו את-כל תועבותיהם בגוים
אשר באו שם וידעו כי אני יהוה :
17 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
18 * בן-אדם לחמד ברעש האכל ומימך ברגור
ובדאגה תשתה :
19 * ואמרת אל-עם הארץ כה אמר אדני יהוה
ליושבי ירושלם אל-אדמת ישראל לחמם בדאגה
יאכלו ומימיהם בשממון ישתו למען תשם ארצה
ממלאה מחמם כל-הישיבים בה :
20 * והערים הנושבות תחרבנה והארץ שממה
תהיה וידעתם כי אני יהוה :
21 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
22 * בן-אדם מה חמסל הזה לכם על-אדמת
ישראל לאמר יארכו הימים ואבד כל-חזון :
23 * לכן אמר אליהם כה אמר אדני יהוה השבתי
את-המשל הזה ולא ימשלו אתו עוד בישראל כי
אם-דבר אליהם קרבו הימים ודבר כל-חזון :

תרגום יונתן

11 * אמר אנא אחזקן כמא דעבדת בן יתעבד להון בגלותא ובשביא יחכו :
12 * ורבי דביניחון על כחפא וטול בקבלא יפוק בקבלא יחחרון לאפקותיה בה אפוחי וכסי חלף דחב הוא ולא יחיו ית ארעא :
13 * ואפרש ית מצדתי עלותי ויתאחר בסריגתי ואגלי יתה לבכל למדינת ארע כסדאי ויתיה לא יחיו ותסן ימות :
14 * וכל דבסתרנותי סעדותי וכל משרותיה אבדר לכל רוחא ודקטלון כחרבא אנרי בהריות :
15 * וידעון ארי אנא ויי בר אגלי יתהון לביני עמסאי ואבדר יתהון במדינתא :
16 * ואשאר סנהון גברין דמנזן מתרפא ומכפנא וממותא בריל דישתעון ית כל תועבתהון בעמסאי דאחגליו לחסן וידעון ארי אנא ויי :
17 * ויתיה פתגם נבואה סן קדם ויי עמי למימר :
18 * ותימר לעמא דארעא כדנן אמר ויי אלהים ליחבי ירושלם על ארעא דישראל מיכלהון בועי ייכלון ומשתהון באשחממו ושתון
19 * וקרויא דהוארה יתבו לרחצן יתרכון וארעא לצרו חתי ותדעון ארי אנא ויי :
20 * ויתיה פתגם נבואה סן קדם ויי עמי למימר :
21 * בר אדם סח סתלא דרין לכוז על ארעא דישראל למימר יורכו יומיא ותבשל כל נבואה :
22 * אלהים אכשל ית סתלא דרין ולא יסתלון יתה עוד בישראל אלהן אחגבי להון אתקרבו יומיא ופתגם כל נבואה :

11 * Dic, Ego portentum vestrum. Quo-
modo feci, sic fiet illis. In transmigratio-
nem & in captiuitatem ibunt.
12 * Et dux qui est in medio eorum, in hu-
meris portabitur, in caligine egredietur.
Parietem perfodient vt educant eum, fa-
cies eius operietur, vt nō videat oculo ter-
ram.
13 * Et extendam rete meum super
eum, & capietur in fagina mea, & adducā
eum in Babylonem in terrā Chaldeorum,
& ipsam non videbit, ibique morietur,
14 * & omnes qui circa eum sunt. Præfidiū
eius & agmina eius dispergam in omnem
uentum, & gladium euaginabo post eos.
15 * Et scient quia ego Dominus, quando
disperfero illos in gentibus, & dissemina-
uero eos in terris.
16 * Et relinquam ex eis viros paucos à gla-
dio, & fame, & pestilentia, vt narrent om-
nia scelera eorum in gentibus ad quas in-
gredientur: & scient quia ego Dominus.
17 * Et factus est sermo Domini ad me, di-
cens:
18 * Fili hominis, panem tuum in con-
turbatione comede, sed & aquam tuam
in festinatione & mœrore bibe.
19 * Et dices ad populū terræ: Hęc dicit Dñs
Deus ad eos qui habitant in Hierusalē in
terra Israel. Panem suum in solitudine
comedent, & aquam suam in desolatione
bibent, vt desoletur terra à multitudine
sua propter iniquitates omnium qui ha-
bitant in ea.
20 * Et ciuitates quæ nunc habitantur, de-
solatæ erunt, terraque deserta: & scietis
quia ego Dominus.
21 * Et factus est sermo Domini ad me di-
cens:
22 * Fili hominis, quod est prouer-
bium istud in terra Israel dicentium: In
longum differentur dies, & peribit omnis
visio?
23 * Ideò dic ad eos: Hęc dicit Dominus
Deus, quiescere faciam prouerbium istud,
neq; vulgo dicetur vltra in Israel. Et loquē-
re ad eos quòd appropinquauerint dies,
& sermo omnis visionis.

* Dic quia ego portenta facio. quæadmodum enim feci, sic erit eis: in transmigracione, & in captiuitate eunt.

* Et princeps eorum in medio eorum super humerum portabitur, & absconditus egredietur per parietem, & perforabit ut egredietur ipse per eum, faciem suam cooperiet, ut non videatur oculo, & ipse terram non videbit.

* Et extendam rete meum super eum, & comprehendetur in sagena mea. & adducam eum in Babylonem in terram Chaldaeorum, & ipsam non videbit, & illic morietur.

* Et omnes qui circa eum auxiliatores eius, & omnes auxiliantes ei diffeminabo in omnem ventum, & gladium effundam post eos: * Et scient quia ego Dominus cum disperfero ego eos in gentibus, & diffeminabo eos in regionibus.

* Et relinquam ex eis viros numero ex gladio, & ex fame, & ex morte, ut enarrent omnes iniquitates eorum in gentibus quod ingressi sunt illuc, scient quia ego Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Panem tuum cum dolore comedes, & aquam tuam cum tormento & angustia bibes.

* Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Adonai Dominus habitantibus Hierusalem super terram Israel. Panes suos cum egestate comedent, & aquam suam cum dissipatione bibent, ut dissipetur terra cum plenitudine eius in impietate omnium habitantium in ea.

* Et ciuitates eorum quæ habitantur, desolabuntur, & terra in dissipationem erit: et cognoscetis quia ego Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, quæ parabola ista vobis in terra Israel, dicentes: Longè dies, perijt omnis visio?

* Ideo dic ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus: Et conuertam parabolam istam; & non ultra dicet parabolam istam domus Israel: quia loqueris ad eos, dicens; Appropinquauerunt dies & tempus omnis visionis.

* εἶπον ὅτι ἐγὼ τέρατα ποιῶ. ὃν τρόπον ᾧ πεποίηκα οὕτως ἔσται αὐτοῖς ἐν μετοικεσίᾳ καὶ ἐν ἀγχισίᾳ πό-
11 ρόνονται. * καὶ ὁ ἀρχὼν αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐπ' αὐ-
12 τὸν δόρυ (ἐ), καὶ κεκρυμμένῳ ἐξελεύσεται διὰ τοῦ τοίχου, καὶ διόρυξαι τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν δι' αὐτῆς, τὸ πρὸς-
13 ῥωπον αὐτῆς συγκαλύψει, ὅπως μὴ ὁραθῇ ὁφθαλμῷ, & αὐτὸς τὴν γῆν οὐκ ὄψεται.

* καὶ ἐκπετάσω τὸ δίκτυόν μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ συλληφθή-
13 σε) ἐν τῇ περὶ οὐχί μου. & ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα εἰς γῆν χαλδαίων, καὶ αὐτὸν οὐκ ὄψεται, καὶ ἐκεῖ τελευτήσει.

* καὶ πάντας τοὺς κύκλῳ αὐτῆς τοὺς βοηθοὺς αὐτῆς, καὶ πάντας τοὺς δούλους αὐτοῦ ἀνθρώπους αὐτῆς διασπερῶς εἰς πᾶ-
14 ῥα δόρυ, καὶ ῥομφαίαν ἐκχεῶ ὀπίσω αὐτῶν.

* καὶ ἰσχυρῶς ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῇ διασκορπίσει με αὐ-
15 τὰς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, & διασπερῶς αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις.

* καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἀνδρας δόρυ καὶ ῥομφαίας, καὶ ἐκ λιμοῦ καὶ ἐκ θανάτου, ὅπως αὐτοὶ ἐκδι-
16 γῶν) πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐξείσηλ-
θοσαν ἐκεῖ, γινώσκονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

* καὶ ἔρχετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων,

* τὸν ἀρτόν σου μετ' ὀδυνης φάγη, καὶ τὸ ὕδωρ σου μετ' βαλάνου καὶ τλίψεως πίεσαι.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαόν τῆς γῆς, τὰδε λέγει ὁ θεὸς ἀδωναὶ κύριος τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσ-
19 ραήλ. τοὺς ἀρτοὺς αὐτῶν μετ' ὀνείας φάγονται, καὶ τὸ ὕ-
δωρ αὐτῶν μετ' ἀφανισμοῦ πίνονται, ὅπως ἀφανισθῇ ἡ γῆ
20 ὡς πᾶν πληρώματι αὐτῆς ἐν ἀσυνερίᾳ πάντων τῶν κατι-
κούμενων ἐν αὐτῇ. * καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν αἱ κατι-
κούμεναι, ἐρημωθήσονται. καὶ ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν ἔ-
21 σται καὶ ἐρημώσεται, ὅτι ἐγὼ κύριος.

* καὶ ἔρχετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων,

* ὅτι ἀνθρώπου τίς ἡ πρὸς ἀπολήν αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς
22 τοῦ ἰσραήλ λέγοντες, μακρὰ αἱ ἡμέραι, ἀπόλωλον πᾶ-
σα ὁρασις.

* διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς αὐτούς, τὰδε λέγει ὁ θεὸς ἀδωναὶ κύ-
23 ριος, καὶ ἀποστέψω τὴν πρὸς ἀπολήν αὐτῶν. & οὐκ ἐπ-
οὐ μὴ εἴπωσιν τὴν πρὸς ἀπολήν αὐτῶν ὁ οἶκος ἰσραήλ,
ὅτι λαλήσεις πρὸς αὐτούς λέγων, ἡλίκασιν αἱ ἡμέραι καὶ ὁ καιρὸς πάσης ὁράσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Dic, Ego signum vestrum: sicut feci sic fiet eis; in transmigracionem & in captiuitatem ibunt. " Et princeps qui est inter eos: in humero portabit, in tenebris egredietur, in pariete fodiet ut educant illum per eum: faciem suam operiet, pro eo quod peccauit ipse, & non videbit terram.

" Et extendam rete meum super eum, & capietur in sagena mea; & transferam eum in Babylonem in prouinciam terræ Chaldaeorum, & ipsam non videbit, & ibi morietur.

" Et omnes qui in circuitu eius sunt, & aduatores eius, & omnem exercitum eius dispergam in omnem ventum: & eos qui occidunt gladio immittam post eos.

" Et scient quia ego Dominus, cum transmigrare fecero eos inter populos, & disperfero eos per prouincias.

" Et relinquam ex eis viros numeri pauci a gladio, & a fame, & a peste, ut narrent omnes abominationes suas in populis ad quos transmigrauerunt, & scient quia ego Dominus.

" Et factum est verbum prophetiæ a facie Domini ad me, dicens: " Fili hominis, cibum tuum in tremore comedes, & potum tuum in desolatione & stupore bibes.

" Et dices populo terræ: Hæc dicit Dominus Deus habitatoribus Ierusalem super terram Israel, Cibum suum in tremore comedent, & potum suum in stupore bibent, ut desoletur terra a plenitudine eius propter rapinam omnium habitantium in ea.

" Et ciuitates quæ habitatae fuerunt confidenter, desertæ erunt, & terra in desolationem erit: & scietis quia ego Dominus.

" Et factum est verbum prophetiæ a facie Domini mecum, dicens: " Fili hominis, quod est prouerbum istud vobis in terra Israel dicendo: In longum differentur dies, & cessabit omnis prophetia?

" Deus: Cessare faciam prouerbum istud, neque erit in prouerbum ultra in Israel: sed vaticinare eis; Appropinquauerunt dies, & sermo omnis prophetiæ.

כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּל חֲזוֹן שׂוֹא וּמִקְסָם חֶלֶק * 24
בְּתוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל :
כִּי אֲנִי יְהוָה אֲדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וַיַּעֲשֶׂה * 25
לֹא תִמְשַׁךְ עוֹד כִּי בִימֵיכֶם בֵּית הַמִּזְבֵּחַ אֲדַבֵּר דָּבָר
וַעֲשִׂיתִי נֶאֱמָר אֲדֹנִי יְהוָה :
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : * 26
בֶּן אָדָם הִנֵּה בֵּית יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים חֲזוֹן אֲשֶׁר * 27
הוּא חֲזוֹן לִימֵי רַבִּים וְלַעֲתִים רַחוּקוֹת הוּא נִבָּא :
לָכֵן אֹמַר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה לֹא * 28
תִּמְשַׁךְ עוֹד כָּל דְּבָרִי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וַיַּעֲשֶׂה נֶאֱמָר
אֲדֹנִי יְהוָה :

יג

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : *
בֶּן אָדָם הִנֵּה נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הִנְבְּאִים *
וְאָמְרִים לְנְבִיאֵי מַלְכָם שְׁמְעוּ דְבַר יְהוָה :
כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הוּא עַל-הַנְּבִיאִים הַנִּבְּלִים *
אֲשֶׁר הִלְכִים אַחֲרֵי רוּחָם וּלְבָלְתִי רָאוּ :
כִּשְׁעָלִים בְּחִרְבּוֹר נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ :
לֹא עָלִיתֶם בְּפִרְצוֹת וּתְגִדְרוּ נֶדֶר עַל-בֵּית *
יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בְּמִלְחָמָה בְּיוֹם יְהוָה :
חֲזוֹן שׂוֹא וּקְסָם כֹּזֵב הֵאמְרִים נֶאֱמָר יְהוָה וַיְהוָה *
לֹא שָׁלַח וַיַּחֲלוּ לְקִיָּם דְּבָר :
הֲלֹא מַחֲזֶה שׂוֹא חֲזוֹתָם וּמִקְסָם כֹּזֵב אָמְרִים * 7
וְאָמְרִים נֶאֱמָר יְהוָה וְאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי :
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה יֵעַן דִּבַּרְכֶּם שׂוֹא וְחֲזוֹתָם *
כֹּזֵב לָכֵן הִנְנִי אֵלֵיכֶם נֶאֱמָר אֲדֹנִי יְהוָה :
וְהִיתָה יְדִי אֶל-הַנְּבִיאִים הַחֲזוֹנִים שׂוֹא וְהַקְסָמִים *
כֹּזֵב בְּסוֹד עֲמִי לֹא יִהְיוּ וּבִכְתָּב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא *
יִכְתְּבוּ וְאֶל-אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וַיִּדְעֻם כִּי- *
אֲנִי אֲדֹנִי יְהוָה :

תרגום יונתן

אֲנִי לֹא חֲזוֹן עוֹד כָּל נְבוּאָת שֶׁקֶר וּקְסָם כְּדִבְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל : * 24
בְּיוֹמֵיכֶם עָמַד סָרְכָא אֲמַל פִּתְגָמָא וְאֶקְיָמָנָה אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים :
הֵא בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַרְיָן אֶלְפִין דְּהוּא מִלָּף לְיוֹמִין סְגִיָּאִין וְלַעֲדָן רַחֲמִין הוּא מִתְנַבֵּי :
עוֹד כָּל פִּתְגָמֵי דְּאֲמַל פִּתְגָמָא וְיִתְקִים אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים :
וְהוּא פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עֲמִי לְמִימְרֵי : * 25
קִבְלוּ פִתְגָמָא דִּי יְיָ : * 26
בְּדִבְרֵי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְיֵעַן דִּבַּרְכֶּם שׂוֹא וְחֲזוֹתָם לָכֵן הִנְנִי אֵלֵיכֶם נֶאֱמָר אֲדֹנִי יְהוָה :
כִּשְׁעָלִים בְּחִרְבּוֹר נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ :
לֹא קָמְחוּן בְּתַרְעָתָא וְלֹא עֲבָדְחוּן לְכוֹן עוֹבְדִין טְבִין לְמַבְעֵי עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל *
מִתְנַבֵּין שֶׁקֶר וּמִלְפִין כְּדִבְרֵי אֲמַרְיָן אֲמַר יְיָ וַיְיָ לֹא * 2
שְׁלַחְנוּן וּמִתְנַבֵּין דְּתַתְּקִין מִלְחָמוֹן : * 3
הֲלֹא נְבוּאָן דְּשֶׁקֶר אֲתַנְבִּיתוּן וּקְסָם כְּדִבְרֵי אֲמַרְיָן אֲמַר יְיָ וַיְיָ לֹא אֲתַמְלִל :
כִּי כְּדִבְרֵי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֶלֶף דְּאֲתַנְבִּיתוּן שֶׁקֶר וְאֲלַפְחוּן כְּדִבְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלַח רְגוּי עֲלִיכֶם אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים :
וְהִיתָה יְדִי עַל נְבִיִּי שֶׁקֶר אֲתַנְבִּיתוּן שֶׁקֶר וּמִלְפִין כְּדִבְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהוּא וּבִכְתָּב חֲזוֹן וְהוּא עֲלִמָּא דְּכַתִּיב לְצִדִּיקֵי בֵּית *
יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְחַבְּבוּן וְלֹא יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁלַח וְהוּא וְהוּא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים :

Inter
* Q
divinan
rael.
* faci
diebus
verbu
* E
* F
dicente
multos
*
Domi
sermon
bum e
ET
Israel
phetar
dices
*
proph
ritum
*
Israel
* no
Israel
in die
*
dicunt
eos,
*
natio
mini
*
Quo
tione
dicit
*
tas
van
que
terr
go
verb
firm
ce d
dici
E
am
tura
ner
eos
dic
cui
tan
stis

CAP. XIII.

go Adonai Dominus.

12.

γνώσθ) διότι ἐγὼ ἀδυνατῶ κύβει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Non enim erit vltra omnis prophetia falsa, & diuinatio mendacij in medio filiorum Israel.
verbum quod ego locutus fuero, firmabitur, & non irritum fiet amplius, quia in diebus vestris popule contumax, loquar verbum & confirmabo illud, dicit Dominus Deus." Et factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum dicens:
ce domus Israel dicunt, Doctrinam quam ipse docet, in dies multos, et in tempus longum ipse prophetat.
dicit Dominus Deus, non cessabunt vltra omnia verba mea. Verbum enim quod locutus fuero, confirmabitur, dicit Dominus Deus.

[illegible]

* יען וביען הטעו ארץ עמי לאמר שלום ואין
 שלום והוא בנה חיצו והנם טחים אתו תפל:
 * אמר אל-טחי תפל ויפל היהגשם שוטף ואתנה
 אבני אלגביש תפלנה ורוח סערות תבקע:
 * והנה נפל הקיר הלא יאמר אל יכם איה הטיח
 אשר טחתם: * לכן כה אמר אדני יהוה
 ובקעתי רוח סערות בחמתי וגשם שוטף באפי
 יהיה ואבני אלגביש בחמה לכלה:
 * והרסתי את הקיר אשר טחתם תפל והנעתיהו
 אל הארץ ונגלה יסדו ונפלרה וכליתם בתוכה
 וידעתם כי אני יהוה:
 * וכליתי את חמתי בקיר ובטחים אתו תפל
 ואמר לכם אין הקיר ואין הטחים אתו:
 * נביאי ישראל הנבאים אל-ירושלם והחזים
 לה חזון שלם ואין שלם נאם אדני יהוה:
 * ואתה בן אדם שים פניך אל-בגור עמך
 המתנבאות מלכה והנבא עליהן:
 * ואמרת כה אמר אדני יהוה הוי למתפרות
 כסתות על כל-אצילי ידי ועשות המספחות על-
 ראש כל-קומה לצודד נפשות הנפשות תצודדנה
 לעמי ונפשות לכנה תחיינה:
 * ותחללנה אתי אל-עמי בשעלי שעורים
 ובפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמותנה
 ולחיות נפשות אשר לא תחיינה בכונכם לעמי
 שמעי כזב:
 * לכן כה אמר אדני יהוה הנני אל כסתות יכנה
 אשר אתנה מצודות שם את הנפשות לפרחור
 וקרעתי אתם מעל זרעתיכם ושלחתי את-
 הנפשות אשר אתם מצודות ארץ נפשים
 לפרחור:

* 10 Eo quod deceperint populum meum
 dicentes, Pax, pax; & non est pax: & ipse
 edificabat parietem, illi autem linebant eu-
 * 11 luto absque paleis. * Dic ad eos qui
 liniunt absque temperatura, quod casurus
 fit. Erit enim imber inundans, & dabo la-
 * 12 pides pergrandes & desuper irruentes, &
 ventum procellæ dissipantem.
 * 12 Siquidem ecce cecidit paries. nunquid
 nō dicetur vobis, Vbi est litura quam lini-
 * 13 stis? * Propterea hæc dicit Dominus
 Deus: Et erumpere faciam spiritum tem-
 * 14 pestatum in indignatione mea, & imber
 inundans in furore meo erit, & lapides
 grandes in ira in consumptionem.
 * 14 Et destruam parietem quem liniistis
 absque temperamento, & adæquabo eum
 terræ, & reuelabitur fundamentum eius,
 & cadet & consumetur in medio eius; &
 * 15 scietis quia ego sum Dominus. * Et com-
 plebo indignationem meam in pariete &
 in his qui liniunt eum absq; temperamen-
 to. dicamque vobis, Non est paries, & non
 sunt qui liniunt eum.
 * 16 Prophetæ Israel qui prophetant ad Hie-
 rusalem, & vident ei visionem pacis, &
 non est pax, ait Dominus Deus.
 * 17 Et tu fili hominis pone faciem tuam
 contra filias populi tui quæ prophetat de
 * 18 corde suo, & vaticinare super eas, * & dic:
 Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ con-
 * 19 fuunt puluillos sub omni cubito manus,
 & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ
 ætatis ad capiendas animas, & cū cape-
 rent animas populi mei, viuificabant ani-
 * 19 mas eorum: * Et violabant me ad popu-
 lum meū propter pugillum hordei & fra-
 gmen panis, vt interficerent animas quæ
 non moriuntur, & viuificent animas quæ
 non viuunt; mentientes populo meo cre-
 * 20 denti mendaciis. * Propter hoc dicit
 Dominus Deus: Ecce ego ad puluillos ve-
 * 20 stros quibus vos capitis animas volantes,
 & dirumpam eos de brachiis vestris: & di-
 mittam animas, quas vos capitis, animas
 ad volandum.

תרגום יונתן

* 10 חלף דאחבניו שקר וחלף דאטעו ויחטא עמי למימר שלם וליה שלם ואנן דמן לרבני מחצא ושעע לה טין פטיר בלא חבן:
 * 11 אמר לרבני מחצא ושעע לה טין פטיר דלא חבן נפל הוא כען ויהא מטר מגבר ויהא אבני אלגביש ויחטא ורוח עלעולין חבוע:
 * 12 והא נפל כהלא הלא יחאמר לכוון אן שיעא דשעתון:
 * 13 ועמין קטולין כמטר מגבר דרגזי ויחון ומלכין דחסינן כאבני אלגביש ברגזי לשיצאה:
 * 14 ויאפגר ית קרתא דאחבניתון פה נבוא:
 * 15 ויחול רגזי בקרתא ובגביי שקרא דאחבניו
 * 16 נביאי שקרא דישראל דמתנבן על ירושלם ומטען לה באלפן שלם וליה
 * 17 ואת בר אדם קבל נבואה על בנה עמך דמתנבן פרעות לבחון ואתנבי עליהון:
 * 18 ותימר כדנן אמר יי
 * 19 ואתחלן רעויהי בעמי בשעלי שערינ ובמגוסין ולחם לאסתא
 * 20 נפש דלא חיו דימותון אחון ממיחין ולקיסא נפש דלא חיו דתחקין אחון מקיסין בכדכוחון לעמי שמעי כדבין:
 * 20 כדנן אמר יי אלהים הא אנא שלח רגזי על רקיעי חשיבין דאחון מטעין למימר כהון אנתנא מחרשין ית נפשן לאבדא
 ואימק ויהון מעל דרעיון ואשוב ית נפשחון מחרשין ית נפשחון לאבדא:

* Eo quod deceperunt populum meum, dicentes, Pax, & non erat pax. & iste edificat parietem, & ipsi liniunt eum stultitia, cadet.

* Dic ad linientes eum, quia cadet, & erit pluuia inundans. & dabo lapides magnos in iuncturas eorum & cadent. & spiritus auferens veniet & dirumpetur.

* Et ecce cecidit paries, & non dicent ad vos, Vbi est litura vestra quam liniistis?

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Et rumpam spiritum auferentem cum furore, & pluuia inundans in ira mea erit. et lapides magnos in furore inducam in consummationem:

* Et suffodiam parietem quem liniistis, & cadet. & ponam eum super terram, & reuelabuntur fundamenta eius, & cadet: et consumemini cum increpationibus, & cognoscetis quia ego Dominus.

* Et complebo furorem meum super parietem, & super eos qui liniunt illum, & cadet. & dixi ad vos: Non est paries neque qui liniunt eum.

* Prophetæ Israel prophetantes super Hierusalem: & qui vident eam pacem, & non est pax, dicit Adonai Dominus.

* Et tu fili hominis, firma faciem tuam super filias populi tui quæ prophetant de corde suo, & propheta super eas:

* Et dices: Hæc dicit Adonai Dominus: Vae his quæ consuunt ceruicalia sub omni cubito manus: & quæ faciunt velamina ad omne caput vniuersæ ætatis, ut perueriant animas. anima subuerse sunt populi mei, & animas saluabant.

* Et contaminabant me ad populum meum propter pugillum hordei & propter fragmenta panis, ut occiderent animas quas non oportebat mori, & ut saluarent animas quas non oportebat viuere: dum loquimini vos populo exaudienti vanos sermones.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego super ceruicalia vestra super quæ vos colligitis illic animas: & dirumpam ea de brachiis vestris: & dimittam animas quas vos peruertistis animas eorum in dispersionem.

* ὁ δὲ ὢν ἐπὶ τῇ ἀνίᾳ (ὁ δὲ τὸν λαόν μου λέγοντες εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη. καὶ οὐκ οἰκοδομεῖ τὸ τεῖχος, καὶ αὐτοὶ ἐπαλείφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνη, πεσεῖται.

* εἰπέ πρὸς τοὺς ἀλείφοντας αὐτὸν, ὅτι πεσεῖται καὶ ἔσται ὑπερὸς κατακλύζων. καὶ δώσω λίθους πετρεβόλους εἰς τοὺς ἐνδεσμούς αὐτῶν & πεθεῖται. καὶ πνῆμα ἔξαιρον ἤξει (& ῥαγήσει).

* καὶ ἰδοὺ πέπλωκεν ὁ τεῖχος, καὶ οὐκ ἔρξουσιν πρὸς ὑμᾶς, πᾶς ἐστὶν ἡ ἀλοιφή ὑμῶν ἡ ἡλεῖσθε, & οὐκ ἔσται.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἁδωναὶ κύριος, καὶ ῥήξω πνοῇ μου ἔξαιρον μὲν θυμόν, καὶ ὑπερὸς κατακλύζων ἐν ὀργῇ μου ἔσται. καὶ τοὺς λίθους τοὺς πετρεβόλους ἐν θυμῷ ἐπάξω

εἰς σωτέλειαν. καὶ κατασκάψω τὸν τεῖχος ὃν ἡλεῖσθε, & πεσεῖται. καὶ θήσω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, & ἀποκαλυφθήσεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ, & πεσεῖται, καὶ σωτελεσθήσεται μετ' ἐλέγχων, & ἔπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

* καὶ σωτελέσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν τεῖχος, & ἐπὶ τοὺς ἀλείφοντας αὐτὸν καὶ πεσεῖται. & εἶπον πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔστιν ὁ τεῖχος οὐδ' ἀλείφοντες αὐτὸν.

* & πρὸς τοὺς ἱσραὴλ & πρὸς τοὺς φησόντες ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ὁρῶντες αὐτῷ εἰρήνῃ. καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη, λέγει ἁδωναὶ κύριος.

* καὶ σὺ υἱὲς ἀνθρώπου, σήμειον τὸ πρὸς ὧπλόν σου ἐπὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου τὰς πρὸς φησόντας ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ πρὸς φησόντας ἐπ' αὐτάς.

* καὶ ἐρεῖς: τάδε λέγει ἁδωναὶ κύριος, οὐαὶ ταῖς συρραπίουσιν τοὺς κεφαλὰς ὑποπᾶντα ἀκῶνα χερσὶν. & ποιούσαις ἐπὶ βόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας. τοὺς διασρέφειν ψυχὰς. αἱ ψυχὰς διεσέφθησαν τοῦ λαοῦ μου καὶ ψυχὰς διεσέφθησαν.

* καὶ ἐβέβηλουν με πρὸς τὸν λαόν μου ὥστε κλέψαι καὶ ὥστε κλέψαι κλασμάτων ἀρτῶν & ἀποκτεῖναι ψυχὰς αἷς οὐκ ἔδει ἀποθνήσκειν. & ὥστε ἀποποιήσασθαι ψυχὰς αἷς οὐκ ἔδει ζῆσαι. ἐν τῷ ἀποφθίγειν ὑμᾶς λαῶν ἐσακέοντι μάταια ἀποφθίγματα.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἁδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ὑμῶν ἐφ' αἷμα ὑμῶν συλλέγειν ἐκεῖ ψυχὰς. καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων ὑμῶν. καὶ ἔξαιρον ἔσται τὰς ψυχὰς αἷμα ὑμῶν ἔξαιρον ἔσται τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς διασκορπισμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Pro eo quod prophetauerunt falsa, & pro eo quod seduxerunt populum meum, dicentes, Pax, cum non sit pax. Et ipsi similes sunt edificanti parietem, qui linit eum luto simplici absque paleis. Dic edificanti parietem, & linienti eum luto simplici absque paleis, cadet ipse paries, nunc erit pluuia inundans, & lapides grandes descendent, & ventus tempestatum dirumpet. Et ecce cecidit paries. nonne dicebam vobis, Vbi est litura quam liniistis? Idcirco hæc dicit Dominus Deus, Et adducam regem fortem quasi spiritum tempestatum in indignatione mea: & populi occidentes quasi pluuia inundans in furore meo venient, & reges qui robusti sunt sicut lapides grandes in furore meo ad consumendum. Et destruam ciuitatem in qua vos prophetaistis prophetias falsas, & corruiere faciam eam in terram, & reuelabuntur fundamenta eius; & cadet: & consummabimini in medio eius, & scietis quia ego Dominus. Et residet indignatio mea in ciuitate & pseudopropheta. Prophetæ falsi Israel qui dopphetis qui prophetarunt in ea prophetias falsas, & dicitur vobis: Non est ciuitas nec pseudopropheta. Et tu fili hominis assume prophetiam prophetant ad Ierusalem, & decipiunt eam oraculo pacis, cum non sit pax, dicit Dominus Deus. Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Vae eis super filias populi tui, quæ prophetant iuxta voluntatem cordis sui, & vaticinare super eas. Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Vae eis quæ consuunt pulillos inopis super omnes iuncturas manuum, & faciunt ceruicalia ad caput vniuersæ staturæ ad perdendas animas. Nuncquid animas populi mei vos potestis perdere aut viuificare? nuncquid animas vestras quæ ad vos spectant, vos potestis viuificare? Et violastis voluntatem meam in populo meo pugillis hordei & fragmentis panis, ad occidendas animas quas non decebat mori, quas vos occidistis; & ad viuificandas animas quas non decebat viuere, quas vos viuificatis; cum mentimini populo meo qui audit mendacia. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum ad pulillos inopum, quos decipitis, dicentes: In his nos incantamus animas ut pereant, & dirumpam eos ex brachiis vestris, & liberabo animas, quas animas ut perdatis, veneficiis vtimini.

21 * וקרעתי ארץ מספתיכם והצלתי ארץ
עמי מידכן ולא יהיו עוד בידכן למצדה וידעתן
כי אני יהוה:
22 * יען הכאות לב צדיק שקר ואני לא הכאבתי
ולחזק ידי רשע לבלתי שוב מדרכו הרע
להחיתו:
23 * לכן שונא לא תחזינו וקסם לא תקסמנה
עוד והצלתי ארץ עמי מידכן וידעתן כי אני
יהוה:

יד

* ויבוא אלי אנשים מזקני ישראל וישבו
לפני:
* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
* בן אדם האנשים האלה העלו גלוליהם על-
לבם ומכשול עונם נתנו נכח פניהם האדרש
אדרש להם:
* לכן דבר אותם ואמרת אליהם כה אמר אדני
יהוה איש איש מבית ישראל אשר יעלה ארץ-
גלוליו אל לבו ומכשול עונו ישים נכח פניו
ובגא אל הנביא אני יהוה נעניתי לו כה ברב
גלוליו:
* למען תפש ארץ בית ישראל בלבם אשר
נזרו מעלי בגלוליהם כלם:
* לכן אמר אל בית ישראל כה אמר אדני יהוה
שובו ושיבו מעל גלוליהם ומעל כל תועבתיהם
השיבו פניהם:
* כי איש איש מבית ישראל ומהגר אשר יגור
בישראל ויגור מאחרי ויעל גלוליו אל לבו
ומכשול עונו ישים נכח פניו ובגא אל הנביא
לדרש לו כי אני יהוה נענתי לו כי:

21 * Et dirumpam ceruicalia vestra, & li-
berabo populum meum de manu vestra,
neque erunt ultra in manibus vestris ad
prædandum; & scietis quia ego Dominus.
22 * Pro eo quod merere fecistis cor iusti
mendaciter quem ego non contristavi, &
confortastis manus impij, ut non reuerteretur
à via sua mala, & viueret.
23 * Propterea vana non videbitis, & di-
uinationes non diuinabitis amplius: & e-
ruam populum meum de manu vestra, &
scietis quia ego Dominus.

CAP. XIII.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israel,
A & federunt coram me.

2 * Et factus est sermo Domini ad me,
dicens:

3 * Fili hominis, viri isti posuerunt im-
munditias suas in cordibus suis, & scan-
dalum iniquitatis suæ statuerunt contra
faciem suam. Nunquid interrogatus re-
spondebo eis?

4 * Propter hoc loquere eis, & dices ad
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo ho-
mo de domo Israel qui posuerit immun-
ditias suas in corde suo, & scandalum ini-
quitatis suæ statuerit contra faciem suam,
& venerit ad Prophetam, interrogans per
eum me; ego Dominus respondebo ei in
B multitudine immunditiarum suarum:

5 * Vt capiatur domus Israel in corde
suo, quo recesserunt à me in cunctis ido-
lis suis.

6 * Propterea dic ad domum Israel: Hæc
dicit Dominus Deus: Conuertimini & re-
cedite ab idolis vestris, & ab vniuersis
contaminationibus vestris auertite facies
vestras.

7 * Quia homo homo de domo Israel & de
profelytis quicūq; advena fuerit in Israel,
si alienatus fuerit à me, & posuerit idola
sua in corde suo, & scandalum iniquitatis
suæ statuerit contra faciem suam, & vene-
rit ad Prophetam ut interroget per eum
me; ego Dominus respondebo ei per me.

תרגום יונתן

21 ואפסק ית פת כומריכון ואשוב ית עמי מידכון ולא יתסרון עוד בידכון לאשתיצארה ותדעון ארי אנא יי:
22 חלף ודאכהתון לב וכאי למחוי שקר ומן קדם מימרי לא אהכתי ולתקפא ידי רשיעא בדיל דלא למתב מאורחיה בישתא לקיסותיה:
23 בכך שקר לא תחנכו ואלפן לא תלפון עוד ואשוב ית עמי מידכון ותדעון ארי אנא יי:

יד

1 אמר נביא אחי לחי גברין מסכי ישראל ויתבו קדמי:
2 בר אדם גבריא האלין אסיקו פלחן טעותהון על לבהון ותקלרת חוביהון ויתבו לקביל אפיהון תאשתאלא אשתאל במימרי לחון:
3 בכך אהנבי לחון ותימר להון כדנן אמר יי אלהים גבר גבר מבית ישראל ויסק פלחן טעותיה על לביה ותקלרת חוביה וישני לקביל
אפוחי וייתי לוח נביא אנא יי משתאל לה במימרי דאחי למתבע אלפן מן קדמי אף על גב דמתערב בסגי פלחן טעותיה:
4 בדיל לקרבא ית בית ישראל למתן תיובתא בלבהון דקסו מבתר פלחני ואסתאבו בפלחן טעותהון בלחון:
5 בכך אמר לבית ישראל כדנן אמר יי אלהים חובי לפלחני ואערו מנכון פלחן טעותהון וית כל חובי פלחן טעות חזכתכון ארחקו
מקביל אפיהון:
6 ארי גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא דיהנרון בישתא ויסקי מבתר פלחני ויסק פלחן טעותיה על לביה ותקלרת
חוביה וישני לקביל אפוחי וייתי לוח נביא למשאל לה במימרי אנא יי משתאל ליה במימרי:

* Et dirumpam velamina vestra, & libera-
bo populum meum de manu vestra. & non vl-
tra erunt in manibus vestris in congregatione.
* Cognoscetis quia ego Dominus.
* Pro eo quod peruertitis cor iusti iniquè, et
ego non peruertebam eum: & ut confortetis
manus impij, ut penitus non conuerteretur ipse
à via sua mala, & uiueret ipse.
* Propterea mendacia non videbitis, & di-
uinationes nequaquam diuinabitis ultra. Et li-
berabo populum meum de manu vestra, et scie-
tis quia ego Dominus.

CAP. XIII.

ET venerunt ad me viri de senioribus Israel,
& sederunt ante faciem meam.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
* Fili hominis, viri isti posuerunt cogitatio-
nes suas in cordibus suis, & tormentum ini-
quitarum suarum posuerunt ante faciem eorum:
si respondens respondebo eis?

* Propterea loquere eis, et dices ad eos: Hæc
dicit Adonai Dominus: Homo homo de domo
Israel, qui posuerit cogitationes suas in corde
suo, & tormentum iniquitatis sue posuerit
ante faciem suam, & venerit ad Prophetam;
ego Dominus respondebo illi in illis in quibus
tenetur mens eius:

* Ut auerteret domum Israel secundum cor-
daeorum quæ abalienata sunt à me in cogita-
tionibus eorum.

* Propterea dic ad domum Israel: Hæc di-
cit Adonai Dominus: Conuertimini & recedite
ab adinventionibus vestris, & ab omnibus im-
pietatibus vestris, & conuertite facies ve-
stras.

* Quia homo homo de domo Israel et de aduenis
qui peregrinantur in Israel, qui abalienatus
fuerit à me, & posuerit cogitationes suas in
corde suo, et tormentum iniquitatis sue posue-
rit ante faciem suam, et venerit ad Prophetam
ut interroget eum in me, ego Dominus respon-
debo ei in quibus tenetur in ipsis.

* καὶ διαρρήξω τὰ ἱμαθία ὑμῶν, καὶ ῥύθμαι τὸν
λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν. ἔσθ' ἐπ' ἐσθ' ἐν χειρὶ ὑμῶν
εἰς συστροφὴν. καὶ ἴπνωσθε διότι ἐγὼ κύριός εἰμι.

* οὐδὲν ὧν διασρέφετε καρδίᾳ δικαίου ἀδίκως, καὶ ὧν
οὐδὲν ῥέφον αὐτὸν καὶ τὸ καπνύσαι χεῖρας δούμου τὸ
καθόλου μὴ ἀποσρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τὸ πο-
νηρῶς, καὶ ζῆσαι αὐτὸν.

* διὰ τοῦτο ψαύθ' οὐ μὴ ἴδῃτε ἐμὴν τιμωρίαν μὴ μαν-
τεύσῃτε ἐπ'. καὶ ῥύθμαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, ἔ-
γνώσθε διότι ἐγὼ κύριός εἰμι.

ιδ'.

* Καὶ ἦλθον πρὸς με ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων Ἰ-
σραὴλ, καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων,

* ἢ οὐκ ἄνθρωπος εἶ ἀνδρες οὗτοι ἐστὶν τὰ διανοήμα-
τα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ τὴν κόλασιν τῶν ἀ-
δικιῶν αὐτῶν ἐθήκαν πρὸ προσώπου αὐτῶν. εἰ ἀποκρινό-
μαι ὑμῖν ἀποκριθῶ αὐτοῖς;

* διὰ τοῦτο λάληθ' αὐτοῖς, ἔρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τὰδε
λέγει ὁ ἀδωνάϊ κύριός, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ οἴκου Ἰ-
σραὴλ, ὃς δὲν εἴη τὰ διανοήματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν
αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώ-
που αὐτοῦ, ἔλθῃ πρὸς τὸν προφῆτην, ἐγὼ κύριός, ἀποκρι-
θήσμαι αὐτῷ ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς ἐνέχε' ἡ διάνοια αὐτοῦ.

* ὅπως πλαγιάσῃ τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὰς καρ-
δίας αὐτῶν ἵνα ἀπηλλοτριωθῶν ἀπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς ἐνδυ-
μήμασιν αὐτῶν.

* διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ· τὰδε λέγει
ὁ ἀδωνάϊ κύριός, ἴπισθέφητε καὶ ἴπιστρέψατε ἀπὸ τῶν
ἐπιπορεύματων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν ὑμῶν,
καὶ συστρέψατε τὰ πρόσωπα ὑμῶν.

* διότι ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ ἔ-
κ τῶν πρὸς πλῆθους τῶν πρὸς πλῆθους ἐν τῷ Ἰσραὴλ,
ὃς δὲν ἀπαλλοτριωθῇ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ θῇται ἐνδυμή-
ματά αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς
ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς
τὸν προφῆτην τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοί, ἐγὼ κύριός,
ἀποκριθήσμαι αὐτῷ ἐν οἷς ἐνέχε' ἐν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et dirumpam ceruicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, & non tradentur ultra in manum vestram ut perdantur;
& scietis quia ego Dominus. "Pro eo quod dolore affecistis cor iusti, ut sit falsum; & à facie Verbi mei non est percussum, & ad confor-
tandas manus impij, ut non conuerteretur à via sua mala, ut uiueret. "Propterea falsa non prophetabitis, & doctrinam non docebitis
amplius: & eruum populum meum de manu vestra, & scietis quia ego Dominus.

CAP. XIII.

Dixit propheta: Venerunt ad me viri de senioribus Israel, & sederunt coram me. * Et factum est verbum prophetiae à facie Domi-
ni ad me, dicens: * Fili hominis, viri isti ascendere fecerunt cultum idolorum suorum in cor suum, & scandalum scelerum suo-
rum posuerunt contra faciem suam: nunquid interrogatus respondebo eis in verbo meo? * Propterea araticinare eis, & dices ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus, Vir vir de domo Israel, qui ascendere fecerit cultum idolorum suorum in cor suum, & scandalum iniquitatis sue posue-
rit contra faciem suam, & venerit ad prophetam; ego Dominus respondebo ei in verbo meo, qui venerit ad quærendum oraculum à
facie mea, quamvis implicitus sit in multitudine cultus idolorum suorum. * Ut applicem domum Israel; ut ponat penitentiam in
corde suo, quia declinauerunt à cultu meo, & polluti sunt omnes cultu idolorum suorum. * Propterea dic domui Israel: Hæc dicit
Dominus Deus, Conuertimini ad cultum meum, & auferite à vobis cultum idolorum vestrorum, & omnes iniquitates cultus idolorum abo-
minationum vestrarum proiciite à facie vestra. * Quia vir vir de domo Israel, & de peregrinis qui peregrinantur in Israel, qui decli-
nauerit à cultu meo, & ascendere fecerit cultum idolorum suorum in cor suum, & scandalum iniquitatis sue posuerit ante faciem suam, &
venerit ad prophetam ut interroget eum in verbo meo: ego Dominus respondebo ei in verbo meo.

* Et obfirmabo faciem meam super hominem illum, & ponam eum in desertum & in exterminium; & auferam eum de medio populi mei: & cognoscetis quia ego Dominus.

* Et propheta si errauerit & locutus fuerit verbum, ego Dominus errare feci prophetam illum, & extendam manum meam super illum, & exterminabo illum de medio populi mei Israel:

* Et accipient iniquitatem suam secundum iniquitatem interrogantis. similiter & iniquitas propheta erit,

* Ut non errent ultra domus Israel à me, & ut non polluantur adhuc in omnibus delictis suis: & erunt mihi in populum, & ego ero illis in Deum, dicit Adonai Dominus.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, terra quaecunque peccauerit mihi ut prauaricetur prauaricatione, & extendam manum meam super eam, & conteram super eam firmamentum panis, & emitam super eam famem, & auferam de ea hominem & iumentum.

* Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, & Daniel, & Iob, isti in iustitia sua saluabuntur, dicit Adonai Dominus.

* Si & bestias malas induxero super terram, & puniam eam, & erit in desolationem, & non erit pertransiens à facie bestiarum:

* Et tres viri isti in medio eius, viuo ego dicit Adonai Dominus, si filij eorum & filia saluabuntur, sed ipsi soli saluabuntur, at terra erit in desolationem.

* Aut & gladium si induxero super terram illam, & dixerò, Gladius transeat per terram. & auferam ex ea hominem & iumentum.

* Et tres viri isti in medio eius, viuo ego, dicit Adonai Dominus, quia neque liberabunt filios suos aut filias, sed ipsi soli liberabuntur.

* Aut & mortem si immiserò super terram illam, & effudero furorem meum super eam in sanguine ad exterminandum ex ea hominem & iumentum.

* καὶ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, καὶ θήσω αὐτὸν εἰς ἔρημον, καὶ εἰς ἀφθυσμόν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπιγνώσεται ὅτι ἐγὼ κύριος.

* καὶ ὁ προφήτης ἐὰν πλανηθῇ καὶ λαλήσῃ λόγον, ἐγὼ κύριος πεπλήνηκα τὸν προφήτην ἐκείνον. καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀφθυσῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου Ἰσραὴλ.

* καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν καὶ τὸ ἀδίκημα τοῦ ἐπερωτῶντος. ὡσαύτως ἔσται ἀδίκημα τοῦ προφήτου ἕως αἰ.

* ὅπως μὴ πλανῶνται ἐπὶ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἵνα μὴ μιανῶνται ἐπὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁμιλίαις αὐτῶν, καὶ ἐβλάμῃ μοι εἰς λαόν. καὶ ἐγὼ ἐθέλω αὐτοῖς εἰς θεόν, λέγει ἀδωνάϊ κύριος.

* καὶ ἐγὼ ἐβλάμῃ τοῦ κυρίου πρὸς με λέγων,

* ὡς δὲ ἄνθρωπος, γῆ ἢ ἐὰν ἀμαρτή μοι τοῦ ὁμιλῆσαι, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ σωτῆρίσω ἐπ' αὐτὸν σῆμα, ἄρτου, καὶ ἐξαποσέλῳ ἐπ' αὐτὸν λιμόν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον καὶ κτενῶ.

* καὶ ἐδωῶσιν ὅτι τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῶν, νῶε καὶ δανιὴλ καὶ ἰώβ, οὗτοι ἐν τῇ δικαιοσυνῇ αὐτῶν σωθήσονται, λέγει ἀδωνάϊ κύριος.

* ἐὰν δὲ θηρία πονηρὰ ἐπαλάω ἐπὶ τὴν γῆν ἐλμωρήσωμαι αὐτήν, καὶ ἔσται εἰς ἀφθυσμόν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διόδδύων διὰ τοῦ ποταμοῦ τῶν θηρίων.

* καὶ ὅτι τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωνάϊ κύριος, εἰ υἱοὶ αὐτῶν καὶ θυγατέρες σωθήσονται, ἀλλὰ αὐτοὶ μόνοι (σωθήσονται), ἢ ὃ γῆ ἔσται εἰς ὁλεθρον.

* ἢ καὶ ῥομφαίαν ἐὰν ἐπαλάω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ εἴπω, ῥομφαία διελθέτω διὰ τῆς γῆς. καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῶν τὸν ἄνθρωπον καὶ κτενῶ.

* καὶ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωνάϊ κύριος. ὅπου μὴ ῥύσονται υἱοὶ αὐτῶν ἢ θυγατέρες, ἀλλ' αὐτοὶ μόνοι (σωθήσονται).

* ἢ καὶ θάνατον ἐὰν ἐπαποσείλω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτήν ἐν αἵματι τοῦ ἐξολοθρῶσαι ἐξ αὐτῶν τὸν ἄνθρωπον καὶ κτενῶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dabo furorem meum in hominem illum, & ponam illum in signum & in prouerbium; & disperdam eum de medio populi mei. & scietis quia ego Dominus.

* Et propheta cum errauerit & locutus fuerit verbum, ego Dominus errare prophetam illum feci. & leuabo plagam potentiae meae super eum, & disperdam eum de medio populi mei Israel. Et suscipient iniquitatem suam iuxta iniquitatem venientis ad discendum, & non discit; iuxta iniquitatem pseudoprophetae erit: Ut non decipiantur amplius domus Israel à cultu meo, nec polluantur ultra in omnibus prauaricationibus suis: sed sint coram me in populum, & ego sum eis in Deum, dicit Dominus Deus.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum dicens: Fili hominis, terra cum peccauerit coram me ut prauaricetur prauaricationem, & leuabo plagam potentiae meae super eam, & conteram in ea sustentaculum cibi, & mittam in eam famem, & disperdam ex ea hominem & iumentum.

* Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob: ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas, dicit Dominus Deus.

* Si bestias pessimas adduxero in terram, ut absque liberis faciant habitatores eius, & sit in desolationem, eo quod non sit pertransiens propter bestias: Et tres viri isti fuerint in medio eius: viuo ego, dicit Dominus Deus, si liberabunt filios aut filias: sed ipsi soli liberabuntur, & terra erit in desolationem.

* Aut si eos qui occidunt gladio, adduxero super terram illam, & dixerò ut qui occidunt gladio transeat per terram, & disperdam ex ea hominem & iumentum: Et tres viri isti fuerint in medio eius: viuo ego, dicit Dominus Deus, quia non liberabunt filios nec filias: sed ipsi soli liberabuntur.

* Vel pestem si misero in terram illam, & effudero super eam indignationem meam in occisione, ut consumam ex ea hominem & iumentum.

* Et Noe, & Daniel & Job in medio eius, ²⁰ ²⁰ viuo ego, dicit Adonai Dominus, si filios aut filias eorum liberabunt, quia ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas.

* Hec dicit Adonai Dominus: Si autem ²¹ ²¹ quatuor ultiones meas malas, gladium & famem, & bestias malas, et mortem emisero super Hierusalem, ad exterminandum ex ea hominem & iumentum.

* Et ecce ipsi derelicti in ea saluati ex ea: qui ²² ²² educent ex ea filios & filias, ecce ipsi egredientur ad vos, & videbitis vias eorum, & cogitationes eorum, & poenitebit vos super mala quæ induxi super Hierusalem in omnibus quæ induxi super eam:

* Et consolabuntur vos, quia videbitis vias ²³ ²³ eorum & cogitationes eorum: & cognoscetis quia non frustra feci omnia quæcunque feci in ea, dicit Adonai Dominus.

CAP. XV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹ ¹ * Et tu fili hominis quid fiet lignum vitis ex omnibus lignis sarmentorum existentium in lignis sylva,

* Sit tollent de ea lignum ut faciant in opus; ² ² si tollent ex ea paxillum ut suspendant super eum omne vas?

* Ecce igni datum est in consumptionem annuam purgationem in ea. consumit ignis, et deficit in finem. nunquid utile est ad opus?

* Neque adhuc illo existente integro non erit in opus, nedum si & ignis illud consumpserit in finem si fiet in opus.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: ³ ³ Quemadmodum lignum vitis in lignis sylva, quod dedi illud igni in consumptionem, sic dedi habitantes in Hierusalem.

* Et dabo faciem meam in eos: de igne egredientur; & ignis deuorabit eos, & scient quia ego Dominus, cum firmauero ego faciem meam in eos:

* Et dabo terram in desolationem, pro eo ⁴ ⁴ quod deliquerunt delicto, dicit Adonai Dominus.

²⁰ ²⁰ * καὶ νῶε, & δανιήλ καὶ ἰὼβ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωνάϊ κύριε. ἐὰν υἱοὶ ἢ θυγατέρες αὐτῶν ἐξέλωνται, ὅτι αὐτοὶ ἐν τῇ δικαιοσυνῇ αὐτῶν ῥίψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

²¹ ²¹ * τὰ δὲ λέγει ἀδωνάϊ κύριε. ἐὰν ᾖ τὰς τέσσαρας ἐκδικήσεις μου τὰς πονηρὰς ῥομφαίᾳ καὶ λιμὸν καὶ θνητὴν πονηρὰν, καὶ θάνατον ἐξαποσέλῃ ἐπὶ ἱερουσαλήμ τοῦ ἐξολοθρευθῆαι ἐξ αὐτῆς ἀνθρώπον καὶ κτλῶν.

²² ²² * καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὑπολελειμμένοι ἐν αὐτῇ. ὁ δὲ σώσει αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν οἵτινες ἐξαξουσιν ἐξ αὐτῶν υἱοὺς & θυγατέρας, ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκπορεύονται πρὸς ὑμᾶς, & ὁψέσθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ μετamelήσθε ἐπὶ τῇ κακῇ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱερουσαλήμ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ αὐτῶν.

²³ ²³ * καὶ ὁ θς καταλέγουσιν ὑμᾶς διότι ὁψέσθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι οὐ μάτην πεποίηκα πάντα ὅσα ἐποίησα ἐν αὐτῇ, λέγει ἀδωνάϊ κύριε.

ἰε.

¹ ¹ * Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, ² ² * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου τί δὲ γένοιτο ξύλον τὸ ἀμπέλου ἐκ πάντων τῶν ξύλων τῶν κλημάτων τῶν ὄντων ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμῶς, εἰ λήφονται ἐξ αὐτοῦ ξύλον τοῦ ποιῆσαι εἰς ἐργασίαν, εἰ λήφονται ἐξ αὐτῆς πάλσταλον τοῦ κρεμάσαι ἐπ' αὐτὸν πλῆθος σκευῶν;

³ ³ * ἰδὲ πῦρ δέδοται εἰς ἀνάλωσιν τὴν κατ' ἐνιαυτὸν κατὰ θάλασσαν ἐπ' αὐτὸ. ἀναλίσκει τὸ πῦρ, καὶ ἐκλείπει εἰς τέλος. μὴ χερίσμιόν ἐστιν εἰς ἐργασίαν;

⁴ ⁴ * οὐδ' ἐπὶ αὐτῷ ὅντος ὁλοκλήρου ὅτι ἐστὶ εἰς ἐργασίαν μὴ ὅτι ἐδὲ καὶ πῦρ αὐτὸ ἀναλώσῃ εἰς τέλος, εἰ ποιηθήσεται εἰς ἐργασίαν.

⁵ ⁵ * διὰ τοῦτο τὰ δὲ λέγει ἀδωνάϊ κύριε, ὃν τρόπον τὸ ξύλον τὸ ἀμπέλου ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμῶς, ὃ δέδωκα αὐτὸ πρὸς πῦρ εἰς ἀνάλωσιν, οὕτως δέδωκα ὅσον κατεκοιμῆται ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ δώσω τὸ πρὸς ὥπλόν μου ἐπ' αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελεύσονται. καὶ πῦρ καταφάγεται αὐτὸν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριε ἐν τῇ σφοδρίᾳ μετὰ πρὸς ὥπλόν μου ἐπ' αὐτοὺς.

⁶ ⁶ * καὶ δώσω τὴν γῆν εἰς ἀφανισμόν ἀντ' ὧν παρέπεσον ὡς ἀπώμαλι, λέγει ἀδωνάϊ κύριε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁰ ²⁰ Et Noe, & Daniel & Iob fuerint in medio eius, viuo ego, dicit Dominus Deus, si filium aut filiam liberabunt, sed ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas. ²¹ ²¹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Si quatuor ultiones pessimas, gladium & famem, & bestias pessimas, & pestem misero contra Ierusalem, ad disperdendum ex ea hominem & iumentum. ²² ²² Et ecce relinquentur in ea reliquiae; qui educentur filij & filiae, ipsi egredientur ad vos, & videbitis vias eorum & opera eorum, & consolabimini super omne malum quod adduxi super Ierusalem, quodcunque adduxi super eam. ²³ ²³ Et consolabuntur vos cum videritis vias eorum & opera eorum, & scietis quod non frustra fecerim omnia quæ feci in ea, dicit Dominus Deus.

CAP. XV.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum dicens:

¹ ¹ Arboribus, palmitibus, qui est in lignis sylva?

² ² Paxillum, ut pendeat in eo quodcunque vas?

³ ³ Sit ignis, & medium eius aruit. nunquid aptum erit amplius operi?

⁴ ⁴ Operi, quanto minus cum illud ignis consumpserit, & aruerit? nunquid aptum erit amplius operi?

⁵ ⁵ Idcirco hæc dicit Dñs Deus: Sicut arbor vitis in lignis sylva, quam tradidi igni ut absumatur, sic tradidi habitantes Ierusalem.

⁶ ⁶ Et dabo ultionem meam in eos, eo quod transgressi sunt verba Legis meæ quæ data sunt ex medio ignis; & populi fortes sicut ignis consumunt eos: & scietis quia ego Dominus, cum quieverit furor meus in eis.

⁷ ⁷ Et dabo terram in desolationem, eo quod prævaricati sunt prævaricationem, dicit Dominus Deus.

* Fili hominis, in quo differt arbor vitis ab omnibus

¹ ¹ Nunquid tollent ex ea lignum ad faciendum opus, aut assument ex ea

² ² Ecce igni traditum est ut absumatur, & duas summitates eius consum-

³ ³ Ecce cum esset integrum, non erat aptum

Et argento : et amictus tui byssini, et subtiles,
et versicolores. similam, mel, et oleum comedi-
sti: et facta es decora valdè valdè, et directa es
in regnum.

13. * καὶ ἐκπομῆς χρυσῷ καὶ ἀργυρῷ· καὶ τὰ πτερό-
λαιά σε βύσσινον καὶ τρίχαπτα καὶ ποικίλα· σμιδαλιν καὶ
μέλι καὶ ἔλαιον ἔφαγες, καὶ ἐχρῆς καλὴ σφόδρα σφοδρῶς
καταθυγνώσης εἰς βασιλείαν.

CAP. XVI.

ET factū est verbū prophetiæ à facie Dñi mecum dicens: 'Fili hominis, corripe habitatores Ierusalē, & annunciacis eis omnes abomina-
tiones suas. 'Et dices: Hęc dicit Dñs Deus habitatoribus Ierusalē: Habitatio vestra & generatio vestra de terra Canaan vbi reuelatus
fui Abrahæ patri vestro inter diuisiones, & indicaui ei q̃ vos descensuri essetis in Ægyptū, & in brachio excelso ego redēpturus essem vos, &
in iustitia patrū vestrorū ego eiecerem à facie vestra Amorrhæos, & cōsumerē Eihęos. 'Et etiā quando descēderunt patres vestri in Ægyptū,
incole terrę non sūc seruitute pressi & afflicti, similis erat cætus Israel puero qui p̃iectus est super faciē agri, cuius vmbilicus nō est p̃cissus,
& in aquis nō est lotus vt emūdaretur, & sale nō est cōditus, neq; est alligatus fasciis. 'Non pepercit vobis oculus Pharaonis vt aliquod bo-
num faceret vobis, & vt requiē daret vobis à seruitute vestra vt miseretur vestri: & decreuit cōtra vos decretū definitū vt proiceret mascu-
los vestros in flumē, & vt perderet vos in tēpore quo eratis in Ægypto. 'Et subiit memoria fœderis patrū vestrorū corā me, & reuelat' sum
vt redimerē vos, quia manifestū erat corā me q̃ vos essetis afflicti in seruitute vestra, & dixi vobis: In sanguine circūcisionis miserebor vestri,
& dixi vobis: In sanguine Phasē redimā vos. 'Myriades velut germina agri dedi vos, & multiplicati estis & corroborati estis, & fuistis in co-
gnationes & in tribus, & p̃pter opera recta patrū vestrorū aduenit tēpus redēptionis cætus vestri, quia eratis seruitute pressi & afflicti. 'Et
reuelatus sū Moysi in rubo, quia manifestū fuit corā me q̃ peruenisset tēpus redēptionis vestrę, & protexi vos verbo meo, & abstuli iniquita-
tes vestras, & iuravi per verbū meū vt redimerē vos, sicut iurauerā patribus vestris, dicit Dñs Deus, vt essetis populus ministrās coram me.
'Et redemi vos de seruitute Ægyptiorū, & abstuli duritiē dominij à vobis, & duxi vos in libertatē. 'Et indui vos variis vestibus & deside-
rabilibus inimicorū vestrorū, & posui calciamēta p̃ciosa in pedibus vestris, & sanctificaui ex vobis Sacerdotes, vt ministrarēt corā me in tiar-
is byssinis, & Sacerdotē magnū in vestimētis diuersorū colorū. 'Et ornaui vos ornamēto verborū Legis, quę scripta sunt super duas ta-
bulas lapideas, & data sunt per manus Moysi prophetę, & in sanctitate nominis mei maximi sanctificaui vos. 'Et dedi arcā fœderis mei in-
ter vos, & nubes glorię meę obūbrabat vos, & angelus missus à facie mea ducebat in capite vestro. 'Et dedi tabernaculū meū in medio ve-
stri ornatū auro, argēto, & cortinis byssinis, & tincturis variisq; coloribus: & māna quod erat bonū instar simlæ, & mellis, & olei cibauī vos:
& diuites facti estis, & corroborati estis nimis valdē, & profecistis & dominati estis omnibus regnis.

14 * ויצא לך שם בגוים כיפוך כי כליל הוא
בהדרי אשר שמת עליך נאם אדני יהוה:
15 * ותבטחי ביפוך ותזני על שמך ותשפכי את
תזנותיך על כל עובר לוייה:
16 * ותקחי מבגדיך ותעשי לך במות טלאות ותזני
עליהם לא באור ולא יהיה:
17 * ותקחי כלי תפארתך מזהבי ומכספי אשר נתתי
לך ותעשי לך צלמי זכרותיך בם:
18 * ותקחי את בגדי רקמתך ותבסי ושמני
וקטרת נתתי לפניך:
19 * ולחמי אשר נתתי לך סלף ושמן ודבש
האכלתיך ונתתיהו לפניך לריח נוח ויהי נאם
אדני יהוה:
20 * ותקחי את בנך ואת בנותיך אשר ילדתי לך
ותזכרם להם לאכול המעט מתזונתך:
21 * ותשחטי את בני ותתנים בהעביר אותם להם:
22 * ואת כל תועבתיך ותזנותיך לא זכרתי את
ימי נעוריך בהיותך עירם ועריה מתבוססת בדמך
הייר:
23 * ויהי אחרי כל רעתך אוי לך נאם אדני
יהוה:
24 * ותבני לך גב ותעשי לך רמה בכל רחוב:
25 * אל כל ראש דרך בנית רמתך ותתעבלי את
יפוך ותפשקי את דגליך לכל עובר ותרבי את
תזנותך:
26 * ותזני אל בני מצרים שכניך גדלי בשר ותרבי
את תזנותך להכעסני:
27 * והנח נטיתי ידך עליך ואגרע חקך ואתנך
בנפש שנאתיך בנות פלשתים הנבלמות מדרכך
זמרה:

14 * Et egressum est nomen tuum in gen-
tes propter speciem tuam, quia perfecta e-
ras in decore meo, quem posueram super
te, dicit Dominus Deus.
15 * Et habens fiduciam in pulchritudine
C tua, fornicata es in nomine tuo, & expo-
sui fornicationem tuam omni transeunti,
16 vt eius fieres. * Et sumens de vesti-
mentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde
confuta, & fornicata es super eis, sicut
non est factum, neque futurum est.
17 * Et tulisti vasa decoris tui de auro meo
& argento meo quae dedi tibi, & fecisti ti-
bi imagines masculinas, & fornicata es in
18 eis: * Et sumpsi vestimenta tua multi-
coloria, & operuisti illas. & oleum meum
& thymiana meum posuisti coram eis:
19 * Et panem meum quem dedi tibi, si-
milam, & oleum & mel quibus enutriui te,
posuisti in conspectu eorum in odorem
suauitatis. Et factum est, ait Dominus Deus.
20 * Et tulisti filios tuos & filias tuas quas
generasti mihi, & immolasti eis ad deuo-
randum. Numquid parua est fornicatio tua?
21 * Immolasti filios meos, & dedisti illos
22 consecrans eis. * Et post omnes
abominationes tuas & fornicationes non
es recordata dierum adolescentiae tuae, quan-
do eras nuda & confusione plena, concul-
cata in sanguine tuo.
23 * Et accidit post omnem malitiam tuam,
vix vix tibi, ait Dominus Deus.
24 * Aedificasti tibi lupanar, & fecisti tibi
prostibulum in cunctis plateis.
25 * Ad omne caput viae aedificasti signum
prostitutionis tuae, & abominabilem feci-
sti decorem tuum. Et diuisti pedes tuos
26 Domini transeunti, & multiplicasti omnes
fornicationes tuas. * Et fornicata es
cum filiis Aegypti vicinis tuis magnarum
carnium, & multiplicasti fornicationem
27 tuam ad irritandum me. * Ecce ego ex-
tendam manum meam super te, & auferam
iustificationem tuam. Et dabo te in animas
odientium te filiarum Palaestinae, quae
erubescunt in via tua scelerata.

תרגום יונתן

14 * ונפק לך שם כנשחא דישראל ביני עממיא בשופרין ארי גמיר הוא יקרי דשויתי עליך אמר יי אלהים: 15 * ואתרחת בשופרין
ושעית על שמך ואתחברת לך למפלח לטעותא עם כל רעדי ולא כשר לך למעבר כן: 16 * ונסבת מלבושיך ועבדת לך כסן מחפין
פת כוסרין וטעיר עליהן לא כדכשר ולא כדחזי: 17 * ונסבת מאני השבתותיך מדחכי ומכספי דיתבר לך ועבדת לך צלמי זכורא
וטעית כהן: 18 * ונסבת ית לבושי ציוריך וכסיתונן ומשחי וקטורת כסמי שוית קדמיהן: 19 * וטובי דיתבר לך סולת ומשח
ודבש אוכלתיך ויתבתונן קדמיהן קרבניך לפלחן הלא הוא כל אלן אמר יי אלהים: 20 * איכא אסגית לארגזא קדמי כנישתא
דישרא דיתברת ית כנך וית כנך דעתיך למפק מנהון חולדת קדשא קדמי ונכסתונן להון קרבניך לפלחן הוצירא הות בעיך טעיתך:
21 * ונכסת ית כניא ויתבתונן באעכרא יתהון להון: 22 * וית כל חובי תועבותיך וטעיתך לא אדכרת ית יומין דמלקדסין כד הוית
מטלטלא ושביקא מתעניא כשעבודיך הוית: 23 * מרה ית כסופיך על כל בישתיך נביא אמר לה ווי לך על דחבת ווי לך על דלא
חבת אמר יי אלהים: 24 * ובנית לך אגורין ועבדת לך רסן בכל רחוב: 25 * בריש כל פרשורא אורח כנית דמתיך ואחילת ית
קדושיך ואתחברת לך למפלח לטעותא ואסגית ית טעיתך עם כל רעדי ואסגית ית טעיתך: 26 * וטעית פתר בני מצרים קריבך
מסרבלי בשר ואסגית ית טעיתך לארגזא קדמי: 27 * וקא אריסת ית מחת גבורתי עלך וסנעח טוביך ואספרניך
כד בעלי דכך כפרי פלישתאי דאלו עליהון שלחת נביי אחכנעו ואת לא חבת מאורתיך דעצרת חסאין:

¹⁴ * Et exiuit tibi nomen in gentibus in pulchritudine tua, quia completum erat in decore pulchritudinis quam posui super te, dicit Adonai Dominus.

¹⁵ * Et habuisti fiduciam in pulchritudine tua, & fornicata es in nomine tuo, & effudisti fornicationem tuam super omnem viatorem ipsi erat:

¹⁶ * Et tulisti de vestibus tuis, & fecisti tibi idola confuta, & fornicata es super eis, & non ingredieris neque fiat.

¹⁷ * Et tulisti vasa gloriationis tue ex argento meo & ex auro meo ex quibus dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis.

¹⁸ * Et tulisti vestimentum tuum varium, & cooperuisti ea, et oleum meum & thymiamameum posuisti ante faciem eorum:

¹⁹ * Et panes meos quos dedi tibi, & similes, & mel, & oleum, cibavi te, & posuisti ea ante faciem eorum in odorem suauitatis. Et factum est, dicit Adonai Dominus:

²⁰ * & tulisti filios tuos & filias tuas quas genuisti, & immolasti eis in consumptionem, quasi parum fornicata sis:

²¹ * Et iugulasti filios tuos, & dedisti eos ut sanctificares tu eos illis.

²² * Hoc præter omnem fornicationem tuam, & abominationes tuas, & non es recordata diei infantie tue quando eras nuda, & ignominiosa, & mixta in sanguine tuo, & vixisti.

²³ * Et factum est post omnes iniquitates tuas, & va va tibi, dicit Adonai Dominus.

²⁴ * Et ædificasti tibi habitaculum fornicationis, & fecisti tibi prostitutionem in omni platea:

²⁵ * Et in principio omnis viæ ædificasti fornicationes tuas, & destruxisti decorem tuum. et diuisti crura tua omni transeunti, & multiplicasti fornicationem tuam:

²⁶ * Et fornicata es super filios Ægypti & vicinos tibi magnarum carniū. & multipliciter fornicata es ut ad iracundiam prouocares me.

²⁷ * Et ecce extendam manum meam super te, et auferam legitimam tuam, & tradam te in animas odientium te filias alienigenarum quæ declinauerunt à via tua. Impie egisti:

¹⁴ * καὶ ἐξῆλθεν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει σου, διότι συνετελεσμένον ἦν ἐν ὑπερεπείᾳ ὡραιότητος ἡς ἔταξα ἐπὶ σέ, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

¹⁵ * καὶ ἐπεποιθήσας ἐν τῷ κάλλει σου, καὶ ἐπόρνυθας ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, & ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὁδοῦν ἀπὸ ἐγίνετο. * καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰδωλά ραπίᾳ, καὶ ἐξέπόρνυθας ἐπ' αὐτά, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς οὐδ' ἢ μὴ γῆναι.

¹⁷ * καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχῆσεώς σου ἐκ τῶν χρυσίων μου & ἐκ τῶν ἀργυρίων μου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰκόνας ἀνδρῶν, καὶ ἐξέπόρνυθας ἐν αὐταῖς.

¹⁸ * καὶ ἔλαβες τὴν ἱματισμὸν σου τὸν ποικίλον, & περιέβαλες αὐτὰ, καὶ τὸ ἐλαῖόν μου καὶ τὸ θυμίαμά μου ἐθήκας παρὰ τὸ πῶς αὐτῶν. * καὶ ὅτε ἀρτίους μου οἰς ἐδωκά σοι, & μελί καὶ ἐλαῖον, ἐψώμισά σε, καὶ ἐθήκας αὐτὰ παρὰ τὸ πῶς αὐτῶν εἰς ὅσμιον.

¹⁹ * καὶ ἐθήκας αὐτὰ παρὰ τὸ πῶς αὐτῶν εἰς ὅσμιον. καὶ ἐθήκας αὐτὰ παρὰ τὸ πῶς αὐτῶν εἰς ὅσμιον. * καὶ ἔλαβες ὅτε υἱοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου αἵς ἐχρήνησας, καὶ ἐθύσας αὐταῖς εἰς δολωπὴν, ὡς μικρὰ ἐξέπόρνυθας.

²⁰ * καὶ ἐσφαξας τὰ τέκνα σου, καὶ ἐδωκας αὐτὰ ἐν τῷ ἀγῶνι αἵματι αὐτῶν αὐτοῖς.

²¹ * τὸ ὅτι ὡς πᾶσι πορνείαν σου, καὶ τὰ βδελύγματα σου, καὶ ὅτε ἐμνήσθης τῆς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου ὅτε ἦσθα γυμνή, καὶ ἀχρημονούσα, καὶ πεφυρμένη ἐν τῷ αἵματί σου, καὶ ἐζήσας.

²² * καὶ ἐθήκας πᾶσας τὰς ἀδικίας σου, οὐαὶ ἐαί σοι, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

²³ * καὶ ἐκδομήσας σεαυτῇ οἶκημα πορνικόν, & ἐποίησας σεαυτῇ ἐκτεμα ἐν πάσῃ πλατείᾳ,

²⁴ * & ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ ἐκδομήσας τὰς πορνείας σου, καὶ ἐλυμνῶν τὸ κάλλος σου. καὶ διήγαγες τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου.

²⁵ * καὶ ἐξέπόρνυθας ἐπὶ ὅτε υἱοὺς αἰγύπτου ὅτε ὁμορμωτάς σοι ὅτε μεγαλοσάρκεις. καὶ πολλαχῶς ἐξέπόρνυθας τὸ παροργίσαι με.

²⁶ * καὶ ἰδοὺ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρῶ τὰ νόμιμά σου, καὶ ἀπαλώσω σε εἰς ψυχὰς μισοῦτων σε θυγατέρας ἀλλοφύλων τὰς ἐκκληνοῦσας ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. ἡσέβησας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁴ Exiitque tibi, cætus Israel, nomen inter populos ob pulchritudinem tuam, quia perfecta erat gloria mea quam posueram super te, dicit Dominus Deus. ¹⁵ Et freta pulchritudine tua, fornicata es ob nomen tuum, atque adiunxisti te ut coleres idola cum omni transeunte, quod non decebat te ita facere. ¹⁶ Et tulisti de vestimentis tuis, & fecisti tibi excelsa cooperta polymitis, & fornicata es super ea præter fas & decorum. ¹⁷ Et tulisti vasa tua laudabilia ex auro meo & argento meo quod dederam tibi, & fecisti tibi imagines masculas, & fornicata es in eis. ¹⁸ Et tulisti vestimenta tua varij coloris, & operuisti ea, & oleum meum & incensum aromatis mei posuisti coram eis: ¹⁹ Et bona mea quæ dedi tibi, similes, & oleum & mel quibus cibavi te, posuisti coram eis in oblationes & in cultum. Nunquid futurum erat ut egrederetur ge-
neratio sancta coram me, & immolasti eos illis in oblationem & cultum. Nunquid parum est in oculis tuis fornicatio tua? ²⁰ Et immolasti filios, & tradidisti eos ut traderentur illis. ²¹ Non es recordata omniū peccatorum abominationum tuarum & idolorum tuorum, nec dic-
tum antiquorum cum esses transmigrans & derelicta, & afflicta in seruitute tua esses. ²² Quid erit in fine tuo ob omnia mala tua? Prophe-
ta dic ei: Væ tibi quia peccasti, væ tibi quia non es conuersa, dicit Dominus Deus. ²³ Et ædificasti tibi aras, & fecisti tibi excelsa in omni platea. ²⁴ In capite omnis diuisionis itineris construxisti excelsum tuum, & prophanaisti sanctitatem tuam, & tete coniunxisti ut coleres ido-
la. Et multiplicasti omnia idola tua cum omni transeunte, & multiplicasti idola tua. ²⁵ Et fornicata es post filios Ægypti propinquos tuos la. Et multiplicasti omnia idola tua cum omni transeunte, & multiplicasti idola tua ut irritares me. ²⁶ Et ecce leuavi plagam potentie mee super te, & prohibui bonum tuum, & tra-
dam te in manum inimicorum tuorum villarum Philistinorum, ad quos si misissem prophetas meos, erubescerent. tu autem non es conuersa à via tua scelerata.

28 * ותזני אל בני אשור מבלתי שבעתך ותזני
וגם לא שבעת:
29 * ותרכי את תזנותך אל ארץ כנען כשדימור
וגם בזאת לא שבעת:
30 * מה אמלה לבחך נאם אדני יהוה בעשותך
את כל אלה מעשה אשה זונה שלמה:
31 * בכנותיך גבך בראש כל דרך ורמתך עשיתי
בכל רחוב ולא הייתי בזונה לקלס אתני:
32 * האשה המנאפת תחת אישה תקח את זרים:
33 * לכל זנות יתנו גדה ואת נתת ארץ גרניך
לכל מאהביך ותשחדי אותם לבוא אליך מסביב
בתזנותיך:
34 * ויהי כך הפך מן הנשים בתזנותיך ואחריו
לא זונה ובתתך אתני ואתני לא נתן לך ותהי
להפך:
35 * לכן זונה שמעי דבר יהוה:
36 * כה אמר אדני יהוה יען השפך נחשתך ותגלה
ערוותך בתזנותיך על מאהביך ועל כל גלולי
תועבותיך וכדמי בניך אשר נתתי להם:
37 * לכן הנני מקבץ את כל מאהביך אשר ערכת
עליהם ואת כל אשר אהבת על כל אשר שנאת
וקבצתי אתם עליך מסביב וגליתי ערוותך אלהם
וראו את כל ערוותך:
38 * ושפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם ונתתיך
דם חמור וקנארה:
39 * ונתתי אותך בידם ויהרסו גבך ונתצו רמתך
והפשיטו אורחך בגדיך ולקחו כלי תפארתך
והניחו עירם ועריהם:
40 * והעלו עליך קהל ורגמו אותך באבן ובתקוד
בחרבותם:

28 * Et fornicata es tu in filiis Assyriorum,
eo quod nedum fueris expleta.
29 * Et postquam fornicata es nec sic es fa-
tiata, & multiplicasti fornicationem tuam
in terra Chanaan cum Chaldeis, & nec sic
fatiata es.
30 * In quo mundabo cor tuum, ait Do-
minus Deus, cum facias omnia hæc opera
mulieris meretricis & procacis?
31 * Quia fabricasti lupanar tuum in capi-
te omnis viæ, & excelsum tuum fecisti in
omni platea. Nec facta es quasi meretrix
fastidio augens precium; Sed quasi mulier
adultera quæ super virum suum inducit a-
lienos. 32 * Omnibus meretricibus dan-
tur mercedes, tu autem dedisti mercedes
cunctis amatoribus tuis, & dona donabas
eis, vt intrarent ad te vndique ad forni-
candum tecum. 33 * Factumque est in te
contra consuetudinem mulierum in for-
nicationibus tuis, & post te non erit forni-
catio. In eo enim quod dedisti mercedes,
& mercedes non accepisti, factum est in
te contrarium.
34 * Propterea meretrix audi verbum Dñi.
35 * Hæc dicit Dominus Deus: Quia effu-
sum est æs tuum, & reuelata est ignominia
tua in fornicationibus tuis super amato-
res tuos, & super idola abominationum
tuarum in sanguine filiorum tuorum quos
dedisti eis: 36 * Ecce ego congregabo om-
nes amatores tuos quibus commixta es, &
E omnes quos dilexisti cum vniuersis quos
oderas: & congregabo eos super te vndiq;
& nudabo ignominiam tuam coram eis,
& videbunt omnem turpitudinem tuam:
37 * Et iudicabo te iudiciis adulterarum ef-
fundentium sanguinem. 38 * Et dabo te
in sanguinem furoris & zeli, & dabo te in
manus eorum. Et destruent lupanar tuum
& demolientur prostibulum tuum. & de-
nudabunt te vestimentis tuis, & auferent
vasa decoris tui, & derelinquent te nudam
plenamque ignominia: 39 * Et adducent
super te multitudinem: & lapidabunt te
lapidibus, & trucidabunt te gladiis suis. 40

תרגום יונתן

28 * וטעית בתר בני אשור מבלתי שבעתך ותזני
וגם לא שבעת: 29 * ותרכי את תזנותך אל ארץ כנען כשדימור
וגם בזאת לא שבעת: 30 * מה אמלה לבחך נאם אדני יהוה בעשותך
את כל אלה מעשה אשה זונה שלמה: 31 * בכנותיך גבך בראש כל דרך ורמתך עשיתי
בתזנותיך על כל גלולי תועבותיך וכדמי בניך אשר נתתי להם: 32 * לכן הנני מקבץ את כל מאהביך אשר ערכת
עליהם ואת כל אשר אהבת על כל אשר שנאת וקבצתי אתם עליך מסביב וגליתי ערוותך אלהם
וראו את כל ערוותך: 33 * ושפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם ונתתיך דם חמור וקנארה:
34 * ונתתי אותך בידם ויהרסו גבך ונתצו רמתך והפשיטו אורחך בגדיך ולקחו כלי תפארתך
והניחו עירם ועריהם: 35 * והעלו עליך קהל ורגמו אותך באבן ובתקוד בחרבותם:
28 * וטעית בתר בני אשור מבלתי שבעתך ותזני וגם לא שבעת: 29 * ותרכי את תזנותך אל ארץ כנען כשדימור וגם בזאת לא שבעת: 30 * מה אמלה לבחך נאם אדני יהוה בעשותך את כל אלה מעשה אשה זונה שלמה: 31 * בכנותיך גבך בראש כל דרך ורמתך עשיתי בתזנותיך על כל גלולי תועבותיך וכדמי בניך אשר נתתי להם: 32 * לכן הנני מקבץ את כל מאהביך אשר ערכת עליהם ואת כל אשר אהבת על כל אשר שנאת וקבצתי אתם עליך מסביב וגליתי ערוותך אלהם וראו את כל ערוותך: 33 * ושפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם ונתתיך דם חמור וקנארה: 34 * ונתתי אותך בידם ויהרסו גבך ונתצו רמתך והפשיטו אורחך בגדיך ולקחו כלי תפארתך והניחו עירם ועריהם: 35 * והעלו עליך קהל ורגמו אותך באבן ובתקוד בחרבותם:

²⁸ * Et fornicata es super filios Assur, et neque sic satiata es. & fornicata es, et non es repleta.

²⁹ * Et multiplicasti fornicationes tuas ad terram Chanaan, & ad Chaldaeos, et neque in his repleta es.

³⁰ * Quid faciam cordi tuo, dicit Adonai Dominus, cum feceris tu hæc omnia opera mulieris meretricis impudentis, & fornicata es tripliciter in filiabus tuis,

³¹ * Quando ædificasti tu lupanar tuum in principio omnis viæ, & basim tuam fecisti in omni platea: & non fuisti quasi meretrix congregans mercedes:

³² * Aut mulier adultera similis tibi à viro suo accipiens mercedes:

³³ * Et omnibus qui fornicabantur cum ea dans mercedes. & tu dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, & onerabas illos ut veniret ad te per circuitum in fornicatione tua.

³⁴ * Et factum est in te peruersum præter mulieres in fornicatione tua, & post te non fornicabantur, in eo enim quod das tu mercedes, et mercedes non sunt data tibi, factum est in te peruersum.

³⁵ * Propterea meretrix audi verbum Domini.

³⁶ * Hæc dicit Adonai Dominus: Quia effudisti es tuum, & reuelabitur ignominia tua in fornicatione tua ad amatores tuos, et in omnes cogitationes iniquitatum tuarum, & in sanguinibus filiorum tuorum quos dedisti eis.

³⁷ * Ideo ecce ego super te congreco omnes amatores tuos in quibus mixta es in eis, & omnes quos dilexisti cum vniuersis quos oderas. & congregabo eos super te in circuitu: & reuelabo malitias tuas ad eos, & videbunt cunctam ignominiam tuam:

³⁸ * Et vltiscar te vltione adulterarum, & effundentium sanguinem. Et ponam te in sanguine furoris & zeli.

³⁹ * Et tradam te in manus eorum, & suffodient lupanar tuum, & destruent basim tuam, & nudabunt te vestimentis tuis, & tollent vasa gloriationis tue, & dimittent te nudam, et plenam ignominia.

⁴⁰ * Et adducent super te turbas, & lapidabunt te in lapidibus, & iugulabunt te in gladiis suis.

²⁸ * καὶ ἐξέπορνυσας ἐπὶ τοῖς υἱοῖς ἀσσυρίων, καὶ οὐδ' οὐτως ἐπλήσθης. & ἐξέπορνυσας καὶ ἐπὶ τοῖς ἐνεπλήσθης.

²⁹ * καὶ ἐπλήθυνσας τὰς πορνείας σου πρὸς γῆν Χαναάν, & εἰς τὴν χαλδαίαν, καὶ ἐν τοῖς ἐνεπλήσθης.

³⁰ * τί ποιήσω τῇ καρδίᾳ σου λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἐν ταῖς ποιήσαι σε ταῦτα πρὸς τὰ ἔργα θυγατρὸς πόρνῃς παρρησιαζομένης. καὶ ἐξέπορνυσας τριπλῶς ἐν ταῖς θυγατέρας σου

³¹ * ἐν ταῖς οἰκοδομήσαι σε τὸ πορνεῖόν σου ἐν δόχῃ πάσης ὁδοῦ, & τὴν βάσιν σου ἐποίησας ἐν πάσῃ πλατείᾳ, & οὐκ ἐχρὺν ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα.

³² * ἢ γυνὴ ἡ μοιχωμένη ὁμοία σοὶ ἢ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα,

³³ * καὶ πᾶσιν τοῖς ἐκπορνύουσιν αὐτῇ πωροδοῦσα μισθώματα. καὶ σὺ πωροδούκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐρασταῖς σου, καὶ ἐφόρεις αὐτῇ τὸ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλῶσιν ἐν τῇ πορνείᾳ σου.

³⁴ * καὶ ἐχρὺς ἐν σοὶ διεσραμμένον τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ μὴ σὲ ἐπορνύουσιν, ἐν ταῖς γυναιξὶν σου δούλῃς σε μισθώματα, καὶ μισθώματα μὴ δίδόσθαι σοι, γέγονεν ἐν σοὶ διεσραμμένον.

³⁵ * διὰ τοῦτο πόρνη ἄκευ λόγον κυρίου.

³⁶ * τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, διὸ ὧν ἐξέχεας τὸν χαλκόν σου, καὶ δόξα καλυφθήσεται ἡ αἰσχυνή σου ἐπὶ τῇ πορνείᾳ σου πρὸς τοὺς ἐραστάς σου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐνδυμήματα τῶν δούλων σου, καὶ ἐν τοῖς αἵμασι τῶν τέκνων σου ὧν δέδωκας αὐτοῖς.

³⁷ * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ συνάγω πρὸς τοὺς ἐραστάς σου ἐν οἷς ἐπεμίγης ἐν αὐτοῖς, καὶ πρὸς τοὺς οἷς ἠγάπησας σὺ πᾶσιν οἷς ἐμίσης. & συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλῶσιν. καὶ δόξα καλύψω τὰς κακίας σου πρὸς αὐτούς, καὶ ὀψον ἡ πᾶσα τὴν αἰσχύνην σου, καὶ ἐκδικήσω σε.

³⁸ * καὶ ἐκδικήσῃ μοι χαλίδων, καὶ ἐκχεύσῃ αἷμα. καὶ θήσω σε ἐν αἵματι θυμοῦ καὶ ζήλου. καὶ τῷ δάδῳ σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατασκάψουσιν τὸ πορνεῖόν σου, καὶ κατελθὺσιν τὴν βάσιν σου, καὶ ἐκδύσουσιν σε τὰ ἱμάτια σου, καὶ λήψον τὰ σκεῆτα καυχήσεώς σου, καὶ ἀφύσσιν σε γυμνῶν, καὶ ἀχρημονούσαν.

³⁹ * καὶ ἄξουσιν ἐπὶ σὲ ὄχλους, καὶ λιθοβολήσουσιν σε ἐν λίθοις, καὶ καταφράξουσιν σε ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁸ Et fornicata es post filios Assur, eo quod non sciebas Legem; & fornicata es cum eis, & etiam ignorasti poenitentiam. ²⁹ Et multiplicasti idola tua ut coniungereris cum populo terræ Chanaan, & ut ambulares in legibus Chaldeorum: & etiam in hoc non cognouisti Legem. ³⁰ Quam fortis fuit malitia cordis tui, dicit Dominus Deus: cum faceres omnia hæc sicut opera mulieris meretricis quæ potestatem habet sui ipsius. ³¹ Et cum ædificares aras tuas in capite omnis biuij itineris, & excelsa tua faceres in omni platea. Nec fuisti sicut meretrix quæ vilitatem percipit ex mercede. ³² Cætus Israel similis est mulieri quæ dilecta est marito, quæ fornicata est super eum, & reliquit virum suum, & mæchatur cum alienis. ³³ Omni meretrici dant mercedem, tu autem mercedem tuam contulisti omnibus amatoribus tuis, & muneribus conduxisti eos ut venirent ad te per circuitum, propter fornicationes tuas. ³⁴ Et fuit in te diuersum, cætus Israel, ab alijs prouincijs in fornicationibus tuis, & post te non fuit quæ fornicata fuerit sicut tu, in eo quod dedisti mercedem, & merces non est data tibi, & facta es in contrarium. ³⁵ Propterea tu cuius opera sunt sicut meretricis, o cætus Israel, suscipe verbum Domini. ³⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod reuelata est confusio tua, & apparuit ignominia tua, cum fornicata fueris post amatores tuos, & in omnibus peccatis cultus idolorum & abominationum tuarum, & in peccato sanguinis filiorum tuorum quos immolasti eis. ³⁷ Propterea ecce ego congreco omnes amatores tuos quos dilexisti ut errares post eos, & omnes quos dilexisti, cum omnibus quos odisti, & congregabo eos super te per circuitum, & reuelabo confusionem tuam eis, & videbunt omnem ignominiam tuam. ³⁸ Et vltionem sumam ex te, vltionem adulterantium & effundentium sanguinem, & tradam te in occisionem in ira & in furore. ³⁹ Et tradam te in manus eorum, & destruent muros tuos, & demolientur excelsa tua, & expoliabunt te vestibus tuis preciosis, & tollent vasa laudabilia tua, & relinquent te transmigrentem & derelictam. ⁴⁰ Et ascendent contra te exercitus, & lapidabunt te lapidibus fundæ, & præscindent te gladiis suis.

41 * וְשָׂרְפוּ בְּתִיךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ בְךָ שְׁפָטִים לְעֵינַי
נָשִׁים רַבּוֹת וְהַשְׁבֵּתִיךְ מִזִּנְהָ וְגַם אֶתְנֶן לֹא
תִתְּנִי עוֹד :

42 * וְהִנַּחְתִּי חֲמָתִי בְךָ וְסָרָה קִנְאָתִי מִמֶּךָ וְשָׁקַטְתִּי
וְלֹא אֶכְעָס עוֹד :

43 * יֵעָן אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתִּי אֶת יְמֵי נְעוּרַיִךְ וְתִרְגּוּיִי
לִי בְּכָל־אֱלֹה וְגַם אֲנִי הָיִיתִי דֹרֵכְךָ בְּרֹאשׁ נְתָתִי
נָאֻם אֲדֹנָי יְהוֹה וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת־הַזִּמְרוֹת עַל כָּל־
תּוֹעֲבֹתֶיךָ :

44 * הִנֵּה כָל־הַמִּשְׁלַל עָלֶיךָ יִמְשַׁל לֵאמֹר בְּאִמָּה
בָּתָּה :

45 * בֵּת־אִמְךָ אֶת־נַעֲלֹת אִשָּׁה וּבְנֵיהָ וְאֶחָיוֹת
אֶחָיוֹתְךָ אֶת־אֲשֶׁר בָּעִלוּ אֲנָשִׁיהֶן וּבְנֵיהֶן אִמְכֶּן חֲתָיִת
וְאֲבִיכֶן אִמְרִי :

46 * וְאֶחָיוֹתְךָ הַגְּדוֹלָה שֶׁמְרוֹן הִיא וּבְנוֹתֶיהָ הַיּוֹשֵׁבֶת
עַל־שְׂמָאוֹלְךָ וְאֶחָיוֹתְךָ הַקְּטָנָה מִמֶּךָ הַיּוֹשֵׁבֶת
מִיְּמִינְךָ סָדֶם וּבְנוֹתֶיהָ :

47 * וְלֹא בְּדַרְכֵיהֶן הִלַּכְתָּ וּבְתוֹעֲבוֹתֵיהֶן עָשִׂיתִי
בְּמַעַט קָטַנְתָּ וְתִשְׁחָתִי מִהֶן בְּכָל־דְּרָכֶיךָ :

48 * חַי־אֲנִי נָאֻם אֲדֹנָי יְהוֹה אִם־עָשִׂיתָ
סָדֶם אֶחָיוֹתְךָ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־
וּבְנוֹתֶיךָ :

49 * הִנֵּה־זֶה הָיָה עוֹן סָדֶם אֶחָיוֹתְךָ גֵּאוֹן שְׂבָעָתָה
לֶחֶם וְשִׁלּוֹת חֶשֶׁק הָיָה לָהּ וּלְבְנוֹתֶיהָ וַיִּדְעֵנִי
וְאֲבִיוֹן לֹא הִחְזִיקָהּ :

50 * וְתִגְבְּהִינָה וְתַעֲשִׂינָה תוֹעֵבָה לִפְנֵי וְאֲסִיר אֶתְהֶן
כְּאֲשֶׁר רָאִיתִי :

51 * וְשֶׁמְרוֹן כְּחָצִי חֲטָאִיתְךָ לֹא חָטְאָה וְתִרְבִּי אֶת־
תּוֹעֲבוֹתֶיךָ מִהֵנָּה וְתִצְדְּקִי אֶת־אֶחָיוֹתְךָ בְּכָל־
תּוֹעֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי :

41 * Et comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum, & defines fornicari: & mercedes ultra non dabis.

42 * Et requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius:

43 * Eo quod non fueris recordata dierum adolescentie tue, & prouocasti me in omnibus his. Quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44 * Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia eius.

45 * Filia matris tue es tu, quæ proiecit virum suum, & filios suos, & soror sororum tuarum quæ proiecerunt viros suos, & filios suos. Mater vestra Cethæa, & pater vester Amorraeus.

46 * Et soror tua maior Samaria ipsa & filia eius quæ habitant ad sinistram tuam. Soror autem tua minor te, quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filia eius.

47 * Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti. Pauxillum minus pene sceleratoria fecisti illis in omnibus viis tuis.

48 * Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa & filie eius, sicut fecisti tu & filia tua.

49 * Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, faturitas panis, & abundantia & ocium ipsius & filiarum eius, & manum egeno & pauperi non porrigebant:

50 * Et eleuatæ sunt, & fecerunt abominationes coram me, & abstuli eas sicut vidisti.

51 * Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccauit, sed vicisti eas sceleribus tuis, & iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es.

תרגום יונתן

41 * וַיִּקְרֹן בְּתֶךָ בְּנוֹרָא וַיַּעֲבְדוּן בֵּית פֹּרְעָנוֹת דִּינִין לְעֵינֵי מַדִּינָא וְאֲבִשְׁלִיךְ מִלְּמַחֲוֵי בְּנִפְקָרָא בְּרָא וְאִף אֲגַר לֹא חֲתִינִן עוֹד ;
42 * וְאִנִּיחַ חֲמָתִי בֵּית וְתַעֲדִי קִנְאָתִי מִנֶּיךָ וְאֲסִיף וְלֹא יִהְיֶה רְגִזִּי עוֹד ;
43 * חֲלַף דְּלֹא אֲדַכְּרִית יִתְּיָמִין דְּמִלְּקָדְמִין וְהוּיִית מְרִגְזָא קְרָמִי
בְּכָל אֶרֶץ וְאִף אֲנָא פֹרְעָנוֹת אוֹרְחֵיךָ כְּרִישׁ וְחִבְרָת אִמְרֵי וְיֵי אֱלֹהִים וְלֹא עֲבָדְתָּ לֵּךְ עֲצָרָה לְמַחֲבִי מִכָּל תּוֹעֲבֹתֶיךָ ;
44 * הִיא כָּל דְּמַחֲלָא עָלָךְ יִמְחַל לְמִימְרָא כְּעוֹבְדֵי אִמָּא כֶּן בְּרַחֲמָא ;
45 * לְמָא הוּיִית בְּרַחֲמָא לְאַרְעָא דְּכַנְעָן לְמַעֲבָד כְּעוֹבְדֵי עַמָּא דְּאַתְרֵכוֹן
אַתְהוֹן עִם בְּנִין וְאַתְהָא לְסָדוֹם וְעַמְרָרָה דְּאַשְׁתִּימְצִי עִמְהוֹן אֲבָהוֹן עִם בְּנִין חֵלָא אִמְכֶּן שָׂרָה בִּינִי חֲתָאִי חֲתָרָה וְלֹא עֲבָדְתָּ כְּעוֹבְדֵי הוֹזִין וְאַבּוּכוֹן
אַבְרָהָם בִּינִי אִמְרָאִי וְלֹא הָלַךְ בְּעֲצָתוֹהוֹן ;
46 * וְאַתְחִיד רַבְחָא שֶׁמְרוֹן הִיא וְכַפְרָנְהָא דִּיתְבָּא עַל שְׂמָאלֶיךָ וְאַתְחִיד רוֹעִירָא מִנֶּיךָ
דִּיתְבָּא מִיְּמִינֶיךָ סָדוֹם וְכַפְרָנְהָא ;
47 * וְאִלּוּ בְּאוֹרְחֵיךָ הִלַּכְתָּ וּבְתוֹעֲבוֹתֵיךָ עֲבָדְתָּ חֲסוֹן הִנֵּה חוֹבִיךָ אֱלֹהִין דְּאַסְגִּית לְחַבְלָא מִנְהוֹן
בְּכָל אוֹרְחֵיךָ ;
48 * קִיָּם אֲנָא אִמְרֵי וְיֵי אֱלֹהִים אִם עֲבָדְתָּ סָדוֹם אֶתְחִיד הִיא וְכַפְרָנְהָא כְּסָמָא דְּעֲבָדְתָּ אֶת וְכַפְרָנִיךָ ;
49 * הִיא דִּין הוּיִית חוֹב סָדוֹם אֶתְחִיד גִּיּוֹתִינִן שְׂבָעִין לְחֶמָא וְשִׁלּוּיָא וְשִׁדּוּכִיָּא הִנֵּה לָהּ וְלְכַפְרָנְהָא וַיִּד מִסְכָּן וְחִשּׁוֹךְ לֹא אֶתְקַפְּתָה ;
50 * וְאַתְרֵכְרָבָא וְעֲבָרָא תּוֹעֲבָתָא קְרָמִי וְאַגְלִיתִי וְהוֹזִין כְּמָא דְּגִלִּי קְרָמִי ;
51 * וְשֶׁמְרוֹן כְּפִלְגוֹת חוֹבִיךָ לֹא חִבְתָּ וְאַסְגִּיתִי תּוֹעֲבֹתֶיךָ מִנְהוֹן וְחִבְרִיתִי אֶתְחִיד בְּכָל תּוֹעֲבֹתֶיךָ דְּעֲבָדְתָּ ;

* Et succendent domos tuas in igne, & facient in te ultiones coram mulieribus multis. Et auertam te à fornicatione, & mercedes non dabis ultra.

* Et dimittam furorē meum super te, & auferetur zelus meus à te, & requiescam, & non sollicitus ero ultra.

* Eò quòd non es recordata diei infantie tue, & contristabas me in omnibus his. Et ecce ego vias tuas in caput tuum dedi, dicit Adonai Dominus, & sic non feci secundum omnem impietatem tuam super omnibus iniquitatibus tuis.

* Hæc sunt omnia quæcunque dixerunt contra te in parabola, dicentes: Sicut mater, sic & filia matris tue.

* Tu es eius qui reliquit virum suum & filios suos, & soror sororum tuarum quæ reliquerunt viros suos & filios suos: mater vestra Cethæa, & pater vester Amorraeus.

* Soror tua senior Samaria hæc, & filia eius quæ habitant à sinistris tuis, & soror tua iunior quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filia eius.

* Et neque sic in viis eorum ambulasti, neque secundum iniquitates eorum egisti paulominus; transgressa es eas in omnibus viis tuis.

* Viuo ego, dicit Adonai Dominus, si fecit Sodoma soror tua ipsa, & filia eius sicut fecisti tu & filia tue.

* Veruntamen hæc iniquitas Sodomorum sororis tue superbia, & in saturitate panum, & in abundantis delitiis affluebant ipsa & filia eius. Hoc fuit in ipsa & filiabus eius, & manum pauperis & egeni non assumebant.

* Et gloriabantur, & fecerunt iniquitates in conspectu meo, & abstuli eas sicut viderunt.

* Et Samaria secundum dimidia peccatorum tuorum non peccauit, & multiplicasti iniquitates tuas super eas, & iustificasti sorores tuas in omnibus iniquitatibus tuis quas fecisti.

* καὶ ἐμπερήσουσιν οἱ οἴκοι σου ἐν πυρὶ, & ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐκδικήσεις ἐνώπιον γυναικῶν πολλῶν. & ἀποστρέψω σε ἀπὸ πορνείας, καὶ μισθώματα ἐμὴ πωροδωδὸς οὐκ ἔστι.

* καὶ ἐπαθήσω τὸν θυμὸν μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρθήσει ὁ ζήλος μου ἐκ σοῦ, καὶ ἀπαύθωμαι, & ἐμὴ μετάνησώ ἐπι.

* ἀλλ' ὦν οὐκ ἐμνήσθης τὴν ἡμέραν τῆς νεότητός σου, καὶ ἐλύπεις με ἐν πάσιν τοῖς. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ τὰς ὁδοὺς σου κεφαλῇ σου δέδωκα, λέγει ἁδωνάϊ κύριος. καὶ ἔτι οὐκ ἐποίησα κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσέβειάν σου ἐπὶ πάσαις ταῖς ἁνομίαις σου.

* ταῦτά ἐστιν πάντα ὅσα εἶπον κατὰ σοῦ ἐν παραβολῇ λέγοντες· κατὰ τὴν ἡμέραν, ἔτι καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς μητέρας σου.

* Ὡς εἴ τις ἀποσταλμένος τὸν ἀνδρα αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἀδελφὴ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἀποσταλμένων οὗτοι ἀνδρες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡ μήτηρ ὡς χεῖρα, καὶ ὁ πατὴρ ὡς ἁμωρραῖος.

* ἡ ἀδελφὴ σου ἡ πρεσβυτέρα σαμαρία αὕτη, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἱ κατοικοῦσαι ἐξ ἀδωνύμων σου, καὶ ἡ ἀδελφὴ σου ἡ νεώτερα ἡ κατοικοῦσα ἐκ δεξιῶν σου, ὁδομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς.

* καὶ ὡς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐπορεύθη, ἔδωκε κατὰ τὰς ἁνομίας αὐτῶν ἐποίησας κατὰ μικρόν, & ἐπέεργασαι αὐταῖς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου.

* Ὡς, ἐγὼ λέγει ἁδωνάϊ κύριος. εἰ ἐποίησεν ὁδομα ἡ ἀδελφὴ σου αὕτη, & αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὅν τρόπον ἐποίησας σὺ & αἱ θυγατέρες σε.

* πλὴν τοῦτο τὸ ἁνόμεμα ὁδομῶν τῆς ἀδελφῆς σου ἡ ὑπερηφανία, καὶ ἐν πλησμοῇ ἁρτῶν, καὶ ἐν δυνάμει ἐσπατάλων αὐτῆς καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. τοῦτο ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ χεῖρα ψυχῶν & πονήτος οὐκ ἠνέλαμβάνοντο.

* καὶ ἐμεγαλύνοντο & ἐποίησαν ἁνόμεματα ἐνώπιόν μου, καὶ ἐξῆρα αὐτάς καθὼς εἶδον.

* καὶ σαμαρία κατὰ τὰς ἡμίσεις τῶν ἁμαρτιῶν σου ἔχ' ἡμαρτεν, καὶ ἐπλήθυνας τὰς ἁνομίας σου ὑπὲρ αὐτάς. καὶ ἐδικαίωσας τὰς ἀδελφάς σου ἐν πάσαις ταῖς ἁνομίαις σου αἷς ἐποίησας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Et comburent domos tuas igne; et facient in te ultionem iudiciorum in oculis prouinciarum multarum; & faciam ut definas esse velut meretrix, & etiam mercedem non dabis amplius.

42 Et requiescere faciam indignationem meam in te, & auferetur zelus meus à te, & colligam furorē meum, & non erit amplius.

43 Pro eo quòd non es recordata dierum priscorum, & irritasti me omnibus his: ego quoque ultionem viæ tuæ in caput dedi, dicit Dominus Deus, & non inisti tibi consilium ut conuertereris ab omnibus abominatibus tuis.

44 Ecce omnis qui prouerbum sumit, super te assumet illud, dicens: Qualia opera matris, talia filiarum.

45 Quare facta es filia terræ Chanaan, ut faceres iuxta opera populi ubi ceciderunt patres cum filiis, & sorores Sodomæ & Gomoræ, quæ consumptæ sunt cum eis, & patres cum filiis? Nonne mater vestra Sara erat inter Hithæos, & non fecit iuxta opera eorum? Et pater vester Abraham fuit inter Amorraeos, & non ambulauit in consiliis eorum.

46 Et soror tua maior Samaria ipsa, & villæ eius, quæ habitabat ad sinistram tuam, & soror tua minor te, quæ habitabat ad dexteram tuam, Sodoma, & villæ eius.

47 Si enim in viis eius ambulasses, & iuxta abominationes earum fecisses, tolerabile esset peccatum tuum, sed longè corruptior fuisti quàm illæ in omnibus viis tuis.

48 Viuo ego, dicit Dominus, si fecit Sodoma soror tua ipsa, & villæ eius, sicut fecisti tu & villæ tuæ.

49 Ecce hoc fuit peccatum Sodomæ sororis tuæ, superbi & saturi panem, & abundantia & quies fuit ei & villis eius, & manum pauperis & inopis non confortauit.

50 Et transmigrare feci eos sicut manifestum est coram me.

51 Et Samaria iuxta dimidium peccatorum tuorum non peccauit, & multiplicasti abominationes tuas magis quàm illæ, & iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas fecisti.

גם את שאי כלמתך אשר פללת לאחותך
בחתאתך אשר התעבת מהן תצדקנה ממך וגם
את בושיו שאי כלמתך בצדקתך אחיותך:
ושבתי את שבותהן את שבית סדום ובנותיה
וארש שביה שמרון ובנותיה ושבית שביתיך
בתוכהנה:
למען תשאי כלמתך ונכלמת מכל אשר עשית
בנחמך אתן:
ואחותיך סדום ובנותיה תשבן לקדמתן ושמרון
ובנותיה תשבן לקדמתן וארש ובנותיה תשבינה
לקדמתכן:
ולוא היתה סדום אחותך לשמועה בפיו ביום
גאונך: בטרם תגלה רעתך כמו עת חרפת
בנות גאום וכל סביבותיה בנורא פלשתים
השאטות אותך מסביב:
את זמתך ואת תועבותיך את נשאתים נאם
יהוה: כי כה אמר אדני יהוה ועשית אותך
כאשר עשית אשר בנית אלה להפר ברית:
וזכרתי אני את בריתי גאון בימי נעוריך
והקימותי לך ברית עולם:
וזכרת את דרכיך ונכלמת בקחתך את
אחותיך הגדלות ממך אל הקטנות ממך ונתתי
אתהן לך לבנות ולא מבריתך:
והקימותי אני את בריתי אתך וידעת כי אני
יהוה: למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך
עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר
עשית נאם אדני יהוה:

ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
בן אדם חזר חזרה ומשל משל אל בית ישראל:

52 * Ergo & tu porta confusionem tuā que
vicisti sorores tuas peccatis tuis, scelerarius
agens ab eis, iustificatae sunt enim à te. Er-
go & tu confundere, & porta ignominiam
tuam quæ iustificasti sorores tuas.
53 * Et conuertam restituens eas conuersio-
ne Sodomorum cum filiabus suis, & con-
uersione Samariæ & filiarū eius. Et conuer-
tam reuersionem tuam in medio earum.
54 * Vt portes ignominiam tuā, & cōfunda-
ris in omnibus quæ fecisti consolans eas.
55 * Et soror tua Sodoma & filia eius reuer-
tentur ad antiquitatem suam, & Samaria
& filia eius reuertentur ad antiquitatem
suam, & tu & filia tuæ reuertimini ad an-
tiquitatem vestram.
56 * Non fuit autem Sodoma soror tua au-
dita in ore tuo in die superbiæ tuæ:
57 * Antequam reuelaretur malitia tua si-
cut hoc tempore in opprobrium filiarum
Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarū
Palestinarum, quæ ambiunt te per gyrum.
58 * Scelus tuum & ignominiam tuam tu
portasti, ait Dominus.
59 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Et fa-
ciam tibi sicut despexisti iuramentum ut
irritum faceres pactum.
60 * Et recordabor ego pacti mei tecum in
diebus adolescentiæ tuæ, & fuscitabo tibi
pactum sempiternum.
61 * Et recordaberis viarum tuarum, & cō-
funderis cum receperis sorores tuas te ma-
iores cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi
in filias, sed non ex pacto tuo.
62 * Et fuscitabo ego pactum meum tecū,
& scies quia ego Dominus.
63 * Vt recorderis & confundaris, & non
sit tibi vltra aperire os præ confusionem tuā,
cum placatus tibi fuero in omnibus quæ fe-
cisti, ait Dominus Deus.

CAP. XVII.

ET factus est sermo Domini ad me, di-
cens:
Fili hominis, propone ænigma & nar-
ra parabolam ad domum Israel.

תרגום יונתן

אף את קבלי אתכנעוהו ודעיה לאחמך בחוביך דאחעבת מנהו וזכין מניך ואף את בנתי וקבלי אתכנעוהו בדוכית אחותיך:
ואחייב ית עמחן להן ית עמא דסדום וכפרנהא וית עמא דשמרון וכפרנהא ואחייב גלות עמין ביניהון:
בריל דהקבלין אתכנעוהו ותחכעין מכל דעבדת בנחמותיך יתהון:
וכפרנהא יתהון ואח וקפרינהו דהובן לאוולכן:
עד לא תתגלי בישחך בעדן דחסדו כפרני ארם וכל סחרנהא כפרני פלשתא דבון יתך מסחור סחור:
ית חובי עצת חסאך וית פלחן תועבתיך את קבלתנהא אמר יי:
דכסרת על מוסי לאשנא קים:
ותתדכרין ית אורחתיך ותחכעין בקרבותיך ית מדינן דכרבן מניך עם דרעקן מניך ומסרת יתהון ליד לאשחמסא ואת לא עבדת ית
אורייתא:
ואקים אנא ית קימי דעמין ותדעין ארי אנא יי:
במלי פמין מן קדם אתכנעוהו כד אשבוק ליד לכל דעבדת אמר יי אלהים:
בן אדם חזר חזרה ומשל משל אל בית ישראל:
ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:

* Et tu sustine tormentū tuum in quo corrupisti sorores tuas in peccatis tuis, quibus iniquē egisti super eas, & iustificasti eas super te. Et tu confundere & suscipe ignominiam tuam, eò quòd iustificaueris tu sorores tuas.

* Et auertam auersiones earum auersionē Sodomorum & filiarum eius; et auertam auersionem Samaria & filiarum suarum, & auertam auersionem tuam in medio earum.

* Ut portes tormentum tuum, & habebis ignominiam ex omnibus quæ fecisti cū tu ad iracundiam prouocares me.

* Et soror tua Sodoma, & filia eius restituentur sicut fuerunt à principio; & Samaria et filia eius restituetur sicut erant à principio. Et tu & filia tua restituemini sicut fuistis à principio.

* Et nisi fuisset Sodoma soror tua in auditū in ore tuo in diebus superbie tue:

* Antequam reuelarentur malitie tue, sicut nunc opprobrium es tu filiarum Syria, et omnium quæ in circuitu tuo, & filiarum alienigenarum circumdantium te per gyrum:

* Impietates tuas et iniquitates tuas tu porta ipsas, dicit Dominus.

* Hac dicit Adonai Dominus: Et faciam in te sicut fecisti, sicut despectisti maledictionem ut preterires testamentum meum.

* Et recordabor ego testamenti mei quod tecum in diebus adolescentie tue, & suscitabo tibi testamentum sempiternum.

* Et recordaberis viarum tuarū, & despicieris cū receperis tu sorores tuas seniores te cum iunioribus te; & dabo eas tibi in edificationem, & non ex testamento tuo.

* Et suscitabo ego testamentum meum tecum, & cognosces quia ego Dominus.

* Ut recorderis & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os à facie ignominie tue, cū propicius fuero ego tibi iuxta omnia quacunque fecisti, dicit Adonai Dominus.

CAP. XVII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, narra narrationem & dic parabolam ad domum Israel.

* & σὺ κόμισαι τὴν βάσανόν σου ἐν ἡφθαιρῶν τὰς ἀδελφάς σου ἐν ταῖς ἀμαρτίαις σου αἷς λώμηνσας ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας αὐτάς ὑπὲρ σεαυτῶν. & σὺ αἰχρύνῃς & λάβε τὴν ἀπμίαν σου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου τὰς ἀδελφάς σου.

* & ἀποσρέψω τὰς ἀποστροφὰς αὐτῶν τὴν ἀποστροφὴν θεόμων καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, & ἀποσρέψω τὴν ἀποστροφὴν σαμαρείας & τῶν θυγατέρων αὐτῆς. καὶ ἀποσρέψω τὴν ἀποστροφήν σου ἐν μέσῳ αὐτῶν.

* ὅπως κομίση τὴν βάσανόν σου, καὶ ἀπμωθήσῃ ἐκ πάντων ὧν ἐποίησας ἐν τῇ σὲ παροργίσαι με. καὶ ἡ ἀδελφή σου σόδομα, & αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. & σαμάρεια, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς κατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. καὶ σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου ἀποκατασταθήσεσθε καθὼς ἦτε ἀπ' ἀρχῆς.

* & ἐμὴν λέξω Σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκόλῳν ἐν τῇ σόμαλ σου ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὑπερηφανίας σου, καὶ ἐπὶ τῷ ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὅν τρόπον κωδονεῖς εἰ σὺ θυγατέρων σου, καὶ πάντων τῶν κύκλῳ σου, καὶ θυγατέρων ἀλλοφύλων τῶν περιεχουσῶν σὲ κύκλῳ. τὰς ἀσεβείας σου καὶ τὰς ἀνομίας σου σὺ κόμισαι αὐτάς, λέγει κύριος.

* τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος καὶ ποιήσω ἐν σοὶ καθὼς ἐποίησας ὡς ἠτίμωσας τὴν δόξαν σου παραβῆναι τὴν διαθήκην μου. καὶ μνησθήσομαι ἐγὼ τῆς διαθήκης μου τῆς μετὰ σου ἐν ἡμέραις νηπιότητός σου, καὶ δώσω σοι τὴν διαθήκην αἰώνιον.

* καὶ μνησθήσῃ τῶν ὁδῶν σου, καὶ ἐξαπμωθήσῃ ἐν τῇ δόξα λαμβάνειν σὲ τὰς ἀδελφάς σου τὰς πρεσβυτέρας σου σὺν ταῖς νεώτεράς σου, καὶ δώσω αὐτάς σοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ εἰς ἐκδόχον διαθήκης σου. καὶ δώσω ἐγὼ τὴν διαθήκην μετὰ σου, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος.

* ὅπως μνησθῇς καὶ αἰχμωθῇς, καὶ μὴ ᾗ σοι ἐπὶ δυνάμει τὸ σῶμα διὰ τοῦ πλοῦτος τῆς ἀπμίας σου, ἐν τῇ ἐξιλίσκεισθαί με σοὶ κατὰ πᾶντα ὅσα ἐποίησας, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

* Καὶ ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. ἡ δὲ ἀνθρώπου, διήγησά μοι διήγημα καὶ εἶπε παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκόν σου ἐξ ἡλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Tu quoque suscipe confusionem tuam quæ deprecata es sorores tuas, in peccatis tuis, quibus te abominabiliorem illis præbuiisti, & iustiores te sunt. Tu quoque confundere, & suscipe ignominiam tuam cū iustificaueris sorores tuas. Et conuertam populum earum ad illas, populum Sodomæ & villarum eius, populum Samariæ & villarum eius, & reducam captiuitatem populi tui in medio earum.

* Ut suscipias ignominiam tuam & erubescas ab omnibus abominationibus quas fecisti, cū consolaberis eas. Et soror tua Sodoma & villæ eius reuertentur ad principium suum, & Samaria ac villæ eius reuertentur ad principium suum, & tu & villæ tuæ reuertemini ad principium vestrum.

* Antequam reuelaretur malum tuum in tempore quo exprobrauerunt villæ Syriæ & cunctæ quæ in circuitu eius sunt, villæ Philistinorum qui diriperunt te vndique. Scelera consilij peccatorum tuorum & cultum abominationum tuarum tu suscipies, dicit Dominus. Hac enim dicit Dominus Deus: Vindictam sumam ex te sicut fecisti; nam spreuisti iuramentum ut mutares pactum.

* Et recordaberis viarum tuarum, & despicieris cū receperis tu sorores tuas seniores te cum iunioribus te. Et tradidi eas tibi in obsequium, cū tamen tu non feceris pactum, & erubescas cū contuleris prouincias maiores te cum minoribus te. Et suscitabo ego pactum meum quod fuit tecum, & scies quia ego Dominus. Ut recorderis & confundaris, & non sit tibi amplius quòd tete efferas in verbis oris tui propter ignominiam tuam, cū dimiserō tibi omnia quæ fecisti, ait Dominus Deus.

CAP. XVII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: parabolam super domum Israel.

* Fili hominis propone ænigma & narra

* ואמרת כה אמר אדני יהוה הנשר הגדול גדול
 הכנפים ארך האבר מלא הנוצה אשר לו הרקמה
 בא אל הלכנון ויקח את צמרת הארז
 * את ראש יניקותיו קטף וביאהו אל ארץ כנען
 בעיר רכלים שמו
 * ויקח מזרע הארץ ויתנהו בשרה זרע קח על
 מיס רבים צפצפה שמו
 * ויצמח ויהי לגפן סרחת שפלת קומה לפנור
 דליותיו אליו ושרשיו תחתיו יהיו ותהי לגפן
 ותעש בדים ותשלח פארות
 * ויהי נשר אחד גדול גדל כנפים ורב נוצה
 והנוד הגפן הזאת כפנה שרשיה עליו ודליותיו
 שלחה לו להשקות אותה מערנות מטעה
 * אל שדה טוב אל מיס רבים תימש תולה
 לעשות ענף ולשאת פרי להיות לגפן אדרת
 * אמר כה אמר אדני יהוה תצלח הלא ארז
 שרשיה יתקוואת פריה יקום ויבש כל טרפי
 צמחה תיבש ולא כזרע גדול ובעס רב למשאות
 אותה משרשיה
 * והנה שתולה תצלח הלא כנעת בה רוח
 הקדים תיבש יבש על ערנת צמחה תיבש
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר
 * אמר נא לבית המרי הלא ידעתם מה
 אלה אמר הנה נא מלך בבל ירושלים
 ויקח את מלכה ואת שריה ויבא אותם
 אליו בבלה
 * ויקח מזרע המלוכה ויכרת אתו ברית ויבא אתו
 באלה ואת אילי הארץ לקח
 * להיות ממלכה שפלה לבלתי התנשא לשמר
 את בריתו לעמדה

3 * Et dices: Hæc dicit Dominus Deus;
 Aquila grandis magnarum alarum, longo
 membrorum ductu, plena plumis, & va-
 rietate, venit ad Libanum, & tulit medullâ
 4 cedri. * Summitatē frondium eius auul-
 sit: & transportauit eam in terrâ Chanaan,
 in vrbe negotiatorum posuit illam.
 5 * Et tulit de semine terræ, & posuit illud
 B in terra pro semine, vt firmaret radicem su-
 per aquas multas. in superficie posuit il-
 lud.
 6 * Cumque germinasset, creuit in vineam
 latiore, humili statura, respicientibus ra-
 mis eius ad eam, & radices eius sub illa erāt.
 Facta est ergo vinea, & fructificauit in pal-
 mites, & emisit propagines.
 7 * Et facta est aquila altera grandis, ma-
 gnis alis, multisque plumis. Et ecce vinea
 ista quasi mittens radices suas ad eam, pal-
 mites suos extendit ad illam, vt irrigaret eā
 de areolis germinis sui.
 8 * In terrâ bona super aquas multas plan-
 tata est, vt faciat frôdes & portet fructum,
 vt sit in vineam grandem.
 9 * Dic: Hæc dicit Dominus Deus; Ergo
 C ne prosperabitur? Nonne radices eius euell-
 let, & fructus eius distringet, & siccabit
 omnes palmites germinis eius, & arescet, &
 non in brachio grandi, neque in populo
 multo, vt euelleret eam radicitus.
 10 * Ecce plantata est, ergo ne prosperabi-
 tur? Nonne cum tetigerit eā ventus vrens
 siccabitur? in areis germinis sui arescet.
 11 * Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens:
 12 * Dic ad domum exasperantem; Nesci-
 tis quid ista significant? Dic: Ecce veniet
 rex Babylonis in Hierusalem, & assumet
 regem & principes eius, & adducet eos ad
 semetipsum in Babylonem.
 13 * Et tollet de semine regni, ferietque
 D cum eo fœdus, & ab eo accipiet iusiuran-
 dum. sed & fortes terræ tollet.
 14 * Vt sit regnum humile & non eleue-
 tur, sed custodiat pactum eius & seruet
 illud.

תרגום יונתן

* ותימר כדנן אמר יי אלהים נשרא רבא רב גפן אריך אברין חפי כנפין וליה ציורין אתא ללכנון ונסב ית עוכרתא דארזא רמא
 * ותיבש שרשיה נסב ואוכליה לארעא דכטלא מפלחנא בארעא דכנען וער לא יערן לה בית ישראל בקרית תגרינ שוניה
 * ונסב מזרעא דארעא ויתבה בחקל טב למזרע נצבה על מיין סגיאין גפן נצבא שוניה
 * לכפפא עוכרתה לה ושרשוי תחזוהו וחוץ וחוץ לגפן ועברת שבקין ושלחת עוכרין
 * ויהו נשרא חד רבא רב גפן וחפי כנפין ותא גפנא חדא כפת שרשוי עלוהי ועוכרתיה שלחת לה לאשקא ויה מעוגית נצבתה
 * בחקל טב על מיין סגיאין היא שתולה למעבר ענף ולמטען פריין לסהוי לגפן חקיף
 * אמר כדנן אמר יי אלהים תצלח הלא ית שרשתיא יפסק וית אבה יקטף ויבשון כל טרפי צמחה וחרון ולא במשרנן סגיאין ובעס
 סגי ייתון למעקר ויה משרשתיא
 * והא שתולה תצלח הלא במקרב בה רוח קדומא תיבש מיבש על עוגית נצבתה תיבש
 * ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר
 * ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר
 * ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר
 * ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר

* Et dices: Hæc dicit Adonai Dominus; Aquila magna magnarum alarum longo membrorum ductu plena vnguium, quæ habet ductum intrandi in Libanum, & tulit electas cedri.

* Summitates teneritudinis amouit, attulit eas in terram Chanaan, in ciuitatem muratam posuit illas.

* Et tulit de semine terræ, & dedit illud in campo seminabili, ut acciperet radicationem; planta in aqua multa, ut respiceretur posuit illud.

* Et ortum est & factum est in vitem infirmam et paruam magnitudine ut apparerent sarmenta eius super eam, & radices eius subter illam erant. Et factum est in vitem, & fecit propagines, & extendit ramos suos.

* Et facta est aquila altera grandis magnarum alarum, & multis vnguibus, & ecce vitis hæc implicata ad eam, & radices eius ad illam, & ramos suos extendit ei ut potaret eam cum gleba à plantatione sua.

* In campo bono super aqua multa ista impinguatur ut faceret germina, & ferret fructum ut esset in vitem grandem.

* Propterea dicit: Hæc dicit Adonai Dominus; Si dirigitur, nonne radices teneritudinis et fructus illius computrescet, & arescent omnia quæ præoriuntur ex ea, & non in brachio magno, neque in populo multo, ut euellat eam ex radicibus eius.

* Et ecce impinguatur, nunquid dirigitur? nonne cum contigerit eam ventus vrens, exsiccabitur ariditate? cum gleba germinis sui arescet.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Dic iam ad domum exasperatam: Non scitis quid sunt ista? Dic eis: Ecce venit rex Babylonis super Hierusalem, & assumet regem eius et principes eius, & adducet eos ad semetipsum in Babylonem.

* Et tollet de semine regni, & disponet ad eum fœdus, & inducet eum in maledictionem, & ducet terra tollet.

* Ut sit in regem infirmum & omnino non eleuetur, sed ut custodiat testamentum eius, & statuatur illud.

* Ἐρεῖς· τὰ δὲ λέγει Ἀδωναὶ κύριος, ὁ ἀεὶ τὸς ὁ μέγας ὁ μεγαλοπέρυτος ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει πλήρης ὀνύχων, ὃς ἔχει τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν λίβανον, καὶ ἔλαβεν τὰ ἰππικὰ τὰ κέδρα.

* Τὰ ἄκρα τῆς ἀπαλότητος ἐπέκνησεν, ἠνεκον αὐτὰ εἰς γλῶσσαν ἁναδὴν εἰς πόλιν τέλει· σμύρῳ ἐθετο αὐτὰ. Ἐλάβεν δὲ τὸ σπέρμα τῆς γῆς, ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ πεδῖον σπέρμιον λαβεῖν ῥίζωσιν φυτὸν ἐν ὕδατι πολλῷ ἰππικὸν πόρον ἔταξεν αὐτὸ.

* καὶ δώτεται καὶ ἐγχετο εἰς ἀμπελον ἀδνοῦσαν καὶ μικρὰν τὰ μεγέθη· ἰππικὰ ἔταξεν τὰ κλήματα αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν, καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῆς ὑποκάτω αὐτῆς ἦσαν. καὶ ἐγχετο εἰς ἀμπελον καὶ ἐποίησεν ἀπόρυγας, ἔταξε τὴν τλὴν σπαραξενδεῖα αὐτῆς.

* καὶ ἐγχετο αὐτὸς ἕτερος μέγας μεγαλοπέρυτος, καὶ πολλοὺς ὀνύξιν, ἔιδε ἡ ἀμπελὶς αὐτῇ ἀειπλεκομένη ἐπ' αὐτὴν καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν, καὶ τὰ κλήματα αὐτῆς ἔταξε αὐτὴν ἀπόρυγας αὐτῇ σὺν τῷ βόλῳ δὲ τῆς φυλείας αὐτῆς.

* εἰς πεδίον καλὸν ἐφ' ὕδατι πολλῷ αὐτὴ παίνεται τὸ ποῖσθαι βλαστὰς, ἔφερεν καρπὸν τὸ εἶναι εἰς ἀμπελον

μεγάλην. διὰ τοῦτο εἶπε· τὰ δὲ λέγει Ἀδωναὶ κύριος, εἰ καὶ θιωθεὶς ἔχῃ αἱ ῥίζαι τῆς ἀπαλότητος καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς σαπῆσεν, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ ὡρανατέλλοντα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐν βραχίονι μεγάλῳ, ἐν ἡλῶ πολλῷ ἔκασπασα αὐτὴν ἐκ ῥιζῶν αὐτῆς.

* καὶ ἰδοὺ παίνεται. μὴ καὶ θιωθεὶς ἔχῃ ἐν τῷ ἀφασθαι αὐτῆς δῶμον τὸν κάυσωνα ξηρανθήσεται ξηρασίᾳ· σὺν τῷ βόλῳ τῆς ἀνατολῆς αὐτῆς ξηρανθήσεται.

* καὶ ἐγχετο λόγος κυρίου ὡς με λέγων·

* εἶπον δὲ πρὸς τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα, οὐκ ἴπισατε τί ἐστιν ταῦτα; εἶπον αὐτοῖς, ἰδοὺ ἔρχεται βασιλεὺς βαβυλωνίων· ἰππικὸν σαλῆμ καὶ λήψεται τὸν βασιλέα αὐτῆς, ἔσθ' ἀρχοντας αὐτῆς, ἔσθ' αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰς βαβυλῶνα.

* καὶ λήψεται ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ διαθήσεται πρὸς αὐτὸν διαθήκην, ἔσθ' αὐτὸν ἐν δόξῃ.

* καὶ οὐδὲ ἡγουμένους τῆς γῆς λήψεται· τοῦ χρόνου εἰς βασιλεία ἀδελφῆ καὶ ἀδελφῆ μὴ ἐπαίρεως, ἀλλὰ φυλάσσει τλὴν διαθήκην αὐτῆς ἔσθ' αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dices: Hæc dicit Dominus Deus; Aquila grandis, magna pennis, longa membris, operta plumis figuratis, venit ad Libanum, & tulit propaginem cedri excelsæ.

* Summitatem ramorum eius tulit, & transportauit eam in terram incultam in terram Chanaan; & antequam ingrederetur in eam domus Israel, in ciuitate negotiatorum posuit illam.

* Et tulit de semine terræ, & posuit illud in agro apto sementi: seminauit illud ad aquas multas, vitem plantatam posuit illud.

* Et germinauit, & fuit in vitem fortem, humilem statura, ut incuruarent sese propagines ei, & radices eius sub ea essent. factaque est in vitem, & fecit propagines, & emisit palmites.

* Et fuit aquila altera magna, magna pennis & cooperta alis; & ecce vitis ista incuruauit super eam radices suas, & propagines suas misit ad eam, ut irrigaret eam de areolis plantationis suæ.

* In agro bono super aquas multas est transplantata, ut faceret ramos & portaret fructum, ut esset in vitem fortem.

* Dic: Hæc dicit Dominus Deus; Prosperabitur an non radices eius succidet, & fructum eius decerpit, & arescent omnes frondes germinis eius defluent: & non cum exercitu multo neque cum populo grandi venient, ut euellant eam à radicibus suis.

* Et ecce plantata num prosperabitur? nonne cum tetigerit eam ventus vrens, arescendo arescet? super areis plantationis suæ arescet.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:

* Dic nunc populo contumaci: Nonne scitis quæ sunt hæc? Dic: Ecce venit rex Babylonis ad Ierusalem, & assumpsit regem & principes eius, & traduxit eos ad se in Babylonem.

* Et tulit de semine regio, & pepigit cum eo pactum, & introduxit eum in iuramentum, & principes terræ tulit.

* Ut esset regnum infirmum, & non magnificaretur, ut custodiret pactum eius, & seruiret ei.

15 * וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתרו לו
 סוסים ועם רב היצלה הימלט העשה אלה והפר
 ברית ונמלט: * חי אני נאם אדני יהוה אם לא
 במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו
 ואשר הפר את בריתו אתו בתוך ככל ימור:
 * ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעו
 במלחמה בשפך סללה ובכנות דיק להכרית
 נפשות רבות: * ובוזה אלה להפר ברית והנה
 נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט:
 * לכן כה אמר אדני יהוה חי אני אם לא אלתו
 אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו:
 * ופרשתי עליו רשתי ונרפש במצודתי
 והביאותיהו בכלה ונשפטי אתו שם מעלו אשר
 מעל בי: * ואת כל מברחו בכל אנפיו בחרב
 יפלו והנשארים לכל רוח יפרשו וידעתם כי אני
 יהוה דברתי:
 * כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז
 הרמה ונתתי מראש ינקותיו כך אקטף ושתלתי
 אני על הר גבה ותלול:
 * בחר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
 פרי והירה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל
 כנף בצל דליותיו תשבנו:
 * וידעו כל עצי השדה כי אני יהוה השפילתי עץ
 גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי
 עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי:
 יח
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * מה לכם אתם משלים את המשל הזה על
 אדמת ישראל לאמר אבור יאכלו בסר ושני
 הבנים תקהינר:

15 * Qui recedens ab eo misit nuncios ad
 Egyptum, ut daret sibi equos & populum
 multum. Nunquid prosperabitur vel con-
 sequetur salutem qui fecit hæc? Et qui dis-
 soluit pactum, nunquid effugiet? * Vivo ego,
 E dicit Dñs Deus, quoniam in loco regis qui
 constituit eum regem, cuius fecit irritum
 iuramentum & soluit pactum quod habebat,
 cum eo in medio Babylonis morietur.
 17 * Et non in exercitu grandi, neque in po-
 pulo multo faciet contra eum Pharaon præ-
 lium in iactu aggeris, & in extructione val-
 lorum, ut interficiat animas multas.
 18 * Spreuerat enim iuramentum ut solveret
 fœdus, & ecce dedit manum suam: & cum
 omnia hæc fecerit, non effugiet.
 18 * Propterea hæc dicit Dñs Deus, Vivo ego:
 F quonia iuramentum quod spreuit, & fœdus
 quod præuaricatus est ponam in caput eius.
 20 * Et expandam supereum rete meum, &
 cõprehendetur in fagena mea: & adducam eum
 in Babylonem, & iudicabo eum ibi præuarica-
 21 tione qua despexit me. * Et omnes profugi
 eius cum vniuerso agmine suo gladio cadent.
 Residui autem in omnem ventum dispergen-
 tur: & scietis quia ego Dñs locutus sum.
 22 * Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego
 G de medulla cedri sublimis, & ponam de ver-
 tice ramorum eius tenerum, distingam &
 plantabo super montem excelsum & emi-
 23 nentem. * In monte sublimi Israel planta-
 bo illud, & erumpet in germem & faciet fru-
 ctum, & erit in cedrum magnam. Et habita-
 24 bunt sub ea omnes volucres, & vniuersum
 volatile sub vmbra frondium eius nidifica-
 bit. * Et scient omnia ligna regionis, quia
 ego Dñs humiliaui lignum sublime, & exal-
 tau lignum humile, & siccaui lignum viri-
 de, & frondere feci lignum aridum. Ego
 Dominus locutus sum, & feci.
 CAP. XVIII.
 1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens. ^{1er. 13. 6}
 2 * Quid est quod inter vos parabolam
 A vertitis in prouerbum istud in terra Israel,
 dicentes: Patres comederunt vnam acerbam,
 & dentes filiorum obstupescunt.

תרגום יונתן

15 * וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתרו לו
 סוסים ועם רב היצלה הימלט העשה אלה והפר
 ברית ונמלט: * חי אני נאם אדני יהוה אם לא
 במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו
 ואשר הפר את בריתו אתו בתוך ככל ימור:
 * ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעו
 במלחמה בשפך סללה ובכנות דיק להכרית
 נפשות רבות: * ובוזה אלה להפר ברית והנה
 נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט:
 * לכן כה אמר אדני יהוה חי אני אם לא אלתו
 אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו:
 * ופרשתי עליו רשתי ונרפש במצודתי
 והביאותיהו בכלה ונשפטי אתו שם מעלו אשר
 מעל בי: * ואת כל מברחו בכל אנפיו בחרב
 יפלו והנשארים לכל רוח יפרשו וידעתם כי אני
 יהוה דברתי:
 * כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז
 הרמה ונתתי מראש ינקותיו כך אקטף ושתלתי
 אני על הר גבה ותלול:
 * בחר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
 פרי והירה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל
 כנף בצל דליותיו תשבנו:
 * וידעו כל עצי השדה כי אני יהוה השפילתי עץ
 גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי
 עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי:
 יח
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * מה לכם אתם משלים את המשל הזה על
 אדמת ישראל לאמר אבור יאכלו בסר ושני
 הבנים תקהינר:
 תרגום יונתן
 15 * וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתרו לו
 סוסים ועם רב היצלה הימלט העשה אלה והפר
 ברית ונמלט: * חי אני נאם אדני יהוה אם לא
 במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו
 ואשר הפר את בריתו אתו בתוך ככל ימור:
 * ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעו
 במלחמה בשפך סללה ובכנות דיק להכרית
 נפשות רבות: * ובוזה אלה להפר ברית והנה
 נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט:
 * לכן כה אמר אדני יהוה חי אני אם לא אלתו
 אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו:
 * ופרשתי עליו רשתי ונרפש במצודתי
 והביאותיהו בכלה ונשפטי אתו שם מעלו אשר
 מעל בי: * ואת כל מברחו בכל אנפיו בחרב
 יפלו והנשארים לכל רוח יפרשו וידעתם כי אני
 יהוה דברתי:
 * כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז
 הרמה ונתתי מראש ינקותיו כך אקטף ושתלתי
 אני על הר גבה ותלול:
 * בחר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
 פרי והירה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל
 כנף בצל דליותיו תשבנו:
 * וידעו כל עצי השדה כי אני יהוה השפילתי עץ
 גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי
 עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי:
 יח
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * מה לכם אתם משלים את המשל הזה על
 אדמת ישראל לאמר אבור יאכלו בסר ושני
 הבנים תקהינר:
 תרגום יונתן
 15 * וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתרו לו
 סוסים ועם רב היצלה הימלט העשה אלה והפר
 ברית ונמלט: * חי אני נאם אדני יהוה אם לא
 במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו
 ואשר הפר את בריתו אתו בתוך ככל ימור:
 * ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעו
 במלחמה בשפך סללה ובכנות דיק להכרית
 נפשות רבות: * ובוזה אלה להפר ברית והנה
 נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט:
 * לכן כה אמר אדני יהוה חי אני אם לא אלתו
 אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו:
 * ופרשתי עליו רשתי ונרפש במצודתי
 והביאותיהו בכלה ונשפטי אתו שם מעלו אשר
 מעל בי: * ואת כל מברחו בכל אנפיו בחרב
 יפלו והנשארים לכל רוח יפרשו וידעתם כי אני
 יהוה דברתי:
 * כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז
 הרמה ונתתי מראש ינקותיו כך אקטף ושתלתי
 אני על הר גבה ותלול:
 * בחר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
 פרי והירה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל
 כנף בצל דליותיו תשבנו:
 * וידעו כל עצי השדה כי אני יהוה השפילתי עץ
 גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי
 עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי:
 יח
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * מה לכם אתם משלים את המשל הזה על
 אדמת ישראל לאמר אבור יאכלו בסר ושני
 הבנים תקהינר:

* Et recedet ab eo ut mittat nuncios in Aegyptum, ut det illi equos & populum multum. Si dirigitur, si saluabitur faciens contraria, et transgrediens testamentum si effugiet. * Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si non in loco regis qui constituit regem eum qui inhonoravit male dictionem meam, et transgressus est testamentum meum cum eo, in medio Babylonis morietur.

* Et non in exercitu magno neque in turba multa. Faciet autem contra eum Pharaon praelium in iactu aggeris, & in extructione vallorum ut auferat animas multas. * Et inhonoravit iuramentum ut transgrederetur fœdus. Et ecce dedit manum eius, & omnia hæc fecit ipsi, non saluabitur. * Propterea dicit: Hæc dicit Adonai Dominus; Vivo ego, si iuramentum meum quod inhonoravit, & fœdus meum quod transgressus est, & dabo illud in caput eius.

* Et extendam super eum rete meum, & capietur in sagena eius; & adducam eum in Babylonem, & iudicabor cum eo illic de iniquitate eius qua iniquè egit in me. * In omnibus profugis eius, & omnes electi eius cum omnibus aciebus eius, in gladio cadent. Et omnes residuos eorum in omnem ventum dispergam: & scietis quia ego Dominus locutus sum. * Quia hæc dicit Adonai Dominus: Et assumam ego de electis cedri de vertice, & dabo de capite ramorum eius, de corde verticis eius auferam, & plantabo super montem excelsum, & suspendam illud. * In monte sublimi Israel, & plantabo illud et emittet germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam: & requiescet sub ea omnis avis; & omne volatile sub umbra ramorum eius requiescet; & rami eius refituentur. * Et scient omnia ligna campi, quia ego Dominus humilians lignum excelsum, & exaltans lignum humile, & arefaciens lignum viride, & germinare faciens lignum aridum: Ego Dominus locutus sum, & faciam.

CAP. XVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: * Fili hominis, quæ vobis parabola hæc in terra Israel, dicentes: Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.

* (ὁ δὲ πρὸς ἡσέ) ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἔξαπὸς ἐλθὼν ἀγγέλως εἰς αἰγυπτιον δὲ δέναυ αὐτῷ ἵππους καὶ λαὸν πολὺν. εἰ καὶ διδύνην εἰ διασωθήσεται) ὁ ποιεῖν ἐναντία καὶ παραβαίνων διαθήκην εἰ ἐκφύξεται. * (ὡς ἐγὼ, λέγει ἀδωναὶ κύριος, εἰ μὴ ἐν τῷ τόπῳ δὲ βασιλείως δὲ βασιλεύσαντος αὐτὸν ὃς ἡτίμωσεν τὴν δόξαν μου, & παρέβη τὴν διαθήκην μου μετ' αὐτοῦ, ἐν μέσῳ βαβυλωνος τελευτήσει. * καὶ οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν ὄχλῳ πολλῷ ποιήσει) πρὸς αὐτὸν φαραὼ πόλεμον ἐν χαρικοβολίᾳ καὶ ἐν οἰκοδομῇ βελοςάσεων δὲ ἔξαραι ψυχὰς πολλὰς. * (ὡς ἡτίμησεν ὁρκωμοσίαν δὲ παραβῶν διαθήκην. καὶ ἰδοὺ δέδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα ἐποίησεν αὐτῷ μὴ σωθήσεται). * διὰ τοῦτο εἰπέ, τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, (ὡς ἐγὼ ἐδὴ τὴν ὁρκωμοσίαν μου ἡτίμωσεν, & τὴν διαθήκην μου ἡ παρέβη, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ. * (ὡς ἐκπετάσω ἐπ' αὐτὸν τὸ δίκτυόν μου, & ἀλώσεται) ἐν τῇ περὶ οὐχί αὐτοῦ, καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, καὶ διακελεύθημαι μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ περὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἧς ἡδίκησεν ἐν ἐμοί, * ἐν πάσαις ταῖς φυλακῇ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ σὺν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν αὐτοῦ, ἐν ῥομφαίᾳ πεσόνται. καὶ πάντα οὗτοι καὶ αὐτῶν εἰς πάντα δόξα μου διασπέρσεται. * (ὡς ἡπίνωσεν ἐδὲ διότι εἶπὼ κύριος λελάληκα. * ὅτι τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ λήψομαι ἐξ ὧν τῶν ἡπλῶν ἐκείνων τὸ κέδρον ἐκ κορυφῆς. καὶ δώσω δὲ τὸ κεφάλαιον τῶν ὡραφιδῶν αὐτοῦ ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτοῦ δόξα μου, καὶ κατεφυτρώσω ἐπ' ὅρας ὑψηλῆς, & κρεμάσω αὐτὸ, * ἐν ὅρῳ μετεώρῳ ἰσραὴλ, καὶ καταφυτρώσω αὐτὸ καὶ ἔξοισι βλαστὸν & ποιήσεται καρπὸν, & ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην, καὶ ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ πᾶν ὄρνειον καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τῶν σκιῶν τῶν κλάδων αὐτοῦ ἀναπαύσεται). καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ δόξα κατὰ σταθίσηται. * (ὡς γνώσει) πᾶν τὰ ξύλα δὲ πεδίοις, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ταπεινῶν ξύλων ὑψηλῶν, καὶ ὑψηλῶν ξύλων ταπεινῶν, καὶ ξηραίνων ξύλων χλωρῶν, καὶ ἀναθαλάλων ξύλων ξηρῶν. ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω. ἡ

* Καὶ ἐχρῆτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων * ἡ δὲ ἀνθρώπος τίς ὑμῶν ἡ ὡραφιδὴ αὐτῇ ἐπὶ τῇ γῆς τοῦ ἰσραὴλ λέγοντες, (ὡς) πατέρες ἐφαθόν ὁμφάκα, καὶ (ὡς) ὀδόντες τῶν τέκνων ὁμοδίασθαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et rebellavit in eum, ut mitteret legatos suos in Aegyptum, ut daret sibi equos & populum multum; nunquid prosperabitur aut liberabitur qui fecit hæc: et qui mutavit pactum, nunquid liberabitur? "Vivo ego, dicit Dominus Deus, si non in loco in quo constituit eum regem, cuius iuramentum spreuit, & violavit pactum, cum eo in medio Babylonis morietur. "Et non in exercitu grandi & in populo multo faciet contra eum Pharaon praelium, cum comportaverit aggerem & ædificaverit machinam ad disperdendas provincias multas. "Spreuit enim iuramentum ut mutaret pactum. et ecce extendit manum suam ad Pharaonem. Et quia omnia hæc fecit, non liberabitur. "Propterea dicit Dominus Deus: Vivo ego, si non ob iuramentum meum quod spreuit, & pactum meum quod mutavit, dabo ultionem viæ eius hæc dicit Dominus Deus: Vivo ego, si non ob iuramentum meum quod spreuit, & comprehendetur in sagena mea: & migrare faciam eum in Babylonem, & sumam in caput eius. "Et extendam super eum rete meum, & capietur in sagena mea: & migrare faciam eum in Babylonem, & sumam in caput eius. "Et omnes fortes eius cum omni exercitu eius gladio occidam: & qui remanserint, in omnem ventum dispergentur: & scietis quia ego Dominus decreui in verbo meo. "Hæc dicit Dominus Deus: Et applicabo ego quempiam de regno domus David quod comparatur cedro excelsæ, & suscitabo eum: de filiis filiorum eius infantem magnificabo; et statuam eum verbo meo in monte excelsæ & elevato. "In monte sancto Israel statuam eum, & congregabit exercitum, & faciet auxilia, & erit in regem fortem, & innitentur super eum omnes iusti, & omnes mansueti in umbra regni eius habitabunt. "Et scient omnes reges populorum, quia ego Dominus humiliavi regnum quod erat infirmum; humiliavi regnum populorum quod erat forte sicut lignum viride; & roboravi regnum Israel quod erat infirmum sicut lignum aridum. Ego Dominus decreui in verbo meo, & confirmabo illud.

CAP. XVIII.

ET factum est verbum prophetie à facie Domini ad me, dicens: Israel, dicentes: Patres peccaverunt, & filii percussi sunt.

* Quid vobis est quod vos parabolam istam assumitis de terra

* Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si fuerit vltra dicta parabola hæc in Israel. * Quia omnes anime meae sunt; quemadmodum anima patris, sic et anima filij meae sunt; et anima quæ peccat, ipsa morietur. * At homo qui erit iustus facies iudicii & iustitiam, * Super montes non comedit, et oculos suos non leuabit ad cogitationes domus Israel, & vxorem proximi sui non contaminabit, & ad mulierem in mensuris existentem non accedet.

* Et hominem non opprimit, & pignus debitoris reddet, & rapinam non rapiet; panem suum esurienti dabit, & nudum operiet vestimento. * Argentum suum ad usuram non dabit, et superabundantiâ non accipiet, ab iniquitate auertit manum suam, & iudicium iustum faciet inter virum & proximum eius. * Et in præceptis meis ambulauit, et iustificationes meas custodiuit ut faceret eas, iustus hic est, vita viuet, dicit Adonai Dominus. * Et si genuerit filium pestilentem effundentem sanguinem & facientem peccata, in via patris sui iusti non ambulauit. * Et hæc omnia non facientem, sed et in montibus comedit, & vxorem proximi sui polluit.

* Et egenum & pauperem oppressit, & rapinam rapuit, & pignus non reddidit, & in idola posuit oculos suos, iniquitatem fecit.

* Cum usura dedit, & superabundantiâ accepit; hic vita non viuet. Omnes iniquitates has fecit, morte morietur, sanguis eius super eum erit. * Si autem genuerit filium & viderit omnia peccata patris sui quæ fecit, & timuerit & non fecerit secundum hæc.

* Super montes non comedit, & oculos suos non posuit in cogitationes domus Israel, & vxorem proximi sui non polluit.

* Et hominem non oppressit, & pignus non retinuit, & rapinam non rapuit, panem suum esurienti dedit, & nudum operuit vestimento.

* Et ab iniuria auertit manum suam, usuram & superabundantiâ non accepit, iustitiam fecit, & in præceptis meis ambulauit: non morietur in iniquitatibus patris sui, vita viuet.

* Ζωὲ γὰρ, λέγει ἀδωνάι κύριος, ἐὰν ᾔσκηται ἡ παραβολὴ αὐτῆς ἐν τῷ Ἰσραὴλ. * ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν, ὡς τὸ πνεῦμα ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, ὅπως ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμαί εἰσιν, ὡς ἡ ψυχὴ ἡ ἀμαρτωλὸς, αὐτὴ δὲ ποδοθεῖται. * ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἐστὶ δίκαιος ὁ ποιῶν κῆμα & δικαιοσύνην. * ὅτι τῶν ὀρέων ἐφάγετο, & οὐκ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐμὴ ἐπέστη πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου Ἰσραὴλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμὴ μισῶν, & πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφ᾽ ἑδρῶν ἔσαν ἐπεσσεύετο. * ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐμὴ κατὰ δύνασιν, καὶ ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος δὸς δώσῃ, & ἀρπάζματα ἐχάρπαξεν. * ὅτι ἄρτον αὐτοῦ πεινῶντι δώσῃ, & γυμνὸν περιβαλεῖν ἱμάτιον. * ὁ δὲ ἄνθρωπος αὐτοῦ ἔκω ἐδώσῃ, καὶ πλεονασμὸν ἐλάβεν, δὸς ἀδικίας δὸς πρὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ κῆμα δίκαιον ποιῶν δὸς ἀμείνονος δὸς ἐπὶ πλησίον αὐτοῦ. * ὁ δὲ ἐν τοῖς περὶ ἀμαρτίας με πεπόμενος, καὶ τὰ δικαιώματά μου πεφύλακται, ὁ ποιῶν αὐτά, δίκαιος ἔσται, ζῶν ζήσεται, λέγει ἀδωνάι κύριος.

* καὶ ἐὰν ᾔσκηται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ χέοντα αἷμα & ποιῶντα ἀμαρτήματα, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δίκαιος οὐκ ἐπορεύθη. * καὶ τὰ πάντα ἐποιῶντα, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ὀρέων ἐφάγετο, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμίσησεν. * καὶ πτωχὸν ἐπείνησεν καὶ ἐδυνάστευσεν, καὶ ἀρπάζματα ἤρπασεν. καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἀπέδωκεν, & ἐκ τῶν εἰδωλῶν ἐδέετο οὐκ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀπομύων πεποίηκεν. * καὶ ἔκω ἐδώκεν, καὶ πλεονασμὸν ἐλάβεν. * ὁ δὲ ζῶν ἐπὶ τῇ ὁδῷ, πᾶσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησεν, θανάτῳ θανατωθήσεται, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται.

* ἐὰν δὲ ᾔσκηται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ εἰδῶν πᾶσας τὰς ἀμαρτίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐποίησεν, & φοβηθῇ & μὴ ποιῇ κατὰ ταῦτα. * ὅτι τῶν ὀρέων ἐβέβρωκεν, & οὐκ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐδέετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου Ἰσραὴλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐμίσησεν.

* καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἐδυνάστευσεν, & ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἐνεχύρασεν, καὶ ἀρπάζματα ἐχάρπαξεν, ὅτι ἄρτον αὐτοῦ πεινῶντι ἐδώκεν, καὶ γυμνὸν περιέβαλεν ἱμάτιον.

* ὁ δὲ ἀδικίας ἀπέσρεψεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἔκω καὶ πλεονασμὸν οὐκ ἐλάβεν, δικαιοσύνην ἐποίησεν, & ἐν τοῖς περὶ ἀμαρτίας με ἐπορεύθη, & τελευτήσει ἐν ταῖς ἀδικίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ζῶν ζήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Vivo ego, dicit Dominus, si fuerit vobis vltra assumens proverbium istud in Israel. * Vir autem qui fuerit iustus & fecerit iudicium verum & iustitiam; * In montibus non seruierit idolis, & oculos suos non sustulerit ad cultum idolorum domus Israel, & vxorẽ proximi sui non polluerit, & ad mulierem immundam non fuerit ingressus. * Et hominem non opprimerit, pignus debiti reddiderit, & rapinam non rapuerit, de pane suo esurienti dedit, & nudum cooperuerit vestimento suo. * Fœnori non dedit, & usuram non accepit; a falsitate auertit manum suam, iudicium verum fecerit inter virum & virum. * Et in pactis meis ambulauerit, & iudicia mea seruauerit ut faceret veritatem; iustus est, vita viuet, dicit Dominus Deus. * Et si genuerit filium impium effundentem sanguinem, & fecerit fratri suo vnum ex his. * Et ipse omnia hæc non fecerit, sed in montibus seruierit idolis & vxorem proximi sui polluerit. * Egenum & pauperem opprimerit, rapinam rapuerit, pignus non reddiderit, & ad cultum idolorum leuauit oculos suos, abominationem fecerit. * Fœnori dedit, & usuram accepit, num viuet? non viuet. vniuersas has abominationes fecit, morte morietur, reatus mortis eius in ipso erit. * Et si genuerit filium, & viderit omnia peccata patris sui quæ fecit, & videns non fecerit similia. * In montibus non seruierit idolis, & oculos suos non sustulerit ad cultum idolorum filiorum Israel, & vxorem proximi sui non polluerit. * Et hominem non opprimerit, pignus non pignoraueit, & rapinam non rapuerit, de pane suo esurienti dedit, & nudum operuerit vestimento suo. * A paupere auertit manum suam, fœnus & usuram non accepit, iudicia mea fecerit, in pactis meis ambulauerit; ipse non morietur in peccatis patris sui, sed viuens viuet.

18 * אָבִיו כִּי עָשָׂה עֲשָׂק גּוֹל גּוֹל אִם וְאִם לֹא טוֹב
עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמּוֹ וְהִנֵּה מֵת בְּעֵינָיו :
19 * וְאִמְרָתָם מִדַּע לֹא נִשְׂא הֵבֶן בְּעֵינֵי הָאֲבוֹהָבִין
מִשְׁפָּט וְצִדְקָה עָשָׂה אֶת כָּל חֻקֹּתֵי שְׁמֵר וַיַּעַשׂ
20 אֶתֶם חִיָּה יְחִיָּה : * הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הַיָּא תָמוּת בֵּן
לֹא יִשָּׂא בְּעֵינֵי הָאֲבוֹהָבִין לֹא יִשָּׂא בְּעֵינֵי הֵבֶן צִדְקָה
הַצִּדִּיק עָלֵיו תְּחִיָּה וְרִשְׁעָתָה רָשָׁע עָלֵיו תְּחִיָּה :
21 * וְהָרִשָּׁע כִּי יָשׁוּב מִכָּל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְשָׁמַר
אֶת כָּל חֻקֹּתֵי וַעֲשָׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה חִיָּה יְחִיָּה לֹא
22 יָמוּת : * כָּל פֶּשַׁעוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא יִזְכָּרוּ לוֹ
בְּצִדְקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יְחִיָּה :
23 * הַחֶפֶץ אַחֲפָץ מוֹת רָשָׁע נָא אֲדֹנִי יְהוָה הֲלֹא
בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחִיָּה :
24 * וְכִשְׁבוֹ צִדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וַעֲשָׂה עוֹל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת
אֲשֶׁר עָשָׂה הָרִשָּׁע יַעֲשֶׂה וְחִי כָל צִדְקָתוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה לֹא תִזְכָּר לוֹ בְּמַעְלוֹ אֲשֶׁר מַעַל וּבַחַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר חָטָא בָּם יָמוּת :
25 * וְאִמְרָתָם לֹא יִתְּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנִי שְׁמֵעוּ נָא בִּירַת
יִשְׂרָאֵל הַדְּרָכִי לֹא יִתְּכֵן הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּכֵנוּ :
26 * בְּשׁוּב צִדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וַעֲשָׂה עוֹל וּמֵת עַל יְהוָה
בְּעוֹלוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יָמוּת :
27 * וְכִשְׁבוֹ רָשָׁע מִרִּשְׁעָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט
וְצִדְקָה הוּא אֶת נַפְשׁוֹ יְחִיָּה :
28 * וַיִּרְאֵהוּ וַיָּשׁוּב מִכָּל פֶּשַׁעוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה חִיָּה יְחִיָּה
לֹא יָמוּת :
29 * וְאִמְרוּ בִּירַת יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנִי הַדְּרָכִי
לֹא יִתְּכֵנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּכֵנוּ :
30 * לֵכֵן אִישׁ כְּדֶרְכֵּי אֲשֶׁפֶט אֶתְכֶם בִּירַת יִשְׂרָאֵל
נָא אֲדֹנִי יְהוָה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מִכָּל פֶּשַׁעֵיכֶם וְלֹא
יְהִיָּה לְכֶם לְמַכְשׁוֹל עוֹן :

18 * Pater eius quia calumniatus est, & vim fecit fratri, & malū operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. * Et dicitis: Quare non portabit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius iudiciū & iustitiam operatus est, omnia præcepta mea custodiuit & fecit illa, viuet vita. * Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Filius nō portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum. * Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudiciū & iustitiam, vita viuet & non morietur. * Omniū iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor. In iustitia sua quā operatus est, viuet. * Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dñs Deus, & nō vt conuertatur à viis suis, & uiuat? * Si autē auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundū omnes abominationes quas operari solet impius, nunquid viuet? Omnes iustitiæ eius quas fecerat non recordabuntur. In prauaricatione qua prauaricatus est, & in peccato suo quod peccauit, in ipsis morietur. * Et dixistis: Non est aqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Nunquid via mea non est aqua, & non magis viæ vestræ prauæ sunt? * Cū enim auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis. In iniustitia quā operatus est morietur. * Et cū auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudiciū & iustitiam, ipse animā suā viuificabit. * Considerans enim & auertēs se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est, vita viuet & nō morietur. * Et dicunt filij Israel: Non est aqua via Dñi. Nunquid viæ meæ non sunt aquæ, domus Israel, & non magis viæ vestræ prauæ? * Idcirco vnūquemque iuxta vias suas iudicabo, domus Israel, ait Dominus Deus. Conuertimini & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.

תרגום יונתן

18 * אָבוֹתֵינוּ אֲרֵי עָשָׂה עֲשָׂק גּוֹל גּוֹל לְחַד מֵאַחֲוָהוּ וְלֹא תָקַן עֲבַד בְּגוֹ עֲמָה וְהָאֵם מִתְּבַחֲבָה :
19 * אֲנִשׁ דִּיתָטָא הוּא יָמוּת בְּרָא לֹא לְקִי בְּחֻבֵּי אָבִי
וְאִבָּא לֹא לְקִי בְּחֻבֵּי בְרָא זְכָרָה בֵּיהּ יְתָקִים וְחֻבֵּית חִיבָא עֲלוֹתֵי תְּחִיָּה :
20 * וְרִשְׁעָא אֲרֵי יָחֹב מִכָּל חֻבֵּוֹהֵי דְעֵבֵר וְיִשְׂרָאֵל כָּל קִימֵי וַיַּעֲבֵד דִּין דְּקִשּׁוּט וְכֹחַ מִחָא יְחִי לֹא יָמוּת :
21 * לֵה בְּזֻכְתָּה דְעֵבֵר יְתָקִים : * הַמֶּרְעָא רָעִינָא בְּמוֹתָא דְרִשְׁעָא אָמַר יְיָ אֱלֹהִים הֲלֹא כִּד יָחֹב מֵאַחֲרָה יְתָקִים :
22 * וְכִד יָחֹב זְכָרָה מְזֻכָּתִיהּ וַיַּעֲבֵד שְׁקֵר כָּל חֻבֵּוֹהֵי דְעֵבֵר וַיַּעֲבֵד חֻבֵּוֹהֵי דְעֵבֵר לֹא יָמוּת :
23 * וְאִמְרָתוֹן לֹא מִפְּרִשָׁן לֵנָא אֲחֻרְתָּה טוֹבָא דִּינִי שְׁמַעוּ כִּעֵן בֵּית יִשְׂרָאֵל תֵּאַחֲרַת טוֹבִי לֹא מִפְּרִשָׁן לֵכֵן
24 * וְכִד יָחֹב זְכָרָה מְזֻכָּתִיהּ וַיַּעֲבֵד שְׁקֵר וַיָּמוּת עַל יְהוָה בְּשִׁקְרִיהּ דְעֵבֵר יָמוּת :
25 * וְאִמְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא מִפְּרִשָׁן לֵנָא אֲחֻרְתָּה טוֹבָא דִּינִי תֵאַחֲרַת טוֹבִי
26 * בְּכֵן אֲנִשׁ בְּאַחֲרָתִיהּ אֲחֻרְתָּה מִנְּכֹחַ בֵּית יִשְׂרָאֵל אָמַר יְיָ אֱלֹהִים
27 * לֹא מִפְּרִשָׁן לֵכֵן בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא אֲחֻרְתָּהוֹן דִּילְכֹן לֹא תָקַן :
28 * חֻבֵּוֹ לְפִלְחֵי וְאַעֲדוּ מִנְּכֹחַ פִּלְחֵן טַעֲוָתָא וְלֹא יְהִי לְכֹחַ לְהַקְלִית חֻבֵּוֹ :

* At pater eius in tribulatione tribulauit, & rapinā rapuit, & cōtraria fecit in medio populi sui, & mortuus est in iniquitate sua.

* Et dicetis: Quare nō portauit filius iniquitatis patris sui? quia filius iudicium & iustitiam & misericordiam fecit; omnia legitima mea custodiuit & fecit ea: vita uiuet.

* At anima que peccat, ista morietur; at filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum erit, & iniquitas iniqui super eum erit.

* Et iniquus si conuersus fuerit ex omnibus iniquitatibus eius quas fecit, et custodierit vniuersa praecepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam & misericordiam, vita uiuet, & non morietur.

* Omnium delictorum eius quaecūque fecit, non recordabitur ei: in iustitia sua quā fecit uiuet.

* Nunquid voluntate uelim mortem iniqui, dicit Adonai Dominus? quantū ut cōuerteretur ille à via sua mala et uiuat ille. * Et cum auerterit se iustus à iustitia sua, ut faciat iniquitatem, secundū omnes iniquitates quas fecit iniquus, si fecerit, nō uiuet. Omnes iustitiae eius quas fecit, non erunt in memoria. In delicto eius quod deliquit, et in peccatis eius quae peccauit, in ipsis morietur.

* Et dixistis: Non est recta uia Domini. Audite iam domus Israel: Nūquid uia mea non est recta? nonne uiae uestrae nō sunt rectae?

* Cum auerterit se iustus à iustitia sua, et fecerit delictū, & morietur in eo, in delicto quod fecit, in eo morietur. * Et cum auerterit se iniquus à iniquitate sua quā fecit, & fecerit iudiciū & iustitiam, hic animam suam custodiuit.

* Et uidit & auertit se ab omnibus impietatibus suis quas fecit: vita uiuet, nō morietur.

* Et dicunt domus Israel: Non recta est uia Domini. Nunquid uia mea non est recta domus Israel? nonne uia uestra non est recta?

* Idcirco vnumquemque secundum uiam suam iudicabo domus Israel, ait Adonai Dominus. Conuertimini & reuertimini ab omnibus impietatibus uestris, & non erunt uobis in tormentum iniquitatis.

* ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐν θλίψει ἐθλίψεν, καὶ ἀρπαγμὰ ἤρπασεν, ἐν δολίᾳ ἐποίησεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, & ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ. * καὶ ἐρεῖτε ὑμεῖς ὅτι ὁ θεὸς ἐλαβεν ὁ υἱὸς τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ὁ υἱὸς κέριμα καὶ δικαιοσύνην & ἔλεος πεποίηκεν. πᾶσα γὰρ νόμιμά μου

σωείλησεν & ἐποίησεν αὐτῷ, (ζωὴ ζωῆς). * ἢ ὅτι ψυχὴ ἡ ἀμδρτάνουσα αὐτὴν ἀποθνήσκει, ὁ δὲ υἱὸς ἐλήψε) τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς, καὶ ὁ πατήρ ἐλήψε) τὴν ἀδικίαν τοῦ υἱοῦ. δικαιοσύνη δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἔσται, καὶ δόξα δόξα

ἐπ' αὐτὸν ἔσται. * ὁ δὲ υἱὸς ἐδὼν ἐπὶ τῶν πασῶν τῶν δόξων αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν, καὶ φυλάξῃ) πᾶσας τὰς ἐντολάς μου, καὶ ποιῇ κέριμα & δικαιοσύνην & ἔλεος, (ζωὴ ζωῆς), καὶ οὐκ ἀποθνήσκει). * πᾶσα γὰρ παρεπιώματα αὐτοῦ ὅσα ἐποίησεν ἐμνησθήσεται αὐτῷ ἐν τῇ δικαιο-

σύνῃ αὐτοῦ ἢ ἐποίησεν (ζωῆς). * μὴ θελήσῃ θελήσω τὸν θρόνον τοῦ δόξου, λέγει ἀδωνάι κύριος, ὡς τὸ ἀποστέλλαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ζῆσαι αὐτὸν.

* καὶ ἐν τῇ ἀποστέλλῃ δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ποιῇσαι ἀδικίαν καὶ πᾶσας τὰς ἀδικίας, αἳ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν ποιῇ, καὶ (ζωῆς). πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ αἳ ἐποίησεν ἐμὴ μνησθήσονται ἐν τῇ παρεπιώματι αὐτοῦ ὃ παρέπεσεν, ἐν ταῖς αἰμαρτίαις αὐτοῦ αἳ ἤμαρ-

τεν ἐν αὐταῖς ἀποθνήσκει). * ὁ εἰπας: καὶ ἀποθνήσκει ὁ δόξος τοῦ κυρίου. ἀκούσατε δὲ οἶκος ἰσραὴλ, μὴ ἡ ὁδός μου καὶ ἀποθνήσκει, καὶ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν οὐκ ἀποθνήσκει;

* ἐν τῇ ἀποστέλλῃ τὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιῇ ἀδικίαν καὶ ἀποθνήσκει ἐν αὐτῇ, ἐν τῇ παρεπιώματι ὃ ἐποίησεν, ἐν αὐτῇ ἀποθνήσκειται.

* καὶ ἐν τῇ ἀποστέλλῃ ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς δόξου αὐτοῦ ἢ ἐποίησεν, καὶ ποιῇσαι κέριμα καὶ δικαιοσύνην, ἕως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐφύλαξεν.

* καὶ εἶδεν καὶ ἀπέστρεψεν ἀπὸ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. (ζωὴ ζωῆς), καὶ μὴ ἀποθνήσκει. * καὶ λέγει οἶκος ἰσραὴλ, καὶ θεοὶ ἡ ὁδός μου, μὴ ἡ ὁδός μου καὶ θεοὶ οἶκος ἰσραὴλ, καὶ ἡ ὁδός ὑμῶν καὶ θεοὶ.

* διὰ τοῦτο ἔκαστος καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κενώσας οἶκος ἰσραὴλ, λέγει ἀδωνάι κύριος. Ἀποστέλλετε & ἀποστέλλετε ἐκ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθίγῃ ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας.

* καὶ εἶδεν καὶ ἀπέστρεψεν ἀπὸ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. (ζωὴ ζωῆς), καὶ μὴ ἀποθνήσκει. * καὶ λέγει οἶκος ἰσραὴλ, καὶ θεοὶ ἡ ὁδός μου, μὴ ἡ ὁδός μου καὶ θεοὶ οἶκος ἰσραὴλ, καὶ ἡ ὁδός ὑμῶν καὶ θεοὶ.

* διὰ τοῦτο ἔκαστος καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κενώσας οἶκος ἰσραὴλ, λέγει ἀδωνάι κύριος. Ἀποστέλλετε & ἀποστέλλετε ἐκ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθίγῃ ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας.

* καὶ εἶδεν καὶ ἀπέστρεψεν ἀπὸ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. (ζωὴ ζωῆς), καὶ μὴ ἀποθνήσκει. * καὶ λέγει οἶκος ἰσραὴλ, καὶ θεοὶ ἡ ὁδός μου, μὴ ἡ ὁδός μου καὶ θεοὶ οἶκος ἰσραὴλ, καὶ ἡ ὁδός ὑμῶν καὶ θεοὶ.

* διὰ τοῦτο ἔκαστος καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κενώσας οἶκος ἰσραὴλ, λέγει ἀδωνάι κύριος. Ἀποστέλλετε & ἀποστέλλετε ἐκ πᾶσων τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθίγῃ ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁸ Pater eius quia calumniam exercuit, & rapinā rapuit ab uno de fratribus suis, & quod non est rectū in medio populi sui fecit, & ecce mortuus est in peccato suo. ¹⁹ Et dicetis: Quare non punitur filius in peccatis patris? filius enim iudicium verum & iustitiam fecit, omnia pacta mea seruauit & fecit ea: uiuens uiuet. ²⁰ Homo qui peccauerit, ipse morietur. Filius non punitur in peccatis patris, nec pater punitur in peccatis filij. Iustitia iusti in ipso permanebit, & peccatum impij super eum erit. ²¹ Impius autem cum conuersus fuerit ab omnibus peccatis suis quae fecit, & custodierit omnia pacta mea, & fecerit iudicium verum & iustitiam: uiuens uiuet, non morietur.

²² Omnes iniquitates eius quas fecit, non erunt in memoria ei: in iustitia sua quam fecit permanebit. ²³ Nunquid volens volo mortē impij, dicit Dominus Deus? nonne cum conuersus fuerit à via sua, uiuet? ²⁴ Et cum auersus fuerit iustus à iustitia sua & fecerit iniquitatem, iuxta omnes abominationes quas fecit impius, fecerit ipse, nunquid uiuet? Omnes iustitiae eius quas fecit, non erunt in memoria: in prauaricatione qua prauaricatus est, & in peccatis quibus peccauit, in ipsis morietur. ²⁵ Et dixistis: Non sunt expolite nobis viae bonitatis Dñj.

²⁶ Cum auersus fuerit impius ab iniquitate sua quam fecit, & fecerit iudicium verum & iustitiam, ipse animam suam uiuificabit. ²⁷ Vidit enim & conuersus est ab omnibus impietatibus suis quas fecit: uiuens uiuet & non morietur. ²⁸ Et dixerunt domus Israel: Non declaratae sunt nobis viae bonitatis Domini. An viae bonitatis meae non sunt declaratae vobis domus Israel, dicit Dominus Deus. Conuertimini ad cultum meum, & auferite ex vobis cultum idolorum, & non sit vobis in offendiculum peccatorum.

השליכו מעליכם את כל פשעיכם אשר
פשתם בם ועשו לכם לב חדש ורוח חדשה
ולמה תמותו בית ישראל:
כי לא אחפץ במורת המת נאם אדני יהוה
והשיבו וחיו:

יט

ואתה שאל קננה אל נשיאי ישראל:
ואמרת מה אמר לבי בין אריות רבצה בתוך
כפריס רבתה גוריה: ותעל אחד מגוריה
כפיר היה וילמד לטרף טרף אדם אכל:
וישמעו אלי גוים בשחתם נתפש ויביאהו
בחהים אל ארץ מצרים: ותרא כי נוחלה
אבדה תקותה ותקח אחד מגוריה כפיר שמתהו:
ויתחלך בתוך אריות כפיר היה וילמד לטרף
טרף אדם אכל: וידע אל מנותיו ועריהם
החריב ותשם ארץ ומלאה מקול שאגתו:
ויתנו עליו גוים סביב ממדינור ויפרשו עליו
רשתם בשחתם נתפש: ויתנהו בסוגר בחהים
ויבאהו אל מלך בבל יבאהו במצדות למען לא
ישמע קולו עוד אל הרי ישראל:
אמך כנפן בדמך על מים שתולה פריה וענפה
היתה ממיס רבים:
ויהיו לה מטות עז אל שבטי משלים ותגבה
קומתה על בין עבתיס וירא כגבהו ברב דליתיו:
ותתש בחמה לארץ השלכה ורוח הקדים
הוביש פריה התפרקו ויבשו מטר עזר אש
אכלתהו: ועתה שתולה במדבר בארץ ציה
וצמא: ותצא אש ממטה בדיה פריה אכלה
ולא היה בה מטר עז שבט למשול קינה היא
ותהי לקינה:

תרגום יונתן

ארחקו מנכון יה כל חוביכון דחבחתו כחון וסכדו לכון לב דחיל ורוח דחילא ולמה תמותון בית ישראל:
במותא דתיב למכת אמר יי אלהים חובו לפלחני ואחתיסו:
ואר טול אליא על רברבי ישראל:
רבית בנחא: ורבית חר מבנחא מלכא הוה ואלף למקטל קטול אנשא קטל:
ואיתיהו בשלשין לארעא דמצרים: וחת ארי פסק אבד סבורה ורבית חר מבנחא מלכא שויתיה:
מלכא הוה ואלף למקטל קטול אנשא קטל: ואצרי בירנחיה וקרניהו אחרוב וצדית ארעא ומלואה מקל אתרגושחיה:
ואתכנישו עלוהי עממיא סחור סחור מקרנחא ופרסו עלוהי מצדתהו בסרינתהו אתאחר:
לוח מלכא דבבל איתיהו במצדא בריל ולא ישחמק קליה עוד על טורי ישראל:
דשתילא על סכע דמין דנופה שפיר וסוכיה מטלן והיא שתילא על מין סגיאין:
מלכו וראים בתקפיה על מלכותא ואחנצח בסומכותיה בסני גברוהי:
אחגלית ומלך דתקיף כרוח קדומא קטל עמה אטלטלו וגלו שלטוני תקפה ועממיא דתקיפין כאשתא שיצאונק:
ויקעו דמיא לגופן דשתילא במדברא בארע צדא וחרבא:
הוה בה שלטוני תקיפין מלכין דגברין לשעבדא מלכו אמר נביא אליא היא נבואתא ותהא לאליא:

* Proicite à vobis oēs iniquitates vestras
in quibus prauaricati estis, & facite vobis
cor nouum & spiritū nouum. Et quare mo-
riemini domus Israel? * Quia nolo mortē
morientis, dicit Dominus Deus. Reuer-
mini & viuite.
CAP. XIX.
* ET tu assume planctum super principes
Israel. * Et dices: Quare mater tua
A leena inter leones cubauit? In medio leun-
culorum enutriuit catulos suos.
* Et eduxit vnū de leunculis suis, leo fa-
ctus est, & didicit capere prædā hominēq;
comedere. * Et audierunt de eo gentes, &
non absque vulneribus suis ceperunt eū, &
adduxerunt eū in catenis in terrā Egypti.
* Quæ cum vidisset quoniam infirmata
B est & periit expectatio eius, tulit vnum de
leunculis suis, leonem constituit eum.
* Qui incedebat inter leones, & factus
est leo, & didicit prædā capere & homines
deuorare. * Didicit viduas facere, & ciui-
tates earū in desertū adducere, & desolata
est terra & plenitudo eius à vocerugitus il-
lius. * Et conuenerunt aduersus eum gen-
tes vndique de prouinciis, & expanderunt
super eum rete suam. in vulneribus earum
captus est. * Et miserunt eum in caueam.
C in catenis adduxerunt eum ad regem Ba-
bylonis, miseruntque eum in carcerem, ne
audiretur vox eius vltra montes Israel.
* Mater tua quasi vinea in sanguine tuo
super aquam plantata est. Fructus eius &
frondes eius creuerunt ex aquis multis.
* Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptrā
dominantium, & exaltata est statura eius
inter frondes. Et vidit altitudinem suam in
multitudine palmitum suorū. * Et euulsa
D est in ira, in terramque proiecta, & ventus
vrens siccauit fructum eius, marcuerunt &
arefactæ sunt virgæ roboris eius. ignis
comedit eam. * Et nunc transplantata est
in desertum in terra inuia & sitienti.
* Egredius est ignis de virga ramorum
eius, qui fructum eius comedit, & non fuit
in ea virga fortis sceptrum dominantium.
Planctus est & erit in planctum.

* Proiicite à vobis omnes impietates vestras, quas impiè egistis in me, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: & quare moritur domus Israel? * Quia non volo mortē morientis, dicit Adonai Dominus. Conuertimini igitur & vivetis.

CAP. XIX.

ET tu accipe lamentum super principē Israel. * Et dices: Quid mater tua super catulos in medio leonum nata est, in medio leonum multiplicavit catulos suos? * Et exiit vnus de catulis suis, leo factus est, & didicit rapere rapinas, homines comedit. * Et audierunt de eo gentes, & captus est in corruptione earum, & adduxerunt eum in camo in terram Egypti.

* Et vidit quia ablatu est ab ea, & perijt substantia eius, & tulit alium de catulis suis, leonem constituit eum. * Et conuersabatur in medio leonum, leo factus est. & didicit rapere rapinas, & homines comedit.

* Et pascebatur in audacia sua, & ciuitates eorum desertas fecit, & vastauit terrā & plenitudinem eius à voce rugitus eius.

* Et irruerunt super eum gētes in circuitu de regionibus, & expanderunt super eū retia sua, & in corruptione eorū captus est. * Et posuerunt eum in camo & in cauea, & adduxerunt eū ad regē Babylonis, & introduxerunt eum in carcerem, vt non audiat vox eius ultra super montes Israel. * Mater tua quasi vinea, quasi flos malogranati in aqua plantati fructus eius, et germen illius factum est ex aqua multa.

* Et facta est ei virga fortitudinis in tribum ducū, & exaltata est in magnitudine sua in medio propagum, et vidit magnitudinem suam in multitudine palmitū eius. * Et confracta est in furore; super terram proiecta est, & ventus vrens arefecit electa eius, vindicata sunt et arefacta sunt virgæ fortitudinis eius, ignis consumpsit eam. * Et nunc plantauerunt eam in deserto in terra sine aqua & sitienti.

* Et exiit ignis ex virgis electorum eius, & comedit eam, & non erit in ea virga fortitudinis tribus: in parabolam lamentationis est, & erit in planctum.

* Διπορίσσει αὐτὸν πᾶσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, αἷς ἠσεβήσατε εἰς ἐμέ, καὶ ποιήσεται ἐαυτοῖς καρδίαν καὶ νῆφιν, καὶ πνεῦμα καὶ νόον, & ἵνα οὐ δύνησιν οἶκος Ἰσραὴλ διόπισθ' ἐβέλομαι τὸν θάνατον τῷ ἀποθνήσκοντι, λέγει ὁ κύριος. Ἐπιστρέψατε ἔν' καὶ ζήσετε.

* Καὶ σὺ λάβε θρήνον ὑπὲρ τοῦ ἀρχόντος τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ εἰπὺς, ἡ ἡ μήτηρ σου ὑπὲρ σκύμνους ἐν μέσῳ λεόντων ἐγενήθη, ἐν μέσῳ λεόντων ἐπλήθυνον σκύμνους αὐτῆς.

* καὶ ἀπεπνήθησαν εἰς τὸν σκύμνον αὐτῆς, λέων ἐγρέτο, καὶ ἔμαθεν τοῦ ἀρπάζειν ἀρπάγματα, ὡς θρόνος ἐφαῖεν. * ὁ ἡκιστὸν πρὶν αὐτὸν ἐγενήθη, & συνελήφθη ἐν τῇ διαθορᾷ αὐτῶν, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐν κίμας εἰς γῆν αἰγύπτου.

* καὶ εἶδεν ὅτι ἀπώλεται ἀπ' αὐτῆς, & ἀπώλετο ἡ ὑπόστασις αὐτῆς, καὶ ἔλαβεν ἄλλον ἐκ τῶν σκύμνων αὐτῆς, λέωντα ἔταξεν αὐτὸν. * καὶ συνεσρέφετο ἐν μέσῳ λεόντων, λέων ἐγένετο, καὶ ἔμαθεν ἀρπάζειν ἀρπάγματα, ὡς θρόνος ἐφαῖεν. * καὶ ἐνέμετο ἐν τῇ θράσει αὐτοῦ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐξεμήλωσεν, καὶ ἠφάνισεν γῆν καὶ πληρωμα αὐτῆς διὰ φωνῆς οὐρώματος αὐτοῦ.

* καὶ ἐπέθεντο ἐπ' αὐτὸν ἐθνη κυκλόθεν ἐκ τῶν χωρῶν καὶ ἐξεπέτασαν ἐπ' αὐτὸν δίκτυα αὐτῶν, ἐν τῇ διαθορᾷ αὐτῶν συνελήφθη. * καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐν κίμας καὶ ἐν γαλεάγρα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλωνίως, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ὅπως μὴ ἀκρωθῇ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῦ Ἰσραὴλ.

* ἡ μήτηρ σου ὡς ἄμπελος, ὡς δένδρον ῥοῶς ἐν ὑδασι πεφυτωμένης, ὁ καρπὸς αὐτῆς, καὶ ὁ βλαστὸς αὐτῆς ἐγένετο ὡς ὑδατοῦ πολλοῦ. * καὶ ἐγένετο αὐτῇ ῥάβδος ἰσχυρὰ ὑπὲρ φυλὴν ἡγεμονίαν, καὶ ὑψώθη ἐν τῇ μεγέθει αὐτῆς ἐν μέσῳ σελέχων, καὶ εἶδεν τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν πλήθει κλημάτων αὐτῆς. * καὶ κατεκλάσθη ἐν θυμῷ. ὑπὲρ τὴν γῆν ἐρρίφη, καὶ αἶμος καύσων ἐξήρανεν τὰ κλεκτὰ αὐτῆς, ἐξεδίκηθησαν καὶ ἐξηράνησαν αἱ ῥάβδοι τῆς ἰσχυρίας αὐτῆς. πῦρ δὴλώσεν αὐτῇ.

* καὶ νῦν πεφυτωμένη αὐτῇ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ διψῶσιν. * καὶ ἐξήλαθεν πῦρ ἐκ τῶν ῥάβδων τῶν κλεκτῶν αὐτῆς, καὶ κατέφαγεν αὐτῇ. καὶ ὅτι ἔσται ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχυρὰ φυλῆς εἰς ἀβυσσὸν θρήνου ἐστίν, καὶ ἔσται εἰς θρήνον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Proiicite à vobis omnia peccata vestra quæ cōmisistis, & facite vobis cor timens & spiritum timoris: & quare moriemini domus Israel? * Quia nolo mortem peccatoris, qui reus est mortis, dicit Dominus Deus. Conuertimini ad cultum meum, & viuite. CAP. XIX. ET tu assume lamentationem super principes Israel. * Et dices: Quid cætus Israel, quæ similis eras leonæ, inter reges creuit, & inter principes nutriuit filios suos. * Et exiit vnum de filiis suis, rex fuit, & didicit occidere occisionem, hominem occidit. * Et audierunt de eo populi, in reti eorum captus est, & adduxerunt eum in catenis in terram Egypti. * Et vidit quia cessauit & periit expectatio eius, & nutriti vnum de filiis suis, regem constituit eum. * Et ambulauit inter reges, rex fuit, & didicit occidere occisionem, hominem interfecit. * Et defolauit palatia eius, & ciuitates eorum destruxit, & desolata est terra: & plenitudo eius à voce tumultus eius. * Et congregati sunt contra eum populi per circuitum de prouinciis, & expanderunt super eum rete suum, & in sagena eorum captus est. * Et posuerunt eum in collare, & in catenas, & adduxerunt eum ad regem Babylonis: adduxerunt enim eum in caueam vt nō audiretur vox eius ultra super montes Israel. * Cætus Israel cū faceret legem, similis erat viti quæ plantata est iuxta fontes aquarū, cuius fructus erat pulcher, & rami eius obumbrantes. et ipsa plantata erat iuxta aquas multas. * Et fuerunt in ea dominatores fortes, reges, qui potentes sunt ad subiicienda regna: & eleuatus est robore suo super regna, & superauit cū adiutoribus suis in multitudine fortium suorum. * Et euulsa est in vehemētia de terra domus maiestatis, & in terram alterā translata est. Et rex fortis quasi ventus vrens occidit populum, & migrauerunt, & translati sunt dominatores fortitudinis eius, & populi qui sunt fortes sicut ignis consumpsit eos. * Et nunc similis est viti quæ plantata est in deserto in terra defolata & deserta. * Et venerunt populi qui fortes sunt sicut ignis, & propter peccata superbix eius occiderunt populum eius, & nō fuerunt in ea dñatores fortes nec reges potentes ad subiicienda regna. Dicit propheta, lamentatio est prophetia, & erit in lamentationem.

ב
* ויהי בשנה השבעית בחמשי בעשור לחודש
באו אנשים מזקני ישראל לדרש את יהוה וישבו
לפניו : * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
* כן אדם דבר את זקני ישראל ואמרת אליהם
כה אמר אדני יהוה הדרש אתי אתם באים חיי
אני אם אדרש לכם נאם אדני יהוה :
* התשפוט אתם התשפוט בן אדם את תועבת
אבותם הודיעם :
* ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה ביום בחרי
בישראל ואשא ידי לזרע בית יעקב ואודע להם
בארץ מצרים ואשא ידי להם לאמר אני יהוה
אלהיכם :
* ביום ההוא אנשאתי ידי להם להוציאם מארץ
מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש
צבי היא לכל הארצות :
* ואמר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי
מצרים אל תטמאו אני יהוה אלהיכם :
* וימרו בני ולא אבו לשמע אלי איש את שקוצי
עיניהם לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו
ואמר לשפך חמתי עליהם לכלות אפלי בהם
בתוך ארץ מצרים :
* ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הנזים אשר
המרה בתוכם אשר נודעת אליהם לעיניהם
להוציאם מארץ מצרים :
* ואוציאם מארץ מצרים ואבאם אל המדבר :
* ואתן להם את חקתי ואת משפטי הודעת
אותם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם :
* וגם את שבתותי נתתי להם להיות לאות ביני
ובניהם לדעת כי אני יהוה מקדשם :

1 ET factum est in anno septimo, in quin-
A to, in decima mensis, venerunt viri de
senioribus Israel vt interrogarent Domi-
num, & sederunt coram me.
2 * Et factus est sermo Domini ad me,
dicens :
3 * Fili hominis, loquere senioribus Israel,
& dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus,
Nunquid ad interrogandum me vos veni-
stis? viuo ego quia non respondebo vobis,
ait Dominus Deus.
4 * Si iudicas eos, si iudicas fili hominis:
Abominationes patrū eorum ostende eis.
5 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus, In die qua elegi Israel, & leuavi manū
meam pro stirpe domus Iacob, & apparui
eis in terra Egypti, & leuavi manū meā pro
eis, dicens: Ego Dominus Deus vester.
6 * In die illa leuavi manum meam pro eis
vt educerem eos de terra Egypti in terram
quam prouideram eis fluentē lacte & mel-
le, quæ est egregia inter omnes terras.
7 * Et dixi ad eos: Vnusquisque offensio-
nes oculorum suorum abiiciat, & idolis
Egypti nolite pollui. Ego Dominus Deus
vester.
8 * Et irritauerunt me, nolueruntque me
B audire. Vnusquisque abominationes oculo-
rum suorum non proiecit, nec idola Egy-
pti reliquerunt. Et dixi vt effunderem indi-
gnationem meam super eos, & implem
iram meam in eis in medio terræ Egypti.
9 * Et feci propter nomen meum, vt non
violaretur coram gentibus, in quarum me-
dio erant, & inter quas apparui eis, vt edu-
cerem eos de terra Egypti.
10 * Eieci ergo eos de terra Egypti, & edu-
xi eos in desertum.
11 * Et dedi eis præcepta mea, & iudicia
mea ostendi eis, quæ faciens homo viuet in
eis.
12 * Infuper & sabbata mea dedi eis, vt ef-
fet signum inter me & eos: & scient quia
ego Dominus sanctificans eos.

תרגום יונתן

ב
1 ויהי בשנת שבעת בחמשי עשר לחודש
2 באו אנשים מזקני ישראל לדרש את יהוה וישבו
לפניו : * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
3 * כן אדם דבר את זקני ישראל ואמרת אליהם
כה אמר אדני יהוה הדרש אתי אתם באים חיי
אני אם אדרש לכם נאם אדני יהוה :
4 * התשפוט אתם התשפוט בן אדם את תועבת
אבותם הודיעם :
5 * ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה ביום בחרי
בישראל ואשא ידי לזרע בית יעקב ואודע להם
בארץ מצרים ואשא ידי להם לאמר אני יהוה
אלהיכם :
6 * ביום ההוא אנשאתי ידי להם להוציאם מארץ
מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש
צבי היא לכל הארצות :
7 * ואמר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי
מצרים אל תטמאו אני יהוה אלהיכם :
8 * וימרו בני ולא אבו לשמע אלי איש את שקוצי
עיניהם לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו
ואמר לשפך חמתי עליהם לכלות אפלי בהם
בתוך ארץ מצרים :
9 * ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הנזים אשר
המרה בתוכם אשר נודעת אליהם לעיניהם
להוציאם מארץ מצרים :
10 * ואוציאם מארץ מצרים ואבאם אל המדבר :
11 * ואתן להם את חקתי ואת משפטי הודעת
אותם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם :
12 * וגם את שבתותי נתתי להם להיות לאות ביני
ובניהם לדעת כי אני יהוה מקדשם :

CAP. XX.

ET factū est in anno septimo in quinto mense¹ decima mensis, venerunt viri de senioribus domus Israhel, ut interrogarent Dominum: & sederunt ante faciem meam.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, loquere ad seniores Israhel, & dices ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus, Si ad interrogandum me vos venitis, viuo ego si respondero vobis, dicit Adonai Dominus.

* Si ultus fuero eos ultione, fili hominis iniquitates patrum eorum contestare eis.

* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus; Ex qua die elegi domum Israhel, & notus factus sum semini domus Jacob, et cognitus factus sum illis in terra Aegypti, & suscepi manu mea eos, dicens: Ego Dominus Deus vester.

* In die illa apprehendi eos manu mea, ut educerem eos de terra Aegypti in terram quam præparavi eis, terram fluentem melle & lacte, fauus est ultra omnem terram.

* Et dixit ad eos: Unusquisque abominationes oculorum suorum proiciat, & in adinventionibus Aegypti non polluat se: Ego Dominus Deus vester.

* Et recesserunt à me, & non voluerunt audire me; unusquisque abominationes oculorum suorum non proiecerunt, & adinventiones Aegypti non reliquerunt. Et dixi ut effunderem furorem meum super eos, ut implem iram meam in eis in medio terra Aegypti.

* Et feci ut nomen meum omnino non violaretur corā gentibus quarum ipsi sunt in medio earum, in quibus cognitus sum ad eos coram eis, ut educerem eos de terra Aegypti.

* Et eduxi eos de terra Aegypti, & adduxi eos in desertum.

* Et dedi eis præcepta mea, & iustificationes meas notas feci illis, ut faciat ea homo, & viuet in eis.

* Et sabbata mea dedi eis, ut essent in signum inter me & inter eos, ut scirent ipsi, quia ego Dominus sanctificans eos.

κ

* Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐβδόμῳ ἐν τῇ πέμπτῃ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἦλθον ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ἐπερωτήσασαι τὸν κύριον, καὶ ἐκά-

2 δισαν πρὸς τὸν κύριον. * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου

3 πρὸς με λέγων· * ὅτε ἄνθρωπος, λαλήσας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς· τὰ δὲ λέγει Ἀδωναὶ κύριος, εἰ ἐπερωτήσαί με ὑμεῖς ἐρχεσθε. Ὡς ἐγὼ εἰδοποιήσω ὑμῖν, λέγει Ἀδωναὶ κύριος.

4 * εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσεις. ὅτε ἄνθρωπος τὰς δυνάμεις τῶν πατέρων αὐτῶν διαμάρτυραι αὐτοῖς.

5 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τὰ δὲ λέγει κύριος ὁ θεός, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠρέψα τὸν οἶκόν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐγνώστω τὸ σπέρμα αὐτοῦ ὡς ἐγὼ, καὶ ἐγνώστω αὐτοῖς ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ὅτε λαβόμενος τῇ χειρὶ μου αὐτοὺς λέγων· ἐγὼ

6 κύριος ὁ θεός ὑμῶν. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὅτε λαβόμενος αὐτοὺς τῇ χειρὶ μου, τοῦ ἔξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν ἡτίμασα αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα, κηρίον ἐστὶν ὡς πᾶσα τὴν γῆν.

7 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, ἕκαστος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀπορριψάτω, καὶ ἐν τοῖς ἑπιτηδύμασιν αἰγύπτου μὴ μαινεσθῶ, ἐγὼ κύριος ὁ θεός ὑμῶν.

8 * καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοδοσαί μου, ἕκαστος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἀπέρριψαν, καὶ τὰ ἑπιτηδύματα αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλειπον. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχεῖν τὸ θυμὸν μου ἐπ' αὐτοὺς τοῦ στυγελέσαι τὴν ὀργὴν μου ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ γῆς αἰγύπτου.

9 * καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκλήθη ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν αὐτοὶ εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν οἷς ἐγνώστω πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτῶν τοῦ ἔξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

10 * καὶ ἔξαγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἤγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον. * καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰ παρρησιαστικά μου, & τὰ δικαιώματά μου ἐγνώρισα αὐτοῖς, ὥς ὅτι ποιήσῃ αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

12 * καὶ τὰ σάββατά μου ἔδωκα αὐτοῖς, τοῦ εἶναι εἰς σημεῖον ἀνάμνησιν ἐμοῦ, καὶ ὁράμενον αὐτοῖς, τοῦ γνῶναι αὐτοὺς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτοὺς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XX.

ET factum est anno septimo, quinto mense, decima die mensis, dixit propheta, venerunt viri de senioribus Israhel, ut quærent doctrinā à facie Domini: & sederunt coram me.

* Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare senioribus Israhel, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus, Nunquid ad interrogandam doctrinam à facie mea vos venistis? viuo ego, dicit Dominus, si interrogatus in verbo meo respondero vobis, dicit Dominus Deus.

* An argues eos, an argues fili hominis? Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, In die quo elegi Israhel, & iuravi in verbo meo, dicens: Ego Dominus Deus vester.

* In die illa iuravi illis in verbo meo, educturum me eos de terra Aegypti in terram quam dedi eis, fluentem lacte & melle, quæ laudabilis est omnibus provinciis.

* Et dixi eis: Quisque abominationes suas proiciat à conspectu oculorum suorum, neque reliquerunt cultum idolorum Aegyptiorum. Et obedi propter prophetis meis, quisque non proiecerunt abominationes oculorum suorum, neque reliquerunt cultum idolorum Aegyptiorum. Et dixi quod effunderem indignationem meam super eos, & quod quiesceret ira mea in eis in medio terræ Aegypti.

* Et feci propter nomen meum ut non violaretur ante oculos populorum, inter quos erant, in quorum conspectu innotueram ut redimerem eos, ut edu-

tem eos ex terra Aegypti. Et eduxi eos de terra Aegypti, atque in desertum adduxi eos. Et dedi eis pacta mea, & iudicia mea ostendi eis, quæ si fecerint homines, viuent in eis vita æterna.

* Et etiam dies sabbatorum meorum dedi eis, ut essent eis in signum inter Verbum meum & inter eos, ut cognoscerent quia ego Dominus qui sanctifico eos.

¹³ Et exacerbauerunt me domus Israel in deserto, in preceptis meis non ambulauerunt, et iustificationes meas proiecerunt; quæ faciet ea homo, et uiuet in eis: & sabbata mea violauerunt vehementer. Et dixi ut effunderem furorē meū super eos in deserto ut consumerem eos. ¹⁴ Et feci ut nomen meū omnino nō violaretur corā gentibus, quas induxi eas ante oculos eorū. ¹⁵ Et ego leuavi manum meam super eos in deserto, omnino ut non introducerē eos in terrā quam dedi eis, terrā fluentem lacte & melle, fauus est ultra omnem terrā. ¹⁶ Eō quod iustificationes meas repulerunt, et in preceptis meis non ambulauerunt in eis, & sabbata mea violabant, et post cogitationes cordiū suorū ambulabant. ¹⁷ Et percussit eis oculus meus ne delerem eos, & non feci eos in consumptionem in deserto. ¹⁸ Et dixi ad filios eorum in solitudine: In legitimis patrum vestrorum non ambuletis, & iustificationes eorū non custodiat, & in cogitationibus eorum non commisceamini, & non polluamini. ¹⁹ Ego Dominus Deus vester, in preceptis meis ambulate, et iustificationes meas custodite, & facite eas.

²⁰ Et sabbata mea sanctificate ea, & erit in signum inter me & inter vos, ut sciatis quia ego Dominus Deus vester. ²¹ Et exacerbauerunt me, & filij eorum in preceptis meis non ambulauerunt, & iustificationes meas non custodierunt, ut facerent eas quas faciet homo & uiuet in eis, & sabbata mea polluerunt: & dixi ut effunderem furorē meum super eos, & ut consummarem iram meam in eos in deserto.

²² Et uerti manum meam eis, et feci propter me ut nomen meum omnino non violaretur coram gentibus de quibus eduxi eos ante oculos earum. ²³ Et leuavi manum meam in eos in deserto ut dispergerem illos in gentibus, disseminarem eos in regionibus. ²⁴ Eō quod iustificationes meas non fecerunt, & precepta mea repulerunt, & sabbata mea violauerunt, & post cogitationes patrum suorum fuerunt oculi eorū.

²⁵ Et ego dedi eis precepta non bona, & iustificationes in quibus non uiuent in eis.

αὐτῶν ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. ²⁵ καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς πρὸς αἵματά μου καλὰ, καὶ δικαίωμα ἐν οἷς ζήσονται ἐν αὐτοῖς.

¹³ καὶ παρεπικραυνῶ με ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς πρὸς αἵμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἀπόσταντο, ἀποιήσεται αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος, & ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν σφόδρα. ¹⁴ ἔειπα ὅτι ἐκχέαι τὸν θυμὸν μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. ¹⁵ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου βλάπταν μὴ βεβήλωσιν τὴν ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπήγαγον αὐτοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ¹⁶ καὶ ἐγὼ ἐπήγαγον τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, βλάπταν ὅτι μὴ εἰσαγαγῶν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κηρὸν ἐστὶν ὡς πᾶσα γῆ γῆν. ¹⁷ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου βλάπταν μὴ βεβήλωσιν τὴν ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπήγαγον αὐτοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ¹⁸ καὶ ἐποίησα αὐτοὺς εἰς σιωπὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ¹⁹ καὶ εἶπον πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε, & τὰ δικαιώματά αὐτῶν μὴ φυλάσσετε, & ἐν τοῖς ἐπιτομίαις αὐτῶν μὴ σιταναιμίνωθε, & μὴ μιανέσθε. ²⁰ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τοῖς πρὸς αἵμασί μου πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσετε, καὶ ποιήτε αὐτά. ²¹ καὶ τὰ σάββατά μου ἀγαζέσθε αὐτά, καὶ ἐσμεῖς σημεῖον ὡς ἀμείνονες ἐμὲ καὶ ἀγαμέμονες ὑμῶν, ὅτι γινώσκω ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ²² καὶ παρεπικραυνῶ με, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς πρὸς αἵμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν, & τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐφυλάξαντο ὅτι ποιήσεται αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος, & ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν, ὅτι εἶπον ὅτι ἐκχέαι τὸν θυμὸν μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. ²³ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου βλάπταν μὴ βεβήλωσιν τὴν ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπήγαγον αὐτοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ²⁴ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου βλάπταν μὴ βεβήλωσιν τὴν ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπήγαγον αὐτοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ²⁵ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομα μου βλάπταν μὴ βεβήλωσιν τὴν ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπήγαγον αὐτοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹³ Et rebellauerunt contra verbum meum domus Israel in deserto, in pactis meis non ambulauerunt, & iudicia mea detestati sunt: quæ si fecerit homo, uiuet in eis vita æterna. Et dies sabbatorum meorum violauerunt vehementer: & dixi quod effunderem indignationē meā in deserto super eos, ut consumerem eos. ¹⁴ Et feci propter nomen meum ut non violaretur ante oculos populorum ante quorum oculos in deserto super eos, ut consumerem eos. ¹⁵ Ego quoque iuravi eis in deserto in verbo meo, ut non introducerem eos in terram quam dedi lacte & melle manantē, quæ laudabilis est omnibus provinciis. ¹⁶ Pro eo quod iudicia mea detestati sunt, & in pactis meis non ambulauerunt, & dies sabbatorum meorum violauerunt, quia post cultum idolorum suorum cor eorum errabat. ¹⁷ Et percussit Verbum meum illis, ut non disperderem eos, & non feci consumptionem cum eis in deserto. ¹⁸ Et dixi filiis eorum in deserto: In decretis patrum vestrorum ne ambuletis, & leges eorū ne obsecruetis, & in cultu idolorum eorum ne polluamini. ¹⁹ Ego Dominus Deus vester: in pactis meis ambulate, & iudicia mea seruare, & sanctificate ea. ²⁰ Et dies sabbatorum meorum sanctificate, ut sint in signum inter Verbum meum & inter vos, ut sciatis quia ego Dominus Deus vester. ²¹ Et prauaricati sunt in verbum meum filij, in pactis meis non ambulauerunt, & iudicia mea non seruauerunt ut facerent ea: quæ si fecerit homo, uiuet in eis vita æterna: & dies sabbatorum meorum violauerunt, & dixi me effusurum in eos indignationem meam, ut resideret ira mea in eis in deserto. ²² Et auerti plagam potentiæ meæ, & feci propter nomen meum ut non violaretur ante oculos populorum ante quorum oculos eduxi eos. ²³ Ego quoque iuravi in verbo meo eis in deserto, me abducturum eos inter populos, & disperfurum eos per provincias. ²⁴ Pro eo quod iudicia mea non fecerunt, & pacta mea detestati sunt, & dies sabbatorum meorum violauerunt, & post idola patrum suorum fuerunt oculi eorum. ²⁵ Ego quoque quia prauaricati sunt in verbum meum, & noluerunt obedire prophetis meis, protuli eos, et tradidi eos in manum concupiscentiæ eorum insipientis, abierunt & fecerunt decreta non recta, & leges in quibus non uiuent:

* וְאֶטְמָא אוֹתָם בְּמַתְנוֹתָם בְּהַעֲבִיר כָּל פֶּטֶר רָחֵם
 לְמַעַן אֲשַׁמֵּם לְמַעַן אֲשֶׁר יִדְעוּ אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה :
 * לֵכֵן דִּבֶּר אֶל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן אָדָם וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה עוֹד זָאֵר גִּדְּפוּ אוֹתִי
 אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעַלְלֵם בִּי מֵעַל :
 * וְאָבִיאֵם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לָתֵת
 אֹתָהּ לָהֶם וַיֵּרְאוּ כָל-גִּבְעָה רָמָה וְכָל-עֵץ עֲבוֹרָה
 וַיִּזְבְּחוּ שָׁם אֶת-זִבְחֵיהֶם וַיִּתְּנוּ שָׁם כֶּעֶם קֶרְבָּנָם
 וַיִּשְׂמוּ שְׁמוֹת רֵיחַ נִיחֻחֵיהֶם וַיִּסְכּוּ שָׁם אֶת-
 נִסְכֵּיהֶם :
 * וְאָמַר אֲלֵיהֶם מַה הַבְּמָה אֲשֶׁר-אַתֶּם הַבָּאִים
 שָׁם וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בְּמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה :
 * לֵכֵן אָמַר אֶל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה
 הַבֶּרֶךְ אֲבוֹתֵיכֶם אֲתֶם נְטִמָּאִים וְאַחֲרֵי שְׁקוּצֵיהֶם
 אַתֶּם זִנִּים : * וּבִשְׁאֵת מַתְנַתִּיכֶם בְּהַעֲבִיר בְּנֵיכֶם
 בְּאֵשׁ אֲתֶם נְטִמָּאִים לְכָל-גִּלּוּלֵיכֶם עַד הַיּוֹם וְאֲנִי
 אֲדַרֵּשׁ לָכֵם בֵּית יִשְׂרָאֵל חֵי-אֲנִי נָא אֲדֹנִי יְהוָה
 אֶם-אֲדַרֵּשׁ לָכֵם :
 * וְהָעֵלָה עַל-רוּחְכֶם הִיוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם
 אֹמְרִים נִהְיָה כְּנוּיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת לְשֶׁרֶת
 עֵץ וְאֶבֶן :
 * חֵי-אֲנִי נָא אֲדֹנִי יְהוָה אֶם-לֹא בִיד חֲזָקָה
 וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה וּבְחֶמֶה שְׁפוּכָה אִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם :
 * וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן-הָעַמִּים וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם
 מִן-הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר נְפֻצוֹתֶם בָּם בִּיד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ
 נְטוּיָה וּבְחֶמֶה שְׁפוּכָה :
 * וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-מִדְבַּר הָעַמִּים וְנִשְׁפָּטְתִּי
 אֶתְכֶם שָׁם פָּנִים אֶל-פָּנִים : * כֹּה אֲשֶׁר נִשְׁפָּטְתִּי
 אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִצְרַיִם כֵּן אֲשַׁפֵּט
 אֶתְכֶם נָא אֲדֹנִי יְהוָה :

16 * Et pollui eos in muneribus suis cum offerrent omne quod aperit vulva propter delicta sua, & scient quia ego Dominus.
 27 * Quamobrem loquere ad domum Israel, fili hominis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc & in hoc blasphema- uerunt me patres vestri, cum spreuissent me contemnentes :
 28 * Et induxissem eos in terram super qua leuavi manum meam ut darem eis. Viderunt omnem collem excelsum, & omne li- gnum nemorosum, & immolauerunt ibi victimas suas, & dederunt ibi irritationem oblationis suæ, & posuerunt ibi odorẽ suauitatis suæ, & libauerunt libationes suas.
 29 * Et dixi ad eos : Quid est excelsum, ad quod ingredimini? Et vocatum est nomen eius Excelsum usque ad hanc diem.
 30 * Propterea dic ad domum Israel : Hæc dicit Dominus Deus ; Certè in via patrum vestrorum vos polluimini, & post offendi- cula eorum vos fornicamini.
 31 * Et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie, & ego respondebo vobis domus Israel. Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.
 32 * Neque cogitatio mentis vestræ fiet dicentium : Erimus sicut gentes & sicut co- gnationes terræ, ut colamus ligna & lapi- des.
 33 * Viuo ego, dicit Dominus Deus, quon- iam in manu forti & in brachio extento & in furore effuso regnabo super vos.
 34 * Et educam vos de populis, & congre- gabo vos de terris in quibus dispersi estis. In manu valida, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.
 35 * Et adducam vos in desertum populo- rum, & iudicabor vobiscum ibi facie ad fa- ciem.
 36 * Sicut iudicio contendi aduersum pa- tres vestros in deserto terræ Egypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

16 * וְאֶטְמָא אוֹתָם בְּמַתְנוֹתָם בְּהַעֲבִיר כָּל פֶּטֶר רָחֵם לְמַעַן אֲשַׁמֵּם לְמַעַן אֲשֶׁר יִדְעוּ אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה :
 27 * לֵכֵן דִּבֶּר אֶל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה עוֹד זָאֵר גִּדְּפוּ אוֹתִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעַלְלֵם בִּי מֵעַל :
 28 * וְאָבִיאֵם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לָהֶם וַיֵּרְאוּ כָל-גִּבְעָה רָמָה וְכָל-עֵץ עֲבוֹרָה וַיִּזְבְּחוּ שָׁם אֶת-זִבְחֵיהֶם וַיִּתְּנוּ שָׁם כֶּעֶם קֶרְבָּנָם וַיִּשְׂמוּ שְׁמוֹת רֵיחַ נִיחֻחֵיהֶם וַיִּסְכּוּ שָׁם אֶת-נִסְכֵּיהֶם :
 29 * וְאָמַר אֲלֵיהֶם מַה הַבְּמָה אֲשֶׁר-אַתֶּם הַבָּאִים שָׁם וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בְּמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה :
 30 * לֵכֵן אָמַר אֶל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הַבֶּרֶךְ אֲבוֹתֵיכֶם אֲתֶם נְטִמָּאִים וְאַחֲרֵי שְׁקוּצֵיהֶם אַתֶּם זִנִּים : * וּבִשְׁאֵת מַתְנַתִּיכֶם בְּהַעֲבִיר בְּנֵיכֶם בְּאֵשׁ אֲתֶם נְטִמָּאִים לְכָל-גִּלּוּלֵיכֶם עַד הַיּוֹם וְאֲנִי אֲדַרֵּשׁ לָכֵם בֵּית יִשְׂרָאֵל חֵי-אֲנִי נָא אֲדֹנִי יְהוָה אֶם-אֲדַרֵּשׁ לָכֵם :
 31 * וְהָעֵלָה עַל-רוּחְכֶם הִיוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיָה כְּנוּיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֶבֶן :
 32 * חֵי-אֲנִי נָא אֲדֹנִי יְהוָה אֶם-לֹא בִיד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה וּבְחֶמֶה שְׁפוּכָה אִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם :
 33 * וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן-הָעַמִּים וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם מִן-הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר נְפֻצוֹתֶם בָּם בִּיד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה וּבְחֶמֶה שְׁפוּכָה :
 34 * וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-מִדְבַּר הָעַמִּים וְנִשְׁפָּטְתִּי אֶתְכֶם שָׁם פָּנִים אֶל-פָּנִים : * כֹּה אֲשֶׁר נִשְׁפָּטְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִצְרַיִם כֵּן אֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם נָא אֲדֹנִי יְהוָה :

²⁶ * Et polluiam eos in dogmatibus suis cum tra-
ducerem ego omne aperiens vuluam, ut deleam
eos, ut sciant quia ego Dominus.

²⁷ * Idcirco loquere ad domum Israel, fili ho-
minis, & dices ad eos: Hæc dicit Adonai Domi-
nus; Usque ad hoc ad iracundiam prouocarunt
me patres vestri in delictis suis in quibus deli-
querunt in me.

²⁸ * Et introduxi eos in terram qua leuavi ma-
num meam ut darem eam illis, & viderunt om-
nem collem excelsum et omne lignum nemorosum,
& immolauerunt ibi diis suis, & posuerunt ibi
furorem munerum suorum, et posuerunt ibi odo-
rem suauitatis eorum, & libauerunt ibi liba-
mina sua.

²⁹ * Et dixi ad eos: Et quid est excelsum, quia
vos intratis illuc? & vocauerunt nomen eius
Excelsum usque in hodiernum diem.

³⁰ * Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit
Adonai Dominus; Si in iniquitatibus patrum ve-
strorum vos polluimini, & post abominationes
eorum vos fornicamini:

³¹ * Et in primitiis donorum vestrorum, & in
separationibus vestris, cum traducitis filios ve-
stros in igne, vos polluimini in omnibus cogita-
tionibus vestris usque in hodiernum diem: & ego
respondebo vobis domus Israel. Viuo ego, dicit
Adonai Dominus, si respondebo vobis.

³² * Et si ascendet in spiritum vestrum hoc, &
non erit quemadmodum vos dicitis, Erimus si-
cut gentes & sicut tribus terræ, ut seruiamus
lignis & lapidibus.

³³ * Propterea viuo ego, dicit Adonai Domi-
nus, si non in manu forti, & in brachio excelso,
& in furore effuso regnabo super vos.

³⁴ * Et educam vos de populis, & suscipiam
vos de regionibus quod dispersi estis in eis in ma-
nu forti, & in brachio excelso, & in furore ef-
fuso.

³⁵ * Et adducam vos in desertum populorum,
& contendam iudicio ad vos ibi facie ad fa-
ciem. * Quemadmodum iudicio contendi ad
patres vestros in deserto terræ Egypti, sic iudi-
cabo vos, dicit Adonai Dominus.

²⁶ * καὶ μιανῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐν τῇ δια-
πορεύσει αἰμα πᾶν διανοῖτον μήτην ὅπως ἀφανίσω αὐ-
τοὺς, ἵνα γινώσκῃ ὅτι ἐγὼ κύριος.

²⁷ * διὰ τοῦτο λαλήθην πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, ἥ ἐδύ-
στροπος, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς· τὰδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος,
ἕως τοῦτου παρώργισθόν με. Ὁ πατέρες ὑμῶν ἐν τοῖς
σφαπλώμασιν αὐτῶν ἐν οἷς παρέπεσον εἰς ἐμέ.

²⁸ * καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἤρα τὴν χεῖ-
ρά μου τοῦ δοῦναι αὐτῶν αὐτοῖς, καὶ εἶδον πάντα βεβρῶ-
ν ὑψηλόν. καὶ πᾶν ξύλον κατασκίον, καὶ ἔδυσαν ἐκεῖ τοῖς
θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ ὄργανα τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ
ἔταξαν ἐκεῖ ὁσμὴν δωδύας αὐτῶν, καὶ ἔσπεισαν ἐκεῖ
σπονδάς αὐτῶν.

²⁹ * καὶ εἶπα πρὸς αὐτοὺς, καὶ τί ἐστὶν ἄβαμα ὅτι ὑμεῖς
εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ, καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἄβαμα
ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

³⁰ * διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, τὰδε λέγει
Ἀδωναὶ κύριος, εἰ ἐν ταῖς δυνάμεις τῶν πατέρων ὑμῶν
ὑμεῖς μιανέσθε, καὶ ὁπίσω τῶν βδελυμάτων αὐτῶν ὑ-
μεῖς ἐκπορνύετε.

³¹ * ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δωματίων ὑμῶν, ἐν τοῖς ἀ-
φορισμοῖς ὑμῶν ἐν τῇ διαίτῃ τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πυρὶ, ὑ-
μεῖς μιανέσθε ἐν πᾶσιν τοῖς ἐνθυμήμασιν ὑμῶν ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐγὼ δποκηθὼ ὑμῖν οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ.
(ὡς ἐγὼ λέγει Ἀδωναὶ κύριος, εἰ δποκηθῶμαι ὑμῖν.

³² * καὶ εἰ ἀναβήσεται ὁ πῦρ τοῦ πυθμένα ὑμῶν τοῦτο, καὶ οὐκ
ἔσται ὅν τρόπον ὑμεῖς λέγετε, ἐσόμεθα ὡς τὰ ἔθνη καὶ ὡς
αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, τοῦ λατρεύειν ξύλοις καὶ λίθοις.

³³ * διὰ τοῦτο (ὡς ἐγὼ, λέγει Ἀδωναὶ κύριος, εἰ μὴ ἐν
χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κε-
χυμῶ βασιλεύσω ἐφ' ὑμᾶς.

³⁴ * καὶ ἔξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέξομαι ὑ-
μᾶς ἐκ τῶν χωρῶν & διεσκορπίσθητε ἐν αὐτοῖς ἐν χειρὶ
κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυ-
μῶ.

³⁵ * καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν ἔρημον τῶν λαῶν, καὶ
διακηθήθωμαι πρὸς ὑμᾶς ἐκεί ἐπὶ σῶπον καὶ ἐπὶ σῶπον.

³⁶ * ὅν τρόπον διεκήθην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ γῆς αἰγύπτου, οὕτως κρινῶ ὑμᾶς, λέγει Ἀδων-
αὶ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁶ Et pollui eos in muneribus suis, cum transferrent omne quod aperit vuluam, ut desolarem eos, ut scirent quia ego Dominus.

²⁷ Propterea vaticinare ad domum Israel, fili hominis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc irritauerunt me pa-
tres vestri, quod præuicati sunt in verbum meum præuicationem.

²⁸ Et introduxi eos in terram quam iuraueram verbo
meo me daturum illis, & viderunt omnem collem eleuatum, & omnem arborem viridem; & immolauerunt ibi victimas suas, & dederunt
ibi irritationem oblationum suarum, & posuerunt ibi cultum sacrificiorum suorum, & libauerunt ibi libationes suas.

²⁹ Et dixi eis: Quod est excelsum ad quod vos venitis ut stultè agatis ibi: & vocatum est nomen eius Excelsum usque in diem hanc.

³⁰ Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus, Nunquid in via patrum vestrorum vos polluimini, & post abominationes
eorum vos erratis?

³¹ Et in oblatione donorum vestrorum, transferendo filios vestros per ignem, vos polluimini, & in omni cultu
idolorum vestrorum usque in diem hanc: Et ego interrogatus verbo meo respondebo vobis domus Israel: Viuo ego, dicit Dominus Deus, si
interrogatus respondero vobis verbo meo.

³² Et quod vos cogitatis, & quod ascendit in cor vestrum, manifestum est coram me: quia
vos dicitis: Erimus sicut populi & sicut cognationes prouinciarum, ut colamus lignum & lapidem.

³³ Viuo ego, dicit Dominus Deus, si non in manu forti & in brachio excelso, & in furore effuso regnabo super vos.

³⁴ Et educam vos de medio populorum, & congregabo vos de prouinciis ad quas dispersi estis, in manu forti, & in brachio excelso,
& in furore effuso.

³⁵ Et introducam vos in desertum populorum, & vindictam sumam ex vobis ibi facie ad faciem.

³⁶ Sicut vindictam sumam
pater de patribus vestris in deserto terræ Egypti, sic vindictam sumam ex vobis, dicit Dominus Deus.

והעברתי אתכם תחת השבט והבאתי אתכם
במסרת הברית: * וברותי מכם המרדנים
והפושעים כי מארץ מגוריהם אוציא אותם ואל-
אדמת ישראל לא יבוא וידעתם כי אני יהוה:
* ואתם בית ישראל כה אמר אדני יהוה
איש גלוליו לכו עבדו ואחר אם אינכם שמעים
אלי ואת שם קדשי לא תחללו עוד במתנותיכם
ובגלוליכם:
* כי בהר קדשי בהר מרום ישראל נאם אדני
יהוה שם יעבדני כל בית ישראל בלח בארץ
שם ארצם ושם אדרוש את תרומתיכם ואת
ראשית משאותיכם בכל קדשיכם:
* בריח ניהח ארצה אתכם בהוציא אתכם מן-
העמים וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפצתם
בם ונקדשתי בכם לעיני הגוים:
* וידעתם כי אני יהוה בהביאי אתכם אל-
אדמת ישראל אל הארץ אשר נשאתי את ידי
לתת אותה לאבותיכם:
* וזכרתם שם את דרכיכם ואת כל עלילותיכם
אשר נטמאתם בם ונקטתם בפניכם בכל-
רעותיכם אשר עשיתם: * וידעתם כי אני יהוה
בעשותי אתכם למען שמי לא כדרכיכם הרעים
ובעלילותיכם הנשחתות בית ישראל נאם אדני
יהוה: * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
* בן אדם שים פניך דרך תימנך והטף אל-
דרום והנבא אל יער השדה נגב: * ואמרת ליער
הנגב שמע דבר יהוה: כה אמר אדני יהוה הנני
מצירת בך אש ואכלה בך כל עץ לח וכל עץ
יבש לא תכבה להבת שלהבת ונצרכו בה כל
פנים מנגב צפונה:

37 * Et subiiciam vos scepro meo, & indu-
cam vos in vinculis foederis.
38 * Et eligam de vobis transgressores & im-
pios, & de terra incolatus eorum educā eos,
& in terram Israel non ingredientur, & scie-
tis quia ego Dominus. * Et vos domus
Israel, hæc dicit Dominus Deus: Singuli
post idola vestra ambulate, & seruite eis.
Quod si & in hoc nō audieritis me, & no-
men meum sanctū pollueritis ultra in mu-
neribus vestris & in idolis vestris:
40 * In monte sancto meo, in monte excel-
so Israel, ait Dominus Deus, ibi seruiet
mihi omnis domus Israel, omnes inquam
in terra in qua placebunt mihi: Et ibi quæ-
ram primitias vestras, & initium decimarū
vestrarum in omnibus sanctificationibus
vestris.
41 * In odorē suauitatis suscipiam vos, cum
G eduxero vos de populis, & congregauero
vos de terris in quas dispersi estis, & sancti-
ficabor in vobis in oculis nationum.
42 * Et scietis quia ego Dominus, cum ad-
duxero vos ad terrā Israel, in terra pro qua
leuaui manum meam vt darem eam patri-
bus vestris.
43 * Et recordabimini ibi viarum vestrarū,
& omnium scelerum vestrorum quibus
polluti estis in eis, & displicebitis vobis in
conspectu vestro in omnibus malitiis ve-
stris quas fecistis. * Et scietis quia ego Dñs
cum benefecero vobis propter nomē meū,
& nō secundum vias vestras malas, neque
secundum scelera vestra pessima domus
Israel, ait Dominus Deus. * Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
46 * Fili hominis, pone faciem tuam con-
tra viam Austri, & stilla ad Africū, & pro-
pheta ad saltum agri meridiani.
47 * Et dices saltui meridiano: Audi verbū
Domini, Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego succendam in te ignem & comburam
in te omne lignum viride & omne lignum
aridum. Non extinguetur flamma succen-
sionis, & comburetur in ea omnis facies ab
Austro vsque ad Aquilonem.

תרגום יונתן

37 ואני עליון גזירת דיני ואעיל יחזקאל במסרת קיסמא
והוצאתי את ישראל לא יעלה וידעון ארי אגא יי
ובמרת דתכחן ליתכון צבן לקבלא למימרי וית שמא דקדשי לא תחלח עוד במתנתכון ובטעותכון
40 ארי בטורא דקדשי בטור קדשא דישאל אמר יי אלהים חסן ופלחון קדמי כל בית ישראל בלחון בארע חניא חסן ותקבל קרבנהון
בפריע ותמן אתכע ית אפר שותכון וית ריש אצותכון בכל קדשיכון
41 בריח קרבן לרענא ותקבל קרבנכון בפריע כד אפיק יחזקאל מביני עסמא ואכנש יחזקאל מן מדינתא דאחברתחן בהון ואחקדש בכון
לעיני עסמא: * ותדעון ארי אגא יי כד אעיל יחזקאל לארעא דישאל לארעא דקיסמא במימרי למחן יתה לאבתהכון
43 ותדברון חסן ית אורחכון וית כל עובדיכון דאסתאבתון בהון ותדברון ותהון חסן בכל בישתכון דעברתון:
44 ותדעון ארי אגא יי כד אעבר עמכון בדיל שמי לא באורחכון בישתא וכעובדיכון מחבלא בית ישראל אמר יי אלהים:
46 בר אדם קבל נבואה לאורח דרומא ואלף על דרומא ואחנבי על חרשא
47 ותהון פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: * ותימר לחרשא דדרומא קבל פתגמא דיני כדנא אמר יי אלהים הא אגא מדליק בך אשתא ותקטל בך כל אילן
רטיב וכל אילן יקיש לא חספי לשלהוביתא דמיציא ויתרשמון בה כל אפאי מדרום לצפונא

* Et transire faciam vos sub virga mea, & inducam vos in numero.

* Et eligā ex vobis impios & rebelles; quia de incolatu eorū educam eos, et in terram Ifrael non ingredientur, & scient quia ego Dominus.

* Et vos domus Ifrael, hæc dicit Adonai Dominus: Vnusquisque adinventiones suas auferre, & post hæc si vos audieritis me, & nomen meum sanctum non pollueritis ultra in muneribus vestris, & in adinventionibus vestris.

* Quia in monte meo sancto in monte excelso Ifrael, dicit Adonai Dominus, ibi seruiunt mihi omnis domus Ifrael in finem in terra, & ibi suscipiam eos, & ibi visitabo primitias vestras, et primitias separationum vestrarum, in omnibus sanctificationibus vestris.

* In odore suauitatis suscipiam vos, cum e- duxero ego vos de populis, & suscepero vos de regionibus in quibus dispersi estis in eis, & sanctificabor in vobis ante oculos populorum.

* Et scietis quia ego Dominus, cum induxero ego vos in terram Ifrael, in quam leuavi manum meam ut darem eam patribus vestris.

* Et recordabimini illic viarum vestrarum, & adinventionum vestrarum, quibus polluti estis in eis, & percutietis facies vestras in omnibus malitiis vestris,

* Quas cognoscetis, quia ego Dominus, cum fecero ego sic vobis, ut nomen meum non violetur, non secundum vias vestras malas, neque secundum adinventiones vestras corruptas, domus Ifrael, dicit Adonai Dominus.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, firma faciem tuam super The- man, & respice ad Austrum, & prophetiza super saltum ducem Australem.

* Et dices syluæ Australi: Audi sermonem Domini: hæc dicit Dominus; Ecce ego succendo in te ignem, & deuorabit in te omne lignum viride, & omne lignum aridum, non extinguetur flamma succensa, & ardebit in ea omnis facies à meridie vsque ad Aquilonem.

* καὶ διάξω ὑμᾶς ὑπὸ τῆς ράβδου μου, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθμῷ. * Ἐκλέξω δὲ ὑμῶν τοὺς ἀσεβεῖς, ὅτι ἀφρηνοὶ ἐστέ, διότι ἐκ τῆς παροικεσίας αὐτῶν ἐξάξω αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται. * Ἐπιγνώθον) διότι ἐγὼ κύριος. * καὶ ὑμεῖς οἱ ἱσραὴλ, τὰ δὲ λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἕκαστος τὰς ἐπιτηδύματάς αὐτῶν ἐξάρατε, καὶ μετὰ τὰ ἐκ τῶν ὑμῶν εἰσακούπητέ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βεβηλώσητε ἐπὶ ἐν τοῖς ὅροις ὑμῶν, ἐν τοῖς ἐπιτηδύμασιν ὑμῶν.

* διότι ἐπὶ τοῖς ὅροις μου τὸ ἅγιον ἐπὶ ὅροις ὑψηλοῦ Ἰσραὴλ λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἐκεῖ δουλεύουσίν μοι πάντες οἱ ἱσραὴλ εἰς τέλος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκεῖ προσδέξομαι αὐτοὺς, καὶ ἐκεῖ ἐπισκεψομαι τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἀφορισμῶν ὑμῶν, ἐν πάσι τοῖς ἁγίσμασιν ὑμῶν.

* ἐν ὁσμῇ θυμῶν προσδέξομαι ὑμᾶς, ἐν τῇ ἐξαγαγῆν με ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέχεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν χωρῶν ἐν αἷσι διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς, καὶ ἀγαθῶν ἐμαὶ ἐν ὑμῶν κατ' ὀφθαλμοῖς τῶν λαῶν.

* καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. ἐν τῇ εἰσαγαγῆν με ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν ἡγία τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν τοῖς πατράσιν ὑμῶν.

* καὶ μνησθήσεσθε ἐκεῖ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τῶν ἐπιτηδύματων ὑμῶν, οἷς ἐμαίεσθε ἐν αὐταῖς, καὶ κόψεσθε τὰς περὶ σῶπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν,

* αἷς ἐπιγνώσεσθε. διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῇ ποιῆσαι με οὕτως ὑμῶν, ὅπως τὸ ὄνομά μου μὴ βεβηλωθῇ, οὐ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιτηδύματάς ὑμῶν τὰ διεφθαρμένα οἷα Ἰσραὴλ, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

* καὶ ἐχρῆτο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων·

* Ὡς δὴ ἄνθρωπος ἤγειρεν τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θάλασσαν, & ἐπὶ βλεψὸν ἐπὶ δαυὶν, καὶ ἀφῆκε τὸν θυμὸν ἡγαῖ μὲν ναγέβ.

* καὶ ἔρριψεν τὸν θυμὸν ναγέβ· ἄκκε λόγον κυρίου, τὰ δὲ λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ θάψω ἐν τοῖς πυρὶ, καὶ καταφάγε) ἐν τοῖς πᾶσι ξύλον χλωρόν, καὶ πᾶσι ξύλον ξηρόν, οὐ σβεσθήσεται ἡ φλόξ ἡ ἐξαφθεῖσα. καὶ κατακαυθήσεται ἐν αὐτῇ πᾶς πρὸς ὅσον ἀπὸ ἀφελισίου ἕως βορρᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et ponam in vobis decretum iudiciorum meorum, & introducam vos in vinculo fœderis. 18 Et separabo ex vobis eos qui prauaritati sunt, & transgressi sunt verbum meum; de terra habitationis eorum educam eos, & in terram Ifrael nō ingredientur: & postea & scietis quia ego Dominus.

19 Et vos domus Ifrael, hæc dicit Dominus Deus: Quisque cultum idolorum suorum ite colite: & postquam conuersi estis, non vultis obedire verbo meo. Et nomen sanctum meum ne violatis amplius in muneribus vestris, & in idolis vestris: quam conuersi estis, non vultis obedire verbo meo. Et nomen sanctum meum ne violatis amplius in muneribus vestris, & in idolis vestris: quam conuersi estis, non vultis obedire verbo meo.

20 Quia in monte sancto meo, in monte sancto Ifrael, dicit Dñs Deus, ibi seruiet coram me omnis domus Ifrael vniuersa in terra vi- uorum; ibi suscipietur oblatio eorum citò. Et ibi quarum primitias vestras & initium ciborum vestrorum, in omnibus sanctificationibus vestris. 21 In odore oblationis voluntariæ suscipietur oblatio vestra citò, cum eduxero vos de medio populorum, & congregauero vos de provinciis in quibus dispersi estis; & sanctificabor in vobis in oculis populorum.

22 Et scietis quia ego Dominus: cum in- duxero vos in terram Ifrael, in terram quam iuravi in verbo meo me daturum patribus vestris. 23 Et recordabimini ibi viarum ve- strarum & omnium operum vestrorum in quibus polluti estis, & gemetis, idque spectantes omnia mala quæ fecistis.

24 Et scietis quia ego Dominus, cum fecero vobiscum propter nomen meum, non secundum vias vestras malas, nec secundum ope- ra vestra corrupta domus Ifrael, dicit Dominus Deus.

25 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: 26 Fili hominis, suscipe prophetiam ad viam Austri, & doce ad Austrum, & vaticinare super syluam agri meridiani.

27 Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburet in te omne arborem viridem & omnem arborem aridam; neque extinguetur flamma consumens, & signa combustionis erunt in ea omni faciei ab Austro vsque ad Aquilonem.

* וראובל בשרכי יהוה בערתיה לא תכבה:
* ואמר אהה אדני יהוה המה אמרים לי הלא
ממשל משלים הוא:

כא

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
* בן אדם שים פניך אל ירושלם והטף אל-
מקדשים והנבא אל אדמת ישראל:
* ואמרת לאדמרת ישראל כה אמר יהוה הנני
אליך והוצאתי חרבי מתערה והכרתי ממך צדיק
ורשע:

* יען אשר הכרתי ממך צדיק ורשע לכן תצא
חרבי מתערה אל כל בשר מנגב צפון:
* וידעו כל בשר כי אני יהוה הוצאתי חרבי
מתערה לא תשוב עוד:

* ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים ובמרירות
תאנח לעיניהם:

* והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת
אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורפוא כל ידים
וכהתה כל רוח וכל ברפים תלכנה מים הנה באה
ונהיתה נאם אדני יהוה:

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
* בן אדם הנבא ואמרת כה אמר יהוה אמר חרב
חרב הוחרדה וגם מרוטרה:

* למען טבח טבח הוחרדה למען היה לה פרק
מרטה או נשיש שבט בני מאסת כל עץ:
* ויתן אתה למרטה לתפש בכף היא הוחרדה חרב
והיא מרטה לתת אותה ביד הורג:

* זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי היא
בכל נשיאי ישראל מגורי אל חרב תיואר עמי
לכן ספק אל ירך:

* Et videbit vniuersa caro, quia ego Do-
minus succendi eam, nec extinguetur.
* Et dixi; A, a, a, Domine Deus. Ipsi dicunt
de me: Per parabolas loquitur iste.

CAP. XXI.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam ad
A Hierusalem, & stilla ad sanctuaria, & pro-
pheta contra humum Israel.

3 * Et dices terræ Israel: Hæc dicit Domi-
nus Deus; Ecce ego ad te, & eiiciam gladiū
meum de vagina sua, & occidam in te ius-
tum & impium.

4 * Pro eo autem quod occidi in te iustum
& impiū, idcirco egredietur gladius meus
de vagina sua ad omnem carnē ab Austro
vsque ad Aquilonem.

5 * Vt sciat omnis caro, quia ego Domi-
B nus eduxi gladium meum de vagina sua ir-
reuocabilem.

6 * Et tu fili hominis ingemisce in contri-
tione lumborum, & in amaritudinibus in-
gemisce coram eis.

7 * Cumque dixerint ad te: Quare tu ge-
mis? dices: Pro auditu; quia venit, & tabes-
cet omne cor, & dissoluētur vniuersæ ma-
nus, & infirmabitur omnis spiritus, & per
cuncta genua fluent aquæ. Ecce venit, &
fiet, ait Dominus Deus.

8 * Et factus est sermo Domini ad me, di-
cens:

9 * Fili hominis, propheta, & dices: Hæc
C dicit Dominus Deus: Loquere; Gladius,
gladius exacutus est & limatus.

10 * Vt cædat victimas exacutus est, vt
splendeat limatus est. Qui moues sceptrū
filij mei succidisti omne lignum.

11 * Et dedi eum ad leuigandum, vt tenea-
tur manu. Iste exacutus gladius, & iste li-
matus est in manu interficientis.

12 * Clama & vlula fili hominis; quia hic
factus est in populo meo, hic in cunctis du-
cibus Israel qui fugerāt, gladio traditi sunt
cum populo meo. Idcirco plaude super
femur.

תרגום יונתן

* ויחזון כל בני בשרא ארי אנא וי אדלקמה לא תספי:
* ואמרת קבל בעותי וי אלהים הא אנון אמרין לי הלא מסתל מתלין הוא

כא

1 ויהוה פתגם נבואה מן קדם וי עמי למימר:
2 * ותימר לארעא דישראל כדון אמר וי הא אנא שלח רגזי עלך ואפיק חרבי מלדנה ואגלי מניך זכאך בדיל לשיצאה חייבך:
3 חלף דאגלי מניך זכאך בדיל לשיצאה חייבך כון תפוק חרבי מלדנה על כל בשרא מדרומא לצפונא:
4 * וארת בר אדם אתאנח בזיע חרצין ובמרר חתאנח לעיניהון:
5 ויהא ארי יסרון לך על מה את מתאנח ותימר על בסורתא ארי אתיא ויתקסי כל לב ויתרשלן כל ידן ותעמי כל רוח וכל רכוביא ותאשון כמיא הא
6 * ויהוה פתגם נבואה מן קדם וי עמי למימר:
7 * בר אדם אתנבי ותימר כדון אמר וי
8 * ויהוה פתגם נבואה מן קדם וי עמי למימר:
9 * בר אדם אתנבי ותימר כדון אמר וי
10 * בר אדם אתנבי ותימר כדון אמר וי
11 * ויהב פרענותהון לאתמסרא ביד מלכא דבבל היא מחת חרבא היא חתי פרענותהון למססר ויהון ביד קטולין:
12 * צוח ואיליל בר אדם ארי היא הורג בעמי היא בכל רברבי ישראל קטולי חרבא אתכנשו ואתו על עמי מסחור סחור כון ספח על ירכא:

* Et cognoscet omnis caro, quia ego Dominus
succendi illam, & non extinguetur.
* Et dixi: Nequaquam Domine, ipsi dicunt ad
me: Nonne parabola est quæ dicitur hæc?

CAP. XXI.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:
* Idcirco vaticinare fili hominis, & firma
faciem tuam contra Hierusalē, & aspice ad san-
cta eorum, & propheta de terra Israel.

* Et dices ad terram Israel: Hæc dicit Adonai
Dominus: Ecce ego ad te, & educam gladium
meum de vagina sua, & exterminabo ex te in-
iustum & iniquum.

* Eo quod exterminabo ex te iniquum &
iniustum, sic egredietur gladius meus de vagina
sua super omnem carnem Meridiei usque ad
Aquilonem.

* Et cognoscet omnis caro, quia ego Dominus
eduxi gladium meum de vagina sua, & non re-
ducam ultra.

* Et tu fili hominis, ingemisce in contritione
lumborum tuorum, & in doloribus gemes ante
oculos eorum.

* Et erit si dixerint ad te; Propter quid tu ge-
mis? Et dices: Super nuncio quia venit; & fran-
getur omne cor, et dissoluentur vniuersæ manus,
& exanimabitur omnis caro, & omnis spiri-
tus, & omnia femora polluentur humore. Ecce
venit & erit, dicit Dominus Deus.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
* Fili hominis, propheta, & dices: Hæc dicit
Adonai Dominus: Dic, Gladius gladius acuerē,
& irascere:

* Ut iugules iugulationes; acuerē ut sis in
splendorem, paratus in desolationem iugula, con-
temne, repelle omne lignum.

* Et dedit eam paratum ut teneret manum
eius. Exacutus est gladius, est paratus, ut daret
ipsum in manus interficientium.

* Clama, vlula fili hominis; quia hic factus
est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel.
Qui propè habitabant apud me in gladium fa-
cti sunt cum populo. Idcirco plaude super manum
tuam.

* (Ὁ πῶνός) πᾶσα σὰρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέκαυσα
αὐτὴν, & ἐσβέσθησεν. * Ἐῖπον, μηδ' αὖτως κύριε αὐτὸ λέ-
γουν πρὸς με, ἐχὶ ἀβρολή ἐστιν λεγομένη αὐτῇ;

καί

* Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων
* διὰ τοῦτο περὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ζώων τῶν
πρὸς ὧν ἐστὶν ἱερουσαλὴμ, καὶ πᾶν τὸ ἐν τῇ γῇ
ἀγία αὐτῶν καὶ περὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς γῆς τοῦ ἱσραὴλ.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς τὴν γῆν τοῦ ἱσραὴλ, τὰ ὅσα λέγει ἁ-
δωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σέ, καὶ ἐκπάσσω τὸ ἐλ-
κιδίόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξολεθρεύσω ἐν τῇ
ἀδίκῃ καὶ ἀνόμῳ.

* ἀπὸ τῶν ἐξολεθρεύσω ἐν τῇ ἀνομίᾳ καὶ ἀδίκῃ, ὅ-
πως ἐξελεύσεται τὸ ἐλκιδίόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ
ἐπὶ πᾶσιν σαρκὶ ἀφ' ἡλίου τοῦ ἑως βορρᾶ.

* καὶ πῶνός) πᾶσα σὰρξ ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέ-
κασα τὸ ἐλκιδίόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐκ
ἔτι ἔτι.

* καὶ σὺ ὡς ἀνθρώπος, κατὰ σκῆμα ἐν σιωπῇ ὡς φύος
σου, καὶ ἐν ὁδῷ σου ἐκείνῃ κατὰ ὁδοὺς αὐτῶν.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ πόλει πρὸς σέ, ὅπως τίνος σὺ ἐκεί-
νης; καὶ ἐρεῖς, ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ διότι ἔρχεται, καὶ θραυ-
θήσεται πᾶσα καρδία, καὶ ἀσθενήσονται πᾶσαι χεῖ-
ρες, καὶ ἐκψύξει πᾶσα σὰρξ, καὶ πᾶν πνεῦμα, καὶ πᾶν
τε μὲν μοιωθήσονται ὑγρασία. ἰδοὺ ἔρχεται καὶ
ἔσται, λέγει κύριος ὁ θεός.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων

* ὡς ἀνθρώπος, περὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν ζώων, τὰ ὅσα λέγει ἁδων-
αὶ κύριος, εἶπον, ῥομφαία ῥομφαία ὀξύς, ὅτι θυμώθητι

* ὅπως σφάζεις σφάγια. ὀξύς ὅπως γυνὴ εἰς
εἰς ὧν, ἐτοίμη εἰς ἀνάλυσιν σφάζει, ἐξουθενεῖ, ἀπὸ τῆς
πᾶν ἔχον.

* καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐτοίμῳ τοῦ κρατῆος χεῖρα
αὐτῆς. ἐξηκονθή ῥομφαία ἐστὶν ἐτοίμη, τὸ δοῦναι αὐτὴν
εἰς χεῖρας ἀποκτείνωντων.

* ἀνὰ κρατὶς ὀλόλυσον ὡς ἀνθρώπος, ὅτι αὐτὴ ἐγένετο
ἐν τῷ λαῷ μου, αὐτὴ ἐν πᾶσιν τοῖς ἀφ' ἡμερῶν τοῦ
ἱσραὴλ, & παροικῶνές μοι εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺ τῷ
λαῷ. διὰ τοῦτο κρήνη ἐπὶ τῷ χεῖρά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et videbunt vniuersi filij carnis quia ego Dominus succendi eam, non extinguetur.
Domine Deus. Ecce ipsi dicunt mihi: Nonne assumens parabolam iste est?

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me, dicens:
* Fili hominis suscipe prophetiam in Ierusalem, & doce ad san-
ctuarium, & vaticinare contra terram Israel.

* Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto furorem meum contra te,
& educam gladium meum de vagina sua, & migrate faciam ex te iustos tuos ut consumam peccatores tuos; ideo egredietur gladius meus de vagina sua contra omnem carnem ab Austro
usque ad Aquilonem.

* Et scient omnes filij carnis, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua, non reuertetur ultra.

* Et tu fili hominis ingemisce in commotione lumborum, & in amaritudine ingemisce ante oculos eorum.

* Et erit, si dixerint tibi: Quare tu gemis? & dices: Propter nuncium quod venit, & dissoluetur omne cor, & remissa erunt vniuersæ manus, & obscurabitur om-
nis spiritus, & omnia genua defluent sicut aquæ. Ecce venit & firmabitur, dicit Dominus Deus.

* Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me dicens:
* Fili hominis, vaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Dic, Gladius regis Babylonis occidet, &
gladius filiorum Amon exacuetur, & consumet.

* Ut occidat occisionem, euaginat usque, ut faciat vltionem, exacutus est, pro eo quod
lætata sunt tribus domus Iuda & Beniamin ob tribus Israel, quando migraverunt, eo quod seruissent idolis: & conuersæ sunt ipsæ ut erra-
rent post simulachra lignea.

* Deditque vltionem eorum ut traderentur in manum regis Babylonis. ipsa est percussio gladij, ista erit vltio eo-
rum, ut tradantur in manum interficientium.

* Clama & vlula fili hominis, quia ista fuit in populo meo: ista fuit in vniuersis principibus
Israel, occidentes gladio congregati sunt, & venerunt contra populum meum per circuitum. idcirco plaudes super femur.

* Quia iustificatus est: & quid si & tribus
repulsa fuerit, non erit, dicit Adonai Dominus.

* Et tu fili hominis, propheta & plaude ma-
num super manum, et duplica gladium. Tertius
gladius, intersectorum est gladius intersectorum
magnus, & obstupescere facies eos: * Ut fran-
gatur cor eorum, & multiplicentur infirmi, su-
per omnem portam eorum, et traditi sunt in iu-
gulationes gladii. Bene acutus fuit in occisionem,
bene fuit in fulgorem, sicut fulgur pertransi.

* Acuere à dextris & à sinistris, quocunque
facies tua excitetur. * Et ego autem plaudam
manu mea ad manum meam, et remittam furo-
rem meum; ego Dominus locutus sum.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Et tu fili hominis, pone tibi duas vias, ut
ingrediatur gladius regis Babylonis: de regione
vna egredientur duo imperia, ut parent manum
pungentem, in initio viae vniuscuiusque ciuitatis
pungentem. * Ordinabis, ut ingrediatur gla-
dius ad Rabbath filiorum Ammon, & ad Iudā,
& ad Hierusalem in obsidione. * Quia stabit
rex Babylonis in antiquam viam, in initio dua-
rum viarum, ad diuinandum diuinationem, ut scatere
faciat virgam, & interroget in sculptilibus, et
iecur consultet. * A dextris eius: & facta est
diuinitio super Hierusalem, ut ponat vallum, ut
aperiat os in clamore, & exaltet vocem cum cla-
more tubæ, ut ponat vallum contra portas eius,
& ponat aggerem, & edificet munitiones.

* Et ipse eis quasi diuinans diuinationem co-
ram eis, computans hebdomadas eis, et ipse me-
morans iniquitatem eorum, ut capiantur.

* Idcirco hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo
quod recordati estis iniquitatum vestrarum cum
reuelarentur impietates vestre, ut viderentur
peccata vestra in omnibus iniquitatibus ve-
stris, et in omnibus adinventionibus vestris, pro
eo quod recordati estis, in istis capiemini.

* Et tu prophane, inique, dux Israel, cuius
venit dies in tempore iniquitatis finis.

* Hæc dicit Adonai Dominus: Aufer cidarim,
& repelle coronam: ipsa nō talis erit: humiliasti
excelsum, & subleuasti humile.

* ὅππῃ δὲ μακάριον. & τί ἐστὶν φυλὴ ἀπὸ τῆς οὐκ ἔσται, λέ-
γει ὁ κύριος. * ὅτι ἐν τῇ ἀνθρώπων, ἀποφύγετε τὸν
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ κυρίου, & διπλασιάσει ῥομφαίαν.
ἡ τῆς ῥομφαίας, τῶν μακάριων ἐστὶν ῥομφαία τῶν μακάριων
ἡ μεγάλη, καὶ ἐκστήσει αὐτοὺς. * ὅπως ἴδωσιν ἡ καρ-
δία αὐτῶν, καὶ πληθυνθῶσιν. * ἀποφύγετε τὸν πᾶσαν
πύλιν αὐτῶν, καὶ ἀφάγετε τὸν εἰς σφάγια ῥομφαίας. ὅτι
ὁ κύριος γέγονεν εἰς σφάγια, ὅτι γέγονεν εἰς σφάγια, ὡς
ἀπὸ τῆς διαπορεύσεως. * ὁ κύριος ἐν δεξιῶν & ἐν ἀντι-
ποσώπων τοῦ κυρίου. * καὶ ὁ κύριος ἐκ τῆς χειρὸς
χειρὸς μου πρὸς χειρὸς μου, καὶ ἐπαφήσω τὸν θυμὸν μου,
ἐν τῷ κύριῳ λελάληκα. * ὁ κύριος λέγει τῷ κύριῳ πρὸς
με λέγων. * καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπων, διατάξον σεαυτὸν δύο
ὁδοὺς, & εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βασιλέως βαβυλωνίου ἐν
χώρῃ μιᾶς ἐξ ἐλθόντων αἰδῶν δὲ χειρὸς, ἐτοιμάσαι χει-
ρα καὶ τοῦτον, ἐπὶ δὲ χειρὸς ὁδοῦ ἐκάστης πόλεως καὶ τοῦτον
διατάξας, ὅτι εἰσελθεῖν ῥομφαίαν ἐπὶ βαβυλῶν ὡς
ἀμύων, & ἐπὶ τὴν ἰούδαν, & ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν πολιορ-
κίᾳ. * διότι πᾶσι βασιλεὺς βαβυλωνίου ἐπὶ τὴν
δὲ χειρὸς ὁδοῦ, ἐπὶ δὲ χειρὸς τῶν δύο ὁδῶν, & μετὰ τὸν αὐτὸν
μαντείαν, & ἀναβέσσει ῥάβδον, καὶ ἐπερωτήσας ἐν τοῖς
γλυπτοῖς. καὶ ἡ πᾶσι σκοπήσας αὐτὸν
ἐν δεξιῶν αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπων, ἐπὶ ἱερου-
σαλὴμ, & βαλεῖν χάρακα τοῦ διακρίναι σώμα ἐν βοῇ,
ἐν ψῶσαι φωνῇ μὲν κραυγῆς σάλπιγγος, & βαλεῖν
χάρακα ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῆς, & βαλεῖν χῶμα, & οἰκο-
δομήσας βελόσας. * ὁ κύριος αὐτοῖς ὡς μετὰ τὸν αὐτὸν
νοσ μαντείαν ἐνώπιον αὐτῶν, ἐβδόμαζον τὰς ἐβδομάδας
αὐτοῖς, & αὐτοῖς ἀναμνήσκων ἀδικίαν αὐτῶν, & συλλη-
φθῆναι. * διὰ τοῦτο τὰδε λέγει ὁ κύριος, ὁ κύριος ὁ
ἀνεμνήσας τὰς ἀδικίας ὑμῶν ἐν τῇ ἀπκαλυφθῆναι
τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, & ὁράσθαι τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἐν
πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, & ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύμα-
σι ὑμῶν ἀπὸ τῶν ἀνεμνήσατε ἐν τοῖς αἰώσεσθε.
καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπων, ἀνομιε, ἀφῆγε μὲν ἐν τῇ ἀνθρώπων, ὅτι
ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. * τὰδε λέγει ὁ κύριος
κύριος. ἀφελὸς τὴν κίδαριν, καὶ ἀπόθετε τὸν σέφθρον.
αὐτὴν ἐτοιμάσας, ἐτοιμάσας τὸν ὑψηλόν, καὶ ὑψώ-
σας τὸν ταπεινόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Quia prophetauerunt ad eos prophetae, & non sunt conuersi: & quid futurum sit in fine eorum, dic. Etiam tribus domus Iuda & Benia-
min migrando migrabunt, & propter opera sua mala non permanebunt, dicit Dominus Deus. * Et tu fili hominis vaticinare & percutere
manu ad manum, & duplicetur gladius tertio, gladius intersectorum, ipse est gladius ultionis & interfectionis magnæ qui contremiscere facit
eos. * Ut conteratur cor eorum, & multiplicentur offendicula eorum, in omnibus ciuitatibus eorum constitui occidentes gladio. Væ gla-
dio quia euaginaturs est ad occidendum, exacutus est ad excidendum. * Euaginare & occide ab Austro, & consume ab Aquilone, quo-
diu quoque facies tua est parata. * Ego quoque adducam ultionem super ultionem, & requiescere faciam indignationem meam. Ego Dominus
decreui in verbo meo. * Et factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me, dicens: * Et tu fili hominis para tibi duas vias per quas
veniant occidentes gladio regis Babylonis. Et de prouincia vna egredientur ambæ, & locum constitue, in capite biuij itineris ciuitatis locum
constitue. * Viam constitue, per quam veniant occidentes gladio de Rabbath filiorum Ammon & super eos qui sunt de domo Iuda, qui egressi
sunt de Ierusalem ut habitarent in ciuitatibus munitis. * Quoniam stetit rex Babylonis in biuij itineris in capite duarum viarum, ad diui-
nandum diuinationem: arcu ei acutus est sagittas, & consuluit simulachra, inspexit iecur. * In dexteram eius diuinitio cecidit, ut iret in
Ierusalem ad constituendum duces, ad aperiendum portas ut ingrederentur per eas occisores, & eleuarent vocem in clangore tubæ, ad consti-
tuendos duces super portas, ad comportandum aggerem & ad extruendam machinam. * Et factæ sunt eis diuinationes eorum mendacia in
oculis eorum, & auguria quibus augurabatur eis, & ipsi nesciebant quod quadraginta & nouem vicibus obseruasset & responsum sibi esset
super verbum, donec venisset ei tempus quo traderentur in manum eius. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati
estis peccatorum vestrorum cum reuelata sunt scelera vestra, ut appareant peccata vestra in omnibus operibus vestris, pro eo quod recordati
estis, in manu regis Babylonis trademini. * Et tu reus mortis impie princeps Israel, cuius interitus dies peruenit, tēpus retributionis pecca-
torū suorū. * Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim à Sarcia sacerdote magno, & tollā coronam à Sedechia rege. Dic: Iste & iste nō per-
manebūt in loco suo, sed migrando migrabūt: Godolias filius Ahicā cuius nō erat corona, tollet eam; & auferetur à Sedechia cuius erat corona.

27 * עוה עוה עוה אשימנה גם זאת לא היה עד-
בא אשר לו המשפט ונתתיו :

28 * ואתה בן-אדם הנבא ואמרת כה אמר אדני
יהוה אל-בני עמון ואל-הרפתם ואמרת חרב
חרב פתוחה לטבח מרוטה להכיל למען ברק :
29 * בחיות לך שוא בקסם לך כזב לתת אותך אל-
צוארי חללי רשעים אשר בא יומם בעת עונקן :
30 * השב אל-תערה במקום אשר נבראת בארץ
מכרותיך אשפט אתך :

31 * ושפכתי עליך זעמי באש עברתי גפית עליך
ונתתיך ביד אנשים בערים חרשי משחית :
32 * לאש תהיה לאכלה דמך יהיה בתוך הארץ
לא תזכרי כי אני יהוה דברתי :

כב

1 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
2 * ואתה בן-אדם התשפט התשפט את-עיר
הדמים ותודעתה את-כל תועבתיה :
3 * ואמרת כה אמר אדני יהוה עיר שפכת דם
בתוכה לבוא עתה ועשתה גלולים עליה לטמאה :
4 * בדמך אשר שפכת אשמת ובגלולך אשר עשית
טמאת ותקריבי ימך ותבוא עד-שנותיך על-כן
נתתיך חרפה לגוים וקלסה לכל הארצות :
5 * הקרבות והרחקות ממך יתקלסו בך טמאת
השם רבת המהומה : * הנה נשיאי ישראל איש
לזרעו היו בך למען שפך דם : * אבואם הקלו
בך לגר עשוי בעשק בתוכך יתוס ואלמנה הונתך :
6 * קדשי בזית ואת שבתתי חללת :
7 * אנשי רכיל היו בך למען שפך דם ואל-החרים
אכלו בך זמה עשו בתוכך :
8 * ערות אב גלה בך טמאת הנדרה ענו בך :

27 * Iniquitatem iniquitatem iniquitatem
G ponam eam. Et hoc non factum est donec
veniret cuius est iudicium, & tradam ei.

28 * Et tu fili hominis propheta & dic: Hec
dicit Dñs Deus ad filios Ammon & adop-
probrium eorum. et dices: Mucro, mucro
euagina te ad occidendum, lima te vt inter-
ficias & fulgeas. * Cum tibi viderentur
vana & diuinarentur mendacia, vt dareris
super colla vulneratorum impiorum, quo-
rum veniet dies in tēpore iniquitatis præ-
finita. * Reuere ad vaginam tuam: in
loco in quo creatus es, in terra natiuitatis
tuæ iudicabo te. * Et effundam super te
indignationem meam. In igne furoris mei
sufflabo in te. daboque in manus hominū
insipientium & fabricantium interitum.

32 * Igni eris cibus. sanguis tuus erit in me-
dio terræ, & obliuioni traderis: quia ego
Dñs locutus sum. CAP. XXII.

1 * ET factum est verbū Dñi ad me, dicens:
2 * Et tu fili hominis, nonne iudicas ci-
uitatem sanguinum? & ostendes ei omnes
abominationes suas. * Et dices: Hec dicit
Dñs Deus: Ciuitas effundens sanguinem in
medio sui, vt veniat tempus eius, & quæ fe-
cit idola contra semetipsam vt pollueretur.

4 * In sanguine tuo, qui à te effusus est, deli-
quisti, & in idolis tuis quæ fecisti, polluta
es. Et appropinquare fecisti dies tuos, & ad-
duxisti tempus annorū tuorum; propterea
dedi te opprobrium gentibus, & irrisione
vniuersis terris. * Quæ iuxta sunt & quæ
procul à te. Triūphabunt de te sordida, no-
bilis grandis interitu. * Ecce principes
Israel singuli in brachio suo fuerūt in te ad
effundendū sanguinē. * Patrem & matrē
contumeliis affecerunt in te, aduenam ca-
lumniati sunt in medio tui; pupillū & vi-
duā contristauerunt apud te. * Sanctuaria

mea spreuistis, & sabbata mea polluistis.
9 * Viri detractores fuerunt in te ad effun-
dendum sanguinē, & super montes come-
derūt in te, scelus opati sunt in medio tui.
10 * Verēcūdiora patris discooperuerūt in te,
immunditiā mēstruatē humiliauerūt in te.

תרנום יונת

27 חוביהו דחבו כחוביהו אפרע מנהו אף לדיו לא יתקום לה עד דאיתי עלוהי פרענות ישמעאל בר נתניה ואמסרנה בידיה :
28 ואת בר אדם אתנבי ותימר כדנן אמר יי אלהים על בני עמון ועל חסדיהו ותימר חרבא חרבא אשתליפת למקטל אשתנינח
לשיצאח בריל למתוי לה צחצוחין : * באחנכאח לך שקר באלפא לך כדבין למסר ית צוארך כצוארי קטילי רשיעא דמטא יום
הכרהו עד סעורן בישתהו : * אחיב חרבא ללנה באחר דאתבריתון בארע חתובותון אפרע מנכון : * ואשפוך עלך חסתי
באשת פרענותי אחקוף עלך ואמסרנך ביד גברין רשיעין דאומנין לחבלא : * לעממא דתקיפין באשתא חתמסרת לאשתחיצא חובת
קטולך חתא בגו ארעא לא יעול דכרניך ארי אנא יי גורה במימרי : * ויהוה פתגם נבואה סן קדם יי עמי
למימר : * ואת בר אדם חתוכה חתוכה ית קרתא דאשדיו דם זכי בגוה וחיו לה ית כל חועבתתא : * ותימר כדנן אמר יי אלהים
קרתא דאשדיו דם זכאי בגוה מטא עד חברה ודפלחין לטעותא בגוה בריל לסאבותה : * בחובת דם זכאי דאשדח חבת וכלחן טעוהיך
דפלח אשתאבת וקריב יום חכרין ומטא עד בישתוך על כן יתכתיך חסדיו לעממא ולעב לכל מדינתא : * דקריבין ודרחיקין מגיד
יחלעבת ביד סואבת שמא דסגיאין אחרגושתהא : * תא רכרבי ישראל גבר להקפיה חיו ביד בריל למשפך דם זכאי : * זכאי ואמא
אקילו בך לגיורא אנסו אנסא בגוין יתמין וארסלן אוניו ביד : * על קדשי בסרת וית ימי שבא דילי אחילת : * גברי אכלי קרצא
חיו ביד בריל למשפך דם זכאי ובטוריא פלחו ביד לטעותא ארי עצת חסאין עבדו בגוין : * ערות זכאי גליו ביד אחא טומאה עניו ביד :

* Iniquitatem iniquitatem ponā eam, neque ipsa talis erit donec veniat cui conuenit, & tradam ei. * Et tu fili hominis propheta, et dices: Hæc dicit Adonai Dominus ad filios Ammon, & ad opprobrium eorum. et dices: Mucro mucro euaginat us ad occisiones, & euaginat us ad consumptionem, surge ut fulgeas, * In visione tua vana, & in diuinando te mendacia, ut tradant te super colla intersectorum iniquorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis finis. * Reuertere ad vaginam tuam: in loco isto quo natus es in terra propria tua iudicabo te. * Et effundam super te iram meam in igne ira mea: in sufflabo in te, & tradam te in manus virorum barbarorum fabricatum corruptionem. * In igne eris cibus, sanguis tuus erit in medioterra tua. non erit tui memoria: quia ego Dominus locutus sum.

CAP. XXII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: * Et tu fili hominis, si iudicas ciuitatem sanguinum, et ostende ei omnes iniquitates eius. * Et dices: Hæc dicit Dominus: O ciuitas effundens sanguinem in medio eius, ut veniat tempus eius, & faciens cogitationes contra semetipsam, ut polluat semetipsam. * In sanguinibus tuis quos effudisti, deliquisti, et in cogitationibus tuis quas fecisti polluta es, & appropinquare fecisti dies tuos, & adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te in opprobrium gentibus, & in illusione omnibus regionibus, * appropinquabis ad te, et quæ procul distant à te, & illudet te, & clamabunt in te impura nominata, & multi in iniquitatibus tuis. * Ecce duces domus Israel unusquisque ad cognatos eius commixti sunt in te, ut effundant sanguinem. * Patri & matri maledicebāt in te, & ad aduenam auertebant in iniquitatibus in te. pupilli & viduam opprimebāt in te. * Et sancta mea spernebāt, et sabbata mea polluebāt in te. * Viri latrones fuerūt in te, ut effunderet sanguinem in te. Et in motibus comedebāt in te, et scelesti faciebāt in medio tui. * Verecundia patris discooperuerūt in te, et in immunditiis menstruatā humiliauerunt in te.

* ἀδικίῳ ἀδικίῳ ἐθήμαυ αὐτῷ, ὥς αὐτὴ τοιαύτη ἔσται ὥς ἔλθῃ ὡς καθήκει, & παρὰ δώσω αὐτῷ. * Ὁ σὺ ὦ ἀνθρώπε προφήτου ἐν ἐρεῖς τὰς λέξεις ἀδωναὶ κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ πρὸς τὸν ὀνιδισμόν αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς, ῥομφαία ῥομφαία ἐσπασμένη εἰς σφαῖλα, & ἐσπασμένη εἰς σιελείαν, εἰς ὅπως σιελῆς, ἐν τῇ ὁράσει σου τῇ ματαίᾳ, καὶ ἐν τῇ μολυβδαί σε ψαύῃ, & παρὰ δώσω ναί σε ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν μαλακῶν ἀνόντων ὧν ἦκε ἡ μέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. * Ὑπὸς ρεφε εἰς τὸν καλεόν σου ἐν τῷ τῶ τῶ ὡς γεγύνηται ἐν τῇ γῇ τῇ ἰδίᾳ σε κενώσε. * Ὁ ἐκ κεφαλῆς τοῦ τῶ ὀρῆν με ἐν πυρὶ ὁργῆς με ἐμφυσήσω εἰς σέ, & παρὰ δώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν. * ἐν πυρὶ ἔσθι κατὰ βρομα, τὸ αἷμά σε ἔσθι ἐν μέσῳ τῆς γῆς σε, καὶ μὴ γνήσῃς σε μνήα, διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα.

κβ

* Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων. * Ὁ σὺ ὦ ἀνθρώπε, εἰ κενὸς τὸ πᾶν τῶν αἱμάτων, καὶ παρὰ δώσω αὐτῇ πᾶσας τὰς δυνάμεις αὐτῆς. * καὶ ἐρεῖς τὰς λέξεις κύριος, ὡς πόλις ἐκχέουσα αἷμα ἐν μέσῳ αὐτῆς, & ἐλθεῖν καιρὸν αὐτῆς, καὶ ποιούσα ἐνθυμήματα καθ' αὐτῆς, & μιάνειν ἐαυτὴν ἐν τοῖς αἵμασιν σου, οἷς ἐξέχεας. παρὰ πέπλωκας, καὶ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν σου οἷς ἐποίησας ἐμμίαν, καὶ παρὰ σήγισας τὰς ἡμέρας σου, καὶ ἡγάγες καιρὸν ἐπὶ τὴν σου. διὰ τοῦτο δέδωκά σε εἰς ὀνιδισμόν τοῖς ἐθνέσιν, καὶ εἰς ἐμπαιγμὸν πᾶσι ταῖς χώραις. * Ταῖς ἐγγιζούσαις πρὸς σέ, καὶ ταῖς μακρὰν ἀπέχουσαις ἀπὸ σου, καὶ ἐμπαίζονταί σοι, & βοήσουσιν ἐπὶ τοῖς ἀκαθάρτοις ἡ ὀνομασίῃ, καὶ πολλοὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις σου. * Ἰδοὺ ὁ ἀφ' ἡμέρας οἴκου ἰσραὴλ ἕκαστος πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ συνεφύροντο ἐν σοί, ὥπως ἐκχέωσιν αἷμα. * πατέρα & μητέρα ἐκακολόγησαν ἐν σοί, & πρὸς τὸν πατέρα σου ἀνέστησαν ἐν σοί ἀδικίαις ἐν σοί. ὁ φθὼν & χεῖρα κατεδιωάθουν ἐν σοί. * Ὁ τὰ ἄγία με ἐξουθενούν & τὰ σάββατά μου ἐβέβηλουν ἐν σοί. * ἄνδρες λησῆσαι ἦσαν ἐν σοί, ὥπως ἐκχέωσιν αἷμα ἐν σοί. καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἡ ὁδὸν ἐν σοί, καὶ δυνάστα ἐποίησαν ἐν μέσῳ σου. * αἰχμάλωτοι πατρὸς ἀπεκαλύψαν ἐν σοί, & ἐν ἀκαθαρσίαις ἀποκαθημένους ἐταπείνουν ἐν σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propter peccata sua quibus peccauerunt, ultionem sumam ex eis. Etiam huic non permanebit corona, donec adduxero super eum ultionem Ismaelis filij Nathaniae, & tradidero eum in manum eius. * Et tu fili hominis vaticinare, & dic: Hæc dicit Dominus Deus de filiis Ammon, & de opprobriis eorum: & dices: Gladius gladius euaginat us est ad occidendum, exacutus est ad consumendum, ut splendorē habeat. * Cum prophetarent tibi falsa, cum docerent te mendacia, ut traderent ceruicem tuam, sicut ceruices occisorum impiorum, quorum dies interitus peruenit, tempus visitationis malorum suorum. * Reduc ad vaginam gladium: in loco in quo creati estis, in terra habitationis vestra ultionem sumam ex vobis. * Et effundam super te indignationem meam, in igne ultionis meae irascar contra te, & tradam te in manus virorum impiorum qui artifices sunt ad dissipandum. * Populis qui fortes sunt sicut ignis, trademini ad consumendum. Peccatum interficentium te erit in medio terræ: non subibit memoria tui, quia ego Dominus decreui in verbo meo. CAP. XXII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me, dicens: * Et tu fili hominis nonne argues, nonne reprehendes ciuitatē in cuius medio effunditur sanguis innocentis? & annuncias ei omnes abominationes suas. * Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ciuitas effundens sanguinem innocentem in medio sui, ut perueniat tempus interitus eius, & colentium idola in medio eius, ut polluant eam. * In peccato sanguinis innocentis quem effudisti peccasti, & cultu idolorum tuorum quæ coluisti polluta es: & appropinquauit dies interitus tui, & peruenit tempus mali tui. Propterea dedi te in opprobria populis, & in irrisum omnibus prouinciis. * Qui propè sunt & qui longè sunt, irridebunt te pollutam nomine, cuius tumultus sunt multi. * Ecce principes Israel in honorem tuum violenter oppresserunt in medio tui; pupillos & viduas contristauerunt in te. * Sanctuaria mea spreuisti, & dies sabbatorum meorum violasti. * Viri calumniatores fuerunt in te ad effundendum sanguinem innocentem, & in montibus seruierunt in te idolis: quia consilium peccatorum fecerunt in medio tui. * Verenda patris discooperuerunt in te; mulierem immundam humiliauerunt in te.

11 * ואיש אר-אשת רעהו עשה תועבה ואיש
אר-כלתו טמא בזמרה ואיש את אחת ברת-
אביו ענה כך :
12 * שחד לקחו כך למען שפך דם נשך ותרבית
לקחת ותבצעו רעיד בעשק ואותי שכתת נאם
אדני יהוה :
13 * והנה הפיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל-
דמך אשר היו בתוכך :
14 * היעמד לבל אדם תחזקנה ידך לימים אשר
אני עשה אותך אני יהוה דברתי ועשיתי :
15 * והפיצתי אותך בגוים וזריתך בארצות והתמתי
טמאתך ממך :
16 * ונחלת כך לעיני גוים וידעת כי אני יהוה :
17 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
18 * בן אדם הו לי בית ישראל לסוג כלם נחשת
ובדיל וברזל ועופרת בתוך כור סגים כסף היו :
19 * לכן כה אמר אדני יהוה יען היות כלכם לסגים
לכן הנני קבץ אתכם אל תוך ירושלם :
20 * קבצת כסף ונחשת וברזל ועופרת וברזל אל-
תוך כור לפחת עליו אש להנתיך בן אקבץ באפי
ובחמתי והנחתי והתכתי אתכם :
21 * וכנסתי אתכם ונפחתי עליכם באש עברתי
ונתכתם בתוכה :
22 * כה תוך כסף בתוך כור כן תתכו בתוכה וידעתם
כי אני יהוה שפכתי חמתי עליכם :
23 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
24 * בן אדם אמר לה את ארץ לא מטהרה היא לא
גשמה ביום זעם : * קשר נביאיה בתוכה בארי
שואג טרף טרף גפש גפלו חסן ויקר יקחו
אלמנותיה הרבו בתוכה :

11 * Et vnusquisque in vxorem proximi sui
operatus est abominatione, & focer nuru
suam polluit nefarie, frater sororem suam
filiam patris sui oppressit in te.
12 * Munera acceperunt apud te ad effunden-
dum sanguinem; vsuram & superabundan-
tiam accepisti, & auare proximos tuos ca-
luniabaris, meiq; oblita es, dicit Dominus
Deus. * Ecce complosi manus meas super
auaritiam tuam quam fecisti, & super san-
guinem qui effusus est in medio tui.
14 * Nunquid sustinebit cor tuu, aut praua-
lebunt manus tue in diebus quos ego facia
tibi? Ego Dominus locutus sum & faciam.
15 * Et disperga te in nationes, & ventilabo
te in terras, & deficere faciam immundicia
tuam a te. * Et possidebo te in conspectu
gentium, & scies quia ego Dominus.
17 * Et factum est verbum Domini ad me,
dicens: * Fili hominis, versa est mihi do-
mus Israel in scoria. Omnes isti aes & stan-
num & ferrum & plumbum in medio for-
naxis, scoria argenti facti sunt.
19 * Propterea hac dicit Dominus Deus: Eo
quod versi estis omnes in scoria, propterea
ecce ego congregabo vos in medio Hieru-
salem * Congregatione argenti & aris &
E stanni & ferri & plumbi in medio forna-
cis, vt succendam in ea ignem ad conflan-
dum. Sic congregabo in furore meo & in
ira mea, & requiescam. Et conflabo vos,
21 * Et congregabo vos, & succendam vos in
igne furoris mei, & conflabimini in me-
dio eius. * Vt conflatur argentum in me-
dio fornaxis, sic eritis in medio eius. Et
scietis quia ego Dominus, cum effuderim
indignationem meam super vos.
23 * Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:
24 * Fili hominis, dic ei: Tu es terra immun-
da, & non compluta in die furoris.
25 * Coniuratio prophetarum in medio
eius. Sicut leo rugiens rapiensque praedam
animas deuorauerunt, opes & pretium
acceperunt, viduas eius multiplicauerunt
in medio illius.

תרגום יונתן

11 * ויגבר יהא אחת חברה עבר תועבה ויגבר יהא כלתיה סאב בעצרת חטאין ויגבר יהא אחתה בת אבותי עני ביד :
12 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
13 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
14 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
15 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
16 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
17 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
18 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
19 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
20 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
21 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
22 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
23 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
24 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :
25 * ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה ויגבר יהא כלתו טמא בזמרה :

¹¹ * Unusquisque in uxorem proximi sui ini-
que agebant, & unusquisque nurum suam pol-
luebat in impietate, & unusquisque sorore suā
filiam patris sui humiliabant in te.

¹² * Munera accipiebant in te, ut effunderent
sanguinem, & suram & superabundantiam acci-
piebant in te: & consummabo consummationē ma-
litiæ tuæ quæ in opprobrio, mei autem oblita es,
dicit Adonai Dominus.

¹³ * Si autem percussero manum meam ad ma-
nū meā, in quibus consummata sunt quæ fecisti,
& in sanguinibus tuis factis in medio tui.

¹⁴ * Si sustinebit cor tuum, si praeualebunt ma-
nus tuæ in diebus quas ego facio in te, ego Domi-
nus locutus sum & faciam.

¹⁵ * Et dispergā te in gentibus, & disseminabo
te in regionibus, et deficiet immunditia tua ex te.

¹⁶ * Et hereditabo in te ante oculos gentium, et
scietis quia ego Dominus.

¹⁷ * Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

¹⁸ * Fili hominis, ecce facti sunt mihi domus
Israel commixta, omnes ære & stanno & ferro
& plumbo, in medio fornacis argenti commixti
sunt.

¹⁹ * Propterea dicit: Hæc dicit Adonai Do-
minus; Pro eo quod facti estis omnes in commi-
xionem unam, idcirco ego recipiam vos in me-
dio Hierusalem: * Sicut recipitur argentum,
& æs, & ferrum, & plumbum, & stannum
in medio fornacis ad insufflandum in eam ignem
ad conflandum, sic recipiam vos in ira mea, &
in furore meo, & congregabo & requiescam.

²¹ * Et conflabo vos, & insufflabo super vos
in igne iræ meæ, & conflabimini in medio eius.

²² * Quemadmodum conflatur argētum in me-
dio fornacis, sic conflabimini in medio eius, &
scietis quia ego Dominus effudi furorem meum
super vos.

²³ * Et factū est verbum Domini ad me, dicens:

²⁴ * Fili hominis, dic ei: Tu es terra non rigata,
neque pluvia facta est in te in die iræ.

²⁵ * Cuius duces in medio eius, quasi leones ru-
gientes, rapientes rapinas, animas deuorantes in
potentatibus, diuitias & honores accipientes, et
viduæ tuæ multiplicatæ sunt in medio tui.

¹¹ * ἕκαστος τὴν γυναῖκα τῆς πλησίον αὐτοῦ ἠνόμειν, καὶ ἕ-
καστος τὴν νύμφην αὐτοῦ ἐμίανεν ἐν ἀσεβείᾳ, ὃς ἕκαστος
τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θυγατέρα τῆς πατρὸς αὐτοῦ, ἐπαί-
νουεν ἐν τοῖς.

¹² * Διδοὺ ἐλάμβανον ἐν τοῖς, ὅπως ἐκχέω-
σιν αἷμα. τὸν καὶ πλεονασμὸν ἐλάμβανον ἐν τοῖς, ὃς συν-
τελέσω σωτέλειαν κακίας σου τὴν ἐν καταδυναστείᾳ,
¹³ ἐμοῦ δὲ ἐπελάθῃς, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

¹⁴ * ἐὰν δὲ πατάξω
χεῖράς μου πρὸς χεῖράς μου ἐφ' οἷς συνετέλεσα οἷς ἐποίη-
σας, ὃς ἐπὶ τοῖς αἵμασίν σου τοῖς γεγραμμένοις ἐν μέσῳ σου.

¹⁵ * εἰ ὥσπερ σῆς) ἡ καρδίᾳ σου, εἰ κρατῇ σου αἱ χεῖρές
σου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἐγὼ ποιῶ ἐν τοῖς, ἐγὼ κύριος λελά-
ληκα καὶ ποιήσω. * καὶ διασκορπίσω σε ἐν τοῖς ἐθνεσιν,
καὶ διασπερῶ σε ἐν ταῖς χώραις, ὃς ἐκλείψῃ ἡ ἀκαταρ-
¹⁶ σία σου ἐν σοί. * καὶ κατακληρονομήσω ἐν τοῖς κατ'

ὀφθαλμοῖς τῶν ἐθνῶν καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

¹⁷ * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων.

¹⁸ * ὅς ἐστὶν ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγονόσιν μοι ὁ οἶκος ἰσραὴλ
δύαμιμι μὲν, πῶτες χαλκῷ καὶ κασιτέρῳ καὶ σι-
δήρῳ καὶ μολύβδῳ, ἐν μέσῳ καμίνος δρυγίου δύαμι-
¹⁹ μι μὲν εἰσίν. διὰ τοῦτο εἶπέ, ταῦτα λέγει ἀδωναὶ
κύριος, ἀνθρώπων ἐγένετο πῶτες εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ
τοῦτο ἐγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐν μέσῳ ἱερουσαλὴμ.

²⁰ * καθὼς εἰσδέχεσθαι ἀργύρου, καὶ χαλκός, καὶ σίδηρος,
καὶ μολύβδος, καὶ κασιτέρῳ ἐν μέσῳ καμίνος τοῦ ἐκ-
φυσθῆσαι εἰς αὐτὴν πῦρ εἰς τὸ χωνοθῆναι, οὕτως εἰσδέξο-
μαι ὑμᾶς ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ συνά-
ξω καὶ ἐπαφήσω.

²¹ * καὶ χωνοθῶ ὑμᾶς, καὶ ἐκφυσθήσω ἐφ' ὑμᾶς ἐν πυ-
ρὶ ὀργῆς μου, καὶ χωνοθῆσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς.

²² * ὃν τρόπον χωνοθῆσθαι δρυγίου ἐν μέσῳ καμίνου, οὕ-
τως χωνοθῆσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι
ἐγὼ κύριος ὃς ἐχέω τὸν θυμὸν μου ἐφ' ὑμᾶς.

²³ * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων.

²⁴ * ὅς ἐστὶν ἀνθρώπου, εἶπέ αὐτῇ, σὺ εἰ γῆ ἢ ἐβρεχομένη, οὐ
δὲ ὑετός ἐγένετο ἐπὶ σὲ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς.

²⁵ * ὅς ἐστὶν ἀνθρώπου, εἶπέ αὐτῇ, ὡς λέοντες ὠρυό-
μενοι, ἀρπάζοντες ἀρπάγματα, ψυχὰς κατεδιόντες ἐν
δυναστείᾳ, πλοῦτον καὶ πᾶς λαμβάνοντες, καὶ αἱ χη-
ρεῖς σου ἐπληθύνθησιν ἐν μέσῳ σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹¹ Et unusquisque cum vxore proximi sui fecit abominationem, & unusquisque nurum suam polluit sceleratè, & unusquisque sorore suam filiam patris sui humiliavit in te. ¹² Munera susceperunt in te ad effundendum sanguinem innocentem: fœnus & vfuram accepisti, & profuisti amicis tuis in rapina, & cultum meum dereliquisti, dicit Dominus Deus. ¹³ Et ecce induxi ultionem meam super te propter peccata pecuniarum violentiæ tuæ, quas violenter abstulisti, & propter sanguinem innocentem qui effusus est in medio tui.

¹⁴ Nunquid confortabitur cor tuum, aut roborabuntur manus tuæ in die quem ego faciam tecum? Ego Dominus decreui in verbo meo, & firmabo. ¹⁵ Et migrare te faciam inter populos, & dispergam te per prouincias, & consummabo immunditiam tuam a te.

¹⁶ Et sanctificabor in te in oculis populorum, & scies quia ego Dominus. ¹⁷ Et factum est verbum prophetiæ a facie Domini ad me, dicens:

¹⁸ Fili hominis, facti sunt coram me domus Israel in scoriā vniuersi, sicut commiscetur æs & stannum & ferrum & plumbum in medio fornacis, in scoriā argenti fuerunt.

¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod facti estis sicut congregatur argentum & æs & ferrum & plumbum in medio fornacis, ideo ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem.

²⁰ Sicut congregatur argentum & æs & ferrum & plumbum in medio fornacis, ut praeualeat contra ea ignis, & liquefaciat ea, sic congregabo vos in furore meo, & in indignatione mea, & consumam & disperdam vos.

²¹ Et congregabo vos, & praeualebo contra vos igne ultionis meæ, & liquefietis in medio eius. ²² Sicut liquefit argentum in medio fornacis, sic colliquefietis in medio eius, & scietis quod ego Dominus effuderim in vos meam indignationem.

²³ Et factum est verbum prophetiæ a facie Domini ad me, dicens:

²⁴ Fili hominis, dic ei: Tu terra Israel terra immunda es, in qua non sunt facta opera bona, ut protegant eam in die maledictionis.

²⁵ Propheta dicit: Turba scribarum eius in medio eius quasi leones rugientes ad occidendum occisionem, homines occidunt, diuitias & gloriam accipiunt, viduas eius multiplicat in medio eius.

כחנייה חמסו תורת ויחללו קדשי בין קדש
לחל לא הבדילו ובין הטמא לטהור לא הודיעו
ומשבתות העלימו עיניהם ואחל בתוכם :
שניה בקרבה כזאבים טרפי טרף לשפך דם
לאבד נפשור למען בצע בצע :
ונביאי הטחול להם תפל חזים שוא וקסמים
להם כזב אמרים כה אמר אדני יהוה ויהוה לא
דבר : עם הארץ עשקו עשק וגזלו גזל ועני
ואביון חזנו וארץ חגר עשקו בלא משפט :
ואבקש מהם איש גדר גדר ועמד בפרץ לפני
בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מצאתי :
ואשפך עליהם זעמי באש עברתי כליתים
דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :

כג

ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
בן אדם שתים נשים בגוראם אחת היו :
ותזנינן במצרים בנעוריהן וזנו שמור מעכו
שדיהן ושם עשו דדי בתוליהן :
ושמותן אהלר הגדולה ואהלר אהותה
ותהיין ליותלדנה בנים ובנות ושמותן שמרון
אהלר וירושלם אהלר :
ותזן אהלר תחתית ותענב על מאהביה אל-
אשור קרובים :
לבשי תכלת פחות וסגנים בחורי חמד כלם
פרשים רכבי סוסים :
ותתן תזנותיה עליהם מבחר בני אשור כלם
ובכל אשר ענבה בכל גלוליהם נטמאה :
וארץ תזנותיה ממצרים לא עזבה כי אותה
שכבו בנעוריה ותמור עשו דדי בתוליה וישפכו
תזנותם עליה :

תרגום יונתן

כחנייה חמסין באורית ומפסין קדשי בין קדש לחל לא אפרשו ובין הטמא לטהור לא הודיעו ומשבתות העלימו עיניהם
שניה בקרבה כזאבים טרפי טרף לשפך דם לאבד נפשור למען בצע בצע :
ונביאי הטחול להם תפל חזים שוא וקסמים להם כזב אמרים כה אמר אדני יהוה ויהוה לא דבר :
עם הארץ עשקו עשק וגזלו גזל ועני ואביון חזנו וארץ חגר עשקו בלא משפט :
ואבקש מהם איש גדר גדר ועמד בפרץ לפני בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מצאתי :
ואשפך עליהם זעמי באש עברתי כליתים דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :
ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
בן אדם שתים נשים בגוראם אחת היו :
ותזנינן במצרים בנעוריהן וזנו שמור מעכו שדיהן ושם עשו דדי בתוליהן :
ושמותן אהלר הגדולה ואהלר אהותה ותהיין ליותלדנה בנים ובנות ושמותן שמרון אהלר וירושלם אהלר :
ותזן אהלר תחתית ותענב על מאהביה אל-אשור קרובים :
לבשי תכלת פחות וסגנים בחורי חמד כלם פרשים רכבי סוסים :
ותתן תזנותיה עליהם מבחר בני אשור כלם ובכל אשר ענבה בכל גלוליהם נטמאה :
וארץ תזנותיה ממצרים לא עזבה כי אותה שכבו בנעוריה ותמור עשו דדי בתוליה וישפכו תזנותם עליה :
תרגום יונתן
כחנייה חמסין באורית ומפסין קדשי בין קדש לחל לא אפרשו ובין הטמא לטהור לא הודיעו ומשבתות העלימו עיניהם
שניה בקרבה כזאבים טרפי טרף לשפך דם לאבד נפשור למען בצע בצע :
ונביאי הטחול להם תפל חזים שוא וקסמים להם כזב אמרים כה אמר אדני יהוה ויהוה לא דבר :
עם הארץ עשקו עשק וגזלו גזל ועני ואביון חזנו וארץ חגר עשקו בלא משפט :
ואבקש מהם איש גדר גדר ועמד בפרץ לפני בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מצאתי :
ואשפך עליהם זעמי באש עברתי כליתים דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :
ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
בן אדם שתים נשים בגוראם אחת היו :
ותזנינן במצרים בנעוריהן וזנו שמור מעכו שדיהן ושם עשו דדי בתוליהן :
ושמותן אהלר הגדולה ואהלר אהותה ותהיין ליותלדנה בנים ובנות ושמותן שמרון אהלר וירושלם אהלר :
ותזן אהלר תחתית ותענב על מאהביה אל-אשור קרובים :
לבשי תכלת פחות וסגנים בחורי חמד כלם פרשים רכבי סוסים :
ותתן תזנותיה עליהם מבחר בני אשור כלם ובכל אשר ענבה בכל גלוליהם נטמאה :
וארץ תזנותיה ממצרים לא עזבה כי אותה שכבו בנעוריה ותמור עשו דדי בתוליה וישפכו תזנותם עליה :

* Sacerdotes eius contempserunt legem meam & polluerunt sanctuaria mea. Inter sanctum & prophanum non habuerunt instantiam, inter pollutū & mundū non intellexerunt, & a sabbatis meis auerterunt oculos suos, & coinquinabar in medio eorum. * Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes prædam, ad effundendū sanguinem & ad perdendas animas, & auarè sectando lucra. * Prophetæ autem eius lineabant eos absque temperamento, videntes vana, & diuinantes eis mendacium, dicentes, Hæc dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. * Populi terre calumniabantur calumniam, & rapiebant violenter, egenū & pauperem affligebat, & aduenā opprimebant calumnia absque iudicio. * Et quæsiui de eis virū qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissipare eā, & non inueni. * Et effudi super eos indignationē meā, & in igne iræ meæ consumpsi eos. Viam eorū in caput eorū reddidi, ait Dominus Deus.

CAP. XXIII.

ET factus est sermo Dñi ad me, dicens : * Fili hominis, duæ mulieres filie matris vnius fuerunt. * Et fornicatæ sunt in Aegypto. In adolescentia sua fornicatæ sunt. Ibi subacta sunt vbera earū, & fractæ sunt mammæ pubertatis earū. * Nomina autē earū, Oolla maior, & Ooliba soror eius. Et habui eas, & pepererūt filios & filias. Porro earū nomina, Samaria Oolla, & Hierusalē Ooliba. * Fornicata est igitur super me Oolla, & infaniuit in amatores suos, in Assyrios propinquantes, * Vestitos hyacintho principes & magistratus, iuuenes cupidinis, vniuersos equites, & ascensores eorum. * Et dedit fornicationes suas super eos electos filios Assyriorū vniuersos, & in omnibus in quos infaniuit, in immūdiis eorū polluta est. * Insuper & fornicationes suas quas habuerat in Aegypto nō reliquit. Nā & illi dormierunt cū ea in adolescentia sua, & illi confregerunt vbera pubertatis eius, & effuderūt fornicationē suā sup eam.

29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549

CAP. XXIII.

² Et dedit fornicationē suam super eos, super
electos filios Assyriorum vniuersos, & super
omnes ad quos appositā est, in omnibus desideriis
suis polluta est. ³ Et fornicationem suam qua
ex Aegypto, non relinquebat; quia cū ea dormie-
bant in adolescentia eius, & illi deuirginauerūt
eam, & effuderunt fornicationē suā super eam.

τίω τὸν θυμὸν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου τὸ σωτηρέσαι
αὐτοῖς. τὰς ὁδοὺς ἀπαίνεις κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέ-
γει ἀδωναὶ κύριε Θ.

 $x\gamma'$

1 * Καὶ ἔχρετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων
2 * ἦ ἐδούλωσάν σε, δύο γυναικες ἥσαν θυγατέρες μητρὸς
3 μίας. * ἔξ ἐπόρουσθον ἐν αἰνότητι, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν
ἐπόρουσθον, καὶ ἐπέθου οἱ μαστοὶ αὐτῶν, καὶ καὶ διεπαρθε-
4 θήσαν. * ἔτα' ὀνόματά αὐτῶν, ὁλλὰ ἡ πρεσβυτέρα καὶ
ὁολιβᾶ ἡ νεώτερα ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἔχρυντό μοι, καὶ ἔτε-
5 κον ἡς καὶ θυγατέρας, καὶ τα' ὀνόματά αὐτῶν σαμαρεία ἡ
ὁλλὰ, καὶ ἱερουσαλὴμ ὁολιβᾶ. * καὶ ἔξ ἐπόρουσθον ἡ ὁλλὰ
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐπέθετο ἡ πρὸς ἐραστὰς αὐτῆς ἡ πρὸς
6 ἀστυνὲς οὗ ἐγγίζοντας αὐτῇ, * ἐν δεδουκότας ὑακίνθι-
να, ἡ γαρύφαλόν, καὶ σφαργὰς νεανίσκους ἡ πλεῖστους πούτας
7 ἡ πᾶσις ἡ παζομύρας ἐφ' ἡπῶν. * καὶ ἔδωκεν τῷ πορνείαν
αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ. ἡ πρὸς ἐκλεκτὰς ἡς ἀστυνῶν πού-
8 τας, καὶ ἡ πρὸς πούτας ἐφ' ἡς ἐπέθετο. ἐν πᾶσιν τοῖς ἐν θυμῇ-
μασιν αὐτῆς ἐμυαίνετο. * καὶ τῷ πορνείαν αὐτῆς τῷ
ἔξ αἰγυπίας οὗ ἐγκατέλειπον, ὅτι μετ' αὐτῆς ἐκοιμῶντο
ἐν νεότητι αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ διεπαρθένυσαν αὐτῇ, καὶ
ἔξ ἔχραν τῷ πορνείᾳ αὐτῶν ἐπ' αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

lis, & docuerunt eam opera mala: et effuderunt idola sua super inani.

לכן נתתיה ביד מאהביה ביד בני אשור אשר
עגברו עליהם :
המה גלו ערותה בנייה ובנותיה לקחו ואותה
בחרב הרגו ותהי שם לנשים ושפוטם עשו בה :
ותרא אחותה אהליכה ותשחת עגבתה ממנה
וארס תזנותיה מזונותיה אחותה :
אל בני אשור עגבה פחור וסגניו קרבים
לבשי מכלול פרשים רכבי סוסים בחורי חמד
כלם :
וארס כי נטמאה דרך אחד לשתייהן :
ותוסף אל תזנותיה ותרא אנשי מחקה על-
הקיר צלמי כשהיום חקקים בששר :
חגורי אזור במתניהם סרוחי טבולים בראשיהם
מראה שלשים כלם דמות בני-בבל בשדים
ארץ מולדתם :
ותעגב עליהם למראיה עיניה ותשלח
מלאכים אליהם כשדימיה :
ויבאו אליה בני-בבל למשכב דלים ויטמאו
אותה בתזנותם וטמא-בם ותקע נפשה מהם :
ותגל תזנותיה ותגל ארס ערותה ותקע נפשי
מעליה כאשר נקעה נפשי מעל אחותה :
ותרבה את תזנותיה לזכראת ימי נעוריה אשר
זנתה בארץ מצרים :
ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בשרם
וזרמם סוסים זרמם :
ותפקדי את זמת נעוריה בעשות ממצרים דרך
למען שדי נעוריה :
לכן אהליכר כה-אמר אדני יהוה הנני מעיר
את מאהבך עליך את אשר נקעה נפשך מהם
והבאתים עליך מסביב :

* Propterea tradidi eam in manus ama-
torum suorum, in manus filiorum Assur,
super quorum infaniuit libidine.
* Ipsi discoopuerunt ignominia eius,
filios & filias eius tulerunt, & ipsam occi-
derunt gladio. Et factae sunt famosae mu-
lieres, & iudicia perpetraverunt in ea.
* Quod cum vidisset soror eius Ooliba,
plus quam illa insanauit libidine, & forni-
cationem suam super fornicationem foro-
ris suae. * Ad filios Assyriorum prae-
buit impudenter, ducibus & magistratibus ad fe-
venientibus indutis veste varia, equitibus
qui vectabantur equis, & adolescentibus
forma cunctis egregia. * Et vidi quod
C polluta esset via vna ambarum.
* Et auxit fornicationes suas. Cumque
vidisset viros depictos in pariete, imagines
Chaldaeorum expressas coloribus :
* Et accinctos baltheis renes, & tiaras
tinctas in capitibus eorum, forma ducum
omnium, similitudinem filiorum Babylo-
nis terraeque Chaldaeorum in qua orti sunt :
* Infaniuit super eos concupiscentia oculo-
rum suorum, & emisit nuncios ad eos in
Chaldaeam. * Cumque venissent ad eam
filij Babylonis ad cubile mammaram, pol-
luerunt eam stupris suis, & polluta est ab
eis, & saturata est anima eius ab illis.
* Denudauit quoque fornicationes suas,
& discoopuit ignominiam suam. Et re-
cessit anima mea ab ea, sicut recesserat ani-
ma mea a sorore eius.
* Multiplicauit enim fornicationes suas
recordans dies adolescentiae suae, quibus
fornicata est in terra Aegypti.
* Et infaniuit libidine super concubitum
eorum, quorum carnes sunt vt carnes asino-
rum, & sicut fluxus equorum fluxus eorum.
* Et visitafti scelus adolescentiae tuae, quan-
do subacta sunt in Aegypto vbera tua, &
confractae sunt mammae pubertatis tuae.
* Propterea Ooliba haec dicit Dns Deus :
Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos
contra te, de quibus satiata est anima tua, &
congregabo eos aduersum te in circuitu.

תרגום יונתן

בכן מסרתה ביד רחמיה בני אשור דאחרעית למטעי בתריהון :
קטלו ותהי שום למדינתא ופרענות דינין עבדו בה :
בתר בני אשור אחרעית למטעי שלטונן וטורנן קריבין לכשי גמר פהשין רכבי סוסין ערמי חמדתא כלהון :
ארי אסחאבת אורחא חרא לתרחיהון :
אסירין ורזין בתרציהון מחתין קולסין ברישיהון חזו גברין כלהון דמות בני בבל מדינת כשדאי ארע ילדוהון :
ואחרעית למטעי בתריהון בתר חזו עינתא ושלחת אונגין לתהון למדינת ארע כשדאי :
ואסאבו יתה בטעיהון ואסחאבת כהון עד דקצת נפשה כהון :
ואתגליר בתהא ואתחזו קלנה ורחק מימרי יתה כמא ורחק מימרי ית אחתה :
דמלקדמין דשעת כהון כד הוה בארעא דמצרים :
ואחרעית למטעי שמשא להון דבשר חמרין כשריהון וצחנת סוסותא צחנתהון :
במעבדין סממין רחמך כדיל חטאי ונקחתיך :
בכן אהליכר כהון אמר יי אלהים הא אנא מימי בגלי ית רחמך עלך ית דקצת נפשיך כהון ואיתינת עלך מסחור סחור :

* Propterea Ooliba hæc dicit Adonai Dominus : Ecce ego suscito amatores tuos contra te à quibus recessit anima tua ab eis. et adducam eos ad te in circuitu :

22 * δια τοῦτο οὐ λυβὰ ταδε λέγει ἀδωναΐ κώμας, ἰδ' ἐξ
ἐξεγείρω σὺν ἐρασάς σου ἐπὶ σε ἀφ' ὧν ἀπέρησεν ἡ ψυχὴ
ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθην.

¹⁰ Ipſi reuelauit

22 Propterea Ooliba hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego inducam publice amatores tuos contra te, quos de-
testata fuerat anima tua. et adducam eos contra te vndequeque.

בני בבל וכל כשדים פקוד ושוע וקוע כל בני
 אשור אותם בחורי חמד פחות וסגנים כלם שלשים
 וקראים רכבי סוסים כלם :
 * ובאו עליך הצן רכב וגלגל ובקהל עמים צנר
 ומגן וקובע ישימו עליך סביב ונרתתי לפניהם
 משפט ושפטוך במשפטיהם :
 * ונתתי קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפק ואזניך
 יסירו ואחריתך בחרב תפול המור בנך ובנותיך
 יקחו ואחריתך תאכל באש :
 * והפשיטוך את בגדיך ולקחו כלי תפארתך :
 * והשבתי זמתי ממך ואת זנותך מארץ מצרים
 ולא תשאי עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי עוד :
 * כי כה אמר אדני יהוה הנני נתת ביד אשר
 שנאת ביד אשר נקעה נפשך מהם :
 * ועשו זאת בשנאה ולקחו כל יגיעך ועובדך
 ערם ועריה ונגלה ערות זנויך וזמתך ותזנותיך :
 * עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים על אשר
 נטמאת בגלוליהם :
 * בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה בידך :
 * כה אמר אדני יהוה כוס אחותך שתי העמקה
 והרחבה תהיה לצחק וללעג מרבך להכיל :
 * שכרו ויגון תמלאי כוס שמר ושממור כוס
 אחותך שמרון :
 * ושתי אתה ומצית ואת חרשיה תגרמי ושדיך
 תנתקי בי אני דברתי נאם אדני יהוה :
 * לכן כה אמר אדני יהוה יען שכחת אותי
 ותשליכי אותי אחרי גוד וגם את שאי זמתך
 וארתי תזנותיך : * ויאמר יהוה אלי בן אדם
 התשפוט את אהלה ואת אהליכה והגד להן את
 תועבותיהן :

23 * Filios Babylonis & vniuersos Chaldeos
 nobiles, tyrannosque & principes, omnes
 filios Assyriorum iuuenes forma egregia, du-
 ces & magistratus vniuersos, principes prin-
 cipum, & nominatos, ascensores equorum.
 24 * Et veniet super te instructi curru & rota
 multitudo populorum. Lorica & clypeo &
 galea armabuntur contra te undique, & da-
 bo coram eis iudicium, & iudicabunt te iu-
 diciis suis. * Et ponam zelum meum in
 te quem exercent tecum in furore. Nasum
 tuum & aures tuas precipiet, & quæ reman-
 ferint gladio concident. Ipsi filios tuos & fi-
 lias tuas capient, & nouissimum tuum de-
 uorabitur igni. * Et denudabunt te vesti-
 mentis tuis, & tollent vasa gloriæ tuæ.
 27 * Et requiescere faciam scelus tuum de te,
 & fornicationem tuam de terra Egypti;
 nec leuabis oculos tuos ad eos, & Egypti
 non recordaberis amplius.
 28 * Quia hæc dicit Dñs Deus: Ecce ego tra-
 dam te in manus eorum quos odisti, in ma-
 nus de quibus fatiata est anima tua.
 29 * Et agent tecum in odio, & tollent omnes
 labores tuos, & dimittent te nudam & igno-
 minia plenam, & reuelabitur ignominia
 fornicationum tuarum. Scelus tuum & for-
 nicationes tuæ * Fecerunt hæc tibi, quia
 fornicata es post gentes inter quas polluta
 es in idolis earum. * In via sororis tuæ am-
 bulasti, & dabo calicem eius in manu tua.
 32 * Hæc dicit Dñs Deus: Calicem sororis tuæ
 bibes profundum & latum. Eris in derisum
 & in subsannationem quæ est capacissima.
 33 * Ebrietate & dolore repleberis; calice
 mœroris & tristitiæ, calice sororis tuæ Sa-
 maria. * Et bibes illum & potabis usque ad
 fæces, & fragmenta eius deuorabis, & vbera
 tua lacerabis; quia ego locutus sum, ait Dñs
 Deus. * Propterea hæc dicit Dñs Deus:
 F Quia oblita es mei & proiecasti me post
 corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum
 & fornicationes tuas.
 36 * Et ait Dominus ad me, dicens: Fili ho-
 minis nunquid iudicas Oollam & Oolibâ,
 & annuncias eis scelera earum?

תרגום יונתן

בני בבל וכל כשדים פקודים ושועים וקועים כל בני
 אשור אותם בחורי חמד פחות וסגנים כלם שלשים
 וקראים רכבי סוסים כלם :
 * ובאו עליך הצן רכב וגלגל ובקהל עמים צנר
 ומגן וקובע ישימו עליך סביב ונרתתי לפניהם
 משפט ושפטוך במשפטיהם :
 * ונתתי קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפק ואזניך
 יסירו ואחריתך בחרב תפול המור בנך ובנותיך
 יקחו ואחריתך תאכל באש :
 * והפשיטוך את בגדיך ולקחו כלי תפארתך :
 * והשבתי זמתי ממך ואת זנותך מארץ מצרים
 ולא תשאי עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי עוד :
 * כי כה אמר אדני יהוה הנני נתת ביד אשר
 שנאת ביד אשר נקעה נפשך מהם :
 * ועשו זאת בשנאה ולקחו כל יגיעך ועובדך
 ערם ועריה ונגלה ערות זנויך וזמתך ותזנותיך :
 * עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים על אשר
 נטמאת בגלוליהם :
 * בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה בידך :
 * כה אמר אדני יהוה כוס אחותך שתי העמקה
 והרחבה תהיה לצחק וללעג מרבך להכיל :
 * שכרו ויגון תמלאי כוס שמר ושממור כוס
 אחותך שמרון :
 * ושתי אתה ומצית ואת חרשיה תגרמי ושדיך
 תנתקי בי אני דברתי נאם אדני יהוה :
 * לכן כה אמר אדני יהוה יען שכחת אותי
 ותשליכי אותי אחרי גוד וגם את שאי זמתך
 וארתי תזנותיך : * ויאמר יהוה אלי בן אדם
 התשפוט את אהלה ואת אהליכה והגד להן את
 תועבותיהן :

²³ * Filios Babylonis et omnes Chaldaeos Phabud, & Sude, & Cude, & omnes filios Assyriorum cum eis, iuvenes electos duces, & magistratus omnes tristas, & nominatos equitates in equis. ²⁴ * Et venient super te cuncti ab Aquilone cum armis & curribus & rotis & multitudine populorum, & thoraces & clypeos & galeas circumponunt contra te, & mittent super te custodiam in circuitu, & dabo ante faciem eorum iudiciū, & iudicabunt te in iudiciis eorum.

²⁵ * Et dabo zelū meum in te, & facient tecum in ira furoris. nasum tuum & aures tuas auferent, & reliquos tuos in gladio deicient: ipsi filios tuos, & filias tollent, & residuos tuos deuorabit ignis. ²⁶ * Et denudabunt te vestimento tuo, & assument vasa gloriationis tuæ.

²⁷ * Et auertam impietates tuas à te, et fornicationem tuam de terra Egypti. Et non leuabis oculos tuos ad eos, et Egypti non recordaberis amplius. ²⁸ * Quia hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego trado te in manus eorum quos odisti, à quibus recessit anima tua ab eis. ²⁹ * Et agent in te in odio, & tollent omnes labores tuos, & eris nuda & ignominiosa, & reuelabitur confusio fornicationis tuæ, & iniquitatis tuæ: & fornicatio tua ³⁰ * fecit tibi hæc cum fornicata fueris post gentes, & polluebaris in cogitationibus earum.

³¹ * In via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manus tuas. ³² * Hæc dicit Adonai Dominus: Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum, erit in risum, subannationem qui est superabundans: ³³ * Ut perficiat ebrietatē, & dissolutione repleberis; calicē perditionis, & calicem sororis tuæ Samariae.

³⁴ * Et bibes illum, & exprimes feces, et testas eius deuorabis, & tubera tua lacerabis, & festiuitates tuas & neomenias tuas auferā; quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus. ³⁵ * Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus: Quia oblita es mei & proiecisti me post corpus tuū, et tu accipe impietatē tuā et fornicationē tuā. ³⁶ * Et ait Dominus ad me: Fili hominis, si iudicabis Oollā & Oolibam, et annūciabis eis iniquitates earū.

²³ * ἔδωκεν ὁ θεὸς βαβυλωνίους καὶ πέρσας ἐπὶ χαλδαίους φαβούδ, καὶ σουδέ, καὶ κούδέ, καὶ πέρσας ἐπὶ υἱοὺς ἀσσυρίων μετὰ αὐτῶν νεανίσκους ἐπιλέκτους ἡγεμόνας, καὶ στρατιῶτας πέρσας ²⁴ τρεῖς ἄλλας, καὶ ὀνομαστὰς ἐπὶ πύργων ἐφ' ἰσχυρίων. * καὶ ἤξουσιν ἐπὶ σὲ πάντες διπλοὶ βορρᾶ μετ' ὀπλῶν καὶ ἀρμάτων καὶ τροχῶν καὶ πλήθους λαῶν, καὶ θώρακας καὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας περὶ ἑαυτοὺς ἐπὶ σὲ, καὶ βαλῶσιν ἐπὶ σὲ φυλακὴν κύκλῳ, καὶ δώσω πρὸς ὁρσώπας αὐτῶν κρέμα, καὶ δικαστέσιν σε ἐν τοῖς κρέμασιν αὐτῶν. * καὶ δώσω τὴν ζήλόν μου ἐν σοί, καὶ ποιήσουσιν μετὰ τοῦ ὀργῆς θυμοῦ μου. καὶ μὴ κτηνῶν σε καὶ τὰ ὄρεα σε ἀφελῶσιν, καὶ ἐπὶ καταλοιπὸς σε ἐν ῥομφαίᾳ καταβαλοῦσιν αὐτοὶ ἐπὶ υἱὸς σου, καὶ τὰς θυγατέρας λήψονται, καὶ ἐπὶ καταλοιπὸς σε καταφάσκει πύρ. ²⁶ * καὶ ἐκδύσεσίν σε τὴν ἱματισμὸν σου, καὶ λήψονται τὰ σκεῖλη τῆς καυχήσεώς σου. * καὶ ἀποσρέψω τὰς ἀσθενείας σου ἐκ σοῦ, καὶ τὴν πορνείαν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐμὴ ἀρῆς ἐπὶ ὀφθαλμοῖς σου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ πικρὴ μὴ μνηστῆς ἐπὶ. * διότι τάδε λέγει ὁ ἀδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀφελῶ ἀπὸ σοῦ τὰς χεῖρας ὧν μετῴκεις, ἀφ' ὧν ἀπέστη ἡ ψυχὴ σου ἀπ' αὐτῶν. * καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐν μίσῃ, καὶ λήψονται πέρσας ἐπὶ πόνους σου, καὶ ἐσθὶν θυμὸν καὶ ἀρημονέστα, καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχυνὴ τῆς πορνείας σου, καὶ τὰ ἀσθενείας σου, καὶ ἡ πορνεία σου. * ἐποίησέν σοι ταῦτα ἐν τῇ ἐκπορεύσει σου ὅπως πάντες ἐθνῶν, καὶ ἐμνησθήσονται ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν. * ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀδελφῆς σου ἐπορεύθης, καὶ δώσω τὸ ποτήριον αὐτῆς εἰς τὰς χεῖρας σου. ³² * τάδε λέγει ὁ ἀδωναὶ κύριος, τὸ ποτήριον τῆς ἀδελφῆς σου πίεσαι τὸ βαθύ καὶ τὸ πλατὺ, ἔσαι εἰς γέλωτα, καὶ μυκλήσεις τὸ πλεονάζον. * ἔστω τελέσει μεθ' ἐμοῦ, καὶ ἐκλύσεις πλῆθος. ποτήριον ἀφανισμοῦ, καὶ ποτήριον ἀδελφῆς σου σαμαρείας. * καὶ πίεσαι αὐτὸ, καὶ ἐκσραγήσεις, καὶ τὰ ὄσρα καὶ αὐτὴ καλατρώξῃ, καὶ ἐπὶ μαστὸς σου καταπλεῖς καὶ τὰς ἐσθῆτας σου καὶ τὰς νεμυλίας σου ἀποσρέψω, διότι ἐγὼ λελάληκα, λέγει ὁ ἀδωναὶ κύριος. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ ἀδωναὶ κύριος, ἀπὸ ὧν ἐπελάτῃς με καὶ ἀπέστρεψάς με ὅπως ἔσθω σῶματός σου, καὶ σὺ λάβεις τὴν ἀσθενειάν σου, καὶ τὴν πορνείαν σου. * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με υἱὸς ἀνθρώπου, εἰ κενεῖς τὴν ὁδοῦ σου καὶ τὴν ὁδοῦ σου, καὶ ἀπαγγέλῃς αὐτοῖς τὰς ἀνομίας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²³ Filios Babylonis & omnes Chaldaeos, Pecodaitas & Soaitas & Coaitas, omnes filios Assur cum eis, iuvenes eximios, principes & tyrannos, vniuersos fortes & preparamos, ascensores equorum vniuersos. ²⁴ Et venient contra te cum armis bellicis, cum curribus & rotis, & copias populorum qui armati sunt scutis & galeis, constituent super te in circuitu, & dabo coram eis ultionem iudiciorum, & ultionem sument ex te pro legibus suis. ²⁵ Et dabo ultionem meam in te, & ultionem sument ex te in furore. Principes tui & nobiles tui transmigrabunt, & populus tuus gladio occidetur: ipsi filios tuos & filias tuas in captiuitatem ducunt, & pulchritudo terræ tuæ succendetur igni. ²⁶ Et expoliabunt te vestimentis gloriæ tuæ, & tollent vasa laudis tuæ. ²⁷ Et cessare faciam delicta flagitiorum tuorum à te, & cultum idolorum tuorum quem habebas quando eras in terra Egypti, & non leuabis ad ea oculos tuos, & idolorum Aegyptiorum non recordaberis amplius. ²⁸ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manum eorum quos odisti, & in manum eorum quos detestata est anima tua. ²⁹ Et ultionem sument ex te in odio, & capient omnes labores tuos, & derelinquent te transmigrantem & derelictam, & reuelabitur confusio fornicationum tuarum, & delicta tuorum nefandorum consiliorum, & superbia tua. ³⁰ Et peccata tua conciliarunt tibi hæc, eo quod errasti sequens populos, & polluta es cultu idolorum eorum. ³¹ In via sororis tuæ ambulasti: & dabo calicem ultionis in manu tua. ³² Hæc dicit Dominus Deus: Calicem ultionis sororis tuæ bibes grandem & fortem, & eris in derisum & in subannationem præ multitudine tribulationis quæ veniet super te. ³³ Ecce sicut ebrius, & merens impleberis calice desolationis & stuporis, calice ultionis sororis tuæ Samariæ. ³⁴ Et bibes illum, & consummabis, & ultionem recipies, & carnes tuas lacerabis; quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. ³⁵ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod reliquisti cultum meum, & proiecisti timorem meum à conspectu oculorum tuorum, tu quoque suscipe delicta nefandorum consiliorum tuorum & idolorum tuorum. ³⁶ Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, nonne argues Oollam & Oolibam, & annūciabis eis abominationes suas?

כי נאפו ודם בידיהן ואת גלוליהן נאפו וגם
את בניהן אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה :
* עוד זאת עשו לי טמאו את מקדשי ביום ההוא
ואר שבתותי חללו :
* ובשחתם את בניהם לגלוליהם ויבאו אל--
מקדשי ביום ההוא לחללו והנה כה עשו בתוך
ביתי : * ואף כי תשלחנה לאנשים באים ממרחק
אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר
רחצת כחלת עיניך ועדית ערי :
* וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך
וקטרת ושמני שמת עליה :
* וקול המון שלובה ואל אנשים מרב אדם
מוכאים סובאים ממדבר ויתנו צמידים אל ידיהן
ועטרת תפארת על ראשיהן :
* ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא :
* ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל
אהלה ואל אהליה אשר הזמה :
* ואנשים צדיקים המה ישפטו אותהם משפט
נאפור ומשפט שפכות דם כי נאפת הנה ודם
בידיהן : * כי כה אמר אדני יהוה העלה עליהם
קהל ונתן אתהן לעור ולבן :
* ורגמו עליהן אבן קהל וברא אותהן בחרבותם
בניהם ובנתיהם יחרגו ובתיהן באש ישרפו :
* והשבת יזמה מן הארץ ונוסרו כל רגליהם
ולא תעשינה בזמתכנה :
* ונתנו זמתכנה עליכן וחטאי גלולכן תשאנה
וידעתם כי אני אדני יהוה :
כד
* ויהי דבר יהוה אלי בשנה השנייה בחדש
העשירי בעשור לחדש לאמר :

37 * Quia adulteratae sunt, & sanguis in ma-
nibus earum, & cum idolis suis fornicatae sunt.
Insuper & filios suos quos genuerunt mihi,
obtulerunt eis ad deuorandum.
38 * Sed & hoc fecerunt mihi. Polluerunt
sanctuarium meum in die illa, & sabbata
mea profanauerunt.
39 * Cumque immolarent filios suos idolis
suis, & ingrederentur sanctuarium meum
in die illa ut polluerent illud: etiam haec fe-
cerunt in medio domus meae.
40 * Miserunt ad viros venientes de longe,
ad quos nuncium miserat. Itaque ecce ve-
nerunt, quibus te lauisti, & circumlinisti sti-
bio oculos tuos, & ornata es mundo mu-
liebri. 41 * Sedisti in lecto pulcherrimo, men-
sa ornata est ante te. thymiana meum &
unguentum meum posuisti super eam.
42 * Et vox multitudinis exultantis erat in
Ga, & in viris qui de multitudine hominum
adducebantur, & veniebant de deserto, po-
fuerunt armillas in manibus eorum, & co-
ronas speciosas in capitibus eorum.
43 * Et dixi ei quae attrita est in adulteriis:
Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam
44 haec. * Et ingressi sunt ad eam, quasi ad mu-
lierem meretricem. sic ingrediebantur ad
Oolam & ad Oolibas mulieres nefarias.
45 * Viri ergo iusti sunt, hi iudicabunt eas
iudicio adulterarum & iudicio effundentium
sanguinem, quia adulteratae sunt, & sanguis in
manibus earum. 46 * Haec enim dicit Dominus
Deus: Adduc ad eas multitudinem, & trade
eas in tumultum & in rapinam. 47 * Et lapi-
dentur lapidibus populorum, & confodiantur
gladiis eorum. Filios & filias earum inter-
ficiant, & domus earum igne succendent.
48 * Et auferam scelus de terra, & discent
omnes mulieres ne faciant secundum scelus
earum. 49 * Et dabitur scelus vestrum super vos,
& peccata idolorum vestrorum portabitis: &
scietis quia ego Dominus Deus.
CAP. XXIIII.
ET factum est verbum Domini ad me in anno
nono, in mense decimo, decima die
mensis, dicens:

תרגום יונתן

37 ארי ונאין בהן ודם וכי אשדו בידיהן ובחר פלחן טעוהו טעו ואף יר בניהן דעמידין למפק מנהן חולדת קדשא קדמי אעברו להון
לפלחן : 38 עוד דא ארגו קדמי סאבו ית בית מקדשי ביומא תהוא וית יומי שבאי דילי אחילו : 39 ובנכסותהון ית בניהון לפלחן
טעוהו ושרי לבית מקדשי ביומא תהוא לאחלה ויתא כרין עברו בגו בית מקדשי : 40 ואף ארי שלחח לגבריא דאתו מרחיק דאזגו
שליח ליהוה ויתא אתו לאחור דזמנת אחקנת שוקין ומנית פלטרין : 41 ורמית דרגשין מכיכין דיקר ופתורין סלן כל טוב סדרת קדמיהון
יקטורת בוסמי ומשחי שוית עליהון : 42 וקל אחרגושהו דשלן שליחא בגנה ולתקוף גברין מסגי אנשא אתו מסחור סחור מסחור
ואמרת לכנישתא דישראל דכלית עמה בחובין כען תשבוק מטעותה ותחוב : 43 ואמרת קמא דעלין לות אחתא פנדקיתא בן ערל לאחלה ולאחלה ליבה מדינתא דעיתותא חטאין :
לפלחני ולא חבתי : 44 וערל לותה קמא דעלין לות אחתא פנדקיתא בן ערל לאחלה ולאחלה ליבה מדינתא דעיתותא חטאין :
וגברין ונאין בקבליהן אגון תפרעון מנהן פרענות גפין ופרענות אשדות דם ונאין ארי ונאין בהן ודם וכאי אשדו בידיהון :
45 ארי כרגן אמר יי אלהים אהבני דסקקו עליהן משרון ואמסר יתהון לחביר ולבוא : 46 וירגמון יתהון באבני קלע משרון ויבזעו
יתהון בסיפיהון בניהון ויבנהו ויקטלו ויבנהו בנורא יוקרון : 47 ואכשל חובי עצת חטאין מן ארעא ויתדרין כל מדינתא ולא יעברין
בעצת חטאין : 48 ויתחבון חובי עצת חטאין עליכן וחטאי פלחן טעוהו חטאין ויתדעון ארי אנא יי אלהים :
49 ויתחבון חובי עצת חטאין עליכן וחטאי פלחן טעוהו חטאין ויתדעון ארי אנא יי אלהים :
כד ויתיה פתגם נבואה מן קדם יי עמי בשפתא תשיעתא בירחא עשירא בעשרא לירחא למימר :

CAP. XXIII.

208

С А Р. XXIII.

B b

* בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום
הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה:
* ומשל אל בית המרי משל ואמרת אליהם כה
אמר אדני יהוה שפת הסיר שפת וגם יצק בומים:
* אסף נתחיה אליה כל נרח טוב ירך וכתף
מבחר עצמים מלא:

* מבחר הצאן לקוח וגם דור העצמים תחתיה
רתח רתחיה גם בשלו עצמיה בתוכה:

* לכן כה אמר אדני יהוה אוי עיר הדמים סיר
אשר חלאתה כה וחלאתה לא יצאה ממנה
לנתחיה לנתחיה הוציאה לא נפל עליה גורל:

* כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתהולל
שפכתהו על הארץ לכסור עליו עפר:

* להעלות חמה לנקם נקם נתתי את דמה על
צחיח סלע לבלתי הכסות:

* לכן כה אמר אדני יהוה אוי עיר הדמים גם
אני אנדיל המדורה:

* הרבה העצים הדלק האש התם הבשר והרקח
המרקחה והעצמות יחרו:

* והעמידה על גחליה רקח למען תחם וחרה
נחשתה ונתכה בתוכה טמאתה תתם חלאתה:

* תאנים הלאה ולא תצא ממנה רבת חלאתה
באש חלאתה:

* בטמאתך זמרה יען טוהרתך ולא טהרת
מטמאתך לא תטהרי עוד עד הנתי את חמתי

בך: * אני יהוה דברתי באה ועשיתי לא אפרע
ולא אחוס ולא אנחם כדרכיך וכעלילותיך

שפטוך נאם אדני יהוה:
* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:

* Fili hominis, scribe tibi nomen diei
huius in qua confirmatus est rex Babylonis
aduersum Hierusalem hodie.

* Et dices per prouerbiū ad domum
irritatricem parabolam, & loqueris ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam, po-
ne, inquam, & mitte in eam aquam.

* Congere frusta eius in eam, omnē par-
tem bonam, & fœmur & armum, electa &
offibus plena. * Pinguissimum pecus af-
fume, compone quoque strues ossium sub
ea. Efferbuit coctio eius, & discocta sunt
ossa illius in medio eius.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Væ ciuitati sanguinum, ollæ cuius rubigo
in ea est, rubigo eius non exiuit de ea. Per
partes & per partes suas eiice eam. non ce-
cidit super eam fors.

* Sanguis enim eius in medio eius est, su-
per limpidissimam petram effudit illum. Nō
effudit illum super terram, vt possit operiri
puluere. * Vt superinducere indigna-
tionem meam, & vindicta vlciscerer: dedi
sanguinem eius super petram limpidissimā,
ne operiretur. * Propterea hæc dicit Do-
minus Deus: Væ ciuitati sanguinum cuius
ego grandem faciam pyram.

* Congere ossa quæ igne succendā. con-
sumetur carnes, & coquatur vniuersa com-
positio, & ossa tabescent.

* Pone quoque eam super prunas vacuā,
vt incalcescat & liquefiat æs eius, & confle-
tur in medio eius inquinamentum eius, &
consumatur rubigo eius.

* Multo labore sudatum est, & nō exiuit
de ea nimia rubigo eius neque per ignem.

* Immunditia tua execrabilis, quia mun-
dare te volui, & nō es mundata a sordibus
tuis. Sed nec mundaberis prius, donec
quiescere faciam indignationem meā in te.

* Ego Dominus locutus sum: Veni &
faciam, non transeam, nec parcā nec pla-
cabor. Iuxta vias tuas & iuxta adinuentio-
nes tuas iudicabo te, dicit Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:

תרגום יונתן

* בן אדם כתב לך יוםא ויוםא הדין סמך מלכא דבבל על ירושלם בברך יוםא הדין: * ואתנבי לעמא סרבנא

נבואה ותימר להון ברנא אמר יי אלהים אתנבי דישקן משרין על קרתא דרא ואף יתייב לה ארכא לקבלא מצירא:

* קנש רברכתא לגנה כל גבר וגבר אמתן וגבר עבד קרב משרית עממין מרי יתה: * מלכי עממין קרב ואף טקס סמכותהא

עמחון אבד זמנה אף יתמון קטילתא בגנה: * בכן ברנא אמר יי אלהים ויעל קרתא דאשרי דם זכאי בגנה דהיא כדורא

דזיהומתה כה וזיהומתיה לא נפקת מנה גלו על גלו אחפק עמה מללא יתעבד בה חיוכא: * למעבד פרענות

לאחרעא כחקוף גריתי חוביהון על דאשרי דם זכאי בגלא בריל דלא לאשתקא: * בכן ברנא אמר יי אלהים ויעל קרתא דאשרי

דם זכאי בגנה ואף אגא אסגי חבירה: * אסגי מלכא כנש משריתא טקס סמכותא זמן עלה עבדי קרבא וגברתא ושתבשין

ואשאר ארעא צדיא בריל דיעדת ויסופון תרעי קרונה ויתמסון בגנה עבדי סאבותה ויסופון חובתה: * חסוקין אמתלית

ולא יפקין מנה עבדי בישתא בנורא תתוקר מסגיאות חובתה: * בראסתאבת בעצת חטאין חלף דרביתך ולא דכיה מסואבתך לא

תדכין עוד עד דאניח חמתי בך: * אגא יי גזרת במימרי איתא ותתקין לא אכנע ולא אחוס ולא ארחם כאורחתך בישתא

וקעבדיך מקל קלא ותפרעון מגיך אמר יי אלהים: * וזיה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:

* Fili hominis, scribe tibi nomē diei à die hac, ex qua cōfirmatus est rex Babylonis super Hierusalem à die hodierna. et dic ad domū exasperantem parabolam.

* Et dices ad eos : Hæc dicit Adonai Dominus, Pone lebetē, pone, & effunde in eum aquā.

* Et immitte in eum diuisiones eius omnem partem bonam, crus & humerum carnibus separata ab ossibus.

* De electis pecoribus assumptis, & succende ossa sub eis: ferbuit, deferbuit, & cocta sunt ossa eius in medio eius.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: O ciuitas sanguinum, lebes in quo est rubigo in eo, et rubigo non est egressa ex ea per membra sua protulit, non cecidit super eam fors.

* Quia sanguis eius in medio eius fuit, super lenissimam petram posui illum. non effudi illum super terram ut operiret super illum terram.

* Ut ascenderet furor in ultionem, ut ulciscatur dedi sanguinem eius super limpidissimā petram ne operiret illum.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Vae ciuitas sanguinum, et ego magnificabo populum.

* Et multiplicabo ligna, & succendam ignē, ut tabescant carnes, & minuaturs ius, & ossa concremabuntur.

* Et stent super carbones suos; incensa est ut exuratur, & calefiat & frigatur as eius, & liquefiat in medio eius immunditia eius, & deficiat rubigo eius.

* Et humiliabitur rubigo eius, & non exibit ex ea multa rubigo eius, confundetur rubigo illius:

* In immunditia tua scelus. Et pro eo quod contaminata es tu, & non es emundata ab immunditia tua, & quid erit si nō fueris mundata ultra, donec impleam furorem meum in te?

* Ego Dominus locutus sum, & veniet, & faciam, non differam neque miserebor, & non deprecabilis ero. Secundum vias tuas & secundum adinventiones tuas iudicabo te, dicit Adonai Dominus.

* Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

* ὃς δὲ ἄνθρωπος, γράψον σεαυτῷ τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀφ' ἧς ἀπηρεύσῃ βασιλεὺς Βαβυλωνος ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. καὶ εἰπὲ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν ὁδοπικραίνοντα ὁδοβολῶ.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἐπὶ τῇ ἑστῇ τὴν λέβητα ἐπὶ τῇ ἑστῇ, καὶ ἐκχεεῖς ἐν αὐτῇ ὕδωρ.

* καὶ ἐμβαλλεῖς αὐτῇ τὰ διχοτομήματα αὐτῆς πρὸς διχοτομήματα καλὸν, σέληος καὶ ὁμοῦ ἐκσεσαρκισμῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων. ἔξ ἐπὶ λέκλων κτηνῶν εἰλημῶν. ἔξ ἐπὶ καὶ τὰ ὀστέα ὑποκάτω αὐτῶν, ἔξ ἐσθ' ἔξ ἐσθ' καὶ ἡψήται τὰ ὀστέα αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος. ὡ πόλις αἱμάτων, λέβης ἐν ᾧ ἐστὶν ὁὺς ἐν αὐτῇ καὶ ὁ ὁὺς ὅδε ἐξ ἡλθεν ἐξ αὐτῆς κατὰ μέλη αὐτῆς ἐξ ἡνέκην, ὅδε ἐπεσεν ἐπ' αὐτὴν κληῖρος.

* ὅτι αἷμα αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐχέτο, ἐπὶ λεοπετρίδῳ τέταχα αὐτῇ. ὅδε ἐκκέχυκα αὐτῇ τὴν γλῶττι κατὰ καλὴν ψαλμὸν ἐπ' αὐτῇ γλῶττι.

* ἔξ ἐπὶ αὐτῇ θυμὸν εἰς ἐκδίκησιν. ἐκδικήθηται δέ δωκα τὸ αἷμα αὐτῆς ἐπὶ λεοπετρίδῳ ἔξ ἐπὶ καλὴν ψαλμὸν αὐτῇ.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος. καὶ πόλις τῶν αἱμάτων, καὶ ὡ μεγαλυνῶ τὸν λαόν.

* καὶ πληθυνῶ τὰ ξύλα, καὶ δύναντα ῥύπτω, ὅπως τακῇ τὰ κρέα, καὶ ἐλαττώθῃ ὁ ζωμός, καὶ τὰ ὀστέα συμφρυγῇνται, καὶ σῇ ἐπὶ τοὺς ἄνθρωπους αὐτῆς ἔξ ἐπὶ ἡθῶς πρὸς καυθῇ, καὶ θερμανθῇ ἔξ ἐπὶ φρυγῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἐκλείπη ὁ ὁὺς αὐτῆς.

* καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ὁὺς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς πολὺς ὁ ὁὺς αὐτῆς, καταχυνθήσεται ὁ ὁὺς αὐτῆς.

* ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμα. καὶ δυνάων ἐμπαίνου σου καὶ ὅδε ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου, ἔτι ἔσται ἐδρὸς μὴ καθαριῶθῃς ὅδε ἐπ', ἕως ἔξ ἐμπλήσω τὸν θυμὸν μου ἐν σοί. ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ ἤξει καὶ ποιήσω, & διασελῶ & ἔξ ἐπὶ ἐλεήσω καὶ οὐ μὴ ὁδοκλήθω. κατὰ τοὺς ὁδούς σου καὶ κτ' τὰ ἐνθυμήματα σε κρινῶ σε, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, ipsummet diem quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem, in ipso diei articulo. Et propheta prophetiam populo contumaci, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Vatinare ut ascēdat exercitus contra ciuitatem, & etiam dabitur ei terminus ut suscipiat obsidionem. Congrega principes eius in medio eius, vnumquemque virum terribile & bellatorem; exercitu populorum imple eam. Reges populorum applica, & etiam iunge cum eis auxilia, accelera tempus eius; etiā proiciantur interfecti eius in medio eius. Propterea hæc dicit Dñs Deus: Vae ciuitati quæ effudit sanguinē innocentē in medio sui, quæ est quasi olla cuius rubigo in ea est, & rubigo eius non exiuit ab ea; transmigration super transmigrationem exiuit cum ea, eò quod nō agatur in ea pœnitentia. Quia sanguis innocens qui effusus est in medio eius, in superbia & in brachio excelso effudit illum, non effudit illum per ea pœnitentia. Ad faciendam vindictam ut vlcisceretur in furore, reuelauit peccata eorum, pro eo quod ignorantiam ut ageret super eum pœnitentiam. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Vae ciuitati quæ effuderunt sanguinem innocentem manifestē, ut non dimitteretur peccatum. Multiplica reges, congrega exercitum, iunge fundit sanguinem innocentem in medio sui, & ego quoque multiplicabo interitum eius. Et relinquam terram desolatam, eò ut defolentur & consumantur auxilia, & præpara contra eam bellatores, & fortes eius insant. Et relinquam terram desolatam, eò ut defolentur & consumantur porta ciuitatis eius, & tabescant in medio eius operantes immunditiam eius, & consumantur peccata eius. Occasionibus plena est, & non egredientur ex ea operantes malum; igni succendetur præ multitudinem peccatorum eius. In eo quod polluta es sceleribus: pro eo quod mundavi te & non es mundata ab immunditia tua; nō mundaberis amplius, donec requiescere fecero indignationem meam in te. Ego Dominus decreui in verbo meo; venit & firmabitur; non prohibebo, nec parcam, nec miserebor. Iuxta vias tuas pessimas & iuxta opera tua corrupta ultionem sument ex te, dicit Dominus Deus. Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:

* בן אדם הנני לקח ממך ארץ מחמד עיניך
במנפה ולא תספור ולא תבכה ולא תבוא דמעתך:
* האנק דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש
עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם
ולחם אנשים לא תאכל:

* ואדבר אל העם בבקר ותמרט אשתי בערב
ואעש בבקר כאשר צויתי:

* ויאמרו אלי העם הלא תגיד לנו מה אלה לנו
כי אתה עשה:

* ואמר אליהם דבר יהוה היה אלי לאמר:
* אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה הנני
מחלל ארץ מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם
ומחמל נפשכם ובניכם ובנותיכם אשר עזבתם
בחרב יפלו:

* ועשיתם כאשר עשיתי על שפם לא תעטו
ולחם אנשים לא תאכלו:

* ופארכם על ראשיכם ונעליכם ברגליכם לא
תספרו ולא תבכו ונמקתם בעונתיכם ונהמתם
איש אל אחיו:

* והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר עשה
תעשו בבואה וידעתם כי אני אדני יהוה:

* ואתה בן אדם הלא ביום קחתי מהם ארץ
מעזם משוש תפארתם את מחמד עיניהם ואת
משא נפשם בניהם ובנותיהם:

* ביום ההוא יבוא הפליט אליך להשמעות אזנים:
* ביום ההוא יפתח פיך את הפליט ותדבר ולא
תאלס עוד והיית להם למופת וידעו כי אני יהוה:

כר

* והי דבר יהוה אלי לאמר:
* בן אדם שים פניך אל בני עמון והנבא עליהם:

* Fili hominis, ecce ego tollo à te deside-
rabile oculorum tuorum in plaga: & non
planges neque plorabis, neq; fluent lachry-
mae tuae. * Ingemisce tacens, mortuorum
luctum non facies. Corona tua circumli-
gata sit tibi, & calciamenta tua erunt in pe-
dibus tuis, nec amictu ora velabis, nec ci-
bos lugentium comedes.

* Locutus sum ergo ad populum manè,
& mortua est uxor mea vespere. Feci q; ma-
nè sicut praeceperat mihi. * Et dixit ad me
populus: Quare non indicas nobis quid
ista significant quæ tu facis?

* Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est
ad me, dicens: * Loquere domui Israel:
Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego pollua
sanctuarium meum, superbiam imperij ve-
stri, & desiderabile oculorum vestrorum,

& super quo pauet anima vestra, & filij ve-
stri & filiae vestre quos reliquisti, gladio ca-
dent. * Et facietis sicut feci. ora amictu
non velabitis, & cibos lugentium non come-
detis. * Coronas habebitis in capitibus

G vestris, & calciamenta in pedibus. non plan-
getis neque flebitis, sed tabescetis in ini-
quitatibus vestris, & unusquisque gemit
ad fratrem suum. * Eritque Ezechiel vo-
bis in portentum. Iuxta omnia quæ fecit,

facietis, cum venerit istud, & scietis quia
ego Dominus Deus. * Et tu fili hominis, ecce in die qua tolla
ab eis fortitudinem eorum & gaudium di-
gnitatis, & desiderium oculorum eorum
super quo requiescunt animæ eorum, & fi-
lios & filias eorum:

* In die illa cum venerit fugiens ad te ut
annunciet tibi: * In die, inquam illa, aperietur os tuum cu
co qui fugit, & loqueris & non silebis ultra,
erisque eis in portentum, & scietis quia
ego Dominus.

CAP. XXV.
* ET factus est sermo Domini ad me, di-
cens: * Fili hominis, pone faciem tuam contra
filios Ammon, & prophetabis de eis.

תרגום יונתן

* בר אדם הלא אנא נסב סגך ית רגליך דעינך כמותא ולא תספור ולא תבכי ולא תבוא דמעתך:
* האנק שפם על שפם ולא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם
ולחם אנשים לא תאכל:
* ואדבר לי עמא הלא תחיו לנא מה אלן לנא ארי ארץ עבד:
* אמר לבית ישראל כדן אמר יי אלהים הלא אנא מפס ית בית
מקדשי יקר חקפכו רגליך דעיניכו וחבוב נפשכו ובניכו ובנותיכו דשכחתון בחרבא ותקטלון:
* ותעבדון כמא דעבדת על שפם
ולחם אנשים לא תאכלו:
* ויחזקאל לכו ללחם ככל דעבד תעבדון במיתה ותדעון ארי אנא יי אלהים:
* וארץ בר אדם הלא ביוםא דאערי מנהון ית בית מקדשיהון יקר חקפהון וחרורת השבחתהון ויתנסב מנהון רגליך דעיניהון וחבוב
נפשהון דשב לחון סבניהון וסבניהון:
* ביוםא תהווא ייתי משיבא ליתך לאשמעתך בסורה:
* ביוםא תהווא ותפתח פמך
דמית משיבא ותתנבי ולא תשתק עוד ותהא לחון ללחם וידעון ארי אנא יי:

כר

* ויהוה פתגם נבואה סן קדם יי עמי למימר:
* בר אדם קבל נבואה על בני עמון ותנבי עליהון:

* Fili hominis, ecce ego aufero à te desiderabilia oculorum tuorum. In acie non planges neque flebis, neque venient tibi lachrymæ.

* Gemes tacēs; gemitus sanguinis lumbi est; humanū luctum non facies. Erunt crines tui colligati super te, et calciamenta tua in pedibus tuis, & non consolaberis in labiis eorum, & panem virorum non comedes.

* Et locutus sum ad populū manē, sicut præceperat mihi, & mortua est vxor mea vespere, & feci manē quemadmodum præceptū est mihi.

* Et dixit ad me populus: Non annuncias nobis quid sunt hæc quæ tu facis?

* Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est ad me, dicens:

* Dic ad domum Israel: Hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego contaminabo sancta mea, superbiam fortitudinis vestræ, desiderabile quid oculorum vestrorum, & super quibus parcut animæ vestræ; & filij vestri et filie vestræ quos reliquistis, in gladio cadent.

* Et facietis sicut feci: ab ore eorum non consolabimini, & panem virorum non comedetis.

* Et comæ vestræ super caput vestrum, et calciamenta in pedibus vestris. neque plangetis neque flebitis, et consumemini in iniquitatibus vestris, & consolabimini unusquisque fratrem suum.

* Et erit vobis Ezechiel in portentum, & secundū omnia quæcūque fecit, facietis; cū venerint hæc, cognoscetis quia ego Dominus.

* Et tu fili hominis, nonne in die quando absterulo fortitudinem eorū ab eis, leuationem gloriæ eorū, desiderabilia oculorum eorum, & eleuationem animæ eorum, filios eorum & filias eorum: In die illa veniet qui saluus factus fuerit ad te, vt annunciet tibi in auribus tuis.

* In die illa aperietur os tuum ad eum qui saluatus est, & loqueris, & non reticebis vltra, & eris eis in portentum, & cognoscet quia ego Dominus.

CAP. XXV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, obfirma faciem tuam cōtra filios Ammon, & propheta ad eos.

* ὡς ἀνθρώπου, ἰδὲ ἐγὼ λαμβάνω ἐκ τοῦ ταύρου ἰππομήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἐν ὤματι καὶ μὴ κόψῃς καὶ δὲ μὴ κλαύσῃς καὶ δὲ μὴ ἔλθῃ ἡ δακρυά. * σενάξῃς σιγῶν, σενάξῃς αἵματός σου ὅς φῶς ἐστίν, ἀνθρώπινον πένθος καὶ ποίησιν. ἔσται τὸ τρίχωμά σου συμπεπλεγμένον ἐπὶ σέ, καὶ τὰ ὑποδήματα σου ἐν τοῖς ποσίν σου, καὶ οὐ μὴ ὠρακλήθῃς ἐν χεῖλεσιν αὐτῶν, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν καὶ μὴ φάγῃς.

* καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν τοῦ περὶ, ὃν τρόπον ἐνετείλατό μοι. καὶ ἀπέθανεν ἡ γυναῖς μου ἑσπέρας, καὶ ἐποίησα ὅπως ὁ κύριός μου ἐπέταλόν μοι. * καὶ εἶπεν πρὸς με ὁ λαός, ὅτι ἀπαγγέλλεις ἡμῖν τί ἐστὶ ταῦτα ἃ σὺ ποιεῖς;

* ἔειπα πρὸς αὐτοὺς, λέγει κύριος ἐγὼ πρὸς με λέγων. * εἶπε πρὸς τὸν οἶκόν μου Ἰσραὴλ, ταῦτα λέγει ἁδωνάϊ κύριός, ἰδοὺ ἐγὼ βεβηλώτα ἅγια μου φρύαγμα ἰσχυρὸν ὑμῶν ἰππομήματα πῶ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ ὡς ὧν φείδονται αἱ ψυχὰς ὑμῶν, καὶ ὡς ὧν ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν καὶ ἐκατελείπετε ἐν ῥομφαίᾳ περὶ.

* καὶ ποιήσετε ὃν τρόπον πεποίηκα, ἀπὸ σώματος αὐτῶν οὐ ὠρακλήθησθε, ἔσται ὁ ἀρτὸν ἀνδρῶν καὶ φάγεσθε.

* καὶ αἱ κόμαι ὑμῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσίν ὑμῶν, ἔστε μὴ κόψῃτε καὶ μὴ κλαύσῃτε, καὶ ἐν τακῇ σέσθε ἐν ταῖς ἀδικίαις ὑμῶν, ἔσται ὠρακλήσθε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

* καὶ ἔσται ὑμῖν ἐκκλησίαις τέρας, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐποίησε ποιήσετε, ὅταν ἔλθῃ ταῦτα, ἰππογνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριός.

* καὶ σὺ ὡς ἀνθρώπου ἐχὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν λαμβάνω τὴν ἰσχυρὰν αὐτῶν παρ' αὐτῶν τὴν ἐπαρσιν τῆς καυχίσεως αὐτῶν, τὰ ἰππομήματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐπαρσιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἥξει ὁ ἀσπασζόμενος πρὸς σέ, & ἀπαγγέλλαι σοι εἰς τὰ ὦτά σου. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεται τὸ σῶμα σου πρὸς τὸν ἀσπασζόμενον, & λαλήσεις καὶ μὴ κωφωθῇς ὅτι ἐπὶ, ἔσται αὐτοῖς εἰς τέρας, & ἐπὶ γνώσονται διότι ἐγὼ κύριός.

καὶ
* καὶ ἐγὼ λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων.
* ὡς ἀνθρώπου, στήθεόν σου πρὸς ὅσον σου ἐπὶ ὅσον ὑοὺς ἀμμάτων καὶ ὠρακλήσθαι ἐπ' αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Fili hominis, ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in peste: non planges nec plorabis, neque emittes lachrymas tuas. * Displiceat tibi, tace super mortuum tuū, luctum ne facias. frontalia tua sint super te, & calciamenta tua pone in pedibus tuis, neque amiciaris super labia tua, & panem lugentium ne comedas. * Et prophetavi ad populū manē, & mortua est vxor mea vespere: & feci manē sicut iussus fueram. * Et dixit ad me populus: Nonne annuncias, quid ista significant, nobis quæ tu facis? * Et dixi ad eos: Verbum prophetiæ à facie domini factum est mecum, dicens: * Dic domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego violabo domum sanctuarij mei, gloriam fortitudinis vestræ, & desiderabile oculorum vestrorum, & quod dilectissimum est animo vestro: filij vestri & filia vestræ quos reliquistis, gladio occidentur. * Et facietis sicut feci: super labia non amiciemini, & panem lugentium non comedetis.

* Et frontalia vestra erunt in capite vestro, & calciamenta vestra in pedibus vestris. Non plangetis nec plorabitis, & tabescetis in peccatis vestris, & gemetis quisque super fratrem suum. * Et erit Ezechiel vobis in signum. iuxta omnia quæ fecit, facietis: cū venerit scietis quia ego Dominus Deus. * Et tu fili hominis, ecce in die qua auferam ab eis domum sanctuarij eorum, gloriam fortitudinis eorum, & latitiam laudis eorum, & tollentur ab eis delicta oculorum eorum, & quod delectissimum est eorum animo, quod illis melius est quàm filij & filia eorum. * In die illa veniet ad te qui euaserit, vt annunciet tibi nuncium. * In die illa aperietur os tuum cū venerit qui euaserit: & prophetabis & non tacebis amplius, & eris eis in signum, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXV.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: filios Amon, & vaticinare eis.

* Fili hominis, suscipe prophetiam super

* Et dices filiis Ammon: Audite verbum 3
Adonai Domini; hæc dicit Adonai Dominus: Pro
eo quod ganisti estis super sancta mea, quia pollu-
ta sunt, et super terram Israel quia desolata est,
et super domum Juda quia abiit in captiuitate.

* Idcirco ecce ego trado vos filiis Cedem in 4
hereditatem. Et firmabunt tentoria in peccato
eorum in te, et dabant in te tabernacula sua.
Ipsi comedent fructus tuos, et ipsi bibent pin-
guedinem tuam.

* Et dabo ciuitatē Ammon in pascua came- 5
lorum, et filios Ammon in pascua ouium; et
scietis quia ego Adonai Dominus.

* Quia hæc dicit Dominus: Pro eo quod plau- 6
sisti manu tua, et insonuisti pede tuo, et gausa
es anima tua super terram Israel.

* Idcirco ecce ego extendam manum meā in 7
te, et dabo te in direptionem in gentibus, et
exterminabo te de populis, et perdam te de re-
gionibus perditione, et scies quia ego Adonai
Dominus.

* Hæc dicit Adonai Dominus: Pro 8
eo quod dixit Moab et Seir: Ecce sicut omnes
gētes domus Juda. Idcirco ecce ego dissoluā hu-
merū Moab de ciuitatibus promotoriorū eius ele-
uā terrā domū Bethiesimuth super fontē urbis
maritime.

* Filios Orientis super filios Ammō 10
dedi eos in hereditatē, ut non sit memoria filio-
rū Ammon in gentibus. Et in Moab faciam
ultionem, et cognoscent quia ego Dominus.

* Hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo quod fe- 12
cit Idumæa in vltiscendo eos vltionē in domum
Juda, et memoriā retinuerūt mali, et vlti sunt
vltionem ab eis.

* Propterea hæc dicit Adonai 13
Dominus: Et extendā manū meā super Idumæā,
et exterminabo ex ea hominē et pecus, et ponā
eam desertā, et de Theman, et de Ledan fugien-
tes in gladio cadent.

* Et dabo vltionē meam 14
super Idumæam in manu populi mei Israel, et
facient in Idumæa iuxta iram meā, et iuxta fu-
rorem meum, et cognoscent vltionem meam,
dicit Adonai Dominus.

* Propterea hæc dicit 15
Adonai Dominus: Pro eo quod fecerunt alieni-
gena in vltione, et suscitauerunt vindictā gau-
dentes ex tota anima, ut deleat vsq; in aternū.

* καὶ ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν, ἀκούσατε λόγον ἀδωναὶ κυ-
ρίου. τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ὁ ὢν ἐπεχάρη ἐπὶ ταῖς
ἀγαμίαις, ὅτι ἐβεβλώθη, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ἐστράφη ὅτι ἡ-
φανίσθη, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἐξέτα ὅτι ἐπορεύθη ἐν αἰχμα-
λωσία.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πᾶσι δίδωμι υἱὰς τοῖς υἱοῖς κε-
δέμ ἐκ κατακληρονομίᾳ. καὶ κατακληρονομήσουσιν ἐν τῇ
αἰμαδίᾳ αὐτῶν ἐν οἷ, καὶ δώσουσιν ἐν οἷ ταὶ σκευώματά
αὐτῶν. αὐτοὶ φάγοντες καὶ καρπὸς σε, καὶ αὐτοὶ πίονταί
τὴν πόσιν σου.

* καὶ δώσω τὴν πόλιν ἐς ἀμμὼν ἐκ
νομας καμήλων, καὶ οὗτος υἱὸς ἀμμὼν ἐκ νομας περὶ
τῶν, καὶ ἐπιγνώσεται ὅτι ἐγὼ ἀδωναὶ κύριος.

* Διότι
τὰδε λέγει κύριος ὁ ὢν ἐκρήσας τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐφόρη-
σας τὸ ποδί σου, καὶ ἐπεχάρης τῇ ψυχῇ σου ἐπὶ τὴν γῆν
ἐστράφη.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου
ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σε ἐκ διαρπαγῆς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐξο-
λεθρεύσω σε ἐκ τῶν λαῶν, καὶ ἀπολώ σε ἐκ τῶν χωρῶν
ἀπωλείας, καὶ ἐπιγνώσεται ὅτι ἐγὼ ἀδωναὶ κύριος.

* τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος ὁ ὢν ὅτι εἶπεν μωὰβ καὶ
σηῖρ, ἰδοὺ ὁν τρόπον πάντες οἱ ἔθνη οἱ οἶκος ἰσάα. διὰ τοῦ-
το ἰδοὺ ἐγὼ ἀδελύσω τὸν ὄμιον μωὰβ ἀπὸ πόλεων ἀκρο-
τερῶν αὐτοῦ ἐκκληλῶ γῆν οἴκου βηθισμὺθ ἐπ' αὐτῶν πη-
γῆς πόλεως ἀδριαλασίας, καὶ οὗτος υἱὸς κεδέμ ἐπὶ οὗ-
τος υἱὸς ἀμμὼν δέδωκε αὐτῷ ἐκκληρονομίαν, ὅπως μὴ
ἔχη μνηστῆρας τῶν υἱῶν ἀμμὼν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

* ἐν μωὰβ
ποιήσω ἐκδίκησιν, καὶ ἐπιγνώσεται ὅτι ἐγὼ κύριος.

* τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος ὁ ὢν ἐποίησεν ἡ ἰδε-
μαία ἐν τῇ ἐκδικήσῃ αὐτῶν ἐκδίκησιν ἐκ τῶν οἴκων ἰσά-
α, καὶ ἐμνηστῆκεσθαι καὶ ἐξεδίκησαν δίκην ἀπ' αὐτῶν.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ ἐκτενῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπὶ τὴν ἰδεμαίαν, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐξ αὐ-
τῆς τὸν ὄμιον καὶ τὸν κτήνην, καὶ ἐθήσω αὐτὴν ἐρημον, καὶ ἐκ-
θαμνίσω, καὶ ἐκλεθρεύω διωκόμενοι ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦντες.

* ἐδώσω τὴν ἐκδίκησιν μου ἐπὶ τὴν ἰδεμαίαν ἐκ χεῖ-
ρα σου ἰσραὴλ, καὶ ποιήσουσιν ἐν τῇ ἰδεμαίᾳ κατὰ τὴν ὀρ-
γῆν μου, καὶ κατὰ τὸν θυμὸν μου, καὶ ἐπιγνώσεται τὴν ἐκδι-
κησιν μου, λέγει ἀδωναὶ κύριος.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει
ἀδωναὶ κύριος ὁ ὢν ἐποίησεν ὁ ἀλλόφυλος ἐκ ἐκδι-
κήσεως, καὶ ἐξεδέσθαι ἐκδίκησιν ἐπὶ χαίροντες ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς, τοῦ ἐξαλειφῆαι ἑως αἰῶντος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dices filiis Ammon: Suscipite verbum Domini Dei; hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge super sanctuarium meū, quia prophatum est; et super terram Israel quia deserta est; et super domum Juda, quia abierunt in transmigrationem. Ideo ecce ego tradam te filiis Orientalibus in possessionem, et collocabunt palatia sua in te, et ponent in te habitacula sua; ipsi comedent bona terræ tuæ, et ipsi diripient substantiam tuam.

* Et dabo Rabba in habitaculum camelorum, et filios Ammon in domum mansionis gregū ouium: et scietis quia ego Dominus.

* Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu tua, et calcasti pede tuo, et gausa es toto affectu animi super terram Israel. Ideo ecce ego leuio plagam potentia meæ super te, et dabo te in direptionem populis, et disperdam te de medio populorum: et perdam te de prouinciis, desertam faciam te, et scies quia ego Dominus.

* Propterea ecce ego conteram Deum: Pro eo quod dixerunt Moabitæ et Seir: In quo differunt viri domus Juda ab omnibus populis? Propterea ecce ego conteram fortitudinem Moabitæ ex ciuitatibus eorū, ex arcibus eorū, usque ad villas ipsorū, gaudium terræ eorum, Beth-iesimoth, Beelmeon, et Ca-riathaim.

* Filiis Orientalibus contra filios Ammon; et tradam eam in hereditatem, ut non sit memoria filiorum Ammon in populis.

* Et in Moabitis faciam vltionem iudiciorum, et scient quia ego Dominus. Ideo hæc dicit Dominus Idumæi in furore vltionem contra domum Juda, et peccauerunt peccatum, et vindiçam sumpserunt ex eis: Ideo hæc dicit Dominus Deus: Et leuabo plagam fortitudinis meæ super Idumæam, et disperdam ex ea hominem et iumentum, et dabo eam desertam ab Austro, et habitatores Dedan gladio occidentur.

* Et dabo vltionem meam in Idumæā per manum populi mei Israel: et sument vltionē ab Idumæis pro furore meo, et ira mea; et scient vltionem meam, dicit Dominus Deus. Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Philistiini hostiliter, et vlti sunt sese cum insultatione animi ad disperdendum propter inimicitiam antiquam.

לכן כה אמר אדני יהוה הנני נוטה ידי על--
 פלשתים והכרתי את כרתים והאבדתי את--
 שארית חוף הים:
 ועשיתי בס נקמות גדלות בתוכחות חמה וידעו
 כי אני יהוה בתתי את נקמתי בם:

כו

ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחודש היה
 דבר יהוה אלי לאמר:
 בן אדם יען אשר אמרה צר על ירושלם האח
 נשברה דלתות העמים נסבה אליאמלאה החרבה:
 לכן כה אמר אדני יהוה הנני עליך צר והעליתי
 עליך גוים רבים כהעלות הים לגליו:
 ושחתו חמות צר והרסו מגדלית וסחיתי עפרה
 ממנה ונתתי אתה לצחית סלע:
 משטח חרמים תהיה בתוך הים כי אני דברתי
 נאם אדני יהוה והיתה לבז לגוים:
 ובנותיה אשר בשורה בחרב תהרגנה וידעו
 כי אני יהוה:
 כי כה אמר אדני יהוה הנני מביא אל--
 נבוכדראצר מלך--בבל מצפון מלך מלכים בסוס
 וברכב ובפרשים וקהל ועם רב:
 בנותיך בשדה בחרב יהרג ונתן עליך דיקושפק
 עליך סללה והקים עליך צנור:
 ומחי קבלו יתן בחמורתיך ומגדלתיך יתן
 בחרבותיו:
 פרש וגלגל ורכב תרע שנה חומותיך בבואו
 בשעריך במבואי עיר מבקעה:
 ירמס את כל חוצותיך עמך בחרב יהרג ומצבור
 עוד לארץ תרד:

16 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palæstinos, & interficiam interfectores, & perdam reliquias maritimæ regionis.

17 * Faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore: & scient quia ego Dominus, cum dederò vindictam meâ super eos.

CAP. XXVI.

1 ET factum est in vndecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 * Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Hierusalem, Euge, contractæ sunt portæ populorum, conuersa est ad me, implebor, deferta est. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, & ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans.

4 * Et dissipabunt muros Tyri, & destruet turres eius. Et radam puluerem eius de ea, & dabo eam in limpidissimam petram.

5 * Siccatio sagerarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dñs Deus, & erit in direptionem gentibus.

6 * Filia quoque eius quæ sunt in agro, gladio interficientur, & scient quia ego Dominus.

7 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrû Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone regem regum, cum equis & curribus & equitibus & cætu populoque magno.

8 * Filias tuas quæ sunt in agro, gladio interficiet, & circundabit te munitionibus, & comportabit aggerem in gyro: et eleuabit contra te clypeum.

9 * Et vineas & arietes tæperabit in muros tuos, & turres tuas destruet in armatura sua. * Inundatione equorum eius operiet te puluis eorum, a sonitu equitum & rotarum & curruum mouebuntur muri tui: cum ingressus fuerit portas tuas, quasi per introitum vrbs dissipata.

11 * Vngulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas, populû tuû gladio cadet, & statua tuæ nobiles in terrâ corruent.

תרגום יונתן

16 ככן כדנן אמר יי אלהים הוא אנא מרים ית מחרת גבורתי על פלשתאי ואשיצי ית עמא דחיתין לאשתעארה ואזכר ית שאר
 ספר ימא: 17 ואעבד בחזן פרענות רכבון בתקוף רגז וידעון ארי אנא יי כד אתון ית פרענותי בחזן:

כו

1 ויהי כחרא עשרי שנין כחר לירחא הנה פתגם נבואה סז קורם יי עמי למימר:
 חרוא אתכרת דהור סספקא סחורא לכל עממא אסתחררת למית לוחי דהיה מליא חרובת:
 שלח רגזי עלך צור ואסק עלך משרית עממין סגיאין כמסק ימא באתר גושט גלותי:
 עפרה סנה ואתון יתה לשעיעות כוף גליו: 5 משטח צידין תהא כגז ימא ארי אנא גזרת במימרי אמר יי אלהים והחא לבוא לעממא:
 ויתבי כפרנחא די בחקלא בחרבא יתקטלון וידעון ארי אנא יי: 7 ארי כדנן אמר יי אלהים הוא אנא מתי על צור נבוכדראצר
 מלכא דבבל מצפונא מלך מלכא בסוסין וברתיכין ובפרשין ומשרין ועם סגין: 8 יתבי כפרנך די בחקלא בחרבא יקטל ויתבי עלך
 צנור: 9 ומחי קבלו יתן בשורך ומגדלך יתע כאכני ברזלה:
 פרש וגלגל ורכב תרעין שנה חומותיך בבואו: 10 בשעריך במבואי עיר מבקעה: 11 ירמס את כל חוצותיך עמך בחרב יהרג ומצבור
 עוד לארץ תרד: 12 ויתבי כפרנך די בחקלא בחרבא יקטל ויתבי עלך צנור: 13 ויתבי כפרנך די בחקלא בחרבא יקטל ויתבי עלך צנור:

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ec-
ce ego extendo manum meam super alienigenas,
& disperdam Cretenſes, & perdam reliquos
habitantes maritimam. * Et faciam in eis
ultiones magnas in redargutionibus furoris;
& cognoscent quia ego Adonai Dominus, cum
dederō ultionem meam super eos.

CAP. XXVI.

ET factum est in undecimo anno vna mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens:

⁂ Fili hominis, pro eo quod dixit Sor super
Hierusalem: Euge contrita sunt, perierunt gen-
tes, conuersa sunt ad me; quae fuit plena deserta
est. ⁂ Propterea haec dicit Adonai Dominus: ⁂

est. * Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 3
Ecce ego induco super te Sor, & adducam super
te gentes multas, sicut ascendit mare fluctibus
suis. * Et destruent muros Sor, & subuertēt 4
turre tuas, & ventilabo puluerem eius ab ea,
& dabo eam nitidissimam petram.

* Siccatio fagenarū erit in medio maris, quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus; & erit in direptionem gentibus.

* Et filia eius in agro gladio interficientur, et
scient quia ego Dominus.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego adduco super te Sor Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone; rex regum est, cum equis & curribus & equitibus & congregatione gentium multarum valde.

² *Iste filias tuas quæ in campo, gladio interficiet, & dabit super te munitionem, & circumædificabit te, & circumponet tibi fossam, et circumædificabit in te vallum in circuitu, & circumstantiam armorum; ² Et lanceas eius. ³ Contra te dabit muros tuos, & turres tuas destruet in armis suis.*

* A multitudine equorum eius operiet te pulvis
eorum, & à voce equitum eius operiet te, & à rotis
curruum eius. Commovebuntur muri tui ingre-
diente illo portas tuas quasi ingrediens in urbem
de campo. * In ungulis equorum suorum con-

culcabit omnes plateas tuas, populum tuum
gladio interficiet, & substantiam fortitudinis
tuæ in terram deducet.

6 * διὰ τοῦτο τὰςδε λέξεις ἀδωναΐ κύριος· ἰδὲ ἐγὼ ἐκτείνω
τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐξολοθρεύσω κη-
ραῖς, ἐλπομένης καταλοιπῆς τοῦ κατακτείνου τὴν πα-
7 ραλίαν. * ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἐκδικήσεις μεγάλας ἐν ἐ-
λεμοῖς θυμῷ, καὶ ἐπὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ ἀδωναΐ κύ-
ριος, ἐν τῇ δυνάμει τὴν ἐκδικήσιν μου ἐπ' αὐτοῖς.

КС

1 * Καὶ ἐχρέθη ὁ πῶ ἐνδεκάτῳ ἑτῆ μιᾷ ὄ μίλῳ, ἐγέ-
2 νετο λόγῳ κυρίᾳ πρὸς με, λέγων· * ἦ ἐν δούλῳ σου, δού-
τῳ ἔειπεν ὁ ὁ ἱερουργαλῆμ, διῶγε σινετισίῃ, δὲ πῶ-
λεν τῷ ἔθνη, ἐπεσε ῥά φη πρὸς με, ἡ πλήρης ἡρήμωται.

3 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριε Θ· ἰδὲ ἐγὼ ἐπάτω
ἐπὶ σὲ Ὀρ, καὶ ἀνάξω ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλά, ὥς ἀναβαίνει
4 ἡ θάλασσα τοῖς κύμασιν αὐτῆς. * καὶ καταβαλοῦσιν
τὰ τείχη Ὀρ, καὶ καταλοῦσιν οὗτοι πύργους σου, καὶ λικ-
μήσω τὸν χοῦν αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς λε-
5 πετεῖαν. * ψυχμὸς σαργῶν ἔσται ἐν μέσῳ τῆς θα-
λάσσης, ὅτι ἐγὼ λελάληκα λέγει ἀδωναΐ κύριε Θ, καὶ ἔ-
σται εἰς περὶ νομὴν τοῖς ἔθνεσιν.

καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἐν τῇ πεδίῳ μαχαίρα θύα-
 ρηθήν(τι), ἐγνώθ(η) ὅτι ἐγὼ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε
 λέγει ἀδωνάϊ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ὄρρον να-
 βεχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλωνίου ἀπὸ Ἑβερρά, βα-
 σιλίδος βασιλέων ἐσὶν, μεθ' ἵππων καὶ ἀρμάτων καὶ ἰπ-
 πέων καὶ συμαγωγῆς ἐθνῶν πολλῶν σφόδρα.

8 * ἵστα τὰς θυγατέρας σου τὰς ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρα
ἀνελῆ, ἔδωκε Ἰππὶ σὲ περφυλακῶ, καὶ περικοδομήσῃ
σε, καὶ περβαλεῖθι τάφρον, καὶ περικοδομήσῃ Ἰππὶ σὲ
9 χάρακα κύκλῳ καὶ πείσασιν ὀπλῶν, * ἔτας λόγχα
αὐτῶ. ἀπὸ σὸν ἰού δώσε τὰ τείχη σου ἔδω πύργους σου
καθελεῖ ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἐαυτοῦ.

10 * Διὸς δ' ἐπλήθους τῶν ἱππέων αὐτῶν κατὰ καλὴν ψεῖο κο-
νιοστὲς αὐτῶν, καὶ διὸς δ' Φωίης τῶν ἱππέων αὐτῶν κατὰ κα-
λὴν ψεῖο, (διὸς τῶν τροχῶν τῶν ἀρμάτων αὐτῶν· σπειδῆ-
σε) ταῖς τέχαις εἰσπορευομένης αὐτῶν ταῖς πύλαις θυῶν,
11 εἰσπορευομένης εἰς πόλιν ἐκ πεδίσ. * ἐν ταῖς ὁπλαῖς
τῶν ἱππέων αὐτῶν κατὰ πατήθουσιν πάσας τὰς πλατείας
θυ, τὸν λαόν σε μαχαίρα ἀνελῆ, καὶ τὴν ἐπίστασιν τῇ
ἰχρὺς σε ἐπὶ τὴν γῆν κατὰ ξει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego leuo plagam potentia: meæ super Philisthæos, & disperdam populum, qui rei sunt, ut dispareant, & perdam reliquias portus maris. ¹⁷ Et faciam in eis ultiones magnas in ira furoris : & scient quia ego Dominus, cum dero ultionem meam in eis.

CAP. XXVI.

ET factum est vñdecimo anno, prima die mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: ¹ Fili hominis, pro eo quòd dedit Tyrus super Ierusalem: Euge confRACTA est quæ præbebat mercimoniis omnibus populis, conuersa est vt veniat ad me; quæ erat plena, deserta est. ² Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super te Tyre, & ascendere faciam contra te exercitus populorum multorum, sicut ascendit mare in fremitu fluctuū suorū. ³ Et dissipabunt muros Tyri, & destruent turres eius, & euellam puluerem eius ab ea: et dabo eam in politem petræ apertæ. ⁴ Expansio piscatorum erit in medio maris, quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus, & erit in direptionem populis. ⁵ Et habitatores villarum eius quæ sunt in agro, gladio occidentur, & scient quia ego Dominus. ⁶ Sic enim dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone, regem

regum cum equis & curribus & equitibus & exercitu & populo grandi. ⁸ Habitatores villarum tuarum quæ sunt in agro, gladio occi-

⁹ Et percussorem tormentorum suorum dabit in muros tuos, & turres tuas destruet lapidibus suis ferreis.

⁹ Et percussione[m] tormentorum suorum dabit in muros tuos, & turre[s] tuas destruet lapidibus suis terreis. ¹⁰ Præ conculcatione equorum eius operiet te pulvis eorum; præ voce equitum & rotarum & curru[m] commovebuntur muri tui, cum ingressus fuerit per portas tuas sicut qui ingrediuntur civitatem cuius dissipatus est murus. ¹¹ Vnguibus equorum suorum conculcabit omnes vicos

tuos, populum tuum gladio occidet, & statuas fortitudinis tuæ in terram collidet.

וְשָׁלְלוּ חֵילְךָ וּבְיוֹזוּ רַכְלֶתְךָ וְדָרְסוּ חוֹמוֹתֶיךָ *
 וּבְתִי חֲמַדְתְּךָ יִתְּצוּ וְאֲבָנֶיךָ וְעִצֶיךָ וְעַפְרְךָ בְּתוֹךְ מַיִם
 יִשְׁימוּ * וְהִשְׁבַּתִּי הַמֶּזֶן שִׁירֶיךָ וְקוֹל כְּנֹרֶיךָ לֹא
 יִשְׁמַע עוֹד *
 וְנָתַתִּיךָ לְצַחִיחַ סָלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה לֹא
 תִּבְנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נָא אֲדֹנִי יְהוָה *
 כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה לְצוֹר הָלֹא מִקּוֹל מַפְלֶתְךָ
 בְּאֵזְנְךָ חָלַל בַּהֲרֹג הָרֹג בְּתוֹכְךָ יִרְעֶשׂוּ הָאִיִּים *
 וְיִרְדּוּ מֵעַל כְּסֹאוֹתֵם כָּל נְשֵׁי אֵי הַיָּם וְהִסְרֹוּ אֶת-
 מַעֲלֵיהֶם וְאֶת-בְּגָדֵי רִקְמָתָם יַפְשֻׁטוּ חֲרָדוֹת יִלְבְּשׁוּ
 עַל-הָאָרֶץ יֵשְׁבוּ וְחָרְדוּ לַרְגָעִים וְשִׁמְמוֹעַלֶיךָ *
 וְנִשְׁאָו עֲלֶיךָ קִינָה וְאָמְרוּ לֵךְ אֵיךְ אֲבָדְתָּנוּ שְׁבַת
 מִיָּמִים הָעִיר הִחַלְלָה אֲשֶׁר הִיְתָה חֲזָקָה בַּיָּם הִיא
 וְיִשְׁבִּיהָ אֲשֶׁר-נָתַנוּ חֲתִיתָם לְכָל יוֹשְׁבֵיהָ *
 עֵתָה יִחָרְדוּ הָאֵין יוֹם מַפְלֶתְךָ וְנִבְהָלוּ הָאִיִּים
 אֲשֶׁר-בָּיָם מִצֵּאתְךָ *
 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה בְּתִי אֶתְךָ עִיר נְחֻרְבָת
 כְּעָרִים אֲשֶׁר לֹא-נִשְׁבְּבוּ בְּהַעֲלֹת עֲלֶיךָ אֶת-תְּהוֹם
 וּכְסוּד הַיָּם חֲרָבִים *
 וְהוֹרַדְתִּיךָ אֶת-יֹרְדֵי בּוֹרֶאֱל-עַם עוֹלָם
 וְהוֹשַׁבְתִּיךָ בְּאָרֶץ תַּחְתִּיּוֹת בְּחֻרְבוֹת מַעוֹלָם אֶת-
 יֹרְדֵי בּוֹר לְמַעַן לֹא תִשְׁבִּי וְנָתַתִּי צִבִּי בְּאָרֶץ חַיִּים *
 כֹּל הַזֶּה אֶתְּנֶה וְאֵינְךָ וְתִבְקָשִׁי וְלֹא-תִמָּצְאִי עוֹד
 לְעוֹלָם נָא אֲדֹנִי יְהוָה *
 כֹּה
 וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר *
 וְאַתָּה בֶן-אָדָם שֵׂא עַל-צֹר קִינָה *
 וְאָמַרְתָּ לְצוֹר הִשְׁבַּתִּי עַל-מְבוֹאֵת יָם רַכְלֶת
 הָעַמִּים אֶל-אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה צוֹר אַתָּה
 אָמַרְתָּ אֲנִי כְּלִילֶרֶת יָפִי *
 כֹּה

12 * Vastabunt opes tuas, diripient negotia-
 tiones tuas: et destruet muros tuos, & do-
 mus tuas praeclaras subuertent; & lapides
 tuos & ligna tua & puluerem tuum in me-
 dio aquarū ponent. * Et quiescere faciam
 multitudinē canticorum tuorū, & sonitus
 Cithararum tuarum non audietur amplius.
 14 * Et dabo te in limpidissimam petram,
 siccatio fagenarum eris, nec aedificaberis
 vltra, quia ego Dominus locutus sum, ait
 Dominus Deus. * Hæc dicit Dominus
 Deus de Tyro: Nunquid non à sonitu rui-
 nae tuae & gemitu interfectorum tuorum
 cum occisi fuerint in medio tui, commo-
 uebuntur insulae? * Et descendent de se-
 dibus suis omnes principes maris, & aufe-
 rent exuias suas, & vestimenta sua varia
 abiicient, & induentur stupore. In terra se-
 debūt, & attoniti super repentino casu tuo
 17 admirabuntur. * Assumentes super te la-
 mentum, dicet tibi: Quomodo peristi quæ
 habitas in mari vrbs inclyta, quæ fuisti for-
 tis in mari cū habitatoribus tuis, quos for-
 18 midabant vniuersi. * Nunc stupebunt
 D naues in die pauoris tui, & turbabuntur in-
 sulæ in mari, cō quod nullus egredietur ex
 19 te. * Quia hæc dicit Dñs Deus: Cū dedero
 te urbem desolatā sicut ciuitates quæ nō
 habitantur, & adduxero super te abyssum,
 20 & operuerint te aquæ multæ. * Et detra-
 xero te cū illis qui descendunt in lacum ad
 populū sempiternū, & collocauero in terra
 nouissima sicut solitudines veteres cū his
 qui deducuntur in lacum, vt non habite-
 ris. Porro cū dederō gloriam in terra vi-
 21 uentium; * In nihilum redigam te, & non
 eris, & requisita nō inuenieris vltra in sem-
 piternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

1 ET factū est verbum Dñi ad me, dicens:
 2 * Tu ergo fili hominis assume super
 3 Tyrum lamentum. * Et dices Tyro, quæ
 4 A habitat in introitu maris, negotiationi po-
 pulorum ad insulas multas. Hæc dicit Do-
 minus Deus: O Tyre tu dixisti: Perfecti
 decoris ego sum.

תרגום יונתן

12 וְיִבְזוּ נְכֹסֶיךָ וְיִשְׁבְּזוּ סְחֻרְתֶּיךָ וְיִפְגְּרוּ שִׁירֶיךָ וּבְתִי חֲמַדְתְּךָ יִתְּצוּ וְאֲבָנֶיךָ וְעִצֶיךָ וְעַפְרְךָ בְּתוֹךְ מַיִם יִשְׁימוּ *
 13 וְהִשְׁבַּתִּי הַמֶּזֶן שִׁירֶיךָ וְקוֹל כְּנֹרֶיךָ לֹא יִשְׁמַע עוֹד *
 14 וְנָתַתִּיךָ לְצַחִיחַ סָלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה לֹא תִּבְנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נָא אֲדֹנִי יְהוָה *
 15 כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה לְצוֹר הָלֹא מִקּוֹל מַפְלֶתְךָ בְּאֵזְנְךָ חָלַל בַּהֲרֹג הָרֹג בְּתוֹכְךָ יִרְעֶשׂוּ הָאִיִּים *
 16 וְיִרְדּוּ מֵעַל כְּסֹאוֹתֵם כָּל נְשֵׁי אֵי הַיָּם וְהִסְרֹוּ אֶת-מַעֲלֵיהֶם וְאֶת-בְּגָדֵי רִקְמָתָם יַפְשֻׁטוּ חֲרָדוֹת יִלְבְּשׁוּ
 17 עַל-הָאָרֶץ יֵשְׁבוּ וְחָרְדוּ לַרְגָעִים וְשִׁמְמוֹעַלֶיךָ *
 18 וְנִשְׁאָו עֲלֶיךָ קִינָה וְאָמְרוּ לֵךְ אֵיךְ אֲבָדְתָּנוּ שְׁבַת מִיָּמִים הָעִיר הִחַלְלָה אֲשֶׁר הִיְתָה חֲזָקָה בַּיָּם הִיא
 19 וְיִשְׁבִּיהָ אֲשֶׁר-נָתַנוּ חֲתִיתָם לְכָל יוֹשְׁבֵיהָ *
 20 עֵתָה יִחָרְדוּ הָאֵין יוֹם מַפְלֶתְךָ וְנִבְהָלוּ הָאִיִּים אֲשֶׁר-בָּיָם מִצֵּאתְךָ *
 21 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה בְּתִי אֶתְךָ עִיר נְחֻרְבָת כְּעָרִים אֲשֶׁר לֹא-נִשְׁבְּבוּ בְּהַעֲלֹת עֲלֶיךָ אֶת-תְּהוֹם
 22 וּכְסוּד הַיָּם חֲרָבִים *
 23 וְהוֹרַדְתִּיךָ אֶת-יֹרְדֵי בּוֹרֶאֱל-עַם עוֹלָם
 24 וְהוֹשַׁבְתִּיךָ בְּאָרֶץ תַּחְתִּיּוֹת בְּחֻרְבוֹת מַעוֹלָם אֶת-יֹרְדֵי בּוֹר לְמַעַן לֹא תִשְׁבִּי וְנָתַתִּי צִבִּי בְּאָרֶץ חַיִּים *
 25 כֹּל הַזֶּה אֶתְּנֶה וְאֵינְךָ וְתִבְקָשִׁי וְלֹא-תִמָּצְאִי עוֹד לְעוֹלָם נָא אֲדֹנִי יְהוָה *
 כֹּה
 1 וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר *
 2 וְאַתָּה בֶן-אָדָם שֵׂא עַל-צֹר קִינָה *
 3 וְאָמַרְתָּ לְצוֹר הִשְׁבַּתִּי עַל-מְבוֹאֵת יָם רַכְלֶת הָעַמִּים אֶל-אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה צוֹר אַתָּה
 4 אָמַרְתָּ אֲנִי כְּלִילֶרֶת יָפִי *
 5 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 6 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 7 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 8 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 9 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 10 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 11 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 12 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 13 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 14 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 15 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 16 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 17 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 18 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 19 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 20 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 21 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 22 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 23 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 24 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 25 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 26 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 27 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 28 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 29 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 30 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 31 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 32 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 33 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 34 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 35 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 36 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 37 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 38 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 39 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 40 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 41 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 42 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 43 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 44 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 45 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 46 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 47 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 48 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 49 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 50 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 51 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 52 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 53 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 54 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 55 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 56 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 57 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 58 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 59 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 60 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 61 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 62 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 63 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 64 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 65 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 66 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 67 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 68 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 69 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 70 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 71 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה *
 72 וְהִנֵּה עַל-מִסְרָה מִחֻרָא לְעַמְּמָא לְנִגְזָן סְגִיָא בְּדָנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צוֹר אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲנִי מִשְׁכַּלְלָא בְּשׁוּפְרִי *
 73 וְהִנֵּה פָתַחְתָּ נְבוֹאָה מִן-קִדְּם יְיָ עָמִי לְמִסְרָה

* Et depraedabitur potentiam tuam, & spo-
liabit facultates tuas: et destruet muros tuos
& domos tuas desiderabiles subuertet, & la-
pides tuos & ligna tua & puluerem tuum in
medium maris iniiciet.

* Et destruet multitudinem musicorum tuo-
rum, et vox psalteriorum tuorum non audietur
amplius.

* Et dabo te in nitidissimam petra, &
siccatio sagenarum eris; non edificaberis ultra,
quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus.

* Quia hæc dicit Dominus Sor: Nonne à voce
ruine tue cum gemuerint vulnerati tui, cum
euaginantur gladium in medio tui, commouebun-
tur insule?

* Et descendunt de sedibus suis
omnes principes maris, & auferent coronas
suas, & vestimentis suis variis exuentur, fu-
rore insanient, super terram sedebunt & for-
midabunt perditionem tuam, & gement super te.

* Et assument super te lamentum, & dicent
tibi: Quomodo peristi, & dissipata es in mari
urbis laudata: quæ fuit fortis in mari ipsa, &
habitantes eam, quæ dedit timorem sui omni-
bus habitantibus eam.

* Et formidabunt insule à die ruinae tue, &
turbabuntur insule in mari ab exitu tuo.

* Quia hæc dicit Dominus Dominus: Cum
dederò te urbem desolatam sicut ciuitates quæ
non habitabuntur, cum reduxero ego super te
abyssum & cooperiet te aqua multa.

* Et deducet te ad descendentes in foueam ad
populum seculi, & collocabo te in profunda ter-
ra sicut solitudinem æternam, cum descendentibus
in foueam, ut non habiteris super terram
vitæ.

* Perditionem te dabo, & non eris ultra;
& requireris et non inuenieris in æternum, di-
cit Adonai Dominus.

CAP. XXVII.

ET factum est verbum Domini ad me dicens:

* Et tu fili hominis, assume super Sor lame-
tam. * Et dices Sor habitanti in introitu ma-
ris emporio populorum ab insulis multis: Hæc
dicit Adonai Dominus Sor: Tu dixisti, Ego circum
dedi mihi decorem meum.

* καὶ μετερμάνουσι τὴν δυνάμιν σου, καὶ σπο-
λίσσουσιν τὰς ἐξουσίας σου, καὶ καταβαλεῖ τὰ τείχη σου & οἰκούς σου & οἰκιστὰς σου κατελεῖ, καὶ οἱ λίθοί σου
& τὰ ξύλα σου & τὸν χορὸν σου εἰς μέσον τῆς θαλάσσης ἐμ-
βαλεῖ.

* καὶ καταλύσει τὸ πλῆθος τῶν μουσικῶν σου, καὶ
ἡ φωνὴ τῶν ψαλτηρίων σου ἔμνησθη ἔτι.
* καὶ δώσω σε εἰς λεοπετερίαν. ὦς μὲν σαμηνῶν ἔσῃ,
οὐ μὴ οἰκοδομηθῇς ἔτι, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει ὁ ὀνομα-
στός κύριος. * διότι τὰδε λέγει κύριος τῇ θυρῇ, ὅτι ἀπὸ φωνῆς τῆς
πρώσεώς σου ἐν τῇ σιναΐ τρεμασίας σου ἐν τῇ ἀσ-
σασί μάχαιραν ἐν μέσῳ σου σπειδῇ θύνηται αἱ ἡμέραι.

* καὶ καταβήσονται ἀπὸ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντες οἱ
ἀρχόντες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφελούσιν τὰς μίτρας αὐ-
τῶν. καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν τὸν ποικίλον ἐκδύθονται,
ἐκσάσει ἐκ στήθους αὐτῶν τὸν γλῶσσαν κατεδιδόνται καὶ φοβηθή-
σονται τὴν ἀπώλειάν σου, καὶ σιναΐσουσιν ἐπὶ σέ.

* καὶ λήφονται ἐπὶ σέ θρήνον, καὶ ἐροῦσιν σοι, πᾶς ἀ-
πώλου, καὶ κατελύθης ἐν θαλάσῃ ἡ πόλις ἡ ἐπαινετή;
ἡ τις ἐξηγήθη ἰσχυρὰ ἐν τῇ θαλάσῃ αὐτῇ, καὶ ὁ κατα-
κοδνὴς αὐτῆς, ἡ δούλα τὸν φόβον αὐτῆς πᾶσι τοῖς κα-
τοικοῖσιν αὐτῆς.

* καὶ φοβηθήσονται αἱ ἡμέραι ἀφ' ἡμέρας
πρώσεώς σου, καὶ ταραχθήσονται αἱ ἡμέραι ἐν τῇ θαλάσῃ
ἀπὸ τῆς ἐξουσίας σου.

* ὅτι τὰδε λέγει κύριος κύριος,
ὅταν δώσω πόλιν ἐρημωμένην ὡς τὰς πόλεις τὰς μὴ
κατοικηθῆναι, ἐν τῇ διαγαγεῖν με ἐπὶ σέ τὴν ἀ-
βυσσον καὶ κατακαλύψει σε ὕδωρ πολὺ.

* καὶ καταβιβάσει σε πρὸς οὐκ καταβαινόντας εἰς βό-
θρον πρὸς λαὸν αἰώνος, καὶ κατακιώσει εἰς βάθρον τῆς γῆς
ὡς ἐρημον αἰώνιον μὴ καταβαινόντων εἰς βόθρον, ὅπως
μὴ κατοικηθῇς ἐπὶ γλῶσσης.

* ἀπώλειόν σε δώσω,
καὶ ἔχουσιν ἐπ' ἐπὶ σέ, καὶ ζητήσῃ καὶ οὐχ εὕρεθῃ εἰς
τὴν αἰῶνα, λέγει ὁ ὀνομαστός κύριος.

καὶ

* Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων.

* καὶ σὺ ὡς δούλος τοῦ λαοῦ, λάβε ἐπὶ σὸν θρήνον.

* ὅτι εἰς τὴν πόλιν τὴν κατὰ τὴν ἐξουσίαν σου τὴν εἰσοδὸν τῆς θαλάσ-
σης τὰ ἐμπορεῖα τῶν λαῶν ἀπὸ νήσων πολλῶν, τὰδε λέγει
ὁ ὀνομαστός κύριος τῇ πόλει, σὺ εἶπας, ἐγὼ περικύβητα ἐμαυτῇ
καλλῶ μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et diripient substantiam tuam, & capient negotiationes tuas, & dissipabunt muros tuos, & domos desiderabiles tuas demolientur: & lapides tuos & ligna tua & puluerem tuum in medio maris ponent. "Et cessare faciam sonitum canticoꝝ tuorum: & vox concentus ciuitarum tuarum non audietur ultra. "Et dabo te in politiem petrae apertae: expansio piscatorum eris; non edificaberis ultra; quia ego Dominus decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. "Hæc dicit Dominus Deus Tyro: Nonne à voce ruinæ occisorum tuorum, in gemitu vulneratorum gladio, quando proiciuntur occisi in medio tui, commouebuntur suburbia? "Descendent de solis suis omnes principes maris, & auferent pallium suum, & vestimenta sua varij coloris spoliabunt; tremore induentur, super terram sedebunt, & contremiscent propter interitum suum, & desolabuntur super te. "Et tollent super te lamentum, & dicent tibi: Quomodo peristi, quæ habitabas in medio maris; ciuitas laudabilis, quæ habitabat in fortitudine maris, ipsa & habitatores eius? quomodo traditi sunt in excidium omnes habitatores eius? "Nunc commouebuntur suburbia in die ruinæ occisorum tuorum, & turbabuntur insule quæ sunt in mari; cum egressa fuerit transmigratio tua. "Quia hæc dicit Dominus Deus: Cum dederò te ciuitatem desertam sicut ciuitates inhabitabiles, cum ascende-
re fecero contra te exercitus populorum multorum, sicut aquas abyssi, & operient te populi multi. "Et descendere faciam te cum descen-
dentibus in lacum domus perditionis ad populum qui à seculo est; & vastabo te in terra inferiori sicut desertum, quæ à seculo sunt cum descen-
dentibus in lacum domus perditionis, ut non habiteris; & dabo gaudium in terra Israel. "Quali non fueris dabo te, & sic eris; & quæreris, & non inuenieris ultra in æternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum, dicens: "Et tu fili hominis, assume super Tyrum lamentationem.

* Et dices Tyro, quæ sita est in vicinia portuum maris, quæ suppeditat negotiationem populis & insulis multis: Hæc dicit Domi-
nus Deus: Tyre tu dixisti: Ego sum perfecta in decore meo.

* בלב ימים גבולך בנך כללו יפוך :
 * ברושים משניר בנו לך את כל לחתים ארו
 מלבנון לקחול עשות תרן עליך :
 * אלונים מבשן עשו משוטיך קרשך עשו שן
 בת אשלים מאיי בתים : * שש ברקמה ממצרים
 היה מפרשך להיות לך לגס תכלר וארגמן מאיי
 אלישה היר מכסך : * ישיבי צידון וארוד היו
 שטים לך חכמך צור הו כך המה חבלך :
 * וקני גבל וחכמיה ריו כך מחזיקי בדקך כל
 אניות הים ומלחיהם תיו כך לערב מערבך :
 * פרסולוד ופוט היו בחילך אנשי מלחמתך מגן
 וכובע תלו כך המה נתנו הדרך :
 * בני ארוד וחילך על חומותיך סביב וגמדים
 במגדלותיך היו שליטהם תלו על חומותיך סביב
 המה כללו יפוך : * תרשים סחרתך מרב כל
 הון בכסף ברזל ועופר נתנו עזבוניך :
 * יון תוכל ומשך המה רכליך בנפש אדם וכלי
 נחשת נתנו מערבך : * מבית תוגרמה סוסים
 ופרשים ופרדים נתנו עזבוניך :
 * בני דדן רכליך איים רבים סחרת ירך קרנות
 שן והובנים השיבו אשכך :
 * ארם סחרתך מרב מעשיך בנפך ארגמן ורקמה
 ובוץ וראמות וכדכד נתנו בעזבוניך :
 * יהודה וארץ ישראל המה רכליך בחטי מניר
 ופגנ ודבש ושמן וצרי נתנו מערבך :
 * דמשק סחרתך ברב מעשיך מרב כל הון ביין
 חלבון וצמר צחר :
 * ודן ויון מאול בעזבוניך נתנו ברזל עשות קרה
 וקנה במערבך היה : * דדן רכלתך בבגדי חפש
 לרכבך :

4 Et in corde maris sita: Finitimi tui qui te
 5 edificauerunt, impleuerunt decorem tuum.
 6 * Abietibus de Sanir extruxerunt te cum
 7 omnibus tabulatis maris: cedru de Libano
 8 tulerunt ut faceret tibi malum. * Quercus de
 9 Basan dolauerunt in remos tuos. & transra
 10 tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & prae
 11 riola de insulis Italiae. * Byssus varia de Ae
 12 gypto texta est tibi in velu, ut poneretur in
 13 malo: hyacinthus & purpura de insulis Eli
 14 fa facta sunt operimentu tuu. * Habitatores
 15 Sidonis & Aradij fuerunt remiges tui, sapien
 16 tes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui.
 17 * Senes Giblij & prudetes eius habuerunt
 18 nautas ad ministeriu varie suppellectilis tue,
 19 omnes naues maris & nautae earu fuerunt in
 20 populo negotiationis tuae. * Persae & Lydi
 21 & Libyeserant in exercitu tuo viri bellato
 22 res tui; clypeu & galea suspenderunt in te
 23 ornatu tuo. * Filij Aradij cum exercitu tuo
 24 sup muros tuos in circuitu; sed & pigmai
 25 qui erat in turribus tuis pharetras suas suspen
 26 derunt in muris tuis p gyrum. ipsi copulerunt
 27 pulchritudine tua. * Carthagineses negotia
 28 tores tui a multitudine cunctaru diuitiaru,
 29 argento, ferro, stano, plumbo; repleuerunt nu
 30 dinas tuas. * Grecia & Tubal & Mosoch
 31 ipsi institores tui, mancipia & vasa creta ad
 32 duxerunt populo tuo. * De domo Thogor
 33 ma equos & equites & mulos adduxerunt
 34 ad foru tuu. * Filij Dedan negotiatores tui,
 35 insulae multae negotiatio manus tuae detes
 36 eburneos & hebeninos mutauerunt in pre
 37 tio tuo. * Syrus negotiator tuus. Propter
 38 multitudinem operu tuoru gutta & purpura
 39 & scutulata & byssum & sericum & chod
 40 chod pposuerunt in mercatu tuo. * Iuda &
 41 terra Israel ipsi institores tui, in frumeto pri
 42 mo balsamu & mel & oleu & resina ppo
 43 fuerunt in nundinis tuis. * Damascen negoti
 44 ator tuus in multitudine operu tuorum, in
 45 multitudine diuersaru opu, in vino pingui,
 46 in lanis coloris optimi. * Dan & Grecia &
 47 Mozel in nundinis tuis pposuerunt ferrum
 48 fabrefactum, stacte & calamum in nego
 49 tiatione tua. * Dedan institores tui in ta
 50 petibus ad sedendum.

תרגום יונתן

4 בגו ימיא חומיך ארכליך שכללו בניך :
 5 ברזן משניר בנו לך את כל חופצך ארזין מלבנון נסבו למעבר חורנין עלך :
 6 בלוטין ממחנן עבדו משוטי ספינך תירומי תרעך דפין ראשכרעין מכפשיין בשן דפיל בית חופצא לאתחיתרון ממדינת אפוליא :
 7 בוש וצידון ממצרים הוה פרסך למחוי לך לאר חכלא וארגמא ממדינת איטליא הוה פסחתיך :
 8 יתבי צידון וארוד
 9 סבי גבל וחכמיה הוה ביד סחקפי צורכך כל נחתי ימא וספגיהו
 10 פרסאי ורדאי ופוטאי הוה במשריתך גברי עברי קרביך עגילין וקילסין חלו ביד אנת אסגיו זיך :
 11 כני ארוד ומשריתך על שורך סחור סחור ואף קפוטקאי במגדלך הוה שליטהו חלו על שורך סחור סחור אנת שכללו שופרין :
 12 מן ימא מיתן סחורא לגויך מסגי כל עותר בכסף ברזל עבדי ואבר יתבו בבית גניך :
 13 יון תוכל ומשך אנת חגדך בנפשא
 14 ממדינת גרממא סוסין ופרשין וכדנן מיתן סחורא לגויך :
 15 בני דדן תגדך יתבי
 16 מן ארם מיתן סחורא לגויך מסגי עתריך בתכריכין
 17 יהודה וארעא דישראל אנת תגדך בחטי דיתחש וקוליא ודבש
 18 מן דמשק מיתן סחורא לגויך מסגי כל עותר בחמר חילת מבשל ועמר מילת כבינא :
 19 מן דדן מיתן סחורא לגויך בלבוש דיקר ורחיקין :
 20 מן דדן מיתן סחורא לגויך בלבוש דיקר ורחיקין :

* In corde maris termini tui, filij tui circunde-
derunt tibi decorē. * Cedr⁹ ex Sanir edificabitur, &
naues tabularū cupressi ex Libano capte sūt, vt
faciēt tibi malos. * Abiegnos, de Basan fecerunt
remos tuos, tēpla tua fecerūt ex ebore, domos syl-
uestres de insulis Chettiim. * Byssus cū varietate
de Aegypto facta est tibi in stratu, vt circūdaret
te gloria & operiret te hyacinth⁹ et purpura ex
insulis Elise, et facta sunt opertoria tua. * Et prin-
cipales tui habitātes Sidonē, et Aradij fuerūt re-
miges tui. Sapientes tui Sor qui erāt in te, isti gu-
bernatores tui. * Seniores Bibliorū, & sapiētes
eorū qui erāt in te, isti cōfortabant consiliū tuū,
& omnes naues maris & remiges earū. facti
sunt tibi in occidentē occidentis. * Persæ et Lydi
& Libyes erāt in exercitu tuo viri bellatores
tui, peltas & galeas suspēderūt in te, isti dēde-
rūt gloriā tuā. * Filij Aradiorū, et fortitudo tua
super muros tuos in circuitu. sed et Medi in tur-
ribus tuis erant custodes. * Pharetras suas sus-
pēderūt super propugnacula tua, in circuitu isti
perfecerūt tuū decorē. * Calchedoni mercatores
tui à multitudine potentie tue, argento & auro
& ære & ferro & stanno & plūbo dederunt
forū tuū. * Græcia vniuersa & adiacētia eius,
negotiati sunt in te in animabus hominū, & va-
sa area dederūt mercaturā tue. * De domo Ther-
gama equos & equites, & mulos dederūt nun-
dinas tuas. * Filij Rhodiorum mercatores tui ab
insulis multiplicauerūt negotiationē tuā, dentes
elephantinos, & his qui introducebātur redde-
bas mercedes tuas. * Homines negotiationē tuā à
multitudine mercatus tui in Aphēc stacē, et pur-
purā & byssum & varias res de Tharsis, &
raamothet codchod dederunt nūdinas tuas. * Ju-
das, et filij Israhel, isti negotiatores tui in frumētī
cōmercio, & vnguentorū, & primū mel et oleū
& resinā dederūt in nūdinis tuis. * Damascus
negotiatio tua in multitudine operū tuorum ex
multitudine fortitudinis tue omnis vinum ex
Chelmon, & lanam lucidam de Mileto. * Dan et
Iauan et Moozil in nundinis tuis. ferrū operatū
& rote in cōmixtione tua sunt. * Dedan nego-
tiatores tui cum iumentis electis ad currus.

4 ἐν καρδίᾳ θαλάσσης τὰ ὅρια σου, υἱοὶ σε περιέβηκαν
5 κάλλος. * κέδρος ἐκ σαναὶρ οἰκοδομηθήσεται, νῆες σαναὶδων
6 κυπαρίσσε ἐκ ἐλβανὸς ἐλήφθησαν, & ποιήσασαι σε ἰσούς
7 ἐλαλίνας, ἐκ τῆ βασιανήπιδος ἐποίησαν τὰς κώπας σε, τὰ
8 ἱερά σε ἐποίησαν ἐξ ἐλέφαντος, οἴκας ἀλσώδους ἀπὸ νή-
9 των τῶν χειμῆιμ. * βύσσος μὲν ποικιλίας ἐξ αἰνυτῆς ἐέ-
10 νεύει ἐν σρωμνῇ, & περιβλήσεται διδοῦσα καὶ περιβαλεῖν
σε, ὑάκινθος & πορφύρα ἐκ τῶν νήσων ἐλίσσεται. ἐξ ἔργου πε-
11 ρεβολαία σε. * οἱ ἀρχόντες σε οἱ κατεκνήτες σιδήνα &
12 δραάδοι ἐκόνοντο κωπηλαῖα σε. * ὁ φοῖ σε ὁ ὅτι ἦσαν ἐν
13 οἱ, & τοὶ κυβερνήται σε. * ὁ πρεσβύτερος βιβλίων, καὶ οἱ σο-
φοὶ αὐτῶν οἱ ἦσαν ἐν οἱ, & τοὶ ἐν ἰσχύον τὴν βαλῶν σε, καὶ
14 πᾶν τὰ πλοῖα τῆ θαλάσσης & οἱ κωπηλάται αὐτῶν. ἐέ-
15 νοντο οἱ ἐπὶ δυσμᾶς δυσμᾶν. * πέρσαι, & λυδοὶ & λίβυες
ἦσαν ἐν τῇ δυνάμει σε ἄνδρες πολεμισταὶ σε πέλται, &
16 περικεφαλαίας ἐκρέμασαν ἐν οἱ, & τοὶ ἔδωκαν τὴν δόξαν
σε. * υἱοὶ δραδίων, καὶ ἡ δυνάμει σε ἐπὶ τῶν τεχνέων σε
κύκλω. ἀλλὰ & οἱ ἐν τοῖς πύργοις σε ἦσαν φύλακες.
17 τὰς φάρετρας αὐτῶν ἐκρέμασαν ἐπὶ τῶν ὀρμῶν σε, κύ-
18 κλω & τοὶ ἐτελείωσαν σε τὸ κάλλος. * καλχηδόνιοι ἐμ-
πορεύει σε ἀπὸ πλήθους δυνάμεώς σε, δρόρυον & χρυσίον
& χαλκὸν & σίδηρον & κασίτερον & μόλιθον ἔδωκαν
19 τὴν ἀγοράν σε. * ἡ ἐλλὰς πᾶσα, & τὰ ὠκεαίνοντα αὐ-
τῆς, ἐνεπορεύοντο ἐν σοὶ ἐν ψυχαῖς ἀνθρώπων, καὶ σιδή-
20 χαλκὰ ἔδωκαν τῇ ἐμπορίᾳ σε. * ἐξ οἴκας θερῆμα ἵπ-
21 πος & ἱππῆς, καὶ ἡμίονος ἔδωκαν ἀγοράν σε. * υἱοὶ ροδίων
ἐμπορεύει σε ἀπὸ νήσων ἐπλήθυναν τὴν ἐμπορίαν σε ὀ-
δόντας ἐλεφαντίνους, καὶ τοῖς εἰσαγομῆροις ἀντεδίδου
22 οὗ μισθὸς σε. * ἀνθρώποις ἐμπορεύει σε ἀπὸ πλήθους
τῆς ἐμπορίας σε ἐν ἀφῆκ σακίῳ, καὶ πορφύραν & βύσσον
& ποικίλματα ἐκ θαρσῆς, καὶ ῥααμῶθ & κοδχὸδ ἔδω-
23 καν τὴν ἀγοράν σε. * ἰουδας, καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ, & τοὶ ἐμ-
πορεύει σε ἐν σίτου πρᾶσει, καὶ μύρων καὶ πρᾶτον μέλι καὶ
24 ἔλαιον καὶ ρετίνην ἔδωκαν εἰς τὴν σύμμικτόν σε. * δα-
μασκὸς ἐμπορεύει σε ἐν πλήθει ἔργων σε ἐκ πλήθους δυ-
νάμεώς σε πάσης οἶνος ἐκ χελμών, & ἔριον σιλόβον ἐκ μι-
25 λήτε. * δαν & ἰαυαν καὶ μοόζηλ εἰς τὴν ἀγοράν σε. σί-
26 δηρος εἰργασμῶς καὶ τροχοὶ ἐν τῇ συμμίκτῳ σε εἰσίν.
27 δαυιδῶν ἐμπορεύει σε μὲν κληνῶν ἐκ λεκλῶν εἰς ἄρματα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* In medio mariū est terminus tuus, architec-
ti tui fundauerunt aedificia tua. * Abietibus de Sanir construxerunt tibi omnes pontes tuos,
cedros de Libano tulerunt vt facerent tibi malos nauium. * Quercubus de Basan fecerunt remos nauium tuarum, superliminaria porta-
rum tuarum ex tabulis buxinis celatis ebore, coopertoria in theatri more de prouincia Apuliae. * Byssus & varia tinctura de Aegypto fuit tibi
velum, vt esset tibi in signum. Hyacinthus & purpura de prouincia Italiae fuit operimentum tuum. * Habitatores Sydon & Aradij fuerunt
remiges & portantes mercimonia in mediū tui. Sapientes tui Tyre fuerunt in te, & ipsi fuerunt gubernatores tui. * Senes Gebal & sapien-
tes eius fuerunt in te, prouidentes necessaria, omnes descendentes in mare, & nautae eorum fuerunt remiges in te & portantes mercimonia
in mediū tui. * Persæ & Lydij & Libyes erāt in exercitu tuo viri bellatores tui, peltas & galeas suspēderunt in te, ipsi multiplicauerūt splen-
dorem tuum. * Filij Aradij & exercitus tuus super muros tuos in circuitu tuo, & Cappadoces in turribus tuis fuerunt; clypeos suos suspen-
derunt in muris tuis per gyrum; ipsi compleuerunt pulchritudinem tuam. * De mari adducebant mercimonia in mediū tui, prae multitu-
dine omnium diuitiarum in argento, ferro, stanno, & plumbo, quae posuerunt in domo thesaurorum tuorum. * Græcia & Tubal & Mo-
dine omnium diuitiarum in argento, ferro, stanno, & plumbo, quae posuerunt in domo thesaurorum tuorum. * De prouincia Germania equos
foch ipsi negotiatores tui in animabus hominum, & vasa area adducebant in mercimonia in mediū tui. * Filij Dedan negotiatores tui & habitatores insularum multarum adducebant
& equites & mulos adducebant merces in medium tui. * De Syria adducebant
merces in mediū tui, in cornibus caprearum & dentibus elephantinis; & pauones adduxerunt in munus tibi. * De Syria adducebant
merces in mediū tui, prae multitudine diuitiarum tuarum; chlamydes purpureas & acupictas & ex bysso varij coloris, & lapides pre-
tiosos & margaritas posuerunt in domo thesaurorum tuorū. * Iuda etiam & terra Israel, ipsi institores tui in tritico optimo & balsamo; mel,
oleum & resinam posuerunt in officinis tuis. * De Damasco adducebant negotiationem in mediū tui, in multitudine diuitiarum tuarum
prae multitudine omnium diuitiarum in vino dulci condito, & lana sericea subtili. * Et Dan & Græcia turmatim mercimonia ad-
ducebant; laminas ferreas, stacten & calamum aromaticum posuerunt in nundinis tuis. * A Dedan afferebant negotiationes in mediū
tui, in vestibus preciosis ad equitaturam.

²¹ * Arabia & omnes principes Cedar, isti negotiatores per manū tuam camelos, & arietes, & agnos in quibus negotiantur te. ²² * Negotiatores tui Saba, et Ragma, ipsi negotiatores tui cum primis aromatibus & lapidibus pretiosis, qui et aurum dederunt mercatū tuum. ²³ * Charan & Chanaan & Edan, isti negotiatores tui; Saba et Assur & Chalmad negotiatores tui. ²⁴ * Ferentes negotiationem in multifariam & volucris hyacinthum, & polymita & thesauros electos colligatos in funibus. ²⁵ * Et cypressina naues in eis. ²⁶ Negotiatio tua in multitudine commixtionum tuarum, & repleta es, & aggrauata es nimis in cordibus mariū. ²⁷ * In aqua multa adduxerunt te remiges tui. ²⁸ Spiritus Austri contriuit te in corde maris. ²⁹ * Potentie tue, & merces tua, & commixti tui, & remiges tui, & gubernatores tui, & consiliarij tui, & commiscientes commixtionē tuā, & omnes viri bellatores tui in te, & vniuersa cōgregatio tua in medio tui, cadent in corde maris, in die ruinae tue. ³⁰ * Ad vocem clamoris tui gubernatores tui timore timebunt. ³¹ * Et descendent a nauibus suis omnes remiges tui, & nauta tui, & proreta maris super terram stabunt. ³² * Et eulabunt super te voce sua, & clamabunt amarē, & imponent terram super caput eorū, & cinerē substernent. ³³ * Et radent super te caluicium, & praecingentur cilicio, & plorabunt super te in amaritudine anima. ³⁴ * Et planctum amarum assumment super te, & assument super te filij eorū lamentum, & plangent planctu Sor: *Quis sicut Tyrus, quae conticuit in medio maris?* ³⁵ * *Quantam inuenisti mercedem a mari? implestigentes a multitudine tua, & a commixtione tua distasti omnes reges terrae.* ³⁶ * *Nunc autem contrita es in mari in profunditate aquae, commixtio tua & omnis cōgregatio tua in medio tui, ceciderunt.* ³⁷ * Omnes remiges tui, omnes habitantes insulas contristabuntur super te, & reges earum stupore stupefcent, & flebit facies eorum. ³⁸ * Negotiatores a gentibus sibilauerunt super te; perditio facta es, & non ultra eris in aeternum.

²¹ * Ἀραβία καὶ πρῶτες οἱ ἀρχόντες κηδάρ. ἔτι ἐμποροῖ διὰ χειρὸς σε καμήλους, καὶ κρινοὺς, καὶ ἀγνούς ἐν οἷς ἐμποροῦνταί σε. ²² * ἔτι ἐμποροῖ σου Σαβὰ, καὶ ῤαγά· αὐτοὶ ἐμποροῖ σε μὲν πρῶτων ἡδυσμάτων καὶ λίθων τιμίων οἱ ²³ ἐκ χερσίων ἐδώκαν τὴν ἀγοράν σε. * χαράν, καὶ χανανὴν καὶ αἰδὼν, ἔτι ἐμποροῖ σε. Σαβὰ καὶ ἀσσύρ, καὶ χαλμαδ ἐμποροῖ σε. ²⁴ * φέροντες ἐμπορίαν ἐν μοχαλίμ ἐκ γαλίμευ ἀκινθον, καὶ ποικιλίαν καὶ θησαυροὺς ἐκ πελίου καὶ ἐκ δελφίνων ἐν χοινίοις. * καὶ κυπαρίσσινα πλοῖα ἐν αὐτοῖς. ἡ ἐμπορία σε ἐν πᾶσι πλοίοις συμμικτῶν σου, καὶ ἐν ἐκπλήσει, καὶ ἐκ βασιλείας σφόδρα ἐν καρδίᾳς θαλάσσης. ²⁵ * ἐν ὕδατι πολλῶν ἦτον σε οἱ κωπηλάται σου. ²⁶ πνύμα ἔνοτε συνέτριψόν σε ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. ²⁷ * αἱ διωμάδες σε, καὶ ὁ μισθός σε ἐκ οἱ συμμικτῶν σου, καὶ οἱ κωπηλάται σου, καὶ οἱ κυβερνήται σου καὶ οἱ σύμβουλοί σου, καὶ οἱ ἡμιμνηστές τὴν ἡμιμνησίαν σου, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμισαί σου ἐπὶ σοί, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ σου ἐν μέσῳ σου πεσόν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ σου. ²⁸ * πρὸς τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου ἡ κυβερνήται σου φόβῳ φοβηθήσονται. * καὶ κατεβήσονται ἀπὸ πάντων πλοίων αὐτῶν πρὸς σε καὶ οἱ κωπηλάται σου, καὶ οἱ ἡμιμνηστές σου, καὶ πρὸς τὴν θαλάσσης ἐπὶ τὴν γλῶσσήν σου. ²⁹ * καὶ ἀλαλάξουσιν ἐπὶ σὲ τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ κεραιζόν πικρὸν, καὶ ἡμιμνησούν γλῶσπιν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ ἀποδόν ὑποσώσονται. * ἐξυρήσονται ἐπὶ σοὶ φάλακρμα, καὶ περιζώσουσιν σακκὸν καὶ κλαύσουσιν περὶ σὲ ἐν πικρῷ ψυχῆς. * καὶ κοπετὸν πικρὸν λήψονται ἐπὶ σὲ καὶ ἀναλήψονται ἐπὶ σὲ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἡμιμνησούν, καὶ ἡμιμνησούν ἡμιμνημα ὅρ. τίς ὡς περὶ τύγος κατεστηθήσονται ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης; * πόσον πῖνα ὄρες μισθόν ἀπὸ τῆς θαλάσσης; ἐν ἐκπλήσει ἐθνη ἀπὸ τῆς πλῆθους σου, καὶ ἀπὸ τῆς συμμικτῶν σου ἐκπλήσεως πρὸς βασιλεῖς τῆς γῆς. * νῦν ὁ σωετρίβης ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν βάθει ὕδατος ὁ σύμμικτός σου καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ σου ἐν μέσῳ σου. ³⁰ * ἐπεσον πρῶτες οἱ κωπηλάται σου, πρῶτες οἱ κυβερνήται σου καὶ οἱ σύμβουλοί σου ἐπὶ σὲ, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐκείσονται ἐκείσονται καὶ ἀλαλεύσουσιν τὸ πρόσωπον αὐτῶν. ³¹ * ἐμποροὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἐξυρήσαν ἐπὶ σὲ, ἀπὸ ὧν ἐχρὸν καὶ οὐκ ἐπὶ ἐσθὲν εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²¹ Arabia, & omnes principes Nebat, ipsi fuerunt negotiatores tui in bobus & arietibus & hœdis, in quibus fuit negotiatio tua. ²² Institores Saba & Raama, ipsi negotiatores tui in primariis omnium aromatū, & in omnibus lapidibus pretiosis; aurum quoque posuerunt in domo thesauri tui. ²³ Charrai, Cannai, & Hadibai, negotiatores Saba, prouinciæ Assyria & Media, ipsi fuerunt negotiatores tui. ²⁴ Et ipsi institores tui in absolutissimis omnis generis rebus eximiis, palliis hyacinthinis, & seriniolis cedrinis, chlamydibus coccineis, quarum repositæ sunt in capsellis coopertis pellibus & ligatis funibus byssinis & signatis annulo sculptorio, opere marino, positæ in turribus munitis, in quibus fuit negotiatio tua. ²⁵ Nauibus maris fuerunt remiges adducētes negotiationem in medium tui, & diues & potens euasisti nimis in medio mariū. ²⁶ In aquis multis venerunt contra te qui diripuerunt te: rex qui fortis est sicut ventus orientalis contriuit te in medio mariū. ²⁷ Diuitiæ tuæ & substantia tua, & negotiatio tua, nauta tui, & gubernatores tui prouidētes necessaria tua, & inferētes negotiationes in tabernaculis tuis, & omnes viri bellatores tui qui apud te sunt, & omnes exercitus tui qui sunt in medio tui, proiciētur in mediū maris in die ruinae occisorum tuorum. ²⁸ Ad vocem clamoris gubernatorum tuorum commouebuntur suburbia. ²⁹ Et descendent de nauibus suis omnes tenentes remum; nauta & omnes gubernatores maris super terram stabunt. ³⁰ Et audire facient super te vocem suam, & clamabunt amarē, & imponent puluerem super capita sua, & cinere operientur. ³¹ Et radent super te caluitium, & accingentur saccis, & plorabunt super te in amaritudine anima, & agent super te planctum amarum. ³² Et assument super te lamentationem in consilio suo, & vluabunt super te: Quis est sicut Tyrus? non est similis ei in medio maris. ³³ Cum exirent mercimonia tua ex nationibus, satiasti populos multos, multitudine diuitiarum tuarum & substantiæ tuæ distasti reges terræ. ³⁴ Nunc contrita es quæ habitabas in medio maris, in profundis maris negotiatio tua, & omnes exercitus tui in medio tui ceciderunt. ³⁵ Vniuersi habitatores insularum obstupuerunt super te, & reges earum negotiatio tua, & omnes exercitus tui in medio tui ceciderunt. ³⁶ Negotiatores in populis obstupuerunt super te: quasi non fuisses dabo te; & sic eris vsque in aeternum.

CAP. XXVIII.

כח

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
 * בן אדם אמר לנגיד צר כה אמר יהוה
 * יעננה לבך ותאמר אל אני מושב אלהים ישבתי
 * בלב ימים ואתה אדם ולא אל ותתן לבך בלב
 * אלהים :
 * הנה חכם אתה מדנאל כל סתום לא עממוד :
 * בחכמתך ובתבונתך עשית לך חיל ותעש זהב
 * וכסף באצרותיך :
 * ברב חכמתך ברכלתך הרבית חילך ויגבה
 * לבך בחילך : * לכן כה אמר יהוה יעננתך
 * את לבך בלב אלהים :
 * לכן הנני מביא עליך זרים עריצי גוים והריקו
 * חרבותם על יפי חכמתך וחללו יפעתך :
 * לשחת יורדך ומתה ממותי חלל בלב ימים :
 * האמרת אמר אלהים אני לפני הרגך ואתה
 * אדם ולא אל ביד מחללך :
 * מותי ערלים תמות ביד זרים כי אני דברתי
 * נאם יהוה :
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
 * * בן אדם שא קינה על מלך צור ואמרת לו כה
 * אמר יהוה אתה חותם תכנית מלא חכמה
 * ובלי יפי :
 * * בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסכתך
 * אדם פטרה ויהלם תרשים שהם וישפה ספיר נפך
 * וברקת וזהב מלאכת תפיד ונקבך בך ביום הבראך
 * כוננו : * את כרוב ממשח הסוכך ונתתך בחר
 * קדש אלהים היית בתוך אבני אש התהלכת :
 * * תמים אתה בדרכיך מיום הבראך עד נמצא
 * עולתך בך :

ET factus est sermo Domini ad me, di-
 cens: * Fili hominis, dic principi Tyri:
 A Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod eleua-
 tum est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum;
 & in cathedra Dei sedi in corde maris, cū
 sis homo & non Deus, & dedisti cor tuum
 quasi cor Dei. * Ecce sapientior es tu Da-
 niele, omne secretū non est absconditum
 à te. * In sapientia & prudentia tua feci-
 sti tibi fortitudinem, & acquisisti aurum &
 argentum in thesauris tuis. * In multitu-
 dine sapientiæ tuæ & in negotiatione tua
 multiplicasti tibi fortitudinem, & eleuatū
 est cor tuum in robore tuo.
 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
 B Eo quod eleuatū est cor tuū quasi cor Dei.
 * Idcirco ecce ego adducam super te alie-
 nos robustissimos gentium. Et nudabunt
 gladios suos super pulchritudinem sapien-
 tiæ tuæ, & polluent decorem tuum.
 * Interficient & detrahent te, & morie-
 ris in interitu occisorum in corde maris.
 * Nunquid dicens loqueris: Deus ego
 sum, coram interficientibus te, cū sis ho-
 mo & non Deus: In manu occidentium te,
 * Morte incircuncisorū morieris, in ma-
 nu alienorum; quia ego locutus sum, ait
 Dominus Deus. * Et factus est sermo
 C Domini ad me, dicens:
 * Fili hominis, leua planctum super regē
 Tyri, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus;
 Tu signaculū similitudinis, plenus sapien-
 tia, perfectus decore:
 * In delitiis paradisi Dei fuisti. Omnis
 lapis pretiosus operimetū tuū; Sardius, to-
 pazius, & iaspis, chrysolithus, & onyx, &
 beryllus, sapphirus & carbunculus & sma-
 ragdus: aurum opus decoris tui, & forami-
 na tua in die qua conditus es preparata
 sunt.
 * Tu Cherub extentus & protegens, &
 D posui te in mōte sancto Dei. In medio lapi-
 dum ignitorum ambulasti.
 * Perfectus in viis tuis à die conditionis
 tuæ, donec inuenta est iniquitas in te.

תרגום יונתן

כח * ויהוה פתחם נבואה מן קדם יי עמי למימר :
 * בן אדם אמר למלכא דצור כדנן אמר יי אלהים חלף דראים
 לבך ואמרת דחלא אנה ומותב תקיפין ותבה בגו יממא ואת אנשא וליה בך צרוך וחשבת בלבך דאת דחלא :
 * בן אדם אמר לנגיד צר כה אמר יהוה :
 * יעננה לבך ותאמר אל אני מושב אלהים ישבתי
 * בלב ימים ואתה אדם ולא אל ותתן לבך בלב
 * אלהים :
 * הנה חכם אתה מדנאל כל סתום לא עממוד :
 * בחכמתך ובתבונתך עשית לך חיל ותעש זהב
 * וכסף באצרותיך :
 * ברב חכמתך ברכלתך הרבית חילך ויגבה
 * לבך בחילך : * לכן כה אמר יהוה יעננתך
 * את לבך בלב אלהים :
 * לכן הנני מביא עליך זרים עריצי גוים והריקו
 * חרבותם על יפי חכמתך וחללו יפעתך :
 * לשחת יורדך ומתה ממותי חלל בלב ימים :
 * האמרת אמר אלהים אני לפני הרגך ואתה
 * אדם ולא אל ביד מחללך :
 * מותי ערלים תמות ביד זרים כי אני דברתי
 * נאם יהוה :
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
 * * בן אדם שא קינה על מלך צור ואמרת לו כה
 * אמר יהוה אתה חותם תכנית מלא חכמה
 * ובלי יפי :
 * * בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסכתך
 * אדם פטרה ויהלם תרשים שהם וישפה ספיר נפך
 * וברקת וזהב מלאכת תפיד ונקבך בך ביום הבראך
 * כוננו : * את כרוב ממשח הסוכך ונתתך בחר
 * קדש אלהים היית בתוך אבני אש התהלכת :
 * * תמים אתה בדרכיך מיום הבראך עד נמצא
 * עולתך בך :

CAP. XXVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹ * Et tu fili hominis, dic principi Tyri: Hæc ² dicit Adonai Dominus: Pro eo quod exaltatum est cor tuum, & dixisti, Deus sum ego, habitationem Dei habitavi in corde maris; tu autem es homo & non Deus, & dedisti cor tuum quasi cor Dei. ³ Nunquid sapientior es tu Daniele? sapientes non erudierunt te disciplina sua. ⁴ Nunquid in scientia tua aut in prudentia tua fecisti tibi fortitudinem, & acquisisti argentum & aurum in thesauris tuis: ⁵ Aut in multis scientia tua et negotiatione tua multiplicasti fortitudinem tuam, & eleuatum est cor tuum in fortitudine tua?

⁶ Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Quia ⁷ dedisti cor tuum sicut cor Dei. ⁸ Propter hoc ecce ego adduco super te alienos pestilentes de gentibus, & euaginantur gladios suos super te, super pulchritudinem scientia tua, sternent pulchritudinem tuam.

⁹ In perditionem, & deducunt te, & morieris morte vulneratorum in corde maris.

¹⁰ Nunquid loquens dices: Deus sum ego in conspectu interficientium te? tu autem es homo et non Deus. In manu vulnerantium te, ¹¹ Mortibus incircumcisorum morieris in manibus alienorum, quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus. ¹² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹³ Fili hominis, assume planctum super principem Tyri, et dic ei: Hæc dicit Adonai Dominus: Tu es signaculum similitudinis, plenus sapientia & corona decoris.

¹⁴ In delitiis paradisi Dei fuisti, omni lapide pretioso indutus es; sardio & topazio & smaragdo & carbunculo et sapphiro & iaspide, & argento & auro, & ligurio et achate, & amethysto & chrysolitho & beryllo & onychio, et auro replesti thesauros tuos, & apothecas tuas in te. Ex qua die conditus es & preparatus es,

¹⁵ Cum Cherub unctus à Deo, & habitante in tabernaculo. Et posui te in monte sancto Dei; factus es in medio lapidum ignitorum; ambulasti

¹⁶ Immaculatus tu in diebus tuis, à qua die creatus es, donec inuenta sunt iniquitates in te.

κη

¹ * Καὶ ἐλάλει λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· ² * καὶ σὺ υἱὲς ἀνθρώπου, εἶπες τῷ ἀρχόντι τύρου· τὰς λέγει ἀδωναὶ κύριος· ὁ ὢν ὑψώθη ἡ καρδία σου, & εἶπας ὁ θεὸς εἰμὶ ἐγώ, κατεκίαν θεὸς κατέκηνκα ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, ὅτι εἰ ἀνθρώπος καὶ εἰ θεός, καὶ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ. ³ * μὴ ὑπερφωτέρως εἶς σου ὁ δαυιὴλ; ⁴ ὅσοι ἐκ ἐπαίδευσός σου εἰς τὴν σοφίαν αὐτῶν. ⁵ * μὴ ἐν τῇ σοφίᾳ σου ἢ ἐν τῇ φρονήσει σου ἐποίησας ἑαυτὸν δυναμιν, καὶ ἐξέποιήσω δόρυ γύριον καὶ χειρὶόν σου ἐν τοῖς θησαυροῖς σου. ⁶ * ἢ ἐν τῇ πολλῇ σοφίᾳ σου ἐπὶ τῇ ἐμπορίᾳ σου ἐπληθύνας δυνάμιν σου, καὶ ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐν τῇ δυνάμει σου; ⁷ * διὰ τοῦτο τὰς λέγει ἀδωναὶ κύριος· ἐπὶ δὲ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ. ⁸ * ὁπότε τέτρε ἰδὼς ἐγὼ ἐπὶ αὐτῷ ὅτι σὲ ἀλλοτρίους λαοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκκένωθουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ ὅτι ἐπὶ τῇ καλῇ σοφίᾳ σου, ἐρώθουσιν τὸ καλὸν σου. ⁹ * εἰς ἀπώλειαν, καὶ κατεβιάσονται σὲ, καὶ ἀποθνήσκῃς θανάτῳ τραυματῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. ¹⁰ * μὴ λέγων ἔρεῖς, θεὸς εἰμὶ ἐγώ ἐνώπιον τῶν θωπευμένων σου, σὺ δὲ εἰς ἀνθρώπος εἶς θεός. ἐν χερσὶ ὑπερωσκόπων σου, ¹¹ θανάτους ἀπερμήτων ἀποθνήσκῃς ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει ἀδωναὶ κύριος. ¹² καὶ ἐλάλει λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· ¹³ * υἱὲς ἀνθρώπου, λάβε ἀνθρώπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ τύρου, καὶ εἶπὲς αὐτῷ· τὰς λέγει ἀδωναὶ κύριος, ὅτι εἰς ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως πλήρης ὁφείας καὶ σέφανος κάλλους.

¹⁴ * ἐν τῇ τρυφῇ σου ὡς ἀδελφεὸς σου θεοῦ ἐλήθης. πάντα λίθον τίμιον ἐνδεδέσασαι, σαρδίον καὶ τοπαζίον καὶ σμαράγδον καὶ ἀνθρακὰ καὶ σάπφειρον καὶ ἰάσπιν, καὶ δόρυ γύριον καὶ χειρὶόν, καὶ λιγύριον καὶ ἀχάτιον, καὶ ἀμέθυστον καὶ χερύλιον καὶ βηρύλλιον καὶ ὄνυχον καὶ χερσίου ἐνέπλησας. ¹⁵ ἐν τῇ τρυφῇ σου καὶ τὰς ἀποθήκας σου ἐν τοῖς ἀφῆς ἡμέρας ἐκτίσθης καὶ κατεσκευάσθης,

¹⁶ * ὡς χερσὶς κεχειρμένη ὡς ἀδελφεός σου, καὶ ἐκατασκηνώσῃς ἐν σκηνωματί. καὶ ἐθνήκα σε ἐν ὅροις ἀγίων θεοῦ. ἐλήθης ἐν μέσῳ λίθων πυρίνων, ἐπορεύθης

¹⁷ * ἁμώμος σὺ ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφῆς ἡμέρας ἐκτίσθης ὡς εἰς ὁδὸν τῆς ἀδικήματός σου ἐν τοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXVIII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum, dicens: ¹ Fili hominis, dic regi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod eleuatum est cor tuum, & dixisti: Terribilis ego sum, & in sede fortium sedi in medio marium; & tu es homo inutilis, & cogitasti in corde tuo quod sis terribilis. ² Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est occultatum à te. In sapientia tua & in prudentia tua posuisti tibi diuitias, & congregasti aurum & argentum in thesauris tuis. ³ In multitudine sapientiae tuae & in negotiatione tua multiplicasti exercitus tuos, & eleuatum est cor tuum ob copias tuas. ⁴ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod cogitasti in corde tuo quod sis terribilis. ⁵ Ideo ecce ego adducam super te extraneos robustissimos populorum, & euaginantur gladios suos in ornametum sapientiae tuae, & dissipabunt splendorem terroris tui. ⁶ In dissipationem detrahent te, & morieris morte vulneratorum in medio marium. ⁷ Nunquid dicendo dices: Terribilis ego sum coram interficientibus te? cum tu homo sis inutilis, in manu dissipantium te. ⁸ Morte impiorum morieris in manu alienorum, quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. ⁹ Et factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum, dicens: ¹⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ²⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ³⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁴⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁵⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁶⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁷⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁸⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ⁹⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁰⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹¹⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹²⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹³⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁴⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁵⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁸ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁶⁹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷⁰ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷¹ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷² Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷³ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷⁴ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷⁵ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷⁶ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ¹⁷⁷ Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato mini mecum, dicens: ^{178</}

* ברב רכלתך מלותוכך חמס ותחטא ואחללך
 * מהר אלהים ואבדך כרוב הסוכך מתוך אבני אש:
 * גבה לבך ביפיד שחת חכמתך על יפעתך על
 * ארץ השלכתך לפני מלכים נתתך לראוה בך:
 * מרב עונך בעול רכלתך חללת מקדשך ואוצא
 * אש מתוכך היא אכלתך ואתנך לאפר על הארץ
 * לעיני כל דאיק:

* כל יודעך בעמים שממו עליך בלהות היית
 * ואינך עד עולם:

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * בן אדם שים פניך אל צידון והנבא עליה:
 * ואמרת בה אמר אדני יהוה הנני עליך צידון
 * ונכבדתי בתוכך וידעו כי אני יהוה בעשותי בה
 * שפטים ונקדשתי בה:

* ושלחתי בה דבר ודם בחוצותיה ונפלל חלל
 * בתוכה בחרב עליה מסביב וידעו כי אני יהוה:
 * ולא יהיה עוד לבית ישראל סלון ממאיר וקוץ
 * מבאב מכל סביבתם השאטים אותם וידעו כי אני
 * אדני יהוה:

* כה אמר אדני יהוה בקבצי את בית ישראל
 * מן העמים אשר נפצו כם ונקדשתי כם לעיני הגוים
 * וישבו על אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב:
 * וישבו עליה לבטח ובנו בתים ונטעו כרמים
 * וישבו לבטח בעשותי שפטים בכל השאטים אתם
 * מסביבתם וידעו כי אני יהוה אלהיהם:

כט

* בשנה העשרית בעשרי בשנים עשר לחדש
 * היה דבר יהוה אלי לאמר:
 * בן אדם שים פניך על פרעה מלך מצרים והנבא
 * עליו ועל מצרים כלה:

16 * In multitudine negotiationis tuæ re-
 17 pleta sunt interiora tua iniquitate, & pec-
 18 casti, & eieci te de monte Dei, & perdidisti te
 19 ô Cherub protegens de medio lapidû igni-
 20 torum. * Et eleuatû est cor tuum in de-
 21 core tuo, perdidisti sapientiam tuam in de-
 22 core tuo; in terram proieci te, ante faciem
 23 regum dedi te, vt cernerent te.
 24 * In multitudine iniquitatum tuarû &
 25 iniquitate negotiationis tuæ polluisti san-
 26 ctificationem tuâ. Producam ergo igne de
 27 medio tui qui comedat te, & dabo te in ci-
 28 nerem super terrâ in conspectu omniû vi-
 29 dentium te. * Omnes qui nouerint te in
 30 gentibus, obstupescet super te. nihil factus
 31 es, & non eris in perpetuum. * Et factus
 32 est sermo Dñi ad me, dicens: * Fili homi-
 33 nis, pone faciē tuam cōtra Sydonē, & pro-
 34 phetabis de ea. * Et dices: Hæc dicit Dñs
 35 Deus: Ecce ego ad te Sydon, & glorificabor
 36 in medio tui. Et scient quia ego Dominus,
 37 cū fecero in ea iudicia, & sanctificatus
 38 fuero in ea. * Et immittam ei pestilentia
 39 & sanguinē in plateis eius, & corruent in-
 40 terfecti in medio eius gladio per circuitū,
 41 & scient quia ego Dñs. * Et non erit ultra
 42 domui Israel offendiculum amaritudinis,
 43 & spina dolorē inferens vndique per cir-
 44 cuitū eorum qui aduersantur eis, & scient
 45 quia ego Dñs Deus. * Hæc dicit Dominus
 46 Deus: Quando congregauero domū Israel
 47 de populis in quibus dispersi sunt, sancti-
 48 ficabor in eis coram gentibus, & habitabūt
 49 in terra sua, quam dedi seruo meo Iacob.
 50 * Et habitabunt in ea securi: et ædifica-
 51 bunt domos, & plantabunt vineas, & ha-
 52 bitabunt confidenter cū fecero iudicia
 53 in omnibus qui aduersantur eis per circui-
 54 tum, & scient quia ego Dñs Deus eorum.

CAP. XXIX.

1 IN anno decimo, decimo mense, duo-
 2 decima die mensis, factum est verbum
 Domini ad me, dicens:
 3 * Fili hominis, pone faciem tuam cōtra
 Pharaonem regem Ægypti, & prophetabis
 de eo, & de Ægypto vniuersa.

תרגום יונתן

16 * בסגיאנות סחורתך אחמלי אוצרך חסוף וחבתא ואפסנך על דכסרתא על טור קדשא דיי ואבדנך מלכא דרכתנא על די סברתא
 17 * ראם לבך בתקופך אחכלת בחכמתך על זיו אימתך על ארעא רששתך אזרחא למלכא יהבתך לאסתכלא
 18 * מסגי חובך בשקר סחורתך אפוסת מקדשך ואיתי עממא דתקופין באשחא מחובי וזונך אנון ושינוך ואחנך כקסם על
 19 * ארעא לעיני כל חזך: כל ידעך בעממא צריו עלך כדלא הוית אחנך וכן חתא עד עלמא: 20 ויהוה פתגם נבואה מן קדם
 21 * וייעמי למימר: בר אדם קבל נבואה על צידון ואתנבי עליה: 22 ותימר כדנן אמר יי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך צידון
 23 * ואשלח בה מותא וקטלא בשוקתא כד יחרמון קטילין: 24 ולא יחא עוד לבית ישראל מלך מבאש ושלטון מעיק
 25 * כדנן אמר יי אלהים כד אכנש יח בית ישראל מביני עממא דאחבדו: 26 ויחבון עליה לרחצו ויבנו בתין ויצבון כרמין ויחבון
 27 * לרחצו כד אעבר פרענות דינן מכל רבזין ויהוון מסחרניהון וידעון ארי אנא יי אלהים: 28 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 29 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 30 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 31 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 32 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 33 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 34 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 35 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 36 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 37 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 38 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 39 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 40 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 41 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 42 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 43 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 44 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 45 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 46 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 47 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 48 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 49 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 50 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 51 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 52 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 53 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 54 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 55 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 56 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 57 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 58 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 59 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 60 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 61 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 62 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 63 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 64 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 65 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 66 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 67 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 68 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 69 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 70 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 71 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 72 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 73 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 74 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 75 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 76 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 77 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 78 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 79 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 80 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 81 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 82 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 83 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 84 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 85 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 86 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 87 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 88 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 89 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 90 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 91 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 92 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 93 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 94 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 95 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 96 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 97 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב
 98 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 99 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב: 100 * ויחבון על ארעהון דיהבון לעבדי ליעקב

כט

1 * בשחא עשיריתא בעשיריתא בתרי עשר לחדש
 2 * בר אדם קבל נבואה על פרעה מלכא דמצרים ואתנבי עליו ועל מצרים כלה:

¹⁶ ¹ Ab enim multitudine negotiationis tuæ replesti cellaria tua iniquitate, & peccasti & vulneratus es à monte Dei, & adduxit te Cherub obumbrans de mediis lapidibus ignitis.

¹⁷ ² Elatum est cor tuum in decore tuo, corrupta est disciplina tua cum decore tuo, propter multitudinem peccatorum tuorum. In terram proieci te, in conspectu regum dedi te ut dehonorereris.

¹⁸ ³ Propter multitudinem peccatorum tuorum & iniquitatum negotiationis tuæ, contaminaasti sancta tua, & educa ignem de medio tui, hic devorabit te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. ¹⁹ ⁴ Et omnes qui norunt te in gentibus, contristabuntur super te. Perditio factus es, & non eris ultra in seculum.

²⁰ ⁵ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²¹ ⁶ Fili hominis, obfirma faciem tuam contra Sidonem, & propheta super eam.

²² ⁷ Et dic: Hec dicit Adonai Dominus: Ecce ego ad te Sidon, & glorificabor in te, & scies quia ego sum Dominus, cum fecero ego in te iudicia, & sanctificabor in te.

²³ ⁸ Et emittam in te mortem, et sanguinem in plateis tuis, & corruent vulnerati in gladiis in te in circuitu tuo, & scient quia ego sum Dominus. ²⁴ ⁹ Et non erunt ultra in domo Israel offensiculum amaritudinis, & spina doloris ab omnibus qui in circuitu eorum, qui contumelia affecerunt eos: & scient quia ego sum Adonai Dominus. ²⁵ ¹⁰ Hec dicit Adonai Dominus: Et congregabo domum Israel de gentibus ubi dispersi sunt illic, & sanctificabor in eis coram populis et gentibus; & habitabunt in terra sua quam dedi seruo meo Jacob. ²⁶ ¹¹ Et habitabunt in ea in spe, & edificabunt domos, & plantabunt vineas, habitabunt in spe, cum fecero iudicium in omnibus qui contumelia affecerunt eos in circuitu eorum: et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, & Deus patrum eorum.

CAP. XXIX.

¹ In anno decimo, in decimo mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

² Fili hominis, obfirma faciem tuam super Pharaonem regem Aegypti, & propheta super eum, & super Aegyptum totam.

¹⁶ ¹ Διὸ γὰρ πλήθος τ' ἐμπορίας σε ἐπλησας τὰ ταμίαιά σε ἀνομίας, καὶ ἡμαρτίες καὶ ἐτραυμαλίωσες διὰ ὅρας θ' ἰδεῖς, καὶ ἡγάγόν σε τὸ χερσὶ τοῦ συσκιάζοντος ἐν μέσων λίθων πυρίνων.

¹⁷ ² Ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τὰ κάλλη σου. διεφθάρη ἡ πειρήμη σου καὶ ἡ κάλλες σου διὰ τὸ πλῆθος τῶν αἰμαδολίων σου. ἐπὶ τῷ γλυκὲς ἔρεψά σε, ἐναντίον βασι-

¹⁸ ³ λέων ἐδωκά σε ὡς ἀδελφὸν αἰμαδολίῳ. ⁴ διὰ τὸ πλῆθος τῶν αἱμαρτῶν σου καὶ τῶν ἀδικιῶν τ' ἐμπορίας σου, ἐβέβηλωσας τὰ ἱερά σου, καὶ ἔξάξω πρὸς ἐκ μέσος σου, τὸ καταφάγεταί σε, & δώσω σε εἰς σποδὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐναν-

¹⁹ ⁵ τίον πρῶτων τῶν ὁρώντων σε. ⁶ & πρῶτες ἐπιστάμενοί σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν συγνάσουσιν ἐπὶ σέ. ἀπώλεια ἐγγύς, & ἔρχεται ἡ ἀφ' ἑσέως ἐπὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

²⁰ ⁷ καὶ ἐγγύς λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. ⁸ ὅς ἐστιν ἄνθρωπος, στήθειν τὸ πρὸς ὅπον σου ἐπὶ σιδῶνα, καὶ παροφίτη σου ἐπ' αὐτήν.

²¹ ⁹ καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σέ σιδῶνα & ἐνδοξασθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, ἐν τῇ ποιήσά με ἐν τοῖς κελύμασι, καὶ ἀγαθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

²² ¹⁰ καὶ ἔξαποσελῶ ἐπὶ σέ θάνατον, καὶ αἷμα ἐν ταῖς πλατείαις σου, & περὶ τὴν τετραυματισμένην ἐν μαχαίραις ἐν σοὶ περικύκλωσες, & γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος.

²³ ¹¹ καὶ οὐκ ἔσονται ἐπὶ ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ σκόλωψ πικρίας & ἀκανθαὶ ὀδυνης διὰ πᾶσων τῶν περικύκλων αὐτῶν τῶν ἀπηνυσθῶτων αὐτῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι ἀδωναὶ κύριος.

²⁴ ¹² τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος. & συναξω τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἐκ τῶν ἐθνῶν & διεσκορπισθήσονται ἐκεῖ, καὶ ἀγαθήσεται ἐν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν λαῶν & τῶν ἐθνῶν. καὶ κατεκρήσονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ὡς ὁδὸν κα-

²⁵ ¹³ τὰ δούλω μετὰ κῶδ. & κατεκρήσουσιν ἐπ' αὐτῶν ἐπ' ἐλπίδι, καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, & φυτεύσουσιν ἀμπελώνας & κατεκρήσουσιν ἐν ἐλπίδι, ὅταν ποιήσω κέλημα ἐν πᾶσιν τοῖς ἀπηνύσασιν αὐτοῦ ἐν τοῖς κύκλοις αὐτῶν. & γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν & ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν.

καὶ

¹ ¹ Ἐν τῷ ἔτ' τῷ δεκάτῳ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ μιᾷ θ' μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. ² ὅς ἐστιν ἄνθρωπος, στήθειν τὸ πρὸς ὅπον σου ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ παροφίτη σου ἐπ' αὐτόν, & ἐπ' αἰγύπτιον ὅλον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Ob multitudinem negotiationis tuæ impleti sunt thesauri tui rapina: hinc deliquisti. & violabo te, pro eo quod spreuisti montem sanctum Domini, & perdam te rex qui vinctus es; pro eo quod putasti dominari in populum sanctum. ¹⁷ Eleuatum est cor tuum in fortitudine tua, & corruptus es in sapientia tua, ob splendorem terroris tui: in terram proieci te, admonitionem regibus dedisti, ut considerent te.

¹⁸ Propter multitudinem peccatorum tuorum, ob perfidiam negotiationis tuæ profanasti sanctuarium tuum; & adducam populos qui fortis sunt sicut ignis, propter peccata superbiae tuæ ipsi confument te. Et dabo te sicut cinerem super terram in conspectu omnium videntium te.

¹⁹ Omnes qui nouerunt te in populis obstupuerunt super te: quasi non fueris dabo te, & sic eris usque in æternum. ²⁰ Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: ²¹ Fili hominis, suscipe prophetiam super Sydon, & prophetabis in eam. ²² Et dices: Hec dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super te Sydon, & glorificabor in medio tui, & scient quia ego Dominus, cum fecero in eam ultionem iudiciorum, & sanctificatus fuero in ea. ²³ Et mittam in eam pestem & occisionem in vicos eius, cum proiciantur inter-

fecti in medio eius, cum induxero super eam occidentes gladio per circuitum, qui diripiebant eos: & scient quia ego Dominus Deus. ²⁴ Hec dicit Dominus Deus: Quando congregaui domum Israel de medio populorum per quos dispersi sunt, sanctificabor in eis in oculis populorum, & habitabunt in terra sua quam dedi seruo meo Iacob. ²⁵ Et habitabunt in ea confidenter, & edificabunt domos & plantabunt vineas, & habitabunt securè, cum fecero ultionem iudiciorum de omnibus qui deprecabantur eos per circuitum: & scient quia ego Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

¹ Anno decimo, mense decimo, duodecima die mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: ² Fili hominis, suscipe prophetiam super Pharaonem regem Aegypti, & vaticinare super eum & super vniuersos Aegyptios.

* דבר ואמרת כה אמר יי אדני יהוה הנני עליך
 פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ ברזך
 יארי אשר אמר לי יארי ואני עשיתיני :
 * ונתתי חיים בלחייך והדבקתי דגרי יאריך
 בקשקשתיך והעליתך מתוך יאריך ואת כל דגת
 יאריך בקשקשתיך תדבק :
 * ונטשתיך המדברה אותך ואת כל דגת יאריך
 על פני השדה תפול לא תאסף ולא תקבץ לחיית
 הארץ ולעוף השמים נתתיך לאכלה :
 * וידעו כל יישיבי מצרים כי אני יהוה יען היותם
 משענת קנה לבית ישראל :
 * בתפשים בך בכפך תרוץ ובקעת להם כל כתף
 ובהשענם עליך תשכר והעמדת להם כל מתנים :
 * לכן כה אמר אדני יהוה הנני מביא עליך חרב
 והכרתי ממך אדם ובהמה :
 * והיתה ארץ מצרים לשממה וחרבה וידעו כי
 אני יהוה יען אמר לי ואני עשיתי :
 * לכן הנני אליך ואל יאריך ונתתי ארץ
 מצרים לחרבות חרב שממה ממגדל סונה ועד
 גבול כוש : * לא תעבר בה רגל אדם ורגל בהמה
 לא תעבר בה ולא תשב ארבעים שנה :
 * ונתתי את ארץ מצרים שממה בתוך ארצות
 נשמות ועריה בתוך ערים מחרבות תהיין שממה
 ארבעים שנה והפצתי את מצרים בגוים וזריתם
 בארצות :
 * כי כה אמר אדני יהוה מקץ ארבעים שנה
 אקבץ את מצרים מן העמים אשר נפצו שמה :
 * ושבת את שבות מצרים והשנתי אתם
 ארץ פתרום על ארץ מכורתם והיו שם ממלכה
 שפלה :

3 * Loquere, dices : Hæc dicit Dominus
 Deus : Ecce ego ad te Pharao rex Egypti
 draco magne, qui cubas in medio fluminu
 tuorum, & dicis : Meus est fluuius, & ego
 4 feci memetipsum. * Et ponam frenum in
 maxillis tuis, & agglutinabo pisces flumi
 num tuorum squamis tuis. Et extraham
 te de medio fluminum tuorum, & vniuersi
 pisces tui squamis tuis adhærebunt.
 5 * Et proiciam te in desertum, & omnes
 B pisces fluminis tui. Super faciem terræ ca
 des, nō colligeris neque congregaberis. Be
 stiis terræ & volatilibus cæli dedi te ad de
 6 uorandum. * Et scient omnes habitato
 res Egypti, quia ego Dominus. Pro eo
 quod fuisti baculus arundineus domui
 7 Israel: * Quando apprehenderunt te ma
 nu, & contractus es, & lacerasti omnem
 humerum eorum, & innitentibus eis super
 te comminutus es, & dissoluisti omnes re
 8 nes eorum. * Propterea hæc dicit Domi
 nus Deus : Ecce ego adducam super te gla
 dium, & interficiam de te hominem & iu
 9 mentum. * Et erit terra Egypti in desertū
 & in solitudinem, & scient quia ego Do
 minus. Pro eo quod dixerit : Fluuius meus
 10 est, & ego feci eum: * Idcirco ecce ego ad
 te & ad flumina tua. Daboque terrā Egy
 pti in solitudinē, gladio dissipatam, à tur
 re Syenes vsque ad terminos Æthiopie.
 11 * Nō pertransibit eam pes hominis, neq;
 C pes iumenti gradietur in ea, & non habi
 12 tabitur quadraginta annis. * Daboq; terrā
 Egypti desertam in medio terrarum deser
 tarum, & ciuitates eius in medio urbium
 subuersarum, & erunt desolatę quadragin
 ta annis. Et dispergam Ægyptios in natio
 nes, & ventilabo eos in terras.
 13 * Quia hæc dicit Dominus Deus : Post
 finem quadraginta annorum congregabo
 Egyptum de populis in quibus dispersi
 fuerant.
 14 * Et reducam captiuitatem Egypti, &
 colloabo eos in terra Phatures in terram
 natiuitatis suæ. Et erunt ibi in regnum hu
 mile.

תרגום יונתן

* אהבני ותימר כדן אמר יי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך פרעה מלך מצרים דאח דמי לתנינא רבא דשרי בגו נהרותיה דאמר
 דילי מלכותא ואנא כבשר : * ואחז שירין בליסתר ואקטל שלטוני תקפך עם גבך ואבטלנך ממלכותך ויתכל שלטוני תקפך
 עם גבך ותקטלון : * וארטשנך למדברא יחד ויתכל שלטוני תקפך על אפי תקלא תחרמי נבילתך לא תתכנש ולא תתקבר לחיות
 ארעא ולעופא דשמיא מסרתך לאשחיצארה : * וידעו כל יתבי מצראי ארי אנא יי חלף דהוה סמך קניא רעיעא לבית ישראל :
 * באהבני ויהוה כך ביד מלך תקיף תחמסר וייכד בית רחצנהוה ובאסתמכותהוה עלך תתבר ולא תהי להוה לבית סמכון :
 * כדן כדן אמר יי אלהים הא אנא מיתי עלך לקטלון בחרבא ואשיצי מנך אנשא ובעירא :
 * ותחי ארעא דמצרים לאשחממו וחרבא וידעו ארי אנא יי חלף דאמר מלכותא דילי ואנא כבשר :
 * כדן הא אנא שלח רגזי עלך ועל מלכותך ואחז ית ארעא דמצרים לחורב צרו ואשחממו ממגדל סונה ועד תחום כוש :
 * לא תעבר בה רגל אנשא ורגל בעירא לא תעבר בה ולא תתיחב ארבעין שנין :
 * ואחז ית ארעא דמצרים לצרו בגו מדינן צרין וקרותא בגו קרנין דהוארה חרבו ויתון לצרו ארבעין שנין ואגלי ית מצראי לביני
 עממיא ואבדרנן במדינתא : * ארי כדן אמר יי אלהים מסוף ארבעין שנין אכנש ית מצראי מביני עממיא דאחברורי לתמן :
 * ואחז ית גלורא מצראי ואחז יתהוה לארע פתרום על ארע תחכותהוה ויהוה תמן מלכו תלשא :

* Loquere & dic: Hec dicit Adonai Dominus. Ecce ego ad te Pharaonem regem Aegypti draconem magnum sedentem in medio fluminum tuorum, dicentem: Mea sunt flumina, & ego feci ea.

* Et ego dabo frenum in maxillas tuas, & adglutinabo pisces fluminis tui ad alas tuas, & extraham te de medio fluminis tui, & uniuersos pisces fluminis squamis tuis adglutinabo.

* Et deponam te velociter, & omnes pisces fluminis tui, super faciem campi cades, & non congregaberis & non colligeris. Bestius terræ & volatilibus celi dedi te in deuorationem.

* Et scient omnes habitantes Aegyptum quia ego sum Dominus. Pro eo quod fuisti virga arundinea domui Israel:

* Quando apprehenderunt te manu sua & confractus es, & quando plausit super eos omnis manus, & quando requieverunt super te, contritus es, & confregisti eorum omnem lumbum.

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego adduco super te gladium, & perdam homines de te & iumenta.

* Et erit terra Aegypti perditio & desertum: & scient quia ego sum Dominus, eo quod dixeris tu: Flumina mea sunt, & ego feci illa.

* Idcirco ecce ego ad te, & ad omnia flumina tua, & dabo terram Aegypti in desertum, gladium & perditionem à Magdolo & Syene & usque ad terminos Aethiopum.

* Non transibit in ea pes hominis, & pes iumenti non gradietur in ea, et non habitabitur quadraginta annis.

* Et dabo terram eius in perditionem in medio deserti: & ciuitates eius in medio ciuitatum desertarum erunt desolatio quadraginta annis, & dispergam Aegyptum in gentibus, & ventitabo eos in regionibus.

* Hæc dicit Adonai Dominus: Post quadraginta annos congregabo Aegyptios ex gentibus ubi dispersi sunt illic.

* Et reducam captiuitatem Aegyptiorum, & collocabo eos in terra Bathores, in terra unde assumpti sunt, & erit principatus humilis

* λάληθον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σὲ φαραὼ βασιλὲς αἰγύπτου τὸν δράκοντα τὸν μέγαν τὸν ἐκκαθήμενον ἐν μέσῳ τῶν ποταμῶν αὐτοῦ· τὸν λέγοντα, ἐμοὶ εἰσὶν οἱ ποταμοί, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς.

* καὶ ἐγὼ δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σαγόνας σου, & προσκολλησάμεν ἰχθύας ἐπὶ ποταμοῦ σου πρὸς τὰς πτέρυγας σου, καὶ ἀνέξω σε ἐν μέσῳ ποταμοῦ σου, & πλώϊας δὲ ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ ταῖς λεπίσιν σου προσκολλησάμεν.

* καὶ καταβαλῶ σε ἐν τάχει, καὶ πλώϊας δὲ ἰχθύας ἐπὶ ποταμοῦ σου, ἐπὶ πρὸς ὄψους & πεδίου πρὸς καὶ οὐ μὴ συναχθῇς καὶ ἐμὴ πρὸς ἀλγῆς. τοῖς θηρίοις τῆς γῆς & πετεινοῖς & ὄρνιθι δέδωκά σε εἰς κατάβρωμα.

* καὶ γινώσκονται πάντες ὅτι κατεκόντες αἰγύπτου ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος. αὐτῶν ἐν γῇ τῆς ῥαβδῶς καλαμίνης τῇ οἰκῇ ἰσραήλ. ὅτε ἐπελάβοντο σου τῇ χειρὶ αὐτῶν καὶ ἐθλάθης, καὶ ὅτε ἐπεκρέτισον ἐπ' αὐτὸν πάντα χεῖρ. & ὅτε ἐπ' ἀρεπκώσαντο ἐπὶ σὲ συνεκρίβης, καὶ συνεκλάσας αὐτῶν πᾶσαν ὁσφύν.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ῥομφαίαν & δόλω δυνάμεις ἀπὸ τοῦ καὶ κίλιν.

* καὶ ἔσται ἡ γῆ αἰγύπτου ἀπώλεια καὶ ἔρημος. καὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, αὐτὶ τοῦ λέγειν σε ὅτι ποταμοὶ ἐμοὶ εἰσὶν, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτοὺς.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ποταμούς σου, καὶ δώσω τὴν γῆν αἰγύπτου εἰς ἔρημον, ῥομφαίαν καὶ ἀπώλειαν ἀπὸ μαγδολοῦ & συήνης καὶ ἕως ὁρίων αἰθιοπῶν.

* ἐμὴ δὲ ἐλθῇ ἐν αὐτῇ πρὸς δυνάμεις, καὶ πούς κτήνας οὐ μὴ δὲ ἐλθῇ αὐτῷ, καὶ οὐ κατεκρηθήσεται τεσσαράκοντα ἔτη.

* & δώσω τὴν γῆν αὐτῇ εἰς ἀπώλειαν ἐν μέσῳ τῆς ἐρημωμένης. καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς ἐν μέσῳ πόλεων ἐρημωμένων ἔσονται ἀφανισμός τεσσαράκοντα ἔτη, & διασπερᾶ αἰγύπτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ λικμήσω αὐτὸν ἐν ταῖς χώραις.

* τάδε λέγει Ἀδωναὶ κύριος μὲν τεσσαράκοντα ἔτη συνάξω αἰγυπτίους ἀπὸ τῶν ἐθνῶν & διεσκορπίσθησαν ἐν αἰσιν.

* καὶ δώσω ῥέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν αἰγυπτίων, καὶ κατεκίω αὐτὸν ἐν γῇ βαθρῆς ἐν τῇ γῇ ὅθι ἐλήφθησαν, καὶ ἔσται δόξα καὶ πενία

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Vaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super te Pharaonem regem Aegypti, qui similis es draconi magno qui cubat in medio fluminum suorum, qui dicis: Meum est regnum, & ego subiugavi illud. Et dabo hamos in maxillas tuas, & interficiam principes fortitudinis tuæ cum potentibus tuis. Et cessare faciam regnum à te, & omnes principes fortitudinis tuæ: super faciem agri proicietur cadauer tentibus tuis occidentur.

* Et proiciam te in desertum, te & omnes principes fortitudinis tuæ: super faciem agri proicietur cadauer tuum, non colligetur nec sepelietur. Bestiis terræ & volucibus celi tradidi te in exitum. Et scient omnes habitatores Aegypti quia ego Dominus, pro eo quod fuerunt sustentaculum arundineum conuulsatum domui Israel.

* Et erit terra Aegypti in solitudinem & desertum; & scient quia ego Dominus. Pro eo quod dixit: Meum est regnum, & ego subiugavi illud. Cum ædificati fuerint in te, in

* Propterea ecce ego mitto furorem meum super te, & super regnum tuum, & dabo terram Aegypti in desertum solitudinis & desolationis, à turri Syenes & usque ad terminum Aethiopiarum. Non transibit per eam pes hominis, neque pes iumenti transibit per eam, & non habitabitur quadraginta annis.

* Et dabo terram Aegypti in vastitatem in medio prouinciarum desolatam, & ciuitates eius in medio ciuitatum quæ fuerunt desertæ, erunt in desolationem quadraginta annis. Et transmigrare faciam Aegyptios inter populos, & dispergam eos per prouincias.

* Quia hæc dicit Dominus Deus: In fine quadraginta annorum congregabo Aegyptios de medio populorum quod dispersi fuerunt. Et reuocabo captiuitatem Aegyptiorum, & reducam eos in terram Phathores, in terram habitationis suæ. Et erunt ibi in regnum infirmum.

С А Р. ХХХ.

³Et desolabitur in medio regionū desolatariū, 7
et ciuitates eius in medio vrbiū desertariū erūt.

7 * καὶ ἐξημώθησεν) ἐν μέσῳ χωρῶν ἡφθυσμηρῶν, ὡς
πολλὰς αὐτὴ ἐν μέσῳ πόλεων ἐρημωμῶν ἔβηται.

Et delolabuntur in medio provinciarum quæ sunt deo-

... sunt in medio civitatum earum. 100

* וידעו כי אני יהוה בתתי אש במצרים ונשברו
כל-עזריהו:

* ביום ההוא יצאו מלאכים מלפני בעים להחריד את כוש בטח והיתה חלחלה בהם כיום מצרים כי הגדו בארץ:

10 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהַשְׁבַּתִּי אֶת־הַמֶּזֶן מֵעַרְוִים
בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל:

וְהִרְקוּ חֲרֻבֹתָם עַל מִצְרַיִם וּמָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ חֵלָל׃

וְנָתַתִּי יְאִרִים חֲרִבִּי וּמִכְרַתִּי אֶת הָאָרֶץ בְּיַד־
רָעִים וְהִשְׁמַתִּי אֶרֶץ וּמְלָאָהּ בְּיַד־זָרִים אֲנִי יְהוָה
דְּבַרְתִּי :

כֹּה-אָמַר אֲדֹנֵי הוֹה וְהָאֲבֹדְתִי גְלוּלִים וְהַשְׁבַּתִּי
אֶל־לִים מִנֶּמֶץ וְנִשְׂיָא מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם לֹא יִהְיֶה--עוֹד
וְנִתַּתִּי יִרְאָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם :

* וְהִשְׁמַתִּי אֶת־פֶּתֶרֶס וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּצֶעֶן וְעֵשִׂיתִי
 14 שְׁפָטִים בְּנָא : * וּשְׁפַכְתִּי חֲמָתִי עַל־סִין מֵעוֹז
 15 מִצְרַיִם וְהִכְרַתִּי אֶת־הַמֶּזֶן נָא :

16 * וְנָתַתִּי אֶשׁ בְּמִצְרַיִם חֹל תַּחֲלִל סִין וְנָא תַּהֲיֶה-
17 לְהִבְקַע וְנָף צָרֵי יוֹמָם : * בַּחֲרִי אֲוֶן וּפִי בִסֵּת
בַּחֲרֵב יַפְלוּ וְהִנֵּה בִשְׂבִי תִלְכְּנָה :

18 * וּבִתְחִלָּתָם חָשַׁךְ הַיּוֹם בְּשִׁבְרֵי-שָׁם אֶת-מִטּוֹת
מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּת-בָּהּ גְּאוֹן עֲזָה הוּא עַנְן יִכְסֶּה
וּבְנוֹתֶיהָ בְּשִׁבֵּי תִלְכָּנָה:

19 * וַעֲשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּמִצְרַיִם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה
20 * וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּרֹאשׁוֹן בְּשִׁבְעָה
לְהַדְרֹשׁ הִיָּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר :

21 * בֶן־אָדָם אֶת־זִרְעוֹ פָּרַעַה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שְׁבִירָתָהּ
וְהִנֵּה־לֹא־חִבְשָׁה לִתֵּת רִפְאוּרָתָהּ לְשׁוֹם חַתּוּתָהּ
לְחִבְשָׁה לְחֻזְקָה לְתַפֵּשׁ בַּחֲרָב׃

תרגום יונתן

וידעו ארי אַנא ווי כד איתו עממיא דתקיפין כאשתא על מצראי ויתברין כל מעדה⁹ בעדנא הויה יפקו אנדן מן קרמי
בלגינין לאצא ית כוש דשריא לרחצן ויהי ויעא בהון כיום מצרים ארי הא אתא¹⁰ כרנן אמר ווי אלהים ואבשל ית אתרגושת מצרים
גיד נבוכדנאצר מלכא דבבל¹¹ הוא ועמה עמה תקיפי עממיא אתן לחבלא ארעא וישלפון סיפיהון על מצרים ויסלון ית ארעא
קטלון¹² ואתן נהריהון ובשחא ואמסר ית ארעא ביד מבאשין ואצרי ארעא ומלאה ביד רשיעין אַנא ויי גזרת במימרי
כרנן אמר ויי אלהים ואובד דפליחין לטעותא ואשיצי דפליחין לעממניא מפפס ומלכא מארעא דמצרים לא יהא עוד ואחז דחלא
בארעא דמצרים¹³ ואצרי ית פתרום ואיתו עממיא דתקיפין כאשתא על טאנים ואעבד פרענות דינין באלכסנדריא¹⁴
ואשפך חמיו על סין תקוף מצרים ואשיצי ית אתרגושת אלכסנדריא¹⁵ ואחז עממיא דתקיפין כאשתא על מצרים
מע חוץ סין ואלכסנדריא תהא מתרעא משור ומפיים בעלי דבבו יקפונה יום יום¹⁶ עלימי און ופי דבסת בחרבא והקטלון
ופלחיהון בשביא יתכן¹⁷ ועל חפנחם איתו חשוך בימם כד אתבר תמן ית תקוף מצראי ויבשל בה יקר הקפה מלך במשרותיה
ותפנה מעננא דסלק וחפי ית ארעא ויתבי כפרנהא בשביא יתכן¹⁸ ואעבד פרענות דינין במצרים וידעו ארי אַנא ויי¹⁹
ותהא בתרא עשרה שנין בקרמאח בשבעא לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם ויי עמי למימר²⁰ בר אדם ית תקוף מלכות
פרעה מלכא דמצרים תפרי ויהא לא מתקפא לאחסארה למחן עיצה למחכם לאתקפא למיחד מלכו²¹

* Et scient quia ego sum Dominus, quando dederō ignem super Aegyptum, & contriti fuerint omnes qui auxiliantur ei. * In die illa, egredientur nuncij de facie mea in Sin, festinantes disperdere Aethiopiae spem; et erit conturbatio in eis in die Aegypti, quia ecce venit.

* Hæc dicit Adonai Dominus: Et perdam multitudinem Aegyptiorum per manum Nabuchodonosor regis Babylonis.

* Ipsius & populi eius cum eo, pestilentes de gentibus misi ad perdendam terram. Et euaginantur omnes gladios suos super Aegyptum, & replebitur terra vulneratorum.

* Et dabo fluuios eorum desertos, & tradam terram in manu malorum, & disperdam terram plenitudinem eius in manibus alienorum; ego Dominus locutus sum.

* Quia hæc dicit Dominus Deus: Et perdam abominationes, & cessare faciam optimates de Memphis, & principes de terra Aegypti, & non erunt ultra. Et dabo terrorem in terra Aegypti.

* Et disperdam terram Bathures, & dabo ignem super Tanen, & faciam ultionem in Diospoli.

* Et effundam furorem meum super Sain robur Aegypti, et disperdam multitudinem Memphis.

* Et dabo ignem super Aegyptum, & conturbatione turbabitur Sais, & in Diospoli erit scissura, & diffundentur aquæ.

* Iuuenes Heliopolis & Bubasti in gladio cadent, & mulieres in captiuitate ibunt.

* Et in Taphnis contenebrescet dies, cum contriuero ego ibi sceptrum Aegypti, & peribit ibi contumelia fortitudinis eius, & hanc nubes operiet, & filie eius captivæ ducentur.

* Et faciam iudicia in Aegypto, & scient quia ego sum Dominus.

* Et factum est in undecimo anno, in primo mense, septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, brachia Pharaonis regis Aegypti confregi, & ecce non est obuolutum ut daretur ei sanitas, ut imponeretur ei malagma, ut daretur fortitudo ad capiendum gladios.

* καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς δὲ πᾶν ἐπ' αὐτοὺς ἐκ συντελέσειν πάντες ἐκ βοηθῶντες αὐτῇ.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελεύσονται ἄγγελοι ἐκ τῆς σῶπας ἐν σέμῃ ἀποδύοντες ἀφανίσαι τὴν αἰδιοπίαν ἐλπίδα, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αἰγυπίου, ὅτι ἰδοὺ ἦκει.

* τὰ δὲ λέγει ἀδωναὶ κύριος καὶ ἀποδώσει πλῆθος αὐτοῦ πῶς διὰ χειρὸς ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλωνίου, αὐτὸς καὶ τὸ λαὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λαοὶ δὲ ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι ἀπολέσαι τὴν γῆν. καὶ ἐκκενώθουσιν πάντες τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπ' αἰγυπῖον, καὶ πληθήσεται ἡ γῆ τραυματιῶν.

* καὶ δώσω οὖν ποταμούς αὐτῶν ἐρήμους, καὶ ἀποδώσω τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν, ἐκ ἀφανιστῶν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ἔγω κύριος λέγει.

* ὅτι τὰ δὲ λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ἀποδώσει βδελύγματα καὶ κατὰ πάσῃ μεγαλειᾷ ἀπὸ μέμφεως καὶ ἀρχόντας ἐκ γῆς αἰγυπίας, καὶ οὐκ ἔσονται ἐπ' αὐτὴν ὡς φόβος ἐν γῇ αἰγυπίου.

* καὶ ἀποδώσει γῆν βαθεῖαν, καὶ δώσω πᾶσι τὰν τῶν, καὶ ποιήσω ἐκδίκησιν ἐν διοσπόλει. καὶ ἐκχεῶ τὴν θυμὸν μου ἐπὶ Σαῖν τὴν ἰχθυὶν αἰγυπίου, καὶ ἀποδώσει πλῆθος μέμφεως.

* καὶ δώσω πᾶν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ταραχὴν ταραχθήσονται, καὶ ἐν διοσπόλει ἔσται ἐκρήμα, καὶ διαχυθήσεται ὕδατα.

* νεανίσκοι ἡλιόπολεως ἐκ βαβυλῶν ἐν μαχαίρᾳ πεθόνται, καὶ αἱ γυναῖκες ἐν αἰχμαλωσίᾳ προδύονται.

* καὶ ἐν τῇ φθινοκτοσίᾳ ἡ ἡμέρα, ἐν τῇ συντελείᾳ με ἐκείνῃ τῇ σκῆπτρῳ αὐτοῦ, καὶ ἀπολείται ἐκείνῃ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ταύτην νεφέλη καλύψει, ἐκ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμαλωτὶ ἀχθήσονται.

* καὶ ποιήσω κρίματα ἐν αἰγυπῷ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος. καὶ ἐχθήσει ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ ἔτει ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ἐβδόμη τοῦ μῆνός, ἐγινέτο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων.

* ἦ ἐν ἀνθρώπῳ οὗ βραχίονας φαραὼ βασιλέως αἰγυπίου συνέτριψα, καὶ ἰδοὺ ἐκατέδθη τοῦ δροφίλου αὐτοῦ ἰσχύς, τοῦ ἰππεδῶν αὐτοῦ μάλαγμα, τοῦ δοθῆναι ἰχθυὶ ἰππεδῶν μαχαίρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et scient quia ego Dominus, cum adduxero populos qui fortes sunt sicut ignis super Aegyptum, & contriti fuerint omnes auxiliares eius. * In tempore illo egredientur nuncij a facie mea cum legionibus ad terrendam Aethiopiam quæ habitat confidenter, & erit tremor in eis sicut in die Aegypti, quia ecce venit.

* Hæc dicit Dñs Deus: Et cessare faciam tumultum Aegypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. * Ipse & populus eius cum eo, fortes populorum venient ad disperdendam terram, & euaginantur gladios suos super Aegyptum, & implebunt terram interfectis.

* Et dabo fluuios eorum in siccam, & tradam terram in manum malignantium, & destruam terram & plenitudinem eius in manu impiorum: ego Dominus decreui in verbo meo. * Hæc dicit Dominus Deus: Et perdam colentes idola, & consumam colentes simulachra de Memphis, & rex ex terra Aegypti non erit amplius. & dabo timorem in terra Aegypti.

* Et desolabo Phatures, & adducam populos qui fortes sunt sicut ignis, super Tanes, & faciam ultionem iudiciorum in Alexandria. * Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Aegypti, & disperdam multitudinem Alexandriæ.

* Et dabo populos qui fortes sunt sicut ignis, super Aegyptum, contremiscens contremiscet Pelusium, & Alexandria muris subruetur, & Memphim circundabunt inimici quotidie.

* Iuuenes Heliopoleos & Bubasti gladio occidentur, & seruientes eis in captiuitatem ibunt. * Et in Taphnim tenebras adducam interdiu, cum contriuero ibi fortitudinem Aegyptiorum, & cessauerit in ea gloria fortitudinis eius. Rex cum exercitu suo operiet eam sicut nubes quæ ascendit & operit terram, & habitatores villarum eius in captiuitatem ibunt.

* Et faciam ultionem iudiciorum in Aegypto, & scient quia ego Dominus. * Et factum est anno undecimo, primo mense, septima mensis, factus est sermo prophetiæ a facie Domini mecum, dicens: * Fili hominis, fortitudinem regni Pharaonis regis Aegypti confregi, & ecce non confirmabitur ut sanetur, ut det consilium quod sapienter agat, ut roboretur ad regnum tenendum.

לכן כה אמר אדני יהוה הנני אל פרעה מלך מצרים ושברתי את זרעתי ואת החזקה ואת הנשכרת והפלתי את החרב מידו:

והפצותי את מצרים בגוים וזריתם בארצות: וחזקתי את זרעות מלך בכל ונתתי את חרבי בידו ושברתי את זרעות פרעה ונאק נאקות חלל לפניו: וחזקתי את זרעות מלך בכל וזרעות פרעה תפלנה וידעו כי אני יהוה בתתי חרבי ביד מלך בכל ונטה אותה אל ארץ מצרים:

והפצותי את מצרים בגוים וזרית אותם בארצות וידעו כי אני יהוה:

לא

ויהי באחר עשרה שנה בשלישי באחד לחודש היה דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם אמר אל פרעה מלך מצרים ואל המונגו אל מי דמית בגדלך:

הנה אשור ארו בלבנון יפה ענף וחרש מצל וגבה קומה ובין עבתים היתה צמרתו:

מים גדלוהו ותהום רממתהו את נהרתיה חלל סביבת מטעה ואת תעלתיה שלחה אל כל עצי השדה:

על כן גבהא קמתו מכל עצי השדה ותרבינה סרעפתו ותארכנה פארתי וממים רבים בשלחו: בסעפתיו קננו כל עוף השמים ותחת פארתי ילדו כל חית השדה ובצלו ישבו כל גוים רבים: ויף בגדלו בארך דליותיו כי היה שרשו אל מים רבים:

אזנים לא עממהו בגן אלהים ברושים לאדמו אל סעפתיו וערמנים לא היו כפראתיו כל עץ בגן אלהים לא דמה אליו בפייו:

22 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam eius brachium forte sed con fractum, & deiciā gladium de manu eius. 23 * Et dispergam Ægyptū in gentibus, & ventilabo eos in terris. 24 * Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu eius, & confringam brachiū Pharaonis, & gement gemitibus in terfecti coram facie eius. 25 * Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis concident; & scient quia ego Dñs, cum dederō gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super terram Ægypti. 26 * Et dispergam Ægyptum in nationes, & ventilabo eos in terras; & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

1 ET factum est in anno vndecimo, tertio A mense, vna mensis, factū est verbū Dñi ad me, dicens: 2 * Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua? 3 * Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis & frondibus nemorosus, excelsusq; altitudine, & inter condensas frondes eleuātū est 4 * cacumen eius. 5 * Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltauit illum. Flumina eius manabant in circuitu radicū eius, & riuos suos emisit ad vniuersa ligna regionis. 6 * Propterea eleuata est altitudo eius super omnia ligna regionis, & multiplicata sunt arbuta eius, & eleuati sunt rami eius præ aquis multis. Cumq; extendisset vmbra suam; 7 * In ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia cæli, & sub frondibus eius genuerūt omnes bestię saltuū, & sub vmbra culo illius habitabat cætus gentium plurimarū. 8 * Eratq; pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arbutorū suorū. erat enim radix illius iuxta aquas multas. 9 * Cedri nō fuerūt altiores illo in paradiso Dei. Abietes nō adæquauerunt summitatē eius, & platani nō fuerunt æquæ frondibus illius. Omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi & pulchritudini eius.

תרגום יונתן

22 ככן כדנן אמר יי אלהים הוא אנא שלח רגזי על פרעה מלך מצרים ואתכרית סעדותיו וית שלטונותיו תקיפניא דבהון הוה תבר יח מלכותא וזרמי יח חקפא מנה: 23 ואגלי יח מצראי לביני עסמניא ואכדננת בסדינתא: 24 ואחקף יח מלכות מלכא דבבל ואחקף יח מלכות מלכא דבבל ומלכות פרעה חבטל וידעת ארי אנא יי כד אתח תקפי ביד מלכא דבבל ויתפרע פרענו פן ארעא דמצרים: 26 ואגלי יח מצראי לביני עסמניא ואכדננת ויתחון בסדינתא וידעת ארי אנא יי:

לא

והנה כחנא עשרי שנין בתלייתא בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: 2 בראש אמר לפרעה מלך מצרים ולי תרגושתי למן דמיתא בתקפך: 3 הא אתורא דמי לארוא בלבנון דעפיה שפיר וסוכיה מטלן ורם בקוסה ועל נגדיו שלח שרשו: 4 בעסמניא סגי בסומכותא אחקף יח מלכיא שיעבד לתחות מלכותה וית שלטונותי מני על כל מדינת ארעא: 5 על כן ראם בתקפיה מכל מלכי ארעא וסגיא משרתיה ואחנצחו סומכותיה על עסמין סגיאין כאתנצחותיה: 6 במשרתיה כבש כל כרפין תקיפין ותחות שלטונותי שיעבד כל מדינת ארעא ובטלל מלכותיה ותבוכל עסמין סגיאין: 7 ואתנצח בסומכותיה בסגי גברותי ארי תות אסמיה על עסמין סגיאין: 8 מלכין תקיפין לא אתנצחו לקבלה בתקופ גבורה דתות עמה מן קדם יי שלטונין לא קמו קדם משרתיה וגברין לא יכלו בסמכותיה בתקופ גבורה דתות עמה מן קדם יי לא דמי לה בתקפה:

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego ad Pharaonem regem Aegypti, & comminuam brachia eius fortia & extēta & confracta, & deiciam gladium eius de manu eius.

* Et disseminabo Aegyptum in gentes, & ventilabo eos in regiones. * Et confortabo brachia regis Babylonis, et dabo gladium meum in manum eius, et inducet gladium super Aegyptum, & depradabitur prædam eius, & spoliabit spolia eius.

* Et confortabo brachia regis Babylonis, at brachia Pharaonis cadent; & scient quia ego sum Dominus, cum dederò gladium meum in manus regis Babylonis, & extendet eum super terram Aegypti.

* Et disseminabo Aegyptum in gentes, et ventilabo eos in regiones, & scient quia ego sum Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum est in vndecimo anno, in tertio mense, vna mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: * Fili hominis, dic ad Pharaonem regem Aegypti & multitudinem eius: Cui assimilasti teipsum in celsitudine tua? * Ecce Assur cupressus in Libano pulcher propaginibus et densus in umbra, & excelsus magnitudine, & in medium nubium factum est initium eius.

* Aqua enutrit illum, abyssus eleuauit eum, flumina eius duxit in circuitu plantarum eius, & commixtiones eius emisit ad vniuersa ligna campi.

* Propter hoc eleuata est magnitudo eius ultra omnia ligna campi, et multiplicati sunt rami eius, & exaltate sunt propagines eius ab aqua multa, cum extendisset se.

* In propaginibus eius nidificauerunt omnia volatilia celi, & sub ramis eius genuerunt omnes bestie campi, in umbra illius habitauit omnis multitudo gentium. * Et erat pulcher in celsitudine sua, propter multitudinem ramorum suorum, quia factæ sunt radices eius in aqua multa.

* Et cupressi multæ in paradiso Dei, et pinus non similes propaginibus eius, & abietes non fuerunt similes ramis eius. Omne lignum in paradiso Dei non assimilatum est ei in pulchritudine eius propter multitudinem ramorum eius.

* διὰ τοῦτο τὰδε λέγει ὁ κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ Φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, & συντρέψω τὸν βραχίονα αὐτοῦ τὰς ἰσχυράς, & τὸν τεταμμένον & τὸν συντετριμμένον, & καταβαλὼν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. * καὶ διασπέρω αἰγύπτιον εἰς τὰ ἔθνη, & λικμήσω αὐτὸν εἰς τὰς χώρας. * & καλῶ τὸν βραχίονα βασιλέως βαβυλωνίως, καὶ δώσω τὴν ῥομφαίαν μου εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπάξει τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αἰγύπτιον. & προσκομίσω τὴν προνομὴν αὐτοῦ, & σκυλεύσει τὰ σπύλα αὐτοῦ. * καὶ ἐνισχύσω τὸν βραχίονα βασιλέως βαβυλωνίως. * ὁ βραχίονες Φαραὼ πεθύνει, & γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ δύναι τὴν ῥομφαίαν μου εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλωνίως, καὶ ἐκτενεῖ αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. * καὶ διασπέρω αἰγύπτιον εἰς τὰ ἔθνη, & λικμήσω αὐτὸν εἰς τὰς χώρας, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

λα

* Καὶ ἐρχέσθαι ἐν τῷ εἰδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ μιᾷ ἐμβύας, ἐρχέσθαι λόγῳ κυρίου πρὸς με, λέγων. * ἢ ἐκ τῶν ὁπλῶν εἶπε πρὸς Φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου & τὰ πλῆθη αὐτοῦ, τίνι ὁμοίωσας σεαυτὸν ἐν τῷ ὕψει σου; * ἰδὲ ἀσέρ κυπάριστος ἐν τῷ λιθῶν καλὸς ταῖς παρὰ φύσιν καὶ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ, καὶ ὑψηλὸς τὰ μέγιστα, & εἰς μέγαν νεφελῶν ἐβίβει ἡ δόξα αὐτοῦ. * ὕδωρ ἐξέθρεψεν αὐτόν, ἡ ἀβυσσὸς ὑψώσεν αὐτόν, τὸν ποταμὸν αὐτοῦ ἤγαγον κύκλῳ τῶν φυτῶν αὐτοῦ. καὶ τὰ συνέματα αὐτοῦ ἐξάπτεσθαι εἰς πᾶν τὸ ξύλον & πεδίον. * ἐνεκὸν τούτου ὑψώθη τὸ μέγεθος αὐτοῦ ὡς πᾶν τὸ ξύλον & πεδίον, καὶ ἐπληρώθησαν οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ὑψώθησαν αἱ παρὰ φύσιν αὐτοῦ ἀφ' ὕδατος πολλῆς. ἐν τῷ ἐκτείνειν αὐτόν. * ἐν ταῖς παρὰ φύσιν αὐτοῦ ἐνόσθυσαν πᾶν τὸ πέδιλον & ὄρνιθον, & ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐκνήωσαν πάντα τὰ θηρία & πεδίον, ἐν τῇ σκιά αὐτοῦ κατήκτισεν πᾶν τὸ πλῆθος ἐν τῷ. * καὶ ἐβίβει καλὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὅτι ἐκνήωσαν αἱ ρίζαι αὐτοῦ εἰς ὕδωρ πολὺ. * & κυπάριστοι πολλοὶ ἐν τῷ παρὰ φύσιν αὐτοῦ, καὶ πίτνες ὅμοιοι ταῖς παρὰ φύσιν αὐτοῦ, καὶ ἐλάται ὅμοιοι τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πᾶν ξύλον ἐν τῷ παρὰ φύσιν αὐτοῦ ὅμοιον αὐτῷ ἐν τῷ κάλλει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furem meum super Pharaonem regem Aegypti & contra auxiliares eius, & principes eius fortissimos quibus ille regna confregit; & proiciam fortitudinem ab eo. * Et transmigrare faciam Aegyptios inter populos, & dispergam eos per prouincias. * Et roborabo regnum regis Babylonis, & dabo fortitudinem meam in manu eius, & contra fortitudinem Pharaonis. Et gemet gemitu eorum qui confossi sunt gladio coram eo. * Et roborabo regnum regis Babylonis, & virtus fuerit virtutem regnum Pharaonis cessabit; & scient quia ego Dominus, cum dederò fortitudinem meam in manu regis Babylonis, & scient quia ego Dominus de terra Aegypti. * Ac demigrare faciam Aegyptios inter populos, & dispergam eos per prouincias, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum est vndecimo anno, tertio mense, prima die mensis, factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum, dicens: * Fili hominis, dic ad Pharaonem regem Aegypti, & ad multitudinem eius: Cui similis factus es in fortitudine tua? * Ecce Assur similis erat ceminis, dic ad Pharaonem regem Aegypti, & ad multitudinem eius: Cui similis factus es in fortitudine tua? * Ecce Assur similis erat ceminis, cuius ramus pulcher est, & propagines eius umbram faciunt, & excelsus statura, & iuxta torrentes misit radices suas. * In populo multiplicatus est, auxiliis roboratus est, reges subiecit regno suo, & principes suos constituit super omnes prouincias terræ. * Ideo elatus est in fortitudine sua supra omnes reges terræ, & multiplicati sunt exercitus eius, & præualuerunt auxiliares eius populis multis victoria eius. * Exercitu suo subiugauit omnes arcus fortissimas, & sub principibus suis subiecit omnes prouincias terræ, & in umbra regni eius habitauerunt omnes populi numerosi. * Et ita inualuit auxiliatoribus suis, ob fortitudinem potestatis quæ erat cum eo à facie Domini. Nulli duces constiterunt populos multos. * Reges fortes non præualuerunt aduersus eum, ob fortitudinem potestatis quæ erat cum eo à facie Domini. Nullus fuit ei similis fortitudine, ante agmina eius, nec fortes fuerunt superiores eius auxiliis, ob fortitudinem potestatis quæ erat cum eo à facie Domini. Nullus fuit ei similis fortitudine.

* ופה עשיתי ברבדליותיו ויקנאו כל עצי ערן
אשר בגן האלהים:

* לכן כה אמר אדני יהוה יען אשר גבהת
בקומתו ויתן צמתו אל בין עבותים ורס לבבו
גבהו:

* ואתנהו ביד אל גוים עשו יעשה לו ברשעו
גרשתיהו:

* ויכרתהו זרים עריצי גוים ויטשוהו אל-
ההרים ובכל גאיו נפלו דליותיו ותשברנה
פראתיו בכל אפיקי הארץ וירדו מצלו כל עמי
הארץ ויטשוהו:

* על מפלתו ישכנו כל עוף השמים ואל-
פראתיו היו כל חית השדה:

* למען אשר לא יגבהו בקומתם כל עצי מים
ולא יתנו את צמתם אל בין עבותים ולא יעמדו
אליהם בגבהם כל שתי מים כי כלם נתנו למור
אל ארץ תחתית בתוך בני אדם אל יורדי בור:

* כה אמר אדני יהוה ביום רדתו שאלה האכלתי
כסתי עליו את תהום ואמנע נהרותיה ויכלאו
מים רבים ואקדר עליו לבנון וכל עצי השדה
עליו עלפדו:

* מקול מפלתו הרעשתי גוים בהורדי אתו שאלה
את יורדי בור וינחמו בארץ תחתית כל עצי ערן
מבחר וטוב לבנון כל שתי מים:

* גם הם אתו ירדו שאלה אל חללי חרב וזרעו
ישבו בצלו בתוך גוים:

* אל מי דמית ככה בכבוד ובגדל בעצי ערן
והורדת את עצי ערן אל ארץ תחתית בתוך
ערלים תשכב את חללי חרב הוא פרעה וכל
המונה נאם אדני יהוה:

* Quoniam speciosum feci eum, & mul-
tis condensisq; frondibus. Et æmulata sunt
eum omnia ligna voluptatis quæ erant in
paradiso Dei. * Propterea hæc dicit Do-
minus Deus: Pro eo quod sublimatus est in
altitudine & dedit summitatē suam viren-
tē atque condensam, & eleuatū est cor eius
in altitudine sua. * Tradidi eum in manus
fortissimi gentium. faciens faciet ei. Iuxta
impietate eius eieci eum. * Et succident eū
alieni & crudelissimi nationum. Et proi-
cient eum super montes, & in cunctis con-
uallibus corruet rami eius, & confringetur
arbuta eius in vniuersis rupibus terræ, &
recedent de vmbraculo eius omnes populi
terræ, & relinquent eum. * In ruina eius
habitaerunt omnia volatilia celi, & in ra-
mis eius fuerunt vniuersæ bestiarū regionis.
* Quamobrem non eleuabuntur in alti-
tudine sua omnia ligna aquarū, nec ponent
sublimitatem suam inter nemorosa atque
frondosa, nec stabūt in sublimitate sua om-
nia quæ irrigantur aquis; quia omnes tra-
diti sunt in mortē ad terrā vltimam in me-
dio filiorū hominū ad eos qui descendunt
in lacū. * Hæc dicit Dñs Deus: In die quan-
do descēdit ad inferos induxi luctum, ope-
rui eum abyssō, & prohibui flumina eius,
& coërcui aquas multas. Cōtristatus est su-
per eum Libanus, & omnia ligna agri con-
cussa sunt. * A sonitu ruine eius commoui-
gentes, cū deducerem eum ad infernum
cum his qui descendebant in lacū. Et con-
solata sunt in terra infima omnia ligna vo-
luptatis egregia atque præclara in Libano,
vniuersa quæ irrigantur aquis.
* Nam & ipsi cum eo descendunt ad in-
fernum ad interfectos gladio, & brachium
vniuscuiusq; sedebit super vmbracula eius
in medio nationum eius. * Cui assimila-
tus es o inclyte atque sublimis inter ligna
voluptatis? Ecce deductus es cū lignis vo-
luptatis ad terrā vltimā. In medio incircun-
ciform dormies cū eis qui interfecti sunt
gladio. Ipse est Pharao & omnis multitudo
eius, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

* שפיר עבדתיה בסגי גברותי וזעו מן קדמותי כל מלכי קדם בחקוף גבורה דהות עמה מן קדם יי: *
חלף דראסתא בקומה ויהב מרותיה על כל מלכותיה וראם לבה בחקפיה: *
בחוכה תרכתיה: * ושציותי נכראין חקופי עממא ורששותי על טוריא ובכל חיליא נפלא משרתיה ואתפדו סוסכותיה בכל
פצירי ארעא ונחחו מטלל מלכותה כל מלכי עממי ארעא ורששותי: *
על מפלת קטילותי שרו כל עופא דשמיא ועל פגרי משרתיה נחא כל חיות כרא: *
כדיל דלא יראמו בחקפהו כל מלכי קדם ולא יתנו ית מרותהו על מלכותא ולא יתברבו לחו בחקפהו כל עבדי מלכו ארי
דהוון אחסרו לסותא לארעא ערעיתא כגו בני אנשא עם נחתי גוב בית אכדנא: *
כדנא אמר יי אלהים ביום אחתותי יתיה לשאול אתאבלו עלוהי חפת עקא ית עלמא וחרכא מדינתא וזעו עממין סגיאין וחשוכה
עלוהי אפי מלכא וכל מלכי עממא עלוהי טפחו בחפא: *
אכדנא ואתחנמו בארעא ארעיתא כל מלכי קדם שלטונין ועחירי נכסא כל עבדי מלכו: *
אף אנו עמה אחתו לשאול עם קטילי חרבא ושלטוניא אחברו מתקפהו כגו מלכותא: *
כל מלכי קדם ותחת עם מלכי קדם לארעא ארעיתא בגו חכביא חשב עם קטילי חרבא הוא פרעה וכל אתרגושתיה אמר יי אלהים:

* Pulchrum feci eum in multitudine ramorum eius, & exultata sunt eum ligna paradisi deliciarum Dei. * Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo quod factus es magnus magnitudine, & dedisti initium tuum in medium nubium, & eleuatum est cor suum in celsitudine sua. * Et tradidi eum in manus principis gentium, & fecit perditionem eius secundum impietatem Aegypti.

* Et exterminauerunt eum alieni pestilentes de gentibus, & deiecerunt eum à montibus, in cunctis vallibus ceciderunt rami eius, & confracti sunt stirpes eius in omni campo terræ, & descenderunt ab umbraculo eius omnes populi gentium, & strauerunt eum.

* Super ruinam eius requieuerunt omnia uolatilia celi, & super truncos eius fuerunt uniuersæ bestia agri.

* Vt non exaltentur in magnitudine eorum omnia ligna quæ in aqua, & non dederunt initium suum in medium nubium, & non steterunt in sublimitate ipsorum ad eum omnes bibentes aquam; omnes dati sunt in mortem in terram profunditatis in medio filiorum hominum descendentes in foueam.

* Hæc dicit Adonai Dominus: In qua die descendit ad inferos, luxit eum abyssus. Et prohibui flumina eius, & prohibui multitudinem aquæ, & contenebratus est super eum Libanus. Omnia ligna campi super eum soluta sunt.

* A uoce ruinæ eius: commotæ sunt gentes quando deducebam eum in infernum cum descendit in lacum, & consolabantur eum in terra infima, omnia ligna deliciarum & electa & pulcherrima Libani uniuersa bibentia aquam.

* Et enim & ipsi descenderunt cum eo in infernum in vulneratis à gladio, & semen eius habitantes sub umbraculo eius in medio uitæ eorum perierunt. * Cui assimilatus es in uirtute & in gloria, & in magnitudine inter ligna deliciarum: descende cum lignis deliciarum in terram profundam. In medio incircuncisorum dormies cum vulneratis gladio, sic Pharao & omnis multitudo fortitudinis eius, dicit Adonai Dominus.

* καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τῶν κλάδων αὐτοῦ, καὶ ἐξήλωσεν αὐτὸν τὰ ξύλα τῶν παρὰ τοῦ θεοῦ. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ κυριεύων τῶν ὀφθαλμῶν ἐγὼ τοῦ μέγας τῶν μεγάλων, καὶ ἐξήλωκα τὴν δόξαν τοῦ εἶναι μέγας νεφελῶν, καὶ ἐπὶ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ. * καὶ παρέδωκα αὐτὸν εἰς χεῖρας ἀρχόντων ἐθνῶν, καὶ ἐποίησεν τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσβεσίαν αἰγύπτου. * καὶ ἐξώλωδον αὐτὸν ἀλλότριοι λαοὶ ἀπὸ ἐθνῶν καὶ κατέβαλον αὐτὸν ἀπὸ πάντων ὀρέων ἐν πάσαις ταῖς φάραγξιν ἐπέβη ὁ κλάδος αὐτοῦ, καὶ συνετέθη τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐν παντὶ πεδίῳ τῆς γῆς, καὶ κατέβησθαι ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐδάφισαν αὐτὸν.

* ἐπὶ τὴν πῖπσιν αὐτοῦ ἀνεπαύσαντο πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐγκύνετο πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. * ὅπως μὴ ὑψωθῶσιν ἐν τῷ μετέθαι αὐτῶν πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ οὐκ ἐδώκω τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς μέγας νεφελῶν, οὐκ ἐποίησα ἐν τῷ ὕψει αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, πάντες ἐδόθησαν εἰς θάλασσαν εἰς γλυκύτητα ἐν μέσῳ ὕδατος θρόνων κατεβαίνοντας εἰς βόθρον.

* τάδε λέγει ὁ κυριεύων τῶν ὀφθαλμῶν ἐγὼ τοῦ ἐν ἡμέρᾳ κατέβη εἰς ἄδου ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἡ ἀβύσσος. ὁ ἀπέστησεν οὖν ποταμούς αὐτοῦ, καὶ ἐκώλυσα πλῆθος ὕδατος, καὶ ἐσκότασεν ἐπ' αὐτῷ ὁ λίβανος. πάντα τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἐπ' αὐτῷ ἐξελύθη.

* ἀπὸ τῆς φωνῆς τῆς πτώσεως αὐτοῦ ἐσειῶσαν τὰ ἔθνη ὅτε κατεβίβαζον αὐτὸν εἰς ἄδου μετὰ πάντων κατεβαίνοντων εἰς λάκκον, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἐν γῇ κατωτάτῃ πάντων τὰ ξύλα τῆς τρυφῆς καὶ τὰ ἐκλεκτὰ καὶ τὰ κάλλιστα τῶν λιβάνων πάντα τὰ πίνοντα ὕδωρ.

* καὶ γὰρ αὐτοὶ κατέβησαν μετ' αὐτοῦ εἰς ἄδου ἐν τοῖς τραυματίαις ἀπὸ μαχαίρας, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ οἱ κατεκτείνοντες ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπώλοντο. * τίνι ὁμοιωθῆς ἐν δυνάμει καὶ ἐν δόξῃ ἐν μετέθαι ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς, κατεβήθη μετὰ πάντων ξύλων τῆς τρυφῆς εἰς γῆς βάθος. ἐν μέσῳ ἀπειρημάτων κοιμηθήσεται μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας, ὥτως φαραὼ καὶ πᾶς πλῆθος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, λέγει ὁ κυριεύων τῶν ὀφθαλμῶν ἐγὼ τοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Speciosum enim feci eum multitudine fortium suorum, & tremuerunt à facie eius omnes reges Orientis, propter fortitudinem potentiae quæ erat cum eo à facie Domini. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod te extulisti statura, & dedit subiectionem suam super omnia regna, & eleuatum est cor eius in fortitudine sua. * Tradidi eum in manum fortissimi populi, qui ultionem sumpsit ex eo, in peccato suo eieci eum. * Et consumperunt eum alieni robustissimi populi, & proiecerunt eum super montes, & in cunctis conuallibus cecidit exercitus eius, dispersique sunt auxiliares eius in uniuersis riuis terræ, & descenderunt ex umbrâ regni eius omnes reges populorum terræ, & proiecerunt eum. * Super ruinam occisorum eius habitauerunt omnes volucres celi, & super cadauera exercitus eius quieuerunt omnes bestiae agri. * Vt non eleuentur fortitudine sua omnes reges Orientis, nec dent tyrannidem suam super regna, nec sese effertant potentia sua omnes tenentes regnum; quia uniuersi traditi sunt in mortem in terra inferiori in medio filiorum hominum cum descendit in lacum domus perditionis. * Hæc dicit Dominus Deus: In die quo descendere feci eum in infernum, luxerunt super eum, operuit orbem tribulatio, & desertæ sunt provincie, & contremuerunt populi multi, & denigratæ sunt propter eum facies regum, & omnes reges populorum propter eum percusserunt humerum. * A uoce ruinæ eius contremiscere feci populos, quando descendere feci eum in infernum cum descendit in lacum domus perditionis, & consolati sunt in terra inferiori omnes reges Orientis, principes & diuites substantiis, omnes tenentes regnum. * Ipsi quoque descenderunt cum eo in infernum cum interfecit gladio, & principes eius contriti sunt à fortitudine sua in medio regnorum. * Cuiam similis es nunc in magnitudine & in gloria inter reges Orientis: itaque detraheris cum regibus Orientis in terram inferiorem, in medio peccatorum dormies cum interfecit gladio; hic est Pharao & omnis multitudo eius, ait Dominus Deus.

ויהי בשתי עשרה שנה בשני עשר חדש
באחד לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר:
בן אדם שא קנה על פרעה מלך מצרים
ואמרת אליו כפיר גוים נדמית ואתה כתנים
בימים ותנח בנהרתך ותדלח מים כרגליך ותדפוש
נהרתם: כה אמר אדני יהוה ופרשתי עליך
את רשתי בקהל עמים רבים והעלוד בחרמי:
ונטשתיך בארץ על פני השדה וטילך
והשכנתי עליך כל עוף השמים והשבעתי ממך
חית כל הארץ: ונתתי את בשרך על ההרים
ומלאתי הנאות רמותך: והשקיתי ארץ צפתך
מדמד אל ההרים ואפקים ימלאון ממך:
וכסיתי בכבודך שמים והקדדתי את כבביהם
שמש בענן אכסנו וירח לא יאיר אורו:
כל מאורי אור בשמים אקדירם עליך ונתתי
חשך על ארצך נאם אדני יהוה:
והכעסתי לב עמים רבים בהביאי שברך בגוים
על ארצות אשר לא ידעתם:
והשמותי עליך עמים רבים ומלכיהם ישערו
עליך שער בעופפי חרבי על פניהם וחרדו לרגעים
איש לנפשו ביום מפלתך:
כי כה אמר אדני יהוה חרב מלך בבל תבואך:
בחרבות גבורים אפיל המונך עריצי גוים כלם
ושדרו את גאון מצרים ונשמד כל המונח:
והאבדתי את כל בהמתה מעל מים רבים ולא
תדלח רגל אדם עוד ופרסור בהמה לא
תדלחם:
אז אשקיע מימיהם ונהרותם כשמן אוליך
נאם אדני יהוה:

תרגום יונתן

לב ויהוה בחרתא עשרי שנין בחרי עשרא ירחין בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
טול אליא על פרעה מלכא דמצרים ותימר לה תקיף בעממא חיותא ואת כחנינא ביממא ואנחת במשריתך ואזערת עממא בסומכותך
ואתחברת מדינתהון: כדנן אמר יי אלהים ואפרש עלך ית מצדתי בקהל עממין סגיאין ותחאחד בסריגתי: וארשטשנך בארעא
על אפי ברא ארמי נבילתך ואשרי עלך כל עופא דשמיא ואסבע מנך חית כל ארעא: ואתן ית בשר קטילך על טוריא ויתחמלון
חיליא פגרי משריתך: וארמי ארעא דהנחתא מדמד על טוריא ופציריא ותחמלון מנך: ותחפנך עקא באכחיותי ית זיו יקר מלכותך
מן שמיא וזערון עם משריתך דהו סגיאין ככוכבי שמיא מלך במשריתיה יתפינך כעננא דסלק ויחפי ית שמשא וכסהררא ביסמא לא מזור
נהוריה: כל שבילי אורחתך דמתקנין ונטירין קדמי תא כמנהרי נהוריא בשמיא אקלקלנן עלך ותחפי עקא כקבלא ית ארעך
אמר יי אלהים: ואזע לב עממין סגיאין באיתיותי חברי קרבך לביני עממא למדינן דלא ידעתנן: ואצרי עלך עממין
סגיאין ומלכיהון יתמהון עלך תיכמה באיתיותי עלך דקטלין בחרבא ואנח חן ויוועון מן קדם חברהון גבר על נפשיה ביום מפלת קטילך:
ארי כדנן אמר יי אלהים קטולי חרבא מלכא דבבל יתחן עלך: בחרבי גבריא אמר משריתך תקיפי עממא בלהון
ויביון ית תקיף מצרים ותשתיו כל אתרגושתהא: ואובר ית כל בעירה מעל מין סגיאין ולא תזיענן רגלא דאנשא עוד ופרסור
בעירה לא תזיענן: כן אשקט לעממא ומלכיהון בניח אדבר אמר יי אלהים:

ET factum est duodecimo anno, in men-
se duodecimo, in vna mensis, factum est
verbum Domini ad me dicens: Fili ho-
minis, assume lamentū super Pharaonem
regem Aegypti, & dices ad eum: Leoni gen-
tium assimilatus es, & draconi qui est in
mari. Et ventilabas cornu in fluminibus
tuis, & conturbabas aquas pedibus tuis, &
conculcabas flumina eorum. Propterea
hac dicit Dñs Deus: Expandam super te
rete meum in multitudine populorū mul-
torum, & extraham te in fagina mea.
Et proiciam te in terrā. super faciem
agri abiiciam te, & habitare faciam super te
omnia volatilia cæli, & saturabo super te
bestias vniuersæ terræ. Et dabo carnes
tuas super montes, & implebo colles tuos
fanie tua. Et irrigabo terram fæctore san-
guinis tui super montes, & valles implebū-
tur ex te. Et operiam cum extinctus fue-
ris cælos, & nigrescere faciā stellas eius. Solē
nube tegam, & luna nō dabit lumen suum.
Omnia luminaria cæli mœrere faciam
super te, & dabo tenebras super terrā tuam,
dicit Dñs Deus. Et irritabo cor popu-
lorum multorū, cum induxero contritiōē
tuam in gentibus super terras quas nescis.
Et stupefcere faciam super te populos
multos. Et reges eorum horrore nimio for-
midabunt super te, cum volare cœperit gla-
dius meus super facies eorum, & obstupe-
scent repentiē singuli pro anima sua in die
ruinæ tuæ. Quia hac dicit Dominus
Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi.
In gladiis fortium deliciam multitu-
dinem tuam. Inexpugnabiles omnes gen-
tes hæ, & vastabunt superbiam Aegypti, &
dissipabitur multitudo eius.
Et perdam omnia iumenta eius quæ
erant super aquas plurimas: & non contur-
babit eas pes hominis vltra, neque vngula
iumentorum turbabit eas.
Tunc purissimas reddam aquas eorū,
& flumina eorum quasi oleum adducam,
ait Dominus Deus.

Esa. 17. 2
Ier. 1. 4
Matth. 24. 6

ET
mo
Domini
lament
dices
quasi
in flum
dibus
te rete
ex
E
buntur
latilia
E
plebo
terra
monte
E
lum,
in nub
suo.
conten
per ter
E
indux
quam
super
stupe
per fa
ruina
E
dius r
J
dinem
perde
fortit
E
multa
tra, e
eam.
E
eorum

ET
mari,
dam su
cadau
per m
plebur
funt n
lumin
te, &
tioner
rabun
singul
trate.
omni
vngul

CAP. XXXII.

ET factum est in duodecimo anno, in duodecimo mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Aegypti, & dices ei: Leoni gentium assimilatus eris tu, & quasi draco qui in mari, & ventilabas cornu in fluminibus tuis, & conturbabas aquam pedibus tuis, & conculcabas flumina tua.

³ Hæc dicit Dominus: Et circumponā super te rete meum in ecclesia populorum multorum, & extraham te in hamo meo.

⁴ Et extendam te super terram, campi replebuntur tui: & sedere faciam super te omnia volatilia celi, et saturabo ex te omnes bestias terræ.

⁵ Et dabo carnes tuas super montes, & replebo valles à sanguine tuo. ⁶ Et irrigabitur terra à stercore tuis à multitudine tua super montes, valles implebo ex te.

⁷ Et cooperiam cum extinctus fueris tu caelum, & contenebescere faciam stellas eius: solē in nube tegam, & luna non splendebit lumine suo. ⁸ Omnia quæ splendent lumine in calo, contenebescunt super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Dominus.

⁹ Et irritabo cor multorum populorum, cum induxero captiuitatem tuam in gentes, in terrā quam non cognouisti. ¹⁰ Et contristabuntur super te gentes multæ, & reges earum stupore stupefcent. Cum extendero gladium meum super facies eorum, expectantes ruinam suam à die ruinae tue.

¹¹ Quia hæc dicit Dominus Dominus: Gladius regis Babylonis veniet tibi.

¹² In gladiis gigantum, & deiiciam fortitudinem tuam; pestilentes de gentibus cuncti, & perdent iniuriam Aegypti, & conteretur omnis fortitudo eius.

¹³ Et perdam omnia iumenta eius ab aqua multa, & non turbabit illam pes hominis ultra, & vestigium iumentorum non calcabit eam.

¹⁴ Tunc quiescent aquæ eorum, & flumina eorum ut oleum fluent, dicit Dominus.

λβ'

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τῇ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

² Ὡς ἀνθρώπος, λάβε θρῆνον ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, λέγοντι ἐθνῶν ὁμοιωθήσῃ σὺ, καὶ ὡς δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐνεράπιζες ἐν τοῖς ποταμοῖς σου, καὶ ἐτάρασσες ὕδατος τοῖς ποσὶν σου, καὶ κατεπάτησας ποταμούς σου.

³ τὰ δὲ λέγει κύριος, καὶ περιβαλὼς ἐπὶ σὲ δίκτυόν μου ἐν ἐκκλησίᾳ λαῶν πολλῶν, καὶ ἀνέξω σε ἐν τῷ αἵματι σου.

⁴ καὶ ἐκτενῶ σε ἐπὶ τὴν γῆν, πεδίον πληθήσεται σου, καὶ ἐπικαθίω ἐπὶ σὲ πᾶσι τοῖς πετεινὰς τῆς ἐρήμου, καὶ ἐμπλήσω ἐκ σοῦ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς.

⁵ καὶ δώσω τὰς σάρκας σου ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ ἐμπλήσω φάραγγας ἀπὸ αἱμάτων σου.

⁶ καὶ ποτιθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ πάντων ποταμῶν σου ἀπὸ τῶν πληθύνουσιν σου ἐπὶ τὰν ὁρέων, φάραγγας ἐμπλήσω ἀπὸ σοῦ.

⁷ καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ σβέδῳ αἵ σε ἐρανὸν καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτῆς, ἥλιον ἐν νεφέλῃ καλύψω, καὶ σελῶν ἐμὴ φανήσεται φῶς αὐτῆς.

⁸ πᾶσι τοῖς φαίνοισι φῶς ἐν τῷ ἐρανῷ συσκοτάουσιν ἐπὶ σὲ, καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν σου, λέγει κύριος.

⁹ καὶ παροργίσω καρδίαν πολλῶν λαῶν, λύκα ἀναγάγω αἰχμαλωσίαν σου εἰς τὰ ἔθνη εἰς γῆν ἣν οὐκ ἐγνώσκει.

¹⁰ καὶ συγκαταστήσουσιν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ, καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐκστήσουσιν ἐπὶ σὲ ἐν τῷ πετάσῃ τῷ ῥομφαίῳ σου ἐπὶ πρὸς ὅσους αὐτῶν πρὸς ἐχθροὺς τῶν πᾶν αὐτῶν ἀφ' ἡμέρας πῶσεώς σου.

¹¹ ὅτι τὰ δὲ λέγει κύριος κύριος, ῥομφαία βασιλέως βαβυλῶν ἥξει ἐπὶ σὲ ἐν μαχαίραις γλῶσσῶν.

¹² καὶ καταβαλὼς τὴν ἰσχύν σου· λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν πάντες, καὶ ἀπολοῦσιν τὴν ὕβριν αἰγύπτου, (ἐσωτηριθήσεται) πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς.

¹³ καὶ ἀπολώσονται πᾶσι τὰ κλίωνα αὐτῆς ἀφ' ὕδατος πολλοῦ, ἐμὴ ταραξήσεται πρὸς ἀνθρώπου ἐπὶ, καὶ ἔχουσιν κλίων ἐμὴ καταπαλίση αὐτῆς.

¹⁴ ὅτε ἡ χυχάλη τὰ ὕδατα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ αὐτῶν ὡς ἔλαιον πορεύονται, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXII.

ET factum est in duodecimo anno, mense duodecimo, prima die mensis, factum est verbum prophetiae à facie Domini mecum, dicens: ¹ Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Aegypti, & dices ei: Fortis in populis fuisti, & tu sicut dracones qui sunt in mari, expugnasti exercitu tuo, & commouisti populos cum auxiliis tuis, & vastasti prouincias eorum. ² Hæc dicit Dominus Deus: Expandam super te rete meum in turba populorum multorum, & capieris in sagena mea. ³ Et dimittam te humi: super faciem agri proiciam cadauer tuum, & habitare faciam super te omnes aues cæli, & saturabo ex te bestias vniuersæ terræ. ⁴ Et dabo carnes occisorum tuorum super montes, & implebuntur conualles cadaueribus exercitus tui. ⁵ Et inebriabo terram pinguem sanguine tuo super montes, & riuus implebuntur ex te. ⁶ Et operiet te tribulatio, cum extinxero splendorem gloriæ regni tui de cælis, & imminuentur populi exercitus tui, qui sunt multi sicut stellæ cæli. Rex cum exercitu suo operiet te sicut nubes quæ ascendit & operit solem, & sicut luna quæ in die non splendet lumine suo. ⁷ Omnes calles itinerum tuorum qui directi erant, & asseruati coram me, sicut luminaria lucentia in cælis, dissipabo eos super te, & operiet tribulatio, sicut tenebræ, terram tuam, ait Dominus Deus. ⁸ Et commouebo cor populorum multorum cum adduxero contritionem meam intra te inter populos, & ad prouincias quas nescisti. ⁹ Et stupefcere faciam super te populos multos, & reges eorum admirationem meam intra te inter populos, cum adduxero super te eos qui occidunt gladio; & ipsi videbunt & contremiscent à facie interitus sui, rabuntur super te admiratione, cum adduxero super te eos qui occidunt gladio; & ipsi videbunt & contremiscent à facie interitus sui, singuli pro anima sua in die ruinæ occisorum tuorum. ¹⁰ Quia hæc dicit Dominus Deus: Occidentes gladio regis Babylonis venient contra te. ¹¹ Gladiis fortium corrui faciam exercitum tuum. robusti populorum vniuersi vastabunt fortitudinem Aegypti, & consumetur omnis multitudo eius. ¹² Et perdam omnia iumenta eius quæ erant super aquas multas, & non conturbabit eas pes hominis amplius, & vngula iumenti non turbabit eas. ¹³ Tunc quiescere faciam populos, & reges eorum in requiem deducam, ait Dominus Deus.

15 * בתתי את ארץ מצרים שממה ונשמה ארץ
ממלאה בהכותי את כל יושבי בה וידעו כי אני
16 יהוה: * קינה הימא וקוננה בנות הגוים
תקוננה אותה על מצרים ועל כל המונה תקוננה
אותה נאם אדני יהוה:
17 * ויהי בשתי עשרה שנה בחמשה עשר לחדש
היה דבר יהוה אלי לאמר:
18 * בן אדם נחה על המון מצרים והורדהו אתה
ובנות גוים אדרס אל ארץ תחתיות את יורדי בור:
19 * ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים:
20 * בתוך חללי חרב יפלו חרב נחנה משכו אותה
וכל המוני:
21 * ידברו לו אלי גבורים מתוך שאול את עזרי
יחדו שכבו הערלים חללי חרב:
22 * שם אשור וכל קהל סביבותיו קברתיו כלם
חללים הנפלים בחרב:
23 * אשר נתנו קברתיו בירכתי בור ויהי קהלה
סביבות קברתה כלם חללים הנפלים בחרב אשר
נתנו חתיר בארץ חיים:
24 * שם עילם וכל המונה סביבות קברתה כלם
חללים הנפלים בחרב אשר ירדו ערלים אל
ארץ תחתיות אשר נתנו חתיתם בארץ חיים
וישאו כלמתם את יורדי בור:
25 * בתוך חללים נתנו משכב לה בכל המונה
סביבותיו קברתה כלם ערלים חללי חרב כי
נתן חתיתם בארץ חיים וישאו כלמתם את יורדי
בור בתוך חללים נתן:
26 * שם משך תכל וכל המונה סביבותיו קברותיה
כלם ערלים מחללי חרב כי נתנו חתיתם בארץ
חיים:

15 * Cum dederō terram Egypti desolatā.
Deferetur autem terra à plenitudine sua,
quādo percussēro omnes habitatores sua,
16 & scient quia ego Dominus. * Planctus
est, & plangent cum filiæ gentium, super
Egyptum & super multitudinē eius plan-
17 gent eū, ait Dominus Deus. * Et factum
est in duodecimo anno, in quintadecima
mensis, factū est verbū Dñi ad me, dicens:
18 * Fili hominis, cane carmen lugubre su-
per multitudinem Egypti, & detrahe eam
ipsam, & filias gentium robustarū, ad terrā
ultimā cum his qui descendunt in lacū.
19 * Quo pulchrior es? descende & dormi
20 cum incircūcisis. * In medio interfectōrū
gladio cadent. Gladius datus est. Et attraxe-
runt eam & omnes populos eius.
21 * Loquentur ei potentissimi robustorū
de medio inferni, qui cum auxiliatoribus
eius descenderunt & dormierunt incircun-
22 cisi interfectique gladio. * Ibi Assur &
omnis multitudo eius, in circuitu illius se-
23 pulchra corū, omnes interfecti & qui ceci-
derunt gladio. * Quorū data sunt sepul-
24 chra in nouissimis lacū, & facta est multitu-
do eius per gyrum sepulchri eius vniuersi
interfecti, cadentesque gladio, qui dederant
quondam formidinē suā in terra viuentiū.
25 * Ibi Elam & omnis multitudo eius per
gyrum sepulchri sui. Omnes hi interfecti
ruentesque gladio qui descenderunt incir-
cuncisi ad terram ultimā. qui posuerunt
terrorem suū in terra viuentiū, & portau-
erunt ignominia suā cū his qui descende-
26 runt in lacū. * In medio interfectōrū po-
fuerūt cubile eius in vniuersis populis eius,
in circuitu eius sepulchrū illius. Omnes hi
incircuncisi interfectique gladio. Dederunt
enim terrorem suum in terra viuentium, &
portauerūt ignominia suā cū his qui descen-
dunt in lacū. In medio interfectōrū positi
sunt. * Ibi Mosoch & Tubal & omnis mul-
tudo eius, in circuitu eius sepulchra illius.
Omnes hi incircuncisi interfectique & ca-
dentes gladio, quia dederunt formidinē
suā in terra viuentium.

תרגום יונתן

15 * כד נתתי את ארץ מצרים שממה ונשמה
אליה היא נבואתה והיה לאליא כפרני עסמא יללון יתה על מצרים ועל כל אתרגושתה יללון יתה אמר יי אליהם:
16 * ויהי בחרתי עשרי שנין בחמשה עשר לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
17 * וכלכפרני עסמא הקיפא אתנבי דיתמסרון לארעא ארעיתא עם נחתי גוב בית אבדנא:
18 * כגו קטילי חרבא יתמסרון לחרבא יתמסרון לשיצא יתהוון ויתר כל אתרגושתהוון:
19 * עם סעדותיה נחתו שכבו חביא קטילי חרבא:
20 * דאתמסרו לקבירה בספי גוב בית אבדנא ויהו משריתיהו סחרנותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא:
21 * על דשלוטו בארעא דישראל:
22 * דאתמסרו לחבר על דשלוטו בארעא דישראל וקבלו אתכנעותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא דאתמסרו לחבר על
23 * כגו קטיליא אתמסנא בירת משכבהוון להוון בכל אתרגושתהוון סחרנותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא דאתמסרו לחבר על
24 * לארעא ארעיתא דאתמסרו לחבר על דשלוטו בארעא דישראל וקבלו אתכנעותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא דאתמסרו לחבר על
25 * כגו קטיליא אתמסנא בירת משכבהוון להוון בכל אתרגושתהוון סחרנותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא דאתמסרו לחבר על
26 * דשלוטו בארעא דישראל וקבלו אתכנעותהוון קבריהוון כלהוון קטיליא דאתקטלו בחרבא דאתמסרו לחבר על

* Cum dederō Aegyptum in perditionem, & desolabitur terra cum plenitudine eius, cum disseminaverō omnes habitantes in ea; & scient quia ego sum Dominus.

* Planctus est & plangent eum, & filia gentium plangent eum super Aegyptum, & super omnem fortitudinem eius, plangent eam, dicit Dominus Dominus.

* Et factū est in duodecimo anno in quinta et decima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis, plange super multitudinem Aegypti, & deducant eius filias gentes mortuas in profunda terra ad eos qui descendunt in foueam.

* Ex aquarum pulchra descende, et dormies cum incircuncisis.

* In medio vulneratorum gladio cadent cum eo, & dormiet omnis fortitudo eius.

* Et dicent tibi gigantes: In profundū fouea quo melior es descende, & dormi cum incircuncisis in medio vulneratorum gladio.

* Ibi Assur & omnis congregatio eius in circuitu sepulchri eius, omnes vulnerati cadentes gladio.

* Qui dederunt sepulchra eius in latera lacus. Et facta est congregatio eius in circuitu sepulchri eius. Omnes vulnerati qui ceciderunt gladio, qui dederunt timorem suum in terra vite.

* Ibi Elam et omnis fortitudo eius in circuitu monumenti eius. Omnes vulnerati qui ceciderunt gladio, & qui descendunt incircuncisi in terra profundum.

* Qui dederunt timorem eorum in terra vite, & acceperunt tormentum suum cum descendentibus in foueam in medio vulneratorum.

* Ibi dati sunt Mosoch & Thubal, & omnis fortitudo eorum in circuitu monumenti eius. Omnes vulnerati eius, omnes incircuncisi vulnerati a gladio, qui dederunt terrorem suum super terram vite.

* ὅταν δὲ αἰγύπτιον εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐξημερωθῇ ἡ γῆ σου τῇ πληρώσει αὐτῆς ὅταν διασπείρω πάντας ἐδὺ καὶ τοικοδόντας ἐν αὐτῇ καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος.

* Ἰσηνός ἐστιν καὶ Ἰρλήθουσιν αὐτὸν, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἐθνῶν Ἰρλήθουσιν αὐτὸν ἐπ' αἰγύπτιον καὶ Ἰπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῆς, Ἰρλήθουσιν αὐτῷ λέγει κύριος κύριος.

* καὶ ἐρχέτο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν πεντεκαιδεκάτῃ μηνός, ἐρχέτο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

* ὕψος ἀνθρώπου, Ἰρλήθον Ἰπὶ πᾶσι αἰγύπτιον καὶ καταβιβάζουσιν αὐτῆς τὰς θυγατέρας τὰς ἐθνεσὺς νεκρὰς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς πρὸς ἐδὺ καὶ αἰωνοῦ εἰς βόθρον.

* Ἰξὺ δαίτων διπρεποδὸς κατάβηθι καὶ κοιμηθήσῃ μετ' ἀπεριτμητῶν.

* ἐν μέσῳ τραυματιῶν μαχαίρας πεδὺν μετ' αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.

* καὶ λέξουσίν σοι ὅτι γίγαντες, εἰς βάθος λάκκου βελτίων εἰς κατάβηθι καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν ἀπεριτμητῶν ἐν μέσῳ τῶν τραυματιῶν μαχαίρας.

* ἐκεῖ αἰσούσιν καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ τοῦ τάφου αὐτοῦ πῶτες τραυματίαι πεπιωκότες μαχαίρα.

* Δεδωκότες ἐδὺ τάφους αὐτοῦ εἰς πλοῦτος λάκκου. καὶ ἐχρήθη συναγωγὴ αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ πῶτες τραυματίαι πεπιωκότες μαχαίρα, ὅτι δόλεις τὸν φόβον αὐτῶν Ἰπὶ γῆς ζωῆς.

* ἐκεῖ αἰλάμ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ πῶτες οἱ τραυματίαι οἱ πεπιωκότες μαχαίρα, καὶ οἱ καταβαινόντες ἀπεριτμητοὶ εἰς γῆς βάθος.

* οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν Ἰπὶ γῆς ζωῆς. καὶ ἔλαβον Ἰὺ βάσθρον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον ἐν μέσῳ τραυματιῶν.

* ἐκεῖ ἐδόθησαν μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῶν περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ πῶτες οἱ τραυματίαι αὐτοῦ πῶτες ἀπεριτμητοὶ τραυματίαι ἀπὸ μαχαίρας οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν Ἰπὶ γῆς ζωῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Cum dederō terram Aegypti desolatam, & desolabitur terra à plenitudine eius; cum adduxerō percussionem super omnes habitantes in ea; & scient quia ego Dominus. * Dixit propheta, Lamentabilis prophetia est, & erit in lamentationem: villæ populorum lamentabuntur eam super Aegyptum, & super omnem multitudinem eius lamentabuntur eam, ait Dominus Deus. * Et factum est duodecimo anno, quintadecima die mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: * Fili hominis, vaticinare super multitudinem Aegypti, & contere eam ipsam, & villas populorum robustorum; vaticinare quod tradentur terræ inferiori cum descendentibus in lacum domus perditionis. * Quo potentior es tu? descende & dormi cum peccatoribus. * In medio occisorum gladio cadent; gladio tradentur ut consumat eos & omnem multitudinem eorum. * Loquentur cum eo potentes, & fortes de medio inferni cū auxiliatoribus suis descenderunt, & dormierunt peccatores interfecti gladio. * Ibi Assur & omnis exercitus eius; in circuitu eorū sepulchra ipsorum; omnes interfecti qui occisi sunt gladio. * Qui traditi sunt sepulchræ in intimo lacu domus perditionis; & fuit exercitus eorū in circuitu sepulchrorū ipsorū, vniuersi interfecti qui occisi sunt gladio, qui traditi sunt in exitiū, pro eo quod dominati sunt in terrā Israel. * Ibi Elā & omnis multitudo eius, & per gyrum eorum sepulchra ipsorum; vniuersi interfecti qui occisi sunt gladio, qui detracti sunt peccatores in terram inferiorem, qui traditi sunt in excidium, pro eo quod dominati sunt in terrā Israel, & acceperunt ignominiam suā cum descendentibus in lacum domus perditionis. * In medio occisorū constituta est domus cubationis eorum, cum tota eorū turba, in circuitu eorū sepulchra ipsorū; omnes hi peccatores interfecti gladio, qui traditi sunt ad interitum, pro eo quod dominati sunt in terrā Israel, & susceperūt confusionē suam cum descendentibus in lacum domus perditionis, in medio occisorum traditi sunt. * Ibi Mosoch & Thubal, & omnis multitudo eius, in circuitu eorū sepulchra ipsorū, omnes hi peccatores interfecti gladio, qui traditi sunt ad interitū pro eo quod dominati sunt in terrā Israel.

27 * ולא ישכבו את גבורים נפלים מערלים אשר
 ירדו שאול בכלי מלחמתם ויתנו את חרבותם
 תחת ראשיהם ויהי עונותם על עצמתם
 28 כי חתית גבורים בארץ חיים : * ואתה בתוך
 ערלים תשכר ותשכב ארץ חללי חרב :
 29 * שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה אשר נתנו
 בגבורתם את חללי חרב המה את ערלים ישכבו
 ואת ירדי בור :

30 * שמה נסיכי צפון כלם וכל צדני אשר ירדו את
 חללים בחתיתם מגבורתם בושים וישכבו ערלים
 את חללי חרב וישאו כלמתם את ירדי בור :
 31 * אותם יראה פרעה ונחם על כל המונה חללי
 חרב פרעה וכל חילו נאם אדני יהוה :
 32 * כי נתתי את חתיתו בארץ חיים והשכב
 בתוך ערלים את חללי חרב פרעה וכל המונה
 נאם אדני יהוה :

לג

* ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
 * בן אדם דבר אל בני עמך ואמרת אליהם
 ארץ כי אביא עליה חרב ולקחו עם הארץ איש
 אחד מקציהם ונתנו אתו להם לצפרה :
 * וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר
 והזהיר את העם :
 * ושמע השמע את קול השופר ולא נזהר ותבוא
 חרב ותקחהו דמו בראשו יהוה :
 * ארץ קול השופר שמע ולא נזהר דמו בו יהיה
 והוא נזהר נפשו מלט :
 * והצפה כי יראה את החרב באה ולא תקע
 בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם
 נפש הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה אדרש :

תרגום יונתן

27 * ולא ישכבו עם גבריהם דאחמסרו דאחמסרו לשאול כמני קרביהון ויהבו ית סיפיהון חזות רשיהון ויהו חזביהון על גרמיהון
 28 * ואת בגו חביא תחבר ותשכב עם קטילי חרבא : * תמן אדום מלכיה
 29 * תמן רכבי צפונא כלהון
 30 * ויהו צדני אשר ירדו את חללים בחתיתם מגבורתם בושים וישכבו ערלים את חללי חרב וישאו כלמתם את ירדי בור :
 31 * אותם יראה פרעה ונחם על כל המונה חללי חרב פרעה וכל חילו נאם אדני יהוה :
 32 * כי נתתי את חתיתו בארץ חיים והשכב בתוך ערלים את חללי חרב פרעה וכל המונה נאם אדני יהוה :

לג

* ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר :
 * ודבריו עמא דארעא גברא חד מביניהון וימנן יתה להון למזהרא :
 * וישמע דשמע ית קל שופרא ולא אזדהר ואתו קטילי חרבא וידברו חובה קטיליה ברישה תהא :
 * ית קל שופרא שמע ולא אזדהר חובה קטילה בה תהא והוא אזדהר נפשה שוב :
 * ולא תקע בשופרא ועמא לא אזדהר ואתו קטילי חרבא וידברו מנהון נפשא והוא בחובה אדרש קדמיה מיר מזהרא אהבע :

27 * Et non dormient cū fortibus cadenti-
 busq; & incircuncis, qui descenderunt ad
 infernū cū armis suis. Et posuerunt gladios
 suos sub capitibus suis, & fnerunt iniqui-
 tates eorū in ossibus eorū, quia terror for-
 28 tium facti sunt in terra viuentium. * Et tu
 ergo in medio incircunciforū contereris, &
 29 dormies cum interfectis gladio. * Ibi Idu-
 ma, & reges eius, & omnes duces eius, qui
 dati sunt cum exercitu suo cum interfectis
 gladio, & qui cum incircuncis dormierūt,
 & cum his qui descendunt in lacum.
 30 * Ibi principes Aquilonis omnes & vni-
 uersi venatores qui deducti sunt cū interfe-
 ctis, pauentes & in sua fortitudine confusi,
 quia dormierunt incircuncisi cū interfectis
 gladio, & portauerunt confusionē suam cū
 31 his qui descendunt in lacum. * Vidit eos
 Pharao, & cōsolatus est super vniuersa mul-
 titudine sua quæ interfecta est gladio, Pha-
 32 rao & omnis exercitus eius, ait Dñs Deus.
 * Quia dedi terrorē meum in terra viuen-
 tium, & dormiuit in medio incircuncifo-
 rum cum interfectis gladio, Pharao & om-
 nis multitudo eius, ait Dominus Deus.

CAP. XXXIII.

1 * ET factū est verbum Dñi ad me, dicens:
 2 * Fili hominis, loquere ad filios populi
 A tui, & dices ad eos: Terra cū induxero su-
 per eam gladiū, & tulerit populus terræ vi-
 rum vnū de nouissimis suis, & constituerit
 3 eum super se speculatorem. * Et ille vide-
 rit gladiū venientē super terrā, & cecinerit
 4 buccina & annunciauerit populo. * Audiēs
 autē si quis ille est sonitum buccinæ, & non
 obseruauerit, veneritq; gladius & tulerit
 eum, sanguis ipsius super caput eius erit.
 5 * Sonum buccinæ audiuit, & non se ob-
 6 seruauit, sanguis eius in ipso erit. Si autem
 se custodierit, animam suam saluabit.
 7 * Quod si speculator viderit gladium ve-
 nientē, & nō insonuerit buccina, & popu-
 lus se non custodierit, veneritq; gladius &
 tulerit de eis animam: ille quidem in ini-
 quitate sua captus est; sanguinem autem
 eius de manu speculatoris requiram.

In
 * Et
 ciderunt
 in armis
 runt gl
 sunt in
 terruer
 * Et
 * Ibi
 pes Aff
 nus gla
 descend
 * Ibi
 qui dea
 suo. Et
 circunc
 tormen
 * Ibi
 accipier
 nerati
 dicit T
 nem ei
 dio inci
 rao et c
 minus.
 ET
 dices a
 * tul
 * de
 * I
 ram, e
 * E
 obseru
 derit e
 * Q
 se, sang
 diuit s
 * Q
 tem, (c
 se cust
 ipsi a
 pta est
 , equi
 27
 gladios
 exercu
 princip
 domus
 fortitu
 domus
 ait Do
 & cum
 ET
 cū
 culato
 cunqu
 erit.
 * Si
 tes gla

²⁷ * Et non dormierunt cum gigantibus qui ceciderunt ab aeterno, qui descenderunt in infernum in armis quibus utebantur in bello, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis, & facta sunt iniquitates eorum in ossibus eorum, quia terruerunt gigantes in vita sua.

²⁸ * Et tu in medio incircumcisorum contereris, & dormies cum vulneratis gladio.

²⁹ * Ibi Edom & reges eius, & omnes principes Assur qui dederunt fortitudinem eius in vulneris gladii. Ipsi cum vulneratis dormierunt cum descendentibus in foveam.

³⁰ * Ibi principes Aquilonis omnes duces Assur, qui deducti sunt cum vulneratis cum terrore suo. Et in fortitudine sua confusi dormierunt incircumcisi cum vulneratis gladio, & abstulerunt tormentum suum cum descendentibus in foveam.

³¹ * Illos videbit rex Pharaos, & consolationem accipiet super omnem fortitudinem eorum, vulnerati gladio Pharaos & omnis exercitus eius, dicit Dominus Dominus. * Quia dedi formidinem eius super terram vita. Et dormiet in medio incircumcisorum cum vulneratis gladio Pharaos et omnis multitudo eius, dicit Dominus Dominus.

CAP. XXXIII.

¹ ET factum est verbum Domini ad me, dicens: * Fili hominis, loquere filiis populi tui, & dices ad eos: Terra super quam induxero gladium, & tulerit populus terra hominem unum de suis, & dederit eum sibi in speculatorem.

² * Et viderit gladium venientem super terram, & cecinerit tuba, et significauerit populo.

³ * Et audierit audiens vocem tuba, & non observauerit, & venerit gladius et comprehenderit eum; sanguis eius in capite eius erit.

⁴ * Quia vocem tuba audiens non observavit se, sanguis eius super eum erit. Et iste quia custodiuit se, animam suam liberauit.

⁵ * Et speculator si viderit gladium venientem, & non significauerit tuba, & populus non se custodierit; & veniens gladius tulerit ex ipsis animam: ipsa propter suam iniquitatem capta est; at sanguinem eius de manu speculatoris requiram.

²⁷ * ὁ δὲ κοιμήθησαν μετὰ τῶν γιγάντων τῶν πεπρωμένων ἀπὸ αἰῶνος, οἱ κατέβησαν εἰς αἶδαν ἐν ὅπλοις πολεμικοῖς, καὶ ἔθηκαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ὑπὸ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐκλήθησαν αἰαιόμοιαι αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀστέων αὐτῶν, ὅτι ἐξεφοβήθησαν ὁ γίγαντες ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν.

²⁸ * ὁ δὲ σὺ ἐν μέσῳ ἀπεριμήτων συντριβήσῃ, & κοιμηθήσῃ μετὰ τετραυματιστῶν μαχαίρα. * ἐκεῖ ἐδώκε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, καὶ πρῶτες ἀρχόντες αὐτῶν ὁ δούλος τὴν ἰσχὺν αὐτῶν εἰς τραῦμα μαχαίρας. ἔτοι μετὰ τραυματῶν κοιμήθησαν μετὰ κατεβαίνοντων εἰς βόθρον. * ἐκεῖ οἱ ἀρχόντες ὁ βασιλεὺς πρῶτες ὁ στρατῶν ὁ αὐτῶν, οἱ πᾶνες κατέβησαν μετὰ τραυματῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν. καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν αἰχμηθέντες κοιμήθησαν ἀπεριμήτοι μετὰ τραυματῶν μαχαίρας. ὁ ἀπλώεσκον τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν κατεβαίνοντων εἰς βόθρον. * ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς φαραὼ, ὁ παρακληθήσεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν τραυματῶν μαχαίρα φαραὼ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν, λέγει κύριος κύριος. * ὅτι δέδωκα τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς καὶ κοιμηθήσεται ἐν μέσῳ ἀπεριμήτων μετὰ τετραυματῶν μαχαίρας φαραὼ καὶ πᾶς ὁ πληθὺς αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος.

λγ

¹ * Καὶ ἐγρέτο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. * ὅτι ἄνθρωπος λαλήσας τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, γῆ ἐφ' ἣν ἐπάγω ῥομφαίαν καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἑνα ἐξ αὐτῶν καὶ δώσιν αὐτὸν ἐν τοῖς εἰς σκοπὸν. * καὶ ἰδὼν τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν, & σαλπισσὴ τῇ σάλπιγγι, καὶ σημαῖ τὸν λαόν. * καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξῃται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία καὶ καταλάβῃ αὐτόν, καὶ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἔσται. * ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας ὁ ἐφυλάξατο, καὶ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται. καὶ ὅτι ὁ ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔειλατο. * καὶ ὁ σκοπὸς ἐὰν ἰδὼν τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημαῖ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξῃται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, αὐτὴ διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁷ Et non dormient cum fortibus qui occisi sunt a peccatoribus qui detracti sunt in infernum cum armis bellicis suis, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis, & fuerunt peccata eorum super ossa ipsorum; quia traditi sunt in interitum fortes, pro eo quod dominationem exercuerint in terra Israel. ²⁸ Tu autem in medio peccatorum contereris, & dormies cum interfecis gladio. ²⁹ Ibi Idumaea & reges eius & omnes principes eius, qui traditi sunt cum fortitudine sua cum interfecis gladio; ipsi cum peccatoribus dormient, & cum descendentibus in lacum domus perditionis. ³⁰ Ibi principes Aquilonis universi, & omnes Sydonij, qui descenderunt cum interfecis, quando contriti fuerunt a fortitudine sua confusi; & dormierunt peccatores cum interfecis gladio, & susceperunt confusionem suam cum descendentibus in lacum domus perditionis. ³¹ Eos videbit Pharaos & sese solabitur super omni multitudinem suam; interfecit gladio Pharaos & omnis exercitus eius, ait Dominus Deus. ³² Quia traditi sunt in excidium fortes, eo quod dominati sunt in terram Israel; & dormierunt in medio peccatorum, & cum interfecis gladio Pharaos, & omnis multitudo eius, ait Dominus Deus.

CAP. XXXIII.

¹ Et factum est verbum prophetiae a facie Domini mecum, dicens: * Fili hominis, vaticinare ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra super quam adduxero super eam eos qui occidunt gladio, & tulerit populus terrae virum unum de medio sui, & constituerit eum sibi in speculatorem. ² Et viderit illos qui occidunt gladio, venientes super terram, & cecinerit buccina, & admonuerit populum. ³ Et audierit quicumque audierit vocem buccinae, & non sibi caverit, & venerint occidentes gladio, & tulerint eum; reatus occisionis eius in caput ipsius erit. ⁴ Vocem buccinae audiuit, & non sibi cavit: reatus occisionis eius in ipsum recidet. Si autem sibi caverit, animam suam liberauit. ⁵ Si autem speculator viderit occidentes gladio qui veniunt, & non cecinerit tuba, & populus non fuerit admonitus, & venerint occidentes gladio, & tulerint ex eis animam: ipse quidem in iniquitate sua captus est, sed sanguinem eius de manu speculatoris requiram.

7 * ואתה בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל
ושמעת מפי דבר והזהרת אתם ממני :
8 * באמרי לרשע רשע מור תמור ולא דברת
להזהיר רשע מדרכו הוא רשע בעונו ימור ודמו
מידך אבקש :
9 * ואתה כי הזהרת רשע מדרכו לשוב ממנה ולא
שב מדרכו הוא בעונו ימות ואתה נפשך הצלת :
10 * ואתה בן אדם אמר אל בית ישראל בן
אמרתם לאמר כי פשעינו וחטאתינו עלינו וכם
אנחנו נמקים ואיך נחיה :
11 * אמר אליהם חי אני נאם אדני יהוה אם אחפץ
במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה שובו
שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל :
12 * ואתה בן אדם אמר אל בני עמך צדקת
הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ורשעת הרשע לא
יבשל ברה ביום שובו מרשעו וצדיק לא יוכל
לחיות בה ביום חטאתו :
13 * באמרי לצדיק חיה ויהי והוא בטח על צדקתו
ועשה עול כל צדקתו לא תזכרן ובעולו אשר
עשה בו ימור : * ובאמרי לרשע מות תמות
ושב מחטאתו ועשה משפט וצדקתו :
15 * חבל ישיב רשע גזל ישר שלם בחקות החיים
הלך לבלתי עשות עול חיו ויחיה לא ימור :
16 * כל חטאתו אשר חטא לא תזכרנה לו משפט
וצדקה עשה חיו ויחיה :
17 * ואמרו בני עמך לא יתכן דרך אדני והמה דרכם
לא יתכן :
18 * בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ומת בהם :
19 * ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקתו
עליהם הוא ויחיה :

7 * Et tu fili hominis speculatorem dedite
domui Israel. Audiens ergo ex ore meo ser-
monem, annuntiabis eis ex me.
8 * Si me dicite ad impium, Impie morte
morieis; non fueris locutus ut se custodiat
impius a via sua: ipse impius in iniquitate
sua morietur, sanguinem autē eius de ma-
nu tua requiram. * Si autē annunciante
te ad impium ut a viis suis conuertatur, nō
fuerit conuersus a via sua, ipse in iniquitate
sua morietur. porrō tu animā tuā liberaſti.
10 * Tu ergo fili hominis dic ad domum
C Israel: Sic locuti estis dicentes; Iniquitates
noſtræ & peccata noſtra ſuper nos ſunt, &
in iſtis nos tabeſcimus. Quomodo ergo
viuere poterimus? * Dic ad eos: Viuo ego
dicit Dominus Deus; Nolo mortem impij,
ſed ut cōuertatur impius a via ſua, & uiuat.
Conuertimini conuertimini a viis veſtris
peſſimis. Et quare moriemini dom' Israel?
12 * Tu itaque fili hominis dic ad filios po-
puli tui: Iuſtitia iuſti non liberabit eum in
quacunque die peccauerit, & impietas im-
pij non nocebit ei in quacunque die con-
uerſus fuerit ab impietate ſua. Et iuſtus nō
poterit viuere in iuſtitia ſua in quacunque
die peccauerit. * Etiam ſi dixerō iuſto
quod vita uiuat, & conſiſus in iuſtitia ſua
fecerit iniquitatem: omnes iuſtitie eius ob-
liuioni tradentur, & in iniquitate ſua quam
operatus eſt, in ipſa morietur.
14 * Si autem dixerō impio, Morte morie-
ris, & egerit pœnitentiam a peccato ſuo, fe-
ceritq; iudiciū & iuſtitiam: * Et pignus re-
ſtituerit ille impius, rapinamq; reddiderit,
in mandatis vitæ ambulauerit, nec fecerit
quicquā iniuſtū, vita uiuet & nō morietur.
16 * Omnia peccata eius quæ peccauit, non
imputabuntur ei. Iudiciū & iuſtitiam fecit,
vita uiuet. * Et dixerunt filij populi tui: Nō
eſt æqui ponderis via Domini, & ipſorum
via iniuſta eſt. * Cū enim receſſerit iu-
ſtus a iuſtitia ſua feceritq; iniquitates, mo-
rietur in eis. * Et cū receſſerit impius
ab impietate ſua, feceritq; iudiciū & iu-
ſtitiam, uiuet in eis.

תרגום יונתן

7 * ואת בן אדם מניחך לבית ישראל וחקבל ממסרי פתנם וזהיר יהוה מלמחשי קרמי :
8 * ואת ארי הזהרת רשעא מאורחה הוא רשעא בחוביה ימות ודמיה סן ידך אהבע :
9 * ואת בן אדם אמר לבית ישראל בן אמרתם לאמר כי פשעינו וחטאתינו עלינו וכם אנחנו נמקים ואיך נחיה :
10 * אמר אליהם חי אני נאם אדני יהוה אם אחפץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו ויחיה שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל :
12 * ואתה בן אדם אמר אל בני עמך צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ורשעת הרשע לא יבשל ברה ביום שובו מרשעו וצדיק לא יוכל לחיות בה ביום חטאתו :
13 * באמרי לצדיק חיה ויחיה והוא בטח על צדקתו ועשה עול כל צדקתו לא תזכרן ובעולו אשר עשה בו ימור : * ובאמרי לרשע מות תמות ושב מחטאתו ועשה משפט וצדקתו :
15 * חבל ישיב רשע גזל ישר שלם בחקות החיים הלך לבלתי עשות עול חיו ויחיה לא ימור :
16 * כל חטאתו אשר חטא לא תזכרנה לו משפט וצדקה עשה חיו ויחיה :
17 * ואמרו בני עמך לא יתכן דרך אדני והמה דרכם לא יתכן :
18 * בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ומת בהם :
19 * ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקתו עליהם הוא ויחיה :

* Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & audies ex ore meo sermonem, & annuntiabis eis à me. * Cum dixerò ego peccatori, Morte morieris; & non locutus fueris ut custodiat impius à via sua; ipse iniquus iniquitate sua morietur: at sanguinem eius ex manu tua requiram. * Tu autem si prænunciaueris, impio viam suam ut conuertatur ab ea, & non fuerit conuersus à via sua, iste impietate sua morietur, & tu animam tuam liberabis.

* Et tu fili hominis dic domui Israel, Sic locuti estis, dicentes: Errores nostri & iniquitates nostræ super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus, & quomodo viuemus? * Dic eis: Vivo ego, dicit Dominus Dominus, non volo mortem impij, quantum ut conuertatur impius à via sua, & viuatur ipse. conuersione conuertimini à via vestra mala: & quare moriemini domus Israel? * Et tu fili hominis dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum, in qua die errauerit, & iniquitas impij non nocebit ei, in qua die conuersus fuerit ab iniquitate sua, & iustus non poterit saluari in die peccati eius.

* Cum dixerò ego iusto, Vita viuatur, & iste confidit in iustitia sua, & fecerit iniquitatem; omnes iustitie eius non memorabuntur, in iniquitate sua quam fecit, in ipsa morietur.

* Et cum dixerò ego impio, Morte morieris, & conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit iudicium & iustitiam:

* Et pignora restituerit, & rapinas reddiderit, in precepto vita ambulauerit, ut non faciat iniustum; vita viuatur & non morietur.

* Omnia peccata eius quæ peccauit, non memorabuntur, quia iudicium & iustitiam fecit, in ipsis viuatur.

* Et dicent filij populi tui, Non recta via Domini, & hæc via eorum non recta.

* Cum reuersus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitates, morietur in eis.

* Et cum conuersus fuerit peccator ab iniquitate sua, & fecerit iudicium & iustitiam, in ipsis ipse viuatur.

7 * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου σκοποῦν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον, & ἀναγγελεῖς αὐτοῖς ἀπ' ἐμοῦ. * ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἀμαρτωλῷ, θανάτω δαπανῇ, & μὴ λαλήσῃς ὅτι φυλάξαι τὴν ἀσεβίαν ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἀνομὸς τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ δαπανεῖται, ὅτι ἡ αἵμα αὐτοῦ ἐκ χειρὸς σου ἐκζητήσω. * σὺ ὅταν ἀναγγεῖλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ δπωςρέψαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μὴ δπωςρέψῃ ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ, ὅτι τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ δαπανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξαιρήσῃ. * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἶπον τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, ὅπως ἐλαλήσατε, λέγοντες· αἱ πλάναι ἡμεῶν καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμεῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσιν, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηκώμεθα, & πῶς ζήσωμεθα; * εἶπον αὐτοῖς· Ὡς ἐγὼ, λέγει κύριος· κύριος· ἐβέλομαι τὴν θάνατον τῷ ἀσεβοῦς, ὡς δπωςρέψαι τὴν ἀσεβίαν ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ, & ζῆν αὐτὸν δπωςρεφῇ δπωςρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν· ὅτι πονηρὰς, καὶ ἵνα τί δποθήσκετε οἶκος Ἰσραήλ. * Ὡς σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἶπον πρὸς ἐμὲ υἱὲς τοῦ λαοῦ σου, δικαιοσύνη δικαίου & μὴ ἐξέληται αὐτὸν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα πλανηθῇ, καὶ ἀνομία ἀσεβοῦς & μὴ κακώσῃ αὐτὸν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα δπωςρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἀνομίας αὐτοῦ, & δίκαιος & μὴ διώγῃ) σωθῆναι ἐν ἡμέρᾳ ἀμαρτίας αὐτοῦ. * ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ (ὡς ζήσῃ), καὶ ὅτι πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἀνομίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ & μὴ ἀναμνησθῶσιν, τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἣ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ δαπανεῖται. * Ὡς ἐν τῷ εἰπεῖν ἐμέ τῷ ἀσεβεῖ θανάτῳ θανατωθήσῃ, & δπωςρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἀδικίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην. * Ὡς ἐνεχυρώματα δποδώ, & ἀρπάγματα δποτίσῃ, ἐν πρῶτῳ ἀγμάλι (ὡς διαπορεύῃ) & μὴ ποιῆσαι ἀδικον, (ὡς ζήσῃ) καὶ & μὴ δποθάνῃ. * πᾶσαι αἱ ἀμαρτίαι αὐτοῦ αἵ ἡμαρτίαι & μὴ ἀναμνησθῶσιν, ὅτι κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν, ἐν αὐτοῖς ζήσεται. * καὶ ἐρῶσιν υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, ὅτι δόξα ἡ ὁδοῦ κυρίου καὶ αὐτὴ ἡ ὁδὸς αὐτῶν ὅτι δόξα. * ἐν τῷ δπωςρέψαι δίκαιον ἀπὸ τοῦ δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἀνομίας, δαπανεῖται ἐν αὐταῖς. * καὶ ἐν τῷ δπωςρέψαι τὸν ἀμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ζήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et tu fili hominis doctorem constitui te domui Israel, & suscipies à verbo meo sermonem, & monebis eos ne peccent coram me. * Cum dixerò impio, Impie morte morieris; & non locutus fueris ut admonitum impius à peccato suo retrahas: ipse impius in peccato suo morietur, & sanguinem eius de manu tua requiram. * Si autem tu admonueris impium ut conuertatur à via sua, & non fuerit conuersus à via sua; ipse in peccato suo morietur, & tu animam tuam liberaisti. * Tu autem fili hominis dic domui Israel, Sic locuti estis, dicentes: Quia delicta nostra & peccata nostra super nos sunt posita, & in ipsis nos tabescimus, & quomodo viuemus? * Dic eis, Vivo ego, dicit Dñs Deus: si volo mortem impij, sed ut conuertatur impius à via sua, & viuatur. Conuertimini, conuertimini à via vestra mala: & quare moriemini domus Israel? * Tu autem fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in die qua peccauerit, & impietas impij non faciet ut corrumpat in eam, in quacunque die conuersus fuerit à peccato suo. Et iustus non poterit permanere in ea, in die qua peccauerit. * Cum dixerò iusto, Viuens viuatur, & ipse confusus fuerit in iustitia, & fecerit iniquitatem; omnes iustitie eius non erunt in memoria, & in iniquitate sua quam fecit, in ipsa morietur. * Et cum dixerò impio, Morte morieris, & conuersus fuerit à peccatis suis, & fecerit iudicium verum & iustitiam: viuens viuatur, & non morietur. * Pignus restituerit ille impius, rapinam reddiderit, in decretis vitæ ambulauerit, ut non faciat iniquitatem: viuens viuatur, & non morietur. * Omnia peccata eius quæ admisit, non memorabuntur ei: iudicium verum & iustitiam fecit, viuens viuatur. * Et dicent filij populi tui, Non sunt nobis expositæ viæ bonitatis Domini, & ipsorum viæ non sunt rectæ. * Cum conuersus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem; morietur in eis. * Et cum conuersus fuerit impius à peccatis suis, & fecerit iudicium verum & iustitiam, ipse viuatur in eis.

* ואמרתם לא יתכן דרך אדני איש כדרכיו
 אשפוט אתכם ביר ישראל :
 * ויהי בשתי עשרה שנה בעשרי בחמשה
 לחדש לגלותינו בא אלי הפליט מירושלם לאמר
 הכתה העיר :
 * ויד יהוה היתה אלי בערב לפני בוא
 הפליט ויפתח את פי עד בא אלי בבקר ויפתח
 פי ולא נאלמתי עוד :
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר :
 * בן אדם ישיב החרבות האלה על--
 אדמת ישראל אמרים לאמר אחד היה אברהם
 ויירש את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה
 הארץ למורשה :
 * לכן אמר אלהם כה אמר אדני יהוה על--
 הדם תאכלו ועינכם תשא אל גלול יבסודם
 רשפכו והארץ תירשו :
 * עמדתם על חרבכם עשיתם תועבה ואיש
 את אשר רעהו טמאתם והארץ תירשו :
 * כה תאמר אלהם כה אמר אדני יהוה הי
 אני אם לא אשר בחרבורי בחרב יפלו ואשר
 על פני השדה לחירה נתתיו לאכלו ואשר
 במצדור ובמערות בדבר ימותו :
 * ונתתי את הארץ שממה ומשמה ונשבר
 גאון עזרה ושממו הרי ישראל מאין עובר :
 * וידעו כי אני יהוה בתתי את הארץ שממה
 ומשמה על כל תועבתם אשר עשו :
 * ואתה בן אדם בני עמך הנדברים כך אצל
 הקירות ובפתחי הבתים ודבר חד את אחד איש
 את אחיו לאמר באו נא ושמעו מזה הדבר
 היוצא מאת יהוה :

10 * Et dicitis, Non est recta via Domini.
 Vnumquemque iuxta vias suas iudicabo
 11 de vobis domus Israel. * Et factum est in
 duodecimo anno in decimo mense, in
 quinta mēsis transmigrationis nostrae, ve-
 nit ad me qui fugerat de Hierusalē, dicens:
 12 Vastata est ciuitas. * Manus autē Domini
 facta fuerat ad me vespere antequam ve-
 niret qui fugerat, aperuitque os meum,
 donec veniret ad me manē, & aperto ore
 meo non filui amplius.
 13 * Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens:
 14 * Fili hominis, qui habitant in ruinosis
 his, super humū Israel loquentes, aiunt:
 Vnus erat Abraam & hæreditate possedit
 terram. Nos autem multi sumus, nobis
 15 data est terra in possessionem.
 * Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Domi-
 nus Deus, Qui in sanguine comeditis, &
 oculos vestros leuatis ad immunditias ve-
 stras, & sanguinem funditis, nunquid ter-
 ram hæreditate possidebitis?
 16 * Stetistis in gladijs vestris, fecistis abo-
 minationes, & vnusquisque vxorem pro-
 ximi sui polluit, & terram hæreditate pos-
 sidebitis? * Hæc dices ad eos: Sic dicit
 Dominus Deus, Viuo ego, quia qui in rui-
 nosis habitant, gladio cadent, & qui in
 agro est, bestiis tradetur ad deuorandum;
 qui autem in præsijs & speluncis sunt,
 peste morientur.
 18 * Et dabo terram in solitudinem & in
 desertum, & deficiet superba fortitudo
 eius, & desolabuntur mōtes Israel, eo quod
 nullus sit qui per eos transeat.
 19 * Et scient quia ego Dominus, cum de-
 dero terram eorum desolatam & desertam
 propter vniuersas abominationes suas,
 quas operati sunt.
 20 * Et tu fili hominis, filij populi tui qui
 loquuntur de te iuxta muros, & in ostijs
 domorum, & dicunt vnus ad alterum, vir
 ad proximum suum loquentes, Venite &
 audiamus quis sit sermo egrediens à Do-
 mino.

תרגום יונתן

10 * ואמרתם לא מפרשן לנא אורחת טובא דיי אנש כאורחתיה אהפרע מנכון בית ישראל
 11 * ונבואה מן קדם יי חות עמי ברמשא קדם מתי
 12 * ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר
 13 * בן אדם יתבי חרבתי תאלין על ארעא דישאל למימר חד חות אברהם בעלמא וירת ית ארעא ואנחנו סגיאין לנא ויהיבא
 14 * ארעא למירתה * כן אמר להון כדנן אמר יי אלהים על דם זכי אחון אכלין ועיניכון אחון זקפין לפלחן טעוקכוז ודם זכאי
 15 * אחון אשדן וארעא אחון מרמן למירתה * אחתרתון על תקפיכון עבדתון חושכה וגבר ית אחת חביתה סאבתון וארעא אחון
 16 * מרמן למירתה * כדנן תימר להון כדנן אמר יי אלהים קום אנא אם לא די בחרבתיא בחרבתיא יתקטלון ודי על אפי
 17 * ברא לחיתא מסרתה לשיציותה ודי במצדתא ובמערתא במוחא ימותון
 18 * ואחון ית ארעא לצרו ואשתממו ויהבטל גאון חקפה ויצדון טורי ישראל מכלי עדיו
 19 * וידעון ארי אנא יי כד אחון ית ארעא
 20 * לצרו ואשתממו על כל חושבתהון דעברו * ואת בר אדם בני עמך דרגן כד בקטר כחליא ובחרעי בחליא ויסלל חד עם חד גבר עם
 21 * אחורו למימר אחו כען ושמעו מה פתגמא דנפק מן קדם יי :

²⁰ * Et dixistis, Non recta via Domini, unum-
quemque in viis suis iudicabo vos domus Is-
rael.

²¹ * Et factum est in duodecimo anno in decimo
mense, quinta mensis captivitatis nostræ, venit
salvatus ad me de Hierusalem, dicens: Capta est
ciuitas.

²² * Et facta est super me manus Domini ve-
nere, antequam veniret ipse, & aperuit meum
os ut venit ad me manē, & apertum os meum
non filuit amplius.

²³ * Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:

²⁴ * Fili hominis, habitantes desertas in terra
Israel, loquentes aiunt: Unus erat Abraam &
possedit terram, & nos plures sumus, nobis
data est terra in possessionem.

²⁵ * Propterea dic eis, Hæc dicit Dominus Do-
minus, Super sanguinem comeditis, & oculos
vestros leuatis ad abominationes vestras, &
sanguinem effunditis: & terram heredita-
bitis?

²⁶ * Et stetitis in gladiis vestris, fecistis abo-
minationem, & unusquisque uxorem proximi
sui polluitis: & terram hereditabitis?

²⁷ * Hæc dices eis: Hæc dicit Dominus Do-
minus, Vivo ego, profecto qui in desolatis, gla-
dijs cadent; & qui in facie campi, bestijs agri
dabuntur in escam; & eos qui in muratis, &
qui in speluncis, morte interficiam.

²⁸ * Et dabo terram desertam, & peribit su-
perbia fortitudinis eius, & desolabuntur mon-
tes Israel, eo quod non sit pertransiens.

²⁹ * Et cognoscent quia ego sum Dominus, &
faciam terram eorum desertam; & desolabi-
tur propter vniuersas abominationes suas quas
fecerunt.

³⁰ * Et tu fili hominis, filij populi tui loquentes
de te iuxta muros, & in ostijs domorum, &
loquuntur unusquisque fratri suo, & unus-
quisque proximo suo, dicentes: Conueniamus
& audiamus procedentia à Domino.

²⁰ * καὶ εἶπατε, οὐκ ὁ δὲ ὁδὸς κυρίου, ἕκαστον ἐν ταῖς
ὁδοῖς αὐτῶν κρινόμενος οἰκῶν Ἰσραὴλ.

²¹ * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δεκάτῳ
μηνί πέμπτῃ τοῦ μηνὸς τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἦλ-
θεν ὁ σωθὴς πρὸς με ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, λέγων· ἐά-
λω ἡ πόλις.

²² * καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου ἐσπέρως πρὶν ἔλθειν
αὐτόν, & ἠνοιχθὲν τὸ στόμα ὡς ἦλθεν πρὸς με ὁ πνεῦμα,
καὶ ὁνομαζόμενον τὸ στόμα μου ἐκείνη ἔπαι.

²³ * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

²⁴ * ὅς ἐστιν ἄνθρωπος & κατεκρινότες τὰς ἐρημωδίας Ἰσ-
ραὴλ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ, λέγοντες· λέγουσιν· εἰς ἡμᾶς ἔρχεται,
καὶ κατέχεν τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ἐσμὲν, ἡμῖν δέ-
δοται ἡ γῆ εἰς κατάχρησιν.

²⁵ * διὰ τοῦτο εἶπον αὐτοῖς, τὰδε λέγει κύριος· κύριος·
Ἰσραὴλ αἵματος τρώγετε, καὶ οὐδὲν ὀφθαλμοῦ ὑμῶν αἵρετε εἰς
τὰ βδελύγματα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε καὶ τὴν γῆν
κληρονομήσετε;

²⁶ * καὶ ἔστητε ἐν ταῖς ῥομφαίαις ὑμῶν, ἐποιήσατε πρὸς-
όχθισμα, καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐ-
μολύνετε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε;

²⁷ * τὰδε ἐρεῖς αὐτοῖς, τὰδε λέγει κύριος· κύριος· Ἰσ-
ραὴλ ἡμῖν & ἐν ταῖς ἐρημωδίας, μαχαίραις πεθόνται,
καὶ οἱ Ἰσραὴλ πρὸς τὸ πεδίου, τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ δο-
θήσονται εἰς κατάβρωμα, καὶ οὐδὲν ἐν τεταχισμέναις, καὶ
οὐδὲν ἐν τοῖς σπηλαίοις, θανάτῳ ἀποκινῶ.

²⁸ * καὶ δώσω τὴν γῆν ἐρημον, καὶ ἀπολείται ἡ ὕψις τῆς
ἐκείνης, καὶ ἐρημωθήσεται τὰ ὄρη Ἰσραὴλ διὰ τὸ μὴ
εἶναι διαποροδύμενον.

²⁹ * καὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, καὶ ποιήσω τὴν
γῆν αὐτῶν ἐρημον, καὶ ἐρημωθήσεται διὰ πάντα τὰ βδε-
λύγματα αὐτῶν ἀποποίησαν.

³⁰ * καὶ σὺ ὅς ἐστις ἄνθρωπος & υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου & λαοὶ δι-
τες περὶ τοῦ πρὸς τὰ τέγχη, καὶ ἐν τοῖς πυλάσιν τῶν οἰκιῶν,
καὶ λαλοῦσιν ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τῷ
πλησίον αὐτοῦ, λέγοντες· σὺ ἐλθώμεν & ἀκούσωμεν τὰ
ἐκποροδύμενα πρὸς κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁰ Et dixistis, Non sunt expositæ nobis viæ bonitatis Domini. Iuxta viam vniuscuiusque retribuam vobis domus Israel.
²¹ Et factum est duodecimo anno, decimo mense, quinta die mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui euasit de Ierusalem, di-
cens: Dirupta est ciuitas. ²² Et prophetia à facie Domini facta est mecum vespere antequam veniret qui euasit: & aperuit os meum
donec veniret ad me manē, & apertum est os meum, & non filui amplius. ²³ Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini
mecum, dicens: ²⁴ Fili hominis qui habitant in solitudinibus istis super terram Israel loquuntur, dicentes: Unus fuit
Abraham in orbe, & hæreditate possedit terram, & nos sumus multi; nobis data est terra ut eam possideamus. ²⁵ Steuistis in fortitudine
Idcirco dic ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, super sanguinem innocentem vos comeditis, & oculos vestros attollitis vos ad cul-
tum idolorum vestrorum, & sanguinem innocentem effunditis, & putatis vos possessores terram? ²⁶ Steuistis in fortitudine
vestra, fecistis abominationem, & unusquisque uxorem proximi sui polluitis, & putatis vos possessores terram?
²⁷ Hæc dices ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, Vivo ego, quia qui in solitudinibus sunt, gladio occiduntur; & qui super faciem agri
est, bestiis tradidi eum ut consumant eum; & qui in munitionibus, & in speluncis sunt, peste moriuntur.
²⁸ Et dabo terram in vastitatem & stuporem; & cessabit superbia fortitudinis eius, & desolabuntur montes Israel absq; transeunte.
²⁹ Et scient, quia ego Dominus, cum dederò terram in vastitatem & stuporem propter omnes abominationes eorum quas fecerunt.
³⁰ Tu autem fili hominis, filij populi tui murmurant de te iuxta parietes, & in ostiis domorum, & loquitur alter cum altero, & quis-
que cum fratre suo, dicendo: Venite nunc & audite quodnam sit verbum quod egreditur à facie Domini.

וַיָּבֹאוּ אֵלַי כַּמְבֹּאֵל עִם וַיֵּשְׁבוּ לִפְנֵי עָמִי
 וַשְּׁמָעוּ אֶת דְּבָרִי וְאוֹתָם לֹא יַעֲשׂוּ כִי עֲנָבִים
 בְּפִיהֶם הֵמָּה עֲשִׂים אַחֲרֵי בִצְעָם לִבָּם הֵלֶךְ
 וְהִנֵּךְ לָהֶם כְּשִׁיר עֲנָבִים יִפְרֹה קוֹל וּמִטֵּב נֶגֶן
 וַשְּׁמָעוּ אֶת דְּבָרִי וְעֲשִׂים אִינֶם אוֹתָם
 וּבִבְאֵה הֵנָּה בָּאָה וַיִּדְעוּ כִּי נָבִיא הִיָּה בְּתוֹכָם
 לר

וַיְהִי דְּבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר
 בֶּן אָדָם הִנָּבֵא עַל רוּעֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם לְרָעִים כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה הוּא רֹעִי
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ רָעִים אוֹתָם הֲלוֹא הֵצֵאן יָרְעוּ
 הָרָעִים אֶת הַחֶלֶב תֹּאכְלוּ וְאֶת הַצֶּמֶר
 תִּלְבְּשׁוּ הִבְרִיאתָם תִּזְכְּחוּ הֵצֵאן לֹא תִרְעוּ
 אֶת הַנְּחָלֹת לֹא תִזְקְקֶתֶם וְאֶת הַחֹלֶלֶת לֹא
 רַפֵּאתֶם וְלֹא שְׁבַרְתָּם לֹא תִבְשְׁתֶּם וְאֶת הַנְּדָחֹת לֹא
 תִשְׁבֹּתֶם וְאֶת הָאֲבֵדֹת לֹא תִבְקֹשׁוּ וְכִזְקָה רַדִּיתֶם
 אֹתָם וּבִפְרֹךְ וְתַפְזִינָה מִבְּלִי רָעָה וְתַהֲיִינָה
 לְאֹכְלָה לְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְתַפְזִינָה
 יִשְׁנֹו צֹאנִי בְּכָל הַהָרִים וְעַל כָּל גִּבְעָה רָמָה
 וְעַל כָּל פְּנֵי הָאָרֶץ נִפְצֹו צֹאנִי וְאִין דֹּרֶשׁ וְאִין
 מִבְקֵשׁ לִבְנֵי רָעִים שְׁמָעוּ אֶת דְּבַר יְהוָה
 חִי אֲנִי נֹאֵם אֲדֹנֵי יְהוָה אִם לֹא יֵעַן הַיּוֹת
 צֹאנִי לִבְנֵי וְתַהֲיִינָה צֹאנִי לְאֹכְלָה לְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה
 מֵאִין רָעָה וְלֹא דֹרֶשׁוּ רָעִי אֶת צֹאנִי וַיִּדְעוּ הָרָעִים
 אוֹתָם וְאֶת צֹאנִי לֹא רָעוּ
 לִבְנֵי הָרָעִים שְׁמָעוּ דְּבַר יְהוָה
 כֹּה אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה הִנֵּה אֶל הָרָעִים וְדֹרֶשְׁתִּי
 אֶת צֹאנִי מִיָּדָם וְהַשְׁבַּתִּים מִרְעוֹת צֹאן וְלֹא יִדְעוּ
 עוֹד הָרָעִים אוֹתָם וְהַצֵּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא
 תִהְיִין לָהֶם לְאֹכְלָה

תרגום יונתן

וַיְהִי לְהוֹדֵךְ כְּמִיתֵי גִבְרִין חֲלָמִינִין וַיְהִי בִּן קִדְּשָׁךְ עָמִי וַיִּשְׁמָעִין יְת פִּתְגָמְךָ וַיִּתְּנוּ לֹא יַעֲבֹדוּן אֲרִי הִלְעָבָא בְּפִי מִתְּהוֹן וּבְחֵר
 מִסּוֹן אֲנִי מִתְּהוֹן לְבָרוֹן שְׁעִי וְהָא אֶת לְהוֹן כּוֹמֵר אֲבִיבִין דְּבָסִים קָלִיָּה וּמוֹטָב לִנְגָנָא וַשְּׁמָעִין יְת פִּתְגָמְךָ וְלִמְעַבְדְּהוֹן לִית אֲנִין צִבְּן
 וְכִמִּיתָהּ הָא אֲחִיָּה וַיִּדְעוּן אֲרִי נָבִיא הוּא בִּינִי הוֹן
 וַיְהִי פִתְגָמָם נְבוֹאָה מִן קִדְּשָׁךְ עָמִי לְמִימָר: בֶּן אָדָם אֲתִנָּבֵא עַל פִּרְנָסֵי יִשְׂרָאֵל אֲתִנָּבֵא וְתִמָּר לְהוֹן לְפִרְנָסֵיָא כִּדְנָן אִמֵּר וַיִּי אֱלֹהִים
 וַיַּעַל פִּרְנָסֵי יִשְׂרָאֵל דִּהּוּ מִפִּרְנָסֵיָן נִפְשִׁיהוֹן הִלָּא לְפִרְנָסֵיָא עָמָא אֲתִנָּבֵא וְעָמָא אֲתִנָּבֵא וְעָמָא אֲתִנָּבֵא
 פִּשְׁתִּיתָ אֲתִנָּבֵא נִכְסִין עָמָא לִיתִּיכּוֹן מִפִּרְנָסֵיָן: יְת כִּבְאִיָּא לֹא תִקְפָּחוּן וְלִמְרִיעֵיָא לֹא אִסִּיתוּן וְלִתְבִּירֵיָא לֹא צִמְדִּיתוּן וְיִת דֹּאשְׁלִטְלוּ לֹא
 אֲתִיכְתּוּן וְיִת דֹּאכְרִי לֹא בְעִיתוּן וְכִתְקָפָא פִלְחִתוּן בְּהוֹן וּבְקִשְׁיוֹ: וְאִתְבְּדִירוּ מִבְּלִי פִרְנָסֵי וְאִתְמַסְרוּ לְאִשְׁתִּצְאָה לְכָל מַלְכוּת עַמְמָיָא וְאִשְׁלִטְלוּ
 שְׁעוּ עָמִי בְּכָל טוֹרֵיָא וְעַל כָּל רָמָא מְנַטְלָא וְעַל כָּל אֲרֵעָא אֲתִבְדִּירוּ עָמִי וְלִית דְּתַבַּע וְלִית דְּבַעִי: בְּכָן פִּרְנָסֵיָא קִבְּלוּ יְת פִּתְגָמָא דִּינִי
 קִדְּשָׁךְ אִמֵּר וַיִּי אֱלֹהִים אִם לֹא חֲלָף דִּהּוּ עָמִי לְבֹנָא וְאִתְמַסְרוּ עָמִי לְאִשְׁתִּצְאָה לְכָל מַלְכוּת עַמְמָיָא מִבְּלִי פִרְנָסֵי וְלֹא תִבְעוּ פִּרְנָסֵי
 יְת עָמִי וּפִרְנָסֵיָא יְת נִפְשִׁיהוֹן וְיִת עָמִי לֹא פִרְנָסֵי: בְּכָן פִּרְנָסֵיָא קִבְּלוּ פִתְגָמָא דִּינִי
 כִּדְנָן אִמֵּר וַיִּי אֱלֹהִים הָא אֲנָא שְׁלַח רְגִוִי עַל פִּרְנָסֵיָא וְאִתְבַּע יְת עָמִי מִיִּדִּיהוֹן וְאִבְטְלִנוּן מִלְּפִרְנָסֵיָא עָמָא וְלֹא יִפְרָנְסִין עוֹד פִּרְנָסֵיָא
 נִפְשִׁיהוֹן וְאִשְׁבִּיב עָמִי מִיִּדִּיהוֹן וְלֹא יִתְמַסְרוּן כִּיִּדִּיהוֹן לְאִשְׁתִּצְאָה

³¹ * Et veniunt ad te quasi si ingrediatur
 populus, & sedent corā te populus meus,
 & audiūt sermones tuos & nō faciūt eos,
 quia in canticum oris sui vertunt illos, &
³² avariciam suā sequitur cor eorū. * Et eis
 quasi carmen musicū quod suavi dulciq̄ue
 sono canitur. Et audiunt verba tua, & non
³³ faciunt ea. * Et cū venerit quod prae-
 dictum est, ecce enim venit, tunc scient q̄
 propheta fuerit inter eos. CAP. XXXIII.
¹ ET factum est verbū Dñi ad me, dicēs:
² * Fili hominis, propheta de pastoribus
 A Israel: propheta & dices pastoribus, Hec di-
 cit Dominus Deus: Vae pastoribus Israel,
 qui pascebant semetip̄os. nōne greges a
³ pastoribus pascūtur? * Lac comedebatis, &
 lanis operiebamini, & quod crassum erat
 occidebatis, gregem aut̄ meum nō pasce-
⁴ batis. * Quod infirmum fuit non con-
 solidastis, & quod agrotum non sanastis.
 quod confractū est non alligastis, & quod
 abiectum est nō reduxistis, & quod perierat
⁵ non quaesistis, sed cum austeritate im-
 perabatis eis & cum potentia. * Et disper-
 sae sunt oves meae, eō quod nō esset pastor,
 & factae sunt in deuorationē omnium be-
⁶ stiarum agri, & dispersae sunt. * Errauerunt
 B greges mei in cunctis montibus, & in vni-
 uerso colle excelsō, & super omne faciem
 terrae dispersi sunt greges mei, & nō erat q̄
 requireret: nō erat inquam qui requireret.
⁷ * Propterea pastores audite verbum Dñi.
⁸ * Vivo ego, dicit Dñs Deus, quia pro eo
 quod facti sunt greges mei in rapinam, &
 oves meae in deuorationē omniū bestiarū
 agri, eō q̄ non esset pastor, neq; enim que-
 sierunt pastores gregem meum, sed pasce-
⁹ bant pastores semetip̄os, & greges meos
 non pascebant. * Propterea pastores au-
¹⁰ dite verbum Dñi. * Hec dicit Dñs Deus:
 Ecce ego ipse super pastores, & requiram
 gregem meum de manu eorū, & cessare
 faciam, vt ultra nō pascant gregem meum,
 nec pascant amplius pastores semetip̄os.
 Et liberabo gregem meum de ore eorū, &
 non erit ultra eis in escam.

* Et veniunt ad te, quomodo conuenit populus, & sedent coram te, & audiunt verba tua, & non facient ea: quia mendacium in ore suo ipsi faciunt, & post sordes suas cor eorum graditur.

* Et es eis quasi vox psalterij dulcisoni concinni, & audient tua verba, & non facient ea.

* Et cum venerit, dicent, Ecce venit; & scient quia propheta fuit in medio eorum.

CAP. XXXIIII.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens: * Fili hominis, propheta super pastores Israel, propheta & dic, Hæc dicit Dominus Dominus: O pastores Israel, nunquid pascunt pastores semetipsos, nonne oues pascunt pastores?

* Ecce lac comeditis, & lanis operimini, & crassum occiditis, & oues meas non pascitis.

* Quod infirmum fuit non confortastis, & confractum non alligastis, & errans non reduxistis, & quod periit non quaesistis, & forte affluxistis labore.

* Et disperse sunt oues meae, eò quod non erant pastores, & facta sunt in deuorationem omnibus bestiis agri.

* Et disperse sunt oues in omni monte, & super omnem collem excelsum, & super faciem omnis terrae disperse sunt, & non fuit requirens neque reducens. * Propterea pastores audite verbum Domini.

* Vivo ego, dicit Dominus Dominus, Profecto pro eo quod facta sunt oues meae in prædā, & facti sunt greges mei in deuorationem omnibus bestiis campi, eò quod non sint pastores, & non quaesierunt pastores oues meas, & pauperunt pastores semetipsos, at oues meae non pascunt.

* Propterea pastores audite verbum Domini.

* Hæc dicit Dominus, Ecce ego super pastores, & requiram oues meas ex manibus eorum, & auertam eos ne pascant oues meas, & non pascunt ultra pastores eas, & liberabo oues meas de ore eorum, & non erunt eis ultra in deuorationem.

* καὶ ἔρχοντο πρὸς σέ, ὡς συμπορεύετο λαός, (καὶ κατήντησαν ἐναντίον σου, καὶ ἀκούσιν τὰ ῥήματα σου, καὶ μὴ ποιήσωσιν αὐτά, ὅτι ψευδὸς ἐν τῷ στόματι αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσιν, καὶ ὀπίσσω τῶν μισμάτων αὐτῶν ἡ καρδία αὐτῶν πορεύεται. * καὶ γίνῃ αὐτοῖς ὡς φωνὴ ψαλτηρίου ἡδυνάμου διαρμώσε, καὶ ἀκέσονται σου τὰ ῥήματα, καὶ μὴ ποιήσωσιν αὐτά. * καὶ ἡνίκα ἐδὼ ἔλθῃ, ἐροῦσιν ἰδοὺ ἡκεῖ, καὶ γνώσονται ὅτι πρὸς σέ ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

λαὸν

* Καὶ ἐγγέτο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

* ἢ ἐδὼ ἄνθρωπος πρὸς σέ, ὅτι ἐστὶ ποιμὴν ὡς ἰσραήλ, πρὸς σέ, καὶ εἶπε, τὰδε λέγει κύριος κύριος, ὁ ποιμὴν ἰσραήλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμῆνες ἐαυτοὺς, καὶ τὰ πρὸς βλάστη βόσκουσιν οἱ ποιμῆνες;

* ἰδὲ τὸ γάλα κατεπίετες, καὶ τὰ ἐξ ἡμῶν καταβλάσκετε, καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ πρὸς βλάστη μου ἐβόσκετε.

* τὸ ἡδυνάμου οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ σωτὴρ ἐμὸν οὐκ ἐκατέδησατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπέστρεψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατεργάσατε μόχθῳ. * καὶ διεσπάρη τὰ πρὸς βλάστη μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμῆνες, καὶ ἐγγήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ.

* καὶ διεσπάρη τὰ πρὸς βλάστη ἐν παντὶ ὄρει, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς βουνῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πεδίοις τῆς γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅς τις ἐζητήσῃ, καὶ τὸ ἀποστρέψῃ.

* διὰ τοῦτο ποιμῆνες ἀκέσατε λόγον κυρίου.

* ζώ ἐγώ, λέγει κύριος κύριος, ἡμῖν ἀντὶ τῆς ἡμέρας τὰ πρὸς βλάστη μου εἰς πρὸς βλάστη, καὶ ἡμέρας τὰ ποιμνία μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου, καὶ τὸ μὴ εἶναι ποιμῆνες, καὶ οὐκ ἐζητήσαν οἱ ποιμῆνες τὰ πρὸς βλάστη μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμῆνες ἐαυτοὺς, τὰ δὲ πρὸς βλάστη μου οὐκ ἐβόσκηθησαν.

* διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκέσατε λόγον κυρίου.

* τὰδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σέ ποιμένας, καὶ ἐκζητήσω τὰ πρὸς βλάστη μου ἐν τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς τὸ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρὸς βλάστη μου, καὶ ἐβόσκηθουσιν ἐπὶ οἱ ποιμένες αὐτά. καὶ ἐξελοῦμαι τὰ πρὸς βλάστη μου ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐβόσκησιν αὐτοῖς ἐπὶ εἰς κατάβρωμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et venient ad te sicut veniunt viri discipuli, & sedebunt coram te populus meus, & audient verba tua, sed ea non facient; quia irrationem ipsi edunt ore suo, & post pecuniam quam vi abstulerunt, cor eorum errat. * Et ecce tu es eis quasi cantio organorum, cuius sonus suavis est & bene psallit: & audiunt sermones tuos & nolunt facere eos.

CAP. XXXIIII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini ad me; dicens. * Fili hominis, vaticinare super gubernatores Israel; vaticinare, & dices ipsis gubernatoribus: Hæc dicit Dominus Deus, Vae gubernatoribus Israel qui nuttierunt semetipsos. Nonne ad gubernandum populum meum constituti sunt gubernatores? * Bonum vos comeditis & lana munda vos induimini, pinguis vos occiditis; populum meum autem non gubernatis. * Dolentes non confortatis & infirmos non sanatis, & confractos non obligatis; & eos qui aberrauerunt non reducit, & eos qui perierunt non quaeritis, & illis potenter & durè imperatis. Itaque dispersi sunt absque gubernatore, & traditi sunt ut consumantur omnibus regnis populorum: & migrauerunt. * Errant populus meus per omnes montes, & super omnes colles editos, & super faciem terrae dispersi sunt populus meus, & non est qui quaerat nec qui requirat. * Propterea gubernatores suscipite verbum Domini. * Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod factus est populus meus in direptionem, & traditus est populus meus consumendus omnibus regnis populorum absque gubernatore: & non quaesierunt gubernatores populum meum, sed gubernarunt gubernatores semetipsos, & populum meum non gubernarunt. * Propterea gubernatores suscipite verbum Domini. * Hæc dicit Dominus Deus. Ecce ego mitto furorem meum super gubernatores: & requiram populum meum de manibus eorum, & cessare eos faciam à gubernatione populi mei. Et non nutriend amplius gubernatores semetipsos: & liberabo populum meum de manibus eorum, & non tradentur in manus eorum consumendi.

כי כה אמר אדני יהוה הנני אני ודרשתי את-
צאני ובקרתים: * כבקרת רעה עדו ביום היותו
בתוך צאנו נפרשות כן אבקר את צאני והצלתי
אתהם מכל המקומות אשר נפצו שם ביום ענן
וערפל: * והוצאתים מן העמים וקבצתיים
מן הארצות והביאותים אל ארמתי ורעיתים
אל הרי ישראל באפיקים ובכל מושבי הארץ:
* במרעה טוב ארעה אתם ובהרי מרום
ישראל יהיה נוהם שם תרבענה בנה טוב
ומרעה שמן תרעינה אל הרי ישראל:
* אני ארעה צאני ואני ארביצם נאם אדני
יהוה: * את האבדת אבקש ואת הנדחת אשיב
ולגשברת אחש ואת החולות אחזק ואת
השמנה ואת החזקה אשמיד ארענה במשפט:
* ואתנה צאני כה אמר אדני יהוה הנני שפט
בין שור לשה לאילים ולעתודים:
* המעט מכם המרעה הטוב תרעו ויתר
מרעיכם תרמסו ברגליכם ומשקע מים תשתו
וארז הנותרים ברגליכם תרפשו:
* וצאני מרמס רגליכם תרעינה ומרפש
רגליכם תשתינה: * לכן כה אמר אדני יהוה
אלהים הנני אני ושפטתי בין שור בריח ובין
שה רזה: * יען בצד ובכתף תהדפו ובקרניכם
תנגחו כל הנחלול עד אשר הפיצותם אותנה
אל החוצה: * והושעתי לצאני ולא תהיינה
עוד לבו ושפטתי בין שור לשה: * והקימתי
עליהם רעה אחד ורעה אתהן את עבדי דוד הוא
ירעה אותם והוא יהיה להן לרעה:
* ואני יהוה אהיה להם לאלהים ועבדי דוד
נשיא בתוכם אני יהוה דברתי:

¹¹ * Quia hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego ipse
¹² requiram oues meas & visitabo eas. * Sicut
visitat pastor gregem suum, in die quando
fuerit in medio ouium suarum dissipatarum,
sic visitabo oues meas, & liberabo eas de
omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant
de populis, & congregabo eas de terris, &
inducam eas in terram suam, & pascam eas
in montibus Israel, in riuus & in cunctis
sedibus terræ. * In pascuis vberimis pas-
cam eas, & in montibus excelsis Israel erunt
pascuæ earum. Ibi requiescent in herbis
virentibus, & in pascuis pinguibus pascen-
tur super montes Israel. * Ego pascam oues
meas, & ego eas accubare faciam, dicit Do-
minus Deus. * Quod perierat requiram,
& quod abiectum erat reducam, & quod
confRACTUM fuerat alligabo, & quod infir-
mum fuerat consolidabo, & quod pingue
& forte custodiam, & pascam illas in iu-
dicio. * Vos autem greges mei: Hæc di-
cit Dominus Deus, Ecce ego iudico inter
pecus & pecus, arietum & hircorum.
¹⁸ * Nonne satis vobis erat pascua bona
depasci? Insuper & reliquias pascuarum ve-
strarum conculcastis pedibus vestris, &
cum purissimam aquam biberetis, reliquam
pedibus vestris turbastis.
¹⁹ * Et oues meæ his quæ conculcata pedi-
bus vestris fuerant pascebantur, & quæ pe-
des vestri turbauerant, hæc bibebant.
²⁰ * Propterea hæc dicit Dominus Deus
ad vos, Ecce ego ipse iudico inter pecus
pingue & macilentum.
²¹ * Pro eo quod lateribus & humeris im-
pingebatis, & cornibus vestris ventilaba-
tis omnia infirma pecora donec disperse-
retur foras. * Saluabo gregem meum & non erit
ultra in rapinam, & iudicabo inter pecus &
pecus. * Et suscitabo super ea pastorem
vnum qui pascet ea, seruum meum David,
ipse pascet ea, & ipse erit eis in pastorem.
²⁴ * Ego autem Dñs ero eis in Deum, &
seruus meus David princeps in medio eo-
rum. Ego Dominus locutus sum.

תרגום יונתן

ארי כדן אמר יי אלהים הא אנה מתגלי ואתבע ית עמי ואבקרנות:
וספרש להון כן אבקר ית עמי ואשיב יתהון מכל אתריא דאחברו לחסן ביום עננא ואמיסתא:
מן ארעתי ואעלינון לארעהון ואפרנסון על טורי ישראל כפציריא ובכל מוחבי ארעא:
קדשא דישאל יחי בית משריהון חסן ישרון באחר דנאי ופרנסון טב יתפרנסון על טורי ישראל:
לרצון אמר יי אלהים: יתאברו אתבע ית דאשלו אתיב ולחבריא אצמוד ולמרעיא אסובר וית חטאא וית חיבא אשיצי
ואפרנס עמי בדינא: ואתון עמי כדן אמר יי אלהים הא אנה דאין בין גבר לגבר לחטאא ולחיבא:
הוער לבין דפרנסון טב אחון מתפרנסון ומותר פרנסון דישין ברגליכון ומשתי מתקן אחון שחן וית מותרא ברגליכון אחון דישין
ועמי מותר מיכל שמיכון אכלין ומותר משתי שמיכון שחן:
בין גבר עתיר ובין גבר מסכן: חלף דברשע ובדרע מרמס דחקחון ודחקפכון חברתון כל כאביא עד דבדרחון יתהון לביני מדינתא
ואפרוק לעמי ולא יחסרון עוד לבוא וארון בין גבר לגבר:
ואקיים עליהון פרנס חר ופרנס יתהון ית דוד עברי הוא ופרנס יתהון והוא יהא להון לפרנס:
ואנה יי אהוי להון לאלהא ועבדי דוד מלכא ביניהון אנה יי גזרת במימרי:

* Quia hæc dicit Dominus Dominus, Ecce ego requiram oves meas & visitabo eas.

* Sicut querit pastor gregem suū, die quando fuerit caligo, & nubes in medio ouium suarum separatarum; sic requiram oves meas, & eruam eas de omni loco, ubi dispersæ sunt illic in die nebule & caliginis.

* Et educam eos de gentibus, & congregabo eos de regionibus, & inducā eos in terrā suam, & pascam eos super montes Iffrael, & in vallibus, & in omni habitatione terræ.

* In pascu bono pascam eos in monte excelso Iffrael, & erunt ouilia eorum illic & dormient illic, & requiescent in delicijs bonis; & in pascu pingui pascentur super montes Iffrael.

* Ego pascam oves meas, & ego requiescere faciam eas: Hæc dicit Dominus Dominus.

* Quod perierat requiram, & quod errauerat, reducam, & confractum alligabo, & deficiens confortabo, & forte custodiam; & pascam illas cum iudicio.

* Et vos oves meæ, hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego diiudicabo inter ouem & ouē, arietes & hircos.

* Et nonne satis vobis quia bonum pascum pascebatis, & reliquias pascus vestri concubabatis pedibus vestris? et purissimam aquam bibebatis, & reliquiū pedibus vestris turbabatis.

* Et oves meæ conculationes pedum vestrorum pascebantur, & turbatam aquam a pedibus vestris bibebant.

* Propterea hæc dicit Dominus Dominus, Ecce ego iudicabo inter ouem fortē et infirmam.

* In autem lateribus & humeris vestris impellebatis, & cornibus vestris ventilabatis, & omne deficiens affligebatis, donec expulsi sitis eas foras. * Et saluabo oves meas, &

non erunt ultra in pradam, & iudicabo inter oves & arietes. * Et suscitabo super eos pastorem vnum, & pascet eos sicut seruum meum Dauid, ipse pascet eos, & erit eorum pastor.

* Et ego Dominus ero eis in Deum, & seruus meus Dauid in medio eorum princeps: ego Dominus locutus sum.

* διότι τάδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐκζητήσω

τὰ πρὸςβάτα μου ἐν τῇ περὶ ὅραμαυτά. ὡς περὶ ζητῇ ὁ ποιμὴν τὸν ποιμνιον αὐτοῦ, ἡμέρα ὅταν ᾖ γιόφος, & νεφέλη ἐν μέσῳ πρὸςβάτων αὐτοῦ διακεχωρισμένων. ἔτι ὡς ἐκζητήσω τὰ πρὸςβάτα μου, & ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου ὃν διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης & γιόφου.

* καὶ ἰσάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συναξάω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, & βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη ἱσραήλ, & ἐν ταῖς φάραγμα καὶ ἐν πάσῃ κατωκίᾳ τῆς γῆς.

* ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτοὺς ἐν τῇ ὁρεῖ τῇ ὑψηλῇ ἱσραήλ, καὶ ἐκεῖ αἱ μὲν οὐραὶ αὐτῶν ἐκεῖ, & κοιμηθήσονται ἐκεῖ, καὶ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ καὶ ἐν νομῇ πλούσιᾳ βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ἱσραήλ.

* ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρὸςβάτα μου, & ἐγὼ ἀναπαύσω

αὐτά, τάδε λέγει κύριος κύριος. * τὸ δὲ πᾶν πᾶν ζήτησῶ, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, & τὸ σπυλῆται μὲν καὶ ἀποθήσω, & τὸ ἐκλείπον ἐνιχυρῶ, & τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω, καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κέματος.

* ὅτι οὖν πρὸςβάτα μου τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδὲ ἐγὼ διακρινῶ δυνάμειν πρὸςβάτων καὶ πρὸςβάτων,

καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν. * ὅτι ἐχ' ἱκανὸν ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεδε, & τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπατεῖτε τοῖς ποσίν ὑμῶν; καὶ τὸ καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ τὸ κατάλοιπον τοῖς ποσίν ὑμῶν ἐταράσσετε.

* ὅτι τὰ πρὸςβάτα μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐνέμενον, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐπίνον.

* διαβότο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδὲ ἐγὼ διακρινῶ δυνάμειν πρὸςβάτων ἰσχυρῶν καὶ ἀδυνάτων.

* ἐπὶ τῶν πλεονεξῶν καὶ τοῖς ὠμοῖς ὑμῶν διωβήσεται, καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκτρατίζετε, καὶ πᾶν τὸ ἐκλείπον ὀξεθλίβετε, ἕως ὃς ἰσώσατε αὐτὰ ἔξω.

* καὶ σώσω τὰ πρὸςβάτα μου, & ἐμὴ ὥσιν ἐτι εἰς πρηνότητα, & κρινῶ δυνάμειν πρὸςβάτων & κρινῶν.

* καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἓνα, & ποιμανεῖ αὐτοὺς ὡς τὸν δούλον μου δαυὶδ, αὐτοὺς ποιμανεῖ αὐτοὺς, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμὴν.

* καὶ ἐγὼ κύριος ἔσθαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ ὁ δούλος μου ὁ δαυὶδ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἀρχὼν ἐγὼ κύριος λελάληκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego reuelabor & vestigabo populum meū, & requiram eos. "Sicut requirit pastor gregem suum in die quo est in medio ouium suarum & diuidit eas: sic requirā populum meum, & liberabo eos de omnibus locis quod dispersi sunt in die nubilo, & caliginoso. "Et educam eos de medio populorum, & congregabo eos de terris; & inducam eos in terram suam, & nutriam eos in montibus Iffrael, in riuīs & in omnibus habitationibus terræ. "Alimento bono nutriam eos, & in monte sancto Iffrael erit locus habitationis eorum; ibi habitabunt in loco specioso, & alimento bono pascentur super montes Iffrael. "Ego gubernabo populum meum, & ego habitare eos faciam confidenter, ait Dominus Deus. "Illos qui perierant requiram; & illos qui transmissi grauerant reducam, & confractos alligabo, & infirmos portabo, & impios & peccatores consumam; & gubernabo populum meum in iudicio. "Et vos popule meus, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter virum, & virum, peccatores & impios. "Nunquid parum vobis est quod nutrimento bono vos nutriti estis, nisi etiam residuum nutrimenti vestri pedibus conculectis? & quod potum præparatum vos bibitis, nisi etiam reliquias pedibus vestris calcetis? "Et populus meus reliquias cibi ministrorum vestrorum comedunt, & reliquias potus ministrorum vestrorum bibunt. "Propterea hæc dicit Dominus Deus ad eos, Ecce ego reuelabor & iudicabo inter virum diuitem, & virum pauperem. "Pro eo quod in impietate & in brachio elevato impellebatis, & in fortitudine vestra confringebatis omnes dolentes, donec dispersistis eos per prouincias. "Et redimam populum meum, & non tradentur direptioni ultra, & iudicabo inter virum & virum. "Et suscitabo super eos gubernatorem vnum, & gubernabit eos, Dauid seruum meum; ipse gubernabit eos, & ipse erit eis in gubernatorem. "Et ego Dominus ero eis in Deum, & seruus meus Dauid rex inter eos. Ego Dominus decreui in verbo meo.

וכרתי להם ברית שלום והשבתי חיה רעה
מן הארץ וישבו במדבר לבטח וישנו ביעורים:
ונתתי אותם וסביבות גבעתי ברכה והורדתי
הגשם בעתו גשמי ברכה יהיו:

ונתן עץ השדה את פרו ויהא ארץ תתן יכולה
והיו על אדמתם לבטח וידעו כי אני יהוה בשבתי
את מטות עלם והצלתיים מיד העבדים בהם:
ולא יהיו עוד כל לגוים וחירת הארץ לא
תאכלם וישבו לבטח ואין מהריר:

והקמתי להם מטע לשם ולא יהיו עוד אספי
רעב בארץ ולא ישאו עוד כלמת הגוים:

וידעו כי אני יהוה אלהיהם אתם והמה עמלי
בית ישראל נאם אדני יהוה:

וארץ צאני צאן מרעיתי אדם אתם אני
אלהיכם נאם אדני יהוה:
לה

ויהי דבר יהוה אלי לאמר:

בן אדם שים פניך על הר שעיר והנבא
עליו: ואמרת לוכה אמר אדני יהוה הנני
אלהיך הר שעיר ונטייתי ידי עליך ונתתיך שממה
ומשמה: עריך חרבה אשים ואתה שממה
תהיה וידעת כי אני יהוה:

וען היור לך איבת עולם ותגר את בני-
ישראל על ידי חרב בעת אידם בעת עון קץ:
לכן חי אני נאם אדני יהוה כי לדם אעשך
ודם ירדפק אם לא דם שנאמר ודם ירדפק:
ונתתי את הר שעיר לשממה ושממה והכרתי
ממנו עבר ושב:

ומלאתי את הריו חלליו גבעותיך וגיאותיך
וכל אפיקיך חללי חרב יפלו בהם:

25 * Et faciam cū eis pactum pacis, & ces-
G fare faciā bestias pessimas de terra, & qui
habitant in deserto, securi dormient in
26 saltibus. * Et ponam eos in circuitu collis
mei benedictionem, & deducam imbrem
in tempore suo, & pluuiæ benedictionis
27 erunt. * Et dabit lignum agri fructū suum,
& terra dabit germen suū, & erunt in terra
sua absque timore. Et scient quia ego Dñs
cū contriuero catenas iugi eorum, &
eruerō eos de manu imperantium sibi.
28 * Et non erunt vltra in rapinam in gen-
tibus, neque bestia terræ deuorabunt eos,
sed habitabunt confidenter absque vllō
29 terrore. * Et suscitabo eis germen nomi-
natum, & non erunt vltra imminuti fame
in terra, neque portabunt vltra opprobriū
30 gentium. * Et scient quia ego Dominus
Deus eorū cum eis, & ipsi populus meus
domus Israel, ait Dominus Deus.
31 * Vos autem greges mei, greges pascuæ
meæ homines estis, & ego Dominus Deus
vester, dicit Dominus Deus.

CAP. XXXV.

1 E T factus est sermo Domini ad me, di-
A cens: * Fili hominis, pone faciem tuam
2 aduersum montem Seir, & prophetabis
3 de eo. * Et dices illi, Hæc dicit Dominus
Deus, Ecce ego ad te mons Seir, & exten-
dam manum meam super te, & dabo te
desolatum atque desertum.
4 * Vrbes tuas demoliar, & tu desertus
eris, & scies quia ego Dominus.
5 * Eò quòd fueris inimicus sempiternus,
& concluderis filios Israel in manus gladij
in tempore afflictionis eorum in tempore
iniquitatis extremæ.
6 * Propterea viuo ego, dicit Dominus
Deus, quoniam sanguini tradam te, & san-
guis te persequetur. Et cū sanguinē ode-
7 ris, sanguis persequetur te. * Et dabo mon-
tem Seir desolatum & desertum, & aufe-
ram de eo euntem & redeuntem. * Et im-
plebo montes eius occisorum suorum. In
collibus tuis & in vallibus tuis, atque in
torrentibus interfecti gladio cadent.

תרגום יונתן

25 ואגיד להון קיום שלם ואבטל חיתא בישתא מן ארעא ויחבון במדברא לרחצן ויתעקקון בחרשיא:
סחור לבית מקדשי ויהון מכרכין ואחית להון סטר בכיר בעניניה סטרין דברכה יהון:
ויהון על ארעא ורחצן וידעין ארי אנה וי בר אתבר ית ניר תקפון ואשזבינן מיד דמפלחין בהון:
ויסלקות ארעא לא ישגינן ויחבון לרחצן ולית דמניד:
עוד אתכנעות עממיה:
וידעין ארי אנה וי אלהון מימרי בסעודה וי אנון עמי בית ישראל אמר וי אלהים:
ויתון עמי עם דאתקרי שמי עלוהי בית ישראל אחון אנה אלהון אמר וי אלהים:
ויהו פתגם נבואה מן קדם וי עמי למימר:
ויתמר לה קדנן אמר וי אלהים הא אנה שלח רגזי עלך טורא דשעיר וארים מחת גבורתי עלך ואחננך לצרו ואשחממו:
קרנך חרבא אשוי ואת לצרו חתי וחדע ארי אנה וי:
בעדן חברהון בעדן חשלימת חובהון:
שנאחון ואשדן דמא ירדפונך:
ואחון ית טורא דשעיר לצרו ולאשחממו ואשיצי מנה דעדי ודחאיב:
ואמרי ית טורוהי קטילוהי וקטילוהי וכל פציונהי קטילי חרבא וחרמון בהון:

²⁵ * Et disponam eis testamentum pacis, & disperdam bestias malas à terra, & habitabunt in deserto & dormient in sylvis. ²⁶ * Et dabo eos in circuitu montis mei, & dabo pluuiam in tempore suo pluuiam benedictionis. ²⁷ * Et ligna que in campo, dabunt fructum suum, & terra dabit fortitudinem suam, & habitabunt in terra sua in spe pacis: & scient quia ego sum Dominus, cum contriuero ego catenam iugi eorum, & liberabo eos de manu eorum qui seruire fecerunt eos. ²⁸ * Et non erunt ultra in prada gentibus, & bestie terre non ultra comedent eos, & habitabunt in spe, & non erit qui exterreat eos. ²⁹ * Et suscitabo eos plantam pacis, & non ultra erunt pereuntes fame in terra, & non portabunt amplius opprobrium gentium. ³⁰ * Et scient quia ego sum Dominus Deus eorum cum eis, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Dominus. ³¹ * Et vos oues mee, & oues pascue mee homines estis, & ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Dominus.

CAP. XXXV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹ * Fili hominis conuertere faciem tuam ad montem Seir, & propheta super eo. ² * Et dic illi: Hæc dicit Dominus Dominus, Ecce ego super te mons Seir, & extendam manum meam super te, & dabo te in desolationem, & desolaberis. ³ * Et urbibus tuis desolationem faciam, & tu desertus eris: & scies quia ego sum Dominus. ⁴ * Pro eo quod fuerit inimicitia sempiterna, & affedisti domui Israel in dolo in manu inimicorum gladio in tempore iniquitatis in extremis. ⁵ * Propterea uiuo ego, dicit Dominus Dominus, si quidem in sanguine peccasti, & sanguis persequetur te, & sanguinem odisti, & sanguis persequetur te. ⁶ * Et dabo montem Seir in desertum & desolatum, & perdam ab eo homines & iumenta. ⁷ * Et implebo vulneratorum tuorum colles, & valles tuas, & in omnibus campis tuis vulnerati gladio cadent in te.

²⁵ * καὶ διαθήσεται αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, & ἀφανίσθαι πονηρὰ ἀπὸ τῆς γῆς, & κατοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς. ²⁶ * καὶ δώσω αὐτοῖς περικύκλῳ ὅροις με, & δώσω τὸν ὕετον καὶ καὶ ὅσον αὐτῶν ἐν βύλογίᾳ. ²⁷ * καὶ τὰ ξύλα τὰ ἐν τῇ πεδίῳ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχύον αὐτῆς, & κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ἐν τῇ σωτηρίᾳ με τὴν σειρὰν & ζυγὸς αὐτῶν, καὶ ἔξελομα αὐτοὺς ἐκ χειρὸς πάντων καταδυσάμενων αὐτοὺς. ²⁸ * καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἐπὶ ἐν πεινῇ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκ ἔτι ἐμὴ φάγωσιν αὐτοὺς, & κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ φόβος αὐτοῖς. ²⁹ * καὶ ἀναστήσω αὐτοὺς φυτὸν εἰρήνης, & οὐκ ἔτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ τῇ γῇ, καὶ ἐμὴ ἐνέγκωσιν ἔτι ὄνειδος μὴ ἐθνῶν. ³⁰ * καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς μετ' οἶκος ἰσραὴλ, λέγει κύριος κύριος. ³¹ * ὅτι ἐμεῖς ἐβλάβαμεν & ἐβλάβαμεν νομῆς μετ' ἀνθρώπων ἐξ ἐξέ, & ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, λέγει κύριος κύριος.
 λέ.

¹ * Καὶ ἐλάλησεν λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. ² * ὅτι ἀνθρώπου ἐπὶ σεῖρον τὸ πρὸς ὅσον ἐπ' ὅρος σπείρ, καὶ πρὸς ὅσον ἐπ' αὐτῶν. ³ * καὶ εἶπε αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σε ὅρος σπείρ, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σε, καὶ δώσω σε εἰς ἐρημον καὶ ἐρημωθήσῃ. ⁴ * καὶ ταῖς πόλεσιν σου ἐρημίσω ποιήσω, καὶ σὺ ἐρημωθήσῃ, & γνώσῃ ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος. ⁵ * ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐχθρὰν αἰώνιον, & ἐνεκάθισας πρὸ οἴκου ἰσραὴλ ἐν δόλῳ ἐν χεὶρὶ ἐχθρῶν μαχαίρα, ἐν καιρῷ ἀδικίας ἐπ' ἐχάτων. ⁶ * διὰ τοῦτο λέγω, λέγει κύριος κύριος, εἰ μὴ εἰς αἷμα ἡμαρτες, & αἷμα ἐκδιώξεταί σε, καὶ αἷμα ἐμίσησας, καὶ αἷμα ἐκδιώξεταί σε. ⁷ * καὶ δώσω τὸ ὅρος σπείρ εἰς ἐρημον καὶ ἐρημωμένον, & ἀπολώδ' ἀπ' αὐτῶν ἀνθρώποις & κτηνῇ. ⁸ * καὶ ἐμπλήσω τὰν τραυματῶν σου ὅσον βουνέας, καὶ τὰς φάραγδας σου, καὶ ἐν πάσι τοῖς πεδίοις σε τετραυματισμένοι μαχαίρα πεθόν' ἐν σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁵ Et feriam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias malas de terra, & habitabunt in deserto confidenter; & inueterabuntur in saltibus. ²⁶ Et habitare eos faciam in circuitu sanctuarij mei; & erunt benedicti: & deducam eis imbrem temporaneum in tempore suo; pluuiæ benedictionis erunt. ²⁷ Et dabit arbor agri fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua confidenter. Et scient quia ego Dominus cum confregero iugum fortitudinis eorum, & liberauerò eos de manibus eorum qui ipsis seruis utebantur. ²⁸ Et non erunt ultra in direptionem populis, & regna terræ non confument eos, & habitabunt confidenter. & non erit qui commoueat eos. ²⁹ Et suscitabo eis plantationem ut permaneant, & non erunt ultra transmigrantes propter famem in terra, & non suscipient ultra ignominiam populorum. ³⁰ Et scient quia ego Dominus Deus eorum, in quorum auxilium erit Verbum meum; & ipsi erunt populus meus domus Israel, ait Dominus Deus. ³¹ Vos autem estis populus meus, populus super quem inuocatum est nomen meum: domus Israel estis vos, & ego Dominus vester, ait Dominus Deus.
ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: ¹ Fili hominis, suscipe prophetiam super montem Seyr, & vaticinare super eum. ² Et dices ei, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto furorem meum super te mons Seyr, & leuabo plagam potentiae meae super te, & dabo te in desolationem & stuporem. ³ Ciuitates tuas desertas ponam, & tu in desolationem eris; & scies quia ego Dominus. ⁴ Pro eo quod fuit tibi inimicitia æterna, & tradidisti filios Israel in manus occidentium gladio in tempore interitus eorum, in tempore retributionis peccatorum eorum. ⁵ Propterea uiuo ego, dicit Dominus Deus, quia in occisionem faciam te; & qui occidunt gladio persequentur te: & non ut sanguinem odisti, sic effundentes sanguinem persequentur te. ⁶ Et dabo montem Seyr in desolationem & in stuporem; & consummabo ex eo transcurrentem, & redeuntem. ⁷ Et implebo montes eius occisis ipsius: & in collibus eius, & in vallibus, & in cunctis riuis eius interfecit gladio projicientur.

* שִׁמְמוֹת עוֹלָם אֶתְנֶה וְעָרֶיךָ לֹא תִשְׁכַּנּוּ
וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה:

* יַעַן אֲמַרְךָ אֶת-שְׁנֵי הַנְּזִיִּים וְאֶת-שְׁתֵּי הָאֲרָצוֹת
לִי תִהְיֶינָה וַיִּרְשְׁנוּהָ וַיְהוּה שֵׁם הַיְּהוּה:

* לִבְנֵי חַי-אֲנִי נֹאֵם אֲדֹנִי יְהוָה וְעָשִׂיתִי כַּאֲפֶךָ
וּבְקִנְיָתְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ מִשְׁנֵאתֶיךָ בָּם וְנִדְעָתִי
בָּם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁפֵּט:

* וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה שִׁמְעָתִי אֶת-כָּל-
נִאֲצוּתֶיךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ עַל-הָרִי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
שִׁמְמָה לִנְזִינֵנוּ לְאֶכְלָהּ:

* וַתִּגְדְּלוּ עָלַי בְּפִיכֶם וַהֲעֵתֵרְתֶּם עָלַי דְּבָרֵיכֶם
אֲנִי שֹׁמֵעַ:

* כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה בְּשִׁמְמָה כָּל-הָאָרֶץ
שִׁמְמָה אֲעֲשֶׂה-לָךְ:

* בְּשִׁמְמָתְךָ לִנְחֹלֶת בֵּית-יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-
שִׁמְמָה בְּנִי אֲעֲשֶׂה לָךְ שִׁמְמָה תִּהְיֶה הָרִי-שֶׁעִיר
וּכָל-אֲדוֹם כֻּלָּה וַיִּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה:

לו

* וְאַתָּה בֶּן-אָדָם הִנָּבֵא אֶל-הָרִי יִשְׂרָאֵל
וְאֲמַרְתָּ הָרִי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה:

* כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה יַעַן אָמַר הָאוֹיֵב עֲלֵיכֶם
הָאֵחָ וּבְמֹת עוֹלָם לְמִוְרָשָׁה תִּהְיֶה לָנוּ:

* לִבְנֵי הִנָּבֵא וְאֲמַרְתָּ כֹה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה יַעַן בִּיעַן
שְׁמוֹרָה וְשִׂאֵף אֶתְכֶם מִסָּבִיב לְהִיּוֹתְכֶם מִוְרָשָׁה

לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתַעֲלוּ עַל-שֹׁפֶת לְשׁוֹן וּדְבַת-עַם:
* לִבְנֵי הָרִי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר-אֲדֹנִי יְהוָה כֹּה-

אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה לְהָרִים וּלְגִבְעוֹת לְאִפְיָקִים
וּלְגִבְעוֹת לְחִרְבּוֹת הַשִּׁמְמוֹת וּלְעָרִים הַנִּעְזְבוֹת

אֲשֶׁר הָיוּ לָבוֹ וּלְלַעַג לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים אֲשֶׁר
מִסָּבִיב:

תרגום יונתן

10 חֲלָף דְּאִסְרֵת יִתְחַרְצֵן עֲסָמִין וַיִּתְחַרְצֵן מִדִּינֵי דִּילִי יְהוֹן וַאֲיִרְתִּנֵּן
צִדוֹת עֲלֵם אֶתְנֶה וְעָרֶיךָ לֹא יִתְחַבְּזוּ וְתִדְעוּן אֲרִי אֲנִי יְיָ

11 בְּכֵן קִיִּם אֲנִי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְאֶעֱבֹד כְּרִגְוֹךְ וְכִחְסִיךָ דְּעִבְדִּיתָ מִדְּסִנִּיתָ לְהוֹן וְאֶחְגְּלִי לְאוֹטְכָא
יְקָדֶם יְיָ גִּלְזֵן מִחֻשְׁבַּת לָכָא:

12 וְתִדְעֵן אֲרִי אֲנִי יְיָ שְׁמִיעֵן קִדְמִית יֵת כָּל אֲרֻזֹּתֶיךָ דְּאִסְרֵת עַל טוֹרֵי אֶרֶץ דְּיִשְׂרָאֵל לְמִימֵר צִדִּיתָ אֶרֶץ הוֹן לָכָא
לְהוֹן כִּד אֶתְפָּרַע מִנֵּךְ:

13 וְאֶתְכִרְבִּיתוֹן עָלַי בְּמִלִּי פִּוּמְכוֹן וְאֶסְגִּיתוֹן עָלַי פִּתְגְּמִיכוֹן קִדְמִי שְׁמִיעֵן:
אֶתְמַסְרֵן לְאֶשְׁחִיצָא:

14 כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כְּמַחְרִי כָּל אֶרֶץ צִדֵּי אֶעֱבֹד לָךְ:
כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כְּלָה וַיִּדְעוּן אֲרִי אֲנִי יְיָ:

לו

15 כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלָף דְּאִסְרֵת מִדִּינֵי דִּילִי יְהוֹן וַאֲיִרְתִּנֵּן
וְאַתָּה בֶּן-אָדָם אֶתְנֶה עַל טוֹרֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֵר טוֹרֵי יִשְׂרָאֵל קְבִלּוּ פִתְגְּמָא דִּינִי:

16 בְּכֵן אֶתְנֶה וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלָף דְּאֶתְכִרְבִּינוּ חֲלָף דְּחִשְׁבִּנוּ לְאֶחְרָכָא וּלְאֶצְרָא
קִדְמִית מִחֻשְׁבַּת קִדְמִית לְיִרְתָּא הוֹן לָכָא:

17 יִתְחַבְּזוּ מִחֻשְׁבַּת קִדְמִית לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים
יִתְחַבְּזוּ מִחֻשְׁבַּת קִדְמִית לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים

18 שְׁבִי קִתָּא דְּתוֹרָה לְהוֹן וּלְלַעַג לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים
שְׁבִי קִתָּא דְּתוֹרָה לְהוֹן וּלְלַעַג לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְשֵׁאֲרֵית הַנְּזִיִּים וְתִימֵר כְּכֵן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים

* In solitudines sempiternas tradam te, & ciuitates tuæ non habitabuntur, & scietis quia ego Dominus Deus.

* Eò quòd dixeris, Duæ gentes & duæ terræ meæ erunt, & hæreditate possidebo eas cum Dominus esset ibi.

* Propterea uiuo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam & secundum zelum tuum quem fecisti, odio habens eos, & notus efficiar per eos cum te iudicauero.

* Et scies quia ego Dominus. Audiui vniuersa opprobria tua quæ locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti nobis ad deuorandum dati sunt.

* Et insurrexistis super me ore vestro, & derogastis aduersum me, verba vestra ego audiui. Hæc dicit Dominus Deus, Lætante vniuersa terra, in solitudinem te redigam.

* Sicuti gauisus es super hæreditatem domus Israel, eò quòd fuerit dissipata, sic faciam tibi. Dissipatus eris mons Seir, & Idumæa omnis. Et scient quia ego Dominus Deus.

CAP. XXXVI.

TV autem fili hominis propheta super montes Israel, & dices: Montes Israel audite verbum Domini.

* Hæc dicit Dominus Deus, Eò quòd dixerit inimicus de vobis, Euge altitudines sempiternæ in hæreditatem datæ sunt nobis.

* Propterea vaticinare & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd desolati estis & conculcati per circuitum, & facti in hæreditatem reliquis gentibus, & ascendistis super labium linguæ & opprobrium populi.

* Propterea montes Israel, audite verbum Domini Dei. Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, torrentibus, vallibusque & desertis, parietinis & vrbus derelictis, quæ depopulatæ sunt, & subfannatæ à reliquis gentibus per circuitum.

Inter

* Solu

ciuitates

quia ego

* Eò

regiones

minus est

* Pro

faciam ti

cundum

beres tu

dicabo te

* Et

vocem

Montes

rationem

* Et

voci

ego audiu

* Hæc

ra desert

* Sic

quia diffi

mons Sei

scies quia

ET tu

Israe

bum Do

* Hæc

inimicu

na in po

* Pr

Domini

estis vos

vos in po

distis loq

* Pr

Domini

libus, &

tis, & d

Et sunt

quis gen

Te in a

puli, & d

dicit Dom

nefaciam

tibus terra

bis oris ve

rit vniuer

faciam tib

ET tu

Pro e

Hæc dicit

reditas rel

* Pr

desertis d

* Solitudinem sempiternam ponam te, & ciuitates tue non habitabuntur ultra: & scies quia ego sum Dominus.

* Et quod dixeris tu, Duæ gentes, & duæ regiones meæ erunt, & hereditabo eas, & Dominus est ibi.

* Propterea uiuo ego, dicit Dominus, & faciam tibi secundum inimicitiam tuam, & secundum zelum tuum quem fecisti cum odio haberes tu eos, & notus efficiar tibi quando iudicabo te.

* Et scies quia ego sum Dominus; audiui uocem blasphemiarum tuarum, quia dixisti, Montes Israel deserti nobis dati sunt in deuotionem.

* Et magnifice locutus es super me ore tuo, & uociferati estis contra me; uerba uestra ego audiui.

* Hæc dicit Dominus, In letitia omnis terra desertum faciam te sempiternum.

* Sicut gaudis es hereditate domus Israel, quia dissipata est, sic faciam te: in desertum eris mons Seir, & omnis Idumæa consumetur: & scies quia ego sum Dominus Deus.

CAP. XXXVI.

ET tu fili hominis, propheta super montes Israel, & dic montibus Israel, Audite uerbum Domini.

* Hæc dicit Dominus Dñs, Pro eo quod dixit inimicus super vos Euge, solitudines sempiternæ in possessionem nobis factæ sunt.

* Propterea uaticinare & dic, Hæc dicit Dominus Dominus: Pro eo quod inhonorati estis uos ab his qui in circuitu uestro, ut sitis uos in possessionem reliquis gentibus, & ascendistis loquela linguæ & opprobrium gentibus.

* Propterea montes Israel audite uerbum Domini. Hæc dicit Dominus montibus & collibus, & uallibus, & torrentibus, & desertis, & desolatis, & urbibus derelictis, & factæ sunt in prædam, & in conculcationem reliquis gentibus in circuitu.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Te in æternam vastitatem redigam, & ciuitates tuæ non habitabuntur; & scietis quia ego Dominus. Pro eo quod dixisti, Duo populi, & duæ prouinciæ meæ erunt, & possidebo eos; & coram Domino manifestæ sunt cogitationes cordis.

* Propterea uiuo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, & iuxta indignationem tuam quam fecisti, pro eo quod odisti eos, & reuelabor, ut beneficiam eis, cum ultionem sumam ex te.

* Et scies quia ego Dominus. Audita est coram me omnis irritatio tua: qui dixisti de montibus terræ Israel, dicendo: Deserta est terra eorum; nobis traditi sunt consumendi.

* Et magnificati estis super me uerbis oris uestri, & multiplicastis super me sermones uestros qui auditi sunt coram me.

* Hæc dicit Dominus Deus, Cum lætata fuerit uniuersa terra, desolationem faciam in te.

* Sicut lætus es propter hereditatem domus Israel, quia deserta est terra eorum, sic faciam tibi: vastus eris mons Seir, & omnis Idumæa uniuersa: & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

ET tu fili hominis uaticinare super montes Israel, & dices: Montes Israel suscipite uerbum Domini.

* Pro eo quod dixit inimicus super uos, Euge, & excelsa seculi in hereditatem erunt nobis.

* Propterea uaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, Pro eo quod magnificati sunt, & pro eo quod cogitauerunt euertere & vastare uos per circuitum, ut essetis hereditas reliquis populorum, & carpi estis labio linguæ & detractione populi.

* Propterea montes Israel suscipite uerbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, torrentibus & conuallibus & desertis desolatis, & urbibus relictis quæ fuerunt in derisum, & in sublationem reliquis populis qui erant per circuitum.

9 * ἐρημίαν αἰώνιον θήσεται σε, καὶ αἱ πόλεις σου ἂν μὴ κατοικήθῃται ἐπὶ, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

10 * διὰ τὸ εἰπεῖν σε τὰ δύο ἔθνη καὶ αἱ δύο χώραι ἐμαὶ ἔσονται, καὶ κληρονομήσω αὐτάς, καὶ κύριός ἐστιν ἐκεῖ.

11 * διὰ τοῦτο λέγω, λέγει κύριος, καὶ ποιήσω ὡς κτ' ἔλεγχον σου, καὶ κτ' τὴν ζήλόν σου ὃν ἐποίησας ἐν τῷ μισῆσαί σε αὐτάς· καὶ γνώσῃ θημαὶ ὅτι ἡνίκα δὴ κρινώ σε.

12 * καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος· ἠκούσα τὸ φωνῆς τῶν βλασφημιῶν σου ὅτι εἶπας, τὰ ὄρη ἰσραὴλ ἐρημα ἡμῶν δέδοται εἰς κατάβρωμα.

13 * καὶ ἐμεγαλοφημίησας ἐπ' ἐμὲ τὸ σῶματί σου καὶ ἐφώνησας κατ' ἐμού· τὰ ῥήματα ὑμῶν ἐγὼ ἠκούσα.

14 * τὰδε λέγει κύριος, ἐν τῇ διφρεσὶν πάσης τῆς γῆς ἐρημον ποιήσω σε αἰώνιον.

15 * καθὼς ἐπευφράνθης τῇ κληρονομίᾳ οἴκου ἰσραὴλ ὅτι ἠφανίσθη, ὥτως ποιήσω σε, εἰς ἐρημον ἐστὶν ὄρεος στείρου, καὶ πάντα ἡ ἰδουμαία ἔξαναλωθήσεται· καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός.

λς.

1 * Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, πρὸς φητέον ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραὴλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν ἰσραὴλ, ἀκούσατε λόγον κυρίου.

2 * τὰδε λέγει κύριος κύριος, δὴτ' εἶπεν ὁ ἐχθρὸς ἐφ' ὑμᾶς διγε, ἐρημα αἰώνια εἰς κατάχεσιν ἡμῶν ἐγενήθη.

3 * διὰ τοῦτο πρὸς φητέον καὶ εἰπέ, τὰδε λέγει κύριος κύριος· ἀντὶ τοῦ ἀτιμαδῆναι ὑμᾶς ὑπὸ τῶν κύκλῳ ὑμῶν, τοῦ εἶναι ὑμᾶς εἰς κατάχεσιν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν, ὅτι ἐθέλητε λάλημα γλώσσης καὶ οὐνειδισμὸς ἔσθνεσιν.

4 * διὰ τοῦτο ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυρίου· τὰδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσιν καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ τοῖς φάραγξι, καὶ τοῖς χειμάρρεσι, καὶ τοῖς ἐρημιωμοῖς, καὶ ἠφανισμοῖς, καὶ τοῖς πόλεσι τοῖς ἐγκαταλειμμέναις, καὶ ἐχθρὸν εἰς πρηνισμόν, καὶ εἰς καταπάτημα τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐθνεσιν πρὸς κύκλῳ.

* Propterea hæc dicit Dominus Dominus: 5
Profecto in igne furoris mei locutus sum super
reliquas gentes, & super Idumæam omnē, quia
dederunt terram meam sibi in possessionem cum
latitia, despicientes animas, ut subuerterent
in præda.

* Propterea propheta super terram Israel, 6
& dic montibus & collibus et vallibus & ru-
pibus, Hæc dicit Dominus, ecce ego in zelo meo
et in furore meo locutus sum pro opprobrio tuo,
quod gentes intulerunt vobis.

* Propterea hæc dicit Dominus Dominus: 7
Ego leuabo manum meam super gentes, quæ in
circuitu vestro, isti ignominiam suam capient:

* Vestri autem montes Israel vnam, & fru- 8
ctum comedet populus meus, quia sperant ut
veniant.

* Quoniam ecce ego ad vos, & 9
respiciam super vos, & arabimini & semina-
bimini. * Et multiplicabo super vos homines 10
omnem domum Israel in finem, & habitabun-
tur ciuitates, & deserta edificabitur.

* Et multiplicabo super vos homines & iu- 11
menta, & multiplicabuntur & crescent: &
habitare faciam vos sicut in principio vestro;
& bene faciam vobis sicut ab initio vestro: &
scietis quia ego sum Dominus.

* Et generabo super vos homines pro populo 12
meo Israel, & hereditabunt vos, & eritis eis
in possessionem, & non addetis vltra absque
liberis fieri ab eis.

* Hæc dicit Dominus Dominus, Pro eo quod 13
dixerūt tibi, Terra deuorans homines, & abs-
que liberis à gente tua fuisti.

* Propterea homines non amplius comedes, 14
& gentem tuam non absque liberis facies vl-
trà, ait Dñs Dñs. * Et non audietur super 15
vos vltra ignominia gentiū, & opprobriū popu-
lorum non portabitis vltra, & gens tua nō abs-
que liberis erit vltra, dicit Dominus Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 16

* Fili hominis, domus Israel habitauit in terra 17
sua, & polluerūt eam in via sua, & immundiciis
suis. & iuxta immundiciam menstruata facta
est via eorum ante faciem meam.

* διὰ τούτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἡ μὴν ἐν πυ- 5
ρὶ θυμοῦ μου ἐλάλησα ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἐπὶ τὴν
ἰδουμαίαν πᾶσαν, ὅτι ἔδωκαν τὴν γῆν μου ἐαυτοῖς εἰς κα-
τάχρῃν μετ' ὀφροσύνης, ἀτιμάσαντες ψυχὰς ἑαυ-
τῶν ἐν περνομῇ. * διὰ τούτο περφήτευθον ἐπὶ τὴν γῆν 6
Ἰσραὴλ, & εἶπεν τοῖς ὄρεσιν, & τοῖς βουνοῖς, καὶ ταῖς φά-
ραξι, & ταῖς νάπαις, τάδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐν τῇ 7
ζήλῳ μου, & ἐν τῷ θυμῷ μου ἐλάλησα ὅτι ἔσονται οἱ
μοῦ οὐκ ἔθνη ἡνεγκαν ὑμῖν.

* διὰ τούτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐγὼ ὀργῶ τὴν 7
χερὰ μου ἐπὶ ἔθνη τὰ περικύκλω ὑμῶν, ἕτοι τὴν ἀτι-
μίαν αὐτῶν λήψονται.

* ὑμῶν δ' ὄρη Ἰσραὴλ τὴν σαφυλὴν, & τὸν καρπὸν κα- 8
ταφάγει λαός μου, ὅτι ἐλπίζουσιν ἔλθεῖν.

* ὅτι ἰδὲ ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ 9
κατεργαθίσω εἰς ἑσπεραν.

* καὶ πληθυνώσονται ὑμᾶς ἀνθρώποις πρὸ οἴκον Ἰσραὴλ 10
εἰς τέλος, & κατοικήσονται αἱ πόλεις, & ἡ ἐρημωμένη οἰκο-
δομηθήσεται.

* καὶ πληθυνώσονται ὑμᾶς ἀνθρώποις, & κτήνη & πλη- 11
θυνθήσονται αἱ αἰξυθήσονται, & κατοικήσονται ὑμᾶς ὡς ἐν ἀρχῇ
ὑμῶν, καὶ ὁ ποιήσω ὑμᾶς ὡς περὶ τὰ ἔμπεσεν ὑμῶν, &
γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος.

* καὶ γενήσονται ὑμᾶς ἀνθρώποις ὅτι τὸ λαὸς μου 12
Ἰσραὴλ, καὶ κληρονομήσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσονται αὐτοῖς εἰς
κατάχρῃν, καὶ ἐμὴ περνομήσεται ἀτεκνωθῆναι ἀπ' αὐ-
τῶν. * τάδε λέγει κύριος κύριος, ὁ δὲ ὢν εἶπεν μοι, 13
γῆ κατεδίονσα ἀνθρώποις, καὶ ἡ τεκνωμένη ὑπὸ ἑθνῶν
ἐσθίου.

* διὰ τούτο ἀνθρώποις ὅσα ἔτι φάγεται, καὶ τὸ ἔθνος 14
ἐν ὅσῃ ἀτεκνώσει ἔτι, λέγει κύριος κύριος.

* καὶ ὅσα ἀκουσθήσονται ἐφ' ὑμᾶς ἔτι ἀτιμία ἔθνων, καὶ 15
ὀνειδισμόν λαῶν ἐμὴ δυνέγκητε ἔτι, & τὸ ἔθνος ἐν ὅσῃ
ἀτεκνωθήσεται ἔτι, λέγει κύριος κύριος.

* καὶ ἐγγίξω λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων 16

* ὅς ἐστιν ἄνθρωπος, οἶκος Ἰσραὴλ κατώκησεν ἐπὶ τῇ γῇ 17
αὐτῶν, & ἐμίαναν αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν, & ταῖς ἀκαθα-
ρίαις αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν ἀποκαθαρμένης
ἐγγήθη ἡ ὁδὸς αὐτῶν πρὸς πρὸς ὁπώπου μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nisi in igne ultionis meæ decreuerim in verbo meo super reliquos populos; & super Idumæos omnes, qui posuerunt terram domus maiestatis meæ in hereditatem sibi, cum gaudio ex toto corde, & insultatione animi, ut eicerent eam, & ut vastarent eam. * Propterea vaticinare super terram Israel, & dices montibus & collibus, & riuis & conuallibus: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego in furore meo, & in indignatione mea decreui in verbo meo, eò quod confusionem populorum sustinistis.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iuravi in verbo meo, nisi populi qui vastauerunt vos per circuitum, ipsi confusionem suam suscipiant. * Vos autem montes Israel germine vestro proficietis, & fructum vestrum portabitis populo meo Israel: quia propè est ut veniat dies redemptionis meæ.

* Et multiplicabo in vobis homines omnem domum Israel vniuersam, & habitabuntur vobis; & colemini, & seminabimini. * Et multiplicabo super vos homines & iumenta, & multiplicabuntur & crescent: & ciuitates & deserta, & reedificabuntur.

* Et multiplicabo super vos homines populum meum Israel, & possidebunt te, & eris eis in hereditate, & non addes vltra ut eos orbes.

* Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt tibi, Interficiens homines es tu & absque liberis faciens populum tuum.

* Propterea homines non interficies amplius, & populum tuum non facies vltra absque liberis, ait Dominus Deus.

* Nec audire faciam te vltra ignominiam populorum, nec opprobrium gentium sustinebis, nec tuam amplius gentem orbabis, inquit Dominus Deus. * Et factum est verbum prophetæ à facie Domini ad me, dicens: * Fili hominis, domus Israel habitauerunt in terra sua, & polluerunt eam in viis suis, & operibus suis: iuxta pollutionem mulieris immundæ fuit via eorum coram me.

* ואשפך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו
 על הארץ ובגלוליהם טמאוה :
 * ואפיץ אותם בגוים ויזרו בארצות כדרכם
 ובעלילותם שפוטתים : * ויבוא אל הגוים
 אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר
 להם עם יהוה אלה ומאוצו יצאו :
 * ואחמל על שם קדשי אשר חללהו בית
 ישראל בגוים אשר באו שמה :
 * לכן אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה
 לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם
 קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם :
 * וקדשתי את שמי הגדול והמחלל בגוים
 אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני יהוה
 נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניכם :
 * ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם
 מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם :
 * וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל
 טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם :
 * ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש ארזן
 בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם
 ונתתי לכם לב בשר :
 * ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר
 בקחתי לכו ומשפטית שמרו ועשיתם :
 * וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם
 לילעם ואנכי אהיה לכם לאלהים :
 * והושעתי אתכם מכל טמאותיכם
 וקראתי אל הדגן והרבייתי אתו ולא ארזן
 עליכם רעב : * והרבייתי את פרי היעץ
 ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד הרפת
 רעב בגוים :

18 * Et effudi indignationem meam super
 eos pro sanguine quem fuderunt super ter-
 ram. & in idolis suis polluerunt eam.
 19 * Et dispersi eos in gentes, & ventilati
 sunt in terras. Iuxta vias eorum & adin-
 uentiones eorum iudicaui eos. * Et ingressi
 sunt ad gentes ad quas introierunt, & pol-
 luerunt nomen sanctum meum, cum dice-
 retur de eis, Populus Dñi iste est & de terra
 20 eius egressi sunt. * Et peperi nomini san-
 cto meo quod polluerat domus Israel in
 gentibus ad quas ingressi sunt.
 21 * Idcirco dices domui Israel : Hæc dicit
 C Dominus Deus, Non propter vos ego fa-
 ciam domus Israel, sed propter nomen san-
 ctum meum quod polluitis in gentibus
 ad quas intraistis.
 22 * Et sanctificabo nomen meum magnū
 quod pollutum est inter gentes, quod pol-
 luitis in medio earum, vt sciant gentes
 quia ego Dominus, ait Dñs exercituum,
 cum sanctificatus fuero in vobis corā eis.
 23 * Tollam quippe vos de gentibus, &
 congregabo vos de vniuersis terris, & ad-
 ducam vos in terram vestram.
 24 * Et effundam super vos aquam mun-
 dam, & mundabimini ab omnibus iniqui-
 tamentis vestris, & ab vniuersis idolis ve-
 stris mundabo vos.
 25 * Et dabo vobis cor nouum, & spiritum
 D nouum ponam in medio vestri. Et aufe-
 ram cor lapideum de carne vestra, & da-
 bo vobis cor carneum.
 26 * Et spiritum meum ponam in medio
 vestri, & faciam vt in præceptis meis am-
 buletis, & iudicia mea custodiat, & ope-
 remini. * Et habitabit in terra quā dedi
 patribus vestris : & eritis mihi in populum,
 & ego ero vobis in Deum.
 27 * Et saluabo vos ex vniuersis inquina-
 mentis vestris, & vocabo frumentum, &
 multiplicabo illud, & non imponam vo-
 bis famem.
 28 * Et multiplicabo fructum ligni & ge-
 nimina agri, vt non portetis vltra oppro-
 brium famis in gentibus.

תרגום יונתן

18 * וישפכת חמתי עליהם על דם אשר שפכו
 על הארץ ובגלוליהם טמאוה :
 19 * ואפיץ אותם בגוים ויזרו בארצות כדרכם
 ובעלילותם שפוטתים :
 20 * ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר
 להם עם יהוה אלה ומאוצו יצאו :
 21 * ואחמל על שם קדשי אשר חללהו בית
 ישראל בגוים אשר באו שמה :
 22 * לכן אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה
 לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם
 קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם :
 23 * וקדשתי את שמי הגדול והמחלל בגוים
 אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני יהוה
 נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניכם :
 24 * ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם
 מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם :
 25 * וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל
 טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם :
 26 * ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש ארזן
 בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם
 ונתתי לכם לב בשר :
 27 * ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר
 בקחתי לכו ומשפטית שמרו ועשיתם :
 28 * וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם
 לילעם ואנכי אהיה לכם לאלהים :
 29 * והושעתי אתכם מכל טמאותיכם
 וקראתי אל הדגן והרבייתי אתו ולא ארזן
 עליכם רעב :
 30 * והרבייתי את פרי היעץ ותנובת השדה
 למען אשר לא תקחו עוד הרפת רעב בגוים :

¹⁸ * Et effudi furorem meum super eos, pro sanguine quem fuderunt super terram, & in abominationibus suis polluerunt eam. ¹⁹ * & disseminavi eos in gentes, & ventilavi eos in regiones iuxta viam eorum, & iuxta peccatum eorum iudicavi eos.

²⁰ * Et ingressi sunt in gentes quod introierunt illuc, & profanaverunt nomen meum sanctum, cum dicerentur ipsi populus Domini, ipsi & de terra eius egressi sunt.

²¹ * Et peperi eis propter nomen meum sanctum, quod profanaverunt domus Israel in gentibus quod ingressi sunt illuc.

²² * Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus, Non vobis ego facio domus Israel; sed propter nomen meum sanctum quod profanastis in gentibus, quod ingressi estis illuc.

²³ * Et sanctificabo nomen meum magnum quod profanatum est in gentibus, quod profanastis in medio earum: & scient gentes quia ego sum Dominus, dicit Dominus Dominus. cum sanctificatus fuero ego in vobis ante oculos eorum.

²⁴ * Et tollam vos de gentibus, & congregabo vos de universis terris, & inducam vos in terram vestram.

²⁵ * Et aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab immunditiis vestris, & ab omnibus idolis vestris mundabo vos.

²⁶ * Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum dabo in vobis, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.

²⁷ * Et spiritum meum dabo in vobis, & faciam ut in iustificationibus meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & faciat ea.

²⁸ * Et habitetis in terra quam dedi patribus vestris, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deus.

²⁹ * Et saluabo vos ex universis immunditiis vestris, & vocabo triticum, & multiplicabo illud, & non dabo super vos famem.

³⁰ * Et multiplicabo fructum ligni & germina agri, ut non accipiat ultra opprobrium famis in gentibus.

¹⁸ * καὶ ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος ὃ ἔχεον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν ἐμόλυναν αὐτὴν.

¹⁹ * καὶ διέσπειρα αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐλίμνησα αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶν, καὶ τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν ἐκείνην αὐτοὺς.

²⁰ * καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἔθνη ὃς εἰσῆλθον ἐκεῖ, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομα μου τὸ ἅγιον ἐν τῇ λέξει αὐτοῦ λαὸς κυρίου, αὐτοὶ καὶ ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἐξεληλύθασιν.

²¹ * καὶ ἐφείσα μὲν αὐτῶν διὰ τὸ ὄνομα μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβήλωσαν οἶκος ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσῆλθον ἐκεῖ.

²² * διὰ τοῦτο εἶπον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ, τὰδε λέγει κύριος, οὐχ' ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος ἰσραὴλ, ἀλλὰ διὰ τὸ ὄνομα μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβήλωσατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσῆλθετε ἐκεῖ.

²³ * καὶ ἀγιάσω τὸ ὄνομα μου τὸ μέγα τὸ βεβηλωθὲν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὃ ἐβεβήλωσατε ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, λέγει κύριος κύριος, ἐν τῇ ἀγαθῇ καὶ ἐν ὑμῖν καὶ ὁφθαλμοὺς αὐτῶν.

²⁴ * καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν ἔθνων, & ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν γαῶν, & εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν.

²⁵ * καὶ ῥανθῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρὸν, καὶ καθαρεύσθε. ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν καθαρίσω ὑμᾶς.

²⁶ * καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν & πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελέτω καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, & δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην.

²⁷ * καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν & ποιήσω ἵνα ἐν τοῖς δικαίωμασί μου πορεύσθε, καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξησθε, & ποιήσῃτε αὐτά.

²⁸ * καὶ κατοικήσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Θεόν.

²⁹ * καὶ σώσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, & καλέσω τὸν σίτον, καὶ πληθυνῶ αὐτόν, καὶ οὐ δώσω ἐφ' ὑμᾶς λιμόν.

³⁰ * καὶ πληθυνῶ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου καὶ τὰ ἔρηνήματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἂν μὴ λάβητε ἐπ' ὀνειδισμόν λιμὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁸ Et effudi indignationem meam super eos propter sanguinem innocentem, quem effuderunt super terram: & cultu idolorum suorum polluerunt eam. ¹⁹ Et migrare feci eos inter populos, & dispersi eos per provincias: iuxta viam illorum pessimam, & iuxta opera eorum corrupta ultionem sumpsi ex eis.

²⁰ Et ingressi sunt inter populos, ad quos migraverunt, pro eo quod violaverunt nomen sanctum meum, cum dicebant eis, Si populus Domini sunt isti, quomodo ergo migraverunt a terra domus maiestatis eius? ²¹ Et peperi nomini sancto meo, quod violaverunt domus Israel inter populos ad quos migraverunt. ²² Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus: Non propter vos ego facio domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod violatum est inter populos, quod violastis inter eos; & scient populi quia ego Dominus, ait Dominus Deus: cum sanctificatus fuero in vobis ante oculos eorum.

²³ Et applicabo vos de medio populorum, & congregabo vos de omnibus provinciis, & introducam vos in terram vestram. ²⁴ Et dimittam peccata vestra, sicut mundantur aqua aspersiois, & cinere vacca quæ immolatur pro peccato: & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, & ab omnibus idolis vestris mundabo vos.

²⁵ Et dabo vobis cor timens, & spiritum novum dabo in visceribus vestris, & conteram cor impium, quod est durum sicut lapis, de carne vestra, & dabo vobis cor timens coram me, ut faciat voluntatem meam.

²⁶ Et spiritum sanctum meum dabo in visceribus vestris, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & faciat ea. ²⁷ Et habitabit in terra quam dedi patribus vestris: & eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deus.

²⁸ Et saluabo vos ab universis inquinamentis vestris, & multiplicabo illud, & non dabo in vobis famem. ²⁹ Et multiplicabo fructum agri, ut non suscipiat amplius opprobrium famis inter populos.

* Et recordabimini viarum vestrarum malarum, & studiorum vestrorum non bonorum, & abominationi habebimini ante faciem vestram in iniquitatibus vestris, & in abominationibus vestris.

* Non propter vos ego facio, dicit Dominus : notum est vobis, confundimini, & erubescite à viis vestris domus Israel.

* Hæc dicit Dominus Dominus, In die qua mundauero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, & habitari fecero ciuitates, & ædificabuntur deserta.

* Et terra desolata excoletur eò quòd desolata ante oculos omnis transeuntis.

* Et dicent, Terra illa deserta facta est vt hortus voluptatis, & ciuitates desertæ & desolatæ & suffossæ, munitæ apparuerunt.

* Et scient gentes quacunque derelinquantur in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificauimus desertas, & plantauimus desolatas; quia ego Dominus locutus sum & feci.

* Hæc dicit Dominus Dominus, Adhuc hoc querar domui Israel vt faciam eis: multiplicabo eos sicut oues homines;

* Vt oues sanctas, vt oues Hierusalem in solemnitatibus eius: sic erunt ciuitates desertæ plenæ ouibus hominum, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

ET facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini, & posuit me in medio campi, & hic erat plenus ossium humanorum.

* Et circumduxit me super ea per gyrum in circuitu, & ecce multa nimis super faciem campi arida vehementer.

* Et dixit ad me, Fili hominis si viuent ossa hæc? & dixi, Domine Domine tu nosti ea.

* Et dixit ad me, Propheta super ossa hæc, & dices eis, Ossa arida audite verbum Domini.

* Hæc dicit Dominus Dominus ossibus istis, Ecce ego adducam in vos spiritum vitæ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, & operum vestrorum quæ non fuerunt recta, & ingemiscetis ipsi videntes, ob peccata vestra, & abominationes vestras.

* Non propter vos ego facio, dicit Dominus Deus. notum sit vobis, confundimini & erubescite à viis vestris domus Israel.

* Hæc dicit Dominus Deus, In die qua mundauero vos ab omnibus iniquitatibus vestris, & habitabiles reddam vrbes, & construentur ruinae.

* Et terra quæ desolata fuerat excoletur, pro eo quòd fuit vasta in oculis omnis transeuntis.

* Et dicent, Terra hæc quæ fuerat deserta, conuersa est vt sit sicut hortus voluptatis, & ciuitates desertæ, & desolatæ, & destructæ arces, iam munitæ inhabitantur.

* Et scient populi qui remanserint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificauimus destructa, & confirmabo.

* Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc requisitus ero in verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* Sicut populus sanctus, verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos in pecoribus, & proficere faciam eos in pecoribus.

* καὶ μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, καὶ τὰ ἡμιπρόμαλτα ὑμῶν τὰ μὴ ἀγαθὰ, καὶ πρὸς ὧν διετέτε καὶ πρὸς ὧν ὑμῶν ἐν ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς βδελύγμασιν ὑμῶν.

* ὃ δὲ ὑμᾶς ἐγὼ ποιεῖ λέγει κύριος· γνώσον ἐσὶν ὑμῖν, αἰχμώθητε, καὶ ἐντραπήθητε ἐν τῶν ὁδῶν ὑμῶν οἶκος ἰσραὴλ.

* τὰδε λέγει κύριος· ἐν ἡμέρᾳ ἣ καθαρεύ ὑμᾶς ἐκ πασῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ κατεκιδύ τὰς πόλεις, καὶ οἰκοδομηθήσονται ἔρημοι.

* καὶ ἡ γῆ ἣ ἡφανισμένη ἐργαθήσεται, ἀντὶ ὧν ὅτι ἡφανισμένη κατ' ὀφθαλμοὺς πάντες πορεύοντο.

* καὶ ἐρῶσιν, ἡ γῆ ἡκείνη ἣ ἡφανισμένη ἐξηθήσεται ὡς κήπος τρυφῆς, καὶ αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι καὶ ἡφανισμέναι, καὶ κατεκαμμέναι, ὡχυραὶ ἐφύθησαν.

* καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅσα δὴ κατελειφθῶσιν κύκλῳ ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ὡκοδόμησα τὰς κατηρημένους, καὶ κατεφύτθυσα τὰς ἡφανισμένας, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐλάλησα καὶ ἐποίησα.

* τὰδε λέγει κύριος· ἐτι τοῦτο ζητήσωμαι τῶ οἴκῳ ἰσραὴλ ὅτι ποιῶσαι αὐτοῖς, πληθυνῶ αὐτοὺς ὡς πρὸ βατὰ ἀνθρώπων.

* ὡς πρὸ βατὰ ἄγρια, ὡς πρὸ βατὰ ἱερσαλὴμ ἐν ταῖς ἐσθλαῖς αὐτῆς, ὅπως ἐβόηται αἱ πόλεις ἔρημοι πλήρεις πρὸ βᾶτων ἀνθρώπων, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

λζ.

* Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ ἐξήγαγόν με ἐν πνύματι κυρίου, καὶ ἐθήκόν με ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, καὶ τοῦτο ἔω μεσὸν ὁσῶν ἀνθρώπων.

* καὶ ἐξήγαγόν με ἐπ' αὐτὰ κυκλόθεν κύκλῳ, καὶ ἰδὲ πολλὰ σφόδρα. ἐπὶ πρὸς ὧν τοῦ πεδίου ξηρὰ σφόδρα.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, υἱὲ ἀνθρώπου εἰ ζήσεται τὰ ὅσα ταῦτα, καὶ εἶπα, κύριε κύριε σὺ ἴσθης αὐτά.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, πρὸς φήτω ἐπὶ τὰ ὅσα ταῦτα, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τὰ ὅσα τὰ ξηρὰ ἀκίσσατε λόγον κυρίου.

* τὰδε λέγει κύριος· τοῖς ὁσίοις τούτοις, ἰδὲ ἐγὼ οἶσω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς.

* ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר
 וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחיותם
 וידעתם כי אני יהוה:
 * ונבאתי כאשר צויתי ויהי קול כהנבאי והנה
 רעש ותקרב עמורת עזם אל-עצמו:
 * וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה ויקרם
 עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם:
 * ויאמר אלי הנבא אל-הרוח הנבא בן-אדם
 ואמר אל-הרוח כה-אמר אדני יהוה מארבע
 רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו:
 * והנבא רמי כאשר צוני ותבוא בהם הרוח
 ויחיו ויעמדו על-רגליהם חיל גדול מאד מאד:
 * ויאמר אלי בן-אדם העצמות האלה כל-בית
 ישראל המה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואברה
 רגנותנו נגזרנו לנו: * לכן הנבא ואמר
 אליהם כה-אמר אדני יהוה הנה אני פתח את-
 קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי
 והבאתי אתכם אל-אדמת ישראל:
 * וידעתם כי אני יהוה בפתחי את-קברותיכם
 ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: * ונתתי
 רוחי בכם וחיותם והנחתי אתכם על-אדמתכם
 וידעתם כי אני יהוה דברתי ועשיתי נאם יהוה:
 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * ואתה בן-אדם קח-לך עץ אחד וכתב עליו
 ליהודה ולבני ישראל חברו ולקח עץ אחד וכתב
 עליו ליוסף עץ אפרים וכל-בית ישראל חברו:
 * וקרב אתם אחד אל-אחד לך לעץ אחד והיו
 לאחדים בידך:
 * וכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלוא-
 תגיד לנו מה-אלה לך:

* Et dabo super vos nervos, & succresce-
 re faciam super vos carnes, & superexten-
 dam in vobis cutem, & dabo vobis spiri-
 tum & viuetis, & scietis quia ego Dñs. * Et
 prophetaui sicut praeceperat mihi: factus
 est autem sonitus prophetante me, & ecce
 cōmotio. Et accesserūt ossa ad ossa, vnum-
 quodque ad iuncturam suam. * Et vidi, &
 ecce super ea nerui & carnes ascenderunt,
 & extenta est in eis cutis desuper, & spiri-
 tum non habebant. * Et dixit ad me, Vati-
 cinare ad spiritum, vaticinate fili homi-
 nis, & dices ad spiritum: Hæc dicit Domi-
 nus Deus, A quatuor ventis veni spiritus
 & insuffla super interfectos istos, & reui-
 uiscant. * Et prophetaui sicut praeceperat
 mihi. Et ingressus est in ea spiritus, & re-
 uixerunt, steteruntque super pedes suos
 exercitus grandis nimis valde.
 * Et dixit ad me, Fili hominis, ossa hæc
 vniuersa domus Israel est. ipsi dicūt, Arue-
 runt ossa nostra, & perijt spes nostra, &
 abscissi sumus.
 * Propterea vaticinare & dices ad eos,
 Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego aper-
 iam tumulos vestros, & educam vos de
 sepulchris vestris populus meus, & indu-
 cam vos in terram Israel. * Et scietis, quia
 ego Dominus cūm aperuero sepulchra ve-
 stra, & eduxero vos de tumulis vestris po-
 pule meus. * Et dederō spiritum meum
 in vobis, & vixeritis, & requiescere vos fa-
 ciam super humū vestram, & scietis, quia
 ego Dominus locutus sum & feci, ait Do-
 minus Deus. * Et factus est sermo Do-
 mini ad me, dicens: * Et tu fili hominis
 fume tibi lignum vnum, & scribe super
 illud, Iudæ & filiorum Israel socii eius. Et
 tolle lignum alterum & scribe super illud
 Ioseph lignum Ephraim, & cunctæ domus
 Israel, sociorumque eius. * Et adiunge illa
 vnum ad alterum tibi in lignum vnum, &
 erunt in vnionem in manu tua.
 * Cūm autem dixerint ad te filij popu-
 li tui loquētes, Nonne indicas nobis quid
 in his velis?

תרגום יונתן

* ואחז עליכון גידין ואסיק עליכון בשרא ואקרום עליכון משכא ואחז בכון רוחא ותדעון ארי אנא יי:
 * ואתנביתי כמא דאחפיקת והנה קל כאחנביתי ותא זיעא וקרבו גרמא גרמא לות חברה:
 * וקרב עליהון משכא מלעלא ורוחא לית בהון:
 * מארבע רוחא אתא רוחא ועלי בקטילא האליו ויחיו:
 * ונבא ליה בר אדם גרמא האליו כל בית ישראל אנן הא אנת אסרין ויבשו גרמא פסק סבורנא אברנא לנא:
 * כן אתנבא ותימר להון כדנן אמר יי אלהים תא אנא פתח ית קבריוכון ואסק יתכון מקבריוכון עמי ואעיל יתכון לארעא דישראל:
 * ותדעון ארי אנא יי בר אפתח ית קבריוכון ובר אסיק יתכון סגו קבריוכון עמי:
 * ואחז רוחי בכון ותחיו ואשרי יתכון על ארעכון ותדעון ארי אנא יי גזרת במימרי ואקים אמר יי:
 * והנה פתחם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
 * אחיהון וסב לוחא חדא וכתב עלותי ליוסף דתוה שבטא דאפרים וכל בית ישראל אחיהון:
 * ללוחא חד ויהון לחד בידך:
 * וכר גימרון לך בני עמך למימר תלא תחיו לנא סה אליו לך:
 * ותקרב יתהון חד לית חד לך:

** Et coniunges eas ad inuicem tibi in vir-
gam unam ut copules eas; & erunt in manu
tua. * Et erit quando dixerint ad te filij po-
puli tui, loquentes; Non indicabis nobis quid
sunt ista tibi?*

18 καὶ ἔσαμ' ὅταν εἴπωσι πρὸς σέ ὑῖοι τοῦ λαοῦ σου, λ
γοντες, ὅσα ἀπαγγελεῖς ἡμῖν τί ἐστιν ταῦτά σοι

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

“Et dabo super vos nervos, & crescere faciam super vos carnem, & superinducam super vos cutem, & dabo vobis spiritum, & viuetis; & scietis, quia ego Dominus. “Et prophetaui sicut præceptum fuit mihi: & facta est vox cum prophetalem; & ecce commotio: & accesserunt ossa ad suum quodque os. “Et vidi, & ecce super ea nerui, & caro succreuit, & superextensa est illis cutis desuper, & spiritus non erat in eis. “Et dixit ad me, Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, & dices spiritui, Hæc dicit Dñs Deus, A quatuor ventis veni spiritus, & ingredere in interfectos istos, & viuant. “Et prophetaui sicut præcepit mihi, & ingressus est spiritus in eos, & vixerunt, & steterunt super pedes suos, exercitus magnus nimis valde. “Et dixit ad me, Fili hominis, ossa hæc omnis domus Israel sunt: ecce ipsi dicunt, Aruerunt ossa nostra, succisa est spes nostra, & perijimus. “Propterea vaticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego aperiam sepulchra vestra, & ascendere vos faciam de sepulchris vestris popule mi, & inducam vos in terram Israel. “Et scietis, quia ego Dñs cum aperuero sepulchra vestra, & ascendere vos fecero de medio sepulchrorum vestrorum, popule mi. “Et dabo spiritum meum in vobis & viuetis, & habitare vos faciam super terram vestram: & scietis, quia ego Dominus decreui in verbo meo, & firmabo illud, ait Dominus. “Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: “Et tu fili hominis tolle tibi tabulam vnam & scribe super eam tribui Iuda, & filijs Israel fratribus eorum; & tolle tabulam alteram, & scribe super illam Ioseph, qui est tribus Ephraim, & cunctæ domui Israel fratribus eius. “Et applicabis eas vnam ad alteram tibi in tabulam vnam; & erunt in vnam in manu tua. “Et cum dixerint tibi filij populi tui, dicendo: Nonne indicabis nobis quid sunt ista tibi?

19 * דבר אלהים כה אמר אדני יהוה הנה אני לקח
את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל
חברו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם
לעץ אחד והיו אחד בידים * והיו העצים אשר
20 תכתב עליהם בידך לעיניהם * ודבר אליהם
כה אמר אדני יהוה הנה אני לקח את בני ישראל
מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אותם מסביב
21 והבאתי אותם אל אדמתם * ועשיתי
אתם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד
יהיה לכלם למלך ולא יהיה עוד לשני גוים
ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד *
22 * ולא יטמאו עוד בגלוליהם ובשקוציהם ובכל
פשעיהם וחושעתי אתם מכל מושבתיהם אשר
חטאו בהם וטהרתי אותם והיו לי לעם ואני
23 יהיה להם לאלהים * ועבדי דוד מלך
עליהם ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו
24 וחקתי ישמרו ועשו אותם * וישבו על
הארץ אשר נתתי לעבדי לעקב אשר ישבו בה
אבותיכם וישבו עליה חמה ובניהם ובני בניהם
עד עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם *
25 * וכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם
ונתתים והרבייתם אותם ונתתם את מקדשי בתוכם
לעולם * והיה משכני עליהם והייתי להם
26 לאלהים וחמה יהיו לי לעם * וידעו הגוים
כי אני יהוה מקדש את ישראל בהיור מקדשי
בתוכם לעולם *

לח

1 * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
2 * בן אדם שים פניך אל גוג ארץ המגוג נשיא
ראש משך ותוכל והנבא עליו:

תרגום יונתן

19 * ואתנבי להון כדנן אמר יי אלהים הוא אגא מקרב ית שבטא דיוסף די הוא שבטא דאפרים ושבטי ישראל אחיהון ואחבר יהוה
עליו ית שבטא דיהודה ואעברנון ללוחא חר ויהון חר קרמי:
20 * ויהון לוחא דתכתב עליהון בידך לעיניהון:
21 * ואתנבי להון כדנן אמר יי אלהים הוא אגא מקרב ית בני ישראל מבני עממא דאחגליו לחמן ואכנש יהוהון מסחור סחור ואעיל
יהוהון לארעהון:
22 * ואעבר יהוהון לעמא חר בארעא בסור קדשא דישראל ומלכא חר יהי לכהון למהון מלכא ולא יהון עוד לחרין
עממין ולא יתפלגון עוד לחרתיין מלכון עוד:
23 * ולא יסתאבון עוד בשעוניהון ובשקוציהון ובכל מרדיהון ואפרק יהוהון מכל מותבניהון
דחבו קרמי בהון ואדכי יהוהון ויהון קרמי לעם ואגא אחיו להון לאלה:
24 * ועבדי דוד מלכא עליהון ופרנס חר יהי לכהון ובדיני
יהון וקמי ישרון ויעברון יהוהון:
25 * ויתבון על ארעא דיתבון דיתבון בה אכתבון ויתבון עלה אגון ובניהון ובני
בניהון עד עמא ודוד עבדי מלכא להון לעמא:
26 * ואגור להון קים שלם קים עלם יתי עמחון ואכרעון ואסגי יהוהון ואחז ית
מקדשי בניהון לעלם:
27 * ואשרי שכינתי בניהון ואחיו להון לאלה ואגון יהון קרמי לעם:
28 * וידעון עממא ארי אגא יי מקדש ית ישראל במחוי מקדשי בניהון לעלם:

לח

1 * ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
2 * בר אדם קבל נבואה על גוג ארע מגוג רב ריש משך ותוכל ואתנבי עליו:

19 * Loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego assumam lignum Ioseph quod est in manu Ephraim & tribus Israel quæ sunt ei adiunctæ, & dabo eas pariter cum ligno Iuda, & faciam eas in lignum vnum, & erunt vnum in manu eius.
20 * Erunt autem ligna super quæ scripseris in manu tua in oculis eorum. * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum suam.
21 * Et faciam eos in gentem vnam in terra in montibus Israel. Et rex vnus erit omnibus imperans, & non erunt vltra duæ gētes, nec diuidetur amplius in duo regna.
22 * Neque polluentur vltra in idolis suis & abominationibus suis, & cunctis iniquitatibus suis: & saluos eos faciam de vniuersis sedibus suis in quibus peccauerunt, & emundabo eos: & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus. * Et seruus meus Dauid rex super eos, & pastor vnus erit omnium eorum. In iudicijs meis ambulant, & mandata mea custodient & facient ea.
23 * Et habitabunt super terram quam dedi seruo meo Iacob in qua habitauerunt patres vestri, & habitabunt super eam ipsi & filij eorum, & filij filiorum eorum, vsque in sempiternum, & Dauid seruus meus princeps eorum in perpetuum. * Et percutiam illis foedus pacis, pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos & multiplicabo, & dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. * Et erit tabernaculum meum in eis: & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus. * Et scient gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam contra Gog & terram Magog principem capitum Mosoch & Thubal, & vaticinare de eo.

* Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, 19
Ecce ego assumam tribum Joseph quæ per manum Ephraim, & tribus Israel adiacentes ad eum, & dabo eos super tribum Juda, & erunt in virgam unam, & erunt una in manu Juda.

* Et erunt virgæ in quibus tu scripsisti in eis 20
in manu tua coram eis.

* Et dices eis, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce 21
ego assumo omnem domum Israel de medio gentium ad quas ingressi sunt illuc, & congregabo eos ab omnibus qui in circuitu eorum, & inducam eos in terram Israel.

* Et dabo eos in gentem in terra mea in montibus Israel, & princeps unus erit omnium istorum in regem, & non erunt ultra in duas gentes, neque diuidentur ultra in duo regna.

* Ut non polluantur ultra in idolis suis, & in offendiculis suis, & in omnibus impietatibus suis, & eruam eos ab omnibus iniquitatibus eorum quibus peccauerunt in eis: & mundabo eos, & erunt mihi in populum, & ego ero illis in Deum.

* Et seruus meus Dauid princeps in medio eorum, & erit pastor unus omnium istorum, quia in præceptis meis ambulabunt, & iudicia mea custodient, & facient ea.

* Et habitabunt in terra sua quam dedi seruo meo Jacob, ubi habitauerunt illic patres eorum, & habitabunt in ea, ipsi & filij eorum, & filij filiorum eorum usque in sempiternum, & Dauid seruus meus princeps eorum in sempiternum.

* Et disponam eis testamentum pacis; testamentum sempiternum erit cum eis: & dabo eos & multiplicabo eos, & ponam sancta mea in medio eorum in perpetuum.

* Et erit tabernaculum meum in eis, & ero eis Deus, & ipsi meus erunt populus.

* Et scient gentes, quia ego sum Dominus qui sanctifico eos, cum fuerint sancta mea in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

* Fili hominis firma faciem tuam contra Gog & terram Magog, principem capitis Mesoch & Thubal, & vaticinare super eum.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τὰδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδὲ ἐγὼ λήψομαι τὴν φυλὴν ἰσραὴλ διὰ χειρὸς ἐφραίμ, & τὰς φυλὰς ἰσραὴλ τὰς περικειμένας πρὸς αὐτόν, & δώσω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν φυλὴν ἰούδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον μίαν καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἰούδα.

* καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι ἐφ' αἷς σὺ ἔγραψας ἐπ' αὐταῖς ἐν τῇ χειρὶ σου ἐνώπιον αὐτῶν.

* καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τὰδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδὲ ἐγὼ λαμβανὼν πάντα οἶκον ἰσραὴλ ἐκ μέσου τῶν ἐθνῶν ὧν ἐσπάρησθε ἐκεῖ, καὶ συναξάω αὐτοὺς ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλω αὐτῶν, & εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ.

* καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἕνα ἔθνος ἐν τῇ γῇ μου ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰσραὴλ, καὶ ἀρχὼν εἷς ἔσται πάντων τούτων εἰς βασιλέα, καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἔτι εἰς δύο ἔθνη, καὶ ἡ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκ ἔτι εἰς δύο βασιλείας.

* ἵνα μὴ μιαινῶνται ἔτι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πεσοκόμασιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ἀσεβείαις αὐτῶν καὶ ῥύθμαι αὐτοὺς ἀπὸ πάντων τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν ὧν ἡμαρτοσθὴν ἐν αὐταῖς, & καθαρῶς αὐτοὺς, καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσμαι αὐτοῖς εἰς θεόν.

* καὶ ὁ δοῦλός μου δαυὶδ ἀρχὼν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἔσται ποιμὴν εἰς πάντων τούτων, ὅτι ἐν τοῖς πεσοκόμασιν μου πορεύσονται, & τὰ κρίματά μου φυλάσσονται καὶ ποιήσουσιν αὐτά.

* καὶ κατεκλήθουσιν ἐπὶ τῇ γῆς αὐτῶν ἡς ἐδώκα τὴν δαλὼν μου ἰακώβ, καὶ κατόκησαν ἐκεῖ πατέρες αὐτῶν, καὶ κατεκλήθουσιν ἐπ' αὐτῆς αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕως ἑαῖωνος, καὶ δαυὶδ ὁ δοῦλός μου ἀρχὼν αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

* καὶ διαθήσεται αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, διαθήκη αἰώνιος ἔσται μετ' αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοὺς, καὶ πληθυνῶ αὐτούς, καὶ θήσεται τὰ ἅγια μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

* καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔσμαι αὐτοῖς θεός, καὶ αὐτοὶ με ἐν λαός.

* καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς ἐν τῇ εἰναιλα ἁγία μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. λή.

* Καὶ ἐρχέσθαι λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· ὅτι ἀνθρώπος πρὸς ἐξέξωσιν τὸν πρὸς ὅσον σου ἐπὶ τὴν γῆν Ἰσραὴλ ἀρχὸν ἰακώβ ῥῶς μοσὸχ, καὶ θεβαλ, καὶ περὶ τούτων ἐπ' αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et prophetabis eis: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego applicabo tribum Joseph, quæ est tribus Ephraim & tribus Israel fratres eorum; & coniungam cum eis tribum Iuda: & faciam eos in tabulam unam, & erunt unum coram me. 20 Erunt autem tabulæ super quas scripseris in manu tua in oculis eorum.

21 Et prophetabis eis: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego applicabo filios Israel de medio populorum ad quos transmigraverunt; & congregabo eos vndique, & introducam eos in terram eorum. 22 Et faciam eos in populum unum in terra in monte sancto Israel, & rex unus erit omnibus, ut sit rex: & non erunt ultra duo populi, nec diuidentur amplius in duo regna.

23 Nec polluentur amplius idolis suis, & abominationibus suis, & omnibus præuaticationibus suis. Et redimam eos de omnibus habitationibus suis in quibus me offenderunt; & emundabo eos, & erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum.

24 Et seruus meus Dauid erit rex super eos; & gubernator unus erit omnium eorum: & in iudicijs meis ambulabunt, & mandata mea custodient & facient ea. 25 Et habitabunt in terra quam dedi seruo meo Iacob, in qua habitauerunt patres vestri, & habitabunt in ea ipsi & filij eorum & filij filiorum eorum usque in æternum; & Dauid seruus meus rex eorum in sempiternum.

26 Et feriam cum eis fœdus pacis. pactum perpetuum erit cum eis: & benedicam eis, & multiplicabo eos: & dabo sanctuarium meum in medio eorum in æternum. 27 Et habitare faciam maiestatem meam inter eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt coram me in populum.

28 Et scient populi quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctuarium meum inter eos in æternum.

CAP. XXXVIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 29 Fili hominis accipe prophetiam super Gog terram Magog, summum principem Mesech & Thubal, & prophetabis de eo.

* ואמרתי כה אמר אדני יהוה הנני אליך גוג
 נשיא ראש משך ותובל :
 * ושובבתי ונתתי חכים בלחיך והוצאתי אותך
 ואת כל חילך סוסים ופרשים לבשי מכלול
 כלם קהל רב צנה ומגן תפשי חרבות כלם :
 * פרס כוש ופוט אתם כלם מגן וכוכע :
 * גמר וכל אנפיה בית תוגרמור ירכתי צפון
 וארץ כל אנפיו עמים רבים אתך :
 * הכן והכן לך אתה וכל קהלך הנקהלים
 עליך והיית להם למשמר :
 * מימים רבים תפקד באחרית השנים תבוא
 אל ארץ משובבת מחרב מקבצת מעמים רבים
 על הרי ישראל אשר היו לחרבה רומיד והיא
 מעמים הוצארו וישבו לבטח כלם :
 * ועלית כשואה תבוא כענן לכסות הארץ
 תהיה אתה וכל אנפיה ועמים רבים אותך :
 * כה אמר אדני יהוה והיה ביום ההוא יעלו
 דברים על לבך וחשבת מחשבת רעה :
 * ואמרתי אעלה על ארץ פרזור אבוא
 השקטים ישבי לבטח כלם ישבים באין חומה
 ובריח ודלתים אין להם :
 * לשלל שלל ולבז בז להשיב ירך על חרבות
 נושבות ואל עם מאסף מנוים עשה מקנה וקנין
 ישבי על טבור הארץ : * שבא ודרן וסחרי
 רדשיש וכל כפיריה יאמרו לך הלשלל שלל
 אתה בא הלבז בז הקהלת קהלך לשאת כסף וזהב
 לקחת מקנה וקנין לשלל שלל גדול :
 * לכן הנבא בן אדם ואמרת לגוג כה אמר
 אדני יהוה הלא ביום ההוא בשבת עמי ישראל
 לבטח תדע :

* Et dices: Hæc dicit Dominus Deus,
 Ecce ego ad te Gog principem capitis Mo-
 4 foch & Thubal. * Et circumagam te, &
 ponam frænum in maxillis tuis, & educa-
 te & omnem exercitum tuum, equos & equi-
 tes vestitos loriceis uniuersos; multitudinem
 magnam, hastam & clypeum arripientium
 5 & gladium. * Persæ, Æthiopes, & Libyes
 cum eis; omnes scutati & galeati. * Gomer
 B & uniuersa agmina eius, domus Thogor-
 ma, latera Aquilonis, & totum robur eius,
 7 populique multi tecum. * Præpara & in-
 strue te, & omnem multitudinem tuam,
 quæ coaceruata est ad te, & esto eis in præ-
 ceptum. * Post dies multos visitaberis. in
 nouissimo annorum venies ad terram quæ
 reuerfa est à gladio, & cōgregata est de po-
 8 pulis multis ad montes Israel, qui fuerunt
 deserti iugiter. hæc de populis educta est,
 & habitabunt in ea confidenter uniuersi.
 9 * Ascendens autem quasi tempestas ve-
 nies; & quasi nubes, vt operias terram, tu,
 C & omnia agmina tua, & populi multi te-
 cum. * Hæc dicit Dominus Deus: In die
 illa ascendent sermones super cor tuum, &
 11 cogitabis cogitationem pessimam; * Et
 dices: Ascendam ad terram absque muro,
 veniam ad quiescentes habitantesque se-
 12 curè. hi omnes habitant sine muro, vestes
 & portæ non sunt eis. * Vt diripias spo-
 lia, & inuadas prædam, vt inferas manum
 tuam super eos, qui deserti fuerant, & po-
 13 stea restituti, & super populum qui est cō-
 gregatus ex gentibus, qui possidere cœpit
 & esse habitator vmbilici terræ. * Saba &
 D Dedan & negociatores Tharsis, & omnes
 leones eius dicent tibi: Nunquid ad su-
 menda spolia tu venis? Ecce ad diripien-
 dam prædam congregasti multitudinem
 tuam, vt tollas argentum & aurum, & au-
 14 feras supellectilem atque substantiam, &
 diripias manubias infinitas.
 * Propterea vaticinare fili hominis, &
 E dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus,
 Nunquid non in die illo cum habitauerit
 populus meus Israel confidenter scies.

תרגום יונתן

* ותימר כדנן אמר יי אלהים הלא אנא שלח רגזי עלך גוג רב ריש משך ותובל :
 כל משריתך סוסין ופרשין לבשי גמר כלהון משרין סגיאין די מוניין בעגילין ותרמיסין אחרי סיפין כלהון :
 עמהון כלהון מוניין בעגילין וקולסין : * גמר וכל משריתך מדינת גרממא סיפין צפונא וית כל משריתך עממין סגיאין ועמך :
 * אודרו ואתקן לך את וכל משריתך דאתקנשו עמך ויתו להון למטרא : * מיומין סגיאין חמני משריתך בסוף שניא חתך על ארעא
 דתבועמה מקטולי חרבא דאתקנשו מעממין סגיאין על טורי ארעא דישראל דהון לחרבא דירא ואגון מביני עממין אחגליו ויתבו לרחצן
 כלהון : * ותסק כאתרגושא חיתי בעננא דסלק וחפית ארעא חיתי את וכל משריתך ועממין סגיאין ועמך :
 * כדנן אמר יי אלהים ויהא בעדנא תהיא יסקון הרהורין על לבך ותחשב מחשבן בישן : * ותימר אסק על ארעא דיתכא
 בקרני פצחיא אתך על עמא דשקטין ושרן לרחצן כלהון יתבין בלא שורא ועברין ודשין לית להון : * למכו בנא ולמערי עדנא לכנשא
 משריתך על חרבא דאתחבא ועל עמא דאתקנשו מביני עממין דאצלחו בנכסין וקנינין יתבין על חקפא דארעא :
 * שבא ודרן ותגרי ונא וכל מלכהא וימרו לך הלמכו בנא את אחתי תלמערי עדנא כנשתא משריתך למסב כסף ודחב למשבי נכסין
 וקנינין למערי עדני סגי : * ככן אתנבי בר אדם ותימר לגוג כדנן אמר יי אלהים הלא בעדנא תהיא בר יתבון עמי ישראל לרחצן
 חרע פרענה גבורתי :

* Et dic, Hæc dicit Dominus, Ecce ego su-
per te principem capitis Mosoch & Thubal.
* Et circumducam te, & ponam frenum in
maxillas tuas, & congregabo te, & omnem
exercitum tuum, equos & equites vestitos lo-
ricis uniuersos, congregatio multa, pelta &
galea, & gladij.
* Persæ & Ethiopes, & Libyes omnes ga-
leis & peltis.

* Gomer & omnes qui circa eum, domus
Thogarma ab extremo Aquilonis, & omnes qui
circa eum & gentes multe tecum.

* Preparare, præpara te, tu & omnis con-
gregatio tua qui congregati sunt tecum, & eris
mihi in custodiam.

* A diebus pluribus præparabitur, & in no-
uissimo annorum ueniet in terram quæ auersa
est à gladio congregatorum, à gentibus multis
ad terram Israël quæ facta est deserta omnino,
& sic ex gentibus egressa est, & habitant in
pace uniuersi.

* Et ascendes quasi pluuia, & uenies quasi
nubes ut operias terram; & eris tu & omnes
qui circa te & gentes multe tecum.

* Hæc dicit Dominus Dominus, Et erit in
die illa, ascendet uerba in cor tuum, & cogita-
bis cogitationes malas.

* Et dices, Ascendam ad terram abiectam,
ueniam ad quiescentes in quiete, & habitan-
tes in pace omnes habitantes terram in qua non
est murus neque uerbes, & portæ non sunt eis:

* Ad prædandum prædam, & spolianda
spolia, ut conuertam manum meam in terram
desertam, quæ habitata est à gentibus multis
quæ fecerunt possessiones, & habitantibus su-
per umbilicum terræ. * Saba & Dedan, &
mercatores Carthaginenses, & omnes uilla-
eorum dicent tibi, In prædam ad prædandum tu
uenis, & ad spoliandum spolia congregasti con-
gregationem tuam, ut tollas argentum & au-
rum, ut auferas possessionem, ut spolies spolia ma-
gna. * Propterea propheta fili hominis dic Gog,
Hæc dicit Dñs Deus, Nonne in die illa cum ha-
bitauerit populus meus Israël in pace cõsurges.

3 * καὶ εἶπον, τάδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ἀρ-
χόντα ῥῶς μοσὸχ, καὶ θουβάλ.

4 * καὶ περιάξω σε, & θήσω χαλινὸν εἰς τὸν σαγόναν
σου, & συνάξω σε, & πᾶσαν τὴν δυνάμιν σου, ἵπποις καὶ
ἵπποις ἐνδεδυμένοις θώρακας πύργους, συναγωγὴ πολ-
λή, πέλται, καὶ περικεφαλαῖαι, & μάχαιραι.

5 * πέρσαι καὶ αἰθίοπες καὶ λίβυες πύργους περικεφα-
λαίας, & πέλται. * γόμερ καὶ πύργους & περιούτιον,
οἶκος τοῦ θωγαρμά ἀπ' ἐξάτου τοῦ βορρᾶ, καὶ πύργους
& περιούτιον, καὶ ἐθνη πολλὰ μετ' ἐμοῦ.

7 * ἐτίμασθ' ἡμεῖς, ἐτίμασθ' ὅτι σὺ ἐπ' αἵματι ἡ συνά-
γωγὴ σου & συνηγμένοι μετ' ἐμοῦ, καὶ ἔσθ' μοι εἰς περὶ-
λάκην. * ἀφ' ἡμερῶν πλείονων ἐτίμασθ' ἡμεῖς καὶ ἐπ'
ἐξάτου ἐπὶ τὸν ἐλδὶ (εἰ) εἰς τὴν γλῶττιν ἀπετραμμένοι
ἀπὸ μαχαίρας συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τὴν
γλῶττιν ἰσραὴλ ἡ ἐγγρήθη ἔρημος διόλου, καὶ ἔτιως ἔξ ἐθνῶν
ἐξεληλύθεν καὶ κατεκοῦσιν ἐπ' εἰρήνης ἅπαντες.

9 * καὶ ἀναθήσῃ ὡς νεότης καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη καὶ κατα-
λύψαι γλῶττιν, & ἔσθ' σὺ ἐπ' αἵματι & περὶ σὲ, & ἐθνη πολ-
λά μετ' ἐμοῦ.

10 * τάδε λέγει κύριος κύριος, καὶ ἔσθ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀναθήσῃ ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, καὶ λογί-
σῃς λογισμὸς πονήρας.

11 * καὶ ἐρεῖς, ἀναθήσεται ἐπὶ γλῶττιν ἀπετραμμένοι, ἥξω
ἐπὶ ἡσυχάζοντας ἐν ἡσυχίᾳ, & οἰκονύτας ἐπ' εἰρήνης πό-
τας κατεκοῦντας γλῶττιν ἐν ἡ' ἐχ' ὑπάρχει τείχος & ὁμοχ-
λοί, & θύραι οὐκ εἰσὶν αὐτοῖς.

12 * θεωρομεύσαι θεωρομὲν καὶ σκυλευσαι σκῦλα, τοῦ
ἐπιστρέφαι χεῖρά μου εἰς γλῶττιν ἐρημωμένοι, ἡ κατεκί-
σθη ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν πεποικηκῶτων κτήσεις, & οἰκουμένων
ἐπὶ τὴν ἰμφολὸν τ' γῆς.

13 * σαβὰ & δαιδὰν, & ἐμπόροι καρχηδόνιοι, καὶ πᾶσαι
αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐργασίαι, εἰς θεωρομὲν & θεωρομεύ-
σαι σὺ ἔρχη, & σκυλευσαι σκῦλα σιμὴ γὰρ σιμὴ συναγω-
γῶν σου λαβεῖν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἀπενέγκας κτή-
σιν & σκυλευσαι σκῦλα μεγάλα.

14 * διὰ τοῦτο θεωρήσονται ὑφ' ἀνθρώπων, εἶπον τῷ γόγ,
τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, οὐκ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ κα-
τεκιδῆναι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐπ' εἰρήνης ἐγερθήσῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto iram meam super te Gog summe princeps Mefech & Thubal. 4 Et persua-
debo tibi, & ponam circulos in maxillas tuas, & educam te & omnem exercitum tuum, equos & equites indutos ominoda veste uniuersos, exercitus multos clypeis armatos & scutis: tenentes gladios uniuersi erunt. 5 Persæ, Aethiopes & Libyes cum eis, uniuersi armati clypeis & galeis.

6 Gomer & omnis exercitus eius; prouincia Germaniæ, fines Aquilonis, & omnis exercitus eorum; multi populi qui tecum sunt. 7 Accingere & præpara te, & omnes copias tuas, quæ congregatæ sunt tecum; & eris eis in custodiam.

8 A diebus multis constitues exercitum tuum: in fine annorum ibis ad terram, cuius populus reuersus est ab occidentibus gladio, qui congregati sunt de populis multis ad montes Israel, qui fuerant expositi vastationi iugiter: & ipsi de medio populorum migrauerunt, & habitauerunt confidenter uniuersi.

9 Et ascendes quasi tempestas: uenies quasi nubes quæ ascendit & operit terram; sic eris tu & omnis exercitus tuus, & populi multi qui tecum sunt. 10 Hæc dicit Dominus Deus: Et erit in tempore illo, ascendent cogitationes super cor tuum, & cogitabis cogitationes malas; 11 Et dices: Ascendam ad terram quæ habitatur urbibus absque muris; ibo ad populum quiescentem & habitantem confidenter: uniuersi hi habitant absque muro, & uerbes & portæ non sunt eis: 12 Ut depræderis prædam & auferas spoliū, & congreges exercitum tuum super desertam, quæ habitata sunt; & super populum, qui congregati sunt de medio popu-
lorum; prosperati sunt enim in diuitijs & possessionibus habitantes in fortitudine terræ.

13 Saba & Dedan, & negotiatores maris, 14 Propterea uaticinare fili hominis, & dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Nonne in tempore illo cum habitauerit populus meus Israel confidenter, scies ultionem potentia mea?

* וּבָאת מִמְּקוֹמְךָ מִיִּרְכַּתִּי צִפּוֹן אֶתָּה וְעַמִּים
 רַבִּים אֶתְּךָ רַכְבִּי סוּסִים כָּלֶם קָהָל גָּדוֹל וְחֵיל רַב:
 * וְעָלִיתָ עַל-עַמֵּי יִשְׂרָאֵל כְּעֶנֶן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ
 בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים תִּהְיֶה וְהִבִּיאוּתִיךָ עַל-אֶרֶצִי לְמַעַן
 דַּעַת הַגּוֹיִם אֹתִי בְּהַקְדָּשִׁי בְּךָ לְעֵינֵיהֶם גּוֹ:
 * כֹּה-אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הֵאֱתָה הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
 בְּיָמִים קְדָמוֹנִים בְּיַד עַבְדִּי נְבִיאִי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְאִים
 בְּיָמִים הָהֵם שְׁנִים לְהִבְיֹא אֶתְּךָ עָלֵיהֶם:
 * וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גּוֹג עַל-אֶדְמַת
 יִשְׂרָאֵל נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה תַּעֲלֶה חֲמָתִי בָּאֲפִי:
 * וּבִקְנָאתִי בְּאֵשׁ-עֲבָרְתִּי דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא בְּיוֹם
 הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל:
 * וְרַעַשׁוּ מִפְּנֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיֵּי הַיָּם
 הַשָּׂדֶה וְכָל-הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל-הָאֲדָמָה וְכָל-
 הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנִחְרְסוּ הַהָרִים
 וְנִפְּלוּ הַמְּדִרְגּוֹת וְכָל-חֹמְרָהּ לָאָרֶץ תִּפּוֹל:
 * וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל-הָרִי חֲרֹב נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה
 חֲרֹב אִישׁ בְּאַחֵיו תִּהְיֶה:
 * וְנִשְׁפָּטְתִּי אֹתוֹ בְּדִבְרֵי וּבְדָם וּבְשֵׁם שׁוֹטֵף וְאֲבִנִי
 אֶלְנִבִּישׁ אֵשׁ וּגְפָרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל-אַגְפָּיו וְעַל-
 עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אֹתוֹ:
 * וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדְּשֵׁתִי וְנִודַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם
 רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה:
 לט

* וְאֶתָּה בֶן-אָדָם הִנֵּבֵא עַל-גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה
 אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נָשִׂיא רָאשׁ מִשָּׁד
 וְתָבֵל:
 * וְשִׁבַּרְתִּיךָ וְשִׁשְׁאֲתִיךָ וְהִעֲלִיתִיךָ
 מִיִּרְכַּתִּי צִפּוֹן וְהִבִּיאוּתִיךָ עַל-הָרִי יִשְׂרָאֵל:
 * וְהִבִּיתִי קֶשֶׁתְךָ מִיַּד שְׂמָאלְךָ וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ
 זֶפֶקֶל:
 לט

תרגום יונתן

* וְהִתְקַדְּשֵׁתִי מִסִּפֵּי צִפּוֹנָא אֶתְּךָ וְעַמִּים רַבִּים מִמְּקוֹמְךָ מִיִּרְכַּתִּי צִפּוֹן אֶתָּה וְעַמִּים
 רַבִּים אֶתְּךָ רַכְבִּי סוּסִים כָּלֶם קָהָל גָּדוֹל וְחֵיל רַב:
 * וְעָלִיתָ עַל-עַמֵּי יִשְׂרָאֵל כְּעֶנֶן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ
 בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים תִּהְיֶה וְהִבִּיאוּתִיךָ עַל-אֶרֶצִי לְמַעַן
 דַּעַת הַגּוֹיִם אֹתִי בְּהַקְדָּשִׁי בְּךָ לְעֵינֵיהֶם גּוֹ:
 * כֹּה-אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הֵאֱתָה הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
 בְּיָמִים קְדָמוֹנִים בְּיַד עַבְדִּי נְבִיאִי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְאִים
 בְּיָמִים הָהֵם שְׁנִים לְהִבְיֹא אֶתְּךָ עָלֵיהֶם:
 * וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גּוֹג עַל-אֶדְמַת
 יִשְׂרָאֵל נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה תַּעֲלֶה חֲמָתִי בָּאֲפִי:
 * וּבִקְנָאתִי בְּאֵשׁ-עֲבָרְתִּי דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא בְּיוֹם
 הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל:
 * וְרַעַשׁוּ מִפְּנֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיֵּי הַיָּם
 הַשָּׂדֶה וְכָל-הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל-הָאֲדָמָה וְכָל-
 הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנִחְרְסוּ הַהָרִים
 וְנִפְּלוּ הַמְּדִרְגּוֹת וְכָל-חֹמְרָהּ לָאָרֶץ תִּפּוֹל:
 * וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל-הָרִי חֲרֹב נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה
 חֲרֹב אִישׁ בְּאַחֵיו תִּהְיֶה:
 * וְנִשְׁפָּטְתִּי אֹתוֹ בְּדִבְרֵי וּבְדָם וּבְשֵׁם שׁוֹטֵף וְאֲבִנִי
 אֶלְנִבִּישׁ אֵשׁ וּגְפָרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל-אַגְפָּיו וְעַל-
 עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אֹתוֹ:
 * וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדְּשֵׁתִי וְנִודַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם
 רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה:
 לט

* וְאֶתָּה בֶן-אָדָם הִנֵּבֵא עַל-גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה
 אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נָשִׂיא רָאשׁ מִשָּׁד
 וְתָבֵל:
 * וְשִׁבַּרְתִּיךָ וְשִׁשְׁאֲתִיךָ וְהִעֲלִיתִיךָ
 מִיִּרְכַּתִּי צִפּוֹן וְהִבִּיאוּתִיךָ עַל-הָרִי יִשְׂרָאֵל:
 * וְהִבִּיתִי קֶשֶׁתְךָ מִיַּד שְׂמָאלְךָ וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ
 זֶפֶקֶל:
 לט

* Et venies de loco tuo à lateribus Aquilonis, tu & populi multi tecum, ascensores equorum vniuersi, cœtus magnus & exercitus vehemens. * Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, vt operias terram. in nouissimis diebus eris, & adducā te super terrā meam, vt sciant gentes me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, * Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis, in manu seruorum meorum prophetarum Israel, qui prophetauerunt in diebus illorum temporum, vt adducerem te super eos. * Et erit in die illa, in die aduentus Gog, super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo, * Et in zelo meo: in igne iræ meæ locutus sum, quia in dia illa erit commotio magna super terram Israel. * Et commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cæli, & bestiae agri, & omne reptile quod mouetur super humum, cunctiq; homines qui sunt super faciem terre, & subuertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus corruet in terram. * Et conuocabo aduersus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dñs Deus. gladius vniuscuiusque in fratrem suum dirigitur. * Et iudicabo eum peste & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immensis: ignem & sulphur pluam super eum & super exercitum eius, & super populos multos qui sunt cum eo. * Et magnificabor & sanctificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

* TV autē fili hominis, vaticinare aduersum Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, ecce ego super te Gog principē capitis Mosoch & Thubal. * Et circumagam te & educam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis, & adducam te super montes Israel. * Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deiciam.

Int
 * Et
 nis,
 omnes,
 * Et
 si nube
 erit,
 sciant o
 ego in t
 * H
 de quo
 num se
 prophet
 duceret
 * E
 super t
 ascende
 * Et
 profet
 Israel.
 * E
 ris,
 niarep
 super
 cadent
 * E
 dicit
 suum
 * E
 pluui
 & su
 qui cu
 * E
 rificat
 gentiu

ET
 di
 ad te
 *
 dere
 cam
 *
 stra,
 ra,
 *

lus mu
 super
 Gog
 pheta
 tempo
 uelata
 rael.
 omne
 suum
 per cu
 mean
 E
 P
 mont

* Et venies de loco tuo ab extremo Aquilonis, & gentes multæ tecum, ascensores equorum omnes, congregatio magna & exercitus multus.

* Et ascendes super populum meum Israel quæ si nubes ut operias terram, in extremo dierum erit, & adducam te super terram meam, ut sciant omnes gentes me cum sanctificatus fuero ego in te in conspectu eorum.

* Hæc dicit Dominus Dominus, O Gog, tu es de quo locutus sum ante dies priores per manum servorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illis, & annis ut adducerem te super eos.

* Et erit in die illa in die qua venerit Gog super terram Israel, dicit Dominus Dominus, ascendet furor meus,

* Et zelus meus: in igne ira mea locutus sum, profectio in die illa erit motio magna in terra Israel.

* Et commovebuntur à facie mea pisces maris, & volucres celi, & bestia campi, & omnia reptilia quæ in terra, & omnes homines qui super faciem terræ, & scindentur montes, & cadent valles, et omnis murus in terrâ corruet.

* Et vocabo contra eum omnem timorem, dicit Dominus: gladius hominis in fratrem suum erit.

* Et iudicabo eum morte & sanguine, & pluvia inundate, & lapidibus gradinis: et igne, & sulphur pluam super eum, & super omnes qui cum eo, & super gentes multas cum eo.

* Et magnificabor, & sanctificabor, & glorificabor, & notus ero in conspectu multarum gentium, & scient, quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

ET tu fili hominis vaticinare super Gog, & dic, Hæc dicit Dominus Dominus, Ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch & Thubal.

* Et congregabo te & deducam te, & ascendere faciam te à novissimis Aquilonis, & educam super montes Israel.

* Et perdam arcum tuum de manu tua sinistra, & sagittationes tuas de manu tua dextera, & deiciam te

15 * ὅς ἦς ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀπ' ἐξάρχου τῆς βορέας. ὅς ἐστιν πολλὰ μὲν ὁ δὴ βάται ἰσχυρῶν πρὸς σωμαγωγὴν μεγάλην, καὶ δυνάμεις πολλὰ.

16 * καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ὡς νεφέλῃ καλύψαι γῆν ἐπ' ἐξάρχου τῶν ἡμερῶν ἐξαί, καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὴν γῆν μου ἵνα γνῶσιν πρὸς τὰ ἐξ ἐν ἐμὲ ἐν τῇ ἀγαθῇ αἰμῇ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

17 * τὰδε λέγει κύριος κύριος ὁ γὰρ, σὺ εἶ περὶ ἐλάλησας περὶ ἡμερῶν τῶν ἐμῶν διὰ χειρὸς τῶν δούλων μου περὶ τῶν ἡμερῶν οἱ περὶ τῶν δούλων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἔτεσιν τῶν ἀναβῆναι σε ἐπ' αὐτὰς.

18 * καὶ ἐξαί ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ἡμέρᾳ ἣ δὴ ἔλθῃ τὰ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν Ἰσραὴλ, λέγει κύριος κύριος, ἀναβήσεται ὁ θυμὸς μου.

19 * ὅς ἦς ἐν ἐμὲ ἐν περὶ τῆς ἐργῆς με ἐλάλησας. ἡ μὲν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξαί σφοδρὸς μέγας ἐπὶ τῇ γῇ Ἰσραὴλ.

20 * καὶ σπείσῃ τὸν λαόν μου οἱ ἰσχυροὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ περὶ τῆς ἐξάρχου, ὅς τὰ θηρία τῆς περὶ τῆς πρὸς τὰ ἐρπετὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅς πρὸς οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ τῆς περὶ τῆς γῆς, ὅς ῥα γῆ (ἐ) τὰ ὄρη, καὶ περὶ τῆς αἰ φάραγες, καὶ πρὸς τῆς ἐπὶ τὴν γῆν περὶ τῆς.

21 * καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸν πάντα φόβον, λέγει κύριος, μαχαίρα ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐξαί.

22 * καὶ κενώσῃ τὸν θάνατον, καὶ αἱματὶ καὶ ὑέτι κατὰ κλύζον, καὶ λίθοις χαλᾶζης. καὶ πυρ καὶ θεῖον βρέξω ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐξ ἐν πολλὰ μετ' αὐτοῦ.

23 * καὶ μεγαλυνθήσεται, καὶ ἀγαθήσεται, καὶ ἐνδοξαθήσεται, καὶ γνωθήσεται ἐναντίον πολλῶν ἐθνῶν, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ κύριος.

λθ'.

1 * Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ γὰρ, καὶ εἶπον, τὰδε λέγει κύριος κύριος, ἰδὲ ἐγὼ ἐπὶ σὲ γὰρ ἀρχόντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ.

2 * καὶ σωμαξω σε ἐκ καταξω σε, καὶ ἀναβιβάσω σε ἀπ' ἐξάρχου βορέας, καὶ ἀνάξω ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραὴλ.

3 * καὶ ἀπολῶ τὸ ῥέον τοῦ ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ τὰ τῶν δούλων τῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ καταβαλῶ σε

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 * Et ibis de loco tuo de finibus Aquilonis, tu & populi multi qui tecum sunt, ascensores equorum universi, exercitus multi, & populus multus. 16 * Et ascendes super populum meum Israel, sicut nubes quæ eleatur & operit terram: in fine dierum eris, & adducam te super terram domus maiestatis meæ, ut sciant populi ultionem potentie meæ cum sanctificatus fuero in te, ipsis videntibus ultionem tuam Gog.

17 * Hæc dicit Dominus Deus, Nunquid tu es de quo locutus sum in diebus antiquis per manum servorum meorum prophetarum Israel? qui prophetaverunt à diebus illis, ab antiquo iam multis annis transactis, fore, ut adducerem te super eos. 18 * Et erit tempore illo, die quo venerit Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, succendetur furor meus, & indignatio mea. 19 * Et cum reuelata fuerit vindicta mea, ut succendatur ignis furoris mei: decreui in verbo meo quod in die illa erit commotio magna super terram Israel.

20 * Et commovebuntur à facie mea pisces maris, & volucres celi, & bestia agri, & omne reptile quod reptat super terram, & omnes homines qui erunt super faciem terræ, & subvertentur montes & euellentur turres, & omnis murus excelsus in terram corruet.

21 * Et præparabo eum ut cadat in gladio super montes Israel populi mei, ait Dominus Deus: gladius uniuscuiusque erit in fratrem suum. 22 * Et ultionem sumam ex eo in peste & occisione: & pluuiam vehementem, & lapides grandinis, & ignem, & sulphur pluam super eum, & super exercitum eius, & super populos multos qui cum eo erunt. 23 * Et magnificabor, & sanctificabor, & reuelabo potentiam meam in oculis populorum multorum; & scient, quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

ET tu fili hominis vaticinare super Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto furorem meum super te Gog, summe princeps Mesech & Thubal. 2 * Et persuadebo tibi, & seducam te, & ascendere te faciam à finibus Aquilonis, & adducam te super montes Israel. 3 * Et projiciam arcum tuum de manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deiciam.

G g

* על הרי ישראל תפול אתה וכל אנפך
 ועמים אשר אתך לעיט צפור כל כנף וחירת
 השדה נתתיד לאכלה: * על פני השדה תפול
 כי אני דברתי נאם אדני יהוה:
 * ושלחתי אש במגוג וביושבי האיים לבטח
 וידעו כי אני יהוה:
 * ואת שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל
 ולא אחל את שם קדשי עוד וידעו הגוים
 כי אני יהוה קדוש בישראל:
 * הנה באה ונהיתר נאם אדני יהוה היום
 היום אשר דברתי:
 * ויצאו יושבי ערי ישראל ובערו ויהשיקו בנשק
 ומגן וצנור בקשת ובחצים ובמקל יד ובכרמ
 ובערו בהם אש שבע שנים:
 * ולא ישאו עצים מן השדה ולא יחטבו מן
 היערים כי בנשק יבערו אש ושללו את שלליהם
 ובזזו את כזויהם נאם אדני יהוה:
 * והיה ביום ההוא אתן לגוג מקום קבר
 בישראל גי העברים קדמת הים וחסמת היא
 את העברים וקברו שם את גוג וארץ כל
 המזרח וקראו גיא המזון גוג:
 * וקברום בית ישראל למען טהר את הארץ
 שבעה חדשים: * וקברו כל עם הארץ
 והיה להם לשם יום הכבדי נאם אדני יהוה:
 * ואנשי תמיד יבדילו עברים בארץ מקברים
 את העברים ארץ הנותרים על פני הארץ
 לטהרה מקצה שבעה חדשים יחקרו:
 * ועברו העברים בארץ וראה עצם אדם
 ובנה אצלו ציון עד קברו אתו המקברים אל גיא
 המזון גוג:

תרגום יונתן

* על טורי ארעא ד' ישראל תחרימי נבילתך את וכל משריתך ועממין סגיאין דעמד לעוף צפר כל די פרח ולחית ברא מסרתך לאשתחצאה:
 * על אפי ברא תחרימי נבילתך ארי אנא גזרת במימרי אמר יי אלהים: * ואדלק אשתא במגוג וביתבי נגזתא דשרן לרחצן וידעון
 * וית שמא דקדשי אגרי בגו עמי ישראל ולא אחיל ית שמא דקדשי עוד וידעון עממא ארי אנא יי קדישא אשריתי
 * שכינתי בישראל: * הא אתא ותתקנים אמר יי אלהים הוא יוסא דגזרת במימרי: * ויפקון יתבי קרני ארעא ד' ישראל ויהוון
 * שגרי ומסחורין במאני זינא בעגילין ותתקנים בקשתן ובגררין ובאשי מורגין וירוסחין וידלקון בהון נורא שבע שניין:
 * ולא יסבין אעין מן חקלא ולא יקצין מן חרשא ארי במאני זינא ידלקון נורא ויבזון ית כזויהון וידעון ית עדאיהון אמר יי אלהים:
 * ויהא בעדנא תהיא אחז לגוג אחר כשר לבית קבורה בישראל בחילת מגזתא מרגת ים גגוסר וסמכא תיהא לתרין טוריא ויקברון
 * חמין ית גוג ויתכל אתרגושתי ויקרון חילת אתרגושת גוג: * ויקברונן בית ישראל בריל לרכאה ית ארעא שבעה ירחין:
 * ויקברון כל עמא דארעא ויהי להון לשום יום אתיקרותי אמר יי אלהים:
 * ויגרין ומגון חרירא למהו עזן בארעא מקברין עם דערין ית דאשתחצרו על אפי ארעא לרבייתה מסוף שבעה ירחין ישרון למבדק:
 * וערי אורחא דערין בארעא דאם יתו גרמא דאנשא ויבני לותיה ציונא עד דיקברון ית דמקברין בחילת אתרגושת גוג:

* Super montes Israel cades tu, & omnia agmina tua, & populi tui qui sunt tecum. Feris, auibus, omnique volatili, & bestiis terræ dedi te ad deuorandum.
 * Super faciem agri cades, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.
 * Et immittam ignem in Magog, & in his qui habitant in insulis confidenter; & scient, quia ego Dominus.
 * Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluam nomen sanctum meum amplius; & scient gentes, quia ego Dominus sanctus Israel.
 * Ecce venit, & factum est, ait Dominus Deus: hæc est dies de qua locutus sum.
 * Et egredientur habitatores de ciuitatibus Israel, & succendent & comburent arma, clypeum, & hastas, arcum, & sagittas, & baculos manuum, & contos, & succendent ea igni septem annis.
 * Et non portabunt ligna de regionibus, neque succendent de saltibus, quoniam arma succendent igni, & deprædabuntur eos quibus prædæ fuerant, & diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.
 * Et erit in die illa, dabo Gog locum nominatum sepulchrû in Israel, Vallem viatorum ad Orientem maris, quæ obstupescere faciet prætereuntes, & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem eius; & vocabitur Vallis multitudinis Gog.
 * Et sepelient eos domus Israel, ut mudent terram septem mensibus.
 * Sepeliet autem omnis populus terræ, & erit eis nominata dies in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus.
 * Et viros iugiter constituent lustrantes terram, qui sepeliant & requirant eos qui remanserant super faciem terræ, ut emundent eam. Post menses autem septem querere incipient.
 * Et circuibunt peragranter terrâ. Cumque viderint os hominis, statuent iuxta illud titulum, donec sepeliant illud pollinctores in valle multitudinis Gog.

* Super
 mes qui
 tur in m
 omnibus
 * Super
 sum, dic
 * Et
 buntur
 Dominu
 * Et
 medio p
 men me
 ego sum
 * Ecce
 minus:
 * Et
 succ
 contis,
 nuum
 septem
 * Et
 cident
 deprad
 spoliab
 potens.
 * Et
 tum mo
 nientu
 cuitum
 omnem
 Camit
 * E
 detur t
 * E
 erit eis
 dicit T
 * E
 ram ad
 emuna
 rent.
 * E
 os hom
 nec se
 Gog.

* E
 cribus,
 verbo
 ego Do
 & scien
 minus
 armis b
 * E
 expolia
 Israel
 eius, &
 * E
 emund
 olla ho

* Super montes Ifrael, & cades tu, & omnes qui circa te, & gentes quæ tecum, dabuntur in multitudinem avium omni volatili, & omnibus bestis campi dedi te ad deuorandum.

* Super faciem campi cades, quia ego locutus sum, dicit Dominus Dominus.

* Et mittam ignem in Magog, & habitabuntur insule in pace; & scient, quia ego sum Dominus.

* Et nomen meum sanctum notum fiet in medio populi mei Ifrael, & non polluetur nomen meum sanctum ultra: & scient gentes quia ego sum Dominus sanctus in Ifrael.

* Ecce venit & scies quando erit, dicit Dominus: hæc est dies in qua locutus sum.

* Et egredientur habitantes urbes Ifrael, & succendent in armis clypeis, & peltis, & contis, & arcubus, & sagittis, & baculis manuum & lanceis, & succendent in eis ignem septem annis.

* Et non assument ligna ex campo, neque incident de saltibus, sed arma comburent igne, & depredabuntur eos qui depredati sunt eos, & spoliabunt spoliantes eos; dicit Dominus omnipotens.

* Et erit in die illa dabo Gog locum nomen monumentum in Ifrael, sepulchrum aduentum ad mare; & circumedificabunt circuitum oris vallis, & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem eius, & vocabitur tunc Cæmeterium Gog.

* Et sepelient eos domus Ifrael, ut mundaetur terra in septem mensibus.

* Et sepelient eos omnis populus terræ, & erit eis in nomen quia die glorificatus sum, dicit Dominus Dominus.

* Et viros semper secernent lustrantes terram ad sepeliendum derelictos à facie terræ, ut emundent illos post septem menses, & requirant.

* Et omnis pertransiens terram, & videns os hominis, edificabit iuxta illud titulum, donec sepeliant illud sepelientes in cæmeterium Gog.

* ὅτι τὰ ὄρη ἰσραὴλ, καὶ πέση σὺ καὶ πάντες ὅτι περὶ σέ, καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὲν ὅτι δλοθῆνται εἰς πλῆθος ὀρνέων παντὶ πετεινῷ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκα σε βρωθῆναι.

* ὅτι προσώπῃ τοῦ πεδίου πέση, ὅπ' ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει κύριος κύριος.

* καὶ ἀποσελώ πῦρ ἐπὶ μαγῶν, καὶ κατεικηθήσονται ἡ γῆ ἐπ' εἰρώνης, & γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος.

* καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον γνώσεται ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ ἐβεβηλωθήσεται τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ὅδε ἔτι, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη, ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ἅγιος ἐν ἰσραὴλ.

* ἰδὲ ἡκεῖ καὶ γνώσῃ ὅτε ἔσαι, λέγει κύριος, αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἐλάλησα.

* καὶ ἐξελεύσονται κατεικοδοῖν τὰς πόλεις ἰσραὴλ, & καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις θυρεοῖς, & πέλταις, & κόνεσις, & ῥέοις, & τεξόμασι, καὶ ῥάβδοις χειρῶν, & λέγχαις, & καύσουσιν ἐν αὐτοῖς πῦρ ἐπὶ ἅ ἔτη.

* καὶ ἐμὴ λάβωσιν ξύλα ἐν τοῦ πεδίου, ἐδὲ ἐμὴ κόψωσιν ἐν τῶν θρυμῶν, ἀλλ' ἢ τὰ ὅπλα κατεκαύσουσιν πυρὶ, καὶ προσνομύσουσιν ἑαυτοὺς προσνομύσαντας αὐτὰς, καὶ σκυλεύσουσιν ἑαυτοὺς σκυλεύσαντας αὐτὰς, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ γῶν τὸν ὄνομασόν μνημεῖον ἐν ἰσραὴλ, πολυθύριον τῶν ἐπελθόντων πρὸς τὴν θαλάσσην, & αὐτοικοδομήσουσιν τὸ φεῖσόν τῆς φάραγγος, καὶ καταρύξουσιν ἐκείνῃ τῷ γῶν, & πᾶς τὸ πλῆθος αὐτῶν, & κληθήσεται τότε τὸ πολυθύριον τοῦ γῶν.

* καὶ καταρύξουσιν αὐτὰς οἶκος ἰσραὴλ, ἵνα καθαριθῇ ἡ γῆ ἐν ἐπὶ ἡμερῶν. * καὶ καταρύξουσιν αὐτὰς πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἔσαι αὐτοῖς εἰς ὄνομασόν ἡ ἡμέρα ἐδοξάσθη, λέγει κύριος κύριος. * καὶ δῶδρας διαπαντός διασελοῦσιν ὅτι πορδουμῶν τὴν γῆν θάψαι ἑαυτοὺς κατελελυμένοις ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καθαίρει αὐτὰς μὲν τὴν ἐπὶ ἡμερῶν & ἐκζητήσουσιν.

* καὶ πᾶς ὁ διαπορδουμῶν τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν ὅσον θυρῶν οἰκοδομήσει πᾶς αὐτὸ σημεῖον, ἕως ὅτου θάψουσιν αὐτοὶ οἱ θάπτοντες εἰς τὸ πολυθύριον τοῦ γῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et super montes terræ Ifrael proijciatur cadauer tuum: te & omnes exercitus tuos, & populos multos qui sunt tecum, auibus volatilibus, omniq; volatili & bestiis agri tradidi consumendos. * Super faciem agri proijciatur cadauer tuum, quia ego decreui in verbo meo, ait Dominus Deus. * Et succendam ignem in Magog, & in incolis insularum qui habitant confidenter: & scient, quia ego Dominus.

* Et nomen sanctum meum reuelabo in medio populi mei Ifrael, & non violabo nomen sanctum meum amplius: & scient populi, quia ego Dominus sanctus qui habitare feci maiestatem meam in Ifrael. * Ecce venit & confirmabitur, ait Dominus Deus: hæc est dies quam decreui in verbo meo.

* Et egredientur habitatores ciuitatum terræ Ifrael, & calefient, & illustrabuntur armis bellicis clypeis & scutis, & arcubus, & sagittis, & iaculorum & lancearum lignis: & succendent his ignem septem annis.

* Et non tollent ligna de agro, nec succident de saltu, quia armis bellicis succendent ignem, & depredabuntur depredatores suos, & expoliabunt expoliatores suos, ait Dominus Deus. * Et erit in tempore illo, & dabo ipsi Gog locum aptum in domum sepulchri in Ifrael in Valle vadorum ad Orientem maris Genesar; ea coniuncta est duobus montibus; & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem eius, & vocabunt Valliæ multitudinis Gog.

* Et sepelient eos domus Ifrael, ut mundaetur terra in septem mensibus. * Et sepelient eos omnis populus terræ, & erit eis in nomen dies in quo me glorificauero, ait Dominus Deus.

* Et viros iugiter constituent, ut transeant per terram, sepelientes cum his qui transeunt, eos qui remanserant super faciem terræ, ut emundent eam, post septem menses incipient quærere.

* Et si quis transiens per viam eorum, qui transeunt per terram, viderit ossa hominum, construet iuxta illa titulum, donec sepeliant illa humatores in Valle multitudinis Gog.

* וְנָם שֵׁם עִיר הַמוֹנָה וְטַהֲרוּ אֶרֶץ :
 * וְאַתָּה בֶן-אָדָם כֹּה-אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה אָמַר
 לְצַפּוֹר כָּל-כֶּנֶף וְלִכְלֹ חֵית הַשָּׂדֶה הַקִּבְצוֹבֹאִי
 הָאֶסְפוּ מִסְכִּיב עַל-זִבְחִי אֲשֶׁר אֲנִי זֹבֵחַ לָכֶם זֶבַח
 גָּדוֹל עַל הָרִי יִשְׂרָאֵל וְאֶכְלֶתֶם בָּשָׂר וְשִׁיתֶם דָּם :
 * בָּשָׂר גְּבוּרִים תֹּאכְלוּ וְדָם-נְשִׂאֵי הָאֶרֶץ תִּשְׁתּוּ
 אֵילִים כָּרִים וְעֵתוּדִים פְּרִים מְרִיאֵי בָשָׂן כֻּלָּם :
 * וְאֶכְלֶתֶם חֶלֶב לְשִׁבְעָה וְשִׁיתֶם דָּם לְשִׁכְרוֹן
 מִזִּבְחִי אֲשֶׁר-זִבַּחְתִּי לָכֶם :
 * וְשִׁבְעֶתֶם עַל-שִׁלְחָנִי סוֹס וְרֶכֶב גְּבוּר וְכָל-
 אִישׁ מִלְחָמָה נָאֻם אֲדֹנִי יְהוָה :
 * וְנָתַתִּי אֶת-כְּבוֹדִי בְּנוֹס וְרָאוּ כָל-הַגּוֹיִם אֶת-
 מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְאֶת-יָדִי אֲשֶׁר-שָׂמַתִּי בָהֶם :
 * וַיֵּדְעוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם מִן-
 הַיּוֹם הַהוּא וְהָלָאָה : * וַיֵּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי בַעֲוֹנָם
 גָּלוּ בֵּית-יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מָעַל-בִּי וְאֶסְתֵּר פָּנַי
 מֵהֶם וְאֶתְנַסּ בִּיד צְרִיחָם וַיִּפְּלוּ בַּחֲרֹב כֻּלָּם :
 * כְּטַמְאָתָם וּכְפִשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי אֹתָם וְאֶסְתֵּר
 פָּנַי מֵהֶם : * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה עֲתִידָה
 אֲשִׁיב אֶת-שְׁבִית יַעֲקֹב וְרַחֲמָתִי כָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל
 וְקִנְיָתִי לְשֵׁם קֹדֶשׁ :
 * וְנָשׂוּ אֶת-כְּלִמָּתָם וְאֶת-כָּל-מַעַלְם אֲשֶׁר מָעַל-
 בִּי בְּשִׁבְתָּם עַל-אֲדָמָתָם לְבִטָּחָה וְאֵין מַחֲרִיד :
 * בְּשׁוֹבֵבֵי אוֹתָם מִן-הָעַמִּים וְקִבְצָתִי אֹתָם
 מֵאַרְצוֹת אֲבִיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים :
 * וַיֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלֹתִי אֹתָם
 אֶל-הַגּוֹיִם וּבְנִסְתֵּי אֶל-אֲדָמָתָם וְלֹא-אוֹתִיר
 עוֹד מֵהֶם שָׁם : * וְלֹא-אֶסְתִּיר עוֹד פָּנַי מֵהֶם
 וְאֲשֶׁר שִׁפְכְּתִי אֶת-רוּחִי עַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל נָאֻם
 אֲדֹנִי יְהוָה :

תרגום יונתן

16 ואף לחמץ יחרמן קטילי רומי קריתא דסגיאין אתרגו שחמא וידכון ארעא :
 17 ואת בר אדם כדנן אמר יי אלהים אמר לעופא
 18 אפר כל דפרח ולכל חית ברא אהקנשו ואתו אהקרבנו מסחור סחור על קטילי דאנא קטל לכון קטול סגני על טורי ישראל ותיכלון בשרא
 19 ותשחון דמא : בשר גברין תיכלון ודם רברבי ארעא תשחון מלכין רברבין וטורנין גברין עחירי נכסא בלהון :
 20 ותשבעון על טורי עמי בשר סוסון ותתיכין גברין וכל גברי עברי
 21 קרבא אמר יי אלהים : ואתן ית יקרי בעממא ויחזון כל עממא ית פרענותי דעבדת וית גבורתי דשונתי בלהון :
 22 וידעון בית
 23 ישראל ארי אנא יי אלהיהון מן יומא ההוא ולהלאה : וידעון עממא ארי בחוביהון גלו בית ישראל על דשקרו במימרי וסלקת שכינתי
 24 מנהון ומסרתיו ביד סגאיהון ואתקטלו בחרבא בלהון : כסואבותהון וכמרדיוון אתפרעת מנהון וסלקת שכינתי מנהון :
 25 כן כדנן אמר יי אלהים בען אחיב ית גלות יעקב וארחם על כל בית ישראל ואתפרע פרענות גבורתי מן עממא על דאחילו ית
 26 שמה דקדושי : ויקבלון ית אהקנשוהון וית כל שקריהון דשקרו במימרי במסכתהון על ארעהון לרחצן ולית דסגיר :
 27 כד אחיב יתהון מביני עממא ואקנשו יתהון מסדינת בעלי דבביוון ואתקדש בהון לעיני עממין סגיאין :
 28 וידעון ארי אנא יי אלהיהון דעל דחבו קרמי אגליתי יתהון לבני עממא וכדו דחבו כנשחנן לארעהון ולא אשאר עוד מנהון חמין :
 29 ולא אסלק עוד שכינתי מנהון דשפכת ית רוח קדשי על בית ישראל אמר יי אלהים :

Inter
 * Et
 mundat
 dicit D
 cri, &
 venite
 meum,
 gnum s
 & bibi
 detis,
 arietes
 guati o
 tatem
 sacrific
 * E
 ascenfo
 bellato
 * E
 debum
 & ma
 * E
 minus
 * E
 cata su
 praua
 ab eis
 rum,
 * S
 tates
 eis.
 Nun
 ferebo
 sancti
 & in
 tauer
 terre
 & co
 et sa
 scien
 appa
 gauer
 relin
 *
 eis,
 Israe
 dicit
 inter
 fortit
 detis
 mont
 riam
 Israel
 pro e
 fecti
 tenti
 suas,
 redu
 lorun
 los;
 ampli

* Et enim nomen ciuitatis cæmeterium, & mundabitur terra. * Et tu fili hominis: Hæc dicit Dominus Dominus, Dic omni aui volucri, & ad omnes bestias campi, Congregamini et venite ab omnibus quæ in circuitu ad sacrificiū meum, quod sacrificauī vobis sacrificiū magnum super montes Ifrael, & comedetis carnes & bibetis sanguinem. * Carnes gigantū comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis, & vitulos, & hircos: & vituli impinguent omnes. * Et comedetis adipem in saturitatem, & bibetis sanguinem in ebrietatem de sacrificio meo quod sacrificauī vobis.

* Et saturabimini de mensi mea; equum & ascensorem, & gigantem, & omnem virum bellatorem, dicit Dominus.

* Et dabo gloriam meam in vobis, & videbunt omnes gentes iudicium meum quod feci, & manum meam quam induxi super eos.

* Et scient domus Ifrael, quia ego sum Dominus Deus eorum a die ista & deinceps.

* Et scient omnes gentes; quia propter peccata sua captiuati sunt domus Ifrael, eò quod prauaricati sunt in me, & auerti faciem meam ab eis, & tradidi eos in manus inimicorum eorum, & ceciderunt vniuersi gladio.

* Secundum immunditias eorum, & iniquitates eorum feci eis, & auerti faciem meam ab eis. * Propterea hæc dicit Dominus Dominus, Nunc reducam captiuitatem in Iacob, & miserebor domus Ifrael, & zelabo propter nomen sanctū meum. * Et portabunt ignominiam suam, & iniustitiam quam iniuste egerunt cum habitauerint ipsi in terra sua in pace, & non erit exterrens. * Cum reduxero ego eos de gentibus, & congregauero ego eos de regionibus gentium, et sanctificabor in eis, in conspectu gentiū. * Et scient, quia ego sum Dominus Deus eorū, cum apparuero ego eis in gentibus, & cum congregauero ego eos super terram eorum, & non derelinquam ultra ex eis quempiam ibi.

* Et non auertam ultra faciem meam ab eis, eò quod effudi furorem meum super domum Ifrael, dicit Dominus Dominus.

16 * Ἐγὼ τὸ ὄνομα τῆ πόλεως πολυδύδριον, ἔκαθαρισθή-
17 (εἶ) ἡ γῆ. * Ἐσὺ ὦ ἐνὶ ἄνθρωπος, τὰδε λέγει κύριος ὁ κύριος, εἰπὸν πᾶσι τὸ ὄρνέω πετεινῶ, καὶ πᾶσι πρὸς πᾶσι τὰ θηρία τοῦ πεδίου, συναχθήτε, καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ πᾶτων τῶν περικύκλω ἐπὶ τὴν θυσίαν μου ἵνα τέθυκα ὑμῖν θυσίαν μεγάλην ἐπὶ τὰ ὄρη ἱσραήλ, ἔφαγετε κρέα & πῖετε αἷμα.

18 * κρέα γιγάντων φάγετε, καὶ αἷμα δεχόντων τῆς γῆς πῖετε, κελῆς, καὶ μόχοις, καὶ τεύχοις, καὶ ὅμοιοι ἐξατωματοὶ πάντες.

19 * καὶ φάγετε σάρκας πλησμονήν, ἔπῖετε αἷμα εἰς μέθην ἀπὸ τῆ θυσίας μου ἣ ἐθύσα ὑμῖν. * καὶ ἐμπλησθήσεσθε ἀπὸ τῆ τροφῆς μου ἵππων καὶ θήρων, & γίγαντας, καὶ πᾶσι θύρεσσιν πολεμιστῶν, λέγει κύριος ὁ κύριος.

20 * καὶ δώσω τὴν δόξαν μου ἐν ὑμῖν, καὶ ὅσον πᾶσι τὰ ἔθνη τῶν κελῶν μου ἵνα ἐποίησα, καὶ τὴν χεῖρά μου ἵνα ἐποίησα ἐπ' αὐτούς.

21 * Ἐγὼ (εἶ) οἶκος ἱσραήλ, ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἀπὸ τῆ ἡμέρας τῆς ταύτης καὶ ἐπέκεινα.

22 * καὶ γινώσκοντες πᾶσι τὰ ἔθνη, ὅτι διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἡ χυμαλωσίαν οἶκος ἱσραήλ, ἀντὶ ὧν ἠθέτησαν εἰς ἐμέ, & ἀπέσρεψα τὸ πρὸς ὤπὸν μου ἀπ' αὐτῶν, ἔπαρέδωκα αὐτούς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπεσαν πάντες μαχαίρα. * καὶ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐποίησα αὐτοῖς, καὶ ἀπέσρεψα τὸ πρὸς ὤπὸν μου ἀπ' αὐτῶν.

23 * διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος ὁ κύριος, νυνὶ ἀνασρέψω αἰχμαλωσίαν ἐν ἰακώβ, & ἐλεήσω τὸν οἶκον ἱσραήλ, & ζήλωσω διὰ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου. * καὶ λήψοντες τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν, & τὴν ἀδικίαν ἡ δίκην αὐτῶν ἐν τῇ κατεκλιθεῖσιν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐπ' ἐιρήνης, καὶ οὐκ ἔσται ὁ φόβος αὐτῶν.

24 * ἐν τῇ δόξῃ μου αὐτοῖς ἐν τῶν ἐθνῶν, & συναγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν καὶ ἀγαθὴ θύμα ἐν αὐτοῖς, ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν.

25 * καὶ γινώσκοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ἐν τῇ θηφανῇ με αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, & ἐν τῇ συναγωγῇ με αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, & οὐκ ἐγκαταλείψω ἐτι αὐτῶν ἐδένα ἐκεῖ.

26 * Ἐσὺ δὲ πρὸς ὤπὸν μου ἀπ' αὐτῶν, ἀντὶ ὧν ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου ἐπὶ τὸν οἶκον ἱσραήλ, λέγει κύριος ὁ κύριος.

27 * Ἐσὺ δὲ πρὸς ὤπὸν μου ἀπ' αὐτῶν, ἀντὶ ὧν ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου ἐπὶ τὸν οἶκον ἱσραήλ, λέγει κύριος ὁ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Ibi quoque proieciēt occisi excellæ ciuitatis cuius turmæ multæ sunt, & emundabunt terram. 17 Tu autem fili hominis: Hæc dicit Dominus Deus, Dic auibus, passeribus, omniq̃ volatili, & omni bestia agri, Congregamini & venite, appropinquate vndique ad interfectos meos, quos ego occido vobis occisione magna super montes Ifrael, & comedetis carnem & bibetis sanguinem. 18 Carnem fortium comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis, regum, principum, & ducum fortium, opibus diuitum omnium. 19 Et comedetis adipem ad satietatem, & bibetis sanguinem ad ebrietatem; de carne occisorum, quos ego occido vobis. 20 Et saturabimini super montes populi mei carne equorum, & quadrigarum fortium & omnium bellatorum robustorum, ait Dominus Deus. 21 Et dabo gloriam meam in populis, & videbunt omnes populi vltionem meam quam posui in eis. 22 Et scient domus Ifrael, quia ego sum Dominus Deus eorum a die illa & deinceps. 23 Et scient populi, quia propter peccata sua migravit domus Ifrael, & interfecit sunt gladio vniuersi. 24 Iuxta immunditias suas & rebelliones suas vltionem sumpsi ex eis, & abstuli maiestatem meam ab eis. 25 Idcirco hæc dicit Dominus Deus, Nunc reducam captiuitatem Iacob & miserebor vniuersæ domus Ifrael, & vltiscar vltionem potentia meæ de populis, pro eo quod violauerunt nomen sanctum meum. 26 Et suscipient confusionem suam, & omnes prauaricationes suas, quibus prauaricati sunt in verbum meum cum habitarent super terram suam confidenter; & non erit qui exterreant eos. 27 Cum reduxero eos de medio populorum, & congregauero eos de prouincijs inimicorum suorum; & sanctificatus fuero in eis in oculis populorum multorum. 28 Et scient, quia ego Dominus Deus eorum, qui, pro eo quod peccauerunt coram me, transtulerim eos inter populos; & nunc quia conuersi sunt, congregauerim eos ad terram suam: nec reliquum faciam ultra quenquam ex eis ibi. 29 Neque auferam amplius maiestatem meam ab eis; quia effudi spiritum sanctum meum super domum Ifrael, ait Dominus Deus.

* בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש
 השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר
 אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי
 יד יהוה ויבא אתי שמה:
 * במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל
 ויניחני אל הר גבוה מאד ועליו כמבנה
 עיר מגוב:
 * ויבא אותי שמה והנה איש מראהו
 כמראה נחש ופתיל פשתים בידו וקנה המדה
 והוא עמד בשער:
 * וידבר אלי האיש בן אדם ראה בעיניך
 ובאזניך שמע ושם לבך לכל אשר אני מראה
 אותך כי למען הראותכה הבאתה הנה הנך את
 כל אשר אתה ראה לבית ישראל:
 * והנה חומה מחוץ לבית סביב סביב וכיד
 האיש קנה המדה שש אמות באמה וטפח וימד
 את רחב הבנין קנה אחד וקומה קנה אחד:
 * ויבוא אל שער אשר פניו דרך הקדמה ויעל
 במעלתו וימד את סף השער קנה אחד ורחב ואת
 סף אחד קנה אחד ורחב:
 * והתא קנה אחד ארך וקנה אחד רחב ובין
 התאים חמש אמות וסף השער מאצל אולם
 השער מהבית קנה אחד:
 * וימד את אולם השער מהבית קנה אחד:
 * וימד את אולם השער שמנה אמות ואילו
 שתיים אמות ואולם השער מהבית:
 * ותאי השער דרך הקדים שלשה מפה ושלשה
 מפה מדה אחת לשלשתם ומדה אחת לאולם
 מפה ומפה:

תרגום יונתן

* בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש
 השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר
 אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי
 יד יהוה ויבא אתי שמה:
 * במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל
 ויניחני אל הר גבוה מאד ועליו כמבנה
 עיר מגוב:
 * ויבא אותי שמה והנה איש מראהו
 כמראה נחש ופתיל פשתים בידו וקנה המדה
 והוא עמד בשער:
 * וידבר אלי האיש בן אדם ראה בעיניך
 ובאזניך שמע ושם לבך לכל אשר אני מראה
 אותך כי למען הראותכה הבאתה הנה הנך את
 כל אשר אתה ראה לבית ישראל:
 * והנה חומה מחוץ לבית סביב סביב וכיד
 האיש קנה המדה שש אמות באמה וטפח וימד
 את רחב הבנין קנה אחד וקומה קנה אחד:
 * ויבוא אל שער אשר פניו דרך הקדמה ויעל
 במעלתו וימד את סף השער קנה אחד ורחב ואת
 סף אחד קנה אחד ורחב:
 * והתא קנה אחד ארך וקנה אחד רחב ובין
 התאים חמש אמות וסף השער מאצל אולם
 השער מהבית קנה אחד:
 * וימד את אולם השער מהבית קנה אחד:
 * וימד את אולם השער שמנה אמות ואילו
 שתיים אמות ואולם השער מהבית:
 * ותאי השער דרך הקדים שלשה מפה ושלשה
 מפה מדה אחת לשלשתם ומדה אחת לאולם
 מפה ומפה:

IN vicefimoquinto anno transmigra-
 tionis nostræ in exordio anni, decima
 mensis, quarto decimo anno, postquam
 percussa est ciuitas, in ipsa hac die facta est
 super me manus Domini, & adduxit me
 illuc

* In visionibus Dei. Adduxit me in ter-
 ram Israel, & dimisit me super montem
 excelsum nimis, super quem erat quasi edi-
 ficiū ciuitatis vergentis ad Austrum.

* Et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius
 erat species quasi species æris, & funiculus
 lineus in manu eius, & calamus mensuræ
 in manu eius. Stabat autem in porta.

* Et locutus est ad me idem vir: Fili ho-
 minis, vide oculis tuis, & auribus tuis au-
 di, & pone cor tuum in omnia quæ ego
 ostendam tibi, quia vt ostendantur tibi,
 adductus es huc. Annuncia omnia quæ tu
 vides domui Israel.

* Et ecce murus forinsecus in circuitu
 domus vndique. & in manu viri calamus
 mensuræ sex cubitorum & palmo. Et men-
 sus est latitudinem ædificij calamo vno,
 altitudinem quoque calamo vno.

* Et venit ad portam quæ respiciebat
 viam Orientalem, & ascendit per gradus
 eius: & mensus est limen portæ calamo
 vno latitudinem, id est, limen vnum cala-
 mo vno in latitudine.

* Et thalamum vno calamo in longum,
 & vno calamo in latum, & inter thalamos
 quinque cubitos, & limen portæ iuxta ve-
 stibulum portæ intrinsecus calamo vno.

* Et mensus est vestibulum portæ octo
 cubitorum.

* Et frontem eius duobus cubitis. Ve-
 stibulum autem portæ erat intrinsecus.

* Porro thalami portæ ad viam Orien-
 talem, tres hinc & tres inde, in mensura vna
 trium, & mensura vna frontium ex vtra-
 que parte.

ET fi
 capti
 mensis
 est ciuita
 Domini.

* Et
 Israel, C
 in eo quæ
 * Et

sio eius e
 manu ei
 lamus m
 * Et

oculis tu
 pone in
 tibi, qui
 ostend
 Israel.

* Et
 in m
 sex in c
 murale

lem cala
 altitudi
 * Et

Oriente
 thee sex
 tudinen
 lis cala

que.
 * Et
 & eq
 * Et

rum oc
 * E
 ta intr

* E
 inde,
 elam h

portæ i

V lo
 super m
 uitatis a
 manu e
 oculis t
 omnia
 mensur
 dinem
 eius, 8

portæ i

CAP. XL.

μ.

ET factum est in quinto & viceſimo anno
captivitatis noſtræ, in primo menſe, decima
menſis, in quartodecimo anno poſtquam capta
eſt ciuitas, in die illa facta eſt ſuper me manus
Domini.

* Et adduxit me in viſione Dei in terram
Iſrael, & poſuit me in monte excelſo valde, &
in eo quaſi ædificatio ciuitatis eſt regione.

* Et introduxit me illuc: & ecce vir & vi-
ſio eius erat quaſi viſio æris ſplendentis, & in
manu eius erat funiculus ædificatorum, & ca-
lamus menſura, & ipſe ſtabat in porta.

* Et dixit ad me vir, Vidisti fili hominis? in
oculis tuis vide, & in auribus tuis audi, &
pone in cor tuum omnia quæcunque ego oſtendo
tibi, quia ut oſtendatur tibi ingreſſus eſt huc:
& oſtendas omnia quæcunque tu vides domui
Iſrael.

* Et ecce murus extra domum per gyrum,
& in manu viri calamus menſura cubitorum
ſex in cubito & palmi, & menſus eſt ante-
murale latitudinem æqualem calamo, & æqua-
lem calamo longitudinem, & æqualem calamo
altitudinem.

* Et ingreſſus eſt in portam reſpicientem ad
Orientem in ſeptem gradibus, & menſus eſt
the ſex ſex alam portæ æqualem calamo lati-
tudinem, & altitudo æqualis calamo, & æqua-
lis calamo longitudine & alam cubitorum quin-
que.

* Et the tertium æquale calamo latitudine, &
& æquale calamo longitudine.

* Et alam portæ iuxta alam portæ cubito-
rum octo.

* Et alam cubitorum duorum, & alam por-
tæ intrinſecus.

* Et the portæ eſt regione tres hinc & tres
inde, & menſura una tribus, menſura una
alam hinc & hinc.

1 * Καὶ ἐχρέθον τὴν πέμπτην καὶ εἰκοστὴν ἔτει τῆς αἰχ-
μάλωσίαις ἡμῶν ἐν τῇ πρώτῃ μηνί δεκάτῃ τοῦ μηνὸς
ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἔτει μετὰ τὸ ἀλῶναι τὴν πό-
λιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐχρέθον ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου.

2 * καὶ ἤγαγόν με ἐν ὁρῶσι θεοῦ εἰς γῆν Ἰσραὴλ, καὶ
ἐθηκόν με ἐπ' ὄρεσι ὑψηλοῦ σφοδρῶς, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὡς οἰ-
κοδομὴ πόλεως ἀπ' ἐναντίου.

3 * καὶ εἰσήγαγόν με ἐκεῖ· καὶ ἰδὲ ἀνὴρ, καὶ ἡ ὄρασις
αὐτοῦ ὡς εἰς ὄρασις χαλκοῦ σίλβοντος, καὶ ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ ὡς ἀσπρτεῖον οἰκοδόμων, καὶ κάλαμος μέτρον, καὶ
αὐτὸς εἰσῆκει ἐπὶ τὴν πύλιν.

4 * καὶ εἶπεν πρὸς με ὁ ἀνὴρ, ἑώρακας ὅτι ἀνθρώπου, ἐν
τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἰδε, καὶ ἐν τοῖς ὠσίν σου ἀκοῦε, & τάξον
εἰς τὴν καρδίαν σου πάντα ὅσα ἐγὼ δεικνύω σοι, διότι ἐνε-
κα τοῦ δεῖξαι σοι εἰσελήλυθας ὧδε· καὶ δεῖξῃς πάντα ὅσα
σὺ ὀρέῃς τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ.

5 * καὶ ἰδὲ περιβολὸς ἔξωθεν τοῦ οἴκου κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ
χειρὶ τοῦ ἀνδρὸς κάλαμος· τὸ μέτρον πήχυν ἕξ ἐν πήχῃ
καὶ παλαιστῇ, καὶ διεμέτρησεν τὸ περιτείχισμα πλα-
τὸς ἴσον τῷ καλάμῳ· καὶ τὸ θεῖ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ μῆκος
καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ ὕψος.

6 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πύλιν τὴν βλέψαν κατὰ ἀνα-
τολάς ἐν ἐπὶ ἀναβαθμοῖς, καὶ διεμέτρησεν τὸ θεῖ ἕξ ἕξ
τὸ αἰλάμ τὴν πύλιν ἴσον τῷ καλάμῳ πλατὺς, καὶ τὸ ὕψος
ἴσον τῷ καλάμῳ, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος, καὶ τὸ αἶς
πήχυν πέντε.

7 * καὶ τὸ θεῖ τὸ τρίτον ἴσον τῷ καλάμῳ πλατὺς καὶ ἴσον
τῷ καλάμῳ μῆκος.

8 * καὶ τὸ ἔλ τοῦ πυλῶντος πλησίον τοῦ αἰλάμ τὴν πύλιν
πήχυν ὀκτώ.

9 * καὶ τὰ αἰλῶν πηχῶν δύο, καὶ τὸ αἰλάμ τῆς πύλιν
ἔσωθεν.

10 * καὶ τὸ θεῖ τῆς πύλιν κατέναντι τρεῖς αἰλῶν καὶ τρεῖς
αἰλῶν, καὶ μέτρον ἐν τοῖς τοῖσι μέτρον ἐν τοῖς αἰλάμ
αἰλῶν καὶ ἐνθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XL.

Vicesimoquinto anno transmigrationis nostræ in exordio anni, decima mensis, quartodecimo anno postquam dirupta est ciuitas, in hac eadem die resedit super me spiritus propheticus a facie Domini; & adduxit me illuc.

In spiritu prophético qui resedit super me a facie Domini; induxit me in terram Iſrael; & poſuit me super montem excelsum valde; & super eum erat quaſi ædificium ciuitatis ab Austro.

Et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius aspectus erat quaſi aspectus æris, & funiculus lineus in manu eius, & calamus menſuræ. & ipſe ſtabat in porta.

Et locutus est ad me vir, dicens: Fili hominis vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum ad omnia quæ ego oſtendam tibi: quia ut oſtendantur tibi, adductus es huc. Annuncia omnia quæ tu vides, domui Iſrael.

Et ecce murus extra domum per circuitum, & in manu viri calami menſuræ ex quibus vnus erat ſex cubitorum in cubito qui eſt cubitus & palmus. & menſus eſt latitudinem ædificij calamo vno, & altitudinem calamo vno.

Et ingreſſus eſt per portam quæ aperta erat ad viam Orientalem, & aſcendit per gradus eius; & menſus eſt limen portæ calamo vno in latitudinem, & limen vnum calamo vno in latitudinem.

Et thalamum calamo vno in longitudinem, & calamo vno in latitudinem, & inter thalamos parietes quinque cubitorum, & limen portæ iuxta vestibulum portæ intrinſecus calamo vno.

Et menſus eſt vestibulum portæ octo cubitis; & frontes eius duobus cubitis: vestibulum autem portæ erat intrinſecus.

Et thalami portæ in via Orientali tres hinc & tres inde; menſura vna erat illorū trium, & menſura vna erat frontium hinc & inde.

* וימד את רחב פתח השער אשר אמות ארך
 השער שלוש עשרה אמות :
 * ונבול לפני התאות אמה אחת ואמה אחת
 גבול מפה והתא שש אמות מפה ושש אמות
 מפה : * וימד את השער מנג התא לגבו רחב
 עשרים וחמש אמות פתח נגד פתח :
 * ויעש את אילים ששים אמה ואל איל החצר
 השער סביב סביב :
 * ועל פני השער היתון על לפני אלם השער
 הפנימי חמשים אמה :
 * וחלונות אטמות אל התאים ואל אליהמה
 לפנימה לשער סביב סביב וכן לאלמות וחלונות
 סביב סביב לפנימה ואל איל תמרים :
 * ויביאני אל החצר החיצונה והנר לשכות
 ורצפה עשוי לחצר סביב סביב שלשים לשכות
 אל הרצפה :
 * והרצפה אל כתר השערים לעמת ארך
 השערים הרצפה התחתונה :
 * וימד רחב מלפני השער התחתונה לפני
 החצר הפנימי מחוץ מאה אמה הקדים והצפון :
 * והשער אשר פניו דרך הצפון לחצר החיצונה
 מדר ארכו ורחבו :
 * ותאו שלוש מפות שלשה מפות ואלו ואלמו
 היה כמדר השער הראשון חמשים אמה ארכו
 ורחב חמש ועשרים אמה :
 * וחלונות ואלמו ותמרו כמדת השער אשר פניו
 דרך הקדים ובמעלות שבע יעלו בו ואלמו
 לפניהם :
 * ושער לחצר הפנימי נגד השער לצפון ולקדים
 וימד משער אל שער מאה אמה :

תרגום יונתן

* ומשחית פתח דמערלא דתרעא עשר אמה אורכא דתרעא חלח עשרי אמה :
 * ותחומא דיקרם תאויא אמתא חרא ואמתא חרא תחומא סבא ותאוא שית אמה סבא ושית אמה סבא :
 * ומשחית תרעא מאגר תאוא לאגריה פותיא עשרין וחמש אמה תרע לקביל תרע : * ועבר ית אליא שתיין רוסהון אסתא
 חרא ועל אלא דדרתא דתרעא סחור סחור : * וקרם תרעא מציעא דיקרם אולמא דתרעא גואה חמשין אמה :
 * וכיון סחיסן לתאויא ולאליהן סגיו לתרעא סחור סחור וכן לאולמא וכוין סחור סחור לגיו ועל אלא כותרתא :
 * ואעלני לדרתא בריחא והא לשכך ורצפתא עביר לדרתא סחור סחור חלחין לשכך על רצפתא :
 * ורצפתא לעברא דתרעא לקביל אורכא דתרעא רצפתא ארעיתא : * ומשחית פותיא סן קרם תרעא מציעא דיקרם דרתא
 * ויתא סבא מאה אמה למדנתא ולצפונא : * ותרעא דפתחא לאורח צפונא לדרתא בריחא משח אורכה ופוחיה :
 * ותאוי חלחא סבא ותלחא סבא ואלוהי ואלמוהי חות כמשחת תרעא קרסא חמשין אמה אורכה ופוחיה עשרין וחמש אמה :
 * וכוהי ואלמוהי וכוהתיה כמשחת תרעא דפתחא לאורח מדרגתא שבע סלקין בה ואלמוהי קרסיהון :
 * ותרעא לדרתא גויתא לקביל תרעא דפתחא ולמדנתא ומשח סחור לתרעא מאה אמה :

* Et mensus est latitudinē liminis portæ
 decem cubitorum, & longitudinem portæ
 tredecim cubitorum. * Et marginem ante
 thalamos cubiti vnus, & cubitus vnus fi-
 nis vtrimque. Thalami autem sex cubito-
 rum erant hinc & inde. * Et mensus est
 C portam à tecto thalami vsque ad tectum
 eius; latitudinem viginti quinque cubito-
 rum, ostiū contra ostium. * Et fecit fron-
 tes per sexaginta cubitos, & ad frontem
 atrium portæ vndique per circuitum.
 * Et ante faciem portæ quæ pertingebat
 vsque ad faciem vestibuli portæ interioris
 quinquaginta cubitos.
 * Et fenestras obliquas in thalamis & in
 frontibus eorum, quæ erant intra portam
 vndique per circuitum. Similiter aut erant
 & in vestibulis fenestræ per gyrum intrin-
 secus, & ante frontes pictura palmarum
 calata.
 * Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce
 gazophylacia & pauimentum stratum la-
 pide in atrio per circuitum. Triginta ga-
 zophylacia in circuitu pauimenti.
 * Et pauimentum in fronte portarum,
 secundum longitudinem portarum erat
 inferius. * Et mensus est latitudinem à
 D facie portæ inferioris vsque ad frontē atrij
 interioris extrinsecus, centum cubitos ad
 Orientem & Aquilonem.
 * Portā verò quæ respiciebat viam Aquil-
 onis atrij exterioris mensus est, tam in lon-
 gitudine quàm in latitudine.
 * Et thalamos eius tres hinc & tres inde,
 & frontem eius, & vestibulum eius secun-
 dum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem eius, & la-
 titudinem viginti quinque cubitorum.
 * Fenestræ autē eius & vestibulum, &
 sculpturæ secundum mēsuram portæ quæ
 respiciebat ad Orientem, & septem gra-
 duum erat ascensus eius. Et vestibulum
 ante ea.
 * Et porta atrij interioris contra portam
 Aquilonis & Orientalem. Et mensus est à
 porta vsque ad portam centum cubitos.

* Et mensus est latitudinem introitus portæ cubitorum decem, & latitudinem portæ cubitorum tredecim.

* Et cubitus unus reductus in conspectu theim, & cubiti unius terminus hinc & inde; & thee cubitorum sex hinc, & cubitorum sex inde.

* Et mensus est portam à muro thee vsque ad parietem thee latitudinem cubiti viginti quinque: hæc porta contra portam.

* Et sub dio alam portæ sexaginta cubiti, & theim portæ atrij, & sub dio portæ extrinsecus per circuitum.

* Alam portæ interioris cubitorum quinquaginta.

* Et fenestra abscondita super theim, & super alam intra portam atrij per circuitum, & similiter alamothe fenestra in circuitu intrinsecus, & super alam palme hinc & inde.

* Et introduxit me in atrium interius; & ecce thalami & columnæ atrij in circuitu triginta thalami in columnis.

* Et porticus ab Austro portarum secundum longitudinem ianuarum columnæ quæ inferius. & mensus est latitudinem atrij à sub dio portæ exterioris vsque interius.

* Ad sub dio portæ interioris respicientis extrinsecus; cubiti centum aspicientis ad Orientem: & duxit me ad Aquilonem. * Et ecce porta respiciens ad Aquilonem atrio exteriori, & mensus est eam longitudinem eius & latitudinem.

* Et thee tres hinc & tres inde, & aleu & alamothe, & palmas eius: & factum est secundum mensuram portæ respicientis ad Orientem cubitorum quinquaginta longitudo eius, & cubitorum viginti quinque latitudo eius.

* Et fenestra eius & alamothe, & palma eius sicut porta respiciens ad Orientem, & in septem gradibus ascendebant ad eam, & alamothe intrinsecus.

* Et porta atrio interiori respicienti ad portam Aquilonis, sicut portæ respicientis ad Orientem; & mensus est atrium à porta ad portam cubitis centum.

* καὶ διεμέτρησεν τὸ πλάτος τῆς θύρας τῆς πυλῶνος πηχῶν δέκα· ἔνθα δὲ τῶν πυλῶνος πηχῶν δεκατρεῶν.

* καὶ πηχὺς εἰς ἑπτασφαιδίου καὶ ὡς ὅσον τὰ θεῖμα, καὶ πηχέως ἐνὸς ὅρου ἐνθεν, καὶ ἐνθεν· καὶ τὸ θεῖμα πηχῶν ἐξ ἐνθεν καὶ πηχῶν ἐξ ἐνθεν.

* καὶ διεμέτρησε τὴν πύλιν ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ θεῖμα ἑπτασφαιδίου τοῦ θεῖμα πλάτος πηχέως εἰκοσιπέντε· αὕτη

πύλη ἑπταπύλιν. * καὶ τὸ αἶθριον τοῦ αἰλάμ τῆς πύλης ἐξήκοντα πηχέως, καὶ θεῖμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ αἶθριον τῆς πύλης ἐξώθεν κύκλῳ.

* αἰλάμ τῆς πύλης ἐσωθεν πηχῶν πεντήκοντα.

* καὶ θυρίδες κρυφαὶ ἑπτασφαιδίου, ἔνθα τὰ αἰλάμ ἐσωθεν τῆς πύλης τῆς αὐλῆς κυκλῶν· καὶ ὡσαύτως τῆς αἰλάμ ὅθι θυρίδες κύκλῳ ἐσωθεν, καὶ ἑπτασφαιδίου αἰλάμ φοίνικες ἐνθεν καὶ ἐνθεν.

* καὶ εἰσῆγαγόν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἰδὲ πασόφεια, καὶ περισύλα τῆς αὐλῆς κύκλῳ τριᾶκοντα πασόφεια ἐν τοῖς περισύλοις.

* καὶ αἰσοαὶ καὶ νότου τῶν πυλῶν καὶ τὸ μῆκος τῶν πυλῶν τὸ περισύλον τὸ ὑποκάτω· καὶ διεμέτρησεν τὸ πλάτος τῆς αὐλῆς ἀπὸ τοῦ αἶθριος τῆς πύλης τῆς ἐξωτέρας ἕως ἐσωθεν.

* ἑπτασφαιδίου τῆς πύλης ἐσωτέρας τῆς βλέψεως ἐξω πηχέως ἑκατὸν τῆς βλέψεως καὶ δὴ αὐτῆς, καὶ ἡγαγόν με ἑπτασφαιδίου.

* καὶ ἰδὲ πύλη βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τῇ αὐλῇ τῇ ἐξωτέρᾳ, καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τὸ πλάτος.

* καὶ τὸ θεῖμα τρεῖς ἐνθεν καὶ τρεῖς ἐνθεν· καὶ τὸ ἐλεῖ, καὶ τὰ αἰλάμ, καὶ τὸ φοίνικας αὐτῆς· καὶ ἡγαγόν με τὰ μέτρα τῆς πύλης τῆς βλέψεως καὶ δὴ αὐτῆς πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ ὅρος αὐτῆς.

* καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὸ αἰλάμ, ἔνθα φοίνικες αὐτῆς καθὼς ἡ πύλη ἡ βλέπουσα καὶ δὴ αὐτῆς, ἔνθα ἐπὶ κλιμακῆσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὴν καὶ τὰ αἰλάμ ἐσωθεν.

* καὶ πύλη τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ βλέπουσα ἑπταπύλιν ἀπὸ βορρᾶς, τρέπον τῆς πύλης τῆς βλέψεως καὶ δὴ αὐτῆς· ἔνθα διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἑπταπύλιν πηχέως ἑκατὸν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et mensus est latitudinem introitus portæ decem cubitis, & longitudinem portæ tredecim cubitis. " Et marginem quæ erat ante thalamos cubito vno, & cubito vno marginem hinc. Thalamus autem erat sex cubitorum hinc, & sex cubitorum inde.

" Et mensus est portam à tecto thalami vsque ad tectum eius, latitudinem viginti quinque cubitorum, ostium contra ostium.

" Et fecit frontes sexaginta; altitudo earum unius cubiti erat, & super frontem atrij portæ per circuitum.

" Et ante portam mediam quæ erat ante vestibulum portæ interioris erant quinquaginta cubiti.

" Et fenestræ obturatæ erant in thalamis & in frontibus eorum intra portam per circuitum, & similiter in vestibulis: & fenestræ per circuitum intrinsecus, & super frontes capitella.

" Et introduxit me in atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavimentum factum in atrio per circuitum, triginta gazophylacia super pavimentum.

" Et mensus est latitudinem à facie portæ mediæ quæ erat in cundum longitudinem portarum pavimentum inferius.

" Et thalami eius tres hinc & tres inde; & viam Aquilonis ad atrium exterius; mensus est longitudinem eius & latitudinem.

" Et fenestræ eius & vestibula eius, & capitella eius iuxta mensuram portæ, quæ quinque cubitorum.

" Et porta atrij interioris contra portam quæ aperta erat ad Aquilonem & Orientem; & mensus est à porta vsque ad portam centum cubitos.

וַיֹּלְכֵנִי דְרֹךְ הַדְּרוֹם וְהִנֵּה שַׁעַר דְּרֹךְ הַדְּרוֹם
 וּמִדָּר אֵילָן וְאֵילָמוֹ בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה: * וְחִלּוֹנִים
 לוֹ וְלֹאֵילָמוֹ סָבִיב סָבִיב בְּהַחֲלֹנוֹת הָאֵלֶּה:
 חֲמִשִּׁים אִמָּה אָרְךְ וְרֹחֵב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אִמָּה:
 * וּמַעֲלֹת שְׁבַע עָלֹתָיו וְאֵילָמוֹ לִפְנֵיהֶם וְתַמְרִים
 לוֹ אֶחָד מִכָּפּוֹ וְאֶחָד מִכָּפּוֹ אֶל־אֵילָן:
 * וְשַׁעַר לַחֲצֵר הַפְּנִימִי דְרֹךְ הַדְּרוֹם וַיִּמַּד מִשַּׁעַר
 אֶל־הַשַּׁעַר דְּרֹךְ הַדְּרוֹם מֵאֵה אִמָּה:
 * וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִי בְּשַׁעַר הַדְּרוֹם
 וַיִּמַּד אֶת־הַשַּׁעַר הַדְּרוֹם בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה:
 * וְתָאוֹ וְאֵלָן וְאֵילָמוֹ בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה וְחִלּוֹנוֹת
 לוֹ וְלֹאֵילָמוֹ סָבִיב סָבִיב חֲמִשִּׁים אִמָּה אָרְךְ
 וְרֹחֵב עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ אִמָּה:
 * וְאֵלְמוֹת סָבִיב סָבִיב אָרְךְ חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אִמָּה
 וְרֹחֵב חֲמִשׁ אִמָּה: * וְאֵילָמוֹ אֶל־הַחֲצֵר
 הַחִיצוֹנָה וְתַמְרִים אֶל־אֵילָנוֹ וּמַעֲלֹת שְׁמֹנֶה מַעֲלֹ:
 * וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִי דְרֹךְ הַקֶּדֶם וַיִּמַּד
 אֶת־הַשַּׁעַר בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה:
 * וְתָאוֹ וְאֵלָן וְאֵילָמוֹ בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה וְחִלּוֹנוֹת לוֹ
 וְלֹאֵילָמוֹ סָבִיב סָבִיב אָרְךְ חֲמִשִּׁים אִמָּה וְרֹחֵב
 חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אִמָּה:
 * וְאֵילָמוֹ לַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה וְתַמְרִים אֶל־אֵילָן מִכָּפּוֹ
 וּמִכָּפּוֹ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלֹת מַעֲלֹ: * וַיְבִיאֵנִי אֶל־שַׁעַר
 הַצָּפוֹן וּמִדָּר בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה:
 * תָּאוֹ וְאֵלָן וְאֵילָמוֹ וְחִלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב אָרְךְ
 חֲמִשִּׁים אִמָּה וְרֹחֵב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אִמָּה:
 * וְאֵילָן לַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה וְתַמְרִים אֶל־אֵילָן מִכָּפּוֹ
 וּמִכָּפּוֹ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלֹת מַעֲלֹ:
 * וְלִשְׁכָּה וּפְתָחָהּ בְּאֵילִים הַשַּׁעֲרִים שֵׁם יְדִיחוֹ
 אֶת־הָעֵלֶי:

24 * Et eduxit me ad viam Australe, & ecce
 porta quæ respiciebat ad Austrum. Et men-
 sus est frontē eius & vestibulum eius, iuxta
 25 mensuras superiores. * Et fenestras eius &
 vestibula in circuitu sicut fenestras cate-
 26 ras, quinquaginta cubitorū longitudine, &
 latitudine viginti quinque cubitorum. * Et
 in gradibus septē ascendebatur ad eam. Et
 vestibulū ante fores eius, & cælatae palmæ
 erant, vna hinc & altera inde in frōte eius.
 27 * Et porta atrij interioris in via Australi.
 Et mensus est a porta vsque ad portam in
 28 via Australi centū cubitos. * Et introdu-
 xit me in atrium interius ad portā Austrā-
 29 lem, & mēsus est ad portam iuxta mensu-
 ras superiores: * Thalamum eius & fron-
 tem eius, & vestibulum eius iisdem men-
 30 suris, & fenestra eius & vestibulorū in cir-
 cuitu quinquaginta cubitos longitudinis,
 & latitudinis viginti quinque cubitos. * Et
 vestibulum per gyrū, longitudine viginti
 31 quinque cubitorum, & latitudine quinque
 cubitorum. * Et vestibulum eius ad atriū
 exterius, & palmas eius in fronte, & octo
 32 gradus erant quibus ascēdebatur per eam.
 * Et introduxit me in atrium interius per
 33 F viam Orientale, & mensus est portam se-
 cundū mensuras superiores: * Thalamū
 eius, & frōtem eius, & vestibulū eius, sicut
 34 supra, & fenestras eius, & vestibulorum in
 circuitu, longitudine quinquaginta cubi-
 35 torū, & latitudine viginti quinque cubito-
 rum. * Et vestibulū eius, id est, atrij exte-
 36 ris, & palmæ cælatae in fronte eius, hinc &
 37 inde, & octo gradibus ascensus eius. * Et
 introduxit me ad portā quæ respiciebat ad
 Aquilonē, & mēsus est secundū mēsuras su-
 38 periores. * Thalamū eius & frontē eius, &
 vestibulū eius, & fenestras ei⁹ per circuitū
 longitudine quinquaginta cubitorū, & la-
 39 titudine viginti quinque cubitorū. * Et ve-
 stibulū eius respiciebat ad atriū exterius,
 & cælatura palmarum in fronte eius hinc
 & inde. Et in octo gradibus ascensus eius.
 * Et per singula gazophylacia ostiū in frō-
 tib⁹ portarū, ibi lauabant holocaustum.

תרגום יונתן

24 * ואבליני באורח דרומא וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי
 סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי חֲמִשִּׁין אִמָּה אֹרְכָא וּפְתִיחָא עֶשְׂרִין וְחֲמִשׁ אִמָּה: * וְדִרְגִין שְׁבַע דִּרְגוֹתֵי וְאֵלְמוֹתֵי קְדִמְהוֹן וְכֹחֲרִין לֵה
 25 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 26 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 27 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 28 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 29 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 30 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 31 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 32 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 33 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 34 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 35 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 36 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 37 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי
 38 * וְהָאֵה טַרְעָא חַד פְּתִיחַ לְאֹרַח דְּרֹמָא וּמִשַּׁח אֱלוֹהֵי וְאֵלְמוֹתֵי כְּמִשְׁחַתָּא הָאֵלֶּי: * וְכִיּוֹן לֵה וְלֹאֵלְמוֹתֵי סְחוֹר סְחוֹר כְּכֹמֵא הָאֵלֶּי

* Et duxit me ad Austrum, & ecce porta respiciens ad Austrum; & mensus est eam, & thee, & aleu, & alamothe, & mensura ista.

* Et fenestrae eius, & alamothe in circuitu sicut fenestrae alam cubitorum quinquaginta longitudo eius, & cubitorum viginti quinque latitudo eius.

* Et septem gradus eius; & alamothe intrinsecus, & palma eius una hinc, & una inde super aleu.

* Et porta eregione portae atrij interioris ad Austrum: & mensus est atrium à porta ad portam cubiti centum latitudo ad Austrum.

* Et introduxit me in atrium interius portae quae ad Austrum, & mensus est portam secundum mensuras istas.

* Et thee, & aleu, & alamothe secundum mensuras istas, & fenestrae ipsi, & alamothe in circuitu cubiti quinquaginta longitudo, & latitudo eius cubitorum viginti quinque.

* Et alamothe per gyrum longitudo viginti quinque cubitorum, & latitudo quinque cubitorum. * Et alamothe eius ad atrium exterius, palma aleu & in octo gradibus ascendebam ad eam.

* Et introduxit me in atrium interius per viam Orientalem, & mensus est portam secundum mensuras istas.

* Et thee, & aleu, & alamothe secundum mensuras istas, & fenestrae ipsi, & alamothe per circuitum cubiti quinquaginta longitudo, & latitudo eius viginti quinque cubitorum.

* Et alamothe atrij interioris, & palma aleu hinc & inde; & octo gradibus ascendebant ad id.

* Et introduxit me in portam quae ad Aquilonem, & mensus est secundum mensuras istas.

* Et thee eius, & aleu, & alamothe, & fenestras eius per circuitum cubiti quinquaginta longitudo, & latitudo viginti quinque.

* Et aleu atrij exterioris, & palma aleu hinc & inde, & octo gradus.

* Et thalami eius, & fenestrae eius.

24 * καὶ ἤγαγόν με ἐν νότον, καὶ ἰδὲ πύλη βλέπουσα πρὸς νότον· καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν, καὶ τὰ θῆε, καὶ τὰ αἰλεδ, καὶ τὰ αἰλαμυρ, καὶ τὰ μέτρα ταῦτα.

25 * καὶ αἱ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμυρ κύκλω καθὼς αἱ θυρίδες τοῦ αἰλάμ, πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ ὄρος αὐτῆς.

26 * Ἐπὶ ἀκλιμακτῆρες αὐτῆς· Ἐαἰλαμυρ ἑσώθεν, Ἐφοίνικες αὐτῆς εἰς ὄθεν καὶ εἰς ὄθεν ἐπὶ τὰ αἰλεδ.

27 * καὶ πύλη κατέναντι τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας πρὸς νότον, Ἐ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλῃ πηχῆς ἑκατὸν τὸ ὄρος πρὸς νότον.

28 * καὶ εἰσήγαγόν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν τὴν πύλιν καὶ τὰ μέτρα ταῦτα.

29 * καὶ τὰ θῆε, καὶ τὰ αἰλεδ, καὶ τὰ αἰλαμυρ καὶ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμυρ κύκλω πηχῆς πεντήκοντα τὸ μῆκος, καὶ ὄρος αὐτῆς πηχῶν εἰκοσιπέντε.

30 * καὶ τὰ αἰλαμυρ κύκλω μῆκος εἰκοσιπέντε πηχῶν καὶ τὸ ὄρος πέντε πηχῶν.

31 * καὶ αἰλαμυρ αὐτῆς πρὸς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, φοίνικες τὰ αἰλεδ, καὶ ἐν ὀκτὼ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν. * καὶ εἰσήγαγόν με εἰς τὴν αὐλὴν ἐσωτέραν ὁδὸν κατ' ἀνατολὰς, καὶ διεμέτρησεν τὴν θύραν καὶ τὰ μέτρα ταῦτα.

32 * καὶ τὰ θῆε, καὶ τὰ αἰλεδ, Ἐ τὰ αἰλαμυρ καὶ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμυρ κύκλω πηχῆς πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ ὄρος αὐτῆς εἰκοσιπέντε πηχῶν.

33 * καὶ αἰλαμυρ τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, καὶ φοίνικες αἰλαμυρ εἰθεν καὶ ἐνθεν· καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν.

34 * καὶ εἰσήγαγόν με εἰς θύραν τὴν πρὸς βορρᾶν καὶ διεμέτρησεν καὶ τὰ μέτρα ταῦτα.

35 * καὶ τὰ θῆε αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμυρ, καὶ τὰ αἰλαμυρ, καὶ θυρίδας αὐτῆς κύκλω πηχῆς πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ ὄρος εἰκοσιπέντε.

36 * καὶ τὰ αἰλαμυρ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, καὶ φοίνικες αἰλαμυρ εἰθεν καὶ ἐνθεν, καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρες.

37 * καὶ τὰ πασόφωρα αὐτῆς καὶ τὰ θυρώματα αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et duxit me per viam Australem, & ecce porta una aperta ad viam Australem. Et mensus est frontes eius, & vestibula eius iuxta mensuras istas. 25 Et fenestrae erant ei & vestibulis eius per circuitum, sicut fenestrae istae: quinquaginta cubitorum longitudinis, & latitudinis viginti quinque cubitorum.

26 Et septem gradus erant gradus eius, & vestibula eius ante eos, & capitella ei erant unum hinc & unum inde super postes eius. 27 Et porta atrij interioris in via australi. Et mensus est à porta usque ad portam in via Australi, centum cubitos.

28 Et introduxit me ad atrium interius per portam Australem; & mensus est portam Australem iuxta mensuras istas.

29 Et thalamos eius, & frontes eius, & vestibula eius iuxta mensuras istas. Et fenestrae ei erant & vestibulis eius in circuitu quinquaginta cubitorum longitudinis, & latitudinis viginti quinque cubitorum.

30 Et vestibula eius spectabant ad atrium exterius, & capitella super postes eius, sed octo gradus erant gradus eius. 31 Et introduxit me in atrium interius per viam Orientalem: & mensus est portam secundum mensuras istas.

32 Et thalamos eius, & postes eius, & vestibula eius secundum mensuras istas. & fenestrae erant ei, & vestibulis eius per circuitum longitudinis quinquaginta cubitorum, & latitudinis quinquaginta cubitorum.

33 Et vestibula eius spectabant ad atrium exterius, & capitella super postes eius hinc inde, & octo gradus erant gradus eius. 34 Et introduxit me ad portam Aquilonarem, & mensus est

35 Postesque eius erant atrio exteriori, & capitella erant

36 Et gazophylacium erat & ostium eius in frontibus porta-

rum: ibi preparabant holocaustum.

* ובאלם השער שנים שלחנור מפור ושנים
 שלחנות מפה לשחוט אליהם העלור והחטאת
 והאשם: * ואל הכתף מחוצה לעולה לפתח
 השער הצפונה שנים שלחנור ואל הכתף
 האחרת אשר לאלם השער שנים שלחנור:
 * ארבעה שלחנות מפה וארבעה שלחנות מפה
 לכתף השער שמונה שלחנות אליהם ישחטו:
 * וארבעה שלחנות לעולה אבני גזיר ארך
 אמה אחת וחצי ורחב אמה אחת וחצי וגבה
 אמה אחת אליהם ויניחו את הכלים אשר ישחטו
 את העולה בם והזבח:
 * והשפתים טפה אחד מוכנים בבית סביב
 סביב ואל השלחנות בשר הקרבן:
 * ומחוצה לשער הפנימי לשכות שרים בחצר
 הפנימי אשר אל כתף שער הצפון ופניהם
 דרך הדרום אחד אל כתף שער הקדים פני
 דרך הצפון:
 * וידבר אלי זור הלשכה אשר פניה דרך
 הדרום לכהנים שמרי משמרת הבית:
 * והלשכה אשר פניה דרך הצפון לכהנים
 שמרי משמרת המזבח המזבח בני צדוק הקרבים
 מבני לוי אל יהודה לשרתו:
 * וימד את החצר ארך מאה ורחב מאה
 אמה מרבעת והמזבח לפני הבית:
 * ויבאני אל אלם הבית וימד אל אלם
 חמש אמות מפור וחמש אמות מפה ורחב השער
 שלש אמות מפור ושלש אמות מפה:
 * ארך האלם עשרים אמה ורחב עשתי עשרה
 אמה ובמעלות אשר יעלו אליו ועמדים אל
 האילים אחד מפה ואחר מפה:

39 * Et in vestibulo portæ duæ mensæ hinc
 & duæ mensæ inde ut immoletur super
 eas holocaustum, & pro peccato & pro deli-
 40 cto. * Et ad latus exterius quod ascendit ad
 ostium portæ quæ pergit ad Aquilonem,
 duæ mensæ: & ad latus alterum ante ve-
 41 stibulum portæ duæ mensæ. * Quatuor
 mensæ hinc, & quatuor mensæ inde per
 latera portæ octo mensæ erant super quas
 42 immolabant. * Quatuor autem mensæ ad
 holocaustum de lapidibus quadris extru-
 ctæ, longitudine cubiti unius & dimidij,
 & latitudine cubiti unius & dimidij, & al-
 titudine cubiti unius, super quas ponent
 vasa, in quibus immolatur holocaustum
 & victima.
 43 * Et labia earum palmi unius reflexa in-
 G trinsecus per circuitum. super mensas au-
 tem carnes oblationis.
 44 * Et extra portam interiorem gazophy-
 lacia catorum in atrio interiori quod erat
 in latere portæ respicientis ad Aquilonem,
 & facies eorum contra viam Australem, una
 ex latere portæ Orientalis quæ respiciebat
 ad viam Aquilonis.
 45 * Et dixit ad me, Hoc est gazophyla-
 cium, quod respicit viam Meridianam, Sa-
 cerdotum qui excubant in custodijs tem-
 46 pli. * Porro gazophylacium quod respi-
 cit ad viam Aquilonis, Sacerdotum erit
 qui excubant ad ministerium altaris. Isti
 sunt filij Sadoch qui accedunt de filiis Le-
 ui ad Dominum ut ministrent ei.
 47 * Et mensus est atrium longitudine centum
 cubitorum, & latitudine centum cubitorum
 per quadrum & altare ante faciem templi.
 48 * Et introduxit me in vestibulum tem-
 pli, & mensus est vestibulum quinque cu-
 bitis hinc, & quinque cubitis inde, & la-
 titudinem portæ trium cubitorum hinc,
 & trium cubitorum inde.
 49 * Longitudinem autem vestibuli vigin-
 ti cubitorum, & latitudinem undecim cu-
 bitorum. Et octo gradibus ascendebatur
 ad eum. Et columnæ erant in frontibus
 una hinc, & altera inde.

תרגום יונתן

39 * ובאלם השער שנים שלחנור מפור ושנים
 שלחנות מפה לשחוט אליהם העלור והחטאת
 והאשם: * ואל הכתף מחוצה לעולה לפתח
 השער הצפונה שנים שלחנור ואל הכתף
 האחרת אשר לאלם השער שנים שלחנור:
 * ארבעה שלחנות מפה וארבעה שלחנות מפה
 לכתף השער שמונה שלחנות אליהם ישחטו:
 * וארבעה שלחנות לעולה אבני גזיר ארך
 אמה אחת וחצי ורחב אמה אחת וחצי וגבה
 אמה אחת אליהם ויניחו את הכלים אשר ישחטו
 את העולה בם והזבח:
 * והשפתים טפה אחד מוכנים בבית סביב
 סביב ואל השלחנות בשר הקרבן:
 * ומחוצה לשער הפנימי לשכות שרים בחצר
 הפנימי אשר אל כתף שער הצפון ופניהם
 דרך הדרום אחד אל כתף שער הקדים פני
 דרך הצפון:
 * וידבר אלי זור הלשכה אשר פניה דרך
 הדרום לכהנים שמרי משמרת הבית:
 * והלשכה אשר פניה דרך הצפון לכהנים
 שמרי משמרת המזבח המזבח בני צדוק הקרבים
 מבני לוי אל יהודה לשרתו:
 * וימד את החצר ארך מאה ורחב מאה
 אמה מרבעת והמזבח לפני הבית:
 * ויבאני אל אלם הבית וימד אל אלם
 חמש אמות מפור וחמש אמות מפה ורחב השער
 שלש אמות מפור ושלש אמות מפה:
 * ארך האלם עשרים אמה ורחב עשתי עשרה
 אמה ובמעלות אשר יעלו אליו ועמדים אל
 האילים אחד מפה ואחר מפה:

³⁹ * Et elamma eius in porta secunda aquedu-
tus, ut ingulgent in ea quæ pro peccato & quæ
pro ignorantia.

⁴⁰ * Et ad latus riuuli holocaustum re-
spicientis ad Aquilonem duæ mensæ ad latus
alterum, & alam portæ duæ mensæ ad Orien-
tem.

⁴¹ * Mensæ quatuor hinc & quatuor inde ad
latus portæ, super eas ingulabunt hostias.

⁴² * Et eregione octo mensæ holocaustum
lapideæ excise, cubiti & dimidij latitudo, &
cubitorum duorum & dimidij longitudo, &
cubiti altitudo. super ea ponent vasa in qui-
bus ingulabunt holocausta illic et thymia-
mata.

⁴³ * Et palmi habebunt labium dolatum in-
trinfecus per circuitum, & super mensas de-
super tecla ut operiantur à pluuia & sicci-
tate.

⁴⁴ * Et introduxit me in atrium interius. &
ecce duo exadra in atrio interiori, vna ad Au-
strum portæ quæ ad Aquilonem ferens ad Au-
strum, & vna ad Austrum portæ quæ ad Au-
strum respicientis ad Aquilonem.

⁴⁵ * Et dixit ad me: Exadra hæc respiciens
ad Austrum, Sacerdotibus custodientibus custo-
dias domus.

⁴⁶ * Et exadra respiciens ad Aquilonem, Sa-
cerdotibus custodientibus custodiam altaris: illi
sunt filij Sadoch appropinquantes ex Levi ad
Dominum ut ministrarent ei.

⁴⁷ * Et mensus est atrium longitudine cubito-
rum centum, & latitudine cubitorum centum
super quatuor partes eius, & altare eregione
domus.

⁴⁸ * Et introduxit me in alam domus. et men-
sus est illud alam cubitorum quinque latitudi-
nem hinc, & cubitorum quinque hinc, & la-
titudinem portæ cubitorum quatuordecim. &
latera portæ alam cubitorum trium hinc et inde.

⁴⁹ * Et longitudinem alam cubitorum viginti,
& latitudinem cubitorum duodecim, et in de-
cem gradibus ascendebant ad eum. & columna
erant super alam, vna hinc & vna inde.

³⁹ * καὶ αἰλαμὰ αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας
ἐκρύψεις ὅπως σφάξουσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὑπεράμαρτίας &
τὰ ὑπεράγνοιας.

⁴⁰ * καὶ κτὴν νότον τοῦ ῥυακίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων τῆς
βλεπούσης πρὸς βορρᾶν δύο τεράπεζαι κτὴν νότον ἐτέρου
& τὰ αἰλάμ τῆς πύλης δύο τεράπεζαι κτὴν ἀνατολὰς,

⁴¹ * τεράπεζαι τέσσαρες ἐν τῇ ἐκτεσσαρες ἐν τῇ κτὴν νό-
τον τῆς πύλης, ἐπ' αὐτὰ σφάξουσιν τὰ θύματα.

⁴² * καὶ κατεάνη τῶν ὀκτὼ τεράπεζαι τῶν ὀλοκαυτω-
μάτων λίθιναι λελαξομένηαι πῆχεως καὶ ἡμίθους τὸ πλά-
τος καὶ πηχῶν δύο καὶ ἡμίθους τὸ μήκος καὶ πῆχεως τὸ ὕ-
ψος. ἐπ' αὐτὰ θέουσιν τὰ σκεύη ἐν οἷς σφάζουσιν τὰ ὀλο-
καυτώματα ἐκεῖ καὶ τὰ θυμιάματα.

⁴³ * καὶ παλαιῆς ἐξέσιν κυμάπον λελαξομένηον ἐξω-
θεν κύκλῳ & ἐπὶ τὰς τεράπεζας ἐπανώθεν σέτας & κα-
τακαλύπτειν τὸν νότον καὶ τὸν βορρᾶν.

⁴⁴ * καὶ εἰσήγαγον με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ
ἰδοὺ δύο θξαίδρα ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ μία κατὰ νό-
τον τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν φέρουσα κατὰ νότον
καὶ μία κτὴν νότον τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον τῆς βλεπού-
σης πρὸς βορρᾶν.

⁴⁵ * καὶ ἔπεν πρὸς με, ἡ θξαίδρα αὐτῇ ἡ βλέπουσα
πρὸς νότον τοῖς ἱερῶσιν τοῖς φυλάσσουσιν τὰς φυλακὰς
τοῦ οἴκου.

⁴⁶ * καὶ θξαίδρα ἡ βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τοῖς ἱερῶ-
σιν τοῖς φυλάσσουσιν τὴν φυλακὴν τοῦ θυπαστήριος ἐκεῖ-
νοῖσιν ὑπὸ σάδουχ & ἐγγίζοντες ἐκ τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον
τοῦ λειτουργεῖν αὐτῶν.

⁴⁷ * καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν μήκος πηχῶν ἑκατὸν &
ὄρους πηχῶν ἑκατὸν ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, καὶ τὸ
θυπαστήριον ἀπέστανεν τοῦ οἴκου.

⁴⁸ * καὶ εἰσήγαγον με εἰς τὸ αἶλαμ τοῦ οἴκου. & διεμέτρη-
σεν αὐτὸ τὸ αἶλαμ πηχῶν πεντήκοντα πλάτος εἴθεν, & πηχῶν
πεντήκοντα, καὶ τὸ ὄρος θ' θυρώματα πηχῶν δεκατεσ-
σάρων καὶ ἐπωμίδας τ' ὄρους θ' αἰλάμ πηχῶν τετάρων ἐν-
θεν καὶ ἐξωθεν.

⁴⁹ * καὶ τὸ μήκος τοῦ αἰλάμ πηχῶν εἴ-
κοσι & ὄρους πηχῶν δυοκαίδεκα, καὶ ἐπὶ δέκα ἀναβαθ-
μῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτόν. & σύλοι ἦσαν ἐπὶ θ' αἰλάμ εἰς
ἐντὸς καὶ εἰς ἐκτὸς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁹ Et in vestibulo portæ erant duæ mensæ hinc & duæ mensæ inde, ut immolaretur super eas holocaustum & sacrificium pro peccato
& pro delicto.

⁴⁰ Et ad latus exterius ascensus in introitu portæ Aquilonis erant duæ mensæ, & ad latus alterum quod erat ad
vestibulum portæ erant duæ mensæ.

⁴¹ Quatuor mensæ hinc & quatuor mensæ inde ad latus portæ: octo mensæ in quibus
immolabant.

⁴² Quatuor autem mensæ erant ad holocaustum ex lapidibus dolatis longitudine cubiti vnus & dimidij, & latitu-
dine cubiti vnus & dimidij, & altitudine cubiti vnus, super quas ponebant vasa in quibus immolabant holocaustum & victimas sanctifi-
catas.

⁴³ Et vncini egrediebantur longitudine vnus palmi defixi in columnis domus macelli intra vestibula per circuitum: & super
mensas erat caro oblationis.

⁴⁴ Et extra portam interiorem erat gazophylacium Leuitarum in atrio interiori quod erat ad latus
portæ Aquilonaris: & facies earum ad viam Australem, vna ad latus portæ Orientalis quæ respiciebat ad viam Aquilonis.

⁴⁵ Et locutus est mecum, dicens: Hoc gazophylacium quod apertum est ad viam Australem, erit Sacerdotibus qui custodiunt custo-
diam domus:

⁴⁶ Et gazophylacium quod apertum est ad viam Aquilonarem, erit Sacerdotibus qui custodiunt
custodiam altaris: isti sunt filij Sadoch qui accedunt de filiis Levi ad cultum Domini, ut ministrarent coram eo.

⁴⁷ Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum quadratum, & altare quod erat ante do-
mum.

⁴⁸ Et introduxit me in vestibulum domus, & mensus est frontem vestibuli: quinque cubitos hinc & quinque cubitos in-
de: & latitudo portæ trium cubitorum hinc, & trium cubitorum inde.

⁴⁹ Longitudo vestibuli viginti cubitorum, & latitudo vndecim cubitorum, & per gradus ascendebant ad illud: & columnæ erant iuxta
postes, vna hinc & vna inde.

מא

וַיְבִיאֵנִי אֶל-הַחֵיכַל וַיְמַד אֶת-הָאֵלִים שֵׁשׁ-
אֲמֹרֶת רָחֹב מִפּוֹ וְשֵׁשׁ-אֲמֹרֶת רָחֹב מִפֶּה רָחֹב
הָאֵהָל:

וְרָחֹב הַפֶּתַח עֶשֶׂר אַמּוֹת וּכְתֻפּוֹת הַפֶּתַח חֲמֵשׁ
אַמּוֹת מִפּוֹ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ וַיְמַד אֶרְכּוֹ אַרְבַּעַיִם
אֲמֹרֶת וְרָחֹב עֲשָׂרִים אֲמֹרֶת:

וַבָּא לִפְנֵימָה וַיְמַד אֵיל-הַפֶּתַח שְׁתֵּים אֲמֹרֶת
וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרָחֹב הַפֶּתַח שֶׁבַע אֲמֹרֶת:

וַיְמַד אֶת-אֶרְכּוֹ עֲשָׂרִים אֲמֹרֶת וְרָחֹב עֲשָׂרִים
אֲמֹרֶת אֶל-פְּנֵי הַחֵיכַל וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה קֹדֶשׁ
הַקֹּדְשִׁים:

וַיְמַד קִיר-הַבַּיִת שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרָחֹב הַצֵּלַע אַרְבַּע
אַמּוֹת סָבִיב סָבִיב לְבַיִת סָבִיב:

וְהַצֵּלְעוֹת צֵלַע אֶל-צֵלַע שְׁלוֹשׁ וְשָׁלֹשׁ פַּעֲמִים
וּבָאוֹת בְּקִיר אֲשֶׁר-לְבִיָּרָה לְצֵלְעוֹת סָבִיב סָבִיב
לְהִיּוֹת אַחֲזִיזִים וְלֹא-יִהְיוּ אַחֲזִיזִים בְּקִיר הַבַּיִת:

וְרָחֲבָהּ וְנִסְבָּהּ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה לְצֵלְעוֹת בֵּי
מִוֶּסֶב הַבַּיִת לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה סָבִיב סָבִיב לְבִיָּרָה
עַל-כֵּן רָחֹב לְבַיִת לְמַעַלָּה וְכֵן הַתַּחְתּוֹנָה יַעֲלֶה
עַל-הָעֲלִיוֹנָה לְתִכּוֹנָהּ:

וַרְאִיתִי לְבִיָּרָה גְּבֵה סָבִיב סָבִיב מִיִּסְדּוֹרָה
הַצֵּלְעוֹת מָלוּ הַקִּנָּה שֵׁשׁ אַמּוֹת אֲצִילָהּ:

וְרָחֹב הַקִּיר אֲשֶׁר-לְצֵלַע אֶל-הַחוּץ חֲמֵשׁ אַמּוֹת
וְאֲשֶׁר מִנְּחָה בֵּית צֵלְעוֹת אֲשֶׁר לְבַיִת:

וּבֵין הַלְשָׁכוֹת רָחֹב עֲשָׂרִים אֲמֹה סָבִיב לְבִיָּרָה
סָבִיב סָבִיב:

וּפֶתַח הַצֵּלַע לְמִנְחָה פֶּתַח אֶחָד דֶּרֶךְ הַצִּפּוֹן וּפֶתַח
אֶחָד לְדָרוֹם וְרָחֹב מְקוֹם הַמִּנְחָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת סָבִיב
סָבִיב:

¹ ET introduxit me in templum, & mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi.

² Et latitudo portæ decem cubitorum erat, & latera portæ quinque cubitis hinc, & quinque inde. Et mensus est longitudinem eius quadraginta cubitos, & latitudinem viginti cubitorum.

³ Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos, & portam sex cubitorum, & latitudinem portæ septem cubitorum.

⁴ Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum, & latitudinem eius viginti cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum.

⁵ Et mensus est parietem domus sex cubitorum, & latitudinem lateris quatuor cubitorum undique per circuitum domus.

⁶ Latera autem latus ad latus bis triginta trium, & erant eminentia quæ ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum, ut continerent & non attingerent parietem templi.

⁷ Et platea erat in rotundum ascendens sursum per cochleam, & in coenaculum templi deferbat per gyrum. Idcirco latius erat templum in superioribus, & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora, & in medium.

⁸ Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spacio,

⁹ Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum. & erat interior domus in lateribus domus.

¹⁰ Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique:

¹¹ Et ostium lateris ad orationem, ostium unum ad viam Aquilonis, & ostium unum ad viam Australem, & latitudinem loci ad orationem quinque cubitorum in circuitu.

תרגום יונתן

מא

¹ וַאֲעִילֵנִי לְחֵיכַל וַיְמַשֵּׁחַ יָת אֵלַי שֵׁשׁ אֲמִין פּוֹתֵיָא מִכָּא וְשֵׁשׁ אֲמִין פּוֹתֵיָא מִכָּא דְּמִשְׁכְּנָא: ² וּפּוֹתֵיָא דְּתַרְעָא עֶשֶׂר אֲמִין וְכַתְפֵי תַרְעָא חֲמֵשׁ אֲמִין מִכָּא וְחֲמֵשׁ אֲמִין מִכָּא אֲוִרְכָּה אֲרַבְּעִין אֲמִין וּפּוֹתֵיָא עֶשְׂרִין אֲמִין: ³ וַעֲלָא לִגְיוֹ וַיְמַשֵּׁחַ אֵלַי תַרְעָא חֲרִיתִין אֲמִין וְתַרְעָא שֵׁשׁ אֲמִין: ⁴ וַיְמַשֵּׁחַ יָת אֲוִרְכָּיָה עֶשְׂרִין אֲמִין וּפּוֹתֵיָא עֶשְׂרִין אֲמִין דִּי קֹדֶם הֵיכְלָא וַאֲמַר לִידֵין קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ: ⁵ וַיְמַשֵּׁחַ כּוֹתֵלָא דְּבֵיתָא שֵׁשׁ אֲמִין וּפּוֹתֵיָא דְּמַחֲצֵיתָא אַרְבַּע אֲמִין סְחוֹר סְחוֹר מִקַּף לְבֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר: ⁶ וּמַחֲצֵיתָא מַחֲצֵיתָא עַל מַחֲצֵיתָא חֲלָחִין וְהָלַת חֲרָא עֶשְׂרִין בְּסִדְרָא קִבְעִין בְּכַתְלָא דְּמִגְדִּין לְמַחֲצֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר לְמַחֲצֵיתָא רִישֵׁי שְׁרֵיתָא נְחִין עַל זֵיתָא וְלֹא יִחְזִין שְׁרֵיתָא מִעֲבָרָן בְּכַתְלֵי בֵיתָא: ⁷ וּפּוֹתֵיָא מִסִּבְתָּא וְסִלְקָא לְעֵלָא לְעֵלָא מִן מַחֲצֵיתָא אֲרִי מִקַּפָּא בֵיתָא וְסִלְקָא לְעֵלָא לְעֵלָא סְחוֹר סְחוֹר לִגְיוֹ עַל כֵּן פְּתִי בֵיתָא מִלְּעֵלָא וְכֵן בְּמִסִּבְתָּא סִלְקִין מִן אֲרַעֲיָתָא לְעֵלִיתָא בְּאֲוִרְחָא מַצִּיעָתָא: ⁸ וְחֲזִיתִי לְבֵיתָא רֹמָא סְחוֹר סְחוֹר מִשְׁכָּלִין מַחֲצֵיתָא מִשְׁחָת קִנְיָא שִׁירָת אֲמִין רֹחַ: ⁹ פּוֹתֵיָא דְּכַתְלָא דְּמַחֲצֵיתָא דְּלִכְרָא חֲמֵשׁ אֲמִין וַאֲחֵר שְׁבִיק בֵּית מַחֲצֵיתָא דְּמִגְדִּין: ¹⁰ וּבֵין לְשַׁכְתָּא פּוֹתֵיָא עֶשְׂרִין אֲמִין סְחוֹר סְחוֹר מִקַּף לְבֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר: ¹¹ וְתַרְעָא דְּמַחֲצֵיתָא לְאַחַד שְׁבִיק תַרְעָא חֲרָ פְּתִיחַ לְאֲוִרְחָא צִפּוֹנָא חֲרָ פְּתִיחַ לְדָרוֹמָא וּפּוֹתֵיָא דְּאַחַר שְׁבִיק חֲמֵשׁ אֲמִין סְחוֹר סְחוֹר:

ET introduxit me in templum, & mensus est alam cubitorum sex latitudinem alam hinc, & latitudinem cubitorum sex inde. latitudo tabernaculi

* Et latitudo portæ cubitorum decem, & humeri portæ cubitorum quinque hinc et quinque cubitorum inde. & mensus est longitudinem eius cubitorum quadraginta, & latitudinem cubitorum viginti.

* Et ingressus est in atrium interius, & mensus est alam portæ cubitorum duorum, & portam cubitorum sex: & humeros portæ cubitorum septem hinc.

* Et mensus est longitudinem ostiorum cubitorum viginti, & latitudinem cubitorum viginti ante faciem templi. & dixit ad me, Hoc sanctum sanctorum.

* Et mensus est parietem domus cubitorum sex, & latitudinem lateris cubitorum quatuor in circuitu,

* Et latera latus ad latus triginta et trium, et spaciū in pariete domus in lateribus in circuitu ut essent inherentes ad videndum, ut omnino non attingerent parietes domus.

* Et latitudinem superioris laterum secundum additamentum ex pariete ad superius in circuitu domus, ut dilatetur sursum & ex inferioribus, & ascenderent ad superiora & ex mediis

* ad tristega & thrael domus altitudo in circuitu distantiam laterum equalem calamo cubitorum sex distantia.

* Et latitudinem parietis lateris forinsecus cubitorum quinque & reliqua in medio laterum domus,

* Et in medio exadrarum latitudo cubitorum viginti in circumferentia domui in circuitu: * Et portæ exadrarum ad reliquum portæ unius ad Aquilonem, & ostium unum ad Austrum, & latitudo loci reliqui cubitorum quinque latitudo in circuitu.

μα.

* Καὶ εἰσήγαγόν με εἰς τὸν ναόν, καὶ διεμέτρησεν τὸ αἶ-
λαμ πηγῶν ἐξ τῶ δῶρος τοῦ αἶλαμ ἐνθῶν, ἐπὶ τῶ δῶρος πη-
χέων ἐξ ἐνθῶν. τὸ δῶρος τὸ σιλωῆς,

* Ἐπὶ τῶ δῶρος τοῦ πυλῶν πηγῶν δέκα, καὶ ἐπωμίδες
ἐπὶ πυλῶν πηγῶν πέντε ἐνθῶν, ἐπὶ πέντε πηγῶν ἐνθῶν.
καὶ διεμέτρησεν τὸ μήκος αὐτῶν πηγῶν τεσσαράκοντα, καὶ
τὸ δῶρος πηγῶν εἴκοσι.

* καὶ εἰσήλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ διε-
μέτρησεν τὸ αἶλαμ τοῦ θυρώματος πηγῶν δύο, καὶ τὸ
θυῖσμα πηγῶν ἐξ ἑκατὸς ἐπωμίδας τοῦ θυρώματος πη-
γῶν ἐπὶ ἐνθῶν.

* καὶ διεμέτρησεν τὸ μήκος τῶν πυλῶν πηγῶν εἴκοσι,
καὶ δῶρος πηγῶν εἴκοσι καὶ πενήσπον τοῦ ναοῦ. καὶ εἶπεν
πρὸς με, τὸ τὸ ἄγιον τῶν ἁγίων.

* καὶ διεμέτρησεν τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου πηγῶν ἐξ ἑκατὸς
δῶρος τὸ πλῆθος πηγῶν τεσσαράκοντα κυκλῶν,

* καὶ τὰ πλῆθῃ πλῆθῃ ἐπὶ πλῆθῃ τεσσάρων ἐπὶ
τεσσάρων, καὶ διάστημα ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ οἴκου ἐν τοῖς πλῆθῃ
κύκλῳ τοῦ οἴκου τῶν πλῆθῃ μενομήνους ὁρᾷ, ὅπως ὁρᾷ-
παν μὴ ἀπὸ τῶν τῶν τοίχων τοῦ οἴκου.

* καὶ τὸ δῶρος τῆς ὑψώσεως τῶν πλῆθῃ καὶ πε-
ντήμα ἐν τῷ τοίχῳ πρὸς τὴν ὑψώσεως κύκλῳ τοῦ οἴ-
κου, ὅπως διαπλατυνῇ ὁρᾷ καὶ ἐν τῶν κατὰ ὄψιν,
καὶ ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τὰ ὑψώσεως καὶ ἐν τῶν μέσῳ

* ἐπὶ τὰ τεσσάρων καὶ τὰ τεσσάρων τοῦ οἴκου ὑψώσεως
κύκλῳ διάστημα πλῆθῃ ἐν τῷ καλῶν πηγῶν ἐξ
διάστημα.

* καὶ δῶρος τοῦ τοίχου τῆς πλῆθῃ ἐξώθεν πη-
γῶν πέντε, καὶ τὰ λοιπὰ ὑψώσεως τῶν πλευρῶν τοῦ
οἴκου,

* καὶ ὑψώσεως τῶν ὑψώσεως δῶρος πηγῶν εἴκοσι τὸ
ὅριον τῶ οἴκου κύκλῳ.

* καὶ αἱ θύραι τῶν ὑψώσεως ἐπὶ τὸ ἀπόλοιπον τὸ θυ-
ρας τὸ μίαν τὸ πρὸς βορρᾷ, ἐπὶ τὸ ὑψώσεως ἡ μία ἡ πρὸς νό-
τον, καὶ τὸ δῶρος τοῦ ὑψώσεως τοῦ ἀπολοιποῦ πηγῶν πέντε
πλῆθῃ κυκλῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLII.

ET introduxit me in templum, & mensus est postes sex cubitorum latitudinis hinc, & sex cubitorum latitudinis inde, latitudine ta-
bernaculi. * Et latitudo portæ decem cubitorum erat, & latera portæ quinque cubitis.

* Et ingressus est interius, & mensus est postem portæ duobus cubitis, & portam sex cubitis, & latitudinem portæ septem cubitis.

* Et mensus est longitudinem eius viginti cubitis, & latitudinem viginti cubitis ante templum. & dixit ad me, Hoc est sanctum san-
ctorum. * Et mensus est parietem domus sex cubitis, & latitudinem tabulati quatuor cubitis per circuitum circuiens domum per gyrum.

* Tabulata autem, tabulatum super tabulatum, triginta tria, vndena per ordinem, defixa parieti intra tabulata per circuitum, ut capta tra-
bium requiescerent super illud quod eminebat, neque trabes penetrarent per parietes domus. * At platea circuibat & ascendeat sursum
sursum a tabulatis, quia circuibat domum, & ascendeat sursum sursum per circuitum intrinsecus: ideo latior erat domus in superioribus,

& sic per cochleam ascendeant de inferioribus ad superiora per viam mediam. * Et vidi in domo altitudinem per circui-
tum, fundata tabulata mensura calami, sex cubitorum spacio. * Et latitudo parietis tabulati forinsecus quinque cubito-
rum, & locus relictus in loco tabulatorum intrinsecus.

* Et inter gazophylacia latitudo viginti cubitorum in circuitu circum domum per gyrum.

* Et porta tabulati ad locum relictum, ostium vnum apertum ad viam Aquilonarem, & ostium vnum apertum ad Austrum: & lati-
tudo loci relictus quinque cubitorum in circuitu.

* וְהִבְנִין אֶשֶׁר אֶל-פְּנֵי הַגִּזְרָה פֶּאֶת דֶּרֶךְ הַיָּם * 12
 רֹחַב שִׁבְעִים אַמָּה וְקִיר הַבִּנְיָן חֲמִשׁ-אַמּוֹת רֹחַב
 סְבִיב סְבִיב וְאַרְבֹּעַ תְּשֻׁעִים אַמָּה * 13
 * וּמִדֶּר אֶת-הַבֵּית אֶרֶךְ מֵאֵה אַמָּה וְהַגִּזְרָה
 וְהַבִּנְיָה וְקִירוֹתֶיהָ אֶרֶךְ מֵאֵה אַמָּה * 14
 * וְרֹחַב פְּנֵי הַבֵּית וְהַגִּזְרָה לְקִדְּשֵׁי מֵאֵה אַמָּה * 15
 * וּמִדֶּר אֶרֶךְ הַבִּנְיָן אֶל-פְּנֵי הַגִּזְרָה אֶשֶׁר עַל-
 אַחֲרֶיהָ וְאֶתֹקֶיהָ מִפּוֹ וּמִפּוֹ מֵאֵה אַמָּה וְהַיִּכָּל
 הַפְּנִימִי וְאֶלְמֵי הַחֲצֵר * 16
 * הַסָּפִים וְהַחֲלוֹנִים הָאֵטְמוֹת וְהָאֵתִיקִים סְבִיב
 לְשֵׁלֶשֶׁתָם נִגְדַּת הַסֵּף שְׁחִיף עֵץ סְבִיב סְבִיב וְהָאֵרֶץ
 עַד-הַחֲלֹנוֹת וְהַחֲלֹנוֹת מִכְסוֹת * 17
 * עַל-מַעַל הַפֶּתַח וְעַד-הַבֵּית הַפְּנִימִי וְלַחוּץ וְאֶל-
 כָּל-הַקִּיר סְבִיב סְבִיב בַּפְּנִימִי וּבַחֲצוֹן מְדוֹת * 18
 * וַעֲשׂוּ כְרוֹכִים וְתַמָּרִים וְתַמָּרָה בֵּין כְּרוֹב לְכְרוֹב
 וּשְׁנַיִם פָּנִים לְכְרוֹב * 19
 * וּפְנֵי אֲדָם אֶל-הַתַּמָּרָה מִפּוֹ וּפְנֵי כְּפִיר אֶל-
 הַתַּמָּרָה מִפּוֹ עֲשׂוּ אֶל-כָּל-הַבֵּית סְבִיב סְבִיב * 20
 * מִהָאֵרֶץ עַד-מַעַל הַפֶּתַח הַכְּרוֹכִים וְהַתַּמָּרִים
 עֲשׂוּ וְקִיר הַיִּכָּל * 21
 * הַיִּכָּל מְדוֹת רַבָּעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ הַמֵּרָאָה כַּמֵּרָאָה * 22
 * הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת גֹּבַהּ וְאַרְבֹּעַ שְׁתֵּים
 אַמּוֹת וּמִקְצָעוֹתָיו לוֹ וְאַרְבֹּעַ וְקִירָתוֹ עֵץ וַיִּדְבֵּר אֵלַי
 זֶה הַשְּׁלָחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה * 23
 * וּשְׁתֵּים דִּלְתוֹת לַיִּכָּל וּלְקֹדֶשׁ * 24
 * וּשְׁתֵּים דִּלְתוֹת לַדִּלְתוֹת שְׁתֵּים מוֹסְבּוֹת דִּלְתוֹת
 שְׁתֵּים לְדִלְתָא אֶחָת וּשְׁתֵּי דִלְתוֹת לְאַחֶרֶת * 25
 * וַעֲשׂוּהָ אֵלֶיהֶן אֶל-דִּלְתוֹת הַיִּכָּל כְּרוֹכִים
 וְתַמָּרִים כַּאֲשֶׁר עֲשׂוּ לְקִירוֹת וַעֲבֵד עֵץ אֶל-פְּנֵי
 הָאוֹלָם מִהָחוּץ * 26

תרגום יונתן

* וּבְנִינָא דְקִדְּשָׁה רוּחַ אוֹרַח מִעֲרָבָא פּוֹתִינָא שְׁבָעִין אַמִּין וְכֹתֵלָא דְבְנִינָא חֲמִשָּׁא אַמִּין פּוֹתִינָא סְחֹר סְחֹר וְאוֹרְבָה תְּשֻׁעִין אַמִּין * 12
 * וּמִשְׁחָ יֵת בֵּיתָא אוֹרְבָה מֵאֵה אַמָּה וְקִירָה אֶרֶךְ מֵאֵה אַמָּה * 13
 * וּפּוֹתִינָא דְקִדְּשָׁה בֵּיתָא וּבְצִוְרָתָא לְמִדְּנָחָא מֵאֵה אַמָּה * 14
 * וּמִשְׁחָ אוֹרְבָה דְבְנִינָא דְקִדְּשָׁה דִּי לְאַחֲרָתָא וְזוּיָתָא מִכָּא וּמִכָּא מֵאֵה אַמָּה וְהַיִּכָּל גֹּבַהּ וְאוֹלְמֵי דִרְחָא * 15
 * סְפִינָא וְכוּיִן סְחִימִין וְעִתִּיקִינָא סְחֹר סְחֹר לְחִלְתִּיחוּן לְקַבֵּל סְפִינָא דְחִפִּי נְסִרִין דְאֶרְנָא סְחֹר סְחֹר וְאַרְעָא עַד כְּנוֹא וְכוּיִן סְחִימִין * 16
 * עַד לְעֵלָא מִן תְּרַעָא וּמִן בֵּיתָא גֹּבַהּ וְלִבְרָא וְעַל כָּל כּוֹתֵלָא סְחֹר סְחֹר מְלִיגוֹ וּמִלְבָּרָא מִשְׁחָן * 17
 * וְגִלְיָף כְּרוֹכִין וְכוּתֶרֶן וְכוּתֶרֶת בֵּין כְּרוֹבָא לְכְרוֹבָא וְחִרִין אַפִּין לְכְרוֹבָא * 18
 * וְאַפִּי אֲנָשָׁא עֲבִיד לְכוּתֶרֶת מִכָּא וְאַפִּי אֲרִיָּא עֲבִיד לְכוּתֶרֶת מִכָּא גִלְיָף עַל כָּל בֵּיתָא סְחֹר סְחֹר * 19
 * מִן תְּרַעָא כְּרוֹכִין וְכוּתֶרֶן גִּלְיָף וְכֵן לְכֹתֵלָא דְהַיִּכָּל * 20
 * דְקַבֵּיל מִדְּנָחָא פְּתוּרָא דְאֶעָא תֵּלֶת אַמִּין רוּמָה וְאוֹרְבָה תְּרַחֲמִין אַמִּין וְזוּיָתָהּ לֵה וְאוֹרְבָה וְכֹתֵלָתָהּ אֶעָא וּמִלֵּל עִמִּי דִין פְּתוּרָא דִי קִרְסִי וְיִי
 * וְחִרְמִין דְשִׁין לְהַיִּכָּל וְלִבְיַת כְּפִירוֹ * 21
 * וְחִרְמִין דְשִׁין אֶתְחֵן לְרִשְׁנָא תְּרַחֲמִין מִקְפֵּן דְשִׁין תְּרַחֲמִין לְרִשְׁנָא חֲרָא וְחִרְמִין דְשִׁין לְאַחֲרָתָא * 22
 * וְגִלְיָף עַל יַחוּץ עַל דְשִׁי הַיִּכָּל כְּרוֹכִין וְכוּתֶרֶן כְּסָא דְגִלְיָף כּוֹתֵלָא וּמִקְפָּתָא דְאֶעָא עַל אַפִּי אוֹלְמָא מִלְבָּרָא * 23

* E
 mare,
 diuide
 in circ
 nagini
 * 1
 nem cu
 rantia
 rum co
 * 1
 reliqu
 * 1
 contra
 gum d
 inde c
 plum
 * E
 reticu
 ut
 xima
 to vsq
 plicite
 mum
 pariet
 * c
 bim
 nis ad
 * c
 tus or
 *
 bim
 *
 gulos
 *
 eius,
 titud
 & b
 ad m
 *
 * du
 ostia
 tura
 secun
 ligna

cubito
 erat co
 *
 edific
 atrij,
 cuitu
 super
 ter Cl
 facta
 & cap
 eius l
 rum
 *
 faulia
 celata

² duo ostia duobus ostiis quæ vertebantur, duo
ostia vni, & duo ostia portæ secundæ, ² & cala-
tura in eis, & ostia templo Cherubim et palmæ
secundum sculpturam sanctorum, et secundum
ligna ante faciem alam forinsecus.

25 καὶ γλυφὴ ἐπ' αὐτῶν, ὡς θυρώματα πρὸς τὰ χεῖρα
βαῖμ καὶ φούνκες καὶ πλεῖν γλυφῶν τῶν ἀγίων καὶ καὶ τῶ
ξύλα καὶ πρὸς ὅσπον τοῦ αἵλαμ ἐξώθεν.

Hh 3

* וחלונים אטמות ותמרים מפו ומפו אל כתפות האולם וצלעות הבית והעבים :

מב

* ויצאני אל החצר החיצונה דרך הצפון וביאני אל הלשכה אשר נגד הנזרה ואשר נגד הבנין אל הצפון : * אל פני ארך אמורת המאה פתח הצפון והרחב חמשים אמות :

* נגד העשרים אשר לחצר הפנימית נגד רצפה אשר לחצר החיצונה אתיק אל פני אתיק בשלשים : * ולפני הלשכות מהלך עשר אמות רחב אל הפנימית דרך אמה אחת ופתחיהם לצפון :

* והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אתיקים מהנה מהתחתנות ומהתיכונות בנין :

* כי משלשות הנה ואין להן עמודים בעמודי החצרות על כן נאצל מהתחתנות ומהתיכונות מהארץ :

* ונגד אשר לחוץ לעמת הלשכות דרך החצר החיצונה אל פני הלשכות ארכו חמשים אמה : * כי ארך הלשכות אשר לחצר החיצונה חמשים אמה והנה על פני ההיכל מאה אמה :

* ומתחתה לשכות האלה המבוא מהקדים בכאן להנדה מהחצר החיצונה :

* ברחב נגד החצר דרך הקדים אל פני הנזרה ואל פני הבנין לשכורה :

* ודרך לפניהם כמראה הלשכורה אשר דרך הצפון כארכן בן רחבן וכל מוצאיהן וכמשפטיהן וכפתחיהן :

* וכפתחי הלשכות אשר דרך הדרום פתח בראש דרך דרך בפני הנזרה דרך הקדים בכואן :

²⁶ * super quæ fenestræ oblique, & similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus, latitudinemque parietum. CAP. XLII. ¹ ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad Aquilonem. & introduxit me in gazophylacium quod erat contra separatum ædificium, & contra ædem vergentem ad Aquilonem, * in facie longitudinis centum cubitos ostij Aquilonis, & latitudinis quinquaginta cubitos, * contra viginti cubitos atrij interioris, & contra pavimento stratum lapide atrij exterioris, ubi erat porticus iuncta porticui triplici. ⁴ * Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum ad Aquilonem, * ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora, quia supportabant porticus quæ ex illis eminebant de inferioribus & de mediis ædificij. ⁶ * Tristega enim erant, & non habebant columnas sicut erant columnæ atriorum. Propterea eminebāt de inferioribus, & de mediis à terra cubitis quinquaginta. ⁷ * Et peribolus exterior secundum gazophylacia quæ erant in via atrij exterioris ante gazophylacia. longitudo eius quinquaginta cubitorum. * Quia longitudo erat gazophylaciorum atrij exterioris quinquaginta cubitorum, & longitudo ante faciem templi centum cubitorum. ⁹ * Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab Oriente ingredientium in ea de atrio exteriori, * in latitudine periboli atrij quod erat contra viam Orientalem in faciem ædificij separati. Et erant ante ædificium gazophylacia, * & via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophylaciorum quæ erant in via Aquilonis. secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum, & omnis introitus eorum & similitudines & ostia eorum, * secundum ostia gazophylaciorum quæ erant in via respiciente in Notum. Ostium in capite viæ, qua via erat ante vestibulum separatum per viam Orientalem ingredientibus.

תרנום יונתן

סב

* וכיון שהימן וכו' ותרמא מכא ומכא על כחפי אולם ומחיצת ביתא וסקפא : * ואפקני לדרתא בריחא באורח תרעא דפתח לאורח צפונא ואעלני ללשכתא דקדם בצורתא ודקדם בנינא לצפונא : * לקביל אורכא דאמין מאר תרעא חר פתח לצפונא ופותיא חמשין אמין : * דפתחא לדרתא בריחא ווי לקביל ווי סתלתין : * וקדם לשכתא סתלך עשר אמין פותיא לגיו אורח אסתא חבא ותרעיהון פתחן לצפונא : * ולשכתא עיליתא דחיקן ארי נסכו וזינא מנהן מארעיתא ומסעיתא בנינא : * ארי סתלתין אנון וליר להון עמודין בעמודי דרתא על כן דחיקן מארעיתא ומסעיתא מארעא : * וכתלא דלכרא לקבל לשכתא אורח דרתא בריחא די קדם לשכתא אורכא חמשין אמין : * ארי אורכא ולשכתא דלדרתא בריחא חמשין אמין ותוין על אפי היכלא מאה אמין : * וסלרע לשכתא הארין מעלנא ממנהן דעלין להן מדרתא בריחא : * בפותיא דכתלא דדרתא באורח מנהן דיקדם בצורתא ודקדם בנינא לשכין : * ואורח קדמיהון כתאו לשכתא דפתחן לאורח צפונא באורכיהון כן פותחן וכל מפקניהון וכדחיו להן וכמרעיהון : * וכרעו לשכתא דפתחן לאורח דרוסא תרע בריש אורח אורח קדם דוכן לינא אורח מנהן במעלניהן :

* Et fenestra abscondita. et mensus est hinc
 & inde in laquearia alam, & latera domus
 coniuncta.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius ad Orien-
 tem contra portam quæ ad Aquilonem: &
 eduxit me, & ecce exedrae quinque iuxta reli-
 quum & prope separatum ad Aquilonem:

* Cubitis centum longitudo ad Aquilonem,
 & latitudo cubitorum quinquaginta descrip-
 ta sicut portæ atrij interioris:

* Et sicut columnæ atrij exterioris per ordi-
 nem contra faciem porticus ternæ.

* Et contra exedras deambulatio cubito-
 rum decem, latitudo per cubitos centum, longi-
 tudo ad interiorem viam cubiti unius. & o-
 stia eorum ad Aquilonem,

* Et deambulationes coenaculorum simili-
 ter, quoniam eminebant columnæ extra colum-
 nas inferiores & spaciū sic.

* Triplices erant & columnas non habebāt
 sicut columnæ exedrarum. propterea emine-
 bant ab his quæ inferius & his quæ in medio
 de terra,

* Et limen extrinsecus sicut exedre atrij
 exterioris respicientes contra exedras quæ ad
 Aquilonem, longitudo cubitorum quinquaginta.

* Quia longitudo exedrarum respicientium
 in atrium exterius cubitorum quinquaginta, et
 hæ sunt contrafacies his totū cubitorum centū.

* Et ostia exedrarum istarum introitus qui
 ad Orientem, ut ingrediatur per eas ex atrio
 exteriori: secundum lumen hoc in principio de-
 ambulatorij, & ad Meridiem et ad faciem Au-
 stri, & ad faciem reliqui, & ad faciem separan-
 tis, & exedre & deambulatorium * ad facies
 suas iuxta mensuras exedrarum quæ ad Aqui-
 lonem. & secundum longitudinem earum, &
 secundum latitudinem earum, & secundum
 omnes exitus earum & introitus: * Et secun-
 dum luminaria earum, & secundum ostia ipsa-
 rum exedrarum quæ ad Meridiem. secundum
 ostia ab initio deambulatorij ad lumen spaciij ca-
 lami ad Orientem ut iretur per ea.

* & θυρίδες κρυπταί. & διεμέτρησεν ἐκ τῆς ἐκ τῆς ἐκ τῆς
 τὰ ὀρθῶτα & αἰλάμ, & τὰ πλάτος & οἶκος ἐκ τῶν ὀρθῶτα.
 μβ.

* Καὶ ἔξῃ γὰρ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἑξωτερικὴν κα-
 τὰ θύρας κατὰ τὴν πύλιν & πρὸς βορρῶν, & ἔξ-
 ἡγήσθαι με, καὶ ἰδὲ ἑξαΐδρας πεντήκοντα ἐκ τῶν ὀρθῶτα
 πρὸς καὶ ἐκ τῶν ὀρθῶτα διὰ τὸν ὅτι πρὸς βορρῶν,

* πηχῶν ἑκατὸν μῆκος πρὸς βορρῶν, καὶ τὸ ὅτι πρὸς πε-
 χῶν πεντήκοντα διαγεγραμμέναι ὅτι τρεῖς οὐ πύλαι &
 αὐλῆς τῆς ἑξωτερικῆς.

* καὶ ὅτι τρεῖς οὐ αἰ περίστυλοι τῆς αὐλῆς τῆς ἑξωτερικῆς
 καὶ εἶχον ὀπίσσω ποιεῖσαι τελοσαί.

* καὶ κατὰ τὴν πύλιν τῶν ἑξαΐδρων περίπατος πηχῶν δέ-
 κατὸ πλάτος ἐπὶ πηχέας ἑκατὸν μῆκος εἰς τὴν ἑξωτερικὴν
 ὁδὸν πηχέας ἑνός. καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν πρὸς βορρῶν.

* καὶ ὁ περίπατος ὁ ὑπερώων ὡς αὐτῶν ὅτι ἑξεί-
 χε τὸ περίστυλον ἐξωθεν τοῖς στυλοῖς τοῖς κατωτέροις καὶ
 τὸ διάστημα οὕτως.

* τετρακαίδεκα καὶ στυλοῖς ὅτι εἶχον κατὰ τὸν ὅτι στυ-
 λῶν τῶν ἑξαΐδρων. διὰ τοῦτο ἑξείχον ἀπὸ τῶν ὑποκάτω-
 θεν καὶ τῶν ἐν μέσῳ ἀπὸ τῆς γῆς,

* καὶ φλὶα ἐξωθεν ὅτι τρεῖς οὐ αἰ ἐξαΐδρας τῆς αὐλῆς τῆς
 ἐξωθεν αἰ ἐλέπασαι ἀπέναντι τῶν ἑξαΐδρων τῶν πρὸς βορ-
 ρῶν μῆκος πηχῶν πεντήκοντα.

* ὅτι τὸ μῆκος τῶν ἑξαΐδρων τῶν βλέπουσων εἰς τὴν
 αὐλὴν τὴν ἑξωτερικὴν πηχῶν πεντήκοντα καὶ αὐταὶ εἰσὶν
 αἱ ὀπίσσω ποιεῖσαι τῶν πηχῶν ἑκατὸν.

* καὶ αἱ θύραι τῶν ἑξαΐδρων τούτων τῆς εἰσόδου τῆς πρὸς ἀ-
 νατολάς & εἰσπορεύεσθαι δι' αὐτῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τῆς ἑξωτερικῆς

* καὶ τὸ φῶς τοῦτο ἐκ τῆς ἀρχῆς & πρὸς ἀνατολῆς, & καὶ πρὸς νό-
 τον & καὶ πρὸς ὄρεον & νότον, & καὶ πρὸς ὄρεον & ἀνατολῆς,
 & καὶ πρὸς ὄρεον & ἀνατολῆς, & αἱ ἐξαΐδρας & ὁ περίπα-
 τος καὶ πρὸς ὄρεον αὐτῶν κατὰ τὰ μέτρα τῶν ἑξαΐδρων τῶν

πρὸς βορρῶν. καὶ καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν, & καὶ τὸ ὅτι πρὸς αὐ-
 τῶν, & καὶ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτῶν καὶ εἰσόδους.

* καὶ καὶ τὰ φῶτα αὐτῶν, καὶ καὶ θυρώματα αὐτῶν τῶν
 ἐξαΐδρων τῶν πρὸς νότον. καὶ τὰ θυρώματα ἀπὸ ἀρχῆς &
 πρὸς ἀνατολῆς ἐπὶ φῶς διαστήματος καλὰμου κατὰ θύρας
 λὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et fenestra obturata, & capitella hinc & inde in humeris vestibuli, & tabulata domus & superliminaria.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius per viam portæ quæ aperta est ad viam Aquilonis: & introduxit me in gazophylacium quod erat ante
 conspectum & ante ædificium vergens ad Aquilonem.

* Eregione longitudinis centum cubitorum erat porta una quæ patebat ad Aquilonem, & latitudinis quinquaginta cubitorum.

* Eregione viginti cubitorum atrij interioris, & eregione pavimenti illius quod apertum erat ad atrium exterius, anguli contra angulos
 triplices. Et ante gazophylacia erat deambulatorium decem cubitorum latitudinis ad interiora: via cubiti unius, & ostia eorum aperta
 erant ad Aquilonem. Et gazophylacia superiora erant strictiora, quia interciperent ex eis prominentias ab inferioribus & a mediis ædificij.

* Triplicia enim erant, & non habebant columnas sicut erant columnæ atriorum; ideo strictiora erant inferioribus & mediis a terra. Et
 paries exterior eregione gazophylaciorum ad viam atrij exterioris quod erat ante gazophylacia; longitudinis fuit quinquaginta cubitorum.

* Quia longitudo gazophylaciorum atrij exterioris quinquaginta cubitorum erat, & erant secundum faciem templi centum cubiti. Et subter
 gazophylacia ista erat introitus ab Oriente ingredientium in ea ab atrio exteriori. In latitudine autem parietis atrij in via Orientali

quæ erat ante septum & quæ ante ædificium, erant gazophylacia. Et via erat ante ea iuxta aspectum gazophylaciorum quæ aperta
 erant ad viam Aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic latitudo eorum, & omnes exitus eorum, & quod ad ea pertinet, & secundum
 portas eorum. Et secundum portas gazophylaciorum quæ aperte erant ad viam Australem, erat ostium in capite viæ; quæ via erat
 ante suggestum Leuitarum per viam Orientalem ingredientibus.

* ויאמר אלי לשכות הצפון לשכור הדרום
 אשר אל פני חנורה הנה לשכור הקדש אשר
 יאכלו שם הכהנים אשר קרובים ליהוה קדשי
 הקדשים שם יניחו קדשי הקדשים והמנחה
 והחטאת והאשם כי המקום קדש:
 * בכאם הכהנים ולא יצאו מהקדש אל החצר
 החיצונה ושם יניחו בגדיהם אשר ישרתו בהן כי
 קדש הנה ילבשו בגדים אחרים וקרבו אל אשר
 לעם:
 * וכלה את מדות הבית הפנימי והוציאני דרך
 השער אשר פניו דרך הקדשים ומדדו סביב סביב:
 * מדר רוח הקדים בקנה המדה חמש מאות
 קנים בקנה המדה סביב:
 * מדר רוח הצפון חמש מאות קנים בקנה
 המדה סביב:
 * אר רוח הדרום מדר חמש מאות קנים
 בקנה המדה:
 * סביב אל רוח הים מדר חמש מאות קנים
 בקנה המדה:
 * לארבע רוחות מדדו חומה לו סביב סביב
 ארך חמש מאות ורחב חמש מאות להבדיל בין
 הקדש לחל:

מנ

* ויוליכני אל השער שער אשר פניו דרך
 הקדשים:
 * והנה כבוד אלהי ישראל בא מדרך הקדשים
 וקולו כקול מים רבים והארץ האירה מכבודו:
 * וכמראה המראה אשר ראיתי במראה אשר
 ראיתי בבואי לשחת את העיר ומראות במראה
 אשר ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני:

תרגום יונתן

* ויאמר לי לשכת צפונה לשכת דרומה אנני לשכת קדשה ריכלון תמן כהנא דקריבין לשמשא קדם יי קדשי קדשיא
 תמן יחיתו קדשי קדשיא ומנחתא וחטאתא ואשמתא ארי אתרא קדש:
 * ותמן יחיתו לבושיהון דישמשון בהון ארי קדשא אנני וילבשו לבושיהון אחרנין ויחטבו עמם עמא:
 * ושיצו ית משחתי ביתא גנאה ואפקני באורח תרעא דפתח לאורח מנחתא ומשחתי סחור סחור:
 * משח רוח קדומא בקני משחתי חמש מאה קני בקני משחתי סחור סחור:
 * משח רוח צפונא חמש מאה קני בקני משחתי סחור סחור:
 * ית רוח דרומא חמש מאה קני בקני משחתי:
 * לארבע רוחות משחתי שורא לה סחור סחור אורכא חמש מאה ופתחא חמש מאה לאפרשא בין קדשא לחלא:
 מנ

* Et dixit ad me: Gazophylacia Aquilonis, & gazophylacia Austri quę sunt ante edificium separatim, hęc sunt gazophylacia sancta in quibus vescuntur Sacerdotes qui appropinquant ad Dominum in Sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sanctorum, & oblationem pro peccato & pro delicto: locus enim sanctus est.

* Cum autem ingressi fuerint Sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius. Et ibi reponet vestimenta sua in quibus ministrant, quia sancta sunt; vestienturque vestimentis aliis, & sic procedent ad populum.

* Cumque compleisset mēsuras domus interioris, eduxit me per viam portę quę respiciebat ad viam Orientalem, & mensus est eam vndique per circuitum.

* Mensus est autem contra ventum Orientalem calamo mensurę quingentos calamos in calamo mensurę per circuitum.

* Et mensus est contra ventum Aquilonis quingentos calamos, in calamo mensus per gyrum.

* Et ad ventum Australem mensus est quingentos calamos, in calamo mensurę per circuitum.

* Et ad ventum Occidentalem mensus est quingētos calamos, in calamo mensurę.

* Per quatuor ventos mensus est murus eius vndique per circuitum longitudinem quingentorum cubitorum, & latitudinem quingentorum cubitorum diuidentem inter sanctuarium & vulgi locum.

CAP. XLIII.

* ET duxit me ad portam quę respiciebat ad viam Orientalem.

* Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam Orientalem, & vox erat ei quasi vox aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius.

* Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet ciuitatem, & species secundum aspectum quem videram iuxta fluuium Chobar. & cecidi super faciem meam.

Intro

* Et

ex

ciem sp

in quib

quantu

crificiu

etus est

* N

non

rius; v

tangant

in eis

menta

* Et

ris, &

ad Orie

circuitu

respiciu

exempli

calamo

* E

bitorum

* E

sus est

quinge

* E

est secu

mo me

Et dis

gentos

rum la

ter an

ET

rael v

vox ca

rum:

ria per

* E

quam

rem ci

cundū

Choba

meden

peccat

atrium

popul

est ean

mensu

uider

ET

splen

erat li

* Et dixit ad me: Exedra ad Aquilonem, 13
 & exedra quæ ad Austrum existentes ante fa-
 ciem spaciolorum sunt exedra sancti sanctorum,
 in quibus vescuntur ibi Sacerdotes appropin-
 quantes ad Dominum sancta sanctorum et sa-
 crificium & quæ pro ignorantia: quia locus san-
 ctus est.

* Non ingreditur illuc præter Sacerdotes, 14
 & non egredientur ex sanctis in atrium exte-
 rius, ut omnino sancti sint qui offerunt: et non
 tangant vestimenta eorum in quibus ministrant
 in eis, quia sancta sunt; & induentur vesti-
 menta alia quando tangant populum.

* Et completa est mensuratio domus interio- 15
 ris, & eduxit me per viam portæ respicientis
 ad Orientem. & mensus est domus exemplar in
 circuitu in ordine. & stetit post tergum portæ
 respicientis ad Orientem. * Et mensus est domus 16
 exemplar in circuitu in ordine quingentos in
 calamo mensura, & conuersus est ad mare:

* Et mensus est secundum faciem maris cu- 17
 bitorum quingentos in calamo mensura.

* Et conuersus est ad Aquilonem, & men- 18
 sus est secundum faciem Aquilonis cubitorum
 quingentos in calamo mensura.

* Et conuersus est ad Austrum, & mensus 19
 est secundum faciem Austri quingentos in cala-
 mo mensura.

* quatuor partes eius: 20
 Et disposuit murum ei per circuitum, quin-
 gentos ad Orientem. & quingentorum cubito-
 rum latitudo ad diuidendum inter sancta et in-
 ter antemurale in ordine domus.

CAP. XLIII.

ET adduxit me ad portam quæ ad Orientem, 1
 & eduxit me: * Et ecce gloria Dei Is- 2
 rael veniebat per viam quæ ad Orientem, &
 vox castrorum quasi vox geminantium multo-
 rum: et terra resplendebat quasi fulgur in glo-
 ria per circuitum:

* Et visio quam vidi secundum visionem 3
 quam videram quando ingrediebar ut unge-
 rem ciuitatem, & visio currus quem vidi se-
 cundum visionem quam vidi super fluuium
 Chobar: & cecidi in faciem meam.

13 * καὶ εἶπεν πρὸς με, αἱ θξαιδρα αἱ πρὸς βορρῶν &
 αἱ θξαιδρα αἱ πρὸς νότον ἔσται, καὶ πρὸς ὥπον τῶν διαση-
 μάτων εἰσὶν αἱ θξαιδρα & ἀγίαι τῶν ἀγίων ἐν αἷς ἐδύ-
 ον) ἐκεῖ ④ ἱερεῖς ④ ἐγγίζοντες πρὸς κύριον τὰ ἅγια τῶν
 ἀγίων ἐπὶ τῷ θυσίῳ & τὰ πρὸς ἀγνοίας. διότι τὸ π ④ ἁ-

14 γός ἐστιν. * ὅτε εἰσελθούσῃ) ἐκεῖ παρὲς τῶν ἱερέων, καὶ
 ὅτε θξελδύονται ἐκ τῶν ἀγίων εἰς τὴν αὐλὴν τὴν θξ-
 ωτέραν. ὅπως διαπαντὸς ἀγνοῶσιν ④ πρὸς ἀγνοίας καὶ
 μὴ ἀπλωνται τοῦ σολισμοῦ αὐτῶν ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν
 αὐτοῖς, διότι ἁγία ἐστὶν, καὶ ἐνδύ(ον) ἱμάτια ἕτερα ὅταν
 ἀπλων) τοῦ λαοῦ.

15 * καὶ συνετελέσθη διαμέτρησις τοῦ οἴκου ἑσώθεν, καὶ
 θξή(α) γὺ με καὶ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλέψεως καὶ ἀνα-
 τολῆς καὶ διεμέτρησεν τὸ οἶκου τὸ ὑπόδειγμα κυκλό-
 θεν ἐν διατάξει. καὶ ἔση κατὰ νότον τῆς πύλης τῆς βλέπου-
 σης καὶ ἀνατολῆς.

16 * καὶ διεμέτρησεν τὸ οἶκου τὸ ὑπόδειγμα κυκλόθεν
 ἐν διατάξει πεντακοσίους ἐν τῇ καλᾷ μὲτρου καὶ
 ἐπέσρεψεν πρὸς θάλασσαν.

17 * καὶ διεμέτρησεν καὶ πρὸς ὥπον τῆς θαλάσσης πηχῶν
 πεντακοσίους ἐν τῇ καλᾷ μὲτρου.

18 * καὶ ἐπέσρεψεν πρὸς βορρῶν, & διεμέτρησεν καὶ πρὸς
 ὥπον τοῦ βορρᾶ πηχῶν πεντακοσίους ἐν τῇ καλᾷ μὲτρου.
 19 * καὶ ἐπέσρεψεν πρὸς νότον, καὶ διεμέτρη-
 σεν τὴν καὶ πρὸς ὥπον τοῦ νότου πεντακοσίους ἐν τῇ καλᾷ
 μὲτρου.

20 * τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς.
 καὶ διέταξεν περιβολὴν αὐτῇ κύκλῳ, πεντακοσίους
 πρὸς ἀνατολῆς. & πεντακοσίων πηχῶν ὅρος τοῦ διασέλ-
 λειν ἀναμέθεν τῶν ἀγίων & ἀναμέθεν τοῦ πρὸς τειχίσμα-
 τος ἐν διατάξει τοῦ οἴκου.

μγ.

1 * Καὶ ἦ(α) γὺ με ἐπὶ τὴν πύλιν τὴν πρὸς ἀνατολῆς,
 2 καὶ θξή(α) γὺ με. καὶ ἰδὲ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἤρχετο καὶ τὴν
 ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολῆς, & φωνὴ τῆς περιεμβολῆς ὡς φωνὴ
 διπλασιαζόντων πολλῶν, & ἡ γῆ θξέλαμπεν ὡς φέγγος
 3 ἐν τῇ δόξῃ κυκλόθεν. * καὶ ἠόρασις ἡ ἰδὸν καὶ τὴν ὁρα-
 σιν ἡ ἰδὸν ὅτε εἰσεπορεύομην & χεῖρα τὴν πόλιν, καὶ ἡ
 ὁρασις & ἄρματος οὗ ἰδὸν καὶ τὴν ὁρασιν ἡ ἰδὸν ἐπὶ τοῦ
 ποταμοῦ χοβαρ, καὶ ἐπέσα ἐπὶ πρὸς ὥπον μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit ad me: Gazophylacia Aquilonis & gazophylacia Austri quæ sunt ante septum, hæc sunt gazophylacia sancta in quibus co-
 medent Sacerdotes, qui accedunt ad ministrandum coram Domino, sacrosancta: ibi reponent sacrosancta & oblationem & sacrificium pro
 peccato & pro delicto; quia locus sanctus est.

12 Cum autem ingressi fuerint Sacerdotes, non egredientur ex sancto ad
 atrium exterius: quin ibi ponent vestimenta sua quibus ministrant, quia sancta sunt; & vestientur vestimentis aliis, & commiscebuntur cum
 populo.

13 Et consummauit mensuras domus interioris, & eduxit me per viam portæ quæ aperta erat ad Orientem, & mensus
 est eam per circuitum.

14 Mensusque est plagam Orientalem calamo mensuræ quingentis calamis per ambitum calamo
 mensuræ.

15 Mensusque est plagam Aquilonarem quingentis calamis calamo mensuræ per circuitum.

16 Et plagam Australem mensus est quingentis calamis calamo mensuræ.

17 Conuersusque ad Occidentalem plagam, mensus est eam quingentis calamis calamo mensuræ.

18 Per quatuor ventos mensus est eam: murus erat ei per circuitum longitudinis quingentorum & latitudinis quingentorum, ut di-

videret inter sanctum & laicum.

ET adduxit me ad portam, portam inquam quæ aperta erat ad viam Orientalem.

2 Et ecce gloria Dei Israel reuelata est à via Orientali, & vox benedictantium nomen eius sicut vox aquarum multarum: & terra

splendebat à splendore gloriæ eius.

3 Et secundum aspectum visionis quam vidi, secundum visionem quam vidi cum prophetarem ad disperdendam ciuitatem: & visio

erat sicut visio quam videram super fluuium Chobar, & cecidi pronus super faciem meam.

וכבוד יהוה בא אל הבית דרך שער אשר פניו
דרך הקדים:

ותשאני רוח ותבאני אל החצר הפנימי והנה
מלא כבוד יהוה הבית:

ואשמע מדבר אלי מהבית ואיש היד עמד
אצלי:

ויאמר אלי בן אדם את מקום כסאי ואת
מקום כפורת רגלי אשר אשכן שם בתוך בני

ישראל לעולם ולא יטמאו עוד בית ישראל
שם קדשי המה ומלכיהם בזנותם ובפגרי מלכיהם
במותם:

בתתם ספס את ספי ומזוזתם אצל מזוזתי
והקיר ביני וביניהם וטמאו את שם קדשי
בתועבותם אשר עשו ואכל אתם באפי:

עתה ירחקו ארצותם וזנותם ופגרי מלכיהם ממני
ושבנתי בתוכם לעולם:

אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית
ויכלמו מעונותיהם ומדדו ארצת תבנית:

ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית
ותבניתו ומוצאיו ומובאיו וכל צורתו וארצת כל
חקתיו וכל צורתו וכל תורתו הודע אותם וכתב
לעיניהם וישמרו את כל צורתו וארצת כל חקתיו
ועשו אותם:

זאת תורת הבית על ראש ההר כל גבולו
סביב סביב קדש קדשים הגד וארצת תורת
הבית:

ואלה מדות המזבח באמות אמה וטפח
וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב
זרת האחד וזרת גב המזבח:

* Et maiestas Domini ingressa est tem-
plum per viam portæ quæ respiciebat ad
Orientem.

* Et eleuauit me spiritus, & introduxit
me in atrium interius. & ecce repleta erat
gloria Domini domus.

* Et audiui loquentem ad me de domo,
& vir qui stabat iuxta me.

* Et dixit ad me: Fili hominis, locus so-
lij mei, & locus vestigiorum pedum meo-
rum, vbi habito in medio filiorum Israel
in æternum, & nō polluet vltra domus Is-
rael nomen sanctum meum, ipsi & reges
eorum in fornicationibus suis, & in ruinis
regum suorum, & in excelsis:

* Qui fabricati sunt limen suum iuxta
limen meum, & postes suos iuxta postes
meos, & murus erat inter me & eos: & pol-
luerunt nomen sanctum meum in abo-
minationibus quas fecerūt, propter quod
consumpsi eos in ira mea.

* Nunc ergo repellant procul fornica-
tionem suam & ruinas regum suorum à
me, & habitabo in medio eorum semper.

* Tu autem fili hominis ostēde domui
Israel templum, & confundantur ab ini-
quitatibus suis, & metiantur fabricam:

* Et erubescant ex omnibus quæ fece-
runt. Figuram domus & fabricæ eius, exi-
tus & introitus, & omnem descriptionem
eius, & vniuersa præcepta eius, cunctum-
que ordinem eius, & omnes leges eius o-
stende eis, & scribe in oculis eorum vt cu-
stodiant omnes descriptiones eius & præ-
cepta illius, & faciant ea.

* Ista est lex domus in summitate
montis. Omnes fines eius in circuitu san-
ctum sanctorum est. Hæc est ergo lex do-
mus.

* Ista autem mensuræ altaris in cubito
verissimo, qui habebat cubitum & pal-
mum. In sinu eius erat cubitus, & cubitus
in latitudine, & definitio eius vsque ad la-
bium eius in circuitu palmus vnus. Hæc
quoque erat fossa altaris.

תרגום יונתן

ויקרא דניי אהלי ביתא בארצת תרעא דפתח לארצת מרחא
דניי ביתא: ושמעת די סמל עמי מרגיו ונכרא הוה קאם לקבלי:

ואמר לי בר אדם דין אתר בית כרמי יקרי ודין אתר בית אשריות שכינתי ואשרי שכינתי תמן כגו בני ישראל לעלם ולא יסאבון
עוד בית ישראל שםא דקדשי אגון ומלכיהון בשערתהון ובפגרי מלכיהון בסתהון:

בסתהון ספיהון מקביל ספי בית מקדשי ובניניהון בסטר עזרתו וכותל בית מקדשי בין מימרי ובניניהון וסאבוני שםא דקדשי
בתועבותהון דעברו ושיציתיהון ברגיו:

קען ירחקין ית טעותהון ופגרי מלכיהון מלמחשי קדמי ואשרי שכינתי בניניהון לעלם:
את בר אדם חני ית בית ישראל ית ביתא ויתכנעון מחוביהון ויטשחון ית טקסיה:

ואם יתכנעון סכל דעברו בסתהון צורת ביתא וטקסיה ומפקניה ומעלנותיה וכל צורחיה וית כל גזירתה וכל צורחיה וכל רחמי לה
הודע יתהון וכתב לעיניהון וישרן ית כל צורחיה וית כל גזירתה ויעבדון יתהון:

סחור סחור קדש קדשיא הא דא אוריתא דביתא: וארין משחר מרחא באמיה באסתא דתא אסר ופשיך וחסותהא אסתא
ואסתא פותיה ודנפא סקף לה על ספתיה סחור סחור ורתא חדא ודין טקס מרחא:

* Et gloria Domini ingressa est in domum
per viam portæ respicientis ad Orientem:

* Et assumpsit me spiritus, & introduxit
me in atrium interius, et ecce plena gloria Do-
mini domus:

* Et steti & ecce vox de domo loquentis ad
me: & vir stabat iuxta me.

* Et dixit ad me: Vidisti tu fili hominis lo-
cum solij mei & locum vestigij pedum meorum,
in quibus habitabit nomen meum in medio do-
mus Israel in sempiternum, & non contami-
nabunt ultra domus Israel nomen meum san-
ctum, ipsi & duces eorum in fornicatione sua,
& in homicidiis ducum suorum in medio sui:

* Cum ponerent ipsi postes meos in postibus
suis, & limina mea herentia liminibus eorum,
& dederunt parietem prope me & ipsos. &
contaminauerunt nomen meum sanctum in ini-
quitatibus suis quas faciebant, & contriui eos
in furore meo & in occisione.

* Et nunc abijciant fornicationem suam, et
homicidia ducum suorum à me, & habitabo in
medio eorum in æternum.

* Et tu fili hominis ostende domui Israel do-
mum, & cessabunt à peccatis suis, & visio-
nem eius & dispositionem illius:

* Et ipsi accipient tormentum suum pro om-
nibus quæ fecerunt. & describes domum &
preparationem eius, & exitus eius, & introi-
tus eius, substantiam eius, & omnia præcepta
illius & omnia legitima eius, & omnes leges
eius notas facies illis & describes coram eis, et
custodiant omnes iustificationes meas & omnia
præcepta mea, & faciant ea:

* Et descriptionem domus in vertice mon-
tis. & omnes termini eius in circuitu sanctæ
sanctorum. Ista est lex domus,

* Et hæc mensuræ altaris in cubito cubiti,
& cubitus quatuor digitorum, sinus illius
& mensura altitudo per circuitum & cubitus
latitudo, & gisus per labium in circuitu palmi,
& altitudo altaris

* καὶ ἡ δόξα κυρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον καὶ τὴν ὁδὸν
τῆς πύλης τῆς βλέπουσας καὶ τὴν θύραν τῆς
αὐλῆς τὴν ἐσωτέραν, & ἰδὲ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος

* καὶ ἔστην καὶ ἰδὲ φωνὴ ἐκ τοῦ οἴκου λαλοῦντος πρὸς
με. καὶ ὁ ἀνὴρ εἰσήκει ἐχόμενός μου.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἐώρακας σὺ ἢ ἀνθρώπου τὸν τόπον τῆς
θεότητος μου καὶ τὸν τόπον τῆς ἰχνοῦς τῶν ποδῶν μου, ἐν οἷς κατε-
σκηνώσῃ τὸ ὄνομά μου ἐν μέσῳ τῆς οἴκου ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶ-
να, & ἐμὴ βεβηλώσω ἐπὶ οἶκῳ ἰσραὴλ τὸ ὄνομά μου
τὸ ἅγιον, αὐτοὶ δὲ ἡ γὰρ αἱμερὶς αὐτῶν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῶν,
& ἐν ταῖς φοναῖς τῶν ἡγεμενῶν αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

* ἐν ταῖς πηλύναι αὐτῶν τὸ πρὸς θυρῶν μου ἐν τοῖς πορθύ-
ροις αὐτῶν, & τὰς φιλίας μου ἐχόμενους τῶν φιλῶν αὐτῶν,
& ἔδωκαν τοῖχον σωτηρίας μου & αὐτῶν. & ἐβεβήλωσαν τὸ
ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν ταῖς ἀνομιαῖς αὐτῶν αἷς ἐποίησαν, &
ἔξετεψα αὐτῶν ἐν θυμῷ μου καὶ ἐν φόνῳ.

* καὶ νῦν ἀποσάτωσαν τὴν πορνείαν αὐτῶν καὶ τὸ
φόνους τῶν ἡγεμενῶν αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ κατασκηνώσω
ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

* καὶ σὺ ἢ ἀνθρώπου δεῖξον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τὸν οἶκον,
καὶ κατασκευάσω τὸν οἶκον αὐτῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ὁρασιν
αὐτῶν καὶ τὴν διάταξιν αὐτῶν.

* καὶ αὐτοὶ λήψον τὴν κόλασιν αὐτῶν ὑπὲρ πάν-
των ὧν ἐποίησαν. & ἀναγράψεις τὸν οἶκον καὶ τὴν ἐτοιμα-
σίαν αὐτῶν, καὶ τὰς διεξόδους αὐτῶν, & εἰσόδους αὐτῶν, τὴν ὑ-
πόστασιν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ θεσάγματα αὐτῶν καὶ πάντα
τὰ νόμιμα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ νόμους αὐτῶν γνωρίσεις
αὐτοῖς, καὶ διαγράψεις ἐνώπιον αὐτῶν, & φυλάξον πάντα
τὰ δικαιώματά μου & πάντα τὰ θεσάγματα μου,
καὶ ποιήσωσιν αὐτά.

* καὶ διαγράψω τὸν οἶκον ὑπὲρ τῆς κορυφῆς τῆς ὀρθῆς.
& πάντα τὰ ὄργανα αὐτῶν κυκλόθεν ἅγια ἁγίων. ἕως ἐστὶν
ὁ νόμος τοῦ οἴκου.

* καὶ ταῦτα τὰ μέτρα τοῦ θυσια-
στηρίου ἐν πηχέσιν τοῦ πηχεως καὶ πηχὺς παλαιστίνης, τὸ κώλ-
πωμα αὐτῶν καὶ μέτρον τῆς ὕψους κυκλῶ καὶ πηχὺς τὸ δι-
εργε, καὶ γίγεται τὸ χεῖλος κυκλόθεν ἀπὸ ἀμῆς, καὶ
τὸ ὕψος τοῦ θυσιαστηρίου

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et gloria Domini reuelata est in domo in via portæ quæ aperta est ad viam Orientalem. Et eleuauit me spiritus, & introduxit
me in atrium interius, & ecce impleta est domus gloria Domini.

* Et dixit ad me: Fili hominis, iste est locus domus solij gloriæ meæ, & iste est locus domus habitatio-
nis maiestatis meæ in quo habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel in æternum: & non contaminabunt ultra domus Is-
rael nomen sanctum meum ipsi & reges eorum in idolis suis, & in cadaueribus regum suorum, & in excelsis suis.

* Dum ponerept limen suum iuxta limina domus sanctuarij mei, & ædificia sua in latere atrij mei: (& paries domus sanctuarij mei
inter Verbum meum & inter eos) & polluerent nomen sanctum meum abominationibus suis quas fecerunt: & consumpsi eos in ira mea.

* Nunc proiciant idola sua, & cadauera regum suorum, vt non peccent coram me. & habitare faciam maiestatem meam in medio
eorum in æternum.

* Tu autem fili hominis ostende domui Israel domum, & confundantur à peccatis suis & metiantur
fabricam eius.

* Quod si erubuerint ex omnibus quæ fecerunt cum viderint figuram domus & fabricam eius, & exi-
tus eius & introitus eius, & omnes figuras eius, & omnia instituta eius, & omnes formas eius, & omnia quæ ad eam pertinent ostende eis,
& scribe ante oculos eorum vt custodiant omnes figuras eius, & omnia instituta eius, & faciant ea.

* Hæc est lex domus in vertice montis, & omnis terminus eius per circuitum Sanctum sanctorum. ista est lex domus,
& hæc sunt mensuræ altaris in cubitis, in cubito qui habet cubitum & palmum: & fundamentum eius cubiti vnus & cubiti latitu-
dinis: & clausura eius in circuitu super labium eius circumquaque palmi vnus: & ista erat compositio altaris.

* A profundo exordij sinus eius ad propi-
ciatorium quod subter cubitorum duo, & lati-
tudo cubiti, & a propiciatorio paruo ad propi-
ciatorium magnum cubiti quatuor, & latitu-
do cubitus unus.

* Et ariel cubitorum quatuor, & ab ariel
superiora cornuum cubitus unus.

* Et ariel cubitorum duorum latitudo super
longitudinem cubitorum duodecim quadran-
gula ad quatuor partes eius,

* Et super propiciatorium cubitorum qua-
tuordecim longitudo per cubitos, quatuordecim
latitudo per quatuor partes eius, & gisus eius
circundatus ei in circuitu dimidium cubiti. &
circuitus eius cubiti in circuitu & gradus eius
respicientes ad Orientem.

* Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Do-
minus Deus, Hæc præcepta altaris in die qua fa-
ctum fuerit ut offerantur super eo holocausta,
effundatur ad illud sanguis.

* Et dabis Sacerdotibus Leuitis ex semine
Sadok appropinquantibus ad me, dicit Domi-
nus Deus, ut ministrent mihi vitulum de bo-
bus pro peccato.

* Et tollent de sanguine eius & ponent su-
per quatuor cornua altaris, & super quatuor
angulos propiciatorii, et super basim eius in cir-
cuitu, & mundabunt & expiabunt illud.

* Et tollent vitulum qui pro peccato, &
comburetur in loco separato domus extra
sancta.

* Et die secundo tolles hœdum de capris imma-
culatum pro peccato, & expiabunt altare sicut
expiabunt in vitulo.

* Et postquam compleueris expiationem, of-
feres vitulum de bobus immaculatum & arie-
tem de ouibus immaculatum.

* Et offeretis coram Domino, & imponent
Sacerdotes super illud sal, & offerent ea holo-
causta Domino.

* Septem diebus facies hœdum pro peccato
quotidie & vitulum ex bobus, & arietem de
ouibus immaculatum facient

14 * ἐν βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κυκλώματος αὐτοῦ πρὸς τὸ
ἱλαστήριον τὸ ὑποκάτωθεν πηχῶν δύο, καὶ τὸ διῖος πη-
χυος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ μικροῦ ἕως τοῦ ἱλαστηρίου μέ-
γα πηχὺς τέσσαρα, καὶ διῖος πηχυοῖς.

15 * καὶ τὸ δριγλή πηχέων τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ δριγλή καὶ
ὑπεράνω τῶν κεράτων πηχυοῖς εἰς.

16 * καὶ τὸ δριγλή πηχέων δύο διῖος ἕως ἑπταπληκτοῦ πηχέων
δωδεκάτετραγωνον ἕως τῶν τέσσαρα μέρη αὐτῶν,

17 * καὶ ἕως τοῦ ἱλαστηρίου πηχέων τέσσαρα καὶ
δωδεκά μῆκος ἕως πηχὺς τέσσαρα καὶ δώδεκα τὸ δι-
ῖος ἕως τέσσαρα μέρη αὐτῶν καὶ τὸ γίος αὐτῶν κυ-
κλούμενον αὐτῶν κυκλόθεν ἡμῖς πηχυοῦ. καὶ κύκλω-
μα αὐτῶν πηχυοῦ κυκλόθεν καὶ αἱ κλιμακτῆρες αὐτῶν
βλέπουσαι κατὰ ἀνατολάς.

18 * καὶ εἶπεν πρὸς με, ὅτι ἀνθρώπων, ταῦτα λέγει κύριος
ὁ θεός, ταῦτα τὰ πρὸς αἵματα τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῇ ποιήσεως τοῦ θυσιάζειν ἐπ' αὐτὸ ὀλοκαυτώματα &
πρὸς αὐτὸ αἷμα.

19 * καὶ δώσῃ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευῖταις τοῖς ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος Σαδὸκ τοῖς ἐγγίζουσι πρὸς με λέγει κύριος ὁ θεός, τὸ
λαΐτουργεῖν μοι μόχον ἐν βοῶν πρὸς αἵματι.

20 * καὶ λήψον ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῶν καὶ θήσουσιν ἕως
τέσσαρα κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἕως τὰς τέσσαρα ἡ-
μέρας τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ ἕως τὴν βῆσιν αὐτῶν κύκλῳ καὶ
καταθήσουσιν καὶ ἐξιλάσιν αὐτὸ.

21 * (ἐλήψον) τὸν μόχον τὸν πρὸς αἵματι & κατακαυ-
θήσῃ ἐν τῷ ἀποκεχωρισμένῳ τοῦ οἴκου ἐξωθεν τῶν αἰσίων.

22 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ λήψῃ ἑλεφον ἐξ αἰγῶν
ἀμωμον πρὸς αἵματι, καὶ ἐξιλάσιν τὸ θυσιαστήριον
κατὰ τὸ ἐξιλάσιν ἐν τῷ μόχῳ.

23 * καὶ μετὰ τὸ σωτελέσαι τὸν ἐξιλασμόν, προσθήσει
μόχον ἐν βοῶν ἀμωμον καὶ κερὸν ἐκ τῶν πρὸς αἵματι ἀ-
μωμον.

24 * καὶ προσθήσετε ἐν θυμῷ κυρίου, καὶ ἕως ἑπταπληκτοῦ
ἱερεῖς ἐπ' αὐτὸ ἄλλα, καὶ θυσιάζουσιν αὐτὰ ὀλοκαυτώμα-
τα τῷ κυρίῳ.

25 * ἐπὶ αἱ ἡμέρας ποιήσεις ἑλεφον ὑπὲρ αἵματι κα-
θημέραν καὶ μόχον ἐν βοῶν, καὶ κερὸν ἐκ πρὸς αἵματι ἀ-
μωμον ποιήσουσιν

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et a fundamento terræ usque ad atrium inferius duo cubiti, & latitudo cubiti unius: & ab atrio minori usque ad atrium maius quatuor cubiti, & latitudo cubiti unius.

15 Et altare quatuor cubitorum; & ab altari & sursum, cornua quatuor.

16 Et altare duodecim habebat in longitudine cum duodecim latitudinis, quadratum quatuor suis lateribus.

17 Et atrium quatuordecim cubitorum longitudinis & quatuordecim latitudinis ex quatuor lateribus suis, & clausura circum illud per gyrum dimidij cubiti; & fundamentum ei erat unius cubiti per circuitum, & a loco per quem ascendebant ad illud respiciebant ad Orientem.

18 Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris in die quo factum fuerit ut offeratur super illud holo-

caustum, & ut aspergatur super illud sanguis victimarum sanctificationum.

19 Et dabis Sacerdotibus Leuitis qui sunt de semine Sadok qui accedunt ad cultum meum, ait Dominus Deus, ut ministrent coram me vitulum filium bouis pro peccato.

20 Et tolles de sanguine eius, & dabis super quatuor cornua eius, & super quatuor angulos atrij & super terminum eius in cir-

cuitu, & lustrabis illud & expiabis illud.

21 Et tolles vitulum pro peccato, & comburetur in loco apto domus extra sanctuarium.

22 Et in die secunda offeres hircum filium caprarum integrum pro peccato: & mundabis altare sicut mundauerunt in vitulo.

23 Cumque compleueris emundationem, offeres vitulum de bobus integrum, & arietem de ouibus integrum.

24 Et offeres eos coram Domino: & dabunt Sacerdotes super eos salem, & offerent eos holocaustum coram Domino.

25 Septem diebus offeres hircum pro peccato quotidie, & vitulum de bobus, & arietem de ouibus integros facient.

26 * שבעת ימים וכפרו את המזבח וטהרו אותו
ומלאו ירו:
27 * ויכלו את הימים והיה ביום השמיני
והלך את עשוה הנשים על המזבח את עולותיכם
ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני
יהוה:

מר

1 * וישב אתי דרך שער המקדש החיצון הפנה
קדים והוא סגור:
2 * ויאמר אלי יהוה השער הזה סגור יהיה לא
יפתח ואיש לא יבא בו כי יהוה אלהי ישראל בא
בו והיה סגור:
3 * את הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם
לפני יהוה מדרך אולם השער יבוא ומדרכו
יצא:
4 * וביאני דרך שער רחצון אל פני הבית
וארא והנה מלא כבוד יהוה את בית יהוה ואפל
אל פני:
5 * ויאמר אלי יהוה בן אדם שים לבך ורא
בעיניך ובאזניך שמע את כל אשר אני מדבר אתך
לכל חקות בית יהוה ולכל תורתו ושמת לבך
למבוא הבית בכל מוצאי המקדש:
6 * ואמרת אל מרי אל בית ישראל כה אמר אדני
יהוה רב לכם מכל תועבותיכם בית ישראל:
7 * בהביאתכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר
להיות במקדשי לחללו את ביתי בהקריבכם את
לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל
תועבותיכם:
8 * ולא שמרתם משמרת קדשי ותשימוני לשמרי
משמתי במקדשי לכם:

תרגום יונתן

26 * שבעת ימים וכפרו את המזבח וטהרו אותו
27 * ויכלו את הימים והיה ביום השמיני
והלך את עשוה הנשים על המזבח את עולותיכם
ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני
יהוה:
מר
1 * וישב אתי דרך שער המקדש החיצון הפנה
קדים והוא סגור:
2 * ויאמר אלי יהוה השער הזה סגור יהיה לא
יפתח ואיש לא יבא בו כי יהוה אלהי ישראל בא
בו והיה סגור:
3 * את הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם
לפני יהוה מדרך אולם השער יבוא ומדרכו
יצא:
4 * וביאני דרך שער רחצון אל פני הבית
וארא והנה מלא כבוד יהוה את בית יהוה ואפל
אל פני:
5 * ויאמר אלי יהוה בן אדם שים לבך ורא
בעיניך ובאזניך שמע את כל אשר אני מדבר אתך
לכל חקות בית יהוה ולכל תורתו ושמת לבך
למבוא הבית בכל מוצאי המקדש:
6 * ואמרת אל מרי אל בית ישראל כה אמר אדני
יהוה רב לכם מכל תועבותיכם בית ישראל:
7 * בהביאתכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר
להיות במקדשי לחללו את ביתי בהקריבכם את
לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל
תועבותיכם:
8 * ולא שמרתם משמרת קדשי ותשימוני לשמרי
משמתי במקדשי לכם:

26 * Septem diebus expiabant altare, & mundabant illud, & implebunt manum eius.

27 * Expletis autem septem diebus, in die octaua & ultra facient Sacerdotes super altare holocausta vestra, & quæ pro pace offerunt; & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAP. XLIII.

1 ET conuertit me ad viam portæ sanctuarij exterioris quæ respiciebat ad Orientem, & erat clausa.

2 * Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi.

3 * Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat panem coram Domino. Per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam eius egredietur.

4 * Et adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus, & vidi, & ecce Bimpleuit gloria Domini domum Domini. & cecidi in faciem meam.

5 * Et dixit ad me Dominus: Fili hominis, pone cor tuum & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia quæ ego loquor ad te, de vniuersis ceremoniis domus Domini, & de cunctis legibus eius. Et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarij:

6 * Et dices ad exasperantem me domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus Israel:

7 * Eo quod inducitis filios alienos incircuncisos corde & incircuncisos carne, vt sint in sanctuario meo, & polluant domum meam, & offertis panes meos adipem & sanguinem, & dissoluitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris:

8 * Et non seruastis præcepta sanctuarij mei, & posuistis custodes obseruationum mearum in sanctuario meo vobis in cunctis.

* Septem diebus, & expiabunt altare & mundabunt illud, et implebunt manus eorum.
 * Et consummabunt dies. & erit à die octavo & ultra. & facient Sacerdotes super altare holocausta vestra & quæ salutis vestræ; & suscipiam vos, dicit Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

ET conuertit me ad viam portæ sanctorum exterioris quæ respicit ad Orientem, et hæc erat clausa.

* Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit, non aperietur. & nullus transibit per eam, quia Dominus Deus Israel transibit per eam & erit clausa:

* Quia dux iste sedebit in ea vt comodat panem coram Domino & per viam aliam portæ ingreditur, & per viam eius egredietur.

* Et introduxit me per viam portæ quæ ad Aquilonem è regione domus, & vidi & ecce plena gloria Domini domus Domini. & cado in faciem meam.

* Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, pone super cor tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia quæcunque ego ad te loquar, secundum omnia præcepta domus Domini, & secundum omnia iudicia eius, & pones cor tuum in viam domus per omnes exitus eorum in omnibus sanctis:

* Et dices ad exasperantem ad domum Israel, Hæc dicit Dominus Dominus: Sufficiat vobis ab omnibus iniquitatibus vestris domus Israel:

* Ne inducat is vos filios alienigenas incircuncisos corde & incircuncisos carne, ne sint in sanctis meis, & prophanent ea cum offeritis vos panes meos & adipem & sanguinem, & præteritis testamentum meum in omnibus iniquitatibus vestris:

* Et non custodistis præcepta sanctuarij mei, & ordinabatis vt non seruaretis custodias in omnibus sanctis meis vobis.

26 * ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἑξήκοντα τὸ θυσιάζειν ἐκα-
 θαροῦσιν αὐτὸ, & πληρώσουσιν τὰς χεῖρας αὐτῶν.

27 * καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς ἡ-
 μέρας τὸ ὀργῆς & ἐπέκεινα. & ποιήσουσιν ἱερεῖς ὅτι
 θυσιάζειν τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου
 ὑμῶν, καὶ προσδέξομαι ὑμᾶς, λέγει κύριος ὁ θεός.

μολ.

1 * Καὶ ἐπέσρεψόν με καὶ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἀ-
 γίων τῆς ἐξωτέρας τὴν βλέπουσας κατὰ ἀνατολάς, & αὐ-
 τὴν ἔκλεισμένην.

2 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη
 ἔσται ὅχι ἀνοιχθῆσέ, & οὐδεὶς διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι κύριος
 ὁ θεός ἰσραὴλ διελθύσκει δι' αὐτῆς & ἔσται κεκλεισμένη.

3 * ὅτι ὁ ἡγούμενος ὅστις κατήσκει ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν
 ἄρτον ἐνώπιον τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αἰλάμ τὴν πύ-
 λης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐξελεύσεται.

4 * καὶ εἰσέλθῃ με κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πύλης τῆς πρὸς
 βορρῶν κατὰ τὴν πύλιν τοῦ οἴκου, καὶ ἴδον & ἰδοὺ πλήρης δόξης
 κύριος ὁ οἶκος & κύριος, καὶ πίπῃ ὅτι πρόσωπόν μου.

5 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἦ ἀνθρώπων τάξαι ὅτι
 τὴν καρδίαν σου καὶ ἴδῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου καὶ τοὺς ὠτὶν
 σου ἄκουε πάντα ὅσα ἐγὼ πρὸς σὲ λαλῶ, καὶ πάντα τὰ πρὸς
 σάγματα οἴκου κυρίου, καὶ καὶ πάντα τὰ κρίματα αὐτῶν, καὶ
 τάξεις τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ οἴκου καὶ πάσας
 τὰς ἐξόδους αὐτῶν ἐν πάσι τοῖς ἁγίοις.

6 * καὶ ἔρεῖς πρὸς τὸν ἀσπικραίνοντα πρὸς τὸν οἶκον ἰσ-
 ραὴλ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰκανέσθω ὑμῖν ἀπὸ πα-
 σῶν ἁνομιῶν ὑμῶν οἴκος ἰσραὴλ,

7 * τὸ μὴ εἰσαγαγεῖν ὑμᾶς υἱοὺς ἀλλοθρεῖς ἀπει-
 μήτους καρδίας & ἀπειμήτους σαρκί, & μὴ γίνεσθαι ἐν τοῖς
 ἁγίοις με καὶ βεβυλωῦν αὐτὰ ἐν τῷ πρὸς φέρειν ὑμᾶς
 ἄρτους μου καὶ σῆαρ καὶ αἶμα, καὶ καθαβαίνετε τὴν δια-
 θήκην με ἐν πάσαις ταῖς ἁνομίαις ὑμῶν.

8 * καὶ ὅχι ἐφυλάξατε τὰ πρὸς σάγματα τοῦ ἁγί-
 οῦ μου, καὶ διετάξατε τὸ μὴ φυλάσσειν φυλακὰς
 ἐν πάσι τοῖς ἁγίοις μου ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Septem diebus expiabunt super altare, & mundabunt illud, & offerent oblationem eius.
 27 Et complebuntur dies, & erit à die octavo & deinceps facient Sacerdotes super altare holocausta vestra & victimas sanctificatas ve-
 stras, & suscipientur oblationes vestræ coram me voluntariæ, ait Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

ET conuertit me per viam portæ sanctuarij exterioris quæ aperiabatur ad Orientem, & ipsa erat clausa.
 * Et dixit ad me Dominus: Porta hæc clausa erit & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quia gloria Domini Dei Israel reue-
 labitur super eam, & erit clausa.

* Principi erit, princeps ipse sedebit in ea vt comodat panem coram Domino: à via ve-
 stibuli portæ ingreditur & per viam eiusdem egredietur.

* Et introduxit me per viam portæ Aquilonis quæ erat ante do-
 mum; & vidi & ecce impleuit gloria Domini domum sanctuarij Domini. & cecidi pronus super faciem meam.

* Et dixit ad me Dominus: Fili hominis pone cor tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia quæ ego loquor tecum de v-
 niuersis ceremoniis domus sanctuarij Domini, & de omnibus quæ ad eam pertinent, & pones cor tuum ad ingressus domus per omnes
 exitus sanctuarij.

* Et dices ad populum rebellem ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnes abomi-
 nationes vestræ domus Israel.

* Cum adduceretis filios populorum impios corde & incircuncisos carne, vt essent in sanctua-
 rio meo ad prophanandum atrium meum, cum offerretis oblationem meam adipem, & sanguinem victimarum sanctificarum: irritum fe-
 cerunt pactum meum omnibus abominationibus vestris.

* Et non custodistis custodiam sanctuarij mei: & constituistis custodientes
 obseruationem verbi mei in sanctuario meo vobismetipsis.

9 * כה אמר אדני יהוה כל בן נכר ערל לב וערל
בשר לא יבוא אל מקדשי לכל בן נכר אשר
בתוך בני ישראל:

10 * כי אם הלויים אשר רחקו מעלי בתעור
ישראל אשר תעו מעלי אחרי גלוליהם ונשאו
עונם:

11 * והיו במקדשי משרתים פקדו אל שערי
הבית ומשרתים את הבית חמה ישחטו את
העולה ואת הובח לעם והמה יעמדו לפני
לשרתם:

12 * יען אשר ישרתו אתם לפני גלוליהם והיו
לבית ישראל למכשול עון על בן נשאתי ידי
עליהם נאם אדני יהוה ונשאו עונם:

13 * ולא יבשו אלי לבחן ליוגשת על כל קדשי
אל קדשי הקדשים ונשאו כל מתם ותועבותם
אשר עשו:

14 * ונתתי אותם שמרי משמרת הבית לכל עבדתי
ולכל אשר יעשרו בו:

15 * והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו
את משמרת מקדשי בתעור בני ישראל מעלי
חמה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי
חלב ודם נאם אדני יהוה:

16 * חמה יבאו אל מקדשי וחמה יקרבו אל
שלחני לשרתני ושמרו את משמרת:

17 * והיה בבואם אל שערי החצר הפנימית בגדי
פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם צמר בשרתם
בשערי החצר הפנימית וביתה:

18 * פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים
יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע:

9 * Hæc dicit Dominus Deus: Omnis a-
lienigena incircuncis corde & incircun-
cisus carne non ingredietur sanctuarium
meum omnis filius alienus qui est in me-
dio filiorum Israel.

10 * Sed & Levitæ qui longè recesserunt à
me in errore filiorum Israel, & errauerunt
à me post idola sua, & portauerunt iniqui-
tatem suam:

11 * Erunt in sanctuario meo æditui & ia-
nitores portarum domus & ministri do-
mus. Ipsi mactabunt holocausta & victi-
mas populi, & ipsi stabunt in conspectu
eorum vt ministrant eis.

12 * Pro eo quod ministraverunt illis in
D conspectu idolorum suorum, & facti sunt
domui Israel in offendiculum iniquitatis:
idcirco leuavi manum meam super eos,
ait Dominus Deus, & portauerunt ini-
quitatem suam.

13 * Et non appropinquabunt ad me vt
sacerdotio fungantur mihi, neque acce-
dent ad omne sanctuarium meum iuxta
sancta sanctorum, sed portabunt confu-
sionem suam & scelera sua quæ fecerunt.

14 * Et dabo eos ianitores domus, & in
omni ministerio eius, & vniuersis quæ
fient in eo.

15 * Sacerdotes autem Levitæ filij Sadoch
qui custodierunt ceremonias sanctuarij
mei cum errarent filij Israel à me, ipsi ac-
cedent ad me vt ministrant mihi, & sta-
bunt in conspectu meo vt offerant mihi
adipem, & sanguinè, ait Dominus Deus.

16 * Ipsi ingredientur sanctuarium meum,
E & ipsi accedent ad mensam meam, vt mi-
nistrant mihi, & custodiant ceremonias
meas.

17 * Cumque ingredientur portas atrij in-
terioris, vestibus lineis induetur, nec ascen-
det super eos quicquam laneum quando
ministrant in portis atrij interioris & in-
trinfecus.

18 * Vittæ lineæ erunt in capitibus eorum,
& feminalia linea erunt in lûbis eorum,
& non accingentur in sudore.

תרגום יונתן

9 * כדן אמר יי אלהים כל בני עממיא רשיעי לבא וערלי בשר לא יעלו למקדשי לכל בני עממיא די בגו בני ישראל:

10 * אלהן לינאי דאחרתקו מדחלתי במטעי ישראל וטעו מבחר פלחני בחר טעותהון ויקבלון חוביהון:

11 * ויהיו במקדשי משמשי ממנן על חרעי ביתא ומשמשי ית ביתא אנן יבסון ית עלתא וית נכסות קודשיא די לעמא ואנן יקומון
12 * חלף דהון משמשי יתהון קדם טעותהון והיו לבית ישראל לתקלת חובין על כן קיסת במימרי עליהון

אמר יי אלהים ויקבלון חוביהון:

13 * ולא יתקרבון לפלחני לשמשא קדמי ולמקרב על כל קדשי לקדשי קדשיא ויקבלון אחכנעיהון וחזעבתהון דעכדו:

14 * ומגיתיהו ויהיו נטרי משרת ביתא לכל פלחניה ולכל דיתעבד בה:

15 * ויהיו בני צדוק דנטרו ית משרת מקדשי במטעי בני ישראל מבחר פלחני אנן יתקרבון לפלחני לשמשא קדמי
16 * ואנן יעלו למקדשי ואנן יתקרבון לפתורי לחם אפיא לשמשא קדמי וישרון ית משרת מימרי:

17 * ויהי במעלהון לחרעי דתא גייתא לבושי בוצא ולבשוין ולא יהיו עליהון כסמט עמר בשמטותהון בחרעי דתא גייתא ולגיו:

18 * קובעין דבין יהון על רשיהון ומכנסין דבין יהון על חרציהון ולא יסרון על חרציהון אלהון על לבביהון ויסרון:

* Propterea hæc dicit Dominus: Omnis fili-
lius alienigena incircuncisus corde & incircun-
cisus carne, non ingreditur in sancta mea ab
omnibus alienigenis in medio domus Israel:

* Sed Leuitæ qui recesserunt à me cum er-
raret Israel à me post cogitationes suas, & ac-
cipient iniquitatem suam:

* Et erunt in sanctis meis ministrantes o-
stiarum in portis domus & ministrantes in do-
mo mea. isti immolabunt holocausta & victi-
mas populo, & isti stabunt ante populum ut
ministrent eis:

* Pro eo quod ministrabant eis ante faciem
idolorum suorum, & factum est domui Israel
in tormentum iniquitatis: propter hoc leuavi
manum meam super eos, dicit Dominus Domi-
nus, & accipient iniquitatem suam.

* Et non accedent ad me ut sacerdotio fun-
gantur mihi, neque offerant ad omnia sancta
sanctorum, & accipient ignominiam suam in
errore quo errauerunt.

* Et ponam eos ut seruent custodias domus
in omnia opera eius, & in vniuersa quacunque
fecerint

Sacerdotes, Leuitæ & filij Sadoc qui custo-
dierunt custodias sanctorum meorum cum er-
raret domus Israel à me. isti accedent ad me ut
ministrent mihi, et stabunt ante faciem meam
ut offerant mihi adipem & sanguinem, dicit
Dominus Dominus.

* Ipsi ingredientur in sancta mea, et isti ac-
cedent ad mensam meam ut ministrent mihi, et
obseruabunt custodias meas.

* Et erunt cum ingredientur ipsi in portas
atrii exterioris, stolis lineis induentur, & non
induentur lanis cum ministrauerint ipsi à por-
ta atrii interioris,

* Et cidares lineas habebunt in capitibus
eorum: & feminalia linea habebunt in lumbis
eorum, & non accingentur violenter;

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, πᾶς υἱὸς ἀλλοθρησκείας ἀ-
περίμητος καρδία & ἀπερίμητος (σαρκί, οὐκ εἰσελθού-
σῃ) εἰς τὰ ἁγία μου ἀπὸ πάντων τῶν ἀλλοθρησκείων ἐν μέ-
σῳ οἴκου Ἰσραὴλ.

* ἀλλ' ὅσοι λυθῶσι οἵπνες ἀφείλθουσιν ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῇ
πλυνθείσῃ τῇ Ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων
αὐτῶν, καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν,

* καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἁγίοις μετὰ λειτουργοῦντες θυρω-
ροὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν τοῦ οἴκου καὶ λειτουργοῦντες ἐν τῇ οἴ-
κῳ μου. οὗτοι θύουσιν τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυ-
σίας τῇ λαῷ, καὶ οὗτοι στήθονται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ λειτουρ-
γεῖν αὐτοῖς.

* ὁ δὲ ὧν ἐλθὺν γοῦν αὐτοῖς πρὸς τὸ πρὸς τὸν εἰ-
δῶλόν αὐτῶν, καὶ ἐγχεῖται τὸ οἶκόν Ἰσραὴλ εἰς κόλασιν ἀ-
δικίας, ἐνεκα τοῦτο ἦρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει
κύριος κύριος, καὶ λήψονται τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.

* καὶ οὐκ ἐγγίσει πρὸς με ἐξ ἱερατῆος μου, οὐδὲ πρὸς
σάβην πρὸς πᾶσι τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων, & λήψονται τὴν
ἀπμίαν αὐτῶν ἐν τῇ πλυνθείσῃ ἢ ἐπλυνθῇσαν.

* καὶ τάξω αὐτοὺς φυλάσσειν φυλακὰς τοῦ οἴκου
εἰς πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσι τοῖς ὅσα δὲ ποιῶσιν

* ὅσοι ἱερεῖς & λυθῶσι καὶ υἱοὶ (σαδὼκ οἱ ἐφύλαξαν φυ-
λακὰς τῶν ἁγίων μου ἐν τῇ πλυνθείσῃ τῇ Ἰσραὴλ
ἀπ' ἐμοῦ. οὗτοι πρὸς τὰς μετὰ λειτουργεῖν μοι, καὶ
στήθονται πρὸς τὸ πρὸς τὸν μου & πρὸς φέρειν ἐμοὶ σάβαν &
αἷμα, λέγει κύριος κύριος.

* οὗτοι εἰσελεύσονται εἰς τὰ ἁγία μου, καὶ οὗτοι πρὸς
εἰσελεύσονται πρὸς τὴν τράπεζάν μου καὶ λειτουργεῖν μοι,
καὶ φυλάξουσιν τὰς φυλακὰς μου.

* καὶ ἔσονται ἐν τῇ εἰσπορεύσει αὐτοῦ εἰς τὰς πύλας
τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, σολὰς λινὰς ἐνδύσονται, & οὐκ ἐν-
δύσονται ἔλαιον ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πύλης τῆς αὐ-
λῆς τῆς ἐσωτέρας,

* καὶ κιδάρεες λινὰς ἔξουσιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν
καὶ περισκελὴ λινὰ ἔξουσιν ἐπὶ τὰς ὀσφύς αὐτῶν καὶ οὐ
περιζώσονται βίβαν,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Hæc dicit Dominus Deus: Omnes filij populorum impij corde & incircuncisi carne non ingredientur sanctuarium meum ex om-
nibus filiis populorum qui sunt in medio filiorum Israel:

Sed Leuitæ qui longè recesserunt à timore meo cum aberrarent

Eruntque in sanctuario meo mini-

stri constituti super portas domus, & ministrabunt in domo. ipsi macabunt holocausta & victimas sanctificatas populi, & ipsi stabunt co-

ram eis ut ministrant eis: Pro eo quod ministrabant eis coram idolis suis, & erant domui Israel in offendiculum peccato-

rum. Ideo iuravi verbo meo eis, ait Dominus Deus, & suscipient iniquitatem suam. Et non appropinquabunt ad cultum meum

ut ministrant coram me, & ut offerant omnia sancta mea iuxta sancta sanctorum; & suscipient confusionem suam & abominaciones suas

quas fecerunt. Et constituam eos custodientes custodiam domus ad omne ministerium eius, & ad omnia quæ fient in ea.

Sacerdotes autem Leuitæ filij Sadoc qui custodierunt custodiam sanctuarii mei cum errarent filij Israel à cultu meo; ipsi accedent

ad cultum meum ut ministrant coram me: & ministrabunt super altare meum ut offerant coram me adipem & sanguinem victimarum san-

ctificatarum, ait Dominus Deus. Ipsi ingredientur in sanctuarium meum, & ipsi admovebunt ad mensam meam pa-

nem propositionis ut ministrant coram me, & seruabunt obseruationem verbi mei.

Et erit cum ingressi fuerint portas atrii interioris, vestibus lineis induentur, & non erit super eos indumentum laneum cum mini-

strabunt in portis atrii interioris & intrinsecus.

Tiaræ lineæ erunt super capita eorum, & femoralia linea super lumbos eorum: & non accingentur super lumbos suos, sed ad cor-

suum accingentur.

* וּבְצֵאתָם אֶל-הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל-הַחֲצֵר
 הַחִיצוֹנָה אֶל-הָעֵם יַפְשְׁטוּ אֶת-בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר-הֵמָּה
 מִשְׁרָתָם כֹּס וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַּת הַקֹּדֶשׁ
 וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא יִקְדְּשׁוּ אֶת-הָעֵם
 בְּבְגָדֵיהֶם:
 * וְרֹאשָׁם לֹא יִגְלִחוּ וּפָרַע לֹא יִשְׁלַחוּ כְּסוּם יִכְסְמוּ
 אֶת-רֹאשֵׁיהֶם:
 * וַיֵּינן לֹא יִשְׁתּוּ כֹל-כֹּהֵן בְּבֹאֵם אֶל-הַחֲצֵר
 הַפְּנִימִיָּה:
 * וְאֶל־מִנְה וּגְרוֹשָׁה לֹא יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם-
 בְּתֻלוֹת מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאֶלְמָנָה אֲשֶׁר-תְּהִיָּה
 אֶל־מִנְה מִכֹּהֵן יִקְחוּ:
 * וְאֶת-עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל וּבֵין טָמֵא לְטָהוֹר
 יִדְעוּם:
 * וְעַל-רֵיב הֵמָּה יַעֲמְדוּ לְשֹׁפֵט בְּמִשְׁפָּטִי וְשֹׁפֵטָהוּ
 וְאֶת-תּוֹרָתִי וְאֶת-חֻקֹּתַי בְּכָל-מוֹעֲדֵי יִשְׁכְּרוּ וְאֶת-
 שַׁבָּתוֹתַי יִקְדְּשׁוּ:
 * וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבֹא לְטַמְּאָה כִּי אִם-לְאָב
 וְלֹאִם וּלְבֶן וּלְכֶתֶל לְאָח וּלְאִחֹת אֲשֶׁר-לֹא-הִיָּתָה
 לְאִישׁ יִטְמְאוּ:
 * וְאַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ לוֹ:
 * וּבַיּוֹם בָּאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ אֶל-הַחֲצֵר הַפְּנִימִיָּה
 לְשֵׁרֶת בְּקֹדֶשׁ יִקְרִיב חֲטָאתוֹ נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה:
 * וְהִיָּתָה לָהֶם לְנַחֲלָה אֲנִי נַחֲלָתָם וְאִחֻזָּה לֹא-
 תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם:
 * הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הֵמָּה יֹאכְלוּם וְכָל-
 חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה:
 * וְרֹאשֵׁי־יִשְׂרָאֵל כָּל-בְּכוֹרֵי כָל-וְכָל-תְּרוּמַת כָּל מַכֹּל
 תְּרוּמוֹתֵיכֶם לְכֹהֲנִים יִהְיֶה וְרֹאשֵׁית עֲרִיסַתִּי יִכְסֶּה תִתְּנוּ
 לְכֹהֵן לְהִנִּיחַ בְּרִכָּה אֶל-בֵּיתְךָ:

תרגום יונתן

* וּבְצֵאתָם מִדְּרֹמָה וּקְדָשָׁה לְדְרֹמָה בְּרִיתָה לְאֶת־עֲרֵבָה עִם עַמָּא יִשְׁלַחוּ יָת לְבוּשֵׁיהוֹן דְּאֲנֹן מִשְׁמָשִׁין בְּהוֹן וְיִתְּנוּ יְהוֹן כְּלִשְׁכַת
 קֹדֶשׁ וְיִלְבָּשׁוּ לְבוּשֵׁין אֲחֵרִין וְלֹא יִתְעַרְבוּ עִם עַמָּא בְּלְבוּשֵׁיהוֹן:
 * וְיִשְׁתּוּ לֹא יִגְלִחוּ וּפָרַע לֹא יִכְסְמוּ סִפְרֵיהֶם יִתְשַׁעֲרוּ וְיִתְשַׁעֲרוּ יִתְשַׁעֲרוּ יִתְשַׁעֲרוּ:
 * וְאֶל־מִנְה וּגְרוֹשָׁה לֹא יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם-בְּתֻלוֹת מִזְרַע דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְהָאֶלְמָנָה דְּהֵיאִ אֶרְמִלָּתָהּ שְׂאֵר כְּהֵנָּה יִסְבֹּן:
 * וְעַל רֵיב דְּהֵיאִ יִתְעַמְדוּ לְשֹׁפֵט בְּמִשְׁפָּטִי וְשֹׁפֵטָהוּ וְעַל תּוֹרָתִי וְעַל חֻקֹּתַי בְּכָל מוֹעֲדֵי יִשְׁכְּרוּ וְעַל שַׁבָּתוֹתַי יִקְדְּשׁוּ:
 * וְעַל מֵת אָדָם לֹא יָבֹא לְטַמְּאָה כִּי אִם-לְאָב וְלֹאִם וּלְבֶן וּלְכֶתֶל לְאָח וּלְאִחֹת דְּלֹא הָיָה לָהּ לְאִישׁ יִטְמְאוּ:
 * וְאַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ שִׁבְעַת יוֹמִין יִסְפְּרוּ לוֹ:
 * וּבַיּוֹם מַעֲלִיָּה לְקֹדֶשׁ לְדְרֹמָה גִּוְתָה לְשִׁמְשָׁה בְּקֹדֶשׁ יִקְרִיב חֲטָאתָהּ נָאִם יְיָ אֱלֹהִים:
 * וְהִיָּתָה לָהֶם לְנַחֲלָה אֲנִי נַחֲלָתָם וְאִחֻזָּה לֹא תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם:
 * הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הֵמָּה יֹאכְלוּם וְכָל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה:
 * וְרֹאשֵׁי־יִשְׂרָאֵל כָּל בְּכוֹרֵי כָל מַכֹּל תְּרוּמוֹתֵיכֶם לְכֹהֲנִים יִהְיֶה וְרֹאשֵׁית עֲרִיסַתִּי יִכְסֶּה תִתְּנוּ לְכֹהֵן לְהִנִּיחַ בְּרִכָּה אֶל בְּרִיתְךָ:

Int
 * Cum
 ad populu
 nistrant in
 Etorum, e
 Etificabunt
 * Et c
 non tonde
 * Et
 ingreffi su
 * Et
 pient sibi
 mo ffrael
 accipient
 * Et p
 Etum &
 mundum
 * Et
 & iudici
 in iudiciis
 precepta
 custodien
 * Et
 ut pollua
 lio & fili
 qua non
 * Et p
 numerab
 * Et
 trium in
 placation
 * Et e
 minus h
 eis in fili
 * Et sa
 ignorant
 rationem
 * Et
 nium, c
 stris, Sa
 fra dab
 in domi

* E
 & ponet
 * E
 in vxore
 * E
 * E
 nibus so
 * E
 rorem q
 * E
 dedi eis
 * E
 erunt: &

* Cum egredientur ipsi in atrium exterius ¹⁹
ad populum, exuent se stolis suis in quibus mi-
nistrant in eis, & ponent eas in exedris san-
ctorum, & induentur stolis aliis, & non san-
ctificabunt populum in stolis suis.

* Et capita sua non radent, & comas suas ²⁰
non tondebunt, operientes operient capita sua.

* Et vinum non bibent omnis Sacerdos cum ²¹
ingressi fuerint ipsi in atrium interius.

* Et viduam & prophanatam non acci- ²²
pient sibi in uxorem, sed virginem ex do-
mo Israel. & si fuerit vidua ex Sacerdotibus
accipient.

* Et populum meum docebunt, inter san- ²³
ctum & pollutum, & inter mundum & im-
mundum notum facient eis.

* Et super iudicium sanguinis hi stabunt, ²⁴
& iudicium in preceptis meis iustificabunt, et
in iudiciis meis iudicabunt: & legitima mea et
precepta mea in omnibus solennitatibus meis
custodient, & Sabbata mea sanctificabunt:

* Et ad animam hominis non ingredientur ²⁵
ut polluantur, sed super patre & matre, et fi-
lio & filia, & super fratre & super sorore sua
quæ non fuit viro, contaminabitur.

* Et postquam fuerit mundatus, septem dies ²⁶
numerabis ei.

* Et quacunque die ingressus fuerit in a- ²⁷
trium interius ut ministret in sanctis, offeret
placationem, dicit Dominus.

* Et erit eis hereditas ego Dominus, ego Do- ²⁸
minus hereditas eis: & possessio non dabitur
eis in filiis Israel, ego possessio eorum.

* Et sacrificia & quæ pro peccato & quæ pro ²⁹
ignorantia & ipsi comedent, & omnem sepa-
rationem in Israel, ipsis erit:

* Et primitiæ omnium, et primogenita om- ³⁰
nium, & separationes omnes ex primitiis ve-
stris, Sacerdotibus erunt. & primogenita ve-
stra dabitis Sacerdoti, ut ponat benedictiones
in domibus vestris.

¹⁹ * ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλήν τὴν ἐξω-
τέραν πρὸς τὸν λαόν, ἐκδύονται τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν αἷς
λαϊτοῦργοις ἐν αὐταῖς, καὶ θήσουσιν αὐτάς ἐν ταῖς ἐξέ-
δοχαῖς τῶν ἁγίων, καὶ ἐκδύοντες στολὰς ἑτέρας, & οὐ μὴ ἀ-
γιάσωσιν τὸν λαόν ἐν ταῖς στολαῖς αὐτῶν.

²⁰ * καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσωσι, καὶ τὰς κόμας
αὐτῶν οὐ ψιλώσουσι, καλύπτοντες καλύψουσι τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν.

²¹ * καὶ οἶνον οὐ μὴ πίωσι πᾶς ἱερεὺς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι
αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλήν τὴν ἐξωτέραν.

²² * καὶ χήραν καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψουσιν αὐτοὶ εἰς
ἑαυτάς, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ. & ἐὰν γέ-
νηται χήρα, ἔξ ἱερέων λήψουσιν,

²³ * καὶ τὸν λαόν με διδάξουσιν, ἀναμέθουσιν ἁγίους & βεβή-
λους, καὶ ἀναμέθουσιν καθαροὺς & ἀκαθάρτους γνωρίσωσιν αὐτοῖς.

²⁴ * καὶ ἐπὶ κρίσει αἵματος οὗτοι στήθονται, καὶ κρίνουν ἐν
τοῖς περὶ αἵματός μου δικαίους, καὶ ἐν τοῖς κρίμασιν
μου κρινόντων. καὶ τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ περὶ αἵματός
μου ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς μου φυλάξουσιν, καὶ τὰ (ἀβ-
εῖα) μου ἀγιάσωσιν.

²⁵ * καὶ ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου οὐκ εἰσελεύσονται, ὥστε μιαν-
θῆναι, ἀλλ' ἐπὶ πατρί & μητρί, & υἱῷ & θυγατρὶ, καὶ ἐπ' ἀδελ-
φῷ & ἐπ' ἀδελφῇ αὐτοῦ ἢ ἐγγόνων ἀνδρῶν, μιανθήσονται.

²⁶ * καὶ μετὰ τὸ καθαρῶς ῥηθῆναι ἐπὶ ἡμέρας ἑξαετημῆσιν
²⁷ αὐτοῦ. καὶ ἡ δὲ ἡμέρα εἰσπορεύεται εἰς τὴν αὐλήν
τὴν ἐξωτέραν τοῦ λαϊτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις, περὶ στεί-
λας μόνον, λέγει κύριος.

²⁸ * καὶ ἔσονται αὐτοῖς κληρονομία ἐγὼ κύριος, ἐγὼ κύριος
κληρονομία αὐτοῖς, καὶ κατάχεσις οὐ δοθήσεται αὐτοῖς ἐν
τοῖς ἁγίοις Ἰσραὴλ, ἐγὼ κατάχεσις αὐτῶν.

²⁹ * καὶ τὰς θυτὰς καὶ τὰ ὑπερῷα μαρτίας & τὰ ὑπερ-
ῷα ἀγνοίας καὶ αὐτοὶ φάγοντες, καὶ πᾶν ἀφόρισμα ἐν τῷ Ἰσ-
ραὴλ, αὐτοῖς ἔσται.

³⁰ * καὶ αἱ ἀπαρχαὶ πλῶτων, & τὰ πρῶτόκα πάντων, καὶ
τὰ ἀφόρισμά τα πᾶν ἐν τῶν ἀπαρχῶν ὑμῶν, τοῖς ἱερεῶ-
σιν ἔσται. καὶ τὰ πρῶτοχρήματα ὑμῶν δώσετε τῷ ἱερεῖ, ὅ-
τι εἶναι βύθους ἐπὶ οὐκοῖς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ Et cum egredientur ab atrio sancto ad atrium exterius ut commisceantur cum populo, exuent vestimenta sua quibus ministrabant, & ponent ea in gazophylaciis sanctis, & induentur vestibus aliis, & non commiscebuntur cum populo in vestibus suis:

²⁰ Et caput suum non radent, nec comam nutriunt, sed tondendo attondebunt capillos capitis sui.

²¹ Et vinum non bibent ulli Sacerdotes ingressuri in atrium interius.

²² Et viduam & repudiatam non accipient sibi in uxores, sed virgines quæ fuerint de genere Israelitico; & viduam quæ fuerit vidua ab aliis Sacerdotibus accipient.

²³ Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum & prophanum, & quid sit inter mundum & immundum ostendent eis.

²⁴ Et in controversia iudicij stabunt ipsi ut iudicent: in iudiciis voluntatis meæ iudicabunt eos, & legem meam & pacta mea in om-
nibus solennitatibus meis custodient, & dies Sabbathorum meorum sanctificabunt.

²⁵ Et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur, nisi ad patrem & ad matrem, & ad filium & ad filiam, & fratrem, & so-
rorem quæ non fuit nupta viro; in quibus sese contaminabunt.

²⁶ Et in die quo introibit sanctuarium in atrium interius ut ministret in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.

²⁷ Et erit eis in portionem, & residuum oblationum mearum erit pars eorum: & hereditatem non dabitur eis in Israel. dona quæ
dedi eis, ipsa sunt hereditas eorum.

²⁸ Munus & sacrificium pro peccato & pro delicto ipsi comedent: & omne anathema in Israel ipsorum erit.

²⁹ Et primitiæ omnium primitiuorum cuiusvis fructus & omnes exemptiones omnium rerum quas separastis Domino, Sacerdotibus
erunt: & primitias massarum vestrarum dabitur Sacerdoti, ut reponatur benedictio in domo tua.

* כל גבולה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא
יאכלו הכהנים :

מה

* ובהפילכם את הארץ בגולה תרימו תרומה
ליהוה קדש מן הארץ ארד חמשה ועשרים אלף
ארד ורחב עשרה אלף קדש הוא בכל גבולה
סביב :

* יהיה מזר אל הקדש חמש מאות
בחמש מאות מרבע סביב וחמשים אמה מגרש
לו סביב :

* ומן המדה הזאת תמוד ארד חמש ועשרים
אלף ורחב עשרת אלפים וכו' יהיה המקדש קדש
קדשים :

* קדש מן הארץ הוא לכהנים משרתי המקדש
יהיה הקרבים לשרת את יהוה והיה להם מקום
לבתיים ומקדש למקדש :

* וחמשה ועשרים אלף ארד ועשרת אלפים
רחב יהיה ללוים משרתי הבית להם לאחזרה
עשרים לשכר :

* ואחות העיר תתנו חמשת אלפים רחב וארד
חמשה ועשרים אלף לעמדת תרומת הקדש לכל
בית ישראל יהיה :

* ולנשיא מזר ומזר לתרומת הקדש
ולאחזרת העיר אל פני תרומת הקדש ואל פני
אחות העיר מפאת ים ימה ומפאת קדמה קדימה
וארד לעמות אחד החלקים מנכול ים אל גבול
קדימה :

* לארץ יהיה לו לאחזרה בישראל ולא יוננו
עוד נשיאי את עמי והארץ יתנו לבית ישראל
לשכניהם :

* Omne morticinum & captum à be-
ftiis de auibus & de pecoribus, non come-
dent Sacerdotes.

CAP. XLV.

* C Vmque cœperitis terram diuidere for-
titò, separate primitias Domino san-
ctificatum de terra longitudine viginti
quinq; millia, & latitudine decem millia.
Sanctificatum erit in omni termino eius
per circuitum.

* Et erit ex omni parte sanctificatum
quingentos per quingentos, quadrifariam
per circuitum, & quinquaginta cubitis in
suburbana eius per gyrum.

* Et à mensura ista mensurabis longi-
tudinem viginti quinque millium, & lati-
tudinem decem millium. Et in ipso erit
templum sanctumque sanctorum.

* Sanctificatum de terra erit Sacerdo-
tibus ministris sanctuarij qui accedunt ad
ministerium Domini. & erit eis locus in
domos & in sanctuarium sanctitatis.

* Viginti quinque autem millia longi-
tudinis & decem millia latitudinis erunt
Leuitis qui ministrant domui. Ipsi possi-
debunt viginti gazophylacia.

* Et possessione ciuitatis dabitur quin-
que millia latitudinis, & longitudinis vi-
ginti quinque millia secundum separatio-
nem sanctuarij omni domui Israel.

* Principi quoque hinc & inde in sepa-
rationem sanctuarij & in possessionem ci-
uitatis, & contra faciem separationis san-
ctuarij, & contra faciem possessionis vrbis
à latere maris vsque ad mare, & à latere
Orientis vsque ad Orientem. Longitudi-
nis autem iuxta vnamquamque partem
à termino Occidentali vsq; ad terminum
Orientalem:

* De terra erit ei possessio in Israel. Et
non depopulabuntur vltra principes po-
pulum meum, sed terram dabunt domui
Israel secundum tribus eorum.

תרגום יונתן

מה

* כל גבולא וחבירה מן עופא ומן בעירא לא יוכלון כהנא
וכפלגותא יר ארעא באחסנא תפרשון אפרשותא קדש יי קדש מן ארעא אורכא עשרין וחמשה אלפין ארעא ופוחיא עשרא
אלפין קדשא הוא בכל תחומה סחור סחור :

* יהא מדין לקדשא חמש מאה אמה מרבע סחור סחור וחמשין אמה רוחא לה סחור סחור :

* ומן משחתא תרם תמשה אורכא עשרין וחמשה אלפין ופוחיא עשרא אלפין ובה יהא מקדשא קדש קדשין :

* קדשא מן ארעא הוא לכהנא דמשמשי בבית מקדשא יהא דקריבין לשמשה קדש יי ויהא להון אתר שבין לבתא וכבשא
למקדשא :

* ועשרין וחמשה אלפין אורכא ועשרא אלפין פוחיא ויהא ללוויא משמשי ביתא להון לאחסנא עשרין לשכנ :

* ואחסנת קרמא תתנן חמשה אלפין פוחיא ואורכא עשרין וחמשה אלפין לקביל אפרשות קדשא לכל בית ישראל יהא :

* ולרעא מכה ומכה לאפרשות קדשא ולאחסנת קרמא לקביל אפרשות קדשא ולקביל אחסנת קרמא מרות מערבא מערבא ומרות
מרבא מרבא ואורכא לקביל חר מן חלקיא מתחום מערבא לתחום מרבא :

* דא ארעא תהא לרעא לאחסנא בישראל ולא ינסון עוד רבבין יר עמי וארעא יתנן לבית ישראל לשכניהם :

* Et omne morticinum & captum à bestia
ex omnibus volatilibus & ex omnibus iumen-
tis non comedent Sacerdotes.

CAP. XLV.

ET cum mensi fueritis vos terram in heredi-
tate, separabitis primitias Domino sanctas
de terra, longitudo viginti quinque millia, &
latitudo decem millia: sanctum erit in omnibus
terminis eius in circuitu.

* Et erit ex hoc sanctificatio quingentos &
quingentos quadrangulare per circuitum, &
cubiti quinquaginta spacium eorum in cir-
cuitu.

* Et ex ipsa commensuratione mensurabis
longitudinem quinque & viginti millia, &
latitudo decem mille, in ipsa erit sanctuarium
sanctum sanctorum.

* Sacratum de terra erit Sacerdotibus mini-
strantibus in sanctis, & erit accedentibus ad
ministrandum Domino, & erit eis locus una
domus separata sanctificationi eorum.

* Viginti quinque millia longitudo, & la-
titudō viginti millia erit Levitis ministrantibus
domui Dei ipsi in possessionem ciuitates vt ha-
bitent:

* Et possessionem ciuitatis dabitis quinque
millia latitudinem, & longitudinem viginti
quinque millia, quemadmodum primitie san-
ctorum omni domui Israel erit.

* Et principi ex hoc & ab hoc in primitias
sanctorum in possessionem ciuitatis contra fa-
ciem primitiarum sanctorum, contra faciē pos-
sessionis urbis quæ ad mare, & ab his quæ ad
mare ad Orientem longitudo quasi una par-
tium; à terminis qui ad mare, ad terminos qui
ad Orientem

* terra, & erit ei in possessionem in Israel:
& non oppriment ultra principes populum
meum, & terram hereditabunt domus Israel
secundum tribus eorum.

* καὶ πρὸ θνησιμαῖον καὶ θηριόλων ἐν πάντων τῶν
πετεινῶν καὶ ἐν πρῶτων τῶν κτηνῶν οὐ φάγονται οἱ ἱερεῖς.

μέ.

* Καὶ ἐν τῇ κατεμετρεῖσθαι ὑμᾶς τὴν γῆν ἐν κληρο-
νομίᾳ ἀφορεῖσθε ἀπαρχὴν τῇ κυρίῳ ἁγίαν ἀπὸ τῆς γῆς,
τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ τὸ ὄρος δέκα χιλιά-
δες, ἅγιον ἔσται ἐν παντί τοῖς ὁρίοις αὐτῆς κυκλόθεν.

* καὶ ἔσται ἐν τούτῳ ἁγίασμα πεντακόσια
σὺν τετραγώνον κυκλόθεν, καὶ πῆχες πενήτηκοντα διά-
σημα αὐτῶν κυκλόθεν.

* καὶ ἔξ αὐτῆς τῆς διαμετρήσεως διαμετρήσεις μῆ-
κος πέντε καὶ εἰκοσι χιλιάδας, καὶ τὸ ὄρος δέκα
χιλιάδες ἐν αὐτῇ ἔσται τὸ ἁγίασμα, τὸ ἅγιον τῶν
ἁγίων.

* ἡγασμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἔσται τοῖς ἱεροῦσιν τοῖς λειτουργ-
οῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἔσται τοῖς ἐκείνουσι λειτουργεῖν
τῇ κυρίῳ, καὶ ἔσται αὐτοῖς τὸ πᾶν εἰς οἶκον ἀφωρισμῶς
τῇ ἁγιασμῶ αὐτῶν.

* εἰκοσιπέντε χιλιάδες μῆκος καὶ ὄρος εἰκοσι χιλιά-
δες ἔσται τοῖς λειτουργοῖς τοῖς λειτουργοῦσιν τῷ οἴκῳ ἔξθεο αὐ-
τοῖς εἰς κατάχρῃσιν πόλεως τοῦ κατεκεῖν,

* καὶ τὴν κατάχρῃσιν τῆς πόλεως δώσετε πέντε
χιλιάδας τὸ ὄρος, καὶ τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιά-
δας ὅν τρόπον ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων παντὶ οἴκῳ ἱσραὴλ
ἔσται.

* καὶ τὰ ἡγουμῶν ἐν τούτῳ καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὰς ἀ-
παρχὰς τῶν ἁγίων εἰς κατάχρῃσιν τῆς πόλεως καὶ πε-
ρὶ τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων, καὶ περὶ τῆς κα-
ταχρέσεως τῆς πόλεως τὰ περὶ θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῶν
περὶ θάλασσαν περὶ θάλασσαν τὸ μῆκος ὡς μία τῶν
μερίδων, ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν περὶ θάλασσαν, ἥτις τὰ ὁ-
ρια τὰ περὶ θάλασσαν

* τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτῶς εἰς κατάχρῃσιν ἐν τῇ ἱσραὴλ,
καὶ οὐ καταδυναστεύουσιν οὐκ ἐπὶ τὸ ἀφηλούμηναι τὸν
λαόν μου, καὶ τὴν γῆν κατεκληρονομήουσιν οἱ ἱσ-
ραὴλ καὶ φυλὰς αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Omne morticinum & dilaceratum de auibus & de pecoribus non comedent Sacerdotes.

CAP. XLV.

ET cum diuiseritis terram in possessionem, separabitis primitias coram Domino sanctitatem de terra, longitudine viginti quinque mil-
lium, & latitudine decem millium: sanctitas erit in omni termino eius per circuitum.

* Et ex hoc erunt pro sanctitate quingenti cubiti per quingentos cubitos, quadratum in circuitu, & quinquaginta cubitorum spacium
ei erit per circuitum.

* Sanctificatum de terra erit Sacerdotibus qui ministrant in domo sanctuarij qui
erit sanctuarium sanctum sanctorum.

accedunt ad ministrandum coram Domino: & erit eis locus relictus pro domibus, & strata via ad sanctuarium.

* Viginti autem quinque millia longitudinis, & decem millia latitudinis erunt Levitis ministris domus: ipsis erunt in possessionem
viginti gazophylacia.

* Et possessionem ciuitatis dabitis quinque millia latitudinis, & longitudinis viginti quin-
que millia, secundum separationem sanctitatis, omni domui Israel erit.

* Principi autem hinc & inde in separationem sanctitatis & in possessionem ciuitatis, & contra separationem sanctitatis, & contra
possessionem ciuitatis à parte Occidentali ad Occidentem, & à plaga Orientali in Orientem: longitudo autem erit secundum vnamquam-

que partem à termino Occidentali in terminum Orientalem.

* Hac terra erit principi in possessionem in Israel, & non depopulabuntur ultra principes mei populum meum, & terram dabunt do-
mui Israel secundum tribus eorum.

* כה אמר אדני יהוה רב לכם נשיאי ישראל
 חמס ושד הסירו ומשפט וצדקו עשו חרימו
 גרשתיכם מעל עמי נאם אדני יהוה:
 * מאזני צדק ואיפת צדק ובת צדק יהי לכם:
 * האיפה והבת תכן אחרי יהיה לשאר מעשר
 החמר הבת ועשירי החמר האיפה אל החמר
 יהיה מתכנתו:
 * והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה
 ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה
 לכם:
 * וארז התרומה אשר תרימו ששית האיפה
 מחמר החטים וששיתם האיפה מחמר
 השעורים:
 * וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכר
 עשרת הבתים חמר כי עשרת הבתים חמר:
 * ושה אחת מן הצאן מן המאיתים ממשקו
 ישראל למנחה ולעלה ולשלמים לכפר עליהם
 נאם אדני יהוה:
 * כל העם הארץ יהיו אל התרומה הזאת
 לנשיא בישראל:
 * ועל הנשיא יהיה העולות והמנחות והנסך
 בחגים ובחדשים ובשבתות בכל מועדי בית
 ישראל הוא יעשה את החטאת ואר המנחה
 ואת העולה ואת השלמים לכפר בעד בית
 ישראל:
 * כה אמר אדני יהוה בראשון באחד לחדש
 תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש:
 * ולקח הכהן מדם החטאת ונתן אל מזות הבית
 ואל ארבע פנות העזרה למזבח ועל מזוזה שער
 החצר הפנימית:

* Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat
 vobis principes Israel, iniquitatem & ra-
 pinas intermittite, & iudicium & iusti-
 tiam facite. separate confinia vestra à po-
 pulo meo, ait Dominus Deus.
 * Statera iusta, & ephi iustum, & batus
 iustus erit vobis.
 * Ephi & batus æqualia & vnus men-
 suræ erunt, vt capiat decimam partem
 cori batus, & decimam partem cori
 ephi. iuxta mensuram cori erit æqua li-
 bratio eorum.
 * Siclus autem viginti obolos habet.
 Porro viginti sicli & viginti quinque sicli
 & quindecim sicli mnam faciunt.
 * Et hæ sunt primitiæ quas tolletis, sex-
 tam partem ephi de coro frumenti, &
 sextam partem ephi de coro hordei.
 * Mensura quoque olei. Batus olei de-
 cima pars cori est, & decem bati co-
 rum faciunt. quia decem bati implent
 eorum.
 * Et arietem vnum de grege ducento-
 rum de his quæ nutriuit Israel in sacrifi-
 cium & in holocaustum, & in pacifica,
 ad expiandum pro eis, ait Dominus
 Deus.
 * Omnis populus terræ tenebitur pri-
 mitiis his principi in Israel.
 * Et super principem erunt holocausta
 & sacrificium & libamina in solennitati-
 bus & in Calendis & in Sabbatis, in vni-
 uersis solennitatibus domus Israel. Ipse fa-
 ciet pro peccato sacrificium, & holocau-
 stum & pacifica, ad expiandum pro do-
 mo Israel.
 * Hæc dicit Dominus Deus: In primo
 mense vna mensis fumes vitulum de ar-
 mento immaculatum, & expiabis san-
 ctuarium.
 * Et tollet Sacerdos de sanguine quod
 erit pro peccato, & ponet in postibus do-
 mus, & in quatuor angulis crepidinis al-
 taris, & in postibus portæ atrij interioris.

תרגום יונתן

* כגון אמר יי אלהים סגן לכו רבבי ישראל חטפא ובא אערו ודין דקשוס וכו' עבדו סלקו חקלחכז מגו עמי אמר יי אלהים:
 * מאזני צדק ומכילין דקשוס וכתין דקשוס יהיו לכו:
 * מעשר כורא במכילתא רטיבא ביתא ועשר כורא ובישא במכילתא מן כורא יהי סקוסיה:
 * וסלעא עשרין סעין תלתות מניא עשרין סלעין מניא כספא עשרין וחמשה סלעין רבעות מניא חמש עשרי סלעין כלהון שתי
 מניא רבא מניא קדשא יהי לכו:
 * דא אפרשותא דחפרשון חד מן שתא במכילתא מכור חשין וחד מן שתא במכילתא מכור סערין:
 * ודחוי למסב מן משחא במכילתא רטיבא מעשרא ביתא מן כורא חד מן עשרא חוץ ביתא בכורא ארי עשר בתין כורא:
 * ואמר חד מן עאנא מן מאתן דחוי למסב מפטימא דישאל למנחתא ולעלתא ולנכסת קדשא לכפרא עליהון אמר יי אלהים:
 * כל עמא דארעא יהיו עבדין יר אפרשותא תרא לרבא בישראל:
 * ועל רבא יהי עלתא ומנחתא ונסכיא בחגיגא ובירחיא ובשביא ובכל מועדי בית ישראל הוא יעבד ית חטאתא וית מנחתא וית
 עלתא וית נכסת קדשא לכפרא על בית ישראל:
 * כגון אמר יי אלהים בקרמא בחד לירחא חסב חור בר חורי שלים וחרכיית מקדשא:
 * ויסב כחנא מרמא דחטאתא ויתן על סקופת ביתא ועל ארבע זוית מסמחא למרמחא ועל סקופת חרע ורמא גיחא:

* Hec dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel, iniquitatem & miseriam auferte, & iudicium & iustitiam facite, separate oppressiones à populo meo, dicit Dominus Deus.

* Statera iusta, & mensura iusta, & chænix iustus erit vobis mensura.

* Et chænix similiter vnus erit ad accipiendum. decima pars gomor, chænix & decima pars gomor, ephi gomor sit æquale.

* Et pondus viginti oboli quinque sicli. & viginti quinque sicli & quindecim sicli mna erit vestra.

* Et hæc sunt primitiæ quas separabitis sextam partem mensuræ à gomor tritici: & sextam partem ephi à coro hordei:

* Et præceptum olei cotyla olei à decem cotylis, quia decem cotyle sunt gomor.

* Et ouem à ducentis ouibus separationem ex omnibus familiis Israel sacrificia & holocausta salutis & placare pro vobis. hæc dicit Dominus Deus.

* Et dabit omnis populus terræ principi Israel primitias has.

* Et propterea principi erunt holocausta & sacrificia & libamina in solennitatibus, & in neomeniis, & in Sabbatis, & in vniuersis solennitatibus domus Israel. ipse faciet quæ pro peccato & sacrificium & holocausta & salutis ad expiandum pro domo Israel.

* Hec dicit Dominus Deus: In primo mense vna mensis accipietis vitulum ex bobus immaculatum ad expiandum sancta:

* Et tollet Sacerdos de sanguine vituli, & dabit super limina domus et super quatuor angulos templi, & super altare, & super limina portæ atrij interioris:

* τὰδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἱκανοῦσθαι ὑμῖν ἀφηγοῦντο τοῖς ἰσραὴλ, ἀδικίαν καὶ ταραχὴν ἀφέλετε, καὶ κῆμα καὶ δικαιοσύνην ποιείτε· Ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἀδικίας ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, λέγει κύριος ὁ θεός.

* ζυγὸν δίκαιον καὶ μέτρον δίκαιον, καὶ χοῖνιξ δίκαια ἔσται ὑμῖν τὸ μέτρον.

* καὶ ἡ χοῖνιξ ὁμοίως μία ἔσται τοῦ λαβεῖν. τὸ δέκατον τοῦ γόμορος, χοῖνιξ καὶ δέκατον τοῦ γόμορος οἰφί τὸ γόμορος ἔσθαι.

* καὶ τὸ εἰς ἄμιον εἴκοσι ὀβολοὶ πάντε σίκλοι. καὶ εἰκοσι πάντε σίκλοι καὶ πεντεκαθδέκα σίκλοι ἡ μία ἔσται ὑμῖν.

* καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἀφορεῖτε τὸ ἕκτον μέρος ἑξ ἑκτὸς ἀπὸ τοῦ γόμορος τῶν πυρῶν. καὶ τὸ ἕκτον μέρος ἑξ οἰφί ἀπὸ τοῦ κόρου τῶν κριθῶν.

* καὶ τὸ πρῶτον γαμα εἰλαίς κοτύλη ἐλαίου ἀπὸ δέκα κοτυλῶν, ὅτι αἱ δέκα κοτύλαι εἰσὶν γόμορος.

* καὶ πρῶτον ἀπὸ διακοσίων προβάτων ἀφαίρεμα ἐκ πασῶν τῶν πατειῶν ἰσραὴλ θυσίας καὶ ὀλοκαυτώματα ζωτηρίου καὶ ἱεράκια καὶ ὅσα ὑμῖν. τὰδε λέγει κύριος ὁ θεός.

* καὶ δώσθαι πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ἀφηγοῦντο τῷ ἰσραὴλ τὴν ἀπαρχὴν ταύτην.

* καὶ διὰ τοῦτο ἀφηγοῦντο ἔσθαι τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ αἱ θυσίαι, καὶ αἱ σπονδαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις, καὶ ἐν ταῖς ῥάββασιν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς οἴκου ἰσραὴλ· αὐτὸς ποιήσει τὰ ὅσα ἀμαρτίας, & τὴν θυσίαν, & τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰ ζωτηρίου & ἱεράκια περὶ οἴκου ἰσραὴλ.

* τὰδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἐν τῇ πρώτῃ μηνὶ μία τοῦ μηνὸς λήψετε μόσχον ἐκ βοῶν ἀμωμον & ἱεράσαι τὰ ἅγια.

* καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόχου, & δώσθαι ἐπὶ τὰς φλιας τοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱεροῦ, & ἐπὶ τὸ θυσιάζειον & ἐπὶ τὰς φλιας τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hec dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel, rapinam & prædam auferte, & iudicium verum & iustitiam operamini; auferte offendicula vestra de medio populi mei, ait Dominus Deus.

* Statera iusta, & mensura iusta, & bati iusti erunt vobis: Mensura & bati eadem ratio erit vobis, numeri trium satorum, vt capiat batus decimam partem cori in mensuraliquidorum, & decimam partem cori in mensura aridorum: ex coto erit æqualitas vtriusque.

* Et sicli viginti obolos habet; tertia pars mna viginti siclos habet: mna argentea viginti & quinque siclos: quarta pars mna quindecim siclos habet: omnes sexaginta sunt mna magna: mna sancta erit vobis.

* Ista est separatio quam separabitis, sextam partem mensuræ de coro tritici, & sextam partem mensuræ de coro hordei.

* Et quod pertinet vt tollatur de oleo in mensura liquidorum, est decima pars bati de eoro: quia decima pars cori est batus: corus enim decem batos habet.

* Et agnus vnus de ouibus ducentis quem oportet accipere de pinguibus Israel in munus, & in holocaustum, & in victimam sanctificatam ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.

* Omnis populus terræ facient separationem istam principi Israel.

* Et ad principem pertinebit dare holocausta, & munera & libamina in festiuitatibus, & in Calendis & in Sabbatis, & in omnibus solennitatibus domus Israel: ipse faciet sacrificium pro peccato, & munus, & holocaustum, & victimas sanctificatas ad expiandum pro domo Israel.

* Hec dicit Dominus Deus: Primo mense, prima die mensis, sumes vitulum de bobus integrum, & emundabis sanctuarium.

* Et tollet Sacerdos de sanguine sacrificii quod erit pro peccato, & dabit super limen domus, & super quatuor angulos crepidinis altaris, & super limen portæ atrij interioris.

* וכן תעשה בשבעה בחודש מאיש שנה ומפתי
 וכפרתם את הבית:
 * בראשון בארבעה עשר יום לחודש יהיה לכם
 הפסח חג שבעות ימים מצורת יאכל:
 * ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם
 הארץ פר חטאת:
 * ושבעת ימי החג יעשה עולה ליהוה שבעת
 פרים ושבעת אילים תמימים ליום שבעת הימים
 וחטאת שעיר עזים ליום:
 * ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה ושמן
 הזין לאיפה:
 * בשביעי בחמשה עשר יום לחודש בחג יעשה
 כאלה שבעת הימים כחטאת בעלול ובמנחה
 ובשמן:

מו

* כה אמר אדני יהוה שער החצר הפנימית
 הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום
 השבת יפתח וביום החדש יפתח:
 * ובא הנשיא דרך אולם השער מחוץ ועמד על-
 מזוזת השער ועשו הכהנים את עולתו ואר-
 שלמיו והשתחוה על מפתן השער ויצא השער
 לא יסגר עד הערב:
 * והשתחוו עם הארץ פתח השער ההוא
 בשבתות ובחדשים לפני יהוה:
 * והעלה אשר יקרב הנשיא ליהוה ביום השבת
 ששה כבשים תמימים ואיל תמימים:
 * ומנחה איפה לאיל ולכבשים מנחה מתת ידו
 ושמן הזין לאיפה:
 * וביום החדש פן בקר תמימים וששת כבשים
 ואיל תמימים יהיו:

תרגום יונתן

* וכן תעבד בשבעה בירח מגבר ומשחלי ומשפס ותכפרון על ביתא:
 חגא שבעת יומין פטירא ותאכל:
 * ושבעת יומין חגא יעבד עלתא קדם יי שבעת חורין ושבעת דכרין שלמין ליומא שבעת יומין וחטאתא צפיר בר עזין ליומא:
 * ומנחתא מכילתא לחורתא ומכילתא לדכרא יעבד ומשחא מלי הינא למכילתא:
 * בחגא יעבד כאלן שבעת יומין כחטאתא כעלתא וכמנחתא וכמשחא:
 * פתחין פתחין יי אלהים חרעא דררתא גררתא דפתחין למנחתא יהי אחיד שחא יומי חולא וביומא דשבתא יהי פתחין וביומא דירחא יהי
 * ויעול רבא באורח אולמא דחרעא מלברא ויקום על מקופת חרעא ויעבדון כחגא יח עלתיה ויתנכסר קודשתי ויסגר על
 מקופת חרעא ויפוק וחרעא לא יתאחד עד רמשא:
 * ויסגרון עמא דארעא כמעלנא דחרעא החי בשכנא ובירחא קדם יי:
 * ועלתא דיקריב רבא קדם יי ביומא דשבתא שחא אמרין שלמין ודבר שלום:
 * ובמנחתא מכילתא לדכרא ולאמריא מנחתא דרדבך ידיה ומשחא מלי הנא למכילתא:
 * וביומא דירחא חור בר חורין שלום ושחא אמרין ודבר שלמין יהיו:

EZECHIEL. Translat. B. Hieronymi.

* Et sic facies in septima mensis pro v-
 noquoq; qui ignoravit & errore deceptus
 est, & expiabis pro domo.
 * In primo mense quattadecima die
 mensis erit vobis Pasche solennitas. septem
 diebus azyma comedentur.
 * Et faciet princeps in die illa pro se,
 G & pro vniuerso populo terræ vitulum pro
 peccato.
 * Et in septem dierum solennitate fa-
 ciet holocaustum Domino, septem vitu-
 los & septem arietes immaculatos quoti-
 die septem diebus, & pro peccato hircum
 caprarum.
 * Et sacrificium ephi per vitulum, & e-
 phi per arietem faciet, & olei hin per sin-
 gula ephi.
 * Septimo mense quinta decima die
 mensis in solennitate faciet sicut supradic-
 ta sunt per septem dies, tam pro peccato
 quam pro holocausto & in sacrificio & in
 oleo.

CAP. XLVI.

* Hæc dicit Dominus Deus: Porta atrij
 interioris quæ respicit ad Orientem,
 erit clausa sex diebus in quibus opus fit.
 Die autem Sabbati aperietur: sed & in die
 Calendarum aperietur.
 * Et intrabit princeps per viam vesti-
 buli portæ deforis, & stabit in limine por-
 tæ. Et faciet Sacerdotes holocaustum eius
 & pacifica eius, & adorabit super limen
 portæ: & egredietur; porta autem non clau-
 detur vsque ad vesperam.
 * Et adorabit populus terræ ad ostium
 B portæ illius in Sabbatis & in Calendis co-
 ram Domino.
 * Holocaustum autem hoc offeret prin-
 ceps Domino in die Sabbati sex agnos im-
 maculatos & arietem immaculatum,
 * Et sacrificium ephi per arietem. In ag-
 nis autem sacrificium quod dederit ma-
 nus eius & olei hin per singula ephi.
 * In die autem Calendarum vitulum de
 armento immaculatum, & sex agni & a-
 rices immaculati erunt:

²⁰ Et sic facies in mense septimo vna mensis ab vnoquoque ignorante & paruulo, et ad expiandam domum:

²¹ Et in primo mense quartadecima mensis, erit vobis Pascha solennitas. septem diebus azyma comedetis.

²² Et faciet princeps in illa die pro se & pro vniuerso populo terræ vitulum pro peccato.

²³ Septem diebus solennitatis faciet holocausta Domino septem vitulos & septem arietes immaculatos quotidie septem diebus, et pro peccato hœdum caprarum quotidie:

²⁴ Et sacrificium & coctionem vitulo, et coctionem arietis faciet: & oleo hin coctioni.

²⁵ Et in septimo mense quintadecima mensis in solennitate faciet secundum eadem septem diebus, & sicut pro peccato, & sicut holocausta, & sicut sacrificia, & sicut oleum.

CAP. XLVI.

Hæc dicit Dominus Deus: Porta in atrio interiori respicienti ad Orientem, erit clausa sex diebus in quibus operari licet: in autem die Sabbatorum aperietur.

² Et in die neomeniæ aperietur, & intrabit princeps per viam aulam portæ extrinsecus, & stabit super vestibula portæ, & facient Sacerdotes holocausta eius & que salutis eius, & adorabit in vestibulo portæ & egredietur, & porta non claudetur vsque ad vespæram.

³ Et adorabit populus terræ ad vestibula portæ illius in Sabbatis & in neomeniis coram Domino.

⁴ Et holocausta offeret princeps Domino in die Sabbatorum, sex agnos immaculatos, & arietem immaculatum:

⁵ Et sacrificium coctionem arietibus & agnis sacrificium donum manus eius, & oleo hin coctioni.

⁶ Et in die neomeniæ vitulum immaculatum, & sex agnos, & arietem immaculatum, erunt:

²⁰ καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐβδόμῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς παρ' ἐκάστου ἀπὸ τοῦ καὶ τοῦ καὶ τῶν οἰκόν.

²¹ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ τεσσαρεσκατὴ τῆς μηνός, ἔσται ὑμῖν ἡ πρώτη ἑορτή. ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρας ἄζυμα ἐδεσθε.

²² καὶ ποιήσεις ὁ ἀφ' ἡμετέρων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑπὲρ αὐτῶν ὡς περὶ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς μόχρον ὑπὲρ ἀμαρτίας.

²³ ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ποιήσει ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ μόχοις καὶ ἐπὶ κριοῖς ἀμώμοις κατ' ἡμέραν ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὡς ἀμαρτίας ἐξέφον αἰγῶν κατ' ἡμέραν,

²⁴ καὶ θυσίαν καὶ πέμμα τῷ μόχῳ, καὶ πέμμα τῷ κριῷ ποιήσει. καὶ ἐλαίῳ τοῦ ἐν τῷ πέμματι.

²⁵ καὶ ἐν τῷ ἐβδόμῳ μηνὶ πεντεκατὴ τῆς μηνός ἐν τῇ ἑορτῇ ποιήσει καὶ αὐτὰ ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ κατὰ ὡς ὑπὲρ ἀμαρτίας, καὶ κατὰ ὡς τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ κατὰ ὡς αἱ θυσίαι, καὶ κατὰ ὡς τὸ ἐλαίον.

μς.

¹ Ταῦτα λέγει κύριος ὁ θεός, πύλη ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ τῇ βλέπουσῃ καὶ ἀνατολᾷ, ἔσται κεκλεισμένη ἕξ ἡμέρας τὰς ἐργασίας, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων δὲ ἀνοίχθη.

² καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ νεομηνίας ἀνοίχθη, καὶ ἐλθόντες ὁ ἀφ' ἡμετέρων καὶ τὸν ὁδὸν τοῦ αἵματος τῆς πύλης ἐξέλθοντες ἐπὶ τῇ πόρτῃ τῆς πύλης, καὶ ποιήσωμεν ἐν ἡμέρᾳ τῇ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν καὶ τῶν ζώων αὐτῶν, καὶ προσκυνήσωμεν ἐπὶ τῇ πόρτῃ τῆς πύλης καὶ ἐξέλθεται, καὶ ἡ πύλη οὐ μὴ κλεισθῇ ἕως ἑσπέρας.

³ καὶ προσκυνήσει ὁ λαὸς τῆς γῆς καὶ τὰ πόρτα τῆς πύλης ἐκείνης ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν τοῖς νεομηνίαις ἐνώπιον κυρίου,

⁴ καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα προσθήσει ὁ ἀφ' ἡμετέρων τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἕξ ἀμνοὺς ἀμώμοις, καὶ κριὸν ἀμώμον,

⁵ καὶ θυσίαν πέμμα τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς θυσίαν δόμα χειρὸς αὐτῶν καὶ ἐλαίῳ τοῦ ἐν τῷ πέμματι.

⁶ καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ νεομηνίας μόχρον ἀμώμον, καὶ ἕξ ἀμνοὺς, καὶ κριὸν ἀμώμον ἐν τῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁰ Et sic facies in septima die mensis à viro qui per ignorantiam errauerit aut per insipientiam: & expiabitur pro domo.

²¹ In primo mense quartadecima die mensis erit vobis Pascha solennitas septem diebus. azymum comedetur.

²² Et faciet princeps in die illa pro se & pro omni populo terræ vitulum pro peccato. Et septem diebus solennitatis faciet holocaustum coram Domino septem vitulos & septem arietes immaculatos in vnoquoque die septem dierum, & pro peccato hircum de capris quotidie. Et pro munere mensuram ephi in bouem, & mensuram ephi in arietem faciet, & mensuram hin plenam oleo per singula ephi.

²³ In septimo mense quinta decima die mensis in solennitate faciet sicut hæc septem diebus iuxta sacrificium pro peccato, & iuxta holocaustum, & iuxta munus, & iuxta oleum.

CAP. XLVI.

Hæc dicit Dominus Deus: Porta atrij interioris quæ aperta est ad Orientem, erit clausa sex diebus operis, & in die Sabbathi erit aperta, & in die Calendarum erit aperta.

² Et ingredietur princeps per viam vestibuli portæ exterioris, & stabit in limine portæ: & facient Sacerdotes holocaustum eius & sacras eius hostias, & adorabit super limen portæ, & egredietur: porta autem non claudetur vsque ad vespæram.

³ Et adorabit populus terræ in introitu portæ illius in Sabbatis & in Calendis coram Domino.

⁴ Holocaustum autem offeret princeps coram Domino in die Sabbathi sex agnos immaculatos, & arietem immaculatum.

⁵ Et in manus mensuram ephi in arietem & in singulos agnos iuxta munus quod apprehenderit manus eius, & olei plenum hin per singula ephi:

⁶ Et in die Calendarum vitulum de bobus immaculatum, & sex agni & arietes immaculati erunt.

* ואיפה לפרואיפה לאיליעשה מנחה ולכבשים
כאשר תשיג ידו ושמן היין לאיפה:

* ובכוא הנשיא דרך אולם השער יבוא ובדרכו
יצא:

* ובכוא עם הארץ לפני יהוה במועדים
הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער
נגב ורחבא דרך שער נגב יצא דרך שער
צפונה לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי
נכחו יצאו:

* והנשיא בתוכם בכואם יבוא ובצאתם
יצאו:

* ובחגים ובמועדים תהיה המנחה איפה לפר
ואיפה לאיל ולכבשים מתת ידו ושמן היין לאיפה:
* וכי יעשה הנשיא נדבה עולה או שלמים
נדבה ליהוה ופתח לו את השער הפנה קדים
ועשה את עלתו ואת שלמיו כאשר יעשה ביום
השבת ויצא וסגר את השער אחרי צאתו:

* וכבש בן שנתו תמים תעשה עולה ליום
ליהוה בבקר בבקר תעשה אתו:

* ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששיר
האיפה ושמן שלישית ההין לרס ארס הסלר
מנחה ליהוה חקות עולם תמיד:

* ועשו את הכבש ואת המנחה ואת השמן
בבקר בבקר עולר תמיד:

* כה אמר אדני יהוה כי יתן הנשיא מתנה
לאיש מבניו נחלתו היא לבניו תחיה אחותם
היא בנחלה:

* וכי יתן מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו והיתה
לו עד שנת הדור ושבת לנשיא אך נחלתו בניו
להם תחיה:

* Et ephi per vitulum, ephi quoque per
arietem faciet sacrificium. de agnis autem
sicut inuenerit manus eius olei hin per sin-
gula ephi. * Cumque ingressus est
princeps, per viam vestibuli portæ ingre-
diatur, & per eandem viam exeat.

* Et cum intrabit populus terræ in con-
spectu Domini in solennitatibus, qui in-
greditur per portam Aquilonis vt adoret,
egredietur per viam portæ Meridianæ. Por-
ro qui ingreditur per viam portæ Meridia-
næ, egredietur per viam portæ Aquilonis.
Non reuertetur per viam portæ per quam
ingressus est, sed eregione illius egredietur.

* Princeps autem in medio eorum cum
ingredientibus ingreditur, & cum egre-
dientibus egredietur.

* Et in nundinis & in solennitatibus e-
rit sacrificium ephi per vitulū, & ephi per
arietem. In agnis autem erit sacrificium
sicut inuenerit manus eius, & in oleo hin
per singula ephi.

* Cum autem fecerit princeps sponta-
neum holocaustum aut pacifica volunta-
ria Domino, aperietur ei porta quæ respi-
cit ad Orientem, & faciet holocaustum
suum & pacifica sua, sicut fieri solet in die
Sabbati, & egredietur, claudeturque porta
postquam exierit. * Et agnum eiusdem
E anni immaculatum faciet holocaustum
quotidie Dño. Semper manè faciet illud:

* Et faciet sacrificium super eo cata ma-
nè manè, sextam partem ephi, & de oleo
tertiā partem hin, vt misceatur simila. sa-
crificium Domino legitimum, iuge atque
perpetuum. * Faciet agnum & sacri-
ficium & oleum cata manè manè holocau-
stum sempiternum. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Si dederit princeps donum ali-
cui de filiis suis, hæreditas eius filiorū suo-
rum erit, possidebunt eam hæreditariè.

* Si autem dederit legatum de heredi-
tate sua vni seruorum suorum, erit illius
vsque ad annum remissionis, & reuertetur
ad principem. hæreditas autem eius filiis
eius erit.

תרגום יונתן

7 ומכילתא לתורא ומכילתא לדכרא יעבד מנחתא ולאמריא כמא דתדבק ידיו ומשחא מלי הינא למכילתא:
8 ובמעל רבא באורח אולמא דתרעא יעול ובאורחיה יפוק: 9 ובמעל עמא דארעא למסגד קדם יי במועדא דעלל באורח תרעא
דצפונא למסגד יפוק באורח תרעא דדרומא דעלל באורח תרעא דדרומא יפוק באורח תרעא דצפונא לא יתוב באורח תרעא דעלל ביה ארי
לקבלה יפוק: 10 ורבא ביניהון במעלהון יעול ובמפקהון יפקין:
11 ובחגא ובמועדא חגי מנחתא מכילתא לתורא ומכילתא לדכרא ולאמריא דתדבק ידיו ומשחא מלי הינא למכילתא:
12 וארי יעבד רבא נדבתא עלתא או נכסר קדשיא נדבתא קדם יי ויפתח לה ית תרעא דפתח למדנחא ויעבד ית עלתיה וית נכסת
קדשותי כמא דיעבד ביוםא דשבתא ויפוק ויחוד ית תרעא בחר מפקה:
13 ואמר בר שתייה שלום תעבד עלתא ליוםא קדם יי בצפר בצפר תעבד יתה:
14 ומנחתא תעבד עלותי בצפר בצפר חד מן שחא במכילתא ומשחא תלתות הינא לערבא ית סולתא מנחתא קדם יי קים עלם חדירא:
15 יעבדן ית אמרא וית מנחתא וית משחא בצפר בצפר עלתא חדירא:
16 כרנן אמר יי אליהם ארי יתן רבא מתנה לחד מבנותי אחסנתה היא דבנותי תתא אחודתהון היא באחסנא:
17 וארי יתן מתנה מאחסנתיה לחד מעבדוהי ותתא לה עד שחא דיוכלא ותחוב לרבא כרם אחסנתה דבנותי דילחון תתא:

* Et coctionem arietis & coctionem vitulo
erit sacrificium : & agnis sicut poterit manus
oleo hinc coctioni.

* Et cum ingrediatur princeps per viam a-
lam porte ingreditur, & per viam eius egre-
ditur.

* Et cū intrauerit populus terræ coram Domino in solennitatibus, qui ingreditur per viam quæ portæ quæ ad Aquilonem vt adoret, egredietur per viam portæ quæ ad Austrum. Et qui ingreditur per viam portæ quæ ad Austrum, egredietur per viam quæ ad Aquilonem. non reuertetur per portam qua ingressus est, sed e regione illius egredietur.

³ Et princeps eorum in medio eorum cum
ingredientur ipsi, ingreditur.

* Et in solennitatibus & in nundinis, erit
sacrificium coctio vitulo & coctio arietis, at
agnis sicut poterit manus eius, & olei hinc co-
ctioni.

* Si autem fecerit princeps confessionem holo-
caustum aut salutare Domino, aperiet ei por-
tam respicientem ad Orientem. & faciet holo-
caustum suum, & salutis, quemadmodum fa-
ciebat in die Sabbatorum. & egredietur &
claudet portas postquam egressus fuerit ipse.

* Qui agnum anniculum immaculatum faciet holocaustum Domino, quotidie manè manè faciet illud.

² Et sacrificium faciet super eo manè manè, sextam partem mensuræ et olei tertiam partem hin, ad miscendum similam sacrificium Domino, præceptum semper

² Facietis agnum & sacrificium, & oleum
facietis manè manè holocausta semper.

² *Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit prin-
ceps donum uni de filiis suis ex hereditate sua,
hoc possessio filii eius in hereditate.*

* Et si dederit donum uni seruatorum suorum, & erit ei usque ad annum remissionis, & reddetur principi, præter hereditatem filiorum eius ipsi erit:

7 καὶ πέμμα τῶ καρδ καὶ πέμμα τῶ μόχλῳ ἔσαι θυ-
σία καὶ τοῖς ἀμνοῖς καθὼς οὐ ἰσχύη ἡ χεὶρ αὐτῶς ἐλπίω
τοῦ ἐν τῶ πέμματι.

8 * καὶ ἐν τῇ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἡγεμόνον κτ' τὴν ὁδὸν τοῦ
αἰλὰ μ' τ' πύλης εἰσελάσει), καὶ κτ' τὴν ὁδὸν αὐτ' εἰσε-
λάσει).

καὶ ὅτ' οὐ εἰσπορεύεται ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐν ὧν πον κυ-
εῖου ἐν ταῖς ἐσχαταῖς ὁ εἰσπορεύόμενος καὶ τὴν ὁδὸν τῆς πυ-
λης τῆς πρὸς βορρᾷ περικυκῆται. Ἰξελεύεται καὶ τὴν
ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον. καὶ ὁ εἰσπορεύόμενος καὶ τὴν
ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, Ἰξελεύεται καὶ τὴν ὁδὸν
τὴν πρὸς βορρᾷ. ὅτε δὲ ἀσρέψῃ καὶ τὴν πύλιν ἐν
εἰσῆλθῃ, ἀλλὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ Ἰξελεύεται.

10 * καὶ ὁ ἀφηγητὴς τῶν ἀπαγγέλλοντων ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
προσέειπεν αὐτοῖς· εἰσελεύσεται,

πορεύεσθ' αὐτοὺς εἰσελεύσεται,
 * καὶ ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, ἔσται ἡ θυ-
 σία πέμμα τῷ μόχῳ καὶ πέμμα τῷ κελῷ, τοῖς ᾧ ἀμνοῖς
 καθὼς ἰούει ἡ χεὶρ αὐτῆ καὶ ἐλαίου ἰν τῷ πέμμα π.

12 * ἐὰν ὁ ποιήσῃ τὸ ἀφηγούμενον ὁμολογῇ ὁλοκώ-
τωμα ἢ ζωτήριον τῷ κυρίῳ, ἀνοίξῃ τὴν πύλιν τῆς
βλέπουσαν ἐν τῷ θαλάσῃ καὶ ποιήσῃ τὸ ὁλοκώτωμα
αὐτῷ, καὶ τοῦ ζωτήριου ὃν τρόπον ἐποίησεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
καθάρσεως, καὶ ἔξελθῇ καὶ κλείσῃ τὰς θύρας με-
τὰ τὸ ἔξελθαι αὐτόν.

13 καὶ αὐτὸν ἐνανυπαῖον ἄνωμον ποιήσει ὁλοκάρτω
ματὶ κυρίου, καθ' ἡμέραν πρῶτον πρῶτον ποιήσει αὐτό.

14 * καὶ θυσιῶν ποιήσει ἐπ' αὐτῷ τῷ πρώτῳ τὸ ἕκτον τοῦ μέτρου καὶ ἐλαίς τὸ τρίτον τοῦ ἰν, ὅ ἀναμίξαι τὴν σέμι δαλιν θυσιῶν τῷ κυρίῳ, πρὸς ἅμα διαπαντός

15 ² ποιήσῃτε τὸν ἀμνὸν καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸ ἔλαιον ποιή-
σῃτε ὅπως περὶ πρῶτον ὁλοκαυτώματι διακυνέ:

16 * τὰ δὲ λέγει κύριος· ἐπὶ δὲ ὁ ἀφηγούμενος
δόγμα ἐν ταῖς ὑψὶν αὐτῶν ἐκκλητησιαῖς αὐτῶν, ὅπου κα-
τάγεις τοῖς ὑψὶς αὐτῶν ἐκκλητησιὰ.

17 καὶ ἐνύδω δόμα ἐν τῶν παίδων αὐτῆς, καὶ ἔσο
αὐτῆς ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφίσεως, καὶ λαοδοξήσεται
τῇ ἡγουμένῳ, πλὴν τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτῆς αὐ
τῷ ἔσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et cum ingressus fuerit princeps per viam vestibuli portæ ingreditur, & per eandem viam exiit.

² Et cum ingressus fuerit populus terræ ut adoret coram Domino in solennitatibus; qui ingressus fuerit per viam portæ Aquilonis, non reuertetur per viam portæ per quam ingressus est, sed e regione eius egreditur.

¹⁴ Princeps autem in medio eorum cum ingressi fuerint ingredietur, & cum exierint exibat.

Et in festiuitatibus & in solennitatibus erit munus mensuræ ephi in vitulum, & mensura ephi in arietem, & in agnos quot apprehenderit manus eius: & plenum hin olei ad mensuram.

sanctificatam suam sicut fieri solet in die Sabbathi, & egredietur & claudet portam post exitum suum.

¹⁴ Et agnum anniculum immaculatum facies holocaustum quotidie coram Domino; manè manè facies illud.
¹⁵ Et munus facies super eum manè manè, sextam partem ephi, & olei tertiam partem hin, vt commisceatur cum simila munus coram Domino fœderis fœderis.

Domino fœdere sempiterno iugiter.

¹⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Cùm dederit princeps donum vni de filiis suis, possessio eius possessio filiorum erit: possessio eorum est in hereditate. ¹⁷ Et si dederit donum de possessione sua vni de seruis suis, erit illius vsque ad annum iubilei: & reuertetur ad eum.

Et si dederit donum de possessione sua, vni de totis suis, cum illis
tur ad principem, veruntamen hereditas eius filius eius erit.

18 * ולא יקח הנשיא מנחלת העם להונתם
מאחזתם מאחזתו ינחל את בניו למען אשר לא
יפצו עמי איש מאחזתו:

19 * ויביאני במבוא אשר על כתף השער אל
הלשכות הקדש אל הכהנים הפנות צפונה והנה
שם מקום ברכתם ימרו:

20 * ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם
הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את
המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה לקדש
את העם:

21 * ויוציאני אל החצר החיצונה ויעברני אל
ארבעת מקצועי החצר והנה חצר במקצע החצר
חצר במקצע החצר:

22 * בארבעת מקצעות החצר חצרות קטורות
ארבעים ארך ושלשים רחב מדה אחת לארבעתם
מהקצעות:

23 * וטור סביב בהם סביב לארבעתם ומבשלות
עשוי מתחת הטירות סביב:

24 * ויאמר אלי אלה בית המבשלים אשר יבשלו
שם משרתי הבית את זבח העם:

מז

1 * וישבני אל פתח הבית והנה מים יצאים
מתחת מפתח הבית קדימה ביפני הבית קדים
והמים ירדו מתחת מכתף הבית הימנית מנגב
למזבח:

2 * ויוציאני דרך שער צפונה ויסבני דרך חוץ אל
שער החוץ דרך הפונה קדים והנה מים מפכים מן
הכתף הימנית:

3 * בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלה באמה
ויעברני במים מי אפסים:

תרגום יונתן

18 * ולא יסב רבא מאחזת עמא למינסחון מאחזתהון מאחזתיה יחסין לבנותי בדיל דלא יתברון עמי גבר מאחזתיה:
19 * ואעלני במעלה די לעבר חרעא ללשכות קדשא דכחניא די פתיחן לצפונא ותא חסן אתרא בסופיתן מערבא:
20 * ואמר לי דין אתרא דיבשלות חסן כחניא ותאשמה וית חטאתא דייפון ית מנחתא בדיל דלא לאפקא לדרתא בריחא לאתערבא עם
עמא:
21 * ואפקני לדרתא בריחא ואעברני על ארבע זוית דרתא ותא דרתא בזוית דרתא ודרתא בזוית דרתא:
22 * בארבע זוית דרתא דרתא מקטון ארבעין ארבעא ותלתין פותיא משחחא חרא לארבעתהון ודרתא:
23 * ונדבקין עבדין לחון סחור סחור לארבעתהון ואמר לבשלא עביר מלרע לנדבקין סחור סחור:
24 * ואמר לי דין אתר מתקן לבשלא דיבשלות חסן משמשי ביתא ית נכסר קדשיא דעמא:

מז

1 * ואחיבני לתרע ביתא והא מין נפקין מתחזות סקיפת ביתא כמדנחא ארי אפי ביתא למדנחא ומיא נחתין מלרע מעבר סקיפת
ביתא לימין מדרום למדנחא:
2 * ואפקני באורח חרע צפונא ואעברני בארעא די לברא לתרעא בראר אורח חרעא דפתח למדנחא והא מין נפקין מן עברא
דימין:
3 * במפק גברא כמדנחא ותוט דמשחחא בידיה ומשח אלה אמין באמתא ואעברני במיא מי קרסולין:

18 * Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam & de possessione eorum, sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.
19 * Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere portae in gazophylacia sanctuarij ad Sacerdotes, qui respiciebant ad Aquilonem, & erat ibi locus vergens ad Occidentem.
20 * Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent Sacerdotes pro peccato, & pro delicto ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius, & sanctificetur populus.

21 * Et eduxit me in atrium exterius, & circumdixit me per quatuor angulos atrij, & ecce atriolum erat in angulo atrij, atriola singula per angulos atrij.

22 * In quatuor angulis atrij atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum. Mensurae unius quatuor erant.

23 * Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola, & culinæ fabricatae erant subter porticus per gyrum.

24 * Et dixit ad me: Haec est domus culinaria in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

CAP. XLVII.

1 * ET conuertit me ad portam domus, & ecce aqua egrediebatur subter limen domus ad Orientem. Facies enim domus respiciebat ad Orientem. Aquae autem descendebant in latus templi dextrum ad Meridiem altaris:

2 * Et eduxit me per viam portae Aquilonis, & conuertit me ad viam foras portam exteriorem viam quae respiciebat ad Orientem. Et ecce aquae redundantes a latere dextro,

3 * Cum egrederetur vir ad Orientem qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos, & traduxit me per aquam usque ad talos.

* Et non accipiet princeps ex hereditate populi: ut opprimat eos: de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque à possessione sua.

* Et adduxit me in viam quæ contra tergum portæ in exedram sanctorum Sacerdotum respicientem ad Aquilonem. & ecce locus illic separatus.

* Et dixit ad me: Iste locus est ubi coquent illic Sacerdotes quæ pro ignorantia & quæ pro peccato: & coquent manna omnino ut non efferant in atrium exterius ad sanctificandum populum.

* Et eduxit me in atrium exterius, & circumduxit me per quatuor partes atrij, & ecce atrium secundum latera atrij,

* Per quatuor latera atrij atria parua longitudo cubitorum quadraginta, & latitudo cubitorum triginta, mensura una ipsis quatuor:

* Et exedra in circuitu ipsis quatuor, & coquina facta subter exedris in circuitu.

* Et dixit ad me: Iste domus coquinarum, ubi coquent illic ministrantes domui sacrificia populi.

CAP. XLVII.

ET introduxit me ad vestibula domus, et ecce aqua egrediebatur de sub dio domus ad Orientem, quia facies domus respiciebat ad Orientem, & aqua descendebat à dorso domus dextro ad Meridiem altaris.

* Et eduxit me per viam portæ quæ ad Aquilonem, & circumduxit me per viam extrinsecus ad portam atrij respicientis ad Orientem, & ecce aqua deducitur à latere dextro,

* Sicut exitus viri ex aduerso. & mensura in manu eius. & mensus est mille, & transiit in aqua aqua separationis.

18 * καὶ οὐ μὴ λάβῃ ἡ γούρμυς ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ λαοῦ τοῦ κατὰ νόμον· ἀλλ' ἐκ τῆς κατὰ χάριν αὐτῶν κατὰ κληρονομίαν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, ὅπως μὴ διασκορπίσῃται ὁ λαὸς μου ἕκαστος ἀπὸ τῆς κατὰ χάριν αὐτῶν.

19 * καὶ ἀπήγαγόν με εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πύλης εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἀγίων τῶν ἱερέων τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ κεχωρισμὴς.

20 * ἔειπεν πρὸς με, ὅτι ὁ τόπος ἐστὶν ἵερὸς οὐδὲν ἐκεί· ἵερὸς τὰ ὑπεράνω καὶ τὰ ὑποκάτω, ἵερὸς τὰ ἐξ ὧν ἐξέρχεται τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ ἵερὸς τὸ μαννα τοῦ ὁρίζοντος τοῦ μὴ ἐκφύγειν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐξόδου· ἀλλὰ εἶναι τὸν λαόν.

21 * καὶ ἐξήγαγόν με εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐξόδου, καὶ περιήγαγόν με ἐπὶ τὰ ἱερότερα μέρη τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδοὺ αὐλὴ καὶ κλίτη αὐλῆς,

22 * ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς αὐλαὶ μικραὶ μὴ κενῶν ἱεροσάκοντα καὶ ὀρθοὶ πενήκοντα τριάκοντα μέτρον ἐν τοῖς ἱεροσάκοντι.

23 * καὶ ἐξέδραν κύκλῳ αὐταῖς ταῖς ἱερασίαις ἐμαγείρῃα γεινόμενα ὑποκάτω τῶν ἐξόδων κύκλῳ.

24 * καὶ εἶπεν πρὸς με, οὗτοι οἱ οἶκοι τῶν μαγειρῶν, ἐξ ὧν ἐξέρχονται οἱ λειτουργοὶ τῶν οἰκῶν τῶν θυμάτων τοῦ λαοῦ.

μζ.

1 * Καὶ εἰσήγαγόν με ἐπὶ τὰς πύλας τοῦ οἴκου, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξεπορεύετο ὑποκάτω τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου καὶ αὐτὸς ὁ οἶκος, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου ἐβλέπεν καὶ αὐτὸς ὁ οἶκος, καὶ τὸ ὕδωρ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ οἴκου τοῦ δεξιοῦ ἐπὶ τὸν ἱερότατον τοῦ θυμίου.

2 * καὶ ἐξήγαγόν με καὶ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ περιήγαγόν με τὴν ὁδὸν ἐξέρχοντος πρὸς τὴν αὐλὴν τῆς βλεπούσης καὶ αὐτὸς ὁ οἶκος, καὶ ἰδοὺ τὸ ὕδωρ κατὰ φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ κλήτους τοῦ δεξιοῦ,

3 * καθὼς ἐξέρχεται ὁ ἰερεὺς ἐκ τῆς αὐλῆς. καὶ μέτρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διήλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἀφαιρέσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et non accipiet princeps de hereditate populi, ut per violentiam accipiat de hereditate eorum: sed de hereditate sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque de hereditate sua.

19 Et introduxit me per introitum qui erat in latere portæ in gazophylacia sacra Sacerdotum quæ aperta erat ad Aquilonem: & ecce ibi erat locus in fine eorum ad Occidentem.

20 Et dixit mihi: Iste est locus ubi coquent Sacerdotes carnes sacrificij pro delicto & pro peccato, & ubi coquent panem muneris, ut non efferant in atrium exterius ne commisceantur cum populo.

21 Et eduxit me in atrium exterius, & traduxit me per quatuor angulos atrij: & ecce atrium erat in angulo atrij, atrium in angulo atrij.

22 Per quatuor angulos atrij: & ecce atrium erat in angulo atrij, atrium in angulo atrij. Et parietes facti erant coniuncta quadraginta cubitorum longitudinis & triginta latitudinis: mensura una erat quatuor attriolis.

23 Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent Sacerdotes carnes sacrificij pro delicto & pro peccato, & ubi coquent panem muneris, ut non efferant in atrium exterius ne commisceantur cum populo.

24 Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & circumduxit me per viam exteriorem portæ exterioris, viam portæ quæ aperiebatur ad Orientem: & ecce aqua egrediebatur à latere dextro.

Cum egredieretur vir ab Oriente & funiculus mensuræ erat in manu eius, & mensus est mille cubitos in cubito, & traduxit me per aquas usque ad talos.

* וימד אלה ויעברני במים כרבים וימד
 אלה ויעברני מי מתנים:
 * וימד אלה נחל אשר לא אוכל לעבר כי גאו
 המים מי שחו נחל אשר לא יעבר:
 * ויאמר אלי הראית בן אדם ויולכני וישבני
 על שפת הנחל:
 * בשוכני והנה אל שפת הנחל עץ רב מאד מזה
 ומזה:
 * ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הנחל
 הקדמונה וירדו על הערבה ובאו הימה אל הימה
 המוצאים ונרפאו המים:
 * והיה כל נפש חיה אשר ישיר אל כל אשר
 יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי
 באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא
 שמה הנחל:
 * והיה יעמדו עליו דגים מעין גדי ועד עין
 עגלים משטוח לחרמים יהיו למינה תחיה דגתם
 כדגת הים הגדול רבה מאד:
 * בצאתו ובגבאו ולא ירפאו למלח נחנו:
 * ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ
 מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פרוי לחדשו
 יבכר כי מימיו מן המקדש המה יצאים והיו פרוי
 למאכל ועלהו לתרופה:
 * כה אמר אדני יהוה גבול אשר תתנחלו את
 הארץ לשני עשר שבטי ישראל יוסף חבלים:
 * ונחלתם אותה איש כאחיו אשר נשאתי את
 ידי לתתה לאבותיכם ונפלה הארץ הזאת לכם
 בנחלה:
 * וזה גבול הארץ לפאת צפונה מן הים הגדול
 הדרך חתלן לבוא צדדרה:

* Rursumque mensus est mille, & tra-
 duxit me per aquam usque ad genua. &
 mensus est mille, & traduxit me per aqua
 usque ad renes.

* Et mensus est mille torrentem quem
 non potui pertransire, quoniam intumue-
 rant aquae profundi torrentis qui non po-
 test transuadari. * Et dixit ad me: Cer-
 te vidisti fili hominis? & eduxit me, & con-
 uertit ad ripam torrentis.

* Cumq; me conuertissem, ecce in ripa
 torrentis ligna multa nimis ex vtraque
 parte: * Et ait ad me: Aquae istae quae
 egrediuntur ad tumulos fabuli Orientalis,
 & descendunt ad plana deserti, intrabunt
 mare, & exhibunt & sanabuntur aquae.

* Et omnis anima viuens quae serpit
 quocunque venerit torrens, viuet, & erunt
 pisces multi satis postquam venerint illuc
 aquae istae. Et sanabuntur & viuent omnia
 ad quae venerit torrens:

* Et stabunt super illa piscatores. Ab
 Engadi usque ad Engalim siccatio fagenarum
 erit. Plurimae species erunt piscium e-
 ius sicut pisces maris magni, multitudinis
 nimis. * In littoribus autem eius & in pa-
 lustribus non sanabuntur, quia in salinas
 dabuntur.

* Et super torrentem orietur in ripis e-
 ius ex vtraque parte omne lignum pomi-
 ferum. non defluet folium ex eo, & non de-
 ficiet fructus eius. Per singulos menses af-
 feret primitiua, quia aquae eius de sanctua-
 rio egredientur. Et erunt fructus eius in ci-
 bum, & folia eius ad medicinam.

* Haec dicit Dominus Deus: Hic est ter-
 minus in quo possidebitis terram in duo-
 decim tribubus Israel, quia Ioseph dupli-
 cem funiculum habet.

* Possidebitis autem eam singuli aequè
 vt frater suus, super quam leuavi manum
 meam vt darem patribus vestris. Et cadet
 terra haec vobis in possessionem.

* Hic est autem terminus terrae ad pla-
 gam Septentrionalem à mari magno via
 Ethalon venientibus Sedada:

תרגום יונתן

* ומשח אלפא ואעברני במים כרבים וימד
 אלה ויעברני מי מתנים:
 * וימד אלה נחל אשר לא אוכל לעבר כי גאו
 המים מי שחו נחל אשר לא יעבר:
 * ויאמר אלי הראית בן אדם ויולכני וישבני
 על שפת הנחל:
 * בשוכני והנה אל שפת הנחל עץ רב מאד מזה
 ומזה:
 * ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הנחל
 הקדמונה וירדו על הערבה ובאו הימה אל הימה
 המוצאים ונרפאו המים:
 * והיה כל נפש חיה אשר ישיר אל כל אשר
 יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי
 באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא
 שמה הנחל:
 * והיה יעמדו עליו דגים מעין גדי ועד עין
 עגלים משטוח לחרמים יהיו למינה תחיה דגתם
 כדגת הים הגדול רבה מאד:
 * בצאתו ובגבאו ולא ירפאו למלח נחנו:
 * ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ
 מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פרוי לחדשו
 יבכר כי מימיו מן המקדש המה יצאים והיו פרוי
 למאכל ועלהו לתרופה:
 * כה אמר אדני יהוה גבול אשר תתנחלו את
 הארץ לשני עשר שבטי ישראל יוסף חבלים:
 * ונחלתם אותה איש כאחיו אשר נשאתי את
 ידי לתתה לאבותיכם ונפלה הארץ הזאת לכם
 בנחלה:
 * וזה גבול הארץ לפאת צפונה מן הים הגדול
 הדרך חתלן לבוא צדדרה:

* Et mensus est mille, & pertransiuit aqua
usque ad genua: et mensus est mille, & transiit
aqua usque ad lumbum.

* Et mensus est mille, & non potuit per-
transire ultra, quia intumuerat aqua quasi im-
petus torrentis quem non pertransibunt.

* Et dixit ad me: Vidisti fili hominis? &
duxit me & conuertit ad ripam fluminis.

* In conuersione mea & ecce in ripa flumi-
nis arbores multæ valde hinc & inde.

* Et dixit ad me: Et aqua hæc que egredi-
tur in Galileam que ad Orientem, & que de-
scendit in Arabiam, & venit usque ad mare
ad aquam exitus, & sanabunt aquæ:

* Et erit omnis anima animalium bullien-
tium super omnia super quæcunque abierit illuc
fluminis, uiuet. & erit illic piscis multus val-
de. quia venit illuc aqua hæc, & sanabit &
uiuet, omne super quod utique aduenerit flu-
uius illic, uiuet.

* Et stabunt illic piscatores & Engaddi
usque ad Engalim siccatio sagenarum erit, iux-
ta eam erit, & pisces eius maris magni multi-
tudo multa valde.

* Et in exitu eius & in conuersione eius, &
in supereluatione eius, non sanabunt, in sal de-
dita sunt.

* Et in flumine ascendet in ripa eius hinc &
inde: omne lignum comestibile non veterascet su-
per eos, neque deficiet fructus eius, renouatio-
nis sue primitiua dabit. quia aquæ eorum ex san-
ctis istæ egrediuntur. & erit fructus eorum in
cibum, & ascensio eorum ad sanitatem.

* Hæc dicit Dominus Deus: Hos terminos
possidebitis terre duodecim tribubus filiorum
Israel, additamentum funiculi.

* Et hereditabit eam unusquisque sicut fra-
ter eius, in quam leuavi manum meam ut da-
rem patribus eorum. & cadet terra hæc vobis
in possessionem.

* Et isti termini terre quæ ad Aquilonem,
à mari magno via Ethalon ingressus Sedada:

* καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διήλθεν τὸ ὕδωρ ἕως
τῶν γονάτων· καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ διήλθεν τὸ ὕδωρ
ἕως ὀσφύος. * καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ ὅκ ἡ-
δυνάτω διελθεῖν ἐπὶ ὅππῃ ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χει-
μαρὲς οὗ οὐ διαβήσκει.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, ἐώρακας ἡ δὲ ἀνθρώπου; ἔφη γα-
ρ ὡς ἐπέσρεψε ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.

* ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ
ποταμοῦ δένδρα πολλὰ (φόδρα) ἐν τῇ καὶ ἐν τῇ.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορεύμε-
νον εἰς τὴν γαλιλαίαν τὴν πρὸς θάλασσαν καὶ κατὰ βαϊ-
νον ἐπὶ τὴν ἀραβίαν, καὶ ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν
ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ δικβολῆς, ἔτι γινάσκει τὰ ὕδατα.

* καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζόντων ἐπὶ
πᾶσι τοῖς ἀνὰ πέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ζήσεται. καὶ ἔσται
ἐκεῖ ἰχθύες πολὺς (φόδρα). ὅππῃ καὶ ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἔ-
τι γινάσκει καὶ ζήσεται. πᾶσι ἐφ' ὅ ἀνὰ πέλθῃ ὁ ποταμὸς ἐκεῖ
ζήσεται.

* καὶ στήθονται ἐκεῖ αἰεῖς καὶ ἐγαδδοὶ ἕως ἐν ἀγαλῆμ
ψυλμὸς (αγλιων) ἔσται, καὶ αὐτὴ ἔσται ἐν ἰχθύεσσιν αὐ-
τῶν τῶν θαλάσσης τῆς μεγάλης πληθύνῃ πολὺ (φόδρα).

* καὶ ἐν τῇ δικβολῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτῇ
καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτῇ, οὐ μὴ ὑγιάσωσιν, εἰς ἄλλας
δέδον).

* καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσκει ἐπὶ τὸ χεῖλος αὐτῇ
ἐν τῇ καὶ ἐν τῇ πᾶσι τοῖς βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ
ἐπ' αὐτῶν ἔτι ἐμὴ ἐκλείπη ὁ καρπὸς αὐτῇ, τὸ καὶ ὅππῃ
αὐτῇ πρωτοβολήσῃ. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐν τῶν ἀγίων
ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρώσιν, ἔ-
τι ἀνάβασιν αὐτῶν εἰς ὑγίαν.

* ταῦτα λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ ὅρα κατὰ κλη-
ρονομήσετε τῇ γῆς ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
πρὸς τοὺς χοινίσματα,

* ἔκ κατὰ κληρονομίαν αὐτῶν ἕκαστος κατὰ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτῇ, εἰς τὴν ἡμέραν τὴν χαίρει μου τοῦ δουλωσά τοις πα-
τράσιν αὐτῶν. ἔπειτα ἡ γῆ αὐτῇ ὑμῖν ἐν κληρονομία.

* καὶ ταῦτα τὰ ὅρα τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς
θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁδὸν αἰθαλῶν τῆς εἰσόδου σηδάδα.

* καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσκει ἐπὶ τὸ χεῖλος αὐτῇ
ἐν τῇ καὶ ἐν τῇ πᾶσι τοῖς βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ
ἐπ' αὐτῶν ἔτι ἐμὴ ἐκλείπη ὁ καρπὸς αὐτῇ, τὸ καὶ ὅππῃ
αὐτῇ πρωτοβολήσῃ. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐν τῶν ἀγίων
ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρώσιν, ἔ-
τι ἀνάβασιν αὐτῶν εἰς ὑγίαν.

* ταῦτα λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ ὅρα κατὰ κλη-
ρονομήσετε τῇ γῆς ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
πρὸς τοὺς χοινίσματα,

* ἔκ κατὰ κληρονομίαν αὐτῶν ἕκαστος κατὰ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτῇ, εἰς τὴν ἡμέραν τὴν χαίρει μου τοῦ δουλωσά τοις πα-
τράσιν αὐτῶν. ἔπειτα ἡ γῆ αὐτῇ ὑμῖν ἐν κληρονομία.

* καὶ ταῦτα τὰ ὅρα τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς
θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁδὸν αἰθαλῶν τῆς εἰσόδου σηδάδα.

* καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσκει ἐπὶ τὸ χεῖλος αὐτῇ
ἐν τῇ καὶ ἐν τῇ πᾶσι τοῖς βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ
ἐπ' αὐτῶν ἔτι ἐμὴ ἐκλείπη ὁ καρπὸς αὐτῇ, τὸ καὶ ὅππῃ
αὐτῇ πρωτοβολήσῃ. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐν τῶν ἀγίων
ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρώσιν, ἔ-
τι ἀνάβασιν αὐτῶν εἰς ὑγίαν.

* ταῦτα λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ ὅρα κατὰ κλη-
ρονομήσετε τῇ γῆς ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
πρὸς τοὺς χοινίσματα,

* ἔκ κατὰ κληρονομίαν αὐτῶν ἕκαστος κατὰ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτῇ, εἰς τὴν ἡμέραν τὴν χαίρει μου τοῦ δουλωσά τοις πα-
τράσιν αὐτῶν. ἔπειτα ἡ γῆ αὐτῇ ὑμῖν ἐν κληρονομία.

* καὶ ταῦτα τὰ ὅρα τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς
θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁδὸν αἰθαλῶν τῆς εἰσόδου σηδάδα.

* καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσκει ἐπὶ τὸ χεῖλος αὐτῇ
ἐν τῇ καὶ ἐν τῇ πᾶσι τοῖς βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ
ἐπ' αὐτῶν ἔτι ἐμὴ ἐκλείπη ὁ καρπὸς αὐτῇ, τὸ καὶ ὅππῃ
αὐτῇ πρωτοβολήσῃ. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐν τῶν ἀγίων
ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρώσιν, ἔ-
τι ἀνάβασιν αὐτῶν εἰς ὑγίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et mensus est mille, & traduxit me per aquas usque ad lumbos.
* Et mensus est mille, & ecce torrens quem non potui pertransire, quia praeualuerant aquæ aquæ natationis, torrens qui non potest
transuadari.

* Et dixit ad me: Nonne vidisti fili hominis? & duxit me & conuertit me ad ripam torrentis.
* Et cum reuersus essem, ecce super ripam torrentis arbores multæ admodum hinc & inde.

* Et dixit ad me: Aquæ istæ egrediuntur in tractum Orientalem, & descendunt ad planitiem, & intrant per mare in mare magnum;
& egrediuntur & sanantur aquæ.

* Et erit, omnis anima viuens quæ serpit, in quemcunque locum intrauerint aquæ tor-
rentis, uiuet, & erunt pisces multi valde; quia venient illuc aquæ istæ, & sanabuntur & permanebunt in omni loco quod intrauerint aquæ
torrentis.

* Et erit locus ubi stent piscatores ab Engadi & usque ad Eneglaim: expansio piscatorum erit: secundum species
suas erunt pisces eorum sicut pisces maris magni multi nimis.

* Et iuxta torrentem ascendet omne lignum in ripis eius hinc & inde: omnis arbo-
runtur, erunt enim in fodinas salis.

* Et erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinam.
* Et erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinam.

* Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus in quo possidebitis terram per duodecim tribus Israel: Ioseph accipiet duas por-
tiones.

* Et possidebitis eam singuli sicut frater suus: quia iuravi in verbo meo quoddam darem eam patribus vestris: & diui-
detur terra ista vobis in hereditatem.

* Et iste est terminus terræ ad plagam Septentrionalem, à mari magno via Hethlon ad introitum Sedada.

16 * חמת ברותה סבירים אשר בין גבול דמשק
ובין גבול חמת חצר רחתיכון אשר אל גבול
חורן:

17 * והיה גבול מן הים חצר עינון גבול דמשק
וצפון צפונה וגבול חמת ואת פאת צפון:
18 * ופאת קדים מבין חורן ומבין דמשק ומבין הגלעד
ומבין ארץ ישראל הירדן מגבול על הים הקדמוני
תמדו ואת פאת קדימרה:

19 * ופאת נגב תימנה מתמר עד מיריבור
קדש נחלה אל הים הגדול ואת פאת תימנה
נגברה:

20 * ופאת ים הים הגדול מגבול עד גבול לבוא
חמת ואת פאת ים:

21 * וחלקתם את הארץ הזאת לכם לשבטי
ישראל:

22 * והיה תפלו אתה בנחלה לכם ולהגרים הגרים
בתוככם אשר הולדו בנים בתוככם והיו לכם
באזרח בבני ישראל אתכם יפלו בנחלה בתוך
שבטי ישראל:

23 * והיה בשבט אשר גר הגר אתו שם תתנו
נחלתו נאם אדני יהוה:

מח

1 * ואלה שמות השבטים מקצרה צפונה אל יד
דרך חתלן לבוא חמת חצר עינון גבול דמשק
צפונה אל יד חמת והיו לו פאת קדים הים הן
אחד:

2 * ועל גבול הן מפאת קדים עד פאת ימה
אשר אחד:

3 * ועל גבול אשר מפאת קדימה ועד פאת ימה
נפתלי אחד:

תרגום יונתן

16 חמת ברותה סבירים ובין חחום חמת בריכר ענכאי ועל חחום חורן:
17 ויהא חחום מן ימא חצר עינון חחום דמשק וצפונה חחום חמת וית רוח צפונה:
18 ורוח קדומא מבין חורן ומבין דמשק ומבין גלעד ומבין ארעא בישראל ירדנא מתחומא עד ימא מדנחא חמשחון וית רוח קדומא:
19 ורוח עבר דרומא מיריבור עד מי מצות דקס אחסנא לימא רבא וית רוח דרומא ודרומא:
20 ורוח מערבא ימא רבא מתחומא עד לקביל מעלנא וחמת דא רוח מערבא:
21 וחפלגון יד ארעא הנא לכוז לשבטיא דישראל:
22 ויהא דחפלגון ויהא באחסנא לכוז ולגוריא דיתגורון ביניכוז דאולידו בנין ביניכוז ויהא לכוז פניצבא בבני ישראל עמכוז ופלגון
באחסנא בגו שבטיא דישראל:
23 ויהא שבטיא דיתגור גיורא בגוה חמן חתנון אחסנתיא אמר ניי אללים:

מח

5 * ואלין שמות שבטיא מסיפי צפונה על חחום אורח חתלן מעלנא וחמת חצר עינון חחום דמשק צפונה על חחום חמת
ויהא רוח קדומא מערבא דן חר:
6 * ועל חחום דן מרוח מדנחא עד רוח מערבא אשר חר:
7 * ועל חחום אשר מרוח קדומא ועד רוח מערבא נפתלי חר:

16 * Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci, & confinium Emath domus Thichô quæ est iuxta terminum Auran.

17 * Et erit terminus à Mari vsque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilonem terminus Emath, plaga Septentrionalis.

18 * Porro plaga Orientalis de medio Auran de medio Damasci & de medio Galaad, & de medio terræ Israel, Jordanis determinans ad mare Orientale metiemini plagam Orientalem.

19 * Plaga autem Australis Meridiana à Thamar vsque ad aquas contradictionis Cades, & torrens vsq; ad mare magnum. Et hæc est plaga ad Meridiem Australem.

20 * Et plaga maris mare magnum à confinio per directum, donec venias Emath, hæc est plaga maris.

21 * Et diuidetis terram istam vobis per tribus Israel:

22 * Et mittetis eam in hæreditatem vobis & aduenis qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum, & erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel. vobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israel.

23 * In tribu autem quacunque fuerit aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

1 ET hæc nomina tribuum à finibus Aquilonis iuxta viam Ethalon pergentibus Emath atrium Enon terminus Damasci, ab Aquilone iuxta viam Emath, & erit ei plaga Orientalis Mare, Dan vna.

2 * Et à termino Dan, à plaga Orientali vsque ad plagam Maris, Aser vna.

3 * Et super terminum Aser, à plaga Orientali vsque ad plagam Maris, Neptalim vna.

Inter

* Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci, & confinium Emath domus Thichô quæ est iuxta terminum Auran.

* Et erit terminus à Mari vsque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilonem terminus Emath, plaga Septentrionalis.

* Porro plaga Orientalis de medio Auran de medio Damasci & de medio Galaad, & de medio terræ Israel, Jordanis determinans ad mare Orientale metiemini plagam Orientalem.

* Plaga autem Australis Meridiana à Thamar vsque ad aquas contradictionis Cades, & torrens vsq; ad mare magnum. Et hæc est plaga ad Meridiem Australem.

* Et plaga maris mare magnum à confinio per directum, donec venias Emath, hæc est plaga maris.

* Et diuidetis terram istam vobis per tribus Israel:

* Et mittetis eam in hæreditatem vobis & aduenis qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum, & erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel. vobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israel.

* In tribu autem quacunque fuerit aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

ET hæc nomina tribuum à finibus Aquilonis iuxta viam Ethalon pergentibus Emath atrium Enon terminus Damasci, ab Aquilone iuxta viam Emath, & erit ei plaga Orientalis Mare, Dan vna.

Hauran math & gad, & Meridi

20 Meridi

21 vobis f

ET ab

* Emath, Berotha, Sabarim, quæ inter terminos Damasci & inter terminos Emath atrij Thicon, quæ sunt super terminos Auranitidis.

* Hi termini à mari ab atrio Enam termini Damasci. & quæ ad Aquilonem & termini Emath qui ad Aquilonem,

* Qui ad Orientem inter Auranitidem et inter Damascum, & inter Galaaditidem, & inter terram Ifrael. Jordanis determinat ad mare quod ad Orientem palmarum. hæc quæ ad Orientem:

* Et hæc quæ ad Austrum & Aphricum, à Theman & palmis, usque ad aquam Mariboth Cades extendens ad mare magnum. hæc pars Ausfer & Aphricus,

* Hæc pars maris magni determinat. usque ad contra introitum Emath usque ad introitum eius. ista sunt quæ ad mare.

* Et diuidetis terram hanc ipsis tribubus Ifrael.

* Mittetis eam in sorte vobis & profelytis habitantibus in medio vestrum, qui genuerunt filios in medio vestri. & erunt vestri quasi indigenæ in filiis Ifrael; vobiscum comedent in hereditate in medio tribuum Ifrael:

* Et erunt in tribu aduenarum, in aduenis qui cum eis, ibi dabitur hereditatem eis, dicit Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

ET hæc nomina tribuum. ab initio quod ad Aquilonem secundum partem descensus diuidentis ad introitum Emath atrij Enon terminus Damasci ad Aquilonem. iuxta partem Emath atrij, & erunt eis quæ ad Orientem usque ad mare, Dan vna.

* Et à terminis Dan quæ ad Orientem usque ad mare, Aser vna.

* Et à terminis Aser ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Nephthalim vna.

16 * αἰμάθ, βεροθά, σαβάρημ, τὰ δὲ ἀμείνων ὁρίων δαμασκοῦ καὶ δὲ ἀμείνων ὁρίων ἡμαθὶ αὐλαὶ ἐξείχων, αἱ εἰσὶν ἐπάνω τῶν ὁρίων αὐραίνου.

17 * ταῦτα τὰ ὅρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ αἰνὸν ὅρια δαμασκοῦ, καὶ τὰ πρὸς βορρῆν καὶ τὰ ὅρια αἰμάθ τὰ πρὸς βορρῆν.

18 * τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀμείνων τὸ αὐραίνου, καὶ ἀμείνων δαμασκοῦ καὶ ἀμείνων τὸ γαλααδίτου, & ἀμείνων τὸ γῆς τοῦ ἰσραήλ. ἰσραὴλ δὲ διορίζει τῇ τῶν θαλάσσης τῶν πρὸς ἀνατολὰς φοινίκων. ταῦτα τὰ πρὸς

19 ἀνατολὰς, καὶ ταῦτα τὰ πρὸς νότον καὶ λίβα, ἀπὸ θαιμὸν καὶ φοινίκων, ἕως ὕδατος μαριβὸθ καὶ δὲ παρκετῆνον τῇ τῶν θαλάσσης τῶν μεγάλων. τοῦτο μέρους ἰσραὴλ καὶ λίψ,

20 * τοῦτο μέρους τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁρίζει. ἕως κατάντη τὸ εἰσόδου ἡμαθὶ ἕως εἰσόδου αὐτῆς. ταῦτα εἰσὶν τὰ πρὸς θάλασσαν,

21 * καὶ διαμερεῖτε τὴν γῆν ταύτην αὐτοῖς ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραήλ.

22 * βαλεῖτε αὐτὴν κλήρω ὑμῖν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τοῖς παροικοῦσιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, οἵτινες ἐγέννησαν υἱοὺς ἐν μέσῳ ὑμῶν. καὶ ἐβνὶ ὑμῶν ὡς αὐτοὶ χθόνες ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἰσραήλ μετ' ὑμῶν φάγον) ἐν κληρονομίᾳ ἐν μέσῳ τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ,

23 * καὶ ἐβνται ἐν φυλῇ πρεσβυτέρων, ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τοῖς μετ' αὐτῶν ἐκεῖ δώσετε κληρονομίαν αὐτοῖς, λέγει κύριος ὁ θεός.

μή.

1 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸς βορρῆν καὶ μέρους τῆς κατὰ βάσεως ἐξείχοντες τῇ τῶν εἰσόδων τῆς ἡμαθὶ αὐλῆς ἐξ αἰνὸν ὅριον δαμασκῆς πρὸς βορρῆν. καὶ μέρους ἡμαθὶ αὐλῆς, καὶ ἐσται αὐτοῖς τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν, δὲ ἡ μία.

2 * & ἀπὸ τῶν ὁρίων τοῦ δὲ τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν, αὐτῆς μία.

3 * καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, νεφθαλίμ μία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Hamath, Beroth, Sebarim, quæ est inter terminum Damasci, & inter terminum Hamath, piscina Agbitica, quæ est iuxta terminum Hauran.

17 Et erit terminus à mari in Hafarenan & terminus Damasci: & ab Aquilone in Aquilonem & terminus Hamath & plaga Septentrionalis.

18 Et plagam Orientalem de medio Hauran, & de medio Damasci, & de medio Gilgad, & de medio terræ Israel ad Iordanem, à termino qui est ad mare Orientale metiemini, & plagam Orientalem.

19 Plagam autem lateris Australis ab Iericho usque ad aquas contradictionis Cades, possessionem usque ad mare magnum, & plagam Meridionalem Austrum.

20 Et à plaga Occidentali mare magnum, à termino usque eregione introitus Hamath: hæc est plaga Occidentalis.

21 Et diuidetis terram istam vobis per tribus Israel.

22 Et erit cum diuidetis eam vobis in hereditatem & profelytis qui peregrinantur inter vos, qui genuerunt filios inter vos, & erunt vobis sicut indigenæ in filiis Israel, vobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israel.

23 Et in quacunque tribu fuerit profelytus, ibi dabitur ei possessionem, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

ET hæc sunt nomina tribuum: à finibus Aquilonis iuxta terminum viæ Hethlon ad introitum Hamath, Hafarenan terminus Damasci ab Aquilone, iuxta terminum Hamath erit ei à plaga Orientali in Occidentem, Dan vna.

* Et iuxta terminum Dan à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Aser vna.

* Et iuxta terminum Aser à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Neptali vna.

* Et à terminis Nephtalim ab Oriente usque ad ea quæ ad mare, Manasse una.

* Et à terminis Manasse ab Oriente usque ad ea quæ ad mare, Ephraim una.

* Et à terminis Ephraim ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Ruben una.

* Et à terminis Ruben ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Iuda una.

* Et à terminis Iuda ab his quæ ad Orientem quidem sit initium separationis quinque & viginti millia latitudo, & longitudo sicut una partium ab his quæ ad Orientem & usque ad ea quæ ad mare. & erit sanctum in medio eorum:

* Primitiæ quas separabunt Domino longitudo quinque & viginti millia, & latitudo decem millia.

* Et hæ primitiæ sanctificationis Sacerdotibus ad Aquilonem viginti quinque millia, & ad mare latitudo decem millia, & ad Orientem latitudo decem millia, & ad Meridiem viginti quinque millia. & mons sanctus erit in medio eius

* Sacerdotibus sanctificatis filiis Sadoch custodientibus domus custodias qui non errauerunt in errore filiorum Israel, quemadmodum errauerunt Leuitæ.

* Et erunt eis primitiæ datæ ex primitiis terre sanctum sanctorum à terminis Leuitarum.

* At Leuitis quæ sunt iuxta terminos Sacerdotum longitudo viginti quinque millia, & latitudo decem millia, omnis longitudo viginti quinque millia, & latitudo viginti millia.

* Non venundabuntur ex eo, neque metientur, neque auferentur primitiæ terræ, quia sanctum est Domino.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων νεφθαλείμ ἀπὸ θύατλων ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, μανασὲ μία.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων μανασὲ ἀπὸ θύατλων ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐφραίμ μία.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐφραίμ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ρουβὲν μία.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ρουβὲν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἰούδα μία.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰούδα ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς μὲν εἰς τὴν δὲ ἄφορον πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες δὲ ὅριος, καὶ μῆκος καθὼς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν πρὸς θύατλὰς καὶ ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν καὶ ἕσται τὸ ἅγιον ἐν μέσῳ αὐτῶν,

* ἀπαρχὴν δὲ ἀφοροῦσιν τῷ κυρίῳ μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες καὶ τὸ δῶρον δέκα χιλιάδες.

* καὶ αὗται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς βορρᾶν, εἴκοσι πέντε χιλιάδες, καὶ πρὸς θάλασσαν τὸ δῶρον δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς θύατλὰς τὸ δῶρον δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον εἴκοσι πέντε χιλιάδες. καὶ τὸ ὅριον τὸ ἅγιον ἕσται ἐν μέσῳ αὐτῶν.

* τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἡγιασμένοις υἱοῖς Σαδούχ τοῖς φυλάσσουσι τοῦ οἴκου τὰς φυλακὰς οἵτινες οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλανήσει ὑμῶν ἰσραὴλ ὃν τρέπον ἐπλανήθησαν λαοῖται.

* Ἔσται αὐτοῖς ἡ ἀπαρχὴ δεδομένη ἐν τῶν ἀπαρχῶν τῆς γῆς ἅγιον ἁγίων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν λαοῖται.

* τοῖς δὲ λαοῖταις τὰ ἐχόμενα τῶν ὁρίων τῶν ἱερέων μῆκος εἴκοσι πέντε χιλιάδες, καὶ δῶρον δέκα χιλιάδες, πᾶν τὸ μῆκος εἴκοσι πέντε χιλιάδες, καὶ δῶρον εἴκοσι χιλιάδες.

* οὐ πωθήσεται ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ καταμετεστηθήσεται οὐδὲ ἀφαιρεθήσεται τὰ πρωτογενήματα τῆς γῆς, ὅτι ἅγιον ἐστὶ τῷ κυρίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- * Et iuxta terminum Neptali à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Manasse una.
 * Et iuxta terminum Manasse à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Ephraim una.
 * Et iuxta terminum Ephraim à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Ruben una.
 * Et iuxta terminum Ruben à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Iuda una.
 * Et iuxta terminum Iuda à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem erit separatio quam separabitis, viginti quinque milliū latitudinis, longitudinis verò sicut vnus ex aliis partibus à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem: & erit via strata sanctuarij in medio eius.
 * Separatio quam separabitis coram Domino, habebit longitudinem viginti quinque milliū, & latitudinem decem milliū.
 * Et his erit separatio sancta nempe Sacerdotibus: ad Aquilonem, longitudinis viginti quinque milliū, & ad Occidentem latitudinis decem milliū, & ad Orientem latitudinis decem milliū, & ad Austrum longitudinis viginti quinque milliū: & erit strata via sanctuarii in medio eius.
 * Sacerdotibus qui sanctificati sunt de filiis Sadok qui custodierunt custodiam verbi mei, & non errauerunt cum errarent filii Israel sicut errauerunt Leuitæ.
 * Et erit eis separatio de separatione terræ sanctitas sanctitatum iuxta terminum Leuitarum.
 * Et Leuitis iuxta terminum Sacerdotum viginti quinque milliā longitudinis & latitudinis decem milliā. omnis longitudo, viginti quinque milliā, & latitudo decem milliā.
 * Et non venundabunt ex eo, nec commutabunt, nec transferentur primitiæ terræ, quia sanctificatæ sunt coram Domino.

15 * וחמשת אלפים הנותר ברחב על פני המשה
ועשרים אלף הל-הוא לעיר למושב ולמגרש
והיתה העיר בתוכה:

16 * ואלה מדותיה פאת צפון חמש מאות וארבעת
אלפים ופאת נגב חמש מאות וארבעת
אלפים ופאת קדים חמש מאות וארבעת אלפים
ופאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים:

17 * והיה מגרש לעיר צפונה חמשים ומאתים
ונגבה חמשים ומאתים וקדימה חמשים ומאתים
וימה חמשים ומאתים:

18 * והנותר בארך לעמתי תרומת הקדש עשרת
אלפים קדימה ועשרת אלפים ימה והיה לעמתי
תרומת הקדש והיתה תבואתה ללחם לעבדי
העיר:

19 * והעבד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל:
20 * כל התרומה חמשה ועשרים אלף בחמשה
ועשרים אלף רביעית תרומה את תרומת הקדש
אל אחוזת העיר:

21 * והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש
ולאחוזת העיר אל פני חמשה ועשרים אלף תרומה
עד גבול קדימה וימה על פני חמשה ועשרים
אלף על גבול ימה לעמתי חלקים לנשיא והיתה
תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכה:

22 * ומאחזת הלויים ומאחוזת העיר בתוך אשר
לנשיא יהיה בין גבול יהודה ובין גבול בנימין
לנשיא יהיה:

23 * ויתר השבטים מפאת קדמה עד פאת ימה
בנימין אחד:

24 * ועל גבול בנימין מפאת קדימה עד פאת ימה
שמעון אחד:

15 * Quinque millia autem quę supersunt
in latitudine per viginti quinque millia,
prophana erunt urbis in habitaculum &
in suburbana. Et erit ciuitas in medio ei.

16 * Et hæ mensurę eius. Ad plagam Sep-
tentrionalem quingenta & quatuor millia,
& ad plagam Meridianam quingenta &
quatuor millia, & ad plagam Orientalem
quingenta & quatuor millia, & ad plagam
Occidentalem quingenta & quatuor millia.

17 * Erunt autem suburbana ciuitatis ad
Aquilonem ducenta quinquaginta, & ad
Meridiem ducenta quinquaginta, & ad O-
rientem ducenta quinquaginta, & ad ma-
re ducenta quinquaginta.

18 * Quod autem reliquum fuerit in lon-
gitudine secundum primitias sanctuarij
decem millia in Orientem, & decem mil-
lia in Occidentem erunt sicut primitię san-
ctuarij, & erunt fruges eius in panes his
qui seruiunt ciuitati.

19 * Seruientes autem ciuitati operabun-
tur ex omnibus tribubus Israel.

20 * Omnes primitię viginti quinque mil-
lium per viginti quinque millia in qua-
drum separabuntur in primitias sanctua-
rij & in possessionem ciuitatis.

21 * Quod autem reliquum fuerit, princi-
pis erit ex omni parte primitiarum san-
ctuarij & possessionis ciuitatis eregiōne vi-
ginti quinque millium primitiarum, vsq;
ad terminum Orientalem, sed & à mari è
regiōne viginti quinque millium vsque ad
terminum maris, similiter in partibus prin-
cipis erit. Et erunt primitię sanctuarij, &
sanctuarium templi in medio eius.

22 * De possessione autē Leuitarum, & de
possessione ciuitatis in medio partiū prin-
cipis erit inter terminum Iuda & inter ter-
minum Benjamin, & ad principem perti-
nebit.

23 * Et reliquis tribubus à plaga
Orientali vsq; ad plagam Occidentalem,
Beniamin vna.

24 * Et contra terminum Benjamin à pla-
ga Orientali vsque ad plagam Occidenta-
lem, Symeon vna.

תרומות ונותן

15 * וחמשה אלפין ראשית ארבעת אלפין על אפי עשרין וחמשה אלפין חולא הוא לקדש ולרוח ויחא כיבש קדש בגייה:
16 * וארין ששחחא לרוח צפונה ארבעה אלפין וחמש מאה ולרוח דרומה ארבעה אלפין וחמש מאה ומרות מדנחא ארבעה אלפין
17 * וחמש מאה ולרוח מערבא ארבעה אלפין וחמש מאה:

18 * ויחא רוחא לקדש לצפונה מאתן וחמשים ולדרומה מאתן וחמשים ולמערבא מאתן וחמשים
19 * ודישחחא בארבעה לקביל אפרשות קדשא עשרה אלפין למדנחא עשרה אלפין למערבא ויחא לקביל אפרשות קדשא ויחא
על לחה למיכל לדמפלחין בקדש:

20 * ומפלח בקדש ופלחונה מכל שבטי ישראל:
21 * כל אפרשותא עשרין וחמשה אלפין ועשרין וחמשה אלפין מרבע חפרשין יח אפרשות קדשא לאחסנת קדש:

22 * ודישחחא לרבע מכה ומכה לאפרשות קדשא ולאחסנת קדשא לקביל חמשה ועשרין אלפין אפרשותא עד תחום מדנחא ולמערבא
לקביל עשרין וחמשה אלפין עד תחום מערבא לקביל חד מן חלקיה לרבע ויחא אפרשות קדשא וכיבש מקדש ביתא בגייה:
23 * ומאחסנת לינאי ומאחסנת קדשא במציעין דלרבע יחא בין תחום יחונה ובין תחום בנימין לרבע יחא:
24 * ושאר שבטיא מרות מדנחא ועד רוח מערבא בנימין חד:

* At quinque millia superflua in latitudine
in quinque & viginti millibus, antemurale
erit urbi in domum & in spatium eius, & erit
ciuitas in medio eius.

* Et ista mensura eius, ab his quæ ad Aquilonem
quingenta & quatuor millia, & ab
his quæ ad Meridiem quingenta quatuor millia,
& ab his quæ ad Orientem quingenta & qua-
tuor millia, & ab his quæ ad mare quatuor mil-
lia quingenta.

* Et erit spatium ciuitati ad Aquilonem ducenta
ta quinquaginta, et ad Meridiem ducenta quin-
quaginta, et ad Orientem ducenta quinquagin-
ta, & ad mare ducenta quinquaginta.

* Et residuum longitudinis quod iuxta pri-
mitias sanctorum decem millia ad mare; & erunt
primitie sancti, & erunt fruges eius in panes
his qui operantur ciuitatem.

* At operantes ciuitatem operabuntur eam
ex omnibus tribubus Israel.

* Omnes primitie quinque & viginti millia
per quinque & viginti millia quadrangulare
separabuntur primitie sancti à possessione ciui-
tatis.

* At residuum principi ex hoc & ex hoc ex
primitiis sancti, & in possessionem ciuitatis per
quinque & viginti millia longitudo usque ad
terminos qui ad Orientem, & ad mare per quin-
que & viginti millia usque ad terminos qui
ad mare iuxta partes principis. Et erunt pri-
mitie sanctorum & sanctificatio domus in me-
dio eius.

* Et à Leuitis à possessione ciuitatis in medio
principis erit. Inter terminos Iuda et inter ter-
minos Benjamin, principi erit.

* Et residuum tribuum ab his quæ ad Orien-
tem usque ad ea quæ ad mare, Benjamin vna.

* Et à terminis Benjamin ab his quæ ad
Orientem usque ad ea quæ ad mare, Symeon vna.

* τὰς δὲ ἐ. χιλιάδας τὰς περὶ τὰς πλά-
ταις τῆς ἐ. καὶ κ. χιλιάδων, περὶ τὸν ἄλ-
κον εἰς τὴν καὶ τὴν καὶ εἰς διάστημα αὐτῶν, καὶ ἔσται ἡ
πόλις ἐν μέσῳ αὐτῶν.

* καὶ ταῦτα τὰ μέτρα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν πρὸς βορρῆν,
φ. καὶ τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς νότον, φ. τετρα-
κισχίλιοι, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, φ. καὶ δ. χιλιά-
δες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς δάλασσαν τετρακισχίλιος πεν-
τακοσίους.

* καὶ ἔσται διάστημα τῇ πόλει πρὸς βορρῆν. σν. καὶ
πρὸς νότον. σν. καὶ πρὸς ἀνατολὰς. σν. καὶ πρὸς δάλασ-
σαν. σν.

* καὶ τὸ περὶ τὸν τοῦ μήκους τὸ ἐχόμενον τῶν ἀπαρ-
χῶν τῶν ἀγίων. ἰ. χιλιάδες πρὸς δάλασσαν. καὶ ἔσται
αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἀγίου, καὶ ἔσται τὰ ἑτήσια αὐτῆς εἰς
ἀρτοὺς τοῖς ἐργάζοιτο τὴν πόλιν.

* ὁ ἔργαζόμενος τὴν πόλιν ἐργάσεται αὐτῶν ἐν
πασάν φυλῇ τοῖς ἰσραήλ.

* πᾶσα ἡ ἀπὸ τῆς ἐ. καὶ κ. χιλιάδων ἐπὶ ἐ. καὶ
κ. χιλιάδας τετραγωνὸν ἀφοριεῖται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἀ-
γίου ἀπὸ τῆς καταχέσεως τῆς πόλεως.

* τὸ δὲ περὶ τὸν τοῦ μήκους ἐκ τοῦ καὶ ἐκ τοῦ
ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ ἀγίου, καὶ εἰς τὴν κατάχρῃ τῆς
πόλεως ἐπὶ ἐ. καὶ κ. χιλιάδας μήκῃ ἕως τῶν ὁρίων
τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δάλασσαν ἐπὶ ἐ. καὶ κ. χι-
λιάδας ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς δάλασσαν ἐχόμενα
τῶν μερίδων τοῦ ἀφηγουμένου. καὶ ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν
ἀγίων καὶ τὸ ἀγίασμα τοῦ οἴκου ἐν μέσῳ αὐτῆς.

* καὶ ἀπὸ τῶν λουιτῶν ἀπὸ τῆς καταχέσεως τῆς πό-
λεως ἐν μέσῳ τοῦ ἀφηγουμένου ἔσται. ἀναμέτρηται τῶν ὁρίων
ἰσραὴλ καὶ ἀναμέτρηται τῶν ὁρίων βενιαμὴν, τὰ ἀφηγουμένα
ἔσται.

* καὶ τὸ περὶ τὸν τῶν φυλῶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς
ἕως τῶν πρὸς δάλασσαν, βενιαμὴν μία.

* καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν βενιαμὴν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀ-
νατολὰς ἕως τῶν πρὸς δάλασσαν, σιμεὼν μία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et quinque millia quæ superflua in latitudine è regione viginti quinque millium, erunt prophana ad urbem, ad habitaculum & ad suburbana. et erit strata via ciuitatis in medio eius.

16 Et hæc sunt mensuræ eius: ad plagam Septentrionalem quatuor millia & quingenta; & ad plagam Meridionalem quatuor millia & quingenta; & ad plagam Occidentalem itidem quatuor millia & quingenta.

17 Et suburbanum urbis ad Aquilonem erit ducentorum & quinquaginta; & ad Austrum ducentorum & quinquaginta; & ad Orientem ducentorum & quinquaginta; & ad Occidentem ducentorum & quinquaginta.

18 Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum separationem sanctitatis, viginti millia ad Orientem, & viginti millia ad Occidentem; & erit iuxta separationem sanctitatis, eritque fructus eius in cibum his qui seruiunt in ciuitate.

19 Et qui seruiunt in ciuitate, operabuntur eam ex omnibus tribubus Israel.

20 Omnis separatio erit viginti quinque millium cum viginti quinque millibus: in quadrum separabitur separationem sanctitatis in possessionem ciuitatis.

21 Et quod reliquum fuerit, principis erit hinc & inde in separationem sanctitatis & in possessionem ciuitatis è regione viginti quinque millium separationis usque ad terminum Orientalem. Et ad Occidentem è regione viginti quinque millium usque ad terminum Occidentis è regione vniuscuiusque partium, principis erit. Et erit separatio sancta, & via strata sanctuarij domus in medio eius.

22 Et de possessione Leuitarum & de possessione ciuitatis in intermediis quæ principis erunt; quod fuerit inter terminum Iuda & terminum Benjamin, principis erit.

23 Et reliquum tribuum, à plagâ Orientali usque ad plagam Occidentalem, Benjamin vna.

24 Et iuxta terminum Benjamin à plagâ Orientali usque ad plagam Occidentalem, Simeon vna.

25 * ועל גבול שמעון מפאת קדימה עד פאת ימה
 26 * יששכר אחד : ועל גבול יששכר מפאת
 קדימה עד פאת ימה זבולן אחד :
 27 * ועל גבול זבולן מפאת קדימה עד פאת ימה
 28 * גד אחד : ועל גבול גד אל פאת נגב תימנה
 והיה גבול מתמר מי מריבת קדש נחלה על הים
 29 הנדול : זאת הארץ אשר תפילו מנחלה
 לשבטי ישראל ואלה מחלקותם נאם אדני יהוה :
 30 * ואלה תוצאות העיר מפאת צפון חמש מאות
 31 וארבעת אלפים מדה : ושערי העיר על שמות
 שבטי ישראל שערים שלושה צפונה שער ראובן
 אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד :
 32 * ואל פאת קדימה חמש מאות וארבעת אלפים
 ושערים שלשה ושער יוסף אחד שער בנימן אחד
 שער דן אחד :
 33 * ופאת נגבה חמש מאות וארבעת אלפים מדה
 ושערים שלשה שער שמעון אחד שער יששכר
 אחד שער זבולן אחד :
 34 * פאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים
 שעריהם שלשה שער גד אחד שער אשר אחד
 35 שער נפתלי אחד : סביב שמנה עשר אלף
 ושם העיר כיום יהוה שמה :

25 * Et super terminum Symeonis à plaga
 Orientali vsque ad plagam Occidentalem,
 Ifachar vna.
 26 * Et super terminum Ifachar à plaga
 Orientali vsque ad plagam Occidentalem,
 Zabulon vna.
 27 * Et super terminum Zabulon à plaga
 Orientali vsque ad plagam maris, Gad vna.
 28 * Et super terminum Gad ad plagam Au-
 stri in meridiem. Et erit finis de Thamar
 vsque ad aquas contradictionis Cades, hæ-
 reditas contra mare magnum.
 29 * Hæc est terra quam mittetis in sortem
 tribubus Israel, & hæ partitiones earum, ait
 Dominus Deus.
 30 * Et hi egressus ciuitatis: A plaga Septe-
 trionali quingentos quatuor millia mēsu-
 rabis. * Et portæ ciuitatis nominibus
 tribuum Israel. Portæ tres à Septentrione;
 porta Ruben vna, porta Iuda vna, porta
 31 Leui vna. * Et ad plagam Orientalem
 quingētos & quatuor millia. Et portæ tres;
 porta Ioseph vna, porta Benjamin vna, por-
 32 ta Dan vna. * Et ad plagam Meridianam
 quingentos & quatuor millia metieris. Et
 portæ tres; porta Symeonis vna, porta Ifa-
 char vna, porta Zabulon vna.
 33 * Et ad plagam Occidentalem quingen-
 tos & quatuor millia. Et portæ tres; porta
 Gad vna, porta Aser vna, porta Neptalim
 34 vna. * Per circuitum decem & octo mil-
 lia. Et nomen ciuitatis ex illa die Domi-
 nus ibidem.

תרגום יונתן

25 * ועל תחום שמעון מדינתא עד רוח מערבא זבולן חד :
 26 * ועל תחום זבולן מדינתא עד רוח מערבא גד חד :
 27 * ועל תחום גד מדינתא עד רוח מערבא תימנה
 28 * והיה גבול מתמר מי מריבת קדש נחלה על הים
 29 הנדול : זאת הארץ אשר תפילו מנחלה
 לשבטי ישראל ואלה מחלקותם נאם אדני יהוה :
 30 * ואל פאת קדימה חמש מאות וארבעת אלפים
 ושערים שלשה ושער יוסף אחד שער בנימן אחד
 שער דן אחד :
 33 * ופאת נגבה חמש מאות וארבעת אלפים מדה
 ושערים שלשה שער שמעון אחד שער יששכר
 אחד שער זבולן אחד :
 34 * פאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים
 שעריהם שלשה שער גד אחד שער אשר אחד
 35 שער נפתלי אחד : סביב שמנה עשר אלף
 ושם העיר כיום יהוה שמה :

תם ספר יהזקאל

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס מונטנוס ממנורה על המלאכה
 הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
 כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח :

ב א מ

* Et à terminis Symeon ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Issachar una.

* Et à terminis Issachar ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Zabulon una.

* Et à terminis Zabulon ab his quæ ad Orientem usque ad ea quæ ad mare, Gad una.

* Et à terminis Gad usque ea quæ ad Aphricum. Et erunt termini eius à Theman, & aqua Mariboth Cades hereditatis, usque ad mare magnum.

* Hæc terra quam iacietis in sorte tribubus Israel: & istæ diuisiones eorum, dicit Dominus Deus.

* Et iste exitus ciuitatis quæ ad Aquilonem quatuor millia & quingenti mensura.

* Et portæ ciuitatis in nominibus tribuum Israel, portæ tres ad Aquilonem; portæ Ruben una, & portæ Iuda una, & portæ Leui una.

* Et quæ ad Orientem quatuor millia et quingenti & portæ tres; portæ Ioseph una, & portæ Benjamin una, & portæ Dan una.

* Et quæ ad Austrum, quatuor millia & quingenti mensura, portæ tres; portæ Symeon una, portæ Issachar una, & portæ Zabulon una.

* Et quæ ad mare quatuor millia quingenti mensura, portæ tres; portæ Gad una, & portæ Aser una, & portæ Nephtalim una.

* Circuitus decem & octo millia, & nomen ciuitatis ex qua die fuerit erit nomen eius.

25 * καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμφύων ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἰσάχαρ μία.

26 * καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰσάχαρ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ζαβουλὼν μία.

27 * καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ζαβουλων ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, γὰδ μία.

28 * καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων γὰδ ἕως τῶν πρὸς λίβαν. καὶ ἔσται τὰ ὅρια αὐτῆς ἀπὸ θαιμὼν ἕως ὕδατος μαριβοθ καὶ θῆς κληρονομίας, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης.

29 * αὕτη ἡ γῆ ἡ βαλεῖτε ἐν κλήρῳ ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ. & εἴτε οἱ διαμερισμοὶ αὐτῶν, λέγει κύριος ὁ θεός.

30 * καὶ αὗται αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλεως αἱ πρὸς βορρῆν τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι τὰ μέτρῳ.

31 * καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐπὶ ὀνόμασιν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ, πύλαι τρεῖς πρὸς βορρῆν. πύλη ραββὶ μία, καὶ πύλη ἰσδὲλ μία, καὶ πύλη λουβὶ μία.

32 * καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι καὶ φ. καὶ πύλαι τρεῖς. πύλη ἰωσήφ μία, & πύλη βενιαμὴν μία, καὶ πύλη δαν μία.

33 * καὶ τὰ πρὸς νότον τετρακισχίλιοι καὶ φ. μέτρῳ, πύλαι τρεῖς. πύλη συμφύων μία, πύλη ἰσάχαρ μία, καὶ πύλη ζαβουλων μία.

34 * καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι πεντακόσιοι μέτρῳ, πύλαι τρεῖς, πύλη γὰδ μία, καὶ πύλη ἀσήρ μία, καὶ πύλη νεφθαλείμ μία.

35 * κύκλωμα .ιη'. χιλιάδες καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἀφ' ἧς ᾗ ἡμέρας γρή) ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et iuxta terminum Symeon à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Issachar una.

26 Et iuxta terminum Issachar à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Zabulon una.

27 Et iuxta terminum Zabulon à plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Gad una.

28 Et iuxta terminum Gad ad plagam partis Australis; & erit terminus à Ierico usque ad aquas contradictionis Cades, hæreditas usque ad mare magnum.

29 Hæc est terra quam diuidetis in possessionem tribubus Israel, & hæc sunt diuisiones eorum, ait Dominus Deus.

30 Hi autem sunt egressus ciuitatis à plaga Septentrionali, quatuor millia & quingenta in mensura.

31 Et portæ ciuitatis erunt secundum nomina tribuum Israel; tres portæ apertæ ad Septentrionem; portæ Ruben una, portæ Iuda una, portæ Leui una.

32 Et ad plagam Orientalem quatuor millia & quingenta, & portæ tres; portæ Ioseph una, portæ Benjamin una, portæ Dan una.

33 Et ad plagam Australem quatuor millia & quingenta in mensura, & portæ tres; portæ Symeon una, portæ Issachar una, portæ Zabulon una.

34 Et ad plagam Occidentalem quatuor millia & quingenta, & portæ tres; portæ Gad una, portæ Aser una, portæ Neptali una.

35 Per circuitum decem & octo millia; & nomen ciuitatis declarabitur à die qua habitare fecerit Dominus maiestatem suam ibi.

L 1 2

FINIS LIBRI EZECHIELIS.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

PROLOGVS S. HIERONYMI

IN DANIELEM PROPHETAM.

DANIELEM prophetam iuxta septuaginta Interpretes Domini Saluatoris ecclesiae non legunt, vtentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit, nescio. Siue enim quia sermo Chaldaicus est, & quibusdā proprietatibus à nostro eloquio discrepat, noluerunt septuaginta Interpretes easdem linguae lineas in translatione seruare; siue sub nomine eorum ab alio nescio quo, non satis Chaldaeam linguam sciente, editus est liber; siue aliud quid causae extiterit ignorans, hoc vnum affirmare possum, quod multum à veritate discordet, & recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe Danielem maximè & Esdram Hebraicis quidem literis, sed Chaldaeo sermone conscriptos, & vnam Hieremiae pericopen; Iob quoque cum Arabica lingua plurimam habere societatem. Denique & ego adolescentulus post Quintiliani & Tullij lectionem ac flores rhetoricos, cum me in linguae huius pistrinum reclusissem, & multo sudore multoque tempore vix coepissem anhelantia stridentiaque verba resonare, & quasi per cryptam ambulans rarū desuper lumen aspicerem; impegi nouissimè in Danielelem. Et tanto tadio affectus sum, vt desperatione subita omnem laborē veterem voluerim contemnere. Verum adhortāte me quodam Hebræo, & illud mihi crebrius sua lingua ingerente, Labor improbus omnia vincit; qui mihi videbar sciolus inter Hebræos, coepi rursus discipulus esse Chaldaicus. Et, vt verū fatear, vsq; ad praesentem diem magis possum sermonem Chaldaicum legere & intelligere quàm sonare. Hac idcirco refero, vt difficultatem vobis Danielis ostenderem, quae apud Hebræos nec Susannae habet historiam, nec Hymnū trium puerorum, nec Belis draconisque fabulas; quas nos (quia in toto orbe dispersae sunt) veru anteposito easque iugulante subiecimus, ne videremur apud imperitos magnam partē voluminis detruncasse. Audiui ego quendam de praceptoribus Iudaeorum, cum Susannae derideret historiam, & à Græco nescio quo eam diceret esse cōfictam; illud opponere quod Origeni quoque Africanus opposuit: Etymologias has *ἀπὸ τῆς χύμης χύσας, & ἀπὸ τῆς πένης πέσας*, de Græco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare: vt verbi gratia, dicamus continuò de arbore ilice dixisse eū, ilico pereas; & à lentisco, in lentem te comminuat angelus, vel non lentè pereas; aut lentus, id est flexibilis, ducaris ad mortem; siue aliud quid ad arboris nomen conueniens. Deinde tantum fuisse otij tribus pueris cauillabatur, vt in camino aestuantis incendij metro luderent, & per ordinē ad laudem Dei omnia elementa prouocarent. Aut quod miraculum diuinæque aspirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis, vel sacerdotum Belis machinas deprehensas, quæ magis prudentia solertis viri quàm propheta tali essent spiritu perpetrata. Cum verò ad Habacuc veniret & de Iudaea in Chaldaeam raptū discophorum lectitaret, quærebat exemplum vbi legissemus in toto veteri testamento quenquam sanctorum graui volasse corpore, & in puncto horæ tanta terrarum spatia transisse. Cui cum quidam è nostris

stris fatis ad loquendum promptulus Ezechielem adduxisset in medium, & diceret eum de Chaldæa in Iudæam fuisse translatum; derisit hominē, & ex ipso volumine demonstraui Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique & apostolum nostrum, videlicet vt eruditum virum & qui legem ab Hebræis didicisset, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore, sed dixisse: Siue in corpore siue extra corpus, nescio; Deus scit. His & talibus argumentis apocryphas in libro Ecclesiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Daniele apud Hebræos inter prophetas, sed inter eos qui Hagiographa cōscripserūt. In tres siquidē partes omnis ab eis Scriptura diuiditur, in Legē, in Prophetas, & in Hagiographa, id est, in quinque & octo & in vndecim libros; de quo non est huius temporis differere. Quæ autem ex hoc propheta imò contra hunc librum Porphyrius obiiciat, testes sunt Methodius, Eusebius, & Apollinaris; qui multis versuum millibus eius vefaniæ respondentes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Vnde obsecro vos, o Paula & Eustochium, fundatis pro me ad Dominum preces, vt quandiu in hoc corpusculo sum, scribam aliquid gratum vobis, vtile Ecclesiæ, dignum posteris. Præsentium quippe iudiciis oblatrantium non satis moueor, qui in vtranque partem aut amore labuntur aut odio.

שנת שלוש למלכות יהויקים
מלך יהודה בא נבוכדנאצר מלך
בבל ירושלם ויצר עליה :

ויתן אדני בידו את יהויקים מלך יהודה
ומקצת כלי בית האלהים ויביאם ארץ שניער
בית אלהיו ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו :
ויאמר המלך לאשפנזרב סריסיו להביא מבני
ישראל ומזרע המלוכה ומן הפרתמים :

ילדים אשר אין בהם כל מאום וטובי מראה
ומשכלים בכל חכמה וידעיה דעת ומבני מדע
ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך וללמד ספר
ולשון כשדים : וימן להם המלך דבר יום ביומו
מפת בנ המלך ומיין משתיו ולגדלם שנים שלוש
ומקצתם יעמדו לפני המלך :

ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל
ועזריה : וישם להם שר הסריסים שמות וישם
לדניאל בלששאצר ולחנניה שדרך ולמישאל
מישך ולעזריה עבד נגו : וישם דניאל על-
לבו אשר לא יתנאל בפתבג המלך וביין משתיו
ויבקש משר הסריסים אשר לא יתנאל :
ויתן האלהים את דניאל לחסד ולרחמים לפני
שר הסריסים :

ויאמר שר הסריסים לדניאל ירא אני את אדני
המלך אשר מנה ארץ מאכלכם ואת משתיכם
אשר למה יראה את פניכם ועפים מן הילדים
אשר בגילכם וחיבתם את ראשי למלך : ויאמר
דניאל אל המלצר אשר מנה שר הסריסים על-
דניאל חנניה מישאל ועזריה : נס נא ארץ
עבדיך ימים עשרה ויתנו לנו מן הזרעים
ונאכלה ומים ונשתה : ויראו לפניך מראינו
ומראה הילדים האכלים אתפת בנ המלך וכאשר
תראה עשה עם עבדיך :

וישמע להם לדבר הזה וינסם ימים עשרה :
ומקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב ובריאי
בשר מן כל הילדים האכלים אתפת בנ המלך :
ויהי המלצר נשא את פתבגם ויין משתיהם
ונתן להם זרענים :

A Nno tertio regni Ioa-
chim regis Iuda, venit Nabu-
chodonosor rex Babylonis
Hierusalé, & obsedit eam.

* Et tradidit Dominus in
manu eius Ioa-
chim regem
Iudæ & partē vasorū domus Dei, & aspor-
tauit ea in terram Sennaar in domum dei
sui, & vasa intulit in domum thesauri dei
sui. * Et ait rex Asphenes præposito eunu-
chorum, vt introduceret de filiis Israel &
de semine regio, & tyrannorum,

* Pueros in quibus nulla esset macula,
decoros forma, & eruditos omni sapientia,
cautos scientia & doctos disciplina, & qui
possent stare in palatio regis, vt doceret eos
litteras & linguam Chaldæorum.

* Et constituit eis rex annonam per sin-
gulos dies de cibis suis, & vino vnde bi-
bebat ipse, vt enutriti tribus annis, postea
starent in conspectu regis.

* Fuerunt ergo inter eos de filiis Iudæ,
Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.

* Et imposuit eis præpositus eunuchorum nomina; Danieli, Balthasar, Anania,
Sidrac, Misaeli, Misac, & Azaria, Abdena-
go. * Proposuit autem Daniel in corde
suo ne pollueretur de mensa regis, neque
de vino potus eius, & rogauit eunuchorum
præpositum ne contaminaretur.

* Dedit autem Deus Danieli gratiam &
misericordiam in conspectu principis eu-
nuchorum.

* Et ait princeps eunuchorum ad Da-
nielem : Timeo ego dominum meum re-
gem, qui constituit vobis cibum & po-
tum; qui si viderit vultus vestros macilen-
tiores præ cæteris adolescentibus coæuis
vestris, condemnabit caput meum regi.

* Et dixit Daniel ad Malassar, quem con-
stituerat princeps eunuchorum super Da-
nielem, Ananiam, Misael, & Aza-
riam:

* Tenta nos obsecro seruos tuos diebus
decē, & dentur nobis legumina ad vescen-
dum, & aqua ad bibendum.

* Et contemplare vultus nostros & vul-
tus puerorum qui vescuntur cibo regio,
& sicut videris, facies cum seruis tuis.

* Qui audito sermone huiusmodi,
tentauit eos diebus decem.

* Post dies autem decem apparuerunt
vultus eorum meliores & corpulentiores
præ omnibus pueris qui vesebantur cibo
regio.

* Porro Malassar tollebat cibaria & vinū
potus eorum, dabatque eis legumina.

DANIEL.

CAP. I.

IN anno tertio regni Joachim regis Iuda venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Hierusalem, & obsidebat eam.

² Et dedit Dominus in manu eius Joachim regem Iuda, & de parte vasorum domus Domini, et asportavit ea in terram Senaar domus Dei sui, & vasa intulit in domum thesauri Dei sui.

³ Et ait rex Asshanez principi eunuchorum suorum, ut introduceret de filiis captivitatis Israel, & de semine regni, & de tyrannis,

⁴ Juvenes quibus non est in eis omnis macula, & pulchros aspectu et intelligentes in omni sapientia, & scientes scientiam & intelligentes prudentiam, & quibus est robur eis, ut starent in domo in conspectu regis, & ut docerent eos literas & linguam Chaldeorum.

⁵ Et constituit eis rex quod diei quotidie à mensa regis & à vino potus eius, & nutrire eos annos tres, & post hæc stare in conspectu regis. ⁶ Et fuit in eis de filiis Iuda Daniel & Ananias & Misael & Azarias.

⁷ Et imposuit eis princeps eunuchorum nomina, Daniel Baltasar, & Anania Sidrach, & Misael Misac, & Azaria Abdenago.

⁸ Et posuit Daniel in cor suum, ut non contaminaretur in mensa regis, & in vino potus eius, rogavit principem eunuchorum ut non contaminaretur.

⁹ Et dedit Deus Daniel in misericordiam & miserationem in conspectu principis eunuchorum.

¹⁰ Et dixit princeps eunuchorum Danieli: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit cibum vestrum et potum vestrum, ne quando videat facies vestras tristes præter pueros coetaneos vestros, & condemnetis caput meum regi.

¹¹ Et dixit Daniel ad Malassar, quem constituit princeps eunuchorum super Daniel et Ananiam & Azariam & Misael.

¹² Tenta obsecro servos tuos dies decem, & dent nobis de seminibus terræ, & comedemus, & aquam bibemus.

¹³ Et appareant coram te vultus nostri, & vultus puerorum comedentium mensam regis, & sicut videris fac cum servis tuis.

¹⁴ Et audiuit eum, & tentavit eos dies decem.

¹⁵ Et post finem decem dierum visi sunt vultus eorum boni & fortes carnibus super omnes pueros comedentes mensam regis.

¹⁶ Et fuit Malassar auferens prandium eorum, & vinum poculi eorum, & dabat eis semina.

ΔΑΝΙΗΛ. κεφ. α.

Ν ἔτι τέλει τῆς βασιλείας ἰωακείμ βασιλέως ἰσραὴλ, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ, & ἐπολιοῦρεν αὐτήν. ² & ἔδωκεν κύριος ἐν χερσὶ αὐτοῦ τὸν ἰωακείμ βασιλέα ἰσραὴλ ἀπὸ μέρας τῶν σκδων οἴκου κυρίου, καὶ δυνήνεκεν αὐτὸν εἰς γῆν σενναρ οἴκου & θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκδὴν εἰσέλυεκεν εἰς τὸν οἶκον θησαυρῶν & θεοῦ αὐτοῦ. ³ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀσφανεὺς τὸν ἀρχιδυνεῦχον αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῶν υἱῶν αἰχμαλωσίας ἰσραὴλ & ἀπὸ & σπέρματος & βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φαρθουμεῖν, ⁴ νεανίσκους οἷς ὅδε ἔσιν ἐν αὐτοῖς πᾶς μὲν & καλοὺς τῇ ὄψει & συνιέντας ἐν πάσῃ θφίᾳ καὶ γνώσκοντας γνῶσιν καὶ διανοομένους φρόνησιν, καὶ οἷς ἔσιν ἰσχυροὶ αὐτοῖς, ἐσθλά ἐν τῷ οἴκῳ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα & γλῶσσοι χαλδαίων. ⁵ & διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὴν ἡμέραν καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τροπείκης τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ πότου αὐτοῦ, καὶ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στήναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

⁶ καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δανιήλ καὶ θρηνάκιος καὶ μισαήλ καὶ ἀζαρίας.

⁷ καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιδυνεὺς ὀνόματα, τὰ δανιήλ βαλτάταρ, & τὰ θρηνάκιος (εθράχ), & τὰ μισαήλ μισάκ, καὶ τὰ ἀζαρίας ἀβδενάγα.

⁸ καὶ ἔθηκε δανιήλ ὑπὲρ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὥς ἂν μὴ ἀλισγηθῇ ἐν τροπείᾳ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ πότου αὐτοῦ, ἥξειωσεν τὸν ἀρχιδυνεῦχον ὥς ἂν μὴ ἀλισγηθῇ.

⁹ καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸν δανιήλ εἰς ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιδυνεῦχου.

¹⁰ & εἶπεν ὁ ἀρχιδυνεὺς πρὸς δανιήλ· φοβέμαι ἐγὼ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα τὸν ἐκράζαντα τὴν βρώσιν ὑμῶν & τὴν πόσιν ὑμῶν μήποτε εἶδῃ τὰ πρὸς ὅσα ὑμῶν σκυθρωπά & τὰ παιδάκια τὰ συνήλια ὑμῶν, καὶ καταδικάσῃ τε τὴν κεφαλὴν μου πρὸς βασιλεῖ.

¹¹ καὶ εἶπεν δανιήλ πρὸς μολσαρὸν κατέστησεν ὁ ἀρχιδυνεὺς ὑπὲρ δανιήλ & θρηνάκιον & ἀζαρίην & μισαήλ. ¹² πείραθον δὲ ὁ δανιήλ πρὸς αὐτοὺς ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσθαι ἡμῖν ἀπὸ σπέρματος τῆς γῆς καὶ φαγόμεθα, καὶ ὕδωρ πόμεθα. ¹³ καὶ ὁφθήτωσαν ἐνώπιόν σου αἰεῖδες ἡμῶν καὶ αἰεῖδες τῶν παιδαρίων τῶν ἐδιδόντων τὴν τροπείαν τοῦ βασιλέως. καὶ καθὼς ἐὰν εἴδῃς ποιήθῃ μετὰ τῶν παιδων σου. ¹⁴ καὶ εἰσήκουσεν αὐτὸν καὶ ἐπέερασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα.

¹⁵ καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν δέκα ἡμερῶν ὡραθῆσθαι αἰεῖδες αὐτῶν ἀγαθαὶ καὶ ἰσχυραὶ ταῖς σαρκὶν ὑπὲρ πάντων τῶν παιδαρίων τῶν ἐδιδόντων τὴν τροπείαν τοῦ βασιλέως. ¹⁶ καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς αἰετέρας αὐτῶν καὶ ἐδίδε αὐτοῖς σπέρματα.

17 * והילדים האלה ארבעתם נתן להם האלהים
מדע ודשכל בכל ספר וחכמה ודניאל הבין
18 בכל חזון וחלמות: * ולמקצרת הימים
אשר אמר המלך להביאם ויביאם שר הסרסים
19 לפני נבכדנצר: * וידבר אתם המלך ולא נמצא
מכלם כדניאל חנניה מישאל ועזריה ויעמדו
20 לפני המלך: * וכל דבר חכמת בינה אשר בקש
מהם המלך וימצאם עשר ידות על כל החרטמים
האשפים אשר בכל מלכותו:
21 * ויהי דניאל עד שנת אחת לכורש המלך:

ב

1 * ובשנת שתים למלכות נבכדנצר חלם נבכדנצר
חלמות ותתפעם רוחו ושנתו נהיתה עליו:
2 * ויאמר המלך לקרא לחרטמים ולאשפים
ולמכשפים ולכשדים להגיד למלך חלמתיו ויבאו
3 ויעמדו לפני המלך: * ויאמר להם המלך חלום
חלמתי ותפעם רוחי לדעת את החלום:
4 * וידברו הכשדים למלך ארמית מלכא לעלמין
חיי אמר חלמא לעבדך ופשרא נחוי:
5 * ענה מלכא ואמר לכשדיא מלתא מני אודא הן
לא תהודעונני חלמא ופשרה הדמין תתעבדון
6 ובתיכונולי יתשמון: * והן חלמא ופשרה תההון
מתנן ונבזבה ויקר שניא תקבלון מן קדמי להן
חלמא ופשרה החוני:
7 * ענו תנינות ואמרין מלכא חלמא יאמר לעבדוהי
ופשרה נחוי: * ענה מלכא ואמר מן יציב
ידע אנא די עדנא אנתון זכנין כל קבל די חזיתון
8 די אודא מני מלתא: * די הן חלמא לא תהודעונני
הדרה היא דרזכון ומלך כדבר ופשייתה
הודמנתון למאמר קדמי עד די עדנא ישתנא
להן חלמא אמרו לי ואנדע די פשרה תהחוני:
9 * ענו כשדיא קדם מלכא ואמרין לא איתי אנש
על יבשתא די מלת מלכא יוכל להחוייה כל קבל
די כל מלך רב ושלט מלה כדנה לא שאל לכל
חרטם ואשף וכשדי:
10 * ומלתא די מלכא שאל יקירה ואחרן לא איתי
די יחונה קדם מלכא להן אלהין די מדרהון עם
בשרא לא איתוהי:

17 * Pueris autem his dedit Deus scientiam
& disciplinam in omni libro & sapientia;
Danieli autem intelligentiam omnium vi-
sionum & somniorum. * Completis itaq;
diebus, post quos dixerat rex ut introduce-
rentur, introduxit eos prepositus eunucho-
rum in conspectu Nabuchodonosor.
19 * Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt
inuenti tales de vniuersis ut Daniel, Ana-
nias, Misahel, & Azarias. Et steterunt in con-
spectu regis. * Et omne verbum sapientiae
& intellectus quod sciscitatus est ab eis rex,
inuenit in eis decuplū super cunctos ario-
los & magos, qui erant in vniuerso regno
eius. * Fuit autem Daniel usque ad an-
num primum Cyri regis.

CAP. II.

1 IN anno secundo regni Nabuchodono-
for, vidit Nabuchodonosor somnium, &
A contritus est spiritus eius, & somniū eius
fugit ab eo. * Præcepit autē rex ut conuo-
carētur arioli, & magi, & malefici, & Chal-
dæi, ut indicarēt regi somnia sua. Qui cum
3 venissent, steterunt coram rege. * Et dixit
ad eos rex: Vidi somnium, & mente confu-
4 sus ignoro quid viderim. * Responderuntq;
Chaldæi regi Syriacē: Rex in sempiternum
viue. Dic somnium seruis tuis, & interpre-
5 tationem eius indicabimus. * Et respon-
dens rex ait Chaldæis: Sermo recessit à me.
Nisi indicaueritis mihi somnium & con-
iecturam eius, peribitis vos, & domus ve-
6 stræ publicabuntur. * Si autem somnium
B & coniecturam eius narraueritis, præmia
& dona & honorem multum accipietis à
me. Somnium igitur & interpretationem
7 eius indicate mihi. * Responderunt se-
cundò atque dixerunt: Rex somnium dicat
seruis suis, & interpretationem eius indi-
8 cabimus. * Responditque rex & ait: Cer-
tè noui quòd tempus redimitis, scientes
9 quòd recesserit à me sermo. * Si ergo som-
nium non indicaueritis mihi, vna est de vo-
bis sententia, quòd interpretationē quoq;
fallacem & deceptione plenam composue-
ritis, ut loquamini mihi donec tēpus per-
transeat. Somnium itaque dicite mihi, ut
sciam quòd interpretationem quoque eius
10 veram loquamini. * Respondentes ergo
Chaldæi corā rege dixerunt: Non est homo
super terram qui sermonē tuum rex possit
implere, sed neque regū quisquā magnus &
potens verbum huiusmodi sciscitatur ab
omni ariolo & mago, & Chaldæo.
11 * Sermo enim quem tu quaris rex,
grauis est, nec reperietur quisquam qui in-
dicet illum in conspectu regis, exceptis
Diis quorum non est cum hominibus con-
uersatio.

¹⁷ Quatuor pueris, & dedit eis Deus intelle-
ctum & prudentiam in omni literatura & sa-
pientia. Et Daniel intellexit in omni visione et
somnia. ¹⁸ Et factum est post finem dierum,
quos dixit rex ut introduceretur ipsi, introdu-
xit eos princeps eunuchorum in conspectum Na-
buchodonosor. ¹⁹ Et locutus est cum eis rex, et
non inuenti sunt ex omnibus eis similes Daniel
& Anania & Misael & Azaria; & stete-
runt in conspectu regis. ²⁰ Et in omni verbo
sapientie & scientie quaecunque quesivit ab eis
rex, inuenit eos decuplicatos præter omnes in-
cantatores & magos existentes in regno eius.
²¹ Et fuit Daniel usque ad annum primum
Cyri regis.

CAP. II.

IN anno secundo regni Nabuchodonosor som-
niavit Nabuchodonosor somnium, & stupe-
factus est spiritus eius, & somnium eius fuit
ab eo.

² Et dixit rex ut vocarent incantatores &
magos & maleficos & Chaldaeos, ut annun-
ciarent regi somnia eius. Et venerunt & stete-
runt in conspectu regis.

³ Et dixit eis rex: Somniaui & stupefactus
est spiritus meus ut scirem somnium.

⁴ Et locuti sunt Chaldei regi Syriacè, & di-
xerunt: Rex in secula viue. Tu dic somniū seruis
tuis, & coniecturam eius annuntiabimus.

⁵ Et respondit rex & dixit Chaldeis: Sermo
à me recessit. Si igitur non notum feceritis mihi
somnia & coniecturam eius, in interitum eri-
tis, & domus vestra diripientur.

⁶ Si autem somnium & coniecturam eius
notam feceritis mihi, dona & munera & hono-
rem multum accipietis à me. Veruntamen som-
nium & coniecturam eius annunciate mihi.

⁷ Et responderunt secundo & dixerunt: Rex
dicat somnium seruis suis, & coniecturam eius
renunciabimus.

⁸ Et respondit rex, & dixit Chaldeis: In
veritate scio ego quod tempus vos redimitis, quia
videtis quod discessit à me verbum.

⁹ Si igitur somnium non renuntiaueritis
mihi, scio quod verbum mendax & corruptum
composuistis ut dicatis coram me, donec tempus
prætereat: somnium meum dicite mihi, & sciam
quia & coniecturam eius renunciabitis mihi.

¹⁰ Responderunt iterum Chaldei in conspe-
ctu regis, & dicunt: Non est homo in arida, qui
possit verbū regis notum facere; quia omnis rex
magnus & princeps, verbū tale non interrogat
incantatorem, magum, Chaldeum. ¹¹ Quia ser-
mo quem rex interrogat, grauis; & alius non est
qui renunciaret eum coram rege; quia nisi dii, quo-
rum non est habitatio cum omni carne.

¹⁷ Τῶς τέσσαρσιν παιδαρίοις, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς
συνέσιν ἐφ' ὅσον ἐν πάσῃ γραμματικῇ & θείᾳ. & δα-
νιὴλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὁμοίᾳ καὶ ἐνύπνιοις. ¹⁸ ὃ ἐγένετο μετ'
τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτούς,
καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιδυνεὺς ἐν δολίῳ ναβουχοδονό-
σωρ. ¹⁹ ὃ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, & οὐκ ἠνέρεθη-
σαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι δανιὴλ & ἀνανία & μισαὴλ
& ἰσαρία. ²⁰ ὃ ἐξησθον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐν παντὶ
ῥήματι θείᾳ & ἀπιστήμῃ ὅσα ἐζήτησεν παρ' αὐτῶν ὁ βα-
σιλεὺς, ὤρεν αὐτοὺς δεκαπλασίονας ὡς ἀπὸ πάντων τῶν ἐ-
παοιδῶν καὶ τῶν μάγῶν τῶν ὄντων ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
²¹ καὶ ἐγένετο δανιὴλ ἕως ἔτις. α'. κύριε & βασιλέως.

6

¹ Ἐν τῷ ἔτει τῷ δολίῳ τῷ βασιλείας ναβουχοδονό-
σωρ ἐνύπνιασεν ναβουχοδονόσωρ ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ
πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔβρισκεν αὐτὸς τὸ ἄπ' αὐτοῦ.

² καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς ἐπαοιδῶν καὶ τοὺς
μάγους καὶ τοὺς φαρμακούς & τοὺς χαλδαίους, & ἀναγγέ-
λαι τὰ βασιλείᾳ ἐνύπνια αὐτοῦ, & ἦλθον & ἐξησαν ἐνώ-
πιον τοῦ βασιλέως. ³ ὃ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ἐνύπνια-
σθαι καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ γινῶμαι τὸ ἐνύπνιον.

⁴ καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τὰ βασιλείᾳ συρίζει καὶ εἶ-
παν, βασιλεὺς ἐνύπνια αὐτοῦ αἰδῶναι ζῆναι. (ὃ εἶπον τὸ ἐνύπνιον
τοῖς παισὶν τοῦ. καὶ τὸν σύγκριον αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν.

⁵ καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς χαλδαίοις, ὃ
λόγος ἀπ' ἐμοῦ ἀπέστη. ἐὰν οὖν μὴ γνωρίσῃτε μοι τὸ ἐνύ-
πνιον & τὸν σύγκριον αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε. & οἱ οἱ-
κοὶ ὑμῶν διαρπαγῇσιν). ⁶ ἐὰν ὅ τὸ ἐνύπνιον & τὸν σύ-
γκριον αὐτοῦ γνωρίσῃτε μοι, δόματα & δωρεάς καὶ ἡμῶν
πολλὴν λήψετε παρ' ἐμοῦ. πλὴν τὸ ἐνύπνιον & τὴν σύγ-
κριτον αὐτοῦ ἀναγγελάτε μοι. ⁷ ὃ ἀπεκρίθησαν ὁδοῦτε-
ρον καὶ εἶπαν, ὁ βασιλεὺς εἰπάτω τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισὶν
αὐτοῦ καὶ τὸν σύγκριον αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν.

⁸ καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς χαλδαίοις,
ἐπ' ἀληθείας οἶδά ἐγὼ ὅτι καὶ ὑμεῖς ὁδοῦτε καὶ ὁδοῦτε
καθὼς εἰδότες ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥήμα.

⁹ ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀναγγελήτε μοι, οἶδά
ὅτι ῥήμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν
ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ. τὸ ἐνύπνιον μου
εἰπάτε μοι, καὶ γνώσωμαι ὅτι καὶ τὸν σύγκριον αὐτοῦ ἀ-
ναγγελεῖτέ μοι.

¹⁰ ἀπεκρίθησαν πάλιν οἱ χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βα-
σιλέως & λέγουσιν, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπος & ἀπὸ τῆς ξηραῖς,
ὅστις διωθήσῃ τὸ ῥήμα τοῦ βασιλέως γνωρίσας, καθὼς
πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἀρχὼν, ῥήμα τοιοῦτον ὅτι ἐπε-
ρωτᾷ ἐπαοιδῶν μάγον χαλδαῖον.

¹¹ ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ βαρὺς, καὶ ἕτερος
ὅτι ἐστὶν ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλ-
λ' ἢ θεοῦ ὧν ὅτι ἐστὶν ἡ κατεκίμα μετ' πάσης σαρκός.

* כל קבל דנר מלכא בנס וקצף שגיא ואמר
 להובדה לכל חכימי בבל: * ודתא נפקת וחכימיא
 מתקטלין ובעו דניאל וחבריה להתקטל:
 * בארין דניאל התיב עטא וטעם לאריוך רב
 טבחיא די מלכא די נפק לקטלה לחכימי בבל:
 * ענה ואמר לאריוך שליטא די מלכא על מה
 דתא מהחצפה מן קדם מלכא ארין מלתא הודע
 אריוך לדניאל: * ודניאל על ובעה מן מלכא
 די זמן ינתן לה ופשרא להחיה למלכא:
 * ארין דניאל לביתא אול ולחנניא מישאל
 ועזריה חבריה מלתא הודע: * ורחמין למבעא
 מן קדם אלה שמיא על דנא דנא די לא יהובדון
 דניאל וחבריה עס שאר חכימי בבל:
 * ארין לדניאל בחזויה די ליליא רזא גלי ארין
 דניאל ברך לאלה שמיא: * ענה דניאל ואמר
 להוא שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא
 די חכמתא וגבורתא די לה חיה:
 * והוא מהשנא עדניא וזמניא מהעדה מלכין
 ומחקים מלכין יהב חכמתא לחכימין ומנדעא
 לידעי בינא: * הוא גלא עמיקתא ומסתרתא
 ידע מה בחשוכא ונהורא עמה שריא:
 * לך אלהא אבהתי מהודי ומשבחא אנה די
 חכמתא וגבורתא יהבר לך וכען הודעתני די
 בעינא מנד די מלת מלכא הודעתנא: * כל קבל
 דנא דניאל על על אריוך די מני מלכא להובדה
 לחכימי בבל אול וכן אמר לה לחכימי בבל אל
 תהובד העלני קדם מלכא ופשרא למלכא אחוא:
 * ארין אריוך בהתבהלה הנעל לדניאל קדם
 מלכא וכן אמר לר די השבחה גבר מן בני
 גלותא די יהודי פשרא למלכא יהודע:
 * ענה מלכא ואמר לדניאל די שמה בלשאצר
 האיתך כהל להודעתני חלמא די חזית ופשרא:
 * ענה דניאל קדם מלכא ואמר רזא די מלכא
 שגאל לך חכימין אשפין חרטמין גורין יכלין
 להחיה למלכא:
 * ברס איתא אלה בשמיא גלה רזין והודע למלכא
 נבוכדנצר מה די להוא באחרית יומיא חלמך וחזוי
 ראשך על משכבך דנא הוה:

12 * Quo audito rex in furore & in ira ma-
 gna præcepit vt perirent omnes sapientes
 Babylonis.
 13 * Et egressa sententia sapientes interficie-
 bantur, quærebaturque Daniel & socij eius
 14 vt perirent. * Tunc Daniel requisivit de
 lege atque sententia ab Arioch principe mi-
 litæ regis, qui egressus fuerat ad interficien-
 15 dos sapientes Babylonis. * Et interro-
 C gavit eum qui à rege potestatem acceperat:
 quam ob causam tam crudelis sententia à
 facie regis esset egressa. Cum ergo rem in-
 dicasset Arioch Danieli;
 16 * Daniel ingressus rogauit regem, vt tem-
 pus daret sibi ad solutionem indicandæ regi.
 17 * Et ingressus est domum suam, Ana-
 niæque & Misaëli & Azariæ socijs suis in-
 dicauit negotium.
 18 * Vt quærent misericordiam à facie
 Dei cæli super sacramento isto, & nō peri-
 rent Daniel & socij eius cum cæteris sa-
 19 pientibus Babylonis.
 * Tunc Danieli mysteriū per visionem
 nocte reuelatum est. Et benedixit Daniel
 20 Deum cæli, * Et locutus ait: Sit nomen
 Dei benedictum à seculo & vsque in secu-
 lum, quia sapientia & fortitudo eius sunt.
 21 * Et ipse mutat tēpora & ætates: trans-
 fert regna atque constituit, dat sapientiam
 sapientibus, & scientiam intelligentibus
 22 disciplinam. * Ipse reuelat profunda &
 abscondita, & nouit in tenebris cōstituta,
 & lux cum eo est.
 23 * Tibi Deus patrum nostrorū confiteor,
 teque laudo, quia sapientiam & fortitudi-
 nem dedisti mihi, & nunc ostendisti mihi
 24 quæ rogauimus te, quia sermonem regis
 aperuisti nobis. * Post hæc Daniel in-
 D gressus ad Arioch, quem constituerat rex vt
 perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus
 est: Sapientes Babylonis ne perdas. Intro-
 duc me in conspectu regis, & solutionem
 regi narrabo.
 25 * Tunc Arioch festinus introduxit Da-
 nиеlem ad regem, & dixit ei: Inueni homi-
 nem de filiis transmigrationis Iudæ, qui so-
 lutionem regi annunciet. * Respondit rex
 & dixit Danieli, cuius nomen erat Baltha-
 far: Putas ne verè potes mihi indicare som-
 26 nium quod vidi, & interpretationem eius?
 27 * Et respondens Daniel coram rege, ait:
 Mysterium quod rex interrogat, sapientes
 magi, & arioli, & aruspices nequeunt indi-
 28 care regi.
 * Sed est Deus in cælo reuelans myste-
 ria, qui indicauit tibi rex Nabuchodonosor
 quæ ventura sunt in nouissimis tēporibus.
 Somnium tuum & visiones capitis tui in
 cubili tuo huiuscemodi sunt:

11 * Tunc rex in furore & ira multa dixit, per-
dere omnes sapientes Babylonis.

12 * Et sententia egressa est, & sapientes inter-
ficiabantur. Et quarebat Daniel & amicos eius
ut interficeret.

13 * Tunc Daniel respondit con-
siliū & sententiam Arioch principi coquorū re-
gis, qui egressus est ut interficeret sapientes Ba-
bylonis.

14 * Et interrogabat eum dicens: Princeps re-
gis, pro quo egressa est sententia impudens hac
a facie regis? Notum fecit autem verbum
Arioch Daniel.

15 * Et Daniel ingressus est, & rogavit regem
ut tempus daret sibi, & coniecturam eius an-
nunciaret regi.

16 * Et ingressus est Daniel in domum suam, & 17
Anania & Misael & Azaria amici suis ver-
bum notum fecit.

18 * Et miserationes quarebat a Deo celi super
mysterio hoc, ut non perirent Daniel & amici
eius cum reliquis sapientibus Babylonis.

19 * Tunc Danieli in visione noctis mysterium
revelatum est. Et benedixit Deum celi Daniel.

20 * Et dixit: Sit nomen Dei benedictum a se-
culo & usque in seculum; quia sapientia & in-
tellectus & fortitudo eius est.

21 * Et ipse mutat tempora & annos, constituit
reges & transfert, dans sapientiam sapienti-
bus & prudentiam, scientibus intellectum.

22 * Ipse reuelat profunda & abscondita, sciens
que in tenebris, & lumen cum eo est.

23 * Tibi Deus patrum meorum confiteor, &
laudo, quia sapientiam & virtutē dedisti mihi,
& nota fecisti mihi que rogaui a te, & verbum
regis notum fecisti mihi.

24 * Et venit Daniel ad Arioch, quem con-
stituit rex ut perderet sapientes Babylonis, &
dixit ei: Sapientes Babylonis ne perdas, intro-
duc autem me in conspectum regis, & coniectu-
ram regi annuntiabo.

25 * Tunc Arioch in festinatione introduxit Da-
niel in conspectu regis, & dixit ei: Inveni vi-
rum ex filius captiuitatis Iudæ, qui coniectu-
ram regi annuntiabit.

26 * Et respondit rex, & dixit Danieli, cuius
nomen Baltasar: Si potes mihi renunciare som-
nium quod vidi & coniecturam eius?

27 * Et respondit Daniel coram rege, & ait:
Mysterium quod rex interrogat, non est sapien-
tium, magorum, incantatorum, aruspicum an-
nunciare regi.

28 * Sed est Deus in celo, reuelans mysteria, &
nota fecit regi Nabuchodonosor que oportet fieri
in nouissimis diebus. Somnium tuum & visio-
nes capitis tui in cubili tuo hoc est:

12 * τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ πολλῇ εἶπεν,
ἀπολέσαι πάντας τῶν σοφῶν βαβυλωνίων.

13 * καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ βασιλέως ἀπεκτείνοντο. καὶ
ἐζήτην δαδανιὴλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ δυνελεῖν.

14 * δαδανιὴλ ἀπεκρίθη βαβυλωνίῳ τῷ δριώχ τῷ δρι-
μαίρῳ βασιλέως, ὃς ἐξῆλθεν δυνελεῖν τῶν σοφῶν
βαβυλωνίων. * καὶ ἐπιωρῶντο αὐτὸν λέγων, ἀρχῶν
βασιλέως, ποῦ τίς ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς
αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος βασιλέως; ἐγνώρισεν δὲ τὸ ῥῆμα
δριώχ τῷ δαδανιήλ.

15 * καὶ δαδανιὴλ εἰσῆλθεν καὶ ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ὅπως
χρόνον δώσῃ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλῃ τῷ
βασιλεῖ. * καὶ εἰσῆλθεν δαδανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
καὶ τῷ δαδανίᾳ καὶ τῷ μισαήλ, καὶ τῷ ἀζαρία τοῖς φίλοις
αὐτοῦ τὸ ῥῆμα ἐγνώρισεν.

16 * καὶ οἰκτιρῶν ἐξήκουσεν τῶν ῥημάτων τοῦ θεοῦ ὁ βασιλεὺς
τοῦ μυστήριον τούτου, ὅπως δὲ μὴ ἀπολῶνται δαδανιὴλ
& οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ πάντων τῶν σοφῶν βαβυλωνίων.

17 * τότε δαδανιὴλ ἐν ὁράματι νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπε-
καλύφθη. καὶ ἐλόγησεν τὸν θεὸν ὁ βασιλεὺς δαδανιήλ.

18 * καὶ εἶπεν, εἴη τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἐλογημένον ἀπὸ
αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ συνέσις καὶ ἡ
ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστίν.

19 * ὁ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους. καθιστᾷ βασι-
λεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδούς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν, τοῖς
εἰδόσιν συνέσις.

20 * αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθεῖα καὶ ἀπόκρυφα γνώσκων
τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστίν.

21 * οἷός τοι ἐστὶν πάντων πατέρων μου ἐξομολογούμενός ἐστι αἰ-
νῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δυνάμιν ἔδωκάς μοι. καὶ ἐγνώρισάς
μοι ἀνέγνωσά μιν τῶν σοφῶν. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐγνώ-
ρισάς μοι.

22 * ἐξῆλθεν δαδανιὴλ πρὸς δριώχον κατέστησεν
ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τῶν σοφῶν βαβυλωνίων, καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ, τῶν σοφῶν βαβυλωνίων μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δὲ
με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ
ἀπαγγέλω.

23 * τότε δριώχ ἐν ἀποδείξει εἰσήγαγεν τὸν δαδανιήλ
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁρῶν καὶ ὁρῶν ἐκ τῶν
ὑμῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα

24 * τῷ βασιλεῖ ἀπαγγελεῖ. * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ
εἶπεν τῷ δαδανιήλ, εἰ τὸ ὄνομα βαλτασαρ εἰ δυνάσασαι μοι
ἀπαγγείλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ εἶδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐ-
τοῦ.

25 * καὶ ἀπεκρίθη δαδανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν, τὸ
μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἐστὶ σοφῶν μάγων
ἐπαοιδῶν γαζαριῶν ἀπαγγείλαι τῷ βασιλεῖ.

26 * ἀλλ' ἐστὶν θεὸς ἐν ἔρενῳ ἀποκαλύπτων μυστήρια. καὶ
ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσωρ ὅτι ἀληθὴς ἦν
ἐκ τῶν ἡμερῶν τῶν ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς
κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου τούτῳ ἐστίν.

* אנתה מלכא רעיונך על משכבך סלקו מהדי
 להוא אחרי דנה ונלא רזיא חודעך מה די להוא:
 * ואנה לא בחכמה די איתי בימן כל חילא רזא
 דנר גלי לילהן על דבר די פשרא למלכא
 יחודעון ורעיוני לבבך תנרע:
 * אנתה מלכא חזר חזית ואילו צלם חד שניא
 צלמא דמן רב וזויה יתיר קאם לקבלך ורוח דחיל:
 * הוא צלמא ראשה די דהב טב חדוהי ודרעוהי
 די כסף מעוהי וירכתה די נחש: * שקוהי די פרזל
 רגלוהי מנהון די פרזל ומנהון די חסף: * חזר
 חזית עד די התנורה אכן די לא בידין ומחר
 לצלמא על רגלוהי די פרזל וחסף וחדקת
 המון: * באדין דקו כחדה פרזל חסף נחשא
 כסף ודהבא והו כעור מן אדרי קיט ונשא המון
 רוחא וכל אתר לא השתבח להון ואבנא די מחת
 לצלמא הות לטור רב ומלא את כל ארעא:
 * דנה חלמא ופשרה נאמר קדם מלכא:
 * אנתה מלכא מלך מלכיא די אלה שמיא
 מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך: * ובכל
 די דארין בני אנשא חיות ברע ועוף שמיא יהב
 בידך והשלטך בכלהון אנתה חזר ראשה די
 דהבא: * ובתוך תקום מלכו אחרי ארעא מנד
 ומלכו תליתא אחרי די נחשא די תשלט בכל
 ארעא: * ומלכו רביעית תהוה תקיפה כפרזל
 כל קבל די פרזל אמהדק וחשל כל ארעא וכל
 מרעע כל אלן תדק ותנרע: * ודי חזית רגליא
 ואצבעתא מנהון חסף די פחר ומנהון פרזל מלכו
 פליגה תהוה ומן נצבתא די פרזל להוא בה כל
 קבל די חזית פרזל מערב בחסף טינא:
 * ואצבעת רגליא מנהון פרזל ומנהון חסף מן
 קצת מלכותא תהוה תקיפה ומנה תהוה תבירה:
 * ודי חזית פרזל מערב בחסף טינא מתערבין
 להון בזרע אנשא ולא להון דבקין דנה עם דנר
 הא כדי פרזל לא מתערב עם חסף:
 * וביומיהון די מלכיא אנון יקיס אלה שמיא
 מלכו די לעלמין לא תתחבל ומלכותה לעם אחר
 לא תשתבך תדק ותסף כל אלן מלכותא והיא
 תקום לעלמין:

* Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo
 E quid esset futurum post hæc, & qui reuelat
 mysteria ostendit tibi quæ ventura sunt.
 * Mihi quoque in sapientia quæ est in
 me plus quàm in cunctis uiuentibus, sacra-
 mentum hoc reuelatum est, sed vt interpre-
 tatio regi manifesta fieret, & cogitationes
 mentis tuæ scires.
 * Tu rex videbas, & ecce quasi statua vna
 grandis. Statua illa magna & statura sub-
 limis stabat contra te, & intuitus eius erat
 terribilis.
 * Huius statuæ caput ex auro optimo
 erat, pectus autem & brachia de argento;
 porro venter & femora ex ære.
 * Tibiæ autem ferreæ, pedum quædam
 pars erat ferrea, quædam autem fictilia.
 * Videbas ita donec abscissus est lapis si-
 ne manibus, & percussit statuam in pedi-
 bus eius ferreis & fictilibus, & comminuit
 eos.
 * Tunc contrita sunt pariter ferrum, to-
 sta, æs, argētum, & aurum, & redacta quasi
 in fauillam æstiuæ aræ, quæ rapta sunt ven-
 to, nullusque locus inuentus est eis. Lapis
 autem qui percusserat statuam, factus est
 mōs magnus, & impleuit vniuersam terrā.
 * Hoc est somnium; interpretationem
 F quoque eius dicemus coram te rex.
 * Tu rex regum es, & Deus cæli regnum
 & fortitudinem & imperium & gloriam
 dedit tibi.
 * Et omnia in quibus habitant filij ho-
 minum, & bestiarum agri, volucres quoque cæli
 dedit in manu tua, & sub ditione tua vni-
 uersa constituit. Tu es ergo caput aureum.
 * Et post te consurget regnum aliud mi-
 nus te, & regnum tertium aliud arcū quod
 imperabit vniuersæ terræ.
 * Et regnum quartum erit velut ferreū.
 Quomodo ferrum comminuit & domat
 omnia, sic comminuet & conteret omnia
 hæc.
 * Porro quia vidisti pedum & digitorum
 partem testeam figuli, & partem ferream;
 regnum diuisum erit, quod tamen deplan-
 tatione ferri orietur. * Secundū quod vi-
 didisti ferrum mixtū testæ ex luto, & digitos
 pedū ex parte ferreos & ex parte fictiles, ex
 parte regnū erit solidū, & ex parte contritū.
 * Quod autē vidisti ferrum mixtum testæ
 ex luto, commiscebuntur quidem humano
 semine, sed nō adhærebunt sibi, sicuti ferrū
 misceri nō potest testæ. * In diebus autem
 regnorum illorū suscitabit Deus cæli regnū
 quod in æternū non dissipabitur, & regnū
 eius alteri populo non tradetur. Commi-
 nuet autem & consumet vniuersa regna
 hæc, & ipsum stabit in æternum.

29 * Tu rex cogitationes tue in cubili tuo ascen-
derunt, quid oportet fieri post hac, et reuelans
mysteria nota fecit tibi quae oportet fieri.

30 * Et mihi non in sapientia existente, in me
præter omnes viuentes mysterium hoc reuelatū
est, sed ideo ut coniecturam regi manifestaret,
ut cogitationes cordis tui scias.

31 * Tu rex videbas, & ecce imago vna multa,
imago illa magna, & facies eius eleuata, stans à
facie tua, & visio eius terribilis.

32 * Imago cuius caput auri puri, manus & pe-
dus & brachia eius argentea, venter et femora
area.

33 * Tibie ferrea, pedes pars quidem quaedam
ferrea, pars autem quaedam fictilis.

34 * Videbas donec abscissus est lapis ex monte
sine manibus, & percussit imaginem super pe-
des ferreos & fictiles, & comminuit eos om-
nino.

35 * Tunc comminuta sunt omnino testa, ferrū,
as, argentum, aurum, & facta sunt quasi puluis
ab area aestiua, & extulit ea multitudo venti,
& locus non est inuentus illis. Et lapis qui per-
cussit imaginem, factus est in montem magnum,
& impleuit omnem terram.

36 * Hoc est somnium; & coniecturam eius di-
cemus coram rege.

37 * Tu rex rex regum, cui Deus celi regnum
forte & validum & gloriosum dedit,

38 * In omni loco in quo habitant filij hominū,
bestiasque agri, & volatilia celi dedit in manu
tua, & constituit te dominum omnium; tu es
caput aureum.

39 * Et post te surget regnum aliud minus te,
quod est argentum: et regnum tertium, quod est
as, quod dominabitur omni terræ.

40 * Et regnum quartum erit fortius quasi fer-
rum. Quemadmodum ferrum comminuit et do-
mat omnia, sic comminuet & domabit.

41 * Et quia vidisti pedes & digitos, partem
quidem quandam testeam, partem autem quan-
dam ferream; regnum diuisum erit, & à radice
ferrea erit in eo.

42 * Quemadmodum vidisti ferrum mixtum
testa, et digiti pedum pars quidem quaedam fer-
rea, pars autem quaedam testea; pars quaedam
regni erit fortis, & ex ea erit contritum.

43 * Quia vidisti ferrum mixtum testa; com-
mixti erunt in semine hominum, & non erunt
adherentes hic cum hoc, sicut ferrum non misce-
tur cum testa.

44 * Et in diebus regum illorum suscitabit
Deus celi regnum quod in æternum non corrum-
petur, & regnum eius populo alteri non relin-
quetur. Comminuet & ventiletur omnia regna,
& hoc suscitabitur in æternum.

29 * Ὁ βασιλεὺς ὁ διαλογισμοὶ σε ἐπὶ τῆς κοίτης σου
ἀνέβησαν, τί δεῖ γινέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων
μυστήρια ἐγνώρισέν σοι δεῖ γινέσθαι. * καὶ ἐμοὶ ὅτι

30 ἐν θοφίᾳ τῇ ἐσθὲν ἐμοὶ ὡς ἀπὸ πύλων ἐστὶν ζώντων τὸ μυσ-
τήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἐνεκεν τοῦ τὴν σύγκρι-
σιν τῶν βασιλείων γινώσκαι, ἵνα ἐστὶν διαλογισμὸς τῆς καρ-

31 δίας σου γινώσκῃς. * σὺ βασιλεὺς ἐξ ἐσθῆτος, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν
μία πολλή, ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη. καὶ ἡ περὶ ὅψιν αὐ-

32 τῆς ὑπερφερῆς ἐσθῆτος ἀπὸ περσώπου σου, καὶ ἡ ὄρασις
αὐτῆς φοβερά. * εἰκὼν ἥς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ καθε-
ρῶν, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στήθος καὶ ὁ βραχίονες αὐτῆς ἀρ-
γυρεῖ, ἡ κοιλία καὶ ὁ μηρὸς χαλκοῖ.

33 * αἱ κνήμαι σιδηρεῖ, ὁ πόδες μέγας μὲν τι σιδηρεῖν
μέγας δὲ πὺρρακίον. * ἐξ ἐσθῆτος ὡς ἀπὸ μὲν τῆς λί-
θου ἐξ ὅρας ἀνδρὸς χειρῶν. καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα

34 ἐπὶ ἐστὶν πόδας ἐστὶν σιδηρεῖ καὶ ὁ σιδηρεὶ καὶ ἐλεπτι-
νεν αὐτοὺς εἰσάπαξ. * τότε ἐλεπτιώθησαν εἰσάπαξ
τὸ σιδηρεὶ ὁ σιδηρεὶ ὁ χαλκὸς ὁ ἀργυρεὶ ὁ χρυσοῦς, καὶ

35 ἐχρόντο ὡς εἰ κοινωρεῖς ἀπὸ ἄλλων σου θεοῦ, καὶ ἐξήρυν
αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνύματός σου, καὶ ἔπῃς ἐχ
αὐτοῖς. καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐχρήθη εἰς ὅ-
ρῃς μέγας, καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν.

36 * Τοῦτο ἐστὶν τὸ ἐνύπνιον ἐκ τῆς σύγκρισιν αὐτῶν ἐρεμῶν
ἐν ὧν πονεῖ βασιλείας. * σὺ βασιλεὺς βασιλεὺς βασι-
λέων, ὃς θεὸς ἐξ ἑρανοῦ βασιλείαν ἰχυρὴν ἐκρεμάσας καὶ

37 ἐν τῇ μὲν ἐδωκεν * ἐν πᾶσι τοῖς ἐν ὧν κατεκρίσιν ὑποὶ τῶν
ἀνθρώπων, θηρία τε ἀγροῦ καὶ πελιδνά ἐρανοῦ ἐδωκεν ἐν
τῇ χειρὶ σου καὶ κατέστησέν σε κύριον πάντων. (Ὁ εἶ ἡ κε-

38 φαλὴ ἡ χρυσή. * καὶ ὀπίσω σε δώσῃς) βασιλεία ἐ-
τέρα ἡ τῶν σου ἡ ἐστὶν ὁ ἀργυρεὶ καὶ βασιλεία τρίτη ἡ ἐστὶν ὁ

39 χαλκὸς ἡ κυρδύσει πάσης τῆς γῆς. * καὶ βασιλεία τε-
τάρτη ἐστὶν ἰχυρὴ ἐστὶν ὡς ὁ σιδηρεὶ. ὃν τρόπον ὁ σιδηρεὶ
λεπτιώ καὶ δαμάζει πᾶν τὸ ἐστὶν λεπτυνεῖ ἐκ δαμάσσει.

40 * καὶ ὅτι εἶδες ἐστὶν πόδας καὶ τὰς δακτύλους, μέρος
μὲν τι σιδηρεῖν, μέρος δὲ τι σιδηρεῖν βασιλεία δι-
ηρημένη ἐστὶν καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς σιδηρεῖς ἐστὶν ἐν αὐτῇ.

41 * ὃν τρόπον εἶδες τὸν σιδηρεὶ δυνάμεμι γινώσκον τὸ ὁ-
σερῶν καὶ ὁ δακτύλοι τῶν ποδῶν μέρος μὲν τι σιδηρεῖν,
μέρος δὲ τι σιδηρεῖν μέρος δὲ τι τῆς βασιλείας ἐστὶν
ἰχυρὸν καὶ ἀπὸ αὐτῆς ἐστὶν σιωπερὶς ὁ μὲν.

42 * ὅτι εἶδες τὸν σιδηρεὶ δυνάμεμι γινώσκον τὸ ὁσερῶν,
συμμιγείς ἐσθῆτος ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ἐσθῆ-
ται προσκολλώμενοι ἐστὶν μετὰ τοῦτο, καθὼς ὁ σιδηρεὶς ὅτι
δυνάμεινται μετὰ τοῦ ὁσερῶν.

43 * καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλείων ἐκείνων δώσῃς
ὁ θεὸς τοῦ ἐρανοῦ βασιλείαν ἡ τις εἰς ἐστὶν αἰῶνας ἐκ δια-
φθορῆς, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῶν λαὸς ἐτέρος ἐκ ὑπολη-
φθῆς. λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας,
καὶ αὐτὴ δυνάσῃς εἰς ἐστὶν αἰῶνας.

44 * καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλείων ἐκείνων δώσῃς
ὁ θεὸς τοῦ ἐρανοῦ βασιλείαν ἡ τις εἰς ἐστὶν αἰῶνας ἐκ δια-
φθορῆς, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῶν λαὸς ἐτέρος ἐκ ὑπολη-
φθῆς. λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας,
καὶ αὐτὴ δυνάσῃς εἰς ἐστὶν αἰῶνας.

* כל קבל די חזית די מטורא אתגורת אכן די
לא בידין והדקת פרזלא נחשא חספא כספא
ודהכא אלה רב הודע למלכא מה די להוא אחרי
דנה ויצב חלמא ומהימן פשרה :

* באדין מלכא נבוכדנצר נפל על גופו
ולדניאל סגד ומנחה וניחחין אמר לנסכה לה :

* ענה מלכא לדניאל ואמר מן קשט די אלהכון
הוא אלה אלהין ומרא מלכין וגלל ורזין די יכלת
למגלא רזא דנה :

* אדין מלכא לדניאל רבי
ומתנן רברבן שניאן יחב לה והשלטה על כל
מדינת בבל ורב סגנין על כל חכימי בבל :

* ודניאל בעא מן מלכא ומני על עבדתא די
מדינת בבל לשדרך מישך ועבד נגודניאל בתרע
מלכא :

* נבוכדנצר מלכא עבד צלסדי דהברומה אמין
שתין פתיה אמין שר אקימה בבקער דורא
במדינת בבל :

* ונבוכדנצר מלכא שלח למכנשי
לאחשדרפניא סגניא ופחותא אדרנוריא גדבריא
דתבריא תפתיא וכל שלטני מדינתא למתא
לחנכת צלמא די הקים נבוכדנצר מלכא :

* באדין מתכנשין אחשדרפניא סגניא ופחותא
אדרנוריא גדבריא דתבריא תפתיא וכל שלטני
מדינתא לחנכת צלמא די הקים נבוכדנצר מלכא
וקאמין לקבל צלמא די הקים נבוכדנצר :

* וכרזא קרא בחיל לכון אמרין עממיא אמין
ולשניא : בעדנא די תשמעון קל קרנא
משרוקיתא קיתרס סבכא פסנתרין סומפניה וכל
זני זמרא תפלו ותסגדון לצלם דהכא די הקים
נבוכדנצר מלכא :

* ומן די לא יפלו ויסגד בה
שעתא יתרמא לגוא אתון נורא יקידתא :

* כל קבל דנה בה זמנא כרי שמעין כל עממיא
קל קרנא משרוקיתא קיתרס שבכא פסנתרין וכל
זני זמרא נפלין כל עממיא אמין ולישניא סגדין
לצלם דהכא די הקים נבוכדנצר מלכא :

* כל קבל דנה בה זמנא קרבו גברין כשדאין
ואכלוקרציהון די יהודי :

* ענו ואמרין
לנבוכדנצר מלכא מלכא לעלמין חיי :

* Statimque in ipso tempore acceden-
tes viri Chaldaei, accusauerunt Iudaeos.

* Dixeruntque Nabuchodonosor regi:
Rex in aeternum viue.

* Tunc rex Na-
buchodonosor cecidit in faciem suam, &
Danielem adorauit, & hostias & incensum

* Loquens ergo
rex ait Danieli : Verè Deus vester Deus

* Tunc rex Danielem in
sublime extulit, & munera multa & magna
dedit ei. Et constituit eum principem super

* Daniel autem postulauit à
rege, & constituit super opera prouinciæ Ba-
bylonis, Sidrac, Misac, & Abdenago. Ipse
autem Daniel erat in foribus regis.

* CAP. III.
Nabuchodonosor rex fecit statuam au-
ream, altitudine cubitorum sexaginta,
latitudine cubitorum sex; & statuit eam in
campo Duran prouinciæ Babylonis.

* Itaque Nabuchodonosor rex misit ad
congregandos satrapas, magistratus & iu-
dices, duces, & tyrannos, & præfectos, om-
nesque principes regionum vt conuenirèt
ad dedicationem statuæ quam erexerat Na-
buchodonosor rex.

* Tunc congregati sunt satrapæ, magi-
stratus & iudices, duces, & tyranni, & opti-
mates, qui erant in potestatibus constituti,
& vniuersi principes regionum, vt conue-
nirēt ad dedicationem statuæ quam ere-
xerat Nabuchodonosor rex. Stabant autem
in conspectu statuæ quam posuerat Nabu-
chodonosor rex.

* Et præco clamabat va-
lenter : Vobis dicitur populis, tribubus, &
linguis : In hora qua audieritis sonitum
tubæ, & fistulæ, & citharæ, & sambucæ, &
psalterij & symphoniarum, & vniuersi generis
musicorum, cadentes adorete statuam au-
ream quam constituit Nabuchodonosor
rex. Si quis autem non prostratus ado-
rauerit, eadem hora mittetur in fornacem
ignis ardentis. Post hæc igitur statim vt
audierunt omnes populi sonitum tube, fistu-
læ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, sym-
phoniarum, & omnis generis musicorum, ca-
dentes omnes populi, tribus & lingue, ado-
rauerunt statuam auream, quam constitue-
rat Nabuchodonosor rex.

* Statimque in ipso tempore acceden-
tes viri Chaldaei, accusauerunt Iudaeos.

* Dixeruntque Nabuchodonosor regi:
Rex in aeternum viue.

In
* 2
scissus est
flam, fer
nota fec
rum so
* Tu
* Dan
dixit li
* Et
tate D
minus o
mysteri
* Et
gna &
omni re
rum sup
* Et
super op
Abdena

* Quemadmodum vidisti quia de monte ab-
scissus est lapis sine manibus, & comminuit te-
stam, ferrum, æs, argentum, aurum. Deus magnus
nota fecit regi quæ oportet fieri post hæc, & ve-
rum somnium & fidelis coniectura eius.

* Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in facie,
& Danielem adoravit, & munera & odores
dixit libare ei.

* Et respondens rex dixit Daniel: In veri-
tate Deus vester ipse est Deus deorum & Do-
minus dominorum & rex regum, & reuelans
mysteria, quia potuisti reuelare mysterium hoc.

* Et magnificauit rex Daniel, & dona ma-
gna & multa dedit ei, & constituit eum super
omni regione Babylonis, & principem satrapa-
rum super omnes sapientes Babylonis.

* Et Daniel postulauit à rege, & constituit
super opera regionis Babylonis Sidrach, Misac,
Abdenago. Et Daniel erat in atrio regis.

CAP. III.

Nabuchodonosor rex fecit imaginem auream.
Altitudo eius cubitorum sexaginta, latitudo
eius cubitorum sex; & statuit eam in campo
Duran in regione Babylonis.

* Et misit ut congregarent consules & ma-
gistratus & toparchas, duces & tyrannos, &
qui sub potestatibus, & omnes principes regio-
num, ut conuenirent ad dedicationem imaginis
quam statuit Nabuchodonosor rex.

* Et congregati sunt consules, toparchæ, ma-
gistratus, duces, tyranni, magni in potestatibus,
& omnes principes regionum ad dedicationem
imaginis quam statuit Nabuchodonosor rex. Et
stabant in conspectu imaginis quam statuit Na-
buchodonosor.

* Et præco clamabat in fortitudine: Vobis di-
citur gentes, populi, tribus, lingue:

* Quacunque hora audieritis vocem tubæ,
fistulæque & citharæ, sambucæque & psalterij,
& symphonie et omnis generis musicorum; ca-
dentes adorate imaginem auream quam statuit
Nabuchodonosor rex.

* Et quinon cadens adorauerit, eadem hora
immittetur in fornacem ignis ardentem.

* Et factum est quando audierunt populi vo-
cem tubæ, fistulæque & citharæ, sambucæque et
psalterij, & omnis generis musicorum; cadentes
populi, tribus, lingue adorauerunt imaginem au-
ream quam statuit Nabuchodonosor rex.

* Tunc accesserunt viri Chaldaei, & accu-
sauerunt Iudeos.

* Et suscipientes, dixerunt Nabuchodonosor
regi: Rex in æternum viue.

* ὃν πρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ὁ ὅς
χειρῶν, & ἐλέπησεν τὸ ὄρακον τὸν σίδηρον τὸν χαλκόν,
τὸν ἀργυρὸν, τὸν χρυσόν, ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισεν τὰ
βασιλεῖ αὐτοῦ γινώσκοντες τὰ αὐτὰ καὶ ἀληθινόν τὸ ἐνύ-
πνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτῶν.

* τότε ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ ἔπεσεν ἐπὶ πρό-
σωπον καὶ τὰ δάκρυα παρεσκευάσεν, καὶ μόνον καὶ
ὁ δαυὶδ εἶπεν ἀπείσαι αὐτὰ. * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βα-
σιλεὺς εἶπεν τῷ δαυὶδ, ἐπ' ἀληθείας, ὁ θεὸς ὁ ὡς αὐτὸς
ἐστὶν θεὸς θεῶν καὶ κύριος πάντων κυρίων καὶ βασιλέων βα-
σιλέων, καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἡ δαυὶδ ἡ ἀποκα-
λύψαι τὸ μυστήριον τούτου.

* καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν δαυὶδ, καὶ δό-
ματα μέγала καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, & κατέστη αὐ-
τὸν ἐπὶ πάσης χώρας βαβυλωνίου καὶ ἀρχόντα σαλβα-
των ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοφούς τῆς βαβυλωνίου.

* καὶ δαυὶδ ἡγήσατο ὡς βασιλεὺς, καὶ κατέστη-
σεν ἐπὶ τὰ ἔρρα τῆς χώρας βαβυλωνίου τὸν σεδραχ, μι-
σακ, ἀβδοναδ. καὶ δαυὶδ ἦν ἐν τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ.

γ

* Ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυ-
σῶν, ὅς αὐτῆς πηχέων ἑξήκοντα, δὴ αὐτῆς πη-
χέων ἑξ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ λεπτῷ ἐν χώρᾳ
βαβυλωνίου.

* καὶ ἀπέστειλεν συναγαγεῖν ἐν ὑπατάς καὶ στρα-
τηγούς καὶ τοπάρχας ἡγουμένους καὶ τυράννοις καὶ ἐν
ὑπ' ἔξουσιν, καὶ πάντας ἐν ἀρχόντας τῶν χωρῶν, ἐ-
σελθεῖν εἰς τὰ ἑκαῖνα τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδο-
νόσωρ ὁ βασιλεὺς.

* καὶ συνήχθησαν ὁ ὑπατὶς τοπάρχεις στρατηγοὶ ἡ-
γέμενοι τυράννοι μέγαλοι ἐπ' ἔξουσιν, & πάντες οἱ ἀρ-
χόντες τῶν χωρῶν εἰς τὸν ἑκαῖνα τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν
ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς. καὶ εἰσήκεισαν ἐνώπιον τῆς
εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ.

* καὶ ὁ κήρυξ ἐβόα ἐν ἰαυί, ὑμῖν λέγει ἔθνη, λαοί, φυ-
λαι, γλώσσαι. * ἡ δὲ ὥρα ἀκούετε φωνῆς (ἀλπιγ),
σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ
συμφωνίας & πάντες γινώσκοντες μεσικῶν, πίπτοντες προσκυ-
νεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασι-
λεὺς. * καὶ ὅς δὲ μὴ πεσὼν προσκυλήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον & πυρὸς τὴν καιομένην.

* καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν ὁ λαοὶ τῆς φωνῆς τῆς
σάλπιγγος σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ
ψαλτηρίου καὶ πάντες γινώσκοντες μεσικῶν, πίπτοντες ὁ
λαοί, φυλαί, γλώσσαι παρεσκευάσαν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἧς
ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς.

* τότε προσήλθον δούδρες χαλδαῖοι καὶ διέβαλον ἐν
ἰσραηλίοις. * καὶ ὑπολαβόντες εἶπον ναβουχοδονόσωρ
τῷ βασιλεῖ βασιλεὺς ἐστὶν αἰῶνας ζῆναι.

* אַנְתָּה מֶלֶכָא שְׁמָה טַעַם דִּי כָל אִנְשׁ דִּי יִשְׁמַע
 קָל קִרְנָא מְשֻׁקִּיתָא קִיתָרִס שְׁבָכָא פִּסְנִתְרִין
 וְסוּפִנְיָא וְכָל זִנְי וְזִמְרָא יִפְּלוּ וְיִסְגְּדוּ לְצִלְם דִּהֲבָא :
 * וּמִן דִּי לֹא יִפְּלוּ וְיִסְגְּדוּ יִתְרַמָּא לְגוּא אֲתוֹן נִוְרָא
 יִקִּידָתָא : * אִיתִי גְבָרִין יְהוּדָאִין דִּי מִנִּית יִתְחֹן
 עַל עֲבִידַת מְדִינָא בְּכָל שְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ
 גְבָרִיא אֵלֶךְ לֹא שְׁמוּ עֲלֶיךָ מֶלֶכָא טַעַם לְאַלְהֵיךָ
 לֹא פִלְחִין וְלֹא צִלְם דִּהֲבָא דִּי הִקִּימַת לֹא סְגִדִּין :
 * בְּאֲדִין נְבוּכַדְנֶצַּר בְּרִנּוּ וְחִמְמָא אִמְרָא לְהִיתִירָא
 לְשְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ בְּאֲדִין גְבָרִיא אֵלֶךְ הִיתִיו
 קִדְּם מֶלֶכָא : * עֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאִמְרָא לְהוֹן הֲצִדָּא
 שְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ לְאַלְהֵי לֹא אִיתִיכּוֹן פִּלְחִין
 וְלֹא צִלְם דִּהֲבָא דִּי הִקִּימַת לֹא סְגִדִּין :
 * כַּעַן הֵן אִיתִיכּוֹן עֲתִידִין דִּי בְּעִדָּנָא דִּי תִשְׁמַעוֹן
 קָל קִרְנָא מְשֻׁקִּיתָא קִיתָרִס שְׁבָכָא פִּסְנִתְרִין
 וְסוּפִנְיָא וְכָל זִנְי וְזִמְרָא תִפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן לְצִלְמָא
 דִּי עַבְדֵּיכֶם וְהֵן לֹא תִסְגְּדוּן בְּהִשְׁתַּתָּא תִתְרַמּוּן
 לְגוּא אֲתוֹן נִוְרָא יִקִּידָתָא וּמִן הוּא אֵלֶה דִּי
 יִשְׁזַבְּכּוֹן מִן יָדִי :
 * עֲנֵן שְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ וְאִמְרִין לְמֶלֶכָא
 נְבוּכַדְנֶצַּר לֹא חֲשִׁין אֲנַחְנָא עַל דִּנְרָא פִּתְגָם
 לְהִתְבּוֹתָךְ : * הֵן אִיתִי אֵלֶהנָא דִּי אֲנַחְנָא פִּלְחִין
 יְכָל לְשִׁיבּוֹתָנָא מִן אֲתוֹן נִוְרָא יִקִּידָתָא וּמִן יָדֶךָ
 מֶלֶכָא יִשׁוּב : * וְהֵן לֹא יִדְעֵהוּ לְהוּא לֶךְ מֶלֶכָא דִּי
 לֹא אֵלֶהיךָ לֹא אִיתְנָא פִּלְחִין וְלֹא צִלְם דִּהֲבָא דִּי
 הִקִּימַת לֹא נִסְגְּד : * בְּאֲדִין נְבוּכַדְנֶצַּר הִתְמַלִּי
 חִמָּא וְצִלְם אֲנַפּוּהִי אֲשַׁתְּנֵן עַל שְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא
 נְגוּ עֲנָה וְאִמְרָא לְמִזָּא לְאַתּוֹנָא חֵד שְׁבָעָה עַל דִּי
 חֹזֶה לְמִזְיָה : * וְלִגְבָרִין גְּבָרִי חֵיל דִּי בְּחִילָה אִמְרָא
 לְכַפְּתָה לְשְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ לְמִרְמָא לְאַתּוֹן
 נִוְרָא יִקִּידָתָא : * בְּאֲדִין גְבָרִיא אֵלֶךְ כִּפְתּוּ
 בְּסַרְבִּלִי וּזִין פִּטְשִׁיחוֹן וְכִרְבִּלְתָּהוֹן וּלְבִשִׁיחוֹן
 וְרִמּוּ לְגוּא אֲתוֹן נִוְרָא יִקִּידָתָא :
 * כָּל קַבֵּל דִּנְהִמֵן דִּי מִלֵּת מֶלֶכָא מִהֲצִפָּה וְאַתּוֹנָא
 אֹזֶה יִתִּירָא גְבָרִיא אֵלֶךְ דִּי הִסְקוּ לְשְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא
 וְעַבְדָּא נְגוּ קִטְל הִמּוֹן שְׁבִיבָא דִּי נִוְרָא :
 * וְגְבָרִיא אֵלֶךְ תִּלְתָּהוֹן שְׁדֵרְךָ מִיִּשְׁדָּא וְעַבְדָּא נְגוּ
 נִפְּלוּ לְגוּא אֲתוֹן נִוְרָא יִקִּידָתָא מִכְּפָתִין :

10 * Tu rex posuisti decretū, vt omnis ho-
 B mo qui audierit sonitum tubæ, fistulæ &
 citharæ, sambucæ, & psalterij & sympho-
 niæ, & vniuersi generis musicorum, pro-
 sternat se, & adoret statuam auream.
 11 * Si quis autem non procidens adoraue-
 rit, mittatur in fornacem ignis ardentis.
 12 * Sunt ergo viri Iudæi, quos constituisti
 super opera regionis Babylonis, Sidrac,
 Misac & Abdenago; viri isti cōtempserunt
 rex decretum tuum; deos tuos non colunt,
 & statuam auream quam erexisti non ado-
 rant.
 13 * Tunc Nabuchodonosor in furore &
 ira præcepit vt adduceretur Sidrac, Misac,
 & Abdenago, qui confestim adducti sunt
 in conspectu regis.
 14 * Pronuntiansque Nabuchodonosor rex
 ait eis: Verè ne Sidrac, Misac, & Abdenago
 deos meos non colitis & statuam auream
 quam constitui non adoratis?
 15 * Nunc ergo si estis parati, quacunque
 hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, ci-
 tharæ, sambucæ, & psalterij & symphoniar,
 omnisque generis musicorum, prosternite
 vos, & adorate statuam quam feci. Quod si
 non adoraueritis, eadem hora mittemini
 in fornacem ignis ardētis. Et quis est deus
 qui eripiet vos de manu mea?
 16 * Respondentes Sidrac, Misac & Abde-
 nago, dixerunt regi Nabuchodonosor: Nō
 oportet nos de hac re respondere tibi.
 17 * Ecce enim Deus noster quem colimus,
 potest eripere nos de camino ignis arden-
 tis, & de manibus tuis o rex liberare.
 18 * Quod si noluerit, notū sit tibi rex, quia
 deos tuos non colimus, & statuam auream
 quam erexisti, non adoramus.
 19 * Tunc Nabuchodonosor repletus est
 C furore, & aspectus faciei illius immutatus
 est super Sidrac, Misac, & Abdenago. Et
 præcepit vt succenderetur fornax septuplū
 quàm succendi consueuerat.
 20 * Et viris fortissimis de exercitu suo ius-
 sit, vt ligatis pedibus Sidrac, Misac, & Ab-
 denago mitterent eos in fornacem ignis
 ardentis.
 21 * Et confestim viri illi vincti cum bra-
 cis suis, & tiaris, & calciamentis, & vestibus
 missi sunt in medium fornacis ignis ar-
 dentis.
 22 * Nam iussio regis vrgebat. Fornax au-
 tem succensa erat nimis. Porro viros illos
 qui miserant Sidrac, Misac, & Abdenago,
 interfecit flamma ignis.
 23 * Viri autem hi tres, id est, Sidrac, Mi-
 fac, & Abdenago, ceciderunt in medio ca-
 mini ignis ardentis colligati.

* Tu rex posuisti decretum: Omnis homo qui audierit vocem tubæ, fistulæque & citharæ, sambucæque & psalterij, & symphonie, & omnis generis musicorum;

* Et non cadens adorauerit imaginē auream, immittetur in fornacem ignis ardentem.

* Sunt viri Iudæi quos constituisti super opera regionis Babylonis, Sidrach, Misac, Abdenago; viri illi non obedierunt decreto tuo, & deos tuos non colunt, & imaginem auream quam statuisti, non adorant.

* Tunc Nabuchodonosor in furore & ira dixit ut adducerent Sidrach, Misac & Abdenago. Et adducti sunt in conspectum regis.

* Et respondit Nabuchodonosor & dixit eis: Si verè Sidrach, Misac & Abdenago deos meos non colitis, imaginem auream non adoratis?

* Nunc ergo estote parati, ut cum audieritis vocem tubæ, fistulæque, et citharæ, sambucæque, & psalterij, & symphonie, & omnis generis musicorum, cadentes adoretis imaginem quam feci. Si autem non adoraueritis, eadem hora immitemini in fornacem ignis ardentem. Et quis est Deus qui eripiet vos ex manibus meis?

* Et respondit Sidrach, Misac & Abdenago, dicentes regi Nabuchodonosor: Non necesse habemus nos de verbo isto respondere tibi.

* Est enim Deus noster in calis, cui nos seruimus, potens eripere nos ex fornace ignis ardentis, & ex manibus tuis rex liberabit nos.

* Et si non; notum tibi sit rex, quia deos tuos non colimus, & imaginem auream quam statuisti, non adoramus.

* Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, & aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misac, & Abdenago. Et dixit incendere fornacem in septuplum, donec in finem succendatur.

* Et viros fortes robore dixit ligantes Sidrach, Misac & Abdenago immittere in fornacem ignis ardentem.

* Tunc viri illi ligati sunt cum sarabalis suis, & tiaris, & ocreis, & indumentis suis, & missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.

* Quoniam verbum regis praualeuit, & fornax incensa est supra modum septupliciter.

* Et tres isti, Sidrach, Misac, & Abdenago ceciderunt in medio fornacis ignis ardentis colligati.

* Ὁ βασιλεὺς ἐθηκε δόγμα, πᾶς ἀνθρώπος ὃς ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ κithαρᾶς, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὶς ἡρώς μουσικῶν.

* καὶ μὴ πεσὼν προσκυνῇ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιρομύην.

* εἰσὶν ἄνδρες Ἰουδαῖοι ὃς καλέσας ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῆς χώρας βαβυλῶντος, σεδράχ,μισάκ, ἀβδενάγῳ, & ἄλλοις ἄνδρες ἐκείνοι ἐχὺπήκουσαν τὸ δόγμα τὸ ἐκείνους, καὶ τοῖς θεοῖς οὐ λατρεύουσιν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ ἢ ἐκείνους ἐπροσκυνοῦσιν.

* τότε ναβουχοδονόσωρ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀγαγεῖν τὸν σεδράχ,μισάκ, καὶ ἀβδενάγῳ. καὶ ἤχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσωρ καὶ εἶπεν αὐτοῖς: εἰ ἀληθῶς σεδράχ,μισάκ, καὶ ἀβδενάγῳ τοῖς θεοῖς μὴ ἐλατρεύετε καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ ἢ προσκυνεῖτε;

* νῦν ἂν ἔχετε εὐχόμενοι ὡς ὃς ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ κithαρᾶς, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὶς ἡρώς μουσικῶν, πεσόντες προσκυνῇτε τῇ εἰκόνι ἢ ἐποίησα. ἐὰν δὲ μὴ προσκυνήσῃτε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιρομύην. & τίς ἐστὶν θεὸς ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;

* καὶ ἀπεκρίθη σεδράχ,μισάκ, καὶ ἀβδενάγῳ λέγοντες τῷ βασιλεὶ ναβουχοδονόσωρ, ὅτι χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς τοῦ ῥήματος τοῦτου ἀποκριθῆναι σοί.

* ἐστὶν γὰρ θεὸς ἡμεῖς ἐν ἔθνεσιν ὃς ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιρομύνης, ὡς ἐκ τῶν χειρῶν σου βασιλεῦ ῥύσῃ ἡμᾶς.

* καὶ ἐδὴ μὴ, γινώσκον σοὶ ἐξω βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν. καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ ἢ ἐκείνους, οὐ προσκυνοῦμεν.

* τότε ναβουχοδονόσωρ ἐπλήθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ σεδράχ,μισάκ, & ἀβδενάγῳ. καὶ εἶπεν ἐκκαῖσαι τὴν κάμινον ἐπὶ ἀπασίας ἑως οὗ εἰς τέλος ἐκκαῖ.

* καὶ ἄνδρες ἰσχυροὶ ἰσχυρῶς εἶπεν πεδήσαντας τὸν σεδράχ,μισάκ, καὶ ἀβδενάγῳ ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιρομύην.

* τότε & ἄνδρες ἐκείνοι ἐπεδήθησαν συν τοῖς βαρβάροις αὐτῶν καὶ παῖσι καὶ περικνήμισι καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν. καὶ ἐβλήθησαν εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιρομύνης.

* ἐπεὶ τὸ ῥήμα τῷ βασιλεὶ ὑπερέβητο, καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ὑπερεκπερισσοῦ ἐπὶ ἀπασίας.

* καὶ & τρεῖς οὗτοι σεδράχ,μισάκ, καὶ ἀβδενάγῳ ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιρομύνης πεδημένοι.

* Et deambulabāt in medio 24
 flammæ, laudantes Deū & be-
 nedicentes Dominum.
 * Et stans Azarias orauit 25
 sic, & aperiens os suum in me-
 dio ignis dixit:
 * Benedictus es Domine 26
 Deus patrum nostrorum, lau-
 dabile & glorificatum nomen
 tuum in secula.
 * Quia iustus es in omnibus 27
 quæ fecisti nobis, & vniuersa
 operata tua vera, & rectæ viæ
 tuæ, et omnia iudicia tua ve-
 ra.
 * Et iudicia veritatis feci- 28
 sti, iuxta omnia quæ induxisti
 nobis, & super ciuitatē sanctā
 patrum nostrorum Hierusalē.
 Quia in veritate et iudicio in-
 duxisti hæc omnia super nos
 propter peccata nostra.
 * Quia peccauimus & ini- 29
 quē egimus recedentes à te, &
 deliquimus in omnibus.
 * Et mandata tua non audi- 30
 uimus, neque obseruauimus,
 neque fecimus sicut præceperas
 nobis, vt bene nobis sit.
 * Et omnia quæcunque in- 31
 duxisti nobis, et vniuersa quæ-
 cunq; fecisti nobis, in vero iu-
 dicio fecisti.
 * Et tradidisti nos in manus 32
 inimicorum iniquorum, inimi-
 cissimorum apostatarum, et regi
 iniquo & pessimo ultra omnē
 terram.
 * Et nunc non est nobis ape- 33
 rire os. Confusio & opprobriū
 facti sumus seruis tuis, & co-
 lentibus te.
 * Ne tradas nos in finem 34
 propter nomen tuum, et ne dis-
 sipes testamentum tuum.
 * Et ne auferas misericor- 35
 diam tuam à nobis, propter
 Abraham dilectum à te, &
 propter Isaac seruum tuum, et
 Israel sanctum tuum.
 * Quibus locutus es ad eos 36
 dicens: Vt multiplicares semen
 eorum sicut stellas celi, & si-
 cut arenam quæ iuxta labium
 maris.

24 * καὶ περιπατοῦν ἐν μέσῳ τῆς φλο-
 γῆς ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ διλογου-
 ντες τὸν κύριον.
 25 * καὶ στὰς Ἀζαρίας προσεύξατο
 οὕτως. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν
 μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν·
 26 * διλογητὴς εἶ κύριε ὁ θεὸς πάν-
 τας αἰώνων ἡμῶν αἰνετὴν καὶ δεδοξασ-
 μὴν τὸ ὄνομά σου εἰς τὰς αἰῶνας.
 27 * ὅτι δίκαιος εἶ ὁ πᾶσι οἷς ἐποίη-
 σας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀ-
 ληθινὰ καὶ δίκαια αἱ ὁδοί σου, καὶ
 πάντα αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς.
 28 * ὅτι κρίματα ἀληθείας ἐποίησας,
 καὶ πάντα ἀπέγαγες ἡμῖν, ὅτι πᾶσι
 τὸ πᾶν τὴν ἀγίαν τὴν τῶν πατέ-
 ρων ἡμῶν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐν ἀλη-
 θεία ὁ κρίσεις ἀπέγαγες πάντα πάντα
 ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.
 29 * ὅτι ἡμαρτήσαμεν καὶ ὑπομείσαμεν
 ἀποσταῖτες ἀπὸ σου. καὶ ἐξημαρτέ-
 μεν ἐν παντί.
 30 * καὶ τὰν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσα-
 μεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποίη-
 σαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα δὲ
 ἡμῖν γένηται.
 31 * καὶ πάντα ὅσα ἀπέγαγες ἡμῖν
 καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν
 ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας.
 32 * καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας
 ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθρίων ἀποστα-
 τῶν καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηρο-
 τάτῳ ὡς πᾶσαν τὴν γῆν.
 33 * καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοίξαι τὸ
 στόμα· αἰχμὴν καὶ ὄνειδος ἐγρήθη-
 μεν τοῖς δούλοις σου καὶ τοῖς σεβο-
 μένοις σε.
 34 * μὴ δὲ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέ-
 λος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ δια-
 σκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου.
 35 * καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ'
 ἡμῶν, διὰ ἀρετᾶν τὸν ἡγαπη-
 μόν σου. καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν
 δούλον σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν
 σου.
 36 * οἷς ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς λέγων·
 πληθύνει τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς τὰ
 ἄσπερα & ἕρπονός καὶ ὡς τὴν ἄμμον
 τὴν ὡς τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης.

Quæ sequuntur in Hebrais
 voluminibus non repperi.

24 * Et ambulabāt in medio
 flammæ laudantes Deum,
 & benedicentes Domino.
 25 * Stans autem Azarias o-
 rauit sic: aperiensque os suū
 in medio ignis, ait.
 26 * Benedictus es Domine
 Deus patrum nostrorum, &
 laudabile & gloriosum no-
 men tuum in secula.
 27 * Quia iustus es in omni-
 bus quæ fecisti nobis, & v-
 niuersa opera tua vera, &
 viæ tuæ rectæ, & omnia iu-
 dicia tua vera.
 28 * Iudicia enim vera fecisti
 iuxta omnia quæ induxisti
 super nos, & super ciuitatē
 sanctam patrum nostrorū
 Hierusalem, quia in veritate
 & in iudicio induxisti om-
 nia hæc propter peccata no-
 stra. * Peccauimus enim &
 iniquē egimus recedentes à
 te, & deliquimus in omni-
 bus. * Et præcepta tua non
 audiuius, nec obseruau-
 imus, nec fecimus sicut præ-
 ceperas nobis vt bene no-
 bis esset. * Omnia ergo quæ
 induxisti supernos, & vni-
 uersa quæ fecisti nobis in
 vero iudicio fecisti.
 32 * Et tradidisti nos in ma-
 nibus inimicorum nostrorū
 iniquorū & pessimorū præ-
 uaricatorumq; & regi iniu-
 sto, & pessimo ultra omnē
 terrā. * Et nunc nō possu-
 mus aperire os. Confusio &
 opprobrium facti sumus
 seruis tuis, & his qui cole-
 bant te.
 34 * Ne quæsumus tradas nos
 in perpetuū propter nomen
 tuū, & ne dissipes testamen-
 tū tuū. * Neq; auferas mi-
 sericordiā tuā à nobis, pro-
 pter Abraam dilectū tuum,
 & Isaac seruū tuū, & Israël
 sanctum tuum.
 36 * Quibus locutus es polli-
 cens quod multiplicares se-
 men eorum sicut stellas cæ-
 li, & sicut arenā quæ est in
 littore maris.

* Quia Domine imminu-
ti sumus plusquam omnes
gentes, sumusq; humiles in
vniuersa terra hodie pro-
pter peccata nostra.

* Et non est in tēpore hoc
princeps & dux, & prophe-
ta, neque holocaustum, neq;
sacrificium, neque oblatio,
neque incensum, neque lo-
cus primitiarum coram te.

* Ut possimus inuenire mi-
sericordiam tuā, sed in ani-
mo contrito, & spiritu hu-
militatis suscipiamur.

* Sicut in holocausto arie-
tum & taurorum, & sicut
in millibus agnorum pin-
guum, sic fiat sacrificium
nostrum in conspectu tuo
hodie, ut placeat tibi: quo-
niam non est confusio con-
fidentibus in te.

* Et nunc sequimur te in
toto corde, & timemus te,
& querimus faciem tuam.

* Ne confundas nos: sed
fac nobiscum iuxta mansue-
tudinem tuam, & secundū
multitudinem misericordie
tue.

* Et erue nos in mirabili-
bus tuis, & da gloriam no-
mini tuo Domine.

* Et confundantur omnes
qui ostendunt seruis tuis
mala. Confundantur in om-
nipotentia tua, & robur eo-
rum conteratur.

* Et sciant quia tu es Do-
minus Deus solus & glorio-
sus super orbem terrarum.

* Et non cessabant qui mi-
serant eos ministri regis suc-
cendere fornacem naphtha
& stupa, & pice, & mal-
leolis.

* Et effundebatur flamma
super fornacē cubitis qua-
draginta nouem, & erupit.

* Et incendit quos repperit
iuxta fornacem de Chal-
daeis.

* Angelus autem Domi-
ni descendit cum Azaria, &
focis eius in fornacem.

* ὅτι δὲ ἀπὸ τῶν ἐσμιχρυνόμενων πα-
ρὰ πάντας τὰ ἔθνη, ἐξέμυσται πε-
νοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν.

* καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀρ-
χὼν καὶ προφήτης, καὶ ἡγούμενος, καὶ
ὁλοκαύτωσις, καὶ θυσία, καὶ προσ-
φορά, καὶ θυμίαμα, καὶ τόπος τοῦ
καρπώσασθαι ἐνώπιόν σου.

* καὶ θύρεῖν ἐλεός σου, ἀλλ' ἐν ψυ-
χῇ σου τετραμμένη ἐκ πυδμάδων
πένθους, ὡς δεχθῆμεν.

* ὡς ἐν ὁλοκαυτώμασιν κερῶν ἐ-
ταύρων, καὶ ὡς ἐν μυριάσιν θύων πρό-
νων· ὅπως πληρῶν ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώ-
πιόν σου σήμερον καὶ ἐκτελέσται ὁ-
πίσω σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰχμὴ τοῖς
πεποιθόσιν ἐπὶ σοί.

* καὶ νῦν ἐξακολουθεῖν σοὶ ἐν
ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβέμεθα σε, καὶ ζη-
τούμεν τὸ πρόσωπόν σου.

* μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ
ποιήσῃς μετ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν
σου, καὶ κατὰ τὸν πληθὺν τῆς ἐλεός σου.

* καὶ ἐξελεύσῃς ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυ-
μάσιά σου, καὶ ὁ δὲός σου τὸ ὄνομα-
τί σου κύριε.

* καὶ ἐν τῇ ἀπεισῶν πόντες ἐ-
νδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακά,
καὶ καταισχυνθείσων ἀπὸ πάσης
δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συν-
τριβείη.

* καὶ γνώτωσιν ὅτι σὺ εἶ κύριος
ὁ θεὸς μόνος καὶ αὐτοῦς ἐφ' ὅλην
τὴν οἰκὸν τοῦ κόσμου.

* καὶ οὐ διέλιπον ἐμβάλλον-
τες αὐτοὺς ὑπερέβαινεν τὸ βασιλέως
καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ
πίσαν καὶ σίπυρον καὶ κληματί-
δα.

* καὶ διηχρεῖτο ἡ φλόξ ἐπὶ δώ-
δεκας καμίνους ἐπὶ πέντε μῶν. καὶ
διώδυσεν.

* καὶ ἐνεπύρεσεν οἷς ὄρεν περὶ
τὴν κάμινον τῶν χαλδαίων.

* ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγ-
κατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς
τὴν κάμινον.

* Quia Domine imminuti
sumus ultra omnes gentes, &
sumus humiles in vniuersa ter-
ra hodie propter peccata no-
stra.

* Et non est in tempore isto
princeps & propheta & dux,
neque holocaustū neque sacrifi-
cium, neque oblatio, neque in-
censum, non locus ut primitias
offeramus coram te.

* Et inueniamus misericor-
diam tuā, sed in anima contri-
ta & spiritu humilitatis susci-
piamur.

* Sicut in holocaustis arietū
& taurorum, & sicut in mil-
libus agnorum pinguium; sic fiat
sacrificium nostrum in conspe-
ctu tuo hodie, & impleat post
te; quia non est confusio confi-
dentibus in te.

* Et nunc sequimur te in
toto corde, & timemus te, &
querimus faciem tuam.

* Ne confundas nos, sed
fac nobiscum secundum man-
suetudinem tuam, & secun-
dum multitudinem misericor-
diæ tuæ.

* Et erue nos secundum mi-
rabilia tua, & da gloriam no-
mini tuo Domine.

* Et confundantur omnes
qui ostendunt seruis tuis mala,
& confundantur ab omni po-
tentia, & robur eorum conte-
ratur.

* Et sciant quia tu es Do-
minus Deus solus, & glorio-
sus super omnem orbem terra-
rum.

* Et non cessabant qui mi-
serant eos ministri regis succen-
dentes fornacem naphtha, &
pice, & stupa, & malleolis.

* Et effundebatur flamma
super fornacem in cubitos qua-
draginta nouem, & erupit.

* Et incendit quos repperit
circa fornacem Chaldaeorum.

* At angelus Domini con-
descendit cū his qui circa Aza-
riam in fornacem.

* Et excussit flammam ignis
de fornace, et fecit mediū forma-
cis quasi spiritus roris sibilans,
& non tetigit eos omnino ignis
& non contristavit neque con-
turbavit eos. * Tunc tres
quasi ex vno ore laudabant &
benedicebant & glorificabant
Deum in fornace, dicentes;
* Benedictus es Domine Deus
patrum nostrorum, & lauda-
bilis & superexaltatus in secu-
la. Et benedictum nomen glo-
ria tue sanctum & superlau-
dabile & superexaltatum in se-
cula. * Benedictus es in tem-
plo sanctæ gloriæ tuæ, et super-
laudabilis & supergloriosus in
secula. * Benedictus es qui
intueris abyssos sedes super Che-
rubim, et superlaudabilis & su-
perexaltatus in secula. * Benedi-
ctus es in throno gloriæ regni
tui, & laudabilis & superglo-
riosus in secula. * Benedictus es
in firmamento celi, et superlau-
dabilis & glorificatus in secula.
* Benedicite omnia opera Do-
mini Dominum, laudate & su-
perexaltate eum in secula.
* Benedicite angeli Domini
Domino, laudate & superexal-
tate eum in secula. * Benedicite
celi Domino, laudate & super-
exaltate eum in secula. * Benedi-
cite aquæ omnes quæ super calū,
Dominū, laudate & superexal-
tate eum in secula. * Benedicite
omnes virtutes Domini Domi-
no, laudate et superexaltate eum
in secula. * Benedicite Sol &
Luna Domino, laudate & su-
perexaltate eum in secula. * Be-
nedicite stellæ celi Domino, lau-
date & superexaltate eum in se-
cula. * Benedicite imber & ros
Dominum, laudate et superex-
altate eum in secula. * Benedi-
cite omnes spiritus Domino, lauda-
te & superexaltate eum in secu-
la. * Benedicite ignis & æstus
Dominū, laudate & superexal-
tate eum in secula. * Benedicite
frigus et æstus Domino, laudate
et superexaltate eum in secula.
* Benedicite rores et pruina
Dominum, laudate et superexal-

* καὶ ἐξέτιναξεν τὴν φλόγα τὴν πυ-
ρὸς ἐκ τῆς καμίνου, & ἐποίησεν τὸ μέ-
σον τῆς καμίνου, ὡς πνύματα δρόου
διασπρίζον & ἐχὴν ψαλὸν ἀπάν τὸ κα-
θόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ πα-
ρηγόρησεν αὐτοὺς.
* τότε ὁ τρεῖς ὡς ἓξ ἐνὸς σώματος
ὑμῖν καὶ ἡνολόθον & ἐδόξαζον τὸν θεόν
ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες. * διλογίζε-
ται κύριε ὁ θεὸς πάντων πατέρων ἡμῶν, & αἰ-
νετὴς & ὑπερυψούμενος εἰς τὰς αἰῶνας.
καὶ διλογιζόμενον τὸ ὄνομα τὸ δόξης
σου τὸ ἅγιον & ὑπεραινετὸν & ὑπερυ-
ψούμενον εἰς αὐτὰς αἰῶνας. * διλογι-
ζόμενος εἶ ἐν τῷ ναὸ τῆς ἀγίας δόξης σου
& ὑπερύμνητος & ὑπερενδόξος εἰς τὰς
αἰῶνας. * διλογιζόμενος εἶ ὁ βλέπων
ἀβύσσους καθήμενος ἐπὶ χειρῶν ἐμῶν,
& ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς
αὐτὰς αἰῶνας. * διλογιζόμενος εἶ ἐπὶ θρό-
νῳ δόξης τῆς βασιλείας σου & ὑπερύ-
μνητος & ὑπερενδόξος εἰς τὰς αἰῶνας.
* διλογιζόμενος εἶ ἐν τῷ στερεώματι
τῆς ἔραν, καὶ ὑπερύμνητος & δεδοξα-
σμένος εἰς αὐτὰς αἰῶνας. * διλογεῖτε
πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον ὑμνεῖ-
τε & ὑπερυψώτε αὐτὸν εἰς τὰς αἰῶνας.
* διλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύ-
ριον ὑμνεῖτε & ὑπ. * διλογεῖτε ἔρανοι
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε & ὑπερυψώτε αὐ-
τὸν εἰς τὰς αἰῶνας. * διλογεῖτε ὕδατα
πάντα τὰ ὑπεράνω τῆς ἔραν τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε & ὑπ. * διλογεῖτε πάντα αἰ-
διώματα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε &
ὑπερυψώτε. * εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ
σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε & ὑπερυψώ-
τε αὐτόν. * εὐλογεῖτε ἄστρα & ἔρανοὺς
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε & ὑπερυψώτε αὐ-
τόν εἰς αὐτὰς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πᾶς
ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν κύριον. ὑμνεῖτε
& ὑπ. αὐτόν εἰς αὐτὰς αἰῶνας. * εὐλογεῖ-
τε πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε & ὑπερυψώτε αὐτόν εἰς τὰς
αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πῦρ & κάδμα τὸν
κύριον. ὑμνεῖτε & ὑπερυψώτε αὐτόν
εἰς τὰς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ψυχὴ καὶ
καύσων τὸν κύριον. ὑμνεῖτε & ὑπερυ-
ψώτε αὐτόν εἰς τὰς αἰῶνας. * εὐλογεῖ-
τε δρόσι & νιφετὶ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε
& ὑπερυψώτε αὐτόν εἰς τὰς αἰῶνας.

* Et excussit flammā ignis
de fornace: & fecit medium
fornacis quasi ventum roris
flantem, & non tetigit eos
omnino ignis neque contri-
stavit nec quicquam mole-
stie intulit.
* Tunc hi tres quasi ex v-
no ore laudabant & glorifi-
cabant & benedicebāt deū
in fornace dicentes.
* Benedictus es Domine
Deus patrū nostrorū, & lau-
dabilis, & gloriosus & su-
perexaltatus in secula. Et be-
neditum nomen gloriæ tuæ
sanctum & laudabile & su-
perexaltatum in omnibus se-
culis.
* Benedictus es in templo
sancto gloriæ tuæ, & super-
laudabilis & supergloriosus
in secula.
* Benedictus es in throno
regni tui, & superlaudabilis
& superexaltatus in secula.
* Benedictus es qui intue-
ris abyssos & sedes super che-
rubim, & laudabilis & su-
perexaltatus in secula.
* Benedictus es in firma-
mento celi, & laudabilis &
gloriosus in secula.
* Benedicite omnia opera
Domini Domino, laudate
& superexaltate eum in secula.
* Benedicite angeli Domi-
ni Domino, laudate & su-
perexaltate eum in secula.
* Benedicite celi Domino,
laudate & superexaltate eum.
* Benedicite aquæ omnes
quæ super cælos sunt Domi-
no, laudate & superexaltate.
* Benedicite omnes virtu-
tes Domini Domino, laud.
* Benedicite Sol & Luna
Domino, laudate & super.
* Benedicite stellæ celi Do-
mino, laudate & superexal-
* Benedicite imber & ros
Domino, laudate & super.
* Benedicite omnis spiri-
tus Dei Domino, laudate.
* Benedicite ignis & æstus
Domino, laudate & super.
* Benedicite frigus & æ-
stas Domino, laudate & su-
* Benedicite rores & prui-
na Domino, laudate & sup.

* Benedicite gelu & frigus
Domino, laudate & super.
* Benedicite glacies & ni-
ues Domino, laudate & su.
* Benedicite noctes &
dies Domino, laudate & su.
* Benedicite lux & tene-
bra Domino, laudate & su.
* Benedicite fulgura & nu-
bes Domino, laudate & su.
* Benedicat terra Domi-
num, laudet & superexaltet.
* Benedicite montes & col-
les Domino, laudate & su.
* Benedicite vniuersa ger-
minantia in terra Domino,
laudate & superexaltate eū.
* Benedicite fontes Domi-
no, laudate & superexalta.
* Benedicite maria & flu-
mina Domino, laudate & su.
* Benedicite cete & om-
nia quæ mouentur in aquis
Domino, laudate & super.
* Benedicite omnes volu-
cres celi Domino, laudate.
* Benedicite omnes bestia
& pecora Domino, laudate.
* Benedicite filij hominū
Domino, laudate & super.
* Benedicat Israël Domi-
num, laudet & superexaltet.
* Benedicite sacerdotes Do-
mini Domino, laudate & su.
* Benedicite serui Domi-
ni Domino, laudate & sup.
* Benedicite spiritus & a-
nimæ iustorū Dñi, laudate.
* Benedicite sancti & hu-
miles corde Domino, laud.
* Benedicite Anania, Aza-
ria, Misael Domino, laudate
& superexaltate eū in secu-
la: qui eruit nos de infer-
no, & saluos fecit de manu
mortis, & liberauit nos de
medio ardentis flammæ, &
de medio ignis eruit nos.
* Confitemini Domino
quoniā bonus, quoniam in
in seculū misericordia eius.
* Benedicite omnes reli-
giosi Domino Deo deorū:
laudate & confitemini ei,
quia in omnia secula mise-
ricordia eius.

Hucusque in Hebræo non
habetur, & quæ posuimus de
Theodotionis editione translata
sunt.

* εὐλογεῖτε κύριε ἐν ἡμέραι τὸν κύ-
ριον. ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψούτε αὐτὸν
εἰς ὅν αἰῶνας. * εὐλογεῖτε φῶς ἐν
σκοτὸς τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
ψύτε αὐτὸν εἰς τὰς. * εὐλογεῖτε
πάθος καὶ ψύχος τὸν κύριον. ὑμνεῖ-
τε καὶ ὑπερυψούτε. * εὐλογεῖτε πά-
χνη καὶ χόνης τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑ-
περυψούτε. * εὐλογεῖτε ἀστραπαὶ καὶ
νεφέλαι τὸν κύριον. ὑμνεῖτε ἐν ὑπ.
* εὐλογεῖτω ἡ γῆ τὸν κύριον. ὑμνεῖ. *
καὶ ὑπερυψ. * ἀλογεῖτε ὄρη καὶ
βουνοὶ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψ.
* ἀλογεῖτε πᾶσα τὰ φύσιν
ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον. * εὐλογεῖτε αἱ
πηλαὶ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
ψούτε αὐτὸν εἰς ὅν αἰῶνας. * ἀ-
λογεῖτε θάλασσα καὶ πᾶσα τοῖς
κύριον. ὑμ. ἐν ὑπ. αὐτὸν εἰς τὰς αἰῶν.
* εὐλογεῖτε κῆτι καὶ πᾶσα τὰ
κῆτι ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψούτε αὐτὸν εἰς τὰς
αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πᾶσα τὰ πτερυγία
ἐξ ἔρανος τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
* εὐλογεῖτε τὰ θηρία καὶ πᾶσα
τὰ κλίμα τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
* ἀλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν
κύριον. ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψούτε αὐτὸν
εἰς ὅν αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ἰσραὴλ
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψύτε αὐ-
τὸν εἰς ὅν αἰῶνας. * ἀλογεῖτε ἱε-
ρεῖς κυρίου τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
αὐτὸν εἰς ὅν αἰῶνας. * ἀλογεῖτε
δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
αὐτὸν εἰς τὸς. * εὐλογεῖτε πνύ-
ματα ἐν ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον.
ὑμ. καὶ ὑπερυψούτε. * εὐλογεῖτε ὅ-
σοι ἐν ταπεινοῖς τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψ. * εὐλογεῖτε ἀ-
νδρία, αἰσία, μισαὴλ τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε ἐν ὑπερυψούτε αὐτὸν εἰς τὰς
αἰῶνας, ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ἁδ' ἐν
ἐσωπεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου. ἐξ-
ρύσατο ἡμᾶς ἐκ καμίνης μέσης και-
μίνης φλογός. ἐκ μέσης πυρὸς ἐξ-
ρύσατο ἡμᾶς. * ἔξομολογεῖτε τὰ
κυρία ὅτι χριστὸς ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
ἔλεος αὐτοῦ. * ἀλογεῖτε πάντες
σεβόμνητοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν
θεῶν. ὑμνεῖτε ἐν ἔξομολογεῖτε, ὅτι
εἰς πᾶσας τὰς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

* Benedicite noctes et dies
Domino, laudate et superexal-
tate eum in secula. * Benedi-
cite lux & tenebra Domino,
laudate & superexaltate eū in
secula. * Benedicite gelu, & fri-
gus Domino, laudate & super-
exaltate. * Benedicite glacies
& niues Domino, laudate &
superexaltate. * Benedicite
fulgura & nubes Domino, lau-
date & superexaltate. * Bene-
dicat terra Domino: laudet &
superexalt. * Benedicite mō-
tes & colles Domino, laudate
& superexaltate. * Benedici-
te vniuersa germinantia in ter-
ra Domino. * Benedicite fon-
tes Domino, laudate & super-
exaltate eum in secula. * Bene-
dicite maria et flumina Domi-
no, laudate et superexaltate eū
in secula. * Benedicite cete
et omnia quæ mouentur in aquis
Domino, laudate & superex-
altate eum in secula. * Benedi-
cite omnes volucres celi Domi-
no, laudate & superexaltate.
* Benedicite bestia & omnia
pecora Domino, laudate & su-
perexaltate. * Benedicite filij
hominum Domino, laudate &
superexaltate. * Benedicite Israël Domino,
laudate & superexaltate eum
in secula. * Benedicite sacer-
dotes Domini Domino, lauda-
te & superexaltate. * Benedicite serui Domini
Domino, laudate & superexal-
tate eum in secula. * Benedici-
te spiritus & animæ iustorum
Domino, laudate et superexalt.
* Benedicite sancti & humi-
les corde Domino, laudate &
superexaltate. * Benedicite
Anania, Azaria, Misael, Domi-
no, laudate & superexaltate
eū in secula. quia liberauit nos
de inferno, & saluauit nos de
manu mortis: & liberauit nos
de fornace media ardentis flam-
mæ, et de medio ignis eruit nos.
* Confitemini Domino quoniā
bonus, quoniā in seculū miseri-
cordia eius. * Benedicite omnes
colentes Dominū Deo deorum,
laudate & confitemini, quia in
omnia secula misericordia eius.

* אֲדִין נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶכָּא תוּה וְקַם בְּהַתְּכַהֲלָה
 עֲנָה וְאָמַר לְהַדְּבֹוּהִי הֵלֵא גְבָרִין תְּלַתָּה רְמִינָא
 לְגֹוֹא נֹרָא מְכַפְתִּין עֲנִין וְאִמְרִין לְמֶלֶכָּא יִצְיָבָא
 מֶלֶכָּא : * עֲנָה וְאָמַר הֵא אֲנָה חֹזֶה גְבָרִין אַרְבַּעַה
 שְׂרִין מֵהֶלְכִין בְּגֹוֹ נֹרָא וְחָבֵל לֹא אִתִּי בְּהוֹן וְרוּחַ
 דִּי רְבִיעִיָּא דְמָה לְבָר אֱלֹהִין :
 * בְּאֲדִין קָרַב נְבוּכַדְנֶצַּר לְתַרְעָא אֲתוֹן נֹרָא יְקַדְתָּא
 עֲנָה וְאָמַר שְׂדֵרְךָ מִשְׁךְ וְעֵבֶד נְגֹוֹ עֲבָדוּהִי דִי
 אֱלֹהָא עֲלִיאָפְקוּ וְאֲתוּ בְּאֲדִין נְפַקִין שְׂדֵרְךָ מִשְׁךְ
 וְעֵבֶד נְגֹוֹ מִן גֹּוֹא נֹרָא :
 * וּמִתְּכַנְשִׁין אַחַשְׁדֵּרְפָּנִיא סַגְנִיא וּפְחֹוֹתָא וְהַדְּבָרִי
 מֶלֶכָּא חֹזִין לְגְבָרִיָּא אֱלֹהִי דִי לֹא שֵׁלֵט נֹרָא
 בְּגִשְׁמָהוֹן וְשַׁעֲרָא שְׁהוֹן לֹא הִתְחַדָּךְ וְסִרְבְּלִיהוֹן
 לֹא שְׁנוּ וְרִיחַ נֹרָא לֹא עָרַרְתָּ בְּהוֹן :
 * עֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ אֱלֹהֵהוֹן דִּי שְׂדֵרְךָ
 מִשְׁךְ וְעֵבֶד נְגֹוֹ דִי שֵׁלַח מֶלֶכָּא וְשִׁיב לְעֲבָדוּהִי
 דִי רִחַתְרַחְצוּ עֲלוּהִי וּמִלָּא מֶלֶכָּא שְׁנִיו וִיהִבּוּ
 גִשְׁמֵיהוֹן דִּי לֹא יִפְלַחוּן וְלֹא יִסְגְּדוּן לְכָל אֱלֹהִי לְהוֹן
 לֹא אֱלֹהֵהוֹן :
 * וּמִנִּי שִׁיב טַעַם דִּי כָל עַם אֲמָה וּלְשָׁן דִּי יֹאמַר
 שֵׁלַח עַל אֱלֹהֵהוֹן דִּי שְׂדֵרְךָ מִשְׁךְ וְעֵבֶד נְגֹוֹ
 הַדְּמִין יִתְעַבֵּד וּבֵיתָה נֹוֹלִי יִשְׁתַּוֶּה כָּל קָבֵל דִּי לֹא
 אִתִּי אֱלֹהִי אַחֲרָן דִּי יָכֹול לְהַצִּילָה בְּדִנְרָה :
 * בְּאֲדִין מֶלֶכָּא הִצִּילָה לְשְׂדֵרְךָ מִשְׁךְ וְעֵבֶד נְגֹוֹ
 בְּמִדִּינָה בָּבֶל :
 * נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶכָּא לְכָל עַמְמִיא אֲמִיא וּלְשָׁנִיא
 דִּי דֹאֲרִין בְּכָל אֶרֶעָא שְׁלַמְכוּן יִשְׁנִי :
 * אֲתִיא וְתַמְהִיא דִּי עֵבֶד עַמִּי אֱלֹהָא עֲלִיא שְׁפָר
 קִדְמִי לְהַחְוִי :
 * אֲתוּהִי כְּמֵה רַבְרִבִין וְתַמְהִי כְּמֵה תְּקִיפִין
 מְלָכוּתָה מְלָכוּת עַלְסוּשְׁלִטְנָה עַם דְּרִוּדָר :

ד

* אֲנָא נְבוּכַדְנֶצַּר שֵׁלַח הוּיָת כְּבִיתִי וְרַעְנָן בְּהִיכְלִי :
 * חֵלֶם חֲזִית וִידְחַלְנִי וְהִרְהִינִי עַל מִשְׁכְּבִי
 וְחֲזִי רֹאשִׁי יִבְהַלְנִי :
 * וּמִנִּי שִׁיב טַעַם לְהַנְעִילָה קִדְמִי לְכָל חֲכִימִי בָּבֶל
 דִּי פֶשֶׁר חֲלָמָא יְהוּדַעְנִי :

91 * Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, & surrexit properè, & ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medio ignis compeditos? Qui respondentes regi dixerunt: Verè rex.

92 * Respondit rex & ait: Ecce ego video quatuor viros solutos & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similis filio Dei.

93 * Tunc accessit rex Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis, & ait: Sidrac, Misac, & Abdenago, serui Dei excelsi, egredimini & venite. Statimq; egressi sunt Sidrac, Misac, & Abdenago de medio ignis.

94 * Et congregati satrapæ, magistratus, & iudices & potentes regis cõtemplabantur viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, & capillus capitis eorum non esset adustus, & sarraballa eorum nõ fuissent immutata, & odor ignis non transisset per eos.

95 * Et erumpens Nabuchodonosor ait: Benedictus Deus eorum, Sidrac videlicet, Misac, & Abdenago; qui misit angelum suum, & eruit seruos suos qui crediderunt in eum, & verbum regis immutauerunt, & tradiderunt corpora sua ne seruirent, & ne adoraret omne deum, excepto Deo suo.

96 * A me ergo positum est hoc decretum, vt omnis populus, tribus, & lingua quacunque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrac, Misac & Abdenago, dispereat, & domus eius vastetur. Neque enim est alius deus qui possit ita saluare.

97 * Tunc rex promouit Sidrac, Misac & Abdenago in prouincia Babylonis.

98 * Nabuchodonosor rex omnibus populis, gentibus & linguis, qui habitant in vniuersa terra, pax vobis multiplicetur.

99 * Signa & mirabilia quæ fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi prædicare

100 * Eius signa, quia magna sunt, & mirabilia eius, quia fortia, & regnum eius, quia regnum sempiternum, & potestas eius in generatione & generationem.

CAP. IIII.

1 * EGO Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo.

2 * Somnium vidi quod perterruit me, & cogitationes meæ in stratu meo, & visiones capitis mei conturbauerunt me.

3 * Et per me propositum est decretum, vt introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, & vt solutionem somnij indicarent mihi.

¹ Et Nabuchodonosor audiuit laudantes eos ⁹¹
 & admiratus est, & surrexit in festinatione,
 & ait optimatibus suis: Nōne viros tres inie-
 cimus in medium ignis compeditos? Et dixerūt
 regi: Verè rex.

² Et dixit rex: Hic ego video viros quatuor ⁹²
 solutos & ambulantes in medio ignis: et cor-
 ruptio non est in eis; & visio quarti similis filio
 Dei.

³ Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium ⁹³
 formacis ignis ardentis, & ait: Sidrach, Misac,
 Abdenago, serui Dei altissimi, egredimini &
 venite foras. Et egressi sunt Sidrach, Misac, et
 Abdenago de medio ignis.

⁴ Et congregantur satrapæ & magistratus, ⁹⁴
 & toparchæ, & potentes regis: et contempla-
 bantur viros; quia non dominatus est ignis cor-
 poris eorum, & capillus capitis eorum non est
 inflammatus, & sarabala eorum non sunt
 mutata, & odor ignis non fuit in eis.

⁵ Et adoravit in conspectu eorum rex Do- ⁹⁴
 minum. Et respondit Nabuchodonosor rex, &
 dixit: Benedictus Deus Sidrach, Misac & Ab-
 denago, qui misit angelum suum, et eruit seruos
 suos, quia considerunt in eo. Et verbum regis
 immutauerunt, & tradiderunt corpora eorum
 in ignem, ut non seruirent neque adorarent
 omnem Deum, nisi Deum suum.

⁶ Et ego expono decretum: Omnis populus, ⁹⁶
 tribus, lingua, quæ dixerit blasphemiam contra
 Deum Sidrach, Misac, Abdenago, in perditionem
 erunt, et domus eorum in direptionem, quoniā
 non est Deus alius qui possit liberare sic.

⁷ Tunc rex promouit Sidrach, Misac, Abde- ⁹⁷
 nago in prouincia Babylonis.

⁸ Nabuchodonosor rex omnibus populis, tri- ⁹⁸
 bus, linguis, habitantibus in omni terra; pax
 vobis multiplicetur.

⁹ Signa & portenta quæ fecit mecum Deus ⁹⁹
 altissimus, placuit coram me annunciare vobis.

¹⁰ Quoniam magna signa eius, & quoniam ¹⁰⁰
 fortia portenta eius, regnum eius regnum ater-
 num, & potestas eius in generationem & ge-
 nerationem.

CAP. IIII.

EGO Nabuchodonosor abūdans eram in do- ¹
 mo mea, florens in throno meo.

² Somnium vidi, et perterruit me, & tur- ²
 batus sum in cubili meo, et visiones capitis mei
 conturbauerunt me.

³ Et per me positum est decretum, ut intro- ³
 ducerentur in conspectu meo omnes sapientes
 Babylonis, ut coniecturam somnii notam face-
 rent mihi.

⁹¹ καὶ ναβουχοδονόσωρ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ
 ἐθαύμασεν, καὶ ἔξανεστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπεν τοῖς με-
 γίστοις αὐτοῦ, ἔχοντες ἀνδράς τέτταρες ἐνεβάλομεν εἰς μέσον τοῦ
 πυρός πεπεδημένους, & εἶπον τῷ βασιλεῖ, ἀληθῶς βασιλεῦ.

⁹² καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὡς δὲ ἐγὼ ὁρῶ ἀνδράς τέτ-
 τας λευκὰς καὶ περιπατούντας ἐν μέσῳ τοῦ πυ-
 ρός. καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἡ ὄρεσις τοῦ
 τεταρτοῦ ὁμοία ἦν θεοῦ.

⁹³ τότε προσῆλθεν ναβουχοδονόσωρ πρὸς τὴν θύ-
 ραν τῆς καμίνης τοῦ πυρός τῆς καιρομένης, καὶ εἶπεν, Σε-
 δραχ, μισακ, ἀβδοναγαῦ, ὁ δούλος τοῦ θεοῦ τοῦ ὑ-
 ψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεύτε ἐξώ. καὶ ἔξηλθον Σεδραχ,
 μιζακ καὶ ἀβδοναγαῦ ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

⁹⁴ καὶ συνάγον) ὁ σατράπαι καὶ ὁ στρατιώτης ὁ
 τοπάρχαι καὶ ὁ δυνάστης τοῦ βασιλείως, καὶ ἐθεώρου
 οὗτον ἀνδράς, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσεν τὸ πῦρ τοῦ σώματος
 αὐτῶν, καὶ ἡ τρίξις τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλοῖσθη, καὶ τὰ
 σαράβια αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὁ σμῆν πυρός οὐκ
 ἦν αὐτοῖς.

⁹⁵ καὶ προσκυμήσεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ
 κυρίῳ. καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς & εἶ-
 πεν, ἀλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ Σεδραχ, μισακ, καὶ ἀβδοναγαῦ,
 ὃς ἀπέσειλεν τὸν ἄγγελον αὐτῶν & ἐξείλετο οὗτον παῖδας
 αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποιθήσθην ἐπ' αὐτῶν. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασι-
 λέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκεν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς
 πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύσωσιν, μὴ δὲ προσκυμήσωσιν παν-
 τὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν.

⁹⁶ καὶ ὁ ἐκτίθεμαι λόγος, πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσ-
 σα ἢ ἡ δὲ εἴπη βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ σεδραχ, μισακ,
 ἀβδοναγαῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔλθουσι. καὶ ὁ οἶκος αὐτῶν εἰς
 διαρπαγὴν, καθότι οὐκ ἔστιν θεὸς ἕτερος ὅστις δυνήσεται
 ῥύσασθαι ἕτως.

⁹⁷ τότε ὁ βασιλεὺς κατέβηκεν τὸν Σεδραχ, μιζακ,
 ἀβδοναγαῦ ἐν τῇ χώρᾳ βαβυλῶν.

⁹⁸ ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς πᾶσιν τοῖς λαοῖς, φυ-
 λαῖς, γλῶσσας τοῖς οἰκίσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰρήνην μὴν

⁹⁹ πληθυνθεῖν. τὰ σημεῖα & τὰ τέρατα ἀεποίησεν μετ'
 ἐμῶν ὁ θεὸς ὁ ὑψίστος. ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ δὴ ἀγαλλίασιν

¹⁰⁰ μὴν. ὡς μεγάλα τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ ὡς ἰσχυρὰ τὰ
 τέρατα αὐτοῦ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνι, καὶ ἡ
 ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γένος καὶ γένος.

δι

¹ ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ διέβην ἡμέλῃ ἐν τῷ οἴκῳ
 μου θάλαττον ἐπὶ τὸ θρόνον μου. ἐνύπνιον εἶδον & ἐφο-

² βέρεσάν με & ἐταράχθην ἐπὶ τὸ κοῖτις μου, καὶ αἰδράσεις
 τῆς κεφαλῆς μου συνετάραξάν με. καὶ διέμειν ἐτέθη

³ λόγος τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιον ἐμοῦ πάντας τοὺς
 σοφοὺς βαβυλῶνος, ὅπως τὴν λύκην τοῦ ἐνύπνου γνω-
 εῖωσιν μοι.

* בארין על לין חרטמא אשפא כשדיא וגוריא
 וחלמא אמר אנה קדמיהון ופשרה לא מהודעין
 לי: * ועד גחרין על קדמי דניאל די שמה
 בלטשאצר כשם אלהי ודי רוח אלהין קדישין
 בה וחלמא קדמוהי אמר:
 * בלטשאצר רב חרטמא די אנה ידעת די רוח
 אלהין קדישין כך וכל רז לא אנס לך חזוי חלמי
 די חזיר ופשרה אמר:
 * וחזוי ראשי על משכבי חזה חזית ואלו אילן
 בנו ארעא ורומה שגיא:
 * רברא אילנא ותקף ורומה יכטא לשמיא
 וחזותה לסוף כל ארעא:
 * עפיה שפיר ואנבה שגיא ומזון לכלא בה
 תחתיה תטלל חיות ברא ובענפיה ידרון צפרי
 שמיא ומנה יתזין כל בשרא:
 * חזה חזיר בחזוי ראשי על משכבי ואלו עיר
 וקדיש מן שמיא נחת:
 * קרא בחיל וכן אמר גרו אילנא וקצצו ענפיה
 אתרו עפיה ובדרו אנבה תגד חיותא מן תחתיה
 וצפריא מן ענפיה:
 * ברס עקר שרשוהי בארעא שבקו ובאסור די
 פרול ונחש בדתא די ברא ובטל שמיא יצטבע
 ועם חיותא חלקה בעשב ארעא:
 * לבבה מן אנושא ישנון ולבב חיותא יתיחב לה
 ושבעה עדנין יחלפון עלוהי:
 * בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא
 עד דברת די יגדעון חייא די שליט עליא
 במלכותא אנושא ולמן די יצבא יתננה ושפל
 אנשים יקים עליה:
 * דנה חלמא חזית אנה מלכא נבוכדנצר ואנתה
 בלטשאצר פשרא אמר כל קבל די כל חכימי
 מלכותי לא יכלין פשרא להודעותני ואנתה כהל
 די רוח אלהין קדישין כך:
 * ארין דניאל די שמה בלטשאצר אשתומם
 כשעה חזא ורעיהי יבהלנה ענה מלכא ואמר
 בלטשאצר חלמא ופשרא אל יבהלך ענה
 בלטשאצר ואמר מראי חלמא לשנאיך ופשרה
 לעריך:

4 * Tunc ingrediebatur arioli, magi, Chal-
 dæi, & aruspices, & somnium narraui in
 conspectu eorum, & solutionem eius non
 5 indicauerunt mihi. * Donec collega in-
 gressus est in conspectu meo Daniel, cui no-
 men Balthasar, secundum nomen dei mei,
 qui habet spiritum deorum sanctorum in
 semetipso, & somnium coram ipso locu-
 6 tus sum. * Balthasar princeps ariolorum,
 quoniam ego scio quod spiritum sanctorum
 deorum habeas in te, & omne sacramen-
 7 tum non est impossibile tibi, visiones som-
 niorum meorum quas vidi, & solutionem
 earum narra. * Visio capitis mei in cu-
 8 biculo meo, videbam, & ecce arbor in me-
 dio terræ, & altitudo eius nimia.
 9 * Magna arbor & fortis, & proceritas
 B eius contingens cælum. Aspectus illius erat
 usque ad terminos vniuersæ terræ.
 10 * Folia eius pulcherrima, & fructus eius
 nimius, & esca vniuersorum in ea. Subter
 eam habitabant animalia & bestiae, & in
 ramis eius conuersabantur volucres cæli, &
 ex ea vescebatur omnis caro.
 11 * Videbam in visione capitis mei super
 stratum meum, & ecce vigil & sanctus de
 cælo descendit. * Clamauit fortiter & sic
 ait: Succidite arborem, & præcidite ramos
 eius; excutite folia eius, & dispergite fru-
 ctus eius; fugiant bestiae quæ subter eam
 sunt, & volucres de ramis eius.
 12 * Veruntamen germen radicum eius in
 C terra finite, & alligetur vinculo ferreo, &
 æreo in herbis quæ foris sunt, & rore cæli
 tingatur, & cū feris pars eius in herba ter-
 13 ræ. * Cor eius ab humano commute-
 tur, & cor feræ detur ei, & septem tempo-
 ra mutantur super eum.
 14 * In sententia vigilum decretum est, &
 sermo sanctorum & petitio, donec cogno-
 scant viuentes, quoniam dominabitur ex-
 celsus in regno hominum, & cuicunque vo-
 luerit dabit illud, & humillimum hominē
 constituerit super eum.
 15 * Hoc somnium vidi ego Nabuchodo-
 nosor rex. Tu ergo Balthasar interpreta-
 tionem narra festinus, quia omnes sapien-
 tes regni mei non queunt solutionem edi-
 cere mihi. Tu autē potes, quia spiritus deo-
 rum sanctorum in te est.
 16 * Tunc Daniel, cuius nomen Balthasar,
 cœpit intra semetipsum tacitus cogitare
 quasi vna hora, & cogitationes eius con-
 turbabant eum. Respondens autem rex ait:
 Balthasar, somnium & interpretatio eius
 non conturbent te. Respondit Baltha-
 sar, & dixit: Domine mi, somnium his
 qui te oderunt, & interpretatio eius hosti-
 bus tuis sit.

* Et ingressi sunt incantatores, magi, Gaz-
reni, Chaldaei, & somnium dixi ego in conspectu
eorum, & coniecturam eius non notam fece-
runt mihi.

* Donec venit Daniel, cuius nomen Bal-
tasar secundum nomen dei mei, qui spiritum Dei
sanctum in seipso habet, & somnium coram eo
dixi.

* Baltasar princeps incantatorum, quem
cognoui quod spiritus sanctus in te, & omne
mysterium non est impossibile tibi; audi visionem
somnia mei quod vidi, & coniecturam eius dic
mihi.

* Et visiones capitis mei in cubili meo; Vi-
debam, & ecce arbor in medio terra, & altitu-
do eius multa.

* Magnificata est arbor, & inualuit, &
altitudo eius peruenit usque ad calum, & lati-
tudo eius ad terminos terra.

* Et folia eius pulchra, et fructus eius mul-
tus, & cibus omnium in ea; & subter eam ha-
bitabant bestiae agrestes, & in ramis eius habi-
tabant aues cali; ex ea nutriebatur omnis
caro.

* Videbam in visione noctis in cubili meo,
& ecce vigil & sanctus de calo descendit.

* Et clamauit in fortitudine, & sic dixit:
Succidite arborem, & euellite ramos eius, &
excutite folia eius, & dispergite fructum eius;
commoueantur bestiae de subter eam, & aues de
ramis eius.

* Veruntamen germen radicum eius in terra
sinite, & in vinculo ferreo & aereo, & in her-
ba que foris, & in rore cali pernoctabit, &
cum bestiis pars eius in herba terra.

* Cor eius ab hominibus commutabitur, &
cor bestiae dabitur ei, & septem tempora muta-
buntur super eum.

* Per decretum vigilis sermo & verbum
sanctorum interrogatio, ut cognoscant viuen-
tes, quia Dominus est altissimus regni, & cui
videbitur dabit illud, & contemptum hominem
eleuabit super ipsum.

* Hoc somnium vidi ego rex Nabuchodo-
nosor; & tu Baltasar coniecturam dic; quia
omnes sapientes regni mei non possunt coniectu-
ram eius manifestare mihi, tu autem Daniel po-
tes, quia spiritus Dei sanctus in te.

* Tunc Daniel, cuius nomen Baltasar, stu-
pefactus est quasi hora una, & cogitationes
eius conturbabant eum. Et respondit rex, &
ait: Baltasar somnium & coniectura ne con-
turbet te Respondit Baltasar, & dixit: Do-
mine fit somnium odientibus te, & coniectura
eius inimicis tuis.

4 * καὶ εἰσεπορεύοντο ὁ ἐπασιδοὶ, μάγοι, γαζαρηνοὶ,
χαλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπα ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ
τὴν σύγκρισιν αὐτῶν οὐκ ἐγνώρισά μοι.

5 * ἕως ἥλθεν δανιήλ· ὃ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ κατὰ τὸ
ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἄγιον ἐν ἐαυτῷ ἔχει,
καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτῶν εἶπα.

6 * βαλτάσαρ ὁ ἀρχὼν τῶν ἐπασιδῶν ὃν ἐγὼ ὅτι
πνεῦμα ἄγιον ἐν αὐτῷ, ἐπὶ δὲ μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ αὐτῷ.
ἄκουσεν τὴν ὁράσιν τοῦ ἐνυπνίου μου ὅτι εἶδον, καὶ τὴν σύγ-
κρισιν αὐτῶν εἶπέ μοι.

7 * καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ τῆς κοίτης μου.
ἐθεώρουν, ἐξ ἰδὲ δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῶν
πολύ. * ἐμεγαλυνθῆναι τὸ δένδρον καὶ ἰσχυρεῖν, καὶ τὸ
ὕψος αὐτοῦ ἐφθάρσεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτῶν
εἰς τὰ πέλας τῆς γῆς.

9 * καὶ τὰ φύλλα αὐτῶν ὡραία καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν πο-
λὺς, καὶ τροφή πτότων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτῶν κα-
τεσκύονεν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῶν
κατώκουν τὰ ὄρνεα τοῦ ἔρανος, ὅτι αὐτῶν ἐπέφετο πάντα
σαρξ. * ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοί-
της μου, ἐξ ἰδὲ εἶρ καὶ ἄγιο ἀπ' ἔρανος κατέβη.

11 * καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ καὶ οὕτως εἶπεν, ἐκκόψατε τὸ
δένδρον καὶ ἐκτίλατε αὐτὸ κλάδοις αὐτῶν, καὶ ἐκλινάξατε
τὰ φύλλα αὐτῶν καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτῶν, σα-
λευθήτωσαν τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτῶν καὶ τὰ ὄρνεα
ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτῶν.

12 * πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ ἐάσατε καὶ
ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ
ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ ἔρανος ἀνλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ
μερίς αὐτῶν ἐν τῷ χορτῷ τῆς γῆς.

13 * ἡ καρδία αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται.
καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ καὶ ἐπὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἀλ-
λαγήσονται ἐπ' αὐτόν.

14 * διὰ συγκρίματος εἶρ ὁ λόγος καὶ ῥῆμα ἁγίων τῶν
ἐπερώτημα, ἵνα γινώσκῃ ὁ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ὕψιστος
τῆς βασιλείας. καὶ ὅτι ἐδόξε δώσει αὐτῷ, καὶ ὅτι ἐδόξε
νομία ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν.

15 * τοῦτο τὸ ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδο-
νῶσορ, καὶ σὺ βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα εἶπον, ὅτι πρώτες
ὁ θεὸς τῆς βασιλείας μου ἐδιώκται τὸ σύγκριμα
αὐτῶν δηλωταί μοι, σὺ δὲ δανιήλ διώσας, ὅτι πνεῦμα
θεοῦ ἄγιον ἐν αὐτῷ.

16 * τότε δανιήλ ὃ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ, ἀπηνέωθη ὡς εἰ
ὡρα μίαν, καὶ ὁ διαλογισμοὶ αὐτῶν συνετάρακτον αὐ-
τόν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, βαλτάσαρ τὸ
ἐνύπνιον ἐπὶ τὴν σύγκρισιν μὴ κατασφάττω σε. ἀπεκρίθη
βαλτάσαρ καὶ εἶπεν κύριε, ἔσω τὸ ἐνύπνιον τοῖς μετέ-
σιν σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ.

* אילנא דִּי חַיִּית דִּי רִבְרָה וְתַקְפָּה וְרוּמָה יִמְטֵא
 לְשִׁמְיָא וְחַזְוֹתָהּ לְכָל־אַרְעָא :
 * וְעַפְיָהּ שְׁפִיר וְאַנְבָּה שְׁנִיָּא וּמִזֶּן לְכָל־בְּחַ
 תַּחְתּוּהִי תְדוּר חַיִּירָא בְּרָא וּבַעֲנָפוּהִי יִשְׁכֵּן צִפְרִי
 שְׁמִיָּא :
 * אֲנִתָּה הוּא מֶלֶכָא דִּי רִבִּית וְתַקְפָּה וְרִבּוּתָךְ רַבָּה
 וּמִטָּרָה לְשִׁמְיָא וּשְׁלֹטְנָךְ לְסוֹף־אַרְעָא :
 * וְדִי חַזָּא מֶלֶכָא עִיר וְקִדְשָׁהּ נִחַר מִן־שְׁמִיָּא
 וְאִמַּר גְּדוּ אֵילָנִי וְחַבְלוּהִי בְּרֹם עֵקֶר שְׂרִשׁוּהִי
 בְּאַרְעָא שְׁבִקוּ וּבְאַסּוּרֵי־פְרוֹל וְנַחֵשׁ בְּדַתְאָה־דִּי
 בְּרָא וּבִטֵּל שְׁמִיָּא יִצְטַבַּע וְעַם חַיִּית בְּרָא חֲלָקָה עַד
 דִּי־שִׁבְעָרָה עֲדָנִין יִחְלַפּוּן עֲלוּהִי :
 * דְּנָרָה פִּשְׁרָא מֶלֶכָא וְגִזְרָתָהּ עֲלִיא הִיא דִּי מִטָּה
 עַל־מַרְאֵי מֶלְכָּא :
 * וְלֶךְ טְרַדִּין מִן־אַנְשָׁא וְעַם חַיִּית בְּרָא לְהוֹרָה
 מִדְּרָךְ וְעִשְׂבָּא כְּתוּרִין לֶךְ יִטְעֲמוּן וּמִטֵּל שְׁמִיָּא לֶךְ
 מִצְבָּעִין וּשְׁבַעֲרָה עֲדָנִין יִחְלַפּוּן עֲלִיךְ עַד דִּי תִנְדַּע
 דִּי־שְׁלִיט עֲלִיא בְּמַלְכוּת־אַנְשָׁא וּלְמַן־דִּי יִצְבָּא
 יִתְנַנֵּה :
 * וְדִי גִמְרוּ לְמִשְׁבַּק עֵקֶר שְׂרִשׁוּהִי דִּי אֵילָנִי
 מִלְּכוּתָךְ לֶךְ קִימָה מִן־דִּי תִנְדַּע דִּי שְׁלֹטֵן שְׁמִיָּא :
 * לְהֵן מֶלֶכָא מַלְכִּי יִשְׁפַּר עֲלִיךְ וְחֲטִין בְּצִדְקָה פִּרְקָה
 וְעִוְיָתְךָ בְּמַחֲזֵן עֲנִין הֵן תַּחֲוָה אֲרַכָּא לְשִׁלּוּחֶךָ :
 * כֵּלָא מִטָּה עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלְכָּא :
 * לְקִצְרָה יִרְחִין תִּרִי עֲשֵׂר עַל־הֵיכַל מִלְּכוּתָהּ דִּי
 בְּבַל מַהֲלָךְ הוּרָה :
 * עֲנָה מֶלְכָּא וְאִמַּר הֲלָא־דָא הִיא בְּבַל רַבְתָּא דִּי־
 אֲנָה בְּנִיתָה לְבֵית מַלְכוּתָךְ חֲסִנִי וְלִיקֶר הֲדָרִי :
 * עוֹד מִלְּתָא בְּפָס מֶלְכָּא קַל מִן־שְׁמִיָּא נִפְלַל לֶךְ
 אִמְרִין נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלְכָּא מִלְּכוּתָהּ עֲדָרָה מִנֶּךָ :
 * וּמִן־אַנְשָׁא לֶךְ טְרַדִּין וְעַם חַיִּית בְּרָא מִדְּרָךְ
 עִשְׂבָּא כְּתוּרִין לֶךְ יִטְעֲמוּן וּשְׁבַעֲרָה עֲדָנִין יִחְלַפּוּן
 עֲלִיךְ עַד דִּי תִנְדַּע דִּי־שְׁלִיט עֲלִיא בְּמַלְכוּת־אַנְשָׁא
 וּלְמַן־דִּי יִצְבָּא יִתְנַנֵּה :
 * בְּהַ שְׁעָתָא מִלְּתָא סְפָרָה עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִן־
 אֲנָשָׁא טְרִיד וְעִשְׂבָּא כְּתוּרִין יֹאכֵל וּמִטֵּל שְׁמִיָּא
 גִּשְׁמָה יִצְטַבַּע עַד דִּי שְׁעָרָה כְּנִשְׁרִין רַבָּה וּטְפִירוּהִי
 כְּצִפְרִין :

17 * Arborem quam vidisti sublimē atque
 robustam, cuius altitudo pertingit ad cælum,
 & aspectus illius in omnem terram.
 18 * Et rami eius pulcherrimi, & fructus
 eius nimius, & esca omnium in ea; subter
 eam habitantes bestiae agri, & in ramis eius
 commorantes aues cæli.
 19 * Tu es rex, qui magnificatus es & in-
 ualuisse, & magnitudo tua creuit & perue-
 nit usque ad cælum, & potestas tua in ter-
 minos vniuersæ terræ.
 20 * Quòd autem vidit rex vigilem & san-
 ctum descendere de cælo, & dicere: Succide
 arborem & dissipate illam, attamen ger-
 men radicum eius in terra dimittite, & vin-
 ciatur ferro & ære in herbis foris, & rore
 cæli conspergatur, & cum feris sit pabulū
 eius, donec septem tempora mutentur su-
 per eum.
 21 * Hæc est interpretatio sententiæ Altissi-
 mi, quæ peruenit super dominum meum
 regem.
 22 * Eiciant te ab hominibus, & cū bestiis
 ferisque erit habitatio tua, & fœnū vt bos
 comedes, & rore cæli infunderis. Septem
 quoque tempora mutabuntur super te, do-
 nec scias quòd dominetur Excelsus super
 regnum hominum, & cuicumque voluerit
 det illud. 23 * Quòd autem præcepit vt re-
 lineretur germen radicum eius, id est, ar-
 boris; regnum tuum tibi manebit, postquā
 cognoueris potestatem esse cælestem.
 24 * Quamobrē rex consilium meum pla-
 ceat tibi, & peccata tua eleemosynis redi-
 me, & iniquitates tuas misericordiis pau-
 perum; forsitan ignoscet Deus delictis tuis.
 25 * Omnia hæc venerunt super Nabucho-
 donosor regem. 26 * Post finem mensium
 duodecim in aula Babylonis deambulabat.
 27 * Responditque rex, & ait: Nonne hæc
 est Babylon ciuitas magna, quam ego ædi-
 ficaui in domum regni in robore fortitu-
 dinis meæ, & in gloria decoris mei?
 28 * Cumque sermo adhuc esset in ore re-
 gis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabu-
 chodonosor rex: Regnum tuum transibit
 à te. 29 * Et ab hominibus eiciant te:
 & cum bestiis & feris erit habitatio tua.
 Fœnum quasi bos comedes, & septem
 tempora mutabuntur super te, donec scias
 quòd dominetur Excelsus in regno homi-
 num, & cuicumque voluerit det illud.
 30 * Eadem hora sermo completus est su-
 per Nabuchodonosor, & ex hominibus
 abiectus est, & fœnum vt bos comedit, &
 rore cæli corpus eius infectum est, donec
 capilli eius in similitudinem aquilarum
 crescerent, & ungues eius quasi ungues
 auium.

* Arbor quam vidisti magnificatam & fortificatam, cuius altitudo peruenit in celum, et latitudo eius in omnem terram.

* Folia eius florida, & fructus eius multus, & cibus omnibus in ea; subter eam habitabant bestiae agrestes, et in ramis eius habitabant aues celi.

* Tu es rex; quia magnificatus es & inuastisti, & magnitudo tua magnificata est, et peruenit ad celum, & dominatio tua in terminos terre.

* Et quia vidit rex vigilem & sanctum descendentem de celo, & dixit: Euellite arborē, & corrumpite illam; veruntamen germen radicū eius in terra finite, & in vinculo ferreo, & are, & in herba quae foris, & in rore celi pernoctabit, & cum bestiis agrestibus pars eius, donec septem tempora mutantur super illam.

* Hoc coniectura eius rex; & decretum Altissimi est, quod peruenit super dominum meum regem.

* Et te expellent ab hominibus, & cum bestiis agrestibus erit habitatio tua. Et herba quasi bouem cibabunt te, et de rore celi habitatio tua erit; & septem tempora mutabuntur in te, donec scias quia dominetur Altissimus regni hominum, & cui visum fuerit dabit ipsum.

* Et quia dixit: Sinite plantam radicū arboris in terra; regnum tuum tibi manet, ex quo cognoueris potestatem caelestem.

* Propterea rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua in eleemosynis redime, et iniquitates tuas in misericordiis pauperum. forsitan erit longanimis delictis tuis.

* Hac omnia peruenerunt super Nabuchodonosor regem.

* Post duodecim menses in aula regni eius in Babylone deambulans,

* Respondit rex, & ait: Nonne haec est Babylonia magna quam ego edificavi in domū regni in robore fortitudinis meae, in honorem gloriae meae?

* Adhuc sermone in ore regis existente, vox de caelo facta est: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex; Regnum tuum transiit à te, & ab hominibus te expellent.

* Et cum bestiis agrestibus habitatio tua, & feno quasi bouem cibabunt te, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus regni hominum, & cui videbitur dabit illud.

* Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, & ab hominibus expulsus est, et fenum ut bos comedit, & à rore celi corpus eius intinctum est, donec capilli eius quasi leonum magnificati sunt, & ungues eius quasi auium.

* τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν καὶ τὸ ἰσχυρὸς ἐπὶ τοῦ ὕψους ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, & τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πάντας τὴν γῆν.

* καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ θάλασσά, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, & τροφή πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὥστε κατὰ τὸν κατὰ κεν τὰ θηρία τὰ ἀγρία, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνου τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ.

* σὺ εἶ βασιλεὺς ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἰσχύσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.

* καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἶρ καὶ ἄγνον κατὰ βάθρον τοῦ ἐν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν· ἐκλίνατε τὸ δένδρον καὶ διαφθείρατε αὐτό, πλην τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ καὶ ἐν τῇ χλοῇ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλιθῆσέ, & μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἕως ἐπὶ αἰῶνα καὶ ὅτι ἀλλοιωθῇ ὅν τι ἐπ' αὐτό.

* τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ βασιλεὺς καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν ὃ ἐφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα.

* καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσῃ ἡ κατὰ κησὶς σου. & χορτὸν ὡς βοὴν ψωμιούσιν σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλιθῆσῃ, & ἐπὶ αἰῶνα καὶ ὅτι ἀλλοιωθῇ ὅν τι ἐπ' αὐτό ὡς ἐγὼ γινώσκω, ὅτι κυριεύῃ ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας πάντων ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐδὴ δόξῃ δώσῃ αὐτήν.

* καὶ ὅτι εἶπεν, ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐν τῇ γῇ, ἡ βασιλεία σου θίμνη ἀφ' ἧς δὴ γινώσκω τὴν ἔξουσίαν τὴν ἐπερχομένην.

* διὰ τοῦτο βασιλεὺς ἡ βελὴ μου δρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσυαῖς λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πονήτων. ἴσως ἔσῃ μακροχρόνιος τοῖς ἔσχατοις μαρτύροις σου.

* ταῦτα πρὸς τὸ ἐφθασεν ἐπὶ ναβουχοδονόζω τὸν βασιλέα.

* μετὰ δωδεκάμηνον ἐπὶ τὰ ναὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν βαβυλὼνι περὶ πατῶν.

* ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· ἔχ' αὐτὴ ἐστὶν βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἐξουσίας μου εἰς πμὴν τῆς δόξης μου.

* ἐπὶ τοῦ λόγου ἐν τῷ σώματι τοῦ βασιλέως οἶσθ, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐχέτω σοι λέγεται ναβουχοδονόζω βασιλεὺς ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν.

* μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατὰ κησὶς σου, καὶ χορτὸν ὡς βοὴν ψωμιούσιν σε, καὶ ἐπὶ αἰῶνα καὶ ὅτι ἀλλοιωθῇ ὅν τι ἐπ' αὐτό ὡς ἐγὼ γινώσκω ὅτι κυριεύῃ ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας πάντων ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐδὴ δόξῃ δώσῃ αὐτήν.

* αὐτὴ τῇ ὥρᾳ ὃ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ ναβουχοδονόζω. καὶ ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χορτὸν ὡς βοὴν ἥσκειν, & ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφθη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν, & ὅν τι αὐτοῦ ὡς ὀρνέων.

* ולקצרת יומיא אנר נבוכדנצר עיני לשמיא
 נטלת ומנרעי עלי יתוב ולעליא ברכתו לחי עלמא
 שכתת והדרת די שלטנה שלטן עלם ומלכותה
 עם דרודר:
 * וכל דארי ארעא כלה חשיבין וכמציביר עבד
 בחיל שמיא ודארי ארעא ולא אית די ימחא
 בידה ויאמר לה מה עבדת:
 * בה זמנא מנדעי יתוב עלי וליקר מלכותי הדרי
 וזיוי יתוב עלי ולי רחברי ורברבני יבעון ועל
 מלכותי התקנת ורבותי ירה חוספת לי:
 * כען אנא נבוכדנצר משבח ומרומם ומהדר
 למלך שמיא די כל מעבדותי קשוט וארחתה דין
 ודי מהלכין בגוה יכל להשפלה:
 ה
 * בלשאצר מלכא עבד לחם רב לרברבנותי
 אלה ולקבל אלפא חמרא שתה:
 * בלשאצר אמר בטעם חמרא להיתיה למאני
 דהבא וכספא די הנפק נבוכדנצר אכוחי מן
 היכלא די בירושלם וישתון בהון מלכא ורברבנותי
 שגלתה ולחנתה: * באדין היתיו מאני דהבא
 די הנפיקו מן היכלא די בית אלהא די בירושלם
 ואשתיו בהון מלכא ורברבנותי שגלתה ולחנתה:
 * אשתיו חמרא ושכחו לאלהי דהבא וכספא
 נחשא פרזלא אעא ואכנא:
 * בה שעתה נפקו אצבען די יד אנש וכתבן
 לקבל נברשתא על גירא די כתל היכלא די מלכא
 ומלכא חזה פס ידא די כתבא:
 * אדין מלכא זיוהי שנוהי ורעינהי יבהלנה
 וקטרי חרצה משתדין וארכבתה דא לדא נקשן:
 * קרא מלכא בחיל להעלה לאשפא בשדיא
 וגוריא ענה מלכא ואמר לחבימי בבל די כל אנש
 די יקרה כתבה דנה ופשרה יחונני ארגונא ילבש
 והמונכא די דהבא על צוארה ותלתי במלכותא
 ישלט:
 * אדין על לין כל חבימי מלכא ולא כהלין כתבא
 למקרא ופשרא להודעה למלכא:
 * אדין מלכא בלשאצר שגיא מתבהל וזיוהי שגין
 עלוהי ורברבנותי משתבשין:

31 * Igitur post finem dierum ego Nabucho-
 G donosor oculos meos ad caelum leuavi, &
 sensus meus redditus est mihi, & Altissimo
 benedixi, & viuentem in sempiternum lau-
 daui & glorificaui, quia potestas eius pote-
 32 stas sempiterna, & regnum eius in genera-
 33 tione & generatione. * Et omnes habita-
 tores terrae apud eum in nihilum reputati
 sunt. Iuxta voluntatem enim suam facit tam
 in virtutibus caeli quam in habitatoribus
 terrae, & non est qui resistat manui eius, &
 34 dicat ei: Quare fecisti? * In ipso tempore
 sensus meus reuersus est ad me, & ad hono-
 rem regni mei decoremque perueni, & figura
 mea reuersa est ad me, & optimates mei &
 magistratus mei requisierunt me, & in regno
 meo restitutus sum, & magnificentia am-
 35 plior addita est mihi. * Nunc igitur ego
 Nabuchodonosor laudo, & magnifico, &
 glorifico regem caeli, quia omnia opera eius
 vera, & omnes viæ eius iudicia, & gradien-
 tes in superbia potest humiliare.
 C A P. V.
 1 B Althasar rex fecit grande conuiuium
 A optimatibus suis mille, & unusquisque
 secundum suam bibebat ætatem.
 2 * Precepit ergo iam temulentus, vt affer-
 rentur vasa aurea & argentea, quæ asporta-
 uerat Nabuchodonosor pater eius de tem-
 plo quod fuit in Hierusalem, vt biberet in
 eis rex & optimates eius, vxoresque eius, &
 3 concubinæ. * Tunc allata sunt vasa aurea,
 quæ asportauerat de templo quod fuerat in
 Hierusalem, & biberunt in eis rex, & opti-
 mates eius, vxores & concubinæ illius.
 4 * Bibebant vinum, & laudabant deos suos
 aureos, & argenteos, & æreos, ferreos, li-
 gneosque, & lapideos.
 5 * In eadem hora apparuerunt digiti quasi
 manus hominis scribentis contra candela-
 brum in superficie parietis aulae regiae. Et rex
 aspiciebat articulos manus scribentis.
 6 * Tunc facies regis commutata est, & cogi-
 B tationes eius conturbabant eum, & com-
 pages renum eius soluebantur, & genua
 eius ad se inuicem collidebantur.
 7 * Exclamauit itaque rex fortiter, vt in-
 troducerent magos, Chaldeos & aruspices.
 Et loquens rex, ait sapientibus Babylonis:
 Quicumque legerit scripturam hanc, & in-
 terpretationem eius manifestam mihi fe-
 cerit, purpura vestietur, & torquæ aurea ha-
 bebit in collo, & tertius in regno meo erit.
 8 * Tunc ingressi omnes sapientes regis
 non potuerunt nec scripturam legere, nec
 interpretationem eius indicare regi.
 9 * Vnde rex Balthasar satis conturbatus
 C est, & vultus illius immutatus est. Sed &
 optimates eius turbabantur.

* Et post finem dierum ego Nabuchodonosor 31
oculos meos in calum leuavi, et mens mea ad me
reuerſa eſt, et Altiffimo benedixi, et uiuentem
in ſecula laudavi et glorificaui, quia poteſtas eius
in ſecula aterna, et regnum eius in generatione
et generationem. * Et omnes habitantes ter- 32
ram quaſi nihil reputati ſunt. Et ſecundum vo-
luntatem ſuam facit in virtute cali et in habi-
tatione terra; et non eſt qui reſiſtat manui eius,
et dicet ei: Quid feciſti?

* Eo tempore mens mea reuerſa eſt ad me, et 33
ad honorem regni mei veni, et forma mea re-
uerſa eſt ad me. Et tyranni mei et optimates mei
quaſierunt me, et in regnū meum confortatus
ſum, et magnitudo amplior addita eſt mihi.

* Nunc ergo ego Nabuchodonosor laudo et 34
superexalto et glorifico regem cali; quia omnia
opera eius vera, et ſemita eius iudicia, et om-
nis ambulantes in ſuperbia poteſt humiliare.

CAP. V.

Baltaſar rex fecit cenam magnam optimati-
bus viris millenariis, et coram mille vinum.
bibens

* Baltaſar dixit in guſtu vini, ut afferretur 3
vaſa aurea et argentea, quæ aſportauit Nabu-
chodonosor pater eius de templo quod in Hieru-
ſalem; et bibant in eis rex et optimates eius,
et concubina eius, et concubini eius.

* Et allata ſunt aurea vaſa et argentea, quæ 3
aſportauit de templo Dei quod in Hieruſalem;
et bibebant in eis rex, et optimates eius, et
concubina eius, et concubini eius.

* Bibebant vinum, et laudauerunt deos 4
aureos, et argenteos, et æreos, et ferreos, et
ligneos, et lapideos.

* In eadem hora exierunt digiti manus ho- 5
minis, et ſcribebant contra lampadem in ſu-
perficie parietis domus regis. Et rex videbat ar-
ticulos manus ſcribentis.

* Tunc rex immutatus eſt, et cogitationes 6
eius conturbauerunt eum, et compages lum-
borum eius ſoluebantur, et gēna eius collide-
bantur.

* Et clamauit rex in fortitudine, ut intro- 7
ducerentur magi, et Chaldei, et aruſſpices.
Et dixit ſapientibus Babylonis: Quicumque le-
gerit ſcripturam hanc, et coniecturam eius no-
tam fecerit mihi, purpura veſtietur, et torques
aurea ſuper collum eius, et tertius in regno meo
imperabit.

* Et ingreſſi ſunt omnes ſapientes regis, et 8
non potuerunt ſcripturam legere, neque conie-
cturam manifeſtare regi.

* Et rex Baltaſar conturbatus eſt, et for- 9
ma eius immutata eſt in eo, et optimates eius
conturbati ſunt.

31 * καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ εὐ-
ὀφθαλμὸς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἔβαλον, καὶ αἱ φρονεῖς μου ἐπὶ
ἐμὲ ἐπεσφράφησαν, καὶ τὰ ὑψίστη ἠνολόγησα, καὶ τὰ ζῶντα
εἰς τὸν αἰῶνα ὡς αὐτὰ καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτῶν
ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῶν εἰς ἡμεῶν καὶ ἡμεῶν.

32 * ἐπὶ πάντες καὶ τοὶ κενῶν τὴν γῆν, ὡς ἐδύον ἐλοῖσθαι
σαν. καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν ποιεῖ ἐν τῇ δυναμίδι τῶν ἐρα-
νοῦ, καὶ ἐν τῇ κατωκίᾳ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιπαρα-
σέται τῇ χειρὶ αὐτῶν, καὶ ἐρεῖ αὐτὰ, τί ἐποίησας;

33 * αὐτὰ τὰ καὶ αἱ φρονεῖς μου ἐπεσφράφησαν ἐπὶ ἐμὲ,
καὶ εἰς τὴν πμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐ-
πέσρεψεν ἐπὶ ἐμὲ, καὶ τὸ τυραννὸς μου καὶ οἱ μεγιστάνες μου
ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκράταιώθη, καὶ

34 μετὰ λωσμένη πρὸς οὐρανὸν παρετέθη μοι. * καὶ ἐν ἐγὼ
ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ καὶ ὑπερυψώ καὶ δοξάζω τὸν βα-
σιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ, καὶ
αἱ τέξεις αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντα τὰ εὐ ποροδομήματα ἐν
ὑπερηφάνῳ δυνάμει ταπεινώσται.

2 * Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν δεῖπνον μέγα τοῖς
μεγιστάσι ἀνδράσι χιλιάρχοις, καὶ ἐν δυνάμει τῶν χιλιῶν ὁ
οἶνος. πῖνον * Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γούσῃ τῶν οἶνων, εἰ-
σνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἀξέλωεν
ναβουχοδονόσωρ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐν ἱερουσαλήμ.
καὶ πέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ,
καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ. καὶ ἐλὼχθη-
σαν τὰ χρυσὰ σκεύη καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἀξέλωεν ἐκ τῶν ἐν
ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἐβλήθησαν ὁ βασιλεὺς καὶ
οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀργυροῖ
αὐτοῦ. * ἐπὶ τὸν οἶνον, καὶ ἤνεσαν εὐθὺς θεοὶ χρυσοῦ καὶ
εὐθὺς ἀργυροῦ καὶ χαλκοῦ καὶ σιδηροῦ καὶ ξυλίνου καὶ λιθίνου.

5 * ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δακτύλοι χειρὸς ἀνθρώπου,
καὶ ἔγραψαν κατὰ τὴν λαμπάδα τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κοίμαμα
τοῦ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει
εὐθὺς ἀσφαλοῦς τῆς χειρὸς τῆς γραφῆς.

6 * ὅτε ὁ βασιλεὺς ἠλποῖτο, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ
συνεταράσσον αὐτόν. καὶ οἱ σὺνδεδόμοι τῆς οὐφύα αὐτοῦ
διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροῦντο.

7 * καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύϊ καὶ εἰσνεχθῆναι τὰς
μάγους, καὶ εὐθὺς χαλδαίους, καὶ εὐθὺς γαζαρεύους. καὶ
εἶπεν τοῖς ἑβραίοις βαβυλωνίων· ὅς ἀνδράγνα τὴν γρα-
φὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω μοι, πορ-
φύραν ἐνδύσε. καὶ ὁ μαθητὴς ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχη-
λον αὐτοῦ, καὶ τίς ἐστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἀρετή.

8 * καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ ἑβραῖοι τῆς βασιλείας, καὶ
οὐκ ἠδυνάοντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι εἰδὲ τὴν σύγκρισιν
γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. * καὶ ὁ βασιλεὺς Βαλτάσαρ
ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἠλποῖτο ἐπὶ αὐτῷ. καὶ οἱ
μεγιστάνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο.

* מלכתא לקבל מלי מלכא ורכבננהו לבייר
 משתיא עללת ענת מלכתא ואמרת מלכא לעלמין
 חיי אל יכה לך רעיוןך וזיוך אל ישתנו:
 * איתי גבר במלכותך די רוח אליהן קדישין בה
 וביומי אבוד נהירו ושכלתנו וחכמה בחכמה
 אליהן השתכח בה ומלכא נבכדנצר אבוד רב
 חרטמין אשפין בשדאין גזרין הקימה אבוד
 מלכא:
 * כל קבל די רוחי יתירא ומנדע ושכלתנו מפשר
 חלמין ואחיות אחידן ומשרא קטרין השתכח
 בה בדניאל די מלכא שם שמה בלשאצר
 כען דניאל יתקרי ופשרה יתחור:
 * בארין דניאל העל קדם מלכא ענה מלכא
 ואמר לדניאל אנתה הוה דניאל די מן בני
 גלותא די יהוד די היתי מלכא אבי מן יהוד:
 * ושמעת עליך די רוח אליהן בק ונהירו ושכלתנו
 וחכמה יתירה השתכח בק:
 * וכען העל קדמי חכימא אשפין די כתבה
 דנה יקרו ופשרה להודעתני ולא כהלין פשר
 מלתא להחיות:
 * ואנה שמעת עליך די תוכל פשרין למפשר
 וקטרין למשרא כען הן תוכל כתבה למקרי
 ופשרה להודעתני ארגונא רל בש והמונכא
 די דהבא על צוארך ורלתא במלכותא
 תשלט:
 * בארין ענה דניאל ואמר קדם מלכא מתנתך
 לך להוין ונכזביתך לאחרן הב ברם כתבא אקרא
 למלכא ופשרא אהודענה:
 * אנתה מלכא אלהא עליא מלכותא ורבותא
 ויקרא והדרא יתב לנבכדנצר אבוד:
 * ומן רבותא די יתב לה כל עממא אמיא
 ולשניא הוה זאעין ודחלין מן קדמוהי די הוה
 צבא הוה קטל ודי הוה צבא הוה מחא ודי הוה
 צבא הוה מרים ודי הוה צבא הוה
 משפל:
 * וכדי רם לבכרה ורוחה תקפרי להודי
 הנחר מן ברסא מלכותה ויקרה ויעדי
 מנה:

* Regina autem pro re quæ acciderat
 regi & optimatibus eius, domum conuiuij
 ingressa est, & proloquens ait: Rex in æter-
 num uiue. Non te conturbet cogitationes
 tuæ, neque facies tua immutetur. Infr. 2. a. & sup. 1. b. & inf. 3. b.
 * Est vir in regno tuo, qui spiritum deo-
 rum sanctorum habet in se, & in diebus
 patris tui sciētia & sapientia inuentæ sunt
 in eo. Nam & rex Nabuchodonosor pater
 tuus principem magorum, incantatorum,
 Chaldæorum, & aruspicum constituit cū.
 Pater inquam tuus o rex.
 * Quia spiritus amplior, & prudentia,
 intelligentiaque, & interpretatio somnio-
 rum, & ostensio secretorum, ac solutio li-
 gatorum inuentæ sunt in eo, hoc est, in Da-
 niele, cui rex posuit nomē Balthasar. Nunc
 itaque Daniel vocetur, & interpretationē
 narrabit.
 * Igitur introductus est Daniel coram
 D rege. Ad quem præfatus rex, ait: Tu es Da-
 niel de filiis captiuitatis Iudæ, quem addu-
 xerat pater meus rex de Iudæa?
 * Audiui de te, quoniam spiritum deo-
 rum habes; scientia, intelligentiaque ac
 sapientia ampliores inuentæ sunt in te.
 * Et nunc introgressi sunt in conspectu
 meo sapientes, magi, vt scripturam hanc
 legerent, & interpretationem eius indica-
 rent mihi, & nequiverunt sensum huius
 sermonis edicere.
 * Porro ego audiui de te, quod possis ob-
 scura interpretari, & ligata dissoluere. Si er-
 go vales scripturam legere, & interpreta-
 tionem eius indicare mihi, purpura vestie-
 ris, & torquem auream circa collum tuum
 habebis, & tertius in regno meo princeps
 eris.
 * Ad quem respondens Daniel, ait co-
 ram rege: Munera tua sint tibi, & dona do-
 mus tuæ alteri da. Scripturam autem le-
 gam tibi rex, & interpretationē eius osten-
 dam tibi.
 * O rex, Deus altissimus regnum & ma-
 gnificentiam, gloriam & honorem dedit
 Nabuchodonosor patri tuo.
 * Et propter magnificentiam, quam de-
 derat ei, vniuersi populi, tribus & linguæ
 tremebant & metuebant eum. Quos vo-
 lebat interficiebat, quos volebat percutie-
 bat, quos volebat exaltabat, & quos vole-
 bat humiliabat.
 * Quando autem eleuatum est cor eius,
 & spiritus illius obfirmatus est ad superbiam,
 depositus est de folio regni sui, & gloria
 eius ablata est.

* Et regina ingressa est in domum conuiuij, 10
& respondit regina & dixit: Rex in aeternum
vive. Non conturbent te cogitationes tuae, &
forma tua non mutetur.

* Est vir in regno tuo, in quo spiritus Dei 11
sancti est, & in diebus patris tui vigilantia &
intellectus, & sapientia, ut sapientia Dei inuen-
ta sunt in eo. Et rex Nabuchodonosor pater tuus
principem incantatorum, magorum, Chaldeo-
rum, aruspicum constituit eum.

* Quia spiritus amplior in eo: & prudentia, 12
& intellectus, coniectura, cognoscens somnia, et
annuncians occulta, & soluens ligaturas Da-
niel: & rex imposuit ei nomen Baltasar. Nunc
ergo vocetur, & coniecturam eius annuntiabit
tibi.

* Tunc Daniel introductus est coram rege, 13
& dixit rex Daniel: Tu es Daniel de filiis ca-
ptiuitatis Iudae quam adduxit rex pater meus?

* Audiui de te, quoniam spiritus Dei sancti 14
in te: & vigilantia, & intellectus, & sapientia
abundans inuenta est in te.

* Et nunc ingressi sunt in conspectu meo sa- 15
pientes, magi, Gazarenj, ut scripturam hanc le-
gant, & coniecturam eius notam faciant mihi,
& non potuerunt annunciare mihi.

* Et ego audiui de te, quia potes coniecturas 16
coniectare. Nunc ergo si potueris scripturam hanc
legere, & coniecturam eius notam facere mihi,
purpuram indues, & torques aurea erit super
collum tuum, & tertius in regno meo impera-
bis.

* Tunc respondit Daniel, & dixit in conspe- 17
ctu regis: Dona tua tibi sint, & munus domus
tua alteri da; ego autem scripturam legam regi,
& coniecturam eius notam faciam tibi.

* Rex, Deus altissimus regnum & magni- 18
ficentiam, & honorem, & gloriam dedit Nabu-
chodonosor patri tuo.

* Et de magnificentia, quam dedit ei, omnes 19
populi, tribus, linguae, erant tremantes & ti-
mentes eum. Quos volebat ipse interficiebat, &
quos volebat ipse percutiebat, & quos volebat
ipse exaltabat, & quos volebat ipse humilia-
bat.

* Et quando exaltatum est cor eius, & spi- 20
ritus eius confortatus est ut superbiret, deposi-
tus est a throno regni sui, & honor ablatum est
ab eo.

* καὶ ἡ βασίλισσα εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον τοῦ πότου, καὶ
ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα & εἶπεν· βασιλεῦς εἴθε αἰῶνας
ζῇ, μὴ ταρασσέσθωσιν σε ὁ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ
μορφὴ σου μὴ ἀλλοιεύσθω.

* ἔστιν ἄνθρωπος ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ τοῦ
ἁγίου ἐστὶν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς σου γρηγόρησις
& σωσεις & θεία ὡς θεία θεοῦ εὐρέθη ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ
βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου ἀρχόντας ἐπασιδῶν
μάγων χαλδαίων γαζαρίων κατέστησεν αὐτόν.

* ὅτι πνεῦμα περισσόν ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις & σύνε-
σις συγκρίνων ἐνύπνια καὶ ἀναγέλλων κρυπτόμενα καὶ
λύων σιωδέσμοις δεσμιὰν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν
αὐτῷ ὄνομα βαλτάσαρ· νῦν δὲ κληθήτω καὶ τὴν σύκρι-
σιν αὐτοῦ ἀναγέλλῃς σοί.

* τότε δανιὴλ εἰσῆλθεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶ-
πεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιὴλ· σὺ εἶ δανιὴλ ὁ δούλος τῶν υἱῶν
τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἐκδαιαίας ἧς ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς
ὁ πατήρ μου;

* ἤκουσα περὶ τοῦ ὅτι πνεῦμα θεοῦ αἵτις ἐν σοὶ καὶ γρη-
γόρησις καὶ σωσεις καὶ θεία περισσὴ διέρεθαι ἐν σοί.

* καὶ νῦν εἰσῆλθόν ἐνώπιόν μου θοοὶ μάγοι γαζα-
ρίων, ἵνα τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶσιν καὶ τὴν σύκρι-
σιν αὐτῆς γνωρίσωσίν μοι, καὶ εἴτε ἡδυνήθησαν ἀπαλ-
χεῖλαί μοι.

* καὶ ἐγὼ ἤκουσα περὶ τοῦ ὅτι δυνάσται σύκριματά
σὺκρίναται. νῦν δὲ ἐὰν δυνήθῃς τὴν γραφὴν ταύτην ἀνα-
γνῶναι καὶ τὴν σύκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, προσφύξω
ἐνδύσει, καὶ ὁ μανιάνης ὁ χερσὺς ἔσται ἐπὶ τὴν τράχηλόν
σου, & τίς ἐστίς σου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἀρξῇ.

* τότε ἀπεκρίθη δανιὴλ, καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ βασι-
λέως· τὰ δόματα σου θίξω, & τὴν δωρεάν σου τῆς οἰκίας
σου ἐτέρω δός, ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγνώσμαι τῷ βα-
σιλεῖ, καὶ τὴν σύκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοί.

* βασιλεῦ, ὁ θεὸς ὁ ὑψίστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν
μεγαλωσύνην καὶ τὴν πῦλιν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκεν να-
βουχοδονόσορ τῷ πατρί σου.

* καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλωσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ πάν-
τες ὁ λαοὶ, φυλαὶ, γλώσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβέ-
μνοι αὐτόν. ὅς ἐβόλετο αὐτὸς ἀνῆρη, & ὅς ἐβόλετο αὐτὸς
ἐτυπῆν, καὶ ὅς ἐβόλετο αὐτὸς ὑψοῦ, καὶ οἷς ἐβόλετο
αὐτὸς ἐταπείνῃ.

* καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
ἐκρεταῖαώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατελύθη δὲ ὑπὸ τοῦ
θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡ τιμὴ ἀφῆρέθη ἀπὸ
αὐτοῦ.

* ומן בני אנשא טריר ולבנה עם חיותא שוי
 ועם ערדיא מרוה עשבא כתורין יטעמונה
 ומטל שמיא גשמה יצטבע ערדי ידע די שליט
 אלהא עליא במלכות אנשא ולמן די יצבא
 יהקים עליה :
 * ואנתה ברה בלשאצר לא השפלת לבבך כל-
 קבל די כל דגרא ידעת :
 * ועל מרא שמיא התרוממת ולמאניא די ביתה
 חיתיו קדמך ואנתה ורב רבניך שגלרנך ולחנתך
 חמרא שתין בהון ולא להי בספא ודחבא נחשא
 פרזלא אעאואבנא די לא חזין ולא שמעין ולא
 ידעין שבחת ולא להא די נשמתך בידה וכל-
 ארתך לה לא הדרת :
 * באדין מן קדמוהי שליח פסא די ידא וכתבא
 דגרא רשום :
 * ודנה כתבא די רשום מנא מנא תקל ופרסין :
 * דגרא פשר מלתא מנא מנא אלהא מלכותך
 והשלמה :
 * תקל תקילתא במאזניא והשתכחת חסיר :
 * פרס פריסת מלכותך ויהיבר למדי ופרס :
 * באדין ימר בלשאצר ורובשו לדניאל
 ארנא והמונבא די דחבא על צוארה והכרו
 עלוהי די להוא שליטתלתא במלכותא :
 * בה בליליא קטיל בלשאצר מלכא בשדיא :
 * ודריוש מדיא קבל מלכותא כבר שנין שתין
 ותרתין :

* שפר קדם דריוש והקים על מלכותא
 לאחשדרפניא מאה ועשרין די להון בכל מלכותא :
 * ועלא מנהון סרכין תלתא די דניאל חד מנהון
 די להון אחשדרפניא אלין יחבין להון טעמא
 ומלכא לא להוא נוק : * אדין דניאל דנה הונא
 מתנצח על סרכיא ואחשדרפניא כל קבל די רוח
 יתירא בה ומלכא עשיר להקמותה על כל-
 מלכותא : * אדין סרכיא ואחשדרפניא הוובעין
 עליה להשכחה לדניאל מצד מלכותא וכל עלה
 ושחיתה לא יכלין להשכחה כל קבל די מהימן
 הוא וכל שלו ושחיתה לא השתכחת עלוהי :

* Et à filiis hominum eiectus est. Sed &
 E cor eius cum bestiis positus est, & cum on-
 gris erat habitatio eius. Fœnum quoque ut
 bos comedebat, & rore celi corpus eius in-
 fectum est, donec cognosceret quod pote-
 statem haberet Altissimus in regno homi-
 num, & quemcunque voluerit suscitabit
 super illud.
 * Tu quoque filius eius Balthasar non
 humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia.
 * Sed aduersum Dominatorem celi ele-
 uatus es. Et vasa domus eius allata sunt co-
 ram te, & tu, & optimates tui, & vxores
 tuæ, & concubinæ tuæ vinum bibistis in
 eis. Deos quoque argenteos, & aureos, &
 æreos, ferreos, ligneosque, & lapideos, qui
 non vident, neque audiunt, neque sentiunt,
 laudasti. Porro Deum, qui habet statum
 tuum in manu sua, & omnes vias tuas, nō
 glorificasti.
 * Idcirco ab eo missus est articulus ma-
 G nus, quæ scripsit hoc quod exaratum est.
 * Hæc est autem scriptura quæ digesta
 est : Mane, thecel, phares.
 * Et hæc interpretatio sermonis : Mane;
 Numerauit Deus regnum tuum, & com-
 pleuit illud.
 * Thecel; Appensus es in statera, & in-
 uentus es minus habens.
 * Phares; Diuisum est regnum tuum, &
 datum est Medis & Persis.
 * Tunc iubente rege, indutus est Daniel
 purpura, & circumdata est torques aurea
 collo eius; & prædicatum est de eo, quod
 haberet potestatem tertius in regno.
 * Eadem nocte interfectus est Balthasar
 rex Chaldæus.
 * Et Darius Medus successit in regnum,
 annos natus sexaginta duos.

CAP. VI.

* Placuit Dario, & constituit super regnū
 A satrapas centum viginti, ut essent in to-
 to regno suo.
 * Et super eos principes tres; ex quibus
 Daniel vnus erat; ut satrapæ illis redderent
 rationem, & rex non sustineret molestiam.
 * Igitur Daniel superabat omnes prin-
 cipes & satrapas; quia spiritus Dei amplior
 erat in illo. Porro rex cogitabat constituere
 eum super omne regnum.
 * Vnde principes & satrapæ quærebant
 occasionem, ut inuenirent Danieli ex late-
 re regni; nullamque causam & suspicio-
 nem reperire potuerunt, eò quod fidelis ef-
 fet, & omnis culpa & suspitio non inueni-
 retur in eo.

* Et ab hominibus expulsus est, & cor eius
cum bestiis datum est, & cum onagris habitatio
eius, & feno quasi bouem cibabant eum; & de
rore celi corpus eius intinctum est, donec cogno-
uit quia dominatur Altissimus regni hominum,
& cui visum fuerit dabit illud.

* Et tu filius eius Baltasar non humiliasti
cor tuum in conspectu Dei. Nonne omnia hæc
nosci?

* Et contra Dominum Deum celi exaltatus
es, & vasa domus eius attulisti coram te, &
tu, & optimates tui, & concubina tua, & con-
cubini tui vinum bibebatis in eis, & deos au-
reos, & argenteos, & æreos, & ferreos, & li-
gneos, & lapideos, qui non vident, & non au-
diunt, & non cognoscunt, laudasti. At Deum,
cuius spiritus tuus in manu sua, & omnes via
tue, ipsum non glorificasti.

* Idcirco à facie eius missus est articulus ma-
nus, & scripturam hanc ordinavit.

* Et hæc scriptura ordinata: Mane, thecel, phares.

* Hæc coniectura verbi; Mane, Mensura-
uit Deus regnum tuum, & implevit illud.

* Thecel, Appensus es in statera, & inuen-
tus es posterior.

* Phares, Diuisum est regnum tuum, & da-
tum est Medis & Persis.

* Et dixit Baltasar, & induerunt Danie-
lem purpura, & torquem auream circumposue-
runt circum collum eius. Et predicauit de eo
esse eum principem tertium in regno suo.

* In eadem nocte interfectus est Baltasar
rex Chaldeus.

* Et Darius Medus accepit regnum, exi-
stens annorum sexaginta duorum.

CAP. VI.

ET placuit in conspectu Darij, & constituit
super regnum satrapas centum viginti, vt
essent ipsi in toto regno suo.

* Et super eos ordinarios tres, quorum erat
Daniel vnus ex eis; vt redderent illis satrapæ
rationem, vt rex non fatigaretur.

* Et erat Daniel super eos; quia spiritus
abundans erat in eo, & rex constituit eum su-
per omni regno suo.

* Et ordinarij, & satrapæ querebant occa-
sionem inuenire contra Danielelem, & omnem
occasionem, & delictum, & peccatum non in-
uenerunt contra eum; quia fidelis erat.

* καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιόχθη, καὶ ἡ καρδία
αὐτοῦ μὲν τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μὲν ὀνάντων ἡ κατεκία
αὐτοῦ, καὶ χορὸν ὡς βοὴν ἐφώμιζον αὐτόν. καὶ ἀπὸ τῆς
δρόσης τῆς ἑρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφθη, ἕως ἃς ἔγνω ὅτι
κυριεύει ὁ ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ
ἐδὲν δόξῃ δώσει αὐτήν.

* καὶ σὺ οὐκ αὐτὸς βαλίσσαρ ὅκ ἐταπεινώσας τὴν
καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ θεοῦ, οὐ πᾶσι ταῦτα ἔγνω;

* καὶ ἐπὶ τὸν κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθη· καὶ
τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ βύβλας ἐνώπιον σου, καὶ σὺ καὶ οἱ
μεγιστὸς σου καὶ αἱ παλλακαὶ σου καὶ ὁ πᾶς οἶκος τοῦ
οἴκου ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὅτι θεὸς ὅτι χειρὸς ἐστὶν
δργου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδηροῦ καὶ ξυλίνου ἐλι-
θίνου, οἱ δὲ βλέπουσιν καὶ ὅκ ἀκέρυτον καὶ ἐγνωσκουσιν,
λύεσας. τὸν δὲ θεὸν οὐκ ἠπνοήσας ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι
αἱ ὁδοὶ σε, αὐτὸν ὅκ ἐδόξασας.

* διὰ τοῦτο ἐκ παρῶν αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀσράγαλος
χειρὸς καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἔταξεν.

* καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡ ἐν τετραγώνῳ· μανή, θεκέλ, φα-
ρές.

* τοῦτο τὸ σύγγραμμα ἔρημα τὸ· μανή, ἐμέτρησεν ὁ
θεὸς τὴν βασιλείαν σε, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν.

* θεκέλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ ὀρέθη ὑπερέστα.

* φάρες, διήρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη μέθοις καὶ
πείρσαις.

* καὶ εἶπον βαλτάσας, καὶ ἐνέδυσαν τὸν δανιήλ πορ-
φύρεα, καὶ τὸν μαυιάκην τὸν χειρὸν περιέθηκαν περὶ τὸν
τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν περὶ αὐτοῦ εἶναι αὐτὸν ἀρ-
χόντα τοῦτο ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

* ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέστη βαλτάσας ὁ βασιλεὺς
ὁ χαλδαῖος.

* καὶ δαρῖος ὁ μῆδος παρέλαβεν τὴν βασιλείαν αὐ-
τῶν ἐξηκοντα δύο.

5

* Καὶ ἤρπεν ἐνώπιον δαρῖου, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τῆς
βασιλείας σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι, ἔειναι αὐτοῦ ἐν ὅλῃ
τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

* καὶ ἐπὶ αὐτῶν ταχίως τρεῖς· ὧν ἡ δανιήλ εἰς ἃς
αὐτῶν τῆς ἀποδοῦναι αὐτοῖς ὅτι σατράπας λόγον, ὅπως
ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλήται.

* καὶ ἡ δανιήλ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι πνεῦμα πρῶτον
ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς
βασιλείας αὐτοῦ.

* καὶ ὁ ταχικὸς καὶ ὁ σατράπαι ἐζήτουσιν παρῶ-
φασιν εὐρεῖν κατὰ δανιήλ, καὶ πᾶσαν παρῶφασιν καὶ
πᾶσι πλάκῃμα καὶ ἀμπάκῃμα οὐκ εὗρον κατὰ αὐτόν, ὅτι
πιστὸς ἦν.

* אָדִין גִּבְרִיאֵל אֵלֶךְ אֲמַרְיָן דִּי לֹא נִהְשַׁכַּח לְדִנְיָאֵל
 דְּנִה כָּל-עֵלָא לְהֵן הִשְׁכַּחנָא עֲלוּהִי בְּדַת אֱלֹהֵהּ :
 * אָדִין סִרְכִּיא וְאַחַשְׁדֵּרפָּנִיא אֵלֶן הִרְגִּשׁוּ עַל-
 מַלְכָּא וּבִן אֲמַרְיָן לֵה דְרִיּוֹשׁ מַלְכָּא לְעֵלְמִין חַיִּי :
 * אֲתִיעֲטוּ כָּל סִרְכֵי מַלְכוּתָא סִנְיָא וְאַחַשְׁדֵּרפָּנִיא
 הִדְבְּרִיא וּפְחֻתָא לְקִימָה קִיסְמַלְכָּא וּלְתַקְפָּה אֶסְרָא
 דִּי כָּל-דִּי יִבְעָה בְּעוּ מִן-כָּל-אֱלֹהֵהּ וְאַנְשׁ עַד-יוֹמִין
 תִּלְתִּין לְהֵן מִנְּךְ מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגֹב אֲרִיּוֹתָא :
 * כְּעוּ מַלְכָּא תְּקִים אֶסְרָא וְתִרְשַׁם כְּתָבָא דִּי לֹא
 לֵה שְׁנִיָּה בְּדַת-מְדִי וּפְרַס דִּי-לֹא תַעֲדָא :
 * כָּל-קָבֵל דְּנִה מַלְכָּא דְרִיּוֹשׁ רְשַׁם כְּתָבָא וְאַסְרָא :
 * וְדִנְיָאֵל כְּדִי יִדַּע דִּי-רְשִׁים כְּתָבָא עַל לְבִיתָהּ
 וּכְוִין פְּתִיחָן לֵה בְּעֵל יִתְהַנְּגֵר יְרוּשָׁלַם וּמְנִין תִּלְתָּהּ
 בְּיוֹמָא הוּא בְּרַךְ עַל-בְּרִכּוּהִי וּמַצְלָא וּמוֹדָא קֳדָם
 אֱלֹהֵהּ כָּל-קָבֵל דִּי הוּא עֲבַד מִן-קֳדַמַת דְּנִה :
 * אָדִין גִּבְרִיאֵל אֵלֶךְ הִרְגִּשׁוּ וְהִשְׁכַּח לְדִנְיָאֵל בְּעָה
 וּמִתְחַנֵּן קֳדָם אֱלֹהֵהּ : * בְּאֲדִין קִרְבוּ וְאַמְרִין קֳדָם-
 מַלְכָּא עַל-אֶסְרָא מַלְכָּא הִלָּא אֶסְרָא רְשַׁמַת דִּי כָּל-
 אֲנָשׁ דִּי יִבְעָא מִן-כָּל-אֱלֹהֵהּ וְאַנְשׁ עַד-יוֹמִין תִּלְתִּין
 לְהֵן מִנְּךְ מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגֹב אֲרִיּוֹתָא עֲנֵה מַלְכָּא
 וְאַמְרֵי יִצִּיבָא מִלְתָּא בְּדַת-מְדִי וּפְרַס דִּי-לֹא תַעֲדָא :
 * בְּאֲדִין עֲנֵו וְאַמְרִין קֳדָם מַלְכָּא דִּי דִנְיָאֵל דִּי מִן-
 בְּנֵי גִלּוּתָא דִּי יְהוּדָא לֹא שָׁם עֲלֵיךְ מַלְכָּא טַעֲסָא וְעַל-
 אֶסְרָא דִּי רְשַׁמַת וּמְנִין תִּלְתָּהּ בְּיוֹמָא בְּעָה
 בְּעוּרָה :
 * אָדִין מַלְכָּא כְּדִי מִלְתָּא שְׁמַע שְׁנִיא בְּאֵשׁ עֲלוּהִי
 וְעַל דִּנְיָאֵל שָׁם כָּל לְשִׁיבּוּתָהּ וְעַד מַעְלֵי שְׁמַשָּׁא
 הוּרָא מִשְׁתַּדֵּר לְהַצְלוּתָהּ :
 * בְּאֲדִין גִּבְרִיאֵל אֵלֶךְ הִרְגִּשׁוּ עַל-מַלְכָּא
 וְאַמְרִין לְמַלְכָּא דַּע מַלְכָּא דִּי-דַרְתָּ לְמְדִי
 וּפְרַס דִּי כָּל-אֶסְרָא וְקִים דִּי-מַלְכָּא יִתְקִים לֹא
 לֵה שְׁנִיָּה :
 * בְּאֲדִין מַלְכָּא אֲמַד וְהִתִּין לְדִנְיָאֵל וְרָמּוּ לְגֹבָא
 דִּי אֲרִיּוֹתָא עֲנֵו מַלְכָּא וְאַמְרֵי לְדִנְיָאֵל אֱלֹהֵךְ דִּי
 אֲנִתָּה פִלַּח לֵה בְּתִרְיָא הוּא יִשְׁכַּבְּךָ :
 * וְהִתִּיתָ אֲבָן חֲדָה וְשַׁמַת עַל-פָּס גֹּבָא וְחֲתָמָה
 מַלְכָּא בְּעוֹקְתָהּ וּבְעוֹקְתָהּ רַבְּרִנּוּהִי דִּי לֹא תִשְׁנָא
 עֲבֹו דִּנְיָאֵל :

* Dixerūt ergo viri illi: Non inuenimus
 Danieli huic aliquam occasionem, nisi for-
 tē in lege Dei sui.
 * Tunc principes & satrapæ surripuerūt
 regi, & sic locuti sunt ei: Dari rex in æter-
 num uiue.
 * Consilium inierunt omnes principes
 regni tui, magistratus & satrapæ, senatores
 & iudices, vt decretum imperatoriū exeat,
 & edictum, vt omnis qui petierit aliquam
 petitionem à quocunque deo & homine
 vsque ad triginta dies, nisi à te rex, mittatur
 in lacum leonum.
 * Nunc itaque rex confirma sententiā,
 & scribe decretum vt nō immutetur quod
 statutum est à Medis & Persis, nec præua-
 ricari cuiquam liceat.
 * Porro rex Darius proposuit edictum
 & statuit.
 * Quod cū Daniel comperisset, id est,
 constitutam legem; ingressus est domum
 suam, & fenestris apertis in cænaculo suo
 contra Hierusalem tribus temporibus in
 die flectebat genua sua & orabat, confite-
 baturque coram Deo suo, sicut & antē fa-
 cere consueuerat.
 * Viri ergo illi curiosius inquirentes in-
 C uenerunt Daniele m orantem & obsecran-
 tem Deum suum.
 * Et accedētes locuti sunt regi super edi-
 cto: Rex nunquid non cōstituiisti vt omnis
 homo qui rogaret quenquam de diis & ho-
 minibus vsque ad dies triginta nisi te rex,
 mitteretur in lacum leonum? Ad quos re-
 spondens rex, ait: Verus est sermo iuxta de-
 cretum Medorum atque Persarum, quod
 præuaricari non licet.
 * Tunc respōdentes dixerunt coram re-
 D ge: Daniel de filiis captiuitatis Iudæ nō cu-
 rauit de lege tua & de edicto quod con-
 stituiisti, sed tribus temporibus per diē orat
 obsecratione sua.
 * Quod uerbum cū audisset rex, satis
 contristatus est, & pro Daniele posuit cor
 vt liberaret eum, & vsque ad occasum So-
 lis laborabat vt erueret illum.
 * Viri autem illi intelligentes regem, di-
 xerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum atq;
 Persarum est, vt omne decretum quod con-
 stituerit rex, non liceat immutari.
 * Tunc rex præcepit, & adduxerunt Da-
 nиеlem, & miserunt eum in lacum leonū.
 E Dixitque rex Danieli: Deus tuus quem co-
 lis semper, ipse liberabit te.
 * Allatusque est lapis vnus, & positus
 est super os laci, quem obsignauit rex an-
 nulo suo, & annulo optimatum suorum;
 ne quid fieret contra Daniele m.

* Et dixerunt ordinarij : Non inuenimus contra Daniel occasionem nisi in legitimis Dei

sui. * Tunc ordinarij & satrapæ astiterunt regi, & dixerunt ei: Dari rex in æternum viue.

* Consilium inierunt omnes qui in regno tuo magistratus, & toparchæ, & satrapæ, & senatores, ut statuerent statuto regio, & confortarent definitionem, ut quicumque petierit petitionem ab omni Deo & homine, usque ad dies triginta, nisi à te rex, mittetur in lacum leonum.

* Nunc ergo rex statue definitionem & ex-pone scripturam, ut non immutetur decretum Persarum & Medorum.

* Tunc rex Darius præcepit scribi decretum.

* Et Daniel quando cognouit quod statutum est decretum, ingressus est in domum suam, & fenestra aperta ipsi in cœnaculis suis contra Hierusalem, & temporibus tribus diei erat flectens super genua sua, & orans & confitens coram Deo suo, sicut erat faciens prius.

* Tunc viri illi astiterunt, & inuenerunt Daniel orantem & obsecrantem coram Deo suo.

* Et accedentes dicunt regi: Rex nonne definitionem posuisti, ut omnis homo qui petierit ab omni deo & homine petitionem usque ad dies triginta, nisi à te rex, mittetur in lacum leonum? Et dixit rex: Verus sermo, & decretum Medorum & Persarum non transibit.

* Tunc responderunt & dicunt coram rege: Daniel qui de filiis captiuitatis Judææ, non est subiectus decreto tuo, & temporibus tribus diei petit à Deo suo petitiones suas.

* Tunc rex ut audiuit verbum, multum contristatus est super eo, & pro Daniel contendit ut liberaret eum, & usque ad vesperam erat contendens ut liberaret eum.

* Tunc viri illi dicunt regi: Scito rex, quia decretum Medis & Persis non transibit, quod omnem definitionem & statutum quod rex statuet, non oportet immutare.

* Tunc rex dixit, & adduxerunt Daniel, & immiserunt eum in lacum leonum. Et dixit rex Daniel: Deus tuus cui tu seruis continet, ipse liberabit te.

* Et attulerunt lapidem unum, & imposuerunt super os lacus, et obsignauit rex annulo suo, & in annulo optimatum suorum, ut non mutaretur res in Daniel.

* καὶ εἶπον οἱ Ταλιχοὶ· ἔχ' ἀρήσωμεν καὶ τὸ δα-
νιὴλ πρὸ φασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις θεοῦ αὐτοῦ.

* τότε οἱ Ταλιχοὶ & οἱ Κατράπαι παρέστησαν τῷ βασι-
λεῖ, καὶ εἶπον αὐτῷ· δαρεῖ βασιλὺ εἰς σὺν αἰῶνας ζῆτι.

* συνεβελδύσαντο πάντες οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου
ἐργαστοὶ καὶ ὑπάρχαι καὶ σατράπαι καὶ ὑπάτοι· ἔστησαν
σάται βασιλικῇ καὶ ἐνιχύσαν ὀλισμὸν ὅπως ὃς ἐδὴ αἰ-
τήσεται αἴτημα πρὸς πᾶν τὸν θεὸν καὶ ἀνθρώπου, ἕως ἡ-
μερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ πρὸς θεὸν βασιλὺ, ἐμβληθήσεται
εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

* καὶ ἐν βασιλῷ στήθον τὸν ὀλισμὸν καὶ ἐκθεῖ γραφὴν,
ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα περσῶν καὶ μέδων.

* τότε ὁ βασιλὺς δαρεῖ· ἐπέταξεν γραφῆναι τὸ
δόγμα.

* καὶ δανιὴλ λυγρὰ ἐγνώσκει ἐνετάγη τὸ δόγμα, εἰ-
σῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ αἱ θυρίδες ἀνέωκται αὐ-
τῷ ἐν τοῖς ὑπερώοις αὐτοῦ καὶ ὁ ἀνὰ πύργον ἱερουσαλήμ, καὶ
καίρας τρεῖς τῆς ἡμέρας ὡς καὶ πᾶν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐ-
τοῦ, καὶ προσευχόμενος καὶ ἱσομολογούμενος ἐναν-
τίον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ὡς ποιεῖν ἐμπροσθεν.

* τότε οἱ ἀνδρες ἐκείνοι παρετήρησαν καὶ ὄρσαν τὸν δα-
νιὴλ αἰχμάλωτον καὶ δεόμενον ἐμπροσθεν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.

* καὶ προσελθόντες λέγουσιν τῷ βασιλεῖ, βασιλὺ
οὐχ ὀλισμὸν ἐτάξας ὅπως πᾶς ἀνθρώπος ὃς δὴ αἰτήσῃ
πρὸς πάντας θεοὺς καὶ ἀνθρώπους αἴτημα ἕως ἡμερῶν τριά-
κοντα ἀλλ' ἢ πρὸς θεὸν βασιλὺ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκ-
κον τῶν λεόντων, καὶ εἶπεν ὁ βασιλὺς· ἀληθινὸς ὁ λόγος,
καὶ τὸ δόγμα μέδων καὶ περσῶν ἐπαρελδύσεται.

* τότε ἀπεκρίθησαν καὶ λέγουσιν ἐνώπιον τοῦ βα-
σιλέως· δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς
ἰουδαίας, οὐχ ὑπετάγη τῷ δόγματί σου, καὶ καιρὸς
τρεῖς τῆς ἡμέρας αἰτεῖται πρὸς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ αἰτή-
ματα αὐτοῦ.

* τότε ὁ βασιλὺς ὡς ἤκουσεν τὸ ῥῆμα, πολὺ ἐλυπή-
θη ἐπ' αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ δανιὴλ ἠγωνίσασθαι τοῦ ἐξε-
λέσθαι αὐτόν, καὶ ἕως ἑσπέρας ὡς ἀγωνιζόμενος τοῦ
ἐξελέσθαι αὐτόν.

* τότε οἱ ἀνδρες ἐκείνοι λέγουσιν τῷ βασιλεῖ· γνώθι
βασιλὺ, ὅτι δόγμα μέδοις καὶ πέρσαις οὐ παρελδύσε-
ται, τοῦ πᾶν ὀλισμὸν καὶ σάσαν ὡς ὁ βασιλὺς ἐστήσει, καὶ δεῖ
πρὸς ἀλλήλους.

* τότε ὁ βασιλὺς εἶπεν, καὶ ἤγαγον τὸν δανιὴλ, καὶ
ἐνέβαλον αὐτόν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. καὶ εἶπεν ὁ
βασιλὺς τῷ δανιὴλ· ὁ θεός σου ὃν λατρεύεις ἐνδελε-
χῶς αὐτὸς ἐξελεύσεται σε.

* καὶ ὡς ἔκαν λίθον ἓνα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ στόμα
τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφραγίσας ὁ βασιλεὺς τὸ δακτυλῖον
αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ δακτυλίῳ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ
ἀλλοιωθῇ πρᾶγμα ἐν τῷ δανιὴλ.

* אָדִין אֶזֶל מַלְכָּא לְהִיכְלָהּ וּבֵת טוֹת וְדָחוּן לֹא-
חָנַעַל קְדָמוֹהִי וּשְׁנָתָה נִדְרָה עָלוֹהִי :

* בְּאִדִּין מַלְכָּא בִשְׁפָרְפְּרָא יָקוּם בְּנִגְהָא
וּבְהִתְבַּהֲלָהּ לִגְבָּא דִּי-אַרְיוֹתָא אֶזֶל :

* וּבְמִקְרָבָהּ לִגְבָּא דְדִנְיָאֵל בְּקַל עֲצִיב וְעַק עֲנָה
מַלְכָּא וְאָמַר לְדִנְיָאֵל עֲבַד אֱלֹהָא חַיָּא

אַלְהָדִי אֲנַתְהּ פִּלְחָלְהָ בְּתִדְרִיאֵי הִכְלָהּ לְשִׁיזְבוּתָךְ
מִן-אַרְיוֹתָא : * אָדִין דְנִיָּאֵל עִם-מַלְכָּא מִלְּל מַלְכָּא

לְעֵלְמִין חַיִּי : * אֱלֹהֵי שְׁלַח מַלְאָכָה וּסְגֵר פִּם
אַרְיוֹתָא וְלֹא חֲבִלוּנִי כָל-קָבֵל דִּי קְדָמוֹהִי זָכוּ

חֲשִׁתְכַחַת לִי וְאַתְּ קְדָמִיךְ מַלְכָּא חֲבִילוּלָהּ לֹא עֲבַדְתָּ :
* בְּאִדִּין מַלְכָּא שָׁנִיא טָאב עָלוֹהִי וְלִדְנִיָּאֵל אָמַר

לְהִנְסָקָה מִן-גְּבָא וְהִפֵּק דְנִיָּאֵל מִן-גְּבָא וְכָל-חֲבֵל
לֹא-חֲשִׁתְכַחַת בְּהָ דִּי חִימָן בְּאַלְהָהּ :

* וְאָמַר מַלְכָּא וְהִתִּיּו גְבָרִיָּא אֶלְךָ דִּי-אֶכְלוּ
קִרְצוּהִי דִּי דְנִיָּאֵל וְלִגְבָּא אַרְיוֹתָא רְמוּ אֲנֹן בְּנִיחוּן

וְנִשְׁיחוּן וְלֹא-מָטוּ לְאַרְעִית גְּבָא עַד דִּי-שְׁלֹטוֹ בְּהוּן
אַרְיוֹתָא וְכָל-גְּרַמִּיחוּן חֲדָקוּ :

* בְּאִדִּין דְרִיּוֹשׁ מַלְכָּא כָּתַב לְכָל-עַמְמֵיָא אַמִּיָּא
וְלִשְׁנֵיָא דִּי-דָאֲרִין בְּכָל-אַרְעָא שְׁלַמְכוּן יִשְׁנָא :

* מִן-קְדָמִי שִׁים טַעַם דִּי בְּכָל-שְׁלֹטָן מַלְכוּתִי
לְהוּן זָאֲעִין וְדַחֲלִין מִן-קִדְּם אֱלֹהָהּ דִּי דְנִיָּאֵל דִּי-

הוּא אֱלֹהָא חַיָּא וְקִים לְעֵלְמִין וּמַלְכוּתָהּ דִּי-לֹא
תִּתְחַכֵּל וּשְׁלֹטָנָהּ עַד-סוּפָא :

* מְשִׁיזְב וּמַצֵּל וְעַבְדֵּי-תִיּוֹ וְרַמְהִין בְּשִׁמְיָא
וּבְאַרְעָא דִּי שְׁזִיב לְדִנְיָאֵל מִן-יַד אַרְיוֹתָא :

* וְדִנְיָאֵל דָּנָה הֲצֵלַח בְּמַלְכוּת דְרִיּוֹשׁ וּבְמַלְכוּת
כוֹרְשׁ פֶּרְסָאֵר :

* בְּשִׁנַּת חֹדֶה לְבַלְשַׁאצַּר מֶלֶךְ בְּכָל דְנִיָּאֵל חֲלָם
חֹזֶה וְחֻזִּי רֹאשָׁה עַל-מִשְׁכְּבָהּ בְּאִדִּין חֲלָמָא כָּתַב

רֹאשׁ מֶלֶךְ אָמַר :
* עֲנֵה דְנִיָּאֵל וְאָמַר חֹזֶה הוּיָת בַּחֲזוּי עִם-לִילִיָּא

וְאַרְבַּע רֵוָחִי שְׁמִיָּא מְנִיחוּן לִימָא רַבָּא : * וְאַרְבַּע
חִיּוֹן רַבְרָבִין סִלְקִין מִן-יַמָּא שְׁנִין דָּא מִן-דָּמָא :

* קְדָמִיתָא כְּאַרְיֵה וְנִפְיָן דִּי-נִשְׂרָה לְהָ חֹזֶה הוּיָת עַל
דִּי-מְרִיטוֹ גִּפְתָּה וְנִטִּילָהּ מִן-אַרְעָא וְעַל-דְּנִיָּאֵל

בְּאַנְשׁ הַקִּימָת וּלְכָב אָנְשׁ יְהִיב לָהּ :

18 * Et abiit rex in domum suam, & dormiuit incenatus, cibi que non sunt allati coram eo; in super & somnus recessit ab eo.
19 * Tunc rex primo diluculo confurgens, festinus ad lacum leonum perrexit.
20 * Appropinquansque lacui, Daniele voce lachrymabili clamauit, & affatus est eum: Daniel serue Dei viuentis, Deus tuus cui tu seruis semper, putas ne valuit te liberare à leonibus?

21 * Et Daniel regi respondens, ait: Rex in æternum viue.

22 * Deus meus misit angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inuenta est in me. Sed & coram te rex delictum non feci.

23 * Tunc vehementer rex gauisus est super eo, & Daniele præcepit educi de lacu. Eductusque est Daniel de lacu, & nulla læsio inuenta est in eo; quia credidit Deo suo.

24 * Iubente autem rege, adducti sunt viri illi qui accusauerunt Daniele, & in lacum leonum missi sunt, ipsi, filij & vxores eorum; & non peruenerunt vsque ad pavementum lacu, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerunt.

25 * Tunc Darius rex scripsit vniuersis populis, tribubus, & linguis habitantibus in vniuersa terra: Pax vobis multiplicetur.

26 * A me constitutum est decretum, vt in vniuerso imperio & regno meo tremiscant & paueant Deum Danielis. Ipse est enim Deus viuens & æternus in secula, & regnū eius nō dissipabitur, & potestas eius vsque in æternum.

27 * Ipse liberator atque saluator, faciens signa & mirabilia in cælo & in terra, qui liberauit Daniele de lacu leonum.

28 * Porro Daniel perseuerauit vsque ad regnum Darij, regnumque Cyri Persæ.

CAP. VII.

1 **A**Nno primo Balthasar regis Babylonis, Daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cubili suo. Et somnium scribens breui sermone comprehendit.

2 * Summatimque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte;

3 * Et ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno, & quatuor bestię grandes ascendebant de mari diuersæ inter se.

4 * Prima quasi læna, & alas habebat aquilæ. Aspiciebam donec euulsæ sunt alæ eius, & sublata est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.

* Et abiit rex in domum suam, & dormiuit
incenatus, & cibos non attulerunt ei, & som-
nus recessit ab eo.

* Tunc rex surrexit manē in lace, & cum
festinatione venit ad lacum leonum.

* Et cum appropinquaret ipse lacui, Danielē
voce magna et forti clamauit: Daniel serue Dei
viventis, Deus tuus, quem tu colis continuē, si
potuit liberare te ex ore leonum?

* Et dixit Daniel regi: Rex in secula
vive.

* Deus meus misit angelum suum, & obtu-
rauit ora leonum, & non nocuerunt mihi; quia
coram eo rectitudo inuenta est in me, & coram
autem te rex delictum non feci.

* Tunc rex multum gauisus est super eo, &
Danielē dixit educere ex lacu. Et eductus est
Daniel ex lacu, & omnis corruptio non est in-
uenta in eo, quia credidit in deo suo.

* Et dixit rex, & adduxerunt viros accu-
santes Daniel, & in lacum leonum immisi sunt
ipsi & filij eorum, & uxores eorum, & non
peruenerunt ad pavimentum laci, donec domi-
nati sunt eorum leones, & omnia ossa eorum
comminuerunt.

* Tunc Darius rex scripsit omnibus populis,
tribubus, linguis, habitantibus in omni terra:
Pax vobis multiplicetur.

* A facie mea positum est decretum, vt in
omni imperio regni mei sint tremētes & ti-
mentes a facie Dei Danielis; quoniam ipse est
Deus viuens & permanens in secula, & re-
gnum eius non corrumpetur, & potestas eius
vsque in finem.

* Defendit & liberat, et facit signa & por-
tenta in celo & in terra. Qui liberauit Daniel
ex ore leonum.

* Et Daniel prosperatus est in regno Darij,
& in regno Cyri Persæ.

CAP. VII.

In primo anno Baltasar regis Chaldaeorum,
Daniel somnium vidit, & visiones capitis
eius in cubili suo, & somnium scripsit, & sum-
mam verborum dixit.

* Ego Daniel videbam in visione mea nocte.

* Et ecce quatuor venti celi pugnabant in
mare magnum, & quatuor bestie magnæ ascen-
dentes de mari, differentes ad inuicem.

* Prima quasi leona, & ala eius aquila.
Aspiciebam donec euulsa sunt ala eius, & sub-
lata est a terra, & in pedibus hominis stetit, &
cor hominis datum est ei.

* καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐκοι-
μήθη ἀδελπνῶς, καὶ ἐδούμαται οὐκ εἰσῆλκον αὐτῷ,
καὶ ὄπνῳ ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ.

* τότε ὁ βασιλεὺς ἤγερται πρῶτον ἐν τῷ φῶτι καὶ ἐν
σπῆλτι ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

* καὶ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ τῷ δαμιῇλ φῶ-
νι μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἐδόθησεν δαμιῇλ ὁ δούλῳ τοῦ θεοῦ
τοῦ ζῶντος, ὁ θεὸς σὰν σὺ λατρεύεις ἐν δελεχῶς, εἰ ἐδύ-
νασθαι ἐξελθεῖς σε ἐκ φόμας τῶν λεόντων;

* καὶ εἶπεν δαμιῇλ τῷ βασιλεῖ· βασιλεῦ εἰς οὗ-
τοις αἰῶνας ζῇ.

* ὁ θεὸς μὲς ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐνέφρα-
ξεν τὰ φόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἐλυμήνησεν με, ὅτι
καὶ κρίνῃ αὐτὸς διθυτὸς δὲ δέθη ἐν ἐμοί, & ἐνώπιον δέ τοι
βασιλεῦ παρὰ πῶμα οὐκ ἐποίησα.

* τότε ὁ βασιλεὺς πολὺ ἠγαυιώθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν
δαμιῇλ εἶπεν ἀνενέκα ἐν τῷ λάκκῳ. καὶ δυνάμει δα-
μιῇλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ πᾶσα διαφθορὰ ἐκ δέθη ἐν
αὐτῷ, ὅτι ἐπίσθυσεν ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ.

* καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἠγάγον οὗτοι ἀνδρες οὗτοι
διαβάλλοντες τὸν δαμιῇλ, καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων
ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐ-
τῶν, καὶ οὐκ ἐφθασαν εἰς τὸ ἐλαφεῖν τὸν λάκκον, ἕως
ὅτι ἐκυρέδυσαν αὐτῶν οἱ λέοντες καὶ πάντα τὰ ὅσα αὐτῶν
ἐλέπιον.

* τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐγραψεν πᾶσι τοῖς λαοῖς,
φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ· εἰρήνῃ
ὕμιν πληθυνθείη.

* ἐκ παρσάπης μὲς ἐτέθη δόγμα, ὅτι ἐν πάσῃ ἀρχῇ
τῆς βασιλείας μὲς εἶναι τρέμοντας καὶ φοβερούς ἀπὸ
παρσάπης τοῦ θεοῦ δαμιῇλ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν θεὸς ζῶν καὶ
μύρων ἐστὶν αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ διαφθαρή-
σε, καὶ ἡ κυρία αὐτοῦ ἕως τέλους.

* δὴ πλάμωσεν, καὶ ῥύε· καὶ ποιεῖ σημεῖα & τέρατα
ἐν ἐρατῇ καὶ ἐπὶ γῆς. ὅστις ἐξείλατο τὸν δαμιῇλ ἐκ φό-
μας τῶν λεόντων. & δαμιῇλ κατὰ θυμὸν ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ δαρεῖος, & ἐν τῇ βασιλείᾳ κύριος ἐπέβου.

ζ
* Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει βαλτάσδρος βασιλεὺς χαλ-
δαίων, δαμιῇλ ἐνύπνιον εἶδεν, καὶ αἰδρόσεως τῆς κεφα-
λῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐγραψεν
τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν· ἐγὼ δαμιῇλ ἐθεώ-
ρησα ἐν ὁράσει μὲς τῆς νυκτός. καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄν-
θρωποι τοῦ ἐρανοῦ παρσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν με-
γάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς
θάλασσης διαφέροντα ἀλλήλων. τὸ πρῶτον ὡσεὶ
λέονα καὶ περὶ αὐτοῦ αἶμα, ἐθεώρησα ἕως ὅτι ἔτινοντο τοῖς
περὶ αὐτοῦ καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν δυνά-
μειος ἐστάθη, & καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ.

* וארו חיה אחרי תנינה דמיה לדב ולשטר חד
 הקמת ותלת עלעין בפמה בין שניה וכן אמרין לה
 קומי אכלי בשר שני :
 * באתר דנה חיה חיה וארו אחרי כנמר ולה גפין
 ארבע די עוף על גבה וארבעה ראשין לחיותה
 ושלטן יחיה לה :
 * באתר דנה חיה חיה בחזוי ליליא וארו חיות
 רביעא דחילה ואמתני ותקיפא יתירר ושני די
 פרול לה רברבן אכלה ומדקרה ושאר ברנליה
 רפסר ותימא משניר מן כל חיותא די קדמיה
 וקרנן עשר לה :
 * משתכל חיות בקרניא ואלו קרן אחריזערה
 סלקת ביניהן ותלת מן קרניא קדמיתא איתעקרו
 מן קדמיה ואלו עינין בעיני אנשא בקרניא דא
 ופס ממלל רברבן :
 * חיה חיה עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב
 לבושה בתלג חור ושער ראשה בעמר נקא ברסיה
 שבבין די נור גלגלוי נור דלק :
 * נהר די נור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפים
 ישמשוה ורברבון קדמוהי יקומון דינא יתב
 וספרין פתיחו :
 * חיה חיה באדין מן קל מליא רברבתא די
 קרניא ממללה חור חיה עד די קטילר חיותא
 והובר גשמה ויהיבת ליקדת אש : * ושאר
 חיותא העדיו שלטנהון וארכה בחיין יתיבת להון
 עד זמן ועדן : * חיה חיה בחזוי ליליא וארו עס
 ענני שמיא כבר אנש אתה הוה ועד עתיק יומיא
 מטה וקדמוהי הקרבוהי : * ולה יתב שלטן ויקר
 ומלכו וכל עממיא אמיא ולשניא לה יפלחון
 שלטנה שלטן עלם די לא יעדה ומלכותה די לא
 תתחבל : * אתכרית רוחי אנא דניאל בגו נדנה
 וחזוי ראשי יבהלנני :
 * קרבת על חד מן קאמיא ויציבא אבעא מנה
 על כל דנה ואמר לי ופשר מליא יהודענני :
 * אלין חיותא רברבתא די אנן ארבע ארבע
 מלכין יקומון מן ארעא :
 * ויקבלון מלכותא קדישי עליונן ויחסנון מלכותא
 עד עלמא ועד עלם עלמיא :

5 * Et ecce bestia alia similis vrsō, in parte
 stetit, & tres ordines erant in ore eius, & in
 dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge,
 6 comede carnes plurimas. * Post hæc aspi-
 ciebam; & ecce alia quasi pardus, & alas ha-
 bebat quasi auis quatuor super se. Et qua-
 7 tuor capita erant in bestia, & potestas data
 est ei. * Post hæc aspiciebam in visione
 noctis; & ecce bestia quarta terribilis atque
 mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos
 habebat magnos, comedens atque commi-
 nuens, & reliqua pedibus suis conculcans.
 Dissimilis autem erat cæteris bestiis, quas
 videram ante eam, & habebat cornua
 decem.
 8 * Considerabam cornua; & ecce cornu
 9 aliud paruulum ortum est de medio eorū,
 & tria de cornibus primis euulsa sunt à fa-
 cie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis
 erant in cornu isto, & os loquens ingen-
 tia.
 10 * Aspiciebam donec throni positi sunt,
 & antiquis dierum sedit. Vestimentū eius
 candidum quasi nix, & capilli capitis eius
 quasi lana munda. Thronus eius flammæ
 ignis, rotæ eius ignis accensus.
 11 * Fluuius igneus rapidusque egredieba-
 tur à facie eius. Millia millium ministrabāt
 ei, & decies centena millia assistebant ei. Iu-
 dicio sedit, & libri aperti sunt.
 12 * Aspiciebam propter vocem sermonū
 grandium, quos cornu illud loquebatur. Et
 vidi quoniam interfecta esset bestia, & pe-
 risset corpus eius, & traditum esset ad com-
 burendum igni.
 13 * Aliarum quoque bestiarum ablata ef-
 fet potestas, & tempora vitæ constituta ef-
 sent eis vsque ad tempus & tempus.
 14 * Aspiciebam ergo in visione noctis; &
 ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis
 veniebat, & vsque ad antiquum dierū per-
 uenit, & in conspectu eius obtulerūt eum.
 15 * Et dedit ei potestatem, & honorem, &
 regnum, & omnes populi, tribus, & linguæ
 ipsi seruiant. Potestas eius potestas æterna,
 quæ non auferetur, & regnum eius quod
 non corrumpetur.
 16 * Horruit spiritus meus. Ego Daniel ter-
 ritus sum in his, & visiones capitis mei
 conturbauerunt me.
 17 * Accessi ad vnum de assistentibus, &
 veritatē quærebam ab eo de omnibus his.
 Qui dixit mihi interpretationem sermo-
 num, & docuit me.
 18 * Hæ quatuor bestię magnæ, quatuor
 sunt regna quæ consurgent de terra.
 19 * Suscipient autem regnum sancti Dei
 altissimi, & obtinebunt regnum vsque in
 seculum & in seculum seculorum.

* Et ecce bestia secunda similis urso, & in parte una stetit, & tria latera in ore eius inter dentes eius. Et sic dicebant ei: Surge comede carnes multas.

* Post ipsam aspiciebam; & ecce alia bestia quasi pardalis, & ipsi ala quatuor volucris super eam, & quatuor capita bestie, & potestas data est illi.

* Post hoc aspiciebam; & ecce bestia quarta terribilis & stupenda & fortis vehementer, et dentes eius ferrei, magni, comedens & comminuens. Et reliqua pedibus suis conculcabat, & ipsa differens valde ultra omnes bestias que ante eam, & cornua decem illi.

* Considerabam cornua eius; & ecce cornu aliud paruum ascendit in medio eorum, & tria cornua eorum que ante eam, eradicata sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis in cornu isto, & os loquens magna.

* Aspicebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, & vestimentum eius quasi nix album, & capillus capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamma ignis, rota eius ignis ardens.

* Fluvius ignis trahebat egrediens ante eam. Mille millia ministrabant ei, & decies centena millia astabant ante eam. Iudicium sedit, et libri aperti sunt.

* Aspiciebam tunc a voce sermonum magnorum quos cornu illud loquebatur, donec interfecit ea est bestia illa, & periit, & corpus eius datum est in combustionem ignis.

* Et reliquarum bestiarum transmutatus est principatus, et longitudo vite data est eis usque ad tempus & tempus.

* Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniens erat, & usque ad antiquum dierum pervenit, & in conspectu eius allatus est.

* Et ipsi datus est principatus, & honos, & regnum, & omnes populi, tribus, lingue, ipsi serviebant. Potestas eius potestas aeterna, que non transibit, & regnum eius non corrumpetur.

* Horruit spiritus meus. Ego Daniel in habitu meo, & visiones capitis mei conturbabant me.

* Et accessi uni astantium, & expositionem querebam ab eo discere de omnibus his. Et dixit mihi expositionem, & coniecturam sermonum notam fecit mihi.

* Hæ bestia magna quatuor, quatuor regna surgent in terra, que auferentur.

* Et accipient regnum sancti altissimi, & obtinebunt illud usque in seculum & usque in seculum seculorum.

* καὶ ἰδὼς θηρίον δεινότερον ὁμοίον ἀρκῇ, & εἰς μέρος ἐν ἑσάθῃ, & τρία πλάγῃ ἐν τῷ σώματι αὐτῆς δυνάμετον τῶν ὀδόντων αὐτῆς. & ἕτως ἔλεγον αὐτῇ· δυνάστη· φάγε σάρκας πολλὰς.

* ὁπίσω αὐτῆς ἐθεώρουν, καὶ ἰδὼς ἕτερον θηρίον ὡσεὶ παράδαλις, καὶ αὐτῇ πτεροὶ τέσσαρα πετῆνο· ὑπερέβαινε αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλὰὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἕξασία ἐδόθη αὐτῇ.

* ὁπίσω τούτου ἐθεώρουν, καὶ ἰδὼς θηρίον τέταρτον φοβερόν καὶ ἐκθαμβόν καὶ ἰσχυρόν πρὸς πάντας, & ὀδόντας αὐτῆς σιδηροὶ μεγάλοι, ἐδίων καὶ λεπτιμώον. & τὰ ἑπὶ τοῖς ποσὶν αὐτῆς συνεπάται. & αὐτὸ διάφορον περισσῶς πᾶσι πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῖς ἐμπροσθεν αὐτῆς, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ.

* θεωροῦντοίς κέρασιν αὐτῆς, & ἰδὼς κέρας ἕτερον μικρόν δυνάστη ἐν μέσῳ αὐτῶν & τρία κέρατα τῶν ἐμπροσθεν αὐτῆς ἔξεριζώθη ἀπὸ θεωρώμενης αὐτῆς. καὶ ἰδὼς ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ σῶμα λαλοῦν μέγαλα.

* ἐθεώρουν ἕως οὗ τοῦ θρόνου ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισεν, καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτῆς ὡσεὶ χιών λευκόν· καὶ ἡ θρίξ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ὡσεὶ ἔριον καθαρόν. ὁ θρόνος αὐτῆς φλόξ πυρός, & τροχοὶ αὐτοῦ πύρ φλέγον.

* ποταμὸς πυρὸς εἴλκεν ἐκ πορθορίου τοῦ ἐμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. καὶ μυρία μυριάδες παρεστήκεισαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ. κατήκειον ἐκὰς αὐτοῦ, & βίβλοι λυγέωχθησαν.

* ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων ὧν τὸ κέρας ἐκείνο ἐλάλει, ἕως ἀνῆλθεν τὸ θηρίον ἐκείνο & ἀπώλετο, & τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καυσὶν πυρός.

* καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεσάθη ἡ δόξα, & μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ.

* ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδὼς μὲν τῶν νεφελῶν ἔβρανον ὡσεὶ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἕως τοῦ παλαιῶν τῶν ἡμερῶν ἐφθασεν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ θεωρήσθη.

* καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, καὶ γλώσσαι αὐτῷ ἐδούλον. ἡ ἕξασία αὐτοῦ ἕξασία αἰώνιου, ἥτις ἐπαρελθούσεται, & ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐδιαφθαρήσεται.

* ἐφράξεν τὸ πνεῦμά μου· ἐγὼ δανιήλ ἐν τῇ ἐξέμῃ αἰὶ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασσόν με.

* καὶ θεωρήθησαν ἐνὶ τῶν ἐσηκότων καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτειν παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων. καὶ εἶπέν μοι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέν μοι.

* ταῦτα τὰ θηρία τὰ μέγαλα τὰ τέσσαρα· τέσσαρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ δὲ θηθήσονται.

* καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἀγνοοῦντες· καὶ κατέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος & ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων.

* אֲדִין צְבִית לִיצְבָּא עַל חַיּוֹתָא רַבִּיעִיתָא דִּי--
 הֵוֹת שְׁנֵיהֶן מִן כְּלָהוֹן דְּחִילָהּ יִתִּירָה שְׁנֵיהֶן דִּי--
 פְּרִזְלָא וְטַפְרִיָּה דִּי נָחַשׁ אֲכָלָהּ מִדְּקָה וּשְׂאֵרָא בְּרַגְלֵיהָ
 רַפְסָה: * וְעַל קַרְנֵיָּא עֶשְׂרֵי בְּרָאשֵׁי וְאַחֲרֵי דִי
 סִלְקַת וּנְפְלוּ מִן קִדְמִיָּה תִּלְתָּ וּקְרָנָא דְּכֹן וְעֵינֵין לָהּ
 וּפֶסֶם מִמְּלַל רַבְרָבִין וְחֻזָּה רַב מִן חֲבֵרְתָּהּ:
 * חֻזָּה הָיִיתָ וּקְרָנָא דְּכֹן עֲבָדָא קֶרֶב עִם קִדְשֵׁין
 וַיִּכְלָה לָהֶן: * עַד דִּי אָתָּה עֲתִיק יוֹמִיָּא וְדִינָא
 יִהְיֶה לְקִדְשֵׁי עֲלִיּוֹנִין וְזִמְנָא מְטָה וּמַלְכוּתָא חֲסָנוּ
 קִדְשֵׁין: * בֵּן אֲמַר חַיּוֹתָא רַבִּיעִיתָא מַלְכוּרַבִּיעִיתָא
 תְּהוּא בְּאַרְעָא דִּי תִשְׁנָא מִן כָּל מַלְכוּתָא וְתֵאכֹל
 כָּל אֲרָעָא וְתִדְוֶשְׁנָהּ וְתִדְקֶנָּה:
 * וּקְרָנֵיָּא עֶשְׂרֵי מִנֵּה מַלְכוּתָהּ עֶשְׂרֵה מַלְכִין יִקְמוּן
 וְאַחֲרָן יִקְוֹם אַחֲרֵיהֶן וְהוּא יִשְׁנָא מִן קִדְמִיָּא
 וְתִלְתָּה מַלְכִין יִהְיֶה שֶׁפֶל: * וּמִלִּין לְצַד עֲלִיָּא יִמְלֹל
 וְלִקְדִישֵׁי עֲלִיּוֹנִין יִבְלָא וְיִסְפֹּר לְהַשְׁנִיָּה וְזִמְנִין וְדָת
 וַיִּתִּיחֲבוּן בִּידָהּ עַד עֶזְרָא וְעַד גִּנִּי וּפְלֶג עֶרְוָן:
 * וְדִינָא יִתֵּב וְשִׁלְטָנָה יִרְעֶדוּן לְהַשְׁמִדָּהּ
 וְלְהוֹבְדָהּ עַד סוּפָא: * וּמַלְכוּתָא וְשִׁלְטָנָא וּרְבוּתָא
 דִּי מַלְכוּת תַּחֲתָא כָּל שְׁמִיָּא יִהְיֶה לְעִם קִדְשֵׁי
 עֲלִיּוֹנִין מַלְכוּתָהּ מַלְכוּת עֲלֵם וְכָל שִׁלְטָנָא לָהּ
 יִפְלָחוּן וַיִּשְׁתַּמְעוּן: * עַד כֹּה סוּפָא דִּי מִלְתָּא
 אֲנִי דְּנִיָּאל שָׁנִיא רַעֲיוֹנִי יִבְחֵלְנִי וַיְוִי יִשְׁתַּנּוּן
 עָלַי וּמִלְתָּא בְּלִבִּי נִטְרָה:

ח

* בְּשָׁנָא שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בִּלְשַׁאצַּר הַמֶּלֶךְ חֻזָּן
 נִרְאָה אֵלַי אֲנִי דְּנִיָּאל אַחֲרֵי הִנְרָאָה אֵלַי בְּתַחֲלָה:
 * וְאַרְאָה בְּחֻזָּן וַיְהִי בְּרָאשֵׁי וְאֲנִי בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה
 אֲשֶׁר בְּעִילֵם הַמֶּדִּינָה וְאַרְאָה בְּחֻזָּן וְאֲנִי הָיִיתִי עַל-
 אוֹבֵל אוֹלִי: * וְאַשָּׁא עֵינֵי וְאַרְאָה וְהִנְרָאָה אֵלַי
 אַחַד עֶמֶד לִפְנֵי הָאֵבֶל וְלוֹ קַרְנִים וְהַקְרָנִים
 גְּבוּהוֹרִים וְהָאֲחֻת גְּבוּהָ מִן הַשְּׁנִית וְהַגְּבוּהָ עֲלֵיהָ
 בְּאַחֲרָנָה: * רָאִיתִי אֶת-הָאֵל מִנְּחָ יָמָה
 וְצִפּוֹנָה וְנִגְבָּה וְכָל חַיּוֹת לֹא יַעֲמִדוּ לִפְנֵי וְאִין
 מִצִּיל מִיָּדוֹ וְעֶשְׂה כְּרַצְנוֹ וְהַגְדִּיל:
 * וְאֲנִי הָיִיתִי מִכִּין וְהִנְרָאָה צִפּוֹר הָעוֹלָם בֵּין מִן
 הַמַּעֲרָב עַל-פְּנֵי כָּל-הָאָרֶץ וְאִין נִגְעָה בְּאָרֶץ וְהַצִּפּוֹר
 קָרַן חֻזָּר בֵּין עֵינָיו:

* Post hoc volui libenter discere de be-
 stia quarta, quæ erat dissimilis valde ab om-
 nibus, & terribilis nimis. Dentes & ungues
 eius ferrei, comedebat & comminuebat, &
 reliqua pedibus suis conculcabat. * Et de
 cornibus decem quæ habebat in capite, &
 de illo quod ortum fuerat, ante quod ceci-
 derant tria cornua, & de cornu illo quod
 habebat oculos, & os loquens grandia, &
 maius erat cæteris. * Aspiciebam, & ecce
 cornu illud faciebat bellum aduersus san-
 ctos, & præualebat eis. * Donec venit
 antiquus dierum, & iudicium dedit sanctis
 excelsi, & tempus aduenit, & regnū obti-
 nuerunt sancti. * Et sic ait: Bestia quarta,
 regnum quartum erit in terra, quod maius
 erit omnibus regnis, & deuorabit vniuer-
 sam terram, & conculcabit & comminuet
 eam. * Porro cornua decem, ipsius regni
 decem reges erunt, & alius confurget post
 eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres
 reges humiliabit. * Et sermones contra
 Excelsū loquetur, & sanctos Altissimi cō-
 teret. Et putabit quod possit mutare tem-
 pora & leges. Et tradetur in manu eius vsq;
 ad tempus, & tempora, & dimidium tem-
 poris. * Et iudicium sedebit, vt auferatur
 potentia, & conteratur, & dispereat vsque
 in finem. * Regnum autem, & potestas,
 & magnitudo regni, quæ est subter omne
 cælum, detur populo sanctorum Altissimi,
 cuius regnum regnum sempiternum est, &
 omnes reges seruiant ei, & obediant.
 * Huc vsque finis verbi. Ego Daniel mul-
 tum cogitationibus meis conturbabar, &
 facies mea mutata est in me; verba autem
 in corde meo conseruaui.

CAP. VIII.

* Anno tertio regni Balthasar regis, visio
 apparuit mihi. Ego Daniel post id quod
 videram in principio;
 * Vidi in visione mea, cum essem in Su-
 sis castro, quod est in Helam regione. Vidi
 autem in visione esse me super portā Vlai.
 * Et leuaui oculos meos, & vidi. Et ecce
 aries vnus stabat ante paludem, habes cor-
 nua excelsa, & vnum excelsius altero atque
 succrescens.
 * Postea vidi arietem cornibus ventilan-
 tem contra Occidentem, & contra Aquil-
 lonem, & contra Meridiē, & omnes bestie
 non poterant resistere ei, neque liberari de
 manu eius, fecitque secundum voluntatem
 suam, & magnificatus est.
 * Et ego intelligebam. Ecce autem hir-
 cus caprarum veniebat ab Occidente su-
 per faciem totius terræ, & non tangebatur
 terram. Porro hircus habebat cornu insi-
 gne inter oculos suos.

* Et querebā diligenter scire de bestia quarta; quia erat differēs ultra omnem bestiam, terribilis valde; dentes eius ferrei, & ungues eius aerei; comedens & comminuens, & reliquias pedibus suis contulcabat.

* Et de cornibus eius decē, quæ in capite eius, & alterius ascendētis & excutientis priorum tria. Cornu illud, cuius oculi et os loquēs magna, & visio eius maior reliquis.

* Aspiciebam, & cornu illud faciebat bellum cum sanctis, & praeualebat erga eos.

* Donec venit antiquus dierum, & iudiciū dedit sanctis Altissimi. Et tempus peruenit, & regnum obtinuerunt sancti.

* Et dixit: Bestia quarta regnum quartum erit in terra, quod superabit omnia regna, et devorabit omnem terram, & contulcabit eam, comminuet.

* Et decem cornua eius, Decem reges surgēt. & post eos surget alius, qui superabit omnes qui ante, & tres reges humiliabit.

* Et sermones contra Altissimum loquetur, et sanctos Altissimi seducet, & cogitabit mutare tempora et legem. Et dabitur in manu eius usque ad tempus & tempus & dimidium temporis.

* Et iudiciū sedebit. et principatū transmutabunt, ut perdat et ut destruat usque in finem.

* Et regnum, & potestas, & magnitudo regum qui subter omne calū, data sunt sanctis Altissimi. Et regnum eius regnum aeternū, & omnes principatus ipsi seruiunt & obediunt.

* Huc usque finis verbi. Ego Daniel multas cogitationes meae conturbauerunt me, & facies mea mutata est in me, & verbum in corde meo conseruavi.

CAP. VIII.

IN anno tertio regni Baltasar regis, visio apparuit ad me. Ego Daniel post visum mihi principium.

* Et eram in Susis castro, quod est in regione Elam; & vidi in visione, & eram super portam atrij.

* Et leuavi oculos meos, et vidi; & ecce aries unus stans ante Vbal, & ipsi cornua & cornua excelsa, & unum excelsius altero, & excelsum ascendebat in extremis.

* Et vidi arietē cornupotentem contra mare, & Aquilonem, & Austrum, & omnes bestiae non stabunt in conspectu eius, & non erat liberans de manu eius, & fecit secundū voluntatē suam, & magnificatus est.

* Et ego eram intelligens; & ecce hircus caprarum veniebat ab Aphrico super faciem totius terrae, & non erat tangens terram. Et hirco cornu in signe inter oculos eius.

* καὶ ἐζήτουν ἀκριβῶς μαθεῖν περὶ τῆς τεταρτῆς, ὅτι ἡ διαφορὰ αὐτῆς πρὸς τὰς θηρίας, φοβερὸν πέραν ὧν, οἱ δὲ δόντες αὐτῆς σιδηροὶ, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτῆς χαλκοί, ἐδίον καὶ λεπιδιών, καὶ τὰ ἰππλοῖπα τοῖς ποσὶν αὐτῆς κατεπάτει.

* Καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτῆς τὰν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς. καὶ ἑτέρας δὲ διὰ τὸν ὅτι ἐκπνέοντες τῶν περὶ τῶν τριῶν. κέρατα ἐκείνη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ σῶμα λαλῶν μεγάλα, καὶ ἡ ὄρασις αὐτῆς μέγαν τῶν λοιπῶν.

* ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρατος ἐκείνου ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἰσχυρὸν πρὸς αὐτοὺς.

* ἕως ἡλθεν ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ κέρατος ἐδωκεν ἁγίοις ὑψίστης. καὶ ὁ καιρὸς ἐφθασεν, καὶ τὸ βασιλεῖαν κατέσχον οἱ ἅγιοι.

* καὶ εἶπεν τὸ θηρίον τὸ τεταρτὸν, βασιλεῖα τεταρτὴ ἔσται ἐν τῇ γῇ ἥ τις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ καταφάσκει πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμπαλήσει αὐτήν, καὶ τὰ κό-

ψα. καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτῆς, δέκα βασιλεῖς θύσονται. καὶ ὁπίσω αὐτῶν θύσεται ἕτερος, ὃς ὑπερβίσει πάντας αὐτοὺς ἐμπαροῦσιν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει.

* καὶ λόγοις πρὸς τὸν ὑψίστον λαλήσει, καὶ αὐτὸς ἁγίοις ὑψίστης πληθήσει, καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιωσάου καιροῦ καὶ νόμον. καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτῆς ἕως καιροῦ καὶ καιροῦ καὶ ἡμισυ καιροῦ.

* καὶ τὸ κερίον καθίσει καὶ τὴν δόξαν μετὰ τῶν ἁγίων καὶ τοῦ δόποῦσας ἕως τέλους.

* καὶ ἡ βασιλεῖα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλωπύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω πάντες ἔβραντο, ἐδόθη αὐτοῖς ὑψίστης. καὶ ἡ βασιλεῖα αὐτῆς βασιλεῖα αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ δόξαι αὐτῆς δόξαι αἰώνιαι, καὶ ὑπακούσονται.

* ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου. ἐγὼ δὲ ἀνιήλ ἱππολύοι διαλογισμοί μου συνετάρασαν με, καὶ ἡ μορφή μου ἡλωιώθη ἐπ' ἐμοί, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου συνέληψα.

ἡ

* Ἐν ἐτὶ τρίτῳ τῆς βασιλείας βασιλίσταρ τῆς βασιλείας ὄρασις ὤφθη πρὸς με. ἐγὼ δὲ ἀνιήλ μετὰ τὴν ὀφθείσάν μοι τὴν δόξαν.

* καὶ ἡμῶν ἐν σέβει τῇ Βαβυλῶν, ἡ ἐστὶν ἐν χώρᾳ αἰαίμ. καὶ εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἡμῶν ἐπὶ τῆς πύλης ἐλαί.

* καὶ ἦρα αὐτοὺς ὀφθαλμοὺς μου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδὲ κέρατος εἰς ἐσηκὼς πρὸς τὸ ἔδαλ, καὶ αὐτὰ κέρατα καὶ τὰ κεραταῦψήλα, καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἐτέρου. καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνέβαινον ἐπ' ἐχάτων.

* καὶ εἶδον τὸν κοῖον κερατίζοντα καὶ θάλασσαν καὶ βορρῶν καὶ νότον, καὶ πᾶσα τὰ θηρία ἐσήθον ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν οὐδὲν ἑξαίρετον ἐκ χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν καὶ τὸ θέλημα αὐτῆς καὶ ἐμεγαλυνήθη.

* καὶ ἐγὼ ἡμῶν συνῶν καὶ ἰδοὺ τρεῖς αἰγῶν ἡρ-χετο ἐπὶ λίθος ἐπὶ πρὸς ὅσον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν ἀπὸ μὲν τῆς γῆς, καὶ τὰς τρεῖς κέρατος ἱππολύοι αἰα-μέθον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

* ויבא עד האיל בעל הקרנים אשר ראיתי עמד
 לפני האיל וירץ אליו בחמת כח:
 * וראיתיו מגיע אצל האיל ויתמרמר אליו ויך
 את האיל וישבר את שתי קרניו ולא חיווהו
 באיל לעמד לפניו וישלכהו ארצה וירמסוהו ולא
 חיווהו מציל לאיל מידו:
 * וצפיר העזים הגדיל עד מאד וכעצמו נשברה
 הקרן הגדלה ותעלנה חזות ארבע תחתיה לארבע
 רוחות השמים:
 * ומן האחת מהם יצא קרן אחת מצפיר ההותגדל
 יתר אל הנגב ואל המזרח ואל הצבי:
 * ותגדל עד צבא השמים ותפל ארצה מן הצבא
 ומן הכוכבים ותרמסם:
 * ועד שר הצבא הגדיל וממנו הרים התמיד
 והשלך מכון מקדשו:
 * וצבא תנתן על התמיד בפשע ותשלך אמת
 ארצה ועשתה והצליחה:
 * ואשמעה אחד קדוש מדבר ויאמר אחד קדוש
 לפלמוני המדבר עד מתי החזון התמיד והפשע
 שמים תת וקדש וצבא מרמס:
 * ויאמר אלי עד ערב בקרא לפים ושלש מאות
 ונצדק קדש:
 * ויהי בראתי אני דניאל את החזון ואבקשתי
 בינה והנה עמד לנגדי במראי גבר:
 * ואשמע קול אדם בין אלי ויקרא ויאמר
 גבריאל הבן להלז את המראי:
 * ויבא אצל עמלי ויבאוי נבעתי ואפלה על פני
 ויאמר אלי הבן בן אדם כי לעת קץ החזון:
 * ובדברו עמי נרדמתי על פני ארצו ויגע בי
 ויעמידני על עמדי:
 * ויאמר הנני מודיעך את אשר יהיה באחרית
 הזעם כי למועד קץ:
 * האיל אשר ראית בעל הקרנים מלכי מדי
 ופרס:
 * והצפיר השעיר מלך יון והקרן הגדולה אשר
 בין עיני הוה המלך הראשון:
 * והנשברה ותעמדנה ארבע תחתיה ארבע
 מלכויות מגוי יעמדנה ולא בכחו:

6 * Et venit usque ad arietem illum cornu-
 tum, quem videram stantem ante portam,
 & cucurrit ad eum in impetu fortitudinis
 7 suæ. * Cumque appropinquasset prope
 arietem, efferatus est in eum, & percussit
 arietem, & comminuit duo cornua eius, &
 non poterat aries resistere ei. Cumque mis-
 8 sisset eum in terram, conculcavit, & nemo
 quibat liberare arietem de manu eius.
 9 * Hircus autem caprarum magnus factus
 est nimis. Cumque creuisset, fractum est cor-
 nu magnum, & orta sunt quatuor cornua
 10 subter illud per quatuor ventos caeli.
 11 * De vno autem ex eis egressum est cor-
 nu vnum modicum, & factum est grande
 contra Meridiem, & contra Orientem, &
 contra fortitudinem.
 12 * Et magnificatum est usque ad fortitu-
 dinem caeli, & eiecit de fortitudine & de
 13 stellis, & conculcavit eas.
 14 * Et usque ad principem fortitudinis ma-
 gnificatum est, & ab eo tulit iuge sacrificium,
 & deiecit locum sanctificationis eius.
 15 * Robur autem datum est contra iuge
 sacrificium propter peccata, & prosternetur
 16 veritas in terra, & prosperabitur, & faciet.
 17 * Et audiui vnum de sanctis loquentem,
 D & dixit vnus sanctus alteri, nescio cui lo-
 quenti: Usquequo visio & iuge sacrificium
 & peccatum desolationis quæ facta est, &
 18 sanctuarium, & fortitudo conculcabitur?
 19 * Et dixit ei: Usque ad vesperam & ma-
 nent dies duo millia trecenti, & mundabitur
 sanctuarium.
 20 * Factum est autem cum viderem ego
 Daniel visionem, & quærerem intelligen-
 21 tiam, ecce stetit in conspectu meo quasi spe-
 cies viri. * Et audiui vocem viri inter
 22 Vlai, & clamauit & ait: Gabriel fac intelli-
 gere istam visionem. * Et venit, & stetit
 23 E iuxta vbi ego stabam. Cumque venisset, pa-
 uens corruui in faciem meam. Et ait ad me:
 24 * Intellige fili hominis, quoniam in tempore
 finis complebitur visio.
 25 * Cumque loqueretur ad me, collapsus
 sum pronus in terram. Et tetigit me, & sta-
 26 tuit me in gradu meo.
 27 * Dixitque mihi: Ego ostendam tibi quæ
 futura sunt in nouissimo maledictionis,
 28 quoniam habet tempus finem suum.
 29 * Aries quem vidisti habere cornua, rex
 Medorum est atque Persarum.
 30 * Porro hircus caprarum, rex Græcorum
 est, & cornu grande quod erat inter oculos
 31 eius, ipse est rex primus.
 32 * Quod autem fracto illo surrexerunt
 quatuor pro eo; quatuor reges de gente
 eius consurgent, sed non in fortitudine
 eius.

Et venit usque ad arietem cornua habentem, quem vidi stantem ante Vbal. Et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis eius.

Et vidi eum peruenientem usque ad arietem, et efferatus est contra eum, et percussit arietem, et contriuit utraque cornua eius, et non erat fortitudo arieti ut staret coram eo, et proiecit eum in terram, et conculcavit eum, et non fuit liberans arietem de manu eius.

Et hircus caprarum magnificatus est usque nimis: et cum praualeret ipse, contritum est cornu eius magnum. Et ascenderunt alia cornua quatuor subter illud in quatuor ventos cali.

Et ex vno eorum egressum est cornu vnum, forte, et magnificatum est valde ad Austrum et ad Orientem, et ad Occidentem.

Magnificatum est usque ad militiam cali, et cecidit in terram de militia cali, et de stellis, et conculcavit eas.

Et usque ad principem exercitus magnificatum est, et propter ipsum sacrificium turbatum est, et sanctum desolabitur.

Et factum est super sacrificium peccatum, et proiecta est in terram iniustitia, et fecit, et prosperata est.

Et audiui vnum sanctum loquentem, et dixit vnus sanctus Phelmoni loquenti: Usque quo visio stabit sacrificium ablatum et peccatum quod desolationis quod datum est: et sanctum et fortitudo conculcabitur?

Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane dies duo mille et trecenti, et mundabitur sanctum. Et factum est cum viderem ego visionem, et quarebam intelligentiam; et ecce stetit in conspectu meo quasi visio viri.

Et audiui vocem viri inter Vlai: et vocavit et dixit: Gabriel fac intelligere illum visionem. Et venit, et stetit iuxta stationem meam. Et cum veniret ipse, turbatus sum, et cado in faciem meam, et dixit ad me: Intellige fili hominis, adhuc enim in temporis finem visio.

Et cum loqueretur ipse mecum, cado in faciem meam super terram; et tetigit me, et stavit me super pedes.

Et dixit: Ecce ego nota facio tibi futura in extremis ira; adhuc enim in temporis finem.

Aries quem vidi, habens cornua, rex Persarum et Medorum.

Et hircus caprarum, rex Græcorum. Et cornu magnum quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus.

Et contriti, cuius steterunt quatuor cornua de subtus; quatuor reges de gente eius consurgēt, et non in fortitudine eius.

καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κεράτος τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, καὶ ἐδραμὴν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

καὶ εἶδον αὐτὸν φθιόντα ἕως τοῦ κεράτος, καὶ ἐξηγριώθη πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπαύειν τὸν κέραν, καὶ συνετέλειεν αὐτοῦ τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἡ ἰσχύς τοῦ κεράτος ἐλύθη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐρρίψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνεπάτησεν αὐτὸν, καὶ ὅτε ἡ ὁρμή αὐτοῦ τὸν κέραν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.

καὶ ὁ τράγος τὰν αἰγῶν ἐμεγαλυνήθη ἕως σφόδρα, καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, συνετέλειεν τὰ κέρατα αὐτοῦ τὰ μέγα. καὶ διέβη ἑτέρα κέρατα τέσσαρα ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τὸν τέσσαρα ἀνέμους τοῦ ἔρεινου.

καὶ ἐκ τοῦ ενός αὐτῶν ἐξηλθεν κέρατος ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἐμεγαλυνήθη πρὸς τὸν νότον καὶ πρὸς ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὴν δύσιν. ἐμεγαλυνήθη ἕως τῆς δυναμείας τοῦ ἔρεινου, καὶ ἐπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυναμείας τοῦ ἔρεινου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀσέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτά:

καὶ ἕως τοῦ δρχασηγοῦ ἐμεγαλυνήθη, καὶ δι' αὐτὸν δυσία ἐταράχθη, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημώθησεται.

καὶ ἐγριώθη ἐπὶ τὴν δυσίαν ἀμαρτία, καὶ ἐρείφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησεν καὶ θώδωσεν.

καὶ ἤκουσα ενός ἀγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν εἰς ἅγιος τὰ φελεμένη τὰ λαλόντι, ἕως πότε ἡ ὁρμὴ σήσεται ἡ δυσία ἡ δρχασηγοῦ, καὶ ἡ ἀμαρτία ἡ ἐρημώσεως ἡ δουλοπεία. καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δυνάμις συμπαινηθήσεται:

καὶ εἶπεν αὐτὰ: ἕως ἑσπέρας καὶ πρωῒ ἡμέρας διχίλια καὶ τριακόσια, καὶ καθαρῶσεται τὸ ἅγιον.

καὶ ἐρχέσθαι ἐν τῇ εἰδῇ μετὴν ὁρμῶν, καὶ ἐξήκουσάντων, καὶ ἰδὲ ἐση ἐνώπιόν μου ὡς ὁρμῶν ἀνδρός.

καὶ ἤκουσα φωνῆς ἀνδρός ἀναμείβοντος τοῦ ἐλάϊ. καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν, γαβριήλ συνεπὶθὼν ἐκείνῳ τῇ ὁρμῇ.

καὶ ἦλθεν καὶ ἐση ἐχόμενα τῆς σάσεώς μου, καὶ ὅτε τὰ ἐλθεῖν αὐτὸν, ἐθροισθῆναι καὶ πίπῃ ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ εἶπεν πρὸς με: σῶές ὑμεῖς ἀνθρώποις, ἐπὶ ᾧ εἰς καιρὸν πέρας ἡ ὁρμὴ.

καὶ ἐν τῇ λαλῇ αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, πίπῃ ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τῇ γῇ, καὶ ἡψάτο μου, καὶ ἐσησέν με ἐπὶ πόδας.

καὶ εἶπεν: ἰδὲ ἐγὼ γνωρίζω σοὶ τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐχάτων τῆς ὁρμῆς, ἐπὶ ᾧ εἰς καιρὸν πέρας.

ὁ κεράς ὃν εἶδες ὅτι ἔχων τὰ κέρατα, βασιλεὺς περσῶν καὶ μέδων. καὶ ὁ τράγος τὰν αἰγῶν, βασιλεὺς ἐλλήνων.

καὶ τὰ κέρατα τὰ μέγα ὃ ἡ δυνάμις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτὸς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος.

καὶ τὰ συνετελεσθέντα ἔξῃσται τέσσαρα κέρατα ὑποκάτωθεν, τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀναστήσονται, καὶ ὅτε ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ.

* ובאחרית מלכותם כהתם הפשעים יעמד מלך
 עז פנים ומבין חידור:
 * ועצם כחו ולא בכחו ונפל אות ישחית והצליח
 ועשרה והשחית עצומים ועם קדשים:
 * ועל שכלו והצליח מרמה בידו ובלבבו יגדיל
 ובשלוה ישחית רבים ועל שר שרים יעמד ובאפס
 יד ישבר:
 * ומראה הערב והבקר אשר נאמר אמת הוה
 ואתה סתם החזון כי לימים רבים:
 * ואני דניאל נהיית ונחלית ימים ואקום
 ואעשר את מלאכת המלך ואשתומם על
 המראה ואין מבין:

ט

* בשנת אחת לדריוש בן אחשורוש מורע מדי
 אשר המלך על מלכות בשדדים:
 * בשנת אחת למלכו אני דניאל בינתי בספרים
 מספר השנים אשר היה דבר יהוה אל ירמיה
 הנביא למלאות לחברות ירושלם שבעים שנה:
 * ואתנתי את פני אל אדני האלהים לבקש
 תפלה ותחנונים בצום ושק ואפר:
 * ואתפללה ליהוה אלהי ואתודה ואמרה אנא
 אדני האל הגדול והנורא שמר חברית והחסר
 לאהביו ולשמרי מצותיו:
 * חטאנו ועוינו והרשענו ומרדנו וסור ממצותך
 וממשפטך: * ולא שמענו אל עבדיך הנביאים
 אשר דברו בשםך אל מלכינו שרינו ואבותינו ואל
 כל עם הארץ: * לך אדני הצדקה ולנו בשרת
 הפנים כיום הזה לאיש יהודה ולישבי ירושלם
 ולכל ישראל הקרבים והרחקים בכל הארצות
 אשר הדרתם שם במעלם אשר מעלו בך:
 * אדני לנו בשרת הפנים למלכינו לשרינו
 ולאבותינו אשר חטאנו לך:
 * לאדני אלהינו הרחמים והסלחות כי מרדנו בו:
 * ולא שמענו בקול יהוה אלהינו ללכת בתורתו
 אשר נתן לפנינו ביד עבדיו הנביאים:
 * וכל ישראל עברו את תורתך וסור לבלת
 שמוע בקלך ותתן עלינו האלה והשבעה אשר
 כתובה בתורת משה עבד האלהים כי חטאנו לו:

* Et post regnū eorum cū creuerint ini-
 quitates, consurget rex impudens facie, &
 intelligens propositiones. * Et roborabi-
 tur fortitudo eius, sed nō in viribus suis, &
 suprà quā credi potest vniuersa vastabit,
 & prosperabitur & faciet. Et interficiet ro-
 bustos, & populū sanctorū. * Secundum
 voluntatē suam, & dirigetur dolus in ma-
 nu eius, & cor suū magnificabitur, & in co-
 pia rerū omnium occidet plurimos. Et con-
 tra principē principum consurget, & sine
 manu conteretur. * Et visio vesperē &
 manē quæ dicta est, vera est. Tu ergo visio-
 nem signa, quia post multos dies erit.
 * Et ego Daniel languui & ægrotui per
 dies. Cumque surrexissem faciebam opera
 regis, & stupebam ad visionem, & nō erat
 qui interpretaretur.

CAP. IX.

IN anno primo Darij filij Assueri, de se-
 mine Medorum, qui imperauit super re-
 gnū Chaldæorū. * Anno vno regni eius,
 ego Daniel intellexi in libris numerū an-
 norum, de quo est sermo Domini ad Hie-
 remiam prophetam, vt completetur deso-
 lationes Hierusalem septuaginta annis.
 * Et posui faciem meam ad Dominum
 Deum meum, rogare & deprecari in iei-
 uniis, sacco & cinere.
 * Et oraui ad Dominū Deum meum, &
 confessus sum, & dixi: Obsecro Domine
 Deus magne & terribilis, custodiens pactū
 & misericordiam diligentibus te, & custo-
 dientibus mandata tua. * Peccauimus,
 iniquitatem fecimus, impiē egimus, & re-
 cessimus & declinauimus à mandatis tuis
 ac iudiciis. * Non obediuimus seruis
 tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine
 tuo regibus nostris, principibus nostris, pa-
 tribus nostris, omniq̃ populo terræ.
 * Tibi Domine iustitia, nobis autē con-
 fusio faciei, sicut est hodie viro Iuda & ha-
 bitatoribus Hierusalem, & omni Israel, his
 qui propè sunt, & his qui procul in vniuer-
 sis terris, ad quas eiecisti eos propter ini-
 quitates eorū, in quibus peccauerunt in te.
 * Domine, nobis confusio faciei, regi-
 bus nostris, principibus nostris, & patribus
 nostris, qui peccauerunt.
 * Tibi autē Domino Deo nostro miseri-
 cordia & propitiatio, quia recessimus à te.
 * Et non audiuius vocē Domini Dei
 nostri, vt ambulaemus in lege eius, quam
 posuit nobis per seruos suos prophetas.
 * Et omnis Israel præuaricati sunt legem
 tuā, & declinauerūt ne audirent vocē tuam,
 & stillauit super nos maledictio, & detesta-
 tio, quæ scripta est in libro Moyli serui
 Dei, quia peccauimus ei.

* Et in extremis regni eorum completis peccatis, consurget rex impudens facie, & intelligens problemata. * Et forte robur eius, & non in robore eius. Et mirabilia corrumpet, & prosperabitur, & faciet, & interficiet fortes & populum sanctum. * Et iugum supplicij dirigetur, dolus in manu eius, & in corde eius magnificabitur, & dolo interficiet multos, & in perditione multorum stabit, & quasi oua manu conteret. * Et visio vesperæ & manæ quæ dicta est, vera est: & tu signa visionem, quia in dies multos. * Et ego Daniel dormivi & elangui dies, & surrexi & faciebā opera regis, & admirabar visionem, & non erat intelligens.

CAP. IX.

In primo anno sub Dario filio Assueri de semine Medorum, qui regnavit super regnum Chaldeorum.

* In anno vno regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam prophetam, ut impleretur desolatio Hierusalem septuaginta annis.

* Et dedi faciem meam ad Dominum Deum, ut quærerem orationem, & deprecationem in ieiuniis, & sacco, & cinere.

* Et oravi ad Dominum Deum meum, & confessus sum, & dixi: Domine Deus magne et terribilis, custodiens testamentum tuum & misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua.

* Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, et recessimus, & declinauimus a mandatis tuis, & a iudiciis tuis.

* Et non audiuius seruos tuos prophetas, qui loquebantur in nomine tuo ad reges nostros & principes nostros, & patres nostros, & ad omnem populum terræ.

* Tibi Domine iniustitia, & nobis confusio faciei sicut dies hæc. Viro Juda & habitantibus Hierusalem, & omni Israel his qui propè & his qui longè in omni terra, ubi disseminasti eos, illic in prauaricatione eorum qua prauaricati sunt in te. * Domine, nobis confusio faciei, & regibus nostris, & principibus nostris, et patribus nostris, qui peccauimus tibi.

* Domino Deo nostro miserationes & propitiationes, quia recessimus a Domino. * Et non audiuius vocem Domini Dei nostri, ut ambularem legitimis eius quæ dedit ante faciem nostram in manibus seruorum suorum prophetarum. * Et omnis Israel prauaricati sunt legem tuam, & declinauerunt ne audirent vocem tuam, & venit super nos maledictio & iuramentum quod scriptum est in lege Moyse serui Dei, quia peccauimus ei.

* καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῆς βασιλείας αὐτῶν πληρεμύων τῶν ἀμαρτιῶν, ἀναστήσει βασιλεὺς ἀναιδής, & θεωπῶ, & συνιδὼν θεωρήματα. * καὶ κρατεῖα ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, & θαυμαστὰ διαφθερεῖ καὶ καὶ θυνεῖ καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς καὶ λαὸν ἄγιον.

* καὶ ὁ ζυγὸς ἐκλοιεῖ καὶ θυνεῖ, δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δόλῳ διαφθερεῖ πολλούς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσει, καὶ ὡς ὡς χειρὶ συντεθήσεται. * καὶ ἡ ὄρασις τῆς ἐσπέρας & τῆς πρωίας τῆς ῥηθείας, ἀληθὴς ἐστίν. καὶ σύ σφραγίσον τὴν ὄρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλὰς. * καὶ ἐγὼ Δανιὴλ ἐκοιμήθην & ἐμαλακίῳ τὴν ἡμέραν, & ὤρεσθην καὶ ἐποίησα τὰ ἔργα βασιλέως, & ἐθαύμαζον τὴν ὄρασιν, & ἐκλυὼ συνιδόν.

§

* Εὐ τὸ πρῶτον ἔπειτα δαρεῖς τὸν υἱὸν ἀστυκῆρος ἀπὸ τοῦ ἀπέριματ' ὀμήλων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν χαλδαίων. * ἐν ἔτει αὐτῆς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐγὼ Δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν δριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὃς ἐξήρηθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίδην τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐρημώσεως τῆς ἱερουσαλὴμ, ἐβδωμήκοντα ἔτη. * καὶ ἐδωκα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς κύριον τὸν θεόν, & ἐκζητήσας θεωροῦν καὶ δέησιν ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ.

* καὶ θεωροῦν ἐξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, & ἐξομολογησάμην καὶ εἶπα· κύριε ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστός ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου & τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσίν σε καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰς ἐντολάς σου. * ἡμαρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἡσέβησαμεν, & ἀπέστημεν, καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν κρίματων σου. * καὶ οὐκ εἰσηκόμεθα τῶν δέλων σου τὰν θεωρητῶν, οἱ ἐλάλοισιν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τὸν βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἀρχοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ πρὸς πάντας τὸν λαὸν τῆς γῆς.

* Ὅτι κύριε ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡμῖν ἡ αἰχμὴ τοῦ θεωσώπ' ὡς ἡ ἡμέρα αὐτῆς. δώδρι' ἰδοὺ καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ Ἰσραὴλ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ὃς διέσπειρας αὐτοὺς ἐν ἀβυσσὶ αὐτῶν ἡ ἡθέτησαν ἐν σοί. * κύριε, ἡμῖν ἡ αἰχμὴ τοῦ θεωσώπ' καὶ τοῖς βασιλεύουσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀρχαῖς ἡμῶν καὶ τοῖς πατέρας ἡμῶν, οἱ πνευ ἡμαρτομεν σοί.

* τὰ κυρία θεοῦ ἡμῶν, οἱ κληρονομοὶ καὶ οἱ ἰλασμοί, ὅτι ἀπέστημεν ἀπὸ κυρίου. * καὶ οὐκ εἰσηκόμεθα τὸ φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτοῦ οἱς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χειρὶ τῶν δέλων αὐτοῦ τῶν θεωρητῶν. * καὶ πᾶς Ἰσραὴλ πείθεσθαι τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου, & ἐπὶ ἡμᾶς ἡ κατάρα καὶ ὁ ὄρκος ὁ γεγραμμένος ἐν νόμῳ Μωυσῆ δέλεος τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμαρτομεν αὐτῷ.

* ויקם את דבריו אשר דבר עליו ועל שפטינו
 אשר שפטנו להביא עליו רעה גדלה אשר לא
 נעשתה תחת כל השמים כאשר נעשתה
 בירושלם: * כאשר כתוב בתורת משה את כל
 הרעה הזאת באה עלינו ולא חלינו את פני יהוה
 אלהינו לשוב מעונינו ולהשכיל באמתך:
 * וישקר יהוה על תרעה ויביאה עלינו כי צדיק
 יהוה אלהינו על כל מעשיו אשר עשו ולא
 שמענו בקלו: * ועתה אדני אלהינו אשר
 הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חזקה ותעש
 לך שם ביום הזה חטאנו רשענו:
 * אדני ככל צדקתך ישב נא אפך וחסדך
 מעירך ירושלם הר קדשך כי בחטאינו ובעונות
 אבותינו ירושלם ועמך לחרפה לכל סביבתינו:
 * ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל
 תחנוניו וזאר פניך על מקדשך השמים למען
 אדני: * הטה אלהי אונך ושמע פקחה עיניך
 וראה שממתינו והעיר אשר נקרא שמך עליה כי
 לא על צדקתינו אנו מפילים תחנונינו לפניך
 כי על רחמך הרבים: * אדני שמעה
 אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר
 למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:
 * ועוד אני מדבר ומתפלל ומתודד חטאתי
 וחטאת עמי ישראל ומפיל תחנוני לפני יהוה
 אלהי על הר קדש אלהי: * ועוד אני מדבר
 בתפלה והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון
 בתחלה מעף ביעף נגע אלי בער מנחת ערב:
 * ויבן וידבר עמי ויאמר דניאל עתה יצאתי
 להשכיל בינה: * בתחלת תחנוניך יצא דבר
 ואני באתי להגיד כי חמדות אתה ובין כדבר והבן
 במראה: * שבעים שבעים נחתך על עמך ועל
 עיר קדשך לכלא הפשע ולחתם חטאות ולכפר עון
 ולהביא צדק עלמים ולחתם חזון ונביא ולמשח
 קדש קדשים:
 * ותלעות שכל מן מצא דבר להשיב ולבנות
 ירושלם עד משיח נגיד שבעים שבעה ושבעים
 ששים ושנים תשוב ונבנתה רחוב וחרוץ ובצוק
 העתים:

12 * Et statuit sermones suos, quos locutus
 est super nos, & super principes nostros,
 qui iudicauerunt nos, ut superinduceret in
 nos magnū malum, quale nunquā fuit sub
 omni caelo, secundū quod factū est in Hie-
 13 rusalem. * Sicut scriptū est in lege Moy-
 si. Omne malū hoc venit super nos. Et nō ro-
 gauimus faciem tuam Dñe Deus noster, ut
 reuerteremur ab iniquitatibus nostris, &
 14 cogitaremus veritatē tuam. * Et vigilauit
 Dñs super malitiam, & adduxit eam super
 nos. Iustus Dñs Deus noster in omnibus
 operibus suis quæ fecit. Non enim audiui-
 15 mus vocē eius. * Et nunc Dñe Deus noster,
 D qui eduxisti populū tuum de terra Egypti
 in manu forti, & fecisti tibi nomē secundū
 diē hanc: peccauimus, iniquitatē fecimus,
 16 * Dñe, in omnem iustitiā tuam. Auertatur
 obsecro ira tua, & furor tuus à ciuitate tua
 Hierusalē, & à monte sancto tuo. Propter
 peccata enim nostra, & iniquitates patrum
 nostrorū Hierusalē & populus tuus in op-
 17 probriū sunt omnibus per circuitū nostrū.
 * Nunc ergo exaudi Deus noster orationē
 serui tui, & preces eius, & ostende faciē tuā
 18 super sanctuariū tuū quod desertū est. pro-
 pter temetipsum. * Inclina Deus meus au-
 rē tuā & audi, aperi oculos tuos & vide de-
 solationē nostrā, & ciuitatē super quam in-
 uocatū est nomen tuū. Neque enim in iu-
 19 stificationibus nostris prosternimus preces
 ante faciē tuam, sed in miserationibus tuis
 multis. * Exaudi Dñe, placare Dñe, attende
 & fac. Ne moreris propter temetipsum
 Deus meus, quia nomen tuū inuocatū est
 20 super ciuitatem & super populum tuum.
 * Cumq; adhuc loquerer, & orarē, & con-
 fiterer peccata mea & peccata populi mei
 Israel, ut prosternerē preces meas in cōspe-
 21 ctu Dei mei, pro monte sancto Dei mei:
 * Adhuc me loquēte in oratione mea, ecce
 vir Gabriel, quē viderā in visione à princi-
 22 pio citò volans, tetigit me in tēpore sacrifi-
 cij vespertini. * Et docuit me, & locutus est
 23 mihi, dixitque: Daniel nūc egressus sum ut
 docerē te, & intelligeres. * Ab exordio precū
 24 tuarum egressus est sermo. Ego autē veni ut
 indicarē tibi, quia vir desideriorū es. Tu autē
 animaduerte sermonē, & intellige visionē.
 * Septuaginta hebdomades abbreviatæ
 sunt sup pplm tuū, & sup urbē sanctā tuā,
 ut cōsummetur puaricatio, & finē accipiat
 peccatū, & deleatur iniquitas, & adducatur
 25 iustitia sempiterna, & impleatur visio & p-
 phetia, & vngatur Sanctus sanctorū. * Scito
 ergo & animaduerte ab exitu sermonis, ut
 iterū ædificetur Hierusalē vsq; ad Christum
 ducē, hebdomades septem, & hebdomades
 sexaginta duæ erūt. Et rursus ædificabitur
 platea & muri in angustia temporum.

* Et statuit sermones suos, quos locutus est su-
 per nos & super iudices nostros qui iudicauerunt
 nos, ut superinduceret super nos mala magna,
 qualia non fuerunt sub omni caelo, secundū quæ
 facta sunt in Hierusalē. * Sicut scriptum est in
 lege Moysi. Omnia mala ista venerūt super nos,
 & nō rogauimus faciem Domini Dei nostri, ut
 recederemus ab iniquitatibus nostris, & intel-
 ligeremus in omni veritate. * Et uigilauit Do-
 minus Deus noster super malitiā, & adduxit ea
 super nos, quia iustus Dominus Deus noster su-
 per omnē facturā suam quā fecit, & nō audiui-
 mus vocē eius. * Et nunc Domine Deus noster,
 qui eduxisti populū tuū de terra Aegypti in ma-
 nu forti, & fecisti tibi ipsi nomen sicut dies hæc:
 peccauimus, iniquē fecimus, iniuste egimus.
 * Domine in omni misericordia tua auertatur
 obsecro furor tuus et ira tua a ciuitate tua Hie-
 rusalē monte sancto tuo; quia peccauimus in ini-
 quitatibus nostris & patrū nostrorū Hierusalē,
 et populus tuus in opprobriū factus est in omni-
 bus qui in circuitu nostro. * Et nūc exaudi Do-
 mine Deus noster orationē serui tui, & deprecā-
 tiones eius, et ostende faciē tuā super sanctuariū
 tuū desertū propter te Domine. * Inclina Deus
 meus aurē tuā & audi, aperi oculos tuos et vide
 desolationē nostrā & ciuitatis tuæ, super quā in-
 uocātū est nomē tuū super eā; quia non in iustitiis
 nostris nos proiciamus miserationē nostrā in con-
 spectu tuo, sed in miserationes tuas multas.
 * Domine, exaudi Domine, placare Domine, at-
 tēde Domine, fac et ne tardaueris propter te, Do-
 mine Deus meus; quia nomē tuū inuocātū est su-
 per ciuitatē tuā, & super populū tuū. * Et adhuc
 me loquēte, & orante, & cōfistente peccata mea
 & peccata populi mei Israel, & proiciente mi-
 sericordiā meā corā Domino Deo meo super mon-
 tē sanctū Dei mei. * Et adhuc me loquēte in ora-
 tione; & ecce vir Gabriel, quē vidi in principio,
 volās, & tetigit me quasi hora sacrificij vesper-
 tini. * Et erudiuit me, & locutus est mecū, et di-
 xit: Daniel, nūc egressus sum ut præberē intelli-
 gentiā. * In principio deprecationis tuæ egressus est
 sermo, & ego veni ut annunciarē tibi, quia vir
 desideriorū es tu, et animaduerte in verbo, et in-
 tellige in visione. * Septuaginta hebdomades cōci-
 se sunt super populū tuū & super ciuitatē san-
 ctā, ut cōsummetur peccatū, & ad signandū pec-
 cata, et ad delendū iniquitates, & ad propician-
 dū propter iniustitias, & ad ducendū iustitiā æ-
 ternam, & ad signandum visionem & prophe-
 tiam, & ad ungendū sanctū sanctorū. * Et co-
 gnoscēs & intelligēs ab exitu sermonis ut respo-
 deatur, & ut edificetur Hierusalem usque ad
 Christū ducem, hebdomades septem. Et hebdo-
 mades sexaginta duæ rursus edificabitur pla-
 tea & murus in angustia temporum.

12 * καὶ ἐστησεν τὰς λόγους αὐτῶν ἐπὶ ἡμᾶς καὶ
 ἐπὶ τοῦ κριτῆς ἡμῶν οἱ ἐκριναν ἡμᾶς ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡ-
 μᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα ἐγένοντο ὑποκάτω πάντων & ἐ-
 γενόθην τὰ χροῖμα ἐν ἱερουσαλὴμ. * καθὼς ἐγράφηται
 ἐν τῷ νόμῳ μουσῆ. πάντα κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, &
 ἐκ ἐδὲ θημῶν & πονηρῶν κυρίως & θεῶ ἡμῶν, διπολεῖται
 διὰ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν, καὶ & συνιστάται ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ.
 14 * & ἐρησέησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν, & ἐπὶ
 τὰς αὐτὰς ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ
 πάντων τὴν ποιήσιν αὐτῶν ὡς ἐποίησεν, & ἐκ εἰσηκόμεθα μὲν
 15 φωνῆς αὐτῶν. * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγες τὸν
 λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας
 σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ὡμώμεθα-
 16 μεν, ἠδικήσαμεν. * κύριε ἐν πάσῃ ἐλεημοσίᾳ σε διπο-
 λεσάμεθα διὸ ὁ θυμὸς σου & ἡ ὀργή σου διὰ τὴν πόλεωσόν
 ἱερουσαλὴμ ὅπως ἀγίς σε, ὅτι ἡμάρτομεν ἐν ταῖς ἀδικίαις
 ἡμῶν, & πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλὴμ, & ὁ λαός σου εἰς οὐνειδι-
 17 σμόν ἐγένετο ἐν πάσῃ ταῖς περικύκλω ἡμῶν. * καὶ νῦν εἰσα-
 κέθον κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν προσευχὴν & δέξαι σε, καὶ τῶν
 δεισέων αὐτῶν, καὶ ἐπιφάνων τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὴν ἀλῆ-
 18 σμά σου τὸ ἔρημον εἰσέκόν σου κύριε. * κλίνον ὁ θεὸς μὲν
 & σε καὶ ἀκέθον, ἀνοίξον οὖν ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀ-
 φθυσμόν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεως σου, ἐφ' ἧς ἐπικέκλην τὸ
 ὄνομά σου ἐπ' αὐτῆς, ὅτι ἐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡ-
 19 μῖς ῥιπίεμεν τὸν οἰκισμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ' ἐπὶ τὰς
 οἰκισμῶς σου οὐ πολλὰς. * κύριε, εἰσάκου κύριε, ἰλά-
 20 σθη κύριε, πρόσχε κύριε, ποιήθων καὶ μὴ χεονίσσης εἰς ἐκόν
 σου κύριε ὁ θεός μου, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκλην ἐπὶ τῇ
 21 πόλιν σου καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου. * καὶ ἐπὶ μὲν λαλῶντες καὶ
 προσευχομένης & ἐξαορδύοντες τὰς ἀμαρτίας μὲν καὶ τὰς
 ἀμαρτίας & λαῶν μὲν ἰσραὴλ, καὶ ῥιπίεμεν τὸν ἑλσὸν μὲν
 ἐναντίον κυρίως & θεῶ μὲν ἐπὶ τὸ ἄγιον τοῦ θεοῦ μὲν.
 22 * & ἐπὶ μὲν λαλῶντες ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδὲ δὴ ἄνθρωπος
 23 ὥραν δυσίας ἐσσεύηται. * καὶ συνεπέσεν με, & ἐλάλη-
 σεν μετ' ἐμοῦ, καὶ εἶπεν· δαυὶν ἡ νῦν ἐξήλθον συμβι-
 24 βᾶσαι συνέειναι. * ἐν δὲ τῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξήλθεν ὁ λό-
 γος, & ἐγὼ ἦλθον & διαγέλωταί σοι ὅτι δὴ ἐπὶ θυμῶν εἰ-
 σὺ, καὶ ἐννοήθητι ἐν τῷ ῥήματι, καὶ σῴσεις ἐν τῇ ὀπίσσει.
 24 * ἐβδολομήκοντα ἐβδολομάδες συνελημῆθησαν ἐπὶ τὸν
 λαόν σου & ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν. & συνετελεσθῶσι
 ἀμαρτίαι, καὶ & σφραγίσαι ἀμαρτίας καὶ ἀπαλειψαί τὰς
 ἀνομίας, καὶ & ἐξιλῆσται ἀδικίας, & τοῦ ἀγαγεῖν δι-
 25 καιοσύνην αἰώνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὁρατὴν καὶ προφη-
 τείαν, & τοῦ χρίσαι ἄγιον ἁγίων. * & γνώσῃ & συνήσεις
 διὰ τὸ ἐξόδε λόγους τοῦ διπολεθῶν καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι
 ἱερουσαλὴμ ἕως χειρὸς ἡγεμῶν, ἐβδολομάδες ἐπὶ αὐτῇ. & ἐβ-
 δολομάδες ἐξηκόντα δύο πάλιν οἰκοδομηθήσεται πλα-
 τεῖα καὶ τεῖχος & ἐν σεννοχωρίᾳ τῶν χερσῶν.

* ואחרי השבעים שנים ושנים יכרת משיח
ואין לו וזה עיר והקדש יושחית עם נגיד הבא וקצו
בשטף ועד קץ מלחמה נחרצת שממורת :
* והגביר ברית לרבים שבוע אחד וחצי השבוע
ישבית זבח ומנחה ועל כנף שקוצים משמם ועד
כלה ונחרצת תתק על שומם :

י"ד

* בשנת שלוש לכורש מלך פרס דבר נגלה
לדניאל אשר נקרא שמו בלטאשצרוואמת הדבר
וצבא גדול ובין את הדבר ובינה לו במראו :
* בימים ההם אני דניאל הייתי מראש
שלשה שבועים ימים :
* לחם חמדות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל-
פי וסוד לא סכתי עד מלאות שלשת שבועים ימים :
* וביום עשרים וארבעה לחדש הראשון ואני
הייתי על יד הנהר הגדול הוא חדקל :
* ואשא ארץ עיני וארא והנה איש אחד לבוש
בדים ומתניו חגרים בכתם אופו :
* וגורמו כתר שיש ופניו במראה ברק ועיניו
כלפידים אש וזרעתי ומרגלתי בעין נחשר קלל
וקול דבריו בקול המון :
* וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים
אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חדרו
גדלה נפלה עליהם ויברחו בהחבא :
* ואני נשארתי לבדי וארא את המראה
הגדלה הזאת ולא נשאר בי כח והודי נהפך עלי
למשחית ולא עצרתי כח :
* ואשמע את קול דבריו וכשמעתי את קול דבריו
ואני הייתי נרדם על פני ופני ארצה :
* והנה יד נגעה בי ותניעני על ברכי וכפות ידי :
* ויאמר אלי דניאל איש חמדות הכן בדברים
אשר אנכי דבר אליך ועמד על עמדך כי עתה
שלחתי אליך ובדבר עמי את הדבר הזה עמדת
מרעיד :
* ויאמר אלי תירא דניאל כי מן היום
הראשון אשר נתת את לבך להקין ולהתענות
לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדברך :

16 * Et post hebdomades sexaginta duas oc-
cidetur Christus, & nō erit ei⁹ populus qui
eum negaturus est. Et ciuitatē & sanctuariū
dissipabit populus cū duce venturo, & fi-
nis eius vastitas, & post finem belli statuta
desolatio. 27 * Confirmabit autem pactum
multis hebdomada vna, & in dimidio heb-
domadis deficiet hostia & sacrificium, &
erit in templo abominatio desolationis, &
vsque ad consummationē & finem perfe-
uerabit desolatio.

CAP. X.

1 A Nno tertio regni Cyri regis Persarum,
verbum reuelatum est Danieli cogno-
mento Baltasar, & verbum verum, & for-
titududo magna, intellexitque sermonem. In-
telligentia enim est opus in visione.

2 * In diebus illis ego Daniel lugebam triū
hebdomadarum diebus.

3 * Panem desiderabilem non comedi, &
caro & vinum non introierunt in os meū.
Sed neque vnguento vnctus sum, donec
complerentur trium hebdomadarum dies.

4 * Die autem vicesima & quarta mensis
primi eram iuxta fluuium magnum, qui est
Tigris.

5 * Et leuaui oculos meos, & vidi. Et ecce
vir vnus vestitus lineis, & renes eius accin-
cti auro obrizo.

6 * Et corpus eius quasi chrysolithus, &
facies eius velut species fulguris, & oculi
eius vt lampas ardēs, & brachia eius, & quę
deorsum sunt vsque ad pedes, quasi species
arris candentis, & vox sermonum eius vt
vox multitudinis.

7 * Vidi autem ego Daniel solus visionē.
B Porro viri qui erant mecum non viderunt,
sed terror nimius irruit super eos, & fuge-
runt in absconditum.

8 * Ego autē relictus solus vidi visionem
grandem hanc, & non remansit in me for-
titududo, sed & species mea immutata est in
me, & emarcui, nec habui quicquā virium.

9 * Et audiui vocem sermonum eius, &
audiens iacebam consternatus super faciem
meam, & vultus meus hærebat terrę.

10 * Et ecce manus tetigit me, & erexit me
super genua mea, & super articulos manuum
mearum.

11 * Et dixit ad me : Daniel vir desiderio-
C rum, intellige verba quę ego loquor ad te,
& sta in gradu tuo. Nunc enim sum mis-
sus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem
istum, steti tremens.

12 * Et ait ad me : Noli metuere Da-
niel; quia ex die primo quo posuisti cor
tuum ad intelligendū vt te affligeres in cō-
spectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, &
ego veni propter sermones tuos.

* Et post hebdomadas sexaginta quatuor, ²⁶ destruetur, vinctio & iudicium non est in eo. At civitatem & sanctum dissipabit cum duce veniente, & succidentur sicut in diluvio, et usque ad finem belli concisi ordinabit desolationibus. ²⁷ * Et confortabit testamentum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomade auferetur sacrificium & libamen. Et in templo abominatio desolationum erit, & usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem.

CAP. X.

IN anno tertio Cyri regis Persarum, verbum reuelatum est Danieli, cuius nomen vocatū est Baltasar, & verum verbum, & fortitudo magna, & intellectus datus est ei in visione.

* In diebus illis ego Daniel eram lugens tres hebdomadas dierum.

* Panem desideriorum non comedi, & caro, & vinum non intrauit in os meum, & unguento non unctus sum usque ad plenitudinem trium hebdomadarum dierum.

* Et in die vigesima et quarta mensis primi, ⁴ & ego eram iuxta fluvium magnum, ipse est Tigris. * Et leuavi oculos meos, & vidi, & ecce vir vnus indutus lineis, & lumbi eius praecincti in auro Ophaz.

* Et corpus eius quasi Tharsis, & facies eius ⁶ quasi visio fulguris, et oculi eius quasi lampades ignis, & brachia eius & crura quasi visio aris fulgentis, & vox sermonum eius quasi vox turbae.

* Et vidi ego Daniel solus visionem; & viri qui mecum, non viderunt visionem; sed extasis magna incidit super eos, & ceciderunt in timore.

* Et ego relictus sum solus, & vidi visionem magnam hanc, & non est relictus in me fortitudo, & gloria mea conuersa est in corruptionem, & non tenui robur, & audiui vocem sermonum eius.

* Et cum audirem ego vocem verborum eius, ⁹ eram compunctus, & facies mea super terram.

* Et ecce manus tangens me, & erexit me ¹⁰ super genua mea & articulos manuum mearum.

* Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, ¹¹ intellige in verbis quæ ego loquor ad te, & sta in statione tua; quia nunc missus sum ad te. & cum loqueretur ipse ad me verbum hoc, surrexi tremens.

* Et dixit ad me: Ne timeas Daniel; quia ¹² à die primo quo dedisti cor tuum vt intelligeret & vt affligeretur in conspectu Domini Dei tui, exaudita sunt verba tua, & ego veni in sermonibus tuis.

¹⁶ * καὶ μετὰ ἑβδομάδας ἑξήκοντα τέσσαρας καὶ ὀξο-
θροῦσέ). χρίσμα & κῆμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. τὴν δὲ πό-
λιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγεμῶνι τῷ ἐρχομένῳ
(ἐκ κοπῆς) ὡς ἐν κατακλυσμῷ & ἕως τέλους πολέμου
σωτηρημένων τάξεσι φθισμοῖς.

²⁷ * καὶ διωμάσθῃ διαθήκῃ πολλοῖς ἑβδομάς μία, &
ἐν τῇ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος δροῦσεται θυσία καὶ
σπονδή. καὶ ὅτι τὸ ἱερὸν ἐδέλυμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται.
καὶ ἕως σωτελείας καὶ ἐξ σωτελείας δοθήσεται ὅτι
τὴν ἐρήμωσιν.

* Ἐν ἔτει τρίτῳ κύρι βασιλέως περσῶν, λόγος ἀπέ-
καλύφθη τῷ δανιήλ ὃ ὄνομα ἐπεκλήθη βασιλίσταρ;
καὶ ἀληθινός ὁ λόγος, & δυνάμεις μεγάλη & σῴσεις
ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπασίᾳ.

* ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ δανιήλ ἡμῶν πέν-
θων τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν.

* ἀπὸν ὀπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, & κρέας & οἶνον οὐκ
ἐσθλήθην εἰς τὸ σῶμα μου, & ἄλφιμα οὐκ ἠλεψάμην ἕως
πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν.

* καὶ ἐν
ἡμέρᾳ εἰκοστῇ & τετάρτῃ ἔμηνος ἔπρωτος, καὶ ἐγὼ ἡμῶν
ἐχόμενός τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ αὐτὸς ἐστὶν τίγρις.

* καὶ ἦρα οὐδὲ ὀφθαλμοὺς μου, & ἶδον, & ἰδὼς δὴ ἦρ
ἐνδεδυσμένός βαδδῆν, καὶ ἡ ὀσφύς αὐτοῦ περὶ τὸ στήθος ἐν
χρυσίῳ ὀφάξ.

* & τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡς θαρσείας, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ὡς οὐρανοῦ ἀστραπῆς, & ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς λαμ-
πάδες πυρός, & βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς
ὀρεῖς χαλκοῦ σίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ
ὡς φωνὴ ὄχλου.

* & εἶδον ἐγὼ δανιήλ μόνος τὴν ὀπασί-
αν, & οἱ δούλῳι οἱ μετέμωτοί, οὐκ εἶδον τὴν ὀπασίαν. ἀλλ' ἡ
ἐκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς. & ἐφυγον ἐν φόβῳ.

* καὶ ἐγὼ ὑπελείφην μόνός, καὶ εἶδον τὴν ὀπασίαν
τὴν μεγάλην ταύτην, & ἐχ' ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς,
καὶ ἡ δόξα μου ἐσείφη εἰς διαφθοράν, & οὐκ ἐνεγίμσα
ἰσχύς, & ἠκυσσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ.

* καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με τὴν φωνὴν ῥημάτων αὐτοῦ,
ἡμῶν κατενευγμῆνός, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ὅτι τὴν
γῆν.

* & ἰδὼς χεῖρ ἀπορμήνυστάς, & ἡγερσέν με ὅτι τὰ γόνα-
τά μου καὶ ταρσέας χερῶν μου.

* καὶ εἶπεν πρὸς με, δανιήλ δούρ ὀπιθυμιῶν σῴεις ἐν
τοῖς λόγοις, οἷς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σε, & σῆθι ὅτι τῇ σάσει
σε, ὅτι νῦν ἀπεσάλλω πρὸς σε, καὶ ἐν τῷ λαλήσαι αὐτὸν
πρὸς με τὸν λόγον τοῦτον, δώσῃν ὅτι τρεῖς.

* & εἶπεν πρὸς με, μὴ φοβοῦ δανιήλ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέ-
ρας τῆς πρώτης ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὅτι σωθῇς &
κακωθῇς ἐναντίον κυρίου ὅτι θεοῦ σε, ἡκώθησθαι οἱ λό-
γοί σε, & ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σε.

* וְשָׂרִי מַלְכוּת פָּרְס עָמַד לִנְגְדִי עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם
 וְהִנֵּה מִיכָאֵל אֶחָד הַשָּׂרִים הָרָאשִׁים בָּא לְעֹרְנִי
 וְאֵנִי נֹתֵרֵתִי שָׁם אֶצֶל מַלְכֵי פָּרְס :
 * וּבָאתִי לְהַבִּינְךָ אֶת אֲשֶׁר יִקְרָה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרֵית
 הַיָּמִים כִּי עוֹד חֲזוֹן לַיָּמִים :
 * וּבְדַבְּרוֹ עָמִי בְּדִבְרֵי הָאֱלֹהִים נָתַתִּי פָנַי אֶרְצָה
 וְנִאֲלַמְתִּי :
 * וְהִנֵּה כְדָמוֹת בְּנֵי אָדָם נָגַע עַל-שִׁפְתַי וַאֲפָתַח--
 פִּי וְאֶדְבַּרְהָ וְאָמַרְהָ אֶל-הָעָמֶד לִנְגְדִי אֲדֹנִי בְּמִרְאָה
 נְהַפְכוֹצִירִי עָלַי וְלֹא עֲצַרְתִּי כָח :
 * וְהִידּוּ יוֹכֵל עֶבֶד אֲדֹנִי זֶה לְדַבֵּר עִם-אֲדֹנִי זֶה
 וְאֵנִי מַעֲתָה לֹא יַעֲמֶד בִּי כַח וְנִשְׁמָה לֹא נִשְׁאַרְהָ--
 בִּי : * וַיִּסַּף וַיִּגַּע בִּי כְּמִרְאָה אָדָם וַיַּחְזִקֵנִי :
 * וַיֹּאמֶר אֶל-תִּירָא אִישׁ חֲמֹדוֹת שְׁלוֹם לְךָ חֹזֵק
 וְחֹזֵק וּבְדַבְּרוֹ עָמִי הִתְחַזְקֵתִי וְאָמַרְהָ יִדְבֹר אֲדֹנִי בִּי
 חֲזִקְתִּנִּי :
 * וַיֹּאמֶר הִידְעָתָה לְמַדְּךָ בָּאתִי אֵלֶיךָ וְעָתָה אֲשׁוּב
 לְהִלָּחֵם עִם-שָׂרֵי פָּרְס וְאֵנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שָׂרֵי יוֹן בָּא :
 * אֲבָל אֲנִיד לְךָ אֶת-הָרְשׁוֹם בְּכֶתֶב אֱמֶת וְאֵין
 אֶחָד מִתְחַזֵּק עָמִי עַל-אֱלֹהֵי בִי אִם-מִיכָאֵל שָׂרְכֶם :

י

* וְאֵנִי בִשְׁנַת אַחַת לְדָרְיוֹשׁ הַמֶּדִּי עָמַדִי לְמַחְזִיק
 וְלַמַּעֲזוֹ לוֹ :
 * וְעָתָה אֱמֶת אֲנִיד לְךָ הִנֵּה עוֹד שְׁלֹשָׁה מַלְכִים
 עָמְדִים לְפָרְס וְרִבִּיעִי יַעֲשִׂיר עֶשֶׂר גְּדוֹל מִכָּל
 וּבְחֻזְקָתוֹ בַּעֲשָׂרוֹ יַעֲזִיר הַכָּל אֶת מַלְכוּת יוֹן :
 * וְעָמֶד מֶלֶךְ גָּבוֹר וּמִשָּׁל מִמֶּשֶׁל רַב וְעֶשְׂרִי
 בְּרָצוֹנוֹ :
 * וּבְעָמְדוֹ תִּשְׁבֵּר מַלְכוּתוֹ וְתִחַץ לְאַרְבַּע רוֹחוֹת
 הַשָּׁמַיִם וְלֹא לְאַחֲרֵיתוֹ וְלֹא כְּמִשָּׁלוֹ אֲשֶׁר מִשָּׁל בִּי
 תִּנְתֵּשׁ מַלְכוּתוֹ וְלְאַחֲרֵיכֶם מַלְכֵּךְ אֶלְדֵּךְ :
 * וַיַּחְזֵק מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּמֶן-שָׂרָיו וַיַּחְזֵק עָלָיו וּמִשָּׁל
 מִמֶּשֶׁל רַב מִמִּשְׁלָתוֹ :
 * וְלִקֵּץ שְׁנַיִם יִתְחַבְּרוּ וּבֵת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב תִּבְּוֹא אֶל-
 מֶלֶךְ הַצָּפוֹן לַעֲשׂוֹת מִישָׁרִים וְלֹא תַעֲצֹר כּוֹחַ הַזֹּרוֹעַ
 וְלֹא יַעֲמֹד זֹרְעוֹ וְתִנְתֵּן הַיָּם וּמִבִּיאָהּ וְתִילְדֶּרְהָ
 וּמִחְזִיקָהּ בְּעֵתִים :

* Princeps autem regni Persarum restitit
 mihi viginti & vno diebus; & ecce Michael
 vnus de principibus primis venit in adiu-
 torium meum, & ego remansi ibi iuxta re-
 gem Persarum. * Veni autem vt docerē
 te quæ ventura sunt populo tuo in nouissi-
 mis diebus; quoniam adhuc visio in dies.
 * Cumque loqueretur mihi huiuscemo-
 di verbis, deieci vultum meum ad terrā, &
 tacui.
 * Et ecce quasi similitudo filij homi-
 nis tetigit labia mea; & aperiens os meum
 locutus sum, & dixi ad eum qui stabat cō-
 tra me: Domine mi in visione tua dissolu-
 tæ sunt compages meæ, & nihil in me re-
 mansit virium. * Et quomodo poterit
 seruus Domini mei loqui cum Domino
 meo? Nihil enim in me remansit virium,
 sed & halitus meus intercluditur.
 * Rursum ergo tetigit me quasi visio ho-
 minis, & confortauit me. * Et dixit: Noli
 timere vir desideriorum; pax tibi. Confor-
 tare & esto robustus. Cumque loqueretur
 mecum, cōualui, & dixi: Loquere Domine
 mi; quia confortasti me. * Et ait: Nunquid
 scis quare venerim ad te? Et nunc reuertar
 vt præliar aduersum principem Persarum.
 Cum enim egrederer, apparuit princeps
 Græcorum veniens. * Veruntamen an-
 nūciabo tibi quid expressum est in scriptu-
 ra veritatis, & nemo est adiutor meus in
 omnibus his, nisi Michael princeps vester.

CAP. XI.

* E Go autem à primo anno Darij Medi
 stabam, vt cōfortaretur & roboraretur.
 * Et nunc veritatem annūciabo tibi.
 Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, &
 quartus ditabitur opibus nimis super om-
 nes. Et cum inualuerit diuitiis suis, con-
 citabit omnes aduersum regnum Græciæ.
 * Surget verò rex fortis, & dominabitur
 potestate multa, & faciet quod placuerit ei.
 * Et cum steterit, conteretur regnum
 eius, & diuidetur in quatuor ventos cæli;
 sed non in posteros eius, neque secundum
 potentiam illius qua dominatus est. Lace-
 rabitur enim regnum eius etiam in exter-
 nos, exceptis his.
 * Et confortabitur rex Austri, & de prin-
 cipibus eius præualebit super eum, & do-
 minabitur ditione: multa enim dominatio
 eius.
 * Et post finem annorum fœderabun-
 tur. Filiaque regis Austri veniet ad re-
 gem Aquilonis facere amicitiam, & non
 obtinebit fortitudinem brachij, nec stabit
 semen eius. Et tradetur ipsa, & qui addu-
 xerunt eam adolescentes eius, & qui con-
 fortabant eam in temporibus.

* Et princeps regni Persarū stetit ex aduerso¹³ mei viginti & vna die. Et ecce Michael vnus principum primorum venit ad adiuvandum me, et ipsum reliqui ibi cum principe regis Persarū.

* Et veni docere te quaecunque occurrent populo tuo in nouissimis diebus; quia adhuc visio in dies. * Et cum loqueretur ipse mecum secundum verba hæc, dedi faciem meam super terrā, & compunctus sum.

* Et ecce quasi similitudo filij hominis tetigit labia mea, & aperui os meum, & locutus sum & dixi ad stantem coram me: Domine in visione tua conuersa sunt interiora mea in me, & nō habuerunt fortitudinem.

* Et quomodo potero seruus tuus Domine loqui cum Domino meo hoc? Ee ego ex nūc non stabit in me fortitudo, & halitus non est relictus in me. * Et addidit, & tetigit me quasi visio hominis, & confortauit me.

* Et dixit mihi: Ne timeas vir desideriorū; pax tibi, viriliter age & confortare. Et cum loqueretur ipse mecum, confortatus sum, & dixi: Loquatur Dominus meus, quia confortasti me.

* Et dixit mihi: Si scis quare veni ad te, nunc reuertar ut prælior cum principe Persarum, & ego egressus sum, & princeps Græcorū veniebat. * Veruntamen annuntiabo tibi quod constitutum est in scriptura veritatis, & non est vnus qui adiutor sit mecum de hoc, nisi Michael princeps vester.

CAP. XI.

ET ego in anno primo Cyri steti in fortitudine & robur.

* Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges surgent in Perside, et quartus ditabitur diuitiis magnis super omnes. Et postquam inualuerit ipse diuitiis suis, insurget in omnia regna Græcorum.

* Et consurget rex potens, & dominabitur potestatis multæ, & faciet secundū voluntatem suam. * Et cum steterit regnum eius, conteretur & diuidetur in quatuor ventos celi, & nō in extrema eius neque secundum potestatem eius, qua dominatus est, quia lacerabitur regnum eius & aliis præter istos dabitur.

* Et confortabitur rex Austri, & vnus principum eius praualebit super eū, & dominabitur dominationis multæ in potestate sua.

* Et post annos eius commiscebuntur. Et filia regis Austri intrabit ad regem Aquilonis, ut faciat fœdera cum eo, & non obtinebit fortitudinem brachij, & non stabit semen eius. Et tradetur ipsa, & ferētes eam, & adolescens & confortans eam in temporibus.

* καὶ ὁ ἀρχὼν τῆς βασιλείας περσῶν εἰσήκεν ἕξεν δυνάμεις ἐξ ἑκατὸν καὶ μίαν ἡμέραν. καὶ ἰδὲ μιχαήλ εἰς τὸν δρχόντων τῶν πρώτων ἤλθεν βοηθήσαι μοι, καὶ αὐτὸν κατέλιπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἀρχοντὸς βασιλέως περσῶν.

* καὶ ἤλθον συνελίσσαι σε ὅσα ἀποθήσει τὸ λαὸν σε ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἐπὶ ἡ ὁρασις εἰς ἡμέρας.

* καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ καὶ οὗτοι λόγοις τοῖς, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατένυγόν.

* καὶ ἰδὲ ὡς ὁμοίωσις υἱοῦ ἀνθρώπου ἤφατο τὰν χειλέων μου, καὶ ὠνοῖξα τὸ σῶμα μου, καὶ ἐλάλησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐναντίον ἐμοῦ, κύριε ἐν τῇ ὁπλισίᾳ σε ἐσέφη τα ἐντός μου ἐν ἐμοί, καὶ σὺ ἔχον ἰσχύ.

* καὶ πᾶς διωθήμαί ο παῖς σε κύριε λαλῆσαι μετ' ἐμοῦ καὶ ἐγὼ λπὸ τοῦ νυῦ ἐστήσεται ἐν ἐμοί ἰσχύς, καὶ πνοὴ ἐκ ὑπελείφθη ἐν ἐμοί.

* καὶ προσέθετο καὶ ἤφατό μου ὡς ὁρασις ἀνθρώπου & ἐνίσχυσέν με. καὶ εἶπέν μοι, μὴ φοβοῦ δυνήρ ἐπιδυνμίων, εἰρήνῃ σοι δυνδρίζε & ἰσχύ.

* καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ ἰσχυσα καὶ εἶπα, λαλείτω ὁ κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσάς με.

* καὶ εἶπέν μοι, εἰ οἶδας· ἰναλί ἤλθον πρὸς σε, καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετ' ἀρχόντος περσῶν. καὶ ἐγὼ ἐξεπορδύμην & ὁ ἀρχὼν τῶν ἐλλήνων ἤρχετο.

* ἀλλ' ἡ ἀναγγελὰ σοι τὸ ἐντέτακτον ἐν γραφῇ ἀληθείας, καὶ σὺ ἐστὶν εἰς δυντεχόμενον μετ' ἐμοῦ περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ μιχαήλ ὁ ἀρχὼν ὑμῶν.

ια'

* Καὶ ἐγὼ ἐν ἔτει πρώτῳ κύριε ἔστην εἰς ἰσχύ καὶ κράτος.

* καὶ νῦν ἀλήθειαν ἀναγγέλω σοι. ἰδὲ ἐπ' ἐμοῖς βασιλεῖς δυνάστηνται ἐν περσίᾳ, καὶ ὁ τέταρτος πληθήσει πλοῦτον μέγαν ὡς πλοῦτος. καὶ μετὰ τὸ κρατηθῆσαι αὐτὸν τοῦ πλέτους αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται πάσαις βασιλείαις ἐλλήνων.

* καὶ δυνάστης βασιλεὺς δυνατός, & κυριεύσει κυρείας πολλῆς, καὶ ποιήσει καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ.

* καὶ ὡς δυνήσῃ ἡ βασιλεία αὐτοῦ συντριβήσεται καὶ διασπείσεται εἰς οὗτοι τέσσαδες δυνεῖς τοῦ ὕδατος. & σὺ εἰς τὰ ἐσχάτα αὐτοῦ ἐδε κατὰ τὴν κυρίαν αὐτοῦ, ὡς ἐκυριεύσεν. ὅτι ἐκλήθησεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ ἐτέρους ἐκ τῶν τούτων διδοθήσεται.

* καὶ ἐνισχύσει ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ εἰς τῶν δρχόντων αὐτοῦ ἐνισχύσει ἐπ' αὐτὸν, & κυριεύσει κυρίαν πολλὴν ἐπ' ἐξουσίας αὐτοῦ.

* καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ αὐτοῦ συμμιγήσονται. καὶ ἡ θυγάτηρ βασιλέως τοῦ νότου εἰσελεύσεται πρὸς βασιλέα τοῦ βορρᾶ τοῦ ποιῆσαι συνθήκας μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐκρατήσεται ἰσχύ & βραχίονι, καὶ ἐστήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. καὶ ὡς ἀδοθήσεται αὐτὴν & φέρησιν αὐτὴν, & ἡ νεότης καὶ ὁ καπνὸς αὐτὴν ἐν τοῖς καιροῖς.

* ועמד מנצח שרשיה כנו ויבא אל החיל ויבא
 במעוז מלך הצפון ועשר בהם והחזיק:
 * וגם אליהם עם נסכיהם עם כלי חמדתם
 כסף וזהב בשבי יבא מצרים והוא שנים יעמד
 ממלך הצפון:
 * ובא במלכות מלך הנגב וישב אל אדמתו:
 * ובניו יתגדלו ואספו המון חילים רבים ויבא בוא
 ושטף ועבר וישב ויתגדל עד מעוז:
 * ויתמרמר מלך הנגב ויצא ונלחם עמו עם
 מלך הצפון והעמיד המון רב ונתן ההמון בידו:
 * ונשא ההמון ירם לבבו והפיל רבאות ולא יעז:
 * ושב מלך הצפון והעמיד המון רב מן הראשון
 ולקץ העתים שנים יבוא בוא בחיל גדול
 ובכרש רב:
 * ובעתים ההם רבים יעמדו על מלך הנגב ובניו
 פריצי עמד ינשאו להעמיד חזק ונכשלו:
 * ויבא מלך הצפון וישפך סוללה ולכד עיר מבצרות
 וזרעו הנגב לא יעמדו ועם מבחריו ואין כח
 לעמד:
 * ויעש הבא אליו כרצונו ואין עומד לפניו ויעמד
 בארץ הצביוכלה בידו:
 * וישם פניו לבוא בתקף כל מלכותו וישרים
 עמו ועשר וברת הנשים יתן לו להשחיתה ולא
 תעמד ולא לו תהיה:
 * וישב פניו לא יימין ולכד רבים והשבת קצין
 חרפתו לו בלתי חרפתו ישיב לו:
 * וישב פניו למעוזי ארצו ונכשל ונפל ולא ימצא:
 * ועמד על כנו מעביר נוגש הדר מלכות ובמים
 אחדים ישבר ולא באפים ולא במלחמה:
 * ועמד על כנו נבזה ולא נתנו עליו הדר מלכות
 ובא בשלוח והחזיק מלכות בחלק לקור:
 * וזרעו השטף ישטפו מלפניו וישברו וגם
 נגיד בריר:
 * ומן התחברות אליו יעשה מרמה ועלה ועצם
 במעט גוי:
 * בשלוח ובמשמני מדינה יבוא ועשה אשר לא
 עשו אבתיו ואבות אבתיו בזה ושלל ורכוש להם
 יבזר ועל מבצרים יחשב מחשבתיו ועד עת:

7 * Et stabit de germine radicū eius plan-
 B tatio, & veniet cum exercitu, & ingredietur
 prouinciā regis Aquilonis, & abutetur eis
 8 & obtinebit. * Insuper & deos eorum, &
 sculptilia, vasa quoque pretiosa auri & ar-
 9 genti captiua ducet in Ægyptum. Ipse præ-
 ualebit aduersus regē Aquilonis. * Et in-
 10 trabit in regnum rex Austri, & reuertetur
 ad terrā suam. * Filij autem eius prouoca-
 buntur, & congregabunt multitudinē ex-
 11 exercituum plurimorū. Et veniet properans
 & inundans, & reuertetur, & concitabitur,
 12 & congregietur cum robore eius. * Et pro-
 uocatus rex Austri egredietur, & pugnabit
 13 aduersus regem Aquilonis, & præparabit
 multitudinem nimiam, & dabitur multi-
 14 tudo in manus eius. * Et capiet multitudi-
 nem, & exaltabitur coreius, & deiiciet mul-
 15 ta millia, sed nō præualebit. * Conuertetur
 enim rex Aquilonis, & præparabit multi-
 tudinē multo maiorem quā prius. * Et in
 fine temporū annorumque veniet prope-
 16 rans cū exercitu magno & opibus nimis.
 * In temporibus illis multi cōsurgent ad-
 uersus regē Austri. Filij quoque præuarica-
 17 torū populi tui extollentur vt impleant vi-
 sionē, & corruent. * Et veniet rex Aquilonis
 & cōportabit aggerē, & capiet vrbes muni-
 18 tissimas, & brachia Austri nō sustinebunt.
 Et cōsurgent electi eius ad resistendū, & nō
 19 erit fortitudo. * Et faciet veniens super eum
 iuxta placitū suum, & non erit qui stet con-
 20 tra faciem eius, & stabit in terra inclyta, &
 21 consumet in manu eius. * Et ponet faciem
 suam, & veniet ad tenendū vniuersum re-
 22 gnum eius, & recta faciet cū eo, & filiā fœ-
 minarum dabit ei, vt euertat illum, & non
 23 stabit nec illius erit. * Et conuertet faciem
 suam ad insulas, & capiet multas, & cessare
 24 faciet principē opprobrij sui, & opprobriū
 eius conuertetur in eum. * Et conuertet fa-
 ciē suam ad imperium terræ suæ, & impin-
 get & corruct, & non inuenietur.
 * Et stabit in loco eius vilissimus & indi-
 gnus decore regio, & in paucis diebus con-
 teretur non in furore nec in prælio.
 * Et stabit in loco eius despectus, & non
 tribuetur ei honor regius. Et veniet clam,
 & obtinebit regnum in fraudulentia.
 * Et brachia pugnantis expugnabuntur a
 facie eius, & conteretur. insuper & dux fœ-
 25 deris. * Et post amicitias cum eo faciet dolū,
 & ascēdet & superabit in modico populo.
 * Et abundantes & vberes vires ingre-
 dietur. Et faciet quæ non fecerunt patres
 eius, & patres patrum eius. Rapinas & præ-
 dam & diuitias eorum dissipabit, & con-
 tra firmissimas cogitationes inibit, & hoc
 vsque ad tempus.

* Et surget ex flore radicis eius in preparatio-
ne sua, & veniet ad exercitū, et intrabit in mu-
nitiones regis Aquilonis, et faciet in eis et praua-
lebit. * Et deos eorū cum conflatilibus eorū, omne
vas desiderabile eorū argenti & auri cū capti-
uitate ducet in Aegyptū. Et ipse stabit super re-
gem Aquilonis. * Et intrabit in regnum regis
Austri, & reuertetur ad terram suam.

* Et filij eius congregabunt turbam exercitū
multorum, & veniet veniens & inundans, &
pertransibit & sedebit & aggredietur usque
ad robur eius. * Et irritabitur rex Austri,
& egredietur & pugnabit cum rege Aquilo-
nis, & statuet turbā multam, & tradetur tur-
ba in manu eius. * Et capiet turbam et exal-
tabitur cor eius, et deiciet miliaria, et non prae-
ualebit. * Et reuertetur rex Aquilonis, &
adducet turbam multam supra priorem, & in
finem temporum veniet introitus in virtute ma-
gna & in substantia multa: * Et in tempori-
bus illis multi insurgent contra regem Austri. Et
filij pestilentii populi tui extollentur, vt statuāt
visionem, et infirmabuntur. * Et veniet rex
Aquilonis & effundet aggerem, et capiet vrbes
munitas. Et brachia regis Austri non stabunt. Et
consurgent electi eius, & non erit robur ad stan-
dum. * Et faciet veniens aduersus eum secun-
dum voluntatem suam, & non est stans contra
faciem eius. Et stabit in terra incluta, & consum-
mabitur in manu eius. * Et ponet faciem suā
vt veniat in fortitudine omnis regni eius, &
recta omnia cum eo faciet. Et filiam mulierum
dabit ei, vt corrumpat eam, et non permanebit,
& non illi erit. * Et conuertet faciem suam
in insulas, et capiet multas. Et cessare faciet prin-
cipes opprobrii sui, & opprobrium eius conuer-
tetur ei. * Et conuertet faciem suam ad forti-
tudinem terræ suæ, & infirmabitur & cadet,
& non inuenietur. * Et surget de radice eius
planta regni in preparationem eius transferens,
faciens gloriam regni. Et in diebus illis contere-
tur, & non in facie neque in praelio stabit.

* In preparatione eius spernetur, & nō dedit
super eum gloriam regni, & veniet in abundan-
tia, & obtinebit regnum in blanditiis.

* Et brachia inundantis deuoluentur à facie
eius, & conterentur, & dux fœderis.

* Et à commixtionibus erga eum faciet do-
lum, & ascendet & praeualebit super eum in
pauca gente.

* Et in abundantia & in pluribus regioni-
bus veniet. Et faciet quæ non fecerunt pa-
tres eius, & patres patrum eius predam, &
spolia & substantiam eis disperget, & super Ae-
gyptum cogitabit cogitationes suas usque ad
tempus.

* καὶ ἀναστήσει ἐκ τῆς ῥίζης αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐ-
τοιμασίας αὐτοῦ, καὶ ἔξει πρὸς τὴν δυνάμιν, καὶ εἰσελεύ-
σεται εἰς τὰ ὑποσηματωμένα βασιλείας & βορρᾶ, & ποιή-
σει ἐν αὐτοῖς καὶ καταχύσει. * καὶ γὰρ οὗτος θεὸς αὐτῶν μετὰ
τῶν χωνδυτῶν αὐτῶν, πᾶν σκῆδον ἐπιθυμητὸν αὐτῶν ἀρ-
τίζει καὶ χρυσὸν μετὰ αἰχμαλωσίας οἷσι εἰς αἵνυτον, & αὐ-
τὸς στήσει ὑπὲρ βασιλείας & βορρᾶ. * καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν
τὴν βασιλείαν & βασιλείας & νότον, καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν
γῆν αὐτῆς. * ὅτι αὐτὸς συνάξει σὺν ὅχλῳ δυνάμεων πολ-
λῶν, καὶ εἰσελεύσεται ἐξ ἐχθρόμου καὶ κατακλύζων, καὶ πα-
ρελεύσεται καὶ καθεῖται καὶ προσυμπληθήσεται ἕως τῆς
ἐκείνου αὐτοῦ. * καὶ ἀγριανθήσεται ὁ βασιλεὺς & νότον. καὶ ἐξε-
λεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ βασιλείας & βορρᾶ, & στήσει
ὅχλῳ πολλῷ, καὶ ἀναδεδιήσεται ὁ ὅχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
* καὶ λήψει τὸν ὅχλον καὶ ὑψώσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, &
καταβαλεῖ μυριάδας & ἐκ δυνάμεως. * καὶ ἐπιστρέψει ὁ
βασιλεὺς & βορρᾶ, καὶ ἄξει ὅχλον πολλὸν ὑπὲρ τὸν προ-
τερον, καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν καιρῶν ἐπελεύσεται εἰσοδία ἐν δυ-
νάμει μεγάλη καὶ ἐν ὑπαρξείᾳ πολλῇ. * καὶ ἐν τοῖς καιροῖς
ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βασιλείας & νότον. ὅτι
τῶν λοιμῶν & λαῶν ἐπαρθήσονται & σήσονται ὅρασι & ἀ-
σθενήσονται. * καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς & βορρᾶ & ἐκ χει-
ρὸς πρὸς ὅχλῳ καὶ συλλήψει πόλιν ὀχυραί. καὶ οἱ βραχίονες
& βασιλείας & νότον & στήθεα. καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλεκτοὶ
αὐτοῦ, καὶ ἐκείνοις ἐκείνους & στήθεα. * καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμε-
νος πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ ἐκ ἐστὶν ἐς ὧς
κατὰ πρὸς ὅσον αὐτοῦ. καὶ στήσει ἐν τῇ γῇ & σταβίσει συν-
τελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. * καὶ τάξει τὸ πρὸς ὅσον αὐ-
τοῦ εἰσελθεῖν ἐν ἐκείνῃ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ δι-
θεῖα πᾶσι μετὰ αὐτοῦ ποιήσει. καὶ θυγάτερα τῶν γυναικῶν
δώσει αὐτῷ & διαφθεῖραι αὐτὸν, καὶ ἐμὴ ἀναμείνη καὶ
ἐκ αὐτοῦ ἔσται. * καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρὸς ὅσον αὐτοῦ εἰς τὰς
νῆσους, & συλλήψει πολλὰς. καὶ κατακαύσει ἀρχοντας ὁ-
νειδισμῶν αὐτοῦ καὶ ὁνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ.
* καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρὸς ὅσον αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχυρὴν τῆς γῆς
αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει καὶ πεσεῖ καὶ ἐκ δυνήσεται. * καὶ ἀ-
ναστήσει ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας ἐπὶ τὴν ἐτοι-
μασίαν αὐτοῦ ἀναβλεψάμενον πρὸς ὅσον δόξαν βασιλείας.
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνετελεσθήσεται, καὶ ἐκ ἐν προ-
σώπῳ ἐν πολέμῳ στήσει. * ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ
ἐξεδενώθη, καὶ ἐκ ἐδωκεν ἐπ' αὐτὸν δόξαν βασιλείας, καὶ
ἔξει ἐν δυνάμει καὶ καταχύσει βασιλείας ἐν ὀλιθίμασιν.
* καὶ βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακυλιώσονται
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ συνετελεσθήσονται. καὶ ἡ γῆ ἐμεινός διαθή-
σεται. * καὶ ἀπὸ τῶν συναναμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον,
καὶ ἀναθήσει καὶ ὑπερχύσει αὐτὸν ἐν ὀλίγῳ ἔθνει. καὶ ἐν δι-
θυγρίᾳ & ἐν πλείοσι χώραις ἔξει. & ποιήσει ὁ θεὸς ἐποίησαν
οἱ πατέρες αὐτοῦ, & οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ πρὸς ὅσον
μὲν καὶ σὺν λαῷ καὶ ὑπαρξείᾳ αὐτοῖς διασκορπίει, καὶ ἐπ'
αἰγυπτιὸν λογιέται λογισμὸς αὐτοῦ ἕως καιροῦ.

* ויערכו וילכו על מלך הנגב בחיל גדול ומלך
 הנגב יתנרה למלחמה בחיל גדול ועצום עד מאד
 ולא יעמד כי יחשבו עליו מחשבות :
 * ואכלי פרחו ישרורו וחילו ישתוף ונפלו
 חללים רבים :
 * ושניהם המלכים לבכם למרעו על שלחן אחד
 כזב ידברו ולא תצלה כי עוד קץ למועד :
 * וישב ארצו ברכוש גדול ולכו על ברית קדש
 ועשרה ושב לארצו :
 * למועד ישוב ובא בנגב ולא תהיה כראשנה
 וכאחרונה :
 * ובאו בו ציים בתים ונכאח ושב וזעם על ברית
 קדש ועשה ושב ויבן על עזבי ברית קדש :
 * וזרעים ממנו יעמדו וחללו ומקדש המעון
 והסירו התמיד ונתנו השקוף משמים :
 * ומרשיעי ברית יחניף בחלקות ועם ידעי אלהיו
 יחוקו ועשו : * ומשכילי עם יבינו לרבים ונכשלו
 בחרב ובלהבה בשבי ובכזר ימים :
 * ובהבשלים יעזרו עזר מעט ונלוו עליהם רבים
 בחלק לקור :
 * ומן המשכילים יבשלו לצרור בהם ולברר
 וללבן עד ער קץ כי עוד למועד :
 * ועשה כרצנו המלך ויתרומם ויתגדל על כל
 אל ועל אלים ידבר נפלאות והצליח עד כלה
 זעם כי נחרצה נעשתה :
 * ועל אלהי אבתיו לא יבין ועל חמדת נשים
 ועל כל אלוה לא יבין כי על כל יתגדל :
 * ולא אלה מעוים על כנו יכבד ולא אלוה אשר
 לא ידעו אבתיו יכבד בזהב ובכסף ובאבן יקרה
 ובחמדור :
 * ועשרה למבצרי מעוים עם אלוה נכרא אשר
 הכיר ירבה כבוד והמשילים ברבים ואדמה יחלק
 במחיר :
 * ובעת קץ יתנח עמו מלך הנגב וישתער עליו
 מלך הצפון ברכב ובפרשים ובאניות רבות ובא
 בארצו ושטף ועבר :
 * ובא בארץ הצבי ורבור יבשלו ואלה ימלטו
 מידו אדום ומואב וראשיר בני עמון :

25 * Et concitabitur fortitudo eius, & cor
 E eius aduersum regē Austri in exercitu ma-
 gno. Et rex Austri prouocabitur ad bellum
 multis auxiliis & fortibus nimis, & nō sta-
 bunt, quia inibunt aduersus eum consilia.
 26 * Et comedentes panē cum eo conterent
 illum, exercitusque eius opprimetur, & ca-
 dent interfecti plurimi. * Duorum quoque
 regum cor erit vt malefaciāt, & ad mensam
 vnam mendacium loquentur, & non pro-
 ficient, quia adhuc finis in aliud tempus.
 27 * Et reuertetur in terrā suam cum opibus
 multis, & cor eius aduersum testamentum
 sanctū, & faciet, & reuertetur in terrā suam.
 28 * Statuto tempore reuertetur, & veniet
 ad Austrū, & non erit priori simile nouissi-
 mum. * Et venient super eum trieres &
 Romani, & percutietur & reuertetur. Et in-
 dignabitur contra testamētum sanctuarij,
 & faciet reuerteturque, & cogitabit aduer-
 sum eos qui dereliquerūt testamētū san-
 ctuarij. * Et brachia ex eo stabunt, & pol-
 luent sanctuarium fortitudinis, & auferent
 iuge sacrificiū, & dabunt abominationē in
 desolationē. * Et impij in testamētū simu-
 labunt fraudulenter. Populus autem sciens
 29 Deū suum obtinebit & faciet. * Et docti in
 F populo docebunt plurimos, & ruent in gla-
 dio & in flāma, & in captiuitate & in rapi-
 na dierum. * Cumque corruerint, subleua-
 buntur auxilio paruulo, & applicabūt eis
 30 plurimi fraudulēter. * Et de eruditis ruent,
 vt conflentur & eligātur, & dealbētur vsq;
 ad tempus præfinitū, quia adhuc aliud tem-
 pus erit. * Et faciet iuxta voluntatē suā rex,
 & leuabitur & magnificabitur aduersus
 omnem Deum, & aduersus Deum deorum
 loquetur magnifica, & dirigetur, donec cō-
 pleatur iracundia. perpetrata quippe est de-
 finitio. * Et Deum patrum suorum non re-
 putabit, & erit in concupiscentiis scēminarum,
 nec quenquam deorum curabit, quia
 31 aduersum vniuersa confurget. * Deum au-
 tem Maozim in loco suo venerabitur, &
 deum quem ignorauerunt patres eius, colet
 auro & argento, & lapide pretioso, rebusque
 32 pretiosis. * Et faciet vt muniat Maozim cu
 G deo alieno quē cognouit, & multiplicabit
 gloriā, & dabit eis potestatem in multis, &
 33 terrā diuidet gratuito. * Et in tempore præ-
 finito præliabitur aduersus eū rex Austri, &
 quasi tempestas veniet contra illum rex
 Aquilonis in curribus & in equitibus & in
 classe magna, & ingredietur terras, & con-
 teret & pertransiet.
 34 * Et introibit in terram gloriosam, &
 multi corruent. Hæ autem solæ saluabun-
 tur de manu eius, Edom & Moab, & prin-
 cipium filiorum Ammon:

* Et suscitabitur fortitudo eius, & cor eius 25
in regem Austri in virtute magna. Et rex Au-
stri inibit bellum, & in virtute magna & for-
ti valde, & non stabunt; quia cogitabunt contra
eum cogitationes. * Et comedent necessaria 26
eius, & conterent eum. et exercitus dissoluet, et
cadent vulnerati multi.
* Et utrique reges corda eorum in malū, & 27
in mensa vna mendacia loquentur, & non diri-
getur; quia finis in tempus.
* Et reuertetur in terram suam in substantia 28
multa, et cor eius aduersus testamentū sanctum.
Et faciet, & reuertetur in terram suam.
* Et in tempus reuertetur, & veniet in Au- 29
stro, & non erit sicut prima & ultima.
* Et venient qui in eo, & egredientes Citiū 30
& humiliabuntur. Et reuertetur & indigna-
bitur super testamentum sanctum. Et faciet, &
reuertetur, & intelliget contra derelinqentes
testamentum sanctum. * Et brachia ex eo 31
surgent, & polluent sanctuarium imperij, &
transferent continuum sacrificium, & dabunt
abominationem desolatam. * Et iniquē agentes 32
in testamentum inducent in lubricitatibus: &
populus cognoscentes Deum suum, praualebunt,
& faciet. * Et intelligentes populi intelliget in 33
multa, & infirmabuntur in gladio, & in flam-
ma, & in captiuitate, & in direptione dierum.
* Et cum infirmati fuerint ipsi, adiuuabuntur 34
auxilio paruo, & adiciuntur ad eos multi in lu-
bricitatibus. * Et ab intelligentibus infirma- 35
buntur, ut igne conflentur ipsi, & eligantur, &
reuelentur vsque ad temporis finem; quia adhuc
in tempus. * Et faciet secundum voluntatem 36
suā, & rex exaltabitur et magnificabitur super
omne deum, & super deum deorum, & loque-
tur superba, & dirigetur donec compleatur ira;
in enim consummationem fit. * Et super omnes 37
deos patrum suorum non intelliget. Et in concu-
piscenciam fœminarū, et super omnem deum non
intelliget; quia super omnes magnificabitur. * Et 38
deum Maozim in loco suo glorificabit. Et Deum
quem non glorificauerunt patres eius, glorifica-
bit in argento & auro & lapide pretioso, & in
concupiscenciis. * Et faciet munitionibus ciui- 39
tatum cum deo alieno quem cognouerit, & mul-
tiplicabit gloriā, & subiiciet eis multos, & ter-
rā diuidet in donis. * Et in tēporis fine confliget 40
cū rege Austri, & congregabitur contra eum rex
Aquilonis in curribus & in equitibus & in
nauibz multis, & ingredietur in terram, &
conteret, & pertransibit. * Et ingredietur in 41
terram optimam, & multi infirmabuntur, & isti
saluabuntur de manu eius, Edom & Moab, &
principatus filiorum Ammon.

* καὶ ἐξερθήσει ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, ὅτι ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
βασιλείᾳ τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλη. ὁ βασιλεὺς τοῦ
νότου συναΐει πόλεμον καὶ ἐν δυνάμει μεγάλη καὶ ἰσχυρῶς
σφόδρα, ὅτι ἐστὶν ὅτι λογισμὸς ἐπ' αὐτὸν λογισμὸς.
* καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ, καὶ συνεψήφισαν αὐ-
τὸν καὶ δυνάμεις καταλύσαι, καὶ περῶνται τραυματίαι
πολλοί. * καὶ ἀμφοτέρω βασιλεῖς αἱ καρδίαι αὐτῶν
εἰς πονηρίαν. ὅτι ἐπὶ τραπεζῇ μιᾷ ψυδῶν λαλήθουσιν, ὅτι
καταδυθεὶς ὁ πέρους εἰς καιρὸν. * καὶ ἐπιστρέψῃς
τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπαρξίᾳ πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
διαθήκῃ ἁγίᾳ. ὅτι ποιήσει ὁ ἐπιστρέψῃς τὴν γῆν αὐτοῦ.
* καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει καὶ ἥξει ἐν τῷ νότῳ, ὅτι
ὅτι ἐστὶν ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἑσχάτη. * καὶ εἰσελεύσεται
ἐν αὐτῇ, καὶ οἱ ἐκπορευόμενοι κήποι καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔσονται.
* καὶ ἐπιστρέψει ὁ θυμωθεὶς ἐπὶ διαθήκῃ ἁγίᾳ, καὶ
ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει ὁ σωθήσεται ἐπὶ τῇ καταλιπόν-
τας διαθήκῃ ἁγίαν. * καὶ βεβαχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀνα-
στήσονται. ὅτι βεβηλώσασιν τὸ ἁγίασμα τῆς δυναστείας, καὶ
μεταστήθουσιν τὸν ἐνδεδελεχσμένον, καὶ δώσασιν βδέλυγμα
ἡ φθορισμὸν. * καὶ οἱ θυμωθέντες διαθήκῃ ἐπάξουσιν
ἐν ὀλιθίμασιν, καὶ λαὸς γνώσκοντες θεὸν αὐτοῦ, καπηλύ-
σασιν καὶ ποιήσασιν. * καὶ ὁ σωθεὶς τοῦ λαοῦ σωθή-
σασιν εἰς πολλὰ, καὶ ἀδομήσασιν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν φλο-
γῇ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν.
* καὶ ἐν τῇ ἀδομήσει αὐτοῦ βοηθήσονται βοήθειαν
μικρὰν, καὶ προσεθήσονται ἐπ' αὐτοῦ πολλοὶ ἐν ὀλιθίμασιν.
* ὅτι τὸ πᾶν σωσέντων ἀδομήσασιν, τοῦ πυρὸς αὐ-
τοῦ καὶ τοῦ ἐκλεξάσθαι καὶ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι ἕως και-
ροῦ πέρους, ὅτι ἐπὶ εἰς καιρὸν. * καὶ ποιήσει καὶ τὸ ἐλεῆ-
μα αὐτοῦ, καὶ ὁ βασιλεὺς ὑψωθήσεται καὶ μεγαλυνθήσεται
ἐπὶ πᾶσι θεοῖς ἐπὶ θεὸν τῶν θεῶν, ὅτι λαλήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ
καὶ καταδυθεὶς μέχρις ὅτι συνετελεσθῇ ὁργή, εἰς ᾧ συμ-
τέλειαν γίνεται. * καὶ ἐπὶ πᾶσι θεοῖς τῶν πατέρων
αὐτοῦ ἐσωθήσεται. καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίᾳ γυναικῶν καὶ ἐπὶ
πᾶσι θεοῖς ἐσωθήσεται ὅτι ἐπὶ πᾶσι μεγαλυνθήσεται.
* καὶ θεὸν μαωζὶν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ δοξάσει. καὶ
θεὸν ὃν ὅτι ἐδόξασαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν δρυ-
εὶ καὶ χερσὶ καὶ λίθῳ ἡμίῳ καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ.
* καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυράμασιν τῶν πόλεων μὲν θεοῦ
ἀλλοτρίους ἐξ ἐθνῶν ἐπιγνῶν, καὶ πληθυνεὶ δόξαν καὶ ὑπο-
τάξει αὐτοῖς πολλὰς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις.
* καὶ ἐν καιρῷ πέρους συνεκρατιθήσεται μετὰ
τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν
βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἁρμάσιν καὶ ἐν ἵπδοσιν καὶ ἐν
ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν καὶ συνεψή-
ψει, καὶ πδρλεύσεται.
* καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ λαβῆ, καὶ πολλοὶ
ἀδομήσασιν, ὅτι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἑδῶν
καὶ μωὰβ καὶ δρχήων ἀμμών.

42 * וישלח ידו בארצות וארץ מצרים לא תהיה
לפליטתה:
43 * ומשל במכמני רחוקה וחסר וכל חמדות
מצרים ולבנים וכשים במצעריו:
44 * ושמעות יבהלו ממזרח ומצפון ויצא בחמא
גדלה להשמיד ולהחרים רבים:
45 * ויטע אהלי אפרנו בין ימים להר צבי קדש ובא
עד קצותיו עוזר לו:

יב

* ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העמד
על בני עמך והיתה ערצו אשר לא נהיתה
מהיות גוי עד העת ההיא ובערתי ההיא ימלט עמך
כל הנמצא כתוב בספר:
2 * ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם
ואלה לחרפות לדראון עולם:
3 * והמשכילים יזהרו כזהר רוקיע ומצדיקי
הרבים ככוכבים לעולם ועד:
4 * ואתה דניאל סתם הדברים וחתם הספר עד
עת קץ ישטור רבים ותרכיב הדעת:
5 * וראיתי אני דניאל והנה שנים אחרים עומדים
אחד הנה לשפת היאר ואחד הנה לשפת היאר:
6 * ויאמר לאיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי
היאר עד מתי קץ הפלאות:
7 * ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל
למימי היאר וירם ימינו ושמאלו אל השמים
וישבע בתי העולם כי למועד מועדים ונחצו וכלות
נפץ ירעם קדש תכלינה כל אלה:
8 * ואני שמעתי ולא אבין ואמר אדני מר
אחרית אלה:
9 * ויאמר לך דניאל כי סתמים וחתמים הדברים
עד עת קץ:
10 * יתבררו ויתלבנו ויצרפון רבים והרשיעו רשעים
ולא יבינו כל רשעים והמשכלים יבינו:
11 * ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שמים ימים
אלף מאתים ותשעים:
12 * אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות
שלשים וחמשים:
13 * ואתה לך לקצות ותנוח ותעמד לגדלך לקץ הימים:

DANIEL. Translat. B. Hieronymi.

42 * Et mittet manū suam in terras, & terra
43 * Egypti non effugiet. * Et dominabitur
thesaurorum auri & argēti, & in omnibus
pretiosis Egypti. Per Libyam quoque &
44 * Aethiopiam transibit. * Et fama turba-
bit eum ab Oriente & ab Aquilone, & ve-
niet in multitudo magna, ut conterat &
45 * interficiat plurimos. * Et figet taberna-
culum suum Apadno inter duo maria su-
per montem inclytum & sanctum, & ve-
niet usque ad summitatem eius, & nemo
auxiliabitur ei.

CAP. XII.

IN tempore autē illo consurget Michaël
A princeps magnus, qui stat pro filiis po-
puli tui, & veniet tempus quale nō fuit ab
eo, ex quo gentes esse cœperunt usque ad
tempus illud. Et in tempore illo saluabitur
populus tuus, omnis qui inuentus fuerit
scriptus in libro.

* Et multi de his qui dormiunt in terrā
puluere, cuigilabūt, alij in vitam aeternam,
alij in op probrium ut videant semper.

* Qui autē docti fuerint, fulgebunt quasi
B splendor firmamenti, & qui ad iustitiam
erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas
æternitates.

* Tu autem Daniel claude sermones, &
signa librum usque ad tempus statutū. Plu-
rimi pertransibunt, & multiplex erit scien-
tia. * Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo
alij stabant, vnus hinc super ripā fluminis,
& alius inde ex altera ripa fluminis.

* Et dixit viro qui erat indutus lineis, qui
stabat super aquas fluminis: Usquequo fi-
nis horum mirabilium?

* Et audiui virū qui indutus erat lineis,
C qui stabat super aquas fluminis, cum ele-
uasset dextram & sinistram suam in celū,
& iurasset per viuētem in æternum, quia
in tempus & tempora & dimidium tem-
poris. Et cum completa fuerit dispersio ma-
nus populi sancti, complebuntur vniuersa
hæc. * Et ego audiui & non intellexi. Et
dixi: Domine mi quid erit post hæc?

* Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt si-
gnatiq̃ sermones, usque ad præfinitū tem-
pus. * Eligentur & dealbabitur, & quasi
D dignis probabuntur multi. Et impij agent
impij, neque intelligent omnes impij. Por-
rò docti intelligent. * Et à tempore cum
ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita
fuerit abominatio in desolationem, dies
mille ducenti nonaginta.

* Beatus qui expectat & peruenit usque
ad dies mille trecentos triginta quinque.

* Tu autē Daniel vade ad præfinitum,
& requiesces & stabis in sorte tua in fine
dierum.

* Et extendet manum suam super terram, et terra Aegypti non erit in salutem.
 * Et dominabitur in absconditis auri & argentum, & in omnibus desiderabilibus Aegypti, et Libum & Aethiopum in munitionibus eorum.
 * Et auditus turbabunt eum ex Oriente, & ab Aquilone. Et veniet in furore multo ut deleat & anathematizet multos.
 * Et figet tabernaculum suum Aphadno inter maria super montem Sabi sanctum. Et veniet usque ad summitatem eius, & non erit qui liberet eum.

CAP. XII.

Et in tempore illo consurget Michael princeps magnus qui stetit super filios populi tui. Et erit tempus tribulationis, qualis non fuit ex quo facta est gens in terra, usque ad tempus illud. Et in tempore illo saluabitur populus tuus omnis, qui inuentus est scriptus in libro.

* Et multi dormientium ex terræ pulvere exurgent, hi in vitam æternam, & hi in opprobrium & confusionem æternam.

* Et intelligentes fulgebunt quasi splendor firmamenti, & a iustis multis quasi stella in secula, & ultra.

* Et tu Daniel claudes sermones, & signa librum usque ad tempus consummationis donec doceantur multi, & multiplicetur scientia.

* Et vidi ego Daniel, & ecce duo alij steterant, unus hinc labij fluminis, & unus inde labij fluminis.

* Et dixi viro induto lineis qui erat super aquam fluminis: Usquequo finis eorum quæ dixisti mirabilem?

* Et audiui virum indutum lineis qui erat super aquam fluminis, & eleuauit dexteram suam & sinistram suam in calum, & iurauit viuenti in seculum; quia in tempus & tempora dimidii temporis, cum impleta fuerit dispersio manus populi sanctificati, cognoscent omnia ista.

* Et ego audiui, & non intellexi. Et dixi: Domine quid extrema horum?

* Et dixit: Veni Daniel, quia clausi & signati sermones usque ad temporis finem.

* Eligentur & dealbabuntur, & igne probabuntur multi, & inique agent iniqui, & non intelligent omnes iniqui, & intelligentes intelligent. * Et à tempore mutationis continuitatis, & ut data fuerit abominatio desolationis dies mille ducenti nonaginta.

* Beatus qui expectat & peruenit in dies mille trecentos triginta quinque.

* Et tu Daniel veni in complementum consummationis. & requiesces & surges in sorte tua in consummationem dierum.

* καὶ ἐκτενῆ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ γῆ αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν.

* καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυροῦ καὶ ἐν παντὶ ἐπιθυμητοῖς αἰγύπτου καὶ λιβύων καὶ αἰθιοπῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν.

* καὶ ἀκοαὶ ταραξάσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ· καὶ ἦξει ἐν θυμῷ πολλῷ τοῦ ἀφθνήσαι καὶ τοῦ διαθεματίσαι πολλὰς.

* καὶ πῆξῃ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἀφ' ἀπηνδύα μέσθων τῶν θαλάσσης ἐπ' ὅρθον· καὶ ἦξει ἕως τῆς ἀκρας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥύον· αὐτὸν.

16

* Καὶ ἐν ταῖς καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσει) μιχαήλ ὁ ἀρχὼν ὁ μέγας ὁ ἐσηκὼς ἐπὶ τὰς ὑψὺς ἑλαβῆσθαι. & ἔσται καιρὸς θλίψεως, οἷα ἐγένοντο ἀφ' ἐγγύθη) ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. & ἐν ταῖς καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαὸς σε πᾶς, ὁ δὲ ῥεθεῖς γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ.

* καὶ πολλοὶ τῶν καθυδούτων ἐκ γῆς χώματος ἔξεργασθήσονται) ἔτι εἰς ζωὴν αἰώνιον, & ἔτι εἰς ὀφθισμόν καὶ αἰχμὴν αἰώνιον. * & οἱ συνισκότες ἐκλαμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ σεφερώματος & ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς ὁ ἀσέρες εἰς σὺν αἰῶνας καὶ ἔτι.

* καὶ σὺ δανιήλ ἐμφραξὼν σὺ λόγους & σφραγίσθων τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ ζωηλείας ἕως διδαχθῶσιν πολλοὶ καὶ πληθύνῃ ἡ γνώσις.

* καὶ εἶδον ἐγὼ δανιήλ, & ἰδοὺ δύο ἑτέρους) εἰσηκίσαν. εἰς ἐντὸς τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, & εἰς ἐντὸς τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ.

* & εἶπον ταῖς ἀνδρὶ ταῖς ἐνδεδυμένοις τὸ βαδιδεῖν ὅς μιν ἐπ' αὐτῶν τοῦ ὕδατος ἔσται ποταμός, ἕως ποτε τὸ πέρας αὐτῶν εἰρηκας τῶν θαυμασίων; * & ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδιδεῖν ὅς μιν ἐπ' αὐτῶν τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὕψωσεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ & τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν ἔρπον, & ὤμωσεν ταῖς ὤνται τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν & καιρὸς ἡμῶν καιρὸς ἐν ταῖς συντελεσθῶσιν διασκορπισμὸν χειρὸς λαοῦ ἡγασμένων, γινώσκονται πάντες αὐτοῦ.

* καὶ ἐγὼ ἤκουσα & ἐσυνῆκα. καὶ εἶπα, κύριε τί ταῖς ἔχεται κύτων; * & εἶπεν, δίδω δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι ὁ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας. * ἐκλεγάσιν & ἐκλυκαθῶσιν & πυρωθῶσιν πολλοί, & ἀνομήσωσιν ἄνομοι, καὶ ἐκλυθῶσιν πάντες ἄνομοι & ὁ νόμονες συνήθουσιν.

* & ἀπὸ καιροῦ ὡραία ἕως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, & τὸ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέρας χίλια διακόσσαι ἐννεήκοντα. * μακαρί) ὁ ὑπομῶν & φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακοῦσιν ἑπέντε.

* καὶ σὺ δανιήλ δίδω εἰς ἀναπλήρωσιν ζωηλείας. καὶ ἀναπαύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν κληρὸν σου εἰς ζωτέλειαν ἡμερῶν.

CAP. XIII.

ET erat vir habitans in Baby-
lone, & nomen ei Joachim.

* Et accepit uxorem cui nomē
Susanna filia Helchie, pulchrā val-
de, & timentem Dominū. * Et
parentes eius iusti, & docuerunt
filiā suā secundū legē Moysi. * Et
erat Joachim diues valde, & erat
ipsi hortus vicinus domui eius, et
ad eū cōgregabātur Iudei, eo quod
esset ipse honorabilior omnibus.

* Et designati sunt duo seniores
ex populo iudices in anno illo, de
quibus locutus est Dominus, Quia
egressa est iniquitas ex Babylone a
senioribus iudicibus qui videbātur
gubernare populū. * Isti expecta-
bant in domo Joachim, & venie-
bant ad eos omnes litigātes. * Et
factum est quando recedebat popu-
lus medio die, ingrediebatur Su-
sanna, & deambulabat in horto
viri sui. * Et videbant eam duo
seniores quotidie ingredientē &
deambulantē, & facti sunt in con-
cupiscentia eius. * Et peruertere-
runt suū sensum, & declinauerūt
oculos suos, ut nō respicerēt in ca-
lum, neque recordarentur iudicio-
rum iustorū. * Et erant ambo cō-
pūcti circa eā, & nō annunciaue-
runt ad inuicem dolorē suū. * Quia
erubescēbāt annunciare cōcupiscē-
tiā suā, quod volebāt cōmisceri ei.
* Et obseruabant diligēter quo-
tidie videre illā, & dixerunt alter
alteri.

* Eamus in domum, quia pran-
dij hora est. * Et egressi di-
scesserūt ad inuicē, & reuersi ve-
nerunt in idipsum, & sciscitantes
ad inuicē causam, confessi sunt ad
inuicē concupiscentiā suā, & tunc
cōmuniter constituerunt tempus
quādo ipsam possint inuenire solā.

* Et factum est cū obseruaret
ipsi diem aptū, ingressa est Susan-
na sicut heri & tertia die, cum
duabus solis puellis, & deside-
rauit lauari in horto.

* Quia æstus erat, & non erat
vllus ibi, præterquam duo senio-
res absconditi & obseruantes
eam.

Καὶ ὢν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, ὃν οὐ-
νομα αὐτοῦ Ἰωακείμ. * Ἐξέλαθεν Ἰωακείμ
ἡ ὄνομα σωσθῆναι θυγατέρα χελκίαν, κα-
λὴν σφόδρα καὶ φοβεράν τὸν κύριον.
* Ἐοὶ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδασκαν
τὴν θυγατέρα αὐτῆς κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως.
* Καὶ ὢν Ἰωακείμ πλούσιος σφόδρα καὶ ὢν
αὐτῷ πᾶσι τοῖς γένειον τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ
πρὸς αὐτὸν συνηγόρον οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶ-
ναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. * Ἐπε-
δείχθησαν δὲ δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ
καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ὡς ἐ-
λάλησεν ὁ θεὸς τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐν
Βαβυλῶνι ἐν πρεσβυτέρων καὶ τῶν
οἱ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. * Ἐπο-
σεκατέρησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ καὶ ἤρ-
χοντο πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κρινόμενοι.
* Καὶ ἐγένετο ὡς ἔπειτα ἔρχεν ὁ λαὸς
μέθ' ἡμέρας, εἰσεπορεύετο σωσθῆναι καὶ
περιπατοῦν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ κυρίου
αὐτῆς. καὶ ἐθεώρουν αὐτήν. * Ὅτι δύο πρε-
σβύτεροι καθήμενοι εἰσπορεύοντο
ἐπεριπατοῦν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πρῶ-
τῳ αὐτῆς. καὶ διέσπραν τὸν ἑαυτῶν
νῦν καὶ ἐξέκλινον ὡς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τῶν ὅτι ἐβλέπων τὸν ἔργον, μηδὲ
μνημονεύοντες κρίματων δικαίων. * Ἐῆσαν
ἀμφοτέρω καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ αὐτῆς.
καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἀλλήλοις τὴν ὁδὸν
νῦν αὐτῶν. * Ὅτι ἡχύνοντο ἀπαγγέλλαι
τὴν ἡπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγχε-
ρᾶν αὐτήν. καὶ παρεπύρην φιλοτί-
μως καθήμενοι ὁρᾶν αὐτήν. καὶ εἶπαν
ἑτέροις τῷ ἑτέρῳ. * Πορεύσμεν δὴ εἰς οἶ-
κον, ὅτι δέρις ὥρα ἐστίν. καὶ ἐξελθόντες
διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὁ καθέ-
να μὲν ἦλθεν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ὁ καθέ-
να τᾶς ὁδοῦ ἀλλήλους τὴν αὐτὴν ὁμολό-
γησαν ἀλλήλοις τὴν ἡπιθυμίαν αὐτῶν.
Ἐπεὶ οὖν κοινῇ συνέλαβον καὶ ὅτε αὐ-
τὴν διωκῶν δόξεν μόνῳ. καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ παραθεῖν αὐτῶν ἡμέραν ὁδοῦ,
εἰσῆλθεν ἡ σωσθῆναι καθὼς χεῖρες καὶ
τελείας ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορυ-
φῶν, Ἐπεθύμησεν λασαδαὶ ἐν τῷ πα-
ραδείσῳ. ὅτι καθύμα ὢν. Ἐδοκίμῳ
ἐκεῖ, πλὴν ὅτι δύο πρεσβύτεροι ἐγκε-
κρυμμένοι ἐπὶ τῷ παραθεῖν αὐτῆς.

Hucusque Danielē in Hebraico
volumine legim⁹, et cetera quae se-
quuntur vsq; ad finē libri, de Theo-
dotionis editione translata sunt.

CAP. XIII.

ET erat vir habitans in Baby-
lone, & nomen eius Ioa-
chim. * Et accepit uxore nomi-
ne Susannā filiā Helchie pul-
chrā nimis & timentē Deum.
* Parentes enim illius cūm
essent iusti erudierūt filiā suā
secundū legē Moysi. * Erat au-
tē Joachim diues valde, & erat
ei pomeriū vicinū domui suae,
& ad ipsum cōfluebāt Iudei, cō-
quod esset honorabilior om-
niū. * Et constituti sunt duo
senes iudices in illo anno: de
quibus locutus est Dñs, Quia
egressa est iniquitas de Babylō-
ne a senioribus iudicibus, qui
videbātur regere populū. * Isti
frequentabāt domū Joachim,
& veniebant ad eū omnes qui
habebāt iudicia. * Cūm autē
populus reuertisset per meri-
diē ingrediebatur Susanna, &
deambulabat in pomerio viri
sui. * Et videbant eam senes
quotidie ingrediētē & deam-
bulantē, & exarserunt in cōcu-
piscētiā eius: * Et euerterunt
sensum suū, & declinauerunt
oculos suos ut nō viderēt celū,
neq; recordarētur iudiciorū iu-
storū. * Erat ergo ambo vul-
nerati amore eius, nec indica-
uerūt sibi vicissim dolorē suū.
* Erubescēbāt enim indicare
sibi cōcupiscentiā suā volētes
sibi cōcupiscere cū ea. * Et obserua-
bāt quotidie sollicitius videre
eā. Dixitq; alter ad alterū: * Ea-
mus domū, quia hora prandij
est. * Et egressi recesserūt a se.
Cūq; reuertissent venerūt in
vnu: & sciscitātes ad inuicē cau-
sam, cōfessi sunt cōcupiscentiā
suā. Et tūc in cōmune statuerūt
tēpus, quādo eā possent inue-
nire solā. * Factū est autē cūm
obseruaret diē aptum, ingressa
est aliquando sicut heri & nu-
diustertius cū duab⁹ solis puel-
lis, voluitq; lauari in pomerio.
* Æstus quippe erat & nō erat
ibi quisquā præter duos senes
absconditos, & cōtēplantes eā.

* Dixit ergo puellis: Afferte mihi oleum & sinigmata, & ostia pomærij claudite ut lauer. * Et fecerunt sicut præceperat, clausuruntq; ostia pomærij, & egressæ sunt per posticū ut afferrent quæ iusserat. nesciebātque senes intus esse absconditos. * Cum autem essent egressæ puellæ, surrexerunt duo senes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt:

* Ecce ostia pomærij clausa sunt, & nemo nos videt, & in concupiscētia tui sumus. Quāobrem assentire nobis, & commiscere nobiscum. * Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecū iuuenis, & ob hanc causam emiseris puellas à te. * Ingemuit Susanna, & ait: Angustiae sunt mihi vndique. Si enim hoc egero, mors mihi est; si autem non egero, non effugiam manus vestras. * Sed melius est mihi absque opere incidere in manus hominū, quā peccare in conspectu Domini.

* Et exclamauit voce magna Susanna. Exclamauerunt autē & senes aduersus eam. * Et currens vnus ad ostia pomærij, & aperuit. * Cum ergo audissent clamorē famuli domus in pomærio, irruerunt per posticū, ut viderent quidnā esset.

* Postquam autem senes locuti sunt, erubuerunt serui vehementer; quia nunquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna. * Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad Ioachim virū eius, venerūt & duo presbyteri pleni iniqua cogitatione aduersus Susannam, ut interficerent eā.

* Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susannā filiam Helchiae, vxorem Ioachim. Et statim miserunt.

* Et venit cum parentibus & filiis & vniuersis cognatis suis. * Porro Susanna erat delicata nimis, & pulchra facie. * At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur; erat enim cooperta, ut vel sic satiarentur decore eius.

* καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις αὐτῆς, ἐνέ- 17
καλεσθὲ μοι ἔλαιον καὶ σμίγμα, καὶ τὰς 17
θύρας τοῦ ἀνδραδείου κλείσατε ὅπως 18
λάσωμαι. * καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶπεν, 18
καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ ἀνδρεί- 18
ου, καὶ ἐξῆλθον κατὰ τὰς πλατίας θύ- 19
ρας ἐνέκαι τὰ ἀνδραδέμια αὐταῖς. 19
Ἦν δὲ εἶδον οὗτοι πρεσβύτεροι, ὅτι ἦσαν 19
κεκρυμμένοι. * καὶ ἐγγύς ἐξῆλθον 19
τὰ κοράσια, ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτε- 20
ροι καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπαν. * ἰδοὺ 20
αἱ θύραι τοῦ ἀνδραδείου κέκλειον, καὶ ἐ- 20
λθὲς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν παρθενίᾳ σε 21
ἐσμεν, διὸ συγκατάθε ἡμῖν. * καὶ ἡρῶν 21
μετ' ἡμῶν. εἰδὲ μὴ καταμαρτυρήσῃς 21
σε, ὅτι ἡμεῖς σε νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο 22
ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια διπλῶς. * καὶ 22
ἀνέστησαν σωσθῶνα καὶ εἶπεν. 22
συναμολογησόμεθα ἐν τῷ πλάτῳ, ἵνα 23
ἐσμεν μοι ἐσὶν. ἐσθὲ μὴ πλάτῳ, ἵνα ἐκ- 23
φύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. * αἰρετὴν 23
μοι ἐστὶν μὴ πλάτῳσαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς 23
χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἀμαρτύνειν ἐνώπιον κυρίου. 24

* καὶ ἀνέβησαν φωνῇ μεγάλῃ σωσθῶ- 24
να. ἐβόησαν ὅτι καὶ ὁ δύο πρεσβύτεροι 24
κατεάνηλθον αὐτῆς. * καὶ δραμών οἱ εἰς ἡνιο- 25
ξεν τὰς θύρας ἐπαρδείου. * ὡς ὅτι ἡ- 26
κισαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ ἀνδραδέμῳ 26
ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπείσθησαν διὰ τῆς 26
πλατίας θύρας εἰδὲν τί συμβεβηκός 27
αὐτῇ. * ὡς δὲ εἶπον ὁ πρεσβύτεροι 27
οὗτοι λόγους αὐτῶν, κατηχμήθησαν οἱ δέ- 27
λοι σφόδρα, ὅτι πρότερον οὐκ ἐβέβη λό- 28
γος τοῖς τοῖς πρὸ σωσθῶνης. * καὶ ἐγγύς 28
τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς 28
τὴν ἀνδρῶνα αὐτῆς ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο 29
πρεσβύτεροι πλήρεις τῆς δόξης ἐννοίας 29
κατὰ σωσθῶνης τοῦ θρατῶσαι αὐτήν. 29

* καὶ εἶπεν ἡμετέραν τὴν λαοῦ 29
ἀποστείλατε τῇ σωσθῶνῃ θυγατέρα 29
χελκίαν ἣ ἐστὶν γυνὴ ἰωακείμ. * ὅτι ἀπέ- 30
στειλαν. * καὶ ἦλθον αὐτὴ καὶ ὁ γονεὺς 30
αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάντες 30
ὁ συγγενεὶς αὐτῆς. * ἡ δὲ σωσθῶνα ἡ 31
πυφειρὰ σφόδρα καὶ καλὴ τῷ εἶδει. 31
* ὁ δὲ ἀνδραδέμιοι ἐκέρχοντο αὐ- 32
να καλυφθῆναι αὐτῇ, ὡς κατὰ 32
κεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπληθῶσιν τοῖς 32
κάλλοις αὐτῆς.

* Et dixit puellis suis: Afferte iam mihi oleum & smigma, & ostia horti claudite ut lauer.

* Et fecerunt sicut dixit, & clausurunt ostia horti, & egressæ sunt per obliquas portas, ut afferrent præcepta eis. Et non viderunt seniores; quia erant absconditi.

* Et factum est ut egressæ sunt puellæ, surrexerunt duo seniores, & accurrerunt ei, & dixerunt:

* Ecce ostia horti clausa sunt, & nemo videt nos; & in concupiscentia tui sumus; ideo concūbe nobiscum.

* Et esto nobiscum. Alioquin testificabimur contra te, quia erat tecum iuuenis, & propterea emisisti puellas à te.

* Et ingemuit Susanna, et ait: Angustie mihi vndique; siue enim hoc fecero, mors mihi est; siue nō fecero, non effugiam manus vestras.

* Eligibilis mihi est, nō facientem incidere in manus vestras, quā peccare in conspectu Domini.

* Et exclamauit voce magna Susanna. Clamauerunt autē & duo seniores aduersus eam.

* Et currens vnus aperuit portas horti.

* Ut autem audierunt clamorē in horto qui ex domo, insilierūt per obliquam portam, ut viderēt quid quod acciderat ei.

* Quando autem dixerunt seniores verba sua, erubuerūt serui valde; quia vnquam non dictus est sermo talis de Susanna.

* Et factum est die crastina, ut conuenit populus ad virum eius Ioachim, venerūt duo seniores pleni iniqua cogitatione contra Susannam, ut interficerent eam.

* Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susannā filiā Helchiae, quæ est vxor Ioachim. Illi autem miserunt.

* Et venit ipsa & parentes eius, & filij eius, & omnes cognati eius. * At Susanna erat delicata valde et pulchra specie.

* At iniqui iusserūt discooperiri eam, erat enim cooperta, ut satiarentur pulchritudine eius.

* Flebāt autē qui ab ea, & omnes videētes eā. * Surgentes autē duo presbyteri in medio populi posuerunt manus super caput eius. * Illa autē flens respexit in cælū, quia erat cor eius confidens in Domino. * Dixerūt autem seniores, Deambulātibz nobis in horto solis, ingressa est hæc cum duabus ancillis, & clausit ostia horti, & dimisit ancillas. * Et venit ad eā iuuenis qui erat absconditus, & concubuit cum ea. * Nos autem existentes in angulo horti, videntes iniquitatē, cucurrimus ad eos. Et videntes commixtos eos, * Illius quidem non potuimus compotes fieri, eo quod præualuit ipse super nos, & aperiens ostia exiit. * Hanc autem apprehendentes interrogamus quis erat iuuenis: & non voluit annunciare nobis. hæc testificamur. * Et credidit eis multitudo, quasi senioribus populi & iudicibus, & condemnauerunt eam ut moreretur. * Exclamauit autē voce magna Susanna, & dixit: Deus æterne absconditorum cognitor, qui scis omnia antequam fiant ea. * Tu scis quia mendaciter contra me testificati sunt, & ecce morior non faciens quicquam quorum isti malignati sunt contra me. * Et exaudiuit Deus vocem eius. * Et adducta ea ut periret, suscitauit Deus Spiritū sanctum pueri iunioris cui nomen Daniel, & clamauit voce magna. * Mūdus ego à sanguine huius. * Conuersus est autē omnis populus ad eū, et dixerunt, Quis sermo iste quē tu locutus es? * Ille autē stans in medio eorum dixit: Sic fatui filij Israhel non iudicantes, neq; certū cognoscentes, cōdēnastis filiam Israhel? * Reuertimini ad iudiciū, falsa enim isti testificati sunt cōtra eam. * Et reuersus est omnis populus cum festinatione, & dixerunt ei seniores, Veni sede in medio nostrum, & annuncianobis, quia tibi dedit Deus honorem seniorum.

* ἐκλαυον ὅ οἱ παρ' αὐτῆς ἐπρότεροι οἱ εἰδόντες αὐτήν. * ὁρᾶσαι τὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἐθήκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. * ἡ δὲ κλαίονσα ὤρετο εἰς τὸν οὐρανόν. ὅτι ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθὴς ἦν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. * εἶπαν δὲ οἱ πρεσβύτεροι. περὶ παλαιῶν ἡμεῶν ἐν τῷ ἀσάδῳ μόνων, εἰσῆλθεν αὐτῇ μὲν δύο παιδίσκαι, & ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ ἀσάδου, & ἀπέλυσεν τὰς παιδίσκας. * καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν ἐκ κεκυρμένῳ, καὶ ὤρετο μετ' αὐτῆς. * ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν τῇ γωνίᾳ ἐπαρῶμεν εἰδόντες τὴν ἁνομίαν ἐδράμομεν ἐπ' αὐτὴν. καὶ εἰδόντες συνηγοροῦντες αὐτῇ. * ἐκείνης μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκράτεῖς γὰρ ἡμεῖς διὰ τὸ ἰσχυρὸν αὐτῇ ὑπὲρ ἡμᾶς. & δολοῦντα τὰς θύρας ἐκπεπληθύνοντο. * ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι ἐπερωτάμεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυροῦμεν. * καὶ ἐπισθύνοντες αὐτῇ ἡ συνάγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ καὶ κατελείπειν. * κατέκρινον αὐτὴν θοτανεῖν. * ὁ δὲ ἐβόησεν ὅτι φωνὴ μεγάλη σωσθῆναι. & εἶπεν ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτῶν. * σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψυδὴ μου κατεμαρτύρησαν, καὶ ἰδὲ θοτανέσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὃν εἶπες ἐπονηρῶσαι τοῦ καλῆς. * & εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς αὐτῆς. * καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς θοτανέσκω, ἐξήλθεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πατρὸς νεωτέρου ὀνόματι δανιήλ, & ἐβόησεν φωνὴ μεγάλη. * καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. * ἐπέσρεψεν δὲ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπαν τίς ὁ λόγος ὃς οὗτος οὗτος λέλαλθας; * ὁ δὲ εἶπεν ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν. ἔγωγε μωροὶ υἱοὶ Israhel οὐκ ὁρᾶτε ἀνθρώπους ἐπὶ τῷ λαῷ; ἐπὶ γινώσκοντες κατεκρίνατε θυγατέραν Israhel; * ὁρᾶτε εἴπατε εἰς τὸ κατεκρίνατε, ψυδὴ γὰρ εἶπες κατεμαρτύρησαν αὐτῆς. * καὶ ὁρᾶτε πᾶς ὁ λαὸς μὲν ἀπεδίωκεν. καὶ εἶπεν αὐτῇ οἱ πρεσβύτεροι. ὁ δὲ οὐκ ἠδυνήθη ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀπάγγελλον ἡμῖν ὅτι εἰδωκεν ὁ θεὸς τὸ πρεσβυτέρειον.

* Flebant igitur sui & omnes qui nouerant eā. * Cōsurgētes autē duo presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput eius. * Quæ flens suspexit ad cælum. Erat enim cor eius fiduciam habēs in Domino. * Et dixerunt presbyteri: Cū deambularemus in pomerio soli, egressa est hæc cū duabus puellis, & clausit ostia pomerij, & dimisit à se puellas. * Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus, & concubuit cum ea. * Porro nos cū essemus in angulo pomerij vidētes iniquitatē, cucurrimus ad eos, & vidimus eos pariter commisceri. * Et illum quidē non quiuimus comprehendere, quia fortior nobis erat: & aperto ostio exiit. * Hanc autem cū apprehendissemus, interrogauimus quis nā esset adolescens, & noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. * Credidit eis multitudo quasi senibus & iudicibus populi. Et condemnauerunt eam ad mortē. * Exclamauit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus æterne qui absconditor es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant: * Tu scis quoniam falsum testimoniū tulerunt contra me. & ecce morior: cū nihil horū fecerim quæ isti maliciōse cōposuerūt aduersum me. * Exaudiuit autē Dominus vocē ei. * Cumq; duceretur ad mortē, suscitauit Dñs spiritū pueri iunioris cuius nomen Daniel, & exclamauit voce magna. * Mūdus ego sum à sanguine huius. * Et cōuersus omnis populus ad eū dixit: Quis est iste sermo quē tu locutus es? * Qui cū staret in medio eorum ait. Sic fatui filij Israhel nō iudicātes neq; quod verum est cognoscētes, cōdēnastis filiā Israhel? * Reuertimini ad iudiciū: quia falsum testimoniū locuti sunt aduersus eā. * Reuersus est ergo populus cū festinatione & dixerunt ei senes: Veni & sede in medio nostrum, & indica nobis, quia tibi Deus dedit honorem senectutis.

Et dixit ad eos Daniel, 51
Separate illos ab inuicem
procul & dijudicabo eos.
Cum ergo diuisi essent 52
alter ab altero, vocauit
vnū de eis & dixit ad eū,
Inueterate dierum malo-
rum, nunc venerunt pec-
cata tua quæ operabaris
prius, Iudicans iudicia 53
iniusta, innocentes oppri-
mens, & dimittēs noxios,
dicente Dño, Innocentem
& iustum non interficies.
Nunc ergo si vidisti eā, 54
dic sub qua arbore videris
eos colloquētes sibi. Qui
ait, Sub schino. Dixit autē 55
Daniel, Rectē mentitus es
in caput tuum. Ecce enim
angelus Dei accepta fen-
tētia ab eo scindet te me-
diū. Et amoto eo iussit 56
venire aliū, & dixit ei: Se-
men Chanaan & non Iu-
da, species decepit te, &
concupiscentia subuertit
cor tuū. Sic faciebatis fi- 57
liabus Israel, & ille timen-
tes loquebātur vobis, sed
nō filia Iuda sustinuit ini-
quitate vestram. Nunc 58
ergo dic mihi sub qua ar-
bore comprehenderis eos
loquentes sibi. Qui ait,
Sub primo. Dixit autē ei 59
Daniel, Rectē mētitus es
& tu in caput tuum. Ma-
net enim angelus Dei gla-
diū habēs vt secet te me-
dium & interficiat vos.
Exclamauit itaque om- 60
nis cœtus voce magna, &
benedixerūt Deum qui sal-
uat sperantes in se. Et 61
confluxerunt aduersus
duos presbyteros. Conui-
cerat enim eos Daniel ex
ore suo falsum dixisse te-
stimoniū. Feceruntq; eis 62
sicut malē egerant aduer-
sus proximā, vt facerēt se-
cūdū legē Moyfi, & in-
terfecerūt eos. Et saluatus
est sanguis innoxius in die
illa. Helchias autē & vxor 63
eius laudauerunt Deū pro
filia sua Susanna cum Ioa-
chim marito eius, & co-
gnatis omnibus, quia non
est inuēta in ea res turpis.

καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς δανιήλ· 51
διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων
μακρὸν καὶ δικάσω αὐτούς.
ὥς δὲ διεχωρίσθησαν εἰς ἕκαστον 52
ἐνός, ἐκάλεσεν τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ· πεπαιστωμένῃς ἡμερῶν κα-
κῶν, νῦν ἡκαστὸν αἱ ἀμαρτίαι σου αἰ-
ποῖς τὸ πρῶτον. κρινὼν κρίσεις 53
ἀδίκους, & σὺ μὲν ἀδίκως κατακρί-
νων δόπολυν ὃ σὺ αἰτίους, λέγοντες
ἐκ τῶν ἀδίκων & δίκαιον ὅτι δόπολι-
νούς. νῦν ἐν ταύτῃ εἶπερ εἶδες, εἶπον 54
ὑπὸ τί δένδρῳ εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦ-
ντας ἀλλήλους. ὃ δ' εἶπεν, ὑπὸ σχίνου.
εἶπεν δ' δανιήλ, ὁρθῶς ἐψόσω εἰς τὴν
σεαυτοῦ κεφαλὴν, ἥδη γὰρ ἄγγελος
θεοῦ λαβὼν φάσιν ὅτι θεὸς κρίσει σε 55
μέσον. & μεταστήσας αὐτὸν ἐκέλευ-
σεν πρὸς αὐτὸν τὸν ἕτερον, & εἶπεν
αὐτῷ, σπέρμα χανάν καὶ ἐχὶ ἰσάδα
τὸ κάλλος ἐξηπάτησέν σε καὶ ἡ Ἰπ-
θυμία διέσρεψε τὴν καρδίαν σου.
ὥτως ἐποιεῖτε θυγατέρας ἰσ- 57
ραήλ, κακῶν φροβιμαὶ ὁμιλοῦν
ὑμῖν· ἀλλ' ἐ θυγάτηρ ἰσάδα ὑπέμει-
νεν τὴν δόμοίαν ὑμῶν.
νῦν οὖν λέγε μοι ὑπὸ τί δέν- 58
δρῳ κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦν-
τας ἀλλήλους. ὃ δ' εἶπεν, ὑπὸ πρώτου.
εἶπεν δ' αὐτῷ δανιήλ, ὁρθῶς ἐψό- 59
σω καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν,
μὴ γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν ῥομ-
φαίαν ἔχων περὶ σε μέσον, ὅπως
ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς.
καὶ δυνέσθησεν πᾶσα ἡ συνα- 60
γωγὴ φωνῇ μεγάλῃ & ἠυλόγησαν
τὸν θεὸν τὸν σωζόντα σὺν ἐλπίζοντες
ἐπ' αὐτόν. & δυνέσθησεν Ἰπὶ σὺν δύο 61
πρεσβυτέρους, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς
δανιήλ ἐκ τῶν σώματος αὐτῶν ψευδο-
μαρτυρήσαντας. & ἐποίησαν αὐτοῖς 62
ὅν τρόπον ἐπονηρώσαντο τὸ πλησίον
ποιῶσαι κατὰ τὸν νόμον μουσῆ, & ἀπέκ-
τησαν αὐτούς, & ἐσώθη αἷμα δούλιον
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. χελκίας δ' ὁ 63
γενὴς αὐτῶν ἦνσαν τὸν θεὸν περὶ τῆς
θυγατρὸς αὐτῶν σωσθῆναι μετὰ ἰω-
ακίμ τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τὰν συγ-
γνῶν πτότων, ὅτι ἐχάρετο ἐν αὐ-
τῇ ἀσχημον πρόγμῳ.

Et dixit ad eos Daniel, 51
Separate illos ab inuicē pro-
cul, & dijudicabo eos. Vt 52
autem separati sunt vnus ab
vno, vocauit vnū eorum,
& dixit ei, Inueterate die-
rum malorū, nunc venerunt
peccata tua quæ faciebas
prius, Iudicans iudicia in- 53
iusta, & quidem innocentes
condemnans; dimittens autē
noxios, dicēte Domino: Inno-
centē et iustū non interficies.
Nunc ergo hanc si vidisti, 54
dic sub qua arbore vidisti eos
conuersantes adinuicem. At
ille dixit, Sub schino. dixit
autē Daniel, Rectē mentitus
es in tuū caput, iam enim an-
gelus Dei accipiens sententiā 55
a Deo scindet te mediū. Et
amouens eum iussit adducere
alterum, & dixit ei, Semen
Chanaan & non Iuda, pul-
chritudo decepit te, & con-
cupiscentia peruertit cor tuū.
Sic faciebatis filiabus Is- 57
rael, & ille timentes conuer-
sabatur vobis. sed non filia
Iuda sustinuit iniquitatē ve-
stram. Nunc ergo dic mihi 58
sub qua arbore deprehendisti
eos conuersantes adinuicem.
ille autē dixit, sub primo. Di- 59
xit autē ei Daniel, Rectē men-
titus es & tu in tuum caput;
manet enim angelus Dei gla-
diū habens vt secet te me-
dium, vt interficiat vos.
Et exclamauit omnis sy- 60
nagoga voce magna, & be-
nedixerunt Deo qui saluat
sperantes in eum. Et sur- 61
rexerunt in duos seniores,
quia constituerat eos Daniel
ex ore suo falsum testimoniū
dixisse. Et fecerunt eis 62
sicut malignati sunt proximo
vt facerent secundū legem
Moyfi, & interfecerunt eos,
& saluatus est sanguis inno-
xius in die illa. Helchias 63
autē & vxor eius laudauerūt
Deū super filia sua Susanna
cum Joachim viro suo & co-
gnatis omnibus, quia non est
inuenta in ea turpis res.

* Et Daniel factus est magnus in conspectu populi à die illa & ultra. * Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & accepit Cyrus Perses regnum eius.

CAP. XIII.

ET erat Daniel conuiuia regis & gloriosus super omnes amicos eius.

* Et erat idolum Babylonis cui nomen Bel, & impendebatur in illud singulis diebus simile artaba duodecim, & oues quadraginta, & vini metreta sex. * Et rex colebat illud, & ibat per singulos dies adorare illud, Daniel autem adorabat Deum suum. Et dixit illi rex, Quare non adoras Bel?

* Ille autem dixit, Quia non colo idola manufacta, sed viuentem Deum qui creauit celum & terram, & habentem omnis carnis potestatem. * Et dixit illi rex, Non uidetur tibi Bel esse uiuens Deus? an non uides quanta comedit per singulos dies? * Et ait Daniel respondens, Ne erres rex, iste enim intrinsecus quidem est lutum, extrinsecus autem es, & non comedit neque bibit aliquando.

* Et iratus rex, uocauit sacerdotes eius, & ait illis, Nisi dixeritis mihi, quis comedens impensam hanc, moriemini.

* Si autem ostenderitis quia Bel comedit ea, morietur Daniel, quia blasphemauit in Bel. & dixit Daniel regi, Fiat secundum uerbum tuum.

* Et erant sacerdotes Bel septuaginta sine mulieribus, & filijs, & uenit rex cum Daniel in domum Bel.

* Et dixerunt sacerdotes, Ecce nos recedimus foras, tu autem rex appone escas, & uinum miscens pone, et claude ostium, & signa in anulo tuo.

* Et ueniens manè, si non inueneris omnia comesta à Bel, moriemur, vel Daniel qui mentitus est aduersum nos.

* καὶ δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπέκεινα. * καὶ ὁ βασιλεὺς ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ παρέλαβεν κύριος ὁ πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ιδ'.

* Καὶ ὡς δανιὴλ συμβίους ἔβασιλέως ἐκδόξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ. * ὡς εἰδὼλον τοῖς βασιλευσίν οἱ ὄνομα ἐβλήθη, ὅτι ἐδὲ πανανθρώπου εἰς αὐτὸ ἐκάστης ἡμέρας σιμιδάλως δώδεκα ἀρτάβα, καὶ πρὸς βατὰ τεσσαράκοντα καὶ οἶνου μετρηταὶ ἕξ.

* καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτό, καὶ ἐπορεύετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσκυμῆν αὐτό. δανιὴλ δ' ἠρώσκει αὐτὸν τὸ θεῖον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, διατί οὐ προσκυμῆς τῷ βῆλ;

* ὁ δ' εἶπεν, ὅτι οὐ σέβομαι εἰδωλά, ἀλλὰ τὸν ζῶντα θεόν τὸν κτίσαντα τὸν ἔρπον, καὶ τὴν γῆν καὶ ἔχοντα πάντης σαρκὸς κυρίαν.

* καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, εἰδοὺ καὶ τοῖς βῆλ εἶναι ζῶν θεός, ἢ ἄχ' ὅπως ὅσα ἐδίδει καθ' ἑκάστην ἡμέραν;

* καὶ εἶπεν δανιὴλ γελάσας, μὴ πλανῶ βασιλεῦ. ὅτι γὰρ ἐσθθὲν μὴ ἐσιπνῆς, ἐξωθεν δ' ἡ χαλκός, καὶ ἐβέβρωκεν ὁ δὲ πέπωκεν πῶποτε.

* καὶ θυμωθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ μὴ εἰπῆτέ μοι τίς ὁ καλεσίων τῶν δαπάνων τούτων ἀποθανεῖτε.

* εἰ δὲ ὁ ἀποδείξητε ὅτι ὁ βῆλ κατεδίδει αὐτὰ ἀποθανεῖται δανιὴλ, ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν βῆλ. καὶ εἶπεν δανιὴλ τῷ βασιλεῖ, ἡρώστω καὶ τὸ ῥῆμά σου. * καὶ ἦσαν οἱ ἱερεῖς τοῦ βῆλ ἐβδομήκοντα ἡλικίας ἡλικίαν καὶ τέκνων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ βῆλ. * καὶ εἶπον οἱ ἱερεῖς, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀπὸ τρέχομεν ἐξω, σὺ δ' ἐκαστὸς ἑσθθὲς τὰ βρώματα, καὶ τὸν οἶνον κερύσσας θές, καὶ ἀπὸ κλειῶν τῶν θυρῶν, καὶ σφραγίσον ἐν τῇ δακτυλίῳ σου. * ἐλθὼν πρωῒ, εἰ μὴ ὅλης πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ βῆλ, ἀποθανεῖται, ἢ δανιὴλ ὁ ψευδόμενος κατ' ἡμῶν.

CAP. XIII.

* Daniel autem factus est magnus in conspectu populi à die illa & deinceps.

* Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum ei.

ERat autem Daniel conuiuia regis & honoratus super omnes amicos eius.

* Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel, & impendebatur in eo per dies singulos similis artabæ duodecim, & oues quadraginta, & vini amphoræ sex. * Rex quoque colebat eum, & ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex, Quare non adoras Bel? * Qui respondens, ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viuentem Deum qui creauit cælum & terram & habet potestatem omnis carnis.

* Et dixit rex ad eum, Non uidetur tibi esse Bel viuens Deus? An non uides quanta comedat & bibat quotidie? * Et ait Daniel arridens: Ne erres rex. Iste est enim intrinsecus luteus, forinsecus æreus, neque comedit aliquando.

* Et iratus rex uocauit sacerdotes eius: & ait eis, Nisi dixeritis mihi quis est iste qui comedat impensas has, moriemini. * Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi, Fiat iuxta uerbum tuum. * Erant autem sacerdotes Bel septuaginta exceptis uxoribus & paruulis & filiis. Et uenit rex cum Daniele in templum Belis. * Et dixerunt sacerdotes Belis: Ecce nos egrediemur foras, & tu rex pone escas et uinum misce, & claude ostium, & signa anulo tuo.

* Et cum ingressus fuero manè nisi inueneris omnia comesta à Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est aduersum nos.

* Confecerant in illud in gratiam & deuotionem sunt illi, ante Bel pueris fuerant, & de uocantur templum gressi claudunt signantes. * Ingressi sunt & filij eius omnia & rexit autem culo, & I

* Et ait signaculum, Saluatum apertus rex in voce mea & non est quam. tenuit re intro, & tum, an stigia fu rex: Videt & mulier

* Et apprehendit & uxor ostendit ostiola & confitetur super nunc ergo ille in potestatem subuenit

* Et e in loco Babylonis: Ilic dicere, uiuens.

* Dixit minimum ro, quia ille autem uiuens.

* Tu testatur conem ste. Et

* Confidebant autē quia fecerant sub mensa absconditum introitum, & per illud ingrediebantur semper & deuorabant ea. * Factum est igitur postquam egressi sunt illi, & rex posuit cibos ante Bel, præcepit Daniel pueris suis & attulerunt cinerem, & cribrauit per totum templum coram rege, & egressi clauferunt ostium, & signantes anulo regis abierunt. * Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam & uxores & filij eorum, & comederunt omnia & biberunt. * Surrexit autem rex primo diluculo, & Daniel cum eo. * Et ait rex: Salua ne sunt signacula Daniel? Qui respondit, Salua rex. * Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam exclamauit voce magna: Magnus es Bel & non est apud te dolus quisquam. * Et risit Daniel. Et tenuit regē ne ingrederetur intro, & dixit: Ecce pauimentum, animaduerte cuius vestigia sunt hæc. * Et dixit rex: Video vestigia virorum & mulierum & infantium. * Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes & uxores & filios eorum, & ostenderunt ei abscondita ostiola per quæ ingrediebantur, & consumeabant quæ erant super mensam. * Occidit ergo illos rex, & tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subuertit eum & templum eius. * ET ERAT draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonij. * Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere, quia iste non sit Deus viuens. Adora ergo eum. * Dixitque Daniel regi: Dominum Deum meum adoro, quia ipse est Deus viuens. Ille autem non est Deus viuens. * Tu autē rex da mihi potestatem & interficiam draconem absque gladio & fuste. Et ait rex: Do tibi.

* αὐτοὶ δὲ κατεφρόνου ὅτι πεποίησαν ὑπὸ τῆς τραπέζης κρυμμένῳ εἶδον, & δι' αὐτῆς εἰσεπορεύοντο δόλῳ καὶ ἀνήλου αὐτά. * καὶ ἐγχετο ὡς ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, & ὁ βασιλεὺς παρέθηκεν τὰ βρώματα τῇ βῆλ, καὶ ἐπέταξεν δανιὴλ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, ἵνα ἐνεγκαν τέφραν, & κατέσρωσαν ὅλον τὸν ναὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· καὶ ἐξελθόντες ἐκλείσαν τὰς θύρας, & ἐσφράγισαν ἐν τῇ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπῆλθον. * οἱ ἱερεῖς εἰσῆλθον τῇ νύκτι καὶ τὸ ἔθος αὐτῶν, & αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, & κατέφαγον πάντα, & ἐξήλθον. * ὁ ὄρθριος ὁ βασιλεὺς τοῦ πρωῒ, & δὴνιὴλ μετ' αὐτοῦ. * ὁ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, σῶοι αἱ σφραγίδες δανιὴλ. ὁ δ' εἶπεν, σῶοι βασιλεῦ. * καὶ ἐγχετο ἅμα τῇ δυνάμει τὰς θύρας ἐπιβλήσας ὁ βασιλεὺς ὅτι τῇ τραπέζῃ ἐβόησεν φωνὴ μεγάλη· μέγας εἰ ἦλ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος δόλος ἢ ἐγὼ εἰς. * ὁ ἐγγέλασεν δανιὴλ & ἐκράτησεν τὸν βασιλέα τοῦ μὴ εἰσελθεῖν αὐτῷ· καὶ εἶπεν, ἰδε τὸ ἔδαφος καὶ γνώθι τίνος τὰ ἵχνη ταῦτα. * ὁ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· ὁρῶ τὰ ἵχνη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. * ὁ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς τότε, σπείλασεν οὗτοι ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, & ἐδείξαν αὐτῷ τὰς κρυπτάς θυρίδας δι' ὧν εἰσεπορεύοντο, & κατέδαπαν αὐτὰ ὅτι τῇ τραπέζῃ. * ὁ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, & ἐδώκεν τὸν βῆλ ἐκδοτὴν δανιὴλ, καὶ κατέσφραξεν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. * Καὶ ὡς δράκων μέγας ἐν τῷ τόπῳ, & ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ βαβυλωνιοί. * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιὴλ, μὴ καὶ τοῦτον ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστίν; ἰδε ζῆ καὶ ἐδίει, & πίνει & διώσασα εἶπεν ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν, καὶ προσκύνῃσιν αὐτῷ. * καὶ εἶπεν δανιὴλ κυρίῳ τῷ θεῷ μου προσκυνήσω, ὅτι ἔστις θεὸς ζῶν. * σὺ δ' βασιλεῦς δός μοι ἐξουσίαν, & ἀποκτενώσῃς τὸν δράκοντα ὃν οὐ μαχαίρας, & ῥάβδου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, δίδωμί σοι.

* Ipsi autem despiciebant, quia fecerant sub mensa absconditum introitum & per ipsam ingrediebantur semper & destruebant ea. * Et factum est ut egressi sunt illi, & rex apposit escas Bel, & præcepit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & strauerunt totum templum in conspectu regis, & exeuntes clauferunt portas & signauerunt in anulo regis & abierunt. * At sacerdotes ingressi sunt nocte secundum consuetudinem suam, & uxores, & filij eorum, & comederunt omnia, & egressi sunt. * Et manicauit rex manē, et Daniel cū eo. * Et ait rex, Salua signacula Daniel? ille autem dixit, Salua rex. * Et factum est statim cum aperuisset portas, inspiciens rex in mensam clamauit voce magna: Magnus es Bel, & non est apud te dolus quisquam. * Et risit Daniel, & tenuit regem ne ingrederetur ipse intro: & dixit, Vide pauimentum, & cognosce cuius vestigia hæc. * Et dixit rex, Video vestigia virorum & mulierum, et infantium. * Et iratus rex tunc, apprehendit sacerdotes & uxores, & filios eorum: & ostenderunt ei abscondita ostiola per quæ ingrediebantur & consumeabant quæ in mensa. * Et occidit illos rex, & dedit Bel abiectum Danieli, & subuertit eum & templum eius. * ET ERAT draco magnus in loco, & colebant eum Babylonij. * Et dixit rex Danieli, Nunquid & hunc dices, quia æreus est? Ecce viuit & comedit, & bibit, non potes dicere quia non est iste Deus viuens: & adora eum. * Et dixit Daniel, Dominum Deum meum adorabo, quia iste est Deus viuens. * Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio & virga, & dixit rex, Do tibi.

* Et accepit Daniel picē & a-
dipē & pilos, & coxit in idipsum
& fecit massas, et dedit in os dra-
conis, & disruptus est draco, et di-
xit: Ecce cultura vestra. * Et fa-
ctum est ut audierunt Babylonij,
indignati sunt valde, & conuersi
sunt in regē, & dixerunt: Iudæus
factus est rex: Bel destruxit, et dra-
conem interfecit & sacerdotes oc-
cidit. * Et dixerunt venientes
ad regē: Trade nobis Daniele, alioquin interficiemus te & domū
tuam. * Et vidit rex quia vr-
gent eum vehementer: & coactus
tradidit eis Danielem. * Illi autem
miserunt eum in lacum leonū: &
fuit ibi diebus sex. * Erant autem
in lacu septem leones, et dabatur
eis in die duo corpora et due oues.
tunc autem non data sunt eis, ut
deuorarent Daniele. * Et Aba-
cuc propheta erat in Iudæa, et ipse
coxit pulmentum & contriuit pa-
nes in peluim, & ibat in campum
ferre messoribus. * Et dixit ange-
lus Domini Abacuc: Affer pran-
dium, quod habes, in Babylonem,
Danieli in lacū leonū. * Et dixit
Abacuc: Domine, Babylonē non
vidi, & lacum non scio ubi est.
* Et apprehendit angelus Dñi
verticē eius; & portans coma ca-
pitis eius, posuit illum in Babylonē
super lacū in impetu spiritus sui.
* Et clamauit Abacuc, dicens:
Daniel Daniel, accipe prandium
quod misit tibi Deus. * Et dixit
Daniel, Recordatus es enim mei
Deus, et nō dereliquisti exquiren-
tes te. * Et surgēs Daniel comedit:
at angelus Dei restituit Abacuc cō-
festim in locū suū. * At rex venit
die septima ut lugeret Daniel, et
venit ad lacū & introspexit, &
ecce Daniel sedens. * Et exclamans
rex voce magna, dixit: Magnus es
Dñe Deus Danielis, et nō est alius
præter te: & extraxit eū. * At au-
ctores perditionis eius immisit in
lacū, et deuorati sūt statim corā eo.

λάκκον καὶ ἐνέβλεψεν, & ἰδὲ δανιὴλ καθήμενος. * καὶ ἀναβοήσας ὁ βασι-
λὺς φωνῇ μεγάλῃ, εἶπεν· μέγας εἰ κύριε ὁ θεὸς δανιὴλ. & ἐκ ἔσω ἄλ-
λος πλὴν σου, καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν. * ὅτε δὲ αἰτίαι τὸ ἀπολείας αὐτοῦ
ἐνέβαλεν εἰς τὴν λάκκον, & κατεβρόθησαν ὡς ἀχρηῖμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

FINIS DANIELIS PROPHETAE.

* ἔλαβεν δανιὴλ πίσσαν, & σέαρ,
& τεύχας, & ἐψήσεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
ἐποίησεν μάζας, & ἔδωκεν εἰς τὸ σόμα.
ἔδρακοντος, & διεράσθη ὁ δράκων, &
εἶπεν· ἴδε τὰ σεβασματα ὑμῶν. * ἔ-
κχετο ὡς ἤκισαν οἱ βαβυλωνιοὶ ἡλ-
νάλησαν λίαν, & σὺν ἐσθρέφθησαν ἐπὶ
τὴν βασιλέα, καὶ εἶπον· ἰδοὺ γέγονεν ὁ
βασιλὺς τὴν ἐλὴ κατέσπασεν, & τὴν
δράκοντα ἀπέκλειεν, & ὅτε ἱερεῖς κα-
τέσφαζεν. * ἔειπαν ἐλθόντες πρὸς
τὴν βασιλέα· παρὰ δὸς ἡμῖν τὴν δα-
νιήλ· εἶδε μὴ ἀποκτενοῦμεν σε, καὶ τὴν
οἰκὸν σου. * ἔειδεν ὁ βασιλὺς ὅτι ἐπέ-
γχετο αὐτὸν σφόδρα. & ἀναγκαστὴς
παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν δανιήλ. * οἱ δὲ
βαλον αὐτὸν εἰς τὴν λάκκον τῶν λεόν-
των, & ἡμεῖς ἐξ. * ἦσαν δὲ ἐν
τῇ λάκκῳ ἐπὶ λέοντες, καὶ ἐδίδοτο αὐ-
τοῖς τὴν ἡμέραν δύο σώματα, καὶ δύο
πρωβάτια. τότε δὲ ἐκ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα
καταφάγῃ τὴν δανιήλ. * ἔαμβα-
κὸς ὁ πρῶτος ἡμεῖς ἐν τῇ ἰσδαῖα, καὶ
αὐτὸς ἐψήσεν ἔψημα, καὶ ἐνέδρυον
ἀρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ
πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς δευτερίαις. * καὶ
εἶπεν ἄγγελος κυρίου τῷ ἀμβακῷ,
ἀπενέγκαι τὸ ἄριστον ὅ ἐχεις εἰς βαβυ-
λώνα τῷ δανιήλ εἰς τὴν λάκκον τῶν
λεόντων. * ἔειπεν ἀμβακῷ, κύριε
βαβυλώνα ἐχέω σε, & τὴν λάκ-
κον ἐγνώσκω ποῦ ἐστίν. * καὶ ἐπελάβε-
το ὁ ἄγγελος κυρίου τὸ κορυφὴν αὐτοῦ, καὶ
βαστάσας τὸ κῶμης τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,
ἔθηκεν αὐτὸν εἰς βαβυλώνα ἐπὶ δρόμῳ
λάκκου ἐν τῷ ῥοίῳ ἐπὶ πύματι αὐ-
τοῦ. * ἔβόησεν ἀμβακῷ, λέγων·
δανιὴλ δανιὴλ λάβε τὸ ἄριστον ὅ ἀπέ-
σειλὲν σοι ὁ θεός. * ἔειπεν δανιήλ, ἐμ-
νήστης γάρ με ὁ θεός, & ὅτι ἐγκατέ-
λειπες ὅτε ἐκζητοῦντάς σε. * ἔθα-
σας δανιήλ ἔφαγε. ὁ δὲ ἄγγελος
θεοῦ ἀποκαλῆσεν τὴν ἀμβακῷ πα-
ραχρηῖμα ἐπὶ τὸν ῥέπον αὐτοῦ. * ὁ δὲ
βασιλὺς ἦλθεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ
πενήσας τὴν δανιήλ, & ἦλθεν ἐπὶ τὴν

* Tulit ergo Daniel picē &
adipē, & pilos, & coxit pari-
ter, fecitque massas, & dedit in
os draconis, & disruptus est dra-
co. Et dixit Daniel, Ecce quem
colebatis. * Quod cum audis-
sent Babylonij indignati sunt
vehementer, & congregati aduer-
sum regē, dixerunt, Iudæus fa-
ctus est rex: Bel destruxit, dra-
conē interfecit, & sacerdotes
occidit. * Et dixerunt cum ve-
nissent ad regem, Trade nobis
Danielē, alioquin interficiem
te & domū tuam. * Vidit ergo
rex quod irruerent in eū vehemē-
ter, & necessitate cōpulsus tra-
didit eis Danielē. * Qui mi-
serunt eum in lacū leonum, &
erat ibi diebus sex. * Porro in
lacu erāt leones septem, & da-
bantur eis duo corpora quoti-
die & duæ oues; & tunc non
data sunt eis, ut deuoraret Da-
nielē. * Erat autē Abacuc pro-
pheta in Iudæa, & ipse coxerat
pulmentū, & intriuerat panes
in alucolo, & ibat in campum
ut ferret messoribus. * Dixitq;
angelus Dñi ad Abacuc, Fer
prandium quod habes in Ba-
bylonem Danieli, qui est in la-
cu leonum. * Et dixit Abacuc,
Dñe Babylonem non vidi, &
lacum nescio. * Et apprehendit
eum angelus Dñi in vertice
eius, & portauit eum capillo ca-
pitis sui. posuitque eum in Ba-
bylonem super lacum in im-
petu spiritus sui. * Et clama-
uit Abacuc, dicens: Daniel serue
Dei, tolle prandium quod mi-
sit tibi Deus. * Et ait Daniel,
Recordatus es mei Deus, & nō
dereliquisti diligētes te. * Sur-
gens Daniel comedit. Porro
angelus Dñi restituit Abacuc
confestim in loco suo. * Venit
ergo rex die septimo ut luge-
ret Danielē, & venit ad lacū
& introspexit, & ecce Daniel
sedens in medio leonum. * Et
exclamauit voce magna rex,
dicens: Magnus es Dñe Deus
Danielis. Et extraxit eū de la-
cu leonū. * Porro illos qui perdi-
tionis eius causa fuerat, intro-
misit in lacū, & deuorati sunt
in momento coram eo.

PROLOGVS IN LIBRVM DVODECIM PROPHETARVM.

NON idem ordo est duodecim prophetarum apud Hebræos qui est apud nos. Vnde secundum id quod ibi legitur; hic quoque dispositi sunt. Osee cominaticus est, & quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis, in fine obscurior, & vsque ad Malachiam, habent singuli proprietates suas, quem Esdram scribam legisque doctorem Hebræi autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere, hoc tantum vos o Paula & Eustochium admonitas scire volo, vnum librum esse duodecim prophetarum; & Osee synchronon Esaia, Malachiam verò Aggæi & Zachariæ fuisse temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo, sub illis eos regibus prophetaffe, sub quibus & hi qui ante eos habent titulos, prophetauerunt.

ALIVS PROLOGVS.

REgulæ sunt hæc sub quibus significationibus nominum, ad quas tribus per prophetas sermo Domini dirigatur. Quotiescunque ad decem tribus tenditur prophetia, sub his nominibus designatur, id est Ephraim, Samaria, Israel, Ioseph, Iezrahel, Bethel, Bethauen, & interdum Iacob. Quando autem ad duas loquitur tribus, sub his nominibus sermo profertur, id est Iuda, Hierusalem, Benjamin, domus Dauid, & interdum Iacob. Aliquoties Israel ad totas duodecim tribus refertur. Duplex est apud Hebræos sententia de his quatuor versibus, qui in capite sunt prænotati. Plerique enim dicunt quod ab Esdra scriba in omnibus prophetis sic fuerit titulum, ut præscripto vniuscuiusque nomine prophetia cuius sit sequens, noscatur. Ipse est autem Esdras qui vltimus prophetarum Malachiæ nomine scribitur. Alij verò dicunt quod ab ipsis prophetis per spiritum sanctum, ut cætera, sunt conscripta.

PROLOGVS IN LIBRVM OSEÆ PROPHETÆ.

TEMPORIBVS Ozia & Joathæ, Achaz & Ezechia regum Iuda, & Hieroboam filij Iohæ regis, Osee filius Beeri ad prophetiam dicendam, spiritu sancto repletus est. De memorato itaque numero regum, Achaz rex Iuda, & Hieroboam rex Israel, Dominum derelinquentes, ut historia Regum & Paralipomenon indicant: etiam Israel idololatriæ crimen imperio ac potestate sua admittere coegerunt. Propter quod Deus ad Osee hac locutus est, dicens: Accipe tibi uxorem fornicariam siue fornicationum, & fac filios fornicationis. Fornicariam itaque, non elocati corporis meretricem, sed gentilem Deum ignorantem, appellat; quæ Dei creatoris sui amore cōtempso, simulachrorum se subiecit desideriis. Sed cum Dei præcepto propheta in hac re paruisset, conceptum ex ea filium, Jezrahel præcepit nominare, Deo pollicente post breue tempus sanguinem Iezrahel in domo Jehu vindicare. Cuius promissionis hac causa est, Jehu per Heliseum in regem inuncto ad defendendum sanguinem Naboth ciuis Jezrahel, quæ tunc temporis metropolis erat, quem Jezabel Achab regis Israel vxor interemerat, sicut Regum historia exponit: is cum grauius iuxta diuinum præceptum vindicandi sanguinis causa, in omnem memorati domum desecisset, hoc peracto Dominum dereliquisse inuenitur; cuius pronepote Hieroboam, qui lectione comprehensus est, originis suæ facta imitante, ac contra Dei præcepta, & religionem cum populo Israel agente, sanguis Naboth, qui in loco certè Jezrahel fuerat profusus, in domo Jehu patris memorati Hieroboam pro peccato redundaturus significatur. Hinc factum est ut ira Dei in populo Israel per denunciationem prophetae processura diceretur. domui autem Iudæ misericordia lectione comprehensa, ob hoc promissa est, quia Ezechias rex Iuda filius Achaz sublatiis idolis, quæ tam pater eius quàm ceteri reges consecrauerant, templum Dei purgasse & purificasse monstratur.

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

OSEE crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel, & uxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam; & sub veste lugubri viri ad se reditum præstolari.

N

בְּרִי-יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֵל-חֹשֶׁעַ
 בֶּן-בְּאֵרִי בַיּוֹמֵי עֲזִיָּה יוֹתָם אָחִיו
 יְחֻזְקִיָּה מֶלֶכִי יְהוּדָה וּבַיּוֹמֵי
 יִרְבֵּעָם בֶּן-יֹאשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:
 תְּחִלַּת דְּבַר-יְהוָה בְּחֹשֶׁעַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-
 חֹשֶׁעַ לֵךְ קַח-לָךְ אִשָּׁת זְנוּנִים וְיִלְדֵי זְנוּנִים כִּי-
 זֶנָּה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְהוָה:
 וְיִלְדֵי וַיִּקַּח אֶת-גֹּמֶר בַּת-דְּבַלִּים וַתְּהָר
 וַתֵּלֶד-לוֹ בֵּן:
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעָאֵל כִּי-עוֹד
 מַעַט וּפְקַדְתִּי אֶת-דָּמִי יִזְרְעָאֵל עַל-בֵּית יְהוָה
 וְהִשְׁבַּתִּי מִמִּלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל:
 וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא וְשִׁבַּרְתִּי אֶת-קֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל
 בְּעַמֶּק יִזְרְעָאֵל:
 וַתְּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא
 רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל
 כִּי-נָשָׂא אִשָּׁא לְהָם:
 וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְהוֹשַׁעְתִּים בִּיהוָה
 אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם בְּקֶשֶׁת וּבַחֶרֶב וּבְמִלְחָמָה
 בְּסוּסִים וּבַפָּרָשִׁים:
 וַתִּנְמַל אֶת-לֹא רַחֲמָה וַתְּהָר וַתֵּלֶד בֵּן:
 וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עָמִי כִּי אֲתָם לֹא עָמִי
 וְאֲנִכִּי לֹא-אֶהְיֶה לָּכֶם:
 וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם
 אֲשֶׁר לֹא-יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקְוֵים אֲשֶׁר-
 יֹאמַר לְהָם לֹא-עָמִי אֲתָם יֹאמַר לְהָם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל-חַי:

תרגום יונתן

N

פתגם נבואה מן קדם יי יְהוָה עִם חֹשֶׁעַ בֶּן בְּאֵרִי בַיּוֹמֵי עֲזִיָּה יוֹתָם אָחִיו יְחֻזְקִיָּה מֶלֶכִי יְהוּדָה וּבַיּוֹמֵי יִרְבֵּעָם בֶּן-יֹאשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:
 שְׁרִיט פְּתָגְמָא דִּי יְהוָה עִם חֹשֶׁעַ אֶל אֲתָנְכִיעַל יְחִי קֶרְתָּא שְׁעִיתָא דִּאֲנִין מוֹסִיפִין
 וְאֶל אֲתָנְכִיעַל עֲלִיהוֹן דִּאֲם יְחֻזְקִיָּה וְשִׁתְּבָק לְהוֹן וְאֶם לֹא יְחֻזְקִיָּה כְּמִתְר
 וַיֹּאמֶר יי לֵה קְרִי שְׁמָהּ עָמִי מִבְּרִיָּה אֲרִי עוֹד אֲבָחַר כְּעֶר וְאֶסְעֵר דָּם פְּלָחִי
 וְהָיָה בְּעֶדְנָא תְּהִיָּא וְאַחֲבַר יְחֻזְקִיָּה עֲבָדִי קֶרֶב יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרַיִר יִזְרְעָאֵל:
 וְאֶסְיִפוֹ עוֹד וְעֶבְדִּי עוֹבְדִין בִּישׁוֹן:
 וְעַל דְּבִית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְאֶפְרַקְנִין בְּמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן וְלֹא יִתְפָּרְקוֹן בְּקֶשֶׁתָּא וּבַחֶרֶב וּבְעֶבְדִּי קֶרֶבָא
 וְדִרְהוֹן דִּאֲתָגְלִי לְבִינֵי עַמְמָא אֲשִׁתְּכֹחוּ דִּלָּא הוּא רְחִימִין כְּעוֹבְדִיָּהוֹן וְאֶסְיִפוֹ עוֹבְדִין בִּישׁוֹן:
 וַיֹּאמֶר קְרִי שְׁמָהּ לֹא עָמִי אֲתָם לֹא עָמִי וְאֲנִכִּי לֹא-אֶהְיֶה לָּכֶם:
 וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא-יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקְוֵים אֲשֶׁר-
 יֹאמַר לְהָם לֹא-עָמִי אֲתָם יֹאמַר לְהָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל-חַי:

LIBER OSEAE
PROPHETAE.

CAP. I.

V Erbum Domini quod fa-
 ctum est ad Osee filium
 Beer in diebus Ozia, Ioa-
 tham, Achaz, Ezechia re-
 gum Iuda, & in diebus
 Hieroboam filij Ios re-
 gis Israel.

* Principiū loquendi Domino in Osee.
 Et dixit Dominus ad Osee, Vade sume ti-
 bi vxorem fornicationum, & filios forni-
 cationis, quia fornicans fornicabitur terra
 à Domino.

* Et abiit & accepit Gomer filiam De-
 B belaim: & concepit & peperit ei filium.

* Et dixit Dominus ad eum, Voca no-
 men eius Iezrahel. Quoniam adhuc mo-
 dicum, & visitabo sanguinem Iezrahel su-
 per domum Iehu, & quiescere faciam re-
 gnum domus Israel.

* Et in illa die conteram arcum Israel
 in valle Iezrahel.

* Et concepit adhuc & peperit filiam.
 Et dixit ei, Voca nomen eius Absque mi-
 sericordia, quia non addam vltra misereri
 domui Israel, sed obliuione obliuiscar
 eorum.

* Et domui Iuda miserebor, & salua-
 bo eos in Domino Deo suo, & non sal-
 uabo eos in arcu, & gladio, & in bello, &
 in equis, & in equitibus.

* Et ablactauit eam quæ erat absque mi-
 sericordia. Et concepit & peperit filium.

* Et dixit, Voca nomē eius Non popu-
 lus meus, quia vos non populus meus, &
 ego non ero vester.

* Et erit numerus filiorum Israel quasi
 arena maris, quæ sine mensura est, & non
 numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur
 eis, Non populus meus vos, dicetur eis Fi-
 lij Dei viuentis.

boam filij
 * Prin-

dixit Dom-
 fornication-
 nicans for-

* Et al-

laim: & c-

* Et a-

eius Hies-

scar sang-

quiescere

* Et e-

rael in v-

* Et

dixit ei,

quia neq-

Israel, se-

* At-

eos in Do-

arcu neq-

neque in

* Et

& conce-

* Et

populus

ego non

* Et

maris q-

tur: &

pulus m-

C

V

fos: quia

& postea

domum

* Et ac-

addam v-

eos, in v-

eorum q-

mala.

Verbum

merari p-

populus

O S E E.

CAP. I.

V Erbum Domini quod factum est, ad Osee filium Beerī in diebus Ozīe, Joathan, Achaz, Ezechīe regum Judā, & in diebus Hieroboam filij Joas regis Israel.

* Principium verbi Domini ad Osee: & dixit Dominus ad Osee, Vade tolle tibi uxorem fornicationis, & filios fornicationis, quia fornicans fornicabitur terra à Deo.

* Et abiit & accepit Gomer filiam Debelim: & concepit & peperit filium.

* Et dixit Dominus ad eum, Voca nomen eius Hiesdrael; quia adhuc modicum, & ulciscar sanguinem Israel super domum Juda, & quiescere faciam regnum domus Israel.

* Et erit in illa die, & conteram arcum Israel in valle Jezrael.

* Et concepit adhuc & peperit filiam, & dixit ei, Voca nomen eius Absque misericordia, quia nequaquam addam ultra diligere domum Israel, sed aduersans aduersabor eis.

* At filiorum Juda miserebor, & saluabo eos in Domino Deo suo, & non saluabo eos in arcu neque in gladio, neq; in bello, neq; in equis neque in equitibus.

* Et ablatavit eam quæ absq; misericordia, & concepit & peperit filium.

* Et dixit Dominus: Voca nomen eius Non, populus meus, quia vos non populus meus, & ego non sum vester.

* Et erit numerus filiorum Israel sicut arena maris quæ non mensurabitur, neque numerabitur: & erit in loco ubi dictum est eis Non populus meus vos, vocabuntur Filij Dei viuentis.

Ω Σ Η Ε.

κεφ. α'.

Λ Ογος κυρίου ὃς ἐλήθη πρὸς ὡσὴ τὸν θεὸν Βερελ ἐν ἡμέραις ὀζίου, καὶ ἰωάθαν, ἀχάζ, ἐζεχίου βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοάμ υἱοῦ ἰώας βασιλέως τοῦ ἰσραήλ.

* ἀρχὴ λόγου κυρίου πρὸς ὡσὴ: καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς ὡσὴ, βάδιζε λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας, καὶ τέκνα πορνείας, διότι πορνιδύουσα ἐκπορνύσει ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

* καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβεν τὴν γομὲς θυγατέρα δελήλην· καὶ συνέλαβεν καὶ ἔτεκεν υἱόν.

* καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰσδραήλ, διότι ἐτι μικρὸν, καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ ἰσραήλ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου ἰσραήλ.

* καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ σωτήριον τὸ τόξον τοῦ ἰσραήλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ἰσραήλ.

* καὶ συνέλαβεν ἐτι καὶ ἔτεκεν θυγατέρα, καὶ εἶπεν αὐτῇ, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀνελημοσύνη, διότι ἐμὴ πρὸς δὲ ἐτι ἀγαπήσας τὸν οἶκον ἰσραήλ, ἀλλ' ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς.

* ὅτι δὲ υἱὸς ἰσραὴλ ἐλήσω, καὶ σώσω αὐτὸς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ ἐ σώσω αὐτὸς ἐν τόξῳ, οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ, ἐδὲ ἐν πολέμῳ, ἐδὲ ἐν ἵπποις, ἐδὲ ἐν ἵππεδον.

* καὶ ἀπεγαλάκτισεν τὴν ἀνελημοσύνην· & συνέλαβεν καὶ ἔτεκεν υἱόν.

* καὶ εἶπεν κύριος, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς λαός μου, διότι υἱοὶς ἐ λαός μου, καὶ ἐγὼ εἰμι υἱὸς ἡμῶν.

* καὶ ἔσται ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραήλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης ἡ ὅση ἐκμετρηθῇ (ἐ) ἐδὲ ἔξαριθμηθῇ σεται, καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ ἐρρέθη αὐτοῖς ἐ λαός μου υἱοὶς, κληθήνται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN OSEAM PROPHETAM,
EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaeis exemplaribus correctā, opera B. Aria Montani. CAP. I.

V Erbum prophetiae à facie Domini quod factum est cum Osea filio Beerī, in diebus Ozīe, Iotham, Achaz, Ezechīe regum domus Iudae, & in diebus Ieroboam filij Joas regis Israel. * Principium verbi Domini in Osea; & dixit Dominus ad Oseam, Vade, prophetiza contra habitatores ciuitatis idololatrarum, qui addunt peccare; quia errando errabunt habitatores terrae à cultu Domini. * Et abiit & prophetauit super eos; Quod si conuersi fuerint, remittetur eis: sed si non fuerint conuersi, sicut defluunt folia ficulneae defluent; at addiderunt & fecerunt opera mala. * Et dixit Dominus ad eum, Voca nomen populi Dispersi: quia ferè adhuc modicum est, & visitabo sanguinem colentium idola, quem effudit Iehu in Iezreel, quos occidit quod seruirent Baal, & postea conuersi sunt etiam ipsi ut errarent post vitulos qui erant in Bethel & in Dan. Ideo reputabo illum sanguinem innocentem super domum Iehu, & cessare faciam regnum domus Israel. * Et erit in tempore illo, & conteram fortitudinem bellatorum Israel in valle Iezreel. * Et addiderunt ultra, & fecerunt opera mala, & dixit ei: Voca nomen eorum, Non misericordiam consecuti in operibus suis: quia non addam ultra misereri domus Israel: veruntamen si conuersi fuerint, dimittendo dimittam eis. * Et domus Iehudah miserebor, & saluabo eos, in verbo Domini Dei ipsorum, & non saluabuntur in arcu, gladio, & in bellatoribus, in equis & equitibus. * Habitatores autem eorum qui extorres transportati sunt inter populos, inuenti sunt misericordia indigni in operibus suis: sed addiderunt & fecerunt opera mala. * Et ait, Voca nomen eorum Non populus meus, quia vos non estis populus meus, eò quod vos non confirmetis verba legis meae: Verbum meum non erit in adiutoriū vestrum. * Et erit numerus filiorum Israel copiosus sicut arena maris, quæ nec mensurari nec numerari potest: & erit in loco quod exules acti fuerint inter populos, quando transgressi fuerint verba legis, & dictum fuerit eis, Non estis populus meus; conuertentur & magnificabuntur, diceturque eis, Popule Dei viui.

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו
וְשִׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל
יְוָם יִזְרְעֵאל׃

ב

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עָמִי וּלְאַחֹתֵיכֶם רַחֲמָה׃
רִיבוֹ בְּאִמְכֶם רִיבוֹ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאֲנֹכִי
לֹא אִישָׁהּ וְתִסַּר זִנּוּתָהּ מִפְּנֵיהָ וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין
שְׁדֵי־הָאָרֶץ׃ פֶּן־אֶפְשִׁיטְנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּנְתִּיהָ
כִּי־הִיא הוֹלֶדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמְדָּבָר וְשִׁתָּהּ כְּאָרֶץ צִירָה
וְהִמַּתִּיהָ בְּצִמָּה׃
וְאֵת־בְּנֵיהָ לֹא אֶרְחֹם כִּי־בְנֵי זִנּוּנִים הֵמָּה׃
כִּי זָנְתָה אִמָּם הוֹכִישָׁה הוֹרֶתֶם כִּי אִמֹּר
אֶלְכֶּה אַחֲרֵי מֵאֲהָבִי נָתַנִּי לְחָמִי וּמִיָּמִי צָמְרִי
וּפִשְׁתִּי שָׁמְנִי וּשְׁקִיָּי׃
לָכֵן הִנְנִי שֹׂךְ אֶת־דֶּרֶכְךָ בְּסִירִים וּבְגִדֵי־אֶת־
גִּדְּרָה וְנִתְיַבֹּתִיהָ לֹא תִמְצָא׃
וְרִדְפָהּ אֶת־מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא־תִשֵּׁן אֶת־
וּבִקְשֶׁתָּהּ וְלֹא תִמְצָא וְאִמָּהּ אֶלְכָה וְאֶשׁוּבָהּ
אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזּוֹ מֵעַתָּה׃
וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנֹכִי נָתַתִּי לָהּ חֲדָן
וְהִתִּירוּשׁ וְהִי צָהָר וְכֶסֶף הִרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ
לְבַעַל׃ לָכֵן אֶשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְּעֵתוֹ וְתִירוּשֵׁי
בְּמוֹעֶדוֹ וְהִצַּלְתִּי צָמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת אֶת־עֲרֻתָּהּ׃
וְעַתָּה אֲגִלָּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מֵאֲהָבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא יִצְלָלָהּ מִיָּדִי׃
וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוּשָׁה חֲנָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָּהּ
וְכָל־מוֹעֲדָהּ׃
וְהִשְׁמַתִּי גִפְנָהּ וְתִאֲנַתָּה אֲשֶׁר אִמָּהּ אֶתְנָה
הִמָּה לִי אֲשֶׁר נָתַנּוּ לִי מֵאֲהָבָי וְשִׁמְתִּים לִיעֹר
וְאֶכְלֶתֶם חֵית הַשָּׂדֶה׃

¹¹ *Et cōgregabūtur filij Iuda, & filij Israel
pariter, & ponent sibi met caput vnum, &
ascendent de terra, quia magnus dies Iez-
rahel.
CAP. II.
¹ D Icite fratribus vestris, Populus meus,
A & forori vestræ, Misericordiā conse-
cuta. *Iudicate matrem vestram iudicate,
quoniam ipsa non vxor mea, & ego non
vir eius. Auferat fornicationes suas à facie
sua, & adulteria sua de medio vberū suo-
rum. *Ne fortè expoliam eam nudam, &
statuam eam secundum diem natiuitatis
suæ: & ponam eam quasi solitudinem, &
statuam eam velut terram inuiam, & in-
terficiam eam siti. *Et filiorum illius
non miserebor, quoniam filij fornicatio-
num sunt. *Quia fornicata est mater
eorum. Confusa est quæ cōcepit eos, quia
dixit, Vadā post amatores meos, qui dant
panes mihi, & aquas meas, & lanam meā,
& linum meum, oleum meum & potum
meum. *Propter hoc, ecce ego sepiam
B viam tuam spinis, & sepiam eam maceria:
& semitas suas non inueniet.
⁷ *Et sequetur amatores suos, & non ap-
prehendet eos, & quæret eos & non inue-
niet. Et dicet, Vadā & reuertar ad virum
meum priorem, quia bene mihi erat tunc
magis quàm nunc.
⁸ *Et hæc nesciuit, quia ego dedi ei fru-
mentum & vinum, & oleum, & argentum
multiplicauī ei, & aurū quæ fecerunt Baal.
⁹ *Idcirco conuertar & sumam frumen-
tum meum in tempore suo, & vinum
meum in tempore suo, & librabo la-
nam meam, & linum meum quæ operie-
bant ignominiam eius. *Et nunc reue-
labo stultitiam eius in oculis amatorum
eius, & vir nō eruēt eam de manu mea.
¹⁰ *Et cessare faciam omne gaudium eius,
solemnitatem eius, neomeniam eius, sab-
batum eius, & omnia festa tempora eius.
¹¹ *Et corrupā vineam eius, & ficū eius.
de quibus dixit, Mercedes hæ meæ sunt,
quas dederūt mihi amatores mei. Et ponā
eam in saltum, & comedet eam bestia agri.

תרגום יונתן

¹¹ וְיִתְקַבְּצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֶדְאָל וְיִשְׁמְנוּ לְרֹאשׁ אֶחָד מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יְוָם יִזְרְעֵאל׃
ב נְבִיאֵי אִמֵּיכֶם וְנִקְבְּצוּ עִמִּי חֲבֵרֵי אִשְׁתִּי וְעַל כָּל־כְּנֻשֵׁיכֶם אֶרְחֹם׃
ד בְּלִחְנִי וּמִיָּמִי לֹא מְקַבֵּל צִלּוּתָהּ עַד דְּתַעֲדִי עוֹבְדָתָהּ כִּי־שִׂיאָהּ מִקְבֵּל אֶפְסָה וּפְלִחָן טַעֲוִיתָהּ מִבֵּין קְרוֹתָהּ׃
ו וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הָאִשָּׁה רְשִׁיטָהּ כִּי־שִׂיאָהּ קְרָמָאֵי עַד לֹא אֶתְקַרְבֶּת לְפִלְחָנִי וְיִחַל רְגֻזִי עֲלֶיהָ כִּמָּה דָּחַל רְגֻזִי עַל עַם־דָּרָא וְעַבְדוֹ עַל אֹרְחֵי
דְּמִדְרָא וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶרְעָא צִירָה וְאֶת־לִבָּהּ כְּבַעֲרָתָהּ׃
ז וְעַל בְּנֵיהָ לֹא אֶרְחֹם אֲרִי בְּנֵי דְטַעֲן אֲנִי׃
ח אֲרִי טַעֲנָה כְּנֻשָׁתָהּ בְּחַר נְבִיאֵי שְׁקָרָא
דְּהִתּוּ מִלְּפִיָּהּ דְּהִתּוּ אִמָּהּ אֶחָד כְּתֵר עֲמִמָּא רַחֲמֵי מִסְפָּקִי מִכִּלִּי וּמִשְׁתִּי כֶסֶת מִלָּא וּבֹץ מִשָּׁח וְכָל־פְּרִנּוּסֵי׃
ט בְּכֹן הָאָרֶץ מִקְלָקֵל וְהִרְדֵּף שְׁלֵם עִם עֲמִמָּא רַחֲמָהּ וְלֹא
תִדְבֹק יְהוָה וְהִבְעִי סַעִיד וְלֹא תִשְׁכַּח וְחִסְרָא אֶחָד וְאֶת־לְרִבּוֹנֵי קְרָמָאֵהּ אֲרִי טַב לִי כִּד חֲוִיתִי פִלְחָא קְדָמֹתִי מִכָּעַן לֹא אֶפְלַח לְטַעֲנָה׃
י וְאֲנִי לֹא יָדַעִין אֲרִי אֵינָא בְּרַכָּה לְהוֹן עֲבוּרָא וְחִסְרָא וּמִשְׁחָא וּכְסָפָא אֶסְגִּיתִי לָהּ וְדִרְבָּא מִנָּה עֲבָדוּ לְטַעֲנָה׃
יא בְּכֹן יְהוָה מִסְפָּקִי לְמַטְל עֲבוּרָא בְּעֵדן אֶרְעָה וְחִסְרָא בְּעֵדן מַעֲצָתָהּ וְאֶת־כֶּסֶת מִלָּא וּבֹץ דִּירְבַּת לָהּ לְכֶסֶת יֵת קִלְנָה׃
יב וְכַעַן אֲגִלָּה יֵת קִלְנָהּ לְעֵינֵי עֲמִמָּא רַחֲמָהּ וְאֶת־לִבָּהּ לֹא יִשְׁכַּח מִן־יָדִי׃
יג וְאֶת־פְּרִי גִפְנָהּ וְיִמִּינָהּ דְּהִתּוּ אִמָּהּ יִקְרֵ אֲנִי לִי דִּיתְבּוֹ לִי עֲמִמָּא רַחֲמֵי וְאֶת־לִבָּהּ חֲוִית בְּרָא׃

Et congregabuntur filij Juda & filij Israel simul: & ponent sibi principatum vnum: & ascendā de terra quoniam magnus dies Hiezrael.

CAP. II.

Dicite fratribus vestris, Populus meus; & sorori vestrae, Dilecta.

Litigate cum matre vestra litigate, quia ipsa non vxor mea & ego non vir eius: & auferam fornicationem eius a facie mea, & adulterium eius de medio vberum illius.

Ut spoliem eam nudam & restituam eam iuxta diem natiuitatis suae, & ponam eam in deserto, & statuam eam sicut terram sine aqua, & occidam illam in siti.

Et filiorum eius non miserebor, quia filij fornicationis sunt.

Quia fornicata est mater eorum, confusa est que peperit eos: quia dixit, Vadam post amatores meos qui dant mihi panes meos & aquam meam et vestimenta mea et lintheamina mea & oleum meum & omnia quaecumque mihi conueniunt.

Propterea ecce ego sepiō viā eius in sudibus & obstruā vias illius: et semitā suā nō inueniet.

Et persequetur amatores suos; & non apprehendet illos: & quaret illos & non inueniet: & dicet, Vadā et reuertar ad virū meum priore, quia bonus mihi erat tunc quā nunc est.

Et ipsa non cognouit quia ego dedi ei frumentum & vinum & oleum, & argentum multiplicavi ei: hac autem argentea & aurea fecit Baal. Propterea reuertar, & tollam triticum meum in tempore suo, & vinum meum in tempore suo; & auferam vestimenta mea et lintheamina mea ne operiant ignominiam eius.

Et nunc reuelabo immunditiam eius in conspectu amatorum illius, & nullus eruet eam de manu mea.

Et auertam omnes letitias eius, solennitates eius, & neomenias eius & sabbata eius, & cunctas festiuitates eius.

Et disperdam vineam eius & ficus eius, quaecumque dixit, Mercedem meam sūt ista, quas dederūt mihi amatores mei: & ponam ea in testimonium, et comedent ea volucres cali & bestie agri & reptilia terrae.

καὶ συναχθήσονται υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτόν· καὶ θήσονται ἐαυτοῖς ἀρχὴν μίαν· καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς ὅτι μεγάλη ἡμέρα ἐστὶν ἰσραὴλ.

β.

Εἰπατε τοῖς ἀδελφοῖς υἱοῦ λαός μου, καὶ τῇ ἀδελφῇ υἱοῦ ἀγαπητῆς· κλείψετε τοὺς μητέρας υἱοῦ καὶ θυγατέρας, ὅτι αὐτὴ ἐγὼ γυνὴ μου, & ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς· καὶ ἔξαρά τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, & τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέθης τῶν μασῶν αὐτῆς· ὅπως ἐκδύσω αὐτὴν γυμνὴν, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἡμέρα γενέσεως αὐτῆς, καὶ θήσω αὐτὴν ἐν ἐρήμῳ καὶ τάξω αὐτὴν ὡς γλῶσσοδον, καὶ ἀποκτενῶ αὐτὴν ἐν δίψῃ.

καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐμὴ ἐλεήσω, ὅτι τέκνα πορνείας ἐστὶν. ὅτι ἔξεργασεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, κατηχυμένη ἡ τεκοῦσα αὐτῶν, ὅτι εἶπεν, πορνοῦμαι ὅπισθεν τῶν ἐρασῶν μου τῶν διδόντων μοι ἄρτους μου, & τὸ ὕδωρ μου, & τὰ ἱμάτιά μου, & τὰ ὀνόματά μου & τὸ ἔλαιόν μου, & πάντα ὅσα μοι καθίκει. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσω τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐν σκόλῳ, & φραγήσεται τὰς ὁδούς αὐτῆς, & τὴν τρίβον αὐτῆς ἐμὴ ἔσθῃ.

καὶ καταδιώξεται ὁ θυγάτηρ αὐτῆς, καὶ ἐμὴ καταλάβῃ αὐτὴν· καὶ ζητήσῃ αὐτὴν καὶ ἐμὴ εὕρῃ, καὶ ἐρεῖ πορνοῦμαι καὶ ἔπαισρέψω τοὺς πόδας μου ἐν πόρνοις, ὅτι καλὸς μοι ἦν τότε ἢ νῦν ἐστίν.

καὶ αὐτὴ οὐκ ἐγνω ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ τὸν σῖτον, & τὸν οἶνον, & τὸ ἔλαιον, & τὸ ἀργύριον ἐπλήθυσα αὐτῇ. αὐτὴ δὲ ἀργυρεῖ, καὶ χρυσᾷ ἐποίησεν τὴν βαβίλ. διὰ τοῦτο ἔπαισρέψω, καὶ κομιῶμαι τὸν σῖτόν μου καθ' ὥραν αὐτῆς, καὶ τὸν οἶνον μου ἐν καυσῶ αὐτῆς, καὶ λήψωμαι τὰ ἱμάτιά μου, καὶ τὰ ὀνόματά μου ἐμὴ καλύψει τὴν αἰσχύνην αὐτῆς.

καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐνώπιον τῶν ἐρασῶν αὐτῆς, καὶ μηδεὶς ἐξέλθῃ αὐτὴν ἐκ χειρὸς μου.

καὶ ἀποσρέψω πάσας τὰς διφροσύνας αὐτῆς ἐπὶ τὰς ἑορτάς αὐτῆς, & τὰς νεομηνίας αὐτῆς, & τὰ σάββατα αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς.

καὶ ἀφανίσω ἅμπελον αὐτῆς, & τὰς συκὰς αὐτῆς, ὅσα εἶπεν μὴ ὡς αὐτὴ ἐστὶν ἡ δαυὶδ, ἀλλ' ὡς αὐτὴ οἱ ἐρασαί μου· καὶ θήσεται αὐτὰ εἰς μαρτύριον, & καταφάγεται αὐτὰ τὰ πετεινὰ & ἔρποντες, καὶ τὰ θηρία & ἄγρον, καὶ τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Et congregabuntur filij Iehuda & filij Israel simul, & constituent sibi principem vnum de domo Dauid, atque ascendent de terra transmigrationis suae; quia magnus erit dies congregationis eorum.

CAP. II.

Prophetae dicite fratribus vestris, Popule mi, conuertimini ad legem meam, & congregationis vestrae miserebor. Arguite cunctū Israel, & dicite ei, quia ipsa non addidit se cultui meo. Verbum meum non suscipiet orationem eius, donec auferat opera sua mala a conspectu vultus sui, & cultū idolorum suorum de medio ciuitatis suae. Ne forte subducam maiestatem meam ab ea, & auferam gloriam eius, & ponam illam derelictam sicut diebus priscorum, antequam accessisset ad cultū meum: & residebit furor meus super eam, sicut resedit iracundia mea super populum generationis, qui transgressi sunt legem meam in deserto; & ponam terram desertam, & interficiam eam siti.

Et filiorum eius non miserebor, quia filij, qui idololatriam perpetraverunt, sunt. Quia fornicata est congregatio eorum post pseudoprophetas, confusi sunt doctores eorum, quae dicebat, Sequar populos amatores meos suppeditantes cibum meum & potū meum, vestimenta sericea & byssina, & omnia alimenta mea.

Propterea ecce ego dissipabo vias tuas in modū eorum qui sepiunt spinis, & intercludam veluti fericea & byssina, & omnia alimenta mea. Et persequetur pacem cum populis amatoribus suis, sed ab illis minime obtinebit, qui parietibus cingunt: & semitas suas nō inueniet. Tunc dicet, Vadā et reuertar ad dominum meum priorem, quia bene erat mihi quando seruebam & quarebat adiutorium, & non inueniet. tunc dicet, Vadā et reuertar ad dominum meum priorem, quia bene erat mihi quando seruebam & quarebat adiutorium, & non inueniet. tunc dicet, Vadā et reuertar ad dominum meum priorem, quia bene erat mihi quando seruebam & quarebat adiutorium, & non inueniet.

Ipsi autem nesciebant, quia ego benedixi eis frumento & vino & oleo: & argentū multiplicavi coram eo: deinceps non seruiam idolis. Propterea reuocabitur verbum meum ut auferat frumentum in tempore quo recondetur in area; & vinū, eis, ex quo confecerunt idola.

Propterea reuocabitur verbum meum ut auferat frumentum in tempore quo recondetur in area; & vinū, eis, ex quo confecerunt idola. Propterea reuocabitur verbum meum ut auferat frumentum in tempore quo recondetur in area; & vinū, eis, ex quo confecerunt idola.

Nunc verò reuelabo eius ignominiam in oculis populorum amatorū eius: & nemo liberabit eam de manu mea. Et cessare faciam omnia eius gaudia, festiuitates eius, calendas eius, & sabbatha eius, & omnes solennitates eius. Et desolabo fructū vineae eius, & ficulneas eius: quandoquidem dixit, Praemii ista sunt mihi, quod dederunt mihi populi amatores mei, sed ponam ea in saltū, & comedet ea bestia agri.

* ופקדתי עליה את ימי הבעלים אשר
 תקטיר להם ותעד נזמה וחליה ותלך אחרי
 מאהביה ואתי שכחה נאם יהוה:
 * לכן הנני אנכי מפתיה וחלכתי המדבר
 ודברתי על-לבה:
 * ונתתי לה את כרמיה משם ואת עמק
 עכור לפתח תקוה וענתה שמה בימי נעוריה
 וביום עלותה מארץ מצרים:
 * והיה ביום ההוא נאם יהוה תקראי אישי
 ולא תקראי לי עוד בעלי:
 * והסירתי את שמור הבעלים מפיה ולא
 יזכרו עוד בשמים:
 * וכרתי להם ברית ביום ההוא עם חיר
 השדה ועם עוף השמים ורמש האדמה
 וקשר וחרב ומלחמה אשבור מן הארץ
 והשכבתים לבטח:
 * וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק
 ובמשפט ובחסד וברחמים:
 * וארשתיך לי באמונה וידעת את יהוה:
 * והיה ביום ההוא אענה נאם יהוה אענה
 את השמים והם יענו את הארץ:
 * והארץ תענה את הדגן ואת התיירוש ואת
 היצהר והם יענו את יורעאל:
 * וידעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה
 ואמרתי ללא עמי עמי אתה והוא יאמר אלי:
 * ויאמר יהוה אלי עוד לך אהב-
 אשה אהבת רע ומנאפת כאהבת יהוה את בני
 ישראל והם פנים אל אלהים אחרים ואהבי
 אישי ענבים:
 ב

* Et visitabo super eam dies Baalim
 quibus accendebat incensum, & ornaba-
 tur in aure sua & monili suo, & ibat post a-
 matores suos, & mei obliuiscetur, dicit
 Dominus.
 * Propter hoc ecce ego lactabo eam, &
 ducam eam in solitudinem: & loquar ad
 cor eius.
 * Et dabo ei vinitores eius ex eodem lo-
 co, & vallem Achor ad aperiendam spem.
 Et canet ibi iuxta dies iuventutis suae & iuxta
 dies ascensionis suae de terra Egypti.
 * Et erit in die illo, ait Dominus, voca-
 bit me Vir meus: & non vocabit me ultra
 Baali.
 * Et auferam nomina Baalim de ore eius:
 & non recordabitur ultra nominis eorum.
 * Et percutiam cum eis foedus in die illa
 cum bestia agri & cum volucre caeli, & cum
 reptili terrae. Et arcum & gladium & bel-
 lum conteram de terra, & dormire eos faci-
 am fiducialiter.
 * Et sponsabo te mihi in sempiternum,
 & sponsabo te mihi in iustitia & iudicio,
 & in misericordia & miserationibus.
 * Et sponsabo te mihi in fide, & scies
 quia ego Dominus.
 * Et erit in die illa exaudiam, dicit Do-
 minus, & exaudiam celos, & illi exaudient
 terram.
 * Et terra exaudiet triticum & vinum &
 oleum, & haec exaudient Iezrahel.
 * Et feminabo eam mihi in terra, & mi-
 ferebor eius quae fuit absque misericordia.
 Et dicam non populo meo, Populus meus
 es tu: & ipse dicet, Deus meus es tu.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me: Adhuc va-
 de & dilige mulierem dilectam amico
 & adulteram, sicut diligit Dominus filios
 Israel, & ipsi respiciunt ad Deos alienos,
 & diligunt vinacia vuarum.

תרגום יונתן

* ואסער עליה ית וסמא דהות פלחא לטעותא ומסקא להון בסמין הות דסמא לאחתא דשבת ית בעלה ואחיקינה בקדשחא ובחליטת
 סרגליהא ומעח בחר רחמיהא בן כנישת ישראל רחמיהא למפלח לטעותא ופלחני שבת אסר יי * בכך הא אנה משעבד לה לאוריהא
 ואעבד לה נסין וגבורין כמא דעבדתי לה במדברא וכיד עברי נביא אסלל תנחומין על לבחא * ואמני לה ית פרנסחא סמין וית מישר
 עכור לתחמודי נפש ויתנהון חמן למיסרי כיומי קדם ואף אנה אעבד לה נסין וגבורין כיומי סמין מארעא דמצרים * ויהי בעדנא
 תחיה אסר יי תנהון לפלחני ולא תפלחון עוד לטעותא * ואעדי ית שוב טעות עסמא מסמחון ולא יתי דכרן שמהון עוד:
 * ואגור להון קנים בעדנא תחיה דיהון שלם עם חיות כרא ועם עופא דשמיא ורחשא דארעא וקשחא וחרבא ועבדו קרבא אכשל מן
 ארעא ואשרניו לרחצו * ואקיסמנכו קרמילעלם ואקיסמנכו קרמי בקששא ובריא ובחסדא וברחמי * ואקיסמנכו קרמי בחיסנותא
 וידעון למרחל סן קדם יי * ויהי בעדנא תחיה אקבל לאלוחכו אסר יי אפקד ית שמיא ואגון יתחון מטרעא על ארעא:
 * וארעא תרבי עכורא וחסרעא ומשחא ואגון יספקון לגלות עמי * ואקיסמנכו קרמי בארעא בית שכנתי וארחם עליהון ולא
 רחמיסן בעובדיהון ואיסר לרהיית אסר להון לא עמי ברכם עמי אחון והוא יסר אליהי:
 * ואסר יי לי עוד אגור אתנבי נבואה על בית ישראל דאגון דסן לאחתא דרחמיסא על בעלה ומנאפת עליוהי וכל כדן רחם לה ולא צבי למפסרע
 בן רחמיסא יי על בני ישראל ואגון מתפנן בחר טעות עסמא ברכם אס יתובין וישתבק להון ויהון דסן לגבר דאשחלי ואסר סלא בחסרתו

* Et visitabo super eam dies Baalim in quibus immolabat eis, & circumdabat in aures suas & monilia sua, & ibat post amatores suos, mei autem oblita est, dicit Dominus.

* Ideo ecce ego seduco eam, & ponam illam quasi desertam, & loquar ad cor eius.

* Et dabo ei possessiones suas inde & vallem Achor ad aperiendum intelligentiam eius: humiliabitur ibi iuxta dies iuventutis sue, & iuxta dies ascensionis sue de terra Egypti.

* Et erit in illa die, dicit Dominus, vocabit me Vir meus, & non vocabit me ultra Baalim.

* Et auferam nomina Baalim ex ore eius, & non recordabuntur ultra nominum eorum.

* Et disponam eis in die illa testamentum cum bestiis terræ, & cum volatilibus celi & reptilibus terræ: et arcum & gladium & bellum conteram de terra: & habitare faciam eos in spe.

* Et sponsabo te mihi in sempiternum: & sponsabo te mihi in iustitia & iudicio & misericordia & miserationibus.

* Et sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus.

* Et erit in die illa, dicit Dominus, exaudiam calum, & calum exaudiet terram.

* Et terra exaudiet frumentum & vinum & oleum: & ipsa exaudient Israel.

* Et seminabo eam mihi super terram, & diligam non dilectam, & dicam non populo meo, Populus meus es tu: & ipse dicet, Dominus Deus meus es tu.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me, Adhuc vade et dilige mulierem diligentem mala & adulteras sicut diligit Dominus filios Israel, ipsi autem respiciunt ad Deos alienos, & amant coctiones cum vinaceis.

* καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτὴν τὰς ἡμέρας τοῦ βααλεὶμ ἐν αἷς ἐπέθεν αὐτοῖς, καὶ περιέθηκε τὰ ἐνώπια αὐτῆς καὶ τὰ καθορμῆα αὐτῆς, & ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοὶ δὲ ἐπελάθετο, λέγει κύριος.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτὴν, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς ἔρημον, καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς.

* καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκείθεν, καὶ τὴν κοιλάδα ἀχὼρ διανοίξω σὺν εἰσιν αὐτῆς καὶ ταπεινωθή- (εῖ) ἐκεῖ καὶ τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος αὐτῆς, καὶ καὶ τὰς ἡμέρας θύα βάσεως αὐτῆς ἐν γῆς αἰγύπτου.

* καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, καλέσει με ὁ ἄνθρωπος μου, καὶ ἐκαλέσει με ἔτι βααλεὶμ.

* καὶ ἔξαρά τὰ ὀνόματα τῶν βααλεὶμ ἐκ στόματος αὐτῆς, καὶ ἐμὴ μνησθήσονται ἐπὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

* καὶ διαθήσεται αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διαθήκην μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς, καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ ἔρανος, καὶ τῶν ἐρπετῶν τῆς γῆς, καὶ ῥέον καὶ ῥομφαίαν, καὶ πόλεμον σὺν τριφύλλῳ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ κατεκιδύ- τας ἐπ' ἐλπίδι.

* ἐμνησθήσεται σε ἑμαυτῇ εἰς τὸν αἰῶνα, & μνησθή- σεται σε ἑμαυτῇ ἐν δικαιοσυνῇ, καὶ κλέματι, καὶ ἐν ἐλπίδι, καὶ οἰκισμοῖς.

* καὶ μνησθήσεται σε ἑμαυτῇ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσει ὅτι ἐγὼ κύριος.

* καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἐπακέ- σεται τὰ ἔρανος, καὶ ὁ ἔρανος ἐπακέ(εῖ) τῇ γῇ.

* καὶ ἡ γῆ ἐπακέ(εῖ)ται τὸν σῖτον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον καὶ αὐτὰ ἐπακέ(εῖ) τὰ ἰσραήλ.

* καὶ σπεράσῃ αὐτὴν ἑμαυτῇ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀγαπή- σω τὴν ὁδὸν ἡγαπημένην, καὶ ἐράσῃ τὰ ἔλας μου, λαὸς μου εἰ σύ. καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου εἰ σύ.

γ.

* Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἔτι πορεύθητι, καὶ ἀγά- πησον γυναῖκα ἀγαπῶσαν πορνεῖν, καὶ μοιχαλίδας, καθὼς ἀγαπᾷ κύριος τὴν ἕβαν ἰσραήλ, αὐτοὶ δὲ ἀπο- βλέπουσιν ἐπὶ τοῖς θεοῖς ἄλλοτείοις, καὶ φιλοῦσιν πέμματα καὶ σαφίδων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et visitabo super eam dies, quibus serviebat idolis, & adolebat eis aromata, quando similis erat mulieri quæ maritum suum deseruit, & adornata inauribus suis, & monilibus margaritarum suarum, aberravit post amatores suos: sic cæcus Israel maluit servire idolis, & cultum meum dereliquit, dicit Dominus. " Propterea ecce ego subiciam eam Legi, & operabor illi miracula & grandia facinora, qualia edidi illi in deserto, & in manu servorum meorum prophetarum loquar consolationes ad cor eius. " Et constituam ei inde gubernatores eius, & vallem Achor ad delicias animæ, & dedent sese ibi verbo meo, sicut in diebus antiquis: ego quoque faciam ei miracula & præclara facinora, sicuti die quo ascenderunt de terra Egypti. " Et erit in tempore illo, ait Dominus, vacabitis cultui meo, & non servietis ultra idolis. " Et auferam nomen idolorum populorum de ore eorum, & non fiet memoria nominis eorum in posterum. " Et feriam eis pactum in tempore illo, ut degant pacifice cum fera agresti, & cum volucre celi atque reptili terræ: & arcum & gladium ac bellatores exterminabo de terra, & habitare eos faciam confidenter. " Et consolidabo vos coram me in æternum, stabiliamque vos in veritate & iudicio, & in misericordia & miserationibus. " Denique confirmabo vos coram me in fide, & scietis timere a facie Domini. " Erit verò tunc temporis, suscipiam orationem vestram, ait Dominus: mandabo calis, & ipsi demittent pluviam super terram. " Et terra producet frumentum & vinum oleumque, quæ sint factura satis transmigrationi populi mei. " Et stabiliam eos coram me in terra domus maiestatis meæ, & miserebor illorum qui erant misericordia indigni propter opera sua: & dicam iis quibus dicebam, Non populus meus, utique populus meus estis vos, & ipsi respondebunt, Deus meus.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me iterum: Vade, vaticinare prophetiā adversum domum Israel, qui similes sunt mulieri charissimæ suo marito, quæ licet fornicetur sub eo, adeò tamen diligit eam, ut non velit dimittere eam: talis est dilectio Domini erga filios Israel, at ipsi se vertunt ad idola populorum: veruntamen si convertantur, dimittetur eis, & assimilabuntur viro qui ignoranter peccavit, & dixit sermonem in vino suo.

וְאָכְרָה לִי בַחֲמֶשֶׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחֶמֶר שְׁעָרִים
וְלֶחֶךְ שְׁעָרִים:
וְאָמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי
וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם אֲנִי אֵלֶיךָ:
כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין
שָׂר וְאֵין זָבַח וְאֵין מִצְבֵּה וְאֵין אֲפֹד וְתִרְפִּים:
אַחֵר יֵשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דּוֹד מַלְכָּם וּפָחַדוּ אֶל־יְהוָה וְאֵל־
טוֹבוֹ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:

ד

שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי רִיב לִיהוָה עִם־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת
וְאֵין חֶסֶד וְאֵין דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ:
אֱלֹהֵי וְכַחַשׁ וּרְצָח וְגַנְבִּים וְנֶאֱפָה פְּרָצוּ וְדַמִּים
בְּדַמִּים נָנְעוּ:
עַל־כֵּן תֹּאכַל הָאָרֶץ וְאִמְלֵל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ
בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגַם־דְּגֵי הַיָּם יִאֲסָפוּ:
אֵךְ אִישׁ אֶל־יָרֵב וְאֶל־יוֹכֵחַ אִישׁ וְעַמָּה
בְּמַרְיָבֵי כָהֵן:
וְכִשְׁלַח הַיּוֹם וְכִשְׁלַג גַּם־נָבִיא עִמָּךְ לִילָה
וְדַמִּיתִי אִמָּךְ:
נִדְּמוּ עָמִי מִבְּלִי הַדַּעַת כִּי אֵתָּה הַדַּעַת מֵאֲסֶת
וְאִמָּאֲסֶאךָ מִכֶּתֶן לִי וְתִשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁכַּח
בְּנִיךָ גַּם־אֲנִי:
כָּרֶבֶם בֵּין חֲטָאוֹ לִי כְבוֹדִם בְּקָלוֹן אֲמִיר:
חֲטָאת עָמִי יֹאכְלוּ וְאֵל־עוֹנֵם יִשְׁאוּ נַפְשׁוֹ:
וְהָיָה כַּעַם כִּכְהֵן וּפְקַדְתִּי עֲלֵיו דְּרָכָיו וּמַעַלְלָיו
אֲשִׁיב לוֹ:
וְאֹכְלוּ וְלֹא יִשְׂבְּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרְצוּ כִי־אָרַח־
יְהוָה עֲזָבוּ לְשֹׁמֵר:

תרגום יונתן

וּפְרָקְתֶנּוּ בְּמִימְרֵי בָתֵּם חֲמֶשֶׁה עָשָׂר לִירַח נָסָן וַיִּתְּבַח כֶּסֶף תְּקֵלָא כְּפֹר נִפְשֵׁיהוֹן וְאִמְרַת דִּיהוֹן מִקְרָבִין קְדָמִי עוֹמֵר אֲרֻמֹּתָא מַעֲלָלָה
שְׁעָרִין:
נָבִיאָה אֲמַר לָהּ כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל חֻבִּיכּוֹן גְּרַמּוֹ לְכוֹן וְתִקְלוֹן יוֹמִין סְגִיָּאִין תִּתְנַהּוֹן לְפִלְחֵנִי לֹא תִשְׁעִין וְלֹא תִפְלִחוֹן לְשִׁעוֹתָא
וְאֵף אֲנִי עֵתִיד לְרַחֵם עֲלֵיכּוֹן:
אֲרִי יוֹמִין סְגִיָּאִין יִתְבוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִית מַלְכָּא מְרַבִּית דּוֹד וְלִית דְּעַבְדִּי שְׁלִטָּן עַל יִשְׂרָאֵל וְלִית דְּדַבַּח
לְרַעְיָא בִּירוּשָׁלַם וְלִית קִמְתָּא בְּשִׁמְרוֹן וְלִית אֲפֹד וּמַחֲוִי:
בְּתַר כֵּן יִתְבוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְבַּעוּן יִתְפַּלְחִנָּא דִּיִּי אֱלֹהֵהוֹן וַיִּשְׁתַּמְעוּן לְמִשְׁתָּא
בְּרִי דִּי מַלְכָּהוֹן וַיִּתְנַהּוֹן לְפִלְחֵנָּא דִּיִּי וְסְגִיָּא טוֹבָה דִּיִּיתִי לְהוֹן בְּסוֹף יוֹמָא:
וַיִּי עִם יִתְבִּי אֲרַעָא אֲרִי לִית עֲבָדִי קִשְׁטָא וְלִית גְּמָלִי חֲסִדָּא וְלִית דְּמַהֲלִכִין בְּדַחֲלֵתָא דִּיִּי בָּאֲרַעָא:
וַיִּגְבִּין וַיִּגְפִּין וַיִּמְלִדִין בְּנִין מִנְּשֵׁי חֲבֵרֵיהוֹן וְחֻבִּין עַל חֻבִּין מוֹסְפִין:
וַיִּפִּי נְבִיָּא וַיִּמְרִין מִן קֶדֶם חֻבִּיהוֹן:
אֲפִי נְבִיָּא שְׁקָרָא דִּי עֲמָכוֹן בְּרִי לִיא וְאִבְתָּח בְּנִשְׁחָכוֹן:
קְדָמִי וְעַל דְּנִשְׁתָּא אֲרֻחָא דְּאֶלְתָּךְ אֲרַחֵיק בְּנִךְ אֲפִי אֲנָא:
כְּתִנָּא פְסוֹל מִכֵּל חֲטָאת עָמִי בְּדִיל לְאֻסְפָּא חֻבִּין עַל חֻבִּי נִפְשֵׁהוֹן:
אֲפִיסִי יִתְנַהּוֹן וְאֲשִׁי דִּיקוֹר לְדַבְּסִיר בְּדִיל לְאַתְפְּרָעָא מִגְּהוֹן כְּאַרְחִתְהוֹן כִּישְׁתָּא וּכְעוֹבְרֵיהוֹן מִקְלָלָא אֲחִיב לְהוֹן:
וַיִּקְלָן וְלֹא יִשְׂבְּעוּן וַיִּסְבּוּן נִשְׁיָן וְלֹא יוֹלִדוּן בְּנִין אֲרִיִּי תִפְלִחֵנָּא דִּיִּי שְׂבִיקוּ וְלֹא נִטְרוּ:

² Et fodi cam mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei.
³ Et dixi ad eam, Dies multos expectabis me. Non fornicaberis, & non eris viro, sed & ego expectabo te. Quia dies multos sedebunt filij Israel sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephod, & sine Theraphim. Et post hæc reuertentur filij Israel, & quærent Dominum Deum suum, & David regem suum, & pauebunt ad Dominum, & ad bonum eius in nouissimo dierum.

CAP. IIII.

¹ **A** Vdite verbum Dñi filij Israel, quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ. Non est enim veritas & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra.
² Maledictum & mendacium, & homicidiū & furtum, & adulterium inundaue-
³ runt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea. In bestia agri, & in volucre cæli, sed & pisces maris congregabuntur.
⁴ Veruntamen vnusquisq; non iudicet, & non arguatur vir. Populus enim tuus sicut hi qui contradicunt sacerdoti, & corrues hodie. Et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam.
⁵ Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam, quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego.
⁷ Secundum multitudinem eorum sic peccauerunt mihi, gloriam eorum in ignominiam commutabo.
⁸ Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum subleuabunt animas eorum.
⁹ Et erit sicut populus, sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius & cogitationes eius reddam ei.
¹⁰ Et comedent & non saturabuntur: fornicati sunt & non cessauerunt, quoniam Dñm dereliquerunt in non custodiendo.

Inter
Et co
Et g
Et di
me, non fo
apud te
Israel, non
existente sa
sacerdotio
Et po
querent L
gem suum
nis eius in

A Vdit
diciu
non est ver
tia Dei su
Mala
Et furtu
terram, &
Jdeo
tant eam,
cali, & p
Ut
quisquam
contradic
Et
proph
tuam.
Ass
bens scien
pellam te
oblita es
rum &
sic pecca
nam pon
Pecc
tatibus e
Et
ulciscar
illius rea
Et
cati sunt
reliquere

Et red
rum: & di
stra in cau
ego quoci
capellente
sum redda
studebunt
Vcipite
tis, nec
& furantur
vastabitur
ob illoru
fuis.
congrega
ministres
tum pecca
peccato po
das solenn
malas, &
quia cultu

* Et conduxī eam mibi quindecim argen-
teis, & gomor hordei, & nebel vini.
* Et dixi ad eam, Dies multos sedebis apud
me, non fornicaberis, neque eris viro, & ego
apud te. * Quia diebus sedebunt multis filij
Israel, non existente rege, neque principe, neque
existente sacrificio, neque existente altari, neque
sacerdotio neque manifestatione.
* Et post hac reuertentur filij Israel, &
querent Dominum Deum suum, & David re-
gem suum, & stupebunt in Domino, & in bo-
nis eius in nouissimo dierum.

CAP. IIII.

Avdite verbum Domini filij Israel, quia in-
diciū Domino ad habitātes terram, quia
non est veritas neque misericordia, neque scien-
tia Dei super terram.

* Maledictio & mendacium, homicidium,
& furtum, & adulterium effusum est super
terram, & sanguinem in sanguine miscent.

* Ideo lugebit terra cum omnibus qui habi-
tant eam, cum bestiis agri, & cum volatilibus
caeli, & pisces maris deficient.

* Ut nullus neque iudicet neque arguat
quisquam; at populus meus quasi sacerdos cui
contradicitur.

* Et infirmabitur per diem, infirmabitur
& propheta tecum: nocti assimilaui matrem
tuam.

* Assimilatus est populus meus quasi non ha-
bens scientiam, quia scientiam repulisti: & re-
pellam te, & ego ne sacerdotio fungaris mibi,
oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuo-
rum & ego. * Secundum multitudinem eorum
sic peccauerunt mibi, gloriam eorum in ignomi-
niam ponam.

* Peccata populi mei comedent, & in iniqui-
tatibus eorum accipient animas eorum.

* Et erit sicut populus, sic & sacerdos, &
ulciscar super eum vias eius, & cogitationes
illius reddam ei.

* Et comedent, & non implebuntur; forni-
cati sunt, & nō dirigentur, quia Dominum de-
reliquerunt ut non custodirent.

* καὶ ἐμὴν δώσαμην αὐτῇ ἑμαυτῇ πεντεκαίδεκα
δραγμίοις, καὶ γόμοις κριθῆς, καὶ νέβελ οἴνου.

* καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ ἐπ'
ἐμοί, οὐ μὴ πορνύσῃς, οὐδὲ μὴ γῆν ἀνδρῶν, καὶ ἐγὼ ἐπὶ
τοῖς.

* διότι ἡμέρας καθήσῃ πολλὰς υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντες
βασιλέως, οὐδὲ ἀρχόντων, οὐδὲ οὐσίας θυσίας, οὐδὲ ὄντων
θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας οὐδὲ δηλώσεως.

* καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ζητή-
σουσιν κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, & δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν,
καὶ ἐκστήνται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

Δ.

* Ἀκούσατε λόγον κυρίου υἱοὶ Ἰσραὴλ, διότι κείσιν τῷ
κυρίῳ πρὸς θεὸν κατεκύντας τὴν γλῶσσαν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλή-
θεια οὐδὲ ἔλεος, οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

* ἀρὰ καὶ ψεύδος, φόνος καὶ κλοπή, καὶ μοιχεία ἐκέ-
χυνται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἷμα ἐφ' αἷμασι μίσγουσιν.

* διὰ τοῦτο πενήσει ἡ γῆ σὺν πᾶσιν τοῖς κατεκύνουσιν
αὐτῇ, σὺν τοῖς θηρίοις & ἀγροῦ, καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς &
οὐρανοῦ καὶ ἰχθύες τῆ θαλάσσης ἐκλείψουσιν.

* ὅπως μὴ εἴς μὴτε δικάζῃ μὴτε ἐλέγχῃ μὴ εἴς ὃ
ὁ λαός μου ὡς ἱερδὴς ἀντιλεγόμενον.

* καὶ ἀδυνατήσει ἡμέρας, ἀδυνατήσει καὶ πρὸς φῆτης μετ'
τοῦ, νυκτὶ ὁμοίωσα τὴν μητέρα σου.

* ὁμοιώθη ὁ λαός μου ὡς ὅς τις ἔχων γνώσιν, ὅτι ἐπίγνω-
σιν ἀπώσῃ. & ἀπώσεται καὶ ἐγὼ τοῦ μὴ ἱερατεῖν μοι.
ἐπελάθῃ νόμον θεοῦ σου, ἐπὶ λαθόμαι τέκνων σου καὶ ἐγὼ.

* καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἕτως ἡμαρτόν μοι, τὴν δόξαν
αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν ἐθήμαι.

* ἀμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις
αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

* καὶ ἔσται κατὰ τὸν λαόν, ἕτως καὶ ὁ ἱερδὴς καὶ ἐκδι-
κήσω ἐπ' αὐτὸν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ διαβόλια αὐτοῦ
ἀνταποδώσω αὐτῷ.

* καὶ φάγονται καὶ μὴ ἐμπληθῶσιν· ἐπόρνυσαν καὶ
οὐ μὴ καταδυθῶσιν, διότι τὸν κύριον κατέλιπον & μὴ
φυλάξαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et redemi eos per verbū meum die quintadecima mensis Nisan, & dedi argentum in pondere pro pretio redemptionis animarum eo-
rum: & dixi, ut offerrent coram me manipulum elevationis de frugibus hordeaceis. * Propheta dic ei, Congregatio Israel, peccata ve-
stra in causa fuerunt vobis, ut exularetis quam plurimis diebus. applicabitis vos cultui meo, nō fornicabimini neque famulabimini idolis,
ego quoque miserturus sum vestri. * Quia diebus multis manebunt filij Israel absque rege de domo David prognato, & absque dominum
capessente in Israel; nec erit qui sacrificet in beneplacitum in Ierusalem, neque erit in Samaria excelsum, nec non Ephod, nec qui respon-
sum reddat. * Postea pœnitentia ducentur filij Israel & querent cultum Domini Dei sui, & obedient Christo filio David regi suo, atque
studebunt cultui Domini, & multiplicabitur bonitas eius quæ aduentura est eis in fine dierum.

CAP. IIII.

* Accipite verbū Domini domus Israel, siquidem disceptatio coram Domino est cum habitatoribus terræ, quia nō sunt operatores verita-
tis, nec retribuētes misericordiam, neque qui ambulent in timore Domini in terra. * Iurant falso & mēiuntur, occiduntque animas
& furantur, & adulteria committentes generant filios ex vxoribus proximorum suorum, & aggregant peccata peccatis. * Hanc ob causam
vastabitur terra & exterminio delebitur omnis qui habitat in ea à bestia agri & volucre caeli: quin & pisces maris diminutionem patientur
ob illorum peccata. * Verū eō quoddā dicant, Scriba non doceat, nec reprehendat propheta; populus verō tuus litigat cum doctoribus
suis. * Et corruetis hodie, corruent quoque pariter pseudoprophetae qui vobiscum versantur, tanquam in nocte, & confusione induam
congregationem vestram. * Insuper factus est populus meus absque scientia, quia tu scire timorem mei detestatus es, & abijciam te ne
ministres corā me: propterea etiam quoddā oblitus es legis Dei tui, expellam filios tuos etiam ego. * Sicut multiplicavi eis fruges, sic mul-
tum peccare addiderunt coram me, gloriam suam cum ignominia cōmutauerunt. * Sacerdotes se polluerunt comedendo oblationē pro
peccato populi mei, ut adderent peccata peccatis animarum eorum. * Erit itaque cū collocauero laicū in sacerdotem ad contaminan-
das solennitates vestras, prophanabo gloriam eorum, atque ponam gloriosum in contemptibilem, ut vltionē sumam ab eis iuxta vias eorū
malas, & secundum opera eorum corrupta reddam eis. * Et comedent, & non saturabuntur; accipient vxores, sed non generabunt filios,
quia cultum Domini reliquerunt & non custodierunt.

* זנוה ויין ותירוש יקח לב :
 * עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים
 התערה ויזנו מתחת אלהיהם :
 * על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות
 יקטרו תחת אלון ולבנה ואלה כי טוב צלה על-
 כן תזנינה בנות יכם וכלות יכם תנאפנה :
 * לא אפקוד על בנות יכם כי תזנינה ועל-
 כלות יכם כי תנאפנה כי הם עם הזנות יפרדו
 ועם הקדשות יזבחו ועם לא יבין ילבט :
 * אם זנה אתה ישראל אל-יאשם יהודה
 ואל-התבאו הגלגל ואל-תעלו בית און ואל-
 תשבעו חי יהודה :
 * כי בפרה סדרה סדר ישראל עתה ירעם
 יהודה ככבש במרחב :
 * חבור עצבים אפרים הנח לו :
 * סר סבאם הזנה הזנו אהבו הכו קלון מגניה :
 * צר רוח אותה בכנפיה ויבשו מזבחתם :

ה

* שמעו זאת הכהנים וחקשיבו בית
 ישראל ובית המלך האזינו כי לכם המשפט
 כי פח הייתם למצפה ורשרת פרושה על-
 רחבור : * ושחטה שטים העמיקו ואני
 מוסר לכלם :
 * אני ידעתי אפרים וישראל לא נכחד ממני
 כי עתה הזנית אפרים נטמא ישראל :
 * לא יתנו מעלליהם לשוב אל-אלהיהם כי
 רוח זנונים בקרבם ואת-יהוה לא ידעו :
 * וענה גאון ישראל בפניו וישראל ואפרים
 יבשלו בעונם כשל גם יהודה עמם :

11 * Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt. cor. * Populus meus in ligno suo interrogavit, & baculus eius annunciauit ei. C Spiritus enim fornicationum decepit eos, & fornicati sunt à Deo suo. * Super capita montium sacrificabant, & super colles accedebant thymia subtu quercum, & populum, & terebinthum, quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filiae vestrae, & sponsae vestrae adulterae erunt. * Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatae, & super sponsas vestras cum adulterauerint, quoniam ipsi cum meretricibus couersabantur, & cum effeminatis sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit. * Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda. Et nolite ingredi in Galgala, & non ascenderis in Bethauen, neque iuraueritis, viuit Dominus. 16 * Quoniam sicut vacca lasciuens declinavit Israel: Nunc pascet eos Dominus quasi agnum in latitudine. 17 * Particeps idolorum Ephraim, dimitte cum. * Separatum est conuiuium eorum, fornicatione fornicati sunt, dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. 19 * Ligauit eum spiritus in alis suis, & confundentur à sacrificijs suis.

CAP. V.

1 **A** Vdite hoc sacerdotes, & attendite domus Israel, & domus regis auscultate, quia vobis iudicium. Quoniam laqueus facti estis speculationi, & sicut rete expansum super Thabor. 2 * Et victimas declinastis in profundum, & ego eruditor omnium eorum. 3 * Ego scio Ephraim, & Israel non est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel. 4 * Non dabunt cogitationes suas ut reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. 5 * Et respondebit arrogantia Israel in facie eius, & Israel, & Ephraim ruent in iniquitate sua. Ruet etiam Iudas cum eis.

תרגום יונתן

11 זנות וחרמא ורויחא שלף ומטעי ית לבחון :
 12 עמי די בצלם אעה שאל ומדמי בחטרה מחוי לה ארי רוח דטעו אטעיתנון
 13 על רישי טוריא מדבחין ועל רמחא מסקין בסמא תחוח בלוט ולבן ובטמא ארי מעפי טולה על כן מונין
 14 לא אסער על בנתכון ארי מונין ועל פלחכון ארי
 15 אם טען אחון דבית
 16 ארי כחורא דאחפשים
 17 אחתכרו לטעותא בית ישראל שבקו להון ית פלחנא :
 18 עובדי רב רביון לא תקנין
 19 עובדי רב רביון לא תקנין
 20 שמוע דא פקניא וקבלו בית ישראל ובית מלכא אציתו הלא לכו למדע דינא ארי תקלא תווחין למלפיון וכמער דפריסא על טור רם
 21 ודכח לטעון מסגן ואנא מית יסודין על פלחון :
 22 לא שבקין עובדיהון למטב לפלחנא דאלההון ארי רוח דטעו ביניהון ואלפן סגן קדם יי
 23 וימאך יקר וישראל ואמון חון דבית ישראל ודבית אפרים יתקלין בחוביהון יתקלין אף דבית יהודה עמיהון :

Int
 * Forn
 suscep
 interroga
 ei; spiri
 nicati sun
 * Sup
 super coll
 pulum, &
 braculum
 stre, & l
 * Et
 fornicata
 adultera
 commisce
 & popu
 * Cum
 & Iuda
 ascendat
 Viuit D
 percussa
 nus sicut
 rum Eph
 * Et
 cati sunt
 eorum.
 confund

A Va
 Jfr
 quia ad
 laqueus
 per Thal
 runt: eg
 Ephraim
 fornicat
 * Et
 uertant
 cationis
 cognouer
 * Et
 eius; &
 iniquita
 cum eis.

" Forn
 tat baculu
 mina mor
 filiae vestra
 maduerta
 se iungun
 o viri don
 in vanum
 Nunc dec
 ligionem
 runt, ut e
 test tene
 A
 eter
 adduco co
 dem nunc
 tum Dei
 bus; & de

* Fornicationem & vinum, & ebrietatem
suscepit cor * Populi mei: in symbolis eorum
interrogabant, & in virgis suis annuntiabant
ei: spiritu fornicationis seducti sunt, & for-
nicati sunt à Deo suo.

² Super vertices montium sacrificabant, et ¹³
super colles immolabant subter quercum, & po-
pulum, & arborem umbrifam, quia bonū um-
braculum: propterea fornicabuntur filie ve-
strae, & sponsa vestra mœchabuntur.

Et non visitabo super filias vestras cum
fornicatae fuerint, & super sponsas vestras cum
adulterauerint, quoniam ipsi cum meretricibus
commiscebantur; & cum initiatis immolabāt;
& populus non intelligens adharebat

** Cum meretrice: tu autem Israel ne ignores, 15
& Juda ne ingrediamini in Galgala, & ne
ascendatis in domum iniquitatis, & ne iuretis,
Dixit Dominus. * Quoniam sicut vacca a silo 16*

Vivit Dominus. Quoniam sicut dicitur: *per-*
percussa insaniuit Israel: nunc pascet eos Do-
minus sicut agnum in spaciofo. ² *Particeps idolo-*
rum Ephraim, posuit sibi scandala.

* Et amavit Chananeos, fornicantes fornicati sunt, & dilexerunt ignominiam ex fremitu eorum. * Turbo spiritus tu es in alie eius, & confundentur ex altaribus suis.

CAP. V.

Audite hac sacerdotes, & attendite domus
 Israel, & domus regis auribus percipite,
 quia ad vos est iudicium: speculationi namque
 laqueus facti estis, & sicut rete expansum su-
 per Thabor. ² Qui rapiunt venationem timue-
 runt: ego autem eruditor vester. ³ Ego cognoui
 Ephraim, & Israel non recessit à me, quia nunc
 fornicatus est Ephraim, & maculatus est Israel.

² Et non dederunt cogitationes suas, Ut re-
uertantur ad Deum suum; quia spiritus forni-
cationis est in medio eorum: at Dominum non
cognoverunt.

² Et humiliabitur iniuria Iſrael in faciem
eius; & Iſrael & Ephraim infirmabuntur in
iniquitatibus ſuis, & infirmabitur & Judas
cum eis.

11 [†] πορνείαν ὡς οἶνον, καὶ μέθυμα ἐδέξατο καρδία
12 [†] λαοῦ μου· ἐν συμβόλοις αὐτῶν ἐπηρώτων, ὡς ἐν ῥάβ-
δοις αὐτῶν ἀπήγαλλον αὐτὰ· πνύμαλι πορνείας ἐπλανή-
θησαν, καὶ ἐπόρνευσαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν.

13 * Ἐπὶ τὰς κορυφαὶς τῶν ὀρέων ἐκυσίαζον, καὶ Ἐπὶ τοῦ
βουνὸς ἔκυσον ὑποκάτω θρύος, καὶ λούκης, καὶ δὲν θρύου
συσκίαζοντο, ὅπως καλὸν σκέπη· διὰ τοῦτο πορνιδύουσιν
αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ αἱ νύμφαι ὑμῶν μοιχάδουσιν.

14 καὶ οὐ μὴ Ἀποπέψωμαι Ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν
ὅταν πορνύσωσιν, καὶ Ἐπὶ τὰς ὑμφας ὑμῶν ὅταν μοι-
χάσωσιν, ὅπῃ αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν στανεφύροντο,
καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθνον· Ἰὼ λαὸς ἑσθίων
συνεπλέκετο

15 * μη πόρνης· σύ Ἰσραὴλ, μὴ ἀγνοεῖς, καὶ ἰδοὺ μὴ εἰ-
σπορεύῃς εἰς γάλαλα, καὶ μὴ δυνάσθῃς εἰς τὸν οἶκον
αὐτῶν, καὶ μὴ ὀμνύετε, ζῆ κύριε.

16 ὅπως δ' αὖτε παροιῶσα παρτίσειεν ἰσραήλ·
 νῦν ἐμὲ αὐτὸς κύριε ὅς ἐστιν ἐν διρυχώρῳ.

17 μέτοχος εἰδῶτων ἐφραΐμ, ἔθηκεν αὐτῷ σκάνδαλα.

18 * καὶ ἡρέτισεν χαναναίους, πορνιδόντες ἐξεπόρνευσαν
καὶ ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐν φρονήματι αὐτῶν.

19 ² συσφραγή πινύματ' οὐ ἐν πτέρυξιν αὐτῆς, καὶ
καταγεγραμμένον ἐν τῶν ὀστέων αὐτῶν.

1 * Ακέσατε ταῦτα οἱ ἱερεῖς, καὶ παρσέχετε οἶκος ἰσρα-
ήλ, καὶ οἶκος βασιλέως ἐνωτίζετε, διότι πρὸς ὑμᾶς ἐστὶν
τὸ κέλημα· τῇ σκοπιᾷ ὅτι παγίς ἐγλήθητε καὶ ὡς δίκτυον
ἐκτεταμένον ἐπὶ τὰ βῶε.

2. * ④ ἀγρόντες τὴν θήραν κατέπληξον· ἐγὼ δὲ παι-
δαὺς ἐν ἑαυτοῖς.

3 ἐγὼ ἔγνων τὸν ἐφραΐμ, καὶ ἰσραὴλ ὅσα ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι νῦν ἔξεπορεύουσιν ἐφραΐμ, καὶ ἐμικύνθη ἰσραὴλ.

4 καὶ ὁκ' ἔδωκαν τὰ διαβόλια αὐτῶν, τοῦ Ἰησοῦ φε-
ρεὸς θεὸν αὐτῶν, ὅτι πνεῦμα πορνείας ἐστὶν ἐν μέσῳ αὐ-
τῶν, ὃν ἡ κύριον ὁκ' ἐπέγνωσαν.

5 καὶ Ἀπεινωθή(ε) ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πᾶσι
ποινοῦσιν αὐτὴν· καὶ Ἰσραὴλ, ὅς ἐφραῖμ ἀδελφεύουσιν ἐν ταῖς ἀδι-
κίαις αὐτῶν, καὶ ἀδελφείσει καὶ ἰσθὰς μετ' αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.
 "Fornicatio, vinum & ebrietas educit, & in errore compellit corda eorum. "Populus meus simulachrum ligni sui consulit, & putat baculum suum posse sibi responsum dare, quia spiritus erroris ad errorem adigit eos, & aberrarunt post cultum Dei sui. "Super culmina montium sacrificant, & super colles adolent thymiamata sub ulmo, platano & quercu, eo quod densa sit umbra eius. Ideo fornicantur filiae vestrae quas suscepistis de filiabus populorum: & nurus vestrae quas accepistis filijs vestris ex populis, adulteria committunt. "Non animaduertam in filias vestras cum fornicatae fuerint, & in nurus vestras cum adulterium perpetrauerint: ipsi enim cum meretricibus societate se iungunt, atque cum scorto comessantur, & potant; populus autem generationis qui non intellexit legem, nonne collidetur. "Si erratis vos, ô viri domus Israel, saltem non scelere conuincantur viri domus Iehuda, neque veniatis in Galgalam, neque ascendatis in Bethel, nec iuretis in vanum, viuistis namque Dominus. "Quoniam sicut bos qui faginatur & recalcitrat, sic rebellat propter multitudinem bonorum Israel. Nunc deducet eos Dominus, quasi agnū electum in planicie. "Participes idolorum facti sunt viri domus Israel, dereliquerunt suam religionem. "Principes eorum multiplicauerunt conuiuia ex rapina. Ideo errauerunt & se conuerterunt post fornicationē, quam dilexerunt, vt eueniret sibi in ignominiam, proceres eorum. "Opera magnatum illorum haud recta sunt, quemadmodum constructus non potest teneri vinctus, & in vinculis non est inimicus: & confusione obstupefcent ob aras idolorum suorum. CAP. V.

Avidite hoc sacerdotes & attendite domus Israel, & domus regis auscultate. Nunquid vestra refert dignoscere iudicium? offendiculum etenim fuistis doctoribus vestris, & veluti rete quod expansum est super montem excelsum. ¹ Et sacrificant idolis largissime, & ego adduco correptiones super omnes illos. ² Palam nota mihi sunt opera Ephraim, & domus Israel non abscondita sunt a conspectu meo; siquidem nunc erraverunt viri domus Ephraim, contaminata est domus Israelitica. ³ Non missa faciunt opera sua quod convertantur ad cultum Dei sui, quia spiritus erroris versatur inter eos, & doctrinam a facie Domini non quaesiverunt. ⁴ Et deprimetur gloria Israel ipsis videntibus; & domus Israel atque familia Ephraim corruent in peccatis suis, corruent perinde viri domus Iehuda cum eis.

בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את יהוה ולא
ימצאו חלץ מהם :

ביהוה בנדרו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם
חדש ארץ חלקיהם :

תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו
בית און אחריו בנימין :

אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה בשבטי
ישראל הודעתי נאמנה :

היו שרי יהודה כמסיגי גבול עליהם אשפוד
כמים עברתי : עשוק אפרים רצון משפט

כי הואיל הלך אחרי צו :
ואני בעש לאפרים וכרקב לבית יהודה :

וירא אפרים את חליו ויהודה את מזרו וילך
אפרים אל אשור וישלח אל מלך ירב והוא לא

יוכל לרפא לם ולא יגהר מכם מזור :
כי אנכי כשחל לאפרים וככפיר לבית

יהודה אני אני אטרף ואלך אשא ואין מציל :
אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו

ובקשו פני :

בצר להם ישחרנני : לכו ונשובה אל יהוה
כי הוא טרף וירפאנו יד ויחבשנו :

יחיינו מימים ביום רחמי ישי יקמנו
ונגהר לפניו :

ונדעה נרדפה לדעת את יהוה כשחר נכון
מצאו ויבוא כנשם לנו כמלקוש יורה ארץ :

מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהודה
וחסדכם כענן בקר וכטל משמים הלך :

על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי
ומשפטיך אור יצא :

⁶ * In gregibus suis & in armentis suis va-
B dent ad quarendum Dominum, & non
inuenient : ablatus est ab eis.

⁷ * In Domino prauaricati sunt, quia fi-
lios alienos genuerunt. Nunc deuorabit
eos mensis cum partibus suis.

⁸ * Clangite buccina in Gabaa, tuba in
Rama. Vlulate in Bethauen : post tergum
C tuum Benjamin.

⁹ * Ephraim in desolatione erit. In die cor-
reptionis in tribubus Israel ostendi fidem.

¹⁰ * Facti sunt principes Iuda quasi assumen-
tes terminum : super eos effundam quasi
aquam iram meam.

¹¹ * Calumniā patiens est Ephraim fractus
iudicio, quoniam cœpit abire post sordes.

¹² * Et ego quasi tinea Ephraim : & quasi
D putredo domui Iuda.

¹³ * Et vidit Ephraim languorem suum, &
Iuda, vinculum suum. Et abiit Ephraim ad
Assur, & misit ad regem ultorem : & ipse
non poterit sanare vos, nec soluere poterit
à vobis vinculum.

¹⁴ * Quoniam ego quasi leona Ephraim,
& quasi catulus leonis domui Iuda. Ego e-
go capiam & vadam : tollam, & non est
qui eruat.

¹⁵ * Vadens reuertar ad locum meum, do-
nec deficiatis & queratis faciem meam.

CAP. VI.

¹ IN tribulatione sua manē confurgent ad
me. * Venite & reuertamur ad Domi-
A num, quia ipse cepit, & sanabit nos : percu-
tiet, & curabit nos. * Viuificabit nos post
duos dies : in die tertia suscitabit nos, &
viuemus in conspectu eius.

³ * Sciemus sequemurq; ut cognoscamus
Dominum. Quasi diluculum preparatus
B est egressus eius, & veniet quasi imber no-
bis temporaneus & ferotinus terra.

⁴ * Quid faciam tibi Ephraim, quid fa-
ciā tibi Iuda? Misericordia vestra quasi ne-
bes matutina, et quasi ros manē pertrāsies.

⁵ * Propter hoc dolauī in prophetis, & oc-
cidie eos in verbis oris mei, & iudicia tua
quasi lux egredientur.

תרגום יונתן

⁶ בצאנהם ובבקרם ילכו לבקש את יהוה ולא ימצאו חלץ מהם :
⁷ ביהוה בנדרו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש ארץ חלקיהם :
⁸ תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריו בנימין :
⁹ אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה בשבטי ישראל הודעתי נאמנה :
¹⁰ היו שרי יהודה כמסיגי גבול עליהם אשפוד כמים עברתי : עשוק אפרים רצון משפט כי הואיל הלך אחרי צו :
¹¹ ואני בעש לאפרים וכרקב לבית יהודה :
¹² וירא אפרים את חליו ויהודה את מזרו וילך אפרים אל אשור וישלח אל מלך ירב והוא לא יוכל לרפא לם ולא יגהר מכם מזור :
¹³ כי אנכי כשחל לאפרים וככפיר לבית יהודה אני אני אטרף ואלך אשא ואין מציל :
¹⁴ אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני :
¹ בצר להם ישחרנני : לכו ונשובה אל יהוה כי הוא טרף וירפאנו יד ויחבשנו :
² יחיינו מימים ביום רחמי ישי יקמנו ונגהר לפניו :
³ ונדעה נרדפה לדעת את יהוה כשחר נכון מצאו ויבוא כנשם לנו כמלקוש יורה ארץ :
⁴ מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהודה וחסדכם כענן בקר וכטל משמים הלך :
⁵ על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי ומשפטיך אור יצא :
⁶ בצאנהם ובבקרם ילכו לבקש את יהוה ולא ימצאו חלץ מהם :
⁷ ביהוה בנדרו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש ארץ חלקיהם :
⁸ תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריו בנימין :
⁹ אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה בשבטי ישראל הודעתי נאמנה :
¹⁰ היו שרי יהודה כמסיגי גבול עליהם אשפוד כמים עברתי : עשוק אפרים רצון משפט כי הואיל הלך אחרי צו :
¹¹ ואני בעש לאפרים וכרקב לבית יהודה :
¹² וירא אפרים את חליו ויהודה את מזרו וילך אפרים אל אשור וישלח אל מלך ירב והוא לא יוכל לרפא לם ולא יגהר מכם מזור :
¹³ כי אנכי כשחל לאפרים וככפיר לבית יהודה אני אני אטרף ואלך אשא ואין מציל :
¹⁴ אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני :
¹ בצר להם ישחרנני : לכו ונשובה אל יהוה כי הוא טרף וירפאנו יד ויחבשנו :
² יחיינו מימים ביום רחמי ישי יקמנו ונגהר לפניו :
³ ונדעה נרדפה לדעת את יהוה כשחר נכון מצאו ויבוא כנשם לנו כמלקוש יורה ארץ :
⁴ מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהודה וחסדכם כענן בקר וכטל משמים הלך :
⁵ על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי ומשפטיך אור יצא :

* Cum ouibus & vitulis ibunt ut quærant
Dominum, & non inuenient eum, declinauit
enim ab illis. * Quia Dominum dereliquerunt,
& filij alieni nati sunt: nunc deuorabit eos ru-
bigo & cleros eorum. * Clangite tuba super
colles, sonate super excelsis, prædicate in domo
iniquitatis, mente cecidit Benjamin.

* Ephraim in desolationem factus est in die-
bus correptionis, in tribubus Israel ostendi fide-
lia. * Facti sunt principes Iuda, quasi transfe-
rentes terminos: super eos effundam sicut aquam
impetum meum. * Oppressit Ephraim aduer-
sarium suum, & conculcauit iudiciū, quia cæ-
pit abire post vana. * Et ego quasi conturbatio
Ephraim, & quasi stimulus domui Iuda.

* Et vidit Ephraim infirmitatem suam, &
Iudas dolorem suum: & abiit Ephraim ad Af-
syrios, & misit legatos ad regem Farib, & ipse
non potuit liberare nos, & non cessare faciet a
vobis dolorem. * Quia ego quasi panthera
Ephraim, & quasi leo domui Iuda; & ego ra-
piam, & vadam, & tollam, & non erit qui
eruat. * Ibo & reuertar in locum meum, do-
nec dispareant & quærant faciem meam.

CAP. VI.

IN tribulatione sua manicabunt ad me, di-
centes: * Eamus & reuertamur ad Do-
minum Deum nostrum, quia ipse rapuit & sa-
nabit nos, percutiet & turbabit nos, & sanos
faciet nos post duos dies, in die tertia resurge-
mus & viuemus coram eo.

* Et sciemus & persequemur ut cognosca-
mus Dominum, quasi manè paratum inuenie-
mus eum, & veniet quasi pluuia nobis tem-
poranea & serotina terra.

* Quid tibi faciam Ephraim? quid tibi fa-
ciam Iuda? at misericordia vestra quasi nubes
matutina, et quasi ros matutinus pertransiens.

* Propterea succidi vestros prophetas, oc-
cidi eos in verbo oris mei, & iudicium tuum
quasi lux egredietur.

* μὲν πρὸς αὐτὸν ἐμὸν πορεύσιν) ζητῆσαι τὸν κύ-
ριον, & ἐμὴν εὐρωσιν αὐτόν, ἐκκέλικον γὰρ ἔξ αὐτῶν.

* ὅτι τὸν κύριον ἐγκατέλιπον, & τέκνα ἀλλότρια ἐγεν-
νήθησαν. καὶ φάγε) αὐτὰς ἡ ἐρυσίβη & ἡ κλήρις αὐ-
τῶν. * σαλπίζατε σάλπιγι. Ἰπὶ τῷ βενιὰς, ἡ χήσα ἰε-

Ἰπὶ τῶν ὑψηλῶν, κηρύξατε ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ, ἐξέστη βενιαμίν.

* ἐφραὶμ εἰς ἀφανισμόν ἐχρήσθη ἐν ἡμέραις ἐλέγχου,

ἐν ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ ἐδείξατο πᾶς. * ἐχρήσθη οἱ ἀρ-
χόντες ἰσάδα, ὡς μετὰ τὸν ὅρα, ἐπ' αὐτοῖς ἐκχέω ὡς

ὕδωρ τὸ ὄρμημά μου. * κατεδυάσθυσεν ἐφραὶμ τὸν
ἀντιδικὸν αὐτῶν, καὶ κατεπάτησεν κῆμα, ὅτι ἤρξατο πο-

ρεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων. * καὶ ἐγὼ ὡς ταραχὴ τῶν
ἐφραϊμ, καὶ ὡς κόνις ἐν τῷ οἴκῳ ἰσάδα.

* ὅτι ἐδὲν ἐφραὶμ τὴν νότον αὐτῶν, & ἰσάδα τὴν ὀδυλίαν

αὐτῶν, & ἐπορεύθη ἐφραὶμ πρὸς ἀσσυρίους. καὶ ἀπέστειλον
πρέσβεις πρὸς βασιλέα ἰερὺ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐδυνάσθη

διασῶσαι ὑμᾶς, & ἐμὴν διαπάσθη ἔξ ὑμῶν ὀδυλίαν.

* ὅτι ἐγὼ ὡς πύθη τῶν ἐφραϊμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ
ἰσάδα. καὶ ἐγὼ ἀρπάξω, καὶ πορεύσομαι, καὶ λήψομαι,

καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἔξαιρέμενός μου.

* πορεύσομαι καὶ ἰπὶς ῥέψω ἰπὶ τὸν ῥῆπον μου, ἕως ἃς
ἀφανισθῇ) καὶ ζητήσουσιν τὸ πρὸς ὁπὼν μου.

Σ.

* Ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν ὀρῶντιουσιν πρὸς με, λέγοντες.

* πορευθῶμεν & ἰπὶς ῥέψωμεν πρὸς κύριον τὸν θεόν

ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς ἤρπαξεν & ἰάξεται) ἡμᾶς, πατάξει καὶ μο-
τώσεται) ἡμᾶς, & ὑψώσει) ἡμᾶς. καὶ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ ἡμέρᾳ

τῇ τρίτῃ ἀναστήσόμεθα & ζήσόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ.

* καὶ γνωσόμεθα καὶ διώξωμεν τὸν κύριον, ὡς
ὄρνιθον ἐτιμον ἐρησώμεν αὐτόν. καὶ ἔξει ὡς ὑετὸς ἡμῶν

πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄψομαι) τῇ γῇ.

* τί τοι ποιήσω ἐφραὶμ; τί τοι ποιήσω ἰσάδα; τὸ δὲ
ἔλεός μου ὡς νεφέλη πρὸς ἡμᾶς καὶ ὡς δρόσος ὀρνιθὴν πο-

ρεύσομεν.

* διὰ τοῦτο ἀπετρέψα ὑμῶν ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀπέκ-
τεινα αὐτὰς ἐν ῥήματι σώματος μου, & τὸ κῆμά μου ὡς
φῶς ἔξελεύσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Cum ouibus suis ac bobus ibunt quæsitum responsum à facie Domini, sed non inuenient; quippe subduxit se maiestas eius ab eis.
* In verbum Domini perperam egerunt, quia filios de filiabus gentium sibi statuerunt. nunc adducā aduersum eos populos per singulos
mensiles qui populabuntur fructus terræ eorum. * Prophetæ leuate vocem vestram velut in buccina, prophetate venturos contra eos po-
pulos interfectores, eò quod crearunt regem super se Saulem, qui erat de Gabaa Benjamin: proclamate veluti tuba, prædicite aduenturos
aduersum eos reges cum suis exercitibus, eò quod minimè susceperint verba Samuelis prophetæ, qui erat de Ramatha: annunciate eis vo-
ciferationem bellatorum, eò quod præuaricati sunt in verbum meum, & conuersi sunt retrorsum à cultu meo, nec seruierunt coram me
in domo sanctuarij, quæ stat in terra tribus Benjamin. * Viri domus Ephraim in desolationem erunt in die retributionis peccatorum: ve-
niantamen in tribubus Israel notam feci legem. * Fuerunt principes Iehuda quasi mutantes terminum: super eos effundam sicut aquas
iram meam. * Vim patientes sunt viri domus Ephraim oppressi in iudicijs suis: quia se verterunt iudices eorum, ut errarent post mam-
mona iniquitatis. * Verbum autem meum erit quasi tinea domui Ephraim, & quasi putredo domui Iehuda. * Et vidit Ephraim infir-
mitatem suam, & Iehuda dolorem suum. & abierunt viri domus Ephraim ad Assur, & miserunt ad regem ut aduentaret ultum eos. Pro-
pheta dic eis, Non poterit sanitatem conferre vobis, neque sedabit vestrum dolorem. * Verbum enim meum quasi leena erit domui
Ephraim, & quasi catulus leonum domui Iehuda. Ego in verbo meo occidam, transibo, & extollam plagam potentiae meæ, nec erit qui
eruat. * Auferam maiestatem meam, & reuertar in habitaculum sanctitatis meæ quod est in cælis, donec norint se peccasse & deprecantur
ante me; cum ingruerit eis angustia, requirant timorem mei.

CAP. VI.

Dicent, Venite & reuertamur ad cultū Domini: nam ipse qui percussit nos & sanabit nos; & qui induxit super nos interitū, resocillabit
nos. * Vita donabit nos in diebus consolationis qui venturi sunt, in die resurrectionis mortuorū suscitabit nos & viuemus corā eo.
* Et discemus & confestimur ut cognoscamus timorem Domini, quasi lux matutina quæ in ortu suo omnia collustrat: & venient bene-
dictiones nobis quasi imber inundans, & veluti serotinus qui terram humectat. * A facie iudicij veri quid faciam vobis domus Ephraim?
quid faciam vobis domus Iehuda? certe benignitas vestra quasi nubes matutina, & velut ros qui citò deficit. * Pro eo quod monui eos
per legationem prophetarum meorum, nec sunt pœnitentia ducti, adducam super eos trucidatores, propterea quod transgressi sunt verba
voluntatis meæ: profectò iudicium meum quasi lux orietur.

כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת אלהים מעלות:

והמה כאדם עברו ברית שם בגדו כי:

גלעד קרית פעלי און עקבה מרם:

וכחכי איש גדודים חבר כהנים דרך ירצחו

שכמרו כי זמה עשו:

בבירת ישראל ראיתי שער יריה שם זנור:

לאפרים נטמא ישראל:

גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי:

ז

כרפאי לישראל ונגללה עון אפרים:

ורעור שמרון כי פעלו שקר וגנב יבוא פשט

גדוד בחוץ:

ובל יאמרו ללככם כל רעתם זכרתי עתה

סבבם מעלליהם נגד פני היו:

ברעתם ישמחו מלך ויבכח שיהם שרים:

כלם מנאפים כמו תנור בערה מאפה ישבות

מעיר מלוש בצק עד חמצתו:

יום מלכנו החלו שרים חמת מיין משך ידו

את לצעים:

כי קרבו כתנור לבם בארבעם כל הלילה ישן

אפהם בקר הוא בער באש להכרה:

כלם יחמו כתנור ואכלו את שפטיהם

כל מלכיהם נפלו אין קרא בהם אלי:

אפרים בעמים הוא יתבולל אפרים היה ענה

בלי הפוכה: אכלו זרים כחו והוא לא ידע גם

שיבה זרקה בו והוא לא ידע:

וענור גאון ישראל בפניו ולא שבו אל

יהוה אלהיהם ולא בקשהו בכל זאת:

ויהי אפרים ביונה פותה אין לבמצרים

קראו אשור הלכו:

תרנום יונת

ארי בעברי חסדא רענא קדמי ממדבב ועברי אוריתא דיי ממשקי עלון: ואנון בדרנא קדמא עברו על קומי ובארע טובא דיהבת
להון למעבר רענתי תמן שקרו במימרי: גלעד קרית אנוסין בנכלין אשדן דם זכי: וכמא דמסבר אנש למשרין אחתברו אנון
וכהניהון בארעא תרא קסלין נפשן כתף חד ארי עצת חטאין עברו: בבית ישראל חותי שנו אשניו קיסא דגורח עמהון דלא למפלח
לשענתא חבו אנון למטעי בחר עגליא די בביתאל ובדן תמן טעו בית אפרים אסתאבו בית ישראל: אף דבית יהודה שריו לאסגא
חובין אף להון ומטי קיסא באסתבתי גלות עמי: כסתבתי חובי ישראל יתגלין עוית אפרים ובישת שמרון ארי עברו
שקר ובליליא בכתחא גנבין ובמרבא ביסמא קפחין: ולא מחשבין בלבהון דכל בישתהון גלין קדמי קען יקפונגן עובריהון בישא
די קרמי הון גלין: בסריקתהון מחדן מלכא ובכריהון רבבין: כל הון מסדון למגף נשי חכריהון דלקין כתנורא דאזילה
נחומא בכן יגלין בפרע מקריהון בסא דמותן לקיסא מחשבת רשעא ועל דלא אדכרו נסין וגבורן דאחעבדו להון ביום מסקהון
מקריהם מעד מלש לישא עד לא חמע: ויסא דמניו עליהון מלכהון שריו רבבין למשתי עמה חמר נגר לידה סיעת שקרין:
ארי אחקרבו למעבר עצת חטאין ולא עכבו כתנורא בער לבהון באסתבתי כל ליליא מורד רגזון עד צפרא הווא דלק באשא
שלחבי: כל הון מחמסין כתנורא ובלשן שקריהון מחבין ית דנייהון כל מלכיהון אחקטלית דמצלי מנהון קדמי: בית אפרים
בעממא אנון אחקרבו בית אפרים דמן לתררא דער לא אחקפכת אחאכלת: בו עממא נכסיהון ואנון לא ידעין למרחל מן גורמי אף
ולישתא משהון ואנון לא מסתכלין: ויסא דקר ישראל ואנון חון על דלא תבולל חטא דיי אלהון ולא בעו מן גורמיהו בכל דא:
יביו בית ישראל דמן ביונה שריחא דאחמסבו בנהא ולית לה לב למצרים אחקרבו לאחור גלו:

* Quia misericordiam volui & non sacrificium; & scientia Dei plus quam holocaustum. * Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prauaricati sunt in me. * Galaad ciuitas operantiu idolum, supplantata sanguine. * Et quasi fauces viroru latronu particeps sacerdotu in via interficientiu pergentes de Sychem, quia scelus operati sunt. * In domo Israel vidi horrendum, ibi fornicationes Ephraim, contaminatus est Israel. * Sed & Iuda pone messet tibi, cum conuertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

* Vm sanare vellem Israel, reuelata est iniquitas Ephraim, & malitia Samaria; quia operati sunt mendacium. Et fur ingressus est spoliens latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omne malitiam eoru me recordatu. Nunc circundederunt eos adinventiones sue, coram facie mea facta sunt. * In malitia sua latificauerunt regem, & in mendacijs suis principes. * Omnes adulterates quasi clibanus succensus a coquente. Qui euit paululum ciuitas a commixtione fermenti, donec fermentaretur totum. * Dies regis nostri, coeperunt principes furere a vino. Extendit manum suam cum illuforibus. * Quia applicauerunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis. * Tota nocte dormiuit coquens eos, manet ipse succensus quasi ignis flammæ. * Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & deuorauerunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt, non est qui clamet in eis ad me. * Ephraim in populis ipse commiscebatur. Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reuerfatur. * Comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit. Sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. * Et humiliabitur superbia Israel in facie eius. Nec reuersi sunt ad Dominum Deum suum, & non quasi erunt eu in omnibus his. * Et factus est Ephraim quasi coluba seducta non habens cor. Aegyptum inuocabant, ad Assyrios abierunt.

Inter
* Quia
scientia
* Ipsi a
flamentu
ciuitas q
* Et fo
runt sacer
quia iniqu
vidi horri
taminatus
demiare t
populi me
C Vm
quita
operata es
expolians
si cantate
cordatus
tiones eor
* In m
in menda
rantes q
deus tua
nec ferme
rum, coep
dit manu
succensa
precipit
repletus
ma.
* come
cecidere
* Eph
Ephraim
fatur.
hic autem
ipse non
Israel in
Deu eoru
* Et erat
bes cor.

* Namq
quam in c
exequere
nem inno
confessu
eis, nimir
Ephraim,
finis cum
C Vm ex
in dor
esse coran
fuis princ
migrabun
miraculo
antequan
num suan
nus ardet
eti sunt q
precetur
comeditu
intelligu
sunt depr
& non hal

* Quia misericordiam volo & non sacrificium, 6
 & scientiam Dei magis quam holocausta.
 * Ipsi autem sunt sicut homo prauaricans te- 7
 stamentum: ibi contempserunt me. * Galaad 8
 ciuitas quæ operatur vana, conturbans aquam.
 * Et fortitudo tua viri pirata; absconde- 9
 runt sacerdotes viam, interfecerunt Sicima,
 quia iniquitatem fecerunt * In domo Israel: 10
 vidi horribilia ibi fornicationem Ephraim, con-
 taminatus est Israel, * Et Judas: incipe vin- 11
 demiare tibi cum conuertero ego captiuitatem
 populi mei.

CAP. VII.

Cum sanarem ego Israel, & reuelata est ini- 1
 quitas Ephraim, & malitia Samaria, quia
 operata est mædacia: et fur ad eum ingressus est,
 expoliatus latro in via sua. * Ut concinant qua- 2
 si cantantes corde suo: omnes malitias eorum re-
 cordatus sum: nunc circundederunt eos cogita-
 tiones eorum contra faciem meam: facti sunt,

* In malitiis suis latificauerunt regem, & 3
 in mendaciis suis principes. * Omnes adulte- 4
 rantes quasi clibanus ardens in coctionem in
 deusina flamma, à commixtione fermenti do-
 nec fermentetur totum. * Dies regum nostro- 5
 rum, cæperunt principes furere à vino: exten-
 dit manum suam cum pestilentibus. * Quia 6
 succensa sunt quasi clibanus corda eorum; cum
 precipitarentur ipsi tota nocte somno Ephraim
 repletus est: manè incensus est quasi ignis flam-
 me. * Omnes calefacti sunt quasi clibanus, 7
 & comederunt iudices suos: omnes reges eorum
 ceciderunt, & non est inuocans in eis ad me.

* Ephraim in populis suis commiscebatur; 8
 Ephraim: factus est subcinericius qui nõ reuer-
 satur. * Et comederunt alieni fortitudinẽ eorũ, 9
 hic autem non sciuit, & cani floruerunt ei, &
 ipse non cognouit. * Et humiliabitur iniuria 10
 Israel in facie eius, & nõ reuersi sunt ad Dñm
 Deũ eorũ, & non quaesierunt eũ in omnibus his.
 * Et erat Ephraim quasi colũba insipiens nõ ha- 11
 bẽs cor: Aegyptũ inuocabat, & in Assyrios ibat.

6 * διότι ἔλεος θέλω, & θυσίαν· & ἐπίγνωσιν θεοῦ μάλ-
 7 λον ἢ ὀλοκαυτώματα. * αὐτοὶ δὲ εἰσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος πα-
 8 ραπικραίνων διαθήκην, καὶ κατεφρόνησεν ὁ νόμος. * γα-
 9 λαὰδ πόλις ἐργαζομένη μάταια, ταράσσουσα ὕδωρ.
 10 * καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀνδρὸς πειράτου· ἐκρύψαν ἱερεῖς ὁδόν,
 11 ἐφόνευσαν σίκημα, ὅτι ἀνδρῶν ἐποίησαν * ἐν τῇ οἰκῇ
 ἰσραὴλ, ἰδὼν φεικώδη καὶ πορνείαν· ἐφραΐμ, ἐμὴ δὲ
 ἰσραὴλ, * καὶ ἰεδὰς, ἀρχοῦ τοῦ τοῦ σεαυτοῦ ἐν τῇ ἐπι-
 στήφειν μετὰ αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου.

Ζ.

1 * Ἐν τῇ ἰαδοῦ αἰ μετὰ ἰσραὴλ, & ἀπεκαλύφθη ἡ ἀδι-
 κία ἐφραΐμ, & ἡ κακία σαμαρείας, ὅτι εἰργάσατο ψευ-
 2 δῆ καὶ κλέπτης πρὸς αὐτὸν εἰσῆλθεν ἐκ διδύσκων ληστῆς ἐν
 3 τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. * ὅπως σπυριάζουσιν ὡς ἀδόντες τῇ καρδίᾳ
 4 αὐτῶν, πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθη· καὶ ἐκ-
 5 κλωσεν αὐτὰς τὰ διαβόλια αὐτῶν ἀπὸ ἐνδοῦ· & πρὸς ὁ-
 6 που μου ἐχρόντο, * ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν ἐνφρασαν βα-
 7 σιλέα, & ἐν ταῖς ψυδύσειν αὐτῶν ἀρχόντας. * πρῶτες μοι-
 8 χροῦντες ὡς κλίβανος καὶ ὁμοῦ εἰς πέψιν ἐπὶ τῇ καυσῆ-
 9 ρῆς φλογός· ἀπὸ πυρρᾶς ζύμης ἕως τοῦ ζυμωθῆναι
 10 ὅλον. * ἡμέραι τῶν βασιλέων ἡμῶν· ἤρξαντο ἀρχόντες θυ-
 11 μοῦ ἐξ οἴκου, ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετὰ τοῦ λαοῦ.
 6 * διότι ἀνεκαλύφθησαν ὡς κλίβανος αἱ καρδίαι αὐτῶν
 ἐν τῇ καταποντίζεσθαι αὐτὰς ὅλην τὴν νύκτα· ὕπνου ἐ-
 7 φραΐμ ἐνεπλήθη· πρῶτὸ ἀνεκαλύθη ὡς πυρρὸς φλογός.
 8 * πάντες ἐθερμάνθησαν ὡς κλίβανος· καὶ κατέφαγον
 9 ὅτι κατὰς αὐτῶν, πρῶτες βασιλεῖς αὐτῶν ἐπέθον,
 10 καὶ ὅτι ἐπὶ ὁ ἐπικαλέμενος ἐν αὐτοῖς πρὸς με.
 11 * ἐφραΐμ ἐν ταῖς λαοῖς αὐτοῦ σπυριάζουσιν· ἐφραΐμ
 ἐχρόντο ἐκ γρυφίας & μεταστρεφόμενος.
 9 * & ἐφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχυὴν αὐτῶν· ὅτι· ὅτι
 ἐγνώ, καὶ πολὺ ἐξέλυθησαν αὐτὰ, καὶ αὐτὸς ὅτι ἐγνώ.
 10 * & ταπεινώθη (εἰ) ἡ ὕβρις ἐξ ἰσραὴλ εἰς πρὸς ὅσον
 αὐτοῦ· καὶ ὅτι ἐπέσρεψαν πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, &
 ὅτι ἐξεζήτησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τοῖς τοῖς.
 11 * καὶ ὡς ἐφραΐμ ὡς πρὸς ὅσον αὐτοῖς ὅτι ἐχούσα καρ-
 δίαν· αἰγυπτιὸν ἐπεκαλέσθη, & εἰς ἀσσυρίους ἐπορεύετο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Namque in his qui exercent misericordiam voluntas coram me est, magis quam in sacrificio: & in operantibus legem Domini magis quam in offerentibus holocausta. 7 At ipsi sicuti generationes priscæ transgressi sunt pactum meum, & in terra bona quam dedi eis ut ibi exequerentur voluntatem meam, prauaricati sunt in verbum meum. * Galaad ciuitas est vim inferentium, dolose effundentium sanguinem innocentem. 9 Et quemadmodum obseruat vir exercitum, consociati sunt ipsi ac sacerdotes eorum: in eadem via occidunt animas consensu vno, quia consilium impiorum executi sunt. 10 In domo Israel vidi commutationem, irritum fecerunt pactum quod pepigi cum eis, nimirum ut non seruirent idolis: conuersi sunt ut errarent post vitulos qui sunt in Bethel, & in Dan: ibi aberrarunt viri domus Ephraim, contaminati sunt viri domus Israel. 11 Quinetiam viri domus Iehuda cæperunt multiplicare peccata: ad eos pariter pertingeret finis cum conuertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

Cum exquirerem peccata Israel, detectæ sunt iniquitates Ephraim, & malitia Samaria, quandoquidem operati sunt falsitatem & noctu in domibus furantur, & interdiu in deserto grassantur. 2 Nec interim reputant in cordibus suis omnia ipsorum maleficia manifesta esse coram me: mox circumuenient eos opera eorum mala, quæ coram me aperta sunt. 3 Vanitatibus suis exhilarant regem & mendacijs suis principes. 4 Vniuersi cupiunt comprimere vxores proximorum suorum: astuant instar clibani quem accendit sibi pistior. quomobrem migrabunt citò ex ciuitatibus suis, non secus ac festinant ad opus complendam cogitationem impiam: & quia minimè fuerunt memores miraculorum, & rerum magnarum gestarum, quæ operata sunt eis die qua ascenderunt ex Aegypto, ab eo tempore quo subacta fuit massa, antequam fermentaretur. 5 Die quo constituerunt super se regem suum, exorti sunt magnates compotare cum eo vinum, attraxit ad manum suam turbam falsidicorum. 6 Accesserunt enim ut opere complerent consilium peccatorum, & non sunt cunctati, perinde ac clibanus ardet cor eorum in insidijs suis: tota nocte protrahitur furor eorum vsque manè, astuat in morem ignis flammiferi. 7 Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & in lingua mendaciorum condemnant iudices suos: omnes reges eorum necati sunt: nec vllus est eorum qui deprecetur coram me. 8 Domus Ephraim inter populos commisti sunt: similis est domus Ephraim subcineritio pani qui antequam verferetur comeditur. 9 Diripuerunt populi substantias eorum, & ipsi non norunt formidare à facie mea: infirmitas etiamnum affecuta est eos, & nõ intelligunt. 10 Atqui humiliabitur gloria Israel ipsis cernentibus, propterea quòd non redierunt ad cultum Domini Dei sui, nec sunt deprecati præsentiam eius in his omnibus. 11 Et facti sunt viri domus Israel similes columbæ simplici, cuius filij capti sunt & non habet cor: ad Aegyptum accesserunt, in Assur migraverunt.

12 * כאשר ילכו מאפרוש עליהם רשתות בעוף
 השמים אורידם איסירם כשמע לעדתם:
 13 * אוי להם כי נדרו ממני שד להם כי פשעו
 בי ואנכי אפרם והמה דברו עלי בזבים:
 14 * ולא זעקו אלי בלכם כי ילילו על משכבותם
 על דגן ותירוש יתגוררו יסורו כי:
 15 * ואני יסרתי חוקתי וזרעתי ואלו יחשבו רע:
 16 * ישובו לא על היו בקשת רמיה יפלו בחרב
 שריהם מזעם לשונם זו לעגם בארץ מצרים:

ח

1 * אל חכך שפר כנשר על בית יהור
 יען עברו בריתי ועל תורת פשעו:
 2 * לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל:
 3 * זנה ישראל טוב אויב ירדפו:
 4 * הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי
 כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרתו:
 5 * זנה עגלך שמרון חרה אפי בם עד מתי
 לא יוכלו נקין:
 6 * כי מישראל והוא חרש עשהו ולא אלהים
 הוא כי שבבים יהיה עגל שמרון:
 7 * כי רוח יזרעו וסופתה יקצרו קמה אין לו צמח
 בלי יעשה קמח אולי יעשה זרים יבלעוהו:
 8 * נבלע ישראל עתה היו בגוים ככלי אין
 חפץ בו: * כי המה עלו אשור פרא בודד לו
 אפרים התנו אהבים:
 9 * גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו
 מעט ממשא מלך שרים:
 10 * כי הרבה אפרים מזבחור לחטא היו לו
 11 * מזבחור לחטא: * אכתוב לו רבו תורתי
 כמו זר נחשבו:

תרנום יונתן

12 * כאשר ילכו מאפרוש עליהם רשתות בעוף
 השמים אורידם איסירם כשמע לעדתם:
 13 * אוי להם כי נדרו ממני שד להם כי פשעו
 בי ואנכי אפרם והמה דברו עלי בזבים:
 14 * ולא זעקו אלי בלכם כי ילילו על משכבותם
 על דגן ותירוש יתגוררו יסורו כי:
 15 * ואני יסרתי חוקתי וזרעתי ואלו יחשבו רע:
 16 * ישובו לא על היו בקשת רמיה יפלו בחרב
 שריהם מזעם לשונם זו לעגם בארץ מצרים:
 ח
 1 * אל חכך שפר כנשר על בית יהור
 יען עברו בריתי ועל תורת פשעו:
 2 * לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל:
 3 * זנה ישראל טוב אויב ירדפו:
 4 * הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי
 כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרתו:
 5 * זנה עגלך שמרון חרה אפי בם עד מתי
 לא יוכלו נקין:
 6 * כי מישראל והוא חרש עשהו ולא אלהים
 הוא כי שבבים יהיה עגל שמרון:
 7 * כי רוח יזרעו וסופתה יקצרו קמה אין לו צמח
 בלי יעשה קמח אולי יעשה זרים יבלעוהו:
 8 * נבלע ישראל עתה היו בגוים ככלי אין
 חפץ בו: * כי המה עלו אשור פרא בודד לו
 אפרים התנו אהבים:
 9 * גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו
 מעט ממשא מלך שרים:
 10 * כי הרבה אפרים מזבחור לחטא היו לו
 11 * מזבחור לחטא: * אכתוב לו רבו תורתי
 כמו זר נחשבו:
 תרנום יונתן
 12 * כאשר ילכו מאפרוש עליהם רשתות בעוף
 השמים אורידם איסירם כשמע לעדתם:
 13 * אוי להם כי נדרו ממני שד להם כי פשעו
 בי ואנכי אפרם והמה דברו עלי בזבים:
 14 * ולא זעקו אלי בלכם כי ילילו על משכבותם
 על דגן ותירוש יתגוררו יסורו כי:
 15 * ואני יסרתי חוקתי וזרעתי ואלו יחשבו רע:
 16 * ישובו לא על היו בקשת רמיה יפלו בחרב
 שריהם מזעם לשונם זו לעגם בארץ מצרים:
 ח
 1 * אל חכך שפר כנשר על בית יהור
 יען עברו בריתי ועל תורת פשעו:
 2 * לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל:
 3 * זנה ישראל טוב אויב ירדפו:
 4 * הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי
 כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרתו:
 5 * זנה עגלך שמרון חרה אפי בם עד מתי
 לא יוכלו נקין:
 6 * כי מישראל והוא חרש עשהו ולא אלהים
 הוא כי שבבים יהיה עגל שמרון:
 7 * כי רוח יזרעו וסופתה יקצרו קמה אין לו צמח
 בלי יעשה קמח אולי יעשה זרים יבלעוהו:
 8 * נבלע ישראל עתה היו בגוים ככלי אין
 חפץ בו: * כי המה עלו אשור פרא בודד לו
 אפרים התנו אהבים:
 9 * גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו
 מעט ממשא מלך שרים:
 10 * כי הרבה אפרים מזבחור לחטא היו לו
 11 * מזבחור לחטא: * אכתוב לו רבו תורתי
 כמו זר נחשבו:

Inter
 * Sicut
 sicut volat
 in auditu
 * Vae ei
 quoniam im
 autem locu
 * Et no
 sed vlulab
 vino conc
 * Confo
 cogitaueru
 facti sunt
 dio princip
 eorum: ista

IN sinu
 domum
 testamenti
 piè egerun
 mus te.
 persecuti s
 non per m
 cauerunt
 fecerunt s
 tulum tuu
 in eos, v
 ffrael? e
 quia sedu
 * Quia
 uersio cor
 vires vt
 medent ea
 sunt in ge
 ipsi ascen
 metipsum
 rea trade
 quiescent
 * Qui
 cata, & j
 * Scri
 in aliena

* Quoc
 pteca quò
 fuerint in v
 bus suis, q
 rò adduco
 ge, non quò
 erant opera
 Rophe
 tur cor
 re quo add
 nos, quanc
 rum hostis
 & auro suo
 riae: exarst
 eum, Deus
 tus dissemi
 tur eas.
 lauerint in
 men si reco
 auferam ab
 dolorum su

* Sicut ibunt, mittam super eos rete meum; sicut volatilia celi detrahā eos; corripiam eos in auditu tribulationis eorum.

* Væ eis quoniam recesserunt à me: miseri sunt quoniam impiè egerunt in me: ego redemi eos, ipsi autem locuti sunt contra me mendacia.

* Et non clamauerunt ad me corda eorum, sed ululabant in cubilibus suis; super tritico & vino concidebantur, eruditi sunt in me.

* Confortavi brachia eorum, & contra me cogitauerunt mala. * Conuersi sunt in vanum, facti sunt quasi arcus extentus: cadent in gladio principes eorum propter imperitiam linguæ eorum: ista subannatio eorum in terra Ægypti.

CAP. VIII.

Ιn sinu eorum quasi terra, quasi aquila super domum Domini, pro eo quod transgressi sunt testamentum meum, & contra legem meam impiè egerunt. * Me clamabunt, Deus cognouimus te. * Quia Israel proiecit bona, inimicum persecuti sunt. * Semetipsis regnauerunt, & non per me, principes extiterunt, & non indicauerunt mihi: argentum suum, & aurum suum fecerunt sibi idola, ut dispareant. * Projice vitulum tuum Samaria, concitatus est furor meus in eos, usque quo non poterunt emundari. * In Israel: & hoc artifex fecit, & non Deus est, quia seducens erat vitulus tuus Samaria.

* Quia corrupto vëto seminauerunt, & subuersio eorum suscipiet ea, manipulus non habens vires ut faciat farinam: si & fecerit, alieni comedent eam. * Absorptus est Israel, nunc facti sunt in gentibus quasi vas inutile. * Quia ipsi ascenderunt ad Assyrios, germinauit per semetipsum Ephraim, munera dilexit. * Propterea tradentur gentibus: nunc suscipiam eos; & quiescent parum ut vngant regē & principem.

* Quia multiplicauit Ephraim altaria in peccata, & facta sunt ei altaria delicta.

* Scribam eius multitudinem, legitima eius in aliena reputata sunt.

* καθὼς αὖ πορεύσονται, ὡς ἀεὶ ἐπ' αὐτοὺς τὸ δίκτυόν μου· καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καταΐξω αὐτούς· παίδύσω αὐτούς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν.

* καὶ αὐτοῖς ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ· δέλαιοι εἰσιν ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ· ἐγὼ ἐλυτρώσάμην αὐτούς, αὐτοὶ ὅμως κατελάλησαν κατ' ἐμὸν ψευδῆ.

* καὶ οὐκ ἐβόησαν πρὸς με αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ' ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ καλετέμνοντο· ἐπαυδίζοντο ἐν ἐμοί. * κατήχυσαν οὖν βραχίονας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά.

* ἐπεσερρήφθησαν εἰς τὸ κενόν, ἐχρόντο ὡς ῥέον ἐν τεταμνῶν, πεδυντα ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἀρχόντες αὐτῶν διὰ ἀπαιδυσίαν γλώσσης αὐτῶν· ὅθεν ὁ φαλισμὸς αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου.

ἦ.

* Εἰς κόλπον αὐτῶν ὡς γῆ, ὡς ἀεὶ τὸ ἐπὶ οἴκου κυρίου, ὡς ὅν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐπ' ἐμὸν νόμον οὐκ ἠσέβησαν. * ἐμὲ κεκαράζοντο, ὁ θεὸς ἐγνώκαμεν σε.

* ὅτι ἰσραὴλ ἀπερρέψατο ἀγαθὰ· ἐχθρὸν κατεδίωξαν. * ἐαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ ἐδίεμον· ἤρξαν καὶ οὐκ ἐγνώρισάν μοι τὸ δέγνυον αὐτῶν καὶ τὸ χευσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἐαυτοῖς εἰδῶλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν.

* ἀπορρίψαι τὸν μόσχον τοῦ σαμάρεια, παρωξύνῃ ὁ θυμὸς μου εἰς αὐτούς· ἕως τίνος & μὴ διώκων καθαρίσθηναι. * ἐν ταῖς ἰσραήλ, ἐὰν τὸ τέκτον ἐποίησεν καὶ ὁ θεὸς ἐστὶν· διότι πλανῶν ἡ οὐ μόνος τοῦ σαμάρεια.

* ὅτι ὡς ἐμόφθορα ἔσπειραν, καὶ ἡ καταστροφή αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτά· δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχυρὸν ποιῆσαι ἀλευρα· ἐδὼ καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτά.

* κατεπόθη ἰσραὴλ, ὡς ἐχρόντο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκευὸς ἀχρηστον. * ὅτι αὐτοὶ ὡς ἐβησαν εἰς ἀσσυρίους, ἀνέβαλεν καὶ ἐαυτὸν ἐφραΐμ, δάδα ἡ γάπησεν.

* διὰ τοῦτο ὡς ἀδοθήσονται τοῖς ἔθνεσιν· νῦν εἰσδέξομαι αὐτούς, ἐκ κοπάσου μικροῦ & χεῖν βασιλεῖα & ἀρχόντα. * ὅτι ἐπλήθυνεν ἐφραΐμ θυσιάστρια εἰς ἀμαρτίας,

ἐξ ἡγήθη αὐτῶν θυσιάστρια ἐπλημμελεμένη· * γράψω αὐτῶν πλῆθος, τὰ νόμιμα αὐτῶν εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Quocumque ierint, expandam super eos rete meum: quasi volucrem celi vagari faciam eos & correptiones adducam super eos, propterea quod sint obsecuti suis consiliis. Væ eis quoniam longè recesserunt à timore mei: prædones inducam super eos, quod rebelles fuerint in verbū meum: cum ego essem eorum redemptor, ipsi proferebant coram me mendacia. Non autem orant coram me in cordibus suis, quin potius ululant in lectulis suis præ ueritate tritici & vini quæ collegerunt: rebellauerunt in verbum meum. Quoties uero adduco aduersus eos correptiones & roboro brachia eorum, toties ipsi addunt moliri coram me mala. Auerſi sunt ut deficerent à lege, non quod malum intulerim eis, similes sunt arcui doloſo: perimentur gladio principes eorum propter prauitatem linguæ eorum. Ista erant opera eorum dum essent in terra Ægypti.

CAP. VIII.

Propheta gutture tuo clamita quasi in tuba. Dic: Ecce sicut aquila quæ sese motitat, sic ascendet rex cum exercitu suo & castrametabitur contra domum sanctuarij Domini, pro eo quod transgressi sunt pactum meum, & legem meam præuaricati sunt. Omni tempore quo adduco super eos angustiam, orant coram me dicentes: Nunc pro comperto tenemus, quod non sit nobis Deus præter te: redime nos, quandoquidem sumus populus tuus Israel. Errauerunt domus Israel à cultu meo, cuius de causa adducebam eis bona: in posterum hostis persequetur eos. Regem sibi crearūt, & non ex sententia mea; constituerunt principes, sed non ex voluntate mea: ex argento & auro suo quod sustulerunt sibi ex Ægypto, confecerunt in suum usum idola propter quæ excidentur. Errauerunt ad vitulum Samariæ: exarsit furor meus in eos quamdiu non potuerunt se purgare. Quia ex Israel est, & ipsum compaginibus iunxit artifex, ipse fecit eum, Deus est in quo non est utilitas: etenim in minuta tabularum redigetur vitulus Samariæ. Nam domus Israel similis est ei quod uentus disseminat & turbo demetit, in quo non est stans seges, prouentum non faciet: quod si fortè opes comparauerint, gentes deprædabuntur eas. Præde patuit Israel, nunc fuerunt inter populos quasi vas inutile. Quippe qui exularunt in Assur, pro eo quod ambulauerunt in uoluntate animæ suæ, tanquam onager efferus: domus Israel traditi sunt in manum populorum quos admarunt. Attamen si recondant domus Israel timorem mei in corde suo, cogam transmigrationem eorum de medio populorum: & si paulisper sapiant, auferam ab eis dominium regum & principum. Quia multiplicauerunt domus Ephraim altaria peccandi gratia: uersa sunt eis altaria idolorum suorum in ruinam. Conscripsi eis multipliciter legis meæ: ipsi autem uelut gentes reputati sunt.

זבחי הבהבי יזבחו בשר ואכלו יהודה לא
רצם עתה יזכר עונם ויפקד חטאתם המה
מצרים ישובו:

וישב ישראל את עשהו ויבן היכלות
ויהודרה הרבה ערים בצורות ושלחתי אש בערי
ואכלה ארמניה:

אל תשמח ישראל אל גיל בעמים כי זנית
מעל אליהך אהבת אתנן על כל גרנות דגן:

גרן ויקב לא ירעם ותירוש יכחש ברה:
לא ישבו בארץ יהודה ושב אפרים מצרים
ובאשור טמא יאכלו:

לא יסכו ליהוה יין ולא יערבו לו זבחים
כלחם אונים להם כל אכליו יטמאו כי לחם
לנפשם לא יבוא בית יהודה:

מה תעשו ליום מועד וליום חג יהודה:
כי הנגה הלכו משר מצרים תקבצם מן
תקברם מחמד לבספם קימוש יירשם חוח
באהליהם:

באו ימי הפקדה באו ימי השלם ידעו
ישראל גויל הנביא משגע איש הרוח על רב
עונד ורבה משטמה:

צופה אפרים עם אלהי נביא פח יקוש
על כל דרכיו משטמה בבית אלהיו:

העמיקו שחתי כימי הנבעה יזכור עונם ויפקד
הטאותם:

בענבים במדבר מצאתי ישראל כבנור
בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם חמה באו
בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבה:

אפרים כעוף יתעופף כבודם מלדה ומבטן
ומהריון:

¹³ * Hostias offerent, immolabunt carnes & comedēt, & Dñs non suscipiet eas. Nūc recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorū. ¹⁴ * Et oblitus est Israel factoris sui, & ædificauit delubra, & Iudas multiplicauit vrbes munitas. Et mittam ignem in ciuitates eius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

¹ Noli latari Israel, noli exultare sicut populi, quia fornicatus es à Deo tuo. dilexisti mercedem super omnes areas tritici. ² * Area & torcular non pascet eos, & vinum mentietur eis. ³ * Non habitabunt in terra Dñi. Reuersus est Ephraim in Ægyptum, & in Assyrijs pollutum comedit. ⁴ * Non libabunt Dño vinum, & non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium. Omnes qui comedent eum contaminabuntur, quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabunt in domum Dñi. ⁵ * Quid facietis in die solenni, in die festiuitatis Domini? ⁶ * Ecce enim profecti sunt à vastitate. Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos. Desiderabile argentum eorū vrtica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum.

⁷ * Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Scitote Israel stultum prophetam, insanum virum spiritualem. Propter multitudinem iniquitatis tuæ, & multitudinem amentia.

⁸ * Speculator Ephraim cum Deo meo, propheta laqueus ruinæ factus est super omnes vias eius. infania in domo Dei eius.

⁹ * Profundè peccauerunt sicut in diebus Gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum.

¹⁰ * Quasi vuas in deserto inueni Israel, quasi prima poma ficulneæ in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusione, & facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.

¹¹ * Ephraim quasi auis auolauit: gloria eorum à partu, & ab vtero, & à conceptu.

תרגום יונתן

¹³ זבחי זמבן מן אנס זבחי בשר ואכלין וקדם יי לא רעוא בהון כען יסער חוביהון ויחפרע עוניהון אנו למצרים יחובו:
¹⁴ ושבק ישראל ית פלח עבדה ובנא היכלין לשעוה ודבית יהודה אסגיו קרוין פריכן ואשלח אשתא בקרויהו ותשיצי ברניהתא:
^ט לא תחרון דבית ישראל ולא חבועין כנמוסי עממא ארי טעיתון מבחר פלחנא דאלהכון רחמחון למפלח לשעוה על כל אדרי עבדא:
¹ מאדרא וממערדא לא יחזון וחסרא לא יסופק להון: לא יחבון בארע שכנתא דיי ויחובון דבית אפרים למצרים ויחזון גלון מסאב ויכלון:
⁴ לא ינסכו קדם יי נסכו דחמר ולא יתקבלון ברעוא קרבניהון דביתאון כלחם סרחק להון כל דיי כלנה יסתאב ארי קרבניהון על נפשון לא מכפר להון בבית מקדשא דיי:
⁵ מה תעבדון ליום מועדא וליום חגא דיי:
⁶ אריהא יגלון מן גודס בוזין למצרים יתכשוין למפס יתקברון בית חמדה כספהון קרסולין ישרון תחילין בברניהון:
⁷ ימי תשלמה חובין ידעון דבית ישראל דהון מהנבן להון נביי קשטא ומשחטמין להון נביי שקרא על דאסגיו חובך מקיפו חטאך:
⁸ מסכן דבית ישראל דיקום להון פלחן שעוה לנביהון קולין צלז על כל ארתהון מסכן מקלן בבית מקדשא דאלהון:
⁹ אסגיו למכלא כיימי גבעתא יסער חוביהון ויחפרע עוניהון:
¹⁰ כגופן דשתיל על מבוע דמיין כן במדברא ערע מימרי לישראל כבברא בחינתא די באול מאכא חביבת אבהתכון ואנון אתחברו לבצל פעור וזעו לבהתא ויהו שקוצין כדרחמו:
¹¹ בית ישראל כעופא דאפרחיהו מקנה אטלטל כן גלא ית יקרתון ולר לא יסגון ומפרי מעיהון לא יחרון ועל דמנעו רגליהון מלאתחזא בבית מקדשי:

* Alcaris
sias, & com
piet eas: nu
et vlciscet
conuersi sunt
* Oblitus
ædificauerunt
vrbes mura
eius, & deu

NE gaud
li, quia
munera supe
torcular non
est illis.
ni, habitauit
syrijs immu
Domino vin
nis luctus ei
minabuntur
intrabūt in
die conuentu
* Ideo ec
scipiet eos M
argentum eo
na in tabern
* Veneru
tributionis t
pheta insani
tudine iniqu
amentia.

* Tenebr
queus tortu
in domo De
* Confix
collis: reco
ciscetur pec
* Sicut
ficum in fic
ipsi ingressi
sunt in conf
les sicut dil
* Ephra
ex partu &

* Sacrificar
cata eorum &
lis, viri verò d
NE latemi
idolis pro
statis Domini
Domino liba
vescetur cont
in die solenni
Memphi sepe
sionis, ingru
pseudoproph
eis cultus ido
* Adauxer
plātata est iux
lexi patres ve
* Domus
ventris sui no

* Altaria dilecta, quia si immolauerint ho-
stias, & comederint carnes, Dominus nō susci-
piet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum,
& ulciscetur peccata eorum: ipsi in Ægyptum
conuersi sunt; in Assyriis immunda comedent.
* Oblitus est Israel eius qui fecit illum, &
edificauerunt delubra: & Iudas multiplicauit
urbes muratas; & mittam ignem in ciuitates
eius, & deuorabit fundamenta illius.

CAP. IX.

NE gaudeas Israel, neque lateris sicut popu-
li, quia fornicatus es à Deo tuo, dilexisti
munera super omnem aream tritici. * Area &
torcular non cognouit eos, & vinum mentitum
est illis. * Non habitauerunt in terra Domi-
ni, habitauit Ephraim in Ægyptum, & in As-
syriis immunda comedent. * Non libauerunt
Domino vinum, & non placuerunt ei, quasi pa-
nis luctus eis: omnes qui manducant ea conta-
minabuntur, quia panes animabus eorum non
intrabūt in domum Domini. * Quid facietis in
die conuentus, & in die solennitatis Domini?
* Ideo ecce ibunt de miseria Ægypti, & su-
scipiet eos Memphis, & sepeliet eos Machmas:
argentum eorum interitus hereditabit, & spi-
ritus in tabernaculis eorum.

* Venerunt dies ultionis, & venerunt dies re-
tributionis tue, & affligetur Israel, sicut pro-
pheta insaniens, qui habet spiritum præ mul-
titudine iniquitatum tuarum, multiplicata est
amentia.

* Tenebræ Ephraim post Deum: propheta la-
queus tortuosus super omnes vias eius, insania
in domo Dei.

* Confixerunt, corrupti sunt secundum dies
collis: recordabitur iniquitatis eorum, & ul-
ciscetur peccata eorum.

* Sicut tuam in deserto inueni Israel, sicut
ficum in ficu temporaneam vidi patres eorum:
ipsi ingressi sunt ad Beelphegor, & ab alienati
sunt in confusionem, & facti sunt abominabi-
les sicut dilecti.

* Ephraim quasi auis extensa est, gloria eius
ex partu & doloribus, & ex conceptionibus.

* θυσιασθήσονται τὰ ἡγαπημένα, διότι ἐδὸν θύσωσιν θυ-
σίαν, καὶ φάγωσιν κρέα, κύριος δὲ πρὸς δέξεται αὐτά·
καὶ μνησθήσεται ἀδικίας αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσεται τὰς ἀμαρ-
τίας αὐτῶν· αὐτοὶ εἰς αἰγύπτιον ἐπέσρεψαν ἐν ἀστυρίοις
ἀκαθάρτα φάγονται.

* ἀπελάθετο Ἰσραὴλ τὴν ποιήσαντα αὐτὸν, & ὠκοδόμη-
σαν τεμένη· καὶ ἐξέδωκεν ἐπὶ πλείω πόλεις τετειχισμένας·
καὶ ἐξέπεσε πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ καταφά-
γεται τὰ θεμέλια αὐτῆς.

ἦ.

* Μὴ χαῖρε Ἰσραὴλ, μηδὲ διφραίνε κατὰ ὅς ἐλαοί·
ὅτι ἐπόρνευσας ἀπὸ τοῦ θεοῦ σου, ἡγάπησας δόματα Ἰππὶ
πᾶσαν ἄλω σίτην. * ἄλως καὶ λιωὸς οὐκ ἐγνώ-
σθη, καὶ ὁ οἶνος ἐψύδατο αὐτοῖς.

* ἐκατόκησαν ἐν γῇ ἡ κυρία, κατόκησεν ἐφραΐμ εἰς
αἰγύπτιον, καὶ εἰς ἀστυρίους ἀκαθάρτα φάγονται.

* οὐκ ἐσπείσαν τὰ κυρία οἶνον καὶ ἐχὶ ἡδύων αὐτῶν ὡς
ἀρτοποιεῖ αὐτοῖς· πρὸς δὲ ἐδόντες αὐτὰ μίαν-
θῆκεν διότι ἀρτοὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν οὐκ εἰσελδύεται
εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου. * τί ποιήσῃ ἐν ἡμέρᾳ παιγνύ-
σεως, & ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς κυρίου.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ πορεύσονται ἐκ ταλαιπωρίας αἰγύπτου, &
ἐκδέξεται αὐτὸς μεμψίς, καὶ θαύσει αὐτὸς μαχμάς· τὸ
δρυγέρον αὐτῶν ὁλεθρὸς κληρονομήσει, καὶ ἀκανθαὶ
ἐν τοῖς σκλώμασιν αὐτῶν.

* ἦκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως, ἦκασιν αἱ ἡμέραι τῆς
δύστης ποδός σου, & κακωθήσεται Ἰσραὴλ, ὡς περὶ ὅπου
φῆτης ὁ παρεκζητῶν ὁ πνευματοφόρος ἀπὸ τοῦ πλήθους
τῶν ἀδικούντων, ἐπλήθυνεν μανία.

* σκότος ἐφραΐμ μὲν θεὸν· περὶ φῆτης παγίς σκολῖα
Ἰππὶ πᾶσας τὰς ὁδούς αὐτῆς· μανία ἐν οἴκῳ θεοῦ· κατέπη-
ξαν. ἐφθάρησαν καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ, μνησθήσεται
ἀδικίας αὐτῶν, ἐκδικήσεται ἀμαρτίας αὐτῶν.

* ὡς σφυλὴν ἐν ἐρήμῳ δόξον τὴν Ἰσραὴλ, ὡς σῦκον
ἐν συκῇ πρῶτον ἰδὸν παλέρους αὐτῶν, αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς
τὴν βεελφεγὼρ, καὶ ἀπὸ πολλοῦ ὠκίσθησαν εἰς αἰχμῶν· καὶ
ἐχρόνοντο ἐβδελυγμένοι ὡς ἡγαπημένοι.

* ἐφραΐμ ὡς ὄριον ἐξέπετάθη· δόξα αὐτῶν ἐν τό-
κῳ καὶ ὠδίνῳ, καὶ ἐκ συλλήψεων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sacrificant quæ ex rapina colligunt, mactant carnes & vescuntur; sed non est beneplacitum coram Domino in eis. Nunc visitabit pec-
cata eorum & ulciscetur iniquitates eorum; ipsi in Ægyptum reuertentur. * Et dimisit Israel cultum factoris sui, & extruxit templa ido-
lis; viri verò domus Iehuda multiplicauerunt ciuitates munitas: sed immittit ignem in ciuitates eius & cōsumet palatia eius. CAP. IX.

NE latemini viri domus Israel, neque exultetis iuxta consuetudines populorum, aberrastis namque à cultu Dei vestri, dilexistis seruire
idolis pro omnibus areis frumenti. * Ab area, & à torculari non nutriuntur, vinū non sufficit eis. * Non habitabunt in terra maie-
statis Domini, sed reuertentur viri domus Ephraim in Ægyptum & ad Assur migrabunt, immundum comedent. * Non libabunt coram
Domino libamina vini, nec suscipiuntur cū beneplacito oblationes eorū; sacrificia eorum erunt eis instar panis abominabilis: omnis qui eo
vescetur contaminabitur, nequaquam enim eorū oblatio expiabit pro ipsis animas eorum in æde sanctuarij Domini. * Quid facturi estis
in die solennitatis atque in die festiuitatis dominicæ? * Ecce namque extortes erunt à facie vastatorum; in Ægyptum congregabuntur, in
Memphi sepelientur: in domo desiderabili argenti eorum vritæ degent, & cati erunt in eorum pratorijs. * Aduenerunt dies animaduer-
sionis, ingruerūt dies retributionis peccatorum: scient qui ex domo Israel, prophetas illis prædixisse veritatem: tenebras verò illis offudisse
pseudoprophetas, ita vt adaugerent iniquitates tuas, confortarent peccata tua. * Prospicientes qui sunt ex domo Israel, quod permaneat
eis cultus idolorum suorum; prophetis suis laqueos tendunt super omnes eorum vias, multiplicant laqueos in domo sanctuarij Dei sui.

* Aduertere corruptionem sicut in diebus Gabaa; pœnas sumet peccatorum eorum, puniet illorum iniquitates. * Sicut vitis quæ
plātata est iuxta fontem aquarum, sic in deserto occurrit Verbum meum Israeli, quasi primos fructus in ficu, quos in principio producit, di-
lexi patres vestros: Ipsi verò adiunxerunt se Beel-Peor, & errauerūt in confusione, & facti sunt abominabiles secundum quod dilexerūt.

* Domus Israel, sicut auis, quam abegerunt à nido suo, transfert se; sic recessit gloria eorū: liberos non multiplicabunt, & ob fructum
ventris sui non lætabuntur, quod prohibuerint pedes suos ne comparent in domo sanctuarij mei.

* כי אם יגדלו את בניהם ושבליהם מאדם
 כי גם אוי להם בשורי מהם :
 * אפרים כאשר ראיתי לצור שתולה בנה
 ואפרים להוציא אל הורג בנני :
 * תן להם יהוה מה תתן תן להם רחם
 משכיל ושדים צמקים :
 * כל דעתם בגלגל כי שם שנאתים על רע
 מעלליהם מביתי אנרשם לא אוסף אהבתם
 כל שריהם סוררים :
 * הנה אפרים שרשם יבש פרי בלוי יעשון
 גם כי ילדון והמתי מחמדי בטנם :
 * ימאסם אלהי כי לא שמעו לו ויהיו נדדים
 בגוים :

יור

* גפן בוקק ישראל פרי ישור לו כרב לפריו
 הרבה למזבחור כטוב לארצו הטיבו מצבור :
 * חלק לבם עתה יאשמו הוא יערף מזבחותם
 ישדר מצבותם :
 * כי עתה יאמרו אין מלך לנו כי לא יראנו
 את יהוה והמלך מה יעשה לנו :
 * דברו דברים אלו שוא כרת ברית ופרח
 כראש משפט על תלמי שדי :
 * לעגלות ביר און יגורו שכן שמרון כי אבל
 עליו עמו וכמרו עליו יגילו על כבודו כי גלגל
 ממנו : * גם אותו לאשור יוכל מנחה למלך
 ירב בשנה אפרים יקח ויבדש ישראל מעצתו :
 * נדמה שמרון מלכה כקצף על פני מים :
 * ונשמדו במות און חטאת ישראל קוץ ודרדר
 יעלה על מזבחותם ואמרו להרים בסונו
 ולגבעות נפלו עלינו :

תרגום יונתן

* ארי אם ירבו ית בניהם ואת כלל מלמדי גברין ארי אף וי להון בסלקותי שכנתי מנהון :
 * דמא לצור באצל היתה בשלוחתא חבו דבית אפרים לקטלא לפלחן טענתא בניהון :
 * כחל וחדן יבשין : כל בישתהון גלגל קדמי בגלגל ארי חסן רחוקהון על בישות עובדיהון מבית מקדשי אתר כנני לא אוסף
 להחמא עליהון וכל רב רביהון מרדין :
 * ירבו בנני ואקטל שפר מעיהון : ירחקנון אלהי ארי לא קבלו למיסרה ויהון מטלטלין בעממא :
 * גופן בנני ישראל דתת גפן דנציב במעבדה אוריתא פרי עובדיהון גרמו להון דיגלון כר אסגית להון עללא אסגיו פלחן לאגריהון כר
 איתתי טובא לארעהון אוטיבו לקסתהון : * אתפלג לבהון מן אוריתא קען יחובון קען איתתי עליהון סנא יחור קרלהון דאגריהון ויבון
 קסתהון : * ארי קען יסרון לית מלכא לנא ארי לא דחלנא מן קדם ויימלכא מה יעבד לנא : * מסללין מלון ראנס ייסן לשקרא
 ללמא גרין קים קען איתתי עליהון כרשי חנין בישין דין שקריהון על תחומי חקלן : * על דפלחו לעגליא בביתא מלך במשריתה
 יסק עליהון ויגלי יתהון יסבון מנהון עגלא דשמרון ארי אתאכלו עלוהי עמה ופלחוהי עלוהי ויבטון על יקרה ארי גלא מנה :
 * אף יתה לאתור יוכלון קרבנא למלכא דיתתי לאתפרעא להון נבא אמר להון בהתא דבית אפרים יקבלון ויבנהון דבית ישראל ממלכי
 עצהון : * בהתת שמרון במלכה כרתחא על אפי מנא : * ויבדן בסת ביתא חובי בית ישראל גרמו להון דיגלון כובין ואטרין
 יסקין על אגריהון קען איתתי עליהון עקא דיהון דמן כאר טוריא חפן להון ורמטא נפלן עליהון :

12 * Quod & si enutrierint filios suos, abs-
 C que liberis eos faciam in hominibus. Sed
 13 & vae eis cum recessero ab eis. * Ephraim
 vt vidi Tyrus erat fundata in pulchritudi-
 ne. Et Ephraim educet ad interfectorem
 14 filios suos. * Da eis Domine. Quid da-
 bis eis? Da eis vuluam sine liberis, & vbe-
 15 ra arentia. * Omnes nequitiae eorum in
 Galgal, quia exosos habui eos. Propter ma-
 D litiam adinventionum eorum, de domo
 mea eijciam eos. Non addam vt diligam
 eos. Omnes principes eorum recedentes.
 16 * Percussus est Ephraim, radix eorum
 exiccata est. fructum nequaquam facient.
 Quod & si genuerint, interficiam aman-
 17 tissima vteri eorum. * Abijciet eos Deus
 meus, quia non audierunt eum, & erunt
 vagi in nationibus.

CAP. X.

1 Vitis frondosa Israel, fructus adequatus
 A est ei. Secundum multitudinem fru-
 ctus sui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
 tem terrae suae, exuberavit simulachris.
 2 * Diuisum est cor eorum, nunc interi-
 bunt. Ipse confringet simulachra eorum,
 depopulabitur aras eorum.
 3 * Quia nunc dicent, Non est rex nobis.
 Non enim timemus Dominum. Et rex
 quid faciet nobis?
 4 * Loquimini verba visionis inutilis, &
 ferietis foedus cum mendacio, & germi-
 nabit quasi amaritudo iudicium super sul-
 5 cos agri. * Vaccae Bethauen coluerunt
 B habitatores Samariae. Quia luxit super eum
 populus eius, & auditui eius super eum ex-
 ultauerunt in gloria eius, quia migravit
 6 ab eo. * Siquidem & ipse in Assur
 delatus est munus regi vltori. Confusio
 Ephraim capiet, & confundetur Israel in
 7 voluntate sua. * Transire fecit Samaria
 regem suum quasi spumam super faciem
 8 aquae. * Et dispergentur excelsa idoli pec-
 catum Israel. Lappa & tribulus ascendet su-
 per aras eorum. Et dicent montibus, Ope-
 rite nos: & collibus, Cadite super nos.

Luc. 31.4
Apo. 6.4

Inter

* Quia
 erunt in ho-
 ex eis * E-
 buit filios
 filios suos
 da eis vultu-
 * Omne
 ibi odi eos,
 rum, de do-
 diligam eos
 * Dolu-
 etum nequ-
 interficiam
 * Repel-
 erunt

Vitis
dans

suorum, n-
 eorum, ad-
 nunc perib-
 flugentur t-
 Non est re-
 num, quia
 * Loqu-
 sponet tes-
 cium super
 * Apu-
 buntur q-
 pulus eiu-
 gaudebur-
 est ab eo.
 * Et i-
 munera r-
 confunde-
 * Pro-
 mium sup-
 * Et a-
 ffract: sp-
 eorum, t-
 collibus,

" Nam
 certus Israe-
 idolorum
 rum nequi-
 eijciam co-
 vredine pe-
 tudinem.

Vitis v-
 prou-
 eorum à le-
 " Nunc
 lenta, iura-
 suorum, s-
 migration-
 exultaban-
 Confusio-
 rege suo, c-
 & tribuli-
 super eos.

* Quia si & nutrierint filios suos, sine filiis
erunt in hominibus; quia & vā eis est, caro mea
ex eis. * Ephraim, sicut vidi in captiōem præ-
buit filios suos, ut educeret ad interfectionem
filios suos. * Da eis Domine. quid dabis eis?
da eis vuluam sine filiis, & vbera arentia.
* Omnes nequitie eorum in Galgalis, quia
ibi odi eos, propter malitias adinventionum eo-
rum, de domo mea eijciam eos, & nō addam ut
diligam eos; omnes principes eorū inobedientes.
* Doluit Ephraim, radices suas arefecit, fru-
ctum nequaquam vltra feret; quia si genuerint,
interficiam desiderabilia vteri eorum.
* Repellet eos Deus, quia non audierunt eū,
& erunt vagi in gentibus.

CAP. X.

Vitis frondosa Israel, fructus eius abun-
dans secundum multitudinem fructuum
suorum, multiplicauit altaria iuxta bona terre
eorum, edificauit titulos. * Diuisit corda sua,
nunc peribunt, ipse suffodiet altaria eorum, af-
figentur tituli eorum. * Quia nunc dicent,
Non est rex nobis, quia non timuimus Domi-
num, quia rex quid faciet nobis;

* Loquens verba, occasiones mendaces, di-
spōnet testamentum: orietur sicut gramen iudi-
cium super desertum agri.

* Apud vitulum domus iniquitatis mora-
buntur qui habitant Samariam, quia luxit po-
pulus eius super eum sicut irritauerunt illum:
gaudebunt super gloriam eius, quia translata
est ab eo.

* Et ipsum in Assyrios ligantes attulerunt
munera regi Farib, in domo Ephraim suscipiet:
confundetur Israel in consilio suo.

* Proiecit Samaria regem suum sicut cre-
mum super faciem aque.

* Et auferentur altaria iniquitatis, peccata
Israel: spina & tribuli ascendent super altaria
eorum, & dicent montibus, Operite nos: &
collibus, Cadite super nos.

* διότι ἐὰν καὶ ἐκτρέψωσιν τὰ τέκνα αὐτῶν ἀτεκνώ-
θῃ(ον) ἐν ἀνθρώποις, διότι καὶ αὐτοῖς ἐστίν, ἡ σὰρξ καὶ
ἐξ αὐτῶν. * ἐφραΐμ, ὃν τρέπον ἰδὼν εἰς θῆρην παρέση-
σεν τὰ τέκνα αὐτῶν, & ἐξαγαγεῖν εἰς δόλοκλήτησιν τὰ τέ-
κνα αὐτῶν. * δὸς αὐτοῖς κύριε, τί δώσεις αὐτοῖς; δὸς
αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν καὶ μαστοὺς ξηρὰς.
* πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν, ἐν γαλγάλοις, ὅτι ἐκεῖ ἐ-
μίσησα αὐτὰς: διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιηδευμάτων αὐ-
τῶν, ἐκ τοῦ οἴκου καὶ ἐκβαλῶ αὐτὰς, καὶ ἐμὴ παρῶ τὸ
ἀγαπήσαι αὐτοὺς: πρῶτες & ἄρχοντες αὐτῶν ἀπει-
θοῦντες. * ἐπόνεσεν ἐφραΐμ τὰς ρίζας αὐτῶν ἐξηρανεν,
καρπὸν οὐκ ἔτι μὴ ἐνέγκη: διότι ἐδὴ γρηθήσωσιν δόλοκτε-
νῶτα ἐπιθυμήματα τῆς κοιλίας αὐτῶν.
* ἀπώ(ε) αὐτὰς ὁ θεός, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτῶν, καὶ
ἐθ(ον) πλανηταὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

* Ἀμπελος δὲ κληματαῖς αἰσάλη· ὁ καρπὸς αὐτῆς
δὲ θήνη καὶ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπλήθυνε τὰ
θύσιας καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτῶν· ὠκοδόμησεν
θήλας. * ἐμέρισεν καρδίας αὐτῶν, νῦν ἀφανισθή(ον),
αὐτὸς καὶ τὰς θύσιας αὐτῶν, τὰ λαμπρὰ
θύσια αἰσάλη αὐτῶν. * διότι νῦν ἐρῶσιν, ὅτι ἐστὶ βασιλὺς
ἡμῶν· ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν κύριον, ὅτι βασιλὺς τίς
ποιήσει ἡμῶν; * λαλῶν ῥήματα, παροφάσεις ψευδεῖς
διαθή(ε) διαθήκην, ἀνατελεῖ ὡς ἄγροισι κῆμα ἐπὶ
ἐρήμου ἀγροῦ. * ὡς αὖ τὸ μόχθον οἴκος ὧν παροική-
ουσιν & κατοικοῦντες σαμαρίας· ὅτι ἐπείθουσιν ὁ λαὸς
αὐτῶν ἐπ' αὐτὸν καθότι παρεπύκρναν αὐτὸν, ἐπαχαιρῶν-
ται ἐπὶ τῷ δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἀπώκισθη ἀπ' αὐτῶν.

* καὶ αὐτὸν εἰς ἀστυεῖς δέσαντες ἀπήνεγκαν ἐξεία
τὴ βασιλεῖα ἐφραΐμ, ἐν δόματι ἐφραΐμ δέξ(ε)· αἰχμωθή-
(ε) ἰσραὴλ ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν.

* ἀπέβαλε σαμάρεια βασιλέα αὐτῆς ὡς φρύγανον
ἐπὶ πρῶτον οὐδατος. * ἐξαρθή(ον) βωμοὶ ὧν, ἀμαρ-
τήματα & ἰσραὴλ· ἀκανθαὶ καὶ τριβόλοι δὲ αὐτῶν ἐπὶ
τὰ θύσιας αὐτῶν· καὶ ἐρῶσιν τοῖς ὄρεσι καλύψατε
ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς πέσετε ἐφ' ἡμᾶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Nam etiam si enutrierint filios suos, orbabo eos ne in viros euadant; quia etiam vā eis cum sustulero maiestatem meam ab eis. "Donec
cæcus Israel opere compleuit legem, par erat Tyro in prosperitate sua atque abundantia: peccauerunt qui de domo Ephraim, maculando cultui
idolorum filios suos. "Da eis Domine retributionem operum suorum, tribue eis vuluam orbantem & vbera arentia. "Omnes illo-
rum nequitie manifestæ fuerunt coram me in Galgal, nam ibi execratus sum eos; propter malitiam operum suorum de domo sanctuarij mei
eijciam eos, nec addam illos amore prosequi cum omnes principes eorum sint rebelles. "Domo Israel similis est arbori cuius radix
vredine percussa est deorsum, & ficatur folium eius sursum; fructu nō faciet: etiam si educauerint filios, interficiam viscera ipsorum pulchri-
tudinem. "Reprobabit eos Deus meus, quia non attentionem præbuerunt verbo eius, atque erronei erunt inter populos.

CAP. X.

Vitis vastata est Israel quæ erat plantata cum exequeretur legem: fructus operum ipsorum eis in causa fuere ut exulenti: quando auxi eis
prouentum, multiplicarunt cultum altaribus suis: quando adduxi bonum terræ eorum, benefecerunt statuis suis. "Diuisum est cor
eorum à lege, nunc delinquent, mox adducam aduersus eos inimicum qui subuertat cacumen altarium eorum, & deuastet eorum statuas.
"Nunc enim dicent, Non est rex nobis, quippe non timuimus à facie Domini: & rex quid facturus est nobis? "Loquuntur verba vio-
lenta, iurant in vanum, frustra feriunt fœdus: nunc adducam contra ipsos quasi capita serpentum maleficorum, iudicium mendaciorum
suorum, super terminos agrorum. "Propterea quod venerati sunt vitulos in Bethel, ascendet contra eos rex cum exercitu suo, & in trans-
migrationem ducet eos, tollent ab eis vitulum Samariæ, iam enim luxit propter eum populus eius, & cultores ipsius, qui propter ipsum
exultabant, ob gloriam eius, recessit enim ab eis. "Ipsam quoque in Assur deferent munus regi qui veniet punitum eos. Propheta dic eis,
Confusionem qui de domo Ephraim, accipient, & confundetur domus Israel à consultationibus consilij sui. "Confusa est Samaria cum
rege suo, quasi spuma in superficie aquarum. "Atque desolabitur excelsa Bethel. Peccata domus Israel fuerunt eis in causa ut exulenti: spina
& tribuli confendent super aras eorum. Nunc adducam super eos tribulationem, ut perinde sint ac si montes operiant eos, & colles cadant
super eos.

מימי הנבעה חטאת ישראל שם עמדו לא
 תשיגם בנבעה מלחמה על בני עלוה:
 באותי ואסרם ואספן עליהם עמים באסרם
 לשתי עינתם:
 ואפרים עגלה מלמה אהבתי לרוש ואני
 עבדתי על טוב צוארה ארכיב אפרים יחרוש
 יהודה ישדד לו יעקב:
 זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד גיר
 לכם גיר וערל לחרוש ארץ יהודה עד יבוא
 ויורה צדק לכם:
 חרשתם רשע עולתה קצרתם אכלתם פרי
 כחש כי בטחת בדרךך ברב גבוריך:
 וקאם שאון בעמיד וכל מבצריך יושד כשד
 שלמן בית ארבאל ביום מלחמה אם על
 בני רטשו:
 ככה עשה לכם בית אל מפני רעת רעתכם
 יא
 בשחר נדמה נדמה מלך ישראל: כי נער
 ישראל ואהבהו ומצרים קראתי לבני:
 קראו להם בן חלכו מפניהם לבעלים
 יזכו ולפסלים יקטרו:
 ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועתי
 ולא ידעו כי רפאתים:
 בחבלי אדם אמשכם בעבתור אהבה
 ואהיר להם במדימי על על לחיהם ואט
 אליו אוכיל:
 לא ישוב אל ארץ מצרים ואשור הוא מלכו
 כי מאנו לשוב:
 וחלה חרב בעריו וכלתה בדיו ואבלה
 ממועצותיהם:

* Ex diebus Gabaa peccavit Israel. Ibi
 steterunt. Non comprehendet eos in Ga-
 baa praelium super filios iniquitatis.
 * Iuxta desiderium meum corripiam eos.
 Congregabuntur super eos populi cum cor-
 ripientur propter duas iniquitates suas.
 * Ephraim vitula docta diligere tritu-
 ram & ego transui super pulchritudinem
 colli eius. Ascendam super Ephraim. Ara-
 bit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob.
 * Seminate vobis in iustitia, & metite
 in ore misericordiae, innouate vobis no-
 uale. Tempus autem requirendi Domi-
 num, cum venerit qui docebit vos iusti-
 tiam.
 * Araastis impietatem, iniquitatem mes-
 fuistis, comeditis frugem mendacij. Quia
 confusus es in vijs tuis, & in multitudine
 fortium tuorum.
 * Consurget tumultus in populo tuo, &
 omnes munitiones tuae vastabuntur, sicut
 vastatus est Salmana a domo eius qui vin-
 dicauit Baal, in die praelij matre super fi-
 lios allifa.
 * Sic fecit vobis Bethel a facie malitiae
 nequitiarum vestrarum.

CAP. XI.

Sicut manè transit, pertransit rex Israel.
 * Quia puer Israel & dilexi eum, & ex
 Aegypto vocavi filium meum.
 * Vocauerunt eos sicut abierunt a facie
 eorum, Baalim immolabant, & simula-
 chris sacrificabant.
 * Et ego quasi nutricius Ephraim porta-
 ban eos in brachijs meis, & nescierunt
 quod curarem eos.
 * In funiculis Adam traham eos in vin-
 culis charitatis. Et ero eis quasi exaltans
 iugum super maxillas eorum, & declinaui
 ad eum vt vesceretur.
 * Non reuertetur in terram Aegypti, &
 Assur ipse rex eius, quoniam noluerunt
 conuerti.
 * Caepit gladius in ciuitatibus eius, &
 C consumet electos eius, & comedet capita
 eorum.

תרגום יונתן

מימי גבעתה חטאת ישראל חסן קמו מדוד במימרי למנצח עליהן מלכא ואף לא זכיו דתתקנים להון מלכותא בגבעתא לחסן אחו
 עליוהן עבדי קרבא לקשלא אבהן עם בניז מלקו:
 על חסן עונתה: כנשתא דישראל דמא לעגלתא דמלפין לה למרדי ולא אלפא רחמס לתלכא ברעוה נפשה ואנא פרקת יתכון
 משעבוד מצראי אעדתי גיר הקוף מצוא ריכוז אשריתי בית ישראל על חקוף ארעא דאמורא מכתשין קדמיהון דבית יהודה אחסינת יתהון
 אחסנתא דקיסת לאבוהון יעקב:
 עזן נביא אפרין לכו תוכו לדחלתא דיי בען יתגלי וייתי זכון לכו:
 ארי אחרתא בארחתך בסגי גברך: ויקום אחרתא בעמד וכל ברךך יתבזון ככות שלמא בכמנא ביומא דקרבא אם על בני
 קטילת: בן גרמו לכו חובין דחבון בביתאל מן קדם בישות עובדיכון בסופא בהית ואחכנע מלכא דישראל:
 ארי רבי חנה ישראל ורחמסיה ומצרים קריתי להון בנין: שלחת נביא לאלפא להון ואנין טעו מקבל אפיהון לטעותא מרבחין
 דלמנא מסקין בסמין: ואנא במלאך שליח מן קדמי דברת בארע חקנא ישראל ונטלחנן בדעל דרעין ולא ידעין דמן קדמי
 דחיס עליהון: כמגדת בנין רחמין נגדחנן בחקוף רחמא ויהוה מימרי להון באפרא טבא דמקל בכתף חוריא ומורין בלחיא
 ואף כד הון במדברא אסגיה להון טובא למיכל: לא יתובון לארעא דמצרים כדם אחרתא ישלט בהון ארי מסרבין למחב:
 ותחול מרבא בקריותי ותקשאל גברותי והשיצי רכבותי ממלכי עצתהון:

Interp
 * Ex quo
 comprehend
 iniquitatis
 * Venit
 tur populi
 pfm duab
 * Ephra
 nem, ego au
 colli eius, sup
 dam: irrob
 * Semina
 fructum vi
 querite Dom
 ges iustitia
 * Quid
 eius? vnde
 cem, quia si
 dine fortitu
 * Et con
 minia murat
 mana de do
 trem super
 * Sic fac
 lorum vest
 M Anè
 * Q
 eum, & ex
 * Sicut
 ipsi Baal im
 * Et ego
 brachium:
 * In cor
 culis charit
 pam homin
 ad eum pra
 * Habit
 sur ipse rex
 * Et in
 eius, & re
 dent de cog
 * A diel
 etiam digni
 runt. In v
 quo ligantur
 vitula quam
 gum durum
 re feci domu
 viam iustitia
 reuelabitur
 rum, etenim
 arces tuae val
 quae patraistis
 Q Vando
 conspe
 Israel per con
 trahi filios d
 xat in maxill
 in terram Ae
 tes eius, & co

* Ex quo colles, peccauit Israel: ibi stetit. non
comprehendat eos in colle bellum: super filios
iniquitatis

* Venit ut corripere eos, & congregabun-
tur populi super illos cum correpti fuerint i-
psim duabus iniquitatibus suis.

* Ephraim vitula docta diligere contentio-
nem, ego autem veniam super pulchritudinem
colli eius, superponam Ephraim, & reticebo Ju-
dam: irroborebitur sibi Jacob.

* Seminate vobis in iustitia, & vindemiate
fructum vite: illuminate vobis lumen scientiæ,
querite Dominum, donec veniant vobis fru-
ges iustitiæ.

* Quid tacuistis impietates & iniquitates
eius? vindemiastis, comedistis fructum menda-
cem, quia sperastis in curribus tuis, in multitu-
dine fortitudinis tue.

* Et consurget perditio in populo tuo, & o-
mnia murata tua peribunt. sicut princeps Sal-
mana de domo Hieroboam in diebus belli, ma-
trem super filios alliserunt.

* Sic faciam vobis domus Israel à facie ma-
lorum vestrorum.

CAP. XI.

MAnè proiectus es rex Israel.

* Quia paruulus Israel, & ego dilexi
eum, & ex Aegypto vocavi filios eius.

* Sicut vocavi eos, ita abierunt à facie mea.
ipsi Baal immolabant, & idolis adolebant.

* Et ego colligavi Ephraim, suscepi eum super
brachium: non cognouerunt quia sanavi eos.

* In corruptione hominis extendi eos in vin-
culis charitatis meæ. & ero illis quasi dans ala-
pam homini super maxillas eius: & respiciam
ad eum praeualens ei.

* Habitauit Ephraim in Aegypto, & Af-
sur ipse rex eius: quia non voluit conuerti.

* Et infirmatus est gladius in ciuitatibus
eius, & requieuit in manibus illius: & come-
dent de cogitationibus suis.

* ἀφ' ὧν βουνοὶ ἡμαρτενίσθησαν· ἐκεῖ ἔστη ἐμὴ καὶ
ταλαβὴ αὐτῶν· ἐπὶ τῷ βουνῷ πόλεμος, ἐπὶ τὰ τέκνα
ἀδικίας· ἦλθεν ὁ παίδισεν αὐτῶν, καὶ συναχθήσονται
λαοὶ ἐπ' αὐτῶν· ἐν τῷ παιδίσκει αὐτῶν ἐν ταῖς δυσὶν ἀ-

δικίαις αὐτῶν. * ἐφραὶμ δαμάλις δεδιδαγμένη ἀγα-
πῶν νεῖκος, ἐγὼ δ' ἐπελάθην αὐτῶν ἐπὶ τὸ καλῶσαι τὸ τρα-
χὺ αὐτῆς· ἐπιθήσω ἐφραὶμ, καὶ ὤξαισιν αὐτῶν
ἰσθμὸν, ἐν ἰσχυροῖς αὐτῶν ἰακώβ.

* σπειράτε ἐαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, & συγκομίσετε καρπὸν
ζωῆς, φωτίσατε ἐαυτοὺς φῶς γνώσεως, ἐκζητήσατε τὸν κύ-
ριον· ὥς ὅτε ἐλθὲν ὑμῖν γνηθήσεται δικαιοσύνη.

* τί παρεσιώπησατε ἀσεβείας, καὶ τὰς ἀδικίας αὐ-
τῆς· ἐπευγνήσατε, ἐφάγετε καρπὸν ψευδῆ, ὅτι ἠλπίσατε
ἐν τοῖς ἄρμασιν ὑμῶν ἐν πλήθει δυνάμεώς ὑμῶν.

* καὶ ἔξαλασθήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ ὑμῶν, & πώ-
νεται τὰ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἐν οἰκῇ· ὥς ἀρχὸν σάλμα-
να ἐν τῷ οἴκῳ ἱεροβοάμ ἐν ἡμέραις πολέμου, μητέρα

ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισαν. * ἔτι πῶς ποιήσω ὑμῖν οἶκος τοῦ
Ἰσραὴλ ἀπὸ πλεονέκειας κακῶν ὑμῶν.

ἰα.

* Ὁ ῥόδου ἀπερείου βασιλεὺς Ἰσραὴλ,
* διότι ἠγάπησα Ἰσραὴλ, καὶ γὰρ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἔξ
αἰγύπτου μετεκαλεσάμην τὰ τέκνα αὐτοῦ.

* κατὰ τὸ μετεκαλεσάμην αὐτὰ, ἔτι πῶς ὥχοντο ἐν
πλεονέκειᾳ, αὐτοὶ τοῖς βασιλεῦσι ἔδουσαν καὶ τοῖς εἰδωλοῖς
ἐθιμῶν.

* καὶ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν ἐφραὶμ, ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸν
ἐπὶ τὸν βραχίονα, ὅτε ἔγνωσαν ὅτι ἰάμα αὐτῶν.

* ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπου ἔξετεινα αὐτοῖς ἐν δεσμοῖς
ἀγαπήσεώς μου, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς ὡς ῥαπίζων ἀνθρώ-
πον ἐπὶ τὰς σαγόνας αὐτοῦ, καὶ ἐπιβλέψομαι πρὸς
αὐτὸν δυνάμει αὐτοῦ.

* κατόκησεν ἐφραὶμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ Ἀσὺρ αὐτὸς
βασιλεὺς αὐτοῦ, ὅτι ὅτε ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι.

* καὶ ἠδένυσεν ῥομφαία ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ, & κα-
τέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ φάγονται ἐν τῷ δια-
βουλῷ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* A diebus Gabaa peccastis, o qui de domo Israel: ibi steterunt, prauaricati sunt in verbum meum praeficiendo super se regem, nec
etiam digni habitu sunt quibus permaneret regnum in Gabaa: illuc inuaserunt eos bellatores qui ut patres cum filiis occiderent, ascende-
runt. In verbo meo adduxi super eos correptiones, & congregavi aduersum eos populos: & dominium exercuerunt in eos in modum
quo ligantur iuga bouum ad duos sulcos.

* Cæterus Israel similis est
vitula quam arare docent, & non discit, dilexit in voluntate animæ suæ ambulare: at ego liberaui vos à seruitute Aegyptiorum: abstuli iu-
gum durum à cervicibus vestris, collocaui domum Israeliticam in fortitudine terræ Amorrhæorum qui subiugati sunt coram eis, hæredita-
tem domum Iuda possessionem pro qua iuraueram patri eorum Jacob.

* Domus Israel agite vobis opera bona, ambulate per
re feci domum Iuda possessionem pro qua iuraueram patri eorum Jacob. Recipite vos ad timorem Domini: nunc enim
viam iustitiæ, stabilite vobis doctrinam legis: ecce omni tempore prophetæ dicunt vobis, Recipite vos ad timorem Domini: nunc enim
reuelabitur & adferet vobis iustitiam. Machinati estis rapinam, impietatem commisitistis, receperistis retributionem operum vestro-
rum, etenim confusus es in viis tuis propter multitudinem fortium tuorum. Nihilominus confurget tumultus in populo tuo, & omnes
arces tuæ vastabuntur, sicut vastatur pacificus per insidias in die belli: mater super filios occisa est. Taliū causa fuerunt vobis peccata,
quæ patraistis in Bethel propter improbitatem operum vestrorum: confusus est porro & probro affectus est rex Israel.

CAP. XI.

* Vando puer erat Israel, diligebam eum, & ex Aegypto vocavi eos filios. Misi prophetas meos ut erudirent eos, sed ipsi illorum
conspicuum refugerunt idolis sacrificantes, & simulachris adolentes aromata. Atque ego per angelum missum à facie mea deduxi
Israel per congruam viam, & portavi eos ferme in brachiis, licet nescirent à facie mea misericordiam super ipsos extare. Sicuti moris est
trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis: fuitque Verbum meum sicut agricola bonus qui alleuat humerum bouum & frenâ rela-
xat in maxillis eorum: adhucque etiamnum in deserto degentibus multa suppediavi eis bona, quibus valescerent. Non reuertentur
in terram Aegypti, sed Assur dominabitur eis, quoniam renuerunt conuerti. Et versabitur gladius in ciuitatibus eius, & concidet for-
tes eius, & confumet procures eius à consultationibus consilij eorum.

7 * ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראו יחד
לא ירומם :
8 * איך אתנך אפרים אמנך ישראל איך אתנך
כאדמה אשימך בעבאים נהפך עלי לבי יחד
נכמדו נחומי :
9 * לא אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת אפרים
כי גאל אנכי ולא איש בקרבך קדוש ולא אבוא
בעיר : * אחרי יהוה ילכו בארצה ישאג כי הוא
ישאג ויחדו בני מים :
10 * יחדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור
והושבתים על בתיהם נאם יהוה :
11 * סבבני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל
ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן :

יב

12 * אפרים רעה רוח ורדף קדים כל היום
כזב ושר ירבה וברירה עם אשור יכרתו ושמן
למצרים יובל :
13 * וריב ליהוה עם יהודה ולפקד על יעקב
בדרכיו כמעלליו ישיב לו :
14 * בבטן עקב ארם אחיו ובאונן שרר ארם
אלהים :
15 * וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו בית
אל ימצאנו ושם ידבר עמנו :
16 * ויהוה אלהי הצבאות יהוה זכרו :
17 * ואתה באלהיך תשוב חסד ומשפט שמר וקנה
אל אלהיך תמיד : * כנען בידו מאוני מרמה
לעשק אהב : * ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי
און לי כל יגיעי לא ימצאו לי עון אשר חטא :
18 * ואנכי יהוה אלהיך מארץ מצרים עד אושיבך
באהלים כימי מועד :

תרגום יונתן

7 * ועמי פליגין למתב לאוריהו ובמרעה קשיא יתערעון כחדא לא יתכון בקומת וקופא : * איכרן אמסרנך אפרים אשינך ישראל
לא אעבד תקוף רגזי ולא יחוב
8 * איך אתנך אשונך כצבויים מתערע מימר קימי לקבלי כחדא סתגולל רחסת אבתתכון : * לא אעבד תקוף רגזי ולא יחוב
סימרי לחבלא בית ישראל ארי אלהא אנא מימרי לעלמא קים ולית עובדי בבני בשרא דדירין על ארעא כן גזרת במימרי דביניכון שכנתי
9 * וישאג ויחדו בני מים : * אחרי יהוה ילכו בארצה ישאג כי הוא ישאג ויחדו בני מים :
10 * יחדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור : * יחדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור :
11 * ויהוה אלהי הצבאות יהוה זכרו : * ואתה באלהיך תשוב חסד ומשפט שמר וקנה
אל אלהיך תמיד : * כנען בידו מאוני מרמה
לעשק אהב : * ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי
און לי כל יגיעי לא ימצאו לי עון אשר חטא :
12 * ואנכי יהוה אלהיך מארץ מצרים עד אושיבך
באהלים כימי מועד :

7 * Et populus meus pendebit ad reditum meum. Iugum autē imponetur eis simul, quod non auferetur. * Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel? Quomodo dabo te sicut Adama, ponā te ut Seboim? Conuersum est in me cor meum, pariter conturbata est plenitudo mea. * Non faciam furorem irae meae. non conuertar ut disperdam Ephraim, quia Deus ego & nō homo. In medio tui sanctus & non ingrediar ciuitatem. * Post Dñm ambulabunt. Quasi leo rugiet, quia ipse rugiet & formidabunt filij maris. * Et auolabunt quasi auis ex Aegypto, & quasi columba de terra Assyriorum, & collocabo eos in domibus suis, dicit Dominus. * Circumdedit me Ephraim in negatione, & in dolo domus Israel. Iudas autē testis descendit cum Deo & cum sanctis fidelibus.

CAP. XII.

1 * Ephraim pascit vctum & sequitur astū. A Tota die mendaciū & vastitatem multiplicat, & fœdus cū Assyriis iniit, & oleum in Aegyptum ferebat.
2 * Iudicium ergo Domini cum Iuda, & visitatio super Iacob. Iuxta vias eius & iuxta adinventiones eius reddet ei.
3 * In vtero supplantauit fratrem suum, & in fortitudine sua directus est cum angelo. B
4 * Et inualuit ad angelum & confortatus est. Fleuit & rogauit eum, in Bethel inuenit eum, & ibi locutus est nobiscum.
5 * Et Dominus Deus exercituum Dominus memoriale eius.
6 * Et tu ad Deum tuum conuerteris. Misericordiam & iudicium custodi, & spera in Deo tuo semper.
7 * Chanaan in manu eius statera dolosa calumniam dilexit.
8 * Et dixit Ephraim, Veruntamen diues effectus sum, inueni idolum mihi. Omnes labores mei non inuenient mihi iniquitatem quam peccaui. C
9 * Et ego Dominus Deus tuus ex terra Aegypti. Adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festiuitatis.

Inter
* Et po
Deus f
exaltabit e
* Quid
rael, quid t
sicut d
conturbat
* Non
relinquam
ego sum, &
grediar in
* Post
quia ipse r
* Et ve
sicolumba
eos in dom
* Circu
in impiet
gnouit eos
Dei.
A T Ep
astū
cauit: &
oleum in
Domino c
vias eius
ei. * In
in labore
* Et co
uerunt &
tatis inue
Dominus
* Et t
iudici
tuum sem
ra iniquit
* Et d
fectus su
eius non
quibus p
tuus edu
faciā te in
* Popul
* Quom
bum pacti
sa dispe
qui moran
alia ciuitat
Occident
columbar
cinium eor
rō domus
domo sanct
D Omus
statue
vias suas, &
quod mai
in Bethel
& Iacob, &
tui confor
manibus
nam. Prop
qui edu

7 * Et populus eius suspensus ex incolatu suo: 7
 8 Deus super honorata eius irascetur, & non
 exaltabit eos.

* Quid tibi faciam Ephraim? protegam te ff- 8
 rael, quid tibi faciam? sicut Adamam ponam te,
 & sicut Seboim conuersum est cor meum in idē,
 conturbata est penitentia mea.

* Non faciam iuxta iram furoris mei, nō de- 9
 relinquam vt deleatur Ephraim; quoniam Deus
 ego sum, & non homo in te sanctus: & non in-
 grediar in ciuitatem.

* Post Dominum ambulabo, sicut leo rugiet: 10
 quia ipse rugiet & stupebunt filij maris.

* Et venient quasi aues ex Aegypto, & qua- 11
 sicolumba ex terra Assyriorum; & restituam
 eos in domos suas, dicit Dominus.

* Circumdedit me in mendacio Ephraim: & 12
 in impietate domus Israel & Judas. Nunc co-
 gnouit eos Deus, & Populus sanctus vocabitur
 Dei.

CAP. XII.

AT Ephraim, malus spiritus persecutus est 1
 astum tota die; inania & vana multipli-
 cavit: & testamentū cum Assyrijs pepigit, &
 oleum in Aegypto mercabatur. * Et iudicium 2
 Domino cum Juda, vt ulciscatur Jacob iuxta
 vias eius: & iuxta adinventiones eius reddet
 ei. * In vtero supplantauit fratrem suum, & 3
 in labore suo prauauit ad Deum.

* Et confortatus est cū angelo, & potuit; fle- 4
 uerunt & deprecati sunt mihi: in domo iniqui-
 tatis inuenerunt me, ibi dictum est ad eos. * At 5
 Dominus. Deus omnipotēs erit memoriale eius.

* Et tu in Deo tuo conuerteris: misericordiā 6
 & iudicium custodi, & appropinqua ad Deum
 tuum semper. * Chanaan in manu eius state- 7
 ra iniquitatis opprimere per potentiam dilexit.

* Et dixit Ephraim: Veruntamen diues ef- 8
 factus sum, inueni requiem mihi. Omnes labores
 eius non inuenientur ei, propter iniquitates in
 quibus peccauit. * Ego autem Dominus Deus 9
 tuus eduxi te de terra Aegypti: adhuc habitare
 faciā te in tabernaculis sicut in die solennitatis.

7 * καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐπικρεμάμενος ἐν τῇς κατωκίαις
 αὐτῶν, καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ τίμια αὐτῶν θυμωθήσεται καὶ
 8 μὴ ὑψώσῃ αὐτούς. * τί σοι ποιήσω ἐφραΐμ, ὑπερα-
 σπιδέω σε ἰσραὴλ τί σοι ποιήσω, ὡς ἀδάμαδ' ἐθήμαι σε καὶ
 ὡς σεβοὶμ μετεστράφη ἡ καρδία μου ἐπὶ τὸ αὐτό· διετα-
 ράχθη ἡ μετὰ μέλειά μου.

9 * ἔμην ποιήσω καὶ τὴν ἐργλὴν τοῦ θυμοῦ μου· ἔμην
 ἐγκαταλείπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν ἐφραΐμ, διότι ὁ θεὸς
 ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος ἐν θεῷ, καὶ οὐκ εἰσελεύ-
 θημαι εἰς πόλιν.

10 * ὅπισθ' αὖτε κυρίως πορεύομαι, ὡς λέων ἐρδύζεται, ὅταν
 τὸς ἐρδύξῃ καὶ ἐκκηθῇται ὑποὶ θαλάσσης.

11 * καὶ ἤξουσιν ὡς ὄρνεα ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὡς περὶ ἐραὶ
 ἐκ γῆς ἀσσυρίων καὶ ἀποκαταστήσω αὐτούς εἰς τὸν οἶκον
 12 αὐτῶν, λέγει κύριος. * ἐκύκλωσέν με ἐν ψεύδεσιν ἐφραΐμ,
 ἐν ἀσεβείᾳ οἶκ' ἰσραὴλ ἐξέδρας· νὺν ἐγὼ αὐτούς ὁ
 θεός, ἐλαὸς ἁγίος κληθήσεται τοῦ θεοῦ.

ιβ.

1 * ὁ ἐφραΐμ, πονηρὸν πνῦμα ἐδίωξεν καὶ σὺν
 ὅλῳ τῇν ἡμέραν, κενὰ ἐμάταια ἐπλήθυνεν, ἐδιαθήκην
 μετὰ ἀσσυρίων διέθετο, ἐλαιοὺς εἰς αἰγύπτιον ἐνεπορεύετο.

2 * καὶ κρείσσει τὸ κυρίως πρὸς ἰσραὴλ, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν
 3 ἰακώβ καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν· καὶ καὶ τὰ ἐπικρεμάματα
 αὐτῶν ἀνταποδώσει αὐτοῖς. * ἐν τῇ κοιλάδι ἐπλέγνισεν τὸν
 ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἐν κόπῳ αὐτῶν ἔχυσεν πρὸς θεόν.

4 * ἐξέχυσεν καὶ ἀγγέλου, καὶ ἐδυνάστη· ἐκλαυσαν, ἐξ-
 δεήθησάν μοι, ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ δέξην με, ἐκείνη ἀλήθεια πρὸς
 5 αὐτούς. * ὁ κύριος ὁ θεός πάντων κρείττω ἐστὶν μνημό-
 6 σιων αὐτῶν. * καὶ σὺ ἐν θεῷ σου ἐπιστρέφεις· ἔλεος ἐκεί-
 7 νη μα φυλάσσει, ἐξήλθε πρὸς θεόν σου διαπαντός.

7 * χανανὸν ἐν χειρὶ αὐτῶν ζυγὸς ἀδικίας καταδυνα-
 σθῆναι ἠγάπησεν.

8 * καὶ εἶπεν ἐφραΐμ, πλὴν πεπλάτηκα, δόξηκα αἰα-
 ψυχλὸν ἐμαυτῷ πτώτες· ὅτι πόνοι αὐτῶν ἐχ' ὀρεθίσθαι
 αὐτῶν διὰ ἀδικίας ἐν αἰς ἡμαρτων.

9 * ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεός σου ἀνέστησόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου,
 ἔτι κατωκίω σε ἐν σκηναῖς καὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Populus autem meus hæsitat se conuertere ad legem meam, sed in infirmitatem grauem incurrit simul, non ambulabunt erecta statura.
 8 Quomodo tradam te Ephraim? exterminabo te Israel: quomodo dispergā te sicut Adama? ponam te velut Seboim; obuiam fit mihi ver-
 bum pacti mei: simul conuoluta est cōmiseratio patrum vestrorum. * Non exequar iram furoris mei, nec conuertetur verbum meum cau-
 sa disperdendæ domus Israel, siquidem Deus egocūm sim, verbum meum in æternū permanet, nec sunt opera mea qualia filiorum carnis,
 qui morantur in terra: sic decreui in verbo meo, nempe vt inter vos sit maiestas mea sancta: certè non permutabo amplius Ierusalem pro
 alia ciuitate. * Post cultum Domini ambulabunt, & Verbum eius sicut leo erit qui rugit, statim enim ac rugiet, congregabuntur exules ab
 Occidente. * Sicut auis quæ aperte venit, sic venient qui in exilium acti fuerunt in terram Aegypti: & sicut columba quæ reuertitur ad
 columbare suum, sic redibunt qui deportati sunt in terrā Assur: sanè reducam eos in pace ad domos suas, & Verbum meum aderit in patro-
 cinium eorū, ait Dominus. * Multiplicauerunt coram me mendacia, prognati domus Ephraim; & dolos, orti de familia Israel: proles ve-
 rō domus Iuda validi fuerunt in cultu Domini, donec exulauit populus Dei de terra sua, & illi qui venerationem exhibuerunt coram me in
 domo sanctuarij, vocantur Populus sanctus, in eo quod fuerunt stabiles.

CAP. XII.

Domus Israel comparantur ei qui seminat ventum, & metit turbinem tota die: mendacia & prædam multiplicant, & fœdus cum Assur
 statuerunt, & munera in Aegyptum deferunt. * Et iudicium est coram Domino cum domo Iuda, vt animaduertat in Iahacob iuxta
 vias suas, & secundum opera sua recta reddat ei. * Propheta dic eis: Nonne de Iahacob patre vestro, antequam natus esset, prædictum est,
 quod maior euaderet fratre suo, & fortitudine sua prauauit Angelo? * Præualuit quidem Angelo & superauit; fleuit & deprecatus est eum:
 in Bethel reuelatus est ei, ibique nobiscum loquetur. * Propheta dic eis: Ipse est Dominus Deus exercituum, qui apparuit Abrahamo, Isaac
 & Iacob; & sicut traditum est per manus Moysis, Dñs memoriale eius erit in generatione & generatione. * Tu autem in cultu Domini Dei
 tui confortaberis: misericordiam & iudicium custodi, & præstolare redemptionem Dei tui iugiter. * Ne sis sicut mercatores, in quorum
 manibus sunt bilances dolosæ, rapinæ studentes. * Et dixerunt qui de domo Ephraim, Vtique locupletati sumus, nacti sumus nobis rapi-
 nam. Propheta dic eis: Omnes diuitiæ vestræ non permansuræ sunt vobis in die retributionis peccatorum. * Et ego Dominus Deus tuus,
 qui eduxi te de terra Aegypti adhuc habitare te faciā in tabernaculis sicut in diebus antiquis.

* ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרביתי וביר
הנביאים אדמור:
* אם גלעד און אך שוא היו בגלגל שורים
זבחו גם מזבחותם בגלים על תלמי שדי:
* ויברח יעקב שדה ארם ויעבד ישראל באשה
ובאשר שמר: * ובנביא העלה יהוה את
ישראל ממצרים ובנביא נשמר:
* הכעים אפרים תמרורים ודמיו עליו יטוש
וחרפתו ישיב לו אדניו:

יג

* כדבר אפרים רתת נשא הוה בישראל
ויאשם בבבל וימר:
* ועתה יוספו לחטא ויעשו להם מסכה
מבספם בתבונם עצבים מעשה חרשים כלה להם
הם אמרים זבחי אדם עגלים ישקון:
* לכן יהיו כענן בקר ובטל משמים הלך כמין
יסער מגן וכעשן מארבה:
* ואנכי יהוה אלהיך מארץ מצרים ואלהים
זולתי לא תלע ומושיע אין בלתי:
* אני ידעתך במדבר בארץ תלאוכר:
* במרעיתם וישבעו שבעו וירם לבם על כן
שכחוני: * ואהי להם כמו שחל כנמר על
דרך אשור:
* אפגשם כדב שכול ואקרע סנור לבם ואכלם
שם כלביא חית השדה תבקעם:
* שחתך ישראל כי בי בעורך:
* אחי מלכך אפוא ויושיעך בבל עריך ושפטיך
אשר אמרת תנה לי מלך ושרים:
* אתך לך מלך באפי ואקח בעברתי:
* צרור עון אפרים צפונה חטאתו:

10 * Et locutus sum super prophetas, & ego
visionem multiplicavi, & in manu prophe
tarum assimilatus sum. * Si Galaad ido
lum, ergo frustra erat in Galgal bobus im
molantes. Nam & altaria eorum quasi acerui
super sulcos agri. * Fugit Iacob in regio
nem Syriae, & seruiuit Israel in vxorem, &
in vxorem seruauit.
11 * In propheta autem eduxit Dominus
Israel de Aegypto, & in propheta seruatus
est. * Ad iracundiam me prouocauit
Ephraim in amaritudinibus suis, & san
guis eius super eum veniet, & opprobrium
eius restituet ei Dominus suus.

CAP. XIII.

1 * Loquente Ephraim horror inuasit Israel,
& deliquit in Baal, & mortuus est.
2 * Et nunc addiderunt ad peccandum, fe
ceruntque sibi conflatile de argento suo
quasi similitudinem idolorum. Factura ar
tificum totum est. His ipsi dicunt, Immo
late homines vitulos adorantes. * Idcirco
erunt quasi nubes matutina, & sicut ros
matutinus praeteriens. Sicut pulvis turbi
ne raptus ex area, & sicut fumus de fuma
rio. * Ego autem Dominus Deus tuus
ex terra Aegypti, & Deum absque me ne
scies, & Saluator non est praeter me.
3 * Ego cognoui te in deserto, in terra so
litudinis.
4 * Iuxta pascua sua adimpleti sunt, & sa
turati sunt. Et eleuauerunt cor suum, & ob
liti sunt mei. * Et ego ero eis quasi laena,
sicut pardus in via Assyriorum.
5 * Occurram eis quasi vrsa raptis catulis,
& dirumpam interiora iecoris eorum. Et
consumam eos ibi quasi leo, bestia agri
scindet eos.
6 * Perditio tua Israel, tantummodo in
me auxiliu tuum. * Vbi est rex tuus? Ma
ximè nunc saluet te in omnibus vrbibus
tuis. Et iudices tuos de quibus dixisti, Da
mihi regem & principes. * Dabo tibi re
gem in furore meo, & auferam in indi
gnatione mea. * Colligata est iniquitas
Ephraim, absconditum peccatum eius.

תרגום יונתן

10 * ושלחתי עם נביאי ואנא נבואן אסגיתי וביר נבייא שלחתי:
אגוריון אסגיו כגורין על תחומי חקלין: * נביא אמר להון הלא יעקב אבוכון אול לחקלי ארם ופלח ישראל באחתא ובאחתא נטר ענא:
11 * ואף בד נחחו אבהתכון למצרים נביא שלח יי ואסיק ית ישראל מסערים ועל ידי נביא אנתטר: * מרגזין רבית אפרים
מוספין למחטי וחוכת דם זכי דאשר עלוהי יהוב וחסודה יתיב לה רבונה:
12 * בד מלך חד מדבית אפרים רתיתא אחד להון לעסממא מדרברבין הוה בישראל וכדו דחבו על דפלחו למעומתא מתקטלין:
13 * וכען מוספין למחטי ועבדו להון מתכא מספיהון כדמותהון צלמנין עובד אמנין פרהון להון אנון אמרין נביי שקרא דבחין לעובד ירי
אנשא חוריא לעגליא נכסין: * בכין יהון כענן צפרא וכטלא דמוחי פסק כסוצא דנסכה רוחא מאדרא וכחננא מכות נורא: * ואנא יי
הלך דאסקתך מארעא דמצרים ואלהא בר מני לא תדע ופרק לית אלא אנא: * אנא סופיקת צרכיכון במדברא בארעא דחוניון תאבין
כה לכל סדעם: * בד זנחונין שבעו משבע וראם לבהון על כן שבקו להון ית פלחנין: * ויהוה מימרי להון כליתא כנמרא דכמן על שכליא
ערע מימרי להון כדוב מחפל ותכרת רשע לבהון וקטלחונין תמן בכני אריון פחית שנא דמכועא שיצחנין: * בד מחבלין אתון בית
ישראל עובדיכון שלטין בכון עסממא וכד חייבין אתון לאוריהי מימרי הוה בסעךכון: * אן מלכך כען ויפרקנך בכל קרנך ודינך דאית
אמר מני עלי מלך ושלטון: * מניתי עלך מלכא ברגזי ואעדיתי בחסתי: * גניזין חוכי בית אפרים נטירין לאתפרעא כל חטאיהון:

Inter
* Et loq
multiplicau
latus sum.
falsi erant in
altaria eorum
agri. * E
seruiuit Jfr
* Et in p
Aegypto, e
* Et ad
in amaritud
cum effund
Iuxta ve
pit ipse in
est. * Et
runt sibi co
imaginem
ipsi dicunt,
* Idcirco
sicut ros m
uis exsuffla
custis.
* Ego au
te de terra
gnosces, &
* Ego p
bitabili
sunt in sat
rum, propt
* Et er
per viam
* Occur
dirumpam
uorabunt eo
rumpent e
* Corru
* Vbi
cunctis v
fi, Da mi
* Et d
in furore
* Congi
ditum pec

Et loquar ad prophetas, & ego visiones multiplicavi, & in manu prophetarum assumptus sum. Si non Galgala est, nunquid falsi erant in Galgala, principes immolantes, & altaria eorum quasi testudines super desertum agri. Et recessit Jacob in campum Syriae, & servavit Israel in vxore, & in vxore custodivit. Et in propheta eduxit Dominus Israel de Aegypto, & in propheta servatus est. Et ad iracundiam provocavit me Ephraim in amaritudinibus suis, & sanguis eius super eum effundetur: opprobrium illi retribuet Dñs.

CAP. XIII.

Uta verbum Ephraim, iustificationes accipit ipse in Israel; & posuit Baal, & mortuus est. Et nunc apposuit ut peccaret, & fecerunt sibi conflatilia ex argento suo, secundum imaginem idolorum opera artificum conflata eis: ipsi dicunt, Immolate homines, vituli defecerunt. Idcirco erunt quasi nubes matutina, & sicut ros matutinus pertransiens, & sicut pulvis exsufflatus ab area, & sicut vapor à locustis. Ego autem Dominus Deus tuus ego eduxi te de terra Aegypti, & Deum præter me non cognosces, & Saluator non est absque me. Ego pascens te in solitudine in terra inhabitabili. Secundum pascua sua; & repleti sunt in saturitate, & exaltata sunt corda eorum, propter hac obliti sunt mei. Et ero eis quasi panthera & sicut pardus, per viam Assyriorum. Occurrat eis sicut vrsa indigens cibo, & dirumpam conclusionem cordis eorum, & devorabunt eos ibi catuli sylvarum, bestia agri dirumpent eos. Corruptioni tue Israel quis auxiliabitur? Ubi rex tuus? stet & saluum faciat te in cunctis turbibus tuis, & iudicet te quem dixisti, Da mihi regem & principem. Et dedi tibi regem in ira mea, & habui in furore meo. Congregatio iniquitatis Ephraim, absconditum peccatum eius.

Ἐλάλησω πρὸς τοὺς προφῆτας· Ἐγὼ ὁράσεις ἐπλήθυνα ἐν χειρὶ προφητῶν ὁμοιωθῆναι. εἰ μὴ γαλγάλα ἐστίν, ἀλλὰ ἔψευδῆσθαι ἐν γαλγάλ ἀρχόντες θυσιάζοντες καὶ τὰ θυσιάσματα αὐτῶν ὡς χελῶναι ἐπὶ χερσὶν ἀγροῦ. καὶ ὁρῶ ὥρῃσεν ἰακώβ εἰς πεδίον συρίας, καὶ ἐδούλευσεν ἰσραὴλ ἐν γυναικί· καὶ ἐν γυναικὶ ἐφυλάξατο. Ἐν προφῆτῃ δούγα γὰρ κύριος τὸν ἰσραὴλ εἰς αἰγύπτου, καὶ ἐν προφῆτῃ διεφυλάχθη. καὶ παρώρισεν ἐφραὴμ ἐν τοῖς ψαππιεμαῖς αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐκχυθή(ε)· ὁνειδισμὸν αὐτοῦ δόξα ποδώσει κύριος.

γ.

Κατὰ τὸν λόγον ἐφραὴμ, δικαίωμα ἐλάβεν αὐτὸς ἐν ἰσραὴλ. ἔθετο τῇ βααλ, καὶ ἀπέθανεν. καὶ οὖν προσέθετο τοῦ ἀμαρτάνειν καὶ ἐποίησαν ἐαυτοῖς χωνδύματα ἐν ἔργῳ αὐτῶν, κατ' εἰκόνα εἰδώλων ἔργα τεκτόνων συγκεχωνδυμένα, αὐτοῖς αὐτοὶ λέγουσιν, θύσατε δούλῳ πρὸς, μόχοι ἐκλελοίπασιν. διὰ τοῦτο ἔσονται ὡς νεφέλη πρῶτῃ, ὡς ὁρόβος ὁρῆνι διερχομένη, ὡς αἶψα ἀπὸ ἀνέμων. ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεός σου ἐγὼ δούγα γὰρ σε ἐν γῆς αἰγύπτου, καὶ θεὸν πλὴν ἐμοῦ ἐγνώστη, καὶ σώζων σε ἐστὶν πᾶρεξ ἐμοῦ. ἐγὼ ὁ ποιμαίνων σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ αἰκλήτω καὶ τὰς νομαὶς αὐτῶν, ἐνεπλήθησαν εἰς πληθμονὴν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἐνεκα τούτων ἐπελάθοντό μου. καὶ ἔβην αὐτοῖς ὡς πρῶτη καὶ ὡς πᾶρδαλις, καὶ τὴν ὁδὸν ἀσύριον. σωστήσω αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἀπορρυμένη, ὡς διαρρηξὼ συγκλίσμων καρδίας αὐτῶν. ὡς κατὰ φάσμα αὐτῶν ἐκεῖ σκύμοι δρυμνῶν, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. τῇ διαφορᾷ σου ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ βασιλεὺς σου; σῆτω, ὡς διασπασάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ὡς κενάτω σε ὁνείπας, δός μοι βασιλέα ὡς ἀρχόντα. καὶ ἔδωκά σοι βασιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔχον ἐν ταῖς θυμῶ μου. συναγωγή ἀδικίας ἐφραὴμ, ἐγκεκρυμμένη ἀμαρτία αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Atque ego locutus sum cum prophetis, & ipse prophetias multiplicavi, atque per manum prophetarum misi. Si in Galaad grassatores fuere: certe in fano Galgal vitulos idolis immolarunt, quin etiam aras suas multitudine æquauerunt acerbis super terminos agrorum. Propheta dic eis: Nonne Iahacob pater vestri abiit ad agros Syriae, & servavit Israel pro vxore, & pro vxore custodivit oves? Quin etiam quando descenderunt patres vestri in Aegyptum, prophetam legavit Dominus qui ascendere fecit Israel de Aegypto, ac per manus prophetae servatus est. Ad iracundiam provocant progeniti domus Ephraim, peccare adiacientes, & delictum sanguinis iusti quem effudit, in eum recidet, & opprobrium ipsius reddet ei dominus suus. CAP. XIII. Vin loquitur nonnullus de domo Ephraim, tremor apprehendit populos, quod principes fuerint in Israel: nunc verò quia peccaverunt in eo quod coluerunt idola, neci traduntur. Ac nunc addunt peccare, & fabricati sunt sibi conflatile de argento suo ad similitudinem suam: simulachra opus artificum uniuersa sunt: quibus ipsi dicunt: Pseudoprophetae sacra celebrant operi manuum hominis, boues immolant vitulis. Ideo erunt sicut nubes matutina, & sicut ros qui cito deficit, sicut stipula quam exufflat ventus de area, denique sicut fumus de fumario. Ego verò sum Dominus Deus tuus qui cito deficit, sicut stipula quam exufflat ventus de area, denique sicut fumus de fumario. Ego tribui vobis necessaria in deserto, in terra in qua desiderabatis omnia. Quapropter fuit quando enutriui eos, saturitate sunt oppleti, & eleuatum est cor eorum, ob idque missum cultum meum fecerunt. Occurrit Verbum meum eis quasi vrsa orbata: & confregi Verbum meum eis quasi leona, & velut pardus qui insidiatur prope viam. Quando enutriui eos, saturitate sunt oppleti, & eleuatum est cor eorum, ob idque missum cultum meum fecerunt. Cum vos de impietate cordis eorum, & occidi eos ibi in modum catulorum leonum: sicut bestia dentata quæ dilacerat consumpsi eos. Vbi est nunc rex tuus ut saluet te in omnibus vrbibus tuis? & iudices tui, de quibus dixisti, Constitue super me regem & principem: Vbi est nunc rex tuus ut saluet te in omnibus vrbibus tuis? & iudices tui, de quibus dixisti, Constitue super me regem & principem: Reposita sunt peccata Ephraim, seruata sunt ut pennis mulierem uniuersa eorum scelera.

חבלי יולדה יבאו לו הוא בן לא חכם כי
 ער לא יעמד במשבר בנים
 מיד שאול אפדס ממות אנאלם אהי דבריה
 מות אהי קטבך שאול נחם יסתר מעיני
 כי הוא בין אחים יפריא יבוא קדים רוח
 יהודה ממדבר עלה ויבוש מקורו ויחרב מעינו
 הוא ישסה אוצר כל כלי חמדה

יד

האשם שמרון כי מרתה באלהיה בחרב יפלו
 עלליהם ירטשו והריותיו יבקעו
 שובה ישראל עד יהנה אלהיה כי כשלה
 בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל יהודה
 אמרו אליו כל תשאל עון וקח טוב ונשלמה
 פרים שפתינו
 אשור לא ישיענו על סוס לא נרכב ולא
 נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו אשר בך
 ירחם יתום ארפא משוכתם אהבם
 נדבר כי שב אפי ממנו
 אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ויה
 שרשיו בלבנון ילכו יונקותיו ויהי כנזר
 הודו וריח לו בלבנון
 ישבו ישיבי בצל יחיו דגן ויפרחו כנפן זכר
 כיין לבנון אפרים מה לי עוד לעצבים
 אני עניתי ואשורנו אני כבדו רענן ממני פרי
 נמצא מי חכם ויבן אלה נבון וידעם
 כי ישרים דרכי יהודה וצדקים ילכו בם
 ופשעים יכשלו בם

¹³ * Dolores parturientis venient ei. Ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. ¹⁴ * De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos. ero mors tua o mors: morsus tuus ero inferne. ¹⁵ * quia ipse inter fratres diuidet. Adducet vrentem ventum Dominus de deserto ascendentem: & siccabit venas eius, & defolabit fontem eius: ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.

CAP. XIII.

¹ **P**ereat Samaria: quoniam ad amaritudinem concitauit Deum suum. In gladio pereant: paruuli eorum elidantur, & fetae eius scindantur. ² * Conuertere Israel ad Dominum Deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua. ³ * Tollite vobiscum verba, & conuertimini ad Dominum, & dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. ⁴ * Assur non saluabit nos. Super equum non ascendemus: nec dicemus vltra, Dii nostri opera manuum nostrarum, quia eius qui in te est misereberis pupilli. ⁵ * Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè, quia auersus est furor meus ab eis. ⁶ * Ero quasi ros Israeli: germinabit sicut lilium: & erumpet radix eius vt Libani. ⁷ * Ibunt rami eius: & erit quasi oliua gloria eius, & odor eius vt Libani. ⁸ * Conuertentur sedentes in vmbra eius: viuent tritico. Et germinabunt quasi vinea: memoriale eius sicut vinum Libani. ⁹ * Ephraim quid mihi vltra idola? Ego exaudiam, & dirigam eum ego vt abietem virentem, ex me fructus eius inuentus est. ¹⁰ * Quis sapiens, & intelliget ista? intelligens, & sciet hæc? Quia rectæ viæ Domini, & iusti ambulabunt in eis: præuicatores verò corruent in eis.

תרגום יונתן

¹³ עקא חוש חבלין על יולדה ויהוה בר דאחרי ואל חכים לסוד דחלתי בעין איתי עלוהי עקא באחמא דחבא על מחברא וחיל ליה למילר ¹⁴ בית ישראל מדקטול פרקתנו ומסחבלא שובתנו בעין יתי מיסרי בהון לקטול ופתגמי למחבלא ועל דעברו על אורתי אסלק שכנתי מנהון ¹⁵ ארי אנון סחקרן בנין ועוברין מקלקלין אסגין בעין איתי עליהון מלך דתקיף כרוח קדומא במיסרא דיי מארח מדברא יסק ויחרב בית גנזוהי וינדי קרית מלכותה הוא יבז אוצרין כל סכי חסדתא ¹ תחוב שמרון ארי סרבת על מימר אלהיה בחרבא יתקטלו ויעלמיהון וישרפון ומעדיהון יתבוען ² חוב ישראל לדחלמא דיי אלהיה ארי אלקלמא בחובך ³ קרבו עמכון פתגמין דאחמא ויחובו לפלחנא דיי אמרו קדמותי קריב קדמך למשבק על עון ויחבל הא קטבין ויהוה מלי ספוחנא מחקכלן קדמך פתוריא לרענא על מדכך ⁴ מלכי אחור לא יפרקננא על רכבי סוסון לא נחרח ולא נמר עוד אלהינו לעובדי ידנא דמן קדמך אחרחם על אבתנא כר חוז במצרים הא כיתמין ⁵ אקבלנן בחיובתהון אשבק לחיוביהון ארמסון כר יחובין בנדרה ארי חב רגו מנהון ⁶ יהי מיסרי כטל לישראל ויהוה כשושנה ויחבון על תקוף ארעהון כאילן לבנון דמשלח עוברתה ⁷ יסגון בנין ובנן ויהי כזיו מנורה קדשא ויהוה וריחיהון כרית קטורת בסמא ⁸ יחבנשון מביני גלותהון יחבון בטלל משיחיהון ויהוה מתיא ויסגי טובא בארעא ויהא רכרן טכוחהון עלל ולא פסק בדכרן יכבות חצוצרתא על חסר עתיק דמתנסך בבית מקדשא ⁹ וימרן דבית ישראל מה לנא עוד למפלח לטעותא אנא במיסרי אקבל צלותה דישאל וארחם עלוהי אנא במיסרי אעבדנה ככרון שפיר דמן קדמי מליח לחיובתהון משחכמא ¹⁰ מן חכים ויסבר ארן סכלתן וידענן ארי חקנן ארמחא דיי וצדיקיא דחרכו בהון ויהוה בהון חיי עלמא ורשיעיא יתמסרון לגיהנם על דלא חרכו בהון

Inter
 * Dolo
 filius tuus
 contritione
 * De m
 dimam illo
 tuus infer
 meis.
 et ventu
 per eos; sic
 lus, iste an
 desiderabi
 Dffera
 tra De
 Etantes eor
 ex eis disfr
 * Conue
 quia infirn
 * Tollit
 Dominum
 & assum
 biorum no
 * Et A
 ascendem
 stri operib
 fereris pup
 diligam eo
 eis. * E
 & mitter
 * Jbun
 Etifera, &
 * Conu
 viuent,
 florebut
 num Liba
 lus? ego bu
 ego sicut
 tuus inue
 * Qu
 gens & i
 & iusti a
 buntur in
 "Tribul
 mei cognof
 tiendi.
 ad disperde
 opera corru
 mus thesau
 P Ecce au
 scinder
 conuertim
 eloquia lab
 inequorun
 tum fit pat
 rum misere
 cut lilium,
 dor eorum
 suæ, habita
 indeficiens
 Quid ad n
 sicut abiete
 piat: equid
 quod non

¹³ Dolores quasi parturientis venient ei, iste filius tuus sapiens, quia nunc non sustinebit in contritione filiorum.

¹⁴ De manu inferni liberabo eos, de morte redimam illos: ubi causa tua mors? ubi aculeus tuus inferne? consolatio abscondita est ab oculis meis. ¹⁵ Quia ipse inter fratres diuidet, adducet ventum vrentem Dominus ex deserto super eos; siccabit venas eius, desolabit fontes illius; iste arefaciet terram eius, & omnia vasa desiderabilia.

CAP. XIII.

Disperdetur Samaria, quoniam restitit contra Deum suum: in gladio cadent, & latentes eorum elidentur, & in utero habentes ex eis disrumpentur.

¹ Convertere Israel ad Dominum Deum tuum, quia infirmatus es in iniquitatibus tuis.

² Tollite vobiscum sermones, reuertimini ad Dominum, dicite ei: ut nō tollatis iniquitatem, & assumatis bona, & reddamus fructum labiorum nostrorum.

³ Et Assur non saluabit nos, super equum nō ascendemus; nequaquam vltra dicemus Dij nostri operibus manuumstrarum, qui in te miseris pupilli. ⁴ Sanabo habitationes eorum, diligam eos manifeste, quia auerti iram meā ab eis.

⁵ Ero quasi ros Israel: florebit ut lilium, & mittet radices suas, quasi Libanus.

⁶ Fbunt rami eius, & erit quasi oliua frutifera, & odor illius quasi Libani.

⁷ Conuertetur & sedebunt sub vmbra eius; viuent, & confortabuntur frumento, & florebut quasi vinea: memoriale eius quasi vinum Libani. ⁸ Ephraim quid vltra & idolis? ego humiliabo eum, & ego confortabo illum, ego sicut iuniperus cooperiens ex me fructus tuus inuentus est.

⁹ Quis sapiens & intelliget hæc? & intelligens & cognoscet ea? quia recte via Domini, & iusti ambulabunt in eis; at impij infirmabuntur in eis.

¹³ ὡδίνες ὡσεὶ τικτῶσης ἤξουσιν αὐτῷ· ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ φρονίμου, διότι νὺν ἐμὴ ὑπόστασις ἐν σωτηρίᾳ τέκνων.

¹⁴ ἐκ χειρὸς αἰδοῦ ῥύθμαι αὐτὰς ἐκ θανάτου λυτῶθαι αὐτὰς· ποῦ ἡ δίκη τοῦ θανάτου; ποῦ τὸ κόντερον τοῦ αἵματος; ὡς ἀκλήσις κέκρυπται ἐξ ὀφθαλμοῦ μου.

¹⁵ διότι αὐτὸς ἀναμέλῃ ἀδελφῶν διασελεῖ, ἐπάξει δὲ μου καὶ σῶνα κύριος ἐκ τῆς ἐρήμης ἐπ' αὐτὰς, ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτῶν, ἐξηρανώσει τὰς πηγὰς αὐτῶν· ὅτι κατὰ ξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτῶν, & πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά. ἰδὲ.

¹ Ἀφανισθήσεται ἡ Σαμαρεία, ὅτι ἀντίστη πρὸς θεὸν αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ πεθόν, & τὰ ὑποτίθια αὐτῶν ἐδαφισθήσεται, & αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαρραγήσονται.

² ἐπιστρέψου ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, διότι ἠδένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.

³ λάβετε μετ' αὐτῶν λόγους, ἐπιστρέψετε πρὸς κύριον, εἰπάτε αὐτῷ, ὅπως μὴ λάβῃτε ἀδικίαν, καὶ λάβῃτε ἀγαθὰ, & αὐτὰ ποδώσω μὴ καρπὸν χειλέων ἡμῶν.

⁴ καὶ ἄσπερ μὴ σῶσῃ ἡμᾶς, ἐφ' ἵππων οὐκ ἀναβήσομεθα, οὐκ ἔτι ἐμὴ εἰπωμὴ θεοὶ ἡμῶν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν, ὅς ἐν τοῖς ἐλεεῖς ὀρφανόν.

⁵ ἰάθουμαι τὰς κατὰ κίνας αὐτῶν, ἀγαπήσω αὐτὰς ὁμολογημένως, ὅτι ἀπέσρεψα ὀργλὴν μου ἀπ' αὐτῶν.

⁶ ἔθουμαι ὡς δρόσος πρὸς ἰσραὴλ· ἀνθήσει ὡς κρίνον καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτῶν ὡς ὁ λίβανος,

⁷ πορεύσονται ὡς κλάδοι αὐτῶν, καὶ ἔσται ὡς ἑλαῖα κατὰ καρπὸν· καὶ ἡ ὁσφρασία αὐτῶν ὡς λίβανος.

⁸ ἐπιστρέψουσιν, & καθισθῶν ὑπὸ τῷ σκέπῳ αὐτῶν ζήσονται· καὶ σπριθῶνται σίτω καὶ ἰσχυθήσονται ὡς ἄμπελος· τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ὡς οἶνος λίβανος.

⁹ ἐφραὴμ τί ἐτι καὶ εἰδώλοισι; ἐγὼ ταπεινώσω αὐτὸν καὶ ἐγὼ καλιχύσω αὐτὸν, ἐγὼ ὡς ἀρκυθὸς πυκαΐζουσα ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπὸς σου διρέσθῃ.

¹⁰ τίς ὁφείλει καὶ σωθήσεται ταῦτα; καὶ συνετὸς, καὶ ἐπιγνώσεται αὐτά; ἐπεὶ ἀθέται οἱ δόδοι τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύονται ἐν αὐταῖς· ὁ δὲ ἀσεβεὶς ἀδενθήσονται ἐν αὐταῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹³ Tribulatio atque perturbatio inuadent eos sicut dolores parientis: ipse autem filius est qui grandior factus haud sapuit quod timorem mei cognosceret; nunc adducam contra eum coarctationem tanquam mulieris quæ affidet sellæ parturientium, nec virtus suppetit ei parienti. ¹⁴ Domum Israel à cæde redemi & ab exterminio delente erui eos: mox erit Verbum meum contra eos in necem, & Verbum meum ad disperdendum: & eò quod transgressi sunt legem meam, tollam maiestatem meam ab eis. ¹⁵ Quia ipsi vocati sunt filij & multiplicauerunt opera corrupta, nunc adducam in eos regem fortem, sicut ventum vrentem in verbo Domini qui de via deserti ascendet, & destruet domus thesaurorum illorum, & desolabit ciuitatem regni eorum; ipse diripiet cellaria, omnia vasa desiderabilia.

CAP. XIII.

Peccati rea est Samaria, quandoquidem rebellauit in verbum Dei sui: gladio occidentur, iuuenes eorum allidentur, & prægnantes eorum scinduntur. ¹ Reuertere Israel ad timorem Domini Dei tui, quia corruisti in flagitio tuo. ² Afferte vobiscum verba confessionis, & conuertimini ad religionem Domini: dicite coram eo, Propè est coram te ut dimittas delicta, & suscipias nos utique quasi bonos, & sint eloquia labiorum nostrorum penes te accepta, tanquam boues in beneplacitum super altari tuo. ³ Reges Assyrij haud saluabunt nos, nec equorum ascensoribus confidentiam reponemus: nec vltra dicemus Deum nostrum operibus manuumstrarum, eò quod à te miserum sit patrum nostrorum, quando erant in Ægypto pupillorum instar. ⁴ Acceptabo eos in conuersione sua, ignoscam peccatis eorum, & eorum miserebor cum conuersi fuerint liberali animo, auersus est enim furor meus ab eis. ⁵ Erat Verbum meum sicut ros Israeli, splendebunt sicut lilium, & habitabunt in robore terræ suæ sicut arbor Libani quæ diffundit suā propaginem. ⁶ Accrescent filij ac filiabus, & erit splendor eorum sicut splendor candelabri sanctitatis, & odor eorum velut odor incensi aromatum. ⁷ Congregabuntur de medio captiuitatis suæ, habitabunt in vmbra Christi sui, & viuent mortui, accrescetque bonum in terra, nec non erit memoriale bonitatis eorum fructificans & indeficiens iuxta ac memoria clangoris tubarum super vino veteri, quod libari solet in domo sanctuarij. ⁸ Dicent prognati domus Israel, Quid ad nos attinet vltra seruire idolis? ego in verbo meo suscipiam orationem Israel atque miserebor ipsius in verbo meo, efficiam illum sicut abietem pulchram, quia à me remissio ob pœnitentiam illorum inuenietur. ⁹ Quis sapiens, ut consideret ista? prudens, & ipsa percipiat: equidem recte sunt via Domini, & iusti qui incedunt per eas, ob ipsasmet vita viuent sempiterna. Impij verò tradentur gehennæ, eò quod non ambulauerunt per illas.

PROLOGVS IN IOEL

PROPHETAM.

SANCtus Ioel apud Hebræos post Osee ponitur. Et sicut ibi sub nomine Ephraim ad decem tribus cōfertur vaticinium; quæ vel Samaria vel Israel sæpe memorantur, sic in hunc prophetam omne quod dicitur, ad tribum Iuda & ad Hierusalem pertinere credendum est, & nullam omnino Israelis, id est decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetauit, eadem debemus accipere quæ in Osee legimus, in diebus Osiæ, Ionathan, & Achaz, & Ezechia, regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas regis Israel. Porro factum esse sermonem Domini ad meritum eius refertur cui fit, non ad conditionem eius qui fieri dicitur, ut alibi legimus. Dominus factus est mihi in salutem. Auditus enim in scripturis sanctis nō est iste qui ad aures sonat, sed qui in corde percipitur, iuxta illud quod Dominus loquitur: Qui habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur Hebraicè Haazinus; Græce Enotifaste, Latinè sonat auribus percipite, proprie non aure sed corde percipitur. Qui senes sunt & cælestes audiunt spiritualiter. qui autem habitant in terra appellanturque terreni, auribus percipiunt. Vbicunque autem hæc duo verba iuncta ponuntur, non ad simplicem tantum verborum sonum, sed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam pertinere intelligendum est. In Genesi Lamech loquitur ad vxores suas Ada & Sella: Audite verba mea vxores Lamech, auribus percipite sermones meos. Quia virum occidi in vulnus meum, & iuuenem in liuorem meum. Et Esaïas: Audite cæli & auribus percipe terra.

pium, e
rans fur
tentiam
aut osti
rectè ino

IOE
ne vasta
per seruo
naculo S
surgente

A L I V S P R O L O G V S I N E V N D E M.

IN hoc Propheta idcirco nec reges, nec tempora sunt pernotata, quia eisdem temporibus ac regibus quibus Osee prophetauerat, & ipse prophetauit. Ex tribus igitur generibus Rhetorum, hæc sumuntur principia, & tres sunt argumentorum partes, ex quibus incipere solet omnis Orator. Aut enim dociles, aut beneuolos, aut attentos auditores debet efficere. Hic ergo Propheta à magnitudine cladis sumens principium, eosque qui audituri erant volens ad poenitentiam prouocare, reddit attentos, admirans futurum malum, vt considerantes venturæ cladis asperitatem, ocius arriperet poenitentiam. Ioel interpretatur incipiens, aut Domini descensus. Phatuel verò aut latitudo, aut ostium Dei. Tropologicè hoc est, quòd qui ostium Dei & scientiam habuerit apertam, rectè incipit prophetare.

A R G V M E N T V M I N E V N D E M.

IOEL filius Phatuel describit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locusta, rubigine vastante consumptam, & post reuersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos Dei & ancillas, id est, super centum viginti credentes homines, & effusum iri in cœnaculo Syon. Qui centum viginti ab uno usque ad quindecim paulatim, & per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in Psalterio mysticè continentur.

Verbum Domini quod factum est ad Joel filium Bathuel.

* Audite hæc senes, & auribus percipite omnes habitates terram, si facta sunt talia in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum.

* Super hæc filiis vestris narrate, & filij vestri filiis suis, & filij eorum in generationem alteram.

* Residua eruce comedit locusta, & residua locustæ comedit bruchus, & residua bruchi comedit rubigo.

* Et respiscite qui ebrij estis ex vino vestro, plorate et plangite omnes qui bibitis vinum in ebrietatem, quia ablatum est de ore vestro.

* Quia gens ascendit super terram meam fortis & innumerabilis: dentes eius dentes leonis, & molares eius ut catuli leonis.

* Posuit vineam meam in dissipationem, et ficus meas in confractiōem: scrutans scrutatus est eam & eradicauit, dealbavit ramos eius.

* Plange ad me super virginem præcinctam cilicio super virum suum virgineum.

* Ablatum est sacrificium & libatio de domo Domini: lugeat sacerdotes ministri Domini.

* Quoniam desolati sunt campi: lugeat terra, quoniam afflictum est triticum: aruit vinum, imminutum est oleum.

* Aruerunt agricolæ: lugeat possessiones pro frumeto & hordeo, quia perijt vindemia ex agro.

* Vineæ aruit, & ficus imminuta sunt: malum granatum & palma & malum & omnia ligna agri arefacta sunt, quoniam confuderunt gaudium filij hominum.

* Accingimini, & plangite, sacerdotes lamentamini qui ministratis altari, ingredimini dormite in saccis ministrantes Deo: quia defecit de domo Dei vestri sacrificium & libatio.

* Sanctificate ieiunium, predicate curationem: congregare seniores omnes habitantes terram, in domum Domini Dei vestri, & clamate ad Dominum vehementer.

Δὁ γὰρ κυρίως ὁ ἐχρησθὴς πρὸς ἰωὴλ τὸν τοῦ βαθιήλ. * ἀκούσατε ταῦτα ὁ πρεσβύτερος, καὶ ἐνωπίσαδε πρῶτες ὁ κατὰ κοῦντες τὴν γλῶσσαν, εἰ ἐχρὸν τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν.

* ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσαδε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν. * τὰ κατάλοιπα τῆς κάμψης κατέφαγον ἡ ἀκρίαι, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγον ὁ ἐρροχός, & τὰ κατάλοιπα τῆς βράχης κατέφαγον ἡ ἐρροσίδη.

* καὶ ἐκνήψατε ὁ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν, κλαύσατε ὁ θρηνῶσατε πρῶτες ὁ πίνοντες τὸν οἶνον εἰς μέθην, ὅτι ἐξῆλθαι ἐκ στόματος ὑμῶν. * ὅτι ἐθνὸς ἀνέβη ἐπὶ τὴν γλῶσσαν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναβλήμενον. ὁ δὲ ὄντες αὐτῶν ὀδόντες λέοντες, καὶ αἱ μύλαι αὐτῶν ὡς σκύμνου.

* ἐθετο τὴν ἀμπελὸν μου εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰς συκάς μου εἰς κλασμόν. ἐρροδὼν ἐξηρδύνησεν αὐτὴν & ἐξερίζωσεν, ἐλδοκάνειν τὰ κλήματα αὐτῆς.

* θρηνῶν πρὸς με ὑπὲρ παρθένον περικλυμένην σάκκον ἐπὶ τὴν δούρα αὐτῆς τὴν παρθενικόν.

* ἐξῆρθη θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου κυρίου. πενθεῖτε ἱερεῖς ὁ λειτουργοὶ τοῦ κυρίου.

* ὅτι ἐταλαιπωρήθησαν πεδία. πενθεῖτω ἡ γῆ, ὅτι ἐταλαιπωρήθη σῖτος. ἐξηράνη οἶνος, ὡλιγόνη ἐλαιον.

* ἐξηράνηθησαν γεωργοί. θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυρρός καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλεν τρυφή ἐξ ἀγροῦ.

* ἡ ἀμπελος ἐξηράνη, καὶ αἱ συκαὶ ὡλιγόνησαν. ῥοὰ καὶ φοῖνιξ, & μῆλον, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξηράνη, ὅτι ἠχύναν χαρὰν ὑπὸ δούρῳ.

* περικλυσάδε καὶ κόπιεθε, οἱ ἱερεῖς θρηνεῖτε οἱ λειτουργοὶ θυσιαστηρίῳ, εἰσελθετε, ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοὶ θεῶ. ὅτι ἀπέχνηκεν ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν θυσία καὶ σπονδή.

* ἀγιάσατε νηστῖαν, κηρύξατε θρησκείαν. συναγάγετε πρεσβύτερους πρῶτες οἱ κατὰ κοῦντες τὴν γλῶσσαν, εἰς οἶκον κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ κεραιῶσατε πρὸς κύριον ἐκτενῶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN IOEL PROPHETAM,

EX BIBLIOTHECA COMPLETEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldeis exemplaribus correctæ, opera B. Arie Montani.

CAP. I.

Verbum prophetiæ à facie Domini quod factum est ad Joel filium Pathuel. * Audite hoc senes, & auribus percipite omnes incolæ terræ, num tale fuerit in diebus vestris, aut diebus maiorum vestrorum. * De ipso filijs vestris narrate & filij vestri filiis suis, filij demum eorum generationi alij. * Residuū eruce comedit locusta; & residuū locustæ corrasit bruchus; atq; reliquias bruchi cōsumpsit rubigo. * Expergiscimini ebrij, flete & vlulate omnes potatores vini causa vini meri, quoniā vetitū est ori vestro. * Etenim populus ascendit super terram meam fortis & innumerus: dentes eius, dentes sunt leonis, & molares eius quales catuli leonum. * Posuit fructus vinearum populi mei in vastitatem, & ficus eorum in exhalationem animæ decorticando decorticauit, atque proiecit: albi facti sunt rami eius. * Cæcus Israel agite lamentum, veluti virgo quæ accingitur sacco plangendi gratia super viro adolescentiæ suæ. * Cessauerunt oblationes atque libamina de domo sanctuarij Domini: eiularunt sacerdotes ministrantes in domo sanctuarij Domini. * Vastati sunt agri, desolata est terra, quoniam consumptum est frumentum, aruerunt vites, defluerunt oliuæ. * Pudore suffundimini agricolæ, vlulate cultores vinearum propter triticum & hordeum, periit enim messis agri. * Vites aruerunt, & ficus decidere, malaque granata, similiter palmæ, mali, atque vniuersæ arbores agri exaruerunt: profectò desijt gaudium à filiis hominum. * Accingite vos & plangite, sacerdotes vlulate qui ministerio fungimini super altari: ingredimini, excubate in saccis qui ministratis coram Deo meo, siquidem prohibita sunt à domo sanctuarij Dei vestri oblationes ac libamina. * Decernite ieiunium, conuocate cætum, congregare senes omnes habitatores terræ, & introite in domum sanctuarij Domini Dei vestri, atque precemini coram Domino.

* אֵהָה לַיּוֹם כִּי קָרֹב יוֹם יְהוָה וְכֶשֶׁד מִשְׁדֵּי יָבוֹא׃
 * הֲלֹא נִגְדַּע עֵינֵינוּ אֲכַל נִכְרָרָה מִבֵּירֵת אֱלֹהֵינוּ
 שְׂמַחֲרָה וְגִיל׃

* עָבְשׁוּ פִרְדּוֹת תַּחַת מְגִדַּתֵּיהֶם נִשְׁמוּ אֲצִרוֹת
 נִהְרְסוּ מִמְּגִדּוֹת כִּי הִבִּישׁ דָּגָן׃

* מִה־נֶּאֱנַחֲרָה בְּהִמָּוֶה נִבְכּוּ עֲדָרֵי בָקָר כִּי אֵין
 מָרְעָה לָהֶם גַּם־עֲדָרֵי הָצֹאן נִאֲשָׁמוּ׃

* אֲלֵיךְ יְהוָה אֶקְרָא כִּי־אֵשׁ אֲכַלֶּה נְאוֹת מִדְבָּר
 וְלִהְבֵּה לַחֲטָה כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה׃

* גַּם־בְּחַמּוֹת שָׂדֶה תַעֲרוֹג אֲלֵיךְ כִּי יִבְשׁוּ אַפִּיקֵי
 מַיִם וְאֵשׁ אֲכַלֶּה נְאוֹת הַמִּדְבָּר׃

ב

* תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהִרְעִיזוּ בְּתֹר קִדְשֵׁי יְרֵחוֹ
 כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי־בֹא יוֹם יְהוָה כִּי קָרֹב׃

* יוֹם חֹשֶׁךְ וָאֶפְלָה יוֹם עָנָן וְעֶרְפָּל כִּשְׁחַר פָּרֶשׁ
 עַל־הַהָרִים עֶסֶרֶב וְעֵצוֹם כִּמְהוּ לֹא נִהְיָה מִן־

הָעוֹלָם וְאַחֲרָיו לֹא יוֹסֵף עַד־שְׁנֵי דוֹר וָדוֹר׃
 * לִפְנֵי אֲכַלְרָה אֵשׁ וְאַחֲרָיו תִּלְחַט לַהֲבֵה בָּנָן

עֵרֶן הָאָרֶץ לִפְנֵי וְאַחֲרָיו מִדְבָּר שְׂמַחֲרָה וְגַם־
 פְּלִיטָה לֹא־תִיטָה לוֹ׃

* בְּמִרְאָה סוֹסִים מִרְאֵהוּ וּכְפָרִשִׁים בָּן
 יְרוּצוֹן׃

* בְּקוֹל מִרְכָּבוֹת עַל־רֹאשֵׁי הַהָרִים יִרְקְדוּן
 בְּקוֹל לֶהָבֵשׁ אֲכַלְרָה קֶשׁ בְּעַם עֵצוֹם עֵרוֹךְ

מִלְחָמָה׃
 * מִפְּנֵי יַחֲלוּ עַמִּים כָּל־פָּנִים קִבְצוּ פֶּאֶרֶר׃

* בְּגִבּוֹרִים יְרוּצוֹן בְּאַנְשֵׁי מִלְחָמָה יַעֲלוּ חוֹמָה
 וְאִישׁ בְּדֶרֶכִּי יִלְכּוֹן וְלֹא יַעֲבֹטוּן אֲרָחוֹתָם׃

* וְאִישׁ־אֶחָיו לֹא יִדְחֲקוֹן גִּבּוֹר בְּמַסְלַתּוֹ יִלְכּוֹן
 וּבַעַד הַשֶּׁלַח יִפְלוּ לֹא יִבְצְעוּ׃

15 * A, a, a, diei, quia propè est dies Domini,
 16 & quasi vastitas à potente veniet. * Nun-
 D quid non coram oculis vestris alimenta pe-
 17 rierunt de domo Dei nostri, lætitia & exul-
 tatio? * Computruerunt iumenta in ster-
 core suo, demolita sunt horrea, dissipatae
 18 sunt apothecæ, quoniam cõfusum est tri-
 ticum. * Quid ingemuit animal, mugie-
 runt greges armenti? Quia non est pascua
 19 eis. Sed & greges pecorum disperierunt.
 * Ad te Domine clamabo, quia ignis co-
 medit speciosa deserti, & flamma succen-
 20 dit omnia ligna regionis.
 * Sed & bestix agri quasi area sitiens im-
 brem suspexerunt ad te, quoniam exiccati
 sunt fontes aquarum, & ignis deuorauit
 speciosa deserti.

CAP. II.

1 C Anite tuba in Sion, vlulate in monte
 A sancto meo. Conturbentur omnes ha-
 bitatores terræ, quia venit dies Domini,
 2 quia propè est * Dies tenebrarum & ca-
 liginis, dies nubis & turbinis. Quasi manè
 expansum super montes populus multus
 & fortis. Similis ei non fuit à principio, &
 post eum non erit vsque in annos genera-
 3 tionis & generationis.
 * Ante faciem eius ignis vorans, & post
 eum exurens flamma. Quasi hortus volu-
 ptatis terra coram eo, & post eum solitudo
 deserti, neque est qui effugiat eum.
 4 * Quasi aspectus equorum aspectus eo-
 B rum, quasi equites sic current.
 5 * Sicut sonitus quadrigarum super ca-
 pita montium exilient, sicut sonitus flam-
 mæ ignis deuorantis stipulam, velut po-
 pulus fortis preparatus ad prælium.
 6 * A facie eius cruciabuntur populi, om-
 nes vultus redigentur in ollam.
 7 * Sicut fortes current, quasi viri bella-
 tores ascendent murum. Viri in vijs suis
 gradientur, & non declinabunt à semitis
 8 suis. * Vnusquisque fratrem suum non
 coartabit, singuli in calle suo ambulabunt.
 C Sed & per fenestras cadent, & non demo-
 lientur.

תרגום יונתן

15 * וְיִמְזַן קָדֶם יוֹמָא אֲרִי קָרִיב יוֹמָא דְּעֵתִיד לְמִיתִי מִן קָדֶם יְיָ וְכִבְדָּא מִן קָדֶם יְיָ שְׂדֵי יִתִּי׃
 16 * וְכִסְמִינִי גִרְבִּי תִמְרָה חֲחוֹת מְגִדַּתֵּיהֶם עֲדָרֵי אֲצִרָא אֲתַפְּגִרוּ אוֹסְנֵי אֲרִי סָף עֲבֹרָא׃
 17 * קִדְמָךְ יְיָ אֲנִי מַעֲלִי אֲרִי קָדֶם
 18 * אֶף חַיּוֹת בְּרָא מִסְבָּרָא קִדְמָךְ אֲרִי יִבְשׁוּ פְּצִידֵי מִיָּא וְקָדֶם
 19 * קִדְמָךְ אֲשָׁא אֲסָף דְּרוֹת מִדְבָּרָא וְשִׁלְחוֹבִיתָא שִׁינְעָתָא כָּל אֵילָנֵי חִקְלָא׃

ב

1 * גְּבִיָּא אֲמַר תִּקְעוּ שׁוֹפָרָא בְּצִיּוֹן וְיִבְכּוּ בְּטוֹר קִדְשֵׁי יְרוּשָׁלַם כִּי יִבְכּוּ יְיָ אֲרִי קָרִיב יוֹם
 2 * חֹשֶׁךְ וְקִבְלָא יוֹם עָנָן וְעֶרְפָּל כִּשְׁחַר צִפְרָא דְּפָרִים עַל טוֹרֵיָא עַם סָגִי וְחִקְיָא דְּכֻתָּה לֹא חוּה מִן עֲלָמָא וּבְתַרְוֵיהִי לֹא יוֹסִיף עַד שְׁנֵי דְּרִוּרֵי
 3 * קִדְמוֹתֵי אֲכַלְרָה אֲשָׁתָא וּבְתַרְוֵיהִי מְשִׁינָא שְׁלַחוֹבִיתָא כְּגִמְתָּא דְּעֵרֶן אֲרֵעָא קִדְמוֹתֵי וּבְתַרְוֵיהִי מִדְבָּר צָדוּ וְאֶף שׁוֹבָא לִיתְבָּה לְרִשְׁעֵיָא׃
 4 * כְּחַוּ סוֹסוֹתָא חֲחוֹתֵיהֶם וּכְפָרִשִׁיָּא בָּן רִחְטִין׃
 5 * כְּקֹל רְחִיבֵיָא עַל רִישֵׁי טוֹרֵיָא מְקַפְצִין כְּקֹל שְׁלַחוֹבִיָּא אֲשָׁתָא דְּמְשִׁינָא כְּקֹשָׁא יִבְשָׁא
 6 * מִן קִדְמוֹתֵי יְרוּשָׁלַם עֲסִמְסִיָּא כָּל אֲפִיָּא אֲתַפְּגִי אֲכָרוֹם אֲכִמִּין בְּקִדְרָא׃
 7 * גִּבּוֹרֵיָא דְּתִמְסִין כְּגִבּוֹרֵיָא עֲבָדֵי קִרְבָּא סִלְקִין לְטוֹרָא וְגִבּוֹרֵיָא בְּאַרְחָה אֲזִילִין וְלֹא מַעֲכָבִין אוֹרְחֵיהֶם׃
 8 * וְגִבּוֹרֵיָא אֶחָיוֹ לֹא יִדְחֲקִין גִּבּוֹרֵיָא אֲזִילִין וְלֹא־תִפְּלִין אֲזִילִין קִטְלִין וְלֹא מְקַפְּלִין סִמּוֹן׃

Inter
 * Hei mi
 niam iuxta
 miseria ve
 alimenta?
 titia & g
 praepibus
 sunt torcul
 * Quid
 ta boum, q
 ouium disp
 quoniam ig
 flamma suc
 * Et iur
 niam arefa
 ignis deuor

C Anite
 sancto
 tantes terr
 niam iuxta
 dies nubis
 per monte
 non fuit à
 ad annos g
 * Ant
 succensa fl
 ra ante fa
 campi des
 * Sicut
 sicut equi
 * Sicut
 montium
 deuoranti
 & fortis
 * A fac
 tus sicut a
 * Sicut
 bellatores
 quisque i
 bunt à se
 * Et
 aggraua
 & non c

"Va
 "Ecc
 runt dolia
 animal; ce
 incendium
 agrestes sp
 P Rophe
 dies q
 admodum
 in annos g
 terra cora
 ita currunt
 pulus vali
 fortes exc
 trem suum

* Hei mihi, hei mihi, hei mihi in diem, quo-
niam iuxta dies Domini, & quasi miseria de
miseria veniet. * Nonne ante oculos vestros
alimenta? sublata sunt de domo Dei vestri la-
titia & gaudium. * Saltauerunt vitule in
prescribis suis: dissipati sunt thesauri, suffossa
sunt torcularia, quia arefactum est triticum.
* Quid reponemus nobis? fleuerunt armen-
ta boum, quia non erant pascua eis, & greges
omnium disperierunt. * Ad te Domine clamabo,
quoniam ignis consumpsit speciosa deserti, &
flamma succendit omnia ligna agri.
* Et iumenta campi suspexerunt ad te, quo-
niam arefacta sunt emissiones aquarum, &
ignis deuorauit speciosa deserti.

CAP. II.

Canite tuba in Sion, predicate in monte
sancto meo, & conturbentur omnes habi-
tantes terram, quoniam adest dies Domini, quo-
niam iuxta * Dies tenebrarum & caliginis,
dies nubis & nebula: sicut manē fundetur su-
per montes populus multus & fortis; similis ei
non fuit à seculo, & post eum non erit usque
ad annos generationis generationum.

* Ante eum ignis consumens, & post eum
succensa flamma, sicut paradisus voluptatis ter-
ra ante faciem eius, & posteriora illius sicut
campi desolationis, & saluatus non erit ei.

* Sicut visio equorum aspectus eorum, &
sicut equites sic persequentur.

* Sicut vox quadrigarum super vertices
montium exilient, & sicut vox flamma ignis
deuorantis stipulam, & sicut populus multus,
& fortis preparatus ad praelium.

* A facie eius conterentur populi, omnis vul-
tus sicut adustio ollæ.

* Sicut pugnatōres discurrent, & sicut viri
bellatores ascendent super muros, & unus-
quisque in via sua ambulabit, & non declina-
bunt à semitis suis.

* Et unusquisque à fratre suo non recedet,
aggrauati in armis suis ibunt, in iaculis cadent,
& non consummentur.

15 * οἱμοι οἱμοι οἱμοι εἰς ἡμέραν, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυ-
ρίως καὶ ὡς θαλαπωρία ἐκ θαλαπωρίας ἤξει.
16 * ἐχὶ κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐρώματα· ἔξήρ-
θη ἔξ οἴκου θεοῦ ἡ μὴ δὲ φρεσὶν ἔχαρά.
17 * ἐσκήρτησαν δαμάλεις ἐπὶ ταῖς φάτναις αὐτῶν· ἡφα-
νίσθησαν θησαυροί, κατεσκάφησαν λυοί, ὅτι ἔξηραν-
θη σῖτος. * τί λησθήσονται αὐτοὶ; ἐκλαυσαν βο-
κόλια βοῶν, ὅτι ἐχὶ ὑπῆρχεν νομὴ αὐτοῖς· ἔτα ποίμνια
τῶν περὶ αὐτῶν ἡφανίσθησαν.
19 * πῶς σε κύριε βοήσομαι, ὅππῃ δὴ λῶσεν τὰ ὠ-
ραία τῆς ἐρήμου· καὶ φλόξ κατέκαυσεν πάντα τὰ ξύ-
λα τοῦ ἀγροῦ. * καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου δὲ βλεψάν
πῶς σε, ὅππῃ ἔξηρανθησαν ἀφ᾽ εἰς ὕδατων, καὶ πῶρ κα-
τέφαγον τὰ ὠραία τῆς ἐρήμου.
β.

1 * Σαλπίζατε ἐν σάλπιγι ἐν σιών, κηρύξατε ἐν ὄρει
ἀγίῳ μῶ, ἔσονται χαρήτωσαν πάντες ὁ καὶ τοῖς κούντες
τῷ γῆν, ὅππῃ παρέσῃ ἡ ἡμέρα κυρίου· ὅτι ἐγγὺς

2 * ἡ ἡμέρα σκότους ἐν ἡμέρᾳ, ἡμέρα νεφέλης, καὶ ὀμί-
χλης, ὡς ὅρθη ὁ κυρτός· ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ
ἰσχυρὸς· ὁμοῖος αὐτῷ γέγονεν δὲ τὸ αἶμά του, καὶ μετ'
αὐτῶν ὅκ ἐσται ἕως ἐτῶν ἡμερῶν ἡμερῶν.

3 * ἔμπεσεν αὐτῷ πῶρ δὴ ἀλίσκων, ἔοπίσω αὐτῷ ἀπὸ
μύτης φλόξ, ὡς πῶρ δεικνύει τρυφῆς ἡ γῆ ἔμπεσεν τοῦ
πῶρ ὡς αὐτῷ, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτῷ ὡς πεδία ἀφανισ-
μοῦ, καὶ δὴ ἀσπάζονται ὅκ ἐσται αὐτῷ.

4 * ὡς ὄρεσις ἵππων ἡ ὄψις αὐτῶν· καὶ ὡς ἵπποις ἔως
καταδιώξον.

5 * ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἐπὶ κορυφαῖς τῶν ὀρέων ἐξαλόν),
καὶ ὡς φωνὴ φλογός πυρὸς κατεδιούσης καλὰ μῶ, καὶ
ὡς λαὸς πολὺς ἐἰσχυρὸς πῶρ ἀσόμενος εἰς πόλεμον.

6 * δὲ πῶρ ὡς αὐτῷ σπυγερὴν) λαοί, πῶρ πῶρ-
σπον ὡς πῶρ σκαυμα χύτρας.

7 * ὡς μαχηταὶ διαδραμόν), καὶ ὡς ἀνδρες πολεμι-
σταὶ δὴ ἀνέστη) ἐπὶ τὰ τείχη· ἔκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῷ
πορεύσει) ἔκ μὴ ἐκκλίνωσιν τὰς τρίβους αὐτῶν.

8 * καὶ ἕκαστος δὲ τὸ ἀδελφὸν αὐτῷ ὅκ ἀφ᾽ ἐξέ), κα-
ταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ἐπλοῖς αὐτῶν πορεύσονται), ἐν τοῖς
βέλεσιν πεδύονται καὶ ἐκ μὴ σπυτελεῶσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Vae à conspectu diei; prope fit enim dies, qui venturus est à facie Domini, qui sicut vastitas à facie Omnipotentis veniet. * Computruerunt dolia vini, sub operculis suis destructa sunt cellaria, diruta sunt horrea, defecit namque frumentum. * Magnopere ingemiscit animal; coarctantur boum armenta, quod non sit pascuum eis. greges quoque omnium confecti sunt. * Coram te Domine ego oro, quia incendium vehemens sicut ignis, disperdidit habitacula deserti, & flamma consumpsit omnes arbores agri. * Quin etiam bestiae agrestes spectant coram te, quod exsiccati sint rui aquarum, & aestus fortis sicut ignis consumpsit habitacula deserti.

CAP. II.

Propheta dic; Clangite tuba in Syon, & vociferamini in monte sanctitatis meae: contremiscant omnes habitatores terrae, quia contigit dies qui venturus est à facie Domini, iam inquam instat. * Dies tenebrarum & caliginis, dies nubilosa atque tenebricosa: Quemadmodum lux matutina quae expanditur super montes, populus multiplex & potens qualis haud fuit unquam, nec postea redintegrabitur in annos generationis atque generationis. * Ante eum vorauit ignis, & post eum consumpsit flamma: quasi paradisus voluptatis erat terra coram eo, & post eum, desertum vastitas, sed nec liberatio est impiis in eo. * Qualis visio equorum, talis eorum aspectus; & sicut equites ita currunt. * Sicut strepitus quadrigarum super fastigia montium subsiliunt, sicut crepitus flammæ ignis absumentis stipulam sic populus validus qui nouit acies bellicas. * Ad aspectum eius contremiscant populi, omnes vultus operientur fuligine, nigri quasi ollae. * Sicut fortes excurrunt, velut viri bellatores conscendunt murum, & unusquisque via sua graditur, nec morantur in viis suis. * Atque nullus fratrem suum coarctat, singuli per callem suam procedunt, & ad locum quod missi sunt vadunt & trucidantur; nec recipiunt pecuniam,

* Urbem apprehendēt, & super muros dis-
currēt, super domos ascendent, & per fenestras
intrabunt sicut fures. * Ante faciem eius con-
fundetur terra, & commouebitur celum; Sol
& Luna contenebrabuntur, & stellæ mittent
in occasum lumen suum. * Et Dominus da-
bit vocem suam ante faciem fortitudinis suæ:
quia multa sunt nimis castra eius, quoniam for-
tita opera sermonum illius; quia magna dies Do-
mini, magna & illustris nimis, & quis erit suf-
ficiens ei? * Et nunc dicit Dominus, Conuer-
timini ad me de toto corde vestro in ieiunio, &
fletu, & planctu. * Et scindite corda vestra,
& non vestimenta vestra, & conuertimini ad
Dominum Deum vestrum, quia misericors &
misericors est; patiens & multa misericordie
& penitens super malitiis. * Quis nouit si
reuertetur, & penitebit eum, & dimittet post
se benedictionem & sacrificium, & libamen
Domino Deo vestro? * Clangite tuba in Sion,
sanctificate ieiunium, predicate curationem.
* Congregate populum, sanctificate ecclesiam,
eligite seniores, congregate paruulos sugentes
ubera, egrediatur sponsus de cubili suo, &
sponsa de thalamo suo.
* Inter crepidinem & altare plorabunt sa-
cerdotes ministrantes Domino, & dicent: Par-
ce Domine populo tuo, & ne des hereditatem
tuam in opprobrium ut dominentur eorum gen-
tes, ut non dicant in nationibus, Ubi est Deus
eorum? * Et zelauit Dominus terram suam,
& pepercit populo suo.
* Et respondit Dominus, & dixit populo
suo, Ecce ego mitto vobis frumentum, & vi-
num, & oleum, & implemini eis: & non da-
bo vos ultra in opprobrium in gentibus.
* Et cum qui ab Aquilone repellam a vobis,
& expellam eum in terram sine aqua, & di-
spendam faciem eius in mare primum, & poste-
riora eius in mare nouissimum, & ascendet pu-
tredo eius, & ascendet sonitus illius, quoniam
magnificauit opera eius.
* Confide terra, gaude & letare, quia ma-
gnificauit Dominus ut faceret.

* τὴ πόλεως ἐπιλήψον, & ἐπὶ τῶν τειχέων διαδρα-
μούν. ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀναβήσονται, & διὰ τῶν θυρῶν εἰ-
σελεύσονται ὡς κλέπται. * ὡς ὁ προσώπῳ αὐτοῦ συγ-
χυθή(ε) ἡ γῆ, & σεισθή(ε)ται ὁ οὐρανός. ἡλιὸς καὶ σελήνη
συσκοτάθουσιν καὶ τὰ ἀστέρων δύθουσιν φέγγος αὐτῶν.
* καὶ κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ ὡς ὁ προσώπῳ δυν-
νάμεως αὐτοῦ. ὅτι πολλὰ ἐστὶν σφόδρα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ,
ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ. διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα κυ-
ρίου, μεγάλη & ἐπιφανὴς σφόδρα, & τίς ἐσται ἰκανὸς αὐτῇ;
* καὶ νῦν λέγει κύριος, ἐπιστρέψατε πρὸς μέ ἐξ ὅ-
λης τῆς καρδίας ὑμῶν ἐν νηθείᾳ & κλαυθμῷ & κοπέτῃ.
* καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμά-
τια ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι
ἐλεήμων καὶ οἰκτείρων ἐστίν. μακρόθυμος καὶ πολυέ-
λεως καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις.
* τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει καὶ μετανόησει αὐτόν, & ὑπο-
λείψει ὅπισθ' αὐτοῦ δόλογον, καὶ θυσίαν, & σπονδὴν κυ-
ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. * σάλπισατε σάλπιγγι ἐν σιών ἀγιά-
σατε νηθείαν. κηρύξατε θεοραπίαν.
* συναγάγετε λαόν, ἀγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξατε
πρεσβυτέρους. συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μασέας,
ἐξελέτω νυμφίος ἐκ τῶν κοιτῶν αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ
τῶν παυσάντων. * ἀναμέλῃ τῇ κρηπίδος καὶ τῇ θυσα-
στηὶς κλαυθῶν. ὁ ἱερεὺς ὁ λειτουργοῦντες κυρίῳ, καὶ
ἐργάζοντες φέσσαι κύριε ὁ λαός σου. & μὴ δὴς τὴν κληρο-
νομίαν σου εἰς ὄνειδος & κατάρξαι αὐτῶν ἐθνη, ὅπως μὴ
εἰπώσιν ἐν τοῖς ἐθνεσιν, ποῦ ἐστὶν ὁ θεὸς αὐτῶν. * & ἐξήλω-
σεν κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐφείσατο τὸν λαόν αὐτοῦ.
* καὶ ἀπεκρίθη κύριος & εἶπεν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἰδοὺ ἐγὼ
ἐξαποστέλλω ὑμῖν τὸν σίτον & τὸν οἶνον & τὸ ἔλαιον, & ἐμ-
πληθώσετε αὐτῶν, & ἐδώσω ὑμᾶς ὅσα ἐστὶ εἰς ὄνειδισμὸν
ἐν τοῖς ἐθνεσιν.
* καὶ τὸν ἀπὸ βορρᾶς ἐκδιώξω ἀπὸ ὑμῶν. & ἐξώσω αὐτὸν
εἰς γῆν ἀνύδρον, & ἀφανίσω τὸν προσώπον αὐτοῦ εἰς τὴν θά-
λασσαν τὴν πρώτην, & τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ-
σαν τὴν ἐσχάτην. & ἀναβή(ε) ἡ σαπρία αὐτοῦ, & ἀνα-
βή(ε) ὁ βρόμος αὐτοῦ. ὅτι ἐμεγάλυνεν τὰ ἔργα αὐτοῦ.
* θάρσει γῆ, χαίρε καὶ διφραγίνε. ὅτι ἐμεγάλυνεν
κύριος τὸ ποιεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* In ciuitate armati super murum excurrunt, domos scandunt, per fenestras intrant more latronum. * Coram eo direpta est terra, moti sunt caeli, Sol & Luna obtenebrati sunt, stellæ restrinxerunt splendorem suum. * Dominus autem leuauit verbum suum coram exercitu suo, quia copiosus est valde exercitus eius: certè fortes exequutores verbi eius; magnus namque dies qui venturus est à facie Domini, & terribilis admodum: & quis poterit illum sustinere? * Nunc quoque dicit Dominus, Conuertimini ad cultum meum in toto corde vestro, & in ieiunio ac fletu, planctuque. * Et auferte impietatem cordis vestri, & non cum dilaceratione vestimentorum vestrorum, atque reuertimini ad cultum Dñi Dei vestri, quippe clemens & misericors est, ipse iram differt & multum benefacit, reuocatque verbum suum ab inducendo malo. * Qui scit penes se esse peccata, abscedat ab eis, & misericordia applicabitur ei: & quicunque penitentiam egerit, dimittentur ei peccata sua, & recipiet benedictiones atque consolationes, eritque eius oratio sicut viri qui offert oblationes, & libamina in æde sanctuarij Domini Dei vestri. * Clangite tuba in Sion, indicite ieiunium, conuocate cæterum. * Congregate populum, assignate concionem, congregate senes, adducite paruulos & sugentes ubera, egrediatur sponsus de conclau cubiculi sui, & sponsa de domo thalami sui. * Inter vestibulum & altare eiulabunt sacerdotes, qui ministrant coram Domino, & dicent, Misere Domine populi tui, & ne des hereditatem tuam in opprobria quò dominantur eis gentes. quare dicent inter populos, Ubi sunt qui redempti sunt verbo Dei tui? * Pepercit itaque Dominus terræ suæ, & misertus est populi sui. * Et respondit Dominus, & dixit populo suo, Ecce benedico vobis frumentum, vinum & oleum; & es saturabimini: neque dabo vos amplius opprobria famis inter populos. * Populum verò qui venit ab Aquilone procul abigam a vobis, & ablegabo eum in terram desolatam & desertam: prima frons eius ad mare Orientale perueniet, & extremum eius ad mare Occidentale, & ascendet fætor eius atque abibit odor eius, quamplurima enim patrauit maleficia. * Ne timeas terra Israel, exulta & letare, quia magnificatus est Dominus ut agat in te munificè populo suo.

אל תיראו בהמות שדי כי דשא נאות מדבר
כי עץ נשא פריה תאנה וגפן נתנו חילם :

ובני ציון גילו ושמחו ביהוה אלהיכם כי
נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם
מורה ומלקוש בראשון :

ומלאו הגרנות ברוח שיקו היקבים תירוש
ויצהר :

ושלמתי לכם את השנים אשר גבל
הארבה הילק והחסיל והגוזל חילי הגדול אשר
שלחתי בכם :

ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם
יהוה אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא
יבשו עמי לעולם :

וידעתם כי בקרב ישראל אני ואני יהוה
אלהיכם ואין עוד ולא יבשו עמי לעולם :

והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר
ונבאו בניכם ובנותיכם וקניכם חלמות יחלמון
בתורכם חזיונות יראו :

וגם על העבדים ועל השפחות בימים
ההמה אשפוך את רוחי :

ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש
ותמרור עשן :

השמש יהפך לחשך והירח לדם לפני בוא יום
יהוה הגדול והנורא :

והיה כל אשר יקרא בשם יהוה ימלט כי
בחר ציון ובירושלם תהיה פליטה כאשר אמר
יהוה ובשרידים אשר יהוה קרא :

כי הנני בימים ההמה ובעת ההיא אשר
אשוב את שבות יהודה וירושלם :

²² * Nolite timere animalia regionis, quia
germinauerunt speciosa deserti, quia lignū
attulit fructum suum, ficus & vinea de-
derunt virtutem suam.

²³ * Et filij Sion exultate & lætamini in
Domino Deo vestro, quia dedit vobis do-
ctorem iustitiæ, & descendere faciet ad
vos imbrem matutinum, & serotinum si-
cut in principio.

²⁴ * Et implebuntur area frumento, & re-
dundabunt torcularia vino & oleo.

²⁵ * Et reddam vobis annos quos comedit
locusta, bruchus, & rubigo, & eruca, for-
titudō mea magna quam misi in vos.

²⁶ * Et comedetis vescentes & saturabimini,
& laudabitis nomen Domini Dei ve-
stri, qui fecit mirabilia vobiscum. Et non
confundetur populus meus in sempiter-
num.

²⁷ * Et scietis, quia in medio Israel ego
sum. Et ego Dominus Deus vester, & non
est amplius, & non confundetur populus
meus in æternum.

²⁸ * Et erit post hæc, effundam spiritum
meum super omnem carnem, & prophe-
tabunt filij vestri & filiae vestrae. Senes ve-
stri somnia somniabunt, & iuvenes vestri
visiones videbunt.

²⁹ * Sed & super seruos & ancillas in die-
bus illis effundam spiritum meum.

³⁰ * Et dabo prodigia in celo, & in terra
sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

³¹ * Sol conuertetur in tenebras, & Luna
in sanguinem, antequam veniat dies Do-
mini magnus & horribilis.

³² * Et erit omnis qui inuocauerit nomen
Domini, saluus erit, quia in monte Sion
& in Hierusalem erit saluatio, sicut dixit
Dominus, & in residuis quos Dominus
vocaueit.

CAP. III.

¹ **Q**uia ecce in diebus illis, & in tempore
illo, cum conuertero captiuitatem Iu-
da & Hierusalem:

תרגום יונתן

²² לא תחלון חיות כרא ארי אהטרו דרות מרכא ארי אילנא אצלח אבה חנינא וגפניא טענו פרייהון :
²³ ובני ציון כועו וחדו במימרא דיי אלהכון ארי אתיב לכון ית מלפיון לזכו ומסית לכון מטר בפיר בעדנה ולקישא בירח נסן :
²⁴ ותקלון אדריא עכורא ויטופון נעויה חמרא ומשתא :
²⁵ ותשניא ושלטונא ומלכותא פרענוה חילי רבא דשלחת בכון :

²⁶ ותקלון מיכל ותשבועון ותשבחוון ית שמא דיי אלהכון דעבר עמכון פרישון ולא יבנהון עמי בית ישראל לעלם :
²⁷ ותדעון ארי בגו בני ישראל אשריתי שכנתי ואנא יי אלהכון ולית עוד ולא יבנהון עמי לעלם :
²⁸ והי כתר כן אשפך ית רוח קדשי על כל בשרא ותנבון בניכון ובנותיכון חלמין וחלמון ועלמיכון חזונין וחזון :
²⁹ ואף על עבדין ועל אמהן ביומא האנן אשפך ית רוח קדשי :
³⁰ ואחין אחין בשמיא ובארעא דם ואשא ויטורין דהנן :
³¹ שמשא ותהפך לקבלא וסתרא לרמא קדם מיתי וימא דעתיד למיתי מן קדם יי רבא ורחילא :
³² ויהי כל דיעלי בשמא דיי ישתוב ארי בטורא דציון ובירושלם חתי שיתבא כמא דאמר יי ומשיבולא דיי וסן :

¹ ארי הא ביומא האנן ובעדנא תהיא דאחיב ית גלות אנש יהודה ותבין ירושלם :

* Confia-
nauerunt c.
fructum su-
tudinem su-

* Et fili-
mino Deo
in iustitiam
neum, & s

* Et rep-
bunt torcu-

* Et rea-
medit locu-

go, fortitu-

* Et co-
et laudab-

fecit vobis

populus me-

* Et sc-

et dixit

præter me

populus m-

* Et er-

super omni-

firi, & fi-

omnia som-

videbunt

* Et su-

illis effusa-

* Et da-

sanguinem

* Sol c-

sanguinem

gnus & i-

* Et er-

men Dom-

et in Hie-

minus : e-

cavit.

Q Via
illo,
da & Hi-

²² Ne
attulerunt
rem vestru-

tur area fr-

ditipuerunt

²⁶ T

populus m-

ego sum D-

²⁸ S

firi somnia-

dam spiritus

³¹ S

formidabil-

liberatio,

E Cce et

* Confidite iumenta campi, quoniam germi-
nauerunt campis solitudinis, quia lignum attulit
fructum suum, vinea & ficus dederunt forti-
tudinem suam.

* Et filij Sion gaudete & letamini in Do-
mino Deo vestro, quoniam dedit vobis escas
in iustitiam, & pluet vobis imbrem tempora-
neum, & serotinum sicut antea.

* Et replebuntur area tritico, & redunda-
bunt torcularia vino & oleo.

* Et reddam vobis pro annis in quibus co-
medistis locustas & bruchus, & eruca, & rubi-
go, fortitudo mea magna quam misi in vos.

* Et comedetis comestione & saturabimini,
& laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui
fecit vobiscum mirabilia, & non confundetur
populus meus in aeternum.

* Et scietis, quia in medio Israel sum ego:
& dixit Dominus Deus vester, & non est
præter me: & non confundetur ultra omnis
populus meus in aeternum.

* Et erit post hæc, effundam de spiritu meo
super omnem carnem, & prophetabunt filij ve-
stri, & filiae vestrae, & seniores vestri so-
mnia somniabunt, & iuvenes vestri visiones
videbunt.

* Et super seruos & super ancillas in diebus
illis effundam de spiritu meo.

* Et dabo prodigia in caelo, & super terram
sanguinem & ignem, & vaporem fumi.

* Sol conuertetur in tenebras, & Luna in
sanguinem, antequam veniat dies Domini ma-
gnus & illustris.

* Et erit omnis quicumque inuocauerit no-
men Domini, saluus erit, quia in monte Sion,
& in Hierusalem erit saluatus, sicut dixit Do-
minus: & annuncians quos Dominus vo-
cauit.

CAP. III.

Quia ecce ego in diebus illis, & in tempore
illo, quando conuertero captiuitatem Ju-
da & Hierusalem:

* Ταρσείτε κτλήν τῶν πεδίων· ὅτι βεβλάσθηκον πεδία
τῆ ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκον καρπὸν αὐτῶν, ἀμπέλ' & καὶ
συκὴ ἐδώκεν ἰχμὺν αὐτῶν.

* καὶ τὰ τέκνα σιών χαίrete καὶ διφραίνεσθε ἐπὶ κυ-
ρίῳ θεῷ ὑμῶν, διότι ἐδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα εἰς δικαιο-
σύνην, καὶ βρέξεϊ ὑμῖν ὑγρὸν πρῶτον καὶ ὕψιμον καθὼς
ἐμμεροῦσιν.

* καὶ πληθύνῃ αἱ ἀλωνες σίτου, καὶ ὑπερεκχυθῇ
αἱ λυαὶ οἴνου καὶ ἐλαίου.

* καὶ δώσω ποδῶσιν ὑμῶν ὁρτὴν τῶν ἐπὶ τῶν ὄντων καλίσφαρον
ἢ ἀκρίδος καὶ ὁ βροχὸς καὶ ἡ κάμψη, καὶ ἡ ἐρυσίβη, ἡ δύ-
ναμις μου ἡ μεγάλη ἡ ὅσα πέσειλα εἰς ὑμᾶς.

* καὶ φάγετε βρώσει, & ἐμπληθύνεσθε, καὶ αἰνέσετε
τὸ ὄνομα κυρίου ὁ θεὸς ὑμῶν ὅς ἐποίησεν μετ' ὑμῶν θαυ-
μάσια, καὶ ἢ μὴ καταιγισθῇ ὁ λαός μου εἰς τὴν αἰῶνα.

* καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ Ἰσραὴλ εἰμι ἐγώ· καὶ
εἶπον κύριε ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ ὅσα ἐπὶ πλῶς ἐμοῦ, & ἢ μὴ
καταιγισθῇ ὁ λαός μου εἰς τὴν αἰῶνα.

* καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα ἐκχεῶ δὴ τὸ πνῦμα τῶν μου
ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν υἱοὶ ὑμῶν & αἱ θυ-
γατέρες ὑμῶν, & ὁ πρεσβύτερος ὑμῶν, ἐνύπνια ἐνυπνια-
θήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται.

* καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δέλου καὶ ἐπὶ τὰς δόλως ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ δὴ τὸ πνῦμα τῶν μου.

* καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ ἔρειπῳ, καὶ ἐπὶ τῇ γῆς αἷμα
& πῦρ, & ἀτμίδα καπνοῦ.

* ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκοτὸν, καὶ ἡ σελή-
νη εἰς αἷμα πρὶν ἔλθῃν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην
καὶ ἐπιφανῆ.

* καὶ ἔσται πᾶς ὁς ἀν' ἐπικαλέσῃ τὸ ὄνομα κυρίου,
σωθήσεται, ὅτι ἐν τῷ ὄρει σιών, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται
ἀσπασμός· καὶ ὅτι εἶπεν ὁ κύριος, & ἀναγελιζό-
μενος ὁ κύριος προσκέκληται.

γ.

* Διότι ἰδὲ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ἰδοὺ
& τὴν ἱερουσαλὴμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Ne timeatis bestiarum agri, quia coronata sunt bonis habitacula deserti, quoniam arbor feliciter protulit fructum suum, ficus & vites
attulerunt fructus suos.

23 O filij Sion exultate & letamini in verbo Domini Dei vestri, quoniam reddidit vobis docto-
rem vestrum in iustitiam, demisitque vobis primitiuam pluuiam tempestiuè, & serotinam in mense Nisan.

24 Et replebun-
tur area frumento, & redundabunt torcularia multo atque oleo.

25 Et rependam vobis annos bonos pro annis quibus
diripuerunt vos populi, & linguæ, imperatores atque regna vindictæ, exercitus meus magnus quem immisi in vos.

26 Tunc comedetis vescentes & saturabimini, & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui gessit vobiscum mirabilia: nec erubescet
populus meus domus Israel in æternum.

27 Sed scietis quod intra filios Israel collocauerim maiestatem meam. profecto
ego sum Dominus Deus vester, & non est amplius ullus, ideo non confundetur populus meus in æternum.

28 Quin etiam super seruos & ancillas in diebus illis effun-
dam spiritum sanctum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri & filiae vestrae, senes ve-
stri somnia somniabunt, & iuvenes vestri visiones videbunt.

29 Atque dabo signa in cælis & in terra, sanguinem, & ignem atque columnas fumi.

30 Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam adueniat dies qui venturus est à conspectu Domini, magnus &
formidabilis.

31 Eritque omnis qui orauerit in nomine Domini, liberabitur: quia in monte Sion & in Hierusalem erit
liberatio, quemadmodum dixit Dominus: & liberabantur illi quos Dominus destinat.

CAP. III.

Ecce enim in diebus illis eodemque tempore quo conuertero captiuitatem virorum Iehuda & incolarum Ierusalem:

1 * וקבצתי את כל הגוים והורדתי אל עמק
יהושפט ונשפטי עמי על עמי ונחלתי
ישראל אשר פזרו בגוים ואת ארצי חלקו:
3 * ואל עמי ידו גורל ויתנו הילד בזונה והילדה
מכרו ביין וישתו:
4 * וגם מה אתם לי צר וצידון וכל גליל ור
פלשת הגמול אתם משלמים עלי ואם
גמלים אתם עלי קל מהרה אשיב גמלכם
בראשכם:
5 * אשר בספי וזהבי לקחתם ומחמדי הטבים
הבאתם להיכליכם:
6 * ובני יהודה ובני ירושלם מכרתם לבני
היונים למען הרחיקם מעל גבולם:
7 * הנני מעירם מן המקום אשר מכרתם אתם
שמה והשבתי גמלכם בראשכם:
8 * ומכרתי את בניכם וארצם בנתיכם ביד בני
יהודה ומכרום לשבאים אל גוי רחוק כי
יהיה דבר:
9 * קראו ואת בניכם קדשו מלחמה העירו
הגבורים יגשו יעלו כל אנשי המלחמה:
10 * כתו אתיכם לחרבות ומזמרותיכם לרמחים
החלש יאמר גבור אני:
11 * עושו וקאו כל הגוים מסביב ונקבצו שמה
הנחת יהודה גבוריך:
12 * יעורו ויעלו הגוים אל עמק יהושפט כי שם
אשב לשפט את כל הגוים מסביב:
13 * שלחו מגל כי בשל קציר באורדו כי מלאה
גת השיקו היקבים כי רבה רעתם:
14 * המנים המנים בעמק החרון כי קרוב יום
יהודה בעמק החרון:

1 * Congregabo omnes gentes, & dedu-
cam eos in vallem Iosaphat, & disceptabo
cum eis ibi super populo meo, & hæredi-
tate mea Israel quos disperferunt in natio-
nibus, & terram meam diuiferunt.
3 * Et super populum meum miserunt
fortem. Et posuerunt puerum in prostibu-
lo, & puellam vendiderunt pro vino ut
biberent.
4 * Verum quid mihi & vobis Tyrus &
Sydon, & omnis terminus Palæstinarum?
Nunquid ultionē vos reddetis mihi? Et si
vltiscimini vos contra me, citò velociter
reddam vicissitudinem vobis super caput
vestrum. * Argentum enim meum & au-
rum tulistis, & desiderabilia mea & pul-
cherrima intulistis in delubra vestra.
6 * Et filios Iuda & filios Hierusalem ven-
didistis filijs Græcorum, ut longè faceretis
eos de finibus suis.
7 * Ecce ego suscitabo eos de loco in quo
vendidistis eos, & conuertam retributio-
nem vestram in caput vestrum.
8 * Et vendam filios vestros, & filias ve-
stras in manibus filiorum Iudæ, & venun-
dabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia
Dominus locutus est.
9 * Clamate hæc in gentibus, sanctificate
bellum, suscite robustos. ascendant, ac-
cedant omnes viri bellatores.
10 * Concidite aratra vestra in gladios, &
ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat,
Quia ego fortis sum.
11 * Erumpite & venite omnes gentes de
circuitu, & congregamini. Ibi occumbere
faciet Dominus robustos tuos.
12 * Consurgant & ascendant gentes in
vallem Iosaphat, quia ibi sedebo ut iudi-
cem omnes gentes in circuitu.
13 * Mittite falces, quia maturauit messis.
Venite & descendite, quia plenum est tor-
cular. Exuberant torcularia quia multipli-
cata est malitia eorum.
14 * Populi populi in valle concisionis,
D quia iuxta est dies Domini in valle conci-
sionis.

תרגום יונתן

1 * ואבגש ית כל עממא ואתחנק למישר פלוג דינא ואתפרע מנהון תמן על עמי ואחסנתי ישראל דבדרו ביני עממא ויתאדעי פלוגי:
2 * ובעמי רמו עדכין ויתבו עלמא באגר ונתיא ועלמא זבנו בחמרא ואשתיו:
3 * חחמי פלשתאי הגמלא אתון משלמין קדמי ואם גמלין אתון קדמי קליל בפרעי אתיב גמלכון ברישכון:
4 * די בספי וזהבי בסכתון ומני חמדי טביא אעלחון להיכליכון:
5 * מעל חחמיון: תא אנא מיתא להון בגלי מן אתרא דזבנתון ויהון לחסון ואתיב גמלכון ברישכון:
6 * ואסמך ית בניכון וית בנתכון ביד בני יהודה ויתבנגון לבני שבא לעמא רחיקא ארי במימרא דיי גזיר בן:
7 * אכלו דא בעממא ומנו עדדי קרבא ויהון בגלי גבריא ויתקרבו ויסקון כל גברי מגיית קרבא:
8 * אתקינו סביכון לסופין ומגליכון למרגין דחלש ימר גברא אנא:
9 * תמן ויתבר יי תקוף גבריון: ויהון בגלי ויסקון עממא למישר פלוג דינא ארי תמן אתגלי למדן ית כל עממא מסחור סחור:
10 * אושיו בהון חרבא ארי מטא זמן קצחון חתו דוששו קטילי גבריון כבעוט דמתבעט במעצרתא אושיו דמהון ארי סגיאת בישתהון:
11 * משרין משרין במישר פלוג דינא ארי קריב וזמא דעתיד למיית מן קדם יי במישר פלוג דינא:

Inter
* Cong
cas in val
ibi pro pop
quos dispe
uiferunt.
* Et su
pueros
vendeban
* Et q
Sidon, &
quid retru
nam in co
citò redda
bus vestr
* Pro
meum tulu
in templ
* Filio
stis filijs
suis.
* Ecce
eos illic, &
capita ves
* Et v
in manus
in captiu
Dominus
* Prae
bellum su
dite omne
* Conc
ces vestr
leo ego.
gentes pe
mansuetu
* Conso
Iosaphat
gentes in
* Emi
introite c
dant torc
rum.
* Soni
iuxta die
C
meo, & hæ
cerunt sorte
arque Sidon
sentia mea
pistis, & va
ut longè an
vestram in
filijs Sabba
diant publi
lanceas, qui
get Domin
iudicem on
conculcate
tas.
uisionis iuc

* Congregabo omnes gentes & deducam eas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis ibi pro populo meo, & hereditate mea Israel, quos dispersi in gentibus, & terram meam dividerunt.

* Et super populum meum miserunt sortes, & pueros dederunt meretricibus, & puellas vendebant pro vino & bibebant.

* Et quidem quid mihi & vobis Tyrus & Sidon, & omnis Galilæa alienigenarum? nunquid retributionem vos retribuitis mihi, aut nam in corde retinetis vos mihi? velociter & cito reddam retributionem vestram in capitibus vestris.

* Pro eo quod argentum meum & aurum meum tulistis, & electa mea, & bona intulistis in templa vestra.

* Filios Juda & filios Hierusalem vendidistis filiis Græcorum, ut eijceretis ex finibus suis.

* Ecce ego suscito eos de loco ubi vendidistis eos illic, & reddam retributionem vestram in capita vestra.

* Et vendam filios vestros, & filias vestras in manus filiorum Juda, & venundabunt eos in captivitatem in gentem qua procul, quoniam Dominus locutus est.

* Prædicate hæc in gentibus, sanctificate bellum, suscite pugnatores, accedite & ascendite omnes viri bellatores.

* Concidite aratra vestra in gladios, & falces vestras in lanceas: nō fortis dicat, Praualeo ego. * Congregamini & intrate omnes gentes per circuitum & congregamini illuc, mansuetus sit pugnator.

* Consurgant & ascendant gentes in vallem Josaphat, quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu.

* Emittere falces quoniam adest vindemia, introite calcate, quia plenum torcular, redundant torcularia, quia multiplicata sunt mala eorum.

* Sonitus auditi sunt in valle iudicij, quia iuxta dies Domini in valle iudicij.

* Συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατὰξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφάτ· καὶ διακρίνωμαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου καὶ τῆς κληρονομίας μου Ἰσραὴλ, ἧς διέσπειρα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν γῆν μου κατεδίειλαν.

* καὶ τῇ τὸν λαόν μου ἐβαλον κλήρους, καὶ τὰ παῖδάρα ἐδωκαν πόρναις, καὶ τὰ κοράσια ἐπώλουν ὀπί τὸ οἶνον καὶ ἔπινον.

* καὶ γὰρ τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν τύρος καὶ σιδῶν, ὅτι πάντα γαλιλαῖα ἀλλοφύλων; μὴ δὴ ταπόδομα ὑμεῖς δὴ ταποδίδοτε μοι; ἢ μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐμοί; ὅξέως καὶ ταχέως ἀνταποδώσω ὑμῖν δὴ ταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν.

* αὐτῶν δὲ ἀργυρίον μου, καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἱππικὰ μου, καὶ τὰ καλά εἰσενέγκατε εἰς οὐκ ἔσθιν ὑμῶν.

* οὐκ ἔσθιν ἰσάδα καὶ οὐκ ἔσθιν ἱερουσαλὴμ ἀπέδοτε τοῖς υἱοῖς τῶν ἐλλήνων, ὅπως ἐξώσητε ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

* ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου ὃ ἀπέδοτε αὐτοὺς ἐκεῖ· καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν.

* καὶ ἀποδώσω οὐκ ἔσθιν ὑμῶν, καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν εἰς χεῖρας υἱῶν ἰσάδα· ὅτι ἀποδόνται αὐτοὺς εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς ἔθνη μακρόν, ὅτι ὁ κύριος ἐλάλησεν.

* κηρύξατε ταῦτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ἀγιάσατε πόλεμον, ἐξεγείρατε οὐκ ἔσθιν μαχητὰς, πορσαγάγετε καὶ ἀναβαίνετε πάντες ἄνδρες πολεμισαί.

* συγκόψατε τὰ ἀροῦσα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας, καὶ τὰ δρέπανα ὑμῶν εἰς ῥιμάτρες· ὁ ἀδύνατος λεγέτω, ἰσχύω ἐγώ.

* συναθροίζετε καὶ εἰσπορεύετε πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν καὶ συνάχθητε ἐκεῖ, πρὸς ἐσὼ πολεμικής.

* ἐξεγείρωσαν καὶ ἀναβανέτωσαν τὰ ἔθνη εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφάτ, ὅτι ἐκεῖ καθὼς τοῦ διακρίνωμαι πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν.

* ἐξαποσείλατε δρέπανα ὅτι παρέστηκον τρυγητὲς, εἰσπορεύετε πατέετε, διότι πλήρης ἡ λήνυς· ὑπερεκχέεται τὰ ὑπολήνια, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακά αὐτῶν.

* ἡχοὶ ἠκούσθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυρίου ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Congregabo universos populos, & descendere faciam eos in vallem divisionis iudicij, & vindictam sumam ab eis ibi pro populo meo, & hereditate mea Israel, quos disperferunt inter populos, atque terram meam dividerunt.

* Et in populum meum proiecerunt sortes, & dederunt puerum pro mercede meretricis, & puellam venderunt pro vino, & biberunt.

* Vos quoque Tyrus atque Sidon, omnesque termini Philistinorum quanti æstimati estis apud me? nunquid retributionem redditis coram me? quod si in præsentia mea rependitis, protinus in momento convertam retributionem in caput vestrum.

* Qui argentum meum & aurum accepistis, & vasa desiderij mei bona intulistis in palatia vestra.

* Et filios Iehuda filiosque Ierusalem vendidistis filiis Græcorum, ut eijceretis eos à terminis suis.

* Ecce ego adducam eos publicè de loco in quo vendidistis eos, ut reddam mercedem vestram in caput vestrum.

* Tradam ergo filios vestros & filias vestras in potestatem filiorum Iehuda, qui venundabunt eos filijs Sabba populo longinquo; quia verbo Domini decretum est ita.

* Proclamate hoc in gentibus, præparate bellatores, veniant apertè, & ascendant omnes viri bellatores.

* Dirigite vomeres vestros in gladios, & falces vestras in lanceas, qui infirmus est, dicat, Fortis ego sum.

* Congregentur & veniant omnes populi de circuitu & accedant, ibi confringet Dominus robur fortium eorum.

* Venient apertè, & ascendent populi in vallem divisionis iudicij: ibi namque reuelabor ut iudicem omnes gentes circumvicinas.

* Protendite in eos gladium: etenim peruenit tempus finis eorum, descendite conculcate interfectos fortes eorum sicut quod calcari solet in torculari: fundite sanguinem eorum, quia multiplicata est illorum malitas.

* Exercitus creberrimi sunt in valle divisionis iudicij; instat enim dies qui venturus est à facie Domini in valle divisionis iudicij.

* שמש וירח קדרו וככבים אספו נגהם :
 * ויהוה מציון ישאג ומירושלם יתן קולו
 ורעשו שמים וארץ ויהוה מחסרה לעמו ומעוז
 לבני ישראל :
 * וידעתם כי אני יהוה אלהיכם שכן בציון
 חר-קדשי והיתה ירושלם קדש וזרים לא יעברו-
 ביה עוד :
 * והיה ביום ההוא יטפו ההרים עמים
 והנבעות תלכנה חלב וכל-אפיקי יהודה ילכו
 מים ומעין מבירת יהוה יצא והשקה את-נחל
 השמים :
 * מצרים לשממה תהיה ואדום למדבר שממה
 תהיה מחמס בני יהודה אשר-שפכו דם-נקיא
 בארצם :
 * ויהודה לעולם תשב וירושלם לדור ודור :
 * ונקיתי דמם לא-נקיתי ויהוה שכן בציון :

15 * Sol & Luna obtenebrati sunt, & stelle
 retraxerunt splendorem suum.
 16 * Et Dominus de Sion rugiet, & de Hie-
 rusalem dabit vocem suam. Et mouebun-
 tur cæli & terra, & Dominus spes populi
 fui, & fortitudo filiorum Israel.
 17 * Et scietis, quia ego Dominus Deus ve-
 ster habitans in Sion in mōte sancto meo.
 Et erit Hierusalem sancta, & alieni non
 transibunt per eam amplius.
 18 * Et erit in die illa stillabunt montes
 dulcedinem, & colles fluent lacte. Et per
 omnes riuos Iuda ibunt aquæ, & fons de
 domo Domini egredietur, & irrigabit tor-
 rentem spinarum.
 19 * Ægyptus in desolatione erit, & Idu-
 mæa in desertum perditionis, pro eo quod
 iniquè egerint in filios Iuda, & effuderint
 sanguinem innocentem in terra sua.
 20 * Et Iudæa in æternum habitabitur, &
 Hierusalem in generationem & genera-
 tionem.
 21 * Et mundabo sanguinem eorum quos
 non mundaueram, & Dominus commo-
 rabitur in Sion.

תרגום יונתן

15 שמש וירח קבלו וכוכביא כבשו והורוהו :
 16 ויהוה מציון ישאג ומירושלם יתן קולו
 ורעשו שמים וארץ ויהוה מחסרה לעמו ומעוז
 לבני ישראל :
 17 וידעתם כי אני יהוה אלהיכם שכן בציון
 חר-קדשי והיתה ירושלם קדש וזרים לא יעברו-
 ביה עוד :
 18 והיה ביום ההוא יטפו ההרים עמים
 והנבעות תלכנה חלב וכל-אפיקי יהודה ילכו
 מים ומעין מבירת יהוה יצא והשקה את-נחל
 השמים :
 19 מצרים לשממה תהיה ואדום למדבר שממה
 תהיה מחמס בני יהודה אשר-שפכו דם-נקיא
 בארצם :
 20 ויהודה לעולם תשב וירושלם לדור ודור :
 21 ונקיתי דמם לא-נקיתי ויהוה שכן בציון :

* Sol & Luna obtenebrabuntur, & stella
occidere facient splendorem suum.

* At Dominus de Sion clamabit & ex Hie-
rusalem dabit vocem suam, & movebitur cæ-
lum & terra: at Dominus parcat populo suo,
& confortabit filios Israel.

* Et scietis, quia ego Dominus Deus vester
habitans in Sion monte sancto meo, & erit Hie-
rusalem sancta, & alienigenæ non transibunt
per eam amplius.

* Et erit in die illa, stillabunt montes dulce-
dinem, & colles fluent lacte, & omnes emissio-
nes Juda fluent aquis, & fons de domo Domini
egredietur, & irrigabit torrem funiculorum.

* Egyptus in perditionem erit, & Idumæa
in campum desolationis ex iniquitatibus filio-
rum Juda: pro eo quod effuderunt sanguinem
iustum in terra sua.

* At Iudæa in æternum habitabitur, &
Hierusalem in generationes & generationem.

* Et ulciscar sanguinem eorum, & non
mundabo, & Dominus habitabit in Sion.

15 * ὁ ἥλιος & ἡ σελήνη συσκοτάθουσιν, & τὰ ἀστὲρ δύ-
θουσιν τὸ φέγγος αὐτῶν.

16 * ὁ ὃ κύριος ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀνακράξεται, & ἐξ ἱερουσαλὴμ
δώσει φωνὴν αὐτῶν, & σεισθήσεται ὁ ἔθνος & ἡ γῆ· ὁ δὲ
κύριος φέσεται τὸ λαὸν αὐτῶν, καὶ ἐνισχύσει τοῖς υἱοῖς
ἰσραὴλ.

17 * καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατὰ σκη-
νὴν ἐν πᾶσι ὅροις ἀγίῳ μου· καὶ ἔσται ἱερουσαλὴμ ἀγία, &
ἄλλοι υἱοὶ ἐδιδόχοντα δι' αὐτῆς ἔτι.

18 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· ὁ ποταλᾶζει τὰ ὄρη
γλυκασμόν, καὶ ὁ βουνὸς ῥυήσεται γάλα, & πᾶσαι αἱ
ἀφῆσεις ἰσὺα ῥυήσονται ὕδατα· καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου κυρίου
ἐξελεύσεται, καὶ ποιεῖ τὴν χειμάρρου πᾶν χοιρίων.

19 * αἰγυπτιῶτες εἰς ἀφανισμόν ἔσται καὶ ἡ ἰδουμαία εἰς πε-
δίον ἀφανισμοῦ ἐξ ἀδικιῶν ὑμῶν ἰσὺα· ἀντὶ ὧν ἐξέχεαν
αἷμα δίκαιον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

20 * ἡ ὃ ἰσὺα εἰς τὸν αἰῶνα κατεκλήθησεται, & ἱερουσα-
λὴμ εἰς γενεάς καὶ γενεάς.

21 * καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ ἐμὴ ἀθώωσω, καὶ
κύριος κατεκλυώσει ἐν πᾶσι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Sol & Luna obtenebrati sunt, nec non stellæ restrinxerunt splendorem suum. "Et Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem subli-
mabit verbum suum: tunc commovebuntur cæli & terra. Dominus autem sustentaculum est populo suo, & auxilium filijs Israel. "Scie-
tisque quod ego Dominus Deus vester cum manentem posuero maiestatem meam in Sion monte sanctitatis meæ, erit Ierusalem sancta,
neque extranei transibunt per eam amplius. "Et erit in tempore illo, stillabunt montes vinum inebrians, & colles bonis decurrent,
ac per omnes latices domus Iehuda obambulabunt aquæ, quin & fons de domo sanctuarij Domini prodibit, qui irrigabit vallem Sittim.

"Egyptus in desolationem fiet, & Idumæa in desertum vastitatis erit, ob id quod violenter oppresserunt filios Iehuda, qui effude-
runt sanguinem innocentem in terra sua. "Iudæa autem in æternum permanebit, & Ierusalem in cunctas generationes.

"Quod verò ultus sum sanguinem eorum ex populis, iterum vindicaturus sum, ait Dominus, qui manentem locavit maiestatem
suam in Sion.

FINIS IOELIS PROPHETÆ.

PROLOGVS IN AMOS

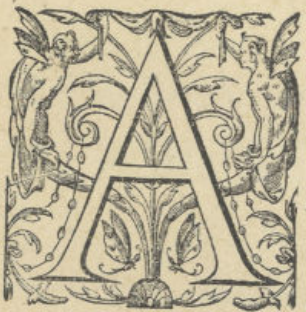
PROPHETAM.

OIAS rex cum religionem sollicitè æmularetur, nimio religionis amore prouocatus, circa præceptum legis Moyfi arrepto thuribulo; vt in historia libri secundi Paralipomenon ostenditur; sacerdotale officium præsumere conatus est. Ob eam rem terræmotum in templo Dei exortum constat: cuius etiam Zacharias Propheta meminit. Ante hunc itaque terræmotum Amos propheta temporibus prædicti regis, & temporibus Hieroboam filij Ioas regis Israel, in eas gentes quæ lectione compræhensæ sunt, iram Dei ob eas causas quas memorauit, affuturam denunciat. Et quia idem propheta in sequentibus ait: Super tribus impietatibus, & super quatuor non conuertam eum: tertio peccatorum indulgētiam Deum dare posse significat; quem quarto eadem peccata admittentibus, nec poenitentiam nec indulgentiam daturum annunciat. Nam per ignis similitudinem, quem in prædictas gentes immittendum prædixit; grauem atque irreuocabilem Dei iram ad euerfionem earundem ciuitatum processuram, voluit demonstrare.

ALIVS PROLOGVS

IN EYNDEM.

AMOS Propheta pastor & rusticus, & ruborum mora distringens, paucis verbis explicari non potest. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor scelera Damasci, Gazæ, Tyri, Idumææ, filiorum Ammon, Moab, & septimo octauoque gradu Iudæ & Israel? Hic loquitur ad vacas pingues, quæ sunt in monte Samariæ, & ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locustæ, & stantem Dominum super murum litum, vel adamantinum, & vncinum pomorum, attrahentem supplicia peccatoribus, & famem in terra; non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini: non dixit verba; sed verbum. Amos verò interpretatur onustus. Hic Amos spirituali gratia plenus, prophetauit inter ceteros prophetas. Non enim solus ipse erat propheta, sed etiam alij. Et quippe non poterat propheta esse, nisi pastor antè fuisset. Qui etiam tuba sua clangit, per singulos dies erudiens & docens in Ecclesia. In veritate enim vox omnium prophetarum tanquam tuba spiritualis est, prædicans in Ecclesia, secundum quod scriptum est: Ascende in montem excelsum tu qui euangelizas Sion; exalta vocem tuam qui prædicas Hierusalem.

atque an
sunt ple
storum f
quibus I
Esaias.
ablatum
cerdos fr
seminiu
patribus

ITEM ALIVS PROLOGVS.

HIC Amos propheta & pastor non fuit pater Esaiæ Propheta, quamquam & ille Propheta extiterit. Nam aliis literis ille, aliis iste apud Hebraeos scribitur; quæ differentia literarum apud Latinos non habetur: & ille fortis vel robustus, hic verò auulsus interpretatur: quia loquitur contra decem tribus, quæ per idololatriam à cultu Dei & à regno David erant auulsæ. Fuit autem cognatio eius ex oppido Thecæ, quod sex miliaribus distat à Bethleem, curam gerens pecorum in latitudine camporum, qui sunt proximi oppido Thecæ in quibus humo arida atque arenosa nihil omnino frugum gignitur, sed vberimis pascuis abundant, & ideò cuncta sunt plena pastoribus: & sterilitas terræ compensatur pecorum multitudine. ex hoc numero pastorum fuit Amos imperitus sermone, sed plenus scientia. Prophetavit autem eisdem temporibus quibus Iohel, Naum, Ionas, Osee, Esaias. sed aliquantulum exorsus est prophetare antequam Esaias. Maximè autem contra decem tribus locutus est, pauca de duabus interserens. Hunc ablatum de numero pastorum misit Dominus, ut in Samaria prophetaret; quem Amasias Sacerdos frequenter plagis afflixit: tandem filius eius Ozias vecte per tempora transfixit. Post hæc seminiuus in terram suam euectus post aliquot dies dolore vulneris expiravit: sepultusq; est cum patribus suis.

ברי עמוס אשר היה בנקדים
מתקוע אשר חזה על ישראל בימי
עזיה מלך יהודה ובימי ירבעם
בן יואש מלך ישראל שנתים

לפני הרעש:

ויאמר יהוה מציון ישאג ומירושלם יתן קולו
ואכלו נאות הרעים ויבש ראש הכרמל:

כה אמר יהוה על שלשה פשעי דמשק ועל-
ארבעה לא אשיבנו על דושם בהרצות הברזל
ארת הגלעד:

וישלחתי אש בבית חזאל ואכלה ארמנות
בן הדר:

ושברתי בריח דמשק והכרתי יושב מבקעת-
און ותומך שבט מבית עדן וגלועם ארם קירר
אמר יהוה:

כה אמר יהוה על שלשה פשעי עזר ועל-
ארבעה לא אשיבנו על הגלותם גלות שלמה
להסגיר לאדום:

וישלחתי אש בחומת עזה ואכלה ארמנותיה:
והכרתי יושב מאשדוד ותומך שבט מאשקלון
והשיבותי ידי על עקרון ואברו שארית פלשתים
אמר אדני יהוה:

כה אמר יהוה על שלשה פשעי צר ועל-
ארבעה לא אשיבנו על הסגירם גלות שלמה
לאדום ולא זכרו ברית אחים:

וישלחתי אש בחומת צר ואכלה ארמנותיה:
כה אמר יהוה על שלשה פשעי אדום ועל-
ארבעה לא אשיבנו על רדפו בחרב אחיו ושחרר
רחמיו ויטרף לעד אפו ועברתו שמרה נצח:

תרגום יונתן

נ

עמוס ויהוה מרי גחין מתקוע ואתנבי על ישראל ביוםי עזיה מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך

ישראל חרץ שנין קדם מיתו זיעא:

כדנן אמר יי על חלמא חובי דמשק ועל ארבעה לא אשבק להון על דדשו במורינו ברזלא ית יחבי ארע גלעד:

ואשלח אשתא בבית חזאל וחשיצי ברנרת בן הדר:

ואחבר תקוף דמשק ואשיצי יתב מבקעת און ועבר שלטן מבית עדן ויגלון עמא דארם לקרני אמר יי:

כדנן אמר יי על חלמא חובי עזה ועל ארבעה לא אשבק להון על דאגליאונן גלוי שלמא למססר לאדום:

ואשלח אשתא בשורי עזה וחשיצי ברנרתה:

ואשיצי יתב מאשדוד ועבר שלטן מאשקלון ואחבי ית מחת גבורתי על עקרון ויכדון שארא דפלשתאי אמר יי אלהים:

כדנן אמר יי על חלמא חובי צור ועל ארבעה לא אשבק להון על דמסרנון גלוי שלמא לאדום ולא אדכרו קים אחין:

ואשלח אשתא בשורי צור וחשיצי ברנרתה:

כדנן אמר יי על חלמא חובי אדום ועל ארבעה לא אשבק להון על רדפה

בחרבא אחתי וחבל רחמותי וקטל קטור עלמין רגזה וחממה נטרא לאפרש:

AMOS. Translat. B. Hieronymi.

AMOS PROPHETA.

CAPVT I.

VERBA Amos qui fuit in
pastoribus Thecue, quæ
vidit super Israel in diebus
Oziæ regis Iuda, & in die-
bus Hieroboam filij Ioas
regis Israel, ante duos an-

nos terræmotus. ¹ Et dixit: Dominus
de Sion rugiet, & de Hierusalem dabit vo-
cem suam. Et luxerunt speciosa pastorum,
& exiccatus est vertex Carmeli.

² Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Damasci & super quatuor nō con-
uertā eum, eo quod triturauerunt in plau-
stris ferreis Galaad.

³ Et mittam ignem in domum Azahel,
& deuorabit domos Benadab.

⁴ Et conteram vectem Damasci, & dis-
perdam habitatorem de campo Idoli, &
tenentem sceptrum de domo voluptatis,
& transferetur populus Syriæ Cyrenen,
dicit Dominus.

⁵ Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Gazæ & super quatuor non con-
uertam eum, eo quod transtulerint capti-
uitatem perfectam vt concluderēt eam in
Idumæa. ⁶ Et mittam ignem in murum

⁷ Gazæ, & deuorabit edes eius: ⁸ Et disper-
dam habitatorem de Azoto, & tenentem
sceptrum de Ascalone: & conuertam ma-
num meam super Acharon, & peribūt re-
liqui Philistinorum, dicit Dominus Deus.

⁹ Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Tyri & super quatuor non conuer-
tam eum, eo quod concluderint captiuita-
tem perfectam in Idumæa, & non sint re-
cordati fœderis fratrum. ¹⁰ Et mittam ig-
nem in murū Tyri, & deuorabit edes eius.

¹¹ Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Edom & super quatuor non con-
uertam eum, eo quod persecutus sit in
gladio fratrem suum, & violauerit mis-
ericordia eius, & tenuerit vltra furem
suum & indignationem suam seruauerit
vsque in finem.

פתגמי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

כדנן אמר יי

S Ermones Ammos qui facti sunt in Accarpi ex Thecue, quos vidit super Hierusalem in diebus Ozia regis Iuda, et in diebus Hieroboam filij Joas regis Israel ante duos annos

terramotus. ² Et dixit, Dominus de Sion locutus est, & de Hierusalem dedit vocem suam, & luxerunt pascua ouium, & exiccatus est vertex Carmeli.

³ Et dixit Dominus, Super tribus impietatibus Damasci, & super quatuor, non conuertam eum, eo quod secauerunt ferris ferreis in vitro habentes in Galaad:

⁴ Et oriri faciam ignem in domum Azael, et deuorabit fundamenta filij Ader:

⁵ Et conteram veteſtes Damasci, & disperdam habitantes ex campo Idoli: & concidam tribum ex viris voluptatis, & captiuabitur populus Syriae inclytus, dicit Dominus.

⁶ Hec dicit Dominus, Super tribus impietatibus Gaze, & super quatuor non conuertam eos, eo quod captiuauerunt ipsi captiuitatem Salomon ut concluderet in Idumeam.

⁷ Et mittam ignem in muros Gaze, & deuorabit fundamenta eius.

⁸ Et disperdam habitantes de Azoto: et auferetur tribus ex Ascalone, & inducam manum meam super Accaronem, & peribunt reliqui alienigenarum, dicit Dominus.

⁹ Hec dicit Dominus: Super tribus impietatibus Tyri & super quatuor, non conuertam eam, pro eo quod concluderunt captiuitatem Salomon in Idumeam. & non recordati sunt testamenti fratrum:

¹⁰ Et mittam ignem in muros Tyri, & deuorabit fundamenta eius.

¹¹ Hec dicit Dominus: Super tribus impietatibus Idumae & super quatuor, non conuertam eos, eo quod persecutus est in gladio fratrem suum, & violauit vuluam in terra, & raptum in testimonium horrorem suum, & impetum suum seruauit in contentionem.

Α Ογοι αμμος οἱ ἐχρόντο ἐν ἀκκαρπὶ ἐν θεκουέ, οἱς ἰδὲν ἔπαρε ἱερουσαλήμ, ἐν ἡμέραις οὐζίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱερουσαὶμ υἱοῦ ἰωάσ βασιλέως Ἰσραὴλ πρὸ δύο ἐτῶν ἔχρησεν.

² καὶ εἶπεν, κύριε, ἐν σιών ἐφθέγγεσθαι, καὶ ἔξ ἱερουσαλήμ ἐδώκεν φωνὴν αὐτῆς καὶ ἐπλήθυνθη αἰνομασίαν τῶν περὶ αὐτῶν, καὶ ἔξηρανθη ἡ κορυφή τοῦ καρμὲλου.

³ καὶ εἶπεν κύριε, Ἰπὶ ταῖς τρεσὶν ἀσεβείαις δαμασκού, καὶ Ἰπὶ ταῖς τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφθήμαί αὐτὸν, διότι ὧν ἐπέριον πρὶς αὐτὸν σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας ἐν γαλαάδ. καὶ ἔξδηατε λῶ πρὸς τὸν οἶκον ἀζήλ, καὶ καταφάγε) θεμέλια υἱοῦ ἀδερ.

⁵ καὶ ζωστήσω μοχλοῖς δαμασκού, καὶ ἔξολοθρεύσω κατεκουῶτας ἐν πεδίου ἐιδώλου, καὶ κατεκούψω φυλλὸν ἔξ ἀνδρῶν ἀδαν, καὶ αἰχμαλωπώ) λαός κυρίας Ἰπὶ κλητ, λέγει κύριε.

⁶ τὰδε λέγει κύριε, Ἰπὶ ταῖς τρεσὶν ἀσεβείαις γάζης, καὶ Ἰπὶ ταῖς τέσσαρσιν ὅτι ἀποσεφθήμαί αὐτὸν ἐνεκεν τοῦ αἰχμαλωτῆσαι αὐτὸν αἰχμαλωσίαν τοῦ θλομρ τοῦ συγκλείσαι εἰς τὴν ἰδουμαίαν.

⁷ καὶ ἔξαποσελῶ πρὸς Ἰπὶ τὰ τεῖχη γάζης, καὶ καταφάγε) τὰ θεμέλια αὐτῆς.

⁸ καὶ ἔξολοθρεύσω κατεκουῶτας ἔξ ἀζώτου. ἔξαρθήσεται φυλλὸν ἔξ ἀσκαλῶν, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου Ἰπὶ ἀκκαρῶν, καὶ ἀπολοῦνται) κατάλοιποι τῶν ἀλλοφύλων, λέγει κύριε. τὰδε λέγει κύριε, Ἰπὶ ταῖς

τρεσὶν ἀσεβείαις τύρου ἔξ Ἰπὶ ταῖς τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφθήμαί αὐτὸν. διότι ὧν συνέκλιναν τὴν αἰχμαλωσίαν θλομρ εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ ὅτι ἐμνήσθη) διὰ διαθήκης ἀδελφῶν. καὶ ἔξαποσελῶ πρὸς Ἰπὶ τὰ τεῖχη

τύρου, καὶ καταφάγε) τὰ θεμέλια αὐτῆς.

¹¹ τὰδε λέγει κύριος, Ἰπὶ ταῖς τρεσὶν ἀσεβείαις ἰδουμαίας ἔξ Ἰπὶ ταῖς τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφθήμαί αὐτὸν ἐνεκεν ἔκκαδιώσαι ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, καὶ ἐλυμνώ) μήτραν Ἰπὶ γῆς, καὶ ἤερασεν εἰς μαρτύριον φρεῖν αὐτῆς, καὶ τὸ ὄρημα αὐτῆς ἐφύλαξεν εἰς νεῖκος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM

veritatem ex Chaldaei exemplaribus correctam, opera

B. Aria Montani.

CAP. I.

V Erba Amos qui erat pastor pecorum de Thecua, quæ prophetauit super Israel diebus Ozia regis domus Iuda, atque diebus Hieroboam filij Ioas regis Israel, duobus annis antequam eueniret terramotus. ² Dixit igitur Dominus de Syon rugiet, & de Ierusalem leuabit verbum suum, & desolabuntur habitacula regum, atque desertum fiet præsidium arcium illorum. & de Ierusalem leuabit verbum suum, & desolabuntur habitacula regum, atque desertum fiet præsidium arcium illorum. ³ In hunc modum dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci & super quatuor non parcam eis, eo quod triturauerint tribulis ferreis habitatores terræ Galaad. ⁴ Et immittam ignem in domum Azael, qui consumet palatia Ben-hadad. ⁵ Et conteram robur Damasci, & disperdam habitatores de Bikath-Auen, & rerum potentem de domo Eden: & migrabit populus Syria in Cirenem, ait Dominus. ⁶ Ita inquit Dominus: Super tribus sceleribus Gaze & super quatuor non ignoscā eis, eo quod relegauerint eos exilio perfecto quod traderent ipsos Idumæ. ⁷ Mittam ergo ignem in muros Gaze, qui palatia eius deuorabit. ⁸ Et absumam habitatores de Azoto & dominio potentem ab Ascalone; conuertamque plagam potentie meæ in Ackaron, ita vt pereant reliquie Philistinorum, ait Dominus Deus. ⁹ Hoc modo dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri, & super quatuor non veniam dabo eis, eo quod tradiderint eos exilio perfecto Idumæ, nec sint recordati fœderis fraterni. ¹⁰ Propterea immittam ignem in muros Tyri, & eius palatia comburet. ¹¹ Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Edom & super quatuor non condonabo ei culpam, pro eo quod persecutus sit gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam suam, occideritque strage perpetua furor eius, & indignatio eius reseruata sit in æternum.

12 * ושלחתי אש בתימן ואכלה ארמנות בצרה :
 13 * כה אמר יהוה על שלשה פשעי בני עמון ועל-
 ארבעה לא אשיבנו על בקעם הרוות הגלעד למען
 הרחיב את גבולם :
 14 * והציתי אש בחומת רפה ואכלה ארמנותיה
 בתרועה ביום מלחמה בסער ביום סופר :
 15 * והלך מלכם בגולה הוא ושריו יחדו אמר
 יהוה :

ב

1 * כה אמר יהוה על שלשה פשעי מואב ועל-
 ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך-
 אדום לשד :
 2 * ושלחתי אש במואב ואכלה ארמנות הקריות
 ומת בשאון מואב בתרועה בקול שופר :
 3 * והכרתי שופט מקרבה וכל שריה אהרוג עמו
 אמר יהוה :
 4 * כה אמר יהוה על שלשה פשעי יהודה ועל-
 ארבעה לא אשיבנו על מאסם את תורת יהוה
 וחקיו לא שמרו ויתעומו בזביהם אשר הלכו
 אבותם אחריהם :
 5 * ושלחתי אש ביהודה ואכלה ארמנות ירושלם :
 6 * כה אמר יהוה על שלשה פשעי ישראל ועל-
 ארבעה לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק ואביון
 בעבור נעלים :
 7 * השאפים על עפר ארץ בראש דלים ודרך עניים
 יטו ואיש ואביו ילכו אל הנערה למען חלל את-
 שם קדשי :
 8 * ועל בגדים חבלים יטו אצל כל מזבח ויין
 ענושים ישתו בירת אלהיהם :

12 * Mittam ignem in Theman, & deuorabit aedes Bosre.
 13 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon & super quatuor non conuertam eum, eo quod dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.
 14 * Et succendam ignem in muro Rabbath, & deuorabit aedes eius in vlulatu in die belli, & in turbine in die comotionis.
 15 * Et ibit Melchom in captiuitatem, ipse & principes eius simul, dicit Dominus.

CAP. II.

1 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab & super quatuor non conuertam eum, eo quod incenderit ossa regis Idumææ vsque ad cinerem.
 2 * Et mittam ignem in Moab, & deuorabit aedes Carioth, & morietur in sonitu Moab in clangore tubæ.
 3 * Et disperdam iudicem de medio eius & omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.
 4 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Iuda & super quatuor non conuertam eum, eo quod abiecerit Legem Domini, & mandata eius non custodierit. Deceperunt enim eos idola sua post quæ abierant patres eorum.
 5 * Et mittam ignem in Iudam, & deuorabit aedes Hierusalem.
 6 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel & super quatuor non conuertam eum, pro eo quod vendiderit pro argento iustum, & pauperem pro calciammentis.
 7 * Qui conterunt super puluerem terræ capita pauperum, & viam humilium declinant. Et filius ac pater eius ierunt ad puellam, vt violarent nomen sanctum meum: Et super vestimentis pignorat accubuerunt iuxta omne altare, & vinum damnatorum bibebant in domo Dei sui.

תרגום יונתן

12 * ואשלח אשתיא בדרומא ותשיצי ברננת בצרה :
 13 * ודעו מעדית גלעד בדיל לאפתתא ית חחומהון :
 14 * ואדלק אשתיא בשתי רפה ותשיצי ברננתא בייכא ביומא דקרבא בעלעול
 15 * ויתך מלכהון בגלותא הוא וברבנותי כחרא אמר יי :

ב

1 * כדנן אמר יי על חלחא חובי מואב ועל ארבעה לא אשבק להון על
 2 * ואשלח אשתיא במואב ותשיצי ברננת כרפא ויטות באחרגושא מואב בייכא בקל שופרא :
 3 * ואשצי ריננתא מגנה וכל דברכחא אקטל עמה אמר יי :
 4 * כדנן אמר יי על חלחא חובי יהודה ועל ארבעה לא אשבק להון על
 5 * דקצו באוריתא דיי וקיסמוהי לא נטרו ואטעיואונן כדביוהון דהלכו אבתהון בתריהון :
 6 * ואשלח אשתיא בדביר יהודה ותשיצי ברננת ירושלם :
 7 * כדנן אמר יי על חלחא חובי ישראל ועל ארבעה לא אשבק להון על דזכנו בכספא זכאין וחשיכיא בדיל דיוחסנן :
 8 * דשיתין בעפרא דארעא ריש מסכניא ודין חשיכיא מסטן וגבר ואבותי אזלין לות עלמחא בדיל לאחלא ית שמא דקדשי :
 9 * ועל שיתין דמשכון מסתריין בסטר כל אגוריהון וחמר אונסא שתן בבית טעוהון :

* Et mittam ignem in Theman, & deuorabit fundamenta eius.

* Hac dicit Dominus, Super tribus impietatibus filiorum Amon & super quatuor, non conuertam eos, eo quod diffecabant ventre habentes ex Galaaditis, ut dilatarent terminos suos.

* Et succendam ignem in muros Rabba, & deuorabit fundamenta eius cum clamore in die belli, & comouebitur in diebus consummationis eius.

* Et ibit rex eorum in captiuitate, sacerdotes & principes eorum in idipsum, dicit Dñs.

CAP. II.

Hæc dicit Dominus, Super tribus impietatibus Moab & super quatuor, non conuertam eum, eo quod combusserunt ossa regis Iudæ in cinerem.

* Et mittam ignem in Moab, & deuorabit fundamenta urbium, & morietur in impotentia Moab, cum voce & cum clamore tubæ.

* Et disperdam iudicem ex ea, & omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.

* Hac dicit Dominus: Super tribus impietatibus filiorum Iuda & super quatuor, non conuertam eum, eo quod abiecerunt ipsi Legem Domini, & præcepta eius non custodierunt, et deceperunt eos uana eorum quæ fecerunt, quæ secuti sunt patres eorum postea.

* Et mittam ignem in Iudam, & deuorabit fundamenta Hierusalem.

* Hac dicit Dominus, Super tribus impietatibus Israel & super quatuor, non conuertam eum, eo quod vendiderunt argento mendicum & pauperem pro calciamentis

* conculcantem super puluerem terræ. & pugnis percutiebant in capite mendicum, & uiam humilium declinauerunt, & filius et pater ingressi sunt ad eandem ancillam, ut violarent nomen Dei sui:

* Et vestimenta eorum ligantes funibus velamina faciebant adhaerentia altari: & vinum ex calumniis bibebant in domo Dei sui.

* καὶ ἔξαποσελῶ πῦρ ἐπὶ ταῖς τρεῖς ἀσεβείαις καὶ καταφάγεῖ τὰ θεμέλια αὐτῶν.

* τὰ δὲ λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρεῖς ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἀμὲν καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. ὅτι ἀποσεφάρμακα αὐτοῖς, οὗτοι ὧν ἀνέχουσιν τὰς ἱστέρας τῶν γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμπλατύνωσιν τὰ ὅρια αὐτῶν.

* καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τῇ τείχει ράββα. καὶ καταφάγεῖ τὰ θεμέλια αὐτῶν μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ (εισήσεται) ἐν ἡμέραις σωτελέσεως αὐτῶν.

* καὶ πορεύσεται ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ οἱ ἱερεῖς & ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ τῷ αὐτῷ, λέγει κύριος.

β.

* Τὰ δὲ λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρεῖς ἀσεβείαις μωάβ καὶ ἐπὶ τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφάρμακα αὐτόν. αὐτὸς ὧν κατέκαυσαν τὰ ὀστέα βασιλέως ἰδουμαίας εἰς κονίαν.

* καὶ ἔξαποσελῶ πῦρ ἐπὶ μωάβ. καὶ καταφάγεῖ τὰ θεμέλια τῶν πόλεων, καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ μωάβ, μετὰ φωνῆς καὶ μετὰ κραυγῆς (ἀλπιγῆς).

* καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν αὐτῶν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἀποκτενῶ μετ' αὐτοῦ, λέγει κύριος.

* τὰ δὲ λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρεῖς ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφάρμακα αὐτόν. οἷον ἐξ ἀπάσας αὐτοῦ τὸν νόμον κυρίου, & τὰ περὶ τῶν ματαίᾳ αὐτῶν ὅτι ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπληρώσαν αὐτοῦ τὰ ματαίᾳ αὐτῶν ἀποποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν.

* καὶ ἔξαποσελῶ πῦρ ἐπὶ ἰούδᾳ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια ἱερουσαλήμ.

* τὰ δὲ λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρεῖς ἀσεβείαις ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, ὅτι ἀποσεφάρμακα αὐτόν, οὗτοι ὧν ἀπέδοντο δόρυ καὶ πικρὸν καὶ πικρὰ αὐτῶν ὑποδημάτων.

* κατὰ παταγῶν ἐπὶ τὸν χοῦτον γῆς. & ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὴν πτωχόν, & ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν, & υἱὸς & πατήρ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκεν, ὅπως βεβηλώσωσιν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν.

* καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες χοινοῖς ἀπαπέτασματά ἐποίησαν ἐχόμῃρα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντῶν ἐπίνον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Itaque mittam ignem in Austrum qui absumet palatia Bosra. " Sic dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Amon & super quatuor non dimittam eis, eo quod diffecuerint prægnañtes Galaad, ut dilatarent terminos suos.

" Ideo succendam ignem in muros Rabba, & consumet palatia eius cum concrepatione in die belli, cum turbine in die venti.

" Et abibit rex eorum in captiuitatem, ipse & principes eius simul, ait Dominus.

CAP. II.

" Ita dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab & super quatuor non parcam eis, eo quod incenderit ossa regis Idumæ, & oblinuerit eis pro calce domum suam.

" Propterea mittam ignem in Moab, & consumet palatia arcis, & morietur in tumultu Moab in vociferatione & voce tubæ.

" Et disperdam iudicem cum eo, ait Dominus.

" Hoc pacto dicit Dominus, Super tribus sceleribus Iehuda & super quatuor non ignoscam eis, eo quod sint detestati Legem Domini, nec decreta eius obseruauerint, sed seduxerint eos mendacia sua, post quæ patres eorum abierant.

" Quare immittam ignem in domum Iehuda qui vorabit palatia Ierusalem.

" Sic dicit Dominus, Super tribus sceleribus & super quatuor non condonabo eis culpam, eo quod vendiderint pro argento iustos & pauperes, quod opes possideant.

" Qui contemnunt quasi puluerem terræ, caput mendicorum, & causam obscurorum peruertunt, & vir ac pater eius diuertunt ad puellam ut contaminent nomen sacrosanctum meum.

" Atque in lectulis pignoratilis accumbunt, iuxta omnes aras suas, vinumque rapinæ bibunt in aede idolorum suorum.

* וְאֶנְכִי הַשְׁמַדְתִּי אֶת־הָאֲמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר
 כָּנְּבָה אֲרָזִים גִּבְהוֹ וְחֶסֶן הוּא כְּאֲלוֹנִים וְאֲשֶׁמִיד
 פְּרִי מִמֶּעַל וְשִׁרְשָׁיו מִתַּחַת:
 * וְאֶנְכִי הֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם
 בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לָרֶשֶׁת אֶת־אֶרֶץ הָאֲמֹרִי:
 * וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים
 הֵאָף אֵין־זֹאת בְּנִי יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־יְהוָה:
 * וְתִשְׁקֹוּ אֶת־הַנָּזִירִים יֵין וְעַל־הַנְּבִיאִים צוֹיֹתָם
 לֵאמֹר לֹא תִנְבְּאוּ:
 * הִנֵּה אֲנִי מַעִיק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעִיק הָעֵגְלָה
 הַמֵּלֶאכֶל לָהּ עֶמִיר:
 * וְיִאֲבֹד מִנוֹס מִקֵּל וְחֹזֶק לֹא־יֵאֲמָץ כְּחוֹ וְגִבּוֹר
 לֹא־יִמְלֹט נַפְשׁוֹ:
 * וְתִפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט
 וְרֶכֶב הַסּוֹס לֹא יִמְלֹט נַפְשׁוֹ:
 * וְאֵמָץ לִבּוֹ בְּגִבּוֹרִים עָרוֹם יָנוֹס בַּיּוֹם־הַהוּא
 נֹאֵם־יְהוָה:
 ג

* שִׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר הֵעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם לֵאמֹר:
 * רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכָּל־מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל־
 כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵיכֶם:
 * הִילַכְוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בְּלֹתִי אִם־נֹוֹעְדוּ:
 * הִישָׁאֵג אֲרִירָה בִּלְעֵר וְטָרַף אֵין לוֹ הִיתָן כַּפִּיר
 קוֹלוֹ מִמַּעַנְתּוֹ בְּלֹתִי אִם־לֹכֵד:
 * הַתְּפוֹל צָפוֹר עַל־פַּח הָאֶרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ
 הִיעֲלָה פַח־מִן־הָאֲדָמָה וְלֹכֹד לֹא יִלְכּוֹד:
 * אִם־יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא־יִחַרְדּוּ אִם־תִּהְיֶה
 רָעָה בְּעִיר וַיִּהְיֶה לֹא־עֹשֶׂה:
 ד

* Ego autem exterminavi Ammoræum
 à facie eorum, cuius altitudo cedrorum al-
 titudo eius, & fortis ipse quasi quercus, &
 contriui fructum eius desuper, & radices
 eius subter.
 * Ego sum qui ascēdere vos feci de ter-
 ra Ægypti, & duxi vos in desertum qua-
 draginta annis, ut possideretis terram Am-
 moræi:
 * Et suscitavi de filiis vestris in Prophe-
 das, & de iuuenibus vestris Nazareos. nun-
 quid non ita est filij Israel, dicit Dominus?
 * Et propinabatis Nazareis vinum, &
 Prophetis mandabatis dicentes, Ne pro-
 phetetis.
 * Ecce ego stridebo subter vos, sicut stri-
 det plaustrum onustum fœno.
 * Et peribit fuga à veloce, & fortis non
 obtinebit virtutem suam, & robustus non
 saluabit animam suam.
 * Et tenens arcum non stabit, & velox
 pedibus suis non saluabitur: & ascensor e-
 qui non saluabit animam suam:
 * Et robustus corde inter fortes nudus
 effugiet in illa die, dicit Dominus.

CAP. III.

* Audite verbum quod locutus est Do-
 minus super vos filij Israel, super om-
 nem cognationem quā eduxi de terra Æ-
 gypti, dicens.
 * Tantum inodo vos cognoui ex omni-
 bus cognationibus terræ. idcirco visitabo
 super vos omnes iniquitates vestras.
 * Nunquid ambulabunt duo pariter,
 nisi conuenerit eis?
 * Nunquid rugiet leo in saltu, nisi ha-
 buerit prædam? Nunquid dabit catulus
 leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid ap-
 prehenderit?
 * Nunquid cadet auis in laqueum ter-
 ræ absque aucupe? Nunquid auferetur la-
 queus de terra antequam quid ceperit?
 * Si clangeret tuba in ciuitate, & popu-
 lus non expauescet? Si erit malum in ci-
 uitate quod Dominus non fecerit?

תרגום יונתן

* וְאֶנְכִי שִׁמַּדְתִּי אֶת־הָאֲמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר
 כָּנְּבָה אֲרָזִים גִּבְהוֹ וְחֶסֶן הוּא כְּאֲלוֹנִים וְאֲשֶׁמִיד
 פְּרִי מִמֶּעַל וְשִׁרְשָׁיו מִתַּחַת:
 * וְאֶנְכִי הֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם
 בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לָרֶשֶׁת אֶת־אֶרֶץ הָאֲמֹרִי:
 * וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים
 הֵאָף אֵין־זֹאת בְּנִי יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־יְהוָה:
 * וְתִשְׁקֹוּ אֶת־הַנָּזִירִים יֵין וְעַל־הַנְּבִיאִים צוֹיֹתָם
 לֵאמֹר לֹא תִנְבְּאוּ:
 * הִנֵּה אֲנִי מַעִיק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעִיק הָעֵגְלָה
 הַמֵּלֶאכֶל לָהּ עֶמִיר:
 * וְיִאֲבֹד מִנוֹס מִקֵּל וְחֹזֶק לֹא־יֵאֲמָץ כְּחוֹ וְגִבּוֹר
 לֹא־יִמְלֹט נַפְשׁוֹ:
 * וְתִפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט
 וְרֶכֶב הַסּוֹס לֹא יִמְלֹט נַפְשׁוֹ:
 * וְאֵמָץ לִבּוֹ בְּגִבּוֹרִים עָרוֹם יָנוֹס בַּיּוֹם־הַהוּא
 נֹאֵם־יְהוָה:
 ג

* קְבֹלוּ אֶת־פִּתְגָמָא הַזֶּה דְּגִיר יִי עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כָּל־
 לְחֹד בְּכוֹן אֲחֵרְעִי מִכָּל־דְּרָגָה אֲרָעָא עַל־כֵּן אֶסְעֵר עֲלֵיכֶם יַת־כָּל־חֻבִּיכֶם:
 * הִינֵנְהֶם אֲרִיא בְּחֶרֶשׁ וְצִידָא לִית לֵהּ הִירִים בְּרִי אֲרִינוֹ קִלְהָ מִמִּרְבּוּעָהּ אֵלֶּהֶם אִם־אֲחֵר:
 * הַתְּפֹל צָפוֹר עַל־אֲרָעָא וְצִידָא לִית לֵהּ הִישׁוֹר קוֹלָא מִן־אֲרָעָא וּמִיחַד לֹא יִחַד:
 * אִם־יִתְקַע שׁוֹפָר בְּקִרְתָּא בְּלֹא זְמַנָּה וְעַמָּה דִּי בָּהּ לֹא יִזְעֹק אִם־תִּהְיֶה בְּקִרְתָּא וּמִן־קֶרֶם יִי לֹא אֲתַעֲבִיר:
 ד

* Ego au-
 rum, sicut a-
 tis erat ut
 desuper, &
 * Et ego
 cunduxi vo-
 possideretis
 * Et acco-
 de iuueni-
 quid non su-
 * Vos a-
 vino, & P-
 prophetetis.
 * Propte-
 cut deuolui-
 * Et peri-
 tinebit virt-
 uabit anim-
 * Et sag-
 dibus suis
 animam su-
 * Et in-
 bus. nudu-
 minus.

* Audite
 Anus su-
 nem tribu-
 cens:
 * Tan-
 bubus terr-
 peccata ve-
 * Si am-
 non notum
 * Siru-
 scient? si
 suo omnino
 * Si ca-
 statuatur
 bendat ali-
 * Si cl-
 non expa-
 Dominus

* Licet
 disperdidi
 vos per defe-
 phetas, & d-
 no, & Prop-
 bit vos in lo-
 roborabitur
 euadet, nec
 poris, ait D-
 * Vscipite
 Ægypti,
 Nun-
 leonum ca-
 nullo imm-
 * An
 à Domino

* Ego autem abstuli Amorraum à facie eorum, sicut altitudo cedri altitudo eius, & fortis erat ut quercus: & abstuli fructum eius desuper, & radices eius subter.

* Et ego eduxi vos de terra Egypti, & circumduxi vos in deserto quadraginta annis, ut possideretis Amorraum:

* Et accepi de filiis vestris in Prophetas, & de iuuenibus vestris in sanctificatos: nunquid non sunt hæc filij Israel, dicit Dominus?

* Vos autem potabatis sanctificatos meos vino, & Prophetis mandabatis dicentes, Non prophetetis.

* Propterea ecce ego deuoluo subter vos, sicut deuoluitur currus plenus stipula:

* Et peribit fuga à cursore. et fortis non obtinebit virtutem suam: & pugnator non saluabit animam suam.

* Et sagittator non subsistet; & velox pedibus suis non saluabitur, neque eques saluabit animam suam:

* Et inueniet animam suam in potentatibus. nudus fugiet in diebus illis, dicit Dominus.

CAP. III.

Udite verbum hoc quod locutus est Dominus super vos domus Israel, & contra omnem tribum quam eduxit de terra Egypti, dicens:

* Tantummodo vos cognoui ex omnibus tribubus terræ, idcirco vlciscar super vos omnia peccata vestra.

* Si ambulabunt duo in idipsum omnino, si non notum fecerint sibi ipsis?

* Sirugiet leo de saltu suo quem venari non scient: si dabit catulus vocem suam ex cubili suo omnino nisi rapuerit aliquid?

* Si cadet auis in terram absque aucupe? si statuetur laqueus in terra sine eo quod apprehendat aliquid?

* Si clamabit tuba in ciuitate, & populus non exprouescet? si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecit?

* ἐγὼ δὲ ἤρα τὴν ἀμορραίων ἐκ πρὸς ὧν αὐτῶν. καὶ ὡς ὑψὺ κέδρου τὸ ὑψὺ αὐτῶν, καὶ ἰσχυρὸς ὡς δρυς, καὶ ἐξήρα τὸν καρπὸν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀφείλων, καὶ τὰς ρίζας αὐτῶν ὑποκάτωθεν.

* καὶ ἐγὼ δὴ ἤγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγυπτίου, ἐκ περὶ ἡγαγον ὑμᾶς ἐκ τῆς ἐρήμου τοσαυτὰ χρονία, καὶ κατεκληρονομήσατε τὴν ἀμορραίων.

* καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφῆτας, ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἡγιασμένους, μή τι ὅτι ἐστὶ ταῦτα υἱοὶ ἰσραὴλ, λέγει κύριος.

* ὑμεῖς δὲ ἐποτίζετε οὗτοι ἡγιασμένοι μου οἶνον, καὶ τοῖς προφῆταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες, ἔμὴ προφητεύετε.

* διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρέπον κυλίω) ἀμαζα ἡ γέμουσα καλᾶμης.

* καὶ ἀπολείται φυγὴ ἐκ δεξιῶν. καὶ ὁ κραταῖος οὐ μὴ κρατήσῃ τὴν ἰσχύα αὐτῶν, καὶ ὁ μαχητής οὐ μὴ κρατήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

* καὶ ὁ βέλτης οὐ μὴ ὑποσῇ, ἐξ ὅτι τοῖς ποσὶν αὐτῶν ἔμὴ διασωθῇ, καὶ ὁ ἵππεύς οὐ μὴ κρατήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

* καὶ ἀρήσει τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐν δυνάμει. ὁ γυμνὸς φεύξει) ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει κύριος.

γ.

* Ακούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἱ κτὶ τοῦ ἰσραὴλ, καὶ κτὶ πάσης φυλῆς ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς αἰγυπτίου λέγων,

* πλὴν ὑμᾶς ἐγὼν ἐκ πασῶν φυλῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ' ὑμᾶς πάσας τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν.

* εἰ πορεύσονται δύο ἅπτε τῶν κατ' ὁλοῦ ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτοῖς,

* εἰ ἐρᾷξεν) λέων ἐκ τῶν δρυμῶν αὐτῶν ὃν θηροὶν ὅχι εἰδῶν; εἰ δώσῃ σκύμνος φωνὴν αὐτῶν ἐκ τῆς μήτρης αὐτῶν κατ' ὁλοῦ ἐὰν μὴ ἀρπάσῃ τί;

* εἰ πεσεῖται ὄρνις ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, εἰ σφαιρῆται παγὶς ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, εἰ συλλαβῇ τί;

* εἰ φωνήσῃ ῥάλλιγξ ἐν πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτόηθῇ; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει, καὶ κύριος ὅχι ἐποίησεν,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Licet disperdiderim Amorrhæum à facie eorum, cuius cellitudo erat qualis altitudo cedrorum, ac ipse robustus erat quasi quercus; disperdidi tamen fructum eius sursum, & radices eius deorsum.

* Ego verò ascendere vos feci de terra Egypti, & deduxi vos per desertum quadraginta annis, ut hæreditario iure terram Amorrhæi caperetis.

* Et suscitavi de filiis vestris Prophetas, & de iuuenibus vestris Doctores: nunquid non ita est filii Israel, dicit Dominus?

* Et in errorem impulistis doctores vestros videntes, & de iuuenibus vestris Doctores: Ne vaticinemini prophetiam.

* Ecce ego adducam super vos tribulationem quæ coarctabit vos in locis vestris sicut coarctatur plaustrum manipulis onustum.

* Itaque interibit domus refugij à veloce, & fortis non erit: & arcitenens non consistet in prælio, & præpes pedibus suis non erit.

* Et arcitenens non consistet in prælio, & præpes pedibus suis non erit: Nec non cordatus inter fortes, nudus & inermis fugiet tunc temporis, ait Dominus.

* CAP. III. Vesperte verbum istud quod decreuit contra vos Dominus, filii Israel, aduersum omnem cognationem quam ascendere feci de terra Egypti, dicens:

* Tantum vos elegi de omnibus terræ cognationibus: idcirco visitabo contra vos omnia peccata vestra.

* Nunquid vnà duo iter facient nisi conuenerint? Nunquid rugiet leo in sylua, præda illi deficiente? an extolletur leo in sylua, præda illi deficiente?

* Nunquid cadet auis in laqueum super terram, nullo imminente ei aucupe? nunquid soluetur laqueus de terra, & arripiendo nihil prehenderit?

* An clangeretur tuba in ciuitate extra suum tempus; quin populus qui in ea est, non contremiscat? num erit afflictio in ciuitate, quæ à Domino non sit facta?

7 * כי לא יעשה אדני יהוה דבר כי אם גלה סודו
אל עבדיו הנביאים : * אריה שאג מי לא יירא
אדני יהוה דבר מי לא ינבא :

8 * השמיעו על ארמנו באשדוד ועל ארמנות
בארץ מצרים ואמרו האספו על הרי שמרון וראו
מהומת רבות בתוכה ועשוקים בקרבה :

9 * ולא ידעו עשות נכחה נאם יהוה האוצרים
חמס ושר בארמנותיהם :

10 * לכן כן אמר אדני יהוה צר וסביב הארץ
והוריד ממך עזך ונכזו ארמנותיך :

11 * כה אמר יהוה באשר יציל הרעה מפי הארי שתי
כרעים או בדל און כן ינצלו בני ישראל הישבים
בשמרון בפאת מטה ובדמשק ערש :

12 * שמעו והעידו בבית יעקב נאם אדני יהוה
אלהי הצבאות :

13 * כי ביום פקדי פשעי ישראל עליו ופקדתי על-
מזבחות בירת אל ונגדעו קרנור המזבח ונפלו
לארץ :

14 * והביתי בית החרף על בית הקיץ ואבדו בתי
השן וספו בתים רבים נאם יהוה :

ד

1 * שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר
שמרון העשקות דלים הרצצות אביונים האמרות
לאדניהם הביארו ונשתרו :

2 * נשבע אדני יהוה בקדשו כי הנה ימים באים
עליכם ונשא אתכם בצנות ואחריתכן בסירור
דונה : * ופרצים תצאנה אשה נגדה והשלכתנה
ההרמונה נאם יהוה :

3 * באו בית אל ופשעו הגלגל הרבו לפשעו והביאו
לבקר זבחיכם לשלשת ימים מעשרתיכם :

תרגום יונתן

7 * ארי לא אם כשרין פתגמין דמתעבדין מן קדם יי אלהים אלהן גלא רזה לעבדוהי נביא
מלמין לא יקבל נבואתא : * בסרו על ברנתי באשדוד ועל ברנתי דארעא דמצרים ואמרו אחכנשו על טורי שמרון וחזו שגושיא
סגיאן בגנה ואנוסין בגנה : * ולא ידעין למעבד אוריתא אמר יי די מלך אוצריהון חטוף ובוא בברנתיהון :
ככזכרן אמר יי אלהים עקא חקיפא בארעא ויבטיל מנך חקפך ויתכזון ברנתיך : * כדנן אמר יי כמא דמשוב רעיא ממוסא
דאריא תרחן כרעין או חסחוס דארץ כן ושתכזון בני ישראל דיתכין בשמרון בתקוף שלשן ועל דמשק רחיצין : * שמעו ואסחרו
בבית יעקב אמר יי אלהים אלהי צבאות : * ארי ביוס אסערותי חובי ישראל עלוהי ואסער על דפלחין לאגוריא בבית אל ויחקטפן
קרנת אגוריא ויפלן לארעא : * ואמחי בית סתוא על בית קיטא ויכדון בתין דמכבשין בשן דפיל ויסופון בתין סגיאן אמר יי :

ד

1 * קבלו פתגמא דרין עתירי נכמיה דבטורא דשמרון דעשקין מסבניא ואנסין חשיכא דאמרין לרבננהון אי שלטנא ונבזו
קיס יי אלהים בקדשה ארי הא יומיא אתן עליכון ויטלון ויכזון עממיה על חריסיהון ויכזכזון כדוגית צדין :
ויתרעון עליכון שורא ויפקון ויכזון כנשין גבר לקבלה ויגלון ויכזון לתלאת מן טורי הרסני אמר יי :
אתו לבית אל וסדרו בגלגל אסגיו למחטי וסיתן אתן לצפרא דבחיכזון לתלאת יומין מעשרתכזון :

* Quia non
herit erudit
* Leo ru
nus locutus
* Annu
regionibus
gamin in m
lia multa in
* Et non
minus: thes
in regionib
* Propt
rus & in ci
trahet de te
tur regione.
* Hac a
de ore leoni
le; sic euell
maria cōtra
* audite
Dominus L
* Quia
rael, super
suffodi
per terram
* Confi
tam super
eburnea, &
dicit Dom

A Vdite
in mon
& concula
firis, Dat
* Jura
ecce dies v
armis, &
tores pesti
tra inuicē
man, dici
* Ven
Galgala,
attulisti
duum dec

* Quo
quis non ti
gypti, & dic
Certe
* Qua
* Hac
habitant in
Deus exere
tur cornua
ebore, & c

A Vdite
princ
lent vos p
singuli an
carunt pec

* Quia non faciet Dominus rem, nisi reuelaverit eruditionem ad seruos suos ad Prophetas.

* Leo rugiet, & quis non timebit? Dominus locutus est, & quis non prophetabit?

* Annunciate regionibus in Assyriis & in regionibus in terra Egypti, & dicite: Congregamini in montem Samaria, & videte mirabilia multa in medio eius, & oppressio in ea.

* Et non cognovit quæ sunt in ea, dicit Dominus: thesaurizantes iniquitates & miseriam in regionibus suis.

* Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Tyrus & in circuitu terra tua deserta erit. & detrahet de te fortitudinem tuam, & diripientur regiones tue.

* Hæc dicit Dominus: Sicut auellet pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ: sic euellentur filij Israel qui habitant in Samaria contra tribum & in Damasco. Sacerdotes

* audite & contestamini domui Iacob, dicit Dominus Deus omnipotens.

* Quia in die cum ulciscar impietates Israel, super eum ulciscar super altaria Bethel. & suffodientur cornua altaris, & cadent super terram.

* Confundam & percutiam domum pinnetam super domum æstiuam, et peribunt domus eburnea, & adijcientur domus alia & multe, dicit Dominus.

CAP. IIII.

Avdite verbum istud, vacca Basan quæ estis in monte Samaria, quæ opprimitis medicos & conculcatis pauperes: dicentes dominis vestris, Date nobis ut bibamus.

* Jurat Dominus per sanctos suos, quoniam ecce dies veniunt super vos: & tollent vos in armis, & eos qui vobiscum, in lebetes negotiatores pestilentes. * Et efferemini nudi contra inuicem, & proijciemini super montem Raman, dicit Dominus Deus.

* Venistis ad Bethel & impiè egistis; & in Galgala, & multiplicastis ut impiè ageretur. et attulistis in manè sacrificium vestrum, in tri-duum decimas vestras.

7 * διότι ἐμὴ ποιήσῃ κύριος πρᾶγμα, ἐὰν μὴ ὑποκαλύψῃ παιδείαν πρὸς οὓς δέλοισι αὐτὸς πρὸς οὓς πρὸς φήτας.

8 * λέων ἐρδύξῃ, καὶ τίς οὐ φοβηθήσῃ; κύριος ἐλάλησεν, καὶ τίς ἐμὴ πρὸς φητῶν;

9 * ἀπαγγέilate χώραις ἐν ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ ταῖς χώραις ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ εἶπατε, συνάχθητε εἰς τὸ ὄρος Σαμαρείας, καὶ ἴδετε θαύματα πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ καταδυναστεία ἐν αὐτῇ.

10 * καὶ οὐκ ἐγνώατε ἐν αὐτῇ λέγει κύριος, οἱ θησαυρίζοντες ἀδικίας ἐν ταλαιπωρίᾳ ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν.

11 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, τύρως ἐκκυκλώσῃ ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται. καὶ καταξείῃ ἐκ τοῦ τῶν ἰσχυρῶν σου, καὶ ἀρπαγήσονται αἱ χώραι σου.

12 * τάδε λέγει κύριος, ὃν τρόπον ἐκπαάσει ποιμὴν ἐκ σώματος & λέοντος δύο σκέλη ἢ λαβὸν ὠτίος, ἕτως ἐκπαάσονται υἱοὶ ἰσραὴλ. & κατικοιῶντες ἐν σαμαρείᾳ κατσίῳπι φυλῆς καὶ ἐν δαμασκῶ. ἱερεῖς

13 * ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρατε τὰ οἴκῳ ἰακώβ, λέγει κύριος ὁ θεός ὁ πᾶντοκράτωρ.

14 * διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσεβείας Ἰσραὴλ, ἐπ' αὐτὸν ἐκδικήσω ἐπὶ ταῖς δυσαστήρια βασιλῆλ. καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ δυσαστηρίου καὶ πεθύνεται ἐπὶ τῶν γλῶ.

15 * συλχεῶ ἐκ πατάξω τὸν οἶκον τὸν βερίπερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν, & ὑπολοιῶνται οἱ οἰκοὶ ἐλεφθόπνοι, & πρὸς ἐθῆναι οἱ οἰκοὶ ἑτεροὶ & πολλοί, λέγει κύριος.

δ'

1 * Ἀκίστατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τ' βασιλῆαι εἶσαι ἐν τῷ ὄρει Σαμαρείας αἱ καταδυναστεύουσαι πτωχοῖς καὶ καταπαύουσαι πόλιν. αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν, ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίνωμεν.

2 * ὁμνυεὶ κύριος καὶ τὰν ἀγίων αὐτοῦ, διότι ἰδὲ ἡμέρᾳ ἔρχονται ἐφ' ὑμᾶς. & λήψονται ὑμᾶς ἐν ὅπλοις. καὶ οὐ μετ' ὑμῶν εἰς λέβητας ἐμποροῦντο ἱμοί.

3 * καὶ ἔσνεχθήσεται γυμνοὶ κατέναντι ἀλλήλων. & ῥιφήσεται ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ῥονμῶν, λέγει κύριος ὁ θεός.

4 * εἰσέλθετε εἰς βασιλῆλ & ἡσεβήσατε, καὶ εἰς Γαλγαλά, & ἐπληρώσατε & ἀσεβήσατε. καὶ λυέκατε εἰς πρῶτῳ δυσίαν ὑμῶν εἰς τὴν τετμημένην τὰ ἐπὶ δέκα τὰ ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quoniam haud rectè res fieri Domino Deo viderentur, nisi reuelaret secretum suum seruis suis prophetis. * Leone rugiente quis non timebit? Domino Deo loquente quis non suscipiet prophetiam? * Annunciate in palatiis Azoti & in prætoriis terræ Aegypti, & dicite: Congregamini super montes Samaria, & videte conturbationes ingentes in medio eius, & oppressores intra eam.

* Certe nesciunt exequi legem, ait Dominus, cum impleant cellaria sua rapina, atque prædam in ædibus suis recondant. * Quamobrem sic dicit Dominus Deus: Tribulatio grauis erit in terra, quæ abolebit à te fortitudinem tuam, & ædes tuæ diripientur.

* Hæc dicit Dominus: Quemadmodum erueret pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ: sic liberabuntur filij Israel qui habitant in Samaria, in fortitudine potestatis, & in Damasco innitentes. * Audite & protestamini in domo Iahacob, ait Dominus Deus exercituum. * Quia in die qua visitauero peccata Israel contra eum, visitabo quoque super colentes in altaribus Bethel, & succidentur cornua altarium, & cadent in terram. * Et percutiam domum hyemalem cum domo æstuali, & peribunt domus quæ stratae sunt ebore, & dissipabuntur domus multæ, ait Dominus.

CAP. IIII.

Avdite sententiam istam diuites substantiarum qui estis in monte Samaria, qui vim infertis egenis, opprimitisque pauperes: qui dicunt principibus suis: Vbi est potestas, ut diripiamus? * Iurauit Dñs Deus per sanctitatem suam, quod ecce dies venient super vos, & tollent vos populi super scuta sua, & filias vestras in scapha piscatorum. * Et confringent super vos murum, & educent vos quasi mulieres singuli ante se, & transferent vos ultra montes Armenia, dicit Dominus. * Venerunt ad Bethel, & præuaricati sunt; in Galgal multiplicarunt peccare, sed offeritis manè victimas vestras, in tribus diebus decimas vestras.

* וקטר מחמץ תודה וקראו נדבות השמינו כי
כן אהבתם בני ישראל נאם אדני יהוה:

* וגם אני נתתי לכם נקיון שנים בכל עריכם
והסר לכם בכל מקומותיכם ולא שבתם עדי נאם
יהוה:

* וגם אנכי מנעתי מכם את השם בעוד שלשה
חדשים לקציר והמטרתי על עיר אחת ועל עיר
אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטרו חלקה אשר
לא תמטיר עליה תיבש:

* ונעו שתיים שלוש ערים אל עיר אחת לשותות
מיסולא ישבעו ולא שבתם עדי נאם יהוה:

* הביתי אתכם בשדפון ובירקון הרבות גנותיכם
וכרמיכם ותאניכם וזיתיכם יאכל הגזם ולא
שבתם עדי נאם יהוה:

* שלחתי בכם דבר בדרך מצרים הרגתי בחרב
בחוריכם עם שבי סוסיכם ואעלה באש מחניכם
ובאפכם ולא שבתם עדי נאם יהוה:

* הפכתי בכם כמהפכת אלהים את סדם ואת
עמרה ותהיו כאוד מצל משרפה ולא שבתם עדי
נאם יהוה:

* לכן כזה אעשה לך ישראל עקב כי זאת
אעשה לך הבון לקראת אלהיך ישראל:

* כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם סמה
שחור עשה שחר עיפה ודרך על במתי ארץ יהוה
אלהי צבאות שמו:

ה

* שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נשא עליכם
קניה בירי ישראל:

* נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל נטשה
על אדמתה אין מקימה:

* Et sacrificate de fermento laudem, & B vocate voluntarias oblationes & annun-
ciate. Sic enim voluistis filij Israel, dicit
Dominus Deus. * Vnde & ego dedi
vobis stuporem dentium in cunctis vrbi-
bus vestris, & indigentiam panum in om-
nibus locis vestris, & non estis reuerfi ad
me, dicit Dominus. * Ego quoque
prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres
menses superessent usque ad messem, &
plui super vnam ciuitatem, & super alter-
am ciuitatem non plui. Pars vna complu-
ta est, & pars super quam non plui, aruit.
* Et venerunt duae & tres ciuitates ad v-
nam ciuitatem vt biberent aquam, & non
sunt fatiatæ, & non redistis ad me, dicit
Dominus. * Percussi vos in vento
vrente, & in aurugine multitudinem hor-
torum vestrorum & vinearum vestrarum:
oliueta vestra & ficeta vestra comedit cru-
ca, & non redistis ad me, dicit Dominus.
* Misi in vos mortem in via Egypti,
percussi in gladio iuvenes vestros usque ad
captiuitatem equorum vestrorum, & ascen-
dere feci putredinem castrorum vestro-
rum in nares vestras, & non redistis ad me,
dicit Dominus. * Subueri vos sicut
subuertit Deus Sodomam & Gomorram, Gen. 19.
& facti estis quasi torris raptus ab incen-
dio, & non redistis ad me, dicit Dominus.
* Quapropter hæc faciam tibi Israel.
Postquam autem hæc fecero tibi, præpa-
rare in occursum Dei tui Israel.
* Quia ecce formans montes & creans
ventum, & annuncians homini eloquiuni
suum, faciens matutinam nebulam, & gra-
diens super excelsa terræ, Dominus Deus
exercituum nomen eius.

CAP. V.

* A Vdite verbum istud quod ego leuo su-
per vos planctum. Domus Israel
* cecidit, & non adiiciet vt resurgat. Vir-
go Israel projecta est in terram suam, non
est qui suscitaret eam:

תרגום יונתן

* וסגנן מן אנכי חודתא ומיתן לה בזמנא וזמנא ארי כן רחמון בני ישראל אמר יי אלהים: * ואף אנא מנעת מנכון ית מטרא בסוף חלחא
אקחית שנין בכל קרויכון וחטיות מוזן בכל אתריכון ולא תבחון לפלחני אמר יי: * ואף אנא מנעת מנכון ית מטרא בסוף חלחא
יחזין לזמן חזרא ואחת מטרא על קרתא חזרא ועל קרתא חזרא לא אחת מטרא אחסנתא חזרא יחח עלה מטרא ואחסנתא ולא יחח עלה
מטרא תיבש: * וישלחן תרחין חלח קרויין לקרתא חזרא למשתי מיא ולא ישבעון ולא תבחון לפלחני אמר יי: * מחיתי ותכון
בשדפוןא ובירקוןא סגיונא גניכון וכרמיכון ותיתיכון אכלא וחלא ולא תבחון לפלחני אמר יי: * שלחן בכון מוחא כר
בארץ סצרים קטלת בחרבה עלמיכון עם שבי סוסותכון ואסקת סרות משריכון ובאפיכון ולא תבחון לפלחני אמר יי: * רחק
מיסרי ותכון כמא דרחק יי ית סדום וית עמורה ותויוחון כאוד מיקינא ולא תבחון לפלחני אמר יי: * בכון דא אעבד לך
ישראל חלף חלף חלף לאוריחא דא אעבד לך אחקשט לקפלא אלפן אוריחא דאלהך ישראל: * ארי תא מתגלי דצר טורינא וברא
רוחא לחנא לאנשא מר עובדותי לאחקנא נחור לצדיקנא כנהור צפרא דאזל ותקין לאיחאד חשוד לרשיענא לסחבר רשיעי ארעא
יי אלהי צבאות שמה:

ה

* קבלי ית פתמא דנר דא אנא נטל עליכון אלהי בירי ישראל:

* נפלה לא תוסף למקם שתא חזרא כנשתא דאחאד ישראל אחרשט על ארעה ולית דיקימנה:

Interp

* Et legen
confessionem
runt filij Isr

* Et ego
omnibus ciu
panum in loc
me, dicit Do
pluuiam ant
super ciuita
vnam non p
super quam
* Et cong

in ciuitatem
tiabuntur: c
cit Dominus
* Exussi

multiplicasti
oliueta. hos
uersi estis ad
* Misi in

di in gladio
quorum ves
vestra in ir
ad me, dicit
* Subuer

domam &
ris raptus a
dicit Domin
* Propte

men quia sic
dum Deum
* Quia

creans spir
Christum su
ascendens s
Omnipoten

* A Vdite
per vos
* cecidi
Virgo Isra
est qui susc

* Colligun
dilexistis filij
omnibus loci
tempore mess
super quam r
non saturabo
storum, vino
* Misi cor
ascendere fec
tum est Verbu
lominus non
Legem, hoc
tes, & creauit
preparat add
Vicipite
S Israel: pr

* Et legerunt foris Legem, & inuocauerunt confessionem. annunciate quoniam ista dilexerunt filij Israel, dicit Dominus.

* Et ego dabo vobis stridorem dentium in omnibus ciuitatibus vestris, & indigentiam panum in locis vestris, & non reuerſi estis ad me, dicit Dominus.

* Et abstuli ex vobis pluuiam ante tres menses vindemie. & pluuiam super ciuitatem vnam, super autem ciuitatem vnam non pluuiam. pars vna pluetur, & pars super quam non pluuiam areſcet.

* Et congregabuntur duæ & tres ciuitates in ciuitatem vnam bibere aquam, & non ſatiabuntur: & neque ſic reuerſi estis ad me, dicit Dominus.

* Exuſſi vos in combustione & in iſteritia. multiplicasti hortos & vineas, & ficeta, & oliueta. hos deuorauit eruca. & neque ſic reuerſi estis ad me, dicit Dominus.

* Miſi in vos mortem in via Egypti, occidi in gladio iuuenes vestros cum captiuitate equorum vestrorum, & adduxi in igne caſtra veſtra in ira veſtra: & neque ſic reuerſi estis ad me, dicit Dominus.

* Subuerſi vos ſicut ſubuerſit Dominus Sodomam & Gomorram, & facti estis ſicut torris raptus ab incendio: & non rediſtis ad me, dicit Dominus.

* Propterea ſic faciam tibi Iſrael. verumtamen quia ſic faciam tibi, præparare ad inuocandum Deum tuum Iſrael:

* Quia Dominus eſt firmans tonitruum, & creans ſpiritum, & annuncians in homines Chriſtum ſuum, faciens manè & nebulam, & aſcendens ſuper excelsa terra Dominus Deus, Omnipotens nomen illi.

CAP. V.

Audite verbum Domini quod ego aſſumo ſuper vos planctum: domus Iſrael

* cecidit, non amplius adiiciat reſurgere. Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam.

* καὶ ὡς ἔγνωσαν ἔξω νόμον καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίαν. ἀπαγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ, λέγει κύριος.

* καὶ γὰρ δώσω ὑμῖν γομφιασμόν ὁδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ εἰδείαν ἀρτῶν ἐν τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ ὅκ ἐπεσρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

* καὶ ὡς ἔχον ἔξ ὑμῶν τὸν υἱὸν πρὸς τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγῆντος. καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω. μερὶς μία βροχήσεται καὶ μερὶς ἐφ' ἧς οὐ βρέξω ξηρανθήσεται.

* καὶ συναθροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν μίαν τοῦ πίνειν ὕδωρ καὶ οὐ μὴ ἐμπληθῶσιν, καὶ οὐδ' ἔτι οὗτος ἐπεσρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

* ἐπύρωσα ὑμᾶς ἐν πυρώσει καὶ ἐν ἰκτέρῳ. ἐπληθύνατε κήποις καὶ ἀμπελώνας, καὶ συκῶνας, καὶ ἐλαιῶνας. τοῖς κατέφαγον ἢ κάμψαν καὶ οὐδ' οὕτως ἐπεσρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

* ἔξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ αἰγύπτου, ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεοτρίσκους ὑμῶν καὶ αἰχμαλωσίας ἵππων ὑμῶν, καὶ ὡς ἔγνων ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὁργῇ ὑμῶν, καὶ οὐδ' οὕτως ἐπεσρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

* κατέσρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέσρεψε κύριος Σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ ἐξηθήθητε ὡς δαλὴς ἔξεσσαν μὲν δὲ καύσεως, καὶ ὅκ ἐπεσρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

* διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω τοῖς Ἰσραὴλ. πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω τοῖς, ἐτιμάζου ὁ ἐπικαλεῖται τὸν θεόν τοῦ Ἰσραὴλ.

* διότι κύριος εἰς ἐρεῶν βρογνίλῳ καὶ κτίζων πνύμα, καὶ ἀπαγείλων εἰς ἀνθρώπους τὸν χειρὸν αὐτοῦ ποιών ὄρθρον καὶ ὁμίχλην, καὶ ἐπιδαίνων ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς κύριος ὁ θεός, πρὸς τὸ κράτος ὄνομα αὐτοῦ.

Ε.

* Ακούσατε τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑμᾶς Ἰσραὴλ, οἱ καὶ Ἰσραὴλ * ἔπεσαν, ὅκ ἐπὶ με πρὸς τὴν ἀνάστασιν. παρὰ τὸ Ἰσραὴλ ἐξέφαλθεν ἐπὶ τῇ γῆς αὐτῆς, ὅκ ἐστὶν ὁ θνήσκων αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Colligunt autem ex rapina sacrificium gratiarum actionis, & adducunt illud cum cantico, dicentes: Hoc est in beneplacitum, sic enim dilexistis filij Israel, ait Dominus Deus. Ego quoque dedi vobis stuporem dentium in omnibus vrbibus vestris, & indigentiam cibi in omnibus locis vestris: attamen non conuertimini ad cultum meum, dicit Dñs. Deinde ego prohibui à vobis pluuiam in fine triū mensū tempore messis: ac imbrem demisi super ciuitatē vnam, sed super aliam non demisi: super hereditatem vnam descendit pluuiā, at hæreditas super quam minimè descendit pluuiā, areſcet. Et cum lassitudine duar vel tres ciuitates aspirabunt ad vrbem vnam vt bibant aquam, sed non saturabuntur: nec tamen conuertimini ad cultum meum, dicit Dñs. Percussi vos vredine & erugine, multitudinem hortorum vestrorum, vinearum vestrarum, ficuum vestrarum, olearumque vestrarum corroſit bruchus: nec estis conuerſi ad cultum meum, dicit Dñs. Miſi contra vos pestilentiam quando in via Egypti eratis: occidi gladio iuuenes vestros cum captiuitate equorum vestrorum, atque ascendere feci factorem caſtrorum vestrorum idque in nares vestras: nec minus conuerſi estis ad cultum meum, dicit Dñs. Abominatum eſt Verbum meum vos, non aliter ac auerſatus eſt Dñs Sodomā & Gomorrhā; & facti estis quasi torris erutus ab incendio: nihilominus non estis conuerſi ad cultum meum, dicit Dñs. Propterea hoc faciam tibi Iſrael, propterea quod nequaquam conuerſus es ad Legem, hoc inquam tibi faciam: adorna te vt ſuſcipias doctrinam Legis Dei tui Iſrael. Ecce namque ſit conſpicuus qui plaſmauit montes, & creauit ventum, vt annunciet hominibus quanta ſint eius opera, & vt præparet lumen iuſtis quasi lumen matutinum: qui incedit & præparat adducere tenebras impiis, vt conterat impios terræ. Dominus Deus exercituum nomen eius. CAP. V.

* Viſcite verbum iſtud quod ego aſſumo ſuper vos in lamentum, domus Iſrael. Iſrael: proſtrata eſt ſuper terram, nec eſt qui ſuſcitet eam.

* Cecidit, nec addet vt reſurgat anno vno cætus

* כי כה אמר אדני יהוה העיר היצארת אלף
 תשאר מאה והיוצאת מאה תשאר עשרה לבית
 ישראל:
 * כי כה אמר יהוה לבית ישראל דרשוני וחיו:
 * ואל תדרשו בית אל והגלגל לא תבאו ובאר
 שבע לא תעברו כי הגלגל גלה וגלגל וגלגל אל
 יהוה לאון:
 * דרשו את יהוה וחיו פן יצליח באש בית יוסף
 ואכלה ואין מכבה לבית אל:
 * ההפכים ללענה משפט וצדקה לארץ הניהו:
 * עשה כימה וכסיל וחפץ לבקר צלמות ויום
 לילה החשיך הקורא למי הים וישפכם על פני
 הארץ יהוה שמו:
 * המבליג שד על עז ושד על מבצר יבוא:
 * שנאו בשער מוכיח ודבר תמים יתעבו:
 * לכן יען בוששכם על דל ומשארת בר תקחו
 ממנו בתי גזית בניתם ולא תשבו בם ברמי המד
 נטעתם ולא תשתו את יינם:
 * כי ידעתי רבים פשעים ועצמים חטאתיכם
 צדרי צדיק לקחי כפר ואביונים בשער הטו:
 * לכן המשכיל בעת ההיא ידם כי עת רעה היא:
 * דרשו טוב ואל רע למען תחיו ויהי כן יהוה
 אלהי צבאות אתכם כאשר אמרתם:
 * שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט
 אולי יחנן יהוה אלהי צבאות שארית יוסף:
 * לכן כה אמר יהוה אלהי צבאות אדני בכל
 רחבות מספר ובכל חוצות יאמרו הוה וקראו
 אבר אל אבר ומספר אל יודעי נהי:
 * ובכל ברמים מספר כי אעבר בקרבך אמר
 יהוה:

3 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Vrbs
 de qua egrediebantur mille, relinquentur
 in ea centum: & de qua egrediebantur cen-
 tum, relinquentur in ea decem in domo
 4 Israel. * Quia hæc dicit Dominus domui
 5 Israel: Quærite me, & viuetis: * Et nolite
 quærere Bethel. In Galgalam nolite intra-
 6 re, & in Bersabee non transibitis: quia Gal-
 gala captiua ducetur, & Bethel erit inuti-
 7 lis. * Quærite Dominum & viuete, ne for-
 8 tē comburatur vt ignis domus Ioseph: &
 deuorabit, & nō erit qui extinguat Bethel.
 9 * Qui conuertitis in absinthium iudi-
 10 cium, & iustitiam in terra relinquitis:
 11 * Facientem Arcturum & Orionem, &
 conuertentem in manē tenebras, & diem
 in nocte mutantem. Qui vocat aquas ma-
 12 ris & effundit eas super faciem terræ, Do-
 13 minus nomen est eius. * Qui aridit
 vastitatem super robustum, & depopula-
 14 tionem super potentem affert. * Odio
 habuerunt corripientem in porta, & lo-
 15 quentem perfecte abominati sunt. * Idcir-
 16 cō pro eo quod diripiebatis pauperem, &
 prædam electam tollebatis ab eo, domus
 17 quadro lapide ædificabitis, & non habita-
 bitis in eis: vineas plātabitis amātissimas,
 & non bibetis vinum earum: * Quia cog-
 noui multa scelera vestra & fortia peccata
 vestra. Hostes iusti accipientes munus, &
 18 pauperes deprimentes in porta. * Ideo pru-
 dens in tempore illo tacebit, quia tempus
 19 malum est. * Quærite bonum & non
 malum vt viuatis, & erit Dominus Deus
 exercituum vobiscum sicut dixistis.
 20 * Odite malum & diligite bonum, &
 constituite in porta iudicium, si fortē mi-
 21 fereatur Dominus Deus exercituum reli-
 22 quis Ioseph. * Propterea hæc dicit
 Dominus Deus exercituum dominator: In
 omnibus plateis planctus, & in cūctis que
 foris sunt, dicetur vę vę. Et vocabunt agri-
 colam ad luctum, & ad planctum eos qui
 sciunt plangere.
 23 * Et in omnibus vineis erit planctus,
 quia pertransibo in medio tui, dicit Dñs.

תרגום יונתן

3 ארי כדנן אמר יי אלהים קרחת דנפקין מנה אלפא וישתארו בה מאה וישתארו בה עד עשרה לבית ישראל:
 4 ארי כדנן אמר יי לבית ישראל חבעו דחלתי ואחקימו:
 העברו ארי די בגלגל מגלגל וגלגל ודפליחין לטענותא בבית אל יהוה ללמא:
 רגוה בבית יוסף וישעיו ולא יהא חים בחובין דחיותון פלחין לטענותא בבית אל:
 שבקו למרחל מן קדם יי דעבר כימה וכסילא ותפך לנהור קבל וימס ללילי מקבל דאמר לכנשא משרון דסגיאן כמי ימא ומבדר להון
 על אפי ארעא יי שמה:
 9 דמגבר חלשין על תקיפין ובזוזין על כרפיהון דתקיפין משלט:
 10 סגן לדמוכח להון בית דינא פתגמי
 11 ככן חלף במכוכון מסכנא ומנסכון חשיכיןא בתי גזית בניתון ולא תחבון בהון ברמי חמדתא
 12 ארי גלי קרמי דסגיאן מרדיכון ותקיפין חובתכון מעיקין לה לזכאח בריל לקבלא מסון דשקר ורין
 13 ככן מרפיןא בערנא תהיא מן קדם רשיעיןא שחקו ארי ערן כוש הוא:
 14 חבעו לאוטבא ולא
 15 שגו לאבאשא ורחמו לאוטבא ואחקנו בבית
 16 ככן כדנן אמר יי אלהים צבאות על שארא דיוסף:
 17 ובכל ברמיןא מספרא ארי אתגלי למעבר פרענה דין כגונך
 אמר יי

Int

* Quia
 qua egred
 et ex qua
 decem don
 * Quia
 rael: Qua
 * Et no
 ingrediam
 eatis, quia
 Bethel non
 & viuete
 Ioseph &
 domui Isra
 dicium, &
 omnia &
 bram, &
 aquam ma
 terra, Don
 * Susci
 miseriam s
 * Odio
 sermonem
 * Idcir
 bat mendi
 domos poli
 in eis: vin
 bibetis vin
 tas impiet
 fra, conc
 tationes, (

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Idcir
 quia temp
 & non m
 Dominus
 sicut dixe
 dileximus
 cium, &
 tens reliq
 dicit Dom
 plateis pla
 ue. voca
 etum, &
 nibus vi
 tui, dixi

* Quia hæc dicit Dominus Deus: Vrbs ex qua egrediebantur mille, relinquentur centum. et ex qua egrediebantur centum, relinquentur decem domui Israel.

* Quia hæc dicit Dominus super domum Israel: Querite me, & uiuetis:

* Et non queratis Bethel. et in Galgala non ingrediamini, et in putei iuramenti non trans-eatis, quia Galgala captiuata captiuabitur, & Bethel non existens.

* Querite Dominum & uiuite, ut non succendatur ut ignis domus Joseph & deuoret eam: & non erit extinguens domui Israel.

* Faciens in excelsum iudicium, & iustitiam in terram: * Faciens omnia & fabricans, et conuertam in manum meam, & diem in noctem obscurans: uocans aquam maris, & effundens illam super faciem terre, Dominus Deus omnipotens nomen illi.

* Suscitans contritionem super robur, & miseriam super munitionem inducens.

* Odio habuerunt in portis corripientem, et sermonem sanctum abominati sunt.

* Idcirco desuper existens pugnis percutiebat mendicum: & dona electa suscepistis ab eo. domos politas edificastis, & non habitabit in eis: vineas desiderabiles plantastis, & non bibetis vinum earum:

* Quia cognoui multas impietates uestras, & fortia peccata uestra, conculcantes iustum, accipientes commutationes, & pauperem in portis declinantes.

* Idcirco intelligens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est.

* Querite bonum, & non malum, ut uiuatis, & erit uobiscum Dominus. Sic dixit Dominus Deus omnipotens, sicut dixerunt: * Odio habuimus mala, & dileximus bona, & restituetur in portis iudicium, ut misereatur Dominus Deus omnipotens reliquiarum Joseph.

* Propterea hæc dicit Dominus Deus omnipotens: In omnibus plateis planctus, & in omnibus uis dicetur ue. vocabitur agricola in luctum, & in planctum, & in scientes lamentum.

* Et in omnibus uis planctus, quia veniam per medium tui, dixit Dominus.

* διότι τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, πόλις ἧς ἔξεπορεύοντο χίλιοι ὑπολειφθήσονται ἑκατὼν, & ἧς ἔξεπορεύοντο ἑκατὼν, ὑπολειφθήσονται δέκα τῶ οἴκῳ ἰσραὴλ.

* διότι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τὸν οἶκον ἰσραὴλ, ἐκζητήσατε ἐμὲ, καὶ ζήσετε. * καὶ μὴ ἐκζητεῖτε βαβυλῶνα, καὶ εἰς γαλγαλὰ μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἔορκα μὴ διαβαινεῖτε, διότι γαλγαλὰ αἰχμαλωτὸν δουρὶ αἰχμαλωπῶν ἐστίν, καὶ βαβυλὼν οὐχ ὑπαρχούσα.

* ἐκζητήσατε τὸν κύριον καὶ ζήσατε, ὅπως μὴ ἀλάμψῃ ὡς πῦρ οἶκόν ἰωσήφ καὶ καταφάγῃ αὐτόν. καὶ οὐκ ἔσται ὁ βέσων τῶ οἴκῳ ἰσραὴλ.

* ὁ ποιεῖν εἰς ὑψος κῆμα καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν.

* ὁ ποιεῖν πάντα καὶ κατασκευάζων, & ἐρέτω εἰς πρῶτον σκιά, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα σκοτάζων, ὁ περισκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆ θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ τὸν πεδῶπον τῆ γῆς, κύριος ὁ θεός παντοκράτωρ ὄνομα αὐτοῦ.

* ὁ διεύρων ζυγισμὸν ἐπὶ ἰσχύ, & ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων. * ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσον ἐβδελύξαντο.

* διὰ τοῦτο ὁ ὁκνῶν κατακονδύλιζεν πτωχόν. καὶ δῶρε ἐκλεκτὰ ἐδῆξατο παρ' αὐτοῦ. οἴκους ἐξέσους ὠκοδομήσατε, καὶ μὴ κατακίσητε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελώνας ἐπιδυμήσεις ἐφυτεύσατε. καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον αὐτῶν.

* ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰχυρεῖαι ἀμαρτίας ὑμῶν, καὶ παταγωῦντες δίκαιον λαμβάνοντες ἀλάματα, καὶ πονήτε ἐν πύλαις ἐκκλίνοντες.

* διὰ τοῦτο ὁ ζυγιστὴς ἐν καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται, ὅτι καὶ πονηρὸς ἐστίν.

* ἐκζητήσατε τὸ καλὸν & μὴ τὸ πονηρὸν, ὅπως ζήσετε & ἔσται μετ' ὑμῶν κύριος. ἔτι οὖν εἶπεν κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ, ὃν τρέπον εἶπον.

* μεμίσῃκα μὴ τὰ πονηρὰ, & ἡγάπησα μὴ τὰ καλὰ, & ἀποκατέστη ἐν πύλαις κῆμα, ὅπως ἐλεήσει κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ τὸν πεδῶπον ἰωσήφ.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ, ἐν πάσαις πλατείαις κοπετές, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ῥηθήσεται οὐαὶ οὐαὶ. κληθήσεται γεωργὸς εἰς πλῆθος καὶ εἰς κοπετὸν καὶ εἰς εἰδοτάς θρῆνον.

* καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετές, διότι ἐλδομαὶ διὰ μέσου τοῦ οἴκου κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Nam sic inquit Dominus, In ciuitate de qua egrediebantur mille, remanebunt centum; & de qua centum exiebant, usque ad decem superstitēs erunt in domo Israel. * Quandoquidem ita dicit Dominus domui Israel, Requiritē timorem mei, & uiuetis. * Non queratis uerò pergere ad Bethel, & ad Galgalā ne ueniat, & per Beerśabee ne trāseatis, quia qui in Galgala, certissimē multabūtur exilio; & qui colūt idola Bethel, rediguntur in nihilum. * Querite timorem Domini, ut uita potiamini, ne forte succendatur sicut ignis furor eius in domo Ioseph, qui uoret, nec sit qui extinguat propter peccata uestra, qui seruiebatis idolis in Bethel. * Qui conuertunt in absinthium iudicium, & iustitiam in terram proiciunt. * Desierunt timere a facie Domini qui fecit Arcturum & Orionem, & conuertit in lucem tenebras, & diē in noctem obtenebrat: qui iubet congregari exercitus multos instar aquarum maris, & dispergit eos super faciem terræ: Dominus nomen eius. * Qui uires auget infirmis contra fortes, & direptoribus super propugnacula fortissimorum imperium donat. * Odio prosequuntur eum qui corripit eos in domo iudicij uerbis Legis, & loquentem recta prauitatis insimulant. * Idcirco pro eo quod diripiebatis egenum, & uim pauperibus inferebatis: domos dolato lapide construxistis, in quibus non habitabit: vineas desiderabiles plantastis, quarum uinum haudquaquam bibetis. * Si quidem notum est mihi quod permultæ sint uestræ præuicationes, & fortia peccata uestra: contribulant iustum ut suscipiant mammona iniquitatis, & iudicium obscurorum peruertunt in domo congregationis ipsorum. * Propterea doctores tunc temporis propter impios conticuerunt, tempus enim malum erat. * Querite benefacere & non male, quod uiuatis: tunc aderit Verbum Domini Dei exercituum in auxilium uestrum sicut dixistis. * Odite malefacere, & bene operari diligite: & dirigite iudicium in domo congregationis uestræ: forte misericordia tribuetur a conspectu Domini Dei exercituum super reliquias Iosephi. * Quamobrem sic dicit Dominus Deus exercituum, Dominus ipse: In omnibus plateis erit planctus, & in omnibus uicinis erit planctus; quia apparebo agricolam ad luctum, & planctum emittentem ad eum qui eiulandi est peritus. * Atque in omnibus uicinis erit planctus; quia apparebo ut faciam ultionem iudicij in medio tui, dicit Dominus.

18 * הוֹי הַמֵּתְאֵוִים אֶת-יוֹם יְהוָה לְמַחֲזֵה לָכֶם יוֹם
יְהוָה הוּא חֹשֶׁךְ וְלֹא-אֹרֶךְ:
19 * כַּאֲשֶׁר יָנוֹס אִישׁ מִפְּנֵי הָאָרִי וּפָגְעוּ הָרֶב וּבְנֵי
הַבַּיִת וְסָמְךָ יָדוֹ עַל-הַקִּיר וְנִשְׁכּוּ הַנֶּחֱשׁ:
20 * הֲלֹא חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא-אֹרֶךְ וְאֵפֶל וְלֹא-
נֶגֶה לוֹ:
21 * שְׁנֵאתִי מֵאֲסִיתִי חַיִּיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּעֵצְרֵיכֶם:
22 * כִּי אִם תֵּעָלוּ לִי עוֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֲרַצֶּה
וְשִׁלֵּם מִרְיָאֲכֶם לֹא אֲבִיט:
23 * הִסַּר מֵעָלַי הַמֶּזֶן שְׂרִיד וְזִמְרַת נְבִלֶיךָ לֹא אֲשַׁמֵּעַ:
24 * וַיִּגַּל בְּמִים מִשְׁפָּט וְצִדְקָה כִּנְחָל אֵיתָן:
25 * הַזִּבְחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם לִי בַמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל:
26 * וְנִשְׁאַתֶּם אֶת סִבּוֹת מַלְכֶּכֶם וְאֶת בֵּינוֹן צִלְמֵיכֶם
כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם:
27 * וְהִגַּלְתִּי אֶתְכֶם מִהַלְאָה לְדַמְשֶׁק אֲמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי צַבָּאוֹת שְׁמוֹ:

ו

1 * הוֹי הַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבִּטְחִים בְּהַר שְׁמֵרוֹן
נִקְבִּי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל:
2 * עֲבְרוּ בְלִנְהָ וּרְאוּ וּלְכוּ מִשֶּׁם חֲמַת רֶבֶךָ וּרְדוּ
גַת-פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן-הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם-
רֶב גְּבוּלָם מִגְּבוּלָכֶם:
3 * הַמִּנְדִּים לַיּוֹם רַע וְתַגִּישׁוּן שְׂבַר חֶמֶס:
4 * הַשֹּׁכְבִים עַל-מִטּוֹת שֶׁן וְסֹרְחִים עַל-עֲרֻשְׁתָּם
וְאֹכְלִים כְּרִים מִצֶּאֱן וְעֹגְלִים מִתּוֹךְ מִרְבֵּק:
5 * הַפֹּרְטִים עַל-פִּי הַנֶּבֶל כְּדֹדֵי חֲשֹׁבוֹ לָהֶם
כְּלִי-שִׁיר:
6 * הַשֹּׁתִים בַּמִּזְרָקִי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ וְלֹא
נָחְלוּ עַל-שֶׁבֶר יוֹסֵף:

תרגום יונתן

18 * וְהַמֵּתְאֵוִים לְיוֹמָא דְעֵתִיד לְמִיתִין מִן קֳדָם יְיָ הוּא חֹשֶׁךְ וְלֹא נֶגֶה לוֹ:
19 * כַּאֲשֶׁר יָנוֹס אִישׁ מִפְּנֵי הָאָרִי וּפָגְעוּ הָרֶב וּבְנֵי
20 * הַבַּיִת וְסָמְךָ יָדוֹ עַל-הַקִּיר וְנִשְׁכּוּ הַנֶּחֱשׁ:
21 * הֲלֹא חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא-אֹרֶךְ וְאֵפֶל וְלֹא-
נֶגֶה לוֹ:
22 * שְׁנֵאתִי מֵאֲסִיתִי חַיִּיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּעֵצְרֵיכֶם:
23 * כִּי אִם תֵּעָלוּ לִי עוֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֲרַצֶּה
וְשִׁלֵּם מִרְיָאֲכֶם לֹא אֲבִיט:
24 * הִסַּר מֵעָלַי הַמֶּזֶן שְׂרִיד וְזִמְרַת נְבִלֶיךָ לֹא אֲשַׁמֵּעַ:
25 * וַיִּגַּל בְּמִים מִשְׁפָּט וְצִדְקָה כִּנְחָל אֵיתָן:
26 * הַזִּבְחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם לִי בַמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל:
27 * וְנִשְׁאַתֶּם אֶת סִבּוֹת מַלְכֶּכֶם וְאֶת בֵּינוֹן צִלְמֵיכֶם
כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם:
28 * וְהִגַּלְתִּי אֶתְכֶם מִהַלְאָה לְדַמְשֶׁק אֲמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי צַבָּאוֹת שְׁמוֹ:

1 * וְהַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבִּטְחִים בְּהַר שְׁמֵרוֹן
נִקְבִּי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל:
2 * עֲבְרוּ בְלִנְהָ וּרְאוּ וּלְכוּ מִשֶּׁם חֲמַת רֶבֶךָ וּרְדוּ
גַת-פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן-הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם-
רֶב גְּבוּלָם מִגְּבוּלָכֶם:
3 * הַמִּנְדִּים לַיּוֹם רַע וְתַגִּישׁוּן שְׂבַר חֶמֶס:
4 * הַשֹּׁכְבִים עַל-מִטּוֹת שֶׁן וְסֹרְחִים עַל-עֲרֻשְׁתָּם
וְאֹכְלִים כְּרִים מִצֶּאֱן וְעֹגְלִים מִתּוֹךְ מִרְבֵּק:
5 * הַפֹּרְטִים עַל-פִּי הַנֶּבֶל כְּדֹדֵי חֲשֹׁבוֹ לָהֶם
כְּלִי-שִׁיר:
6 * הַשֹּׁתִים בַּמִּזְרָקִי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ וְלֹא
נָחְלוּ עַל-שֶׁבֶר יוֹסֵף:

18 * Vae desiderantibus diem Domini. Ad
quid eam vobis? dies Domini ista tenebre
& non lux. * Quomodo si fugiat vir a
facie leonis, & occurrat ei versus, & ingre-
diatur domum, & innitatur manu sua su-
per parietem, & mordeat eum coluber.
20 * Nunquid non tenebrae dies Domini,
& non lux, & caligo & non splendor in ea?
21 * Odi & proieci festivitates vestras, &
non capiam odorem coetuum vestrorum.
22 * Quod si obtuleritis mihi holocausto-
mata & munera vestra non suscipiam, &
vota pinguium vestrorum non respiciam.
23 * Aufer a me tumultum carminum tuo-
rum, & cantica lyrae tuae non audiam.
24 * Et reuelabitur quasi aqua iudicium, &
iustitia quasi torrens fortis. * Nunquid
hostias & sacrificium obtulistis mihi in
deserto quadraginta annis domus Israel?
26 * Et portastis tabernaculum Moloch deo
vestro, & imaginem idolorum vestrorum,
sydus Dei vestri Remphan, figuras quas
fecistis vobis adorare eas.
27 * Et migrare vos faciam trans Damas-
cum, dicit Dominus, Deus exercituum no-
men eius.

CAP. VI.

1 * Vae vobis qui opulenti estis in Sion, &
confiditis in monte Samariae, optima-
tes capita populorum, ingredientibus pom-
paticae domum Israel. * Transite in Ca-
lannie & videte, & ite inde in Emath ma-
gnam, & descendite in Geth Palaestino-
rum, & ad optima quoque regna horum,
si latior terminus eorum termino vestro est.
3 * Qui separati estis in diem malum: &
B appropinquatis folio iniquitatis.
4 * Qui dormitis in lectis eburneis, &
lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis
agnum de grege, & vitulos de medio ar-
menti: * Qui canitis ad vocem psal-
terij. sicut David putauerunt se habere
vasa cantici.
6 * Bibentes vinum in phialis, & optimo
unguento delibuti, & nihil patiebantur
super contritione Ioseph.

Inter
* Vae qu
ipsa dies? &
* Quem
nis & occu
& confirm
deat eum s
* Non
* caligo ne
* Odi, p
odorabo in c
* Quia
crificium
apparitioni
* Aufer
psalmum or
* Et vo
stia quasi
* Nunq
ta annis ob
* Et por
dus Dei ve
cistis in eis
* Et mi
dicit Domi
Vae spe
monter
gentium. e
* Tran
te inde in
Philistin
res sunt te
* orani
* atting
* Dor
nientes in
gregibus,
* Plai
stantem p
* Bib
unguent
quam sup
Vae q
rum
atque def
diem malu
lectis suis,
parauerun
nec tangit

* *Ve qui desideratis diem Domini, ut quid ipsa dies? & hæc est tenebra & non lux:*
 * *Quemadmodum si quis fugiat à facie leonis & occurrat ei versus, & insiliat in domum, & confirmet manus suas super murum, et mordeat eum serpens.*
 * *Nonne tenebrae dies Domini & non lux, & caligo non habens splendorem?*
 * *Odi, proiecisti festiuitates vestras, & non odorabo in conuentibus vestris.*
 * *Quia si attuleritis mihi holocausta & sacrificium vestrum, non suscipiam, & salutare apparitionis vestrae non respiciam.*
 * *Aufer à me sonitum carminum tuorum, et psalmum organorum tuorum non audiam.*
 * *Et voluetur quasi aqua iudicium. & iustitia quasi torrens inuius.*
 * *Nunquid hostias & sacrificia quadraginta annis obtulistis mihi domus Israel?*
 * *Et portastis tabernaculum Moloch & sydos Dei vestri Rompha: figuras eorum quas fecistis in eis.*
 * *Et migrare faciam vos ultra Damascus, dicit Dominus, Deus omnipotens nomen illi.*

CAP. VI.

*V*æ spernentibus Sion, & confidentibus in montem Samariae. vindemiaui principatus gentium. & ingressa est ad eos domus Israel.
 * *Transite omnes & videte, & pertransite inde in Emath Raba, & descendite in Geth Philistinum optimas de regnis istis, quoniam plures sunt termini eorum terminis vestris*
 * *orantes in diem. & illi appropinquant & attingentes Sabbata falsa:*
 * *Dormientes in lectis eburneis, & lascentes in stratis suis: & comedentes hædos ex gregibus, & vitulos ex armentis lactantes:*
 * *Plaudentes ad vocem organorum, sicut stantem putauerunt, & non sicut fugientem.*
 * *Bibentes defæcatum vinum, & primis unguentis uncti, & non patiebantur quicquam super contritione Ioseph.*

18 * οὐαὶ ᾧ Ἰσραηλιτῇ τὴν ἡμέραν κυρίου, ἵνα τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καὶ αὐτὴ ἐστὶν σκοτὶς καὶ ὄψις. * ὃν τρέπον ἐάν τις φύγῃ ἐκ παροσώπου λέοντος, καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἀρκίῳ, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις.
 20 * οὐχὶ σκοτὶς ἡ ἡμέρα κυρίου καὶ οὐ φῶς, καὶ γνώφῃ ὅκ' ἔχων φέγγος;
 21 * μεμίσσηκα, ἀπὸς μαζορταῖς ὑμῶν, ὅς οὐ μὴ ὁσφρανθῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν.
 22 * διότι ἐδὼ δυνέεγκητέ μοι ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίαν ὑμῶν, & παροσδέξομαι, καὶ σωτηρίου Ἰσραηλ καὶ ὑμῶν ὅκ' Ἰσραὴλ ἐξομαί.
 23 * μετὰ στήθεσιν ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ὠδῶν θυ καὶ ψαλμῶν ὀργάνων θυ ὅκ' ἀκούομαι.
 24 * καὶ κυλιώθησεται ὡς ὕδωρ κελίμα. & δικαιοσύνη ὡς χειμάρρις ἀβάτος.
 25 * μὴ φάσμα καὶ θυσίας τεσσαράκοντα ἔτη παροσθένεγκατέ μοι οἶκῳ τοῦ Ἰσραὴλ. * & ἀνέλαιετε τὴν σκηνὴν ἡμῶν, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥομφαία. ὅτι οἱ τύποις αὐτῶν οἱς ἐποίησατε ἐν αὐτοῖς.
 27 * καὶ μετὰ τὴν ὑμᾶς ἐπέκλῃνα δαμασκὸν, λέγει κύριος, ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνομα αὐτοῦ.
 5.

1 * Οὐαὶ τοῖς Ἰσραηλιτοῖς οὐδ' ἐνοῦσιν αἰῶν, καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας. ἀπετεύγησα δὲ χεῖρας ἐν τῶν. καὶ ἐσθλάσεν εἰς αὐτοὺς οἶκῳ τοῦ Ἰσραὴλ.
 2 * διάβητε πάντες καὶ ἴδετε, καὶ διέλθετε ἐκείθεν εἰς αἰμάτ' ῥαβδῶν, καὶ κατὰ βῆτε εἰς γῆν ἀλλοφύλων τὰς κρατίδας ἐκ τῶν βασιλείων τούτων, ἐπεὶ πλείονα ἐστὶν ταῖς ὁρμαῖς αὐτῶν τῶν ὁρμῶν ὑμῶν. * ὁ δὲ χρόνος εἰς ἡμέραν. καὶ κείνοι ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι λαβάνων ψυδῶν.
 4 * ὁ καθύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, & κατὰ σπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμαῖς αὐτῶν. & ἐδόντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ βοσκῶν γαλαθῶν.
 5 * ὁ Ἰσραηλιτῆς παρὲς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων, ὡς ἐσηκότα ἐλογίσαντο, καὶ ἔχ' ὡς φεύγοντα.
 6 * ὁ πίνοντες τὸν διυλισμὸν οἶνον καὶ τὰ πρῶτα μύρα χειρὸς, καὶ ὅκ' ἐπαχον οὐδ' ἐπὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἰσραὴλ.
 5.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* *Ve desiderantibus diem qui venturus est à conspectu Domini: ad quid conducet vobis dies qui aduenturus est à facie Domini? ipse obsecutus est & non lux.* * *Quomodo vir qui fugit à facie leonis, & occurrat ei versus, & ingredietur domum, & innitetur manu sua super parietem, & mordebit eum coluber.* * *Nonne tenebrosus est dies qui venturus est à facie Domini & non lucidus? & caligo erit in eo, & non splendor?* * *Odio habui, reprobauique festiuitates vestras, nec beneuolè excipiam oblationem congregationis vestrae.* * *Quoniam si offeratis coram me holocaustomata & oblationes vestras, non erunt acceptabiles, & victimæ sanctificatae vestrae non recipientur à me.*
 * *Aufer à conspectu meo sonitum carminum tuorum, & modulationem citharae tuae non audiam.* * *Et reuelabitur tanquam aqua iudicium, & iustitia sicut torrens inundans.* * *Nunquid hostias sanctificatas & oblationes obtulistis coram me in deserto quadraginta annis domus Israel?* * *Et portastis bini tabernaculum Sacerdotum vestrorum, & Chiun imaginem vestram, Sydus idolum vestrum quod feci- stis vobis.* * *Et ablegabo vos ultra Damascus, ait Dominus, Deus exercituum nomen eius.*
 * *Transite in Calne & videte, & contendite inde in Emath magnam, & omnium quibus innititur domus Israel.* * *Ipse prorogabant atque descendite in Gath Philistinorum: num meliores sunt regnis his, an latior est terminus eorum termino vestro?* * *Qui dormiunt in lectis stratis ebore, & submergunt se in diem malum, vos autem propè facitis in domo congregationis vestrae rapinas.* * *Qui modulos concinunt super os nabli, sicut David praeparauerunt sibi instrumenta musica.* * *Qui bibunt in phialis argenteis vinum, & praestantissimis optimisque vnguentis sese inungunt: nec tangit eos dolor ex contritione Iosephi.*

* לכן עתה יגלו בראש גלים וסר מרוח סרוחים:
* נשבע אדני יהוה בנפשו נאם יהוה אלהי
צבאות מתאב אנכי ארץ גאון יעקב וארמנותיו
שנאתי והסגרת עיר ומלאה:

* והיה אם יותרו עשרה אנשים בבית אחד
ומתו:

* ונשא דודו ומסרפו להוציא עצמים מן הבית
ואמר לאשר בירכתי הבית העוד עמד ואמר אפס
ואמר הם כי לא להזכיר בשם יהוה:

* כי הנה יהוה מצוה והנה הבית הגדול רסיסים
והבית הקטן בקעים:

* הירצון בסלע סוסים אם יחרוש בבקרים כי
הפכתם לראש משפט ופרי צדקה ללעג:

* השמחים ללא דבר האמרים הלוא בחזקנו
לקחנו לנו קרניים:

* כי הנני מקים עליכם בית ישראל נאם יהוה
אלהי הצבאות גוי ולחצו אתכם מלכוא חמרת
עד נחל הערבה:

* כה הראני אדני יהוה והנה יוצר גבי בתחלת
עלות הלךש והנה לקש אחר גוי המלך:

* והיה אם בלה לאכול את עשב הארץ ואמר
אדני יהוה סלח נא מי יקום יעקב כי קטן
הוא:

* נחם יהוה על זאת לא תהיה אמר יהוה:

* כה הראני אדני יהוה והנה קרא לרב באש
אדני יהוה ותאכל את תהום רבה ואכלה את-

החלק:
* ואמר אדני יהוה חדל נא מי יקום יעקב כי
קטן הוא:

תרגום יונתן

7 בן קען יגלו בראש גלים וסר מרוח סרוחים ומכיון
רבותה יעקב וברגותיה רחוקת ואמסר קרמא ומלאה:
10 ושלגה קריבה מקדא לאפקא גרמא מן ביתא וימר לרי בשדא דביתא העד קען עמד וימר סלק ארי כד הוה קימין לא הוה
סאלו בשמא דניו: 11 ארי הא יי מפקד וימחי מלכורבא מחא תקיפא ומלכו וערא מחא חלשא: 12 חירהטון בכיפא סוסון
אם יהא דרי בתוריא ארי הפכתון לריש חוין בישין דינא ופרי זכותא לגידין: 13 דחנן ללא מדעם דאמרין תלא בתקפנא קנינא לנא
בבסין: 14 ארי הא אנא מקים עליכון בית ישראל אמר יי אלהי צבאות עם וידחקתו יחכון ממעלנא דחמת עד נחלא דמישרא:

1 כדן אחזיני יי אלהים והא ברית גובי באול צמח לקיש והא צמח דעדק פתר דאחגזות שיחא דמלכא:
2 ויהי עד לא שיצי למיכל ית עשבא דארעא ואמרת קבל בעותי יי אלהים שבק קען לחובי שארא דבית יעקב מן יקום ויבעי על
חטאיהון ארי מטלטלין אנון: 3 אחיב יי רגזה על דא לא תתקים אמר יי:
4 כדן אחזיני יי אלהים והא עתיד למדן באשתא יי אלהים ואכלת ית תהום רבא ושיציא ית אחסנתא:
5 ואמרת קבל בעותי יי אלהים שבק קען לחובי שארא דבית יעקב מן יקום ויבעי על חטאיהון ארי מטלטלין אנון:

7 * Quapropter nunc migrabunt in ca-
pite transmigrantium, & auferetur factio
lasciuientium.

8 * Iuravit Dominus Deus in anima sua,
C dicit Dominus Deus exercituū. Detestor
ego superbiam Iacob, & domos eius odi,
& tradam ciuitatem cum habitatoribus
9 suis. * Quod si reliqui fuerint decem vi-
ri in domo vna, & ipsi morientur.

10 * Et tollet eum propinquus suus, & com-
buret eum vt efferat ossa de domo, & dicet
ei qui in penetralibus domus est: Nūquid
adhuc est penes te? & respōdebit Finis est.
Et dicet ei: Tace, & non recorderis nomi-
nis Domini.

11 * Quia ecce Dominus mādauit, & per-
D cutiet domum maiorē ruinis, & domum
minorem scissionibus.

12 * Nunquid currere queunt in petris e-
qui, aut arari potest in bubalis? quoniam
conuertistis in amaritudinem iudicium,
& fructum iustitiæ in absinthium:

13 * Qui letamini in nihili, qui dicitis: Nū-
quid non in fortitudine nostra assumpsi-
mus nobis cornua?

14 * Ecce enim suscitabo super vos domus
Israel, dicit Dominus Deus exercituum,
gentem, & cōteret vos ab introitu Emath
vsque ad torrentem deserti.

CAP. VII.

1 Hæc ostendit mihi Dominus Deus: Et
A ecce fictor locustæ in principio germi-
nantium serotini imbris, & ecce serotinus
post tonsionem regis.

2 * Et factū est cū consummasset come-
dere herbam terræ, dixit: Domine Deus
propitius esto obsecro. Quis suscitabit Ia-
cob quia paruulus est?

3 * Misertus est Dominus super hoc. non
erit, dicit Dominus.

4 * Hæc ostendit mihi Dominus Deus, &
ecce vocabat iudicium ad ignē Dominus
B Deus, & deuorauit abyssum multam, &
comedit simul partem. * Et dixi: Do-
mine Deus quiesce obsecro. Quis suscita-
bit Iacob, quia paruulus est?

Interp

* Prop

potentum.

pbraim.

* Quia

quoniam a

cob, & reg

tatem cum

* Et eri

na, & mo

* Et ca

tur vt effe

tibus domi

adhuc. &

minum.

* Quia

domum m

paruam fra

* Si per

in feminis

rorem iudi

tudinem,

* Qui

Quia non

nua:

* Quia

Israel gent

mini in En

Sic often

locustar

ecce bruch

* Et er

terre, &

scitabit Ia

* Pen

non erit,

* Sic o

dicium in

multam,

* Et e

tabit Jac

* Quap

dixit Dñs

tudinem e

ab incendi

runt, dice

mandat, &

arat quisp

latur i

mus Israe

Hæc

ne Deus,

Auer

& vorau

tis reliqu

* Propterea nunc captiui erunt ab initio potentum. & auferetur hinnitus equi ex Ephraim.

* Quia iurauit Dominus per semetipsum, quoniam abominor ego omnem superbiam Jacob, & regiones eius odio habui: auferam ciuitatem cum omnibus quæ in ea.

* Et erit si relictæ fuerint viri in domo tua, & morientur & relinquentur reliqui.

* Et capientur domestici eorum, & cogentur ut efferant ossa de domo, et dicet præsidentibus domus, Si adhuc est apud te? et dicet, Non adhuc. & dicet: Taceat, non nominauit Dominum.

* Quia ecce Dominus madabit, & percutiet domum magnam confractiōibus, & domum paruam fracturis.

* Si persequentur in petris equi, si tacebunt in fœminis equi: quoniam conuerterunt in furorem iudicium, & fructum iustitiæ in amaritudinem,

* Qui letantur in nullo verbo. qui dicunt, Quia non in fortitudine nostra habuimus coronam:

* Quia ecce ego suscitabo super vos domus Israel gentem, & conterent vos, ne ingrediamini in Emath et usque ad torrentem Occidentis.

CAP. VII.

Sic ostendit mihi Dominus. & ecce genitura locustarum veniente matutino tempore. & ecce bruchus in Gog regem.

* Et erit si consummauerit comedere herbam terre, & dixi: Domine propitius esto: quis suscitabit Iacob? quia paruulus est.

* Penitentiam age Domine super hoc, et hoc non erit, dicit Dominus.

* Sic ostendit mihi Dominus, & vocauit iudicium in igne Dominus, & comedit abyssum multam, & comedit partem.

* Et dixi: Domine Deus quiesce, quis suscitabit Iacob? quia paruulus est.

7 διὰ τοῦτο νῦν αἰχμαλωτοὶ ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς δυναστῶν καὶ ἔξαρθήσε' ἡ χεμεπισμός ἵππων ἃς ἐφραΐμ.

8 ὅτι ὁμοσεν κύριος κατ' ἐαυτοῦ, διότι βδελύσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν ἰακώβ, καὶ τὰς χώρας αὐτῆς μεμίσηκα. ἔξαρθ' πόλιν συν πᾶσιν τοῖς ἐν αὐτῇ.

9 καὶ ἔσονται ἐδὼ ὑπολειφθῶσιν ἄνδρες ἐν οἰκίᾳ μιᾷ, & ἀποθανοῦνται, καὶ ὑπολειφθήσονται & κατάλοιποι.

10 καὶ λήψονται οἰκεῖοι αὐτῶν καὶ ἀφαιρῶσιν τὸ ἔξενέκα καὶ τὰ ὅσα ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ ἐρεῖ τοῖς ἀφαιρεσὶν οἰκίας, εἰ ἐπ' ὑπάρχει ὡς ἐγὼ τοῖς καὶ ἐρεῖ ὅτι ἐπ'. καὶ ἐρεῖ, σιγάτω, οὐ μὴ ὠνόμασε κύριον.

11 ὅτι ἰδοὺ κύριος ἐντελεῖται, καὶ πατάξει τὸν οἶκον τὸν μέγαν & λαλῶσιν, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥήγμασιν.

12 εἰδιώξονται ἐν πέτραις ἵπποι, εἰ ἀφαιρῶσιν αὐτοὺς ἐν θηλείαις ἵπποι. ὅτι ἔξερψαν εἰς θυμὸν κέσμα, καὶ καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν,

13 & ἀφραϊνόμενοι ἐπ' οὐδενὶ ῥήματι. & λέγοντες, διότι ὅτι ἐν τῇ ἰσχυρί ἡμῶν ἐχομεν κέσμα.

14 διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγερωῦ ἐφ' ὑμᾶς οἶκός τοῦ ἰσραὴλ ἔσται καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς αἵματά καὶ ἕως χειμάρρου πάντων δυσμῶν.

ζ.

1 οὕτως ἐδίδασκέ μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐπιγόνῃ ἀκρίδων ἐρχομένης ἐωθιῆς. καὶ ἰδοὺ βροχῶν εἰς γῶγ τὴν βασιλέα.

2 καὶ ἔσονται ἐδὼ ὑποτελέσει τὸ καταφαγεῖν τὸν χορὸν τῆς γῆς, καὶ εἶπα, κύριε ἰλεως ἦτορ, τίς ἀνστήσει τὸν ἰακώβ, διότι ὁλίγος ὁ ἐστίν.

3 μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ, καὶ τούτῳ ὅτι ἔσαι, λέγει κύριος.

4 οὕτως ἐδίδασκέ μοι κύριος, καὶ ἐκάλεσεν τὴν δίκην ἐν πυρὶ κύριος, καὶ κατέφαγεν τὴν ἀβυσσὸν τὴν πολλήν, καὶ κατέφαγεν τὴν μερίδα.

5 καὶ εἶπα, κύριε ὁ θεὸς κόπασον, τίς ἀνστήσει τὸν ἰακώβ; ὅτι ὁλίγος ὁ ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quapropter nunc exulabunt ipsi inter primos captiuos, & recedent ab eis gaudia ac stragula subrilia. * Iurauit Dñs Deus per verbū suū, dixit Dñs Deus Sabaoth: Abominor ego domum sanctuarij amplitudinis Iacob, & palatia eius execror, quin & tradam ciuitatem & plenitudinem eius. * Accidetque si remanserint superstites decem viri in domo vna, ut mortem oppetant. * Et tollet eum propinquus eius ab incendio ad educendum ossa de domo, & dicet ei qui in angulo domus versabitur, Nunquid adhuc est penes te aliquis? qui dicet, Perierunt, dicet verò, Remoue, quandoquidem dum vita fruebantur, in nomine Domini non preces fandeant. * Ecce enim Dominus mandat, & percutiet regnum magnum percussione forti, regnum verò minus plaga remissione. * Nunquid per petram currunt equi, an arat quispiam bobus? quandoquidem conuertistis in caput serpentum maleficorum iudicium, & fructus iustitiæ in absinthium. * Qui letantur in re nihili, & dicunt: Nonne fortitudine nostra comparauimus vobis diuitias? * Etenim ecce ego suscito aduersum vos, domus Israel, inquit Dominus Deus exercituum, populum qui affliget vos ab introitu Emath usque ad torrentem planitiæ.

CAP. VII.

Hæc ostendit mihi Dñs Deus: Ecce creatio locustarum in principio germinationis serotinae, & ecce germinatio minima postquam tonitrua est farrago regis. * Et factum est antequam consummasset comedere herbā terræ, ut dicerem: Suscipe deprecationem meam Domine Deus, ignosce obsecro peccatis reliquiarum domus Iacob: quis confurget & veniam exorabit pro peccatis eorum? quia dispalati sunt. * Auertit Dominus iram suam ob id, non stabit, dicit Dominus. * Sic ostendit mihi Dñs Deus: Ecce indicaturus erat igne Dñs Deus, & vorauerat abyssum magnam, & consumpserat hereditatem. * Et dixi, Exaudi deprecationem meam Domine Deus, parce quæso peccatis reliquiarum domus Iacob: quis confurget & veniam exorabit pro peccatis eorum? vagi sunt enim ipsi.

* נחם יהוה על זאת גם-היא לא תהיה
 אמר אדני יהוה:
 * כה הראני והנני נצב על חומת אנך
 ובידו אנך:
 * ויאמר יהוה אלי מה אתה רואה עמוס ואמר
 אנך ויאמר אדני הנני שם אנך בקרב עמי ישראל
 לא אוסיף עוד עבור לו:
 * ונשמו במורש ירחק ומקדשי ישראל יחרבו
 וקמתי על בית ירבעם בחרב:
 * וישלח אמציה כהן בית אל אל ירבעם
 מלך ישראל לאמר קשר עליך עמוס בקרב
 בית ישראל לא תוכל הארץ להכיל ארץ כל-
 דבריו:
 * כי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וישראל
 גלה יגלה מעל אדמתו:
 * ויאמר אמציה אל עמוס הוזה לך ברח לך אל-
 ארץ יהודה ואכל שם לחם ושם תנבא:
 * ובית אל לא תוסיף עוד להנבא כי מקדש-
 מלך הוא ובית ממלכה הוא:
 * ויען עמוס ויאמר אל אמציה לא נביא אנכי
 ולא בן נביא אנכי כי בוקר גנבי וכולס
 שקמים:
 * ויקחני יהוה מאחרי הצאן ויאמר אלי יהוה
 לך הנבא אל עמי ישראל:
 * ועתה שמע דבר יהוה אתה אמר לא תנבא
 על ישראל ולא תטיף על בית ישחק:
 * לכן כה אמר יהוה אשתך בעיר תזננה ובניך
 ובנותיך בחרב יפלו ואדמתך בחבל תחלק ואתה
 על אדמה טמאה תמות וישראל גלה יגלה מעל
 אדמתו:

תרגום יונתן

* אחיב יי רגזה מן דא אף היא לא תתקנים אמר יי אלהים:
 * ואמר יי לי מה את חזי עמוס ואמרתי דין ואמר יי לי הוה אנא עבר דין כגו עמי ישראל לא אוסף עוד לסשבק להון:
 * ויצונו כסת ישחק ומקדשי ישראל יחרבו ואקים על בית ירבעם דקטלן בחרבא:
 * וישלח אמציה רבא דבית אל לות ירבעם מלכא דישלח אל למימר מרד עלך עמוס כגו בית ישראל לא תכל ארעא לסזכרא וכל-
 פתגמוהו:
 * ארי כנן אמר עמוס בחרבא יתקטל ירבעם וישלח אל מלכא יגלון מעל ארעהון:
 * ואמר אמציה לעמוס נביא אתה אזל לך לארעא דבית יהודה ואכל תמן לחמא ותמן תתנבי:
 * וביית אל לא תוסיף עוד להנבא ארי מקדש מלכא הוא ובית מלכותא הוא:
 * ולא בר נביא אנא ארי מרי גתין אנא ושקמין לי בשפלתא וסן קדם חובי עמי ישראל אנא מסגף נפשי:
 * ודברני יי מן דירא סבחר ענא ואמר לי יי אזל אהנבי על עמי ישראל:
 * וקען קבל פתגמא דיי את אפר לא תתנבי על ישראל ולא תרף על בית ישחק:
 * דכך דנן אמר יי אשתך בקרחה תטעי ובניך ובנותך בחרבא יתקטלון וארעך בערבא תתפלג ואף על ארעא מסאכא תמחר וישראל
 מלכא יגלון מעל ארעהון:

* Pœnit
 hoc non erit,
 * Sic oſte
 nus ſtans ſu
 manu eius a
 * Et dixi
 Amos? &
 me: Ecce ego
 puli mei ſſra
 eum:
 * Et dele
 ſrael deſola
 mum Hierob
 * Et miſ
 Hieroboam
 facit contra
 rael: non po
 eius.
 * Quia h
 tur Hierobo
 * Et dix
 dens vade,
 ſcende, & i
 * In au
 phetare, qu
 * Et reſ
 ſiam: Non e
 ta: ſed capr
 * Et affu
 dixit Domi
 ſuper domu
 * Et nu
 Non proph
 ſuper domu
 * Prop
 in ciuitate
 tue captiu
 menſurabi
 ris. at ſſra

* Auer
 * Sic oſ
 * Dixi
 cebo in med
 ſrael deſola
 * Et m
 haud valebi
 * Sic e
 * Dixi
 * At i
 * Et r
 peſtri: atqu
 * Affu
 * Idci
 * Pro
 tu verò in co

* Pœnitentiam age Domine super hoc. & hoc non erit, dicit Dominus.

* Sic ostendit mihi Dominus, et ecce Dominus stans super murum adamantinum, & in manu eius adamas.

* Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Amos? & dixi: Adamantem. Et dixit ad me: Ecce ego impono adamantem in medio populi mei Israel. non ultra adjiciam præterire eum:

* Et delebuntur ara risus. & festiuitates Israel desolabuntur, & consurgam super domum Hieroboam in gladio.

* Et misit Amasias Sacerdos in Bethel ad Hieroboam regem Israel, dicens: Coniurationes facit contra te Amos in medio domus Israel: non poterit terra sufferre omnes sermones eius.

* Quia hæc dicit Amos: In gladio morietur Hieroboam, at Israel captiuus ducetur.

* Et dixit Amasias ad Amos, dicens: Vade, discede in terram Iudæ, & illuc descende, & ibi prophetabis:

* In autem Bethel non ultra adjicies prophetare, quia præceptum est regis.

* Et respondit Amos & dixit ad Amasiam: Non eram Propheta neque filius Prophetæ: sed caprarius eram & vellicans sycomoros:

* Et assumpsit me Dominus ex ouibus: & dixit Dominus ad me: Vade & prophetizaabis super domum Israel:

* Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis, Non prophetabis super Israel, & non turbabis super domum Iacob.

* Propterea hæc dicit Dominus: Uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filie tue captivæ ducentur. & terra tua funiculo mensurabitur. & tu in terra immunda morieris. at Israel captiuus ducetur de terra sua.

* μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ. καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει κύριος.

* οὕτως ἐδείξεν μοι κύριος, καὶ ἰδοὺ κύριος ἐστηκὼς ἐπὶ τείχεσι ἀδάμαντινον, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, τί σὺ ὁρᾷς ἀμώ; καὶ εἶπα, ἀδάμαντα. καὶ εἶπεν πρὸς με, ἰδὲ ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα ἐν μέσῳ λαοῦ μου Ἰσραὴλ. οὐκ ἐπὶ μὴ πρὸς τὸ παρελθεῖν αὐτόν.

* καὶ ἀφανισθῇσαν βωμοὶ τοῦ γέλωτος. καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐρημωθῇ, καὶ ἀναστήθωμαι ἐπὶ τὸν οἶκον ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ.

* ὁ δὲ Ἰσαβέσσελ ἐν ἀμασίᾳ ὁ ἱερὺς εἰς βαβυλὼν πρὸς ἱερουσαλὴμ βασιλεῖα Ἰσραὴλ λέγων, συρροφὰς ποιεῖται καὶ τὸ ἀμώ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, οὐ μὴ διώκηται ἡ γῆ ὑπὸ ἐνέγκῃ πλῆθους δούλων αὐτοῦ.

* διότι τάδε λέγει ἀμώ, ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσῃ ἱερουσαλὴμ. ὁ δὲ Ἰσραὴλ αἰχμαλώτης ἀχθήσεται.

* καὶ εἶπεν ἀμασίᾳ πρὸς ἀμώ λέγων, ὁ ὁρῶν βάδιζε ἐκ χώρας εἰς γῆν ἰουδα, καὶ ἐκεῖ καταβῇ. ὁ δὲ ἐκεῖ πρὸς φησὶς.

* εἰς δὲ βαβυλὼν οὐκ ἐπὶ μὴ πρὸς φησὶς. πρὸς φησὶς, ὅτι ἔτασμά ἐστι βασιλείας.

* καὶ ἀπεκρίθη ἀμώ, καὶ εἶπεν πρὸς ἀμασίαν, οὐκ ἤμην πρὸς φησὶς οὐ δὲ ὑὸς πρὸς φησὶς, ἀλλὰ αἰπὸς ἤμην κνίζων συκάμηναν.

* καὶ ἀνέλαβόν με κύριος ἐν πᾶν πρὸς φησὶς. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, βάδιζε καὶ πρὸς φησὶς ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ.

* καὶ καὶ ἀκούε λόγον κυρίου. σὺ λέγεις, οὐ πρὸς φησὶς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οὐ μὴ ὀχλαλώγησιν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακώβ.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ γυνὴ σου ἐν τῇ πόλει πορνύσῃ, καὶ ὑἱοὶ σου καὶ αἱ θυγατέρες σου αἰχμαλώτοι ἀχθήσονται. καὶ ἡ γῆ σου ἁλωθήσεται καὶ μετρηθήσεται. καὶ σὺ ἐν γῇ ἀκαθάρτῳ τελευτήσῃς. ὁ δὲ Ἰσραὴλ αἰχμαλώτης ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Auertit iterum Dominus furorem suum hac de causa: nec etiam istud stabit, dicit Dominus Deus.

* Sic ostendit mihi: Et ecce Verbum Domini stabat super murum iudicij, & coram illo erat iudicium.

* Dixit autem mihi Dominus: Quid vides Amos? & respondi: Iudicium. Dixit proinde Dominus ad me: Ecce ego iudicium exercebo in medio populi mei Israel; non ultra additurus eis dimittere.

* Israel desolabuntur: suscitaboque contra familiam Ieroboam eos qui trucidant gladio.

* Et misit Amasias princeps Bethel ad Ieroboam regem Israel cum his verbis: Coniuravit contra te Amos in medio domus Israel; haud valebit terra sustinere omnes sermones eius.

* Sic enim dixit Amos: Gladio perimetur Ieroboam, & Israel certissimè in exilium agetur de terra sua.

* Dixit verò Amasias ad Amos prophetam: Veni & perge in terram domus Iudæ, comedeq̃ue ibi panem ac vaticinare.

* At in Bethel ne adicias ultra prophetare, quoniam sanctuarium regis est, ac domus regia.

* Et respondit Amos, & dixit ad Amasiam: Nec propheta nec prophetæ filius, sed pecuarius sum ego, suntque mihi sycomoræ in campis: atque propter peccata populi mei Israel ego animam meam affligo.

* Assumpsit me autem Dominus de ouili sequentem oues, & ad me dixit Dominus: Vade prophetiza de populo meo Israel.

* Idcirco nunc audi verbum Domini, tu qui dicis: Non prophetabis contra Israel, neque in domo Isaac docebis.

* Proinde sic dicit Dominus: Uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui filiaque tuæ gladio occidentur. & terra tua sorte diuidetur: tu verò in terra immunda morieris, etiamque Israel de terra sua captiuus migrabit.

כה הראני אדני יהוה והנני כלוב קיץ :
 ויאמר מה אתה ראה עמוס ואמר כלוב קיץ
 ויאמר יהוה אלי בזה הקץ אל עמי ישראל לא
 אוסיף עוד עבור לו :
 והלילו שירות היכל ביום ההוא נאם אדני
 יהוה רב הפגר בכל מקום השליך הם :
 שמעו זאת השאפים אביון ולשכיר ענוי
 ארץ :
 לאמר מתי יעבר החדש ונשבירה שבר והשבת
 ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות
 מאזני מרמה :
 לקנות בכסף דלים ואביון בעבור נעלים ומפל
 בר נשכיר :
 נשבע יהוה בנאון יעקב אם אשבח לנצח כל
 מעשיהם :
 העל זאת לא תרגו הארץ ואכל כל יושב בה
 ועלתה כאר כללה ונגרשה ונשקה ביאור מצרים :
 והיה ביום ההוא נאם אדני יהוה והבאתי
 השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור :
 והפכתי חגיכם לאכל וכל שיריכם לקינור
 והעליתי על כל מתנים שקועל כל ראש קרח
 ושמתי כאבל יחיד ואחריתה ביום מר :
 הנה ימים באים נאם אדני יהוה והשלחתי
 רעב בארץ לא רעב לחם ולא צמא למים כי אם
 לשמע את דברי יהוה :
 ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו
 לבקש את דבר יהוה ולא ימצאו :
 ביום ההוא תתעלפנה הבתולות היפות
 והבחורים בצמא :

תרגום יונתן

1 בן אחיזי ויאלהים והא מאן מלי סיופי קיטא :
 2 ויאמר מה את חזי עמוס ואמרת מן מלי סיופי קיטא ואמר וי
 3 וילחן חלף זמרא בבתיחון בערנא הויה אמר ויאלהים סגני פגרי קטולין
 4 שמעו דא דשיטין כעפרא דארעא ריש מסכנא ומדמן לבטלא מלי חשיכא מן ארעא :
 5 דאמרין איסחי ומטיירח עבירא ונזכין עבירא ושמטתא ונפתח אוצין לארעא מכלתא ולאוספא על סלעא ולשקרא במאונן דנכיל
 6 למקני בכספא מסכנא וחשיכא בדיל דחסנון וחממא עבירא נזכין : 7 קים וידיח רבנא ליעקב אם יתנשון לעלמא כל עובדיהון :
 8 העל דא לא חרוב ארעא ויגדי כל דיתב בה ויסק עלה מלך במשריתה דסגני נהרא ויחפנה כלה ויתרד יח יחבדא ותשתקע כנהר
 9 ויהא בערנא הויה אמר ויאלהים ואכסי שמשא כדכטתא ואקבל לארעא ביום נהור : 10 ואחפך חגיכון לאכלא וכל
 11 הא יומא אתן אמר ויאלהים ואסק על כל חרצין סק ועל כל ריש מרט ואשונה כאכל יחיד וסופה ביום מריר :
 12 ומצפונא עד מזפונא כפנא בארעא לית דכפן למיכל ולירד די צחי למשחי מיא אלהן לקבלא יח פתגמא דיין : 13 וישתלהון מימא עד סערבא
 14 שפירן דמפנה בשפרהון עם עלמין תכין ויהון מטרפין ורמן בצחיתא :

1 **H**Ec ostendit mihi Dominus Deus:
 A Ecce vncinus pomorum.
 2 * Et dixit: Quid tu vides Amos: Et dixit:
 Vncinum pomorum. Et dixit Dominus ad
 me: Venit finis super populum meum Is-
 rael. nō adiciam vltra vt pertranscam eū.
 3 * Et stridebunt cardines templi in die
 B illa, dicit dominus Deus. Multi morientur,
 in omni loco proicietur silentium.
 4 * Audite hoc qui conteritis pauperem,
 & deficere facitis egenos terræ:
 5 * dicentes: Quando transibit mensis, &
 venundabimus merces, & Sabbatum, &
 aperiemus frumentum, vt imminuamus
 mensuram & augeamus siclum, & suppo-
 namus stateras dolosas,
 6 * Vt possideamus in argento egenos, &
 pauperes pro calciamentis, & quisquilias
 frumenti vendamus?
 7 * Iuravit Dominus in superbiam Iacob,
 C Si oblitus fuero vsque ad finem omnia o-
 pera eorum.
 8 * Nunquid super isto non commoue-
 bitur terra, & lugebit omnis habitator e-
 ius? Et ascendet quasi fluuius vniuersus, &
 eiicietur & defluet quasi riuus Ægypti.
 9 * Et erit in die illa, dicit Dominus Deus,
 occidet Sol meridie, & tenebrescere faciā
 terram in die luminis.
 10 * Et conuertam festiuitates vestras in lu-
 ctum, & omnia cantica vestra in planctū.
 Et inducam super omne dorsum vestrum
 faccum, & super omne caput caluicium.
 Et ponam eam quasi luctum vnigeniti, &
 nouissima eius quasi diem amarum.
 11 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
 emittam famem in terram, non famem
 D panis neque sitim aquæ, sed audiendi ver-
 bum Domini.
 12 * Et commouebuntur à mari vsque ad
 mare, & ab Aquilone vsque ad Orientem
 circuibunt quærentes verbum Domini, &
 non inuenient.
 13 * In die illa deficient virgines pulchræ,
 & adolescentes in siti:

Ic ostendit
 Sculpis.
 * Et di
 mos? & di
 nus ad me
 Israel non
 * Et vlt
 dicit Domi
 proiciam si
 * Aud
 deficere fac
 * Dicent
 gregabimus
 saurum? ac
 ad magnific
 teram iniq
 * Ad p
 milem pro
 ne negotia
 * Iurat
 obliuioni t
 eorum:
 * Et su
 gebit omni
 flumē cons
 Ægypti.
 * Et er
 Sol meridi
 * Et c
 etum, &
 nes, & me
 & super c
 quasi luct
 diem dolor
 * Ecce
 mittam fa
 neque fam
 bum Dom
 * Et co
 & ab Aq
 quærente
 * In di
 adolescen

T Ale qu
 num r
 tra illis diu
 uera vbiuis
 posse nulla
 missionis, v
 genos & pa
 Si obliuion
 habitat in e
 tiores eius
 tenebras of
 vt ascendat
 diem amar
 nec qui siti
 ad Oriente
 miles sunt
 deiecti.

CAP. VIII.

1c ostendit mihi Dominus. & ecce vas au-

Scupis. 2 Et dixit Dominus: Quid tu vides Am-

mos? & dixi: Vas aucupis. Et dixit Domi-

nus ad me: Venit finis super populum meum

Israel non adjiciam ultra ut pertranseam eum.

3 Et vlulabunt laquearia templi in illa die,

dicit Dominus. multus planctus, in omni loco

proijciam silentium.

4 Audite hæc qui conteritis pauperem: &

deficere facitis à terra mendicum.

5 Dicentes, Quando transibit mensis & con-

gregabimus? & Sabbata, & aperiemus the-

saurum: ad faciendam paruum mensuram, &

ad magnificandam stateram, & faciendam sta-

teram iniquam.

6 Ad possidendum argento mendicos, et hu-

milem pro calciamentis, & ab omni appositio-

ne negociabimur.

7 Jurat Dominus per superbiam Iacob, Si

oblivioni tradentur in victoriam omnia opera

eorum:

8 Et super his non turbabitur terra? & lu-

gebit omnis habitans in ea. & ascendet quasi

flumē consummatio, & descendet quasi fluvius

Ægypti.

9 Et erit in illa die, dicit Dominus, occidet

Sol meridie, & contenebrescet in die luminis.

10 Et conuertam festiuitates vestras in lu-

ctum, & omnia carmina vestra in lamentatio-

nes, & inducam super omnem lumbum sacco:

& super omne caput caluicium. & ponam eum

quasi luctum dilecti, & eos qui cum eo quasi

diem doloris.

11 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & e-

mittam famem in terram, non famem panum,

neque famem aquæ, sed famem audiendi ver-

bum Domini:

12 Et commouebuntur aquæ vsque ad mare,

& ab Aquilone vsque ad Orientem circuibunt

querentes verbum Domini, & non inuenient.

13 In die illa deficient virgines pulchræ, &

adolescentes in siti.

1 Οὕτως ἐδείξεν μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἄγγος

2 καὶ εἶπεν κύριος, τί σὺ βλέπεις ἀμώ; καὶ εἶπα,

ἀγγος ἰδοὺ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, ἦκει τὸ πέρας

3 καὶ ὁλολύξῃ τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ

4 αἰκούσατε δὴ ταῦτα. ἐκτείνοντες πρὸς τὰ κα-

5 καὶ τὰ λαβόμενα καὶ ἀποδοῦναι ἐν ταῖς ἀντι-

6 καὶ τὰ κτῆνη δὲ γυρίου πτωχοῖς, καὶ ταπεινὸν δού-

7 καὶ ὁμνύει κύριος κατὰ τὴν περὶ φανίαν ἰακώβ, εἰ

8 καὶ ἐπὶ τοῖς οὐραχθῆται ἡ γῆ, καὶ περὶ

9 καὶ ἔσαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, δύ-

10 καὶ μετὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἔορτα ὑμῶν εἰς πέν-

11 καὶ ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἔξαποσελῶ

12 καὶ σαλευθήσονται ὕδατα ἕως θαλάσσης, & δὲ

13 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλείψουσιν αἱ παρθέναι αἱ κα-

λαί, καὶ ἡ νεότης ἐν δόλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VIII.

1c ostendit mihi Dominus Deus, & ecce vas plenum extremis ætatis frugibus. 2 Et ait: Quid tu vides Amos? & dixi: Vas ple-

num nouissimis ætatis frugibus. Tunc dixit Dominus ad me: Ultio finalis aduenit ut adoriatur populum meum Israel. non adjiciam vl-

tra illis dimittere. 3 Et vlulabunt loco cantici in domibus suis tunc temporis, ait Dominus Deus: multa erunt occisorum cada-

uera vbiuis loci, adeo ut dicatur, Proice & tolle. 4 Audite istud qui perinde flocci penditis capita pauperum ac puluerem terræ, & putatis

posse nulla reddere pauperum eloquia in terra. 5 Qui dicitis, Quando contingeret mensis frumenti, ut frumentum vendamus? & annus re-

missionis, ut aperiamus horrea diminuendæ mensuræ, atque augendi sicii, staterisque dolosis decipiendi causa? 6 Ut coemant argento e-

genos & pauperes quod bona possideant, & quisquilias frumenti venundemus. 7 Iurauit Dominus qui magnitudinem dedit Iacobo,

Si oblivioni tradentur in sæcula omnia opera eorum. 8 Nunquid propter istud non desolabitur terra, & consumetur omnis qui

habitat in ea? & ascendet aduersus eam rex cum exercitu suo ad instar aquarum fluminis copioso, qui operiet eam totam, & expellet habi-

tatores eius, & demerget velut fluvius Ægypti. 9 Erit autem in tempore illo, dicit Dominus Deus, operiam Solem quasi in meridie, &

tenebras offundam terræ in die luminis. 10 Et conuertam solennitates vestras in luctum, & omnia vestra cantica in lamentum, & efficiam

ut ascendant super omnium lumbos sacco, & super quodlibet caput caluitium: & ponam eam tanquam luctum vnici, & finem eius velut

diem amaram. 11 Ecce dies veniunt, dicit Dominus Deus, cum mittam famem in terram: non erit qui esuriat ad comedendum panem,

nec qui sitiat ad bibendas aquas, sed ad recipienda verba Domini. 12 Et lassabunt se à mari ad Occidentem vsque, & ab Aquilone vsque

ad Orientem pergent quæsitum doctrinam à facie Domini, non inuenient tamen. 13 Tempore illo patietur deliquium cætus Israel, qui si-

miles sunt virginibus pulcherrimis, quæ pulchritudine sua cum iuuenibus peccatoribus fornicatæ sunt, erunt proinde prosternati & siti

deiecti.

* הנשבעים באשמת שמרון ואמרו חי אלהיך
דן וחי דרך באר שבע ונפלו ולא יקומו עוד :

ט

* ראיתי ארץ אדני נצב על המזבח ואמר לה
הכפתור וירעשו הספים וכצעם בראש כלם
ואחריתם כחרב אהרן לא ינוס להם נס ולא ימלט
להם פליט : * אם יחתרו בשאול משם ידי
תקחם ואם יעלו השמים משם אורידם :

* ואם יחבאו בראש הרמל משם אחפש
ולקחתים ואם יסתרו מנגד עיני בקרקע הים
משם אצורם ארץ הנחש ונשכם :

* ואם ילכו בשביל לפני איביהם משם אצור את
החרב והרגתם ושמתי עיני עליהם לרעה ולא
לטובה :

* ואדני יהוה הצבאות הנוגע בארץ והמוג
ואבלוכל יושבי בהועלתה כיאר כל השקעה
ביאר מצרים :

* הכונה בשמים מעלותו ואגדתו על ארץ יסדה
הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ יהוה שמו
* הלוא כבני כשמים אתם לי בני ישראל נאם
יהוה הלוא את ישראל העליתי מארץ מצרים
ופלשתיים מכפתור וארם מקיר :

* הנני עיני אדני יהוה בממלכת החטא
והשמדתי אתה מעל פני האדמה אפס כי לא
השמיד אשמיד את בירת יעקב נאם יהוה :

* כי הנה אנכי מצוה והנעותי בכל חגוים את
בירת ישראל כאשר ינוע בכברה ולא יפול צרור
ארץ :

* בחרב ימותו כל חטאי עמי האמרים לא תגיש
ותקדים בעדני הרעה :

תרגום יונתן

14 * די מקמינן בחובת שמרון ואמרין קמא דחלחך די בנן וקמינן נמוסי באר שבע ונפלו ולא יקומו עוד :
1 * אמר עמוס נביא חזיתי ית יקרא דיוי אסתלק מכרובא ושרא על מרכבא ואמר אם לית עמא בית ישראל חזיבין לאוריתא טפי מנרחא
יחטל מלכא ואשיה ויחרב ביתא ויחפגון עזרתא ומני ביר מקדשא בשביא יתכין ושרהון בחרבא אקטל לא יערק להון דערק ולא
ישחוב להון דמשחיתוב : 2 * אם ידמון לאשמרא כרבשאל מחמן במימרי ידברגון שנאיהון ואם יסקון בטורין דרמין עד צת שמיא מחמן
במימרי יתחנן : 3 * ואם ידמון לאשמרא ברישי מגדלי כרבכא מחמן אפקד בלושיא ויבלשונון ואם ידמון לאשמרא סן קדמי בנימי יקא
מחמן אפקד ית עממיא דחקיפין כחויא ויקטלונן : 4 * ואם יתכין בשביא קדם בעלי דכביהון מחמן אפקד ית דקטלון בחרבא ויקטלונן
ואשוי מימרי עליהון לבישא ולא לטבא : 5 * ויני אלחים צבאות די נון בארעא ויעצו ויעדון כל דיתבין בה ויסק עלה מלך במשריתה דסני
כמינהא ויחפנה כלה ותשחקע כנהר מצרים : 6 * די אשרי בחקוף רומא שכינת יקרה וכנשתה על ארעא קששה די אסר לכנשא משרין
דסניאן כמי יקא ומכדר להון על אפי ארעא ויי שמה : 7 * תלא כבנין רחמינן אחון חשיבין קדמי בית ישראל אמר יי תלא ית ישראל
אסקת מארעא דמצרים ופלשתא מקפטיא וארם מקיריני : 8 * תא קדם יי אלחים גלן עובדי מלכותא חזיבא ואשיה יתה מעל אפי
ארעא ברם ארי לא גמירא שיצאה אשיה ית ביר ישראל אסר יי : 9 * ארי תא אנה ספקד ואבדר בכל עממיא ית בית ישראל קמא
דמחרין בערבא ולא נפל אבן סבינה לארעא : 10 * בחרבא יחטלון כל חזיבוי דאמרין לא חזיבוי וחוסי עלנא בישתא :

Interp.

* Qui iur-
dicentes:
tunt Bersabe
clara.

Vidi Domi-
xit: Percu-
buntur vesti-
reliques ei-
fugiet ex eis
saluatus.

* Si de foa-
mea extrahet
deducam eos.

* Si absc-
li, inde scruta-
rint ex oculis
mandabo dra-

* Et si ab-
inimicorum s-
cidet eos. &
mala, & non

* Et Dom-
terram & co-
habitantes ea-

gypti.

* Qui ad-
promissionem
maris, & e-

Dominus no-

* Nonne
Israel, dicit
Egypto, &

ros ex fovea

* Ecce oc-
& auferam
quia non in-

Dominus.

* Quia
bus gentibus
tur in cribr-

ram.

* & re-
res populi n-

super nos n-

* Qui i-
ultra subliter

Dixit An-
tur ad I-
ptuitatem ibi-

rint abscond-
hent eos verb-

tauerint possi-

titutem iueri-

num. Et l-

rex cu exerci-

excello maie-

disperfurum

Dominus? u-

lam sunt ope-

Dominus.

bro, de cuiu-

ueniet nequ-

* Qui iurant per propiciationem Samarie, & dicentes: Vivit Deus tuus Dan, & Deus tuus Bersabee. & cadent, & non resurgent ultra.

CAP. IX.

Vidi Dominum stantem super altare, & dixit: Percute propiciatorium, & commovebuntur vestibula. & dissecas in capita omnium: & reliquos eorum in gladio interficiam. et non fugiet ex eis fugiens, neque saluabitur ex eis saluatus.

* Si defodiantur in infernum, inde manus mea extrahet eos. si ascenderint in calum, inde deducam eos.

* Si absconditi fuerint in verticem Carmeli, inde scrutabor & accipiam eos. si merfi fuerint ex oculis meis in fundamenta maris, ibi mandabo draconi, & mordebit eos.

* Et si abierint in captivitate ante faciem inimicorum suorum, ibi mandabo gladio & occidet eos. & firmabo oculos meos super eos in mala, & non in bona.

* Et Dominus Deus omnipotens qui tangit terram & commovet eam: & lugebunt omnes habitantes eam. & ascendet sicut fluvius Aegypti.

* Qui edificat in calum ascensionem, & re-promissionem in terra fundans: qui vocat aqua maris, & effundens eam super faciem terræ, Dominus nomen illi.

* Nonne ut filij Aethiopum mihi erit domus Israel, dicit Dominus? nonne Israel eduxi ex Aegypto, & alienigenas ex Cappadocia, & Syros ex fouea?

* Ecce oculi Domini super regnum peccans, & auferam illud a facie terræ: veruntamen quia non in finem auferam domum Jacob, dicit Dominus.

* Quia ecce ego mando & ostendo in omnibus gentibus domum Israel. sicut cum cribratur in cribro, & non cadet granum super terram. * In gladio morientur omnes peccatores populi mei, dicentes, Non appropinquabunt super nos mala:

* ὁμνούντες καὶ τοῖς ἱλασμοῖς Ἀμαρείας, καὶ λέγοντες, ζῇ ὁ θεὸς σου δὴ καὶ ὁ θεὸς σου Βερσαβέ. καὶ περὶ ταῦτα καὶ οὐ μὴ δυνάσωνται οὐκ ἔτι.

* Ἴδον τὸν κύριον ἐφ' ἑσῶτα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ εἶπον, πᾶσαι αἱ ἐν τῷ ἱλασμένῳ, καὶ λεισθήσεται τὰ περὶ πύλαια, καὶ διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων. καὶ οὐ κατελείποις αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ. καὶ οὐ μὴ διαφύγη ἐξ αὐτῶν φύγων, οὐδὲ μὴ διασωθῇ ἐξ αὐτῶν ἀναλωζόμενος.

* ἐὰν καταβῶσιν εἰς ἄδου, ἐκείθεν ἡ χεὶρ μου δρασάσει αὐτοὺς. ἐὰν δυνάσωνται εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκείθεν καταξω αὐτοὺς.

* ἐὰν κατακρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καρμήλου, ἐκείθεν ἐξερευνήσω καὶ λήψομαι αὐτοὺς. ἐὰν καταδύσωνται ἐν ὀφθαλμοῖς μου εἰς τὰ θεμέλια τῆς θαλάσσης, ἐκείθεν ἐντελεσθήσεται τὰ δράκονι, καὶ δήξεται αὐτοὺς.

* καὶ ἐὰν πορευθῶσιν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πρὸς πρῶτον πάντων ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐκείθεν ἐντελεσθήσεται τῇ ῥομφαίᾳ καὶ ἀποκτενεῖ αὐτοὺς. καὶ σπριῶσθαι ὀφθαλμοῖς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ.

* καὶ κύριος ὁ θεὸς ὁ πᾶν κράτος ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς καὶ θαλάσσης αὐτῶν. καὶ πενήθουσιν πάντες οἱ κατακουῦτες αὐτῶν. καὶ δυνάσεται ὡς ποταμὸς αἰγύπτου.

* ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν δυνάσται, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὁ κατακαλύπτει τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὴν ἐπὶ πρῶτον τῆς γῆς κύριος ὄνομα αὐτοῦ.

* ἐχ' ὡς υἱοὶ αἰθιοπῶν ἐμοὶ ἔσται οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει κύριος: & τὸν Ἰσραὴλ δυνάσται ἐξ αἰγύπτου & οὐκ ἀλλοφύλοις ἐκ καππαδοκίας καὶ οὐκ ἐκ βόθρε;

* ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἀμαρηνώ, & ἐξ αὐτῶν ἀπὸ πρῶτον τῆς γῆς, πλὴν διότι οὐκ εἰς τέλος ἐμὴ ἐξαρῶ τὸν οἶκον Ἰακώβ, λέγει κύριος.

* διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλωμαι & δεικνύω ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ. ὃν τρέπονόνταν λιμνᾶται ἐν τῇ λιμνῇ & ἐπέσει κύρεμα ἐπὶ τὴν γῆν.

* ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσιν πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ Ἰσραὴλ. & λέγοντες, ἐμὴ ἐγγίσῃ ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακὰ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Qui iurant per delictum Samariae, & dicunt, Vivit Deus tuus qui est in Dan, & stabiles sunt leges Bersabee. corrueant tamen, nec ultra subsistent.

CAP. IX.

Dixit Amos propheta: Vidi gloriam Domini ascendentis à Cherub qui mansit super altare, & ait: Nisi populus domus Israel convertatur ad Legem, extinguetur candelabrum: occidetur rex Iosias, & destruetur domus, & dissipabuntur atria, & vasa domus sanctuarij in captivitate ibunt, & reliquias eorum occidam gladio: non aufugiet ex eis qui fugam arripuerit, nec liberabitur ex eis qui evaserit. Si putaverint abscondi velut in inferno, inde verbo meo tollent eos inimici sui, & si ascenderint montes excelsos ad celi summam usque, inde detrahent eos verbo meo. Et si existimaverint abscondi in cacumine turrii castellorum, inde mandabo scrutatoribus ut scrutentur eos: pretereà si putaverint posse delitescere à facie mea in insulis maris, inde iniungam populis fortibus instar serpentum, ut eos enecent. Deinde si in captivitate iuerint ante hostes suos, inde mandatū dabo gladio cedentibus ut occidant eos, atque ponam Verbum meum contra eos in malum, & non in bonum. Et Dominus Deus exercituum est qui terram increpat ita ut commoveatur: dissipabuntur sanè omnes qui habitant in ea: ascendetque contra eam numerus exercitus suo numero in aquarum fluminis, qui illam totam contegat, & demergatur velut Aegypti fluvio. Qui collocavit in presidio excelso maiestatem glorie suae, & Ecclesiam suam in terra decoravit: qui dixit se congregaturum exercitus quamplurimos quasi aquas maris, atque disperfurum eos super faciem terræ, Dominus nomen eius. Nunquid non ut filij dilecti reputati estis vos coram me domus Israel, dicit Dominus? nonne Israel ascendere feci de terra Aegypti, & Palaestinos de Cappadocia, & Syros de Cyrene? Ecce coram Domino Deo palam sunt opera regni nefarii, proinde disperdam illud à facie terræ: veruntamen non totali consumptione consumam domum Israel, dicit Dominus. Ecce namque mandabo & dispergam per universas gentes domum Israel, quemadmodum solent convolvere triticum in cribro, de cuius medio ne lapillus quidem intercidit in terram. Gladio occidentur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: Non adveniet neque festinabit aduersum nos malum.

* In die illa suscitabo tabernaculum David quod cecidit, et suscitabo quæ ceciderunt ex eis, & euersa eorum suscitabo: & reedificabo eum sicut dies seculi.

* Ut requirant reliquie hominum. & omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum super eas, dicit Dominus faciens hæc.

* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & comprehendet tritura vindemiam: & maturescet vna in semine, & stillabunt montes dulcedinem; & omnes colles confiti erunt.

* Et conuertam captiuitatem populi mei Israel, & edificabunt ciuitates desertas, & habitabunt; & plantabunt vineas, & bibent vinum earum: & facient hortos, & comedent fructum eorum.

* Et plantabo eos in terra eorum, & non euellentur ultra ex terra sua quam dedi eis, dicit Dominus Deus.

11 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θῶ αἰὼν τὴν σκηνὴν δαυὶδ τὴν πεπρωμένην, καὶ θῶ αἰὼν τὰ πεπρωμένα αὐτῶν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῶν θῶ αἰὼν. καὶ οἰκοδομήσω αὐτὴν κατὰ αἰὼν αἰῶνων τοῦ αἰῶνος.

12 * ὅπως ἐζητήσωσιν ἐμὴν κατὰλοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ πάντες τὰ ἔθνη ἐφ' οἷς ἔπηκέκλην τὸ ὄνομα μου ἐπ' αὐτοῦ, λέγῃ κύριε ὁ ποιῶν ταῦτα.

13 * ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. καὶ καταλήψεται ὁ ἀλωντὴς τρυγητὴν. καὶ περκάσει ἡ σαφυλὴ ἐν τῷ σπόρῳ, καὶ ὀψοσαλάξει τὰ ὄρη γλυκασμόν. καὶ πάντες οἱ βοιωτοὶ σύμφυτοι ἔσονται. καὶ ὀψορέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ οἰκοδομήσουσιν πόλεις τὰς ἡφανισμένας, καὶ κατεκρήνυσιν, καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελώνας, καὶ πίνονται τὸν οἶνον αὐτῶν. καὶ ποιήσουσιν κήποις, καὶ φάγον τὸν καρπὸν αὐτῶν.

14 καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, οὐ μὴ ἐκπαρθῶσιν ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἡς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει κύριος ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Tempore illo suscitabo regnum domus David quod collapsum fuerat, & condam propugnacula eorum, & rupturas eorum reparabo. dominabiturque in omnia regna, confringet & disperdet copiosas eius legiones: ipsum verò ædificabitur fundabiturque, sicut diebus seculi.

" Ut possideant reliquias Idumæorum, & omnes populos domus Israel super quos inuocatum est nomen meum, ait Dominus, ideo hoc facio.

" Ecce dies venient, dicit Dominus, & occurret arator messor, & calcator vuarum sementem educenti: & plurimum vini meri producent montes, collesque omnes erunt culti.

" Quamobrem conuertam captiuitatem populi mei Israel, qui vastatas reedificabunt vrbes quas inhabitabunt; & plantabunt vineas, & bibent vinum earum, facientque hortos quorum vrescentur fructibus.

" Et firmabo eos super terram suam adeo vt non transferantur ultra à terra sua quam dedi eis, dixit Dominus Deus tuus.

FINIS LIBRI AMOS.

qui non curuauerunt genu ante Baal, & de septem millibus erat quos Helias arguitur ignorasse. Sepulchrum quoque eius vsque hodie cum mauſeolo Helisæi prophetæ & Ba-
pistæ Iohannis, in Sebaste venerationi habetur, quæ olim Samaria dicebatur. Hanc He-
rodes rex Antipatri filius in honore Augusti Cæsaris Græco nomine vocauit Augustam.
Hic igitur qui centum Prophetas pauperat, accepit gratiam Prophetalem, & de duce exer-
citus fuit dux Ecclesiæ. Tunc in Samaria paruum gregē pauperat, nunc in toto orbe Chri-
sti pascit Ecclesias. Et sicut Stephanus coronam meruit passionis, sic hic de seruitutis Dei
cum Paulo Apostolo nomine gloriatur: quia Abdias, Seruus Domini, in nostro sonat
eloquio.

ARGUMENTVM.

Abdias, qui interpretatur Seruus Domini, personat contra Edom: sanguineum terrenumque fratrem, fratris
quoque Jacob semper æmulum, hasta percutit spiritali.

ABDIAS PROPHETA.

CAPVT I.

VISIO Abdias. Hæc dicit Dominus Deus ad Edom: Auditū audiuius à Domino, & legatum ad gentes misit. Surgite, & confurgamus aduersus eum in prælium. * Ecce paruulum dedi te in gentibus: contemptibilis tu es valde. * Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem folium tuum. Qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? * Si exaltatus fueris vt aquila, & si inter sydera posueris nidum tuum, indè detrahā te, dicit Dominus. * Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuiſſes? nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi? * Quomodo scrutati sunt Esau? Inuestigauerunt abscondita eius. * Vſque ad terminum emiserunt te, omnes viri fœderis tui illuserunt tibi. inualuerunt aduersum te viri pacis tuæ. Qui comedunt tecum, ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo. * Nunquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, & prudentiam de monte Esau? * Et timebunt fortes tui à Meridie, vt intereat vir de monte Esau. Propter interfectionem, & propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob operiet te confusio, & peribis in æternum. * In die cūm stares aduersus eum, quando capiebant alieni exercitum eius, & extranei ingrediebantur portas eius, & super Hierusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi vnus ex eis. * Et non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis eius. Et non lætaberis super filios Iuda in die perditionis eorum, & non magnificabis os tuum in die angustia.

זון עבדיה כה אמר אדני יהוה
לאדום שמועה שמענו מאת יהוה
וציר בנוים שלח קומו ונקומה
עליה למלחמה:

* הנר קטן נתתיך בנוים כווי אתה מאד:
* ודון לבך השיאך שכני בחגוי סלע מרום
שבתו אמר בלבו מי יורידני ארץ:
* אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך
משם אורידך נאם יהוה:
* אם גנבים באו לך אם שדדי לילך איך
נדמיתה הלא יגנבו דים אם בצרים באו לך הלא
ישאירו על לור:

* איך נחפשו עשו נבעו מצפניו:
* עד הגבול שלחוך כל אנשי בריתך השיאוך
יכלו לך אנשי שלמך לחמך ישימו מזור תחתך
אין תבונך בו:
* הלא ביום ההוא נאם יהוה והאבדתי חכמים
מאדום ותבונך מהר עשו:
* וחתו גבוריך תימן למען יכרת איש מהר עשו
מקטל:

* מחמס אחיך יעקב רחבסך בושור ונכרת
לעולם:
* ביום עמדך מנגד ביום שבורת זרים חילו
ונכלים באו שערו ועל ירושלם ידו גורל גם אתה
באחד מהם:
* ואל תרא ביום אחיך ביום נכרו ואל
תשמח לבני יהודה ביום אבדם ואל תגדל פוך
ביום צרה:

תרגום יונתן

א

נבואת
עבדיה כהן אמר ויאלהים לאדום בשורא שמענא מן קדם יי ואזנר בעממא שליח קומו ונחעחד עליה לקרבא:
הא חלש יחבךך בעממא בסיר את לחדא:
מחבא אמר בלבו מן יחחנני לארעא:
אם גנבין אתו עלך אם כוזבי ליליא איכרן הוית דמוך עד די גנבו מסתחון ואם חטופין בקטופין אתו עלך הלא משארין עוללן:
אכרן אהבלש עשו אתגליו מסמורוהי:
מן חחומא אגליוך כל אנשי קימך אטעיוך יכלו לך אנשי שלמך אכלי לחם פחורך שווי תקלא תחורך מדלית בך סכלתנו:
הלא בערנא תהיא אמר יי ואובר חקימין מאדום וכל גבר דבה סכלתנוחא מברכא רבא דעשו:
והכרין גברך יחבי דרוסא בריל דישחיצו גברא דבה צרכא מברכא רבא דעשו מקטול:
מחטין אחיך יעקב תחפנך בחתא ותשחיצו לעלם:
ביום סקימך מקבל ביוסא דכו עממא נכסותי ונכרתי עלי בקרוהי ועל ירושלם רמו עדבין ואף את כחד מנהון:
ידחיתא ביוסא דאחור ביום תכרה ודחיתא לבני יהודה ביום תכרהון ודאסגיתא למללא דברבן ביום עקא:

* Ecce paruulum dedi te in gentibus: contemptibilis tu es valde.
* Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem folium tuum. Qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram?
* Si exaltatus fueris vt aquila, & si inter sydera posueris nidum tuum, indè detrahā te, dicit Dominus.
* Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuiſſes? nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi?
* Quomodo scrutati sunt Esau? Inuestigauerunt abscondita eius.
* Vſque ad terminum emiserunt te, omnes viri fœderis tui illuserunt tibi. inualuerunt aduersum te viri pacis tuæ. Qui comedunt tecum, ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo.
* Nunquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, & prudentiam de monte Esau? * Et timebunt fortes tui à Meridie, vt intereat vir de monte Esau. Propter interfectionem, & propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob operiet te confusio, & peribis in æternum.
* In die cūm stares aduersus eum, quando capiebant alieni exercitum eius, & extranei ingrediebantur portas eius, & super Hierusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi vnus ex eis.
* Et non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis eius. Et non lætaberis super filios Iuda in die perditionis eorum, & non magnificabis os tuum in die angustia.

CHAI

Rophet & confis
Impr
celso, d
culum tuum
ita soporatus
Quom
tui: seduxer
te prudentia
arce magna
cede.
"Quo
prolicebant
es super filio

¹ *Vssio Abdia. Hec dicit Dominus Deus Idumæ: Auditum audiui à Domino, & munitionem emisit in gentes: surgite & consurgamus contra eam in praelium:*

² ** Ecce paruulum dedi te in gentibus. inhoratus tu valde.*

³ ** Superbia cordis tui eleuauit te, habitantem in foraminibus petrarum, exaltantem habitaculum tuum, dicentem in corde tuo: Quis me deducet in terram?*

⁴ ** Si exaltatus fueris ut aquila, & inter sidera posueris nidum tuum, inde detrahā te, dicit Dominus.*

⁵ ** Si fures introissent ad te vel latrones nocte, ubi proiectus esses, nonne furati essent sufficientia sibi? et si vindemiares introissent ad te, nonne reliquissent racemum?*

⁶ ** Quomodo inuestigatus est Esau, & deprehensa sunt eius abscondita?*

⁷ ** Usque ad terminos emiserunt te. omnes viri testamenti tui restiterunt tibi. preualuerunt aduersum te viri pacifici tui; posuerunt insidias subter te: non est sapientia in eis.*

⁸ ** In illa die, dicit Dominus, perdam sapientes ex Idumæa, & intelligentiā de monte Esau.*

⁹ ** Et pauebunt bellatores tui de Theman, ut auferatur homo de monte Esau propter interfectionem.*

¹⁰ ** Et impietatem aduersus fratrem tuum Iacob, operiet te confusio, & aufereris in aeternū.*

¹¹ ** Ex qua die restitisti econtra in die captiuantium alienigenarum fortitudinem eius, & alieni ingressi sunt in portas eius: & super Ierusalem miserunt sortes. & vos eratis quasi vnus ex eis.*

¹² ** Et non despicias diem fratris tui in die alienorum, & non lateris super filios Iuda in die perditionis eorum, & non magna loquaris in die angustiae eorum.*

¹ *Ρασις ἀβδείου. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῇ ἰδουμαίᾳ, ἀκούω ἡκούσα πρὸς κύριον καὶ πειροχὴν ἐξαπέστειλον εἰς τὰ ἔθνη, ἀνάστητε καὶ ἐξ ἡρασώμεθ' ἐπ' αὐτὴν εἰς πόλεμον·*

² ** ἰδοὺ ὀλιγοσὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἡ τιμωρὸς σου ῥόδοι.*

³ ** ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπὶ ἡρώ σε, κατὰ σκηνοῦντα ἐν ταῖς ὁπαῖς τῶν πετρῶν ὑψώτα καὶ οὐκ ἔστιν ἔνθα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς με καλᾷ ἐπὶ τῷ γλῶ.*

⁴ ** ἐὰν μετεωροθῇς ὡς αἰεὶς, καὶ ἀναμέθω τῶν αἵτρων θῆς νοσταν σου, ἐκείθεν κατὰ ἄνω σε, λέγει κύριος.*

⁵ ** εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σέ, ἢ λησάιν νυκτός, ποῦ αὐτὸν ἀπερείφης, ὅτε δὲ ἐκλεψάν τὰ ἱκανὰ ἐὰν τοῖς; καὶ εἰ πρυγῇ αἱ εἰσῆλθον πρὸς σέ, ὅτε αὐτὸν ὑπελείποντο ἐπὶ φυλλίδα;*

⁶ ** πῶς ἐξερωνήθη ἡ λαὸς, καὶ κατελείφθη αὐτὸς τὰ κεκρυμμένα;*

⁷ ** ἕως τῶν ὀρέων ἐξαπέστειλό σε· πρῶτες αὐθρῆς τῆς διαθήκης σου ἀντίστη ῥόδοι. ἡ δὲ ὑπὸ ἡσυχασίαν πρὸς σέ αὐθρῆς εἰρηνικοὶ σου ἔθηκαν ἐν ἔδρῳ ὑποκάτω σου, ὅτε ἔσιν σωεσις ἐν αὐτοῖς.*

⁸ ** ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἀπολώθῃς ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ καὶ σωεσὶν ἐξ ὅρων ἡ λαὸς.*

⁹ ** καὶ φοβηθήσονται πλεμισαὶ σου ἐν θέρμῳ, ἵνα ἀποστήσῃ δούλωπος ἐν ὅρων ἡ λαὸς διὰ τὴν ῥαγὴν.*

¹⁰ ** καὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀδελφὸν σου ἰακώβ. καλύψει σε αἰχμὴ, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.*

¹¹ ** ἀφ' ἧς ἡμέρας δούτης ἐξεναντίας ἐν ἡμέρᾳ αἰχμαλωτῶντων ἀλλοθρῶν διώκαμιν αὐτὸς, καὶ ἀλλότριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ ἱερὸν ῥαλήμ ἐβαλον κλήρις. καὶ ὑμεῖς ἦτε ὡς εἰς ἐξ αὐτῶν.*

¹² ** καὶ μὴ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων, καὶ μὴ ἐπὶ χαρῆς ἐπὶ ᾧ υἱὸς ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, & μὴ μεγαλοφημονήσης ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως αὐτῶν.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN ABDIAM PROPHETAM,

EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaeis exemplaribus correctæ, opera B. Arta Montani. CAP. I.

¹ *Prophetia Abdia: Sic dixit Dominus Deus de Edom: Nuncium audiui a facie Domini, & legatus ad gentes missus est: surgite & consistamus aduersum eam in pælio.*

² ** Ecce infirmum dedi te inter populos: contemptibilis tu es valde.*

³ ** Impietas cordis tui seduxit te, quippe qui sis similis aquilæ in scopulis petrarum commoranti, cuius habitaculum cum sit in excelso, dicit in corde suo: Quis detrahā me in terram?*

⁴ ** Etiam si exaltaueris te sicut aquila, & licet inter stellas habitaculum tuum posueris, inde tamen detrahā te, ait Dominus.*

⁵ ** Si fures venerunt ad te, si prædones de nocte, quomodo ita soporatus es, ut quod sufficiebat eis sint furati? si raptores velut vindemiares ad te venissent, an non racemos reliquos fecissent?*

⁶ ** A termino in exilium deportarunt te omnes confederati tui: seduxerunt te, inualuerunt aduersum te pacifici tui: videntes panem mensæ tuæ, posuerunt offendiculum sub te, eo quod non sit in te prudentia.*

⁷ ** Nonne per id tempus, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, & quemlibet virum prudentia præditum ex arce magna Esau?*

⁸ ** Et conterentur fortes tui habitantes ad Meridiem, ut excindatur vir robore pollens ex arce magna Esau præcedere.*

⁹ ** Propter rapinam in fratrem tuum Iacob a te illatam, operiet te confusio, atque in perpetuum excideris.*

¹⁰ ** Quo die econtra stabas, die quo diripiebant populi substantiam eius, & extranei ingrediebantur ciuitatem eius, ac super Ierusalem proieci bant sortes, tu quoque velut vnus ex eis eras.*

¹¹ ** Et quia vidisti diem fratris tui, diem confectionis eius, & quia latatus es super filios Iuda die interitus eorum, & quia multa magnifice locutus es in die tribulationis.*

13 * אל תבוא בשער עמי ביום אידם אל-
 תרא גם אתה ברעתו ביום אידו ואל תשלחנה
 בחילו ביום אידו:
 14 * ואל תעמד על הפרק להכרית את פליטיו
 ואל תסגר שרידיו ביום צרה:
 15 * כי קרוב יום יהוה על כל הגוים כאשר עשית
 יעשרה לך במלך ישוב בראשך:
 16 * כי כאשר שתיתם על הר קדשי ישתו כל-
 הגוים תמיד ושתו ולעוהו כלוא היו:
 17 * ובהר ציון תהיה פליטה ותהיה קדשו ירשו בית
 יעקב את מורשיהם:
 18 * ותהיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית
 עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד
 לבית עשו כי יהוה דבר:
 19 * וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את
 פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה
 שמרון ובנימן את הגלעד:
 20 * וגלת החל הזה לבני ישראל אשר כנענים
 עד צרפת וגלת ירושלים אשר בספרד ירשו
 את ערי הנגב:
 21 * ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו
 והיתה ליהודה המלוכה:

13 * Neque ingredieris portam populi mei
 E in die ruinæ eorum, neque despicias & tu
 in malis eius in die vastitatis illius. Et non
 emitteris aduersus exercitum eius in die
 vastitatis illius:
 14 * Neque stabis in exitibus vt interficias
 eos qui fugerint. & non cõcludes reliquos
 eius in die tribulationis:
 15 * Quoniam iuxta est dies Domini super
 omnes gentes. Sicut fecisti, fiet tibi: re-
 F tributionem tuam conuertam in caput
 tuum.
 16 * Quomodo enim bibisti super montẽ
 sanctum meum, bibent omnes gentes iu-
 giter: & bibent, & absorbebunt, & erunt
 quasi non sint.
 17 * Et in monte Sion erit saluatio, & erit
 sanctus. & possidebit domus Iacob eos
 qui se possederant.
 18 * Et erit domus Iacob ignis, & domus
 Ioseph flamma, & domus Esau stipula. &
 succendentur in eis, & deuorabunt eos, &
 non erunt reliquæ domus Esau, quia Do-
 minus locutus est.
 19 * Et hæreditabunt hi qui ad Austrum
 sunt, montem Esau, & qui in campestri-
 bus Philistiim, & possidebunt regionem
 G Ephraim & regionem Samariæ. Et Benia-
 min possidebit Galaad:
 20 * Et transmigratio exercitus huius fi-
 liorum Israel omnia loca Chananæorum
 vsque ad Sareptam, & transmigratio Hie-
 rusalem quæ in Bosphoro est, possidebit
 ciuitates Austri.
 21 * Et ascendent saluatores in montem
 Sion iudicare montem Esau, & erit Do-
 mino regnum.

תרגום יונתן

13 * ואל תבוא בשער עמי ביום אידם אל-
 תרא גם אתה ברעתו ביום אידו ואל תשלחנה
 בחילו ביום אידו:
 14 * ואל תעמד על הפרק להכרית את פליטיו
 ואל תסגר שרידיו ביום צרה:
 15 * כי קרוב יום יהוה על כל הגוים כאשר עשית
 יעשרה לך במלך ישוב בראשך:
 16 * כי כאשר שתיתם על הר קדשי ישתו כל-
 הגוים תמיד ושתו ולעוהו כלוא היו:
 17 * ובהר ציון תהיה פליטה ותהיה קדשו ירשו בית
 יעקב את מורשיהם:
 18 * ותהיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית
 עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד
 לבית עשו כי יהוה דבר:
 19 * וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את
 פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה
 שמרון ובנימן את הגלעד:
 20 * וגלת החל הזה לבני ישראל אשר כנענים
 עד צרפת וגלת ירושלים אשר בספרד ירשו
 את ערי הנגב:
 21 * ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו
 והיתה ליהודה המלוכה:

תם עובדיה

Interp
 * Nequ
 die laborun
 gregationen
 que appone
 ditionis eo
 * Nequ
 das qui sal
 gientes ex
 * Quia
 tes. sicut fe
 detur in ca
 * Quia
 rem sanctu
 num. bibe
 non existen
 * In au
 sanctum.
 possederun
 * Et er
 seph flamm
 dentur in
 rit frumen
 locutus est
 * Et p
 sau. & qu
 debunt mo
 rie, & B
 * Et tr
 Israel terr
 & trans
 phrata: &
 * Et a
 niant mon

11 Atq
 in eius facu
 14 Qu
 15 Inlt
 16 Qu
 iugiter: bil
 17 At
 bant.
 debiles vel
 tum est.
 tates Ephra
 20 Tac
 Ierusalem c
 21 Tu
 bus terræ i

* Neque ingrediaris in portas populorum in die laborum eorum. & ne despicias et tu congregationem eorum in die perditionis eius, neque apponeris ad fortitudinem eorum in die perditionis eorum.

* Neque stabis in egressibus eorum, ut perdas qui saluantur ex eis. neque concludes fugientes ex eis in die tribulationis:

* Quia iuxta dies Domini super omnes gentes, sicut fecisti, sic erit tibi. retributio tua reddetur in caput tuum.

* Quia quemadmodum bibisti super montem sanctum meum, bibent omnes gentes vinum. bibent & absorbebuntur, & erunt sicut non existentes.

* In autem monte Sion erit saluatio & erit sanctum. & possidebit domus Jacob eos qui possederunt se:

* Et erit domus Jacob ignis, & domus Joseph flamma, at domus Esau stipula. & succendentur in eum, & deuorabunt eos, & non erit frumentarius domui Esau: quia Dominus locutus est.

* Et possidebunt qui in Austro, montem Esau. & qui in campestri, alienigenas. & possidebunt montem Ephraim, & campum Samarie, & Benjamin & Galaad:

* Et transmigrationis principium istud filiis Israel terra Chananæorum usque ad Sarepta, & transmigratio Hierusalem usque ad Euphrata: & possidebunt Austrum.

* Et ascendent salui ex monte Sion, ut prænuntiant montem Esau, & erit Domino regnum.

13 * μὴ εἰσελθῇς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν. καὶ μὴ ἐπιδῇς καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν, μὴ εἰ συνεπιθῇ τῇ τὴν διώκῃ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν.

14 * μὴ εἰς ἐξόδους τῆς διακρίσεως αὐτῶν, ἐξέλθῃς καταδιώκων αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν. μὴ εἰ συγκαλείσῃς ἐν φερόντων ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως.

15 * διότι ἐγὼ ἡ ἡμέρα κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὃν τρόπον ἐποίησας ἕως ἔσται τοῦτο. τὸ ἀνταποδομὰ τοῦ ἀνταποδοθῆναι εἰς κεφαλὴν τοῦ.

16 * διότι ὃν τρόπον ἐπείσθης τῇ τῷ ὄρει καὶ τῷ ἁγίῳ μου, πίνοντα πάντα τὰ ἔθνη οἶνον. πίνοντα ἐκ ἀποδοθῆναι, ἐκ ἐθνῶν καὶ οὐχ ὑπαρχόντες.

17 * ἐν τῇ τῇ ὁρᾷ ἔσται ἡ σωτηρία καὶ ἔσται ἁγίον. ἐκ ἀποδοθῆναι οἱ οἶκοι τοῦ ἱακώβ ἐκ ἀποδοθῆναι οἱ οἶκοι.

18 * καὶ ἔσται ὁ οἶκος τοῦ ἱακώβ πῦρ, ἐκ οἴκου ἰωσήφ φλόξ. ὁ οἶκος τοῦ ἰσάκ καλὰ μὲν. καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς αὐτὸν, ἐκ ἀποδοθῆναι αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσται πυρφόρος τῷ οἴκῳ ἡσαὶ. ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

19 * καὶ ἀποδοθῆναι οἱ οἶκοι ἐν ναγέβ τῷ ὄρει καὶ τῇ τῇ Σεφθαί, ἐκ ἀλλοφύλοις. καὶ ἀποδοθῆναι οἱ οἶκοι τῷ ὄρει ἐξ ἐφραίμ. καὶ τὸ πεδίον σαμαρείας καὶ βενιαμὴν. καὶ τὴν γαλαὰδ,

20 * καὶ τὸ μεθικεσία ἡ δόχη αὐτῇ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ γῆ τῶν χανανέων ἕως ζαρέπαι, ἐκ μεθικεσία ἰερουσαλήμ ἕως διφθαρά. καὶ ἀποδοθῆναι οἱ οἶκοι τῷ ἁγίῳ.

21 * καὶ ἀναθήσονται ἀνασωζόμενοι ἐξ ὄρους σιών, ἐκ ἐκδικῆσαι τὸ ὄρος τῇ ἡσαὶ, ἐκ ἔσται τῷ κυρίῳ ἡ βασιλεία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Atque ingressus es in portas populi mei die interitus eius, & vidisti etiamnum malum eius die exiti eius, & extendisti manū tuam in eius facultates die excidij eius.

14 Quique steteris in biuio ad excidendos eorum profugos, atque tradidisti eorum superstites tempore aduerso.

15 Instat enim dies qui venturus est à facie Domini contra gentes omnes: ut fecisti, fiet tibi: retributio tua in caput tuum retorquetur.

16 Quoniam quemadmodum lætitiā cepistis de subuersione montis sanctitatis meæ, sic bibent omnes populi c alicem ultionis suæ iugiter: bibent certe & absorbebuntur, eruntque ac si non fuissent.

17 At in monte Sion erit euasio, eruntque sancti, & possidebunt prognati domus Iacob substantiam populorum qui eos possidebant.

18 Erunt præterea qui de domo Iacob, fortes sicut ignis: qui verò de domo Ioseph, robusti instar flammæ, sed orti domus Esau debiles velut stipula: & dominabuntur eis, ita ut non sint reliquæ domui Esau: siquidem verbo Domini ita statutum est.

19 Et possidebunt Austrum incolentes arcem Esau, & campestria habitantes terram Philistinorum, & occupabunt ciuitates Ephraim, & ciuitates Samariæ, & progeniti familiæ Benjamin habitatores terræ Galaad.

20 Tandem transmigratio populi huius, filiorum scilicet Israel qui sunt in terra Chananæorum usque ad Sareptam, & transmigratio Ierusalem quæ est in Hispania, possidebunt ciuitates terræ Australis.

21 Tunc ascendent saluatores in montem Sion, ad iudicandam arcem magnam Esau, ac reuelabitur regnum Domini in instanti omnibus terræ incolis. eritque regnum Domini permanens in seculum & per seculorum secula.

FINIS ABDIÆ PROPHETÆ.

PROLOGVS IN IONAM
PROPHETAM.

ANCTVM Ionam Hebræi affirmant filium fuisse mulieris viduæ Sareptanæ, quem Helias propheta mortuum suscitauit: matre postea dicente ad eum: Nunc cognoui quia vir Dei es tu, & verbum Dei in ore tuo veritas est. Ob hanc etiam causam ipsum puerum sic vocauit Amathi. Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat. Et ex eo quod verum Helias locutus est, ille qui suscitatus est, filius esse dicitur veritatis. Ideò de veritate columba nascitur; quia Ionas, Columbam sonat. In condemnationem autem Israel Ionas ad gentes mittitur, quod Niniue agente pœnitentiam illi in malitia perseuerant. Temporibus quippe Hieroboam regis Israel, qui Deo derelicto cum populo suo in Samaria idolis sacrificabat, Ionam prophetam fuisse, quartus liber Regū indicat. Is cum prophetia illuminante peccatores ciuitatis Niniuæ Dei misericordiam

יונה

2

יהי דבר יהוה אל יונה בן אמתי

לאמר:

* קום לך אל ניווה העיר

הגדולה וקרא עליה כי עלתה

רעתם לפני:

* ויקם יונה לברה תרשישה מלפני

יהוה וירד יפוימצא אנדר באה תרשיש ויתן

שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני

יהוה:

* ויהוה הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער

גדול בים והאניה חשבה להשבר:

* ויראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו

ויטלו את הכלים אשר באניה אל הים

להקל מעליהם ויונה ירד אל ירכתי הספינה

וישכב וירדם:

IONAS PROPHETA.
CAPVT I.

FACTUM EST VERBUM DOMINI AD IONAM FILIUM AMATHI, Dicens:

* Surge, & vade in Niniuen ciuitatem grandē, & prædica in ea: quia ascēdit malitia eius coram me.

* Et surrexit Ionas vt fugeret in Tharsis à facie Domini. Et descendit Ioppen, & inuenit nauem euntem in Tharsis. & dedit naulum eius, & descendit in eam, vt iret cum eis in Tharsis à facie Domini.

* Dominus autem misit ventum magnum in mare, & facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri.

* Et timuerunt nautæ, & clamauerunt viri ad Deum suum, & miserunt vasa quæ erant in naui in mare, vt alleuiaretur ab eis. Et Ionas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui.

תרגום יונתן

2

והוה

פתיח נבואה מן קדם יי עם יונה בר אמתי למימר:

* קום אל ניווה קרתא רבתא ואהנבי עליה ארי סלקת בישתהון לקדמי:

* וקם יונה למערק לימא מן קדם דאהנבי בשמא דיי ונחת ליפו ואשכח אלפא דאזלא לימא ויתב אגרה ונחת בה למיזל עמהון בימא

מן קדם דאהנבי בשמא דיי:

* ויי ארים רוח רב על ימא והוה נחשול רב בימא ואלפא בענא לאתברא:

* ודחלו ספניא ובעו גבר מן דחלמה וחוז ארי לירד בהון צרוך ורמו ית מניא דבאלפא לימא לאקלא מעליהון ויונה נחת לארעית שדה

דאלפא ושכב ודמוך:

consecuturos videret, ne falsa prædicare videretur, ad denunciandum interitum eiusdem ciuitatis ire nolebat. Nam sicut Deus ad Abraam de impietate Sodomorum locutus est: Clamor Sodomorum & Gomorræorum peruenit ad me; ita & de Niniue dicitur: Eò quòd ascenderit clamor malitiæ eius ad Deum. Et quia sententia Dei de Sodomis facta, minimè reuocata est; ita & Ionas aduersum Niniuen prolatam sententiam reuocari nolebat, diuinæ dispensationis ignarus, qui salutem hominum ad se conuertentium magis vult quàm interitum. Hoc illi acciderat quod & sancto Helisæo, qui filium Sunamitidis mulieris mortuum ignorauit. Ideò à conspectu Dei fugere se Ionas putabat humanum aliquid passus, dicente Dauid: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam?

ARGVMENTVM.

IONAS columba pulcherrima naufragio suo passionem Domini præfigurans, mundum ad penitentiam reuocat; & sub nomine Niniue salutem gentibus denunciat.

I O N A S.
CAPVT I.

IT factum est verbum Domini ad Jonam filium Amathi, dicens:

* Surge, & vade in Niniuem ciuitatem magnam, et prædica in ea: quia ascendit clamor malitiæ eius ad me.

* Et surrexit Jonas vt fugeret in Tharsis à facie Domini: & descendit in Ioppen, & inuenit nauem euntem in Tharsis, & dedit nauulum suum & ascendit in eam, vt nauigaret cum eis in Tharsis à facie Domini.

* Et Dominus suscitauit spiritum in mare, & facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur dissolui.

* Et timuerunt nauta, & clamabant unusquisque ad Deum suum: & iactum fecerunt vasorum quæ in nauis in mare, vt alleviaretur ab eis. Ionas autem descendit ad concauum nauis, & dormiebat & stertebat.

I Ω N Α Σ.

κεφαλ. α.

KΑΙ ἔρχετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν τὸν τῷ ἀμαθὶ λέγων,

* ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινυὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρὸς με.

* καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τὸ φυγεῖν εἰς θαρσείς ἐν πλοῖον τοῦ κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην καὶ ὄρεον πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσείς, καὶ ἔδωκεν τὸ ναῦλον αὐτοῦ, καὶ ἐνέβη εἰς αὐτό, τὸ πλοῖον μετ' αὐτῶν εἰς θαρσείς ἐν πλοῖον τοῦ κυρίου.

* καὶ κύριος ἤγειρεν πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, & ἔρχετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσῃ, & τὸ πλοῖον ἐκινδυνεύον τὸ διαλυθῆναι.

* καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνέβωον ἕκαστος πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκβολὴν ἐποίησαν τῶν σκευῶν τῶν ἐν τῷ πλοῖῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ κουφισθῆναι αὐτῶν. ἰωνᾶς ὃ κατέβη εἰς τὴν κοίλιν τοῦ πλοῖου, & ἐκκέντηκεν καὶ ἔρεγχεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN IONAM PROPHETAM,

EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaeis exemplaribus correctæ, opera B. Arie Montani. CAP. I.

Chaldaeis exemplaribus correctæ, opera B. Arie Montani. CAP. I.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Iona filio Amithai dicendo.
* Surge, vade in Niniuen ciuitatem grandem, & prophetiza in eam: ascendit enim malitia eorum ante conspectum meum.
* Et surrexit Ionas fugiendi causa ad mare, ne in nomine Domini prophetaret: & descendit in Ioppen, vbi nauem offendit quæ pergebat in mare: & cum dedisset mercedem eius descendit in eam, vt fret cum eis per mare, ne in nomine Domini vaticinaretur.
* Dominus autem excitauit ventum magnum super mare, & facta est tempestas magna in mari, adeò vt nauis quæreret conterì.
* Qua de causa timuerunt nauta, & deprecari sunt vnusquisque deum suum: sed cum vidissent quòd nulla esset in eis utilitas, proiecerunt quæ erant in nauis vasa in mare, quòd hisce leuaretur. Ionas autem descenderat ad infimum nauis latus qui decumbens dormiebat.

וַיִּקְרַב אֵלָיו רֹב הַחֵבֶל וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה-לָּךְ נָדָרְסָם
קוֹם קְרַע-אֶל-אֱלֹהֶיךָ אוֹלִי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים
לָנוּ וְלֹא נִאֲבֹד :

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ לֵכוּ וּנְפִילָה גּוֹרֵלוֹר
וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיִּפְּלוּ גּוֹרֵלוֹת וַיִּפֹּל
הַגּוֹרֵל עַל-יוֹנָה :

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַנִּידָה נָא לָנוּ בְּאֶשֶׁר לִמִּי הָרָעָה
הַזֹּאת לָנוּ מֶה-מִּלֵּאכְתֶּךָ וּמֵאֵיִן תִּבּוֹא מֶה אֶרֶץ
וְאִי-מִזֶּה עִם אֶתְּךָ :

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנִי וְאֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם אֲנִי יֹרָא אֲשֶׁר-עָשָׂה אֶת-הַיָּם וְאֶת-
הַיַּבֶּשֶׁת :

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְּדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
מֶה-זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי-יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי-מִלִּפְנֵי יְהוָה
הוּא בֹרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם :

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֶה-נַּעֲשֶׂה לָּךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם
מֵעַלֵּינוּ כִּי הָיָה הוֹלֵךְ וְסָעָר :

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטְלֵנִי אֶל-הַיָּם וַיִּשְׁתַּק
הַיָּם מֵעַלֵּיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בִשְׁלִי הִסָּעַר הַגְּדוֹל
הַזֶּה עֲלֵיכֶם :

וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהַשִּׁיב אֶל-הַיַּבֶּשֶׁת וְלֹא
יָכְלוּ כִּי הָיָה הוֹלֵךְ וְסָעָר עֲלֵיהֶם :

וַיִּקְרְאוּ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אַנְהּ יְהוָה אֵל-נָא
נִאֲבֹדָה בְּנַפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל-תֵּתֵן עֲלֵינוּ דָם נָקִיא
כִּי-אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ :

וַיִּשְׁאֹל אֶת-יוֹנָה וַיִּטְלֵהוּ אֶל-הַיָּם וַיַּעֲמֵד
הַיָּם מִזְעָפוֹ :

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְּדוֹלָה אֶת-יְהוָה וַיִּזְכְּרוּ
זִבְחַ לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים :

6 * Et accessit ad eum gubernator, & di-
xit ei : Quid tu sopore deprimeris ? Surge
inuoca Deū tuum, si fortè recogitet Deus
de nobis, & non pereamus.

7 * Et dixit vir ad collegam suum: Veni-
te & mittamus sortes, & sciamus quare
hoc malum sit nobis. Et miserūt sortes, &
cecidit fors super Ionam.

8 * Et dixerunt ad eum: Indica nobis cu-
ius causa malum istud sit nobis: quod est
opus tuum, quæ terra tua, & quò vadis,
vel ex quo populo es tu?

9 * Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, &
Dominum Deum celi ego timeo, qui fe-
cit mare & aridam.

10 * Et timuerunt viri timore magno, &
dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? Co-
gnouerunt enim viri quòd à facie Do-
mini fugeret; quia indicauerat eis Io-
nas.

11 * Et dixerunt ad eum: Quid faciemus
tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare
ibat & intumescibat super eos.

12 * Et dixit ad eos: Tollite me & mittite
in mare, & cessabit mare à vobis. Scio e-
nim ego, quoniam propter me tempestas
hæc grandis venit super vos.

13 * Et remigabant viri vt reuerterentur
ad aridam, & non valebāt, quia mare ibat
& intumescibat super eos.

14 * Et clamauerunt ad Dominum & di-
xerunt: Quæsumus Domine ne pereamus
in anima viri istius, & ne des super nos san-
guinem innocentem, quia tu Domine si-
cut voluisti fecisti.

15 * Et tulerunt Ionam & miserunt in ma-
re, & stetit mare à feruore suo.

16 * Et timuerunt viri timore magno Do-
minum, & immolauerunt hostias Domi-
no, & vouerunt vota.

תרגום יונתן

וַיִּקְרַב לַיְחָה רֹב סָפְנִיָא וַאֲמַר לֵה מֶה אֵת דְּמוֹךְ קוֹם צִלִּי קוֹם אֱלֹהֶיךָ מֵאֵם יִתְרַתְּם מִן קָדָם וַיִּי עֲלֵכֶם וְלֹא נִזְכָּר :
וַיֹּאמְרוּ גְּבֵר לְחִבְרָה אֶתוֹ וְנִרְמִי עֲדָבִין וְנִדְעָה בְּדִיל מִן בִּישְׁתָּא הָרָא לָנָא וְרַמּוֹ עֲדָבִין וְנִפֹּל עֲדָבָא עַל יוֹנָה :
וַיֹּאמְרוּ לֵה חַוִּי קַעֲן לָנָא בְּדִיל מִן בִּישְׁתָּא הָרָא לָנָא מֶה עֲוֹבֵדְךָ וּמִנָּן אֵת אֶתִּי וּמֶה חֵיא מְדִינְתְךָ וְאִי מִדָּן עֲמָא אֵת :
וַאֲמַר לַחֹזֵן יְהוּדָאִי אֲנָא וּמִן קָדָם יְיָ אֱלֹהֵא דְשִׁמְיָא אֲנָא דְחַל דְּעֵכֶר יִת יִמָּא וִית יִבְשְׁתָּא :
וְדַחֲלוֹ גְּבֵרִיָּא דְחַלָּא רָכָא וַאֲמַר לֵה מֶה דָּא עֲבָדְתָּא אֲרִי יִדְעִי גְּבֵרִיָּא אֲרִי מִן קָדָם יְיָ הוּא עֵרַק אֲרִי חַוִּי לַחֹזֵן :
וַאֲמַר לֵה מֶה נַּעֲבֹד לָךְ וַיִּנּוּחַ יִמָּא מִנָּנָא אֲרִי יִמָּא אֲזֵל וְנַחֲשׁוּלָה חֲקָף :
וַאֲמַר לַחֹזֵן טְלוּנִי וְרַמּוֹנִי לִימָא וַיִּנּוּחַ יִמָּא מִנָּכּוֹן אֲרִי יִדְעִי אֲנָא אֲרִי בְּדִילִי נַחֲשׁוּלָא רָכָא דְחַל עֲלִיכֶם :
וַיִּשְׁטִין גְּבֵרִיָּא לְאַחְבָּא לִיבְשְׁתָּא וְלֹא יָכְלוּ אֲרִי יִמָּא אֲזֵל וְנַחֲשׁוּלָה חֲקָף עֲלִיחֹזֵן :
וַאֲרִי קָדָם יְיָ וַאֲמַר קַבֵּל בְּעֵתְנָא יְיָ לֹא קַעֲן נִיבֹד בְּחֻבְרָת נַפְשָׁה דְגְּבֵרָא דְחַל וְלֹא חַתָּן עֲלֵנָא חֻבְרָת דָּם זָכִי אֲרִי אֵת יְיָ כִּסְמָ דְרַעֲנָא
קוֹדֶם עֲבָדְתָּא :
וַיִּזְכְּרוּ יוֹנָה וְרַמּוֹנִי לִימָא וְנָח יִמָּא מִנַּחֲשׁוּלָה :
וַיִּזְכְּרוּ גְּבֵרִיָּא דְחַלָּא רָכָא מִן קָדָם יְיָ וַאֲמַר לְדַבְחָא דְכַחֲשִׁין קָדָם יְיָ וַיִּדְּרוּ נְדָרִין :

* Et accessit ad eum prorsus dux, & dixit ei: Quid tu stertis? surge, inuoca Deum tuum, ut saluet Deus nos & non pereamus.

* Et dixit unusquisque ad proximum suum: Venite mittamus sortes, & sciamus cuius causa malum hoc est nobis. & miserunt sortes, & cecidit fors super Jonam:

* Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum hoc nobis? quod tuum opus est; & unde venis; & ex qua regione, et ex quo populo tu es.

* Et dixit ad eos: Seruus Domini ego sum, & Deum celi & terræ ego colo, qui fecit mare & aridam.

* Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? quia cognouerunt viri quia à facie Domini erat fugiens, quia nuntiavit eis.

* Et dixerunt ad eum: Quid tibi faciemus, & quiescet mare à nobis? quia mare ibat, & suscitabat magis fluctum.

* Et dixit Jonas ad eos: Tollite me & mitte in mare, & quiescet mare à vobis: quia novi ego, quod propter me fluctus iste magnus contra vos est.

* Et conabantur viri ut reuenterentur ad terram: & non potuerunt, quia mare ibat & surgebat magis contra eos.

* Et clamauerunt ad Dominum, & dixerunt: Nequaquam Domine, ne pereamus propter animam hominis huius. & ne des super nos sanguinem iustum. quia tu Domine sicut voluisti fecisti.

* Et tulerunt Jonam & miserunt eum in mare. & stetit à commotione sua.

* Et timuerunt viri timore magno Domino, & immolauerunt hostias Domino, & vouerunt vota.

* καὶ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ὁ πλοῦτος. & εἶπεν αὐτῷ, τί σὺ ῥέγχεις; δοῦναι, & προκαλεῖσθαι τὸν θεόν σου, ὅπως διασώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀπολλώμεθα.

* καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ὁ δὲ βάλωμεν κλήρους, καὶ γινώμεν τίνος εἴσται ἡ κακία αὐτῇ ἐστὶν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾷ.

* καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν· ἀπάγειλον ἡμῖν τίνος εἴσται τὸ κακὸν τοῦτο ἡμῖν, τί τοῦτο ἐργασία ἐστὶν· καὶ πόθεν ἔρχη· καὶ ἐν ποίᾳ χώρᾳ· καὶ ἐν ποίᾳ λαοῦ σὺ εἶ.

* καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, δοῦλος κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν θεόν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἐγὼ ὀβόμαι, ὃς ἐποίησεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν.

* καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν, τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἐγνωσαν οἱ ἄνδρες ὅτι ἐν πλοῦτος κυρίου ἦν φύγων, ὃν ἀπήγαγεν αὐτοῖς.

* καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν, τί τοι ποιήσωμεν καὶ κοπάσῃ ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, καὶ ἔξεγειρεν μάλλον κλύδωνα.

* καὶ εἶπεν ἰωνᾶς πρὸς αὐτοὺς, ἀρᾶτέ με καὶ ἐμβάλετέ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν, διότι ἐγνωκα ἐγώ, ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων ἐστὶ μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐστίν.

* καὶ περιβιάζοντο οἱ ἄνδρες τὸ ἀπὸ πρὸς τὴν γῆν. καὶ ὅτι ἠδυνάοντο ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, & ἔξεγειρεν μάλλον ἐπ' αὐτοῖς.

* καὶ ἀνέβόησαν πρὸς κύριον, καὶ εἶπαν, μηδαμῶς κύριε μὴ ἀπολλώμεθα εἴς τὸν ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου. καὶ μὴ δῶς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον. διότι σὺ κύριε ὃν τρέπον ἐβούλου πεποιήκας.

* καὶ ἔλαβον τὸν ἰωνᾶν & ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἔστι ἐν τῷ ἁλὶ αὐτοῦ.

* καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν τὸν κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ καὶ ἔψαλλον ὁδοῦς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et accessit ad eum princeps nautarum, & dixit ei: Quid tu somno indulges? surge, ora coram Deo tuo, si forte misericordia concedatur à Domino nobis, quò minime pereamus.

* Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Venite & proiciamus sortes, ut sciamus propter quem hoc malum sit nobis. miserunt ergo sortes, & cecidit fors super Jonam.

* Itaque dixerunt ei: Indica nunc nobis quamobrem malum hoc impendeat nobis; quod sit opus tuum, unde venias, & quæ sit provincia tua, & ex qua gente sis.

* Et respondit eis: Iehudæus sum: & à conspectu Domini Dei celi ego timeo, qui mare fecit & aridam.

* Timuerunt ergo viri ingenti timore, & dixerunt ei: Cur hoc fecisti? cognouerunt enim viri quòd à facie Domini fugeret, quippe qui indicasset eis.

* Et dixerunt ei: Quid faciemus tibi ut quiescat mare à nobis? scio enim quòd tempestas hæc magna propter me quiescit.

* Qui dixit eis: Tollite me atque in mare proiците, & tranquillum erit vobis mare: scio enim quòd tempestas hæc magna propter me quiescit.

* Interea remigabant viri ut reducerent nauem ad aridam, sed nequiere: quandoquidem mare super vos sit exorta.

* Quapropter orauerunt coram Domino, & dixerunt: Suscipe deprecationem meam & tempestas eius inualescebat super eos.

* Tulerunt ergo Jonam, & eum in mare proiecerunt, tu Domine quemadmodum placuit coram te, fecisti.

* Præterea viri illi timuerunt permagno timore à facie Domini, & dixerunt se sacrificia sacrificaturos coram Domino, & vota vouerunt.

CAP. II.

ET preparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam. & erat Ionas in ventre piscis tribus diebus & tribus noctibus. Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis. Et dixit: Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me. de ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam. Et proiecasti me in profundum in circuitu maris, & flumen circumdedit me. omnes gurgites tui & fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum. Veruntamen rursus video templum sanctum tuum. Circundederunt me aquae usque ad animam, abissus vallavit me, pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi, terrae vinctes concluderunt me in aeternum, & subleuabis de corruptione vitam meam Domine Deus meus. Cum angustiafetur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi, quaecunque vovi reddam pro salute Domino. Et dixit Dominus pisci: & euomuit Ionam in aridam.

CAP. III.

ET factum est verbum Domini ad Ionam secundò dicens: Surge & vade in Niniven ciuitatem magnam, & praedica in ea praedicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit Ionas & abiit in Niniven iuxta verbum Domini. Et Ninive erat ciuitas magna, itinere trium dierum. Et cepit Ionas introire ciuitatem itinere diei unius, & clamaui & dixit. Adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur. Et crediderunt viri Ninivitae in Deo, & praedicauerunt ieiunium, & vestiti sunt farris à maiore usque ad minorem.

ב

וַיִּמָּן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלַע אֶת-יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמֵעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת׃
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל-יְהוָה אֱלֹהָיו מִמֵּעֵי הַדָּג׃
וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל-יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי שְׁמַעַת קוֹלִי׃
וַתִּשְׁלֹכֵנִי מִצֹּלָה בְּלִבְבִי יָמִים וַנִּהַר יִסְבְּבֵנִי כָל-מִשְׁבְּרֵיךְ וּגְלִיךְ עָלַי עָבְרוּ׃
וָאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אֶךְ אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל-הֵיכַל קִדְשְׁךָ׃
אֲפֹפוּנִי מֵיִם עַד-נֶפֶשׁ תִּהְיוּ יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃
לְקַצְבֵּי הָרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרַחֲיָהּ בְּעָדֵי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשְׁחַת חַיֵּי יְהוָה אֱלֹהֵי׃
בְּהִתְעַטָּה עָלַי נֶפֶשִׁי אֶת-יְהוָה זָכַרְתִּי וַתִּבְּוֵא אֵלַיךְ תְּפִלָּתִי אֶל-הֵיכַל קִדְשְׁךָ׃
מִשְׁמָרִים הִכְלִי-שׂוֹא חֶסֶד יַעֲזֹבוּ׃
וָאֲנִי בִקּוֹל תוֹדָה אוֹבְחָה לְךָ אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֲשַׁלֵּמָה יִשׁוּעַתָּה לִיהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקָּא אֶת-יוֹנָה אֶל-הַיַּבֶּשֶׁה׃

ג

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל-יוֹנָה שְׁנִית לְאָמְרוֹ׃
קוּם לֶךְ אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקִרָא אֲלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלַיךְ׃
וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל-נִינְוָה כְּדֹבֵר יְהוָה וַנִּינְוָה הָיְתָה עִיר-גְּדוֹלָה לָאֱלֹהִים מֵחֵלֶךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים׃
וַיַּחַל יוֹנָה לְבֹא בָעִיר מֵחֵלֶךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבַּעַיִם יוֹם וַנִּינְוָה נִהְפָּכָה׃
וַיֹּאמְרֵנוּ אַנְשֵׁי נִינְוָה בְּאֱלֹהִים וַיִּקְרָאוּ צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שָׂקִים מִגְּדוֹלָם וְעַד-קִטְמָם׃

תרגום יונתן

ב

וַיִּמָּן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלַע אֶת-יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמֵעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת׃
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל-יְהוָה אֱלֹהָיו מִמֵּעֵי הַדָּג׃
וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל-יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי שְׁמַעַת קוֹלִי׃
וַתִּשְׁלֹכֵנִי מִצֹּלָה בְּלִבְבִי יָמִים וַנִּהַר יִסְבְּבֵנִי כָל-מִשְׁבְּרֵיךְ וּגְלִיךְ עָלַי עָבְרוּ׃
וָאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אֶךְ אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל-הֵיכַל קִדְשְׁךָ׃
אֲפֹפוּנִי מֵיִם עַד-נֶפֶשׁ תִּהְיוּ יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃
לְקַצְבֵּי הָרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרַחֲיָהּ בְּעָדֵי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשְׁחַת חַיֵּי יְהוָה אֱלֹהֵי׃
בְּהִתְעַטָּה עָלַי נֶפֶשִׁי אֶת-יְהוָה זָכַרְתִּי וַתִּבְּוֵא אֵלַיךְ תְּפִלָּתִי אֶל-הֵיכַל קִדְשְׁךָ׃
מִשְׁמָרִים הִכְלִי-שׂוֹא חֶסֶד יַעֲזֹבוּ׃
וָאֲנִי בִקּוֹל תוֹדָה אוֹבְחָה לְךָ אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֲשַׁלֵּמָה יִשׁוּעַתָּה לִיהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקָּא אֶת-יוֹנָה אֶל-הַיַּבֶּשֶׁה׃

ג

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל-יוֹנָה שְׁנִית לְאָמְרוֹ׃
קוּם לֶךְ אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקִרָא אֲלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלַיךְ׃
וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל-נִינְוָה כְּדֹבֵר יְהוָה וַנִּינְוָה הָיְתָה עִיר-גְּדוֹלָה לָאֱלֹהִים מֵחֵלֶךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים׃
וַיַּחַל יוֹנָה לְבֹא בָעִיר מֵחֵלֶךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבַּעַיִם יוֹם וַנִּינְוָה נִהְפָּכָה׃
וַיֹּאמְרֵנוּ אַנְשֵׁי נִינְוָה בְּאֱלֹהִים וַיִּקְרָאוּ צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שָׂקִים מִגְּדוֹלָם וְעַד-קִטְמָם׃

CAP. II.

ET præcepit Dominus ceto magno, & deuorauit Ionam. & fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus.

* Et orauit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre ceti,

* & dixit: Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, & exaudiuit me: de ventre inferni audisti vocem meam.

* Proiecisti me in profundum cordis maris, & flumina circumdederunt me: omnes eleuationes tuae & fluctus tui super me transierunt.

* Et ego dixi: Abiectus sum ex oculis tuis, profecto addam ut videam templum sanctum tuum.

* Circumfusa est mihi aqua usque ad animam: abissus vallauit me, intrauit caput meum

* in scissuras montium, descendi in terram cuius uelites eius retinacula sempiterna, & ascendat ex corruptione vita mea Domine Deus meus.

* Cum deficeret à me anima mea, Domini memoratus sum: & veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.

* Qui custodiunt uana & mendacia, misericordiam suam reliquerunt.

* Ego autem cum voce laudis & confessionis immolabo tibi: quaecunque uoui reddam tibi in salutare meum Domino. * Et præcep-

tum est ceto, & eiecit Ionam super aridam.

CAP. III.

ET factus est sermo Domini ad Ionam secundum, dicens: * Surge & vade in Niniuem

civitatem magnam, & predica in ea secundum predicationem priorem, quam ego locutus sum ad te. * Et surrexit Ionas, & abiit in Niniuem sicut locutus est Dominus. At Ninive ciuitas magna Deo, quasi itineris viae dierum trium.

* Et cepit Ionas ingredi in ciuitatem quasi itinere diei unius. & predicauit & dixit, Et adhuc tres dies, & Ninive subuertetur.

* Et crediderunt viri Ninive Deo, et prædicauerunt ieiunium, et vestiti sunt saccis à magno eorum & usque ad paruum eorum.

β.

* Καὶ παρῆλθεν κύριος καὶ κήτει μεγάλῳ, καὶ κατέπιεν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.

* καὶ παρῆλθεν ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους. * καὶ εἶπεν, ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέν με. ἐκ κοιλίας ἄδου ἤκουσας φωνῆς μου.

* ἀπέρριψάς με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες ὁ μετεωρισμοὶ τοῦ ἐδάφους ἐπ' ἐμὲ διήλθον.

* καὶ γὰρ εἶπον, ἀπώσμαι ὅσον ὄφθαλμὸς τοῦ ἀέρος παρὰ τὸ πρὸς ἐλπίσαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου.

* περιέχεσθαι μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν με, ἔδω ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβλεψεν ὁ κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν ζώην μου καὶ ἐλέησέν με.

* ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους ἐβόησα πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέν με. ἐκ κοιλίας ἄδου ἤκουσας φωνῆς μου.

* ἀπέρριψάς με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες ὁ μετεωρισμοὶ τοῦ ἐδάφους ἐπ' ἐμὲ διήλθον.

* καὶ γὰρ εἶπον, ἀπώσμαι ὅσον ὄφθαλμὸς τοῦ ἀέρος παρὰ τὸ πρὸς ἐλπίσαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου.

* περιέχεσθαι μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν με, ἔδω ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβλεψεν ὁ κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν ζώην μου καὶ ἐλέησέν με.

* ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους ἐβόησα πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέν με. ἐκ κοιλίας ἄδου ἤκουσας φωνῆς μου.

* ἀπέρριψάς με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες ὁ μετεωρισμοὶ τοῦ ἐδάφους ἐπ' ἐμὲ διήλθον.

* καὶ γὰρ εἶπον, ἀπώσμαι ὅσον ὄφθαλμὸς τοῦ ἀέρος παρὰ τὸ πρὸς ἐλπίσαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου.

* περιέχεσθαι μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν με, ἔδω ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβλεψεν ὁ κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν ζώην μου καὶ ἐλέησέν με.

γ.

* Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου λέγων,

* ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινυβί τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ ὅτι ἐγὼ ἐλέαληκα σε.

* καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς νινυβί κατὰ τὸν ὅρον τοῦ κυρίου. καὶ ἦν νινυβί πόλις μεγάλη τῇ θείᾳ ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν.

* ὁ ἰωνᾶς ἔειπεν, πορεύσομαι εἰς τὴν πόλιν ὥστε πορεύσομαι ἡμέρας μίας. καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν. καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ νινυβί κατεσφράγισται.

* καὶ ἰσχυροὶ καὶ ἀνδρες νινυβί τῷ θεῷ, ὁ ἰωνᾶς ἐκήρυξεν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐνέδυσαν τὸν ἰωνᾶν ἐν τῇ πόλει ἀπὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὡς ἐως μικροῦ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. II.

PRæparauerat autem Dominus piscem grandem qui Ionam deglutiret, & fuit Ionas in ventre piscis tribus diebus ac tribus noctibus. Oravit verò Ionas coram Domino Deo suo de visceribus piscis. Et ait: Oraui præ angustia mea ad Dominum qui suscepit orationem meam. de infima abyssu deprecatus sum, deprecationem meam executus es. Tu quidem proiecisti me in profunditates, in

cor maris, & flumen cum circumquaque me circundet, omnes maris tempestates & fluctus eius super me transierunt. Ego verò dixi: Eiectus sum à conspectu Verbi tui: veruntamen addam aspiciere sacrosanctum templum tuum. Circundederunt me aquæ usque

ram: Eiectus sum à conspectu Verbi tui: veruntamen addam aspiciere sacrosanctum templum tuum. Ad radices montium descenderam, & terra ad mortem, abyssu circumquaque me ambiente: mare carectosum suspensum erat capiti meo. Cum deliquio

ferrarat robora sua super me in perpetuum: sed proclive fuit tibi educere à corruptione vitam meam, Dñe Deus meus. Cum deliquio laboraret in me anima mea, cultus Dñi sum recordatus: & penetrauit coram te oratio mea in templum sanctitatis tuæ. Non more gentium idola colentium quæ quo ex loco beneficium conferatur ipsis, nesciunt. At ego in laude confessionis offeram oblationem meam coram te: quod voui reddam pro salute animæ meæ in oratione coram Dño. Tum dixit Dñs pisci, & euomuit Ionam in arida. CAP. III.

Factum est autem verbum prophetiæ à facie Domini cum Iona iterum dicendo: Surge, vade in Niniuem ciuitatem magnam, & vaticinare contra eam prophetiam quam ego tecum loquor. Surrexit itaque Ionas, & ad Niniuem contendit iuxta sermonem Domini. Ninive autem erat ciuitas permagna coram Domino, itinere trium dierum. Cæpit autem Ionas intrare ciuitatem itinere unius diei, & præconizauit, dixitque: Post finem quadraginta dierum Ninive subuertenda est. Et crediderunt viri Ninivitæ verbo Domini: indixeruntque ieiunium, & induerunt se saccis à maximo eorum usque ad eorumdem minimum.

* ויגע הדבר אל מלך נִינְוָה ויקם מכסאו ויעבר
 אדרתו מעליו ויבס שקו וישב על האפר :
 * ויעק ויאמר בנינֹה מטעם המלך וגדליו לאמר
 האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה
 אל ירעו ומים אל ישתו :
 * ויתבסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל
 אלהים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה ומן
 החמס אשר בכפיהם :
 * מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו
 ולא נאבד :
 * וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם
 הרעה וינחם האלהים על הרעה אשר דבר
 לעשות להם ולא עשה :

ד

* וירע אל יונה רעה גדולה ויחר לו :
 * ויתפלל אל יהוה ויאמר אנה יהוה הלוא זה
 דברי עד היותי על אדמתי על כן קדמתי לברך
 תרשישה כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארך
 אפים ורב חסד ונחם על הרעה :
 * ועתה יהוה קח נא ארתי נפשי ממני כי טוב
 מותי מחי :
 * ויאמר יהוה החיטב תרה לך :
 * ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעירו ויעש לו
 שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מרה
 יהיה בעיר :
 * וימן יהוה אלהים קיקיון ויעל מעל ליונה
 להיות צל על ראשו להציל לו מרעתו וישמח יונה
 על הקיקיון שמחה גדולה :
 * וימן האלהים תולעת בעלות השחר למחרת
 ותן ארתי הקיקיון ויבש :

תרגום יונתן

6 ומטא פתגמא לורא מלכא דנינוה וקם מכרמי שקא ויתב על קטמא :
 7 ואכרז ואמר בנינוה מלכא וברכנוהי למיסר אנשא ובעירא תורי וענא לא יטעמו מדעם ולא ירעו ומנא לא ישתו :
 8 ויתבסו שקין אנשא ובעירא ויצרן קדם יי בחקוף ויתבון גבר מארחה בישתא ומן חטופא דבידיהון :
 9 מן ידע דאית בינה חובין יתב מנהון ויתרחם עלנא מן קדם יי ויתב מתקוף רגזו ולא ניבד :
 10 וילז קדם יי עובדיהון ארי תבו מארחתהון בישתא ויתב יי מן בישתא די מלל למעבר להון ולא עבר :
 1 ויראש ליונה בישא רבא וחקף לה :
 2 וצלי קדם יי ואמר קבל בעותי יי חלא דן פתגמי עד דחיותי קים על ארעי על כן אוחיתי
 3 למערק לימא ארי ידענא ארי את אלהא חננא ורחמנא מרחק רגז ומסגי למעבר טבון ומתיב מימרה מלאיתא בישא :
 4 ובען יי סב בען יי נפשי מני ארי טב דאמור מדאחי :
 5 ויפק יונה מן קרתא ויתב ממדנח לקרתא ועבר לה תמן מטלתא ויתב תחזתה בטולא עד דחיוי מה יהי בסוף קרתא :
 6 ומן יי אלהים קיקיון וסלק מעל מן יונה למחוי טולא על רישה לאגנא עלותי מבישתא וחדרי יונה על קיקיון חרנא רבא :
 7 ותמן יי תולעתא במסק צפרא דיומא דבתרתי ומתת יר קיקיון ויבש :

6 * Et peruenit verbum ad regem Ninive.
 & surrexit de folio suo, & abiecit vestimē-
 C tum suum à se, & indutus est sacco, & se-
 7 dit in cinere: * Et clamauit & dixit in
 Ninive ex ore regis & principum eius, di-
 cens: Homines, & iumenta, & boues, & pe-
 cora non gustent quicquam nec pascan-
 tur, & aquam non bibant.
 8 * Et operiatur faccis homines & iumen-
 ta, & clament ad Deum in fortitudine, &
 conuertatur vir à via sua mala, & ab ini-
 quitate quæ est in manibus eorum.
 9 * Quis scit si conuertatur & ignoscat
 Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non
 peribimus?
 10 * Et vidit Deus opera eorum, quia con-
 uersi sunt de via sua mala, & misertus est
 super malitiam quam locutus fuerat ut fa-
 ceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

1 * ET afflietus est Ionas afflictione magna,
 A & iratus est:
 2 * Et orauit ad Dominum & dixit: Ob-
 secro Domine, nunquid non hoc est ver-
 bum meum cum adhuc essem in terra mea?
 Propter hoc præoccupauit ut fugerem in
 Tarsis. Scio enim quia tu Deus clemens &
 misericors es, patiens & multæ miseration-
 nis, & ignoscens super malitiam.
 3 * Et nunc Domine tolle quæso animam
 B meam à me, quia melior est mihi mors
 quàm vita.
 4 * Et dixit Dominus: Putasne bene ira-
 fceris tu?
 5 * Et egressus est Ionas de ciuitate, & se-
 dit contra Orientem ciuitatis. Et fecit sibi
 met umbraculum ibi, & sedebat subter il-
 lud in umbra, donec videret quid accideret
 ciuitati.
 6 * Et præparauit Dominus Deus hederā,
 & ascendit super caput Ionæ ut esset um-
 bra super caput eius, & protegeret eum: la-
 borauerat enim. Et lætatus est Ionas super
 7 hedera lætitia magna. * Et parauit Deus
 C vermẽ ascensu diluculi in crastinum, &
 percussit hederam, & exaruit.

Inter
 * Et ap
 ue. & surr
 lam suam à
 dit in ciner
 * Et p
 omnibus m
 iumenta, e
 que pascant
 * Et coop
 ra. & clam
 reuersus est
 iniquitate
 * Dicer
 Deus, & i
 pereamus?
 * Et vid
 uersi sunt à
 Deus super
 eis, & non
 ET contr
 confusio
 * Et or
 ne: nonne i
 te me in ter
 Tharsis, q
 rator, patie
 penitentia
 * Et m
 meam à m
 viuere.
 * Et di
 ter contris
 * Et eg
 contra Or
 & sedit s
 erit ciuita
 * Et p
 ascendit si
 & proteg
 Ionas sup
 * Et p
 stinum.
 Et aest.
 * Peru
 cinere sed
 boues & o
 coram Dor
 se exister
 * Et i
 malo quoc
 T mol
 E mine:
 haberem to
 lum inflig
 * Dix
 tatis, ac fib
 Pre
 ret. Proin
 dici, qui p

* Et appropinquauit sermo ad regem Niniue. & surrexit de throno suo, & abstulit stolam suam à seipso, & indutus est sacco, & sedit in cinere.

* Et prædicatum est in Niniue à rege & ab omnibus magnatibus eius dicens: Homines, & iumenta, & boues, & oues non gustent, neque pascantur, & aquam non bibant.

* Et cooperti sunt saccis homines & iumenta. & clamauerunt ad Deum vehementer. & reuersus est unusquisque de via sua mala, & iniquitate que in manibus eorum,

* Dicentes: Quis scit si pœnitentiam aget Deus, & reuertetur ab ira furoris sui, & non pereamus?

* Et vidit Deus opera eorum, quoniam reuersi sunt à viis suis malis, et egit pœnitentiam Deus super malitia quam locutus est ut faceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

ET contristatus est Jonas tristitia grandi, & confusus est.

* Et orauit ad Dominum & ait: O Domine: nonne isti sermones mei sunt adhuc existente me in terra mea? propterea praueni fugere in Tharsis, quia cognoui quod misericors & miserator, patiens & multa misericordie, & agens pœnitentiam super malitiis.

* Et nunc dominator Domine tolle animam meam à me. quia bonum mori me magis quam viuere.

* Et dixit Dominus ad Jonam, Si vehementer contristatus es tu?

* Et egressus est Ionas ex ciuitate, & sedit contra Orientem, & fecit sibi tabernaculum. & sedit sub eo in vmbra, donec videret quid erit ciuitati.

* Et præcepit Dominus Deus cucurbitæ, & ascendit super caput Jonæ, ut obumbraret eum, & protegeret eum à malis suis. Et letatus est Jonas super cucurbita gaudio magno.

* Et præcepit Deus vermi matutino in crassimum. & percussit cucurbitam, & arefacta est.

* καὶ ἤγγικεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς νινυῖ. καὶ ᾤξθη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀνείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἐαυτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδῷ.

* καὶ ἐκηρύχθη ἐν τῇ νινυῖ πρὸς τὸν βασιλέως & παρὰ πάντων τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λέγων. Ὁ ὁ ἄνθρωποι & τὰ κτήνη, & οἱ βόες, καὶ τὰ πτόδα μὴ γευσάσθωσαν, μὴ ὅτι νεμέσθωσαν, καὶ ὕδωρ μὴ πίτωσιν.

* καὶ ἀνέβησαν οἱ σάκκοι. ὁ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ ἀνέβησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκ τῶν ὁδῶν. καὶ ἐπέστρεψεν ἕκαστος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν,

* λέγοντες, τίς οἶδεν εἰ μετανόησεν ὁ θεός, καὶ ἀποστρέψῃ ὁ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ ἐπὶ μὴ ἀπολωμένα;

* καὶ ἰδὲν ὁ θεός τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ παρεκλήθη ὁ θεός ἐπὶ τῇ κακίᾳ ἣ ἐλάλησεν ἐπὶ τῇ σὴμῃ αὐτοῖς, & ἔσχε ἐποίησεν.

δλ.

* Καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, & συνεχύθη.

* καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, ὦ κύριε· ἐγὼ οὗτος. ὁ λόγος μοι εἰσὶν ἐπὶ ὅντος μου ἐν τῇ γῇ. διὰ τοῦτο ἀπέστρεψα φυγῆν ἐκ τῆς πατρίδος, διότι ἐγνων ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτείρων μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ὁ ἀκαλούμηνος ἐπὶ ταῖς κακίαις.

* καὶ νῦν δέσποτα κύριε, λάβε τὴν ψυχὴν μου ἀπ' ἐμοῦ. ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆναι.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ.

* καὶ ᾤξθη ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σκῆλας, καὶ ἐποίησεν ἐαυτῷ σκηνώσιν. & ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιά. ἕως ὃς ἀπείδῃ τίς ἐξ αὐτῆς πόλεως.

* καὶ ἀνέβη ὁ θεός καὶ ἐποίησεν ὅς ὁ θεός κολοκυθίαν, & ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς ἰωνᾶ, & συσκίασεν αὐτόν, καὶ ἀποσκεπέν αὐτὸν ἀπὸ πάντων κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχαρή ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκυθίᾳ χαρὰν μεγάλην.

* καὶ ἀνέβη ὁ θεός καὶ ἐποίησεν ὅς ὁ θεός σκώληκα ἐν τῇ ἐπώμῳ. & ἐπείσεν τὴν κολοκυθίδα, & ᾤξθη ἐπ' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Peruenit quoque verbum ad regem Niniue, qui surrexit de folio regni sui, & deposito gloriae suae indumento, sacco opertus est, ac in cinere sedit. Atque per præconem proclamare iussit ac dicere per Niniuen ex regis ac principum eius decreto, in hæc verba: Vir, iumentum, boues & oues, ne quicquam degustent, neque pascantur, sed neque aquas bibant. Sed operiantur saccis homines & iumenta, & orent coram Domino cum instantia, atque conuertatur unusquisque à via sua mala, & à rapina quæ est in manibus suis. Quisquis penes se existere peccata agnoscit, auertatur ab eis, & misericordia fiet nobis à Domino, atque auertetur à vehementia iræ suæ, nec peribimus.

* Et manifesta facta sunt coram Domino opera eorum, quod conuersi essent à via sua mala: quapropter conuersus est Dominus à malo quod locutus fuerat se facturum eis, nec fecit.

ET molestum fuit Ionæ dolore maximo, iratusque est. Et orauit coram Domino, dicens: Suscipe deprecationem meam Domine: nunquid non erat hoc verbum meum dum adhuc stabam in terra mea? ideo festinaram confugere ad mare, quod compertum haberem te Deum esse clementem, misericordem, qui iram cohibeas, & multa beneficia conferas, & sententiam reuoces, quod minus malum infligas.

* Nunc ergo Domine, tolle obsecro animam meam à me: melius enim est ut moriar, quam ut viuam.

* Dixit itaque Dominus: Nunquid vehementer irascaris? Et egressus est Ionas de ciuitate, & habitauit ad Orientem ciui-

tatis, ac sibi eo loci fecit vmbra, subter quod confedit in vmbra, donec videret quid tandem futurum esset ciuitati.

* Preparauit autem Dominus Deus cucurbitam, quæ & ascendit super Ionam, ut esset vmbra capiti eius, & eum à malo suo protegeret. Proinde letatus est Ionas super cucurbita lætitia magna.

* Sed parauit Dominus vermem sub auroræ ascensum sequentis diei, qui percussit cucurbitam, atque exaruit.

* וַיְהִי בִּכְרוֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיֵּמָן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים
חָרִישׁ יָרַח וַתֵּחַד הַשֶּׁמֶשׁ עַל-רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְּעַלָּה
וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי
מִחַיִּי:

* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-יוֹנָה הֵחִיטֵב חָרָה-לְךָ עַל-
הַקִּיקְיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה-לִּי עַד-מוֹת:

* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶת-רוּחַ חֶסֶת עַל-הַקִּיקְיוֹן אֲשֶׁר
לֹא-עָמְלָה בּוֹלָא גִדְלָתוֹ שֶׁבֶן-לַיְלָה הָיָה וּבֶן-
לַיְלָה אֶבֶד:

* וַאֲנִי לֹא-אֲחוּס עַל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר
יֵשׁ-בָּהּ הֲרֵבָה מִשְׁתִּים עֹשִׂיהָ רַבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא-
יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְאָלוֹ וּבִהְמָרָה רַבָּה:

* Et cum ortus fuisset Sol, precepit Deus vento calido & vrenti, & percussit Sol super caput Ione, & estuabat. & petiuit animæ suæ vt moreretur. & dixit: Melius est mihi mori, quàm viuere.

* Et dixit Deus ad Ionam: Putasne bene irasceris tu super hederam? & dixit: Bene irascor vsque ad mortem.

* Et dixit Dominus: Tu doles super hederam in qua non laborasti, neque fecisti vt cresceret: quæ sub vna nocte nata est, & sub vna nocte periiit.

* Et ego non parcam Niniue ciuitati magnæ, in qua sunt plusquàm centum viginti millia hominũ, qui non sciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam, & iumenta multa.

תרגום יונתן

* והיה כמרוח השמש וימן יהוה וישאל את נפשו למות ואמר טוב מוחי
ומה יאמר אל יונה הטיב חרה לך על הקיקיון ואמר לחרה הקוף לי עד מותא
ומה יאמר יי אה חסות על קיקיון ולא עמלה בה ולא רבייתה די בליליא הדי הורה ובליליא אחרתא אבד
ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרי רבוא אנשא ולא ידע בין ימינה לשמאלה ובעירא סגני
ואני לא אחוס על נינוה רבתיא דאית בה סגני סתרתא עשרי רבוא אנשא ולא ידע בין ימינה לשמאלה ובעירא סגני

תם יונה

PROLOGVS IN MICHÆAM

PROPHETAM.

EMPORIBVS Ioathę & Achaz & Ezechię regum Iudæ, Michæam prophetam ob hanc prophetiam spiritus sancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regum Ioatham & Ezechiam Deo ob religionem placuisse, historia libri quarti Regum, & secundi Paralipomenon indicat. Achaz vero relicto Deo, idola Samariæ, quibus etiam filios suos in sacrificium igni concremandos obtulerat, coluisse constat. Quamobrem Deus Samariam, quæ reges Israël & Iuda simulachrorum superstitione

* Et factū est cūm oriretur Sol, & praecepit Deus spiritui ardoris vrenti, & percussit Sol super caput Jonæ, & angustabatur & relinquebatur anima sua. & dixit: Bonum mihi mori, quā vivere.

* Et dixit Dominus ad Jonam: Si valdè contristatus es tu super cucurbitam? & ait: Valdè contristatus sum ego vsque ad mortem.

* Et dixit Dominus: Tu pepercisti super cucurbita, pro qua non laborasti super ea, neque enutristi eam. quæ sub nocte nata est, & sub nocte periit.

* Ego autem non parcam super Ninive ciuitate magna, in qua habitant plures quā duodecim decem millia virorum, qui non cognouerunt dexteram suam neque sinistram, & iumenta multa.

* καὶ ἐγένετο ὅτε ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, καὶ πῦρ ἐπέπεσε ὁ θεὸς πνεύματι καὶ ζῶντι συγκάοντι, καὶ ἐπάταξε ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ, καὶ ὀλιγοψύχει καὶ ἀπελείπετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καλὸν μοι ὅτι ἀποθανεῖν ἢ ζῆναι.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶ, εἰ ἐξόδου λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκυθῇ; & εἶπεν, ἐξόδου λελύπημαι ἐγὼ ὡς θανάτου.

* καὶ εἶπεν ὁ κύριος, σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς κολοκυθῆς ὑπὲρ ἧς ὅχι ἐκακοπάθησας ἐπ' αὐτῇ, οὐδ' ἐξέθρεψας αὐτήν. ἢ ὑπὸ νύκτα ἐγενήθη καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο.

* ἐγὼ δ' οὐ φείβομαι ὑπὲρ νινυβιτῶν πόλεως τῆς μεγάλης ἐν ἣ καθεκοῦσιν πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν, οἵτινες ὅχι ἐγνώσαν δεξιὰν αὐτῶν, οὐδ' ἀριστεράν καὶ κτήνη πολλά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Postea factum est oriente Sole ut præpararet Dominus ventum Orientalem quietum, atque percussit Sol caput Ionæ, qui animi deliquium patiens, optabat animæ suæ mori: & dicebat; Melius est ut moriar, quā ut viuam.

* Dixitque Dominus Ionæ: Nunquid vehementer irasceris pro cucurbita? & ait: Admodum irascor ad mortem vsque.

* Et dixit Dominus, Tu cucurbitæ misertus es, in qua non laborasti, nec eam nutristi: quæ in hac nocte fuit, sed nocte altera periit.

* Ego verò non parcam Niniæ ciuitati magnæ, in qua sunt plusquā centum & viginti hominum millia, qui nesciunt inter dexteram & sinistram suam discernere, nec non & iumenta multa.

FINIS IONÆ PROPHETÆ.

fefellerat, increpans; indignationem suam in eam processuram comminatus est. Populo etiam Israel præuaricatori, & principibus eius, qui eundem populum fallaci suasionem ad colenda idola impulerant verbis in sequentibus captiuitatem & interitum affuturum denunciauit.

ARGVMENTVM.

MICHÆAS de Morasthi coheres Christi vastationem annunciat filia latronis, & obsidionem ponit contra eam; quia maxillam percusserit iudicis Israel.

בר יהוה אשר היה אל-מיכה
המרשתי בימי יותם אחז יחזקיה
מלכי יהודה אשר חזה על שמרון
ירושלם:

שמעו עמים כלם הקשיבי ארץ ומלאה ויהי
אדני יהוה בכם לעד אדני מהיכל קדשו:
כי הנה יהוה יצא ממקמו וירד ודרך על-
במותי ארץ:

ונמסו ההרים תחתיו והעמקים יתבקעו כדונג
מפני האש במים מגרים במורד:
בפשע יעקב כל זאת ובחטאות בית ישראל
מי-פשע יעקב הלוא שמרון ומי במות יהודה הלוא
ירושלם:

ושמתי שמרון לעי השדה למטעי כרם והגורתי
לגל אבניה ויסדיה אנלרה:
וכל פסיליה יכתו וכל אתנניה ישרפו באש
וכל עצביה אשים שממה כי מאתנן זונה קבצרה
ועד אתנן זונה ישובו:

על זאת אספדה ואיליה אילכה שילל וערום
אעשה מספר כתנים ואכל כבנות יענרה:
כי אנושה מכותיה כי באה ער יהודה נבע עד-
שער עמי עד ירושלם:

בנת אל תגידו בכו אל תכבו בבית לעפרה
עפר התפלשתי:
עברי לכם ישבר שפיר ערירי בשת לא
יצארו יושבת צאנן מספר בית האצל יקה מכם
עמדתו:

כי חללו לטוב יושבת מרות כי ירד רע מאת
יהוה לשער ירושלם:

תרגום יונתן

N

פתגם
נבואה מן קדם יידי הוה עם מיכה מרשה בימי יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה אשר חזה על שמרון וירושלם:
שמעו עממא כל הון אציתי ארעא ומלאה ויהי מימרא דיי אלהים בכון לסהיד יי מהיכלא דקדשה: ארי הא יי סתגלי
במרון: בחובי בית יעקב כל דא ובחטאי בית ישראל היכא חבו דבית יעקב חלא בשמרון ותיכא חטוי דבית יהודה חלא בירושלם:
ואשוי שמרון ליגרי תקלין בית צדור מצבת כרם וארמי לחילתא אבנהא ואושתא אנלי: וכל צלמנהא ידקרון וכל שעותהא
יתקדון כנורא וכל בית דחלתהא אשוי לצדו ארי מאגר וניתא אחקנשו ולבית פלחי שעותא יתסרון: על דא יספדון וייללו יתכון
בשביא ערשלאין יעבדון מספרא כירודין ואבלא כבנה נעמין: ארי מסרעא מחתהא ארי מסת עד דבית יהודה קרבת למעל בתרעי
עמי עד ירושלם: בנה לא תחון מככא לא תבכין דחבין בבחיא בעפרא בקטמא תפז רשיכון:
עברי לכון דחבין בשפיר גלץ עריא ערשלאין פהתין לא יפקון משוכין מיחבין צאנן עבדו לכון מספר כמרר על קטילי גבריכון בית
צולאי כחי חמרהכון דחיותון אנסין ומקרבין דו לסטר דו בכז יתנשב מכון שפר ארעכון: ארי דתורת יתבא על שפר ארעתא
ומסכרא לטב מסכרא למתב לאוריתא מה תעבדון ארי נחמת בישתא מן קדם יי למעל בתרעי ירושלם:

MICHAELAS. Translat. B. Hieronymi.

MICHAELAS PROPHETA.
CAPVT I.

VERBUM Domini quod
factum est ad Michæam
Morasthitæ in diebus Ioa-
tham, Achaz, & Ezechia-
regum Iuda quod vidit su-
per Samariam & Ierusalém.

¹ Audite populi omnes, & attendat ter-
ra & plenitudo eius, & sit Dominus Deus
vobis in testem, Dominus in templo san-
cto suo. ² Quia ecce Dominus egre-
diatur de loco suo, & descendet & calcabit
super excelsa terræ.

³ Et confumentur montes subtus eum,
& valles scindetur sicut cera à facie ignis,
sicut aquæ quæ decurrunt in præceps.

⁴ In scelere Iacob omne istud, & in pec-
catis domus Israel. Quod scelus Iacob: nonne
Samaria? & quæ excelsa Iude, nonne Ie-
rusalem?

⁵ Et ponam Samariam quasi
aceruum lapidum in agro cum plantatur
vinea, & detraham in vallem lapides eius,
& fundamenta eius reuelabo:

⁶ Et omnia sculptilia eius concidentur.
& omnes mercedes eius comburentur ig-
ne, & omnia idola eius ponam in perdi-
tionem, quia de mercedibus meretricis con-
gregata sunt, & usque ad mercedem me-
reticis reuertentur.

⁷ Super hoc plangam & ululabo, vadam
spoliatus & nudus. Faciam planctum ve-
lut draconum, & luctum quasi struthionum.

⁸ Quia desperata est plaga eius, quia ve-
nit usque ad Iudam, tetigit portam populi
mei usque ad Hierusalem.

⁹ In Geth nolite annunciare, lachrymis
ne ploretis. In domo pulueris puluere vos
conspargite:

¹⁰ Et transite vobis ha-
bitatio pulchra, confusa ignominia. Non
est egressa quæ habitat in exitu. Planctum
domus vicina accipiet ex vobis quæ stetit
sibi met:

¹¹ Quia infirmata est in
bonum quæ habitat in amaritudinibus.
Quia descendit malum à Domino in por-
tam Hierusalem:

Interp

¹ Audi
terra &
Deus in vo
mo sancta
² Quia
descendit
³ Et c
valles
ignis, &
⁴ Prop

propter pe
cob, nonm
mus Iuda
⁵ Et p
diam agri
traham in
menta ei
⁶ Et cu

nes merce
idola eius
cedibus fo
dibus for
⁷ Prop
calciata &
num, &
⁸ Quia
ad Iudan
in Hieru
ficemini,
de domo
⁹ Der

tes eius,
gite dom
bis plaga
qua hab
mala à D

CHA

Verbum
Iuda
bu
sua
et ignis,
scelus con
ponam Sa
ipius dete
rum pon
gent & vl
eius, quon
lite plora
pertis ver
rium vest
tia terre v
us descen

QUOD factum est verbum Domini ad Michæam Morasthitem in diebus Joathan, & Achaz, & Ezechiae regum Iuda, de quibus vidit de Samaria & de Hierusalem.

* Audite populi omnes sermones, attendat terra & omnes qui in ea, & erit Dominus Deus in vobis in testimonium Dominus ex domo sancta sua.

* Quia ecce Dominus egreditur de loco suo, & descendet & ascendet super excelsa terra.

* Et commouebuntur montes subter eum, & valles tabescent sicut tabescit cera à facie ignis, & sicut aqua profluens in descensu.

* Propter impietatem Iacob omnia hæc, & propter peccatū domus Israel. Quæ impietas Jacob, nonne tu Samaria? & quod peccatum domus Iuda, nonne Hierusalem?

* Et ponam Samariam in pomorum custodiam agri, & in plantationem vineæ, & detrahā in voraginem lapides eius, & fundamenta eius reuelabo.

* Et cuncta sculptilia eius euertent, & omnes mercedes eius comburent igni: & cuncta idola eius ponam in perditionem, quia ex mercedibus fornicationis congregauit, & ex mercedibus fornicariæ destruxit.

* Propter hoc planget & lugebit, ibit discalciata & nuda, faciet planctum quasi draconum, & luctum quasi filiarum sirenum.

* Quia obtinuit plaga eius, quia venit vsque ad Iudam. tetigit vsque ad portam populi mei in Hierusalem.

* Qui in Geth non magnificemini, & qui in Bachim non readificetis. de domo derisu terram aspergite

* Derisum vestrum habitantes bene ciuitates eius, non est egressa habitatrix Senan. plangite domum quæ est iuxta eam. accipiet ex vobis plagam doloris.

* Quis cepit in bona quæ habitat in doloribus, quia descenderunt mala à Domino in portis Hierusalem.

ΚΑΙ ἐξήρετο λόγος κυρίου πρὸς μικχαίου τὸν μωραδίτην ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ, & ἀχάζ, καὶ ἐζεχίου βασιλέων ἰουδα, ὑπὲρ ὧν ἶδεν πρὸς ἑρρουσαλήμ.

* ἀκούσατε λαοὶ πάντες λόγους, προσεχέτω ἡ γῆ & πάντες ὅτι ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται κύριος ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον, κύριος ὁ οἶκος ἁγίου αὐτοῦ.

* διότι ἰδοὺ κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ καταβήσεται καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς.

* καὶ καταλύσεται τὰ ὄρη ὑποκάτω τοῦ αὐτοῦ, καὶ αἱ κοιλίδες τῆς γῆς ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ τοῦ πυρός, & ὡς ὕδωρ καταφερόμενον ἐν καταβάσει.

* διὰ αὐτοῦ ἰακώβ πάντα ταῦτα, καὶ διὰ ἁμαρτίαν οἴκου ἰσραὴλ. τίς ἀσέβεια ἰακώβ, οὐχὶ σὺ ἑρρουσαία; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου ἰουδα, οὐχὶ ἑρρουσαλήμ;

* καὶ θήσωμαι ἑρρουσαίαν εἰς ὁπωροφυλάκιον ἀγροῦ. καὶ εἰς φυτεῖαν ἀμπελῶν, καὶ καταπάσω εἰς χάσμον τῶν λίθων αὐτῆς, & τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω.

* καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κατασκάψουσιν, καὶ πάντα τὰ μυστήρια αὐτῆς ἐμπεύουσιν πυρί, καὶ πάντα τὰ ἱδῶλα αὐτῆς θήσωμαι εἰς ἀφανισμόν, διότι ἐκ μυστημάτων πορνείας συνήγαγον, & ἐκ μυστημάτων πόρνῃς κατέστρεψεν.

* ὥσπερ τούτου κόψεται καὶ θρηνήσει, πορεύσεται δυνάμεις καὶ γυμνὴ ποιήσεται κοπετὴν ὡς δρακόντων, & πένθεται ὡς θυγατέρων ἑρρουσίων.

* ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι ἦλθεν ἕως ἰουδα. & ἦψατο ἕως πύλης λαοῦ μου ἐν ἑρρουσαλήμ.

* ὅτι ἐν γὰρ μὴ μεγαλυνώσεται, καὶ οἱ ἐν βακὶν μὴ ἀνοικοδομοῦνται. ὁ οἶκος καταγέλωτα γινώσκων καταπάσσει.

* καταγέλωτα ὑμῶν καὶ τοῦ οἴκου καλῶς τὰς πόλεις αὐτῆς, ὅτι ἦλθεν καὶ οἰκίστασαν αὐτῶν. κόψεται οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς. λήψεται ὁ οἶκος πληγὴν ὀδυνην.

* τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ καὶ οἰκοῦσιν ἐν ὀδυνοῖς, ὅτι κατέβη κακὰ πρὸς κύριον ἐπὶ πύλιν ἑρρουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN MICHAËAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaeis exemplaribus correctis, opera B. Aria Montani. CAP. I.

VERBUM prophetiæ à facie Domini quod factum est cum Michæa de Marefa, in diebus Ioatham, Achaz, & Ezechiae regum domus Iuda, qui prophetauit contra Samariam & Ierusalem. Audite populi vniuersi, & estote attenti terra & plenitudo eius, sitque verbum Dñi Dei contra vos in testem, Dñs de templo sancto suo. Ecce enim Dñs conspicuum se ostendit de loco domus maiestatis suæ, & apparebit, conculcabitque terræ robora. Propterea liquefient montes subter eum, atque valles scinduntur velut cera ab aspectu ignis, ut aquæ quæ per decliue funduntur. Propter scelera familiæ Iahacob eueniet istud, atque ob domus Israeliticæ peccata: vbinam scelus commiserunt exorti domus Iacob, an non in Samaria? & quo loco peccauerunt progeneri domus Iuda, nonne in Ierusalem? Proinde ponam Samariam in acervos agrorum, domum desolatam in plantationes vineæ, & proiciam in vallem lapides eius, insuper & fundamenta ipsius detegam. Adeo ut omnia eius simulachra concidantur, & omnia eius idola igni succendantur: domumque quamlibet deorum eorum ponam in vastitatem, quandoquidem mercede meretricis cum sint congregata, in domum colentium idola tradentur. Ob id plangent & ululabunt, ibunt nudi in captiuitatem, planctum edent more draconum, & luctum velut filie struthionum. Grauis enim est plaga eius, quoniam peruenit vsque ad domum Iuda, accessit ingressura portas populi mei vsque Ierusalem. In Gath ne annuncietis, planctu non gente & ululabunt, ibunt nudi in captiuitatem, planctum edent more draconum, & luctum velut filie struthionum. Transite vobis qui habitatis in pulchritudine discolorum, quoniam peruenit vsque ad domum Iuda, accessit ingressura portas populi mei vsque Ierusalem. Transite vobis qui habitatis in domibus puluerulentis, cinere operite capita vestra. Planctum vobis edite cum amaritudine ob interfectos forptis verendis nudi & pudefacti: non exierunt salui de habitatoribus Saanan: planctum vobis edite cum amaritudine ob interfectos forptis vestrorum in domo profunda, propter domos desiderabiles vestras quas violenter abstulistis hanc ad istam adiungentes: idcirco elegantiæ terre vestre tollitur à vobis. Nam illa quæ habitabat in amenitate terra, & expectabat bona, ad Legem conuertere renuit: quid facietis? descendit enim à facie Domini malum, ut ingreditur portas Ierusalem.

13 * רתם המרכבה לרכש יושבת לכיש ראשית
חטאת היא לבת ציון כי בך נמצאו פשעי ישראל:
14 * לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב
לאכזב למלכי ישראל:
15 * עד הירש אבי לך יושבת מרשה עד-עדלם
יבוא כבוד ישראל:
16 * קרחי וגוי על-בני תענוגך ורחבי קרחתך
בנשר בי-גלומך:

ב

1 * הוי חשבי-און ופעלי רע על-משכבותם באור
הבקר יעשוה כי יש-לא לידם:
2 * וחמדו שדות וגזלו ובתים ונשאו ועשקו גבר
וביתו ואיש ונחלתו:
3 * לכן כה אמר יהוה הנני חשב על-המשפחה
הזאת רעה אשר לא-תמישו משם צואת יכס ולא
תלכו רומה כי עת רעה היא:
4 * ביום ההוא ישא עליכם משל ונהה נהי נהיה
אמר שדוד נשדנו חלק עמי ימיר איד ימיש לי
לשובב שדינו יחלק:
5 * לכן לא יהיה לך משליך חבל בגורל בקהל
יהוה: * אל-תטיפו וטיפון לא-יטיפו לאלה
לא יסג כלמור:
6 * האמור בית יעקב הקצר רוח יהוה אם-אלה
מעלליהם הלא דברי ייטיבו עם הישר הולך:
7 * ואתמול עמי לאויב יקומם ממול שלמה אדר
תפשטון מעברים בטח שובי מלחמה:
8 * נשי עמי תגרשון מבית תענגיה מעל עלליה
תקחו הדרי לעולם:
9 * קומו ולכו כי לא-זאת המנוחה בעבור טמאה
תחבל וחבל נמרץ:

תרגום יונה

13 * טקסותיכיא רמו על רכשא דיתכין בלכיש ריש חובין היא לכנשתא דציון ארי בך אשחכחו מרודי ישראל:
קרבנין למחשני גת בתי אכזיב יתמסרון לעסמא בחובין די פלחו בהון לשענתא מלכי ישראל:
14 * חלשי ורמא על בני תענוגך הא כנשרא דנחרו גרפיהי כן אסגי מרש
בנישך על בניך ארי גלו מנך:
15 * ודי מחשכין למינס למעבר דכיש על ערסתהון מקדמין בצפרא ועברין ארי אית חילא בידהון:
ואנסין ועשקין גבר וביה גבר ואחסנתה: * ככן כדנז אמר יי הא אנס מחשב על עס דרא הון בישא ולא תעורן סחמן צוריון ולא תתכון
בקוסה וקופה ארי עדן ביש הוא: * בעדנא תהיא יל עליון מתל ואלא ובענניה יימר אחבונא אחבונא מחלקהון דעמי סעור להון
מאחסנתהון סרדין להון תאיבין חלקהון מפלגין: * ככן לא יתילך מתח חוט משח בערבא בקהל דעמי: * לא תתנכון נבואה לא תלפון
לעמא הון ארי לא מקבלין אהבנעו: * הכרז פשר דאמרין דבית יעקב היתקפר מימר מן קדם יי אם ארץ עובדותיה הלא כל-פחנמי מקניא
דאמרה לאיתחא איתחא על כל דסתלכין בקשוט: * מקבל חוביהון עמי לבשל דרבא מסירין מקבלהון עממא קימין מחשנין ויהון ממון
יקרהון מנהון נסבין עדן בארעהון לרחצן חובין בהון כתבירי קרבא: * כנישת עמי תתכון מבית חריתהון מנהון כניהון דברין גלא יקרהון
דהון אמרין קים לעלמין: * קימו וגלו ארי לא דא ארעא בית נחא לרשיעא בריל סמיתהא אחת מחבלין בריל לסאבותה אחת מסחשין
עלה:

* Sonitus
tans. Lachis
in te inuenta
* Ideo da
tem Geth
bus Israel,
tibi habitan
Odolam ven
* Decalu
tos tuos. D
quoniam cap

FAETI sunt
mala in o
consummab
minum man
* Et desu
pillor, & d
virum &
tem eius.

* Propter
gito super tr
feratis colla
quia tempu
* In die
et plangetur
seria vastat
niculo, & n
teret illum.

* Propter
hereditate i
* Ne fle
non abijciet
prouocavit
eius sunt, n
recti ambu
resistit in in
eius excoria
nem belli.
de domibus
adiuventio
montibus a
quia non est
tiam. corru

* Aptate qu
preuicatoro
idola reges Is
ingredientur
capite tuo cau
* A cogi
potesta
reditatem ei
stra, nec erect
quispiam, & d
partes eorum
neque doceat
est verbum a
bus in verita
corum preci
mei eiecistis
* Surgi
contra cam c

* Sonitus currum & equitantium habi-
tans. Lachis princeps peccati est filia Sion: quia
in te inuenta sunt impietates Israel.
* Ideo dabit emissarios usque ad heredita-
tem Geth. Domos tuas frustra fuerunt regi-
bus Israel, donec heredes adducant
tibi habitans Lachis hereditas tua. usque ad
Odolam veniet gloria filia Israel.
* Decalvare & tondere super filios delica-
tos tuos. Dilata caluitium tuum sicut aquila,
quoniam captivi ducti sunt ex te.

CAP. II.

Facti sunt cogitantes labores, & operantes
mala in cubilibus suis. & simul cum die
consummabāt ea. quia non leuauerunt ad Do-
minum manus suas.

* Et desiderabant agros, & diripiebant pu-
pillos, & domos opprimebant, & diripiebant
virum & domum eius, virum & heredita-
tem eius.

* Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego co-
gito super tribum istam mala, de quibus non au-
feratis colla vestra, & non ambuletis erecti,
quia tempus malum est.

* In die illa, sumetur super vos parabola,
et plangetur planctus in cantico dicentium, Mi-
seria vastati sumus. pars populi demensa est fu-
niculo, & non erat qui prohiberet eam vt auer-
teret illum. agri nostri diuisi sunt.

* Propter hoc non erit mittens funiculum in
hereditate in Ecclesia Domini.

* Ne flete lachrymis, neq; plorent super his.
non abijciat opprobria. * qui dicit domus Iacob
prouocauit spiritum Domini, si hæc adinventiones
eius sunt, nonne sermones eius boni cum eo, &
recti ambulauerunt? * Et prius populus meus
restitit in inimicitiam contra pacem eius. pellem
eius excoriauerunt, vt auferret spem contritio-
nem belli. * Duces populi mei proijcientur
de domibus deliciarum suarum. propter malas
adinventiones suas eieciti sunt. propinquate
montibus æternis. * Surge & ambula,
quia non est tibi ipsi requies propter immundi-
tiam. corrupti estis corruptione:

13 * Ψόφθ' ἀρμάτων καὶ ἵππων καὶ ἰπποδρόμων καὶ τοικοῦσα λα-
χὴς δὲ χηγὸς ἀμαρτίας ἐστὶν τῇ θυγατρὶ σιών· ὅτι ἐν σοὶ
14 ὁρέθησαν ἀσέβεια ἰσραήλ. * διὰ τοῦτο δώσει ἕξα-
ποσελλομήροις ἕως κληρονομίας γέθ. οἴκοις ματαίοις εἰς
κονὸν ἐγγύον τοῖς βασιλοῦσιν ἰσραήλ,
15 * ἕως οὗ κληρονόμοις ἀλάστον τοῖς κατοικοῦσιν λαχὴς
κληρονομία σου. ἕως ὁδολάμ ἢ ἕξ ὁδὸς τῆς θυγατρὸς ἰσ-
16 ραήλ. * Ἑύρυσαι καὶ κείραι ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ πευφε-
ρά σου. ἐμπλάτυσον τὴν ἑύρησιν σου ὡς ἀέρας, ὅτι ἡ χυμα
λωτὸν ὤθησαν ἀπὸ σοῦ.

6.

1 * Εγγύον τοῖς λογιζόμενοι κόποις καὶ ἐργαζόμενοι κα-
τὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν
αὐτὰ, διότι οὐκ ἦσαν παρὰ τὸν κύριον τὰς χεῖρας αὐτῶν.

2 * καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς, καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ
οἴκοις κατεδυνάστευον. καὶ διήρπαζον δούλους καὶ τὸν οἶκον
αὐτῶν δούλους καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῶν.

3 * διὰ τοῦτο τὰδε λέγει κύριος, ἰδὲ ἐγὼ λογιζομαι ἐπὶ τὴν
φυλὴν ταύτην κακὰ ὅτι οὐ μὴ ἀρήτε οὐδὲ τραχήλοις
ὑμῶν, & ἐμὴ ποροδῆτε ὀρθοί, ὅτι καὶ γὰρ πονηρὸς ἐστίν.

4 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς ὥρα-
βολὴ καὶ ἀρρωστήσει ἡ ψυχὴ ἐν μέλει λεόντων, τάλαι-
πωρία ἐταλαιπωρήσασιν. μερὶς λαοῦ κατεμετέθη χοι-
νίῳ, καὶ οὐκ ἔστι οὐ καλύων αὐτὸ τοῦ δόπου ῥέψαι αὐτό. οἱ ἀ-
γροὶ ἡμῶν διεμερίσθησαν.

5 * διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται ὁ βάλλων χοινίον ἐν κλήρῳ ἐν
ἐκκλησίᾳ κυρίου.

6 * μὴ δακρύετε δάκρυσιν, μὴ δὲ δακρύετωσαν ἐπὶ τοῖς
7 τοῖς. οὐκ ἀπώσεται ὁ νεκρὸς. * ὁ λέγων οἶκος ἰακώβ παρώρ-
ησεν τὸ πνεῦμα κυρίου, καὶ ταῦτα ἐπὶ τὴν δόμην αὐτῶν ἐστίν,
ἐχθροὶ λόγοι αὐτῶν καλοὶ μετ' αὐτῶν ὅσοι πεπόμενοι.

8 * καὶ ἐμπαροῦσεν ὁ λαὸς μου κατέστη εἰς ἐχθρὸν κα-
τὰ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ αὐτῶν. τὴν δόξαν αὐτῶν ὅτι ἐδείξαν ὅτι ἀ-
φελὲς ἐλπίδα ζωτικὴν μὴ πολέμου.

9 * ἡ γὰρ λαὸς μετὰ πορνοφῶνται ἐν ταῖς οἰκῶν πευ-
φῆς αὐτῶν. διὰ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὴν δόμην αὐτῶν ὅτι ἐ-
δήσαν. ἐγγίξατε ὅρεσιν αἰώνιαις.

10 * ὁράσητι ὁ πορνοῦς, ὅτι οὐκ ἔστιν τοῖς αὐτῇ ἀπάταις
ὅτι ἐκκεν ἀκαθαρσίας. διεφθάρητε φθορᾷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Aptate quadrigas, proiice vos super veredos, qui habitatis in Lachis. Initium scelerum fuit ipsa cæui Sion, in te namq; deprehēsi sunt
preuaticatores Israel. " Propterea mittes munera heredibus Geth: domus Achzib tradentur populis propter peccata quibus venerati sunt
idola reges Israel. " Ad hæc adducam heredes in vos qui habitatis in Maressa, usq; ad Odolam ascendunt, atque terminum terre Israelitice
ingredientur. " Euellē tibi capillos, & proiice super filios delitiosos tuos, sicut aquila cuius alæ delapsæ sunt: sic adauge tuum caluitium in
capite tuo causa filiorum tuorum, siquidem à te transmigraverunt.

CAP. II.

Væ cogitantibus ad rapinā vt perpetrēt quod facinorosum est in cubilibus suis: manē cōsurgētes patrāt illud; in manu enim eorum adest
potestas. " Qui concupiscunt agros quos rapiūt, & domos quas per vim auferūt, diripiuntq; virū & domū eius, virum insuper & hæ-
reditatem eius. " Idcirco hæc dicit Dñs: Ecce ego molior contra populum istius generationis perniciem; vnde minimè auferetis colla ve-
stra, nec erecti ambulabitis, quandoquidem tempus aduersum est. " Per id tempus assumet de vobis parabolam atque lamentationem
quāpiam, & dicet in afflictione sua, Penitus direpti sumus, & partes populi mei auferuntur ab eis, ab hereditatibus suis detruduntur; reuerſi
partes eorum diuidunt. " Propterea non erit tibi tendens funiculum mensuræ in sortem in Ecclesia Domini. " Ne prophetetis prophetiam
neque doceatis populum istum, nam non admittunt confusionem. " Nunquid rectum istud est, dicit domus Iacob? nunquid abbreviatum
est verbum à facie Dñi? an illa sunt eius opera? nonne omnia verba mea recta erant? quæ me adducturum dixeram, adduxi equidem omni-
bus in veritate ambulātibz. " Propter peccata populi mei inimico traditi sunt, eregione eorum populi stantes possident eos, pecuniam
eorum preciosam ab eis tollunt: transeuntes per terram eorum confident, conuertuntur in eos velut bello contractos. " Cæui populi
mei eiecisti de domo eorum delicia, ab ipsis filios eorum tollentes: translata est gloria eorum quam dixerant in æternum permanſuram.
" Surgite & migrate; siquidem non hæc est terra domus requiei impiis: vt eam polluat, perditē agitis; vt eam efficiatis immundam,
contra eam confociamini.

לֹא-אִישׁ הוֹלֵךְ רוּחַ וּשְׁקֵר כִּזָּב אֵטָף לְךָ לַיִן *
 וְלִשְׁכָּרוֹתֶיהָ מִטִּיף הָעַם הַזֶּה *
 אֵטָף אֵטָף יַעֲקֹב כָּלֹךְ קִבֵּץ אֶקְבֹּץ שְׂאֲרֵיהֶם *
 יִשְׂרָאֵל יֶחֶד אֲשִׁימֵנו כִּצְאָן בְּצִרְהָ כַּעֲדָר בְּתוֹךְ *
 הַדְּבָרוֹתֶיהֶם מֵאֲדָם *
 עֲלֵה הַפָּרֶץ לַפְּנִיָּהם פָּרְצוּ וַיַּעֲבְרוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ *
 בּוֹ וַיַּעֲבֵר מִלֵּבָם לַפְּנִיָּהם וַיְהוּה בְּרֹאשָׁם *
 ג

וְאָמַר שְׂמַעוּ-נָא רָאשֵׁי יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית *
 יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם לָדַעַת אֶת-הַמִּשְׁפָּט *
 שְׁנָאֵי טוֹב וְאֶהְיֶה רָעָה גִזְלֵי עוֹרֶם מֵעֲלֵיהֶם *
 וּשְׂאֲרֵם מֵעַל עֲצֻמוֹתָם *
 וְאֲשֶׁר אָכְלוּ שְׂאֵר עַמִּי וְעוֹרֶם מֵעֲלֵיהֶם הַפְּשִׁיטוּ *
 וְאֶת-עֲצֻמֹּתֵיהֶם פָּצְחוּ וּפָרְשׁוּ בְּאֶשׁ בְּסִיר וּכְבֹּשֶׁר *
 בְּתוֹךְ קִלְחָתָם *
 אֲזִי וַיַּעֲקֹר אֶל-יְהוּה וְלֹא יַעֲנֶה אוֹתָם וַיִּסְתֵּר פָּנָיו *
 מֵהֶם בַּעַת הַחַיָּא כְּאֶשׁ הִרְעוּ מֵעַל לֵיהֶם *
 כֹּה אָמַר יְהוּה עַל-הַנְּבִיאִים הַמִּתְעִים אֶת-עַמִּי *
 הַנִּשְׁבָּים בְּשִׁנְיָהֶם וְקִרְאוּ שְׁלוֹם וְאֲשֶׁר לֹא יִתֵּן עַל- *
 פִּיהֶם וְקִדְּשׁוּ עֲלֵיו מִלְחָמָה *
 לִכֵּן לִילָה לָכֶם מַחֲזוֹן וְחִשְׁכָה לָכֶם מִקֶּסֶם וּבִבְיָה *
 הַשֶּׁמֶשׁ עַל-הַנְּבִיאִים וְקִדְּרָה עֲלֵיהֶם הַיּוֹם *
 וּבִשְׁוֹ הַחֲזִים וְחִפְרוּ הַקֶּסֶמִים וַעֲטוּ עַל-שִׁפְסָם *
 כָּלֶם כִּי אֵין מַעֲנֶה אֱלֹהִים *
 וְאוֹלָם אֲנֹכִי מֵלֶאֱתִי כֹחַ אֶת-רוּחַ יְהוּה *
 וּמִשְׁפָּט וּגְבוּרָה לְהַגִּיד לַיַּעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל *
 חַטָּאתוֹ *
 שְׂמַעוּ-נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי *
 בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעִבִים מִשְׁפָּט וְאֶת-כָּל-הַיִּשְׁרָה *
 יַעֲקֹשׁוּ *
 תַּרְגוּם יוֹנָתָן

עַל דַּעַתוֹ כְּחַר נִבְיֵי שְׁקָרָה דְּמִתְנַבְּן לְהוֹן רוּחַ דְּשְׁקֵר וּמִלְפִין יְהוּהוֹן לְחַמְרָה וּלְחִיּוּתֵיהֶם כְּמֵא דְאַלְפּוֹ לְמִטְעֵי כְּחַר נִבְיֵי שְׁקָרָה כֵּן יִגְלוֹן *
 לְאַרְעֵי שְׁקָרָה עִם דְּרֵא הָרָן *
 בְּסוּפָא כְּנִשְׂא אֶכְנִשְׁכוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב כְּלָכוֹן קִרְבָּא אֶקְרַב גְּלוּתְכוֹן שְׂאֲרָא דְיִשְׂרָאֵל כְּחֵרָא אֲשׁוּנוֹן כְּעֵנָא *
 בְּגוֹ חֲטָרָא כְּעֵרָא כְּגוֹ דִּירָא הָהִימָן מִסְגֵּי אֲנָשָׁא *
 לְהוֹן וַיַּכְּבֹּשׁ כְּרִכִּין תְּקִיפִין קִרְוֵי עַמִּיָּא יְחַסְנָנוּ וַיְהִי מִלְכָּהוֹן מְדַבֵּר בְּרִישָׁהוֹן וּמִסְרָא דִּינֵי בְּסַעֲדָהוֹן *
 וְאִמְרַת שְׂמַעוּ כְּעַן רִישֵׁי יַעֲקֹב וְשְׁלֹטוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא לָכוֹן לְמַדְעֵי דִּינָא *
 סִנְן לְאוֹטְבָא וְרַחֲמִין לְאַבְאָשָׁא אֲנִסְוִין נִכְסֵי עַמָּא *
 מִנְהוֹן וּמִסְוִין יְקָרְהוֹן מִנְהוֹן נִסְבִּין וַיְהִי שְׂאֲרָהוֹן מִגְּמָרִין תִּיבִין וּסְפָרְגִין יְהוּהוֹן כְּמֵא דְמִפְּלִגִין *
 אֲבָרָא לְגוֹ דְּרֵא וְחֵלְקָא לְגוֹ קִרְרָא *
 כְּכֹן יִצְרוֹן קֶרֶם יִי וְלֹא יִקְבֵּל צִלְחָהוֹן וַיִּסְלַק שְׂכֻנְתָּה מִנְהוֹן בְּעֵדְנָא תַּחֲתָא כְּמֵא דְאַבְאִישׁוֹ עוֹבְדֵי יְהוּהוֹן *
 כְּכֹן חֲבִתְהוֹן מִלְּאֲהֻנְכָּאֵר וַיַּחֲכַנְעוּן מִלְּאֲפָא וַיַּחֲפִי עֻקָּא כְּקִבְלָא יֵרֵךְ נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּקְבֵּל עֲלֵיהוֹן עֲדָנָא *
 וַיִּבְתְּחוּן נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּחֲכַנְעוּן מִלְּאֲפָא וַיַּחֲפִי עֻקָּא כְּקִבְלָא יֵרֵךְ נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּקְבֵּל עֲלֵיהוֹן עֲדָנָא *
 וַיִּבְתְּחוּן נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּחֲכַנְעוּן מִלְּאֲפָא וַיַּחֲפִי עֻקָּא כְּקִבְלָא יֵרֵךְ נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּקְבֵּל עֲלֵיהוֹן עֲדָנָא *
 וַיִּבְתְּחוּן נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּחֲכַנְעוּן מִלְּאֲפָא וַיַּחֲפִי עֻקָּא כְּקִבְלָא יֵרֵךְ נִבְיֵי שְׁקָרָא וַיַּקְבֵּל עֲלֵיהוֹן עֲדָנָא *
 שְׂמַעוּ כְּעַן דְּרֵא רִישֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וְשְׁלֹטוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל דִּי מִקְלָקִלִין אִוְרַחְתָּ דִּינָא וַיִּרֵךְ כָּל-כּוֹנְחָא מִעֻקְמִין *
 תַּרְגוּם יוֹנָתָן

11 * Utinam non essem vir habens spiritum, & mendacium potius loquerer. Stillabo tibi in vinum & in ebrietatem, & erit super quem stillatur populus iste:

12 * Congregatione congregabo Iacob totum te, in vnum cōducam reliquias Israel. Pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum. tumultuabuntur à multitudine hominum.

13 * Ascendet enim pandens iter ante eos. Diuidet & transibunt portam, & egredietur per eam. Et transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

CAP. III.

14 * ET dixi: Audite principes Iacob, & duces domus Israel: Nunquid non verum est scire iudicium?

15 * Qui odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum.

16 * Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebetes, & quasi carnem in medio ollæ.

17 * Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos; & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt ad inuentionibus suis. Hec dicit Dominus super prophetas qui seducunt populum meum, qui mordent dentibus suis & predicant pacem. & si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum praelium.

18 * Propterea nox vobis pro visione erit, & tenebrae vobis pro diuinatione. Et occumbet Sol super Prophetas, & obtenebrabitur super eos dies.

19 * Et confundentur qui vident visionem, & confundentur diuini. & operient omnes vultus suos, quia non est repositum Dei.

20 * Veruntamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio & virtute, ut annunciem Iacob seculum suum, & Israel peccatum suum.

21 * Audite hoc principes domus Iacob, & iudices domus Israel, qui abominamini iudicium, & omnia recta perueritis.

* Eufist
ruit menda
ebrietatem

* Congr
nibus sus
Israel, in
cut oues in
cubilis sui.

* Ascen
diuiserunt
sunt per ea
eorum, &

ET dicet
reliqui
iudicium?

mala: dir
eorum ab

* Sicut
pelles eor
rum confr
in lebetem

* Sic cl
audiet eos

* in te
aduenti

prophetas
mordent

per eos pa
etificauer

* Pro
tenebrae
bet Sol su

per eos di
Et c

confunde
quia non

* N
ritu Don
annuncie

cata sua.
Aua
liqui don

& omni

* Pro
erit profet
plane cong
instar in m
& ascende
debunt, re

Dixi au
nefa

Et qui
quēadmo
tionem co
doprophe
fert eis, be

fos proph
uent que s
Ver
Iahacob se
nem iudic

* Fugistis nemine persequente. Spiritus sta-
uit mendacium. stillauit tibi in vinum & in
ebrietatem. & erit tibi de stilla populi huius.

* Congregatus congregabitur Iacob. cum om-
nibus suscipiens suscipiam ipsos reliquos domus
Israel, in idipsum ponam auersionem eorum, si-
cut oves in tribulatione quasi gregem in medio
cubilis sui. exilient ex hominibus.

* Ascende per diuisionem ante faciem eorum.
diuiserunt & pertransierunt portam & egressi
sunt per eam, & exiit rex eorum ante faciem
eorum, & Dominus dux erit eorum.

CAP. III.

ET dicet: Audite iam principatus Iacob, &
reliqui domus Israel. nonne vobis est scire
iudicium?

* Exosi bona, & quærentes
mala: diripientes pelles eorum ab eis, et carnes
eorum ab ossibus eorum.

* Sicut deuorauerunt carnes populi mei, &
pelles eorum excoriarunt ab eis, & ossa eo-
rum confregerunt: & diuiserunt sicut carnes
in lebetem, & sicut carnem in ollam:

* Sic clamabunt ad Dominum, & non ex-
audiet eos. & auertet faciem suam ab eis

* in tempore illo, eo quod impiè egerunt in
adinventionibus suis. Hæc dicit Dominus super
prophetas qui seducunt populum meum, qui
mordent in dentibus suis, & qui prædicant su-
per eos pacem, et non est data in ore eorum, san-
ctificauerunt super eum prælium.

* Propterea nox vobis erit de visione, &
tenebra vobis sunt ex diuinatione. & occum-
bet Sol super Prophetas, & contenebrescet su-
per eos dies:

* Et confundentur qui vident somnia, &
confundentur arioli, & maledicent eis omnes;
quia non est qui exaudiat eos.

* Nisi ego implevero fortitudinem in spi-
ritu Domini & iudicium & potentiam, vt
annunciem Iacob impietates suas, et Israel pec-
cata sua.

* Audite iam hæc duces domus Iacob, & re-
liqui domus Israel. qui abominamini iudicium,
& omnia recta peruertitis:

* κατεδάχθητε ἐδούλος διώκοντες. πνύμα ἐσησεν ψυ-
δές. ἐσάλαξεν θεὸς εἰς οἶνον καὶ εἰς μέθυμα. καὶ ἔσται θεὸς
ἐκ τῆς σαγόνος τοῦ λαοῦ τούτου.

* συναθροίσθη & συναχθήσεται ἰακώβ. συνπάσιν ἐκ-
δεχόμενος δέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῆς καταλοιπῆς οἴκου ἰσ-
ραήλ, ἵπτι τὸ αὐτὸ θήσομαι τῷ λαῷ ποσειφῶ αὐτῶν, ὡς
πρεβεῖται ἐν θλίψει ὡς ποιμνιον ἐν μέσῳ κοίτης αὐτῆς. ἔξ-
αλθούται ἐξ ἀνθρώπων.

* ἀνάβηθι διὰ τὴν διακοπῆς
πρὸς ποσειφῶ αὐτῶν. διέκοψεν καὶ διήλθεν πύλιν &
ἐξῆλθεν δι' αὐτῆς. & ἐξῆλθεν βασιλὺς αὐτῶν πρὸς ποσει-
φῶ αὐτῶν, καὶ κύριος ἡγήσεται αὐτῶν.

γ.

* Καὶ ἐρεῖ, ἀκέστατε δὴ αἱ δούλαι τοῦ ἰακώβ & κατα-
λοιποὶ οἴκου ἰσραήλ. ἐχὺμιν ἐστὶν ἔγνωται τὸ κέσμα;

* μιθῶντες τὰ καλὰ καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἀρ-
πάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σαρκὰς
αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν.

* ὅν τρέπον κατέφαγον τὰς
σαρκὰς τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἐξέδειραν
ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν συνέτριψαν, καὶ ἐμέρισαν
ὡς σαρκὰς εἰς λέβητα, καὶ ὡς κρέας εἰς χύτραν.

* ὥτως κεκραξόντες πρὸς τὸν κύριον, (ὅτι οὐκ εἰσακούσεται)
αὐτῶν. καὶ ποσειφῶ αὐτῶν πρὸς τὸν κύριον ἀπ' αὐτῶν

* ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ ὡς ἐπὶ πονηρὸς ὁ κύριος ἐν τοῖς ἐ-
πιτηδύμασιν αὐτῶν. τὰδε λέγει κύριος ἵπτι ἐκ τῆς ποσειφῆ-
τας ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ λαοῦ μου ἐκ τῆς δακνόντος ἐν τοῖς
ὀδοῦσιν αὐτῶν, καὶ κηρύσσοντος ἐπ' αὐτῶν εἰρήνην, καὶ οὐκ
ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἡγίασαν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον.

* διὰ τοῦτο νύξομιν ἔσται ἔξ ὀράσεως, καὶ σκότος ὑμῖν
ἐστὶν ἐκ μαντείας. καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἵπτι ἐκ τῆς ποσειφῆ-
τας, καὶ συσκοτάσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρα.

* καὶ καταχυνθήσονται ὁρῶντες τὰ ἐνύπνια, καὶ
καταχυνθήσονται μούτης, καὶ καταράσονται αὐτῶν
πάντες. διότι οὐκ ἐστὶν ὁ ἐπακούων αὐτῶν,

* ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχυρὸν ἐν πνύματι κυρίου καὶ
κέσμα & διωασείαν, τοῦ ἀπαγγέλλαι τῷ ἰακώβ ἀσεβείας
αὐτῆς, καὶ τῷ ἰσραὴλ ἀμαρτίας αὐτῆς.

* ἀκούσατε δὴ ταῦτα ὁ γούμροι οἴκου ἰακώβ, καὶ
οἱ καταλοιποὶ οἴκου ἰσραήλ. οἱ βδελυσόμενοι κέσμα,
καὶ πνύτα τὰ ὀρθὰ διασρέφοντες.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Pro eo quod aberrarunt post pseudopphetas, qui eis spiritu mendaci prophetabant, quique illos vino & ebrietati affuefaciebant, erit profectio sicuti didicere post pseudopphetas aberrare, sic exulabit in terram mendaciorum populus istius generationis. "In fine planè congregabo vos qui de domo Israel vniuersos; captiuitatem vestram reliquias Israelis vnà applicando copulabo: ponam eos ouium instar in medio ouilis, qui gregis more media in caula tumultum edent præ hominum frequentia. "Ascendent saluati sicut in principio, & ascendet rex ductor à fronte eorum, qui conteret inimicum opprimentem eos, atque expugnabit arces munitas, vrbes gentium possidebunt. rexque eorum ducet à fronte eorum, verbo Domini auxilium eis tribuente.

Dixi autem: Audite nunc principes Iahacob & præfecti domus Israel: Nonne vestra referebat iudicium cognoscere? "Odientes benefacere, malefacere verò diligentes, violenter populi facultates ab eo rapientes, pecuniamque eorum pretiosam ab ipsis tollentes. Et qui diripuerunt substantiam populi mei, & pecuniam eorum pretiosam tollunt, reliquiasque eorum consumunt, conuersi diuidunt eos quemadmodum qui concidunt membra in frustra in medio lebetis & particulas in ollæ medio. "Tunc orabunt ad Dñm, & non exaudiet orationem eorum: quin potius maiestatem suam subducet ab eis tempore illo, prout ipsi mala fecerunt opera sua. "Sic dicit Dñs contra pseudopphetas qui seducunt populum meum, quod qui offert eis conuiuium carnis, pacem ei vaticinantur: aduersus autem eum qui non offert eis, bellum instruunt. "Idè confundemini quo minus prophetetis, & erubescetis ne doceatis, operietque tribulatio velut caligo falsos prophetas, insuper obtenebrabitur super eos tempus. "Confundentur porro pseudopphetæ & pudebunt, ita vt non doceant; inuoluentque superum labrum suum velut lugentes, eorum singuli, quandoquidem non sit in eis spiritus propheticus à facie Domini.

Verumenimverò repletus sum ego virtute spiritus prophetiæ à facie Domini, atque iudicio veritatis ac fortitudinis, vt annunciem Iahacob scelera eius, & Israel sua peccata. "Audite nunc istud principes familiæ Iahacob & præfecti domus Israeliticæ, qui consuetudinem iudicii corruptitis, omniaque recta peruertitis.

בנה ציון בדמים וירושלם בעוליה :
ראשיה בשחר ישפטו וכחנייה במחיר יורו
ונביאיה בכסף יקסמו ועל יהוה ישענו לאמר הלא
יהוה בקרבנו לא תבוא עלינו רעה :
לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלם עיין
תהיה וחר הבית לבמות יער :

ד

והיה באחרית הימים יהיה הר בית יהוה
נכון בראש ההרים וגשם הוה מגבעות ונהרו
עליו עמים :
והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר
יהוה ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו
ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר יהוה
מירושלם :
ושפט בין עמים רבים והוכיח לגוים עצמים עד
רחוק וכתתו חרבתיהם לאתים וחניתיהם
למוזרות לא ישאו גוי אל גוי חרב ולא ילמדון
עוד מלחמה :
וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מהריר
כי פי יהוה צבאות דבר :
כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו
נלך בשם יהוה אלהינו לעולם ועד :
ביום ההוא נאם יהוה אספה הצלעה והנדרה
אקבצנה ואשר הרעתי :
ושמתי את הצלעה לשארית והנהלאה לגוי
עצום ומלך יהוה עליהם בהר ציון מעתה ועד
עולם :
ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עדיך תאתה
ובארה הממשלה הראשנה ממלכה לברת
ירושלם :

¹⁰ * Qui edificatis Sion in sanguinibus, & Hierusalem in iniquitate.

¹¹ * Principes eius in muneribus iudicabant, & Sacerdotes eius in mercede docebant. Et propheta eius in pecunia diuinabant, & super Dominum quiescebant, dicentes: Nunquid non Dominus in medio nostrum? Nunquid venient super nos mala? ¹² * Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa sylvarum.

CAP. IIII.

¹ ET erit in nouissimo dierum, erit mons domus Domini paratus in vertice montium, & sublimis super colles. Et fluent ad eum populi: ² Et properabunt gentes multae, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos de viis suis, & ibimus in semitis eius. Quia de Sion egredietur lex, & verbum Dñi de Hierusalem.

³ * Et iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes vsque in longinquum. Et concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones. Non sumet gens aduersus gentem gladium, & non discent ultra belligerare.

⁴ * Et fedebit vir subtus vineam suam & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat.

⁵ * Quia os Domini exercituum locutum est, quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei sui. Nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in aeternum & ultra.

⁶ * In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem, & eam quam eieceram colligam, quam afflixeram.

⁷ * Et ponam claudicantem in reliquias, & eam quae laborauerat, in gentem robustam. Et regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex hoc nunc & vsque in aeternum. ⁸ * Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsque ad te veniet, & veniet potestas prima regnum filiae Hierusalem.

תרגום יונתן

¹⁰ ודגן בחיהו ציון בדמים וירושלם בעוליה :
¹¹ ראשיה בשחר ישפטו וכחנייה במחיר יורו
¹² ונביאיה בכסף יקסמו ועל יהוה ישענו לאמר הלא יהוה בקרבנו לא תבוא עלינו רעה :
לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלם עיין תהיה וחר הבית לבמות יער :

ד

והיה באחרית הימים יהיה הר בית יהוה
נכון בראש ההרים וגשם הוה מגבעות ונהרו
עליו עמים :
והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר
יהוה ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו
ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר יהוה
מירושלם :
ושפט בין עמים רבים והוכיח לגוים עצמים עד
רחוק וכתתו חרבתיהם לאתים וחניתיהם
למוזרות לא ישאו גוי אל גוי חרב ולא ילמדון
עוד מלחמה :
וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מהריר
כי פי יהוה צבאות דבר :
כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו
נלך בשם יהוה אלהינו לעולם ועד :
ביום ההוא נאם יהוה אספה הצלעה והנדרה
אקבצנה ואשר הרעתי :
ושמתי את הצלעה לשארית והנהלאה לגוי
עצום ומלך יהוה עליהם בהר ציון מעתה ועד
עולם :
ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עדיך תאתה
ובארה הממשלה הראשנה ממלכה לברת
ירושלם :

Interp
* Qui ad
rusalem in in
* Duces e
et Sacerdotes
Prophet
super Domini
Dominus in
mala.
* Fdcircò p
tur, & Hieru
mons dom
ET erit in
domus D
montium, &
nabunt ad e
* Et ibun
te ascendam
mum Dei fa
ambulab
exibit Lex,
* Et indu
guet gentes
concident gla
in falces: &
tem gladium
ligerare.
* Et req
& unusqu
exterreat:
* Quia o
hec, quia om
suam, nos au
nostri in aet
* In die i
que contrit
quos repulen
* Et pon
pulsam in ge
super eos in
seculum.
lia Sion. ad
patus prim
salem.

* Con
dotes eius pro
Domini inter
cetus redige
Futurum
vertent v
rij Domini, &
quia de Syor
perpetuū vsq
deinceps pro
mini exercitu
nomine Don
colligam & i
potentem, a
abconditus

* Qui edificatis Sion in sanguinibus, et Hierusalem in iniquitatibus.

* Duces eius cum muneribus iudicauerunt, et Sacerdotes eius cum mercede responderunt, et Prophetæ eius cum argento diuinabant, et super Dominum requiescebant dicentes: Nonne Dominus in nobis est, non venient super nos mala.

* Idcirco propter vos Sion quasi ager arabizetur, et Hierusalem ut pomorum custodia erit, et mons domus in locum saltus.

CAP. IIII.

ET erit in nouissimo dierum manifestus mons domus Domini, preparatus super verticem montium, et eleuabitur super colles, et festinabunt ad eum populi.

* Et ibunt gentes multe, et dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, et ostendent nobis viam suam. et ambulabimus in semitis eius: quia de Sion exhibit Lex, et verbum Domini de Hierusalem.

* Et iudicabit inter populos multos, et arguet gentes fortes usque in longinquum: et concident gladios suos in aratra, et hastas suas in falces: et non ultra tollet gens contra gentem gladium, et nequaquam discunt ultra beligerare.

* Et requiescet unusquisque sub vite sua, et unusquisque sub ficu sua, et non erit qui exterreat:

* Quia os Domini omnipotentis locutum est hec. quia omnes populi ibunt unusquisque viam suam, nos autem ibimus in nomine Domini Dei nostri in æternum et ultra.

* In die illa, dicit Dominus, congregabo eam que contrita est, et que electa est suscipiam, et quos repuleram.

* Et ponam contritam in reliquias, et repulsam in gentem fortem. et regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex nunc et usque in seculum.

* Et tu turris gregis squallidi filia Sion. ad te veniet, et ingredietur principatus primus regnum de Babylone filia Hierusalem.

* οἰκοδομοῦντες σιών ἐν αἷμασιν, καὶ ἱερουσαλήμ ἐν ἀδικίαις.

* ἡ γούρμυροι αὐτῆς μὲν δώρων ἔκριναν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μὲν μισθοῦ ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μὲν δ' ἐργαρίου ἐμαντύνοντο, καὶ ἐπὶ τὸν κύριον ἐπαυεπαύοντο λέγοντες, οὐχὶ κύριος ἐν ἡμῖν ἐστίν, οὐ μὴ ἐπ' ἐλθῇ ἐφ' ἡμᾶς κακὰ.

* διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς σιών ὡς ἀγρὸς δ' ἐροῦμαι καὶ ἱερουσαλήμ ὡς ὁπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου εἰς τόπον δρυμοῦ.

δ.

* Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος οἴκου κυρίου, ἔτιμον ἐπὶ τῷ κορυφῷ τῶν ὀρέων, καὶ μετεωριζήσεται ὑπερανῶ τῶν βουνῶν, καὶ ἀσπίδουσιν πρὸς αὐτὸ λαοί.

* καὶ πορεύσονται ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐργασίᾳ, δότε ἀναβώμην εἰς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰακώβ, καὶ δέξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτῆς. ἔτι πορεύσονται ἐν ταῖς τρίβοις αὐτῆς, ὅτι ἐκ σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ.

* καὶ κρινεῖ ἀναμείβον λαὸν πολλόν, καὶ ἐλέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως μακροῦ, καὶ κατακόψουσιν τὰς ῥομφαίας αὐτῶν εἰς ἀγροτά, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἀνταρῇ ἕν ἑν ἑν ῥομφαίαν, καὶ οὐ μὴ μάχωνται ἐπὶ πολεμείν.

* ἔτι ἀπακύνει ἕκαστος ὑπὸ τῷ ἀμπέλῳ αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑπὸ καύτῳ συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν.

* ὅτι τὸ ῥῶμα κυρίου παντοκράτωρ ἐλάλησεν ταῦτα. ὅτι πᾶντες οἱ λαοὶ πορεύσονται ἐκαστὸς τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἡμεῖς δ' ἐπορεύσόμεθα ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' ἐκείνῳ.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, σωθήτω τὸ σωτὴρ τριμύρην καὶ τὴν ἀπὸ τριμύρην εἰσδέξομαι, καὶ εἰς ἀπώσσειν.

* καὶ θήσωμαι τὴν συνίετριν τριμύρην εἰς ἀπολείμμα. καὶ τὴν ἀπὸ τριμύρην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν καὶ βασιλεύσει κύριος ἐπ' αὐτοῦ ἐν ὅροις σιών, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

* καὶ σὺ πύργος ποιμνίου ἀρχιμώδους θυλάτης σιών. ἐπὶ σὲ ἔξει, καὶ εἰσελεύσεται δόξα καὶ ἡ πρώτη βασιλεία ἐκ βαβυλῶν καὶ τῇ θυγατρὶ ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Condentes domos suas in Syon cum sanguine effuso, & Ierusalem dolis. Principes eius pro munere ius dicunt, & Sacerdotes eius pro pecunia erudiunt, atque pseudoprophete pro argento docent, ac in verbum Domini innituntur, dicentes: An non maiestas Domini inter nos est: non adorietur nos malum, inquit.

* Propterea ob peccata vestra Syon ut ager arabizetur, & Ierusalem in arundinetum saltus.

CAP. IIII.

Fortitum est autem postremis diebus, ut sit mons sanctuarij Domini preparatus in vertice montium atque collibus excelsior, & vultus vertent ut seruiant super eo regna. Ibunt itaque populi complures, & dicent: Venite & ascendamus in montem domus sanctuarij Domini, & ad domum maiestatis Dei Iacob: docebit nos sanè vias quæ coram se rectæ sint, & ambulabimus in doctrina Legis eius: quia de Syon prodibit Lex, & doctrina sermonis Domini de Ierusalem.

* Et iudicabit inter populos multos, atque arguet reges fortes in perpetuum usque, concident verò gladios suos in vomeres, & lanceas suas sub fructu ficulneæ suæ: nec erit qui exterreat: quia verbo Domini inceptum præliari. Sed sedebunt unusquisque sub fructu vitis suæ sub fructu ficulneæ suæ: nec erit qui exterreat: quia verbo Domini inceptum præliari.

* Etenim vniverfi populi peccabunt ad ea quæ venerati sunt idola: nos verò fiduciam collocabimus in nomine exercituum decretum est ita. Eo tempore, dicit Dominus, congregabo translatos & dispersos, nomine Domini Dei nostri in seculum & in secula seculorum.

* Ponamque deportatos in reliquias, & dispersos in populum colligam & illos quibus malefeci, propter peccata populi mei. Tu autem Christe Israelis, qui potentem, atque reuelabitur regnum Domini super eos in monte Syon à modò & usque in seculum.

* Tu autem Christe Israelis, qui absconditus es propter peccata cætus Syon, tibi venturum est regnum: sed & dominatio prisca adueniet regno cætus Ierusalem.

עַתָּה לִמְחָה תִּרְעִי רַע הַמֶּלֶךְ אֵין בְּךָ אִם יִעָצֵךְ
אֲבָד כִּי הִחֲזִיקְךָ חֵיל בְּיֹלְדֶרְךָ:

חֹלִי וְגַחֲרִי בְּרַעְיוֹן בְּיֹלְדֶרְךָ כִּי עַתָּה תִּצָּאִי
מִקְרִיָּה וּשְׂכֻנָּתְךָ בְּשָׂדֶה וּבָאֵת עַד-בָּבֶל שָׁם תִּנְצָלִי
שָׁם יִגְאַלְךָ יְהוָה מִכָּה אֵיבֶיךָ:

וְעַתָּה נֶאֱסָפוּ עָלֶיךָ גּוֹיִם רַבִּים הֹאֲמִרִים תִּהְיֶה
וּתְחֹזַב בְּעֵינֵינוּ:

וְהִמָּה לֹא יִדְעוּ מַחֲשַׁבֹּת יְהוָה וְלֹא הִבִּינוּ
עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כְּעֶמֶר גֶּרֶר:

קוֹמִי וְדוּשִׁי בְּרַעְיוֹן כִּי קָרַנְךָ אֲשִׁים בְּרוֹל
וּפְרִסְתִּיךָ אֲשִׁים נְחוּשָׁה וְהִדְקוֹת עַמִּים רַבִּים
וְהִחְרַמְתִּי לַיהוָה בָּצָעַם וְחִילָם לְאֶדְוֶן כָּל-הָאָרֶץ:

ה

עַתָּה תִּתְנַדְּדִי בַת-גִּדּוֹד מִצֹּר שָׁם עָלִינוּ בְּשֹׁבֶט
יָבוּ עַל-הַלְחִי אֶרֶץ שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל:

וְאַתָּה בֵּית-לֶחֶם אֶפְרַתָּה צִעִיר לַהֲיֹדֶת בְּאַלְפֵי
יְהוָה מִמֶּךָ לִי יֵצֵא לַהֲיֹדֶת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל
וּמוֹצֵאתִי מִקְדָּם מִימֵי עוֹלָם: לִכֵּן יִתְּנֶם עַד-

עַתָּה יוֹלְדָה יִלְדֶּה וְיִתֵּר אֶחָיו יִשׁוּבוּן עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְעַמֶּד וְרֹעֶה בָּעֵז יִהְיֶה בְּגֹאֲוֹן שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְיִשָּׁבוּ כִּי עַתָּה יִגְדֹּל עַד-אַפְסֵי-אָרֶץ:

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּרֵי-יָבָא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ
בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שְׂבָעָה רָעִים וּשְׂמִנְיָה
נְסִיכֵי אֲדָם:

וְרָעוּ אֶרֶץ-אֲשׁוּר בְּחֶרֶב וְאַתָּה אֶרֶץ נִמְרוֹד
בְּפִתְחֶיהָ וְהִצִּיל מֵאֲשׁוּר כִּי יָבוּא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי
יִדְרֹךְ בְּגִבּוֹלָנוּ:

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטָל
מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עָלֶי-עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא-יִקְוָה
לֹא-יִשׁוּבָה וְלֹא יִחַל לִבְנֵי אֲדָם:

תרגום יונתן

וְכַעֲנָה לִמְחָה אֶת מַחֲשַׁבְרָא לְעַמִּי מִלְכָּה לִית בְּךָ אִם מִלְכָּה אֲבָדוּ אֶרֶץ תִּפְקֹךְ עָקָא וְזִיעַ תֵּא כְּחִבְלִין לִלְדָּתָא:
מִרְעִי וְזִיעִי כְּנִשְׁתָּא דְרָצִין כִּלְדָּתָא אֶרֶץ כְּעֵן תִּפְקֹךְ מִקְרָתָא וְחִשְׁרִין בְּחִקְלָא וְחִתְכִּין עַד בָּבֶל וְחִתְכִּין תִּשְׁתַּחֲבִין וְחִתְכִּין יִפְרִקְנָךְ יִי מִיד בְּעָלִי
דְּבִבְךָ: וְכַעֲנָה יִתְכַּנְשֵׁן עָלֶיךָ עַמִּין סְגִיִּין דְּאֶמְרִין תְּחִיב וְחִתְכִּין בְּמִפְלָת צִיּוֹן עֵינָנָא:
בְּמִלְכוּתֵי אֶרֶץ קְרִיבָנוּ כְּעִמְרָא לְאֶדְרָא: קוֹמִי וְקִטְלִי כְּנִשְׁתָּא דְרָצִין אֶרֶץ עֵסָא דִּי בְךָ אֲשִׁי תִקְיִין כְּבָרְזָלָא וּשְׂאֵרֵיהּ חִסְיָין כְּנִשְׁתָּא
וְתִקְטִילִין עַמִּין סְגִיִּין וְנִגְמֵר קִדְּם יִי זְכַסְיָהוּן וּמִמּוֹן יִקְרָהוּן קִדְּם רַבּוֹן כָּל-אֶרֶץ:
כְּעֵן חִסְיָעִין כְּמִשְׁרִין קִרְתָּא דְרָצִין עָלָה בְּצִיר דִּתּוֹ מִחַן בְּחִטָּא עַל לִסְתָּא וְדִנְיָ וּשְׂרָאֵל:
הָיָה לִלְחֵם מִנְּהָא בְּאַלְפֵי דְבֵית יְהוָה מִנְּךָ קִדְּמִי יִפְקֵי מִשְׁתָּא לְמַחֲוִי עַבְדֵּי שְׁלֹטֵן עַל יִשְׂרָאֵל דִּי שְׁמָה אֲמִיר מִלְכָּמִין מִימֵי עֲלָמָא:
כְּכֹן יִתְמַסְרִין כְּעֵדִין לְדָתָא לְמִילָד וּשְׂאֵר אֶחֱיָהוּן יִתְמַכּוּן עַלִּיהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
דִּי אֱלֹהֵי וְיִתְחַבֵּן מִבְּנֵי גְלוּתָהוּן אֶרֶץ כְּעֵן יִסְגִּי שְׁמָה עַד סִיפֵי אֶרֶץ:
יִדְרֹךְ בְּכִרְיָתָא וְנִמְגִי עָלָה שְׂבָעָה מִלְכִּין וְחִסְיָנָא רַבְרָבִי אֲנִשָּׁא:
בְּרִכְתָּא וְיִשְׁוּבָנָא מֵאֲחֹר דְּלֹא יַעוֹל בְּאַרְעָנָא וְלֹא יִדְרֹךְ בְּחִתְכִּינָא:
וְכִרְסִי מִלְכּוּשָׁא דְעַל עֵשֶׂב דִּי לֹא מוֹרִיךְ לְאֲנִשָּׁא וְלֹא מִכְתָּר לְבָר אֲנִשָּׁא:

⁹ Nunc quare in cerore contraheris? nū-
quid rex non est tibi, aut consiliarius tuus
periit, quia comprehendit te dolor sicut par-
turientem? ¹⁰ Dole & fatage filia Sion
D quasi parturiens, quia nunc egredieris de
ciuitate, & habitabis in regione, & venies
vsque ad Babylonem. ibi liberaberis, ibi
redimet te Dñs de manu inimicorum tuo-
rum. ¹¹ Et nunc congregatae sunt super
te gentes multae, quae dicunt, Lapidetur, &
aspiciat in Sion oculus noster.
¹² Ipsi autem non cognouerunt cogita-
tiones Domini, & non intellexerunt con-
siliium eius, quia congregauit eos quasi fœ-
num aree. ¹³ Surge & tritura filia Sion,
quia cornu tuum ponam ferreum, & vn-
gulas tuas ponam areas. Et comminues
populos multos, & interficies Domino rapinas eorum, & fortitudinem eorum Do-
mino vniuersae terrae.

CAP. V.

¹ Nunc vastaberis filia latronis. Obsidio-
nem posuerunt super nos. In virga per-
cutient maxillam iudicis Israel. ² Et tu
Bethleem Ephrata paruulus es in millibus
Iuda. ex te mihi egredietur qui sit domi-
nator in Israel: & egressus eius ab initio à
diebus æternitatis. ³ Propter hoc dabit eos
vsque ad tempus in quo parturiens pariet.
Et reliquiae fratrum eius conuertentur ad
filios Israel. ⁴ Et stabit & pascet in fortitu-
dine Dñi in sublimitate nominis Dñi Dei
sui. Et conuertentur quia nunc magnifica-
bitur vsque ad terminos terrae. ⁵ Et erit
iste pax Assyrii cum venerit in terram no-
stram, & quando calcauerit in domibus no-
stris. Et suscitabimus super eum septem pa-
stores, & octo primates homines. ⁶ Et pa-
scent terram Assur in gladio, & terram Nem-
rod in lanceis eius. Et liberabit ab Assur
cum venerit in terram nostram, & cum cal-
cauerit in finibus nostris. ⁷ Et erunt re-
liquiae Iacob in medio populorum multo-
rum quasi ros à Domino, & quasi stille su-
per herbam quae non expectat virum, &
non praestolatur filios hominum.

Intro
Et n
rex non er
quia obtin
Dole
riens. qu
bitabis in
nem. inde
minus Deu
Et n
multae, dic
Sion oculi
uerunt cog
runt consi
nipulos ar
Sion, qui
gulas tua
multos, &
eorum, &
Nunc
posui
maxillam
Et t
es ut sis i
ut sit in p
initio ex a
Prop
pariens p
tentur ad
pascet in
minis Do
ficabitur
Et h
rit super
super reg
eum septe
Et p
brod in f
venerit
derit sup
Er
multorum
agni sup
quam ne
Nunc
tremor, fi
in agro, ib
tur aduer
cognoscu
lum enim
coram Do
Vn
Epl
exercens
fratrum s
Dñi Dei
nobis: qu
principes
diatur in
facie Do

* Et nunc quare cognouisti mala? nunquid rex non erat in te? aut consilium tuum periit, quia obtinuerunt te dolores parturientis?

10
Dole & viriliter age filia Sion quasi pa-
riens. quia nunc egredieris de ciuitate, & ha-
bitabis in campo, & venies vsque ad Babylo-
nem. indè liberabit te, & indè redimet te Do-
minus Deus tuus de manu inimicorum tuorum.

* Et nunc congregata sunt super te gentes 11
multae, dicentes: Exultabimus, & videant in
Sion oculi nostri. * Ipsi autem non cogno- 12

uerunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium eius: quia congregauit eos vt manipulos area. ² Surge & mole eos, filia 13

Sion, quia cornua tua ponam ferrea, & un-
gulas tuas ponam aereas: & minues populos
multos, & consecrabis Domino multitudinem
eorum, & robur eorū Domino vniuersæ terra.

CAP. V.

Nunc obstruetur filia obstruptione. angustia
posuit super nos. in virga percutient super
maxillam tribus Israel.

² Et tu domus Bethleem Ephrata minima
es ut sis in millibus Juda. ex te mihi egredietur
ut sit in principem in Israel: & egressus eius ab
initio ex diebus seculi.

^a Propterea dabit eos usque ad tempus quo
pariens pariet, et reliqui fratrum eorum reuer-
tentur ad filios Israel: ^z Et stabit &

pascet in fortitudine Domini, & in gloria nominis Domini Dei sui erunt, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terræ.

² Et hæc erit pax, quando Assyrius venerit super terram nostram, & cum ascenderit super regionem nostram, & consurgent super eum septem pastores & octo morsus hominum.

* Et pascuntur Asur in gladio, & terram Nebrod in fovea eius, & liberabit de Asur, cum venerit super terram vestram, & cum ascenderit super terminos vestros?

² Erit reliquum Jacob in medio populorum
multorum quasi ros à Domino cadens, & quasi
agni super gramen, ut non congregetur quis-
quam neque subsistat in filiis hominum.

καὶ νῦν ἵνα τί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς εἶπεν ἡ
 οὐκ ἔστιν ἡ βουλή σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκρέθη πηδῆλός σου ὡδίνες
 10 πικρῆς; ὁδυῖναι δὲ ἀνδρίζει θυγάτηρ σιών ὡς ἡ τίχτουςα.

διότι νυν ἐξελεύσῃ ἐν πόλει, καὶ κατασκοπήσεις ἐν πεδίῳ
καὶ ἤξεις ἕως βαβυλῶνος. ἐκείθεν ῥύσεται σε, καὶ ἐκείθεν λυ-
τρώσεται σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ χειρὸς πάντων ἐχθρῶν σου.

11 * καὶ νῦν σωθήσῃ ἐπὶ σέ ἐθνη πολλὰ λέγοντες, ἑπι-
χαρξομεθα, ὅτι εἶδέν τωσαν ἐπὶ πᾶν ὃ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.

12 αὐτοῖς ὅτι ἐγνωσθη ὅτι λογισμοῖς κυρίου, ἐξ οὗ συ-
 13 ᾔκων τινὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὅτι ἐν ἡμέρᾳ αὐτῶν ὡς δὲ ἔλα-
 14 ματα ἄλλων. * ἀνάστηθι καὶ ἄλγεθι αὐτῶν διὰ τῆς

σίων, ὅτι τὰ κέρατα' θυθήσεται σιδηροῖ, καὶ ταῖς ὀπλαῖς
θυθήσεται χαλκῆς, καὶ πατάξεις λαοὺς πολλοὺς, καὶ
ἀνὰ θήσεις τῷ κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τιμωρήσῃ αὐ-
τῶν τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

† Νυν ἐμφραχθήσεται θυγάτης ἐμφραγμῶ σου
νοχλῶ ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς. ἐν ῥάδῳ πατάξουσιν ἑπὶ σα-
γόνᾳ τὰς φυλάς τοῦ ἰσραὴλ.

2 * καὶ σὺ οἶκ' τῷ βηθλεέμ τῷ δ' ὄφρα τὰ ὀλιγοσὺς
εἶ τ' εἶναι ἐν χιλιάσιν ἰούδα. ἐν τῷ μοι ἔξελύσεται τῷ
εἶναι εἰς ἀρχόντα ἐν τῇ ἰσραήλ, καὶ αἱ ἐξοδοὶ αὐτῶν ἀπ' ἀρ-
χῆς ἔξ ἡμερῶν αἰῶν'.

3 ² διὰ τοῦτο δώσει αὐτοῖς ἕως καιροῦ πικτύτης τέξεται,
καὶ 4 ὁ πῦρ ποιτῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὁπιστρέφουσιν ἐπὶ
τοῖς ὕοις ἰσραήλ.

4 καὶ στήκεται καὶ ποιμενεῖ ἐν ἰσχύϊ κυρίου, καὶ ἐν τῇ
δόξῃ τοῦ ὀνόματος κυρίου τοῦ θεοῦ ἀπάντων ὑπαρξουσιν, διότι
καὶ μεγαλιωθήσεται ἕως ἀκρων γῆς.

5 * καὶ αὐτῇ ἔσαι ἡ εἰρήνη, ὅταν ὁ ἀστυὲς ἔλθῃ ἐπὶ
τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ ὅταν ἐπὶ τῇ ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν,
ἐπεγερεθῇ ὄντας ἐπ' αὐτὸν ἐπὶ ποικίλεις καὶ οὐκ ὁνόμα.

6 τα ἀνθρώπων. * καὶ ποιμανοῦσιν τὸν αἶγρον ἐν ῥομφαίᾳ
καὶ τὴν γλῶττιν νεβρώδην ἐν τῇ τὰ φρυγῶν, καὶ ῥύζεται
ἐκ τῶν αἶγρων, ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὴν γλῶττιν, καὶ ὅταν ἐπι-
βῇ ἐπὶ τὰ ὄρη αὐτῆς. * ἔσται δὲ ἡ πόλις αὐτῆς ὡς ἡ πόλις

7 ἡ ὁπία τα ρα υμῖν· ἐὰν ὁ ὑπολαβὴν μαθεύσῃ
 κὼς ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς δ' ὁρᾷς τῷ θεῷ κυρίου πίπτε-
 σα, καὶ ὡς ἄνθρωποι ἐπ' ἄγγελον, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδὲ
 μὴ ὅ ὑποσῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁹ Nunc autem quare tu populis adiungeris? an non in te rex est: aut consiliarij tui perierunt? quoniam circumdederunt te tribulatio ac tremor, sicut agones parturientem. ¹⁰ Dole & contremisce cœtus Syon more parturientis, nunc etenim de ciuitate egredieris & habitabis in agro, ibisq; vsque ad Babylonem, vbi liberaberis, ac ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum. ¹¹ Mox verò congregabuntur aduersum te gentes permultæ quæ dicant: Impiè aget; videbit nam ruinam Syon oculus noster. ¹² Ipsi autem minime secreta Domini cognoscunt, nec intelligunt consilia eius, quippe accumulât eos quasi manipulos in aream. ¹³ Surge & occide congregatio Syon, populum enim qui in te est, ponam fortem sicut ferrum, & reliquias eorum robustas sicut æs, & occides populos permultos: consumam autem eorum Dominus frustulas eorum, & prærosam eorum pecuniam coram dominatore vniuersæ terræ.

CAP. V.

Nunc per turmas sociaberis, ciuitas, quam obsidione obsidebant illi qui percutiebant virga maxillas iudicum Israel. ² Et tu Bethlehem Ephrata quę minima fuisti, aded vt computareris inter millia domus Iehuda, ex te coram me prodibit Christus, vt sit dominium exercens in Israel, cuius nomen dictum est ab æternitate à diebus seculi. ³ Propterea tradentur tempore quo parturiens pariet, & residuo fructum suorum adiungentur filij Israel. ⁴ Proinde stabit & dominabitur fortitudine à præsentia Dñi *promanante*, & magnitudine nominis Dñi Dei sui, atque conuertentur de medio captiuitatis suę: nam magnificabitur nomen eius vsque ad fines terrę. ⁵ Et erit deinceps pax nobis: quod si Assyrius terram nostram ingressus fuerit, atque eđes nostras calcauerit, super nos constituemus septem reges, & octo hominũ principes. ⁶ Qui depascent terram Assur gladio, & terram Nemrod in fortitudine turrium eius: & liberabit nos ab Assur, vt non ingre diatur in terram nostram, nec calcet terminos nostros. ⁷ Erunt autem reliquię domus Iahacob in medio populorum multorum, sicut ros à facie Domini *defluens*, & sicut guttę imbris serotini super herbam, quę non expectat virum nec filium hominis præstolatur.

A A

* והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים
בארזה בבהמות יער ככפיר בעדרי צאן אשר אם
עבר ורמס וטרף ואין מציל:
* תרם ירך על צריך וכל איביך יכרתו:
* והיה ביום ההוא נאם יהוה והכרתי סוסך
מקרבך והאבדתי מרכבתך:
* והכרתי ערי ארצך והרסתי כל מבצריך:
* והכרתי בשפים מדרך ומעוננים לא יהיו
לך:
* והכרתי פסיליך ומצבותיך מקרבך ולא
תשתחוה עוד למעשה ידיך:
* ונתתי אשיריך מקרבך והשמדתי עריך:
* ועשיתי באף ובחמה נקם את הגוים אשר
לא שמעו:

ו

* שמעו נא את אשר יהוה אמר קום ריב את
ההרים ותשמענה הגבעות קולך:
* שמעו הרים את ריב יהוה והאתנים מסרי ארץ
כיריב ליהוה עם עמו ועם ישראל יתוכם:
* עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי:
* כי העליתך מארץ מצרים ומביר עבדים
פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים:
* עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה
אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען
דעת צדקות יהוה:
* במה אקדם יהוה אכף לאלהי מרום האנצמנו
בעולות בעגלים בני שגור:
* הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות נחלי
שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי:

* Et erunt reliquie Jacob in gentibus in
medio populorum multorum quasi leo in
iumentis sylvarum, & quasi catulus leonis
in gregibus pecorum. qui cum transierit,
& conculcauerit & ceperit, non est qui e-
ruat. * Et exaltabitur manus tua super ho-
stes tuos, & omnes inimici tui interibunt.
* Et erit in die illa, dicit Dominus, aufe-
ram equos tuos de medio tui, & disperda
quadrigas tuas. * Et perdam ciuitates
terre tue, & destruam omnes munitiones
tuas. * Et auferam maleficia de manu
tua, & diuinationes non erunt in te.
* Et perire faciam sculptilia tua & sta-
tuas tuas de medio tui, & non adorabis vl-
tra opera manuum tuarum: * Et euellam
lucos de medio tui, & conteram ciuitates
tuas. * Et faciam in furore & indigna-
tione ultionem in omnibus gentibus quæ
non audierunt.

CAP. VI.

A Vdite quæ Dominus loquitur: Surge
contende iudicio aduersum montes, &
audient colles vocem tuam. * Audiant
montes iudicium Domini, & fortia fun-
damenta terre: quia iudicium Domini cu
populo suo, & cum Israel diiudicabitur.
* Popule meus, quid feci tibi, aut quid
molestus fui tibi? Responde mihi.
* Quia eduxi te de terra Egypti, & de
domo seruientium liberaui te, & misi an-
te faciem tuam Moysen, & Aaron, & Ma-
riam. * Popule meus memento quæso
quid cogitauerit contra te Balach rex Moab, Nu. 22. a
& quid responderit ei Balaam filius Beor
de Sethim vsque ad Galgalam, vt cogno-
sceres iustitias Domini.
* Quid dignum offeram Domino?
curuabo genu Deo excelsio. Nunquid of-
feram ei holocausta munda & vitulos anni-
culos?
* Nunquid placari potest Dominus in
millibus arietu, an in multis millibus hir-
corum pinguium? Nunquid dabo primo-
genitum meum pro scelere meo, & fructu
ventris mei pro peccato animæ meæ?

תרגום יונתן

* והיה שארית דבית יעקב בעממין סגיאין בארזה בבהמות יער ככפיר בעדרי צאן אשר אם
עבר ורמס וטרף ואין מציל:
* תרם ירך על צריך וכל איביך יכרתו:
* והיה ביום ההוא נאם יהוה והכרתי סוסך
מקרבך והאבדתי מרכבתך:
* והכרתי ערי ארצך והרסתי כל מבצריך:
* והכרתי בשפים מדרך ומעוננים לא יהיו
לך:
* והכרתי פסיליך ומצבותיך מקרבך ולא
תשתחוה עוד למעשה ידיך:
* ונתתי אשיריך מקרבך והשמדתי עריך:
* ועשיתי באף ובחמה נקם את הגוים אשר
לא שמעו:
ויהי שמוע נא את אשר יהוה אמר קום ריב את
ההרים ותשמענה הגבעות קולך:
* שמעו הרים את ריב יהוה והאתנים מסרי ארץ
כיריב ליהוה עם עמו ועם ישראל יתוכם:
* עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי:
* כי העליתך מארץ מצרים ומביר עבדים
פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים:
* עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה
אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען
דעת צדקות יהוה:
* במה אקדם יהוה אכף לאלהי מרום האנצמנו
בעולות בעגלים בני שגור:
* הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות נחלי
שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי:

* Et erunt
dio populorum
in saltu, &
corum. qui
diuidens ra
* Eleuab
lant te, &
* Et eri
ciam equos
currus tuos
* Et sub
feram omne
* Et aufe
qui loq
* Et d
tuas de me
manuum tu
* Et suc
demoliar ci
* Et fac
gentibus, p

A Vdite i
care ap
tuam:
ni, & val
Domino ad
iudicabit
* Popu
lestus fui t
de terra A
mi te: mis
ron & M
dare rogo.
Moab? e
Beor de S
retur iusti
* In qu
Deum me
holocaustis
* Si su
aut in dece
dero prim
ventris m

* Erunt
bus ouium:
stes tuos, at
currus eoru
maleficos de
non subiicie
Atque
* Vdite
nem I
instituit. * P
perhibe in
hæet vt doce
consultarat
tim vsque a
mis resider
in myriadib

* Et erunt reliquie Jacob in gentibus in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis in saltu, & quasi catulus leonis in gregibus pecorum. quemadmodum cum pertransierit & diuidens rapiat, & non sit qui eruat:

* Eleuabitur manus tua super eos qui tribulant te, & omnes inimici tui perdentur.

* Et erit in illa die, dicit Dominus, interficiam equos tuos de medio tui, & disperdam currus tuos:

* Et subuertam ciuitates terre tue, & auferam omnes munitiones tuas;

* Et auferam veneficia tua de manibus tuis, & qui loquantur non erunt tibi:

* Et disperdam sculptilia tua & statuas tuas de medio tui, & non ultra adorabis opera manuum tuarum.

* Et succidam lucos tuos de medio tui, & demoliar ciuitates tuas:

* Et faciam in ira & in furore ultionem in gentibus, pro eo quod non audierunt.

CAP. VI.

Audite iam quæ Dominus dixit: Surge iudicare apud montes, & audiant colles vocem tuam:

* Audite populi iudicium Domini, & valles fundamenta terræ: quia iudicium Domino aduersus populum suum, et cum Israel indicabitur.

* Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi. * Quia eduxi te de terra Egypti, & de domo seruitutis redemisti: misi ante faciem tuam Moysen, & Aaron & Mariam.

* Popule meus recordare rogo, quid cogitauit aduersum te Balac rex Moab? & quid ei respondit Balaam filius Beor de Schenis vsque ad Galgal? ut cognosceretur iustitia Domini.

* In quo apprehendam Dominum, suscipiam Deum meum excelsum. si apprehendam eum in holocaustis in vitulis anniculis:

* Si suscipiet Dominus in millibus arietum, aut in decem millibus caprarum pinguium: si dederit primogenita mea pro peccato meo fructum ventris mei pro impietate anime mee.

* καὶ ἔσαι τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ἰακώβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν, ὡς λέων ἐν κτηνώσιν ἐν τῷ ὄρει καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις παροδίων. ὃν τρόπον ὁ κύριος διέλθῃ καὶ διατείλας ἀρπάσῃ καὶ μὴ ᾗ ὁ ῥυόμηνος.

* ὑψωθήσεται ἡ χεὶρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πῶτες ἐκ χειρὸς σου ἐξολοθρευθήσονται.

* καὶ ἔσαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέξῃ κύριος, ἐξολοθρεύσω ἐν ἵπποις σου ἐν μέσῳ σου, & ἀπολώ τὰ ἄρματα σου,

* καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις τῆς γῆς σου, & ἐξαρώ πάντα τὰ ὀχυρώματα σου.

* καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐν τῶν χειρῶν σου, καὶ ἀποφθεγθῶμινοι ὅσοι ἐσθλαίῃσι.

* καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς εἰκόνες σου ἐν μέσῳ σου. καὶ ὅσοι ἐπὶ μὴ παροικιήσῃς τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου.

* καὶ ἐκκόψω τὰ ἄλσπ σου ἐν μέσῳ σου, καὶ ἀφανίσω τὰς πόλεις σου. * καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐν δίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι ὧν ὅσοι εἰσήκουσαν.

ς.

* Ακούσατε δὴ ἃ ὁ κύριος εἶπεν, ἀνάστηθι κρείττη πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκούσάτωσαν οἱ βενοὶ φωνήσας.

* ἀκούσατε λαοὶ τὴν κρίσιν κυρίου καὶ φάραγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῶν κυρίων πρὸς τὸν λαὸν αὐτῶν, & μετὰ τοῖς ῥαῖν διαλεχθήσεται.

* λαὸς μου τί ἐποίησά σοι ἢ τί παρωλόκλησά σοι, ἀποκρίθητί μοι,

* διότι ἀνέλαβόν σε ἐν γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δαλείας ἐλυτρώσαμίך σε, ἐξαπέστειλα πρὸς παροπάσας σου μουσῶν καὶ ἀαρὼν καὶ μαριάμ.

* λαὸς μου μνήσθητι δέομαι. ἡ ἐβουλόσατο κατὰ σου βαλακ βασιλεὺς μοάβ, & ἡ ἀπὸ ἀπεκρίθη βαλαάμ υἱὸς βεωρ ἀπὸ τῶν χοίνων ἕως τοῦ γαλαλά, ὅπως γνωθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ κυρίου.

* ἐν τίνι καταλάβω τὸν κύριον, ἀνιπλήσομαι θεοῦ μου ὑψίστου. εἰ καταλήφομαι αὐτὸν ἐν ὀλοκαυτώμασιν ἐν μόχοις ἐν αὐσιαίοις.

* εἰ παροσδέξεται κύριος ἐν χιλιασί κελῶν ἢ ἐν μυριάσιν χιμαρῶν πόνων εἰ δὲ πρῶτον κάμου ὑπὲρ ἁμαρτίας μου καρπὸν κοιλίας μου ὑπὲρ ἀσεβείας ψυχῆς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Erunt demum reliquie domus Iahacob inter gentes in medio populorum multorum sicut leo in bestiis sylue, & velut leena in gregibus ouium: quæ si transierit & conculcauerit occideritque, non erit qui eruat. * Multum deinceps praualebit manus tua, o Israel, super hostes tuos, atque omnes inimici tui abscedentur. * Et fiet illo tempore, dicit Dominus, disperdam equos populorum de terra tua, atque currus eorum perdam. * Subuertam etiam gentium ciuitates de terra tua, nec non omnes eorum arces munitas destruem. * Succidam & maleficos de medio tui, & prastigiatos non erunt tibi. * Concidam insuper simulachra populorum & statuas eorum de medio tui, & non subicietis ultra operibus manuum tuarum. * Denique eradicabo plantationes gentium de tui medio, ac exterminabo inimicos tuos.

CAP. VI.

* Atque exequar cum ira & furore ultionem iudicij in populos, eo quod haud doctrinam Legis susceperint. * Audite montes disceptationem. * Audite nunc quæ Dominus ait: Surge, iudicio contende cum patribus, & audiant matres vocem tuam. * Audite montes disputationem nem Dñi, & radices fundamentorum terre, siquidem iudicium ordinatum est coram Dño cum populo suo, & cum Israel disputatione instituit. * Popule mi, quid boni dixi me facturum tibi quod non fecerim? aut quam infirmitatem grauem multiplicavi super te, testimoniū perhibe in me. * Quoniam ascendere te feci de terra Egypti, & de domo seruitutis redemi te: misi que ante te tres prophetas, Moysen videlicet ut doceret iudiciorum traditionem, Aharon ut expiaret populum, & Mariam ut instrueret mulieres. * Popule mi, memeto quæro quid licet ut doceret iudiciorum traditionem, Aharon ut expiaret populum, & Mariam ut instrueret mulieres. * Popule mi, memeto quæro quid consultarat Balach rex Moab, quidque responderat ei Balaam filius Beor. nonne egregia facinora edita sunt in vestri gratiam à conualle Sittim vsque ad domum Galgal, quod agnoscerentur iustitie Domini? * In quo seruiam coram Dño, me submittam Deo cuius in celis altissimum vsque ad domum Galgal, quod agnoscerentur iustitie Domini? * Num sibi Dñs complacet in millibus arietum, mis refidet maiestas? nunquid coram illo venerabor cum holocaustis, aut vitulis anniculis? * Num sibi Dñs complacet in millibus arietum, in myriadibus torrentium olei? Nunquid dabo primogenitū meū pro flagitio meo, dilectū viscerū meorū pro peccatorū expiatione anime mee?

הַגִּיד לְךָ אֲדָם מַה טוֹב וּמַה יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ
כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֶע לִכְתּוֹב עִם
אֱלֹהֶיךָ :

קוֹל יְהוָה לְעִיר יִקְרָא וְתוֹשִׁיָּה יִרְאֶה שְׂמֶךָ
שָׁמְעוּ מִטּוֹר וּמִי יַעֲדָה :

עוֹד הָאֵשׁ בֵּית רָשָׁע אֲצִרֹת רָשָׁע וְאִיפֹת רוֹזֵן
וְעוֹמָה :

הָאֲזִנָּה בְּמֵאזְנֵי רָשָׁע וּבְכִסִּים אֲבָנֵי מִרְמָה :

אֲשֶׁר עֲשִׂיָּה מֶלֶאךָ חֶמֶס וְיִשְׁבִּיָּה דְבַר שֶׁקֶר
וְלִשְׁוֹנֵם רִמְיָה בְּפִיהֶם :

וְגַם אֲנִי הִחֲלִיתִי הַכּוֹתֶה שָׁמַיִם עַל חַטֹּאתֶיךָ :

אַתָּה תֹּאכַל וְלֹא תִשְׂבַּע וְיִשְׁחָךְ בְּקֶרֶךְ וְתִסָּג
וְלֹא תִפְלִיט וְאֲשֶׁר תִּפְלֹט לַחֲרֹב אֲתָן :

אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצֹר אֲתָה תִדְרֹךְ וְזִית וְלֹא
תִסּוֹךְ שֶׁמֶן וְתִירֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן :

וְיִשְׁתַּמְרֶה חֲקוֹת עֲמָרִי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית אֲחָאָב
וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמָּה וְיִשְׁבִּיָּה

לְשֶׁרְקָה וְחֶרְפָּה עִמִּי תִשָּׂאוּ :

וְ

אֲלֵלִי לִיכִי הִיִּתִּי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלֵל לֶרֶךְ בְּצִיר

אֵין אֲשָׁבוּל לֹאכֹל בְּבוֹרָה אֹתָהּ נִפְשִׁי :

אֲבָד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאֲדָם אֵין כָּלָם

לְדָמִים יֹאכְלוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְיִצְדוּ הָרִים :

עַל הָרֵעַ בְּפִיָּם לְהִיטִיב הַשֵּׁר שׁוֹאֵל וְהַשֹּׁפֵט

בְּשָׁלוֹם וְהַגִּדּוֹל דְּבַר הוֹת נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ :

טוֹבֵם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמִּסּוּכָה יוֹם מִצִּפִּיךָ פִּקְדֹתֶךָ

כָּאֵה עֵתָה תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם :

אֵל תִּאֱמִינוּ בָרַע אֵל תִּבְטְחוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּבְתָּ

חִיקֶיךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ :

וְ

תִּרְגֹּם יוֹנָתָן

הַיְחִי לְךָ אֲנָשׁ מִדֶּשֶׁב וּמִי יִי תִבַּע מִנֶּךָ אֱלֹהִים לְמַעַבְדּוֹ דִּין דְּקִשּׁוֹ וְלִמְרֹחֶם גְּמִילוֹת חֲסִידָא וְהוּי צָנִיעַ לְחִלָּה בְּחִלָּתָא דְּאֱלֹהִים :

קוֹל גְּבִיָּה דִּינִי עַל קֶרְחָא מִכָּל וּמִלִּפְנֵי דְחִלִּין לְשִׁמָּה דִּינִי שְׁמַעוּ מִלְכָּא וְשִׁלְטוֹנֵיָא וְשִׁאֲרָא עִמָּא דְּאֶרֶעָא :

אֲצִרִין דְּרָשָׁע וּמִכָּל דְּשֶׁקֶר מִיִּתֵּן לָנֶט : הִיזְכּוֹן בְּמֵאזְנֵי דְרָשָׁע וּבְכִסִּים דִּי כֹה מִתְקַלִּין רִבְרִבִּין וְדַעֲדִקִּין :

אֲצִרִיחוֹן חֲסוֹף וְיִתְכַחַם מִכָּל דְּשֶׁקֶר וְלִשְׁנֵהוֹן נִכְלִין בְּפִמְהוֹן : וְאִף אֲנָא אִיתִיחִי עֲלֵךְ סִרְעָא וּמִחָא אֲצִדְנָךְ עַל דְּחִטִּיתָא :

אֵת חִיכֹל וְלֹא תִשְׂבַּע וְהוּי לֵךְ לְסִרְעָא בְּמַעַד וְתִדְבִּיק וְלֹא תִשְׁבֹּב וְדִחְשֹׁב לְחֶרְבָּא אֲמַסֶּר : אֲתָה תִזְרַע וְלֹא תִקְצֹר אֲתָה תִדְרֹךְ וְזִית וְלֹא תִסּוֹךְ שֶׁמֶן וְתִירֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן :

וְיִשְׁתַּמְרֶה חֲקוֹת עֲמָרִי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית אֲחָאָב וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמָּה וְיִשְׁבִּיָּה לְשֶׁרְקָה וְחֶרְפָּה עִמִּי תִשָּׂאוּ :

וְ

אֲלֵלִי לִיכִי הִיִּתִּי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלֵל לֶרֶךְ בְּצִיר

אֵין אֲשָׁבוּל לֹאכֹל בְּבוֹרָה אֹתָהּ נִפְשִׁי :

אֲבָד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאֲדָם אֵין כָּלָם

לְדָמִים יֹאכְלוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְיִצְדוּ הָרִים :

עַל הָרֵעַ בְּפִיָּם לְהִיטִיב הַשֵּׁר שׁוֹאֵל וְהַשֹּׁפֵט

בְּשָׁלוֹם וְהַגִּדּוֹל דְּבַר הוֹת נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ :

טוֹבֵם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמִּסּוּכָה יוֹם מִצִּפִּיךָ פִּקְדֹתֶךָ

כָּאֵה עֵתָה תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם :

אֵל תִּאֱמִינוּ בָרַע אֵל תִּבְטְחוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּבְתָּ

חִיקֶיךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ :

וְ

תִּרְגֹּם יוֹנָתָן

הַיְחִי לְךָ אֲנָשׁ מִדֶּשֶׁב וּמִי יִי תִבַּע מִנֶּךָ אֱלֹהִים לְמַעַבְדּוֹ דִּין דְּקִשּׁוֹ וְלִמְרֹחֶם גְּמִילוֹת חֲסִידָא וְהוּי צָנִיעַ לְחִלָּה בְּחִלָּתָא דְּאֱלֹהִים :

קוֹל גְּבִיָּה דִּינִי עַל קֶרְחָא מִכָּל וּמִלִּפְנֵי דְחִלִּין לְשִׁמָּה דִּינִי שְׁמַעוּ מִלְכָּא וְשִׁלְטוֹנֵיָא וְשִׁאֲרָא עִמָּא דְּאֶרֶעָא :

אֲצִרִין דְּרָשָׁע וּמִכָּל דְּשֶׁקֶר מִיִּתֵּן לָנֶט : הִיזְכּוֹן בְּמֵאזְנֵי דְרָשָׁע וּבְכִסִּים דִּי כֹה מִתְקַלִּין רִבְרִבִּין וְדַעֲדִקִּין :

אֲצִרִיחוֹן חֲסוֹף וְיִתְכַחַם מִכָּל דְּשֶׁקֶר וְלִשְׁנֵהוֹן נִכְלִין בְּפִמְהוֹן : וְאִף אֲנָא אִיתִיחִי עֲלֵךְ סִרְעָא וּמִחָא אֲצִדְנָךְ עַל דְּחִטִּיתָא :

אֵת חִיכֹל וְלֹא תִשְׂבַּע וְהוּי לֵךְ לְסִרְעָא בְּמַעַד וְתִדְבִּיק וְלֹא תִשְׁבֹּב וְדִחְשֹׁב לְחֶרְבָּא אֲמַסֶּר : אֲתָה תִזְרַע וְלֹא תִקְצֹר אֲתָה תִדְרֹךְ וְזִית וְלֹא תִסּוֹךְ שֶׁמֶן וְתִירֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן :

וְיִשְׁתַּמְרֶה חֲקוֹת עֲמָרִי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית אֲחָאָב וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמָּה וְיִשְׁבִּיָּה לְשֶׁרְקָה וְחֶרְפָּה עִמִּי תִשָּׂאוּ :

וְ

אֲלֵלִי לִיכִי הִיִּתִּי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלֵל לֶרֶךְ בְּצִיר

אֵין אֲשָׁבוּל לֹאכֹל בְּבוֹרָה אֹתָהּ נִפְשִׁי :

אֲבָד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאֲדָם אֵין כָּלָם

לְדָמִים יֹאכְלוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְיִצְדוּ הָרִים :

עַל הָרֵעַ בְּפִיָּם לְהִיטִיב הַשֵּׁר שׁוֹאֵל וְהַשֹּׁפֵט

בְּשָׁלוֹם וְהַגִּדּוֹל דְּבַר הוֹת נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ :

טוֹבֵם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמִּסּוּכָה יוֹם מִצִּפִּיךָ פִּקְדֹתֶךָ

כָּאֵה עֵתָה תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם :

אֵל תִּאֱמִינוּ בָרַע אֵל תִּבְטְחוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּבְתָּ

חִיקֶיךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ :

וְ

תִּרְגֹּם יוֹנָתָן

הַיְחִי לְךָ אֲנָשׁ מִדֶּשֶׁב וּמִי יִי תִבַּע מִנֶּךָ אֱלֹהִים לְמַעַבְדּוֹ דִּין דְּקִשּׁוֹ וְלִמְרֹחֶם גְּמִילוֹת חֲסִידָא וְהוּי צָנִיעַ לְחִלָּה בְּחִלָּתָא דְּאֱלֹהִים :

קוֹל גְּבִיָּה דִּינִי עַל קֶרְחָא מִכָּל וּמִלִּפְנֵי דְחִלִּין לְשִׁמָּה דִּינִי שְׁמַעוּ מִלְכָּא וְשִׁלְטוֹנֵיָא וְשִׁאֲרָא עִמָּא דְּאֶרֶעָא :

אֲצִרִין דְּרָשָׁע וּמִכָּל דְּשֶׁקֶר מִיִּתֵּן לָנֶט : הִיזְכּוֹן בְּמֵאזְנֵי דְרָשָׁע וּבְכִסִּים דִּי כֹה מִתְקַלִּין רִבְרִבִּין וְדַעֲדִקִּין :

אֲצִרִיחוֹן חֲסוֹף וְיִתְכַחַם מִכָּל דְּשֶׁקֶר וְלִשְׁנֵהוֹן נִכְלִין בְּפִמְהוֹן : וְאִף אֲנָא אִיתִיחִי עֲלֵךְ סִרְעָא וּמִחָא אֲצִדְנָךְ עַל דְּחִטִּיתָא :

אֵת חִיכֹל וְלֹא תִשְׂבַּע וְהוּי לֵךְ לְסִרְעָא בְּמַעַד וְתִדְבִּיק וְלֹא תִשְׁבֹּב וְדִחְשֹׁב לְחֶרְבָּא אֲמַסֶּר : אֲתָה תִזְרַע וְלֹא תִקְצֹר אֲתָה תִדְרֹךְ וְזִית וְלֹא תִסּוֹךְ שֶׁמֶן וְתִירֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן :

וְיִשְׁתַּמְרֶה חֲקוֹת עֲמָרִי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית אֲחָאָב וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמָּה וְיִשְׁבִּיָּה לְשֶׁרְקָה וְחֶרְפָּה עִמִּי תִשָּׂאוּ :

וְ

אֲלֵלִי לִיכִי הִיִּתִּי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלֵל לֶרֶךְ בְּצִיר

אֵין אֲשָׁבוּל לֹאכֹל בְּבוֹרָה אֹתָהּ נִפְשִׁי :

אֲבָד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאֲדָם אֵין כָּלָם

לְדָמִים יֹאכְלוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְיִצְדוּ הָרִים :

עַל הָרֵעַ בְּפִיָּם לְהִיטִיב הַשֵּׁר שׁוֹאֵל וְהַשֹּׁפֵט

בְּשָׁלוֹם וְהַגִּדּוֹל דְּבַר הוֹת נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ :

טוֹבֵם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמִּסּוּכָה יוֹם מִצִּפִּיךָ פִּקְדֹתֶךָ

כָּאֵה עֵתָה תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם :

אֵל תִּאֱמִינוּ בָרַע אֵל תִּבְטְחוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּבְתָּ

חִיקֶיךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ :

וְ

תִּרְגֹּם יוֹנָתָן

הַיְחִי לְךָ אֲנָשׁ מִדֶּשֶׁב וּמִי יִי תִבַּע מִנֶּךָ אֱלֹהִים לְמַעַבְדּוֹ דִּין דְּקִשּׁוֹ וְלִמְרֹחֶם גְּמִילוֹת חֲסִידָא וְהוּי צָנִיעַ לְחִלָּה בְּחִלָּתָא דְּאֱלֹהִים :

קוֹל גְּבִיָּה דִּינִי עַל קֶרְחָא מִכָּל וּמִלִּפְנֵי דְחִלִּין לְשִׁמָּה דִּינִי שְׁמַעוּ מִלְכָּא וְשִׁלְטוֹנֵיָא וְשִׁאֲרָא עִמָּא דְּאֶרֶעָא :

אֲצִרִין דְּרָשָׁע וּמִכָּל דְּשֶׁקֶר מִיִּתֵּן לָנֶט : הִיזְכּוֹן בְּמֵאזְנֵי דְרָשָׁע וּבְכִסִּים דִּי כֹה מִתְקַלִּין רִבְרִבִּין וְדַעֲדִקִּין :

אֲצִרִיחוֹן חֲסוֹף וְיִתְכַחַם מִכָּל דְּשֶׁקֶר וְלִשְׁנֵהוֹן נִכְלִין בְּפִמְהוֹן : וְאִף אֲנָא אִיתִיחִי עֲלֵךְ סִרְעָא וּמִחָא אֲצִדְנָךְ עַל דְּחִטִּיתָא :

אֵת חִיכֹל וְלֹא תִשְׂבַּע וְהוּי לֵךְ לְסִרְעָא בְּמַעַד וְתִדְבִּיק וְלֹא תִשְׁבֹּב וְדִחְשֹׁב לְחֶרְבָּא אֲמַסֶּר : אֲתָה תִזְרַע וְלֹא תִקְצֹר אֲתָה תִדְרֹךְ וְזִית וְלֹא תִסּוֹךְ שֶׁמֶן וְתִירֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן :

וְיִשְׁתַּמְרֶה חֲקוֹת עֲמָרִי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית אֲחָאָב וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמָּה וְיִשְׁבִּיָּה לְשֶׁרְקָה וְחֶרְפָּה עִמִּי תִשָּׂאוּ :

וְ

אֲלֵלִי לִיכִי הִיִּתִּי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלֵל לֶרֶךְ בְּצִיר

אֵין אֲשָׁבוּל לֹאכֹל בְּבוֹרָה אֹתָהּ נִפְשִׁי :

אֲבָד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאֲדָם אֵין כָּלָם

לְדָמִים יֹאכְלוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְיִצְדוּ הָרִים :

עַל הָרֵעַ בְּפִיָּם לְהִיטִיב הַשֵּׁר שׁוֹאֵל וְהַשֹּׁפֵט

בְּשָׁלוֹם וְהַגִּדּוֹל דְּבַר הוֹת נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ :

טוֹבֵם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמִּסּוּכָה יוֹם מִצִּפִּיךָ פִּקְדֹתֶךָ

כָּאֵה עֵתָה תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם :

אֵל תִּאֱמִינוּ בָרַע אֵל תִּבְטְחוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּבְתָּ

חִיקֶיךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ :

וְ

תִּרְגֹּם יוֹנָתָן

הַיְחִי לְךָ אֲנָשׁ מִדֶּשֶׁב וּמִי יִי תִבַּע מִנֶּךָ אֱלֹהִים לְמַעַבְדּוֹ דִּין דְּקִשּׁוֹ וְלִמְרֹחֶם גְּמִילוֹת חֲסִידָא וְהוּי צָנִיעַ לְחִלָּה בְּחִלָּתָא דְּאֱלֹהִים :

קוֹל גְּבִיָּה דִּינִי עַל קֶרְחָא מִכָּל וּמִלִּפְנֵי

* Annunciatum est tibi homo, quid bonum sit aut quid Dominus querit à te? nisi ut facias iudicium, & diligas misericordiam? & paratus sis ut ambules cum Deo tuo?

* Vox Domini civitati clamabitur, & saluabit timentes nomen eius. Audi tribus, et quis ornabit civitatem?

* Nunquid ignis est domus iniqui thesaurizans thesauros iniquos, et cum iniuria iniqua?

* Si iustificabitur in statera iniquus. & in sacculo pondera doli,

* de quibus divitias impietatis impleverunt. habitantes eam locuti sunt mendacia, & lingua eorum exaltata est in ore eorum.

* Et ego cruciaui te perditione propter peccata tua.

* Tu comedes & non saturaberis, & eijcià te in temetipsam. & apprehendes & non saluabis, & quoscumque saluaveris, in gladium tradentur.

* Tu seminabis, & non metes: tu preme oleum, et non ungeris oleo: & vinum, & non bibes.

* Et dissipabuntur legitima populi mei, & omnia opera domus Achab, & ambulavistis in consiliis eorum, ut traderem te in perditionem, & habitantes eam in sibilum: & opprobria populorum accipietis.

CAP. VII.

Væ mihi, quia factus sum sicut qui congregat stipulam in messe, & sicut racemos in vindemia. cum non sit botrus ad comedendum primitiva. Væ mihi anima,

* Quia periit reuerens de terra, & corrigens in hominibus non est, omnes in sanguines iudicantes, unusquisque proximum suum tribulant tribulatione, & in malum manus suas parantes. Princeps postulat, & iudex pacifica verba locutus est, desiderium animæ suæ est, et ego auferam.

* Bona eorum quasi tineam comedens, & ambulans super regulam. Væ violationes tue venerunt. nunc erunt fletus eorum.

* Non credatis in amicis, neque speretis in ducibus: & ab ea quæ cubat tecum caue, ut non credas aliquid ei.

* ἀπηγγέλη ὅτι ἀνθρώπος, τίκαλὸν ἢ πικρὸν ἐκζητεῖ ὁ θεός; ἀλλ' ἢ τὸ ποιεῖν κλέμα καὶ ἀγαπᾶν ἑλεος; καὶ ἐτιμῶν εἶναι τὸ πορθέσθαι μὲν τὸ θεοῦ;

* Φωνὴ κυρίου πόλει Ἰππικληθῆς ἑταί, καὶ ὥσπερ φοβουμένων τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἀκούε φυλή, καὶ τίς κοσμήσει πόλιν;

* μὴ πῦρ καὶ οἶκος ἀνόμου θησαυρίζων θησαυροὺς ἀνόμοις καὶ μὴ ὕβρεως ἀδικα;

* εἰδικαιωθή(ε) ἐν ζυγῷ ἀνόμου. καὶ ἐν μαρτύρῳ σάθμια δόλου,

* ὅτε ὡν τὸν πλοῦτον ἀσεβείας ἐνέπλησαν. καὶ κατακουῶντες αὐτὸν ἐλάλησαν ψευδῆ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.

* καὶ ἐγὼ ἐβασίλευσα σε ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἀμαρτίας σου. σὺ φάγῃς καὶ μὴ ἐμπληθῇς, & ἀποβαλῶ σε εἰς σεαυτὴν. καὶ κατὰλήψῃ καὶ οὐ μὴ διασώσῃς, καὶ ὅσοις ἐδὼν διαζώσῃς εἰς ῥομφαίαν παροδοθήσονται.

* σὺ σπερείς, καὶ ὅσα ἀμήσῃς. σὺ πῖσεις ἔλαιον, καὶ οὐ μὴ ἀλείψῃς ἐλαίῳ. καὶ οἶνον, καὶ μὴ πῖς.

* καὶ ἀφανισθή(ε) νόμιμα λαῶν, & πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἀχάθ, καὶ ἐπορεύθητε ἐν ταῖς βελαῖς αὐτῶν, ὅπως παροδοθήσῃς εἰς ἀφανισμόν, & ὅτε κατακουῶντας αὐτὸν ἐν σιγῇ, καὶ οὐκ εἰδὼν λαὸν λήψετε.

* Οἱ μοι ὅτι ἐχρήθην ὡς σωγῶν καλὰ μὲν ἐν ἀμνηστῇ, & ὡς ἐπιφυλίδας ἐν τρυγητῇ. ἐχ' ὑπαρχόντες βότρυς τὸ φαγεῖν πρῶτόγονα. οἱ μοι ψυχῇ.

* ὅτι ἀπώλετον δόλαβης ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατ' ὅρων ἐν ἀνθρώποις ἐχ' ὑπαρχέ, πᾶντες εἰς αἵματα δικάζοντες, ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλίψει.

* Ἰππὶ κακὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐτιμάζοντες. ὁ ἀρχὸν αὐτῶν καὶ ὁ κριτὴς, εἰρηνικὸς λόγος ἐλάλησεν, κατὰ δύμιον ψυχῆς αὐτῶν ἐστίν, καὶ ἐγὼ ἐξελῆμαι.

* τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σῆς ἐκτρογῶν, καὶ βαδίζων Ἰππὶ κανόν. καὶ ἐκδικήσεις σὲ ἡ καὶ σὺ ἐσον κλαυθμοὶ αὐτῶν.

* μὴ καταπίετε ἐν φίλοις, μὴ ἐλπίζετε Ἰππὶ ἡγεμῶν, & ἀπὸ τῆς συγκοίτου σὲ φύλαξαι τὸ μὴ θῶν θῆας τί αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Num annunciat tibi homo quid bonum sit? quid verò Dñs requirit à te, nisi ut iudicium veritatis exerceas, atque diligas misericordiam? Eris ergo humilis ambulando in timore Dei tui. * Voce Prophete Dñi ad civitatem clamant, & doctores timent nomē Domini: audite rex & præfecti, residuusque terræ populus: * Nunquid adhuc extat domus impij? thesauri impietatis & mensuræ iniquitatis adducunt maledictionem. * Nunquid iusti habebuntur in stateris impietatis, & in sacculo in quo sunt pondera maiora & minima?

* Cuius divites replent thesauros suos rapina, & habitatores eius loquuntur mendacium, & lingue eorum fraudulentæ sunt in ore eorum. * Ego quoque adduxi contra te infirmitatem & plagam, destruam te eò quòd peccasti. * Tu comedes, & non saturaberis; sed erit tibi in infirmitatem in vtero tuo: & assequeris, & non eripies, & quos tu saluaveris, gladio tradam. * Tu seminabis & non metes, tu excuties oliuas, nec oleo ungeris: calcabis & viuas, quatuor vinum non bibes. * Sed eò quod decreta domus Amri custodistis, & fecistis opera domus Achab, atque ambulastis in legitimis eorū, ut traderet te in desolationem, & habitatores eius in stupore: opprobria populi mei recipietis. CAP. VII.

Dixit Propheta: Væ mihi, quia fui quando deficiebant boni, tempore quo perierunt misericordes de terra: ecce sicut fructus æstivales, sicut racemi post vindemiam: non est vir qui habeat opera bona, bonos tamen appetit anima mea. * Perierunt misericordes de terra, & verax inter homines non est: omnes parant insidias sanguinis iusti effundendi causa, unusquisque fratrem suum ad exterminium venantur.

* Mala operantur manibus suis, & non benefaciunt: princeps postulat, & iudex dicit, Fac pro me, & retribuam tibi. & magnus loquitur desideria animæ suæ: væ eis qui depravarunt eam. * Bonus qui inter eos est, durus est, ita ut exeat de manu eius sicut de spina, & qui verax est in eis de sepe spinosa: dies mala, in qua bonum expectabas, tempus visitationis malitiæ tuæ peruenit, nunc erit perplexitas eorum.

* Ne credatis vos amico, nec confidatis in propinquo, ab uxore fœderis tui observa verba oris tui.

* כִּי־בֶן מִנְבֵּל אֲבִיבֵת קָמָה בְּאֵמָה בְּלֵה בְּחִמְתָּהּ
 אִיבִי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ :
 * וְאֲנִי בִיהוֹה אֶצְפֹּרֶה אוֹחִילֶרָה לֵאלֹהֵי יִשְׁעִי
 יִשְׁמַעֲנִי אֱלֹהִי :
 * אֶל־תִּשְׁמַחֵי אִיבְתִּי לִי כִי־נִפְלַתִּי קָמָתִי כִי־אֲשַׁב
 בְּחֶשֶׁךְ יְהוֹרָה אוֹר לִי :
 * זַעַף יְהוֹה אֲשַׁמָּה כִּי חָטָאתִי לוֹ עַד אֲשֶׁר יָרִיב
 רִיבִי וְעֵשָׂה מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֲנִי לְאוֹר אֲרָאָה בְּצִדְקָתוֹ :
 * וְתֵרָא אִיבְתִּי וְתִכְסֶּה בּוֹשָׁה הָאִמְרָה אֵלַי אִיו
 יְהוֹה אֱלֹהֵיךְ עֵינֵי תִרְאֶינָה כִּה־עֲתָה תִּהְיֶה לְמִרְמָס
 כְּטִיט חוֹצוֹר :
 * יוֹם לִבְנוֹת גְּדִידֶיךָ יוֹם הֵהוּא יִרְחַק־חֶק :
 * יוֹם הוֹנֵא וְעֵדֶיךָ יִכְוֹנֵא לְמִנֵּי אֲשׁוּר וְעָרֵי מִצְוֹר
 וְלְמִנֵּי מִצְוֹר וְעַד־נְהָרוֹם מִיָּם וְהָרִי הָהָר :
 * וְהִיתְרָה הָאָרֶץ לְשִׁמְמוֹהָ עַל־יֹשְׁבֶיהָ מִפְּרִי
 מַעַלְלֵיהֶם :
 * רַעַה עֲמֶךָ בְּשִׁבְטְךָ צֹאן נִחְלָתְךָ שִׁבְנִי לְכָבֶד יַעַר
 בְּתוֹךְ כְּרִמֶּל יִרְעוּ בִּשְׂן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם :
 * כִּימֵי צֹאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ נִפְלְאוֹת :
 * יִרְאוּ גּוֹיִם וַיִּכְשׁוּ מִכָּל גְּבוּרָתָם יִשִּׁימוּ יָד עַל־פֶּה
 אֲזִנֵּיהֶם תִּחְרַשְׁנָה :
 * יִלְחֲבוּ עַפְרַי בְּנֶהֱשׁ כּוֹחֲלֵי אֶרֶץ יִרְגְּזוּ מִמִּסְגֵּרֹתֵיהֶם
 אֶל־יְהוֹה אֱלֹהֵינוּ יִפְתָּחוּ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ :
 * מִי־אֶל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעֵבֶר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית
 נִחְלָתוֹ לֹא־חֲחֹזֵק לְעַד אָפוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא :
 * יֵשׁוּב יִרְחַמְנוּ וַיִּכְבֹּשׁ עֲוֹנֵתֵינוּ וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצְלוֹת
 יוֹם כָּל־חֲטָאתָם :
 * תִּתֵּן אֶמֶת לִיעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעַת
 לְאַבְתֵּינוּ מִימֵי קֶדֶם :

* Quia filius contumeliam facit patri.
 & filia confurget aduersus matrem suam,
 & nurus aduersus focum suum: & inimici ho-
 minis domestici eius.
 * Ego aut ad Dominum aspiciam: expecta-
 bo Deum saluatorem meum. Audiet me Deus
 meus. * Ne lateris inimica mea super me,
 quia cecidi. Confurgam. cum sedero in te-
 nebris, Dominus lux mea est.
 * Iram Domini portabo: quoniam pec-
 caui ei, donec causam meam iudicet, & fa-
 ciat iudicium meum. Educet me in lucem,
 videbo iustitiam eius. * Et aspiciet ini-
 mica mea, & operietur confusione quae di-
 citur ad me: Vbi est Dominus Deus tuus? O-
 culi mei videbunt in eam. Nunc erit in con-
 culatione ut lutum platearum. * Dies ut
 Caedificentur maceriae tuae. In die illa longe
 fiet lex. * In die illa & usque ad te veniet
 Assur, & usque ad ciuitates munitas: & ad
 ciuitatibus munitis usque ad flumen, & ad
 mare de mari, & ad montem de monte.
 * Et terra erit in desolationem propter
 habitatores suos, & propter fructum cogi-
 tationum eorum. * Pasce populum tuum
 in virga tua: gregem hereditatis tuae, habi-
 tantes solos in saltu. In medio Carmeli pa-
 scentur Basan & Galaad iuxta dies anti-
 quos. * Secundum diem egressionis tuae de
 terra Aegypti ostendam ei mirabilia.
 * Videbunt gentes & confundentur su-
 per omni fortitudine sua. Ponent manum
 super os: aures eorum surdae erunt. * Lin-
 gent puluerem sicut serpentes: velut repti-
 lia terrae perturbabuntur de aedibus suis.
 Dominum Deum nostrum desiderabunt,
 & timebunt te. * Quis Deus similis tui
 qui auferis iniquitatem, & transfers pecca-
 tum reliquiarum hereditatis tuae: Non im-
 mittet ultra furorem suum, quoniam vo-
 lens misericordiam est. * Reuertetur &
 miserebitur nostri. deponet iniquitates
 nostras. & proiciet in profundum maris
 omnia peccata nostra. * Dabis veritatem
 Iacob, misericordiam Abraham: quae iura-
 sti patribus nostris a diebus antiquis.

תַּרְגוּם יוֹנָתָן

* אֲרִי בְעֵדָנָה הָיָה בְּרָא מִנְבֵּל אֲבָא בְּרִחָא מִנְצִיָּא עִם אֵמָה כְּלָתָא מִתְקַלָּא מִקְלָא לְחִמְתָּהּ סָנְאוּהִי דְגִבְרָא אֲנָשִׁי בֵּיתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * וְחֲחֹזֵן כְּעַל דְּבִבּוֹתֵי וְחֲחֹפְנָה בְּחִמְתָּהּ דְּהוֹתָ אֲמִרָה לִי אֲנִי דְאִתְפָּרַקְתָּ בְּמִסְרָא דִּינִי אֱלֹהֵיךְ עֵינֵי יִחְזֹן בְּמִפְלַתְהָא כְּעֵן חֲחִי לְדִישׁ כְּטִין שׁוֹקִין :
 * בְּעֵדָנָה הָיָה יִתְבְּנִיָּא בְּנִישְׁתָּהּ דִּישְׁרָאֵל בְּעֵדָנָה הָיָה יִתְבְּטֵלָן גְּזֵרָה עֲמִמָּא :
 * בְּעֵדָנָה הָיָה יִתְבְּנִיָּא הָיָה יִתְבְּטֵלָן גְּזֵרָה עֲמִמָּא :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו בּוֹכּוֹתָהּ :
 * אֲנָא בְּמִסְרָא דִּינִי אֲבֹנֵעַ אֲדֹרָא בְּאֵלֵהָ עֵבֶר פֶּרְקִנִי יִקְבֵּל צְלוֹתִי אֱלֹהִי :
 * אֲמִרְתָּ יְרוּשָׁלַם כִּסֵּי לֹשֶׁן מִן קֶדֶם יִי קִבְּלָתָא אֲרִי חֲבֵת קִדְמוֹתֵי עַד דִּינִי דִּינִי וְיִתְפָּרַע עֲלֵבְנִי יִפְקִנְנִי לְנִהוֹר אֲחִיו

* Quia filius contumeliam facit patri. filia 6
surgit aduersus matrem suam, nurus contra so-
crum suā: inimici omnes viri qui in domo eius.

* Ego autem ad Dominum meum aspiciam: 7
expectabo in Deo salutarī meo. exaudiet me
Deus meus. * Ne insultes mihi inimica mea, quia 8
cecidī, et resurgā: quia si sedero in tenebris, Do-
minus illuminabit me. * Jam Domini susti- 9
nebo, quia peccauī ei, donec iustificet ipse causam
meam. Faciet iudicium meum, educet me in lu-
cem, videbo iustitiam eius. * Et videbit ini- 10
mica mea, et operietur confusione, dicens ad me:
Ubi Dominus Deus tuus? oculi mei videbunt
eam: nunc erit in conculcationem sicut lutum in
vīs tuis. * Dies lituræ lateris deletio tua: 11
et depellet legitima dies illa. * Et urbes tue 12
venient in conclusionem et in diuisionem Af-
syriorum, et ciuitates tue munitæ in diuisione.
A Tyro vsque ad flumen, et à mari vsque ad
mare, et à monte vsque ad montem.

* Et erit terra in dissipationem cum eis ha- 13
bitantibus eam propter fructus adinventionum
eorum. * Pascet populum tuum in virga tua 14
oues hereditatis tuæ, habitantes per semetipsas
in saltu: in medio Carmeli pascuntur Basaniti
et Galaaditi sicut dies seculi. * Et secundū 15
dies egressionis tuæ de terra Egypti ostendam
eis mirabilia. * Videbunt gentes et confun- 16
dentur in omni fortitudine sua: imponent ma-
nus super os suum, aures eorum obsurdescent.

* Lingent puluerem sicut serpentes qui tra- 17
bunt terram: turbabuntur in clausura sua, su-
per Domino Deo nostro formidabunt, et time-
bunt à te.

* Quis Deus sicut tu? auferens iniquitates 18
et transcendens impietates his qui reliqui sunt
hereditatis eius. Non constituit in testimonium
iram suam, quia volens misericordiam est.

* Ipse reuertetur et miserebitur nostri: de- 19
merget iniquitates nostras, et proicietur in
profunda maris omnia peccata nostra.

* Dabit veritatem Jacob, misericordiam A- 20
braham, sicut iurauit patribus nostris iuxta
dies priores.

6 * διότι πρὸς ἀπὸμαζέει πατέρα. θυγάτηρ ἐπαυάσῃ (ἐλαί)
ἐπὶ τῷ μητέρι αὐτῇ, νύμφη ἐπὶ τῷ πενθερῷ αὐτῆς.
ἐχθροὶ πλῆντες (4) ἄνδρες (4) ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς.

7 * ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν κύριόν μου ἐπιβλέψομαι. ὑπομνῶ
ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ σωτῆρί μου. ἐσακτέταί μου ὁ θεός μου.

8 * μὴ ἐπὶ χαίρει μοι ἡ ἐχθρά μου, ὅτι πέπλωκα ἐν ἀνάσῃ θ-
μαι, διότι ἐὰν καθίσω ἐν τῷ σκότει, κύριε φωτίζει μοι.

9 * ὁργὴν κύριε ὑπομῶ, ὅτι ἡμάρτον ἀπὸ ἐως ἐξ ὀφθαλ-
μοῦ αὐτῶν τῷ δίκῳ μου. ποιήσει τὸ κῆμά μου, ἐξ-
αΐξει με εἰς τὸ φῶς, ὅψομαι τῷ δικαιοῦν αὐτῶν.

10 * καὶ ὅψῃ) ἡ ἐχθρά μου, ἐπεὶ ἐλαίται αἰχμὴν
λέγουσα πρὸς με, ποῦ κύριε ὁ θεός σου; (4) ὀφθαλμοί
μου ὅψον) αὐτῷ, καὶ ἔστα εἰς καταπάτημα ὡς πηλὸς ἐν
τοῖς ὁδοῖς σου. * ἡμέρα αἰχμῆς πλίνθου ἐξ ἀλάφῃς
σου, καὶ ἀποσρέψῃ νόμιμα ἡ ἡμέρα ἐκείνη.

12 * καὶ αἱ πόλεις σου ἤξουσιν εἰς συμπέρασμα καὶ εἰς δια-
μερισμὸν ἀσυνείων, καὶ αἱ πόλεις σου αἱ ὀχυραὶ εἰς δια-
μερισμὸν. ἀπὸ τύρου ἕως τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ θαλάσ-
σης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους ἕως ὄρους.

13 * καὶ ἔστα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν μετ' αὐτῶν κατεκείων
αὐτῶν διὰ τοῦ καρπὸς ἐπιπλομάτων αὐτῶν.

14 * ποιμανεῖ λαόν σου ἐν ῥάβδῳ σε πρὸς αὐτὴν κληρονο-
μίας σε κατεκείων κατ' ἐαυτὸν ἐν δρυμῷ ἐν μέσῳ
καρμῆλου νεμήσουσαι τῷ βασανίτῃ καὶ τῷ γαλαα-
δίτῃ καθὼς αἱ ἡμέραι ἐαῶν. * καὶ κτ' τὰς ἡμέρας
τῆς ἐξορίας σε ἐκ γῆς αἰγύπτου δείξω αὐτοῖς θαυμασά.

16 * ὅψονται ἔθνη, ἐκείνη θήσονται ἐν πάσῃ ἰσχύϊ αὐτῶν. ἐ-
πιθήσονται χεῖρας ἐπὶ τὸ ῥόμας αὐτῶν. τὰ ὅλα αὐτῶν ἀ-
ποκωφώθονται. * λείξουσιν χοῦν ὡς ὄφεις σύρροντες
γῆν. συγχυθήσονται ἐν συκλεισμῷ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ
θεῷ ἡμῶν ἐκστήσονται ἐκ φοβηθήσονται ἀπὸ σοῦ.

18 * τίς θεὸς ὡς ἐγὼ σύ; ἐξαίρων ἀδικίας καὶ ὑπερβαίων
ἀσεβείας τοῖς καταλοιποῖς τῆς κληρονομίας αὐτῶν. ἐσω-
χον εἰς μαρτύριον ὀργῆς αὐτῶν. ὅτι θελὼν ἐλέος ἐστίν.

19 * αὐτὸς ἐπιστρέψει καὶ οἰκτερήσει ἡμᾶς. κατακλύσει
τὰς ἀδικίας ἡμῶν, ἐκπορεύσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θα-
λάσσης πᾶσαι αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν. * δώσει ἀλήθειαν

20 τῷ ἰακώβ, ἐλεῖ τὸν ἀβραάμ, καθότι ὥμοσεν τοῖς πα-
τέράσιν ἡμῶν κτ' τὰς ἡμέρας τὰς ἐμμεροῦσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quia tempore illo filius vilipendit patrē, filia litigat cum matre sua, nurus opprobriis afficit socrum suam, & inimici cuiusvis dome-
stici eius sunt. 7 Dixit Propheta: Ego autē in verbo Domini exultabo, latabor in Deo qui adimplet salutē meā: suscipiet orationē meā Deus
meus. * Ne leteris inimica mea super me, quod ceciderim, cōsurgā. cū sedero quāsi in tenebris, Dominus illuminabit me. 9 Dixit Ierusalē:
Calicē maledictionis suscepi à facie Domini, siquidē peccauī corā eo, donec iudicet iudicium meū, & iniuriam meā ulciscatur: tunc educet
me in lucē & conspiciā iustitiam eius. 10 Videbit autē inimica mea & operiet eam confusio, quę mihi dicebat: Ubi es quę redēpta es verbo
Domini Dei tui? oculi mei ruinam eius conspicient, nunc erit in conculcationem sicut lutum platearum. 11 Tunc temporis edificabitur
cætus Israel, in tempore illo irrita fient decreta gentium. 12 Illo tempore congregabuntur transmigrations ex Assur & ciuitatibus for-
titudinis eius, ab Armenia etiam grandi, & ciuitatibus munitis, & vsque ad Euphratem & mare Occidentale & montana montis. 13 Eritq;
terra in desolationē propter habitatores eius ob fructus operū ipsorū. 14 Dixit Propheta: Pisce populū tuū verbo tuo, populū hereditatis tuę,
in seculo quod innouandū est, habitabunt soli qui erāt deserti sicut sylua, & inhabitabūt in Carmelo, & pascētur in terra Basan & Galaad, iux-
ta dies pristinos. 15 Iuxta diem quo egressi sunt de terra Egypti, ostendā eis res mirandas. 16 Videbunt populi & pudefient ab omni forti-
tudine suā: ponēt manus suas super os suū, aures eorū obsurdescent. 17 Distendētur in facie suā in terra sicut serpens, velut qui repunt in
terra, cōmoueantur de cōspectu Domini Dei nostri cōterentur, ac timebunt à facie tua. 18 Nullus est præter te, tu es Deus
ignoscens iniquitatibus, & missa faciens scelera reliquarū hereditatis eius. non retinet in eternum furorē suū, placet enim ei beneficia cō-
ferre. 19 Reuertetur verbū eius ut misereatur nostri: subiciet iniquitates nostras suę misericordię, proicietq; in profundū maris vnuerſa
Israelis peccata. 20 Dabis veritatem Iacobi filiis eius quemadmodum iuramento pollicitus es ei in Bethel, & misericordiam Abraham, semini
eius post eum, sicut iurasti ei inter diuisiones: memor eris in nostri gratiam alligationis Isaac qui alligatus est super altare coram te, facies
tandem nobiscum bona atque veritatem, sicut à diebus priscis patribus nostris iureiurando promissisti.

PROLOGVS IN NAVM
PROPHETAM.

AVM prophetam ante aduentum regis Assyriorum qui populum Israël captiuum in suam regionem transtulerat, fuisse Hebræorum traditio confirmat. Siquidem in fine huius lectionis prædicti regis aduentum, idem propheta annunciare monstratur. Sed cum habitatores Ninivæ, Iona interitum ciuitatis prædicante, ne diuina ira denunciati interitum sustinerent, peccatorum & impietatis poenitentiam egissent, accepta deinde misericordia, grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa memoratus propheta spiritu sancto plenus, iudicium Dei annuncians, ita locutus est. Deus zelans & vlciscens Dominus est, &c. Iam enim decem tribus ab Assyrijs ductæ fuerant in captiuitatem sub Ezechia rege Iuda: sub quo etiam nunc in consolatione populi transmigrati aduersum Niniuem visio cernitur. Nec erat parua consolatio, tam his qui iam Assyrijs seruiebant quàm reliquis qui sub Ezechia de tribu Iuda & Benjamin ab eisdem hostibus obsidebantur, vt audirent Assyrios quoque à Chaldæis esse capiendos, sicut in

נחום

נ

שֵׁן נִינְוָה סֵפֶר חֲזוֹן נָחוֹם
הָאֱלֹקִשִׁי:

* אֵל קְנוֹא וְנֶקֶם יְהוָה נֶקֶם יְהוָה
וּבְעַל חֲמָה נֶקֶם יְהוָה לְצָרָיו וְנוֹמְרֵי

הָוֵה לְאִיבָיו:

* יְהוָה אֵךְ אֲפִים וְגִדּוֹל כֹּחַ וְנֶקֶם לֹא
יִנָּקֶה יְהוָה בְּסוֹפָהּ וּבְשַׁעֲרֶיהָ דִּרְכוּעֵנָּה אֲבָק
רַגְלָיו:

* גּוֹעַר בֵּים וַיִּבְשְׁהוּ וְכָל הַנְּהָרוֹת הַחֲרִיב אִמְלָל
בְּשָׁן וּכְרַמִּל וּפְרַח לִבְנוֹן אִמְלָל:

* הָרִים רָעִשׁוּ מִמֶּנּוּ וְהַגְּבָעוֹת הִתְמַגְּגוּ וַחֲשֵׁה
הָאָרֶץ מִפְּנֵי וְתַבֵּל וְכָל יוֹשְׁבֵי בָהּ:

* לִפְנֵי זַעַמֹּו מִי יַעֲמֹד וּמִי יִקּוּם בַּחֲרוֹן אַפּוֹ
חֲמָתוֹ נִתְּכָה כְּאֵשׁ וְהַצְרִים נִתְּצוּ מִמֶּנּוּ:

* טוֹב יְהוָה לְמַעַן בְּיוֹם צָרָה וַיִּדַּע חֹסֵי בּוֹ:

NAVM PROPHEA.

CAPVT I.

N v s Niniue. liber visionis Naum Helchesei.

* Deus æmulator & vlciscēs Dominus, vlciscens Dominus, & habens furorē, vlciscens Dominus in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis.

* Dominus patiens & magnus fortitudine, & mundans non faciet innocentem. Dominus in tēpestate & turbine viæ eius, & nebula puluis pedum eius.

* Increpans mare & exiccans illud, & Bonnia flumina ad desertum deducens. Infirmitus est Basan & Carmelus, & flos Libani elanguit.

* Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt. & contremuit terra à facie eius, & orbis & omnes habitates in eo.

* Ante faciem indignationis eius quis stabit, & quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & petrae dissolutæ sunt ab eo.

* Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se.

תרגום יונתן

א

כִּסְ דָּלִישׁ לְאִשְׁקָאָה יִרְיָ נִינְוָה מִלְּקִדְמִין אֲחִנְכִי עֲלֶיהָ יִזְכֵּר כִּר אֲמַתִּי דְּמִנְתָּ חֲפֹר וְחֵבֶת מִחוֹבָהָּ וְכִדּוֹ דְּאִוְסִיפֶת לְמַחֲטִיף חָב

וְאֲחִנְכִי עֲלֶיהָ נָחוֹם מִבֵּית קוֹשִׁי כְּמָא דְּכַחֲבִי בְּסִפְרָא חֲדָן:

אֱלֹהֵא דִּין וּפְרַעַן וְיִי מִפְּרַעַן וְיִי וְסָגִי חֵילָא קְדָמוֹתֵי עֵתִיד וְיִי לְאַחַרְפֵּא מִסְּנָאֵי עֲמָה וּכְרָגָן חֲסִין מִבְּעִלִּי דְּכַבּוּתֵי:

וְיִי מִרְחִיק רָגָן וְסָגִי חֵילָא קְדָמוֹתֵי וְסִלַּח לְדִחְיָבִין לְאִוְרִיתָהּ וְלִדְלָא חֲיָבִין לֹא מִזְבִּי וְיִי בְּעִלְעוֹל וּכְרוּחַ מְדַבֵּר וְעֵנָן אֲסַטְתָּא כְּבִשׁ קְדָמוֹתֵי:

דְּגִזְרֵי בִּיקָא וְיִבְשֵׁשׁ לֵה וְכָל נְהָרוֹתָא מִחֲרִיב צָרִי מִתְּנָן וּכְרַמִּל וְאִלְנֵי לִבְנוֹן נִתְּרוּ:

טוֹרִיא זַעַם מִן קְדָמוֹתֵי וְרַמְתָּא אַחַרְפֵּא וְחֲרוּבַת אֲרַעָא מִן קְדָמוֹתֵי וְתַבֵּל וְכָל דִּיחְיָבִין בָּהּ:

לְעֲמָה כִּן זַעַם מִן קְדָמוֹתֵי כִּן כִּד יִתְגַּלִּי בְּרָגָן לְאַחַרְפֵּא מִסְּנָאֵי עֲמָה קְדָם פְּרַעַנִיתָהּ מִן יָקוֹם וּמִן יִסּוּבֵר בְּאִבְשֵׁי רִגְזָה חֲסִתָּהּ כְּאִשְׁתָּא

מִסְּסִי וְטַנְרִיא אַחַרְקָן מִן קְדָמוֹתֵי: טַב וְיִי לְיִשְׂרָאֵל לְאַחֲחִמְכָּא עֲלוֹתֵי בְּעֵדָן עֲקָא וְגִלִּי קְדָמוֹתֵי דִּרְחִיצִין עַל מִיפְרָה:

מטל

sequent
lingua d
Vnde &
nunc ad
Quam c
Hebreo
phetatu
quod ha
enim lo
rant: sed
tur, & p
itaque r
textitur:
temnan
rum affu
N Aum
loquit

* Domi
eius, & i
Dominus in
eius, & ne
* Commi
nia flumina
nitis et Car
fecerunt.
* Monte
cussi sunt,
uniuersita
* Ante f
resistit in i
principatus
* Utilis
tribulation
CH A

Nus c
Chap
Nach
* D
vindictam su
* Domi
rint, haudqu
* Qui in
* Monte
bitant in co.
do sese demo
ira eius? Ira
* Bonus

sequentibus libri huius demonstrabitur. Sciendum quod Niniue in nostra lingua de Hebræo speciosam sonat. Speciosus autem hic mundus dicitur: Vnde & apud Græcos Cosmos ab ornatu nomen accepit. Et quidquid nunc aduersum Niniuen dicitur; de mundo figuraliter prædicari sentiamus. Quam ob causam & assumptio quam Septuaginta interpretes dicunt, apud Hebræos Massa ponitur, id est, graue onus: eo quod eam aduersus quam prophatur premat, nec sinat eleuare ceruicem. Simulq; hoc attendendum, quod hæc ipsa vel assumptio, vel onus, vel pondus prophetæ, visio sit. Non enim loquitur propheta in extasi; vt Montanus & Priscilla, Maximillaq; delirant: sed quod prophetat, liber est visionis intelligentis vniuersa quæ loquitur, & pondus hostium facientis suo populo visionem. De consummatione itaque mundi secundum anagogen consolationem Sanctorum prophetia textitur: vt quæcunque in mundo vident, quasi prætereuntia & caduca contemnant & præparent se ad iudicij diem. vbi ultor aduersum vires Assyriorum affuturus est Dominus.

ARGVMENTVM.

Num consolator orbis interpretatur. Increpat ciuitatem sanguinum & post euerfionem illius loquitur: Ecce super montes pedes Euangelizantis & annunciantis pacem.

NAV M.

CAPVT I.

Assumptio Niniue, liber visionis Naum Elcesei.

** Deus amulator et vlciscens Dñs cū furore, vlciscēs Dominus aduersarios suos, et tollens ipse inimicos suos.*

** Dominus longanimis, et magna fortitudo eius, & innocentem non innocentem faciet: Dominus in consummatione & cōmōtione via eius, & nebula pulvis pedum eius.*

** Comminans mari et exsiccans illud, et omnia flumina deserta faciens. Diminuta est Basanitidis et Carmelus, & quæ florebant Libani defecerunt.*

** Montes commoti sunt ab eo, & colles concussi sunt, & contracta est terra à facie eius, vniuersitas & qui habitant in ea:*

** Ante faciem iræ suæ quis sustinebit? et quis resistet in ira furoris eius? furor eius liquefacit principatus, & petra contrita sunt ab eo.*

** Utiles Dominus expectantibus eum in die tribulationis, et cognoscens timentes se.*

NAOY M.

κεφαλ. α.

Ἡμεμα νινδὺ βιβλίον ὁράσεως ναοῦ με τοῦ ἐλκεταίου.

** Θεὸς ζηλωτῆς καὶ ἐκδικῶν κύριος μὲν θυμοῦ, ἐκδικῶν κύριος ἐστὶν ὑπερῶν τοῖς αὐτοῖς, καὶ ἔξαιρων αὐτοῖς ἐστὶν ἐχθροῖς αὐτοῦ. * κύριος μακρόθυμος, & μετὰ ἡμετέρας αὐτοῦ, & ἀθῶον οὐκ ἀθῶσται, κύριος ἐν σωτηρίᾳ & συσσωσμός ἐστιν ὁδὸς αὐτοῦ. καὶ νεφέλη κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ.*

** ἀπειλῶν θαλάσσης καὶ ξηραίνων αὐτήν. καὶ πᾶσι τοῖς ποταμοῖς ἔξερημῶν. ὡλιγόθη ἡ βαλάντις & ὁ καρμῆλος, καὶ τὰ ἔξαιρουῦτα τοῦ λιθάρου ἔξελπον.*

** Τα ὄρη ἐσεισθησάν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν, καὶ ὄρεα ἀλὴ ἡ γῆ διὰ τὸ πρὸς ὤπας αὐτοῦ, ἡ οἰκὸς μένη καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.*

** πρὸς πρὸς ὤπας ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; & τίς ὀψήσεται; ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ, ὁ θυμὸς αὐτοῦ τήκει δρυχάς, καὶ πέτρα διεσπέρθησαν ἀπ' αὐτοῦ.*

** χερσὶς κυρίου τοῖς ὑπομνησοῦσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γνώσκων ἐστὶν διλαβομῆροις αὐτόν.*

** χερσὶς κυρίου τοῖς ὑπομνησοῦσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γνώσκων ἐστὶν διλαβομῆροις αὐτόν.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN NAVM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaeis exemplaribus correcta, opera B. Ariae Montani. CAP. I.

Nus calicis maledictionis ad propinandum ipsi Niniue, contra quam vaticinatus est à principio Ionas filius Amithai, qui erat ex Gath-Chaphar, & ipsa poenitentiam egit de suis peccatis: sed quando addidit flagitia committere, reuersus est ac prophetauit aduersus eam Nachum de Beth-Kossi, prout scriptum est in hoc libro.

** Dominus Iudex & ultor Dominus, vindictam sumpturus est Dominus, cumque multa sit potentia coram eo, futurum est vt vindictamumat de iis qui oderunt populum suum, & in ira vehementi de hostibus suis.*

** Dominus longè propellit iram, & est multa potentia coram eo: parcat iis qui conuersi fuerint ad Legem, qui verò conuersi non fuerint, haudquaquam dimissurus est infantes. Dominus in turbine & spiritu ducem se præbet, ac nubem caliginis subiecit coram se.*

** Qui increpat mare, ipsumque exsiccet, & omnia flumina arefacit, vastatus est Mathnan & Carmelus, & arbores Libani defluunt.*

** Montes commoti sunt à conspectu eius, & disrupti sunt colles, ac vastata est terra ab eius præsentia, nec non orbis, & omnes qui habitant in eo.*

** Quando se patefecit cum misericordia vt daret Legem populo suo, sic commotus est mundus à conspectu eius: ita quando sese demonstrabit in furore ad sumendam vindictam de osoribus populi sui, coramipfius vltione quis subsistat, & quis sustineat malum iræ eius? Ira eius ignis instar dissipat, & rupes confringuntur à conspectu eius.*

** Bonus est Dominus Israeli vt innitatur ei tempore angustiar, & manifesti sunt coram eo qui fiduciam suam collocant in verbo ipsius.*

* ובשטף עבר בלילה יעשה מקומה ואיביו ירדה חשך:

* מה תחשכון אל יהוה בלילה הוא עשה לא תקום פעמים צרה:

* כי עד סירים סבכים וכסבאם סבואים אכלו בקש יבש מלח:

* ממך יצא חשב על יהוה רעה יעץ בליעל:

* כה אמר יהוה אם שלמים וכן רבים וכן נגזר ועבר וענתך לא אענך עוד:

* ועתה אשבר מטהו מעליך ומוסדותיך אנהק:

* וצוה עליך יהוה לא יזרע משמך עוד מביר אלהיך אכרית פסל ומסכה אשים קברך כי קלות:

* הנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום חגי יהודה חגך שלמי נדריך כי לא יוסיף עוד לעבור בך בליעל בלילה נכרת:

ב

* עלה מפיו על פניך נצור מצודה צפה דרך חזק מתנים אמן כח מאד:

* כי שב יהוה את גאון יעקב כגאון ישראל כי בקקום בקקים וזמריהם שחתו:

* מגן גבוריהו מאדם אנשי חיל מתלעים באש פלדת הרכב ביום הכינו והברושים הרעלו:

* בחוצות יתהוללו הרכב ישתקשקו ברחבות מראיהן כלפידם בברקים ירועצו:

* יזכר אדיריו יבשלו בהליכותם ימהרו חומתה והכן הסכך: שערי הנהרות נפתחו והיכל נמוג:

* והצב גלתה העלתה ואמהתיה מנהגות בקול יונים מתפפות על לבבהן:

* ונינוה ככרכת מים מימי היא והמה נסים עמדו עמדו ואין מפנה:

* Et in diluuiio pretereunte consummatione faciet loci eius, & inimicos eius persequen-
tur tenebre. * Quid cogitatis contra Dñm? Consummatione ipse faciet, non confur-
get duplex tribulatio: * Quia sicut spinæ se-
inuicem complectuntur, sic conuiuui eor-
um pariter potantium consumetur quasi
stipula ariditate plena. * Ex te enim exhibit
cogitans contra Dñm malitiā, mente per-
tractans preuaricationem. * Hec dicit Dñs:
Si perfecti fuerint & ita plures, sic quoque
attendentur & pertransibit. Affixi te, &
non affligam te ultra. * Et nunc conteram
virgā eius de dorso tuo, & vincula tua di-
rumpam. * Et præcipiet super te Dominus.
Nō seminabitur ex nomine tuo amplius.
De domo Dei tui interficiam. Sculptile &
conflatile ponam sepulchrum tuum, quia
inhonoratus es. * Ecce super montes pedes
euangelizantis & annunciantis pacem. Ce-
lebra Iuda festiuitates tuas, & redde vota
tua, quia non adiiciet ultra vt pertransseat
in te belial, vniuersus interiit.

CAP. II.

A Scendit qui dispergat coram te, qui cu-
stodiat obsidionem. Contemplantur viā,
conforta lumbos, robora virtutem valde.
* Quia sicut reddit Dominus superbiam Ia-
cob, sic superbiam Israel: quia vastatores
dissipauerunt eos, & propagines eorū cor-
ruperunt. * Clypeus fortium eius ignitus,
viri exercitus in coccineis. Ignem habent
currus in die preparationis eius, & agita-
tores eius confopiti sunt. * In itineribus co-
turbati sunt, quadrigæ collisæ sunt in pla-
teis. aspectus eorum quasi lampades, quasi
fulgura discurrentia. * Recordabitur fortium
suorum, ruent in itineribus suis. Velociter
ascendent muros eius, & preparabitur vim
braculum. * Portæ fluuiorum apertæ sunt,
& templum ad solum dirutum. * Et miles
captiuus adductus est, & ancillæ eius mina-
bantur gementes vt columbe, murmurantes
in cordibus suis. * Et Ninive quasi pisci-
na aquarum aquæ eius, ipsi verò fugerunt.
State, state, & non est qui reuertatur.

תרגום יונתן

* וברגל חסין ובחמא תקיפא גמירא יעבד לכל עממא דקמו ואחרבו ית בית מקדשא דיי ובעלי דבבוי ויסר לגחנם: * עממא דבבו
ית ישראל מה אהון חשבין קדם יי גמירא הוא עתיד למעבד עמכון לא תחקים בבית ישראל תרחין זמנין עקא: * ארי שלטוני עממא
דבבו ית בית ישראל וכסא דיי טעו בחמרא כן אטעאונן שיצאונן כמא דמשיצא אשתא בקשא יבישא סגי: * מנך נינוה נפק מלכא
דחשב על עמה דיי בושא דמלך מלך דרשע: * כדן אמר יי אם יהון שלמין בעצת וסגיאין באחמניותא עממא דמחכנשין לא עקא
לך ירושלם ויגיון ית דגלת ויעברון ית פרת ויתחין לענייתך ורשעך דנך לא אשעבדך עוד: * וכען אהבר ניר עממא מצואריכון ויחנקיכון
אפסק: * ויפקד עלך יי ית מלכא דאחור ולא יהי דכרך משמך עוד מבית טעמך אשיצא צלם ומחכא חסן אשוי קברך ארי קלילא דא
קדמי: * תא על טורי ישראל רגלי מבשר משמע שלם חוגי יהודה חגך שלמי נדריך ארי לא יוספון עוד דיערון כך רשיעין פלהון אשחיצו:
דחור סלקין ומתבררין על ארעך צורין עלך בציר מקיסין סבואין על ארחתך חקפי קדל חסני חיל לחרא: *
* ארי אתיב יי חקפה ליעקב ורביתה לישראל ארי בוננון בזוין וקרני השבח חתון חבלו: * תריסי גבריהון מספקין גברי עבדי קרבא
לבישין דהוריתא באשתא פילי רתיביון זמנין ליום קשוטיון ורבני משריתיון מסרבלין בצבעונין: * בשוקיא משחגשגין רתיביון קל
בקוש ויניחון משחמט ברחובי קריא חזויהון ככעורין ככרין טרדיו: * ומנן רבני משריתיון יתקלון בסהכיון יוחין ככשין שורא
ויבנון סגדליא: * גשרי נחוריתא אתפסקא ומלכא בהיכלה זע: * ומלכתא יתבא צבא בגליא נפקת ואמהתהא מדרבן אזל בחרתא
מנחמן כקל יוכין מטרפן על לבבהון: * ונינוה כבית כנישת מים מימי קדמא היא ואנן ערקין קוסו קוסו וליח דמפנה למקם:

* Et in dilu-
faciet, confurg-
tur tenebra.
num? consumm-
bis in idipsum
ad fundament-
et quasi simila-
et quasi stipul-
cogitatio contr-
traria. * F-
multis, et sic
audietur ampli-
gam eius a te, e-
* Et præcipi-
tur amplius e-
Dei tui dispero-
nam sepulchru-
super montes p-
nunciantis pac-
redde vota tu-
pertransseat in-
summatu est, e-
eruens de trib-

Contempla-
age, robora
Dominus cont-
Israel, quia ex-
pagines eorum
eius ex homin-
habena curra-
rum, et equit-
exitibus confu-
in plateis, aspe-
et quasi fulg-
buntur optim-
et infirmabu-
ad muros, et
* Portæ ci-
cecidērunt.
ista ascende-
cut columba
Ninive sicut
si fugientes nō

* Sed in ira f-
ri Domini, ac in
exterminatio vo-
mū Israel, quæ ac-
dibit Ninive re-
de cōfiliis, mul-
venerint ad affli-
dā. * Porro cō-
ibi reponam fe-
pacem: celebra-
Vi ascēde-
bora vire-
uitates decoris
rate sunt ad die-
cullionis armo-
sui exercitus, co-
commotus est.
vox columbaru-
gerunt: obfusti

⁸ Et in diluvio transeunte consummationem faciet, consurgentes & inimicos eius persequen-
tur tenebra. ⁹ Quid cogitatis contra Domi-
num: consummationē ipse faciet: non vindicabit
bis in idipsum in tribulatione: ¹⁰ Quia usque
ad fundamenta sua in pavementum rediguntur.
& quasi smilax planta implicata comeduntur.
& quasi stipula exsiccabitur. ¹¹ Ex te exhibit
cogitatio contra Dominum mala cogitans con-
traria. ¹² Hæc dicit Dominus regnans aquis
multis, & sic diuidentur. & auditus tuus non
audietur amplius. ¹³ Et nunc conteram vir-
gam eius à te, & vincula tua dirumpam.
¹⁴ Et præcipiet de te Dominus, non seminabi-
tur amplius ex nomine tuo, ex domo Domini
Dei tui disperdam sculptilia & conflatilia, po-
nam sepulchrum tuum quia veloces. ¹⁵ Ecce
super montes pedes tui euangelizantis, & an-
nunciantis pacē. Celebra Iuda festiuitates tuas,
redde vota tua, quia non ultra apponent ut
pertransēat in vetustatem. Completum est, con-
summatum est, ascendit insufflās in faciem tuam,
eruens de tribulatione.

CAP. II.

¹ Contemplare viam, tene lumbum, viriliter
age, roborare vehementer, ² quoniam auertit
Dominus contumeliā Jacob; sicut contumeliā
Israel, quia excutientes excusserunt eos, et pro-
pagines eorum demoliti sunt. ³ Arma potentie
eius ex hominibus viros fortes illudētes in igne.
habena currum eorū in die preparationis eo-
rum, & equites eorum tumultuabuntur. ⁴ In
exitibus confundentur currus, & collidentur
in plateis. aspectus eorum quasi lampades ignis,
& quasi fulgura discurrentia. ⁵ Et memora-
buntur optimates eorum & fugient in diebus,
& infirmabuntur in itinere suo. & festinabūt
ad muros, & preparabunt propugnacula sua.
⁶ Portæ ciuitatum apertæ sunt, & regalia
cecidērunt. ⁷ Et substantia reuelata est, &
ista ascendebat. & ancille eius ducebantur: si-
cut columbæ loquentes in cordibus suis. ⁸ Et
Niniue sicut piscina aquarum aqua eius, & ip-
si fugientes non steterunt. non erat qui respiceret.

⁸ καὶ ἐν κατακλυσμῷ πόρδοντι συντέλειαν ποιή(ε)
ὅθεν ἐξελθόντες ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν διώξεται σκότος.
⁹ τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν κύριον, συντέλειαν αὐτῶν ποι-
¹⁰ ῆσει, ὅσα ἐκδικήσῃ δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν ἡμέρᾳ, ὅπως
θεμελίων αὐτῶν χερσὼθή(ε)ν. καὶ ὡς κρίματι πεπλε-
κόμην(ε) βρωθή(ε)ν. καὶ ὡς καλὰ μὴ ξηρανθή(ε)ν.
¹¹ ἐκ τοῦ ἐξελθόντος λογισμὸς καὶ τοῦ κυρίου πονηροῦ
¹² βουλὰς αὐτοῦ ἐν δυνάμει. τὰ δὲ λέγει κύριος καταρ-
χὼν ὑδάτων πολλῶν, καὶ οὕτω διασάλη(ε)ν. ἐν ἡμέρᾳ
¹³ ὅσα ἐνακουθή(ε)ται ἐπὶ. καὶ νῦν κυνέψω τὴν
ῥάβδον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ, καὶ ὅθεν δεσμὸς τοῦ διαρρήξω.
¹⁴ καὶ ἐντελείται ὡς ἐκ κύριου, & ἀπαρήσ(ε)ται ἐπὶ
ὀνόματός σου, ἐξ οὗ καὶ κύριος τοῦ θεοῦ σου ἐξολοθρεύ(ε)σιν
γλυπτὰ καὶ χωνιδία, θήσομαι ταφῆν(ε)ς ὅπως ὁκεῖς.
¹⁵ ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη πόδες σε θάνατος καὶ ζομίου, ἐκ παλ-
γέλλοντες εἰρήνην. ἐόρταζε ἰδοὺ τὰς ἐορτάς σε, ἀπόδος
τὰς διχάς σε, διότι ὅσα ἐπὶ μὴ περθεθῶσιν τοῦ διελθεῖν
εἰς παλαιώσεις. συνεπλήθη, συντετέλεσται, αἰβήθη μυστῶν
εἰς τὸ ὥπλόν σου, ἐξαίρετόν(ε) ἐκ ἡμέρας.

β.

¹ Σκόπισον ὁδόν, κερπίσον ὅς φύ(ε)ται, ἀνδραγαθίαν
² ὁδοῦ. διότι ἀπέσρεψεν κύριος τὴν ὕβριν ἰα-
κώβ. καὶ ὡς τὴν ὕβριν τοῦ ἰσραήλ, διότι ἐκπινάσκοντες
ἐξετίναξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν.
³ ὅπλα δυναθείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων δυνάμεις δυνά-
μεις ἐμπάιζοντες ἐν πυρί. αἱ λυαὶ τῶν ἀρμάτων αὐτῶν ἐν
ἡμέρᾳ ἐτοιμασίας αὐτῶν. καὶ ἐπὶ πᾶσι αὐτῶν θόρυβος
⁴ ἦσαν. ἐν ταῖς ἐξόδοις συχθή(ε)ν τὰ ἄρματα ἐ συμ-
πλάκην(ε)ται ἐν ταῖς πλατείαις. ἡ ὁρὰς αὐτῶν ὡς λαμ-
πάδες πυρὸς καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέψουσαι.
⁵ καὶ μνησθή(ε)σιν) ὁ μέγας αὐτῶν ἐκφύγονται
ἐν ἡμέραις, ἐκ ἀδυνατήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν. ἐκ παλ-
σθῶσιν ἐπὶ τὰ τέγχη, καὶ ἐτοιμάσουσιν τὰς περφυλάκας
⁶ αὐτῶν. πύλαι τῶν πόλεων διανοίχθησαν, καὶ τὰ βα-
⁷ σίλφα διέπεσαν. καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπὸ καλύφθη, ἐκ
αὐτῶν ἀνέβησαν. καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἤγοντο, καὶ ὡς περ-
⁸ σεραὶ φθέρουσαι ἐν καρδίαις αὐτῶν. καὶ νῦν ὡς
κολυμβήθρα ὑδάτων τὰ ὕδατα αὐτῆς. καὶ αὐτὴ φάγον-
τες ὅσα ἐσησαν ὅσα ἔω ὁ Ἰσραὴλ ἐπὶ τῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Sed in ira forti & furore vehementi exterminationem faciet cum omnibus gentibus, quæ insurrexerunt & vastauerunt ædem sanctua-
rii Domini, ac inimicos suos tradet gehennæ. ² Gentes quæ expilauerunt Israel, quid vos cogitatis coram Domino? futurum est ut fiat
exterminatio vobiscum de vobis: non consurget domus Israel bis angustia. ³ Quoniam principes gentium qui deprædati sunt do-
mum Israel, quæadmodum errauerunt in vino, ita seduxerunt atque consumpserunt eos, sicut cōsumit ignis stipulam aridā multam. ⁴ Ex te pro-
mū Israel, quæadmodum errauerunt in vino, ita seduxerunt atque consumpserunt eos, sicut cōsumit ignis stipulam aridā multam. ⁵ Sic ait Dñs: Et si fuerint perfe-
dibit Niniue rex qui moliturus est aduersum populū Domini malū, qui initurus est consiliū impietatis. ⁶ Nunc autē frangam iugū gentiū à collo vestro, & vincula vestra præsci-
venerint ad affligēdū te, cum te subiecerim, non amplius te subiciā. ⁷ Porro cōstituet super te Dñs regē Assyriæ, nec erit amplius memoria noīs tui: de domo idolorū tuorū delebo simulacrū & cōstatile:
dā. ⁸ Porro cōstituet super te Dñs regē Assyriæ, nec erit amplius memoria noīs tui: de domo idolorū tuorū delebo simulacrū & cōstatile:
ibi reponam sepulchrum tuum, quoniam hoc per facile est coram me. ⁹ Ecce super montes Israel pedes euangelizantis facientis audire
pacem: celebra Iuda festiuitatem tuam, persolue votum tuū, quoniam non addent ultra ut transeāt per te impij, omnes deleti sunt. ¹⁰ CAP. II.
Qui ascēdebant ac dispergebantur super terrā tuam, obsidebant te obsidione, erigentes speculas iuxta vias tuas: obfirma cetericē, corro-
bora vires vehementer. ¹¹ Etenim restituit Dominus robur ipsi Iacob, celsitudinē Israeli: quoniam expilauerunt eos expilatores, & ci-
uitates decoris eorum destruxerunt. ¹² Scuta fortium eorū rubea, viri bellū gerentes induti sunt coccineo: igni facies currum eorum appa-
ratæ sunt ad diem ornatus ipsorum, & magnates exercitus eorum coruscant vestibus coloratis. ¹³ In plateis perstrepunt cutræ, sonitus con-
cussionis armorum ipsorum auditur in compitis vrbium: aspectus eorum sicut lampades, tanquam fulgura discutunt. ¹⁴ Præficient duces
sui exercitus, corrūet in itinere suo, festinantes subiciunt murū, turres edificabunt. ¹⁵ Pontes si uniorū ipsorum excisū sunt, & rex in palatio suo
commotus est. ¹⁶ Et regina quæ sedebat assistens in transmigrationibus, exiit, & ecce ancille eius abductæ post eam incedunt gementes sicut
vox columbarum perstrepentium super corde suo. ¹⁷ Caterum Niniue instar loci collectionis aquarum à diebus antiquis est: & ipsi fu-
gerunt: oblitiscite, oblitiscite, sed nemo est qui vultum vertat ad oblitendum.

בזו כסף בזו זהב ואין קצה לתכונה כבד מכל
כלי חמדה:
בוקה ומבוקה ומבלקה ולב נמס ופיק ברבים
וחלחלה בכל מתנים ופני כלם קבצו פארור:
איה מעון אריות ומרעה הוא לכפרים אשר
הלך אריה לביא שם גור אריה ואין מחריד:
אריה טרף בדי גרותיו ומחנק ללבאתיו
וימלא טרף חריו ומענתיו טרפה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות והבערתי בעשן
רכבה וכפיריך תאכל חרב והכרתי מארץ טרפה
ולא ישמע עוד קול מלאככה:

ג

הוי עיר דמים בלה כחש פרק מלאה לא ימיש
טרפה:
קול שוט וקול רעש אופן וסוס דהר ומרכבה
מרקדה:
פרש מעלה ולהב חרב וברק חנית ורב חלל
וכבד פגור ואין קצה לגויה יכשלו בגויותם:
מרב זנוני וזנר טוברה חן בעלר כשפים
המכרת גוים בזנוניה ומשפחות בכשפיה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות וגליתי שולך
על פניך והראיתי גוים מערך וממלכות קלונך:
והשלכתי עליך שקצים ונבלתיך ושמתיך
בראי:
והיה כל ראיה ידור ממך ואמר שרדה גינה
מי ינוד לה מאין אבקש מנחמים לך:
התיטבי מנא אמון הישבה בי ארים מים סביב
לה אשר חיל ים מים חומתה:
בוש עצמה ומצרים ואין קצה פוט ולובים היו
בעזרתך:

* Diripite argentum, diripite aurum, & non est finis diuitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. * Dissipata est & scissa, & dilacerata est, cor tabescens & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus, & facies omnium sicut nigredo ollæ.
* Vbi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum? Ad quam iuit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis, & non est qui exterreat. * Leo cepit sufficienter catulis suis, & necauit leonis suis, & impleuit præda speluncas suas, & cubile suum rapina. * Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & succendam usque ad fumum quadrigas tuas, & leunculos tuos comedet gladius. Et exterminabo de terra prædam tuam, & non audietur ultra vox nunciorum tuorum.

CAP. III.

* VAE ciuitas sanguinum vniuersa munda a cij dilaceratione plena. Non recedet a te rapina. * Vox flagelli & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ furentis, & equitis ascendentis, & micantis gladij, & fulgurantis hastæ, & multitudinis interfectæ & grauis ruinæ, nec est finis cadauerum. Et corruent in corporibus suis propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ & gratæ & habentis maleficia, quæ vendidit gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficiis suis. * Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. * Et proiciam super te abominationes, & contumeliis te afficiam, & ponam te in exemplum. * Et erit omnis qui viderit te, resiliet a te, & dicet: Vastata est Ninive. Quis commouebit super te caput? Vnde quæram consolatorem tibi? * Nunquid melior es Alexandria populorum quæ habitat in fluminibus? Aquæ in circuitu eius, cuius diuitiæ mare, aquæ muri eius. * Ethiopia fortitudo eius, & Ægyptus, & non est finis. Aphrica & Libyes fuerunt in auxilio tuo:

תרגום יונתן

בזו כסף בזו זהב ואין קצה לתכונה כבד מכל
כלי חמדה:
בוקה ומבוקה ומבלקה ולב נמס ופיק ברבים
וחלחלה בכל מתנים ופני כלם קבצו פארור:
איה מעון אריות ומרעה הוא לכפרים אשר
הלך אריה לביא שם גור אריה ואין מחריד:
אריה טרף בדי גרותיו ומחנק ללבאתיו
וימלא טרף חריו ומענתיו טרפה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות והבערתי בעשן
רכבה וכפיריך תאכל חרב והכרתי מארץ טרפה
ולא ישמע עוד קול מלאככה:
הוי עיר דמים בלה כחש פרק מלאה לא ימיש
טרפה:
קול שוט וקול רעש אופן וסוס דהר ומרכבה
מרקדה:
פרש מעלה ולהב חרב וברק חנית ורב חלל
וכבד פגור ואין קצה לגויה יכשלו בגויותם:
מרב זנוני וזנר טוברה חן בעלר כשפים
המכרת גוים בזנוניה ומשפחות בכשפיה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות וגליתי שולך
על פניך והראיתי גוים מערך וממלכות קלונך:
והשלכתי עליך שקצים ונבלתיך ושמתיך
בראי:
והיה כל ראיה ידור ממך ואמר שרדה גינה
מי ינוד לה מאין אבקש מנחמים לך:
התיטבי מנא אמון הישבה בי ארים מים סביב
לה אשר חיל ים מים חומתה:
בוש עצמה ומצרים ואין קצה פוט ולובים היו
בעזרתך:
בזו כסף בזו זהב ואין קצה לתכונה כבד מכל
כלי חמדה:
בוקה ומבוקה ומבלקה ולב נמס ופיק ברבים
וחלחלה בכל מתנים ופני כלם קבצו פארור:
איה מעון אריות ומרעה הוא לכפרים אשר
הלך אריה לביא שם גור אריה ואין מחריד:
אריה טרף בדי גרותיו ומחנק ללבאתיו
וימלא טרף חריו ומענתיו טרפה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות והבערתי בעשן
רכבה וכפיריך תאכל חרב והכרתי מארץ טרפה
ולא ישמע עוד קול מלאככה:
הוי עיר דמים בלה כחש פרק מלאה לא ימיש
טרפה:
קול שוט וקול רעש אופן וסוס דהר ומרכבה
מרקדה:
פרש מעלה ולהב חרב וברק חנית ורב חלל
וכבד פגור ואין קצה לגויה יכשלו בגויותם:
מרב זנוני וזנר טוברה חן בעלר כשפים
המכרת גוים בזנוניה ומשפחות בכשפיה:
הנני אליך נאם יהוה צבאות וגליתי שולך
על פניך והראיתי גוים מערך וממלכות קלונך:
והשלכתי עליך שקצים ונבלתיך ושמתיך
בראי:
והיה כל ראיה ידור ממך ואמר שרדה גינה
מי ינוד לה מאין אבקש מנחמים לך:
התיטבי מנא אמון הישבה בי ארים מים סביב
לה אשר חיל ים מים חומתה:
בוש עצמה ומצרים ואין קצה פוט ולובים היו
בעזרתך:

* Diripie
non erat
super omnia
Concu
cordis confu
lores super o
sicut adustio
Ubi est
existens catu
deretur illuc
terreat.
Suffocau
none nidum
Ecce eg
succenda
leones tuos
terra præda
opera tua.

Ciuitas
te plena
Vox fl
tarum, equ
Equit
fulgurantiu
neratorum
gentibus ei
eorum
retrix speci
ruendit gen
veneficiis s
nus omni po
super facie
pitudinem
Et pr
cundum in
emplum.
te, & di
unde quæ
dam pars
aqua in ci
aqua n
eius & A
Libes fact

* Dirip
est porta ini
instar ollæ d
quant, ecce
filiis suis, co
tuum, & acc
torum tuor
V
com
hastarum, & a
ciuitatis qu
fuis.
tuum, & ost
execrandan
dicatque; B
quæ sedet in
ac Ægyptus

* Diripiebant argentum, diripiebant aurū, & non erat finis ornamenti eius. aggrauata sunt super omnia vasa concupiscentie sue.
 * Concussio, & excussio, & ebullitio, & cordis confractio, & dissolutio genuum: & dolores super omnem lumbum. & facies omnium sicut adustio oleæ.
 * Vbi est habitaculum leonum, & pascua existens catulis leonum? quod abiit leo, ut ingrederetur illuc catulus leonis, & non est qui exterrearet.
 * Leo rapuit sufficientia catulis suis, & suffocauit leonibus suis, & impleuit venatione nidum suum, & habitaculum suū rapina.
 * Ecce ego ad te, dicit Dominus omnipotens, & succendam in fumo multitudinem tuam; & leones tuos comedet gladius: & auferam de terra prædam tuam, & non audientur ultra opera tua.

CAP. III.

O Ciuitas sanguinum tota mendax iniquitate plena, non contrectabitur venatio.
 * Vox flagellorum & vox commotionis rotarum, equi persequentis & currus feruentis:
 * Equitis ascendentis, splendentis gladij, & fulgurantium armorum, & multitudinis vulneratorum, & grauis ruinae, & non erit finis gentibus eius. & infirmabuntur in corporibus eorum
 * à multitudine fornicationis. & meretrix speciosa & grata dux maleficorum, quæ vendit gentes in fornicatione sua, & tribus in veneficiis suis.
 * Ecce ego ad te, dicit Dominus omnipotens, & discooperiam posteriora tua super faciem tuam, & ostendam gentibus turpitudinem tuam, & regnis ignominiam tuam.
 * Et proiciam super te abominationem secundum immunditias tuas, & ponam te in exemplum.
 * Et erit omnis videns te descendet à te, & dicet: Misera Ninive quis gemet eam? unde queram consolationem illi?
 * Apta chorodam pars Ammon quæ habitat in fluminibus. aqua in circuitu eius, cuius principium mare & aqua muri eius.
 * Æthiopia fortitudo eius & Egyptus. & non est finis fuge tue. Et Libes facti sunt auxiliares eius:

* διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, & οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς. βεβαρύνεται ὑπὲρ πάντα σκεῦη τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς.
 * ἐκπινάγμος, καὶ διαπινάγμος, καὶ ἐκβρασμός, καὶ καρδίας θραυσμός, καὶ ὑπόλυσις γονάτων. καὶ ὠδίνες ἐπὶ πᾶσι ὀσφύϊ. καὶ τὰ πρὸς ὤπα πόντων ὡς πρὸς καυμά χύτρας.
 * ποῦ ἐστὶν τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ νομὴ ἡ οὖσα τοῖς σκύμοις; ποῦ ἐπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ σκύμνῳ λέοντος, καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ ἐκφοβῶν.
 * λέων ἤρπασεν τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμοις αὐτοῦ, & ἀπέπνιξεν τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἐπληρώσεν θήρας νοσίδου αὐτοῦ καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἀρπαγῆς.
 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισέ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν καπνῷ πληθὺς σου. καὶ εἰς λέοντάς σου κατὰφάγῃ μάχαιρα, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ τῆς γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκούσῃ ἐπὶ τὰ ἔργα σου.

γ.

* Ὡ πόλις αἱμάτων ὅλη ψευδὴς ἀδικίας πλήρης, & ψηλαφηθήσεται θήρα.
 * φωνὴ μασίγων καὶ φωνὴ σειμοῦ τροχῶν, ἵππου διώκοντος καὶ ἄρματος ἀναβροχέοντος,
 * ἵππῳ ἐπιστάνοντος, σιλοῦσης ῥομφαίας, & ἐξαστραπὸντων ὀπλῶν, καὶ πληθὺς τραυματιῶν, & βαρείας πτώσεως, καὶ οὐκ ἔσται πέρας τοῖς ἐθνεσιν αὐτῆς. & αἰδομένη σου ἐν τοῖς ὤμασιν αὐτῶν,
 * ἀπὸ πλήθους πορνείας. καὶ πόρνη καλὴ καὶ ἐπιχαρὴς ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ φυλὰς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς.
 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισέ λέγει κύριος παντοκράτωρ, & ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σε ἐπὶ τὸ πρὸς ὤπον σε, & δεῖξω ἔθνεσιν τὴν ἀνομίαν σου, καὶ βασιλείαν σου ἀπὸ τῆς γῆς.
 * & ἐπιστρέψω ἐπὶ σε βδελυγμὸν καὶ τὰς ἀκαθαρσίας σου, & θήσομαι σε εἰς ᾧδὸν καὶ ᾠδὴν. καὶ ἔσται πᾶς ὁ ὁρῶν σε κατὰ τὴν ὁδὸν σου. καὶ εἰρή, δόξα ἡ νυνδὲ, τίς σκεπάζῃ αὐτὴν; πόθεν ζητήσω ᾧδὴν καὶ ᾠδὴν αὐτῇ;
 * ἄρμωσον χορδὴν μερὶς ἀμύρῃ κατὰ τὰς ἐν ποταμοῖς. ὕδωρ κύκλω αὐτῆς, ἥς ἡ δόρυ θάλασσα, καὶ ὕδωρ τὰς τεύχεα αὐτῆς, αἰθιοπία ἰχθὺς αὐτῆς & αἰγύπτιος. καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου. & λίβυες ἐγγύοντο βοηθοὶ αὐτῆς,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Diripite argentum, diripite aurum, & non est finis thesauris: consumite omnia vasa desiderabilia. * Direpta, expilata, & aperta est porta inimico, & cor liquefactum, & genuum collisio, & commotio per totos lumbos, omnium deniq; facies operæ fuerunt nigredine instar ollæ denigratae. * Vbi sunt habitacula regum, & ædes habitabiles principum, quod loci proficiscebantur reges, ibi filios suos relinquunt, ecce sicut leo qui habitat super venationem suam præfidet, nec est qui terrearet. * Reges adferunt rapinam vxoribus suis, & prædas filijs suis, complentq; thesauros suos rapina, & palatia sua expilatione. * Ecce ego immittam furorem meum in te, dicit Dominus exercituum, & accendam igne currus tuos, & oppida tua concidet gladius, & delebo de terra negotiationem tuam, nec audietur ultra vox legatorum tuorum.

CAP. III.

V. Æ ciuitati effundenti sanguinem: vniuersa mendacis prædæ; referta est, non desinit occisio. * Sonitus concussioneis plagæ, & sonitus commotionis rotarum, & equorum frementium, curruumq; subsilientium. * Eques ascendit, & flamma aciesque gladiatorū, & polites hastarū, & abundantia occisorū, & multitudo cadauerum; nec est finis trucidatis, impinget in trucidatos suos. * Præ multitudine strepitus ciuitatis quæ est sicut meretrix & scortum, eleganti venustate præditum, sciens magicas artes, ut prodat gentes idolis suis, & regna veneficiis suis. * Ecce ego immittam furorem meum super te, inquit Dominus exercituum, ac patefaciam confusionem sceleris tui in vultum tuum, & ostendam gentibus pudendum dedecus tuum, & regnis ignominias tuas. * Et proiciam in te abominationes, teque reddam execrandam, & ponam te fœdissimam oculis omnium videntium te. * Et futurum est ut quisquis te conspexerit, procul recedat à te, dicatque; Expilata est Ninive, quis condolebit tibi, vbi inueniam tibi consolatores? * An es melior quàm Alexandria magna, quæ sedet inter fluuios aquarum vndiqueque circumdata, cuius murus est mare, aquæ maris murus eius? * Æthiopia præsidium eius ac Egyptus, nec est finis: Libij Lidijque tibi fuerunt auxilio. BB

* Et ipsa in captiuitate ibit captiua, et par-
nulos illius allident in principiis viarum eius,
& super omnia inclyta eius mittent sortes. &
omnes optimates eius alligabuntur compedibus.

* Et tu inebriaberis & eris despecta, & tu
quæres tibi ut stes ex inimicis.

* Omnes munitiones tuæ ut ficus habentes
grossos: si commota fuerint cadent in os come-
dentis.

* Ecce populus tuus quasi mulieres in te ini-
micis tuis. aperta aperientur porta terra tue.
& comedet ignis vesces tuos.

* Aqua obsidionis hauri tibi. obtine muni-
tiones tuas, ingredi in lutum, & conculcare
in paleis: obtine super laterem.

* Ibi comedet te ignis, disperdet te gladius:
comedet te quasi locusta, et aggrauaberis quasi
bruchus, multiplicare ut bruchus.

* Multiplicasti negotiationes tuas sicut stel-
las cali. & bruchus impetum fecit & expan-
sus est.

* Commixtus tuus sicut locusta ascendens in
sepe in die frigoris. Sol ortus est, & abstulit, et
non cognouit locum eius. va illis.

* Dormitauerunt pastores tui, rex Assyrius
conspiciuit fortes tuos: abiit populus tuus super
montes, & non erat qui susciperet:

* Et non est sanitas contritionis tue. intu-
muit plaga tua. omnes qui audiunt nuncium
tui plaudent manus super te: quia super quem
non intrauit malitia tua semper?

* ὅτι αὐτὴ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύεται αἰχμάλωτος,
καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἐπ' ἄρχας πάντων ὁδῶν αὐτῆς,
& ἐπὶ πάντα τὰ ἐνδοξὰ αὐτῆς βαλοῦσιν κλήρεις. καὶ πάν-
τες ὁ μεγιστάνες αὐτῆς δεθῇνται χειροπέδας.

* καὶ σὺ μεθυθήσῃ καὶ ἔσῃ παρεωραμένη, & σὺ ἐπι-
ζητήσεις σεαυτὴν ἵνα σώσῃ ἐξ ἐχθρῶν.

* πάντα ὀχυρώματα σου ὡς συκαὶ ἔχουσιν ὀλίγους,
ἐὰν καταλύθωσιν πεσύνται εἰς σόμα ἐσθόντες.

* ἰδοὺ ὁ λαός σου ὡς γυναῖκες ἐν τοῖς ἐχθροῖς σου.
ἀνοιγόμεναι ἀνοιχθήσονται πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ κατα-
φάγεται πῦρ σὺν μοχλοῖς σου.

* ὕδωρ ὥσπερ ὁ ποταμὸς ἐπὶ πλάτῃ σου. καὶ κατακρήνη
πάντων ὀχυρωμάτων σου, ἐμβήθῃ εἰς πηλόν, καὶ συμπατήθη-
πὲν ἀχύρεις. κατακρήνη σου ὥσπερ πλίνθον,

* ἐκεῖ καταφάγεται σε πῦρ, ὥσπερ ὁ κατακαύσας σε ῥο-
μφαία, καταφάγεται σε ὡς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς
βροχὴ, πληθύνῃ σου ὡς ὁ βροχὴ.

* ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορίας σου ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ. καὶ βροχὴ ὥσπερ ὁ ποταμὸς καὶ ἐξέπετάθη.

* ὁ σύμμικτός σου ὡς ἀκρίς ἐπὶ βεβηκῆα ἐπὶ φραγ-
μὸς ἐν ἡμέρᾳ πάγου. ὁ ἥλιος ἀπέτειλεν καὶ ἀφείλετο, καὶ
ὄχι ἐγνώσθη ὁ τόπος αὐτῆς. καὶ αὐτοῖς.

* ἐνύσταζον οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς ἀσσύριοι ἐνοί-
μησεν σὺν διωκῶσας σε, ἀπῆρκεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη,
& ὄχι ἔτι ἐκδεχόμενος. καὶ ὄχι ἔτι ἰσχύς τῶν σωτῆρῶν
σου. ἐφλέμεθον ἡ πληγὴ σου. πάντες ὁ ἀκούοντες τὴν
ἀγγελίαν σου κερτήσων χεῖρας ἐπὶ σέ, διότι ἐπὶ τίνα
ὄχι ἐπὶ ἡλθὲν ἡ κακία σου διαπαντός;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sed & ipsa in exilio ambulabit in captiuitate, etiam adolescentes eius allidentur in capite omnium platearum, & super inclytos eius concutientur sortes, & omnes eius principes comminuentur catenis.

* Tu quoque temulento similis eris, pessundata; tu etiam auxilium flagitabis ab inimico.

* Omnes arces tuæ erunt similes ficibus temporaneis, quæ si excutiantur defluent, & remanebunt in eis vix passæ, quæ aptæ sunt ad comedendum.

* Ecce populus tuus imbecillis est instar mulierum in medio tui; hostibus tuis aperta fuerunt portæ terræ tuæ, deuorauit ignis robora tua.

* Aquas munitionis congrega intra te, obfirma tuas arces, multiplica cimenta & subige lutum, fortifica ædificia tua.

* Ibi venient super te gentes quæ sunt validæ sicut ignis, delebunt te interfectores gladio, congregabuntur aduersum te exercitus gentium quæ multæ sunt ut reptilia, operient te sicut bruchus, vastabunt te tanquam locusta.

* Multiplicasti mercatores tuos præ stellis cælorum, en sicut locusta quæ se diffundit & volat.

* Ecce laminæ tuæ flammicant ut bruchus, & duces tui sicut vermes locustarum quæ habitant in parietibus in die frigoris, quæ simul atque Sol exortus est super ipsas, disperguntur, neque innotescit locus earum quod fugiunt.

* Fracti sunt fortes tui rex Assyriæ, exulant populus tuorum exercituum: dispersi sunt populi tui super montes, nec est qui congreget.

* Non est qui doleat sibi de fractione tua, infirmatum est vulnus tuum: quotquot audierunt rumorem tui comploserunt manus suas super te lætantes. ad quem enim non penetrauit plaga nequitie tuæ iugiter?

FINIS NAHVUM PROPHETÆ.

P R O L O G V S

I N H A B A C V C

P R O P H E T A M.

VATVOR Prophetæ in duodecim prophetarum volumine continentur: è quibus tres in principio Mafa, id est, pondus titulum habent: Naum, Habacuc & Malachias. Porro Zacharias in medio & circa finem duos huiuscemodi ponit titulos: è quibus vnus est, Onus verbi Domini in terra Adrach & Damasci requiei eius. Alter in fine, scilicet Onus verbi Domini super Israel. De Naum orationibus tuis iam liber vnus editus est. De Zacharia & Malachia, si vita comes fuerit, differetur. Nunc Habacuc habemus in manibus, qui vel ex eo quod amabilis Deo est, vocatur amplexatio: vel quod in certamen & luctam (& vt ita dicam) amplexum cum Deo congregatur, amplexantis, id est, luctantis fortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est Deum ad disceptationem iustitiæ prouocare: & dicere ei; Cur in rebus humanis & mundi istius pompa tanta rerum versetur iniquitas. Vociferabor ad te vim patiens, & non saluabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem videre? Lacerata est lex, & non peruenit vsque ad finem iudicium, quia impius præualet aduersum iustum: ideo egreditur iudicium peruersum. Vides quàm temeraria vox sit & quodammodo blasphemantis; creatorem suum ad iudicium prouocare, & vas fragile aduersus figulum cur tale vel tale factum sit disputare? Necnon & hoc animaduertendum quod assumptio vel pondus, quæ graua iam esse diximus, prophetæ visio est, & aduersum Montani dogma peruersum intelligit quod videt, nec vt amens loquitur, nec more insanientium foeminarum dat sine mente sonum. Vnde & Apostolus iubet, vt si prophetantibus aliis alij fuerit reuelatum, taceant qui prius loquebantur. Et statim, Non est, inquit, dissensionis Deus; sed pacis. Ex quo intelligitur cum quis ex voluntate reticet, & aliis locum dat ad loquendum, posse & loqui & tacere cum velit. Qui iam in extasi, id est, inuitus loquitur, nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Illud quoque disce, quia semel à me violenter exigis, vt quasi quosdam gradus & scalas ad altiora nitenti, historiam tibi interpreter, prophetiam esse circa Babylonem & Nabuchodonosor regem Chaldaeorum, vt quomodo prior propheta Naum, quem Habacuc sequitur, vaticinium habuit contra Niniuen & Assyrios, qui vastauerunt decem tribus quæ vocabantur Israel; ita Habacuc prophetiam habeat aduersus Babylonem & Nabuchodonosor, à quibus Iudas & Hierusalem templumque subuersa sunt. Et vt scias eo tempore fuisse Habacuc quo iam duæ tribus, quæ vocabantur Iuda, ductæ erant in captiuitatem, Daniel docere te poterit: ad quem in lacum leonum Habacuc cum prandio mittitur, quamquam apud Hebræos hæc ipsa non legatur historia. Igitur siue quis recipiat scripturam illam, siue non recipiat; vtrumque pro nobis est.

Aut

Aut enim recipit, & iam post factam rē liber Habacuc textitur: aut nō recipit, & quasi Propheta scribit quæ ventura cognoscit. Interim secundum litteram causatur aduersum Deum Propheta, cur Nabuchodonosor templum Dei vastet & Iudam, cur Ierusalem quondam vrbs Domini destruat: quare clamet populus & non audiat; vociferetur ad Dominum oppressus à Chaldæis, & non saluetur: quare etiam ipse Propheta, vel populus ex cuius persona loquitur, ad hoc vixerit, & huc vsque perductus sit, vt iniquitatem hostium & suum laborem viderit, cur iniustitia præualeat aduersum se. Et hæc dicit præ mentis angustia, nesciens aurū in igne conflare. & tres pueros de camino ignis puriores exisse quàm intrauerant. Sed & hoc generaliter accipere possumus quod ex persona humanæ impatientiæ loquatur, vt in querulam vocem & plenam doloris erumpat, dicens: Quare respicis contemptores, & taces conculcante impio iustiores se? Hæc autem loquitur, nesciens iudicia Dei inuestigabilia, & profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ eius, quod non ita videat Deus vt videt homo. Homo tantum præsentia respicit, Deus futura & æterna cognoscit. Et quomodo si ægrotans & æstuans febribus aquam frigidam postulet, & dicat ad medicum: Vim patior, crucior, vrro, exanimor: vsquequo medice clamabo, & non exaudies? & respondeat ei sapientissimus & clementissimus medicus: Scio quo tempore dare debeam quod postulas: non misereor modò, quia misericordia ista crudelitas est; & voluntas tua contra te petit: ita & Deus noster sciens clementiæ suæ pondera atque mensuras, interdum non exaudit clamantem, vt eum probet, & magis prouocet eum ad rogandū; & quasi igne excoctum iustiores & puriores faciat. Quod intelligens Apostolus secundum id quod misericordiam consecutus est à Domino, ait: Sed non deficimus. Et scit quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: & gloriatur in labore & dolore. & cum Ieremia dicit: Tribulationem & miseriam inuocabo: & quomodo alius inuocat Deum, sic sanctus vir & bellator inuictus ad exercendum se & probandum, tribulationem & miseriam inuenire desiderat.

ARGUMENTVM.

Habacuc luctator fortis & rigidus stat super custodiam suam, & figit gradum super munitionem, vt Christum in cruce contempletur & dicat: Operuit calos gloria eius, & laudis eius plena est terra. Splendor eius vt lux erit, cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius.

מִשָּׁא אֲשֶׁר חָזָה חֲבִיקוֹק הַנָּבִיא :

* עַד-אֲנִי יִהְיֶה שְׁוֹעֲתִי וְלֹא

רָשָׁע אֶזְעַק מִלִּיד חֲמָס וְלֹא

תוֹשִׁיעַ :

* לָמָּה תִּרְאֵנִי אֶן וְעָמַל תִּבְטֵי וְשֹׁד וְחֲמָס לִנְגְדִי

וַיְהִי רִיב וּמִדּוֹן יִשְׁעִי :

* עַל-כֵּן תִּפּוֹג תּוֹרָה וְלֹא-יֵצֵא לִנְצַח מִשְׁפָּט בִּי

רָשָׁע מִכְתִּיר אֶרֶץ-הַצִּדִּיק עַל-כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט

מֵעַקֵּל :

* רְאוּ בְנוֹי וְהִבִּטּוּ וְהִתְמַהוּ תִּמְהוּ בִּי-פֶּעַל פֶּעַל

בִּימֵיכֶם לֹא תֵאֱמִינוּ בִּי-יִסְפָּר :

* בִּי-הִנֵּנִי מִקִּים אֶת-הַכַּשְׂדִּים הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנִּמְהָר

הַהוֹלֵךְ לְמִרְחַבֵּי אֶרֶץ לְרֶשֶׁת מִשְׁכָּנוֹת לֹא-לוֹ :

* אִים וְנוֹרָא הוּא מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּטוֹ וּשְׁאֵתוֹ יֵצֵא :

* וְקָלוּ מִנִּמְרִים סוֹסָיו וְחֲדוּ מִזֹּאבֵי עֶרֶב וּפִשּׁוֹ

פִּרְשָׁיו וּפִרְשָׁיו מִרְחֹק יִבְגְּזוּ יַעֲפוּ מִנֶּשֶׁר חֵשׁ

לֹא-כֹל :

* כֹּלֵה לַחֲמָס יָבֹא מִגִּמְת פְּגִיחַם קִדְיָמָה וַיֵּאֱסֹף

בְּחֹל שָׁבִי :

* וְהוּא בְּמַלְכִים יִתְקַלֵּם וְרוֹזְנִים מִשְׁחָק לוֹ הוּא

לְכָל-מִבְצָר יִשְׁחָק וַיַּצְבֵּר עֵפֶר וַיִּלְכְּדָה :

* אִזְחַלֵּף רוּחַ וַיַּעֲבֹר וְאֵשׁ זֹכָחוֹ לֹא-לָהּ :

* הֲלֹא אַתָּה מִקְדָּם יְהוָה אֱלֹהֵי קִדְשֵׁי לֹא נִמּוֹת

יְהוָה לְמִשְׁפָּט שְׁמֹתוֹ וְצוֹר לְהוֹכִיחַ יִסְדָּתוֹ :

* טָהוֹר עֵינַיִם מִרְאֹרֶת רָע וְהִבִּט אֶל-עָמַל לֹא

תוֹכֵל לִמְרֹה תִבְטֵי בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבִלְע רָשָׁע

צִדִּיק מִמֶּנּוּ :

* וְתַעֲשֶׂה אָדָם כַּדָּגִי הַיָּם כִּרְמֵשׁ לֹא מִשָּׁל בּוֹ :

Nvs quod vidit Habacuc propheta.

* Viquequo Domine clamabo, & nō exaudies? vociferabor ad te vim patiens, & non saluabis?

* Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem, videre prædam & iniustitiā contra me? Et factum est iudicium & contra-

dictio potentior. * Propter hoc lacerta est Lex, & non peruenit vsque ad finem iudicium, quia impius præualeat aduersus iustum, propterea egredietur iudiciū per-

uersum. * Aspicite in gentibus & videte, & admiramini & obstupefcite, quia opus factum est in diebus vestris quod ne-

mo credet cū narrabitur. * Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos gentem amaram & velocem ambulantem super latitudinē terræ vt possideat tabernacula non sua.

* Horribilis & terribilis est ex semetip- sa iudicium & onus eius egredietur. * Leuiore

pardis equi eius, & velociores lupis vespertinis, & diffundentur equites eius. Equites namque eius de longē venient, volabunt quasi aquila festinans ad

comedendum. * Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus vrens, & congregabit quasi arenam captiuitatem.

* Et ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erūt. Ipse super omnem munitionem ridebit, & comportabit aggre-

rem & capiet eam. * Tunc mutabitur spiritus & pertransibit & corruet. Hæc est fortitudo eius Dei sui. * Nunquid non à principio Domine Deus meus sancte meus, &

non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum, & fortem vt corripes fundasti eum. * Mundi sunt oculi tui ne videas malum, & respicere ad iniquitatem nō poteris. Quare non respicis super iniquē agentes, & taces deuorante impio iustiores se?

* Et facis homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem?

נבואתא דאחנני חבקוק הנביא :

* עד אימתי יי אנה מצלי חלא גלי קדמך קבלנא קדמך על חטופין חלא יכלא

קדמך למפרק : למה אנה חזי אנוסין ומסתכל בעבדי לאור שקר ובזוזין וחטופין לקבלי דבתחרותא ובזוזנא אנו

על כן פגת אוריתא ולא נפק לאפרש דינא ארי רשיענא מסלעסין לצדיקנא על כן לא נפק דינא כן :

* ארי תא אנה מקים ית כסדאי עמא מוחיא וקלילא

דאזל לפתאי ארעא לאחסנא קרוין דלא וילה : אסתנין ורחילין אנון סנה דינה וגורחה נפקין :

* וקלילין מנמרינא סוסותה

וחרפין מדיבי רמשא וירבון פרשותי ופרשותי מרחיק ויהון מסתדן כנשרא דטאס למיכל :

* כלחון לחטוף אתן מקבל אפיהון דמן כרות

קדמא וכנש כחלא שביא : והוא על מלכיא מחלעב ועל שלטונא מחור הוא לכל כרך חקיף מעיק וצבר מליתא וכבש לה :

* חלא את יי ברית עלמא מבראשית את אלהא

דון קשוט על כל כריק קדיש בעובדו הימנותא מדרך קים לעלמין יי למעבד דינא בריתת ותקוף לאחפרעא אהקנתוהי :

* בריר מדרך מלכותי בעובדי ביש ומלאסתכלא בעבדי לאור שקר חלא גלי קדמך למרה את מסתכל באנוסין ואת יהב ארכא

לרשיענא ומסלעסין לדטבין מנהון : ועברתא אנשא כנני ימא כרחשא דלית שלטן עלוהי :

A M B A C V C.

CAPVT I.

*Ssumptio quā vidit Amba-
cuc propheta.*

A Usquequo Domine cla-
mabo, & non exaudies? vo-
ciferabor ad te vim patiens,
& non saluabis?

* Quare mihi ostendisti labores & dolores?
videre miseriam & impietatem? ex aduerso
mei factum est iudicium, & iudex accipit.

² Propterea dissipata est Lex, & non deducitur in finem iudicium: quia impius praeualeat aduersus iustum, propter hoc egredietur iudicium peruersum.

** Videte contemptores & respicite, & videte mirabilia & disperdimini, quia opus ego operor in diebus vestris quod non credetis, si quis enarraverit. * Quia ecce ego suscito*

Chaldaeos gentem amaram & velocem, qua ambulat super latitudines terrae ut possideat tabernacula non sua.

* *Terribilis & illustris est, de ipsa iudicium
eius erit, & assumptio eius de se egredietur.*

* Et exilient super pardos equi eius, & velociore
super lupos Arabia. Equitabunt equi
eius, & impetu venient de longinquo, &
volabunt quasi aquila prompta ad comedendū.

* Consummatio in impijs venit resistentes fa-
ciebus eorum ex aduerso. & congregabit quasi
arenam captiuitatem. * Et ipse in regibus

deliciabitur, & tyranni ludibria eius: & ipse
in omnem munitionem illudet, & mittet aggre-
rem & obtinebit eam.

**Tunc mutabit spiritum & pertransibit, & propiciabitur. hæc fortitudo Deo meo.*

² Nonne tu à principio Domine Deus meus
sancte meus, non moriemur. Domine in iudiciū
posuisti eum, & plasmauit me ut arguam disci-

plinam eius. *Mundus oculus ne videat mala et
aspiciat super dolorem. quare aspicias super con-
temptores: tacebis cum deuorauerit impius in-

flum? ² Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducem?

А М В А К О Ы К.

κεφαλ. α.

1
2
Τὸ λῆμμα ὁ ἴδεν ἀμβακόνκ ὁ παρὰ φή-
της. ἕως πότε κύριε κεραιζομαι καὶ
οὐ μὴ εἰσακούσης, βοήθωμαι πρὸς σὲ ἀ-
δικούμην καὶ οὐ ζώσης;

3 ² ἵνα τί μοι ἔδειξας κόποις ἔ πόνους;
ἐπιβλέπειν ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειον; ὅσοναντίας μου
γέγονε κρείσσις, καὶ ὁ κρείττης λαμβάνει.

4 διὰ τοῦτο διεσκέδασαι νόμον, καὶ οὐ διεξαγάγεται
εἰς τέλος κῆμα, ὅπως αἰσεβὴς κατὰ δυνασθεῖν τὴν δίκαιον,
ὥς κεν τοῦτο ἵξελαίσει) τὸ κῆμα διεσραμμένον.

5 * εἶδετε οἱ καταφρονῆται ἃ ἐπιβλέψατε ἃ εἶδετε θανά-
 μασα ἃ ἀφηνείητε, διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς
 ἡμέραις τοῦ κυρίου, οὐ μὴ πτωθῶσιν, ἐὰν τις ἐκδιηγῆται.

* διότι ἰδὼν ἐγὼ ἔξεγείρω ὁδὺ χαλδαίους τὸ ἐθνος τὸ
πικρὸν ὃ τὸ ταχινὸν τὸ πορθυόμειρον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς
ὅδε καὶ τακλνερνομήσαι σκηνώματα ὅδε αὐτῶν.

7 * φοβερὸς καὶ ἐπιφθνήs ἐστιν, ὅς αὐτὰ τὸ κέρμα αὐτὰ
ἔσται, καὶ τὸ λῆμμα αὐτὰ ὅς αὐτὰ ὀξελούσεται.

καὶ ἔξαλωυῖται ὑπὲρ παρθένου. ὁ ἵππος αὐτῆς, ὁ
ἰσχυρότερός, ὑπὲρ ὧν λύκοις τὸ θράσος. ἔξυπνάσθαι οἱ

ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ἔξορμήσουσιν μακρόθεν, καὶ πείσθησιν
ταῖς αἰσὶν τοῦ σώματος ὅτι εἰς τὸ φαγεῖν.

* συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἦεν δυνάστηκότας πᾶσι τοῖς
αὐτῶν ἔξουσίᾳς. Ἐκινᾷ δὲ ὡς ἄμμον αἰχμαλωσίαν.

10 * καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεύσει ἐντευφύσει, ἐστεφανοῦντο πα-
γνια αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ εἰς πόλιν ὀχυρώματα ἐμπαίξεται, καὶ
βαλεῖ χάσμα καὶ κρατήσῃ αὐτὸς.

ἵνα ὅτε μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα καὶ διελθῇ καὶ ἰλα-
σθῇ. αὕτη ἡ ἰσχὺς τοῦ Θεοῦ μου.

12 οὐχί σου ἀπ' ἀρχῆς κύριε ὁ θεὸς μου ὁ ἅγιός μου, οὐ
μὴ ὁποῦ θνήσκῃ. κύριε εἰς κῆμα τέταχας αὐτὸν καὶ
πλασόν με τοῦ ἐλέγχειν παιδεῖν αὐτῶν.

13 * καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς ἵνα μὴ ὀρᾷ πονηρὰ ἢ ἐπὶ βλάβῃ
πρὸς τὸ πόνον· ἵνα τὸ ἐπὶ βλάβῃ ἐπὶ καταφθινύσας, πα-
ρασιωπήσῃ ἐν τῇ καταπίνῃ ἀσεβῇ τὸν δίκαιον.

14 * καὶ ποιήσεις αὐτὸν ἀνθρώπου ὡς αὐτὸν ἰχθύος τῆς θαλάσσης καὶ ὡς τὰ ἔρπετα ὅσα ἔχοντα ἡγέμενον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN HABACVC PROPHE TAM,
AD HEBRAICAM VERITATEM EX

EX BIBLIOTHECA COMPLEVIENSIS. DE REPT. 1771. CAP. I.

Chaldaei exemplationem. Quousque Dñe ego precaturus

Chaldeis exemplaribus correcta, opera B. Aria Montani. CAP. I.

O N v s prophetiæ quam vaticinatus est Chabacuc propheta. Quousque Dñe ego precaturus sum? annon manifestum est coram te? me clamitare in conspectu tuo propter rapinas? nunquid est apud te seruandi potestas? Quare ego video oppressores, & conspicio operantes laborem falsitatis: direptores & raptores coram me sunt, atque contentione & superbia ipsi preualent. Propterea languescit Lex, nec prodit in aeternum iudicium, quoniam impii deuorant iustos, idè non prodit iudicium rectum. Intuemini gentes & conspiciate, admiramini, obstupecite: opus enim factum est in diebus vestris, quod nequaquã credituri estis cum vobis narrabitur. Quoniã ecce ego suscito Caldeos populum celerem & velocem, qui peruadat latitudines terræ, vt possideat ciuitates quæ ipsius non sunt. Horrendi & terribiles sunt, ab ipsomet populo Chaldeorum ipsius iudiciũ & decretũ promanant. Et velociore sunt pardis equi eius, & acutiores lupis vespertinis: & multiplicabuntur equites eius, equites eius inquam de longinquo venient, sese diffundentes aquilę in morẽ quẽ volat ad comedendum. Omnes ad rapiendum veniunt, aspectus eorum persimilis est vento vehementi, qui collegit quasi arẽnam captiuitatẽ. Et ipse reges subspiciat, ac principes irridet: ipse omnem arcem validam in angustias adigit, & coaceruat aggeres ac subleuat captiuitatẽ. Idè propter elationem spiritus eius, ab eo translatus est eius regnum, & flagitium admisit, ed quod multiplicauerit gloriã idolũ suũ. Nonne tu Dñe creasti mundum ab initio? tu Deus iudex veritatis in omnes creaturas tuas, sanctus in operibus fidei: verbũ tuũ in secula permanet Domine, vt exequatur iudicium creasti illud, potens ad vindictam sumendam ipsum præparasti. Purius est verbum tuum quàm vt videat opera mala, & contempletur operantes laborem falsitatis: nonne manifestum est coram te? quare ergo respicias in oppressores, & das longitudinem vitæ sceleratis, & deuorant seipsis meliores? Tu autem fecisti homines quasi pisces maris, sicut reptilia quibus nullus est princeps.

BB 4

15 * כל־הִי בְחֶכְרָה הֶעֱלָה יִגְרָחוּ בְחֶרְמוֹ וַיֹּאסְפוּהוּ
בְּמִכְמֶרְתּוֹ עַל־כֵּן יִשְׂמַח וַיִּגְדֹּל:
16 * עַל־כֵּן יִזְבַּח לְחֶרְמוֹ וַיִּקְטֹּר לְמִכְמֶרְתּוֹ כִּי בְהִמָּה
שָׁמֵן חִלְקוֹ וּמֵאֵכְלוֹ בְּרֹאֵה:
17 * הֵעֵל בֶּן־יִרְיָק חֶרְמוֹ וְתִמְיֵד לְהַרְגַּנּוּ לֹא יִחְמוֹל:

ב

1 * עַל־מִשְׁמֶרֶתִי אֶעֱמְדֶנָּה וְאֶתִּיצְבֶּנָּה עַל־מִצּוֹר
וְאֶצְפֶּנָּה לְרֹאוֹת מִרְיָדָבֶר־בִּי וּמִהָאֵשׁ יִבֹּעַ עַל־
הַתּוֹכְחָתִי:

2 * וַיַּעֲנֵנִי יְהוָה וַיֹּאמֶר כְּתֹב חֲזוֹן וּבְאֵר עַל־הַלְחוֹת
לְמַעַן יִרְוֶה קוֹרֵא בּוֹ:

3 * כִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד וַיִּפַּח לִקְצֵן וְלֹא יִכְזֹב אִם־
יִתְמַהֲמַה חֶכְמָה לּוֹ כִּי־בָא יָבֹא לֹא יֵאָחֵר:

4 * הִנֵּה עֹפְלָה לֹא־יִשְׁרָה נִפְשׁוֹ בּוֹ וַצִּדִּיק
בְּאֻמוֹתָיו יִחִיר:

5 * וְאֵף כִּי־הֵינִי בּוֹגֵד גִּבּוֹר יִהְיֶה וְלֹא יִנּוּחַ אֲשֶׁר־
הִרְחִיב כְּשֶׁאוֹל נִפְשׁוֹ וְהוּא כְּמוֹת וְלֹא יִשְׁבַּע וַיֵּאָכֶל
אֱלֹהֵי כָל־הַגּוֹיִם וַיִּקְבֹּץ אֱלֹהֵי כָל־הָעַמִּים:

6 * הֲלוֹא־אֱלֹהֵי כָל־כֶּסֶף עָלָיו מִשַּׁל יִשְׁאוּ וּמִלִּיצָה
חִידוֹתָ לּוֹ וַיֹּאמֶר הוּא הַמַּרְבֵּר לֹא־לוֹ עַד־מָתִי
וּמִכְבִּיד עָלָיו עֲבָטִים:

7 * הֲלוֹא פָתַע יָקוֹמוּ נִשְׁכִּיד וַיִּקְצוּ מִזְעוּעֵיךָ וְהִיִּית
לְמִשְׁסוֹרֵי לָמוֹ:

8 * כִּי־אַתָּה שְׁלוֹת גּוֹיִם רַבִּים יִשְׁלֹךְ כָּל־יִתֵּר עַמִּים
מִדְּמֵי אֲדָם וְחִמְס־אֶרֶץ קָרִיָּה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ:

9 * הוּא בָצַע בָּצַע רָע לְבֵיתוֹ לְשׁוֹם בְּמֶרֶס קָנוֹ
לְהַנְצֵל מִבֶּהֱרָע:

10 * יַעֲצֵת בִּשְׁת־לְבֵיתְךָ קִצּוֹת עַמִּים רַבִּים וְחוֹטֵא
נִפְשֶׁךָ:

11 * כִּי־אֲבֹן מִקִּיר תִּזְעַק וּכְפִים מִעֵץ יַעֲנֶנּוּ:

תַּרְגוּם יוֹנָתָן

15 * כִּלְהוֹן דָּמִן לְצִדָּא דְאֶחָד נִתְּנָא בְּחֶכְמָה כְּנִשׁ לֵה בְּחֶרְמָה וְרִמִּי לֵה בְּמִכְמֶרְתָּה עַל־כֵּן חֲדִי וְדֹאֵץ:
17 * הֵעֵל אֶרֶץ וְיִשְׁלַח מִשְׁרִיתָה בְּחִירָא לְאַסְפָּא עֲסָמִין וְלֹא בְחִים:
ב

1 * אֲמַר נִבְיָא עַל־מִשְׁמֶרֶתִי אֲנִי קָאֵם עֲתִיד מִשְׁמֶשׁ עַל־מִצּוֹרִי וּמִסְכִּינָא אֲנִי לְמַחְזִי מִתְּיַסְרֵל עַמִּי וּמִן אֲחֻזָּתִי עַל־בְּעוֹתִי:
2 * וְאֶתְחַבֵּת מִן קֶדֶם יְיָ וְאֶמַּר כְּתִיבָא נְבוֹאֲתָא וּמִפְרָשָׁה עַל סִפְרָא דְאֻרִיתָא בְּדִיל דִּיחִי לְמִתְכַּבֵּם מִן דְּקָרִי בָהּ:
3 * אֲרִי עֲתִידָא נְבוֹאֲתָא לִזְמַן וּמִתְקַן קִצָּא וְלֹא יִבְשַׁל אִם יִהְיֶה אֶרְכָּא לְפִתְגָמָא סְבִירָא לֵה אֲרִי בְּזִמְנָה יִתִּי וְלֹא יִתְעַכֵּב:
4 * הָא רְשִׁיעִיָּא אֲמַרִין כְּלָבִיָּהוֹן לִית כָּל־אֶרֶץ וְיִקְיָא עַל קִשְׁטָהוֹן וְיִקְיָמוּן:
5 * וְאֵף הָא כְּשֶׁעִי בְּחֶמֶר גִּבּוֹר יִהְיֶה בְּרִשְׁעָה וְלֹא יִתְקַיֵּם דְּאֶפְתִּי
6 * הֲלֹא אֶרֶץ כְּלָהוֹן עֲלוֹתִי מִחֶלֶץ יִשְׁלֹחַ וְשׁוֹעִי
7 * הֲלֹא בְּחֶכְמָה יִקְיָמוּן אֲנִסְךָ וְיִתְגַּלִּין מִזְעוּעֶךָ
8 * אֲרִי אֲתָּה בְּחֶמֶר עֲסָמִין סְגִיָּא יִכְוֹנֵךְ כָּל־שָׂאֵר שְׂכִטָּא מִדְּמֵי אֲנָשָׁא וְחִמְסוֹן אֲרִיעָא דִּישְׂרָאֵל קָרְתָּא יְרוּשָׁלַם וְכָל־דִּיחִבִּין
9 * וְיִתְגַּלִּין לְהוֹן:
10 * מִלְכָּתָא בְּחֶמֶר לְבִיתְךָ בְּחֶמֶר עֲסָמִין סְגִיָּא
11 * אֲרִי אֲבֹנָא מִקִּירָא צִוְּתָא עַל דְּאֶנְס לֵה וְשִׁפָּא סְגוֹ מִרְשָׁא עֲנִי לֵה:

* Consum
traxit eum i
genis suis. p
* Propter
crificabit ret
tem suam, &
* Propter
terficere gen

S^{uper} cust
petram, &
loquatur in
ptionem mea
minus ad me
zum, ut cu
* Quia a
finem & no
eum, quia v
* Si retr

mea in eo. a
* At arr
nihil produc
fernus anim
adimpletus
& accipiet
* Nonne
eum sumen
eius? & d
non sunt su
lutum cont
* Quia
vigilabant
ipsis.

* Quia t
te omnes re
num & in
nium habi
* Va q
mui sua, &
eruat de
* Cogita
populos m
* Prop
scarabeus

* Om
der & exulta
* Nunq
D^{ixit} Pr
spond
gis, ut festin
non obsolef
bus suis: Ill
perbus in in
omnes gent
ceturq;: Va
primant, &
bium, ob sa
tias impieta
tuz, deprec
medio trabi

* Consummationē in hamo subleuauit, et at-
traxit eum in reti suo. congregauit eum in sa-
genis suis. propter hoc letabitur & gaudebit.
* Propter hoc immolabit sagena sua, & sa-
crificabit reti suo. quia in ipsis incrassauit par-
tem suam, & esca eius electa.
* Propterea iaciet rete suum, & semper in-
terficere gentes non parceret.

CAP. II.

Super custodia mea stabo, & ascendam super
petram, & contemplabor ut uideam quid
loquatur in me, & quid respondeam ad corre-
ptionem meam. * Et respondens dixit Do-
minus ad me: Scribe visionem manifeste in bu-
xum, ut currat qui legit ea.

* Quia adhuc visio in tempus, & orietur in
finem & non in vacuum. si defecerit, sustine
eum, quia ueniens ueniet & non tardabit.

* Si retraxerit se, non complacebit anima
mea in eo. at iustus ex fide mea uiuet.

* At arrogans & contemptor uir superbus
nihil producet ad finem. qui dilatauit sicut in-
fernus animam suam, & iste quasi mors non
adimpletus & aggregabit ad se omnes gentes,
& accipiet ad se omnes populos.

* Nonne hæc uniuersa parabolam aduersum
eum sument, & propositionem ad narrationem
eius? & dicent: Væ qui multiplicat sibi quæ
non sunt sua: usque quo & aggrauans densum
lutum contra se?

* Quia subito consurgent mordentes eum, et
vigilabunt insidiatores tui, & eris in rapinam
ipsis.

* Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt
te omnes reliqui populi propter sanguines homi-
num & impietates terræ & ciuitatis & om-
nium habitantium eam.

* Væ qui multiplicat auaritiam malam do-
mui suæ, ut ponat in excelsum nidum suum: ut
cruatur de manu malorum.

* Cogitasti confusionē domui tuæ. consumpsisti
populos multos, & peccauit anima tua.

* Propter quod lapis ex pariete clamabit, et
scarabeus de ligno loquetur ea.

* σωτέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ δυνάσασθαι καὶ εἰλκυσθαι
αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστῳ αὐτοῦ. (σωτήλα γὰρ αὐτὸν ἐν ταῖς σα-
γῶναις αὐτοῦ. ὥς κεν τοῦτο διφραγθῇ) (ἡ χαρὴς),

* ὥς κεν τοῦτο θυμιάσει τῇ (αγλῶν) αὐτοῦ, καὶ θυσα-
τὴ ἀμφιβλήστῳ αὐτοῦ. ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπθην μερίδα
αὐτοῦ, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά.

* διὰ τοῦτο βαλεῖ ἀμφιβλήστῳ αὐτοῦ, καὶ διαπαντὸς
ἀποκτείνειν ἔσθῃ οὐ φείσεται.

β.

* Ἐπὶ τῇ φυλακῇς με σήσω καὶ ἀπὸ βλάβης ἀπὸ
πέτρων, καὶ ἀποσκοπὸς ὅσω τοῖς εἰδῶν τί λαλήσῃ ἐν ἐμοί, &
τί ἀποκριθῶ ἀπὸ τὴν ἐλεγχόν μου.

* καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν κύριος πρὸς με, γράψον ὅσα σιν
σαφῶς εἰς πυξίον, ὅπως διώκῃ ὁ ἀναγνώσκων αὐτά.

* διότι ἐπὶ ὅρασις εἰς καιρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας &
ὅδε εἰς κενόν. ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπομείνων αὐτὸν, ὅτι ἐρχόμενος
ἦξει καὶ οὐ μὴ χερνίσῃ.

* ἐὰν ὑποσείληται, ὅδε δίδοκε ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτοῖς.
ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

* ὁ δὲ καπὸνδρ & κατὰ φρονιτῆς αὐτοῦ ἀλαζὼν
οὐθὲν οὐ μὴ περαινῇ. ὅς ἐπλάτυνεν κατὰ ὁ ἀδὴς τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ, καὶ ὅδε ὡς θάνατος ὅδε ἐμπιπλάμην & καὶ
ἀπὸ συναξῆς πρὸς αὐτὸν πᾶσι ταῖς ἔσθῃς εἰσδέξεται πρὸς
αὐτὸν πᾶσι τοῖς λαοῖς.

* οὐχὶ ταῦτα πᾶσι τοῖς ἀλα-
ζωνοῖς κατ' αὐτοῦ λήφονται & πρὸς ἐλθῶν εἰς δὴν ἡμα
αὐτοῦ, καὶ ἐρῶσιν, οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτὸν τὰ ὅδε ὄντα
αὐτοῦ, ἕως τίνος, & βαρυῶν τὴν παχύν πηλὸν καθ' ἑαυ-
τοῦ.

* ὅτι ἡ αἰφνης ἡ ἀνασθήσονται δάκνοντες αὐτὸν,
καὶ ἐκνήφουσιν & ἀπὸ βουλοῦ τοῦ, καὶ ἔσθῃ εἰς διαρπαγὴν
αὐτοῖς.

* διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλὰ, σκυλεύ-
ουσίν σε πᾶσι τοῖς & κατὰ λελεμμένοι λαοὶ δι' αἵματα
δυνάτων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως καὶ πάντων τῶν
& κατὰ κοινῶν αὐτῶν.

* ὁ δὲ πλεονεκτῶν πλεονεξίῳ
κακῶν τῶ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῖς τάξαι εἰς ὑψὺ νοσίων αὐτοῦ. &
ἐκπαδῶν ἐκ χερσὶ κακῶν.

* ἐβουλόσω αἰχμῶν τῶ οἴκῳ τοῦ. συνεπέρανας λα-
οὺς πολλοὺς, καὶ ἡμέραν τὴν ψυχὴν τοῦ.

* διότι λίθος ἐκ τοῖχου βοήσεται, καὶ κήρυξ & ἐκ
ξύλου φθέγγεται αὐτά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Omnes similes sunt piscatori, qui cum ceperit piscem hamo, colligit eum in sagena sua, & proiicit eum in rete suum: idcirco gau-
det & exultat. " Propterea sacrificat armis suis, & adolet aromata retiaculo suo, ipsis enim bonus est cibus eius, eiusque conuiuium suaue.

" Nunquid propterea mittet exercitus suos, ut perpetuo consumat gentes, idque sine ulla misericordia? CAP. II.
Dixit Propheta: Super custodiam meam sto paratus, ministro munitioni meæ, & speculabor eam visurus quid dicetur mihi, & quid re-
spondebitur ad deprecationem meam. " Et responsum tuli à conspectu Dñi, & dixit: Scribe prophetiam & explana eam in libro Le-

gis, ut festinet ad sapientiam assequendam quicunque legerit in eo. " Quoniam futura est prophetia illa suo tempore, & paratus est finis qui
non obsolescet: si fuerit longitudo verbo, ipsum expectate, quandoquidem tempore suo eueniet, nec tardabit. " En impij dicunt in cordi-

bus suis: Illa omnia futura non sunt. iusti uero in ueritate sua permanent. " Quinetiam ecce quemadmodum homo errat in uino su-
bus suis: perbus in impietate & non permanebit, qui dilatat tanquam infernus animam suam, & ipse est sicut mors, neque satiatur, sed colligit ad se
omnes gentes, sibi que propinqua ducit omnia regna. " Nonne illi omnes de ipso prouerbia ferent, & narrationes enigmatum dicent de eo? di-

centurque: Væ qui multiplicat diuitias non suas, usquequo aggrauaturus es in te grauitatem peccatorum? " Quia tu expilasti gentes multas, expilabunt te omnes reliquie tri-
buitur, & reuelabuntur qui te pertretrefaciant, & eris eis in prædā. " Quia tu expilasti gentes multas, expilabunt te omnes reliquie tri-
buitur, ob sanguines hominum, & rapinam terræ Israel, urbis Ierusalem & omnium habitantium in ea. " Væ qui per vim accumulat diui-

tias impietatis domi suæ, ut ponat in cellitudine habitationem suam, ut liberetur à manu mali. " Consilium cepisti ignominiosum domui
tuæ, deprædatus es gentes multas, sed in animam tuam peccasti. " Quoniam lapis de pariete clamat, quod vim ei inferas: & putamen de
medio trabis respondet ei.

הוֹי בְנֵה עִיר בְּדָמִים וּכְזָבָה קְרִיָּה בְּעוֹלָה :
 הֲלוֹא הִנֵּה מַאת יְהוָה צְבָאוֹת וַיִּגְעוּ עַמִּים
 בְּדִי-אֲשׁוּל אֲמִים בְּדִי-רִיק יַעֲפוּ :
 כִּי תִמְלֵא הָאָרֶץ לִדְעַת אֶת-כְּבוֹד יְהוָה כַּמִּים
 יִכְסּוּ עַל-יָם :
 הוֹי מִשְׁקָה רֵעֵהוּ מִסִּפָּח חֲמֶתֶךָ וְאַף שֶׁכֶּר לִמְעַן
 הִבִּיט עַל-מַעוֲרֵיהֶם :
 שִׁבְעַת קָלוֹן מִכְבוֹד שָׁתָה גַם-אַתָּה וְהָעָרַל
 תִּסּוֹב עָלֶיךָ כּוֹס יִמִּין יְהוָה וְקִיקְלוֹן עַל-כְּבוֹדְךָ :
 כִּי-חֲמַס לִבְנוֹן יִכְסֹךְ וְשֹׁד בְּהִמּוֹת יִחִיתֶן מִדְּמֵי
 אָדָם וְחֲמַס אֶרֶץ קְרִיָּה וְכָל-יֹשְׁבֵי בָהּ :
 מִה-הוֹעִיל פֶּסֶל כִּי פִסְלוּ יַצְרוּ מִסִּכָּה וּמִזְבֵּחַ
 שֶׁקֶר כִּי-בִטָּח יַצֵּר יַצְרוּ עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים
 אֱלֹמִים :
 הוֹי אֲמֵר לַעֲץ הַקִּיצָה עוֹרִי לֵאמֹן דּוֹמָם הוּא
 יוֹרֵה הַנֶּרֶז הוּא תִפּוֹשׁ זֶהָב וְכֶסֶף וְכָל-רוּחַ אֵין
 בְּקִרְבּוֹ :
 וַיְהִי וְהָיָה כִּדְשׁוֹ הֵם מִפְּנֵי כָל-הָאָרֶץ :

תְּפִלָּה לַחֲבִקּוֹק הַנְּבִיא עַל שְׁגִינֹתָיו :
 יְהוָה שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי יְהוָה פָּעַלְךָ בְּקִרְבִּי
 שְׁנִים חֲלִילוֹ בְּקִרְבִּי שְׁנִים תוֹדִיעַ בְּרָגוֹ רַחֵם תִּזְכּוֹר :
 אֱלֹהֵי מִתִּימָן יָבֹא וּקְדוֹשׁ מִהַר-פָּאָרָן סִלֶּה
 בִּסְסָה שְׁמַיִם הוֹדוּ וְתַהֲלִתוֹ מִלְּאֵה הָאָרֶץ :
 וְנִגְהָ כְּאוֹר תִּהְיֶה קִרְנִים מִיָּדוֹ לוֹ וְשִׁסְחָבִיון עֲזָה :
 לִפְנֵי יוֹלֵךְ דְּבַר וַיֵּצֵא רֶשֶׁף לְרִגְלָיו :
 עֲמִד וַיִּמְדַּד אֶרֶץ רָאִי וַיִּתֵּר גּוֹיִם וַיִּתְפַּצְצוּ
 הָרִירִי עַד שָׁחוּ גִבְעוֹת עוֹלָם הִלִּיכוֹת עוֹלָם לוֹ :
 תַּחַת אֲוֵן רֵאִיתִי אֱהִלִּי כּוֹשֵׁן יִרְגָּזוֹן יִרְעוֹת אֶרֶץ
 מִדִּין :

תַּרְגוּם יוֹנָתָן

וַיְהִי בְּנֵי קִרְיָה בְּדָמִים וּכְזָבָה קְרִיָּה בְּעוֹלָה :
 הֲלוֹא הִנֵּה מַאת יְהוָה צְבָאוֹת וַיִּגְעוּ עַמִּים
 בְּדִי-אֲשׁוּל אֲמִים בְּדִי-רִיק יַעֲפוּ :
 כִּי תִמְלֵא הָאָרֶץ לִדְעַת אֶת-כְּבוֹד יְהוָה כַּמִּים
 יִכְסּוּ עַל-יָם :
 הוֹי מִשְׁקָה רֵעֵהוּ מִסִּפָּח חֲמֶתֶךָ וְאַף שֶׁכֶּר לִמְעַן
 הִבִּיט עַל-מַעוֲרֵיהֶם :
 שִׁבְעַת קָלוֹן מִכְבוֹד שָׁתָה גַם-אַתָּה וְהָעָרַל
 תִּסּוֹב עָלֶיךָ כּוֹס יִמִּין יְהוָה וְקִיקְלוֹן עַל-כְּבוֹדְךָ :
 כִּי-חֲמַס לִבְנוֹן יִכְסֹךְ וְשֹׁד בְּהִמּוֹת יִחִיתֶן מִדְּמֵי
 אָדָם וְחֲמַס אֶרֶץ קְרִיָּה וְכָל-יֹשְׁבֵי בָהּ :
 מִה-הוֹעִיל פֶּסֶל כִּי פִסְלוּ יַצְרוּ מִסִּכָּה וּמִזְבֵּחַ
 שֶׁקֶר כִּי-בִטָּח יַצֵּר יַצְרוּ עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים
 אֱלֹמִים :
 הוֹי אֲמֵר לַעֲץ הַקִּיצָה עוֹרִי לֵאמֹן דּוֹמָם הוּא
 יוֹרֵה הַנֶּרֶז הוּא תִפּוֹשׁ זֶהָב וְכֶסֶף וְכָל-רוּחַ אֵין
 בְּקִרְבּוֹ :
 וַיְהִי וְהָיָה כִּדְשׁוֹ הֵם מִפְּנֵי כָל-הָאָרֶץ :

12 * Væ qui ædificat civitatem in sangui-
 nibus, & preparat urbem in iniquitate.
 13 * Nunquid non sunt hæc à Dño exerci-
 tum? Laborabunt enim populi in multo
 igni, & gentes in vacuum, & deficient.
 14 * Quia replebitur terra vt cognoscant
 gloriam Dñi, quasi aque operientes mare.
 15 * Væ qui potum dat amico suo mittens
 fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatē
 eius. * Repletus es ignominia pro gloria.
 16 D Bibe tu quoque & consopire. Circundabit
 te calix dexteræ Domini, & vomitus igno-
 minia super gloriam tuam. * Quia iniqui-
 tas Libani operiet te, & vastitas animalium
 deterrebit eos, de sanguinibus hominis, &
 iniquitate terræ & civitatis, & omnium ha-
 bitantium in ea. * Quid prodest sculptile,
 quia sculpsit illud fictor suus, conflatile &
 imaginem falsam, quia speravit in figmen-
 to fictor eius, vt faceret simulachra muta?
 19 * Væ qui dicit ligno, Exspargiscere: Surge,
 lapidi tacenti. Nunquid ipse docere pote-
 rit? Ecce iste coopertus est auro & argento,
 & omnis spiritus nō est in visceribus eius.
 Dominus autem in templo sancto suo, si-
 leat à facie eius omnis terra.

1 * Oratio Habacuc prophetae pro igno-
 rantibus. CAP. III.

2 D Omine audiui auditionem tuam, & ti-
 mu. Domine opus tuum in medio an-
 norum vivifica illud. In medio annorum
 notum facies: cum iratus fueris, misericor-
 dia recordaberis.

3 * Deus ab Austro veniet, & sanctus de
 monte Pharan. Operuit celos gloria eius,
 & laudis eius plena est terra.

4 * Splendor eius vt lux erit, cornua in ma-
 nibus eius. Ibi abscondita est fortitudo e-
 ius: * Ante faciem eius ibit mors. Egre-
 dietur diabolus ante pedes eius.

6 * Stetit & mensus est terram. Aspexit &
 dissolvit gentes, & contriti sunt montes se-
 culi. Incurvati sunt colles mundi, ab iti-
 neribus æternitatis eius.

7 * Pro iniquitate vidi tentoria Ethio-
 piæ, turbabuntur pelles terræ Madian.

Interp
 * Væ qui
 & preparat
 hac sunt à
 populi multi
 gustata sunt
 noscāt gloria
 maria. * Væ
 turbida &
 suis. * Sa-
 & commou
 Domini, &
 riam tuam:
 riet te, &
 ter sanguine
 & civitatis
 * Quid p
 lud: formau
 falsam. quia
 faciat idola
 surge; & la
 natio & est
 nis spiritus
 sancto suo: r

O Ratio
 Domine con
 medio duoru
 propinquau
 tempus, den
 anima mea,
 ab Austro v
 so Pharā. di
 & laude ei
 quasi lux er
 dilectionē r
 eius ibit ver
 xta pedes ei
 & distare f
 violētia, tab
 na eius. * P
 pum, turba

" Væ qui
 Dñi exercitu
 sicut aque qu
 ignominia plu
 tuū. * Siquid
 oim habitatiū
 ipsius, vt face
 tacet, licet sim
 tem voluit co
 O Ratio c
 de perf
 timui Dñe gr
 irā in medio
 dū, vt vindi
 Legē populō
 laudis eius re
 patefecit mai
 ma ignis verbi
 & etiā secūdd
 stiterāt à secu
 præstaret Legē

Interp. ex Græc. lxx. CAP. III.

* *Ve qui edificat civitatem in sanguinibus,* 12
*et preparat urbem in iniquitatibus. * Nonne* 13
hæc sunt à Dño omnipotente? & defecerunt
populi multi in igne & gentes multe, & con-
*gustate sunt. * Quia replebitur terra, ut cog-* 14
noscat gloriam Dñi: quasi aquam ad operiendū
*maria. * Ve qui potat proximū suū subuersione* 15
turbida & inebrians, ut aspiciat in speluncis
*suīs. * Saturitatem ignominia de gloria bibe,* 16
& commouere, circumdedit te calix dextera
Domini, & congregata est ignominia super glo-
*riam tuam: * Quia impietas Libani ope-* 17
riet te, & miseria bestiarum terreat te prop-
ter sanguinem hominum, & impietates terra,
& civitatis & omnium habitantium eam.
** Quid prodest sculptili quod sculpservnt il-* 18
lud: formauerunt illud cōflatile imaginationem
falsam. quia confidit fictor in figmento suo, ut
*faciat idola muta. * Ve qui dicit ligno Vigila,* 19
surge; & lapidi Eleuare: & ipsum est imagi-
natio & est productio auri & argenti, & om-
nis spiritus non est in eo: at Dominus in tēplo
sancto suo: reuereatur à facie eius omnis terra.

CAP. III.

Ratio Ambacuc propheta cum cantico. 1
O Domine audiui auditum tuum & timui, 2
Domine consideravi opera tua, & obstupui. in
medio duorum animalium cognosceris, cum ap-
propinquauerint anni, cognosceris; cum aderit
tempus, demonstraberis. cum conturbata fuerit
*anima mea, misericordiae recordaberis. * Deus* 3
ab Austro veniet, & sanctus de monte umbro-
so Pharā. diapalma. Operuit celos virtus eius,
*& laude eius plena est terra: * Et splendor eius* 4
quasi lux erit, et cornua in manib' ei: et posuit
*dilectionē robustā fortitudinis suæ. * Ante faciē* 5
eius ibit verbum, & egredietur in campos. Ju-
xta pedes eius stetit, & mota est terra, aspexit 6
& distare fecit gentes, & montes contriti sunt
violētia, tabuerūt colles seculi, itinera sempiter-
*na eius. * Pro laborib' vidi tabernacula Ethio-* 7
pum, turbabūtur et tabernacula terre Madian.

AMBAKOTK.

μυθέρμηνδους τῷ θ'.

851

* οὐαὶ οἱ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἷμασιν & ἐτοιμάζων πό- 12
 λιν ἐν ἀδικίαις. * οὐ ταύτ' ἐστὶν ὡς κρεῖς παντοκρά- 13
 τορος; καὶ ἐξέλιπον λαοὶ πολλοὶ ἐν πυρὶ & ἐθνη πολλὰ 14
 καὶ ὀλιγοψύχισαν. * ὅτι πληθὴν (ἐ) ἡ γῆ, τοῦ γνώ- 15
 ναι τὴν δόξαν κυρίου. ὡς ὕδωρ καὶ καταλύσει θάλασσαν. 16
 * ὡς ποτίζων τὴν πλυσίον αὐτῆς διατρεπὼν θολερὸν 17
 καὶ μεθύσκων, ὅπως ἐπιβλέπη ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν. 18
 * πλυσμονὴν ἀπμίας ἐκ δόξης πίε, καὶ διακαλύθη- 19
 πι, ἐν κύλῳ σὲ ποτήριον δεξιᾶς κυρίου, καὶ ζυμώθη 20
 ἀπμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου. * διότι ἀσέβεια τοῦ λι- 21
 βάνου καλύψει σε, καὶ θαλαπείρα θηρίων πλοήσει σε δι' 22
 αἷμα τὰ θῦνθρώπων καὶ ἀσέβειας γῆς καὶ πόλεως & πλώ- 23
 των τῶν κατ' ἐκκομύτων αὐτῶν. * τί ὠφελεῖ γλυπτὸν 24
 ὅτι ἐλύσαν αὐτό, ἐπλασαν αὐτὸ χάνδμα φαντασίῳ 25
 ψυδῇ. ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτῆς, & 26
 ποιῆσαι εἶδωλα κωφά. * οὐαὶ ὁ λέγων τὰ ἐξ ὧν ἐκνη- 27
 ψον, ἐγέρθη. καὶ τὰ λίθω ὑψώθη, καὶ αὐτὸ ἐστὶν φαν- 28
 τασία καὶ ἐστὶν ἔλασμα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, & πᾶν πνεῦ- 29
 μα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ὃ ὃ κύριος ἐν ναὸ ἀγίῳ αὐτῆς, δι- 30
 λαβείτω ὅπο πορρώπας αὐτῆς πᾶσα ἡ γῆ. γ'. 31
 * Περωδύχῃ ἀμβაკούκ τοῦ πορφήτου μετ' ὧδης. 32
 * κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκολῶ σου καὶ ἐφοβήθην, κύ- 33
 ριε κατ' ἐνόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστη. ἐν μέσῳ δύο 34
 ζώων γνωθῆση, ἐν τῷ ἐγγίσει τὰ ἐπὶ γνωθῆση, ἐν τῷ 35
 παρῆναι τὴν καιρὸν ἀναδειχθῆση. ἐν τῷ ταράσσει τὴν 36
 ψυχὴν μου, ἐλέους μνηθῆση. 37
 * ὁ θεὸς ὁποθεμὰν ἦξει καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατ' ἀσπί- 38
 φαρῶν. * διάψαλμα. ἐπεκαλύψεν ἑστὸν ἐρανοῖς ἡ δύ- 39
 ναμις αὐτῆς, καὶ τ' αἰνέσεως αὐτῆς ἐπλήθη ἡ γῆ. 40
 * καὶ διὰ ψαλμα αὐτῆς ὡς φῶς ἐσαι, & κέρας ἐν χερ- 41
 σὶν αὐτῆς, & ἐθῆκεν ἀλάπην ἰχυρὴν τ' δ' ὑνάμεως αὐτῆς. 42
 * πορ πορρώπας αὐτῆς πορδύσε) λόφος, καὶ ἐξελδύσε) 43
 εἰς πεδία. κ' πόδας αὐτῆς * ἐση καὶ ἐσαλδύθη ἡ γῆ, κα- 44
 τ' ἐνόησεν καὶ ἐξήκαρον τὰ ἐθνη. καὶ τὰ ὄρη ἐθρύνθησαν 45
 βία, ἐτάκηνσαν βοῶν τοῦ αἰῶνος, αἰὸς οἱ αἰῶναι αὐτῆς. 46
 * ἀντὶ πόνων εἶδον τὰς σκηνὰς αἰθίοπων, ταραχθῆν- 47
 ται καὶ τὰ σκηνώματα τ' γῆς μαδιθῶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* *Ve qui edificat civitatem sanguine effuso, & iacit fundamēta vrbis fraudibus.* 1
** Nonne plage valide & vehementes veniūt à conspectu*
Dñi exercitū: & labor gētiū robustarū tanquā ignis, & regna in vanū sese fatigabūt. 2
** Quoniā replebitur terra ad cognoscendū timorē Dñi,*
sicutaque quæ mare operiūt. 3
** Ve qui propinat socio suo, & fundit cū calore ut bibat & inebrietur, patefiatq; eius ignominia.* 4
** Satiatus es*
ignominia plusquā honore: tu quoq; bibe & denudare: reuertetur in te calix maledictionis à conspectu Dñi, & veniet ignominia super decus 5
tuū. 6
** Siquidē rapina domus sanctuarij operiet te, & pda populi eius cōteret te, ob sanguines hoīm, & rapinā terrē Israel, vrbis Ierusalē &*
oīm habitatiū in ea. 7
** Quid profuit simulachrū qd cōstauerit illud factor ipsius? cōflatile & numē falsum qd cōstitutū sit in eo cor factoris*
ipsius, ut faceret idola in quibus nulla est vtilitas? 8
** Ve qui dicit simulachro, Lignum surge, & idolo lapideo Expergiscere: ipsum autem*
tacet, licet similitudine illud referat clamātē. ecce ipsum obductū est auro & argēto, nullusq; spiritus inest visceribus eius. 9
** Dominus au-*
tem voluit collocare maiestatem suam in templo sanctitatis suæ, à cuius conspectu cōsumuntur omnia idola terræ. 10
 CAP. III.
 O Ratio quā orauit Chabacuc ppheta quādo reuelatū est ei de lōgitudine temporis quā dedit Deus impiis: qd si cōuertātur ad Legē cor- 1
 de perfecto, remittetur eis, erūtq; oīa eorū scelera quæ admiserūt in cōspectu eius tanquam ignorātia. 2
 Dñe audiui famā potētis tue: 3
 timui Dñe grādia opera tua, quippe qui dederis lōgitudinē impiis si cōuertātur ad Legē tuā: qd si nō cōuertātur, sed ipsi prouocauerint te ad 4
 irā in medio annorū quibus dedisti eis vitā, tādē ita futurū est ut notā facias potētā tuā in medio annorū, quibus dixisti te renouaturū mū- 5
 dū, ut vindictā sumas de impiis qui trāsgressi sunt verbū tuū: iustorū autē qui pītāt volūtātē tuā, cū miserationibus memineris. 6
 Quū daret 7
 Legē populo suo Deus, ab Austro reuelatus est, & Sāctus à mōte Pharā: per potētā eternā operti sunt celi splēdore gloriæ ipsius, & eloquiis 8
 laudis eius repleta est terra. 9
 Porro splēdor gloriæ eius sicut splēdor primigenius apparuit, & scintille à quadriga gloriæ eius prodierunt. ibi 10
 patefecit maiestātē suā, quæ abscondita est à filiis hominū cū potētia sublimi. 11
 Ab eius cōspectu emissus est angelus mortis, & prodit in flā- 12
 ma ignis verbū eius. 13
 Renelatus est & cōmouit terrā, & adduxit diluuiū super populū generationis eorū qui trāsgressi fuerāt verbū suum: 14
 & etiā secūdū quādo peccauerūt corā ipso peccatis suis, sic cōfudit ipsas gētes & fracti sunt mōres qui erāt ab antiquo, depssi colles qui ex- 15
 stiterāt à seculo, eius est mūdi potētia. 16
 Quādo coluit domus Israel idola, tradidi eos in manu Cūssān scelerati; sed quādo conuersi sunt ut 17
 prætaret Legē, edidi ipsi signa & virtutes, & liberaui eos à manu Madianitarū per manū Gedconis filij Ioas.

* הַבְּנֵה־רִים חֲרוֹץ יְהוָה אִם בְּנֵה־רִים אֶפֶס
 אִם-בֵּים עֲבֹרְתָךְ כִּי תִרְכֹּב עַל-סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתֶּיךָ
 יִשְׁוֹעָה:
 * עֲרִיָה תַעֲוֹר קִשְׁתְּךָ שְׁבָעוֹת מִטּוֹת אִמֶּר סֶלָה
 נִהְרֹרֶת תִּבְקַע-אֶרֶץ:
 * רָאוּךְ יַחֲלוּ הָרִים וְרֵם מִיֵּם עֲבַר נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ
 רוֹם יִדְּחוּ נִשְׁאָ:
 * שֶׁמֶשׁ יִרַח עֶמֶד זָבֻלָּה לְאוֹר חֲצִיךָ יִהְלֹכוּ לִנְגָה
 בִּרְק חֲנִיתְךָ:
 * בּוֹעֵס תִּצְעַד-אֶרֶץ בְּאֵף תִּדְּרֹשׁ גּוֹיִם:
 * יֵצֵאתָ לִישָׁע עִמָּךְ לִישָׁע אֶרֶץ-מִשִּׁיחַךְ מִחֲצֵת
 רֹאשׁ מְבִית רִשָׁע עֲרוֹרֶת יִסּוֹד עַד-צוּאֵר סֶלָה:
 * נִקְבַּת בְּמַטְיוֹ רֹאשׁ פְּרוֹז יִסְעֶרוּ לַהֲפִיצֵנִי עַל-יָצֵתָם
 כְּמוֹ-לֹאכֵל עֲנִי בַמִּסְתָּר:
 * דִּרְכָת בֵּים סוּסֶיךָ חֲמֹר מִיֵּם רַבִּים:
 * שְׁמַעְתִּי וַתִּרְגֹּז בְּטָנִי לְקוֹל צִלְלוֹ שִׁפְתֵי יִבּוֹא
 רִקְבִי בַעֲצָמֵי וַתַּחֲתִי אֲרִגֵּז אֲשֶׁר אֲנִי לְיוֹם צָרָה
 לַעֲלוֹרֶת לְעַם יְגוֹדְנִי:
 * כִּי-תֵאנֶה לֹא-תִפְרָח וְאִין יִבּוֹל בְּנִפְנֵי־כַחַשׁ
 מַעֲשֵׂה-זִית וְשִׁדְמוֹת לֹא-עֲשֵׂה אֶכֶל גֹּזֵר מִמְּכַלְלָה
 צֹאן וְאִין בֶּקָר בִּרְפָתִים:
 * וְאֲנִי בִיהוָה אֶעֱלֹזָה אֲגִילָה בְּאֵלֵהֵי יִשְׁעִי:
 * יְהוָה אֲדִנִּי חֵילִי וְיִשְׁם רַגְלִי כְּאֵילָוֶת וְעַל-
 בְּמוֹתַי יִדְרֹכֵנִי לְמִנְצָח בְּנִגְיֹנֹתַי:

* Nunquid in fluminibus iratus es Do-
 mine? aut in fluminibus furor tuus, vel in
 mare indignatio tua? Qui ascendis super
 equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio.
 * Suscitans suscitabis arcum tuum, iu-
 ramenta tribus quæ locutus es. fluuios
 scindes terræ.
 * Viderunt te & doluerunt montes, gur-
 ges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem
 suam, altitudo manus suas leuauit.
 * Sol & Luna steterunt in habitaculo suo,
 in luce sagittarum tuarum ibunt in splen-
 dore fulgurantis hastæ tuæ.
 * In fremitu conculcabis terram, & in
 C furore obstupefacies gentes.
 * Egressus es in salutem populi tui, in
 salutem cum christo tuo. Percussisti caput
 de domo impij, denudasti fundamentum
 eius usque ad collum semper.
 * Maledixisti sceptris eius capiti bella-
 torum eius venientibus ut turbo ad dif-
 pergendum me. exultatio eorum sicut eius
 qui deuorat pauperem in abscondito.
 * Viam fecisti in mari equis tuis, in luto
 aquarum multarum.
 * Audiui & conturbatus est venter meus,
 à voce contremuerunt labia mea. Ingredia-
 D tur putredo in ossibus meis, & subter me
 scateat. Ut requiescā in die tribulationis,
 ut ascendam ad populum accinctum no-
 strum. * Ficus enim non florebit, & non
 erit germen in vineis. Mentiatur opus oli-
 uæ, & arua non afferent cibum. Abscinde-
 tur de ouili pecus, & non erit armentum
 in præsepibus. * Ego autem in Domino
 gaudebo, exultabo in Deo Iesu meo.
 * Deus Dñs fortitudo mea, & ponet pe-
 des meos quasi ceruorum. & super excelsa
 mea deducet me victor in psalmis canentē.

תרגום יונתן

* הא על מלכונ ומשריתחון וסגניאין כמי נהרא חור רגז מן קורמך יי על מלכיא חור רגז ובינסא חורעמא להון פרענור גבורתך ארי
 אהגליתא על מרכבת יקרך שכנתך לעמך תקוף ופרקו:
 * להון בועמא טרגון תקיפין נפקו נהרין שטפין ארעא:
 חורמא קלה חילי מרומא חמרו קמו:
 * אף במעברך נסין ליהושע במישר גבעון שמשא וסחרא קמו במדוריהון ועמך במימך אהגברו
 בתקוף נצחון גבורתך:
 * באימיתך לוש על סגאי עמך באהגלייתך למחבר רשיעי ארעא ברגז תקטל עסמא:
 * אהגליתא
 למפרק יח עמך למפרק יח משיחך שיציתא מן קרמיהון מלכיא ושלטונא מבחיהון תרכת חוכא וחברמא חילהון רגלי עמך על צורי מלכי
 סגאיהון חדרון מימך קים לעלמין:
 * בועמא ימא בחטרה דמשה וגברי רישי משרית פרעה וחשבו מחשבון בישן על עמך תבחרחון
 בריח עלולין וטבעתון בימא דסוף על דרחקו ושעברו יח עמך ויהבו עצה בסחרא לאזכחון:
 * אהגליתא על ימא במרכבת יקרך
 בדגור מן סגיאין:
 * אמרת בכל שמעת ועמי מלכיא מן קרם דינא די אהדנו מצראי לקל מליא אלן צלא ספוחי אחר זיעא לחקמי
 ובאחר דשרינא געיה דשבקני ליום עקא לעדן אסקא גלות עמי מני ותברנני:
 * ארי מלכות בכל לא חתקים ולא תעבר שלטן על ישראל
 יחקשלו מלכי מדי וגברי יון לא יצלחון ושתיצון רומאי ולא יגבון קסומא מירושלם:
 * בכך על נסיא ופרקנא ותעבר למשיחך ולשאר
 דעמך די ושתצרון ודון למימר אמר נביא ואנא במימרא דיין אבוע ארנא באלהא עבר פרקני:
 * אלהים יי דסעיד לי בחילא ומשוי רגלי
 קרילין באילתא ועל בירת חקפי יקמנני לדילה נצחנין וגבורין וקרמיהון אנא מננן בתשכחתי:

into
 * Nun
 mine, aut i
 impetus tu
 equitatus
 * Exter
 pera, dicit
 ditur terra
 * Vider
 des aquas
 altitudinen
 * Sol e
 iacula tua
 armorum t
 * In con
 furore det
 * Egress
 chrislos tu
 suscitasti v
 * Dinis
 mouebunt
 medens pa
 * Et su
 turbantes
 * Custod
 ce orationi
 tremor in
 est fortitua
 nis mea,
 tionis mea
 fructum, &
 tietur opus
 fecerunt,
 sunt boue
 * Ego
 super Deo
 * Domini
 meos in co
 ponet me r
 * En super
 mare notam
 & redempti
 scidisti eis ru
 ti sunt mon
 edidisti sign
 bore victori
 in ira tua in
 reges & pri
 casti, verbu
 tiones mala
 sent populu
 aceruo aqu
 num illoru
 gustia, quo
 minium in
 rusalem.
 do. Ait Pro
 mihi virtut
 tutes: proi

* Nunquid in fluminibus iratus es Domine, aut in fluminibus furor tuus, aut in mari impetus tuus? ascensurus super equos tuos, & equitatus tuus salus.
 * Extendens extendes arcum tuum super scæptra, dicit Dominus. Diapsalma. Fluvius scinditur terra.
 * Viderunt te, & condolent populi. disperdes aquas itineris, dedit abyssus vocem suam, altitudinem visionis eius. Exaltatus est
 * Sol & Luna stetit in ordine suo. In luce iacula tua ibunt, & in splendore coruscationis armorum tuorum.
 * In comminatione imminues terram, & in furore detrahes gentes.
 * Egressus es in salute populi tui ut saluares christos tuos. misisti in caput impiorum mortem, suscitasti vincula usque ad collum in finem.
 * Divisisti in stupore capita potentium, commovebuntur in ea, aperient frenos suos sicut comedens pauperem in abscondito.
 * Et superduxisti in mari equos tuos, conturbantes aquas multas.
 * Custodiui, & extimuit venter meus à voce orationis labiorum meorum, & ingressus est tremor in ossa mea. & subter me conturbata est fortitudo mea; requiescam in die tribulationis meae, ut ascendam ad populum peregrinationis meae.
 * Quoniam ficus non afferet fructum, & in vineis non erunt germina, mentietur opus olivæ, & capi non facient escas. defecerunt, eo quod comederunt oves, & non sunt boues in præsepibus.
 * Ego autem in Domino exultabo, gaudebo super Deo salutari meo.
 * Dominus Deus fortitudo mea, et ponet pedes meos in consummationem, & super excelsa imponet me ut vincam in cantico eius.

* μὴ ἐν ποταμοῖς ὀργισθῇς κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου, ἢ ἐν θαλάσῃ ἡ ὀρμή σου; ὁ δὲ ἀνέστη ὁ κύριος ἐπὶ ἵπποις σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία.
 * ἔκτεινας ἐκτενέας τὸ ῥέον σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα λέγει κύριος. διάψαλμα. ὁ ποταμός χρίζεται τῇ γῇ.
 * εἶδόν σε, καὶ συναλγοῦσιν λαοί. διασπέρεις ὕδατα τῆς πορείας, ἐδώκεν ἡ ἀβύσος φωνὴν αὐτῇ, τὸ ὕψος τῆς φωνῆς αὐτῆς. ὕψωθη
 * ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐστη ἐν τῇ τάξει αὐτῶν. ἐν φωτὶ αἱ βολίδες σου πορεύονται, καὶ ἐν φέγῃ ἀστραπῆς τὰν ὀπλῶν σου. ἐν ἀπειλῇ ἐλατρώσῃς τὴν γῆν, καὶ ἐν ὀργῇ κατὰξῆς ἔσθνη.
 * ἔξῃλθες ἐπὶ σωτηρία τὸ λαὸν σου τὸ σωσάμενον χεῖράς σου. ἐπεμψας ἐπὶ κεφαλῇ ἀσεβῶν θάνατον, ἡγεῖρας δεσμῶν εἰς τὸ τραχήλου εἰς τὸ τέλος.
 * διεμέρισας ἐν θάμναις τὰς κεφαλὰς τῶν δυνατῶν, καταβυθίζονται ἐν αὐτῇ, θνῶσκει τὰς λυγὰς αὐτῶν ὡς πῶγων πτωχὸν ἐν ἀποκρύφῳ.
 * καὶ ὑπερήλας ἐπὶ θαλάσσης ἐπὶ ἵπποις σου σωτῆρας οὖτος ὕδατα πολλὰ.
 * ἐφύλαξα, & ἐφοβήθη ἡ κοιλία μου ἀπὸ φωνῆς ὁδοῦ τῆς τῶν χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρέμου ἐπὶ τῶν ὀστέων μου. καὶ ὑποκάτω μου συνεταράχθη ἡ ἰσχὺς μου, κατὰπαύθημι ἐν ἡμέρᾳ τῇ θλίψεώς μου, τὸ ἀκάλυπτον πρὸς τὸν λαὸν τῆς παροικίας μου.
 * ὅτι σικκὴ ἐμὴ πᾶσα ἔσθλη τὸν καρπὸν, καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται φύλλον, ψύσσεται τὸ ἔρπον τῆς ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία ἐποιήσουσι βρώματα. ἔξελιπον, διότι ἔφαγον πᾶσα, καὶ οὐκ εἰσὶν βόες ἐν ταῖς φάτναις.
 * ἐγὼ δὲ ἐν τῇ κυρίῳ ἀγγαλιάσθην, διφρανήσθην
 * ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. κύριος ὁ θεός ἰσχὺς μου, καὶ θήσῃ ἐπὶ πόδας μου εἰς σωτήλειαν, καὶ ἐπὶ τὰ ὕψηλά ἐπὶ θῆσει με τὸν νικῆσαι ἐν ὧδῃ αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* En super regna & exercitus ipsorum qui multi sunt ut aquæ fluminis exstitit ira à conspectu tuo Dñe, & super reges fuit furor tuus, ac per mare notam fecisti in eos ultionem potentie tue, quoniam patefactus es super quadrigam gloriæ tue: maiestas tua populo tuo robur fuit & redemptio. * Reuelando reuelatus es cum potentia tua propter scædus tuum quod cum tribubus Verbum tuum pepigit in secula ipsis; scidisti eis rupes fortes, & manarunt flumina inundantia terrâ. * In patefactione tui super montem Sinai viderunt gloriam tuam, commoti sunt montes, nubes nimbofæ transierunt, eleuauit abyssus vocem suam, virtutes excelsæ mirabundæ substituerunt. * Quando etiam edidisti signa ipsi lehosua in planicie Gabao, Sol & Luna substituerunt in habitationibus suis, populus tuus verbo tuo præualuit in robore victoriae potentie tue. * Cum induces maledictionem super ocores populi tui, cum tete patefacies ad frangendum impios terre, in ira tua interficies gentes. * Reuelatus es ad liberandum populum tuum, ad liberandum Christum tuum, deleuisti à conspectu eorum reges & principes à domibus suis, expulisti scelestos ac fregisti exercitus eorum: pedibus populi tui colla regum inimicorum ipsorum calcasti. verbum tuum stat in æternum. * Scidisti mare virga ipsius Moïsis, & strenuos duces exercitus Pharaos qui machinabantur machinationes malas aduersus populum tuum, confregisti eos vento turbinis, eosque demersisti in mare Suph, eò quod oppressissent ac seruituti subiecissent populum tuum, dedissentque consilium in abscondito ut eum perderent. * Manifestatus es super mare in quadriga gloriæ tue, in acervu aquarum multarum. * Dixit Babel: Audiui & commoti sunt reges propter iudicium quo iudicati sunt Egyptij: à voce sermonum illorum tremuerunt labia mea, inuasit tremor sapientes meos, & in loco quo manebam commota sum quod reliquisset me in diem angustiarum, quo tempore ascendet transmigrationis populi mei ex me, conteret me. * Etenim regnum Babel non permanebit, nec exercebit dominium in Israel, trucidabuntur reges Mediæ, & fortes Græciæ non prosperabuntur: delebuntur Romani, nec colligent tributum de Ierusalem. * Itaque propter signa & redemptionem quæ facies Christo tuo & reliquiis populi tui, qui remanebunt, confitebuntur dicendo. Ait Propheta: Ego verò in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo factore redemptionis meæ. * Deus Dominus qui auxiliatur mihi virtute, redditque pedes meos æquæ veloces ac ceruarum, ac super domum potentie meæ constituet me, cuius sunt victoria & virtutes: proinde coram eo ego fides pulso cum hymno meo.

PROLOGVS IN SOPHONIAM

PROPHETAM.

TRADVNT Hebræi cuiuscunq; prophete pater aut auus ponatur in titulo, ipsos quoq; prophetas fuisse. Vnde & Amos vnū de duodecim prophetis, qui dixit; Non sum propheta nec filius prophete; sed pastor caprarū vellicās sycomoros; patris nomē in titulo non habere. Hoc si verū est; Sophonias propheta, qui nomine, vt ita dicā, prophetico & gloriosa maiorū suorum stirpe generatus est: habuit enim patrē Chusi, auum Godoliam, proauū Amariam, atauum Ezechiam: & talē quadrigā ipse velut extremus auriga cōpleuit. Nomen Sophoniæ, alij speculā, alij arcanū Domini trāstulerūt. Siue igitur specula, siue absconditū Domini interpretetur: vtrumq; prophetæ conuenit. Dicitur enim ad Ezechielem: Fili hominis, speculatorē te posui domui Israel. Iste ergo propheta qui erat in specula & in sublimibus cōstitutus, & nouerat mysteria Domini: filius erat Chusi, qui interpretatur Humilitas Habebat quoque auū Godoliā

צפניה

2

בְּרִי יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל-צַפְנִיָּה
בֶּן-כוּשִׁי בֶן-גְּדַלְיָה בֶן-אֲמַרְיָה בֶּן-
חֻזִּיָּה בִּימֵי יְאֲשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמֹן
מֶלֶךְ יְהוּדָה:

* אָסַף אָסַף כָּל מַעַל פָּנָי הָאֲדָמָה נֶאֱסָף יְהוָה:
 * אָסַף אָדָם וּבְהֵמָה אָסַף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם
 וְהַמְכִשְׁלוֹת אֶת-הָרִשְׁעִים וְהַכְרַתִּי אֶת-הָאָדָם מֵעַל
 פָּנָי הָאֲדָמָה נֶאֱסָף יְהוָה:
 * וְנָטִיתִי יָדִי עַל-יְהוּדָה וְעַל כָּל-יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
 וְהַכְרַתִּי מִן-הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת-שָׂרָה הַבֹּעַל אֶת-שֵׁם
 הַכְּמָרִים עִם-הַכֹּהֲנִים:
 * וְאֶת-הַמִּשְׁתַּחֲוִים עַל-הַגִּבּוֹת לַעֲבֹד הַשָּׁמַיִם
 וְאֶת-הַמִּשְׁתַּחֲוִים הַנִּשְׁבָּעִים לַיהוָה וְהַנִּשְׁבָּעִים
 בַּמֶּלֶכִּים:
 * וְאֶת-הַנְּסוּגִים מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאֲשֶׁר לֹא-בִקְשׁוּ
 אֶת-יְהוָה וְלֹא-דָרְשׁוּהוּ:

SOPHONIAS PROPHETA.

CAPVT I.

VERBVM Domini quod factum est ad Sophoniam filium Chusi, filij Godoliam, filij Amariam, filij Ezechiam in diebus Iosiah filij Ammon regis Iuda.

1 * Congregans congregabo omnia à facie terræ, dicit Dominus:
 2 * Congregans hominem & pecus, congregans volatilia cæli & pisces maris. Et ruina impiorum erunt, & disperdam homines à facie terræ, dicit Dominus.
 3 * Et extendam manum meam super Iudam, & super omnes habitantes Ierusalem: & disperdam de loco hoc reliquias Baal, & nomen ædituorum cum sacerdotibus:
 4 * Et eos qui adorant super tecta militiam cæli, & adorant & iurant in Domino, & iurant in Melchom:
 5 * Et qui auertuntur de post tergum Domini, & qui non quæsierunt Dominum, nec inuestigauerunt eum.

תרגום יונתן

פְּתוּחַ נְבוּיָה דְּהוּה קָדֵם יְיָ עִם צַפְנִיָּה בֶּן-כוּשִׁי בֶּן-גְּדַלְיָה בֶּן-אֲמַרְיָה בֶּן-חֻזִּיָּה בִּימֵי יְאֲשִׁיָּהוּ בֶּן-אֲמֹן מֶלֶךְ שְׁבַט־בִּית-יְהוּדָה:
 שִׁיבָה אֲשִׁיעִי כָּל־מַעַל אֲפִי אֲרַעֲא אִמְרֵי יְיָ:
 * אָסַף אֲנִשָּׁא וּבְעִירָא אִסִּיף עוֹפֵי דְּשָׁמַיִם וְנִבְנִי יָמָא עַל דְּסִגְיָא חֲקִלָּת רְשִׁיעִיא וְאֲשִׁיעִי יָרֵךְ אֲנִשָּׁא מֵעַל אֲפִי אֲרַעֲא אִמְרֵי יְיָ:
 * וְאֲרִיס יָת מַחֲרָא גְבוּרָתִי עַל אֲנִשׁ יְהוּדָה וְעַל כָּל-יִתְבֵּי יְרוּשָׁלַם וְאֲשִׁיעִי מִן אֲתֵרָא חֲדָן יָת שָׂרָה בֹּעַל וְיָת שׁוֹם פְּלִחִיהוֹן עִם כְּמָרִיתוֹן:
 * וְיָת דְּסִגְרִין עַל אֲגוּרִיא לְחִילֵי שְׁמִיָּא וְיָת דְּסִגְרִין דִּי מְקוּמִין בְּשִׁמָּא דִּינֵי חִיבִין וְיִסְוִין בְּשִׁם פְּתִיחִיתוֹן:
 * וְיָת דְּאִסְתַּחֲרוּ לְאַחֲרָא מְכַתֵּר פְּלִחָנָא דִּינֵי וְלֹא תִבְעוּ יָת דְּחִלָּתָא דִּינֵי וְלֹא בְּעוֹסִין קְדֻמוֹתֵי:

qui dicitur Magnitudo Domini: & proauum Amariam; qui & ipse vertitur in Sermonem Domini: atauum Ezechiam, qui sonat Fortitudo Domini. De fortitudine itaque Domini natus est sermo Domini: & de sermone Domini nata est magnitudo Domini: de magnitudine Domini nata est humilitas: vt cum peruenerit aliquis ad perfectum, dicat: Quia non sum dignus vocari Apostolus. Et illud in Psalmis: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Iosiam regem Iudæ, cuius temporibus Sophonias prophetaſſe inuenitur, Deo præ omnibus regibus Iudæ placuisse, historia quarti libri Regum & secundi Paralipomenon demonstrat. Iosias simulachra, quæ pater suus Amō vel auus Manasses in tēplo Dei collocauerat, deiecta comminuisse mōstratur. In quibus etiam serpentem æreum à Moyſe factū, quē errori inductus populus superstitione idolorū detentus admiserat. Idem custodisse Pascha & intermissum temporibus multis solus celebrasse monstratur. Ideo Deus per prophetam temporibus memorati regis quæ prouentura erant ostendens, gentibus quidem lectione comprehensis affuturum iudicium; populo verò Israel salutem, & ciuitati Hierusalem restorationem, tunc temporis tribuendam, textu lectionis denunciavit.

ARGUMENTVM.

Sophonias speculator & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta piscium, & eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus Pile, quia conticuit omnis populus Chanaan: disperierunt vniuersi qui inuoluti erant argento.

SOPHONIAS.

CAPVT I.

Verbum Domini quod factum est ad Sophoniam filium Chussi, filij Godolia, filij Gomoria, filij Ezechie, in diebus Josie filij Ammon regis Juda.

* Defectione deficiat à facie terra, dicit Dominus.

* Deficiat homo & iumenta, deficient volatilia cali & pisces maris, & infirmabuntur impij, & auferam iniquos à facie terra, dicit Dominus.

* Et extendam manum meam super Judam et super omnes qui habitant Hierusalem, & auferam de loco hoc nomina Baal, & nomina Sacerdotum cum Sacerdotibus:

* Et eos qui adorant super tecta militiam cali, & eos qui iurant per Dominum, & qui iurant per regem suum:

* Et eos qui declinant à Domino, et eos qui non querunt Dominum, & non adherent ei.

ΣΟΦΟΝΙΑΣ.

κεφαλ. α.

Αὐτὸ κυρίου ὃς ἐγγήθη πρὸς Σοφονίαν τὸν υἱὸν τοῦ Χουσί υἱοῦ Γοδολίου, υἱοῦ Γαμαρίου, τοῦ ἐξ ἐκίου, ἐν ἡμέραις Ἰωσίου υἱοῦ Ἀμμών βασιλέως Ἰούδα.

* ἐκλείψῃ ἐκλειπέτω ἄπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, λέγει κύριος.

* ἐκλειπέτω ἄνθρωπος καὶ κτήνη, ἐκλειπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ αἰδοῦνθουσιν αἰσέβεις, καὶ Ἰζαράδων δούμοις ἄπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, λέγει κύριος.

* Ἐκλείψω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι Ἱερουσαλὴμ, καὶ Ἰζαράδην ἔργου τοῦ τοῦ τοῦ ονόματός τῶν βαλ, ἔσται τὸ ὄνομα τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἱερέων.

* καὶ ἔσται προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῆς ἑραπίας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔσται ὁμνούντας καὶ ἔσται κυρίας, καὶ ὁμνούντας καὶ βασιλέως αὐτῶν, καὶ ἔσται ἐκκλίνοντας ἄπὸ τοῦ κυρίου, καὶ ἔσται μὴ ζητοῦντας τὸν κύριον, καὶ ἔσται μὴ ἀντεχομένους αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN SOPHONIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldaei exemplaribus correctæ, opera B. Aria Montani. CAP. I.

VERBUM Prophetiæ quod factum est coram Domino cum Sophonia filio Cussi, filij Ghedaliæ, filij Amariæ, filij Chizkiae in diebus Josie filij Ammon regis tribus domus Iuda.

* Delendo delebo omnia à superficie terræ, dicit Dominus. Conficiam homines & iumenta, conficiam auem calorum & pisces maris, eo quod multiplicatum sit offendiculum impiorum, & delebo homines à superficie terræ, dicit Dominus.

* Et eleuabo vulnus potentiae meae in hominem Iuda, & in omnes habitatores Ierusalem: delebo quoque ex hoc loco reliquias idolorum Baal, & nomen colentium ipsa cum sacrificulis suis. Et qui adorant in tectis exercitus calorum, & adoratores qui iurant in nomine Domini reuertentes vt iurent in nomine idolorum suorum.

* Quique auertuntur retrorsum à cultu Domini, nec perquisierunt timorem Domini, neque precibus postularunt à conspectu ipsius.

7 * הִם מִפְּנֵי אֲדֹנֵי יְהוָה כִּי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 יְהוָה זֶכֶךְ הַקִּדִּישׁ קִרְאוּ:
 8 * וְהָיָה בַּיּוֹם זֶכֶךְ יְהוָה וּפְקַדְתִּי עַל-הַשָּׂרִים וְעַל-
 בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְעַל כָּל-הַלְבָּשִׁים מִלְּבוּשׁ נִכְרִי:
 9 * וּפְקַדְתִּי עַל כָּל-הַדּוֹלֵג עַל-הַמִּפְתָּן בַּיּוֹם הַהוּא
 הַמִּמְלָאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חֲמָס וּמִרְמָה:
 10 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמָר יְהוָה קוֹל צֶעֶק הַמִּשְׁעָר
 הַדְּגִים וַיִּלְלָה מִן-הַמִּשְׁנָה וְשָׁבַר גְּדוֹל
 מִהִגְבְּעוֹת:
 11 * הִילָלוּ יוֹשְׁבֵי הַמִּכְתָּשׁ כִּי נִדְמָה כָּל-עַם כְּנָעַן
 נִכְרְתוּ כָל-נְטִילֵי כֶסֶף:
 12 * וְהָיָה בַּעַת הַהִיא אַחֲפָשׁ אֶת-יְרוּשָׁלַם בְּנִירוֹת
 וּפְקַדְתִּי עַל-הָאֲנָשִׁים הַקָּפָאִים עַל-שִׁמְרֵיהֶם
 הָאֲמָרִים בְּלִבָּם לֹא-יֵיטִיב יְהוָה וְלֹא יִרַע:
 13 * וְהָיָה חֵילָם לַמִּשְׁפָּחָה וּבְתֵיהֶם לַשְׁמִמָּה
 וּבְנֵי בְתִים וְלֹא יֵשְׁבוּ וְנָטְעוּ כִרְמִים וְלֹא יִשְׁתּוּ
 אֶת-יַיִנָם:
 14 * קְרוֹב יוֹם-יְהוָה הַגְּדוֹל קְרוֹב וּמִהֵר מְאֹד קוֹל
 יוֹם יְהוָה מֵרַח שֶׁם גְּבוּר:
 15 * יוֹם עֲבָרָה הַיּוֹם הַהוּא יוֹם צָרָה וּמִצּוֹקָה
 יוֹם שֹׁאֵר וּמִשְׁוֹאֵר יוֹם חֹשֶׁךְ וְאִפְלָרָה יוֹם עֲגָן
 וְעֶרְפֹל:
 16 * יוֹם שׁוֹפָר וְתוֹרֵעָה עַל הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת וְעַל
 הַפְּנוֹת הַגְּבוּהוֹת:
 17 * וְהִצַּרְתִּי לָאָדָם וְהִלְכּוּ בַּעֲוִרִים כִּי לִיהוָה חֲטָאוּ
 וְשָׁפַךְ דָּמָם כַּעֲפֹר וְלֶחֱמָם כַּגִּלְלִים:
 18 * גַּם-כֶּסֶף גַּם-זָהָב לֹא-יִוָּכַל לְהִצִּילָם
 בַּיּוֹם עֲבָרָה יְהוָה וּבֹאֵשׁ קִנְאָתוֹ תֹאכַל כָּל-
 הָאָרֶץ כִּי כָלָה אֶךְ-נִכְחָלָה יַעֲשֶׂה אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי
 הָאָרֶץ:

7 * Silete à facie Domini Dei, quia iuxta est dies Domini. Quia praeparavit Dominus hostiam, sanctificavit vocatos suos.
 8 * Et erit in die hostiae Domini, visitabo super principes & super filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina:
 9 * Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa: qui complent domum domini sui iniquitate & dolo.
 10 * Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris à Porta piscium, & ululatus à Secunda, & contritio magna à collibus.
 11 * Ululate habitatores pilae. Conticuit omnis populus Chanaan, disperierunt omnes inuoluti argento.
 12 * Et erit in tempore illo, scrutabor Ierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in facibus suis, qui dicunt in cordibus suis: Non faciet bene Dominus, & non faciet male.
 13 * Et erit fortitudo eorum in direptionem, & domus eorum in desertum. & edificabunt domos, & non habitabunt, & plantabunt vineas, & non bibent vinum earum.
 14 * Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est & velox nimis. Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.
 15 * Dies irae dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & miseriae, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulae & turbidis:
 16 * Dies tubae & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos.
 17 * Et tribulabo homines, & ambulabunt ut cæci, quia Domino peccauerunt. Et effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora.
 18 * Sed & argentum eorum & aurum eorum non poterit liberare eos in die ire Domini. In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

תרגום יונתן

7 * ספּוֹ כָּל-רְשִׁיעָא מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 8 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 9 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 10 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 11 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 12 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 13 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 14 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 15 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 16 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 17 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין
 18 * וְהָיָה בַּיּוֹם קִטְלָא דַּעֲחִיד לְמִיתִי מִן קִדְּם וְיִי אֱלֹהִים אֲרִי קְרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי-חֲכִין

Interp
 * Timete
 Domini, qu
 suam, sanct
 * Et eri
 super princ
 per omnes
 * Et v
 vestibus i
 mini Dei su
 * Et erit
 moris de po
 secunda, &
 * Plangi
 milatus est
 omnes qui
 * Et eri
 cum lucern
 tēnunt sup
 dibus suis:
 lefaciet.
 * Et er
 domus eoru
 domos, &
 neas, & n
 * Quia
 tā & velle
 & dura p
 * Dies t
 cessitatis, a
 nebrarum
 bule:
 * Dies t
 nitas, &
 * Et t
 ut cæci, q
 det sanguin
 eorum sicut
 * Arg
 poterit eru
 zeli eius
 summation
 nes habita
 * Pere
 preparauit
 uertam in
 in legibus
 clamoris à
 niam fractu
 in illo temp
 qui summa
 lefaciendi.
 bunt vinea
 nat valde v
 dies afflict
 bilationis
 quoniam co
 nec aurum
 nem, & ex

7 ¹ Timete à facie domini Dei, quia iuxta dies
domini, quia preparavit Dominus victimam
suam, sanctificavit vocatos suos:

8 ² Et erit in die hostie Domini: & ulciscar
super principes, & super domum regis, & su-
per omnes qui induti sunt indumentis alienis.

9 ³ Et ulciscar super omnes manifestè qui in
vestibulis in illa die, qui complent domum Do-
mini Dei sui impietate & dolo.

10 ⁴ Et erit in illa die, dicit Dominus, vox cla-
moris de porta compurgentium, & ululatus à
secunda, & contritio magna à collibus.

11 ⁵ Plangite qui habitatis concisam, quia affi-
milatus est omnis populus Chanaan, disperierunt
omnes qui erecti sunt argento.

12 ⁶ Et erit in illa die, scrutabor Hierusalem
cum lucerna, & ulciscar super homines qui con-
tinent super custodias suas, qui dicunt in cor-
dibus suis: Non benefaciet Dominus neq; ma-
lefaciet.

13 ⁷ Et erit fortitudo eorum in rapinam, &
domus eorum in dissipationem. & edificabunt
domos, & non habitabunt. & plantabunt vi-
neas, & non bibent vinum earum.

14 ⁸ Quia iuxta dies Domini magnus, & iux-
ta & velox nimis. vox diei Domini amara,
& dura posita est fortis

15 ⁹ Dies ira dies illa, dies tribulationis et ne-
cessitatis, dies miserie & perditionis, dies te-
nebrarum & caliginis, dies nubis & ne-
bule:

16 ¹⁰ Diestuba & clamoris, super ciuitates mu-
nitas, & super angulos excelsos.

17 ¹¹ Et tribulabo homines & ambulabunt
ut cæci, qui Domino peccauerunt, & effun-
det sanguinem eorum sicut puluerem, & carnes
eorum sicut stercora bouum.

18 ¹² Argentum eorum & aurum eorum non
poterit eruere eos in die ira Domini. & in igne
zeli eius consumetur omnis terra, quia con-
summationem et festinationem faciet super om-
nes habitantes terram.

7 ¹ ἀλλὰ βεβαίωτε ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ, διότι ἐν-
γίς ἡ ἡμέρα κυρίου, ὅτι ἠτίμασε κύριος τὴν θυσίαν αὐ-
τοῦ, ἠγίασε τοὺς κλητοὺς αὐτοῦ. ² καὶ ἔσται ἐν ἡμέρᾳ

8 θυσίας κυρίου καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοῖς ἀρχόντας, & ἐπὶ τὸν
οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐν-
δύματα ἀλλότρια. ³ καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ παντὶ ἐμ-
φανῶς τὰς ἐπὶ ταῖς πόρταις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τὰς πλη-
ρῶνας τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας, καὶ δόλου.

10 ⁴ καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, φωνὴ
κραυγῆς ἀπὸ πύλης ἀποκυνδυνάτων, καὶ ὁλοκαυτμός ἐν
τῇς δαυτέρας, καὶ συστειμμός μέγας ἀπὸ πάντων βουωῶν.

11 ⁵ θρηνήσατε & κατακοιῶντες τὴν κατακεκομμένην,
ὅτι ὁμοιωθήσεται ὁ λαὸς χαναάν, ὅσων θρῆνῶν πλη-
τές & ἐπληρώσει δρυγῶν.

12 ⁶ καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅσων θρῆνῶν πλη-
ρά, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τὰς
καταφρονησάσας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, τοὺς λέ-
γοντας ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ κύ-
ριος οὐδ' ἡμὴν κακώσῃ.

13 ⁷ καὶ ἔσται ἡ διώκρισις αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, καὶ οἱ
αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν. καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ
οὐ μὴ κατακινήσωσι. καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελώνας, &
οὐ μὴ πίωσι τὸν οἶνον αὐτῶν.

14 ⁸ ὅτι ἐγγίς ἡ ἡμέρα κυρίου ἡ μεγάλη καὶ ἐγγίς καὶ τα-
χεῖα (φόδρα φωνὴ ἡμέρας κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ
τέταρτον) διωκτική ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα
θλίψεως & ἀνάγκης, ἡμέρα ταλαιπωρίας & ἀφανισμοῦ,
ἡμέρα σκότους καὶ γνώφου, ἡμέρα νεφέλης & ὁμίχλης,

16 ¹⁰ ἡμέρα καλπυγῆς & κραυγῆς, ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς
ὀχυρὰς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλὰς.

17 ¹¹ καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους καὶ πορεύσονται ὡς τυ-
φλοὶ, οἱ δὲ κύριον ἡμαρτον, καὶ ἐκχεῖ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς
χοῖον, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς βόλβιτα.

18 ¹² τὸ δρυγῶν αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ μὴ δεινῇ
ἐξελεῖται αὐτὰς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. καὶ ἐν πυρὶ ζήλου
αὐτοῦ καταναλωθήσεται πάντα ἡ γῆ, διότι συντέλει καὶ
σπαρὴν ποιήσῃ ἐπὶ πᾶν τὰς τὰς κατακινῶντας τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Pereatis funditus omnes impij à conspectu Domini Dei, quoniam propinquus est dies qui venturus est à conspectu Dñi, quoniam
preparavit Dñs occisionem, conuocauit inuitatos suos. Porro futurum est in die occisionis qui venturus est à conspectu Dñi, ut animad-
uertam in magnates & in filios regis, in omnes denique qui perstreperunt ad cultum idolorum. Et animaduertam in omnes qui ambulāt
in legibus Palestinarum in illo tempore qui complent aedes dominorum suorum rapina, & dolis. Et erit in illo tempore, inquit Dñs, vox
clamosa à porta piscinæ, & ululatus à loco sublimi, magnaq; contritio à collibus. Ululate omnes qui habitatis in torrente Cedron, quo-
niam fractus est totus populus, cuius opera similia sunt operibus populi terræ Chanaan, excisi sunt omnes diuites opibus. Et futurum est
in illo tempore ut constituam peruestigatores, & peruestigabunt Ierusalem, ut ij qui scrutantur cum lucerna: & animaduertam in homines
qui summa tranquillitate fruuntur in diuitiis suis: qui dicunt in cordibus suis: Non est voluntas coram Dño benefaciendi, siue etiam ma-
lefaciendi. Et erunt itaque diuitie eorum in spoliū, & domus eorum in prædam. & edificabunt domos, sed non habitabunt: & planta-
bunt vineas, sed non bibent vinum earum. Propinquus est dies qui venturus est à conspectu Domini magnus, propinquus est, & festi-
nat valde vox diei qui venturus est à conspectu Domini, in quo est mæror & clamor: ibi potentes interficientur. Dies transibit, dies ille
dies afflictionis & angustie, dies tumultus & commotionis, dies tenebrarum & caliginis, dies nubilofus & obscurus. Dies buccinæ & iu-
bilationis super ciuitatibus munitis, & super collibus exaltatis. Et in angustias adigam filios hominum, & ambulabunt tanquam cæci:
quoniam coram Domino peccauerunt, & effundetur sanguis eorum ut puluis, & cadauera eorum sicut stercus. Nec argentum suum
nec aurum suum poterit liberare eos in die ira Domini, sed igne ultionis ipsius consummentur omnes impij terræ, quoniam exterminatio-
nem, & excisionem faciet cum omnibus habitatoribus terræ.

ב

* התקוששו וקושו הגוי לא נבסם :
 * בטרם לדת חק כמון עבר יום בטרם לא יבוא
 עליכם חרון אף יהוה בטרם לא יבוא עליכם יום
 אף יהוה :
 * בקשו את יהוה כל ענני הארץ אשר משפטו
 פעלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום
 אף יהוה :
 * כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה אשדוד
 בצהרים יגרשוה ועקרון העקר :
 * הוי ישבי חבל הים גוי כרתים דבר יהוה
 עליכם כנען ארץ פלשתים והאבדתם מאין
 יושב :
 * והיתה חבל הים נות כרת רעים וגדרות צאן :
 * והיה חבל לשארית בית יהודה עליהם ירעון
 בבתי אשקלון בערב ירבצון כי יפקדם יהוה
 אלהיהם ושב שבותם :
 * שמעתי חרפת מואב וגדפי בני עמון אשר הרפו
 את עמי ויגדלו על גבולם :
 * לכן חי אני נאם יהוה צבאות אלהי ישראל
 כי מואב בסדם תהיה ובני עמון בעמרר ממשיק
 חרול ומכרה מלח ושממה עד עולם שארית עמי
 יבזום ויתר גוי ינחלום :
 * זאת להם תחת גאונם כי חרפו ויגדלו על עם
 יהוה צבאות :
 * נורא יהוה עליהם כי רזה את כל אלהי הארץ
 וישתחוו לו איש ממקומו כל איי הגוים :
 * גם אתם כושים חללי חרבי הקר :
 * ויט ידו על צפון ויאבד את אשור וישם אר-
 נינה לשממה ציה במדבר :

תרגום יונתן

ב

* אתקוששו וקושו הגוי לא נבסם :
 * בטרם לדת חק כמון עבר יום בטרם לא יבוא
 עליכם חרון אף יהוה בטרם לא יבוא עליכם יום
 אף יהוה :
 * בקשו את יהוה כל ענני הארץ אשר משפטו
 פעלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום
 אף יהוה :
 * כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה אשדוד
 בצהרים יגרשוה ועקרון העקר :
 * הוי ישבי חבל הים גוי כרתים דבר יהוה
 עליכם כנען ארץ פלשתים והאבדתם מאין
 יושב :
 * והיתה חבל הים נות כרת רעים וגדרות צאן :
 * והיה חבל לשארית בית יהודה עליהם ירעון
 בבתי אשקלון בערב ירבצון כי יפקדם יהוה
 אלהיהם ושב שבותם :
 * שמעתי חרפת מואב וגדפי בני עמון אשר הרפו
 את עמי ויגדלו על גבולם :
 * לכן חי אני נאם יהוה צבאות אלהי ישראל
 כי מואב בסדם תהיה ובני עמון בעמרר ממשיק
 חרול ומכרה מלח ושממה עד עולם שארית עמי
 יבזום ויתר גוי ינחלום :
 * זאת להם תחת גאונם כי חרפו ויגדלו על עם
 יהוה צבאות :
 * נורא יהוה עליהם כי רזה את כל אלהי הארץ
 וישתחוו לו איש ממקומו כל איי הגוים :
 * גם אתם כושים חללי חרבי הקר :
 * ויט ידו על צפון ויאבד את אשור וישם אר-
 נינה לשממה ציה במדבר :

CAP. II.

* CONuenite, congregamini gens non a-
 mabilis, * priusquam pariat iussio qua-
 A si puluerem transeuntem diem, antequam
 veniat super vos ira furoris Dñi, antequam
 veniat super vos dies indignationis Dñi.
 * Querite Dominum omnes mansueti
 terre, quia iudicium eius estis operati: que-
 rite iustum, quærite mansuetum, si quo-
 modo abscondamini in die furoris Dñi.
 * Quia Gaza destructa erit, & Ascalon
 in desertum. Azotum in Meridie eiicient,
 & Acharon eradicabitur.
 * Væ qui habitatis funiculū maris, gens
 B perditorum. Verbum Domini super vos
 Chanaan, terra Philistinorum, & disper-
 dam te, ita vt non sit inhabitator.
 * Et erit funiculus maris requies pasto-
 rum & caulæ pecorum.
 * Et erit funiculus eius qui remanserit
 de domo Iuda. Ibi pascentur in domibus
 Ascalonis, ad vesperam requiescent, quia
 visitabit eos Dominus Deus eorum, & a-
 uertet captiuitatem eorum.
 * Audiui opprobrium Moab, & blas-
 phemias filiorum Ammon, quæ exprobra-
 uerunt populo meo, & magnificati sunt
 super terminos eorum.
 * Propterea viuo ego, dicit Dominus
 C exercituum Deus Israel, quia Moab vt So-
 doma erit, & filij Ammon quasi Gomor-
 ra: siccitas spinarum & acerui salis, & de-
 sertum vsque in æternum. reliquæ popu-
 li mei diripient eos, & residui gentis meæ
 possidebunt illos.
 * Hoc eis euenit pro superbia sua, qua
 blasphemauerunt & magnificati sunt su-
 per populum Domini exercituum.
 * Horribilis Dominus super eos, & at-
 tenuabit omnes deos terræ. & adorabunt
 cum viri de loco suo, omnes insule gentiū.
 * Sed & vos Æthiopes interfecti gladio
 meo eritis. * Et extendet manū suam super
 Aquilonem, & perdet Assur. & ponet spe-
 D ciosam in solitudinem & in inuium, &
 quasi desertum.

Congregata:
 * Antequam
 die, antequam
 antequam
 mini.
 * Querite
 iudicium op
 respondete ea
 * Quia
 desolationem
 Accaron
 * Væ qui
 Cretensium
 terra Allopo
 tatione.
 * Et er
 onium.
 * Et erit
 de domo Ju
 bus Ascalon
 rum Juda.
 rum, & au
 * Audiui
 filiorum A
 populo meo
 meos.
 exercituum
 doma erit,
 Damascus
 dissipata in
 populi mei
 hereditabi
 * Hoc ex
 uerunt &
 tutum. *
 et disperd
 rabunt eu
 tium,
 meo eritis
 per Aquilo
 Nimien
 fertam.

Congregata:
 iudicij
 antequam v
 rite veritate
 tionem: Acd
 tum verbi L
 taculū, locu
 pernoctabu
 coram me c
 Quapro
 lictus cardu
 * Hoc i
 tuum. "T
 vnusquisqu
 tentiæ suæ

CAP. II.

Congregamini & colligamini gens ineru-

dita: * Antequam sitis vos sicut flos pertransiens die, antequam veniat super vos ira Domini, antequam irruat super vos dies iræ furoris Domini.

* Querite Dominum omnes humiles terræ, iudicium operamini & iustitiam querite, & respōdete ea, ut protegamini in die ira Domini:

* Quia Gaza direpta erit, & Ascalon in desolationem: & Azotus Meridie projicietur, & Accaron eradicabitur.

* Væ qui habitatis funiculum maris aduena Cretensium, verbum Domini super vos Canaan terra Allophylorum. & perdam vos de habitatione.

* Et erit Creta pascua pastorum, & ouile ouium.

* Et erit funiculus maris iis qui reliqui sunt de domo Juda: super ipsos pascuntur in domibus Ascalonis, & vespere diuertent à facie filiorum Juda. quia visitat eos Dominus Deus eorum, & auertet captiuitatem eorum.

* Audiui opprobrium Moab & contumeliā filiorum Ammon, in quibus exprobrauerunt populo meo, & magnificati sunt super terminos meos.

* Propterea viuo ego, dicit Dominus exercituum Deus Israel, quia Moab sicut Sodomā erit, & filij Ammon quasi Gomorra, & Damascus derelicta, & quasi acervus salis, & dissipata in sempiternum: & qui relictī fuerint populi mei diripient eos, & reliqui gentis meæ hereditabunt eos.

* Hoc eis pro contumelia sua, quia exprobrauerunt & magnificati sunt super Dominū virtutum.

* Manifestus erit Dominus super eos, et disperdet omnes deos gentium terræ: et adorabunt eū singuli de loco suo. omnes insula gentium,

* & vos Æthiopes vulnerati gladio meo eritis.

* & extendet manum suam super Aquilonem: & perdet Assyrium, & ponet Niniven in desolationem sine aqua quasi desertam.

β.

* Συλλάγητε & σιωδέσθε τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ ἰσχυρῆσαι ὑμᾶς ὡς δυνάμει ἀπορρομήν. ἡμέρα, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴ κυρίου, πρὸ τοῦ ἐπιπέσει ἐπὶ ὑμῶν ἡμέρα ὀργῆς θυμοῦ κυρίου.

* Ζητήσατε τὸν κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς. κέμα ἐργάζεσθε καὶ δικαιοσύνην ζητήσατε, & ἀποκρίνεσθε αὐτῷ, ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου.

* διότι γὰρ ἀληθὴς ἐστὶν ὁ λόγος, καὶ ἀσφαλὼν εἰς ἀφανισμόν, καὶ ὡς μεσημβρίας ἐκλεψή(ε), καὶ ἀκαρπῶν ἐκλεψή(ε)ται.

* οὐαὶ τοῖς κατοικοῦντες τὸ χεῖμα τῆς θαλάσσης παροικοὶ κρητῶν, λόγῳ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς χαναὰν γῆ ἀλλοφύλων. καὶ ἀπολώ(ε) ὑμᾶς ἐκ κατοικίας.

* καὶ ἔσται κρήνη νομῆ ποιμνῶν καὶ μεθόδῳ πρὸ βατῶν.

* καὶ ἔσται τὸ χεῖμα τῆς θαλάσσης τοῖς κατελείποις οἴκου ἰούδα, ἐπ' αὐτῶν νεμή(ε)ν ἐν τοῖς οἰκοῖς ἀσφαλῶνος, δέλης κατελεύθουσιν ἀπὸ πρὸς ὧν ἰούδα ὅτι ἐπισκέπη(ε) αὐτῶν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀποσρέψεται τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν.

* ἤκουσα ὀνειδισμόν μωὰβ καὶ ὀνειδισμόν ὑῶν ἀμμὴρ, ἐν οἷς ὠνείδιζον τὸν λαόν μου καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὄρατά μου.

* διὰ τοῦτο ὡς ἐγώ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεός τοῦ ἰσραὴλ, διότι μωὰβ ὡς Σόδομα ἔσται, καὶ ὑοὶ ἀμμὴρ ὡς γόμορρε, καὶ δαμασκός ἐκλελειμμένη, καὶ ὡς θημωνία ἀλός καὶ ἡφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα. & καταλείψει τὸ λαὸς μου διαρπῶνται αὐτοὶ, καὶ καταλείψει ἔθνος μου κληρονομήσουσιν αὐτοὺς.

* Τοῦτο αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὑβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδιζον καὶ ἐμεγαλύνθησαν ἐπὶ τὸν κύριον τῶν δυνάμεων.

* Ἐπιφανὴς ἔσται κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξολοθρεύσει πρὸς αὐτοὺς τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. καὶ προσκυθήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν,

* καὶ ὑμεῖς αἰθίοπες τραυματῆαι ῥομφαίας μου ἔσεσθε.

* καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ βορρᾶν. καὶ ἀπολεῖ τὸν αἰσύριον, καὶ θήσει τὴν νινυβίαν εἰς ἀφανισμόν ἀνύδρον ὡς ἔρημον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. II.

Congregamini & venite & accedite populus generationis nolentis conuerti ad Legem: Antequam prodeat in vos edictum domus iudicij, & sitis similes glumæ quæ perflat ventus; & vmbre quæ trāsīt à conspectu diei, antequam venerit super vos vehemens ira Dñi, antequam veniat super vos dies furoris Dñi. Querite timorem Dñi omnes mansueti terræ, qui iudicia voluntatis eius præstiterunt: quærite veritatem, querite mansuetudinem, si forsan fiat protectio super vos in die ira Dñi. Gaza enim derelicta erit, & Ascalon in vastationem: Asdod in Meridie expelletur, & Accaron eradicabitur. Væ qui habitant in portu maris, populus qui peccat ut deleatur: decretum verbi Domini super vos qui habitatis in Canaan terra Palestinorū; perdam te ut sis absque habitatore. Eritque portus maris habitaculū, locus mansionis pastorū, & caule ouium. Et erit fors reliquiis domus Iuda: super ipsas pascetur in domibus Ascalon, quando vespere pernoctabunt, siquidem introibit eorum memoria in bonū coram Domino Deo ipsorum, ac reducet eorū transmigrationē. Audita sunt coram me opprobria Moab, & elatio filiorum Ammon, qui probro affecerunt populum meum, & magnificauerunt sese super fines eorum. Quapropter iuro ego, inquit Dominus exercituum Deus Israel, quod Moab sicut Sodomā erit, & filij Ammon sicut Gomorra, locus derelictus carduis, & fodinæ salis, & desolatio in æternum vsque: reliquæ populi mei expilabunt eos, & reliquæ tribuum possidebunt eas. Hoc illis euentet propter factum ipsorum, quoniam depressit omnes deos terræ: & adorabunt eum, & requirunt à conspectu eius. Terribilis Dominus ad redimendum eos, quoniam depressit omnes deos terræ: & adorabunt eum, & requirunt à conspectu eius. Vos quoque Æthiopes interfecti gladio meo eritis. Et alitè inferet vulnus populi sui in Aquilonem, & perdet Assyrium, ac rediget Niniven in desolationem, vastationem inquam quasi desertum.

14 * וירבצו בתוכה עדרים כל חיתו גוי גם קאר
גם קפד בכפתריה ילינו קול ישורר בחלון הרב
בסוף כי ארזה ערה :

15 * זאת העיר העליזה היושבת לנחמה האמרה
בלבה אני ואפסי עוד איך היתה לשמרה מרבץ
לחיה כל עובר עליה ישרק יניע ידו :

ג

1 * הוי מוראה ונגאלה העיר היונה :
2 * לא שמעה בקול לא לקחה מוסר ביהור לא
בטחה אל אלהיה לא קרבה :

3 * שריה בקרבה אריות שאגים שפטיה ואבי
ערב לא גרמו לבקר :

4 * נביאיה פוחזים אנשי בגדות כהניה חללו
קדש חמסו תוקרה :

5 * יהוה צדיק בקרבה לא יעשה עולה בבקר בבקר
משפטו יתן לאור לא נעדר ולא יודע עול בשת :

6 * הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם
מבלי עובר נצדו עריהם מבלי איש מאין יושב :

7 * אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר ולא יכרת
מעונתי כל אשר פקדתי עליה אכן השבימו
השחיתו כל עלילותם :

8 * לכן חכו לי נאם יהוה ליום קומי לעד כי משפטי
לאסוף גוים לקבצי ממלכות לשפך עליהם זעמי
כל חרון אפי כי באש קנאתי תאכל כל הארץ :

9 * כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם
בשם יהוה לעבדו שכם אחד :

10 * מעבר לנהרי כוש עתריבת פוצי יובלון מנחתי
11 * ביום ההוא לא תבושי מכל עלילותיך אשר
פשעת כי כי אז אסיר מקרבך עלי יגאותך ולא
תוספי לגבהה עוד בהר קדשי :

14 * Et accubabunt in medio eius greges omnes bestię gentium, & onocrotalus & ericius in liminibus eius morabuntur. Vox cantantis in fenestra, cornus in superliminari, quonia attenuabo robur eius. * Hęc est ciuitas gloriosa habitans in confidentia, quę dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me non est alia amplius: quomodo facta est in desertum cubile bestię? Omnis qui transit per eam, sibilabit, & mouebit manum suam.

CAP. III.

1 * VAE prouocatrix & redempta ciuitas columba. * Non audiuit vocę, & nō suscepit disciplinam. In Dño non est cōfisa, ad Deū suum nō appropinquauit. * Principes eius in medio eius quasi leones rugientes. Iudices eius lupi vespere, non relinquebāt in manē. * Prophetę eius vesani, viri infideles. Sacerdotes eius polluerūt sanctū, iniuste egerunt contra Legem. * Dñs iustus in medio eius non faciet iniquitatem. Manē B manē iudiciū suū dabit in luce, & non abscondetur. nesciuit autem iniquus cōfusiōnē. * Disperdidi gētes & dissipati sunt anguli earū. desertas feci vias eorū dū nō est qui transeat. desolatę sunt ciuitates eorū, non remanente viro neq; vlllo habitatore. * Dixi: Attamē timebis me, suscipies disciplinam. Et non peribit habitaculum eius, propter omnia in quibus visitauit eā. Verūtāmē diluculō surgētes corruerūt oēs cogitationes suas. * Quapropter expecta me, dicit Dñs, in die resurrectionis meę in futurū, quia iudiciū meū vt cōgregę gentes, & colligā regna. Et effūdā super eos indignationē meam, omnē irā furoris mei. In igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra. * Quia tunc reddā populis labiū electū, vt inuocēt oēs nomen Dñi, & seruiant ei humero vno. * Ultra flumina Æthiopię, indē C supplices mei filij disperforū meorū deferēt munus mihi. * In die illa nō cōfunderis sup cūctis adinuētionib⁹ tuis, quibus preuaricata es in me. Quia tūc auferā de incendio tui magniloquos supbię tuę, & nō adiciēs exaltari ampli⁹ in mōte sancto meo.

תרגום יונתן

14 * וישרון בגנה עדרין דכל חיות ברא אף קחין ואף קפדין בפחות חרעא יביתון קל עופא דמנצף בכנה חרבו חרעה ושללה סחרו :
15 * דא קרמא תקיפתא דיתבא לרחצן דאמרה בלבה אנא ולית בר מני עוד איכדן הות לצדו בית משרי לחיותא כל דיעבר עלה יכלי ויניד
בירה :
1 * וי דמוחיא ומתפרקא קרמא דססגיא לארגא :
2 * לא שמעה בקל עבדוהי נבייא
לא קבלת אלפן במימרא דיי לא אחרחצה ולפלחנא דאלהה לא אתקרבה :
3 * רברבתא בגנה פאריון נחמין דנחא דיבי רמשא לא מורכין
לצפרא :
4 * נביי שקרא די בגנה באשין גברין שקרין כחנא ספסין קדשא חספין באוריתא :
5 * ויי נכאח אסר לאשראח שכנחה
בגנה לית קדמותי למעבר שקר הא כנהור צפרא דאול ותקין כן דינה נפק לאפרש לא מתעבב ולא ידעין עולא כחנא :
6 * שציתי עממא
אצדיארה ביריתחון אחרבה שוקיהון מבלי ערי צדיאח קרניהון מבלי אנש מבלי יתב :
7 * אסרת ברם חרמלין סן קרמי תקבלין אלפן
לא יפסק סדוריהון מארע בית שכןתי כל טכון דאמרה להון איתיל להון ככן אקדמו חכלו כל עובדיהון :
8 * ככן סברו למימרי אסר
יי ליום אחרלויהי למדן ארי דיני לכנשא עממא לקרבה מלכותא למשפך עליהון חסתי כל חקוף רגזי ארי באשרת פרענותי יסופק כל
רשיעי ארעא :
9 * ארי ככן אשני על עממא ממלל חד בחור לצלאת כל הון בשמא דיי למפלח קדמותי כחף חד :
10 * מעבר לנהרי חורו ברמסין יחובון גלור עמי דאחלואה ויהון מיתן להון תא כקרבנין :
11 * בעדנא חתיא לא חכמתין מכל
עובדיך בישא די מרדת במימרי ארי ככן אגלי מנגד תקיפי חשבחתך ולא תוספי לגבהה עוד בסורא דקדשי :

Interp

* Et pasce
nes bestie ter
bus eius cub
neis suis, &
coronatio ei
que habitat
& non est po
est in desolat
pertransit ea

VAE illustr
* Non
ciplinam: in
suum non app
in ea velut l
lupi Arabia,
* Prophe

tempores. S
impie agunt
medio eius, e
nē iudiciū m
ditus est, &
* Demisi sup
destruxi via
fecerunt ciui
ret, neque ha
bitis me, &
ribitis de ocu
super eam. p
pius est omni
pecta me, di
in testimoniū
gentium vt
eos iram me
in igne zeli
tunc conuer
rationem ei
vt seruiant
num Æthio
rent victum
ex omnibus
egisti in me.
nes contum
glorieris sup

* Ethabita
tis in fenestra
in corde suo :
eam clamabit
VAE festin
doctrin
dices eius lup
cerdotes eius
mendaciū: ec
* Excidi ge
* Dixi, Enir
que dixi eis ac
ad iudicandū
irę meę, et eni
omnes in nor
migratio pop
peribus tuis r
magnificandi

* Et pascuntur in medio eius greges & om-
nes bestie terre, & leones & ericij in præsepi-
bus eius cubabunt, & bestie clamabunt in fo-
neis suis, & corui in portis eius, quia cedrus
coronatio eius. * Hæc ciuitas malis dedita,
quæ habitat in spe, dicens in corde suo; Ego sum,
& non est post me ultra alia. Quomodo facta
est in desolationem pascua bestiarum? omnis qui
pertransit eā sibilabit & mouebit manus suas.

CAP. III.

V^E illustris & redempta ciuitas, columba:
* Non audiuit vocem neque suscepit dis-
ciplinam: in Domino non est confisa, et ad Deū
suum non appropinquauit. * Principes eius
in ea velut leones rugientes. iudices eius sicut
lupi Arabiæ, non dimittebantur in manē.
* Prophetæ eius portantes spiritum, viri con-
temptores. Sacerdotes eius polluant sancta, &
impie agunt in Legem. * At Dominus iustus in
medio eius, & non faciet iniquitatē: manē ma-
nē iudicium suum dabit in luce, & non abscon-
ditus est, & non scit iniquitatē in corruptione.
* Demissi superbos, dissipati sunt anguli eorum,
destruxi vias eorum penitus ne transeant. de-
fecerunt ciuitates eorum, eo quod nihil subsiste-
ret, neque habitaret. * Dixi, Veruntamen time-
bitis me, & suscipietis disciplinam. & non pe-
ribitis de oculis eius omnibus quibus vltus sum
super eam. præparare consurge diluculo, corru-
ptus est omnis racemus eorum. * Propterea ex-
pecta me, dicit Dñs, in die resurrectionis meæ
in testimoniū. quia iudiciū meū in cōgregationes
gentium vt suscipiam reges, vt effundam super
eos iram meam, omnem iram furoris mei, quia
in igne zeli mei consumetur omnis terra. * Quia
tunc conuertam super populos linguam in gene-
rationem eius, vt innocens omnes nomen Dñi,
vt seruiant ei sub iugo vno. * De finibus flumi-
num Ethiopiæ suscipiam dispersos meos, affe-
rent victimas mihi in die illa. non confunderis
ex omnibus adinventionibus tuis quibus impie
egisti in me. quia tunc auferam à te detractio-
nes contumeliæ tuæ, & ultra non adijcies vt
glorieris super montem sanctum meum:

14 * καὶ νεμήθονται ἐν μέσῳ αὐτῶν ποίμνια, καὶ πᾶσι τὰ
θηρία τῆς γῆς, καὶ λέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν
αὐτῶν κοιτᾷσθαι, καὶ θηρία φωνήσονται ἐν τοῖς διωρύμασιν
αὐτῶν, καὶ κόρυμβες ἐν τοῖς πυλώσιν αὐτῆς, διότι κέδρος τὸ ἀ-
νάστημα αὐτῆς. * αὐτὴ ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια, ἡ κατε-
κοδσα ἐπ' ἐλπίδι, λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ ἐαυτῆς, ἐγώ εἰμι
καὶ οὐκ ἔστι μετ' ἐμὲ ἐπ' ἄλλη. πῶς ἐγγήθη εἰς ἀφανισ-
μὸν νομὴ θηρίων; πᾶς ὁ διαπορεύμενος αὐτῶν συρεῖ,
καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτῶν. γ.

1 * Ὡς ἡ Ἰπφάνης καὶ ἀπολελυτρωμένη πόλις, ἡ πε-
ρισευρά, * οὐκ ἤκουσε φωνῆς οὐδ' ἐδέξατο παιδείαν, Ἰπφ-
τὰ κυρίως οὐκ ἐπεποιθεῖ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγ-
γασεν. * Ἀρχόντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι.
* Κεῖται αὐτῇ ὡς λύκοι τῆς ἀραβίας, οὐχ ὑπελείποντο εἰς
τὸ πρῶτον. * Ὁ πρῶτος αὐτῆς πνύμας φόρος, δίδρες
καταφρονήται. * Ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλώσιν τὰ ἅγια, καὶ ἀ-
σεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. * Ὁ δὲ κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς,
καὶ οὐ μὴ προήσθαι αὐτῶν, πρῶτον πρῶτον κέριμα αὐτῶν δώσει ἐν
φωτί, καὶ οὐκ ἐκρύψθη, καὶ οὐκ οἶδεν ἀδικίαν ἐν διαφ-
θορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἡφανίσθησαν ἱωνίαι αὐ-
τῶν, Ἰερήμωσα τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ πρῶτον ἔμην διοδύ-
ειν. Ἰξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, διὰ τὸ μὴ εἶναι ὑπαρχεῖν, μὴ δὲ
κατακεῖν. * Εἶπα, πλὴν φοβήθησθε ἐμὲ, ἐδέξατε παιδείαν.
καὶ οὐ μὴ Ἰζολοθρῶσθῃτε Ἰξοφθαλμοὶ αὐτῶν πᾶσι τοῖς
Ἰξεδίκησα ἐπ' αὐτῶν ἐτοίμαζον ὄρσει, διέφθαρται
πᾶσα ἡ Ἰπφυλλίς αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὑπομεινόν με, λέγει
κύριος, ἐν ἡμέρᾳ θύσεως μου εἰς μαρτύριον. διότι τὸ
κέριμα μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς,
τοῦ ἐκχεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν μου πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ
μου, διότι ἐν πυλῶνι ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα
ἡ γῆ. * διότι τότε μετὰ τὸ πρῶτον Ἰπφί λαοὺς γλώσσαν εἰς γε-
νήν αὐτῶν, Ἰπφικαλεῖσθαι πᾶσιν τὸ ὄνομα κυρίου, Ἰδου-
λαβεῖν αὐτῶν ὑπὸ ζυγὸν ἐν ἑαυτοῖς. * ἐκ περάτων πόλεως αὐ-
τιοτίας ὑποδέξομαι τὸν διεσπαρμένον μου, οἱ θυσι θυ-
σιάζματα ἐμοὶ * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. οὐ μὴ καταχυν-
θῇς ἐκ πρώτων τῶν Ἰπφιδυμάτων σου ὧν ἠσέβησας εἰς
ἐμὲ. ὅτι τότε φειλῶ ἀπὸ τοῦ φαυλίσματος τῆς ὑβρεώς
σου, καὶ οὐκ ἔστι οὐ μὴ προσηύχης μεγαλαυχῆσαι Ἰπφί τὸ ὄ-
ρος τὸ ἅγιόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et habitabunt in medio eius greges omnium ferarum, etiam onocrotali & ericij quoque, in ostio portæ pernoctabunt: vox auis garrien-
tis in fenestra audietur. defolarunt portam eius, & eius tabulatum destruxerunt. * Hæc est ciuitas potens quæ sedet confidenter, quæ dicit
in corde suo: Ego sum, & nulla est præter me: quomodo facta est in desolationem, locus habitationis ferarum? quisquis transibit iuxta
eam clamabit & mouebit manum suam.

CAP. III.

V^E festinanti & redemptæ ciuitati quæ multiplicat iræ prouocationem. * Non audiit vocem seruorum eius prophetarum, neque recepit
doctrinā in verbo Dñi, non confisa est, & ad cultū Dei sui nō accessit. * Principes eius in medio ipsius sunt sicut leones rugientes, iu-
dices eius lupi vespertini non prorogantes in tēpus matutinū. * Pseudoprophete qui sunt in medio eius male agunt, homines mēdaces, Sa-
cerdotes eius cōtaminant sanctitatē, iniquē agentes in Legē. * Dñs purus dixit se collocaturū maiestatem suā in medio ipsius, corā eo non fit
mendaciū: ecce sicut lux auroræ quæ progreditur ac dirigitur, sic iudiciū eius prodit vt discernat: nō tardat, neq; norunt improbi cōfusione.
* Excidi gentes, vastata sunt palatia earū, defolani plateas earū vt non sit qui trāseat: vastatæ sunt vrbes earū vt nemo sit, vt nullus sit incola.
* Dixi, Enimvero timeas à conspectu meo, recipias doctrinā, neq; excidet habitationes eorum à terra domus maiestatis meæ, omnia bona
quæ dixi eis adducā eis: idcirco manē puerūt, destruxerūt oīa opera sua. * Quapropter sperate in verbo meo, ait Dñs, quo die reuelabor
ad iudicandū; quoniā iudiciū meū erit ad cōgregandū gētes, ad propē sistendū regna, ad effundendū in eas furorē meum, omnē vehemētiā
iræ meæ, etenim igne vltionis meæ consumētūr oēs impii terræ. * Siquidē ita conuertā in omnes gētes locutionē vnā electam, vt precentur
omnes in nomine Domini, vt seruiant coram eo humero vno. * Ab vltiore ripa fluuiorum Indiæ cum miserationibus reuertetur transl-
migratio populi mei quæ in exilium abducta est, & afferent sibi ecce quasi oblationes. * In illo tempore non pudebit ex omnibus o-
peribus tuis malis quibus rebellasti in Verbum meum, quoniam sic patefaciam ē medio tui fortes gloriæ tuæ, vt non addas vltiā ad te
magnificandum in monte sanctitatis meæ.

10 * והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם
יהוה:
11 * שארית ישראל לא יעשו עוללה ולא ידברו
כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית כי המה
ירעו ורכצו ואין מחריד:
12 * רני בת ציון הרעו ישראל שמחי ועלוי בכל
לב ברו ירושלים:
13 * הסיר יהוה משפטך פנה איבך מלך ישראל
יהוה בקרבך לא תראירע עוד:
14 * ביום ההוא יאמר לירושלים אל תיראי ציון
אל ירפו ידיך:
15 * יהוה אלהיך בקרבך גבור יושיע ישיש עליך
בשמחה יחריש באהבתו יגיל עליך ברננה:
16 * נוגי ממועד אספתי ממך חיו משארת עליה
חרפה:
17 * הנני עשה את כל מעניך בעת ההיא והושעתי
את הצלעה והנדרחה אקבץ ושמתים לתהלה
ולשם בכל הארץ בשתם:
18 * בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי
אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשוכי
ארץ שבותיכם לעיניכם אמר יהוה:

12 * Et relinquam in medio tui populum pauperem & egenum, & sperabunt in nomine Domini.
13 * Reliquiae Israel non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, & non inuenietur in ore eorum lingua dolosa. Quoniam ipsi pascentur & accubabunt, & non erit qui exterreat.
14 * Lauda filia Sion, iubila Israel. lætare & exulta in omni corde filia Ierusalem.
15 * Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos. Rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.
16 * In die illa dicetur Ierusalem: Noli timere Sion, non dissoluantur manus tuæ.
17 * Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse saluabit. Gaudebit super te in letitia, filebit in dilectione tua, & exultabit super te in laude.
18 * Nugas qui à Lege recesserant congregabo, quia ex te erant ut non ultra habeas super eis opprobrium.
19 * Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo, & saluabo claudicantem, & eam quæ eiecta fuerat congregabo. & ponam eos in laudem & in nomen in omni terra confusionis eorum.
20 * In tempore illo quo adducam vos, & in tempore quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen & in laudem omnibus populis terræ, cum conuertero captiuitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus.

תרגום יונתן

12 * ואשאר בגוך עם עניו וחסו בשם יהוה:
13 * שארית ישראל לא יעשו עוללה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית כי המה ירעו ורכצו ואין מחריד:
14 * רני בת ציון הרעו ישראל שמחי ועלוי בכל לב ברו ירושלים:
15 * הסיר יהוה משפטך פנה איבך מלך ישראל יהוה בקרבך לא תראירע עוד:
16 * ביום ההוא יאמר לירושלים אל תיראי ציון אל ירפו ידיך:
17 * יהוה אלהיך בקרבך גבור יושיע ישיש עליך בשמחה יחריש באהבתו יגיל עליך ברננה:
18 * נוגי ממועד אספתי ממך חיו משארת עליה חרפה:
19 * הנני עשה את כל מעניך בעת ההיא והושעתי את הצלעה והנדרחה אקבץ ושמתים לתהלה ולשם בכל הארץ בשתם:
20 * בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשוכי ארץ שבותיכם לעיניכם אמר יהוה:

* Et relinquam in te populum mansuetum
humilem. & timebunt nomen Domini
* reliqui Israel, & non facient iniquitatem,
& non loquentur vana, & non inuenietur in
ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascen-
tur & accubabunt, & non erit qui exterreat
eos.
* Gaude filia Sion, prædica Hierusalem, ex-
ultā & delectare ex toto corde tuo filia Hieru-
salem.
* Abstulit Dominus iniquitates tuas, rede-
mit te de manu inimicorum tuorum rex Israel.
in medio tui non videbis mala vltra.
* In tempore illo dicet Dominus Hierusalem:
Confide Sion, non dissoluantur manus tue:
* Dñs Deus tuus fortis in te saluabit te, ad-
ducet super te letitiam, & innouabit te in cha-
ritate sua, & letabitur in te in delectatione,
* Quasi in die solennitatis, & congregabo
dispersos. Væ qui accepit super eā opprobrium.
* Ecce ego facio in te propter te in tempore
illo, & saluabo afflictam, & repulsam susci-
piam, & ponam eos in gloriam & nominatos
in omni terra, & confundentur
* in tempore illo quando bene vobis fecero,
& in tempore cum suscepero vos: quia dabo
vos nominatos & in gloriam cunctis populis
terra, cum conuertero ego captiuitatem vestram
coram vobis, dicit Dominus.

12 * καὶ ἀπολείψωμαι ἐν τοῖς λαοῖς πρᾶον καὶ ταπεινόν.
καὶ ἀλάβηθήσονται τὸ ὄνομα κυρίου
13 * ὁ καταλοιπὸς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ οὐ ποιήσουσι ἀδι-
κίαν, καὶ οὐ λαλήσουσιν μάταια, καὶ οὐ μὴ θύρεθῇ ἐν τῇ
στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία, διότι αὐτοὶ νεμήθονται καὶ
κοιταδιθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτοὺς.
14 * χαῖρε θυγάτερ σιών, κήρυσε ἱερουσαλήμ, θύραι-
νου καὶ κατὰ τέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου θυγάτερ ἱε-
15 ρουσαλήμ. * ὡς εἶλε κύριος τὰ ἀδικήματά σου,
λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου βασιλεὺς Ἰσραὴλ.
ἐν μέσῳ σου, οὐκ ὄψεται κακὰ οὐκ ἔτι.
16 * ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ, θάρ-
σει σιών, μὴ παρέδωσθαι αἱ χεῖρές σου.
17 * κύριος ὁ θεός σου δυνατὸς ἐν τοῖς κρίμασι σε, ἐπάξει ἐ-
πὶ σὲ θύρεθρον, καὶ καινίσει ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ,
καὶ θύρεθρον θήσεται ἐπὶ τοῖς ἐν τέρπει,
18 * ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς, καὶ συναῶσθε διεσκορπισμέ-
νοίς. οὐαὶ ἔλαβον ἐπ' αὐτῷ ὀνειδισμόν.
19 * ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν τοῖς κρίμασι σου ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ,
καὶ κρίνω τὴν ἐκπεπρωμένην καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰς-
δέξομαι, καὶ θήσωμαι αὐτοὺς εἰς καύχημα καὶ ὀνομασίας
20 ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ κατακταθήσονται ἐν τῇ καιρῷ
ἐκείνῳ ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῇ καιρῷ ὅτῃ
εἰσδέχωμαι ὑμᾶς, διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομασίας ἐν καύ-
χημα πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῇ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰ-
χμαλωσίᾳ ὑμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et relinquam in medio tui populum mansuetum & excipientem afflictionem, fiduciamque suam collocabunt in nomine Domini.
" Reliqui Israel non facient falsitatem, neque loquentur mendacia, neque inuenietur in ore ipsorum lingua dolosa: quoniam ipsi
pascuntur & habitabunt, nec erit qui terreat eos.
" Hymnos cane congregatio Sion, & exultate Israel: gaude & lætare in toto corde congregatio Ierusalem.
" Manifestauit Dominus iudices falsos è medio tui, extirpauit inimicos tuos rex Israel: Dominus dixit se collocaturum maiestatem
suam in medio tui, non expauesces à conspectu mali amplius.
" In illo tempore dicetur ipsi Ierusalem: Ne timeas Sion, ne remittantur manus tue.
" Dominus Deus tuus dixit se collocaturum maiestatem suam intra te: fortis redemptor lætabitur super te, cum gaudio subiciet scelus
tuum cum misericordia sua, super te exultabit exultatione.
" Qui remorati sunt in te tempora solennitatis tue, procul expuli à te: vix illis quoniam portauerunt arma sua contra te, & opprobriis
te affecerunt.
" Ecce ego faciam exterminationem cum omnibus qui te subiecerunt in illo tempore; & redimam extorres, & dispersos accersam;
& collocabo eos in laudem & nomen in vniuersa terra confusionis ipsorum.
" In illo tempore congregabo vos, & in illo tempore postliminio restituum exules vestros, quoniam ponam vos in nomen & in glo-
riam inter omnes gentes terræ, quum reduxero exules vestros in oculis vestris, dixit Dominus.

FINIS SOPHONIAE PROPHETÆ.

PROLOGVS IN AGGÆVM PROPHETAM.

IEREMIAS Propheta ob causam periurij Sedechie regis, vt historia libri secundi Paralipomenon indicat, qui fidem promissam Nabuchodonosor regi Chaldaeorum non seruauerat, populum Israel refert cum memorato rege Ierusalem, expugnata Ierusalem captiuum in Babylonē fuisse perductum. Sed cum memoratus populus multis temporibus idolis seruendo, & effusione sanguinis innocentum se grauiter impiasset, volens Deus generationem vniuersam eiusdem populi ob causas memoratas penitus deperire, septuaginta annorum captiuitatem eundem populum in regno Chaldaeorum statuit sustinere: hac ratione, vt completo numero annorum, nouus populus, à memoratis peccatis immunis, ad renouationem Ierusalem perueniret. Sexagesimo itaque secundo anno, regno Chaldaeorum subuerso, cui adhuc octo anni restabant ad regnandum, quod etiam sexta visio Danielis ostendit, quum propter causam sacrilegij, quod in eadem visione continetur, fuisset extinctum, Darius qui Medis imperabat, vt septima visio Danielis ostendit, memoratus in regno successit. cuius primo anno regni, vt decima visio Danielis manifestat, Daniel supputatis annis, videns appropinquare tempus reuerfionis quæ per Ieremiam fuerat promissa, orans tam pro se quàm pro populo, eandem promissionem à Deo postulabat impleri, cui per Gabrielem Archangelum in eadem visione, iuxta preces eiusdem vniuersa completa esse, Deus dixit. Nam moriente supradicto Dario rege Medorum, & succedente in regno Cyro rege Persarum, promissione Dei completa per eundem regem populumque Israel in Ierusalem reductum, historia secundi libri Paralipomenon & initium Esdræ prophetæ confirmant. Cumque à populo Israel & à se-

חגי

נ

שנת שנים לדרוש המלך בחדש
הששי ביום אחד לחדש היה דבר
יהוה ביד חגי הנביא אל זרובבל
בן-שאלתיאל פתח יהודה ואל-
יהושע בן-יהוצדק הכהן הגדול לאמר:
* כה אמר יהוה צבאות לאמר העם הזה אמרו
לא עת-בא עת-בית יהוה להבנות:
* ויהי דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר:
* העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית
הזה חרב:
* ועתה כה אמר יהוה צבאות שימו לבבכם
על-דרכיכם:
* זרעתם הרבה והבא מעט אכול ואין-לשבעה
שתו ואין-לשכרה לבוש ואין-לחם לו והמשתכר
משתכר אל-צדור נקוב:

AGGÆVS PROPHETA.

CAPVT I.

IN anno secundo Darij regis, in mense sexto, in die vna mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda, & ad Iesum filium Iosedech Sacerdotem magnum, dicens:
* Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ.
* Et factum est verbum Domini in manu Aggæi Prophetæ, dicens:
* Nunquid tempus vobis est vt habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta?
* Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras.
* Seminastis multum, & intulistis parum. comedistis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: operuistis vos, & non estis calefacti. & qui mercedes congregauit, misit eas in facculum pertusum.

תרגום יונתן

א

בשנת תרצו לדרוש מלכא בורחא שתיחא ביוםא חד לירחא חורא פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי נביא לזרובבל
בר שאלתיאל רבא דבית יהודה ולות יהושע בר יהוצדק כהנא רבא למימר:
* כדנן אמר יי צבאות למימר עמא דזרובבל אמרין עד כעין לא מסא עדן בית מקדשא דיי לאתבנא:
* והנה פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי נביא למימר:
* הדרן כשר לבון דאחון יתבין בכתיא די מסלילין בכיורי ארצא ובייר מקדשא דזרובבל חרוב:
* וכעין כדנן אמר יי צבאות שון לבכון על ארחתכון:
* זרעין אתון סגיאין ומעלין זער אכלין ולא סבעין שתן ולא רחן לבשין ולא שחין להון ודמחגר סחגר למארמא:

nioribus t
memorato
templi &
supradicti
cundo an
de tribu e
tem admo
Hoc etiam
dicit: Non
tinentur, i
talem, & i

Aggæus
Deumq
& aridam

Juda, &
magnum, a
* Hæc a
cens: Popu
ædificandi
* Et fa
Aggæi prop
* Si tem
bus concan
* Et n
Ponite cor
* Semi
medistis,
non in ebr
lesacti in i
gregauit in

CHAL

AN
gai p
dice
* S
ficetur?
* Sicc
* Nun
* Sem
lor: & qui

nioribus templum Dei ædificari cœpisset, mortuo Cyro rege, ac regnante Dario rege Persarum, qui memorato Cyro successerat, vicinæ gentes ciuitatis Ierusalem, vt idem Esdras refert, restorationem templi & ciuitatis resistendo impedire cœperunt. Qua ratione deterritus populus Israel, reparationem supradicti templi Domini, necdum iuxta promissionem concessam esse credebat. Propter quod in secundo anno regni memorati Darij regis Persarum Aggæus propheta à Deo missus ad Zorobabel, qui de tribu erat Iuda, qui potestatem regni suscepturus erat, & Iesum filium Iosedech summum Sacerdotem admonet, vt credant completo numero annorum tempus restorationis Ierusalem aduenisse. Hoc etiam addito, ne incredulitatem populi vellent imitari: de quo Deus per eum dixit: Populus hic dicit: Nondum venit tempus vt ædificetur domus Dei. Omnia autem quæ textu huius prophetiæ continentur, reuersionem populi, ædificationem templi, renouationem ciuitatis, obseruantiam Sacerdotalem, & interitum regnorum gentium exterarum significant.

ARGVMENTVM.

Aggæus festinus & letus, qui seminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret; destructum templum reedificat, Deumque Patrem inducit loquentem: Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo calum & terram, mare & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

A G G Æ V S.

CAPVT I.

N secundo anno sub Dario rege in mense sexto vna mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetae, dicens: Dic ad Zorobabel filium Salathiel de tribu Iuda, & ad Iesum filium Iosedec Sacerdotem magnum, dicens:

² Hæc dicit Dominus Deus exercituum, dicens: Populus iste dicunt: Non venit tempus ædificandi domum Domini.

³ Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetae, dicens:

⁴ Si tempus vobis est vt habitetis in domibus concavis, at domus ista deserta est?

⁵ Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra in vias vestras.

⁶ Seminastis multa, & intulistis pauca: comedistis, & non in saturitatem: bibistis, & non in ebrietatem: operti estis, & non estis calefacti in ipsis: & mercedes congregans, congregauit in ligamentum pertusum.

Α Γ Γ Α Ι Α Σ.

κεφαλ. α.

Eν τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἶπον πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰουδα, καὶ πρὸς Ἰησοῦ τὸν τοῦ Ἰωσεδεκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, λέγων,

² τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, λέγων, ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν, οὐχ ἔχει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου.

³ καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων,

⁴ εἰ καιρὸς ὑμῖν ἐστὶ τοῦ οἰκεῖν ἐν οἰκοῖς κοίλῃς ἀθροῖς, ὃ ὅτι οἶκος οὗτος ἐξερῆμωται.

⁵ καὶ νῦν τὰδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν.

⁶ ἐσπείρατε πολλὰ & εἰσενέκατε ὀλίγα. ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονὴν, ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην, περιεβάλετε καὶ οὐκ ἐπερμύθητε ἐν αὐτοῖς, & ὁ σὺν μισθοῖς συνάγων, συνέγαγρον εἰς δεσμὸν τετυπημένον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN CHAGGAEVM PROPHE TAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldais exemplaribus correctâ, opera B. Aria Montani. CAP. I.

ANNO secundo Darij regis mense sexto die prima mensis, factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetae ad Zerubabelem filium Sealthielis principem domus Iuda, & ad Iehosnam filium Iehozadac summum Sacerdotem, dicendo:

² Sic ait Dominus exercituum, dicendo: Populus iste inquit, Vsq̃uequò non veniet tempus domus sanctuarij Domini, vt ædificetur?

³ Et exstitit verbum à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetae, dicendo:

⁴ Sicine decet vos vt habitetis in domibus quæ testæ sunt, in tabulatis cedrinis, cum hæc ædes sanctuarij destructa sit?

⁵ Nunc itaque sic ait Dominus exercituum: Apponite cor vestrum ad vias vestras.

⁶ Seminatis multa, & educitis modicum: comeditis, & non satiamini: bibitis, & non inebriamini: induti estis, nec vobis inest calor: & qui operas suas locat, mercedem reportat maledictionem.

* כה אמר יהוה צבאות שִׁימוּ לְבַבְכֶּם עַל-
 דְּרִכֵּיכֶם :
 * עַל הַהָר וְהַבָּאֲתָם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאֶרְצוּ בוֹ
 וְאִכְכֶּךְ אִמְרֵי יְהוָה :
 * פָּנָה אֶל-הָרְבָּה וְהִנֵּה לְמַעַט וְהַבָּאֲתָם הַבַּיִת
 וְנִפְחַתִּי בוֹ יַעַן מָה נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר-
 הוּא חָרַב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ :
 * עַל-כֵּן עָלֵיכֶם כָּל־אֹר שָׁמַיִם מִטָּל וְהָאָרֶץ כָּל־אֶה
 יִכְוֶלָּה :
 * וְאִקְרָא חָרֵב עַל-הָאָרֶץ וְעַל-הַהָרִים וְעַל-הַדָּגָן
 וְעַל-הַתִּירֹשׁ וְעַל-הַיֵּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאֲדָמָה
 וְעַל-הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-יִגְיַע בְּפִי :
 * וַיִּשְׁמַע זֹרֹבָבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאל וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק
 הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכָל שְׂאֵרֵי הָעָם בְּקוֹל יְהוָה
 אֱלֹהֵיהֶם וְעַל דְּבַר־חֲגִי הַנְּבִיא כַּאֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה
 אֱלֹהֵיהֶם וַיִּירָאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה :
 * וַיֹּאמֶר חֲגִי מֵלֶאךָ יְהוָה בְּמַלְאָכָיו יְהוָה לָעַם
 לֵאמֹר אֲנִי אֶתְכֶם נָאִם יְהוָה :
 * וַיַּעַר יְהוָה אֶת-רוּחַ זֹרֹבָבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאל פָּתַח
 יְהוּדָה וְאֶת-רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
 וְאֶת-רוּחַ כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ מִלְאָכָה
 בְּבֵית-יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם :

ב

* בַּיּוֹם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה
 שְׁתֵּים לְדְרִיּוֹשׁ הַמֶּלֶךְ :
 * בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וָאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר-יְהוָה
 בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר :
 * אִמְרָנָא אֶל-זֹרֹבָבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאל פָּתַח יְהוּדָה
 וְאֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל שְׂאֵרֵי
 הָעָם לֵאמֹר :

7 * Hæc dicit Dominus exercituum: Po-
 nite corda vestra super vias vestras.
 8 * Ascendite in montem, parate ligna, &
 ædificate domum, & acceptabilis mihi e-
 rit; & glorificabor, dicit Dominus.
 9 * Respexistis ad amplius, & ecce factum
 est minus. & intulistis in domum, & exuf-
 flavi illud. Quam ob causam, dicit Domi-
 nus exercituum? quia domus mea deserta
 est, & vos festinaastis vnusquisque in do-
 mum suam.
 10 * Propter hoc super vos prohibiti sunt
 celi ne darent rorem, & terra prohibita est
 ne daret germen suum.
 11 * Et vocaui siccitatem super terram, &
 super montes, & super triticum, & super
 vinum, & super oleum, & quæcunq; pro-
 fert humus, & super homines, super iu-
 mēta, & super omnem laborem manuum.
 12 * Et audiuit Zorobabel filius Salathiel,
 & Iesus filius Iosedech Sacerdos magnus,
 & omnes reliqui populi vocem Domini
 Dei sui, & verba Aggæi prophete sicut mi-
 sit eum Dominus Deus eorum ad eos, &
 timuit omnis populus à facie Domini.
 13 * Et dixit Aggæus nuncius Domini de
 nunciis Domini populo, dicens: Ego vo-
 biscum sum, dicit Dominus.
 14 * Et suscitauit Dominus spiritum Zo-
 robabel filij Salathiel ducis Iuda, & spiri-
 tum Iesu filij Iosedech Sacerdotis magni,
 & spiritum reliquorum de omni populo,
 & ingressi sunt & faciebant opus in domo
 Domini exercituum Dei sui.

CAP. II.

1 IN die vicesima & quarta mensis in sex-
 A to mense in anno secundo Darij regis,
 2 * In septimo mense, vicesima & prima
 mēsis, factum est verbum Domini in ma-
 nu Aggæi prophete, dicens:
 3 * Loquere ad Zorobabel filium Sala-
 thiel ducem Iuda, & ad Iesum filium Iose-
 dech Sacerdotem magnum, & ad reliquos
 populi, dicens:

תרגום יונתן

7 כִּדְנָן אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת שִׁימוּ לְבַבְכֶּם עַל אֲרָחְכֶּם :
 8 סִסְתַּלְתִּין אֲחִינוּ לְסִגְיָ וְהָיוּ לְעֹר וּמַעֲלִין אֲחִינוּ לֵה לְבִיתָא וְנָאִם שַׁלַּח בְּהַ מִּלְּתָא חֲלָף מָה אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת חֲלָף בֵּית מִקְדָּשִׁי וְהוּא חָרוֹב
 9 וְאַתָּה רִחֵשׁ וְכָר לְבִיתָהּ :
 10 עַל כֵּן כָּדִיל חֻבִּיכֶם פִּסְקוּ שְׂמִיָּא מִלְּאֲחִתָּא מִטָּרָא וְאֶרְעָא פִּסְקָה מִלְּמַעְבַּר פְּרִין :
 11 וְקִרְיַת יוֹכְשָׁא עַל אֶרְעָא וְעַל טוּרִיָּא וְעַל עֲבוּרָא וְעַל חִמְרָא וְעַל מִשְׁחָא וְעַל כָּל דִּי מִפְּקָא אֶרְעָא וְעַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל כָּל-לֵאוֹת
 12 וְשִׁמְעֵי זֹרֹבָבֶל בֶּן שַׁלְתִּיאל וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק כְּהֵנָּא רַבָּא וְכָל שְׂאֵרֵי דְעַמָּא לְמִימְרָא דִּי יְהוָה וּלְפִתְחֵי חֲגִי נְבִיאָא כְּמָא
 13 דְּשַׁלַּח יְהוָה וַיִּירָאוּ וַיַּעֲשׂוּ מִלְּאָכָה בְּבֵית יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם :
 14 וַיַּעַר חֲגִי נְבִיאָא דִּי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ מִלְּאָכָה בְּבֵית יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם :
 15 וְאֶת-רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת-רוּחַ כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ מִלְּאָכָה בְּבֵית יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם :

ב

1 בַּיּוֹם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה שְׁתֵּים לְדְרִיּוֹשׁ הַמֶּלֶךְ :
 2 בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וָאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר-יְהוָה בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר :
 3 אִמְרָנָא אֶל-זֹרֹבָבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאל פָּתַח יְהוּדָה וְאֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל שְׂאֵרֵי הָעָם לֵאמֹר :

* Hæc dic-
 iam corda ue-
 * Ascendi
 ædificate dom-
 rificabor, dix-
 * Respex-
 ca. & intulisti
 quamobrem a-
 quod domus
 natis vnusqu-
 * Propter
 terra subtrah-
 * Et induc-
 per montes,
 num, & super
 super iument-
 eorum.
 * Et audi-
 Jesus filius Io-
 reliqui populi
 ba Aggæi pro-
 Deus eorum a-
 mini.
 * Et dixit
 ciis Domini :
 dicit Dominus
 * Et susci-
 bel filij Sala-
 Iesu filij Iosea-
 reliquorum
 bant opera
 sui.
 * Et dixit
 do ann-
 * Septim-
 factum est vo-
 pbete, dicen-
 * Dic ian-
 tribu Iuda,
 dotem magn-
 dicens :
 * Sic ait I-
 ædem, & place-
 troducitis illud
 rij mei quæ de-
 immittenda pl-
 tum, & super
 borem manu-
 reliquæ popu-
 specta Domini
 Verbum meum
 * Et texti-
 cerdotis, & sp-
 D Ie vicesi-
 bum pro
 mus Iuda, & I-

* Hec dicit Dominus omnipotens : Ponite
iam corda vestra in vias vestras:

* Ascendite in montem & incidite ligna, et
edificate domum; & complacebo in ea & glo-
rificabor, dixit Dominus.

* Respexistis in multa, & facta sunt pau-
ca. & intulistis in domum, & exsufflaui illud.
quamobrem dicit Dominus exercituum: Pro eo
quod domus mea deserta est, vos autem festi-
natis unusquisque in domum suam:

* Propter hoc abstinebit calum à rore, &
terra subtrahet germina sua.

* Et inducam gladium super terram, & su-
per montes, & super triticum, & super vi-
num, & super oleum, & super homines, &
super iumenta, & super omnes labores manuum
eorum.

* Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, &
Iesus filius Iosedec Sacerdos magnus, & omnes
reliqui populi vocem Domini Dei sui, & ver-
ba Aggae prophetae sicut misit eum Dominus
Deus eorum ad eos: & timuerunt à facie Do-
mini.

* Et dixit Aggeus nuncius Domini in nun-
ciis Domini: Dic populo, Ego sum vobiscum,
dicit Dominus.

* Et suscitauit Dominus spiritum Zoroba-
bel filij Salathiel de tribu Iuda, & spiritum
Iesu filij Iosedec Sacerdotis magni, & spiritum
reliquorum populi, & ingressi sunt & facie-
bant opera in domo Domini exercituum Dei
sui.

CAP. II.

Quarta & vicesima mensis sexti in secun-
do anno sub Dario rege:

* Septimo mense, una & vigesima mensis,
factum est verbum Domini in manu Aggae pro-
phetae, dicens:

* Dic iam ad Zorobabel filium Salathiel de
tribu Iuda, & ad Iesum filium Iosedec Sacer-
dotem magnum, & ad omnes reliquos populi,
dicens:

7 * τὰδε λέγει κύριος ὁ πᾶντοκράτωρ, θέατε δὴ καρδίας
ὕμῳ εἰς τὰς οδοὺς ὑμῶν.

8 * ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα, καὶ οἰκοδο-
μήσατε τὸν οἶκον, καὶ ἀδοκήσω ἐν αὐτῷ, καὶ ἐνδοξαθήσο-
μαι, εἶπον κύριοι.

9 * ἐπεβλέψατε εἰς πολλὰ, καὶ ἐγένετο ὀλίγα. καὶ εἰση-
νέκατε εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτόν. διὰ τοῦτο λέγει
κύριος τῶν δυνάμεων· διὸ ὃν ὁ οἶκός μου ἔρημός ἐστιν,
ὕμεις δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

10 * διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ ἔρανος ἀπὸ οὐρανοῦ, καὶ ἡ γῆ ὑπο-
σελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς.

11 * καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη,
ἐπὶ τὸν σίτον, καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον, καὶ ἐπὶ τὸ ἐλαιον, καὶ ἐπὶ
τὸν ἀνθρώπου, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πό-
νοισι τῶν χειρῶν αὐτῶν.

12 * καὶ ἤκουσε Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιήλ. καὶ ἰησοῦς
ὁ τοῦ Ἰωσεδεκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες ὁ κατὰλοι-
ποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν λό-
γων ἀγγαίου τοῦ προφήτου καὶ ὅτι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν
κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς, ἐξ ἐφορήθησαν δὲ ἀπὸ προ-
σώπου κυρίου.

13 * καὶ εἶπον ἀγγαίᾳς ὁ ἀγγελὸς κυρίου ἐν ἀγγέ-
λοις τοῦ κυρίου, εἶπον τῷ λαῷ, ἐγώ εἰμι μετ' ὑμῶν, λέγει
κύριος.

14 * καὶ ἐξείρε κύριος τὸ πνεῦμα τοῦ Ζοροβάβελ ὁ σα-
λαθιήλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα ἰησοῦς ὁ ἱερεὺς
ὁ μέγας τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κατὰλοιπῶν τοῦ λαοῦ,
καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐποίησαν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου τῶν
δυνάμεων τοῦ Θεοῦ αὐτῶν.

β.

1 * Τῇ τετραδί καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἔκτου ἐν τῷ δα-
τέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως,

2 * τῷ ἐβδόμῳ μηνὶ μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐγένετο
λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίᾳς τοῦ προφήτου, λέγων,

3 * εἶπον δὲ πρὸς Ζοροβάβελ τὸν ὁ σαλαθιήλ ἐκ φυ-
λῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦς τὸν τοῦ Ἰωσεδεκ τὸν ἱερεῖα τὸν
μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς κατὰλοιπῶν τοῦ λαοῦ,
λέγων,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Sic ait Dominus exercituum: Apponite corda vestra ad vias vestras.
8 Idem, & placebit mihi collocare maiestatem meam in ea in gloria, dicit Dominus.
9 Introdutis illud in domum: ego verò immittam in ipsum maledictionem: propter quid? ait Dominus exercituum, propter eadem sanctua-
rij mei quæ destructa est, cum unusquisque vestrum excurrat in domum suam.
10 Et vocavi siccitatem super terram, & super montes, & super frumen-
tum, & super vinum, & super oleum, & super quodcumque producit terra, & super homines, & super bestias, denique super omnem la-
borem manuum.

11 Audiuit autem Zerubabel filius Sealthielis, & Iehosua filius Iehozadak summus Sacerdos, & omnes
reliqui populi verbum Domini Dei sui, & sermones Chaggæ prophetae, prout miserat eum Deus ipsorum: timuitque populus à con-
spectu Domini.

12 Et dixit Chaggæus propheta Domini, in legatione quam suscepit à conspectu Domini ad populum, dicendo:
Verbum meum vobis est auxilio, dicit Dominus.

13 Et excitauit Dominus spiritum Zerubabelis filij Sealthielis principis domus Iuda, & spiritum Iehosua filij Iehozadak summi Sa-
cerdotis, & spiritum omnium reliquiarum populi. venerunt itaque & fecerunt opus in æde sanctuarij Domini exercituum Dei sui.

CAP. II.

De vicesima & quarta mensis, in sexto mense, anno secundo Darii regis: In septimo mense, vicesima & prima mensis factum est ver-
bum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetae, dicendo: Dic nunc Zerubabeli filio Sealthielis principi do-
mus Iuda, & Iehosua filio Iehozadak summo Sacerdoti, & residuo populi, dicendo:

מי בכם הנשאר אשר ראה את הבית הזה
בכבודו הראשון ומה אתם ראים אותו עתה הלא
כמהו כאין בעיניכם:

ועתה חזק ורובל נאם יהוה וחזק יהושע בן
יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם הארץ נאם
יהוה ועשו כי אני אתכם נאם יהוה צבאות:
את הדבר אשר ברתי אתכם בצאתכם ממצרים
ורוחי עמדת בתוכם אל תיראו:

כי כה אמר יהוה צבאות עוד אחת מעט הינא
ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת הים
ואת ההרבה:

והרעשתי את כל הגוים ובאו חמדות כל
הגוים ומלאתי את הבירה הזה כבוד אמר
יהוה צבאות:

לי הכסף ולי הזהב נאם יהוה צבאות:
גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון
אמר יהוה צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם
יהוה צבאות:

בעשרים וארבעה לתשיעי בשנת שתיים
לדרוש היה דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר:
כה אמר יהוה צבאות שאל נא את הכהנים
תורא לאמר:

הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע
בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמן
ואל כל מאכל הקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא:
ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה
היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא:

ויען חגי ויאמר בן העם הזה וכן חגי הזה לפני
נאם יהוה וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם
טמא הווא:

* Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? nunquid non ita est quasi non sit in oculis vestris?

* Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus, & confortare Iesu fili Iosedech Sacerdos magne, & confortare omnis populus terrae, dicit Dominus exercituum, & facite, quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum.

* Verbum quod pepigi vobiscum cum egredimini de terra Aegypti, & spiritus meus erit in medio vestro. Nolite timere,

* quia hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo cælum, & terram, & mare, & aridam:

* Et mouebo omnes gentes. Et veniet desideratus cunctis gentibus. & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

* Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum.

* Magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquam primæ, dicit Dominus exercituum. & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

* In vicesima & quarta noni mensis in anno secundo Darij regis factum est verbum Dñi ad Aggeum prophetam, dicens:

* Hæc dicit Dominus exercituum: Interroga Sacerdotes Legem, dicens:

* Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui, & tetigerit de summitate eius panem aut pulmetum, aut vinum, aut oleum, aut omnem cibum, nunquid sanctificabitur? Respondentes autem Sacerdotes, dixerunt: Non. * Et dixit Aggeus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, nunquid contaminabitur? & responderunt Sacerdotes & dixerunt: Contaminabitur. * Et respondit Aggeus & dixit: Sic populus iste, & sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, & sic omne opus manuum eorum, & omnia quæ obtulerunt ibi, contaminata erunt.

תרגום יונתן

מן בכון דישתאר ודחא ית ביתא הדין ביקרה קדמא ומה פתח חזן יתה כען תלא כדליתוהי כן הוא בעיניכון: ויכען
חקף זרבבל אמר יי חקף יהושע בר יהוצדק כהנא רבא וחקף כל עמא דארעא אמר יי ועברו ארי מימרי בסעודכון אמר יי צבאות:
ית פתגמא די גזרת עמכון בספקכון סמאריים ונביאי מלפין ביניכון לא תדחלון:
ארי כדנן אמר יי צבאות עוד תרא זערא היא ואנא מויע ית שמיא וית ארעא וית ימא וית יבשתא:
ואזיע ית כל עממא ויתחזן חמדת כל עממא ואמלי ית ביתא הדין וקרא אמר יי צבאות:
דילי כספא ודילי דהבא אמר יי צבאות:
סגי יתא וקרה דביתא הדין כתרואה מן קדמא אמר יי צבאות ובראיה הדין אהן שלמא אמר יי צבאות:
בעשרין וארבעה לתשיעה בשנת תרחן לדרוש הוה פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי נביא למימר:
כדנן אמר יי צבאות שאל כען ית כהנא אורייתא למימר:
הא ישל גבר בשר קדשא בכנף לבושה ויקרב בכסותה ללחם ולתבשילא ולחמרא ולמשחא ולכל דמתאכל היתאסר ואחיבו
כהנא ואמרו לא: ואמר חגי אם יקרב טמא נפשא בכל אלה היתאסר ואחיבו כהנא ואמרו יסחאב:
ואחיבו חגי ואמר בן עמא הדין וכן כנשתא הדין קדמי אמר יי וכן כל עובדי ידיו ויקרבו חזן סמאב הוא:

* Quis e-
ria sua qua a
sam nunc, s
vestro?

* Et nun-
minus, &
magnus, &
dicit Domi-
vobiscum su-
* Verbu-

deremini v-
meus stetit i-

* Quia h-
huc semel ego
mare & ari-

* Et com-
electa omni-

istam gloria.
* Meum

Dominus ex-

* Quia
nissima sup-

ium: & i-
nus exercit-

* Quar-
cundo sub T-

Aggeum pr-

* Hæc di-
ga Sacerdot-

* Si sum-

mitate vest-

vestimenti-

num, aut o-

ficabitur.

xerunt, N-

pollutus in-

bitur? Et r-

Contamina-

dixit: Sic p-

dicit Domi-

rum. & q-

aminabitur

dolebunt a-

babebatis

* Quis ex vobis vidit domum istam in gloria sua quæ antè, & quomodo vos videtis ipsam nunc, sicut non existentem in conspectu vestro?

* Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus, & confortare Iesu fili Josedec Sacerdos magnus, & confortetur omnis populus terra, dicit Dominus exercituum. & facite, quoniam vobiscum sum, dicit Dominus exercituum.

* Verbum quod pepigi vobiscum cum egredierimini vos de terra Egypti, & spiritus meus stetit in medio vestrum. Confidite.

* Quia hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc semelego commoueo calum & terram, & mare & aridam.

* Et commouebo omnes gentes, & veniet electa omnium gentium, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

* Meum argentum & meum aurum, dicit Dominus exercituum.

* Quia magna erit gloria domus istius novissima super primam, dicit Dominus exercituum: & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

* Quarta & vicesima nono mense, anno secundo sub Dario, factus est sermo Domini ad Aggeum prophetam, dicens:

* Hæc dicit Dominus exercituum: Interroga Sacerdotes Legem, dicens:

* Si sumpserit homo carnem sanctam in summate vestimenti sui, & tetigerit summitas vestimenti eius panem, aut coctionem, aut vinum, aut oleum, aut omnem cibum, si sanctificabitur. Et responderunt Sacerdotes & dixerunt, Non.

* Et dixit Aggeus: Si tetigerit pollutus in anima de omnibus his, si contaminabitur: Et responderunt Sacerdotes & dixerunt, Contaminabitur.

* Et respondit Aggeus & dixit: Sic populus iste, et sic gens hæc coram me, dicit Dominus, & sic omnia opera manuum suarum. & quicumque appropinquauerit ibi, contaminabitur. Propter munera eorum matutina dolebunt à facie malitiarum suarum, & odio habebatis qui in portis arguebant.

* τίς ἐξ ὑμῶν ἰδεῖ τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς τῇ ἐμῇ παλαιᾷ, καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντα ἐνώπιον ὑμῶν;

* καὶ νῦν κατίσχυε Ζοροβάβελ, λέγει κύριος, καὶ κατίσχυε ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκ τοῦ ἱερέως τοῦ μέγαντος, & κατισχύτω πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων. & ποιεῖτε, διότι μεθ' ὑμῶν εἰμι, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων.

* τὸ ῥῆμα ὃ διέθηκα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγυπτίου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐπέστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε,

* διότι τὰδε λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, ἐπὶ ἅπασι ἐγὼ κρίνω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν.

* καὶ συσείσω πᾶσι τὰ ἔθνη, καὶ ἔξει τὰ ἐκλεκτὰ πρῶτων τῶν ἐθνῶν, καὶ πλησώ τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων.

* ἐμὸν τὸ δρυγύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων.

* διότι μεγάλη ἐσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τοῦτου ἢ ἐξ ἀρχῆς ὑπερτελεῖται πρῶτῳ, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, καὶ ἐν τῷ ῥῥῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων.

* τῇ τετραδὶ καὶ εἰκάδι τῷ ἐννάτῳ μηνὶ ἔτει δευτέρῳ τοῦ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἀγγαῖαν τὸν παροφῆτην, λέγων·

* τὰδε λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, ἐπερώτηθ' οὗτοὶ ἱερεῖς νόμον λέγων,

* ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἄψῃται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἐψέματ' ἢ οἶνου, ἢ ἐλαίου, ἢ παντὸς βρώματ' εἰ ἀγαθὴ ἔσται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ εἶπαν, οὐ.

* καὶ εἶπεν ὁ ἀγγαῖας, ἐὰν ἄψῃ μεμιαμμένος τοῦ ψυχῆ διὰ πλῆθους τούτων εἰ μίαν θῇ; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, μίαν θῇ.

* καὶ ἀπεκρίθη ἀγγαῖας & εἶπεν, ἕως ὅτε ὁ λαὸς οὗτος καὶ ἕως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐναντίον ἐμοῦ, λέγει κύριος, καὶ ἕως πᾶσι τὰ ἔρρα τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ὅς ἐστιν ἐγγίστη ἐκείμηναν θῇ. οὐκ ἐστιν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὁδυνήθονται διὰ πᾶσι τοῖς πονηρῶν αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε οὗτοὶ ἐν θυγατρὶ ἐλέγχοντες.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quis est inter vos qui remanserit, qui viderit domum istam in primo decore suo, ecquid vos videtis eam nunc, nonne quasi res nihili, sic & ipsa est in oculis vestris?

Nunc ergo roborare Zerubabel, dicit Dominus, & roborare Iehosua fili Iehozadac summe Sacerdos, ac roborare omnis popule terræ, ait Dominus: & agite, quoniam Verbum meum erit vobis auxilio, dicit Dominus exercituum.

Verbum quod decreui vobiscum cum eduxi vos ex Egypto, & Prophetæ mei docent vos, ne timeatis.

Quoniam sic ait Dominus exercituum: Adhuc hoc modicum est, & ego commoturus sum calos & terram, & mare & aridam.

Et commouebo vniuersas gentes, & veniet desiderium omnium gentiū, & implebo hanc domum gloria, ait Dominus exercituum.

Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum.

Maiores futura est gloria huius domus postremæ, quàm primæ, ait Dominus exercituum: & in hoc loco ponam pacem, ait Dominus exercituum.

Vicesima & quarta noni mensis anno secundo Darij, factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetæ, dicendo:

Sic ait Dominus exercituum: Roga nunc Sacerdotes Legem, dicendo:

Ecce feret vir aliquis carnem sanctitatis ora vestimenti sui, & tanget operimento suo panem, & pulmentum, & vinum, & oleum, quicquid denique comeditur, nonne prohibebitur? Et responderunt Sacerdotes ac dixerunt: Minime.

Et dixit Chaggæus: Si tetigerit pollutum animæ in illis omnibus, nonne contaminabitur? & responderunt Sacerdotes ac dixerunt, Contaminabitur.

Et respondit Chaggæus & ait: Sic populus iste, & sic ista congregatio coram me, inquit Dominus: & sic omnia opera manuum ipsorum, quodque offerent ibi, pollutum est.

16 Et nunc ponite iam corda vestra à die hac
 & supra, antequàm poneretur lapis super la-
 pidem in templo Domini.

17 Qui eratis quando mittebatis in modium
 hordei viginti sata, & facta sunt hordei decē
 sata: & ingrediebamini in torcular ut hauri-
 retis quinquaginta amphoras, & facta sunt
 viginti.

18 Percussi vos in sterilitate, & in corrup-
 tione aëris, & in grandine, omnia opera ma-
 nuum vestrarum, & non reuersi estis ad me,
 dicit Dominus.

19 Ponite iam corda vestra à die ista et vltra,
 à quarta & vicesima noni mensis, à die qua
 fundatum est templum Domini, ponite in cor-
 dibus vestris:

20 Si vltra cognoscetur super terram area, et
 si adhuc vinea, & ficus, & malogranata, &
 ligna oliuæ quæ non ferunt fructum: à die hac
 benedicam.

21 Et factum est verbum Domini secundo ad
 Aggeum prophetam quarta & vicesima men-
 sis, dicens:

22 Dic ad Zorobabel filium Salathiel, de tri-
 bu Iuda: Ecce ego mouebo caelum & terram,
 & mare & aridam:

23 Et subuertam thronos regum, & subuer-
 tam currus & ascensores: & descendant equi
 & ascensores eorum unusquisque in gladio ad
 fratrem suum.

24 In die illa, dicit Dominus exercituum, as-
 sumam te Zorobabel filium Salathiel seruum
 meum, dicit Dominus: & ponam te quasi sig-
 naculum, quia te elegi, dicit Dominus exer-
 cituum.

16 καὶ νῦν θέτε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας
 ταύτης, καὶ ὑπερῶν αὐτῆς τοῦ θεῖου λίθου ἐπὶ λίθον ἐν
 τῷ ναῷ κυρίου.

17 τίνες ἦτε ὅτε ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλλω καρπὸς εἴκοσι
 ᾠτά, καὶ ἐγένετο καρπὸς δέκα ᾠτά. καὶ εἰσεπορεύεσθε
 εἰς ὑπολήϊον ἐξαντλήσαι πεντήκοντα μετρητάς, καὶ ἐ-
 γένετο εἴκοσι.

18 ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορέῃ, καὶ ἐν θυμολογίᾳ, &
 ἐν χαλᾷ, πᾶσι τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, & οὐκ ἐπε-
 στρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος.

19 τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης
 καὶ ἐπ' αὐτήν, ἀπὸ τῆς τετραδ' & καὶ εἰκάδ' τοῦ ἐνιαυτοῦ
 μίλως. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς κυρίου, θέ-
 τε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,

20 εἴτε ἐπὶ πηγνυομένηται ἐπὶ γῆς ἄλως καὶ εἴτε ἀμ-
 πελθῶ, καὶ αἱ ῥυαῖ, καὶ αἱ ῥοαὶ, καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐ-
 λαίας τὰ οὐ φέροντα καρπὸν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης βί-
 λογήσω.

21 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν θυμῷ αὐτοῦ πρὸς ἀγγαῖον
 τὸν προφήτην τετραδ' καὶ εἰκάδ' ἔμλωος λέγων·

22 εἶπον πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ, ἐν φυλῇς
 ἰούδα, ἰδοὺ ἐγὼ κρίνω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, & τὴν θά-
 λαον καὶ τὴν ξηραν·

23 καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ καταστρέψω
 ἄρματα καὶ ὀπλασίματα, καὶ καταβήσονται ἵπποι καὶ ἀ-
 ναβάται αὐτῶν ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ.

24 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, λή-
 ψομαί σε Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ τὸν δοῦλόν μου,
 λέγει κύριος, καὶ θέσωμαί σε ὡς σφραγίδα, διότι σε ἡρέ-
 νηκα, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Nunc itaque apponite nunc cor vestrum ab hoc die & supra, priusquàm ordo ordini apponeretur in templo Domini.

17 Ex quo ingrediebamini ad aceruum viginti modiorum, & fiebant decem: ingrediebamini in torcular in quo erant quinquaginta dolia vini, & fiebant viginti.

18 Percussi vos vredine & rubigine & grandine omnia opera manuum vestrarum, nec vos conuersi estis ad cultum meum, dicit Dñs.

19 Apponite nunc cor vestrum ab hoc die & supra, à die vicesimo & quarto noni mensis, à die quo cæperunt iaci fundamenta templi Domini, apponite cor vestrum.

20 An adhuc frumentum in area, & an adhuc vites, & ficus, & mala punica, & arbores oliuæ non ferunt? ex die ista benedicam.

21 Et factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini secundo cum Chaggæo vicesima & quarta mensis, dicendo:

22 Dic Zerubabeli principi domus Iuda dicendo: Ego commoueo caelos & terram.

23 Et subuertam solia regnorum, & frangam robur regnorum gentium, ac subuertam currus & assessores eorum, & interficietur equi & equites ipsorum unusquisque gladio fratris sui.

24 In illo tempore, ait Dominus exercituum, accersam te Zerubabel fili Sealthielis serue mi, dicit Dominus: & ponam te sicut scul-
 pturam annuli super manum: quoniam in te mihi complacui, dicit Dominus exercituum.

FINIS AGGÆI PROPHETÆ.

PROLOGVS IN ZACHARIAM PROPHETAM.

SECUNDO anno Darij regis Medorum Aggaeus & Zachariam prophetasse, lectiones eorundem declarant. Sed hac de causa Aggaeus Zachariae in ordine prophetarum praelatus esse videtur, quod cum duobus mensibus, ut praedictorum lectiones ostendunt, in prophetia praecessisse inuenitur, & ad reparationem templi praeepto Dei populum animasse, ut Esdras refert, dicens. In secundo anno Darij regis Persarum prophetauerunt Aggaeus & Zacharias filius Addo prophetae super Iudaeos, qui erant in Iuda & Hierusalem, super Israel in nomine Dei Israel super eos. tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedech & principes eius, inchoaueruntque aedificare domum Dei quae est in Hierusalem. Quibus cum adessent prophetae, exhortatione sua adiuuerunt eos. Nam & populum Israel ab imitatione paternorum delictorum, per suam admonitionem idem propheta cupiens reuocare, verbis lectione comprehensus usus est. Vidi nocte, & ecce vir ascenderat super equum rubeum, &c. Vidit propheta virum equo rubeo sedentem & stantem in medio myrteti umbrosi, cuius visionis haec solutio est. Vir ascendens equum rubeum, licet angelus intelligatur, tamen, quia praedicti coloris equum conscendere visus est, vindictam sanguinis in eam gentem significat afferendam, quae populum Israel in captiuitatem redegerat. Nam & Esaias propheta per ruborem vestimentorum inter gentes vindictam cum

זכריה

א

חֹדֶשׁ רִשְׁמִינִי בְּשָׁנָה שְׁתִּי
לְדַרְיוֹשׁ הָיָה דְּבַר יְהוָה אֶל זְכַרְיָה
בֶּן-בִּרְכִיָּה בֶן-עֲדֹו הַנְּבִיא לֵאמֹר:
קֶצֶף יְהוָה עַל-אֲבוֹתֵיכֶם קֶצֶף:
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שׁוּבוּ
אֵלַי נָא יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶשׁוּב אֵלֵיכֶם אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת:
אֶל-תְּהִיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר קָרָאוּ אֱלֹהִים
הַנְּבִיאִים הָרִאשִׁימִים לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
שׁוּבוּ נָא מִדְּרִבְכֶּם הָרָעִים וּמִעֲלִילֵיכֶם הָרָעִים וְלֹא
שָׁמְעוּ וְלֹא-הִקְשִׁיבוּ אֵלַי נָא יְהוָה:
אֲבֹתֵיכֶם אֵיךְ הֵם וְהַנְּבִיאִים הֲלֹעֲלָם יִחְיוּ:
אֲךְ דְּבַרִּי וְחֻקִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת-עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים
הָלֹא הִשְׁיגוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיִּשׁוּבוּ וַיֹּאמְרוּ כִּי אֲשֶׁר זָמַם
יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲשׂוֹת לָנוּ כִּדְרִבְכֵּנוּ וּכְמַעַלְלֵינוּ בֶּן
עֲשָׂרָה אֶתְנֶנּוּ:

ZACHARIAS PROPHETA.

CAPVT I.

IN mense octauo in anno secundo Darij, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiae filij Addo prophetae dicēs:
* Iratus est Dominus super patres vestros iracundia.
* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Conuertimini ad me, ait Dominus exercituum, & conuertar ad vos, dicit Dominus exercituum.
* Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant Prophetæ priores, dicentes: Hæc dicit Dominus exercituum: Conuertimini de viis vestris malis, & de cogitationibus vestris pessimis: & non audierunt neque attenderunt ad me, dicit Dominus.
* Patres vestri ubi sunt & Prophetæ? nunquid in sempiternum viuent?
* Veruntamen verba mea & legitima mea quæ mandauī seruis meis Prophetis, nunquid non comprehenderunt patres vestros? Et conuersi sunt & dixerunt: Sicut cogitauit Dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, & secundum adinuationes nostras, fecit nobis.

תרגום יונתן

א

בִּירְחָא חֲמִינְאָה בְּשָׁנָה שְׁתִּי חֲרָחַן לְדַרְיוֹשׁ הָיָה פִּתְחָם נְבוּזַאחַז מִן קֶדֶם יְיָ עִם זְכַרְיָה בֶּן בִּרְכִיָּה בֶּן עֲדֹו נְבִיא לְמִימַר:
הָיָה רְגֹו מִן קֶדֶם יְיָ עַל אֲבֹתְכֶם עַל דְּאֶרְגֹו קִדְמוֹתֵי:
יְיָ צְבָאוֹת וְאֶתְפְּנִי בְּמִימְרֵי לְאֻמָּבָא לְכֹון אָמַר יְיָ צְבָאוֹת:
לֹא חֲרָחַן כְּאֲבֹתְכֶם וְהַנְּבִיאִים לְהֹון נְבִיאֵי קִדְמָאֵי לְמִימַר כְּדִין אָמַר יְיָ צְבָאוֹת תּוֹבוּ כְּעַן מִאֲרַחְתְּכֹון כִּישְׁתָּא וּמַעֲבָדִיכֹון מִקְלָלִיא וְלֹא
קִבְלוּ וְלֹא אֶצִּיתוּ לְמִימְרֵי אָמַר יְיָ: אֲבֹתְכֶם אֵין אֲנִין וְאֵם חִימְרוֹן נְבִיאֵי לֹא לְעִלְמָא קִימִין: כֶּדֶם פִּתְחָמֵי וְקִימִי דִּי פִקְדִית יִתְעַבְדִּי
נְבִיאֵי הָלֹא אֲדַבְּקוּ אֲבֹתְכֶם וְחִבּוּ וְאָמְרוּ כִּמָּא דְחִשְׁבִּי יְיָ צְבָאוֹת לְמַעַבְדִּי לֹא כְּאֶרְחָתְנָא וּכְעֹבְדִנָּא בֶּן עֲשָׂרָה עֲמָנָא:

sanguine à
tinctis vesti
affuturam p
tionem, ait:
vimbraculi
affuturam d
beratione d
partem in s
ctem proph

Zachari
septem
nit, & à de
lem; paupere

Z

tra patres
* Et dices
cituum: Et
virtutum,
nus virtutu
* Et nol
guerunt eos
tes: Hæc di
mini à viis
bus vestris
dirent me,
* Patres
quid in ater
* Veru
mea suscipi
tu meo seru
derunt pati
xerunt: Si
tum facere
dum adinu

CHAL

I N mense
dicendo:
* Et dic
bo meo v
* Ne sit
à viis vestris
* Patre
mandauī ser
tuum facere

sanguine à Deo proferendam demonstrans, his verbis usus est, dicens: Quis est iste qui venit de Edom? tinctis vestibus de Bosra? &c. Stantem verò in medio myrteti umbrantis, quòd dixit, lætitiā populo affuturam per myrteti significationem voluit designari. Eius ligni Moyses in Leuitico cūm faceret mentionem, ait: Accipietis die prima fructus ligni speciosi: vt lætitiā populi per bene olentis ligni speciosi umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem quæ liberationem populi & vindictam de aduersariis affuturam demonstrat, ob hoc noctu propheta se vidisse memorauit, quia populum Israel in prima liberatione de terra Ægypti, noctu discessisse constabat. Cuius exempli quia præsens populus aliquam partem in se retinere videbatur, liberatio eiusdem ac reditus captiuitatis de terra Chaldaeorum per noctem propheta est reuelata.

ARGUMENTVM.

Zacharias memor Domini sui, multiplex in prophetia, Iesum cum vestibus sordidis, & lampadem oculorum septem candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis, duas quoque oliuas à sinistris lampadis cernit, & à dextris, & post equos rufos, varios, albos, & dissipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Hierusalem; pauperem regem vaticinatur, & prædicit regem sedentem super pullum asinae filium subiugalis.

ZACHARIAS.

CAPVT I.

N octauo mense anni secundi sub Dario, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiae filij Addo Prophetam, dicens:

¹ Iratus est Dominus contra patres vestros ira magna.

² Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Et conuertimini ad me, dicit Dominus virtutum, & conuertar ad vos, dicit Dominus virtutum.

³ Et nolite fieri sicut patres vestri, quos arguerunt eos Propheta qui prius fuerant, dicentes: Hæc dicit Dominus virtutum, Conuertimini à viis vestris malis, & ab adinventionibus vestris malis: & non attenderunt vt audirent me, dicit Dominus.

⁴ Patres vestri vbi sunt & Propheta? nunc quid in æternum viuunt?

⁵ Veruntamen sermones meos & legitima mea suscipite, quacunque ego præcipio in spiritu meo seruis meis Prophetis, qui comprehenderunt patres vestros. & responderunt & dixerunt: Sicut preparatus est Dominus virtutum facere secundum vias nostras & secundum adinventiones nostras, sic fecit nobis.

ZACHARIAΣ.

κεφαλ. α.

N τῷ ὀγδόῳ μὲν ἐτοίμοις δευτέρῳ τῷ δαρείῳ ἐχρῆτο λόγῳ κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν υἱὸν βαρὰχίου υἱοῦ ἀδδῶ τὸν θεωφῆτῳ λέγων,

¹ ὡργίσθη κύριος πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ὡργὴν μεγάλην.

² καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τάδε λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, καὶ ἠπιστέψατε πρὸς με, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, καὶ ἠπιστάσθε μοι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος πάντων δυνάμεων.

³ καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἵς ἐνεκαλέσασθαι αὐτοὺς ὁ θεωφῆται ἐμπεσόντες λέγοντες: τάδε λέγει κύριος πάντων δυνάμεων, ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἠπιποδύματων ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ οὐ θεωρήσονται εἰς ἀκοὴν τοῦ εἰσακοῦνταί μοι, λέγει κύριος.

⁴ οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσὶ καὶ ὁ θεωφῆται, μὴ εἰς τὸν αἰῶνα (ἤτις);

⁵ πλὴν ἐγὼ λόγους με καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε, ὅτι ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις με τοῖς θεωφῆταις, οἱ κατέλαβον ἐγὼ πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον, καθὼς ᾤξαται κύριος τῶν δυνάμεων ποιῆσαι καὶ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν καὶ τὰ ἠπιποδύματα ἡμῶν, οὕτως ἐποίησεν ἡμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN ZACHARIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLUTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX

Chaldais exemplaribus correctis, opera B. Aria Montani. CAP. I.

IN mense octauo, anno secundo Darii, factum est verbum prophetiae à facie Domini cum Zacharia filio Barachiae filij Addo propheta, dicendo: ¹ Ira fuit à facie Domini contra patres vestros, pro eo quòd iracundiam concitassent coram eo.

² Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Conuertimini ad cultum meum, dicit Dominus exercituum, & respiciam in verbo meo vt beneficiam vobis, dicit Dominus exercituum.

³ Ne sitis sicut patres vestri, quibus prophetauerunt Propheta priores, dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Conuertimini nunc à viis vestris pessimis, & ab operibus vestris corruptis: sed non obedierunt, nec auscultauerunt verbum meum, dicit Dominus.

⁴ Patres vestri vbi sunt? & si dixeritis, Prophetae nonne in æternum subsistent? Veruntamen verba mea & pacta mea quae mandavi seruis meis Prophetis nonne comprehenderunt patres vestros? & conuersi sunt & dixerunt: Sicut cogitauerat Dominus exercituum facere nobis, iuxta vias nostras & secundum opera nostra, sic fecit nobiscum.

7 ביום עשרים וארבעה לעשרתי עשרה חדש הוא
 8 חדש שבט בשנת שנים לדיוש היה דבר יהוה
 אל זכריה בן ברכיהו בן עדוא הנביא לאמר:
 9 ראייתי הלילה והנה איש רכב על סוס אדום
 והוא עמד בין ההדסים אשר במצלה ואחריו
 סוסים אדמים שרקים ולבנים:
 10 ואמר מה אלה אדני ויאמר אלי המלאך הדבר
 כי אני אראך מה המור אלה:
 11 ויען האיש העמד בין ההדסים ויאמר אלה
 אשר שלח יהוה להתהלך בארץ:
 12 ויענו ארבע מלאך יהוה העמד בין ההדסים
 ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל הארץ ישבר
 ושקטרה:
 13 ויען מלאך יהוה ויאמר יהוה צבאות עד מתי
 אתה לא תרחם את ירושלם ואת ערי יהודה אשר
 זעמתה זה שבעים שנה:
 14 ויען יהוה את המלאך הדבר כי דברים טובים
 דברים נחמים:
 15 ויאמר אלי המלאך הדבר כי קרא לאמר כה
 אמר יהוה צבאות קנאתי לירושלם ולציון קנאה
 גדולה:
 16 וקצף גדול אני קצף על הגוים השאננים אשר
 אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה:
 17 לכן כה אמר יהוה שבתי לירושלם ברחמים
 ביתי יבנה כה נאם יהוה צבאות וקוה ינטר על-
 ירושלם:
 18 עוד קרא לאמר כה אמר יהוה צבאות עוד
 תפוצנה ערי מטוב ונחם יהוה עוד את ציון ובחר
 19 עוד בירושלם: ואשא את עיני וארא והנה
 ארבע קרנורות:

7 * In die vicesima & quarta vndecimi
 mensis Sabat, in anno secundo Darij,
 factum est verbum Domini ad Zacha-
 riam filium Barachia filij Addo prophe-
 tam, dicens:
 8 * Vidi per noctem, & ecce vir ascen-
 dens super equum rufum, & ipse stabat
 inter myrteta quæ erant in profundo, &
 post eum equi rufi, varij, & albi.
 9 * Et dixi: Qui sunt isti Domine mi? Et
 dixit ad me angelus qui loquebatur in me:
 Ego ostendam tibi quid sint hæc.
 10 * Et respondit vir qui stabat inter myr-
 teta, & dixit: Isti sunt quos misit Domi-
 nus vt perambulent terram.
 11 * Et responderunt angelo Domini qui
 stabat inter myrteta, & dixerunt: Peram-
 bulauimus terram, & ecce omnis terra ha-
 bitatur & quiescit.
 12 * Et respondit angelus Domini & dixit:
 Domine exercituum, vsquequo tu nõ mi-
 fereberis Hierusalem & vrbium Iuda, qui-
 bus iratus es? iste iam septuagesimus an-
 nus est.
 13 * Et respondit Dominus angelo qui lo-
 quebatur in me verba bona, verba conso-
 latoria.
 14 * Et dixit ad me angelus qui loque-
 batur in me; Clama, dicens: Hæc dicit
 Dominus exercituum: Zelatus sum Hieru-
 salem & Sion zelo magno.
 15 * Et ira magna ego irascor super gentes
 opulêtas: quia ego iratus sum parum, ipsi
 verò adiuuerunt in malum.
 16 * Propterea hæc dicit Dominus: Reuer-
 tar ad Hierusalem in misericordiis, & do-
 mus mea ædificabitur in ea, ait Dominus
 exercituum, & perpendiculum extende-
 tur super Hierusalem.
 17 * Adhuc clama, dicens: Hæc dicit Do-
 minus exercituum: Adhuc affluent ciui-
 tates meæ bonis. & consolabitur adhuc
 Dominus Sion, & eliget adhuc Hierusa-
 lem.
 18 * Et leuavi oculos meos & vidi, & ecce
 quatuor cornua.

תרגום יונתן

7 ביום עשרים וארבעה לחד עשר ירחא הוא ירח שבט בשנת תרתין לדיוש ויהוה נבואה מן קודם וייעם זכריה בר ברכיהו
 8 ביום עשרה נבואה למימר: חזיתי בליליא ונהא גברא רכב על סוס סמוק והוא קאם בין אילני הדסיה די בבבל ובתרתיהו ססוקין
 9 ואמר מה אלן רבונא ויאמר לי מלאכא דמסלול עמי אנא אחזק מה אנן אלן:
 10 ואחייב גברא דקאם בין אילני הדסיה ויאמר אלן די שלח יי לתלכא בארעא:
 11 ואחייבו ית מלאכא דיי דקאם בין אילני הדסיה ואמרו תלכא בארעא ונהא כל ארעא יתבא שלנא ושקישא:
 12 ואחייב מלאכא דיי ואמר יי צבאות עד אימתי את לא תרחם על ירושלם ועל קרנא דבית יהודה דאיתחיתא עליהון לנש דנן שבטין
 13 ואחייב יי ית מלאכא די מלל עמי פתגמין תקנין פתגמין דנחומין:
 14 ואמר לי מלאכא דמסלול עמי אתנבי למימר דנן אמר יי צבאות מתפרע אנא פרענות ירושלם ולציון קנאה רבא:
 15 ירגו רב אנא רגז על עממיה די שרן שלנא די אנא רגז על עמי זער ואנן מסועין לאבאשא:
 16 בכך דנן אמר יי אחייב לירושלם כרחמין בית מקדשי יתבני כה אמר יי צבאות וחוט דמשחתא יתנגר על כנן פתלי ירושלם:
 17 עוד אתנבי למימר דנן אמר יי צבאות עוד יתמלון קרני עמי טובא ונחם יי עוד ית ציון ויהרע עוד בירושלם:
 18 וקפת ית עיני וחזית ונהא ארבע סלפון:

* Quarta
 se, iste mensis
 rio, factum e
 filium Bara
 cens:

* Vidi pe
 super equum
 tes umbroso
 & varij.

* Et dixi
 me angelus q
 dam quid sun
 * Et respo

* Et dixit ad n
 rot circuirem
 * Et respo

bat inter mo
 terram, &
 quiescit.

* Et respo
 Domine vir
 Hierusalem e
 iste septuages

* Et respo
 batur in me
 torios.

* Et dixi
 me: Clama,
 potens: Zela
 * Et ira

superposita
 tus sum moa
 mala.

* Propter
 ad Hierusale
 instaurabitur
 & mensura

* Adhuc
 virtutum, &
 ni, & mis
 eliget adhuc
 * Et leu

quatuor cor

7 In die
 cum Zacharia
 ipse stabat int
 * Et dixi
 * Et rel
 * Et res

terra habitatu
 fereberis Ieru
 * Et re
 * Et di
 * Prop
 nus exercituum
 dicit Domini
 sibi in Ierusa

* Quarta & vicesima in vndecimo men-
se, iste mensis Sabat, in secundo anno sub Da-
rio, factum est verbum Domini ad Zachariam
filium Barachia filij Addo Prophetam, di-
cens:

* Vidi per noctem, & ecce vir ascendens
super equum rufum, & iste stabat inter mon-
tes umbrosos, & post eum equi rufi, & albi
& varij.

* Et dixi: Quid isti Domine? & dixit ad
me angelus qui loquebatur in me: Ego tibi osten-
dam quid sunt hæc.

* Et respondit vir qui stabat inter montes,
& dixit ad me: Isti sunt quos misit Dominus
ut circumirent terram.

* Et responderunt angelo Domini qui sta-
bat inter montes, & dixerunt: Circuivimus
terram, & ecce omnis terra habitatur, &
quiescit.

* Et respondit angelus Domini, & dixit:
Domine virtutum, usquequo non misereberis
Hierusalem & urbium Juda quibus iratus es
iste septuagesimus annus?

* Et respondit Dominus angelo qui loque-
batur in me: Verba bona, sermones consolato-
rios.

* Et dixit ad me angelus qui loquebatur in
me: Clama, dicens: Hæc dicit Dominus omni-
potens: Zelavi Hierusalem et Sion zelo magno:

* Et ira magna ego irascor super gentes quæ
superpositæ sunt, pro eo quod ego quidem ira-
tus sum modicum, ipsi vero superpositi sunt in
mala.

* Propterea hæc dicit Dominus: Convertere
ad Hierusalem in misericordia, & domus mea
instaurabitur in ea, dicit Dominus virtutum:
& mensura extendetur super Hierusalem.

* Adhuc clama, dicens: Hæc dicit Dominus
virtutum, Adhuc diffundentur civitates in vo-
nis, & miserebitur Dominus adhuc Sion, &
eliget adhuc Hierusalem.

* Et leuavi oculos meos & vidi, & ecce
quatuor cornua:

* τῇ τετραδὶ καὶ εἰκαδὶ ἐν τῇ ἐνδεκάτῳ μηνί, οὗτο
ὁ μὲν Ζαχαρίας, ἐν τῇ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείῳ, ἐγγύς τοῦ
κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ βασιλέως υἱοῦ ἀδδῶ
τὸν περὶ τὴν νύκτα,

* ἑώρακα, τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς
ἐπὶ πονοῦρον, καὶ οὗτο εἰσήκει ἀναμέθεν τῶν ὄρεων τῶν
κατασκίων, καὶ ὁπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυροὶ, καὶ λαοὶ καὶ
ποικίλοι.

* καὶ εἶπα, τί οὗτοι κύριε; καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος
ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, ἐγὼ οὖν δέξω τίς ἐστι ταῦτα.

* καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφρηκὼς ἀναμέθεν τῶν ὄρεων.
καὶ εἶπε πρὸς με, οὗτοι εἰσιν οἱς ἐξαπέστειλεν κύριος τὸ
περιεῖναι τὴν γῆν.

* καὶ ἀπεκρίθη Ζαχαρίας τῷ ἄγγέλῳ κυρίου τῷ ἐφρηπὶ ἀ-
ναμέθεν τῶν ὄρεων, καὶ εἶπεν, περὶ δὲ καμὲν τὴν γῆν, &
ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατεκίετα καὶ ἡσυχάζει.

* καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ εἶπε, κύριε
τῶν δυναμῶν, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν ἱερουσα-
λήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰουδαίας ἐθυμώσης, τοῦτο ἐβδόμη-
κοσὸν ἔστω.

* καὶ ἀπεκρίθη κύριος τῷ ἄγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν
ἐμοί. ῥήματα καλὰ, λόγοις παρηγοητικοῖς.

* καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, ἀνά-
κραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος πάντοτε κράτος, ἐξήλωκα
τὴν ἱερουσαλήμ καὶ τὴν σιών ζήλον μέγαν,

* καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συ-
νεπιπνέμενα ἀντὶ ὧν ἐγὼ μὲν ὀργίζω ὁ δὲ λαός, αὐτοὶ δὲ συ-
νεπείνουν εἰς κακά.

* διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπιστρέψω ἐπὶ ἱερου-
σαλήμ ἐν οἰκισμῷ, καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται
ἐν αὐτῇ, λέγει κύριος τῶν δυναμῶν, καὶ μέτρον ἐκτα-
θήσεται ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

* ἐπὶ ἀνακραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυ-
νάμεων, ἐπὶ διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐ-
λεήσει κύριος ἐπὶ τὴν σιών, καὶ αἰρεπεῖ ἐπὶ τὴν ἱερου-
σαλήμ.

* καὶ ἤρασαν ὀφθαλμοί μου καὶ ἶδον, καὶ ἶδον τέσ-
σερα κέρατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 In die vicesima quarta vndecimi mensis, ipse est mensis Sebat, anno secundo Darij, factum est verbum prophetiae à facie Domini cum Zacharia filio Barachia filii Addo propheta, dicendo:

8 Vidi nocte, & ecce vir ascendens super equum rufum, & ipse stabat inter arbores myrthinas quæ sunt in Babylonē, & post eum equi rufi, varij, & albi.

9 Et dixi: Quid sunt isti, domine mi? Et dixit ad me angelus qui loquebatur mecum: Ego ostendam tibi quoniam sint isti.

10 Et respondit vir qui stabat inter arbores myrthinas, & dixit: Isti sunt quos misit Dominus ut perambulent terram.

11 Et responderunt ad angelum Domini qui stabat inter arbores myrthinas, atque dixerunt: Perambulauimus terram: & ecce omnis terra habitatur pacifica & quieta.

12 Et respondit angelus Domini & dixit: Domine exercituum, usquequo non mi-
sereberis Ierusalem & urbium domus Iuda, super quas adduxisti maledictionem istis septuaginta annis?

13 Et respondit Dominus angelo qui loquebatur mecum verba recta, verba consolatoria.

14 Et dixit ad me angelus qui loquebatur mecum: Vaticinare dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Ego vlciscar vltionem Ie-
rusalem & Sion zelo magno.

15 Et ira magna ego irascor in gentes quæ degunt secure: quia ego iratus sum parum con-
tra populum meum, & ipsi auxiliati sunt ad malefaciendum.

16 Propterea sic dicit Dominus: Convertere ad Ierusalem cum miserationibus: domus sanctuarii mei ædificabitur in ea, dicit Domi-
nus exercituum. & funiculus perpendiculi extendetur super ædificium parietum Ierusalem.

17 Adhuc vaticinare, dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Adhuc implebuntur bono vrbes populi mei, & consolabitur adhuc Dominus Sion, & complacebit adhuc sibi in Ierusalem.

18 Et leuavi oculos meos & vidi, & ecce quatuor regna.

19 * ואמר אל המלאך הדבר כי מה אלה ויאמר
אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה את ישראל
וירושלם: * ויראני יהוה ארבעה חרשים: *
20 * ואמר מה אלה באים לעשות ויאמר לאמר אלה
הקרנות אשר זרו את יהודה כפי איש לא נשא
ראשו ויבאו אלה להחריד אתם לידות את קרנות
הגוים הנשאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה:

ב

* ואשא עיני וארא והנה איש ובידו חבל מדה:
* ואמר אנה אתה הלך ויאמר אלי למד אר-
ירושלם לראות כמה רחבה וכמה ארבה:
* והנה המלאך הדבר כי יצא ומלאך אחר יצא
לקראתו:
* ויאמר אלו רץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות
תשב ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה:
* ואני אחיה לה נאם יהוה חומת אש סביב
ולכבוד אהיה בתוכה:
* הוי הוי ונסו מארץ צפון נאם יהוה כי בארבע
רוחות השמים פרשתי אתכם נאם יהוה:
* הוי ציון המלטי ישבת ברת בבל:
* כי כה אמר יהוה צבאות אחר כבוד שלחני
אל הגוים השלילים אתכם כי הנגע בכם
נגע בכבוד עינו:
* כי הנני מניף את ידי עליהם והיו שלל
לעבדיהם וידעתם כי יהוה צבאות שלחני:
* רני ושמחי ברת ציון כי הנני בא ושכנתי
בתוכך נאם יהוה:
* ונלוו גוים רבים אל יהוה ביום ההוא והיו לי
לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי יהוה צבאות שלחני
אליך:

19 * Et dixi ad angelum qui loquebatur in
me: Quid sunt hæc? & dixit ad me: Hæc
sunt cornua quæ ventilauerunt Iudam &
20 Israel & Ierusalem. * Et ostendit mihi
21 Dominus quatuor fabros. * Et dixi:
Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens:
Hæc sunt cornua quæ ventilauerunt Iu-
dam per singulos viros, & nemo eorum le-
uauit caput suum. Et venerunt isti deter-
tere ea, vt deiiciant cornua gentium quæ
leuauerunt cornu super terram Iuda vt dif-
pergerent eam.

CAP. II.

1 **E**T leuavi oculos meos & vidi: & ecce
2 vir, & in manu eius funiculus menso-
3 rum. * Et dixi: Quò tu vadis? & dixit ad
me: Vt metiar Ierusalem, & videam quan-
4 ta sit longitudo eius, & quanta sit latitudo
5 eius. * Et ecce angelus qui loquebatur
6 in me egrediebatur, & angelus egredieba-
7 tur in occursum eius. * Et dixit ad eum:
Curre, loquere ad puerum istum, dicens:
Absque muro habitabitur Ierusalem præ
8 multitudo hominum & iumentorum in
9 medio eius. * Et ego ero ei, ait Dominus,
10 murus ignis in circuitu, & in gloria ero in
11 medio eius. * O, ô, fugite de terra Aquil-
onis, dicit Dominus: quoniam in quatuor
12 ventos celi dispersi vos, dicit Dominus.
13 * O Sion fuge quæ habitas apud filiam
14 Babylonis: * Quia hæc dicit Dominus
exercituum: Post gloriam misit me ad gen-
15 tes quæ spoliauerunt vos. Qui enim teti-
gerit vos, tangit pupillam oculi sui.
16 * Quia ecce ego leuo manum meam su-
per eos, & erunt prædæ his qui seruebant
17 tibi: & cognoscetis quia Dominus exerci-
tuum misit me.
18 * Lauda & letare filia Sion, quia ecce e-
go venio, & habitabo in medio tui, ait
Dominus.
19 * Et applicabuntur gentes multæ ad
Dominum in die illa, & erunt mihi in po-
pulum. Et habitabo in medio tui: &
scies quia Dominus exercituum misit me
ad te.

תרגום יונתן

19 * ואמר אל המלאך דבר אל יהוה ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה את ישראל וירושלם: * ויראני יהוה ארבעה חרשים: * ואמר מה אלה באים לעשות ויאמר לאמר אלה הקרנות אשר זרו את יהודה כפי איש לא נשא ראשו ויבאו אלה להחריד אתם לידות את קרנות הגוים הנשאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה:
ב
* ואשא עיני וארא והנה איש ובידו חבל מדה: * ואמר אנה אתה הלך ויאמר אלי למד אר-ירושלם לראות כמה רחבה וכמה ארבה: * והנה המלאך הדבר כי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו: * ויאמר אלו רץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה: * ואני אחיה לה נאם יהוה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה: * הוי הוי ונסו מארץ צפון נאם יהוה כי בארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם יהוה: * הוי ציון המלטי ישבת ברת בבל: * כי כה אמר יהוה צבאות אחר כבוד שלחני אל הגוים השלילים אתכם כי הנגע בכם נגע בכבוד עינו: * כי הנני מניף את ידי עליהם והיו שלל לעבדיהם וידעתם כי יהוה צבאות שלחני: * רני ושמחי ברת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם יהוה: * ונלוו גוים רבים אל יהוה ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליך:
20 * ואמר אל המלאך דבר אל יהוה ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה את ישראל וירושלם: * ויראני יהוה ארבעה חרשים: * ואמר מה אלה באים לעשות ויאמר לאמר אלה הקרנות אשר זרו את יהודה כפי איש לא נשא ראשו ויבאו אלה להחריד אתם לידות את קרנות הגוים הנשאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה:
ב
* ואשא עיני וארא והנה איש ובידו חבל מדה: * ואמר אנה אתה הלך ויאמר אלי למד אר-ירושלם לראות כמה רחבה וכמה ארבה: * והנה המלאך הדבר כי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו: * ויאמר אלו רץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה: * ואני אחיה לה נאם יהוה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה: * הוי הוי ונסו מארץ צפון נאם יהוה כי בארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם יהוה: * הוי ציון המלטי ישבת ברת בבל: * כי כה אמר יהוה צבאות אחר כבוד שלחני אל הגוים השלילים אתכם כי הנגע בכם נגע בכבוד עינו: * כי הנני מניף את ידי עליהם והיו שלל לעבדיהם וידעתם כי יהוה צבאות שלחני: * רני ושמחי ברת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם יהוה: * ונלוו גוים רבים אל יהוה ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליך:

Interp.

* Et dixi
Quid sunt
cornua quæ
Hæc sunt
cornua quæ
ventilauerunt
Iudam &
Israel &
Ierusalem.
Et ostendit
mihi
Dominus
quatuor
fabros.
Et dixi:
Quid isti
veniunt
facere?
Qui ait,
dicens:
Hæc sunt
cornua quæ
ventilauerunt
Iudam per
singulos
viros, &
nemo eorum
leuauit
caput suum.
Et venerunt
isti deter-
tere ea, vt
deiiciant
cornua
gentium
quæ
leuauerunt
cornu
super
terram
Iuda vt
difpergerent
eam.

Et leuavi

Et in manu

Et dixi

me, vt dim

ta latitudo

Et ecce

bat, & al

ei. Et

lescentem

Hierusalem

torum quæ

Et eg

in circuitu

O o f

nus, quia

dicit Dom

tatis filian

Qui

gloriam n

vos, quia

lam oculi

Qui

eos, & e

cognoscet

Lat

venio &

Et c

in die illa

in medio

potens m

Et c

lem, & ha

Hæc sunt

terant regi

Rexi v

tum le

diebatur,

Ierusalem

murus ign

eis, Cong

dicite ei,

cturum se

vt tangat

minus, e

minus.

tem in tu

* Et dixi ad angelum qui loquebatur in me, ¹⁹ Quid sunt hæc Domine? & dixit ad me, Hæc cornua quæ disperserunt Judam & Israel, & Hierusalem. * Et ostendit mihi Dominus quatuor fabros. * Et dixi, Quid isti veniunt facere? & ait ad me, dicens: Hæc cornua quæ disperserunt Judam, & Israel confregerunt, & nullus eorum leuauit caput, & egressi sunt isti ut exaceruerent ea in manibus suis quatuor cornua, gentes sunt quæ eleuant cornu super terram Domini ut dispergant eam.

CAP. II.

Et leuavi oculos meos & vidi, & ecce vir, ¹ & in manu eius funiculus geometricus.

* Et dixi ad eum, Quod vadis? & dixit ad me, Ut dimetiar Hierusalem, & videam quantalatio eius est, & quanta longitudo.

* Et ecce angelus qui loquebatur in me stabat, & alius angelus egrediebatur in occursum ei. * Et ait ad eum, Curre & loquere ad adolescentem illum, dicens: Frugifera habitabitur Hierusalem à multitudine hominū, & iumentorum quæ in medio eius.

* Et ego ero illi, dicit Dominus, murus ignis in circuitu, & in gloriam ero in medio eius.

* O o fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus, quia de quatuor ventis cali cōgregabo vos, dicit Dominus. * In Sion saluamini qui habitatis filiam Babylonis.

* Quia hæc dicit Dominus omnipotens, Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliauerunt vos, quia qui tangit vos quasi tangens pupillam oculi eius.

* Quia ecce ego infero manum meam super eos, & erunt præda his qui seruiuerant eis, & cognoscetis quia Dominus omnipotens misit me.

* Latare & gaude filia Sion, quia ecce ego venio & habitabo in medio tui, dicit Dominus.

* Et confugient gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt ei in populum, & habitabo in medio tui: & scies quoniam Dominus omnipotens misit me ad te.

¹⁹ * Ἐεῖπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντά ἐν ἐμοί, τί ἐστὶ ταῦτα κύριε, καὶ εἶπε πρὸς με, ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἱερουσαλήμ. * καὶ ἔδειξέ μοι κύριε τέσσαρας τέκτονας.

²¹ * καὶ εἶπα, τί ἔτοι ἐρχόντο ποιεῖσαι; καὶ εἶπε πρὸς με λέγων, ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατήξαν, καὶ ἔδειξεν αὐτῶν ἥρε κεφαλῶν, & ἔζηθον ἔτοι τοῦ ὀξύναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσσαρα κέρατα ἔθνη εἰς ἐν ἐπαεργόμενα κέρατα ἵπτι τὴν γῆν κυρίου τοῦ διασκορπίσαι αὐτῶν.

β.

¹ * Καὶ ἦρεν ὁ ὀφθαλμὸς μου καὶ ἶδον, καὶ ἰδὲ ἀνὴρ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ σφαρτίον γεωμετρικόν.

² * καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν, ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρὸς με, τοῦ διαμετρεῖσθαι τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ εἰδέναι πηλίκον τὸ πλάτος αὐτῆς ἐστὶ, καὶ πηλίκον τὸ μήκος.

³ * καὶ ἰδὲ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί εἰσήκει, & ἕτερος ἄγγελος ἔξεπορεύετο εἰς ἀπὸ δόξου αὐτοῦ.

⁴ * Ἐεῖπεν πρὸς αὐτόν, ὁράμεν & λάληθον πρὸς νεανίαν ἐκείνον, λέγων· καὶ ἀκαρπὸς καὶ κηθήσεται ἱερουσαλήμ διὰ πλήθους ἀνθρώπων & κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς.

⁵ * καὶ ἐγὼ ἔβην αὐτῇ, λέγει κύριος, τείχος πύργος κυκλόθεν· καὶ εἰς δόξαν ἔβην ἐν μέσῳ αὐτῆς. * ὦ ὦ φέγετε διὰ γῆς βορεᾶ, λέγει κύριος· διότι ἐν τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ ἔρεινός σου ἄζω ὑμᾶς, λέγει κύριος.

⁶ * εἰς σὺν δυνάμει ἔδε καὶ κοδόντες θυγατέρα βαβυλῶνος. * διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ὁπίσω δόξης ἔξαπέσταλκόν με ἵπτι τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσασθαι ὑμᾶς, διότι ὁ ἀπὸ μὲν ὑμῶν ὁ ἀπὸ μὲν τὸ κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ.

⁷ * διότι ἰδὲ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτάς, καὶ ἔσονται σκύλα τοῖς δουλεύουσιν αὐταῖς, καὶ γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ ἔξαπέσταλκόν με.

⁸ * τέρπε καὶ ὀφραίνε θυγατερ σὺν, διότι ἰδὲ ἐγὼ ἐρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει κύριος.

⁹ * καὶ καταφύξονται ἔθνη πολλὰ ἵπτι τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται αὐτοῖς εἰς λαόν, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι κύριος παντοκράτωρ ἔξαπέσταλκόν με πρὸς σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ * Et dixi ad angelum qui mecum verba faciebat, Quid sunt ista? qui dixit mihi, Ista sunt regna quæ disperserunt viros Iuda, & Israel, & habitatores Ierusalem. * Et ostendit mihi Dominus quatuor artifices. * Et dixi, Quid isti acturi veniunt? & ait, dicendo, Hæc sunt regna quæ disperdere viros Iudæos, nec virum permiserunt erectum incedere: veniunt autem ipsi ut commoucant ea, & ut conterant regna populorum quæ tulere arma in terram domus Iehuda, ad deportandam eam in exilium.

CAP. II.

E Rexi verò oculos meos & vidi, & ecce vir, cuius in manu funiculus mensurius. * Cui dixi, Quò te confers? & dixit mihi, Mensuraturum Ierusalem, ut videam quanta sit latitudo eius, quantaque longitudo. * Ecce autem angelus qui me alloquebatur, egrediebatur, in cuius occursum alius prodibat angelus. * Et dixit ei, Curre, loquere cum iuvene isto, dicens: Vicatim habitabitur Ierusalem præ multitudine hominum iumentorumque in medio eius. * Verbumque meum erit ei, dicit Dominus, veluti murus igneus illam per circuitum ambiens, atque gloriose maiestatem meam in medio eius reponam. * Proclamate dispersis, & dicite eis, Congregamini de terra Aquilonari, dicit Dominus: nam in quatuor cæli ventos dispersi vos, ait Dominus. * Clamate cætui Sion, & dicit ei, Euade & veni qui habitas in prouincia Babylonis. * Etenim sic dicit Dominus exercituum, Post gloriam quam vobis addidit, dicit ei, Euade & veni qui habitas in prouincia Babylonis. * quisquis enim detrimentum infert vobis, peræque ac si manum suam extendat cætum se dixit, misit me ad populos qui vos diripiunt: quisquis enim detrimentum infert vobis, peræque ac si manum suam extendat ut tangat pupillam oculi sui. * Ecce enim tollo plagam potentiae meæ super eos, & patebunt prædæ famulis suis; scietisque certò Dominum exercituum me misisse. * Exulta & letare cætus Sion, ecce enim reuelabor & collocabo maiestatem meam in medio tui, dicit Dominus. * Et adijciuntur populi multi plebi Domini tunc temporis, qui coram me in populum erunt, ponamque meam maiestatem in tui medium, scietisque quòd Dominus exercituum me misit ad te.

EE

¹² Et possidebit Dominus Judam partem suam, super terram sanctam, & eliget adhuc Hierusalem.

¹³ Timeat omnis caro à facie Domini, quia surrexit de nubibus sanctis suis.

CAP. III.

ET ostendit mihi Dominus Jesum sacerdotem magnum stantem ante faciem angeli Domini: & diabolus stabat à dextris eius, ut aduersaretur ei.

² Et dixit Dominus ad diabolum, Increpet Dominus in te diabole, & increpet Dominus in te qui elegit Hierusalem: nonne iste torris erutus de igne?

³ Et Jesus erat indutus vestibibus sordidis, & stabat ante faciem angeli.

⁴ Et respondit, & ait ad eos, qui stabant ante faciem suam, dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo: & dixit ad eum, Ecce abstuli iniquitates tuas, & induite eum veste talari.

⁵ Et dixit, Imponite & cidarim mundam super caput eius: & circumposuerunt cidarim mundam super caput eius, & circumdederunt eum vestimentis, & angelus Domini stabat.

⁶ Et contestabatur angelus Domini ad Jesum, dicens.

⁷ Hec dicit Dominus omnipotens, Si in viis meis ambulaueris, & præcepta mea custodieris, tu dijudicabis domum meam, & tu custodies atrium meum, & dabo tibi qui conuersentur in medio stantium istorum.

⁸ Audi iam Jesus sacerdos magne, tu & proximi tui qui sedent ante faciem tuam, quia viri portentorum spectatores sunt, quia ecce ego adduco seruum meum Orientem.

⁹ Quia lapis quem dedi ante faciem Jesu super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego fodio foueam, dicit Dominus omnipotens, & contrectabo omnem iniquitatem terræ illius in die una.

¹⁰ In die illa, dicit Dominus omnipotens, Conuocabit unusquisque proximum suum subter vitem & subter ficum.

¹² καὶ κατεκληρονομήσει κύριος τὸν ἱεὸν τὴν μερίδα αὐτῆς, ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ ἐξελεῖ ἐτι τὴν ἱερουσαλήμ. ¹³ ἀλαβείδω πᾶσα σαρκὶς ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἐξεγήγεσται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτῆς.

γ.

¹ Καὶ ἔδειξέν μοι κύριος ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸ μέγαν ἐστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου κυρίου· καὶ ὁ διάβολος εἰσῆκει ἐκ δεξιῶν αὐτῆς ἀντικείμενος αὐτῷ.

² καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν διάβολον, ἐπιμύησαι κύριον ἐν θεοῖς, καὶ ἐπιμύησαι κύριον ἐν θεοῖς ἐκλεξάμενον τὴν ἱερουσαλήμ· ἐχὶ ὅτι δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός;

³ καὶ ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμμένος ἱμάτια ῥυτίδα· καὶ εἰσῆκει πρὸ προσώπου τοῦ ἀγγέλου.

⁴ ὁ ἀπεκρίθη ὁ εἶπε πρὸς τοὺς ἐσηκότας πρὸ προσώπου αὐτῶν, λέγων· ἀφέλετε τὰ ἱμάτια τὰ ῥυτίδα ἀπ' αὐτῶν· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἰδὲ ἐξειλόμην τὰς ἀδικίας σου, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη.

⁵ καὶ εἶπεν, Ἰμῖθετε καὶ κίδαριν καθάρων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· καὶ παρέθηκαν κίδαριν καθάρων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ παρέβαλον αὐτὴν ἱμάτια, καὶ ὁ ἀγγελὸς κυρίου εἰσήκει.

⁶ καὶ διεμαρτύρετο ὁ ἀγγελὸς κυρίου πρὸς ἰησοῦν, λέγων·

⁷ τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐδὼ ἐν ταῖς ἐδοῖς μου πορεύσῃ καὶ τὰ πρὸςάγματα μου φυλάξης, σὺ διακρινῶν τὸν οἶκόν μου, ὅς σὺ φυλάξεις τὴν αὐλήν μου, καὶ δώσω σοι θῶας φορμύρας θῶα μέθων τῶν ἐσηκότων τῶν.

⁸ ἀκούε δὴ ἰησοῦς ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας σὺ καὶ ὁ πλησίον σου ὁ καθήμενος πρὸ προσώπου σου, διότι ἄνδρες τερατοκόποι εἰσὶν, διότι ἰδὲ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου ἀνατλήν.

⁹ διότι ὁ λίθος ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου ἰησοῦ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἑνὰ ἐπὶ ὀφθαλμοὶ εἰσιν· ἰδὲ ἐγὼ ὀρύσω βόθρον, λέγει κύριος παντοκράτωρ, ὃς ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

¹⁰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, συγκαλέσει ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹² Atque in hereditatem donabit Dominus domui Iuda partem suam in terra sanctitatis suæ; adhucque gratam habebit Ierusalem.

¹³ Dispareant omnes impij à conspectu Domini, quoniam de habitaculo sanctitatis suæ apparebit.

CAP. III.

OSTENDIT autem mihi Iosue sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini, ad cuius dexteram stabat aduersarius, ut ei aduersaretur. Et dixit Dominus ad aduersarium, Increpet te Dominus aduersarie, increpet inquam Dominus te, ille cui placuit collocare maiestatem suam in Ierusalem: an non torris est iste erutus ab incendio? Erant autem ipsi Iosue, filij qui duxerant uxores quæ non erant dignæ sacerdotio, & stabat coram angelo. Et respondit & dixit his qui coram se ministrabant, dicendo: Dicite ei ut eiiciat de domo sua uxores quæ non sunt decentes sacerdotio: eiq; dixit, Vide, quodd abstulerim à te iniquitatem tuam, & te induerim iustitijs. Tunc dixi, Imponite cidarim mundā capiti eius: imposueruntq; cidarim mundā capiti eius, & acceperunt ei vxorē decentē sacerdotio: & angelus Dñi stabat. Et contestatus est angelus Domini Iosue, dicendo: Sic inquit Dominus exercituum, Si per vias quæ mihi rectæ videntur perrexeris, & si obseruationem verbi mei custodieris, tu quidem iudicabis eos qui in domo sanctuarij mei ministrant; & præterea seruabis atria mea, & in mortuorum resurrectione resuscitabo te, pedesque veloces inter Seraphim istos ambulantes tibi donabo. Agedum audi Iosue summe sacerdos tu cum tuis, qui tibi adstant, socijs; digni sunt enim viri quibus fiant miracula: Equidem ecce ego seruū meum Christum adduco, qui reuelabitur. En enim lapis quem disposui ante Iosue, super lapidem vnum quem septem cernunt oculi, ecce ego visionem eius reuelo, dicit Dominus exercituum, & die vna scelera terræ illius auferam. Eo tempore, ait Dominus exercituum, inuitabit unusquisque proximum suum subter fructus vineæ suæ & subter fructus ficus suæ.

* וישב המלאך הדבר בי ויעירני באיש אשר
 * יעור משנתו: * ויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר
 * ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה
 * ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות
 * לנרות אשר על ראשה:
 * * ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלגל ואחד
 * * על שמאלה: * ואען ואמר אל המלאך הדבר
 * * בי לאמר מה אלה אדני:
 * * ויען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת
 * * מה תמה אלה ואמר לא אדני:
 * * ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר יהוה אל
 * * זרובבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי
 * * אומר יהוה צבאות:
 * * מי אתה הר הנדול לפני זרובבל למישור
 * * והוציא את האבן הראשה תשאות חן חן לך:
 * * ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 * * ידי זרובבל יסרו הבית הזה וידיו תבצעתה
 * * וידערת כי יהוה צבאות שלחני אליכם:
 * * כי מי בז ליום קטנות ושמו וראו את האבן
 * * הבדיל ביד זרובבל שבעה אלה עיני יהוה המור
 * * משוטטים בכל הארץ:
 * * ואען ואמר אליו מה שני הזיתים האלה
 * * על ימין המנורה ועל שמאלה:
 * * ואען שנית ואמר אליו מה שתי שבלי הזיתים
 * * אשר ביד שני צנורות הזהב המריקים מעליהם
 * * הזהב: * ויאמר אלי לאמר הלוא ידעת מה
 * * אלה ואמר לא אדני:
 * * ויאמר אלה שני בני היצחק העמדים על
 * * ארון כל הארץ:

תרגום יונתן

* ויב מלאכא דמלל עמי ואערני בנבא דמחער משנתה:
 * על רישא ושבעה בוצינא דעלה ושבעה דמריקין מנהון משחא לבוצינא דעל רישא:
 * וחד על שמאלה: * ואחית ואמרת למלאכא דמלל עמי למימר מה אלן רבונני:
 * ידעתא מה אנון אלן ואמרת לא רבונני: * ואחית ואמרת למימר דן פתגמא דיי עס זרובבל למימר לא בחיל ולא בנבחה אלהן ברות
 * מימר קדשי אמר יי צבאות: * מה את חשיב מלכותא טפשתא קדם זרובבל הלא כמשרא ויגלי ית משחא דאמיר שמה מן קדמין
 * וישלט בכל מלכותא: * והנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: * ידי זרובבל שריאח לסבני ביתא דהן וידוהי וישכללונה
 * וחרעון ארי יי צבאות שלחני לוחכין: * ארי מן דיבי דבסר יומא דן על בנינא דהוא ער תלא יחוב ויחדיר פד יחזי ית אבן משקלחא
 * בידא זרובבל שבעה נדבכין באלן קדם יי גלן עוברי בני אנשא בכל ארעא:
 * ואחית ואמרת לה מה תרן וימא האלן על ימין מנרתא ועל שמאלה: * ואחית חנינות ואמרת לה מה תרן שבלי זיתא דביד
 * חרן אסקריטון דדב דמריקין מנהון משחא לבוצינא דעלה: * ואמר לי למימר הלא ידעתא מה אלן ואמרת לא רבונני:
 * ואמר אלן חרן בני רבכניא דקיסין קדם רבון כל ארעא:

* ET reuersus est angelus qui loquebatur
 A in me, & suscitauit me quasi virum qui
 suscitatur de somno suo.
 * Et dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi,
 Vidi & ecce candelabrum aureum totum,
 & lampas eius super caput ipsius, & septē
 lucernæ eius super illud, & septem infuso-
 ria lucernis quæ erant super caput eius.
 * Et duæ oliuæ super illud, vna à dextris
 B lampadis, & vna à sinistris eius:
 * Et respondi, & aio ad angelum qui lo-
 quebatur in me, dicens: Quid sunt hæc
 Domine mi?
 * Et respondit angelus qui loquebatur
 in me, & dixit ad me, Nunquid nescis quid
 sunt hæc? Et dixi, Non Domine mi.
 * Et respondit, & ait ad me, dicens: Hoc
 C est verbum Domini ad Zorobabel, di-
 cens: Non in exercitu nec in robore, sed &
 in spiritu meo, dicit Dominus exercituū.
 * Quis tu mons magne coram Zoroba-
 bel in planu? Et educet lapidem prima-
 rium, & exequabit gratiam gratiæ eius.
 * Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens:
 * Manus Zorobabel fundauerunt do-
 mum istam, & manus eius perficient eam,
 & scietis, quia Dominus exercituum mi-
 sit me ad vos.
 * Quis enim despexit dies paruos, & læ-
 D tabuntur & videbunt lapidem stanneum
 in manu Zorobabel? Septem sunt isti ocu-
 li Domini qui discurrent in vniuersam
 terram.
 * Et respondi & dixi ad eum, Quid sunt
 duæ oliuæ istæ ad dexteram candelabri &
 ad sinistram eius?
 * Et respondi secundò, & dixi ad eum:
 Quid sunt duæ spicæ oliuarum quæ sunt
 iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suf-
 fusoria ex auro?
 * Et ait ad me, dicens: Nunquid nescis
 quid sunt hæc? Et dixi, Non Domine mi.
 * Et dixit, Isti sunt duo filij olei qui as-
 sistunt dominatori vniuersæ terræ.

ET reuer-
 des? &
 rant, septē
 erant, vna
 sunt ista D
 sunt ista D
 Et re-
 sanctitatis
 & emerge-
 tis, quia D
 Nonne co
 Domino r
 candelabri
 ex quibus
 Et

ET reuer-
 des? &
 rant, septē
 erant, vna
 sunt ista D
 sunt ista D
 Et re-
 sanctitatis
 & emerge-
 tis, quia D
 Nonne co
 Domino r
 candelabri
 ex quibus
 Et

CAP. IIII.

ET reuersus est angelus qui loquebatur in me, & suscitauit me sicut cum suscitatur homo de somno suo.

Et dixit ad me, Quid tu uides? & dixi, Vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas super illud, & septem lucernæ super illud, & septem fusoria lucernarum, septem lucernis quæ super illud.

Et duæ oliuæ super illud, una à dextris; lampadis eius, & una à sinistris.

Et interrogauit, & dixi ad angelum qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc Domine?

Et respondit angelus qui loquebatur in me, & dixit ad me, Non cognoscis quid sunt hæc? & dixit, Non Domine.

Et respondit, & dixit ad me, dicens: Iste sermo Domini ad Zorobabel, dicens: Non in fortitudine magna neque in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus omnipotens.

Quis es tu mons magne ante faciem Zorobabel ut corrigas? & educam lapidem hereditatis equalitatem gratie gratiam eius.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

Manus Zorobabel fundauerunt domum istam, & manus eius complebunt eam: & scies quoniam Dominus omnipotens misit me ad te.

Quia quis despexit dies paruos, & latibuntur, & videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel? septem isti oculi Domini sunt respicientes super omnem terram.

Et respondi, & dixi ad eum, Quid duo oliuæ quæ à dextris candelabri & à sinistris?

Et interrogauit secundo & dixi ad eum, Quid duo rami oliuarum qui in manibus duarum narium aurearum quæ infundunt & retrahunt suffusoria aurea?

Et dixit ad me, Non scis quid sunt hæc? & dixi, Nequaquam Domine.

Et ait, Isti sunt duo filij pinguedinis qui assiterunt Domino omnis terræ.

δλ.

Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, & ἐξήγειρέ με ὡς τὸν τρέπον ὅταν ἐξεγείρεται ὁ ἄνθρωπος ἐξ ὑπνῶστος.

καὶ εἶπε πρὸς με, τί σὺ βλέπεις; & εἶπα, ἑώρακα, καὶ ἰδὼν λυχνία χρυσήν ὅλην, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐπὶ αὐτῆς ἑπτὰ λυχνιοὶ ἐπ' αὐτῆς. & ἐπὶ αὐτῆς ἑπτὰ παρυς εἰδὲς τοῖς ἐπὶ αὐτῆς τοῖς ἐπ' αὐτῆς.

καὶ δύο ἐλαιαὶ ἐπ' αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπάδους αὐτῆς, καὶ μία ἐξ ἀνωτέρων.

καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλῶν ἐν ἐμοί, λέγων, τί ἐστὶ ταῦτα κύριε;

& ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, & εἶπε πρὸς με, ἔγνωσκεις τί ἐστὶ ταῦτα; & εἶπα, ἔχι κύριε.

καὶ ἀπεκρίθη, καὶ εἶπε πρὸς με, λέγων, ὅτι ὁ λόγος κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ, λέγων, ὅτι ἐν δυνάμει μεγάλῃ ἔδωκεν ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ' ἐν πνύματί μου, λέγει κύριος πάντοτε καὶ πάντοτε.

τίς ἐστὶ τὸ ὄρος τὸ μέγα πρὸς πρὸς ὅπου Ζοροβάβελ τοῦ κατερθάσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τὸν κληρονομίας ἰσοπλήτῃ χάριτος χάριτα αὐτῆς.

καὶ ἐγὼ τὸν λόγον κυρίου πρὸς με, λέγων,

αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, & αἱ χεῖρες αὐτῶν ἑπικτελέουσιν αὐτόν, καὶ ἑπικτελέουσιν αὐτόν πάντοτε καὶ πάντοτε ἐξ ἀπείρου ἀπείρου με πρὸς σε.

διότι τίς ἐξ ἐδένωσεν ἡμέρας μικράς, καὶ χαρήσονται καὶ ὁ ψόνος τὸν λίθον τὸν κασιτέλειον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ. ἐπὶ αὐτῶν ὁ οὐρανὸς κύριος εἰσὶν ὁ πλεόνωντες ἑπικτελέουσιν τὸν γλῶσσον.

καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν, τί αἱ δύο ἐλαιαὶ αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας & ἐξ ἀνωτέρων;

καὶ ἐπηρώτησα ἐν δευτέρῳ, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν, τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυζοτήτων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων καὶ ἐπαναγόντων τὰς ἐπαρυς ῥίδας τὰς χρυσᾶς.

καὶ εἶπεν πρὸς με, ὅτι οἶδας τί ἐστὶ ταῦτα; & εἶπον, ἔχι κύριε.

καὶ εἶπεν, ἔτοί εἰσιν οἱ δύο υἱοὶ τῆς πόλεως οἱ παρρησιασιν κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

ET reuersus angelus qui mecum colloquebatur, suscitauit me quasi virum, qui de somno suo excitatur. Dixitque mihi, Quid tu vides? & dixi, Video, & ecce candelabrum totum aureum quod habet in sua summitate lenticulam, & septem lucernæ quæ super illud erant, septemque erant ex quibus infundebatur oleum lucernis quæ in fastigio eius eminebant. Duarum quoque oliuarum quæ iuxta illud erant, una erat à dextera lenticulæ, & altera ab ipsius læua.

Tum respondi & dixi ad angelum qui me alloquebatur dicendo, Quæ sunt ista Domine mi? Et respondit angelus qui mecum loquebatur, ac dixit, Nostine quid hæc sunt? cui dixi, Minime Domine mi.

Et respondens ait mihi, dicendo: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicendo: Non exercitu nec fortitudine, sed spiritu verbi sanctitatis meæ, dicit Dominus exercituum.

Quale tu cum Zorobabele reputaris regnum stolidum? nonne sicut vallis? Et factum est verbum prophetie & emerget Christus cuius ab æterno nomen dictum est, qui imperio potietur omnium regnorum. Manus Zorobabel inceperunt ædificare domum istam, & manus eius perficient eam: & scietis, quia Dominus exercituum misit me ad vos.

Quoniam quis est iste qui contempsit diem hanc? eo quod ædificium sit exiguum. Nonne conuertetur & lætabitur quando viderit lapidem perpendiculari in manu Zorobabel? septem lapidum ordines sunt in his. Coram Domino reuelata sunt opera filiorum hominis in vniuersa terra.

Et respondi, & dixi ad eum, Quid sunt duæ oliuæ istæ ad dexteram candelabri, & ad sinistram eius? Et respondi secundo, & dixi, Quid sunt duæ spicæ oliuarum quæ sunt iuxta duos lecythos aureos, ex quibus effunditur oleum in lucernas aureas?

Et ait ad me, dicens: Nonne scis quid sunt hæc? & dixi, Non Domine mi.

Et dixit, Isti sunt duo filij principum qui stant coram gubernatore vniuersæ terræ.

ה

CAP. V.

1 ואשוב ואשא עיני ואראה והנה מגלה עפה:
2 ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה
מגלה עפה ארבה עשרים באמור ורחבה עשר
באמור:
3 ויאמר אלי זאת האלה היוצאת על פני כל
הארץ כי כל הנגב מזור כמות נקה וכל הנשבע
מזה כמות נקה:
4 היוצאת נאם יהוה צבאות וכאה אל בית
הנגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך
ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו:
5 ויצא המלאך הדבר בי ויאמר אלי שא נא
עיניך וראה מה היוצאת הזאת:
6 ויאמר מזה היא ויאמר זאת האיפה היוצאת
ולאמר זאת עינים בכל הארץ:
7 והנה כבר עפררת נשאת וזאת אשה אחת
יושבת בתוך האיפה:
8 ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך
האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה:
9 ואשא עיני ואראה והנה שנים נשים יוצאות
ורוח כנפיהם ולחנה כנפיהם ככנפי החסידה
ותשנה את האיפה בין הארץ ובין השמים:
10 ויאמר אל המלאך הדבר בי אנה המה מולכות
את האיפה:
11 ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וחוכן
והניחה שם על מבנתה:

1 ET cōuersus sum & leuaui oculos meos,
A & vidi, & ecce volumen volans.
2 * Et dixit ad me, Quid tu vides? & dixi,
Ecce ego video volumen volans, longitu-
do eius viginti cubitorum, & latitudo eius
decem cubitorum.
3 * Et dixit ad me, Hæc est maledictio quæ
egreditur super faciem omnis terræ, quia
omnis fur sicut ibi scriptum est, iudicabi-
tur, & omnis iurans ex hoc similiter iudi-
cabitur. * Educam illud, dicit Dominus
exercituum, & veniet ad domum furis, &
ad domum iurantis in nomine meo men-
daciter, & commorabitur in medio do-
mus eius & consumet eam, & ligna eius,
& lapides eius.
4 * Et egressus est angelus qui loquebatur
in me, & dixit ad me, Leua oculos tuos &
vide, quid est hoc quod egreditur?
5 * Et dixi, Quid nam est? & ait, Hæc est
amphora egrediens. & dixit: Hic est ocu-
lus eorum in vniuersa terra.
6 * Et ecce talentum plumbi portabatur,
& ecce mulier vna sedens in medio am-
phoræ.
7 * Et dixit, Hæc est impietas. Et proiecit
eam in medio amphoræ, & misit massam
plumbeam in os eius.
8 * Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce
duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis
earum, & habebant alas quasi alas milui.
Et leuauerunt amphoram inter terram &
cælum.
9 * Et dixi ad angelum qui loquebatur in
me, Quò istæ deferunt amphoram?
10 * Et dixit ad me, Vt ædificetur ei domus
in terra Sennaar, & stabiliatur, & ponatur
ibi super basem suam.

CAP. VI.

1 ואשוב ואשא עיני ואראה והנה ארבע
מרכבות יצאות מבין שני ההרים וההרים
הרי נחשר:

1 ET cōuersus sum, & leuaui oculos meos,
A & vidi, & ecce quatuor quadrigæ
egredientes de medio duorum montium,
& montes, montes arci.

תרגום יונתן

ה

1 ותבה וקפת עיני וחזית והא מגלה פרחא:
2 ויאמר לי מה את חזי ואמרת אנה חזי מגלה פרחא ארבה עשרין אמי ופחיה עשר
אמי:
3 ויאמר לי דא מוסתא דעתידא למפק על אפי כל ארעא ארי כל דנגב ומכרב מדא לקי וכל דסקים בשמי לשקר מדא לקי:
4 אפקתה אמר יי צבאות ותעול לבית גנבא ולבית דסקים בשמי לשקר ויתא עותי וית אבנותי:
5 ופק מלאכא דיי דסקרל עמי ויאמר לי זקף כעז עינד וחזי סן דגלן ארץ:
6 ואמרת סן אנן ואמר ארץ עמא דהון נסבין ויתבין
7 ותא עסמא קרילין מגלן יתהון בקרילי ואחו עסמין אחרנין ויתבו
8 ואמר על דא אתחובו וגלו על דהון נסבין ויתבין במכילתא דשקרא ואתו עסמין
9 וקפת עיני וחזית והא חרתן סרינו גלן ועסמין קרילין מגלן יתהון בקרילי קמא
10 ואמרת למלאכא
11 ויאמר לי לאחקנא לחון אחר בסרינת בקל
1 ויתעכבו ויתחדון חסן עד דיקמי זמנהון:
2 ותבה וקפת עיני וחזית והא ארבע רחיקא נפקן מבין הרין וטוריא וטוריא טורי נחשא:

ET conue
& vidi,
* Et dixi
Ego video
bitorum vigi
cem.

* Et dixi
ditur super f
ex hoc & qu
periuus ex i
* Et educ

tens, & ingre
sum iurant
requiescet in
eam, & lign

* Et egre
me, & dixi
de: quid est
* Et dixi

ra que egre
tas eorum in
* Et ecce

mulier vna
* Et dix

cit eam in m
dem plumbi
* Et leu

dua muliere
rum, & ip
& eleuauer
cælum.

* Et dix
Quò istæ de
* Et dix

terra Baby
ibi super pr

ET conue
& vid
tes de medi
montes are

ET conue
volumen
egressura est
meo, percutie
in nomine m
loquebatur n
sunt populi q
transferunt il
dixit, Propter
habitaauerunt
velociter, sicut
sub omnibus
fura falsa?
pus eorum.
ET conue
montes

CAP. V.

ET conuersus sum & leuavi oculos meos, & vidi, & ecce falx volans.

Et dixit ad me, Quid tu vides? & dixi, Ego video falcem volantem; longitudinis cubitorum viginti, & latitudinis cubitorum decem.

Et dixit ad me, Hæc maledictio quæ egreditur super faciem omnis terræ, quia omnis fur ex hoc usque ad mortem punietur, & omnis periuirus ex hoc usque ad mortem cruciabitur.

Et educam illud, dicit Dominus omnipotens, & ingreditur in domum furis, & in domum iurantis in nomine meo in mendacio, & requiescet in medio domus eius, & consumet eam, & ligna eius, & lapides eius.

Et egressus est angelus qui loquebatur in me, & dixit ad me, Suscipe oculis tuis & vide: quid est quod egreditur hoc?

Et dixi, Quid est? & dixit, Hæc mensura quæ egreditur: & dixit, Hæc est iniquitas eorum in omni terra.

Et ecce talentum plumbi eleuatum, & ecce mulier vna sedebat in medio mensuræ.

Et dixit, Hæc est iniquitas eorum, & proiecit eam in medium mensuræ, & proiecit lapidem plumbi in os eius.

Et leuavi oculos meos & vidi, & ecce dua mulieres egredientes & spiritus in alis earum, & ipsæ habebant alas sicut alas vulturæ, & eleuauerunt mensuram inter terram, & calum.

Et dixi ad angelum qui loquebatur in me, Quò ista deferunt mensuram?

Et dixit ad me, Vt ædificent ei domum in terra Babylonis, & præparent, & ponent eam ibi super præparationem suam.

CAP. VI.

ET conuersus sum & leuavi oculos meos, & vidi, & ecce quatuor currus egredientes de medio duorum montium, & moëtes erant montes ærei.

ε.

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἤρα εὖ ὀφθαλμοῖς με καὶ ἶδον, καὶ ἰδὲ δρέπανον πετώμενον.

καὶ εἶπεν πρὸς με, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπον· ἐγὼ ὁρῶ δρέπανον πετώμενον· μήκους πηχέων εἴκοσι, καὶ πλάτους πηχέων δέκα. καὶ εἶπεν πρὸς με, αὕτη ἡ ἀρχὴ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρῶτον πάσης τῆς γῆς, διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθή(ε). ὁ πᾶς ὁ ὀπίορ- κος ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθή(ε).

καὶ ἔξοισω αὐτὸ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσ(ε) εἰς τὸν οἶκον & κλέψῃ καὶ εἰς τὸν οἶκον & ὀμνύοντες τὸ ὄνοματί μου ἐπὶ ψευδεῖ, καὶ καταλύσει ἐν μέτῳ & οἶκος αὐτῶν, καὶ σωτελέσει αὐτὸν, καὶ τὰ ξύλα αὐτῶν, καὶ εὖ λίθοις αὐτῶν.

ὁ ἔξῃθλον ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, & εἶπεν πρὸς με, θράβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, & ἴδε τί τὸ ἐκπορευόμενον τούτο.

καὶ εἶπα, τί ἐστίν; & εἶπεν, τούτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

καὶ ἰδὲ τάλαντον μολίβδου ἐξαερόμενον, & ἰδὲ γυναῖκα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς μέτρου.

καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία αὐτῶν & ἐρεψεν αὐτῇ εἰς μέτρον & μέτρον & ἐρεψεν τὸν λίθον & μολίβδου εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς.

καὶ ἤρα εὖ ὀφθαλμοῖς με & ἶδον, καὶ ἰδὲ δύο γυναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πτενόμεναι ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν καὶ αὐταὶ εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἐπώπας, καὶ ἠνέλαβον τὸ μέτρον ἀναμέτρων τῆς γῆς & ἔβρανον.

καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, ποῦ αὐταὶ ἀποφέρουσιν τὸ μέτρον;

καὶ εἶπεν πρὸς με, οἰκοδομήσονται αὐτῇ οἰκίαν ἐν γῇ βαβυλωνίᾳ, καὶ ἐτοιμάσονται, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τῷ ἐτοιμασίῳ αὐτῶν.

ς.

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἤρα εὖ ὀφθαλμοῖς με καὶ ἶδον, καὶ ἰδὲ τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐν μέσῳ δύο ὁρέων, & τὰ ὄρη λιθόρρη χαλκᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. V.

ET conuersus sum, & sustuli oculos meos, & vidi, & ecce volumen volans. Et dixit ad me: Quid tu vides? & dixi, Ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me: Hæc est maledictio quæ egreditur super faciem vniuersæ terræ: Omnis enim qui furatur & mentitur, percutietur ab ista; & omnis qui iurauerit falsò in nomine meo, percutietur ab ista. Et duxi eam, dicit Dominus exercituum, & ingreditur in domum eius qui furatur, & in domum eius qui iurat in nomine meo falsò; & habitabit in medio domus eius, & consumet eum, & ligna eius, & lapides eius. Et egressus est angelus Dñi qui loquebatur mecum, & dixit ad me: Attolle nunc oculos tuos, & vide quoniam sunt hi qui apparent? Et dixi, Qui sunt? dixit autem, Isti sunt populi qui accipiebant & dabant mensura falsa, & dixit, Ecce illi reuelantur coram omnibus habitatoribus terræ. Et ecce populi celeres transferunt illos velociter: & venerunt populi alij, qui habitauerunt in loco eorum, pro eo quod accipiebant & dabant mensura falsa. Et dixit, Propter hoc condemnati sunt & in exiliũ translati sunt, pro eo quod accipiebant & dabant mensura falsa, & venerunt populi alieni, qui habitauerunt in loco eorum. Et leuavi oculos meos, & vidi, & ecce dua prouinciæ reuelabantur, & populi celeres transferebant illos velociter, sicut volat aquila: & migrare fecerunt populum, qui accipiebant & dabant mensura falsa inter regna populorum terræ, quæ sunt sub omnibus cælis. Et dixi ad angelum qui mecum loquebatur: Quò isti migrare faciunt populum istum, qui accipiebat & dabat mensura falsa? Et dixit ad me, Vt præparetur eis locus in prouincia Babylonis, & retineantur & demorentur ibi, donec perueniat tempus eorum.

CAP. VI.

ET conuersus sum & sustuli oculos meos & vidi, & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium; & montes erant montes ærei.

¹ Et in curru primo equi rufi, & in curru ² secundo equi nigri.

³ Et in curru tertio equi albi, & in curru ⁴ quarto equi varij & multicolores.

⁵ Et respondi, & dixi ad angelum qui lo- ⁶ quebatur in me, Quid sunt hæc Domine?

⁷ Et respondit angelus qui loquebatur in ⁸ me, & dixit, Hæc sunt quatuor venticali, qui ⁹ egrediuntur ut assistant Domino omnis terra.

¹⁰ In quo erant equi nigri, egrediebantur su- ¹¹ per terram Aquilonis: & albi egrediebantur ¹² post eos: & varij exibant super terram Au- ¹³ stri.

¹⁴ Et multicolores egrediebantur & inspi- ¹⁵ ciebant ut circuissent terram: & dixit, Ite ¹⁶ & circuite terram: & circuierunt terram.

¹⁷ Et clamavit, & locutus est ad me, dicens: ¹⁸ Ecce qui egrediuntur super terram Aquilonis, ¹⁹ requiescere fecerunt furorem meum super ter- ²⁰ ram Aquilonis.

²¹ Et factus est sermo Domini ad me, di- ²² cens:

²³ Accipe de captiuitate à principibus, & ²⁴ ab utilibus eius, & ab his qui cognouerunt ²⁵ eam, & ingredieris in die illa in domum Josie ²⁶ Sophonie qui venit de Babylone.

²⁷ Et accipies argentum & aurum, & facies ²⁸ coronas, & impones super caput Jesu filij Jo- ²⁹ sedec sacerdotis magni.

³⁰ Et dices ad eum, Hæc dicit Dominus om- ³¹ nipotens, Ecce vir, Oriens nomen eius, & sub- ³² ter eum orietur, & edificabit domum Do- ³³ mini.

³⁴ Et ipse accipiet virtutem, & sedebit & ³⁵ imperabit super throno suo, & erit sacerdos à ³⁶ dextris eius, & consilium pacificum erit inter ³⁷ utrumque.

³⁸ At corona erit expectantibus & utili- ³⁹ bus eius, & his qui cognouerunt eam, & in ⁴⁰ gratiam filius Sophonie, & in psalmum in do- ⁴¹ mo Domini.

¹ καὶ ἐν τῷ ἀρμαλὶ τῷ πρῶτῳ ἵπποι πυρροί, καὶ ἐν τῷ ² ἀρμαλὶ τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες.

³ καὶ ἐν τῷ ἀρμαλὶ τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ⁴ ἀρμαλὶ τῷ τεταρτῷ ἵπποι ποικίλοι καὶ ψαροί.

⁵ καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λα- ⁶ λούντα ἐν ἐμοί, τί ἐστὶν ταῦτα κύριε;

⁷ καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν, ⁸ ταῦτά ἐσιν οἱ τέσσαρες δῦμοι τοῦ θράνου, οἱ ἐκπορεύοντες ⁹ πρὸς τὴν γῆν. ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς.

¹⁰ ἐν ᾧ ἦσαν ἵπποι μέλανες, ἔξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν ¹¹ βορρᾶ καὶ οἱ λευκοί, ἔξεπορεύοντο ὅπου ἐν αὐτῶν καὶ οἱ ¹² ποικίλοι ἔξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου.

¹³ καὶ ψαροὶ ἔξεπορεύοντο, καὶ ἐπέβλεπον τὸ πρὸς ¹⁴ δεξιὰ τῆς γῆς καὶ εἶπεν, πορεύεσθε καὶ περιόδοιτε ¹⁵ τὴν γῆν καὶ περιόδοιτε τὴν γῆν.

¹⁶ καὶ ἀνέβλεπον καὶ ἐλάλησεν πρὸς με, λέγων· ἰδοὺ ¹⁷ οἱ ἐκπορεύοντες ἐπὶ γῆν βορρᾶ, δύνουσιν ἐν θυμῶν ¹⁸ μου ἐπὶ γῆν βορρᾶ.

¹⁹ καὶ ἐλάλησεν λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων·

²⁰ λάβε δὲ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας πρὸς τὰν δρχόν- ²¹ των, καὶ πρὸς τῶν χεισίων αὐτῆς, καὶ πρὸς τὰν ἐπε- ²² γνωκότων αὐτῶν, καὶ εἰσελθὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ²³ εἰς τὸν οἶκον ἰωσὴφ τοῦ θφονίε τοῦ ἡκοντος ἐν βαβυ- ²⁴ λων.

²⁵ καὶ λήψῃ δρχύμενον καὶ χρυσίον, καὶ πόμψεις σεφά- ²⁶ νοις, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδέκ ²⁷ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

²⁸ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος παντο- ²⁹ κράτωρ· ἰδοὺ δούρ, δούτλη ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑποκάτω- ³⁰ θεν αὐτοῦ δούτλη, καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον κυρίου.

³¹ καὶ αὐτὸς λήψῃ δρχετὴν καὶ καθί(ε)ται, καὶ κα- ³² τάξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐν δεξιῶν ³³ αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀνάμεσον ἀμφοτέρων.

³⁴ ὁ δὲ ἐσέφασεν ἔσται τοῖς ὑπομύκοις καὶ τοῖς χει- ³⁵ σίοις αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτῶν, καὶ εἰς χάρ- ³⁶ ταν τοῖς υἱοῖς θφονίε, καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ In quadriga prima erant equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri. ² Et in quadriga tertia equi albi, ³ & in quadriga quarta equi varij, & coloris cinerei.

⁴ Quid sunt hæc Domine mi? ⁵ Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, ⁶ Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in qua-

⁷ tuor ventis cali, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ. ⁸ Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, ⁹ Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in qua-

¹⁰ tuor ventis cali, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ. ¹¹ In qua equi nigri erant, egrediebantur in terram Aquilonis; & albi egrediebantur post eos, & varij egrediebantur in terram Australem.

¹² Cinerei egrediebantur & quærebant ire & deambulare per terram: & dixit, Ite & perambulate terram. itaque terram perambulauere: ¹³ Cinerei egrediebantur & quærebant ire & deambulare per terram: & dixit, Ite & perambulate terram. itaque terram perambulauere:

¹⁴ Et clamavit ad me, & locutus est mecum, dicens: Vide illos qui egrediuntur in terram Aquilonis: dic eis, Facite voluntatem meam ¹⁵ in terra Aquilonis.

¹⁶ Et factus est sermo prophetiæ à facie Domini ad me, dicendo: ¹⁷ Assume à filiis transmigrationis ab Holdai & à Tobia, & ab Idaia, & venies tu in die illa, & intrabis in domum Iosie filij So-

¹⁸ phonie, qui venerunt de Babylone. ¹⁹ Et tolles argentum & aurum, & facies coronam magnam, & ²⁰ impones in capite Iosue filij Iosedec sacerdotis magni.

²¹ Et dices ei, dicendo: Sic ait Dominus exercituum, & ²² dicens: Ecce vir, Christus nomen eius, qui reuelandus est & magnificandus, & edificaturus templum Domini. ²³ Ipse enim edificabit templum Domini & ipse portabit gloriam; & sedebit, & dominabitur in folio suo: erit & summus sacerdos ²⁴ in folio suo, & consilium pacis erit inter utrumque.

²⁵ Et laus erit Helem & Tobie, & Idaie, & Hen filio Sophonie in memoriam in templo Domini.

¹ Et in quadriga tertia equi albi, ² Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, ³ Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in qua-

⁴ tuor ventis cali, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ. ⁵ Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, ⁶ Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in qua-

⁷ tuor ventis cali, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ. ⁸ Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, ⁹ Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in qua-

¹⁰ tuor ventis cali, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ. ¹¹ In qua equi nigri erant, egrediebantur in terram Aquilonis; & albi egrediebantur post eos, & varij egrediebantur in terram Australem.

¹² Cinerei egrediebantur & quærebant ire & deambulare per terram: & dixit, Ite & perambulate terram. itaque terram perambulauere: ¹³ Cinerei egrediebantur & quærebant ire & deambulare per terram: & dixit, Ite & perambulate terram. itaque terram perambulauere:

¹⁴ Et clamavit ad me, & locutus est mecum, dicens: Vide illos qui egrediuntur in terram Aquilonis: dic eis, Facite voluntatem meam ¹⁵ in terra Aquilonis.

¹⁶ Et factus est sermo prophetiæ à facie Domini ad me, dicendo: ¹⁷ Assume à filiis transmigrationis ab Holdai & à Tobia, & ab Idaia, & venies tu in die illa, & intrabis in domum Iosie filij So-

¹⁸ phonie, qui venerunt de Babylone. ¹⁹ Et tolles argentum & aurum, & facies coronam magnam, & ²⁰ impones in capite Iosue filij Iosedec sacerdotis magni.

²¹ Et dices ei, dicendo: Sic ait Dominus exercituum, & ²² dicens: Ecce vir, Christus nomen eius, qui reuelandus est & magnificandus, & edificaturus templum Domini. ²³ Ipse enim edificabit templum Domini & ipse portabit gloriam; & sedebit, & dominabitur in folio suo: erit & summus sacerdos ²⁴ in folio suo, & consilium pacis erit inter utrumque.

²⁵ Et laus erit Helem & Tobie, & Idaie, & Hen filio Sophonie in memoriam in templo Domini.

* Et qui longè ab eis venient, & edificabunt in domo Domini: & scietis quia Dominus omnipotens misit me ad vos, & erit si audientes audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAP. VII.

ET factum est in quarto anno sub Dario rege, factus est sermo Domini ad Zachariam quarta mensis noni qui est Chasleu.

* Et misit in Bethel, Sarasar & Rogom rex & viri eius ut precarentur Dominum.

* Dicens, Ad sacerdotes qui in domo Domini omnipotentis, & ad prophetas, dicens: Ingressa est huc in quinto mense sanctificatio iuxta quod fecerunt iam pluribus annis.

* Et factus est sermo Domini virtutum ad me, dicens:

* Dic omni populo terræ & ad sacerdotes, dicens: Si ieiunaueritis aut planxeritis in quintis, aut in septimis, & ecce septuaginta anni, nunquid ieiunium ieiunastis mihi?

* Et si comederitis aut biberitis, nonne vos comeditis & vos bibitis?

* Nonne ista verba mea sunt quæ locutus est Dominus in manibus prophetarum, qui antè fuerunt quando erat Hierusalem habitata, & abundans, & ciuitates eius in circuitu, & montana & campestris habitata est? * Et factus est sermo Domini ad Zachariam, dicens:

* Hac dicit Dominus omnipotens, dicens: Iudiciū iustum iudicate, et misericordiam & miserationem facite unusquisque ad fratrem suum.

* Et viduam, & pupillum, & aduenam, & pauperem non opprimatis; & malitia unusquisque fratris sui ne memineritis in cordibus vestris.

* Et noluerunt attendere, & dederunt dorsum contemnens, & aures suas aggrauauerunt ne audirent.

* Et cor suum posuerunt inobediens, ne audirent legem meam, & verba quæ misit Dominus omnipotens in spiritu suo in manibus prophetarum qui antè fuerunt: & facta est ira magna à Domino omnipotente.

* καὶ ὁ μακρὸν ἀπ' αὐτῶν ἤξουσιν καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, & γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ ἔξαπέσταλκέν με πρὸς ὑμᾶς. & ἐστὶν ἐδὼ εἰσακκόντες εἰσακκώσητε τῆς φωνῆς κυρίου & θεοῦ ὑμῶν.

ζ.

* Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τεταρτῷ ἔτει ὑπὲρ δαρείου & βασιλέως, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τετραδί & μωὸς & ἐνάτε ὃς ἐστὶν χασλὺ.

* καὶ ἔξαπέστειλον εἰς Βαιθλήλ, Σαρασαρ καὶ ῥογάμ ὁ βασιλεὺς, & ὁ δυνάστης αὐτῶν ἐξιλίασάδς τὸν κύριον.

* λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου παντοκράτωρ & πρὸς τοὺς περὶ τῆς εἰσελήλυθεν ὥδε ἐν τῷ πέμπτῳ μωὶ τὸ ἅγιοσμα καθότι ἐποίησαν ἡδὴ

ἱκανὰ ἔτη. * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου τῶν δυνάμεων πρὸς με, λέγων.

* εἶπον παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέγων, ἐδὼ νηδύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς ἐβδομασί, καὶ ἰδὲ ἐβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστειάν νενηδύκατέ μοι;

* καὶ ἐδὼ φαγήτε ἢ πίητε, ἐχ' ὑμεῖς ἐδίετέ καὶ ὑμεῖς πίνετε;

* ἐχ' ἔτοι & λόγοι μου εἰσὶν ἐς ἐλάλησεν κύριος ἐν χερσὶ τῶν περὶ τῶν ἐμπερθευόντων ὅτε ἡ ἱερουσαλήμ κατεκεμήρη καὶ διήλωσεν, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν, καὶ ἡ ὄρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατώκητο;

* καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, λέγων.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, λέγων. κεῖμα δίκαιον κείνατε, καὶ ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ποιῆτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

* καὶ χήραν, & ὀρφανὸν, & περὶ τῶν μὴ κατὰ δύνασθῆτε & κακίαν ἕκαστος & ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ μνησικακεῖτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. * καὶ ἡπίεθσαν & περὶ τῶν ἐδῶκαν νότον ἀφαιρῶντα, καὶ τὰ ὄτα αὐτῶν ἐβάρυναν & μὴ εἰσακκῶν.

* καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ & μὴ ὑπακούειν ἐν νόμῳ μου, καὶ τοὺς λόγους ἐς ἔξαπέστειλεν κύριος παντοκράτωρ ἐν πνύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶν τῶν περὶ τῶν ἐμπερθευόντων. καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη πρὸς κυρίου παντοκράτορος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et de terra longinqua venient & edificabunt templum Domini. Et scietis quia Dominus exercituum misit me ut prophetarem vobis: erit autem hoc, si suscipiendo susceperitis verbum Domini Dei vestri."

CAP. VII.

ET factum est in anno quarto Darij regis, factum est verbū prophetiæ à facie Domini ad Zachariam in quarta die mensis noni in Chasleu. * Et misit ad Bethel Sarasar & Rogomelech & viros eius ut otarent coram Domino: * Et ut dicerent sacerdotibus qui ministrabant in domo sanctuarii Domini exercituum & scribis, dicendo: Nunquid plorabo in mense quinto? Nunquid prohibebo animam meam à delictis, sicut feci iam multis annis? * Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: * Dic omni populo terræ & sacerdotibus, dicens: Quando vos ieiunabatis & lamentabamini in quinto & in septimo mense istis septuaginta annis: nunquid ieiunio afflictionis vos afflixistis coram me? * Et quod vos comeditis & bibitis, nonne ut benefaciatis vobismetipsis vos comeditis, & ut benè faciatis vobis, vos bibitis? * Nonne hæc sunt verba quæ misit Dominus per manum prophetarum priorum, quando Ierusalem habitabatur, & erat opulenta, & vrbes eius in circuitu eius, & Australis plaga, & planities incolebatur? * Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Zachariam, dicens: * Sic dicit Dominus exercituum, dicendo: Iudicium verum iudicate, & misericordiam & miserationes facite unusquisque cum fratre suo. * Et viduam, & pupillum, & aduenam, & pauperem ne opprimatis: nec cogitetis malum vir cum fratre suo in cordibus vestris. * Et noluerunt obedire, & dederunt humerum suum recedentem, & aures suas aggrauauerunt ne audirent. * Et cor suum posuerunt durum, sicut adamantem ne susciperent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum in verbo suo per manum prophetarum priorum: & fuit ira magna à facie Domini exercituum.

* ויהי כאשר-קרא ולא שמעו בן יקראו ולא
אשמע אמר יהוה צבאות:
* ואסעדם על כל-הגוים אשר לא-ידעום
והארץ נשמרה אחריהם מעבר ומשב וישימו
ארץ-חמדה לשמרה:

ח

* ויהי דבר יהוה צבאות לאמר:
* כה אמר יהוה צבאות קנאתי לציון קנאתי
גדולה וחמה גדולה קנאתי לה:
* כה אמר יהוה שבותי אל-ציון ושכנתי בתוך
ירושלם ונקראה ירושלם עיר האמת והר-יהוה
צבאות הר הקדש:

* כה אמר יהוה צבאות עד ישובו זקנים וזקנות
ברחבות ירושלם ואיש משענתו בידו מרב ימים:
* ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים
ברחבותיה:

* כה אמר יהוה צבאות כי יפלא בעיני שארית
העם הזה בימים ההם גם-בעיני יפלא נאם
יהוה צבאות:

* כה אמר יהוה צבאות הנני מושיע את-עמי
מארץ מזרח ומארץ מבוא השמש:

* והבאתי אתם ושכנו בתוך ירושלם והיו לי
לעם ואני אחיה להם לאלהים באמת ובצדקה:
* כה אמר יהוה צבאות תחזקנה ידיכם
השמעים בימים האלה את הדברים האלה
מפי הנביאים אשר ביום יסד בית יהוה צבאות
ההיכל להבנות:

* כי לפני הימים ההם שבר האדם לא נהיה
ושבר הבתמה איננה וליוצא ולבא אין שלום מן-
הצר ואשלח את כל האדם איש ברעהו:

13 * Et factum est sicut locutus est & non
audierunt, sic clamabunt & nō exaudiam,
dicit Dominus exercituum.
14 * Et dispersi eos per omnia regna quæ
nesciūt, & terra desolata est ab eis, eò quòd
non esset transiens & reuertens, & posue-
runt terram desiderabilem in desertum.

CAP. VIII.

1 * ET factum est verbum Domini exerci-
tuum ad me, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus exercituum, Ze-
latus sum Sion zelo magno, & indignatio-
ne magna zelatus sum eam.
3 * Hæc dicit Dominus exercituum, Re-
uersus sum ad Sion, & habitabo in medio
Hierusalem. Et vocabitur Hierusalem ci-
uitas veritatis, & mons Domini exerci-
tuum, mons sanctificatus.
4 * Hæc dicit Dominus exercituum, Ad-
huc habitabunt senes, & anus in plateis
Hierusalem, & viri baculus in manu eius
præ multitudine dierum.
5 * Et plateæ ciuitatis complebuntur in-
fantibus, & puellis ludentibus in plateis
eius.
6 * Hæc dicit Dominus exercituum, Si
videbitur difficile in oculis reliquiarum po-
puli huius in diebus illis, nunquid in ocu-
lis meis difficile erit, dicit Dñs exercituum?
7 * Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce
B ego saluabo populum meū de terra Orien-
tis, & de terra occasus Solis.
8 * Et adducam eos, & habitabunt in me-
dio Hierusalem: & erūt mihi in populum,
& ego ero eis in Deum in veritate, & in
iustitia.
9 * Hæc dicit Dominus exercituum, Con-
fortentur manus vestræ qui auditis in his
diebus sermones istos per os prophetarū,
in die quò fundata est domus Domini ex-
ercituum, vt templum ædificaretur.
10 * Siquidem ante dies illos merces ho-
minum non erat, nec merces iumentorum
erat, neque introeunti neque exeunti erat
pax præ tribulatione: & dimissi omnes ho-
mines vnūquemque cōtra proximū suū.

תרגום יונתן

13 ויהי כמא דאחביו לחון נביא ולא קבלי בן יצחק קדמי ולא אקבל צלותהון אמר יי צבאות:
14 ואבדנן ביני עממא די לא ידעון וארעא תצדי בתריהון מדעדי ומדתאב על דשיוו ארע חמדתא לצדו:
1 ויהוה פתגם נביא מן קדם יי צבאות עמי למיסר:
2 כדנן אמר יי צבאות מחפרע אנא פרענות ציון קנאת רבא ורגו רב מן
3 כדנן אמר יי צבאות ואשרי שכנתי בגו ירושלם ותחקרי ירושלם קרתא דקשטא וטור בית
4 כדנן אמר יי צבאות עוד יתבון סבין וסבין ברחובי ירושלם וגבר עובדתי תקנא יגינון
5 ורחובי קרתא ירושלם יתמלון ערמין ועלמין משכחין בפתחא:
6 כדנן אמר יי צבאות מד חתיקר דחלתי בעיני שארא דעמא תרן ביומא האנון אף קדמי יקרון אמר יי צבאות:
7 כדנן אמר יי צבאות תא אנא פרק ית עמי מארע מדנתא ומארע מעלני שמשא:
8 ואעל יתחון יתשרון בגו ירושלם ויהוה קדמי לעם ואנא אחיו לחון לאלתא בקשוס ובזכו:
9 כדנן אמר יי צבאות יתקפן ידיכון דשמעין ביומא האלן ית פתגמא הארץ מפי נביא די ביומא דשרי לא שחכללא בית מקדשא
10 די צבאות תיכלא לאתכנא: ארי קדם מיתו יומא האנון אגרא דאנשא לא הוה ואגרא דבעירא ליתוהי וילנפיקא ולעליא לית
שלמא מן מעיקא ואגרי ית כל אנשא גבר בחברה:

Interp.
* Et erit s
sic clamabun
minus omni
* Et erit
cognouerūt
ambulante
ram electam

ET factus
cens.
Zelatus sum
furor m
* Hæc di
sum ad Sion
vocabit
Domini omni
* Hæc di
debunt senio
vnusquisqu
præ multitu
* Et plat
puellis lude
* Hæc di
bile erit cor
illis, nunqu
Dominus o
* Hæc di
saluabo pop
de terra Oc
* Et ada
Hierusalem
ero eis in D
* Hæc d
tur manus
mones istos
data est dor
plum ex qu
* Quia
erit in lucr
sistet: & e
præ tribul
vnūquemque

" Et fa
dixit Domin
& reuertens
ET factum
Sion zelo
habitare fac
mons sancti
protegent eu
* Hæc
me erunt pr
Orientali, &
ero eis in D
bus sermon
" Qu
non erat paz

* Et erit sicut dixi & non audierunt eum, sic clamabunt & non exaudiam eos, dicit Dominus omnipotens.

* Et eiciam eos in omnes gentes quas non cognouerunt, et terra desolata erit post eos à perambulante & à reuertente, & posuerunt terram electam in desolationem.

CAP. VIII.

ET factus est sermo Domini omnipotentis dicens.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Zelatus sum Hierusalem & Sion zelo magno & furore magno zelatus sum eam.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Reuersus sum ad Sion & habitabo in medio Hierusalem, & vocabitur Hierusalē ciuitas vera, & mons Domini omnipotentis mons sanctus.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Adhuc se debunt seniores & anus in plateis Hierusalem, unusquisque virgam suam habens in manu sua præ multitudine dierum.

* Et plateæ ciuitatis replebuntur pueris & puellis ludentibus in plateis eius.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Si impossibile erit coram reliquiis populi huius in diebus illis, nunquid & coram me impossibile erit, dicit Dominus omnipotens?

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Ecce ego saluabo populum meum de terra Orientis, & de terra Occidentis.

* Et adducam eos, & habitabunt in medio Hierusalem, & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum in veritate & in iustitia.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Confortentur manus vestra qui auditis in diebus his sermones istos ex ore prophetarum, ex qua die fundata est domus Domini omnipotentis, & templum ex quo edificatum est.

* Quia ante dies illos merces hominum non erit in lucrum, et merces iumentorum non subsistet: & egredienti & ingredienti non erit pax præ tribulatione: & emittam omnes homines unumquemque ad proximum suum.

* καὶ ἔσαί ὃν τρέπον εἶπον καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτῶν, ὥτως κηρύξουσιν, καὶ ἂν μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν, λέγει κύριος πάντοκράτωρ. * καὶ ἐκβαλὼ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται ἀπὸ ὅπου αὐτῶν ἐκ διοδύοντες καὶ ἔξ ὁδοσρέφοντες, καὶ ἔταξαν τὴν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

ἡ.

* Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος, λέγων.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐξήλωκα τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὴν σιών (ἡ) λὸν μέγαν καὶ θυμὸν μεγάλῳ ἐξήλωκα αὐτήν. * τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐπέσρεψα τὴν σιών, καὶ κατακλιώσω ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ, καὶ κληθήσεται ἱερουσαλήμ πόλις ἀληθινή, καὶ ὁ ὄρος κυρίου παντοκράτορος ὅς ἐστι ἅγιον.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔτι καθίσταται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις ἱερουσαλήμ ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν.

* καὶ αἱ πλατεῖαι τῆ πόλεως πληθήσονται παιδαρίων, καὶ κορασίων παίζοντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰ ἀδυνατήσῃ ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τέττε ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον ἐμοῦ ἀδυνατήσῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἰδοὺ ἐγὼ αἰασώσω τὸν λαόν μου ἀπὸ γῆς θυατολῶν, καὶ ἀπὸ γῆς θυμαδῶν.

* καὶ εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ κατακλιώσουσιν ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν ἐν ἀληθείᾳ, & ἐν δικαιοσύνῃ.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, κατεχέτωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν τῶν ἀκούοντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις οὗτοὺς τοῖς ἐκ σόματος τῶν προφητῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας τετεμελίω ὁ οἶκος κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς αὐτοῦ ὡς κοδόμηται.

* διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν ἐκ ὑπαρξείας καὶ τῶν ἐμπορευομένων καὶ τῶν εἰσπορευομένων οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆ θλίψεως. & ἐξαποσελῶ πάντας οὗτοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον ἐπὶ τὴν πλησίον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et factum est sicut prophetauerunt eis prophetae, & non obedierunt: sic orabunt coram me, & non suscipiam orationem eorum, dicit Dominus exercituum. "Et dispergam eos inter populos quos nescierunt, & terra desolabitur post eos, ita ut non sit transiens & reuertens, eo quod posuerunt terram meam desiderabilem in desolationem.

CAP. VIII.

ET factum est verbum prophetiae à facie Domini exercituum ad me, dicens: "Hæc dicit Dominus exercituum, Ultione ego visitabo Sion zelo magno, & ita magna à facie mea super populos qui ad emulationem prouocarunt eam. "Hæc dicit Dñs, Reuertar ad Sion, & habitare faciam maiestatem meam in medio Ierusalem, & vocabitur Ierusalē ciuitas veritatis, & mons domus sanctuarij Domini exercituum mons sanctitatis. "Hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc habitabunt senes & anus in plateis Ierusalem, & opera recta uniuscuiusque protegent eum præ multitudine dierum. "Et plateæ ciuitatis Ierusalem implebuntur pueris & puellis cantantibus in locis eius spaciolis.

"Hæc dicit Dominus exercituum, Sicut honorabilis erit timor meus in oculis residui populi huius in diebus illis: sic etiam coram me erunt pretiosi, dicit Dominus exercituum. "Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce ego redimam populum meum de terra Orientali, & de terra occasus Solis.

"Et adducam eos ut habitent in medio Ierusalem: & erunt coram me in populum; & ego ero eis in Deum in veritate & in iustitia. "Hæc dicit Dominus exercituum, Confortentur manus vestra qui auditis in his diebus sermones istos ex ore prophetarum, quia in die quo cœpit fundari domus sanctuarij Domini exercituum, ut templum edificaretur, non erat pax propter tribulationem; & pugnare feci omnes homines unumquemque contra proximum suum.

* ועתה לא כימים הראשנים אני לשאיר
 העם הזה נאם יהוה צבאות :
 * כי זרע השלום הגפן תתן פריה והארץ תתן
 את יבולה והשמים יתנו טלם והנהלת את
 שארית העם הזה את כל אלה :
 * והיה כאשר הייתם קללה בנזים בית יהודה
 ובית ישראל כן אושיע אתכם והייתם ברכה אל
 תיראו תחזקנה ידיכם :
 * כי כה אמר יהוה צבאות כאשר זממתי להרע
 לכם בהקצף אבתיכם אתי אמר יהוה צבאות
 ולא נחמתי :
 * כן שבתי וזממתי בימים האלה להיטיב את
 ירושלם ואת בית יהודה אל תיראו :
 * אלה הדברים אשר תעשו דברו אמת איש
 את רעהו וזממתי שלום שפטו בשעריכם :
 * ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם
 ושבעת שקר אל תאהבו כי את כל אלה אשר
 שנאתי נאם יהוה :
 * והיה דבר יהוה צבאות אלי לאמר :
 * כה אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום
 החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה
 לבית יהודה לששון ולשמחה ולמנוחה טובים
 והאמת והשלום אהבו :
 * כה אמר יהוה צבאות עד אשר יבאו עמים
 וישבי ערים רבות : * והלכו וישבו אחת אל
 אחת לאמר נלכה הלוד לחלות את פני יהוה
 ולבקש את יהוה צבאות אלה גם אני :
 * ובאו עמים רבים וגוים עצומים לבקש
 את יהוה צבאות בירושלם ולחלול את פני
 יהוה :

תרגום יונתן

* ועתה לא כימים הראשנים אני לשאיר
 העם הזה נאם יהוה צבאות :
 * כי זרע השלום הגפן תתן פריה והארץ תתן
 את יבולה והשמים יתנו טלם והנהלת את
 שארית העם הזה את כל אלה :
 * והיה כאשר הייתם קללה בנזים בית יהודה
 ובית ישראל כן אושיע אתכם והייתם ברכה אל
 תיראו תחזקנה ידיכם :
 * כי כה אמר יהוה צבאות כאשר זממתי להרע
 לכם בהקצף אבתיכם אתי אמר יהוה צבאות
 ולא נחמתי :
 * כן שבתי וזממתי בימים האלה להיטיב את
 ירושלם ואת בית יהודה אל תיראו :
 * אלה הדברים אשר תעשו דברו אמת איש
 את רעהו וזממתי שלום שפטו בשעריכם :
 * ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם
 ושבעת שקר אל תאהבו כי את כל אלה אשר
 שנאתי נאם יהוה :
 * והיה דבר יהוה צבאות אלי לאמר :
 * כה אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום
 החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה
 לבית יהודה לששון ולשמחה ולמנוחה טובים
 והאמת והשלום אהבו :
 * כה אמר יהוה צבאות עד אשר יבאו עמים
 וישבי ערים רבות : * והלכו וישבו אחת אל
 אחת לאמר נלכה הלוד לחלות את פני יהוה
 ולבקש את יהוה צבאות אלה גם אני :
 * ובאו עמים רבים וגוים עצומים לבקש
 את יהוה צבאות בירושלם ולחלול את פני
 יהוה :

* Nunc autem non iuxta dies priores
 ego faciā reliquijs populi huius, dicit Do-
 minus exercituum.

* Sed semen pacis erit. Vineā dabit fru-
 ctum suum, & terra dabit germen suum.
 C Et celi dabunt rorem suum, & possidere
 faciam reliquias populi huius vniuersa
 hac. * Et erit sicut eratis maledictio in
 gentibus domus Iuda & domus Israel, sic
 saluabo vos & eritis benedictio. Nolite
 timere. confortentur manus vestrae.

* Quia hac dicit Dominus exercituum,
 Sicut cogitavi vt affligerem vos, cum ad
 iracundiam prouocasset patres veltri me,
 dicit Dominus, & non sum misertus.

* Sic conuersus cogitavi in diebus istis,
 vt benefaciam domui Iuda & Hierusa-
 lem. nolite timere.

* Hac sunt ergo verba, quae facietis. Lo-
 quimini veritatem vnusquisque cum pro-
 ximo suo. veritatem & iudicium pacis iu-
 dicare in portis vestris.

* Et vnusquisque malum contra ami-
 cum suum ne cogitetis in cordibus vestris,
 & iuramentum mendax ne diligatis. Om-
 nia enim hac sunt quae odi, dicit Domi-
 nus.

* Et factum est verbum Domini exerci-
 tum ad me, dicens:

* Hac dicit Dominus exercituum, Ie-
 iunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium
 septimi, & ieiunium decimi erit do-
 mui Iudae in gaudium & in latitiam, & in
 solennitates praeclaras. Veritatem tantum
 & pacem diligite.

* Hac dicit Dominus exercituum, Vt-
 quequo veniant populi & habitent in ci-
 uitatibus multis.

* Et vadant habitatores vnus ad alte-
 rum, dicentes: Eamus & deprecemur fa-
 ciem Domini, & quaramus Dominum
 exercituum. Vadam etiam ego.

* Et venient populi multi, & gentes ro-
 bustae ad quarendum Dominum exerci-
 tum in Hierusalem, & deprecandam fa-
 ciem Domini.

* Et nun-
 ego facio reli-
 omnipotens.
 dabit fructu
 sua, & celu
 faciam reliq
 * Et erit
 bus domus
 vos, & eri
 fortamini in
 * Quia l
 cut cogitavi
 ad iram me
 potens, & i
 * Sic par
 vt bene fac
 confidite.

* Ipsi sun
 veritatem
 & iudiciu
 portis vest
 * Et vn
 cogitetis in
 mendax no
 Dominus o
 * Et fac
 ad me, dice
 * Hac d
 quartum &
 septimum
 Iuda in ga
 tates bona
 pacem dili
 * Hac d
 nient popu
 multas.

* Et con
 in vnam o
 cemur fac
 Domini on
 * Et v
 te vt qua
 Hierusale
 mini.

* Nunc
 erit perfectu
 donabo reli
 hada, domu
 minus exere
 exercituum
 & domui Ie
 & iudiciu
 ramentum f
 verbum a D
 & ieiunium
 stuitates: v
 venient & v
 eamus orati
 * Q
 conspectu

* Et nunc non iuxta dies qui antè fuerunt, 11
ego facio reliquis populi huius, dicit Dominus
omnipotens. * Sed monstrabo pacem, vinea 12

dabit fructum suum, & terra dabit germina
sua, & calum dabit rorem suum, & possidere
faciam reliquis populi mei omnia hæc.

* Et erit sicut eratis in maledictione genti- 13
bus domus Iuda, & domus Israel, sic saluabo
vos, & eritis in benedictione: confidite & con-
fortamini in manibus vestris.

* Quia hæc dicit Dominus omnipotens, Si 14
cogitavi ut affligerem vos cum prouocassetis
ad iram me patres vestri, dicit Dominus omni-
potens, & non me pœnituit.

* Sic paratus sum & cogitavi in diebus istis, 15
ut bene facerem Hierusalem & domui Iuda:
confidite.

* Isti sunt sermones quos fecistis: loquimini 16
veritatem unusquisque ad proximum suum,
& iudicium pacificum & iustum iudicate in
portis vestris.

* Et unusquisque malum proximi sui non 17
cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum
mendax non diligatis, quia hæc omnia odi, dicit
Dominus omnipotens.

* Et factus est sermo Domini omnipotentis 18
ad me, dicens:

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Ieiunium 19
quartum & ieiunium quintum, & ieiunium
septimum & ieiunium decimum erunt domui
Iuda in gaudium, & in letitiam, & in festiui-
tates bonas, & letabimini, & veritatem &
pacem diligite.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Adhuc ve- 20
nient populi multi, & habitantes ciuitates
multas.

* Et congregabuntur qui habitant ciuitates 21
in unam ciuitatem, dicentes: Eamus ut depre-
cemur faciem Domini, & queramus faciem
Domini omnipotentis: vadam & ego.

* Et venient populi multi, & gentes mul- 22
te ut querant faciem Domini omnipotentis in
Hierusalem & ut deprecentur faciem Do-
mini.

* καὶ νῦν ἐκ τῶν ἡμερῶν τὰς ἐμπαροῦσιν ἐγὼ ποιοῶ 11
τοῖς κατὰ τοὺς τοῦ λαοῦ τῆς, λέγει κύριος παντο-
κράτωρ.

* ἀλλ' ἢ δεῖξω εἰρήνην· ἡ ἀμπελος δώσει τὸν καρπὸν 12
αὐτῆς, & ἡ γῆ δώσει τὰ ἱκανήματα αὐτῆς, καὶ ὁ ἔρως
δώσει τὸν δρόγον αὐτῆς, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς κατὰ-
λοίοις τὸ λαὸν μου πάντα ταῦτα.

* καὶ ἔσται ὁ τρόπος ἡ τέρεν κατὰ τὰ τοῖς ἔθνεσιν ὁ οἶκος 13
ἰσάδω, & ὁ οἶκος ἰσραὴλ· ἔσως διασωσώμεθα, & ἔσσεσθε ἐν
δύλοισι· θαρσεῖτε & χαλεχέτε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν.

* διότι ταῦτα λέγει κύριος παντοκράτωρ· ὁν τρόπον διέ- 14
νοήσω τὸ κακὸν ὑμῶν ἐν τῷ παροργίσαι με ἐν πα-
τέραις ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ· & μετενόησα

* ἔσως παύσεται γαμὰ, καὶ διανενοήμα ἐν ταῖς ἡμέ- 15
ραις ταύταις, & καλῶς ποιῶσαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν
οἶκον ἰσάδω, θαρσεῖτε.

* ἔτοί εἰσιν οἱ λόγοι· ἐς ἐποιήσατε· λαλεῖτε ἀλή- 16
θειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ κέσμα εἰρη-
νικὸν & δίκαιον κέματα ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν.

* καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τὴν πλησίον αὐτοῦ μὴ λογι- 17
ζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγα-
πάτε, διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει κύριος παντο-
κράτωρ.

* καὶ ἐγγύετο λόγος κυρίου παντοκράτορος πρὸς με 18
λέγων.

* ταῦτα λέγει κύριος παντοκράτωρ, νηστεία ἡ τε- 19
τάρτη, & νηστεία ἡ πέμπτη, & νηστεία ἡ ἑβδόμη, & νηστεία
ἡ δεκάτη (ἐν) τῷ οἴκῳ ἰσάδω εἰς χαρὰν & εἰς εὐφροσύνην
καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθὰς· καὶ εὐφρανθήσεσθε, & τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε.

* ταῦτα λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔτι ἤξεσιν λαοὶ 20
πολλοί, & κατοικοῦντες πόλεις πολλὰς.

* καὶ σωελεύσονται κατὰ τοὺς πόλεις εἰς μίαν πό- 21
λιν, λέγοντες· πορευθῶμεν δεηθῶμεν & προσώψωμεν κυρίῳ,
καὶ ἐκζητήσωμεν τὸ πρὸς ὅπιν κυρίου παντοκράτορος, πο-
ρεύσονται καὶ ἐγώ.

* καὶ ἤξεσιν λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι 22
τὸ πρὸς ὅπιν κυρίου παντοκράτορος ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ
τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ πρὸς ὅπιν κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Nunc autem non iuxta dies antiquos reliquis populi istius faciam, ait Dominus exercituum. "Quoniam in tempore illo semen erit perfectum; vitis producet fructum suum, & terra dabit suum prouentum, quibus cali rore suo subministrabunt, atque pro hereditate donabo reliquias populi istius vniuersis hisce benedictionibus.

"Erit ergo non secus ac maledicti fuistis, inter populos domus Iehuda, domus item Israel, sic asseram vos, eritisque benedicti: ne timeatis, roborentur manus vestrae. "Sic namque, inquit Do-

minus exercituum, Quemadmodum commentus sum damna vobis inferre, cum me ad iracundiam prouocassetis patres vestri, ait Dominus exercituum, nec pœnituit verbum meum.

"Ita conuersus proposui istis diebus bona elargiri habitatoribus Ierusalem, "Hæc sunt verba quæ opere complebitis: veritatem loquimini quisque cum proximo suo, & iuramentum falsum ne diligatis, quia hæc sunt omnia quæ auersor, dicit Dominus.

"Nec ullus perniciem proximi sui in cordibus vestris cogitetis, & iuramentum falsum ne diligatis, quia hæc sunt omnia quæ auersor, dicit Dominus.

"Et factum est propheticum verbum à Domino exercituum mecum, dicendo. "Sic dicit Dominus exercituum, Ieiunium quartum & ieiunium quintum, ieiuniumque septimum ac ieiunium decimum vertetur domui Iehuda in gaudium & letitiam, & in iocundas festiuitates: veritatis & pacis propterea estote studiosi.

"Et ibunt vnus incolæ cum alterius vrbis habitatoribus, dicentes: Euntes queramus oratum faciem Domini, & quæsitum doctrinam à Domino exercituum. Ille huic dicet, Ibo etiam ego.

"Quamobrem populi complures & regna magna confluent in Ierusalem postulandæ doctrinæ causa à Domino exercituum, & vni

conspetum eius exorent.

* כה אמר יהוה צבאות בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר יִחַזְקוּ עֲשָׂרָה אַנְשֵׁים מִכָּל לְשׁוֹנֵת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בִּכְנָף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם:

ט

* מִשָּׂא דְבַר יְהוָה בְּאַרְצֵי חֲדָרָךְ וּדְמִשְׁק מִנְחָתוֹ כִּי לִיהוָה עֵין אֲדָם וְכָל שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל: *
* וְגַם חֶמֶת תִּגְבַּל בָּהּ צָר וְצִדּוֹן כִּי חֲכֵמָה מֵאֵד: *
* וְתִבֶּן צוּר מִצּוּר לָהּ וְתִצְבֵּר כֶּסֶף כַּעֲפֹר וְחֲרוֹץ: *
* בְּטִיט חוֹצוֹת: * הִנֵּה אֲדֹנֵי יוֹרְשָׁנָה

וְהִכָּה בֵּים חִילָה וְהָיָא בָּאֵשׁ תֵּאָכַל: *
* תִּרְאֶה אֲשַׁקְלוֹן וְתִירָא וְעוֹרָה וְתַחֲלִיל מֵאֵד וְעַקְרוֹן כִּי חֹבֵישׁ מִבְּטָרָה וְאֶבֶד מֶלֶךְ מַעֲזָרָה וְאֲשַׁקְלוֹן לֹא תִשָּׁב:

* וַיֵּשֶׁב מִמֶּזֶר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גֵאוֹן פְּלִשְׁתִּים: *
* וְהִסְרַתִּי דָמָיו מִפִּיו וּשְׁקָצִיו מִבִּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם הָיָא לֹא לְהִינּוּ וְהָיָה כְּאַלֶּף בִּיהוּדָה וְעַקְרוֹן כִּיבּוֹסִי:

* וְחֲנִיתִי לְבֵיתִי מִצְבָּה מֵעֵבֶר וּמִשְׁבָּה וּלֹא יֵעָבֶר עֲלֵיהֶם עוֹד נֶגֶשׁ כִּי עֲתִידָה רֵאִיתִי בְּעֵינַי: *
* גִּילִי מֵאֵד בֵּת צִיּוֹן הִרְעִיל בֵּת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מֶלֶךְ יָבוֹא לָךְ צָדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְרִכָּב עַל-חֲמֹר וְעַל-עֵיר בֶּן-אֶתְנֹוֹר:

* וְהִכְרַתִּי רֶכֶב מֵאַפְרִיכּוֹסוֹס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרַתָּה קֶשֶׁת מִלַּחְמָה וְדִבֵּר שְׁלוֹם לְגוֹיִם וּמִשְׁלוֹ מִיָּם עַד-יָם וּמִנְהַר עַד-אַפְסֵי-אֲרֶץ:

* גַּם-אֵת בְּרֵם-בְּרִיתְךָ שֶׁלַחְתִּי אֲסִירֶיךָ מִבּוֹר אֵין מֵיָם בּוֹ:

* שׁוּבוּ לְבַצְרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ גַם-הַיּוֹם מִגִּיד מִשְׁנֵה אֲשִׁיב לָךְ:

* Hæc dicit Dominus exercituum, In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentiū, & apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicētes, Ibimus vobiscum. Audiuius enim quoniam Deus vobiscum est.

CAP. IX.

ONus verbi Domini in terra Adrach & Damasci requiei eius, quia Dñi est oculus hominis & omniū tribuū Israel.

* Emath quoque in terminis eius, & Tyrus & Sidon. Assumpserunt quippe sibi sapientiam valde. * Et ædificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum. * Ecce Dominus possidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc igni deuorabitur. * Videbit Ascalon & timebit, & Gaza & dolebit nimis, & Accharon, quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de Gaza, & Ascalon nō habitabitur.

* Et sedebit separator in Azoto, & disperdam superbiam Philistinorum.

* Et auferam sanguinē eius de ore eius, & abominationes eius de medio dentium eius, & relinquetur etiam ipse Deo nostro, & erit quasi dux in Iuda, & Accharō quasi Iebusæus. * Et circundabo domum meam ex his qui militant mihi, euntes & reuerentes, & nō transibit super eos ultra exactor, quia nunc vidi in oculis meis.

* Exulta satis filia Sion, iubila filia Hierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse, pauper, & ascēdens super asinam & super pullum filium asinæ.

* Et disperdam quadrigam ex Ephraim & equum de Hierusalem, & dissipabitur arcus belli. Et loquetur pacem gentibus, & potestas eius à mari vsque ad mare, & à fluminibus vsque ad fines terræ.

* Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. * Conuertimini ad munitionem vincti spei. Hodie quoque annuncias duplicia reddam tibi.

תרגום יונתן

* כִּדְנָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת בְּיוֹמָיָהּ הָאֵלֶּה וְיִתְקַפּוּן עֲשָׂרָה גְבָרִין מִכָּל לְשׁוֹנֵת עֲמָמָא וְיִתְקַפּוּן כְּכֹנֶף גְּבַר יְהוּדִי לְמִימַר נִיזִיל עִמָּכֶם אֲדִי שְׁמַעְנָא דְּמִימַרָא דִּינִי בְּסַעְדְּכֶם: *
* מִשָּׂא דְּבַר יְהוָה בְּאַרְצֵי חֲדָרָךְ וּדְמִשְׁק מִנְחָתוֹ כִּי לִיהוָה עֵין אֲדָם וְכָל שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל: *
* וְגַם חֶמֶת תִּגְבַּל בָּהּ צָר וְצִדּוֹן כִּי חֲכֵמָה מֵאֵד: *
* וְתִבֶּן צוּר מִצּוּר לָהּ וְתִצְבֵּר כֶּסֶף כַּעֲפֹר וְחֲרוֹץ: *
* בְּטִיט חוֹצוֹת: * הִנֵּה אֲדֹנֵי יוֹרְשָׁנָה וְהִכָּה בֵּים חִילָה וְהָיָא בָּאֵשׁ תֵּאָכַל: *
* תִּרְאֶה אֲשַׁקְלוֹן וְתִירָא וְעוֹרָה וְתַחֲלִיל מֵאֵד וְעַקְרוֹן כִּי חֹבֵישׁ מִבְּטָרָה וְאֶבֶד מֶלֶךְ מַעֲזָרָה וְאֲשַׁקְלוֹן לֹא תִשָּׁב: *
* וַיֵּשֶׁב מִמֶּזֶר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גֵאוֹן פְּלִשְׁתִּים: *
* וְהִסְרַתִּי דָמָיו מִפִּיו וּשְׁקָצִיו מִבִּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם הָיָא לֹא לְהִינּוּ וְהָיָה כְּאַלֶּף בִּיהוּדָה וְעַקְרוֹן כִּיבּוֹסִי: *
* וְחֲנִיתִי לְבֵיתִי מִצְבָּה מֵעֵבֶר וּמִשְׁבָּה וּלֹא יֵעָבֶר עֲלֵיהֶם עוֹד נֶגֶשׁ כִּי עֲתִידָה רֵאִיתִי בְּעֵינַי: *
* גִּילִי מֵאֵד בֵּת צִיּוֹן הִרְעִיל בֵּת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מֶלֶךְ יָבוֹא לָךְ צָדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְרִכָּב עַל-חֲמֹר וְעַל-עֵיר בֶּן-אֶתְנֹוֹר: *
* וְהִכְרַתִּי רֶכֶב מֵאַפְרִיכּוֹסוֹס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרַתָּה קֶשֶׁת מִלַּחְמָה וְדִבֵּר שְׁלוֹם לְגוֹיִם וּמִשְׁלוֹ מִיָּם עַד-יָם וּמִנְהַר עַד-אַפְסֵי-אֲרֶץ: *
* גַּם-אֵת בְּרֵם-בְּרִיתְךָ שֶׁלַחְתִּי אֲסִירֶיךָ מִבּוֹר אֵין מֵיָם בּוֹ: *
* שׁוּבוּ לְבַצְרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ גַם-הַיּוֹם מִגִּיד מִשְׁנֵה אֲשִׁיב לָךְ: *
* Hæc dicit Dominus exercituum, In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentiū, & apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicētes, Ibimus vobiscum. Audiuius enim quoniam Deus vobiscum est.

* Hæc dicit Dominus exercituum, In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentiū, & apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicētes, Ibimus vobiscum. Audiuius enim quoniam Deus vobiscum est.

Assumpti

* Hæc dicit Dominus exercituum, In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentiū, & apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicētes, Ibimus vobiscum. Audiuius enim quoniam Deus vobiscum est.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Et edificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humum, & aurum vt lutum platarum.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, In diebus illis si apprehenderint decem viri de omnibus linguis gentium. & tenuerint fimbriam vnius hominis Iudei: dicentes, Ibimus tecum, quia adiunimus quod Deus vobiscum est.

CAP. IX.

Assumptio verbi Domini in terra Sedrac, & Damasci sacrificium eius, quia Dominus respicit homines & omnes tribus Israel.

* Et Emath in finibus eius, Tyrus et Sidon, quoniam sapientes fuerunt nimis.

* Et edificauit Tyrus munitionem sibi & thesaurizauit argentum quasi puluerem, & congregauit aurum ut lutum ciuium.

* Propterea Dominus possidebit eam, et percutiet in mari fortitudinem eius, & ipsa in igne concremabitur.

* Videbit Ascalon & timebit, & Gaza et dolebit nimis, & Accaron, quoniam confusa est de spe sua: & peribit rex de Gaza, & Ascalon non habitabitur.

* Et alienigenæ habitabunt in Azoto: et destruent iniuriam alienigenarum.

* Et auferam sanguinem eorum de ore illorum & abominationes eorum de medio dentium eorum: & manebunt & isti Deo nostro, & erunt ut tribunus in Iuda, & Accaron sicut Iebuseus.

* Et substituam domui meæ eleuationem, ne pertranseat neque reuertatur ullus, & non superueniat super eos ultra ullus abigens eos, quia nunc vidi in oculis meis.

* Gaude vehementer filia Sion, prædica filia Hierusalem, ecce rex tuus venit tibi iustus & saluans, ipse mansuetus & ascendens super subiugalem & pullum equinum nouum.

* Et disperdet quadrigas ex Ephraim, et equum de Hierusalem: et disperdet arcum pugnantium, & multitudinem & pacem ex gentibus, & dominabitur ab aquis usque ad mare & flumina exitus terræ.

* Et tu in sanguine testamenti emisisti vinetos tuos de lacu qui non habet aquam.

* Sedebitis in munitione vineti congregationis, & pro vna die peregrinationis tuæ duplicia reddam tibi.

* τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐπὶ Ἰερουσαλὴμ δεκά ἀνδρες ἐκ πασάν των γλωσσῶν ἐθνῶν· καὶ Ἰπλάθων) ἔκρησάντου ἐνός ἀνδρός ἰουδαίου, λέγοντες, πορεύσόμεθα μετ' σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ θεὸς μετ' ὑμῶν ἐστίν.

Ἡ.

* Ἀἷμα λέγου κυρίου ἐν γῇ σεδράχ καὶ δαμασκὸς θυσία αὐτοῦ, διότι κύριος ἐφορεῖ ἀνθρώπους, καὶ πᾶσας τὰς φυλὰς Ἰσραὴλ. * καὶ ἡμαθ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, τύρος καὶ σιδῶν, διότι κατεφρόνησαν σφόδρα.

* καὶ ὠκοδόμησεν τύρος ὀχύρωμα ἐαυτῇ ὡς ἐπὶ οὐρανῷ, ὡς γὰρ ὡς χυδὸν, καὶ συνηγάγην χρυσίον ὡς πηλὸν ὁδῶν.

* διὰ τοῦτο κύριος κληρονομήσει αὐτὴν, καὶ πατάξει εἰς θάλασσαν διώαμιν αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται.

* ὁψεται ἀσκαλὼν καὶ φοβηθήσεται, καὶ γὰρ αὐτὴ ἐδοκίμησεν σφόδρα, καὶ ἀκκαρῶν, ὅτι κατηγνώθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς· καὶ ἀπολείται βασιλὸς ἐκ γῆς, καὶ ἀσκαλὼν ἐμὴ κατεκλήθη.

* καὶ ἀλλοθρεῖς κατεκλήθυσιν ἐν αἰῶτι· καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων.

* καὶ ἔξαρά τ' αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματός αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέθης ὀδόντων αὐτῶν, ἐκπολεῖσθαι, καὶ ἔτοι τὰ θεῶ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρχοι ἐν ἰσραὴλ καὶ ἀκκαρῶν ὡς ὁ ἰεβουσαῖος.

* καὶ ὑποστήθωμαι τὰ οἶκόν μου ἀνάστημα ἔμὴ διαπορεύσθαι μὴ ὅτι ἀνακάμψω μνηστῆρα· ἔμὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸς ὅς ἐστι ἐδὲ ἔξελάνων αὐτὸς, διότι νῦν ἐώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

* χαῖρε σφόδρα θυγατερ σιών, κήρυσε θυγατερ ἰερουσαλὴμ, ἰδὲ ὁ βασιλὸς σου ἔρχεται σοὶ δίκαιος ὡς σωζών, αὐτὸς πᾶς, ὡς ἐπὶ βεβηκῶς Ἰπὶ ὑποζύγιον καὶ πᾶλλον νέον.

* καὶ ἔξολοθρεύσει ἀρμάτα ἔξ ἐφρεῖμ, καὶ ἵππων ἐξ ἰερουσαλὴμ· ὡς ἔξολοθρεύσῃ τῶν πολεμιστῶν, ὡς πληθὺ καὶ εἰρῶν ἐξ ἐθνῶν, καὶ καταρῆξει ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἕως θαλάσσης καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς.

* καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέσειλας δεσμῶν σου ἐκ λάκκου ὅς ἐχοντ' ὕδωρ.

* καθύστερ ἐν ὀχυρώματι δεσμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλὰ ἀνταποδώσω σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sic dicit Dominus exercituum: In diebus illis in quibus apprehendent decem viri ex omnibus linguis populorum, apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicentes: Ibimus vobiscum, adiunimus enim quod verbum Domini sit in adiutorium vestrum.

CAP. IX.

ONus verbi Domini in terra Australi, & Damascus conuertetur ut sit de terra domus maiestatis eius, quia coram Domino manifesta sunt opera filiorum hominum, & sibi complacet in omnibus tribubus Israel.

* Emath quoque conuertetur ut sit de terra domus maiestatis eius, & Tyrus & Sidon, quia confortatæ sunt valde. * Et edificauit Tyrus munitionem sibi, & congregauit argentum quasi puluerem, & aurum quasi lutum platearum.

* Ecce Dominus eiiciet eam & proiciet diuitias eius in mare: & ipsa igne succendetur. * Videbit Ascalon & timebit, & Gaza, & contremiscet nimis, & Accaron, quoniam confusa est a domo confidentiæ suæ: & peribit rex de Gaza, & Ascalon non habitabitur.

* Et habitabunt domus Israel in Azoto qui erant in ea quasi alieni, qui non habent patrem, & cessare faciam magnitudinem Philistinorum. * Et disperdam comedentes sanguinem & abominationem de medio eorum, & deficiet virtus eorum: & profelyti qui remanserint in eis, adicientur etiam ipsi ad populum Dei nostri, & erunt quasi principes domus Iudæ: & Acharon implebitur de domo Israel sicut Ierusalem.

* Et habitare faciam maiestatem gloriæ meæ in domo sanctuarij mei: & fortitudo brachij potentiæ meæ erit sicut murus ignis in circuitu eius propter transeuntes & redeuntes: & non transibit per eos amplius tyrannus, quia nunc conspicuam feci potentiā meam ut beneficiam eis.

* Exulta vehementer cætus Sion: in bula cætus Ierusalem, ecce rex tuus venit intra te iustus ipse & saluator mansuetus, equitans in asino & pullo filio asinæ. * Et disperdam quadrigas ex Ephraim & equos de Ierusalem: & conteram fortitudinem bellatorū & exercitus populorū: & iudicabit in pace regna & dominabitur a mari & usque ad Occidentē, & ab Euphrate usque ad fines terræ.

* Vos quoque quibus cū in sanguine sanctū est pactū, redemi vos de subiectione Ægyptiorū: & ab Euphrate usque ad fines terræ. * Vos quoque quibus cū in sanguine sanctū est pactū, redemi vos de subiectione Ægyptiorū: & ab Euphrate usque ad fines terræ. * Vos quoque quibus cū in sanguine sanctū est pactū, redemi vos de subiectione Ægyptiorū: & ab Euphrate usque ad fines terræ.

כי דרכתי לי יהודה קשת מלאתי אפרים
ועוררתי בני ציון על בני יון ושמתיך כחרב
גבור :

ויהיה עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני
יהיה בשופר יתקע והלך בסערות תימן :

יהיה צבאור יגן עליהם ואכלו וכבשו
אבני קלע ושתו חמו כמו יין ומלאו כמזרק
כוורת מזבח :

והושיעם יהיה אלהיהם ביום ההוא כצאן
עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו :

כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים ותירוש
ינובב בתלור :

יור

שאלו מיהיה מטר בעת מלקוש יהיה עשרה
חזיונים ומטר גשם יתן להם לאיש עשב
בשרה :

כי התרפים דברו און והקוסמים חזו שקר
וחלמו השוא ידברו הבל ינחמון על כן נסעו
כמו צאן יענו כי אין רעה :

על הרעים חרה אפי ועל העתודים אפקוד
כי פקד יהיה צבאות את עדרו את בית יהודה
ושם אותם כסוס חודו במלחמה :

ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה ממנו
יצא כל נוגש יחדו :

והיו כגברים בוסים בטיט חוצות במלחמה
ונלחמו כי יהיה עמם והבישו רכבי סוסים :

וגברתי את בית יהודה ואת בית יוסף אושיע
והושבותים כי רחמתי והיו כאשר לא זנחתים
כי אני יהיה אלהיהם ואענם :

¹³ Quoniam extendi mihi Iudam, quasi arcum, impleui Ephraim. Et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Gracia, & ponam te quasi gladium fortium.

¹⁴ Et Dominus Deus super eos videbitur, & exibit ut fulgur iaculum eius. Et Dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine Austri.

¹⁵ Dominus exercituum proteget eos, & deuorabunt & subijcient lapidibus fundæ. Et bibentes inebriabuntur quasi à vino, & replebuntur ut phialæ, & quasi cornua altaris. Et saluabit eos Dominus Deus eorum in die illa ut gregem populi sui, quia lapides sancti eleuabuntur super terram eius.

¹⁷ Quid enim bonum eius est, & quid pulchrum eius nisi frumetum electorum, & vinum germinans virgines?

CAP. X.

¹ Petite à Domino pluuiam in tempore A serotino, & Dominus faciet niues & pluuiam imbris, & dabit eis singulis herbam in agro.

² Quia simulachra locuta sunt inutile, & diuini viderunt mendacium, & somniores locuti sunt frustra, & vanè cõsolabantur. Idcirco adducti sunt quasi greges, affligentur quia non est eis pastor.

³ Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo. Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum domum Iuda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

⁴ Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus proelii, & ex ipso egredietur omnis exactor simul.

⁵ Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proelio: et bellabunt, quia Dominus cum eis, & confundentur ascensores equorum.

⁶ Et confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo. Et conuertam eos quia miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt quando nõ proieceram eos. Ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

תרגום יונתן

¹³ ארי תקפת קדמי דבית יהודה קשתא מלאתי אפרים ויני עליהון יחגלי ויהון נפקין כברקין פתגמיהו ומן גרם יי אלהים בשופרא יתקע וידבר בעלעול רוח דרומא :

¹⁴ ויהיה עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני יהיה בשופר יתקע והלך בסערות תימן :

¹⁵ יהיה צבאור יגן עליהם ואכלו וכבשו אבני קלע ושתו חמו כמו יין ומלאו כמזרק כוורת מזבח :

¹⁶ והושיעם יהיה אלהיהם ביום ההוא כצאן עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו :

¹⁷ כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים ותירוש ינובב בתלור :

¹³ Quoniam extendi mihi Ephraim, quasi arcum, impleui Ephraim per filios Gracia, & ponam te quasi gladium pugnantium.

¹⁴ Et Dominus Deus super eos videbitur, & exibit ut fulgur iaculum eius. Et Dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine Austri.

¹⁵ Dominus exercituum proteget eos, & deuorabunt & subijcient lapidibus fundæ. Et bibentes inebriabuntur quasi à vino, & replebuntur ut phialæ, & quasi cornua altaris.

¹⁶ Et saluabit eos Dominus Deus eorum in die illa ut gregem populi sui, quia lapides sancti eleuabuntur super terram eius.

¹⁷ Quid enim bonum eius est, & quid pulchrum eius nisi frumetum electorum, & vinum germinans virgines?

CAP. X.

¹ Petite pluuiam à Domino in tempore serotino, & Dominus faciet niues & pluuiam imbris, & dabit eis singulis herbam in agro.

² Quia simulachra locuta sunt inutile, & diuini viderunt mendacium, & somniores locuti sunt frustra, & vanè cõsolabantur. Idcirco adducti sunt quasi greges, affligentur quia non est eis pastor.

³ Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo. Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum domum Iuda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

⁴ Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus proelii, & ex ipso egredietur omnis exactor simul.

⁵ Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proelio: et bellabunt, quia Dominus cum eis, & confundentur ascensores equorum.

⁶ Et confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo. Et conuertam eos quia miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt quando nõ proieceram eos. Ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

תרגום יונתן

¹³ ארי תקפת קדמי דבית יהודה קשתא מלאתי אפרים ויני עליהון יחגלי ויהון נפקין כברקין פתגמיהו ומן גרם יי אלהים בשופרא יתקע וידבר בעלעול רוח דרומא :

¹⁴ ויהיה עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני יהיה בשופר יתקע והלך בסערות תימן :

¹⁵ יהיה צבאור יגן עליהם ואכלו וכבשו אבני קלע ושתו חמו כמו יין ומלאו כמזרק כוורת מזבח :

¹⁶ והושיעם יהיה אלהיהם ביום ההוא כצאן עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו :

¹⁷ כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים ותירוש ינובב בתלור :

* Quoniam tetendi te Juda mihi, arcum impleui Ephraim: & suscitabo filios tuos Sion super filios Græcorum: & attrectabo te quasi gladium pugnatoris.

* Et Dominus Deus super eos apparebit, & egredietur sicut fulgur sagitta eius, et Dominus Deus in tuba clanger, & ibit in commotione minarum suarum.

* Dominus omnipotens proteget eos, & consummet eos, & obruent eos in lapidibus fundæ: & bibent sanguinem eorum sicut vinum, & implebunt phialas eorum sicut altaris.

* Et saluabit eos Dominus Deus in die illa, sicut oves, populum suum, quia lapides sancti voluntur super terram eius.

* Quia si quid pulchrum illius, & si quid bonum eius, frumentum iuuenibus, & vinum boni odoris ad virgines.

CAP. X.

Petite pluuiam à Domino opportunam, matutinam & serotinam: Dominus fecit phantasias, & pluuiam hyemalem dabit eis, & uniuersamque herbam in agro.

* Quoniam hi qui loquebantur locuti sunt labores, & diuini visiones falsas, & insomnia falsa loquebantur, & vanè consolabantur: ideo sublatis sunt sicut oves, & afflicti sunt, quia non erat sanitas.

* Super pastores concitatus est furor meus, & super agnos uisitato; & uisitabit Dominus Deus omnipotens gregem suum domum Iuda, & ponet eam sicut equum decorum suum in prælio.

* Et ex ipso respexit eis, & ex ipso posuit arcum in furore, & ex ipso egredietur omnis abactor in idipsum. * Et erunt quasi bellatores conculcantes lutum in uis in prælio; & bellabunt, quia Dominus cum eis; & confundentur ascensores equorum.

* Et confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo, & habitare faciam eos quia dilexi eos: & erunt quemadmodum quando non eos abieceram; quia ego Dominus Deus eorum exaudiam eos.

* διότι ἐνέτεινά σε ἰδὲν ἐμαυτῷ· ῥῆζον ἐπλησά τὸν ἐφραΐμ, καὶ κατέξευρα τὰ τέκνα σου σὺν τῇ τῶν τέκνων τῶν ἐλλήνων καὶ ψηλαφῆσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχῆτος.

* καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται, & ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολὴς αὐτοῦ· καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐν σάλπιγι σαλπεί· & προεβόησεν ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ.

* κύριος πάντοκράτωρ ὑπεραποκτείνων· & καταναλώσουσιν αὐτοὺς & καταχάσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις σφενδόνης, & ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον, καὶ πλήθουσιν τὰς φιάλας αὐτῶν ὡς θυσιαστηρίου.

* καὶ σώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς πρὸ βᾶτα τὸν λαὸν αὐτοῦ, διότι λίθοι ἄγιοι κυλίουται ἐπὶ τῇ γῆς αὐτοῦ.

* διότι εἴ τι καλὸν αὐτοῦ, & εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ, σῖτ' ὅτι νεανίσκοις, & οἶνος διωδιάζων εἰς παρθένους.

I.

* Αἰτεῖσθε ὑμῖν ὡς κύριος κατ' ὄραν, πρῶτον καὶ ὀψιμὸν· κύριος ἐποίησεν φαντασίας καὶ ὑμῖν εἰχαμέριον δώσει αὐτοῖς, ἐκάστω βοτάνῃ ἐν ἀγρῷ.

* διότι ὁ ἀποφθεγόμενος ἐλάλησαν κόποις, καὶ ὁ μάνις ὁ ὁράσας ψευδεῖς, & ἐνύπνια ψευδῇ ἐλάλου, μάταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξήρθησαν ὡς πρὸ βᾶτα & ἐκακώθησαν, ὅτι οὐκ ἦν ἰσχύς.

* ὅτι ὁ ποιμὴν παρωξύνθη ὁ θυμὸς μου, καὶ ὅτι αἱ μνῆρες ἐπισκέψομαι· καὶ ἐπισκέψεται κύριος ὁ θεὸς ὁ πάντοκράτωρ τὸ ποιμνίον αὐτοῦ τὸν οἶκόν τοῦ ἰσραὴλ· καὶ τάξει αὐτὸν ὡς ἵππον διπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πολέμῳ.

* καὶ ὅτι αὐτοῦ ἐπέβλεψεν αὐτοῖς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξεν ῥῆζον ἐν θυμῷ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ.

* καὶ ὅτι ὡς μαχηταὶ παύοντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ ὡς ἀτάξονται, διότι κύριος μετ' αὐτῶν· καὶ καταγρυθίσονται ἀναβάται ἵππων.

* καὶ καταχύσω τὸν οἶκόν ἰσραὴλ, καὶ τὸν οἶκόν ἰωσήφ σώσω, & κατακτείνω αὐτοὺς ὅτι ἠγάπησα αὐτούς· καὶ ὅτι ὁν τρόπον ὅτε οὐκ αὐτοὺς ἀπέρεψα, διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἐπακέσθαι αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quoniam roboravi coram me domum Iuda, sicut arcum extensum, tanquam domum armorum, repleui fortitudine domum Israel, & praeualere faciam filios tuos Sion super filios populorum, & ponam te quasi gladium in manu fortis. * Et Dominus super eos reuelabitur, & verba eius egredientur quasi fulgura: & à facie Domini Dei clanger tuba, & ducet in turbine venti Australis. * Dominus exercituum miserebitur eorum, & dominabuntur populis & occident eos, & reliquias eorum consument, sicut qui mittunt lapidem funda, & diripient substantias eorum, & saturabuntur ex eis, in morem bibentium vinum: & erit anima eorum plena delictis, sicut phiala quæ plena est simila & oleo; & splendeant sicut sanguis qui splendet in pariete altaris. * Et redimet eos Dominus Deus suus in tempore illo, eo quod dispersus est sicut oves populus eius, quoniam eligit eos sicut lapides superhumeralis, & congregabit eos in terram suam.

* Quoniam quàm bona & quàm pulchra est doctrina legis ducibus, & iudicium veritatis directum in congregatione! CAP. X.

Petite à facie Domini pluuiam in tempore serotino: Dominus faciet ventos, & deducet pluuiam filijs hominum, ut det eis frumentum ad comedendum, & herbam iumentis in agro. * Quoniam cultores simulachrorum loquuntur rapinam, & diuini prophetant falsitatem, & pseudoprophetae in prophetia sua falsa mendacia loquuntur, & vanè consolantur. Ideo dispersi sunt sicut disperguntur oves, & translatis sunt quia non est eis rex. * In reges factus est furor meus & in principes, ego uisitato eorum peccata, quia recordatus est Dominus exercituum populi sui domus Iuda, & ponet eos quasi equum fortem, splendens in bello. * Ex ipso rex eius, ex ipso christus eius, & ex ipso fortitudo belli sui, ex ipso magnificabuntur omnes gubernatores eius simul. * Et fortes domus Israel triturabunt interfectos populorum quasi lutum viarum in bello, & prælia committent: quia Verbum Dñi erit in auxilium eorum: & confundentur ascensores equorum.

* Et roborabo domum Iuda, & domum Ioseph redimam, & congregabo captiuitatem eorum, & miserebor eorum; & erunt quasi non transmigrare fecissem eos, quia ego Dominus Deus eorum suscipiam orationem eorum.

והיו כגבור אפרים ושמח לבם כמו יין
ובניהם יראו ושמחו יגל לבם ביהוה:
אשרקה להם ואקבצם כי פדיתם ורבו
כמו רבו:
ואזרעם בעמים ובמרחקים יזכרוני והיו
את בניהם ושבנו:
והשבותים מארץ מצרים ומאשור אקבצם
ואל ארץ גלעד ולבנון אביאם ולא ימצא להם:
ועבר בים צרה והכרה בים גלים והכישו
כל מצולות יאור וירורד גאון מאשור ושבט
מצרים יסור:
וגברתים ביהוה ובשמו יתהלכו נאם יהוה:

יא

פתח לבנון דלתיו ותאכל אש בארזיה:
הילל ברוש כי נפל ארז אשר אדירים שדרו
הילילו אלוני בשן כי ירד יער הבצור:
קול יללת הרעים כי שדרו אדירתם קול
שאגת בפירים כי שדר גאון הירדן:
כה אמר יהוה אלהי רעה את צאן ההרגה:
משך קניהן יחרגן ולא יאשמו ומכריהן
יאמר ברוך יהוה ואעשר ורעיהם לא יחמול
עליהן:
כי לא אחמול עוד על יושבי הארץ נאם יהוה
והנה אנכי ממציא את האדם איש ביד רעהו
וביד מלכו וכתתו את הארץ ולא אציל מידם:
וארעה את צאן ההרגה לכן עניי הצאן
ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נעם ולאחד
קראתי חבלים וארעה את הצאן:

7 * Et erunt quasi fortes Ephraim, & letabitur cor eorum quasi à vino. Et filij eorum videbunt & letabuntur, & exultabit cor eorum in Domino. * Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos. Et multiplicabo eos sicut antè fuerant multiplicati.
9 * Et feminabo eos in populis: & de longe recordabuntur mei, & viuent cum filiis suis, & reuertentur. * Et reducam eos de terra Egypti, & de Assyrijs congregabo eos. Et ad terram Galaad & Libani adducam eos, & non inuenietur eis locus.
11 * Et transiet in maris freto, & percutiet in mari fluctus, & confundentur omnia profunda fluminis, & humiliabitur superbia Assur, & sceptrum Egypti recedet.
12 * Confortabo eos in Domino, & in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

CAP. XI.

1 * **A** Peri Libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas.
2 * Vlula abies quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Vlulate quercus Bafan, quoniam succifus est saltus munitus. * Vox vlulatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Iordanis. * Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis.
3 * Quæ qui possederant occidebant & non dolebant, & vendebant ea dicentes: Benedictus Dominus, diuites facti sumus, & pastores eorum non parcebant eis.
4 * Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus. Ecce ego tradam homines, vnumquenque in manu proximi sui & in manu regis sui, & concident terram, & non eriam de manu eorum.
5 * Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis: & assumpsi mihi duas virgas, vnam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum, & pavi gregem.

תרגום יונתן

והיו כגבורין דבית אפרים ויחידו לבהון כשתי חמר ובניהון יחזון ויחזון ויבוע לבהון במימרא דיי: * אכלי לכנשא גלוחהון ואקרבנות
ארי פרקנהון ויסגון כמא דאמיר עליהון דיסגון: * וכמא דברחנהון ביני עממא ובארעא רחיקא הו דכירין לרחלתי ויורכוני שני חזין
עם בניהון ויחזון: * וכמא דאפקנהון מארעא דמצרים כן מאתור אקרב גלוחהון ולארעא גלעד ומקדשא אעלגון ולא יסופק להון:
ויעבדון להון נסין ונבירין כמא דאחעברו לאבהתהון במעבריהון בימא ויחזון בפרענה סנאיהון כמא דאשרפו גבריא בגלי ימא
ויכתהון כל מלכי עממא ויבטל תקפא מאתוראח ושלשן מצראי יעדי: * ואגברנות במימרא דיי ובשמה יהכין פריקין אמר יי:
יא פתחו עממא חרעיקון וחשיאי אשתא תקפיקון: * איללו מלכיא ארי אחברו שלטונא דעתיורי
ובש עליהון רום ירנא: * כדנ אמר יי אלהים אתנבי על פרנסא דאחמניו לפרנסא ית עמי ואגון שלטו בהון כענא לנכסתא:
די קניהון קטלין לחן אמרין לית עלנא חובא ומבניהון אמרין ברוך יי דעתרנא ורעיהון לא תיסין עליהון:
ארי לא אחוס עוד על יחבי ארעא אמר יי חא אנא מגרי ית אנשא גבר ביד תברה וביר מלכה ויבזון ית ארעא ולא אשוב מידהון:
ומביתי פרנסא על עמא ואגון שלטו בהון כענא לנכסתא מסכנו ושלטו ית עמי ואחפלו קדמי לתרתן פלגון ואחפלו ביר ישראל
על דבית יחודו קצו במלכותא דבית דוד די בהון רעוא קדמי למחוי פרנסין על עמי:

* Et eru
letabitur co
rum videb
cor eorum in
* Signa
mam eos, &
* Et sem
ge recordab
conuert
* Et con
Assyrijs sus
Libanum in
ex eis collu
* Et per
cutient in
profunda fl
perbia Assy
* Et con
in nomine e

A Peri Libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas.
* Vlula abies quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Vlulate quercus Bafan, quoniam succifus est saltus munitus. * Vox vlulatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Iordanis. * Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis.
* Quæ qui possederant occidebant & non dolebant, & vendebant ea dicentes: Benedictus Dominus, diuites facti sumus, & pastores eorum non parcebant eis.
* Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus. Ecce ego tradam homines, vnumquenque in manu proximi sui & in manu regis sui, & concident terram, & non eriam de manu eorum.
* Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis: & assumpsi mihi duas virgas, vnam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum, & pavi gregem.

* Et eru
exultabit co
plicabuntur
mei: & pro
eorum de A
sunt patrib
confunden
in verbo D
A Peri Libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas.
statæ sunt p
Dominus l
in oues occ
dictus Dor
minus: Eco
* Et co
grare feceru
gnum dom

* Et erunt quasi pugnatores Ephraim, & 7
letabitur cor eorum quasi in vino: & filij eo-
rum videbunt & letabuntur, & gaudebit
cor eorum in Domino.

* Signabo eos, & suscipiam eos, quia redi- 8
mam eos, & multiplicabuntur sicut erant multi.

* Et seminabo eos in populis, & qui de lon- 9
gè recordabuntur mei, & enutrient filios suos,
& conuertentur.

* Et conuertam eos de terra Egypti, & de 10
Assyriis suscipiam illos, & in Galaaditen, & in
Libanum introducam eos, & non relinquetur
ex eis ullus.

* Et pertransibunt in mari angusto, & per- 11
cutient in mari fluctus, & siccabuntur omnia
profunda fluminum, & confundetur omnis su-
perbia Assyriorum, & sceptrum Egypti tolletur.

* Et confortabo eos in Domino Deo suo, & 12
in nomine eius gloriabuntur, dicit Dominus.

CAP. XI.

A Peri Libane portas tuas, & comedat ignis 1
cedros tuas.

* Vlutet pinus, quia cecidit cedrus; quia mi- 2
seri facti sunt optimates. vlulate quercus Basa-
nitidis, quia succisus est saltus confitus.

* Vox lugentium pastorum, quoniam misera 3
facta est magnificentia eorum: vox rugientium
leonum, quia miser factus est fremitus Jordanis.

* Hæc dicit Dominus omnipotens, Pasce 4
oues occisionis.

* Quas qui possederunt interficiebant, & 5
non agebant poenitentiam: & qui vendebant
eas dicebāt, Benedictus Dominus, diuites facti
sumus: & pastores earum non patiebantur
quicquam super eis.

* Ideo non parcam ultra super habitantes 6
terram, dicit Dominus: & ecce ego trado ho-
mines, unumquemque in manus proximi sui,
& in manus regis eius, & concident terram,
& non eruiam de manu eorum.

* Et pascam oues occisionis in Chananitide, 7
& assumam mihi duas virgas, unam vocavi
Decorem, & alteram vocavi Funiculum, &
pascam oues.

7 * καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ τὰ ἐφραΐμ, καὶ χαρὴν (εἰ) ἡ
καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, & τὰ τέκνα αὐτῶν ὅψον (εἰ) & χα-
ρὴν (εἰ), & οὐφρανθή (εἰ) ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ κυρίῳ.

8 * σημαίνω αὐτούς, & εἰσδέξομαι αὐτούς, διότι λυτῶ-
μαι αὐτούς & πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί.

9 * & σπείρω αὐτούς, ἐν λαοῖς, & οἱ μακρὰν μνησθήσονται
μὲν ἐκ ἐνδρέψουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψουσιν.

10 * καὶ ἐπιστρέψω αὐτούς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ ἀσ-
συρίων εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ εἰς τὴν γαλααδίτιν, καὶ
εἰς τὸν λίβανον εἰσάξω αὐτούς, καὶ ἔμὴ υπολειφθῇ ἐξ
αὐτῶν ἕδὲ εἷς.

11 * καὶ διελθόντες ἐν θαλάσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν
ἐν θαλάσῃ κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βά-
θη ποταμῶν, & καταξηρανθή (εἰ) πάντα ἡ ὑβρις ἀσσυρίων
& σκῆπτρον αἰγύπτου ἀφαιρεθήσεται.

12 * καὶ καλῶ αὐτούς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ καυχῆσονται, λέγει κύριος.

ια.

1 * Διδοῦναι ὁ λίβανος τὰς θύρας αὐτοῦ, καὶ καταφα-
γέτω πῦρ τὰς κέδρους αὐτοῦ.

2 * ὁλολύξάτω πίτυς, διότι πέπλωκεν κέδρος, διότι ἐτα-
λαιπώρηθησαν μεγάθυες· ὁλολύξατε δρυὲς τῆ βασι-
νίδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος.

3 * Φωνὴ θρηνημάτων ποιμῶν, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ
μεγαλωσύνη αὐτῶν· φωνὴ ὠρυμῶν λεόντων, ὅτι τε-
ταλαιπώρηκεν τὸ φρύγμα τῶν ἐρδῶν.

4 * τὰδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ποιμανε τὰ προ-
βάτα τῆς σφαγῆς.

5 * ἃ οἱ κτησάμενοι ἐσφαζον, & ἐμετεμελοῦντο, καὶ οἱ
πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον, διλογητὸς κύριος, πεπλησθήκα-
μεν· & οἱ ποιμῶνες αὐτῶν οὐκ ἔπαχον ἕδην ἐπ' αὐτοῖς.

6 * διὰ τοῦτο ἐφείβομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ ὧν κατεκοδύντας
τὴν γῆν, λέγει κύριος· & ἰδὲ ἐγὼ καταδίδωμι ὧν ἀνθρώ-
πους, ἕκαστον εἰς χεῖρας ὧν πλησίον αὐτοῦ & εἰς χεῖρας βα-
σιλέως αὐτοῦ, & κατακόψουσιν τὴν γῆν, & ἐμὴ ἐξέλωμαι
ἐκ χειρὸς αὐτῶν.

7 * & ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆ σφα-
γῆς εἰς τὴν χανανίτιν καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ράβδους,
τὴν μίαν ἐκάλεσα κάλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα
χοῖνισμα· & ποιμανῶ τὰ πρόβατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et erunt quasi fortes viri domus Ephraim, & letabitur cor eorum in morem bibentium vinum: & filij eorum videbunt & letabuntur, & exultabit cor eorum in verbo Domini.

8 Clamabo ut congregem captiuitatem eorum, & coadunabo eos quia redemi eos. & multi-
plicabuntur sicut dictum est eos multiplicatum iri.

9 Et sicut dispersi eos inter populos, & in terra longinqua recordabantur timoris
mei: & prolongabunt annos vitæ cum filiis suis, & reuertentur.

10 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

11 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

12 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

13 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

14 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

15 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

16 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

17 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

18 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

19 Et sicut eduxi eos de terra Egypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur, & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficit eis.

8 * ואֶכְחָד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרָעִים בִּירַח אֶחָד וְתִקְצַר
נַפְשִׁי בָהֶם וְגַם־נַפְשָׁם בַּחֲלָה בִּי :

9 * וְאָמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמָּתָר תִּמְוָר
וְהַנִּבְחָדֹת תִּכְחַד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכְלֶנָּה אֲשֶׁר־
אֶת־בֶּשֶׂר רַעוּתָהּ :

10 * וְאָקַח אֶת־מִקְלִי אֶת־נָעַם וְאֶנְדַּע אֹתוֹ לְהַפִּיר
אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־הָעַמִּים :

11 * וְתִפָּר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּדְעוּ כֵּן עַנְיֵי הַצֹּאן הַשְּׂמֵרִים
אֹתִי כִּי דִבֶּר־יְהוָה הוּא :

12 * וְאָמַר אֲלֵיהֶם אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבּוּ שִׁבְרִי
וְאִם־לֹא חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שִׁבְרִי שְׁלֹשִׁים כֶּסֶף :

13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֲשִׁילִיכֶם אֶל־הַיּוֹצֵר אֲדָר
הַיָּקָר אֲשֶׁר יִקְרָתִי מֵעַל־יָהֶם וְאָקַחְתִּי שְׁלֹשִׁים
הַכֶּסֶף וְאֶשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְהוָה אֶל־הַיּוֹצֵר :

14 * וְאֶנְדַּע אֶת־מִקְלִי הַשֵּׁנִי אֶת־הַחֲבָלִים לְהַפִּיר
אֶת־הָאֲחוּהָ בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל :

15 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד קָח לָךְ כְּלִירָעָה אוֹלִי :

16 * כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי מִקְיָם רָעָה בְּאַרְץ הַנִּבְחָדוֹת
לֹא־יִפְקֹד הַנֶּעֱרָר לֹא־יִבְקֹשׁ וְהַנִּשְׁבָּרֹת לֹא יִרְפֹּא
וְהַנִּצָּבֹת לֹא יִכְלָל וּבֶשֶׂר הַבְּרִיאָה יֹאכַל
וּפְרִסֵּיהֶן יִפְרֹק :

17 * הוּא רָעִי הָאֵלִיל עֲזָבִי חָרַב עַל־זְרוּעוֹ
וְעַל־עֵין יְמִינוֹ זָרְעוֹ יָבוֹשׁ תִּיבֹשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כְּהוֹרָה
תִּכְהוֹרָה :

יב

1 * מִשְׁנֵי דִבְרֵי יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נֹאֵם יְהוָה
נִטְרָה שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ וַיַּצֵּר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ :
2 * הִנֵּה אֲנֹכִי שֵׁם אֶת־יְרוּשָׁלַם סָבִיב רָעַל לְכָל־
הָעַמִּים סָבִיב וְגַם־עַל־יְהוּדָה יִהְיֶה בְּמִצּוֹר עַל־
יְרוּשָׁלַם :

8 * Et succidi tres pastores in mense vno, & contracta est anima mea in eis. Siquidem & anima eorum variavit in me.

9 * Et dixi, Non pascam vos. Quod moritur moriatur, & quod succiditur, succidatur, & reliqui deuorent unusquisque carnem proximi sui.

10 * Et tuli virgam meam quæ vocabatur Decus, & abscidi eam vt irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis.

11 * Et in irritum deductum est in die illa, & cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi, quia verbum Dñi est.

12 * Et dixi ad eos, Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam; & si non, quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.

13 * Et dixit Dominus ad me, Projice illud ad statuarium. Decorum precium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & proieci illos in domo Domini ad statuarium.

14 * Et præcidi virgam meam secundam, quæ appellabatur Funiculus, vt dissoluerem germanitatem inter Iudam & Israel.

15 * Et dixit Dominus ad me, Adhuc fume tibi vasa pastoris stulti.

16 * Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta nō visitabit, dispersum non quæret, & contritum non sanabit, & id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum dissoluet.

17 * O pastor & idolum, derelinquens gregem. Gladius super brachium eius, & super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate ficcabitur, & oculus dexter eius tenebescens obscurabitur.

CAP. XII.

1 * **N**us verbi Domini super Israel. Dixit Dominus extendens cælum, & fundans terram, & fingens spiritum hominis in eo.

2 * Ecce ego ponam Hierusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu, sed & Iuda erit in obsidione contra Hierusalem.

תרגום יונתן

8 * וְשִׁיעִיתִי יָת חֲלֵמָה פְּרָנְסָא בִּירְחָא חָד וְחִזְקִי מִימְרֵי יְהוָה עַל דְּנַפְשָׁהוֹן קִצַּת בְּפִלְחָנִי : 9 * וְאִמְרַת דְּלֹא לְמַנְאָה עֲלִיכּוֹן פְּרָנְסָה דְּמַחֲזִין
יְסוֹחוֹן דְּמַשְׁחִיצִין וְשִׁחִיצוֹן וְיִשְׁתְּאָרוֹן יִכּוֹז גְּבֵר יָת נִכְסֵי קְרִיבָה : 10 * וְאִתְחִיתִי יָת סִנְחָרִיב מִלְכָּא דְּאַחְזָר עַל מִלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל וְאֶגְלִיתִי יְתָה
עַל דִּי אֲשִׁנּוּ קִיסָא דְּגִזְרַת עֲמֻהוֹן דְּלֹא לְמַפְלַח לְטַעוּתָא בְּכֵן גִּלּוֹ לְבִינֵי עַמְּסִינָא : 11 * וְעַל דְּאֲשִׁנּוּ קִיסָא גִלּוֹ בְּעִדְנָא הָהִיא וַיִּדְעוּ כֵּן עַנְיָתָנְיָא
וְחִשְׁבֵּי עַמְּאֵי דִי עֲבָדוּ רַעוּתֵי אֲרִי פִתְגָמָא דִּינִי הוּא : 12 * וְאִמְרַת לַחוּז אִם חֲקִין בְּעֵינֵיכּוֹן עֲבָדוּ רַעוּתֵי וְאִם לֹא אֶתְמַנְעוּ וְעֲבָדוּ יָת רַעוּתֵי
גְּבָרִין מִקְצַת : 13 * וְאָמַר וַיִּי לִי כִּתְבָּה דְּכָרָן עוֹבְדֵי יְהוָה בְּחִילֵּשׁ כְּתָבָא וְרַמִּי יְתָה לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּינִי לְתַחֲזוּת יִד אֶמְרָלָא רַבָּא חֲלָף דִּיקָרַרְת
דְּחִלְתִּי בְּעֵינֵיהוֹן וְכִתְבַת דְּכָרָן עוֹבְדֵי יְהוָה בְּחִילֵּשׁ כְּתָבָא וְרַמִּי יְתָה לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּינִי לְתַחֲזוּת יִד אֶמְרָלָא רַבָּא : 14 * וְאִתְחִיתִי יָת נְבוּכַדְרֶצַּר
נְאֻצַּר מִלְכָּא דְּבָבֵל עַל צִדְקָנָה מֶלֶךְ שְׁבָטָא דְּבֵית יְהוּדָה וְאֶגְלִיו יְתָה עַל דְּאֲשִׁנּוּ קִיסָא אֶף אֲנִין דְּבֵית יְהוּדָה בְּאַחֲזָהוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל :
15 * וְאָמַר וַיִּי לִי עוֹד אֶזְלָא אֲחִנְכִּי עַל פְּרָנְסָא סָפְשָׁא : 16 * אֲרִי תָא אֲנָא מִקְיָם פְּרָנְסָא בְּאַרְעָא דְּשָׁנָא לֹא יִבְעִי דְּאֶשְׁלִיכֵנָּה לֹא יִתְבַּע דְּהַבִּירִין
לֹא יִסִּי דְּקִימִין לֹא יִסְזַבֵּר וְנִכְסֵי עֲתִירִיא יִכּוֹז וְשִׁאֲרָהוֹן יִנְמָר : 17 * וַיִּי עַל פְּרָנְסָא סָפְשָׁא דְּאַחְפָּקֵר לָהּ עַמְּא לְפְרָנְסָא דִּי הוּא דְּמִי לְסִכְחָא
דִּי סִכְיָה בִּידָה וְעֵינָה עַל שְׂמִנְתָּא לְמַכֵּם דְּרַעָה מִיבֹשׁ יִבֹּשׁ וְעֵינָה דִּימִינָא מִכְחָא תִּכְחָה :
18 * מִשְׁל פִּתְגָמָא דִּינִי עַל יִשְׂרָאֵל אָמַר וַיִּי וְהֵלֵא שְׁמִיָּא וְשִׁכְלָל אֶרְעָא וּבִרָא רוּחָה דְּאַנְשָׁא בְּמַעוּחֵי
מְלִי מְרִי לְכָל עַמְּסִינָא סַחֲזוֹר סַחֲזוֹר וְאַף דְּבֵית יְהוּדָה יִתְחַנֵּן עַמְּסִינָא כִּיד אֲנִיסִין בְּצִירָא לְיְרוּשָׁלַם :

יב

18 * תָּא אֲנָא מִשְׁחִי יָת יְרוּשָׁלַם מֵאֵן

Interp.

* Et aufe
& ingraues
anima eorum

* Et dixi
moriatur, &
deuorent

* Et assu
projiciam ea
quod dispo

* Et diss
Chananai ou
bum Domi

* Et dic
vestro est, &
& statueru
reos.

* Et dix
conflatoriu
cut probatu
genteos, &
flatorium.

* Et ab
pellatur Fu
quod inter

* Et dix
tibi vasa p

* Quia
qui derelict
requirat,
non dirigat
talos eorum

* Væ q
ones: glad
lum eius d
cabitur, &
cecabitur.

Asum
Dom
terram, &

* Ecce
minaria q
cuitu, &
salem.

* Et conf
Et dixi
fuerint, dir
ed quod irr
fecerunt pa
bum Domi

viri ex parte
duarum Dom
eorum in a
for regem
viri domus
piemtem.

illos qui co
super gube
sua, & ocul

O Nus
eius
quali per v

* Et auferam tres pastores in mense vno, & ingrauescet anima mea super eos, & enim anima eorum rugiebant super me.

* Et dixi, Non pascam eos: quod moritur, moriatur, & quod deficit deficiat; & reliqui deuorent unusquisque carnes proximi sui.

* Et assumam virgam meam pulchram, & proijciam eam ut dissipem testamentum meum quod disposui ad omnes populos.

* Et dissipabitur in die illa, & cognoscent Chananæi oves quæ custodiuntur mihi, quia verbum Domini est.

* Et dicam ad eos, Si bonum in conspectu vestro est, date mercedem meam aut quiescite: & statuerunt mercedem meam triginta argenteos.

* Et dixit Dominus ad me, Depone eos in confessorium, & recogita si probatum est, sicut probatus sum pro eis: & tuli triginta argenteos, & misi eos in domum Domini in confessorium.

* Et abieci virgam meam secundam quæ appellatur Funiculus, ut dissiparem testamentum quod inter Judam & inter Israel.

* Et dixit Dominus ad me, Et adhuc sume tibi vasa pastoralia pastoris imperiti.

* Quia ecce suscitabo pastorem super terram, qui derelictum non visitet, & dispersum non requirat, & fractum non sanet, & integrum non dirigat, & carnes electorum deuorabit, & talos eorum peruertet.

* Væ qui pascitis vana & qui dereliquistis oves: gladius super brachium eius, & super oculum eius dextrum: brachium eius siccatum siccabitur, & oculus eius dexter excacatus excacabitur.

CAP. XII.

Assumptio verbi Domini super Israel, dicit Dominus, extendens calum & fundans terram, & fingens spiritum hominis in eo.

* Ecce ego pono Hierusalem, sicut superminaria quæ mouentur omnibus populis in circuitu, & in Iudæa erit obsidio super Hierusalem.

* καὶ ἐξαράσω τρεῖς ποιμνίας ἐν μηνὶ ἑνὶ, & βαρυνθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτάς, & ἡ αἵψα αὐτῶν ἐπὶ τὸν ὄντο ἐπ' ἐμέ.

* καὶ εἶπα, ὃ ποιμανὼς αὐτάς· τὸ δὲ πονηρικὸν δὲ πονησκέτω, & τὸ ἐκλείπον ἐκλείπεται· & τὰ κατάλοιπα κατεδίετσαν ἕκαστος τὰς σαρκὰς τῶν πλησίων αὐτῶν.

* καὶ λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλὴν, & δυνάμει ψαύω τὴν διασκέδασαι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην.

* πρὸς πάντας τοὺς λαούς. καὶ διασκεδάσθ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· (ἐγὼ γὰρ) ὁ χαναναῖος τὰ πρὸς τὰ φυλασόμενά μοι, διότι λόγος κυρίου ἐστίν.

* καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτάς, εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστίν, δότε τὴν μισθὸν μου ἢ ἀπέπαυσε· καὶ ἔστησαν τὴν μισθὸν μου τεράκοντα ἀργυρίους.

* καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, καθὲς αὐτὰς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δοκιμὸν ἐστίν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθω ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ ἔλαβον τοὺς τεράκοντα ἀργυρίους, & ἐνέβαλον αὐτάς εἰς τὸν οἶκον κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον.

* καὶ ἀπέριψα τὴν ῥάβδον μου τὴν δευτέραν τὴν καλουμένην τὸ γρόνισμα· & διασκέδασαι τὴν κατάχρυσιν τὴν ἀναμέθεν ἰσάδα & ἀναμέθεν ἰσραήλ.

* & εἶπεν κύριος πρὸς με, & εἰ λάβε σεαυτὴ σκδὴν ποιμνικὰ ποιμνίος ἀπείρου.

* διότι ἰδὲ ἐξεγερὰ ποιμνία ἐπὶ τὴν γῆν, ὅσιν τὸ ἐκλείπον ἐμὴ (ἐπὶ σκέψῃ), καὶ τὸ ἐσκορπισμένον ἐμὴ (ἐπὶ ζήτησιν), & τὸ σωτετριμμένον ἐμὴ (ἐπὶ ἰάσῃ), & τὸ ὀλέκλῃσθαι ἐμὴ κατεθνήσκει, & τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ οὐκ ἀσφαλάτοις αὐτῶν ἐκτρέφει.

* ὡς οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια & ἐγκαταλειπόμενες τὰ πρὸς τὰ μάχαιρα ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῶν τὸν δεξιόν, ὁ βραχίων αὐτῶν ξηραίνόμενος ξηραίνῃ, & ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῶν ὁ δεξιὸς ἐκτυφλόμενος ἐκτυφλωθῇ.

β.

* Ἀἴμα λόγος κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, λέγει κύριος, ἐκτείνων τὸν ἔρανον & θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσων πνεύματα ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ. ἰδὲ ἐγὼ τίθημι τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς πρὸς τὰ σαλευόμενα παρὰ τῆς λαοῦ κύκλῳ, & ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἔσται ὡς οἰχὴ ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et consumpsi tres gubernatores in mense vno. Et proiecit eos Verbum meum, eo quod detestata est anima eorum cultum meum.

* Et dixi quod non constituerem super vos gubernatorem. qui moriuntur moriantur, & qui consumuntur consumantur, & qui reliqui fuerint, diripiat unusquisque substantiam proximi sui.

* Et adduxi Senacherib regem Assur contra regem Israel, & migrare feci eum, eo quod irritum fecerunt pactum quod pepigi cum eis, ut non seruirent idolis: idcirco migrauerunt inter populos.

* Et quia irritum fecerunt pactum, migrauerunt in tempore illo: ut scirent postea mansueti & pauperes populi, qui fecerunt voluntatem meam, quia verbum Domini est.

* Et dixi eis, Si rectum est in oculis vestris, facite voluntatem meam, si non, finite. & fecerunt voluntatem meam viri ex parte.

* Et dixit Dominus ad me, Scribe memoriam operum eorum in archiuo scripturarum, & proijce illud in domo sanctuarij Domini sub manu praepositi magni: pro eo quod preciosum feci timorem mei in oculis eorum, & scripsi memoriam operum eorum in archiuo scripturarum: & proieci illud in domo sanctuarij Domini sub manu praepositi magni.

* Et adduxi Nabuchodonosor regem Babyloniae contra Sedechiam regem Iudae: & captiuum duxerunt eum, eo quod irritum fecerant pactum etiam illi viri domus Iudae, sicut fratres eorum viri domus Israel.

* Et dixit Dominus ad me, Adhuc vade, vaticinare super gubernatorem insipientem. Quia ecce ego instituo gubernatorem in terra: illos qui errauerunt, non quaeretur; & illos qui migrauerunt, non requireretur; & illos qui contriti sunt non sanabit, & illos qui stant non sustentabit, & substantias diuitum diripiet, & reliquias eorum consumet.

* Væ super gubernatorem insipientem, qui commendatus est populo ut gubernet illum: qui similis est Ianioni, qui habet gladium in manu sua, & oculus ipsius respicit ad pingua ut iugulet ea. Brachium eius ariditate arefcet, & oculus eius dexter obscuracione obscurabitur.

CAP. XII.

Nus verbi Domini super Israel, dixit Dominus qui appendit celos, & fundauit terram, & creauit spiritum hominis in visceribus eius. Ecce ego ponam Ierusalem vas plenum ebrietate omnibus populis in circuitu, & etiam viros domus Iudae adducent populi quasi per vim in obsidione Ierusalem.

* ויהי ביום ההוא אשים את ירושלם אבן
 מעמסה לכל העמים כל עמסה שרשט ישרטו
 ונאספו עליה כל גווי הארץ :
 * ביום ההוא נאם יהוה אלהי כל סוס בתמהון
 ורכבו בשנעון ועל בירת יהודה אפקח את עיני
 וכל סוס העמים אכה בעורו :
 * ואמרו אלפי יהודה כלכם אמצו לי ישיבי
 ירושלם ביהוה צבאות אלהיהם :
 * ביום ההוא אשים את אלפי יהודה בכיור אש
 בעצים וכלפידי אש בעמיר ואכלו על ימין ועל-
 שמאל את כל העמים סביבוישבה ירושלם
 עוד תהיה בירושלם :
 * והושע יהודה את אחלי יהודה בראשנה
 למען לא תגדל תפארת בית דוד ותפארת ישב
 ירושלם על יהודה :
 * ביום ההוא יגן יהוה בעד יושב ירושלם ויהיה
 הנכשל בהם ביום ההוא כדויד ובית דויד
 כאלהים כמלאך יהוה לפניהם :
 * ויהי ביום ההוא אבקש להשמיד את כל-
 הגוים הבאים על ירושלם :
 * ושפכתי על בית דויד ועל יושב ירושלם רוח
 חן ותחנונים והביטו אלי ארץ אשר דקרו
 וספרו עליו כמספר על היחיד והמר עליו כהמר
 על הבכור :
 * ביום ההוא יגדל המספר בירושלם כמספר
 הדרומון בבקעת מגדון :
 * וספדו הארץ משפחות משפחות לבד
 משפחת בית דויד לבד ונשיהם לבד משפחת
 בירת נתן לבד ונשיהם לבד :

* Et erit in die illa, ponam Hierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui leuabunt eum, concisione lacerabuntur, & colligentur aduersus eam omnia regna terræ.
 * In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem eius in amentiam: Et super domum Iuda aperiam oculos meos, & omnem equum populorum percutiam cecitate.
 * Et dicent duces Iudæ in corde suo, Cōfortentur mihi habitatores Hierusalem in Domino exercituum Deo eorum.
 * In die illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, & sicut faciem ignis in fœno, & deuorabunt ad dexteram & ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur Hierusalem rursus in loco suo in Hierusalem.
 * Et saluabit Dominus tabernacula Iuda sicut in principio, vt non magnificetur domus Dauid & gloria habitantium Hierusalem contra Iudam.
 * In die illa proteget Dominus habitatores Hierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi Dauid & domus Dauid quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu eorum.
 * Et erit in die illa, quæram conterere omnes gentes quæ veniunt contra Hierusalem.
 * Et effundam super domum Dauid & super habitatores Hierusalem spiritum gratiæ & precum: Et aspicient ad me quæ confixerunt, & plangent eum planctu quasi super vnigenitum, & dolebunt super eum vt doleri solet in morte primogeniti.
 * In die illa magnus erit plactus in Hierusalem sicut plactus Adremon in campo Magedon.
 * Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

תרגום יונתן

* ויהי בעדנא ההיא אשוי ית ירושלם אבן תקלא לכל עממא כל אנסחא אתבזא יתבזון ויתכנשון עלה כל עממי ארעא :
 * בעדנא ההיא אמר יי אסח כל סוסות עממא בטפשותא ורכביהון בשעסמותא ועל דבית יהודה אגלי יתגבורתי לאוטכא להון וכל סוסות עממא אסחי בסמיותא :
 * בעדנא ההיא אשוי ית רכבי יהודה כלבש דנור באעיא וכבעור דאשא בעמירא ויבזון מן דרומא וסן צפונא ית כל נכטי עממא ויפרק יי ית קרנא דבית יהודה כקדמא בדיל דלא חסני אתרכבות :
 * בעדנא ההיא ירחם יי על יתבי ירושלם ויהי דחלש בהון בעדנא ההיא :
 * ויהי בעדנא ההיא אתבע לשיצאה ית כל עממא די סתכנשון ואתן על ירושלם :
 * ואשפך על דבית דוד ועל יתבי ירושלם רוח חסד ורחמי ויבעון מן קדמי על דאטלטלו ויספרון עלוהי כמא דספרין על יחידא וימרין עלוהי כמא דספרין על בכרא :
 * בעדנא ההיא יסגי מספרא בירושלם כמספרא דאחאב כד עמרי די קטל יתה תדרומון כד סכרמון כדמחגלעד וכמספרא דיאשיה בר אמון די קטל יתה פרעה תגירא בבקעת מגדון :
 * ויספרון דורי ארעא ורעין ורעין גבריהון לחוד ונשיהון לחוד ורעית בית נתן גבריהון לחוד ונשיהון לחוד :

* Et erit in die illa, ponam Hierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui calcat eum, concisione lacerabuntur, & colligentur aduersus eam omnia regna terræ.

* In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem eius in amentiam: Et super domum Iuda aperiam oculos meos, & omnem equum populorum percutiam cecitate.

* Et dicent duces Iudæ in corde suo, Cōfortentur mihi habitatores Hierusalem in Domino exercituum Deo eorum.

* In die illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, & sicut faciem ignis in fœno, & deuorabunt ad dexteram & ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur Hierusalem rursus in loco suo in Hierusalem.

* Et saluabit Dominus tabernacula Iuda sicut in principio, vt non magnificetur domus Dauid & gloria habitantium Hierusalem contra Iudam.

* In die illa proteget Dominus habitatores Hierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi Dauid & domus Dauid quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu eorum.

* Et erit in die illa, quæram conterere omnes gentes quæ veniunt contra Hierusalem.

* Et effundam super domum Dauid & super habitatores Hierusalem spiritum gratiæ & precum: Et aspicient ad me quæ confixerunt, & plangent eum planctu quasi super vnigenitum, & dolebunt super eum vt doleri solet in morte primogeniti.

* In die illa magnus erit plactus in Hierusalem sicut plactus Adremon in campo Magedon.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et plangent terræ familiæ & familiæ seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum: Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* Et erit in die illo, ponam Hierusalem lapidem qui conculcatur cunctis gentibus; omnis qui calcatur eam, illudens illudet, & congregabuntur super eam omnes gentes terre.

* In die illa dicit Dominus omnipotens, percutiam omnem equum in stupore, & ascensorem eius in amentia: super autem domum Iuda aperiam oculos meos, & omnes equos populorum percutiam in cecitate.

* Et dicent tribuni Iuda in cordibus suis, Inveniamus nobis qui habitant Hierusalem in Domino omnipotente Deo eorum.

* In die illa ponam tribunos Iuda, sicut torrem ignis in lignis, & sicut facem ignis in stipula, & deuorabunt à dextris, & à sinistris omnes populos per circuitum, & habitabit Hierusalem adhuc in semetipsam.

* Et saluabit Dominus tabernacula Iuda sicut à principio, ut non magnificetur gloria domus David, & elationes habitantium in Hierusalem super Iudam.

* Et erit in die illa, proteget Dominus super habitantes Hierusalem: & erit qui infirmus fuerit in eis in illa die, quasi domus David, & domus David quasi domus Dei, & angelus Domini in conspectu eorum.

* Et erit in die illa, queram auferre omnes gentes quæ veniunt contra Hierusalem.

* Et effundam super domum David, & super habitantes Hierusalem spiritum gratiæ & misericordiæ: & aspicient ad me, pro eo quod insultauerunt: & plangent super se planctum quasi super dilectum, & dolebunt dolore quasi super primogenito.

* In die illa magnus erit planctus in Hierusalem, sicut planctus malorum granatorum in campo succiformum.

* Et planget terra per tribus tribus: tribus domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum. Tribus domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, θήσεται τὸν ἱερουσαλὴμ λίθον καταπατέμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· πᾶς ὁ καταπατὼν αὐτήν, ἐμπαίζων ἐμπαίξει, καὶ ἰπποναχθήσεται ἐπ' αὐτὴν πᾶν τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πᾶν τὸ ἵππον ἐν ἐκείνῃ καὶ τὸν ὀρεβάτιον αὐτῶν ἐν ὄρεσιν φεθήσεται, ἐπὶ τὸν οἶκον ἰδοὺ διανοίξω ἑδὺ ὀφθαλμοὺς μου, & πᾶν τὸ ἐν ἵπποις τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει.

* καὶ ἔρῃσιν ὁ χιλιάρχος ἰδοὺ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, διθήσω μὲν ἡμῖν ἑδὺ καὶ τοικοῦντας ἱερουσαλὴμ ἐν κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ αὐτῶν.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσεται ὁ χιλιάρχος ἰδοὺ, ὡς δαλὸν πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ καταφάγοντες ἐκδεξιῶν, καὶ ἐξ ὀνύμων πάντας ἑδὺ λαὸς κυκλόθεν· καὶ κατοικήσεται ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ' ἑαυτὴν.

* καὶ σώσει κύριος τὰ σπλῶματα ἰδοὺ κατὰ ὅς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλιώηται καύχημα οἴκου δαυὶδ· καὶ ἐπαρσείας τῶν κατοικούντων ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὸν ἰσδαν.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλὴμ· καὶ ἔσται ὁ ἀδελφὸς ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὁ οἶκος δαυὶδ, καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ὡς ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ ἀγγέλ· τοῦ κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζηήσω τοῦ ἐξῆραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ ἱερουσαλὴμ.

* καὶ ἐκχεῖ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυὶδ & ἐπὶ ἑδὺ κατοικούντας ἱερουσαλὴμ πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ· καὶ ἐπιβλέψοντες πρὸς με ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο· & κόψοντες ἐφ' ἑαυτοὺς κοπετὸν ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὁδωθηθῶνται ὁδωδὺν ὡς ἐπὶ πρῶτόν·

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλιώησεται ὁ κοπετὸς ἐν ἱερουσαλὴμ, ὡς κοπετὸς ῥῶν ἐν πεδίῳ ἐκκοπιόμενων.

* καὶ κόψεται ἡ γῆ καὶ φυλὰς φυλὰς· φυλὴ οἴκου δαυὶδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου ναθαν καθ' ἑαυτήν, & αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et erit in tempore illo, ponam Ierusalem lapidem offensionis omnibus populis. Omnes qui vim intulerint ei, vastatione vastabuntur: congregabuntur autem contra eam omnes populi terre. In tempore illo, dicit Dominus, percutiam omnes equos populorum amentia, & ascensores eorum stupore; & super viros domus Iuda reuelabo potentiam meam, ut beneficiam eis; & omnes equos populorum percutiam cecitate.

* Et dicent principes Iuda in cordibus suis, Inuenta est salus habitatoribus Ierusalem per verbum Domini exercituum Dei ipsorum. In tempore illo ponam principes Iuda sicut vestimentum ignitum inter ligna, & quasi lampadem ignis inter manipulos: & vastabunt ab Austro, & ab Aquilone omnes substantias populorum per circuitum, habitabiturque rursus Ierusalem in loco suo, & prosperabitur Ierusalem.

* Et saluabit Dominus ciuitates domus Iuda sicut David, & domus David instar heroum feliciter agent, ac si angelus Domini in conspectu eorum esset. In tempore illo queram consumere omnes populos qui congregantur ut veniant contra Ierusalem.

* Et effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem, spiritum misericordiæ & miserationum: & rogabunt à facie mea, eò quod translati fuerint: & plangent super eum, sicut qui plangunt super vnigenitum: & marebunt super eum sicut ij qui contristantur super primogenitum.

In tempore illo multiplicabitur planctus in Ierusalem sicut planctus Achab filij Amri quem occidit Hadar Remon filius Tabremon in Ramoth Galaad: & sicut planctus Iosia filij Amon quem occidit Pharaos claudus in campo Magedo.

* Et plangent habitatores terræ per familias singulas, viri seorsum, & vxores eorum seorsum. Viri familie domus David, seorsum, & vxores eorum seorsum. Viri familie domus Nathan seorsum & vxores eorum seorsum.

* Tribus domus Leui seorsum, & mulieres
eorum seorsum: tribus Symeon seorsum, &
mulieres eorum seorsum.
* Omnes tribus reliquæ, tribus tribus seor-
sum, & mulieres eorum seorsum.

CAP. XIII.

IN die illa erit omnis locus patens in domo
David & habitantibus Hierusalem, & in
transmutatione, & in aspersione.

* Et erit in die illa, dicit Dominus Sabaoth,
disperdam nomina idolorum de terra, & non
erit ultra eorum memoria: & pseudoprophe-
tas, & spiritum immundum auferam de terra.

* Et erit si prophetauerit homo ultra, &
dicit ad eum pater eius, & mater eius qui ge-
nuerunt eum, Non viues: quoniam mendacia
locutus es in nomine Domini, & compedient
eum pater eius & mater eius qui genuerunt
eum, cum prophetauerit ipse.

* Et erit in die illa, Confundentur propheta
cuiusvisque ex visione sua cum prophetave-
rit ipse, & induetur pelle cilicina pro eo quod
mentitus est.

* Et dicet, Non sum propheta ego, quia ho-
mo genuit me à iuventute mea.

* Et dicam ad eum, Quid plage iste in me-
dio manuum tuarum? & dicet, Quibus per-
cussus sum in domo dilecti mei.

* Gladius confurge super pastorem meum, &
super virum ciuem meum, dicit Dominus om-
nipotens: Percute pastorem & dispergantur
oues, & inducam manum meam super pa-
stres.

* Et erit in die illa, dicit Dominus, Dua par-
tes peribunt & deficient, at tertia relinquetur
in ea.

* Et traducam tertiam partem per ignem,
& uram eos sicut uritur argentum, & pro-
babo eos sicut probatur aurum: ipse inuocabit no-
men meum, & ego exaudiam eum: & dicam,
Populus meus iste est: & ipse dicet, Dominus
Deus meus tu.

* φυλὴ οἴκου δαυὶδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν
καθ' ἑαυτάς· φυλὴ συμεὼν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες
αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

* πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ ὑπολειμμέναι φυλὴ φυλὴ
καθ' ἑαυτήν, & αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

17.

* Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ὁ ῥῆπος διανοιγόμενος
ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν
τῇ μεταλλαγῇ & ἐν τῇ ῥαντίσει.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος σαβαώθ,
ἔξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, & ὅσα
ἔσται ἐπ' αὐτῶν μνηστῆρα, καὶ ὅσα ψευδοπροφήτας, & πνεύ-
μα τὸ ἀκαθάρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς.

* & ἔσται ἐπὶ τῶν προφητῶν δόση δόξῃ ἄνθρωπος ἔτι, & ἐρεῖ πρὸς
αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ & ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γυνήσαντες αὐτόν·
ἐξήση, ὅτι ψευδὴ λελάληκας ἐπ' ὀνόματι κυρίου, & συμ-
ποδῆθουσιν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γυνή-
σαντες αὐτόν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν.

* & ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταιχυθήσονται οἱ προ-
φῆται ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν
αὐτόν, & ἐνδύσονται δέρεα τεχνίτην αὐτοῦ ὡς ἐνδύσασθαι.

* καὶ ἐρεῖ, ὅσα εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος
ἐγγύνησέν με ἐκ νεότητός μου.

* καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν, τί αἱ πληγαὶ αὗται δὴ ἀμέθου
τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ, ὡς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγα-
πήτου μου.

* ῥομφαία ἔξεγέρθη ἐπὶ τὸν ποιμῆνα μου & ἐπ' ἄν-
δρα πολίτην μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ· πάτα-
ξον τὸν ποιμῆνα & διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα, καὶ
ἐπάξω τὸν χεῖρόν μου ἐπὶ τὸν ποιμῆνα.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, τὰ δύο
μέρη ἐξολοθρεύθησεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον
ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ.

* καὶ διαξω τὸ τρίτον διὰ πυρός, καὶ πυρώσω αὐτούς
ὡς πυρῶνται τὰ ὄρυγρον, καὶ δοκιμάσω αὐτούς ὡς δοκιμά-
ζεται τὸ χρυσίον· αὐτὸς Ἰπικαλὲς ἐστὶ τὸ ὄνομά μου, καὶ
ἐγὼ ἐπακέσθαι αὐτούς, καὶ ἐρῶ, λαός μου ἔστίς ἐστιν· καὶ
αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου σύ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Viri familiae domus Leui seorsum, & uxores eorum seorsum: viri domus Simghi seorsum, & uxores eorum seorsum. * Omnes familiae
quæ reliquæ fuerint per familias, viri seorsum, & uxores seorsum.

CAP. XIII.

IN tempore illo erit doctrina legis patens sicut scaturigo aquarum domui David, & habitatoribus Ierusalem, & dimittam peccata eorum
sicut mundantur aqua asperisionis, & cinere vaccae quæ oblata est pro peccato. * Et erit in tempore illo, dicit Dominus exercituum,
disperdam nomen idolorum populorum de terra, & non erit ultra memoria nominis eorum: & etiam pseudoprophetas, & spiritum im-
mundum abolebo de terra. * Et erit si prophetauerit aliquis ultra, dicent ei pater & mater eius genitores eius; Non viues, quia menda-
cium prophetaſti in nomine Domini: & configent eum pater eius & mater eius genitores eius, cum prophetauerit. * Eritque in tempo-
re illo, confundetur pseudopropheta quisque à prophetia sua cum prophetauerit. & non prophetabunt ultra mendacium, ut doceant men-
dacia. * Et dicet, Non sum ego propheta, vir agricola ego sum, quia homo docuit me ut essem pastor ab adolescentia mea.

* Et dicetur ei, Quæ sunt plage istæ, quæ venerunt super nos? nonne propter opera manuum tuarum? & dicet, Merito percussus
sum propter peccata quæ dileximus. * Gladio denudare super regem & principes, & super socium eius qui est similis ei,
dicit Dominus exercituum: Interfice regem & dispergantur principes: & conuertam plagam potentiae meae super secundos.

* Et erit in omni terra, dicit Dominus, Duæ partes quæ in ea sunt confumentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea.
* Et inducam tertiam partem in tribulationem in caminum ignis, & conflabo eos more eorum qui conflant argentum, & probabo
eos more eorum qui probant aurum: ipse preces fundet in nomine meo, & ego suscipiam orationem eius, dicam, Populus meus est: &
ipse dicet, Dominus Deus meus.

CAP. XIII.

Ecce dies veniunt Domini, & diuidentur spolia tua in te.

² Et congregabo omnes gentes super Hierusalem in praelium, & capietur ciuitas, & diripientur domus, & mulieres polluentur; & egredietur media pars ciuitatis in captiuitate: at reliqui populi mei non peribunt de ciuitate.

³ Et egredietur Dominus & praeliabitur in gentibus illis sicut dies commissionis eius in die belli.

⁴ Et stabunt pedes eius in die illa super montem oliuarum, qui contra Hierusalem ad Orientem; & scindetur mons oliuarum, media pars eius ad Orientem, & media pars illius ad mare: voraginem magnam nimis, & inclinabit media pars montis ad Aquilonem, & media pars eius ad Austrum.

⁵ Et obturabitur vallis montium meorum, & adiungetur vallis montium vsque ad Asael; & obturabitur sicut obturata est a facie terramotus in diebus Ozia regis Iuda, & veniet Dominus Deus meus, & omnes sancti cum eo.

⁶ Et erit in illa die non erit lux, sed frigus & gelus.

⁷ Erit in una die: & dies illa nota Domino, neque dies neque nox, & ad vesperam erit lux.

⁸ Et erit in die illa, egredietur aqua viua de Hierusalem: media pars eius in mare primum, & media pars eius in mare nouissimum, in aestate & in vere sic erit.

⁹ Et erit Dominus in regem super omnem terram. in die illa erit Dominus unus, & nomen eius unum.

¹⁰ Circuiens omnem terram, & desertum a Gabaon vsque Remmon ad Austrum Hierusalem. Rama autem in loco permanebit a porta Benjamin vsque ad locum porte primæ, & vsque ad portam angulorum, & vsque ad turrim Anameel, vsque ad torcularia regis.

¹¹ Et habitabunt in ea, & anathema non erit ultra: & habitabit Hierusalem confidens.

ιδι.

¹ Ἰδὲ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ κυρίου, & διαμεριζέται τὰ σπλάγῃ ἐν αὐτῇ.

² καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ ἱερουσαλήμ εἰς πόλεμον· & αἰλώ(ε) ἡ πόλις, & διαρπαγή(ε) αἰοικίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, & ἐξελεύ(ε) τὸ ἥμισυ τῆ πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ· οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου ἐμὴ ἐξολοθρευθήσονται ἀπὸ τῆ πόλεως.

³ καὶ ἐξελεύ(ε) κύριος & ἀνατάσσεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις καθὼς ἡμέρα ἀνατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρα πολέμου.

⁴ λέμ. καὶ σήθονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν τὸ κατέναντι ἱερουσαλήμ καὶ ἀνατολῶν· καὶ χωρῇσεται τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς, & τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς χάος μέγα σφόδρα, καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ εἰς ὄρεος πρὸς βορρᾶν, & τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον.

⁵ καὶ ἐμφραγῇσεται ἡ κοιλάς τῶν ὀρέων μου καὶ συναψεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων ἕως ἀσσήλ· καὶ ἐμφραγῇσεται ὁ τρόπον ἐμφραγῇ ἀπὸ πρὸς ὀπίσθου εἰς σφοδρὸν ἐν ἡμέραις ὀξίου βασιλείας ἰσάδ· καὶ ἦξει κύριος ὁ θεός μετὰ πάντες οἱ ἄγιοι μετ' αὐτοῦ.

⁶ & ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅτι ἔσται φῶς, ἀλλ' ἡ ψυχὸς ἐπαγετός.

⁷ ἔσται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ, ὅτι ἡμέρα ἔτε νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς.

⁸ καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ ἱερουσαλήμ· τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρῶτην, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἑσχάτην, ἐν ἔρει καὶ ἐν ἔαρι ἕτως ἔσται.

⁹ καὶ ἔσται κύριος εἰς βασιλεὺς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος εἰς, & τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν

¹⁰ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν & τὴν ἔρημον ἀπὸ γαβαὼν ἕως ῥεμμὼν καὶ νότον ἱερουσαλήμ· ῥάμα δὲ ἐπὶ τοῦ τοῦ ποταμοῦ ὁ ποταμὸς τῆς πύλης βενιαμὴν ἕως τοῦ τοῦ ποταμοῦ τῆς πύλης τῆς πρώτης, καὶ ἕως τῆς πύλης τῶν γωνιῶν, καὶ ἕως πύργου ἀναμείλ, ἕως τῶν ὑπολλυίων εἰς βασιλείας.

¹¹ καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀνάθημα ὅτι ἔσται ἐπὶ καὶ κατοικήσει ἱερουσαλήμ πεποιοῦς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIII.

Ecce dies venturus est a facie Domini, & diuidentur domus Israel substantias populorum in medio tui Ierusalem. ² Et congregabo omnes gentes ad Ierusalem oppugnandam, & capietur ciuitas, & vastabuntur domus, & cum mulieribus dormient, & ibit media pars urbis in captiuitatem, & reliquus populus non succidetur ab vrbe.

³ Et reuelabitur Dominus, & praeliabitur contra populos illos, sicut in die quo praeliatus est in mari carectoso. ⁴ Et reuelabitur in fortitudine sua tempore illo super montem Oliuarum, qui est in regione Ierusalem ab Oriente, & scindetur mons Oliuarum ex media parte sui ad Orientem & ad Occidentem valle magna admodum: et euclinetur media pars montis ad Aquilonem, & media pars eius ad Austrum.

⁵ Et obturabitur vallis montium, quia pertinget vallis montium ad Asael: fugietisq; sicut fugistis a facie terramotus qui fuit in diebus Ozia regis Iuda, & reuelabitur Dominus Deus meus, & omnes sancti eius cum eo.

⁶ Et fiet in tempore illo, non erit lux, sed prada & gelus. ⁷ Eritque dies vna quæ nota est coram Domino, non sicut lux diei, nec sicut tenebræ noctis: verum fiet ut in tempore vespertino sit lux.

⁸ Et erit in tempore illo, egredietur aqua scaturiginis de Ierusalem; medium earum ad mare Orientale, & medium earum ad mare Occidentale: in aestate, & in hyeme erunt promanantes.

⁹ Et reuelabitur regnum Domini super omnes habitatores terræ: in tempore illo seruient coram Domino humero vno, quia nomen eius verum est in æternum, nec est præter illud.

¹⁰ Et circundabitur omnis terra quasi valle a Gabaa vsque ad Remon ad Austrum Ierusalem, & magnificabitur & inhabitabitur in loco suo, a porta tribus Benjamin, vsque ad locum porte prioris & vsque ad portam angulorum, & a turre Pechos vsque ad torcularia regis.

¹¹ Et habitabunt in ea, nec occisio erit amplius: sed sedebit Ierusalem confidenter.

* וזאת תהיה המגפה אשר יגף יהוה את כל-
העמים אשר צבאו על ירושלם המקדש אשר
והוא עמד על רגליו ועיניו תמקנה בהריהן
ולשונו תמק בפיהם :
* והיה ביום ההוא תהיה מהומת יהוה רבה
בהם והחזיקו איש יד רעהו ועל תר ידו על יד
רעהו :
* וגם יהודה תלחם בירושלם ואסף חיל כל-
הגוים סביב זהב וכסף וכנדים לרב מאד :
* וכן תהיה מגפת הסוס הפרד הנמל והחמור
וכל הבהמה אשר יהיה במחנות החמור
במגפת הזאת :
* והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על-
ירושלם ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך
יהוה צבאות ולחג את חג הסוכות :
* והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ
אל ירושלם להשתחוות למלך יהוה צבאות ולא
עליהם יהיה הגשם :
* ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא
עליהם תהיה המגפה אשר יגף יהוה את-
הגוים אשר לא יעלו לחג את חג הסוכות :
* וזאת תהיה חטאת מצרים וחטאת כל הגוים
אשר לא יעלו לחג את חג הסוכות :
* ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש
ליהוה והיה הסירות בבית יהוה במזרקים לפני
המזבח :
* והיה כל סיר בירושלם וביהודה קדש ליהוה
צבאות וצבאו כל הזבחים ולקחו מהם ובשלו
בהם ולא יהיה כנעני עוד בבית יהוה צבאות
ביום ההוא :

12 * Et hæc erit plaga qua percutiet Domi-
nus omnes gentes quæ pugnaverunt ad-
uersus Hierusalem . Tabescet caro vniuf-
cuiusque stantis super pedes suos , & oculi
eius contabescunt in foraminibus suis &
lingua eorum contabescet in ore suo .
13 * In die illa erit tumultus Domini ma-
gnus in eis , & apprehendet vir manum
proximi sui .
14 * Sed & Iudas pugnabit aduersus Hie-
rusalem , & congregabuntur diuitiæ om-
nium gentium in circuitu , aurum & argen-
tum , & vestes multæ satis .
15 * Et sic erit ruina equi & muli , & came-
li , & asini , & omnium iumentorum quæ
fuerint in castris illis sicut ruina hæc .
16 * Et omnes qui reliqui fuerint de vni-
uersis gentibus quæ venerunt contra Hie-
rusalem , ascendent ab anno in annum , vt
adorent regem Dominum exercituum , &
celebrent festiuitatem tabernaculorum .
17 * Et erit qui non ascenderit de familijs
D terræ ad Hierusalem , vt adorēt regem Do-
minum exercituum , non erit super eos
imber .
18 * Quod & si familia Ægypti non ascen-
derit & non venerit , nec super eos erit .
Sed erit ruina qua percutiet Dominus om-
nes gentes quæ non ascenderint ad cele-
brandam festiuitatem tabernaculorum .
19 * Hoc erit peccatum Ægypti , & hoc pec-
catum omnium gentium quæ non ascen-
derint ad celebrandam festiuitatem ta-
bernaculorum .
20 * In die illa erit quod super frenum equi
est , sanctum Domino , & erunt lebetes in
domo Domini quasi phialæ coram altari .
21 * Et erit omnis lebes in Hierusalem , &
in Iuda sanctificatus Domino exercituum .
Et venient omnes immolantes , & sument
ex eis , & coquent in eis . Et non erit mer-
cator vltra in domo Domini exercituum
in die illo .

תרגום יונתן

12 וזאת תהיה מחתה דמחתי ויית כל עממא דמחתי ואתן על ירושלם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
ולשונם יתמק בפיהם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
13 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
14 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
15 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
16 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
17 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
18 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
19 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
20 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם
21 ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם ויהוה ימסרם

12 * Et hæc erit ruina quæ percutiet Dominus 12
omnes populos, quicunque militauerunt in Hierusalem: tabescent carnes eorum stantium super pedes suos, & oculi eorum defluent de fontaminibus eorum, & lingua eorum tabescet in ore eorum.

13 * Et erit in die illa stupor Domini magnus 13
super eos: & apprehendent unusquisque manum proximi sui; & adiacebit manus eius ad manum proximi sui.

14 * Et Judas pugnabit in Hierusalem, & congregabit robur omnium populorum per circuitum, aurum & argentum, & vestem in multitudinem valde.

15 * Et hæc erit ruina equorum & mulorum, 15
& camelorum, & asinorum, & omnium iumentorum quæ sunt in castris illis iuxta ruinam hanc.

16 * Et erit quicunque derelicti fuerint de cunctis 16
gentibus quæ venerint contra Hierusalem, & ascendent per annos singulos, ut adorent regem Dominum Deum omnipotentem, & ut celebrent festiuitatem tabernaculorum.

17 * Et erit quicunque non ascenderit de omnibus 17
terra in Hierusalem, ut adorent regem Dominum Deum omnipotentem, & isti illis apponentur.

18 * Si autem tribus Egypti non ascenderit, 18
neque venerit illuc, & super hos erit ruina quæ percutiet Dominus omnes gentes quæcunque non ascenderit ut celebrent solennitatem scenopægiæ.

19 * Hoc erit peccatum Egypti, & peccatum omnium 19
gentium quæcunque non ascenderit celebrare festiuitatem scenopægiæ.

20 * In die illa erit quod super frenum equi, san- 20
ctum Domino omnipotenti, & erunt lebetes in domo Domini sicut phialæ ante faciem altaris.

21 * Et erit omnis lebes in Hierusalem, & in 21
Iuda sanctus Domino omnipotenti, & venient omnes qui immolant & sument ex eis, & coquent in illis, & non erit ultra Chananeus in domo Domini omnipotentis in die illa.

12 * καὶ αὕτη ἔσται ἡ πῶσις ἢ κόψαι κύριος πᾶσι τοῖς λαοῖς, οἳ ἐπεσεύχθησαν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ. τακῆνται αἱ σάρκες αὐτῶν ἐσθλῶν ἐπὶ τὰ πόδια αὐτῶν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρήνθονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακῆνται ἐν τῇ σόματι αὐτῶν.

13 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκστασις κυρίου μεγάλη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ. & συμπλακῆνται ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ.

14 * καὶ ἰδὼς τὰς ἐξουσίας ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ συναΐξει τὴν ἰσχυρὰν πύργων τῶν λαῶν κυκλόθεν χειρὸς ἐξ ὀργῆς καὶ ἰματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα.

15 * καὶ αὕτη ἔσται ἡ πῶσις τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων, & τῶν καμήλων, καὶ τῶν ὄνων, & πύργων τῶν κτιλῶν τῶν ὄντων ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκείναις καὶ τὴν πῶσιν ταύ-
16 τῶν.

16 * καὶ ἔσται οἳ δὴ κατελειφθῶσιν ἐκ πύργων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ δυνάσθονται κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ περικομῆσαι τὰ βασιλεῖ κυρίῳ θεῷ παντοκράτει, & τοῦ ἐορτάζειν τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

17 * καὶ ἔσται οἳ δὴ μὴ δυνάσθωσιν ἐκ πύργων τῶν τῆς γῆς εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ περικομῆσαι τὰ βασιλεῖ κυρίῳ θεῷ παντοκράτει, καὶ ἔτοι ἐκείνοις περικομῆσθαι.

18 * ἐὰν ὁ φυλὴ αἰγύπτου μὴ δυνάσθῃ μὴ ὁ ἐλθὼν ἐκεῖ, & ἐπὶ τούτοις ἔσται ἡ πῶσις ἢ πατάξει κύριος πᾶσι τοῖς ἐθνεῶσι δὴ μὴ ἀναβῇ τοῦ ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

19 * αὕτη ἔσται ἡ ἀμαρτία αἰγύπτου, καὶ ἡ ἀμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν οἳ δὴ μὴ δυνάσθωσιν ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

20 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἄγον τὸν κυρίῳ παντοκράτει καὶ ἔσονται οἱ λέβητες ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὡς φιάλαι πρὸς πρὸς τοῦ θυσιάζειν.

21 * καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ ἐξοῇ ἅγιος τῷ κυρίῳ παντοκράτει καὶ ἔξουσιν πάντες οἱ θυσιάζοντες, καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν, & ἐψήφουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται ἐτι χαναναῖς ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et hæc erit percussio qua percutiet Dominus omnes populos qui congregantur & veniunt contra Ierusalem: tabescet caro eius ipso stante super pedes suos, & oculi eius tabescent in orbibus suis; & lingua eorum tabescet in ore ipsorum. 13 Eritque in tempore illo, erit conturbatio stragis coram Domino magna in eis, & apprehendet unusquisque manum proximi sui, & euellatur manus eius cum manu proximi sui.

14 Et etiam viros domus Iuda adducent populi quasi violenter, ut oppugnent Ierusalem. & congregabuntur substantiæ omnium populorum in circuitu, aurum & argentum, & vestes multæ nimis. 15 Et sic fiet percussio equorum, mulorum, camelorum, & asinorum, omnium denique iumentorum quæ fuerint in castris illis, sicut percussio hæc. 16 Et erit, omnes qui remanserint ex omnibus populis qui congregati sunt & veniunt contra Ierusalem, ascendent in tempore ab anno in annum, ut adorent coram rege seculorum Domino exercituum, & celebrent festiuitatem tabernaculorum.

17 Eritque qui de cognationibus gentium terræ non ascenderint Ierusalem, ad adorandum coram rege seculorum Domino exercituum: non erit super eos pluuia.

18 Et si regnum Egypti non ascenderit nec venerit, non crescet eis Nilus. Verumtamen erit super eos percussio qua percutiet Dominus populos qui non ascenderint ut celebrent festiuitatem tabernaculorum.

19 Eiusmodi erit ultio Aegyptiorum, & punitio omnium populorum qui non ascenderint ut celebrent diem festum tabernaculorum.

20 In tempore illo erunt omnes phaleræ equi sanctificatæ coram Domino, & erunt lebetes domus sanctuarij Domini multæ quasi phialæ coram altari. 21 Et erit omnis lebes in Ierusalem & in Iuda sanctificatus coram Domino exercituum, & venient omnes immolantes, & tollent ex eis & coquent in eis: & non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in tempore illo.

PROLOGVS IN MALACHIAM

PROPHETAM.

Ev s per Moysen populo Israel præceperat, sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos, hostias omni vitio vacuas sibi offerre. Quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat ut per sacrificiorum oblationem inter-nuncij Dei & hominum facti, populum præceptis cælestibus facerent obedire. Vnde sacerdotes angelos Dei esse, hoc in loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contemnentes, supra-dictus populus ac sacerdotes sacrificia vitio deturpata ipsi criminibus ac im-pietatibus maculati Deo offerre ceperunt. Ideo per Malachiam prophetam Deus populum suum Israel increpans, ait: Dilexi vos, dicit Dominus. & di-xistis: In quo dilexisti nos? Nōne frater erat Esau Iacob? dicit Dominus. Et di-lexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau autem fratrem Iacob, non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum a Deo, vel sine meriti gratia Iacob

מלאכי

N

שֶׁא דְּבַר יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל בְּיַד

מְלָאכִי:

* אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אִמְרַי יְהוָה

וְאִמַּרְתֶּם בְּמִה אֶהְבֵּתֵנוּ הַלּוֹא

אִחַ עָשׂוּ לִיעֶקֶב נָא-יְהוָה וְאֶהְבֵּת אֶת-יַעֲקֹב:

* וְאֵת-עָשׂוּ שְׂנֵאתִי וְאֲשִׁים אֶת-הָרִיו שְׂמִמָּה

וְאֵת-נַחֲלָתוֹ לְתַנּוּת מִדְּבָר:

* כִּי-תֹאמַר אֲדֹם רִשְׁשָׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֲרֻבוֹת

כֹּה אִמְרַי יְהוָה צְבָאוֹת הַמֶּלֶךְ יִבְנוּ וְאֲנִי אֶהְרֹם

וְקִרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעַם אֲשֶׁר-זַעַם יְהוָה

עַד-עוֹלָם:

* וְעֵינֵיכֶם תִּרְאִינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל יְהוָה

מֵעַל לְגְבוּל יִשְׂרָאֵל:

* בֶּן יִכְבֵּד אָב וְעַבֵּד אֲדֹנָיו וְאִם-אֵב אֲנִי אֵיךְ

כְּבוֹדִי וְאִם-אֲדֹנִים אֲנִי אֵיךְ מוֹרָאִי אִמְרַי יְהוָה

צְבָאוֹת לָכֶם הִכְהַנִּים בּוֹזֵי שְׁמִי וְאִמַּרְתֶּם בְּמִה

בִּזְיוֹנוֹ אֶת-שְׁמִי:

MALACHIAS PROPHETA.

CAP. I.

N v s verbi Domini ad Israel in manu Malachia.

* Dilexi vos, dicit Dominus. Et dixistis, In quo dilexisti nos? Nōne frater erat Esau Iacob, dicit Dominus? Et dilexi Iacob.

* Esau autem odio habui. Et posui montes eius in solitudinem, & hereditatē eius in dracones deserti.

* Quod si dixerit Idumæa, Destructi sumus, sed reuertentes ædificabimus quæ destructa sunt: hæc dicit Dominus exercituum, Isti ædificabunt, & ego destruiam. Et vocabuntur termini impietatis, & populus cui iratus est Dñs vsque in æternum.

* Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum

* Israel. * Filius honorat patrem, & seruus dominū suum. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? & si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos, O sacerdotes qui despici-tis nomen meum. Et dixistis, In quo des-peximus nomen tuum?

תרגום יונתן

N

* רחמי ייחזקו אמר יי ואם תימרון במה רחמינא הלא אחא עשו

* ויה עשו רחמי ושיתיהי ית טורחיה לצדו ויה אחסנתה לצדו מדברא:

* ארי יימרון אדומאי אחסנתה כען עתה נחוב ונבני חרבתא כדן אמר יי צבאות אנון יבנו ואנא אפגר ויקרון להון חוסא

* ועיניכון יחזון ואחזון תימרון יסגי יקרא דיי ראפתי ית חוסא דישראל:

* אמר יי צבאות לכון כחנא ומבסרין על שמי ואם תימרון במה בסרנא על שמי:

פחמיא דיי על ישראל ביד מלאכי:

ליעקב אמר יי ורחמי ית יעקב:

* ארי יימרון אדומאי אחסנתה כען עתה נחוב ונבני חרבתא כדן אמר יי צבאות אנון יבנו ואנא אפגר ויקרון להון חוסא

* ועיניכון יחזון ואחזון תימרון יסגי יקרא דיי ראפתי ית חוסא דישראל:

* אמר יי צבאות לכון כחנא ומבסרין על שמי ואם תימרון במה בסרנא על שמי:

מטל

dilectur
effusion
obserua
est exem
ribus mo
eorum f
pueri: &
manens
uaricati
in eund

MAL
tione gent
suscipiam
gentibus,

MAL

Esau Jacob

* At Es

in desolatio
deserti.

* reuertamur

Dñs omni

struam: e

tis, & pop

minus vsq

* Et oc

Magnifica

* Filiu

num suum

mea? &

meus, dic

tes qui de

quo despe

O

ducet Dñs
nit fines Is
vbinam est
sacerdotes

dilectum manifestum est, cum secundum praescientiam suam Esau quidem effusionem fraterni sanguinis concupiscere, Iacob autem in sui cognitione obseruanda legem desiderare cognosceret. Cuius rei gratia, supradicto usus est exemplo, dicens: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Quauis ex operibus memoratorum, quorum liber Geneseos meminit, in quo vnusquisque eorum futurus erat proposito, manifeste constaret, vt scriptum est. Creuerunt pueri: & erat Esau homo agrestis sciens venari; Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Nam reliqua quae lectione comprehensa sunt, praeruaricationem populi Israel in obseruandis sacrificijs Dei, increpationemque in eundem quod deos alienos coluerunt, significant.

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

MALACHIAS aperte & in fine omnium prophetarum, dicit de abiectione Israel & vocatione gentium. Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim Solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

MALACHIAS QVI ET
ANGELVS.

CAP. I.

Assumptio verbi Domini super Israel in manu Angeli eius.

Dilexi vos, dicit Dominus. & dixistis, In quo dilexisti nos? nonne frater erat

Esau Jacob, dicit Dominus? & dilexi Iacob.

At Esau odio habui, & posui terminos eius in desolationem, & hereditatem eius in domos deserti. Quia dicit Idumaea subuersa est, & reuertamur, & readificemus desertum: haec dicit Dominus omnipotens, ipsi adificabunt, & ego destruam: & vocabuntur eis termini iniquitatis, & populus super quem preparatus est Dominus vsque in aeternum.

Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis, Magnificatus est Dominus super terminos Israel.

Filius glorificat patrem, & seruus domini suum: & si pater sum ego, vbi est gloria mea? & si Dominus sum ego, vbi est timor meus, dicit Dominus omnipotens? vos sacerdotes qui despicitis nomen meum: & dixistis, In quo despeximus nomen tuum?

ΜΑΛΑΧΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΓΓΕΛΟΣ.

κεφ. α΄.

Ημμε λόγος κυρις επι τον ισραηλ εν χειρι αγγελου αυτου.

ηγαπησα υμας, λεγει κυρις, & ειπατε, εν τίνι ηγαπησας ημας; & αδελφος ιωησαφ το ιακωβ, λεγει κυρις; & ηγαπησα τον ιακωβ.

τον ιωησαφ εμισησα, & εταξα τα ορη αυτου εις αφρισμον, & την κληρονομίαν αυτου εις δωματα ερημου.

διότι ερει η ιδουμαία καλεσεραπια & επισρεψωμην, & ανοικοδομησωμην ηρημωμην, ταδε λεγει κυρις παντοκρατωρ αυτοι οικοδομηθουσι, καγω κατασρεψω & επικληθη(ε) αυταις ορη ανομιαις, & λαος εφον θατετακται κυρις εως αιωνος.

& οφθαλμοι υμων οψον & υμεις ερειτε, εμεγαλιωθη κυρις υπεραν των ορειων ισραηλ.

υος δοξαζει πατερα, & δοσλος τον κυριον αυτου, & ει πατηρ ειμι εγω, ποδ εστιν η δοξα μου; & ει κυριος ειμι εγω, ποδ εστιν ο φοβος μου, λεγει κυρις παντοκρατωρ; υμεις ιερεις φαυλιζοντες το ονομα μου, & ειπατε, εν τίνι εφauλίσασαμην το ονομα σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN MALACHIAM
PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM
veritatem ex Chaldaeis exemplaribus correctâ, opera B. Arie Montani.

CAP. I.

Amavi vos, dixit Dominus. quod si dixeritis, In quo ama-

N v s verbi Domini super Israel per manum Malachiae.

uisti nos? nonne erat frater Esau ipsi Iacob, ait Dominus? At dilexi Iacob.

Esau verò reprobavi, & redegi montes eius in desolationem, & possessionem eius in vastationem deserti. Quod si dixerint Edumaei, Ad paupertatem redacti fuimus, nunc diuites facti reuertamur, & adificemus quae destructa sunt: Sic ait Dominus omnipotens, ipsi adificabunt, ego verò demoliar, & vocabunt eos Terminum populi impij, & populum super quem ad-

ducet Dominus maledictionem in perpetuum vsque. Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis, Multiplicetur gloria Domini, etenim dilatauit fines Israel. Ecce de filio edictum est vt honoret patrem, & de seruo vt reueretur praesentiam meam, dixit Dominus exercituum? vobis vbinam est honor meus? & si tanquam Dominus ego sum, vbinam est timor meus, dicit Dominus omnipotens? vos sacerdotes qui despicitis nomen meum: quod si dixeritis, In quo contemnitis nomen tuum?

7 * מְיֻשִׁים עַל-מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגָאֵל וְאִמְרַתְכֶם
בְּמַה גָּאֵלְנִיךְ בְּאִמְרַתְכֶם שֶׁלַחַן יְהוָה נִבְזָה הוּא :
8 * וְכִי-תִגְשׁוּן עוֹר לִזְבֹּחַ אֵין רַע וְכִי תִגְשׁוּ פֶסֶחַ
וְחֵלֶה אֵין רַע הִקְרִיבֵהוּ נָא לַפֶּחֶתְךָ הִירָצֵךְ אֲנִי
הַיֵּשָׁא פְּנִיךְ אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת :
9 * וְעַתָּה חֲלוּ-נָא פְּנֵי-אֵל וַיִּחַנְנוּ מִיִּדְכֶם הַיְתֵרָה
זֹאת הַיֵּשָׁא מִכֶּם פְּנִים אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת :
10 * מִי גַם-בְּכֶם וַיִּסְגֵּר דְּלֹתִים וְלֹא-תֹאִירוּ מִזְבְּחִי
חֲנֻם אֵין-לִי חֶפֶץ בְּכֶם אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה
לֹא-אֶרְצֶה מִיִּדְכֶם :
11 * כִּי מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ וְעַד-מִבְּאוֹ גְּדוֹל שְׁמִי בְּגוֹיִם
וּבְכָל-מְקוֹם מִקְטֹר מִגֵּשׁ לְשִׁמִּי וּמִנְחָה טְהוֹרָה
כִּי-גְדוֹל שְׁמִי בְּגוֹיִם אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת :
12 * וְאַתֶּם מְחַלְלִים אֹתוֹ בְּאִמְרַתְכֶם שֶׁלַחַן יְהוָה
מְגָאֵל הוּא וְנִיבֹז נִבְזָה אֲכָלוּ :
13 * וְאִמְרַתְכֶם הִנֵּה מֵתָלֵאָה וְהַפֶּחֶתְכֶם אוֹתוֹ אִמְרֵי
יְהוָה צְבָאוֹת וְהַבְּאֵתְכֶם גְּזוֹל וְאֶרֶץ-הַפֶּסֶחַ וְאֶת-
הַחֹלֶה וְהַבְּאֵתְכֶם אֶת-הַמִּנְחָה הָאֶרֶצָה אוֹתָהּ
מִיִּדְכֶם אִמְרֵי יְהוָה :
14 * וְאֶרְוֹר נֹכַח וַיֵּשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנָדָד וְזָבַח מִשְׁחַת
לֹא-רָנִי כִי מֶלֶךְ גְּדוֹל אֲנִי אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת וְשִׁמִּי
נִרְאָה בְּגוֹיִם :

ב

1 * וְעַתָּה אֵלֵיכֶם תִּמְצֹנֶה הַזֹּאת חֲכֵה־נִים :
2 * אִם-לֹא תִשְׁמְעוּ וְאִם-לֹא תִשְׁימוּ עַל-לֵב לִתֵּת
כְּבוֹד לְשִׁמִּי אִמְרֵי יְהוָה צְבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי בְּכֶם אֶת-
הַמַּאֲרָרָה וְאֶרְוֹתִי אֶת-בְּרֻכּוֹתֵיכֶם וְגַם אֶרְוֹתֵיהֶם כִּי
אֵינְכֶם שֹׁמְרִים עַל-לֵב :
3 * הִנְנִי גֹעַר לָכֶם אֶת-הַזֶּרַע וְזֵרְתִי פֶרֶשׁ עַל-
פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חֲנִיכֶם וְנִשָּׂא אֶתְכֶם אֵלָיו :

7 * Offertis super altare meum panē pol-
lutum. Et dicitis, In quo polluimus te? In
eo quod dicitis, Mensa Dñi despecta est.
8 * Si offeratis cæcum ad immolandum,
nōne malū est? Et si offeratis claudum &
languidum, nōne malum est? Offer illud
duci tuo si placuerit ei, aut si susceperit fa-
ciem tuam, dicit Dominus exercituum.
9 * Et nunc deprecamini vultum Dei ut
miseretur vestri, de manu enim vestra fa-
ctum est hoc: si quomodo suscipiet facies
vestras, dicit Dñs exercituum. 10 * Quis in
vobis qui claudat ostia, & nō incendat al-
tare meum gratuito? Non est mihi volun-
tas in vobis, dicit Dñs exercituum, & mu-
nus non suscipiam de manu vestra. 11 * Ab
ortu enim Solis vsq; ad occasum, magnū
est nomen meum in gentibus, & in omni
loco sacrificatur, & offertur nomini meo
oblatio munda, quia magnū est nomen
meum in gentibus, dicit Dñs exercituum.
12 * Et vos polluitis illud in eo quod dici-
tis, Mensa Dñi contaminata est, & quod
superponitur cōtemptibile est cū igne qui
illud deuorat. 13 * Et dixistis: Ecce de labore.
Et exufflastis illud, dicit Dñs exercituum.
Et intulistis de rapinis claudum & langui-
dum, & intulistis munus. Nunquid susci-
piā illud de manu vestra, dicit Dominus? 14 * Maledictus dolosus qui habet in grege
suo masculum, & votum faciens immolat
debile Domino. Quia rex magnus ego, di-
cit Dominus exercituum, & nomē meum
horribile in gentibus.

CAP. II.

1 * ET nunc ad vos mādatum hoc ō facer-
dotes. 2 * Si nolueritis audire, & si no-
lueritis ponere super cor vt detis gloriam
nomini meo, ait Dominus exercituum,
mittam in vos egestatem, & maledicam
benedictionibus vestris, & maledicam il-
lis, quoniam non posuistis super cor.
3 * Ecce ego proijciam vobis brachium,
& dispergam super vultum vestrum ster-
cus solemnitatum vestrarum, & assumet
vos secum.

תרגום יונתן

7 * מִקְרִיבִין אֶחָד עַל מִזְבְּחִי קִרְבָּן מִרְחָק וְאִם תִּסְרוּן בְּמַה מִרְחָק כִּדְאֶתְרוֹן אִמְרֵי פְתוּרָא דִּינִי בְּסִיר הוּא :
לְדַבְּחָהּ הִלָּא בִּישׁ דִּימִי וְדִמְרִיעַ הִלָּא בִּישׁ קִרְבָּוִתִי כְּעַן לְשִׁלְטוֹנֵךְ דְּעִלְךָ תִּתְרַעֵי כְּךָ אוֹ תִּסֵּב אִפְךָ אִמְרֵי צְבָאוֹת :
8 * וְכְּעַן צְלוּכְעֵן קִרְבָּן אֶלְתָּא וְיִקְבֵּל צְלוּתְנָא מִיִּדְכֶם תוֹתָדָא תִּתְנַסְבִּין לְכוֹן אִפְּיִן אִמְרֵי צְבָאוֹת :
מִקְרִישִׁי וְלֹא תִקְרִיבִין עַל מִזְבְּחִי קִרְבָּן מִרְחָק לֹא רַעוּא קִרְמִי בְכוֹן אִמְרֵי צְבָאוֹת וְקִרְבָּן לְרַעוּא לֹא אֶקְבֵּל מִיִּדְכֶם :
שְׁמִי וְעַד מַעְלָה רַב שְׁמִי בִּינִי עִמָּמָא וּבְכָל עֵדָן דִּיאֶתְרוֹן עֵבְדִין רַעוּתִי אֲנִי אֶקְבֵּל צְלוּתְכוֹן וְשְׁמִי רַבָּא מִתְקַדֵּשׁ עַל יְדִיכוֹן וְצְלוּתְכוֹן קִרְבָּן וְכִי
קִרְמִי אֲרִי רַב שְׁמִי בִּינִי עִמָּמָא אִמְרֵי צְבָאוֹת :
9 * וְאַתֶּם מְחַלְלִין יְתָה בְּדִאֶתְרוֹן אִמְרֵי פְתוּרָא דִּינִי בְּסִיר הוּא וְכִימִיִּרְעִין מִתְנַתָּא סְגִיָּה
וְאִם תִּסְרוּן הִיא דִּיאֶתְרוֹן וְשִׁנְקִתְכוֹן יְתָה אִמְרֵי צְבָאוֹת וְיִמִּתְכוֹן אֶתְרוֹן דִּיאֶתְרוֹן וְדִמְרִיעַ וְיִמִּתְכוֹן אֶתְרוֹן לֵה בְּקִרְבָּנָא
הָאֶקְבֵּל יְתָה בְּרַעוּא מִיִּדְכֶם אִמְרֵי צְבָאוֹת :
10 * וְכִימִיִּרְעִין בְּנִכְלִי וְאִתָּה בְּעֶדְרָה דְּכָר וְהוּא חֵיב לְנִדָּר וְרַבְתָּ דְּמִתְבָּל קִרְבָּן יִי אֲרִי מֶלֶךְ רַב
אֲנִי אִמְרֵי צְבָאוֹת וְשְׁמִי חֲסִין בְּעִמָּמָא :
11 * וְכְּעַן לְכוֹן תִּפְקִדְתָּא הִרָא פְתוּרָא :
בְּכוֹן יְתָה מִתְרַתָּא וְצִלוּתִי בְּרַבְתְּכוֹן וְאִי אֶלּוּטְנָה אֲרִי לִיתְכוֹן מִשְׁוִין דְּחִלְתִּי עַל לְבָא :
12 * הִיא אֲנִי גֹעַר לְכוֹן בְּעִלְלַת בֶּר וְרַעָא וְאֶגְלִי בְּחִתָּה חֻבְלִיכוֹן עַל אִפְּיכוֹן וְאֶבְשֵׁל רַבּוֹת חֲנִיכוֹן וְיִתְמַנְעַה חֲלִקְכוֹן סְגִיָּה :

Interp
* Offeren
et dixistis, J
tis vos, Me
despexistis.
crificium,
aut languid
duci tuo, si
dicit Dñs on
faciem Dei
vestris facta
cies vestras
* Quia E
succendetur
voluntas in
& sacrifici
* Quia a
men meum
omni loco in
sacrificium
in gentibus
* Vos a
dicitis vos
superponun
* Et dix
sufflastis ea
ferebatis ra
ferebatis in
nibus vest
* Et ma
in grege suo
& immola
ego sum, di
meum illu
ET nunc
* Si nō
vestrum, v
minus omni
tionem, &
maledicam
ponitis in c
bis humeri
facies vest
rum, & su
* Vos o
despectui ha
est, & quod
ciem tuam, c
factum est: n
mei, & non e
gratam non
quocunque
nus vestras,
tuum. 11 *
si dixeritis, E
quod infirm
eum fraude
magnus ego
Vnc a
N meo,
quoniam vo
lerum vestro

* Offerentes ad altare meum panes pollutos, 7
et dixistis, In quo polluimus te? in eo quod dici-
tis vos, Mensa Domini polluta est, & imposita
despexistis. * Quia si offeratis cæcum in sa-
crificium, non malum? & si offeratis claudum
aut languidum, nonne malum? offer iam illud
duci tuo, si suscipiet te, si accipiet faciem tuam,
dicit Dñs omnipotens. * Et nunc deprecamini
faciem Dei vestri, & rogate eum, in manibus
vestris facta sunt hæc, si suscipiam ex vobis fa-
cies vestras, dicit Dominus omnipotens.

* Quia & in vobis claudentur ostia, & nō
succendetur altare meum gratis: non est mihi
voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens,
& sacrificiū non suscipiam de manibus vestris.

* Quia ab ortu Solis vsque ad occasum, no-
men meum glorificatum est in gentibus, & in
omni loco incensum offertur nomini meo, &
sacrificium mundum, quia magnū nomen meum
in gentibus, dicit Dominus omnipotens.

* Vos autem contaminatis illud in eo quod
dicitis vos, Mensa Domini polluta est, & qui
superponuntur despecti sunt cibi eius.

* Et dixistis, Ecce ex afflictione sunt, & ex-
sufflastis ea, dicit Dominus omnipotens, & in-
ferebatis rapinas & clauda & debilia, & of-
ferebatis in sacrificium: si suscipiam ea de ma-
nibus vestris, dicit Dominus omnipotens.

* Et maledictus homo qui erat potēs, & fuit
in grege suo masculum & votum eius super eo,
& immolat debile Domino, quia rex magnus
ego sum, dicit Dominus omnipotens, & nomen
meum illustre est in gentibus.

CAP. II.

ET nunc mandatum hoc ad vos o sacerdotes: 1
* Si nō audieritis, & si non posueritis in cor
vestrum, vt detis gloriam nomini meo, dicit Do-
minus omnipotens, mittam super vos maledi-
ctionem, & maledicam benedictioni vestrae, &
maledicam ei, non erit in vobis, quia vos non
ponitis in cor vestrum. * Ecce ego separo a vo-
bis humerum, & disperdam vetriculum super
facies vestras, vetriculū solennitatum vestra-
rum, & suscipiam vos in idipsum.

7 * προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριον μεσ ἀρτεις ἡλυσ-
γημένους, & εἶπατε, ἐν τίνι ἡλυσγήσαμεν σε; ἐν τῷ λέγειν
ὑμᾶς, τράπεζα κυρίου ἡλυσγημένη ἐστίν, & τὰ ἱερὰ ἐμὰ
8 να δὲ οὐδ' ἐνώστατε. * διότι ἐδὼν προσάγαγναι τε τυφλὸν
εἰς θυσίαν, & κακόν, & ἐδὼν προσάγαγναι τε χωλὸν ἢ ἀρρω-
στον, & κακόν, προσάγαγε δὴ αὐτὸ τῷ ἡγερμένῳ σου, εἰ
προσδέξεται σε, εἰ λήψεται πρὸς σπῶν σου, λέγει κύριος
9 παντοκράτωρ. * καὶ νῦν δὲ ἐλάσσεσθε τὸ πρὸς σπῶν τοῦ
θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήσητε αὐτῶν, ἐν χειρὶν ὑμῶν γέγονε ταῦ-
τα, εἰ λήψομαι δὲ ὑμῶν πρὸς σπῶν ὑμῶν, λέγει κύριος
10 παντοκράτωρ. * διότι καὶ ἐν ὑμῶν συγκλεισθήσονται
θύραι (ὅτι οὐκ ἀνάψετε) τὸ θυσιαστήριον μεσ δωρεῶν. οὐκ ἐστὶ
μοι θέλημα ἐν ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. & θυ-
σίαν & προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.

11 * διότι διπλὸν ὀνόματι ἡλίου μέγας θυσίᾳ, τὸ ὄνομα
μεσ δεδόξασαι ἐν τοῖς ἔθνεσι, & ἐν παντί τῷ θυσίαμα
προσάγει) τῷ ὀνόματί μου. & θυσία καθαρά, διότι μέγα
τὸ ὄνομα μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

12 * ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, τράπεζα
κυρίου ἡλυσγημένη ἐστίν, καὶ τὰ ἱερὰ ἐμὰ δὲ οὐ-
13 δένονται βρώματα αὐτῶν. * καὶ εἶπατε, ἰδὲ ἐν κακοπα-
θείᾳ ἐστίν, καὶ ἐξεφυσήσατε αὐτὰ, λέγει κύριος παντο-
κράτωρ, καὶ εἰσεφέρετε τὰ ἀρπάγματα, καὶ τὰ χωλὰ &
ἐνοχλήματα, & εἰσεφέρετε εἰς θυσίαν, εἰ προσδέξομαι
αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

14 * καὶ ἐπικατάραι τὸ ὄνομα τοῦ ἰσχυροῦ καὶ
ὑπὴρχεν ἐν τῷ ποιμνίῳ αὐτῶν ἄρσεν, καὶ ἡ δύχῃ αὐτῶν ἐπ'
αὐτῶν, καὶ δύει διεφθαρμένον κυρίῳ, διότι βασιλεὺς μέ-
γας ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομα
μου ἐπιφανὲς ἐστὶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

β.

1 * Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς ὁ ἱερεὺς. * ἐδὼν μὴ
ἀκούσητε, & ἐδὼν μὴ θῆτε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι
δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ, & ἀπο-
σελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, & ἐπικατάραι τὴν ἐνλο-
γίαν ὑμῶν, & κατατράβαι αὐτήν, & ἔσται ἐν ὑμῶν, ὅτι ὑ-
2 μεῖς & τίθετε ἱπὶ καρδίαν ὑμῶν. * ἰδὲ ἐγὼ ἀφ' ὧν ὑμῶν
τὸν ὄμιον, & σκορπῶ ἐν τῇ γῇ τὰ πρὸς σπῶν ὑμῶν, ἐνυ-
3 σερον ἐορτὰν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Vos offertis super altare meum oblationem execrandam. quod si dixeritis, In quo execrandam? quando vos dicitis, Mensa Domini despectui habetur. * Et quod vos offeratis quod cæcum est ad immolandum, nonne malum est? & quod vos offeratis quod claudum est, & quod infirmum, nonne malum est? offerre illud nunc principi tuo qui tibi præsist, num sibi complacebit in te; aut num accipiet faciem tuam, dicit Dominus exercituum? * Nunc itaque orate nunc coram Deo, vt recipiat orationem nostram: a manibus vestris hoc factum est: num recipientur vobis facies, dicit Dominus exercituum? * Quis est etiam hic inter vos qui claudat ostium ædis sanctuarij mei, & non offeratis super altare meum oblationem execrandam: non est voluntas coram me in vobis, ait Dominus exercituum; & oblationem gratam non accipiam a manibus vestris. * Quoniam ab ortu Solis & vsque ad occasum eius magnum est nomen meum inter gentes: sed quocunque tempore vos executuri estis voluntatem meam; ego recipiam preces vestras, & nomen meum magnum sanctificabitur per manus vestras, & oratio vestra erit sicut oblatio munda coram me, quoniam magnum est nomen meum inter gentes, dicit Dominus exercituum. * Vos autem prophanatis illud, quando vos dicitis, Mensa Domini despectui habita est, ac despiciuntur dona ex ea. * Quod si dixeritis, Ecce quod attulimus, ex labore nostro est; & suffocatis illud, ait Dñs exercituum. at affertis quod raptum & quod claudum, & quod infirmum est; & affertis illud in oblationem: num illud gratum accipiam de manu vestra, ait Dominus? * Et maledictus qui agit cum fraude cum habeat in grege suo masculum, & obnoxius sit voto, tamen immolat quod corruptum est coram Domino. Enimvero rex magnus ego sum, ait Dominus exercituum, & nomen meum potens est inter gentes.

CAP. II.

Nunc autem ad vos præceptum hoc sacerdotes: * Nisi recipiatis, & nisi ponatis timorem mei super cor ad dandum gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum; tunc imittam in vos maledictionem, & maledicam benedictioni vestrae, & etiam execrabor eam, quoniam vos non ponitis timorem mei super cor. * Ecce ego increpo vos ob prouentū natum ē semine, & patefaciam confusionem ser-
uorum vestrorum in facies vestras, & abolebo magnificentiam solennitatum vestrarum; ac prohibebitur pars vestra ab eo.

* וידעתם כי שלחתי אליכם את המצוה הזאת
 להיות בריתי את-לוי אמר יהוה צבאות:
 * בריתי היתה אתו החיים והשלום ואתנם
 לו מורא ויראני ומפני שמי נחת הוא:
 * תורת אמת היתה בפיהו ועוללו לא נמצא
 בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים
 השיב מעון:
 * כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו
 מפיהו כי מלאך יהוה צבאות הוא:
 * ואתם סרתם מן-הדרך השלמים רבים
 בתורה שחתם ברית הלוי אמר יהוה צבאות:
 * וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים לכל-
 העם כפי אשר אינכם שמרים את-דרכי ונשאים
 פנים בתורה:
 * הלוא אב אחד לכלנו הלא אל אחד בראנו
 מדוע נבזר איש באחיו לחלל ברית אבותינו:
 * בגדרה יהודה ותועבה נעשתה בישראל
 ובירושלם כי חלל יהודה קדש יהוה אשר אהב
 ובעל בר-אל גבר:
 * יכרת יהוה לאיש אשר יעשה ער ועזר
 מאחלי יעקב ומניש מנחה ליהוה צבאות:
 * וזאת שנית תעשו בסות דמעה ארץ מזבח
 יהוה בכי ואנקרה מאין עוד פנות אל-המנחה
 ולקחת רצון מידכם:
 * ואמרתם על-מה על-כי יהוה העיד בינך וביני
 אשת נעוריד אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך
 ואשר בריתך:
 * ולא אחד עשה ושאר רוח לו ומר-האחר
 מבקש זרע אלהים ונשמרתם ברוחכם ובאשר
 נעוריד אל-יבנך:

תרגום יונתן

* וידעתם ארי שלחתי לוחצון ית חקקתא הדא למחוי קימי דעם לוי אמר יי צבאות:
 * אוריתא שליח ודחל סן קדמי וסן קדם שמי דחל הוא:
 * וכתר יצוה הלך קדמי וסניאין אתיב מחוכא:
 * ואתון קטיוהן סן אריתא אתקלחון סניאין באוריתא חבלחון קימא דעם לוי אמר יי צבאות:
 * ואף אנא יתבת יתכון בסירין וחלשין לכל עממא כמא דליתכון נטרין ית אריתא דחקקן קדמי ונסבין אפין באוריתא:
 * הלא אבא חד לכלנא הלא אלתא חד ברא יתנא מה דן נשקר גבר באחוי לאפסא קימא דעם אבהתנא:
 * שקר דבית יהודה ותועבה אחעבה בישראל ובירושלם ארי אפיסו דבית יהודה נפשחון דתות קדישא קדם יי די רחם ואתרעיו
 למסב לחון נשין בנת עממא:
 * ושיציו יי לגבר דיעבדנה בר ובר בר מקריו יעקב ואם כהן הוא ושיציונה מקריב קרבנא בבית מקדשא
 ויי צבאות:
 * ודא הנינוח די אתון עברין תפת דמעתא ית מדבחא דיי ודכין ודי מדנקן סלית עוד אתפנאה לקרבנא ולקבלא
 יתה ברענא מידכון:
 * ואם תאמרין על מה על דיי אסחד בינך וביני אתה ונקיתך דאת שקרתא בה ותיא שתפתך ואתה קימך:
 * הלא חד תה אברתם יחיד די מנה אתברי עלמא ומה חד בעי אלתא די יתקום לה ולד סן קדם יי ותסתמרון בנפשחון ובאתת
 ינקיתך לא תשקר:

* Et cogn
 datum hoc,
 nitas, dicit D
 * Testame
 pacis: & de
 cie nominis m
 * Lex vob
 tas non est i
 gens ambulat
 iniquitate.
 * Quonia
 tiam, & lege
 gelus Domin
 * Vos aut
 fecistis mult
 Levi, dicit L
 * Et ego
 lutos in omn
 stodistis via
 in lege.
 * Nonne
 nonne Deus
 stis unusquis
 testamentum
 * Derelict
 est in Israe
 navit Judas
 & studuit i
 * Disper
 donec humili
 his qui offe
 tenti.
 * Et haec
 lachrymis a
 de laboribu
 ficiunt, au
 vestris. * E
 nus testifica
 adolescentia
 ceps tua &
 * Et non
 & dixistis
 & custodi
 lescentia tu

* Et scietis
 fuit cum eo v
 tatis fuit in o
 * Labia eni
 * Vos aute
 * Ego quo
 faciem in leg
 contra fratre
 * Iniquit
 quae erat san
 * Disper
 ferat oblatio
 & gementiu
 * Et si di
 ipsa est parti
 fuit, nisi ut p

* Et cognoscetis quia ego misi ad vos mandatum hoc, ut esset testamentum meum ad Leuitas, dicit Dominus omnipotens.

* Testamentum meum fuit cum eo vita, & pacis: & dedi ei ut timore timeret me, & a facie nominis mei formidaret ipse.

* Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: in pace dirigens ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate.

* Quoniam labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini omnipotentis est.

* Vos autem declinastis de via, & infirmos fecistis multos in lege, corrupistis testamentum Leui, dicit Dominus omnipotens.

* Et ego dedi vos contemptibiles & dissolutos in omnes gentes, pro eo quod vos non custodistis vias meas, sed accipiebatis personam in lege.

* Nonne pater unus omnium vestrum? nonne Deus unus creauit vos? quare reliquistis unusquisque fratrem suum ut pollueretis testamentum patrum vestrorum?

* Derelictus est Judas, & abominatio facta est in Israel & in Hierusalem: quia contaminauit Judas sancta Domini in quibus dilexit, & studuit in deos alienos.

* Disperdet Dominus hominem qui facit hac, donec humilietur de tabernaculis Jacob, & ex his qui offerunt sacrificium Domino omnipotenti.

* Et hac quæ oderam faciebatis, operiebatis lachrymis altare Domini in planctu, & gemitu de laboribus: adhuc dignum respicere in sacrificium, aut suscipere acceptabile de manibus vestris. * Et dixistis: Propter quid? quia Dominus testificatus est inter te, & inter uxorem adolescentiæ tuæ quam reliquisti, & hac particeps tua & uxor testamenti tui.

* Et non alius fecit, & reliquias spiritus sui: & dixistis, Quid aliud nisi semet querit Deus? & custodite in spiritu vestro, & uxorem adolescentiæ tuæ ne derelinquas.

* Ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἔξαπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἵνα ᾖ τὸ διαθήκῃ μου πρὸς ὑμᾶς ὡς ὁ νόμος, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* ἡ διαθήκη μου μετ' αὐτῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς φόβον φοβεῖσθαι με, καὶ ἀπὸ πειρασμῶν ὀνόματός μου σέλλεσθαι αὐτοὺς.

* νόμος ἀληθείας μετ' ἐν τῇ σόματι αὐτῶν. Ἐὰν ἀδικία ἐχθρὴ ᾖ ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν. ἐν εἰρήνῃ κατὰ δουλείαν ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ, καὶ πολλὰς ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας.

* ὅτι χεῖλη ἱερέως φυλάξουσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐν σόματι αὐτῶν, διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορος ἐστίν.

* ὑμεῖς δὲ ἔκλιναν ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἠδενήσατε πολλὰς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ νόμου, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξ ἐναντιωμένων καὶ παρεμύνοις εἰς πάντα τὰ ἔτη, ὥστε ὡς ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ ἐλαμβάνετε πειρασμὸν ἐν νόμῳ.

* ἐχὶ πατὴρ εἰς πάντων ὑμῶν; ἐχὶ θεὸς εἰς ἐκλήσεν ὑμᾶς; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, & βεβήλωσαν τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν;

* ἐγκατελείφθη ἱεὺς, καὶ βδελύγμα ἐγένετο ἐν τῇ ἱσραὴλ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ. διότι ἐβεβήλωσαν ἱερεῖς τὰ ἅγια κυρίου ἐν οἷς ἠγάπησεν, καὶ ἐπετήδυσεν ἐπὶ θεὸς ἄλλοις.

* ἐξολοθρεύσει κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦν ταῦτα ἕως ὅτε ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων ἱακῶν, & ἐκ πειρασμῶν δυσίων τῷ κυρίῳ παντοκράτορι.

* καὶ ταῦτα ἃ ἐμίθω ἐποιεῖτε. ἐκαλύπτετε δάκρυον τὸ δυσιασμένον κυρίου ἐν κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων, ἐτιμωρῶν ἐπὶ βλάβειν εἰς δυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.

* καὶ εἶπατε, ἕνεκεν τίνος; ὅτι κύριος διεμαρτύρετο ὑμᾶς ἐν τῇ διαθήκῃ, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξατε τὴν διαθήκην τοῦ κυρίου, καὶ αὐτὴ κοινωνός τοῦ κυρίου ἐστὶν ἡ διαθήκη τοῦ κυρίου.

* καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησεν καὶ ὑπολήμμα πνύματος αὐτοῦ. καὶ εἶπατε, τί ἄλλο ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ θεός, καὶ φυλάξατε ἐν τῇ πνύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός τοῦ κυρίου μὴ ἐγκαταλείπητε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et scietis quod ego misi ad vos praeceptum hoc, ut sit pactum meum cum Leui, dicit Dominus exercituum. * Pactum meum fuit cum eo vita & pacis. & dedi ei doctrinam legis perfectam ut timeret a facie mea: & a facie nominis mei timuit ipse. * Lex veritatis fuit in ore eius, & falsitas non est inuenta in labijs eius: in pace & in equitate ambulauit coram me, & multos auertit ab iniquitate.

* Labia enim sacerdotis custodient scientiam, & disciplinam requirent ab ore eius, quia minister est coram Domino exercituum.

* Vos autem declinastis a via, & scandalizastis plurimos in lege: corrupistis pactum quod erat cum Leui, dicit Dominus exercituum.

* Ego quoque dedi vos contemptibiles & infirmos omnibus populis, sicut vos non seruastis vias quæ rectæ sunt coram me; & accepistis faciem in lege.

* Nonne pater vnus est omnium nostrum? nonne vnus Deus creauit nos? quare igitur iniquè agimus quisque contra fratrem suum, violando pactum quod est cum patribus nostris?

* Iniquè egerunt viri domus Iuda, & abominatio facta est in Israel, & in Ierusalem; quia violauerunt viri domus Iuda animam suam, quæ erat sanctificata coram Domino, & dilecta: & voluerunt accipere sibi uxores filias populorum.

* Disperdet Dominus viro qui fecerit hoc, filium & nepotem de vrbibus Iacob: & si fuerit sacerdos, disperdet eum Dominus ne offerat oblationem in domo sanctuarij Domini exercituum.

* Et hoc secundò facitis: Operitis lachrymis altare Domini plorantium & gementium, ita ut ultra non respiciam oblationem, nec suscipiam illam te & uxorem adolescentiæ tuæ, contra quam tu iniquè egisti, & ipsa est particeps tui, & uxor fœderis tui.

* Nonne vnus fuit Abraham solus, ex quo propagatum est seculum? & quid vnus quæsiuit, nisi ut permaneret sibi proles in conspectu Domini? Cauete igitur vobismetipsis: & contra uxorem adolescentiæ tuæ ne iniquè agas.

כי שנת שלח אמר יהוה אלהי ישראל וכסה חמס על לבושו אמר יהוה צבאות ונשמרתם ברוחכם ולא תבגדו:

הונעתם יהוה בדבריכם ואמרתם במה הונענו באמרם כל עשה רע טוב בעיני יהוה ובהם הוא הפץ או איה אלהי המשפט:

ג

הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאם יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר יהוה צבאות:

ומי מכלל את יום בואו ומי העמד בהראותו כי הוא באש מצרף ובברית מכבדים:

וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזקק אתם כזהב וככסף והיו ליהוה מנישי מנחה בצדקה:

וטרבה ליהוה מנחת יהודה וירושלם כימי עולם ובשנים קדמיות:

וקרבת אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר ובעשקי שכר שכיר אלמנה ויתום ומטי גר ולא יראוני אמר יהוה צבאות: כי אני יהוה לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:

למימי אבתיכם סרתם מחקי ולא שמרתם שובו אלי ואשובה אליכם אמר יהוה צבאות ואמרתם במה נשוב:

היקבע אדם אלהים כי אתם קבעים אתי ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה:

במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הנני בלוי:

16 * Cum odio habueris eam, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: Operiet autem iniquitas vestimentum eius, dicit Dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum, & nolite despicere.

17 * Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris. Et dixistis, In quo cum fecimus laborare? In eo quod dicitis: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, & tales ei placet. Aut certe ubi est Deus iudicij?

CAP. III.

A E Cce ego mitto angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos quaeritis, & angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum. * Et quis poterit cogitare diem aduentus eius? Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum.

* Et sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Levi. & colabit eos quasi aurum & quasi argentum: & erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia.

* Et placebit Domino sacrificium Iuda & Hierusalé, sicut dies seculi, & sicut anni antiqui. * Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis & adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timebunt me, dicit Dominus exercituum.

* Ego enim Dominus & non mutor, & vos filij Iacob non estis consumpti.

* A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis, & non custodistis. Reuertimini ad me & reuertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis, In quo reuertemur?

* Si affigit homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis, In quo configimus te? In decimis & in primitijs.

* Et in penuria vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota.

תרגום יונתן

16 ארי אם מניח לה פטרה אמר יי אלהא דישראל ולא תבס חטאה בלבושך אמר יי צבאות ותסתמרון בנפשחכין ולא תשקרין אליתון קדם יי בפתגמכין ואם תימרון במה אלהינא קדמותי בדאחון אמרין כל דעבר ביש חקין קדם יי ובהון רעוא קדמותי או איכא אלהא דעבר דינא:

17 הא אנא שלח מלאכא ויפני ארחא קדמי ובהקף יעול להיכלה רבנא די אחון בען בה ומלאך קיסא די אחון צבן בה הא אתי אמר יי צבאות: ומן דמסוכר ית יום מיהוה ומן יקום באחליותה ארי רגזה באשתא מדמי וכבוריתא דמחורין בה: ויחגלי לצרפא ולדפא כגבר דמצרף ומדמי כספא וידבי ית בני לוי ויזקק יתהון כדחכא וככספא ויהון קדם יי סקרכין קרפן כוכו: ויחגבל ברעוא קדם יי קרבן אגש ויהוה ויחב וירושלם כימי עלמא ובשנין דמלקדמין: ואתגלי עליכון למעבר דינא ויחי מיסריבכון לסהיד מוחי בחרשיא ובגיפניא ובדמשחבין לשקרא ובאנסי אגרא דאגרא ארמלא ויתם ומססן דין גיורא ולא דחלו מן קדמי אמר יי צבאות: ארי אנא יי לא אשניתי קימי עלמא ואחון בני ישראל אחון מדמן דמן דמאחא בעלמא חרן דינא פסקו למימי אבהתכון ססיתון מן קימי ולא נטרותן חובו לפלחני ואהפני במימרי לאוטבא לכון אמר יי צבאות ואם תימרון במה נחוב: תירגו גבר קדם דינא ארי אחון מרגין קדמי ואם תימרון במה ארגנא קדמך במעשרינא ובתרומתא: בלוטא אחון סחלטים וקדמי אחון מרגין עמא בית ישראל בלהון:

* Sed si a nus Deus ff riones tuas, stodite in sp * Qui stris, & dis eo quod dicit nus in consfuit: & vb

E Cce ego bit vian niet in temp ritis, & an ecce venit, * Et qu quis sustine tur quasi ig * Et sea gentu: & sicut aurum offerentes * Et pl ficiam Hie anni prior * Et ac velox sup super eos q & super e et qui oppi percutiun aduena, (omnipoten * Quo sum muta * a pec à legitim ad me, et potes: et a plantabit me. et dix decima @ cientes annus im

* C exercituum dixeritis, I voluntas co E Cce eg testam cum reuelat sicut vir qu offerent ob diebus sec locem, co opprimunt minus non cesset. in verbo n uocat vir i dictione v

* Sed si odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: operiet impietas super cogitationes tuas, dicit Dominus omnipotens: & custodite in spiritu vestro & non derelinquatis.

* Qui prouocastis Deum in sermonibus vestris, & dixistis, In quo prouocauimus eum? in eo quod dicitis vos, Omnis qui facit malum, bonus in conspectu Domini, & in his ipse complacuit: & ubi est Deus iustitie?

CAP. III.

Ecce ego mitto angelum meum qui preparabit viam ante faciem meam, & subito veniet in templum suum Dominus quem vos queritis, & angelus testamenti quem vos vultis. ecce venit, dicit Dominus omnipotens.

* Et quis sustinebit diem introitus eius, aut quis sustinebit in visione eius, quia ipse ingreditur quasi ignis conflatorij et quasi herba lauatiui.

* Et sedebit conflans & emundans, sicut argentum: & emundabit filios Levi & effundet eos, sicut aurum & sicut argentum: erunt Domino offerentes sacrificium in iustitia.

* Et placebit Deo sacrificium Iuda & sacrificium Hierusalem, sicut dies seculi, & sicut anni priores.

* Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis: & super veneficos, & super adulteros: & super eos qui iurant in nomine meo in mendacio, & super eos qui priuant mercedem mercenarij, et qui opprimunt per potentiam viduas, & qui percutiunt pupillos, & qui peruertunt iudiciu aduena, & qui non timent me, dicit Dominus omnipotens.

* Quoniam ego Dominus Deus vester & non sum mutatus, & vos filij Iacob non recessistis

* a peccatis patrum vestrorum: declinastis a legitimis meis, & non custodistis: reuertimini ad me, et reuertar ad vos, dicit Dominus omnipotens: et dixistis, In quo reuertemur? * Si supplantabit homo Deum: quia vos supplantastis me, et dixistis, In quo supplantauimus te? quia decime & primitiæ vobiscum sunt. * Et respicientes vos respicitis, & me vos supplantastis: annus impletus est.

* ἀλλ' ἐὰν μισήσῃς, ἐξάψεται, λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ· καλύψει ἀσέβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πινόμενῳ ὑμῶν, καὶ μὴ ἐγκαταλίπητε

* ὁ παροξυνάωντες τὸν θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἰπατε, ἐν τίνι παροξυνάμεθα αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, πᾶς ποιών πονηρὸν, καλὸς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς διδόκησεν, καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ θεὸς ὁ δικαιοσύνης;

γ.

* Ἰδὲ ἐγὼ ἐξάποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου ὅστις ἐτοιμάσει ὁδὸν ἡμεῶν, καὶ ἐξαίφνης ἔξει εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς θέλετε, ἰδὲ ἔρχεται, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* καὶ τίς ὑπομείνῃ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ, ἢ τίς ὑποστήσῃ ἐν τῇ ὀπίσσει αὐτοῦ, διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πύρ· χωνευθεὶς, ὡς πῶα πλυθῶν. * ὁ καθαίρει χωνδύον, ὡς περὶ τὸ δαγύριον, καὶ καθαίρει τὸν ὕψος λευτὸν ὡς περὶ τὸ χερσίον, ὡς περὶ τὸ δαγύριον, ἐν τῷ κυρίῳ πορεύοντες θυσιᾶν ἐν δικαιοσύνῃ.

* ὁ δὲ σὺ τῷ θεῷ θυσιάσεις, ὡς θυσία ἱερουσαλήμ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἐμπροσθεν. * καὶ προσθήσω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει καὶ ἐν ἔλεει μαρτύρας τοὺς ἐν τῷ φαρμακίῳ, καὶ ἐν τῷ μοιχείῳ, καὶ ἐν τῷ ὀμνύοντι τὸ ὄνοματί μου ἐπὶ ψευδέϊ, καὶ ἐν τῷ ἀποσερδύνοντι μισθὸν μισθῶτος, καὶ καταδιώκοντι τὰς χήρας, καὶ κονδυλίζοντι τὰς ὀρφανὰς, καὶ ἐν τῷ ἐκκλίνοντι κρίσιν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἐν τῷ μὴ φοβουμένῳ με, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

* διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ὅστις ἠλοίωμαι, καὶ ὑμεῖς ὑποίκατέ με, ὁ ὅστις ἀπέχεσθε

* ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν πατέρων ὑμῶν· ἐκκλίνατε ἀπὸ τῶν νομίμων μου, καὶ ὁ ὅστις ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ἐπηρεάσηται πρὸς με, καὶ ἐπιστρέψωμαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ εἰπατε, ἐν τίνι ἐπιστρέψωμεν;

* εἰ πλεονέκτησεν ἄνθρωπος τὸν θεόν, διότι ὑμεῖς πλεονέχετε με, καὶ εἰπατε, ἐν τίνι ἐπλεονέκταμεν; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ ἀπαρχαὶ μετ' ὑμῶν εἰσιν.

* καὶ ἀποβλέποντες ὑμᾶς ἀποβλέπετε, καὶ ἐμεῖς ὑμᾶς πλεονέχετε· τὸ ἔτι σκετεσθε λέγει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Quod si oderis eam, dimitte eam, dicit Dominus exercituum Deus Israel, & ne operias peccatum vestimento tuo, dicit Dominus exercituum. Cauete igitur animabus vestris, & ne inique agatis. * Facistis negotium coram Domino sermone vestro. Et si dixeritis, In quo facissimus negotium coram eo? in eo quod dicitis, Omnis qui operatur malum, rectus est coram Domino, & in ipsis est voluntas coram eo. ubi est ergo Deus qui facit iudicium?

Ecce ego mitto angelum & complanabit viam coram me, & subito veniet ad templum suum Dominus quem vos queritis: & angelus testamenti quem vos desideratis, ecce venit, dicit Dominus exercituum. * Ecquis sustinebit diem aduentus eius, ecquis confisteretur ei? quia furor eius sicut ignis mundans, & sicut sapo quo panni dealbantur. * Et reuelabitur ut conflator & mundator, cum reuelatus fuerit: quia furor eius sicut ignis mundans, & expurgabit eos, quasi aurum & quasi argentum. Et coram Domino sicut vir qui conflator & mundator argentum, & mundabit filios Levi, & expurgabit eos, quasi aurum & quasi argentum. Et coram Domino offerent oblationem in iustitia. * Et suscipietur voluntarie coram Domino oblatio virorum Iuda, & habitatorum Ierusalem, sicut in diebus seculi, & sicut in annis antiquis. * Et reuelabor super vos ut faciam iudicium: & erit Verbum meum contra vos in testem vobis, contra maleficos, & contra adulteros, & contra eos qui iurant falso, & contra eos qui auferunt violententer mercedem mercenarij: & opprimunt viduam & pupillum, & peruertunt iudicium peregrini, & non timent a facie mea, dicit Dominus exercituum. * Ego enim Dominus non mutui pactum meum quod a seculo est: vos vero domus Israel putastis quod quicumque moritur in hoc seculo, iudicium eius cesset. * A diebus patrum vestrorum declinastis a mandatis meis, & non custodistis ea. conuertimini ad cultum meum, & respiciam faciem vestram. * In quo reuertemur? Nunquid ad iracundiam pronocet vir iudicem? quia vos me prouocastis ad iracundiam. Et si dixeritis, In quo prouocauimus te? In decimis & in primitijs. * Male dictione vos maledicti estis, & vos ad iram me prouocastis, popule vniuersae domus Israel.

* הִבִּיאוּ אֶת-כָּל-הַמַּעֲשֵׂר אֶל-בֵּית הָאוֹצָר וְהָיָה
טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֲנוּנֵי נֹא בֹאֵת אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אִם-לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת-אֲרֻבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרְקַתִּי
לָכֶם בְּרִכְוֹת עַד-בְּלִידִי:

* וְנִעַרְתִּי לָכֶם בְּאֵל וְלֹא-יִשְׁחַר לָכֶם אֶת-
פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא-תִשְׁכַּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אֲמַר
יְהוָה צְבָאוֹת:

* וְאִשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל-חַנוּיִם כִּי-תִהְיוּ אִתָּם אֶרֶץ
חֶפֶץ אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

* חֲזֹקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם אֲמַר יְהוָה וְאִמְרֹתֶם מֶה-
נִדְּבַרְנוּ עָלֶיךָ:

* אֲמַרְתֶּם שׂוֹא עֶבֶד אֱלֹהִים וּמֶה-בָּצַע כִּי שִׁמְרָנוּ
מִשְׁמֶרֶתוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנִית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת:

* וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים וְדִים גַּם-נִבְנוּ עֲשֵׂי
רָשָׁעָה גַם בְּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ:

* אֲזַנְדְּבֵרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל-רַעְהוּ וַיִּקְשֹׁב
יְהוָה וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לִפְנֵי לִירְאֵי יְהוָה
וְלַחֲשָׁבֵי שִׁמוֹ:

* וְהָיוּ לִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת לְיוֹם אֲשֶׁר אֲנִי
עֹשֶׂה סִגְלָה וְחִמְלָתִי עֲלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר יַחְמֹל אִישׁ
עַל-בְּנוֹ הָעֶבֶד אֹתוֹ:

* וְשִׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד
אֱלֹהִים לְאִשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ:

ד

* כִּי חֲנָה הַיּוֹם כֹּא בְּעֵר כִּתְנוּר וְהָיוּ כָל-זִדִּים
וְכָל-עֹשֶׂה רָשָׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט אֹתָם הַיּוֹם הַזֶּה אֲמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא-יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעֵנָף:

* וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שָׁמַיִם שֶׁמֶשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא
בְּכִנְפֶיהָ וַיִּצְאֶתְכֶם וּפִשְׁתֶּם בְּעֵגְלֵי מִרְבָּק:

10 * Inferte omnem decimam in horreum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus. Si non aperuerim vobis cataractas caeli, & effundero vobis benedictionem usque ad abundantiam.

11 * Et increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terrae vestrae, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum.

12 * Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.

13 * Inualuerunt super me verba vestra, dicit Dominus. Et dixistis; Quid locuti sumus contra te?

14 * Dixistis, Vanus est qui seruit Deo. Et quod emolumentum, quia custodiuius praecepta eius, & quia ambulauimus tristes coram Domino exercituum?

15 * Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem aedificati sunt facientes impie-rates, & tentauerunt Deum, & salui facti sunt.

16 * Tunc locuti sunt timentes Dominum unusquisque cum proximo suo. Et attendit Dominus, & audiuit, & scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus nomen eius.

17 * Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego facio in peculium, & parcam eis sicut parcat vir filio suo seruienti sibi.

18 * Et conuertemini & videbitis quid sit inter iustum & impium, & inter seruientem Deo & non seruientem ei.

CAP. IIII.

1 * Ecce enim dies veniet succesa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem, stipula. Et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum: quae non derelinquet eis radicem & germen.

2 * Et orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iustitiae, & fanitas in pennis eius. Et egrediemini & salietis sicut vitulus de armento.

תרגום יונתן

10 אֲמַר נְבִיא אֱלֹהִים יְהוָה כָּל-מַעֲשֵׂי אֲדָרָא וְהָיוּ פְּרָנוֹם לְדַמְשָׁקִין בְּבֵית מִקְדָּשִׁי וְנִסּוּ בְּעֵץ קִדְמִי בְּהָרָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אִם לֹא
אֶפְתַּח לָכֶם יָת כִּי שָׁמַיִם וְאֶתְחַל לָכֶם טֹבָא עַד דְּתִסְרוֹן מִסָּתוֹ 11 וְאִזְוִי לָכֶם בְּמִתְכַּלָּא וְלֹא יִתְכַּל לָכֶם יִתְכַּל לָכֶם יִתְכַּל לָכֶם יִתְכַּל לָכֶם יִתְכַּל לָכֶם
גִּפְנֵי בְּחִלָּא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת 12 וַיִּשְׁכַּחוּ יִתְכַּחוּ כָּל עַמֵּי אֲרֵי תַהוֹז אֲתוֹן יִתְכַּחוּ בְּאֶרֶץ בֵּית שְׁכִינָתִי וְעֶבֶד בָּהּ רַעוּתִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת
חֲקֹפוּ קִדְמִי פְתַח מִכּוֹן אֲמַר יְיָ וְאִם תִּסְרוֹן מֶה אֶסְגִּינָא לְמַלְלָא קִדְמִי 13 נְחִתִּי לֹא אֲרֵי נְטִרְנָא מִשְׁרַת מִימְרָה וְאֲרֵי תִרְכָּנָא בְּמִכּוֹת רִחָא מִן קִדְמִי יְיָ צְבָאוֹת 14 אֲמַרְתִּין לֹא לְחִנְנָא מִן דְּפִלַח קִדְמִי יְיָ וּמֶה מִסּוֹן
עֲבָדִי חֲסָאָה אֶף נִסּוּ קִדְמִי יְיָ וְאִשְׁתַּחֲוּבוּ 15 וְכַעַן אֲנַחְנָא מִשְׁכַּחוּ רִשְׁיָעִין אֶף אֲחִיקִימוֹ
דְּכִרְנָא קִדְמוֹתִי לְחִלָּא דִּינִי וְלְדַמְשָׁקִין לִיקָר שְׁמֵהּ 16 כִּכּוֹן מִמְּלִיךָ דְּחִלָּא דִּינִי גִבֵּר עִם חֲבֵרָה וְשִׁמְעֵי קִדְמִי יְיָ וְגַלִּי קִדְמוֹתִי וְאִתְכַּתֵּב סֵפֶר
וְהָיוּ קִדְמִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת לְיוֹמָא דִּי אֲנָא עֲתִיד לְמַעֲבֵד סִגְלָתָא וְאִחוּס 17 וְהָיוּ קִדְמִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת לְרִשְׁיָעִין בֵּין דְּפִלְחוּ קִדְמִי יְיָ לְדִלָּא פִלְחוּ קִדְמוֹתִי
וְתַחֲבוּן וְתַחֲזוּן בֵּין צִדִּיקָא לְרִשְׁיָעִין בֵּין דְּפִלְחוּ קִדְמִי יְיָ לְדִלָּא פִלְחוּ קִדְמוֹתִי 18

1 אֲרֵי תָא יוֹמָא אֲתִי בְּעֵר כִּתְנוּרָא וְהָיוּ כָּל רִשְׁיָעִין וְכָל עֲבָדִי חֲסָאָה חֲלָשִׁין פְּקִשָׁא וְלִתְרֵךְ וְהָיוּ יוֹמָא דְּאֲתִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת דְּלֹא יִשְׁכַּח
לְהוֹן בְּרִי וְבִרְבִּי 2 וְתִדְנָה לָכֶם דְּחִלָּי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ דְּזָכוּ וְאִסְתָּא בְּכִנְפֶיהָ וְתַפְקוֹן וְתַטְלוּן כְּעֵגְלֵי רִבְקָא

* Et intra
rapina i
in hoc, dicit
vobis
benedictionem
Et diu
dam fructu
tur vestra
nipotens.

* Et bea
eritis mihi
Dominus o
Ingrau
Dominus.
contra te?

* Dixi
amplius qu
quia ambu
mini omni
Et nu
reaficam
fiterunt L

* Hac
unusquis
Dominus
numenti i
minum &
Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et er
In die qua
eos sicut e
Et c
inter iustu
Deo & m

* Et intulistis omnes fructus in thesauros, & rapina in domibus vestris; reuertimini iam in hoc, dicit Dominus omnipotens: Si non aperiam vobis cataractas cali & effundam vobis benedictionem meam donec sufficiat.

* Et diuidam vobis cibum, & non disperdam fructum terra vestre, & non infirmabitur vestra vinea in agro, dicit Dominus omnipotens.

* Et beatos dicent vos omnes gentes, quia eritis mihi vos quasi terra voluntaria, dicit Dominus omnipotens.

* Ingrauastis super me in verbis vestris, dicit Dominus. & dixistis, In quo oblocuti sumus contra te?

* Dixistis, Vanus qui seruit Deo: & quid amplius quia custodimus mandata eius, & quia ambulauimus supplices ante faciem Domini omnipotentis?

* Et nunc nos beatos dicimus alienos, & reedificantur omnes qui faciunt iniqua, & resisterunt Deo, & salui facti sunt.

* Hac oblocuti sunt qui timent Dominum unusquisque ad proximum suum: & attendit Dominus & audiuit, & scripsit librum monumenti in conspectu suo, his qui timent Dominum & qui reuerentur nomen eius.

* Et erunt mihi, dicit Dominus omnipotens, In die qua ego facio in acquisitionem, & eligam eos sicut eligit homo filium suum qui seruit ei.

* Et conuertemini & videbitis, quid sit inter iustum & iniustum, & inter seruientem Deo & non seruientem ei.

CAP. IIII.

Quia ecce dies venit ardens sicut clibanus & comburet eos, & erunt omnes alienigenae, & vniuersi qui faciunt iniqua stipula, & succendet eos dies veniens, dicit Dominus virtutum: & non relinquetur de eis radix neque ramus.

* Vobis autem qui timetis nomen meum, orietur Sol iustitia, & sanitas in pennis eius: & egrediemini & salietis sicut vituli de vinculis relaxati.

10 * καὶ εἰσλυνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τὸν θησαυρὸν, καὶ ἡ διαρπαγὴ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. Ἐπιστρέψατε δὲ ἐν τούτῳ, λέγει κύριος πάντοκράτωρ· ἐὰν μὴ ἀνοίξω ὑμῖν τὸν κατὰ κράτος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκχεῶ ὑμῖν τὴν δόλογίαν μου ἕως τοῦ ἰκανωθῆναι.

11 * καὶ διασελεύμιν βράσιν, & ἐμὴ διαφείρω τὴν καρπὸν τῆς γῆς ὑμῶν· καὶ ἐμὴ ἀδοτένησιν ὑμῶν ἡ ἀμπελὶς ἐν τῷ ἀγρῷ, λέγει κύριος πάντοκράτωρ.

12 * καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἐσεσθε μοι ὡς γῆ θελητὴ, λέγει κύριος πάντοκράτωρ.

13 * ἔδαριώατε ἐπ' ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, λέγει κύριος· καὶ εἶπατε, ἐν τίνι κατελάλησα ἡμῖν κτ' ὅτι;

14 * εἶπατε, μάταιος ὁ δουλῶν θεῷ, καὶ τί πλεον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, & ὅτι ἐπορεύθημεν οἰκέται πατρὸς ὑμῶν κυρίου πάντοκράτορος.

15 * καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτεῖς, καὶ δοῖκοδομοῦν πύργους ποιοῦντες ἄνθρωπα, καὶ ἀντέστησαν θεῷ καὶ ἐσώθησαν.

16 * Ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσέειπεν κύριος & εἰσήκουσεν, & ἔγραψεν βιβλίον μνημοσύνης ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβεμένοις τὸν κύριον καὶ ἐυλαβεμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐνταῖ μοι, λέγει κύριος πάντοκράτωρ, εἰς ἡμέραν ἡ ἐγὼ ποιῶ εἰς ἀποποίησιν· ἀίρειν αὐτοὺς ὃν τρέπον αἰρετίζει ἄνθρωπος τὸν ἵόν αὐτοῦ τὸν δουλῶντα αὐτῷ.

18 * Ἐπιστραφέντες καὶ ὀψέντες, τί ἀνείη ἀναμένον δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ ἀναμένον τοῦ δουλῶντος & θεῷ καὶ τοῦ μὴ δουλῶντος αὐτῷ.

Δ.

1 * Διότι ἰδὲ ἡμέρα ἐρχεῖται καὶ οὐ μόνον ὡς κλίβανος, καὶ φλέξει αὐτοὺς, καὶ ἐν τῇ πύργῳ αὐτοὺς ἀλλόφυλοι, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνθρωπα καλὰ μὴ καὶ ἀνάψαντες ἡ ἡμέρα ἡ ἐρχομένη, λέγει κύριος πάντοκράτωρ καὶ ἐμὴ ὑπολειφθῇ αὐτῶν ῥίζα & δὲ κλῆμα.

2 * Ὑμῖν δὲ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομα μου ἀνατελεῖ ἡλῖος δικαιοσύνης, καὶ ἰασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀναιρέματα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixit propheta, Inferte omnes decimas in domum thesauri, ut sit alimentum ijs qui ministrant in aede sanctuarij mei, & experiamini nunc coram me in hoc, ait Dominus exercituum: nisi aperiam vobis fenestras celorum, & demittam vobis bonum, adeo ut dicatis, Satis est. 11 Et increpabo pro vobis corruptorem, neque corrumpet vobis fructum terræ, nec sterileset vobis vitis in agro, dicit Dominus exercituum.

12 Et laudabunt vos omnes gentes, quoniam vos habitabitis in terra domus maiestatis meæ, & fiet in ea voluntas mea, dicit Dominus exercituum. 13 Inualuerunt coram me verba vestra, ait Dominus. quod si dixeritis, In quo multiplicauimus sermonem coram te?

14 Dixistis, Nihil lucratur qui colit coram Domino: & quid diuitiarum nobis lucro cessit quod seruauimus sermonem coram te? 15 Dixistis, Nihil lucratur qui colit coram Domino: & quid diuitiarum nobis lucro cessit quod seruauimus sermonem coram te?

16 Dixistis, Nihil lucratur qui colit coram Domino: & quid diuitiarum nobis lucro cessit quod seruauimus sermonem coram te? 17 Nunc autem nos laudauerimus custodiam verbi eius, & quod ambulauerimus in deprecatione spiritus coram Domino exercituum? 18 Ideo loquuntur damus impios, etiam stabiliti sunt facientes peccatum, etiam tentauerunt coram Domino, & liberati sunt.

19 Et erunt coram me, ait Dominus exercituum, ac manifestatum coram eo, & scriptus est liber memoriarum coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus gloriam nominis eius. 20 Et conuertemini, & dispicietis inter iustos & impios, inter eos qui colunt coram Domino, & eos qui non colunt coram eo.

CAP. IIII.

1 Quia ecce dies venit succensa sicut fornax, & erunt omnes impii omnesque patratores sceleris debiles sicut stipula, atque absumet eos dies quæ ventura est, ait Dominus exercituum: qui non derelinquet eis filium nec nepotem. 2 Caterum orietur vobis qui reueremini nomen meum, Sol puritatis; & sanitas in alis eius: & exibitis, ac augefietis quasi vituli saginati.

וְעִסְוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אַפֶּר תַּחַת כַּפּוֹת
 רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר-אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה
 עֲבָאוֹרָה
 זְכוֹרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ
 בְּחֵרֵב עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים
 הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי
 בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
 וְהַשֵּׁיב לֵב-אֲבוֹת עַל-בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל-
 אֲבוֹתָם פֶּן-אָבֹא וְהִכִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ חֵרֵם

3 * Et calcabitis impios cum fuerint cinis
 sub planta pedum vestrorum, in die qua
 ego facio, dicit Dominus exercituum.
 4 * Mementote legis Moyfi serui mei,
 quam mandavi ei in Oreb ad omnem Is-
 rael, præcepta & iudicia.
 5 * Ecce ego mittam vobis Heliam pro-
 phetam, antequam veniat dies Domini
 magnus & horribilis.
 6 * Et conuertet cor patrum ad filios, &
 cor filiorum ad patres eorum, ne fortè ve-
 niam & percutiam terram anathemate.

תרגום יונתן

וְהָיָה כְּשֶׁיִּהְיוּ רְשָׁעִים תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה
 זְכוֹרוּ אֶת-תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֵרֵב עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל לְאֵלֶּפָא יְהוָה קִיֵּם וְיִכְנֶן
 הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
 וְהַשֵּׁיב לֵב-אֲבוֹת עַל-בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל-אֲבוֹתָם פֶּן-אָבֹא וְהִכִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ בְּחֵרֵם וְאֶסְחָרָהּ גְּמִירָה

הם ספר מלאכי

וְנִקְרָא וּמוֹגָה עִם רַב עֵיּוֹן עַל יְדֵי בְּנֵיכֶם אֲרִיאֵשׁ מוֹנֵטָנוֹס מְמוֹנָה עַל הַמְּלֹאכֶה
 הַזֹּאת בְּמִצּוֹר פִּילִיפּוֹס מֶלֶךְ סַפְרֵד מֶלֶךְ טוֹב וִירָא הָאֱלֹהִים עַל
 כָּל אֲשֶׁר הֵם קוֹרְאִים בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ

ב א מ

* Et conculcabit iniquos, & erūt cinis sub pedibus vestris in die qua ego facio, dicit Dominus omnipotens.

* Mementote legis Moysis serui mei; sicut præcepi ei in Oreb ad omnem Israel præcepta & iudicia.

* Ecce ego mitto vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magna & illu-

* Qui conuertet cor patris ad filium, & cor hominis ad proximum suum: ne fortè veniens percutiam terram penitus.

* καὶ καταπατήσετε δρόμους καὶ ἐὼς ποδοῦ καὶ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐγὼ ποιῶ, λέγει κύριος πάντοτε ὤν.

* μνήσθητε τοῦ νόμου τοῦ μωυσέως ὃ ἐλάλου μου, καὶ ὅτι ἐνετείλαμην αὐτῷ ἐν ὄρεϊ ὡς πρὸς πάντα Ἰσραὴλ πρὸς ἀγγέλους καὶ κείμενα.

* ἰδὲ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν ἡλίαν τὸν προφήτην πρὶν ἔλθειν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ Ἰπφανῆ.

* ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, & καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἀρδύν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et conculcabit iniquos, erunt enim cinis subter plantam pedum vestrorum in die quo ego acturus sum, ait Dominus exercituum.
 * Reuocate in memoriam legem Moysis serui mei, quam præcepi ei in Oreb ad vniuersum Israel vt doceret eos pacta & iudicia.
 * Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, ante aduentum diei qui venturus est à conspectu Domini, magnus & terribilis.
 * Et restituet cor patrum in filios, & cor filiorum in patres suos, ne reueler, & inueniam vniuersam terram in scelere suo, ac feriam eam exterminatione.

FINIS MALACHIAE PROPHETÆ.

INTEGRVM OMNIVM PROPHETARVM OPVS,

Hebraicè, Græcè & Chaldaicè impressum, cum Latina triplici versione, cum optimis exemplaribus collatum, B. Arias Montanus diligenter perlegit, & ex Catholici Regis mandato recensitum probauit.

B. Arias Montanus

HANC Chaldaicæ paraphrasis veteris Testamenti Latinã versionem, nos infra scripti Theologi, quibus ex Philippi Catholici Regis mandato à Louanienſi Academia & facultate Theologica id muneris commissum fuerat, diligenter examinauimus, examinataque comprobauimus, & ad ipsum textum Hebraicum Latinumque plurimis locis illustrandum, vtilem iudicauimus. Actum Louanij pridie Calendas Apriles, anno Domini c I O. I O. LXX.

Augustinus Hunneus Sacra Theologia ordinarius & regius professor.

Cornelius Reyneri Goudanus S. Theolog. professor ordinarius.

Io. VVilhelmius Harlem. Sacra Theologia Licentiatus.

M gesta M
torme
non fo

M A
ui
te
amicitia
chabza
hoc ab A
ti cum r

Trans
LIB E
MA C

primus
egressus
rium re
dorum
* Co
ta, & ob
nitione
terra.
ad fines
lia mul
filuit to
* Et
& exer
* E
uatum
region
& fact
* E
lectu,
reretu

PROLOGVS B. HIERONYMI PRESBYTERI IN LIBROS MACHABAEORVM.

MACHABAEORVM libri duo prænarrant proelia inter Hebræorum duces, gentemque Persarum; pugnam quoque sabbatorū, & nobiles Machabæi ducis triumphos, ex cuius nomine & libri iidem sunt nuncupati. Hæc quoque historia continet etiam inclyta illa gesta Machabæorum fratrum, qui sub Antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpeffi sunt. Quos mater pia, dum diuersis suppliciis vrgerentur, non solum non fleuit, sed & gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

ALIVS PROLOGVS.

MACHABAEORVM libri licet non habeantur in canone Hebræorum, tamē ab Ecclesia inter diuinorum voluminum annotantur historias. Notant autem proelia inter Hebræorum duces gentesque Persarum; pugnam quoque sabbatorum, & nobiles Machabæi triumphos, fœdus quoque amicitiarum cum Romanorum ducibus atque legationum. Machabæi septē fratres ab vna matre Machabæa nomine geniti, custodientes legem, patris traditionem; non manducantes carnem porcinam, ob hoc ab Antiocho rege sēuissimo in Antiochia martyrij gloria coronati sunt cum matre sua, atque sepulchrum magna veneratione ibi quiescunt.

Translat. B. Hieronymi. CAP. I.

LIBER PRIMVS MACHABAEORVM.

CAP. I.

ET factū est postquam percussit Alexāder Philippi Macedo qui primus regnavit in Græcia, egressus de terra Cethim, Darium regem Persarum & Medorum:

¹ Constituit proelia multa, & obtinuit omnium munitiones, & interfecit reges terræ. ² Et pertransiit vsq; ad fines terræ, & accepit spolia multitudinis gentium, & siluit terra in cōspectu eius.

³ Et congregauit virtutē, & exercitum fortem nimis.

⁴ Et exaltatum est & eleuatum cor eius, & obtinuit regiones gentiū & tyrannos, & facti sunt illi in tributum.

⁵ Et post hæc decidit in lectū, & cognouit quia moreretur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

πρῶτ'.

κεφ. α'.

ΚΑΙ ἐγένετο μετὰ τὸ παταξαι ἀλέξανδρον τὸν φιλίππου τὸν μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς χετῖμ, & ἐπάταξε τὸν δαρῖον βασιλέα περσῶν & μῆδων, & ἐβασίλευσεν δι' αὐτῶν. ¹ ὡς τε ἐγένετο τὴν ἐλλάδα. ² & συνέσπασεν τὸν πόλεμον πολλὰς, & ἐκράτισεν ὁ χρωμάτων. ³ & ἐσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς. ⁴ & διήλθεν ἕως ἀκρῶν τῆς γῆς, & ἐλάβεν δόλα πλήθους ἐθνῶν, καὶ ἠσυχάσεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. ⁵ καὶ ὑψώθη καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ. ⁶ καὶ συνέσχευεν δυνάμειν ἰσχυρὰν σφόδρα, & ἤρξε χωρῶν ἐθνῶν & τυραννίδων. ⁷ & ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. ⁸ & μετὰ ταῦτα ἐπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, & ἐγνώσκει δὲ ποθὲν σκεῖται.

Interp. Græc.

MACHABAEORVM PRIMVS. CAP. I.

ET factum est postquā percussit Alexāder filius Philippi Macedo qui exiuit de terra Chetium, & percussit Darium regem Persarum & Medorū, & regnavit pro eo prius in Græcia. ¹ Et cōstituit praelia multa, & obtinuit munitiones, & interfecit reges terræ. ² Et pertransiit vsque ad terminos terræ, & accepit spolia multitudinis gentium, & siluit terra in conspectu eius. ³ Et exaltatum & eleuatū est cor eius. ⁴ Et congregauit exercitū fortem valde, & obtinuit regiones gentiū et tyrannides, et fuerūt ei in tributū. ⁵ Et post hæc cecidit in lectū, & cognouit quod moritur.

* Et vocauit pueros suos nobiles educatos simul cum eo à iuuentute. Et diuisit eis regnum suum adhuc uiuente eo.

* Et regnauit Alexander annos duodecim, & mortuus est.

* Et regnauerunt pueri eius quilibet in loco suo.

* Et imposuerunt sibi omnes diademata, postquam mortuus est ille, & filij eorū post eos annos multos. Et multiplicauerunt mala in terra.

* Et exiuit ex eis radix peccatrix Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuit obses in Roma. Et regnauit in anno centesimo & tricesimo & septimo regni Græcorum.

* In diebus illis exierunt de Israel filij iniqui, & suaserunt multis dicentes: Eamus et disponamus pactum cum gentibus quæ in circuitu nostrum, quia ex quo recessimus ab eis, inuenerunt nos mala multa.

* Et placuit sermo in oculis eorum.

* Et parati sunt quidam de populo, & iuerunt ad regem. Et dedit eis potestatem faciendi iustitiam gentium.

* Et ædificauerunt gymnasium in Hierosolymis secundum leges gentium. * Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt à testamento sancto, & iuncti sunt gentibus, & venditi sunt ut facerent malum.

* Et paratum est regnum contra Antiocho, & cæpit regnare Aegypto, ut regnaret super duo regna.

* Et intrauit in Aegyptum in turba graui, in curribus & elephantis & in equitibus & in classe magna.

* Et constituit bellum contra Ptolemæum regem Aegypti. Et ueritus est Ptolemæus à facie eius, & fugit, & ceciderunt vulnerati multi.

* καὶ ἐκάλεσε αὐτὸν παῖδας αὐτοῦ ἐνδοξοὺς αὐτοῦ συνεκτερόφους αὐτῷ ἀπὸ νεότητος. καὶ διέδωκεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐπὶ ζώοντι αὐτῷ.

* καὶ ἐβασίλευσεν ἀλέξανδρος ἐπὶ δώδεκα, καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.

* καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μὲν τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ὅτι οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὅπισθεν αὐτοῦ ἦσαν πολλοί. καὶ ἐπλήθυνον κακὰ ἐν τῇ γῇ.

* καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἀμαρτωλὸς ἀντίοχος ὁ Ἰπποφάνης, υἱὸς ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, ὃς ἐβόημεν ἐν τῇ ῥώμῃ. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατῷ καὶ τριακῷ καὶ ἐβδόμῳ βασιλείας ἐλλήνων. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ Ἰσραὴλ υἱοὶ ᾤστάνομοι, ὅτι ἀνέπεισαν πολλὰς λέγοντες: πορεύσασθε καὶ διαθήμεθα διαθήκην μὲν τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν. ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτῶν, ὄρεν ἡμᾶς κακὰ πολλὰ.

* καὶ ἡγαγώθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ παρεδμήθησαν πῖνες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν βασιλέα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν.

* καὶ ἐκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν ἱερουσόμοις καὶ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. ὅτι ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκρεβυσίας καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἀγίας. καὶ ἐζύχθησαν τοῖς ἐθνεσιν καὶ ἐπράθησαν ποιῆσαι τὸ πονηρὸν.

* ὅτι ἐτοίμαθη ἡ βασιλεία ἐναντίον ἀντιόχου. καὶ ὑπέλαβε βασιλεύσαι τῆς αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσει Ἰπποφάνης δύο βασιλείας. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἰγύπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ ἐν ἄρμασι καὶ ἐλέφασιν καὶ ἐν ἵπποισιν καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ.

* καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐνέτροπήν πτολεμαῖον ἀπὸ παροψώπευ αὐτοῦ καὶ ἔφυγε. καὶ ἐπέθεν τραυματίαι πολλοί.

* Et vocauit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti à iuuentute sua, & dimisit illis regnum suū cum adhuc uiueret.

* Et regnauit Alexander annis duodecim, & mortuus est.

* Et obtinuerunt pueri eius regnū unusquisque in loco suo.

* Et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius, & filij eorum post eos annis multis, & multiplicata sunt mala in terra.

* Et exiit ex eis radix peccati, Antiochus illustris filius Antiochi regis qui fuerat Romæ obses: & regnauit in anno centesimo tricesimo septimo regni Græcorum.

* In diebus illis exierunt ex Israel filij iniqui, & suaserunt multis dicentes, Eamus & disponamus testamentū cum gentibus quæ circa nos sunt, quia ex quo recessimus ab eis, inuenerunt nos multa mala.

* Et bonus visus est sermo in oculis eorum.

* Et destinauerunt aliqui de populo, & abierunt ad regem, & dedit illis potestatem, ut facerent iustitiam gentium.

* Et ædificauerunt gymnasium in Hierosolymis secundum leges nationum.

* Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt à testamento sancto, & iuncti sunt nationibus, & venundati sunt ut facerent malum.

* Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, & cæpit regnare in terra Aegypti, ut regnaret super duo regna.

* Et intrauit in Aegyptū, in multitudine graui, in curribus, & elephantis, & equitibus, & copiosa nauium multitudine.

* Et constituit bellū aduersus Ptolemæum regē Aegypti, & ueritus est Ptolemæus à facie eius & fugit, & ceciderunt vulnerati multi.

* Et comprehendit ciuitates munitas in terra Ægypti, & accepit spolia terræ Ægypti. * Et conuertit Antiochus postquam percussit Ægyptum in centesimo & quadragesimo & tertio anno. * Et ascendit ad Israël, & ascendit Hierosolymam in multitudine graui.

* Et intrauit in sanctificatione cum superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & vniuersa vasa eius, & mensam propositionis & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi erat: & comminuit omnia.

* Et accepit argentum, & aurum, & vasa concupiscibilia, & accepit thesauros occultos quos inuenit, & sublati omnibus abiit in terram suam.

* Et fecit cædem hominum, & locutus est in superbia magna.

* Et factus est plactus magnus in Israël, & in omni loco eorum.

* Et ingemuerunt principes & seniores, & iuvenes & virgines infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est.

* Omnis maritus sumpsit lamentum, & quæ sedebant in thoro maritali lugebant.

* Et commota est terra super habitantes in ea, & vniuersa domus Iacob induit confusionem.

* Et post duos annos diebus misit rex principem tributum in ciuitates Iuda, & venit Hierusalē cū turba magna.

* Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo, & crediderunt ei. * Et irruit super ciuitatem repente, & percussit eā plaga magna, & perdidit populum multum ex Israël.

* Et accepit spolia ciuitatis, & succedit eā igni, & destruxit domos eius, & muros eius in circuitu.

* Καὶ ἐλάβον τὰς πόλεις τὰς ὀχυραῖς ἐν γῇ αἰγυπτίῳ. καὶ ἔλαβε τὰ σκύλα τῆς αἰγυπτίας.

* καὶ ἐπέσρεψεν ἀντίοχος μὲν τὸ πατάξαι αἰγυπτίον ἐν τῷ ἑκατῷ τεσσαράκοντῳ καὶ τρίτῳ ἔτει.

* καὶ ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐρρόλυμα ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.

* καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφάνειᾳ, καὶ ἔλαβε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πᾶσι τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, καὶ τὰ σπονδία καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυίσκας τὰς χρυσεῖς, καὶ τὸ κατὰ πέτασμα, & τὸν σεφθῆρα, καὶ τὸν κόσμον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ σῶπον τῆς ναοῦ. καὶ ἐλέπτε πάντα.

* καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπὶ θυμῷ. καὶ ἔλαβε τὸν θησαυρὸν οὗτον ἀποκρύφους ὅς ἐστιν λαβὼν πᾶσι ἀπὸ τῆς θέναις τὴν γῆν αὐτῆς. * καὶ ἐποίησε φονοκτονίαν, & ἐλάλησεν ὑπερηφάνῳ μεγάλῳ.

* καὶ ἐχρῆτο πένθος μέγα ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν. * καὶ ἐσείσθησαν ἄρχοντες καὶ πρεσβύτεροι, παρθέναι καὶ νεκροσκοῖ ἠδὲ νηπιοὶ, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἠλλοιώθη.

* πᾶς νεμφίος ἀνέλαβε θρήνον. καὶ θημὸν ἐν πασὶν ἐγένετο ἐν πόλει.

* ὁ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ ἧς κατοικοῦντες αὐτήν. καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰακώβ ἐνεδύσαντο αἰχμάλω.

* μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογίας εἰς τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.

* καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικὰς ἐν δόλῳ, καὶ ἐνεπίδυσαν αὐτῶν. * καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἑξάπιννα. & ἐπάταξεν αὐτήν πληγῇ μεγάλῃ. καὶ ἀπώλεσε λαὸν πολὺν ἐξ ἰσραὴλ.

* καὶ ἔλαβε τὰ σκύλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρεσεν αὐτὴν πυρὶ, καὶ κατέβη οἶκος αὐτῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ.

* καὶ ἔλαβε τὰ σκύλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρεσεν αὐτὴν πυρὶ, καὶ κατέβη οἶκος αὐτῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ.

* Et ceperunt vrbes munitas in terra Ægypti. Et accepit spolia Ægypti.

* Et reuersus est Antiochus, postquam percussit Ægyptum in centesimo & quadragesimo & tertio anno.

* Et ascendit in Israël & Hierosolymam in turba graui.

* Et intrauit in sanctuarium in superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & omnia vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi. Et comminuit omnia.

* Et accepit argētum & aurum et vasa desiderabilia, et accepit thesauros absconditos quos inuenit. Et accipies omnia abiit in terram suam.

* Et fecit hominum cædem, & locutus est superbiam magnam.

* Et fuit luctus magnus in Israël in omni loco eorum.

* Et gemuerunt principes & seniores, & virgines & pueri infirmati sunt, & pulchritudo mulierum mutata est.

* Omnis sponsus accepit luctum; sedens in thalamo fuit in luctu.

* Et concussa est terra super habitantes eam, & omnis domus Iacob induerunt confusionem.

* Post duos annos dierum misit rex principem tributum in vrbes Iuda, & venit in Hierusalem in turba graui.

* Et locutus est eis verba pacifica in dolo, & crediderunt ei.

* Et irruit super ciuitatem subito, & percussit eam plaga magna, & perdidit populum multum de Israël.

* Et accepit spolia vrbis, & combussit illam igni, & destruxit domos illius & muros illius in circuitu.

* Et captiuauerunt mulieres et filios, & iumenta possederunt.

* Et edificauerunt urbem David muro magno & forti turribus munitis, & fuit illis in arcem.

* Et posuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, & conualuerunt in illa.

* Et posuerunt arma & escas, et congregantes spolia Hierusalem reposuerunt illic, & facti sunt in magnum laqueum.

* Et fuit in insidias sanctuario, & in calumniatorem malum Israel semper.

* Et effuderunt sanguinem innocentem in circuitu sanctuarii, & polluerunt sanctuarium.

* Et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum, & facta est extera generationibus suis, & filij sui reliquerunt eam.

* Sanctuarium illius desolatum est ut eremus. Festa eius versa sunt in luctum, sabbata eius in ignominiam, honor eius in vilipendium.

* Juxta gloriam eius fuit ignominia eius, & altitudo eius versa est in luctum.

* Et scripsit rex omni regno suo, ut essent omnes in populum unum, & relinqueret quisque leges suas.

* Et consenserunt omnes gentes secundum sermonem regis. * Et multi ab Israel consenserunt seruituti eius, & sacrificauerunt idolis, & polluerunt sabbatum.

* Et misit rex libros in manu nunciorum in Hierusalem et urbes Juda, ut irent post leges alienorum terra.

* Et prohiberent holocausta & sacrificium et libationem ex sanctuario.

* Et coinquinarent sabbata & festa. * Et polluerent sanctuarium & sanctos.

* Aedificarent aras & lucos, & idola, & sacrificarent porcina & pecora communia.

* καὶ ἡχμαλώτισαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἰκοδόμησαν τὴν πόλιν δαυὶδ, τείχεα μέγαν καὶ οὐρούς, καὶ πύργους οὐρούς, καὶ ἐπέθεντο αὐτοῖς εἰς ἀκράν.

* καὶ ἐθηκάν ἐκεῖ ἐθνος ἀμαρτωλόν, ἀνδρας παρὰ νόμους, καὶ ἐνέγκσαν ἐν αὐτῇ.

* καὶ παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφήν, καὶ συναγαγόντες τὰ σκύλα ἐρουσαλήμ ἐπέθεντο ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο εἰς μέγαν παγίδα.

* καὶ ἐγένοντο εἰς ἐνεδρον τῷ ἁγίῳ, καὶ εἰς διάβολον ποιητὴν τῷ Ἰσραὴλ διαπαντός. * καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀδὸν κύκλῳ τοῦ ἁγίου, καὶ ἐμόλυνον τὸ ἁγίωμα.

* καὶ ἐφυγον οἱ κάτοικοι ἱερουσαλήμ δι' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων. καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς Ἰουδαίοις αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐκατέλιπον αὐτήν.

* τὸ ἁγίωμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἐρημία. αἱ ἐορταὶ αὐτῆς ἐστέφθησαν εἰς πένθος, καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν. ἡ ἡμέρᾳ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν.

* κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐστέφθη ἡ ἀληθεία αὐτῆς. καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστέφθη εἰς πένθος. * καὶ ἐγραψεν ὁ βασιλεὺς πάση τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἰς αἰὶνὰ πάντας εἰς λαὸν ὅνα, καὶ ἐκατάλιπεν ἕκαστος τὰ νόμιμα αὐτοῦ.

* καὶ ἐπέδεδεξαντο πάντες τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως.

* καὶ πολλοὶ ἀπ' Ἰσραὴλ διδόντες τὴν λατρίαν αὐτοῦ. καὶ ἐδυσαν τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐβεβήλωσαν τὰ σάββατα.

* καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς ἱερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα προεβλεῖν ὅπισθεν νόμιμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς.

* καὶ κωλύσαι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ βεβήλωσαι τὰ σάββατα.

* καὶ ἐορτάς. * καὶ μιᾶν αἰνῶν αἰῶνα.

* καὶ ἀγίους. * οἰκοδομῆσαι βωμούς καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θυεῖν ἕκαστος καὶ κτήνη κοινά.

* Et captiuas duxerunt mulieres & natos, & pecora possederunt.

* Et edificauerunt ciuitatem David muro magno & firmo, & turribus firmis, & facta est illis in arcem.

* Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos, & conualuerunt in ea.

* Et posuerunt arma & escas, & congregauerunt spolia Hierusalem, & reposuerunt illic, & facti sunt in laqueum magnum.

* Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, & in diabolum malum Israel.

* Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, & contaminauerunt sanctificationem.

* Et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum. Et facta est extera semini suo, & nati eius reliquerunt eam.

* Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo, dies festi eius conuersi sunt in luctum, sabbata eius in opprobrium, honores eius in nihilum.

* Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius, & sublimitas eius conuersa est in luctum.

* Et scripsit rex Antiochus omni regno suo, ut esset omnis populus vnus: & reliquerunt vnusquisque legem suam.

* Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi.

* Et multi ex Israel consenserunt ei, et sacrificauerunt idolis, & coinquinauerunt sabbatum.

* Et misit rex Antiochus libros per manus nunciorum in Hierusalem, & in omnes ciuitates Iudæ, ut sequeretur leges gentium terræ.

* Et prohiberent holocausta & sacrificia, & placationes fieri in templo Dei.

* Et prohiberet celebrari sabbatum & dies solennes.

* Et iussit coinquinari sancta & sanctum templum Israel.

* Et iussit ædificari aras & templa & idola, & immolari carnes fuillas & pecora communia.

* Et r
incircun
ri anima
immundi
nibus, it
legem, it
nes iustifi

* Et q
secundu
tiochi, m

* Secu
hæc scrip
& præpo
lo qui ha

* Et i
Iudæ fac

gregati f
lo ad eos
gem Dñi
per terrâ

populū
abscōdit

* Die
sis Casle

gesimo
ædificau

bomina
tionis su
vniuersi

circuitu
* Et a
& in pla

ra & fac
bros le
igni sci

apud qu
bantur
mini, &
bat leg

edictū
* In
hæc po

niebat
ciuitati

vicefim
cabāt s

tra alta
circūci

dabatur
Antioch

pueros
uerfas
circūci

* Et r
diffini
ducare
rūt ma

quina
rūt in
dā, &
* Et fa

* Et relinquere filios suos incircuncisos, & coinquinari animas eorū in omnibus immūditis & abominationibus, ita ut obliuiscerentur legem, & immutarent omnes iustificationes Dei.

* Et quicunq; nō fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.

* Secundum omnia verba hæc scripsit omni regno suo, & præposuit principes populo qui hæc fieri cogerent.

* Et iusserunt ciuitatibus Iudæ sacrificare. * Et congregati sunt multi de populo ad eos qui dereliquerāt legem Dñi, & fecerūt mala super terrā. * Et effugauerūt populū Israel in abditis & in absconditis fugitiuorū locis.

* Die quintadecima mensis Casleu, quinto & quadragesimo & centesimo anno, ædificauit rex Antiochus abominandum idolū desolationis super altare Dei, & per vniuersas ciuitates Iudæ in circuitu ædificauerunt aras.

* Et ante ianuas domorū, & in plateis incendebāt thura & sacrificabant. * Et libros legis Dei cōbuserunt igni scindentes eos.

* Et apud quemcunque inueniebantur libri testamenti Domini, & quicunque obseruabat legem Domini, secundū edictū regis trucidabant eū.

* In virtute sua faciebant hæc populo Israel qui inueniebatur in omni mense in ciuitatibus.

* Et quinta & vicesima die mensis sacrificabāt super arā quæ erat contra altare. * Et mulieres quæ circūcidebāt filios suos trucidabātur secundū iussu regis Antiochi. * Et suspēdebant pueros à ceruicibus per vniuersas domos eorū, & eos qui circūciderāt illos trucidabāt.

* Et multi de populo Israel diffinierūt apud se, ut nō māducarēt immūda. * Et elegerūt magis mori q̄ cibis coinquinari immūdis, & noluerūt infringere legē Dei sanctā, & trucidati sunt.

* Et facta est ira magna super populum Israel valde.

* ὁ ἀφέναι οὗτος ὅτι ἀπὸν ἀπέ-
ειμῆται· βδελύξαι τὰς ψυχὰς
αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ βεβη-
λώσῃ· ὥστε ὁπλῆσθαι τὸ νόμον, καὶ
ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.

* καὶ ὅς δὲ μὴ ποιῇ κατὰ τὸ
ῥῆμα τῆ βασιλέως ἀποθανεῖται.

* κατὰ πάντα τοὺς λόγους τοῦ
ῥῆτος ἔγραψε πάση τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησεν ὁπλοκώπης ἐπὶ πάντα
τὸν λαόν. * ὁ ἐνείλετο τοῖς πόλε-
σιν ἰσθὰ δυσίαζειν κατὰ πόλιν καὶ
πόλιν. * καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ
τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί. πᾶς ὁ
ἐκασταλίων τὸν νόμον. καὶ ἐποίησαν

κακά ἐν τῇ γῇ. * καὶ ἔθεντο τὸν
Ἰσραὴλ ἐν κρυφοῖς ἐν παντὶ φυλά-
σσοντες αὐτῶν. * καὶ πέντε καὶ
δεκάτη ἡμέρα χασελδὺ τῷ πέμπτῳ
ὁ τεσσαρακοστὸς ὁ ἐκατοστὸς ἔτει ὠκο-
δόμησαν ἐδελύματα ἐρημώσεως ἐπὶ
τῷ δυσιαστῆριον. καὶ ἐν πόλεσιν ἰσθὰ
κύκλω ὠκοδόμησαν βωμούς.

* ὁ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν, καὶ
ἐν τοῖς πλατείαις ἐθυμίων. * καὶ
τοῖς βιβλία τοῦ νόμου ἀδύρην ἐνεπύ-
ρσαν πυρὶ κατὰ κράτος.

* ὁ ὅς διέσκητο πᾶσι βιβλίον
διαθήκης, ὁ εἰς πῶς συνδύοι τὸ νό-
μον τὸ κύκλωμα τῆ βασιλέως ἐθα-
νάσθην αὐτὸν ἐν ἰσχυρίᾳ αὐτῶν.

* ἐποίησαν ἔτι τὸν Ἰσραὴλ τοῖς δι-
σκοπτοῖς ἐν παντὶ μὲν καὶ μὲν
ἐν τοῖς πόλεσι. * καὶ πέμπτη ὁ ἐκα-
τὸς μὲν δὲ δυσίαστοις ἐπὶ τὸν βω-
μόν ὅς ἐν τῇ τοῦ δυσιαστῆρος.

* καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περὶ τὴν
κύκλω τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθνώατσαν
καὶ πᾶσι αἵμα. * καὶ ἐκρέμασαν
τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν
καὶ οὗτοι οἶκους αὐτῶν καὶ οὗτοι περὶ τε-
τρακκώτας αὐτοῖς. * καὶ πολλοὶ ἐν
Ἰσραὴλ ἐκρετῶατσαν καὶ ὠχρώ-
θησαν ἐν αὐτοῖς τὸ μὴ φαῖν κοινά.

* καὶ ἐπεδέξθησαν ἀποθανεῖν ἵνα
μὴ μισθώσιν τοῖς βρώμασι καὶ μὴ
βεβηλώσιν διαθήκην αἱγίαν, καὶ
ἀπέθανον. * καὶ ἔγενετο ὀργὴ μέ-
γα ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα.

* Et relinquere filios suos incircuncisos, abominarentur a-
nimas suas in omni immundo, & coinquinatione, ita ut obli-
uiscerentur legis, & immuta-
rent omnes iustificationes.

* Et qui non faceret iuxta
verbum regis, moreretur.

* Juxta omnia verba hæc
scripsit omni regno suo, & fecit
principes super omnem populū.

* Et præcepit vrbibus Iudæ
sacrificare per urbem & urbē.

* Et congregati sunt de po-
pulo ad eos multi, omnis qui de-
reliquerat legem, & fecerunt
mala in terra.

* Et posuerunt Israel in ab-
ditis in omni refugio ipsorum.

* Et quinta & decima die
Casleu, quinto & quadragesimo
& centesimo anno ædificaue-
runt abominationem desolatio-
nis super altare, & in vrbibus
Iudæ in circuitu ædificauerunt
aras:

* Et in ianuis domorum &
in plateis thura incendebant.

* Et libros legis quos inue-
nerunt, combusserunt igne scin-
dentes.

* Et ubi inueniebatur apud
aliquem liber testamenti, & si
quis acquiescebat legi, edicto re-
gis occidebāt illū in virtute sua.

* Faciebant sic Israel inuen-
tis in omni mense, & mense in
vrbibus. * Et quinta & vi-
cesima mensis sacrificantes super
aram quæ erat in altari.

* Et mulieres quæ circunci-
derunt filios suos, occiderunt iux-
ta iussu.

* Et suspenderunt infantes
ex collis eorum, & domos eorū,
& eos qui circunciderant illos.

* Et multi in Israel fortifi-
cati sunt, & affirmati in se ut
non comederent communia.

* Et elegerunt mori ut non
polluerentur cibis, & ne iniqui-
narent testamentum sanctum,
& mortui sunt.

* Et fuit ira magna super
Israel valde.

CAP. II.

IN diebus illis surrexit Mat-
tathias filius Joannis filij Sy-
meon, sacerdos filiorum Joarib
de Hierusalem, & sedit in Mo-
din.

* Et ei filij quinque; Joannes
cognominatus Gaddis.

* Simon vocatus Thasi.

* Judas vocatus Macca-
baus.

* Eleazarus vocatus Aua-
ram; Jonathas vocatus Sap-
phus.

* Et vidit blasphemias quæ
fiebant in Juda & Hierusalem.

* Et dixit: Hei mihi, ut quid
hoc natus sum videre contritio-
nem populi mei, & contritionē
urbis sanctæ, & sedere ibi cum
datur ea in manu inimicorum?

* Sanctuarium in manu alie-
norum, factum est templum eius
ut vir ignobilis.

* Vasa gloriæ captiua abdu-
cta sunt; trucidati sunt infan-
tes eius in plateis eius, pueri eius
in gladio inimici.

* Quæ gens non hereditavit
regnum, & non obtinuit spolia
eius?

* Omnis ornatus eius abla-
tus est; pro libera facta est in
seruam.

* Et ecce sancta nostra &
pulchritudo nostra et gloria no-
stra desolata est, & contamina-
uerunt ea gentes.

* Ut quid nobis ultra vi-
uere? * Et scidit Mattathias

& filij eius vestes suas, & in-
duerunt saccos, & plorauerunt
valde.

* Et venerunt qui à rege co-
gentes rebellionem in Modin
urbem ut sacrificarent.

* Et multi de Israel ad eos
accesserunt, & Mattathias &
filij eius congregati sunt.

* Et responderunt qui à re-
ge, & dixerunt Mattathia,
dicentes: Princeps & gloriosus
& magnus es in vrbe hac, &
corroboratus in filiis & fratri-
bus.

* **Ε**ν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη
ματθαίας ἰωάννου υἱοῦ Συμεὼν ἱερέως
τῶν υἱῶν ἰωαρίβ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ. καὶ
ἐκάθισεν ἐν μωδὴν. * αὐτοῦ υἱοὶ

πέντε, ἰωάννης δὲ ἐπικαλούμενος γαδ-
δὴς. * σίμων δὲ καλούμενος θασί.

* ἰσάκ δὲ καλούμενος μακκαβαῖος.

* ἐλεάζαρ δὲ καλούμενος αὐαράμ,
ἰωνάθας δὲ καλούμενος σαπφούς.

* καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς
γινόμενας ἐν ἰερὺ καὶ ἱερουσαλὴμ.

* καὶ εἶπεν οἱ μοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγ-
νήλω ἰδεῖν τὸ σῶτῆρμα τοῦ λαοῦ

μου, καὶ τὸ σῶτῆρμα τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, & καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δο-
κίμῳ αὐτῶν ἐν χερσὶ ἐχθρῶν;

* τὸ ἅγιόν ἐστιν ἐν χερσὶ ἀλλοτρίων.
εἴτε τοῦ ναοῦ αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἀδολὸς.

* τὰ σκῆπη τῆς δόξης αἰχμαλώ-
τα ἀπήχθη, ἀπεκτάνθη τὰ ἱμάτια
αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς. *
νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθρῶν.

* ποῖον ἔστιν ὅδε ἐκληρονομῆσε
βασιλείαν, καὶ ὅδε ἐκράτισσε τῶν
σκόλων αὐτῆς.

* πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῆρθη ἀπὸ
ἐλθοῦσας ἐχθρῶν εἰς δόλυν.

* καὶ ἰδὲ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλ-
λὸν ἡμῶν, & ἡ δόξα ἡμῶν ἡρημώθη,
& ἐβέβηλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη.

* ἵνα τί ἡμῖν ἐπὶ ζῶν;

* καὶ διέρρηξε ματθαίας καὶ υἱοὶ
αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περι-
βάλλοντο σάκκοις. καὶ ἐκένδησαν σφό-
δρα.

* καὶ ἦλθον * πρὸς τὸ βασιλεῖος
& καταναγκάζοντες τὴν ἀποστα-
σίαν εἰς μωδὴν τὴν πόλιν ἵνα θυσιά-
σωσι.

* καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ πρὸς
αὐτοὺς παρεστῆλθον. καὶ ματθαίας
καὶ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν.

* καὶ ἀπεκρίθησαν * πρὸς τοὺς
βασιλεῖς καὶ εἶπαν τῷ ματθαίᾳ,
λέγοντες: ἀρχὼν καὶ ἀνδρῶν καὶ
μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ
ἐστην γὰρ ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελ-
φοῖς.

CAP. II.

IN diebus illis surrexit Ma-
tathias filius Iohannis fi-
lij Simeonis sacerdos ex filiis
Ioarim ab Hierusalem, & cō-
sedit in monte Modin.

* Et habebat filios quin-
que, Iohannem, qui cogno-
minabatur Gaddis.

* Et Simonem, qui cogno-
minabatur Thasi. * Et Ju-
dam, qui vocabatur Macha-

bæus. * Et Eleazarum, qui
cognominabatur Abarō; &
Jonatham, qui cognomina-
batur Apphus. * Hi vide-
runt mala quæ fiebant in po-
pulo Iuda & in Hierusalem.

* Et dixit Matathias: Vae
mihi: ut quid natus sum vi-
dere contritionē populi mei
& contritionē ciuitatis san-
ctæ, & sedere illic cum datur
in manibus inimicorum?

* Sancta in manu extra-
neorum facta sunt: templū
eius sicut homo ignobilis.

* Vasa gloriæ eius captiua
abducta sunt, trucidati sunt
senes eius in plateis, & iuue-
nes eius ceciderunt in gladio
inimicorū. * Quæ ges non
hereditavit regnū eius, & nō
obtinuit spolia eius? * Omnis
cōpositio ei' ablata est. Quæ
erat libera facta est ancilla.

* Et ecce sancta nostra, &
pulchritudo nostra & clari-
tas nostra desolata est, et coin-
quinauerunt eā gentes. * Quō
ergo nobis adhuc viuere?

* Et scidit vestimenta sua Ma-
tathias, & filij ei', & operuerunt
se ciliciis, & planxerunt valde.

* Et venerunt illuc qui
missi erant à rege Antiocho,
ut cogerent eos qui confu-
gerant in ciuitatem Modin
immolare & accendere thu-
ra, & à lege Dei discedere.

* Et multi de populo Israel
consentientes accesserunt ad
eos, sed Matathias & filij ei'
cōstater steterūt. * Et respō-
dētes qui missi erāt ab Antio-
cho, dixerūt Matathia: Prin-
ceps & clarissim' & magnus
es in hac ciuitate, & ornatus
filiis & fratribus.

* Ergo accede prior & fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes & viri Iuda, & qui remanserunt in Hierusalem. Et eris tu & filij tui inter amicos regis, & amplificatus auro & argento, & muneribus multis. * Et respondit Matathias & dixit magna voce: Et si omnes gentes regi Antiocho obediunt, ut discedant unusquisque à seruitute legis patrum suorum, & consentiant mandatis eius:

* Ego & filij mei & fratres mei obediemus legi patrum nostrorum.

* Propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquere legem & iustitias Dei.

* Non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostræ mandata, ut eamus altera via. * Et ut cessavit loqui verba hæc, accessit quidam Iudæus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in ciuitate Modin secundum iussum regis. * Et vidit Matathias & doluit, & contremuerunt renes eius, & accensus est furor eius secundum iudicium legis, & insiliens trucidauit eum super aram.

* Sed & virum quem rex Antiochus miserat qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, & arā destruxit.

* Et zelatus est legē sicut fecit Phinees Zambri filio Salomi.

* Et exclamauit Matathias voce magna in ciuitate dicēs. Omnis qui zelum habet legis statuens testamētū exeat post me.

* Et fugit ipse & filij eius in monte, & reliquerūt quæcunque habebant in ciuitate.

* Tunc descenderūt multi quærentes iudicium & iustitiam in desertum.

* Et sederunt ibi ipsi & filij eius, & mulieres eorum & pecora eorum, quoniā inundauerunt super eos mala.

* ὁ δὲ πρῶτος ἐλθεὶς πρὸς αὐτὸν καὶ ποίησεν ὡς ἐπαγγέλλεται ὁ βασιλεὺς, ὥς ἐποίησαν πάντες τὰ ἐστηκότες. καὶ ἄλλοι ἐλθόντες ἐν ἱερουσαλὴμ. καὶ ἔσθ' οὗτος ὁ οἶκος σὺ πάντων φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς.

* καὶ ἀπεκρίθη ματαθίας καὶ εἶπεν φωνῇ μεγάλῃ· εἰ πάντες τὰ ἐστηκότες ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκροῶσιν αὐτῷ, ἀποστολαῖς ἕκαστος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτῶν, καὶ ἡρετίσων ἐν τοιαῖς αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ οἱ υἱοὶ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορεύσονται ἐν διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν.

* Ἰλέως ἡμῖν καὶ ἀλιπεῖν νόμον καὶ δικαιοσύνην. τὸν δὲ βασιλεὺς οὐκ ἀκροῶμεθα παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ. καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις, προσῆλθεν ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων θυσιάσαι τῇ τοῦ βασιλέως ἐν μόδῳ ἐν τῷ πρῶτῳ αὐτοῦ βασιλείῳ.

* καὶ εἶδε ματαθίας καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρέμνησθαι καὶ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέβηκε θυμὸν κατὰ τὸ κῆμα· καὶ δεξιῶν ἐσφάζον αὐτὸν τῇ τῶν βωμῶν.

* καὶ τὸν ἀνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θυεῖν ἀπέκλειον ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν κατέβη.

* καὶ ἐζήλωσε τὸν νόμον, καὶ ὡς ἐποίησε φινεὲς τῷ ζαμβρί υἱὸν σαλώμ.

* καὶ ἀνέκραξε ματαθίας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων· πᾶς ὁ ζηλῶν τὸν νόμον καὶ ἰσθὺς διαθήκην, ἐξελεύστω ὀπίσω μου.

* καὶ ἐφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει.

* τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κῆμα εἰς τὴν ἐρημον.

* καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς κακά.

* Nunc accede primus et fac præceptum regis, ut fecerūt omnes gentes & viri Iuda, & relicti in Hierusalem: & eris tu & domus tua amicorum regis, & tu & filij tui glorificabimini argento & auro & muneribus multis.

* Et respondit Mattathias, & dixit voce magna: Si omnes gentes quæ in familia regni regis obediunt ei, ut recedant quilibet à seruitute patrum suorum, & consenserunt præceptis eius.

* Et ego & filij mei & fratres mei ambulabimus in testamento patrum nostrorum.

* Propitius nobis relinquere legem & iustitias.

* Sermonem regis non audimus ut prætereamus seruitutē nostram dextera vel sinistra.

* Et ut cessauit loqui verba hæc, accessit vir Iudæus in oculis omnium sacrificare in ara in Modin secundum iussum regis.

* Et vidit Mattathias, & zelauit, & contremuerunt renes eius, & pertulit furorem secundum iudicium, & currens iugulauit eum super aram.

* Et virum regis cogentem sacrificare occidit in tempore illo, & aram destruxit.

* Et zelauit legem, sicut fecit Phinees Zambri filio Salom.

* Et clamauit Mattathias in vrbe voce magna dicens, Omnis qui zelat legem et statuit testamentum, exeat post me.

* Et fugerunt ipsæ & filij eius in montes, & reliquerunt quæ habebant in vrbe.

* Tunc descenderunt multi quærentes iustitiam, & iudiciū in desertum.

* Sedere illuc, ipsi & filij eorum, & uxores eorum & iumenta eorum, quoniam multiplicata sunt super eos mala.

* Et nunciatum est viris regis & exercitibus qui erant in Hierusalem vrbe David: quoniam descenderunt viri, qui dissipauerunt mandatum regis in occulta in deserto, & cucurrerunt post eos multi.

* Et deprehendentes eos castra metati sunt contra illos, & constituerunt aduersus eos praelium in die sabbatorum, & dixerunt ad eos:

* Usque nunc egressi facite iuxta sermonem regis, & viuetis.

* Et dixerunt: Non exhibemus, neque faciemus verbū regis vt polluamus diē sabbatorū.

* Et accelerauerunt contra eos praelium.

* Et non responderunt eis, neque lapidē excusserunt in eos, neque oppilauerunt occulta, dicentes:

* Moriamur omnes in simplicitate nostra. Testis est super nos cælum & terra quod indicta causa perditis nos.

* Et insurrexerunt contra illos in bello sabbatis, et mortui sunt ipsi & mulieres eorum, et filij eorum, & iumenta eorum vsque ad mille animas hominum.

* Et cognouit Mattathias et amici eius, & luxerunt super eos usque ad valde.

* Et dixit vir propinquo suo: Si omnes fecerimus vt fratres nostri fecerunt, & non pugnaverimus contra gentes pro anima nostra et iustificationibus nostris, nunc citius nos disperdent à terra.

* Et cogitauerunt die illa dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bellum die sabbatorum, pugnemus contra eum, & non moriamur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

* Tunc congregati sunt ad illos synagoga, Asidaeorum fortes potentia de Israel omnis voluntarius lege.

* καὶ ἀγγέλην τοῖς ἀνδράσι τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ὅτι ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει δαυὶδ, ὅπου κατέβησαν ἄνδρες, οἱ πλεονεξήσαντες τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως εἰς ὅσον κρυφίως ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί.

* καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρέβαλον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ συνεστήθη πρὸς αὐτοὺς πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἔειπαν πρὸς αὐτοὺς:

* ἕως ἡνὺν ἔξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως ὅς ἐστιν:

* καὶ εἶπον: ὅτι ἔξελθόντες μεθὰ, ὅθεν ποιήσῃς τὸν λόγον τοῦ βασιλέως βεβηλώσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων.

* καὶ ἐτάχυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον.

* καὶ ὅτι ἀπέκλειψαν αὐτοὺς, ὅθεν λίθον ἐνετίναξαν αὐτοὺς, ὅθεν ἐνέφραξαν τοὺς κρυφούς λέγοντες:

* ἀποθνήσκωμεν πάντες ἐν τῇ ἀπλότητι ἡμῶν. μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ ὕψιστος καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρίτως ἀποθνήσκωμεν ἡμᾶς.

* καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σαββάσι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων ψυχῶν ἀνθρώπων.

* καὶ ἔτι μαθηθίας ὁ οἰ φίλοι αὐτοῦ, καὶ ἐπ' ἐστήσαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα.

* καὶ εἶπεν ἀπὸ τῶν πλησίων αὐτοῦ, ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιοματιῶν ἡμῶν, νυνὶ τάχον ἡμᾶς ὁ ὕψιστος θύσιν ἀπὸ τῆς γῆς.

* καὶ ἐβλάστησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες: πᾶς ἀνθρώπος ὅς ἐστιν ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν καὶ ἀντιπαύμεθα, ὅτι μὴ ἀποθνήσκωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρυφίοις.

* τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγή, ἀσιδαιῶν ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἱσραὴλ πᾶς ὁ ἐκστιαζόμενος τῷ νόμῳ.

* Et renunciatum est viris regis & exercitui qui erant in Hierusalem ciuitate David, quoniam discessissent viri quidam qui dissipauerunt mandatum regis in loca occulta in deserto; & abiissent post illos multi.

* Et statim perrexerunt ad eos, & constituerunt aduersus eos praelium in die sabbatorum, & dixerunt ad eos.

* Resistitis & nūc adhuc: Exite, & facite secundū verbum regis Antiochi & viuetis.

* Et dixerunt, Non exhibemus, neque faciemus verbū regis, vt polluamus diē sabbatorum.

* Et concitauerunt aduersus eos praelium.

* Et non responderunt eis, nec lapidē miserunt in eos, nec oppilauerunt loca occulta, dicentes.

* Moriamur omnes in simplicitate nostra, & testes erunt super nos cælū & terra quod iniuste perditis nos.

* Et intulerunt illis bellū sabbatis, & mortui sunt ipsi & vxores eorum, & filij eorum, & pecora eorum, vsque ad mille animas hominum.

* Et cognouit Matathias & amici eius, & luctum habuerunt super eos valde.

* Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, & non pugnaverimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, citius disperdent nos à terra.

* Et cogitauerunt in die illa dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus aduersus eum, & non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

* Tunc congregata est ad eos synagoga Iudæorum fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege.

Trans
* Et on
à malis ad
facti sunt
* Et co
& percuss
ira sua, &
indignati
gerunt ad
derent.
tathias &
struxerun
cundeder
cisos quo
finibus Is
* Et p
superbia
opus in m
* Et ol
manibus
nibus reg
runt corr
* Et a
dies Mat
dixit fili
tata est f
tio, & te
ira indign
* Nūc e
estote leg
vestras p
* Et n
trū quæ
tionib' f
riā magn
* Ab
tatione i
& reputa
* Iosep
sue cust
ctus est I
* Phil
lando ze
stametun
* Iesu
bum fac
* Ca
in Eccle
tem.
* ricordi
regni in
zelat zel
in cælū.
rias, &
rati fun
in sua f
est de or
tate per
ratione
rant in

* Et omnes qui fugiebant
a malis additi sunt ad eos, &
facti sunt illis ad firmamentū.

* Et collegerunt exercitū,
& percusserunt peccatores in
ira sua, & viros iniquos in
indignatione sua, & ceteri fu-
gerunt ad nationes vt eua-
derent. * Et circuiuit Ma-
tathias & amici eius, & de-
struxerunt aras. * Et cir-
cundederunt pueros incircun-
cisos quotquot inuenerunt in
finibus Israël in fortitudine.

* Et persecuti sunt filios
superbiæ, & prosperatum est
opus in manibus eorum.

* Et obtinuerunt legē de
manibus gentium, & de ma-
nibus regum, & non dede-
runt cornu peccatori.

* Et appropinquauerunt
dies Matathie moriendi, &
dixit filiis suis: Nunc confor-
tata est superbia & castiga-
tio, & tempus euersionis, &
ira indignationis.

* Nūc ergo filij æmulatores
estote legis, & date animas
vestras pro testamēto patrū.

* Et memēte operū pa-
trū quæ fecerunt in genera-
tionib⁹ suis, & accipietis glo-
riā magnā & nomē æternū.

* Abraam nonne in ten-
tatione inuentus est fidelis,
& reputatū est ei ad iustitiā?

* Ioseph in tēpore angustie
sue custodiuit mādatū, & fa-
ctus est Dominus Ægypti.

* Phinees pater noster ze-
lando zelum Dei accepit te-
stamētum sacerdotij æterni.

* Iesus dum impleuit ver-
bum factus est dux in Israël.

* Caleb dum testificatur
in Ecclesia accepit hæredita-
tem. * Dauid in sua mise-
ricordia consecutus est sedē
regni in secula. * Helias dū
zelat zelū legis, receptus est
in cælū. * Ananias & Aza-
rias, & Misael credētes libe-
rati sunt de flāma. * Daniel
in sua simplicitate liberatus
est de ore leonū. * Et ita cogi-
tate per generationē & gene-
rationē quia omnes qui spe-
rant in eū, non infirmantur.

* καὶ πάντες οἱ φυλαδδόντες ἀπὸ
τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς, καὶ
ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριμα. * ὁ συνέ-
στησαν τὸ δυνάμει καὶ ἐπαύξην αἰ-
μαρτωλῶν ἐν ὀργῇ αὐτῶν ὡς δὲ αἰ-
νόμας ἐν θυμῷ αὐτῶν. * οἱ λοιποὶ ἐ-
φυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι. καὶ ἐκύ-
κλωτε μαθηθίας ὁ οἱ φίλοι αὐτοῦ,
καὶ κατέβησαν ἐπὶ βωμοὺς αὐτῶν. * καὶ
περιέτεμον τὰ παιδεία τὰ ἀπερί-
τμητα ὅσα ὄντων ἐν οἰκίᾳ ἰσραὴλ
ἐν ἰαχί. * καὶ ἐδίδωκε τὴν ἡγέτην
περηφανίας, καὶ κατέβησαν ἐπὶ ἐξ-
γον ἐν χειρὶ αὐτῶν. * καὶ ἀντελάβον-
το τὸ νόμα ἐν χειρὶ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐν
χειρὶ τῶν βασιλέων. καὶ οὐκ ἐδω-
καν κέρατα πρὸς αἰμαρτωλῶν. * καὶ ἠγί-
σαν αἱ ἡμέραι τῆς μαθηθίας ἀποθα-
νεῖν, ὅτε εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη
ὑπερηφανία καὶ ἐλεῖμός καὶ καίρης
κατὰ σφοδρῆς καὶ ὀργῇ θυμῶ. * καὶ νῦν
τέκνα ζηλώσατε τὰ νόμῳ, καὶ δότε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πα-
τέρων ὑμῶν. * μνησθήτε τῶν πατέρων
ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν ταῖς
γενεαῖς αὐτῶν. καὶ δέξατε δόξαν
μεγάλαν καὶ ὄνομα αἰώνιον.

* ἀβραάμ οὐκ ἐν πειρασμῷ δι-
ρέθη πίσος, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
καιωτῶν. * ἰωσήφ ἐν καιρῷ σκω-
χέας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐν τολμῇ, ὅτε
ἐγένετο κύριος αἰγύπτου. * φινεὺς ὁ πα-
τήρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλώσει ζήλον, ἐ-
λάβε διαθήκην ἱερωτικῆς αἰωνίας.

* ἰησοῦς ἐν τῷ πληρώσει λόγον ἐ-
γένετο κλητὴς ἐν ἰσραὴλ. * χάλεβ
ἐν τῷ ἐπιμαρτύρῳ ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ ἐλάβε γῆς κληρονομίαν.

* δαυὶδ ἐν τῷ ἐλεεῖ αὐτὸν ἐκκληρο-
νόμησε θρόνον βασιλείας αἰωνίας.

* ἡλίας ἐν τῷ ζηλώσει ζήλον νό-
μας ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν.

* ἀνανίας, ἀζάριος, μιχαὴλ πι-
σθύσαντες ἐσώθησαν ἐν φλογός.

* δανιὴλ ἐν τῇ ἀπλότη αὐτοῦ ἐρ-
ρύθη ἐν σόματι λέοντων. * ὅτε ἔγως
ἐννοήθητε καὶ γινώσκω καὶ γινώσκω, καὶ
ὅτι πάντες ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν,
οὐκ ἀποσθνήσκει.

* Et omnes fugitivi ob mala
additi sunt illis, & facti sunt
eis in firmamentum.

* Et collegerunt exercitum, et
percusserunt peccatores in ira
sua, viros sine lege in furore suo.
Et reliqui fugerunt in gentes vt
liberarentur. * Et circundedit
Mattathias & amici illius, &
destruxerunt aras illorum.

* Et circunciderunt pueros in-
circuncisos, quos inuenerunt in
terminis Israel in fortitudine.

* Et persecuti sunt filios super-
bia, & prosperatum est opus in
manu eorum. * Et obtinuerunt
legem de manu gentium & de
manu regum, & non dederunt
cornu peccatori. * Et appropin-
quauerunt dies Mattathie vt
moreretur. Et dixit filiis suis:
Nunc firmata est superbia &
castigatio, & tempus confusio-
nis, & ira indignationis.

* Et nunc filij zelate legem,
& date animas vestras pro te-
stamento patrum vestrorum.

* Mementote patrum nostrorū
opera quæ fecerunt in generatio-
nibus eorum, & accipite gloriā
magnā & nomen æternum.

* Abraam nonne in tentatione
inuentus est fidelis, & reputa-
tum est ei ad iustitiam? * Ioseph
in tempore angustie sue custodi-
uit præceptū, & factus est Do-
minus Ægypti. * Phinees
pater noster in zelando zelum,
accepit testamentum sacerdotij
sempiterni.

* Iesus in adimplendo sermonē
factus est iudex in Israel.

* Caleb in testificando in Ec-
clesia accepit terra hereditatem.

* Dauid in misericordia sua pos-
sedit sedē regni perpetui. * Elias
dum zelaret zelū legis, receptus
est vsque ad cælum. * Ana-
nias, Azarias, Misael credētes
liberati sunt de flamma. * Daniel
in simplicitate sua liberatus est
de ore leonum. * Et sic cogitate
per generationē & generationē,
quoniā omnes sperantes in ipsum
non infirmabuntur.

* Et à verbis viri peccatoris 62
ne timeatis; quia gloria eius in
stercus & in vermes.

* Hodie extolletur & cras 63
non inuenietur; quia conuersus
est in puluerem suum, et cogita-
tio eius periit.

* Et vos filij confortamini, 64
& viri estote in lege; quia in
ipsa glorificabimini.

* Et ecce Symeon frater ve- 65
ster, scio quod vir consilij est: eum
audite omnes dies. Ipse vobis e-
rit in patrem.

* Et Judas Maccabeus ipse 66
fortis potentia à iuuentute sua,
hic vobis erit princeps exerci-
tus, & bellabitur bellum popu-
lorum.

* Et vos adducetis ad vos 67
omnes factores legis, & ultio-
nem populi vestri.

* Retribuite retributionem 68
gentibus, & attendite in præce-
pta legis.

* Et benedixit eos. Et apposi- 69
tus est ad patres suos.

* Et mortuus est in sexto & 70
quadragésimo & centesimo an-
no. Et sepelierunt eum filij eius
in sepulchris patrum suorum in
Modin, & luxerunt eum omnis
Israel luctu magno.

CAP. III.

ET surrexit Judas vocatus 1
Maccabeus filius eius pro eo.

* Et adiuuabant eum omnes 2
fratres eius, & omnes qui ad-
haerant patri eius, & praelia-
bantur praelium Israel cum la-
titia.

* Et dilatauit gloriam popu- 3
lo suo. Et induit thoracem ut
gigas, & succinxit se armis bel-
licis suis. Prælia constituit pro-
tegens castra in gladio.

* Et similis factus est leoni 4
in operibus suis, & ut catulus
leonis ruens in venationem.

* Et persecutus est iniquos 5
scrutans, & turbantes populū
suum succendit.

62 * καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἀμαρτω-
λοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ
εἰς κόπρην καὶ εἰς σκώληκας.

63 * (ἡμερὸν ἐπαρτήσε) καὶ αὐτὸν
ἐμὴ δόξη, ὅτι ἐπέσρεψεν εἰς τὸν
χόλον αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ
ἀπώλετο.

64 * καὶ ὑμεῖς τέκνα ἰσχύσατε καὶ
ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ
65 δόξαθήσεσθε. * καὶ ἰδοὺ συμεὼν
ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βε-
λῆς ἐστίν, αὐτὸς ἀνέξει πάσας τὰς ἡ-
μέρας. αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα.

66 * καὶ ἰδοὺ ὁ μακκαβαῖος αὐτὸς
ἰσχυρὸς διωκὼν ἐκ νεότητος αὐτοῦ,
67 ὅτι ὑμῖν ἔσται ἀρχὼν στρατίας, καὶ
πολεμήσετε πόλεμον λαῶν.

68 * ὁ ὑμῖν προσάξει πρὸς ὑμᾶς
πᾶν τὸ εὖ ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ
ἐκδιίκησιν τὸ λαὸν ὑμῶν.

69 * ἀναπόδοτε ἀναπόδομα τοῖς
ἐθνεσίν, καὶ προσέχετε εἰς τὰ προ-
σάγματα τοῦ νόμου.

70 * καὶ ἐβλόμην αὐτὸς, καὶ προ-
σετέθη πρὸς εὖ πατέρα αὐτοῦ.

71 * καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἔκτῳ καὶ
τεσσαράκοντά καὶ ἑκατὸς ἔτει. καὶ
ἐθαψάν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν ταφoῖς
πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδείν, καὶ ἐκό-
ψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν
μέγαν.

γ

1 * Καὶ ἀνέστη ἰσθὰς ὁ καλέμυρος
μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀπὸ αὐτοῦ.

2 * καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, & πάντες οἱ ἐκ κολλήθη-
σαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν
πόλεμον Ἰσραὴλ μετ' ἀφροσύνης.

3 * καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ.
καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ
συνέζωσατο τὰ σκεῖνα τὰ πολεμικὰ
αὐτοῦ. πολέμους συνεστήσατο σκεπ-
άζων παρεμβολῶν ἐν ῥομφαίᾳ.

4 * καὶ ὁμοιωθὴν λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις
αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρδύγόμενος
εἰς θήραν.

5 * καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ὡς ἐρδύ-
νων. καὶ εὖ ταρσίζοντας τὸν λαόν
αὐτοῦ ἐφλόγισε

62 * Et à verbis viri peccato-
ris ne timueritis, quia gloria
eius stercus & vermis est.

63 * Hodie extollitur, & cras
non inuenietur, quia cōuer-
sus est in terram suam, & co-
gitatio eius periit.

64 * Vos ergo filij conforta-
mini & viriliter agite in le-
ge: quia cū feceritis quæ vo-
bis præcepta sunt in lege à
Domino deo vestro, in ipsa
gloriosi eritis.

65 * Et ecce Simon frater ve-
ster scio quod vir consilij est.
Ipsum audite semper, & ipse
erit vobis pater.

66 * Et Iudas Machabæus for-
tis viribus à iuuentute sua,
sit vobis princeps militiæ, &
ipse aget bellum populi.

67 * Et adducetis ad vos om-
nes factores legis, & vindi-
cate vindictam populi vestri.

68 * Retribuite retributionē
in gentibus, & intendite in
præceptum legis.

69 * Et benedixit eos, & ap-
positus est ad patres suos.

70 * Et defunctus est anno
centesimo quadragésimo se-
xto, & sepultus est à filiis suis
in sepulchris patrum suorum
in Modin, & planxerunt eū
omnis Israel plāctu magno.

CAP. III.

ET surrexit Iudas qui vo-
cabatur Machabæus fi-
lius eius pro eo.

2 * Et adiuuabant eum om-
nes fratres eius, & vniuersi
qui se cōiunxerāt patri eius,
& praeliābatur praeliū Israel
cum latitia.

3 * Et dilatauit gloriam popu-
lo suo, & induit se lorica
sicut gigas, & succinxit se ar-
ma bellica sua in praeliis, &
protegebat castra gladio suo.

4 * Similis factus est leoni
in operibus suis, & sicut ca-
tulus leonis rugiens in vena-
tione.

5 * Et persecutus est iniquos
persecutans eos: & qui con-
turbant populum suum, eos
succendit flammis.

* Et repulsi sunt inimici eius præ timore eius, & omnes operarij iniquitatis conturbati sunt, & directa est salus in manu eius.

* Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Iacob in operibus suis, & in seculum memoria eius in benedictione.

* Et perambulabat ciuitates Iuda, & perdidit impios ex eis, & auertit iram ab Israël. * Et nominatus est usque ad nouissimum terræ, & congregauit pereuntes.

* Et congregauit Apollonius gētes, & à Samaria virtutem multam, & magnam ad bellandum contra Israël.

* Et cognouit Iudas & exiit obuiam illi, & percussit, & occidit illum, & ceciderunt vulnerati multi: & reliqui fugerunt.

* Et accepit spolia eorum, & gladium Apollonij abstulit Iudas, & erat pugnans in eo omnibus diebus.

* Et audiuit Seron princeps exercitus Syriæ quod congregauit Iudas congregationem fidelium & Ecclesiā secum: & ait. * Faciam mihi nomen & glorificabor in regno, & debellabo Iudam, & eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis.

* Et præparauit se, & ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliari, vt facerent vindictā in filios Israël.

* Et appropinquauerunt usque ad Bethoron, & exiuit Iudas obuiam illis cum paucis.

* Vt autem viderunt exercitum venientem sibi obuiā, dixerunt Iudæ: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam & tam fortem, & nos fatigati sumus ieiunio hodie?

* Et ait Iudas, Facile est concludi multos in manu paucorum, & non est differentia in conspectu Dei cæli liberare in multis & in paucis.

* ὅτι συνεστράτησαν οἱ αὐτοὶ ἀπὸ φόβου αὐτοῦ. καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς δουλείας συνεστράτησαν. ὁ δὲ δώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

* καὶ ἐπὶ κέραιε βασιλεῖς πολλὰς, καὶ διέφρανε τὴν ἰακώβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς διλογίαν.

* καὶ διήλθεν ἐν πόλεσιν ἰσραὴλ, καὶ ἐξολόθρευσε ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀπέσρεψεν ὄργην ἀπὸ ἰσραὴλ.

* καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπὸ παντοφύλων.

* ὁ δὲ συνέλαβεν ἀπὸ τῶν ἰσραηλίων ἀπὸ σαμαρείας δυνάμιν μεγάλην, καὶ πολεμήσας πρὸς ἰσραὴλ.

* καὶ ἐν ἰσραὴλ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ ἐπ' αὐτὸν αὐτὴν καὶ ἀπέκλεισε. καὶ ἐπεὶ τραυματίαι πολλοί, καὶ ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἐφυγον.

* ὁ δὲ ἔλαβε τὰ σπῆλαι αὐτοῦ, καὶ τὴν μάχαιραν ἀπὸ τῶν ἰσραηλίων ἔλαβεν ἰσραὴλ, καὶ ὡς πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἤκουσε Σήρων ὁ ἀρχὼν τῆς δυνάμεως συρίας, ὅτι ἤθροισεν ἰσραὴλ ἀθροισμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσιν αὐτῶν εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε.

* ποιήσω ἐμὴν ὀνόματι ὁ δὲ ὄξα. καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν ἰσραὴλ καὶ ὅτι σὺ αὐτῷ, καὶ ὅτι ἐξεδέχθη τὸν λόγον τοῦ βασιλέως.

* καὶ παρεσέβετο, καὶ δύνει μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσραὴλ βοηθήσαι αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ.

* καὶ ἦλθεν ἕως ἀναβάσεως βαθωρῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ὁ λίσσος. ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ ἰσραὴλ. τί δυνήσομεθα ὁ λίσσος οὗτος πρὸς πολεμήσαντες πρὸς πολλοὺς τοσούτους ἰσραὴλ. καὶ ἡμεῖς ἐκλελυμένοι ἀσθενεῖς σήμερον.

* ὁ δὲ εἶπεν ἰσραὴλ. ἀνοκὸν ἐστὶ συνέλθωμαι πολλὰς ἐν χερσὶν ὁλίγων, καὶ οὐκ ἐστὶ διαφορὰ ἐναντίον τοῦ οὐρανοῦ. ὥς ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις.

* Et dixit Iudas, Facile est concludi multos in manibus paucorum, & non est differentia in conspectu cæli saluare in multis vel in paucis.

* Et compulsi sunt iniqui a timore eius, & omnes operarij iniquitatis conturbati sunt, & prosperata est saluatio in manu eius.

* Et exacerbauit reges multos, & lætificauit Iacob in operibus suis, & usque in seculum memoria eius in benedictionem.

* Et perambulauit in ciuitatibus Iuda, & deleuit impios de ea: et auertit iram ab Israël.

* Et nominatus est usque ad nouissimum terræ, & congregauit pereuntes.

* Et congregauit Apollonius gentes, à Samaria exercitum magnū, vt pugnaret contra Israël.

* Et cognouit Iudas, & exiit in occursum ei, & percussit eum & occidit, & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.

* Et accepit spolia eorum, & gladium Apollonij accepit Iudas, & fuit pugnans cum eo omnes dies.

* Et audiuit Serō princeps exercitus Syriæ, quod congregauit Iudas congregationem, et ecclesiam fidelium secum, & exeun- tium in bellum, & dixit.

* Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Iudam & eos qui cum eo, & spernentes verbum regis.

* Et addidit, & ascenderunt cum eo castra impiorum fortia, ad adiuuandum eum vt faceret vltionem in filiis Israël.

* Et appropinquauerunt usque ad ascensum Bethoron, et exiuit Iudas in occursum ei cum paucis.

* Vt autem viderunt exercitum venientem in occursum eis, dixerunt Iudæ, Quid poterimus pauci existentes, pugnare contra multitudinē tantam fortem, & nos fatigati sumus ieiunio existentes hodie?

* Et dixit Iudas, Facile est concludi multos in manibus paucorum, & non est differentia in conspectu cæli saluare in multis vel in paucis.

* Quoniam non in multitudine potentia victoria belli est, sed à celo fortitudo.

* Ipsi veniunt contra nos multitudine contumacia & iniquitatis ut disperdant nos, & mulieres nostras, & filios nostros, ut spolient nos.

* Nos autem pugnamus pro animabus nostris, & legibus nostris.

* Et ipse confringet eos ante faciem nostram, vos autem non timeatis ab eis.

* Postquam autem cessavit loqui, irruit in eos subito, et contritus est Seron, & exercitus eius coram eo.

* Et persecuti sunt eos in descensu Bethoron usque ad campum, & ceciderunt ab eis quasi viri octingenti, at reliqui fugerunt in terram Philistinum.

* Et incepit timor Iudæ à fratribus eius, & formido incidere in gentes quæ in circuitu eorum.

* Et appropinquavit usque ad regem nomen eius, & de praeliis Iudæ narrabat omnis gens.

* Cum autem audiuit Antiochus rex sermones hos, iratus est furore, & misit, & congregavit exercitus omnes regni sui, castra fortia valde.

* Et aperuit gazophylacium suum, & dedit stipendia exercitibus suis in annum, & iussit eis in annum esse paratos ad omnem necessitatem.

* Et vidit quod defecit pecunia de thesauris, & tributorum collectores regionis pauci, propter dissensionem & plagam quam fecit in terra, ut tolleretur legem quæ erat à diebus primis.

* Et timuit ne non haberet ut semel & bis ad expensas, & dona quæ dederat antè largam manu, & abundauerat super reges priores liberali manu.

* Et consternatus erat animus suus valde, & cogitavit ire in Persidem, & accipere tributa regionum, & congregare pecuniam multam.

* ὅτι οὐκ ἐν πλῆθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἐξ ουρανοῦ ἰσχύς.

* αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς πλῆθει ὕβρεως καὶ δυνάμεως τοῦ ἔξαιρει ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλευθῆναι ἡμᾶς.

* ἡμεῖς δὲ πολεμήσομεν πρὸς πάντας τοὺς ἐναντιωμένους ἡμῶν.

* ὁ αὐτὸς συντείλει αὐτοῖς πρὸς τὸν ποταμὸν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν.

* ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν ἐν ἡλίῳ εἰς αὐτοὺς ἄφνω, & συνετείσθη σπῆραν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν.

* καὶ ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ κατὰ βάσιν βαθροῦν ἕως τοῦ πεδίου. & ἐπεσον ἀπ' αὐτῶν ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. & οἱ λοιποὶ ἐφυγον εἰς γῆν φυλιστίμην.

* καὶ ἤρξατο ὁ φόβος ἰσθλα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καὶ ἡ πλὴν Ἰππικίπτεω Ἰππικῆ ἐθνη καὶ κύκλω αὐτῶν.

* καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ταξέων ἰσθλα ἔξηγετο πᾶσι τοῖς ἐθνεσιν.

* ὡς δὲ ἤκουσεν δυνάστης ὁ βασιλεὺς οὗτοι λόγοις τοῖς, ὠργίσθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνέλαβε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βασιλείας αὐτῶν παρεμβολῇ ἰσχυρῶν (φόδρα).

* καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτῶν & ἐδώκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν εἰς ἐνιαυτὸν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἐτόιμα εἰς πᾶσαν χρείαν.

* καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν. καὶ οἱ φορολόγοι τῆς χώρας ὀλίγοι. χάριν τὴν διχοστασίας & πληγῆς ἧς κατέσκαψεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἀραιῆς νόμιμα.

* αἵσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων. καὶ ὀλαβήθη μὴ ἐκ ἔχει ὡς ἄπαξ καὶ δις εἰς τὰς ἀπαρίας & τὰ δόματα ἀεὶ τοῦ ἐμπεριεχέντος δαψιλῆ χφρί. & ἐπέισθυσεν ὑπὲρ οὗτοῦ βασιλεὺς ἰσθλα.

* πρὸς τὰς δαψιλῆς χφρί. & ἠπορεύετο τῇ ψυχῇ αὐτῶν σφόδρα. & ἐβελύσατο τὸ πορδύλαι εἰς τὴν περσίδα & λαβεῖν οὗτο φόρος τῶν χωρῶν, καὶ συναγαγεῖν ἀργύριον πολὺ.

* Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo est.

* Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci & superbia, ut disperdant nos, & uxores nostras, & filios nostros, & ut spolient nos.

* Nos verò pugnabimus pro animabus nostris & legibus nostris.

* Et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos.

* Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: & contritus est Seron & exercitus eius in conspectu ipsius.

* Et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philistinum.

* Et cecidit timor Iudæ ac fratrum eius, & formido super omnes gentes in circuitu eorum.

* Et peruenit ad regem nomen eius, & de praeliis Iudæ narrabant omnes gentes.

* Ut audiuit autem rex Antiochus sermones istos iratus est animo: & misit & congregavit exercitum universi regni sui castra fortia valde.

* Et aperuit ærarium suum, & dedit stipendia exercitui in annum, & mandavit illis ut essent parati ad omnia.

* Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis & tributa regionis modica propter dissensionem, & plagam quam fecit in terra, ut tolleretur legitima quæ erat à primis diebus.

* Et timuit ne non haberet & semel & bis in sumptus, & donaria quæ dederat antè largam manu, & abundauerat super reges qui ante eum fuerant.

* Et consternatus erat animo valde, & cogitavit ire in Persidem & accipere tributa regionum, & congregare argentum multum.

* Et re minem n regali sup flumine E flumen A

* Et vt filium suu

* Et tr exercitum madauit e volebat, & Iudæam &

* Et vt erciturum a extirpand & reliquis ferendam de loco.

* Et vt tadores fi omnibus sorte dist rum.

* Et re exercitus Antioch anno ce gesimo f tavit Eup perambu giones.

* Et e mæum f Nicanor ros pote gis.

* Et m ginta m ptem m nirent in perderet bum res

* Et cum vn venerut maum

* Et res reg rum, & tum & de, & p castra Israël in ad cos re alic

* Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia, à flumine Euphrate vsque ad flumen Aegypti.

* Et vt nutriret Antiochū filium suum donec rediret.

* Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos, & mādavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitatibus Iudæam & Hierusalem.

* Et vt mitteret ad eos exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Israel & reliquias Hierusalē, & auferendam memoriam eorū de loco.

* Et vt constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & forte distribueret terram eorum.

* Et rex assumpsit partem exercitus residui, & exiuit ab Antiochia ciuitate regni sui anno centesimo & quadragesimo septimo, & transfretauit Euphratem flumen, & perambulabat superiores regiones.

* Et elegit Lysias Ptolemæum filium Dorimini, & Nicanorem, & Gorgiam viros potentes ex amicis regis.

* Et misit cum eis quadraginta millia virorum, & septem millia equitum, vt venirent in terrā Iuda, & disperderent eā secundum verbum regis.

* Et processerunt vt irent cum vniuersa virtute sua: & venerūt & applicuerūt Ammaum in terra campestri.

* Et audierunt mercatores regionum nomen eorum, & acceperunt argentum & aurum multum valde, & pueros: & venerunt in castra vt acciperent filios Israel in seruos, & additi sunt ad eos exercitus Syriæ & terre alienigenarum.

* καὶ κατέλιπε λυσίαν ἀνδρῶν 32
ἐνδοξόν καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασι-
λείας, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς βασι-
λείας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ διφρατῆ, ἕως
τῶν ὁρίων αἰγυπίας.

* καὶ τρέφειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐ- 33
τοῦ ἕως ὅτι πεισρέψαι αὐτὸν.

* καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμί- 34
σεις τῶν δυνάμεων ὅτι ἐλέφον-
τας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πό-
τεων ὧν ἐβόλετο. ὅτι περὶ τῶν κατοικούν-
των τὴν ἰερουσαλήμ.

* διπορεύσας ἐπ' αὐτοὺς δυνάμιν 35
τοῦ ἐκτείνῃ καὶ ἐξῆρα τὴν ἰσχύ-
ν ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμμα ἱερου-
σαλήμ, ὅτι ἀρᾷ τὸ μνημόσυον αὐ-
τῶν ἀπὸ τοῦ τόπου. * καὶ κατοικῆ- 36

σαι ὑὸς ἀλλοθρεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁ-
ρίοις αὐτῶν, καὶ κατακληροδοτῆσαι
τὴν γῆν αὐτῶν.

* καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε τὰς 37
ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς κατε-
λειφθείσας. καὶ ἀπῆρκεν ἀπὸ δύ-
ποχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας
αὐτοῦ, ἔτοις ἐβδόμου καὶ τεσσαρα-
κοσὸς καὶ ἑκατοσὸς. καὶ διεπέρασε
τὴν διφρατὴν ποταμὸν καὶ διεπορεύετο
τὰς ἐπὶ δύνω χώρας.

* καὶ ἐπέλεξε λυσίας πτολεμαῖον 38
τὸν δορυμῆν καὶ νικάνωρα καὶ γορ-
γίαν, δυνάστες δυνατὲς τῶν φίλων
τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσα- 39
ράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ὅτι ἐπὶ αὐ-
χινῶν ἵππων, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰε-
ρὺ καὶ καταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν
λόγον τῆς βασιλείας.

* καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ τῇ δυνά- 40
μει αὐτῶν καὶ ἦλθον. καὶ παρενέβα-
λον πλησίον ἐμμαναῶν ἐν τῇ γῇ
τῇ πεδινῇ.

* ὅτι ἤκουσαν οἱ ἐμποροὶ τῆς χώρας 41
τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον
καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα καὶ παῖ-
δας. καὶ ἦλθον εἰς τὴν πεδινὴν βο-
λῶν τοῦ λαβεῖν τὰς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς
παῖδας. καὶ προσεγγήθησαν πρὸς
αὐτοὺς δυνάμεις συρίας καὶ γῆς
ἀλλοφύλων.

* Et reliquit Lysiam homi- 32
nem nobilem & de genere re-
gali, super negotia regis à fluuio
Euphrate vsque ad terminos
Aegypti.

* Et vt nutriret Antiochum 33
filium suum quousque rediret
ipse.

* Et tradidit ei dimidiū ex- 34
ercituum & elephantos, et iussit
ei de omnibus quæ volebat, &
de inhabitantibus Iudæam &
Hierusalem.

* Ut mitteret contra eos ex- 35
ercitum, vt contereret & dele-
ret fortitudinem Iffrael, & reli-
quias Hierusalem, & tolleret
memoriam eorum de loco.

* Et constitueret filios alie- 36
nigenas in omnibus terminis eo-
rum, & sorte distribueret ter-
ram illorum.

* Et rex accepit dimidium 37
exercituum reliquum, & profe-
ctus est ab Antiochia ab urbe
regni sui, anno septimo & qua-
dragesimo et centesimo, & tran-
siuit Euphratem fluuium, &
perambulabat superiores regio-
nes.

* Et elegit Lysias Ptolemæi 38
filium Dorymenis, & Nicano-
rem & Gorgiam, viros poten-
tes ex amicis regis.

* Et misit cum eis quadra- 39
ginta millia virorum, & septem
millia equitum, vt irent in ter-
ram Iuda, & disperderent eam
iuxta verbum regis.

* Et profecti sunt cum omni 40
exercitu suo, & venerunt, &
castra metati sunt prope Em-
manaum in terra campestri.

* Et audierunt mercatores 41
regionis nomen illorum, & ac-
ceperunt argentum & aurum
multum valde, & pueros: &
venerunt in castra vt accipe-
rent filios Iffrael in seruos. Et
additi sunt ad eos exercitus Sy-
riæ, & terræ alienigenarum.

⁴² * Et vidit Iudas & fratres eius, quoniam multiplicata sunt mala, & exercitus castra metatur in terminis eorū. Et cognouerunt verba regis quæ præcepit facere populo in perditionem & consummationē. Et dixit vnusquisque ad proximum suum:

⁴³ * Erigamus deiectionē populi nostri, & pugnemus pro populo nostro & sanctis.

⁴⁴ * Et congregata est synagoga vt essent parati in bellum, & vt orarent & peterent misericordiam & miserationes.

⁴⁵ * Et Hierusalem erat inhabitata vt desertum. Non erat intrans & exiens de natis eius. Et sanctum conculcatum, & filij alienigenarum in arce habitatio in gentibus. Et ablata est delectatio de Jacob, & defecit tibia & cithara.

⁴⁶ * Et congregati sunt, & venerunt in Maspha contra Hierusalem, quoniam locus orationis in Maspha ante in Israel.

⁴⁷ * Et ieiunauerunt in die illo, & induerunt saccos & cinerē super capita ipsorum, & sciderunt vestimenta sua.

⁴⁸ * Et expanderunt librum legis, de quibus scrutabantur gentes inscribere in ipsis similitudines idolorum suorum.

⁴⁹ * Et attulerunt vestes sacerdotij, & primitias & decimas. Et suscitauerunt Nazareos, qui impleuerunt dies.

⁵⁰ * Et clamauerunt voce in cælum, dicentes: Quid faciemus his, & quò eos ducemus?

⁵¹ * Et sancta tua conculcata sunt, & contaminata sunt, & sacerdotes tui in luctu & humilitate.

⁵² * Et ecce gentes conueniunt contra nos vt disperdant nos. Tu scis quæ cogitant contra nos.

⁴² * καὶ εἶδεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ ἐπὶ ἐγνωσαν τὰς λόγους τοῦ βασιλέως ὅς ἐνετείλατο ποιῆσαι τὸ λαὸν εἰς ἀπώλειαν καὶ στυγέλειαν. καὶ εἶπεν ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ.

⁴³ * ἀνάσσωμεν τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν. καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων.

⁴⁴ * καὶ ἡθροίσθη ἡ συναγωγὴ εἶναι ἐτόιμα εἰς πόλεμον, καὶ τὸ πρῶτον σάββατον καὶ αἰτήσαντες ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς.

⁴⁵ * καὶ ἱερουσαλὴμ ὡς ἀοίκητος ὡς ἐρημος. οὐκ ἔστιν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν θυνημάτων αὐτῆς. καὶ τὸ ἁγίασμα καταπαύμενον, καὶ οἱ ἀλλοθῶν ἐν τῇ ἀκρᾷ κατὰ λυμα ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ ἰακώβ, καὶ ἐξέλιπον αὐτοὺς καὶ κινύρα.

⁴⁶ * καὶ ἐσυνήχθησαν ἐκ τῶν ἡλθοσαν εἰς μαασφά καὶ ἐκ τῶν ἱερουσαλὴμ, ὅτι τόπος προσευχῆς εἰς μαασφά τὸ πρῶτον τῶν ἰσραήλ.

⁴⁷ * καὶ ἐνήσθυσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ περὶ ἐβάλοντο σάκκους καὶ ἀποδόντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ διέρησαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν.

⁴⁸ * καὶ ἐξέπεσαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου περὶ ὃν ἐξεδύνωνται ἐν τῇ τῆς γραφῆς ἐπ' αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδωλῶν αὐτῶν.

⁴⁹ * καὶ ἔνεγκαν τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωτικῆς, καὶ τὰς πρωτοθυνῆμας καὶ τὰς δεκάτας. καὶ ἤγειραν οὗτοι ναζαρείους οἱ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας.

⁵⁰ * καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες· τί ποιήσωμεν τοῖς καὶ ποῦ ἀνέσθω ἀπαγάγωμεν;

⁵¹ * καὶ τὰ ἁγία σου καταπαύονται, καὶ βεβήλωται. καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπείνωσει.

⁵² * καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνήκονται ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐξαιρεῖν ἡμᾶς. καὶ οἶδας ἀλογίζοντες ἐφ' ἡμᾶς.

⁴² * Et vidit Iudas & fratres eius, quia multiplicata sunt mala, & exercitus applicabat ad fines eorū, & cognouerunt verba regis quæ mandauit populo facere in interitū & consummationem: & dixerunt vnusquisque ad proximum suum.

⁴³ * Erigamus deiectionem populi nostri, & pugnemus pro populo nostro & sanctis nostris.

⁴⁴ * Et congregatus est conuentus, vt essent parati in prælium, & vt orarent & peterent misericordiam & miserationes.

⁴⁵ * Et Hierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum. Non erat qui ingrederetur & egrederetur de natis eius, sanctum conculcatur: & filij alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio gentium. Et ablata est voluptas à Iacob, & defecit ibi tibia & cithara.

⁴⁶ * Et congregati sunt, & venerunt in Masphat contra Hierusalem, quia locus orationis erat in Masphat ante in Israël.

⁴⁷ * Et ieiunauerunt illa die, & induerunt se ciliciis, & cinerem imposuerunt capiti suo, & dissuerunt vestimenta sua.

⁴⁸ * Et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulachrorum suorum.

⁴⁹ * Et attulerunt ornamenta sacerdotalia, & primitias, & decimas, & suscitauerunt Nazareos qui impleuerant dies.

⁵⁰ * Et clamauerunt voce magna in cælum dicentes: Quid faciemus istis, & quò eos ducemus?

⁵¹ * Et sancta tua conculcata sunt, & contaminata sunt, & sacerdotes tui facti sunt in luctum & in humilitatē.

⁵² * Et ecce nationes conueniunt aduersum nos, vt nos disperdant. Tu scis quæ cogitant in nos.

* Quomodo poterimus
subsistere ante faciem eorū,
nisi tu Deus adiuues nos?

* Et tubis exclamauerunt
voce magna.

* Et post hæc cōstituit Iu-
das duces populi, tribunos
& centuriones, & pentacon
tarchos & decuriones.

* Et dixit his qui ædifica-
bant domos, & sponsabant
uxores, & plantabant vineas
& formidolosis, vt redirent
vniūquisque in domum suā
secundum legem.

* Et mouerūt castra & col-
locauerunt ad austrum Am-
maum.

* Et ait Iudas,
Accingimini & estote fi-
lij potentes, & estote parati
in mane, vt pugnetis aduer-
sus nationes has quæ conue-
nerūt disperdere nos & san-
cta nostra.

* Quoniā melius est nos
mori in bello, quā videre
mala gentis nostræ & san-
ctorum.

* Sicut autem fuerit volū-
tas in cælo, sic fiat.

CAP. IIII.

ET assumpsit Gorgias quin-
que millia virorum, & A-
mille equites electos, & mo-
uerunt castra nocte.

* Vt applicarent ad castra
Iudæorum, & percuterēt eos
subitō. Et filij qui erant ex
arce, erant illis duces.

* Et audiuit Iudas & sur-
rexit ipse & potentes percu-
tere virtutem exercituū regis
qui erant in Ammaum.

* Adhuc enim dispersus
erat exercitus à castris.

* Et venit Gorgias in ca-
stra Iudæ noctu, & neminem
inuenit, & quærebat eos in
montibus, quoniam dixit,
Fugiunt hi à nobis.

* Et cū dies factus esset,
apparuit Iudas in campo cū
tribus millibus virorum tā-
tū, qui tegumenta & gla-
dios non habebant.

* Et viderunt castra gen-
tium valida, & loricatos &
equitatus in circuitu eorum,
& hi docti ad prælium.

* πῶς δυνήσομεθα ὑποσχεῖσθαι
κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ
βοηθήσῃς ἡμῖν; * καὶ ἐσάλπισαν οἱ αἰ-
σάλπιγες, & ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ.

* ὁ δὲ τοῦτο κατέστησεν Ἰούδας ἡγέ-
τας τοῦ λαοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκα-
τοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ
δεκαρχούς. * καὶ εἶπαν τοῖς οἰκοδο-
μοῖσιν οἰκίας καὶ μνησθιοῦς οἰ-
κίας καὶ φυλάσσειν ἀμπελώνας, &
ἀγροὺς, ἀποστρέφειν ἕκαστος εἰς τὴν
οἰκὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον.

* ὁ δὲ ἀπῆρκεν ἡ παρεμβολή, καὶ πα-
ρενεβόλησαν κατὰ νότον ἐμμαῦ.

* καὶ εἶπεν Ἰούδας, ἀνέβητε, καὶ
γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατοὺς, καὶ γί-
νεσθε ἐτοιμοὶ εἰς τὸ πρῶτον τοῦ πολεμῆ-
σαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς ἐπισυνημέ-
νοῖς ἐφ' ἡμᾶς. ἔξαρται ἡμᾶς καὶ τὰ
ἀγρία ἡμῶν. * ὅτι κρείσσον ἡμᾶς ἀπο-
θανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ ἰδεῖν τὰ
κακά τῶν ἔθνους ἡμῶν & τῶν ἁγίων.

* ὥς δ' αὖ ἡ θέλημα ἐν οὐρανῷ,
ὅτω ποίησιν.

δ'

* Καὶ παρεβόλησε γοργίας
πεντακισχιλίους ἀνδρας καὶ χιλίαν
ἵππων ἐκλεκτῶν, καὶ ἀπῆρκεν ἡ πα-
ρεμβολὴ νυκτός. * ὥς ἐπὶ βαλεῖν
ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰουδαίων
καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω, καὶ
υἱοὶ τῆς ἀρκεῖς ἦσαν αὐτῶν ὁδηγοί.

* καὶ ἤκουσεν Ἰούδας, καὶ ἀπῆρκεν
αὐτοὺς καὶ δυνατοὶ πατάξαι τὴν
δυνάμειν τῆς βασιλείας τῶν ἐν ἐμ-
μαῦ. * ἕως ἐπὶ αἱ δυνάμεις ἐσκορ-
πισμύρην ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς.

* καὶ ἦλθε γοργίας εἰς τὴν πα-
ρεμβολὴν Ἰούδα νυκτός, καὶ ἐδεῖνα θύ-
ρε, καὶ ἐζήτησε αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι
εἶπε, φεύγουσιν ἔτι ἀφ' ἡμῶν.

* καὶ αἶμα ἡμέρας ὥσθι Ἰούδας ἐν
τῷ πεδίῳ ἐν τριχλίοις ἀνδράσι.
πλὴν καλύμματά καὶ μάχαιραν
οὐκ εἶχον καθὼς ἠέχοντο.

* καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἔθνων ἰ-
σχυρῶν τεταγμένον, καὶ ἵππων
κυκλοῦσαν αὐτῶν, καὶ ἔτοιμα διδοῦν
πολέμους.

* Quomodo poterimus subsi-
stere ante faciem eorum, si nō tu
adiuues nos? * Et exclamaue-
runt tubis et clamauerunt voce
magna. * Et post hoc constituit
Iudas duces populi, tribunos et
centuriones, & pētacontarchos
& decuriones.

* Et dixerunt adificantibus
domos & sponsantibus uxores
& plantantibus vineas & ti-
midis, reuerti vnumquemq; in
domum suam secundum legem.

* Et recesserunt castra, &
castrametati sunt secundum me-
ridiem Emmaum.

* Et dixit Iudas, Accingimini
& estote in filios potentes, &
estote parati in mane, vt pugne-
mus contra gentes has congre-
gatas aduersus nos, vt disperdat
nos, & sancta nostra.

* Quoniam melius nos mori
in bello, quā videre mala ge-
tis nostræ & sanctorum.

* Sicut autē fuerit voluntas
in cælo, sic faciat.

CAP. IIII.

ET assumpsit Gorgias quinq;
millia virorum, & mille e-
quites electos, & mouerunt ca-
stra nocte.

* Vt applicaret ad castra Ju-
dæorum & percuteret eos subi-
tō: & filij arcis erant illi duces.

* Et audiuit Iudas, & pro-
fectus est ipse & potentes ad
percutiendum exercitum regis
qui in Emmaum.

* Adhuc exercitus dispersi
erant à castris.

* Et venit Gorgias in castra
Iudæ nocte, & nullum inuenit,
& quærebat illos in montibus,
quoniam dixit, Fugiunt hi à no-
bis.

* Et simul cum die visus est Ju-
das in campo, cum tribus milli-
bus virorum: verū tegumen-
ta & gladium non habebant si-
cut volebant.

* Et viderunt castra gentiū
fortia loricata, & equitatū cir-
cueuntem ipsa, & hi docti bel-
lo.

* Et dixit Judas viris qui secum, Non timeatis multitudinem eorum, & impetum eorum ne timueritis.

* Mementote quomodo liberati sunt patres nostri in mari rubro, quando persecutus est eos Pharaon in exercitu.

* Et nunc clamemus in celum, si miserebitur nostrum, & recordabitur testamenti patrum, & confringet castra hæc ante faciem nostram hodie.

* Et cognoscent omnes gentes quod est redimens & saluans Israel.

* Et eleuauerunt alienigenæ oculos suos, & viderunt eos venientes ex aduerso.

* Et exierunt de castris ad prælium, & tuba cecinerunt, qui iuxta Judam.

* Et congressi sunt, & contrita sunt gentes, & fugerunt in planiciem.

* At ultimi omnes ceciderunt in gladio, & persecuti sunt eos usque ad Assaremoth, & usque ad campos Idumæ, & Azoti, & Jamnias, & ceciderunt ex eis ad virorum tria millia.

* Et reuersus est Judas & exercitus à persequendo post eos.

* Et dixit ad populum, Non concupiscatis spolia, quoniam bellum ex aduerso nostri.

* Et Gorgias & exercitus in monte prope nos, sed state nunc contra inimicos nostros, et expugnate eos, & post hæc accipite spolia cum securitate.

* Adhuc complente Juda hæc, apparuit pars quædam prospiciens de monte.

* Et vidit quod conuersi sunt in fugam, & comburunt castra: nam fumus qui videbatur demonstrabat quod factum erat.

* At hæc cōspicientes timuerunt valde, aspicientes autem & Juda castra in planicie parata in prælium, & fugerunt omnes in terrâ alienigenarum.

* καὶ εἶπεν ἰσθλὰς τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ· μὴ φοβείσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὄρμημα αὐτῶν μὴ δειλωθῇτε.

* μνήσθητε ὡς ἐσώθησαν πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ ἐν θυλά-

μοι. * καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς ἔραν ὃν εἰλεήσει ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης πατέρων, καὶ σωθήσεται τὸ παρεμβολῶν τὰυτῶν κατὰ πρὸς ὅσον ἡμῶν σήμερον.

* καὶ γινώσκονται πάντα τὰ ἔθνη ὅτι ἐστὶν ὁ λυτὸς ἡμῶν καὶ σώζων τὸν Ἰσραὴλ.

* καὶ ἦσαν ἅλλοφυλοι ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐρχομένους εἰς ἐναντίαν.

* καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον, & ἐσάλπισαν οἱ πα-

ρῶτες ἰσθλὰς. * καὶ σωθήσονται, & σωθήσονται τὰ ἔθνη, & ἐφύγον εἰς τὸ πε-

δίον. * ὅτι ἐχάσθη πάντες ἐπεὶ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως ἀσασσημῶθ & ἕως τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζότῃ καὶ ἰαμνίας, καὶ ἐπέθεν αὐτοὺς ἐκ θυλάκων τρι-

λίας. * & ἐπὶ ἐσέρεψεν ἰσθλὰς ἐπὶ θυλάκους ἀπὸ τοῦ διώκειν ὅπου ἦσαν αὐτῶν.

* καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν· μὴ ἐπιθυμήσῃτε τῶν σκύλων, ὅτι πόλεμος εἰς ἐναντίαν ἡμῶν.

* καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει ἐγένετο ἡμῶν, ἀλλὰ στήτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολεμήσατε αὐτοὺς. καὶ μετὰ ταῦτα λάβετε τὰ σκύλα μετὰ παρρησίας.

* ἐπὶ πληρύνοντος ἰουδα ταῦτα ὥφθη μέρθ· τί ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους.

* καὶ εἶδεν ὅτι τετράπωνται, καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν. ὁ γὰρ καπνὸς θεωροῦμεν ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός.

* ὁ δὲ ταῦτα θεωρῶντες ἐδειλῶθησαν σφόδρα. θεωρῶντες δὲ καὶ τὴν ἰσθλὰν παρεμβολῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἐτίμνω εἰς ἀσασσημῶν.

* ἐφύγον πάντες εἰς γῆν ἁλλοφύλων.

* Et ait Iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum & impetum eorum ne formidetis.

* Mementote qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharaon cum exercitu multo.

* Et nunc clamemus in celum & miserebitur nostri Dominus, & memor erit testamenti patrum nostrorum, & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie. * Et scient omnes gentes quia est Deus qui redimat & liberet Israel.

* Et eleuauerunt alienigenæ oculos suos, & viderunt eos venientes ex aduerso.

* Et exierunt de castris in prælium, & tuba cecinerunt hi qui erant cum Iuda.

* Et congressi sunt, & contrita sunt gentes, & fugerunt in campum.

* Nouissimi autem ceciderunt in gladio, & persecuti sunt eos usque Gezeron, & usque in campos Idumæ & Azoti, & Iamniæ, & ceciderunt ex illis usque tria millia virorum.

* Et reuersus est Iudas & exercitus eius sequens cum.

* Dixitque ad populum: Non concupiscatis spolia, quia bellum contra nos est.

* Et Gorgias & exercitus eius prope nos in montibus. Sed state nunc contra inimicos nostros, et expugnate eos, & sumetis postea spolia securi.

* Et adhuc loquente Iuda hæc, ecce apparuit pars quædam prospiciens de monte.

* Et vidit Gorgias quod in fugam conuersi sunt sui, & succensa sunt castra. Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est.

* Quibus illi conspectis, timuerunt valde, aspicientes simul, & Iudam & exercitum in campo paratum ad prælium.

* Et fugerunt omnes in campo alienigenarum.

* Et Iudas reuersus est ad²³
spolia castrorum. Et accepe-
runt aurum multum, & ar-
gentum, & hyacinthum, &
purpuram marinam, & opes
magnas. * Et cōuersi hym²⁴
num canebant & benedice-
bant Deum in cælum, quo-
niam bonus est, quoniam in
seculum misericordia eius.

* Et facta est salus magna
in Israel in die illa. * Qui-
cunque autem alienigenarū
euaserunt, venerunt, & nun-
ciauerūt Lysīæ vniuersa quæ
acciderant. * Quibus ille
auditis, consternatus animo
deficiebat, quòd non qualia
voluit, talia contigerunt in
Israel, & qualia mādauit rex.

²⁸
 * Et sequenti anno congregauit Lyſias virorum electo-
 rū ſexaginta millia, & equi-
 tum quinque millia, vt de-
 bellaret eos. ²⁹ * Et uenerunt
 in Iudæam, & caſtra poſue-
 runt in Bethorō, & occurrit
 illis Iudas cum decem milli-
 bus uiris. ³⁰ * Et uiderunt ex-
 ercituſ forteſ, & orauit &
 dixit: Benedictus es ſaluator
 Iſrael, qui contriuiſti impetū
 potentis in manu ſerui tui
 Dauid, & tradidiſti caſtra a-
 lienigenarū in manu Iona-
 thæ filij Saul & armigeri
 eius.

* Conclude exercitū istū³
in manu populi tui Israel, &
confundatur in exercitu suo
& equitibus.

* Da illis formidinem & tabefac audaciã virtutis eorum, & cõmoueantur contritione sua.

* Deice illos gladio diligentium te, & collaudent te omnes qui nouerunt nomē tuum in hymnis.

* Et commiserunt præliū
& ceciderūt de exercitu Ly-
sæ quinque millia virorum.

* Videns autē Lyſias ſuorū
fugam, & Iudæorum auda-
ciā, & quòd parati ſunt aut
vivere aut mori fortiter,
abiit Antiochiam & elegit
milites, vt multiplicati rur-
ſus venirent in Iudæam.

*καὶ ἰδὼς δυνέσκειν ἐπὶ τὴν σκυ-
λίαν τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἔλαβον
χευσίον πολὺ ἐς δρύϊμον καὶ ὑάκιν-
θου καὶ πορφύρεον θαλασσίῳ καὶ
πλῆθον μέγαν· *καὶ ἐπιστραφόντες
ὑμνεον καὶ διλόγον εἰς ἔρανον, ὅτι κα-
λὸν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

¹καὶ ἐγένηθη σωτηρία μεγάλη τῷ
²Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ³οἱ δὲ
πάντες ἀλλοφύλων διεσώθησαν ὥσα-
⁴νηθόντες ἀπὸ γένων τῆς λυσίας
πολύτατα συμβεβηκότα. ⁵οἱ δὲ ἀκού-
⁶σας συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ
οἶα ἦτο ελεος αὐτῶν ἐγγόνει τῷ Ἰσρα-
⁷ήλ, καὶ οὐχ οἶα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ
βασιλεὺς ἰσχυροῦ· καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ
⁸ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἐστὶν ἡμεῖς.

νω ἐνιαυτῷ συνελόχησεν δούρων
 Ἰσραὴλίων ἐξήκοντα χιλιάδας καὶ
 πεντακισχίλιαν ἵππων ὥστε ἐκπολε-
 μῆσαι αὐτοῖς. * καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἰδε-
 μαῖν, ὃ παρενέβαλον ἐν βαυθύ-
 ροις, καὶ συνελήθησαν αὐτοῖς ἰσθλας
 ἐν δέκα χιλιάσιν δούρων. * καὶ εἶδε
 τὴν παρεμβολὴν ἰσχυρὰν, καὶ περ-
 σπύξατο καὶ εἶπεν· διόλωστές εἰδὲ σωτὴρ
 ἰσραὴλ ὁ συνήρψας τὸ ὄρμημα τοῦ

23 ² Et Judas reuersus est ad
 spoliū castrorum. Et acceperūt
 aurum multum & argentū &
 hyacinthum, & purpurā mari-
 nam, & diuitias magnas.

24 ² Et reuersi laudabant & benedicebant in celū; quoniam bonū, quoniam in seculum misericordia eius.

cordia eius.
25 * Et facta est saluatio magna
in Israel in die illa.

in Ifrael in die illa.

²⁶ ²⁷ Quicumque autē alienigenarū saluati sunt, venientes nunciaverūt Lysia omnia quae acciderant. ²⁸ Ille autē audiens cōfusus est, & deficiebat; quoniā non qualia voluit talia facta sunt in Ifrael, & non qualia praecepit rex. ²⁹ Evenerunt. ³⁰ Et in sequentibus

28 rex, euenerunt. * Et in sequent
anno congregauit Virorū dele
torū sexaginta millia Et quin
que millia equitū, vt debellare

29 eos. * Et uenerunt in Idumeam
Et castra metati sunt in Beth
soris. Et occurrit eis Iudas cum
decē millibus virorū. * Et quid

30 decē millibus virorū. ³ Et vidit
castra fortia; & orauit, et dixit
Benedicē⁹ es saluator Iſrael, qui
contriuisti impetum potentis
manu serui tui David, & tra-
didisti castra alienigenarum
manus Ionathæ filij Saul, et f-

31 *rentis arma eius. * Conclude e-*
ercitū hunc in manu populi t-
ffrael, & confundantur in e-
*ercitu & equitatu suo. * Da-*

32 *ercitu & equitatu suo. * Da*
timorem, & liquefac audacia
fortitudinis eorū, et commoue
 33 *tur contritione sua. * Deince il*

33 tur contritione sua. Deinceps
gladio diligentium te, & lauda
te omnes scientes nomen tuum
34 in hymnis. * Et congressi sunt
ad unum. Et occiderunt de

ad inuicem. Et ceciderunt de
stris Lysia ad quinque millia
rorum, & ceciderunt ex adu
so eorum.

35 ³⁵ * Videns autem Lysias fugam sui exercitus, exercitus autem Jude factam audaciam, & quomodo parati sunt vel vivere vel mori genere, profectus est in Antiochiam, & multiplicans etiam exercitum, cogitabat eum factum venire in Iudam.

* Dixit autem Judas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus ad purgandum sancta & renouandū.
 * Et congregata sunt castra omnia, et ascenderunt in montē Sion. * Et viderunt sancti desolatum, & altare cōtaminatum, & portas combustas, & in aulis plantas natas, ut in sylua vel ut in aliquo montium, & pastophoria diruta. * Et sciderūt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum.
 * Et ceciderunt in faciem super terram, & exclamauerunt tubis signorum, & clamauerūt in cælum. * Tunc præcepit Judas viris oppugnare eos qui in arce quoad purgaret sancta.
 * Et elegit sacerdotes sine macula libentes in lege.
 * Et mundauerunt sancta, et intulerunt lapides contaminationis in locū immundum. * Et cogitauerunt de altari holocausti contaminato, quid illi facerent.
 * Et incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud, ne esset illis in opprobrium; quia contaminauerunt gentes illud, & destruxerunt altare.
 * Et reposuerūt lapides in monte domus in loco apto, quoad usque veniret propheta ad respondendum de eis.
 * Et acceperunt lapides integros secundum legem, & edificauerunt altare nouum secundū prius. * Et edificauerunt sancta, & quæ intra domum, & atria sanctificauerunt.
 * Et fecerunt vasa sancta noua, & intulerunt candelabrū & altare holocaustorum & incensorum & mensam in templū.
 * Et incenderunt super altare, & accenderūt lucernas quæ in candelabro, & illuxerunt in templo.
 * Et imposuerunt super mensam panes, & extenderunt velamina, & perfecerunt omnia opera quæ fecerunt.

* εἶπε ὁ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ ἐσυνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, διαβάμεν καθαρίσαι τὰ ἁγία καὶ ἐκκαίσειν αὐτά. * καὶ συνήχθη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος σιών. * καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον, καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύλας καὶ ἀκαταμάχους, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμὶ καὶ ὡς ἐν οὐνί τῶν ὄρεων, καὶ τὰ παστοφῶρια καὶ ἀθηρημένα.
 * καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκόψαντο κοπέτην μέλαν, καὶ ἐπέθεντο ποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. * καὶ ἔπεδον ἐπὶ τὸ πρῶτον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγγι τῶν σιμασιῶν, καὶ ἐβέβησαν εἰς τὸν ἔρειον.
 * ὅτε ἐπέταξεν Ἰούδας ἀνδράσι πολεμῆν τῶν ἐν τῇ ἀκρᾷ ἕως καθάρσεως τὰ ἁγία. * καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητάς νόμου. * καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἁγία, καὶ ἦσαν ὅτι λίθες τοῦ μισμοῦ εἰς τὸν ἀκάθαρτον. * καὶ ἐβελόσθη τὸ πρὸ θυσιαστηρίου τῆς ὀλοκαυτώσεως βεβηλωμένον τί αὐτὸ ποιήσωσι. * καὶ ἐπεσεν αὐτοῖς βελὴ ἀλφειά, καθελεῖν αὐτὸ μὴ τε γῆται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον.
 * καὶ ἀπέθεντο ὅτι λίθες ἐν τῷ ὄρει, ὅτι οἱ ἐν τῷ ὄρει ἐπὶ τῇ οἰκῇ, μέχρι τοῦ καταρῆναι τὸ πρῶτον ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον.
 * καὶ ἐλαβον λίθες ὀλοκλήρους καὶ τὸν νόμον, καὶ ὠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸν ὄρειον.
 * κατὰ τὸ πρότερον. * καὶ ὠκοδόμησαν τὰ ἁγία καὶ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγάσαν.
 * καὶ ἐποίησαν τὰ σκεύη τὰ ἁγία καινὰ, καὶ ἐποίησαν τὸν θυμιατήριον καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ τὸν πῶμα καὶ τὸν ναόν. * καὶ ἐθυμιάσαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξήφαντο τὰς λύχνους τῶν ἐπὶ τῷ θυμιατῇ καὶ ἐφάνοσαν ἐν τῷ ναῷ. * καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸν πῶμα ἄρτους, καὶ ἐξέτασαν τὰ καλαπείσματα. καὶ ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν.

* Dixit autem Iudas & fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta & renouare. * Et congregatus est omnis exercitus, & ascenderunt in montem Syon.
 * Et viderūt sanctificationem desertam, & altare prophanatum, & portas exustas, & in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus & pastophoria diruta. * Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum.
 * Et ceciderunt in faciem super terram, & exclamauerunt tubis signorum, & clamauerunt in cælum. * Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent aduersus eos qui erant in arce, donec emundarent sancta.
 * Et elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege Dei. * Et mundauerunt sancta, & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. * Et cogitauit de altari holocaustorum quod prophanatū erat, quid de eo faceret.
 * Et incidit illi consilium bonum ut destrueret illud, ne fortē illis esset in opprobrium, quia contaminauerunt illud gentes & demoliti sunt illud. * Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoad usque veniret propheta & responderet de eis.
 * Et acceperunt lapides integros secundum legē, & edificauerunt altare nouum secundum illud quod fuit prius. * Et edificauerunt sancta, & quæ intra domum erant intrinsecus, & adem & atria sanctificauerunt. * Et fecerūt vasa sancta noua, & intulerūt candelabrū & altare incensorum & mensam in templū.
 * Et incensum posuerūt super altare, & accederūt lucernas quæ super candelabrū erāt, & lucebāt in templo. * Et posuerūt super mensam panes & appēderūt velamina, & cōsummauerūt omnia opera quæ fecerāt.

* Et ante matutinum surrexerunt quinta & vicesima die mensis noni, hoc est mensis Casleu centesimi quadragiesimi octauī anni.

* Et obtulerunt sacrificiū secundum legem super altare holocaustorum nouum quod fecerunt.

* Secundū tempus & secundum diem in qua contaminauerunt illud gentes, in ipsa renouatum est in canticis, & citharis, & cynaris, & cymbalis. * Et cecidit omnis populus in faciem, & adorauerunt & benedixerunt in celum eū qui prosperauit eis.

* Et fecerunt dedicationē altaris diebus octo, & obtulerunt holocausta cum letitia, & salutaria laudis.

* Et ornauerunt faciem templi coronis aureis & scutulis, & dedicauerunt portas & pastophoria, & imposuerunt eis ianuas. * Et facta est letitia in populo magna valde, & auersum est opprobriū gentium.

* Et statuit Iudas & fratres eius, & vniuersa ecclesia Israel, vt agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo, à quinta & vicesima die mensis Casleu cum letitia & gaudio.

* Et edificauerunt in tempore illo montem Sion, & per circuitum muros altos & turres firmas: nequando venirent gentes & conculcarent eum sicut antea fecerunt.

* Et collocauit illic exercitum vt seruaret eum, & munivit eum ad custodiendum Bethsuram, vt haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

CAP. V.

ET factum est vt audierūt gentes in circuitu, quia edificatum est altare & sanctuarium sicut prius, iratæ sunt valde.

* καὶ ὡρῆρισθον τὸ πρῶτὸν τῇ πέμ-
πτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου.
ἐστὶ δὲ ὁ μὲν χασελὺς ὁ δὲ δόξ ἐτεσ-
σαρεκος καὶ ἐκατοσὸν ἔτος.

* καὶ δὴν ἐποίησαν θυσίαν κατὰ τὸν νό-
μον τοῦ τοῦ σατήριον πάντων ὁλοκαυ-
τωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν.

* καὶ τὸν καιρὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν
ᾗ ἐβελήλωσεν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκεί-
νῃ ἐνεκαίνισεν ἐν ὧδ' αἷς καὶ κitharais
καὶ κυνaris καὶ ἐν κυμβάλοις.

* καὶ ἐπεσον πᾶς ὁ λαὸς τοῦ πρῶ-
του, & προσεκύνησεν καὶ δολο-
γησαν εἰς ἔρανὸν τὸν διδοῦσαν αὐ-
τοῖς. * ἐποίησαν τὸν ἁγιασμόν

τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτώ, & προ-
σέεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' ὀ-
φροσύνης, καὶ ἔδυσαν θυσίαν σω-
τηρίας καὶ αἰεσεως.

* ἐκατέκοσμησαν τὸ κατὰ πρῶ-
τον τοῦ ναοῦ σεφάροις χρυσοῖς καὶ
ἀπιδίσκεαις, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς
πύλας καὶ τὰ πασφῶρια καὶ ἐθύ-
ρωσαν αὐτά.

* καὶ ἐγρήθη διφρο-
συνὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ
ἀπεστέθη ὁ ἴσθμ' ἐθνῶν. * καὶ ἐσησεν

ἰσθμὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα
ἐκκλησία ἰσραὴλ, ἵνα ἀγωνίαι ἡ-
μέρας ἑκατομῆς τοῦ θυσιαστηρίου ἐν
τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν καὶ ἐν-
αὐτὸν ἡμέρας ὀκτώ ἀπὸ τῆς πέμπτης
καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς χασελὺ μετ'
ὀφροσύνης καὶ χαρῆς.

* ἐὼκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐ-
κείνῳ τὸ ὄρθρον κυκλῶθεν τείχη ὑ-
ψηλὰ καὶ πύργους ἰσχυροὺς, μήποτε πα-
ραγρηθῶντα τὰ ἔθνη καταπατήσω-
σιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν τὸ πρῶτον.

* ἐπέταξαν ἐκεῖ δυνάμειν τι-
θεῖν αὐτὸν, καὶ ὡχύρωσαν αὐτὸν τῇ τῆν
βασιλεύσει τοῦ ἔχοντος τὸν λαὸν ὀχύ-
ρωμα κατὰ πρῶτον τῆς ἰδου-
μαίας.

* Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ
ἔθνη κυκλῶθεν ὅτι ὠκοδομήθη τὸ θυ-
σιαστήριον, καὶ ἐνεκαίνισεν τὸ ἁγία-
σμα ὡς τὸ πρῶτον, καὶ ὡργίσθη-
σαν σφόδρα.

* Et mane surrexerunt pri-
ma luce quinta & vicesima me-
sis noni, hic mensis Chasleu o-
ctauī & quadragiesimi & cen-
tesimi anni.

* Et obtulerunt sacrificium
secundum legem super altare ho-
locaustorū nouū quod fecerunt.

* Secundum tempus secundū
diem in qua contaminauerunt
illud gentes, in illa renouatū est
in canticis, & citharis, & ci-
nyris, & in cymbalis.

* Et ceciderunt omnis popu-
lus super faciē, & adorauerūt,
& benedixerūt in celum ei qui
prosperauit eis.

* Et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo, & obtule-
runt holocausta cum letitia, et sa-
crificauerunt sacrificium salua-
tionis & laudis.

* Et ornauerunt quod secun-
dum faciem templi coronis au-
reis & scutulis, & dedicauerūt
portas, & pastophoria, & ia-
nuas posuerunt eis.

* Et fuit letitia magna in po-
pulo valde, & auersum est op-
probrium gentium.

* Et statuit Iudas & fratres
eius, & omnis ecclesia Israel, vt
agantur dies dedicationis alta-
ris in temporibus eorum annis
secundum annum per dies octo
à quinta & vicesima mensis
Chasleu cum letitia & gaudio.

* Et edificauerunt in tempo-
re illo, montem Sion in circuitu
muros altos & turres fortes, ne
forte aduenientes gentes concul-
carēt eos, vt fecerunt prius.

* Et collocauerunt illic exer-
citum vt seruarent illum, &
munierunt illum ad custodien-
dam Bethsuram, vt haberet po-
pulus munitionem cōtra faciem
Idumææ.

CAP. V.

ET factū est quando audierūt
gētes in circuitu quod edi-
ficatum est altare, & dedicati-
ō est sanctuarium sicut prius, &
iratae sunt valde.

* Et cogitauerunt tollere genus Jacob qui erant in medio eorum, & ceperunt occidere in populo & auferre.

* Et bellabat Iudas contra filios Esau in Idumæa Arabat-tinam, quia circumfede-bat Israel: & percussit eos plaga magna, et compressit eos, & accepit spolia eorum.

* Et recordatus est malitiæ filiorum Bean, qui fuerunt populo in laqueum & in scandalum, in insidiando eos in viis.

* Et conclusi sunt ab eo in turribus. Et castra metatus est contra eos, & anathematizauit illos & combussit turres eius in igne cum omnibus qui ibi erant.

* Et transiuit ad filios Ammon, & inuenit manum fortem & populum multum & Timotheum ducem illorum.

* Et commisit contra eos prælia multa. Et contriti sunt ante faciem illius, & percussit eos.

* Et cepit Gazer & filias eius, & reuersus est in Iudæam.

* Et congregatae sunt gentes in Galaad contra Israel qui erat in finibus eorum, ut tollerent eos. Et fugerunt in Dathema arcem.

* Et miserunt literas ad Iudam & fratres eius, dicentes:

* Congregatae sunt contra nos gentes quæ in circuitu nostro ut tollant nos: & parant venire & capere munitionem in quam confugimus, & Timotheus dux est castrorum eorum.

* Nunc igitur veniens libera nos de manu eorum, quoniam cecidit de nobis multitudo.

* Et omnes fratres nostri existentes in locis Tubin interfecti sunt. Et captiuauerunt mulieres eorum & filios eorum & suppellectilem, & peremerunt illic fere centum milliæ virorum. * Adhuc epistola legebatur, et ecce nuncij alij venerunt de Galilæa concissis vestibus, nuntiantes iuxta verba hæc:

* καὶ ἐβελόσαντο τὰς ἀρχὰς τοῦ γένους Ιακώβ τὰς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἤρξαντο τὸ θανατῆν ἐν τῇ λαῷ καὶ ἐξείρην. * καὶ ἐπολέμησεν Ἰούδας πρὸς ἑδὼν υἱὸς Ἠσαὺ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀραβαστίνην, ὅτι περιέβαλλεν τὸν Ἰσραήλ, & ἐπατάξεν αὐτὸν πλὴν μέγαλιν & συνέσφλεν αὐτὸς, & ἔλαβε τὰ σπύλα αὐτῶν. * ὁ ἐμνήσθη τῆς κακίας υἱὸν Βαυδὴ, οἱ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα & εἰς σκανδάλον ἐν ταῖς ἐνδορρίαις αὐτῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς. * καὶ διεκλείσθησαν ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὰς πύργους, καὶ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ὀνόμασε αὐτοὺς & ἐνεπύρισε ἑδὼν πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πάσι τοῖς ἐνοῦσι. * καὶ διεπέρασεν Ἰππὶ τὰς υἱὰς ἀμμὼν, & ὤρε χειρὰ καὶ αὐτὸν καὶ λαὸν πολὺν καὶ πρὸς ἡγέρην αὐτῶν. * καὶ συνεψέφον πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλούς, καὶ συνετίθησαν πρὸς πορρωτάτης αὐτοῦ, καὶ ἐπατάξεν αὐτοὺς. * καὶ περιέκατελαβὲν τὴν γαζὴν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, & ὤρεσεν αὐτὴν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. * καὶ ἐπεσυνήχθησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ γαλααδ Ἰππὶ τὸν Ἰσραήλ ἑδὼν ὄντας Ἰππὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν & ἐξείρην αὐτούς. καὶ ἐφυλον εἰς δαθεμα τὸ ὄχυρον. * & ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς ἰούδαν & τὰς ἀδελφούς αὐτοῦ λέγοντες. * Ἰππὶ συνηγέρηται ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν & ἐξείρην ἡμᾶς, & ἐβελόσαν ἐλθεῖν & περιέκατελαβεῖν τὸ ὄχυρον εἰς ὃ κατεφυγόμεν, & πρὸς ἡγέρην γαζὴν & παρεμβολῆς αὐτῶν. * ὃν ἔν ἐλθόν ἐξελδοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπλωκεν ἐξ ἡμῶν πλὴν. * καὶ πᾶντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὄντες ἐν τοῖς βίαις τεθνήκων, καὶ ἡ χυμάλωκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν & τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ὑποσημνήν, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν χιλίαν καὶ χίαν ἀνδράν. * ἐπ' αὐτῶν Ἰππὶ σολαὶ ὤρε γνώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἀγγελοὶ ἕτεροι παρελθόντες ἐκ τῆς γαλιλαίας διερχόμενοι τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.

* Et cogitabant tollere genus Iacob, qui erat inter eos, & ceperunt occidere de populo & persequi.

* Et debellabat Iudas filios Esau in Idumæa, & eos qui erant in Arabathane, quia circumfede-bant Israelitas, & percussit eos plaga magna.

* Et recordatus est malitiæ filiorum Bean, qui erant populo in laqueum & in scandalum, insidiantes ei in via.

* Et conclusi sunt ab eo in turribus, & applicuit ad eos, & anathematizauit eos, & incendit turres eorum igni, cum omnibus qui in eis erant.

* Et transiuit ad filios Ammon, & inuenit manum fortem & populum copiosum, & Timotheum ducem ipsorum.

* Et commisit cum eis prælia multa, & contriti sunt in conspectu eorum, & percussit eos. * Et cepit Gazer ciuitatem & filias eius, & reuersus est in Iudæam.

* Et congregatae sunt gentes quæ sunt in Galaad aduersus Israelitas qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos, & fugerunt in Dathema munitionem. * Et miserunt literas ad Iudam & fratres eius,

* dicentes. * Congregatae sunt aduersus nos gentes per circuitum, ut nos auferant: & parant venire & occupare munitionem in quam confugimus, & Timotheus est dux exercitus eorum.

* Nunc ergo veni & eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis.

* Et omnes fratres nostri qui erant in locis Tubin, interfecti sunt, & captiuas duxerunt uxores eorum, & natos & spolia, & peremerunt illic fere mille viros.

* Et adhuc epistola legebatur. Et ecce alij nuncij venerunt de Galilæa concissis tunicis nuntiantes secundum verba hæc.

* Dicētes conuenisse aduersum se, à Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & repleta est omnis Galilæa alienigenis, vt nos consumant.

* Vt audiuit autem Iudas & populus sermones istos, conuenit ecclesia magna cogitare quid facerēt fratribus suis qui in tribulatione erāt: & expugnabantur ab eis.

* Dixitq; Iudas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, & vade & libera fratres tuos in Galilæa: ego autem & frater meus Ionathas ibimus in Galaaditim.

* Et reliquit Iosephum filium Zachariæ, & Azariam duces populi cū residuo exercitu in Iudæa ad custodiam.

* Et præcepit illis dicens: Præstote populo huic, & nolite bellum committere aduersum gentes donec reuertamur.

* Et data sunt Simoni virorum tria millia, vt iret in Galilæam, Iudæ autem octo millia in Galaaditim.

* Et abiit Simon in Galilæam, & commisit prælia multa cum gentibus, & contritæ sunt gentes à facie eius, & persecutus est eos vsq; ad portam Ptolemaidis.

* Et ceciderunt de gentibus ferè tria millia virorum: & accepit spolia eorum.

* Et assumpsit eos qui erant in Galilæa, & in Arbatis cum vxoribus & natis, & omnibus quæ erant illis, & adduxit in Iudæam cum lætitia magna.

* Et Iudas Machabæus & Ionathas frater eius transierunt Iordanem, & abierunt viam trium dierum in desertum.

* Et occurrerunt eis Nabuthæi, & susceperunt eos pacificè, & narrauerunt eis omnia quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide.

* λέγοντες, ὅτι συνηχθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαῖδ' καὶ τυρὸς καὶ σιδωνὸς ἐπ' ὅλην γαλιλαίαν ἀλλοφύλων ὅτι καταλάβοι ἡμᾶς.

* ὡς δὲ ἤκουσεν ἰσδάς καὶ ὁ λαὸς ὅτι λόγοις ταῖς, ὅτι συνηχθαι ἐκκλησία μεγάλη βελούσαται τί ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ὄντιν ἐν θλίψει καὶ πολεμικοῖς ὑπ' αὐτῶν.

* καὶ εἶπεν ἰσδάς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀνδράς, καὶ πορεύεαι ῥύσαι ὅτι ἀδελφοὺς σε ὅτι ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ἐγὼ δὲ καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορεύομεθα εἰς τὴν γαλααδίτιν.

* καὶ κατέλειπεν ἰωσήφον τὸν υἱὸν zachariæ καὶ azariam ἡγεμόνας τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἰσδαίᾳ εἰς τήρησιν.

* καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων. Πρεσβετεῖτε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ συνάψετε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως ὅτι ὑπὲρ ἡμᾶς.

* καὶ ἐμερίσθησαν σίμωνι ἀνδρες τριχίλιοι τοῦ πορεύεσθαι εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἰσδάς δὲ ἄνδρες ὀκταχίλιοι εἰς τὴν γαλααδίτιν.

* καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συνέψεν πολέμους πολλὰς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετίθη τὰ ἔθνη ὑπὸ πρὸς ὅπου αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῶν πυλῶν Πτολεμαίδος.

* καὶ ἐπεὶ ὦν τῶν ἐθνῶν εἰς τριχίλιους ἀνδράς, καὶ ἔλαβον τὰ σκευὰ αὐτῶν.

* καὶ παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐν δρεβάτοις συντάξις γυναῖκας καὶ τοὺς τέκνους, καὶ πρὸς τὰ ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγον εἰς τὴν ἰουδαίαν μετὰ ὀφροσύνης μεγάλης.

* καὶ ἰσδάς ὁ μακκαβαῖος καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, διέβησαν τὴν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

* καὶ συνῶντησαν τοῖς ναβυθαίοις, καὶ ἀπῶντο αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς πάντα τὰ συμβεβηκέναι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι.

* Dicentes, conuenisse contra eos de Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & omnem Galilæam alienigenarum, vt consumāt nos.

* Vt autem audiuit Iudas & populus sermones hos, congregata est ecclesia magna ad cogitandum quid faciant fratribus suis existentibus in tribulatione, & qui oppugnabantur ab illis.

* Et dixit Iudas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, & vade & libera fratres tuos qui in Galilæa. Ego autem & Jonathan frater meus ibimus in Galaaditim.

* Et reliquit Iosephum filium Zachariæ, & Azariam duces populi cum reliquis exercitus in Iudæa in custodiam.

* Et præcepit eis, dicens: Præstote populo huic, & non committatis bellum contra gentes quoad reuertamur nos.

* Et distributi sunt Simoni viri tres mille, vt iret ad Galilæam, Iudæ autem viri octo mille in Galaaditim.

* Et profectus est Simon in Galilæam, & commisit prælia multa contra gentes. Et contritæ sunt gentes à facie eius, & persecutus est eos vsque ad portas Ptolemaidis.

* Et ceciderunt de gentibus ad tria millia virorum, & acceperunt spolia eorum.

* Et assumpserunt eos de Galilæa & in Arbattis cū mulieribus & filiis, & omnia quæ erant eis, & duxerunt in Iudæam cum lætitia magna.

* Et Iudas Maccabæus & Jonathan frater eius transierunt Iordanem, & abierunt viam trium dierum in solitudine.

* Et occurrerunt Nabathæi, & obuiam fuere illis pacificè, & enarrauerunt illis omnia quæ contigerant fratribus eorum in Galaaditide.

²⁶ Et quod multi de eis com-
prehensi sunt in Bosorra. et Bo-
sor in Alimis, Chascor, Maced et
Carnaim; omnes urbes hæ for-
tes & magna.

⁸
* Et in reliquis vrbibus Ga- 27
laaditidis sunt comprehensi. In
crastinum constituunt castra po-
nere contra munitiones, & com-
prehendere & tollere omnes hos
in die vna.

** Et conuertit Judas & ca- 28
stra eius viam in desertum in
Bosorra repente: & cepit vr-
bem, & occidit omne masculinum
in ore gladij, & cepit omnia
spolia eorum, & combussit eam
igne.*

² Et discessit illinc nocte, & ibat tanquam ad munitionem.

** Et factum est diluculum, et 30
eleuauerunt oculos suos; & ecce
populus multus cuius non erat
numerus, portantes scalas &
machinas ad capiendum muni-
tionem, & oppugnabant eos.*

³ Et vidit Judas quòd in-
ceptum est prælium. Et clamor
urbis ascendit vsque ad calum
tubis & voce magna, & dixit
viris exercitus:

* *Pugnate hodie pro fratri- 32
bus vestris.*

** Et exiit in tribus ordi-
bus post eos, & claxerunt tu-
bis, & clamauerunt in oratio-
ne.*

* Et cognouit exercitus Ti-
mothei, quod Maccabeus est, et
fugerunt a facie illius, & per-
cussit illos plaga magna, & ceci-
derunt ex eis in illo die ad octo
millia virorum.

* Et declinavit ad Maspha, 35
 & oppugnavit eam, et cepit eā,
 & occidit omnē masculū eius,
 & accepit spolia eius, & com-
 bussit eam igne. * Illinc abiit, 36
 & accepit Chasphon, Maced,
 Bosor, & reliquas vrbes Ga-
 laaditidis. * Post autem verba 37
 hæc congregavit Timotheus ca-
 stralia, & castrametatus est
 contra faciem Raphon ultra
 torrentem.

26 * καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνει-
λημμένοι εἰσὶν εἰς βόθρα. καὶ βο-
σὸς ἐν ἀλέμοις, χασκῶρ, μακὲδ ἔ-
καρναῖν· πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν ὀχυ-
27 ραὶ καὶ μεγάλαι. * καὶ ἐν ταῖς λι-
παῖς πόλεσι τὸ γαλααδίπιδος εἰσὶ
συνελημμένοι εἰς αὐτὸν τάσων·
παρεμβαλεῖν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα καὶ
καταλαβέσθαι καὶ ἐξάρα πάντας
28 τέττας ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. * καὶ ἀπέ-
σρεψεν ἰσθὰς ἔκ τῃ παρεμβολῇ αὐτῶν
ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς βόθρα ἄφρων.
καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, ἔκ ἀκέρη-
νε πρὸν Ἀρσενικὸν ἐν σόματι ῥομ-
φαίας, καὶ ἔλαβε πάντα τὰ σκεύη
αὐτῶν, ἔκ ἐνέπηυσεν αὐτὸν πυρί.

19 * Ἐὰ πῆρεν ἐκείθεν νυκτός, ἔπει-
30 ρεύετο ὡς ἔπι τὸ ὄχϋρωμα. * καὶ
ἐγχετο ἐωθινή, καὶ ἦσαν ὅθι ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν, ἔτι δ' ἑλὰς πολὺς ἔσθχ
ἦ δροθμός, αἶθρηες κλίμακας ἔμῃ
χανὰς κατὰ λαβέτω τὸ ὄχϋρωμα.

31 καὶ ἐπολεμῶν αὐτός. ὅτε εἶδεν ἰσθμὸν
ὅπῃ ἦν ὁ πόλεμος. καὶ ἡ κραυγὴ τῆς
πόλεως ἀνέβη ἕως τοῦ οὐρανοῦ σάλ-
πιξι καὶ φωνῇ μεγάλῃ, ὅτε εἶπε τοῖς

32 ἀνδράσι τῆς διωγόμεως. * πολε-
μήσατε σήμερον ὑπὲρ πάντων ἀδελ-
φῶν ὑμῶν. * καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν
33 ἡμέραις ἐξόπισθεν αὐτῶν, ἵνα σάλπι-
σεν ταῖς σάλπιγξιν καὶ ἐβόησαν ἐν

26 Et quia multi ex eis cō-
prehensi sunt in Barasa &
Abofor, & in Alimis, & in
Casphor, & Mageth, & Car-
naim. hæ omnes ciuitates
munitæ & magnæ.

27 * Sed & in ceteris ciuita-
tibus Galaaditidis tenentur
comprehensi, & in crastinū
constituerunt ad mouere ex-
ercitum ciuitatibus his, & cō-
prehendere & tollere eos in
vna die.

28 ³ Et conuertit Iudas & exercitus eius viam in desertū Bozor repente, & occupauit ciuitatem, & occidit omnem masculum in ore gladij, & accepit omnia spolia eorum, & succendit eam igni.

29 * Et surrexerūt inde nocte
 & ibant vsq; ad munitionē.

30 ² Et factum est diluculo
D cū eleuassent oculos suos,
& ecce populus multus cui⁹
non erat numerus, portantes
scalas & machinas, vt com-
prehenderent munitionem
& expugnarent eos.

31 * Et vidit Iudas quia cœpit bellum, & clamor belli ascēdit ad cælum sicut tuba, & clamor magnus de ciuitate, & dixit exercitui suo.

32 ⁴ Pugnate hodie pro fra-
tribus vestris.

33 * Et venit tribus ordi-
bus post eos, & exclamaue-
runt tubis, & clamauerunt
in oratione.

34 * Et cognouerunt castra
Timothei quia Machabeus
est, & refugerunt à facie eius,
& percusserunt eos plaga ma-
gna, & ceciderunt ex eis in
die illa ferè octo millia viro-
rum.

* Et diuertit Iudas in Maspha, & expugnauit & cepit eam, & occidit omnem mascululum eius, & sumpsit spolia eius, & succendit eam igni.

6 * Inde perrexit & cepit
Casbō, & Mageth, & Bosor,
& reliquas ciuitates Galaadi
7 tidis. * Post hæc autē verba cō
gregauit Timotheus exerci
tū aliū, & castra posuit cōtra
Raphan trans torrentem.

* Et misit Iudas speculari³⁸ exercitum, & nunciauerunt ei dicētes, Quia conuenerūt ad eū omnes gentes quæ in circuitu nostro sunt, & exercitus multus nimis.

* Et Arabas conduxerunt³⁹ in auxilium sibi, & castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in proelium, & abiit Iudas obuiam illis.

* Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquauerit Iudas & exercitus eius ad torrentem aquæ, si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum, quia potens poterit aduersum nos.

* Si verò timuerit transire⁴¹ & posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos, & poterimus aduersus illū.

* Vt autem appropinquauit Iudas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem, & mandauit eis, dicēs: Neminem hominum reliqueritis, sed veniant omnes in proelium.

* Et transfretauit ad illos⁴³ prior, & omnis populus post eum, & contrita sunt omnes gentes à facie eorū, & proiecerunt arma sua, & fugerunt ad phanum quod erat in Carnaim.

* Et occupauit ipsam ciuitatem, & phanum succendit igni, cum omnibus quæ erāt in ipso. Et oppressa est Carnaim, & non potuit sustinere contra faciem Iudæ.

* Et congregauit Iudas⁴⁵ vniuersos Israelitas qui erant in Galaaditide à minimo vsque ad maximum, & uxores eorum, & natos, & exercitum magnum valde, vt venirent in terram Iudæ.

* Et venerunt vsque ad⁴⁶ Ephron, & hæc ciuitas magna in ingressu posita munita valde. Et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per medium iter erat.

* Et incluserunt se qui erāt⁴⁷ in ciuitate.

* καὶ ἀπέστειλεν ἰσδὰς καὶ σκο-³⁸ πιδάμ τὴν παρεμβολήν. καὶ ἀπήλθον αὐτὰ λέγοντες· ὅτι συνήλθον εἰς τὸ πρὸς αὐτὸν πᾶσα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, διὼ αἰς πολλὴν (φόδρα). * Ἐὰρ ἄρας μεμίσθω) εἰς βοή-³⁹ θειαν αὐτοῖς, καὶ παρεμβάλλουσι πέ- ρθον· ὅτι χιμαῖρες εἰσὶ μοι ἐλθεῖν ὅτι σὲ εἰς πόλεμον. Ἐπορεύθη ἰσδὰς εἰς συνδύστην αὐτῶν. * Ἐπεμύθεος⁴⁰ τοῖς ἀρχαῖς τῶν διωμέων αὐτῶν. ἐν τῷ ἐγγίζειν ἰσδὰν καὶ τὴν παρεμβολήν αὐτῶν ὅτι τὴν χιμαῖραν· ὅτι ὕδατος, ἐδὴ διαβῇ πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἄλλοι, ὅτι δυνήσομεθα ὑποστῆναι αὐτὸν. ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς.

* ἐδὴ δὲ δειλῶθη ἡ παρεμβολή⁴¹ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσθμεν πρὸς αὐτὸν καὶ δυνήσομεθα πρὸς αὐτόν. * ὡς δὲ ἤγγισεν ἰσδὰς ὅτι τὴν χει-⁴² μαῖραν· ὅτι ὕδατος, ἔστησε οὖν γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ὅτι τὴν χιμαῖραν, ἡ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· μὴ ἀφήτε πᾶσα ἄνθρωπον παρεμβάλλειν, ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πό-⁴³ λεμον.

* καὶ διεπέρασαν ἐπ' αὐτὸν⁴³ πρῶτος, ἡ πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν ὅτι πρῶτος αὐτῶν. καὶ συνετίθησαν πρὸς ὡσὶν αὐτῶν πᾶσα τὰ ἔθνη, ἡ ἐρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, ἡ ἐφυγον εἰς τὴν τέ-⁴⁴ μνον ἐν καρναῖν. * καὶ περιεκατε-⁴⁴ λάβοντο τὴν πόλιν ἡ τὴν τέμνον ἐνε-⁴⁵ πύρσθον ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ καὶ ἐτροπώθη ἡ καρναῖν, καὶ οὐκ ἐδύναντο ἐπὶ ὑποστῆναι καὶ πρὸς σὺν ἰσδὰ.

* Ἐκλήθη οὖν ἰσδὰς πᾶσα ἰσραὴλ⁴⁵ οὖν ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικρῆς ἕως μεγάλης καὶ τὰς γυναῖκας αὐ-⁴⁶ τῶν, ἡ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν δυνά-⁴⁶ μιν παρεμβολὴν μεγάλην σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰσδὰ.

* καὶ ἦλθον ἕως ἐφρών, καὶ αὐτὴ ἡ⁴⁶ πόλις μεγάλη ὅτι τὸ εἰσοδεῖσθαι οὐκ ἐ-⁴⁷ (φόδρα). οὐκ ἔστι ἐκκλῖναι ἀπ' αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ἀλλ' ἡ διαμέσου αὐτῆς πορεύεσθαι.

* καὶ ἀπέκλεισαν αὐτὸν⁴⁷ ἐν τῇ πόλει.

* Et misit Iudas ad conside-³⁸ randum castra, & renunciauerunt ei dicētes: Congregata sunt ad eos omnes gentes quæ in circuitu nostro, exercitus multus valde.

* Et Arabes conduxit in au-³⁹ xilium illis, & castra metantur trans torrentem, parati venire ad te in bellum. Et abiit Iudas in occursum illorum.

* Et dixit Timotheus princi-⁴⁰ pibus exercitus eius: Cum appropinquauerit Iudas et castra eius ad torrentem aquæ, si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum, quoniam potens poterit aduersum nos.

* Si autē timuerit, & posue-⁴¹ rit castra ultra fluium, transibimus ad eū, & poterimus contra illum.

* Vt autem appropinquauit Iudas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi in torrente, & praecepit eis dicens: Nō dimittatis omnem hominē castra metari, sed veniant omnes ad bellū.

* Et trāsīuit contra eos prior,⁴³ & omnis populus eius post eum. Et contrita sunt ante faciē eius omnes gentes, & proiecerūt arma sua, & fugerunt in lucum in Carnaim.

* Et ceperunt urbem & lu-⁴⁴ cum succenderunt in igne cum omnibus quæ in illo. Et oppressa est Carnaim, & non potuerunt ultra sustinere contra faciem Iudæ.

* Et congregauit Iudas om-⁴⁵ nem Iffrael qui in Galaaditide à paruo vsque ad magnum, & mulieres eorum, et filios eorum, & sarcinas, castra magna valde, vt venirent in terram Iudæ.

* Et venerūt vsq; ad Ephron,⁴⁶ & hæc vrbs magna in introitu munita valde. Non erat declinare ab ea ad dextram vel sinistram, sed per medium eius ire.

* Et incluserunt eos qui de⁴⁷ ciuitate.

* Et obstruxerunt portas lapidibus. * Et misit ad eos Judas sermonibus pacificis, dicens:

* Transibo per terram tuam, ut abeamus in terram nostram, & nullus malefaciet vobis, sed pedibus transibimus: & nō voluerunt aperire ei.

* Et iussit Judas prædicare in castris, ut castra poneret unusquisque in quo est loco. Et castrametati sunt viri exercitus, & oppugnauerunt urbem totā die illa & tota nocte; et tradita est urbs in manibus eius.

* Et occidit omnē masculum in ore gladij, & eradicauit eam, & accepit spolia eius, & transiuit per ciuitatem super occisos, & transierunt Iordanem in campum magnum contra faciē Bethsan.

* Et erat Judas congregans extremos, & adhortans populū per totam viam, donec venit in terram Juda.

* Et ascenderunt in montem Sion in letitia et gaudio. Et adduxerunt holocausta; quia nō cecidit de eis ullus donec reuersi sunt in pace.

* Et in diebus quibus erat Judas & Ionathas in Galaad, & Simon frater eius in Galilea contra faciē Ptolemaidis.

* Audiuit Ioseph filius Zacharie, & Azarias principes exercitus facinora & praelium qualia fecerant, & dixerunt:

* Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus ad pugnandum contra gentes quæ in circuitu nostro. * Et praeceperunt his qui de exercitu qui cum illis, & abierunt in Iamnam.

* Et exiuit Gorgias de ciuitate, et viri eius in occursum eis in bellum.

* Et fugatus est Iosephus & Azarias, & persecutionem sunt passi usque ad terminos Iudææ. Et ceciderunt in die illo de populo Israel ad duo mille viros: & facta est fuga magna in populo Israel.

* καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. * καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰεὺς λόγους εἰρηνικοὺς λέγων·

* διελθόμεθα διὰ τῆς γῆς ὑμῶν· καὶ πελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς κακοποιήσόμεθα, πλὴν τοῖς ποσὶ παρελθούμεθα. καὶ οὐκ ἠέλωμεν ἀνοῖξαι αὐτοῖς. * καὶ ἐπέταξεν ἰεὺς κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ· ὅτι παρεμβάλεον ἕκαστος ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πῶ. & παρενέβαλον ὁ δόρυς τῆς διωάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην & ὅλην τὴν νύκτα. καὶ παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χειρὶν αὐτῶν.

* καὶ ἀπώλεσε πρὸς δόρυ καὶ ἐκείνην ἐν σόματι προφαίας, καὶ ἐξερρίζωσεν αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ διήλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν αἵμα. καὶ ἐπέταξεν ὅτι διεβήσαν τὸν ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα καὶ πρὸς ὠπὸν βαυθάν.

* ὁ δὲ ἰεὺς ἐπισυνάγων αὐτοὺς ἐχάλιζοντες & παροτρύνοντες τὸν λαόν, καὶ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς γῆν ἰεὺς.

* καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος σιών ἐν δὴ φροσύνῃ καὶ χαρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἕτερος ἕως ἑξ ἑπτασφαι ἐν εἰρήνῃ.

* καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἰεὺς καὶ ἰωνάθαν ἐν τῇ γαλαὰδ, καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καὶ πρὸς ὠπὸν πτολεμαίδος.

* ἤκουσεν ἰωσήφ ὁ τοῦ ζαχαρίας καὶ ἀζαρίας ἀρχόντες τῆς διωάμεως τὰν ἀνδραγαθίαν καὶ τὸ πολέμου οἷα ἐποίησαν, καὶ εἰπαν·

* ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἐαυτοῖς ὄνομα. καὶ πορεύσασθαι ἐπὶ τὰ ἐν τῇ πόλει καὶ ἐκείνην.

* καὶ παρήγγειλαν τοῖς δούλοις τῆς διωάμεως τῆς μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ ἰάμνιαν. καὶ ἐξῆλθε γοργίας ἐκ τῆς πόλεως, & οἱ δόρυ αὐτῶν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον.

* ὁ δὲ ἐπεσπώθη ἰωσήφος & ἀζαρίας καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας. καὶ ἐπεὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ ἰσραὴλ εἰς δι-
χιλίους ἀνδρας, & ἐγένθη μεγάλη με-
γάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσραὴλ.

* καὶ ἐγένθη μεγάλη με-
γάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσραὴλ.

* Et obstruxerunt portas lapidibus. * Et misit ad eos Judas verbis pacificis, dicens:

* Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram, & nemo vobis nocebit, tantum pedibus transibimus, & nolebāt eis aperire.

* Et præcepit Judas prædicari in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco, & applicuerūt se viri virtutis, & oppugnauit ciuitatē illam tota die & tota nocte: Et tradita est ciuitas in manu eius.

* Et peremerunt omnem masculum in ore gladij, & eradicauit eam, & accepit spolia eius, & transiuit per totā ciuitatem super interfectos. Et transgressi sunt Iordanem in campo magno contra faciē Bethsan.

* Et erat Judas congregās extremos, & exhortabatur populum per totam viā donec venirent in terram Iuda.

* Et ascenderunt in montem Sion cum letitia & gaudio, & obtulerūt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset donec reuerterentur in pace.

* Et in diebus quibus erat Judas & Ionathas in terra Galaad, & Simon frater eius in Galilea contra faciē Ptolemaidis.

* Audiuit Iosephus Zachariæ filius, & Azarias princeps virtutis res bene gestas, & proelia quæ facta sunt, & dixit.

* Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare aduersus gentes quæ in circuitu nostro sunt.

* Et præcepit his qui erant in exercitu suo, & abierunt Iamnam.

* Et exiuit Gorgias de ciuitate, & viri eius obuiam illis in pugnam.

* Et fugati sunt Iosephus & Azarias usque in fines Iudææ, & ceciderunt illa die de populo Israel ad duo millia viri. Et facta est plaga magna in populo.

* Qui dā & fratres fortiter

* Ipse semine quos facit

* Et vult sunt valent

* nis Israel vbi aud

* rum. * Et c

* fausta ac

* Et e

* eius, & Esau in

* est, & filias ciu

* turres ei

* circuitu

* Et in terram

* peramb

* In c

* cerdote

* fortiter

* filio exe

* Et

* Azotum

* narum, & spoli

* cendit

* ciuitatu

* terram

ET

bu

nes. Et

Elyma

lissima

gento

* T

cuples

na aur

quæ re

lippi r

uit pri

* Et

pere c

eam &

innot

in ciu

* E

lium

cum t

sus est

* Quia non audierunt Iuda & fratres eius, existimantes fortiter se facturos.

* Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel.

* Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel & gentium omnium, ubi audiebatur nomen eorum.

* Et conuenerunt ad eos fausta acclamantes.

* Et exiuit Iudas & fratres eius, & expugnabant filios Esau in terra quæ ad Austrum est, & percussit Chebron & filias eius, & muros eius & turres eius succendit igni in circuitu.

* Et mouit castra ut iret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.

* In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum voluit fortiter facere, dum sine consilio exeunt in praelium.

* Et declinauit Iudas in Azotum in terram alienigenarum, & diruit aras eorum, & spolia deorum suorum succendit igni, & cepit spolia ciuitatum, & reuersus est in terram Iuda.

CAP. VI.

ET rex Antiochus perambulauit superiores regiones. Et audiuit esse ciuitatem Elymaidem in Perside nobilissimam & copiosam in argento & auro.

* Templumque in ea locuples valde, & illic velamina aurea, & lorica & scuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo qui regnauit primus in Græcia.

* Et venit & quærebat capere ciuitatem & depredari eam & non potuit, quoniam innotuit sermo his qui erant in ciuitate.

* Et insurrexerunt in praelium & fugit inde, & abiit cum tristitia magna, & reuersus est Babyloniam.

* ὅτι οὐκ ἤκουσαν ἰσθλα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν οἰόμενοι δυνάσασθαι.

* αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οἷς ἐδόθη σωτηρία ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν.

* καὶ ὁ δυνὴρ ἰσθλας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον πάντος ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων καὶ ἠκρότερον ὄνομα αὐτῶν. καὶ ἤπισυνήλοντο πρὸς αὐτοὺς διφρημέντες. καὶ ἐξῆλθεν ἰσθλας καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν ἐν ἡμέρᾳ ἧστ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν χεῖρα καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν. καὶ κατήλετο τὸ οὐρύωμα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπύρκατο αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε τὴν προθυμίαν εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν σαμαρείαν.

* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεθῶν ἱερεῖς πόλεων ἐκλομήρας αὐτῶν ἀνδραγαθήσαν ἐν ταῖς αὐτῶν ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀβελότως.

* καὶ ἐξέκλινεν ἰσθλας εἰς ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, καὶ κατήλετο τὰς βωμὰς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε πυρὶ, καὶ ἐσκόλυσε τὰ σκύλα τῶν πόλεων, καὶ ἐπέσρεψεν εἰς τὴν γῆν ἰσθλας.

CAP. VI.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπὶ δύνω χώρας, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἐστὶ ἐν ἐλύμαις ἐν τῇ περσίδι πόλις ἐνδοξὴ πλεῖστα δρυγυρίων καὶ χρυσίου.

* καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ καλὸν μῆτα χρυσῶν καὶ θύρακες καὶ ὅπλα ἀκατέλιπον ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου βασιλεὺς ὁ μακεδών, ὃς ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησι.

* καὶ ἦλθε καὶ ἐζήτησε καταλαβεῖν τὴν πόλιν καὶ περινομεῖσθαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐβλήθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως.

* καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆρκεν ἐκείθεν μετὰ λύπης μεγάλης ἀποσρέψας εἰς βαβυλῶνα.

* Quoniam non audierunt Iudam & fratres suos putantes fortiter se facere.

* Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, quibus data est salus Israel per manum eorum.

* Et vir Judas & fratres eius glorificati sunt valde coram omni Israel, & gentibus omnibus ubi audiebatur nomen eorum.

* Et conuenerunt ad eos fausta dicentes.

* Et exiit Judas & fratres eius, & oppugnabant filios Esau in terra quæ ad meridiem, & percussit Chebron & filias eius.

* Et destruxit munitionem eius, & turres eius combussit in circuitu. Et profectus est ut iret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.

* In die illa ceciderunt sacerdotes urbium volente illo fortiter facere, dum ipse egreditur in bellum sine consilio.

* Et declinauit Iudas in Azotum terram alienigenarum, & destruxit aras eorum, & sculptilia deorum illorum succendit igne, & spoliauit spolia urbium, & reuersus est in terram Iuda.

CAP. VI.

ET rex Antiochus perambulabat superiores regiones, et audiuit quod est in Elymis in Perside ciuitas gloriosa diuitiis argento & auro.

* Et templum quod in ea opulentum valde, & illic velamina aurea, & lorica, & arma quæ reliquit illic Alexander filius Philippi rex Macedo, qui regnauit primus in Græcis.

* Et venit & querebat capere ciuitatem & depredari eam, & non potuit, quoniam cognitus est sermo his qui de ciuitate.

* Et insurrexerunt contra eum in bellum. Et fugit, et profectus est illinc cum tristitia magna ut reuerteretur in Babylonem.

* Et venit nuntians quidam
ei in Perside, quod fugata erant
castra quæ iuerant in terram
Juda.

* Et iuit Lysias cum exer-
citu forti in primis, & fugatus
est à facie eorum. Et inualuerunt
armis, & exercitu, & spoliis
multis, quæ ceperunt à castris
quæ exciderunt.

* Et diruerunt abominatio-
nem quam ædificauit in altari
quod in Hierusalem, & sanctua-
rium sicut prius circumdederunt
muris altis, & Bethsuram ci-
uitatem suam.

* Et factum est ut audiuit
rex sermones istos, expauit &
commotus est valde, & cecidit
in lectum, & incidit in infirmi-
tatem præ tristitia; quoniam non
est factum ei sicut cogitauerat.

* Et fuit illic dies plures, quo-
niam renouata est in eo tristitia
magna, & arbitratus est quod
moritur.

* Et vocauit omnes amicos
suos, & dixit ad eos: Recedit
somnia ab oculis meis, & cor-
rui corde præ sollicitudine.

* Et dixi corde, Usque ad
quam tribulationem ueni, &
fluctum magnum in quo nunc
sum; quoniam probus & dile-
ctus fui in dominio meo!

* Nunc autem recordor ma-
lorum quæ feci in Hierusalem,
& accepi omnia vasa aurea &
argentea quæ in ea, & misi au-
ferre habitantes Juda sine cau-
sa.

* Cognoui quod causa horum
inuenerunt me mala hæc. Et ec-
ce pereō tristitia magna in terra
aliena.

* Et vocauit Philippum
num amicorum suorum, & con-
stituit eum super omne regnum
suum.

* Et dedit ei diadema, &
vestem suam, & annulum, ut
adduceret Antiochum filium
suum, & nutriret eum ut re-
gnaret.

* καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλων τις αὐτῷ
εἰς τὴν περσίδα, ὅτι τετρώπωνται αἱ
παρεμβολαὶ αἱ πορθεῖσθαι εἰς γῆν
ἰσθδα. * καὶ ἐπορεύθη λυσίας δυ-
νάμει ἰσχυρῇ ἐν πρώτοις, καὶ ἀνε-
τρέπη δὲ πρὸς πορθώπου αὐτῶν, καὶ
ἐπὶ ἔχουσιν ὅπλοις καὶ δυνάμει καὶ
σκόλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον δὲ τῶν
παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν.

* καὶ κατέειλον τὸ βδέλυγμα ὃ
ὠκοδόμησεν Ἰππὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ
ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἁγίασμα
καθώς τὸ πρῶτον ἐκύνκλωσαν τεί-
χεσιν ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαιθσέραν
πόλιν αὐτῆς.

* καὶ ἐχρῆτο ὡς ἤκουσεν ὁ βασι-
λεὺς ὅτι λόγους τέτρε, ἐταμείνη
καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα. καὶ ἐπεσεν
ἐπὶ τῷ κοίτῃ, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀρ-
ρωσίαν, δὲ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγέ-
νετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυμῆτο.

* καὶ ἡμεῖς ἡμέρας πλείους, ὅτι
ἀνεκαίνισθαι ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη,
καὶ ἐλογίσασθαι ὅτι δὲ ποθήσκει.

* καὶ ἐκάλεισε πάντας τοὺς φί-
λους αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
ἀφίστατε ὁ ὕπνῳ δὲ τῶν ὀφθαλ-
μῶν μου, καὶ ἐμπέπωκα τῇ καρδίᾳ
δὲ τῆς μελέτης.

* καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ, ἕως τίνος θλί-
ψω ἡλθόν καὶ κλύδωνος μεγάλης
ἐν ᾧ νῦν εἰμὶ, ὅτι χρεὶς καὶ ἀπαώ-
μιος ἡμῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου.

* καὶ ἡμιμήσκομαι τῶν κακῶν
ὧν ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔ-
λαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ
καὶ τὰ ἀργυρεῖα ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξα-
πέσειλα ἑξάραι τοὺς κατοικοῦντας
ἰσθδα διακονῆς.

* εἰδὼν ὅτι χάριν τέτων ὄρον μετ'
κακὰ ταῦτα καὶ ἰδὲ δὲ πολλοὺς λό-
πων μεγάλην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.

* καὶ ἐκάλεισε φίλιππον ἑνὰ τῶν
φίλων αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν
ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

* καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα, &
τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸ δακτύλιον & ἀ-
γάλειν ὁπτιόχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, & ἐκ-
τρέψαι αὐτὸν τὸ βασιλεύειν.

* Et venit qui nuntiaret ei
in Perside, quia fugata sunt
castra quæ erant in terra Ju-
da.

* Et quia abiit Lysias cum
virtute forti in primis, & fu-
gatus est à facie Iudæorum, &
inualuerunt armis & viribus
& spoliis multis quæ cepe-
runt de castris quæ excide-
runt.

* Et quia diruerunt abomi-
nationem quam ædificaue-
rant super altare quod erat in
Hierusalem & sanctificatio-
nem sicut prius circumdede-
runt muris excelsis, sed &
Bethsuram ciuitatem suam.

* Et factum est ut audiuit
rex sermones istos, expauit
& commotus est valde, & deci-
dit in lectum & incidit in lā-
guorem præ tristitia, quia nō
est factum sicut cogitabat.

* Et erat illic per dies mul-
tos, quia renouata est in eo
tristitia magna, & arbitratus
est se mori.

* Et vocauit omnes ami-
cos suos, & dixit illis: Recessit
somnia ab oculis meis, &
concordi & corruui corde præ
sollicitudine.

* Et dixi in corde meo: In
quantam tribulationem de-
ueni, & in quos fluctus tri-
stitiæ in qua nunc sum qui
iucundus eram, & dilectus
in potestate mea!

* Nunc verò reminiscor
malorum quæ feci in Hieru-
salem, unde & abstuli omnia
spolia aurea & argentea quæ
erant in ea, & misi auferre
habitantes Iudæam sine cau-
sa.

* Cognoui ergo quia pro-
pterea inuenerunt me mala
ista, & ecce pereō tristitia ma-
gna in terra aliena.

* Et vocauit Philippum
vnum de amicis suis, & præ-
posuit eum super vniuersum
regnum suum.

* Et dedit ei diadema, &
stolam suam & annulum,
ut adduceret Antiochum fi-
lium suum, & nutriret eum
& regnaret.

* Et mortuus est illic Antiochus rex, anno centesimo quadagesimo nono.

* Et cognouit Lysias quoniam mortuus est rex, & constituit regnare Antiochum filium eius quem nutriuit a dolescentem, & vocauit nomen eius Eupatorem.

* Et hi qui erant in arce conclusi erant Israel in circuitu sanctorum, & querebant eis mala semper ad firmamentum gentium.

* Et cogitauit Iudas disperdere eos, & conuocauit vniuersum populum ut obsiderent eos.

* Et conuenerunt simul, & obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, & fecerunt balistas & machinas.

* Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, & adiunxerunt se illis aliqui impij ex Israel, & abierunt ad regem & dixerunt.

* Quousque non facis iudicium & vindicas fratres nostros?

* Nos decreuimus seruire patri tuo, & ambulare in preceptis eius, & obsequi edictis eius & filij populi nostri.

* Propter hæc alienabantur a nobis. Et quicumque inueniebantur ex nobis, interficiebantur, & hereditates nostræ diripiebantur.

* Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed in omnes fines nostros.

* Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in Hierusalem occupare eam, & munitionem in Bethsuram munierunt.

* Et nisi praueneris eos velociter, maiora quam hæc facient, & non poteris obtinere eos.

* Et iratus est rex ut hæc audiuit, & conuocauit omnes amicos suos, & principes exercitus sui & eos qui super equites erant.

* Sed & de regnis alijs & de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conductitij.

* καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ ἐκατοστῷ.

* καὶ ἐπέγνω λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεὺς, & κατέστησε βασιλεὺς ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον, & ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐπάτωρ.

* καὶ οἱ ἐν τῇ ἀκρῇ ἦσαν συγκλείοντες τὴν ἱερὴν κύκλῳ τῶν αἰσῶν καὶ ζητούντες τὰ κακὰ διόλου καὶ σήμερον τοῖς ἔθνεσι.

* καὶ ἐλογίσασθαι ἰούδας ἐξ αὐτῶν καὶ ἐξεκκλησίασε πάντας τὸν λαὸν ὃς περικαθίστατο ἐπ' αὐτούς.

* ὁ σιμὼν χθίσαν αἶμα, & περιεκάτισθαι ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἐκατοστοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτοὺς βελόνας καὶ μηχανάς.

* καὶ ἐξήλθον ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ συκλίσμῳ, & ἐκολλήθησαν αὐτοῖς πῖνες τῶν αἰσῶν ἐξ ἱερῆς, & ἐπροβύθησαν πρὸς τὴν βασιλείαν καὶ εἶπαν.

* ἕως ποῦτε ἐποιήσῃς κρίσιν, & ἐν δικήσεσι εὖ ἀδελφοὶ ἡμεῖς.

* ἡμεῖς διδοσκόμεν διελθόντες τὰς πατρίδας καὶ πορεύεσθαι τῆς ὑπὸ αὐτοῦ λεγομένης καὶ κατακολεσθῆναι τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, ὅτι οἱ ἑστέ τῆς χάριτος τῆς ἡλοποιεῖν ὁ αὐτὸς.

* πλὴν ὅτι διέσκοπον ὁ αὐτὸς ἡμεῖς ἐθνοποιοῦν, & αἰκληρονομίαν ἡμεῖς διηρπάζοντες. καὶ εὖ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρας, ἀλλὰ & ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν.

* καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἀκρὰν ἱερουσαλήμ, & καταλαβέσθαι αὐτὴν καὶ τὴν ἀργίστην, & τὴν βαθύτατον ὠχύρωσαν.

* καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃς αὐτοὺς διατάχῃς, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ ἐδυήσουσι τὸν καλαχῆν αὐτῶν.

* καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἤκουσε, & σιμὼν ἀπεκρίθη εὖ φίλος αὐτοῦ ἀρχοντας δυνάμεως αὐτοῦ & ἐπὶ τὰν ἰσθμίων.

* καὶ ἀπὸ βασιλείων ἐτέρων & ἀπὸ ἡσίων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μυριάδας.

* Et mortuus est illic Antiochus rex anno nono & quadagesimo & centesimo.

* Et cognouit Lysias quod mortuus est rex, & constituit ut regnaret Antiochus filius eius pro eo, quem nutriuit iuniorum, & vocauit nomen eius Eupator.

* Et qui de arce erant concludentes Israel in circuitu sanctorum, & quarentes mala semper, & firmamentum gentibus.

* Et cogitauit Iudas disperdere eos, & congregauit vniuersum populum ut obsideret in eos.

* Et congregati sunt simul, et obsederunt in eos anno quinquagesimo & centesimo, & fecit contra eos balistas & machinas.

* Et exierunt de eis de loco obfesso, & adhererunt eis quidam ex impijs de Israel, et abierunt ad regem, & dixerunt:

* Usquequid non facies iudicium, & vltisceris fratres nostros?

* Nos decreuimus seruire patri tuo, & ambulare in his que ab eo dicebantur, et obedire preceptis eius, quoniam qui sunt populi huius, causa huius alienabantur a nobis.

Verum qui inueniebantur ex nobis, occidebantur, & possessiones nostræ diripiebantur.

* Et non contra nos solum extenderunt manum, sed & contra omnes terminos nostros.

* Et ecce castra metati sunt hodie contra arcem Hierusalem ut capiant illam & sanctum, & Bethsuram munierunt.

* Et si non praueneris eos velociter, maiora his facient, & non poteris obtinere eos.

* Et iratus est rex, quando audiuit, & congregauit omnes amicos suos, principes exercitus sui, & eos qui super equites.

* Et a regibus alijs & ab insulis maris venerunt ad eum exercitus conductitij.

* Et erat numerus exerci-
tuum eius centum millia peditū,
& viginti millia equitum, &
elephantes duo & triginta do-
cti ad bellum.

* Et venerunt per Idumæā,
& applicuerunt ad Bethsuram,
& pugnauerunt ad dies multos,
& fecerunt machinas; & exie-
runt et cōbusserunt eas in igne,
& pugnauerunt fortiter.

* Et recessit Judas ab arce, et
mouit castra in Bethzacharia
contra castra regis.

Et surrexit rex mane, & cō
citauit exercitū in impetu eius
contra viam Bethzacharia, &
diuisi sunt exercitus in prælū,
& cecinerunt tubis.

* Et elephantis ostenderunt
sanguinem vuae & mororū vt
acuerent eos in prælum.

* Et diuiserunt bestias in pha-
langes, & statuerunt cuilibet e-
lephanti mille viros loricatos in
loricis concatenatis, & galeæ
arææ in capitibus eorū, & quin-
genti equites ordinati, cuilibet
bestia electi.

* Hi ante tēpus vbi erat be-
stia, erant, & quocunque ibat,
ibat simul, nō discedebant ab eo.

* Et turres lignæ super ipsos
munitæ protegentes in qualibet
bestia accinctæ super ea machi-
nis: & super qualibet viri duo
& triginta pugnantes in eis, &
Indus eius.

* Et residuum hinc & inde
constituerunt in duas partes ca-
strorum concutientes & obtu-
rati in vallibus.

* Vt autem fulsit sol in au-
reos clypeos, resplenduerunt mō-
tes ab eis, & resplenduerunt vt
lampades ignis.

* Et extensa fuit pars quadā
castrorum regis ad altos montes,
& aliqui ad humilia, & ibant
cautē & ordinate.

* ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων
αὐτῶν ἑκατὸν χιλιάδες πῆν πεζῶν, καὶ
εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, ὅτε ἐλέφαντες
δύο καὶ τετράκοντα εἰδότες πόλεμον.

* καὶ ἦλθον διὰ τῆς Ἰδουμαίας,
καὶ παρεβάλσαν ἐπὶ Βαιθσά-
ραν, καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ ἡμέρας
πολλὰς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ
ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρσαν αὐτὰς ἐν
πυρὶ, καὶ ἐπολέμησαν ἀνδραγαθῶς.

* καὶ ἀπῆρεν Ἰσάδας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς,
καὶ παρεβάλεν εἰς Βαιθζαχαρία
ἀπὸ πύργου τῆς παρεμβολῆς τῆς βασι-
λέως.

* καὶ ὥρθησεν ὁ βασιλεὺς
τοῦ πρωῒ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν
ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν
Βαιθζαχαρία, καὶ διεσκέδαθησαν
αἱ δυνάμεις τὸν πόλεμον, καὶ ἐσάλ-
πισαν ταῖς ἀλπιγξίαι.

* καὶ τοῖς
ἐλέφανσιν ἐδείξαν αἶμα σαφυλῆς καὶ
μύρων τοῦ παρασηῆσαι αὐτοὺς εἰς πό-
λεμον.

* καὶ δειλὸν τὰ θηρία εἰς
τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν ἐ-
καστῷ ἐλέφαντι χιλίαι ἀνδρες τε-
θωρακισμένους ἐν ἀλυσίδωσι, καὶ
περικεφαλαῖαι χαλκαῖαι ἐπὶ τῶν
κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακοσία ἵπ-
ποι διατεταγμένον, ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκ-
λελειμμένον.

* ὅτε δὲ καὶ αἰρουὶ
ἔδωκον τὸ θηρίον ἡσῶν, καὶ ὁ ἔδωκε πο-
ρεύεσθαι, ἐπορεύοντο αἶμα, ὅτε ἀφίσταν-
το ἀπ' αὐτῶν.

* ὁ πύργος ἑξυλινὸς
ἐπ' αὐτοὺς ὁχυρὸς σκεπαζόμενος ἐφ'
ἐκαστοῦ θηρίου ἐξωσμένοι ἐπ' αὐτῶν μη-
χαναῖς, καὶ ἐφ' ἐκαστοῦ ἀνδρὸς δύο
καὶ τετράκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ' αὐ-
τοῖς, ὅτε οἰνδὸς αὐτῶν.

* ὁ δὲ τὴν ἐπιλοιπὸν οὐδὲν ὅτε οὐθεν
ἔστησαν ἐπὶ ταῖς δύο μέρεσιν τῆς παρεμ-
βολῆς κατεσείοντες καὶ καταφρασ-
σόμενοι ἐν ταῖς φαράγγιν.

* ὡς δὲ ἔσπελθεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς
χευσὰς ἀσπίδας ἐσπέλθεν καὶ ὁ ἥλιος ἀπὸ
αὐτῶν, ὅτε κατ' ἄστρα ὡς λαμπάδες
πυρός.

* καὶ ἐξέλαθον μέγας τίς τῆς παρεμ-
βολῆς τῆς βασιλέως ἐπὶ ταῖς ὑψηλὰς ὄρεσιν,
καὶ πνέοντες ἐπὶ ταῖς ταπεινάς. ὅτε ἤρχοντο
ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως.

* Et erat numerus exerci-
tus eius centum millia pedi-
tū, & viginti millia equitū,
& elephanti triginta duo do-
cti ad prælū. * Et venerunt
per Idumæam & applicue-
runt ad Bethsuram, & pu-
gnauerunt dies multos, &
fecerunt machinas: & exierunt
& succenderunt eas igni, &
pugnauerunt viriliter.

* Et recessit Iudas ab arce,
& mouit castra ad Bethza-
charan contra castra regis.

* Et surrexit rex ante lucē,
& concitauit exercitus in im-
petum contra viam Bethza-
charam. Et comparauerunt
se exercitus in prælum, &
tubis cecinerunt.

* Et elephantis ostende-
runt sanguinem vuae & mori
ad acuēdos eos in prælum.

* Et diuiserunt bestias per
legiones, & astiterunt singu-
lis elephantis mille viri in lo-
ricis concatenatis, & galeæ
arææ in capitibus eorum, &
quingenti equites ordinati
vnicuique bestia electi erant.

* Hi ante tempus vbiq;
erat bestia, ibi erant, & quo-
cunque ibat, ibant, & non
discedebant ab ea.

* Sed & turres lignæ su-
per eos firmæ protegentes
super singulas bestias & su-
per eas machinæ. Et super sin-
gulas viri virtutis triginta
duo qui pugnabāt desuper,
& intus magister bestia.

E
* Et residuum equitatum
hinc, & inde statuit in duas
partes, tubis exercitum com-
mouere & perurgere consti-
patos in legionibus eius.

* Et vt refulsit sol in cli-
peos aureos & creos, resplen-
duerunt montes ab eis, &
resplenduerunt sicut lampa-
des ignis.

* Et distincta est pars exer-
citus regis per montes excel-
sos, & alia per loca humilia,
& ibant cautē & ordinate.

* Et co-
nes inha-
multitudo
cessu tur-
morum,
magnus.

* Et a
exercitus
cecidit
sexcenti
zar filius
stis lori-
& erat e-
ras bestia
quod in
dedit se,
suum, &
men æte-
rit ad ear-
dio legio-
xtris & fi-
ab eo hu-
sub pede
posuit se
cecidit in
& mortu-
dentes v-
petum e-
terunt se.

* Caf-
cenderunt
rusalem,
stra regis
tem Sion
* Et f-
qui eran-
runt de o-
rant eis i-
fis, quia
* Et c-
suram, &
diā seruā-
tit castr-
cationis
tuit illic-
nas, & ig-
ta ad lap-
cula, & f-
sagittas
* Fec-
machin-
nas eoru-
dies mu-
* Efc-
ciuitate
annus e-
rant in
consum-
rum qu-

* Et commouebantur omnes inhabitantes terram à voce multitudinis eorum, & incessu turbæ & collisione armorum, erat enim exercitus magnus valde & fortis.

* Et appropinquauit Iudas & exercitus eius in prælium, & ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. * Et vidit Eleazar filius Saura vnam de bestiis loricatam loricis regis, & erat eminens super cæteras bestias. Et visum est ei quod in ea esset rex. * Et dedit se, vt liberaret populum suum, & acquireret sibi nomen æternum. * Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens à dextris & sinistris. Et cadebant ab eo huc atq; illuc. * Et iuit sub pedes elephantis, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic. * Et videntes virtutem regis & impetum exercitus eius, diuerterunt se ab eis.

* Castra autem regis ascenderunt contra eos in Hierusalem, & applicuerunt castra regis ad Iudæam & montem Sion.

* Et fecit pacem cum his qui erant in Bethsura, & exierunt de ciuitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terra.

* Et comprehedit rex Bethsuram, & constituit ibi custodiam seruare eam. * Et couertit castra ad locum sanctificationis dies multos. Et statuit illic balistas & machinas, & ignis iacula & tormenta ad lapides iactandos & spicula, & scorpiones ad mittendas sagittas & fundibula.

* Fecerunt autem & ipsi machinas aduersus machinas eorum, & pugnaverunt dies multos.

* Escæ autem non erant in ciuitate, eo quod septimus annus esset, & qui remanserant in Iudæa de gentibus consumperant reliquias eorum quæ repositæ fuerant.

* καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας τῆς πλήθους καὶ συγκρούσεως τῶν ὀπλῶν. ὡς γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα ἐἴχευε. * καὶ ἤγιστον ἔδρασε ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν εἰς τὸ θάλασσαν, καὶ ἐπεὶ ὁ δὲ παρεμβολῆς βασιλέως ἐξακόσιοι ἄνδρες.

* καὶ εἶδεν ἑλεάζαρος ἀνὰρδον ἐν τῶν θηρίων τεθωρακισμένων θώραξι βασιλικῷ, καὶ ὡς ὑπερέχον πᾶσι τοῖς θηρίοις, ὡς φησὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. * καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν λαβὴν αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. * καὶ ἐπέδραμεν αὐτὸς θρασὺς εἰς μέσον τῆς φάλαγγος, καὶ ἐθάρσυνε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καὶ ἐχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα ἐκεῖ. * καὶ εἰσέδυν ὑπὸ τὴν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἀνέλεν αὐτόν, καὶ ἐπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ.

* καὶ εἶδον τὴν ἰσχυρὴν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὄρμημα τῶν διωκόντων, καὶ ἐξέκλιναν ἀπ' αὐτῶν. * ὁ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέβαινον εἰς τὴν ἀσπίδα αὐτῶν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἰσθμὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς Σιών.

* καὶ ἐποίησεν εἰρηνὴν μετὰ τῶν ἐκ Βαυθσέρας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεισθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ. * καὶ κατελάβετο ὁ βασιλεὺς τὴν Βαυθσέραν, καὶ ἐπέταξε ἐκεῖ φρεράν τρεῖς αὐτῷ.

* ἐπαρτέβαλεν δὲ τὸ ἀγίασμα ἡμέρας πολλὰς, ὥς ἔστησεν ἐκεῖ βελόνας καὶ μηχανὰς καὶ πυρρόβουλα καὶ λιθόβουλα, ἐσκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ σφενδόνας.

* καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλὰς.

* βρώματα δὲ οὐκ ἦν τοῖς ἀγίοις, διὰ τὸ ἑβδομῆτος εἶναι, ὥς οἱ ἀσπασζόμενοι εἰς τὴν ἰσθμὸν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς περὶ ἐσέως.

* Et commouebantur omnes audientes vocem multitudinis eorum, & incessum multitudinis, & collisionem armorum, erat enim exercitus magnus valde et fortis.

* Et appropinquauit Iudas & castra illius in prælium, & ceciderunt ab exercitu regis sexcenti viri. * Et vidit Eleazarus filius Auaran vnam de bestiis loricatam loricis regalibus, & erat supereminens omnes bestias. Et visum est quod in illa esset rex.

* Et dedit se vt liberaret populum suum, & acquireret sibi nomen æternum. * Et irruit in eam audacter in mediū phalangis, & interficiebat à dextra et sinistra, & scissi sunt ab eo hinc & hinc.

* Et subiit sub elephantem, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic.

* Et viderunt fortitudinem regni & impetum exercitus, & declinauerunt ab eis. * Qui autem de castris regis, ascenderunt in occursum eorum in Hierusalem. Et castra metatus est rex contra Iudæam & in montem Sion.

* Et fecit pacem cum his qui de Bethsura. Et exierunt de ciuitate, quoniam non erant eis illic alimenta, quia conclusi erant in ea, quia sabbatum erat in terra.

* Et cepit rex Bethsuram, & constituit ibi custodiam ad seruandum eam.

* Et posuit castra contra sanctuarium diebus multis. Et statuit illic balistas, & machinas, & iacula ignis, & tormenta ad iaciendos lapides, & scorpiones ad iacienda iacula, & fundas.

* Et fecerunt & ipsi machinas contra machinas illorum, et pugnaverunt dies multos.

* Cibi autem non erant in vasis; quia septimus annus erat. Et qui liberati fuerant in Iudæa de gentibus, comederant reliquias repositionis.

* Et relictis fuerunt in sanctis 54
viri pauci, quoniam obtinuerat
eos fames, & dispersi sunt v-
nusquisque in locum suum.

* Et audiuit Lysias quod Phi 55
lippus, quem constituit rex An-
tiochus adhuc vivente illo, nu-
trire Antiochum filium suum,
ut regnaret ille.

* Reuersus est à Perside & 56
Media, & exercitus qui iuerat
regis cum illo, & quod querit
assumere cum negotiis.

* Et festinauerunt & stimu- 57
labantur ex arce, ut irent &
dicerent ad regem & duces ex-
ercitus & viros: Deficimus
in dies, & cibus nobis paucus,
& locus super quem castra po-
nimus est munitus, & incum-
bunt nobis negotia regni.

* Nunc igitur demus dextras 58
hominibus his, et faciamus cum
illis pacem & cum omni gente
eorum. * Et constituamus illis 59
ut ambulet in legitimis suis, ut
prius. Propter enim legitima sua
qua expulimus, irati sunt &
fecerunt hac omnia.

* Et placuit sermo in conspe- 60
ctu regis & principum: & mi-
sit ad eos pacem facere, & sus-
ceperunt.

* Et iurauit eis rex & prin- 61
cipes. Post hac exierunt de mu-
nitione.

* Et rex intrauit in montem 62
Sion, & vidit munitionem lo-
ci, & rupit iuramentum quod
iurauit, & praecepit & destru-
xit murum in circuitu.

* Et abiit cum festinatione, 63
& reuersus est in Antiochiam,
& inuenit Philippum dominan-
tem urbi, & pugnavit contra
illum, & occupauit ciuitatē vi.

CAP. VII.

ANno vno et quinquagesimo
centesimo exiuit Demetrius
filius Seleuci ex Roma, & as-
cendit cum viris paucis in ciui-
tatem maritimam, & regnavit
illic.

54 * & ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς αἵλοις
ἀνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐ-
τῶν ὁ λιμὸς, & ἐσκορπίσθησαν ἕκα-
ς ὁ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

55 * καὶ ἤκουσε Λυσίας ὅτι Φίλιππος
ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος
ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐκτρέφειν ἀντίοχον
τὸν υἱὸν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλεύσαι αὐτὸν.

56 * ἀπέστρεψεν δὲ τῆς περσίδος
καὶ μεδέας, & αἱ διωάμεναι πορ-
θεῖσαι τὸ βασιλέως μετ' αὐτῶν, & ὅτι
ζητεῖ ἀξιολαβεῖν μὲν τῶν πραγμά-
των.

57 * καὶ κατέσπευδον καὶ ἐπε-
ύσαντο ἐκ τῆς ἀκρας, τοῦ ἀπελθεῖν
& εἰπεῖν πρὸς τὸν βασιλέα & εἶπε
γεμόνας τῆς διωάμεναι καὶ εἶπε αὐ-
τῶν. ἐκλείπομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ἡ
τροφή ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ
παρεβάλλομεν ἐστὶν ὀχύρος, & ἐπι-
καίται ἡμῖν ταῖς βασιλείαις.

58 * νῦν ἔνθα δώμεν δεξιάς τοῖς ἀν-
θρώποις τέτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ'
αὐτῶν εἰρήνην & μὲν πάντες ἔθνης αὐ-
τῶν.

59 * & στήσωμεν αὐτοῖς τὸ πο-
ρεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ
πρότερον. χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐ-
τῶν ὧν διεσκεδάσαμεν, ὡργίσθησαν
καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα.

60 * καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ
βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέ-
στειλε πρὸς αὐτοὺς εἰρηδοῦσαι, καὶ ἐ-
πέδεξαντο. * & ὡμοσεν αὐτοῖς ὁ
βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες. Πῶς τῶν
ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος.

62 * καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὸ
ὄρος σιών, καὶ εἶδε τὸ ὄχυρμα τοῦ
τόπου, καὶ ἠθέτησε τὸν ὀρκισμόν ὃν ὡ-
μοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ κατέβη
τῆχος κυκλῶν. * & ἀπῆρε καὶ σπε-
δῶν, & ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ
ὄρε Φίλιππον κυριεύοντα τῆς πό-
λεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν, καὶ
κατέλαβε τὴν πόλιν βίᾳ.

Ζ'

1 * Ἐξ ἑνὸς καὶ πεντηκosoῦ ἑκα-
τοῦ ἐξῆλθε δημήτριος ὁ Σελεύκου
ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν
ὀλίγοις εἰς πόλιν ἀσθαλασίαν, &
ἐβασίλευσεν ἐκεῖ.

54 * Et remaserunt in sanctis
viris pauci, quoniam obti-
nuerat eos fames, & dispersi
sunt unusquisque in locum
suum. * Et audiuit Lysias
quod Philippus quem consti-
tuerat rex Antiochus cū ad-
huc viueret, ut nutreiret An-
tiochum filium suum, & re-
gnaret.

56 * Reuersus est à Perside &
Media & exercitus qui abie-
rat cum ipso, & quia qua-
rebat suscipere regni nego-
tia.

57 * Et festinauit ire & dice-
re ad regem & ducem exer-
citus: Deficimus quotidie &
esca nobis modica est, & lo-
cus quem obsidemus est mu-
nitus, & incumbit nobis or-
dinare de regno. * Nunc

itaque demus dextras homi-
nibus istis, & faciamus cum
illis pacem & cum omni ge-
te eorum. * Et constituamus
illis ut ambulent in le-
gitimis suis sicut prius. Pro-
pter legitima enim ipsorum
qua despeximus irati sunt,
& fecerunt omnia haec.

60 * Et placuit sermo in con-
spectu regis & principum, &
misit ad eos pacem facere, &
ceperunt illa. * Et iurauit
illis rex & principes, & exie-
runt de munitione.

62 * Et intrauit rex montem
Sion & vidit munitionē loci,
& rupit citius iuramentum
quod iurauit, & mandauit
destruere murum in gyro.

63 * Et discessit festinanter &
reuersus est Antiochiam, &
inuenit Philippum domi-
nantem ciuitati, & pugnavit
aduersus eum, & occupauit
ciuitatem.

CAP. VII.

ANno cētesimo quinquagesimo
& primo exiit
Demetrius Seleuci filius ab
vrbe Roma, & ascendit cum
paucis viris in ciuitatem ma-
ritimam, & regnavit illic.

* Et factum est ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehēdit exercitus Antiochū & Lysiam, ut adducerent eos ad eum.

* Et res ei innotuit & ait: Nolite mihi ostendere faciē eorum.

* Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui.

* Et venerunt ad eum viri iniqui & impij ex Israel, & Alcimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos.

* Et accusauerunt populū apud regem dicentes: Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra.

* Nunc ergo mitte virum cui credis, ut eat & videat terminium omne quod fecit nobis in regionibus regis, & puniat omnes amicos eius & adiutores eorum.

* Et elegit rex ex amicis suis Bacchidē qui dominabatur trans flumē magnum in regno & fidelem regi, & misit eum ut videret terminium quod fecit Iudas.

* Sed & Alcimum impiū constituit in sacerdotium, & mandauit ei facere ultionem in filios Israel.

* Et surrexerunt & venerunt cum exercitu magno in terrā Iudæ, & miserunt nuncios, & locuti sunt ad Iudam & ad fratres eius verbis pacificis in dolo.

* Non intenderūt sermonibus eorum. Viderūt enim quia venerunt cum exercitu magno.

* Et conuenerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio scribarū requirere quæ iusta sunt. * Et primi Asidaei qui erant in filiis Israel, & exquirebant ab eis pacem.

* Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aarō venit, nō decipiet nos. * Et locutus est cū eis verba pacifica, & iurauit illis dicēs: Non inferemus vobis malū neque amicis vestris.

* καὶ ἐγένετο ὡς εἰσπορεύετο εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις τὸν ἀντιόχον καὶ τὴν λυσίαν ἄγειν αὐτοὺς αὐτῷ.

* καὶ ἐγνώθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπεν, μὴ μοι δείξετε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. * καὶ ἀπέκλειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις, & ἐκάθισεν ἐν τῇ θρόνῳ βασιλείας αὐτοῦ. * ἔτι δὲ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ὄντες ἄνθρωποι & ἀσέβεις ὅς ἐστιν ἐραὴλ, & ἄλκιμος ἠγάτο αὐτὸν βελομένοις ἰσραηλῖν.

* ἔκαστος ὁρῶν τὸ λαὸν πρὸς τὴν βασιλείαν λέγοντες· ἀπώλεσεν ἰσραὴλ & οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πᾶσιν οὗτοι φίλους σε, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισεν διὰ τὸ γῆς ἡμεῖς. * νῦν ἐν δόξῃ σου ἄνδρα ὃν πιστεύεις, & πορεύσῃς ἰδέτω τὴν ἐξολόγησιν πᾶσιν ἡμῖν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ χώρα τοῦ βασιλέως, καὶ κολλασάτω αὐτοὺς καὶ πᾶσιν οὗτοι βοηθῶντας αὐτοῖς. * καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν βακχίδην τὸν φίλον τοῦ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ περάν τοῦ ποταμοῦ & μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν, καὶ ἄλκιμον τὸν ἀσέβην, καὶ ἐστῆσεν αὐτῷ τὸν ἱερῶν ἄνθρωπον, & ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ.

* καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰσραὴλ & οὗτοι ἀδελφοὶ αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. * καὶ ἐπαρσένοντο τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς.

* ἔκαστος ὁρῶν τὸν λαόν, καὶ ἀπῆλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰσραὴλ & οὗτοι ἀδελφοὶ αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. * καὶ ἐπαρσένοντο τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς.

* ἔκαστος ὁρῶν τὸν λαόν, καὶ ἀπῆλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰσραὴλ & οὗτοι ἀδελφοὶ αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. * καὶ ἐπαρσένοντο τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς.

* καὶ πρῶτοι οἱ ἀσιδαιοὶ ἦσαν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐπέζητον παρ' αὐτῶν εἰρηνικῶς.

* εἶπαν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἱερὸς ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσιν, καὶ οὐκ ἀδικήσει ἡμᾶς.

* καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν λόγους εἰρηνικούς, καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς λέγων· οὐκ ἐκζητήσωμεν ὑμῖν κακὰ καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν.

* Et factum est postquam intravit in domum regni patrum suorum, comprehēderunt exercitus Antiochum & Lysiam ut adducerent eos ei.

* Et cognita est ei res, & dixit: Ne mihi ostēdatis faciēs eorum. * Et occiderunt eos exercitus, & sedit Demetrius in sede regni sui.

* Et venerunt ad eum omnes viri iniqui & impij de Israel: & Alcimus dux erat eorum volens esse sacerdos.

* Et accusauerunt populum apud regem dicentes: Perdidit Iudas & fratres eius omnes amicos tuos: & nos disperdiderunt de terra nostra.

* Nunc igitur mitte virum cui credis: & vadens videat destructionem omnem quam fecit nobis & regioni regis: & puniat eos & omnes adiutores eorum. * Et elegit rex Bacchidem amicum regis dominantem trans flumen & magnum in regno & fidelem regi, & misit eum.

* Et Alcimum impium, & statuit illi sacerdotium, & praecepit ei ut faceret ultionem in filiis Israel.

* Et abierunt, & venerunt cum potentia multa in terram Iudæ, & misit nuncios ad Iudam & fratres eius verbis pacificis cum dolo.

* Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quod venerunt cum exercitu multo.

* Et congregati sunt ad Alcimum, & Bacchidem synagoga scribarum ad querendum iusta.

* Et primi Asidaei erant in filiis Israel, & querebant ab illis pacem.

* Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit cum exercitibus, & non iniuria afficiet nos.

* Et locutus est cum eis verba pacifica. Et iurauit eis, dicens: Non queremus vobis mala & amicis nostris.

* Et locutus est cum eis verba pacifica. Et iurauit eis, dicens: Non queremus vobis mala & amicis nostris.

* Et locutus est cum eis verba pacifica. Et iurauit eis, dicens: Non queremus vobis mala & amicis nostris.

¹⁶ * Et crediderunt ei, & acceperunt ex eis sexaginta viros, & occidit eos in die una secundum sermones quos scripsit.

¹⁷ * Carnes sanctorum tuorum & sanguines eorum effuderunt in circuitu Hierusalem, & non erat eis sepeliens.

¹⁸ * Et incubuit eis timor & tremor in omnem populum; quoniam dixerunt: Non est in eis veritas & iudiciū, transgressi sunt enim constitutum & iusiurandum quod iurauerunt.

¹⁹ * Et recepit Bacchides à Hierusalem, & castrametatus est in Betheth, & misit & comprehendit multos de his qui cum eo qui ad se fugerant viris & quosdam ex populo, & mactauit eos in puteum magnum.

²⁰ * Et commisit regionem Alcimo, & reliquit cum eo exercitū ut auxiliaretur ei: & abiit Bacchides ad regem.

²¹ * Et satagebat Alcimus circa principatum sacerdotij.

²² * Et congregati sunt ad eum omnes turbantes populum illorum, & obtinuerunt terram Iudæ, & fecerunt plagam magnam in Hierusalem.

²³ * Et vidit Judas omne malum quod fecit Alcimus & qui cum eo in filiis Israel plusquam gentes.

²⁴ * Et exiit in omnes terminos Iudæ in circuitu, & fecit ultionem in viris desertoribus, & cessauerunt ab eundo in regionem.

²⁵ * Ut autē vidit Alcimus quod prauauit Judas & qui cum eo, & cognouit quod non potest sustinere eos, et reuersus est ad regem, & accusauit eos malorum.

²⁶ * Et misit rex Nicanorem unum principum eius nobiliorum, & odio habentem, & inimicum Israel, & precepit ei delere populum.

²⁷ * Et venit Nicanor in Hierusalem cum exercitu multo, et misit ad Iudam & fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens.

¹⁶ * ὁ νεπίσθου αὐτῶ καὶ σιωέ- λαβον ἐξ αὐτῶν ἐξήκοντα ἀνδράς, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

¹⁷ καὶ τὰς λόγους ἐς ἔγραψε. * Καρὰς ὁσίων σε καὶ αἵματι αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων.

¹⁸ * ὁ ἐπέπεσον αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐπὶ πᾶσι τὸν λαόν, ὅτι εἶπαν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια. ὁ κρείσας παρέβησαν γὰρ τὴν σάβιν καὶ τὸν ὄρκον ὃν ὤμοσαν.

¹⁹ * ὁ ἀπὸ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βηθζαίθ, καὶ ἀπέσχε καὶ σιωέλαβε πολλὰς δὲ τῶν μετ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων ἀνδράν καὶ πινὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐδυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέδος τὸ μέγα.

²⁰ * καὶ κατέσχε τὴν χώραν τῶ ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ διώκειν τοὺς βοθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθε βασιλείας πρὸς τὸν βασιλέα.

²¹ * καὶ ἠγωνίσασθαι ἄλκιμος πρὸς τὸν δεχερωσίνης.

²² * καὶ σιωήθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ ταρασσόντες τὸν λαόν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆν ἱούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν ἱερουσαλήμ.

²³ * καὶ εἶδεν ἱούδας πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησαν ἄλκιμος καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ἐν ἡοῖς ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη.

²⁴ * ὁ ἐξῆλθεν εἰς πᾶσι τοῖς ὅροις τῆς ἱουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι τοῖς αὐτομολήσασιν, καὶ ἀνέσχεσαν τὰς πόλεις αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν.

²⁵ * ὡς δ' εἶδεν ἄλκιμος ὅτι ἐνίκησεν ἱούδας καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ, ὁ ἐγνώσθη δὲ αὐτοῖς, καὶ ἐπέσχε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατήχησεν αὐτὸν πονηρῶς.

²⁶ * ὁ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς νικάνορα ἑνὰ τῶν δεχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδοξῶν, ὁ μετὰ καὶ ἐχθραίνοντα τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξῆσαι τὸν λαόν.

²⁷ * ὁ ἦλθε νικάνωρ εἰς ἱερουσαλήμ διώκειν πολλῇ, καὶ ἀπέσχε πρὸς ἱούδα καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ μετὰ δόλο λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων.

¹⁶ * Et crediderunt ei, & comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in vna die secundum verbū quod scriptum est.

¹⁷ * Carnes sanctorum tuorum & sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Hierusalē, & non erat qui sepeliret.

¹⁸ * Et incubuit timor & tremor in omnē populum; quia dixerunt: Nō est veritas & iudiciū in eis. Transgressi sunt enim constitutū, & iusiurādū quod iurauerūt.

¹⁹ * Et mouit Bacchides castra ab Hierusalem, & applicuit in Bethzecha, & misit & comprehendit multos ex eis qui à se refugerant, & quosdam de populo mactauit, & in puteum magnū proiecit.

²⁰ * Et commisit regionem Alcimo, & reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi.

²¹ Et abiit Bacchides ad regē.

²² * Et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotij sui.

²³ * Et conuenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suū, & obtinuerunt terram Iudæ, & fecerunt plagam magnam in Israel.

²⁴ * Et vidit Iudas omnia mala quæ fecit Alcimus, & qui cum eo erant filiis Israel multo plusquam gentes.

²⁵ * Et exiit in omnes fines Iudæ in circuitu, & fecit vindictam in viros desertores, & cessauerunt ultra exire in regionem.

²⁶ * Vidit autem Alcimus quod prauauit Iudas & qui cum eo erant, & cognouit quia nō potest sustinere eos, & egressus est ad regē, & accusauit eos multis criminibus.

²⁷ * Et misit rex Nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra Israel, & mandauit ei euertere populum.

²⁸ * Et venit Nicanor in Hierusalem cum exercitu magno, & misit ad Iudam & ad fratres eius verbis pacificis cum dolo dicens.

* Non f
& vos. Ver
cis vt vide
cum pace.

* Et ven
lutauerunt
ficē, & ho
pere Iuda

* Et inn
quoniam
ad eum, &
eo, & am
faciem eiu

* Et c
quoniam
filium eius
Iudæ in p
pharalam

* Et ce
noris exer
millia viri
uitatem D

* Et po
dit Nican
& exierunt
populi sal
& demon

stomata q
rege.

* Et ir
polluit, &
Et iur

Nisi tradi
exercitus
continuò
ro in pace

istam. Et
* Et inn
tes, & ste
altaris te

xerunt.
* Tu D
mum ista
nomen tu

domus or
tionis po
* Fac v

ne isto, &
dant in g
phemias
ris eis vt

* Et exi
rusalē &
Bethoron
ercitus S

* Et Iu
darfa cu
viris. Et
xit.

* Non sit pugna inter me & vos. Veni cum viris paucis ut videam facies vestras cum pace.

* Et venit ad Iudam, & salutarerunt se inuicem pacifice, & hostes parati erant rapere Iudam.

* Et innotuit sermo Iudæ quoniam cum dolo venerat ad eum, & contritus est ab eo, & amplius noluit videre faciem eius.

* Et cognouit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius, & exiit obuiam Iudæ in pugnam iuxta Capharsalama.

* Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque millia viri, & fugerunt in civitatem David.

* Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion, & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocaustomata quæ offerebatur pro rege.

* Et irridens spreuit eos & polluit, & locutus est superbe.

* Et iuravit cum ira dicens: Nisi traditus fuerit Iudas & exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna.

* Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris templi, & flentes dixerunt.

* Tu Domine elegisti domum istam ad inuocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

* Fac vindictam in homine isto, & exercitu eius, & cadant in gladio. Memeto blasphemias eorum, & ne dederis eis ut permaneant.

* Et exiit Nicanor ab Hierusalē & castra applicuit ad Bethoron, & occurrit illi exercitus Syriæ.

* Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris. Et orauit Iudas & dixit.

* μὴ ἔσῳ μάχῃ δύα μέθ' ἐμῶν. ἔσῳ ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα ὑμῖν ἴδω τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης.

* Ἐλθε πρὸς ἐλδὼν, ἔπαυσαν τ' ἀλλήλους εἰρηνικῶς. καὶ ὁ πολέμοιο ἦσαν ἔτι μοι. ἔξαρχαται τὸν ἐλδὼν. καὶ ἐγνώθη ὁ λόγος τῶν ἐλδῶν, ὅτι μὲν δόλου ἦλθεν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπιοήθη αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠέβληθη ἐπ' ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

* καὶ ἐγνώθη νικητὴρ, ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βελὴ αὐτοῦ, καὶ ἔξηλθεν εἰς σινοδὸν τῶν ἐλδῶν καὶ καφάρσαλα. καὶ ἐπεὶ τὸν πῶν νικητὴρ ὡσεὶ πεντακῶσιοι ἀνδρες, καὶ ἐφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυὶδ.

* καὶ μὲν οὖν λόγος τοῦτους δυνεβη νικητὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔξηλθεν ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀπαίσταται αὐτὸν εἰρηνικῶς, ἔδειξαι αὐτῷ τὰ ὀλοκαύτωσιν τὰ προσφερομένη ὑπὲρ βασιλείας.

* καὶ ἐμυκλήσεν αὐτοὺς, καὶ κατέειλεν αὐτῶν, καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς καὶ ἐλάλησεν ὑψηφῶς.

* καὶ ὤμοσε μὲν θυμὸς λέγων: ἐδὼ μὲν πᾶσι τοῖς ἐλδῶν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς χεῖρας μετ' ἐνός, καὶ ἔσται ἐδὼ πᾶσι τῶν ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυρῶ τὸν οἶκον τοῦτον καὶ ἔξηλθε μὲν θυμὸς μεγάλῃ.

* καὶ εἰσῆλθον ὁ ἱερεὺς, ἔστησαν καὶ πρὸς τὸν τοῦ θυσιᾶς καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἐκλαυσαν καὶ ἔπαιον.

* σὺ δὲ ἐλέξω τὸν οἶκον τόνδε πᾶσι καλεῖσθαι τὸ ὄνομα σου ἐπ' αὐτοῦ, εἶναι οἶκον πρὸς δουλῆς καὶ δεσέως τῶν λαῶν σου. ποιήσῃς ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ.

μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐτῶν, καὶ μὴ δῶς αὐτοῖς μόνω. καὶ ἐξηλθε νικητὴρ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν Βαθωρὼν, καὶ συνώπησεν αὐτῷ δυνάμεις συρίας.

* Ἐλδῶν παρενέβαλεν ἐν Ἀδάρσᾳ ἐν περχαλίοις ἀνδράσι καὶ πρὸς τὸν ἐλδῶν καὶ εἶπεν.

* Non sit bellum inter me et vos. Veniam cum viris paucis, ut vestras videam facies cum pace.

* Et venit ad Iudam, & salutarerunt se adinuicem pacifice, & hostes erant parati rapere Iudam.

* Et innotuit sermo Iudæ, quod cum dolo venit ad eum, et timuit ab eo, & non voluit ultra videre faciem eius.

* Et cognouit Nicanor, quod reuelatum est consilium suum, & exiit in occursum Iudæ iuxta Capharsalama.

* Et ceciderunt de parte Nicanoris fere quingenti viri, & fugerunt in urbem David.

* Et post verba hæc ascendit Nicanor in montem Sion. Et exierunt de sacerdotibus ex sanctis & a senioribus populi ut saluarent eum pacifice, & demonstrarent ei holocaustum quod offerebatur pro rege.

* Et subsannauit eos, & derisit eos, & polluit eos, & locutus est superbe.

* Et iuravit cum furore, dicens: Si non traditus fuerit Iudas & castra eius in manus meas nunc, & erit si rediero in pace, comburam domum hanc. & exiit cum furore magno.

* Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris & templi, & plorauerunt & dixerunt:

* Tu elegisti domum hanc ut inuocaretur nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

* Fac vindictam in homine hoc & in castris eius, & cadant in gladio. Recordare blasphemiarum eorum, & non des eis mansionem.

* Et exiit Nicanor de Hierusalem, et castra metatus est in Bethoron. Et occurrit ei exercitus Syriæ.

* Et Iudas castra posuit in Adarsa cum tribus millibus virorum. Et orauit Iudas & dixit:

** Qui à rege quādo blasphemauerunt, exiit angelus tuus, & percussit in eis centum octogintaquinque millia.*

8 ² Sic conterere exercitum hunc 42
coram nobis hodie, & cognoscāt
reliqui, quòd malè locuti sunt
contra sanctatū; & indica eū
secundum nequitiam eius.

⁴ ** Et conuenerunt exercitus 43*
in praelium tertia decima mensis
Adar. Et cōtrita sunt castra Ni-
canoris, & cecidit ipse primus
in praelio.

⁴ Ut autem vidit exercitus 44
eius quod mortuus est Nicanor,
proicientes arma sua fugerunt.

² Et persecuti sunt eos via 45
diei vnus de Adasa, vsquequò
veniat ad Gazera, & cecine-
runt post eos tubis signorum.

* Et exierunt de omnibus vi-
cis Judae in circuitu, & perse-
quebantur eos, & conuerteban-
tur hi ad eos, et ceciderunt om-
nes gladio, & non relictus est
ex illis ullus.

² Et acceperunt spolia & præ- 47
dam, & caput Nicanoris am-
putauerunt, & dexteram eius,
quam extendit superbè; & tu-
lerunt, & suspenderunt contra
Hierusalem.

** Et letatus est populus val- 48
de, & egerunt diem illum diem
letitie magne.*

^s Et statuerunt ut agerent ⁴⁹
singulis annis diem hanc tertius
decima Adar.

² Et siluit terra Iuda dies 50
paucos.

CAP. VIII.

ET audiuit Judas nomen Ro-
manorum quòd sunt poten-
tes fortitudine, & ipsi acquies-
cunt in omnibus propositis sibi.
Et quicumque accesserint ad eos,
statuunt cum eis amicitiam; &
quòd sunt potentes viribus.

² Et narrauerunt ei praelia
illorum, & virtutes bonas,
quas faciunt in Galatia; &
quod obtinuerunt eos, & du-
xerunt eos sub tributum.

41 * ④ ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτε ἐδυ-
σφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός του, καὶ
ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἐκατὸν ὁδοηγον-
42 τα πάντε χιλιάδας. * ἔτω σὺν-

πρῶτον τὴν παρεμβολὴν ταύτην
 ἐνώπιον ἡμῶν Σήμερον, ἵνα γνώτωσαν
 ② Ἰππλοιοι, ὅτι κακῶς ἐλάλησαν
 ἐπὶ τὰ ἁγία σου, ἵνα κρίνῃς αὐτὸν κα-
 τὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ.

43 * καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ
εἰς πόλεμον τῇ τρισκαίδεκάτῃ τοῦ
μηνὸς αὐτοῦ, ἐσυνετρίβη ἡ παρεμ-
βολὴ νικηφόρος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς

44 πρῶτος ἐν τῇ πολέμῳ. ὥς ᾧ εἶδεν
ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν, ὅτι τέθνηκεν ἡ
καὶ ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἐ-
45 φυγον. καὶ κατέδιωκον αὐτὰς

ὁ δὲ ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ ἀδασᾶ ἕως
τοῦ ἐλθεῖν εἰς γάζηρα, καὶ ἐσάλπι-
σαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν

46 σημασιών. καὶ ἔζηλλον ἐκ πα-
σάν των κωμῶν τῆς ἰουδαίας κυ-
κλόθεν, ὧς ὑπεκέρων αὐτοίς, ὧς δυνέ-
σρεφον ἔτοι πρὸς τέτοις, καὶ ἔπεθον
πρώτες ῥομφαία καὶ ἔκατελείφθη
ἔξ αὐτῶν ὅδε εἰς.

47 * καὶ ἔλαβον τὰ σπύλα καὶ τὸ
πορονομίῳ, ἔτι τὴν κεφαλὴν νικηφό-
ρον ἀφείλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ
ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἠέ-
κων, ἔτι ἐξέτεινεν ὡς τὴν ἱερύσα-

⁸ λήμ. * καὶ ἀφ' ἐραίνθη ὁ λαὸς σφόδρα,
καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν

ἡ δὲ φροσύνη μεγάλη. * ἤρξαντο τοὺς
ἄλλους καὶ ἐνισχυθὲν τὴν ἡμέραν ταύτην

ο τῇ τελοκαδεκάτῃ β' αδα. * Ἐν οὖ-

ἔατο ἐν τῇ γῆ 180 α ἡμέρας 01 ἡμέρας.
 ἡ'
 * K 1' 2' 1' 2'

καὶ ηὐχέσεν ἰδοὺς τὸ ὄνομα τῶν
ῥωμαίων ὅτι εἰς διῶκατι ἰαχύ, ἔ-
τι δὲ δοκῶσιν ἐν πᾶσι τοῖς προσημέ-
νοις αὐτοῖς, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐλθῶσιν
αὐτοῖς ἰσῶσιν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ ὅτι

2 εἰς ἡμιναλοὶ ἰαυῖ. * καὶ διηγήσαντο
αὐτὰ ὅτ' πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς
διόργανάς αὐτῶν ποιοῦσιν ἐν τοῖς

γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν
αὐτῶν, καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φό-
ρον.

41 * Qui missi erant à rege
Sennacherib, Domine quia
blasphemauerunt te, exiit an- 4. Reg. 19
gelus & percussit ex eis cetū
octoginta quinque millia.

Sic contere exercitum
istum in cōspectu nostro ho-
die, & sciant ceteri quia ma-
lè locutus est super sancta
tua, & iudica illum secundū
malitiam illius.

43 * Et commiserunt exerci-
tus præliū tertiadecima die
mensis Adar, & contrita sunt
castra Nicanoris, & cecidit
ipse primus in prælio.

44 ²Vt autem vidit exercitus
G eius quia cecidisset Nicanor,
proiecerunt arma sua & fu-
gerunt.

45 * Et persecuti sunt eos viā
vnius diei ad Adazer, vsque
quo veniatur in Gazara, &
tubis cecinerunt post eos cū
significationibus.

46 * Et exierunt de omnibus
castellis Iudææ in circuitu, &
ventilabant eos cornibus &
cōuertebātur iterum ad eos.

Et ceciderunt omnes gladio,
& non est relictus ex eis nec
vnus.

47 * Et acceperunt spolia eorum in prædam. Et caput Ni

canoris amputauerunt, &
dexteram eius quam exten-

derat superbe, & attulerunt
& suspenderunt contra Hie-
rusalem.

CAP. VIII.

ET audiuit Iudas nomen
Romanorū quia sunt po-
tentes viribus, & acquies-
cunt ad omnia quæ postu-
lantur ab eis; & quicumque
acceſſerunt ad eos, statuerūt
cū eis amicitias, & quia sunt
potentes viribus.

Et audierunt proelia eorum &
virtutes bonas quas fecerunt
in Galatia, quia obtinuerunt
eos & duxerunt sub tributum.

* Et quanta fecerunt in regione Hispaniæ, & quod in potestatem redegerunt metalla argenti & auri quæ illic sunt.

* Et possederunt omnem locum consilio suo & patientia, loca quæ longe erant valde ab eis, & reges qui superuenerant eis ab extremis terræ cōtriuērūt, & percusserūt eos plaga magna. Cæteri autem dant eis tributum omnibus annis.

* Et Philippum Persen Ceteorum regem & ceteros qui aduersus eos arma tulerant, contriuerunt in bello, & obtinuerunt eos.

* Et Antiochum magnū regem Asiæ qui eis pugnam intulerat, habēs centum viginti elephantes & equitatū, & currus & exercitum magnum valde contritum ab eis.

* Et quia ceperunt eū viuum, & statuerūt ei vt daret ipse & qui regnarent post ipsum tributum magnū & daret obsides & constitutum.

* Et regionē Indorum & Medos & Lydos de optimis regionibus eorum, & acceptas eas ab eis dederunt Eumeni regi.

* Et quia qui erant apud Helladā, voluerūt ire & tollere eos, & innotuit sermo his.

* Et miserunt ad eos ducē vnum, & pugnaverunt cōtra illos, & ceciderūt ex eis multi, & captiuas duxerunt vxores eorum & filios, & diripuerunt eos, & terram eorū possederunt, & destruxerunt muros eorum, & in seruitutem illos redegerunt vsque in hunc diem: & residua regna,

* Et insulas quæ aliquando restiterant illis, exterminauerunt & in potestatem redegerunt.

* ὅσα ἐποίησαν ἐν χώραισπα-
νίας, τοῦ κατεκράτησαν τῶν μετὰ
λαῶν ἑλκυσθεὶς ἐκ τῆς χειρὸς ἑκείνης.

* καὶ κατεκράτησαν ἑπταπάν-
τες τῆς βελῆς αὐτῶν καὶ τῆς μακροθυ-
μίας. καὶ ὁ ῥόπος τῶν μακρῶν ἀπέχων
ἀπ' αὐτῶν σφόδρα, ἐκ τῶν βασιλέων
τῶν ἐπελθόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἀκρῶς τῆς
γῆς ἕως συνέτριψαν αὐτοὺς. ἐπ' ἀ-
τάξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην,
καὶ ὁ Φίλιππος δίδοσιν αὐτοῖς
φόρον κατ' ἐνιαυτόν.

* καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν περσέα,
κίλιων βασιλέα ἐκ τῆς ἐπὶ ῥωμῆος ἐπ'
αὐτοῦ συνέτριψαν αὐτοὺς πολέμῳ,
καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν.

* καὶ ἀντίοχον τὸν μέγαν βασι-
λέα τῆς ἀσίας τὸν πορθεύοντα ἐπ' αὐ-
τοῦ εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν ἑκοσι
ἐλέφαντας καὶ ἵππων καὶ ἄρματα καὶ
δυνάμιν πολλὴν (φόδρα, καὶ
συνέτριβαν αὐτῶν.

* ἐλάβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστη-
σαν αὐτοῖς δίδοναι αὐτὸν καὶ ὅτι
βασιλεύοντα μετ' αὐτὸν φόρον μέ-
γαν, δίδοναι ὄμηρα καὶ διαβολήν.

* καὶ χώραν τὴν ἰνδικὴν καὶ μὴ-
δειαν καὶ λυδίαν, καὶ δὲ τῶν καλ-
λίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες
αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς δι-
μυρεῖ τῷ βασιλεῖ.

* καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἐλλάδος ἐ-
βελύσαντο ἐλθεῖν ἐξ ἑαυτῶν αὐτοὺς,
καὶ ἐγνώθη ὁ λόγος αὐτοῖς.

* καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρα-
τηγὸν ἑνα, ἐκ πολεμήσαντος αὐ-
τοῖς. καὶ ἔπειθεν ἐξ αὐτῶν τραυ-
ματίαι πολλοί. καὶ ἡ χυμάλωτον
σὸν πολλοὺς, τὰς γυναῖκας αὐτῶν
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ περιένομι-
σαν αὐτοὺς, καὶ κατεκράτησαν τῆς
γῆς αὐτῶν, καὶ κατέβησαν τὰ ὄχυ-
ράματα αὐτῶν, καὶ περιένομι-
σαν αὐτοὺς, καὶ κατεδουλώσαντο αὐ-
τοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ τὰς
ἑπταπέντες βασιλείας.

* καὶ τὰς νήους ὅτι ποτὲ ἀντέ-
στησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν ἐξ οὐ-
λώσαν αὐτοὺς.

* Et quæ fecerunt in provin-
cia Hispaniæ, vt obtineret me-
talla argenti & auri quod illic.

* Et obtinuerunt locum om-
nem consilio suo & patientia.
Et locus erat longè distans ab il-
lis valde, & à regibus qui ve-
nerant contra eos ab extremo
terræ quoad contriuerunt eos.
Et percusserunt in eis plagam
magnam, & reliqui dant eis tri-
butum quolibet anno.

* Et Philippum & Persea
Ceteorum regem, & eos qui in-
surrexerunt contra eos, contri-
uerunt eos bello, & obtinuerunt
eos.

* Et Antiochum magnum
regem Asiæ, qui inuit contra eos
in pugnam, habens centum vi-
ginti elephantes, & equitatum,
& currus, & exercitum mul-
tum valde, & contritus est ab
eis.

* Et acceperunt eum viuum,
& statuerunt eis dare eum, &
qui regnarent post eum tribu-
tum magnum, dare obsides &
distinctionem.

* Et regionem Indicam, &
Mediam, & Lydiam, & de o-
ptimis regionibus eorū. Et acci-
pientes illas ab eo, dederunt eas
Eumeni regi.

* Et quod qui ex Hellade de-
creuerunt ire & tollere eos, &
innotuit sermo eis.

* Et miserunt contra illos du-
cem vnum, & pugnaverunt
contra eos. Et ceciderunt de eis
vulnerati multi, & captiua-
uerunt multos, mulieres eorum,
& filios eorum, & diripuerunt
eos, & obtinuerunt terram eo-
rum, & destruxerunt arcēs
eorum, & diripuerunt eos, &
seruos fecerunt eos vsque in
diem hanc: & reliqua regna,

* Et insulas quæ vnquam re-
stiterant eis, destruxerunt, &
in seruitutem redegerunt eos.

* Cum autem amicis suis
qui acquiescebant eis conserua-
uerunt eis amicitiam, & obti-
nuerunt regna quæ propè & quæ
longè. Et quicumque audierunt
nomen eorum, timebant ab eis.
Quos autem velint adiuuare, et
ut regnent, regnant.

* Quos autem velint detur-
bant, & exaltati sunt valde.

* Et in omnibus his non im-
posuit sibi ullus eorū diadema,
& non vestierunt purpuram,
ut magnificarentur in ea.

* Et curiam fecerunt sibi, &
quotidie consulebant trecenti et
viginti consultantes semper de
multitudine, ut gubernent eos.

* Et credunt vni homini, ut
imperet eis per singulos annos,
& dominetur totius terræ eorū,
& omnes audiunt vnum, &
non est inuidia neque zelus in
illis.

* Et elegit Judas Eupolemū
filium Joannis filij Accos, &
Iasonem filium Eleazari, et mi-
sit eos ad Romam ad constituen-
dum cum illis amicitiam & so-
cietatem.

* Et ut auferrent iugum ab
eis, quoniam viderunt regnum
Græcorum in seruitutem redi-
gentes Israel seruitio.

* Et abierunt ad Romam, et
via multa valde, & intrauerunt
in senatum, & responderunt et
dixerunt:

* Judas Maccabeus et fratres
eius, & multitudo Judæorum
miserunt nos ad vos, ad statuen-
dū vobiscū societate & pacē, et
ad conscribendum nos socios &
amicos vestros.

* Et placuit sermo coram
eis.

* Et hoc rescriptum epi-
stole quam rescripsit in tabulis
areis. Et misit in Hierusalem ut
esset apud eos illic memoriale pa-
cis & societatis.

* Bene sit Romanis & gen-
ti Judæorum in mari & in ter-
ra in seculum, & gladius &
hostis procul sit ab eis.

* μὲν τῶν φίλων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐ-
παναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν
αὐτοῖς φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν
βασιλείων τῶν ἐγγύς ἐπὶ τῶν μακρῶν.
ὅσοι ἦκσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφο-
βούντο ἀπ' αὐτῶν ὅσους δ' αὖ βέλων
βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν βασιλεύουσιν.

* οὐδ' αὖ βέλων, μεθίστασι, καὶ
ὕψωσαν σφόδρα.

* καὶ ἐν πάσι τοῖς ἐκ ἐπέθετο ἐ-
δεῖς αὐτῶν διάδημα, καὶ ἐπεβεβα-
λόντο πορφύραν, ὥστε ἀνδρῶν ἑλῶναι

ἐν αὐτῇ. * καὶ βασιλευσίν ἐποίη-
σαν ἑαυτοῖς, καὶ κατ' ἡμέραν ἐβου-
λεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βασιλεύ-
μενοι διαπαντός, ὥστε τοῖς πλήθεσι, &

δύκοσμοι αὐτοῖς. * καὶ πιστεύουσιν
ὅτι ἀνθρώπων, ἀρχεῖν αὐτῶν κατ' ἐ-
νιαυτόν, καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς
αὐτῶν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι ἀνέχασαι τὸ ἐνός, &
ὅτι ἐστὶ φόβος ἐπὶ τῇ γῇ ἐν αὐτοῖς.

* καὶ ἐπέλεξε ἰσθὰς τὸν θυπόλε-
μον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκχὼς καὶ ἰάσωνα
υἱὸν ἐλεαζάρ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
εἰς Ῥώμην σῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ

συμμαχίαν. * καὶ τοῖς ἀρχαῖς τὸν
ζυγὸν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι εἶδον τὴν βασι-
λείαν τῶν ἐλλήνων καταδεδωμέ-
νης τὸν ἰσραὴλ δουλείῳ.

* καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, καὶ
ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον
εἰς τὸ βασιλεῖον. & ἀπεκρίθησαν

καὶ εἶπον. * ἰσθὰς ὁ μακκαβαῖος
& οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πλῆθος τῶν
ἰσραηλίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑ-
μᾶς σῆσαι μετ' ὑμῶν συμμαχίαν
καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς
συμμάχοις καὶ φίλοις ὑμῶν.

* καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐ-

τῶν. * καὶ τοῖς τὸ δότι γραφὸν ἐ-
πιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλ-
τοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἱερου-
σαλήμ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνη-
μόσμων εἰς ἑλπίδα καὶ συμμαχίας.

* καλὰς γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ πα-
ρ' ἐμοῦ ἰσραηλίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ
ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ Ῥο-
μαῖα καὶ ἐχθρὸς μακρυθεῖν ἀπ' αὐτῶν.

* Cum amicis autem suis
& qui in ipsis requiem habe-
bant conseruauerunt amici-
tiam, & obtinuerunt regna
quæ erant proxima & quæ
erant longè, quia quicumque
audiebant nomen eorum, ti-
mebant eos.

* Quibus verò vellent au-
xilium esse ut regnarent, regna-
bant. Quos autem vellent,
regno deturbabant, & exal-
tati sunt valde.

* Et in omnibus istis ne-
mo portabat diadema, nec
induebatur purpura ut ma-
gnificaretur in ea.

* Et quia curiam fecerunt
sibi, & quotidie consulebāt
trecentos viginti consilium
agentes semper de multitu-
dine ut quæ digna sunt ge-
rant.

* Et cōmittunt vni homi-
ni magistratum suum per sin-
gulos annos dominari vni-
uersæ terræ suæ, & omnes o-
bediunt vni, & non est inui-
dia neque zelus inter eos.

* Et elegit Iudas Eupole-
mum filium Iohannis filij Ia-
cob, & Iasonem filium Elea-
zari, & misit eos Romā con-
stituere cum illis amicitiam
& societatem.

* Et ut auferrent ab eis iu-
gum Græcorū, quia viderūt
quod in seruitutem preme-
rent regnum Israel.

* Et abierunt Romā viam
multam valde, & introierūt
curiam & dixerunt.

* Iudas Machabæus & fra-
tres eius, & populus Iudæo-
rum miserunt nos ad vos sta-
tuere vobiscum societatem
& pacem, & conscribere nos
socios & amicos vestros.

* Et placuit sermo in con-
spectu eorum.

* Et hoc rescriptū est quod
rescripserūt in tabulis areis,
& miserunt in Hierusalem
ut esset apud eos ibi memo-
riale pacis & societatis.

* Bene sit Romanis & gēti
Iudæorum in mari & in ter-
ra in æternum, gladiusque &
hostis procul sit ab eis.

* Quo-
Romanis
sociis eoru
natione eo-
rum

* Auxi-
lium

detulerit co-

* Et pro-

bunt neque

tritium,

naues, sic

nis, & cu-

eorum nih-

tes.

* Simil-

Iudæoru

lum, adiu-

animo pro-

ferit.

* Et ad-

bitur triti-

nia, naues

manis, &

ta eorum

* Secun-

stituerunt

Iudæorum

* Quo-

hi aut illi

ad hæc ab-

ciēt ex pro-

cunque ad-

pferint ra-

* Sed &

metrius re-

psimus e-

grauasti i-

amicos no-

stratos?

* Si ergo

nos adue-

illis iudic-

tecum m-

* Et ab-

in Galgal-

in Masal-

lis, & oco-

cinerunt

multas.

anni ce-

gesimi &

exercitu

* Quod si institerit bellū Romanis prius aut omnib⁹ sociis eorum in omni dominatione eorum:

* Auxilium feret gens Iudæorum prout tempus dictauerit corde pleno.

* Et præliantibus non dabunt neq; subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naues, sicut placuit Romanis, & custodient mandata eorum nihil ab eis accipientes.

* Similiter autē & si genti Iudæorū prius acciderit bellum, adiuuabunt Romani ex animo prout eis tēpus permiserit.

* Et adiuuantibus nō dabitur triticum, arma, pecunia, naues, sicut placuit Romanis, & custodient mandata eorum absque dolo.

* Secundū hæc verba constituerunt Romani populo Iudæorum.

* Quod si post hæc verba hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid voluerint, faciet ex proposito suo, & quæcunque addiderint vel dempserint rata erunt.

* Sed & de malis quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei dicentes: Quare grauasti iugum tuum super amicos nostros & socios Iudæos?

* Si ergo iterum adierint nos aduersum te, faciemus illis iudiciū, & pugnabimus tecum mari terraque.

CAP. IX.

Interea vt audiuit Demetri⁹ quia cecidit Nicanor & exercitus eius in prælio, apposuit Bacchidē & Alcimum rursus mittere in Iudæā & dextrum cornu cum illis.

* Et abierūt viā quæ ducit in Galgala, & castra posuerūt in Masaloth quæ est in Arbelis, & occupauerūt eā, & peremerunt animas hominum multas.

* In mense primo anni centesimi & quinquagesimi & secūdi applicuerūt exercitum ad Hierusalem.

* ἐλθὼν ἐν τῇ πόλει ἐν ῥώμῃ 24
πρὸς τὴν πᾶσιν τοῖς συμμαχοῖς αὐ-
τῶν ἐν πάσῃ κυρίᾳ αὐτῶν. 25
συμ-
μαχήσει τὸ ἔθνος τῶν Ἰσθαίων, ὡς δὲ
ὁ καιρὸς ὑπογραφή αὐτοῖς καρδίᾳ
πλήρῃ. 26
καὶ τοῖς πολεμῶσιν ἐδώ-
σας, ἐδὲ ἐπαρκέσας σίτον, ὅπλα, δρυ-
γύριον, πλοῖα ὡς ἐδοξε ῥωμαίοις. 27
καὶ φυλάσσονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν
ἐν λαβόντες.

* καὶ τὰ αὐτὰ δὲ ἐλθὼν ἐν τῇ 27
δαίῳν συμμῇ πρὸς τὴν πόλιν, 28
συμμάχους 29
ῥωμαῖοι ἐκ ψυ-
χῆς ὡς αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογραφή.
καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἐδοθήσε- 28
ται σίτος, ὅπλα, δρυγύριον, πλοῖα
ὡς ἐδοξε ῥώμῃ, καὶ φυλάσσονται τὰ
φυλάγματα αὐτῶν ἐν μὲν δόλῳ.

* κατὰ τοῦ λόγου τούτου ἐποίησαν 29
ῥωμαῖοι τὰ δὲ μὲν τῶν Ἰσθαίων.

* ἐλθὼν ὁ μετὰ τοῦ λόγου τούτου 30
Βελδίσωνται οὗτοι ἐν τῇ πρὸς τῇ-
ναι ἡ ἀφελῆν, ποιῶνται ἐξ ἀρεσέως
αὐτῶν. καὶ ὁ ἐλθὼν πρὸς τῶν ἡ ἀφε-
λάσιν ἐξ αὐτῶν κύρια. 31
καὶ πρὸς τῶν
κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος συν-
τελεῖται εἰς αὐτοὺς, ἐγράψαμεν αὐ-
τῷ λέγοντες· διατί ἐβαρύνεις τὸν ζυ-
γὸν σου ἐπὶ τοῖς φίλοις ἡμῶν τοῦ
συμμάχους Ἰσθαίων;

* ἐλθὼν οὖν ἐπὶ ἐντυχῶσι κατὰ τοῦ 32
ποιήσωμεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πο-
λεμήσωμεν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ
διὰ τῆς ξηρᾶς.

9

* Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὅτι 1
ἐποίησε νικητὴς καὶ δυναμὴς αὐτῶν
πόλεμον, καὶ προσέθετο τὸν βακ-
χίδην καὶ τὸν ἀλκιμον ἐκ δευτέρου
ἀποσεῖλαι εἰς γῆν Ἰσθαίων, καὶ τὸ δεξιὸν
κέρως μετ' αὐτῶν.

* καὶ ἐπορεύθησαν οὗτοι εἰς Γαλ- 2
γαλὰ, καὶ παρεβέβαλον ἐπὶ με-
σαλῶθ τὴν ἐν δρυβήλοις. καὶ πρὸς
κατελάβοντο αὐτῶν, καὶ ἀπώλεσαν
ψυχὰς ἀνθρώπων πολλὰς.

* καὶ ἐν μῶντι πρῶτῳ ἐτος τοῦ 3
δευτέρου ἐπεντηκσούτου καὶ ἑκατοσούτου
παρεβέβαλον ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

* Si autem institerit bellum in Roma priori vel omnibus sociis eorum in omni ditione eorum:

* Auxilium feret gens Iudæorum, ut tempus dictauerit eis corde pleno.

* Et præliantibus non dabūt, neque subministrabunt triticū, arma, argentum, naues, ut visum est Romanis, & custodient mandata eorum nihil accipientes.

* Secundum eadem autem si genti Iudæorum contigerit prius bellum, auxilium ferent Romani ex animo, ut eis oportunitas dictauerit.

* Et adiuuantibus non dabitur triticum, arma, argentum, naues, ut placuit Roma, & custodient mandata hæc, & non cum dolo.

* Secundum sermones hos statuerunt Romani cum populo Iudæorum.

* Si autem post verba hæc consilium habuerint hi et hi addere vel detrachere, facient ad libitū eorum, & quod addiderint vel dempserint, erit ratum.

* Et de malis quæ rex Demetrius facit contra eos, scripsimus ei, dicentes: Ob quid aggrauasti iugum tuū super amicos nostros socios Iudæos?

* Si igitur ultra adierint contra te, faciemus eis iudicium, & oppugnabimus te per mare & per terram.

CAP. IX.

ET audiuit Demetrius quod fecit Nicanor & exercitus eius bellum, & addidit Bacchidem & Alcimum iterū mittere in terram Iudæā, & dextrū cornu cum eis.

* Et abierunt viam quæ in Galgala, & castrametati sunt in Mesaloth quæ in Arbelis. Et acceperunt eam, & peremerunt animas hominum multas.

* Et mense primo anni secundi & quinquagesimi & centesimi castra metati sunt ad Hierusalem.

* Et surrexerunt et abierunt 4
in Berean cum viginti millibus
virorum, & duobus millibus
equitum.

* Et Judas posuerat castra in 5
Eleasa, & tres mille viri electi
cum eo.

* Et viderunt multitudinē 6
exercituum quoniam multi sunt,
& timuerunt valde, & sub-
traxerunt se multi de castris, nō
relictī sunt ex eis nisi octingenti
viri.

* Et vidit Judas quod de- 7
fluere castra sua, & bellum af-
fligebat eum, & confractus est
corde, quoniam non habuit tem-
pus ut congregaret eos, & dis-
solutus est.

* Et dixit relictis: Surgamus 8
& ascendamus ad contrarios
nostros, si forte poterimus debel-
lare eos.

* Et auerterunt eum, dicen- 9
tes: Non poterimus; sed libere-
mus nostras animas. nunc reuer-
tere, & fratres nostri defluxe-
runt, & pugnabimus contra
eos, nos autem pauci.

* Et dixit Judas: Non mihi 10
sit res hæc, facere ut fugiamus
ab eis. Et appropinquauit tem-
pus nostrum, & moriamur for-
titer propter fratres nostros, &
non relinquamus crimen gloriae
nostræ.

* Et mouit exercitus de ca- 11
stris, & steterunt in occursum
eis, & diuisus est equitatus in
duas partes, & fundibularij et
sagittarij præbāt exercitū, &
primi certatores omnes potētes.

* Bacchides autem erat in 12
dextro cornu. Et appropinqua-
uit phalanx à duabus partibus,
& cecinerunt tubis. * Et ceci-

perunt qui à parte Judæ & ipsi 13
tubis; & commota est terra à
voce exercituum. Et fuit præliū
commissum à manē vsque ad
vesperam. * Et vidit Judas 14

quod Bacchides & firmamen-
tum exercitus in dextris, &
conuenerunt cum eo omnes ani-
mosi corde.

4 * Ἐπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς
Βερέαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἄνδράν, &
διχαλία ἵππων. * καὶ ἰδὼς τὸ πᾶ-
ρεμβολὴν καὶ ἐλεάσα, καὶ τρι-
χίλιοι ἄνδρες ἐκλεχτοὶ μετ' αὐτοῦ.

6 * καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν διωά-
μεων ὅτι πολλοί εἰσι, & ἐφοβήθησαν
τοὺς πολεμικοὺς, & ἐξερρύθησαν πολλοὶ ἀπὸ
τῆς παρεμβολῆς, & κατέλειψαν
ὅξιν αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες.

7 * καὶ εἶδεν ἰδὼς ὅτι ἀπερρύ-
θη παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος
ἐβλίβεν αὐτῷ, καὶ συνετέλεσεν τῇ καρ-
δίᾳ ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγα-
γεῖν αὐτοὺς. καὶ ἐξελύθη.

8 * καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν·
διὰ σώμεν καὶ διὰ σώμεν ἵππους τοὺς
ὑπεριαντίους ἡμῶν, ἐδωκ' αὐτὰ διωάμε-
θα πολεμήσασιν αὐτοῖς.

9 * καὶ ἀπέστρεψαν αὐτὸν λέγοντες·
ὃ μὴ δυνάμεθα ἀλλ' ἢ σώσωμεν τὰς
ἐαυτῶν ψυχὰς. τὸν δὲ ἵππους, &
ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπερρύθησαν, καὶ
πολεμήθημεν πρὸς αὐτοὺς, ἡμεῖς ὅ-
λιγοι.

10 * καὶ εἶπεν ἰδὼς· μή μοι
γένοιτο πᾶν τούτο, ποιῶσαι φυ-
γεῖν ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἠγίκεν ὁ καιρὸς
ἡμῶν καὶ ἀποθνήσκωμεν ἀνδρεία χά-
ριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ κατα-
λίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν.

11 * καὶ ἀπῆρξεν ἡ διώκρισις ἀπὸ τῆς
παραμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάν-
τησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος
εἰς δύο μέρη, καὶ ὁ φειδωνταὶ καὶ ὁ
τοξόται πρὸς ἐπιδόοντες τῆς διωά-
μεως, καὶ ὁ σφαιροβόλοι πάντες
ὁ διωάται.

12 * Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέ-
ρατι, καὶ ἠγίσεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν
δύο μερῶν & ἐφώνησαν ταῖς σάλπιγξι.

13 * καὶ ἐσάλπισαν ὁ τῶν ἰουδαίων &
αὐτοῖς ταῖς σάλπιγξι, & ἐσαλεύθη ἡ
γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν.
καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημνῶς
ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας.

14 * Ἐκτείνων δὲ τὸν Βακχίδης καὶ
τὸ σφαιροβόλον τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς
δεξιῷ, καὶ συνηλθον αὐτῷ πάντες οἱ
ἀνδρες τῇ καρδίᾳ.

4 * Et surrexerunt & abie-
runt in Berea viginti millia
virorū, & duo millia equitū.

5 * Et Judas posuerat castra
in Laifa, & tria millia viri e-
lecti cum eo.

6 * Et viderūt multitudinē
exercitus, quia multi sunt;
& timuerunt valde; & multi
subtraxerunt se de castris: &
non remanserunt ex eis nisi
octingenti viri.

7 * Et vidit Judas quod de-
fluxit exercitus suus, & bellū
perurgebat eum, & confra-
ctus est corde, quia non ha-
bebat tempus congregandi
eos, & dissolutus est.

8 * Et dixit his qui residui
erant: Surgamus & eamus
ad aduersarios nostros, si po-
terimus pugnare aduersus
eos.

9 * Et auerterebant eum di-
centes: Non poterimus, sed
liberemus animas nostras
modò, & reuertamur ad fra-
tres nostros, & tunc pugna-
bimus aduersus eos. nos au-
tem pauci sumus.

10 * Et ait Judas: Absit istam
rem facere, ut fugiamus ab
eis. Et si appropiauit tempus
nostrum, moriamur in vir-
tute propter fratres nostros,
& nō inferamus crimen glo-
riæ nostræ.

11 * Et mouit exercitus de
castris, & steterunt illis ob-
uiam. Et diuisi sunt equites
in duas partes, & fundibu-
larij & sagittarij præbant ex-
ercitum & primi certaminis
omnes potentes.

12 * Bacchides autem erat in
dextro cornu, & proximauit
legio ex duabus partibus, &
clamabant tubis.

13 * Exclamauerunt autem
& hi qui erant ex parte Judæ
etiam ipsi, & cōmota est ter-
ra à voce exercituum, & cō-
missum est prælium à manē
vsque ad vesperam.

14 * Et vidit Judas quod fir-
mior est pars exercitus Bac-
chidis in dextris, & conue-
nerunt cum ipso omnes cō-
stantes corde.

* Et contrita est dextera
pars ab eis, & persecutus est
eos usque ad montem Azoti.

* Et qui in sinistro cornu
erant, viderunt quod contri-
tum est dextrum cornu, &
secuti sunt post Iudam & eos
qui cum ipso erant à tergo.

* Et ingrauaturn est præ-
lium & ceciderunt vulnerati
multi ex his & ex illis.

* Et Iudas cecidit, & cæte-
ri fugerunt.

* Et Ionathas & Simo tu-
lerunt Iudam fratrem suum,
& sepelierunt eum in sepul-
chro patrum suorum in ciui-
tate Modin.

* Et fleuerunt eum omnis
populus Israel planctu ma-
gno, & lugebāt dies multos,
& dixerunt:

* Quomodo cecidit potēs q̃
saluū faciebat populū Israel?

* Et cætera verba bellorū
Iudæ & virtutum quas fecit,
& magnitudinis ei⁹ nō sunt
descripta. multa enim erant
valde. * Et factum est post
obitum Iudæ emerferunt ini-
qui in omnib⁹ finibus Israel,
& exorti sunt omnes qui o-
perabantur iniquitatem.

* In diebus illis facta est
fames magna valde, & tradi-
dit se Bacchidi omnis regio
eorum cum ipsis.

* Et elegit Bacchides viros
impios & constituit eos do-
minos regionis. * Et exqui-
rebant & perscrutabatur a-
micos Iudæ, & adducebant
eos ad Bacchidem, & vindi-
cabat in illos & illudebat.

* Et facta est tribulatio
magna in Israel, qualis non
fuit ex die qua non est visus
propheta in Israel. * Et cōgre-
gati sunt omnes amici Iudæ,
& dixerūt Ionathæ. * Ex quo
frater tuus Iudas defunctus
est, vir similis ei non est qui
exeat cōtra inimicos nostros
Bacchidem & eos qui inimi-
ci sunt gentis nostræ. * Nunc
itaque te hodie elegimus esse
pro eo nobis in principē &
ducem ad bellandū bellum
nostrum.

* καὶ συνέτριβεν τὸ δεξιὸν κέρας
ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν
ἕως ἀζωτὸς ὄρους. * ὅτε οἱ ἐν τῷ ἄρ-
ρῳ κέρασιν εἶδον ὅτι συνέτριβεν τὸ δε-
ξιὸν κέρας, καὶ ἐπέσπευσαν κατὰ πό-
δας ἰσραὴλ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
ὀπίσθεν. * καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλε-
μος, καὶ ἐπεθὺν τραυματίαι πολ-
λοὶ ἐκ τῶν ἑσθίων καὶ ἐκ τῶν ὀπίσθεν.

* ὅτε ἰσραὴλ ἐπέσει, καὶ ὅλοι οἱ
ἔφυγον. * καὶ ἤραν ἰωνάθαν καὶ
σίμων ἰσραὴλ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν,
καὶ ἐθαψάν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν
πατέρων αὐτοῦ ἐν μοδίν.

* ὅτε ἐκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαν-
το αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν
καὶ ἐπένθη ἡ μέρα πολλὰς, καὶ εἶ-
πον. * πῶς ἐπέσεν δυνατὸς σώζων
τὸν ἰσραὴλ; * καὶ τὰ πρὶς αὐτῶν
λόγων ἰσραὴλ καὶ τῶν πολεμῶν καὶ
τῶν δουλοπραγμάτων ὧν ἐποίησε καὶ
τὴν μετὰ τῶν αὐτῶν ἐκατεργά-
σθη, πολλὰ γὰρ ἔχοντο. * καὶ
ἐχρῆτο μὲν τὴν τελευτὴν ἰσραὴλ, ὅτε
ἐκψύθη οἱ ἄνθρωποι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις
ἰσραὴλ, καὶ δυνάστησαν πάντες ὁ
ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. * ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις ἐγένεθη λιμὸς μέ-
γας ἐν ἰσραὴλ, ὅτε ἡ γῆ ἐμολήσεν ἡ
χώρα μετ' αὐτῶν. * ὅτε ἐλέξε βακ-
χίδης οὖν ἀσεβεῖς ἄνδρας, καὶ κα-
τέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας.

* ὅτε ἐξέζητον καὶ ἐξηρδύνων οὖν
φίλοις ἰουδα. καὶ ἤγον αὐτοὺς πρὸς
βακχίδην, καὶ ἐξεδίκα αὐτοὺς, καὶ
ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. * καὶ ἐχρῆτο θλί-
ψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραὴλ, ἥτις ἐκ
ἐχρῆτο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη
πρὸς φημίς αὐτοῖς. * καὶ ἡθρούνθησαν
πάντες οἱ φίλοι ἰσραὴλ, καὶ εἶπον τῷ
ἰωνάθῳ. * ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου
ἰσραὴλ τέλει δύνει. καὶ ἀν' ἡμεῖς οἱ
αὐτῷ ἐκ ἐστὶν ἐξελεῖν πρὸς οὗτον ἐχ-
θρὸν καὶ βακχίδην, καὶ ἐν τοῖς ἐχ-
θροῖς τοῦ ἰσραὴλ ἡμεῖς.

* καὶ ἐν σήμερον ἐπὶ σήμερον
ἐξομολογήσῃς ὅτι αὐτὸς ἡμῖν εἰς ἀρ-
χὸν καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι
τὸν πόλεμον ἡμῶν.

* Et cōgregati sunt omnes
amici Iudæ, & dixerūt Ionathæ.
* Ex quo frater tuus Iudas
defunctus est, vir similis ei non
est qui exeat cōtra inimicos
nostros Bacchidem & eos qui
inimici sunt gentis nostræ. *
Nunc itaque te hodie elegimus
esse pro eo nobis in principē &
ducem ad bellandū bellum
nostrum.

* Et cōgregati sunt omnes
amici Iudæ, & dixerūt
Ionathæ. * Ex quo frater tuus
Iudas mortuus est, & vir
similis ei non est ad exeundum
contra inimicos & Bacchidem,
& inimicos gentis nostræ.

* Nunc igitur te elegimus
hodie ut sis pro eo nobis in
principem & ducem, ut pugnes
pugnā nostram.

* Et cōgregati sunt omnes
amici Iudæ, & dixerunt
Jonathæ. * Ex quo frater tuus
Iudas mortuus est, & vir
similis ei non est ad exeundum
contra inimicos & Bacchidem,
& inimicos gentis nostræ.

* Nunc igitur te elegimus
hodie ut sis pro eo nobis in
principem & ducem, ut pugnes
pugnā nostram.

* Nunc igitur te elegimus
hodie ut sis pro eo nobis in
principem & ducem, ut pugnes
pugnā nostram.

* Et cōfractum est dextrum
cornu ab ipsis, & persecuti sunt
post eos usque ad Azoti montē.

* Et qui in sinistro cornu, vi-
derunt quod contritum est dex-
trum cornu, & reuerſi sunt se-
cundum pedes Iudæ & eorum
qui cum eo à tergo.

* Et ingrauaturn est præliū,
& ceciderunt vulnerati multi
ex his & ex his.

* Et Iudas cecidit, & reliqui
fugerunt. * Et tulerunt Jo-
nathan & Simon Iudam fratrem
suum, & sepelierunt eum in se-
pultura patrum eius in Modin.

* Et luxerunt eum & plan-
xerūt eum omnis Iſrael planctu
magno, & plorauerūt dies mul-
tos, & dixerunt:

* Quomodo cecidit potens
saluans Iſrael? * Et reliqua
sermonum Iudæ & bellorum et
facinorum quæ fecit, & magni-
tudinis eorum, non sunt scripta;
multa enim erant valde.

* Et factum est post mortem
Iudæ, emerferunt iniqui in om-
nibus terminis Iſrael, & exorti
sunt omnes operantes iniquitatē.

* In diebus illis facta est fa-
mes magna valde, & rebella-
uit regio cum ipsis.

* Et elegit Bacchides impios
viros, & constituit eos dominos
regionis.

* Et exquirebant & scru-
tabantur amicos Iudæ, & du-
xerunt eos ad Bacchidem, &
vindicabat in illos, & illudebat
eos.

* Et facta est tribulatio
magna in Iſrael, quæ nō est facta
à qua die non est visus propheta
eis.

* Et congregati sunt om-
nes amici Iudæ, & dixerunt
Jonathæ:

* Ex quo frater tuus Iudas
mortuus est, & vir similis ei
non est ad exeundum contra ini-
micos & Bacchidem, & in ini-
micos gentis nostræ.

* Nunc igitur te elegimus ho-
die ut sis pro eo nobis in princi-
pem & ducem, ut pugnes pu-
gnā nostram.

* Et suscepit Jonathan in tē-
pore illo ducatum, & surrexit
pro Iuda fratre suo.

* Et cognouit Bacchides &
quærebat eū occidere: * Et co-
gnouit Jonathan & Simon fra-
ter eius & omnes qui cum eo,
& fugerunt in desertū Thecoe:
& castrametati sunt ad aquam
lacus Asphar.

* Et cognouit Bacchides die
sabbatorum, & venit ipse &
totus exercitus eius ultra Jor-
danem.

* Et misit fratrem suum du-
cem turbae, & rogauit Naba-
thæos amicos eius ut commenda-
rēt illis apparatus eorū multū.

* Et exierunt filij Ambri de
Medaba, & comprehenderunt
Joannem & omnia quæ habuit,
& abierunt habentes.

* Post autē sermones hos re-
nunciauerunt Jonathan, & Si-
moni fratri eius, quod filij Am-
bri faciunt nuptias magnas, &
ducunt sponsam ex Nabadath
filiam vnus magnorum princi-
pum Chanaan cum ambitione
magna.

* Et recordati sunt Joannis
fratris sui, & ascenderunt &
absconditi sunt sub tegumento
montis.

* Et leuauerūt oculos suos &
viderunt, & ecce tumultus &
apparatus multus, & sponsus
exiuit & amici eius & fratres
eius in occursum eorum cū tym-
panis & musicis & armis mul-
tis.

* Et surrexerunt in eos de
insidiis, & occiderunt eos, &
ceciderunt vulnerati multi, &
reliqui fugerunt in montem, &
acceperunt omnia spolia eorum.

* Et conuersæ sunt nuptiæ in
luctū, & vox musicorū ipsorum
in luctum.

* Et vindicauerunt vindi-
ctam sanguinis fratris sui, &
reuerſi sunt in oram Iordanis.

* Et audiuit Bacchides, &
venit die sabbatorum vsque ad
ripas Iordanis cū exercitu multo.

* & ἐπεδύξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ και-
ρῷ ἐκείνῳ τὴν ἡγεσίαν, καὶ ἀνέστη δι-
καστὴς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

* καὶ
ἔγνω βακχίδης ἐξήτει αὐτὸν διπο-
λίηναι.

* & ἔγνω ἰωνάθαν καὶ σίμων
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες ὁ μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἐφυγον εἰς τὴν ἔρημον θε-
κωε, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ
τῆς ἀσφαρ.

* & ἔγνω βακχί-
δης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, & ἦλ-
θεν αὐτὸς ἐπὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτοῦ
καὶ ὁ πᾶς στρατός αὐτοῦ.

* καὶ ἀπέστειλε
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡλέρμον τὸν ὀχλὸν,
& παρεκάλεσε αὐτὸν ναβαθαίους φί-
λους αὐτοῦ ὡς ἀδελφούς αὐτοῦ τὴν διπο-
λίην αὐτῶν τὴν πολλήν.

* καὶ
ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμβρί ἐκ μηδαβά,
& συνέλαβον ἰωάννην & πάντα ὅσα
εἶχε, καὶ ἀπήλθον ἔχοντες.

* καὶ ὁ δὲ λόγος τῶν ἀπὸ
γίλων ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τὰ ἀ-
δελφῶν αὐτοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμβρί ποιεῖσι
γάμον μέγαν, καὶ αἴψαι τὴν νύμφην
διὰ ναβαθάθ θυγατέρα υἱοῦ τῶν
μεγάλων μεγιστάνων χανααν καὶ
ὡς ἀπομπῆς μεγάλης.

* & ἐμνήσθησαν ἰωάννης & ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησαν καὶ ἐκρύβη-
σαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους.

* καὶ ἦρδον αὐτοὶ ὀφθαλμοῖς αὐτῶν
& εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄρος καὶ διπολίς
πολλή καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ ὁ
φίλος αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εἰς
συνδρομήν αὐτῶν καὶ τυμπάνων &
μυσικῶν καὶ ὀπλῶν πολλῶν.

* καὶ ἐξήρδον αὐτοὶ ἐπ' αὐτοῖς διπλῶν
& ἐνέδρῳ, & ἀπέκλειναν αὐτοὺς, καὶ ἐ-
πεσον τραυματίαι πολλοί, & οἱ ὑπο-
λοίτοι ἐφυγον εἰς τὸ ὄρος, & ἔλαβον
πάντα τὰ σκευὰ αὐτῶν.

* & με-
τεστράφη ὁ γάμος εἰς πένθος, & φωνὴ
μυσικῶν αὐτῶν εἰς ἰσθμὸν.

* καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν
αἱματὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀ-
πέστειλαν εἰς τὸ ὄρος τὸν ἰορδάνου.

* καὶ ἤκουσε βακχίδης, & ἦλθε τῇ
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρη-
πιδῶν τοῦ ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ.

* Et suscepit Ionathas tē-
pore illo principatum, & sur-
rexit loco Iudæ fratris sui.

* Et cognouit Bacchides,
& quærebat eum occidere.

* Et cognouit Ionathas &
Simon frater eius & omnes
qui cum eo erant, & fugerūt
in desertum Thecue, & con-
federūt ad aquā lac' Asphar.

* Et cognouit Bacchides,
& die sabbatorū venit ipse
& omnis exercitus eius trans
Iordanem.

* Et Ionathas misit fratrē
suum ducem populi, & ro-
gauit Nabuthæos amicos
suos ut cōmodarent illis ap-
paratum suum qui erat co-
piosus.

* Et exierunt filij Iambri
ex Madaba, & cōprehende-
runt Iohannē & omnia quæ
habebat, & abierunt haben-
tes ea.

* Post hæc verba renun-
ciatū est Ionathæ & Simoni
fratri eius, quia filij Iambri
faciunt nuptias magnas &
ducunt sponsam ex Mada-
ba filiam vnus de magnis
principibus Chanaan cum
ambitione magna.

* Et recordati sunt sangui-
nis Iohannis fratris sui, &
ascenderunt & absconderūt
se sub tegumento montis.

* Et eleuauerunt oculos
suos, & viderunt & ecce tu-
multus & apparatus multus,
& sponsus processit & amici
eius & fratres eius obuiam
illis cum tympanis & musi-
cis & armis multis.

* Et sur-
rexerunt ad eos ex insidiis, &
occiderunt eos, & ceciderūt
vulnerati multi, & residui fu-
gerūt in mōtes, & acceperūt
omnia spolia eorum.

* Et conuersæ sunt nuptiæ
in luctum, & vox musicorū
ipsorum in lamentum.

* Et vindicauerunt vindi-
ctam sanguinis fratris sui, &
reuerſi sunt ad ripam Iorda-
nis.

* Et audiuit Bacchides,
& venit die sabbatorū vsque
ad oram Iordanis in virtute
magna.

* Et dixi
Surgam
tra inimi-
enim hoc
diuſterti

* Ecc

uerſo, a
hinc & in
des, & sal-
cus diuer

* Nun

cælum, v
nu inimi-
& comm

* Et ex

num suan
dem, & c

* Et di

qui cum
nem, &
eos Iorda

* Et c

Bacchidi
* Et re

salem, &

tates mu
nitionem
cho, &

Bethoro

natha, &
muris ex
feris.

* Et p

eis, ut in
in Israel.

* Et mu

furam, &
& posui
paratum

* Et a

pum reg
fuit eos
in custo

* Et a

quagafir
cundo p
strui m

interior

prophe
struere.

cussus e

dita sur
clusum

tus est

tuit loc
dedom

* Et

in tem
to mag

* Et dixit ad suos Ionathas: ⁴⁴ Surgamus & pugnemus contra inimicos nostros. nō est enim hodie sicut heri & nudius tertius.

* Ecce enim bellū ex aduerso, aqua verò Iordanis hinc & inde, & ripæ, & paludes, & saltus, & non est locus diuertendi.

* Nunc ergo clamate in cælum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum: & commissum est bellum.

* Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem, & diuertit ab eo retro.

* Et diffiliit Ionathas, & qui cum eo erant in Iordanem, & transfatauerunt ad eos Iordanem.

* Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri.

* Et reuersi sunt in Hierusalem, & ædificauerunt ciuitates munitas in Iudæa munitiōem quæ erat in Hiericho, & in Ammaum, & in Bethoron, & Bethel, & Thannatha, & Phara, & Thopomuris excelsis, & portis & feris.

* Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel.

* Et muniuit ciuitatē Bethsuram, & Gazaram, & arcē, & posuit in eis auxilia & apparatus escarum.

* Et accepit filios principum regionis obsides, & posuit eos in arce in Hierusalē in custodiam.

* Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo præcepit Alcimus destrui muros domus sanctæ interiores, & destrui opera prophetarum. Et cœpit destruere. * In tempore illo percussus est Alcimus, & impedita sunt opera illius, & occlusum est os eius, & dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui verbū & mandare de domo sua.

* Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.

* Ἐεῖπεν ἰωνᾶθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ, ⁴⁴ ἀναστὰς πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι γὰρ ἐστὶ σήμερον ὡς ἐχθρὸς καὶ τρεῖς ἡμέραι. * ἰδοὺ ⁴⁵ ὁ πόλεμος ἐξ ἀντιπαραστάσεως ἡμῶν ἐξ ὁποῦθεν ἡμῶν. τὸ ὕδωρ τῆς ἰορδάνου ἐνθεν καὶ ἐκθεν καὶ ἑλὸς καὶ δρυμὸς, οὐκ ἐστὶ τόπος ἐκκλίνας.

* νῦν ἔν κε ⁴⁶ κραζάτε εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπως διασώθητε χεῖρας ἐκ θανάτου καὶ σωθῆτε τὸν πόλεμον. * καὶ ἐξέτεινεν ἰωνᾶ- ⁴⁷ θαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ παλάσσει τὸν βακχίδην, καὶ ἐξέκλινεν ἐπ' αὐτὸν εἰς τὰ ὀπίσω. * καὶ ἐνεπλήθυνεν ἰω- ⁴⁸ νᾶθαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἰορδάνην, καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν, ὥστε διέβησαν ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἰορδάνην.

* καὶ διέπεσον παρὰ βακχίδου ⁴⁹ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἀνδράς. * καὶ ἐπέσρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ, ⁵⁰ καὶ ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυράς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ τὸ ὄχυρμα τὸ ἐν ἱερουζαλὴμ καὶ τὸν βασιλὴν, καὶ τὸν θάμνασα φαραθωνί καὶ τὸν τεφὼν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς. * καὶ ἔθεντο φρουράν ἐν ⁵¹ αὐτοῖς τοῦ ἐκθραίνειν τὸν Ἰσραὴλ.

* καὶ ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν ἐν ⁵² βαθσέρα καὶ γαζαρά καὶ τὴν ἀρκάν. καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς διωάμεις καὶ ἀθρόους βρωμάτων. * καὶ ἔλα- ⁵³ βε τὰς ὑψὲς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὀμηρεῖ, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τῇ ἀρκᾷ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ.

* καὶ ἐν ἔτει τριτῷ καὶ πεντηκο- ⁵⁴ σῷ καὶ ἑκατὸσὶ μὴσὶ τῷ δευτέρῳ, ἐπέταξεν ἄλκιμος καταβαλεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, καὶ κατέβη τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν, καὶ ἐνέβητο τοῦ καταβαλεῖν.

* ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη ἄλ- ⁵⁵ κιμος καὶ ἐνεπρόβη τὰ ἔρρα αὐτοῦ, καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ ἠδυνάτο ἐπὶ λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι αὐτῷ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

* καὶ ἀπέθανεν ἄλκιμος ἐν τῷ και- ⁵⁶ ρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνος μεγάλης.

* Et dixit Jonathas suis: Sur- ⁴⁴ gamus nunc & pugnemus pro animabus nostris; non enim est hodie ut heri & nudius tertius.

* Ecce enim bellū ex aduerso ⁴⁵ nostrum et post nos: at aqua Iordanis hinc & hinc, & palus & sylua, non est locus ad declinandum.

* Nunc igitur clamate in cælum ⁴⁶ ut liberemini de manu inimicorum, et commissum est praelium.

* Et extendit Jonathas ⁴⁷ manum suā ut percuteret Bacchidem, & declinauit ab eo in retro.

* Et insiluit Jonathas & qui ⁴⁸ cum eo in Iordanem, & transfatauerunt ad ulteriorem partē, & non transierunt ad eos Iordanem.

* Et ceciderunt à Bacchidis ⁴⁹ parte die illa ad mille viros.

* Et reuersus est in Hierusa- ⁵⁰ lem, & ædificauit urbes munitas in Iudæa, & munitiōem quæ in Hiericho & Bethel, & Thamnasa Pharathonī & Tephō in muris excelsis & portis & vetitibus.

* Et posuerunt custodiam in ⁵¹ eis ut inimicitias exercerent in Israel.

* Et muniuit urbem ⁵² quæ in Bethsura, & Gazaram, & arcem, & posuit in eis exercitus & apparatus escarum.

* Et accepit filios ducum re- ⁵³ gionis obsides, & posuit eos in arce in Hierusalem in custodia.

* Et in anno tertio & quin- ⁵⁴ quagesimo & centesimo, mense secundo, præcepit Alcimus destruere murum aulae sanctorum interioris, & destruxit opera prophetarum, & incepit destruere.

* In tempore illo percussus est ⁵⁵ Alcimus, & impedita sunt opera illius, et occlusum est os eius, & dissolutus est, & non potuit ultra loqui sermonem & mandare de domo sua.

* Et mortuus est Alcimus ⁵⁶ in tempore illo cum tormento magno.

* Et vidit Bacchides quod 57 mortuus est Alcimus, & reuer-
sus est ad regem, & siluit terra
Juda annos duos.

* Et cogitauerunt omnes ini- 58 qui dicentes: Ecce Jonathas &
qui apud illum, in silentio habi-
tant confidentes. Nunc igitur
ducamus Bacchidem, & com-
prehendet eos omnes in nocte
una.

* Et euntes consuluerunt 59 ei.

* Et abiit ut veniret cum 60 exercitu multo, & misit episto-
las occultè omnibus sociis eius
qui in Judæa, ut comprehenderent
Jonathan & eos qui cum eo, et
non potuerunt; quia innotuit il-
lis consilium eorum.

* Et apprehenderunt de viris 61 regionis principum malitiæ quin-
quaginta viros, & occiderunt
eos.

* Et secessit Ionathas & Si- 62 mon, & qui cum eo, in Bethbe-
sem quæ in deserto, & adifica-
uit quæ destructa erant eius, &
firmavit eam.

* Et cognouit Bacchides, & 63 congregauit omnem multitudinem
suam, & his qui erant de Judæa
denunciauit.

* Et veniens posuit castra 64 super Bethbasem, & oppugna-
uit eam dies multos, & fecit
machinas.

* Et reliquit Jonathas Simo- 65 nem fratrem suum in ciuitate,
& exiuit in regionem, & venit
numerans.

* Et percussit Odomira & 66 fratres eius, & filios Phasiron
in tabernaculo ipsorum. Et in-
cepit percutere, & ascendit cum
exercitibus.

* Et Simon & qui cum eo 67 exierunt de urbe, & combus-
serunt machinas.

* Et pugnaverunt contra 68 Bacchidem, & contritus est ab
eis. Et afflixerunt eum valde;
quoniam fuit consilium eius &
exitus eius vanus.

* καὶ εἶδε βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν 57 ἄλκιμος, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν
βασιλέα, καὶ ἠσυχάσεν ἡ γῆ ἰσραὴλ
ἔτη δύο.

* ὁ ἐβουλόσθητο πάντες οἱ δού- 58 μοι λέγοντες· ἰδοὺ ἰωνάθαν καὶ ὁ
παρ' αὐτῶ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πε-
ποισότες· νῦν ἐν ἡμέρᾳ τὸν βακ-
χίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάλ-
ῳ ἐν νυκτὶ μιᾷ.

* ὁ πορευθεὶς συνεβούλευτο 59 αὐτῷ. καὶ ἀπῆρε τὸ ἐλθεῖν μετ'
δυναμείῳ πολλῇ, καὶ ἀπέστειλεν
ἐπιστολάς λατρά πασι τοῖς συμ-
μάχοις αὐτῶ τοῖς ἐν τῇ ἰσραὴλ, ὅπως
συλλάβωσι τὸν ἰωνάθαν ὃς ἔστι μετ'
αὐτῶ, καὶ οὐκ ἐδυνάσθη, ὅτι ἐγνώθη
αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν.

* καὶ συνελάβοντο ἀπὸ πάντων δού- 61 δων τῆς χώρας τὰν δρεχηγὰν τῆς
κακίας πενήτηκοντα δύο εἰς, καὶ ἀ-
πέκτειναν αὐτούς.

* καὶ ἐξεχώρησεν ἰωνάθαν καὶ 62 σίμων καὶ ὁ μετ' αὐτῶ εἰς βηθβε-
σὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃς ἀκοδόμησε τὰ
καθρημένα αὐτῆς, καὶ ἐσερέωσεν
αὐτὴν.

* ὁ ἐγὼν βακχίδης ὃς συνήγαγε 63 πάλιν τὸ πλῆθος αὐτῶ, ὃς τοῖς ἐν τῇ
ἰσραὴλ παρήγγειλε.

* καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ 64 βηθβεσὶ ὃς ἐπολέμησεν αὐτῷ ἡ-
μέρας πολλὰς, ὃς ἐποίησε μηχανάς.

* καὶ ἀπέλειπεν ἰωνάθαν σίμωνα 65 τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ ἐν τῇ πόλει, καὶ
ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἦλθεν
δρεχιδῶν.

* ὃς ἐπάταξεν ὁδομηρεὰ καὶ ὅτι 66 ἀδελφοὺς αὐτῶ ὃς ἔστι υἱὸς φασιρῶν
ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, ὃς ἐξήρξατο
τύπην, ὃς ἀνέβαιναν ἐν ταῖς δυναμείῳ.

* ὃς σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτῶ ἐξῆλ- 67 θον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρσαν
τὰς μηχανάς.

* καὶ ἐπολέμησεν πρὸς τὸν 68 βακχίδην, καὶ συνετρίβη ὑπὸ αὐ-
τῶν, καὶ ἐθλίβον αὐτὸν σφόδρα, ὃς
ἦν ἡ βουλὴ αὐτῶ καὶ ἡ ἐφοδὸς αὐ-
τῶ κενή.

* Et vidit Bacchides quo- 57 niam mortuus est Alcimus,
& reuersus est ad regem, &
siluit terra annis duobus.

* Et cogitauerunt omnes 58 iniqui dicentes: Ecce Iona-
thas & qui cum eo sunt in
silentio habitant confiden-
ter. Nunc ergo adducamus
Bacchidem, & comprehen-
det eos omnes vna nocte.

* Et abierunt, & consiliū 59 ei dederunt.

* Et surrexit ut veniret cū 60 exercitu multo. Et misit oc-
cultè epistolas sociis suis qui
erant in Iudæa, ut compre-
henderent Ionatham, & eos
qui cum eo erant, sed non
potuerunt, quia innotuit eis
consilium eorum.

* Et apprehendit de viris 61 regionis qui principes erant
militiæ quinquaginta viros,
& occidit eos.

* Et secessit Ionathas & Si- 62 mon, & qui cum eo erant in
Bethbesslem quæ est in deser-
to, & extruxit diruta eius, &
firmauerunt eam.

* Et cognouit Bacchides 63 & congregauit vniuersam
multitudinem suam, & his
qui de Iudæa erant denun-
ciauit.

* Et venit & castra posuit 64 desuper Bethbesslem, & op-
pugnauit eā dies multos, &
fecit machinas.

* Et reliquit Ionathas Si- 65 monem fratrem suum in ci-
uitate, & exiuit in regionem,
& venit cum numero.

* Et percussit Odarem & 66 fratres eius, & filios Phasero
in tabernaculis ipsorum, &
cepit cedere & crescere in
virtutibus.

* Simon verò, & qui cum 67 ipso erant, exierunt de ciui-
tate, & succenderunt machi-
nas.

* Et pugnaverunt contra 68 Bacchidem, & contritus est
ab eis. Et afflixerunt eum
valde, quoniam consilium
eius & congressus eius erat
inanis.

Tran
* Et i
iniquos
derat ut
ipforū,
Ipse aut
reliquis
suam.

* Et co
misit ad
ponere p
reddere

* Et lib
cit secur
rauit se
li omnib

* Et r
tem qua
tus de te
sus abiit
non app
re in fin

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et c
rael. Et h
Machm
thas ibi
extermi
rael.

* Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium dederat ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam.

* Et cognovit Ionathas, & misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, & reddere ei captiuitatem.

* Et libenter accepit, & fecit secundum verba eius, iuravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vite eius.

* Et reddidit ei captiuitatem quam prius erat prædatus de terra Iuda. Et conuersus abiit in terram suam, & non apposuit amplius venire in fines eius.

* Et cessauit gladius ex Israel. Et habitauit Ionathas in Machmas: & cepit Ionathas ibi iudicare populum, & exterminauit impios ex Israel.

CAP. X.

ET anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius qui cognominatus est nobilis, & occupauit Ptolemaidam, & receperunt eum, & regnauit illic.

* Et audiuit Demetrius rex & congregauit exercitum copiosum valde, & exiit obviam illi in prælium.

* Et misit Demetrius epistolam ad Ionatham verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim.

* Anticipemus facere pacem cum eo priusquam faciat cum Alexandro aduersum nos.

* Recordabitur enim omnium malorum quæ fecimus in eum, & in fratrem eius & in gentem eius.

* Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & esse ipsum socium eius: & obsides qui erant in arce, iussit tradi ei.

* καὶ ὀργισθεὶς τοὺς ἀνὴρας τοὺς ἀνόμοις τοὺς συμβεβηκότας αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὴν χώραν, & ἀπέκλειναν ἐξ αὐτῶν πολλὰς, καὶ ἐβεβήσατο τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. * καὶ ἐπέγνω ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν.

* καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε κατὰ τὰ λόγια αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

* καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ἡχμαλωτίσθη ὁ πατέρα αὐτοῦ ἐν γῆς ἰσραὴλ, καὶ ἀποστρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐπρεσβέτερόν ἐπὶ εἰσελθεῖν εἰς τὰ ὄρια αὐτῶν. * καὶ κατέπαυσεν ῥομφαία ἐξ ἰσραὴλ. καὶ ὤκησεν ἰωνάθαν ἐν μαχμας, καὶ ἤρξατο ἰωνάθαν κτείνειν τὸν λαόν, καὶ ἡφάνισε ὅδυν αἰσέβειας ἐξ ἰσραὴλ.

* Καὶ ὅτε ἐξηκουσά καὶ ἐκαστάς, δυνάστη ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἀντιόχου ὁ ἑπιφανὴς, καὶ κατελάβετο πόλεμα ἰδα, καὶ ἐπεδέξατο αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ.

* καὶ ἤκουσε δημήτριος ὁ βασιλεὺς, καὶ συνέλαβε δυνάμεις πολλὰς (φόδρα, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς πόλεμον.

* καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρημαίοις, ὥστε μεγαλύνει αὐτόν, ὥστε ῥομφαία αὐτῶν.

* πρεσβυτέρους αὐτοῦ ἐπέστειλεν, ὥστε εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ.

* καὶ ἐδωκεν αὐτῷ ἐξ ὧν συνάγαγεν δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ εἶπε ἀποδοῦναι αὐτῷ.

* Et irati sunt furore viri iniqui qui consuluerunt ei venire in regionem, & occiderunt ex eis multos, & cogitavit ut veniret in terram eorum.

* Et cognovit Jonathas, & misit ad eum legatos ut componerent cum illo pacem, & redderet illis captiuos.

* Et accepit libenter, & fecit iuxta verba eius, & iurauit ei non quaesitum ei malum omnibus diebus vite sue.

* Et reddidit ei captiuitatem quam prædatus erat prius de terra Iuda, & reuersus abiit in terram suam, & non addidit ultra venire ad terminos eorum.

* Et cessauit gladius ex Israel, et habitauit Jonathas in Machmas. Et cepit Jonathas iudicare populum, & exterminauit impios de Israel.

CAP. X.

ET in anno sexagesimo et centesimo, ascendit Alexander filius Antiochi nobilis, & occupauit Ptolemaidam, & suscepit eum, & regnauit illic.

* Et audiuit Demetrius rex, & congregauit exercitus multos valde, & exiit in occursum ei in bellum.

* Et misit Demetrius ad Jonatham epistolas verbis pacificis, ut magnificarent eum. dixit enim:

* Praeueniamus pacem ponere cum eis, antequam ponat ipse cum Alexandro contra nos.

* Recordabitur enim omnium malorum quæ fecimus contra ipsum, & in fratres eius & contra gentem eius.

* Et dedit ei potestatem congregandi exercitus & præparandi arma, & ut esset ipse socius eius. et obsides qui in arce dixit ut redderentur ei.

⁷ Et venit Jonathas in Hierusalem, & legit epistolas in aures omnis populi & eorum qui de arce.

Et timuerunt timore magno quando audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitus.

⁹ Et tradiderunt qui de arce Jonathæ obsides, et reddidit eos parentibus eorum.

Et habitauit Jonathas in Hierusalem: & cepit edificare & innouare ciuitatem.

¹¹ Et dixit ad facientes opera ut edificarent muros & montem Sion in circuitu ex lapidibus quadratis in munitionem: & fecerunt sic.

¹² Et fugerunt alienigenæ qui erant in munitionibus quas edificauit Bacchides.

¹³ Et reliquit quilibet locum suum, & abiit in terram suam.

¹⁴ Caterum in Bethsuris reliqui sunt quidam ex his qui dereliquerant legem, & præcepta, erat enim eis refugium.

¹⁵ Et audiuit Alexander rex promissa quæ misit Demetrius Jonathæ, & narrauerunt ei prælia & facinora quæ fecit ipse & fratres eius, et labores quos habuerunt: & dixit.

¹⁶ Nunquid inueniemus virum talem vnum? & nunc faciemus eum amicum & socium nostrum.

¹⁷ Et scripsit epistolas, & misit ei iuxta verba hæc dicens.

¹⁸ Rex Alexander fratri Jonathæ gaudere.

¹⁹ Audiuius de te quod vir potens fortitudine & aptus es ut sis nobis amicus.

²⁰ Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, & amicum regis vocari. & misit ei purpuram & coronam auream, & ut sapias quæ nostræ sunt & ut serues amicitiam erga nos.

⁷ καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολάς εἰς τὰ ὅσα πάντες τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἀρχῆς.

⁸ καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις.

⁹ καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν.

¹⁰ καὶ ᾤκησεν ἰωνάθαν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν τὴν πόλιν.

¹¹ καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τεῖχη καὶ τὸ ὄρθρον κυκλόθεν ἐν λίθων τετραγόνων εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν ὅτως.

¹² καὶ ἐφυγον ἅλλογενεῖς ὅντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ὠκοδόμησε βακχίδης.

¹³ καὶ ἡ κατ' ἐλπίσιν ἑκάστη τὴν ἑαυτοῦ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς.

¹⁴ πλὴν ἐν βαιθσάρις ὑπελείφθησαν οἱ πνικτοὶ καὶ τὰ κατὰ τὸν νόμον, καὶ τὰ περὶ τὰς ἀποκαταστάσεις, ὡς γὰρ αὐτοῖς φυγαδύτηριον.

¹⁵ καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν, & διηγήσατο αὐτῷ τοὺς πολέμους & τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐπὶ αὐτοῖς ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰς κόπας οὓς ἔχουσιν καὶ εἶπε.

¹⁶ μή διρήθῃς δυνάμει τοιοῦτον οἷός τις; καὶ νῦν ποιήσωμεν αὐτὸν φίλον καὶ σύμμαχον ἡμῶν.

¹⁷ καὶ ἔγραψεν ἐπιστολάς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τὰς λόγους τῶν λέγων.

¹⁸ βασιλεὺς ἀλέξανδρος πρὸς ἀδελφὸν ἰωνάθαν χαίρειν.

¹⁹ ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ ὅτι δυνατὸς ἐστὶς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἐπιτήδειος εἶς εἰναι ἡμῶν φίλος.

²⁰ ἐν νῦν καθεσάκαμεν σε σήμερον ἀρχιερέα τῆς ἐθνῆς σου, καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι, & ἀπέστειλεν αὐτῷ πορφύρεον καὶ σέφανον χρυσοῦν, καὶ φερεῖν τὰ ἡμῶν καὶ σωτηρεῖν φίλῳ πρὸς ἡμᾶς.

⁷ Et venit Ionathas in Hierusalem, & legit epistolas in auditu omnis populi, & eorum qui in arce erant.

⁸ Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum.

⁹ Et traditi sunt Ionathæ obsides, & reddidit eos parentibus suis.

¹⁰ Et habitauit Ionathas in Hierusalem, & cepit edificare & innouare ciuitatem.

¹¹ Et dixit facientibus opera ut extrueret muros & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt.

¹² Et fugerunt alienigenæ qui erant in munitionibus quas Bacchides edificauerat.

¹³ Et reliquit unusquisque locum, & abiit in terram suam.

¹⁴ Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei. erat enim hoc eis ad refugium.

¹⁵ Et audiuit Alexander rex promissa quæ promisit Demetrius Ionathæ, & narrauerunt ei prælia & virtutes quas ipse fecit & fratres eius, & labores quos laborauerunt. Et ait.

¹⁶ Nunquid inueniemus aliquem virum talem? Et nunc faciemus eum amicū & socium nostrum.

¹⁷ Et scripsit epistolam, & misit ei secundum hæc verba dicens.

¹⁸ Rex Alexander fratri Ionathæ salutem.

¹⁹ Audiuius de te quod vir potens sis viribus, & aptus es ut sis amicus noster.

²⁰ Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, ut amicus voceris regis. Et misit ei purpuram & coronam auream: ut quæ nostra sunt sentias nobiscum, & conserues amicitias ad nos.

* Et induit se Ionathas stolam sanctā septimo mense anno centesimo sexagesimo in die solenni Scenopegia. Et congregauit exercitum & fecit arma copiosa.

* Et audiuit Demetrius verba ista, & contristatus est nimis, & ait.

* Quid hoc fecimus quod praoccupauit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudeorum ad munimen sui?

* Scribam & ego illis verba deprecatoria & dignitates & dona, ut sint mecum in adiutorium.

* Et scripsit eis in hæc verba. REX Demetrius gēti Iudeorum salutem.

* Quoniā seruastis ad nos pactum, & mansistis in amicitia nostra, & nō accessistis ad inimicos nostros, audiui-
mus & gauisi sumus.

* Et nunc perseuerate adhuc cōseruare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his quæ fecistis nobiscum.

* Et remitemus vobis prestationes multas, & dabimus vobis donationes.

* Et nunc absoluo vos & omnes Iudeos à tributis, & precia salis indulgeo, & coronas remitto, & tertias seminis.

* Et dimidiam partē fructus ligni quod est portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die & deinceps, ne accipiat a terra Iuda & à tribus ciuitatibus quæ additæ sunt illi ex Samaria & à Galilea ex hodierna die, & in totum tempus.

* Et Hierusalem sit sancta & libera cum finibus suis, & decimæ & tributa ipsius sint.

* Remitto etiam potestatem arcis quæ est in Hierusalem, & do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscunque ipse elegerit qui custodiant eam.

* καὶ ἐνέδυσάτο ἰωνάθαν τὴν αἰ-
γίαν σολῶν τῷ ἐβδομῷ μὲν ἔττει
ἐξηκοσὸν καὶ ἑκατὸν ἐν ἑορτῇ σκη-
νοπηγίας· καὶ συνήγαγε δυνάμεις,
καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλὰ.

* καὶ ἤκουσε Δημήτριος τῶν λό-
γων τούτων, καὶ ἐλυπήθη· καὶ εἶπε·

* τί τοῦτο ἐποίησα μὲν ὅτι πο-
θέ-
φθακον ἡμᾶς ὁ ἀλέξανδρος· τοῦ
φιλίαν κατεθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις εἰς
σήμερον.

* γράψω αὐτοῖς καὶ γὰρ λόγοις
ἐπαγγελίας καὶ ὑποφαισὶ καὶ δωμα-
των, ὅπως ὅτι σὺ ἐμοὶ εἰς βοήθειαν.

* καὶ ἐπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τὰς
λόγους τούτους· βασιλεὺς δημήτριος
τῷ ἑθνεῖ ἰουδαίων χαίρειν.

* ἐπεὶ σωτηρήσατε τὰς ψυχὰς
ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμείνατε τῇ
φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ πορευθεὶς ἑσθί-
ναι τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἡκούσαμεν καὶ ἐ-
χαρήμεν.

* καὶ νῦν ἐμμείνατε ἐπὶ τῷ σω-
τηρῇ καὶ ἡμᾶς πίστιν, καὶ δώσα-
τε ποδῶμεν ὑμῖν ἀτάθαρτον, ὡς ὅτι ποι-
εῖτε μετ' ἡμῶν.

* καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα
πολλὰ, καὶ δώσομεν ὑμῖν δώματα.

* καὶ νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀ-
φήμι ὑμῖν πάντα τὰ ἐκ τῶν ἰουδαίων
ἀπὸ πάντων φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ α-
λάς, & ἀπὸ πάντων σεφάων, & ἀπὸ τοῦ
τρίτου τῆς ἀπορίας.

* καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμῶν τοῦ καρποῦ
τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπὶ τῇ ἀλλοτρίᾳ μοι
λαβεῖν, ἀφήμι ἀπὸ τῆς σήμερον
καὶ ἐπεὶ κεν αὐτὸ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς
ἰούδα, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν νόμων
πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀπὸ τῆς
σαμαρείας καὶ γαλιλαίας, καὶ
ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν
αἰῶνα χρόνον.

* καὶ ἱερουσαλὴμ ἡ πόλις
ἀγία & ἀφῆμι τὰ ὅρια αὐτῆς,
καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη.

* ἀφήμι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς
ἀρχῆς τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ, & δίδωμι
τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως δὴ κατεστήσῃ ἐν
αὐτῇ ἀνδρας ἐς δὴ ἐκλέξῃται αὐτὸς
τοῦ φυλάσσειν αὐτήν.

* Et induit se Ionathas san-
ctam vestem septimo mense, an-
no sexagesimo & centesimo in
festo scenopegiae: & congrega-
uit exercitus, & preparauit
arma multa.

* Et audiuit Demetrius ser-
mones hos, & tristatus est, &
dixit:

* Quid hoc fecimus, quia
præuenit nos Alexander ut ami-
citiam constitueret cum Iudeis
in munimen?

* Scribam eis & ego verba
exhortationis & altitudinis et
donorum, ut sint mecum in au-
xilium.

* Et misit epistolam eis iuxta
verba hæc: REX Demetrius
genti Iudeorum gaudere.

* Quoniam conseruastis ad
nos pacta, & permansistis in a-
micitia nostra, & non accessistis
ad inimicos nostros, audiui-
mus & gauisi sumus.

* Et nunc perseuerate adhuc
conseruare erga nos fidem, &
retribuemus vobis bona pro his
quæ facitis nobiscum.

* Et remitemus vobis re-
missiones multas, & dabimus
vobis dona.

* Et nunc absoluo vos, &
remitto vobis omnes Iudeos à
tributis & pretio salis, & de
coronis, & pro tertia parte se-
minis.

* Et pro dimidia parte fru-
ctus lignei quod incumbit mihi
accipere, dimitto à die hodierna
& deinceps accipere de terra
Iuda, & de tribus ciuitatibus
additis illi ex Samaria & Ga-
lilea, & ex hodierna die, & in
sempiternum tempus.

* Et Hierusalem sit sancta
& libera, & fines eius, & de-
cimæ & tributa.

* Remitto & potestatem
arcis quæ est in Hierusalem, &
do principi sacerdotum ut con-
stituatur in ea viros quoscunque
elegerit ipse ad custodiendam
ipsam.

* Et omnem animam Iudeo-
rum captiuatam à terra Iuda in
omni regno meo remitto liberā
gratis.

* Et omnes remittant tri-
buta & iumentorum suorum:
& omnia festa & sabbata &
neomenia, & dies decreti, &
tres dies ante festum, & tres
dies post festum, sint omnes dies
immunitatis & remissionis om-
nibus Iudeis qui sunt in regno
meo.

* Et non habebit potestatem
nullus agere & fatigare aliquem
eorum de omni re.

* Et ascribantur ex Iudeis
in exercitus regis ad triginta
millia virorum, & dabuntur
eis munera ut oportet omnibus
exercitibus regis.

* Et ordinabuntur ex eis in
munitionibus regis magnis. Et
ex his constituentur super nego-
cia regni existētia ad fidem, &
qui super ea & principes sint de
ipsis, & ambulent in legibus
suis, sicut & precepit rex in
terra Iuda.

* Et tres ciuitates additas
Iudæe ex regione Samariæ, ad-
dat Iudæe ad computationem
ut sint sub vno, ut non obe-
diant alij potestati, nisi summi
Sacerdotis.

* Ptolemaida & terminos
eius dedi dono sanctis qui in
Hierusalem, in necessariū sum-
ptum sanctis.

* Et ego do singulis annis
quindecim millia siclorum argen-
ti de rationibus regis à locis at-
tinentibus.

* Et omne quod reliquum est
quod non reddiderant de nego-
ciis, ut in primis annis, ex nunc
dabunt in opera domus.

* καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰσδαίων τὴν
αἰχμαλωποδεῖσθαι ἀπὸ γῆς ἰσδα
εἰς πᾶσαν βασιλείαν μετ' ἀφίμει-
λθου θέραν δωρεάν.

* καὶ πάντες ἀφίετωσαν ἑὸν
φόρον καὶ κληῶν αὐτῶν, καὶ πᾶσαι
ἐορταὶ καὶ τὰ ῥαββᾶτα καὶ νεμη-
νία, καὶ ἡμέραι δόπου δευγμῶν, &
τρεῖς ἡμέραι μετ' ἐορτῆς καὶ τρεῖς
ἡμέραι μετ' ἐορτῆς, ἔσωσαν πᾶ-
σαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέ-
σεως πᾶσι τοῖς ἰσδαίοις τοῖς ὄντιν ἐν
τῇ βασιλείᾳ μετ'.

* καὶ οὐχ ἔξει ἰξουσίαν οὐδεὶς
πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐ-
τῶν περὶ πάντας πράγματα.

* καὶ ἀπογραφῆτωσαν τῶν ἰσ-
δαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασι-
λέως εἰς τετράκοντα χιλιάδας ἄν-
δρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ἔξοχα
ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι
τοῦ βασιλέως.

* καὶ καθάσταθήσεται ἑξ αὐτῶν
ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς
μεγάλοις, καὶ ἐκ τῶν καθάσταθή-
σεται ἑπὶ χειρὶ τῆς βασιλείας τῶν
ἔσων εἰς πίσιν, καὶ ἐπ' αὐτῶν καὶ
ἀρχόντες ἔσωσαν ἑξ αὐτῶν, καὶ
πορεύσονται τοῖς νόμοις αὐτῶν, κα-
θὰ καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν
γῇ ἰσδα.

* καὶ ἑὸν τρεῖς νόμοις ἑὸν προ-
σετάξας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώ-
ρας ῤαμαρείας, προσεθήτω τῇ ἰσ-
δαίᾳ μετ' ἑλθοῦσιν αὐτῶν τοῦ ἡγέτου
ἐφ' οὗ, τοῦ μὴ ὑπακούσαι ἄλλης
ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως.

* πτολεμαῖδα καὶ τὴν προσκυ-
ρῶσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις
τοῖς ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν προσκυ-
φήσαν δαπνῶν τοῖς ἁγίοις.

* καὶ ἐγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν δε-
καπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου
ἀπὸ πάντων λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ
πάντων ῥήτων τῶν ἀνιηκόντων.

* καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ὃ ἔσται ἀ-
πεδίδωσαν ἀπὸ τῶν χρημάτων, ὡς ἐν τοῖς
πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσωσιν
εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου.

* Et omnem animam Iu-
dæorum, quæ captiua est à
terra Iuda in omni regno
meo, relinquo liberā gratis,
ut omnes à tributis soluan-
tur etiam pecorum suorum.

* Et omnes dies solennes
& sabbata & neomenia, &
dies decreti, & tres dies ante
diem solennem, & tres dies
post diem solennē sint om-
nes immunitatis & remis-
sionis omnibus Iudæis qui
sunt in regno meo.

* Et nemo habebit pote-
statem agere aliquid & mo-
uere negocia aduersus ali-
quem illorum in omni cau-
sa.

* Et ut ascribantur ex Iu-
dæis in exercitu regis ad tri-
ginta millia virorum: et da-
buntur illis copię ut oportet
omnibus exercitibus regis.

* Et ex eis ordinabuntur
qui sint in munitionibus re-
gis magni. Et ex his consti-
tuentur super negocia regni
quæ aguntur ex fide, & prin-
cipes sint ex eis, &ambu-
lent in legibus suis, sicut præ-
cepit rex in terra Iuda.

* Et tres ciuitates quæ ad-
ditæ sunt Iudææ ex regione
Samariæ, cum Iudæa repu-
tentur ut sint sub vno, & nō
obediāt alienæ potestati, nisi
summo Sacerdoti.

* Ptolemaida & confines
eius quas dedi donum san-
ctis qui sunt in Hierusalem
ad necessarios sumptus san-
ctorum.

* Et ego dabo singulis an-
nis quindecim millia siclo-
rum argenti de rationibus
regis quæ me contingunt.

* Et omne quod reliquum
fuerit quod non reddiderant
qui super negocia erant an-
nis prioribus, ex hoc dabunt
in opera domus.

* Et super hæc quinque⁴² millia siclorum argenti quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos, & hæc ad sacerdotes pertineat qui ministerio funguntur.

* Et quicumque cõfugerit⁴³ in templum quod est Hierosolymis, & in omnibus finibus eius, obnoxij regi in omni negotio dimittantur, & uniuersa quæ sunt in regno meo, libera habeant.

* Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis.

* Et ad extruendos muros in Hierusalem, & communiendos in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, & ad construendos muros in Iudæa.

* Ut audiuit autem Ionathas & populus sermones istos, nō crediderunt eis, nec receperunt eos; quia recordati sunt malitiæ magnæ quam fecerat in Israel, & tribulauerat eos valde.

* Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, & ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

* Et cõgregauit rex Alexander exercitum magnum, & admouit castra cõtra Demetrium.

* Et commiserunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & insecutus est eum Alexander & incubuit super eos.

* Et inualuit prælium nimis donec occidit sol, & cecidit Demetrius in die illa.

* Et misit Alexander ad Ptolemæum regem Aegypti legatos secundum hæc verba dicens.

* QVONIAM regressus sum in regnum meum, & sedi in sede patrum meorum, & obtinui principatum, & cõtrijui Demetrium, & possedi regionem nostram.

* καὶ ἑπὶ ταῖς πεντακισχίλις⁴² σικλῶν ἀργυρίου ἃς δὲ λαμβάνουσιν ἀπὸ τῶν ἁγίων ὡς ἐν ταῖς πρώταις ἔτεσι τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ δῶκεν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῖσι.

* καὶ ὅτι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὴν ἱερουσόλυσαν καὶ ἐν παντί τοῖς οἰκιστοῖς αὐτῆς, ὁφείλοντες βασιλικά & πρῶτον πρᾶγμα, ἀπολελυῶσθαι, & πρῶτα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.

* καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἑπικατασκευᾶσαι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως.

* καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη⁴³ ἱερουσαλὴμ καὶ ὁχυρώσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, & τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ ἱερουσαλᾷ.

* ὡς ὃ ἤκουσεν ἰωνᾶθαν ὁ δούλος⁴⁴ τοῦ λόγου τούτου, οὐκ ἔπισθυσεν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἐθλίψεν αὐτοὺς σφόδρα.

* καὶ ἀνέδοκίμησεν ἐν ἀλεξάνδρῳ,⁴⁵ ὅτι αὐτὸς ἐγγύς αὐτοῖς ἀρχὴν λόγων εἰρηνικῶν, & σωμαχου αὐτὰ πάσας τὰς ἡμέρας.

* & συνήγαγον ἀλεξάνδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν ἐξεναντίας δημοτήσι.

* καὶ συνήσαν πόλεμον οἱ δύο⁴⁶ βασιλεῖς, καὶ ἐφυγον ἡ παρεμβολὴ ἀλεξάνδρου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ δημοῦς, & ἔλαυνεν ἐπ' αὐτούς.

* καὶ ἐσερέωσε τὸν πόλεμον σφόδρα⁴⁷ ὥς ἔδυν ὁ ἥλιος, καὶ ἐπεσεν ὁ δημῆτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. * καὶ ἀπέστειλεν ἀλεξάνδρος πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου πρέσβεις καὶ ἔδωκε λόγους τέτταρας λέγων.

* Ἐπεὶ δὲ ἐστρέψα εἰς γῆν βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνων πατέρων μου, & ἐκράτησα τὴν ἀρχήν, & συνέτριψα τὸν δημῆτριον, καὶ ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμετέρας.

* Et super hæc quinque mille siclos argenti, quos accipiebant de negociis, ut in primis annis sancti de ratione singulis annis. Et hæc remittuntur, quia pertinent ea ad sacerdotes qui ministrant.

* Et quicumque fugerint in templum quod in Hierosolymis, & in omnibus finibus eius, debentes regalia & omne negocium, dimittantur, & uniuersa quæ sunt eis in regno meo.

* Et ut ædificentur & renouentur opera sanctorum, & sumptus dabitur de ratione regis.

* Et ut extruantur muri Hierusalem, & muniant in circuitu, & sumptus dabitur de ratione regis, & ut construantur muri qui in Iudæa.

* Ut autem audiuit Ionathas & populus sermones istos, non crediderant illis neque receperunt; quia recordati sunt malitiæ magnæ quam fecit in Israel, & tribulauit eos valde.

* Et complacuit in Alexandro; quoniam ipse fuit eis princeps sermonum pacificorum, & auxilium ferebant ipsi omnibus diebus.

* Et congregauit Alexander rex exercitus magnos, & castra metatus est contra Demetrium.

* Et commiserunt prælium duo reges; & fugit exercitus Alexandri, & persecutus est eum Demetrius, & praualluit contra eos.

* Et fortificauit prælium valde, donec occidit sol. Et cecidit Demetrius in die illo.

* Et misit Alexander ad Ptolemæum regem Aegypti legatos secundum verba hæc dicens:

* Quoniam regressus sum in terram regni mei, & sedi in thronis patrum meorum, & obtinui principatum, & contrijui Demetrium, & obtinui regionem nostram.

⁵³ * Et commisi contra eum pugnam, & contritus est ipse & castra eius a nobis, & sedimus in sede regni eius.

⁵⁴ * Et nunc statuamus inter nos amicitiam, & nunc da mihi filiam tuam in uxorem, & genero ero tibi, & dabo tibi dona & ipsi digna te.

⁵⁵ * Et respondit Ptolemaeus rex dicens: Bona dies in qua reuerfus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sedibus regni eorum.

⁵⁶ * Et nunc facia tibi quae scripsisti, sed occurre in Ptolemaidem, ut videamus nos inuicem, & ero socer tibi sicut dixisti.

⁵⁷ * Et exiuit Ptolemaeus de Aegypto ipse & Cleopatra filia eius: & venerunt in Ptolemaidem anno secundo & sexagesimo & centesimo.

⁵⁸ * Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram filiam suam, & fecit nuptias eius in Ptolemaide, sicut reges in gloria magna.

⁵⁹ * Et scripsit rex Alexander Jonatham, ut veniret in occursum ei.

⁶⁰ * Et abiit cum gloria in Ptolemaidem, & occurrit duobus regibus, & dedit eis argentum & aurum, & amicis eorum & dona multa, & inuenit gratiam coram eis.

⁶¹ * Et conuenerunt aduersus eum viri pestilentes de Israel, viri iniqui ad interpellandum aduersus eum, & non intendit eis rex.

⁶² * Et iussit rex, & expoliauerunt Jonatham vestibus suis, et induerunt eum purpura. & fecerunt ita.

⁶³ * Et fecit sedere eum rex secum, & dixit principibus suis, Exite cum eo in medium ciuitatis, & predicate ut nullus interpellat aduersus eum de ullo negotio, & nullus ei molestus sit de omni ratione.

⁵³ * & συνηψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετέθη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσταμεν ἐπὶ θρόνον βασιλείας αὐτοῦ. * καὶ νῦν σήσωμεν πρὸς ἐαυτοῦ φίλιαν, & νῦν δὲ μοι τὴν θυγατέρα σε εἰς γυναῖκα, & ἐπιγαμβρόσω σε, & δώσω σε δόματα, καὶ αὐτῇ ἀξιά σου.

⁵⁵ * καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς λέγων· ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ἣ ἀνέστροφας εἰς γῆν πατέρων σε & ἐκἀδισας ἐπὶ θρόνον βασιλείας αὐτοῦ.

⁵⁶ * καὶ νῦν ποιήσω σε ἀνδρῶν, ἀλλ' ἀποστήθων εἰς Πτολεμαῖδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρόσω σε καθὼς εἶρηκας. * & ἐξῆλθε Πτολεμαῖος ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς & κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς Πτολεμαῖδα ἔτους δευτέρου καὶ ἐξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. * καὶ ἀπῆντησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν τὴν γάμον αὐτῆς ἐν Πτολεμαίδι, καθὼς & βασιλεὺς ἐν δόξῃ μεγάλῃ.

⁵⁷ * & ἐγράψεν ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. * καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀπῆλθεν εἰς δούσι βασιλεῖσι. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ δόματα πολλά, καὶ δῶρε χάριν ἐναντίον αὐτοῦ.

⁵⁸ * καὶ ἐπισυνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ ἰσραὴλ ἄνδρες ὁστρονομοὶ ἐν τυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐπεσέχον αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς.

⁵⁹ * καὶ ἐπεσέταξεν ὁ βασιλεὺς, & ἐξέδυσαν ἰωνάθῃ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁰ * καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ· ἐξέλθετε μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τῷ μηδένα ἐν τυγχάνειν κατ' αὐτοῦ ὡς μηδενὸς πραγμάτων. καὶ μηδεὶς αὐτοῦ παρενοχλείτω ὡς πικρὸς λόγος.

⁶¹ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶² * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶³ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁴ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁵ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁶ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁷ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁶⁸ * καὶ ἐποίησαν ὡς ἐλάττωσε αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοῦ πορφύρῃ, καὶ ἐποίησαν ἕτως.

⁵³ * Et commisi pugnam cum eo, & contritus est ipse & castra eius a nobis, & sedemus in sede regni eius.

⁵⁴ * Et nunc statuamus ad inuicem amicitiam, & da mihi filiam tuam uxorem, & ego ero gener tuus, & dabo tibi dona & ipsi dignitatem.

⁵⁵ * Et respondit rex Ptolemaeus dicens: Felix dies in qua reuerfus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sede regni eorum.

⁵⁶ * Et nunc facia tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaidam, ut videamus inuicem nos, & spondeam tibi sicut dixisti.

⁵⁷ * Et exiuit Ptolemaeus de Aegypto ipse & Cleopatra filia eius, & venit Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo.

⁵⁸ * Et occurrit ei Alexander rex. Et dedit ei Cleopatram filiam suam, & fecit nuptias eius Ptolemaidæ, sicut reges in magna gloria.

⁵⁹ * Et scripsit Alexander rex Ionathæ, ut veniret obviam sibi.

⁶⁰ * Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit illis argentum multum & aurum & dona, & inuenit gratiam in conspectu eorum.

⁶¹ * Et conuenerunt aduersus eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellantes aduersus eum, & non intendit ad eos rex.

⁶² * Et iussit spoliari Ionatham vestibus suis, & indui eum purpura. Et ita fecerunt.

⁶³ * Et collocavit eum rex sedere secum: dixitque principibus suis: Exite cum eo in medium ciuitatis, & predicate ut nemo aduersus eum interpellat de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de vlla ratione.

* Et fecit qui inter eius quae oportum gerunt o

* Et m & scripsi amicos, & partit

* Et r in Hieru letitia.

* In a gesimo c trius filii in terran

* Et au & contr reuerfus

* Et c rex Apo prærat

* gavit ex accessit a ad Iona cerdoter

* Tu Ego aut

* risum & pterea q uersum tibus.

* Nun virtutib

* nos in c mus illi cum est

* Int sum ego sunt mil non po ante fac

* in fugan tui in te

* Et m teris su exercitu vbi non neque lo

* Vt thas ser

* tus est a millia v rusalé, & ter ei' in

* cuerūt c clusit eu stodia

* & oppu

* Et factum est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius quæ prædicabatur, & opertum eum purpura, fugerunt omnes.

* Et magnificauit eum rex & scripsit eum inter primos amicos, & posuit eum ducem & participem principatus.

* Et reuersus est Ionathas in Hierusalem cum pace & letitia.

* In anno centesimo sexagesimo quinto venit Demetrius filius Demetrii à Creta in terram patrum suorum.

* Et audiuit Alexander rex & contristatus est valde, & reuersus est Antiochiam.

* Et constituit Demetrius rex Apollonium ducem qui præerat Cælesyriæ, & congregauit exercitum magnum & accessit ad Iamnia, & misit ad Ionatham summum sacerdotem dicens.

* Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum & in opprobrium, propterea quia tu potestatem aduersum nos exerces in montibus.

* Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum & comparemus illic inuicem, quia mecum est virtus bellorum.

* Interroga & discite quis sum ego & ceteri qui auxilio sunt mihi, qui & dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conuersi sunt patres tui in terram suam.

* Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum & exercitum tantum in campo vbi non est lapis neque saxum neque locus fugiendi?

* Ut audiuit autem Ionathas sermones Apollonij, motus est animo: & elegit decem millia virorum & exiit ab Hierusalé, & occurrit ei Simo frater ei in adiutorium. * Et applicuerunt castra in Ioppé. Et exclusit eum à ciuitate, quia custodia Apollonij Ioppé erat, & oppugnauit eam.

* Ἐξήμετε ὡς εἶδον ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς ἐκήρυξεν ὁ πατριάρχης αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐφυγον πάντες.

* καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐγράψεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων, ὥστε αὐτὸν στρατηγὸν ἐμεταδάρχην.

* Ἐπέστρεψεν ἰωνᾶθαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης.

* καὶ ἐν ἐπὶ πέμπτῳ καὶ ἐξηκοστῷ ἐκατοστῷ ἦλθε δημήτριος ὁ υἱὸς δημητρίου ἐκ κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ.

* καὶ ἦκσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, ὃς ἐλυπήθη Ἰσφοδρά, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν.

* καὶ κατέστησε δὴ μήτριον ἀπολλώνιον τὸν οὐνα ἱπὶ κοίτης Συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην, καὶ παρενέβαλεν ἐν ἱαμνίᾳ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωνᾶθαν τὸν ἀρχιερεῖα λέγων.

* Κύριε μόνος ἐπαίρη ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐξυψήσω εἰς κατ' ἐγλωττῆ καὶ εἰς ὀνειδισμόν διὰ σέ· καὶ διὰ τί ἐξασπάζῃ ἐφ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι.

* Ὡς ἔνι ἐπέποιθας ἱπὶ ταῖς δύναμεις σου, κατὰβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον, καὶ συληθῶμεν αὐτοῖς ἐκεῖ, ὅππῃ μετ' ἐμοῦ εἰς δυνάμεις τῶν πόλεων.

* ἐρώτησεν καὶ μάτε τίς ἐμὶ ὁ λοιπὸς βοηθοῦν ἡμῖν καὶ λέγουσιν, ὅτι ἐν ὑμῖν σάσις ποδὶς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅππῃ δὲ ἐτροπώθησαν πατέρες σε ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

* καὶ ὡς ἐδυνήθη ἰωνᾶθαν τὴν ἰσφωδίαν καὶ δυνάμειν ἑαυτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, ὅππῃ δὲ ἐκλίθη ὁ δὲ κόχλαξ ἐδὲ τὸ πύργον φυγεῖν.

* ὡς ὁ ἦκσεν ἰωνᾶθαν τῶν λόγων ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἱπὶ βοήθειαν αὐτοῦ.

* καὶ παρενέβαλεν ἱπὶ ἰόππῳ, ὃς ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅππῃ φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ, ὃς ἐπολέμησαν αὐτῷ.

* καὶ ἐκλείσθη αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅππῃ φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ, ὃς ἐπολέμησαν αὐτῷ.

* Et factum est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius, ut prædicauerunt, & opertum eum purpura, & fugerunt omnes.

* Et glorificauit eum rex, et scripsit eum inter primos amicos, & posuit eum ducem & participem principatus.

* Et reuersus est Ionathas in Hierusalem cum pace et letitia.

* Et in anno quinto & sexagesimo & centesimo venit Demetrius filius Demetrii de Creta in terram patrum suorum.

* Et audiuit Alexander rex, & tristatus est valde, & reuersus est in Antiochiam.

* Et constituit Demetrius Apollonium, qui erat super Cælen Syriae. Et congregauit exercitum magnum, et posuit castra in Iamnia, & misit ad Ionatham summum sacerdotem, dicens:

* Tu solissimus extolleris contra nos; ego autem factus sum in derisum & in opprobrium propter te; & eo quod potestatem exerces aduersus nos in montibus.

* Nunc igitur si confidis in exercitibus tuis, descende ad nos in campum, & comparemur ad inuicem illic; quia mecum est exercitus urbium.

* Interroga & discite quis sum & ceteri auxiliantes nobis. Et dicunt: Non est vobis statio pedis contra faciem nostram; quia bis conuersi sunt in fugam patres tui in terra sua.

* Et nunc non poteris sustinere equitatum & exercitum tale in campo, vbi non est lapis neque saxum neque locus fugiendi.

* Vi autem audiuit Ionathas sermones Apollonij, motus est animo, & elegit decem millia virorum, & exiit de Hierusalem, & occurrit ei Simon frater eius in adiutorium eius.

* Et castra posuit in Ioppen: & exclusit eum à ciuitate; quia custodia Apollonij in Ioppé, & oppugnauerunt eam.

* Et exterriti aperuerunt quie-
de ciuitate. Et obtinuit Jona-
thas Joppen.

* Et audiuit Apollonius, & 77
admonuit tria millia equitum &
exercitum multum: & abiit in
Azotum tanquam iter faciens.
Et simul processit in campum, eo
quod haberet ipse multitudinem
equitatus, & consideret in ipso.

* Et insecutus est post eum in 78
Azotum, & commiserunt ex-
ercitus post eum in praelium.

* Et reliquit Apollonius mil- 79
le equites occulte post eos.

* Et cognouit Jonathas quod 80
sunt insidia post se, & circue-
runt eius castra; & eiecerunt
iacula in populum à mane vsque
ad vesperam.

* At populus stetit sicut præ- 81
cepit Jonathas, & laborauerunt
equi eorum.

* Et traxit Simon exercitum 82
suum, & commisit contra legio-
nem quam equites fatigati erant.
Et contriti sunt ab eo, & fu-
gerunt.

* Et equites dispersi sunt per 83
campum, & fugerunt in Azo-
tum, & intrauerunt in Beth-
dagon idolum suum ut libera-
rentur.

* Et succedit Jonathas Azotum 84
& ciuitates quæ in circui-
tu eius, & accepit spolia eorum,
& templum Dagon & eos qui
confugerunt in illud, succendit
igni.

* Et fuerunt qui ceciderunt 85
gladio cum succensis ad viros octo
mille. * Et recessit inde Jona- 86
thas, & castra metatus est in
Ascalonem. Et exierunt qui de
ciuitate in occursum ei in gloria
magna. * Et reuersus est Jona- 87
thas in Hierusalem cum suis habentes
spolia multa. * Et factum est 88
ut audiuit Alexander rex ser-
mones istos, & addidit glorifi-
care Jonathan. * Et misit ei fi- 89
bulam auream, ut consuetudo est
dari cognatis regum: & dedit ei
Accaron & omnes fines eius in
possessionem.

76 * καὶ φοβηθέντες ἠνοίζαν ἐκ τῆς
πόλεως, & ἐκνέμευσεν ἰωνάθαν ἰοπ-
77 πης. * Ἐκέλευσεν δὲ πολλῶν ἰσ, & πα-
ρενέβαλε τετρακλῖαν ἵππων & διωά-
μιν πολλῶν καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄζωτον
ὡς διοδύων, καὶ ἅμα προσῆλθεν εἰς τὸ
πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵπ-
πων καὶ πεποικισμένον ἐπ' αὐτῶν.

78 * καὶ κατέδιωξεν ὁπίσω αὐτὸς εἰς
ἄζωτον, καὶ συνηψαν αἱ παρεμβό-
79 λαι ὁπίσω αὐτὸς εἰς πόλεμον. * καὶ
ἀπέλιπεν δὲ πολλῶν χιλίαν ἵππων

80 κρυπῶς κατέπιπεν αὐτῶν. * καὶ ἔγνω
ἰωνάθαν ὅτι ἐστὶν ἐνεδρον κατέπιπεν
αὐτὸς, καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸς τὴν πα-
ρεμβολῶν, & ἐξετείναν τὰς χί-
ζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρῶθεν ἕως δει-
81 λης. * ὁ δὲ λαὸς εἰσῆκει καθὼς ἐπέ-
ταξεν ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν ἐπὶ
82 ἵπποι αὐτῶν. * καὶ εἰλκυσεν Σίμων
τὴν διωάμιν αὐτῶν, καὶ συνηψεν
πρὸς τὴν φάλαγγα. ἡ δὲ ἵππος ἐξε-
λύθη, καὶ συνετελέθησαν ἀπ' αὐτῶν, &
83 ἔφυγον. * καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη
ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς ἄζωτον,
καὶ εἰσῆλθον εἰς βηθδαγὼν τὸ εἰδω-
84 λεῖον αὐτῶν & βηθδαγῶν. * καὶ ἐνε-
πύρσεν ἰωνάθαν τὴν ἄζωτον καὶ τὰς
πόλεις τὰς κύκλω αὐτῆς, καὶ ἔλαβε
τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν δαγῶν
& οὗτο συμφυλόντας εἰς αὐτὸν ἐνεπύ-
85 ρσεν πυρὶ. * καὶ ἐξήρουντο ἐπὶ πε-
πρωότες μαχαίρας συντοῖς ἐμπυρι-
σθεῖσιν εἰς ὁδοὺς ὁκακιχιλίας.

86 * καὶ ἀπῆρεν ἐκείθεν ἰωνάθαν,
καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἀσκάλωνα, &
ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως εἰς συ-
νδύστην αὐτῶν δόξη μεγάλη.

87 * καὶ ἐπέρειπεν ἰωνάθαν εἰς ἱε-
ρσαλήμ σὺν τοῖς παρ' αὐτῶν ἔχον-
τες σκῦλα πολλὰ.

88 * Ἐξήρετο ὡς ἠκέλευσεν ἀλέξανδρος
ὁ βασιλεὺς οὗτο λόγος τέττας, καὶ
παρῶτο δὲ οὗτο δόξα αὐτῶν ἰωνάθαν.

89 * καὶ ἀπέσειλεν αὐτῷ πόρπην
χρυσῶν, ὡς ἐστὶν ἐν δόξῃ τοῖς
συγγενεῖσι τῶν βασιλέων καὶ ἔδωκεν
αὐτῷ τὴν ἀκκαρὼν καὶ πᾶσι τὰ
ὄρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

76 * Et exterriti qui erant in
ciuitate aperuerunt ei, & ob-
tinuit Ionathas Ioppen.

77 * Et audiuit Apollonius,
& admonuit tria millia equi-
tum & exercitum multum.
Et abiit Azotum tanquā iter
faciens, & statim exiit in cā-
pum, eo quod haberet mul-
titudinem equitum, & con-
sideret in eis.

78 * Et insecutus est eum Io-
nathas in Azotum, & com-
miserunt praelium.

79 * Et reliquit Apollonius
in castris mille equites post
eos occulte.

80 * Et cognouit Ionathas
quoniā insidiae sunt post se:
& circueuerunt castra eius, &
eiecerunt iacula in populum
à manē vsque ad vesperam.

81 * Populus autem stabat
sicut preceperat Ionathas, &
laborauerunt equi eorum.

82 * Et eiecit Simon exercitū
suum & commisit contra le-
gionem. Equites enim fari-
gati erant. Et contriti sunt
ab eo & fugerunt.

83 * Et qui dispersi sunt per 11fr. 12.
campum, fugerunt in Azo-
tum, & intrauerunt in Beth-
dagon idolum suum ut ibi se
liberarent.

84 * Et succendit Ionathas
Azotum, & ciuitates quæ e-
rant in circuitu eius, & acce-
pit spolia eorum, & templū
Dagon & omnes qui fuge-
runt in illud, succendit igni.

85 * Et fuerunt qui ceciderunt
gladio cum his qui succesi sunt,
ferē octo millia virorum.

86 * Et mouit inde Ionathas
castra, & applicuit ea Asca-
lonē, & exierunt de ciuitate
obuiam illi in magna gloria.

87 * Et reuersus est Ionathas
in Hierusalem, cum suis ha-
bentibus spolia multa. * Et
factū est ut audiuit Alexāder
rex sermones istos, addidit
adhuc glorificare Jonathan.

89 * Et misit ei fibulā aureā,
sicut consuetudo est dari co-
gnatis regum. Et dedit ei Ac-
charon & omnes fines eius
in possessionem.

CAP. XI.

ET rex Aegypti congregavit exercitum sicut arenam quæ est circa oram maris, & naues multas, & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo & addere illud regno suo.

* Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebantur ei ciuitates, & occurrebant ei quia mandauerat Alexander rex exire ei obuiam, eo quod socer suus esset.

* Cum autem introiret ciuitatem Ptolemæus ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus.

* Et cum appropiauit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, & Azotum & cetera eius demolita & corpora proiecta, & eorum qui caesi erant in bello tumulos quos fecerant fecus viam.

* Et narrauerunt regi quia hæc fecit Ionathas, ut inuidiam facerent ei. Et tacuit rex.

* Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria, & inuicem se salutauerunt, & dormierunt illic.

* Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluuium qui vocabatur Eleutherus, & reuersus est in Hierusalem.

* Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum usque Seleuciam maritimam, & cogitabat in Alexandrum consilia mala.

* Et misit legatos ad Demetrium dicens: Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam quam habet Alexander, & regnabis in regno patris tui.

* Pœnitet enim me quod dederim illi filiam meam. Quæsiuit enim me occidere.

* Et vituperauit eum propterea quod concupierat regnum eius.

ια

* Καὶ ὁ βασιλεὺς αἰὲν ἦν ἰσχυρὸς ἐν δυνάμει πολλὰς ὥς ἡ ἅμμου ἢ τῶν χεῖλων τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολλὰ καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας ἀλεξάνδρου δόλῳ, ὥστε πρὸς τὴν αὐτὴν τὰ βασιλείῳ αὐτοῦ.

* καὶ ἐξῆλθεν εἰς συρίαν λόγοις εἰρηνοῦς, καὶ ἠνοιγον αὐτῷ τὰς πόλεις, καὶ συνώτων αὐτῷ, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ ἀλεξάνδρου βασιλείῳ συναντῶν αὐτῷ διὰ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἶναι. ὥς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις πολεμαῖδον, ἀπέτασε τὰς δυνάμεις φρεσὶν ἐν ἐκάστῃ πόλει.

* ὥς δὲ ἤλθον εἰς ἄζωτον, εἰδείξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν δαγῶν ἐμπεπυρισμένον, καὶ ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καὶ θρησκείαν, καὶ τὰ σώματα ἐξερμηνείαν, καὶ οὗτοι ἐμπεπυρισμένους ἐς ἐπεύρεσεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἐποίησαν γὰρ θυμῶνας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ὅτι ἐποίησεν ἰωνάθαν εἰς τὸ ψογήσαι αὐτὸν ὥστε ἐσθῆσεν ὁ βασιλεὺς.

* καὶ συνώπλισεν ἰωνάθαν τὸν βασιλεῖ εἰς ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἡπάσαντο ἀλλήλοις, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλεσμένου ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ.

* ὁ δὲ βασιλεὺς πολεμαῖος ἐνείδισε τῶν πόλεων τῆς παλαιστίνης ἕως ἱερουσαλὴς τῆς θαλάσσης καὶ διελογίζετο πρὸς ἀλεξάνδρου λογισμὸς ποιηρῶν.

* καὶ ἀπέστειλε πρεσβυτέρους πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων· δεῦρο συνώμεθα πρὸς ἐαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ὥς ἔχει ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός σου.

* μετὰ μεμνημένη γὰρ δὸς αὐτῇ τὴν θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτείναι με.

* ὥστε ἐποίησεν αὐτὸν χάριν ὁ θεὸς καὶ θυμῶσαι αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

CAP. XI.

ET rex Aegypti congregavit exercitus multos sicut arenam quæ circa oram maris, & naues multas; et quæsiuit obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno suo.

* Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebant ei qui de ciuitatibus, & occurrebant ei; quoniam mandatū erat Alexandri regis obuiare ei, eo quod socer suus esset.

* Ut autem introiuit in ciuitates Ptolemaidis, ponebat exercitus in custodiam in singulis ciuitatibus.

* Ut autem appropinquauit in Azotum, ostenderunt ei templum Dagon succensum, & Azotum & suburbia eius destruxta, & corpora proiecta, & combustos quos combussit in bello; fecerant enim tumulos eorum in via eius.

* Et narrauerunt regi quæ fecit Ionathas ad vituperandum eum: & tacuit rex.

* Et occurrit Ionathas regi in Ioppe cum gloria, & salutauerunt se inuicem & dormierunt illic.

* Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluuium vocatum Eleutheros, & reuersus est in Hierusalem.

* At rex Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum maritimæ usque ad Seleuciam maritimam, & cogitabat de Alexandro consilia mala.

* Et misit legatos ad Demetrium regem, dicens: Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam quam habet Alexander, & regnabis in regno patris tui.

* Pœnitet enim quod dedi ei filiam meam; quæsiuit enim occidere me.

* Et vituperauit eum; quia desiderabat ipse regnum illius.

¹² * Et auferēs ab eo filiam, dedit ipsi Demetrio, & alienatus est ab Alexandro, & apparuit inimicitia illorum. ¹³ * Et intrauit Ptolemæus in Antiochiam, & imposuit duo diademata circum caput eius, diadema Asiae & Aegypti.

¹⁴ * Alexander autem rex erat in Cilicia in temporibus illis, quia rebellabant qui de locis illis.

¹⁵ * Et audiuit Alexander, & venit contra eum in bellum. Et eduxit Ptolemæus, & occurrit ei in manu forti, & fugauit eum.

¹⁶ * Et fugit Alexander in Arabiam, ut protegeretur ipse ibi: at rex Ptolemæus exaltatus est.

¹⁷ * Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit Ptolemæo.

¹⁸ * Et rex Ptolemæus mortuus est die tertio, & existentes in munitionibus suis occisi sunt ab his qui in munitionibus.

¹⁹ * Et regnavit Demetrius anno septimo & sexagesimo & centesimo.

²⁰ * In diebus illis congregauit Ionathas eos qui de Iudaea, ut expugnaret arcem quæ in Hierusalem, & fecit contra eam machinas multas.

²¹ * Et abierunt quidam odio habentes gentem illorum viri iniqui ad regem, & nunciauerunt ei quod Ionathas obsideret arcem.

²² * Et audiens iratus est. Ut autem audiuit, statim cum iter fecisset, venit in Ptolemaidem, & scripsit Ionathæ, ut non obsideret, & ut occurreret ipse ei ut conuenirent in Ptolemaidem eisdem.

²³ * Ut autem audiuit Ionathas, iussit obsidere. Et elegit ex presbyteris Israel & sacerdotibus, & dedit se periculo.

²⁴ * Et accipiens argentum & aurum & vestem & alia munuscula plura, iuit ad regem in Ptolemaidem, & inuenit gratiam coram eo.

¹² * καὶ ἀφελόμενος αὐτὴν τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτὰ τῷ Δημητρίῳ, καὶ ἠλλιώθη τὸ ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἡ ἐχθρὰ αὐτῶν.

¹³ * καὶ εἰσῆλθε Πτολεμαῖος εἰς δυνάμειον, & περιέθετο δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὴν τῆς Ἀσίας καὶ αἰγυπίας.

¹⁴ * ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν κιλικίᾳ, ὅτι κινετοὶ ἦσαν οἱ ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου, ὅτι ἀπεσταλτοὶ ἦσαν αὐτῶν ἐκείνων.

¹⁵ * ἔκτισσε ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν πόλεμος, καὶ ἐξήγαγε Πτολεμαῖος, καὶ ἀπήντισεν αὐτὰ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτὸν.

¹⁶ * καὶ ἐφυγὼν ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀραβίαν, ὅτι σκεπασμένη αὐτὸν ἦν ἐκεῖ, ὅτι βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη.

¹⁷ * καὶ ἀφείλετο Ζαβδιὴλ ὁ ἀραβὶς τὸ κεφάλαιον ἀλεξάνδρου, & ἀπέστειλεν τὸ Πτολεμαῖῳ.

¹⁸ * καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανε τῇ ἡμέρᾳ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο.

¹⁹ * ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. * καὶ ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτους ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸς.

²⁰ * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγον ἰωνάθαν τρεῖς ἐκ τῆς Ἰουδαίας, & ἐκπολεμήσαντες τὴν ἀκρὰν τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ, & ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολυλὰς.

²¹ * καὶ ἐπορεύθησαν ἄνθρωποι μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες πονηροὶ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν περικαθίσταται τὴν ἀκρὰν.

²² * καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσεν, διέβη δυνάμειος ἦλθεν εἰς Πτολεμαῖδα, & ἔγραψεν ἰωνάθαν, ἵνα μὴ περικαθίσταται καὶ τοῦ ἀπαντήσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν εἰς Πτολεμαῖδα τὴν ταχίστην.

²³ * ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν, ἐκέλευσε περικαθίσταται, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸν τῶν κινδύνων.

²⁴ * ἔλαβον δὲ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἑτέρα ξένια πλείονα, ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ὤρετο χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ.

¹² * Et abstulit filiam suam B & dedit eam Demetrio, & alienauit se ab Alexandro, & manifestatae sunt inimicitiae eius.

¹³ * Et intrauit Ptolemæus Antiochiā, & imposuit duo diademata capiti suo Aegypti & Asiae.

¹⁴ * Alexander autē rex erat in Cilicia illis temporibus, quia rebellabant qui erant in locis illis.

¹⁵ * Et audiuit Alexander, & venit ad eum in bellum. Et produxit Ptolemæus rex exercitum, & occurrit ei in manu valida, & fugauit eum.

¹⁶ * Et fugit Alexander in Arabiā, ut ibi protegeretur. Rex autem Ptolemæus exaltatus est.

¹⁷ * Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit Ptolemæo.

¹⁸ * Et rex Ptolemæus mortuus est in die tertia, & qui erant in munitionibus perierunt ab his qui erant intra castra.

¹⁹ * Et regnavit Demetrius anno centesimo septuagesimo septimo.

²⁰ * In diebus illis cōgregauit Ionathas eos qui erant in Iudæa, ut expugnarent arcem quæ est in Hierusalem, & fecerunt cōtra eam machinas multas.

²¹ * Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regē Demetrium, & renunciauerunt ei quod Ionathas obsideret arcem.

²² * Et ut audiuit iratus est, & statim venit Ptolemaidā, & scripsit Ionathæ ne obsideret arcem, sed occurreret sibi ad colloquium festinātō.

²³ * Ut audiuit autem Ionathas iussit obsidere. Et elegit de senioribus Israel & de sacerdotibus, & dedit se periculo.

²⁴ * Et accepit aurum & argentum, & vestem, & alia enxenia multa, & abiit ad regē in Ptolemaidā, & inuenit gratiā in cōspectu eius.

* Et interpellabant aduersus eum quidam iniqui ex gente sua.

* Et fecit ei rex, sicut fecerant ei qui ante eum fuerant. Et exaltauit eum in conspectu omnium amicorum suorum.

* Et statuit ei principatum sacerdotij, & quæcunque alia habuit prius preciosa, & fecit eum principem amicorum.

* Et postulauit Ionathas à rege vt immunè faceret Iudæam, & tres toparchias, id est, Samariam & cōfines eius, & promisit ei talenta trecenta.

* Et consensit rex, & scripsit Ionathæ epistolas de his omnibus hunc modum continentes.

* REX Demetrius fratri Ionathæ salutē & genti Iudæorum.

* Exemplum epistolæ, quæ scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos vt sciretis.

* Rex Demetrius Lastheni parenti salutem.

* Genti Iudæorum amicis nostris, & cōseruantibus quæ iusta sunt apud nos, decreuimus benefacere, propter benignitatem ipsorum quam erga nos habent.

* Statuimus ergo illis omnes fines Iudææ & tres ciuitates, Lydā & Ramathā, quæ additæ sunt Iudææ ex Samaria, & omnes cōfines earum sequestrari omnibus sacrificiis in Hierosolymis pro his quæ ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, & pro fructibus terræ & pomorum.

* Et alia quæ ad nos pertinebant decimarum & tributorum ex hoc tempore remittimus eis, & areas salinarum & coronas quæ nobis deferebatur, omnia ipsi concedimus.

* Et nihil horum irritum erit ex hoc & in omne tēpus.

* Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto & in loco celebri.

* καὶ ἐνέλιχον καὶ αὐτὸς τινὲς δύομοι τῶν ἐν ἔθνεσιν. * ὁ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅς ὑψώσεν αὐτὸν ἐν ἀντιόχῳ πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ.

* καὶ ἐστῆσεν αὐτῷ τὸ δὲ χεῖρ σὺν ὅσῃ ἄλλῃ εἶχε τιμὰ καὶ πρῶτον, ὅς ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσθαι. * καὶ ἡξίωσεν ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν ἰσχυρίαν ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρείην, καὶ ἐπημίλια τῶν τάλαντα τριακῶσια.

* καὶ διδόκεσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔγραψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχέσας τὸν τότον τοῦτον. * βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν ὅς ἐθνεῖ ἰσχυρίων.

* ὅς δὲ τίς γραφὸν ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν ἀαδένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως ἴδητε.

* βασιλεὺς δημήτριος ἀαδένει τῷ πατρὶ χαίρειν. * τῷ ἐθνὶ τῶν ἰσχυρίων φίλοις ἡμῶν καὶ σωτηροῖς ταῖς πρὸς ἡμᾶς δικαίαις ἐκείνων ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς ἐξ ὑμῶν διανοίας πρὸς ἡμᾶς.

* ἐστὰ καμὲν αὐτοῖς τὰ τε ὅρια ἰουδαίας ὅν τρεις νόμους, ἀφαιρέματα καὶ λυδδῶν καὶ ραθαμῶν πρὸς ἐλθέσαν τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σαμαρείης, ὅς ἐπὶ ταῖς συγκρίνεται αὐτοῖς πᾶσι τοῖς δυσάρεστοις ἐργασίαις, ἀπὸ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν τὸ πρῶτον καὶ ἐν ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν χρηνημάτων τῆς γῆς ὅς ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων.

* ὅς ἐπὶ ἄλλα ταῖς ἀνήκοντα ἡμῶν ἀπὸ τῶν δεκατῶν καὶ τῶν τελεῶν τῶν δυνάμεων ἡμῶν, καὶ τὰς ἐσθλὰς λίμνας, ὅς τὰς δυνάμεων ἡμῶν σεφάρας, πάντα ἐπαρκέσμεν αὐτοῖς. * καὶ ὅς ἀδεήσεται ἐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπὶ τὸν ἀπᾶν χρόνον. * νῦν ἐν ἐπιμέλει εἶς ποιῇσαι τούτων ἀπὸ τίς γραφὸν, ὅς δοθήτω ἰωνάθαν καὶ τεθεῖτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τῷ ἐπισημῷ ἐπισημῷ.

* Et alia pertinentia ad nos ex nunc decimarum & tributorum pertinentium ad nos, & salis stagna, & pertinentes ad nos coronas, omnia concedemus eis.

* Et non erit irritum quicquam horum à nunc vsque in omne tempus.

* Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto in loco vtili celebri.

* Et interpellabat contra eum quidam iniqui eorum qui ex gente.

* Et fecit illi rex sicut fecerunt ei qui ante eum: & exaltauit eum coram omnibus amicis eius.

* Et statuit ei principatum sacerdotij & quacunque alia habuit preciosa prius, & fecit eum ex primis amicis esse principem.

* Et rogauit Ionathas regem vt faceret Iudæam immunem tributorum, & tres toparchias & Samaritam, & promisit ei talenta trecenta.

* Et consensit rex, & scripsit Ionathæ epistolas de omnibus his, habentes modum hunc:

* REX Demetrius Ionathæ fratri gaudere, & genti Iudæorum.

* Exemplum epistolæ quam scripsimus Aastheni cognato nostro de vobis, scripsimus & ad vos vt videatis.

* Rex Demetrius Aastheni parenti gaudere.

* Genti Iudæorum amicis nostris, & conseruantibus erga nos iusta, decreuimus benefacere, propter illorum beneuolentiā erga nos.

* Statuimus ipsis fines Iudææ tres nomos, Apherema & Lyddan & Rathamin, additæ sunt Iudææ à Samaritide, et omnia attinentia ad ipsos omnes sacrificantes in Hierusalem, pro regalibus quæ accipiebat rex ab ipsis prius per singulos annos de fructibus terræ & de fructibus arborum.

* Et alia pertinentia ad nos ex nunc decimarum & tributorum pertinentium ad nos, & salis stagna, & pertinentes ad nos coronas, omnia concedemus eis.

* Et non erit irritum quicquam horum à nunc vsque in omne tempus.

* Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto in loco vtili celebri.

³⁸ * Et vidit Demetrius rex quod siluit terra coram eo, & nihil ei resistit: et dimisit omnes exercitus suos, vnumquemque in proprium locum præter peregrinos exercitus quos collegit ab insulis gentium, & inimici fuerunt ei omnes exercitus qui à patribus.

³⁹ * Tryphon autem erat eorum qui ab Alexandro prius. Et vidit quod omnes exercitus murmurant contra Demetrium, & iuit ad Simalcue Arabæ, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri.

⁴⁰ * Et affidebat ei vt traderet eum ipsi, vt regnaret pro patre eius: & nunciauit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitiam qua prosequitur eum exercitus eius, et mansit illic diebus multis.

⁴¹ * Et misit Jonathas epistolas ad Demetrium regem, vt eiiceret eos qui de arce ex Hierusalē, & qui in munitionibus; erant enim oppugnantes Israel.

⁴² * Et misit Demetrius ad Jonatham, dicens: Nō tantum hæc faciam tibi & genti tuæ: sed gloria illustrabo te & gentem tuā, si opportunitatem habuero.

⁴³ * Nunc ergo recte facies mitens ad me viros qui auxilientur; quoniam discesserunt omnes exercitus mei.

⁴⁴ * Et misit Jonathas viros tres mille potentes fortitudine ei in Antiochiam. Et venerunt ad regem, & letatus est rex in aduentu illorum.

⁴⁵ * Et conuenerunt qui de ciuitate in medium vrbis ad virorum centum viginti millia, & volebant interficere regem.

⁴⁶ * Et fugit rex in aulam, & occupauerunt qui de ciuitate itinera vrbis, & cæperunt pugnare.

⁴⁷ * Et vocauit Rex Iudeos in auxilium, & conuenerunt ad eum omnes simul, & dispersi sunt in ciuitate.

³⁸ * καὶ εἶδε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀντὶστῆκε, & ἀπέλυσε πᾶσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἰδίον τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενολόγησεν διὰ τῶν νήσων τῶν ἐξ ἰνῶν· καὶ ἤχθησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ διὰ τῶν πατέρων.

³⁹ * Τρύφων ὁ υἱὸς τῶν παρ' Ἀλεξάνδρου τὸ πρότερον, & εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις κατὰ τοὺς τόπους τῆς δημοσίας, καὶ ἐπορεύθη πρὸς Σιμαλκὴν τὸν Ἀραβᾶ ὃς ἐτρέφε τὸν Ἀντίοχον τὸ παιδίον τὸ ἀλεξάνδρου.

⁴⁰ * καὶ προσήγγισεν αὐτῷ ὅπως ᾤχετο αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσει διὰ τὸ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσε Δημήτριος καὶ τὴν ἐχθρὰν αὐτοῦ ἐχθραίνεσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλὰς.

⁴¹ * καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τὰς ἐκ τῆς ἀκρᾶς ἐξ ἱερουσαλὴμ & τὰς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἧσαν ὑποπολεμοῦντες τὸν Ἰσραὴλ.

⁴² * καὶ ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων· ἐμόνον ταῦτα ποιήσω σοι & τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ δοξάσῃ καὶ τῷ ἔθνει σου, ἐὰν δίκαιός σου ᾖ.

⁴³ * καὶ εἰς τὸν ὅρον ποιήσεις διότι στείλας μοι ἀνδρας οἱ συμμαχήουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου.

⁴⁴ * καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἀνδρας τριῶν χιλιάδων δυνατοὺς ἰσχυροὺς αὐτῷ εἰς ἀντίοχειαν, & ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν.

⁴⁵ * καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσην τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυριάδας, καὶ ἠθέλησαν ἀνελθὲν τὸν βασιλέα.

⁴⁶ * καὶ ἐφύσεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν· καὶ κατέλαβον οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο πολεμεῖν.

⁴⁷ * καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὰς ἰουδαίας ἐπὶ βοήθειαν, & ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶντες ἅμα. καὶ διεσπάρησαν ἐν τῇ πόλει.

³⁸ * Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo, & nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum vnumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem traxit ab insulis gentium, & inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.

³⁹ * Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius, & vidit quoniam omnis exercitus murmurauit contra Demetrium, & iuit ad Emalchuel Arabem qui nutriebat Antiochum filium Alexandri.

⁴⁰ * Et affidebat ei vt traderet eum ipsi vt regnaret in loco patris sui. Et enunciauit ei quanta fecit Demetrius & inimicitias exercituum eius aduersus illum. Et mansit ibi diebus multis.

⁴¹ * Et misit Ionathas ad Demetrium regem, vt eiiceret eos qui in arce erant in Hierusalem, & qui in praesidiis erant quia impugnabant Israel.

⁴² * Et misit Demetrius ad Ionathan dicens: Non hoc tantum faciam tibi & genti tuæ, sed gloria illustrabo te, & gentem tuam cum fuerit opportunum.

⁴³ * Nunc ergo recte feceris si miseris in auxilium mihi viros, quia discessit omnis exercitus meus.

⁴⁴ * Et misit ei Ionathas tria millia virorum fortium Antiochiam. Et venerunt ad regem, & delectatus est rex in aduentu eorum.

⁴⁵ * Et conuenerunt qui erant de ciuitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem.

⁴⁶ * Et fugit rex in aulam, & occupauerunt qui erant de ciuitate itinera ciuitatis, & cæperunt pugnare.

⁴⁷ * Et vocauit rex Iudeos in auxilium, & conuenerunt omnes simul ad eum. Et dispersi sunt omnes per ciuitatem.

* Et occiderunt in illa die centum millia hominum. Et succenderunt ciuitatem, & ceperunt spolia multa in illa die, & liberauerunt regem.

* Et viderunt qui erant de ciuitate, quod obtinuerunt Iudæi ciuitatem sicut volebant, & infirmati sunt mente sua, & clamauerunt ad regem cum precibus dicentes.

* Da nobis dexteram, & cessent Iudæi oppugnare nos & ciuitatem.

* Et proiecerunt arma sua, & fecerunt pacem. Et glorificati sunt Iudæi in conspectu regis, & in conspectu omnium qui erant in regno eius, & nominati sunt in regno. Et regressi sunt in Hierusalē, habentes spolia multa.

* Et sedit Demetrius rex in sede regni sui, & siluit terra in conspectu eius.

* Et mentitus est omnia quæcunque dixit, & abalienauit se a Ionatha, & non retribuit ei secundum beneficia quæ sibi tribuerat, & vexabat eum valde.

* Post hæc autem reuersus est Tryphon & Antiochus cum eo puer adolescens, & regnauit & imposuit sibi diadema.

* Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperferat Demetrius, & pugnaverunt contra eum, & fugit, & terga vertit.

* Et accepit Tryphon bestias, & obtinuit Antiochiā.

* Et scripsit Antiochus adolescens Ionathæ, dicens: Constituo tibi sacerdotium, & constituo te super quatuor ciuitates vt sis de amicis regis.

* Et misit illi vasa aurea in ministerium, & dedit ei potestatem bibendi in auro, & esse in purpura, & habere fibulam auream.

* Et Simonem fratrem eius constituit ducem à terminis Tyri vsque ad fines Ægypti.

* καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα, καὶ ἐνεπύρσεν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα.

* καὶ εἶδον ὁ δὲ τῆς πόλεως ὅτι κατεκρήνησαν οἱ ἰσδαῖοι τῆς πόλεως ὡς ἠθέλοντο, & ἠδοκίμησαν ταῖς διανοαῖς αὐτῶν, καὶ ἐκέκραζον πρὸς τὸν βασιλέα μὲν δεήσεως, λέγοντες.

* δὸς ἡμῖν δεξιὰς καὶ παυσάδωσαν ὁ ἰσδαῖοι πολεμουῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν.

* ὁ ἔργον τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην, καὶ ἐδοξάσθησαν ὁ ἰσδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέσρεψαν εἰς ἱερὸν ταλῆμα ἔχοντες σκῦλα πολλὰ.

* καὶ ἐκάτισθη μὲν ὁ βασιλεὺς ἰππὶ ἰρὶν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἠσυχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. * καὶ ἐψόσατο πᾶσι ὅσα εἶπον, καὶ ἠλλοτρώθη τῷ ἰωνάθῃ, καὶ οὐκ ἀνταπέδωκεν κατὰ τὰς διανοίας αἷς αὐτοῦ ἀπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔτλιβεν αὐτὸν φόδρε.

* μὲν ὁ ταῦτα ἀπέσρεψε τεύφων καὶ ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παυδαρίον νεώτερον, καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα. * ὁ ἰπποκρήνησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυναμεις αἷς ἀπεσκορρίσθη δὲ μὲν ὁ, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐφυγε καὶ ἐτρεπώθη. * καὶ ἔλαβε τρύφων τὴν θηρία καὶ κατεκρήνησεν αὐτοὺς χεῖρας.

* καὶ ἔγραψεν ἀντίοχος ὁ νεώτερος ἰωνάθῃ λέγων ἰσημί σοι τὴν δωρεάν, καὶ καδίσημί σε ἰππὶ τῶν τεσσαρῶν νόμων, καὶ εἶναι σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἑξασίδην πῖνδν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῶν.

* ὁ ἰσιμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος ὅς ἐστιν ἕως τῶν ὀρέων αἰγυπτοῦ.

* Et occiderunt in vrbe in die illa ad centum millia, & succenderunt ciuitatem, & ceperunt spolia multa in illa die, & liberauerunt regem.

* Et viderunt qui de ciuitate quod obtinuerunt Iudæi ciuitatem sicut volebant, & infirmati sunt mentibus suis, & clamauerunt ad regem cum precibus, dicentes:

* Da nobis dexteram, & cessent Iudæi oppugnare nos & ciuitatem.

* Et proiecerunt arma, & fecerunt pacem, & glorificati sunt Iudæi coram rege, & coram omnibus qui in regno eius, & regressi sunt in Hierusalem habentes spolia multa.

* Et sedit Demetrius rex in sede regni sui, & siluit terra in conspectu eius.

* Et mentitus est omnia quæcunque dixit, & abalienatus est ab Ionatha, & non retribuit secundum beneficia quæ retribuit sibi, & vexabat eum valde.

* Post autem hæc reuersus est Tryphon, & Antiochus cum eo puer iunior, & regnauit & imposuit sibi diadema.

* Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperferat Demetrius, & pugnaverunt contra eum, & fugit, & fugatus est.

* Et accepit Tryphon bestias, & obtinuit Antiochiam.

* Et scripsit Antiochus iunior Ionathæ, dicens: Constituo tibi sacerdotij principatum, & constituo te super quatuor ciuitates, & vt sis tu ex amicis regis.

* Et misit ei vasa aurea & ministerium, & dedit ei potestatem bibendi in aureis vasis, & vt esset in purpura, & vt haberet fibulam auream.

* Et Simonem fratrem eius constituit ducem ab ascensu Tyri usque ad fines Ægypti.

* Et exiit Jonathas & perambulabat trans flumen & in turribus, & congregati sunt ad eum omnes exercitus Syriæ in auxilium, & venit in Ascalonem, & occurrerunt ei qui de ciuitate honorificè.

* Et abiit inde in Gazā & concluderunt se qui de Gaza, et obsedit circum eam, & succendit suburbana eius igne, & prædatus est eas.

* Et rogauerunt qui de Gaza Jonathan, & dedit eis dexteras, & accepit filios principum eorum in obsides, & misit eos in Hierusalem, & perambulauit regionem usque ad Damascus.

* Et audiuit Jonathas quod aderant principes Demetrii in Cades quæ est in Galilæa, cum exercitu multo, volentes remouere eum à regione.

* Et occurrit eis: at fratrem eius Simonem reliquit in regione.

* Et posuit castra Simon in Bethsura, & expugnabat eam diebus multis, & conclusit eam.

* Et postulauerunt eum dexteras accipere, & dedit eis, & eiecit eos inde, & cepit ciuitatem & posuit in ea præsidium.

* Et Jonathas & castra eius applicuerunt ad aquam Genesar, & surrexerunt manè in campo Nasor.

* Et ecce castra alienigenarum occurrebant ei in campo, & eiecerunt insidias contra eum in montibus, ipsi autem occurrerunt ex aduerso.

* At insidia exurrexerunt de locis suis, & commiserunt prælium.

* Et fugerunt qui à Jonathas omnes, nemo relictus est ab eis præterquàm Matathias filius Absolomi, & Judas filius Chalphi principes militiæ exercitus.

* Et scidit Jonathas vestimenta sua, & imposuit terram super caput suum, & orauit.

* καὶ ἤλθεν ἰωνάθαν καὶ διεπορεύετο πέραν τῆς ποταμοῦ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἰδωάμεναι Συρίας εἰς συμμαχίαν, καὶ ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἀπλώτησαν αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδοξῶς.

* καὶ ἀπῆλθεν ἐκείθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπέκλεισαν τὸ πύργου, & περιέκλεισεν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐνεπύρισε τὰ περὶ πόλιν αὐτῆς πυρὶ, καὶ ἐσκόλυθον αὐτάς.

* καὶ ἠξίωσαν τὸ πύργου ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς, καὶ ἔλαβε δὲ τοὺς πάντας δρχόντων αὐτῶν εἰς ὄμηρα, καὶ ἔξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ἑρεσάλημ, & διήλθε τὴν χώραν ἕως δαμασκού.

* καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν ἀρχόντες δημοτέου εἰς κάδης τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι μελασῆσαι αὐτὸν τῆς χώρας.

* καὶ συνώπησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα κατέλιπε τῇ χώρᾳ.

* καὶ παρενέβαλε σίμων τῇ βαθυσῆρα, & ἐπολέμη αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς, & συνέκλεισεν αὐτήν.

* καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοὺς δεξιάς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκείθεν, & κατέλαβε τὴν πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτὴν φρουράν.

* καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν παρενέβαλον τῇ τῷ ὕδαρ γηνισαὶ καὶ ὠρῆσαν τὸ πρῶτον εἰς τὸ πεδίον νασώρ.

* καὶ ἰδὲ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπλώτα αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἐν ὄρει ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ ὅ ἀπῆντησαν ἐξεναντίας.

* τὰ δὲ ἐνδοξα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν, καὶ συνήψαν πόλεμον.

* καὶ ἐφυγον τὰ ἰωνάθαν πάντες, ὃς εἰς κατέλειπθη ἀπ' αὐτῶν πλὴν ματαθίας ὁ τοῦ ἀψαλώμης καὶ ἰούδας ὁ τοῦ χαλφὶ ἀρχόντες τῆς στρατίας τῶν δυνάμεων.

* καὶ διέσπρην ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & ἐπέθηκε γλῶττι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ προσήγατο.

* Et exiit Ionathas, & perambulabat trans flumen ciuitates, & congregatus est ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium. Et venit Ascalonem, & occurrerunt ei honorificè de ciuitate.

* Et abiit inde Gazan & concluderunt se qui erant Gaza, & obsedit eam, & succendit quæ erant in circuitu ciuitatis, & prædatus est eam.

* Et rogauerunt Gazenses Jonathan, & dedit illis dexteras, & accepit filios eorum obsides, & misit illos in Hierusalem, & perambulauit in regionem usque ad Damascus.

* Et audiuit Ionathas quod præuaricati sunt principes Demetrii in Cades quæ est in Galilæa, cū exercitu multo, volentes eum remouere à negotio regni.

* Et occurrit illis: fratrem autem suum Simonem reliquit intra prouinciam.

* Et applicuit Simonē ad Bethsuram, & expugnabat eā diebus multis, & conclusit eos.

* Et postulauerunt ab eo dexteras accipere, & dedit illis. Et eiecit eos inde, & cepit ciuitatē, & posuit in ea præsidium.

* Et Ionathas & castra eius applicuerunt ad aquam Genesar, & ante lucem vigilarunt in campo Azor.

* Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo, & tendebant ei insidias in montibus, ipse autem occurrit ex aduerso.

* Insidia verò exurrexerunt de locis suis & commiserunt prælium.

* Et fugerunt qui erant ex parte Ionathæ omnes, & nemo relictus est eis nisi Matathias filius Absolomi, & Judas filius Calphi princeps militiæ exercitus.

* Et scidit Ionathas vestimenta sua, & posuit terram in capite suo, & orauit.

* Et reuersus est Ionathas ad eos in praelium, & cōuertit eos in fugam & pugnauerunt.

* Et viderunt qui fugiebāt partis illius, & reuersi sunt ad eum & insequabantur cum eo omnes vsq; Cades ad castra sua, & peruenērunt vsq; illuc.

* Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum, & reuersus est Ionathas in Hierusalem.

CAP. XII.

ET vidit Ionathas quia tēpus eum iuuat, & elegit viros, & misit eos Romam statuere & renouare cum eis amicitiam.

* Et ad Spartiatis & ad alia loca misit epistolas secundū eandem formam.

* Et abierunt Romam & intrauerunt curiam, & dixerunt: Ionathas summus sacerdos & gens Iudaeorum miserunt nos, vt renouaremus amicitiam & societatem secundum pristinum.

* Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca vt deducerent eos in terram Iuda cū pace.

* Et hoc est exemplum epistolarum quas scripsit Ionathas Spartiatis.

* IONATHAS summus sacerdos, & seniores gētis & sacerdotes, & reliquus populus Iudaeorum Spartiatis fratribus salutem.

* Iam pridem missae erant epistolae ad Oniam summum sacerdotem à Dario qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut scriptum continet quod subiectum est.

* Et suscepit Onias virum qui missus fuerat cū honore, & accepit epistolas in quibus significabatur de societate & de amicitia.

* Nos enim cū nullo horum indigeremus habentes sanctos libros qui sunt in manibus nostris:

* καὶ ὑπέστρεψε πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, & ἐποπώσατο αὐτοὺς καὶ ἐφυγον. * καὶ εἶδον οἱ φυγόντες παρ' αὐτοῦ, & ἀπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως καδης ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ.

* καὶ ἐπεὶ ἦν τὸν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἑξήκοντα χιλίους, καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθην εἰς ἱερουσαλὴμ.

16

* Καὶ εἶδεν ἰωνάθην ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην σῆσαι καὶ ἀνανεώσαθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν.

* καὶ πρὸς σπαρτιάτας & ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολάς κατὰ τοῦτο.

* καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἶπαν· ἰωνάθην ὁ δεξιερὸς καὶ τὸ ἐξ ὧν τῶν ἰσραήλων ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσαθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς & τὴν συμμαχίαν καὶ τὸ πλεονέκτην.

* καὶ ἔδωκαν ἐπιστολάς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὸν ὅπως περιέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης.

* καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὡς ἔγραψεν ἰωνάθην τοῖς σπαρτιάταις·

* ἰωνάθην δεξιερὸς καὶ ἡ γενεὰ τοῦ ἐθνους, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς ἔθνος τῶν ἰσραήλων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.

* ἐπὶ πλεονέκτην ἀπεσταλῆσαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν τὸν δεξιερὸν βασιλεύοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐσὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑποκείται.

* καὶ ἐπεδέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐν δόξῳ, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολάς ἐν αἷς διασαφείτω αὐτῷ συμμαχίας καὶ φιλίας.

* καὶ ἡμεῖς ἐν ἀπροσδοκίᾳ τῶν ὄντων, ὡς ἀκλήσιν ἐχούσις τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

* Et reuersus est ad eos in praelio, & fugauit illos & fugerunt.

* Et viderunt fugientes ab eo, & reuersi sunt ad eum, & persecuti sunt cum eo usque ad Cades, usque ad castra eorum, & castra posuerunt ibi.

* Et ceciderunt de alienigenis in die illa ad viros tres mille, & reuersus est Ionathas in Hierusalem.

CAP. XII.

ET vidit Jonathas quod tēpus eum iuuat, & elegit viros, & misit ad Romam ad statuendum & renouandum erga eos amicitiam.

* Et ad Spartiatis & loca alia misit epistolas secundū hæc.

* Et abierunt in Romam, & ingressi sunt in senatum & dixerunt, Jonathas sacerdotum princeps, & gens Iudaeorum misit nos vt renouaremus amicitiam eis, & societatem secundum prius.

* Et dederunt epistolas eis ad eos per locum, vt deducerent eos in terram Iuda cū pace.

* Et hoc exemplum epistolarū quas scripsit Jonathas Spartiatis.

* Jonathas summus sacerdos & senatus gentis, & sacerdotes, & reliquus populus Iudaeorum Spartiatis fratribus gaudere.

* Jam pridem missae fuerunt epistolae ad Oniam summum sacerdotem à Dario regnante apud vos, quoniam estis fratres nostri, vt exemplum subiicit.

* Et suscepit Onias virum missum gloriosè, & accepit epistolas in quibus significabatur de societate & amicitia.

* Et nos igitur non indigentes horum existentes, admonitionem habentes libros sanctos qui in manibus nostris:

* Tentauimus mittere erga ¹⁰ vos fraternitatem & amicitiam renouare, ne alieni efficiamur à vobis, multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos.

* Nos igitur in omni tempore assidue, inque festis & in reliquis opportunis diebus recordamur vestri, in his quæ offerimus sacrificiis & in orationibus ut decens est & conueniens recordari fratrum.

* Latamur autem de gloria ¹² vestra.

* Nos verò circumdederunt ¹³ multa tribulationes & bella multa, & oppugnaverunt nos reges qui in circuitu nostro.

* Non volumus ergo molesti ¹⁴ esse vobis & reliquis sociis & amicis nostris in bellis his.

* Habemus enim ex celo ¹⁵ auxilium adiuvans nos, & liberati sumus de inimicis nostris, & humiliati sunt inimici nostri.

* Elegimus igitur Numenium ¹⁶ Antiochi, et Antipatrum Iasonis, & misimus ad Romanos ad renouandam erga eos amicitiam & societatem priorem.

* Mandauimus itaque eis ¹⁷ etiam ad vos venire & salutare vos, & reddere vobis nostras epistolas de inuolutione & fraternitate nostra.

* Et nunc bene facietis re- ¹⁸ spondentes nobis ad hæc.

* Et hoc exemplum epistola- ¹⁹ rum quas miserunt:

* Oniarches rex Spartiatarum ²⁰ Onie sacerdoti magno gaudere.

* Inuentum est in scriptura ²¹ de Spartiatis & Iudeis, quod sunt fratres, & quod sunt de genere Abraam.

* Et nunc ex quo cognoui- ²² mus hæc, bene facietis scribentes nobis de pace vestra.

* Et nos autem rescribimus ²³ vobis: iumenta vestra & substantia vestra nobis est, & nostra vobis sunt. Precipimus igitur ut nuncient vobis iuxta hæc.

* ἐπειροῦσθαι μὲν ἄποσείλαι τὴν πρὸς ¹⁰ ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν θύανέωσαθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτρεῖσθαι ὑμῶν. πολλοὶ γὰρ καὶ οὐκ ὀλίγοι ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς.

* ἡμεῖς δ' ἐν παντὶ καιρῷ ἀδελείως ἐσμεν ταῖς ἐορταῖς & ταῖς λοιπαῖς καθήκουσας ἡμέρας μνησκόμεθα ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν & ἐν ταῖς προσευχαῖς ὡς δεόν ἐστι & πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν.

* διφραζόμεθα δ' ἵππῃ τῇ δόξᾳ ¹² ὑμῶν. ἡμᾶς δ' ἐκύκλωσάν πολλαὶ θλίψεις & πόλεμοι πολλοὶ καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς & βασιλεῖς & κύκλω ἡμῶν.

* οὐκ ἠβούλομεθα δ' ἐν παρρησίᾳ ἡμῶν & τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. * ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, & ἐρεῖσθαι μὲν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν & ἐχθροὶ ἡμῶν.

* ἐπελέξαμεν δ' ἐν νομιμίῳ θυπάρχῳ καὶ ἀντίπατρερ ἰάσων & καὶ ἀπεσάλκαμεν πρὸς ῥωμαίους θύανέωσαθαι τὴν πρὸς αὐτὰς φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προτέραν.

* ἐνείκλαμεθα δ' ἐν αὐταῖς καὶ πρὸς ¹⁷ ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπασάσθαι ὑμᾶς, & ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολάς περὶ τῆς θύανέωσως

καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. * καὶ ¹⁸ νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφρονήσαντες

ἡμῖν πρὸς ταῦτα. * καὶ τοῦτο τὸ ¹⁹ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν.

* ὀνιάρχης βασιλεὺς σαρπατᾶν ὀνία ἱερεὶ μεγάλῳ χαίρειν.

* διέβη ἐν γραφῇ αὐτῇ τε τῶν ²¹ σαρπατᾶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι εἰσὶν ἀδελφοί, καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους ἀβραάμ.

* καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἐγνωμὲν ταῦτα, ²² καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν.

* καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ²³ ὑμῖν τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ἡ ὑπόδεξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστὶ, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστίν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν καὶ ταῦτα.

* Maluim' mittere ad vos ¹⁰ renouare fraternitatem & amicitiam, ne forte alieni efficiamur à vobis, multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos.

* Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus solēnibus & cæteris quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis quæ offerimus & in observationibus sicut fas est & decet meminisse fratrum.

* Latamur itaque de gloria ¹² vestra. * Nos autem circumdederunt multæ tribulationes & multa prælia, & impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro.

* Noluim' ergo vobis molesti ¹⁴ esse neque cæteris sociis & amicis nostris in his præliis. * Habuimus enim de cælo auxilium, & liberati sumus nos, & humiliati sunt inimici nostri.

* Elegimus itaque Neumenium Antiochi filium & Antipatrem Iasonis filium, & misimus ad Romanos renouare cum eis amicitiam & societatem priusnam.

* Mandauimus itaque eis ¹⁷ ut veniant etiam ad vos & saluent vos, & reddant vobis epistolas nostras de inuolutione fraternitatis nostræ.

* Et nūc bene facietis ¹⁸ respondentes nobis ad hæc.

* Et hoc rescriptum ¹⁹ epistolarum quod misit Onias.

* Rex Spartiatarū Onias ²⁰ Ionathæ sacerdoti magno salutem.

* Inuentū est in scriptura ²¹ de Spartiatis & Iudæis, quoniam sunt fratres & quia sunt de genere Abraam.

* Et nunc ex quo hæc ²² cognouimus, benefacitis scribentes nobis de pace vestra.

* Sed & nos rescripsimus ²³ vobis. Pecora nostra & possessiones nostræ vestræ sunt, & vestræ nostræ. Mandauimus itaque hæc nunciari vobis.

²⁴ * Et audiuit Ionathas quoniam regressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo, supra quam prius, pugnare aduersus eum.

²⁵ * Et exiit ab Hierusalem, & occurrit eis in Amathite regione. Non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem eius.

²⁶ * Et misit speculatores in castra eorum, & reuersi renunciauunt quod constituunt superuenire illic nocte.

²⁷ * Cum occidisset autem sol, præcepit Ionathas suis vigilare & esse in armis paratos ad pugnam tota nocte. Et posuit custodes per circuitum castrorum. ²⁸ * Et audierunt aduersarii quod paratus est Ionathas cum suis in bello: & timuerunt, & formidauerunt in corde suo, & accenderunt focos in castris suis.

²⁹ * Ionathas autem & qui cum eo erant, non cognouerunt usque mane. Videbant autem luminaria ardentia.

³⁰ * Et secutus est eos Ionathas, & non comprehendit eos. transierunt enim flumen Eleutherum.

³¹ * Et diuertit Ionathas ad Arabes qui vocabantur Zabadaei, & percussit eos & accepit spolia eorum.

³² * Et iunxit, & venit Damascus, & perambulabat omnem regionem illam.

³³ * Simon autem exiit & venit usque Ascalonem & ad proxima præsidia, & declinauit in Ioppem, & occupauit eam.

³⁴ * Audiuit enim quod uellent præsidium tradere partibus Demetrii, & posuit ibi custodes ut custodirent eam. ³⁵ * Et reuersus est Ionathas, & conuocauit seniores populi, & cogitauit cum eis edificare præsidia in Iudæa: ³⁶ * Et edificare muros in Hierusalem & exaltare altitudine magna inter medium arcis & ciuitatis, ut separaret eam à ciuitate, ut esset ipsa singulariter & neque emanaret neque uendant.

²⁴ * καὶ ἤκουσεν ἰωνάθου ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἀρχὸν ἐς δυνάμειος πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρῶτον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ ²⁵ ἀπῆρεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπώστησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθίτην χώραν, ὥστε ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. ²⁶ Ἐπέστειλε καὶ σκοπῆς εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, ἃς ἀπέστρεψεν ἃς ἀπήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι ἔτι τὰ ὄσον ἔπιπτεσθαι ἐπ' αὐτοῦ τὴν νύκτα.

²⁷ ὡς δ' ἔδυ ὁ ἥλιος ἐπέταξεν ἰωνάθου τοῖς παρ' αὐτῶν γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὀπλοῖς, ἐτοιμάζοντας εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτός· καὶ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. ²⁸ Ἐκέλευσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἤτοιμασαν ἰωνάθου καὶ οἱ παρ' αὐτῶν εἰς πόλεμον, ἃς ἐφοβήθησαν καὶ ἐπῆξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. ²⁹ Ἐνέκαυσαν πυρᾶς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν.

³⁰ ἰωνάθου καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ εἶδον ἕως πρωῆς, ἐβλεπον γὰρ τὰ φῶτα καὶ ὀσμῆς. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθου ὀπίσω αὐτῶν, ἃς κατέλαβεν αὐτοὺς, διέβησαν γὰρ τὸν ἐλεούθερον ποταμόν. ³¹ καὶ ἐξέκλινεν ἰωνάθου εἰς τὴν ἔστυ ἀραβας ἐστὶ καλεμέως ζαβαδαῖς, ἃς ἐπατάξεν αὐτοὺς, ἃς ἔλαβε τὰ σκευὰ αὐτῶν. ³² Ἐδίαζεν ἡλθεν εἰς δαμασκὸν ἃς διώδυσεν πᾶσιν τῇ χώρᾳ. ³³ Ἐκίμων ἐξῆλθε ἃς διώδυσεν ἕως ἀσκαλῶνος ἃς τὰ πλησίον ὀχυρώματα, ἃς ἐκέλευν εἰς ἰόππην ἃς προκατέλαβε τὸ αὐτόν. ³⁴ ἤκουσε γὰρ ὅτι βέλον ὁ ὀχύρωμα πρὸς ἀδύναμι τοῖς ἀπὸ δαμασκῶν, ἃς ἐθερὸν καὶ φρεσὶν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτόν. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθου καὶ ἐξεκλήσασεν τοὺς πρεσβυτέρους ἃς λαὸν, ἃς ἐβελύτατο μετ' αὐτῶν ἃς οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ. ³⁵ Ἐπεψώσαντο τείχη ἱερουσαλὴμ, ἃς ὑψώσαντο ὕψος μέγα ἀνάμεσον τῆς ἀκρῆς ἃς τῆς πόλεως εἰς τὸ διαχωρίζειν αὐτὴν τὴν πόλεως ἵνα ἢ αὐτὴ κατὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγορεύωσι μήτε πωλώσι.

²⁴ * Et audiuit Ionathas quod reuersi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra tractatum ad pugnandum contra eum.

²⁵ * Et abiit ex Hierusalem, & occurrit eis in Amathite regione, non enim dedit eis spatium ad intrandum in regionem eius.

²⁶ * Et misit speculatores in castra eius, & redierunt & nunciauerunt ei, quod sic ordinant irruere in eos nocte.

²⁷ * Ut autem occidit sol, iussit Ionathas suis vigilare & esse in armis, ut parati essent ad pugnam per totam noctem. Et posuit custodes in circuitu castrorum.

²⁸ * Et audierunt aduersarii quod paratus esset Ionathas et qui cum eo ad bellum: & timuerunt & formidauerunt in corde suo, & accenderunt pyras in castris suis.

²⁹ * Ionathas autem & qui cum eo, non cognouerunt usque ad manem, uidebant enim luminaria ardentia.

³⁰ * Et persecutus est Ionathas post eos, et non comprehendit eos. transierunt enim Eleutherum fluium.

³¹ * Et declinauit Ionathas ad Arabes uocatos Zabadaeos, & percussit eos, & accepit spolia eorum. ³² * Et mouens castra venit in Damascum, & perambulauit omnem regionem. ³³ * Et Simon exiit & venit usque ad Ascalonem & proximas munitiones, & declinauit in Ioppen, & occupauit eam.

³⁴ * Audiuit enim quod uolunt munitionem tradere his qui sunt à parte Demetrii. Et posuit illic custodiam ut custodirent eam.

³⁵ * Et reuersus est Ionathas, & congregauit seniores populi, & cogitauit cum eis edificare munitiones in Iudæa:

³⁶ * Et exaltare muros Hierusalem, & exaltare altitudinem magnam inter arcem & ciuitatem, ad separandum eam à ciuitate, ut esset ipsa singulariter, ut neque emanaret neque uendant.

³⁷ * Et conuenerunt ut edificaret ciuitatē: et appropinquauit muro torrentis qui à subfolano, & edificauerunt eum qui vocatur Chaphenatha.

³⁸ * Et Simon edificauit Adida in Sephela, & muniuit portas & seras.

³⁹ * Et quasiuit Tryphō regnare Asia, & apponere sibi diadema, & extendere manū in Antiochum regem.

⁴⁰ * Et timuit ne fortē non sineret eum Jonathas, & ne fortē pugnaret aduersus eum, & quærebat uiam ad comprehendendum eum ut perderet. & exurgens uenit in Bethsan.

⁴¹ * Et exiuit Jonathas in occursum eius cum quadraginta millibus uirorum electis in prælium, & uenit in Bethsan.

⁴² * Et uidit Tryphō quod adest cum exercitu multo, & extendere manum contra eum timuit.

⁴³ * Et suscepit eum gloriōse, et commendauit eum omnibus amicis eius, & dedit ei munera, & præcepit amicis suis obedire ei sicut ipsi.

⁴⁴ * Et dixit Jonathas, Ut quid vexasti uniuersum populum hunc cum bellum non sit nobis?

⁴⁵ * Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi uiros paucos qui erunt tecum, & ueni mecum in Ptolemaidem, & tradam tibi eā & reliquas munitiones & exercitus reliquos & uniuersos præpositos negotiorum, & conuersus abibo, huius enim gratia adsum.

⁴⁶ * Et credens ei fecit sicut dixit. & misit exercitus, & abierunt in terram Iuda.

⁴⁷ * Reliquit autem secum uiros tres mille, quorum duo mille dimisit in Galilea, mille autē uenerunt cum eo.

⁴⁸ * Ut autē intrauit Jonathas in Ptolemaidem, clauserunt Ptolemenses portas, & comprehenderunt eum, & omnes ingressos cum eo interfecerunt in gladio.

³⁷ * καὶ συνήχθησαν οἱ οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν, & ἤγειρε τείχος & ἡμάρψα & ἔξ ἀπὸ λιῶντος, & ἐπεσκεύασεν τὸ καλὸν μὲν χαφενάθα. καὶ

³⁸ Σίμων ὠκοδόμησε τὴν ἀδιδά ἐν τῇ Σεφέλα, & ὠχύρωσε θύρας καὶ μο-

³⁹ χλῆς. καὶ ἐζήτησε τρυφῶν βασιλεύσαι τῆς ἀσίας καὶ περιέειλε τὸ διαδῆμα καὶ ἐκτείνειν χεῖρα ἐπὶ ἀντιόχον τὸν βασιλέα. καὶ διλα-

⁴⁰ βήθη μήποτε οὐκ εἰσὶν αὐτὸν ἰωνάθαν καὶ μήποτε πολεμήσῃ μετ' αὐ-

⁴¹ τὸν, καὶ ἐζητήσῃ πρόσθ' ἐξυλλαβεῖν αὐτὸν & ἀπολέσαι καὶ ἀπαράσῃ ἡλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ ἔβηθεν ἰωνάθαν

⁴² εἰς ἀπὸ πύθων αὐτῶν ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδράσιν ἐπιλελεῖσθαι εἰς τὸν πόλεμον, & ἡλθεν εἰς βαιθσάν.

⁴³ καὶ εἶδε τρυφῶν ὅτι παρέστι μετ' αὐτοῦ πολὺς στρατός, καὶ ἐκτείνει χεῖ-

⁴⁴ ρας ἐπ' αὐτὸν διλαβήθη. καὶ ἐπέδρασε αὐτὸν ἐν δόξῳ καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα, & ἐπέταξε τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς αὐτῷ.

⁴⁵ καὶ εἶπον τῷ ἰωνάθῳ, ἵνα τί ἐκοψας πρὸς τὸν λαόν σου τὸν πόλεμον μὴ ἐνεσηκός ἡμῖν. & νῦν ἀπο-

⁴⁶ σεῖλον αὐτοῦ εἰς οἶκον αὐτοῦ, ἐπιλέξαι δ' ἑαυτῷ ἀνδρας ὀλίγους οἵτινες ἔσονται μετ' αὐτοῦ, καὶ δώρο μετ' ἐμοῦ εἰς πόλεμά ἵδαι, καὶ παραδώσω σοι αὐτὸν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πρὸς τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ γῇ καὶ τὰς ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἀπελθόμεναι, τὰς γὰρ χάριν παρέμει.

⁴⁷ καὶ ἐμπισθύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ ἐξάπεμψε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθεν εἰς γῆν ἰούδα.

⁴⁸ κατέλιπε δ' μετ' ἑαυτοῦ ἀνδρας τριχιλῖους, ὧν διχιλῖους ἀφῆκεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, χίλιοι δ' συνῆλθον αὐτῷ.

⁴⁹ ὡς δ' εἰσῆλθεν ἰωνάθαν εἰς πόλεμά ἵδαι, ἀπέκλεισαν οἱ πτολεμαῖες τὰς πόλεις, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πρὸς τὰς πόλεις εἰσελθόντας μετ' αὐτοῦ ἀπέκλεισαν ἐν ῥομφαίᾳ.

³⁷ * Et conuenerunt ut edificarent ciuitatem, & cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu Solis: & reparauit eum qui vocatur Caphenatha.

³⁸ * Et Simō edificauit Adida in Sephela, & muniuit eā, & imposuit portas & seras.

³⁹ * Et cogitauit Tryphon regnare Asia, & assumere diadema & extendere manū in Antiochum regem.

⁴⁰ * Timens ne fortē nō permetteret eum Ionathas, sed pugnaret aduersus eum, quærebat comprehendere eum & occidere. Et exurgēs abiit in Bethsan.

⁴¹ * Et exiit Ionathas obuiā cum quadraginta millibus uirorum electorum in prælium, & uenit Bethsan.

⁴² * Et uidit Tryphon quia uenit Ionathas cum exercitu multo, ut extenderet in eum manus, & timuit.

⁴³ * Et excepit eum cum honore, & commendauit eum omnibus amicis suis, & dedit ei munera. Et præcepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi.

⁴⁴ * Et dixit Ionathas: Ut quid vexasti uniuersum populum cum bellum nobis non sit?

⁴⁵ * Et nunc remitte eos in domos suas. Elige autem tibi uiros paucos qui tecum sint, & ueni mecum Ptolemaida, & tradam eam tibi, & reliqua præsidia & exercitum, & uniuersos præpositos negocij, & conuersus abibo. Propterea enim ueni.

⁴⁶ * Et credidit ei, & fecit sicut dixit, & dimisit exercitū & abierunt in terram Iuda.

⁴⁷ * Retinuit autem secum tria millia uirorum ex quibus remisit in Galileam duo millia, mille autem uenerunt cum eo.

⁴⁸ * Ut autem intrauit Ionathas, clauserunt portas ciuitatis Ptolemenses, & comprehenderunt eum, & omnes qui cum eo intrauerunt, gladio interfecerunt.

* Et misit Trypho exercitum & equites in Galileam & in campum magnū, ut perderet omnes socios Ionathæ.

* At illi cum cognouissent quia comprehensus est Ionathas, & periit, & omnes qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos & exierunt parati in proelium.

* Et videntes hi qui infecti fuerant quia pro anima res est illis, reuersi sunt.

* Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iuda. Et planxerunt Ionatham & eos qui cum ipso erant valde. Et luxit Israel luctu magno.

* Et quaesierunt omnes gentes quæ erant in circuitu eorum, coterere eos. Dixerunt enim:

* Non habent principem & adiuuantem, nunc ergo expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

ET audiuit Simon quod congregauit Trypho exercitum copiosum ut veniret in terram Iuda, & attereret eam. * Videns quia in tremore populus est & in timore, ascendit Hierusalem & congregauit populum.

* Et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus & pro sanctis prelia, & angustias quales vidimus. * Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, & relictus sum ego solus. * Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis.

* Vindicabo itaque gentem meam & sancta, natos quoque nostros, & uxores quia congregatae sunt omnes gentes conterere nos inimicitiae gratia. * Et accensus est spiritus populi simul ut audiuit sermones istos, & responderunt voce magna dicentes.

* Tu es dux noster loco Iudæ, & Ionathæ fratris tui.

* καὶ ἀπέστειλε τρυφῶν δυνάμεις καὶ ἵππων εἰς γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδῖον τὸ μέγα, ὅπως ἀπολέσαι πάντας τοὺς συνασπασμένους.

* καὶ ἐπεὶ γνώσαν ὅτι συνηλθὼν ἐξ ἀπολώσεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρακάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο συστραμμένοι ἐν τοῖς πολεμοῖς.

* καὶ εἶδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῦ ἐστὶ.

* καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἦλθον πάντες εἰς γαλιλάδα, καὶ ἐπέστησαν τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐφοβήθησαν δυσφόρῃα, καὶ ἐπείστησαν πᾶς ἰσραὴλ πένθος μέγα.

* καὶ ἐζήτησαν πάντες τὰ ἐθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτελέσαι αὐτούς. εἶπαν γὰρ.

* οὐκ ἔχουσιν ἀρχόντα καὶ βοηθόντα. νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτούς, καὶ ἵξασμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυον αὐτῶν.

γ'

* καὶ ἤκουσε σίμων ὅτι συνηγαγέτρυφῶν δυνάμει πολλῇ ἐλθεῖν εἰς γαλιλάδα καὶ ἐκτελέσαι αὐτούς. καὶ εἶδεν τὸν λαόν ὅτι ἐστὶν ἄντρομος καὶ ἐκφοβός, καὶ δυνέει εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἤθροισεν τὸν λαόν.

* καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐτοὶ οἶδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς μου ἐποίησαμεν περὶ πάντων νόμων καὶ τῶν ἀγίων, καὶ οὐδὲ πολέμους, καὶ τὰς ἐνοχλείας αὐτῶν εἶδομεν.

* τοῦτο χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος.

* καὶ νῦν μή μοι χροῖτο φείσασθαι με τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καὶ ἐν θλίψεως, ὅτι γὰρ εἰμι κρείσσων πάντων ἀδελφῶν μου. * πλὴν ἐκδικήσω περὶ τῶν ἐθνῶν μου καὶ περὶ τῶν ἀγίων καὶ περὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅτι συνηχθήσαν πάντες τὰ ἔθνη ἐκτελέσαι ἡμᾶς ἐχθρας χάριν.

* καὶ δυνέω πυρρῶς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τοῖς ἀκούσαι τῶν λόγων τούτων, καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες.

* σὺ εἶ ἡμεῖς ὁ κύριός σου καὶ ἰωνάθαν καὶ τῶν ἀδελφῶν σου.

* Et misit Tryphon exercitus & equitatum in terram Galileam & campum magnum, ut perderet omnes qui a parte Ionathæ.

* Et cognouerunt quod comprehensus est, & periit, & qui cum eo, et hortati sunt seipsos, & iuerunt conuersi parati in praelium.

* Et viderunt qui insequabantur quod de anima eis est.

* Et reuersi sunt, & venerunt omnes in terram Iuda, & luxerunt Jonathan & eos qui cum eo, & timuerunt valde, & luxerunt omnis Israel luctu magno.

* Et quaesierunt omnes gentes qui in circuitu eorum conterere eos: dixerunt enim.

* Non habet principem, & adiuuantem: nunc igitur oppugnabimus eos, & delebimus de hominibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

ET audiuit Simon quod congregauit Tryphon exercitum multum, ut veniret in terram Iuda, & attereret eam.

* Et vidit populum quod est tremens & formidans, & ascendit in Hierusalem, & congregauit populum.

* Et adhortatus est eos, & dixit eis, Ipsi scitis quanta ego & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus & sanctis, & praelia & angustias quas vidimus.

* Huius gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, & relictus sum ego solus.

* Et nunc non mihi fiat parcere meæ animæ in omni tempore tribulationis, non enim sum melior fratribus meis.

* Verum vindicabo pro gente mea, & pro sanctis, & pro uxoribus, & filiis vestris, quia congregatae sunt omnes gentes conterere nos inimicitiae gratia.

* Et accensus est spiritus populi simul ut audiuit sermones hos, & responderunt voce magna dicentes: Tu es noster dux pro Iuda & Jonathan fratribus tuis.

* Pugna praelium nostrum, & omnia quaecunque dixeris nobis faciemus.

* Et congregauit omnes viros bellatores, & accelerauit consummare muros Hierusalem, & muniuit eam circumcirca.

* Et misit Jonathas filiū Absolomi & cum eo exercitum sufficientem in Ioppen. Et eiecit eos qui erant in ea, & mansit illic in ea.

* Et profectus est Tryphon de Ptolemaide cū exercitu multo ut intraret in terram Iuda, & Ionathas cum eo in custodia.

* Simon autem castra metatus est in Adidis contra faciem campi.

* Et cognouit Tryphon quod surrexit Simon pro Ionatha fratre suo, & quod committere cū eo futurus esset praelium, & misit ad eum legatos, dicens:

* Pro argento quod debebat Jonathas frater tuus in ratione regis propter quæ habuit negotia, detinuimus eum.

* Et nunc mitte argenti talenta centum & duos ex filiis eius obsides, ut non dimissus recedat à nobis, & dimitemus eum.

* Et cognouit Simon quod dolo loquuntur ad eum, & mittit argentum, duos pueros, & ne inimicitiam sumeret magnā ad populum dicentes:

* Quod nō misi ei argentum & pueros, & periit.

* Et misit pueros & centum talenta. Et mentitus est, & non dimisit Jonathan.

* Et post hæc venit Tryphon ut ascenderet in regionem & contereret eam. Et circumdedit viam quæ in Adora. Et Simon & castra eius contra veniebant ei in omnem locum quocunque ibat.

* At qui in arce, mittebant ad Tryphonem legatos, & qui vrgerent eum ut veniret ad se per desertum, & mitteret eis alimonias.

* πολέμῳ τὸν πόλεμον ἡμῶν, & πάντα ὅσα αὐτοῖς ἡμῖν ποιήσμεν.

* καὶ συνηγάγε πᾶσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς πολεμισαῖς, & ἐτάχυνε τοὺς τελέσαι τὰ τείχη ἱερουσαλήμ, & ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν.

* καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν ἀβσολόμω καὶ μετ' αὐτοῦ δυνάμειν ἱκανὴν εἰς ἰόππην. & ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ, & ἐμείνεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ.

* καὶ ἀπ' ἧρε τρύφων διπλὸν πλοῦμα ἰδὼν μὲν δυνάμειος πολλῆς ἐσέλθειν εἰς γλιγιάδα, & ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ. * Σίμων δ' ἐπαρνεύεσθαι ἐν ἀδίδοις καὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου.

* καὶ ἐπέγνω τρύφων ὅτι δόξεν σίμων ὅτι ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι σιναπτεῖν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, λέγων.

* περὶ τοῦ δρυγείου ὧφειλον ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν διὰς εἶχε χρεῖας σινεχόμεν αὐτὸν.

* καὶ νῦν διπλοῦν δρυγείου τάλαντα ἑκατὸν & δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁμηρεῖ, ὅπως μὴ ἀφελθεῖς διπλοῦν ἡσθαφὶ ἡμῶν, καὶ ἀφελθόμεν αὐτὸν.

* καὶ ἐγνω Σίμων ὅτι δόλω λαλοῦσι πρὸς αὐτὸν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ δύο παιδάρια, & μήποτε ἐχθρὸν ἀρῇ μεγάλῳ πρὸς τὸν λαὸν λέγοντες.

* ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, καὶ ἀπώλετο.

* καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, & διεψύσατο & ἐκ ἀφῆκε τὸν ἰωνάθαν.

* καὶ μετ' αὐτοῦ ἦλθε τρύφων τοῦ ἐμβατῶσαι εἰς τὴν χώραν, & ἐκτελεῖν αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς Ἀδωρα. καὶ Σίμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁππασθῆναι αὐτῷ εἰς πᾶσι τοῖς ὁδοῖς ἀπορρίετο.

* & δὲ ἐκ τῆς ἀκρῆς ἀπέστειλον πρὸς τρύφωνα πρεσβυτάς, & κατασπύοντες αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς ἐρήμου, & δόσεσθαι αὐτοῖς τροφάς.

* Pugna praelium nostrum, & omnia quaecunque dixeris nobis faciemus.

* Et congregans omnes viros bellatores accelerauit consummare vniuersos muros Hierusalem, & muniuit eam in gyro.

* Et misit Jonathan filiū Absolomi, & cum eo exercitum nouum in Ioppen, & eiecit his qui erant in arce, remansit illic ipse.

* Et mouit Tryphō à Ptolemaida cum exercitu multo ut veniret in terram Iuda, & Ionathas cū eo in custodia.

* Simon autem applicuit in Addus cōtra faciem cāpi.

* Et ut cognouit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathæ, & quia commissurus esset cum eo praelium, misit ad eum legatos dicens.

* Pro argento quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuimus eum.

* Et nunc mitte argenti talenta cētum & duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat à nobis, & remitemus eum.

* Et cognouit Simon quia cum dolo loqueretur secum. Iussit tamen dari argentum & pueros, ne inimiciā magnam sumeret ad populum Israel, dicentem:

* Quia non misit ei argentum & pueros, propterea periit.

* Et misit pueros & centū talenta. Et mentitus est, & non dimisit Jonathan.

* Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam, & gyrauerūt per viam quæ ducit Ador. Et Simon & castra eius ambula-bant in omnem locum quocunque ibant.

* Qui autem in arce erant miserunt ad Tryphonem legatos ut festinaret venire per desertū, & mitteret illis alimonias.

* Et parauit Tryphō om-
nem equitatum, vt veniret D
illa nocte. Erat enim nix mul-
ta valde, & non venit in Ga-
laaditim.

* Et cū appropinquasset
Bascaman, occidit Ionathā
& filios eius illic.

* Et conuertit Tryphō, &
abiit in terram suam.

* Et misit Simon & acce-
pit ossa Ionathæ fratris sui,
& sepeliuit ea in Modin ciui-
tate patrum eius.

* Et planxerunt eum om-
nis Israel planctu magno, &
luxerunt eum dies multos.

* Et ædificauit Simon su-
per sepulchrum patris sui, &
fratrum suorum ædificium
altum visu, lapide polito re-
tro & ante.

* Et statuit septem pyra-
midas, vnā contra vnā,
patri & matri, & quatuor
fratribus. Et his circumposuit
columnas magnas, & super
columnas arma, ad memo-
riam æternam, & iuxta arma
naues sculptas, quæ videren-
tur ab hominibus nauigan-
tibus mare.

* Hoc est sepulchrū quod
fecit in Modin vsque in hūc
diem.

* Tryphon autem cū i-
ter faceret cum Antiochō
rege adolescente dolo occi-
dit eum.

* Et regnavit loco eius. Et
imposuit sibi diadema Asiæ,
& fecit plagam magnam in
terra.

* Et ædificauit Simō præ-
sidia Iudææ muniens ea tur-
ribus excelsis, & muris ma-
gnis, & portis & feris, & po-
suit alimenta in munitioni-
bus.

* Et elegit Simon viros, &
misit ad Demetrium regem
vt faceret remissionem re-
gioni, quia actus omnes Try-
phonis per direptionē fue-
rant gesti.

* Ἐποίησε τρυφὼν πᾶσαν τὴν
ἵππων αὐτῷ ἐλθεῖν, καὶ ἐν τῇ νυκτὶ
ἐκείνῃ τῶν χιτῶν πολλὴν φόδρα, καὶ
ὅτε ἦλθε διὰ τῶν χιτῶν· καὶ ἀπῆρε
καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γαλααδίτην.

* ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ βασκαμᾷ, ἀπέ-
κλεινε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.

* καὶ ἐπέστρεψε τρυφὼν καὶ ἀπῆ-
ρεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

* καὶ ἀπέστειλε σίμων, καὶ ἔλαβε
τὰ ὀστέα ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
καὶ ἐθαψεν αὐτὸν ἐν μωδεὶν πόλει
τῶν πατέρων αὐτοῦ.

* Ἐκόνυσαν οὖν αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ
κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέκνησαν αὐ-
τὸν ἡμέρας πολλὰς. καὶ ὠκοδό-
μησε σίμων ἐπὶ τὸν τάφον ἑξαπλῶς
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἐν ὧν
συνέταξαν τὴν ὁδοῦ λίθῳ ξέστῳ ἐκ
τῶν ὀπίσθεν καὶ ἐμπροσθεν.

* καὶ ἐστρεψε ἐπ' αὐτὰ ἐπὶ πυρα-
μίδας, μίαν κατὰ ἑκάστην τῆς μιᾶς τῶν
πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρ-
σιν ἀδελφοῖς. καὶ τῶν ταῖς ἐποίησε
μηχανήματα περὶ τοὺς σύλους με-
γάλους καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς σύλοις
περὶ τοὺς αἰῶνας εἰς ὄνομα αἰώνιον καὶ
τῶν ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐπι-
γεγλυμμένα εἰς τὸ θεᾶσθαι ὑπὸ
πρώτων τῶν πλεόντων τῶν θαλάσ-
σαν.

* ὅτε οὖν ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν
ἐν μωδεὶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
ὁ δὲ τρυφὼν ἐπορεύετο δόλω μετ'
ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

* καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ αὐτὸς, καὶ
ἐτίθει τὸ διάδημα τῆς ἀσίας, καὶ
ἐποίησε πλῆγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς
γῆς.
καὶ ὠκοδόμησε σίμων τὰ ὀχυρώ-
ματα τῆς ἰουδαίας, καὶ ἐξέτειχε
πύργους ὑψηλοὺς καὶ τεῖχεσι μεγά-
λοις καὶ πύργοις καὶ πύλαις καὶ μο-
χλοῖς, καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀ-
χυρώμασι. καὶ ἐπέλεξε σίμων
ἀνδρας, καὶ ἀπέστειλε πρὸς δεμή-
τριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφε-
σιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πρᾶξεις
τρυφῶν ἦσαν ἀρπαγαί.

* Et statuit super ea septem
pyramidas, vnā contra vnā
patri & matri & quatuor fra-
tribus.

* His fecit machinamenta cir-
cumponens columnas magnas,
& fecit super columnas arma
in nomen æternum, & apud
arma nauigia sculpta, vt vide-
rentur ab omnibus nauiganti-
bus per mare.

* Hoc sepulchrum quod fecit
in Modin vsque ad diem hunc.
At Tryphon ibat fraude cū
Antiochō rege adolescente, &
occidit eum.

* Et regnavit pro eo, & cir-
cumposuit sibi diadema Asiæ, et
fecit plagam magnam in terra.
Et ædificauit Simon muni-
tiones Iudææ, & muniuit tur-
ribus excelsis & muris magnis
& turribus & portis & fe-
ris, & posuit alimenta in muni-
tionibus.

* Et elegit Simon viros, &
misit ad Demetrium regem, vt
faceret remissionem regioni; quo-
niam omnes actus Tryphonis
erant rapina.

* Et misit ei Demetrius rex 35
iuxta sermones hos, & respon-
dit ei, & scripsit ei epistolā talē.
* REX Demetrius Simoni, 36
principi sacerdotum, & amico
regum, & senioribus, & genti
Iudeorum gaudere.
* Coronam auream, & bai- 37
nem quæ misistis accepimus, &
parati sumus facere vobiscum
pacem magnam, & scribere iis
qui super negotia ut remittant
vobis remissiones.
* Et quæ statuimus erga vos 38
constant, & munitiones quas
ædificauistis sint vobis.
* Remittimus autem ignorā- 39
tias & peccata usque in hodie-
num diem, & coronam quam
debebatis; & si quid aliud tri-
butarium erat in Hierusalem,
non amplius sit tributarium.
* Et si qui apti ex vobis cō- 40
scribi inter eos qui circa nos, cō-
scribātur, & sit inter nos pax.
* Anno septuagesimo, & cē- 41
tesimo ablatū est iugū gentiū ab
Israel. * Et cœpit populus Israel 42
scribere in conscriptionibus &
cōmutationibus anno primo sub
Simone principe sacerdotū ma-
gno, & duce, & principe Ju-
deorū. * In diebus illis castrame- 43
tatus est ad Gazā, & circunde-
dit eam castris, & fecit machi-
nam, & applicuit ad ciuitatem,
& percussit turrem vnā, &
comprehendit.
* Et eruperunt qui in machi- 44
na in urbem, & factus est mo-
tus magnus in ciuitate.
* Et ascenderunt qui in ciui- 45
tate cum vxoribus & filiis su-
pra murum scissis tunicis suis,
& clamauerunt voce magna
postulantes Simonē dextrās eis
dare, & dixerunt.
* Non nobis vtaris secun- 46
dū malitias nostras, sed secundū
misericordiā tuā. * Et flexus est 47
eis Simō, & nō debellauit eos, et
eiecit eos de ciuitate, & emun-
dauit ades in quibus fuerant si-
mulachra: & sic intrauit in eā,
laudans & benedicens.

35 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Δημήτριος
ὁ βασιλεὺς κατὰ τὰς λέξεις ταύτας· ὅτι
ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ
36 Ἐπιστολὴν ταύτην· Βασιλεὺς
Δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεὶ καὶ φίλῳ
βασιλέων καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνεσι
37 Ἰουδαίων χαίρειν. * τὸν στέφανον τὸν
χευθὸν καὶ τὴν βαίνην ἀπέστειλα-
τε κεκομίσμεθα· καὶ ἔτοιμοί ἐσμεν
ἔποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, καὶ
γράψαι τοῖς ἐπὶ τῶν χειρῶν ἑστέ
38 καὶ ὑμῖν ἀφέματα. * καὶ ὅσα ἐσή-
καμεν πρὸς ὑμᾶς ἐσηκον, καὶ τὰ ὀ-
χυρώματα ἃ ὠκοδομήκατε ὑπαρ-
39 χέτω ὑμῖν. * ἀφίεμεν ὃ ἀγνοή-
ματα καὶ τὰ ἀμνηστῆματα ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας, καὶ τὸν στέφανον ὃν
ὠφέλετε, καὶ εἴπῃ ἄλλο ἐτελωνεῖτο
ἐν ἱερουσαλὴμ, μηκέτι τελωνεῖτω.
40 * καὶ εἴπνευ Ἐπιπρόδοι ὑμῶν γρα-
φῶσαι εἰς τὰς περὶ ἡμᾶς ἐγγραφάς
ὡς ἦσαν, καὶ γινώσκω δὴ ἀμείνον ἡμῶν
41 εἰρήνη. * ἔτις ἐβδολομηκοσὸν καὶ
ἑκατοσὸν ἥρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν διὰ
42 τὴν Ἰσραήλ. * καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς Ἰσραὴλ
γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ συ-
αλλάγμασιν ἔτις πρῶτος Ἐπισίμων
43 ἡγεμὸν Ἰουδαίων. * ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ἐκείναις παρενέβαλεν Ἐπιγά-
ζην καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμ-
βολαῖς, καὶ ἐποίησεν ἐλέπολιν καὶ προ-
σήγαγε τῇ πόλει, καὶ ἐπάταξε πύρ-
44 ρον ἐν αὐτῇ καὶ ἐκατέλαβε. * καὶ ἔξηλ-
λοντες ἐν τῇ ἐλεπόλει εἰς τὴν πό-
λιν, καὶ ἐχρήσαντο κίνημα μέγα ἐν τῇ πό-
45λει. * καὶ ἀνέβησαν ἐν τῇ πόλει
συνὸς τῶν θυγατέρων καὶ τῶν τέκνων Ἐπι-
πρόδοις διερχομένους τὰ ἱμάτια αὐ-
τῶν, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ αἰχμῶν-
τες σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δέσσειν, καὶ
46 εἶπαν· μὴ ἡμῖν χεῖρη κατὰ τὰς πο-
νηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου.
47 * καὶ συνελύθη αὐτοῖς σίμων, καὶ
ὅσα ἐπολέμησεν αὐτὸς· καὶ ἔξβα-
λεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκα-
θάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷσι ἦν τὰ εἰδω-
λα, καὶ ἔτις εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ὕμνων
καὶ ὕμνων.

35 * Et Demetrius rex ad ver-
ba ista respondit ei, & scri-
psit epistolam talem.
36 * REX Demetrius Simoni
summo sacerdoti, & amico
regum, & senioribus, & gen-
ti Iudeorum salutem.
37 * Coronam auream, & ba-
hen quam misistis suscepi-
mus, & parati sumus facere
vobiscum pacem magnam,
& scribere praepositis regis
remittere vobis quæ indul-
38 simus. * Quæcūque enim cō-
stituimus vobis cōstāt. Mu-
nitiones quas ædificastis vo-
bis sint.
39 * Remittimus quoque igno-
F rantias & peccata usque in
hodiernum diem, & coronā
quam debebatis. Et si quid
aliud erat tributariū in Hie-
rusalē, iam nō sit tributariū.
40 * Et si qui ex vobis apti
sunt conscribi inter nostros,
conscribātur, & sit inter nos
41 pax. * Anno centesimo sep-
tuagesimo ablatum est iugū
gentium ab Israel.
42 * Et cœpit populus Israel
scribere in tabulis & gestis
publicis, anno primo sub Si-
mone summo sacerdote ma-
gno duce & principe Iudeo-
rū. * In diebus illis applicuit
Simon ad Gazan, & circun-
dedit eam castris, & fecit ma-
chinas, & applicuit ad ciui-
tatem, & percussit turrem v-
nam, & comprehendit.
44 * Et qui eruperant erant
intra machinam & ciuita-
tem, & factus est motus ma-
gnus in ciuitate. * Et ascen-
45 derunt qui erāt in ciuitate cū
vxoribus, & filiis supra mu-
rum, scissis tunicis suis, & cla-
mauerūt voce magna postu-
lantes à Simone dextrās sibi
46 dari, & dixerūt. * Non nobis
reddas secundū malitias no-
stras, sed secundū misericor-
dias tuas, & seruiemus tibi.
47 * Et flexus Simō nō debel-
lauit eos; eiecit tamē eos de
ciuitate, & emūdauit edes in
quibus fuerāt simulachra: &
tūc intrauit in eā cū hymnis
benedicens Dominum.

* Et eiecit ab ea omni im-
mūditia collocavit in ea vi-
ros qui legem facerēt, & mu-
niuit eam, & fecit sibi habi-
tationem.

* Qui autem erant in arce
Hierusalem, prohibebantur
egredi & ingredi regionem,
& emere ac vendere: & esu-
rierunt valde, & multi ex eis
fame perierunt.

* Et clamauerunt ad Si-
monē, vt dextras acciperēt:
& dedit illis, & eiecit eos in-
de, & mundauit arcem à cō-
taminationibus.

* Et intrauerunt in eā ter-
tia & vicesima die secundi
mensis anno centesimo sep-
tuagesimo primo cum lau-
de, & ramis palmarum, & ci-
tharis, & cynaris, & cymba-
lis, & nablīs, & hymnis, &
canticis, quia contritus est
inimicus magnus ex Israel.

* Et constituit vt omni-
bus annis agerentur dies hi
cum lætitia.

* Et muniuit montē tem-
pli, qui erat secus arcem, &
habitauit ibi ipse, & qui cū
eo erant.

* Et vidit Simon Iohannē
filium suū, quod fortis prę-
lij vir esset, & posuit eū du-
cem virtutum vniuersarum:
& habitauit in Gazaris.

CAP. XIII.

ANno centesimo septua-
gesimo secundo congre-
gauit rex Demetrius exerci-
tum suum: & abiit in Mediā
ad contrahenda sibi auxilia,
vt expugnaret Tryphonem.

* Et audiuit Arsaces rex
Persidis & Medię, quia intra-
uit Demetrius cōfines suos:
& misit vnum de principi-
bus suis vt comprehenderet
eum viuū, & adduceret eum
ad se.

* Et abiit, & percussit ca-
stra Demetrii, & comprehen-
dit eum, & duxit eum ad Ar-
sacem, & posuit eum in cu-
stodiam.

* καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶ-
σαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατέκτισεν ἐκεῖ
ἀνδράς οἱ τινες τὸν νόμον ποιοῦσι· καὶ
περὶ σωχρῶσεν αὐτῷ καὶ ὠκοδό-
μησεν ἐαυτῷ ἐν αὐτῇ οἰκήσιν.

* ὅ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐν ἱερουσα-
λὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰ-
σπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀ-
γοράζειν καὶ πωλεῖν, καὶ ἐπείνασθαι
σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱ-
κανοὶ τῇ λιμῇ.

* καὶ ἐδόθησαν περὶ σίμωνα δε-
ξιάς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ
ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ ἐκεῖθεν ἐκ καθά-
ρισε τὴν ἀκρὴν ἀπὸ πάντων μiasmá-
των. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ
τρίτῃ καὶ ἐκάδῃ τοῦ δευτέρου μηνός
ἐτοῦς οὗτος καὶ ἐβόλοντο κροσσὸς καὶ ἐκα-
τοσὸν μῦθον αἰνέσεως καὶ βαίων καὶ ἐν
κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν
νάβλαις ἐν ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι
σωετέσθαι ἐχθρὸς μέγας ἐξ ἰσραὴλ.

* καὶ ἔστησε κατὰ ἐνιαυτὸν τοῦ αἵματος
τὴν ἡμέραν ταύτην μετὰ δέφρου τῆς
καὶ περὶ σωχρῶσεν τὸ ὄρος τοῦ
ἱεροῦ καὶ περὶ τὴν ἀκρὴν, καὶ ὅκει
ἐκεῖ αὐτοὶ καὶ παρ' αὐτῶν.

* καὶ εἶδεν Σίμων ἰωάννην τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν, ἐξ ἑστέ αὐτὸν
ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, καὶ
ὅκει ἐν γαζαροῖς.

ιδ'

* Καὶ ἐν ἑταίρῳ καὶ ἐβόλοντο
κοσὰς ἐκατοσὶν σινηγάγε δὴ μὴ-
τε· ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐ-
τοῦ, ἐξέπορεύθη εἰς μὴδειαν τοῦ Ἰπ-
πασάδα βοήθειαν αὐτοῦ, ὅπως πο-
λεμήσῃ τὸν τρύφωνα.

* ἐῆκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς
τῆς περσίδος καὶ μηδείας ὅτι ἦλθε
δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, ἐπέ-
σειλεν οὖν τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ συλ-
λαβεῖν αὐτὸν ζῶντα.

* καὶ ἐπορεύθη ἐπ' αὐτὸς τὴν
περὶ μεβολὴν δημητρίου, ἐσκέλα-
βεν αὐτὸν καὶ ἡγάγετο αὐτὸν περὶ
ἀρσάκης, ἐξ ἑστέ αὐτὸν ἐν φυλακῇ.

* Et eiecit ex ea omnem im-
munditiam, & collocavit illic
viros qui legem faciunt, & mu-
niuit eam, & edificauit sibi in
ipsa habitationem.

* Qui autem erant in arce
in Hierusalem, prohibebantur
egredi & ingredi in regionem;
& emere & vendere: & esu-
rierunt valde, & perierunt ex
illis multi fame.

* Et clamauerunt ad Simonē
dextras accipere. Et dedit eis,
& eiecit eos illinc, et mundauit
arcem à contaminationibus.

* Et intrauit in eam tertia
& vicesima secundi mensis an-
no vno & septuagesimo & cen-
tesimo cum laude & ramis, &
in cinyris, & in cymbalis, et in
nablīs, & in hymnis, & in can-
ticis, quia contritus est inimicus
magnus ex Israel.

* Et constituit singulis annis
vt agerent diem hanc cum læ-
titia.

* Et muniuit montem tem-
pli quod prope arcem, & habi-
tabat illic ipse & qui cum eo.

* Et vidit Simon Joannem
filium suum quod vir est, & po-
suit eum ducem virtutum vni-
uersarum: & habitabat in Ga-
zaris.

CAP. XIII.

ET in anno secundo & se-
ptuagesimo & centesimo con-
gregauit Demetrius rex exerci-
tus suos, & abiit in Mediā ad
contrahendum auxilium sibi, vt
expugnaret Tryphonem.

* Et audiuit Arsaces rex
Persię & Medię quod venit
Demetrius in fines suos, & mi-
sit vnum principum suorum vt
comprehenderet eum viuū.

* Et abiit & percussit castra
Demetrii, & comprehendit
eum, & duxit eum ad Arsa-
cem, & posuit eum in custodia.

f 3

* Et siluit terra omnibus die-
bus Simonis, & quæsiuit bona
genti suæ, & placuit illis pote-
stas eius & gloria eius omnibus
diebus.

* Et cum omni gloria sua ac-
cepit Ioppen in portum, & fecit
introitum in insulis maris.

* Et dilatauit fines genti suæ,
& obtinuit regionem.

* Et congregauit captiuitatē
multam, & dominatus est Ga-
zara & Bethsuræ & arcis, &
abstulit immunditias ex ea, &
non erat resistens ei.

* Et erant colentes terram
suam cum pace, & terra autem
dabat fructus suos & ligna cam-
porum fructum suum.

* Seniores in plateis sedebāt,
omnes de bonis consultabant in
communi, & iuuenes induerunt
glorias & stolas belli.

* Ciuitatibus tribuebat ali-
monias, & constituit eas in va-
sis munitiois, usquequo nomi-
natum est nomen gloriæ eius us-
que ad extremum terræ.

* Fecit pacem super terram,
& latatus est Israel letitia ma-
gna.

* Et sedit unusquisque sub
vite sua & ficu sua, & non
erat exterrens eos.

* Et defecit impugnans eos
super terram, & reges contriti
sunt in diebus illis.

* Et confirmauit omnes hu-
miles populi sui: legem exquisi-
uit, & abstulit omnem iniquum
& malum.

* Sancta glorificauit, & mul-
tiplicauit vasa sanctorum.

* Et audierūt in Roma, quod
defunctus esset Ionathas, et us-
que in Spartam, & tristati sunt
valde. * Vt autem audierunt
quod Simō frater eius factus est
pro illo summus sacerdos, & ob-
tinet regionem & ciuitates quæ
in ea; * Scripserunt ad eū tabu-
lis æreis vt renouarent erga eum
amicitiam & societatem quam
constituerunt cum Iuda & Jo-
natha fratribus eius.

* καὶ ἡσυχάσεν ἡ γῆ πάσας τὰς
ἡμέρας (ἱμῶν) καὶ ἐζητήσεν αἰτα-
τὰ τῶ ἐθνὲι αὐτῷ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ
ἐξουσία αὐτῷ ἐν δόξῃ αὐτῷ πάσας
τὰς ἡμέρας.

* καὶ μὲν πάσης τῆς
δόξης αὐτῷ ἔλαβε τὴν ἰόππην εἰς
λιμὲνα, καὶ ἐποίησεν εἰσόδον ταῖς νή-
σοις τῆς θαλάσσης.

* καὶ ἐπλά-
τυνε τὰ ὅρια τῶ ἐθνὲι αὐτῷ ἐκρά-
τησε τῆς χώρας.

* καὶ συνήγαγεν
αἰχμαλωσίῳ πολλῷ, καὶ ἐκυ-
ρίωσε γαζάρων καὶ βηθούρων καὶ
τῶ ἀκράς. ἐξῆγε τὰς ἀκαθαρσίας
ἐξ αὐτῶ, ἐκ τῶ ὁ ἀντικείμενος αὐ-
τῷ.

* καὶ ἦσαν γεωργοὶ τὴν
γῆν αὐτῶν μετ' εἰρήνης, ἐν γῇ δ' ἐδί-
δα τὰ χυμῶνα αὐτῆς καὶ τὰ ξύ-
λα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν.

* πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις
ἐκάθηντο. πάντες περὶ αἰθῶν ἐκοι-
νολοῦντο, καὶ οἱ νεώτεροι ἐνεδύ-
σαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου.

* ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώ-
ματα, καὶ ἔταξεν αὐτάς ἐν σκεύεσιν
ὁχυρώσεως ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνο-
μα τῆς δόξης αὐτῷ ἕως ἀκράς τῆς γῆς.

* ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῇ γῇ,
καὶ διφραδῶν ἰσχυρὰ καὶ διφροσώλην
μεγάλην.

* καὶ ἐκάτισεν ἕκαστος
ὑπὸ τῷ ἀμπελῶν αὐτῷ καὶ τῷ συ-
κλῷ αὐτῷ, ἐκ τῶ ὁ ἐκφοδῶν αὐτῶν.

* ἐξέλιπε πολεμῶν αὐτῶν ἐπὶ
τῇ γῇ, ἐν βασιλείᾳ συνετέλεισαν

* ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. * καὶ ἐση-
εισε πᾶσι τοῖς τοῖς ταπεινῶς τῷ λαῷ
αὐτῷ. τὸν νόμον ἐξέζητήσεν, καὶ ἐξῆγε

* πᾶσι τοῖς ὁμοῖοις ἐπονηρόν. * τὰ ἅγια
ἐδόξασεν, καὶ ἐπλήθυνεν τὰ σκεύη τῶν
ἁγίων.

* καὶ ἤκυσαν ἐν ῥώμῃ, ὅτι
ἀπέθανεν ἰωνάθαν ἐξ ὧς ἀπάρτης, καὶ

* ἐλυπήθησαν σφόδρα. ὡς δ' ἤκυσαν
ὅτι σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ γέγονεν
αὐτῷ αὐτῷ δὲ χερσὶς, καὶ ἐπικρατεῖ τῇ
χώρας ἐν τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ.

* ἐγράψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις
χαλκοῖς, ὅτι ἀνανεώσονται πρὸς αὐ-
τὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἡ
ἐπιστολὴ πρὸς ἰσίδαν καὶ ἰωνάθαν τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτῷ.

* Et siluit omnis terra Iu-
da omnibus diebus Simo-
nis, & quæsiuit bona genti
suæ, & placuit illis potestas
eius, & gloria eius omnibus
diebus.

* Et cum omni gloria sua
accepit Ioppē in portum, &
fecit introitū in insulis ma-
ris. * Et dilatauit fines gentis
suæ, & obtinuit regionem.

* Et congregauit captiui-
tatem multam, & domina-
tus est Gazaræ, & Bethsuræ,
& arcis, & abstulit immun-
ditias ex ea, & non erat qui
resisteret ei.

* Et vnusquisque colebat
B terram suam cū pace, & ter-
ra Iuda dabat fructus suos, &
ligna camporū fructum suū.

* Seniores in plateis sede-
bant omnes, & de bonis ter-
ræ tractabant, & iuuenes in-
duebant se gloriam, & stolas
belli.

* Et ciuitatibus tribuebat
alimonias, & constituebat
eas vt essent vasa munitio-
nis, quoadusque nominatū
est nomen gloriæ eius usque
ad extremum terræ.

* Fecit pacem super terrā,
& latatus est Israel letitia
magna. * Et sedit vnusquisq;
sub vite sua, & sub ficulnea

sua, & non erat qui eos ter-
reret. * Defecit impugnās eos
super terram, reges contriti
sunt in diebus illis.

* Et confirmauit omnes
humiles populi sui, & legem
exquisiuit, & abstulit omne
iniquum & malum.

* Sācta glorificauit, & mul-
tiplicauit vasa sanctorum.

* Et auditum est Romæ,
C quia defunctus esset Iona-
thas, & usque in Spartiatis,
& contristati sunt valde.

* Vt audierunt autē quod
Simon frater eius factus esset
summus sacerdos loco eius,
& ipse obtineret omnem re-
gionem, & ciuitates in ea:

* Scripserūt ad eū tabulis
æreis, vt renouaret amicitias
& societate quā fecerat cū Iu-
da & cū Ionatha fratrib' ei'.

¹⁹ * Et lectæ sunt in conspe-
ctu ecclesiæ in Hierusalē. ²⁰ * Et
hoc exemplum epistolarum
quas Spartiatæ miserunt.
SPARTIATORVM prin-
cipes & ciuitates, Simoni sa-
cerdoti magno, & seniori-
bus, & sacerdotibus, & reli-
quo populo Iudæorū fratri-
bus salutē. * Legati qui missi
sunt ad populum nostrū, nū-
tiauērūt nobis de vestra glo-
ria, & honore, & lætitia, &
gausi sum⁹ in introitu eorū.

²¹ * Et scripsimus quæ ab eis
erant dicta in cōciliis populi
sic: Numenius Antiochi, &
Antipater Iasonis filius lega-
ti Iudæorū venerunt ad nos
renouantes nobiscum ami-
citiā pristinā.

²² * Et placuit populo exci-
pere viros gloriōsē, & pone-
re exemplum sermonum eo-
rum in segregatis populi li-
bris, ut sit ad memoriā po-
pulo Spartiatarum. Exemplū
autem horum scripsimus Si-
moni magno sacerdoti.

²³ * Post hæc autem misit Si-
mon Numeniū Romam, ha-
bentem clypeum aureū ma-
gnū pondo minarū mille,
ad statuendam cum eis so-
cietatem.

²⁴ * Cū autem audisset po-
pulus Romanus sermones
istos, dixerūt: Quam gratia-
rum actionem reddemus Si-
moni & filiis eius?

²⁵ * Restituit enim ipse fra-
tres suos, & expugnauit ini-
micos Israel ab eis, & statue-
runt ei libertatem, & descri-
pserunt in tabulis æreis, &
posuerunt in titulis in mon-
te Sion.

²⁶ * Et hoc est exemplū scri-
pturæ. OCTAUA DECIMA
die mensis Elul, anno cē-
tesimo septuagesimo secun-
do, anno tertio sub Simone
sacerdote magno in Asara-
mel; ²⁷ * In conuentu magno
sacerdotū, & populi, & prin-
cipū, & gentis, & seniorū re-
gionis, nota facta sunt hæc,
quoniā frequēter facta sunt
prælia in regione nostra.

¹⁹ * καὶ ἀνέγνωσαν ἐνώπιον τῆς ἐκ-
κλησίας ἐν ἱερουσαλὴμ. ²⁰ * καὶ τοῦτο
τὸ δῶτίγραφον τῶν σπάρτιατων ὧν ἀ-
πέστειλαν. σπάρτιαται: σπάρτια-
τῶν ἀρχόντες καὶ ἡ πόλις, σίμωνι ἱε-
ρεὶ μεγάλῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
καὶ τοῖς ἱερδοῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν
ἱερδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν.

²¹ * οἱ πρεσβυταὶ οἱ ἀποσταλόντες
πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν
ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς,
καὶ δι' ἐφ' ἧς ἐμεν ἐπὶ τῇ ἐφοδῳ αὐ-
τῶν. ²² * καὶ δι' ἐγράψαμεν ταῦτα ὑπὲρ
αὐτῶν εἰρημνία ἐν ταῖς βελαῖς τοῦ
δήμου ἡμῶν. νεμλίον δὲ ἀνὸς καὶ
ἀντίπατρος ἰάσωνος πρεσβυταὶ ἱε-
ρδαίων ἤλθοσαν πρὸς ἡμᾶς διὰ
νεμλίου τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν.

²³ * καὶ ἤρρεσε τὰ δῆμῳ ἐπιδέξασ-
θαι οὗτο δῶδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ
θεῶτα τὸ δῶτίγραφον τῶν λόγων
αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεξιμίοις τοῦ δή-
μου βιβλίοις, τοῦ μνημόσυμον ἔχειν
τὸν δῆμον τῶν σπάρτιατων. τὸ δὲ δῶ-
τίγραφον τέτων ἐγράψαν σίμωνι
τῷ ἀρχιερεῖ.

²⁴ * μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε
σίμων τὸν νεμλίον εἰς ῥώμην ἔχον-
τα ἀσπίδα χρυσῷ μεγάλῃ ὀκτὼς
μυριάδων χιλίων εἰς τὸ σῆσαι πρὸς αὐ-
τοῦ τὸν συμμαχίδην. ²⁵ * ὥς δὲ ἤ-
κουσαν ὁ δῆμος τῶν λόγων τέτων
εἶπαν: τίνα χάριν ἀποδώμεν σί-
μωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ;

²⁶ * ἐστῆρισε γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ ἐξ οἴκου Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ
ἐχθροῦ ἱσραὴλ ἀπὸ
αὐτῶν, καὶ ἐστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν,
καὶ ἀνέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς,
καὶ ἐθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει σιών.

²⁷ * καὶ τοῦτο τὸ δῶτίγραφον τὸ γρα-
φὴς ὁκτώκαιδεκάτῃ ἐλὺλ, ἑτάς δευ-
τέρου καὶ ἑβδομηκοστού καὶ ἑκατοστού,
καὶ τοῦτο περὶ τὸν ἔτος, ἐπὶ σίμωνι
ἀρχιερεὶ ἐν Ἀραμέλ,

²⁸ * ἐπὶ συναγωγῇ μεγάλῃ ἱε-
ρέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἑθνοῦς
καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρι-
σεν ἡμῖν, ἐπεὶ πολλάκις ἐγνήθησαν
πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ.

¹⁹ * Et lectæ sunt coram eccle-
sia in Hierusalem.

²⁰ * Et hoc exemplum epistola-
rum quas miserunt Spartiatæ:
SPARTIATARVM prin-
cipes & ciuitas, Simoni sacer-
doti magno, & senioribus, &
sacerdotibus, & reliquo populo
Iudæorum fratribus gaudere.

²¹ * Legati missi ad populum no-
strum nuntiauerunt nobis de
gloria vestra & honore, & ga-
uisi sumus in introitu eorum.

²² * Et rescripsimus quæ ab ipsis
dicta sunt in conciliis populi sic:
Numenius Antiochi, & Anti-
pater Iasonis legati Iudæorum
venerunt ad nos ad renouandū
erga nos amicitiam.

²³ * Et placuit populo excipere
viros gloriōsē, & ut poneretur
exemplum sermonum illorum in
patentibus populo libris, ut me-
moriā haberet populus Spar-
tiatarum. At exemplum horum
scripserunt Simoni principi sa-
cerdotum.

²⁴ * Post hæc misit Simon Nu-
menium in Romam, habentem
clypeum aureum magnū pondo
minarum millium, ad statuendā
cum eis societatem.

²⁵ * Ut autem audiuit populus
sermōnes istos, dixerunt: Quam
gratiam reddemus Simoni &
filiis eius?

²⁶ * Firmavit enim ipse & fra-
tres eius & domus patris eius,
& expugnauerunt inimicos
Israel ab eis, & statuerunt ei li-
bertatem, & descripserunt in
tabulis æreis, & posuerunt in
columnis in monte Sion.

²⁷ * Et hoc exemplū scripturæ:
DECIMA OCTAUA Elul, anno
secundo & septuagesimo & cen-
tesimo, & hic tertius annus,
sub Simone principe sacerdotum
in Saramel;

²⁸ * In conuentu magno sacer-
dotum, & populi, & princi-
pum gentis, & seniorum re-
gionis innotuit nobis, quoniam
frequenter facta sunt prælia in
regione.

²⁹ * Simō autem Mattathie filius, ex filiis Iarib & fratres eius dederunt seipso periculo: et restiterunt aduersariis gentis sue, ut starent sancta ipsorum & lex: & gloria magna glorificauerunt gentem suam.]

³⁰ * Et congregauit Jonathas gentem suam. Et factus est eis princeps sacerdotum, & appositus est ad populum suum.

³¹ * Et voluerunt inimici eorum ascendere in regionem eorum ut contererent regionem illorum, & extenderent manus in sancta eorum.

³² * Tunc surrexit Simon, & pugnavit pro gente sua, & expendit pecunias multas ex suis; & armauit viros exercitus gentis sue, & dedit eis stipendia.

³³ * Et muniuit ciuitates Iudææ & Bethsuram quæ in finibus Iudææ, vbi erant arma hostium prius. Et posuit illic præsidium viros Iudæos.

³⁴ * Et Ioppen muniuit quæ in mari, & Gazara, quæ in finibus Azoti, in qua habitabant hostes prius illic, & collocauit illic Iudæos, & quæcunque apta erant ad horum correptionem posuit in eis.

³⁵ * Et vidit populus fidem Simonis, & gloriā quam cogitauit facere genti sue, & posuerunt eum ducem suum & principem sacerdotum, quia ipse fecit omnia hæc, & iustitiam & fidem quam conseruauit genti sue, & quasuit omni modo exaltare populum suum.

³⁶ * Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius, ut tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui sunt in ciuitate Dauid qui in Hierusalem, qui fecerunt sibi arcem de qua egrediebantur, & contaminabant in circuitu sanctorum, & faciebant plagam magnam in castitate.

²⁹ * Σίμων ὁ ματθαίου ὁ υἱὸς πάντων ἰαρίβ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδωκον ἑαυτοὺς τῷ κινδυνῷ, καὶ δυνάμει τοῖς ἐναντιοῖς τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν ἐν νόμῳ, καὶ δόξῃ μεγάλη ἐδοξασαν τῷ ἔθνῳ αὐτῶν.

³⁰ * καὶ ἠθροίσε ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, ἐξήρτη αὐτοῖς δεξιέρους, ἐπεστέθη περὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

³¹ * καὶ ἐβλήθησαν ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατῶσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοῦ ἐκτεῖναι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν.

³² * τότε δυνάμει Σίμων, ἐπολέμησε περὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ἐδεδόκησε χρημάτων πολλὰ πάντων αὐτοῦ, καὶ ὠπλοδόκησε τοὺς ἀνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια.

³³ * καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας ἐν τῇ βαυθέρᾳ τῇ ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς ἰουδαίας, ἐν τῇ τῶν ὀπλων πολέμων περὶ τὴν καὶ ἐθετο ἐκεῖ φρεσὶν ἀνδρας ἰουδαίους.

³⁴ * καὶ ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐν τῇ γάζαρᾳ τῇ ἐπὶ τῶν ὀρίων αἰζώτου ἐν ἡ ὠκοδοσαν ἐπὶ πολέμοις τὸ περὶ τὴν καὶ καλῶκισεν ἐκεῖ ἰουδαίους, ὅσα ἐπὶ τῇ τῇ καὶ περὶ τῶν τῶν ἐπανόρθωσιν ἐθετο ἐν αὐτοῖς.

³⁵ * καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίσιν τοῦ Σίμωνος ἐν τῇ δόξῃ καὶ ἐβλάστησεν ποιῆσαι τὰ ἔθνη αὐτοῦ, καὶ ἐθεντο αὐτῶν ἡγεμόνον αὐτῶν καὶ δεξιέρους, διὰ τὸ αὐτῶν πεποιθηκέναι πρὸς τὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐν τῇ πίσιν καὶ συνετήρησε τὰ ἔθνη αὐτοῦ, ἐξήρτησε πάντες τὸν ὕψος τὸν λαὸν αὐτοῦ.

³⁶ * ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δὲ δώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἐν τῇ πόλει δαυὶδ ἐν ἱερουσαλὴμ, ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀρκανὸν ἔθνος ἐξ ἐπορδόντο, καὶ ἐμίανον κύκλῳ τῶν ἁγίων, ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἀγνείᾳ.

²⁹ * Simō autem Mattathie filius, ex filiis Iarib, & fratres eius dederunt se periculo, & restiterunt aduersariis gentis sue, ut starent sancta ipsorum & lex, & gloria magna glorificauerunt gentem suam.

³⁰ * Et congregauit Jonathas gentem suam, & factus est illis sacerdos magnus, & appositus est ad populum suum.

³¹ * Et voluerunt inimici eorum calcare sancta, & atterere regionem ipsorum, & extendere manus in sancta sanctorum.

³² * Tunc restitit Simon, & pugnavit pro gente sua, & erogauit pecunias multas, & armauit viros virtutis gentis sue, & dedit illis stipendia.

³³ * Et muniuit ciuitates Iudææ & Bethsuram quæ erat in finibus Iudææ vbi erant arma hostium antea, & posuit illic præsidium viros Iudæos.

³⁴ * Et Ioppen muniuit quæ erat ad mare, & Gazaram quæ est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant: & collocauit illic Iudæos, & quæcunque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis.

³⁵ * Et vidit populus actum Simonis, & gloriam quam cogitabat facere genti sue, & posuerunt eum ducem suum, & principem sacerdotum, eo quod ipse fecerit hæc omnia, & iustitiam & fidem quam conseruauit genti sue, & exquisiuit omni modo exaltare populum suum.

³⁶ * Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius, ut tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui in ciuitate Dauid erant in Hierusalem in arce de qua procedebat, & contaminabant omnia quæ in circuitu sanctorum sunt, & inferebant plagam magnam castitati.

* Et collocavit in ea viros
Iudeos ad tutamentum re-
gionis & ciuitatis, & exalta-
uit muros in Hierusalem.

* Et rex Demetrius statuit
illi summum sacerdotium.

* Secundum hæc fecit eū
amicū suum, & glorificauit
eum gloria magna.

* Audiuit enim quod ap-
pellati sunt Iudei à Romanis
amici, & socij, & fratres, &
quia susceperunt legatos Si-
monis gloriose.

* Et quia Iudei & sacerdo-
tes eorum cōsenserunt eum
esse ducem suum, & summū
sacerdotem in æternum do-
nec surgat propheta fidelis.

* Et vt sit super eos dux, &
vt cura esset illi pro sanctis,
& vt cōstitueret præpositos
super opera eorū, & super re-
gionem, & super arma, & su-
per præsidia.

* Et cura sit illi de sanctis,
& vt audiat ab omnibus,
& scribatur in nomine eius
omnes conscriptiones in re-
gione, & vt operiatur purpu-
ra & auro.

* Et ne liceat ulli ex popu-
lo & ex sacerdotibus irritum
facere aliquid horum, & cō-
tradidere his quæ ab eo dicū-
tur, aut conuocare conuen-
tum in regione sine ipso, &
vestiri purpura, & vti fibula
aurea.

* Qui autem fecerit extra
hæc, aut irritum fecerit ali-
quid horum, reus erit.

* Et complacuit omni po-
pulo statuere Simonē, & fa-
cere secundum verba ista.

* Et suscepit Simon, & pla-
cuit ei vt summo sacerdotio
fungeretur, & esset dux &
princeps gentis Iudeorum
& sacerdotum, & præesset
omnibus.

* Et scripturam istam di-
xerunt ponere in tabulis æ-
reis:

* Et ponere eas in peribo-
lo sanctorū, in loco celebri.
Exemplum autem eorū po-
nere in arario, vt habeat Si-
mon & filij eius.

* καὶ κατέκτισεν ἐν αὐτῇ ἀνδράς
ἰσθαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς
ἀλφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως,
καὶ ὑψώσε τὰ τεῖχη ἱερουσαλήμ.

* καὶ ὁ βασιλεὺς δημήτριος ἐση-
σεν αὐτῇ τὴν δρχιερωσύνην

* καὶ πάντα· καὶ ἐποίησεν αὐτὸν
πάντων φίλον αὐτῶν, καὶ ἐδόξαζεν αὐτὸν
δόξῃ μεγάλῃ.

* ἡ γὰρ ἦν ὅτι
προσαγορευθὲν) ὁ ἰσθαίος ἀπὸ ῥω-
μαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι, καὶ ὅτι
ἀπλῶς τῶν τοῖς πρεσβύταις Σίμωνος
ἐνδόξως.

* καὶ ὅτι διδόκεσθαι ὁ
ἰσθαίος ὁ ἱερεὺς εἶναι αὐτῶν σί-
μωνα ἡγεμόνον καὶ δρχιερέα εἰς τὴν
αἰῶνα ἕως ἂν ᾄσῃται πορφύρεον

πύλον. καὶ τοῦ εἶναι ἐπ' αὐτὸν στρα-
τηγόν, καὶ ὅπως μέλη αὐτῶν αἰεὶ τῶν
ἀγίων κατισχύει δι' αὐτῶν ἐπὶ τῶν
ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ
ἐπὶ τῶν ὀπλῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμά-
των.

* καὶ ὅπως μέλη αὐτῶν αἰεὶ
τῶν ἀγίων, καὶ ὅπως ἀκίνητοι ὑπὸ
πύλων, καὶ ὅπως γράφονται ἐπὶ τῶν
ὀνόματι αὐτῶν πάντα συγγραφῆαι ἐν
τῇ χώρᾳ, ὅπως ἀειβάλλῃ πορ-
φύρεον καὶ χρυσοφόρον.

* καὶ οὐκ ἐξεῖται ἐλθόντι τοῦ λαοῦ
καὶ τῶν ἱερέων ἀτετῆσαι πύλων ὁ
ἀντεπεῖν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ῥηθημέ-
νοις, καὶ ἐπιστρέψαι συστροφῶν
ἐν τῇ χώρᾳ ἀπὸ αὐτῶν, καὶ ἀειβάλ-
λεσθαι πορφύρεον καὶ ἐμπορποδῆ
πόρπην χρυσοῦν.

* ὅς δ' αὖ τῶν αὐτῶν ποιήσῃ ἡ ἀ-
θείησι ἢ τέτων ἐν αὐτῇ.

* καὶ διδόκεσε πᾶς ὁ λαὸς ἐ-
σθαι Σίμωνι ποιῆσαι κατὰ τὸν λό-
γον τέτων.

* καὶ ἐπέδξατο Σίμων ὁ διδόκη-
σεν δρχιερατοῦν καὶ εἶναι στρατηγὸς
ὁ ἐθναρχὴς τῶν ἰσθαίων, ὁ ἱερεὺς ὁ
ἐπὶ πορφατῆσαι πύλων.

* καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπαν
θεῖσαι ἐν δελτοῖς χαλκαῖς. καὶ
εἶσαι αὐτάς ἐν πρυβόλῳ τῶν ἀγίων
ἐν τῷ ἐπιστήμῳ. τὰ δ' ἀντίγραφα
αὐτῶν θεῖσαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ,
ὅπως ἔχη Σίμων ὁ υἱὸς αὐτῶν.

* Et collocavit in ea viros
Iudeos, & muniuit eam ad tu-
tamentum regionis & ciuita-
tis, & exaltauit muros Hieru-
salem.

* Et rex Demetrius statuit ei
summum sacerdotium

* Secundum omnia: & fecit
eum ex amicis suis, & glorifi-
cavit eum gloria magna.

* Auditum est enim quod ap-
pellatur Iudei à Romanis amici
& socij, & quod occurrerunt
legatis Simonis gloriose.

* Et quia consenserunt Ju-
dei & sacerdotes esse eorum Si-
monem ducem & summum sa-
cerdotem in seculum, donec re-
surgat propheta fidelis.

* Et vt sit super eos dux, &
vt cura sit ei de sanctis consti-
tuere per eum super opera eorū
& super regionem, & super ar-
ma, & super munitiones.

* Et vt cura sit ei de sanctis,
& vt audiat ab omnibus, et
vt scribantur in nomine eius
omnes conscriptiones in regione,
& vt operiatur purpura, &
aurum ferat.

* Et non licebit ulli ex popu-
lo & sacerdotibus irritum face-
re aliquid horum, & contradi-
cere ab eo dicendis, & conuoca-
re conuētum in regione sine ipso,
& vestiri purpura, & infibu-
lari fibula aurea.

* Qui autem præter hæc fe-
cerit, aut irritum fecerit quic-
quam horum, reus erit.

* Et placuit omni populo sta-
tuere Simonem facere secundum
verba ista.

* Et suscepit Simon, & pla-
cuit esse summum sacerdotem, et
esse ducem & principem gentis
Iudeorum & sacerdotum, &
præesse omnibus.

* Et scripturam istam dixe-
runt poni in tabulis æreis;

* Et statuere illas in peribo-
lo sanctorum in loco celebri. At
exempla earum poni in arario,
vt habeat Simon & filij
eius.

CAP. XV.

ET misit Antiochus filius Demetrii regis epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti & principi gentis Iudæorum, & uniuerse genti.

* Et erant continentes modum hunc: REX Antiochus Simoni sacerdoti magno et principis gentis, & genti Iudæorum gaudere.

* Quoniam viri pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum.

* Volo autem vendicare regnum, ut restituam illud ut erat prius. Collegi autem multitudinem exercituum, & paravi naues bellicas. Volo autem procedere per regionem, ut ulciscar eos qui corruerunt regionem nostram, & qui desolauerunt ciuitates multas in regno.

* Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi qui ante me reges, & quæcunque alia dona remiserunt tibi.

* Et permiserunt tibi facere percussuram proprium numisma regioni tue.

* Hierusalem autem & sancta esse libera, & omnia arma quæ fabricasti, & munitiones quas construxisti, quas obtines, maneat tibi.

* Et omne debitum regium, et quæ futura sunt regia, ex nunc & in omne tempus remittantur tibi.

* Cum autem constituerimus regnum nostrum, glorificabimus te & gentem tuam, & templum gloria magna, ut manifesta fiat gloria vestra in uniuerfa terra.

* Anno quarto & septuagesimo & centesimo exiit Antiochus in terram patrum suorum, & conuenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci essent cum Tryphone. * Et persecutus est eum Antiochus rex, & venit in Doram fugiens per mare. * Sciebat enim quod congregata erant in eum mala, et reliquerunt eum exercitus.

15

* Καὶ ἀπέστειλεν Ἀντίοχος υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολάς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σίμωνι ἱερεὶ καὶ ἐθναρχῇ τῶν ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει.

* καὶ ἦσαν περὶ ἐχέουσαι τὸν πόπον τοῦτον. Βασιλεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεὶ μεγάλῳ καὶ ἐθναρχῇ καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν.

* ἐπεὶ δὲ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν.

* βέλομαι ὃ δυνήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν παρὲς ἐγὼ. ἔξενολόγησα δὲ πλῆθος δυνάμεων, καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά. βέλομαι ὃ ἐκῆσαι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω οὗτοι κατεφθαρκότας τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ οὗτοι ἡξημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ.

* νῦν αὖτ' ἰσημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέματα ἀφ' ἡκῆς σοι ὅσα ἐμοὶ βασιλεὺς, καὶ ὅσα ἄλλα ἀφαιρέματα ἀφ' ἡκῆς σοι.

* ἔπέτρεψόν σοι ποιῆσαι νόμισμα ἴδιον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου.

* ἱερὸν ἀλὲν ὃ καὶ τὰ ἅγια εἶναι ἐλευθέρᾳ. καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κατεσκεύασας καὶ τὰ ὀχυρώματα ἀποκοδόμησας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι.

* καὶ πᾶν ὁφείλημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφείδω σοι.

* ὡς δ' αὖ κατεστήσωμεν τὴν βασιλείαν ἡμῶν, δοξάσμεν σε καὶ τὸ ἔθνος σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ ὥστε φανερὸν γινώσκειν τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

* ἔτις τετάρτῳ καὶ ἐβδομηκοντοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν Ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνήλθον πρὸς αὐτὸν πάσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι σὺν τρύφωνι.

* καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, ἔλθεν εἰς δόρα φεύγων ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

* εἶδε γὰρ ὅτι συνωήκται ἐπ' αὐτὸν τὰ κακά, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν αἱ δυνάμεις.

CAP. XV.

ET misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni Sacerdoti, & principi gentis Iudæorum & uniuerse genti.

* Et erant continentes hunc modum. REX Antiochus Simoni Sacerdoti magno & genti Iudæorum salutem.

* Quoniam quidam pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum:

* Volo autem vendicare regnum, & restituere illud sicut erat antea, & electam feci multitudinem exercitus, & feci naues bellicas. Volo autem procedere per regionem, ut ulciscar in eos qui corruerunt regionem nostram, & qui desolauerunt ciuitates multas in regno meo.

* Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges, & quæcunque alia dona remiserunt tibi.

* Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua.

* Hierusalem autem sancta esse & liberam, & omnia arma quæ fabricata sunt, & præsidia quæ construxisti, quæ tenes, maneat tibi.

* Et omne debitum regis, & quæ futura sunt regi ex hoc & in totum tempus remittuntur tibi.

* Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te & gentem tuam, & templum gloria magna, ita ut manifestetur gloria vestra in uniuerfa terra.

* Anno ceteresimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, & conuenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci relictis essent cum Tryphone.

* Et insecutus est eum Antiochus rex, & venit Doram fugiens per maritimam. * Sciebat enim quod congregata sunt mala in eum, & reliquit eum exercitus.

* Et applicuit Antiochus¹³ super Doram, cum centum vigintimillibus virorū belligeratorum, & octo millibus equitum.

* Et circuiuit ciuitatem,¹⁴ & naues à mari acceſſerunt, & vexabant ciuitatem à terra & mari, & neminem ſinebant ingredi velegredi.

* Venit autem Numenius¹⁵ & qui cum eo fuerant ab vrbe Roma, habentes epiſtolas regibus & regionibus ſcriptas, in quibus continebantur hæc.

* LVCIVS cōſul Romanorum, Ptolemæo regi ſalutem.

* Legati Iudæorum venerunt ad nos amici noſtri, renouantes priſtinam amicitiam & ſocietatem, miſſi à Simone principe ſacerdotū & populo Iudæorum.

* Attulerunt autem & clypeum aureum minarū mille.

* Placuit itaque nobis ſcribere regibus & regionibus vt non inferant illis mala, D neque impugnent eos, & ciuitates eorum, & regiones eorum, & vt non ferant auxilium pugnantibus aduerſus eos.

* Viſum autem eſt nobis accipere ab eis clypeum.

* Si qui ergo peſtilentēs fugerint de regione ipſorum ad vos, tradite eos Simoni principi ſacerdotum, vt vindicet in eos ſecūdum legem ſuam.

* Hæc eadem ſcripta ſunt Demetrio regi, & Attalo, & Arabæ:

* Et Arſaci, & in omnes regiones, & Samſamæ, & Spartanis, Delo, & Mido, & Sicione, & Cariæ, & Samum, & Pamphiliam, & Lyciam, & Alicarnaffum, & Rhodū, & Phafelida, & Coos, & Siden, & Arado, & Gortynam, & Gnidū, & Cyprū, & Cyrenen.²⁴ Exemplum autē eorū ſcripſerūt Simoni principi ſacerdotum & populo Iudæorum.

* καὶ παρεβάλεν ἀντίοχος ἄντι¹³ δώδεκα, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἐκ τε κιχιλιάων τε.

* καὶ ἐκύκλωσε¹⁴ τὴν πόλιν ἐκ τῆς πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης σιμῆψε, καὶ ἐθλίβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἶασεν εἰσελθεῖν ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι.

* καὶ ἦλθε νεμενίος καὶ ὁ¹⁵ παρ' αὐτῶν ἐκ Ῥώμης ἔχοντες ἐπιστολάς τοις βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγγράφιοι τὰςδε.

* Λούκιος ὑπάτος Ῥωμαίων πολεμαίων βασιλεῖ χαίρειν.

* καὶ προσβύται τῶν Ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμεῖς καὶ σύμμαχοι φανερούμενοι τῶν δὲ δεξιῶν φιλιᾶν καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Σίμωνος τοῦ δεχερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων.

* ὡς ἔκαν ὁ ἀσπίδα χρυσῶν ἀπὸ¹⁸ μιν πέντε χιλιάων.

* ἡρεσεν ἔν¹⁹ ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά, καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοῖς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, ἐῖνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτοῖς.

* ἔδοξε ὁ ἡμῖν δέξασθαι τὴν²⁰ ἀσπίδα παρ' αὐτῶν.

* εἴπινες ἔν²¹ λοιμοὶ διαπεφύγασι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, πρὸς ἀδελφεοὺς αὐτῶν Σίμωνι τῷ δεχερεῖ, ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν.

* καὶ ταῦτα ἐγράψεν δημήτριος²² τῷ βασιλεῖ ἐκ ἀπάλων καὶ δεράτης,

* καὶ δεσάκῃ καὶ εἰς πάσας τὰς²³ χώρας, καὶ Ἀμφιάμῃ, καὶ Ἀρπαταῖς, καὶ εἰς δῆλον, καὶ εἰς μυῶδον, καὶ εἰς σικιάδα, ἐκ εἰς τὴν καρίδα, καὶ εἰς Κάμον, καὶ τὴν παμφιλίαν, καὶ εἰς τὴν λυκίαν, ἐκ εἰς ἀλικαρνασσόν, καὶ εἰς κῶν, ἐκ εἰς Σίδων, καὶ εἰς ἀράδον, καὶ εἰς φασηλίδαν, καὶ εἰς γόρτυνον, καὶ κνίδον, καὶ κύπρον, ἐκ κυρήνῃν.

* καὶ ὁ ἀντίγραφον αὐτῶν ἐγράψαν²⁴ σίμωνι τῷ δεχερεῖ.

* Et applicuit exercitum Antiochus super Doran, & cum eo duodecim decem millia virorum belligeratorum, & octo millia equitum.

* Et circuiuit ciuitatem, & naues à mari congregauit, & vexabat ciuitatem à terra & mari, & nō ſinebat vllum egredi & ingredi.

* Et venit Numenius & qui cum eo ex Roma habentes epiſtolas regibus & regionibus, in quibus ſcripta erant hæc:

* LVCIVS Conſul Romanorum Ptolemæo regi gaudere.

* Legati Iudæorum venerūt ad nos amici noſtri & ſocij, renouantes quæ ab initio amicitia & ſocietate, miſſi à Simone principe ſacerdotum, & populo Iudæorum.

* Attulerunt autem clypeum aureum minarum quinque millium.

* Placuit igitur nobis ſcribere regibus & regionibus, vt non querant eis mala, & ne impugnent eos & ciuitates eorum & regionem eorum, & vt non auxilientur impugnantibus eos.

* Viſum eſt autem nobis accipere clypeum ab eis.

* Si qui ergo peſtilentēs fugerunt de regione illorum ad vos, tradite eos Simoni principi ſacerdotum, vt vindicet in eos ſecundum legem ſuam.

* Et hæc ſcripſit Demetrius regi, & Attalo, & Arabæ;

* Et Arſacæ, & in omnes regiones, & Samſamæ & Spartiatis, & in Delum, et in Myn- dum, & in Sicionem, & in Caridem, & in Samum, & Pamphiliam, & in Lyciam, & in Alicarnaffum, & in Coos, & in Siden, & in Aradon, & in Phafelidem, & in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyrenen.

* At exemplum eorum ſcripſerunt Simoni principi ſacerdotum.

* Antiochus autem rex castra applicuit in Doram secundò, admouens semper ei manus & machinas faciens, & conclusit Tryphonem propter ingredi & egredi.

* Et misit ei Simon duo millia virorum electorum, ut auxiliarentur ei, & argētum, & aurum, & vasa copiosa.

* Et non voluit ea accipere; sed rupit omnia quæ pepigit cum eo prius, & alienatus est ab eo.

* Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis collocuturum cum ipso, dicens: Vos obtinetis Ioppen & Gazaram, & arcem quæ in Hierusalem, ciuitates regni mei.

* Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam super terram, & dominati estis locorum multorum in regno meo.

* Nunc ergo tradite ciuitates quas occupastis, & tributa locorum in quibus dominati estis finium qui sunt extra Iudæam.

* Si autem non, date pro eis quingenta talenta argenti, & exterminij quod exterminastis, & tributorum locorum alia talenta quingenta. Si autem non, aduenientes expugnabimus vos.

* Et venit Athenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & abacum cum vasis aureis & argenteis, & apparatus copiosum, et obstupuit; & nunciauit ei verba regis.

* Et respondens Simon dixit ei: Neque terram alienam sumpsimus, neque aliena detinimus, sed hereditatem patrum nostrorum; ab autem inimicis nostris iniuste in quodam tempore possessa est.

* Nos vero opportunitate habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum.

* ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς παρῆλθεν ἐν τῇ δόρῃ ἐν τῇ δολιῇ, προσάγων διαπλητὲς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποικίλῃς, & συνέκλεισε τὸν τρυφῶνα τοῦ εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι.

* καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Σίμων διχίλιους δολοῦς ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη ἱκανά.

* καὶ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὰ δεξάσθαι ἀλλ' ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέτετο αὐτῷ πρὸς τὸν χρόνον, καὶ ἠλλοτρίωτο αὐτῷ.

* καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀθηνόβιον ἑνὸς τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολογούμενον αὐτῷ λέγων ὑμεῖς κατέκρατέτε τῆς ἰοππῆς καὶ γαζάρων καὶ τῆς ἀκράς τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ πόλεις τῆς βασιλείας μου.

* τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ ἐποίησατε πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ γῆς, καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.

* νῦν οὖν παρὰδότε τὰς πόλεις αἷς κατελάβετε καὶ οὐδὲ φόρους τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε τῶν ὁρίων τῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας.

* εἰ δὲ μή, ὅτε δώτ' αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου καὶ τῆς καταφθορῆς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ τῶν φόρων τῶν τόπων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια. εἰ δὲ μή, παρὰδιδόμενοι ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς.

* καὶ ἦλθεν ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶδεν τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ κυλικεῖον χρυσομάτων καὶ ἀργυρομάτων καὶ πᾶσιν ἱκανῶς, καὶ ἐξίστατο & ἀπήντησεν αὐτῷ οὕτως λόγους τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν αὐτῷ οὔτε γὰρ ἠλλοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἠλλοτρίαν κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ἧς δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν ἀκρίτως ἐν πνί καιρῷ κατεκρατήθη.

* ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν.

* Antiochus autē rex applicuit castra in Doram secundò, admouens ei semper manus, & machinas faciens, & conclusit Tryphonem ne procederet.

* Et misit ad duo millia virorum electorum in auxilium, & argentum, & aurum & vasa copiosa.

* Et noluit ea accipere, sed rupit omnia quæ pactus est cum eo antea, & alienauit se ab eo.

* Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut tractaret cum ipso dicens: Vos tenetis Ioppen & Gazaram, & arcem quæ est in Hierusalem ciuitates regni mei.

* Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam in terra, & dominati estis per loca multa in regno meo.

* Nunc ergo tradite ciuitates quas occupastis, & tributa locorum in quibus dominati estis extra fines Iudææ.

* Sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, & exterminij quod exterminastis, & tributorum ciuitatū, alia talenta quingenta. Sin autē, veniemus & expugnabimus vos.

* Et venit Athenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatus copiosum: & obstupuit, & retulit ei verba regis.

* Et respondit ei Simon, & dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque alienam detinemus, sed hereditatem patrum nostrorum, quæ iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est.

* Nos verò tempus habentes vendicamus hereditatem patrum nostrorum.

* Nam de Ioppe & Gaza-
ra, quæ expostulas, ipsi facie-
bant in populo plagam ma-
gnam, & in regione nostra,
horum damus talenta cen-
tum. Et non respondit ei A-
thenobius verbum.

* Reuersus autē cum ira
ad regem renuntiavit ei ver-
ba ista, & gloriam Simonis
& vniuersa quæ vidit: & ira-
tus est rex ira magna.

* Tryphō autē fugit naui
in Orthosaida.

* Et constituit rex Cende-
bæum ducem maritimum,
& exercitum peditum & e-
quitum dedit illi.

* Et mandauit illi mouere
castra contra faciem Iudæe,
& mandauit ei edificare Ce-
dronem, & obstruere portas
ciuitatis, & debellare popu-
lum. Rex autem persequeba-
tur Tryphonem.

* Et peruenit Cendebæus
Iamniā, & cœpit irritare
plebem, & conculcare Iudæā,
& captiuare populum & in-
terficere, & ædificare Cedro-
nem.

* Et collocauit illic equi-
tes & exercitum, vt egressi
perambulant viam Iudæe
sicut constituit ei rex.

CAP. XVI.

ET ascēdit Ioannes de Ga-
zaris, & nuntiauit Simo-
ni patri suo quæ fecit Cen-
debæus in populo ipso-
rum.

* Et vocauit Simon duos
filios suos seniores, Iudam &
Ioannem, & ait illis: Ego &
fratres mei, & domus patris
mei expugnauius hostes
Israel ab adolescentia vsque
in hunc diem, & prospe-
ratum est in manibus no-
stris liberare Israel aliquo-
ties.

* Nunc autem senui, sed
estote loco meo & fratris
mei, & egressi pugnate pro
gente nostra. Auxilium verò
de cælo vobiscum sit.

* πρὶ δὲ ἰόππης καὶ γαζάρων
ὧν αἰτεῖς, αὐτοὶ ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ
πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν,
τῶν δὲ ὁρίων τάλαντα ἑκατὸν καὶ
ὀκτὸς ἀπέκλειθον αὐτῷ λόγον.

* ἀπεστρέψε δὲ ὁ μὲν θυμὸς πρὸς
τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ
ὅτι τοῖς τέτοις καὶ τὴν δόξαν σί-
μωνος καὶ πᾶν ὅσα εἶδεν, καὶ ὥρ-
γισεν ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην.

* τρυφῶν δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἐ-
φυγεν εἰς ὀρθοσιάδα.

* καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν
κενδεβαῖον ἑπὶ στρατὸν τῆς ἁγί-
ας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἵπ-
πικὰς ἔδωκεν αὐτῷ.

* καὶ ἐνετεί-
λατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρό-
σωπον τῆς ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο
αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρών ἐν
χερσὶ τῶν πύλων, καὶ ὅπως πολε-
μῇ τὸν λαόν, ὃς βασιλεὺς ἐδίδωκε τὸν
τρυφῶνα.

* Ἐπαρηγγέθη κενδε-
βαῖος εἰς ἱάμνιον, καὶ ἤρξατο ἔρε-
θίζειν τὸν λαόν καὶ ἐμβατθεῖν εἰς τὴν
ἰσραήλ καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαόν
ἐν φονδαῖς, & οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρών.

* καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυ-
νάμεις ὅπως ἐκπορεύομενοι ἔξο-
δύωσι τὰς ὁδούς τῆς ἰσραήλ κατὰ
συνέταξιν αὐτοῦ βασιλεὺς.

15

* Καὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζά-
ρων, καὶ ἀπήγγειλε Σίμωνι τὰ πατρί
αὐτοῦ ὅσα συνέειλε κενδεβαῖος.

* καὶ ἐκάλεσε Σίμων ὅτι δύο υἱοὶ
αὐτοῦ ὄντες πρεσβυτέρους ἰσραήλ καὶ
ἰωδάρην, καὶ εἶπεν αὐτοῖς: ἐγὼ καὶ
οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πα-
τρός μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πο-
λεμίους ἰσραήλ ἀπὸ νεότητος ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ διωδῶμεν
ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν
ἰσραήλ ἀπὸ πλεονάκων.

* νῦν δὲ γέγραχα, & ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ
ἐλπίε ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γίνεσθε
ὡς ἐγὼ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ
ἔξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ
ἔθνους ἡμῶν, ἢ δὲ ἐκ τοῦ ἐχθροῦ βοή-
θεια ἦτω μετ' ὑμῶν.

* De autem Ioppe & Gaza-
ra quæ expostulas, hæ faciebant
in populo plagam magnam, &
in regione nostra; horum dabimus
talenta centum. Et non respon-
dit ei verbum.

* Reuersus est autem cum ira
ad regem, et renuntiavit ei ver-
ba ista, & gloriam Simonis, &
vniuersa quæ vidit. Et iratus
est rex ira magna.

* Tryphon autem ascendens
in nauem fugit in Orthosiada.

* Et constituit rex Cendebæi
in ducem maritimæ, & exerci-
tus pedestres & equestres dedit
ei.

* Et mādauit ei castra me-
tari contra faciem Iudææ, &
mandauit ei edificare Cedron,
& munire portas, & vt debel-
let populum. At rex persequeba-
tur Tryphonem.

* Et peruenit Cendebæus in
Iamniā, & cœpit irritare plebē
& intrare in Iudæam, & ca-
ptiuare populum & interficere:
& edificauit Cedron.

* Et collocauit illic equites et
exercitus, vt egressi perambula-
rent vias Iudææ, sicut consti-
tuit ei rex.

CAP. XVI.

ET ascendit Ioannes de Ga-
zaris, & nuntiauit Simoni
patri suo quæ faciebat Cende-
bæus.

* Et vocauit Simon duos fi-
lios suos seniores, Iudam &
Joannem, & ait eis: Ego & fra-
tres mei, & domus patris mei,
expugnauius hostes Iffrael ab
adolescentia vsque in hodiernū
diem, & prosperatum est in ma-
nibus nostris liberare Iffrael plu-
ries.

* Nunc autem senui, &
vos autem in misericordia suf-
ficientes estis in annis: estote pro
me & fratre meo, & egressi pu-
gnate pro gente nostra. At de cæ-
lo auxilium sit vobiscum.

* Et elegit de regione viginti millia virorum bellicorum, & equites: & profecti sunt ad Cendebeum, & dormierunt in Modin.

* Et surgentes manè abierunt in campum, & ecce exercitus multus in obviam eis pedestris & equites, & torrens erat inter ipsos.

* Et admonuit castra contra faciem eorum ipse & populus eius, & vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, & transfretavit primus. Et viderunt eum viri, & transierunt post eum.

* Et diuisit populum & equites in medio peditum: at equitatus aduersariorum multus valde.

* Et cecinit tubis, & conuersus est in fugam Cendebeus & castra eius. Et ceciderunt ex eis vulnerati multi, at residui fugerunt in munitionem.

* Tunc vulneratus est Judas, frater Joannis. Ioannes autem insecutus est eos donec venit in Cedron quam edificauit.

* Et fugerunt vsque ad turres quæ in agro Azoti, & succendit eas in igne. Et ceciderunt ex eis ad viros duo mille, & reuersus est in terram Iuda cū pace.

* Et Ptolemæus filius Abubi erat constitutus dux in campo Hiericho, & habebat argenti & aurum multum.

* Erat enim gener summi sacerdotis.

* Et exaltatum est cor eius, & voluit obtinere regionem, et volebat dolo aduersus Simonem & filios eius tollere eos.

* Simon autem erat perambulans ciuitates quæ in regione, & sollicitudinem gerens de cura earum. Et descendit in Hiericho ipse & Mattathias & Judas filij eius anno septimo & septuagesimo & centesimo, in mense undecimo, hic mensis Sabat.

* καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας ἑκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἵππεις, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν κονδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν μωδεῖν.

* ὁ δὲ ἀσχυρὲς τὸ πρῶτον ἐπορεύθη εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδὲ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς πεζικὴ καὶ ἵππεις, καὶ χειμάρρους ὡς ἀνάμεσον αὐτῶν.

* καὶ παρεμβάλεν κατὰ προσώπον αὐτῶν αὐτὸς ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλόμενον διαπεράσαι τὴν χεῖμαρρον, & διεπέρασε πρῶτος καὶ εἶδον αὐτὸν ἄνδρες, καὶ διεπέρασαν κατόπισθεν αὐτοῦ.

* καὶ διείλετο τὸν λαὸν καὶ εὖ ἵππεις ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν. ἡ δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα.

* καὶ ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτροπώθη κονδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον εἰς αὐτῶν τραυματίαι πολλοί. ὁ δὲ καταλαβόντες ἐφυγον εἰς τὸ χύρωμα.

* τότε ἐτραυματίσθη Ἰσάας ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου· Ἰωάννης δὲ κατεδίωκεν αὐτοὺς ἕως ἡλθον εἰς κεδρῶν ὡς ἀποδομήσει.

* καὶ ἐφυγον ἕως εἰς εὖ πύργους εὖ ἐν τῇ ἀγρῷ ἀζώτῃ, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρὶ, καὶ ἔπεσον εἰς αὐτῶν εἰς ἀνδρας διχιλίους, & ἀπέσβεσεν εἰς γλῶσσαι μετ' ἐκείνων.

* καὶ πτολεμαῖος ὁ τοῦ ἀβούβου υἱὸς κατεσάμηνεν στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον ἱερικῶν. καὶ εἶχεν δρεγύριον καὶ χρυσίον πολὺ.

* ὡς γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως.

* καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβλέπετο δόλω κατὰ Σίμωνος & τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀρᾶν αὐτούς.

* Σίμων δὲ ὡς ἐφορεύοντα πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων τῇ πημελείᾳ αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς ἱερικῶν αὐτὸς καὶ ματθαίας καὶ ἰσάας υἱοὶ αὐτοῦ· ἐτοὺς ἐβδόμῃ καὶ ἐβδομηκοσὸν καὶ ἑκατοσὸν ἐν μηνὶ ἐνδεκάτῳ, ἐστὶ ὁ μὴν Σεβάτ.

* Et elegit de regione viginti millia virorum bellicorum, & equites: & profecti sunt ad Cendebeum, & dormierunt in Modin.

* Et surrexerunt manè, & abierunt in campum. Et ecce exercitus copiosus in obviam illis, peditum & equitum, & fluuius torrens erat inter medium ipsorum.

* Et admonuit castra contra faciem eorum, ipse & populus eius, & vidit populum trepidantem ad trans fretandum torrentem, & transfretavit primus. Et viderunt eum viri, & transierunt post eum.

* Et diuisit populum, & equites in medio peditum. Erat autem equitatus aduersariorum copiosus nimis.

* Et exclamauerunt sacris tubis, & in fugam conuersus est Cendebeus & castra eius, & ceciderunt ex eis multi vulnerati, residui autem in munitionem fugerunt.

* Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis. Ioannes autem insecutus est eos donec venit Cedronem quam edificauit.

* Et fugerunt vsque ad turres quæ erant in agris Azoti, & succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, & reuersus est in Iudæam in pace.

* Et Ptolemæus filius Abobobi constitutus erat dux in campo Hiericho, & habebat argentum & aurum multum.

* Erat enim gener summi sacerdotis.

* Et exaltatum est cor eius, & volebat obtinere regionem, & cogitabat dolo aduersum Simonem & filios eius, ut tolleretur eos.

* Simon autem perambulans ciuitates quæ erant in regione Iudææ, & sollicitudinem gerens earum, descendit in Hiericho ipse & Mattathias filius eius, & Iudas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo. hic est mensis Sabat.

¹⁵ * Et suscepit eos filius Abubi, in munitiunculam quæ vocatur Doch, cū dolo, quā ædificauit, & fecit eis conuiuium magnum, & abscondit illic viros.

¹⁶ * Et cū inebriatus esset Simon & filij eius, surrexit Ptolemæus cum suis, & sumpserunt arma sua, & intrauerunt in conuiuium & occiderunt eum, & duos filios eius, & quosdā pueros eius.

¹⁷ * Et fecit deceptionē magnam in Israel, & reddidit mala pro bonis.

¹⁸ * Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi vt mitteret ei exercitum in auxiliū, & traderet ei regionem, & ciuitates eorum & tributa.

¹⁹ * Et misit alios in Gazaram tollere Ioannem, & tribunis misit epistolas vt veniret ad se, & daret eis argentum, & aurum, & dona.

²⁰ * Et alios misit occupare Hierusalem & montem templi.

²¹ * Et præcurrens quidam, nuntiauit Ioanni in Gazara quia periit pater eius, & fratres ei, & quia misit te quoque interfici.

²² * Vt audiuit autem, vehementer expauit, & comprehendit viros qui venerat perdere eum, & occidit eos. Cognouit enim quia quærebant perdere eum.

²³ * Et cætera sermonum Ioannis, & bellorum eius, & bonarum virtutum quibus fortiter gessit, & ædificij murorum quos extruxit, & rerum gestarum eius;

²⁴ * Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suū.

¹⁵ * καὶ ὑπέδεξατο αὐτοὺς ὁ Ἰάβιβις ἐν τῷ οὐρυμασίον τὸ καλεῖσθαι δὲ οὐκ ἔστιν ὁ ὠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότεν μέγαν, & ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἀνδράς.

¹⁶ * καὶ ὅτε ἐμεθύθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἔξυσεν Πτολεμαῖος & οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλα πάντα, καὶ ἐπέσθησαν ἐπὶ τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκλειναν αὐτὸν καὶ οὗτοι δύο υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πινὰς τῶν παιδαρίων αὐτοῦ.

¹⁷ * Ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην καὶ ἀπέδωκε κακὰ δὲ ἀγαθῶν.

¹⁸ * Ἐγράψεν τὰ Πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τὰ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν καὶ ἀξιώσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὰς πόλεις.

¹⁹ * καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρας εἰς γάζαρον αὐτῶν τὸν ἰωάννην, & τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολάς αὐτοῖς ἀρεῖαι αὐτῶν, ὅπως δώσῃ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον & δόματα.

²⁰ * καὶ ἑτέρας ἀπέστειλε καταλαβεῖν τὴν ἱερουσαλήμ καὶ τὸ ὄρος τὸ ἱερόν.

²¹ * καὶ μεθυστῶν περὶ αὐτὸν πῆγχευε ἰωάννην εἰς γάζαρον ὅτι ἀπέλαβε τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσπαλε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι.

²² * καὶ ἀκούσας ἔξυσεν σφόδρα, & συνέλαβε οὗτοι ἀνδράς οὗτοι ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκλειναν αὐτὸς, ἐπέγνω δὲ ὅτι ἐζητοῦν αὐτὸν ἀπολέσαι.

²³ * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάννου & τῶν πολέμων αὐτοῦ & τῶν ἀνδραγαθῶν αὐτοῦ ὃν ἠδραγάσθη, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὃν ὠκοδόμησε, & τῶν πράξεων αὐτοῦ.

²⁴ * Ἰδὲ ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ τῶν ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

¹⁵ * Et suscepit eos filius Abubi in munitiunculam vocatā Doc, cum dolo, quam ædificauit. Et fecit eis conuiuium magnum, & abscondit illic viros.

¹⁶ * Et cū inebriatus esset Simon & filij eius, surrexit Ptolemæus & sui, & sumpserunt arma sua, & irruerunt in Simonem in conuiuiο, & occiderunt eum & duos filios eius, et quosdam ex pueris eius.

¹⁷ * Et fecit deceptionem magnam, & reddidit mala pro bonis.

¹⁸ * Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi vt mitteret ei exercitus in auxiliū, & traderet regionem ei & ciuitates.

¹⁹ * Et misit alios in Gazaram tollere Ioannē. Et tribunis misit epistolas vt venirent ad se, vt daret eis argentum & aurū & dona.

²⁰ * Et alios misit occupare Hierusalem, & montem templi.

²¹ * Et præcurrens quidā nuntiauit Ioanni in Gazara quod periit pater eius, & fratres eius, & quia misit & te interficere.

²² * Et audiens expauit vehementer, & comprehendit viros qui venerant perdere eum, & occidit eos, cognouit enim quod querebant eum perdere.

²³ * Et cætera sermonum Ioannis, & bellorum eius, & facinorum eius quæ fortiter gessit, & ædificij murorum quos extruxit, & gestorum eius;

²⁴ * Ecce hæc scripta sunt in libris dierum principatus sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

MACCABÆORVM

SECVNDVS.

CAP. I.

Ratribus qui sunt per Ægyptum, Iudeis gaudere, fratres qui sunt in Hierosolymis Iudei, et qui in regione Iudæa pacem bonam.

* Et bona faciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui, quod ad Abraam & Isaac & Jacob seruos suos fideles.

* Et det vobis cor omnibus, ad colendum eum, & faciendum eius voluntates corde magno & anima volente.

* Et adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis, & pacem faciat.

* Et exaudiat vestras orationes, & reconcilietur vobis, & non vos deserat in tempore malo.

* Et nunc hic sumus orantes pro vobis.

* Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono, nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione & in impetu qui superuenit nobis in annis istis, ex quo recessit Iason & qui cum eo à sancta terra & regno.

* Et succenderunt portam, & effuderunt sanguinem innocentem. Et orauimus Dominum, & exauditi sumus, & obtulimus sacrificia & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.

* Et nunc ut agatis dies scenopegiæ Chasleu mensis.

* Anno centesimo octogesimo octauo, qui sunt in Hierusalem, & qui in Iudæa, & senatus, & Iudas Aristobulo magistro Ptolemæi regis. Qui est autem de christorum sacerdotum genere, & qui sunt in Ægypto Iudeis, gaudere & saluare.

MAKKABAION

δωτέρων.

κεφ. α.

Οἱς ἀδελφοῖς τοῖς κατ' αἴγυπτον ἰουδαίοις χαίρειν, & ἀδελφοὶ ἐν ἱεροβλύμοις ἰσδαῖοι καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἰουδαίας ἐξελύω ἀγαθῶ.

* καὶ ἀγαθὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεός, καὶ μνησθῆναι τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τῇ πατρὶς ἀβραάμ καὶ ἰσαάκ & ἰακώβ πάντων δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν.

* καὶ δώῃ ὑμῖν καρδίαν πᾶσι εἰς τὸ ἐβένδαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καὶ καρδίᾳ μεγάλῃ & ψυχῇ βελομένη.

* καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς περὶ νόμοις, καὶ ἐξελύω ποιήσαι.

* καὶ ἐπακῶσαι ὑμῶν τὰς δεήσεις, καὶ καταλαλεῖν ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίπειν ἐν καιρῷ πονηρῷ.

* καὶ νῦν ὧδε ἐσμεν περὶ σπουδαῖοι παρὲς ὑμῶν.

* βασιλεύοντι & δημοτερεῖς ἔτις ἐκατοσὺν ἑξήκοντον ἔνατον, ἡμεῖς ἰσδαῖοι γεγραφήκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἐν τῇ ἀκριβῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσι τέττις, ἀφ' οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς & τῆς βασιλείας.

* καὶ ἐνεπύρσαν τὸν πυλῶνα καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθώον. καὶ ἐδέθημεν ξυρεῖς, καὶ εἰσπηκόημεν καὶ περὶ σπλέκαμεν θυσιάς καὶ σεμίδαλις, & ἐξήψαμεν τὸν λύχνον, καὶ προσέθηκαμεν τὰς ἀρτίδας.

* & νῦν ἵνα ἀγῆτε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας & χασελεδμῆος.

* ἔτις ἐκατοσὺν ὀγδοηκοντὸν & ὀγδόον, ἐν ἱεροβλύμοις καὶ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ γεγευσία καὶ ἰουδαίας ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ πτολεμαῖς & βασιλέως, ὃν πρὸς δὲ ἀπὸ τοῦ πάντων χριστῶν ἱερέων γένους καὶ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν.

LIBER SECVNDVS

MACHABAEORVM.

CAP. I.

Ratrib' qui sunt per Ægyptū Iudeis salutem dicunt fratres qui sunt in Hierosolymis Iudei, & qui in regione Iudæa, & pacem bonam.

* Benefaciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abrahā, & Isaac, & Iacob seruorum suorum fidelium.

* Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciat eius voluntatē corde magno, & animo volenti.

* Adaperiat cor vestrū in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem.

* Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo.

* Et nunc hīc sumus orātes pro vobis.

* Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione & impetu qui superuenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason à sancta terra, & à regno.

* Portam succenderunt, & effuderunt sanguinem innocentem. Et orauimus ad Dominū, & exauditi sumus, & obrulimus sacrificium, & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.

* Et nunc frequentate dies scenopegiæ mensis Casleu.

* Anno centesimo octogesimo octauo, populus qui est Hierosolymis, & in Iudæa senatusque, & Iudas Aristobolo magistro Ptolemæi regis, qui est de genere christorum sacerdotum, & his qui in Ægypto sunt Iudeis, salutem & sanitatem.

* De magnis periculis à Deo liberati magnificè gratias agimus ipsi, utpote qui aduersus talē regem dimicauimus.

* Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnauerunt contra nos & sanctam ciuitatem.

* Nā cū in Perside esset dux ipse, & cum ipso immēsus exercitus, cecidit in templo Nanæ, cōsilio deceptus sacerdotum Nanæ.

* Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici eius, & ut acciperet pecunias multas dotis nomine.

* Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanæ, & ipse cū paucis ingressus esset intra ambitum phani, clauserunt templum.

* Cū autē intrasset Antiochus, apertoque occulto aditu templi, mittentes lapides, percusserunt ducem, & eos qui cum eo erant, & diuiserunt membratim, & capitibus amputatis foras proiecerunt.

* Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios. * Facturi igitur quinta, & vicesima die mensis Casleu, purificationem templi, necessarium duximus significare vobis, ut & vos quoque agatis diem scenopegiæ, & diem ignis qui datus est quando Nehemias ædificato tēplo, & altari obtulit sacrificia.

* Nam cū in Persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle vbi erat puteus altus & siccus, & in eo conutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus.

* Cū autem præterissent anni multi, & placuit Deo ut mitteretur Nehemias à rege Persidis, nepotes sacerdotū illorū qui absconderant misit ad requirendū ignē, & sicut narrauerūt nobis, nō inuenērūt ignē, sed aquā crassam.

* ἐν μεγάλῳ κινδυνῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ σωσθέντες, μεγάλως διχαρισομένον αὐτῷ, ὡς δὴ πρὸς βασιλέα πολεμοῦμεν.

* αὐτὸς γὰρ ἐβέβαρε τὸν ποταμὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει.

* εἰς τὴν περσίδα ἡρώδης ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ πᾶσι δυνάστατος δοκοῦσα εἶναι διώκεις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας ἱερῷ ἀστρονομῶν χηστῶν τῶν περὶ τὴν ναναίαν ἱερῶν.

* ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ πῶρος ἡρώδης τὸν ἑαυτοῦ, τε δυνάστης ἐπὶ αὐτῷ φίλοι, χάριν ἔλαβον τὰ χεῖματα εἰς φερῆς λόγον.

* καὶ περσίδων αὐτὰ τῶν ἱερῶν τοῦ ναναίου, κακίαν ποσὶν μετ' ὀλίγων εἰς τὸν πύλον τοῦ τεμενίου, συκλείσαντες τὸ ἱερὸν.

* ὡς εἰσῆλθεν δυνάστης, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν, βάλλοντες πέτρας συνεκράνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἐξω παρέερσαν.

* καὶ πᾶσι δυνάστης ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ ὁδῶν ἐκείνων ἀσέβησαντας.

* μέλλοντες ἀγεῖν ἐν τῇ χασε- λῶ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ ὅσον ἡμεῖς μεθὰ διασαφῆσαι ὑμῖν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀγῆτε ὡς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς, ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τὸ, τε ἱερὸν ἐκ τῆς συσπείρου, δυνήνεγκε θυσίαν.

* καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσίδα ἡρώδης ὁ ἡγεμὼν παλίν, ὅτε δι- σέβεις ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἐχούσης ὕδατος. ἐν ᾧ κατασφαλί- σαντο ὥστε πᾶσιν ἀγνώστον εἶναι τὸν τόπον.

* διελθόντων ἑτῶν ἱκανῶν ὅτε ἐδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλῆς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς περσίδος ἐκ τῶν ἐγγόνων τῶν ἱερῶν τῶν ἀποκρυφθέντων ἐπεμψεν πρὸς τὸν πῶρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ δὲρηκέναι πῶρ, ἀλλὰ ὕδατος παχύ.

* De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei, utpote contra regem dimicantes.

* Ipse enim ebullire fecit eos qui pugnauerunt in sancta ciuitate.

* In Persida existens enim dux, & circa ipsum irresistibilis apparens esse exercitus, percussi sunt in Nanæ templo deceptio- ne utentibus iis qui circa Nanæam sacerdotibus.

* Tanquam enim simul habitaturus cum ea aduenit in locū, ipseque Antiochus & qui cum eo amici, ut acciperent pecunias in dotis ratione.

* Et cū proposuissent eas sacerdotes Nanæ, & ille ingressus esset cum paucis intra ambitum phani, claudentes templum.

* Postquam intrauit Antiochus, aperientes laquearis occultam portam, mittentes lapides lapidauerūt ducem, & membra facientes, & capita auferentes his qui extrā erant, proiecerunt.

* Per omnia benedictus noster Deus, qui tradidit impios.

* Futuri agere in Chafeleu quinta & vicesima purificationem templi, necessariū duximus significare vobis, ut & ipsi agatis tanquam scenopegiæ & ignis: quando Neemias postquam ædificauit templum & altare, obtulit sacrificium.

* Etenim quando in Perside ducti sunt nostri patres, qui tūc erant pij sacerdotes, accipientes ab igne altaris occultè, absconderunt in concauitate putei ordinem habentis siccum, in quo tutati sunt, ita ut omnibus ignotus esset locus.

* Præteritis autem annis multis quando visum est Deo, missus Neemias à rege Persidis, nepotes sacerdotum qui absconderunt misit ad ignem. Ut narrauerunt nobis non inuenisse ignem, sed aquam crassam:

²¹ * Iussit eos haurientes ferre. ²¹ Vt autem oblata sunt sacrificia, iussit sacerdotes Neemias aspergere aqua, ipsaque ligna & quæ erant superposita.

²² * Vt autem factum est & tem-
pus transiit, quando sol refulsit
prius nubilus existens, accensa
est pyra magna, adeo ut mira-
rentur omnes.

²³ * Orationem autem fecerunt
sacerdotes cōsummato sacrificio,
& sacerdotes, & omnes in-
choante Jonatha, ac reliquis re-
spondentibus ut Neemia.

²⁴ * Erat autem oratio modum
habens hunc: Domine, Domine
Deus, omnium creator, terribi-
lis & fortis, & iustus, & mi-
sericors:

²⁵ * Solus rex, & bonus solus
præstans, solus iustus & omni-
potens et æternus, liberās Israel
ab omni malo; qui fecisti patres
electos, & sanctificasti eos;

²⁶ * Accipe sacrificium pro omni
populo tuo Israel, et custodi par-
tem tuam, & sanctifica.

²⁷ * Congrega dispersionem no-
stram, libera eos qui seruiunt in
gentibus contemptos, & abomi-
natione habitos respice, & sciāt
gentes quod tu es Deus noster.

²⁸ * Afflige opprimentes & con-
tumelias afficientes in superbia.

²⁹ * Planta populum tuum in
loco sancto tuo, sicut dixit Moy-
ses.

⁴⁰ * At sacerdotes psallebant
hymnos. Postquam autem con-
sumptum est sacrificium,

³¹ * Et residua aqua, Neemias
iussit lapides maiores perfundi.

³² * Vt autem hoc factum est,
flamma accensa est. At ab altari
relucente lumine consumpta est.

³³ * Vt autem manifesta facta
est res, & renunciatum est regi
Persarum, quod in loco ubi
ignem absconderunt qui trans-
lati fuerant sacerdotes, aqua ap-
paruit, ex qua & Neemias pu-
rificauit sacrificium.

²¹ * ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαν-
τας φέρειν. ὡς δὲ ἀνέλεγχθη τὰ τῶν
θύσιων, ἐκέλευσε αὐτοὺς ἱερεῖς νεεμίας
ἐπιχεύουσαι τῇ ὕδατι τὰ τε ξύλα καὶ

²² τὰ ἑπικείμενα. * ὡς δὲ ἐγένετο &
χρόνος διήλθεν ὅτε ἡλιος ἀνέλαμ-
ψε καὶ ἄλλοις ἰσχυροῦς ὡς, ἀνέλεγχθη
πυρὰ μεγάλη, ὥστε θαυμάσαι πάν-
τας.

²³ * προσερχόμενοι δὲ ἐποίησαν τὸ
ἑῶν ἱερεῖς διαπρωμυμένης τῆς θυσίας
οἷτε ἱερεῖς καὶ πάντες κατὰρχομένους
ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἱερῶν ἁγίων
ὡς νεεμίας.

²⁴ * ὡς δὲ ἡ προσερχομένη τὴν τέχνην ἐ-
χουσα τοῦτο. κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ
πάντων κτίστης ὁ φοβερός καὶ ἰσχυρὸς
καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων.

²⁵ * ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστός
ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος
καὶ πάντοτε ἰσχυρὸς καὶ αἰώνιος, ὁ δια-
σώζων τὴν ἰσραὴλ ἐκ πάντων κακῶν,
ὁ ποιήσας αὐτὸν πατέρας ἐκλεκτούς,
καὶ ἀγαθὰς αὐτοὺς.

²⁶ * ἀκούσθαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ
πάντων τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ δια-
φύλαξον τὴν μερίδα σου & κατα-
γιάσον.

²⁷ * Ἐπισυνάγαγε τὴν δια-
σπορὰν ἡμῶν. ἐλθέτωσαν τὰς δι-
απορίαις ἐν τοῖς ἔθνεσι αὐτοὺς ἰσχυροῦς
καὶ βδελυκτικὸς ἐπιδεῖξαι γνώτω-
σαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν.

²⁸ * βασανίσθαι αὐτοὺς καὶ ἀδυναστεύον-
τας & ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ.

²⁹ * κατεφύτθαι τὸν λαόν σου εἰς
τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς εἶπε

³⁰ μουσῆς. * ὅτι ἱερεῖς ἐπέψαλλον
αὐτοὺς ὕμνος, καθὼς δὲ ἀνέλεγχθη τὰ τῆς

³¹ θυσίας. καὶ τὸ περιλειπούμενον
ὕδατος, ὃ νεεμίας ἐκέλευσε λίθοις μέ-
γας καταχεῖν.

³² * ὡς δὲ τοῦτο ἐγε-
νήθη φλόξ ἀνέλεγχθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ
θύσιων ἰσχυροῦς ἀνέλαμψε ὁ ἥλιος φῶς

³³ ἔδραπανήθη. * ὡς δὲ φανερόν ἐγε-
νήθη τὸ πρᾶγμα & διηγήθη τὰ βα-
σιλεῖ τῶν περσῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον &
τὸ πύρ ἀπέκρυσεν & μεταχρόντες

ἱερεῖς, τὸ ὕδατος ἐφθόνη ἀφ' ἧς καὶ
περὶ τὴν νεεμίαν ἡγνισθὲν τὰ τῆς θυ-
σίας.

²¹ * Et iussit eos haurire &
afferre sibi, & sacrificia quæ
imposita erāt iussit sacerdos
Nehemias aspergi ipsa a-
qua, & ligna, & quæ erant
superposita.

²² * Vtque hoc factum est,
& tempus affuit quo sol re-
fulsit, qui prius erat in nubi-
lo, accesus est ignis magnus,
ita ut omnes mirarentur.

²³ * Orationem autē facie-
bant omnes sacerdotes dum
cōsummaretur sacrificiū Io-
natha inchoante, cæteris au-
tem respondentibus.

²⁴ * Et Nehemias erat oratio
hunc habens modum. Do-
mine Deus omnium creator,
terribilis, & fortis, iustus, &
misericors:

²⁵ * Qui solus es bonus rex,
solus præstans, solus iustus, &
omnipotens, & æternus, qui
liberas Israel de omni malo,
qui fecisti patres electos, &
sanctificasti eos;

²⁶ * Accipe sacrificium pro
vniuerso populo tuo Israel,
& custodi partem tuam, &
sanctifica.

²⁷ * Congrega dispersionem
nostrā, libera eos qui seruiūt
gentibus, & contemptos, &
abominatos respice, ut sciāt
gētes quia tu es Deus noster.

²⁸ * Afflige opprimentes nos,
& contumeliam facientes in
superbia.

²⁹ * Constitue populum tuū
in loco sancto tuo, sicut dixit

³⁰ Moyses. * Sacerdotes autē
psallebant hymnos usque-
quo consumptum esset sacri-
ficiū.

³¹ * Cū autem cō-
sumptū esset sacrificiū, ex re-
sidua aqua Nehemias iussit
lapides maiores perfundi.

³² * Quod ut factum est, ex
eis flamma accesa est, sed ex
lumine quod refulsit ab al-
tari cōsumpta est.

³³ * Ut verò
manifestata est res, nunciatū
est regi Persarū, quod in loco
in quo ignē absconderant, hi
qui translati fuerāt sacerdotes,
aqua apparuit, de qua Nehe-
mias, & qui cū eo erant puri-
ficauerunt sacrificia.

* Considerans autem rex,
& rem diligenter examinās,
fecit ei templū, vt probaret
quod factū erat. Et cum pro-
basset, * Sacerdotib⁹ donauit
multa bona, & alia atq; alia
munera, & accipiens manu
sua tribuebat eis.

* Appellauit autē Nehe-
mias hunc locū Nephthar,
quod interpretatur purifica-
tio. Vocatur autē apud plu-
res Nephi.

CAP. II.

I Nuenitur autē in descri-
ptionibus Hieremiæ pro-
phetæ, quod iussit eos ignem
accipere, qui transmigrabā-
tur, vt significatum est, & vt
mandauit transmigratis.

* Et dedit illis legem, ne
obliuisceretur præcepta Do-
mini, & vt nō exerrarent mē-
tibus, videntes simulachra
aurea, & argentea, & orna-
mēta eorū. * Et alia huiusmo-
di dicēs, hortabatur ne legē
amouerent à corde suo.

* Erat autem in ipsa scri-
ptura, quomodo tabernacu-
lum, & arcam iussit prophe-
ta diuino responso ad se fa-
cto comitari secum, vsque-
quo exiit in montem, in quo
Moyses ascēdit, & vidit Dei
hereditatē. * Et veniens ibi
Hieremias inuenit locū spe-
luncæ, & tabernaculū, & ar-
cam, & altare incensi intulit
illuc, & ostium obstruxit.

* Et accesserunt quidam
simul, qui sequebātur vt no-
tarent sibi locū, & nō potue-
rūt inuenire. * Vt autē co-
gnouit Hieremias, culpās il-
los dixit, quod ignotus erit
locus donec congreget Deus
cōgregationē populi, & pro-
pitius fiat. * Et tūc Dñs ostē-
det hæc, & apparebit maie-
stas Dñi, & nubes erit sicut
& Moyse manifestabatur, &
sicut cum Salomō petiit vt
locus sanctificaretur magno
Deo, manifestabat hæc.

* Magnificē etenim sapiē-
tiā tractabat, & vt sapientiā
habēs, obtulit sacrificiū dedi-
cationis & consummationis
templi.

* Περιέλας ὁ βασιλεὺς ἱερὸν
ἐποίησε δοκιμάσας τὸ πρᾶγμα.

* Ὡς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολ-
λὰ διάφορα ἐλάμβανε ἔμετεδίδε.

* προσήλθοις δὲ οἱ περὶ τὸν νε-
μίου ἔτο νέφθαρ, ὃ διεμυλωδύται
καθαρισμός. καλεῖται ὃ ὡς τοῖς
πολλοῖς νέφθαρ.

β

* Εὐρίσκεται ὃ ἐν ταῖς ἀπογρα-
φαῖς ἱερεμίας ὁ πρὸ φήτης ὅτι ἐκέ-
λευσε ὁ πύργος λαβεῖν ἑστὴν μετὰ γε-
νομένους ὡς (εσήμεν), καὶ ὡς ἐνε-
τείλατο τοῖς μετὰ γρομείοις ὁ πρὸ-
φήτης, * δὲ αὐτοῖς τὸν νόμον,

ἵνα μὴ ἀπλάθων τὰν προσάσμα-
των ὁ κύριος, καὶ ἵνα μὴ ἀποπληθύν-
θωσι ταῖς διανοίαις βλέποντες ἀλλὰ
ματὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ καὶ τὴν περὶ
αὐτὰ κόσμον. * καὶ ἕτερα τοιαῦτα
λέγων, παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν
νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν.

* ὡς ὃ ἐν τῇ γραφῇ ὡς τὸ σκη-
νὴν ἐτὶ κίβωτον ἐκέλευεν ὁ πρὸ-
φήτης χρησμάτισμῳ ἡρηθόντ⁹
αὐτῷ συνακολεῖσθαι, ὡς δὲ ἐξῆλ-
θεν εἰς τὸ ὄρος ὃ ὁ μωυσῆς ἀναβὰς
ἐθεάσατο τὸν ἔθνος κληρονομίαν.

* καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεμίας διῆεν οἱ-
κὸν ἀντεώδην καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν
κίβωτον καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυ-
μιάματος εἰσὶν ἔλκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν
θύραν ἐνέφραξε. * Ὡς ἐπελθόντες
πῖνες τὰν συνακολεθόντων ὡς ἐπι-
σημνωσάμεν τὸν ὁδόν, καὶ οὐκ ἠδύ-
νηθησαν διρεῖν.

* ὡς ὃ ὁ ἱερεμίας ἐγνώμεν ψάμε-
νος αὐτοῖς εἶπεν, ὅτι ἔστω ὁ τό-
πος ἔστω ὡς ὁ συναγαγὼν ὁ θεὸς ἐπι-
συναγωγῶν ἔλασεν ἐλθόντ⁹ ἡρῆν).

* καὶ τότε ὁ κύριος ἀνεδείξει ταῦ-
τα, καὶ ὁ φθῆσεται ἡ δόξα ὁ κύριος
ἡ νεφέλη, ὡς καὶ ἐπὶ μωυσῆ ἐδηλοῦ-
το, ὡς καὶ ὁ θρομὼν ἠξίωσεν ἵνα ὁ
τόπος καταγιαθῇ μεγάλως διε-
σαφείτο δέ.

* καὶ ὡς ὁ φῶς ἔχων ἀνέλεγε,
θυσιὰν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώ-
σεως τοῦ ἱεροῦ.

* Circumsepiens autem rex
templum, fecit vt probaret rem.

* Et quibus gratificabatur
rex, multa diuersa accipiebat et
dabat.

* Appellauit autem Neemias
hoc Nephthar, quod interpre-
tatur purificatio. Vocatur autē
apud multos Nephthar.

CAP. II.

I Nuenitur autē in descriptio-
nibus Hieremias propheta,
quod iussit de igne accipere eos
qui transmigrabantur, vt signi-
ficatum est, & vt mandauit
transmigratis propheta:

* Dans eis legem, vt non ob-
liuiscantur præceptorum Domi-
ni, & vt non aberrarent men-
tibus, videntes simulachra au-
rea & argentea, & quod circa
ea ornamentum.

* Et alia huiusmodi dicens,
hortabatur ne amouerent legem
à corde suo.

* Erat autem in scriptura,
quomodo tabernaculum & ar-
cam iussit propheta diuino re-
sponso facto se comitari, vsque-
quo exiit in montē ubi Moy-
ses ascendens vidit Dei here-
ditatem.

* Et veniens Hieremias in-
uenit domum spelunca, & ta-
bernaculum, & arcam, & al-
tare incensi intulit illuc, et ostiū
obstruxit.

* Et accedentes quidam qui
simul sequebantur vt notarent
viam, & non potuerunt inue-
nire.

* Vt autem Hieremias co-
gnouit, culpans eos dixit, quod
& ignotus locus erit donec con-
greet Deus congregationem po-
puli, & misericordia fiat.

* Et tunc Dominus ostendet
hæc, & apparebit gloria Domi-
ni, & nubes, sicut & in Moyse
manifestabatur, sicut & Salo-
mon petiit vt locus sanctificare-
tur maximè. manifestabat au-
tem. * Et vt sapientiam ha-
bens obtulit sacrificiū dedicatio-
nis & consummationis templi.

² Sicut & Moyses oravit ad
Dominum, & descendit ignis de
calo, & holocaustum cōsumpsit;
sic & Salomon oravit, & descē
dens ignis cōsumpsit holocau-
sta.

* Et dixit Moyses, eo quod non est comestum quod erat pro peccato consumptum est.

* Similiter & Salomon octo 12
dies celebravit.

² Narrabantur autem & in
descriptionibus, & in commen-
tariis quæ secundum Neemiam
eadem, & ut construens bi-
bliothecam congregavit ea quæ
de regibus, & prophetarum, et
ea quæ David, & epistolas re-
gum de donariis.

* Similiter autem & Judas
que acciderunt per factum bel-
lum nobis cōgregavit omnia, &
sunt apud nos.

* Quorum itaque necessita- 15
tem habueritis, eos qui perferant
vobis mittite.

² Futuri igitur agere purifi- 16
cationem scripsimus vobis: bene
igitur facietis agentes dies.

² At Deus qui liberauit om-
nem populum suum, & reddi-
dit hereditatem omnibus & re-
gnum, & sacerdotium, & san-
ctificationem: 17

** Sicut promisit in lege, spe- ramus enim in Deo quòd citò nostri miserebitur, & congregabit de sub caelo in sanctum locum.*

[†] Liberavit enim nos de ma-
gnis malis, & locum purgavit.

** Ea autem quæ ad Judam¹⁰
Maccabæum, & huius fratres,
& templi magni purificationem,
& ara dedicationem:*

² Item qua contra Antiochū
Nobilē, & huius filium Eupa-
torem prælia: 21

²² ** Et de calo factas illumina-
tiones, his qui pro Judaismo stre-
nuè fecerunt, ita ut totam re-
gionem pauci existètes popula-
rentur, & barbaram multitu-
dinem persequerentur.*

10 * καὶ αὖτις ἐμωσῆς παρορήσατο
παρὰ κύριον, καὶ κατέβη πύξιν τοῦ
ἐρεβου καὶ τὰ τῆς θυσίας ἔδαπά-
νησεν, ἕτω καὶ θορυμὸν προσήγαγε.
καὶ καταβὰς τὸ πύξι ἀνήλωσε ταὶ ὅλα

11 καὶ τὸ μαρτύριον. * καὶ εἶπε μεθυστὴς
διὰ τὸ μὴ βεβρωῖσθαι τὸ πρὸς τῆς ἀ-
μαρτίας δόνηλόν.

12. ὡσαύτως καὶ οἱ θελομένων τὰς
ὀκτῶν ἡμέρας ἤγαγν.

13 * Ἐξηγῶντο ὃ καὶ ἐν ταῖς διαγρά-
φαις καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς
τοῖς κτ' τὸν νεεμίδω τὰ αὐτά· καὶ ὡς
καταβαλλόμενος ἐβιβιοθήκην ἑπι-
σιωήγαγε τὰ περὶ πάντων βασιλέων,
καὶ περὶ φητὶν ἐν τῷ δαυίδ, καὶ
ἑπιστολὰς βασιλέων περὶ αἰσθη-

14 μάτων. * ὡσαύτως ἡ καὶ ἰσθλας
ταῖς διαπεπληκότες διὰ τὸν γεγενοῦτα
πόλεμον ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα,

καὶ ἐστὶ παρ' ἡμῖν. ὧν οὐκ ἐδὴ
 χρεῖαν ἔχετε, ὅθεν ἀποκομιδοῦντας
 ὑμῖν ἀποσέλλετε. μέλλοντες

ἐν ἁγείῃ τὴν καθαρισμόν ἐγράψα-
μεν ὑμῖν. καλῶς οὖν ποιήσετε αἶον-
τες τὰς ἡμέρας

ὡς τὰς μέρας. οὐκ ἔστιν ο
 ὥστας τὸν πᾶντα λαὸν αὐτοῦ, ἔλπο-
 δὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι καὶ τὸ βα-
 σίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ τὸν

· ἀγασμόν. * καὶ ὥς ἐπηγγείλατο
διὰ τοῦ νόμου, ἐλπίζομεν γὰρ ὅτι τῷ
θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ
ἐπισυναΐξει ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
εἰς τὸν ἅγιον τόπον.

9 * ἔξαιρετο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων
κακῶν, καὶ τὸν ῥῆπον ἐκαθάρισε.

ο * Τα δὲ κατὰ τὴν ἰσθμὸν τὴν μακ-
καβαῖον καὶ οὗτον τὸν ἀδελφός, καὶ
τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγάλου καθαρ-
ισμὸν καὶ τὸν τοῦ βασιλεῖος καὶ

σμον, ἔπειτε οὖν πρὸς αὐτόχρον
τὴν Ἰππάρχη καὶ τὴν τέττατον ἀπά-
τρεα πολέμοις.

καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ χρομῆας
ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ ἰσθαῖσμου
φιλοτίμως διδραγαθήσας ὥς
τετλὼ ὅλῳ χώραν ὀλίγοις ὄντας
λεηλάτει, καὶ τὰ βαρβάρων πλήτη
διώκειν.

10 * Sicut & Moyses orabat
ad Dominum, & descendit
ignis de cælo, & consumpsit
holocaustum sicut & Salo-
mō orauit, & descendit ignis
de cælo, & consumpsit holo-
caustum.

11 Et dixit Moyses, eo quod
non sit comestum quod erat
pro peccato consumptū est.

3 Similiter & Salomon octo diebus celebrauit dedicationem.

13 * Inferebantur autem in
descriptionibus, & cōmen-
tariis Nehemiæ hæc eadem,
& qualiter cōstruens biblio-
thecam, congregavit de re-
gionibus libros, & prophe-
tarum, & David, & epistolas
regum de donariis.

14 *Similiter autem & Iudas
Dea quæ didicerat per bellum
quod nobis acciderat, cōgre-
gavit omnia, & sunt apud
nos.

15 * Si ergo desideratis hæc,
16 mittite qui perferant vobis.

10. * Acturi itaque purifica-
tionē scripsimus vobis. Bene
ergo facietis, si egeritis hos
dies.

17 † Deus autē qui liberauit
populum suum, & reddidit
hæreditatem omnibus & re-
gnum, & sacerdotiū, & san-
ctificationem:

18 * Sicut promissit in lege,
speramus quòd citò nostri
miserebitur, & congregabit
de sub cælo in locum san-
ctum.

19 *Eripuit enim nos de magnis periculis, & locum paravit.

* De Iuda verò Machabæo
& fratribus eius, & de templi
magni purificatione, & de
are dedicatione:

* Sed & de præliis quę per-
tinēt ad Antiochum Nobi-
lem & filiū eius Eunatorē:

* Et de illuminationibus
quæ de cælo factæ sunt ad eos
qui pro Iudæis fortiter fece-
runt, ita vt vniuersam regio-
nem cùm pauci essent vindi-
carent, & barbaram multi-
tudinem fugarent.

* Et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, & ciuitatem liberarent, ut leges quæ abolitæ erant restituerentur Domino, cum omni tranquillitate propitio facto illis.

* Item quæ ab Iafone Cyrenæo quinque libris comprehensa tentauimus nos vno volumine breuiare.

* Considerantes enim multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum,

* Curauimus volentibus quidem legere, ut esset animi oblectatio, studiosis verò, ut facilius possint memoriæ commendare, omnibus autem legentibus utilitas conferatur.

* Et nobis quidē ipsis qui hoc opus breuiandi causa suscepimus, non facilem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum & sudoris assumpsimus.

* Sicut hi qui præparant conuiuium, & quærunt aliorum volutati parere, propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus:

* Veritatem quidē de singulis auctoribus cōcedētes, ipsi autem secundum datam formam breuitati studentes.

* Sicut enim nouæ domus architecto de vniuersa structura curandum est; ei verò qui pingere curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt, ita æstimandum est & in nobis.

* Etenim intellectum colligere, & ordinare sermonem, & curiosius partes singulas quasque disquirere, historiæ congruit auctori.

* Breuitatē verò dictionis sectari, & executiones rerum vitare breuianti concedendum est.

* Hinc ergo narrationem incipiemus: de præfatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

* καὶ τὸ θεῖον καὶ ὅλον τὸ οἰκουμενικὸν ἱερὸν ἀνικοδομεῖσθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερώσθαι, ἥ δὲ μελλόντας καταλύει νόμος ἐπανορθώσας, ὃς κυρίως πάσης ἡπικειας ἵλεω ἡγομὲν αὐτοῖς.

* ὑποτάσσωντος ὃς κυρίως δεδηλωμένον διὰ πάντες βιβλίον, περὶ ἡμεῶν διὰ τὸς συντάγματ' ἡπικειμῶν.

* Συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῶν δριμύτων καὶ τὴν ἔσαν δυσχερεῖαν τοῖς θέλουσιν εἰσπυκλεῖσθαι τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης,

* ἐφρονίσσαμεν τοῖς μὲν βιβλίοις ἀναγνώσκων ψυχὰς ὠγίσθαι, τοῖς δὲ φιλοφρονούσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν δικοπῆαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυχούσιν ὠφέλειαν.

* καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπάθειαν ἡπιδεδεμένους τῆς ἡπικειμῆς οὐ ράδιον, ἰδρῶτ' ὃ δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα.

* κατὰ περ τὰς ἀσπασίας συνπόσιον καὶ ζῆτον τὴν πρῶτον λυσιτέλειαν ὅτι διχέρης, ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν διχαρισίαν, ἡδέως τὴν κακοπάθειαν ὑπομένωμεν.

* τὸ μὲν διακρίβειν περὶ ἑκάστων τῶν συγγραφέων ἀσπασίαντες, τὸ δὲ ἡπικειμῶν τοῖς ὑπογραμμοῖς τῆς ἡπικειμῆς ἀνοδοῦντες.

* κατὰ περ γὰρ τοῖς καινῆς οἰκίας δριμύτην τῆς ὅλης καταβολῆς φροντισέον, τὰ δὲ ἐγκαίριον καὶ ζωγραφεῖν ἡπικειμῶν τὰ ἡπικειμῶν πρὸς διακόσμησιν ἐξετάσειον, ἔτω δοκῶ δὲ ἡπικειμῶν. τὸ μὲν ἐμβατῶν καὶ περὶ πᾶσαν ποιήσας λόγων καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, τὰ δὲ ἱστορίας δριμύτην καθήκον. τὸ δὲ συντομον τῆς λέξεως μετὰ δίδωκεν, καὶ τὸ ἐπεργασικὸν τῆς πραγματείας παραλείπειν, τὰ τὴν μετὰ φρασιν ποιήσας συγγραφεῖον.

* ἐν δὲ οὕτως ὡς μετὰ τὸ διηγήσεως τοῖς προσημύτοις τοῦτον ἡπικειμῶν. δὴντες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ἡπικειμῶν.

* Et celebre per totum vniuersum templum restauraret, & ciuitatem liberaret, & quæ futura erant dissolui, leges erigerent, Domino cum omni tranquillitate propitio facto eis.

* A Iafone Cyrenæo declarata in quinque libris, tentauimus in vno volumine abbreviare.

* Considerantes enim effusionem numerorum, & existentem difficultatem, volentibus circumuoluere historie narrationes propter multitudinem materie;

* Curauimus his quidem qui voluit legere oblectationem, ipsis autem studiosis ad in memoriam accipiendum facilitatem, omnibus autem legentibus utilitatem.

* Et nobis quidem qui laborem assumpsimus abbreviationis non facile; sudoris autem & vigilia negotium.

* Sicut illi qui parat conuiuium, & querit omnium utilitatem non facile; tamē propter multorum gratiam, libenter laborem sustinebimus.

* Ipsam quidem diligentiam de singulis historiographo concedentes, ipsum autem perscrutari figuras epitomes omittentes.

* Sicut enim noua domus architecto de vniuersa structura curandum; at inurere & pingere aggredienti, apta ad ornatum exquirenda sunt; sic æstimo & in nobis.

* Ipsum quidem perambulare, & viam facere sermonum, & curiosum esse in his quæ sunt secundum partes, historie auctori congruere.

* At breuitatem dictionis sectari, & curiositatem negotij omittere, abbreviationem facienti concedendum.

* Hinc ergo incipiamus narrationē prædictis tantum adiungentes: stultum enim ante historiam effluere, ipsam autem historiam abbreviare.

CAP. III.

Cum sancta ciuitas habitaretur cum omni pace, & leges quam optimè custodirentur, propter Onia pontificis pietatē, & malorum odium:

* Accidebat & ipsos reges honorare locū, & templum muneribus optimis illustrare.

* Ita ut & Seleucus Asia rex suppeditaret ex propriis redditibus omnes ad ministeria sacrificiorum pertinentes sumptus.

* Simō autē quidā de Benjamin tribu prepositus templi constitutus, contendit cum principe sacerdotum de ea quæ in urbe adilitate.

* Et vincere Oniam non potens, venit ad Apollonium filiū Thrasei, qui in illo tēpore Cælesyria & Phœnicia dux.

* Et nuntiauit de pecuniis ineffabilibus, plenum esse in Hierosolymis ararium, ad id quod multitudo diuersorum innumerabilis esset, & non pertinerent ea ad sacrificiorum rationem, esse autem possibile sub regis potestatem cadere hæc.

* Collocutus autem Apollonius cum rege, de nuntiatis ei pecuniis manifestauit. Ille autem eligens Heliodorū qui super negotia, misit, dans mandata, prædictarum pecuniarum asportationem facere.

* Statim autem Heliodorus fecit iter, ipsa quidē specie quasi quæ per Cælen Syria, & Phœnicen, ciuitates peragraturus, re autem regis propositum perfecturus.

* Cum venisset autem in Hierusalem, & benignè à summo sacerdote urbis susceptus esset, proposuit de facto indicio, & cuius gratia aderat ostendit. Interrogabat autem si re vera hæc sic se haberent.

* At summo sacerdote ostendente deposita esse viduarum & orphanorum:

γ

* Τῆς αἰτίας πόλεως καὶ τοῦ κληρονομίου, καὶ τῶν νόμων ὅτι καλῶς σὺντηροῦντο, διὰ τὴν ὀνίαν τοῦ δευτέρου, ὁσέβειαν τε καὶ μὴ βροντήν, * συνέβαινε καὶ αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς τιμῶν τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν ἀποδοῦναι ταῖς κρατί-
3 σαις δοξάζειν. * ὥστε καὶ σέλδονον τὸν τῆς αἰτίας βασιλεῖα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας τῶν θυσιῶν ἐπιβάλλοντα δαπανήματα.

* Σίμων δὲ πῶς ἐκ τῆς βενιαμὴν φυλῆς προσηγάμενος τοῦ ἱεροῦ καθέσαστο, διηγάγη τὰ δευτέρου περὶ τῆς πόλεως ἀγορανομίας.

* καὶ νικήσας τὸν ὀνίαν μὴ δυναμῆναι, ἦλθε πρὸς ἀπολλώνιον θρᾱσαι, τὸν καλεῖσθαι τὸν καίρὸν κοίτης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγόν.

* καὶ προσήγγειλε περὶ τῶν χρημάτων ἀμυντήτων, γέμειν δὲ ἐν ἱεροῦ μίσις γὰρ φυλάκιοι, ὥστε τὸ πλεονάζον τῶν διαφορῶν ἀναριθμητὸν εἶναι, καὶ μὴ προσήκειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τῷ τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ταῦτα. * συμμίζας δὲ ὁ ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν μισυθῶντων αὐτῷ χρημάτων ἐνεφύισεν. ὁ δὲ προχειρῶς αὐτῷ ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἀπέστειλε διὸς ἐντολᾶς, τῷ τῶν προχειρῶν χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιῆσαι. * διὸς δὲ ὁ ἡλιόδωρος ἐποίησε τῷ κορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς ταῖς κατὰ κοίλῃ συρίας καὶ φοινίκην πόλεις ἐφοδῶν, τὰ πρᾶγμα δὲ τῷ βασιλεῖ προσέθεσιν ἐπιτελεῖν. * ὡς γὰρ ἡγεῖται εἰς ἱεροσόλυμα, & φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ δευτέρου τὴν πόλεως ἀποδεχθεὶς, διὸς πρὸς τὸ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ὥστε παρέσι διεσάφισεν. ἐπειθὲ διὸς εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα ἔως ἐχούσα τυγχάνει.

* ὁ δὲ δευτέρου ὑποδείξας τοὺς παραθήκας εἶναι χρεῶν & ὁφειλῶν:

* Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem, quasi per Cælessyriam, & Phœnicem ciuitates esset peragraturus, reuera autē regis propositum perfecturus.

* Sed cum venisset Hierosolymam, & benignè à summo sacerdote in ciuitate esset exceptus, narrauit de dato indicio pecuniarū, & cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si verè hæc ita essent. * Tūc summus sacerdos ostēdit deposita esse hæc & victualia viduarum & pupillorum.

CAP. III.

Igitur cum sancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges autem adhuc optimè custodirentur propter Onia pontificis dispositionem & pietatem, & animos odio habentes mala:

* Fiebat ut & ipsi reges & principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent.

* Ita ut Seleucus Asia rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorū pertinentes.

* Simon autem de tribu Benjamin prepositus templi constitutus, contendebat, obistente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in ciuitate moliri.

* Sed cum vincere omnia non posset, venit ad Apollonium Tharsæ filium, qui illo tēpore erat dux Cælesyria & Phœnicis.

* Et nuntiauit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse ararium Hierosolymis, & communes copias immensas esse quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum, esse autē possibile sub potestate regis cadere vniuersa.

* Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum qui erat super negotia eius, misit cum mandatis ut prædictam pecuniam transportaret.

* Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem, quasi per Cælessyriam, & Phœnicem ciuitates esset peragraturus, reuera autē regis propositum perfecturus.

* Sed cum venisset Hierosolymam, & benignè à summo sacerdote in ciuitate esset exceptus, narrauit de dato indicio pecuniarū, & cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si verè hæc ita essent. * Tūc summus sacerdos ostēdit deposita esse hæc & victualia viduarum & pupillorum.

* Quædam verò esse Hircani Tobia viri valde eminentis, in his quæ detulerat impius Simon, vniuersa autem argenti talenta esse quadringenta, & auri ducenta.

* Decipi verò eos qui credidissent loco & templo, quod per vniuersum mundum honoratur, pro sui veneratione & sanctitate omnino impossibile esse.

* At ille pro his quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda.

* Constituta autè die intrabat de his Heliódorus ordinaturus. Non modica verò per vniuersam ciuitatem erat trepidatio.

* Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactauerunt se, & inuocabant de cælo eum qui de depositis legem posuit, vt his qui deposuerant ea, salua custodiret.

* Iá verò qui videret summifacerdotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim & color immutatus, declarabat internum animi dolorem.

* Circumfusa enim erat mœstitia quædam viro, & horror corporis, per quæ manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur.

* Alij etiam congregati de domibus cõfluebant publica supplicatione obsecrantes, pro eo quòd in cõtemptum locus esset venturus.

* Accinctæq; mulieres ciliciis pectus per plateas cõfluebāt, sed & virgines quæ cõclusæ erant, procurrebāt ad Oniā, aliæ autem ad muros, quædā verò per fenestras aspicebāt.

* Vniuersæ autè protēdentes manus in cælū deprecabātur. * Erat enim misera commixtæ multitudinis, & magni sacerdotis in agone cõstituti expectatio. * Et hi quidē inuocabant omnipotentē Deū, vt credita sibi his qui crediderāt cū omni integritate conseruarentur.

* πῶς ὁ καὶ ἱεροῦ τοῦ τῶν βίβλων
φύλαξ ἀνδρὲς ἐν ὑπερβολῇ κα-
μύνης, ὡς διαβάλλων ἡ δόξα
ἐν σίμωνι, καὶ ὁ πᾶσι δόχους τε-
τρακόσια τάλαντα, χρυσὸς δὲ δια-
κόσια. * ἀδελφεῖται δὲ οὗτοι πε-
πισθόκοτος τῇ τοῦ τόπου ἀγισμῶν
καὶ τῆς τεμενίου καὶ τὸν σύμπαντα
κόσμον ἱεροδοξομένην ἐς ἀστυλῆαν,
παντελὲς ἀμύχανον εἶναι.

* ὁ δὲ ἡλιόδωρος διὰ τὰς εἰχέ βα-
σιλικὰς ἐν τῷ λαῷ, πᾶσι τῶν ἐλεγε-
ν ἐν τῷ βασιλικῷ διαληπτικῶν ταῦτα εἶ-
ναι. * ταῖς ἀμύχανος δὲ ἡμέραν εἰσελ-
θὲν τῶν ἐπὶ τῶν οἰκονο-
μῶν ἡ δὲ μικρὰ καὶ ὅλως τῶν
πόλιν ἀγωνία. * ὁ δὲ ἱερεὺς πρὸς
τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερῶν καὶ
στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ἐπεκαλῶν-
το εἰς τὸν ἔργον τὸν κατὰ παραθή-
κης νομοθετήσαντα, τοῖς παρακα-
ταθεμένοις ταῦτα σῶσα διαφυλάττειν.

* ἡ δὲ ὁρῶντα τῶν δόχων καὶ
ιδεὴν τιτρώσκεσθαι τὴν διδουσαν. ἡ γὰρ
ὄψις καὶ τὸ τῆς χροῆς παρηλλαγ-
μένον, ἐνέφανε τὴν καὶ ψυχὴν ἀνω-
νίαν. * περικέχυτο γὰρ περὶ τὸν δῶ-
δωρ δὲ ὁ καὶ φεικασμὸς σώμα-
τος. διὼν πρόσθον ἐγένετο τοῖς θεω-
ροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλγος.

* ὁ δὲ ἐκ τῶν οἰκῶν ἀγγεληδὼν
ἐξ ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν οἰκῶν ἱκετεῖαν,
διὰ τὸ μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἐρ-
χεσθαι τὸν τόπον. * ὑπεζωσμένους
δὲ ὑπὸ τῆς μαζούρας αἰτωαῖνας σάκ-
κοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθουν. αἱ
δὲ καλὰ κλεῖσοι τὰν παρθένων, αἱ
μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τῆς πυλῶνας, αἱ
δὲ ἐπὶ τὰ τέχη, ἡ δὲ διὰ τὰν θυρί-
δων διέκλυον. * πᾶσαι δὲ ὡσεὶ
ἔκταν τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἔργον,
ἐποιεῖν τὴν λιλῶσαν.

* ἐλεῖν δὲ ἡ τὴν ἑπὶ τῶν παμ-
μυγῇ πρόπῳσιν, τῶν τε ἑμεγάλου
ἀγωνιῶν δόχων καὶ ὡσεὶ δοκίαν.

* ὁ μὲν οὖν ἐπεκαλούμενος τὸν
παγκρατὴν κύριον ἰὰ πεπισθόκοτος
τοῖς πεπισθόκοσι σῶσα διαφυλάττειν
καὶ πάσης ἀσφαλείας.

* Quædam autem & Hir-
cani filij Tobia valde viri in ex-
cellentia positi, non vt calum-
niatus fuerat impius Simon. At
vniuersa argenti quadringenta
talenta, auri autem ducenta:

* Iniuria affici verò eos qui
credidissent loci sanctitati & ho-
norati per vniuersum mundum:
templi venerationi & integri-
tati, omnino difficile esse.

* At Heliódorus propter quæ
habuit regia madata, omnino di-
cebat in regiū referenda hæc esse.

* Constituens autem diem in-
trabat de his consilium ordina-
turus. Fuit autem non modica
in omni ciuitate trepidatio.

* At sacerdotes ante altare
in sacerdotalibus stolis iactantes
seipsos, inuocabant in cælum eū
qui de deposito legem tulit, his
qui deposuerunt hæc salua cu-
stodire.

* Erat autē videntem sum-
mi sacerdotis vultum vulnerari
mente. Nam aspectus & colo-
ris immutatio, declarabat eam
quæ in anima turbationem.

* Circumfusa erat enim circa
viri formido quædā & hor-
ror corporis, per quæ manifestus
efficiebatur aspicientibus in cor-
de existens dolor.

* Alij autē de domibus gre-
gatim exiliebant ad popularem
supplicationem, quia futurus
erat in contemptū venire locus.

* Succinctæ autem sub mam-
mis mulieres ciliciis per vias
confluebant. At incluse virgi-
nes, aliæ quidem concurrebant
ad ianuas, aliæ verò ad muros,
quædam autem per fenestras
aspiciebant.

* Vniuersæ autem protenden-
tes manus in cælū, faciebant de-
precationem. * Miserari autē
erat multitudinis cõmixtæ rui-
næ, & magni agonizantis prin-
cipis sacerdotum expectationē.

* Hi quidē itaque inuocabāt
omnipotentem Dominū credita
his qui crediderunt salua serua-
re cum omni securitate.

²³ * At Heliodorus quod decreuerat perficiebat, ibi autem eo cum satellitibus ad ararium iam presente.

²⁴ * Spirituum, & omnis potestatis princeps ostentum magnū fecit, adeo ut omnes qui ausi fuerant conuenire, admirantes Dei virtutem, in dissolutionem & timorem conuerterentur.

²⁵ * Apparuit enim quidam equus eis, terribilem habens sessorem, & optimo operimento adornatus; inuectus autem cum impetu concussit in Heliodorum priores ungulas: ipse autē sessor videbatur aurea arma habere.

²⁶ * Alij autem duo apparuerunt ei iuuenes robore quidem decori, optimi autem gloria, speciosi autē amictu: qui & astantes ex utraque parte, flagellabant eum incessanter, multas incutientes ei plagas:

²⁷ * Subitō autem cadentem in terra, & multa caligine circumfusum, corripientes, & in gestatoria sella imponentes eum.

²⁸ * Qui nuper cum multa incursione, & omnibus satellitibus in prædictum ingressus erat ararium, ferebant à nullo adiutum ipsum armis stantem;

²⁹ * Manifeste Dei potentiam cognoscentem: & ille quidem per diuinam virtutem mutus, & omni priuatus spe & salute iacebat.

³⁰ * Hi autem Dominum benedicebant, qui magnificauerat suū locum, & paulo antè timore, & tumultu plenum templum, omnipotente apparente Domino, gaudio & letitia impletum est.

³¹ * Statim autem quidam ex Heliodori amicis rogabant Oniā ut inuocaret Altissimū, & vitam donaret ei, qui omnino in ultimo spiritu constitutus erat.

³² * In suspitione autem factus princeps sacerdotum, ne forte opinionem rex haberet, maleficiū aliquod circa Heliodorū à Iudeis consummatū esse, obtulit hostiam pro viri salute.

²³ * ὁ δὲ ἡλίοδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. αὐτῷ δὲ αὐτὸς συντοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντων. * ὁ τῶν πνυμάτων καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστεως Ἰπφάριαν μέγαλιν ἐποίησεν, ὥστε πάντας οὖν κατατλημένους συναλθεῖν καταπληγῆς τινὲς θεοῦ δυνάμιν, εἰς ἐκλυσιν δὲ δολίαν τραπήναι.

²⁵ * ὥφθη γὰρ πρὸς ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν Ἰπφάριον, & καλλίστη σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδιον ἐνέσειε τῷ ἡλίοδωρ τὰς ἐμπροσθεν οὐλὰς. ὁ δὲ Ἰπφάρχιμος ἐφαίνετο χρυσίῳ πανοπλίῳ ἔχων. * ἕτεροι δὲ δύο ποσειδάωνες αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ μὲν διπρεπείς, κάλλισοι δὲ τῇ δόξῃ, διαπρεπείς δὲ τὴν τοῖς βολῶν. * καὶ ὡς αὖτε σῶτες ἐξ ἐκατέρου μέρους, ἐμασίγῳ αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς Ἰπφάρχιοντες αὐτῷ πληγὰς.

²⁷ * ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν & πολλὰ σκότειν περικυβέντα, συναρπάσαντες καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες.

²⁸ * τὸν ἄρτι μὲν πολλῆς ὡς ἀδρῆμης καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ ποσειδημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον, ἐφερὼν ἀβόηθον αὐτὸν τοῖς

²⁹ ὅπλοις κατεσάτα, * φανεράς τὴν τοῦ θεοῦ δυνάμειν ἐπεγνωκότα καὶ ὁ μὲν διὰ τινὲς θείαν ἐνέριθον ἄφρονος καὶ πάσης ἐσερήμενος ἐλπίδῃ καὶ

³⁰ σωτηρίας ἐρεπίπτο. * ὁ δὲ τὸν κύριον ἀλόντων τὸν ὡς ἀδοξάζοντα τὸν εἰνῆς ῥήπον. καὶ τὸ μικρὸν ὡς ἄλλο δέξας & ταραχῆς γέμον ἱερόν, τὸ πᾶν τεκράβετο Ἰπφάρχιος κυρίως, χαρῆς δὲ

³¹ διφροσύνης ἐπεπλήρωτο. * ταχὺ δὲ πινες τῶν δὲ ἡλίοδωρος συνήθων ἠξίουν τὸν ὄντιον Ἰπφάρχεσθαι τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῶν χαλίσσασθαι τὸ πᾶν ἑλῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ χειμῶνα.

³² * ὑποπίος δὲ γινόμενος ὁ δὲ χιερῶς μήποτε διὰ ληψιν ὁ βασιλεὺς γῆν, κακοεργίαν πινὰ περὶ τὸν ἡλίοδωρον ὑπὸ τῶν ἰουδαίων συντετελέσθαι, ποσειδάονα γὰρ θυσιάαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.

²³ * Heliodorus autem quod decreuerat perficiebat eodē loco ipsecum satellitibus circa ararium praesens.

²⁴ * Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis euidētiā, ita ut omnes qui ausi fuerāt parere ei, ruentes Dei virtute in dissolutionem & formidīnē conuerterentur.

²⁵ * Apparuit enim illis quidam equus, terribilem habēs sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea.

²⁶ * Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori, optimi gloria, speciosi que amictu, qui circumsteterūt eū, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes.

²⁷ * Subitō autem Heliodorus concidit in terrā, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt.

²⁸ * Et is qui cū multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ararium, portabatur nullo sibi auxilium ferente:

²⁹ * Manifesta Dei cognita virtute. Et ille quidē per diuinam virtutē iacebat mutus atque omni spe & salute priuatus.

³⁰ * Hi autem Dominū benedicebant, quia magnificabat locum suum, & templū quod paulo antè timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotentē Domino, gaudio & letitia impletū est.

³¹ * Tunc verò ex amicis Heliodori quidā rogabant cōfestim Oniā, ut inuocaret Altissimū ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat cōstitutus. * Cōsiderans autē summ⁹ sacerdos, ne fortē rex suspicaretur malitiā aliquā ex Iudæis circa Heliodorum consummatā, obtulit pro salute viri hostiam salutarem.

* Cū dos exo eisdē ve Heliod sacerdo pter eū donauit

* Tu latus, n gnalia l his dict

* Hel Deo ob promiss concess gens, ro dabat a

* Te bus ea viderat

* Cū gasset H aptus a lymam

* Si aut reg mitte il recipie quod quæda

* N cælis h & adiu venien percut

* Ig ærarii bet.

Simon cuni malē l tanqua instiga fuisset

* Pro ac defe æmula debat cere.

* Se tantū per qu farios l

* Cúmque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdé vestibibus amicti, astátes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias age, ná propter eum tibi Dominus vitá donauit.

* Tu autem à Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei & potestatem. & his dictis non comparuerút.

* Heliodorus autem hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei qui viuere illi concessit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu, redibat ad regem.

* Testabatur auté omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magna Dei.

* Cúm autem rex interrogasset Heliodorú, quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam mitti, ait:

* Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatú eum recipies, si tamen euaserit, eò quòd in loco sit verè Dei quædam virtus.

* Nam ipse qui habet in cælis habitationem, visitator & adiutor est loci illius: & venientes ad malefaciendú, percutit ac perdit.

* Igitur de Heliodoro & ærarii custodia ita res se habet.

CAP. IIII.

Simon autem prædictus pecuniarú & patriæ delator, A malè loquebatur de Onia, tanquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, & ipse fuisset inuentor malorum.

* Prouisoremque ciuitatis ac defensorem gentis suæ, & æmulatorem legis Dei, audebat insidiatorem regni dicere.

* Sed cùm inimicitia tantum procederét, vt etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent:

* ποιουντες τὸν ἱλασμόν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐφύθησαν τῷ ἡλιόδωρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐδῆσαν ἐς οὐλομένην, καὶ σῶτες εἶπαν, πολλὰς τὰς ὀνίας τῷ δὲ χερεὶ χάριτας ἔχε· διὰ γὰρ αὐτὸν θεὸς κεχαρισται τὸ ζῆν οὐκ ἐλάττω. * σὺ δὲ

ἐξ ἑρανοῦ μεμαστωμένος διάγεις, λέγει πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ καὶ τὸς ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο.

* ὁ δὲ ἡλιόδωρος θυσίαν θύεντας καὶ κυρία καὶ δυχὰς μεγίστας δίδάμενος τῷ τὸ ζῆν πεποιήσαντι, καὶ τὸν ὀνίαν ἀποδεξάμενος δῶκεν αὐτῷ πένδουσε πρὸς τὸν βασιλέα.

* ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ὅτι ὡς ὅτε ὅψιν τε θεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ.

* τὸ δὲ βασιλεὺς ἐπερωτήσαντος τὸν ἡλιόδωρον ποῖός τις εἴη Ἰππότηδης ἐπὶ ἅπασι διαπεμφθῆναι εἰς ἱερὸν ὄλυμα, ἔφησεν.

* εἰ ἴνα ἔχῃς πολέμιον ἢ πταγμάτων Ἰππικόν, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ· καὶ μεμαστωμένον αὐτὸν προσδέξῃ· ὅπως δὲ θεωρεῖται, διὰ τὸ θεὸν τὸν ῥήπον ἀληθῶς εἶναι ἴνα θεὸς διώκῃ.

* αὐτὸς γὰρ τὴν κατὰ τὴν ἐπουρανίον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου ὁ ῥήπου· καὶ οὕτως ἡρομύροις Ἰππικὸν κακῶς τυπῶν ἀπολύει.

* καὶ τὰ μὲν καὶ ἡλιόδωρον καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν ἔτις ἐχώρησεν.

* ὁ δὲ θεωρημύς σίμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρὸς ἐνδείκτης γεγονώς, ἐκακολόγει τὸν ὀνίαν· ὡς αὐτὸς τε εἴη τὸν ἡλιόδωρον Ἰππικῶς, ὅτι τῶν κακῶν δημιουργὸς καθέστηκας.

* καὶ τὸν διεγέτω τὴν πόλεως ὅτι τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμογενῶν ὅτι ζῆλον τῶν νόμων, Ἰππικὸν τῶν πταγμάτων ἐτάρμα λέγει.

* τὸ δὲ ἔχθρας Ἰππικὸν τὸν θεωρημύ, ὡς τε ὅτι διὰ τὸν τῶν τῶν τῶν σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνοις σωτελεῖσθαι.

* Faciente autem summo sacerdote propiciationem, iidem iuvenes iterum apparuerunt Heliodoro in eisdem vestibibus amicti; & stantes dixerunt: Multas Oniæ principi sacerdotum gratias habet: propter enim eum tibi donauit vitam Dominus.

* Tu autem de celo flagellatus, nuntia omnibus magnam Dei potestatem. hæc autem cùm dixissent, disparentes facti sunt.

* At Heliodorus sacrificium offerens Domino, & vota maxima vouens ei qui vitam concessit: & Oniæ gratias agens, rediit cùm exercitu ad regem.

* Testabatur autem omnibus quæ erat sub visu conspicuas opera maximi Dei.

* At rege interrogante Heliodorum, quis esset aptus adhuc semel, vt mitteretur in Hierosolyma, dixit:

* Si quem habes hostem vel rerum insidiatorem, mitte eum illuc: & flagellatum eum recipies. si tamen & euaserit, eo quòd in loco verè sit quadam Dei potentia.

* Ipse enim qui habitationem celestem habet, visitator est & adiutor illius loci. & venientes ad maleficium, percutiens perdit.

* Et res quidem de Heliodoro & ærarij custodia sic transactæ sunt.

CAP. IIII.

AT prædictus Simon pecuniarum & patriæ delator factus, malè loquebatur de Onia: tanquam ipse esset qui Heliodorum instigasset, & malorum artifex extitisset.

* Et benefactorem ciuitatis & defensorem suæ gentis, & æmulatorem legum, insidiatorem rerum audebat dicere.

* Sed cùm inimicitia ad tantum procederet, vt & per quendam ex his qui à Simone probati erant, homicidia fierent.

* Videns Onias difficultatem contentionis, & Apollonium insanire utpote Cœleſſyria & Phœnicie ducem augmentem malitiam Simonis, ad regem se contulit.

* Non factus ciuium accusator, sed utilitatem publicè & priuatim vniuerſe multitudini considerans.

* Videbat enim sine regali providentia impossibile esse consequi pacem vltra res, & Simonem cessationem non accepturum stultitiæ.

* Cum commutasset autem vitam Seleucus, & suscepisset regnum Antiochus qui cognominatus est Nobilis, ambiuit Iason frater Oniæ summum sacerdotium.

* Promittens regi propter consecutionem, argenti talenta sexaginta supra trecenta, & redditus cuiusdam alijs talenta octoginta.

* Ad autem hæc promittebat, & alia constituturū quinquaginta ad centum, si concedatur per potestatem eius gymnasium, & Ephebiæ sibi constituere, & in Hierosolymis Antiochenſes scribere.

* Cum annuisset autem rex, & principatum obtinuisset, statim ad Græcum ritum tribules tranſtulit.

* Et quæ posita erant Iudeis mansueta regia per Joannem patrem Eupolemi, qui fecit legationem pro amicitia & societate apud Romanos amouit; & quidem legitimas soluens politias, praua instituta innouabat.

* Sponte enim sub ipsam arcem gymnasium edificauit, & optimos Epheborum substituēs, sub velum duxit.

* Erat autem sic occasio quædam gentilitatis, & profectus alienigenæ conuersationis propter impij, & non summi sacerdotis Iasonis eminens scelus.

* σωωρὼν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τὸ φιλονικίας ἐ δ' ἀπολλώνιον μαίνεσθαι ὡς τὴν κοίτης συρείας ἐ φοινίκης στρατὸν συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ σίμωνος, ὡς τὴν βασιλέα διεκομίδην.

* ἐ γινόμενος τῶν πολιτῶν καλὴ γοργός τὸ δὲ σύμφορον κοινῇ ἐ κατ' ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν.

* εἰδὼς γὰρ αὐτὸς βασιλικῆς περιουσίας ἀδυνατῶν εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν σίμωνα παύσαν ἐ ληψόμενον τ' αὐτοίαν.

* μεταλλάξαντες δὲ τὸν βίον σελεύκῃ, καὶ ἀδελφόντες τὴν βασιλείαν ἀντιόχῳ δ' ἐπεσάγαρον θέντες Ἰππάρχου, ὑπενόθευσαν ἰάσων ὁ ἀδελφὸς ὀνίας τὴν δὲ χειρωτύλιν.

* ἐπαγγελάμενος τῷ βασιλεῖ δι' ἐνθούσιον δόρυ τὰ τάλαντα ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, & πρὸς σόδου ἑνὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα.

* πρὸς δὲ ταῖς ὑπαρχαῖς καὶ ἑτέρας διαγράψαν πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐὰν ἐπιχωρηθῇ διὰ τῆς Ἰζουσίας αὐτῷ γυμνασίῳ καὶ ἐφηβίδῳ αὐτῷ συστήσασθαι ἐ δὲ ἐν ἱεροῦ ὁδοῖς ἀντιόχεις διαγράψαι.

* ἐπινύσαντες δὲ τοῦ βασιλέως ἐ τῆς δόξης κρατήσας, διδόντες Ἰππάρχῳ ἑλληνικὸν χαρακτῆρα ὅτι ὁμοφύλοις μετήγε.

* ἐ τὰ κείμενα τοῖς ἱουδαίοις φιλόθρονα βασιλικά διαῖωδόντες ἑπατρέας εὐπολέμῃ, & ποιησαμένους τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας ἐ συμμαχίας πρὸς τοῦ Ῥωμαίου, παρώσαντες καὶ τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας, ἀνανόμους θεσμούς ἐκαίνιζον.

* ἀσμελῶς γὰρ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον κατέδρυσεν, καὶ ἐν κρατίτεσιν τῶν ἐφῆβων ὑποτάσων, ὑπὸ πέταλον ἦλθον.

* ὡς δὲ ἔτι αὐτὸς ἀκμήτις ἑλληνισμοῦ, καὶ πρὸς βασιλεὺς ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς ἐσθλὴν δὲ χειρὸς ἰάσων ὁ ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν.

* Considerans Onias periculum contentionis, & Apollonium insanire, utpote ducem Cœleſſyriæ & Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit: * Non ut ciuium accusator, sed communē utilitatē apud semetipsum vniuersæ multitudinis considerans.

* Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare à stultitia sua. * Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium. * Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, & ex redditibus alijs talenta octoginta.

* Super hoc promittebat & alia centū quinquaginta, si potestati eius cōcederetur gymnasium & ephebiæ sibi constituere; & eos qui in Hierosolymis erant Antiochenos scribere.

* Quod cum rex annuisset & obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum tribules suos transferre cœpit.

* Et amotis his, quæ humanitatis causâ Iudæis à regibus fuerant constituta, per Ioannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione legitima, ciuium iura destituens, praua instituta sanciebat.

* Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium cōstituere, & optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. * Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, & profectus gentilis, & alienigenæ conuersationis, propter impij & non sacerdotis Iasonis nefarium & inauditum scelus.

* Ita circa altent; se sacrifici participi præbiti exerciti quidē h tes, Gr arbitrat gratia p tio habet æmulab his con quos h habuer diuinat nō cedit quens autem Tyro c præfens facinor mis viri tes arge centas i lis, qua asportat erogare teret; se deputat sunt qu rat in f propter sunt in remiū. gyptū filio pro mæi Ph cognou num se ctum, consulē nit Iop solymar * Et & ciuit faculari bus ing Phœnic tit. * pus mi supradi portant de nego sa perlat

* Ita ut sacerdotes iam nō circa altaris officia dediti essent; sed contempto tēplo & sacrificiis neglectis, festinaret participes fieri palæstræ & præbitionis eius iniuste, & in exercitiis disci: * Et patrios quidē honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur. * Quorum gratia periculosa eos contentio habebat, & eorū instituta æmulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebāt, quos hostes & peremptores habuerant. * In leges enim diuinas impiè agere impunè nō cedit, sed hoc tempus sequens declarabit. * Cum autem quinquennalis agon Tyro celebraretur, & rex præfens esset, * Misit Iason facinorosus ab Hierosolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis, quas postulauerūt hi qui asportauerāt, ne in sacrificiis erogarentur; quia non oportet; sed in alios sumptus eas deputari. * Sed hæc oblata sunt quidem ab eo, qui miserat in sacrificium Herculis: propter præfentes autē datæ sunt in fabricā nauium triremiū. * Misso autē in Ægyptū Apollonio Mnesthei filio propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cum cognouisset Antiochus alienum se à negociis regni effectum, propriis vilitatibus consulēs, profectus inde venit Ioppen, & inde Hierosolymam.

* Et magnificè ab Iasone & ciuitate susceptus, cum D facularū luminibus & laudibus ingressus est; & inde in Phœnicen exercitum conuertit. * Et post triennii tempus misit Iason Menelaum, supradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de negociis necessariis respo-
sa perlatum.

* ὥς τε μηκέτι περὶ τὰς θυσίας-
σηεὶς λειτουργίας ἀποθύμους εἶναι
εἶναι ἱερεῖς· ἀλλὰ θυσίᾳ καὶ
φρονιῶτες ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦν-
τες, ἑαυτοὺς μετέχειν ἐν παλαι-
στρᾷ ἀθανάτου χορηγίας, καὶ τὴν
τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν.

* καὶ τὰς μὲν παλαιὰς τιμὰς ἐν
ἐξενί πτόμενοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς
δόξας καλλίστας ἠγάπητοι.

* ὧν καὶ χάριν ἔχον αὐτὰς χα-
λεπὴν περιστάσιν· ἐπὶ ἡλίῳ τὰς
ἀγωγὰς ἐκαστὰ πᾶν ἡτέρον ἔξο-
μοῦσθαι, τέτρες πολεμίοις καὶ ἡ-
μωρηταῖς ἔχον.

* ἀπεβῆν γὰρ εἰς τοὺς θεοὺς νόμους
ἐξάλλοι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὁ ἀκόλ-
θος καιρὸς δηλώσει.

* ἀγορεύον δὲ πενταετηριοῦ
ἀγῶνος ἐν τύρῳ καὶ τοῦ βασιλέως
παρόντος.

* ἀπέστειλεν ἰάσων ὁ μισθὸς θρω-
ρὸς ὡς ἀπὸ ἱερῶν θυμῶν δούτιοι
ἀδελφοὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν δερα-
μὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ ἱε-
κλείου θυσίαν, αἷς καὶ ἡξίωσαν
ἀδελφοὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ
θυσίαν.

* ἐνεκα δὲ τῶν ἀδελφῶν ὁ μισθὸς
τὰς τῶν τελευτῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν.

* Διοσκόριος δὲ εἰς αἴγυπτον
ἀπολλωνίου τοῦ μενεσθεῖος διὰ τὰ
πρωτοκλήσια θ. φιλομήτορος βα-
σιλέως, μετὰ λαβὴν δούτιοι καὶ ἄλ-
λότῳ αὐτῶν τῶν αὐτῶν γεγονέναι
πραγμάτων, τῆς καθ' αὐτῶν ἀσφα-
λείας ἐφρόνιζεν· ὅθεν εἰς ἰόππην
ἀδελφὸν καὶ κατέλυτῳ εἰς ἱε-
ροσόλυμα. * μεγαλομερῶς δὲ
ὑπὸ θ. ἰάσωνος καὶ τῆς πόλεως ἀπο-
δεχθεὶς, καὶ δαδουχίας ἐβόων εἰ-
σεδέχθη· εἰθ' ἕτως εἰς τὴν φοινίκην
κατεστράτευσεν.

* καὶ δὲ τριετὴ χρόνον ἀπέειλε
ἰάσων μισθὸν ὅτι τὸ ἀποσημαι-
νομένου σίμωνος ἀδελφόν, ἀδελ-
φοὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν τὰ χεῖματα τῷ βασι-
λεῖ, καὶ τοῖς πᾶσι πραγμάτων διαγ-
καίων ὑπομνηματισμὸς τελέωνται.

* Ita ut non ultra circa al-
taris ministeria prompti essent
sacerdotes, sed ipsum quidem
templum contemnentes & sa-
crificia negligentes, festinabant
participes esse quæ in palæstra
iniuste exhibitionis; post disci
prouocationem;

* Et quidem patrios honores
in nihilo ponentes, sed Græcas
glorias optimas arbitantes.

* Quorū & gratia habuit
eos graue infortunium: & quo-
rum æmulabantur mores, &
omnino volebant similes esse,
hos hostes & punitores habue-
runt.

* Impiè agere enim contra
diuinas leges non facile, sed &
hec sequens tempus declara-
bit.

* Cum celebraretur autem
quinquennalis agon in Tyro, &
rex adesset:

* Misit Iason scelestus sacro-
rum procuratores ut ab Hiero-
solymis Antiochenes portantes
argenti drachmas trecentas in
Herculis sacrificium, quas &
postulauerunt ij qui asportau-
rant ne expenderentur in sa-
crificio.

* Propter autem portantes
in triremium fabricationes.

* Misso autem in Ægyptum
Apollonio filio Mnesthei pro-
pter primates Philometoris re-
gis, suspicans Antiochus alie-
num eum suarum factum esse
rerum, proprie securitatis cu-
ram habuit, unde in Ioppen
ueniens profectus est in Hiero-
solyma.

* Magnificè autem à Iasone
& ciuitate acceptus, cum faci-
bus & exclamationibus susce-
ptus est: postea sic in Phœniciam
cum exercitu abiit.

* Post autem triennij tem-
pus misit Iason Menelaum præ-
dicti Simonis fratrem, portan-
tem pecunias regi, & de nego-
ciis necessariis commonitiones fa-
cturum.

* Ille autem commendatus regi, & magnificans eum à facie potestatis, in semetipsum retor- sit summum sacerdotium, supe- rans Jasonē talentis argenti tre- centis. * Cū cepisset autē regia mandata venit, equidem sum- mo sacerdotio nihil dignum fe- rens, furores autem crudelis ty- ranni & fera barbara impetus habens.

* Et quidem Jason qui pro- prium fratrem circumuenerat, circumuentus ab alio profugus in Ammanitē regionē expulsus est.

* At Menelaus ipsum qui- dem principatum obtinuit, sed de promissis regi pecunijs nihil bene disponebat: faciente autem exactiōem Sostrato arcis præ- posito. * Ad hūc enim erat vecti- galium exactio, ob quam causam ipsi duo à rege vocati sunt.

* Et quidem Menelaus reli- quit summi sacerdotij successo- rem Lysimachū suum fratrem: Sostratus autem Crateten eum qui super Cyprios.

* Cū talia autem constitue- rentur, contigit Tarsenses & Mallotas discordes esse, propte- rea quod Antiochidi concubinae regis in dono darentur.

* Festinanter itaque rex ve- nit sedare res, relinquens suffe- ctum Andronicum ex ijs qui in dignitate positi erant.

* Ratus autem Menelaus ac- cepisse oportunitatem bonam, aurea vasa quadam templi fu- ratus donauit Andronico, & alia vendiderat inque Tyro & ijs quæ in circuitu ciuitatibus.

* Et cū manifestē cognouis- set Onias, arguebat recedens in tutum locum, in Daphne quæ ad Antiochiam posita est.

* Vnde Menelaus accipiens seorsum Andronicum hortaba- tur interficere Oniam: ille autē veniēs ad Oniam & persuasus cum dolo & acceptus cum iura- mentis, dans dextram, quanquā in suspitione positus, persuasit de asylo procedere, quē et statim conclusit non veritus iustitiam.

24 * ὁ δὲ συστὰς τῷ βασιλεῖ καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ ἱε- ρείᾳ, εἰς ἑαυτὸν κατέλυσε τὴν δρε- χερωσίαν ὑπερβαλὼν τὴν ἰάσωνα τάλαντα δρεγυρίου τετρακόσια.

25 * λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς ἐντο- λὰς παρεγγέτο, τὸ μὲν ἀρχιερωσύνης ἐδὲν ἄξιον φέρον, θυμὸς δὲ αἰμοῦ τυ- ράννου ἐθηρὸς βαρβάρου ὁρμᾶς ἔχων.

26 * καὶ ὁ μὲν ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελ- φὸν ὑπονοθεύσας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ' ἐτέρου φυγὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν χώραν σωτήλας.

27 * ὁ δὲ μενέλαος τὸ μὲν ἀρχὴς ἐκράτει, τὰν δὲ ἐπηγ- γελμῶν τῷ βασιλεῖ χρημάτων ἐ- δὲν διτάκτει ποικίλους δὲ τὴν ἀπαί- τησιν σωσέσθαι τῆς ἀκροπόλεως ἐπαρχοῦ.

28 * πρὸς τοῦτον δὲ ἰὼν ἡ τὰν διαφορῶν πρᾶξις, δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρεκλήθη- σαν.

29 * καὶ ὁ μὲν μενέλαος ἀπέλιπε τὸ ἀρχιερωσύνης διάδοχον λυσίμα- χον τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ, σώσεσθαι δὲ καὶ τὴν τῶν κυπρίων.

30 * τοιούτων δὲ συνεσηκῶτων, συνέ- βη ταρσῆς ἐμάλωτας σασιάζειν, διὰ τὸ ἀνποχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βα- σιλέως ἐν δωρεᾷ δίδοσθαι.

31 * ταῦτον δὲ ὁ βασιλεὺς ἤκε κατὰ σέλιαι τὰ πρᾶγματα, καταλιπὼν τὸν διαδε- χόμενον ἀνδρόνικον τὸν ἐν ἀξιώμα- τι καίμην.

32 * νομίσας δὲ ὁ μενέλαος εἰληφέναι καὶ τὸν διφυῆ, χερσώμα- τά ἰνα τὸν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχάριστο τῷ ἀνδρόνικῳ, ἐτέρεα ἐτύγχανε πεπρακῶς εἰς τε τύρην & τὰς κύκλῳ πόλεις.

33 * ἐσαφᾶς ἐπε- γνωκῶς ὁ οἴας, ἀπὴλεγχον ὁποκε- χωρηκῶς εἰς ἀσύλον ἔπον, ἐπὶ δ' ἀφ' ἧς πρὸς ἀντόχειαν καίμην.

34 * ὅθεν ὁ μενέλαος λαβὼν ἰδίαν τὸν ἀνδρόνικον παρεκάλει χειρώσα- σθαι τὸν οἴαν. ὁ δὲ πρὸς ἡρόμενον ἐπὶ τὸν οἴαν, καὶ πειθεὶς ἐπὶ δόλῳ ἐδεξιάσθαι μετ' ὅρκων, δὲ δεξιῶν καίπερ ἐν ὑποψίᾳ καίμην, ἐπει- σεν ἐκ τοῦ ἀσύλου παρελθεῖν ὃν καὶ πρὸς χεῖρμα κατέκλεισεν ὃν αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον.

24 * At ille commendatus regi, cū magnificasset fa- ciem potestatis eius, in se- metipsum retorfit summum sacerdotium, supponens Ia- soni talenta argenti trecēta.

25 * Acceptisque à rege man- datis venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio; animos verò crudelis tyrāni, & feræ beluæ iram gerens.

26 * Et Iason quidem, qui proprium fratrem captiuau- erat, ipse deceptus profu- gus in Amanitem expulsus est regionem.

27 * Menelaus autem principatum quidem obtinuit; de pecunijs verò regi promissis nihil agebat, cū exactiōem faceret So- stratus, qui arcis erat præpo- situs.

28 * Nam ad hunc exa- ctio vectigaliū pertinebat, quam ob causam utriusque ad regem sunt euocati.

29 * Et Menelaus amotus est à sacerdotio, succedente Ly- simacho fratre suo, Sostratus autem prælatus est Cypriis.

30 * Et cū hæc agerentur, contigit Tharsenses & Mal- lotas seditionem mouere, cō quod Antiochi regis concu- binæ dono essent dati.

31 * Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suf- fecto vno ex comitibus suis Andronico.

32 * Ratus autem Menelaus accepisse se tempus oportu- num, aurea quædam vasa è templo furatus, donauit An- dronico, & alia vendiderat Tyro, & per vicinas ciuitates.

33 * Quod cū certissimè co- gnouisset Onias, arguebat eum ipse in loco tuto, se con- tinēs Antiochiæ secus Daph- nem.

34 * Vnde Menelaus acce- dens ad Andronicū, rogabat vt Oniam interficeret. qui cū venisset ad Oniā, & datis dextris cū iureiurādo, quāuis esset ei suspectus, suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiā.

* Ob quam causam non solum Iudæi, sed etiam aliæ quoque nationes indignabantur, & molestè ferebant de nece tanti viri iniusta.

* Sed regressum regem de Ciliciæ locis, adierunt Iudæi apud Antiochiam simul & Græci, conquerentes de iniqua nece Oniæ.

* Contristatus itaque est, 37
animo Antiochus propter
Oniam, & flexus ad miseri-
cordiam, lachrymas fudit,
recordatus defuncti sobrie-
tatem & modestiam.

* Accensisque animis, An-
dronicum purpura exutum,
per totam ciuitatem iubet
circūduci; & in eodem loco
in quo in Oniam impietate
commiserat, sacrilegum vita
priuari, Domino illi condi-
gnam retribuente poenam.

* Multis autem sacrilegiis, in templo à Lyfimacho commissis Menelai consilio, & diuulgata fama, congregata est multitudo aduersum Lyfimachum, multo iam auro exportato.

² Turbis autem insurgen-
tibus, & animis ira repletis,
Lyfimachus armatis ferè tri-
bus millibus iniquis mani-
bus vti cœpit; duce quodam
tyranno, ætate pariter & de-
mentia prouecto.

* Sed vt intellexerunt co-
natum Lyfimachi, alij lapi-
des, alii fustes validos arri-
puere, quidam verò cinerem
in Lyfimachum iecere.

* Et multi quidam vulne-
rati, quidam autem & pro-
strati; omnes verò in fugam
conuersi sunt. ipsum etiam
sacrilegū secus ærarium in-
terfecerunt.

* De his ergo coepit iudi-
cium aduersus Menelaum
agitari.

* Et cùm venisset rex Ty-
rum, ad ipsum negotium
detulerunt missi tres viri à
senioribus.

* διὸ καὶ αἰτίαν ἑμὸν ἰουδαῖοι, 35
πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδεί-
ναζον καὶ ἐδυσφόρουσιν ὑπὲρ τοῦ
ἀνθρώπου ἀδίκου φόνου.

Τὸ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος 36
ἀπὸ τῶν κτ' κιλικίαν ἔπων, ἐνετύγ-
χανον ④ κτ' πόλιν ἰσδαῖοι συμμι-
θπονηρωμάτων ⑤ τῶν ἐλλήνων, ὅπερ
ἔπειτ' ἀλόγον ἐν ὀνόμῳ ἀπεκλινοῖτο.

ψυχικῶς οὐκ ὁ δούλος Θεοῦ Ἰη
 λυπηθεὶς ἔτρεπείς εἰς ἔλσον, καὶ θα
 κρύσας διὰ τῆς ἑμετηλαχότητος
 σωθῶρ σῶν καὶ πολλῶν ὀταξίων.

καὶ πυρῶν τοῖς θυμοῖς, ὡς α-
 χῆμα τὴν ἑδονικὴν πορφύραν
 περιελάβει· ὁ δὲ χιτῶνας πε-
 ριρρίζας, περιαγαγὼν καθ' ὅλην
 τὴν πόλιν ἐπ' αὐτὴν τὸν ἔπον ἔπερ-
 τὸν ὀνίαν ἡσέβησεν, ἐκεί τὸν μισοφό-
 νον ἀπεκόσμησε· ἔκυρίε τὴν ἀξίαν
 αὐτῶς κόλασιν λαποδόντ·

* ἡμοφρίων ὃ πολλὰν ἰερὰ συλη-
μάτων κτ' τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ λυσι-
μάχου, μτ' ὃ ἡμελεῖται γνώμης·
καὶ διαδοθείσης ἐξω τ' φήμης, ὅτι
συνήχθη τὸ πλῆθος ὅτι τὸν λυσίμα-
χον, χρυσωμάτων ἥδη πολλὰν διενη-

νεγμύρων. * ἐπεγεθρυσάντων δὲ τῶν
ὀχλων ἐ ταῖς ὁραῖς διεμππλαμέ-
νων, καθοπλίσας ὁ λυσίμαχος πρὸς
τρισχιλίους κατήρξατο χειρῶν ἀδί-
κων προσηγασμένου πινὸς αὐρῆς
προβεβηκότ'· τὴν ἡλικίαν, ἐδὲν δὲ
ἦτον ἐ τῇ διανοίᾳ. * συνιδόντες δὲ

τινὶ θῆκεσιν τοῦ λυσιμάχου, σιωπα
 πάντες ④ μὲν πέτραι, οἱ δὲ ξύ-
 λων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῶν θαλασσι-
 νης ποδοῦ δραστήριοι, φερόντων, ἐνε-

Ἰννασον εἰς τοῦ περὶ τὴν λυσίμαχον.

* δι' αὐτὴν αἰτίαν πολλὰς μὲν αὐτῶν
τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ
κατέβαλον, πλῆτας δὲ εἰς φυγὴν
συνήλασαν· αὐτὸν δὲ τὸν ἐκείνου

ὡς δὲ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαν-
το. * περὶ ὧν τέτων ἐνέστη κρίσις πρὸς 4

τὴν μελέαν. * καταντήσαντες δ' ὁ
βασιλέως εἰς τύρην ἐπ' αὐτὴν τὴν δι-
καιολογίαν ἐποίησαντο οἱ πεμφθέν-
τες τρεῖς ἀνδρες ὑπὸ τῆς γεφυρίας.

* Ob quam causam non solum
Judei, multi autem & aliarum
gentium indignabantur, & mo-
lestè ferebant ob viri iniustam
necem.

⁴ At rege regresso ex Ciliciæ locis, occurrerūt ciuitatis Iudæi, simul scelus abominantibus & Græcis, propterea quòd sine causâ Onias interfectus fuerat.

* *Ex animo igitur Antiochus
tristatus, & Versus in miseri-
cordiam, & lachrymans ob mor-
tui sobrietatem & multam mo-
destiam:*

8 ² Et incensus furore, statim
Andronici purpuram auferens,
& vestes scindens, circūducens
per totā ciuitatē in ipso loco, vbi
in Oniam impietatem cōmiserat,
illic homicidam vitā priuauit,
Domino condignam ei pœnam
retribuente.

9 * Factis autem multis sacri-
legiis per ciuitatē à Lyfimacho,
cum Menelai consilio, & diuul-
gata extra fama, congregata est
multitudo aduersus Lyfimachū.
vasis aureis iam multis expor-
tatis.

40 ² Excitatis autem turbis &
ira repletis, armans Lysimachus
ad tres mille incepit uti mani-
bus iniquis, duce quodā Aura-
no promeſſo etate, nihil autem

41 minus & mente. *Intelligen
tes autem & conatum Lysima
chi, arripientes alij quidē saxa
alii verō fustes validos, quid
autem ex adiacente cinere appr
hendentes mixtim, proiecerunt
in Lysimachum.

42 ² Ob quam causam multo
quidem eorum vulneratos secu-
runt; aliquos verò & prostra-
verunt: omnes verò in fugam
compulerunt. ipsum autem sa-
cilegum prope ararium inter-
fecerunt.

43 * De his autem instabat iudicium aduersus Menelaum.

44 ³ Cum venisset autem re
ad Tyrum, ad ipsum iudiciu
retulerunt missi tres viri
senatu.

* Jam vero superatus Me-
nelaus promisit pecunias multas
Ptolemæo Dorymenis ad sua-
dendum regi.

* Unde accipiens Ptolemæus
in quodam atrio tanquam refri-
gerantem se regem à sententia
mutauit.

* Et ipsum quidem vniuer-
sæ malitiæ reum Menelaum ab-
soluit criminibus; at miseros,
qui & si apud Scythas causam
dixissent, absoluti essent innocen-
tes, hos morte damnauit.

* Citò ergo iniustam pœnam
passi sunt, pro ciuitate & popu-
lis, & sacris vasis causam pro-
secuti.

* Ob quam causam & Ty-
rij rem abominati quæ ad sepul-
turam eorum magnificè suppe-
ditauerunt.

* At Menelaus propter po-
tentium auaritiam, mansit in
principatu crescens malitia, ma-
gnus ciuium insidiator consti-
tutus.

CAP. V.

Circa autem tempus hoc se-
cundam profectiōem An-
tiochus in Ægyptum profectus
est. * Contigit autē per vniuer-
sam ciuitatē ferē in diebus qua-
draginta, videri in aëre curren-
tes equites auratas stolas habē-
tes, & hastis ad modum cohorti-
is armatos, & gladiorum edu-
ctiōnes.

* Et cursus equorum per or-
dinem digestos, & congressiones
factas, et incursiones vtrorum-
que, & scutorum motus, & spi-
culorum multitudinem, & te-
lorum iactus, & aureorum or-
namentorum splendores, & om-
nis generis loricas.

* Quamobrē omnes rogabant
in bonum ostentum fieri.

* Cum factus esset autem ru-
mor falsus, tanquam commutaf-
set Antiochus vitam, assumens
Iason non pauciores mille, re-
pente in ciuitatem fecit impe-
tum: ipsis autē ad murum com-
pulsis & ad ultimum iam ap-
prehensa ciuitate:

* ἥδη δὲ ληλεημένος ὁ μνέλαος
ἐπηγείλατο χεῖματα ἱκανὰ τῷ πτο-
λεμαίῳ τῷ δορυμένῳ πρὸς τὸ πεί-
σαι τὸν βασιλέα.

* ὅτε δὲ ἐν ἀπολαβῇ ὁ πτολεμαῖος
εἰς ὑπερύστυλον ὡς δὴ ἀψύχαι τὴν
βασιλέα, μετέθηκε.

* καὶ τὴν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἰ-
τιον μνέλαον ἀπέλυσε τῶν καλῶν
ρημάτων, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, εἰτι-
νες εἰ καὶ ἐπὶ σκύθων ἔλεγον, ἀπελύ-
θησαν δὲ ἀκατάγνωστοι, τοῖς τοῖς θά-
νατον ἐπέκεινε.

* Ταχέως οὖν τὴν ἀδικον ζημίαν
ὑπέχον, ὑπὲρ πόλεως καὶ δήμων,
ὅτι τῶν ἱερῶν σκευῶν πωροδοῦσαν.

* διὸ δὲ αἰτίαν ὅτι τύχοι μισο-
νηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐ-
τῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν.

* ὁ δὲ μενέλαος διὰ τὰς τῶν κο-
τουμάτων πλεονεξίας, ἐμεινεν ἐπὶ τῇ
ἀρχῇ ἐπιφύμενος τῇ κακίᾳ, μέλας
τῶν πολιτῶν ἐπιβροχὸς καθεστώς.

* Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν
δευτέραν ἐφοδὸν ὁ ἀντίοχος εἰς αἰ-
γύπτον ἐξείλατο.

* συνέβη δὲ καθ' ὅλην τὴν πόλιν
χερδὸν ἐφ' ἡμέρας τεσσαρτάκοντα,
φαίνεσθαι διὰ τῶν αἰθρῶν τετρακόντας
ἵππους διαχρύθους σολὰς ἔχοντας, &
λόγχας ἀπειρηδὸν ἔξω πλισμύρας,
καὶ μαχαίρων ἀσπασμούς.

* καὶ εἰλας ἵππων διατεταγμέ-
νας, καὶ πωροδοχὰς γνομενίας, καὶ
καταδρομὰς ἐκατέρων, καὶ ἀσπίδων
κινήσεις, & καμάκων πλήθη, & βελῶν
βολὰς, & χερσὶν κόσμων ἐκλάμ-
ψεις, καὶ παντοῖοις θωρακισμός.

* διὸ πάντες ἠξίουσαν ἐπ' ἀγαθῷ
τὴν ἐπιφροσύνην χρεῖσθαι.

* ἠρομένης δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς,
ὡς μετηλλαχότῃ ἀντίοχου τὸν
βίον, πωροδοχῶν ὁ ἰάσων ὅκ' ἐλάτ-
τοις τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν
πόλιν συνετελέσατο ἐπιθεσιν. τῶν
δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελαδόντων &
τέλῃ ἥδη καὶ ταλαμβανομένης τῇ
πόλει,

* Et cum superaretur Me-
nelaus, promisit Ptolemæo
multas pecunias dare ad sua-
dendum regi. * Itaque Pto-

lemæus in quodam atrio po-
situm, quasi refrigerandi gra-
tia regem adiit, & deduxit à
sententia: * Et Menelaum

quidem vniuersæ malitiæ
reum, criminibus absoluit:
miseros autem, qui etiam si
apud Scythas causam dixis-
sent, innocentes iudicaren-
tur, hos morte damnauit.

* Citò ergo iniustam pœ-
nam dederunt, qui pro ciui-
tate & populo & sacris vasis
causam persecuti sunt.

* Quamobrē Tyrij quoq;
indignati erga sepulturam
eorum liberalissimi extite-
runt. * Menelaus autem
propter eorum, qui in poten-
tia erant, auaritiam, perman-
ebat in potestate, crescens
in malitia ad insidias ciuiū.

CAP. V.

Eodem tempore Antio-
chus secundā profectio-
nem parauit in Ægyptum.

* Contigit autem per vni-
uersam Hierosolymorum ci-
uitatem videri diebus qua-
draginta per aëra equites dis-
currentes, auratas stolas ha-
bentes & hastas, quasi cohorti-
tes armatas. * Et cursus e-
quorū per ordines digestos,

& congressiones fieri comi-
nus, & scutorum motus, &
galeatorum multitudinem
gladiis districtis, & telorum
iactus, & aureorum armorū
splendorem, omnisque ge-
neris loricarum. * Quapro-
pter omnes rogabant in bo-
num monstra conuerti.

* Sed cum falsus rumor
exisset, tanquam vita exces-
sisset Antiochus, assumptis
Iason non minus mille viris,
aggressus est ciuitatem re-
pente. & ciuibus ad murum
conuolantibus, ad ultimum
apprehensa ciuitate:

* Menelaus fugit in arcem. 6
Iason verò non parcebat in
cæde ciuibus suis, nec cogi-
tabat prosperitatē aduersum
cognatos malum esse maxi-
mum, arbitrans hostium &
non ciuium se trophæa ca-
pturum.

* Et principatum quidem 7
non obtinuit, finem verò in-
sidiarum suarum confusionē
accepit, & profugus iterum
abiit in Ammaniten.

* Ad vltimum in exitium 8
sui conclusus ab Areta Ara-
bum tyranno, fugiens de ci-
uitate in ciuitatem, omnibus
odiosus, vt refuga legum; &
execrabilis, vt patriæ & ci-
uium hostis, in Ægyptū ex-
trusus est.

* Et qui multos de patria 9
sua expulerat, peregrè pe-
riit Lacedæmonas profectus,
quasi pro cognatione ibi re-
fugium habiturus.

* Et qui insepultos multos 10
abiecerat, ipse & illamenta-
tus & insepultus abiicitur,
sepultura neque peregrina
vltus, neque patrio sepulchro
participans.

* His itaque gestis, suspi- 11
catus est rex societate deser-
turos Iudæos, & ob hoc pro-
fectus ex Ægypto, efferatis
animis ciuitatē quidē armis
cepit.

* Iussit autem militibus 12
interficere, nec parcere occur-
santibus, & per domos ascen-
dentes trucidare.

* Fiebant ergo cedes iuue- 13
num ac seniorum, mulierum
& natorum exterminia, vir-
ginumque & paruulorum
neces.

* Erant autem toto triduo 14
octoginta millia interfecti,
quadraginta millia vincti,
nō minus autem venundati.

* Sed nec ista sufficiunt. 15
Ausus est etiam intrare tem-
plū, vniuersa terra sanctius,
Menelao ductore, qui legum
& patriæ fuit proditor.

* ὁ μενέλαος εἰς τὴν ἀκρόπολιν 6
ἐφυγάδευσεν· ὁ δὲ ἰάσων ἐποιεῖτο
σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων ἀ-
φειδῶς, ἐσιωπῶν τὴν εἰς αὐτὸν συγ-
γχεῖς εὐημερίαν δυσημερίαν εἶναι
τὴν μεγίστην· δοκῶν δὲ πολεμίων
ἐχθροισθῶν τρέπαια κατεβάλλε-
σθαι. * ὁ μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτη- 7
σε· τὸ δὲ τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰχρῶ-
ν ἡ λαβὼν, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν
ἀμμανίτιν παρήλθε.

* πέρας οὐ κακῆς δυνάστεως 8
ἐτυχεν ἐγκλειθεὶς πρὸς ἀρέταν τὴν
τῶν ἀράων τύραννον, πόλιν ἐκ πό-
λεως φεύγων διωκόμενος ὑπὸ πᾶσι
τῶν συγχεμένων ὡς τῶν νόμων ἀπο-
στάτης, & ἐδεδυσώμενος ὡς πατρί-
δος καὶ πολιτῶν δῆμιος, εἰς αἰγυπτιὸν
ἐξεβράσθη. * ὡσεὶ χυτὸς δὲ πατρί- 9
δος ἀποξενώσας, ἐπιζένης ἀπώλε-
το πρὸς λακεδαιμονίους δυνάστες,
ὡς διὰ τὴν συσχέειαν τευζόμενος
σκέπης. * καὶ ὁ πλῆθος ἀτάφων 10
ἐκρίψας, ἀπὸ νῆος ἐχρήσθη, & κη-
δείας ἔδ' ἡστυνοῦν ἔτε πατρῶου τά-
φου μετέχεν.

* πρὸς πεσόντων δὲ τῶν βασιλῆων, 11
περὶ τῶν γεγονότων διέλαβεν ἀπο-
σταλὴν τὴν ἰσθμίαν· ὅθεν δυνάστηδες
ἐξ αἰγυπτιᾶς τεθρονωμένοι τῇ ψυχῇ,
ἔλαβον τὴν μὲν πόλιν δορυαλῶτον.

* καὶ ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις 12
κόπτεν ἀφειδῶς ὅτι ἐμπύκνοντας, &
ὅτι εἰς τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κα-
τεσφάζειν.

* ἐγένοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων 13
δυναμίσεις, δυνάμει τε καὶ γυναι-
κῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθε-
νων τε καὶ νηπιῶν σφαγαί.

* ὅκλῳ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πόσιν 14
ἡμέραις τελοῖ κατεφάρησαν· τέσ-
σαρες μὲν ἐν χειρῶν νομαῖς· ἐχρή-
τον δὲ τῶν ἐσφαγμένων ἐπεχρήσαν.

* οὐκ ἀρκετοὶς δὲ τούτοις κατε- 15
τόλμησεν εἰς τὸ πᾶσι τῆς γῆς ἀ-
γώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν
ἔχων τὸν μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νό-
μων καὶ τῆς πατρίδος πρεσβύτην γε-
γονότα.

* Menelaus in arcem fugit. 6
at Iason faciebat cedes ciuium
priorū immisericorditer, non
cogitans aduersus cognatos pro-
speritatem infortunium esse ma-
ximum: arbitrans autem ho-
stium & non ciuium trophæa
diruere.

* Verumtamen principatum 7
non obtinuit: at finem insidiarū
pudorem accipiens, profugus ite-
rum in Ammanitem abiit.

* Denique igitur malam re- 8
uersionem consecutus est inclu-
sus apud Aretam Arabum ty-
rannum, in ciuitatem ex ciuita-
te fugiens; persecutionem pas-
sus ab omnibus, odio habitus vt
legum transgressor, & execra-
bilis vt patriæ & ciuium ho-
stis, in Ægyptum extrusus est.

* Et vt pulvis patriæ pere- 9
grinus, peregrè perijt ad Lacedæ-
monios delatus, quasi ob co-
gnationem affecuturus prote-
ctionem.

* Et qui multitudinem inse- 10
pultorum abiecerat, illamenta-
tus factus est, & sepultura nul-
la neque patrio sepulchro parti-
cipauit. * Cum innotuissent
autem regi, pro his quæ facta
erant, putauit rebellaturam Lu-
deam. Vnde profectus ex Ægy-
pto efferatus animo, cepit qui-
dem ciuitatem armis.

* Et iussit militibus interfi- 12
cere crudeliter occurrentes, &
in domos ascendentes trucidare.

* Fiebant autem iuuenum et 13
seniorum cedes, virorumque
& mulierum, & natorum ex-
terminiū, virginumque & par-
uulorum trucidationes.

* Octo autem decem millia in 14
omnibus diebus tribus interfe-
cta sunt; quatuor quidem in
manuum captiuitate: non minus
verò iugulatis venditi sunt.

* Non contentus autem his 15
ausus est in vniuersa terra san-
ctissimum templum intrare, du-
ctorem habens Menelaum, &
legum & patriæ proditorem
factum.

* Et scelestis manibus sancta 16
vasa sumens, & quæ ab aliis
regibus posita erant ad augmen-
tum & gloriam loci, & hono-
rem, profanis manibus contre-
ctans.

* Et eleuatus est mente An- 17
tiochus, non videns quod pro-
pter peccata ciuitatem habitan-
tium iratus fuit breui Domi-
nus: quamobrem fuit circa lo-
cum despectio.

* Si autem non contigisset in- 18
uolutos esse multis peccatis, sicut
Heliodorus missus à Seleuco re-
ge ad visitationem ararij, hic
adueniens statim flagellatus re-
pulsus fuisset ab audacia.

* Verum non propter locum 19
gentem, sed propter gentem lo-
cum Dominus elegit.

* Ideoque & ipse locus par- 20
ticeps factus gentis malorum quæ
eueniunt, postea beneficiorum
socius fuit; & qui relictus fuit
in omnipotentis ira, iterum in
magni Domini reconciliatione
cum omni gloria exaltatus est.

* Igitur Antiochus octingen- 21
ta supra mille auferens ex tem-
plo talenta, velociter in Antio-
chiam petijt, existimans præ su-
perbia ipsam quidem terram na-
uigabilem, & mare ambulabi-
le facturum propter elationem
cordis.

* Reliquit autem & præpo- 22
sitos ad affligendam gentem, in
quidem Hierosolymis Philip-
pum, ipso quidem genere Phry-
gem, at morem barbariorem ha-
bentem quam is qui illum con-
stituit.

* In autem Garizin Andro- 23
nicum: ad autē hac Menelaum
qui pessimè aliorum superbiebat
in ciues.

* Inimicam autem contra ci- 24
ues Iudeos habens intentionem;
misit autem odiosum principem
Apollonium cum exercitu: vi-
ginti mille autem supra duo mil-
le, præcipiens qui erant in etate
omnes interficere, at mulieres
& iuuenes vendere.

* καὶ ταῖς μισηταῖς χερσὶ τὰ Ἱερά 16
σκεῦη λαμβάνων, & τὰ ὑπ' ἄλλων
βασιλέων δωρεάθεντα πρὸς αὐξή-
σιν ἐδόξαν ἔρπε & τιμὴν, ταῖς βε-
βήλοις χερσὶ συστύρων.

* καὶ ἐμετεωρίζετο τὴν διδύοισιν 17
ὁ δυνάστης, & συνορών ὅτι διὰ τὰς
ἀμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκουόντων
ἀπώργισαι βραχέως ὁ θεσπότης·
διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρό-
ρασις.

* εἰ δὲ μὴ ζυγέβαινε πρὸς συνεχ- 18
θῆναι πολλοῖς ἀμαρτήμασι, κα-
τὰ περὶ ὁ ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς πρὸ
σελδύκου τοῦ βασιλέως ἵππῃ τὴν ἐ-
πίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου, ἐδίδε
παραχθὲς ὡς ἀρχὴ μαζιγω-

19 θείας δυνεστερήσει τὸ θράσος. * ἀλλ' ἔ-
διὰ τὴν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ
ἔθνη τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο.

* διόπερ' αὐτὸς ὁ τόπος συμμε- 20
ταχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυσπετημάτων
γρομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων
ἐκοινωνήσε, & ὁ κατὰ λειφθεὶς ἐν τῇ
ἐπαντοκράτορος ὀργῇ, πάλιν ἐν τῇ
τοῦ μεγάλου θεσπότης καταλλαγῇ
μὲν πάσης δόξης ἐπανωρθώθη.

* ὁ γοῦν δυνάστης ὁ κατὰ κόσια 21
πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος
ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, κατὰ τὸν εἰς δὴ-
λύχειαν ἐχωρίσθη, οἰόμενος ἀπὸ τῆς
ὑπερηφανίας τὴν μὲν γλῶσσαν πλοτὴν
καὶ τὸ πέλαγος πορδύτον εἶδαι
διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας.

* κατέλιπε δὲ καὶ ἡπιστάτας & 22
κακῶν τὸ γένος· ἐν μὲν ἱεροβλύμοις
φίλιππον, τὸ μὲν γένος φρύγα, τὸν
δὲ τρέπον βαρβαρώτερον ἔχοντα &
καταστήσαντα.

* ἐν ᾧ γαρίζιν ἀνδρόνικον πρὸς ᾧ 23
τέτοις μενέλαον, ὃς χεῖρις τῶν
ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς πολίταις.

* ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας 24
ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν· ἐπεμψεν δὲ
τὸν μισαρχίαν ἀπολλώνιον μὲν στρα-
τόμαχος· δισμυρίους δὲ πρὸς τοῖς
διηχιλίοις, πρὸς τὰς εἰς τὴν ἡλι-
κία πάντας κατασφάζειν, τὰς δὲ
γυναῖκας & νεωτέρους πωλεῖν.

* Et scelestis manibus su- 16
mēs sancta vasa, quæ ab aliis
regibus & ciuitatibus erant
posita ad ornatū loci & glo-
riam, contrectabat indignè
& contaminabat. * Ita alic-
natus mente Antiochus, nō
considerabat quod propter
peccata habitantium ciuita-
tem modicum Deus fuerat
iratus, propter quod & acci-
dit circa locum despectio.

* Alioquin nisi contigisset 18
eos multis peccatis esse inuo-
lutos, sicut Heliodorus, qui
missus est à Seleuco rege ad
expoliandum erarium, etiam
hic statim adueniens, flagel-
latus & repulsus utique fuisset
ab audacia. * Verum

non propter locum gentem,
sed propter gentem locum
Deus elegit. * Ideoque & ipse
locus particeps factus est po-
puli malorum; postea autem
fiet socius bonorum: & qui
derelictus in ira Dei omni-
potentis est; iterum in magni
Domini reconciliatione cum
summa gloria exaltabitur.

* Igitur Antiochus mille & 21
D octingentis ablatis de tem-
plo talentis, velociter Antio-
chiam regressus est, existimās
se præ superbia terram ad na-
uigandum, pelagus verò ad
iter agendum, deducturum
propter mentis elationem.

* Reliquit autem præpo- 22
sitos ad affligendam gentem:
Hierosolymis quidem Phi-
lippum, genere Phrygem,
moribus crudeliore eo ipso,
à quo constitutus est.

* In Garizim autem An- 23
dronicum & Menelaum, qui
gravius quam cæteri immi-
nebant ciuibus. * Cumque
appositus esset cōtra Iudeos,
misit odiosum principē Apol-
lonium cū exercitu, viginti
& duobus millibus, præci-
piēs ei omnes perfectę ætatis
interficere; mulieres ac iuue-
nes vendere.

* Qui cum venisset Hierosolymam, pacem simulans quieuit usque ad diem sanctum sabbati: & tunc feriatis Iudæis, arma capere suis præcepit.

* Omnesque simul qui ad spectaculum processerant, trucidavit, & civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit.

* Iudas autem Machabæus qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat, & fæni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

CAP. VI.

Ed non post multum temporis misit rex senem quemdam Antiochenum, qui compelleret Iudæos, ut se transferrent à patriis & Dei legibus:

* Contaminare etiā quod in Hierosolymis erat templum, & cognominare Iouis Olympii, & in Garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant Iouis hospitalis.

* Pessima autem & vniuersis, grauis erat malorum incurfusio.

* Nam templum luxuria & comestationibus erat plenum, & scortantium cum meretricibus, sacratisque ædibus mulieres se vltro ingerebant, intro ferentes ea quæ non licebant.

* Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.

* Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies solennes patrii seruabantur, nec simpliciter se quisquam Iudæum confitebatur.

* Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, & cum Liberi sacra celebrarentur, cogeantur hedera coronati Libero circuire.

* ὁ δὲ ἵδων τὸν ἀσπασμένον εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριθεὶς, ἐπέχον ἕως τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου καὶ λαβὼν ἀργαῶνας ἐκ τῶν ἱουδαίων, τοῖς ὑφ' αὐτὸν ἔξοπλασίαν παρήγγειλε.

* Ἐκ δὲ τῶν ἔξελθόντων πλῆθος τῆν θεωρίαν συνεξέκιντη· καὶ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν, ἰκθὰ κατέτεψε πλήθη.

* Ἰudas δὲ ὁ μακκαβῆος δέκατος πού γνηθεὶς ἐδωχάρησας ἐν τοῖς ὄρεσι θηρίων τρέπον διέζη σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ τῇ χορτῶδι τροφῇ σιτῆριον, διετέλει πρὸς τὸ μὴ μεταχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

5.

* Μετ' ἐπολιωδὲ χρόνον ἔταπεισεν ὁ βασιλεὺς γέροντα ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν ὅτι ἱουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν πατρῶων νόμων, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι.

* μολύναι δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νεών, καὶ προσνομάσαι διὸς Ὀλυμπίου, καὶ τὸν ἐν γαριζίν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, διὸς ἑσίου.

* χαλεπὴ δὲ ἐδυσχερὴς ἡ τοῖς ὄχλοις ἡ πείρασις τῆς κακίας.

* τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπλήρωτο ῥαθυμουμένων μετ' ἐταίρων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περὶ βόλοις γυναιξὶ πλεσιάζοντων, ἐτι δὲ τὰ μὴ κατ' ἥκοντα εἶδον φερόντων.

* τὸ δὲ θυσιάζειν τοῖς ἀποδιδεσάμενοις ἀπὸ τῶν νόμων ἀθεμίτοις ἐπεπλήρωτο.

* ἡ δὲ ἔτε σαββατίζειν, ἔτε πατρώους ἑορτὰς διαφυλάττειν, ἔτε ἀπλῶς ἱουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι.

* ἡ γὰρ δὲ μετ' ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μὲν βασιλέως γνήθειον ἡμέραν τῆς ἀσπαραγχομένης γιομένης διὲ διονυσίων ἑορτῆς, ἡναγκάζοντο κιστὰς ἔχοντες πομπάειν τῷ διονύσῳ.

* Hic autem veniens in Hierosolymam, & pacificum se simulans, quieuit usque ad sanctum diem sabbati. & accipiens otiosos Iudæos, his qui erant sub se, ut armarentur, præcepit.

* Et egressos omnes ad spectandum, transfodit, & in civitate cum armis discurrens, ingentem percussit multitudinem.

* Iudas autem Machabæus decimus factus, & recedens in montibus, ferarum more vivebat cum his qui erant secum. & fæni cibo vescentes, perseverabant ut non participarent ex iniquatione.

CAP. VI.

Post non multum autem tempus, misit rex senem Atheniensem, compellere Iudæos ut transgredierentur à paternis legibus, & Dei legibus non gubernarentur:

* Contaminare autem & quod erat in Hierosolymis templum, & cognominare Iouis Olympii, & quod in Garizin, prout erant locum habitantes, Iouis hospitalis.

* Difficile autem & graue erat turbis præceptum nequitie.

* Nam templum luxuria & comestationibus à gentibus impletum erat, scortantibus cum meretricibus, & in sacris porticibus cum mulieribus sese miscerentibus: præterea etiam quæ non decebat intro ferentibus.

* At altare prohibitis à legibus illicitis plenum erat.

* Erat autem neque sabbatum custodire, neque patrias solennitates seruare, neque simpliciter Iudæum confiteri esse.

* Ducebantur autem cum amara necessitate, ad quæ singulis mensibus regis natalem diem ad sacrificium. cum esset autem Bacchanaliorum festum, cogeantur hederas habentes pompam agere Libero.

* Decretum autem exiit in vicinas ciuitates Græcas, Ptolemaeo suggerente eandem consuetudinem aduersus Iudeos, agere & sacrificare.

* Eos autem qui non uellent transire ad Græcos ritus, iugulare, erat ergo uidere presentem miseriam.

* Duæ enim mulieres delatæ sunt quæ circunciderant filios: harum autem ex uberibus suspendentes natos, & publicè circumducunt eas per ciuitatem, à muro præcipitauerunt.

* Alij uerò proximè concurrentes ad speluncas, ut latenter celebrarent sabbatum, indicati Philippo succensi sunt, eò quod uererentur auxiliari sibi met secundum gloriam colendissimæ diei.

* Hortor itaque legentes hunc librum, ne abhorrescant propter calamitates, reputent autem supplicia non ad interitum, sed ad correptionem generis nostri esse.

* Et enim non multum tempus sinere peccatores, sed statim uindicare suppliciis, magni beneficij indicium est.

* Non enim sicut & in alijs gentibus, expectat patiens Dominus usque quo adueniat eos ad plenitudinem peccatorum punire, sic & in nobis iudicauit esse, ut non ad finem peruenientibus nostris peccatis, postea nos ueliscatur.

* Quamobrem nunquam quidem misericordiam à nobis amouet: corripiens autem cū calamitate, non derelinquit suum populum.

* Verum ad commonitionem hæc nobis dicta sint.

* Per pauca autem ueniendum est ad narrationem.

* Eleazarus quidam ex primoribus scribis uir iam prouectus ætate & aspectu faciei pulcherrimus, hians compellatur manducare porcinam carnem.

* Ψήφισμα δ' ἐξέπεσον εἰς τὰς ἀστυγέιτονας πόλεις ἑλλενίδας Πτολεμαίου ὑποθεμένου τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἀγεῖν καὶ σπαραχνίζειν.

* οὗ δὲ μὴ παραινεῖσθαι μετὰ βαίνειν ἐπὶ τὰ ἑλληνικά, κατὰ σφάξιν παρὼν οὐδ' ὁρᾷ τὴν ἐνέσδωσαν ἑλαπιωρίαν.

* δύο γὰρ γυναῖκες αἰνέχθησαν περὶ τετμηκῆναι τὰ τέκνα· τούτων δ' ἐκ τῶν μαζῶν κρεμάσαι τις τὰ βρέφη, & δημοσίᾳ παραγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν, καὶ ἐτείχεος ἐκρήμνισαν.

* ἕτεροι δ' ἐπλησίον συνδρομήοντες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως αἰεὶν τὴν ἐβδομάδα, μενοινῶντες τῷ Φιλίππῳ σωεφλογίσθησαν, διὰ τὸ δὲ λαβὼς ἔχειν βοηθεῖται ἑαυτοῖς καὶ τὴν δόξαν τὴν σεμνοτάτης ἡμέρας.

* ὡς ἀκαλῶ οὐδ' ἐντυγχάνοντας τῇ τῇ βίβλῳ, μὴ συσέλλεσθαι διὰ τὰς συμφορὰς, λογίζεσθαι δ' ἐκ τῶν ἡμερῶν μὴ πρὸς ὀλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν & ἡρώς ἡμῶν εἶναι. * καὶ γὰρ τὸ μὴ πολὺ χρόνον ἔσθαι οὐδ' οὐδεβόνητας, ἀλλ' οὐδέως περιπίπτειν ἐπιτιμίοις, μεγάλης διεργεσίας σημεῖόν ἐστιν.

* ἔγὼ κατὰ περὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἁλλων ἐθνῶν, δὴ αὐτοὶ μακροθυμῶντες οὐδεποῦτος μέλει & καταστήσονται αὐτὰς πρὸς ἐκπλήρωσιν αἱμαρτιῶν κολάσαι, ἔτι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐκείνων εἶναι, ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν αἱμαρτιῶν, ὑπερονήμας ἐκδικῶν. * διόπερ ἐδέποτε μὲν τὸν ἔλεον ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι· παιδῶν δὲ μὲν συμφορὰς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν.

* πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταύτης ἡμῖν εἰρήστω.

* δι' ὀλίγων δὲ ἐλθούσης ἐπὶ τὴν διήγησιν.

* Ἐλεάζαρος τις τῶν πρωτοδόντων γραμματέων δὴ ἦν παρὰ τὸν βασιλέα, τὴν ἡλικίαν & τὴν περὶ τὸν ὄψον καλῶς, δὴ αὐτὸν ἡναγκάζετο φαγεῖν ὑεῖον κρέας.

* Decretum autem exiit in proximas ciuitates gentiliū, suggerentibus Ptolemæis, ut pari modo & ipsi aduersus Iudeos agerent, ut sacrificaret.

* Eos autem qui nollent transire ad instituta gentiliū, interficerent. erat ergo uidere miseriam.

* Duæ enim mulieres delatæ sunt natos suos circuncidisse, quas ad vbera infantibus suspensis, cum publicè per ciuitatem circumduxissent, per muros præcipitauerunt.

* Alij uerò ad proximas coeuntes speluncas, & latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eò quod verebantur propter religionē & obseruantiam, manu sibi met auxiliū ferre.

* Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter aduersos casus, sed reputent ea quæ acciderunt, non ad interitū, sed ad correptionē esse generis nostri.

* Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficij est indicium.

* Non enim sicut in alijs nationibus Dominus patiēter expectat, ut eas cum iudicij dies aduenierit, in plenitudine peccatorū puniat: ita & in nobis statuit, ut peccatis nostris in finem deuolutis, ita demum in nos vindicet.

* Propter quod nunquam quidem à nobis misericordiā suam amouet, corripiens uerò in aduersis populum suum non derelinquit.

* Sed hæc nobis ad commonitionem legētium dicta sint paucis.

* Iam autem ueniendū est ad narrationē. * Igitur Eleazarus vnus de primoribus scribarum, vir etate prouectus, & vultu decorus, aperto ore hians, compellebatur carnem porcinā manducare.

* At ille gloriosissimam mortē magis quā odibilē vitam complectens, voluntariē præibat ad supplicium.

* Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit nō admittere illicita propter vitæ amorem. * Hi autē qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquā viri amicitiam, tollētes eum, secretò rogabāt afferri carnes quib⁹ velci ei licebat, vt simularetur manducasse, sicut rex imperauerat, de sacrificij carnibus. * Vt hoc facto à morte liberaretur, & propter veterem viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatē. * At ille cogitare cœpit etatis ac senectutis suę eminentiam dignam, & ingentis nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ conuersationis actus, & secundū sanctæ & à Deo cōditæ legis constituta, respondit citò, dicens præmitti se velle in infernum. * Nō enim ætati nostræ dignū est, inquit, fingere, vt multi adolescētes arbitrātes Eleazarū nonaginta annorū, trāsisse ad vitā alienigenarū. * Et ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculam atq; execrationē meæ senectuti conquiram.

* Nam etsi in præsentī tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec viuus nec defunctus effugiam.

* Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo.

* Adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis, confestim ad suppliciū trahebatur.

* ὁ δὲ τὸν μετ' ἀκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετ' ἐμύθους εἶον θάνατον ἐξάμφορος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τυμπανὸν προσήγγιν.

* προσήγγιν ὃ καὶ ὃν ἔδει τρέπον προσέρχεσθαι ἐν ὑπομνήσεσιν αἰμύεσθαι, ὡς ἐθέμις γόσσασαι διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆλον φιλοσοφίαν.

* ὁ δὲ πρὸς τὰς ἀθανάτους ἀσπασίως ὡς τε ἀγαθοὶ, διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἀνδρα γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν καὶ ἰδίαν παρεκάλου, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθήκον ἀπὸ χειρὸς δι' αὐτῶν παρσκευασθέντα, ὑποκρίθηναι δι' αἷς ἐδιδόντα τὰ ὑπὸ τῆ βασιλείας πρὸς τε ἀγαθῶν, τὰν δὲ τὸ θυσιᾶς κρεῖον.

* ἵνα τοῦτο πρᾶξας ἀπολυθῇ τῆ θανάτου. ὁ δὲ τὴν δόξαν πρὸς αὐτὰς φιλίαν τύχη φιλανθρωπίας.

* ὁ δὲ λογισμὸν ἀσείων ἀναλαβὼν καὶ ἀξίον τῆ ἡλικίας ὅτι τὸ γήρως ὑπερῆκεν, ὅτι τῆς πικρίας ὅτι τῆς πολυίας, ὅτι ἐκ παιδὸς καλίστης δόξα τρεφῆς, μᾶλλον ὅτι τῆς ἀγίας καὶ θεοκτίστης νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφύλατο, τὰς ἑξῆς λέγων πρὸς πέμπειν εἰς τὸν ἄδην.

* ὅτι τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἀξίον ἐστὶν ὑποκρίθηναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες ἐλεάζωσιν τὸν ἐννενηκονταετῆ μετὰ βεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμὸν.

* ὁ δὲ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν ὅτι διὰ τὸ μικρὸν καὶ ἀκαριαῖον ζῆν, πλανηθῶσι δι' ἐμὲ, ὅτι μὲν καὶ κηλίδας τοῦ γήρως καὶ ἀκμήσεως.

* εἰ γὰρ ἐπὶ τῆς παρόντος ἐξελομαι τὴν ὁδὸν ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας, ὅτι ζῶν ὅτι ἀποθανὼν ἐκφύξομαι.

* διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διὰ λαξίας τὸν εἶον, ὅτι μὲν γήρως ἀξίος φανίσκομαι. * τοῖς δὲ νέοις ὑποδείγμα

ἡναιὸν καὶ ἀλελοπιῶς, εἰς τὸ πρὸς θύμῳς ὅτι ἡναιῶς ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἀγίων νόμων ἀπευθανατίζων. τσαυτά δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τυμπανὸν ἀφ' ἑωσὶς ἦλθε.

* Ille autem cum gloria mortem magis quā cum odio vitam complectens, sponte ad supplicium præibat.

* Exuens autem secundum quem oportebat modum accedere sustinentes puniri, quæ non licebat gustare propter vitæ amorem.

* Qui autem ad scelestum sacrificium parati erant, ob eam quæ à priscis temporibus cum homine notitiā, tollentes eum seorsum hortabantur, afferentes carnes quibus licitum erat ei uti ab eo paratas, simulare autem tanquam comedente quæ à rege iussæ erant, de iis quæ ex sacrificio carnibus.

* Vt hoc faciens liberaretur à morte: & ob veterem erga eos amicitiam assequeretur benignitatem.

* Ille autem cogitationem urbanam recipiens, & dignam etate & senectutis eminentia, & acquisita & illustri canitie, & à pueritia optima educatione, maximè autem sancta & à Deo condita legis latrone, consequenter respondit, cito dicens: vt se præmitteret ad infernum.

* Non enim nostra etate dignum est fingere, vt multi adolescentum arbitantes Eleazarum nonagenarium transisse in alienigenarum legem.

* Et ipsi propter meam simulationem & ob modicum, & momentaneum viuere, decipiantur propter me, & execrationem & maculam senectutis conquiram.

* Si enim & ad præsens eripiar hominū supplicio, sed Omnipotentis manus, neque viuus, neque defunctus effugiam.

* Quamobrem viriliter quidem nunc commutans vitam, certè senectute dignus apparebo.

* At adolescentibus exemplum generosum reliquero, ad promptè & generosè pro grauib⁹ & sanctis legibus moriendum: tanta autem dicens, ad supplicium confestim venit.

²⁹ * At ductoribus erga eum paulo antè beneuolentiam in inimicitiam conuertentibus, ob prædicta verba, ut ipsi existimabant arrogantiam esse.

³⁰ * Futurus autem plagis mori, gemens dixit: Domino sanctam scientiam habenti manifestum est, quod cum possim liberari à morte, duos sustineo in corpore dolores flagellatus, secundum animam uerò dulciter propter eius timorem hæc patior.

³¹ * Et hic igitur hoc modo miratur, non solum iuuenibus, sed & plurimis gentis suam mortem exemplum generositatis & memoriam virtutis relinquens.

CAP. VII.

Contigit autem & septem fratres cum matre comprehensos cogi à rege, ex illicitis porcinis carnibus tangere, flagris & taureis cruciatis.

² * Unus autem ipsorum factus primus concionator, sic ait: Quid futurus es interrogare & discere à nobis? parati enim mori sumus, potius quàm transgredi patrias leges.

³ * Frater autem factus rex, iussit sartagines & ollas aneas succendere.

⁴ * Illis autem confestim succensis, illi qui fuerat eorum primus locutor iussit linguam amputare, & excoriantes extremas partes abscindere, reliquis fratribus & matre insipientibus.

⁵ * Inutilem autem eum in omnibus factum, iussit pyra ad mouere, spirantem & sartagine torrere. at uapores ad multum se dilatante ex sartagine, ad inuicem se hortabantur cum matre generose mori, dicentes sic:

⁶ * Dominus Deus aspiciet, & ueritatibus in nobis consolatur, quemadmodum per in facie protestans canticum declarauit Moyses, dicens: Et in seruis suis consolabitur.

²⁹ * τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν μικρὰν πρῶτον διμύριαν εἰς δυσμένειαν ἀπαγόντων, διὰ τὴν τῶν πρῶτον λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπελάμβανον ἀπὸ νοῦν εἶναι.

³⁰ * μέλλον δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, θύσας ἐνάξας εἶπε. τῷ κυρίῳ τῷ τῷ ἁγίῳ γινώσκω ἐχούμι φανερόν ἐστιν, ὅτι διωάμην ὁ ἀπολυθῆναι ὁ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω καὶ σώμα ἀληθινὰς μαστιγῶν, καὶ ψυχῇ δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτὸν φόβον ταῦτα πάσχω.

³¹ * καὶ οὕτως αὐτὸν τὸν τρόπον μετήλλαξεν, ὁ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείοσι καὶ ἔθνοσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑποδείγμα ἡναιότητος καὶ μνημόσυον ἀρετῆς καὶ ἀληθείας.

ζ.

¹ * Σιωπῶν δὲ καὶ ἐπὶ ἀδελφῶν καὶ τῷ μητρὶ συλληφθέντας θύσας ἐνάξας ὑποδύσας βασιλέως, ἀπὸ τῶν ἀτεμίστων ὑέων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, μάλιστα καὶ νεύρας αἰκίζουσι.

² * εἰς δὲ αὐτῶν ἡρώδης πρῶτος γοῶν, ὥτως ἔφη. τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μαρτυρεῖν ἡμῖν; ἔτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν, ἢ ὁδὸν βαίνειν τοῦ πατρικῆς νόμου.

³ * ἐκθυμῶν δὲ ἡρώδης ὁ βασιλεύς, προσέταξε τήγανα καὶ λέβητας ἐκ πυρὸς.

⁴ * τῶν δὲ ἀδελφῶν ἐκ πυρὸς τελευτῶν, τὸν ἡρώδη αὐτῶν πρῶτον γοῶν, προσέταξε γλωσσότομειν, καὶ ἀποκυθίσαντας ἀκρομενίσαν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῷ μητρὶ συλληφθέντων. ὁ ἄρχιστον δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις ἡρώδης, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προσάγειν, ἐμπνοῶν τῇ γυναικί, καὶ τῷ ἀτμίδος ἐφ' ἱκανὸν διαδιδόσης τῇ γυναικί, ἀλλήλους παρεκάλουσαν τῇ μητρὶ ἡναιότητος τελευτᾶν, λέγοντες ὥτως. ὁ κύριος ὁ θεὸς ἐφ' ἡμῖν παρκαλεῖται, καθάπερ διὰ τῆς προφητείας ἀντιμαρτυρίας ὡδὴς διέσφαρσε μωυσῆς, λέγων. καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἀπακλήθησεται.

²⁹ * Hi autem qui eum ducebant, & paulo antè fuerant mitiores, in irā conuersi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabatur.

³⁰ * Sed cum plagis periretur, ingemuit & dixit, Domine qui habes sanctā scientiam, manifeste tu scis, quia cum à morte possem liberari, duos corporis sustineo dolores, secundum animam uerò propter timorem tuum libenter hæc patior. * Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuuenibus, sed & uniuersæ genti memoriam mortis suæ ad exemplū virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

Contigit autē septem fratres unā cum matre apprehensos, compelli à rege edere contra fas carnes porcinas, flagris & taureis cruciatis. * Unus autem ex illis qui erat primus, sic ait: Quid quæris, & quid vis discere à nobis? parati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges præuaricari. * Iratus itaque rex, iussit sartagines & ollas aneas succendi. * Quibus statim succensis, iussit ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam; & cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes ei præcidi; cæteris eius fratribus & matre insipientibus.

⁵ * Et cum iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoueri, & adhuc spirantem torreri in sartagine; in qua cum diu cruciaretur, cæteri unā cum matre inuicem se hortabatur mori fortiter, dicentes:

⁶ * Dominus Deus aspiciet ueritatem, & consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declarauit Moyses: Et in seruis suis consolabitur.

* Mortuo itaq; illo primo 7
hoc modo, sequentem dedu-
cebāt ad illudēdum, & cute
capitis eius cum capillis ab-
stracta, interrogabant si mā-
ducaret pri⁹ quam toto cor-
pore per membra singula pu-
niretur. * At ille respondens 8
patria voce, dixit: Nō faciā.

* Propter quod & iste se- 9
quenti loco primi tormenta
suscepit, & in ultimo spiritu
constitutus sic ait: Tu quidē
scelestissime in præsenti vita
nos perdis, sed rex mūdi de-
functos nos pro suis legibus
æternę vitę resurrectione su-
scitabit. * Post hūc tertius il- 10
luditur, & linguā postulatus
citō protulit, & manus con-
stātē extendit, & cū fiducia
ait: * E cælo ista possideo; 11
sed propter Dei leges nunc
hæc ipsa despicio; quoniam
ab ipso me ea recepturum
spero. * Ita ut rex & qui cum 12
eo erant, mirarentur adole-

scētis animū, quod tanquā
nihil duceret cruciatus. * Et 13
hōc ita defuncto, quartum
vexabāt similiter torquentes.
* Et cū iam esset ad mor- 14
tem, sic ait: Potius est ab ho-
minibus morti datos, spem
expectare à Deo, iterum ab
ipso resuscitandos: tibi enim
resurrectio ad vitam nō erit.

* Et cū admouissent quin- 15
tum, vexabant eum: at ille
respiciens in eum, dixit:
* Potestatem inter homi- 16
nes habēs, cū sis corrupti-
bilis, facis quod vis. noli au-
tem putare genus nostrum à
Deo esse derelictum. * Tu 17
autem patienter sustine, &
videbis magnam potestātē
ipsius, qualiter te & semen
tuum torquebit. * Post hūc 18
ducebant sextum; & is mori
incipiens, sic ait: Noli frustra

errare: nos enim ppter nos-
metipso hoc patimur, pec-
cantes in Deum nostrum,
& digna admiratione facta
sunt in nobis.

* μεταλλάξαντες δὲ τὸ πρῶτον τὸν 7
τρεῖς τὸν τῶτον, τὸν δὲ δεύτερον ἤγον Ἰππὶ
τὸν ἐμπαιγμὸν. ὃ δὲ κεφαλῆς δέρ-
μα σὺν ταῖς θριξὶ ἀφαισύναντες ἐπη-
ρώτων, εἰ φάγεσθαι τὸν τῶτον μωρη-
θῆναι τὸ σῶμα καὶ μέλος. * ὁ δὲ ἀπο- 8
κριθεὶς τῇ πατρίᾳ φωνῇ, ἀπε-
κρίθη. * διόπερ ὃς οὗτος τὴν ἐξῆς 9
ἐλάβε βατμον, ὡς ὁ πρῶτος. ἐν ἐ-
χάτῃ δὲ πνοῇ ἡρώμενος εἶπε· σὺ μὲν
ἀλάστωρ, ἐκ δὲ παρόντος ἡμᾶς ζῆν
ἀπολύεις. ὁ δὲ ὁ κόσμος βασιλεὺς
ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτῶν νό-
μων, εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡ-
μᾶς ἀναστήσει. * καὶ τὸν τῶτον ὁ τε- 10
λεος ἐνεπαίξετο, ὃ τὴν γλῶσσαν αἰτη-
θεὶς ταχέως ἀνέβη, ὃ τὰς χεῖ-
ρας ἐνθάρας ἀνέτεινε, ὃ ἡρναίως
εἶπεν. * ὅτι ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτημαι, 11
ὃ διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὑπερβῶν ταῦ-
τα καὶ πλεονάζοντα παλιν ἐλ-
πίζω κομίσεσθαι.

* ὡς τε αὐτὸν τὸν βασιλέα ὃς οὗτος 12
σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν ἡνεα-
νίσκου ψυχῇ, ὡς ἐν ἐξῆς τὰς ἀλ-
γηδόνας ἐτίθετο. * καὶ τὰς δὲ με- 13
ταλλάξαντες, τὸν τέταρτον ὡσαύ-
τως ἐβασανίζον αἰκίζοντες.
* καὶ ἡρώμενος τὸν τελευ- 14
τῶν ἔτιως ἔφη· αἰρετὸν μεταλλάσσειν
ταῦτάς ἀπὸ ἀνθρώπων, τὰς αὐτοῦ τοῦ
θεοῦ ἀποδοκῆναι ἐλπίδας, πάλιν
ἀναστήσεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ ἀ-
νάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται.

* ἐχομίζων δὲ τὸν πέμπτον ἀπο- 15
σάγοντες ἡκίζοντο. ὁ δὲ τὸν αὐτὸν
ιδὼν εἶπεν.
* ὁ ζουσιαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων 16
φθαρτὸς ὢν, ὃ θέλεις ποιῆσαι· μὴ δόκῃ
δὲ τὸ ἥθος ἡμῶν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ κατὰ
λελειφθαι. * σὺ δὲ καρτερῶν, ὃ θεῶν 17
ρεῖ τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν κρατῶν, ὡς
σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου βασανίει.

* καὶ δὲ τὸν τῶτον ἤγον τὸν ἕκτον καὶ 18
μέλλον ἀποθνήσκειν ἔφη· μὴ πλε-
ονάζω· ἡμᾶς γὰρ δι' ἐαυτοὺς ταῦ-
τα πάσχομεν, ἁμαρτάντες εἰς τὸν
ἐαυτῶν θεόν· ἅξια γὰρ θαυμασμοῦ
γέγονε.

* Mortuo autem primo ad 7
modum hunc, secundum dedu-
cebant ad ludibrium: & capi-
tis pellem cum capillis abstrahē-
tes interrogabant, Si manduca-
bis antequam puniatur corpus
per membra?

* Ille autem respondens pa- 8
tria voce, dixit, Non.

* Quamobrē & hic sequens 9
accepit tormentum, ut primus:
in ultimo verò spiritu existens
dixit, Tu quidē scelestē, ex prae-
senti nos vita abijcis. at mundi
rex defunctos nos pro suis legi-
bus, in eternam resurrectionem
vita nos suscitabit.

* Post autem hunc tertius il- 10
ludebatur, & linguam postula-
tus citō protulit, & manus au-
dacter extendit, & generosē
dixit.

* A cælo hæc possedi, & pro- 11
pter eius leges despicio hæc: &
ab eo hæc iterum spero receptu-
rum. * Ita ut ipse rex & qui 12
cum eo mirarentur adolescentis
animam, quod in nihilo dolores
ponebat.

* Et hoc autem defuncto, 13
quartum eodem modo vexabāt
torquentes.

* Et cū esset ad mortem, sic 14
ait, Eligibile est commutantem
quæ ab hominibus, quæ sunt à
Deo, expectare spes, iterum re-
suscitandos esse ab eo: tibi nam-
que resurrectio ad vitam non
erit.

* Consequenter autem quin- 15
tum admouentes vexabant; ille
autem ad eum aspiciens, dixit:

* Potestatem in hominibus 16
habens corruptibilis cū sis,
quod vis facis: non putes autem
genus nostrum à Deo derelictum
esse. * Tu autem sustine, & 17
vide magnam eius potestatem,
quomodo te & semen tuum tor-
quebit. * Post verò hunc du- 18
cebant sextum: & futurus mo-
ri, dixit, Non erres frustra: nos
enim propter nos ipsos hæc pa-
timur, peccantes in nostrum
Deum: digna enim admiratione
facta sunt.

* Tu autem ne existimes im-
punitum fore, contra Deum pu-
gnare conatus.

* Supra modum autem mater
mirabilis & memoria bona di-
gna, quæ pereuntes filios septem
conspiciens vnus sub tempore
diei, bono animo ferebat propter
in Domino spes.

* Quemlibet autem eorum
hortabatur patria voce genero-
sa repleta prudentia, & fæmi-
neam cogitationē masculino ani-
mo excitans, dicens ad eos:

* Non scio quomodo in meo
apparuiſtis vtero, neque ego spi-
ritum & vitam vobis donauī,
& cuiusque conglutinationem
non ego compegi.

* Igitur mundi conditor qui
formauit hominis natiuitatem,
& omnium inuenit generatio-
nem, & spiritum, & vitam
vobis iterum dat cum misericor-
dia, ut nunc despiciatis vos pro-
pter eius leges.

* At Antiochus arbitrans
contemni & contumeliosam de-
spiciens vocem, adhuc iunior su-
perſtite, non solum per verba fa-
ciebat adhortationem, sed &
per iuramenta affirmabat, simul
ditaturum & beatum effectu-
rum translaturum à patriis, &
amicum habiturum & necessa-
ria præbaturum.

* At adolescente nequaquam
attendente, aduocans rex matrē
hortabatur ut esset adolescentis
consiliatrix in salutem.

* Multis autem illo adhor-
tante, promisit suasuram filio.

* Inclinata autem ad eum,
deridens crudelem tyrannum,
sic dixit patria voce.

* Fili miserere mei quæ in
vtero portauī te menses nouem,
& lac dedi tibi annos tres, &
alui te, & duxi in etatē istam,
& molestias educationis susti-
nui: peto te nate, respicientem
ad cælum & terram, & quæ
sunt in eis omnia videntem, co-
gnoscere quod non ex existenti-
bus fecit ipsa Deus, & homi-
num genus.

19 * σὺ δὲ μὴ νομίσης ἀδάδος ἐσεῖσθαι,
θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.

20 * ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ θαυ-
μασὴν ἐκ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία, ἥ τις
ἀπολυμνῆς ὑπὲρ ἐπὶ σωρῶσα
μίας ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, ἀψύχως
ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίδας.

21 * ἕκασον δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ
πατρὶ φωνῇ ἡλικίῳ πεπληρωμέ-
νῃ φρονήματι, & τὴν θῆλυν λογι-
μὸν ἀρσενὶ θυμῷ διεγείρουσα, λέ-
γουσα πρὸς αὐτούς. * ὅσα οἶδ' ὅπως
εἰς τὴν ἐμὴν ἐφθόητε κοιλίαν, & δὲ
ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν
ἐχαριστάμην, καὶ τὴν ἑκάστου σοι-
χειώσιν ὅσα ἐγὼ διεργύμισα.

22 * Τίγα ἔσθ' ὃ τοῦ κόσμου κτίστης
ὁ πλάσας ἀνθρώπου ἡμέσιν & πνύ-
των ἰσχυρῶν ἡμέσιν, καὶ τὸ πνεῦμα
καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδίδω-
σι μετ' ἐλέους, ὥς νῦν ὑπερῶτε ἐαυ-
τοὺς διὰ τὴν αὐτῶν νόμους.

23 * ὁ δὲ ἀν-
τίοχος οἰόμενος κατὰ φρονήσας &
τὴν ὀνειδίζουσαν ὑποβόησας φω-
νῇ, ἐτι ἑσπετέρου πατρὸς, & μόνον
διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν ἀπακλή-
σιν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρκῶν ἰσχυροῦ, αἶμα
πλουτικῆν καὶ μακαριστὴν ποιῆσειν
μετὰ θεοῦ διὰ τὴν πατρίαν, καὶ
φίλον ἔξῃ ἐκ χρείας ἐμπισθῆσειν.

24 * Τοῦ δὲ νεαίου μηδαμῶς προσέ-
χοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασι-
λεὺς τὴν μητέρα πατρὶν ἡμέσας ἑ-
μειρά κείνῃ σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ.

25 * πολλὰ δὲ αὐτῇ παρακινεῖσθαι,
ἐπεδέξατο πείσειν τὴν υἱόν.

26 * προσκύνῃσας δὲ αὐτῇ, χλευά-
σασα τὴν ὁμοτύραννον ἕως ἔφθασε
τῇ πατρὶ φωνῇ.

27 * ὕψ' ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ πε-
ριενέγκασθ' σε μῆνας ὀκτώ & θη-
λάσασαί σε ἐτη τρία, & ἐκτρέψα-
σθ' σε & ἀγαθοῦσαι εἰς τὴν ἡλικίαν
ταύτην, καὶ τροφοφορήσασαν· ἀξίω
σε τέκνον, δὴ ἀβλέψαντα εἰς τὸν ἑ-
σπερὸν καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς
πάντα ἰδόντα, γινώσκαι ὅτι ὅσα ἔσθ' ὄν-
των ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὰ ἐν
ἀνθρώπων ἡμέσας.

19 * Tu autē ne existimes tibi
impunē futurū, quod contra
Deum pugnare tentaueris.

20 * Supra modū autē mater
mirabilis, & bonorū memo-
ria digna, quæ pereuntes se-
ptem filios sub vnus diei tē-
pore conspiciens, bono ani-
mo ferebat, propter spem
quam in Deo habebat. * Sin-
gulos illorū hortabatur vo-
ce patria fortiter repleta sa-
pientia, & fæmineæ cogita-
tioni masculinū animū inse-
rens, dixit ad eos: * Nescio
qualiter in vtero meo appa-
ruistis: neq; enim ego spiri-
tum & animā donauī vobis
& vitam, & singulorū mem-
bra non ego ipsa compegi.

21 * Sed enim mundi creator,
E qui formauit hominis nati-
uitatem, quique omnium
inuenit originem, & spiritū
vobis iterū cū misericordia
reddet & vitam, sicut nunc
vosmetipsos despiciatis pro-
pter leges eius.

22 * Antiochus
autē contemni se arbitratus,
& simul & exprobrantis voce
despecta, cū adhuc adole-
scentior superesset, non so-
lūm verbis hortabatur, sed
& cū iuramento affirmabat,
diuitē se & beatum facturū,
& translaturum à patriis legi-
bus amicū habiturum, & res

23 necessarias ei præbaturū. * Sed
ad hæc cū adolescens ne-
quaquam inclinaretur, vo-
cauit rex matrē, & suadebat
ei, ut adolescenti fieret in sa-
lutē. * Cū autē multis eam
verbis esset hortatus, promisit

24 suasuram se filio suo. * Itaq;
inclinata ad illum, irridens
crudelē tyrannum, ait patriā

25 voce: * Fili mi, miserere mei,
quæ te in vtero nouē mensi-
bus portauī, & lac triennio
dedi, & alui, & in etatē istam
pduxi: peto nate, ut aspicias
ad cælum & terram, & ad
omnia quæ in eis sunt, & in-
telligas quia ex nihilo fecit
illa Deus & hominū genus.

* Ita fiet ut nō timeas carnificē istum, sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.

* Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens, Quem sustinetis? Non obedio præcepto regis, sed præcepto legis, quæ data est nobis per Moysen. * Tu verò, qui inuentor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei.

* Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur.

* Et si nobis propter increpationem & correptionē Dominus Deus noster modicum iratus est, sed iterum reconciliabitur seruis suis.

* Tu autem o scelestè, & omnium hominū flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in seruos eius inflammatus.

* Nondum enim omnipotentis Dei & omnia inspicientis iudicium effugisti.

* Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato, sub testamento æternæ vitæ effecti sunt, tu verò iudicio Dei iustas superbiam tuam pœnas exolues.

* Ego autem sicut & fratres mei animam & corpus meum trado pro patriis legibus, inuocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri, teque cum tormentis & verberibus confiteri, quod ipse est Deus solus.

* In me verò & in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum iustè superducta est.

* Tunc rex accensus ira, in hunc super omnes crudelius defæuit, indignè ferēs se derisum.

* Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.

* ἔτω γίνεται· μὴ φοβηθῆς τὸν δῆμιον τούτον, ἀλλὰ τὰν ἀδελφῶν ἄξιός γινόμενος, ἵπιδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα ἐν τῷ ἐλθεί σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου κομίσωμαι σε.

* ἐπὶ δὲ ταύτης κατὰληγέσης ὁ νεανίας εἶπε, τίνα ᾤρετε; οὐκ ὑπακούω ὧς πρὸς ἀγμάλῳ ὧς βασιλέως. ὧς πρὸς ἀγμάλῳ ἀκούω ὧς νόμου ὧς διοκνῶ τοῖς πατέραςιν ἡμῶν διαμωσέως.

* σὺ δὲ πάσης κακίας δόρετής γε νόμμος εἰς σὺν ἐβραῖς, ἐμὴ διαφύγης τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ.

* ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν αἰμαρτίας πάροχοι.

* εἰ δὲ χάριν ὑπὲρ πλείξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ὑμῶν βραχέως ἐπώργισαι, καὶ πάλιν κατὰ λαλήσει τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις.

* σὺ δὲ ὡς δούσεις ἐ πάντων δούδρων μισαρώτατε μὴ μάτλω μετεωρίζου, φρυαττόμενος ἀδύλοισ ἐλπίσιν ὑπὲρ ἐβραῖς παῖδας ἐπαιρόμενος χεῖρα. * ἐπὶ γὰρ τὸν ἐπὶ δὲ τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ θεοῦ κρίσιν ἐκπέφυγας. * οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγκαντες πόνον, ἀενάως ζῶντες ὑποδιδάσκοντες τοῦ θεοῦ πεπώκασι· σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρὸς τιμα τῆς ὑπερηφανίας ἀπόισι.

* ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ ἀδελφοὶ καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν προσδίδωμι περὶ τῶν πατέρων νόμων, ἐπικαλούμενος τὸν θεὸν ἱλεῶν τὰς τῶν ἐθνῶν ἁμαρτίας· ἐσέμψεται σὺ μὲν ἐτασμήσει μεσίων ἵσομολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς θεός ἐστιν.

* ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μεσσησῶται τὸν ἐπὶ πάντοτε τοῦ θεοῦ ὄργην τὸν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν ἁγὸς δικάως ἐπὶ νημύνει.

* ἐκδυμος δὲ γινόμενος ὁ βασιλεύς, τῷ τῷ σὺν ἄλλας χεῖρας ἀπλώτησε, πικρὰς φέρων ἐπὶ τὸ μυκτηρισμῶν. * καὶ ἐστὶν οὕτως κατὰ θάρως μετήλλαξε παλιελάς ἐπὶ τὸ κυρίως πεποιθώς.

* Ita fit: ne timeas carnificē istum, sed fratribus dignus factus, suscipe mortem, ut in misericordia cum fratribus tuis recipiam te.

* Adhuc autem hac cessante adolescēs ait, Quem expectatis? nō obedio præcepto regis, at præcepto obedio legis data patribus nostris per Moysen.

* Tu verò omnis malitiæ inuentor factus in Hebræos, non effugies manus Dei.

* Nos enim propter nostra peccata patimur.

* Si autem causa increpationis & correptionis viuens Dominus contra nos parum iratus est, & iterum reconciliabitur suis seruis.

* Tu autem o scelestè & omnium hominum flagitiosissime non frustra extollaris, fremens incertis expectationibus contra caelestes seruos eleuans manum.

* Nondum enim omnipotentis inspectoris Dei iudicium effugisti.

* Nam nunc nostri fratres qui breuem sustinuerunt laborem, æternæ vitæ sub testamento Dei ceciderūt: tu verò Dei iudicio iustas pœnas superbiam ferres.

* Ego autem sicut fratres & corpus & animam trado pro patriis legibus, inuocans Deū propitium citò genti fieri: et te cum quaestionibus & verberibus confiteri, quod solus ipse Deus est.

* In me verò & fratribus meis cessare Omnipotentis iram super omne nostrum genus iustè superductam.

* Fratus autem factus rex, in hunc super alios pessimè inuectus est, amarè ferens ob subannationem.

* Et hic igitur mundè obiit, omnino in Domino confidens.

* Nouissima autem filiorum 41
mater mortua est.

* Que igitur circa sacrificia 42
& eminentes crudelitates, huc
usque declarata sunt.

CAP. VIII.

Iudas autem Maccabeus & i
qui cum eo, intrantes latenter
in castella hortabatur cognatos,
& qui permanserant in Iudaïs-
mo assumentes, congregauerunt
sex mille.

* Et inuocabant Dominum 2
ut afficeret ab omnibus affli-
ctum populum, miseretur au-
tem & templi ab impiis homi-
nibus contaminati.

* Miseretur autem & ex- 3
terminata ciuitatis, & qua fu-
tura erat solo equata fieri, &
clamantem ad se sanguinem au-
diret. * Memoraretur autem & 4
innocentium infantium iniquam
perditionem, & de factis contra
nomen eius blasphemijs, & sce-
lestos abominaretur.

* Factus autem Maccabeus in 5
congregatione, intolerabilis iam
gentibus efficiebatur, ira Domi-
ni in misericordiam uersa.

* Ciuitates autem & castella 6
insperatè ueniens succendebat:
& opportuna loca occupans, non
paucos hostium in fugam uer-
tens.

* Maximè noctes ad huiusce- 7
modi insidias adiutrices acci-
piebat: & fama quadam forti-
tudinis eius diffundebatur ubi-
que.

* Videns autem Philippus 8
paulatim ad profectum venien-
tem virum, frequentius autem
in prosperitatibus procedentem,
ad Ptolemæum Cæles Syriae, &
Phœnicie ducem scripsit ut au-
xilium ferret regis negotijs.

* Ille autem citò assumens 9
Nicanorē Patrocli ex primori-
bus amicis misit, subdens omni-
genorum gentes non pauciores
viginti millibus, ut omne Ju-
daeorum deleteret genus: adiunxit
autem ei & Gorgiam virum du-
cem & in bellicis uisibus expe-
rientiam habentem.

41 * ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτε-
42 λώθησε. * τὰ μὲν αὖ περὶ τοῦ
σπλαγχνισμοῦ & τὰς ὑπερβαλλέ-
σας αἰκίας ἐπὶ τοῦτον δεδηλώθη.
ἦ.

1 * Ἰudas ὁ μακκαβαῖος καὶ ὁ
σὺν αὐτῷ, παρὰ σκοποῦμενοι λελη-
θότως εἰς τὰς κώμας παρεσκελύν-
το δὲ συνηεῖς, & δὲ μεμνηκό-
τας ἐν τῇ ἰσθαῖσμά τῃ σπλαγχνό-
2 νοι, συνήγαγον ἑξακισχίλιους. * καὶ
ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον ὁπιδεῖν τὸν
ὑπὸ πόντων καταπονέμενον λαόν,
οἰκτῆρα ὃ καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν
ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα.

3 * ἐλεῆσαι, ὃ ἐπὶ τῷ καταφθειρο-
μένῳ πόλει & μέλλουσιν ἰσώπεδον
γίνεσθαι, καὶ τῶν καταβόωντων πρὸς
4 αὐτὸν αἰμάτων εἰσακοδοῦν. * μνη-
σθῆναι ὃ καὶ τῆς τῶν ἀνμαρτήτων
νιπίων ἀθανάτου ἀπολείας, & περὶ
τῶν ἡγομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ
βλασφημιῶν, & μισοποιήσας.

5 * ἡρόμενος ὁ μακκαβαῖος ἐν
συσήματι, δυνόσας τὸ ἦδη τοῖς ἔθ-
νεσιν ἐγίνετο τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς
ἐλεον θεραπείας.

6 * πόλεις ὃ & κώμας ἀπεροδο-
κῆτως ἐρχόμενος ἐνεπύμα. & δὲ
ὁπκαίρας ῥῆμας ἀπολαμβάνων,
ὅσα ὀλίγας τῶν πολεμίων προέμε-
7 νος, * μάλισα τὰς νύκτας πρὸς
τὰς τοιαύτας ἐπιβουλὰς συνεργῶς
ἐλάμβανε, καὶ λαλιά τις τῆς θύαν-
8 θρίας αὐτοῦ διεχέτο πανταχῇ. * συνο-

ρῶν δὲ ὁ φίλιππος καταμικρὸν εἰς
παρακοπὴν ἐρχόμενον τὸν δούρα, πυκ-
νότερον δὲ ἐν ταῖς δήμεραις παρ-
εαίνοντα, πρὸς πολεμίων τὸν κοί-
λης συρίας & φοινίκης στρατηγὸν ἐ-
γραψεν ἐπιβουθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως
9 πράγμασιν. * ὁ δὲ ταχέως παραχρῆ-

σάμενος νικάνορα τὸν πατρὸς κλου-
τῶν πρώτων φίλων ἀπέστειλεν ὑπο-
τάξας παμφύλων ἔθνη ἐκ ἐλάττης
τῶν δισχυρίων, τὸ σύμπαν τῶν ἰου-
δαίων ἑξῆσαι ἡγός. συνέστησε δὲ
αὐτῷ & γοργίαν δούρα στρατηγὸν ἐν
πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν ἔχοντα.

41 * Nouissimè autem post
filios & mater cōsumpta est.

42 * Igitur de sacrificijs & de
nimiis crudelitatibus satis
dictum est. CAP. VIII.

Iudas verò Machabæus, &
A qui cum illo erant, introi-
bant latenter in castella, &
conuocâtes cognatos & ami-
cos, & eos qui permanserant
in Iudaïsimo assumētes, edu-
xerunt ad se sex millia viros.

* Et inuocabant Dominū,
ut respiceret in populum qui
ab omnibus calcabatur, &
miseretur tēplo, quod con-
taminabatur ab impiis.

* Miseretur etiam exter-
minio ciuitatis, quæ esset ili-
cò complananda, & vocem
sanguinis ad se clamantis au-
diret. * Memoraretur quoq;
iniquissimas mortes paru-
lorum innocentium, & blas-
phemias nomini suo illatas,
& indignaretur super his.

* At Machabæus congre-
gata multitudine, intolerā-
bilis gentibus efficiebatur.
ira enim Domini in miseri-

cordiam conuersa est. * Et
B superueniens castellis & ci-
uitatibus, improuisus succen-
debat eas, & opportuna loca
occupās, nō paucas hostium

7 strages dabat. * Maximè autē
noctib⁹ ad huiuscemodi ex-
cursus ferebatur, & fama vir-
tutis eius ubique diffunde-

8 batur. * Videns autem Phi-
lippus, paulatim virum ad
profectum venire, ac frequē-
tius res ei cedere prosperè,
ad Ptolemæum ducem Cœ-
lessyriæ & Phœnicis scripsit,
ut auxilium ferret regis ne-

gotijs. * At ille velociter
misit Nicanorem Patrocli
de primoribus amicū, da-
tis ei de permixtis gentibus
armatis non minus viginti
millibus, ut vniuersum Ju-
dæorum genus deleteret, ad-
iuncto ei & Gorgia viro mi-
litari, & in bellicis rebus ex-
perientissimō.

* Constituit autem Nicanor regi, ut tributum, quod C Romanis erat dandum, duo millia talentorum, de captiuitate Iudæorum suppleret.

* Statimque ad maritimas ciuitates misit, conuocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quæ cum ab Omnipotente esset consecutura.

* Iudas autem ubi comperit, indicauit his qui secum erant Iudæis, Nicanoris aduentum.

* Ex quibus quidam formidantes, & non credentes Dei iustitiæ, in fugam vertebantur.

* Alii verò, si qui de his supererant, veniebāt, simulq; Dominum deprecabantur, ut eriperet eos de impio Nicanore, qui eos priusquam in D cominus veniret, vèdiderat.

* Et si nō propter eos, propter testamentū tamen quod erat ad patres eorum, & propter inuocationem sancti & magnifici nominis eius super ipsos.

* Conuocatis autem Machabeus septem millibus qui cum ipso erant, rogabat, ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent iniquè venientium aduersum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderēt, ante oculos habentes contumeliam, quæ loco sancto ab his iniuste esset illata.

* Itemque ludibrio habitæ ciuitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta cōuulsa.

* Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul & audacia; nos autem in omnipotente Domino, qui potest & venientes aduersum nos, & vniuersum mundum vno nutu delere, confidimus.

* διετήσατο ὁ νικάνωρ τὸν φόρον τὰ βασιλεῦσι ρωμαίοις ὄντα τὰ ληόντων διχαλίων ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκ πληρώσει.

* διθέως δὲ εἰς τὰς θαλάσσιους πόλεις ἀπέστειλε παρακαλέμενος ἐπ' ἀγορασμὸν ἰουδαίων σωμάτων, ὑπὸνέμενος ἐννεήκοντα σάματα τὰ ληόντων ἀπαχάρσειν· οὐ προσδεχόμενος τὴν ἀπὸ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν ἀπακολῇ θήσειν ἐπ' αὐτῷ δίκην.

* τῷ δὲ ἰὺδα προσέειπε· αἰεὶ τὸ νικάνωρ ἐφόδου· καὶ μετὰ δόντος τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν σου σταπέδου.

* ὁ δὲ λανδροδντες καὶ ἀπιστοντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην, διεδίδρασκον ἑαυτοὺς, καὶ ἔξετόπιζον.

* ὁ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν· ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουσαν ῥύσασθαι τοὺς ὑπὸ τοῦ δουλοῦ βουλομένους νικάνωρ πρὶν συντυχεῖν πεπραμένοις.

* καὶ εἰ μὴ δι' αὐτοὺς ἀλλὰ διὰ τὰς αἰτίας τοῦ πατέρος αὐτῶν διαθήκας, καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐπιλήσεως τοῦ σεμινοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ.

* συναγαγὼν δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξαχιλίους παρεκάλεσεν μὴ καταπλαγῆναι τοῖς πολεμίοις, μὴ δὲ διλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκων ἀπαγομένων ἐπ' αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπληθίαν· ἀγωνίσασθαι δὲ ἡρναίως πρὸ ὀφθαλμοῦ λαβόντας τὴν ἀνόμιον εἰς τὸν ἅγιον τόπον σωτὴ τετελεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν.

* καὶ τὸν τ' ἐμπεπαυμένης πόλεως αἰκισμὸν· ἔτι δὲ τὴν τ' ἀγορικῆς πολιτείας κατάλυσιν.

* ὁ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποιθασιν αἶμα καὶ τόλμαις ἐφύσεν· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ δυναμένοι καὶ τοῦ ἐρχομένου ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ᾧ νύματι καταβαλεῖν πεποιθασμεν.

* Constituit autem Nicanor tributum regi Romanis existens talentorum duorum millium ex Iudæorum captiuitate ut suppleret.

* Statim autem in maritimas ciuitates misit prouocans ad emptionem Iudæorum corporum, promittens nonaginta corpora talento traditurum: non expectans quæ ab Omnipotente futura erat sequi contra se ultionem.

* At Iudæ compertum fuit de Nicanoris aduentu, & cum declarasset his qui cum eo aduentum exercitus:

* Qui formidabant & non credebant Dei iustitiæ, in fugam conuertebant seipsos, & a loco recedebant.

* Alij verò relicta omnia vendebāt: simul autem Dominum deprecabantur ut eriperet eos qui ab impio Nicanore antequam congregarentur venditi erant.

* Et si non propter ipsos, saltem propter quæ erant ad patres eorum pacta, & propter super ipsos inuocationem venerandi & magnifici nominis eius.

* Congregans autem Machabeus eos qui circa ipsum erant numero sex mille, hortabatur ne absterrentur hostibus, neque metuerent iniuste venientium aduersum se gentium multitudinem: pugnarent autem generose ante oculos recipientes iniuste in sanctum locum factam ab illis contumeliam;

* Et illius ciuitatis iniuriam, adhuc autem præteriti instituti dissolutionem.

* Illi namque armis confidūt simul & audacia, ait: nos autem in omnipotente Deo qui potest & venientes aduersum nos & vniuersum mundum in vno nutu delere, confidimus.

¹⁹ * Enarrans autem eis & er-
ga progenitores facta auxilia, et
quod fuit sub Sennacherim centū
octoginta quinque millia quomo-
do perierunt.

²⁰ * Et quod in Babylonia ad-
uersus Galatas prælum fuit: ut
omnes ad rem venerūt octo mil-
lia, cum Macedonibus quatuor
mille: Macedonibus hesitanti-
bus, octo mille duodecim decem
millia peremerūt ob factum ipsis
à celo auxilium; & utilitatem
multam acceperunt.

²¹ * Propter quæ audaces eos
constituens & paratos pro legi-
bus & patria mori, quadripar-
titum exercitum fecit:

²² * Constituens & fratres suos
duces utriusque ordinis, Simo-
nem & Iosephum & Ionathan,
subiciens unicuique mille su-
pra quingentos.

²³ * Adhuc aut & Eleazarū cum
legisset sacrum librum, & dedi-
set signum Dei adiutorij, primi
ordinis ipse dux commisit cum
Nicanore.

²⁴ * Facto autem illis Omnipotē-
te adiutore, interfecerunt ex ho-
stibus supra nouem mille, vulne-
ratos autē & membris mutilos
maiorē partem Nicanoris ex-
ercitus fecerunt omnes autē fu-
gere coegerunt.

²⁵ * At pecunias illorum qui ve-
nerāt ad emptionem ipsorum ac-
ceperunt: persequentes autem
eos diu, cessauerunt ab hora con-
clusi.

²⁶ * Erat enim dies ante sabba-
tū, ob quam causam non diu per-
sisterunt insequentes illos.

²⁷ * Arma colligentes verò eo-
rum & spolia exuentes inimico-
rum in sabbatho erant; vehemē-
ter benedicentes & confitentes
Domino qui seruauit in diē hanc
initium misericordie instillantis
eis.

²⁸ * Post autem sabbathum de-
bilibus & viduis & orphanis
diuidentes de spolijs, residua ipsi
& pueri partiti sunt.

¹⁹ * περιελαβόντες ὅτι αὐτοῖς
καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει τῶν περὶ γόνων χρημέ-
νας δι' ἀπλήθειαν, καὶ τὴν ἐν τῇ σεννα-
χηρίμ τὴν ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε
²⁰ χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο. * καὶ τὴν
ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ τὴν περὶ γόνων γα-
λάτας περὶ ταξίν χρημῶν. ὡς οἱ
πάντες ἐν τῇ πόλει χεῖραν ἤλθον ὁκτα-
κιχίλιοι σὺν μακεδόσι τετρακιχι-
λίοις τῶν μακεδόνων διπορεμῶν,

ὁκτακιχίλιοι τὰς δώδεκα μυρι-
άδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν χρημῶν
αὐτοῖς ἀπ' ἐξουδ' βοήθειαν. καὶ
²¹ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. * ἐφ' οἷς
διθροσθεὶς αὐτὰς περὶ ταξίνας ἐξ ἐπι-
μετρίας ὑπὲρ τῶν νόμων ἐξ ἐπαγγελίας
ἀποθήσκειν τετραμερές ἡ δὲ στρα-
²² τία ἐποίησε. * ταξίας ἐξ ἐπ' ἀ-
δελφῶν αὐτῶν περὶ ταξίνας ἑκα-
τέρας τάξεως, σίμωνα δὲ ἰωσήφον, καὶ
ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ χιλίους

²³ περὶ τοῖς πεντακοσίοις. * ἐπὶ ᾧ καὶ
ἐλεάζαρον περὶ ταξίνας τὴν ἱερὰν
βίβλον, ἐξ ἐπ' αὐτῶν περὶ ταξίνας
θεοδότου, τὴν πρώτην περὶ ταξίνας αὐτῶν περὶ
ταξίνας περὶ ταξίνας τὴν νικάνορ.
²⁴ * χρημῶν δὲ αὐτοῖς ἐπ' ἀπὸ τετρα-
πορῶν συμμάχων, κατέσφαξαν τῶν
πολεμίων ὑπὲρ ὅσον ὀκτακιχίλιους,
τετραμυρίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν αὐτῶν
πήρως τὸ πλεον μέρως τὸ δὲ νικάνο-
ρος στρατίας ἐποίησαν. πάντας δὲ
²⁵ φυγεῖν ἠνάγκασαν. * τὰ δὲ χρημα-
τὰ τῶν περὶ ταξίνας τῶν περὶ ταξίνας
ρασμὸν αὐτῶν ἔλαβον. σὺν δὲ ταξίνας
δὲ αὐτοῖς ἐφ' ἱκανόν, ἀνέλυσαν ὑπὸ τῷ
²⁶ ὄρει σὺν κλειόμενοι. * ὡς γὰρ ἡ περὶ
ταξίνας τῶν περὶ ταξίνας, δι' ἡ αἰτίαν ὁκτα-
κροτόνησαν κατὰ τὴν ἐχόντες αὐτὰς.

²⁷ * ὁπλολογίσαντες δὲ αὐτὰς ἐξ ἐπ' ἀ-
πολογίας ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων
περὶ τὸ σάββατον ἐγένοντο. περὶ ταξίνας
διλογοντες, ἐξ ἐπ' ἀπολογίας ἐκδύσαντες τῶν
κρυφῶν τὰ διασώσαντες εἰς τὴν ἡμέραν
ταύτην δὲ χιλίους ἑλέξασαν τοὺς αὐ-
²⁸ τοῖς. * μὲν δὲ τὸ σάββατον τοῖς ἡκισ-
μένοις ἐξ ἐπ' ἀπολογίας ἐξ ἐπ' ἀπολογίας με-
ρισθέντες διὰ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ
αὐτοὶ καὶ τὰ παῖδια ἐμερίσαντο.

¹⁹ * Admonuit autem eos &
de auxiliis Dei, quæ facta
sunt erga parentes, & quod
sub Sennacherib centū octo-
ginta quinque millia perie-
runt.

²⁰ * Et de prælio quod eis ad-
uersus Galatas fuit in Baby-
lonia, ut omnes, ubi ad rem
ventū est, Macedonibus so-
ciis hesitantes, ipsi sex mil-
lia soli peremerunt centū vi-
ginti millia, propter auxiliū
illis datum de celo; & bene-
ficia pro his plurima conse-
cuti sunt.

²¹ * His verbis constantes
effecti sunt, & pro legibus &
patria mori parati.

²² * Constituit itaque fratres
suos duces utriusque ordini,
Simonem et Iosephum & Io-
nathan, subiectis unicuique
millenis & quingentenis.

²³ * Ad hoc etiam ab Esdra le-
cto illis sancto libro & dato
signo adiutorij Dei, in prima
acie ipse dux commisit cum
Nicanore.

²⁴ * Et facto sibi adiutore Om-
nipotente, interfecerunt su-
per nouem millia hominū,
maiorē autem partem ex-
ercitus Nicanoris vulnerib;
debilem factum fugere com-
pulerunt.

²⁵ * Pecuniis verò eorū, qui
ad emptionem ipsorum ve-
nerant, sublatis, ipsos usque-
quaque persecuti sunt, sed
reuerſi sunt hora conclusi.

²⁶ * Nam erat ante sabba-
thum: quam ob causam non
perseuerauerunt insequen-
tes.

²⁷ * Arma autem ipsorum &
spolia congregantes, sabba-
thum agebant benedicentes
Dominum, qui liberauit eos
in isto die, misericordie ini-
tium stillans in eos.

²⁸ * Post sabbatum verò de-
bilibus & orphanis & viduis
diuiserunt spolia, & residua
ipsi cum suis habuere.

*His itaque gestis & communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabāt, ut in finem seruis suis reconciliaretur.

*Et ex his qui cum Timotheo & Bacchide erant contra se contendētes, super viginti millia interfecerunt, & munitiones excelsas obtinuerunt, & plures prędas diuiserunt, æquam portionem debilibus pupillis & viduis, sed & senioribus facientes.

*Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia cõposuerunt in locis opportunis. Residua verò spolia Hierosolymam detulerunt:

*Et Philarchen qui cum Timotheo erat, interfecerūt virum scelestum qui in multis Iudæos afflixerat.

*Et cum epinicia agerent in Hierosolymis, eos qui facras ianuas incēderūt, id est, Callisthenē, cum in quodam domiciliū refugissent, incenderunt, digna eis mercede pro impietatibus suis reddita.

*Facinorosissimus autem Nicanor qui mille negociantes ad Iudæorum venditionem adduxerat;

*Humiliatus auxilio Domini ab his quos nullos existimauerat, deposita veste glorię, per mediterranea fugiens solus venit Antiochiā, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

*Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captiuitate Hierosolymorum, prædicabat nunc protectore Deum habere Iudæos, & ob ipsum inuulnerabiles esse, eò quòd sequerentur leges ab ipso constitutas.

CAP. IX.

Eodem tẽpore Antiochus inhonestē reuertebatur a Perside.

*Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι καὶ κοινῶς ἱκελίαν ποιησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουσαν εἰς τέλος καταλλαγῶναι τοῖς αὐτοῖς δούλοις.

*καὶ οὗτοι τοὺς ἐπὶ τὸν πόρον ἐβαχθέντων συνερείσαντες ὑπὲρ οὗτο δισμυρίδας ἀπάνθρωπον, ἐδούλωσαν τῶν ὑψηλῶν δὲ μάλα ἐγκρατεῖς ἐχόντων καὶ λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰθμοίρεσι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἡκιστοῖς, καὶ ὀρφανοῖς, καὶ χήραις ἐτιδόντες ἐπὶ πρεσβυτέρους ποιήσαντες.

*ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοῖς, ἡμιμέλως πάντα συνέθηκαν εἰς οὗτον ἡλικίαν τοποῖς· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἠνέγκαν εἰς ἱεροσόλυμα.

*τὸν δὲ φιλαρχὸν τὸν τοῦτον ἡμιόθεον ἀνέκον ἀνθρώπων δούρα καὶ πολλὰ οὗτοι ἰσχυροὶ ἐπὶ ἐλευπηκότα. *ἐπὶ νίκῃ δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι, τὸν ἐμπροσθέντα οὗτον ἱερὸς πυλῶνας καλλιθέην ὑψήσαντες εἰς οὐκ οἰκίδιον περὶ θυγάτηρα, ἐτὸν ἄξιον τὸ δουλοειδὲς ἐκομίσαντο μισθόν.

*ὁ δὲ τριταλιθέης νικητὴρ οὗτος οὗτον χιλίους ἐμπόρους ἡπὶ τῷ περὶ σὺν τῶν ἰουδαίων ἀγαγόν,

*καταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν καθ' αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ τῷ δοξικῷ ἀποθέμενος ἐδῆτα διὰ τὸ μεθ' αὐτοῦ δραπετὴς τρέπον ἐρημον ἐαυτὸν ποιήσας, ἤκεν ἀντιόχειαν ὑπὲρ ἅπαν ἀνθρωπίνως ἡπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ.

*καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατεβώσεως, κατήγγελεν ὑπὲρ μαχὸν ἔχειν τὸν θεὸν οὗτον ἰσχυροῦς, καὶ διὰ τὸν τρέπον οὗτον ἀπώτοις εἶναι οὗτον ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῶν νόμοις.

Ζ.

*Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἐτύγχανεν ἀντίοχος ἀναλελυκὸς ἀκόσμως ἐν τῶν τοῦτον περὶ τὰ τόπων.

*Hæc autem cum gessissent, & communem obsecrationem facientes, misericordem Dominum postulabant in finem reconciliari suis seruis.

*Et eos qui circa Timotheum & Bacchidem confirmati supra viginti millia ipsorum interfecerunt, & munitionum excelsarum valde cõpotes facti sunt, & spolia plura diuiserunt, æquales portione se & debilibus, & orphanis, & viduis adhuc autem & senioribus facientes.

*Arma colligentes autem illorum, diligenter omnia composuerunt in opportunis locis: at residua spolia tulerunt in Hierosolyma.

*At Philarchen qui circa Timotheum, interfecerunt scelestissimum virum, & qui in multis Iudæos afflixerat.

*Epinicia verò agentes in patria, qui succenderat sacras ianuas, Callisthenem incenderunt in unam domunculam confugientem, & dignam impietate tulit mercedem.

*At impientissimus Nicanor qui mille mercatores ad venditionem Iudæorum duxerat;

*Humiliatus ab his qui apud se reputati fuerant infimi esse, Domini auxilio gloriosam deponens vestem, per mediterraneam fugitivi modo solitarium se faciens, venit Antiochiam super omnia prosperatus in exercitus interitu.

*Et qui Romanis promiserat tributum de eorum, qui in Hierosolymis, captiuitate restitutorum, nunciauit protectorem habere Deum Iudæos, & propter modum hunc inuulnerabiles esse Iudæos, quia secuti sunt ab eo constitutas leges.

CAP. IX.

Circa autem tempus illud erat Antiochus reuersus inhonestè ex ijs qui circa Persiam locis.

* Intrauerat enim in eam :
quæ dicitur Persopolis, & ten-
tauit sacra spoliare & ciuitatem
obtinere: quam ob rem multitu-
dine concurrente ad armorum
auxilium fugati sunt: & conti-
git versum in fugam Antiochum
ab indigenis, turpem reditum
facere.

* Existenti autem illi in Ecba-
tanis cōperta sunt quæ erga Ni-
canorem & Timotheum gesta
sunt.

* Elatus autem ira arbitra-
batur & eorum qui fugauerant
se malignitatem in Iudeos retor-
surum: ideoque iussit aurigam
incessanter agitantem expedire
iter, ex calo iam iudicio urgen-
te eum: sic enim superbe dixit:
Cæmeterium Iudeorum Hieroso-
lymam faciam veniens illuc.

* At omnipotens Dominus,
Deus Israel percussit eum insa-
nabili & inuisibili plaga. statim
autem ut ipse finiuit sermonem,
apprehendit eum immedicabilis
viscerū dolor & amara inter-
norum tormenta.

* Valde iuste eum qui mul-
tis & nouis calamitatibus alio-
rum viscera torserat.

* Ille autem nequaquam à ia-
ctantia cessabat: adhuc autem et
superbia repletus erat, ignem spi-
rans furore in Iudeos, & præ-
cipiens festinare iter: cōtiguit au-
tem & cadere eum de curru qui
ferebatur impetu, & graui casu
cadenti omnia membra corporis
vexari.

* Ille autē qui nuper sibi vi-
debatur maris fluctibus impe-
rare propter eā quæ supra homi-
nem arrogantiam, et statera mō-
tium arbitratus altitudines ap-
pendere, in terra existens in ge-
statorio portabatur, manifestam
Dei omnibus potentiam demon-
strans. * Ita ut & de cor-
pore impij vermes scaturirent,
& viuētis in doloribus et tor-
mentis, carnes eius caderent:
præ autem odore eius, omnis
exercitus grauaretur ob putre-
dinem.

* εἰσεληλυθὴς γὰρ εἰς τὴν λεγομέ-
νην περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱε-
ροσυλεῖν ἐν τῇ πόλει σπυλῆσαι· διὸ
δὴ τῶν πληθύνοντων ὁρμησάντων ἐπὶ τὴν
πάντοτε πλὴν βοήθειαν, ἐτράπησαν καὶ
σπυλῆσαι τὸ πᾶν ἐν τῇ πόλει, ἀχήμενα τὴν
ἀνὰ ζυγὸν ποιήσαντες. * ὅντι δὲ αὐτῷ
κατ' ἐκβάτανα παρῶν περὶ τὰ κατ'
νικάνορα ἐστὶν αὐτῷ πρὸς θεὸν γε-
νοῖτο. * ἐπαρθεὶς δὲ τὰ θυμῷ ὡς
ἐστὶν τῶν πεφυγαδδύκων αὐτῶν
κακίαν εἰς θεὸν ἰουδαίους ἐναπερίστα-
σαι, διὸ σπυλῆσαι ἐν ἀρματιηλά-
τῳ ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατὰ
νύκτα τὴν πορείαν τῆς ἐξ ἐρανοῦ ἡδὴ
κρίσεως σπυλῆσαι αὐτῶν· ἔτω γὰρ ὑπε-
ρηφθῶς εἶπε πολυδύστην ἰουδαίων
ἱεροσύλα ποιήσω, ὡς αὐτῶν χυόμενος
ἐκεῖ. * ὁ δὲ πάντοτε κράτωρ κύριος ὁ
θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, ἐπάταξεν αὐτῶν
ἀνιάτω ἐν ἀσπράτῳ πληγῇ· ἀρτί δὲ
αὐτῶν κατὰ λήξαντος τὸν λόγον, ἐλα-
βον αὐτῶν δυνάμεις τῶν σπλάγχνων
ἀλγυδιῶν ἐν πικραῖς τῶν ἐνδον βάσαι-
νοι. * πάντοτε δικαίως τὸν πολλὰς ἐξε-
νίζοντας συμφοραῖς ἔλεων σπλάγχ-
να βασάνισαντα. * ὁ δὲ ἔδαμνεν τὸ
ἀγερῶν ἐλθόντων ἐπὶ τῆς ὑ-
περηφθῶς ἐπεπλήρωτο, πῦρ πνέων
τοῖς θυμοῖς ἐπὶ θεὸν ἰουδαίους, ἐκε-
λῶν ἐποζημένους τὴν πορείαν· σπυλῆ-
σαι δὲ ἐπεσὶν αὐτὸν διὰ τὸ ἄρμα-
τος φερεμὸν ῥοιζῶ, ἐνδυχεῖται πῶ-
μα καὶ περὶ σὸν πᾶν τὰ μέλη
σώματι· διὰ τὸν σπυλῆσαι.

* ὁ δὲ ἀρτί δοκῶν τοῖς τῷ θαλάσσης
κύμασιν ἐπὶ τῶν διατῶν διὰ τὴν ὑπὲρ
δύστην ἀλαζονίαν, καὶ πλάσσει
τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενα ὑψηλῶς
καὶ γῆν χυόμενος ἐν φορείῳ παρε-
κομίζετο, φανερὸν τοῦ θεοῦ πᾶσιν
τὴν δυνάμειν ἐνδείκνυμενος.

* ὡς τε καὶ ἐν τῷ σώματι τοῦ
δυσεβούς σκώληκας ἀναζεῖν· καὶ
ζῶντος ἐν ὀδύνῃς ἐν ἀλγυδιῶσι, τὰς
σάρκας αὐτῶν διαπίπτειν· ὑπὸ δὲ τῆς
ὀσμῆς αὐτῶν, πᾶν τὸ στρατόπεδον βα-
ρυνέσθαι τὴν σαπρίαν.

* Intrauerat enim in eam
quæ dicitur Persopolis, & te-
tauit expoliare templum, &
ciuitatē opprimere, sed mul-
titudine ad arma cōcurrēte,
in fugam versi sunt, & ita cō-
tiguit, ut Antiochus post fu-
gam turpiter rediret. * Et cū
venisset circa Ecbatanam,
recognouit quæ erga Nica-
norem & Timotheum gesta
sunt. * Elatus autem in ira,
arbitrabatur se iniuriam il-
lorū, qui se fugauerāt, posse
in Iudeos retorquere, ideoque
iussit agitari currum suum,
sine intermissione agēs iter,
cælesti eū iudicio perurgēte,
cō quod ita superbe locutus
est, se venturum Hierosoly-
mam, & cōgeriem sepulchri
Iudeorum eam facturum.

* Sed qui vniuersa conspi-
cit Dñs Deus Israel, percussit
eum insanabili & inuisibili
plaga. Ut enim finiuit hūc ip-
sum sermonē, apprehēdit eū
dolor dirus viscerū, & amara
internorum tormenta. * Et
quidē satis iuste, quippe qui
multis & nouis cruciatibus
aliorum torserat viscera, licet
ille nullo modo à sua malitia
cessaret. * Super hoc autem
superbia repletus, ignē spirās
animo in Iudeos, & precipiēs
accelerari negocium, conti-
git illum impetu euntem de
curru cadere, & graui corpo-
ris collisione membra vexari.

* Isque qui sibi videbatur
etiam fluctibus maris impe-
rare, supra humanum mo-
dum superbia repletus, &
montium altitudines in sta-
tera appendere, nunc humi-
liatus ad terram, in gestato-
rio portabatur, manifestam
Dei virtutem in semetipso
contestans.

* Ita ut de corpore impij
vermes scaturirent, ac viuē-
tes in doloribus carnes eius
effluerent, odore etiam il-
lius & foetore exercitus gra-
uaretur.

* Et qui paulò antè sydera 10
cæli contingere se arbitrabatur, cum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare. * Hinc igitur cœpit, ex graui superbia deductus, ad agnitionem sui venire, diuina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus.

* Et cum nec ipse iam 12
fœtorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire. * Orabat 13
autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordia consecuturus; * Et ciuitatem 14
ad quam festinans veniebat, vt eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret; * Nunc 15
optat liberam reddere, & Iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed auius ac feris diripendos traditurum, & cum paruulis exterminaturum dixerat; equales nunc Atheniensibus facturum, pollicetur.

* Templum etiam sanctum, 16
quod prius expoliauerat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturum; & pertinentes ad sacrificia sumptus, de redditibus suis præstaturum.

* Super hæc & Iudæum se 17
futurum, & omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem. * Sed non cessantibus 18
doloribus; superuenerat enim in eum iustum Dei iudicium, desperans scripsit ad Iudæos in hunc modum deprecationis epistolam, hæc continentem:

* OPTIMIS ciuib⁹ Iudeis, 19
plurimam salutem, & bene valere, & esse felices, rex & princeps Antiochus.

* Si bene valetis, & filij 20
vestri, & ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias.

* καὶ τὸν μικρὸν χρόνον τῶν ἐ- 10
ραίνων ἀστρον ἀπὲς αὐτὸν ἀποκομίζεν ἐδὲς ἐδυνάτω διὰ τὸ τὸ σμῆν ἀφορῶν βαρὺς.

* ἐν ταῦτα αὐτὸν ἤρξατο τὸ πολὺ τὸ 11
ὑπερηφανίας λήγειν τετρασφυρῶς, & εἰς ἐπίγνωσιν ἐρχέσθαι θεία μα-
στιγι, κατὰ στιγμήν ἐπιτείνοντο
ταῖς ἀλγυδοῖς.

* ὁ μὲν δὲ τὸ σμῆν αὐτὸν δυνάμε- 12
νος δυνέχεσθαι ταῦτ' ἐφη· δίκαιον ὑ-
ποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν
ὄντα ἰσοθῆαι φρονεῖν.

* ἤρχετο δὲ ὁ μιαιφὸς πρὸς τὸν 13
θεὸν ἐπὶ αὐτὸν ἐλεῖν τὰ δεσποτικῶς
ἔργα λέγων·

* τὴν μὲν ἀγίαν πόλιν καὶ ἀσπί- 14
δων παρεγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ
πολυδρόριον οἰκοδομῆσαι,

* ἐλθὺν ἐρῶν δὴ ἀδείξαι, οὗ δὲ 15
ἰουδαίους, ὅς διεγνώκει μὴδὲ ταφῆς
ἀξιώσειν, οἷον οὐδ' ὅτις τῶν τοῖς
πρίοις ἐκέρχοντο θυρίδας, πάντα αὐ-
τὸς ἰδίᾳ ἀθλωταῖς ποιήσειν.

* ὃν δὲ πρὸς τὸν ἐσκύλευσεν ἄ- 16
γον νεών, καλῶς αὐτὸν ἀναθήμασιν
κοσμήσειν· καὶ τὰ ἱερὰ σκεῖνη πολυ-
πλάσια πάντα δὴ ποδώσειν, τὰς δὲ
ἐπιβαλλήσας πρὸς τὰς θυρίδας
πρὸς αὐτὸς ἐκ τῶν ἰδίων πρὸς ὁδῶν
χορηγήσειν.

* πρὸς δὲ τοῖς καὶ ἰουδαίον 17
ἔσεσθαι, & πάντα τὸν οἰκὸν ἐπε-
λθούσεσθαι κατὰ γέγοντα τὸ θεοῦ
κράτος.

* ἔδραμὸς δὲ ληγόντων τῶν πό- 18
νων, ἐπεληλύθει γὰρ αὐτὸν δικαία
ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις· τὰ καθ' αὐτὸν ἀπ-
ελπίσας, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους
τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν
ἰκετικῆς τάξεως ἐχούσθαι, περιέχου-
σαν δὲ ἔσως.

* Τοῖς χρηστοῖς ἰουδαίοις τοῖς πολί- 19
ταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγαίνειν καὶ
ἀπ' ἐργαίων βασιλεὺς καὶ στρατη-
γὸς ἀντίοχος.

* εἰ ἔρρωθε καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ 20
ἰδία, καὶ γνώμῃ ἐσὶν ὑμῖν.

* Et eum qui paulò antè cæ-
lestia sydera contingere vide-
batur, portare nemo poterat ob
fœtoris intolerabilem granta-
tem.

* Hic igitur cœpit à multa su-
perbia desinere vulneratus, &
in agnitionem venire diuino fla-
gello, per momentum augmenta-
tus in doloribus.

* Et neque odorem suum po-
tens ferre hæc ait: Iustum est
subdi Deo, & non mortalem
existentem paria Deo sapere.

* Orabat autem scelestus ad
eum qui non iam eius misertu-
rus erat Dominum, sic dicens:

* Ipsam quidem sanctam ci-
uitatem, ad quam festinans ve-
niebat, solo æquatā vt faceret,
& cœmeterium edificaret,

* Liberam facturum: at Iu-
dæos, quos decreuerat neque
sepultura dignaturum, auius
denorandos, autem cum paru-
lis proiecturum feris, omnes eos
equales Atheniensibus factu-
rum.

* Quod autem prius spolia-
uerat sanctum templum, opti-
mis donis ornaturum: & san-
cta vasa multo plura omnia re-
stituturum, at pertinentes ad sa-
crificia sumptus ex propriis re-
ditibus præstaturum.

* Super autem hæc & Iu-
dæum futurum, & omnem lo-
cum habitabilem perambulatu-
rum nuntiantem Dei potesta-
tem.

* Nequaquam autem cessan-
tibus doloribus, superuenerat
enim in eum iustum Dei iudi-
cium, de se desperans, scripsit ad
Iudæos subscriptam epistolam
deprecationis ordinem haben-
tem, continentem autem sic.

* BONIS Iudæis ciuib⁹ mul-
tum gaudere, & valere, & esse
felices rex & dux Antiochus.

* Si valetis, & filij & pro-
pria, ex sententia est vobis.

²¹ * In celo spem habens vestrum honoris & benevolentie recordatus sum benignè. reuersus de Persie locis, & incidens in infirmitatem grauitatem habentem, necessariū duxi curam habere communis omnium securitatis:

²² * Non desperans de me ipso, sed habens multam spem effugiendi infirmitatem.

²³ * Considerans autem quod et pater, quibus temporibus ad superiora loca duxit exercitum, ostendit eū qui successurus erat.

²⁴ * Ut si quid præter opinionē accideret, vel & nunciaretur quid difficile, scientes indigenæ cui relictæ erant res, non turbarentur.

²⁵ * Ad autem hæc considerans adiacentes potentes & vicinos regno temporibus, attendentes & expectantes quid euenturū est, designaui filium Antiochum regem: quem sæpe recurrentis in superiora regna, apud plurimos vestrum deponebam, & commendabam: scripsi autem ad eum subscripta.

²⁶ * Hortor igitur vos & peto, memores beneficiorum communiter & priuatim, ut unusquisque conseruet existētem amicitiam erga me & filium.

²⁷ * Certus sum enim eum benignè & humanè sequentem meū propositum obsecuturum vobis.

²⁸ * Ille igitur homicida & blasphemus pessimè passus, ut alios tractauit, in peregrina terra in montibus misero obitu commutauit vitam.

²⁹ * Portabat autē corpus Philippus collectaneus eius, qui & metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Aegyptum abiit.

CAP. X.

¹ **M**accabeus autē & qui cum eo, Dño ducente eos, ipsum quidem templum recuperauerūt & urbem.

² * At in foro aras ab alienigenis structas, adhuc autem & delubra demoliti sunt.

²¹ * εἰς ἕρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων ὑμῶν τὴν ἡμῶν καὶ τὴν εὐνοίαν αὐτῶν ἐμνημόνεον φιλοσόργως· ἐπαναγών ἐκ τῶν περὶ τὴν περσίδα τόπων, καὶ ὡς ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἀδελφείαν ἔχοντες, ἀναγκαῖον ἡμῶν σάμω φροντίσαι τῆ κοινῆς πάντων ἀσφαλείας.

²² * ὅσα δὲ πορνῶσιν τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλ' ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφύλατται τὴν ἀδελφείαν.

²³ * θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατήρ καθ' ἑς καὶ εἰς ὅτ' αὐτῶν τόπος ἐστὶν ἐστὶν ἐστὶν, ἀνέδειξε τὸν διαδεχόμενον.

²⁴ * ὅπως ἐὰν πᾶσι δόξοντο ποιεῖν, ἢ ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἢ ἐκ τῶν κακῶν, οἱ καὶ τὴν χώραν ὡς κατὰ λέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπιταράσσων.

²⁵ * ὡς δὲ τῶν τοις καλῶν ἐστὶν ἀδελφῶν διωκῶν ἐκ τῶν νικῶν βασιλεῶν τοῖς καὶ εἰς ἐχόντας καὶ ἀποδοκῶντας τὸν ἀποβησόμενον, ἀναδείχθη τὸν υἱὸν ἀντίοχον βασιλέα ὃν πολλὰκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας, τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀδελφὰ κατέλειπεν & σωίσων· γέγραφα δὲ ὡς αὐτὸν τὰ ἐπιγεγραμμένα.

²⁶ * παρακαλοῦν ὑμᾶς & αἰδῶ, μεμνημένους τῶν δι' ἐργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον συντηρεῖν τὴν οὖσαν σύννοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν.

²⁷ * ἐπέειμαι γὰρ αὐτὸν ὡς καὶ φιλανδρῶς παρακολουθεῖν ταῖς ἐμῇ ἀδελφείᾳ συμπερινεχθῆσεσθαι ὑμῖν.

²⁸ * ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ βλάσφημος τὰ χεῖρας παθὼν, ὡς ἑτέροις διέθηκεν, ἐπιζέτης ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκίσας μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον.

²⁹ * παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα φίλιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ· ὃς ἐκ διδουλαβηθεὶς τὸν υἱὸν ἀντίοχου, ὡς πολέμαϊον τὸν φιλομήτορα εἰς αἰγύπτιον διεκομίσθη.

¹ * Μακκαβαῖος δὲ & οἱ σὺν αὐτῷ κυρίου ἀγαγόντες αὐτούς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο & τὴν πόλιν.

² * ὅτ' δὲ καὶ τὴν ἀγορὰν βωμῶν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημένους, ἐκ δὲ τὰ τεμένη καθείλεσαν.

²¹ * Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benignè reuersus de Persidis locis, & in infirmitate graui apprehensus, necessariū duxi pro comuni vtilitate curā habere:

²² * Non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem.

²³ * Respiciens autē quod & pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitū, ostendit, qui post se susceperet principatū:

²⁴ * Ut si quid cōtrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur.

²⁵ * Ad hæc consideras de proximo potentes quosque & vicinos temporibus insidiantes, & euentum expectantes, designaui filium meum Antiochum regem; quem sæpe recurrentis in superiora regna, multis vestrum commendabam, & scripsi ad eum quæ subiecta sunt.

²⁶ * Oro itaque vos & peto, memores beneficiorū publicè & priuatim, ut unusquisque conseruet fidem ad me, & ad filiū meū.

²⁷ * Confido enim eum modestè & humanè acturum, & sequentem propositū meum & communem vobis fore.

²⁸ * Igitur homicida & blasphemus pessimè percussus, & ut ipse alios tractauerat, peregrè in montibus miserabili obitu vita functus est.

²⁹ * Transferebat autem corpus Philippus collectaneus eius, qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæū Philometorem in Aegyptum abiit.

CAP. X.

¹ **M**achabeus autē, & qui cum eo erant, Domino se protegente, templū quidē & ciuitatem recepit. * Aras autem quas alienigenæ per plateas extruxerant, itemque delubra, demolitus est.

* Et altare lapidibus edificatum, & posuerunt.

* Quod Dominus ram, nolis incipere peccata corripere baris ab his tra-

* Quod ab alio rat, confectione quinta

* Et octo egubernaculo quod a diem f lorum luncis rant.

* Praeferunt uit mu

* Et precepti genti annis a

* Et appellat excessu

* N Antioch sta sunt tes mal sunt.

* H gno, co cia reg Phoeni princip

* N diceba erga Iu præcipi tem qu pacific

* Et purgato templo, aliud ; altare fecerunt, & de ignitis lapidibus igne concepto, sacrificia obtulerunt post biennium, & incensum, & lucernas, & panes propositionis posuerunt.

* Quibus gestis, rogabat Dominum, prostrati in terram, ne amplius talibus malis incideret: sed & si quando peccassent, ut ab ipso mitius corripenterentur, & non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur.

* Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri vicesima & quinta mensis, qui fuit Casleu.

* Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem solennem tabernaculorum in montibus & in speluncis more bestiarum egerant.

* Propter quod thyrsos & ramos virides, & palmas præferebat ei, qui prosperauit mundare locum suum.

* Et decreuerunt comuni præcepto & decreto vniuersæ genti Iudæorum, omnibus annis agere dies istos.

* Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

* Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio quæ gesta sunt, narrabimus, breuiantes mala quæ in bellis gesta sunt.

* Hic enim suscepto regno, constituit super negotia regni Lysiam quendam Phœnicis & Syriæ militiæ principem.

* Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, iusti tenax erga Iudæos esse constituit, & præcipue propter iniquitatem quæ facta erat in eos, & pacifice agere cum eis.

* καὶ τὸν ναὸν καθάρισαντες, ἔτε- 3
ρον θυσιαστήριον ἐποίησαν· καὶ πυ-
ρώσαντες λίθοις, καὶ πῦρ ἐκ τῶν
λαβόντες δυνέγκαν θυσίῳ μετὰ
διετὴ χρόνον, καὶ θυμίαμα ἐλύχ-
νοις, καὶ τῶν ἁρτῶν τὴν προθέσιν ἐ-
ποίησαν.

* ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν 4
τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν, μὴ
κέτι πεσεῖν τοῖς τοῖς κακοῖς,
ἀλλ' ἐδύποτε καὶ ἀμάρτωσιν, ὑπ'
αὐτῷ μετ' ἰπικείας παιδίδεσθαι,
καὶ μὴ βλασφήμοις ἐβαρβαρίσθαι
ἐξ ὧν ἐπὶ ἀδίδεσθαι.

* ἐν ᾗ ἡ ἡμέρα ὁ νεὸς ὑπὸ ἀλλο- 5
φύλων ἐδεσθῶσιν, σωθήσῃ καὶ τὴν
αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν ἡμέ-
ρας τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ ἐκαδὶ ἔ-
μυλός, ὅς ἐστι χασαλειῶ.

* καὶ μετ' εὐφροσύνης ἤγον ἡμέ- 6
ρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρέπον, μνη-
μονεύοντες ὡς παρὰ μικροῦ χρόνου
τὴν τῶν σκηνῶν ἐορτήν, ἐν τοῖς ὅροις
καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρέπον
ἦσαν μεμονωμένοι.

* διὸ θυρσοὺς καὶ κλάδους ὡραίους 7
ἔτι δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνοις ἀνέ-
φερον τῷ θεῷ δυνάσαντι καθαγεῖν τὸν
ναὸν αὐτοῦ τὸν τόπον.

* ἐδογματίσαν ἡ μὲν κοινὸς παρὰ 8
σάγματι καὶ ψήφισματι παν-
τὶ τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν κατ' ἐνιαυ-
τὸν ἀγεῖν τὰς δεκάς ἡμέρας.

* καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντιόχου τοῦ 9
πορταγορδοκίτου ἱπικανοῦς τε-
λευτῆς ἔτος εἶχε.

* νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν ἀπάτορα ἀν- 10
τιόχου, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ἡρόμενα
δηλώσμεν αὐτά, συντέμνοντες τὰ
συνέχοντα τῶν πολέμων κακά.

* οὗτος γὰρ παλαίων τῶν βα- 11
σιλέων, ἀνέδδξεν ἐπὶ τῶν πραγμά-
των λυσίαν τινὰ κοίλης δὲ συνέας ἐ-
φοινίκης στρατηγὸν πρῶταρχον.

* πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλεῖσθαι μά- 12
κρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν παρηγόμε-
νος εἰς τοὺς ἰουδαίους διὰ τὴν γενομένην
εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπὶ ὅσῳ τὰ παρὰ
αὐτοὺς εἰρηνικῶς διεξάγειν.

* Et templum purgantes, aliud 3
altare fecerunt. & incendentes
lapides, et igne ex his accipientes;
obtulerunt sacrificium post bien-
nii tempus, & incensum &
lucernas, & panum propositio-
nem fecerunt.

* Hac autem cum fecissent, 4
rogauerunt Dominum, proci-
dentes super ventrem, ne am-
plius inciderent in hac mala, sed
si quando peccauerint, ab eo
cum benignitate corripenterentur,
& non blasphemis & barba-
ris gentibus traderentur.

* In qua autem die templum 5
ab alienigenis pollutum est, con-
tingit in eadem die purificationem
fieri templi, quinta & vicesi-
ma mensis, qui est Chaselen.

* Et cum lætitia egerunt dies 6
octo tabernaculorum modo, me-
mores quod ante modicum tem-
poris in tabernaculorum festo, in
montibus & in speluncis ferarum
more fuerant solitarij.

* Quamobrem thyrsos & 7
ramos pulchros, item & pal-
mas habentes, hymnos refere-
bant ei qui prosperauit mundari
suum locum.

* Decreuerunt autem cum 8
communi præcepto & decreto,
vniuersæ Iudæorum genti sin-
gulis annis agere hos dies.

* Et quidem Antiochi qui ap- 9
pellatus est Nobilis, obitus ita
se habuit.

* Nunc autem ea quæ de Eu- 10
patore Antiocho, filio autem im-
pii gesta sunt, declarabimus, ea
abbreviantes continua bellorum
mala.

* Hic enim cum suscepisset 11
regnum, designauit super nego-
cia Lysiam quendam: Cæles au-
tem Syriæ & Phœnicie ducem
primarium.

* Ptolemæus enim vocatus 12
Macer, iustitiam conseruare eli-
gens erga Iudæos, propter factā
in eos iniuriam, tentabat res
erga illos pacifice agere.

* Unde accusatus ab amicis ^a3
apud Eupatorem, & proditor
frequenter audiens, eò quòd Cy-
prum sibi creditam à Philome-
tore, deseruisset, & ad Antio-
chum Nobilem transisset, neque
nobilem potestatem generosè ad-
ministrans; Venenans seipsum
reliquit vitam.

⁴ Gorgias autem cum esset ¹⁴
dux locorum, aduenas accipie-
bat, & assidue contra Iudaeos
bellum gerebat.

² Simul verò cum hoc & 15
Judæi cōpotes opportunarum
munitionum existentes, exerce-
bant Judæos, & fugatos à Hie-
rosolymis suscipientes, debellare
tentabant.

³ Qui autem circa Macca- ¹⁶
beum, facientes orationem, &
orantes Deum adiutorē eis esse,
contra Iduæorum munitiones
impetum fecerunt.

* Quibus & insistentes for- 17
titer, compotes facti sunt loco-
rum, omnesque qui in muro pu-
gnabant, vlti sunt. intereme-
runt autem occurrentes, inter-
fecerunt verò non minus viginti
millibus.

* Cum fugissent autem non
minus nouem millibus in duas
turres fortes valde, & omnia
qua ad obsidionē habentes,

* Maccabaens ad vrgentes ¹⁹
locos relinquens Simonem &
Iosephũ, adhuc autem & Zac-
chaum & qui cum eo multos
ad horum obsidionem, ipse se-
cessit.

* Qui autem circa Simonem ²⁰
pecunie auidi, à quibusdam qui
in turribus persuasi sunt argen-
to. septies autem decem millia
drachmarum accipientes, per-
miserunt quosdam diffluere.

* Cùm nunciatum autem esset ²¹
Maccabæo de eo quod factum
est, congregans principes populi,
accusavit quòd pecunia vendi-
dissent fratres, aduersarios con-
tra eos dimittentes.

13 * ὅθεν κατηγορεῖται ὅτι ὑπὸ πάντων φίλων πρὸς τὸν διπάτορα, ὡς πρὸς δότην παρέκασα ἀκρίων, διὰ τὸ τὴν κύπερον ἐμπροσθεν εἶναι ὑπὸ τοῦ φιλομήτορος ὅτι ἐκλιπείν, καὶ πρὸς ἀντίστοιχον τὸν ἐπιφανῆ διὰ χωρῆσαι, μήτ' ἀγνοῖ τὴν ἐξουσίαν ἐξουσιαισας, φαρμακδύσας ἑαυτὸν ἐξέλι-

14 πε τὸν βίον. * γοργίας δ' ἡμέ-
ρος στρατηγὸς τῶν ὅπων, ἐξενετρέ-
φει, ὥς παρέκασα πρὸς τὴν ἰσθμίαν
ἐπολεμοτρέφει.

15 ὁμοὶ δὲ τέτω καὶ ὁ ἰδουμαῖος
ἐγκρατεὶς ἑπικαίρων ὀχυρωμάτων
ὄντες, ἐγύμναζον αὐτὸν ἰουδαίαις, καὶ
αὐτὸν φυγαδισθέντας ἀπὸ ἱερουσα-
λὼν περσλαβόμενοι πολεμοτρο-
φῆν ἐπεχείρουν.

16 * οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιη-
σάμενοι λιτανεῖαν, καὶ ἀξιώσαντες
τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτοῖς ἡγεῖσθαι,
ἐπὶ τὰ τῶν ἰδεμαίων ὀχυρώματα
ᾤκησαν.

17 οἷς καὶ προσβαλόντες θύ-
 ρῶς, ἐγκρατεῖς ἐχθρόν τῶν ὅ-
 πων, πῦρας τὲ δὲ ὑπὲρ τῶν τείχε-
 μαχομῆους ἠμύνοντο· κατέσφα-
 ζον δὲ δὲ ἐμπύπτοντας, δυνείλον δὲ
 εἶχ' ἥττον τῶν δις μυρίων.

18 * συμφυγόντων δὲ οὐκ ἐλάττω
τῶν ἐννακχιλίων εἰς δύο πύργους
ἰχυρὲς θήματα, ὥς πάντα τὰ πρὸς
πολιορκίαν ἔχοντας,

19 * ὁ μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας
τοὺς δολιπὼν σίμωνα καὶ ἰώση-
φον, ἐτίθ' καὶ ζαχαῖον ὃ ἐστὶ σὺν
αὐτῷ ἱκανὸς πρὸς τῶν τέτων πολι-
ορκίαν, αὐτὸς ἐχαίρει.

10 4 ὁ περὶ τὸν σίμωνα φιλαρ-
 γυήσαντες ὑπὸ πικρῶν ἐν τοῖς πύρ-
 ροις ἐπέσθηναι ἀργυρίῳ· ἐπὶ αἰς δὲ
 μυριάδας δραχμὰς λαβόντες, εἰ-
 σὶ δύναντας διαρρῆναι.

* ὡς ἀγγελοῦντες δὲ τῷ
μακκαβαίῳ ὡς τὸ γεγονός,
συναγαγὼν οὗτοι ἡγουμένους τοῦ
λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς δολοφονίου
πεπραγμένου οὗτοι ἀδελφοί, οὗτοι πο-
λεμίοις κατ' αὐτῶν ἀπολύσαντες.

13 * Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupatorē, cū frequenter proditor audiret, eò quòd Cyprum creditam sibi à Philometore deseruisset, & ad Antiochum Nobilem translatus, etiam ab eo recessisset, veneno vitam finiuit.

14 * Gorgias autem cum esset
dux locorum, assumptis ad-
uenis, frequenter Iudæos de-
bellabat.

15 *Iudæi verò qui tenebant
opportunas munitiones, fu-
gatos ab Hierosolymis susci-
piebant, & bellare tenta-
bant.

16 * Hi verò qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes, vt esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum.

17 * Multaque vi insistentes,
D loca obtinuerunt, occurren-
tes interemerunt, & omnes
simul non minus viginti-
quinque millibus trucidau-
erunt.

18 ^s Quidam autē cūm confugissent in duas turres valde munitas, omnem apparatus ad repugnandum habentes;

19 * Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone & Iosepho, itemque Zachæo, eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas, quæ amplius perurgebant, pugnas conuersus est.

20 * Hi verò qui cūm Simo-
ne erant cupiditate ducti, à
quibusdam qui in turribus
erant, suasi sunt pecunia, &
septuaginta millib⁹ didrach-
mis acceptis, dimiserūt quos-
dam effugere.

* Cum autem Machabæo
nunciatum esset quod factū
est, principibus populi con-
gregatis, accusauit quòd pe-
cunia fratres vēdidissent, ad-
uersariis eorum dimisisis.

* Hos igitur proditores 22
factos interfecit, & cōfestim
duas turres occupavit.

* Armis autem ac mani- 23
bus omnia prosperè agen-
do, in duabus munitionibus
plusquam viginti millia per- E
emit.

* Et Timotheus qui prius 24
à Iudeis fuerat superatus, cō-
uocato exercitu peregrinæ
multitudinis & congrega-
to equitatu Asiano, aduenit
quasi armis Iudæa capturus.

* Machabeus autē & qui 25
cum ipso erant, appropin-
quante illo deprecabantur
Dominum,

* Caput terra aspergētes, 26
lumbosque ciliciis præcincti,
ad altaris crepidinem pro-
uoluti, ut sibi propitius, ini-
micis autem eorum esset ini-
micus, & aduersariis aduer-
saretur, sicut lex dicit.

* Et ita post orationem, 27
sumptis armis, longius deci-
uitate procedentes, & proximi
hostibus effecti refederūt.

* Primo autem Solis ortu 28
utriq; commiserunt, isti qui-
dem victoriæ & prosperitatis
sponsorem cum virtute Do-
minum habentes, illi autem
ducem belli animum habe-
bant.

* Sed cum vehemens pu- 29
gna esset, apparuerunt ad-
uersariis de cælo viri quin-
que, in equis frenis aureis de-
cori, ducatum Iudæis præ-
stantes.

* Ex quibus duo Macha- 30
beum medium habentes ar-
mis suis circumseptum inco-
lumem conseruabant, in ad-
uersarios autem tela & ful-
mina iaciebāt, ex quo & cæ-
citate confusi & repleti per-
turbatione cadebant.

* Interfecti sunt autem vi 31
ginti millia quingenti & e-
quites sexcenti.

* Timotheus verò confu- 32
git in Gazaram præsidium
munitū cui præerat Chereas.

* Τούτους μὲν οὖν προδοτάς ἡρώ- 22
δοῖς ἀπέκλεινε, & ὡς ἀρχήματα ἐν
δύο πύργοις κατελάβετο. * τοῖς δ' ὅ- 23

πλοῖς τὰ πρῶτα ἐν ταῖς χερσὶν ὁ-
δόμενος, ἀπώλεσεν ἐν τοῖς δυσὶν ὀχυ-
ρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων.

* Ἰμώθεος δὲ ὁ προτέρων ἡγή- 24
θεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, συναγαγὼν
ξένους δυνάμεις παμπληθεῖς, & ἐν
τῇ ἀσίας ἡγεμονίας ἰπποῖς συνα-
θροίσας ὁκλίτους, παρὴν ὡς δορυά-
λων ληψόμενος τὴν ἰουδαίαν.

* ὅτε δὲ τὸν μακκαβαῖον συ- 25
νεγγίζοντος αὐτὸς πρὸς ἱκεσίαν τοῦ
θεοῦ, * γῆ τὰς κεφαλὰς καὶ ἀπά- 26

σαντες καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς σάκκοις ζώ-
σαντες, ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσια-
στηρίου κρηπίδα προσπεσόντες, ἠξίου-
ν ἰλεῶν αὐτοῖς ἡρόδοτον, ἐχθροῦσαι
τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, & ἀντικεισθῆναι τοῖς
ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασα-
φεῖ. * ἡγεμόνοι δ' ὄντες δέησεως, 27

ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆλθον
ὑπὸ τῇ πόλει, ἵππεδον συνεγ-
γίσσαντες τοῖς πολεμίοις, ἐφ' ἑαυ-
τῶν ἦσαν. * ἄρτι δὲ τὸ ἀνατλήσει δια- 28

χέομένης, προσέβαλον ἑκάτεροι
ἄλλοι ἑλκυστὸν ἔχοντες διημερίας &
νίκης μετ' ἀρετῆς, τὴν ἐπὶ τὸν κύριον
καταφυγόντες, οἱ δὲ καταθρονοῦντες τῶν
ἀγώνων ταττόμενοι τὸν θυμόν.

* ἡγεμόνης δὲ καρτερός μάχης, 29
ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ὅτε ἐξα-
νοδὲς ἰπποῶν χρυσοῦς ἀλόνων ἄνδρες
πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ
τῶν ἰουδαίων οἱ δύο.

* καὶ τὸν μακκαβαῖον λαβόντες, 30
μέσσω, & συνεπάζοντες ταῖς ἐπ' αὐτῶν
πανοπλίαις, ἀπὸ τῶν διεφύλακτον
εἰς τὸ ἐν ὑπεναντίοις ἐξέδιδμα &
κερραυνὰς ἐξερρίπτουσαν. διὸ συγχυ-
θέντες ἀοργασία διεκρίθησαν τὰς
χρῆς πεπληρωμένοι.

* κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι, 31
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἰπποῖς δὲ
ἑξακόσιοι. * αὐτὸς δὲ ὁ Ἰμώθεος, 32

συνέφυγε εἰς γάζαρα λεγόμενον
ὀχύρωμα ὃ μάλα φρούριον, στρα-
τηγὸν δὲ ἐκεῖ χαίρειον.

* Hos quidem igitur prodito- 22
res factos interfecit, & conse-
stim duas turres occupavit.

23 At armis omnino in manibus
prosperatus, peremit in duabus
munitionibus plusquam viginti
mille.

24 * Timotheus autem qui prius
superatus fuit à Iudeis, congre-
gans peregrinos exercitus mul-
tos, & qui Asiae erant equites
congregans non paucos, affuit
quasi armis capturus Iudæam.

25 * Qui autem circa Macca-
beum appropinquante eo ad sup-
plicationem Dei,

26 * Terra capita aspergentes,
& lumbos ciliciis cingentes, ad
eam quæ est è regione altaris cre-
pidinem procidentes, rogabant
propitium eis factum, inimicum
esse inimicis suis, & aduersari
aduersantibus, sicut lex decla-
rat.

27 * Cum fuissent autem post ora-
tionem, assumentes arma, pro-
cesserunt ab urbe nimium. ap-
propinquantes autem inimicis,
28 in se ipsis fuerunt: * nuper autē
Solis ortu diffuso, commiserunt
utrique. isti quidem sponsorem
habentes prosperitatis & vi-
ctoriæ cum virtute in Domi-
num refugium, illi autem ducem
certaminum constituentem ani-
mum.

29 * Cum esset autem vehemens
pugna, apparuerunt aduersariis
de cælo in equis aureos frenos
habentibus viri quinque, decori,
& duces Iudeorum duo.

30 * Et Maccabeum accipientes
medium, et cooperientes ijs quæ
supra eos armis, inuulneratum
seruabant; contra autem aduer-
sarios tela & fulmina iaciebāt:
quamobrem confusi cecitate in-
tercidebantur turbatione re-
pleti.

31 * Interfecti sunt autem vi-
ginti mille supra quingentos,
equites autem sexcenti.

32 * Ipse autem Timotheus con-
fugit in Gazaram dictum præ-
sidium valde munitum, præsi-
dente illic Charea.

* Qui autem circa Macca-
baum, libentes obsederunt præ-
sidium dies quatuor & vi-
ginti.

* Qui autem intus firmitate
loci confisi, valde blasphema-
bant, & sermones nefandos ia-
ctabant.

* Illucescente autem quinta
& vigesima die, iuvenes ex his
qui circa Maccabaum, accensi
animis propter blasphemias, ac-
cedentes muro, viriliter & ef-
ferato animo eum qui occurre-
bat feriebant.

* Alij autem similiter ascen-
dentes in circumflexione aduer-
sus eos qui intus incendebant
turres, & pyras incendentes
vivos blasphemos combusserunt.

* Alij autē portas fregerunt:
intromittentes autem reliquum
exercitum occupauerunt ciui-
tatem, & Timotheum occulta-
tum in quodam lacu iugulave-
runt, & huius fratrem Chæ-
ream & Apollophanem.

* Hac autem cum gessissent,
cum hymnis & confessionibus
benedicebant Domino qui ma-
gnificè benefaciebat Israel, &
victoriam ipsis dederat.

CAP. XI.

Post paruum autem omnino
tempus Lysias procurator re-
gis, & cognatus, & super nego-
tia, valde grauiter ferens ob ea
quæ facta sunt,

* Congregans circa octo de-
cem millia, & equitatum om-
nem, venit aduersum Iudeos,
existimans quidē ciuitatem Gra-
cis habitaculum facturum:

* At templū in pecunia qua-
stus sicut cetera gentium delu-
bra: venale autem singulis an-
nis summum sacerdotium fa-
cturum.

* Nequaquam considerans
Dei potestatem: extra mentem
factus autem decem milliariis
peditum, & millibus equitum,
& elephantis octoginta.

* ὁ περὶ τὸν μακκαβαῖον ἄσ-
μενοι περιέκλειον τὸ φρούριον ἡ-
μέρας τέσσαρας καὶ εἴκοσι.

* ὁ ἐνδὸν τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τό-
που πεποιθότες, ὑπεράγαν ἐβλασ-
φίμου, καὶ λόγους ἀθεμίτους
ᾤοντο.

* ἰσχυροῦς δὲ πέμπτης καὶ
εἰκοστῆς ἡμέρας, νεανία τὰν περὶ τὸν
μακκαβαῖον πυρῶντες τοῖς θυμοῖς
διὰ τὰς βλασφημίας, ᾤοντο ἑλ-
λόντες τὰς τείχει, δρενωδῶς καὶ θυ-
μῶς θυμὸν ἐμπύοντα ἐκοπῶν.

* ἑτέρῳ δὲ ὁμοίως ᾤοντο ἀνι-
στῆναι ἐν τῷ περιπασμένῳ πρὸς τὸ
ἐνδὸν ἰμπερὶον τοῦ πύργου καὶ
πρὸς ἀντιπῶντες ζῶντας τοῦ βλασ-
φίμου κατέκαυον.

* ὁ δὲ τὰς πόλιν διέκοπτον εἰσ-
δεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν τοῦ
κατελάβοντο τὴν πόλιν καὶ τὸν ἡ-
μόθεον ἀποκεκρυμμένον ἐν ἡνι λάκ-
κῳ κατέσφαξαν, & τὸν τέτραν ἀδελ-
φὸν χαίρειαν καὶ τὸν ἀπολλοφάνην.

* Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι,
μετ' ὕμνων & ἱερολογήσεων δι-
λόγου τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλῳ δι-
εργεῖν τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸ νίκος
αὐτοῖς δίδόντι.

ια.

* Μετ' ὀλίγον δὲ πάντῃς χρό-
νον λυσίας ἡγετορὸς τοῦ βασιλέως
καὶ συγγενὴς καὶ ἡγετὴς τῶν πραγ-
μάτων, λίσια βασιλέως φέρων ἡγετὴς
γεγονόσι,

* συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτώ
μυριάδας & τὴν ἵππων πᾶσαν πα-
ρεχόμενος ἡγετὴς τοῦ Ἰσραὴλ, λογιζό-
μενος τὴν πόλιν ἔλθῃσιν οἰκη-
τήριον ποιήσειν.

* τὸ δὲ ἱερὸν δολιχολόγητον κα-
θὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμερῆ-
ρα τὴν δὲ κατ' ἐπὶ τὴν ἀρχι-
ρωσσίαν ποιήσειν.

* ἰσχυρῶς ἡγετορὸς τοῦ Ἰ-
σραὴλ κατὰ τὴν περὶ τὴν ἀρχι-
ρωσσίαν τῶν ἵππων καὶ τοῖς ἐλέφασιν
τοῖς ὀγδοήκοντα.

* Machabæus autem &
qui cum eo erant, lætantes
obsederunt præsidium die-
bus quatuor.

* At hi qui intus erant lo-
ci firmitate confisi, supra mo-
dum maledicebant, & ser-
mones nefandos iactabant.

* Sed cum dies quinta illu-
cesceret, viginti iuvenes ex
his qui cū Machabæo erant,
accensi animis propter blas-
phemiam viriliter accesserunt
ad murum, & feroci animo
incedentes, ascendebant.

* Sed & alij similiter ascen-
dentes turres, portasque suc-
cendere aggressi sunt, atque
ipso maledicos vivos con-
cremare.

* Per continuum autem
biduū, præsidio vastato, Ti-
motheum occultantem se in
quodam repertum loco per-
emerunt, & fratre illius Chæ-
ream & Apollophanem oc-
ciderunt.

* Quibus gestis, in hymnis
& confessionibus benedice-
bant Dominum, qui magna
fecit in Israel, & victoriam
dedit illis.

CAP. XI.

Sed paruo post tempore Ly-
sias procurator regis &
propinquus ac negotiorum
præpositus, grauiter ferens
de his quæ acciderant:

* Congregatis octoginta
millibus & equitatu vniuer-
so, veniebat aduersum Iu-
deos, existimans se ciuitatem
quidem captam gētibus ha-
bitaculum facturum:

* Templum verò in pecu-
niæ questum sicut cætera de-
lubra gentium habiturum,
& per singulos annos vena-
le sacerdotium.

* Nusquā recogitans Dei
potestatem, sed mente effre-
natus in multitudine pedi-
tum, & in millibus equitum
& in octoginta elephantis
confidebat.

* Ingressus autē Iudæam, & appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco ab Hierosolyma, interuallo quinque stadiorum, illud præsidium expugnabat. * Ut autem Machabæus & qui cum eo erāt, cognouerūt expugnari præsidia, cū fletu & lachrymis rogabant Dominum, & omnis turba simul, ut bonū Angelū mitteret ad salutem Israel. * Et ipse primus Machabæus sumptis armis, cæ-

teros exhortatus est, simul secum periculum subire, & ferre auxilium fratribus suis. * Cumque pariter prompto animo procederēt Hierosolymis, apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. * Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, & conualuerunt animis, non solum homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati penetrare. * Ibant igitur prompti de cælo, habentes adiutorem & miserantem super eos Dominum. * Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis undecim millia peditum, & equitum mille sexcentos. * Vniuersos autem in fugam verterunt; plures autem ex eis vulnerati, nudi euaserunt: sed & ipse Lysias turpiter fugiens, euasit.

* Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans factam erga se diminutionem, & intelligens inuictos esse Hebræos, omnipotentis Dei auxilio nitētes, misit ad eos;

* Promisitque se confensurum omnibus quæ iusta sunt, & regem compulsurū amicum fieri. * Annuit autem Machabæus precibus Lysias, in omnibus utilitati consulens. Et quæcunque Machabæus scripsit Lysias de Iudæis, ea rex concessit.

* εἰσελθὼν εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ συνεγγίσας τῷ βουστέρῳ, ὅντι μὴ ἐρυμνὴ χωρία, ἀπέχοντι δὲ ἱεροθλύμων ὡς εἰς αὐτὸς πέντε, τοῦ ἐλθῆναι. * ὥς δὲ μετέλαβον περὶ τὸν μακκαβαῖον πολιορκούντα αὐτῶν τὰ ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἐκέλευον σὺν τοῖς ὁχλοῖς τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἀγγελον ἀποσῆλαι πρὸς σωτηρίαν τῆς ἰσραήλ. * αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ μακκαβαῖος αἰαλαβὼν τὰ ὅπλα παρετίθετο ἑαυτῷ ἄλλοις, ἀμὰ αὐτῷ διακινδυνεύοντας ἐπιβοῶντες τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. * ὁμοῦ δ' ἐπεθύμεις ἐξώρμησαν. αὐτῷ δὲ πρὸς τοῖς ἱεροθλύμοις ὄντων ἐφάνη πρηνὴς μένος αὐτῶν ἐφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῇ πεπαροπλῖαν χερσὶν κραδαινῶν.

* ὁμοῦ δὲ πρῶτες διλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεόν, ὃς ἐπερρώδησαν ταῖς ψυχαῖς, ὃς μόνον ἀνθρώποις θῆραις δὲ ἀγριοτάταις καὶ σιθηαῖς τείχη τιτρώσκων ὅτις ἐτοίμοι. * πρηνῶν ἐν διασκυλῇ τὴν ἀπ' ἐρανὸς συμμαχὸν ἐχούσας ἐλεήσαντες αὐτὰς ἔκυρῖς. * λεοντιδὸν δ' ἐντινάξαντες εἰς πολεμίας, κατέσρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἰππεῖς δὲ ἐξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις. * ἐκ δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν. * πλείονες δ' αὐτῶν τραυματῖαι, γυμνοὶ διεσώθησαν. * αὐτὸς δ' ὁ λυσίας ἀγρᾶς φύγων διεσώθη. * ὅτε ἄνδρες ὑπάρχων πρὸς ἐαυτὸν ἀντιβάλλον τὸ γεγονός περὶ αὐτὸν ἐλάσσωμα, ὃ συννοήσας ἀνικήτοις εἶναι τὰς ἐβραίας, ἔπεινεν ὁ λυσίας θεοῦ συμμαχούντος αὐτοῖς, πρηνῶς ἐπείσε συλλύεσθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δίκαιοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γινώσκειν.

* ἐπένδυσε δὲ ὁ μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ λυσίας παρεκάλει τὸν συμφέροντα φροντίζων ὅσα ᾧ ὁ μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ λυσία διαγραπὴν περὶ τῶν ἰουδαίων, σὺν ἐξέτισεν ὁ βασιλεὺς.

* Ingressus in Iudæam, & appropinquans Bethsure, quæ erat quidem forte castellum, distabat autē à Hierosolymis quasi stadia quinque, hoc afflixit.

* Ut autem cognouerunt qui circa Maccabæum obsidere sua præsidia, cum suspiriis & lachrymis supplicabant cum turbis Dominum, bonum Angelum mittere ad liberationem Israel.

* Ipse autem primus Maccabæus assumēs arma, cohortatus est alios, ut simul cum ipso periclitantes auxiliarentur fratribus suis.

* Pariter autem & promptē irruerūt: ibidem autem circa Hierosolyma existentibus apparuit præcedens eos eques in alba veste armaturam auream vibrans.

* Simul autem omnes benedixerunt misericordem Deum: & conualuerunt animis, non solum homines, bestias quinetiam ferocissimas, & ferreos muros ferire existentes parati.

* Ibant in dispositione à cælo adiutorem habentes miserente illorum Domino.

* More leonum autem irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis mille supra decem millia, equites autem sexcentos supra mille.

* At vniuersos coegerunt fugere; plures autem eorum vulnerati, nudi euaserunt, & ipse autem Lysias turpiter fugiens liberatus est.

* Non insensatus autem existens intra se reputans factam circa se diminutionem, & intelligens inuictos esse Hebræos, omnipotente Deo auxiliante eis, mittens,

* Persuasit consentire in omnibus iustis, & ob eam rem & regem persuasurum amicum eis cogere esse.

* Annuit autem Maccabæus in omnibus quibus Lysias hortabatur, utilitatis curam habens: quæcunque enim Maccabæus tradidit Lysias per scripta de Iudæis, concessit rex.

* Fuerunt enim scriptæ Iu-
dæis epistolæ, à quidem Lysia
continentes modum hunc. LY-
sias multitudini Iudæorum gau-
dere.

* Joannes & Abesalon missi
à vobis tradentes subscriptum
responsum, rogabant proijs qua
per illud significabantur.

* Quæcunque igitur oportet
bat regi perferri significanti, quæ
autem fuerunt possibilis con-
cessit.

* Si igitur seruaueritis ad
negotia beneuolentiam, & in
reliquum tentabo causa bono-
rum esse.

* Pro autem his quæ secun-
dum partem iussi his quæ &
qui sunt à me, colloqui vobis-
cum.

* Valete. anno ceterimo qua-
dragesimo octauo, Jouis Corin-
thij vicefima quarta.

* At regis epistola contine-
bat sic: REX Antiochus fratri
Lysie gaudere.

* Patre nostro in deos trans-
lato, volentes eos qui ex regno
sine tumultu sunt, esse ad pro-
priorum curam:

* Audientes Iudæos non con-
sentiētes patri in Græca trans-
lationi, sed suum morem tene-
re, postulantes concedi sibi legi-
tima.

* Volentes igitur & hanc
gentem extra turbationem esse,
iudicamus & templum ipsis
restitui, & ut uiuant secun-
dum eos qui sub maioribus suis
mores.

* Bene igitur facies mittens
ad eos & dans dexteras: ut co-
gnoscentes nostram voluntatem,
bono animo sint, & libenter
uersentur ad propriorum pra-
curationem.

* Ad verò gentem regis epi-
stola talis erat. REX Antiochus
senatui Iudæorum & alijs Iu-
dæis gaudere.

* ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμένας τοῖς
ἰουδαίοις ἐπιστολαί, ὧς μὲν λυ-
σίῳ παρέχουσαι τὴν τροπὴν τοῦ
τον Λυσίας πρὸς πλείους τῶν ἰουδαίων
χαίρειν.

* Ἰωάννης & Ἀβεσαλὸν ἐπεμψ-
θέντες παρ' ὑμῶν ἐπιδόντες τὴν ὑπο-
γεγραμμένον χρηματισμόν, ἠξίουν
περὶ τῶν δι' αὐτὰς σημαινόμενων.

* ὅσα μὲν οὖν ἔδει τῷ βασι-
λεῖ παρενεχθῆναι διεσάφησα· ἃ
δὲ ἠὲ ἐνδεχόμενα σ' νεχάρησεν.

* ἔδωκεν οὖν μὲν σωτηρήσῃς τὴν
εἰς τὰ πράγματα εὐνοίαν, καὶ εἰς τὸ
λοιπὸν περιστάσῃς ἀγαθῶς ἀγα-
θὰν ἡμεῶν.

* ὑπὲρ δὲ τῶν καὶ μέρος ἐντέταλ-
μαι τούτοις τε & τοῖς πρὸς ἐμὸν, δια-
λεχθῆναι ὑμῖν.

* ἔρρωθε· ἔτοις ἐκατῶν τεσσα-
ρακκοσίων ὀγδόου, διὸς κορινθίου εἰ-
κάδι τεταρτη.

* ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ πε-
ριείχοντο· βασιλεὺς ἀντίοχος
τῷ ἀδελφῷ λυσίᾳ χαίρειν.

* ὁ πατὴρ ἡμῶν εἰς θεὸν μετα-
στάντος, εὐλέμενοι οὖν ἐκ τῆς βασι-
λείας ἀταρχαίως ὄντας ἡμεῶν
πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν,

* ἀκηκοότες οὖν ἰουδαίους μὴ συ-
νευδοκούντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ
ἐλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυ-
τῶν ἀγωγὴν αἰρεῖσθαι ἀξιοῦντας
συνχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα.

* αἰρέμενοι οὖν & τοῦτο τὸ ἔθνος
ἐκ τῆς ταρχαίης εἶναι, κρίνομεν τό, τε
ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ
πολιτεύεσθαι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν παρ-
χόνων αὐτῶν ἔσθαι.

* οὖν ποιήσεις διαπεμψάμε-
νος πρὸς αὐτοὺς & δὲ δεξιὰς· ὅπως
εἰδότες τὴν ἡμετέραν παρὰ ἑαυτοῖς, εὐ-
θυμοί τε ᾤσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται
πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἀντίληψιν.

* πρὸς δὲ τὸ ἔσθαι ἡ τοῦ βασι-
λέως ἐπιστολὴ τοιαύτη· βασιλεὺς
ἀντίοχος τῇ γεγευσίᾳ τῶν ἰου-
δαίων καὶ τοῖς ἄλλοις ἰουδαίοις
χαίρειν.

* Nam erant scriptæ Iu-
dæis epistolæ, à Lysia siqui-
dem hunc modum continen-
tes. LYSIAS populo Iudæo-
rum salutem.

* Ioannes & Abesalō qui
missi fuerant à vobis traden-
tes scripta postulabant, ut ea
quæ per illos significaban-
tur, implem.

* Quæcunque igitur regi
potuerunt perferri, exposui,
& quæ res permittebat, con-
fensi.

* Si igitur in negotiis fidē
conseruaueritis, & deinceps
bonorum vobis causam esse
tentabo.

* De cæteris autem per sin-
gula verba mandavi, & istis,
& his qui à me missi sunt col-
loqui vobiscum.

* Bene valete: anno cete-
simo quadragesimo octauo,
mēsis Dioscori die vicefima
quarta.

* Regis autē epi-
stola ista continebat. REX
Antiochus Lysie fratri salutē.

* Patre nostro inter Deos
translato, nos volentes eos
qui sunt in regno nostro sine
tumultu agere, & rebus suis
adhibere diligentiam:

* Audiuius Iudæos non
consensisse patri meo ut tras-
ferrentur ad ritum Græco-
rum, sed tenere velle suum
institutum, ac propterea po-
stulare à nobis concedi sibi
legitima sua.

* Volētes igitur hanc quo-
que gentem quietam esse,
statuentes iudicauimus tem-
plum restitui illis, ut agerent
secundum suorum maiorum
consuetudinem.

* Bene igitur feceris, si mi-
seris ad eos & dexteram de-
deris, ut cognita nostra vo-
luntate bono animo sint, &
utilitatibus propriis deserv-
uiant.

* Ad Iudæos verò regis e-
pistola talis erat. REX An-
tiochus senatui Iudæorum
& cæteris Iudæis salutem.

* Si valetis, sic est ut volu-
mus, sed & ipsi bene vale-
mus. * Adiit nos Menelaus,
dicēs, velle vos descendere ad
vestros qui sunt apud nos.

* His igitur qui cōmeant
usque ad diem tricesimum
mensis Xādici, damus dexte-
ras securitatis.

* Ut Iudaicis utatur cibis,
& legibus suis sicut & prius;
& nemo eorum villo modo
molestiā patietur de his quæ
per ignorantiam gesta sunt.

* Misimus autem & Me-
nelaum, qui vos alloquatur. G

* Valete. Anno centesimo
quadragesimo octauo, Xan-
dicimēlis quinta decima die.

* Miserunt autem etiam
Romani epistolam ita se ha-
bentem. QUINTVS Mem-
mius & Titus Manili⁹ legati
Romanorum, populo Iu-
dæorū, salutē. * De his quæ
Lysias cognatus regis cōces-
sit vobis, & nos cōcessimus.

* De quibus autem ad re-
gem iudicauit referendum,
cōfestim aliquē mittite dili-
gētius inter vos conferētes,
ut decernamus sicut cōgruit
vobis. Nos enim Antiochiā
accedimus. * Ideoq, festinate
rescribere, ut nos quoq, scia-
mus cuius estis voluntatis.

* Bene valete. Anno cēte-
simo quadragesimo octauo,
quintadecima die mensis
Xandici. CAP. XII.

His factis pactionibus Ly-
sias pergebat ad regē, Iu-
dæi autē agriculturę operam
dabāt. * Sed hi qui resederāt
Timotheus & Apollonius
Gēnei filius, sed & Hierony-
mus & Demophon superbus
& Nicanor Cypriarches non
sinebant eos in silētio agere,
& quiete. * Ioppitæ verō tale
quoddā flagitiū perpetrarūt:
rogauerūt Iudæos cū quibus
habitant, ascendere scaphas
quas parauerant cū vxoribus
& filiis, quasi nullis inimici-
tiis inter eos subiacentibus.

* εἰ ἔρρωθε, εἴη αὐτῶς βουλόμε-
θα. ὁ αὐτοὶ δὲ ἐν γαίονοις. * ἐνεφά-
τησεν ἡμῖν ὁ μενέλαος βέλεας κα-
τελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς
ἰδίοις. * τοῖς κατὰ πορθουμένοις οὐκ
μέχρι τριακάδος ξανθικοῦ ὑπαρξεί
δεξιὰ μὲν τῆς ἀδείας. * χεῖρ δὲ τοῦ
ἰουδαίου τοῖς ἐαυτῶν δαπανήμασι
ἐνόμοις καθὰ τὸ πλεονέκτερον καὶ ἐ-
δὲς αὐτῶν καὶ ἐδύνατο τρέπον παρε-
νοχληθῆναι περὶ τῶν ἡγνοημένων.

* πέπομφα ὃ καὶ τὸν μενέλαον
ἀποκαλέσεται ὑμᾶς. * ἔρρωθε
ἔτις ἐκατὸς τοῦ τεσσαρακοσίου ὁγ-
δόου, ξανθικοῦ πεντεκαίδεκάτη.

* ἐπεμψαν δὲ οἱ ῥωμαῖοι πρὸς
αὐτὸς ἐπιστολὴν ἔχουσαν ἕτως·
Κόιντος μέμμιος, τίτῳ μανίλιος,
πρεσβύτεραι ῥωμαίων, τὰ δῆμῳ τῶν
ἰουδαίων χαίρειν. * ὑπὲρ ὧν λυσίας
ὁ συγγρηὶς βασιλέως συνεχώρη-
σεν ὑμῖν, ὃ ἡμεῖς συνδοκοῦμεν.

* ὃ ἔχειν περὶ σταυροῦ καὶ τῶν
βασιλῶν, πέμψατέ τινα ἀποσταλ-
μα ἡποκαφόμενον πρὸς τὰς πόλεις
ἐκ τῶν ὧν κατέχει ὑμῖν. ἡμεῖς γὰρ
περὶ σταυροῦ πρὸς ἀντιόχειαν.

* διὸ σπεύσατε, ὃ πέμψατέ τι-
νας ὅπως ὃ ἡμεῖς ἡπινώμεν ὁποίας
ἐστὶ γνώμη. * ὑμῖν ἐτοιμαστέ
τοῦ τεσσαρακοσίου ὁγδοὺς ξανθι-
κοῦ πεντεκαίδεκάτη.

ιβ.

* Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν
τῶν, ὃ μὴ λυσίας ἀπῆλθε πρὸς τὸν
βασιλέα. οἱ δὲ ἰουδαῖοι πρὸς τὴν
γεωργίαν ἐγίνοντο.

* τῶν δὲ τῶν πρὸς σταυροῦ καὶ
μότες ὃ δὲ πολλῶν οἱ ἔχοντες,
ἐπὶ ὃ ἱερώνυμος ὃ δὲ μοφόν, πρὸς
ὃ τῶν νικαίων ὃ δὲ κυριαρχίας, ὃ δὲ
εἰς αὐτὸς δις αὐτῶν καὶ τὰ τῆς ἡσυ-
χίας αἶψιν. * ἰοπαῖται ὃ τῆς κατὰ
συνετέλειαν τοῦ δυοῦς ἡμέρας, ἀποκα-
λέσονται οὗτοι οὐκ αὐτοῖς οἰκοῦντας
ἰουδαῖοις ἐμῶναι εἰς τὰ ἀποσταλ-
τα ὑπὸ αὐτῶν σκάφῃ σὺν γυναῖξιν
τέκνοις ὡς μὴ δὲ μιᾶς ἐνεσώσης
πρὸς αὐτὸς δυσμενείας.

* Si valetis, erit ut volu-
mus, & ipsi autem valemus.

* Significauit nobis Mene-
laus velle descendentes vos ve-
nire ad proprios.

* Descendentibus itaque usq;
ad tricesimam diem Xanthici
erit dextra cum securitate:

* Ut utantur Iudæi suis sum-
ptibus et legibus, sicut et prius.
& nemo eorum secundum ul-
lum modum molestiam patietur
de his quæ ignorata fuerint.

* Misit autem & Menelaum
hortaturum vos.

* Valete: anno cētesimo qua-
dragesimo octauo, Xāthici quin-
ta & decima.

* Miserunt autem & Ro-
mani ad eos epistolā habentē sic.
QVINTVS Memmius, Titus
Manlius, legati Romanorum, po-
pulo Iudæorum gaudere.

* De ijs quæ Lysias cognatus
regis concessit vobis, & nos con-
sentimus. * Quæ autē iudicauit
referēda esse regi, mittite aliquē
confestim cōsideraturum de his,
ut exponamus sicut congruit
vobis: nos enim accedimus ad
Antiochiam.

* Ideoque festinate, & mit-
tite aliquos, ut & nos cognosca-
mus cuius estis sententia.

* Valete: anno cētesimo qua-
dragesimo octauo, Xāthici quin-
ta & decima.

CAP. XII.

* Factis autem pactionibus his,
ipse quidem Lysias pergebat
ad regem: at Iudæi circa agri-
culturam versabantur.

* Eorum autem qui in locis
ducum Timotheus & Apollo-
nius filius Gennai, item autem
Hieronymus & Demophon, vl-
tra autem hos Nicanor Cypriar-
ches, non sinebant eos quiescere
& silentium agere.

* Ioppitæ autem tale perpe-
trauerant flagitium, rogantes
eos qui cum ipsis habitabant Iu-
dæos, ut ascenderent in paratas
ab ipsis scaphas cum vxoribus
& filiis quasi nulla stante cum
eis inimicitia.

*Secundum autem commune
ciuitatis decretum, & his ac-
quiescentibus tanquam pacem
agere volentibus & nihil suspe-
ctum habentibus, in altum du-
ctos eos submerserunt, cum essent
non minus ducentis.

*Cognoscens autem Iudas fa-
ctam in suam gentem crudelita-
tem, praeicipiens his qui circa se
hominibus.

*Et inuocans iustum iudi-
cem Deum, veniens aduersus ho-
micidas fratrum, ipsum quidem
portum noctu succendit, & sca-
phas combussit, eos autem qui il-
luc confugerunt, transfodit.

*Ipsa autem villa conclusa,
recessit quasi iterum venturus,
& vniuersam Ioppitarum era-
dicaturus gentem.

*Cum cognouisset autem
eos, qui in Jamnia, eodem facere
volentes modo habitatibus apud
se Iudeis.

*Et Jamnitis nocte superue-
niens, succendit portum cum na-
uibus, ita ut apparerent splen-
dores ignis in Hierosolymis, sta-
dia cum essent ducenta quadra-
ginta.

*Inde autem abeuntes sta-
diis nouem, facientibus iter con-
tra Timotheum, superuenerunt
Arabes in eum non pauciores
quinque millibus, equites autē
quingenti.

*Facta autem valida pugna,
& his qui circa Iudam ob id
quod à Deo, auxilium prospera-
tis, victi pastorales Arabes pe-
tebant dare Iudam dextram
eis, promittentes & pascua da-
turos, & in ceteris profuturos
eis.

*Iudas autē arbitratus quā-
verē in multis eos vtilis, conces-
sit pacem acturum erga eos: &
accipientes dextras, in taberna-
cula discesserunt.

*Aggressus est autem & in
quandam ciuitatem ponte mu-
nitam, & muris circumseptam,
& mixtis gentibus habitatam,
nomen autem Casphin.

*καὶ δὲ τὸ κοινὸν τὸ πόλεως ψή-
φισμα, καὶ τῶν Ἰπιδεξαμύων
ὡς δὲ εἰρηνόειν θελούντων καὶ μηδὲν
ὑποπλὸν ἐχόντων, ἐπαναχθέντας αὐ-
τὰς ἐβύθησαν, ὄντας οὐκ ἐλάττον
τῶν διακοσίων.

*μεταλαβὼν δὲ
ἰδὼς τὴν γενομένην εἰς αὐτοὺς ὁμοθυμῶν
ὁμοθυμῶν, ὡς ἀρχαίως τοῖς περιού-
τοις ἀνδράσι.

*Ἐπικαλεσάμε-
νος τὸν δίκαιον καὶ τὴν θεὸν, ὡς ἀγε-
ρόμενος ἔπαι αὐτὸν μαιφόνος τῶν ἀ-
δελφῶν, τὸν μὲν λιμὴν νύκτωρ
ἐνέπρησε· ἔτα σκάφη καὶ ἐφλέξε,
αὐτὸς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξέκέντησε.

*Τὸ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος,
ἀνέλυσεν ὡς πάλιν ἦζων καὶ τὸ σύμ-
παν τῶν ἰοπιπῶν ἐκείρας πολί-
τῳμα.

*μεταλαβὼν δὲ ἔτις ἐν ἱαμνείᾳ
τὸν αὐτὸν ἐπιλεῖν ἐκλομήδας τρέ-
πον τοῖς παροικοῦσιν ἰεδαίοις.

*καὶ τοῖς ἱαμνείταις νυκτὸς ἔπι-
βαλὼν, ὑψήψεν τὸν λιμὴν σὺν τῇ
σὺλῳ ὡς τε φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ
φῶτος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα σαδίων
ὄντων διακοσίων τεσσαράκοντα.

*ἐκείθεν δὲ ἀποσπασάντες σαδίας
ἐν ἱά, ποιουμένων τὴν πορείαν ἔπαι
τὸν πμόθεον, ὡς ἐβέβαλον ἀραβες
αὐτῶν οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακχι-
λίων, ἰπῶεις δὲ πεντακόσιοι.

*Ἰερομνῆς δὲ καρτερός μά-
χης καὶ τῶν περὶ τὴν ἰδὼν διὰ τὴν
ὡς τοῦ θεοῦ ἐν ἡμερησίου-
των, ἐλάττωσιν οἱ νομάδες ἀ-
ραβες ἡξίουσιν δοῦναι τὴν ἰδὼν δε-
ξιάν αὐτοῖς, ὑπαχόμενοι ἔτι βοσκή-
ματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὡφε-
λήσειν αὐτὰς.

*ἰδὼς δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς
ἐν πολλοῖς αὐτὰς χησίμους, ἐπεχώ-
ρησεν εἰρηνῶν ἄξιον αὐτὰς· ἔ-
λαβόντες δεξιάς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐ-
χωρήθησαν.

*ἐπέβαλε δὲ καὶ ἔπαι ἵνα πό-
λιν γεφυρωμένην ὡς καὶ τείχεσι
ὡς ἐπεφραγμένην καὶ παμμιγέ-
σιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ
κάσπιν.

*Secundum commune ita-
que decretum ciuitatis, &
ipsis acquiescentibus, pacisq;
causa nihil suspectum habē-
tibus, cum in altum proces-
sissent, submerserunt non mi-
nus ducentos.

*Quam crudelitatem Iu-
das in suae gentis homines
factam ut cognouit, praecepit
viris qui erant cum ipso.

*Et inuocato iusto iudice
Deo, venit aduersus inter-
fectores fratrum, & portum
quidem nocte succendit, sca-
phas exussit, eos autem qui
ab igne refugerant, gladio
peremit.

*Et cum haec ita egisset,
discessit quasi iterum reuer-
surus, & vniuersos Ioppitas
eradicaturus.

*Sed cum cognouisset, &
eos qui erant Iamniae, velle
pari modo facere habitanti-
bus secum Iudaeis;

*Iamnitis quoque nocte
superuenit, & portum cum
nauibus succendit, ita ut lu-
men ignis appareret Hiero-
solymis ab stadiis ducentis
quadraginta.

*Inde cum iam abiissent
nouem stadiis, & iter face-
rent ad Timotheum, com-
miserunt cum eo Arabes quin-
que millia viri, & equites
quingenti.

*Cumque pugna valida
fieret, & auxilio Dei prospe-
re celsisset, residui Arabes vi-
cti petebant à Iuda dextras
sibi dari, promittentes se pa-
scua duros, & in ceteris
profuturos.

*Iudas autem arbitratus
verē in multis eos vtilis, pro-
misit pacem: dextrisque acce-
ptis, discessere ad tabernacu-
la sua.

*Aggressus est autem &
ciuitatem quandam firmam
pontibus, murisque circun-
septam, quae à turbis habita-
batur gentium promiscua-
rum, cui nomen Casphin.

* Hi vero qui intus erant, 14
confidentes in stabilitate mu-
rorum, & apparatu alimonia-
rum, remissius agebant, ma-
ledictis laceffentes Iudam, &
blasphemantes & loquentes
quæ fas non est.

* Machabæus autem, in- 15
uocato magno mundi prin-
cipe, qui sine arietibus &
machinis, temporibus Iesu
præcipitavit Hiericho, irrui-
t ferociter muris. * Et capta ci- 16
uitate, per Domini volun-
tatem innumerabiles cædes
fecit: ita ut adiacens stagnū
stadiorum duorum latitudi-
nis sanguine interfectorum
fluere videretur. * Inde dis- 17
cesserunt stadia septingenta
quingenta, & venerunt
in Characa ad eos, qui dicū-
tur Tibianei Iudæos. * Et 18
Timotheum quidem in illis
locis non comprehenderunt,
nulloque negotio perfecto
regressus est, relicto in quo-
dam loco firmissimo præsi-
dio. * Dositheus autem & 19
Sospater, qui erant duces cū
Machabæo, peremerunt à
Timotheo relictos in præsi-
dio decem millia viros. * At 20
Machabæus, ordinatis circū
se sex millibus, & constitutis
per cohortes, aduersus Timo-
theum processit, habentem
secum centum viginti millia
peditum, equitūq; duo mil-
lia quingentos. * Cognito 21
autē Iudæ aduentu, Timo-
theus præmisit mulieres &
filios & reliquum apparatū
in præsidium, quod Carnion
dicitur: erat enim inexpu-
gnabile & accessu difficile
propter locorum angustias.

* Cumque cohors Iudæ 22
prima apparuisset, timor ho-
stibus incussus est ex præsen-
tia Dei, qui vniuersa conspi-
cit, & in fugam versi sunt
alius ab alio, ita ut magis à
suis deicerentur, & gladio-
rum suorum ictibus debili-
tarentur.

* ὁ δ' ἐνδον πεποιθότες τῇ τῶν τεί- 14
χεων ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρωμά-
των ὠδῶν, ἀναλωγότερον ἔχον-
τες, τοῖς περὶ τὸν ἰσθμὸν λοιδοροῦντες &
ὡς ἐπὶ βλασφημίαις & λαλῶν-
τες ἀμὴν εἰμὶ. * οἱ δ' ἐπεὶ τὸν ἰσθμὸν 15
ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν ἔκδο-
μα δύνασιν, τὸν αἰτερ κερῶν & μη-
χανῶν ὀργανικῶν καὶ μηχανιστικῶν
τὴν ἰσχυρίαν, ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ ἔστησαν, ἐνέ-
σεισαν θηριωδῶς τὰ τείχεα. * καὶ 16
λαβόμενοι τὴν πόλιν τῇ ἑβδόμῃ
λήσθη, ἀμυνήτοις ἐπορεύσαντο σφαγῆς.
ὥς τε τὴν ὠδὴν καὶ μὲν λίμνῃ τὸ
πλάτος ἔχουσιν σαδίας δύο, κατάρ-
ρυν αἱματὶ πεπληρωμένῃ φαίνε-
σθαι. * ἐκείθεν δ' ἀποσπασάντες σα 17
δίας ἐπὶ ἑκατοσίας πενήκοντα δύνυσαν
εἰς τὸν χάρακα πρὸς τὸν λεγομέ-
νον τοῦ βιανῆος ἰσθμῶς. * & πρὸς 18
μὲν τῇ τῶν τόπων & κατέλαβον ἀ-
πρεκτὸν τότε διὰ τῶν τόπων ἐκλε-
λυκότες, καὶ ἀλελοιοῦντες ὁ φρου-
ρὸν ἐν τῇ τόπῳ καὶ μάλα ὀχυρῶν.

* δωσίνθος δ' ἐσώσιντατος τῶν περὶ 19
τὸν μακκαβαίων ἡγεμόνων, ἐξοδῶ-
σαντες, ἀπώλεσαν τὰς ὑπὸ πρὸς
καταλειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι
πλείους τῶν μυρίων ἀνδρῶν. * ὁ δ' 20
μακκαβαίος διατάξας τὴν ἐαυτοῦ
στρατὶν ἀφ' ἑαυτῶν κατέστησεν αὐτὰς
ἐπὶ τῶν σφῶν. & τῇ τὸν τιμόθεον
ἄρμηνον ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριά-
δας δώδεκα πεζῶν, ἡπείους δ' δύο χι-
λίας πρὸς τοῖς πενήκοντοισι. * τὴν δ' 21
ἐφοδὸν μετὰ λαβῶν ἰσθμῷ, ὡς ἐξ-
πέρσειεν ὁ τιμόθεος τὰς γυναῖκας &
τὰ τέκνα & τὴν ἄλλαν ἀποσπασίαν
εἰς τὸ λεγόμενον καρνίον. ἡ δ' ὁ δυ-
σπολίον κητον & δυσπρόσβατον τὸ χω-
ρίον διὰ τὴν πάντων τῶν τόπων στε-
νότητά. * τῇ φανείσης δ' ἐκ τῆς ἰσ- 22
θμοῦ σπείρας πρώτης, καὶ ἡγομένου
δούρου τῇ πρὸς πολέμους. φόβου τε
ἐκ τῆς τοῦ πρῶτα ἐφορῶντος ἐπι-
φανείας ἡγομένου ἐπ' αὐτὰς, εἰς
φυγὴν ἄρμηνον, ἄλλος ἄλλαχῇ
φερόμενος. ὥς τε πολλὰκις ὑπὸ
τῶν ἰσθμῶν βλάπτεσθαι καὶ ταῖς τῶν
ἐκφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι.

* Qui vero intus confisi in 14
murorum stabilitate, & alimo-
niarum apparatu, remissius ute-
bantur, Iudam conuitiis lacef-
fentes & adhuc blasphemantes,
& loquentes quæ non fas.

* Qui autem circa Iudam in- 15
uocantes magnum mundi prin-
cipem, qui sine arietibus & ma-
chinis instrumentalibus præci-
pitavit Hiericho in Iesu tempo-
ribus, irruerunt ferociter in mu-
rum. * Capientesque ciuitatem 16
Dei voluntate, ineffabiles fece-
runt cædes: ita ut adiacens sta-
gnum in latitudine habes stadia
duo, fluens sanguine impletum
videretur.

* Inde autem discedentes per 17
stadia septingenta quinquaginta
transierunt in Characa ad eos
qui dicuntur Tubiaeni Iudæi.

* Et Timotheum quidem in 18
locis non comprehenderunt in-
fecto negotio tunc à locis regres-
sum, relinquentem autem præsi-
dium in quodam loco & valde
firmum.

* Dositheus autem & Sosti- 19
pater ex his qui circa Macca-
bæum ducibus, exeuntes, pere-
merunt à Timotheo relictos in
præsidio plures decem mille viros.

* At Maccabæus ordinans 20
suum exercitū per cohortes con-
stituit eos in turmas, & in Ti-
motheum impetum fecit haben-
tem circa se decem miliaria duo-
decim peditum, equites autem
duo mille supra quingentos.

* At aduentū cognoscens Ju- 21
dæ, præmisit Timotheus uxores,
& filios, & reliquū apparatū
ad id quod dicitur Carnion. erat
enim difficile obsessu, & accessu
difficile castellum ob omnium lo-
corum angustiam.

* Cum apparuisset autem Ju- 22
dæ cohors prima, et factō timore
in hostes, trepidationeque ex il-
lius qui vniuersa videt appa-
rentia facta super ipsos, in fu-
gam versi sunt, alius aliud latus;
ita ut sæpè à proprijs laderen-
tur, & gladiatorum mucronibus
transfigerentur.

* Faciebat autem persecutio-
nem intensiorē Judas stimulans
prophanos, occiditque ad decem
milliaria tria virorum.

* Ipse autem Timotheus in-
cidēs in eos qui circa Dositheum
& Sosipatrem, postulabat cum
multis adulationibus ut dimit-
terent viuum se: eò quod plu-
rium quidem parentes aliorum
aut fratres haberet; & hos de-
cipi contingeret.

* Cum firmasset autem ipse
per plura definitionem restitu-
turum hos illosos: dimiserunt
eum propter fratrum salutem.

* Egrediens autem in Car-
nion & Atergateum, iugulauit
decem milliaria corporum duo,
& quinque millia.

* Post autem horum fugam,
& perditionem exercitum mo-
uit, & contra Ephron ciuita-
tem munitam; in qua omnigena
in ipsa multitudines habitabāt:
iuuenes autem robusti ante mu-
ros consistentes fortiter repu-
gnabant: hic instrumentorum,
& telorum multi apparatus
erant.

* Inuocantes autem princi-
pem cum fortitudine confrin-
gentem hostium vires, ceperunt
ciuitatem subditam; prostrau-
runt autem ex his qui intus in
decem milliaria duo quinque
millia.

* Abeuntes autem inde, pro-
fecti sunt in Scytharum ciuita-
tem distantem à Hierosolymis
stadiis sexcentis.

* Testantibus autem qui illic
erant Iudæis, quam Scythopoli-
ta habuerunt erga eos benemo-
lentiam, & in aduersitatis tem-
poribus benignum occursum, gra-
tias agentes;

* Et hortantes etiam in reli-
qua erga genus benignos esse, ve-
nerūt in Hierosolymam, hebdo-
madarum festo existente pro-
pinquo.

* Post autem dictam Pente-
costen, irruerunt contra Gor-
giam Idumææ ducem.

* ἐποίητο ὁ τὸν διαγμὸν διτονὴ-
τερον ἰσθὰς συγκεντῶν οὗτοι ἀλιτη-
ρίως διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς
ἀνδράν.

* αὐτὸς δὲ ὁ ἡμιόθεος ἐμπεσὼν
τοῖς παρὰ τὸν δωσίθεον καὶ σωσίπα-
τερον, ἡξίου μὲν πολλῆς γοητείας
ἐξαφῆναι ζῶντα αὐτὸν διὰ τὸ πλείο-
νων μὲν γονεῖς ὧν ὁ ἀδελφεὺς ἔχειν
καὶ τέτοις ἀλογηθῆναι συμβῆσεν.

* πρῶσαντ' οὖν αὐτὰ διὰ πλείο-
νων τὸν ὀρυσμὸν ἀποκαταστήσειν τέ-
τοις ἀπὸ μηδότοις, ἀπέλυσαν αὐτὸν
ἐνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας.

* Ἰζελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ καρνίον καὶ
τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφαξε μυ-
ριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντα-
χιλίους.

* μὲν δὲ τὴν τέτων τετραπλὴν καὶ
ἀπώλειαν ἐπεσεχάσθη καὶ ἐπὶ
ἐφρών πόλιν ὀχυράν· ἐν ἣ πάν-
φυλα ἐν αὐτῇ πληθὺ κατέκειτο νεα-
νία δὲ ῥωμαῖοι παρὰ τῶν τειχέων
καθεστῶτες διρώσως ἀπεμάχοντο·
ἐνθάδε ὀργάνων καὶ βελῶν πολλὰ
ὡρᾶσθεῖς ὑπῆρχον.

* Ἰπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυ-
νάτω τὸν μὲν κρατοῖς συντεβόντα
τάς τῶν πολεμίων ἀλκὰς, ἔλαβον
τὴν πόλιν ὑποχείριον· κατέσφα-
σαν δὲ τῶν ἐνδόν εἰς μυριάδας δύο
καὶ πενταχιλίους.

* αἰαλῶσαντες δὲ ἐκείθεν, ὤρ-
μησαν ἐπὶ σκυθῶν πόλιν ἀπέχου-
σαν δύο ἰεροβόλυμων σταδίων ἐξα-
κοσίου.

* ἀπομνηστευσάντων δὲ τῶν
ἐκεῖ κατεσώτων ἰουδαίων, ὡς σκυ-
θοπολίται ἔχον παρὰ αὐτοὺς εὖ-
νοϊαν, καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας και-
ροῖς ἡμέρον ἀπώτησιν, διχαριστή-
σαντες·

* καὶ παρὰ τῶν καλεσάντων καὶ
εἰς τὰ λοιπὰ παρὰ τὸ γένος διμενεῖς
εἶναι, παρεγγήθησαν εἰς ἱεροσόλυ-
μα τὴν ἐβδομάδων ἑορτῆς ἕσης
ὑπογύου. * μὲν δὲ τὴν λεγομένην
πεντηκοστὴν, ὤρμησαν ἐπὶ γοργίαν
τὸν τῆς ἰδουμαίας στρατηγόν.

* Iudas autem vehemen-
ter instabat puniēs prophā-
nos & prostravit ex eis tri-
ginta millia virorum.

* Ipse verò Timotheus in-
cidit in partes Dosithei &
Sosipatris, & multis preci-
bus postulabat ut viuus di-
mitteretur, eò quod multo-
rum ex Iudæis parentes ha-
beret ac fratres quos morte
eius decipi eueniret.

* Et cum fidem dedisset
restituturū se eos secundum
constitutum, illāsum eum
dimiserunt propter fratrum
salutem.

* Iudas autem regressus est
ad Carnion interfectis vigin-
ti quinque millibus.

* Post horum fugam & ne-
cem, mouit exercitum ad E-
phron ciuitatem munitam,
in qua multitudo diuersarū
gentium habitabat, & robu-
sti iuuenes pro muris consi-
stētes fortiter repugnabant.
In hac autem machine mul-
tæ, & telorum erat appa-
ratus.

* Sed cum Omnipotentem
inuocassēt, qui potestate sua
vires hostium confringit, ce-
perūt ciuitatem, & ex eis qui
intus erant, viginti quinque
millia prostrauerunt.

* Inde ad ciuitatem Scy-
tharum abierunt, quæ ab
Hierosolymis sexcentis sta-
diis aberat.

* Contestantibus autē his
qui apud Schytopolitas erāt
Iudæis, quod benignè ab eis
haberentur, & temporibus
infelicitatis quod modeste
secum egerint, gratias agētes
eis:

* Et exhortati etiam de
cætero erga genus suum be-
nignos esse, venerunt Hiero-
solymam die solēni septima-
narum instante.

* Et post Pētecosten abie-
runt contra Gorgiam præ-
positum Idumææ.

* Exiuit autem cum pedi-
tibus tribus millibus, & e-
quitibus quadringentis.

* Quibus congressis con-
rigit paucos rucere Iudæo-
rum.

* Dositheus verò quidam
de Bacenoris eques, vir fortis
Gorgiam tenebat, & cum
vellet illum capere viuum,
eques quidam de Thracibus
irruit in eum, humerumque
eius amputauit, atque ita
Gorgias effugit in Maresa.

* At illis qui cum Efdrin
erant, diutius pugnantibus
& fatigatis, inuocauit Iudas
Dominum adiutorem & du-
cem belli fieri.

* Incipiens voce patria, &
cum hymnis clamorem ex-
tollens, fugam Gorgiæ mi-
litibus incussit.

* Iudas autem collecto
exercitu, venit in ciuitatem
Odollam. Et cum septima
dies superueniret, secundum
consuetudinem purificati in
eodem loco sabbatum ege-
runt.

* Et sequenti die venit cū
suis Iudas, vt corpora pro-
stratorū tolleretur, & cum pa-
rentibus poneret in sepul-
chris paternis.

* Inuenerunt autem sub
tunicis interfectorum de do-
nariis idolorum, quæ apud
Iamniam fuerunt, à quibus
lex prohibet Iudæos. Om-
nibus ergo manifestum fa-
ctum est, ob hanc causam
eos corruisse.

* Omnes itaque benedi-
xerunt iustum iudicium Do-
mini, qui occulta fecerat ma-
nifesta.

* Atque ita ad preces con-
uersi, rogauerunt vt id quod
factum erat delictū obliuio-
ni traderetur. At verò fortis-
simus Iudas hortabatur po-
pulū conseruare se sine pec-
cato, sub oculis videntes quæ
facta sunt pro peccatis eorum,
qui prostrati sunt.

* Ἰζήλθον δὲ μὲν πεζῶν τριχί-
λιν, ἰππέων δὲ τετρακοσίων.

* πρὸς τούτον δὲ πρὸς ταξιαρχίας
συνέβη πεσεῖν ὀλίγοις ἐκ τῶν ἰου-
δαίων.

* Δοσίθεος δὲ τις τῶν τοῦ βακί-
νορος ἐφιππος δούρ καὶ καρτερός
εἶχε τοῦ γοργίου, καὶ λαβόμενος
τῆς χλαμύδος, ἥντιν αὐτὸν δού-
σας καὶ βυλομήρου τὸν κατὰ γε-
νὸν λαβεῖν ζογρίαν, τῶν ἰππέων ἡ-
νὸς θρακῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ καὶ
τὸν ὄμω κατελόντος, διέφυγε γορ-
γίας εἰς μαρίσα.

* τῶν δὲ περὶ τὸν ἐσθρὸν Ἰπὶ πλέον
μαχομένων, καὶ κατὰ κόπων ὄντων,
Ἰπικαλεσάμενος ὁ ἰσδὰς τὸν κύριον
σύμμαχον φανῆναι, & παροδηγὸν
τοῦ πολέμου.

* κατὰρξάμενος τῇ πατρίᾳ φωνῇ
τῇ τὴν μετ' ὕμνων κρουγῶν, ἐνεί-
σας ἀπαροδηκῆτως τοῖς περὶ τὸν
γοργίαν, τρεπὴν αὐτῶν ἐποίησατο.

* ἰσδὰς δὲ δόξα λαβὼν τὸ σάββα-
τον, ἦκεν εἰς ὁδολλάμ πόλιν. τῆς δὲ
ἐβδομάδος ἐπέβλησεν, κατὰ τὸν
ἐδισμόν ἀγνισθέντες αὐτόν τὸ σάβ-
βατον διήγαγον.

* τῇ δὲ χορὸν ἦλθον οἱ περὶ τὸν
ἰσδᾶν καθ' ὃν χρόνον τὸ τὸ χρεῖας ἐτε-
ρόναι, τὰ σώματα τῶν παρὰ πεπρωκό-
των δόξα κομίσασθαι, καὶ μὲν τῶν
συγκειμένων ἀποκαταστήσαι εἰς τὸν πα-
τρῶος τάφους.

* ὁ δὲ ἰσδὰς τῶν τεθνηκότων
ὑπὸ τοῦ χιτῶνος ἱερῶματα ἰδὼν ἀπὸ
ἱαμνείας εἰδῶν, ἀφ' ὧν ὁ νόμος ἀ-
παίρει εἶναι ἰουδαίους. τοῖς δὲ πᾶσι
σαφές ἐγένετο διὰ τὴν δὲ τὴν αἰτίαν
τὰς δὲ πεπρωκέναι.

* πρῶτες οὖν
ἀλογήσαντες τὰ τοῦ δικαιοκρίτου
κυρίου τοῦ τὰ κεκερυμμένα φανερὰ
ποιοῦντος, εἰς ἱκεσίαν ἐτρέψοντο,
ἀξιώσαντες τὸ γεγονός ἀμαρτήμα
τελείως ἴστασθαι. ὁ δὲ Ἰφναῖος
ἰσδὰς παρεκάλει τὸ πλῆθος συντη-
ρεῖν αὐτὰς ἀμαρτήτας εἶναι, ὑπὸ
ὧν ἐωρακότας τὰ γεγονότα διὰ
τὴν τῶν παρὰ πεπρωκότων ἀμαρτίαν.

* Exierunt autem cum pedi-
tibus tribus millibus, equitibus
autem quadringentis.

* Contra huc autem pugnan-
tes contigit cadere paucos de Ju-
deis.

* Dositheus autem quidam
de his qui Bacenoris eques vir
fortis apprehendit Gorgiam,
& tenens chlamyde, duxit eum
fortiter, & cum vellet scele-
stum capere viuum, equitum
quodam Thracensium inuecto in
eum & humerum amputante,
fugit Gorgias in Maresa.

* His autem qui circa Hef-
drin diutius pugnantibus, &
fatigatis existentibus, inuocans
Iudas Dominum adiutorem ap-
parere & ducem belli,

* Incipiens patria voce cum
hymnis clamorem, aggressus in-
spexit eos qui circa Gorgiam,
fugam eorum fecit.

* Iudas autem colligens exer-
citum, venit in Odollam ciuita-
tem: at septima die superuenien-
te, secundum consuetudinem pu-
rificati ibidem sabbatum ege-
runt.

* At sequenti venerunt qui
circa Iudam, quo tempore neces-
sitas fuit, corpora prostratorum
tollere, & cum cognatis repone-
re in paternis sepulchris.

* Inuenerunt autem cuius
cuiusque mortuorum sub tuni-
cis sacra eorum quæ de Iamnia
idolorum, à quibus lex prohibet
Iudæos: at omnibus manifestum
fuit ob hanc causam hos cor-
ruisse.

* Omnes itaque benedicen-
tes opera iusti Domini qui oc-
cultis manifesta facit:

* Ad supplicationem conuer-
si sunt, rogantes factum deli-
ctum omnino deleri: at genero-
sus Iudas hortatus est multitu-
dinem conseruare se sine peccato
esse, sub oculis videntes quæ fa-
cta erant ob prostratorum pec-
catum.

* Faciensque preparationes 43
secundum virorum collectionem
ad argenti drachmas duo mille,
misit in Hierosolymam ad offe-
rendum pro peccato sacrificium,
valde bene & urbanè faciens,
de resurrectione cogitans.

* Nisi enim eos qui ceciderāt 44
resurrecturos sperasset, super-
fluum & vanum pro mortuis
orare.

* Deinde considerans his qui 45
cum pietate obdormierant opti-
mam repositam gratiam:

* Sancta & pia consideratio: 46
unde pro mortuis propitiationē
fecit, ut à peccato soluerentur.

CAP. XIII.

AT nono & quadragesimo
& centesimo anno, comper-
tum est Iudæ, Antiochum Eupa-
torem venire cum multitudini-
bus aduersus Iudæam:

* Et cum eo Lysiam procura-
torem, & super negotia, vnum-
quemque habentem exercitum
Græcum, peditum decem millia-
ria vndecim, & equites quinque
mille trecentos, & elephantes
viginti duos, currus autem fal-
catos trecentos.

* Commiscuit se autem illis
& Menelaus, & hortabatur
cum multa ironia Antiochum, nō
pro salute patriæ, existimans au-
tem in principatu constitutum
iri.

* At rex regum suscitauit
animū Antiochi in peccatorem, &
Lysia ostendete hunc causam
malorum esse omnium, iussit, ut
consuetudo est, in loco necare
ducentes in Beream.

* Est autē in loco turris quin-
quaginta cubitorum, plena cine-
re: hæc autem instrumentum
habebat rotundum, vndique
præceps

* In cinerem. hic sacrilegi-
reum, vel & quorundam alio-
rum malorum summitatem fa-
ctum, omnes propellunt in mor-
tem.

* Tali fato præuaticatorem
cōtigat mori, neque terram asse-
cutum Menelaum.

43 * ποιησάμενός τε καὶ τὰ σκευὰς
ματὰ κατ' ἀνδραλογίαν εἰς ἀργυ-
ρίου δραχμὰς διχίλιας, ἀπέστειλεν
εἰς ἱερὸσόλυμα προσάγαγεῖν πε-
ρὶ ἀμαρτίας θυσίαν, πρὸς καλῶς
καὶ ἀσείως πρᾶττων, ὑπὲρ θύσας-
σεως διαλογιζόμενος.

44 * εἰ μὴ γὰρ εἴθε προσπεπωκότας
θύσας θύσαι προσεδόκα, θεωρῶν καὶ
ληρώδες ὑπὲρ νεκρῶν ὄνχεσθαι.

45 * εἴτ' ἐμβλέπων τοῖς μετ' αὐτοῦ
βίαις κοίμαις καὶ ἀλλοῖς ἀπο-
κείμενον χαρίζεσθαι, ὅτι καὶ
αὐτοῖς ἡ θύσις ἡ θύσις ὅτι περὶ τῶν
ἱερηνότων τὸν ἱελασμόν ἐποίησα-
το, τὴν ἀμαρτίαν ἀπολυθῆναι.

γ.

1 * Τὸ δὲ ἐννάτῳ & τεσσαρακοστῷ
& ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς πε-
ρὶ τὸν ἴσταν, ἀντίοχον τὸν διπάτορα
προσάγαγεῖν σὺν πλείεσιν Ἰππὶ τῶν
ἰουδαίων. * & σὺν αὐτῷ λυσίαν τὴν
Ἰππὶτρον καὶ Ἰππὶ τῶν πραγμά-
των, ἑκάστον ἔχοντα δυνάμειν ἑλληνι-
κὴν πεζῶν μυριάδας ὀκτώκα, καὶ
ἵππων πεντακισχίλιους τετρακοσίους,
καὶ ἐλέφοντας εἰκοσιδύο, ἄρματα δὲ
δρεπανηφόρα τετρακόσια.

2 * συνέμιξε δὲ αὐτοῖς καὶ μενέ-
λαος, καὶ παρεκάλει μὲν πολλῆς εἰ-
ρωνείας τὸν ἀντίοχον, ὅτι Ἰππὶ σωτη-
ρίᾳ τῆς πατρίδος οἰόμενος ὅτι Ἰππὶ τῆς
ἀρχῆς κατὰ σταθὴσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς
τῶν βασιλέων ἔξηγερε τὸν θυμὸν
τοῦ ἀντίοχου Ἰππὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ
λυσίαν ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον
τῶν κακῶν εἶναι πρῶτον, προσέτα-
ξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσά-
πολέσαι ἀγαγόντας εἰς βέρειαν.

3 * ἐστὶ δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντή-
κοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ. ὅθεν
δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πρῶτο-
θεν ἀπεκρήμνον

4 * εἰς τὴν σποδὸν. ἐνταῦθα τὸν ἱε-
ροσύλιας ἔνοχον, ἡ καὶ ἰωνῶν ἄλλων
κακῶν ὑπερχύων πεποιημένων, ἅ-
παντες προσωθοῦσιν ὅληθρον. τοῖς
τῷ μῶρῳ τὸν ἀγνοῦμον συνέβη θα-
νεῖν μὴ δὲ γῆς τυχόντα μενέλαον.

43 * Et facta collatione, duo-
decim millia drachmas ar-
genti misit Hierosolymam,
offerri pro peccatis mortuo-
rum sacrificium, bene & reli-
giosè de resurrectione cogi-
tans.

44 * Nisi enim eos qui
ceciderāt resurrecturos spe-
raret, superfluum videretur
& vanum orare pro mortuis.

45 * Et quia considerabat
quòd hi qui cū pietate dor-
mitionem acceperant, opti-
mam haberent repositā gra-
tiā:

46 * Sancta ergo & salu-
bris est cogitatio pro defun-
ctis exorare, ut à peccatis sol-
uantur.

CAP. XIII.

1 **A**Nno centesimo quadra-
gesimo nono, cognouit
Iudas Antiochū Eupatorem
venire cum multitudo ad-
uersus Iudæam.

2 * Et cum eo Lysiam pro-
curatorem, & præpositum
negotiorum, secum haben-
tem peditum centū decem
millia, & equitum quinque
millia, & elephantes viginti-
duos, currus cum falcibus
trecentos.

3 * Commiscuit autem se
illis & Menelaus, & cum mul-
ta fallacia deprecabatur An-
tiochum, non pro patriæ sa-
lute, sed sperans se constitui
in principatum.

4 * Sed rex regum suscitauit
B animos Antiochi in peccato-
rem, & suggerente Lysia hūc
esse causam omnium malo-
rum, iussit, ut eis est consue-
tudo, apprehensum in eodē
loco necari. * Erat autē in
eodem loco turris quinquā-
ginta cubitorum, aggestum
vndique habens cineris. hæc
prospectum habebat in præ-
ceps.

6 * Inde in cinerem deiici
iussit sacrilegū, omnibus eū
propellentibus ad interiū.

7 * Et tali lege præuaticato-
rem legis contigit mori, nec
terræ dari Menelaum.

* Et quidem satis iuste. Nā 8
quia multa erga aram Dei C
delicta commisit, cuius ignis
& cinis erat sanctus, ipse in
cineris morte damnatus est.

* Sed rex mente effrenatus,
veniebat nequiores se patre
suo Iudæis ostensurus.

* Quibus Iudas cognitis 10
præcepit populo ut die ac
nocte Dominum inuocarēt,
quod sicut semper & nunc
adiuaret eos.

* Quippe qui lege & pa- 11
tria sanctorum tēplo priuari
vererentur, ac populum qui
nuper paululum respirasset,
ne sineret blasphemis rursus
nationibus subdi.

* Omnibus itaque simul 12
id facientibus & petentibus
à Domino misericordiam cū
fletu & ieiuniis per triduum
continuū prostratis, horta-
tus est eos Iudas ut se prepa-
rarēt. * Ipse verò cū seniorib' 13
cogitauit, priusquā rex ad-
moueret exercitum ad Iu-
deam, & obtineret ciuitatem
exire, & Domini iudicio cō-
mittere exitum rei.

* Dans itaque potestatem 14
omnium Deo mundi crea-
tori, & hortatus suos, ut for-
titer dimicarent & usque ad
mortem pro legibus, tēplo,
ciuitate, patria, & ciuib' sta-
rent, circa Modin exercitum
constituit.

* Et dato signo suis Dei 15
victoriæ, iuuenibus fortissi-
mis, electis, nocte aggressus
aulam regiam in castris in-
terfecit viros quatuordecim
millia, & maximum elephā-
torum, cum his qui superpo-
siti fuerant. * Summoque 16
metu ac perturbatione ho-
stium castra replentes, rebuf-
que prosperè gestis, abierūt.

* Hoc autem factū est die 17
illucescente, adiuuante cum
Dñi protectione. * Sed rex 18
accepto gustu audaciæ Iu-
dæorum, arte difficultatem
locorum tentabat.

* πάντ' δικαίως· ἐπεὶ ὃ σὺν ἔτε- 8
λέσατο πολλὰ καὶ τὴν βωμὸν ἀ-
μαρτήματα, & τὸ πῦρ ἀγνὸν αὐτῷ καὶ ἡ
σποδός, ἐν σποδῷ τὴν θανάτου ἐκο-
μίσατο. * Τῷ δὲ φρονημασιν ὁ βα-
σιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ
χείριστα τῶν Ἰππ' & πατρὸς αὐτοῦ γε-
γονότων ἐνδεξόμενος τοῖς Ἰουδαίοις.

* μεταλαβὼν δὲ ἰσθὰς ταῦτα, πα- 10
ρήγγειλε τὰ πλῆθει δι' ἡμέρας καὶ
νυκτὸς Ἰππικαλείδης τὸν κύριον, εἰ πο-
τε ἑλθόντες καὶ νῦν, Ἰππικοῦσιν τοῖς

* τὸν κόμην & πατρίδος καὶ ἱεροῦ 11
ἀγίης σερειῶς μέλλουσι· καὶ τὴν ἀρτι-
βραχίως ἀνέψυχόντα λαὸν μὴ ἐα-
σαι τοῖς δυσφύμοις ἐθνεσιν ὑποχει-
ρίους γινέσθαι. * πάντων δὲ τὸ αὐτὸ 12

ποίησαν ὁμοῦ καὶ κατὰ ζωτῶ-
ν τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθ-
μοῦ καὶ ἰησιῶν & προσπίπτειν Ἰππ' ἡμέρας
τρεῖς ἀδιαλείπτως, ὡς ἀκα-
λέσας αὐτὸς ὁ ἰσθὰς ἐκέλευσε πα-
ραγίνεσθαι. * καθ' ἑαυτὸν δὲ σὺν 13

τοῖς πρεσβυτέροις γυρόμενος, ἐβου-
λόσατο πρὶν εἰσελαῖν & βασι-
λέως τὸ στρατεύμα εἰς τὴν ἰουδαίαν
καὶ γινέσθαι τὴν πόλεως ἐγκρατῆς,
ἐξελθόντας κῆραι τὰ πρᾶγματα

τῇ & κυρίως βοηθεῖν. * δὲ δὲ τὴν Ἰππ- 14
τρεπὴν τῷ κτίσει & κόσμῳ, ὡς ἀκα-
λέσας ἐπὶ σὺν αὐτῷ, ἡγναίως ἀν-
τίσταται μέχρι θανάτου περὶ νόμων
ἱεροῦ πόλεως πατρίδος πολιτείας·
περὶ δὲ μὲν ἐποίησατο τὴν στρα-
τὴν πεδεῖν. * ἀνὰ δὲ τὸν περὶ αὐτὸν 15

σὺν θεῷ νίκης, μετὰ νεανίσκων
δριγῶν κεκεμημένων Ἰππικαλῶν νύκ-
τωρ Ἰππ' τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὴν
παρεμβολὴν, ἀνέλκιν εἰς ἀνδράς
διχιλίους & τὸν πρωτόγονον τὴν ἐλε-
φάντων σὺν τῷ κατ' οἰκίαν ὄχλῳ
συνέειπκε. * καὶ τὸ τέλος τὴν πα- 16
ρεμβολὴν δέους & ταραχῆς ἐπλη-
σαν, & ἐξέλυσαν διημεροῦντες.

* ὑποφαινέσθης δὲ ἡδὴ τὴν ἡμέραν 17
τοῦτ' ἐγγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγαν
αὐτῷ & κυρίου σκέπην. * ὁ δὲ βα- 18
σιλεὺς εἰληφώς γέφυρα τῆς τῶν ἰ-
ουδαίων διτολμίας, κατεπέριεσε διὰ
μεθόδων τῶν ῥητοῦ.

* Valde iuste: quoniam enim
perpetrauit multa circa arā de-
licta, cuius ignis sanctus erat &
cinis, in cinere mortem tulit.

* At superbia rex efferatus
esse incipiebat, pessima eorū quæ
sub patre suo facta fuerunt ostē-
surus Iudæis.

* Cognoscens autem Iudas
hæc, præcepit multitudini per
diem & noctem inuocare Do-
minum, si quando & alias &
nunc, adiuuare eos,

* Qui lege & patria & tē-
plo sancto priuandi erant. et qui
nuper paululum respirauerat po-
pulum non sinere blasphemis gē-
tibus subditos fieri.

* Omnibus autem idem fa-
cientibus simul & petentibus
misericordem Dominum cum fle-
tu & ieiunijs & prostratione
per dies tres assidue hortatus eos
Iudas iussit venire.

* Per se autem cum seniori-
bus existens, cogitauit priusquā
irrueret regis exercitus in Ju-
deam, & fierent ciuitatis com-
potes, egressos iudicare negotia
Domini auxilio.

* Dans autem procuratori
creatori mundi, hortatus eos qui
cum eo, generose dimicare usque
ad mortem, pro legibus, templo,
ciuitate, patria, republica: circa
autem Modin fecit exercitum.

* Reddens autem his qui cir-
ca se signum Dei victoriæ, cum
iuuenibus optimis electis admo-
uens noctu ad regiam aulam ca-
stra, interfecit ad viros duo mil-
le: & maximum elephantorum
cum ea qua in domo turba com-
posuit.

* Et in fine, castra metu &
turbatione compleuerūt, & re-
gressi sunt prosperati.

* Illucescente autem iam die
hoc factum fuerat, ob adiuuan-
tem eum Domini protectionem.

* At rex cum accepisset gu-
stum Iudæorum audaciæ, ten-
tabat per compendia loca.

* Et ad Bethsura presidium munitum Iudeorum accessit. fugabatur, offendebat, minorabatur.

* His autem qui intus, Judas necessaria misit.

* Nuntiauit autem mysteria hostibus Rhodocus ex Iudaico exercitu. requisitus est autem & comprehensus est & conclusus est.

* Secundo locutus est rex his qui in Bethsuris: dextram dedit; accepit; abiit; commisit cum Iuda; minor fuit.

* Cognouit rebellasse Philippum in Antiochia, qui relictus erat super negotia. confusus est. Iudeos rogauit, subditus est, & iurauit in omnibus iustis. reconciliatus est & sacrificium obtulit. honorauit templum, & locum humane tractauit.

* Et Maccabæum amplexatus est: reliquit ducem à Ptolemaide usque ad Gerrenos principem.

* Venit in Ptolemaidem: grauius ferebant pro pactis Ptolemenses; indignabantur enim pro eo quod voluerant irrita facere fœdera.

* Accessit ad tribunal Lysias, defendit possibiliter, persuasit, sedauit, benignos fecit, regressus est in Antiochiam. sic regis profectio & reuersio contigerunt.

CAP. XIII.

Post autem triennij tempus innotuit Iudæ, Demetrium filium Seleuci per eum qui in Tripoli portum nauigantem cum multitidine forti & classe,

* Obtinuisse regionem, postquam occidit Antiochum, et huius procuratorem Lysiam.

* Alcimus autem quidam qui fuerat summus sacerdos, voluntarie autem coinquinatus in segregationis temporibus, cognoscens quod secundum quemlibet modum non est ei salus, neque ad sanctum altare ultra accessus:

* καὶ ἐπὶ Βαιθούρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν Ἰουδαίων περὶ ἧν ἐποποδο, περσέκρεν, ἡ λατρίονδο.

* τοῖς δ' ἐνδοῖς τὰ δέοντα περσέ-

* ἐπέμψεν. * περσέγγειλε δ' τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις ῥοδοκὸς ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς τάξεως. ἀνελήθη δὲ καὶ κατελήθη ἐκ κατεκλείθη.

* ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν Βαιθούρα· δεξιὰν ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῆκε, περσέβαλε τοῖς περὶ τὴν Ἰούδα, ἡ τῶν ἐγγύς.

* μετέλαβεν ἀπονενοῦσθαι τὸν Φίλιππον ἐν ἀντιόχεια τὸν ἀπολελθιμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων. συνεχύθη. ἐπὶ Ἰουδαίους παρεκάλεισεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις. συνελύθη ἐκ θυσίας περσέγγειλε, ἐτίμησε τὸν νεώ, καὶ τὸν τόπον ἐφίλησε θρόνῳ.

* καὶ τὸν μακκαβαῖον ἀπεδέξατο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πολεμαῖδος ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμονίδῳ.

* ἦλθεν εἰς πολεμαῖδα. ἐδυσφόρῳ ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν. * πολεμαῖς. ἐδείναζον ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθετεῖν τὰς διασάσεις.

* περσέγγειλε ἐπὶ τὸ βῆμα λυσίας. ἀπελογίσατο ἐν ἀρχομενῶς. συνεπέσειε, κατεπράνεν, διμενῆς ἐποίησεν, ἀνέβη εἰς ἀντιόχειαν. ἔτω τὰ τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου. ἐκ τῆς ἀντιόχειας ἐχώρησε.

ιδ.

* Μετὰ δὲ τελετῇ χρόνον περσέπεισε τοῖς περὶ τὴν Ἰούδα, δημήτερον τὸν Σελεύκου διὰ τῆς τριπόλεως λιμένος εἰσπλοῦσαντα μετ' ἀντιόχειας ἰαυροῦ καὶ στόλου,

* κεκορηθέναι τῆς χώρας ἐπανελομένον ἀντιόχον καὶ τὸν τέτον ἐπίτροπον λυσίαν.

* ἀλκιμῷ δὲ τις περσέγγειλος, ἐκουσίως δ' αὖ μεμολυμένος ἐν τοῖς ἀμειβίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ' ὅντινα οὐκ ἐστὶν αὐτῷ σωτηρία, ἔδε περσέ τοῦ ἁγίου θυσιάζειν ἐπὶ περσέδος.

* Et Bethsuræ quæ erat Iudeorum presidium munitum F castra admouebat, sed fugabatur, impingebatur, minorabatur.

* His autem qui intus erant Iudas necessaria mittebat. * Enuntiauit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requisitus, comprehensus est & conclusus.

* Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris: dextram dedit, accepit, abiit, commisit cum Iuda, superatus est.

* Vt autem cognouit rebellasse Philippum Antiochiæ, qui relictus erat super negotia, mente cōsternatus, Iudeos deprecans, subditusque eis iurat de omnibus quibus iustum visum est, & reconciliatus obtulit sacrificiū, honorauit templum, & munera posuit.

* Machabæum amplexatus est, & fecit eum à Ptolemaide usque ad Gerrenos ducē & principem. * Vt autē venit Ptolemaidam, grauius ferebant Ptolemenses amicitia conuentionem, indignātes ne forte fœdus irrūperet.

* Tunc ascendit Lysias tribunal, & exposuit rationem & populum sedauit: regressusque est Antiochiam, & hoc modo regis profectio & reditus processit.

CAP. XIII.

1 Sed post triennij tempus cognouit Iudas & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitidine valida & nauibus per portū Tripolis ascendisse ad loca opportuna:

* Et tenuisse regiones aduersus Antiochum & eius ducem Lysiam. * Alcimus autē quidam qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare:

* Venit ad regem Demetrii centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream & palmam super hæc & thalos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit.

* Tempus autem opportuni dementiæ suæ nactus, conuocatus à Demetrio ad consiliū, & interrogatus quibus rebus & consilijs Iudæi niterentur, respondit.

* Ipsi qui dicuntur Asidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt & seditiones mouent, nec patiuntur regnum esse quietum.

* Nam & ego defraudatus parentum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc veni.

* Primò quidem vtilitibus regis fidem seruans, secundò autem etiam ciuibus consulens. Nam illorum prauitate vniuersum genus nostrum non minimè vexatur.

* Sed oro his singulis o rex cognitis, & regioni, & generi, secundum humanitatem tuam promulgatam omnibus prospice.

* Nam quandiu superest Iudas, impossibile est pacem esse negociis.

* Talibus autem ab hoc dictis, & cæteri amici hostiliter se habentes aduersus Iudam, inflammauerunt Demetrium.

* Qui statim Nicanorem præpositum elephantorum ducem misit in Iudæam:

* Datis mandatis, vt ipsum quidem Iudam caperet viuū, eos verò qui cum illo erant, dispergeret: & constitueret Alcimū maximi templi summum sacerdoteim.

* Tunc gentes quæ de Iudæa fugerant Iudam, gregatim se Nicanori miscebant, miseras & clades Iudæorum prosperitates rerum suarum existimantes.

* ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὡς πρῶτον καὶ πεντηκῆστον καὶ ἑκατὸς ἔτος, προσάγων αὐτὰς σέφανον χρυσῶν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τέτοις τῶν νομιζομένων θαλάσῃ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνῃ ἡσυχίαν ἔρχε.

* καὶ ὅν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργόν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον τῶν τοῦ Δημητρίου καὶ ἐπερωτηθεὶς ἐν τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθέστηκασιν οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη. * οἱ λεγόμενοι τῶν Ἰουδαίων ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγέται ἰσθὰς ὁ μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι ἐσασιάζουσιν, ὥστε ἐάν τις τῶν βασιλέων διαθείας τυχεῖν.

* ὅθεν ἀφελόμενος τῶν πρὸς γονικῶν δόξαν, λέγω ὅτι τῶν δὲ χειρωσμένων, διέδρο νῦν ἐλήλυθα.

* πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῇ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ τῶν ἰδίων πολιτῶν χολαζόμενος. τῇ μὲν γὰρ τῶν πρὸς ῥημίων ἀλογισία τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος ἐμικρὸς ἀκλῆρεϊ.

* ἔπειτα δὲ τῶν ἐπεγνωκῶς σὺ βασιλεῦ, ἐκ τῆς χάριτος ἐκ τοῦ δεξιόσμου γένους ἡμῶν πρὸς τὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας διαπρύττητον φιλανθρωπίαν. * ἄρχει γὰρ ἰσθὰς περὶ σὺν, ἀδιώκων εἰς τὴν τύχην τὰ πράγματα.

* τοῖς τῶν ῥητόρων τῶν τότε, τῶν τοι οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν ἰσθὰν πρὸς ἐπύρωσαν τὸν Δημήτριον.

* προσκαλεσάμενος δὲ διθέως νικάνορα τὸν γυρόμηνον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς Ἰουδαίας, ἔξαπέστειλε.

* δὲς ἐπιστολὰς, αὐτὸν μὲν τὸν ἰσθὰν ἐπανελέσθαι, ὅτι δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, κατὰ σῆσαι δὲ ἄλκιμον δρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ.

* τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰσθαίας πεφυλαδευκότα τὸν ἰσθὰν ἐκ τῆς συνέμισης ἀγεληδὸν τῷ νικάνορ, τὰς τῶν ἰσθαίων αἰτυχίας καὶ συμφορὰς ἰδίας διημερίας δοκοῦντες ἐσεῖναι.

* Venit ad regem Demetrii quasi primo & quinquagesimo, & centesimo anno, offerens ei coronam auream & palmam, ultra autem hac ex legitimis ramis templi: & die illo silentium habuit:

* Opportunitatem autem sumens propriæ dementiæ auxiliatricem, vocatus ad consilium à Demetrio, & interrogatus in qua dispositione & consilio perstarent Iudæi, ad hæc dixit.

* Qui dicuntur ex Iudæis Asidæi, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt & seditiones mouent, non sinentes regnum quietem assequi.

* Unde defraudatus maiorum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc nunc veni.

* Primum quidem pro his quæ pertinent ad regem legitime sapiens, secundò autem & pro proprijs ciuibus negotians, nam prædictorum stultitia vniuersum nostrum genus non parum vexat.

* Singula autem horum cognoscens tu rex, & regioni & obfesso generi nostro prospice, secundum quam habes erga omnes obuiam clementiam.

* Quamdiu enim Iudas superest, impossibile est pacem consequi negotia.

* Talibus autem dictis ab hoc, citò cæteri amici hostiliter se habentes aduersus Iudam inflammauerunt Demetrium.

* Aduocans autem statim Nicanorem qui erat elephantorum præfectus, & ducem designans Iudææ, misit,

* Dans epistolas, ipsum quidem Iudam occidere, qui autem cum ipso, dispergere: constituere autem Alcimum summum sacerdotem maximi templi.

* Quæ autem ex Iudæa fugerant Iudam gentes commiscebant se gregatim Nicanori, Iudæorum aduersitates & clades proprias prosperitates existimantes fore.

¹⁵ * Audientes verò Nicanoris aduentum & conuentum nationum, conspersi terra, rogabant eum qui usque in seculum constituerat suum populum, semper autem cum ostento protegentem suam portionem.

¹⁶ * Imperante autem duce, illic statim mouens, commiscet se ipsis ad castellum Dessau.

¹⁷ * Simon autem frater Iudæ commiserat prælum cum Nicanore: paululum autem ob repentinā hostiū apparitionē errauit.

¹⁸ * Veruntamen audiens Nicanor quam habebant qui circa Iudam fortitudinem, & in pro patria certaminibus prosperitatem, metuebat iudicium per sanguinem facere.

¹⁹ * Quamobrem misit Posidonium, & Theodotum, & Matthiam ut darent & acciperent dextras.

²⁰ * Longiore autem facta de his consultatione, & duce cum multitudine communicante, & cum videretur concors sententia, annuerunt pactis.

²¹ * Constituerunt autem diem in qua secretò venirent in unū. & accessit ab unoquoque sella: posuerunt sellas.

²² * Disposuit Iudas armatos, paratos in opportunis locis, ne fortè ab hostibus repenti maleficium fieret: congruum fecerunt colloquium.

²³ * Morabatur Nicanor in Hierosolymis, & fecit nihil absurdum: at congregatas gregarias turbas dimisit.

²⁴ * Et habebat Iudam semper in conspectu: ex animo viro inclinatus fuit.

²⁵ * Hortatus est autē eum ducere uxorem, & filios gignere: uxorem duxit: quieuit: communem duxit vitam.

²⁶ * At Alcimus cognoscens eam quæ inter illos inuicem beneuolentiæ et factas cōuentiones, venit accipiens ad Demetrium, & dicebat Nicanorē aliena sapere de negotiis, nā insidiatorē regni eius Iudæ successorē designauit.

¹⁵ * ἀκούσαντες ὁ τὴν ἑνὶ τῷ Νικάνωρ ἔφοδον ἐν τῷ Ἰερουσαλὴμ καὶ τὰ πασάμφοι γὰρ ἐλπίσθαι τὸν ἄρχιερα αἰῶνος συστήσαντα τὸν ἑαυτοῦ λαόν, αἰεὶ ὁ μετ' ἐπιφωρίας δῶτι λαμβανόμενον τὸ ἑαυτοῦ μερίδος.

¹⁶ * πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγεμὸν, ἐκείθεν δὲ θύρας αἰαζόμενος συμμίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμῳ δεσπάζει.

¹⁷ * σίμων ὁ ἀδελφὸς ἰσάδα συμβελικῶς τῷ τῷ Νικάνωρ, ὅτι ἡγεμὸς ὁ τὴν αἰφνίδιον τὴν ἀντιπαλῶν ἀφασίαν ἐπαίκατος. ὁ μὲν ὁ ἀκούων ὁ Νικάνωρ ὡς εἶχον ὁ περὶ τὸν ἰσάδα ἀνδραγαθίαν, ἐν τοῖς περὶ τὸ πατρίδος ἀγῶσιν ἀτυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι' αἱμάτων ποιήσασθαι.

¹⁸ * δότι περ ἐπεμψε ποσιδώνιον & θεόδοτον & μαθθίαν, δοῦναι & λαβεῖν δεξιὰς. πλείονος ὁ γρομένης περὶ τέτων ἐπισκέψεως, καὶ ὁ ἡγεμὸς τοῖς πλήτεσιν ἀνακοινώσασθαι, καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς σιωπῇ καὶ.

¹⁹ * ἐτάξαντο ὁ ἡμέραν ἐν ᾗ καὶ ἰδίαν ἡξοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ & πρὸς τὴν παρ' ἑκάστου δίφρου: ἔθεσαν δίφρους. διέταξαν ἰσάδας ἐνόπλους ἐτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τοῖς ποῖς, μήποτε ἐν τῶν πολέμων αἰφνιδίως κακουργία γῆνηται. τὴν ἀρμόζουσαν ἐποίησαν τὸ κοινωλόγιον.

²⁰ * διέτριβεν ὁ Νικάνωρ ἐν ἱερογλυμοῖς, & ἐπρατίεν ἐν αὐτοῖς τὰς ὁ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε.

²¹ * καὶ εἶχε τὸν ἰσάδα διαπαντὸς ἐν πρὸς ὧπ. ψυχρῶς τὰ ἀνδρῶν πρὸς ἐκείνῳ.

²² * παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι. ἐγάμησεν, οὐδ' ἀπογενέσθαι βίου. ὁ δὲ ἀλκιμος σιωπῶν τὴν πρὸς ἀλλήλοις ἐννοίαν καὶ τὰς ἡγορίας συνθήκας, ἥκε λαβὼν πρὸς τὸν δημήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν Νικάνωρ ἀλλότρια φρονεῖν περὶ τῶν πραγμάτων τὸν γὰρ Ἰππίουλον τὸ βασιλείας αὐτοῦ ἰσάδα διάδοχον ἀνέδειξεν.

²³ * ὁ Νικάνωρ ὡς εἶχον ὁ περὶ τὸν ἰσάδα ἀνδραγαθίαν, ἐν τοῖς περὶ τὸ πατρίδος ἀγῶσιν ἀτυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι' αἱμάτων ποιήσασθαι.

²⁴ * δότι περ ἐπεμψε ποσιδώνιον & θεόδοτον & μαθθίαν, δοῦναι & λαβεῖν δεξιὰς. πλείονος ὁ γρομένης περὶ τέτων ἐπισκέψεως, καὶ ὁ ἡγεμὸς τοῖς πλήτεσιν ἀνακοινώσασθαι, καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς σιωπῇ καὶ.

²⁵ * ἐτάξαντο ὁ ἡμέραν ἐν ᾗ καὶ ἰδίαν ἡξοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ & πρὸς τὴν παρ' ἑκάστου δίφρου: ἔθεσαν δίφρους. διέταξαν ἰσάδας ἐνόπλους ἐτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τοῖς ποῖς, μήποτε ἐν τῶν πολέμων αἰφνιδίως κακουργία γῆνηται. τὴν ἀρμόζουσαν ἐποίησαν τὸ κοινωλόγιον.

¹⁵ * Audito itaq; Iudæi Nicanoris aduentu, & conuentu nationum, conspersi terra rogabāt eum, qui populū suum constituit, in æternū custodiret, quiq; suam portionem signis euidentibus protegit.

¹⁶ * Imperante autem duce, statim inde mouerunt, conueneruntq; ad castellum Dessau.

¹⁷ * Simon verò frater Iudæ commiserat cum Nicanore, sed conterritus est repentino aduentu aduersariorum.

¹⁸ * Nicanor tamen audiens virtutem comitum Iudæ, & animi magnitudinē, quam pro patriæ certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat.

¹⁹ * Quamobrem præmisit Posidonium & Theodotum & Matthiam, & ut darent dextras atque acciperent.

²⁰ * Et cū diu de his consilium ageretur, & ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium vna fuit sententia amicitias annuere.

²¹ * Itaque diem constituerūt, qua secretò inter se agerent; & singulis sellæ prolatae sunt & posita.

²² * Præcepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne fortè ab hostibus repenti mali aliquid oriretur. & congruum colloquiū fecerūt. Morabatur autē Nicanor Hierosolymis, nihilq; iniquè agebat, gregesq; barbarum quæ congregata fuerant, dimisit.

²³ * Habebat autem Iudam semper charum ex animo, & erat viro inclinatus.

²⁴ * Rogauitq; eum ducere uxorem, filiosq; procreare. Nuptias fecit, quietē egit; communiterq; viuebant.

²⁵ * Alcimus autem videns charitatem illorum ad inuicem & conuentiones, venit ad Demetriū, & dicebat Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamq; regni insidiatorē successorē sibi destinasse.

* Itaque rex exasperatus & pessimis huius criminationibus irritatus, scripsit Nicanori dicens, grauer quidem se ferre de amicitiae conuentione, iubere tamen Machabæum citius vinctum mittere Antiochiam.

* Quibus cognitis Nicanor consternabatur & grauer ferebat, si ea quæ conuenerant, irrita faceret, nihil læsus à viro. * Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem obseruabat, quæ præceptum perficeret.

* At Machabæus videns secum austerius agere Nicanorem, & cōsuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorū congregatis, occultauit se à Nicanore. * Quod cum ille cognouit, fortiter se à viro præuētum venit ad maximū & sanctissimum templum, & sacerdotibus solitas hostias offerentibus, iussit sibi tradi virum.

* Quibus cum iuramento dicētibz, nescire se vbi esset, qui quærebatur, extendens manum ad templum, iurauit dicens. * Nisi Iudam mihi vinctū tradideritis, istud Dei phanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero patri cōsecrabo. * Et his dictis, abiit: Sacerdotes autem protendētes manus in celum, inuocabant eum, qui semper propugnator esset gentis ipsorū, hæc dicentes.

* Tu Domine vniuersorū, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuæ fieri in nobis.

* Et nunc sancte sanctorū omnium Domine, conserua in æternum impollutam domum istam, quæ nuper mūdata est. * Razias autē quidam de senioribus ab Hierosolymis delatus est Nicanori, vir amator ciuitatis, & bene audiens, qui pro affectu pater Iudæorum appellabatur.

* ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκθυμὸς ῥυόμενος 27
ἔταίς τ' παμπονήρῳ διαβολαῖς ἐ-
ρεθισθεὶς, ἐγραψεν νικάνορι φάσκων,
ὕπερ μὲν τῶν συνθηκῶν ἐσέως φέ-
ρην κελεύων, ὅτι τὸν μακκαβαῖον δέσ-
μιον ἔξαποσέλλειν εἰς ἀντιόχειαν τα-
χέως. * πρὸς αὐτὸν δὲ τῶν 28

νικάνορι συνεκέρχοντο ἐκ δυσφόρου ἐ-
φερν, εἰ τὰ διεσπασμένα ἀθετήσιν·
μὴ δὲ τὸ ἀνδρὸς ἠδίκηκός τ'· * ἐπεὶ 29
δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν οὐκ ἔβου-
λόμην ἐτήρει στρατηγὴν μακκῶν
ἐπιτελέσαι. * ὁ δὲ μακκαβαῖος αὖ- 30

σηρότερον διεξάγοντα συνιδὼν τὸν
νικάνορα πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν εἰσ-
μύλῃ ἀπάντησιν ἀγροικολέραν ἐχρη-
κότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τ' βελτίστου
τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συσφύλας οὐκ
ὀλίγοις τῶν περὶ αὐτὸν, συνεκρύβετο
τὸν νικάνορα. * συγγενὲς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι 31
ἡλικίᾳς ὑπὸ τ' ἀνδρὸς ἐστρατήγηται,
ὡς αὖτε ῥυόμενος ἵππ' ὁ μέγιστος καὶ
ἀγιονιερών, τῶν ἱερέων τὰς καθήκον-
τας θυσίας πρὸς αὐτὸν ἐκέρχοντο, ἐκέρ-
χετο αὖτε αὐτὸν τὸν ἀνδρα. * τῶν δὲ 32

μετ' ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκῃν
ποῦ ποτ' ἐστὶν ὁ ζητούμενος, πρὸς τῇ-
νας τὴν διεξίαν εἰς τὸν νεώ, ὡμοσε
ταῦτα. * εἰ μὴ δέσμιόν μοι τὸν ἐ- 33
δαν ὡς δώδεκα, τὸν δὲ τὸν ἑσθλὸν σηκὸν
εἰς πεδίον ποιήσω, ἔκ θυσιάζειν κα-
τασκάψω, καὶ ἱερὸν ἐν ταῖς ταῖς διο-
νύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. * ταῦτα 34

ὅτι εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸς
τείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν,
ἐπεκαλοῦντο τὸν διαπαντός ὑπέρμα-
χον τ' ἐθνῶν ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες.

* σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀποσώσεις 35
ὑπάρχων, διδόκησας ναὸν τ' σῆς ση-
νώσεως ἐν ἡμῖν ῥυέσθαι.

* καὶ νῦν ἄγε παντὸς ἀγλασμοῦ 36
κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνας ἀμείαν-
τον τόνδε τὸν πρὸς φάτως κεκαθα-
ρισμένον οἶκον. * ῥαζίας δὲ ἵς τῶν 37
ἀπὸ ἱεροβλύμων πρεσβυτέρων, ἐμνη-
νύθη τῷ νικάνορι, ἀνὴρ φιλοπολίτης
καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων, καὶ ἡ-
τὴν δυνάμειν πατὴρ τῶν ἰουδαίων
πρὸς αὐτὸν ἐκέρχοντο.

* At rex iratus factus & sce-
lesti calumniis irritatus, scripsit
Nicanori, dicens, pro quidem
pactis grauer ferre: iubens au-
tem Maccabæum vinctum mit-
tere in Antiochiam citò.

* Notificatis autem his Ni-
canori confusus erat, & graui-
ter ferebat, si pacta irrita face-
ret; cum nihil vir malefecisset.

* Quoniam autē regi resiste-
re non erat, opportunitatem ob-
seruabat stratagemate hoc per-
ficere.

* At Maccabæus austerius
agentem cognoscens Nicanorem
erga se, & consuetum occursum
duriorē habentem, intelligens
non ex optimo austeritatem esse,
congregans non paucos eorum
qui circa se, absconditus est à
Nicanore.

* Cognoscens autē alius quod
generosē à viro astutia praeuen-
tus esset, veniens ad maximum
& sanctum templum, sacerdo-
tibus decentes victimas offeren-
tibus, iussit tradere virum.

* His autem cum iuramentis
dicentibus non scire ubi est qui
queritur, extendens dexteram
in templum, iurauit hæc.

* Si non vinctum mihi Iudam
tradideritis, hoc Dei phanum in
planitiem faciam, & altare effo-
diam, et templum hūc Libero il-
lustre erigam.

* Tot autem dicens abiit. At
sacerdotes protendentes manus
in celum, inuocabant eum qui
semper propugnator fuit gentis
nostræ, hæc dicentes:

* Tu Domine vniuersorum
non indigens existens, probasti
templum tuæ habitationis in no-
bis fieri.

* Et nunc sancte omnis san-
ctitatis Domine, serua in secula
impollutam hanc nuper mun-
datam domum.

* Razias autem quidam de Hierosolymi-
tanis presbyteris, delatus est Ni-
canori, vir amator ciuitatis &
valde bene audiens, & secun-
dum beneuolentiam pater Iu-
dæorum appellatus.

* Fuit enim in superioribus temporibus continentie iudicium ferens in Iudaismo, & corpus & animam pro Iudaismo tradiderat cum omni perseverantia.

* Volens autē Nicanor manifestam facere quam habebat erga Iudeos malevolentiam, misit milites supra quingentos, ut comprehenderent eum.

* Putabat enim illum comprehendens, his facturum cladem.

* At multitudinibus futuris turre occupare, et aulicā ianuam aggredientibus, & iubentibus ignem admovere & portas incendere, comprehensus factus, supposuit sibi gladium:

* Generose volens mori potius, quam peccatoribus subditus fieri, & propria nobilitate indignè contumeliam pati.

* At plagam non rectè dirigens ob agonis festinationem, & turbis intra ostia irrupentibus, recurrens strenuè ad murum, præcipitavit se viriliter in turbas.

* His autem velociter recedentibus facta divisione, venit per medium in latus.

* Adhuc autem vivus existens et inflammatus animo, surgens decurrente fontis more sanguine, & gravibus plagis existentibus, cursu turbas pertransiens:

* Et stans in quadam petra præruptus, penitus exanguis iam factus, proferens intestina & accipiens utrisque manibus, proiecit super turbas. & invocans dominatorem vite & spiritus, hæc ei iterum reddere hoc modo mortuus est.

CAP. XV.

AT Nicanor cum comperisset Iudam existentem in Samariæ locis, cogitavit quietis die cum omni munitione in ipsos irruere.

* ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἐμπεδοῦν χρό-
νοῖς τ' ἀμιξίας κέρσιν εἰς ἐννευγμέ-
νος ἰσθαῖσμος, & σῶμα καὶ ψυχὴν
ὑπὲρ ἑ ἰσθαῖσμος ὡς ἀβεβλημένος
μὲν πάσης ἐκτενίας. * ἐκλόμει
δὲ νικάνωρ πρὸς δὴλον ποιῆσαι ὡς
εἶχε πρὸς τοὺς ἰσθαῖσμοις δυσμύριαν,
ἀπέσειλε στρατώνας ὑπὲρ πεν-
τακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν.

* ἔδοξε γὰρ ἐκείνῳ συλλαβῶν, τὰ
τοῖς ἐργασέσθαι συμφορῶν. * τὰν δὲ
πληθύν μελλόντων τὴν πύργον κατε-
λαβεῖσθαι, καὶ τὴν αὐλαίαν θύραν
βιαζομένων, καὶ κελδοῦντων πύρ
πρὸς αἶγαν καὶ τὰς θύρας ὑφάπτην,
ὡς καταλήπτος ἡρόδωτος ὑπὲρ
κον εἰαυτῶν τὸ ἔξοχος.

* δι' ἧρας θείων ληποδυνῶν, ἥπερ
τοῖς ἀλιτηρίοις ὑπαίχειται ἡρώδης,
καὶ τῆς ἰδίας δι' ἧρας ἀναξίως ὑ-
βριδῶν.

* τὴν δὲ πληγὴν μὴ κατευθί-
κας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος ἀπουδίαν,
καὶ τὰν ὄχλων εἰσὼ τὰν θυρώματων
εἰσβαλόντων, ἀναδραμῶν ἡναιώς
ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμινον εἰαυτὸν
ἀνδρῶδες εἰς τοὺς ὄχλους. * τὰν δὲ
χέως ἀναποδισάντων ἡρομένων δια-
σήματος, ἤλθε καὶ μέθον εἰς τὴν κε-
νέαν.

* ἐπὶ δὲ ἐμπνοῖς ὑπαρχῶν καὶ
πεπρωμένων τοῖς θυμοῖς, ἔξανα-
σας φερομένων κρηνηδὸν τὰν αἱμά-
των, καὶ θυχερῶν τὰν τραυμάτων
ὄντων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους διελθῶν.

* καὶ σὰς ἐπὶ ἵνος πέτρας ἀπερ-
ρωγῶς, παντελῶς ἐξαιμῶς ἦδη ἡρό-
δωτος, πρὸς ἀλάν τὰ ἐν ἑρεῶν ἐλα-
βὼν ἐκατέρωθεν ταῖς χερσίν, ἐνέσεισε
τοῖς ὄχλοις. καὶ ἡπαλεσάμην
τὸν δεσποζόντα τῆς ζωῆς καὶ ἐπὶ
ματός, ταῦτα αὐτῶν πάλιν ληποδύ-
ναι, τὴν δὲ τὴν τρέπον μετήλλαξεν.

ἰε.

* Ο δὲ νικάνωρ μετὰ λαβὼν τοὺς
περὶ τὸν ἰσθμὸν ὄντας ἐν τοῖς καὶ σα-
μαρείαν τοῖς τοῖς, ἐβουλόσατο τῇ τῆς
καταπαύσεως ἡμέρᾳ μὲν πάσης
ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν.

* Hic multis temporibus continentiae propositum tenuit in Iudaismo, corpusque & animam tradere contentus pro perseverantia.

* Volens autem Nicanor manifestare odium quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos ut eum comprehenderent.

* Putabat enim si illum deciperet, sese cladem Iudeis maximam illaturum.

* Turbis autem irruere in domum eius, & ianuam dirumpere, atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio se petiit:

* Eligens nobiliter mori potius, quam subditus fieri peccatoribus, & contra natales suos indignis iniuriis agi.

* Sed cum per festinationem, non certo ictu plagam dedisset, & turbæ inter ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit semetipsum viriliter in turbas.

* Quibus velociter locum dantibus casui eius, venit per mediam ceruicem.

* Et cum adhuc spiraret accensus animo surrexit, & cum sanguis eius magno fluxu deflueret, & gravissimis vulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit.

* Et stans supra quandam petram præruptam, & iam exanguis effectus, complexus intestina sua utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vitæ ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

CAP. XV.

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum.

* Iudeis verò qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus, Ne ita ferociter & barbarè feceris, sed honorem tribue dici sanctificationis, & honora eum qui vniuersa conspiciat.

* At ille infelix interrogauit, si est potens in cælo, qui imperauit agi diè sabbatorū.

* Et respondentibus illis, Est Dominus viuus, ipse in cælo potens, qui iussit agi septimam diem.

* At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma & negotia regis impleri: Tamen non obtinuit vt consiliū perficeret.

* Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitauerat commune trophæum statuere de Iuda.

* Machabæus autem semper cōfidebat cum omni spe auxiliū sibi à Domino affuturum.

* Et hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab Omnipotēte sibi affuturam victoriam.

* Et allocutus eos de lege & prophetis, admonens etiā certamina quæ fecerāt prius, promptiores constituit eos.

* Et ita animis eorum erectis, simul ostendebat gentiū fallaciam, & iuramentorum præuaricationem.

* Singulos autem illorum armauit, non clypei & hastæ munitione, sed sermonibus optimis, & exhortationibus exposito digno fide somnio: per quod vniuersos lætificauit.

* Erat autem huiusmodi visus: Oniam qui fuerat summus sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorū, & qui à puero in virtutibus exercitatus fit, manus protendentem, orare pro omni populo Iudeorum.

* τῶν δὲ κατ' ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ ἰουδαίων λεγόντων, μηδ' αὖτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέσης, δόξαν δὲ ἀπομέλειν τῇ περὶ ἐμνημόρητον ἑπτάημέρου ἑορῶντος μὲν ἀγιότητος ἡμέρας. * ὁ δὲ

τρίσκαλιτῆρος ἐπιρώτησεν, εἰ ἐστὶν ἐν ἑβραϊστῶν δυνάμει ὁ περὶ ἑβδόμης ἀγαθὴν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν.

* τῶν δὲ ἀποφύλακων, ἐστὶν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν ἑβραϊστῶν δυνάμει ὁ κελεύσας ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα. * ὁ δὲ ἕτερος καὶ ὡς φησι, δυνάμει ἐπὶ τῆς ὁ περὶ ἀσπασίων αἰρεῖν ὅπλα καὶ τὰς βασιλικὰς χεῖρας ἐπιτελεῖν, ὁ μὲν ἔκατεχεν ἐπιτελεῖν τὸ χεῖρτιον αὐτῷ βέλῃμα. * ὁ δὲ ὁ μὲν νικητὴρ μὲν πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενὸν διεπνέοντι κοινὸν τῶν περὶ τὸ ἴδιον συστήσας πρόποιον. * ὁ δὲ μακκαβαῖος ἰὼ ἀδία

λείπῃως πεποιδῶς, μὲν πάσης ἐλπίδος ἀνυπλήφως τὸ ἴδιον τῷ κυρίῳ. * ὁ παρεκάλει τὸς συνῶντα μὴ δειλιάειν τὴν τῶν ἐθνῶν ἐφοδον, ἐχόντας δὲ καὶ νῦν τὰ περὶ γεγονότα αὐτοῖς ἀπ' ἑβραϊστῶν βοηθήματα, καὶ τὰ νῦν περὶ δοκῶν τὴν τῶν ἑβραϊστῶν παντοκράτορος ἐθιμὸν αὐτοῖς νικῶν.

* καὶ τῶν ἀμυνθῆντος αὐτὸς ἐκ νόμου καὶ τῶν περὶ φητῶν, περὶ συμμνήσας δὲ αὐτὸς ἐκ τῶν ἀγῶνας ἦσαν ἐκτετελεχότες, περὶ θυμολήρας αὐτὸς κατέστησε. * καὶ τοῖς θυμοῖς διεγείρας αὐτὸς, παρήγειλον αἶμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ τὴν τῶν ὀρκῶν ἀπάθειαν. * ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας ἐκ τῶν ἀσπίδων καὶ λοχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις ἀνέκλυσιν. * ὁ περὶ σεξήγησά μιν ὄνειρον ἀξίῳ πεισιν, ὑπὲρ πάντας εὐφρανεν. * ἰὼ δὲ ἡ

τῆς θεωρίας τῆς ἀδελφῆς τὸν γυμνον δὲ χερσὶ ἀνδρὰ καλὸν καὶ ἀγαθόν, αἰδολήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, περὶ δὲ τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν περὶ ἐμνημόρητον πρεπόντως καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ τῆς δρετῆς οἰκεία, τὸτον τὰς χεῖρας περὶ εἰναι κατὰ χεῖρας τὰ παντὶ τῶν ἰουδαίων συστήματι.

* At ob necessitatem sequentibus eum Iudeis dicentibus, Nequaquam sic ferociter & barbarè pereas, gloriam autem tribue honoratæ ab omnia conspiciente cum sanctitate diei.

* At scelestissimus interrogauit, si est in cælo princeps qui imperauit agere sabbatorū diem.

* Illis autem respondentibus, Est Dominus viuus, ipse in cælo potens, qui iussit agere septimam diem.

* At alius, Et ego, inquit, princeps super terram: qui impero sumere arma, & regia negotia conficere. tamen nō obtinuit perficere miserum suum consilium.

* Et quidem Nicanor cum omni iactantia superbiens decreuerat commune de Iuda statuere trophæum.

* At Maccabæus erat semper confidens, cum omni spe auxiliū consecuturum à Domino.

* Et hortabatur eos qui cum eo, non formidare gentium aduentum: habentes autem in mente prius facta ipsis de cælo adiutoria, & nūc sperare ab Omnipotente futuram eis victoriam.

* Et consultans cum eis ex lege & prophetis, commonens autem eos & certamina quæ confecerant, promptiores eos constituit.

* Et animis excitans eos, admonēbat, simul ostendens gentiū fallaciam, & iuramentorum transgressionem.

* Quemlibet autem eorum armans, non clypeorum & hastarum munitione, sed in bonis sermonibus adhortatione: et cum exposuisset somnium dignū fide, maximè vniuersos lætificauit.

* Erat autem huius visio talis: Oniam qui erat summus sacerdos, virum honestum & bonum, verendū quidem aspectu, modestum autem moribus, & eloquium emittentem decenter, et qui à puero exercuerat omnia virtutis propria, hūc manus protendentem, orare pro omni Iudeorum cætu.

* Deinde sic apparuisse vi-
rum canitie & gloria prestan-
tem, mirabilem autem quandam
& magnificentissimam esse circa
illum eminentiam.

* Respondentem verò Oniam
dixisse, Fratrum amator hic est,
qui multum orat pro populo &
sancta ciuitate, Hieremias Dei
propheta.

* Extendentem autem Hie-
remiam dextram tradere Iudæ
gladium aureum, cum daret au-
tem locutum esse hæc.

* Accipe sanctum gladium
munus à Deo, per quem fran-
gas aduersarios.

* Exhortati autem Iudæ ser-
monibus valde bonis & poten-
tibus ad virtutem incitare &
animas iuuenum viriles facere,
statuerunt non castrametari, ge-
nerosè autem inuehi, & cum o-
mni virilitate congregantes,
iudicare negotia, eò quòd & ci-
uitas & sancta & templum pe-
riclitarentur.

* Erat enim pro vxoribus et
filijs, item & fratribus & pro-
pinquis in minori parte positum
eis periculum: maximus verò
& primus pro sanctificato tem-
plo timor.

* Erat autem & in ciuitate
detentis non mediocris sollici-
tudo, turbante in subdiali con-
gressu.

* Et omnibus iam speranti-
bus futurum iudicium, & iam
se miscntibus hostibus & ex-
ercitu ordinato, & bestijs in
parte opportuna constitutis, at-
que equitatu per cornua dispo-
sito:

* Cognoscens Maccabæus mul-
titudinum presentiam & ar-
morum varium apparatus,
ipsamque bestiarum ferocita-
tem, extendens manus in cælum,
inuocauit prodigia facientem Do-
minum, sciens quòd non est per
arma, sicut autem in ipso iudica-
tum fuerit dignis tribuit victo-
riam.

* εἶδ' ἕτως ἐπιφανῆσαι δόξα
πολιὰ & δόξην διαφερόντα, θαυμα-
στὴν δὲ ἰνα καὶ μεγαλοπρεπείαν
εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχὴν.

* ἀποκριθεὶς δὲ τὸν ὄντιον εἰπεῖν
ὁ φιλάδελφος ἕως ἐστὶν ὁ πολλὰ
προσδύχοντος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ &
τῆς αἰτίας πόλεως ἱερεμίας ὁ τοῦ
θεοῦ προφήτης.

* προστείναντα δὲ τὴν ἱερεμίαν
τὴν δεξιὴν ὡς δόξα δίδου αὐτῷ ἰσθὰς ῥομ-
φαίαν χρυσίην, δίδοντα δὲ προσφω-
τῆσαι τὰς εἰς.

* λάβε τὴν αἰγίαν ῥομφαίαν δα-
ρον ὡς τὸ τοῦ θεοῦ, δι' ἧς θραύσης ἐστὶν
ὑπεναντίους.

* ὡς ἀκληθέντες ὅτις ἰσθίου λό-
γοις πᾶν καλοῖς καὶ δυναμύοις
ἐπ' ἀρετῶν παρορμῆσαι & ψυχὰς
νέων ἐπαυθῆσαι, διέγνωσαν μὴ στρα-
τεύεσθαι, χυρταίως δὲ ἐμφέρεσθαι, &
μὴ πάσης διανοήσεως ἐμπλακέντες,
κρίναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ
τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν
κινδυνεύειν.

* ὡς γὰρ ὁ περὶ γυναικῶν & τέκνων
ἐστὶν δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἡτ-
τοῖς μέρει κείνῳ αὐτοῖς κίνδυνος
μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ κα-
θηριστηρίου ναοῦ φόβος.

* ὡς δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κα-
τειλημμένοις & παρέρχοντες ἀγωνία,
ταραχομένης τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσ-
βολῆς.

* καὶ πᾶν τὸν ἡδὴ προσδοκῶντων
τὴν ἐθιμὴν κρίσιν & ἡδὴ συμμι-
ξῶν τῶν πολεμίων καὶ τῶν στρα-
τῶν ἐν ταγίσῃ, καὶ τῶν θηρίων
ἐπὶ μέρῳ δὲ καὶ ὅπου ἀποκαταστα-
θέντων, τῆς τε ἰσθίου καὶ κέρως τε-
ταγμένης.

* σιωιδὼν ὁ μακκα-
βᾶος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν &
τῶν ὀπλῶν τὴν ποικίλιν ὡς ἀσ-
κιδίαν, τὴν τε τῶν θηρίων ἀγριότη-
τα, δυνάμεις τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἔ-
ργον, ἐπεκαλέσατο τὸν τεσσάρτοιον
κύριον, γινώσκων ὅτι ὅσα ἐστὶν ὁ
πλὴν, καθὼς δὲ ἐν αὐτῷ κειμένη τοῖς
ἀξίοις ἀειποιεῖται τὴν νίκην.

* Post hoc apparuisse &
alium virum, atate & gloria
mirabilem, & magni decoris
habitudinem circa illum.

* Respondentem verò O-
niam dixisse: Hic est fratrum
amator & populi Israel, hic
est qui multum orat pro po-
pulo & vniuersa sancta ci-
uitate, Hieremias propheta
Dei.

* Extendisse autem Hiere-
miam dextram, & dedisse
Iudæ gladium aureum, dicē-
tem:

* Accipe sanctum gladiū
D munus à Deo, in quo dei-
cies aduersarios populi mei
Israel.

* Exhortati itaque Iudæ
sermonibus bonis valde, de
quibus extolli posset impe-
tus & animi iuuenum con-
fortari, statuerunt dimicare,
& configere fortiter, vt vir-
tu sde negotiis iudicaret, eò
quòd ciuitas sancta & tem-
plum periclitarentur.

* Erat enim pro vxoribus
& filiis, itemque pro fratri-
bus & cognatis minor solli-
citudinis, maximus verò & pri-
mus pro sanctitate timor
erat templi.

* Sed & eos qui in ciuita-
te erant, non minima solli-
citudinis habebat pro his qui
congressuri erant.

* Et iam cum omnes spe-
rarent iudicium futurum,
hostesque adessent, atque
exercitus esset ordinatus, be-
stia equitesque opportuno
loco compositi:

* Considerans Machabæus
aduentum multitudinis, &
apparatum varium armo-
rum, ac ferocitatem bestia-
rum, extendens manus in
cælum, prodigia facientem
Dominum inuocauit, qui
non secundum armorū po-
tentiam, sed prout ipsi pla-
cet, dat dignis victoriam.

²² * Dixit autem inuocans hoc modo: Tu Domine, qui

²³ * Et nunc Dominator caelorum, mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore magnitudinis brachij tui.

²⁴ * Ut metuant qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctum populum tuum. & hic quidem ita perorauit.

²⁵ * Nicanor autem & qui cum ipso erant, cum tubis & canticis admouebant.

²⁶ * Iudas verò & qui cum eo erant, inuocato Deo per orationes, cōgressi sunt, manu quidem pugnautes.

²⁷ * Sed & Dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus trigintaquinque millia, præsētia Dei magnificē delectati.

²⁸ * Cumque cessassent, & cum gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem ruisse cū armis suis.

²⁹ * Facto itaque clamore, & perturbatione suscitata, patria voce omnipotentē Dominum benedicebant.

³⁰ * Præcepit autem Iudas, qui per omnia corpore, & animo mori pro ciuibus paratus erat, caput Nicanoris & manum cum humero abscissam Hierosolymam perferri.

³¹ * Quò cum peruenisset, conuocatis contribulibus & sacerdotibus ad altare, accersit & eos qui in arce erant.

³² * Et ostenso capite Nicanoris, & manu nefaria quam extenderat contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnificē gloriaus est.

³³ * Linguam etiam impij Nicanoris præcisam iussit particulatim auibis dari, manum autem dementis contra templum suspendi.

²² * ἔλεγε δὲ Ἰπικαλῆμυρ ὁ τὸν δε τὸν τρέπον· σὺ δὲ σὺ δὲ ἀπέστειλας τὸν ἄγγελόν σου Ἰπικαλῆμυρ τοῦ βασιλέως τῆς ἰσραήλ, καὶ διέειπεν ἐν τῇ παρεμβολῇ σου πεντακλῆρον εἰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας.

²³ * καὶ νῦν διώκῃς πάντας ἔχοντες, ἀποστείλον ἄγγελόν σου ἀγαθὸν ἐμπροσθέν σου ἡμῶν εἰς δόξαν σου καὶ τρέμον· μέγας βραχίονός σου.

²⁴ * καταπλαγίσαν οἱ μὲν βλασφημίας ὡς ἀγνόητοι Ἰπικαλῆμυρ τοῦ λαόν· ὁ δὲ μὲν ἐν τέτοις ἔληξεν. * οἱ δὲ περὶ τὸν νικάνορα μὲν σαλπίζοντες καὶ παιδῶν ὡς τῶν.

²⁵ * ὁ δὲ περὶ τὸν ἰσάαν μετ' Ἰπικαλῆμυρ καὶ δούλων σου ἐμίξαν τοῖς πολεμίοις, καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι * ταῖς δὲ καρδίαις ὡς τὸν θεόν διχόμενοι, κατέστρωσαν ἔδον ἥτιον μυριάδων περὶ καὶ πεντακλῆρον, τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλῳ διφραδύντες Ἰπικαλῆμυρ.

²⁶ * ἡρόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας, ὁ μὲν χαρῆς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν ὡς πεπρωκότα νικάνορα σὺν τῇ παροπλίᾳ.

²⁷ * ἡρομένης δὲ κραυγῆς ἐταραχῆς, διλόγοντο τὸν διώκοντα τῇ πατρίᾳ φωνῇ. * καὶ ὡς ἐταράχοντο καὶ θάπαν σώματι ὁ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τῷ ἡλικίας ὄντοισιν εἰς θεὸν ὁμοθυμῶν διαφυλάξας, τῷ τοῦ νικάνορος κεφαλῷ ἀποτεμόντας ἐτὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ φέρειν εἰς ἱερὸσόλυμα.

²⁸ * ὡς ἡρόμενος ὁ ἑκεί, ὁ συγκαλέσας εἰς ὁμοθυμῶν καὶ εἰς ἱερῶν, ὡς τοῦ θυσιαστηρίου σήσας, μετέμψατο εἰς τὸν ἀκροῦς. * καὶ ἐπιδειξάμενος τῷ ἑμιαρῷ νικάνορος κεφαλῷ καὶ τῷ χεῖρα τοῦ δυσφήμου, ὡς ἐκτείνας Ἰπικαλῆμυρ τὸν ἄγιον ἐπαντοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχων. * καὶ τῷ γλῶσσαν τοῦ δυσεβούς νικάνορος ἐκτεμών, ἔφη καὶ μέρους δώσειν τοῖς ὀρνέοις, τὰ δὲ Ἰπικαλῆμυρ τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι.

²² * Dixit autem inuocans hoc modo: Tu Domine misisti angelum tuum sub Ezechia rege iudea, et interfecit de castris Sennacherib ad centum octoginta quinque millia.

²³ * Et nunc princeps caelorum, mitte angelum bonum ante nos, ad timorem & tremorem: magnitudine brachij tui.

²⁴ * Perterreantur qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctum tuum populum: & hic quidem in his finiuit.

²⁵ * Qui verò circa Nicanorem, cum tubis & canticis procedebant.

²⁶ * Qui autem circa Judam, cum inuocatione & votis congressi sunt cum hostibus, & quidem manibus pugnautes.

²⁷ * Sed cordibus ad Deum orantes, prostrauerunt non minus decem milliariis tribus & quinque millibus, Dei maxime latenti præsētia.

²⁸ * Cessantes autem à necessitate, & cum gaudio recedentes, cognouerunt ruisse Nicanorem cum armatura.

²⁹ * Facto autem clamore & perturbatione, benedicebāt principem patriā voce.

³⁰ * Et præcepit per omnia corpore & animo primus pugnator pro ciuibus atatis beneuolentiam erga contribules conseruans, Nicanoris caput abscindentes & manum cum humero ferre in Hierosolyma.

³¹ * Adueniens autem illuc, & conuocans contribules, & sacerdotes, ante altare stans accersit eos qui de arce.

³² * Et ostendens scelesti Nicanoris caput & manum blasphemi, quam extendens contra sanctam omnipotentis domum gloriatus fuerat:

³³ * Et linguam impij Nicanoris abscindens, dixit particulatim se daturum auibis, at præmia dementia contra templum suspendere.

* At omnes in calum benedi-
xerunt illustri Domino, dicentes:
Benedictus qui seruauit suum lo-
cum incontaminatum.

* Suspendit autem Nicanoris
imaginem ex arce, manifestum
omnibus et euidentis Domini au-
xilij signum.

* Decreuerunt autem omnes
cum cōmuni decreto nequaquam
finere incelebrem hunc diem.

* Habere autem insignem ter-
tiamdecimam duodecimi mēsis,
Adar dicitur Syriaca voce, ante
vnam diem Mardochei diei.

* Ijs igitur quæ erga Nicano-
rem coningentibus sic, & ab il-
lis temporibus possessa ciuitate
ab Hebraeis, & ipse hic sermone
finiam.

* Et si quidem bene & ut
competit historiæ, hoc & ipse
uolui: si autem exiliter & mo-
dicè, hoc attingibile fuit mihi,
sicut enim vinum solum bibere,
similiter autem & aquam rur-
sus contrarium.

* Quo autem modo vinum
aque mixtum dulcem & de-
lectabilem gratiam perficit, ita
& preparatio sermonis delectat
auditus legentium historiam: hoc
autem erit finis.

34 * ὁ δὲ πλῆθος εἰς τὸν ἔραν ὡς
λόγησαν τὸν Ἰπποφάνη κύριον, λέγον-
τες· διλογητὴς ὁ διατηρήσας τὸν ἐαυ-
τοῦ τόπον ἀμίαντον. * Ἰξέδυσεν ὁ τὴν
35 Ἐνικλῶρος πρὸς τὸ μὲν ἐν τῇ ἀκρᾷ,
Ἰπποφάνη παῖσι καὶ φανερὸν τὸ τοῦ κυ-
36 ρίου βοηθείας σημεῖον. * ἐδογμα-
τίσαν δὲ πάντες μετ' αὐτοῦ ψηφί-
ματ' ὁ μὴ δαμάς ἐσθλα ἀποδιδόναι
ματὸν τὴν δὲ τὴν ἡμέραν.

37 * ἔχεν ὁ Ἰπποφάνη τὴν τρισηκα-
δεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνός, ἃ δαρ
λέγει τῇ συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τῆς μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας.

38 * τῶν οὖν καὶ νικλῶρος χωρη-
σάντων ἔτω, καὶ ἀπ' ἐκείνων τῶν και-
ρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ
τῶν ἑβραίων, & αὐτὸς αὐτῷ τὸν λό-
39 γον καταπαύσω. * καὶ εἰ μὴ κα-
λῶς & διδύκτως τῇ σωτάξει, τοῦτο
& αὐτὸς ἠθέλον· εἰ δὲ διτελῶς & με-
τεῖως, τοῦτο ἐφικτὸν ἔστω μοι· καθά-
περ γὰρ οἶνον κατὰ μόναν πίνην, ὡσαύ-
τως ὁ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον.

40 * ὁ δὲ τρέπον οἶνος ὕδατι συγ-
κραθεὶς ἠδύαν καὶ Ἰπποφάνη τὴν
χαρὴν ἀποτελεῖ, ἔτω καὶ τὸ κα-
τασκυθῆναι τὸν λόγον τέρπει τὰς ἀκοὰς
τῶν ἐντυγχανόντων τῇ σωτάξει·
ἐν ταῦτα δὲ ἔσται ἡ τελευτή.

34 * Omnes igitur cæli bene-
dixerunt Dominum, dicen-
tes, Benedictus qui locum
suum incontaminatum ser-
uauit.

35 * Suspendit autem Nica-
noris caput in summa arce,
ut euident esset & manifestū
signum auxilij Dei.

36 * Itaque omnes communi
consilio decreuerunt, nullo
modo diem istum absque ce-
lebritate præterire.

37 * Habere autem celebra-
tem tertiadecima die mensis
Adar, quæ dicitur voce Sy-
riaca pridie Mardochei diei.

38 * Igitur his erga Nicano-
rem gestis, & ex illis tempo-
ribus ab Hebraeis ciuitate
possessa, ego quoque in his
faciam finem sermonis.

39 * Et siquidem bene, & ut
historiæ competit, hoc & ipse
velim, si autem minus dignè,
concedendum est mihi.

40 * Sicut enim vinum sem-
per bibere aut semper aquam
contrarium est, alternis autē
vti delectabile, ita legentibus
si semper exactus sit sermo,
non erit gratus: hinc ergo erit
consummatus.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ.

FINIS MACCABAEORVM SECVNDI.

AT Philopator à referentibus discens factam ab ipso possessorum locorum abstractionem ab Antiocho, denuntiavit omnibus exercitibus pedestribusque, & equestribus suis, & sororem Arsinoen secum accipiens, exiit usque ad ea quæ secundum Raphian loca, ubi castrametati fuerant qui circa Antiochum. Theodotus autem quidam complere insidias cogitans, assumens ex suppositis sibi armis Ptolemaicis optima, contulit se noctu in Ptolemai tabernaculum, tamquam solus interfectorum eum, & in hoc dissoluturus bellum. Hunc autem ducens Dosithus, filius Drimyli dictus, genere Judæus, postea autem commutans legitima, & à patriis sanctionibus alienus factus, ignobilem quendam reclinauit in tabernaculo, quem contigit ferre illius supplicium. Facto autem forti prælio, & rebus magis bene succedentibus Antiocho, valde Arsinoe obambulans, exercitus hortabatur, cum miseria & lachrymis capillos soluta, ut auxiliarentur sibiipsis & filiis & uxoribus audacter, promittens se daturam vincentibus cuilibet duas minas auri. Et sic contigit aduersarios in manuum pugna perimi, multos autem & captiuos comprehensos esse. Compos factus autem insidiarum, iudicauit propinquas ciuitates adueniens hortari; faciens autem hoc, & delubris dona tribuens, bono esse animo subditos fecit. At Judæis mittentibus ad eum ex senatu & senioribus salutatuos eum, & munera portatuos, & pro his quæ contigerant congratulatuos, contigit magis ei in animo sedere, ut citissime ad eos veniret. Perueniens autem ad Hierosolyma, & sacrificans maximo Deo, & gratias reddens, & eorum quæ deinde aliquid loco faciens, & iam veniens in locum, & diligentia & decore stupefactus, miratus autem & templi optimam instructionem, cogitauit decernere in templum intrare. His autem dicentibus, non licere fieri hoc, quia neque his qui ex gente licet intrare, neque omnibus sacerdotibus, sed soli præposito omnium summo sacerdoti, & hoc in anno semel, ille autem nequaquam persuadebatur. ipsaque lege scripta, nullatenus cessabat præferre seipsum, oportere intrare, dicens: Et si illi fraudati sunt hoc honore, me non oportet. & interrogabat, ob quam causam intrantem ipsum in omne fanum, nullus prohibuit presentium. & quidam imprudenter dixit malè ipsum hoc monstrosum esse.

Dὲ φιλοπάτωρ ὡς τῶν ἀποκομιδέντων μαθὼν τὴν ἡγομένην τῶν ὑπ' αὐτῆς κρατικῶν ἔργων ἀφαιρέσιν ὑπὸ δυνάμει, ὡς ἀγέλης τῆς πάσης δυνάμει πεζικαῖς τε καὶ ἵππικαῖς αὐτῆς, καὶ τὴν ἀδελφὴν δούσιν ὡς συμπαλαστῶν, ἔξωρμησε μέλει τῶν καὶ ῥαφίαν ἔργων, ὅπου παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ δυνάμει. Θεόδοτος δὲ ὡς ἐκπληρώσει τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθεὶς, ὡς ἀλαβῶν τῶν περὶ ποτεταγμένων αὐτῶν ὅλων πολεματικῶν τὰ κράτιστα, διεκομίδῃ νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ πολεμαίου σκηνὴν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτὸν, καὶ ἐν τῇ τῷ διαλύσει τὴν πόλεμον. Τούτῳ δὲ διαγαγὼν δασύθεος ὁ δρυμύλου λεγόμενος, ὁ ἄλλος ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μετὰ βαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατέρων δομάτων ἀπληροῦσι μένος, ἀσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν σιῶβη κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν. ἡγομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμάτων μάλλον ἐρρωμένων τῶν δυνάμει, ἰκανῶς ἢ ἀρσινόῃ ἐπιπορεύσασθαι τὰς δυνάμεις παρεκάλει, καὶ οἰκτοῦ καὶ δακρύων ἐν πλοκάμεις λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτῇ τε καὶ τοῖς τέκνοις & γυναῖξιν παρηγορῶν, ἐπαγγελιομένη δώσειν νικησάσιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου. καὶ ἔτι σιῶβη ἐν δυνάμει ἐν χειρὶ νομίσαις διαφραγῆναι, πολλὰς δὲ καὶ δορυαλώτοις συλληφθῆναι. κατὰ κράτος ὅτι ἐπιβουλῆς ἔκρινεν τὰς πλησίον πόλεις ἐπελθὼν ὡς ἀκαλέσαι ποιήσας ὅτι τούτο, καὶ τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονεύμας, διδασκίαις ἐν ὑποταγμένοις κατέστησε. τῶν δὲ ἰουδαίων διαπεμφαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἐν ἀπαθρομένῳ αὐτὸν ἐξέτια κομιδὴν τῆς & ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι χαρηθῆναι, σιῶβη μάλλον αὐτῶν περὶ τὴν ἰσχυρίαν ὡς ἰσχυρὰ πρὸς αὐτὴν ὡς ἀγέλης διακομιδῆς δὲ εἰς ἱερὸν τόπον, καὶ θύσας τὰ μεγίστα θεῷ, & χάριτας ἀποδίδας, καὶ τῶν ἐξῆς ἡ τῶν ἔργων ποιήσας, καὶ δὴ ὡς ἀγνοούμενος εἰς τὸν ἔργον, καὶ τῇ σπουδαίῳ καὶ δυνάμει κατὰ πλάγεις, θάνατος ὅτι καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ διαξίαν, ἐνθυμῆθη βουλεύσασθαι εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ κατ' ἡκεῖν γίνεσθαι τούτο, διὰ τὸ μὴ δὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἔξεναι εἰσεῖναι μὴ δὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῶσι, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ περὶ τοῦ ἱεροῦ πρῶτον ἀρχιερεῖ, & τούτο κατ' ἐνιαυτὸν ἅπασι, ὁ δὲ ὡς ἀμῶς ἐπέειπε. τούτῳ νόμου ὡς ἀναγνωσθέντος, ὡς ἀμῶς ἀπέλειπε περὶ φερόμενος ἑαυτὸν, δαίμων ἐσελθεῖν, λέγων. καὶ εἰ ἐκείνοι ἐξέρχονται ταύτης τῆς τιμῆς, ἐμὲ δὲ καὶ ἐπιωθαίετο, διὰ τῆς αἰτίας εἰσερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος ὅθεν ἐκώλυσε τῶν παρόντων. καὶ τις ἀπεροσότης ἔφη κακῶς αὐτὸ τούτο τερατῶδες.

γιομύρου δὲ φησι τέττα· διὰ τὴν αἰτίαν, ἔχον πρῶτως εἰ-
 σελεύσασθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή· τὰ δὲ ἱερέων ἐν
 πάσαις ταῖς ἐδῶ ἡσέσι παρεσόντων, ἡ δεομύρου τοῦ μεγί-
 σου θεοῦ βοηθεῖν τῇ ἐφεσῶν δυνάμει, ἡ τὴν ὁρμὴν τοῦ κα-
 κῶς ἐπὶ βαλλομένου μεταθεῖναι, κραυγῆς τε καὶ δακρύων
 τὴν ἐργὴν ἐμπλησύνων, οἱ καὶ τὴν πόλιν ἀπολιπόμυροι, τα-
 ραχθεῖτες ἐξέπηγισαν, ἀδελφὸν ἡ θέμενοι τὸ γινόμενον· αἰ-
 τε καὶ ἀκλαιοὶ παρθενοὶ ἐν θαλάμοις· σὺν ταῖς τεκνύσας,
 ἐξώρμησαν ἡ ἀπέδωκαν κόριν τὰς κόμας πασόμεναι, γόε-
 τε ἡ σενάγμυρ τὰς πλατείας ἐνεπύμπλων· αἱ δὲ καὶ παρ-
 σαρτίως ἐξαλμύραν οὗτο· παρὰ ἅπαντας οὖν διατεταγμένους
 ἡ τὴν ἀρμόζουσαν αἰδῶ παλαίεσθαι, δεῖμον ἄτακτον ἐν
 τῇ πόλει σὺνίσαντο· τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἰτε παρὰ τὰς
 τοῖς μητέρας ἡ πάλιν τοῖς ἀδελφοῖς αἰτε ἄλλως, αἰ-
 μέν κατ' οἴκοις, αἱ δὲ καὶ τὰς ἀγυὰς ἀνεπιτρέπεις εἰς τὸ πα-
 νουργεῖν τὴν ἐργὴν ἡ θροῖζοντο· ποικίλη δὲ ἡ τῶν εἰς τοῦτο συλ-
 λεγμένων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς δούλοισι ὑπ' ἐκείνους κατεγχειρου-
 μένοις· σὺν τε τέτοις οἱ τῶν πολιτῶν θρασυθεῖντες οὐκ
 ἠνείχοντο, τέλειον αὐτῶν ἐπικαιμένου ἡ τὸ παρὰ θεοῦ ἐν-
 πληροῦν διανομήν· φωνήσαντες δὲ, τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὀ-
 πλα ποιήσαντες καὶ θαραλέως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου
 τελευτῶν, ἡ καὶ ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ τραχυτῆα· μόλις
 τεύοντε τῶν γυναικῶν ἡ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέτες,
 ἐπὶ τὴν αὐτὴν τὴν δέησιν παρήσαντο· ἡ τὸ μὲν πλῆθος
 ὡς ἐμπαροῦσεν ἐν τέτοις δυνερέφετο δεομύρον· οἱ δὲ περὶ τὴν
 βασιλέα πρεσβύτεροι, πολλαχῶς ἐπ' ἑαυτοὺς τὴν ἀγέρωχον
 αὐτῶν νοδὸν ἐξιστάνειν τὴν ἐντεθυμμένην ἐκλήν· θρασυθεῖς δὲ
 ἡ πάντα παρὰ πέμψας, ἡ δὲ παρὰ σέβαν ἐποιεῖτο τέλος
 ἐπὶ τῇ δυνάμει τῶν παρὰ τὴν ἐργὴν· ταῦτ' οὖν οἱ περὶ αὐτῶν
 ὄντες θεωροῦντες, ἐπαπῆσαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπι-
 καλεῖσθαι τὴν πρῶτον κρατὸς ἐχόντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμύνα-
 μὴ παριδόντα τὴν δυνάμει καὶ ὑπερῆφανον παρὰ τὴν· ἐν δὲ τῇ
 πυκνοτάτης τε καὶ ἐμπόνης τῶν ὄχλων συναγωγῆς κραυ-
 γῆς, δυνάμειος πρὸς τὴν βοή· δοκεῖν γὰρ τὴν μὴ μόνον οὗτο δυν-
 αμύνας, ἀλλὰ ἡ τὰ τείχη καὶ τὸ παῦν εἶδαφος ἡχεῖν, αἰτε δὲ
 τῶν πρῶτων ῥτε θάνατον ἀλλασσόμενων ἀντὶ τῆς ῥπρ βε-
 βηλώσεως· ἡ εἶπον ὁμοθυμαδὸν κύριε κύριε βασιλεὺ τῶν
 ἐξ ἡμῶν ἡ δέσποτα πάσης κτίσεως, ἀγίε ἐν ἀγίοις, μόναρ-
 χε, παντοκράτορ, παρὰ ἡμῖν κατὰ πονουμένοις ὑπὸ ἀ-
 νοσίῳ καὶ βεβήλῳ θράσει καὶ δένει πεφρυαγμένου· σὺ
 γὰρ κτίσας τὰ πάντα καὶ τῶν ὄλων ἐπικρατὴν δυνάμειος δι-
 καίος εἶ· ἡ οὗτο ὑβρεῖ καὶ ἀγέρωχίαν τὴν παρὰ σόντας κείνεις·
 σὺ οὗτο ἐμπαροῦσεν ἀδικίαν ποιήσας, ἐν οἷς καὶ γίγαν-
 τες ἦσαν ῥώμη καὶ θράσει πεποηότες, διέφθειρας, ἐπαγα-
 γὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ· σὺ οὗτο ὑπερηφανίαν ἐργαζο-
 μένης ὁδομίτας διαδήλως ταῖς κακίαις γινόμενης, πυρὶ ἡ
 θάνατον κατέφλεξας, παρὰ δειγμάτων τοῖς ἐπικαιμένοις κατὰ-
 σήσας· σὺ τὴν θρασυφάρων κατὰ δουλωσάμενον τὸν
 λαόν σου τὸν ἀγνοῖσθαι, ποικίλεις ἡ πολλαῖς δοκιμασίαις

Facto autem, inquit, hoc propter aliquam causam,
 nonne omnino ingressum esse, et volentibus eis
 et non? at sacerdotibus in omnibus vestibus pro-
 cidentibus, et orantibus maximum Deum, au-
 xiliari instanti necessitati, et impetum male ir-
 ruentis comprimere, clamore etiam cum lachrymis
 templum implentibus, qui in ciuitate relictī erant
 turbati exilierunt, occultum quid existimantes
 factum: et incluse virgines in cubiculis, cum
 matribus, egressæ sunt, et reddiderunt puluerem
 comas spargentes, gemituque et suspiriis plateas
 implebant. Alia autem et nuper seposita ad omnes
 nunc ordinatos, et decentem pudorem relinquen-
 tes, cursum inordinatum in ciuitate confecerunt:
 at infantes ex filiis ipsarūque præter hos matres et
 nutrices deferentes aliter atque aliter, alia qui-
 dem per domos, alia autem per vias irremocabi-
 liter in eminentissimo templo congregabantur: va-
 ria autem erat in hoc congregatorum oratio, pro
 his quæ iniuste ab illo tentabatur. Cumque his ex
 ciuibus audentes, non ferebant, denique eo instan-
 te, et propositum complere cogitante; clamantes
 autem, impetum ad arma facere, et viriliter pro
 patria lege mori, multam fecerunt in loco exaspe-
 rationem: vixque a senibus et presbyteris cohi-
 biti, ad eundem orationis affuerunt statum: et
 quidem turba ut prius in his versabatur orans.
 At qui circa regē seniores, multipliciter tentabāt
 superbū eius animum coercere a proposito con-
 silio. induratus autem et omnia prætermittens,
 adhuc et impetum faciebat finem impositurum
 se existimans prædicto. Hæcigitur et qui circa eū
 existebant videntes, conuersi sunt ut cum no-
 stris inuocarent eum, qui omnem potestatem ha-
 bet presentibus auxiliari, non desipientem ini-
 quum et superbū facinus. Ex autem densissi-
 mæque et laboriosa turbarum congregata excla-
 matione, incomparabilis quædam fuit vox: vide-
 ri enim erat non solum homines, sed et muros et
 omne solum resonare, ceu iam omnibus tunc
 mortem commutantibus pro loci contaminatione:
 et dicebāt vnanimitè: Domine Domine rex cæ-
 lorum, et Domine omnis creaturæ, sancte in san-
 ctis, monarcha, omnipotens, intende nobis oppres-
 sis, ab impio et profano audacia et fortitudine
 superbiēte: tu enim qui creasti omnia, et omniū
 dominans, princeps iustus es: et eos qui cum
 contumelia et superbia aliquid agunt, iudicas:
 tu illos qui prius impietatem fecerunt, inter quos
 et Gigantes fuerunt, robore et audacia confide-
 tes, interemisti, superinducens eis immensam a-
 quam: tu superbiam operantes Sodomitas mani-
 festos in iniquitatibus factos, igne et sulphure
 combussisti, exemplū venturis cōstituens: tu audacē
 Pharaonem, qui seruitute opprēsserat populum
 tuum sanctum Israel, variis et multis tentans

supplicijs, notam fecisti potentiam: in quibus notificasti magnam tuam fortitudinem: & persequentem eum cum curribus & turbarum multitudine, inundasti profundo maris: eos autem qui crediderunt in te, omni creatura imperanti, saluos reduxisti: qui & cognoscentes opera tua manus, laudauerunt te omnipotentem: tu rex qui creasti infinitam & immensam terram, elegisti ciuitatem hanc, & sanctificasti locum hunc in nomen tibi omnium minimè indigenti: & glorificasti apparitione magnifica, commendationem faciens eius ad gloriam magni & venerabilis nominis tui: & amans domum Israhel, pollicitus es, quòd si esset nostrum aduersitas, & comprehenderet nos afflictio, & venientes in locum hunc, oraremus, exaudires orationem nostram: & nunc fidelis es & verax. quoniam autem saepe oppressis patribus nostris auxiliatus es ipsis in humilitate, & liberasti eos ex magnis malis, ecce autem nunc sancte Rex, ob multa & magna nostra peccata oppugnamur, & subiecti sumus inimicis nostris, & contemnimur in imbecillitatibus: in autem nostra ruina audax & profanus hic studet iniuria afficere in terra designatum nomini glorie tue sancti locum: nam habitaculum tuum celum cali incomprehensibile hominibus est, sed quoniam probasti gloriam tuam in populo tuo Israhel, sanctificasti locum hunc: non ulciscaris nos in horum immunditia, neque punias nos in pollutione: ut non glorientur iniqui in furore suo, neque exultent in superbia lingue sue, dicentes: Nos calcuimus domum sanctificationis, sicut calcantur domus abominationum: dele peccata nostra, & disperge errores nostros, & ostende misericordiam tuam in tempore hoc. citò præoccupent miserationes tue, & da laudes in ore procidentium, & confractorum animabus, faciens nobis pacem. Hic omnium visitator Deus, & ante omnes sanctus, in sanctis exaudiens iustam orationem, contumelia & audacia valde elatum flagellauit eum, hinc & inde vibrans eum, ut arundinem à vento, adeoque in solo inutilem adhuc & membris solutum, neque loqui posse iusto implicatum iudicio: unde & amici, & corporis custodes celerem intuentes comprehendentem eum castigationem, timentes ne & vitam defereret, citò eum eduxerunt, maximo percussi timore. In tempore autem postea colligens seipsum, nequaquam in pœnitentiam venit improperatus: cum minis autem acerbis recessit. Perueniens verò in Egyptum, & malitiam augens, perque prædemonstratos coadiutores & socios ab omni iusto remotos, non solum in infinitis libidinibus perseuerauit, sed & ad tantum audacie processit, ut blasphemias in locis

πρωτείαις, ἐγνώρισας τὴν δυνατείαν· ἐφ' αἷς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος· & ἐπιδώξαντα αὐτὸν σὺν ὅλοις καὶ ὅχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, οὗ δὲ ἐμπέσαντες Ἰσραὴλ τοὶ τὰ τ' ἀπάσης κλίσεως δυνασθέντι, σώοις διεκόμισας· οἱ καὶ στυγερὰ ἔργα σῆς χειρὸς, ἤνεσθ' ὅσον τὸν παντοκράτορα· σὺ βασιλεὺς κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, & ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σου τὰ τῶν ἀπ' ἀρχῶν ἀποστοδῆ· & παρεδόξασας ἐπιφανείᾳ μεγαλοπρεπεί, σύσασιν ποιοσάμενος αὐτὸς πρὸς δόξαν & μεγαλίαν & ἐντίμητον ὀνόματός σου· καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἐπηγείλω δὴ ὅτι ἐδὼ γῆν ἡμῖν ἀποστροφή, καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς ξενοχωρία, & ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεσπόμην, εἰτακῶσθ' ἡμῖν· & δὴ πρὸς εἰς ἀληθινός· ἐπεὶ ὁ πλεονάκις θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβόηθησας αὐτοῖς ἐν τῇ ταπεινάσει, καὶ ἐρρύσω αὐτὰς ἐκ μεγάλων κακῶν, ἰδὲ ὁ κύριός σου βασιλεὺς, διὰ τὰς πολλὰς & μεγάλας ἡμῶν ἀμαρτίας καταπονέμεθα, καὶ ὑπελάβημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν & παρείμεθα ἐν ἀδυναμίαις· ἐν ᾧ τῇ ἡμετέρᾳ καταπίψει ὁ θρασὺς & βέβηλος ὅστις ἐπιπιδώσει καὶ συβρίσας τὸν Ἰσραὴλ τῆς γῆς ἀναδεδειγμένον τὸ ὄνομά σου τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον· τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν σου ἕρηνός τοῦ θράνου δυνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν· ἀλλ' ἐπεὶ διδόχης τὴν δόξαν σου ἐν τῇ λαῷ σου Ἰσραὴλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον· μὴ ἐκδικήσης ἡμᾶς ἐν τῇ τῶν ἀκαθαρσία, μὴ ὁ διττύης ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει· ἵνα μὴ καυχῶνται ὁ πόρνοι ἐν θυμῷ αὐτῶν, μὴ ὁ ἀγαλλιάσων ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης αὐτῶν, λέγοντες· ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατῶν οἱ οἶκοι τῶν πορθημάτων ἀπαλεῖψον τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδαθ' τὰς ἀμπλακίας ἡμῶν, καὶ Ἰσραὴλ τὸ ἐλεός σου καὶ τὴν ὥραν ταύτην· ταχὺ πορθήσας καταλάβετωσαν οἱ κληρονομοὶ σου, & δὸς αἰνέσεις ἐν σόματι τῶν καταπεπληκῶν & στυγετέριμνῶν τὰς ψυχὰς, ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην· ἐν ταῦθα ὁ πρῶτος ἐπόπης θεός σου καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακῶσας τὸν ἐνθέρμου λιτανείας, τὸν ὕβρει & θρόσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτόν, ἐνθεν καὶ ἐνθεν κραδάνας αὐτόν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμῳ, ὡς τε κατ' ἐδάφοις ἀπὸ κῆτον ἐτι καὶ τοῖς μέλεσι πορθήσας ἡμῶν, μὴ δὲ φωνῆσαι διώσας δικαία πεπλεγμένον κρίσει· ὅθεν οἷτε φίλοι καὶ ὁ σωματὸφύλακες ὁξείαν ἰδόντες τὴν καταλαβόντα αὐτὸν διττύαν, φοβέμενοι μὴ & τὸ ζῆν ἐκλείπη, ταχέως αὐτόν ἔσεικυσαν ὑπερβάλλοντι καταπεπλημνίσιν φόβῳ· ἐν χρόνῳ ὁ ὑπερβὴν ἀναλεξάμενος αὐτόν, ὅδα μὲν εἰς μετὰ μελὸν ἦλθεν ἐπιλημνείας μετ' ἀπειλῆς ὁ πικρὸς ἀνέλυσεν· διακομιθεὶς δὲ εἰς τὴν αἴγυπτον, & τὰ τ' κακίας ἐκπύξων, διάτε τῶν πορθησάντων συμπόνων & ἐταίρων & παντὸς δικαίᾳ κεχωρισμένων, & μόνον ταῖς ἀναρτήμασι ἀτελγείας διηκρόθη, ἀλλὰ & Ἰσραὴλ τοῦτον θράβεις πορνήλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς ἔργοις

σωίσαται, καὶ πολλὰ τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὸν βασιλέως προέβησαν καὶ αὐτὸς ἐπέσται τῇ ἐκείνου θελήσει· παρέθετο δημοσίᾳ καὶ τοῦ ἔθνους διαδοῖναι ψόγον· ἔπειτα καὶ τὸν αὐλικοῦ πύργου στήλην ἀναστήσας, ἐκόλαψε γραφὴν, μηδὲν αὐτὸν μὴ θύοντων εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσεύουσι, πᾶτας δὲ οὗτοι ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκτικὴν διάθεσιν ἀχθύναι, οὗτοι δὲ διπλέγοντες βία φερόμενοι τοῦ ζῆλου μεταστῆσαι, τούτοις ἀπογραφόμενοι χαράτι εἶναι καὶ διαπύρρως εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀσκήματος διόντου κισσοφύλλου, ὃς ἐκαταχωρίσθη εἰς τὴν προσημασμένην αὐθεντίαν· ἵνα ὃ μὴ τοῖς πᾶσι ἀπεχθόμενος φαίνεται, ὑπέγραψεν· ἐδὴ δὲ ἴδους ὅτι αὐτῶν προσημασμένων ἐν τοῖς καὶ τὰς τελετὰς μεμνημένοις αἰσθέρειναι, τούτοις ἰδοπολίτας ἀλέξανδρον εἶναι. ἐνιοὶ μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως δισέβειας ἐπιβάλλας συκοφάντες, διχέρως αὐτὸς ἐδίδουσαν, ὡς μεγάλης ἰνὸς κοινωνοὺς δι- κλείας ὑπὸ τῆς ἐδόμενης τῷ βασιλεὶ σιναναστροφῆς· ὃ ὃ πλείους ἡμεῖς ψυχὴν ἐνίσχυσαν, καὶ ἐδέχθησαν· δι- σέβειας· τὰτε χεῖματα περὶ τοῦ ζῆλου σὺν ταλασσομέμοι ἀδελφῶν, ἐπειρώμενοι αὐτὸς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν, ἀέλπιδες τε καθεστήκεισαν σὺν τῇ φέως τῷ ζῆλῳ καὶ οὗτοι ἀποχωρῶντες ὅτι αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, ὡς πολέμους τοῦ ἔθνους ἐκρινον, καὶ τῆς κοινῆς σιναναστροφῆς ἐδιχρη- σίας ἐξέρχοντο· καὶ μετὰ λαμβάνων ὁ δυναστεὺς, ἐπὶ τοῦτον ἐχόλησεν, ὥστε καὶ μόνον κατ' ἀλέξανδρον διαργί- ζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρυτέρως ἐνδωτικῶναι, καὶ προσημασμένους σιναναστροφῇ πᾶτας ἐπὶ τῷ αὐ- τῷ, καὶ χειρὶ μὲν καὶ ζῆλου μεταστῆσαι· τῶν δὲ οἰκονομῶ- νων φήμην δυσμενῆς ἐξηχέτω καὶ τοῦ ἡμέτερου ἀνθρώπου συμφορῶν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς δεδομένης εἰς διά- θεσιν, ὡς δὴ ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτὸς κωλύοντων· ὃ ὃ ἰου- δαῖοι, ἴην μὲν πρὸς τὰς βασιλεῖς ἔνοιαν καὶ πίσιν ἀδυστρο- φον ἦσαν διαφυλάσσοντες· σεβόμενοι ὃ ἐν θεῷ, καὶ τὰ τῶ- του νόμῳ πολιτίζόμενοι, χωριστὸν ἐποίησαν ἐπὶ τινῶν καὶ κατὰ στροφάς· διὸ αὐτῶν ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο· τῇ δὲ τῶν δικαίων διπλοῦσα κοσμοδότης τῷ σιναναστροφῇ, ἀπασιν ἀνθρώποις διδοίμενοι καθήκεισαν. τὸ μὲν οὖν περὶ τῶν ἡμέτερου ἐν πᾶσι ἀρραβανέντων διπλοῦσαν οἱ ἀλλό- φυλοι ἐδάμασσαν διπλοῦσαν τῷ τῷ ὃ περὶ τῶν προσημα- νήσεων καὶ προφῶν διάσασιν ἐπὶ ἡλλοῦν, φασκόντες μὴτε τῷ βασιλεὶ μὴτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδοις οὗτοι ἀνθρώπους γίνεσθαι, δυσμενῆς ὃ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς πρᾶγμασιν ἐναν- τιστευόμενος· καὶ τὰ τυχόντι προσημασμένων ψόγῳ· οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔλθοντες ἐδὴ ἡδίκημένοι, ταραχὴν ἀποσπρόκηνον πε- ρὶ τὰς ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ σιναναστροφῇ ἀποσπρόκηνον γινόμενος, βοηθεῖν μὲν οὐκ ἔδενον· τυραννικὴν γὰρ ἡ διά- θεσις· παρεκάλεν ὃ καὶ δυσφόρος εἶχον, μετὰ περὶ ταῦτα τε ταῦτα ὑπελάμβανον· μὴ γὰρ παροραθῇ (εἰ) πηλικόδοτος σύστημα μηδὲν ἡγεμονικῶς ἡδὴ καὶ ἴνες γείτονες καὶ φίλοι καὶ

commendaret, et multi amicorum intendentes in regis propositum, etiam ipsi sequerentur illius voluntatem; proposuit publicè contra gentem tradere vituperium: in ea quæ secundum aulam turre columnam erigens, insculpsit scripturam, nullum eorum qui nō sacrificarent, in sancta eorum ingredi; omnes autem Judeos, in populi scrip- tionem, et servilem dispositionem duci; at con- tradicentes vi tractos vita priuare, ipsosque descriptos signari, et per ignem in corpore in- signi Dionysij hedera folio, quos et segregare in precontractam libertatem. Ut autem non omni- bus insensus appareret, subscripsit: Si autem quippiam ex illis voluerint inter eos, qui sacris initiati sunt, versari, hos aequales ciues Alexan- drinis esse. Aliqui quidem igitur in civitatem civitatis pietates scalas abominati, faciliter seip- sos dederunt, tanquam magnæ cuiusdam partici- paturi gloriæ, ob futuram cum rege communica- tionem. at plurimi generosa anima praevaluerunt, et non recesserunt a pietate; et pecunias pro vita commutantes intrepidè, tentabant seipsos liberare ab ascriptionibus, sperantesque perse- ueraverunt auxilium se consecuturos. et eos qui recesserant, ab ipsis abominabantur, et tan- quam hostes gentis iudicabant, et communi cō- versatione et utilitate priuabant. Quæ et cum comperisset impius, adeo iratus est, ut non solum in Alexandriam indignaretur, sed et iis qui in regione gravius aduersaretur, et iuberet accele- rantes cōgregare omnes in idem, et pessima nece vita priuare. His autem dispositis, fama inimica divulgabatur contra gentem hominibus concordibus ad malefaciendū, occasione data ad constitu- tionem, tanquam a legibus eos prohibentibus. At Judæi quidē erga reges benevolentiam et fidem immutabilem fuerant seruantes; colentes autem Deum, et in huius lege rempublicā gerentes, se- parationem faciebāt in aliquos et subuersiones. Ob quam causam aliquibus odiosi videbantur: at iustitie operatione ornantes conversationem, omnibus hominibus probati extiterūt ipsam qui- dem igitur de genere in omnibus vulgatam mo- destiam alienigenæ nequaquā connumeraverunt, at de adorationibus et moribus dissensionē divul- gabāt, dicētes neq; regi neq; exercitibus amicos homines esse, odiosos autē esse, et maximè nego- tiis aduersantes. et nō quous diffamauerūt vi- tuperio; qui aut in civitate Græci, nihil lesi, tur- bationem insperatam circa homines videntes, et concursus subitos factos, auxiliari quidem non poterant; tyrannica enim erat oppressio. Consolabantur autem et grauiter ferebant, ca- suraque hæc existimabant. non enim sic con- temnet tale constitutum, qui non ignorauerit. Iam autem et quidam, viciniq; et amici et

qui cōuersabantur, secretē quosdā attrahētes, fidē dabāt protegere, et omne diligēs admittere ad auxiliū. Ille quidem igitur in præsenti prosperitate exultans, & non videns maximi Dei fortitudinem, existimans autem continuē in eodem perseuerare consilio, scripsit contra eos epistolā hanc. REX Ptolemaeus Philopator in Aegypto & in loco ducibus & militibus gaudere & valere. Valeo autem & ego ipse & res nostra, in Asiam facta nobis expeditione, quam scitis & ipsi, Deorum inuisibili auxilio secundum rationem ad finem ducta, putauimus non uilancea, benignitate autem & multa humanitate indulgenter tractare habitantes Caelen Syriam & Phœniciam gentes, benefacereque libenter. & his quæ in ciuitatibus templis tribuentes redditus multos, uenimus & in Hierosolyma, ascendentes honorare templum scelestorum, & nunquam cessantium ab amentia. Illi autem uerbo quidem nostram libenter suscipientes præsentiā, at re falsō, uolentibus nobis intrare in templum eorum, & decentibus & pulcherrimis donis honorare; superbis adducti antiquis, prohibuerunt nos ab ingressu, cum inferiores essent nostro robore, ob quod habemus erga omnes homines amicitiam. At suam in nos inimitiam manifestam statuentes, tanquam soli gentium contra reges & suos benefactores ceruicem tollentes, nihil legitimum uolunt ferre. Nos autem horum stultitia adducti, & cum uictoria aduenientes, & in Aegyptum omnibus gentibus humaniter occurrentes, ut decebat, fecimus. In autem his erga homines eiusdem nationis cum eis obliuionem malorum omnibus notificantes, obque societatem & creditas cum simplicitate ipsis à principio infinitas res audentes mutare, & participes semper sacerdotum constituere uoluimus, & iure ciuitatis eos Alexandrinorum dignari. Illi autem contrarium sperantes, & ingenita malignitate honestum repellentes, semper autem in malum proueni, non solum respuerunt inhonoratam politiam, sed & abominantur uerboque & tacite in ipsis paucos erga nos, legitime dispositos; semper suspicantes ob infamatam uitam citò nos dissipaturos officia recta. Ob quod & coniecturis optimè persuasi, hos in omnibus dissentire à nobis modis: & prouidentes ne fortē subito postea tumultu instante nobis impios hos ad tergus proditores & barbaros habeamus hostes, iussimus simul, ut notificata erit epistola hæc, eadem hora habitantes cum uxoribus & filiis cum contumelia et supplicii mittere ad nos in uinculis ferreis undiq; conclusos, ad immedicabilem & ignominiosam decentem inimicis cadē. His enim simul

συμπεπραγματόμενοι, μυσικῶς τινας Ἰησοῦμενοι, πίσεις ἐδίδουσι ὧσα πείν, καὶ πᾶσι ἐκτενέας παρτίδας πρὸς ἀντίληψιν. ἐκείνος μὲν οὐκ ἐπὶ τῇ κτ' ἑκαστὸν ἐνημέσια γαυρωμένος, καὶ οὐκ ἀπορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κρείττον· ὑπολαμβάνων ὅτι διωκὼς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βούληται, ἔγραψε κατ' αὐτῶν Ἰησοῦ τὴν δέ. Βασιλεὺς πολλοῦ φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον καὶ κατὰ τὸν ποταμὸν τοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρῶσαι. ἐρρωμαι δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ περὶ γὰρ ἡμῶν. τῆς εἰς τὴν ἀσίαν ἡγεμονίας ἡμῶν Ἰησοῦ στρατείας, ἥς ἴσε καὶ αὐτοί, τῇ τῶν θεῶν ἀπαρτίωσιν συμμάχια κτ' λόγον Ἰησοῦ τέλους ἀχθείσης, ἡγήσασθε μὴ βία δόξατες, Ἰησοῦ καὶ καὶ πολλὴν φιλανθρωπίαν πεινῶσα τὰ κατὰ τοὺς κοίλους συρίαν καὶ φοινίκην ἔσθην, ὅτι ποιῶντες ἀσμενῶς· καὶ τοῖς κτ' πόλεσιν ἱερῶν ἀπονεύμεντες παρτίδοις πλείσας, παρτίδοις ἡγεμονίαις καὶ τὰ ἱερὰ τὸ λυμα, διαβόητες πεινῶν τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων ἐμὴ ἐποτε ληγόντων τὸ ἀνείας. & δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξαμένοι παρτίδην, τὰ δὲ περὶ γὰρ πινόμεν, παρτίδοις ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐκπεπέσι καὶ καλλίστοις δῶκα ἡμῶν πεινῶν, τυφοῖς φερόμενοι παλαιότεροις εἰσὶν ἡμῶν τῆς εἰσόδου, λειπόμενοι τὴν ἡμετέραν ἀλκήν, δι' ἧν ἐχομεν πρὸς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων φιλίδην. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμῶν δυσμενίαν ἐκδήλον κατὰ δῶκα, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεύουσι καὶ τοῖς ἐαυτῶν διεργέταις ὑψιφανχομενῶτες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν. ἡμεῖς ὅτι τῇ τούτων δῶκα συμπεριονεχόμεντες, καὶ μὲν νίκης διακομιδόμεντες, καὶ εἰς τὴν αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἐθνέσιν φιλανθρωπῶς ἀπαντήσαντες, κατὰ τὸς ἐπὶ περὶ ἐπὶ ποταμῶν. ἐν δὲ τοῖς τοῖς πρὸς τὸν ὁμοφύλοις αὐτῶν ἀμνηστικῶν ἀπασιν γνωρίζοντες, διατε τὴν συμμάχια. καὶ τὰ περὶ γὰρ μὲν ἀπλότητ' αὐτοῖς δὲ γνήσιον μυρία περὶ γὰρ τὸ λυμα ἡμῶν Ἰησοῦ ἀλλοιωσάμεν, καὶ μετ' αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἐβουλήθημεν, καὶ πολιτείας αὐτοῦ ἀλεξανδρέων κατὰ τὴν ἡμῶν. & ὅτι τὸν ἀντίον ἐκδεχόμενοι, καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀποκαίμενοι, διωκόμεν ὅτι εἰς τὸ φαῦλον ἐκινδύνοντες, ἐμὸν ἀπαρτίδοις τὴν αὐτῇ τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ καὶ σιγῇ τὸ ἐν αὐτοῖς ὀλίγοις πρὸς ἡμῶν γνήσιος διακενόμενοι, παρέκασα ὑφορώμενοι διὰ τῆς δυσκλεεστάτης ἐμβλώσεως διὰ τὰς ἡμῶν κατὰ τὴν τὰ κατὰ τὸ λυμα. διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτοις κτ' πᾶσι δυσνοεῖν ἡμῶν τρέπον, καὶ παρτίδοις μὴ ποτε αἰφνιδίου μετέπειτα τὰ γνήσιος ἐνστάσης ἡμῶν τὸν δυσσεβῆς τούτοις κτ' νῦν παρτίδοις καὶ βαρβαροῖς ἔχωμεν πολέμους, παρτίδοις ἡμῶν ἀμα τὸ παρτίδοις τὴν Ἰησοῦ τὴν δέ, αὐτῶν τὸ ἐννεμώμενοι ὧν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μὲν ὑβρεως καὶ σκυλμῶν ἀποσεῖλαι πρὸς ἡμῶν ἐν δεσμοῖς σιδηρεῖς πᾶσι τὸν κατὰ τὴν κλεισμένους, εἰς ἀνέκτισον καὶ δυσκλεῖα πρὸς τὸν δυσμενῆσι φόρον. τούτων γὰρ ὁ μὲν

κολαζόντων, διήλθαμεν εἰς τὸν ἑπὶ λοιπὸν χρόνον τελείως
 ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν δὲ σαθείᾳ ἔβελτίστη διαθέσει κατε-
 σταθήσεως. ὅς δ' ὁ δὴ σκεπασή πινὰ τῶν ἰσδαίων διὰ γνησίου
 μέχρη νηπίου μέχρη τῶν ὑπομασίων, αἰχίσαις βασιλῶν
 διποτυμπαυομένηται πανοικία. μινύειν δ' τὸν βεβλόμενον,
 ἐφ' ᾧ τὴν ἑσῖαν ἔμπιπὼντος ὑπὸ τῶν δεινῶν λήψεται,
 καὶ ἐν βασιλικῇ δαγυρίᾳ δραχμαὶς διχίλιας, ἔτι ἐλθ-
 θερίας σεφανωθήσεται. πᾶς δ' ἑπὶ τῷ ἑσθλῷ φεραθῇ τὸ σῶ-
 λον σκεταζόμενος ἰσδαῖος, ἀβασκαὶ πυρφλεγῆς γινέ-
 σθαι, ἔκαστη θνητῇ φύσει καὶ παῖ ἀρχῆς φθνήσκει αἰετῶν
 αἰετῶν. καὶ ὁ μὲν τ' ἐπιστολῆς τύπος ἔτι εἰς γράφον. πάν-
 τη δ' ἄρα περὶ ἐπιπλεῖσθαι τὸ πρὸς αἶμα, δημοτελὲς σωί-
 στα ὅτις ἐνεσιν δὴ χάρις καὶ ἀλαλαγμὸς καὶ χαρὰς. ὥσπερ
 ἡ περὶ κατεσκηρωμένης αὐτοῖς πάλαι καὶ διανοίαν, καὶ παρ-
 ρησίας καὶ ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. τοῖς δ' ἰσδαίοις ἀλη-
 κτον πένθος καὶ πένθος καὶ πένθος καὶ πένθος καὶ πένθος
 μοῖς, πεπυρωμένης πρὸς τὸν αὐτῶν τ' καρδίας ὁλοφύρε-
 μένων τῶν ἀποδοκῆτον ἑξαιφνης αὐτοῖς ἑπικρατεῖαν
 ὁλεθρίαν. τίς νόμος, ἡ πόλις, ἡ τίς τὸ σῶλον οἰκητὴς τ-
 πῶς, ἡ τίς αἰγυαὶ κοπέτ' καὶ γόνων ἐπ' αὐτοῖς ὅτι ἐμπ-
 πλῶντος; ἔτι καὶ πικρὰς ἐκ δούκετος ψυχῆς ὑπὸ τῶν καὶ
 πόλιν σεραπῶν ὁμοθυμαδὸν ἑξαπείλλοντο, ὥς ἐπὶ ταῖς
 ἑξάλλοις πτωχεύαις καὶ πναις τῶν ἐχθρῶν, λαμβανόντας
 περὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον, καὶ λεγόμενης τῶν
 ἀδελφῶν ἑβίου καὶ σεραφίῳ, διακρύβειν αὐτῶν τῶν τετρα-
 θλιον ἑξαποσολῶν. ἤγετο γ' ἡ γνησίων πλῆθος πολὺ πε-
 πυκασμένων τῶν ἐκ γήρας νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων
 διὰ τρεπῆς ὁρμῆς βιαίας ἀπάσης αἰδοῦς δὴ περὶ οὐδεὶαν
 κατὰ χερσίων πορείαν. αἱ δ' ἄρτι περὶ βίου κοινωνίαν τα-
 μικὸν ὑπεληλυθῆαι πασὸν νεότητες, ἀντὶ τέρψους με-
 ταλαβοῦσαι γόους, καὶ κόνει τῶν μυρθεραχῆ πεφυρμέναι
 κόμην, ἀκαλύπτως δ' ἀγόμεναι, θρήνων δὴ ὑμεναίων ὁμο-
 θυμαδὸν ἑξήρχον, ὥς ἑσπεραμένην σκυλμοῖς ἀλλοθενέσι.
 δεσμίαι δ' δημοσίαι μέχρη τ' εἰς τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἰλκοντο
 καὶ βίας. οἷτε ἰστων συζυγίαις ἐρόχοις αὐτὶ σέφεων ὅδ' αὐχέ-
 νας περιπεπλεγμένοι καὶ ἀκμαίας νεανικῆς ἡλικίας, αὐτὶ
 ἐνωχίας ἐκ νεωτερικῆς ῥαθυμίας τὰς ἐπιλοίπας τῶν γάμων
 ἡμέρας ἐν θρήνοις διήκον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ἄδην ὀρώντες καί
 μενον. καλὴ χηθσαν δ' θηρίων τρέπον ἀγορευοῖσι σιδηροδέσμοις
 ἀνάλκας. οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι ἰσὶς ἰσ-
 χήλας, οἱ δ' ἰσὶς πόδας ἀρήκτοις καλῶς φασματισμένοι πέδας, ἐπὶ
 ἔκαστῳ καθύπεσθεν πυκνῶσανιδώματι διακείμενῳ. ὅπως πάν-
 θεν ἐσκλησμένοι τὰς ὀφθαλμούς, αἰσῶν ἐπὶ βέλων ἐν παντὶ τὰ
 καλὰ πλάμωσιν. τῶν δ' ἐπὶ τὴν λεγομένην χερδαίναν
 ἀχθέντων καὶ ἑσπερὰ πλεονεχθέντες, καθὼς ἦν δεδομῆσ-
 μόν τῶν βασιλῶν, περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ περὶ τῆς πό-
 λεως ἵπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν ἀπ' ἑσπερὰ καὶ ἑσπερὰ περὶ
 μέσῳ, καὶ περὶ τῶν ἀδελφισμασίων ἀγῶν δίκαιον γὰρ
 τῷ καὶ ἑσπερὰ πᾶσι τοῖς κατὰ ποδοδρόμους εἰς τὴν πόλιν, καὶ

punitis, putamus in futurum tempus perfecte
 nobis res in bono statu & optima dispositione
 constitutum iri. Quicumque autem protexe-
 rit aliquem Iudeorum à sene usque ad pue-
 rum usque ad lactentes, turpissimis tormen-
 tis punietur cum tota domo. Nunciare autem
 qui voluerit, ob id substantiam incidentis in pœ-
 nam accipiet, etiam de regali pecunia drachmas
 duo mille, & libertate coronabitur. Omnis autem
 locus ubicunq; deprehensus fuerit omnino occul-
 tatus Iudeus, inaccessibilis & igne combustus
 fiat, & toti mortali naturæ penitus inutilis appa-
 rebit in sempiternum tempus. & quidem epistola
 typus sic scriptus erat. Omnino autem ubi inno-
 tuit hic iussus, populare constitutum est gentibus
 convivium cum iubilationibus & gaudio, tan-
 quam inueterata eis diu in mente cum audacia
 nunc demonstrata inimicitia. At Iudeis incessabi-
 lis luctus fuit & lugubris cum lachrymis clamor
 cum gemitibus, inflammato undique ipsorum cor-
 de gementium in speratam subito eis illatam perni-
 ciem. Quæ lex, vel urbs, vel quis omnino habi-
 tabilis locus, vel quæ via planctu & luctibus su-
 per eos non implebantur? sic enim cum acerba &
 immitti anima ab his qui per civitatem ducibus v-
 nanimiter expellebantur, ut ad externa supplicia
 etiam aliquot inimicorum, accipientes ante oculos
 communem misericordiam, & considerantes in-
 certum vitæ statum, plorarent eorum infelicem
 expulsionem. Praibat enim senum multitudo cani-
 tie coopertorum ex senectute tarditate pedum in-
 curruorum conversionis impetu violenta omni pu-
 dore absque ad velocem abutentium itineratione.
 Quæ autem nuper ad vitæ communionem coniu-
 galem intrauerant thalamum puella, pro letitia sus-
 cipientes luctus, & pulvere vnguentatam mixtâ
 habentes caesariem, aperte autem ductæ, planctum
 pro hymenæis unanimiter incipiebant, tanquam
 laceratæ vexationibus alienigenis. Unde autem
 populares usque ad in nauem immisionem trahe-
 bantur cum violentia. Ipsiq; harum coniuges laqueis
 loco coronarum secundum ceruices implicati cum flori-
 da iuuenili ætate, pro convivio & adolescentium otio
 reliquos nuptiarum dies in luctibus transegerunt; ad
 pedes iam mortem videtes positâ. Abducebantur autem
 ferarum more tracti vinculorum ferreorum necessitati-
 bus, hi quidem transstris navium affixi collis, illi autem se-
 cundum pedes insolubilibus cōstrikti pedicis, ite &
 de super de sa tabula imposita: ut undiq; obtene-
 brati oculis, vitâ insidiatorum in omni navigatione
 acciperent. His autem ad dictum nauigium actis
 & navigatione traiecta, sicut fuit sancitum à re-
 ge, insit eos in ante civitatem hippodromo ca-
 stra figere ingenti existente mensura: & ad
 manifestum opprobrium valde opportuno exi-
 stente omnibus pergentibus in civitatem, &

ab his ad regionem proficiscentibus ad peregrinationem, ut neque exercituum eius communicatio-
ne, neque omnino dignarentur muris. Postquam
autem hoc factum est, audiens civitatis contribu-
les clam egredientes frequentius lugere ignomi-
niosam fratrum miseriam, iratus iussit & his si-
mul eodem modo diligenter sicut illis facere: non
diminutis secundum ullum modum illorum suppli-
cio: describi autem omne genus ex nomine.

Non enim ante paulo demonstratam operum la-
boriosam servitutem; tortos autem denuncia-
tis tormentis ad finem delere unius sub tem-
pus dici. Facta est quidem igitur horum descriptio
cum acerba festinatione et ambitiosa affectu ab
ortu solis usque ad occasum, inexpeditum accipiens
finem ad dies quadraginta. Maximè autè & con-
tinuè rex gaudio repletus, cœniua in omnibus ido-
lis constituens, errante ultra veritatem mente
& profano ore, ipsa quidem muta & non po-
tentia eis loqui vel auxiliari laudans, in autem
maximum Deum non decentia loquens. Post au-
tem prædictum temporis intervallum nunciaue-
runt scribæ regi, non ultra posse Iudeorum de-
scriptionem fieri propter immensam eorum mul-
titudinem, cum essent in regione plures adhuc,
hi quidem in domibus adhuc existentes, hi autem
in loco, tanquam impossibili existente omnibus
in Ægypto ductibus. Minante autem ipsis du-
rius tanquam donis corruptis ad machinatio-
nem fugæ, contigit manifestè ipsum circa hoc
paruisse dicentibus cum demonstratione, &
chartam iam & scriptorios calamos, in quibus
utebantur, defecisse. Hoc autem erat operatio
auxilantis Iudeis è celo providentiæ inuictæ.

Tunc vocans Hermonem præpositum elephanto-
rum curæ, graui plenus ira & indignatione
omnino inuictibilis, iussit insequentem die abun-
dantibus pugnis thuris & vino multo puro om-
nes elephantos potare, qui erant numero quin-
genti: & efferatos poculi nimia subministra-
tione, adducere ad occursum mortis Iudeorum.
Ille quidem hæc iubens, versus est ad conuiuium
congregans maximè ex amicis & exercitu odio-
se habentes contra Iudeos. At elephantium
præpositus præceptum aptè Hermon adimplebat.
Atque ad hæc ministri ad vesperam exeuntes
miserorum ligabant manus, & reliquam ma-
chinabantur circa eos securitatem, nocturnum
existimantes simul accepturam gentem termi-
num mortis. Qui autem omni protectione desti-
tuti videbantur esse gentibus Iudei, prop-
ter undique opprimentem eos cum vinculis
necessitatem, omnipotentem Dominum & om-
nis potentie dominantem, misericordem Deum eo-
rum & patrem incessabili voce oēs cū lachrymis

τοῖς ἐν τούτων εἰς τὴν χώραν σελλομένοις πρὸς ἐκδημί-
δω. πρὸς τὸ μὴ δι᾽ αὐτῶν διατάμεσθαι αὐτὰ κοινωνεῖν, μὴ δὲ
τὸ ζωολογῶν κατὰ ξιῶσαι πειθίζων. ὡς δὲ τοῦτο ἐγγήθη,
ἀκούσας οὖν ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβὴ ἐμποροβο-
μίοις πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν ἀκλεῖαν τῶν ἀδελφῶν
ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς πρὸς ἐξέταξιν καὶ τοῖς ὁμοῖς τὸν
αὐτὸν τρόπον ἡμιελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομέ-
νοις καὶ μηδὲν ἄλλο τῆς ἐκείνων τιμωρίας, ἀπογρα-
φῶν τὸ πᾶν τὸ φθλὸν ἐξ ὀνόματος. οὐ γὰρ τὴν ἐμπεδοῦν
βραχὺ πρὸς δοληρομένῳ τῶν ἔργων κατὰ πόνον λα-
τρείαν, σφελωθὲν τὰς ἐπαρηγελημέναις αἰκίαις τὸ τέλθ
ἀφανίσαι μίαν ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. ἐγένετο μὲν οὖν τού-
των ἀπογραφὴ καὶ πικρὰς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου πρὸς
δείας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνυμένον λαμ-
βάνουσα τὸ τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. μεγάλως δὲ
καὶ διλωκῶς ὁ βασιλεὺς χαρὰ πεπληρωμένθ', συμπό-
σια ἐπὶ πόλιν τῶν εἰδῶν στυγερὰν πεπληνημένην
πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλω σόματι, τὰ μὲν κω-
φὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ δρῆγειν, ἐπαινῶν, εἰς
τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν. καὶ τὸ πρὸς
εἰρημένον τοῦ χρόνου διάστημα πρὸς ἑλῶν καὶ γράμ-
ματῆς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν ἰουδαίων ἀπο-
γραφὴν ποιῆσαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθύν, καὶ
περὶ οὗτων καὶ τὴν χώραν τῶν πλεόνων ἐπὶ, τῶν μὲν καὶ τὰς
οἰκίας ἐπὶ συνεσηκῶν, τῶν δὲ καὶ τὸν ὡς ἀδυνατοῦ καθε-
στῶτος πᾶσι τοῖς ἐπὶ αἰγυπτὸν στρατηγοῖς. ἀπειλήσας δὲ
αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδορηκοιμένοις εἰς μηχανὴν τῆς
ἐκφυγῆς, συνέβη λαφῶς αὐτὸν πρὸς τοῦ περὶ αὐτῶν λε-
γόντων καὶ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἥδη ἐστὶν γε-
φικρὰ καλὰ μὲς ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. ἔπειθ' ἦν ἐνέ-
γεια τὸ βοηθεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἐξ ἐξουσίας ἀνίκη-
του. τότε πρὸς αὐτὸν ἐρμῶνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλε-
φαντῶν ἡμιελείᾳ, βαρεῖα μεμεσώμενθ' ὀργῇ καὶ χόλῳ
καὶ πᾶν ἀμεταθέτως ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέ-
ραν δαψίλει δράκεσι λιβαίνωτο καὶ οἶνω πλείονι ἀκράτῳ
ἀπαντᾶς οὖν ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν δριμύτον πόντοκο-
σίους. ἐς ἀγριωθέντας τῇ ἐπόματι ἀφθόνῳ χορηγία, εἰσα-
γαλῖν πρὸς συνδύστησιν ἐμὸν τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τὰδε
πρὸς αὐτῶν, ἐπεπεῖτο πρὸς τὴν δυνάμιν συναγαγὼν οὖν μα-
λισα τῶν φίλων καὶ στρατῶν ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς οὖν
ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ πρὸς αὐτὸν δραστώως ἐρμῶν
συνετέλει. οἷτε πρὸς τοῖς λείβεσθαι καὶ τὴν ἐσπέραν ἐξ-
όντες τὰς τῶν ταλαιπωρῶν ἐδέσμευον χεῖρας, τὴν τε λοιπὴν
ἐμνηστῶν περὶ αὐτοῖς ἀσφάλειαν, ἐννυχον δόξαντες ὁμοῦ
λήψεσθαι τὸ φθλὸν πέρας τὸ ἐλεθρίας. ὁ δὲ πάσης σκέπης ἐ-
ρημοὶ δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἐθνεσιν ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοτε
ἀειέχουσαν αὐτῶν καὶ δεσμῶν δυνάμειν, τὸν παντοκράτορα
κύριον ἐπάσης δυνάμεως δυνασθῶντα, ἐλέημονα θεὸν αὐ-
τῶν καὶ πατέρα, δυσκατακλῶσιν βοὴ πάντες καὶ δακρύων

ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι ἢ καὶ αὐτῶν μεταστρέψαι βαλὴν
 ἀνοσίδω, ἵνα ῥύσασθαι αὐτοὺς μὴ μετὰ λαομεροῦς Ἰππικῶν
 ἐκ τοῦ πῶτα πόδας ἐν ἐβίμῳ μόρῳ. τῶν μὲν ἐκτενῶς ἡ
 λιβανία θύεβαινον εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ ἔρμων οὗτος ἀνὴρ εἰς ἐλέ-
 φαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῷ οἶνου πολλῆς χορηγίας
 καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένοις, ὅρτοιτο Ἰππικῶν τὴν αὐλὴν
 παρὼν, τὰ περὶ τούτων παρὰ βασιλεῖ. τὸ δὲ
 ἀπ' αὐτῶν χρέονος κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ
 Ἰππικῶν ἀλλοτρίον ὑπὸ τῷ χαλκῷ παπνοῖς αὐτὸς θε-
 λήσῃ ὑπνοῦ μέρῳ ἀπέσειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡ δὲ
 σὺ καὶ βασιλεὺς κατεχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τῷ δεσπότῳ, τὸ αἰσ-
 μου μὲν παρὰ τῆς πολὺ διεφθαρμένης, τὸ δὲ αἰσθη-
 τοῦ λογισμοῦ μετὰ λῶς διεφθαρμένης. ὁ δὲ Ἰουδαῖος τὴν
 παρὰ τὴν αὐτῶν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἀγῶνα ἤνοιον τὸν
 αὐτῶν. καὶ πάλιν ἡξίουσαν τὴν δὴ κατὰ λακτὸν, δεῖξαι μετὰ
 λαοῦ αὐτῶν χεῖρας κρατῶν ἐν τῇ ἐνερῇ. με-
 λούσης δὲ ἡδὴ δεκάτης ὥρας ἡμέρας, ὁ παρὰ τῶν κλήσει τε-
 ταγμένων, ἀφ' ὧς οὗτος κληθεὶς ἰδὼν, οὐκ ἐπεσέλθων
 τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τὸ συμπο-
 σίας καὶ ἡδὴ πρὸς τὸν παρὰ τῶν λόγον ποιῶ-
 ντων. ὁ δὲ βασιλεὺς λογισάμενος ὅτι τρεῖς εἰς τὸν πότον,
 ἐκέλευσε οὗτος πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν συμποσίαν ἀνέλθαι
 δὴ καὶ κληθεὶς αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰουδαῖος, παρὴν εἰς δὴ καὶ δόν-
 τας αὐτοῖς, τὸ παρὰ τῇ συμποσίᾳ Ἰππικῶν γεραιωμένους
 εἰς διφροσύνῃ κατὰ θέας μέρῳ. Ἰππικῶν δὲ παρὰ τῇ
 σὺς τὸ μιλίας, τὸν ἔρμονα μετὰ πεμψάμενος ὁ βασιλεὺς,
 μὴ πικρῶς ἀπειλῆς ἐπὶ τὸν βασιλέα, τίνος οὐκ οὐκ αἰτίας εἰδή-
 σαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν περὶ τὴν ἡμέραν περὶ βεβιωκότας. τοῦ δὲ
 ὑποδείξας νυκτὸς τὸ παρὰ τῇ ἐπὶ τέλος ἡγεμονίᾳ, ὁ
 τῶν φίλων αὐτῶν παρὰ τῇ μαρτυρησάντων, τὴν ὁμολογίαν χεί-
 ρονα φαλάγγος ἐρηκῶς ἔφη, τὸ δὲ σήμερον ὑπὸ χάριν ἔ-
 χειν αὐτοῖς. δὴ καὶ περὶ τῆς τῆς ἐπὶ τὴν ἐπιτέλῃσαν ἡμέραν καὶ
 τὸ ὁμοῖον ἐβίμαθι οὗτος ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων Ἰου-
 δαίων ἀφανισμόν. εἰπόντες δὲ τῷ βασιλεῖ, ἀσπιδίως πῶτες
 μὴ χαρᾶς ὁ παρὼντες ὁμοῦ συνανέσαντες, εἰς τὸν ἰδίον οἶ-
 κον ἕκαστος δούλευσε. ὁ οὐκ οὕτως εἰς ὑπνον κατεχέθη τοῦ
 τὸν χρέονος τὴν νυκτὸς, ὡς εἰς τὸ πρὸς τοῖς μηχαναῖς τοῖς τα-
 λαιπύροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμοῖς. ἀρτι δὲ ἀλκυονίδων ἐκέ-
 κραχον ὅρτοιτο, καὶ τὰ θηρία κατὰ πλῆθος ὁ ἔρμων ἐν
 τῷ μεγάλῳ περὶ τὴν δὴ κινεῖ, τὰ δὲ καὶ τὴν πόλιν πλήθη,
 σὺν ἡρώδεσσι παρὰ τὴν οἰκτοτάτῃ θεωροῦ παρὰ τὴν δὴ
 τὴν πρὸς τὴν μὴ παρὰ τῇ. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ τὸν αἰμερὴν ψυχὰς
 κέρμενοι χρέονος πολυδάκρυον ἰκετεῖον ἐν μέλει τοῖς Ἰου-
 δαίοις τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἔρανον ἐδέοντο τῷ μεγίστῳ θεῷ, πάλ-
 λιν αὐτοῖς βοηθῆσαι σὺν τῷ νόμῳ. ἔπειτα δὲ ἡλίου βοῶν κατε-
 σπείροντο, καὶ τῷ βασιλεῖ οὗτος φίλοις ἐκδεχομένους, ὁ ἔρμων
 παρὰ τῆς ἐκείνου παρὰ τὴν ἐξοδὸν ὑποδεικνύων τὸ παρὰ τὴν
 μὴ βασιλεῖς ἐν ἐβίμῳ καίῳ. ὁ δὲ Ἰουδαῖος ἐξελθὼν καὶ
 ταπλαχρῶς ἐπὶ τῇ παρὰ τὸν νόμον ἐξοδῷ, καὶ πρὸς ἀγνωσίαν

inuocauerunt, orantes quod contra se conuertere
 consilium impium, & liberare eos cum ma-
 gnifica apparitione ab ea quae erat ad pedes in
 promptu morte. Horum quidem assidue supplica-
 tio ascendit in celum. At Hermon immutes ele-
 phantos potans, repletos vini abundanti submi-
 nistratione & thure saturatos, manē ad aulam
 affuit, de his nunciare regi. At à seculi tempo-
 re creationem bonam in nocte & die concessam
 ab eo qui gratificatur omnibus quibus ipse vult
 somni partem misit ad regem. Et dulcissima &
 profunda comprehensus est operatione Domini,
 iniquo quidem proposito valde fraudatus, at ab
 irrevocabili cogitatione maxime deceptus. At Ju-
 dai praesignatam horam fugientes, sanctum lau-
 dabant Deum suum. Et iterum orabant facilem
 demonstrare magnipotentis eius manus potestatem
 gentibus superbis. Media existente autem iam de-
 cima hora ferme, qui ad excitandum constitutus
 erat, subito vocatos videns, pupugit accedens
 regem. Et vix excitans, nuntiavit conuiuij tem-
 pus iam praeterire, de his sermonem faciens: quem
 rex reputans & versus in conuiuium, iussit eos,
 qui venerant in conuiuium coram accumbere se.
 Quo & facto, hortabatur in conuiuium deden-
 tes seipsos, praesentem conuiuij summe celebra-
 tes in letitia consumere partem. Longè autem
 procedente conuiuij, Hermonem accersens rex,
 cum acerba comminatione interrogauit, quam ob
 causam permisi sunt Iudaei praesentem diem su-
 peruiuere. Ipso autem nunciante nocte iusionem
 ad finem perduxisse, & amicis eius testimonium
 perhibentibus, crudelitatem peiorem Phalaridis
 habens dixit, hodierno somno gratiam habere eos.
 Sine dilatione autem ad venturum diem simi-
 liter praepara elephantos ad scelestorum Iudeo-
 rum perniciem. Cum dixisset autem rex, ul-
 tro omnes cum gaudio praesentes simul collau-
 dantes, in propriam domum unusquisque re-
 uersi sunt. Et non tam in somno consumpse-
 runt tempus noctis, quam in omnimodas ex-
 cogitando miseris existimatis illusiones.
 Dudum autem gallus cantauerat matutinus, &
 bestias cum armasset Hermon, in magno porti-
 cu expectabat: quae autem per ciuitatem, mul-
 tudo congregata erat ad miserandum specta-
 culum expectans auroram cum auiditate.
 At Iudaei in indiuisibili animo suspensi tempo-
 re, multilachryma supplicatione in canticis lu-
 etuosos tendentes manus in celum orabant ma-
 ximum Deum, iterum eis auxiliari breui. Non-
 dum autem Solis radij spargebantur, & rege a-
 micos excipiente, Hermon adstans, voca-
 bat ad exitum ostendens voluntatem regis in
 promptu esse. Ille autem cum percepisset &
 obstupisset in iniquo exitu, omnino ignorantia

detentus querebat, quæ causa ob quam hoc illi cum festinatione confectum est. Hoc autem erat operatio cunctorum dominantis Dei, eorum quæ prius illi excogitata fuerant oblivionem in mente ponentis. Nunciauit Hermon & omnes amici, feras & exercitus paratos esse, rex, secundum tuum instans propositum. Ille autem in dictis repletus graui ira, eo quod circa hæc providentia Dei dispersus fuisset omnis eius cogitatus, intuens cum minis, dixit: Quotquot parentes affuerunt aut filiorum filij, hunc bestiis ferocibus parauerunt abundantem cibum pro irreprehensibilibus mihi & maioribus meis præseferentibus continuam firmam fidem eminenter Iudæis.

Quaquam siquidem non ob simul educationis amorem & necessitatis, vita pro his priuare deberes: sic Hermon in speratam periculosam sustinuit comminationem, & aspectu & vultu turbatus est. Unusquisque autem amicorum cum tristitia erubescabant, congregatos dimiserunt quemlibet ad proprium negocium.

Ipsique Iudæi ea quæ à rege, audientes, illustrem Deum Dominum regem regum laudabant, & hanc opem ab eo consecuti. Secundum autem has leges rex constituens rursus conuiuium, ad lætitiā verti hortabatur. At Hermonem aduocans cum minis dixit: Quoties tibi oportet de his ipsis imperare infelicissime? elephantos adhuc & nunc arma in crastinum ad Iudæorum perniciem. At simul discumbentes cognati inconstantem mentem eius admirantes, protulerunt hæc. Rex, usque quo tanquam insensatos nos tentas, iubens iam tertio eos delere, & iterum in rebus ex mutatione renocans à te sancita? quorum gratia ciuitas ob expectationem tumultuatur. Et adaugeta conuersionibus, iam & periclitatur saepe diripi. Vnde in omnibus Phalaris rex impletus inscitia, & factas ad considerationem Iudæorum in ipso mutationes animæ nihili aestimans, non initiatum firmiter iussurandum determinans, hos quidē sine dilatione missurum in infernū in genibus & pedibus ferarū punitos, ducentē exercitū autē contra Iudæā solo æquatā igne & hasta positurum velociter: & inaccessibile illorum nobis templum igne prostratū velocitate perficientiū illic sacrificia in omne tempus cōstituturum. Tunc leti discedentes amici et cognati cū fide, disposuerunt exercitus in opportunitissimis locis ciuitatis ad observationē. At elephantorū præpositus feras ferme, vt sic dicā, in opus insanū adducens, odoratisimīs poculis vino thure commixto horribiliter paratas præparationibus circa auroram, ciuitate iam multitudinibus innumerabilibus in hippodromo plena, intrās ad aulam ad constitutum, incitauit regem. Ille autem ira graui implens impiam mentem, omni mole cum feris exiuit, volens immiti corde & pupillis oculorum aspicere laboriosam & miseram

κεκορημένον ἐπὶ νύκτι, πῶς τὸ πρῶτον ἐφ' ἧς τοῦτο αὐτῷ μὲν παρὰ τὴν τέλει ἐστίν. ἔπειτα δὲ ἡ ἐνέργεια ἔκρινεν ἀποδοῦναι τὸ θεῶν, τὸν πρῶτον αὐτῷ μεμνηχανδόμενον λήθην καὶ διανοίαν ἐν ληθιότητι. ὡς δὲ εἶπεν ὁ ἕρμων ὅτι πάντες οἱ φίλοι, τὰ θεῶν ἐκ τῶν δυνάμεων ἡτοιμάσας βασιλεὺς καὶ τὴν σὴν ἐκλήσκει πρόθεσιν. ὁ δὲ ἔπειτα τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεὶ χόλῳ, διὰ τὸ ὅτι τούτων προνοία θεῶν διεσκεδάσας καὶ αὐτὸς τὸ νόημα, ἐναλίσκοντας μὲν ἀπειλῆς εἶπεν. ὅτι ἰσχυρῶς παρήσαν ἡ παῖδων γόνοι, τὴν δὲ θηρῶν ἀγρίους ἐσκύλασσαν δαψιλῇ θοίναν ὥστε τὰν ἀνελκῆτων ἐμοὶ ἐπὶ προνοίᾳ ἐμοῖς ἀποδεδειμένων ὁλοκαυρῇ βεβαίαν πίσιν ἔξοχος ἐκδαιών. καὶ περὶ μὴ διὰ τὴν τὴν ἐπιτοχίαν φοργῶν ἐκ τῆς χεῖρας, τὴν αὐτὴν τούτων ἐσερήνης. ἔτι δὲ ὁ ἕρμων ἀπερσέσθην ἐπὶ κίνδυνον ὑπὲρ νεκρῶν ἀπὸ λῆθους. καὶ τὴν ὁργὴν ἐκ τῆς παροργιστικῆς συνεσάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, ἔδυν συνθηροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἱ τε ἐκδαιῶν τὰ ὡς τὸ βασιλέως ἀκέσαντες, τὸν ἔπειτα φωνῇ θεὸν κύριον βασιλέα τῶν βασιλέων ἠνοῦν, ἐκ τῆς βοήθειας αὐτῶν τεταχότας. καὶ τὸν τούτους ἔδυν νόμος ὁ βασιλεὺς συστημένους πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς ἐν φρεσὶν ἡμεῶν παρὰ πᾶσι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμων ἀπερσέσθην μὲν ἀπειλῆς εἶπεν. ποσάκις οἱ δὲ αὐτῶν τούτων αὐτῶν ἀπερσέσθην ἀθλιώτατες, ἔδυν ἐλέφαντας ἐπὶ καὶ νύκτι καὶ ὁπλίσθην εἰς τὴν αὐτὴν ἔπειτα τὴν ἰουδαίων ἀφανισμόν. ὁ δὲ σιωδρακέμυροι συγχεῖς τὴν ἀσάθην διδόνον αὐτῶν θαυμάζοντες, ἀπερσέσθην τὰς δὲ βασιλεὺς, μέχρι τίνος ὡς ἀλόχοις ἡμᾶς διαπειράζεις, ἀπερσέσθην ἡδὲ τῶν αὐτῶν ἀφαιρίσας, ἐκάλιν ἔπειτα τὴν πρῶτον ματῶν ἐκ μεταβολῆς δυνάμεων τὰς ἐκδοσὶν, ὡς χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν ἀπερσέσθην ὁ χεῖρ. ἐκ πληθύνοντος συστροφῆς, ἡδὲ ἐκ κινδυνώδους πολλάκις διαπαύσασθαι. ὅθεν ὁ καὶ πᾶσι φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθύνει ἀλογισίας, ἐκ τῶν γνομῶν ἀπερσέσθην ἡπισκοπῶν τῶν ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολῆς τῆς ψυχῆς παρ' ἧν ἡγεμένοιο, ἀτελέσας τὸν βεβαίως ὀρκον ὁρῶν ἀμύροιο, τούτους μὲν δυνεπρεπῶς πέμψεν εἰς ἀθήνας ἐν γόνοισι καὶ ποσὶ θηρῶν ἡμισυμύροιο, ἔπειτα ἐκ τῶν πρῶτον τὴν τὴν ἰουδαίαν ἰσότητον πυρὶ καὶ ὁρῶν τῆς διατάχης, ἐκ τῶν ἀετῶν αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πλεῖστα τάχει τῶν σωτελομῶν ἐκείνου εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον κατέστησεν. ἔτε αὐτῶν ἀμύροιο δυνάμεις οἱ φίλοι ἐκ συγχεῖς μὲν πίστεως, διέτασσον τὰς δυνάμεις ἔπειτα δὲ δικαιοστάτας τῶν πολεμῶν ἀπερσέσθην. ὁ δὲ ἐλεφανταρχὴς τὰ θεῶν ἀπερσέσθην ὡς εἶπεν εἰς κατασημα μανιώδες ἀγνοχῶς, ἀποδεσά- τας πόμασιν οἶνω λελιθάνων μὲν φοβερῶς κεκοσμημένα καὶ ἀσκαδῶς αὐτῶν τὴν ἑω, τὴν πόλεως ἡδὲ πλῆθος ἡμεῶν μὲν καὶ τὸν ποδῶν καὶ ταμεμεστωμῶν, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐτὴν ἔπειτα ἀπερσέσθην, ὡς περὶ τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὁργῇ βαρεῖα γεμίσας δυσεῖν φρονία, παντὶ τῷ βαρεῖ συν τοῖς θεοῖς ἐξάρμησε, βουλόμην αὐτῶν καρδία ἐκ ὁρῶν ὁφθαλμῶν θεάσας τὴν ἔπειτα πονον καὶ ταλαίπωρον

τῶν προσημαμμένων κατὰ σφύρας. ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἔξόντων πρὸς πύλιν ἐπὶ σινοπομοῦνης ἐνόησαν δύναμει, τῆς τε ἑπὶ πλῆθους πορείας κομιζομένην ἰδόντες, ἐβρυχήθη θόρυβον ἀκούσαντες. Ἡ ἰουδαία, ὑψάτω βίε ῥοπλῶν αὐτοῖς ἐκείνων δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀθλιωτάτης προσημασίας, εἰς οἶκτον ἐγὼς τραπέντες, κατεφύλου ἀλλήλους. ὡς πεπλεκόμενοι τοῖς συγγένειν ἐπὶ σφύρας ἀλλήλους ἐπιπίπτοντες, ἰσχυροὶ καὶ μητέρες νεόφυλοι. ἕτεραί δὲ νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἐχούσαι βρέφη τελευταῖον ἔλκοντα γάλα. ἔμω δὲ ἀλλὰ τὰς ἐμπεροῦν αὐτῶν γεγνημῆρας ἀντιλήψεις. ἔξ ἑρανοῦ σινοιδόντες, πρὸς οὐρανὸν ἀνέβησαν. τὸς ἐαυτῶν ἐκ τῆς πᾶσι χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνέβησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, τὴν τῆς ἀπάσης διωκτικῆς ἐκτεδύοντες, οἰκτεῖσαι μὲν ἐπιφανείας αὐτῶν ἡδὴ πρὸς πύλιν ἀδὲ καθεστῶτας. Ελεάζαρ δὲ τις δὴν ἐπὶ σφύρας τῶν ἀπὸ τῆς χάριτος ἱερέων, ἐν προσβίῳ τῶν ἡλικίων ἡδὴ λελογχῶς, ἐκαστῇ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, σφύρας αὐτῶν κατὰ σφύρας προσεβύτερος ἐπὶ καλεῖσθαι τὸν ἄγον θεόν, πρὸς ἡύξατο τὰδε. Βασιλεῦ μεγαλοκράτορ, ὕψιστε, παντοκράτορ θεέ, τῶν πάντων διακυβερνῶν ἐν οὐρανῶν καὶ ἐν γῆ, ἐπὶ δὲ ἐπὶ ἀβραάμ πατέρα, ἐπὶ ἡγιασμένῳ ἱσάκ, μετὰ δὲ ἡγιασμένῳ σου λαὸν ἐν ἐξῆς γῆς ἐξόν ἀδίκως ἀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼν πληθύνοντα ἀρμάσι τὸ πρὶν αἰγυπτίας τῆς διωκτικῆς ἐπαρθεῖς ἀνέοικτο θράσος καὶ γλώσση μεγαλορρήμονι, σὺ τῇ ὑπερηφάνῳ στρατῷ πολεμῶν τοῖς ἀπώλεσας, φέγγεις ἐπὶ φάλαγγας ἐλέους ἰσχυρῆς. σὺ τὸν ἀναιρεθῆναι διωκόμενους ἰσχυρῶς ἀναχρησάμενος βασιλεῦ βασιλέα, δόξα τῇ πᾶσι ὑποχείριον ἡδὴ λαόντα γῆν, ἐμετεωρίσθαι ἐπὶ τῇ αἰῶνι σου πόλιν, βαρεῖα λαλοῦντα κόμπῳ ἐκράσαι, σὺ δέσποτα ἑβραῶν. ἐκδήλων δεικνύς ἐθνεσι πολλοῖς τὸν σὸν κράτος. σὺ σφύρας τὴν βαβυλωνίαν τοῖς ἐταίροις πυρὶ τὴν ψυχὴν ἀνταίρετας δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεύσαι τοῖς κοῖταις, διαπύργῳ ὁμοσίστας κάμινον, ἐρρύσω μέλει τοῖς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς φλόγας πάντων ἐπιπύμας τοῖς ὑποστητάσι. σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνος λέκσαι καὶ γῆς ῥιφόντα θεοῖς βροχῶν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήλατες αἰσιν. ἔντε βυθοτερεῖς ἐν γαστρὶ κήτους ἰωνδῶν τῶν κομιζομένων ἀφαιδῶς, ἀπὸ τῆς πᾶσι οἰκείας ἀνέδξας πάτερ. καὶ νῦν μισέει, πολυέλεε, τῶν ὅλων σκεπασά, τὸ τὰς ἐπὶ φανήναι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ γένος, ὑπὸ τῇ ἐδδελυγμένων ἀνόντων ἐν ὕδασι ζομνοῖς. εἰ δὲ ἀπεθείας καὶ τῶν ἀποικίων ὁ βίος ἡμῶν ἐν ἐξῆς, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ τῶν χειρῶν, ὡς προσαιρῇ δέσποτα ἀπὸ λείων ἡμᾶς μόρω. μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαίοφρονες διλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἡγιασμένων σου ἀπαλεία λέγοντες, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. σὺ δὲ ὁ πᾶσαν αἰχλὺν ἐκ διωκτικῆς ἔχων ἀπασαν αἰώνιαν, νῦν ἐπιδε. ἐλέησον ἡμᾶς σφύρας καὶ ὕψιστε ἀνόντων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μετισταμένους ἐν ἐπιβόλων τρώπῳ. πηξάτω δὲ ἐθνη σὺν διώματι ἀνέκτον σήμερον ἐπὶ με, διώματι ἔχων ἐπὶ σω-

prædictorum subuersionem. Iam verò elephantorum egredientium circa portam & subsequentis armati exercitus, & multitudinis itineris puluerem videntes, & horrifonum tumultum audientes Iudei, ultimum vitæ momentum ipsis illud existimantes esse finem miserrimæ expectationis, ad miserationem & luctus versi, osculabantur se adinuicem compliciti cognatis in colla procumbentes, parentes filiis & matres puellis.

Alia autem nuper genitos ad vbera habentes infantes ultimum sugentes lac. At quæ & prius eis facta auxilia de calo cognoscentes, pronos unanimiter proicientes seipsos, & infantes amouentes ab vberibus, clamauerunt voce magna valde, vniuersi principi supplicantes, misereri cum apparitione eorum iam ad portas mortis constitutorum. Eleazarus autem quidam vir insignis eorum qui ex regione sacerdotum, in senectute ætatem iam sortitus, & omni quæ secundum vitam virtute ornatus, eos qui circa se comprimēs seniores ab inuocando sanctum Deum, orauit hæc. Rex magnipotens, altissime, omnipotens Deus, omnem gubernans in misericordis creaturam, inspicere in Abraam semen, in sanctificati filios Iacob, partis sanctificata tuæ populum in peregrina terra peregrinum iniussè pereuntem pater. Tu Pharaonem abundantem curribus olim Egypti huius principem sublatus immiti audacia & lingua magniloqua, cum superbo exercitu mari victos perdidisti, lucem ostendens misericordie Israel generi. Tu immensis exercitibus superbientem Senacherib grauem Assyriorum regem, lancea omnem subditam iam accipientem terram, & elatum contra sanctam tuam ciuitatem, grauiam loquentem superbia & audacia, tu Domine fregisti, manifestam demonstrans gentibus multis tuam potentiam: tu in Babylonia tres socios igni animam voluntariè tradentes vt non seruirent vanis, ignitum rofaciens caminum, liberaisti vsque ad capillum illos, flammam omnibus immitens aduersariis. Tu calumniis inuidia leonibus in terra proiectum feris cibum Daniele ad lucem reduxisti incolumem: & in mari educati in ventre ceti Iannam liquescentem incessanter, illesum omnibus familiaribus demonstraisti pater: & nunc malorum detestator, misericors, omnium protector, cito appare his qui ex Israel genere, ab autem abominatis scelestis gentibus afflictis. Si autem impietatibus secundum peregrinationem vita nostra constrieta est, liberans nos de inimicorum manu, vt volueris Domine, perde nos morte. Non vanis vana sapientes benedicant in dilectorum à te perditione, dicentes: Neque Deus illorum liberauit eos. Tu autem omnem fortitudinem & potentiam habes omnē sempiternæ, nunc prospice, miserere nostri qui per iniuriam iniquorum iniusta è vita submouemur ad insidiatorum morē. Admirètur autē gētes tuā virtutē inuictā hodie venerāde, potētiam habēs in sal-

natione Jacob generis. Orat te omnis multitudo infantum & horum parentes cum lacrymis, demonstratur omnibus gentibus quod nobiscum es Domine: & non auertisti faciem tuam a nobis. Sed sicut dixisti quod neque in terra inimicorum suorum existentes contempsisti eos. sic adimple domine. At Eleazaro desinente iam ab oratione, rex cum feris & omni exercitus horrore secundū hippodromum aderat. Et afficientes Iudei, valde in calum exclamauerunt: adeo ut & adiacentes conualles simul sonantes continuum luctum facerent cum uniuerso exercitu. Tunc gloriosus, Omnipotēs et verax Deus, ostendens sanctam suā faciem, aperuit cali portas. A quibus incliti duo terribiles aspectu angeli descenderunt manifesti omnibus praterquam Iudeis. Et restiterunt, & exercitum hostium repleuerunt turbatione & timore, & immobilibus ligauerunt pedicis. Et horrens etiam regis corpus factum est, & obliuio audaciam eius grauem cepit, & conuerterunt bestias aduersus consequentes armatos exercitus. Et conculcabant illos & interficiebant, & conuersa est regis ira in misericordiam & lacrymas pro iis que prius a se excogitata fuerant. Audiens enim clamorem, & videns pronos omnes in perditionem, lacrymans cum ira amicis minabatur, dicens: Rege abutimini, & tyrannos transgressi estis crudelitate, & me ipsum vestrum benefactorem conamini a principatu iam & anima submouere clam machinantes que non expediunt regno. Quis eos qui obtinuerunt nostre in fide regionis munitiones, domo remouens unumquemque iniuste congregauit huc? quis eos qui a principio beneuolentia erga nos in omnibus superant omnes gentes, & qui laboriosissima saepe hominum susceperunt pericula, sic iniquis implicuit suppliciis? soluite, dissoluite iniusta vincula, ad propria cum pace dimittite, ante facta euitantes. Dimittite filios omnipotentis celestis Dei uiuentis, qui a nostris usque nunc maioribus incolumem cum gloria statum exhibet nostris negotiis. Ille quidem igitur hæc dixit. Ipse autem in diuisibili tempore soluti, sanctum saluatorem Deum suum benedicebant, nuper mortem euadentes. Postea rex in ciuitatem reuersus, præfectum reddituum accersens, iussit vinaque & reliqua ad conuiuium necessaria Iudeis præbere ad dies septem, iudicans eos in quo loco putauerant mortem suscipere, in hoc in letitia omni soteria celebrare. Tunc qui prius contumeliis affecti fuerant & prope mortem, potius autem in ipsa ambulauerant, pro acerbæ lugubri morte, conuiuium salutare constituentes, ad mortem ipsis & sepulturam deputatum locum tentorii diuiserunt pleni gaudio. Finientes autem luctus gemitosum cantum, resumpserunt cantum patriū, saluatorem & miraculorū factorē

τηρία ἰακώε γένους. ἰκετεύει σε τὸ πᾶν πλὴθος τῶν ὑπηρέων
 ④ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων· δειχθήτω πᾶσιν ὅτι νεσιν ὁ-
 π μεθ' ἡμῶν εἰ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέσρεψας τὸ πρὸς ὁπὸν ἔ-
 ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ κατὰ εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν
 αὐτῶν ὄντων ὑπερείδας αὐτοῖς, οὕτως ἐπὶ τέλει ἔκρινε. ⑤
 ἐλεάζαρου ληόντος ἀρτί τ' ὡς οὐδ' αὖτις, ὁ βασιλεὺς σιωπῆς
 θηρίοις ἐπαντὶ τῷ τ' δυνάμει φρυάγματι μὲν τὴν ἰππό-
 δρομον περὶ γῆ. καὶ θεωρήσαντες ④ ἰουδαῖοι, μέγα εἰς ἔ-
 ρανόν δυνεραξάν, ὥς καὶ οὐδ' ὡς ἀκαίμηνος αὐλῶνας συ-
 νηχήσαντας ἀκατάχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρα-
 τῷ. τότε ὁ μεγαλόδοξος, παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς
 θεός, ἐπιφύσας τὸ ἅγιον αὐτῶν πρὸς ὁπὸν, ἐνέωξε τὰς ἔραν
 πύλας. ⑤ ὅν δ' ἐδοξασμένοι δύο φοβεροὶ αἰετοὶ κα-
 τέστησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς ἰουδαίοις. καὶ δυνεστησαν. ⑥
 τὴν δυνάμιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δει-
 λίας, καὶ ἀκινήτους ἔδωκαν πέδας. καὶ ὑπὸ φρεσὶ καὶ τῷ
 βασιλεὺς ὡμα ἐγρήθη, ἐλήθη τὸ θεῖον αὐτῶν τὸ βαρὺ
 θυμὸν ἔλαβε. ⑦ ἀπέσρεψαν τὰ θηρία ἐπὶ τὰς συνεπομέ-
 νας ἐνόπλιος δυνάμεις. ⑧ κατεπάτην αὐτοὺς ἐν ὠλόθρῳ.
 καὶ μέγας ἔρρηξ βασιλεὺς ἡ ὀργὴ εἰς οἴκον καὶ δάκρυα ὑ-
 πὲρ τῶν ἐμπεσόντων αὐτῶν μεμηχανημένων. ἀκούσας γὰρ τῆς
 κραυγῆς, ⑨ σιωπῶν περὶ αὐτοῦ αὐτῶν εἰς τὴν ἀπώλειαν, δα-
 κρύσας μὲν ὀργῆς τῆς φίλοις διηπειλεῖτο λέγων. ὡς βασι-
 λεύετε, καὶ τυράννοις ὑπερεβήκατε ὡμότητι. καὶ ἐμὲ αὐ-
 τὸν τὸν ὑμῶν δυνετὶ τὴν ἰσχυρίετ' ἐξ ὀργῆς ἡδὴ καὶ ἐπὶ δύ-
 ματος μετὰ τὴν λάτρεα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέρον-
 τα τῇ βασιλείᾳ. τίς οὐδ' κρατήσας ἡμῶν ἐν πίσει τὰ τ'
 χάρας ὀχυρώματα, τὸ οἰκίας ἀποστήσας ἕκαστον ἀλόγως ἡ-
 θροισεν ἐνθάδε, τίς οὐδ' ἐξ ὀργῆς δυνόια πρὸς ἡμᾶς καὶ
 πρὸς τὰ διαφέντας πρὸς τῶν ἐθνῶν, καὶ οὐδ' χεῖρας πρὸς
 νάκας ἀνθρώπων ἐπὶ δεξιῶν κινδυνῶν, οὕτως αἰετοῖς
 περὶ ἐβαλὼν αἰκίας; λύσατε, ἐκλύσατε ἀδίκαια δεσμά.
 εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποσείλατε, τὰ περὶ περὶ αἰ-
 να παρατηρήσαντες. ἀπολύσατε οὐδ' ὑμῶν τὸ πᾶν τοῦ κρά-
 τος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος. ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέλει ἐν
 πρὸς ὁπὸν ἀποδοῖς μὲν δόξης δις ἀθῆναι παρέχει τοῖς
 ἡμετέροις πρᾶγμασιν. ὁ μὲν οὐδ' αὐτὰ ἐλέξεν. ④ ὅτι ἐν ἀ-
 μερεὶ χρόνου λυθόντες, τὸν ἅγιον ζωτήρα θεὸν αὐτῶν διλό-
 γου, ἀρτί τὸν θάνατον ἐκπεφύκότες. εἴτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
 πόλιν ἀπαλαίει, τὸν ἐπὶ τῶν πρὸς ὁπὸν πρὸς ἀκαλεσάμε-
 νος, ἐκέλευσεν οἰκίσαι ἐν τῇ λοιπῇ πρὸς δυνάμει ἐπὶ τῇ
 τοῖς ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἐπτά, κείνας αὐτοὺς ἐν τῷ
 πρὸς ἐδοξάν τὸν ὀλεθρὸν ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν δ' ὀργ-
 σιὴν πᾶσιν ζωτήρα αἶν. τότε ④ πρὸς ἐπὶ οὐκ εἰς ἐπὶ πλῆ-
 σίον ἀδ' ἐμᾶλλον δ' ἐπ' αὐτῶν βεβηκότες, ἀντὶ πικρῶς ἐν
 ζωτῆρος μόρας, κῶθωνα σωτήριον συνησάμενοι, τὸν εἰς πρὸς
 σιν αὐτοῖς ἐτάφον ἡτοιμασμένον τῶν κλισίαις κατεμερί-
 σαντο πλήρως χαρμοῦνης. κατὰ λήξαντες ὁ θνήσκων πρὸς οὐδ' ὄν
 μέλος, ἀνέλαβον ὡς ἡν πάτριον, τὸν σωτήρα καὶ τερατοποιόν

αἰνοῦντες θεόν. οἱ μὲν γὰρ ὅτε πᾶσαν ἐκ κωκυτὸν ἀπώσαντο, χοροὶς σπυρίδων δι' ὀφρυσίνης εἰρηνικῆς σημεῖον. ὡς ὅτε ὁ βασιλεὺς αὐτῶν συμποσίον βαρὺ σπυράγων, ἀδελείπῳ εἰς ἔρανὸν ἀπομολογῆτο μεγαλοπρεπῶς. ἡ δὲ τῇ ἀδελφῇ γυνήθει αὐτῷ ὤψατο. οἱ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον ἐοικότες αὐτῶν ἔσχατ' ἦσαν, ἐκ μὲν χαρᾶς ἀπογρῆψαντο, κατεσπίασαν αἰχμῶν ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι, ἐκ τὴν πυρίπνου ῥῆμα ἀκλεῶς ἐσέσμενοι. οἱ τε ἰουδαῖοι καθὼς ἀπερρήκαμεν συνησάμενοι τὴν ἀπερρημένον χορὸν, μετ' ὀφρυσίνης ἐν ἑξομολογήσειν ἰλαρίας ἐψαλμοῖς διήλθον. ἐκ κοινὸν ὀρυσάμενοι περὶ τούτων θεσμόν, ἡ δὲ πᾶσαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς χρεῖας τὰς ἀπερρημένας ἡμέρας ἄλιν ἔστησαν δι' ὀφρυσίνης, ἐπὶ οὗτο χαρὶν ἐκ λυγρίας, σωτηρίας δὲ διὰ θεὸν ἡρωμίας αὐτοῖς. ἐν ἐνυχὸν δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν δόλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ μενοι. ἀπογράφον) ὁ αὐτὸν ἀπὸ πέμπτῃς ἐκαδὸς ἔπαχόν, ἕως τῆς ἰεραρίας ἐπὶ ἡμέρας ἰεσσαράκοντα. σπυρίδων) ὁ αὐτὸν ἰὼν ἀπὸ πέμπτῃς τῷ ἡμέρας ἕως ἐβδόμῃς, ἡμέρας τρεῖς. ἐν αἷς ἐκ μεγαλοπρεπῶς ἡμερῶν τῶν ἐλθόντων ὅλων δυνάτης, ἀπαιεῖς αὐτῶν ἐρρύτατο ὁμοθυμαδόν. ὡς ἔχοντο τὸ πρὸς ὑπὸ βασιλέως χορηγούμενοι, μετὰ τῆς ἰεσσαρίας καὶ κατὰ τὴν ἐντυχίαν ἐποιήσαντο περὶ τῶν δόλυσιν αὐτῶν. ὡς αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ἐγραψεν αὐτοῖς ἡνὶ ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πόλιν στρατῶν μεγαλοψύχως ἡνὶ ἐκλεῖναι ἔχοντο. βασιλεὺς πολεμῶν φιλοπάτωρ τοῖς καὶ αἰγυπτιῶν στρατῶν ἐκ πατρὸς τοῖς ἰεραρίοις ἡνὶ πρᾶγματῶν χαίρειν ἐκ ἐξῆς. ἐρρώμεθα δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐκλεῖναι ἡνὶ, καὶ ὁμοθυμαδόν ἡμῖν ἐκ μεγάλας θεοῦ τὰ πρᾶγματα καθὼς ἀπερρημένα. τὴν φίλων ἡνὶς κακοηθεία πυκνότερον ἡμῖν ἀπὸ καίμενοι, σπυρίδων ἡμῶν εἰς τὸν ὅτι τὴν βασιλείαν ἰσδαίως συναθροίσαντες σύστημα κολάσατο ἐκ τῶν δόλυσιν αὐτῶν πτωχείας. ἀπερρημένοι μὴποτε δι' ἀθῆσιν ἡνὶ τὰ πρᾶγματα, δι' ἡνὶ ἔχοντο ὅτι πρὸς πρᾶτα τὰ ἐθνη δυσμένειαν, μετὰ αὐτῶν τελευτῇ. οἱ καὶ δεσμίους κατὰ λαόντες αὐτῶν μετὰ σπυρίδων ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβλάτες, ἀπὸ πάσης ἀνακρίσεως καὶ ἐξέτασεως, ἐπεχείρησαν ἀνελθῆναι, νόμου σκυθῶν ἀνελτῶν ἐκπεπορημένοι ὡς ὁμοῖα. ἡμῖν δὲ ἡνὶ τῶν σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἡνὶ ἔχοντο πρὸς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπείκειν, μόγις τὸ ἡνὶ αὐτοῖς χαρῶνόμενοι, καὶ τὴν ἐπερρημίον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν ἰσδαίων, ὡς πατέρας ὑπὲρ ἡνὶ διαπνύοντες συμμαχοῦντα, τὴν τε τῶν φίλων δι' ἡνὶ ἔχοντο πρὸς ἡμῶν βεβαίαν ἐκ τῶν προόντων ἡνὶ δύναντο ἀναλογιστάμενοι, δι' καίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ' ὅτι ἐν αἰτίας τρέπον. καὶ ἀπερρητάχαμεν ἐκαστὸν πρᾶτα εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ τῷ μὴθῶν αὐτῶν τὸ σπυρίδων κατὰ βλάπτοντες, μὴ τὸ ἐκ τῶν περὶ τῶν γεγνημένων ἀπὸ λόγον. γινώσκετε γὰρ ὅτι τῶν ἐκ τῶν ἐκαστῶν κακοτεχνάζομεν πονηρῶν, ἡ ἐπιλυπή-

laudantes Deum : luctumque omnem & gemitum repellentes, choreas constituerunt letitiae pacifica signum. Eodem modo autem & rex pro his symposium magnum congregans, incessanter in caelum confitebatur magnifice pro inopinata facta ei saluatione. Quique prius in perditionem & auis escam eos futuros existimabant, & cum gaudio descripserant, gemuerunt pudorem in seipsis induti, & inflammata audacia inglorie extincti. Et Iudei, sicut praediximus, constituentes praedictum chorum, cum conuiuio in gratiarum actionibus letis & psalmis transigebant, & communem statuentes de his legem, in omni habitatione sua in generationes praedictos dies agere decreuerunt hilares, non potus causa & gula, saluationis vero per Deum facta ipsis. Adierunt autem regem, dimissionem suam ad propria petentes : describunt autem eos a quinta & vicesima Pachon, usque ad quartam Epiph ad dies quadraginta. Constituant autem eorum perditionem a quinta Epiph usque ad septimam, diebus tribus. In quibus & gloriosè ostendens misericordiam suam omnium princeps, incolumes eos liberauit vnanimiter. Commessabantur autem omnibus ab rege necessariis donati, usque ad quartam decimam. In qua & colloquium fecerunt de liberatione sua, collaudans que eos rex, scripsit eis subscriptam epistolam ad in ciuitate duces magnanimiter instantiam habentem. REX Ptolemaeus Philopator qui sunt in Aegypto ducibus & omnibus praepositis super negocia, gaudere & valere. Valemus autem & nos & filij nostri, prosperante nobis magno Deo negocia, sicut volumus. Ex amicis quidam malorum morum frequentius nobis adstantes, persuaserunt nobis ad eos qui sub regno, Iudeos coniuictos in congregationem, puniendum nouis rebellatorum suppliciis : Pretendentes nunquam bonum statum habituras nostras res, ob quam habent hi contra omnes gentes inimicitiam, donec perficiatur hoc. Qui & victos adducentes eos cum afflictionibus tanquam mancipia, potius autem tanquam proditores, sine ulla discrimine & inquisitione, conati sunt occidere, lege Scytharum ferociorem induti crudelitatem. Nos vero pro his acerbius comminantes, iuxta quam habemus erga omnes homines benignitatem, vix vitam eis condonantes, & caelestem Deum cognoscentes fortiter protegentem Iudeos, ut patrem pro filijs semper pugnare, & amicitiae ob quam habent erga nos firmam & maiores nostros beneuolentiam recolentes, iuste dimisimus omnis iuxta quemcunque causa modum, & iussimus cui libet omnia in propria conuertere, in omni loco nullo eos omnino ledente, neque iniuriari de factis praeter rationem. Scitote enim quod contra hos si quid machinemur malum, vel offenda-

mus eos omnino, non hominem; sed omnis principem potentie Deum altissimum aduersantem nobis ad ultionem rerum in omnibus inenitabiliter semper habebimus. Valete. Accipientes autem epistolam hanc, non festinauerunt statim fieri circa recessum: sed regem orauerunt, eos qui de genere Iudeorum sanctum Deum ultro transgressi fuerant & Dei legem, consequi per eos debitam punitionem, asserentes ventris causa diuina transgressos precepta, nunquam beneuolos fore neque regis preceptis. Ille autem verum eos dicere percipiens & collaudans, dedit eis facultatem omnium, ut qui transferant Dei legem occiderent in omni qui sub ditione sua loco cum audacia citra omnem regalem potestatem vel visitationem. Tunc bene precantes ei, ut decens erat, horum sacerdotes et omnis multitudo inclamantes Alleluia, cum gaudio recesserunt. Sic autem obuiantem expollitis conciuem in via puniebant, & cum exprobrationibus interficiebant. Illa autem die occiderunt supra trecentos viros, & egerunt letitiam cum gaudio profanos perimentes. Ipsi autem qui usque ad mortem Deum habuerant, integram saluationis fruitionem accipientes, recesserunt ex ciuitate omnimodis odorantissimis floribus coronati cum letitia & clamore: in laudibus & dulcibus hymnis gratias agentes Deo patrum suorum sancto Saluatori Israel. Cum venissent autem in Ptolemaidem vocatam ob loci proprietatem rosiferam, in qua expectauit eos classis secundum commune eorum consilium dies septem, illic fecerunt conuiuium salutare, rege suppeditante eis abunde quae ad recessum omnia unicuique usque ad propriam domum. Delati autem cum pace in decentibus gratiarum actionibus, eodem modo & illic statuerunt & has agere dies ad peregrinationis eorum tempus letas, quas & consecrantes in columna, in conuiuij loco votum confirmantes, recesserunt illesi, liberi, iocundi, perque terram & mare & fluuium saluati regis iussu quilibet in propriam, & maiorem quam prius in inimicos potestatem habentes cum gloria & timore, omnino a nullo excussi a substantiis. Et omnia sua omnes attulerunt ex descriptione: ita ut habentes aliquid, cum timore maximo restituerent eis, magnalia maximo Deo faciente perfecte pro liberatione eorum. Benedictus liberator Israel in sempiterna tempora. Amen.

FINIS.

ὡμῶν αὐτῶν σμῶλον, ὅτε ἀνθρώπον ἀλλὰ τὴν πάσης δειπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὑψίστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ' ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων καὶ πᾶν ἀφύχτως διαπαντὸς ἔξομεν. ἔρρωθε. λαβόντες ὃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, καὶ ἐσπεύδασαν διθέως ἡμέρας πρὸς τὴν ἀφ' ὧν, ἀλλὰ τὴν βασιλέα, προσεξίωσαν, τὰς ἐκ τῶν ἡμερῶν τῶν ἐσθλαίων τὴν ἀγίον θεὸν αὐθαρέτως ὡς ἀβελήκοτας & θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι' αὐτῶν τὸ φελομενὴς κολάσεως, ὡς φερόμενοι εἶναι τὰς ἐκ τῶν θεῶν ὡς ἀβελήκοτας. ὡς ἀβελήκοτας, μηδέποτε δύνοσιν μὴ ὅτις βασιλέως ὡς ἀβελήκοτας. ὃ ὅτι τὰ ληθῆς αὐτῶν λέγειν ὡς ἀβελήκοτας & σιωπῶντας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἀδειαν πάντων, ὥπως εἶναι ὡς ἀβελήκοτας & θεοῦ τὸν νόμον ἔξολοθῶσι καὶ πᾶσι τὸν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτῶν ἔχοντες πᾶσι πᾶσι αὐτῶν πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ ἀπὸ πᾶσι. ὅτε καὶ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν, ὡς πρὸς τὸν ὅτι, ὅτι τούτων ἱερεῖς & πᾶν τὸ πᾶν ὅτι ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν ἀλλήλων, καὶ χαρὰς δόξουν. ἔτω ὃ τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεινῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἐκκολάζοντο, & καὶ ὡς ἀβελήκοτας πᾶσι δόξουν. ἐκείνη ὃ τὴν ἡμέραν αὐτῶν ὑπὲρ εἶναι τετρακοσίους ἀνθρώπων, & ἡμέραν δι' ὅσον αὐτῶν καὶ χαρὰς εἶναι βεβήλους χερσάμενοι. αὐτοῖς ὃ ὅτι μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐχρηκότες, πάντεσσι τῶν ἀπολαύσιν εὐφρόνους, δόξουν εἶναι καὶ πόλεως πάντοτε δόξουν αὐτοῖς δόξουν κατεσεμμένοι μετ' ἀφ' ὧν καὶ βοῆς, ἐν αἰνοῖς & παμμέλεσιν ὕμνοις δι' ἡμερῶν τῶν θεῶν τῶν πατέρων αὐτῶν ἀγίῳ σωτήρι & ἱσραήλ. ὡς ἀβελήκοτας ὃ εἰς πόλεμα ἰδὲ τὸν ὄνομα ζομενὴν διὰ τὴν ὅτι ἰδιότητά ῥοδοφόρον, ἐν ἣ ὡς ἀβελήκοτας αὐτῶν εἶναι καὶ κοινὴν αὐτῶν βελήνην ἡμέρας ἐπὶ αὐτῶν, ἐκείνη ἐποίησαν πᾶσι σωτήριον, & βασιλέως χρησάμενος αὐτοῖς δόξουν καὶ τὰ ὡς τὴν ἀφ' ἧς πᾶσι ἐκάστω εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. κατὰ χεῖρας ὃ μετ' εἰρήνης ἐν ταῖς πρὸς τὸν ὅτι ἐξολοθῶσι, ὡς αὐτῶν καὶ ἐποίησαν & ταύτας αὐτῶν τὰς ἡμέρας ὅτι τὸν τὸ παροικίας αὐτῶν χρόνον δι' ὅσον αὐτοῖς. αἱ καὶ δόξουν αὐτοῖς ἐν σήλῃ, καὶ τὸν τὸ συμποσίας ἔχοντες ὡς ἀβελήκοτας καὶ διδύσκοντες, δόξουν αὐτοῖς εἶναι, ἐλθόντες, ὑπερχαρεῖς, διὰ τὴν γῆν & θαλάσσης & ποταμοῦ δόξα ὡς ἀβελήκοτας τῇ βασιλείᾳ ὅτι τὴν ἡμέραν ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ πᾶσι ἡ ἐμπεσόντων ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐχρηκότες καὶ δόξουν & φόβος, τὸ σμῶλον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων καὶ πᾶσι τὰ αὐτῶν πάντες ἐκομίσαντο ὅτι ἀπογραφῆς ὡς εἶναι ἔχοντες π, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα & μεγίστου θεοῦ ποιήσαντες τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. διλογητὸς ὁ ῥύσης ἱσραὴλ εἰς εἶναι αἱ χρόνοι. ἀμήν.

τέλθ.

HANC QVARTAM ET VLTIMAM TOTIVS
veteris Testamenti partem, Hebraicè, Græcè & Latinè cum paraphrasi Chal-
daicæ, & Latinis versionibus, Benedicti Ariæ Montani, ex Philippi Catho-
lici regis mandato Legati opera, cum Complutensi & correctissimis aliis ex-
emplaribus collatam, & approbatam, summa diligentia Christophorus
Plantinus excudebat Antuerpiæ, Pridie D. Iohannis Baptistæ, anno Do-
mini M. D. LXX.

שיר התהלה אשר לאריאש מונטנוש

ואת מלכך יה תושיע
ואת יראיך עבדיו
ואת מעשיהם תצליח
ותשלים ספרך בימיו

לא לנו אדוני לא לנו
כי אם לשמך תן כבוד
ותורתך תודיענו
לעבדך מאוד מאוד

מה אשלם לאלהי
ומה אדבר בתהילות
אשר שמע לקול שועי
ושלם אתי ישועות

והוא מחולי הבריאנו
והקימני על רגלי
ולמעשי השיבני
בהיתי בלב רוי

ואבטח ועיני יראו
בתשלום ספרי קדושים
ולפני מלכי נפלאו
בעיני גדולי אנשים

ויהללוהו כל הארץ
השומע רוב הסדו
כי פרץ לשפת הפרץ
להטיב לקרוא תורתו

אשירה לאדוני אלהי
אשירה לו ואהלל אותו
כי הוא יוצרי וישועי
והוא הצילני מרע כולו

ואני במאד יחלתי
בחלותי בתוך ימי
ולשערי מות קרבתני
והורידוני לשאול חולי

אמרתי יהדתקחני
התוציאני מארץ חיים
ולמה זה לא תרפני
ואראה את מעשיך טובים

את אוצר גדול דברך
המחובר בטוב לשונות
להאיר את עיני קהלך
קניתהו משונות האומות

ואתה יה על ים הביאתני
ועברתי את אי נוכרים
ובתוך אויבי החייתני
בתוך בני אין נאמנים

הלא בי לעשות חפצתה
כי למדתני לשונותיך
ואם בעבדך מאצתה
אל תמאץ בפועליך

סוף

B. Arias Montanus

r S
nal
no
x-
us
o-

